NDREPTAREA LEGII

1652

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

ADUNAREA IZVOARELOR VECHIULUI DREPT ROMÎNESC SCRIS
VII

ÎNDREPTAREA LEGII

1652

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÎNE

Ediţia a fost întocmită de

COLECTIVUL DE DREPT VECHI ROMÎNESC

condus de

ACADEMICIAN ANDREI RĂDULESCU

şi format din

VASILE GRECU, GHEORGHE CRONŢ, CONSTANTIN TEGĂNEANU, ANIBAL TEODORESCU, RADU DIMIU, OVID SACHELARIE, GHEORGHE NICOLAIASA, ALEXANDRU COSTIN, VINTILĂ GAFTOESCU, ANICUŢA POPESCU, MIRCEA M. SADOVEANU, GH. VLĂDESCU-RĂCOASA

INTRODUCERE

Situaţia economică, socială şi politică a Ţării Romîneşti în prima jumătate a secolului al XVII-lea

Economia Ţării Romîneşti în prima jumătate a secolului al XVII-lea păstra încă unele trăsături ale economiei naturale. Principalele ramuri de producţie erau agricultura şi creşterea vitelor, cele mai întinse suprafeţe cultivate aparţinînd boierilor şi mănăstirilor care foloseau munca ţăranilor aserviţi. Dezvoltarea forţelor de producţie a determinat însă o mai accentuată lărgire a legăturilor domeniilor feudale cu piaţa [1]).

În această perioadă se adînceşte procesul acaparării pămînturilor ţărăneşti de către boierime în frunte cu domnul şi de către mănăstiri. Tot în această perioadă se statorniceşte definitiva legare a ţăranilor de glie. Aşezămîntul lui Mihai Viteazul a fost expresia oficială a aservirii ţărănimii. Acest act a fost urmarea transformărilor economice din secolul al XVI-lea [2]). El este consecinţa lărgirii rezervei feudale şi a necesităţii feudalilor de a-şi asigura forţa de muncă prin interzicerea strămutării ţăranilor [3]) care ajung la o supunere din ce în ce mai mare către boieri, devenită cu timpul o „adevărată robie" [4]).

Intensificarea relaţiilor marfă-bani şi dezvoltarea schimbului au avut ca rezultat reorganizarea domeniilor feudale în vederea producţiei de mărfuri, deoarece boierii şi mănăstirile desfăşurau şi unele activităţi comerciale. Pentru intensificarea exploatării, feudalii şi-au asigurat sprijinul aparatului de stat. Acte domneşti din prima jumătate a secolului al XVII-lea atestă intervenţia frecventă a domnului în sprijinul feudalilor, prin confirmarea proprietăţilor acestora dobîndite cu silnicie de la ţărani, prin luarea de măsuri represive faţă de ţăranii rezistenţi ori fugari [5]) şi uneori chiar prin practicarea

---

[1]) Şt. Ştefănescu, *Evoluţia proprietăţii feudale în Ţara Romînească pînă în secolul al XVII-lea*, în „Studii", an. XI (1958), nr. 1, p. 62.

[2]) P. P. Panaitescu, *Dreptul de strămutare al ţăranilor în ţările romîne (pînă la mijlocul secolului al XVII-lea)*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. I, Buc., 1956, p. 102.

[3]) Şt. Ştefănescu, *Elemente comune de civilizaţie feudală în ţările romîne şi Rusia: procesul legării de glie a ţăranilor la sfîrşitul secolului al XVI-lea*, în „Studii", an. XII (1959), nr. 2, p. 89—90.

[4]) A. D. Xenopol, *Istoria romînilor din Dacia Traiană*, vol. VI, ed. a III-a, Buc., 1927, p. 144.

[5]) Caracteristice în acest sens sînt, spre exemplu, actele domneşti din 8 mai 1619, 10 iunie 1622 şi 27 aprilie 1625, publicate în colecţia *Documente privind istoria Romîniei*, B, XVII, vol. III, p. 361; vol. IV, p. 146 şi 506.

bătăii în divan pentru intimidarea ţăranilor care chemau în judecată pe feudali [1]).

Rezistenţa ţăranilor împotriva aservirii feudale s-a manifestat, nu numai prin fuga de pe moşie, ci şi prin distrugerea actelor feudale de proprietate [2]), prin atacuri împotriva boierilor [3]) şi mănăstirilor şi mai ales prin ceea ce documentele numesc „ridicarea satelor pentru slobozenie", această mişcare socială fiind forma caracteristică a rezistenţei ţărănimii de la începutul secolului al XVII-lea [4]). Lupta ţăranilor pentru răscumpărarea din rumînie şi fuga de pe moşie au luat un caracter atît de grav, încît Matei Basarab s-a văzut nevoit la 1633 să înlesnească eliberarea unor categorii de rumîni şi să fixeze o prescripţie mai scurtă pentru urmărirea rumînilor fugari. Consacrînd totuşi dreptul feudalilor de a urmări pe ţăranii fugari timp de patru ani, măsura luată de Matei Basarab nu poate fi caracterizată decît ca o nouă legare de glie a ţăranilor de pe domeniile feudale [5]). „Îndreptarea legii" din 1652, deşi se bazează pe dispoziţii luate din dreptul bizantin, consfinţeşte şi ea caracterul general al interzicerii strămutării ţăranilor dependenţi.

Dezvoltarea tîrgurilor şi oraşelor a fost frînată de nefasta dominaţie otomană care a stînjenit dezvoltarea întregii economii a Ţării Romîneşti. Economia orăşenească din această perioadă avea un aspect semi-agrar. Mulţi orăşeni se ocupau în acelaşi timp cu agricultura, cu creşterea vitelor şi cu meşteşugurile. Boierii şi mănăstirile posedau în oraşe prăvălii proprii pentru desfacerea produselor lor agricole şi meşteşugăreşti, bucurîndu-se în general de privilegii domneşti pentru desfăşurarea comerţului lor. Se constată însă că dezvoltarea forţelor de producţie a continuat să adîncească procesul separării meşteşugurilor de agricultură. Desprinse din meşteşugurile casnice, meşteşugurile profesionale s-au diferenţiat treptat, oglindind diviziunea socială a muncii [6]), care formează „baza generală a oricărei producţii de mărfuri" [7]). Producînd şi pentru piaţă, adică devenind producători de mărfuri, mulţi meşteşugari din oraşe aveau prăvălii şi magazii proprii sau îşi desfăceau produsele în bazaruri, care constituiau pieţe permanente. Vînzînd ei înşişi produsele lor, unii meşteşugari erau în acelaşi timp producători şi negustori, ceea ce explică faptul caracteristic că, în general, actele din secolul al XVII-lea nu fac deosebire între negustori şi meşteşugari.

Pe lîngă atelierele meşteşugăreşti, economia Ţării Romîneşti din prima jumătate a secolului al XVII-lea a cunoscut şi primele începuturi de industrie

---

[1]) Vezi actele domneşti din 18 mai 1622 şi 22 aug. 1625 (*Doc. priv. ist. Rom.*, vol. IV, p. 131—134 şi 555).

[2]) Sînt concludente în acest sens actele domneşti din 15 martie 1607, 9 iunie 1612, 25 mai 1613, 27 aprilie 1615, 10 nov. 1620 (*ibidem*, vol. I, p. 251—252; vol. II, p. 84—85, 194—195, 385; vol. III, p. 613—614).

[3]) De ex. actul domnesc din 28 mai 1610 (*ibidem*, vol. I, p. 475—477).

[4]) Expresive sînt în această privinţă actele domneşti din 19 apr. 1603, 27 mai 1603, 3 sept. 1605, 19 mai 1608, 19 aug. 1610, 5 apr. 1611, 13 dec. 1611 (*ibidem*, vol. I, p. 78—79, 89, 194—195, 308—311, 484—485; vol. II, p. 2, 33).

[5]) P. P. Panaitescu, *art. cit.*, p. 107—108.

[6]) L. Lehr. *Dezvoltarea economică a oraşelor din Ţara Romînească în anii 1501—1650*, în *Studii şi referate privind istoria Romîniei*, vol. I, Buc., 1954, p. 663—683; Şt. Olteanu, *Meşteşugurile în Bucureşti în secolele XVI şi XVII*, în „Studii", an. XII (1959), nr. 5, p. 71—112.

[7]) K. Marx, *Capitalul*, vol. I, ed. a IV-a, Buc., Ed. politică, 1960, p. 369. Vezi şi V. I. Lenin, *Opere complete*, vol. 3, ed. a II-a, Buc., Ed. politică, 1961, p. 21.

cu caracter manufacturier. Însuşi Matei Basarab a înfiinţat o sticlărie şi o moară „făcătoare de hîrtie“ [1]). Datorită dezvoltării meşteşugurilor, a fost înviorată exploatarea minelor de aramă şi iniţiată, tot de către Matei Basarab, exploatarea fierului, intensificîndu-se totodată şi exploatarea sării [2]). Feudalii se simţeau atraşi spre asemenea izvoare de bogăţie, iar domnia le considera un nou mijloc pentru sporirea veniturilor ei.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea desfacerea produselor avea şi caracterul activităţilor comerciale propriu-zise, adică existau şi negustori ca elemente intermediare între producători şi consumatori. Ca şi meşteşugarii, negustorii aveau dughene şi pivniţe ocupînd uliţe întregi. Mulţi dintre negustori proveneau din rîndurile meşteşugarilor care se dedicau profesiunii comerciale. Fără să prevadă dispoziţii speciale privitoare la meşteşugari şi negustori, „Îndreptarea legii“ cuprinde reglementări care au asigurat şi acestor categorii sociale dezvoltarea activităţii lor, prin măsuri generale pentru ocrotirea proprietăţii şi veniturilor, pentru statornicirea condiţiilor zălogului şi ale depozitului şi pentru interzicerea cametei şi pedepsirea falsificatorilor de bani.

Unii meşteşugari şi negustori s au înstărit, achiziţionînd livezi, vii, grădini şi stupine, după cum atestă actele orăşeneşti de vînzare-cumpărare din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Aceste acte dovedesc totodată că în rîndurile meşteşugarilor şi negustorilor se accentuase inegalitatea de avere. O asemenea diferenţiere materială a făcut posibilă pătrunderea elementelor meşteşugăreşti şi negustoreşti înstărite în aparatul administrativ de stat şi în conducerea oraşelor. Faptul explică şi începuturile organizării profesionale în frăţii, aceste prime asociaţii transformîndu-se apoi în bresle [3]).

Datorită grelelor sarcini fiscale ce apăsau asupra lor, precum şi din cauza concurenţei străinilor, meşteşugarii şi negustorii deveniră elemente active în mişcările sociale orăşeneşti, sustrăgîndu-se de la plata dărilor şi participînd la răscoale [4]). Pentru această perioadă este important mai cu seamă faptul că elementele orăşeneşti au fost active şi în lupta pentru izbînda limbii romîne în administraţie, în literatură şi în biserică, apariţia în limba romînă, la 1652, a « Îndreptării legii » fiind determinată şi de aceste noi forţe sociale.

Pe lîngă negustorii romîni, documentele atestă frecvenţa sporită a negustorilor greci şi a cămătarilor turci. Comerţul cu vite, cereale, miere, ceară, lemne şi sare, destinat aprovizionării turcilor, se găsea în mare măsură în mîinile grecilor; unii dintre aceştia, prin cumpărarea de moşii şi prin înrudiri, au pătruns în rîndurile boierimii şi au acaparat numeroase dregătorii. Marii vistieri îndeosebi s-au recrutat multă vreme numai din rîndurile grecilor [5]). Conflictele dintre aceste elemente şi pămînteni au dat o amploare sporită mişcărilor sociale prin lupta împotriva străinilor aşezaţi în ţară.

---

[1]) M. Popescu, *Fabricile de hîrtie ale lui Matei Basarab*, în „Revista istorică romînă“, an. VII (1937), p. 384—388.

[2]) A. Ilieş, *Ştiri în legătură cu exploatarea sării în Ţara Romînească pînă în veacul al XVIII-lea*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. I, Buc., 1956, p. 154—194.

[3]) Şt. Olteanu, *op. cit.*, p. 108—109.

[4]) *Ibidem*, p. 109—110. Pentru jumătatea a doua a secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea, vezi N. Iorga, *Studii şi documente*, vol. V, Buc., 1903, p. 340—346.

[5]) *Doc. priv. ist. Rom.*, B, XVII, vol. IV, p. IV.

Lupta între boierimea băştinaşă şi cea grecească, luptă mereu amintită în cronici şi în numeroase acte din secolul al XVII-lea, nu trebuie însă înţeleasă ca o rivalitate între două popoare sau între reprezentanţii a două limbi — cum obişnuia să o prezinte istoriografia burgheză, sub influenţa prejudecăţilor naţionalist-şovine — ci a fost de fapt o luptă a păturilor privilegiate din ţară împotriva celor veniţi din afară şi care le periclitau situaţia. Numai aşa se poate explica de ce numeroşi greci, intraţi mai de mult în rîndurile boierimii, au devenit apărătorii privilegiilor băştinaşilor împotriva noilor veniţi. Domnia lui Matei Basarab în Ţara Romînească corespundea tocmai acestei acţiuni de autoapărare a boierimii privilegiate.

Cămătăria s-a practicat mai ales de către turci şi greci, dar şi de către unii orăşeni băştinaşi, precum şi de către boieri şi mănăstiri, existenţa cametei fiind caracteristică perioadei istorice în care predomina mica producţie de mărfuri [1]). Documentele atestă existenţa zarafilor şi practica împrumuturilor cu dobîndă, urmate uneori de deposedarea datornicilor neplatnici de pămînturile lor.

Dominaţia otomană asupra Ţării Romîneşti s-a înăsprit în prima jumătate a secolului al XVII-lea prin dublarea haraciului. De la 65 000 de taleri, sumă cerută în 1593 lui Mihai Viteazul, tributul s-a ridicat la 130 000 de taleri în timpul domniei lui Matei Basarab [2]). Pe lîngă tribut, turcii mai cereau numeroase plocoane, mucarerul, contribuţii pentru necesităţile campaniilor lor şi altele. Sub dominaţia turcească Ţara Romînească suporta şi un regim comercial înrobitor, locuitorii fiind obligaţi să-şi vîndă produsele turcilor la preţuri fixate de aceştia. Una din urmările directe ale dominaţiei turceşti a fost faptul că, pentru a face faţă obligaţiilor fiscale sporite, mulţi ţărani liberi au fost nevoiţi să zălogească şi să-şi înstrăineze pămînturile, neputînd obţine numai din desfacerea produselor pe piaţă sumele de bani necesare pentru plata dărilor. Urmarea directă a fiscalităţii excesive şi a dominaţiei turceşti a fost distrugerea proprietăţii mici [3]). Documentele din această perioadă atestă creşterea numărului tranzacţiilor pe bază monetară şi chiar prezenţa unei însemnate cantităţi de numerar la sate [4]), dar acest fenomen nu este o dovadă de prosperitate economică, ci un indiciu al decăderii ţărănimii libere sub apăsarea noilor sarcini fiscale.

După cum arată Letopiseţul Cantacuzinesc, însuşi marele vistier a făcut „ca un lup flămînt" lui Matei vodă „bani mulţi şi avuţie rea" [5]). Boierii în schimb se arătară deosebit de mulţumiţi de acest sistem şi scriu lui Gheorghe Rákóczi: „De la Şerban vodă pînă la Leon vodă ne-am pierdut toate libertăţile (privilegiile, — *n. n.*), de nu s-a ales nimic de ele, dar măria sa (Matei) ni le-a dat îndărăt, întocmindu-le toate după rînduială. Birul împăratului l-am regulat. Fiecare ne-am ştiut avutul şi ce preţ are. Fiecare a ştiut cît era de plătit într-un an".

Dominaţia turcească nu s-a limitat numai la o cruntă exploatare economică a ţării. Turcii luau adeseori numeroşi robi care, dacă nu puteau fi răscumpăraţi,

---

[1]) K. Marx, *Capitalul*, vol. III, partea a II-a, Buc., E.S.P.L.P., 1955, p. 568—569.

[2]) M. Berza, *Haraciul Moldovei şi Ţării Romîneşti în sec. XV—XIX*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. II, Buc., 1957, p. 20, 37—38.

[3]) A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VI, p. 97.

[4]) Caracteristice din acest punct de vedere sînt actele domneşti din 15 mai 1616, 7 ian. 1617, 25 nov. 1618, 12 iun. şi 31 dec. 1620 (*Doc. priv. ist. Rom.*, B, XVII, vol. III, p. 19—22, 81—82, 269—270, 554—555, 621—622).

[5]) *Letopiseţul Cantacuzinesc*, ed. C. Grecescu şi D. Simonescu, Buc., 1960, p. 153.

sfîrşeau în munci silnice la galere [1]). În jafuri şi luări de robi, pe turci nu-i întreceau decît tătarii [2]).

Turcii practicau statornic vînzarea tronului Ţării Romîneşti, fiind încurajaţi în această practică de luptele grupurilor boiereşti pentru obţinerea domniei, iar domnii se succedau la tron cu „gînd de jaf" pentru acoperirea măcar în parte a enormelor daruri pe care le promiseseră turcilor spre a-i aduce la domnie [3]). În scurta perioadă de 32 de ani ce precede domnia lui Matei Basarab, istoria Ţării Romîneşti înregistrează 15 scurte domnii [4]).

Domnia lui Matei Basarab (1633—1654), excepţional de lungă în raport cu domniile precedente, a reprezentat, prin însăşi durata ei, o perioadă de consolidare temporară a autorităţii monarhice, constituind una dintre condiţiile care au făcut posibilă întocmirea la 1652 a legiuirii ce s-a numit „Îndreptarea legii".

Apariţia acestei legiuiri a fost aşadar determinată de condiţiile istorice proprii societăţii romîneşti din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Structura acestei societăţi era bazată pe modul de producţie feudal, în care boierimea, monarhia şi biserica — aceasta din urmă fiind „chintezenţa şi consfinţirea dominaţiei feudale existente" [5]) — luau măsuri legale cu caracter general pentru consolidarea poziţiei lor în stat.

Înfăţişarea pravilei Nu se cunoaşte manuscrisul original al „Îndreptării legii" din 1652. Pravila tipărită este un *in-folio*, avînd 25 foi nenumerotate şi 796 pagini, tipărită în alfabetul chirilic, îngrijit, în negru şi roşu [6]). Titlul ei complet este următorul:

„Îndreptarea legii //cu Dumnezeu// carea are toată judecata arhierească şi împărătească de toate vinile preoţeşti şi mireneşti. //Pravila sfinţilor apostoli, a ceale 7 săboare şi toat<e> ceal<e> nameastnic<e>. Lîngă aceastea, şi ale s<finţilor> das<cali> ai lumii, Vasil<ie> Vel<ichi>, Timothei, Nich<ita>, Nicolae. Theologhia dumnezeeştilor bogoslov<i>. Scrise mai nainte şi tocmite cu porun<ca> şi învăţătur<a> blagocestivului împărat, chir Ioan Comninul, de cuvîn<tătoriul> diac a mar<ii> besear<ici> lu Dumnezeu şi păzitor de pravili, chir Alexie Aristinu. Iar acum de întîi prepuse toate de pre ellineaşte pre limba rum<înească>, cu nevoinţa şi oserdia şi cu toată cheltuiala a pr. s. de Hs. chir Ştefan, cu mila lui Dumnezeu mitrop<olit> Tărgov<işte>i, exar<h> Plaiul<ui> a to<a>t<ă> Ug<grovlahia>.

În Tîrgovişte, în tipografia prealum<inatului> mieu domn, Io Mathei v<oievod> Bas<arab>, în s<fînta> mitro<polie>, în cas<a> Nălţăr<ii> domnul<ui> nos<tru> Is<us> Hr<istos>. Martie 20, vălcat 7160 a lui Hristos 1652, v. pos<t> vel<ichi>".

---

[1]) Cf. actele domneşti din 5 apr. 1613, 29 apr. 1614, 23 ian. 1615, 31 dec. 1616 şi 5 mai 1620 (*Doc. priv. ist. Rom.*, vol. II, p. 165, 269, 361; vol. III, p. 77—80, 516—517).

[2]) Alexandru Coconul arată la 30 iunie 1625 că „au venit tătarii... de au robit jumătate din ţara domniei mele" (*ibidem*, vol. IV, p. 536).

[3]) A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VI, p. 92.

[4]) Vezi I. Ionaşcu şi Fr. Pall, *Elemente de cronologie*, în *Doc. priv. ist. Rom. Introducere*, vol. I, Buc., 1956, p. 490—491.

[5]) F. Engels, *Războiul ţărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P., 1958, p. 49.

[6]) I. Bianu şi N. Hodoş, *Bibliografia romînească veche*, t. I, Buc., 1903, p. 190.

Întreaga inscripţie este înconjurată de un chenar ornamental, pe care figurează sus: soborul maicii domnului, cuprins între chipurile lui Isaia, Ieremia, Moisi şi David, jos: stema Ţării Romîneşti reprezentată printr-un corb cu crucea în cioc, purtînd pe piept un scut pe care se află o cruce aşezată pe o coroană. Stema, pe care mai apar soarele şi luna, are deasupra şi o coroană. Pe laturile chenarului figurează chipurile mai multor sfinţi. Numele gravorului este Theodor Tişevici.

Pe verso se află scrisoarea omagială cu care traducătorul, Daniil Panoneanul, prezintă lucrarea sa mitropolitului Ştefan. Urmează apoi stema mitropolitului însoţită de versuri omagiale şi, după ea, predoslovia mitropolitului Ştefan.

Fiecare pagină are un chenar dublu spre margine; în acest spaţiu marginal se află, în roşu, numărul curent al glavelor şi alte indicaţii. Pagina are 36 de rînduri. Textul este însoţit de numeroase frontispicii, viniete, semne şi imagini gravate.

Titlurile glavelor sînt imprimate cu roşu ca şi literele iniţiale ornamentale ale glavelor.

Textele introductive

A. *Prefaţa lui Daniil M. Panoneanul* [1]). Legiuirea propriu-zisă este precedată de scrisoarea pe care traducătorul, monahul Daniil Panoneanul — pe adevăratul său nume Daniil Andrean [2]) — o adresează mitropolitului Ştefan, pentru a-i prezenta lucrarea sa. El se consideră cu multă modestie ca fiind „plecatul prah de supt picioarele" sfinţiei sale, mărturisind că nu avea mare ştiinţă de carte. Daniil Panoneanul arată că fusese asistat în lucrarea sa de către doi dascăli greci, ambii originari din Chios, „vestiţi şi foarte iscusiţi întru toată dumnezeiasca scriptură", cuviosul ieromonah chir Ignatie Petriţi şi Pantelimon (Paisie) Ligaridis care — cum precizează însuşi traducătorul — „cu toată mintea, înţelepţia, arătarea, supunerea şi îndreptarea" lor au asistat pe Daniil astfel la întocmirea „Îndreptării legii". Ambii, profesori la şcoala grecească din Tîrgovişte, erau consideraţi ca „dascăli desăvîrşiţi" [3]).

Daniil, care a „prepus" această *Îndreptare de leage* din elineşte „pre limba romînească" şi pe care o apreciază ca fiind de o foarte înaltă valoare, o oferă în dar mitropolitului: „priimeaşte truda şi osteneala ca unui nedăstoinic, priimeaşte acest dar mic, cu multa proastă a mea minte necuprins, priimeaşte grădina cu florile raiului împodobită şi sădite cu buna mireasmă a darului duhului sfînt, priimeaşte ca cel pumn de apă ce duse cel sărac la cel împărat, priimeaşte şi pre mine blagosloveaşte, ca eu, ticălosul, pespe blagoslovenia şi ertarea sfinţiei tale, să dobîndesc ertare multelor meale fumedenii de păcate" [4]).

---

[1]) Litera M din semnătură este iniţiala cuvîntului *Monaha.*

[2]) Devenit mai tîrziu, după moartea lui Simeon Ştefan, mitropolit al Ardealului (N. Iorga, *Istoria bisericii romîneşti şi a vieţii religioase a romînilor*, vol. I, Vălenii de Munte, 1908, p. 346—347).

[3]) Amănunte biografice în C. A. Spulber, *Îndreptarea Legii. Le code valaque de 1652*, Ière partie, *Histoire*, Buc., 1938, p. IX—X.

[4]) Scrisoare reprodusă în întregime de I. Bianu şi N. Hodoş, *op. cit.*, p. 192, de Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, Iaşi, 1933, 1, p. 422; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, Vaslui, 1937, p. XIX.

Daniil Panoneanul nu vorbeşte însă nimic de criteriile după care au fost alese materialele intrate în compunerea legiuirii, nici despre metoda după care ele au fost ordonate. El mai face în cursul pravilei două menţiuni: una în pagina 424, după prima parte a legiuirii: „Cu rugăciunea şi toată osîrdia mitropolitului Ştefan, s-a tălmăcit din elineşte în limba proastă romînească, prin sîrguinţa prea păcătosului Daniil Andreian monahul din ţara Panoniei. Să nu-l uitaţi în rugăciunile voastre"; cealaltă, similară, chiar în titlul părţii a doua a pravilei.

B. *Predoslovia mitropolitului Ştefan.* Predoslovia mitropolitului, care urmează stemei, este adresată „Preasfinţilor arhiepiscopi, mitropoliţi, iubitorilor de Dumnezeu episcopi, egumenilor şi tuturor părinţilor duhovnici şi protopopi" [1]). La alcătuirea acestei predoslovii, mitropolitul Ştefan s-a folosit de prefaţa lui Vlastare, dar chiar şi aşa ea dovedeşte cunoştinţele canonice şi juridice ale acestui înalt ierarh.

Predoslovia arată însemnătatea pravilei, îndeosebi din punctul de vedere al confesiunii ortodoxe, situînd scriptura în antiteză cu învăţăturile străine şi eretice şi învederînd redresarea şi apărarea credinţei făcută de soboarele ecumenice şi locale, care au întocmit „pravile, canoane şi legi . . . ca să fie de folosul traiului oamenilor".

Mitropolitul Ştefan ne aminteşte apoi că între izvoarele „Îndreptării legii" se află şi învăţături, epistole, „întrebări şi răspunsuri" ce „s-au făcut de bogaţi bărbaţi sfinţi", care formează toată alcătuirea de obşte a bisericii. El a adunat toate canoanele, la care a adăugat şi „Pravila împărătească", „că va fi şi aceaia de treabă aceştii oblastii şi micşoare ţări, de toate vinile, cu catastihul ei deosebi, ca să poată fi şi să dea cîte ceva ajutoriu şi ea canoanelor sfinţilor bărbaţi, mărturisind şi dînd răspuns mai tare şi mai vîrtos", lăsînd astfel să se întrevadă intenţia lui de a folosi dreptul laic auxiliar regulilor de drept canonic, al căror scurt istoric îl face.

Predoslovia mitropolitului Ştefan rememorează, mai departe, inspirată tot din prefaţa *Sintagmei* lui Matei Vlastare, istoricul întocmirii pravilelor împărăteşti. Vorbind în sfîrşit în ce chip s-a ostenit personal pentru întocmirea „Îndreptării legii", mitropolitul Ştefan precizează că a ales „de în multe şi bogate pravile", adresîndu-se chiar şi patriarhului din Constantinopol, pînă ce a aflat la Gheorghie Caridi de la Trikis, „judecata toată arhierească şi lîngă dînsa şi împărătească cu toate canoanele ale sfintelor săboare şi apostoli . . . , scoasă şi tocmită . . . de . . . păzitoriul de toată pravila şi canoanele marii besearici, chir Alexie Rodinu".

Rolul mitropolitului Ştefan la întocmirea pravilei

Comparînd cele două pravile tipărite în vremea lui Matei Basarab, constatăm că pe cînd „Pravila de la Govora" poartă numele domnului, în chiar titlul ei, şi stema Basarabilor, pe cînd Udriste Năsturel, în versurile ce însoţesc stema, preamăreşte pe Matei Basarab, iar Meletie Macedoneanul şi ieromonahul Ştefan din Ohrida arată, în menţiunile lor, că pravila fusese tipărită din ordinul

[1]) I. Bianu şi N. Hodoş, *op. cit.*, p. 193; I. Peretz, *Curs de istoria dreptului romîn*, vol. II, Buc., 1928, partea I, p. 375; Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, I, p. 424; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, *Izvoarele*, p. XX din anexe.

şi cu cheltuiala domnului — aşa cum se urmase şi cu „Evanghelia învăţătoare", tipărită la Govora în 1642; foaia de titlu a „Îndreptării legii" poartă numele mitropolitului şi menţionează că traducerea s-a făcut „cu nevoinţa şi userdia şi cu toată cheltuiala" lui.

Pe de altă parte, traducătorul Daniil Panoneanul confirmă aceasta în cele două menţiuni ale sale, fără a aminti care a fost participarea domnului la întocmirea pravilei, care poartă pe ea, nu stema domnească, ca „Pravila de la Govora", ci stema mitropolitului Ştefan. De altfel, mitropolitul însuşi o confirmă în predoslovia sa, cînd scrie: „şi aşa cu multă userdie şi îndemnare o am scos de întunearec la lumină; şi, cu bună voie a luminatului şi blagocestivului mieu domn, Io Mathei voevod Basarab, şi cu tot sfatul măriei sale".

Aceste deosebiri ne îndreptăţesc să credem că iniţiativa, orînduiala cuprinsului ca şi supravegherea tipăriturii „Îndreptării legii", se datoresc mitropolitului Ştefan, care primise în prealabil aprobarea domnului. Să nu se uite că tot mitropolitul Ştefan tipărise în 1651, cu cheltuiala sa, *Mistirio* sau *Sacrament*, lucrare ce se ocupă de tainele botezului şi a mirungerii. Mitropolitul va fi împărtăşit cu domnul, care a primit, intenţia de a înzestra ţara cu o legiuire mai mare şi mai cuprinzătoare decît pravila din 1646 şi care să răspundă totdeodată nevoilor bisericeşti şi celor ale justiţiei laice, înţelegînd să ia asupră-şi toată sarcina tipăririi.

Astfel se explică faptul de ce mitropolitul Ştefan vorbeşte de pravilă ca fiind o operă a sa, „rînduiala noastră", iar în încheierea predosloviei aminteşte numai despre sine. Biserica în statul evului mediu era atît de prezentă şi atît de unită de domnie, pentru „a conserva prin religie orînduirea de stat feudală laică" [1]), încît întocmirea pravilei a putut fi fructul înţelegerii dintre mitropolit şi domn. Aprobarea domnului amintită în predoslovie implica promulgarea de către suveran a noii legiuiri [2]).

Cuprinsul pravilei „Îndreptarea legii" este alcătuită din două părţi distincte, după cum o arată însuşi titlul ei: prima, *Îndreptarea legii cu Dumnezeu, carea are toată judecata arhierească şi împărătească de toate vinile preoţeşti şi mireneşti;* a doua *Pravila sfinţilor apostoli, a ceale 7 săboare şi toate ceale nameastnice. Lîngă acestea şi ale sfinţilor dascali ai lumii: Vasilie Velichi, Timothei, Nichita. Theologhia dumnezeeştilor bogoslovi.*

Prima parte, „Îndreptarea legii" propriu-zisă, al cărui nume apare în colontitlul paginilor respective, este mai cu seamă o legiuire laică în care, după cele 42 glave de început, extrase din învăţăturile părinţilor bisericii întărite cu citate din Fotie Ţarigrădeanul, Balsamon, Armenopol şi alţii, urmează „Pravilele împărăteşti", printre ale căror dispoziţii de drept laic sînt intercalate numeroase reguli de drept canonic; ea răspunde astfel conţinutului anunţat prin titlu: „judecata arhierească şi împărătească de toate vinile".

La o primă cercetare s-ar părea că pravila, în ceea ce priveşte dispoziţiile de drept laic, ar avea un caracter exclusiv penal. Într-adevăr, în prima parte a pravilei abundă dispoziţiile prin care sînt incriminate numeroase fapte. Astfel, în terminologia timpului, sînt sancţionate infracţiuni ca: ajutarea vino-

[1]) K. Marx şi F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295.
[2]) C. A. Spulber, *op. cit.*, p. VIII.

vatului, amestecarea de sînge, calpuzănia, cheltuiala banilor încredinţaţi precum şi a banilor străini, cununia cu doi bărbaţi (sau femei), curvia, furtişagul sub diferitele sale forme, hainia, hiclenia, ierosilia, învăţătura de a face rău, lovirea, otrăvirea, preacurvia, răpirea, sfătuirea de a face rău, sila, sodomia, sudalma, tîlhăria, uciderea sub variatele sale forme, umblarea cu bani răi, votria ş. a.

Ca şi în „Cartea de învăţătură" din Moldova, pravila munteană cuprinde cauzele care apără sau micşorează pedeapsa şi anume: dolul, mînia, vîrsta, beţia, nebunia, obiceiul locului, mulţimea (incertitudinea asupra infractorului), ascultarea de cel mai mare, slăbiciunea firii (femeia, ţăranul cel gros), somnul, dragostea, ruda cea aleasă (boieria), schimbarea firii (creştinarea, călugărirea), surdomutismul, plîngerea tatălui la judecător şi necunoaşterea pravilei. Asemenea principii adoptate în dreptul scris romînesc al secolului al XVII-lea, cu excepţia acelora din care rezultă privilegii de clasă (ex. boieria, gl. 367), însemnează un progres în dreptul penal al ţării.

Dar pravila are şi dispoziţii de drept civil, care se găsesc adesea risipite printre glavele ce cuprind sancţiuni penale. Din această categorie de norme le semnalăm pe cele privitoare la: bucate (bunuri), camătă, capacitate juridică, căsătorie şi efectele ei, comoară, donaţie, despărţenie, dijmă, filiaţie şi putere părintească, logodnă, mărturie, preacurvie, stăpînire (proprietate şi posesie), succesiune, testament ş. a. Începînd cu glava 296, pravila cuprinde dispoziţii luate din Νόμος Γεωργικός, cele mai multe avînd caracter civil, cum ar fi: obligaţiile plugarului, zidirile şi cultivarea pe teren străin, împărţirea roadelor, răspunderea pentru vite sau pagubele aduse de acestea, dispoziţii privitoare la pomi, mori ş. a.

Tot în această parte din „Îndreptarea legii" sînt cuprinse şi dispoziţii de drept canonic privitoare la unele fapte şi raporturi din viaţa socială, cum ar fi: amestecarea de sînge, botez, camătă, căsătorie (nuntă) cu prohibiţiunile şi efectele ei, despărţenia cu efectele ei, filiaţie, jurămînt, logodnă, loviri, mărturie, rudenia cu toate accepţiile ei, succesiuni, tocmeli (convenţii), ucidere ş. a. Pe lîngă acestea mai sînt prevăzute numeroase norme de organizare bisericească, formulare de scrisori şi de cărţi eliberate de clerici, apoi îndrumări de ordin cultural, ca socoteala zilelor şi împărţirea lor în calende, none şi ide, literele alfabetului grec, ostroavele şi munţii cei mai înalţi din lume, cunoştinţe pe care alcătuitorii pravilei le socoteau a fi „de tot folosul".

Această primă parte are un total de 417 glave sau capitole, dintre care cele ce cuprind dispoziţii de drept laic sînt împărţite în zaceale sau paragrafe; fiecare glavă poartă titlul corespunzător.

Partea a doua, intitulată în legiuire *Nomocanon cu Dumnezeu*, care nu mai poartă în colontitlu „Îndreptarea legii", ci indicaţia materiei respective, cuprinde numai dispoziţii şi elemente canonice. Începînd cu canoanele sfinţilor apostoli şi tîlcurile lor, sînt redate apoi canoanele adoptate la cele şapte „soboare" ce au avut loc la Nicheia, Ţarigrad, Efes, Halcedon şi Trulla; urmează canoanele adoptate de soboarele aşa-zis „nameasnice", de la Ancyra, Neocesarea, Gangra, Antiohia, Laodicia, Sardichia, Cartagena şi Ţarigrad; apoi sînt reproduse canoanele „sfîntului marelui Vasilie", porunci, întrebări şi răspunsuri ale altor părinţi ai bisericii, terminîndu-se cu învăţăturile sf. Anastasie, patriarh al Antiohiei, la care se adaugă anumite îndrumări pentru slujba liturghiei. În acest *Nomocanon* materia nu este distribuită în glave orînduite în succesiune numerică,

ci în mari capitole nenumerotate, fiecare avînd mai multe glave însoţite aproape totdeauna de tîlcul lor.

Pravila se încheie cu o rugăciune de mulţumire alcătuită de traducător.

Metoda după care a fost întocmit sumarul primei părţi merită o atenţie deosebită. Aşezat la începutul pravilei, după Predoslovie, sumarul cuprinde două „catastişe" deosebite în care materia este reprezentată nu după succesiunea ei în text — cum ar fi fost normal — ci după natura ei, alegîndu-se dreptul canonic de cel laic. Într-adevăr, primul catastih indică titlurile a 314 glave cu caracter eclesiastic, din totalul de 417 glave cît însumează această parte. Acestea sînt glavele care alcătuiesc „pravila arhierească de întîi". Cel de-al doilea catastih cuprinde restul de 103 glave ale aceleiaşi prime părţi a pravilei, alcătuind „pravila împărătească". Această prezentare a materiei aparţine numai celor două catastihuri, nu şi conţinutului pravilei, şi-şi găseşte justificarea în ceea ce priveşte „judecăţile" în înlesnirea ce se face celui care „va căuta de grabă să poată afla carea în ce loc şi foaie se află".

Între cele două catastihuri cu conţinut atît de deosebit a fost intercalat sumarul „Nomocanonului cu Dumnezeu". Desigur că această intercalare a urmărit să separe şi mai bine cele două categorii de dispoziţii amestecate în text, dar deosebite în catastihuri după natura lor.

În afară de acest sumar general al *Nomocanonului*, fiecare din capitolele sale este precedat de un sumar propriu, indicînd glavele respective.

Normele de drept cuprinse în „Îndreptarea legii", proprii societăţii feudale, consacră situaţia de dependenţă a ţărănimii supuse şi regimul diferenţial în faţa legilor, în raport cu stările şi treptele sociale.

Legarea producătorului direct de domeniul feudal reiese din glava 296 zac. 18, care prevede că nimeni nu are voie să primească pe ţăranul fugit „de la locul şi de la stăpînul său", ci „să-l întoarcă înapoi la satul lui de unde este", sub sancţiunea de a plăti „la domnie 12 litre de argint şi 24 litre boiarenului celuia ce al cui va fi ţăranul". Această dispoziţie luată din legile agrare bizantine corespundea situaţiei recunoscute în Ţara Romînească de „legătura" lui Mihai.

De asemenea, regimul diferenţial în faţa legilor, în raport cu stările şi treptele sociale, este consacrat prin numeroase texte. În primul rînd, se observă că inegalitatea persoanelor înaintea legilor, potrivit categoriei sociale din care fac parte, este consacrată chiar prin terminologia pravilei. Astfel, membrii clasei stăpînitoare sînt denumiţi în chip variat, dar caracteristic: „bogaţi", „boiaren", „boiaren de treabă şi de folos", „boiar", „cei de rudă bună", „domn", „jupîn", „mai marii altora", „om de folos", „om mare de cinste", „ruda cea aleasă", „stăpîn" ş. a. (gl. 243, 345, 367 ş. a.). Cei exploataţi poartă de asemenea numiri caracteristice, cum ar fi: „cei mai mici", „cei mai mici şi proşti", „lucrători", „om de jos şi micşor şi sărac", „om mai mic şi mai de jos", „plugari", „ţăran gros", „ţăran gros şi prost", „ţărani de cei neînţelegători" ş. a. (gl. 350, 364 zac. 3, 367 ş. a.).

Inegalitatea stărilor sociale reiese şi din sancţiunile care sînt aplicate infractorilor. În principiu, calitatea de boier a infractorului constituie o cauză de micşorare a răspunderii penale (gl. 367). De asemenea, omorul fără premeditare, care se pedepseşte în general cu moartea, în cazul cînd este săvîrşit de un boier „de treabă şi de folos aceii ţări şi de va avea avuţie" se pedepseşte

numai cu amendă; numai dacă amenda nu este achitată în termen scurt, vinovatul este pedepsit cu moartea (gl. 243, zac 11); cel ce va sudui pe boierul la care slujeşte este considerat „ca un suduitoriu de domnie" (gl. 50, zac. 1); tot aşa, cel ce va lovi pe cineva, fără a-i produce „vînătare sau sînge", nu se consideră că săvîrşeşte sudalmă mare, „fără numai de se va face spre un obraz ca acela mare . . ." (gl. 107, zac 19; cpr. zac. 1 şi 12). În caz de răpire, dacă victima raptului este „fată de mare boiaren", judecătorul „va certa mai mult de cum ar fi răpirea mai mică" (gl. 159, zac. 25).

Dimpotrivă, calitatea de om de rînd atrage agravarea pedepsei. Astfel, în cazuri de răpire săvîrşită de „rob sau năemit sau slugoiu", în afară de pedeapsa capitală se prevede că „încă-l vor şi arde în foc" pe răpitor (gl. 259, zac. 13). Exemple de acest fel sînt numeroase.

Pravila prevede pedepse asemănătoare pentru boieri şi oamenii de jos numai în cazul unor anumite infracţiuni deosebit de grave (injurii aduse domnului, jurămînt fals, preacurvie ş. a.) şi atunci cînd pedeapsa prevăzută pentru infracţiune este amenda (gl. 367, zac. 2). Sînt însă şi anumite infracţiuni pentru care pravila prevede o pedeapsă mai aspră pentru boieri decît pentru oamenii de rînd (ex. înaltă trădare, gl. 367, zac. 6; proxenetism, gl. 367, zac. 5). Tot aşa, excepţional, pravila admite toleranţa pentru „ţăranii groşi şi proşti", în caz de ofense nechibzuite (gl. 364, zac. 3, 59) şi pentru ţigani, în caz de furturi mărunte (gl. 346, zac. 22); „furtul de nevoie" săvîrşit „de mare sărăcie" şi numai „cît va mînca şi cît se va îmbrăca", este iertat de pravilă (gl. 348, zac. 6).

Clerul se bucura de asemenea de o situaţie privilegiată. Astfel, dacă un cleric săvîrşea o „ucidere grabnică", era pedepsit numai cu surghiunul pe viaţă la mănăstire (gl. 243, zac. 12); călugărirea vinovatului atrage micşorarea pedepsei, fiind considerată ca o manifestare a pocăinţei (gl. 369).

Influenţa spiritului religios se resimte în multe dintre incriminările şi pedepsele prevăzute de pravilă, de exemplu în incest, rapt şi în genere, în infracţiunile privind morala şi familia. Se întîlnesc discriminări bazate pe religie, atît în distribuirea pedepselor, cît şi în materia probelor.

Un alt aspect al inegalităţii în faţa legii îl constituie situaţia femeii, care este considerată ca fiind inferioară bărbatului, avînd în vedere „neputinţa şi slăbiciunea firii" (gl. 364) şi faptul că „iaste mai proastă" decît bărbatul (gl. 211, zac. 6). Plecînd de la această concepţie retrogradă, nu a fost greu legiuitorului să recunoască bărbatului dreptul de a-şi bate soţia, chiar dacă ar fi dat un înscris ce prevedea contrariul (gl. 185). Pravila recomandă într-adevăr bătaia „cu blîndeţe, iar nu cu vrăjmăşie", dar se grăbeşte să adauge că bătaia cu palma sau cu pumnul, „de o ar bate cît de mult şi cît de des", nu se consideră ca fiind cu vrăjmăşie (gl. 185, zac. 9). Soţul putea de asemenea să-şi pună soţia în fiare şi să o închidă „cum ar fi în temniţă" în anumite cazuri (gl. 185, zac. 10), iar uneori să o alunge şi să se despartă chiar fără judecată (gl. 187, zac. 1). În schimb, pentru consideraţiile mai sus arătate, femeia era pedepsită mai uşor în cazul săvîrşirii anumitor infracţiuni.

În cuprinsul pravilei se află dispoziţii ce tind să apere producţia. Numeroase glave asigură protecţia producţiei agricole; sînt reglementate, de pildă, părăsirea şi distrugerea culturilor, însuşirea inventarului agricol, răspunderea pentru pagubele pricinuite prin vătămarea animalelor ş. a. În ceea ce priveşte meşteşugarii, se prevede micşorarea pedepsei pentru acela ce „va şti vreun meşteşug

ca acela frumos și scump și atîta să-l știe de bine, cît să nu se afle altul asemene lui" (gl. 368, zac. 1).

Pedepsele sînt bazate pe răzbunare și au ca scop intimidarea și expiațiunea. Ele sînt arbitrare, variate și severe pînă la cruzime, nelipsind: arderea în foc, turnarea plumbului topit în gură, sau pedeapsa „mai rea ca moartea", adică execuția precedată de tortură. De asemenea, pravila prevede pedeapsa mutilării, care putea să constea în scoaterea ochilor, tăierea mîinilor, a limbii și a nasului.

Recidiva și reiterarea infracțiunilor sînt pedepsite uneori în forme cu totul arbitrare (gl. 346, zac. 6, 7).

Elemente de justiție primitivă apar des sub forma impunităților, în dreptul de corecție domestică, adulter, răpire, viol ș. a.

Izvoarele pravilei

Din chiar indicațiile existente în foaia de titlu a „Îndreptării legii", reiese că această pravilă este o îmbinare de reguli de drept canonic și de drept laic. Predoslovia nu clarifică îndestulător izvoarele folosite, ci arată numai că pravila cuprinde canoanele bisericești și pravilele împărătești. Mitropolitul Ștefan afirmă: „Am pus toate leacurile de fiece vină, împărțite toate pre glave, pre lesne a le afla. De-acia am gîndit și am socotit și pentru pravila împărătească, că va fi și aceaia de treabă acestii oblastii și micșoare țări, de toate vinile, cu catastihul ei deosebi, ca să poată fi și să dea cîte ceva ajutoriu și ea canoanelor sfinților bărbați, mărturisind și dînd răspuns mai tare și mai vîrtos". *Pravilele împărătești* au fost „lipite" de cele *bisericești*.

„Îndreptarea legii", fără a fi în sine o lucrare originală, reprezintă o operă de codificare, receptată, complexă, care-și păstrează valoarea juridică și culturală.

S-a susținut că atît „Cartea romînească de învățătură" cît și „Îndreptarea legii", dar mai cu seamă aceasta din urmă, ar fi suferit influența gîndirii juridice franceze prin aceea că unele paragrafe ar fi inspirate, dacă nu chiar traduse, după lucrarea jurisconsultului francez André Tiraqueau, membru al parlamentului din Paris. Acesta publicase în 1563, la Veneția, o lucrare despre cauzele care apără de pedeapsă sau o micșorează *(De poenis legum ac consuetudinum Statutorum temperandis)* [1]).

Dar cercetările lui S. G. Longinescu [2]) au dovedit că legiuirea din Moldova, deci și cea din Țara Romînească, au ca izvor lucrarea juristului italian Prosper Farinaccius, care fusese cunoscută în țările romîne, datorită în special relațiilor cu Polonia, astfel că ideea unui contact intelectual cu gîndirea juridică franceză este greu de admis [3]).

„Îndreptarea legii" își are izvoarele sale în dreptul bizantin și anume: I) izvoare directe: *Sintagma* lui Matei Vlastare, *Nomocanonul* lui Manuil

---

[1]) I. Tanoviceanu, *Tratat de drept penal și procedură penală*, ed. a II-a, revăzută de V. Dongoroz ș.a., vol. I, Buc., 1924, p. 214; C. Viforeanu, *Discurs la deschiderea anului judecătoresc 1936*, în „Curierul judiciar", 1936, nr. 2, p. 50—51.

[2]) S. G. Longin scu, *Legi vechi romînești și izvoarele lor*, vol. I, Buc., 1912.

[3]) Andrei Rădulescu, *Influența franceză asupra dreptului romîn pînă la 1864*, comunicare făcută în ședința Academiei Romîne din 16 martie 1945, apărută în extras în „Bulletin de la Section Historique", t. XXVII, 1946, p. 7.

Malaxos, *Comentariul* lui Alexis Aristen şi *Răspunsurile* lui Anastase al Antiohiei; II.) izvoare indirecte, prin intermediul „Cărţii romîneşti de învăţătură": Νόμος Γεωργικός *(Leges colonariae)* şi *Praxis et theoricae criminalis* a lui Farinaccius.

I. — *a)* Predoslovia mitropolitului Ştefan, fără a fi în totul originală, cuprinzînd multe pasaje împrumutate şi prelucrate după prefaţa cu care Matei Vlastare însoţise lucrarea sa apărută în 1335 sub titlul *Sintagma alfabetică a tuturor lucrurilor care se cuprind în sfintele şi dumnezeeştile canoane* [1]), îi aparţine însă înaltului chiriarh al bisericii Ţării Romîneşti, în special amănuntele asupra izvoarelor greceşti, precum şi partea finală a predoslaviei, în care se arată folosul şi însemnătatea pravilei.

Sintagma lui Matei Vlastare, introdusă în ţările romîne în traducere slavonă, încă din secolul al XV-lea, a fost folosită de biserica noastră sub forma ei dezvoltată, cît şi sub forma prescurtată, împreună cu alte colecţii de canoane, pînă la apariţia tipăriturilor romîneşti [2]). Cuprinzînd extrase din *Nearale* şi din *Epanagoga* lui Vasile Macedoneanu şi a fiilor săi, Leon şi Alexandru, folosind şi alte izvoare, *Sintagma* lui Matei Vlastare este considerată în această lumină ca fiind cea mai veche lucrare canonico-juridică întrebuinţată în ţările noastre [3]).

„Îndreptarea legii" face numeroase împrumuturi din *Sintagma* lui Matei Vlastare, al cărei autor este numit cînd „Mathei tocmitoriul de leage şi ieromonah, carele au fost foarte înţelept", cînd „Mathei prea înţeleptul ierarh", sau, în sfîrşit, numai „Mathei" ori „Maftei". Prima glavă din pravilă începe printr-un citat din această *Sintagmă*.

b) Cel de-al doilea izvor îl constituie *Nomocanonul*, pe care Manuil Malaxos, originar din Nauplia, fost notar al mitropoliei din Teba, l-a scris în 1562 sau 1563 sub titlul: *Lege alcătuită din diferite canoane trebuitoare ale dumnezeieştilor şi sfinţilor apostoli, ale sfintelor sinoade ecumenice, ale purtătorilor de Dumnezeu părinţi şi ale altor preasfinţi arhierei; precum şi din unele Novele ale legilor împărăteşti şi din altele* [4]).

Copiile după acest nomocanon, cu unele deosebiri între ele, au fost numeroase şi s-au bucurat de o largă circulaţie în acea epocă. De o astfel de copie s-a folosit şi logofătul Eustratie, în Moldova, la pravila „aleasă" în limba romînă, cunoscută sub numele de „Pravila lui Eustratie".

În ceea ce priveşte „Îndreptarea legii", s-a susţinut că dispoziţiile ei canonice nu au fost luate din aceeaşi copie a manuscrisului lui Malaxos, care a servit lui Eustratie, ci după o altă copie publicată mai tîrziu, parţial, în 1854, de Leonida Sguta în revista greacă „Θέμις" (Atena, vol. VII), copie de care această parte a „Îndreptării legii" s-ar apropia mai mult [5]).

---

[1]) I. Peretz, *Curs de istoria dreptului romîn*, vol. II, partea I, p. 373 şi urm.; Şt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, *Izvoadele*, p. 76. De altfel, filologul Bartolomeu Kopitar a semnalat încă din 1824 că mitropolitul Ştefan tradusese predoslovia sa după protheoria lui Vlastare („Jahrbücher der Literatur", Viena, 1824, XXV, p. 158 şi urm.).

[2]) C. Popovici, *Fîntînele şi codicii dreptului bisericesc ortodox*, 1866, p. 39, şi urm.; Nicodem Milaş, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. rom., Buc., 1915, p. 161.

[3]) Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, p. 124 şi urm.

[4]) I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 371; Şt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, p. 78—79.

[5]) I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 287; Şt. Gr. Berechet, *op. cit.*, vol. I, partea I, p. 79.

C. Erbiceanu a susţinut însă că ceea ce a tradus Daniil Panoneanul nu a fost manuscrisul lui Malaxos, ci un alt nomocanon întocmit la 1600 de către Porfirie, mitropolitul Niceei, al cărui cuprins are, de altfel, oarecare asemănare cu *Nomocanonul* lui Malaxos, cele 261 glave ale *Nomocanonului* lui Porfirie intrînd astfel, în compunerea „Îndreptării legii“ [1]).

În sfîrşit, din cercetările făcute ulterior de C. A. Spulber, reiese că există un manuscris identic cu manuscrisul folosit de traducătorul romîn; este manuscrisul grecesc nr. 1400 aflător în biblioteca Universităţii din Atena [2]).

Cercetînd manuscrisele *Nomocanonului* lui Manuil Malaxos, aflate în ţara noastră, Spulber a identificat un manuscris cu un conţinut foarte apropiat cu acela din exemplarul lui Gheorghe Caridi, folosit de traducătorul romîn; este manuscrisul grecesc nr. 307 din Biblioteca Academiei R.P.R., al cărui text se publică în anexele prezentei ediţii.

c) Cel de-al treilea izvor al „Îndreptării legii“ îl constituie *Comentariul* lui Alexie Aristen, singurul asupra căruia predoslovia dă unele amănunte, celelalte izvoare fiind indicate prin termenii generali „multe şi bogate pravili“. Dacă traducătorul romîn nu aduce nici o lămurire asupra izvoarelor folosite, mitropolitul Ştefan arată că pentru procurarea lor a trimis pînă chiar la patriarhie — deoarece se ferea să se inspire din cărţile tipărite pînă atunci, de teama ereziilor ce au putut fi strecurate în ele de către duşmanii ortodoxiei — şi a găsit la Gheorghe Caridi, fost al doilea vel vistiernic, „scrisă cu mîna, judecata toată arhierească şi lîngă dînsa şi împărătească cu toate canoanele ale sfintelor săboară şi apostoli şi a marelui Vasilie, şi altor dumnezeeşti şi sfinţi părinţi, împreună cu teologhia dumnezeeştilor bogoslovi“. Această lucrare fusese „scoasă şi tocmită cu porunca şi învăţătura blagocestivului împărat chir Ioan Comninul cu mare şi multă socotinţă de pravoslavnicul întru dascali, diacon şi păzitorul de toată pravila şi canoanele marei biserici, chir Alexie Rodinu“.

După cum se luase mai de mult obiceiul de a se rezuma legile laice bizantine în aşa-zisele „sinopse“, tot astfel s-a simţit nevoia de a se proceda şi cu canoanele bisericeşti. Către sfîrşitul secolului al VI-lea, o asemenea sinopsă a fost întocmită de Ştefan Efeseanul, care a rezumat canoanele sinoadelor ecumenice şi ale sinoadelor locale, precedîndu-le de canoanele apostolice. Acestei sinopse i s-au adăugat cu timpul nu numai canoanele celorlalte sinoade ce au mai urmat, dar şi cele ale părinţilor bisericii. Aplicarea canoanelor a necesitat însă frecvente interpretări, mulţi termeni şi multe canoane devenind cu timpul greu de înţeles, ceea ce a făcut necesară redactarea comentariilor. *Comentariul* lui Alexie Aristen s-a bucurat de o reputaţie deosebită.

Alexie Aristen, originar din Rodos, a scris pe la 1130, din însărcinarea împăratului Ioan Comnenul, un comentariu al *Sinopsei* lui Ştefan Efeseanul,

---

[1]) C. Erbiceanu, *Material inedit pentru istoria dreptului canonic oriental. Manuscrisul grecesc al lui Manuil Malaxos notarul. Forma şi conţinutul manuscriptului*, în „Biserica ortodoxă romînă“, 1892, nr. 3, p. 319—334; idem, *manuscriptele din biblioteca mea*, p. 417—428; G. I. Negulescu, *Ştefan I Mitropolitul Ungro-Vlahiei, 1647—1668*, Buc., 1900, p. 53, nota 1.

[2]) „Am avut de curînd norocul să aflu... prin Dyovonniotis, Nomokanonikai Meletai, Atena, 1917, p. 169 şi urm., că există în biblioteca Universităţii din Atena, un manuscris nr. 1400 care trebuie să fi fost cu desăvîrşire identic cu cel al lui Caridi“ (C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XXI).

în care apare textul rezumat al canoanelor, însoţit de lămurirea termenilor al căror înţeles nu era destul de clar [1]). Acest comentariu a fost trecut în versiune romînă şi constituie partea a doua a „Îndreptării legii" sub titlul de *Nomocanonul cu Dumnezeu*, însoţit de explicaţia: „avînd adunate pre toate canoanele ale sfinţilor apostoli şi ale sfintelor şapte săboară ale lumii şi ale celoralalte săboară carele se-au făcut pre în bogate locure, carele să chiamă nameastnice, după aceaia şi a marelui Vasilie şi ale altor sfinţi bărbaţi şi părinţi purtători de Dumnezeu. Alcătuită cu ruga şi îndemnarea blagocestivului împărat chir Ioan Comninul, de cuvîntătoriul diacon a marii besearici a lui Dumnezeu şi păzitoriul de pravilă, chir Alexie Aristinu", explicaţii ce nu fac decît să dezvolte indicaţiile din pagina de titlu a „Îndreptării legii", unde acest nomocanon este intitulat: *Pravila a sfinţilor apostoli, a cele 7 săboare şi toate ceale nameastnice.* Sumarul acestui comentariu a fost intercalat între cele două catastihuri ale „Îndreptării legii".

În Ţara Romînească şi Moldova, lucrarea lui Aristen a circulat în numeroase copii şi este probabil că manuscrisul folosit de Daniil Panoneanul — manuscris ce nu ni s-a păstrat — făcea parte din acelaşi codice care cuprindea şi *Nomocanonul* lui Malaxos, aflat la Gheorghe Caridi.

d) Comentariul lui Aristen adaugă la canoanele sobornicesti — după cum şi titlul său o anunţă — învăţăturile marelui Vasilie, după care urmează răspunsurile canonesti ale altor „sfinţi bărbaţi şi părinţi ca: Timothei episcopul Alexandriei, Nichita mitropolitul Heracleei" etc. şi termină cu cuvintele: „Sfîrşenia aicea a toată pravila". După aceasta urmează ceea ce pagina de titlu a „Îndreptării legii" numeşte: „Theologhia dumnezeeştilor bogoslovi", iar mitropolitul Ştefan, în predoslovia sa: „Teologul dumnezeeştilor bogoslovi". Această ultimă parte a pravilei, care este în acelaşi timp şi cel de-al patrulea izvor al său, anunţat sub titlul de: *Catastih cu Dumnezeu al ceştii cărţi, carele are multe învăţături de treabă ale dumnezeeştilor bogoslovi şi dascăli, şi întrebări şi răspunsuri a sfîntului Anastasie, patriarhul a dumnezeeştii marii cetăţi Antiochiei,* constă dintr-o serie de 54 de glave care cuprind tot atîtea întrebări şi răspunsuri date de Anastasie, fost patriarh al Antiohiei între anii 559—598. Problemele tratate sînt probleme exegetice, dogmatice şi morale.

Răspunsurile atribuite lui Anastase al Antiohiei nu figurează în opera lui Aristen, nefiind găsite în nici unul din manuscrisele lui; totuşi mitropolitul Ştefan le-a adăugat, pentru că fără îndoială le-a găsit în acelaşi codice procurat de la Gheorghe Caridi. Textul lor a fost editat în 1740 de Iacob Gretser [2]).

II. — În ceea ce priveşte izvoarele indirecte care cuprind dispoziţii de drept laic penal, numite în catastihul al doilea „Pravile împărăteşti" şi intercalate în *Pravilele arhiereşti,* ele provin din simpla împrumutare, dar într-o altă ordine, a dispoziţiilor [3]) „Cărţii romîneşti de învăţătură". Astfel, cele 11 pricini

---

[1]) Textul grecesc al *Comentariului* lui Aristen a fost publicat de Beveregius în *Synodicon*, tipărit la Oxford în 1672, precum şi de către G. A. Rallis şi M. Potlis în *Sintagma ateniană* (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων), t. II—IV, Atena 1852—1859, unde însă sînt publicate nu numai interpretările lui Aristen, ci şi ale lui Zonara şi Balsamon.

[2]) *Opera*, t. XIV, Ratisbona, 1734—39, p. 161; vezi şi C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XLIII.

[3]) Corespondenţa de texte între cele două pravile este următoarea (s-au notat glavele cu cifre arabe şi pricinile cu cifre latine): 43=69; 44=70; 45=71; 46=72; 48=1; 49=2;

cuprinzînd dispoziţiile de drept agrar, aflate la începutul pravilei din 1646 sub titlul „Pravile tocmite, alease, scoase pentru toţi lucrătorii pămîntului...“ devin glavele 294—309 ale „Îndreptării legii“ [1]). Corespondenţa exactă a glavelor celor două pravile a fost indicată pe baza textelor de către S. G. Longinescu [2]).

Aşezarea materiei în prima parte a pravilei a ridicat multe critici prin aparenţa ei de amestec lipsit de metodă şi de sens, „amestec greoiu şi fără nici o socoteală“, cum îl numeşte Nicolae Iorga [3]). S-a susţinut chiar că scopul alcătuitorilor „Îndreptării legii“ a fost numai de a-şi uşura munca şi de a-i îmbogăţi cuprinsul atunci cînd au inclus în ea întreaga „Carte romînească de învăţătură“, „rupîndu-i însă şi desfăcîndu-i continuitatea prin intercalările nesăbuite ale prescrierilor canonice“ [4]).

În realitate, aşezarea canoanelor bisericeşti în cuprinsul textelor penale din „Cartea romînească de învăţătură“ a fost făcută cu voinţă, iar amalgamarea textelor nu poate fi socotită ca fiind opera unei simple întîmplări, deoarece — după cum s-a arătat — traducătorul a urmărit o anumită metodă cînd a căutat să apropie glavele pravilei din Moldova de acele texte canonice pe care le-a socotit conexe prin conţinutul lor. Astfel, după glava 126 canonică: „Pentru călugăriţă sau mireană de vor fi supuitoare sau voatre“, urmează glava 127: „Certarea supuitoriului şi în ce chip se cade să fie“, luată din pravila moldoveană; după glava 178 canonică: „Pentru de cîte vini desparte pe cei ce se logodesc“, urmează glava 179: „Pentru care vini se despart oamenii casnici, ce să zice bărbat de fămeae-şi“, luată din pravila moldoveană; după textele canonice relative la impedimentele căsătoriei din cauza rudeniei, urmează glavele 211 şi 212 despre „sînge amestecat“, ce figurează în pravila moldoveană; după glava 213 canonică: „Repondie“ *(repudium)* — „cartea cea de dăspărţeală a bărbatului şi a muerii“ şi glava 214 canonică: „Despărţealele nuntelor, şi vinele muierii, de care o desparte bărbatul şi-i dobîndeaşte zeastrele ei“, urmează glava 215: „Cîndu-ş va piarde zeastrele

---

50=3; 87=4; 88=5; 89=6; 106=43; 107=44; 108=45; 109=46; 110=47; 111=48; 112=49; 113=50; 124=67; 125=68; 127=27; 128=28; 129=29; 130=30; 131=31; 179=17; 180=18; 181=19; 182=20; 183=21; 184=22; 185=23; 186=24; 187=25; 188=26; 211=41; 212=42; 215=16; 237=15; 242=7; 243=8; 244=9; 245=10; 246=11; 247=12; 248=14; 252=36; 253=37; 254=38; 257=34; 258=35; 259=32; 260=33; 296=I; 299=II; 300=III; 301=IV; 302=V; 303=VI; 305=VII; 306=VIII; 307=IX; 308=X; 309=XI; 333=39; 334=40; 337=73; 338=74; 340=76; 341=77; 342=78; 345=XII; 346=XIII; 347=XIV; 348=XV; 349=XVI; 350=51; 351=51; 352=51; 353=52; 354=53; 355=53; 356=53; 357=53; 358=54; 359=55; 360=55; 361=56; 362=57; 363=58; 364=59; 365=60; 366=61; 367=62; 368=63; 369=64; 370=65; 371=66.

[1]) D. C. Arion (*Le Νόμος Γεωργικός et le régime de la terre dans l'ancien droit roumain jusqu'à la réforme de Constantin Mavrocordat*, Paris, 1929) publică paralel textul acestei legiuiri după manualul lui Armenopol, cu textul în neogreacă al lui Alexios Spanos, tipărit la Veneţia în 1744 şi cu textul din „Cartea romînească de învăţătură“ (p. 109—160). V. şi S. G. Longinescu, *Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor*, p. 1—28; I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 348; vol. II, partea II, p. 348 şi urm.; Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, I, p. 60 şi urm.; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, p. 21 şi urm.; C. A. Spulber, *L'Eclogue des Isauriens*, 1929, p. 126 şi urm.

[2]) S. G. Longinescu, *Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor*, vol. I, Buc., 1912.

[3]) N. Iorga, *Istoria literaturii romîneşti*, vol. I, ed. a II-a, Buc., 1925, p. 280.

[4]) A. D. Xenopol, *op. cit.*, vol. VII, 1929, p. 142.

muiarea carea va fi făcut preacurvie, și cînd nu le va piarde", cuprinsă în pravila moldoveană [1]).

Dimpotrivă, trebuie să recunoaștem meritul deosebit al traducătorului, care, dînd dovadă de o bună cunoaștere a materialului ce i se încredințase, a reușit să îndeplinească în această privință în mod mulțumitor, o sarcină destul de anevoioasă.

Aplicarea pravilei S-a susținut că „Îndreptarea legii" a avut o aplicare cu totul restrînsă în fapt, numai în cazuri izolate, ceea ce a făcut ca această legiuire să aibă o viață de scurtă durată, căzînd în desuetudine [2]).

Pentru a se ajunge la o asemenea concluzie nu s-a ținut îndestul seama, în primul rînd, de valoarea specifică a „Îndreptării legii", și nici de destinația ei.

Această pravilă este mai cu seamă o colecție fundamentală de canoane, indispensabilă activității bisericii ortodoxe, dar care a avut o însemnătate deosebită și pentru viața societății laice, deoarece intreaga suprastructură feudală purta adînc imprimată pecetea concepțiilor teologice, religia dominînd celelalte forme ale conștiinței sociale pe care le făcea să îmbrace în manifestările lor vestmîntul religios [3]). Într-adevăr, după cum precizează F. Engels, în orînduirea feudală „dogma bisericească constituie punctul de plecare și baza oricărei gîndiri. Jurisprudența, științele naturii, filozofia, întregul conținut al acestor științe era pus în concordanță cu învățătura bisericii" [4]).

Dar rolul concepțiilor teologice nu se limita numai la atît. Participînd activ la viața politică și la conducerea treburilor țării, membrii clerului își impuneau adesea punctul lor de vedere și faptul acesta se făcea simțit și în materie de legislație și judecăți. În felul acesta, „în mîna popilor, politica și jurisprudența, ca și celelalte științe, au devenit simple ramuri ale teologiei, fiind tratate după aceleași principii care erau valabile în teologie. Dogmele bisericii erau în același timp axiome politice, iar pasagiile din biblie aveau putere de lege în fața oricărei instanțe judecătorești" [5]).

Canoanele sinoadelor, împreună cu celelalte dispoziții canonice cuprinse în *Sintagma ateniană*, erau cunoscute popoarelor ortodoxe; ele apar acum, pentru prima oară tipărite în limba poporului și în Țara Romînească, în „Îndreptarea legii" [6]).

Pe de altă parte, s-a adăugat canoanelor bisericești întregul conținut al „Cărții romînești de învățătură", dînd pravilei Țării Romînești și un caracter de adevărată legiuire penală, clericală și laică, ceea ce răspunde pe deplin indicației din titlul ei: „carea are toată judecata arhierească și împărătească de toate vinile preoțești și mirenești".

Nu trebuie căutată aplicarea „Îndreptării legii" în documentele vechi care sînt în general de drept privat. Chiar și cînd aplicau pravilele, dregătorii însărcinați cu judecata nu indicau obișnuit dispoziția legală pe care se bazau. Totuși se cunosc cazuri, în care soluția a fost dată neîndoios prin aplicarea

---

[1]) Vezi și I. Peretz, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 373.
[2]) *Ibidem*, p. 435; N. Iorga, *op. cit.*, vol. I, p. 280.
[3]) *Bazele filozofiei marxiste*, Buc., Ed. politică, 1960, p. 663—664.
[4]) K. Marx și F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295.
[5]) F. Engels, *Războiul țărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P., p. 48—49.
[6]) Nicodem Milaș, *Dreptul bisericesc oriental*, trad., Buc., 1915, p. 65 și urm.

„Îndreptării legii". Astfel, în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu (1688—1714), divanul domnesc a judecat pe paharnicul Staicu pentru crima de hainie împotriva domnului. Pedeapsa cu moartea a fost pronunţată atunci pe temeiul pravilei; „că adusese vlădica pravila — scria cronicarul — şi au deschis la un locu şi la un capu unde zice: boiariul care va umbla împotriva domnului şi a ţărei, să-lu spînzure şi să-i facă spînzurătorile mai înalte cu un cotu decît ale altoru oameni proşti" [1]), sancţiune prevăzută în glava 367, zac. 6 a „Îndreptării legii".

O anafora din 1792 privind judecarea unui omor din imprudenţă comis de un egumen, relatează că s-au cercetat „pravilele bisericii", făcîndu-se astfel aplicarea canonului 65 al sf. apostoli, care prevedea pentru asemenea infracţiuni luarea darului preoţiei [2]). Acest canon face parte din nomocanonul ce formează partea a doua a „Îndreptării legii".

Tot astfel, un document din timpul domniei lui Alexandru Moruzi relatează că, în 1796, avînd a judeca pe un seducător, care refuzase să se căsătorească cu victima şi nici nu putea plăti despăgubirea de „o litră de aur", judecătorii au aplicat sancţiunea pravilei, care prevedea că cel vinovat să fie bătut, tuns şi surghiunit [3]) (glava 251 al. 2 din „Îndreptarea legii").

În schimb, cercetările — deşi incomplete — făcute în condicile dicasteriei mitropoliei din Bucureşti, pentru perioada 1765—1774, deci pentru o perioadă posterioară cu mai mult de un secol punerii în lucrare a legii, învederează că ea şi-a găsit aplicarea într-o sumă de cazuri de desfacere a logodnei, de despărţenie etc., indicîndu-se cîteodată chiar textul şi pagina pravilei [4]). În această privinţă bogatul material aflător la Academia R.P.R., îşi aşteaptă încă cercetătorul.

Aplicarea efectivă a „Îndreptării legii" este dovedită şi prin numeroasele copii manuscrise ale acestei legiuiri, ce se păstrează în Biblioteca Academiei R.P.R. datînd din secolul al XVIII-lea şi chiar de la începutul celui de-al XIX-lea, cum este copia făcută în 1819 de către un Ioan Băluţă şi fratele său Gheorghiţă, ambii logofeţei la Departamentul de patru [5]). Nu înseamnă aceasta oare că exemplarele tipărite ale pravilei deveniseră atît de rare, încît era nevoie de copierea ei cel puţin parţială şi că măcar unele dispoziţii ale pravilei îşi găseau încă aplicarea după trecere de atîta timp?

La acestea mai este de adăugat şi faptul că, folosind colecţia fundamentală a canoanelor precum şi „Îndreptarea legii", mitropolitul Nifon al Ungrovlahiei (1850—1875) a întocmit o nouă colecţie de canoane, publicată sub titlul: *Manualu de pravila bisericească seau legiuiri trase din canoanele sfinţilor apostoli, ale sfintelor soboare şi ale altor sfinţi părinţi* [6]).

---

[1]) *Istoria Tierei Romîneşti*, în *Magazinul istoric pentru Dacia*, t. V, Buc., 1847, p. 124; I. Nădejde, *Dreptul de ctitorie*, Buc., 1910, p. 8.

[2]) V. A. Urechia, *Documente inedite din domnia lui Alexandru Constantin Moruzi (1793—1796)*, în „Anal. Acad. Rom.", Mem. Secţ. Ist., Seria II, t. XV, Buc., 1895, p. 550.

[3]) C. A. Spulber, *op. cit.*, p. XLVII.

[4]) P. F. Tinculescu, *Cărţi de despărţeală, 1765—1774* (teză), Buc., 1931; Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, I, p. 180—181; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, p. 127 şi urm.

[5]) *Ms.* 4285, 1287, 1295, 4367.

[6]) Ioan M. Bujoreanu, *Collecţiune de legiuirile Romîniei vechi şi nuoi*, vol. I, Buc., 1873, p. 681—733; Nicodem Milaş, *op. cit.*, p. 163.

În sfîrşit, „Îndreptarea legii", care primise în cuprinsul ei textele din „Cartea romînească de învăţătură", îşi împlineşte acum datoria de recunoştinţă Moldovei, nu prin conţinutul ei de drept laic, ci prin cel eclesiastic. Dicasteriile din Moldova aplică dispoziţii din „Îndreptarea legii", iar atunci cînd textul ei tipărit lipseşte, se recurge la copii manuscrise, cum sînt cele care s-au găsit la Mănăstirea Neamţului, la episcopiile de Roman şi de Huşi [1]).

Ediţiile pravilei

După ediţia oficială din 1652, a „Îndreptării legii", această legiuire nu a mai fost retipărită, cu toate că numărul exemplarelor aflate în circulaţie devenea din ce în ce mai restrîns. A trebuit să treacă mai mult de două secole pentru ca de data aceasta, din iniţiativa particulară a unor jurişti, să se tipărească două noi ediţii. Astfel au apărut în a doua jumătate a secolului trecut, la scurt interval, ediţia Blaramberg, şi ediţia Bujoreanu, amîndouă cu caractere latine.

Ediţia Blaramberg. În 1871, Nicolae Blaramberg, fost avocat general pe lîngă Curtea de Casaţie, şi Gheorghe Missail, fost prim-grefier al Curţii de Casaţie, au publicat „Îndreptarea legii" într-un volum, format in 4°, cuprinzînd 451 pagini. Aceasta nu este însă o ediţie completă a „Îndreptării legii", deoarece nu cuprinde decît prima parte, fără *Nomocanonul cu Dumnezeu.*

În introducerea intitulată „Din partea editorului", după ce se arată originile dreptului romînesc, se citează cîteva consideraţii asupra „Îndreptării legii », luate din lucrarea lui Gh. Missail, *Epoca lui Vasile Lupu şi Matheiu Basarab*, apărută în 1866, după care pravila Ţării Romîneşti era „o traducere a Basilicalelor şi a legilor canonice a lui Aristen, *avînd încă putere de drept canonic*".

Ediţia aceasta, denumită în genere ediţia Blaramberg, tipărită cu grijă în tipografia „Lucrătorilor asociaţi din Bucureşti", contopeşte cele două catastihuri într-un singur sumar alcătuit în ordinea numerică a glavelor, după care apoi urmează prefaţa lui Daniil Panoneanul şi predoslovia mitropolitului Ştefan. Textul, înconjurat cu un dublu chenar, în care apar însemnările marginale ale originalului, se încheie cu glava 417. Transcrierea textului chirilic cu caractere latine are şi unele erori.

Ediţia Bujoreanu. În 1884, Ioan M. Bujoreanu, publicist, fost magistrat, editează „Îndreptarea legii", împreună cu „Pravila de la Govora", pe care le retipăreşte la 1885 în volumul III din a sa *Collecţiune de legiuirile Romîniei vechi şi noui.* Spre deosebire de ediţia Blaramberg, ediţia Bujoreanu publică textul „Îndreptării legii" în întregime, împreună cu cele două catastihuri ale originalului. Ediţia, care ocupă în volum p. 134—471, reproduce stema mitropolitană, dar nu şi frontispiciile, nici vinietele şi imaginile; ea are, în schimb, chipul lui Matei Basarab gravat de Pop.

Neavînd chenar, notele marginale ale pravilei figurează, între paranteze, la începutul glavelor respective. Cu excepţia versurilor omagiale care însoţesc stema, menţiunile făcute de traducător în slavoneşte cum şi toate textele şi cuvintele slavone au rămas netraduse în limba romînă. În sfîrşit, nu se reproduce rugăciunea finală a lui Daniil Panoneanul, ce figurează în exemplarul original. Şi această ediţie are unele erori de transcriere.

---

[1]) Şt. Gr. Berechet, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, p. 129, 130, text şi nota 2.

Cela ce va ucide pe vreun deregătoriu şi judecătoriu al vreunui loc, acela ca şi cela ce-ş va ucide părinţii se va pedepsi. *Zac. 4.*

Cela ce-ş va hicleni moşiia şi naşterea de unde a născut, acela mai cumplit să-l cearte decît pre un ucigătoriu de părinţi, de vreame ce să cade mai bine să-şi ferească şi să-şi socotească neştine moşiia decît părinţii ce l-au născut. *Zac. 5.*

Ucigătoriul de părinţi să chiamă încă şi cela ce-şi ucide pe frate-său sau pe soru-sa, sau fie pre ce rudă a lui. *Zac. 6.*

Cela ce-ş va ucide muiarea, acela se va certa mai cumplit de cum ş-ar ucide pre mumă-sa. Aşijderea şi muiarea ce-ş va ucide bărbatul. *Zac. 7.*

Cela ce-ş va ucide pre tată-său sau pre mumă-sa şi, pentru să-ş mai micşoreaze certarea, va zice c-au greşit într-o mînie, sau va zice că l-au ucis de frică, că s-au temut să nu ucigă tată-său pre dînsul, atunce să nu i se bage în seamă nemica aceastea răspunsuri, măcară de-ar zice cît ar zice, atunce tot să-l cearte ca pe un ucigătoriu de părinţi. *Zac. 8.*

Cela ce va otrăvi pre cela ce e închis în temniţă ca să nu vază cîndu-l vor pedepsi şi cîndu-l vor chinui la locul cel de muncă, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 9.*

Cela ce va sfătui pre altul să fie ucigătoriu de părinţi, atunce de să va face cumva acea ucidere pre sfatul acelui om, acela să-l pedepsească şi pre dînsul ca şi pre cela ce-au făcut uciderea, ca nişte ucigători de părinţi. *Zac. 10.*

Vraciul carele va da otravă feciorului să otrăvească pre tată-său, acela să i se facă moarte, să-i tae capul. *Zac. 11.*

Slugile carele vor îmbla şi în sus şi în jos gătind treabe ca acealea reale, ca să se facă ucidere, pre aceia să-i pedepsească ca şi pre ucigătorii de părinţi. *Zac. 12.*

Cela ce va cumpăra otravă să dea tătîne-său, pre acela să-l cearte ca pe un ucigătoriu al părintelui său, măcară că nu va fi putut nemeri să i-o dea. Iară de va fi altul striin cumpărat otravă şi o va fi dat la vreun fecior al cuiva să dea tătîne-său, iară el nu se va fi putut meşterşugui să i-o dea, atunce să se cearte amîndoi într-un chip, însă să nu-i omoară, ce să le dea o pedepsă cumplită, cum va socoti judecătoriul. *Zac. 13.*

Oricare fecior, sau slugă, sau fiecine va fi, de va şti şi de va cunoaşte că vor să ucigă pre cineva au cu otravă, au cu armă, au fie cu ce fel de moarte şi de nu va spune să smintească acel lucru, acela ca un ucigătoriu de părinţi să se cearte împreună cu ceialalţi cu toţi carii au vrut sau au şi făcut uciderea. *Zac. 14.*

Cela ce-ş va trimite pre fiiu-său cel bolnav la casa unde zac călicii şi oamenii bolnavi, acela-ş va piarde putearea cea părinţească carea au asupra fiilor. Acela fiiu de se-ar prileji să ucigă pre tată-său, acela atunce nu se-ar certa ca cela ce-ş ucide pre tată-său, ce se-ar certa ca un ucigătoriu ce face ucidere grabnică. *Zac. 15.*

Aşa, într-acesta chip să paţă şi fiiul cela ce va trimite pre tată-său în casa de mişăi bolnavi. *Zac. 16.*

Tatăl cela ce-ş va ucide feciorul pentru vreo greşală mare care va fi făcut, sau va fi vătămat pre tată-său, care vătămătură poate să-l osebească despre tată-său, să n-aibă nemica parte de întru avearea lui, cum se-ar zice de-l va fi bătut, sau au fost lăcuind rău împreună, fără *Zac. 17.*

Atît ediţia Blaramberg cît şi ediţia Bujoreanu sînt de foarte mult timp epuizate.

Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor, de S. G. Longinescu. În 1912, S. G. Longinescu a dat la lumină un prim volum de *Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor* cu subtitlul: *Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu*, în care pe lîngă „Cartea romînească de învăţătură" din 1646, se publică textele latine ce i-au servit de izvoare, textele corespunzătoare din „Îndreptarea legii", precum şi traducerea lor în limba franceză făcută de A. Patrognet. În ceea ce priveşte „Îndreptarea legii", pe care Longinescu o socoteşte „varianta muntenească" a pravilei din 1646, ea nu este publicată în întregime. Sînt reproduse numai textele corespunzătoare „Cărţii romîneşti de învăţătură", urmărite de Longinescu cu toată atenţia, astfel că succesiunea textelor „Îndreptării legii" nu este cea a originalului.

După ce a arătat importanţa lucrărilor celor doi romanişti, Prosper Farinaccius şi Iulius Clarus, şi influenţa ce au avut asupra doctrinei juridice a multor ţări europene pînă către sfîrşitul secolului al XVIII-lea, învederînd şi valoarea pravilei moldoveneşti, aflată la înălţimea ştiinţei juridice din acea epocă, autorul adaugă cu privire la pravila muntenească: „De aceea, Matei Basarab, domnitorul Munteniei (1633—1654), voind să înzestreze şi el ţara cu o lege, a luat în întregime « Cartea de învăţătură » a Moldovei şi după 6 ani de la tipărirea ei, a întrupat-o în « Îndreptarea legii », care a fost tipărită în 1652. În acest an, cele două ţări surori au avut aceeaşi lege; deci unitatea juridică a ţărilor noastre a fost înfăptuită cu 207 ani înaintea unităţii politice. Această unitate juridică a ţinut 128 ani, pînă la 1780, cînd Muntenia a fost înzestrată cu o lege nouă, Codul lui Alexandru Ipsilante" [1]).

Deşi această lucrare este însoţită de o tablă de materii, de un index de cuvinte şi de o erată, toate privind ambele pravile, nu o putem însă considera, din cauza facturii ei, ca pe o ediţie a „Îndreptării legii", deoarece textul acesteia este reprodus numai parţial şi numai în scopul prezentării comparative în raport cu „Cartea romînească de învăţătură".

Îndreptarea legii. Le code valaque de 1652, de C. A. Spulber. Este locul să amintim aici încercarea lui C. A. Spulber de a da la lumină o ediţie critică a „Îndreptării legii", lucrare din care însă nu a putut apărea decît „Introducerea". Spulber îşi propusese să redacteze un aşa-zis *Corpus juris rumanici*, al cărui început îl făcuse cu publicarea în 1930 a Pravilei de la Ieud din 1565, socotită a fi cea mai veche pravilă romînească. „Introducerea" apărută în 1938 în limba franceză, sub titlul de: *Îndreptarea legii. Le code valaque de 1652*, destinată să formeze prima parte a ediţiei proiectate, nu este în realitate decît istoricul pravilei, urmînd ca textul legiuirii împreună cu izvoarele sale să constituie partea a doua a acestei lucrări.

Spulber nu face numai o simplă prezentare a ediţiei sale, ci întreprinde o cercetare ştiinţifică făcînd un studiu savant al acestei legiuiri, în care abundă referinţele istorice şi bibliografice. Studiul lui Spulber cuprinde două părţi corespunzătoare părţilor ce intră în compunerea „Îndreptării legii", fiecare avînd mai multe subtitluri: *I)* Titlul pravilei, ediţiile, prefeţele, autorii, izvoarele, *Nomocanonul* lui Malaxos, manuscrisele acestui *Nomocanon*, izvoarele

[1]) S. G. Longinescu, *op. cit.*, Introducere, p. O.

indirecte; *II) Nomocanonul* lui Aristen, autorul, manuscrisele, ediţiile, izvoarele dreptului civil, apendicele, aplicarea pravilei.

Spulber dă ultimei părţi a introducerii sale o extindere deosebită, cercetînd nu numai mărturiile documentare ale aplicării diferitelor izvoare ale „Îndreptării legii", considerate separat, ci şi dovezile aplicării acestei pravile. El examinează în această privinţă atît lucrările autorilor străini şi romîni cît şi cazurile ce figurează în documentele timpului şi în cronici.

O moarte prematură a pus capăt sforţării lui C. A. Spulber, lipsind astfel literatura dreptului nostru de întregirea unei lucrări de o importanţă deosebită.

Traduceri

Este locul să amintim unele traduceri ale „Îndreptării legii", care nu au avut nici o legătură cu ţara noastră, ci erau destinate să servească scopuri străine. Cea mai veche traducere integrală a „Îndreptării legii" este cea făcută în limba latină la 1722. După ce pacea de la Pojarevăţ din 1718, încheiată între Imperiul otoman şi republica Veneţiei aliată cu Austria, a atri- buit Austriei, între altele, Banatul Temişanei şi Oltenia, puterea ocupantă a avut nevoie de o traducere a „Îndreptării legii". Sarcina a fost încredinţată lui Pătru Dobra, romîn originar din Zlatna, directorul cauzelor fiscale din Transilvania [1]).

Lucrarea efectuată în 1722, sub titlul de *Regula legis voluntate divinae accomodata* [2]) a rămas în manuscris. După această traducere s-au făcut unele copii; s-a găsit o astfel de copie la Biblioteca din Budapesta şi o alta la muzeul Bruckenthal din Sibiu [3]).

O a doua traducere, de astă dată fragmentară, este cea făcută în limba germană de către Bartolomeu Kopitar pentru scopuri ştiinţifice şi publicată în „Jahrbücher der Literatur" din 1824 [4]).

Consideraţii generale

Spre deosebire de „Cartea romînească de învăţătură", care reprezenta pentru ţara Moldovei o legiuire laică, „Îndreptarea legii", cuprinzînd bogate dispoziţii de drept laic şi canoane bisericeşti, realizează într-o unitate legislativă rînduieli menite să asigure sprijinul reciproc dintre stat şi biserică, caracteristic orînduirii feudale [5]).

Textele penale din legiuire se resimt de dezvoltări minuţioase şi cazuistice. Prin o receptare indirectă de reguli juridice din opera lui Prosper

---

[1]) I. G. Sbiera, *Mişcări culturale şi literare la romîni între 1504 şi 1714*, 1897, p. 130; N. Iorga, *Istoria literaturii romîne*, Buc., 1911, vol. I, p. 518.

[2]) Titlul ei este *Regula legis voluntate divinae accomodata continens jurae canonica et imperatoris pro causis status tam ecclesiastici quam secularis, ad mandatum Imp. Joannis Comneni a. ven. magnae dei ecclesiae diacono et legem conservare, domino Alexeo Aristino conscripta, ex graeco idiomate in Valachum cum industria et sumptibus domini Stephani Dei gratia metropolitae tergovistensis et exarhii confiniorum Hungaro-Valachiae translata...*

[3]) C. Popovici, *op. cit.*, p. 115: Nicodem Milaş, *op. cit.*, p. 163; Şt. Gr. Berechet, *Istoria vechiului drept romînesc*, vol. I, p. 178; idem, *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, p. 129—130.

[4]) Viena, p. 158—167; Şt. Gr. Berechet, *op. cit.*, p. 129.

[5]) Vezi K. Marx şi F. Engels, *Opere*, vol. XVI, partea I, ed. rusă, p. 295; Cf. M. Bloch, *Les rois thaumaturges. Etudes sur le caractère surnaturel attribué à la puissance royale, particulièrement en France et en Angleterre*, Oxford, 1924; Fr. Kern, *Gottesgnadentum und Wiederstandsrecht in frühen Mittelalter*, Leipzig, 1914; L. Halphen, *La place de la royaute dans le sistème féodal*, în „Revue historique", an CLXXII (1933), fasc. 2, p. 244 şi urm.

Farinaccius, „Îndreptarea legii" are calităţile şi defectele lucrărilor penaliştilor apuseni din secolul al XVI-lea.

„Îndreptarea legii", care adopta un drept din afară, nu ar putea fi considerată că a constituit în mod exclusiv dreptul ţării, decît în măsura în care materiile juridice reglementate nu contraveneau obiceiurilor juridice a căror prevalare era recunoscută [1]). Codul a reprezentat o puternică contribuţie la formarea dreptului romînesc şi rolul îndrumător, didactic pe care l-a jucat este însemnat. Este de remarcat că Moldova şi Ţara Romînească utilizau în secolul al XVII-lea unele din formele superioare de legislaţie penală contemporană. Este îndeajuns să fie citate dispoziţiile referitoare la cauzele de neculpabilitate şi de micşorare a pedepselor spre a scoate în evidenţă una din părţile pozitive ale „Îndreptării legii".

Clasa feudală dominantă, în frunte cu domnul, găsea în „Îndreptarea legii" un prim corp de legi scrise în limba romînă, destinat să-i sprijine autoritatea judecătorească şi care a rămas unica tipăritură în legislaţia ţării pînă la apariţia legiuirilor de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea — „Pravilniceasca condică" — şi începutul celui de-al XIX-lea — „Legiuirea Caragea".

Alcătuitorii acestei pravile — este cazul să fie subliniat — au căutat să dea textelor nu numai claritate, ci chiar să le adapteze, atunci cînd au crezut nimerit, potrivit stărilor de lucruri sau situaţiei particulare a ţării. Astfel, reproducînd poveţile „alease a bogaţi dascăli", pravila aminteşte clasa socială a „rumînilor" (gl. 54), localizează cazul din glava 58, zac. 8 a pravilei moldoveneşti, privitor la o infracţiune comisă de un străin (gl. 363, zac. 8), sau completează textul moldovenesc prin adăugirea unui exemplu: „ca şi în vremea lui Maftei, voievodul ţării munteneşti cînd tăiase capul tătînă-său, un copil în cetatea Bucureştilor" (gl. 368, zac. 10).

În vechiul drept romînesc şi în istoria ştiinţei dreptului „Îndreptarea legii", ca şi „Cartea romînească de învăţătură" constituie un monument juridic important. În acelaşi timp mai reprezintă un monument de valoare al culturii şi limbii poporului nostru.

Anexe

Ediţia de faţă cuprinde următoarele anexe: textul grecesc al *Nomocanonului* lui Manuil Malaxos după manuscrisul nr. 307 din Biblioteca Academiei R.P.R.; jurisprudenţa instanţelor judecătoreşti, întemeiată pe „Îndreptarea legii"; indicaţii bibliografice; un indice de materii; un indice de cuvinte cu arătarea înţelesului lor în pravilă; lista figurilor; rezumatul în limba rusă şi rezumatul în limba franceză.

---

[1]) Pentru raportul dintre dreptul scris şi dreptul nescris vezi şi Al. Grecu, *Începuturile dreptului scris în limba romînă*, în „Studii", an. VII (1954), nr. 4, p. 215—228; V. Costăchel, P. P. Panaitescu, Al. A. Cazacu, *Viaţa feudală în ţările romîne*, Buc., 1957, p. 521; V. Al. Georgescu, *La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés roumaines (Moldavie et Valachie)*, în *Mélanges H. Lévy-Bruhl*, Paris, 1958 (Publication de l'Institut de Droit romain de l'Université de Paris, XVII), p. 373—391 (după „Byzantinische Zeitschrift", 52, 1959, p. 241).

LĂMURIRI

PRIVITOARE LA TRANSCRIEREA TEXTULUI CHIRILIC

Redarea în alfabet latin a textului chirilic al « Îndreptării legii » din 1652 s-a făcut prin metoda transcrierii fonetice interpretative.

Pentru unele litere chirilice transcrierea n-a prezentat nici o dificultate, ele avînd echivalenţe indiscutabile în alfabetul latin. Astfel: а = *a*, б = *b*, в = *v*, д = *d*, е = *e*, ж = *j*, з = *z*, и şi і = *i*, л = *l*, м = *m*, н = *n*, о şi ѡ = *o*, п = *p*, р = *r*, с = *s*, т = *t*, ѳ = *th*, ю = *iu*, ѹ şi оу = *u*, ф = *f*, х = *h*, ѱ = *ps*, ц = *ţ*, ш = *ş*, щ = *şt*, ѯ = *x*.

Pentru celelalte litere chirilice s-au determinat valorile fonetice ţinîndu-se seamă că graiul muntenesc de la mijlocul secolului al XVII-lea era foarte apropiat de cel de astăzi.

Semnele г (glagoli) şi к (caco) s-au transcris *g*, respectiv *c*. Cînd sînt urmate însă de *e* şi *i*, s-au transcris *gh*, respectiv *ch*. De exemplu, гєѡргїє = *Gheorghie*, єѵангєлїє = *evanghelie*, кїамъ = *chiamă*, оурєки = *urechi*, кємат = *chemat*.

Semnele ч (cerfu) şi џ (gea), urmate de *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, s-au transcris *ce*, *ci*, respectiv *ge*, *gi*. De exemplu: чартѫ = *ceartă*, кѣче = *căce*, чине = *cine*, пичиоаре = *picioare*, кѣрчѹмъ = *cîrciumă*, џенуке = *genuche*, лѣџе = *leage*, сѣнџе = *sînge*, фѹџитъ = *fugit*.

Uneori semnul ч, chiar singur, neurmat de vreuna dintre aceste vocale, are valoarea fonetică *ce* sau *ci*. De exemplu, крач = *vraci*, пач = *pace*. Am folosit cratima, cînd semnul ч formează un singur sunet cu cuvîntul următor sau prima silabă a cuvîntului următor. De exemplu, чаѹ = ce-au.

Semnul ѕ (dzialo), foarte rar întîlnit, s-a transcris *dz*. De exemplu, бѡѕи = *bodzi*, ѕкѣздa = *dzveazda*, кнѧѕюлъ = *cneadziul*, ѕѣчєлє = *dzeacele*, чинчилѣспрєѕѣчє = *cincilea spre dzeace*. Ultimele trei cuvinte de obicei sînt scrise cu з şi numai excepţional cu ѕ.

Semnul ѫ (ius) se întîlneşte de cele mai multe ori la sfîrşitul cuvintelor, totdeauna cu valoarea fonetică *ă*. De exemplu, иарѫ = *iară*, пѣнѫ = *pînă*, єрєтичаскѫ = *ereticească*, слѹжбѫ = *slujbă*. Cu totul excepţional semnul ѫ este lipsit de valoare fonetică. Aşa se găseşte în următoarele cuvinte: рѣсѣритѫ = *răsărit* (p. 159, gl. 145), патриаршаскѫ = *patriarşasc* (p. 357,

gl. 385), ботезѫ = *botez* (p. 467, Sob. Cart., gl. 48), прїимескѫ = *priimesc* (p. 514, Sob. Trulla, gl. 92, tîlc).

Semnele ь (ier) şi ъ (ior) au fiecare din ele valoarea fonetică de *î* sau *ă*.

Cînd aceste semne figurează la sfîrşitul cuvintelor, — cazuri frecvente în pravilă, — în regulă generală nu s-au transcris, fiind socotite lipsite de valoare fonetică. Ele au avut probabil numai funcţiunea de a accentua consoana finală printr-un *î* scurt. De exemplu, кънд ъ = *cînd*, ачестъ = *acest*, авънд ъ = *avînd*, бърбатъ = *bărbat*, зисъ = *zis*. Exprimarea lor prin *ŭ* (*u* scurt) ni s-a părut că ar fi neconformă regulilor fonetice şi ar îngreuna peste măsură şi inutil citirea textului.

Aceeaşi soluţie a fost adoptată şi în cazul cînd semnele ъ şi ь se află în interiorul unor cuvinte compuse, la finele primei părţi. De exemplu, алтъчева = *altceva*, алтъчинева = *altcineva*, кънд ъва = *cîndva*, кумъва = *cumva*.

S-a considerat însă că semnul ъ final are valoare fonetică, atunci cînd acelaşi cuvînt a fost întîlnit scris nu numai cu ъ, ci de multe ori şi cu ѫ. De exemplu, ꙗръ, даръ, доаръ, мъкаръ, care au fost întîlnite deseori scrise ꙗрѫ, дарѫ, доарѫ, мъкарѫ, s-au transcris în ambele cazuri *iară*, *dară*, *doară*, *măcară*, semnul ѫ, care are totdeauna valoarea fonetică *ă*, fiind o indicaţie în acest sens.

S-a transcris totuşi *iar*, *dar*, *doar*, *măcar*, cînd s-au găsit aceste cuvinte scrise ꙗр, дар, доар, мъкар.

Pentru condiţionalul *ar* s-a adoptat forma aceasta nu numai cînd e scris ар, dar şi cînd e scris аръ, deoarece numai rareori e întîlnit sub forma арѫ = *ară*.

Semnele ъ şi ь finale s-au transcris *i*, cînd acelaşi cuvînt a fost întîlnit terminat cu и şi cu ъ sau ь, socotindu-se că aceste semne îl înlocuiesc pe *i*. De exemplu, съши şi съшъ = *să-şi*, съци şi съцъ = *să-ţi*, ꙗръши şi ꙗръшъ = *iarăşi*, мꙋꙗрѧши şi мꙋꙗрѧшь = *muiarea-şi*.

Dacă însă consoana finală a acestor cuvinte nu este urmată de ъ sau ь, nu s-a adăugat la transcriere litera *i*. De exemplu съш, съц, ꙗръш, мꙋꙗрѧш s-au transcris *să-ş*, *să-ţ*, *iarăş*, *muiarea-ş*, respectîndu-se grafia pravilei, chiar dacă terminaţia cu *i* ar fi fost mai corectă.

Semnul ы (ieri), care este întîlnit foarte rar, s-a transcris totdeauna *î*. De exemplu, сфетыї = *sfetîi*.

Semnul ѣ (iati) s-a transcris în toate cazurile *ea*. De exemplu, вѣсте = *veaste*, ачѣлѧ = *acealea*, бътрьнѣце = *bătrîneaţe*.

Cînd diftongul se împarte la două cuvinte, s-a legat prin cratimă. De exemplu, дѣчїа = *de-acia*, дѣръ = *de-ar*, бинѣць = *bine-aţi*.

Semnul ѧ (ia) s-a transcris *ia*, cu excepţia următoarelor cazuri, cînd i s-a dat valoarea *ea*:

1° În substantivele masculine, ca хїклѧн = *hiclean*, кнѧзъ sau кнѧѕюлъ = *cneaz* sau *cneadziul*.

2° În substantivele feminine articulate care la nominativ se termină cu *e*. De exemplu, авѣрѧ = *avearea*, чертарѧ = *certarea*, мꙋꙗрѧ = *muiarea* (care este întîlnit, de altfel, şi sub forma мꙋꙗрѣ), щирѧ = *ştirea*, вътъмарѧ = *vătămarea*, врѣмѧ = *vreamea*.

Excepţie s-a făcut numai pentru воѧ = *voia*, ţinîndu-se seamă de realitatea lingvistică.

3° Pronumele personal feminin ѧ = *ea*.

4° În cuvinte la care în vorbirea de astăzi diftongul *ea* a devenit *e*. De exemplu, чѣлѧлалте = *cealealalte*, карѧ = *carea*.

5° În unele numerale ordinale, scrise şi cu ѣ. De exemplu, зечѧ = *zecea*, ѹнспрезѣчѧ = *unsprezeacea* etc., care sînt scrise şi зечѣ = *zecea*, ѹнспрезѣчѣ = *unsprezeacea* etc., semnul ѣ avînd incontestabil valoarea *ea*.

6° În subjonctivul unor verbe scrise şi cu ѣ şi cu ѧ. De exemplu, съ хрънѧскѫ şi съ хрънѣскѣ = *să hrănească*, съ дѧ şi съ дѣ = *să dea*.

7° În schimb, imperfectul unor verbe ca: авѧ, пѹтѧ, ръмьнѧ, s-a transcris: *avia*, *putia*, *rămînia*, dîndu-se lui ѧ valoarea fonetică *ia*, deoarece deseori s-au întîlnit asemenea imperfecte scrise chiar cu literele ïа, ca în хѹлïа = *hulia*, канонïа = *canonia*, слѹжïа = *slujia*, ешïа = *eşia*, повестïа = *povestia* şi numai foarte rar cu ѣ, ca în авѣ = *avea*.

Semnul ꙗ (iaco) s-a transcris *ia*. De exemplu, мѹꙗре = *muiare*, ꙗсте = *iaste*.

Numai pronumele personal feminin, persoana a treia singulară şi plurală, ꙗ, ꙗле, ꙗши s-a transcris *ea*, *eale*, *eaşi*.

Semnul ѧ (în) s-a transcris *î*, *în*, *îm* (înainte de *b* sau *p*). De exemplu, ѧнкъ = *încă*, ѧнапои = *înapoi*, ѧделѹнгъ = *îndelung*, ѧдѹлчиндѹне = *îndulcindune*, ѧбръкатъ = *îmbrăcat*, ѧпреѹнъ = *împreună*.

Semnul ѵ (ipsilon) are valorile fonetice *i*, *v*, sau *u*. De exemplu, лѵтѹргïе = *liturghie*, еѵглïе = *evanghelie*, еѵсевïе = *Evsevie*, еѵстаѳïе = *Evstathie*, ѵг = *ughi*.

În ce priveşte metatezele întîlnite în pravilă, s-au corectat transpunerile de litere transcriindu-se *jertvă* în loc de *jrătvă*, *nesfîrşită* în loc de *nesfrîşită*, *scîrbit* în loc de *scrîbit*, *sfîrşit* în loc de *sfrîşit*, *tărpitori* în loc de *trăpitori*, *tîlcueşte* în loc de *tlîcueşte*, *tîrnosită* în loc de *trînosită*, *tîlhar* în loc de *tlîhar*, *Tîrgovişte* în loc de *Trîgovişte*, *vîrtos* în loc de *vrîtos* etc. De altfel cele mai multe dintre aceste cuvinte sînt scrise şi corect.

S-au păstrat însă *jertăvnic* şi *protivnic*, cu derivatele lui: *protivire*, *protivitor*, *protivind*, alături de *potrivnic*, *împotriva*, asemenea forme avînd circulaţie şi astăzi.

S-au respectat inconsecvenţele pravilei în scrierea cuvintelor. De exemplu, *anaforă-anafură*, *dînsul-dinsul*, *zeastrele-zestrile*, *nişte-neşte*, *ameninţă-amerinţă*, *amănunt-amărunt*, *poruncă-porîncă-puruncă*, *stareţă-stăriţă* etc.

Obişnuitele prescurtări ale scrierilor vechi, întîlnite în text, s-au întregit scriindu-se cuvintele complete. De exemplu, бц҃ѫ = *bogorodiţă*, ап҃слï = *apostoli*, дмн҃зеѹ = *Dumnezeu*, сѣ҃б = *săboare*, ст҃ = *sfinţilor*, мл҃тве = *molitve*, епскпïа = *episcopia*.

S-au întregit de asemenea orice cuvinte scrise prescurtat în pravilă, fără a se indica prin paranteze, ori de cîte ori este vorba de o completare asupra căreia nu poate fi nici o discuţie. Aceasta se întîmplă în cazul numelor proprii scrise prescurtat, în special în trimiterile marginale, dar scrise şi în întregime, ca: дам sau дамас = *Damaschin*, васле = *Vasile*, леаст = *Leastvicinicul*, постник = *Postnicul* etc.; sau în cazul unor nume comune cărora le lipseşte litera terminală, penultima fiind aruncată deasupra, ca: мъни(л) = *mînile*, пичоаре(л) = *picioarele*, пъкъто(ш) = *păcătoşi*, сьнце(л) = *sîngele* etc.

S-au scris în paranteze unghiulare numai cuvintele omise în original, care au fost adăugate pentru înţelegerea textului (de exemplu: <*nu*>, <*au*>, <*ce*> etc.) sau întregirile mai importante de cuvinte, ca: кѹкън = *cuvîn<tătoriul>*, кор = *Cor<inteni>*, пос = *pos<lanie>*, рѫ = <*ia*>*ră*, ꙗ = *ia<ste>* etc.

S-a corectat în cîteva cazuri numerotarea greşită a zacialelor marginale, fără a se face menţiune la locul respectiv.

La fel s-a procedat şi pentru greşelile de tipar care privesc litere lipsă (*ceta* în loc de *certa*, p. 319, gl. 346, zac. 27; *pocanie* în loc de *pocaanie*, p. 353, gl. 378), sau litere inversate (*trai* în loc de *tari*, p. 334, gl. 356, zac. 2), sau litere schimbate (*civile* în loc de *vinile*, p. 55, gl. 216, tabla de materii; *păteare* în loc de *puteare*, p. 177, gl. 179, zac. 4; *vizi* în loc de *vezi*, p. 165, gl. 159; *scrisoare* în loc de *scursoare*, p. 170, gl. 164; *cochini* în loc de *coconi*, p. 335, gl. 356, zac. 5; *Ce* în loc de *De*, p. 262, gl. 259, zac. 37, 38; *adeverinţa* în loc de *adeverita*, p. 599, Cat., gl. 31 etc.); sau litere adăugate (*cercetare* în loc de *certare*, p. 259, gl. 259 titlu) etc.

În mai multe cazuri s-au întîlnit ѣл *(el)*, ѣш *(eş)*, ѣн *(ei)*, cu sensul de *îl*, respectiv *îş*, *îi* (p. 153, gl. 131, zac. 1; p. 190, gl. 193; p. 352, gl. 378; p. 389, Can. sf. Ap., gl. 20, tîlc; p. 550, Răsp. Timotei; p. 599, Cat., gl. 30; p. 625, Cat., gl. 52. Deşi incorecte, s-au păstrat aceste forme, fiind folosite de pravilă în repetate rînduri.

S-a menţinut *învis* pentru *învins*, întrucît prima formă apare invariabil (p. 296, gl. 321; p. 404, Sob. Nichea, gl. 20; p. 486, Sob. Cart., gl. 133, scris. Attic Ţărigr.; p. 514, Sob. Trulla, gl. 86, tîlc).

S-au despărţit cuvintele şi s-a revizuit punctuaţia ţinîndu-se seamă de regulile gramaticale actuale; s-au coborît în rînd literele aruncate deasupra; s-au lăsat de o parte spiritele, accentele, ericul şi paericul, socotindu-se că aceste semne nu au în textul chirilic decît o valoare grafică. Cuvintele scrise în ediţia originală în întregime cu majuscule (de exemplu *gramatica*, *Ştefan*, *Tarasie*, *stîlpul pravoslaviei*) au fost transcrise cu litere de rînd.

Parantezele rotunde întîlnite în textul ediţiei corespund celor din textul original chirilic, iar cele ascuţite cuprind întregirile noastre.

ÎNDREPTAREA LEGII

ѠДЕПТАРѢ ЛЕЏІИ

кꙋ Дмнзеꙋ.

ВАРЕ АРЕ ТОАТЪ ЖꙋДЕКАТА

АрхїерѣскЪ шн ѫпърътѣскъ де тоате винилѡ

Прѣѡцеще шн Мїренещи.

ПРАВИЛА СФнцилѡр АП лѡр, ашѣле ѮЗ Сб

шн тоате тѣ Намѣстнче. Лѫгъ ачѣсте ши але Сф

Да. а лꙋмїи. Васїлїе. Тимоѳеє. Нкиъ. Николае.

Ѳеѡдосїа Ѧминзелѡ Бгословѡ. Скрисѣ

маинанте шн томинтe. кꙋ Порꙋ шн ѫвъцѣтꙋ

Бгоувꙋлꙋ ѫпърат Кv: Іѡа Комннꙋ. де К сат.

Дїа ам Бесть лꙋмни. ѡ Пънъ то де Правн: Кv

Алезїе Арнтинꙋ. шакꙋ де ѫтъпрїатꙋ Пентру де

Еллинт пре Лимбъ Рꙋ. Кꙋ нескоаца ш оу вѣдеа шнꙋ

тоакѣтъ лпре С: дуко Кv СТЕФАН нꙋ-

милꙋ дмн Митрополит Тергов Еда Пластъ а То Оv

ѦТЪРГОВИЩЕ.

ѦТvпографїа Прѣлꙋминѣꙋ Дон: Іѡ МАТ. БВ

Ба: ѫ С Мнр: ѫка Нъцн Домнꙋ Но Іс: Хс

мїн. Вак ЗРѮ. Але Хс. АХНВ. Е Пѡ вѣ.

ÎNDEREPTAREA LEGII
CU DUMNEZEU
CARE ARE TOATĂ JUDECATA ARHIEREASCĂ ŞI ÎMPĂRĂTEASCĂ
DE TOATE VINILE PREOŢEŞTI ŞI MIRENEŞTI

PRAVILA SFINŢILOR APOSTOLI, A CEALE 7 SĂBOARE ŞI TOATE CEALE NAMEASTNICE. LÎNGĂ ACEASTEA, ŞI ALE SFINŢILOR DASCALI AI LUMII: VASILIE VELICHI, TIMOTHEI, NICHITA, NICOLAE;
THEOLOGHIA DUMNEZEEŞTILOR BOGOSLOVI.
SCRISE MAI NAINTE ŞI TOCMITE CU PORUNCA ŞI ÎNVĂŢĂTURA BLAGOCESTIVULUI ÎMPĂRAT, CHIR IOAN COMNINUL, DE CUVÎN<TĂTORIUL> DIAC AL MARII BESEARICI LU DUMNEZEU ŞI PĂZITOR DE PRAVILI, CHIR ALEXIE ARISTINUL. IAR ACUM DE ÎNTÎI PREPUSE TOATE DE PRE **ELLINEAŞTE PRE LIMBĂ RUMÎNEASCĂ, CU NEVOINŢA ŞI USERDIA ŞI CU TOATĂ CHELTUIALA A PRESFINŢITULUI DE HRISTOS CHIR ŞTEFAN, CU MILA LU DUMNEZEU MITROPOLIT TÎRGOVIŞTEI, EXARH PLAIULUI ŞI A TOATĂ UNGROVLAHIA.**

ÎN TÎRGOVIŞTE,

ÎN TIPOGRAFIA PREALUMINATULUI MIEU DOMN, IO MATHEI VOIEVOD BASARAB ÎN SFÎNTA MITROPOLIE, ÎN CASA NĂLŢĂRII DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS. MARTIE 20, VĂLEAT 7160, A LUI HRISTOS 1652, V POST VELICHI[1]).

---

[1]) Părţile tipărite cu roşu în ediţia originală sînt redate cu litere aldine cînd sînt în text şi cu litere cursive cînd sînt pe margine.

Preasfinţitului şi preaînţeleptului mieu şi cu toate feliurile de flori ale darului duhului sfînt împodobit tocma apostolilor, s.s. Stefan, mitropolit al Tîrgovişti, exarhul plaiului şi a toată Ungrovlahia. Cel ce e mai jos scris, ca un fiiu sufletesc şi de nemica rob, cu tot sufletul ceare, roagă şi priaşte toată sănătatea şi buna petrecanie de la unul în troiţa Dumnezeu.

Mulţi oameni socotesc pentru omul cela ce, cînd se naşte într-o cetate cu mulţi oameni şi vestită, de în părinţi de bună rudă şi vestiţi, ei zic că iaste vreadnic şi dăstoinic unul ca acela să fie lăudat şi să se ciudească şi să se mire pentru moşia lui şi pentru înălţarea rudeniei lui. Ce unii ca aceia greşesc fără seamă şi fără de socoteală chibzuesc, pentru că bunătatea nu vine nice se trage dă pre moşneani şi dă pre strămoşi; aşijderea şi răotatea şi viaţa cea rea nu mearge să vie să se pogoare pe strenepoţi, ce fieşcine de în lucrurile sale (după cuvîntul stăpînului nostru) sau se ruşinează, sau se slăveaşte. Pentru că omul cît de-ară fi să se tragă de părinţi şi de rudă de oameni mari, vestiţi şi îmbunătăţiţi, iară lucrurile lui să fie proaste şi fără de ispravă dă nemica şi grozave, aceluia atîta de mult i se cuvine batjocorire şi urgisire. Şi iarăş (împotrivă), cînd răsare o odraslă de bună rudă şi creaşte într-un sat prost şi dă nemica de întru nişte oameni oarecum, şi să se facă cu nevoinţa lui şi cu multa socotinţă şi luarea aminte, minunat întru lucruri şi întru îndreptări şi să procopsească întru bunătăţi, atunce mai vîrtos se cade unul ca acela să fie lăudat dăstoiniceaşte, cum se cade, de toţi, şi luminat să fie lăudat, cum se arată chiar şi se veade la blagorodia ta, alesul mieu, de Dumnezeu cinstite părinte, preaînţeleapte chirie chirie Stefane, mitropolitul al scaunului cetăţii Tîrgovişti, exarhul plaiului şi a toată Ungrovlahia. Mirîndu-se de tine toţi văzîndu-te de într-un loc ca acela şi sat de jos al Ungrovlahiei, carele au crescut odraslă şi stîlpare ca aceasta, împodobită cu atîta bunătăţi şi darure. Aceasta auzind şi eu, mai micul, prostul şi plecatul prah de supt picioarele cinstite ale sfinţiei tale (o, sfinte creaştete) de mulţi lachedemoneani, voiu cu toată inema, cu blagoslovenia şi îndemnarea sfinţiei tale, a prepune această îndreptare de leage dă pre limba ellinească pre limba proastă rumînească. Nu doară dă în nevrednicia prostimei meale, sau dă ve într-o învăţătură învăţat, fără numai cît m-am ispitit a linge pre dinafară puţinel grammatica şi syntaxisul, ce cu toată mintea, înţelepţia, arătarea, supunerea şi îndreptarea a cuviosului întru ieromonaşi, chir Ignatie Petriţi şi a lui Panteleimon Ligaridi, dascali desăvîrşit amîndoi de la Hio, vestiţi şi foarte iscusiţi întru toată dumnezeiasca scriptură. Drept aceaia (o, sfinte vîrhule) pentru multul har de cucerie

a nedăstoinciei meale, carele am către sfinția ta (măcară de nu sînt copți strugurii viții meale) priimeaște truda și osteneala ca unui nedăstoinic, priimeaște acest dar mic, cu multa proastă a mea minte necuprins, priimeaște grădina cu florile raiului împodobită și sădite cu buna mirismă a darului duhului sfînt, priimeaște ca cel pumn de apă ce duse cel sărac la cel împărat, priimeaște și pre mine blagosloveaște, ca eu, ticălosul, pespe blagoslovenia și ertarea sfinției tale, să dobîndesc ertare multelor meale fumedenii de păcate. Iară pre sfinția ta, aicea, domnul Dumnezeu să te păzească în mulți ani să petreci pentru folosul turmei a lui Hristos, carea ți e dată în seamă; iară noaă de bucurie și de veselie tuturor, carii-ți voim binele cu tot sufletul. Iară acolo, să te dăstoinicească să dobîndești ceata arhierească, hora dreptilor, hrana raiului, bucuria nespusă carea ochiul n-au văzut, la inemă n-au întrat, după cum zice fericitul Pavel, să fie.

прѣѡ҃сі҃інстка к(ѡ) непотрѣ́бный рáбъ [1])
Daniil m<onah> Panonian

[1]) „Al preasfinției voastre rob nevrednic".

СЕМНЕ̑ Крѣещи тедадѣ де Дмнзеѹ. прѣСфинцилѡр МИТРОПОЛИ Цѣрій Оугровлахіей.

Ѧвещетѣ аоуміней ашѧ нѣ-
отрѫвитѡрю з
Деларѹтеоун пѣла-
ѧнѣ Тѹтѹрѡр грѡа:

Бѹкѹріте шаленѹмерѹрѣ лѹтѣ
ѧзбѣндіени.
Шипрекѹ оуннѣ нѣвѧзѹтѣ
фѹгѣ депѧкѣ.

Крѹ шикѣрта аддѫ копчіеіѹ Гѹсѡнтаре: Архіереилѡр Хс дѫтѹлаѹ Пѹтѣ Ма.
Кѹдиселе Крещінилѡр лате сѫдѣ сѹда: Шарпеле сѣсфѫрѣмѣ пѹтѣ мари аѹаѹл.
Капаѣѹ Пастирѣ Гедѫнѹл подове кѧпѹл: Кѹ оуберірѣ дХѹлѹиво аде авѫнѣ.
Митра Сѹкѹл Тіареіврѣнилѡр Архіере: кѹра Пѹртѫнд дѹх мѹлци де мѹкѫнбѫчѧнѣ.
Ѡ СТЕФАНЕ Пѫстор Правословіеі дѫрѹн: Дѣ Хс нѡѧ Патѹтѹро Хтрѣнѣ.
Домне Іѡ Пѫстѹ оуѡ Митрополіе: прѣа лНѡстрѹ Пѫритеши лаѣ чѣла сѹфіе.

SEMNUL CARELE IASTE DAT DE LA DUMNEZEU PREASFINŢILOR MITROPOLIŢI ŢĂRÎI UNGROVLAHIEI

Învăţăturile Athinei aşa nu strălucesc
Cum ceaste şase numărure aicea izbîndesc.
De la răsărit pîn' la apus tuturor groază
Şi pre nice unul nu va lăsa fără de pază.
Crucea şi cîrja în duhovnicescul războiu tare
Arhiereilor Hristos datu-le-au puteare mare,
Cu dinsele creştinii la cer să-i ducă se-au dat
Şarpele să sfărîme puteare mare au luat.
Capasul, pletituri, gherdanul podobesc capul
Cu umbrirea duhului nevoiaşte de ia vacul
Mitra, semnul tiarei vechilor arhierei
Curat purtîndu-ă, mulţi de muncă izbăvi-vei,
O, Stefane, păstor pravoslaviei dăruit
De la Hristos noaă pază tuturor hărăzit.
Doamne Isuse, păzeaşte în sfînta mitropolie
Pre al nostru părinte şi în veac ce va să fie.

ŞTEFAN

CU MILA LUI DUMNEZEU MITROPOLIT AL TÎRGOVIŞTII, EXARHUL PLAIULUI ŞI A TOATĂ UNGROVLAHIIA. PREASFINŢILOR ARHIEPISCOPI, MITROPOLIŢI, IUBITORILOR DE DUMNEZEU EPISCOPI, EGUMENILOR ŞI TUTUROR PĂRINŢILOR DUHOVNICI ŞI PROTOPOPI, HIROTONIŢI DE DUMNEZEU PESPE MÎNA ARHIEREASCĂ, AŞIJDEREA ŞI A TOATE RÎNDUIALELE CEALE DE AFARĂ, SĂNĂTATE ŞI SPĂSENIE ROAGĂ ŞI PRIAŞTE.

Toată scriptura carea iaste însufleţită de Dumnezeu (o, pravoslavnicilor cititori) foarte iaste de folos de învăţătură, de înfruntare, de îndreptare, dă pedepsire pe dreptate, cum grăiaşte dumnezeescul apostol, ca să poată fi omul lu Dumnezeu desăvîrşit şi bine gătit spre tot lucrul bun; pentru că mai vîrtos îndreptează năravurile noastre ceale sufleteşti şi de în leane le rîdică cătră bunătăţi şi ne pornesc cătră învăţăturile cealea ce plac lui Dumnezeu şi ne învaţă să aleagem binele de rău şi răul de bine, de în carea şi această dumnezăiască îndreptare de leage. Canoanele, zic, a sfintei şi dumnezăeştii pravile, carele au încolţit şi au răsărit şi se-au ijderît (cum am zice) de la întruparea şi înomenirea cuvîntului pre lume, de cînd au strigat trîmbiţa cea cu mult glas, apostolească, cu bunătatea darului şi se-au auzit în toată lumea, cinstitu-se-au, adaosu-se-au, crescut-au şi se-au lăţit, întărind tocmealele besearicii, care se făcea pe vremi, pînă la sfîntul şi a toată lumea şaptelea săbor. Carii în tot chipul şi în tot feliul au adunat piatri scumpe de au tocmit şi au făcut zidul besearicii, căriia au zis mîntuitoriul nostru că uşile ei iadul nu le va birui niceodată; pentru că după luminarea poruncii mîntuitoriului, iar înşelătoriul, carele scornise închinarea idolilor drăceşti, el se veşteziia şi, cumu-i era firea, întru nefiinţă el se strica şi fugia ca şi întunearecul de lumină. Iară el, hitleanul nu se suferi să fie biruit, nice vru să şază în pace, ce aducîndu-ş aminte de văşmîntul său, îmbrăcă-se în păgîni şi în pierzători de oameni şi iarăş se nevoia să învîngă şi să biru-

Timotei 3, zac. 297.

Mathei, glava 67.

iască adeverința într-alt chip, cu învățături striine și înșelătoare, a doa oară să facă ca și mai nainte. Ce nu putu lupul, că rămase ca un spurcat rușinat rînjind pre cuvîntul în zadar, pentru că cum mai de grabă se adunară săboară a toată lumea de împreună și nameastnice, de dumnezăești și sfinți părinți, dă lepădară și stricară răotatea nebuniei lui.

Carele sînt săboare a toată lumea.

Unele așa se făcură, că cu porunca celor ce împărățea pre aceaia vreame (iară mai ales, cum am zice, cu a sfîntului duh) se aduna, dă se făcea săbor într-o cetate, turma arhierească carea era supt toată oblastia grecească. Iară cine nu putea să meargă, ei-și trimetea soli exarși ai lor și ispravnici în locul lor, și așa, cu tot săborul tocmiia îndreptarea a blagocestivei și pravoslavnicei credințe, și așa îngrădindu-se cu armele adeverinții, răotatea lor goniia.

Carele sînt namestnice.

Iară altele se chemară nameastnice căce că se aduna episcopii numai de într-o eparhie la mai marele lor, iară nu era chemați toți de în toată lumea și nu se făcea căutare de toate tocmealele,ce sau întăriia tocmealele săboarelor cealea ce să făcuse mai nainte, sau surpa pre ereticii carii încolțiia să samene zizanii, sau căuta canoanele cealea ce era de buna tocmeală și de folosul tuturor besearicilor pravoslaviei.

De-acia aceștea toți nu se nevoiră să dezrădăcineaze și să rumpă numai semințele ale învățăturii celor striine, ce încă și pravile, canoane și legi au făcut ca să fie de folosul traiului oamenilor, îndreptînd sfînta a noastră viață și învățîndu-ne cu tare pază să păzim petrecania noastră cum place lui Dumnezeu și canoanele, ca noi carii sîntem sfînta turmă a lui Hristos, ca o cetate tare, să rănim pre muncitoriul îndoit și, ca o pasăre proastă, cu meșterșugurile lui să fie prins și legat și să se cunoască rușinat. Dece într-acesta chip apucă înainte dă se tocmi foarte ales dumnezeiasca propoveduire și cu multe tării se întări și se întemee besearicii. De-acia păstorii sfintei turme oblicind meșterșugurile hitleniei lui, cu învățătura cea adevărată și cu bunătățile vitejiei lor îndărătnicia și nevoința luptei lui nu o băgară în seamă ca și săgeatele copilărești. Așa userdie arătară pentru cununi ce luară, atîta petrecanie bună și minunată arătară, cît le era toată nevoința pentru buna și adeverita cinste, căce că iubia să se lupte și să se bată pentru adeverință pîn'la sînge. Pîn'la atîta userdie și vitejie veniră, cît mulți-ș urîră trupurile și răbdară întunearece de munci și morți pentru adeverință. Și încă aceștea sfinți iubitori de cinstea lui Dumnezeu, zăbreala blagocestiei, atîta biruiră înșelăciunile cît nu băga în seamă nice în dos, nice în față frica lor. Drept aceaia adunîndu-se toți împreună, cu aceastea vitejii, sfintele și dumnezeeștile pravile, cum le-au fost suflînd și amenințînd de sus porunca lui Dumnezeu, pîn-în zioa de astăzi așa le ține și le cuprinde și le cinsteaște dumnezeiasca besearică a pravoslaviei, multe de în dumnezeiasca evanghelie, pentru că și acealea sînt adevărat rădăcini de în izvorul ei; și nu numai aceasta, ce încă și cîte poslanii osebi de săboară, întrebări și răspunsuri se-au făcut de bogați bărbați sfinți carii se afla pre aceaia vreame, cărora nu li se putuse ascunde bunătățile. Drept aceaia și acealea le mărturisiră și le întăriră și bisericii le deaderă ca să lumineaze întru tăria pravoslaviei, ca stealele pre tăria ceriului.

Aicea grăiaşte pentru leagea împărătească.

Aicea se-au pus şi nişte învăţături şi leage den afară, dă de mult făcută şi tocmită; şi gîndesc că şi aceaia iaste tocmită cu îndreptarea dumnezăiască, cum ar fi o floare şi un dar a lui Dumnezeu şi o alcătuire de obşte a besearicii tocmită cu porunca nastavnicilor şi îndreptători a viteajilor şi purtătorii de Dumnezeu bărbaţi, pentru îndreptarea a greşalelor celor de voe şi celor dă nevoe şi de traiul blagocestiv carele duce pe pravoslavnici şi-i îndreptează către viaţa cea nesfîrşită.

Drept aceaia smerenia noastră adunat-am şi am strîns (cum am zice) toate canoanele împodobite cu toată frîmseaţea şi învăţătura şi hotarăle ceale tari, carele sînt de spăsenia şi de treaba tuturor oamenilor, carele se-au făcut şi se-au tîlcuit cu bun năravu, cum place lu Dumnezeu. Şi de cum ne-au fost putearea, toate la un loc le-am cusut, nevoindu-ne nemica a lăsa să fie lipsă de ceva. Şi nu numai aceastea, ce încă şi cît au rămas de acei dascali nepuse; şi noi, aducîndu-ne aminte, le-am împlut şi le-am adunat. Pare-ne că vor fi de treabă şi de dragoste sufletelor celor iubitoare de Dumnezeu, şi carii vor citi nu li se va urî, că am pus toate leacurile de fiece vină, împărţite toate pre glave, pre lesne a le afla. Deacia am gîndit şi am socotit şi pentru Pravila împărătească, că va fi şi aceaia de treabă aceştii oblastii şi micşoare ţări, de toate vinile, cu catastihul ei deosebi, ca să poată fi şi să dea cîte ceva ajutoriu şi ea canoanelor sfinţilor bărbaţi, mărturisind şi dînd răspuns mai tare şi mai vîrtos.

Părinţii au pus numele răspunsurilor şi învăţăturilor lor canon sau pravilă, adecă numele de la lemnul cela ce lucrează meşterii, carele se chiamă îndreptariu, cînd lucrează leamne sau pietri, fiind nodoroase, strîmbe şi colţoroase şi neneatede. Puind acel dreptariu, le tocmesc şi le netezesc şi aşa le alcătuesc una cu alta. Pravilă se chiamă şi alte meşterşugure multe ale meşterilor dascali, adecă carii au meşteşugit grammatichia, filosofia şi vrăciuirea şi carii au meşteşugit cîntarea; şi nu numai acealea, ce încă şi ceia ce au tocmit leagea împărătească pusu-le-au numele pravile.

Mai sînt ş-alte împărţiri, tocmeale şi hotară, de carele bine au socotit Ippocrat să le fie numele aşa, adecă despărţind şi alegînd şi îndreptînd ce este stricat de alţii şi aducîndu-le iară la a lor bună împreunare. Ce însă scripturile altora, cărora li se-au pus numele pravile, acealea tot trebue altora să se dea să le caute; iară răspunsurile ceale blagocestive părinţeşti pusu-li-se-au numele mai adevărat, mai tocmit, mai alcătuit decît toate; atît cît şi pre ceia ce se pleacă lor îi îndreptează către dreapta credinţă şi-i trage către viaţa ceaia ce place lui Dumnezeu, în toate zilele, fără rătăcire.

De acuma trebue iară a arăta şi a spune pre rînd, de cît ne va fi putearea, cînd, de cine şi cum se-au izvodit şi au eşit la lumină fieşce pravilă, lumina picioarelor noastre şi lumina carea iaste căilor noastre în traiul lumii aceştiia. Ce însă, ale sfintelor săboară şapte a toată lumea şi ale celor nameasnici şi a bogaţi părinţi sfinţi ce au scris, lesne le vei afla pre la începutul săboarelor: papii, patriarşii, mitropoliţi, împăraţii, ispravnicii, şi asupra cui; iară aicea numai ce ni se cade a spune pentru ale sfinţilor apostoli pe scurt, aşijderea şi pentru pravila împărătească, de unde au eşit şi cine şi pentru ce. Întîi se-au izvodit spre buna parte pravilele, adecă canoanele pre numele sfinţilor apostoli, 85, scrise fiind

Pentru Pravila sfinţilor apostoli.

(cum ziseră unii) de marele mucenic Climent, — căce că era următoriu marelui Petr, aşijderea şi dumnezeescul Pavel, cum singur povesteaşte oareunde de dînsul, — carele au fost episcop la Roma, al treilea după învăţătoriul Petr; căce că lin au luat scaunul şi se încununâ cu cununa mucenicilor în vreamea împărăţiei a lui Traian împărat. Şi aşa socotiră unii că le-au scris Climent, căce-ş pomeneaşte numele pre urma pravilelor, cum arată şi dumnezeescul Luca la deaanie. Că nu scrie necăirea să se fie adunat toţi sfinţii apostoli la un loc, să le fie scris obşte; ce să ştiţi că multă vreame lăcuind şi îndulcindu-se împreună, zisu-i-se-au de bojîvnicii apostoli să le izvodească şi să le scrie. Că şi poslania carea iaste cătră ovreai iară lui au zis de o aŭ prepus pre limba ellinească. Pare-mi că unii mai denainte vreame au fost socotind şi se-au fost sfiind de pravilele lor, pîn'ce se-au adunat sfîntul şi a toată lumea săbor a şasea, de au luat seama tuturor pravilelor, carele făcuse săboarele a toată lumea şi nameastnicile, aşijderea şi ale unor părinţi earii au procopsit întru bunătăţi şi au făcut şi ei bogate pravile. Ce mai întîi şi mai naintea tuturor au luat seama ale acestora, adecă ale apostolilor. Că zice acel sfînt săbor: canoanele 85, carele sînt făcute pre numele sfinţilor şi slăviţilor apostoli, carele sînt priimite şi întărite şi adevărate şi date noaă de sfinţii părinţi, poruncim şi noi să se ţie întărite şi adevărate (însă fără de poslaniile şi răspunsurile lui Climent), că într-acealea multe taini, zizanii şi gunoae de sminteală au băgat zlocestivii.

Pentru Pravilele împărăteşti, de unde se-au început şi cum se-au tocmit.

Cade-se a şti şi de Pravilele împărăteşti, de unde se-au ijderit şi eale, pentru că şi eale le-am socotit a fi ca un ajutoriu celoralalte; pentr-aceaia le-am lipit lîngă dinsele.

Întru olimbiada de întîi, cînd era cursul anilor lumii 4808, atunce împărăţia la Roma Romil; iară după dinsul alţii vreo şase unul după altul lua scaunul, pînă ce trecură ani 244 de cînd se făcuse împărăţia cetăţii. Iară righii carii tocmia cetăţeanii, avînd putearea a doa după împăratul, ei cum socotiia aşa tocmia şi îndrepta pre cetăţeani, că încă nu era leagea scrisă. Iară cînd fu într-a 68 de olimbiade, atunce căzură asupra împărăţiei putearea oamenilor celor de afară şi aşa goniră pre righii de în mijloc şi puseră oblăduirea a patilor, şi atunce nărodul Rimului se îndrepta cu o leage, sau mai vîrtos, cum am zice, cu un obiceaiu rău fără de tocmeală. Iară aşa, pînă nu se împluse 20 de ani, iară nărodul alease 10 bărbaţi şi pre dinşii oblăduia Appie Clavdie, şi aşa porunciră lor să facă legi. Iară ei adunară obiceaiurile ceale ce era pre leage ale rimleanilor, carele era răsipite, şi mai alcătuiră multe şi de în leagea ellinilor de la Athina, cîţi se lăuda că ţin şi au pre Solon şi pre marele şarpe [1]) şi pre lîngă aceştia şi cîţi zicea că au şi ţin tată pre Licurg şi Mini, şi alţii împotriva acestora. Şi aşa alcătuiră 12 cărţi de la aceştea. Pentru că Solon şi Licurg povestesc că ei au scris legile mai alease ellinilor, însă unul athineanilor, iar Licurg lachedemoneanilor; ce însă Licurg fusease dă demult, tocma într-al 65 de ani de la spargerea Troadei, iară Solon au făcut legi athineanilor într-al 46 de olimbiade, scoţîndu-le de la

[1]) Probabil se referă la legiuitorul Dracon (Δράκων), cuvînt care înseamnă şi balaur.

şarpe fără de ucideri. Şi aşa se îndrepta nărodul cu aceale cărţi, pînă ce se ţinea cu puterea ipatilor şi a nărodului. Pentru că în toţi anii alegea nărodul 2 bărbaţi de bună rudă să fie de-a tocmirea lucrurile cetăţeşti şi voiniceşti, şi le punea numele ipaţi. Şi aşa acesta chip al cetăţii se-au ţinut 364 de ani. Iară Gaie iarăş schimbă ipatia şi putearea nărodului, de o făcu împărăţie. Şi crescînd vremea petrecaniei, tîmplase de creştea şi vinile şi judecăţile, cît trebuia să fie şi să se facă legi cetăţeanilor în tot feliul, pre vinile lor.

Drept aceaia, după Gaie, luă împărăţia Sevast Avgust. Acela, ce era şi chesar, nu lăsă să nu pue şi să facă leage, ca şi ceia ce era cu înţelepţia mai buni decît mulţi, ce încă de la toţi întreba şi iscodia şi de nărod şi de voinici şi oricine ce zicea de la toţi lămuria, şi ce-i părea şi socotia că e de treabă, îndată scriia aceale cărţi ce scrie mai sus.

De-acia după multă vreame pre urma lui Avgust apucă împărăţia Andrian, şi acealea toate iară le adună la un loc, şi ale altora, a tuturor le scrise deosebi şi le făcu în 50 de cărţi adecă grane, Dighestasim, ce să zice le puse numele săbornic, cum ar fi adunate de în multe. Iară cîte făcuse împăraţii, el le scrise deosebi şi le făcu 12 grane şi le puse numele Codicure, ce să zice tocmire împărătească.

De-acia nice aşa nu era lesne să ajungă leagea, neputîndu-le cuprinde cu mintea de multe şi lungi ce era, şi mai vîrtos împăraţii carii se pusease după vremi, lor ce li se păruse ei adăosease în codicurile lor de nişte lucrure de cealea ce încă mai nainte n-avusease leage. Nu numai acealea, ce încă şi pre limba lătinească scrise, ascunzînd legile pînă acuma întărite vîrtos, lipsindu-se de folosul lor aceia ce nu putea să le înţeleagă.

Iară Iustinian, înţeleptul împărat mulţime de glavizne alease, carele era numai mai de treabă de lucrurile vremii; şi nu alease numai, ce şi încă lăţimea cît putu o scurtă şi de două ori scoase dintr-aceale doa cărţi, adecă de în Codic şi de în Dighest dă prepuse pre limba ellinească, şi aşa tocmi leagea ca nişte tocmeale de întîi şi puse numele cărţii Istintunda.

Iară tocmirea Dighestului căce se alcătuise pe scurt, cum am zis, păruse unora a zice că pentru grăbirea scurtării au lăsat multe nescrise de în ceale ce-s mai de treabă. Drept aceaia iarăş porunci de scriseră şi puseră acealea supt cealea ce se chiamă grane, la sfîrşitul tuturor granelor lipind lucrurile ceale de treabă ce rămăsease. Mulţi dascali cinstitul împărat la aceastea cînd le-au prepus au strîns. Întîi un Ştefan au tîlcuit Dighesta, iară Chiril pe scurt, Dorothei o au făcut pre tocmeala mijlocie, Thalilei chensor prepuse Codichia pre lung, iară Theodor Ermopolit mai pe scurticel, Anatolie şi mai scurt, iară Isidor mai pe scurt decît Thalilei. Numai cei 2 ce au izvodit mai pre lung. Mai vru împăratul încă de mai făcu nişte tocmiri cu multă trudă de în tocmealele ceale vechi, 170 dă nearale, şi le puse deosebi; că schimbă pentru nunte şi leagea pentru diataxe şi pentru nişte taini şi altele aseamene acestora, carele poruncise mai nainte marele Costandin, iară el pentr-acealea mai cu milă le tocmi.

Aceale nearale le-au prepus un dascal, Tribunian, foarte dascal mare; iară nu ştiu cumu-l supăra duhul necurat, ce-i era mintea îndoită. Drept aceaia, cînd le scrisease, el întorsease unele spre folos, iară altele le scrisease neadeverite şi îndoite cu gîndul şi cu socotinţa. Drept aceaia oamenii carii

avea pîră şi mergea să se judece, cu acea prinzare, şi îndoire rea pre mulţi pierdea.

Iară mai pre urmă de toţi, de pururea pomenitul întru împăraţi, Leu preaînţeleptul, el făcu toate alcătuirile una, şi cîte era puse răsipite toate le împreună într-una. De în Dighesta şi de în Codicure, multe şi de la Istintunda şi de într-ale lui Iustinian alease, dă le făcu 60 de cărţi, împreună cu un Şavatie, marele spatariu şi le alcătui în şase tocmiri. Şi scoase de lepădă toate vrăjmăşiile ceale fără de treabă, cealea ce nu era nice de un folos, pentru că oamenii cei mai dă pre urmă se îndreaptă mai spre bine decît cei de mai nainte vreame carii făcuse multe legi.

De-acia alcătuirea cuvintelor de în ceale ce le alesease foarte bine le aşează şi cuvintele cealea ce da răspuns de fiece cuvînt, lucru şi vină, el le adună dă le tocmi şi le puse toate la o grană; şi au făcut şi el 120 de nearale, ce pînă acum acealea nu se ţin toate.

Drept aceaia şi smerenia noastră văzînd o comoară ca aceasta ascunsă şi ca o grădină încuiată plină fiind de toate florile darului duhului sfînt ale purtătorilor şi însufleţiţilor de Dumnezeu părinţi sfinţi şi ai lumii dascali şi luminători, carii au împlut toată lumea de dulcea blagovonie a duhului, gîndiiu zicînd: ce folos iaste de amîndoao să stea încuiate, cum zice scriptura? Mai vîrtos aducîndu-mi aminte de cuvîntul stăpînului mieu, Hristos, pentru sluga cea vicleană ce ascunse talantul în pămînt, zic: să dau şi eu ceva domnului mieu de în cîte mi-au dat, ca să nu mă arăt să zic că voesc numai folosul binelui mieu; ce voiu cu toată inema, ca cerbul la izvoarăle apelor, să-m puiu toată nădeajdea pre maica cuvîntului, fiiului lu Dumnezeu, preaslăvita doamnă a noastră, sfînta născătoare de Dumnezeu şi pentru ruga sfîntului slăvitului apostol şi întîiul mucenic, arhidiacon Ştefan, şi marele Antonie şi sfîntul Grigorie Decapolit şi Nicodim Mirotocetul, ca să nu las comoara ascunsă nici grădina încuiată, ce să zice capetele dumnezăeştilor pravile să le aduc şi să le prefac dă pe ellineaşte pre cuvinte proaste rumîneaşte. Şi am făcut aleagere de în multe şi bogate pravile trimeţînd pîn'şi la împărătească cetate, la preasfîntul nostru şi a toată lumea patriarh (că n-am vrut să scriu dă pre ceale tiparnice, fiindu-mi teamă că de cînd au încăput cărţile pravoslaviei la mîna ereticilor, ei n-au lipsit a nu băga cîte ceva zizanii), pîn'ce am aflat la cinstitul nostru fiiu sufletesc, chir Gheorghie Caridi de la Trichis, carele au fost vtori vistier, scrisă cu mîna, judecata toată arhierească şi lîngă dinsa şi împărătească cu toate canoanele ale sfintelor săboară şi apostoli şi a marelui Vasilie şi altor dumnezeeşti şi sfinţi părinţi, împreună cu teologhia dumnezeeştilor bogoslovi, scoasă şi tocmită cu porunca şi învăţătura blagoscestivului împărat chir Ioan Comninul, cu mare şi multă socotinţă de pravoslavnicul întru dascali, diacon şi păzitoriul de toată pravila şi canoanele marii besearici, chir Alexie Rodinu.

Mathei, gl. 25.

Psalm. 115.

Şi aşa cu multă userdie şi îndemnare o am scos de întunearec la lumină; şi, cu buna voe a luminatului şi blagocestivului mieu domn, Io Mathei voevod Basarab, şi cu tot sfatul măriei sale, cu blagoslovenia părintelui mieu, Paisie, patriarhul Ierusalimului, şi cu îndemnarea a doi fraţi iubitori de Dumnezeu şi tocma slujitori ai oblastiei smereniei noastre,

tipăritu-se-au, ca să fie de folosul tuturor de obşte, ca o grădină plină de flori mirositoare ale raiului, sau ca un vistiariu de obşte besearicii.

Drept aceaia se cade să le caute şi să le ţie vîrtos totdeauna ceia ce sînt îndreptătorii pravoslaviei, ca să poarte grijă pentru sufletele turmelor, să nu cumva să se alunece spre învăţăturile striinilor. Aşa de vîrtos se cade să se ţie de ceia ce au rînduialele lumii aceştiia de îndreptare, că cu aceastea învăţături vei putea aleage adeverinţa de în rătăcirea striină şi dreptatea de în strîmbătate, mai adevărat şi mai ales decît piatra Lidiei.

Aceastea pun leage şi legătură şi hotară împăraţilor şi domnilor, patriarşilor şi mitropoliţilor, egumenilor şi călugărilor, popilor şi diaconilor, boiarilor şi bogaţilor, stăpînilor şi slugilor, celor ce oblăduesc şi celora ce se oblăduesc, părinţilor şi feciorilor, bărbaţilor şi muerilor, însuraţilor şi celor neînsuraţi, celor postnici şi celor ce nu se postesc, înţelepţilor şi celor nedomiriţi. Aceastea învaţă şi pre împăratul şi pre domnul să le ţie şi să le cinstească cu toată putearea; aceastea nu-i lasă să se pleace învăţăturilor dobitoceşti. Mai vîrtos se cade să le aibă aceastea iparşii sau voivozii, mitropoliţii şi episcopii, pentru că lor mai multă socotinţă li se cade să aibă şi grijă să poarte de împărăteştile şi sfintele besearici, ca să nu cumva să se arate nedăstoinici la Dumnezeu căci n-au lăcuit pre voia lui, ce să vie la aceastea bunătăţi, să-ş împodobească bunătatea sufletului, ca şi puterile îngereşti împregiurul lui Dumnezeu. Aceştiia îndreptări de leage, cine-i va zice vrăciuitoare de obşte, nu va greşi, pentru că ameastecă erbile şi leacurile dă le dă bolnavilor de tămăduieşte pe fiecarele de fiece boală; şi nu numai pre aceia, ce încă şi pre ceia ce se lenevesc de nu poartă grijă de tămăduială. Însă pre unii dîndu-le şi tinzîndu-le erbi tari, ei rîdică, iară altora aducîndu-le aminte de făgăduinţa ce va să fie, aduce-i şi-i rîdică cu mai blînde leacure. Iară unii sînt carii nu iau nice erbi, nice leacure, nice învăţăturile acelora, ce-ş îngrădesc pristaniştea pocaaniei cu neplecarea; şi aşa, făcîndu-se mai tari decît împăratul, ei-ş închid moşia de veaci.

Pentr-aceaia (o, iubiţii smeroniei noastre fii) la cine să va tîmpla, au de rînduiala noastră, au de cea de afară, priimiţi-o ca o hasna împărătească plină de toate lucrurile scumpe, că veţi afla într-însa de toate bunătăţile carele îndreptează sufletul, că întăreaşte pre cei ce stau şi pre cei căzuţi nu-i lasă în oceaanie. Dulce iaste blagocestivilor, iară zlocestivilor înfruntătoare, groaznică păcătoşilor, certătoare de toată vîrsta şi de toată deregătoria şi rînduiala, împăraţilor, domnilor, boiarilor şi celor ce sînt pre mîna mai marilor, voinicilor, proştilor, bogaţilor, săracilor, călugărilor, mireanilor, bărbaţilor, muerilor, tinerilor şi bătrînilor. Că înţelepţia a lui Dumnezeu iaste multă în tot feliul; că măcară şi cine nu iaste îndreptat, de aicea citind cu socotinţă şi cu luare aminte, lesne se va îndrepta şi se va întări. Curvarii se învaţă a-ş ţinea curăţia, cel rău se învaţă binelui, cel fără de minte se înţelepţează, cel semeţ smerit; aceasta învaţă pre cel nemilosîrd milostiv şi pre cei ce jehuesc ale altora să le dea ale cui sînt şi, cum am zice mai pe scurt, tot feliul de bunătăţi, cine va vrea, acela de aicea va putea să zleiască ca de într-un izvor.

Drept aceaia rog smerenia noastră pre voi pre toţi, fii iubiţi întru duhul, căutaţi şi ispitiţi scriptura, că aşa socotesc, că-m pare că într-însa veţi afla viaţa, după cuvîntul domnului, şi priimiţi cu dragoste şi cu userdie, şi citind îndreptaţi viaţa voastră. Iară pre smerenia noastră, întru rugile voastre, fără de leane, nu uitariţi. Şi domnul păcii fie cu voi. Amin.

Ca un tată tuturor întru pravoslavie de obşte şi voitoriul de tot binele, acelaş carele iaste mai sus scris.

CAPETELE CĂRŢII ACEŞTIIA DE PRAVILĂ

	list [1]	pag.
Pentru judecătoriu, cum i se cade să fie milosîrd şi să nu crează cuvintele nemănui fără de iscodire sau întrebare. Glava 1.	1	73
Pentru dreptatea şi pentru să facă judecătoriul dreptate. Glava 2.	2	73
Pentru leagea şi ce iaste leagea, şi pentru cel fără de leage ce închipuiaşte. Glava 3.	3	74
Pentru obiceaiul besearicii şi al cetăţilor, carele nu se află scris. Glava 4.	4	75
Pentru patriarhul, că iaste obrazul lui Hristos, şi cînd i s-au dat să hirotonească mitropoliţi. Glava 5.	4	75
Pentru ce lucru hirotoneaşte Iraclia pe patriarhul. Glava 6.	5	76
Pentru arhierei şi alţi preoţi carii nu pomenesc pe patriarhul. Glava 7.	6	76
Pentru cela ce va să fie arhiereu sau preot sau diacon şi-i va pîrî pre dinşii cineva. Glava 8.	6	77
Pentru cela ce ia arhieria sau preoţia sau alt dar bisericesc au cu galbeni sau cu boiari, şi pentru luarea banilor de popie, şi pentru preotul carele ia dar la sfînta cuminecătură. Glava 9.	7	77
Pentru preoţi, de vor curvi sau de vor fura sau de vor face jurămînt strîmb. Glava 10.	9	78
Pentru preotul carele va avea muiare şi se va face arhiereu, să se dăsparţă de dînsa şi hirotonia lui să se facă cu voia ei. Glava 11.	9	79
Pentru episcop, şi ce să chiamă episcopul, şi cum i se cade să fie volnic pre toate lucrurile besearicii. Glava 12.	10	79
Pentru arhiereu, ca să nu facă hirotonie afară de eparhia lui, nice să hirotonească pe nimenea de într-altă norie striină. Glava 13.	10	80
Pentru arhiereu, de-ş va lăsa scaunul său şi se va duce într-alt loc să se zăbovească şase luni. Glava 14.	11	80
Pentru preotul carele n-are muiare, să nu sază cu alta. Glava 15.	11	80
Pentru pîra episcopilor şi a cliricilor, şi carii să priimesc la pîră. Glava 16.	12	81

[1]) Cifrele din coloana întîi reprezintă paginaţia din ediţia originală, iar cele din coloana a doua, paginaţia din ediţia de faţă.

	list	pag.
Pentru că ceia ce pîrăsc pe arhiereul trebue să fie nevinovaţi. Glava 17.	13	82
Pentru cîţi arhierei trebue să fie cînd judecă pe arhiereu, şi cîţi la preot, şi cîţi la diaconi. Glava 18.	14	82
Pentru arhiereul carele să judecă, şi-i va trimeate săborul o dată, a doa oară şi a treia oară veaste, şi nu va mearge să se judece. Glava 19.	14	83
Pentru dă se va afla arhiereul ve într-o pîră, pînă nu i se va face judecata nu-l scot de în scaun. Glava 20.	15	83
Pentru cela ce pîraşte pre episcop întru multe lucrure protivnice, şi apoi nu poate să dea de faţă nice unul. Glava 21.	15	83
Pentru că la judecată nu se cade să aducă mărturie eretic, nice păgîn, nice iară numai un creştin, ce doi sau şi trei creştini credincioşi, iară la pîră cinci. Glava 22.	15	83
Pentru pîrîşi, să n-aducă mărturii casnici, adecă de în casă, nice rudenie. Glava 23.	16	84
Pentru că mărturiile trebue să fie oameni credincioşi, şi carii să opresc să nu mărturisească şi carii nu se opresc. Glava 24.	16	84
Pentru preotul, de va mărturisi strîmbu sau va prinde tagă de iscălitul lui. Glava 25.	19	86
Pentru preot sau diacon, de-i va pîrî cineva. Glava 26.	19	87
Pentru preot sau episcop sau alt sfinţit, ce-i vor lua darul, iară el va face liturghie. Glava 27.	20	87
Pentru judecata patriarhului, că nu se mai judecă. Glava 28.	20	87
Pentru arhiereul carele-i iaste luat darul; acela are voe să mai chiame a doa oară săborul, să se mai judece de lucrul pîrăi lui. Glava 29.	20	87
Pentru arhierei, dă se va fi luat darul vreunui arhiereu şi după aceaia se-au aflat nevinovat şi de cînd se-au început a se luarea darul arhiereului şi iară se-au ertat. Glava 30.	21	88
Pentru schimbarea arhiereilor, şi pentru lepădări, şi pentru că se dă scaunul arhieresc cătră alt arhiereu exarşesc. Glava 31.	22	88
Pentru episcopi şi preoţi, de nu vor pomeni pe mitropolitul lor, şi pentru că greşalele preoţilor de arhiereu se canonesc. Glava 32.	23	89
Pentru anathema. Glava 33.	23	89
Pentru cela ce să afuriseaşte de arhiereu drept sau nedrept. Glava 34.	23	90
Pentru arhiereul, de va opri pe preot sau va afurisi pe mirean ca să ia mită, sau va închide besearica, sau pe alt preot sau sfinţit, sau pre altcineva de va afurisi fără vină. Glava 35.	24	90
Pentru ceia ce să împreună cu cel afurisit. Glava 36.	25	91
Pentru afurisitul, cum se cunoaşte după moartea lui de unde se-au afurisit. Glava 37.	26	92
Preoţii să nu afurisească pre nimenea fără voia arhiereului lor. Glava 38.	26	92
Pentru cei afurisiţi, pe cari-i afuriseaşte arhiereul, iară după moarte se află trupurile lor dăzlegate. Glava 39.	27	93

	list	pag.
Pentru mortul ce să va afla întreg trupul şi păr neavînd nemica. Glava 40.	28	94
Pentru preotul ce-l va opri arhiereul lui de liturghie, iară el va îndrăzni de va sluji. Glava 41.	29	94
Pentru clirici şi călugări, de vor face sfat sau însoţiire asupra arhiereului. Glava 42.	29	94
Pentru clericul de va înjura pe arhiereul lui, sau popa, sau diaconul şi mireanul de va înjura pe preotul, sau-l va bate. Glava 47.	38	100
Pentru arhiereul, de va face liturghie singur. Glava 51.	42	102
Pentru odejdiile arhiereşti, cu carele se îmbracă arhiereul cînd slujaşte, ce închipuesc una şi alta. Glava 52.	42	103
Pentru ce se chiamă patriarhul bogonoseţ, şi ce închipuiaşte mantia lui şi leaspezile, rîurile, capasul şi tunderea capului şi lumina. Glava 53.	43	103
Pentru numele lui Isus Hristos, unde iaste semnat întru sfîntul trup al arhiereului şi ce închipuiaşte cînd blagosloveaşte cu amîndoo mînile lui. Glava 54.	44	104
Pentru arhiereu sau preot, dă se vor schimnici sau unde se vor tunde în silă. Glava 55.	45	105
Pentru preotul carele se va afla în păcate şi oamenii să fugă de la dînsul; şi pentru să nu osîndească mireanul pre popa şi pentru să nu osîndească neştine, şi pentru cinstea preoţilor. Glava 56.	46	106
Pentru cartea sau zapisul arhiereului, şi după moarte unde să i se dea hainele sau unealtele. Glava 57.	47	107
Pentru vîrsta hirotoniei preoţilor, şi care păcate apără de preoţie. Glava 58.	48	107
Pentru podoaba arhierească sau preoţească, ce închipuiaşte. Glava 59.	49	108
Pentru preot carele va sluji şi nu se va priceştui dumnezăeştilor taini. Glava 60.	50	108
Pentru cela ce va să se preoţească mai nainte pînă nu ia fămeae. Glava 61.	50	109
Pentru preotul ce va avea vrajbă cu cineva şi de va vărsa în zioa ce va face liturghie. Glava 62.	50	109
Pentru preotul, să nu sărute mort cînd va vrea să slujască liturghie, nice deaca va face liturghie să nu sărute sfintele icoane. Glava 63.	51	110
Pentru preotul, de va sluji liturghie fără antimis sau nu va purta grijă de besearica lui Dumnezeu, ce o va urgisi sau va arde vas al besearicii. Glava 64.	52	110
Pentru preotul, de va fi vînătoriu sau prinzătoriu de pasări, sau de va vrăji sau va mearge să-i vrăjască, sau de va fi vînzătoriu de altul. Glava 65.	52	110
Pentru preotul, de nu-ş va citi ceasurile şi va face liturghie şi de va face singur maslo. Glava 66.	52	111
Pentru preotul, de va muri fără coconi. Glava 67.	53	111
Pentru preoţi, ca să nu judece pe arhiereul lor. Glava 68.	53	111

	list	pag.
Pentru preoţi şi diaconi, de nu vor pomeni pe arhiereul lor. Glava 69.	53	111
Pentru că preoţii sînt în chipul celor şaptezeci de apostoli, iar arhiereii în locul celor 12; şi nu numai cîte dăzleagă arhiereii sînt dăzlegate, ce cîte dăzleagă şi pre cei ce au luat pe nedreptate. Glava 70.	54	112
Pentru preoţi şi călugări, ca să nu se ameastece şi să poarte grijă de lucrurile şi grijile mireneşti, nici să vrăciuiască. Glava 71.	55	112
Pentru toţi sfinţiţii, adecă preoţii, de nu-ş vor citi toată pravila, adecă slujba lor şi pentru de şapte ori în zi: lăudaiu-te, doamne, şi carele sînt 7 laude. Glava 72.	55	113
Pentru mireanul ce să va sfii a se cumineca de preotul mirean carele va avea preoteasă. Glava 73.	56	114
Pentru preotul carele să va ruşina a-ş cumineca preoteasa lui. Glava 74.	57	114
Pentru preot dă se va însura, sau preoteasa dă se va mărita, sau mireanul cliric a doa oară dă se vor însura. Glava 75.	57	114
Pentru cela ce va să se preoţească şi va lua muiare sau văduo sau slujnică sau alta ce va fi avînd viaţă rea. Glava 76.	57	115
Pentru cela ce să află în păcate carele apără dă preoţie, iară el se va hirotoni. Glava 77.	58	115
Pentru ovreaiu, dă se va boteza, se face preot. Glava 78.	58	115
Pentru preotul, de va ispovedi păcatul său de voe carele au făcut mai nainte de hirotonie. Glava 79.	59	116
Pentru diacon, de va curvi, sau pînă la sărutare va greşi preotul sau diaconul. Glava 80.	60	116
Pentru muiarea, de va face copil şi va năpăstui pre popa că l-au făcut cu dînsul. Întrebarea lui Costantin episcopul către sfîntul mitropolit de la Iraclia, chir Nichita. Glava 81.	60	117
Pentru de să va însura cineva şi să va preoţi, iară însurarea se va afla fără de leage. Şi de clericul mirean, de va avea fămeae iară într-acelaşi chip. Glava 82.	61	117
Pentru preotul ce e oprit şi dăspărţit de popie, de va zice б(с)лвє(н) бг҃ъ нашъ[1]) şi бє ѹ҆щєдри ны[2]) şi pentru de va sluji preotul cu popa cela ce e oprit de liturghie. Glava 83.	62	118
Pentru preotul, de-i va curvi muiarea lui sau a mireanului şi va vrea să se preoţească, şi de preoteasa, dă se va apuca cu dă sila să o curvească cineva. Glava 84.	62	119
Pentru arhierei carii vor priimi preoţi striini fără de cărţi de pace şi de ertăciune, şi ce închipuesc; şi de preotul robit de-l vor priimi fără de carte. Glava 85.	64	120
Pentru preoţii carii iau camătă, sau călugări sau mireani. Glava 86.	65	120

[1]) „Binecuvîntat este Dumnezeul nostru".
Textele slavone au fost traduse de tov. Damian P. Bogdan.
Cuvintele slavone cu terminaţie romînească, socotindu-le intrate în limbă, au fost explicate în indicele de cuvinte.

[2]) „Doamne, milostiveşte-te spre noi".

	list	pag.
Pentru clirici, de vor întra chezaşi. Glava 90.	72	124
Pentru clirici, ca să nu meargă la cîrciumă, nici să ţie cîrciumă. Glava 91.	72	125
Pentru cei îndrăciţi, ca să nu fie clirici, şi pentru preoţii carii cad şi leşină. Glava 92.	72	125
Pentru că iau preoţie şi ceia ce nu sînt de rudă de preoţie; aşijderea şi ceia ce să nasc de în fămeae curvă. Glava 93.	73	126
Pentru dă se va hirotoni episcop sau altul de în rîndul preoţiei şi va avea semn sau altă betejune. Glava 94.	74	126
Pentru preotul, de va blagoslovi nuntă fără de leage. Glava 95.	74	127
Pentru preotul, dă se va spăla în zioa ce va vrea să slujască liturghie, sau mireanul ce va vrea să se cumînece şi va mearge la bae. Glava 96.	74	127
Pentru preot, de-i va curge sînge de în nas sau de în dinţi cînd va vrea să slujască liturghie. Glava 97.	75	127
Pentru preotul, de să va tîmpla să se săblăznească în zioa ce va să slujască liturghie. Glava 98.	75	127
Pentru preot, să se ferească de muiarea lui cînd va să slujască liturghie. Glava 99.	75	128
Pentru preoţii carii-ş scot fămeile sale socotind pentru smereniia, sau să urască nunta cea pre leage, sau vinul, sau carnea. Glava 100.	76	128
Pentru muiarea carea-ş va lăsa bărbatul, sau bărbatul pre muiare-şi pentru urîciunea nuntei, şi pentru muiarea carea nu va să se culce cu bărbatulu-ş. Glava 101.	77	129
Pentru sfintele vase, şi de furarea sfintelor carele sînt ale besearicii. Glava 102.	77	129
Pentru ca să se judece toţi cliricii şi călugării de arhiereul lor. Glava 103.	78	130
Pentru episcopul şi de alţi clirici carii joacă în harjeţi sau se leapădă de numele lui Hristos. Glava 104.	78	130
Pentru preotul carele va zice de mînie să fie păgîn sau alt mirean, sau de va blăstema sau va huli preotul sau mireanul. Glava 105.	79	130
Pentru oamenii mireani în vreame de goană, de-i vor prinde şi-i vor face păgîni, iar apoi vor vrea să se preoţească. Glava 114.	96	141
Pentru ceia ce iau a doa hirotonie şi carii se hirotonesc a doa oară, şi carii să botează a doa oară; şi pentru arhiereul ce-i e luat darul, de va face hirotonie. Glava 115.	96	142
Pentru cela ce va să zidească mînăstire sau besearică, să nu o oblăduiască, nice fără de voia arhiereului să le facă. Glava 116.	97	142
De va închina cineva niscare lucrure la besearică sau la mînăstire şi va vrea să le ia înapoi; şi iară că lucrurile şi bucatele şi toate ce are mînăstirea şi besearicile, sînt neschimbate şi nemutate. Glava 117.	98	143
Pentru bărbatul sau fămeaia carele va să meargă la chipul călugăresc, pînă în cîtă vreame să se ispitească, şi fără de stareţ să nu se tunză. Glava 118.	98	143

	list	pag.
Pentru că nimenile n-are puteare să facă călugăr fără de voia arhierească; şi pentru popa mirean ca să nu facă călugăr. Glava 119.	100	144
Pentru podoaba călugărească şi a cămilăvcii şi ce închipuiaşte cînd zic metanie, şi pentru ce să chiamă călugărul călugăr. Glava 120.	100	145
Pentru ermonah, adecă popă călugăr; şi călugării ca să nu şază în lume, şi pentru care vini esă dă pre în mînăstiri. Glava 121.	101	145
Pentru bolnavii carii se fac la moartea lor călugări, şi pentru călugărul carele nu-ş citeaşte toată slujba lui. Glava 122.	102	146
Pentru călugărul sau călugăriţa de să vor însura sau schimnicul sau neschimnicul de va curvi. Glava 123.	103	147
Pentru călugăriţă, sau mireană, de va fi supuitoare sau voatre. Glava 126.	106	148
Pentru buçate ce va avea călugărul, cum se cade să se împarţă de nu va avea feciori, sau de va şi avea. Glava 132.	113	153
Pentru tatăl ca să nu oprească fiiului său partea de moşie de să va face călugăr. Glava 133.	113	154
Pentru preoţii şi chipul călugăresc, carele iaste mai mare. Glava 134.	113	154
Pentru călugări şi călugăriţe ca să nu se facă cumetri, nice ermonahul, adecă popa călugăr, să nu cunune nuntă. Glava 135.	114	154
Pentru besearica în carea nu se face slujba 40 de zile; şi ce iaste beşearica. Glava 136.	114	155
Pentru că şapte sînt darurile duhului sfînt şi şapte taini ale beşearicii şi şapte bunătăţi mari şi şapte păcate de moarte. Glava 137.	115	155
Pentru să nu se îngroape mortul înlăuntru în beşearică, nice să mute de în mormînt trupul omului, nice măcară ţărînă. Glava 138.	115	156
Pentru că în besearici să nu se facă băuturi şi mîncări, nice cîrciume şi vînzări pre în sfintele grădini. Glava 139.	116	156
Pentru ca să nu bage dobitoc în beşearică, nice să mîe, nice să mănînce, nice să bea într-însa. Glava 140.	116	156
Pentru cum trebue să boteaze preotul copilul mic. Glava 141.	117	157
Pentru preoţii carii botează în trei părinţi, în trei fii şi în trei duhure; şi pentru cei ce nu botează în trei afundări. Glava 142.	118	157
Pentru că copilul, cîndu-l bagi în scăldătoare, să caute spre răsărită. Glava 143.	118	158
Pentru ce închipuiaşte cînd desfaşă copilul. Glava 144.	119	158
Pentru ce închipuiaşte întoarcerea carea întorc copilul spre apus. Glava 145.	119	158
Pentru unsoarea. Glava 146.	120	159
Pentru ce ne botezăm întru numele sfintei troiţe. Glava 147.	121	159
Pentru crucile coconului, ce închipuesc şi tunderea şi scutecile ceale noao cu carele-l îmbracă. Glava 148.	121	160
Pentru cei ce să botează, să-i ungă cú sfîntul şi marele mir; şi scăldătoarea ce închipuiaşte; şi cînd să se boteaze copilul. Glava 149.	122	160
Pentru coconii, de va fi îndoire că nu s-au botezat sau se-au botezat. Glava 150.	122	161

	list	pag.
Pentru copilul, dă se va afla la sfîrşit să moară şi preotu-l va boteza şi nu va apuca să zică cealea ce să leapădă de satana, nice molitvele, ce va face de aceaia; zice-le-va după aceaia, de va trăi copilul, au ba? Glava 151.	123	161
Pentru preoţii carii botează copiii agareanilor, sau se fac lor cumetri, sau priimesc jertva a ereticului; şi pentru nepreoţii carii botează copii. Glava 152.	123	162
Pentru că, dă nevoe, botează şi mireanul; şi pentru coconii creştinilor carii mor nebotezaţi, unde merg. Glava 153.	124	162
Pentru că îndoit iaste omul şi pentru că ceriurile sînt închise celor nebotezaţi. Glava 154.	125	163
Pentru preotul, de va boteza pre copilul lui ca un preot şi de va blagoslovi nunta fiiu-său. Glava 155.	126	163
Pentru preotul, că deaca mănîncă, să nu boteaze, ce numai naintea dumnezăeştii liturghii; nici în postul cel mare să nu boteaze. Glava 156.	126	164
Pentru preotul să nu boteaze în casă; şi pentru copilul mic de va muri nebotezat dă leanea preotului sau a părinţilor. Glava 157.	126	164
Pentru care păcate să iartă după moarte pentru liturghii, rugi şi milostenii carele se fac pentru cei ce mor. Glava 158.	127	164
Pentru că nu numai morţilor sînt de folos şi de ertarea păcatelor dumnezeeştile liturghii, ce încă şi viilor. Glava 159.	128	165
Pentru litrughiile ce dau preoţilor, pentru sărăcuste pentru cei vii şi pentru cei morţi. Glava 160.	129	166
Pentru cesturile, ce sînt? Şi pentru mueri carele au bărbaţi eretici sau păgîni, cădea-li-se-va să ducă prinoase? Glava 161.	133	168
Pentru ce lucru, după moartea omului, fac pomeane a treia zi, a noa zi şi a patruzecile; şi cînd se apără să nu se facă. Glava 162.	133	169
Pentru sufletele dreptţilor şi ale păcătoşilor, unde se află în zioa de astăzi. Glava 163.	134	169
Pentru preotul carele va sluji şi se vor vărsa sfintele, sau-i va cădea dzveazda; şi cînd sînt sfintele obîrşite; şi pentru prescurile proscomidite dă le vor mînca cîinii. Glava 164.	135	170
Pentru cinstitele darure de se vor strica; şi preotul cum i se cade să aibă loc de spălat în oltariu; şi mireanul să nu între în lăuntru. Glava 165.	136	171
Pentru anafora, drept ce o iau creştinii; şi pentru cînd se află cu muerile lor să nu o ia, nici icoane să sărute. Glava 166.	137	171
Pentru bolnavi, de vor muri necuminecaţi pentru leanea preotului. Glava 167.	137	172
Pentru cela ce are vrajbă, să nu-i priimeşti prescurile la beseareică, nici să-l priceştuieşti şi de va muri cineva neertat. Glava 168.	138	172
Pentru mireanii carii nu aşteaptă pîn' se va sfîrşi slujba, ce es afară. Glava 169.	138	172
Pentru cela ce va să se priceştuiască, ca să nu se afle cu muiarea lui; sau dă se va tîmpla să se săblăzneaască în vis, şi de va vărsa; deaca se va priceştui. Glava 170.	138	173

	list	pag.
Pentru care zi a săptămînii să se păzească muiarea şi bărbatul de amestecarea trupului. Glava 171.	139	173
Pentru muerile ceale logodite, întru carele şi pentru logodne şi pentru că logodna iaste aseamene şi făgăduială nuntelor ce vor să fie. Glava 172.	140	174
Pentru logodne, ca să fie bărbatul de 14 ani şi fămeaia de doi-sprezeace. Glava 173.	140	174
Pentru junele carele-ş va logodi muiare şi el va muri, apoi de va putea frate-său să o ia. Glava 174.	141	174
Pentru o fată ce priimi molitve de logodnă cu oarecare Ioan, iară căce era mică ea căuta să se desparţă. Glava 175.	141	175
Pentru cela ce va să se preoţească şi-i va muri logodita lui, sau era logodna afară dă leage. Glava 176.	142	175
Pentru făgăduialele sau arvunele logodnei carele să dau, iară apoi o parte-i pare rău; şi de va muri vreunul de în cei logodiţi sau se va face călugăr; apoi şi pentru sărutare. Glava 177.	142	176
Pentru cîte vini dăspart pre cei logodiţi. Glava 178.	143	176
Pentru rînduialele spiţelor nuntei, carele arată la cîte se fac împreunările şi la cîte să nu se facă. Glava 189.	160	187
Pentru împărţirea rudeniei şi pentru rudenia de sînge. Glava 190.	160	187
Pentru a şaptea spiţă de sînge, ca să nu se facă. Glava 191.	161	188
Pentru a opta spiţă de sînge, ca să se facă. Glava 192.	162	189
Pentru rudenia dăspre cuscrie. Glava 193.	163	189
Pentru numele unchiului, cum se împarte şi să grăiaşte în trei; şi pentru trei neamure. Glava 194.	164	190
Pentru feciorii de suflet şi ai sfîntului botez. Glava 195.	167	192
Pentru doi copii ce-i va priimi neştine de la sfîntul botez, de vor putea să se împreune întru nuntă; şi altele bogate de treabă pentru dumnezăescul botez. Glava 196.	169	194
Pentru robul ertat, ca să nu ia pre stăpînă-sa, nice argaţii pre muerile stăpînilor lor. Glava 197.	170	194
Pentru că la nunte trebue să căutăm ce e şi cum se cade, şi de va curvi sau va spurca neştine pe vreo muiare. Glava 198.	170	195
Pentru nuntele cealea ce se apără şi fără rudenie. Glava 199.	189	210
Pentru ispravnici şi a micilor copii. Glava 200.	191	211
Pentru în ce chip se numără sau se socotesc naşterile şi spiţele Glava 201.	191	211
<În> sfîntul şi marele post să nu se facă nice o nuntă. Glava 202.	193	212
Pentru nunta cea de întîiu, şi ce iaste nunta, şi pentru nunta ce e pre leage. Glava 203.	193	212
Pentru tocmealele ceale proaste, dă nemica, carele să fac pre la nunte şi nefăcîndu-se molitvele pre dinşii. Glava 204.	194	213
Pentru cum se chiamă nunta cea de întîi, a doa şi a treia; şi pentru canonul celor cu 2 nunte şi a celor cîte cu trei nunte. Glava 205.	194	213
Pentru priceaperea sau cunoaşterea ca să ştie neştine tocmirea împreunărilor pentru a treia nuntă şi a patra nuntă, făcutu-se-au vă leat 6428. Glava 206.	195	214

	list	pag.
Pentru bogaţi copii, carii se chiamă adevăraţi şi carii hireşi, şi carii copili şi carii întunecaţi. Glava 207.	196	215
Pentru nunta fără de leage şi canonul lui şi pentru ceia ce ţin posadnice. Glava 208.	197	215
Pentru cela ce să va cununa cu trei mueri şi una de într-însele să se afle fără de leage, de va putea să ia alta. Glava 209.	197	216
Pentru ceia ce să prind fraţi, ca să nu se facă. Glava 210.	198	216
Pentru urgie tocmită asupra celora ce dăspart bărbatul de muiare şi muiarea de bărbat fără cuvînt de vină; şi pentru cartea cea de dăspărţeală ce închipuiaşte. Glava 213.	204	220
Pentru despărţealele nuntelor, şi vinele muerii de carele o dăsparte bărbatul şi-i dobîndeaşte zeastrele. Glava 214.	204	221
Vinile bărbatului de carele-l lasă muiarea lui şi-ş ia zeastrea ei şi darurile carile i le-au dat pentru nuntă. Glava 216.	209	224
Dăsparte-se nunta sau cununia cînd bărbatul nu se află trupeaşte cu muiarea lui. Glava 217.	210	225
Despărţirea nuntei cînd bărbatul nu află pre muiarea lui fată curată. Glava 218.	211	225
Dăspărţirea nuntei, cînd se face neştine călugăr; iar muiarea lui să se mărite şi el după vreame să se facă arhiereu. Glava 219.	211	225
Pentru muiarea de-ş va bate bărbatul, că se dăsparte. Glava 220.	212	226
Pentru bărbatul, de va hi fur, se dăsparte de dînsul muiarea lui. Glava 221.	212	226
Pentru omul rob sau muiarea roabă, că se dăsparte. Glava 222.	212	226
Pentru muiarea care va fi fost roabă şi o vor hi spurcat, pre aceaia să nu o desparţă bărbatul. Glava 223.	212	227
Pentru bărbatul ce-ş va goni muiarea şi o vor spurca alţii, să nu o desparţă. Glava 224.	213	227
Pentru bărbatul sau muiarea de va hi mişa sau gubavă, că se dăspart. Glava 225.	213	227
Pentru rudenia sfîntului botez, se dăsparte. Glava 226.	213	227
Pentru rudenia fecioriei de suflet, se dăspart. Glava 227.	214	228
Pentru nunta cea fără de leage, se dăsparte. Glava 228.	214	228
Pentru a patra însurare, că se dăsparte. Glava 229.	214	228
Pentru nevîrsta nuntei, că şi aceaia se dăsparte. Glava 230.	214	228
Pentru bărbatul carele se va afla cu muiarea-ş afară de fire, se dăsparte; şi pentru canonul lui. Glava 231.	214	228
Pentru bărbatul cu muiarea, carii vor hi vreunii de într-înşii eretici, se dăsparte. Glava 232.	215	229
Pentru bărbatul ce va avea muiare să se îndrăcească şi va să o lase. Glava 233.	215	229
Pentru patima sau lovitura ce loveaşte pre om şi cade jos de să bate sau se tăvăleaşte şi-i merg spumele, cum se judecă la adeverita mare besearică pînă astăzi. Glava 234.	215	229
De să va tîmpla cuiva să se ducă într-alt loc şi acolo să ţie posadnice sau să nu trimeaţă muierii lui cheltuială de hrana vieţii ei, să se desparţă. Glava 235.	216	230

	list	pag.
Pentru muiarea căriia i se va duce bărbatul, sau se va face rob, sau se va duce la oaste şi se va face perit şi ea va vrea să se mărite. Glava 236.	217	230
Pentru cela ce să va afla cu soacră-sa, şi de canonul lor. Glava 238.	221	233
Pentru cela ce-ş va lăsa muiarea de răul sau de vina altii mueri. Glava 239.	221	233
Pentru curvie şi de canonul ei. Glava 240.	221	233
Pentru omul ce-ş va afla muiarea curvind şi va ucide pre dînsa şi pe curvariu, sau o va ucide fără de vină, sau fără de voia lui. Glava 241.	222	234
Pentru cela ce-ş face moarte de voe, sau bărbat sau muiare. Glava 250.	250	252
Pentru fata, de o va sili neştine să-i strice fetia, sau măcar şi cu voia ei. Glava 251.	250	252
Pentru stricarea copilelor şi canonul bărbatului. Glava 255.	256	256
Pentru călugăriţă, de o va apuca cineva cu de sila, sau copila de stăpînu-său, sau altă muiare de cineva. Glava 256.	256	257
Pentru muiarea ce rămîne văduo şi va să se mărite în anul acela. Glava 261.	268	264
Pentru muiarea carea va rămînea văduo şi se va mărita, că nu ia de în bucatele bărbatului ei nemica, fără numai de la copii, de vor muri. Aşijderea şi bărbatul. Glava 262.	268	265
Pentru muiarea măritată carea va avea niscare haine, unealte şi nu va spune unde le-au aflat. Glava 263.	269	265
Pentru muiarea carea va rămînea văduo şi nu se va mărita, ce va lua de în bucatele bărbatului ei. Aşijderea şi bărbatul. Glava 264.	269	265
Pentru preţuirea zeastrelor şi nepreţuire; şi pentru zestrile de afară. Glava 265.	269	266
Muiarea se preţuiaşte de tot datornicul; şi de va întra muiarea chezaşă pentru bărbatul ei. Glava 266.	270	266
Pentru bărbatul carele va face cheltuială la boala muerii lui şi la moarte. Glava 267.	271	267
Pentru preţuirea zeastrelor de întîi şi de-a doa. Glava 268.	271	267
Pentru tocmirea bărbatului şi a muerii şi pentru darure ce să vor face între ei. Glava 269.	272	268
Pentru darurile ce să fac naintea nuntei. Glava 270.	272	268
Pentru darure, şi pentru ce lucrure se întorc darurile iară îndărăt. Glava 271.	273	268
Pentru bărbaţi şi mueri, de vor rămînea vădui şi le va rămînea cocon şi va muri; sau şi de nu vor face şi va muri bărbatul sau muiarea fără de coconi, cum se vor împărţi hainele lor. Glava 272.	273	269
Pentru preţuirea moşiilor, şi pentru moşul, de-i va rămînea feciori şi nepoţi, cum vor moşteni pre dinsul. Glava 273.	275	270
Pentru cela ce moare fără de zapis, au bărbat au muiare, şi copii n-are, ce numai părinţi şi fraţi cărora li se va cădea să-l moştenească. Glava 274.	275	270

	list	pag.
Pentru cela ce va muri şi va avea frate de doaă mumăni şi nepoţi ai frăţine-său carii vor hi fost cu tatăl lor de un tată şi de o mumă, carii de într-înşii-l vor moşteni. Glava 275.	276	271
Pentru cele ce moare, de nu va avea fraţi sau nepoţi, cum se va cădea să-l moştenească; şi pentru moştenirea bărbatului şi a muerii. Glava 276.	276	271
Pentru aducerea, adecă de va hi dat tatăl fie-sa zeastre şi au făcut şi au tocmit ca să nu mai ia de în bucatele lui. Glava 277.	277	271
Pentru care copii se chiamă adins eiş oblăduitori şi carii neoblăduitori. Glava 278.	277	272
Pentru părţile a feciorilor carii au luat de la tatăl lor părţile lor, şi murind el, iară vor să ia. Glava 279.	278	272
Pentru cela ce va vrea să ia moştenire, pînă în cîţi ani să se asculte şi pentru datorii pînă cînd se vor ceare şi altele bogate pentru datorii. Glava 280.	279	273
Pentru camătă. Glava 281.	280	274
Pentru falchidiu. Aceasta falchidia se chiamă o leage de judecată. Glava 282.	280	274
Pentru feciorii ca să cinstească părinţii lor şi ca părinţii să nu-ş desparţă feciorii şi să dea unuia mai mult, altuia mai puţin. Glava 283.	281	275
Vinile carele fac pe feciori fără de moştenire de în bucatele părinţilor, şi pentru feciorul carele se va însura fără de voia tătîne-său. Glava 284.	282	275
Pentru tocmeala ce să face ca să fie şi după moarte; şi în cîţi ani sînt volnici feciorii şi featele să facă acea tocmeală; şi cîte mărturii să fie; şi pentru fraţii, de vor hi bucatele lor neîmpărţite; şi pentru codichel, adecă zapis sau răvăşel. Glava 285.	283	276
Pentru tocmeală sau cartea celora ce sînt supuse la un loc, şi pentru dările ce dă omul ca să stea la un loc. Glava 286.	285	277
Pentru ispravnici şi pentru vîrsta micilor şi mai marilor feciori. Glava 287.	285	278
Pentru unealtele sau zăloage. Glava 288.	286	278
Pentru răspunsul sau judecata judecătorilor aleşi. Glava 289.	286	279
Pentru tocmiri. Glava 290.	287	279
Pentru doao soţii, unul de într-amîndoi de va prinde pre altă soţie fără voia celuialalt. Glava 291.	287	279
Pentru jurămînt. Glava 292.	287	280
Pentru feciori, ca să hrănească pe părinţii lor. Glava 293.	288	280
Pentru plugariu, de va ara vreo ţarină fără de voia celuia ce a cui iaste. Glava 294.	288	280
Pentru cela ce va lua boul să are sau să lucreaze fiece şi va muri; şi pentru moara căria cumu-i va cură apa. Glava 295.	289	281
Pentru cela ce va lua cal sau vită cu chirie sau cu năem şi-l va încărca sau-l va împovăra greu. Glava 310.	303	291
Pentru cela ce va lua vie sau ţarină să o lucre în parte; şi pentru cela ce face cheltuială la un lucru striin. Glava 311.	303	291

	list	pag.
Pentru socoteala zilii; şi pentru dumnezeeştile paşti; şi pentru postul sfinţilor apostoli, cîte zile sînt; şi pentru an, cîte săptămîni şi cîte zile are. Glava 312.	304	292
Pentru care zile să chiamă calande, none şi idi. Glava 313.	304	292
Pentru 24 de slove, adecă buchile ceale greceşti, cine le-au aflat. Glava 314.	304	292
Pentru cîte mile ţin ostroavele ceale mari ale mării a toată lumea. Glava 315.	305	293
Pentru cîţi munţi mari şi nalţi sînt şi cumu-s numele lor. Glava 316.	305	293
Nomocanon şi cum că arhiereilor se-au dat voe şi blagoslovenie să înmulţească şi să împuţineaze canoanele; şi pentru ceia ce să pocăesc, să nu-i întoarcă, nice să se leapede dă dinşii a nu-i priimi. Glava 317.	306	293
Pentru preotul de va ispovedi fără de voia arhiereului său; sau se va tîmpla vreo nevoe de-l vor chiema la vreun bolnav şi nu va mearge să-l ispovedească. Glava 318.	306	294
Pentru că se dă şi preoţilor mireani şi iermonaşilor să fie duhovnici; şi ce să chiamă duhovnicul; şi duhovnicul de va spune cuiva păcatul celuia ce i se spovedeaşte. Glava 319.	307	294
Pentru bolnavi, de vor fi şi mîncat, să se priceştuiască; şi pentru cei canoniţi, că dă le va fi la moarte, să se cuminece. Glava 320.	308	295
Pentru de cîţi ani se cade a se ispovedi bărbatul şi muiarea; şi cum se cade tuturor să ne pocăim, şi preoţii şi mireanii. Glava 321.	308	295
Pentru cîţi se ispovedesc de a lor bună voe, cum li se cade să se canonească. Glava 322.	309	296
Pentru ceia ce să leapădă de Hristos de voe sau dă nevoe. Glava 323.	309	296
Pentru de în ce vîrstă se socotesc la Dumnezeu păcatele omului. Glava 324.	312	299
Pentru omul păcătos carele va face un lucru bun, putea-va lua ertăciune de toate păcatele lui. Glava 325.	312	299
Pentru de va face un tîlhar o 100 de uciderî, de-acia să-l prinză să-i tae capul; putea-va fi izbăvit de uciderile ce au făcut? Glava 326.	312	300
Pentru duhovnic, cum i se cade să aibă loc cinstit şi sfînt pentru ceia ce i se ispovedesc; şi ce să zică cătră dinşii; şi pentru ceia ce sufăr dă ţin canonul lor, şi pentru ceia ce nu suferă a ţinea. Glava 327.	313	300
Pentru vrăji; şi pentru ceia ce merg pre la vrăjitori; şi pentru ceia ce poartă baere. Glava 328.	315	302
Pentru malachia, adecă cine-şi bate mădulariul în mîni; şi pentru curvie; şi pentru cela ce să culcă cu fămeae nebotezată. Glava 329.	315	302
Pentru amestecarea de sînge. Glava 330.	315	303
Pentru muiarea carea se află întru mueria ei. Glava 331.	317	303
Pentru cela ce zace cu bărbat şi face cu dobitoc. Glava 332.	317	303
Pentru uciderea. Glava 335.	321	306

	list	pag.
Pentru cliric sau mirean, de vor bate sau vor lovi pre un om şi va muri; şi cei sfinţiţi adecă cîţi au rînduialele preoţiei, de vor bate pre cineva. Glava 336.	321	307
Pentru fur şi pentru ceia ce priimesc pre furi şi tîlhari. Glava 343.	335	316
Pentru săpătoriul de mormînture şi furul de sfinte. Glava 344.	335	316
Pentru jurămîntul şi mărturia strîmbă, şi de cela ce va lua un lucru asuprit cu jurămînt. Glava 372.	381	349
Pentru clevetirea şi ţiitoriul de mînie şi ascultătoriul la fereastră şi vînzătoriul sau pîrîşul. Glava 373.	381	349
Pentru muiarea carea va purta erbi sau va mînca ca să nu facă feciori, sau de-ş va omorî copilul sau de-ş va urgisi copilul carele va naşte. Glava 374.	382	350
Pentru călugăriţe, de va şti pre altă călugăriţă că face păcat şi nu va spune stariţii; şi de va şti vreun mirean pre altul greşind şi nu-l va opri. Glava 375.	383	350
Pentru ceia ce mănîncă carne a fieşcării jigănii moarte sau mursecată. Glava 376.	383	351
Pentru muiarea care va muri făcînd, sau deaca va face, şi pentru moaşă, cînd se priimesc la besearică. Glava 377.	383	351
Pentru mortul de să va afla strigoiu, căruia-i zic vîrcolac, ce trebue să i se facă. Glava 378.	384	351
Pentru spurcăciune, de va cădea în puţ, sau într-alt vas, sau în făină, sau în grîu, sau în untdelemn. Glava 379.	387	353
Pentru postul ajunului naşterii a lui Hristos şi al bobotezii, şi de să vor tîmpla aceaste praznice miercurea sau vinerea. Glava 380.	388	354
Pentru postul sfintelor şi marilor păresemi şi a toate miercurile şi vinerile, şi cînd se slobozeaşte ajunarea acestor doao zile; şi cum se cade călugărilor şi lunea să o păzească cu post. Glava 381.	388	354
Pentru muiarea ce va naşte în postul mare, şi pentru oameni şi mueri bolnave, cum să nu ţie a nu mînca untdelemn şi vin, ce numai de carne să se ţie a nu mînca. Glava 382.	389	355
Pentru blagoveştenii de să vor tîmpla în săptămîna cea mare, mînca-vom peaşte au ba? Glava 383.	390	356
Pentru postul crăciunului şi al sfinţilor apostoli. Glava 384.	290	356
Pentru postul de în luna lu avgust, al doamnei noastre, sfintei născătoare de Dumnezeu. Glava 385.	391	356
Pentru postul înălţării cinstitei cruci. Glava 386.	392	357
Pentru simvol, adecă вѣрꙋю въ єдина Б҃а [1]), cînd se-au făcut. Glava 387.	392	358
Pentru ceale 7 sfinte şi a toată lumea săboară, cînd se-au făcut şi pentru ce. Glava 388.	392	358

[1]) „Cred într-unul Dumnezeu".

	list	pag.
Pentru sfintele icoane, carele vor fi foarte vechi şi stricate, ce drebue să se facă de dînsele. Glava 389.	399	362
Pentru cum să zice pohvala arhiereului la ceasurile ceale mari. Glava 390.	400	363
Tocmeala şederii nainte (sau mai sus) a cuvioşilor patriarşi şi mitropoliţii şi arhiepiscopii, carele se află pînă în zioa de astăzi de sînt supuse împărăţiei Ţarigradului. Glava 391.	400	363
Pentru cari mitropoliţi ţin pînă în zioa de astăzi episcopii. Glava 392.	403	365
Pentru mitropoliţii carii să zic preacinstiţi şi exarşi şi carii numai preacinstiţi. Glava 393.	405	367
Boeriile sau cinstile sau deregătoriile arhiereilor şi tocmirile lor. Glava 394.	406	367
Pentru cum scriu arhiereii la papa, ţarigrădeanului, Alexandriei, Antiohiei i Ierusalimului şi Ohridului. Glava 395.	408	369
Pentru cum scrie mitropolit cătră mitropolit şi cum cătră arhiepiscop şi cum cătră episcop. Glava 396.	410	370
Pentru cum scrie episcopul cătră mitropolitul lui şi cum cătră alt episcop. Glava 397.	411	371
Pentru cum scrie arhiereul la boiarii ceia de la marea besearică. Glava 398.	411	372
Pentru cum scrie arhiereul la cneaziul Sîrbiei şi la suprujniţa lui. Glava 399.	412	373
Pentru cum scrie arhiereul la jupîni, la boiari mari şi la om cinstit. Glava 400.	412	373
Pentru cum scrie arhiereul cătră mai marele Sfetagorii şi la egumeni şi la stareţi. Glava 401.	413	374
Cartea de mărturia duhovnicului pentru cela ce va fi harnic de preoţie. Glava 402.	413	374
Pentru cum scrie arhiereul cartea cea tocmită preotului şi cartea de slobozie. Glava 403.	414	375
Cartea de duhovnicie a duhovnicului, cînd se face. Glava 404.	415	375
Cartea de ertăciune carea scrie arhiereul. Glava 405.	415	376
Pentru cum scrie arhiereul stavropighion, şi antimisul. Glava 406.	416	376
Pentru cum scrie arhiereul carte cînd se face săbor şi el nu mearge, ce-ş dă sfatul cătră alt arhiereu. Glava 407.	417	377
Pentru cum se scrie praxia episcopului. Glava 408.	417	377
Pentru cum scrie arhiereul carte celuia ce va să treacă pre în ţară sau preste mare, care se chiamă pandete. Glava 409.	418	378
Cartea de cearerea mănăstirii, carea scrie arhiereul. Glava 410.	419	379
Cartea robului. Glava 411.	420	379
Pentru cum scrie arhiereul cartea de dăspărţeală carea dă muerii cînd o pîraşte bărbatul şi nu poate să o dea de faţă şi va să o lase. Glava 412.	420	380

	list	pag.
Cartea de dăspărţeală, de curvie. Glava 413.	421	380
Carte de dăspărţeală, cîndu-i bărbatul legat. Glava 414.	422	381
Carte de dăspărţeală, cînd se duce bărbatul şi nu se mai veade. Glava 415.	422	381
Carte de dăspărţeală omului îndrăcit. Glava 416.	423	382
Carte de dăspărţeală, cînd nu trimeate bărbatul cheltuială de hrana vieţii muerii lui. Glava 417.	424	382
Canoanele sfinţilor apostoli.	425	384
Canoanele sfîntului săbor a toată lumea întîi de la Nichea.	445	397
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Anchira.	455	403
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Neochesaria.	466	410
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Gangra.	471	414
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Antiohia.	477	416
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Laodichia.	488	424
Canoanele sf. săbor a toată lumea 2, de la Ţarigrad.	502	433
Canoanele sf. săbor a toată lumea 3, de la Efes.	509	436
Canoanele sf. săbor a toată lumea 4, de la Halchidona.	514	439
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Sardichia.	527	447
Canoanele sf. săbor nameastnic de la Cartaghen.	537	453
Pentru Agapie şi Gavadie.	588	486
Canoanele sf. săbor a toată lumea 5, de la Ţarigrad.	589	487
Pentru sf. săbor 6 a toată lumea de în Ţarigrad.	592	488
Pentru sf. săbor iar a 6 a toată lumea, de la Trulla, carele se chiamă 5 a şase.	593	489
Canoanele sf. săbor a toată lumea 7, de la Nichea, a doa oară.	635	517
Săbor sf. 1 şi 2 de în besearica Sf. Apostoli de în Ţarigrad.	648	523
Săborul de în Sfînta Sofie.	653	527
Canoanele sfîntului şi marelui Vasilie.	654	527
Timothei patriarh, întrebări şi răspunsuri foarte de folos.	683	548
Nicolae patriarh, întrebări şi răspunsuri foarte de treabă.	691	553
Ş-alte întrebări şi răspunsuri iar ale lui Timothei Alexandreanul.	693	554
Costandin episcop, întrebări; răspunsurile Nichitei mitropolit Iracliei.	699	559
Întrebarea unui arhimandrit.	702	562
Porunca marelui Vasilie cătră preoţi, pentru liturghie.	704	563
Ioan Zlatoust cătră preot.	705	563
Nichifor patriarh cătră preot.	tam	563
Marele Vasilie, pentru priceaştenie.	tam	563
Theologhia dumnezăeştilor şi sf. învăţători şi dascali; şi întrebări şi răspunsuri ale sf. Anastasie patriarh, de lucrure ale ceriului şi ale pămîntului, văzute şi nevăzute, de tot folosul foarte de treabă, tocmită pre 53 de glave.	706	564
Alte învăţături pentru preoţi şi pentru liturghie, foarte de folos.	788	625

Sfîrşitul catastihului a pravilii arhiereşti de întîi.

CATASTIHUL AL DOILEA

al pravilelor împărăteşti, alease de în sfitocul împăratului Iustinian pentru multe feliuri de judecăţi, cu tot răspunsul lor, tot pe rînd arătate, fiece glavă cu toate începăturile ei, după greşalele fieşcui; cine va căuta de grabă să poată afla carea în ce loc şi foae se află.

	list	pag.
Pentru cela ce va svătui sau va trimite pre altul să facă vreo răotate. Glava 43.	30	95
Ce pedepsă vor lua ceia ce sfătuesc pre neştine să facă rău. Glava 44.	32	96
Seamnele carele arată pre cel greşit cumu e vinovat. Glava 45.	35	98
Ce pedepsă vor lua ceia ce ajutoresc pre altul spre vreo răotate. Glava 46.	35	98
Pentru ceia ce vor sudui pre judecătoriu sau pre oamenii cei domneşti. Glava 48.	38	100
Pentru ceia ce vor sudui pre sol. Glava 49.	40	102
Pentru ceia ce vor sudui pre mai marii lor. Glava 50.	41	102
Pentru ceia ce vor face bani răi. Glava 87.	66	121
Pentru ceia ce îmblă cu bani răi. Glava 88.	68	122
Pentru ceia ce găsesc comoară. Glava 89.	68	123
Pentru certarea celora ce înjură pre altul. Glava 106.	80	131
Pentru sudalme, cînd se vor chema mici şi cînd se vor chema mari. Glava 107.	84	134
Cînd va putea scăpa de certare cela ce înjură. Glava 108.	86	135
Cînd va putea să vie să se plîngă la judecătoriu pentru sudalmă. Glava 109.	88	136
Cînd se va chema sudalmă, de va zice neştine altuia: minţi. Glava 110.	90	137
Pentru ertarea sudalmei cum şi în ce chip se face. Glava 111.	91	138
Pentru ceia ce grăesc de rău şi înjură sau mustră pre domnul ţării. Glava 112.	92	139
Pentru ceia ce înjură şi ocărăsc pre neştine cu scrisoare. Glava 113.	93	140
Pentru ceia ce-ş leapădă călugăriia şi-ş rîd de cinul călugăresc. Glava 124.	104	147
Pentru pedeapsa celora ce-ş vor lepăda călugăriia. Glava 125.	105	148
Pentru certarea votrului. Glava 127.	106	149
Carele se chiamă votru, şi cînd se va pedepsi. Glava 128.	107	150
Cela ce-ş va năemi casa pentru să se facă într-însa curvie. Glava 129.	109	151
Pentru părinţii ceia ce-ş vor votri sau supune featele. Glava 130.	110	152
Pentru bărbaţii ce-ş vor votri muerile. Glava 131.	111	153
Pentru care vini se despart casnicii, bărbat de muiare. Glava 179.	144	177
Pentru preacurviia unuia, că se va tocmi şi a celuialalt, şi nu se vor despărţi. Glava 180.	145	178

	list	pag.
Cum şi în ce chip se desparte bărbatul de muiare pentru sodomia. Glava 181.	146	178
Cînd se vor despărţi casnicii pentru eres, de va fi unul eretic. Glava 182.	147	179
Cînd se va despărţi muiarea de bărbat pentru vrăjmăşiia bărbatului. Glava 183.	149	180
Cum şi în ce chip se va putea arăta vrăjmăşiia bărbatului. Glava 184.	152	182
Cînd are voe bărbatul să-ş bată muiarea. Glava 185.	152	182
Care cînd trebue să-ş pue bărbatul chezaş că nu-ş va omorî muiarea. Glava 186.	154	183
Pentru cîte feliuri de lucruri poate bărbatul să-ş gonească muiarea. Glava 187.	155	184
Cînd iaste muiarea datoare să îmble după bărbat. Glava 188.	157	186
Pentru sînge amestecat, ce feliu de certare li se va da. Glava 211.	198	216
Pentru amestecarea de sînge ce să face cu nuntă. Glava 212.	200	218
Cîndu-ş va piiarde zeastrele muiarea ce va fi făcut preacurvie şi cînd nu le va piiarde. Glava 215.	205	221
Pentru bărbaţii ce vor lua doao mueri. Glava 237.	218	231
Pentru ucidere şi cîte feliuri sînt. Glava 242.	253	234
Pentru pedepsa ucigătorilor de oameni. Glava 243.	224	235
Pentru cela ce-ş va ucide pre tată-său. Glava 244.	229	238
Pentru ceia ce vor face ucidere cu otravă. Glava 245.	236	243
Prepusurile otrăvii cum se vor creade.	237	244
Pentru ceia ce ucig pre ceia ce vor să-i ucigă. Glava 246.	239	245
Pentru ceia ce ucig pre ceia ce-i găsesc furînd. Glava 247.	243	248
Pentru ranele ceale de moarte. Glava 248.	247	250
Cînd se va pedepsi cela ce au rănit pre altul. Glava 249.	248	251
Ceia ce fac silă featelor dă le strică fetiia. Glava 252.	251	253
Cînd iaste datoriu cela ce face silă featei să o înzestreaze. Glava 253.	253	255
În ce chip se va putia arăta cum să se fie făcut silă featei. Glava 254.	255	256
Ce certare se va da celuia ce răpeaşte călugăriţă. Glava 257.	256	257
Pentru ceia ce fac curvie cu călugăriţe. Glava 258.	257	257
Pentru răpiri şi ce certare li se va da. Glava 259.	259	259
Ce pedepsă se va da celuia ce răpeaşte muiare curvă. Glava 260.	266	263
Pentru plugari şi pentru alţi lucrători de pămînt. Vina 1. Glava 296.	289	281
Plugariul să nu tae cu plugul de în hotarul altuia să-ş mai lăţească pămîntul său. Zacialo 1.	tij	281
Pentru plugariul ce va întra în hotarul altuia. Zacialo 2.	tij	281
Cela ce va ara pămîntul altuia neîntrebat. Zacialo 3.	tij	281
Plugarii ce să vor tocmi de-ş vor schimba pămînturile. Zacialo 4.	tomujde	281
Plugariul ce să va înşela la schimbul pămîntului. Zacialo 5.	290	281
Plugarii ce-ş vor schimba pămînturile denaintea oamenilor. Zacialo 6.	tomujde	281

	list	pag.
Plugariul ce va avea pîră cu altul pentru semănătura şi va mearge de va sicera fără ştirea judecătoriului. Zacialo 7.	tomujde	281
Pentru ceia ce vor face lazuri sau curături pre loc striin. Zacialo 8.	tomujde	282
Cînd se vor tocmi nişte lucrători să lucreaze împreună la fiece lucru, de vor vrea pot să strice acea tocmeală. Zacialo 9.	tomujde	282
Doao sate ce vor avea price pentru hotar. Zacialo 10.	tomujde	282
Ceia ce vor sămăna în parte într-o arătură. Zacialo 11.	tomujde	282
Cela ce va lua vie în rupt să o lucreaze, dup-aceaia se va căi şi se va părăsi. Zacialo 12.	tij	282
Cine va curăţi de mărăcini pămînt striin. Zacialo 13.	tomujde	282
Pentru vecinul sau rumînul ce va fugi de în sat şi-i vor rămînea ocinele. Zacialo 14.	tomujde	282
Cela ce să va hrăni pre ocinile celui fugit. Zacialo 15.	tomujde	282
Ceia ce vor lua ocine pentru datorii. Zacialo 16.	tomujde	282
Cela ce va găsi în cale dobitoc vătămat. Zacialo 17.	292	283
Ţăranul ce va fugi de în sat să nu-l priimească necăiri. Zacialo 18.	tomujde	283
Cela ce va lua de la altul bou să-ş are. Zacialo 19.	tam	283
Cela ce va lua dobitocul altuia fără ştirea stăpînului şi se va duce cu dînsul în cale. Zacialo 20.	tam	283
Pentru ceia ce vor împărţi roada ce vor fi sămănat în parte. Glava 297.	292	283
Plugariul ce va sămîna în pămînt striin. Zacialo 21.	tomujde	283
Partea celuia ce samănă pre locul altuia. Zacialo 22.	293	283
Pentru cei ce samănă în parte, acelora cum li se cade să împarţă. Glava 298.	tomujde	
Cela ce va lua pămînt striin în parte şi nu-l va lucra bine, cum se cade. Zacialo 23.	tomujde	283
Cela ce va lucra vie striină, ca să împarţă roada. Zacialo 24.	tij	284
Plugariul ce va lua pămînt striin să-l lucreze, ş-apoi se va părăsi şi nu-l va lucra. Zacialo 25.	tomujde	284
Plugariul ce va lua pămînt să-l are de la vreun om ce va fi dus în cale, şi apoi nu-l va ara. Zacialo 26.	tomujde	284
Pentru furtişaguri ce vor face lucrătorii. Vina a doa. Glava 299.	293	284
Cela ce va fura sapă sau hîrleţ de la viiariu. Zacialo 27.	tam	284
Cine va fura clopot de la vreun dobitoc. Zacialo 28.	294	284
Viiariul ce va fura roadă de în viia ce lucrează, sau grădinariul de va fura legumi sau poame. Zacialo 29.	tam	284
Păstoriul ce va mulge oile sau vacile furiş, fără de ştirea stăpînului. Zacialo 30.	tij	284
Cela ce va fura miriştea altuia, ce să zice spicele. Zacialo 31.	tij	284
Cela ce va fura cal sau bou. Zacialo 32.	tij	284
Cela ce va fura bou de în cireadă. Zacialo 33.	tjj	284
Cela ce va fura snopi sau va freca spice. Zacialo 34.	tij	284
Ceia ce vor întra în vie să mănînce, iară să nu fure. Zacialo 35.	tij	285
Ceia ce vor fura plug sau her de plug sau jug. Zacialo 36.	tij	285

	list	pag.
Ceia ce vor fura carul altuia. Zacialo 37.	tij	285
Cînd vor fi într-un sat nişte furi mulţi. Zacialo 38.	tij	285
Cela ce va îmbla furînd noaptea băuturi de în tîrg. Zacialo 39.	295	285
Pentru tot feliul de păstori. Vina a treia. Glava 300.	295	285
Cînd va nemeri vita de la plug în cireadă. Zacialo 30.	tij	285
Văcariul ce va lua dobitoc să-l pască şi-l va piiarde. Zacialo 41.	tij	285
Dobitocul cu păstoriu de va face vreo pagubă. Zacialo 42.	tij	285
Văcariul ce va lua bou de la plugariu să-l pască într-acea zi şi-l va piiarde. Zacialo 43.	tij	285
Văcariul ce va lua bou dimineaţa de la plugariu şi va fi sănătos, iară seara se va afla bolnav. Zacialo 44.	tij	285
Pentru văcariul ce va jura strîmb şi va fi vinovat. Zacialo 45.	tij	285
Văcariul ce va arunca cu toiagul şi va vătăma vreo vită, sau şi într-alt chip. Zacialo 46.	296	286
Pentru paguba ce vor face dobitoacele în ţarină sau în vii. Vina a patra. Glava 301.	296	286
Cînd va afla neştine dobitoc în vie sau în ţarină. Zacialo 47.	tij	286
Dobitocul a făta de va paşte pre locul altuia. Zacialo 48.	tij	286
Cînd va găsi neştine dobitoc făcînd pagubă. Zacialo 49.	tij	286
Cînd va afla neştine rîmătoriu sau dulău,stricînd niscare bucate. Zacialo 50.	tij	286
Dobitocul ce va întra în vie sau în pomeate şi va cădea în vreo groapă sau se va împăra. Zacialo 51.	tij	286
Dobitocul ce va vrea să sară preste gard şi se va împăra. Zacialo 52.	tomujde	286
Cela ce va ucide dobitocul ce-i va fi făcut pagubă. Zacialo 53.	297	286
Cînd vor găsi dobitoc în vie făcînd pagubă. Zacialo 54.	tomujde	286
Pentru pagubele ce să vor face în ţarină. Vina a cincea. Glava 302.	297	286
Cela ce va sicera şi-ş va căra snopii şi de-aciia va băga dobitoc în ţarină, şi vor fi pămînturile altora nestrînse. Zacialo 55.	tomujde	286
Cela ce va băga dobitocul în vie şi vor fi neculease. Zacialo 56.	tomujde	287
Ceia ce vor avea obroace sau veadre sau alte măsuri hicleane. Zacialo 57.	tomujde	287
Pentru uciderea dobitoacelor. Vina a şasea. Glava 303.	297	287
Cînd va dărîma neştine în pădure şi va cădea pădure de va ucide vreun dobitoc. Zacialo 58.	tomujde	287
Dărîmînd neştine un copaci, de va scăpa securea şi va ucide vreun dobitoc. Zacialo 59.	tij	287
Aducîndu-şi neştine vitele de în cîmp, de să va lua cu dînsele vreun dobitoc striin. Zacialo 60.	298	287
Cela ce întinde curse sau laţuri la vreun pomet şi de să va prileji să se prinză dobitoc dumeastic. Zacialo 61.	tomujde	287
Pentru luptarea a doao dobitoace şi pentru vătămarea lor. Glava 304.	298	287
Cînd se vor lupta doao dobitoace şi va vătăma una pre alta. Zacialo 62.	tomujde	287

	list	pag.
Cînd va veni un dobitoc asupra altuia şi cela nu-i va da cale. Zacialo 63.	tomujde	288
Cînd se vor sfădi doi dulăi şi stăpînii nu-i vor despărţi şi va vătăma unul pre altul. Zacialo 64.	299	288
De va avea neştine dulău simeţ şi va birui pre toţi. Zacialo 65.	tomujde	288
De va ucide neştine dulău păstoresc. Zacialo 66.	tomujde	288
Cela ce va omorî dulău de turmă. Zacialo 67.	tomujde	288
Cela ce va strica dobitocul altuia. Zacialo 68.	tomujde	288
Pentru pomi. Vina a şaptea. Glava 305.	299	288
Cela ce va păzi un pom şi-l va creaşte în loc striin. Zacialo 69.	tomujde	288
De va sta pomul în marginea viei. Zacialo 70.	300	288
Cînd se vor prici neştine pentru niscare tufe de vie. Zacialo 71.	tij	289
Cela ce va tăia vie roditoare sau şi saduri. Zacialo 72.	tij	289
Cine va tăia pomi dumeastici. Zacialo 73.	tij	289
Pomul ce va fi bătrîn sau uscat. Zacialo 74.	tomujde	289
Cela ce învaţă pre altul să meargă să tae pom. Zacialo 75.	tomujde	289
Pentru arsuri şi de toate feliurile de pîrjoale. Vina a opta. Glava 306.	tij	289
Cînd va lăsa neştine pîrjol în pometul său. Zacialo 76.	tomujde	289
Cela ce va slobozi pîrjol în pădure striină. Zacialo 77.	tomujde	289
Cela ce va arde gardul viei. Zacialo 78.	tomujde	289
Ceia ce vor aprinde casa omului. Zacialo 79.	tomujde	289
Ceia ce vor pune foc la grajd sau la alt loc unde va sta fîn, pae şi altele ca aceastea. Zacialo 80.	tomujde	289
Pentru năemiţi. Vina a noa. Glava 307.	tomujde	289
Năemitul sau argatul ce va strica dobitocul cuiva, ca să plăteascâ stăpînu-său. Zacialo 81.	tomujde	289
Năemitul ce va îmbla noaptea furînd. Zacialo 82.	tomujde	290
Năemitul cuiva de va fura de multe ori şi de va scoate turma sau cireada şi vor peri niscare vite. Zacialo 83.	tomujde	290
Cela ce va da dobitoc la păstoriu fără ştirea stăpînului. Zacialo 84.	tomujde	290
Păstoriul cînd va lăsa de va paşte dobitoc, oi sau vaci sau iape, cu ştirea stăpînului. Zacialo 85.	tomujde	290
Pentru ceia ce vor zidi sau vor răsădi pre locul altuia. Vina a zeacea. Glava 308.	301	290
Un om ce-ş va face casă sau altceva pre locul altuia. Zacialo 86.	tij	290
Cela ce va zidi sau va răsădi pre loc striin. Zacialo 87.	302	290
Cela ce răsădeaşte pomi pre pămîntul altuia. Zacialo 88.	tomujde	290
Cela ce răsipeaşte casa altuia fără de voia judecătoriului. Zacialo 89.	tomujde	290
De să va cheltui neştine să facă fiece nameastii sau olate pre loc striin. Zacialo 90.	tomujde	290
Pentru pomi. Vina 11. Glava 309.	302	291
De va face neştine moară pre locul a mulţi. Zacialo 91.	tomujde	291
Cîndu-şi va face neştine moară după ce să vor împărţi megiaşii carii sînt cu dinsul în sat. Zacialo 92.	303	291

	list	pag.
Cînd va neca apa morii niscare pămînturi. Zacialo 93.	tij	291
Are puteare cela ce i se vor strica pămînturile, cînd se va îndrepta apa morii pe într-însele, să oprească moara să nu îmble. Zacialo 94.	tij	291
Pentru sodomie, orice feliu va fi, şi cîte feliuri sînt. Glava 333.	317	304 306
Pentru ceia ce vor face curvie cu dobitoace. Glava 334.	321	307
Ce pedeapsă vor lua ceia ce se găsesc la sfadă. Glava 337.	322	
Seamnele carele arată pre cel cu arme ce se-au aflat la sfadă. Glava 338.	tomujde	307 308
Pedepsa ce vor lua ceia ce vor ajuta vinovatului. Glava 339.	324	310
Pedepsa celora ce sînt gazde de furi şi de tîlhari. Glava 340.	325	310
Ce certare va lua cela ce dă puteare cuiva să facă vreo răotate. Glava 341.	326	314 316
Certarea ce se va da celora ce mulţimesc vinovatului. Glava 342.	333	316
Pentru alt feliu de furtişaguri. Vina 12. Glava 345.	335	316
Vorba pentru rîndul furtişagului. Zacialo 1.	tomujde	317
Cum se cade judecăţilor să dea mare certare furilor. Zacialo 2.	tij	317
Furtişagurile sînt de multe feliuri. Zacialo 3.	336	317
Un feliu de furtişag iaste mare, iară altul mic. Zacialo 4.	tam	317
Cade-se să ştim că doao certări se dau furului. Zacialo 5.	tomujde	317
Pentru omul ce-i vor fura bucatele. Zacialo 6.	tomujde	317
Păgubaşul de va ceare la judecătoriu să cearce casa cuiva. Zacialo 7.	tomujde	317
Pentru furii ce ţin drumurile fără arme. Vina 13. Glava 346.	337	317
Pentru ceia ce vor păzi drumurile fără arme, numai pentru furtişagul. Zacialo 1.	tomujde	317
Cela ce să va face a vîna pre lîngă drum pentru să apuce ceva furtişag. Zacialo 2.	tomujde	317
Furul ce va sparge zid sau uşă sau tron, raclă. Zacialo 3.	tomujde	317
Cela ce să va ascunde la vreun loc ca să fure. Zacialo 4.	tomujde	317
Cela ce va fura haine de la bae. Zacialo 5.	tomujde	318
Cela ce va fura lucru puţin. Zacialo 6.	tomujde	318
Cela ce va fura de în casa stăpînu-său. Zacialo 7.	338	318
Cela ce va fura de în besearică lucru sfinţit. Zacialo 8.	tomujde	318
Cela ce va fura găini, gînşte şi de alte pasări. Zacialo 9.	tomujde	318
Cela ce va fura furtişag mare întîia dată. Zacialo 10.	tomujde	318
Cela ce va dezbrăca oameni pe drum noaptea. Zacialo 11.	tomujde	318
Cela ce va face trei furtişaguri. Zacialo 12.	tomujde	318
Pentru tîlhariul de drum. Zacialo 13.	tomujde	318
Cînd vor fi nişte soţii multe, de vor tîlhări. Zacialo 14.	tomujde	318
Pentru vînzătoriul de oameni. Zacialo 15.	tomujde	318
Vînzătoriul de oameni după moarte ce-i vor face; încă să dea şi preţul ce-au luat. Zacialo 16.	339	318
Cela ce va fura dobitoc de în pădure sau de în cîmp. Zacialo 17.	tomujde	319 319

	list	pag.
Cela ce va fura dobitoc ce va găsi slobod lîngă un drum. Zacialo 18.	tomujde	319
Pentru cela ce trage apa şi o scoate de în matcă. Zacialo 19.	tomujde	319
Cela ce strică adăpătorile dă pe drumuri. Zacialo 20.	tomujde	319
Cînd va grăbi neştine de va întoarce furtişagul. Zacialo 21.	tij	319
Ţiganul sau ţiganca de-l vor prinde furînd. Zacialo 22.	tomujde	319
Cînd va ceare neştine vreun lucru şi-l va tăgădui. Zacialo 23.	tomujde	319
Cînd va trimite neştine pre altul să fure. Zacialo 24.	tomujde	319
Cela ce va sfătui pre neştine să fure. Zacialo 25.	340	319
Cela ce va da ajutoriu furului ori în ce fel. Zacialo 26.	tomujde	319
Cînd se va afla într-o rudă numai unul să fie fur. Zacialo 27.	tomujde	319
Cela ce va găsi ceva pe drum şi nu va mărturisi. Zacialo 28.	tomujde	320
Cine va găsi ceva pre marginea apei. Zacialo 29.	tomujde	320
Cîndu-ş va răsturna neştine carul în vreo apă mare. Zacialo 30.	tij	320
Cine va apuca ceva de la casa ce arde, şi de nu l-ar fi luat, ar fi scăpat de n-ar fi ars. Zacialo 31.	tomujde	320
Cînd va lua neştine lucru de la casa ce arde, că de nu l-ar fi luat, ar fi ars acolea. Zacialo 32.	341	320
Pentru cela ce va muta hotarul. Zacialo 33.	tam	320
Cela ce va lua piatra hotarului. Zacialo 34.	tomujde	320
Cela ce va trimite pre altul să mute hotarul. Zacialo 35.	tij	320
Cine va lua bani împrumut şi nu-i va da. Zacialo 36.	tomujde	320
Cela ce va ceare un dobitoc să meargă la cutare loc, şi va mearge mai departe. Zacialo 37.	tomujde	320
Cela ce va da altuia să-i ţie niscare lucruri, şi el va îmbla cu dinse ca şi cum ar fi ale lui. Zacialo 38.	tomujde	320
Cine va lua bani să-i ţie şi-i va cheltui. Zacialo 39.	tomujde	320
Cînd va lua neştine avuţie să o ţie şi să o păzească şi o va fura. Zacialo 40.	tomujde	320
Cînd va ceare neştine un lucru de la altul, şi deaca i-l va da, atunce i-l vor fura. Zacialo 41.	342	320
Cela ce va zice că i-au furat avuţiia ce-au fost pre mîna lui. Zacialo 42.	tomujde	321
Neguţătoriul ce-i vor da bani să-i ţie şi-i vor număra. Zacialo 43.	tam	321
Ispravnicul cuiva de va lua bani de la niscare datornic acelor săraci. Zacialo 44.	tomujde	321
Cela ce să va lega de altul zicînd că iaste datoriu. Zacialo 45.	tomujde	321
Cînd vor avea nişte soţii bani împreună. Zacialo 46.	tomujde	321
Cela ce va cheltui banii besearicii. Zacialo 47.	tomujde	321
Cela ce va fura lucru sfinţit de în loc cinstit. Zacialo 48.	343	321
Cela ce va fura lucru nesfinţit de în loc sfinţit. Zacialo 49.	tomujde	321
Pentru cela ce-l vor certa pentru furtişagul. Zacialo 50.	tomujde	321
Care lucru se chiamă sfinţit. Zacialo 51.	tomujde	322
Cela ce va fura moaşte. Zacialo 52.	tomujde	322
Cela ce va fura cruce de în besearică. Zacialo 53.	tomujde	322
Pravilă pentru vama cea domnească. Vina 14. Glava 347.	343	322

	list	pag.
Cine va îmbla cu înşelături şi nu va plăti vama domnească. Zacialo 1.	344	322
Cela ce va zice că n-au ştiut unde este vama. Zacialo 2.	tomujde	322
Cine nu va mearge drept pre la vamă. Zacialo 3.	tij	322
Cărăuşul ce va ocoli vama. Zacialo 4.	tomujde	322
Vameşul ce va afla negoţul singur fără stăpîn. Zacialo 5.	tomujde	322
Vameşul ce nu va lua negoţul cel ascuns. Zacialo 6.	tomujde	322
Vameşul ce nu-ş va lua vama pînă în 5 ani. Zacialo 7.	tomujde	322
Cine va sări pre vameşi cîndu-i vor ceare vamă. Zacilo 8.	tomujde	322
Vameşul ce va lua mai mult de cumu-i adetul. Zacialo 9.	tomujde	322
Vameşul ce va ceare vamă de niscare lucruri ce nu se-au dat ałtă dată vamă. Zacialo 10.	345	322
Vameşul ce va năpăstui pre neguţători. Zacialo 11.	tomujde	323
Vameşul ce va fi vină să nu treacă neguţitorii pe la vreo schilă. Zacialo 12.	tomujde	323
Cela ce va face vamă noao, carea n-au fost. Zacialo 13.	tomujde	323
Cum nu poate face nimenilea vamă noao carea n-au fost, fără numai singur împăratul sau domnul. Zacialo 14.	tomujde	323
Cela ce va fi ertat de nu va plăti vamă. Zacialo 15.	tomujde	323
Pentru ceia ce fură în pizma cuiva cu batjocură. Vina 15. Glava 348.	345	323
Cela ce-ş va face rîs de altul de-i va fura ceva. Zacialo 1.	tomujde	323
Cela ce va mearge să fure şi nu va fura. Zacialo 2.	tomujde	323
Cela ce va apuca slujnica altuia. Zacialo 3.	346	323
Cînd va avia neştine vreun lucru la altul şi nu-l va putia scoate. Zacialo 4.	tomujde	323
Cela ce va scoate şi va lua pietrile de la viia altuia. Zacialo 5.	tomujde	323
Cela ce va fura de sărăcie. Zacialo 6.	tomujde	323
Cela ce va fura de la vrăjmaşul lui. Zacialo 7.	tomujde	323
Năemitul ce nu-ş va lua simbriia. Zacialo 8.	tomujde	324
Cine va fura hiară sau pasăre săbatică. Zacialo 9.	tomujde	324
Cela ce va fura de la tată-său. Zacialo 10.	tomujde	324
Sluga ce va fura pre stăpînu-său. Zacialo 11.	tomujde	324
Muiarea ce va fura de la bărbat. Zacialo 12.	tomujde	324
Cela ce va sfătui pre muiare să fure de la bărbat. Zacialo 13.	347	324
Muiarea ce va fura de la cela ce curveaşte cu dinsa. Zacialo 14.	tomujde	324
Călugărul ce va fura pre egumen. Zacialo 15.	tomujde	324
Cela ce va fura vreun lucru ce-i va fi făgăduit neştine să-i dia, şi el nu va aştepta. Zacialo 16.	tomujde	324
Cela ce să va îndatori la altul. Zacialo 17.	tomujde	324
Cela ce va zice cum l-au ertat pîrîşul. Zacialo 18.	tomujde	324
Cela ce-ş va prinde un lucru de furat şi-l va lua fără de ştirea judecătoriului. Zacialo 19.	tomujde	324
Ţăranul de-ş va găsi pămîntul ţiindu-l altul, sau casa-ş, şi va vrea să o ia fără ştirea judecătoriului. Zacialo 20.	348	325
Un om are un cocon micşor, ce, pînă a creaşte, ş-au lăsat avuţiia pre mîna frăţine-său să se hrănească. Zacialo 21.	tomujde	325

	list	pag.
Un om ce ar lua un lucru a oarecui și l-ar da altuia să se hrănească, cela cu lucrul nu poate să-l ia fără de judecătoriu. Zacialo 22.	tomujde	325
Cela ce să va apuca de va lucra o vie pustie și o va înnoi, și viia va avea stăpîn. Zacialo 23.	tomujde	325
Cînd va muri cela ce-au înnoit viia și nu-i vor rămînia feciori. Zacialo 24.	tomujde	325
Deaca va curăți neștine viia și o va dreage, dup-aceaia o va lăsa iarăși de să va pustii. Zacialo 25.	349	325
Doi oameni de vor avea pîră pentru o vie, și pînă a se pîrî, va mearge unul și va culeage viia. Zacialo 26.	tomujde	325
Cela ce-ș va lua lucrul de la altul singur cu voia sa fără știrea judecătoriului. Zacialo 27.	tomujde	325
Doi oameni cînd se vor certa, vrînd să scoață unul pre altul de într-un loc. Zacialo 28.	tomujde	325
Cela ce să va teame că-l vor scoate de într-o casă. Zacialo 29.	tomujde	326
Cînd va goni neștine pre stăpîn de la bucatele lui. Zacialo 30.	tomujde	326
Tată cu fecior, va să scoață unul pre altul de în ocine și de în bucate. Zacialo 31.	tomujde	326
Vlădica sau egumenul vor lua unde vor găsi vreun lucru de-al besearicii și fără știrea judecătoriului. Zacialo 32.	tomujde	326
Egumenul cu săborul, singuri cu voia lor, vor lua avearea vlădicăi după moarte. Zacialo 33.	tomujde	326
Cela ce va împrumuta cu bani pre neștine, sau-i va năemi casă, nu va putea să-ș ia al său fără știrea judecătoriului. Zacialo 34.	tomujde	326
De va avea neștine un ispravnic la bucatele sale. Zacialo 35.	tomujde	326
Cînd va judeca un judecătoriu strîmb. Zacialo 36.	tomujde	326
Oare ce va să zică să dia de doa ori prețul acelui lucru. Zacialo 37.	tomujde	326
De va avea neștine la altul ceva vreun lucru și-l va ceare, și cela nu i-l va da. Zacialo 38.	tomujde	327
Un om, de bunăvoia sa, de va lăsa ceva unui sărac. Zacialo 39.	tomujde	327
Cela ce va avea datorie la cineva și vor avea tocmeală să ia și altceva în preț. Zacialo 40.	tomujde	327
Cela ce va face tocmeală cu altul pîn' la o zi. Zacialo 41.	tomujde	327
Un om de să va tocmi cu altul să-i dea un dobitoc. Zacialo 42.	tomujde	327
Un om ce-ș va lăsa la moarte avearea sa cui va vrea. Zacialo 43.	tomujde	327
Pre cela ce-l vor lăsa să moștenească pre urmă. Zacialo 44.	tomujde	327
Cela ce va fi ispravnic vreunui mort. Zacialo 45.	tomujde	327
Cînd va lăsa neștine ceva altuia să se hrănească. Zacialo 46.	tomujde	327
De vor lăsa cuiva ceva drept suflet. Zacialo 47.	tomujde	328
Cine va apuca mainte de vreame, de va lua de aceale bucate ce i se-au dat drept sufletul celui mort. Zacialo 48.	tomujde	328
Pentru fiece lucru ce să va da drept suflet. Zacialo 49.	tomujde	328
Pentru seamnele furtișagului. Vina 16. Glava 349.	352	328
Pentru furtișagul, cum iaste cu nevoe a-l arăta. Zacialo 1.	tomujde	328
Veastea și fuga tuturor arată furtișagul. Zacialo 2.	tomujde	328

	list	pag.
Unde se face furtişagul, trebue să arate locul, iaste stricat pre unde va fi întrat furul de-au furat. Zacialo 3.	tomujde	328
Nu se va creade păgubaşul pre cît va zice că i-au furat, ce trebue să-i dea jurămînt. Zacialo 4.	tomujde	328
Să se dea jurămînt şi celuia de la carele s-au furat. Zacialo 5.		328
Încă se dă jurămînt şi celuia ce mută hotarul. Zacialo 6.	tomujde	328
Doi vrăjmaşi, scriind unul o carte, părînd celuilalt cum scrie ceva de rău de dînsul, el va apuca cartea şi o va sparge. Zacialo 7.	tij	329
Pentru ovreaiu, cum nu i se dă jurămînt şi pentru jurămîntul ce se dă împotriva furului. Zacialo 8.	tomujde	329
Omul rău face prepus de furtişag. Zacialo 9.	tomujde	329
Face prepus de furtişag şi cela ce va treace pre un loc pre unde nu va fi mai trecut. Zacialo 10.	tomujde	329
Prepusul se face încă şi cînd vor găsi pre neştine într-acel loc unde se-au făcut furtişagul. Zacialo 11.	tomujde	329
Carele va fugi într-acea zi den casa ce se-au furat face prepus să fie acela vinovat. Zacialo 12.	tomujde	329
De să va găsi vreo haină a cuiva la locul unde se-au furat. Zacialo 13.	tij	329
Omul sărac de va cheltui niscare bani mulţi. Zacialo 14.	tomujde	329
La care casă vor găsi niscare meşteşugure de treaba furtişagului. Zacialo 15.	tomujde	329
Un om ce îmblă amestecîndu-se acolea fără treabă şi pîrînd pre unul şi pre altul, acela face prepus să fie el vinovat. Zacialo 16.	tomujde	329
Cînd ar putea neştine să smintească furtişagul. Zacialo 17.	tij	329
Aceaste prepusuri nu sînt nice de o treabă împotriva omului cel bun. Zacialo 18.	tomujde	329
Face prepus de furtişag şi cela ce zice altuia că e vrăjitoriu. Zacialo 19.	tomujde	330
Omul ce va fi vestit de rău, acela face prepus să-l muncească. Zacialo 20.	tomujde	330
La cela ce vor găsi lucru de furat. Zacialo 21.	tomujde	330
Unde vor găsi lucru de furat şi va fi om bun. Zacialo 22.	tomujde	330
Pre cela ce vor munci pentru prepus. Zacialo 23.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra lucru de furat. Zacialo 24.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra lucru prea eftin. Zacialo 25.	tomujde	330
Celuia ce-i vor dărui lucru de furat. Zacialo 26.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru ce nu iaste de meşteşugul lui. Zacialo 27.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru de furat şi-l va întoarce. Zacialo 28.	tomujde	330
Cine va cumpăra lucru de furat şi va fi lucrul de în besearică. Zacialo 29.	tomujde	330
Cela ce va pune zălog lucru de furat. Zacialo 30.	tomujde	330
Cine va cumpăra vreun lucru de furat. Zacialo 31.	tomujde	330
Cela ce va cumpăra furtişag şi va spune tuturor. Zacialo 32.	tomujde	330
Cela ce-ş va răscumpăra lucrul cel furat, cu bani, unde-l va găsi. Zacialo 33.	tomujde	330

	list	pag.
Cine va cumpăra lucru de furat şi-l va da al cui au fost. Zacialo 34.	tij	330
Vina întîi, pentru carea se îndeamnă judecătoriul de mai micşorează pedepsa şi certarea. Glava 350.	tomujde	331
Pentru o seamă de greşale ce să chiamă că se fac fără de înşelăciune. Zacialo 351.	tomujde	331
Oare care greşale se chiamă cu înşelăciune? Glava 352.	tomujde	331
Pentru a doa vină, ce micşorează pedepsa şi certarea. Glava 353.	tomujde	332
Pentru a treia vină, ce şovăieşte cel vinovat. Glava 354.	tomujde	333
Certarea celor tineri. Glava 355.	tomujde	334
Certarea coconilor. Glava 356.	tomujde	334
Cum se micşorează certarea celor ce sînt încă nu de vîrstă. Glava 357.	tij	335
Vina 4, ce micşorează certarea şi pedepsa vinovatului. Glava 358.	tomujde	336
A cincea vină, ce micşorează judecătoriul certarea celui vinovat. Glava 359.	tomujde	337
Seamnele nebunului pre ce se va cunoaşte. Glava 360.	tomujde	337
A şasea vină aseamenea celorlalte. Glava 361.	tomujde	338
Vina a şaptea, pentru carea se micşorează pedepsa. Glava 362.	tomujde	338
A opta vină ce micşorează certarea după voia judecătoriului. Glava 363.	tam	340
Vina a 9 aşijderea tot într-acesta chip. Glava 364.	tomujde	343
Pentru a zeacea vină ce iaste ca şi cealealalte. Glava 365.	373	343
Vina 11, pentru micşorarea certării. Glava 366.	375	344
A doasprezeacea vină, aşijderea aşa. Glava 367.		345
A treiasprezeacea vină, aşijderea aşa. Glava 368.	377	346
A 14 vină, ce micşorează judecătoriul certarea. Glava 369.	378	347
A 15 vină, tot într-acesta chip. Glava 370.	379	347
A 16 vină, tot într-un chip, pentru micşorarea pedepsii. Glava 371.	tomujde	348

Sfîrşitul catastihului Pravilei împărăteşti.

PENTRU JUDECĂTORIU

CUM I SĂ CADE SĂ FIE MILOSERD ŞI SĂ NU CREAZĂ CUVINTELE NEMĂNUI FĂRĂ DE ÎNTREBARE.

GLAVA PERVAIA.

Cade-se judecătoriului, adecă arhiereului să fie aseamene judecătoriului celui drept şi marelui arhiereu, domnului nostru Isus Hristos: să fie tuturor miloserd, neaducătoriu aminte de rău, nemînios, nefăţarnic, neluotoriu de mită, dreptu, să nu crează lesne şi fără de întrebare prepunerile şi pîrîle şi bănuialele. Că de va asculta şi va creade adecă ceale ce stau împotriva celor bune, nu iaste drept; pentru că mulţi de multe ori să pedepsesc fără dreptate căce nu caută judecătoriul vina. *Mathei, tocmitoriul de leage şi ieromonah, carele au fost, foarte înţelept, pre porecla Vlastarii.*

Grăiaşte şi dumnezăescul Zlatoust: nu se cade să crezi pre nimenea fără de iscodire. Zlatoust.

JUDECĂTORIULUI I SE CADE SĂ-Ş ADUCĂ AMINTE DE CEASTE TREI LUCRURE:

Întîi, că e pre leage începătoriu.
A doa, că pre oameni oblăduiaşte. *Preaînţeleptul Agathon.*
A treia, că în vecie nu e începătoriu, ce şi el, ca un om, va să moară.

PENTRU DREPTATEA ŞI PENTRU SĂ FACĂ DREPTATE JUDECĂTORIUL.

GLAVA A DOA.

Dreptatea iaste un lucru mai adevărat de toate, carea dă fieşcui dreptate. Adeverinţa dreptăţii iaste să lăcuiască neştine frumos şi drept ca să nu vinuiască pre nimenea.

Înţelepţia dreptăţii iaste să vază lucrurile dumnezăeşti şi omeneşti, adecă dreptatea şi nedreptatea. *Mathei.*

Prea înțeleptul Sirah. Carele n-are dreptate zăcătoare întru sufletul lui, ce iaste stricatu, să ia galbeni, ori pentru vreo prietenie, ori pentru vrajbă și osîndește pre cel ce e drept de-l dă omului nedrept și nu veade dreptatea, acela foarte va să fie muncit de Dumnezău.

Prea înțeleptul Epictet. Dă ți-e voia să judeci judecățile drept, cade-ți-se să nu cunoști pre nice unul de în ceia ce judeci, ce să zice să nu fățărești, adecă să nu iai mită de la cineva, nice să-ți fie priatin, sau de va fi și boiariu, să nu-ți fie rușine de el; aceasta arată să nu-l cunoști, ce numai să cauți dreptatea, și cine are dreptate, aceluia să i-o dai.

Svinții apostoli. Care judecătoriu face dreptate, acela iaste judecătoriu drept la Dumnezău; iară carele nu face dreptate, acela îndrăzneală la Dumnezău n-are.

Armenopul. Cînd face judecătoriul dreptate, face-i-se-va și de dinsul milă dreptul și adeveritul judecătoriu, Hristos Dumnezău la groaznica zi a judecății. Că Dumnezău de alt nu-i pare bine ca de dreptate, nice de post, nice de purtări smerite, adecă să poarte neștine haine proaste, ca de cela ce face dreptate, cum zice proorocul Isaiia.

A domnului. Grăiaște și domnul nostru Isus Hristos la dumnezăiasca și sfînta evanghelie: nu judecareți fățărniceaște, ce pe dreptate; și: cu ce măsură veți măsura, măsura-se-va voaă; și: ferice de cei goniți pentru dreptate, că acelora iaste împărăția ceriurilor.

Pandecta se chiamă că au scris de toate de ale sfintei scripturi. Grăiaște și cuviosul călugăr Antioh Pandecta: ceia ce vor să judece drept, întîi să ceară de la Dumnezău să le dea înțelepție și priceapere să cunoască dreptatea și nedreptatea, să judece drept, să nu osîndească pre nimenea.

Porunceaște și dumnezăiasca scriptură: judecătorii să nu facă strîmbătate la judecata lor și de sărac să nu-i fie milă de el la judecată, cum am zis, de va avea nedreptate, să nu-l îndrepteaze pentru sărăcia lui adecă să nu-i caute căce e sărac, ce să-l judece pe dreptate.

Vasilie Velichi. Grăiaște arătătoriul de ceriure, marele Vasilie: judecătoriul să nu se nalțe sau să se ție mare pentru cinstea ce are, ca să nu cază de în fericita cucerie.

PENTRU LEAGEA; ȘI CE IASTE LEAGEA; ȘI PENTRU CEL FĂRĂ DE LEAGE CE ÎNCHIPUIAȘTE.

GLAVA 3.

Leagea. Leagea iaste meșterșug lucrului celui bun și poruncă tuturor pricepuților și înțelepților și oamenilor bogoslovi, celor ce vor și celor ce nu vor înțelepție; și cetăților iaste poruncă obște; și socotință și învățătură. Și iară iaste și dumnezăiască, adecă aflare sfîntă. Și porunca legii iaste să petreacă neștine drept, iară pre alt pre nimea să nu betejască. Iară leagea să chiamă pentru căce că dă fiecui dreptate.

Învățați-vă, judecătorilor, cu deadinsul și căutați dă vedeți leagea, să nu să osîndească niminea de voi, că apoi veți lua plata munca de veaci, ca niște judecători nedrepți de la judecătoriul cel drept, și nefățarnicul Hristos Dumnezeu.

Dă ţi-e voia să leapezi toată frica, să nu-ţi fie frică dă nimenilea, păzeaşte leagea, cum am zice, cînd judecă judecătoriul cum zic pravilele, atunce dă niminea să nu-i fie frică. *Grigorii Theolog.*

Cum sînt vracii izbăvire bolnavilor, aşa sînt şi pravilele celor osîndiţi. *Înţeleptul Isocrat.*

Cela ce închipuiaşte şi judecă rău, acela nice leage, nice vreame, nice obiceaiu bun întăreaşte. *Vasilie Velichi.*

Iară pentru cel fără de leage şi pentru călcătoriul de leage, ce închipuiaşte, de aceasta aleage marele Vasilie la poveastea carea povestesc Paremiile lui Solomon: fără de leage iaste, zice, cela ce ştie şi nu face, cum zice, ce o calcă.

PENTRU OBICEAIUL AL BESEARECII, CARELE NU SE AFLĂ SCRIS, ŞI AL CETĂŢILOR.

GLAVA 4.

Marele Vasilie grăiaşte într-o epistolie ce au trimes cătră Diodor, de obiceaiul cel nescris, adecă obiceaiul legii are puteare pentru că tocmirile adecă leagea se-au dat noaă de la oameni sfinţi. *Vasilie Velichi.*

Unde nu e leage scrisă, acolo trebuiaşte să păzim obiceaiul locului. Iară de nu va fi nice obiceaiu, trebuiaşte să urmăm întrebării de acel lucru, iar de nu vom afla nice cu întrebarea de acel lucru, atunce trebuiaşte să socotească bătrînii cum vor putea tocmi. *Mathei.*

Şi atunce ne trebue obiceaiul cetăţilor sau al eparhiilor, cînd au venit la judecată obiceaiu ca acesta şi se-au adevărat. Drept aceaia şi ceale tocmeale carele cu îndelungatu obiceaiu se-au ispitit şi se-au păzit multă vreame sînt de treabă, iară nu mai puţin, ce ca şi învăţăturile şi leagea ce e scrisă. *Folie Ţarigradeanul.*

Grăiaşte şi Armenopul că obiceaiul vechiu în loc de leage se socoteaşte şi să ţine. *Armenopul.*

PENTRU PATRIARHUL, CĂ IASTE OBRAZUL LUI HRISTOS ŞI CÎND I S-AU DAT SĂ HIROTONEASCĂ MITROPOLIŢI.

GLAVA 5.

Patriarhul iaste a lui Hristos obraz viu însufleţit, fiind întru dinsul scrisoare vie adevărată pre în lucru şi pre în cuvînt. Şi iară, după cum scrie, drept îndreptînd cuvîntul lui Dumnezău cel adevărat. *Mathei.*

Dat-au adecă patriarhului părinţii de la al patrulea sobor să hirotonească pe mitropoliţi, că mai nainte să hirotonia de episcopii de în eparhia lor. Şi pre arhiepiscopi patriarhulu-i hirotoneaşte. Şi mitropolitul pe mitropolit hirotoneaşte, cu rînduiala patriarhului. Şi episcopul pre episcop hirotoneaşte, cu rînduiala mitropolitului. *4 săbor.* *Zri.*

PENTRU CE LUCRU HIROTONEAŞTE IRACLIA PE PATRIARHUL.

GLAVA 6.

Împărătească şi săborniceas-că tocmeală.

Iară pentru ce hitotoneaşte Iraclia pe patriarhul, ascultaţi: Ţarigradul mai nainte vreame se chiema Vizantie, iară mitropolia Iracliei era episcopie şi hirotonia acolo episcopi; iară deaca zidi marele Constantin Ţarigradul şi-i puse numele cetatea lui Costantin, de-acia dumnezăeştii părinţi, vrînd să o cinstească ca pe o împărătească a cetăţilor, făcură arhiereu într-însa să fie a toată lumea patriarh şi să aibă cinstea tocma cu arhiereul cel ce e la Roma, şi să fie şi să se chiame acea cetate a lui Constandin Noul Rim. Iară pentru episcopia de la Iraclia, căci era cum am zis mai sus, deaderă lui această hărăzeală şi dar, împăratul şi săborul arhiereilor, să hirotonească pre patriarhul, iară alt arhiereu să nu îndrăznească, fără numai el. Şi cînd vor să rînduiască pe patriarhul, 12 arhierei trebue să fie la rînduială cînd aruncă sorţii, iară nu mai puţini, în chipul celor 12 apostoli. De-acia deaca rînduesc pe patriarhul şi cînd vor să-l hirotonească şi va fi Iracliia bolnav sau mort, atunce hirotoneaşte în locul lui care arhiereu iaste mai mare, sau Chesaria, sau cel de la Efes, sau altul fie carele ce să tîmplă atunce la rînd de într-alţi arhierei.

Zri.

Povesteaşte într-o carte ce să chiamă Hronico a unui dascal ce l-au chemat Skiliţi că s-au hirotonit odată oarecare Ştefan protosinghel, fratele împăratului chir Leu Înţeleptul, în loc de patriarh, de mitropolitul de la Chesariia. Drept aceaia cela ce va să fie patriarh, de i se-ar tîmpla să fie hirotonit arhiereu sau mitropolit sau arhiepiscop sau episcop, atunce altă hirotonie pre dinsul nu să face, fără numai ce-i dau minima, adecă veastea cea mare; adecă după rînduiala sfinţilor arhierei scotu-l de în scaunul ce au fost şi-l pun la mai naltul şi marele scaun patriarşesc al sfintei şi marei besearici a lui Hristos. Şi după minima cea mare zice patriarhul mulţemirea, cum iaste obiceaiul. Iară deaca sfîrşaşte, atunce Iraclia ia toiagul patriarşesc şi-l dă în mîna patriarhului şi-i sărută mîna; atunce-l ia, adecă-l scoate pre în dverile oltariului şi-l pune în naltul şi marele scaun patriarşesc. De-acia încep de cîntă *ton despotin ke arhierea imon* [1]) şi blagosloveaşte pre toţi pre cîţi se află atunce acolo.

PENTRU ARHIEREI ŞI ALŢI PREOŢI CARII NU POMENESC PE PATRIARHUL.

GLAVA 7.

Săborul 1—2, canonul 15.

Al cincisprăzeacelea canon al săborului dentîi şi de-al doilea grăiaşte: care mitropolit sau arhiepiscop sau preot ce să va afla la eparhia ţarigrădeanului, sau la stavropighie şi nu pomenesc pe patriarhul pre la dumnezăeştile şi sfintele liturghii şi la alalte slujbe, cumu e obiceaiul, pre arhierei să-i oprească dă arhierie, pre popi de preoţie. Fără numai de va fi patriarhul eretic, de va face cu îndrăzneală cazanie şi învăţătură

[1]) „Stăpînul şi arhiereul nostru". În ediţia originală, textul grecesc este scris cu litere chirilice.

ereticească; atunce cîţi arhierei şi preoţi nu-l pomenesc să n-aibă nice o pedepsă de aceasta, ce să aibă laudă şi cinste, ca şi ceia ce să leapădă de episcop mincinos şi de dascal bîrfitoriu şi de împreunarea ereticilor. Iară şi patriarhul dă se va afla în niscare greşale sau şi în păcate, niminea de în arhierei şi de în preoţi nu poate opri pomenirea lui să nu o zică, pînă i se va face judecată, să-l oprească şi să-l scoată săborul arhiereilor; atunce, după opreală, se curmă şi pomenirea lui, adecă nu-l mai pomenesc.

PENTRU CELA CE VA SĂ FIE ARHIEREU, SAU PREOT, SAU DIACON ŞI VA PÎRÎ PRE DINŞII CINEVA.

GLAVA 8.

Fotie patriarhul de la Ţarigrad.

De va cleveti neştine cu vreo pîră pre cela ce va să se hirotonească sau episcop sau alt cin preoţesc, adecă preot sau diacon, atunce să nu se facă hirotonie, ce numai întîi să se facă întrebare de aceaia pîră, înnaintea pîrîşului şi naintea celui pîrît, de cuvintele cealea ce au zis pîrîşul asupra celuia ce va să se hirotonească. De-acia de-ş va lăsa pîrîşul pîra şi-ş va întoarce cuvintele, atunce arhiereul carele va să facă hirotonie să facă întrebare mare cu deadinsul, în trei luni iscodind, şi de va afla vina celuia ce va să ia darul arhieriei sau preoţiei în greşalele cealea ce opresc de preoţie, atunce să nu-l hirotonească; iară dă se va afla fără de vină cel pîrît, sau nainte sau pre urma pîrîşului, adecă de faţă sau pre urmă, atunce să nu se oprească de hirotonie. Iară pîrîşul de nu va arăta pîra cu mărturii dreapte şi credincioase, ce va fugi de la sfînta judecată a arhiereului, atunce aceluia, de va fi preot, să-i ia popia, iară de va fi mirean, să se afurisească. Aşijderea şi arhiereul, de va hirotoni pre acel pîrît fără de întrebare şi fără iscodire, să i se ia arhieria; aşijderea şi celuia ce l-au hirotonit.

PENTRU CELA CE IA ARHIERIA SAU PREOŢIA SAU ALT DAR BESERICESC, SAU CU GALBENI, SAU CU BOIARI; ŞI PENTRU LUAREA BANILOR DE POPIE; ŞI PENTRU PREOTUL CARELE IA DAR LA SFÎNTA CUMINECĂTURĂ.

GLAVA 9.

Svinţii apostoli, glava 9, d-38.

Grăiaşte canonul 29 al sfinţilor apostoli: oricine să va face episcop sau preot, sau diacon, sau alt dar va lua cu galbeni, sau cu mulţi sau cu puţini, aceluia să i se ia episcopia şi arhieria lui, şi a preotului, măcară diacon de va fi; aşijderea şi arhiereul acela carele va fi făcut hirotonie să pată osînda aceaia, adică să fie oprit de arhierie. Şi nu numai să le ia cinstea, ce încă să-i şi oprească de sfînta cumenecătură a creştinilor, ca şi Simon vrăjitoriul dă mine Petr.

Şi iară, ori fiecare preot ce va vrea să se preoţească şi va mearge *le* boiariu mirean de-l va pune să grăiască arhiereului ca, pentru fricăscul şi pentru boeria şi puterea lui, să ia darul besearecii, sau preoţi *Zri.*

arhierie, sau boerie, sau cinste, sau besearică, sau fiece dar besericesc, unul ca acela să i să ia cinstea şi să se afurisească, încă şi cîţi au fost la sfatul lui; iară de vor fi mireani, să fie afurisiţi şi afară dă besearică, ca nişte călcători de dumnezăiasca pravilă.

Marele Vasilie. Iară pentru luarea, grăiaşte arătătoriul de ceriure, marele Vasilie şi scrie cătră episcopii lui să nu cumva să ia galbeni şi să facă hirotonie, că apoi-i va opri de episcopie. Într-aceaia scrie şi pentru luarea de care iau arhiereii pînă astăzi, şi zice să nu ia.

Zonara. Ce însă dumnezăescul Zonara povesteaşte de acest lucru pre amăruntul şi zice aşa, că ceia ce vînd darul duhului sfînt pre galbini, aceia

Zri. fac aşa pentru iubirea de argint, care iubire de argint iaste rădăcină tuturor răotăţilor şi să chiamă închinare de idoli, pentru că cinsteaşte mai mult pre idoli decît pre Dumnezeu şi să închipuiaşte Iudei; că, cum el au vîndut pe Hristos pentru să dobîndească galbeni, aşijderea şi unii arhierei vînd cu a lor voe a dooa vînzare pe Hristos, carele s-au răstignit pentru noi. Şi aşa se zice că se închipuesc Iudei acei arhierei carii vînd darurile duhului sfînt; pentru că şi ţinuturile carele să vor cumpăra cu acei bani, adecă norii şi oraşă şi sate, în carele oblăduesc sau ţin norie cei hirotoniţi, şi mînile cealea ce iau plodurile, adecă cheltuialele, acealea vor să să chiame cheltuialele lui acheldam; că acesta acheldam iaste cuvînt ovreesc, carele să tîlcuiaşte elineaşte satul sîngelui, de carele scrie la deaanie. Aceasta iaste într-acela chip, zice, că cumu e acel loc al satului sîngelui, dă se cumpără cu banii ceia ce vîndu Iuda pe Hristos; şi deaca se cumpără cu acei bani, puse-i-se numele locul sîngelui. Într-acela chip şi banii ceia ce-i iau cei ce vînd darul lui Dumnezeu şi norii şi oraşă, adecă satele carele le ţin norie, carele le cumpără preoţii cei hirotoniţi şi dau galbeni, adecă întrări de întră la ceva, acealea vor să fie şi vor să să chiame preţul sîngelui.

Săbor. 6, canon. 23. Aşijderea şi preoţii carii cuminecă pe creştini cu sfînta cuminecătură să nu ia, nice să ceară plată nemic, nice multă, nice puţină, pentru că trupul şi sîngele domnului nostru Isus Hristos sfîntul şi preasfîntul şi nepreţuitul nu să vinde, ce numai după dumnezăescul dar se dă. Iară dă se va arăta la vreun preot că i-au dat vreun om au bolnav au sănătos şi au luat vreun dar ceva pentru dumnezăiasca priciaştenie, aceluia să i se ia popia, ca şi Iudei şi ca lui Simon vrăjitoriul; pentru că în munca focului de veac nu va sta departe de aceia, ce aproape, deaca vreame ce au pohtit să facă cum au făcut aceia, adecă să vînză pe nepreţuitul mărgăritariu, domnul nostru Isus Hristos şi mîntuitoriul nostru.

PENTRU PREOŢI SAU ALŢII DE ÎN RÎNDUL CLIROSULUI, DE VOR CURVI, SAU DE VOR FURA, SAU DE VOR FACE JURĂMÎNT STRÎMBU.

GLAVA 10.

Apostoli, canon. 25. Canonul 25 al sfinţilor apostoli zice: episcopul sau preotul sau diaconul carele va curvi, sau va fura, sau va jura strîmbu, să nu mai facă liturghie. Că zice pravila: să nu pedepseşti pe preot de doaă ori, adecă să-l opreşti de liturghie şi să-l şi afuriseşti, că-i ajunge osînda oprealii

de liturghie, de carea l-ai dăzgolit de cinstea şi slava preoţiei, carea înfrîmţeşază cereştile; pentru că preoţii măcar că să lipsesc dă preoţie, iară aşa de sfînta priceaştenie nu să oprescu.

PENTRU PREOTUL CARELE VA AVEA MUIARE ŞI SĂ VA FACE ARHIEREU, SĂ SE DĂSPARŢĂ DE DINSA ŞI HIROTONIA LUI SĂ SE FACĂ CU VOIA EI.

GLAVA 11.

Al doisprezeacele canon al săborului de a şasea grăiaşte: care preot are muiare şi să va face arhiereu, acela să se dăsparţă de dînsa şi mai mult cu dînsa să nu şază nice în chelia lui, nice într-alt loc, pentru că pun vină oamenii dă se smintesc dă-i zic că se culcă cu dinsa trupeaşte ca şi mai nainte. Drept aceaia poruncesc dumnezăeştii părinţi: dăparte să se dălunge să şază muiarea episcopului dă dinsul. *Săbor. 6, canon. 12.*

Şi cînd va vrea să se facă, adecă să se hirotonească arhiereu, să fie cu voia muerii lui; de va vrea ea să se hirotonească, atunce să se facă hirotonia, iară de nu va vrea ea, să nu se facă. *Iar acest sfînt săbor, canon. 48.*

Dară mireanul pentru ce să face călugăr fără voia muerii lui, iară cine va să se facă arhiereu fără de voia muerii nu să face? *Întrebare.*

Pentru că muiarea călugărului are puteare, deaca i să face bărbatul călugăr, să se mărite neapărat, iară a arhiereului nu poate să se mărite; pentr-aceaia trebue să fie cu voia ei, hirotonia bărbatului ei. *Răspuns.*

De aceasta au făcut poruncă de pururea pomenitul împărat chir Isachie: preotul, zice, mirean carele va avea muiare şi va vrea să se facă arhiereu, întîi să se voiască amîndoi să se desparţă unul de cătră altul şi să-ş facă zapise pentru tocmirea despărţirei a ei şi a lui; atunce după dăspărţeală, muiarea lui să se facă călugăriţă şi să şază într-o mînăstire; după aceaia să se hirotonească şi preotul arhiereu neapărat. *Vezi şi răspunsul împărătesc.*

PENTRU EPISCOP, ŞI CE SĂ CHIAMĂ EPISCOPUL, ŞI CUM I SĂ CADE SĂ FIE VOLNIC PRE TOATE LUCRURILE BESEARICII.

GLAVA 12.

Episcopul iaste şi să chiamă văzătoriu şi purtătoriu de grija tuturor creştinilor, carii sînt în eparhia lui, avînd voe deplin, adecă ca un arhiereu, să facă preoţi, diaconi, ipodiaconi, citeţi, cîntăreţi şi călugări. Şi să fie volnicu preste toate lucrurile besericeşti. Că deaca vreame ce au luat în chizăşie sufletele oamenilor, cu cît mai mult încă să n-aibă voe şi puteare pre besearici şi pre lucrurile lor, şi pre toate îndreptările besericeşti şi cu voia lui să facă pentru preoţii şi pentru diaconii milostenie săracilor şi să aibă de la dînşii şi arhiereul cîteceva ca să-i fie dă petrecanie şi dă treaba lui. De-acia va acesta canon al sfinţilor apostoli: arhiereul să fie iubitoriu dă striini, iubitoriu de săraci, dă mişăi, cum scrie dumnezăescul Pavel cătră Timothei. *Matthei.* *Apostoli, canon 41 şi 38.* *Vezi.*

Poslania 1, glava 3, zac. 283.

De-acia dă va avea rudenie de pre sîngele lui şi vor fi săraci, să nu ia ce va avea besearica să dea lor şi să lase besearica goală, ce să le dea să-i miluiască, cum miluiaşte şi pre mişăi.

PENTRU ARHIEREU, CA SĂ NU FACĂ HIROTONIE AFARĂ DE EPARHIA LUI, NICE SĂ HIROTONEASCĂ PRE NIMENEA DE ÎNTR-ALTĂ NORIE STRIINĂ.

GLAVA 13.

Apostoli, canon. 35.

La canonul 35 al sfinţilor apostoli grăiaşte: nice un episcop să nu fie volnic să facă hirotonie afară de eparhia lui, nice la alt lucru al besearicii să se ameastece; iară de va călca canonul acesta, să i se ia darul împreună cu cel ce l-au hirotonit.

Săbor de Antiochia, canon. 13.

Episcopul în noria altui arhiereu să nu hirotonească, nice să facă liturghie fără de voia şi fără de rugămintea arhiereului locului; iară de va îndrăzni să hirotonească, să i se ia darul lui şi celui ce s-au hirotonit.

Iară deaca va vrea arhiereul locului, atunce nu se pedepseaşte arhiereul cel striin carele au făcut hirotonie.

Săbor. 1, canon 16.

Oricare episcop, ce va lua de într-altă eparhie diacon să-l facă preot, sau-i va da vreo rînduială fără de voia a episcopului, preotului aceluia sau a diaconului, neadevărată să-i fie hirotonia; aşijderea şi citeţului.

PENTRU ARHIEREU DE-Ş VA LĂSA SCAUNUL LUI ŞI SĂ VA DUCE ÎNTR-ALT LOC SĂ SE ZĂBOVEASCĂ 6 LUNI.

GLAVA 14.

Săbor. 1—2, canon. 15.

A cincileaspredzeace canon, ce să zice cel de întîi şi al doilea săbor, zice: care arhiereu nu-ş paşte turma lui, ce o lasă de rămîne şi să duce într-alt loc, însă de va fi în slujba patriarhului, cîtă vreame va face să n-aibă nice o pedepsă, sau de nu va fi în slujba patriarhului, ce va avea voe şi puteare de la patriarhul să şază atîta vreame afară de eparhia lui şi de scaunul lui, sau la închinarea mînăstirilor sau la altă treabă, atunce iar nu se pedepseaşte; sau de va avea vreo boală mare şi va purceade de la scaunul lui dă se va duce într-alt loc ca să se tămăduiască, nice pentr-aceaia nu se pedepseaşte. Iară într-alt chip dă se va duce fără de voia patriarhului, sau să nu fie bolnav, sau într-alt loc să rămîe acolo şi să şază, sau să îmble de în loc în loc pîn'vor treace 6 luni, poruncesc sfinţii părinţi ai acestui săbor sfînt să fie arhiereul oprit şi să i se ia darul şi să se facă în scaunul lui alt arhiereu.

PENTRU PREOTUL CARELE N-ARE MUIARE, SĂ NU ŞAZĂ CU ALTA.

GLAVA 15.

Săbor. 1, canon. 3.

Al treilea canon al săborului de întîi grăiaşte: episcopul sau preotul sau diaconul sau ipodiaconul sau altcineva de-ai clirosului de vor ţinea vreo muiare pre în casele lor şi să nu fie blagoslovit pre leage, acela să

nu o ţie, măcar de va fi socotit să-i şi slujască; iară de va avea mumă, sau fată, sau soră, sau mătuşă a tătîne-său, sau soră a mîni-sa, pre aceastea pravila nu apără. Iară de vor ţinea muiare, cum am zice, afară de aceaste obraze care am zis mai sus, şi-l va certa arhiereul, să o gonească, iară de nu o va lăsa deaca-l va certa întîi şi a doa oară, grăesc dumnezăeştii părinţi şi împărăteştile nearale, unuia ca aceluia să i să ia darul.

Grăiaşte marele Vasilie: arhiereii şi cliricii carii nu ţin mueri pre leage, carii-ş ţin curăţia, acelora să le slujască voinici, iară nu mueri. Aşijderea şi preoţii carii au mueri pre leage, de vor ţinea şi slujnice, pre aceia pravila nu-i apără. *Vasilie Velichii.*

Iară al optuleasprezeace canon, al şaptelui săbor grăiaşte că preoţii şi mireanii trebue să fie fără de păcate, şi cîţi n-au mueri, aceia să n-aibă nice slujnice, nice doice hrănitoare, nice văduă, nice să ţie pre altcineva. Iară cine va călca aceastea, episcopului şi preotului să i se ia darul, iară pre mirean să-l afurisească. *Săbor. 7, canon. 18.*

Scrie şi marele Vasilie la o epistolie a lui către 1 preot, anume Grigorii, ca să gonească pre acea muiare bătrînă carea o ţinea în casa lui, iară de va îndrăzni să nu asculte să o gonească, va să-i ia preoţia de tot. Aceasta fiind aşa: încă fiind preotul acela de optzeci de ani şi nu vru sfîntul lu Dumnezeu arhiereu să-l lase să o ţie în casa lui, cu cît mai mult preotului tînăr să-i slujască mueri striine, să nu dăm vină şi scandălă oamenilor, pentru Dumnezeu, fraţilor. *Marele Vasilie.* *Zri.*

PENTRU PÎRA EPISCOPILOR ŞI A CLIRICILOR ŞI CARII SĂ PRIIMESC LA PÎRĂ.

GLAVA 16.

Niciodată nu încetează vrăjmaşul şi luptătoriul nostru satana să spurce cu pîră şi cu clevete traiurile oamenilor celor buni şi mai mult ale arhiereilor. Drept aceaia au poruncit dumnezăeştii părinţi, ai doile săbor, la al şasele canon al lor: tot omul cinstit, adecă cu viaţă bună şi îmbunătăţit, sau fără de cinste, adecă cu viaţă rea şi spurcată, sau credincios sau necredincios, sau şi eretic de va avea treabă cu arhiereul, sau pentru niscare lucruri *îmblătoare sau neîmblătoare, adecă pentru galbeni sau pentru niscare haine sau pentru altceva, unii ca aceia au voe să pîrască pre arhiereul la judecată, de vor avea ceva să-şi caute de dreptate; iară de vor fi vinuitori lucrului arhiereului, adecă de va fi greşit sau va fi curvit sau va fi furat niscare lucrure de la besearică, sau va fi făcut liturghie în noria altui arhiereu fără de sfatul şi fără voia arhiereului al eparhiei aceiia, sau alt lucru de va fi făcut carele opresc de arhierie şi vor putea pentru acealea să-l scoaţă pe dreptate cum se cade, sau altă greşală, carea-l opreaşte să se pedepsească cîtăva vreame fără de cuminecătură, iară să nu i se ia arhieriia. Cade-se judecătorilor să ispitească şi să întreabe pre pîrîş, de vor fi mulţi, sau preoţi sau mireani, să nu cumva să să fie pornit într-aceasta pîră pentru vreo răotate sau vrajbă, cum am zice, căce să va fi tîmplat de va fi luat popia vreunui preot sau va fi afurisit mirean, sau pentru altă vrajbă va fi făcut aceasta, atunce unii ca aceştea nu se socotesc la pîra episcopului, nice a cliricului, pînă să vor *Săbor, 2, canon. 6.*

* Lucrure îmblătoare să chiamă, vite; iară neîmblătoare se chiamă avuţia.

curăţi de vinele cealea ce s-au pedepsit; de-acia atunce să înceapă şi să meargă la pîră şi, în loc de mărturie şi atunce să facă zapis, adecă să scrie pîra pîrîşului, ce-i iaste vina carea pîraşte. De-acia de va arăta pîra cu deadinsul, cum porunceaşte dumnezăiasca pravilă, cu cinci mărturii oameni drepţi, buni şi credincioşi, atunce i să ia darul arhiereului; iară de nu va fi greşala de-a luarea darul arhieriei, atunce se i să facă pedepsă împotriva greşalii aceiia, adecă oprit dă preoţie sau de arhieria lui. Iară de nu-ş va putea da seama pîrîşul de cîte au pîrît pre arhiereu, atunce să-ş paţă cum au făcut, adecă de va fi preot să i se ia popia de tot, iară de va fi mirean să se afurisească şi să-l scoaţă afară dă beseareca lui Hristos şi foarte greu să-l canonească.

PENTRU CĂ CEIA CE PÎRĂSC PE ARHIEREUL TREBUE SĂ FIE NEVINOVAŢI.

GLAVA 17.

Zonara. Povesteaşte Zonara la şaptezeci şi trei de canoane ale sfinţilor apostoli zicînd că nu poate fiece om să pîrască pre arhiereu, fără numai ceia ce sînt nevinovaţi, adecă cu viaţă curată, credincioşi, cinstiţi, temători de Dumnezeu, să se ferească de toate răotăţile, adecă să nu fie ucigaşi, nice spurcaţi, nice curvari, nice furi, nice clevetitori, nice vrăjmaşi, nice să ia mită să pîrască, nice să se ameastece să fie vrăjmaşi binelui. Aceştea să chiamă că sînt oameni nevinovaţi, aceştea pot să-şi pîrască pre arhiereul, pre aceştea va şi-i sufere pravila; iară pre cei necinstiţi şi vrăjmaşi şi curvari şi carii poartă răotăţi aseamene acestora, pre aceia nu-i sufere.

Săbor. 4, canon. 21. Carii vor să pîrască pre arhiereul, trebue să întreabe să afle ce oameni sînt şi ce viaţă au şi ce lucruri. Dece de vor fi cum am zis mai sus, buni şi cinstiţi, aceia să priimesc la pîră şi la mărturie; iară de să vor afla de în cei răi, cum am zis mai sus, nice într-un chip să nu li să bage în seamă pîra şi mărturia lor.

PENTRU CÎŢI ARHIEREI TREBUE SĂ FIE CÎND JUDECĂ PRE ARHIEREU, ŞI CÎŢI LA PREOT ŞI CÎŢI LA DIACON.

GLAVA 18.

Săborul de la Carthaghen, canon. 12. Al doisprezeace canon al săborului de la Carthaghen grăiaşte că la vina arhiereului celuia ce-l vor pîrî trebue să fie 12 arhierei să judece pîra arhiereului, iară mai puţini de doisprezeace să nu fie. Iară la pîra preotului trebue să fie şase arhierei şi fără de aceştea şi arhiereul locului, să fie împreună cu dînşii, pre număr şapte. Iară la pîra diaconului să fie 3 arhierei. Arhiepiscopul Chiprului scoase pre episcopul Ioan de la Amathun cu unsprezeace episcopi, iară preasfinţitul patriarh chir Luca strică aceasta şi nu i-a suferi, căce n-au fost 12 arhierei, cumu e porunca şi învăţătura pravilii.

Zri.

PENTRU ARHIEREUL CARELE VA SĂ SE JUDECE ŞI-I VA TRIMEATE SĂBORUL O DATĂ, A DOA OARĂ ŞI A TREIA OARĂ VEASTE ŞI NU VA MEARGE SĂ SE JUDECE.

GLAVA 19.

Canonul 72 al sfinţilor apostoli grăiaşte: episcopul de va fi pîrît de oameni credincioşi, atunce săborul nu judecă pînă nu va fi de faţă, ce să chiame pre acel arhiereu pîrît acolo ca să auză cealea ce vor grăi de dinsul. De-acia de va mărturisi cîte au zis aceia pîrîşi, de va fi vina de-a-i luarea arhieriia, atunce i-o ia; iară dă se va lepăda şi nu va spune şi-l vor vădi şi vor mărturisi aceale mărturii credincioase că pîrîle acealea sînt adevărate, atunce i să ia darul, că aşa poruncesc dumnezăeştile pravile. Iară de-l vor chema şi nu va mearge la judecată, atunce trimit doi arhierei, ca de la faţa a tot săborul şi-l chiamă să vie; iar de nu va veni, iară trimite pre alţi doi arhierei şi-l mai chiamă să vie să se judece pentru ceale pîre ce-l pîrăsc; dece de nu va veni şi-i vor porunci şi a treia oară şi nu va vrea să meargă, atunce i să face ispravă de judecată lui, sau i să ia de tot arhieria lui.

PENTRU DĂ SE VA AFLA ARHIEREUL VE ÎNTR-O PÎRĂ, PÎNĂ NU I SE VA FACE JUDECATĂ NU-L SCOT DE ÎN SCAUN.

GLAVA 20.

Canonul 86 al sfîntului săbor de la Carthaghen grăiaşte: de va fi să se afle arhiereul în pîră, nu poate neştine să-l scoaţă den scaunul lui, pînă nu se va face judecată asupra lui. De-acia de se va afla vinovat şi strămbu, atunce se scoate de în scaun cu obîrşenia judecăţii a săborului arhieresc. *Săbor. Carthaghen, canon. 86.*

PENTRU CELA CE PÎRAŞTE PRE EPISCOP ÎNTRU MULTE LUCRURE PROTIVNICE ŞI APOI NU POATE SĂ DEA DE FAŢĂ NICE UNUL.

GLAVA 21.

Canonul 128 al sfîntului săbor de la Carthaghen grăiaşte că de va pîrî neştine pre arhiereu de multe greşale şi apoi nu va putea să dea dă faţă una dentr-acealea, atunce nice dă cealealalte să nu să crează, ce să-l gonească afară. *Iară acelui sfînt săbor, canon. 128.*

PENTRU CĂ LA JUDECATĂ NU SE CADE SĂ ADUCĂ MĂRTURIE ERETIC, NICE NECREDINCIOS, NICE NUMAI UN CREDINCIOS, CE DOI SAU ŞI TREI CREŞTINI FOARTE CREDINCIOŞI, IARĂ LA PÎRĂ CINCI.

GLAVA 22.

Canonul 73 al sfinţilor apostoli grăiaşte, pentru mărturie, la pîra arhiereului nice eretic, nice păgîn să nu-l socotească mărturie; şi iară nice pre un om creştin numai, pentru că zice scriptura: de în gura a doaă mărturii sau a trei stă tot graiul. Cum am zice că la un lucru ce vor mărturisi doi sau trei mărturii, atunce iaste adevărat lucrul acela şi isprăvit, după mărturia mărturiilor acelora. *Apostolii, canon. 73.*

Zonara. Ereticul nu se socoteaşte, nice-l bagă în seamă nice la mărturie, nice la pîră, nice iară numai un om credincios. Iară de va fi o mărturie credincioasă şi adeverită, mărturia lui iar să nu se crează, ce numai doi sau trei mărturii, cumu-i cuvîntul scripturii.

Mirare. Scrie şi sfetî Pavel cătră *Timothei: pîra ce iaste asupra omului
* *Poslania 1, glava 5, zac. 286.* preoţit să nu se priimească de nu vor fi doi sau trei mărturii.

Iară acela Zonara zice, la pîra preoţilor: de vor fi doao mărturii cu viaţă bună şi îmbunătăţiţi, tot să nu se crează.

Dumnăzăescul Pavel grăiaşte ca şi mai sus, la pîra preotului să fie sau doi sau trei mărturii să mărturisească. Iară acela Zonara zice la pîra preoţilor: de vor fi doi mărturii credincioşi şi buni, mărturia lor nicecum să se bage în seamă.

Dăzlegare. Nu vă mirareţi de aceasta, pentru că Zonara nu stă împotriva lui sfetî Pavel, ce să ştiţi că una e socoteala aceasta. Şi ia să ascultaţi să vedeţi cum o povesteaşte acel Valsamon.

Pentru dumnezăescul Pavel ce scrie cătră ucenicul lui, la pîra preoţilor zicînd să nu să priimească la mărturie mai puţini, fără numai doi sau trei mărturii. Să ştiţi că aceasta nu o zice pentru vina luorii darului, ce să ştiţi că socoteala aceasta iaste pentru bani, adecă pentru galbeni sau pentru haine. Şi grăiaşte la poveastea canonului său, la 75, acela Valsamon: mărturia, zice, a doi oameni ce vor mărturisi asupra arhiereului, de va fi pentru galbeni ca o litră de aur, de-acia acei doi mărturii de vor fi drepţi oameni buni şi vor jura, atunce mărturia lor se bagă în seamă şi să o ţii adeverită; iară de va fi lucrul pentru 50 de litre de aur, atunce mărturia acelor doi mărturii nu se bagă în seamă, ce numai să fie trei mărturii; iară de nu va fi lucrul dăspre aur, ce pentru pîra luorii darului arhiereului aceluia, atunce trebue să fie 5 mărturii şi pentru
Zri. pîră ca aceasta să jure, şi deaca vor jura, să bagă în seamă mărturia lor; de-acia să ia şi darul arhiereului. Iară aşa, adevărat să fie aceale mărturii, cum am zis mai sus, credincioşi, cu viaţă bună şi drepţi; iară de vor fi vrăjmaşi sau cu viaţă rea şi nedrepţi, atunce mărturia lor de tot nu să bagă în seamă.

PENTRU PÎRÎŞI, SĂ N-ADUCĂ MĂRTURII CASNICI, NICE RUDENIE.

GLAVA 23.

Săbor. Carthaghen, canon. 130 şi 58. Canonul 130 şi 58 al sfîntului săbor de la Carthaghen zice: pîrîşii de vor aduce oameni mărturie de în casele lor sau rudenie, aceia să nu se bage în seamă la judecată.

PENTRU CĂ MĂRTURIILE TREBUE SĂ FIE FOARTE OAMENI CREDINCIOŞI, ŞI CARII SĂ OPRESC SĂ NU MĂRTURISEASCĂ ŞI CARII NU SĂ OPRESC.

GLAVA 24.

Leu şi Costantin împăraţi. Grăiaşte leagea împărătească, adecă Leu şi Costandin: mărturiile carii vor să mărturisească trebue să fie credincioşi foarte şi drepţi şi fără vină, cum pentru niscare lucrure, haine sau bani, mutate sau nemu-

tate; aşijderea şi pentru pîra a obraz sfinţit, adecă a arhiereu sau a preot.

Călugărul prost de va mărturisi, să nu se bage în seamă, că el au lăsat lumea şi lumeştile.

Preotii carii nu sînt în chipul călugăresc, de vor mărturisi, să li să socotească marturia.

Carele se va năpăstui sau se va osîndi la judecată sau pentru mărturie mincinoasă, sau de-l va face de ruşine judecătoriul pentru altă răotate, căce va fi clevetit pre cineva, nice cela ce va lua galbeni să pîrască sau să nu pîrască, nice curvari, nice ucigaşi, nice tîlhari, nice altul ce va fi făcut ruşine fără de cale, mărturia a nice unuia de acestora nu se socoteaşte la judecată. Şi de vor pîrî pre cineva aceştea carii vor avea de aceaste vini ce scriu mai sus, nice pîra lor să se asculte la judecată, nice în seamă să se bage.

De va fi cineva de doaozeci de ani, sau va fi surd, sau îndrăcit, sau slugă, sau curvariu, sau mitutel, nu pot mărturisi la judecată.

Mărturiile carele vor să mărturisească, li să întreabă de rînd, adecă dă dreptate ce au pentru lucrure bune ce fac şi de credinţă; ce să zice, de va fi creştin şi face bunătăţi carele plac lui Dumnezeu, sau păgîn iaste, au creştin şi iară petreace viaţă îmbunătăţită şi dumnezăiască, au ba.

Aceastea trebue judecătoriului să vază şi să ispitească mărturiile carele vor să vie la judecată să mărturisească pentru tot lucrul, cumu-ş petrec viaţa lor, sau au bunătăţi bune, au reale.

Cuvintele mărturiilor să bagă în seamă într-acesta chip: nu ale celora *Zri.* ce aud cuvinte de la mărturii, de-acia să se ducă să mărturisească, ce mărturiile să întreabă faţă cătră faţă. Nu se bagă în seamă mărturia numai de într-auzire, fără numai cînd vor mărturisi pentru hotară şi pentru împărţirea caselor, a viilor şi a ţarinelor.

Tatăl şi feciorul de vor fi supt oblăduire şi doi fraţi de vor fi amîndoi la un loc, pot să mărturisească la vreun lucru şi nu se apără căce că sînt de într-o casă.

Un om ce va fi de 14 ani poate să mărturisească la vreun lucru de galbini, iară la pîra arhiereului, măcară de-ară şi şti, mărturia lui nu se bagă în seamă.

Episcopii mărturisesc şi cînd iscălesc în carte pentru lucru.

Mărturiile carele vor mărturisi dă nevoe sau dă silă, sau pentru mită, acealea nu se bagă în seamă.

Carele să află pîrît, acela nu poate pre altul să pîrască.

Cîte zile să zăbovesc mărturiile la o judecată, ori multe, ori puţine, cheltuiala lor plăteaşte cela ce i-au adus după porunca judecătoriului.

Mărturiile carii-ş vor scrie iscăliturile în zapis pentru veun lucru, de-acia vreodată de va veni la judecată să fie lucrul acela, atunce acealea mărturii de nu vor vrea dă voe, ei să mărturisească şi dă nevoe, pentru că sînt scrişi cu iscălitură în zapis.

Mărturiile carele vor să mărturisească ori la pîră, ori pentru galbeni şi haine, trebuiaşte cu jurămînt să se întreabe: ştiu au nu ştiu de aceale lucrure?

Nu mărturiseaşte schilearіul, adecă vameşul, carele ţine asupra lui lucrure domneşti cumpărate.

De va mărturisi cineva asupra vreunui om, acela nu poate iară şi a doa oară să mărturisească asupra lui, căce că i se arată a-i fi vrăjmaş.

Mathei. Trebuiaşte mărturiilor întîi să facă jurămînt, atunce să se întreabe de judecătoriu pentru lucrul acela ce iaste şi cum nu ştiu pentru care vină i-au chemat la judecată. Iară de vor fi mărturii multe, atunce judecătoriul prinde cuvintele celor mai cinstiţi.

La lucrure arhiereşti carele să judecă la judecată, de va fi pentru o litră de aur, doi mărturii credincioşi să mărturisească şi să bagă în seamă mărturia lor; iară de va fi pentru 51 de litre, atunce trei mărturii să mărturisească; iară de va fi pîră pentru lucrul arhiereiului, cinci mărturii să fie credincioşi şi buni şi cinstiţi, să jure; de-acia atunce după mărturia lor se face judecata pîrăi aceiia şi scoate pe arhiereu, adecă i să ia arhieriia. Aşa au zis Valsamon mai sus.

Zri. Săracii nu mărturisesc. Săraci se chiamă ceia ce nu le plăteaşte bucatele lor, care le au, 50 de galbeni.

Armenopul. Armenopul zice să fie mărturiile credincioşi, iară nu urgisiţi.

Trebue judecătoriului să caute şi să ispitească pre fieşcare mărturie de va fi cinstit şi îmbunătăţit, sau necinstit şi ruşinat, sau bogat, sau sărac şi pentru sărăcia lui au venit să mărturisească ca să dobîndească ceva, sau-i iaste priaten dăspe vreo parte. De-acia cînd nu va fi mărturia nice necinstit, nice e săracu, nice vrăjmaş, atunce mărturiseaşte şi i să priimeaşte mărturia lui, iară într-alt chip nu se bagă în seamă.

Nice eretic, nice ovreaiu nu mărturiseaşte asupra creştinului.

PENTRU PREOTUL DE VA MĂRTURISI STRÎMBU SAU VA PRINDE TAGĂ DE ISCĂLITURA LUI.

GLAVA 25.

Iustinian împărat. Preotul de va mărturisi strîmbu dă niscare lucrure, adecă dă vie, sau de moşii, sau de case, sau de haine, sau de galbeni, să opreaşte dă preoţia lui 3 ani şi să se ducă să şază la mînăstire. Iară de va mărturisi asupra cuiva, ca să i se facă stricăciune la trupul omului, sau să-i piarză viaţa, sau de în trupul lui ceva, atunce să i să ia popia de tot. Aşijderea să pedepsesc şi alţi clirici, de vor mărturisi strîmbu.

Leagea. Iară de va iscăli preotul veri la fiece lucru ce va fi şi apoi pre urmă va prinde tagă de iscălitură, cum au iscălit rău, aceluia să i să ia popia.

Săbor. Carthaghen, canon. 13. Aşijderea şi fiecine ce va prinde tagă de zapis sau de iscălitura lui să fie lipsit şi gol de cinste ce va avea.

Iară pentru preotul ce va mărturisi strîmbu, au socotit nişte dumnezăeşti părinţi cum să nu se oprească acela preot de popie, ce să i să ia popia de tot.

PENTRU PREOT SAU DIACON DE VA FI SĂ-I PÎRASCĂ CINEVA.

GLAVA 26.

Să ştiţi că la pîra preotului sau a diaconului vor şi poruncesc dumnezăeştile pravile, cum aşa să se caute lucrurile lor, ca şi la pîra a arhiereului, adecă să fie şi pîrîşii şi mărturiile credincioşi şi cinstiţi, cum am scris mai sus. Atunce să se priimească şi la pîră şi la mărturie; iară de vor fi cu viaţă rea şi mărturiile şi pîrîşii, atunce să nu se bage în seamă nice pîra pîrîşilor, nice mărturia mărturiilor. *Isprava dumnezăeştilor pravile.*

Şi carele va cleveti şi va pîrî pe arhiereu sau pre alt preot, şi nu va putea să-l dea de faţă, acela să plătească la domnie 30 onghii de aur, căce că l-au clevetit pe nedreptate, sau să paţă acea patimă ce vrea să paţă el. *Armenopul.*

PENTRU PREOT SAU EPISCOP SAU ALT SFINŢIT CE-I VOR LUA DARUL, IARĂ EL VA FACE LITURGHIE.

GLAVA 27.

Canonul 28 al sfinţilor apostoli grăiaşte: care episcop sau preot sau diacon, ce li se va fi luat darul şi ei vor face liturghie, adecă să le fie luat darul pentru niscare greşale adeverite şi vor îndrăsni la liturghie să facă, unul ca acela să se gonească de tot şi de în besearica lui Hristos. *Apostoli, canon. 28.*

Liturghia nu să zice numai jertva cea fără de sînge, ce toată slujba besearicii, adecă botejunea, blagoslovirea cununiei, vecernie, utrănea şi altele toate cîte să fac cu В(с)лвенъ Бъ҃ нашъ[1]). *Zonara.*

PENTRU JUDECATA PATRIARHULUI, CĂ NU SE MAI JUDECĂ A DOA OARĂ.

GLAVA 28.

Judecata patriarhului nu se mai judecă, nice să caută la altă judecată, pentru că judecata patriarhului iaste începătură şi cap tuturor judecăţilor besericeşti, că de la dinsul sînt judecăţile besericeşti şi la dinsul să întorc dă se judecă. Drept aceaia la altă judecată nu se judecă, nice dă nimenea nu se caută, că aceaia iaste începătură; numai ce să mai judecă aceaia duhovniceaşte între patriarhul cu săborul. *Mathei.*

PENTRU ARHIEREUL CARELE-I IASTE LUAT DARUL, ARE VOE SĂ MAI CHIAME A DOA OARĂ SĂBORUL SĂ SE MAI JUDECE DE LUCRUL PÎRĂI LUI.

GLAVA 29.

Grăiaşte hrisovul al împărătului, de pururea pomenitul chir Alexie al lui Comnin, şi dă slobozire arhiereului sau altui preot căruia-i vor fi luat darul, să mai chiame a doa oară săborul, să se mai judece lucrul pîrăi lui, să vază drept s-au judecatu au strîmbu. *Alexie împărat al lu Comnin.*

---

[1]) „Binecuvîntat este Dumnezeul nostru".

PENTRU ARHIEREI, DĂ SE VA FI LUAT DARUL VREUNUI ARHIEREU ŞI DUPĂ ACEAIA S-AU AFLAT NEVINOVATU; ŞI DE CÎND SE-AU ÎNCEPUT A SE LUAREA DARUL ARHIEREULUI ŞI IARĂ SE-AU ERTAT.

GLAVA 30.

Săbor. Carthaghen, canon. 15.

Canonul 15 al sfîntului săbor de la Carthaghen porunceaşte că de vor fi luat darul vreunui arhiereu şi apoi se-au făcut a doa judecată şi se-au aflat arhiereul carele i se-au luat darul nevinovat, atunce judecătorii carii l-au judecat şi i-au luat darul nu se pedepsesc, însă adevărat de-l vor fi judecat după tocmeală dumnezeiască şi nu vor fi luat mită, nice au fost vrăjimaşi.

Leagea

Cealea ce sînt judecate şi tocmite rău, nice vremile, nice pravile, nice obiceaiul pre acealea nu poate să le adevereaze.

Fotie Ţarigradeanul.

Iară pentru de cînd se-au început a se luarea darul arhiereilor şi iară a se erta, pre la bogate vremi şi săboară şi de bogaţi părinţi, aceasta de multe ori se-au făcut, ca de sfetî Athanasie şi în vreamea lui Marchel, episcopul de la Anghira, şi Macarie, şi pre la alţi mulţi, pentru rugămintea oamenilor carii cerea şi ruga pre arhiereul lor. Făcutu-se-au iară şi în vreamea lui Iracla, sfîntul patriarh de la Alexandria, căruia-i fuscase ispravnic Dionisie şi, după acesta, Maxim, iară după acela Theona, iară după aceştea стый сщнномученикъ Петръ [1]), carele opri pre Aria diaconul şi-l împrăştie afară de tot de besearecă. Acesta sfîntul Petr muncitu-se-au în zilele lui Maximian împărat şi cu porunca lui capul i-au tăiat. Iară de-acia sfîntul Ahila se făcu în locul lui următoriu şi luă scaunul al lui стыи сщнномученикъ Петръ [1]) de la Alexandria. De-acia acesta sfînt patriarh Ahila de la Alexandrie priimi pre acela, pre Aria, şi-l ertă; de-acia nu-l numai ertă, ce încă-l făcu şi preot şi-l puse să păzească şi şcoala dăscălia Alexandriei. Că şi pre Evtihii pre carele oprise şi-i luase darul sfetîi Flavian, iară Alexandreanul şi Antiohianul şi Ierusalimleanul ei-l primiră după moartea lui sfetîi Flavian. Că Zlatoust, carele fu scos de Ѳеѡфи(л)ѥдиносла(к)ны [2]) fără de alţi patriarşi, iară ei-l priimiră. Pre Petr al Militului, episcop, luo-i darul sfetîi Methodie, iar patriarhul Fotie, el îndreptă, şi nu numai ce-l îndreptă, ce încă-l făcu şi mitropolit mitropoliei Sardiei. Că şi pre alţii mulţi pre care-i scosease sfetîi Ignatie pentru greşale, iară acela sfetî Fotie pre aceia-i priimi şi prè alţii mulţi pre cari-i scosease sfetî Fotie, iar cel mai de sus sfetî Ignatie priimea pre dînşii.

PENTRU SCHIMBAREA ARHIEREILOR ŞI PENTRU LEPĂDĂRI; ŞI PENTRU CĂ SE DĂ SCAUNUL ARHIERESC CĂTRĂ ALT ARHIEREU EXARŞESC.

GLAVA 31.

Schimbarea iaste cînd ar lăsa vreun arhiereu mitropolia sa carea o ţine şi să ia alta, sau episcopul episcopia.

---

[1]) „Sfîntul sfinţitul mucenic Petru".
[2]) „Teofil cel deopotrivă slăvit".

Iară canonul 16 al săborului de la Antiohia iartă să se facă schimbări arhiereilor: de va fi mitropolit, cu sfatul şi cu voia patriarhului, iară de va fi episcopie, cu voia şi cu sfatul mitropolitului al eparhiei aceiia. *Mathei.*

Iară lepădare iaste şi se chiamă carea lasă arhiereul şi scaunul şi arhieria. *Iar a lui.*

Chiamă-se lepădare şi cînd lasă numai scaunul şi-şi ţine arhieria, şi se dă catră dinsul alt scaun exarşesc, sau să şi face adevărat arhiereu într-însul. *Zri.*

În vremea lui Zinon împărat lepădă-se de scaunul patriarşesc Martirie, patriarhul de la Antiohia, şi era adunaţi toţi oamenii preoţi şi mireani, şi zise: pentru neplecatul cliros şi pentru nesmeritul om, leapădu-mă, zice, de scaun, iară rînduiala arhieriei meale voi să mi-o ţiu curată şi nespurcată. Şi să lepădă de scaun, iară nu de arhierie.

Dă-se şi exarşesc obraz alt scaun catră alt arhiereu, de-i va trebui, carele nu va avea scaun, sau de va şi avea, şi are voe în toată noria, ca al ei păstoriu şi dascăl, adecă ca şi cel adevărat arhiereu al ei; iar sfîntul scaun nu poate să-l ţie nicecum, nice poate să hirotonească într-acel scaun, fără numai arhiereul cel adeverit, carele se-au hirotonit într-însul. De-acia usebi de acela, ce să zice de sfîntul scaun, toate lucrurile beserieşti le face neapărat pre rînduiala şi pre tocmeala arhierească. *Săborul Antiohiei, canon. 16.*

Iară de va îndrăzni de va face aceasta fărădeleage şi neomenie, adecă să se sue pre sfîntul scaun, carele iaste striin şi departe dă dinsul, fără numai adevăratul lui arhiereu, cum am zis, carele iaste închinat numai lui, iară nu altuia, unuia ca aceluia să i să ia darul arhieriei lui, cum grăesc şi poruncesc dumnezăeştile pravile. *Caută de vezi răspunsul dumnezăeştii pravile.*

PENTRU EPISCOPI ŞI PREOŢI DE NU VOR POMENI PE MITROPOLITUL LOR; ŞI PENTRU GREŞALELE PREOŢILOR, CĂ SE CADE SĂ-I CANONEASCĂ ARHIEREUL.

GLAVA 32.

Canonul 13 al săborului de întîi şi de-al doilea grăiaşte: care episcop sau de în preoţi sau cineva de în diaconi se va părăsi căce se va afla mitropolitul lor în pîră şi nu i se va fi făcut judecată şi ispravă asupra lui, de nu-l vor pomeni la dumnezăiasca liturghie şi la alte slujbe, pre aceia au poruncit sfîntul săbor să li se ia darul de tot. *Săbor. 1 şi 2, canon. 13.*

Şi cînd va cădea preotul într-altă greşală, atunce se cade să se canonească de arhiereu. Însă de să va face aceasta greşală preotului, dă nepază şi dă neştiinţă sau şi de lucrul vrăjimaşului, atunce nu se face întrebare multă dă greşala lui, ce să aibă şi puţinea ertăciune mai la vreame; iară de să va fi făcut pentru leanea lui, atunce să plîngă şi să tînguiască cumu-i iaste greşala şi să ia îndreptare de la arhiereul. *Simeon Soluneanul.*

PENTRU ANATHEMA.

GLAVA 33.

Anathema iaste despărţire de Dumnezeu şi împreunare şi moştenire Satanei. Iară sfîntul al patrulea şi a toată lumea săbor, pentru anathema grăiaşte aşa: nice un om credincios creştin să nu-ş zică anathema, *Săbor. 4, canon. 7.*

numai ce să zică ereticilor şi călugărilor carii leapădă chipul şi nu vor să se mai întoarcă. Iară de vor veni spre pocaanie, primeaşte-i şi-i îmbrăţişază, pentru că domnul nostru Isus Hristos, carele se-au pogorît de în ceriure pentru spăsenia noastră, zice: n-am venit să chem dreptii, ce păcătoşii la pocaanie. Şi mare bucurie se face în ceriure pentru un păcătos ce să pocăiaşte.

PENTRU CELA CE SĂ AFURISEAŞTE DREPT SAU NEDREPT DE ARHIEREU.

GLAVA 34.

Simeon Solunеanul. Un om ce se va afurisi drept sau nedrept de arhiereul lui, acela să nu cumva să nu bage în seamă de tot afurisania, nice să se facă singur socotitoriu, adins eluş, zicînd că pe nedreptate se-au afurisit, ce să alearge cu toată dragostea şi smerenia la arhiereul lui, ca un rob, să-l roage să-l iarte. Iară de nu-l va primii, atunce să ia cu sine pre niscare oameni cucearnici, preoţi şi mireani, ca pentru ruga lor să tîmple ertăciune. Iară de nu va vrea, însă de va fi episcop, atunce să meargă la mitropolitul lui; iară de va fi mitropolit, atunce să meargă la patriarhul cerşind ertăciune să-l iarte nu că doară va să pîrască pe arhiereul lui, ca deaca va prinde dă veaste să se întristeaze; şi măcară căce că se va întrista şi pe dreptate, pentru că altă judecată iaste a lui Dumnezeu şi alta a oamenilor; şi de va face aşa, atunce şi de la Dumnezeu, şi de la patriarhul sau şi de la mitropolitul va lua ertăciune.

Zlatoust. Grăiaşte iară şi dumnezăescul Zlatoust: cînd afli, zice, pre omul păcătos, atunce tu nu-l scoate numaicît de la besearică, ca să nu-l răpească Satana, să-l dea iară în tîrmişul lui; ce-l chiamă singur de eluşi; de-acia de o parte-l ceartă, iară de alta-l roagă, ca să-l scoţi de în rău. De-acia dă te va asculta, bine să ştii că ai dobîndit sufletul lui, cum au zis scriptura, că cine va întoarce, zice, pre păcătos de în rătăcita lui cale, acela izbăveaşte-i sufletul de moarte şi acoapere mulţime de păcate.

PENTRU ARHIEREUL DE VA OPRI PE PREOT, SAU DE VA AFURISI PRE MIREAN, CA SĂ IA MITĂ, SAU VA ÎNCHIDE BESEARICA, SAU PE ALT PREOT SAU SFINŢIT, SAU PRE ALTCINEVA DE VA AFURISI FĂRĂ VINĂ.

GLAVA 35.

Săbor. 7, canon. 4. Canonul al patrulea al şaptelui săbor grăiaşte: care arhiereu, pentru vrajba sau patimă, sau pentru să ia galbeni, va opri vreun popă dă liturghie, sau va afurisi mirean, sau va închide besearica, ca preotul să nu slujască şi să se mărească Dumnezeu, acela să paţă singur aceaia, adecă să paţă el ce au făcut; ce să zice, de va fi oprit pre cineva, să fie el oprit,

de va fi afurisit, să fie el afurisit; după cum zice David, să i se întoarcă răotatea lui la capul lui, ca un călcătoriu de învăţăturile lui Dumnezeu şi de tocmirile apostolilor. *Psalom. 7.*

Grăiaşte şi dumnezăescul apostol Petr: paşte, zice, turma lui Dumnezeu nu cu necăjire, ce cu voe dumnezăiască, şi nu cu dobîndă rea, ce cu bună voe, şi să fiţi izvoade turmelor voastre, ca să faceţi voia lui Dumnezu; şi dă veţi face aşa, purta-veţi de la Dumnezeu cununa cea neveştejită a slavei sale; iară dă veţi face împotrivă, bine să ştiţi că în loc de cunună veţi lua munca de veaci. *Petr apostol.*

Grăiaşte şi dumnezeescul Pavel apostol: cei nedrepţi împărăţia lui Dumnezeu nu vor putea moşteni. *Pavel apostol.*

Iară care preot va afurisi pe vreun creştin afară de leage, fără de vină, acela preot să fie în urgie şi să se pedepsească, căce au afurisit creştinul fără de vină. *Valsamon.*

Grăiaşte sfetîi Dionisie Areopaghit, la o poslanie a lui, că Dumnezeu nu ascultă, zice, pornirile ceale dobitoceşti ale preoţilor. *Dionisie Areopaghit.*

Iară nearaoa a lui Iustinian împărat grăiaşte: poruncim, zice, arhiereilor şi preoţilor, să nu afurisească pre nice un creştin pînă nu va arăta vina lui; de-aceia de va fi şi vor zice pravilele să se afurisească, atunce unul ca acela să se afurisească. *Iustinian împărat.*

Iară de vor afurisi pe vreun creştin şi nu-l va arăta vina lui, după cum zic pravilele, adecă de-l vor afurisi fără de arătarea vinei lui, atunce să meargă la alt arhiereu mai mare, să-l iarte; iară cela ce l-au afurisit să se pedepsească, adecă să-l oprească de preoţie arhiereul cel mai mare, cîtu-i va fi voia, şi căci au făcut pe nedreptate, pe dreptate să rabde şi pedepsa. *Vezi.*

Poruncim arhiereilor să nu desparţă pre nimea de sfînta priceaştenie fără vină; iară de vor face aceasta fără de vină şi fără de arătare, aceia să se oprească de sfînta cuminecătură un an. *Leu şi Costandin împăraţi.*

PENTRU CEIA CE SĂ ÎMPREUNĂ CU CEL AFURISIT.

GLAVA 36.

Canonul 10 al sfinţilor apostoli grăiaşte: carele se va ruga împreună cu omul cel ce iaste afurisit, atunce se afuriseaşte şi acela. *Apostolii, canon. 10.*

Pre cela ce-l afurisesc, pre acela pentru păcatu-l* afusisesc. Drept aceaia se cade să nu se împreune cu dinsul nimenea, căce că acela urgiseaşte pe arhiereul carele l-au afurisit, şi închipuiaşte ş-alta, că arată cum ar fi că l-au afurisit arhiereul rău; pentru aceia se roagă împreună cu dinsul şi nu va să se dăsparţă ca de un afurisit. Drept aceaia zice pravila: carele va îmbla sau se va împrieteni, sau va citi sau va cînta sau în besearică sau acasă-i cu afurisitul, să se afurisească şi acela. **Greşale. Zonora.*

Iară de va vorbi cineva cu cel afurisit, de aceasta nu se poate opri, ce numai să opreaşte să nu se roage împreună cu dinsul.

PENTRU AFURISITUL, CUM SE CUNOAŞTE DUPĂ MOARTEA LUI DE UNDE S-AU AFURISIT

GLAVA 37.

Aceastea toate de afurisanie se-au aflat într-o carte a sfintei Sofii de la Solun.

Carele are poruncă sau catara, adecă blăstem, aceluia numai ce i să ţine denainte trupul întreg.

Carele are anathema, acela se arată galben şi deagetele-i zgîrcite.

Iară carele se arată negru, acela să ştii că e afurisit de arhiereu.

Iară carele să află albu, acela iaste afurisit de dumnezeeştile pravile.

Mai sus zice şi arată pre afurisitul de unde s-au afurisit; iară pentru afurisania preoţilor nicecum nu aduce aminte ce va să fie aceasta.

PREOŢII SĂ NU AFURISEASCĂ PE NIMENEA FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI LOR.

GLAVA 38.

Mirare.

Preoţilor nu li s-au dat alt dar, fără numai să slujască liturghie, să boteaze şi să blagoslovească nunta şi altele împotriva acestora. Iară a erta şi afurisi se-au dat arhiereilor, că se aseamănă chipului apostolilor,

Dezlegarea dumnezăeştilor învăţături.

cărora Hristos le-au dat această puteare şi le zise: cîte veţi lega pre pămînt, fi-vor legate şi la ceriure; şi iarăş zise: eu sînt lumina lumii. Drept aceaia de în mijlocul dumnezeeştilor apostoli şi ai următorilor lor, adecă al arhiereilor, darul se dă la toţi, cum se dă şi lumina. Drept aceaia preotul nu poate afurisi pre nimenea fără voia arhiereului său, că singur iaste dascăl şi păstoriu, şi putătoriu de grijă a spăseniei oamenilor lui Dumnezeu; drept aceaia lui i s-au dat darul; iară cu putearea şi cu ispravnicia lui, afurisescu şi iartă păcatele şi preoţii.

Caută o, preote.

Iară care preot va afurisi pe vreun creştin fără voia arhiereului său, acela va să dea seama domnului nostru Isus Hristos la a doa venire, căce au dăspărţit pe creştinul de slava lui Dumnezeu, că afurisania iaste despărţire de Dumnezeu.

Apostolii, canon. 39.

Grăiaşte iară şi canonul 39 al sfinţilor apostoli: preoţilor, zice, nu se-au dat să oprească, să canonească sau să afurisească pre cine vor vrea, şi să dăzleage afurisanie, sau păcate, că această puteare iaste dată arhiereilor, iară nu preoţilor; şi de nu vor avea voe de la dinşii, aceastea să facă nu pot.

Zri.

Oare vedeţi că pînă nu ia voe preotul de la arhiereu, nu poate afurisi. Pentr-aceaia şi mai sus nu grăiaşte pentru afurisania preotului să se cunoască şi să se arate şi să se afle, cum se cunoaşte dă leage şi de arhiereu şi de poruncă, şi de blăstem, şi de anathemă, căce că n-are puteare să afurisească, cum scrie mai sus, după socoteala apostolească.

Vezi.

Ce însă preoţii carii vor să lăcuiască cum place lui Hristos, aceia să facă afurisania cu putearea arhiereului, că cum aţi auzit cîtu-i de mare taina afurisaniei; drept aceaia se cade arhiereului să socotească foarte

cu deadinsul de lucrul cela ce va să facă afurisanie; pentr-aceaia căutaţi dă vedeţi foarte bine pentru aceastea.

Caută de vezi de aceastea de toate.

Pre în bogate locure unde nu se află arhiereu, acolo facu săbor cliricii, ca nişte ispravnici ce sînt arhiereului lor; de-acia socotesc lucrul acela de carele vor să facă afurisanie, şi aşa dau slobozie să se facă.

Protopopul.

Iară pre alocurea, pre unde nu e nicecum arhiereu, acolo se socoteaşte lucrul acela de socotitoriul satelor sau al oraşelor al aceluia loc sau ţinut, sau de preot sau de duhovnic, pentru care lucru şi duhovnicii socotitori de locure să chiamă şi aşa fac şi ei afurisanie.

Zlatoust.

Grăiaşte şi dumnezeescul Zlatoust: cînd se afuriseaşte creştinul, zice, atunce bine să ştii că îmbrăţişază pre dinsul satana. Drept aceaia trebuiaşte a socoti foarte bine de lucrul afurisaniei carea va să se facă asupra creştinului, de-acia atunce să se afurisească.

PENTRU CEI AFURISIŢI, PRE CARI-I AFURISEAŞTE ARHIEREUL, IARĂ DUPĂ MOARTE SE AFLĂ TRUPURILE LOR DĂZLEGATE.

GLAVA 39.

Întrebare.

Pre nişte oameni ce-i afurisi pe dreptate cum se cade şi pre leage arhiereul lor, ca pe nişte călcători de dumnezeiasca leage şi muriră afurisiţi, iară nu vrură să ia ertăciune, şi-i îngrupară, iară peste puţină vreame se aflară trupurile lor dăzlegate şi dăznodate oase de oase. O, mare minune! înfricoşat lucru iaste acesta adevărat şi minunat, de vreame ce pre dînşii afurisi arhiereul pre cale, şi cum nu se aflară trupurile lor întregi, adecă nedăzlegate şi întregi, ca şi altor afurisiţi, care lucru să veade o minune mare şi groaznică. Că domnul nostru Isus Hristos zice: cîte veţi lega pre pămînt legate sînt. Iară de aceasta iaste prea minune mare, pentru cela ce să afurisi pre leage, şi după moartea lui să i se afle dăzlegat trupul şi mădularele.

Ce va să fie aceasta?

Răspuns.

Să ştiţi de aceasta toţi oamenii şi să vă îngroziţi auzind poveastea acestuia lucru şi o ascultaţi.

Dăslegarea a dumnezăeştilor dascali.

Cela ce s-au afurisit pe dreptate cum se cade şi pre leage de arhiereul lui, şi după moarte să se afle dăzlegat, acela mai multă nădeajde de spăsenie n-are pentru că călcă dumnezeeştile învăţături şi pentru căce nu se întoarse să-ş vie la pocaanie, să ia ertăciune de la arhiereul carele l-au afurisit. Pentr-aceaia se află dăzlegat, pentru că unul ca acela mai mult n-are nădeajde să ia ertăciune pentru că se-au făcut moştnean nesfîrşitei munci a iadului. Iară ceia ce să află nedăzlegaţi şi întregi trupurile lor, aceia cer ertăciune ca să se izbăvească de în legătura afurisaniei; că cum se află trupul legat pre pămînt, aşa iaste şi sufletul legat şi muncit în mînile dracului, iară deaca ia trupul ertăciune şi să dăzleagă de afurisanie, atunce cu putearea lui Dumnezeu izbăveaşte-se şi sufletul de în mînile dracului şi ia viaţa dă veaci, lumina fără seară, ceata dreptilor şi bucurie nespusă.

PENTRU MORTUL CE SĂ VA AFLA ÎNTREG TRUPUL LUI ŞI PĂR NEAVÎND NEMICA.

GLAVA 40.

Să ştiţi şi de aceasta că însă dă se va afla în mormînt trup întreg şi păr neavînd nemica, de aceasta iaste socoteală şi îndoire că sau iaste afurisit sau ba; ce însă trebue să scoaţă trupul acela afară de în mormîntul cela ce iaste, să-l bage într-alt mormînt curat, nou. De-acia deaca va treace bogată vreame, să-l caute dă se va afla dezlegat acel trup întreg, de bine; iară dă se va afla nădăzlegat, să ştiţi că iaste afurisit şi ceare sau aşteaptă ertăciune, ca să se izbăvească dă legarea afurisaniei.

Caută dă vezi aicea lucru minunat şi te îngrozeaşte.

Să ştiţi şi de aceasta: cînd se află omul afurisit şi i să citeaşte molitvele de ertăciune de la arhiereu şi nu se topeaşte trupul afurisitului, adecă de nu se va dăzlega de afurisanie, atunce să fiţi adeveriţi şi să ştiţi că nedreptate au luat. Pentr-aceaia nu se topeaşte nice să dăzleagă pînă ce va întoarce sau să plătească acea ce au luat fără dreptate; iar deacă va plăti, atunce va lua ertăciune şi se va dăzlega.

PENTRU PREOTUL CE-L VA OPRI ARHIEREUL LUI DE LITURGHIE, IARĂ EL VA ÎNDRĂZNI DE VA SLUJI.

GLAVA 41.

Săborul Carthaghen, canon. 29.

Canonul 29 al săborului de la Carthaghen grăiaşte că pre care preot va opri de liturghie arhiereul lui, sau pe drept sau pe nedrept şi, pînă nu i se va lua seama de lucrul lui, el va îndrăzni de va sluji, aceluia să i se ia darul, măcară de-au fost oprit şi fără de vină, pentru căce că el adins eluş ş-au făcut socoteala judecăţii pentru carea vrea să se judece.

PENTRU CLIRICI ŞI CĂLUGĂRI DE VOR FACE SFAT SAU ÎNSOŢIIRE ASUPRA ARHIEREULUI.

GLAVA 42.

Săbor. 4, canon. 18.

Canonul 18 al patrulea săbor grăiaşte: care cliric sau călugăr se va afla să facă sfat sau însoţiire, sau să se facă ceată asupra arhiereului lor sau a săborului, acelora să li se ia darul.

Zonara.

Sfătuirea iaste cînd neştine asupra cuiva se sfătuesc să strice cuiva ceva, sau cinstea, sau viaţa, sau avuţia, şi să jură să nu cumva să treacă de într-acea tocmeală a sfatului carea au tocmit, pînă vor face.

Valsamon.

Sfătuire să chiamă şi prietenia, cînd o face omul cu jurămînt.

Însoţirea iaste cînd se-adună dă se sfătuesc să facă cutare rău.

Mathei.

Iară ceate şi afară de săbor să chiamă cînd se va afla vreun arhiereu într-o vină de geşale, de-acia i să ia darul de la săbor, iară el nu bagă în seamă aceia, ce slujaste. De-acia unii se osebesc de creştini şi se duc de slujesc şi citesc deosebi, iară opreala ce l-au oprit arhiereii nu o bagă în seamă.

PRAVILE ÎMPĂRĂTEŞTI

PENTRU CEIA CE ÎNDEAMNĂ ŞI AJUTĂ CUIVA, SAU-L SFĂTUESC SPRE RĂU, SAU CÎND VA TRIMITE PRE ALTUL SĂ FACĂ VREO RĂUTATE.

GLAVA 43, ZACIALA 1.

Ce folos ar avea neştine cînd sfătuiaşte pre altcineva, sau-i ajută, sau-l trimite să facă vreo răutate? *Zac. 1.*

Cînd va îndemna neştine pre altul şi-l întărîtă de-l mînie, sau-l învaţă să facă vreo răutate, acela se chiamă sfătuitoriu răutăţii. *Zac. 2.*

Ajută neştine cuiva să facă greşală cînd dă bani, sau oameni, sau cai, sau arme, sau scări să fie de suit, sau alte lucruri, de acea treabă, pentru să facă greşală cum au socotit. Iară mai vîrtosu-i ajută cînd mearge el singur cu capul său de să împreună de bună voe să facă greşala împreună cu celalalt. *Zac. 3.*

Multe feluri de sfaturi sînt; aşijderea şi la ajutoriu devreame ce sfatul să face numai cu cuvîntul, iară ajutoriul se face şi cu lucrul; drept aceaia sfătuitoriul cu ajutoriul nu se vor pedepsi amîndoi într-un chip. *Zac. 4.*

Alta iaste cînd sfătuiaşte neştine pre altul să facă greşala şi alta iaste să trimiţă să facă. Pentru căce că cela ce sfătuiaşte el socoteaşte folosul celuia ce-l sfătuiaşte, iară cela ce trimite să facă greşala, acela socoteaşte numai folosul său, iară nu socoteaşte aceluia ce-l trimite. Drept aceaia judecătoriul nu se cade să socotească cuvintele cîndu să va face vreo greşală; căce că cum grăiaşte cu cuvîntul cela ce sfătuiaşte, aşa grăiaşte cu cuvîntul şi cela ce trimite. Iară judecătoriului să cade să cerceteaze la carele au rămas folosul şi dobînda ce au venit de pre aceaia greşală, ca să poată înţeleage carele iaste adevărat şi mai întîi vinovat. *Zac. 5.*

Încă mai iaste un lucru între sfătuitoriu şi între trimiţătoriu, pentru că cela ce sfătuiaşte nu rămîne datoriu celuia ce l-au sfătuit, iară cela ce trimite pre altul să facă greşala, acela rămîne datoriu lui, ce să zice celuia ce-l trimite.

Mai mare lucru iaste să trimiţă pre cineva să facă greşala, decît să-l sfătueşti să facă.

Pre cela ce-l vor cleveti c-au trimis pre altul să facă o greşală, iară el de va arăta cum nu l-au trimis, ce numai ce l-au sfătuit să facă acel lucru, acela să fie slobod de pîra ce l-au clevetit întîi şi şi de certare.

Cela ce va zice cuiva vreunui priaten, să ucigă pe vreunul ce va fi amînduror vrăjmaşi, atunce să cade să socotească şi să cerceteaze judecătoriul acest cuvînt ce-au zis, să afle sfat au fost, au învăţătură, au cuvînt de ascultare, să facă cum i-au zis, şi fără de voia lui, ce să zice să-l ucigă. Carele să cunoaşte într-acesta chip, că de să va afla acesta ce s-au îndemnat a mearge spre ucidere, cum n-au făcut niceodată ucidere şi nice atunce n-ar fi făcut de nu l-ar fi îndemnat acela, atunce să chiamă că i-au dat învăţătură, ce să zice i-au zis pasă de ucide pre cutare om, el s-au dus şi l-au ucis, pre cuvîntul acelui om. Iară de să va afla cum el l-au vrut ucide şi fără de zisa şi îndemnarea aceluia, atunce acel cuvînt au fost numai de l-au sfătuit. Iară de va fi izvod, cum de nu i-au vrut

zice acela sau l-au vrut ucide, sau ba, atunce judecătoriul creadc că l-ar fi ucis, măcară de nu i-ar fi zis nemică.

Al doilea semn pentru să cunoască judecătoriul pre cela ce l-au trimis să ucigă pre celalalt, să vază oare sfătuitu-l-au, au zisu-i-au, să meargă să-l ucigă şi fără voia lui; care semn iaste acesta, pentru să cerceteaze judecătoriul şi să cunoască pre cel ucis, căruia au fost mai mare vrăjmaş. Căce că de va fi fost ucigătoriului, atunce acea îndemnare au fost numai sfat; iară de va fi fost cel ucis mai mare vrăjmaş celuia ce l-au sfătuit decît celuia ce l-au ucis, atunce acea îndemnare au fost învăţătură, cum am zis mai sus, ce să zice: ascultă tu cum zic eu şi fă cum te învăţu, pasă de-l ucide fără voia ta, eu voiu de seama. Aceasta se chiamă învăţătură şi pre aceasta învăţătură au mers de l-au ucis.

Cînd nu va putea judecătoriul să cunoască într-alt chip mai adevărat de acea îndemnare, sfătuire au fost au învăţătură, atunce va munci pre sfătuitoriul să spue cu adevărat şi să-l întreabe, sfătuitu-l-au, au învăţatu-l-au să facă acea greşală.

CE PEDEPSĂ VOR LUA CEIA CE SFĂTUESC SPRE RĂU SĂ FACĂ CINEVA.

GLAVA 44.

Zac. 1. Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greşală, acela să va pedepsi cu aceaia pedepsă cum să va pedepsi şi cela ce va face greşala.

Zac. 2. Cine va îndemna sau va învăţa sau va sfătui pre altul să facă vreun lucru rău şi vreo greşală, acela să va pedepsi ca şi cel vinovat ce va face greşala.

Zac. 3. Cela ce va arăta cuiva folosul şi dobînda ce va avea deaca va face vreo greşală şi de-l va sfătui acela şi va face greşala, acela ce l-au sfătuit se chiamă sfătuitoriu spre răotate şi se va pedepsi cum am zis.

Zac. 4. Cela ce va lăuda vreun lucru rău şi cu greşală iară neştine auzind să va răni la inemă şi nu să va lăsa pînă nu-l va face acel lucru, acesta să chiamă sveatnic rău şi se va pedepsi cum scrie şi mai sus.

Zac. 5. Cînd va grăi neştine cătră altul şi va spune cuiva să facă o răutate şi acela-i va răspunde de-i va zice: bine va fi aşa să faci, şi să nu zăboveşti, ce să faci acest lucru, atunce acela ce-l sfătuiaşte spre rău să se pedepsească ca şi cela ce va face acea greşală.

Zac. 6. Cînd va zice neştine, altuia ce va vrea să ucigă pre cineva: de veri vrea să-l ucizi, ucide-l, acela nu să chiamă sfătuitoriu rău, nice să va pedepsi de vreame ce nu i-au zis ucide-l, ce i-au zis: de ver vrea să-l ucizi, ucide-l. Iată că nu-l îndeamnă, ce-l lasă în voia lui.

Zac. 7. Ceia ce vor fi într-un gînd cu ceia ce vor face greşală, aceia să se pedepsească toţi cu o pedeapsă, şi ceia ce n-au făcut ca şi cei ce au făcut, căce că au fost într-una toţi. Şi aceasta va fi cînd va fi şi greşala mare cum se-ară zice cînd ar hicleni domniia, sau locul unde lăcuiaşte sau alt lucru ca acesta; iară de va fi lucru mai puţin, atunce de acea greşală nu se va pedepsi cela ce nu face ca cela ce face greşala.

Cela ce va da niscare lucruri de carele vor trebui celuia ce va să facă vreo greşală, acela se va pedepsi tocma ca şi cela ce-au făcut greşala, ori mică, ori mare. *Zac. 8.*

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greşală, acela nu va lua numai aceaia pedeapsă ce să va da vinovatului, ce încă va plăti şi pagubele toate ce va păgubi şi va piarde cela ce-au păţit rău; şi aceasta va fi cînd se vor face aceale pagube tot pentru acea greşală ce s-au făcut cu sfatul lui. *Zac. 9.*

Cela ce va sfătui pre altul sau-l va îndemna să fure, acela se va pedepsi ca un fur; însă cu adevărat cînd n-ară fi furat furul fără de sfatul şi îndemnarea lui. Iară dă se va afla cum acel fur au fost învăţat şi de altă dată să fure, atunce cela ce-l va fi sfătuit nu se va pedepsi. *Zac. 10*

Cela ce va sfătui pre altul să facă furtişag, acela să fie datoriu acel lucru ce s-au furat să-l dea sau să-l plătească stăpînului al cui au fost, macară de nu l-ară fi furat el, ce numai pentru căce au sfătuit să se facă acel furtişag. Aicea se cade judecătoriului să socotească de-l va fi sfătuit acel sfeatnic, ce să zice, să fure numai o sută de talere, iară el va fura doaă sute; şi deaca va fi aşa, atunce sfeatnicul nu va plăti mai mult de acea sută de talere stăpînului ai cui vor fi fost banii, ce pre cîtă seamă se va afla că l-au sfătuit. *Zac. 11.*

Cînd va sfătui neştine pre altul să facă vreo greşală, şi el nu va face atunceş curînd, ce va lăsa de va treace vreame multă pînă va veni vreame de va face acel lucru, atunce tot într-un chip să vor pedepsi sfeatnicul cu furul. *Zac. 12.*

Cuvintele ceale de sfat, acealea mai mult se grăesc spre bine decît spre răŭ. Şi aceasta se va face şi se va creade, cînd între sfătuitori şi între păgubaşi nu va fi fost nice o vrajbă mai denainte vreame, pentru căce că de vor fi avut mai de mult adins eiş vrajbă, atunce cuvintele ceale de sfat mai mult să vor socoti spre răŭ decît spre bine. *Zac. 13.*

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greşală şi greşala să nu să facă, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi. Şi aceasta va fi cînd greşala va fi micşoară; iară de va fi greşala mare, cum se-ară zice, de hicleşug şi de stricăciune spre ţară sau spre domnie, atunce sfeatnicul se va pedepsi tocma ca şi cînd se-ară fi făcut acel lucru desăvîrşit, şi se va pedepsi ca şi cela ce ară fi făcut acea greşală. *Zac. 14.*

Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greşală, iar apoi se va căi ce-au făcut şi-ş va întoarce sfatul într-alt chip, acela nu se va pedepsi. Iară aşa nu va putea fi numai cu atîta, ce trebuiaşte să-l sfătuiască alt sfat împotriva celuia dentîi. De-acia nice atîta nu ajunge, ce trebue să adevereaze acel sfeatnic cum nu va face acel om pre sfatul lui cum l-au fost sfătuit întîi. De-acia de nu va putea să-l facă să se părăsească de-acel sfat ce l-au sfătuit întîi, atunce se cade să mărturisească de faţă, să auză mulţi, hiclenşugul ce au vrut să facă. Şi încă nu va fi destul, nice de i-ar zice fereaşte-te de cutare lucru să nu-l faci, că vei păţi rău, ce dup-aceaia trebue să spue şi omului celuia ce va să-i facă rău şi să-l păgubească şi să-i spue anume şi omul şi numele lui, să se păzească de dînsul. De-acia deaca va face aceastea toate ce-am zis mai sus, atunce nu se va pedepsi sfeatnicul, macar de-ară şi face celalalt greşala carea l-au fost sfătuit. *Zac. 15.*

Iară de nu va zice vreunele de aceastea ce am zis şi se va face şi greşala, atunce se va pedepsi ca şi cela ce va face greşala.

Zac. 16. Cela ce va da învăţătură şi va zice cuiva să facă cutare greşală, iară dup-aceaia va zice să nu facă, iară el tot va face, acela să se pedepsească numai el singur, iară cela ce l-au fost trimis întîi să nu se pedepsească. Şi la acesta lucru nu mai trebuesc alte pedepse.

Zac. 17. Cela ce va sfătui pre altul să se învrăjbească cu cineva, iară acela se va îndemna dentru sine, şi va mearge să-l ucigă, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi ca un ucigătoriu, ce se va pedepsi după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 18. Cela ce va sfătui pre neştine să ucigă pre Costantin, iară el va ucide pre Ioan, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.

Zac. 19. Cela ce va sfătui pre altul să facă vreo greşală, iară el va face greşala după cum l-au învăţat, şi de se-ară prileji să-l iarte judecătoriul să nu-l pedepsească pentru acea greşală, atunce nice sfeatnicul nu se va pedepsi.

Zac. 20. Cela ce va sfătui pre altul să ucigă pre neştine, iară el nu-l va numai ucide, ce încă dentîi-l va munci, ce să zice-i va tăia nasul, sau-i va scoate ochii, sau într-alt chip îl va sluţi, dup-aceaia-l va şi omorî, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi într-un chip cu vinovatul, căce că vinovatului se cade să se pedepsească cu o moarte cumplită iară sfeatnicului numai ce-i vor tăia capul.

SEAMNELE CU CARELE SĂ CUNOAŞTE VINOVATUL, DE VA FI GREŞIT DUPĂ SFATUL ŞI AJUTORIUL CE-I VA FI DAT SFEATNICUL.

GLAVA 45.

Zac. 1. Întîi semn iaste cum vinovatul au vrut face acea greşală şi fără de sfatul ce i-au dat, cînd va fi îngrozindu-l pre cela ce l-au vătămat încă mai nainte de ce-au făcut greşala.

Zac. 2. Al doile semn, cum nu iaste făcută greşala cu sfatul nemănui, ce singur vinovatul va fi făcut den voia lui, ales cînd va fi fost mai nainte de sfat să fie avut amîndoi vrajbă, ucigătoriul şi cu cel ucis.

Zac. 3. Al treilea semn iaste cum l-ar fi ucis şi fără de sfatul nescui, cînd va fi fost gătind arme mai nainte de sfătuire.

Zac. 4. Al patrulea semn iaste, cînd mainte de sfat va zice cătră cineva: eu voiu să ucig pre cutarele şi nu poate fi într-alt chip.

Zac. 5. Al cincilea semn iaste cînd va face greşala tîrziu, trecînd multă vreame după ce l-au fost sfătuit, pentru că atunce arată, cum au făcut el greşala, iară nu pre îndemnarea sfeatnicului, ce den singură voia lui.

CE PEDEPSĂ VOR LUA CEIA CE AJUTORESC PRE ALTUL SĂ FACĂ GREŞALĂ.

GLAVA 46.

Zac. 1. Cela ce va da altuia arme, sau cai, sau bani pentru să meargă să ucigă pre altul, sau de va da scări sau funi pentru să facă vreun furtişag, acela se va pedepsi ca un ucigătoriu şi ca un fur, pentru că se chiamă soţie cu dinşii.

Şi aceasta va fi cînd va da aceastea ajutătoriul, ştiind cum le trebuesc aceia oameni să facă lucru rău; iară de va da aceale lucruri pentru alte tocmeale bune, iară acela le va trebui spre alte lucruri reale, atunce sfeatnicul nu se va pedepsi ca cel vinovat. Iară mai de multe ori creade judecătoriul cum aceale dichise se-au dat pentru alte trebi, iară nu să facă lucruri ca acealea reale. *Zac. 2.*

Şi aceasta se face de pururea, la toate tocmealele. *Zac. 3.*

Cela ce-ş va zăloji casa lui la om ucigătoriu pentru să pue ucigaş acolo să păzească pe vrăjmaşul lui cînd va treace, iară el să iasă înainte-i să-l ucigă, acela se va pedepsi ca şi un ucigătoriu. *Zac. 4.*

Cela ce va petreace pre cela ce va mearge să ucigă pre cineva, sau să facă altă răotate şi-l va petreace pentru să nu-l învăluiască cineva mergînd pre cale, acela să se pedepsească ca şi cel vinovat; însă cînd se va afla de faţă, la acel loc unde se va face acea greşală, sau cînd va fi mers în deadins pentru acesta lucru. Iară de-l va petreace ca un priaten şi mergînd se va prileji într-acea greşală, atunce nu se va pedepsi; iar de-l va petreace pentru să facă acea greşală, şi cînd se va fi făcut nu se va fi prilejit acolea de faţă, atunce iară nu se va pedepsi. Că judecătoriul mai creade cum să nu-l fie petrecut pentru aceaia greşală, ce mai mult pentru prieteşugul; însă de nu vor fi şi alte seamne ca acealea să facă pre judecătoriul să crează cum pentru greşala l-au petrecut. *Zac. 5.*

Cela ce va arăta casa sau lăcaşul cuiva, unde se va fi ascuns vrăjmaşul cuiva, ca să meargă să-l ucigă, sau va străjui cînd va veni vrăjmaşul lui să-l ucigă, acela să se pedepsească tocma ca şi cel vinovat. Şi aceasta va fi cînd ucigătoriul n-ar fi ucis pre nimenea de nu i-ar fi arătat acela casa sau de n-ară fi străjuit; pentru căce că de vreame ce ară fi şi fără de aceasta făcut aceasta, greşală, cela ce i-au arătat casa sau va fi străjuit, atunce acela nu se va pedepsi ca acel ucigătoriu, ce mai puţin, după voia judecătoriului. *Zac. 6.*

Cela ce va ţinea pre neştine cu cuvinte şi-l va zăbovi ca pentru să vie mai curînd vrăjmaşul lui să-l ucigă, acela să se pedepsească ca şi ucigătoriul. Iară cîndu-l va zăbovi cu cuvinte, sau cu alte meşterşuguri pînă-i va curvi altul cu muiarea, acela se va pedepsi ca şi un preacurvariu; într-acesta chip şi la alte greşale. Şi aceasta se va face cînd se va afla că l-au zăbovit cu cuvintele lui într-adins; iară de-l va fi zăbovit cu cuvinte fără nice o înşelăciune şi se va prileji atunce de va nemeri vrăjmaşul asupra lui şi-l va ucide, atunce acela nu se va pedepsi nicecum. *Zac. 7.*

Cela ce va păzi hainele celuia ce se va duce să ucigă, pînă va veni, acela să se pedepsească ca şi ucigătoriul. *Zac. 8.*

Cela ce va duce niscare cărţi vreunui om, fiind trimis de altul, pentru să facă vreo răotate, şi de va şti şi acela ce poartă cărţile de acel lucru ce vor să facă, atunce acela se va pedepsi ca şi cel vinovat. *Zac. 9.*

Atunce se va pedepsi cela ce va ajuta la vreo greşală cu aceasta pedepsă cu carea se va pedepsi şi vinovatul, cînd ajutoriul ce va da iaste vină aceii greşale. Pentru că de s-ar fi putut face acea greşală şi fără de ajutoriul aceluia, atunce ajutătoriul nu s-ară pedepsi cu pedepsa vinovatului, ce numai mai puţin. Pentru că de va fi mai micşoară, se va pedepsi mai puţin, iară de va fi vina ce va da lucru mare şi cap, făr'de carea *Zac. 10.*

n-ară fi putut să se facă acea greşală, atunce se va pedepsi tocma ca şi cel vinovat.

Zac. 11. Nu se cade neştine să smintească să nu se facă greşala, nice să spue celuia ce vor să-i facă nevoe, nice să spue în ceartă pentru cela ce vor să-i facă pagubă. Iară de-ar putea să şi smintească să nu se facă acea greşală numai cu un glas, poate, ce să zice, numai de-ară striga; iară încă cînd ară sminti să nu se facă acea greşală, atunce ară fi şi de binele lui; iară de nu o va sminti, se va pedepsi.

Zac. 12. Stăpînul şi tatăl şi domnul şi vlădica, li se cade în tot chipul să nevoiască să strice fiece greşală, să nu se cumva facă, cînd vor înţeleage că vor să facă vreunii de în cei mai mici, cumu-i feciorul sau sluga sau călugărul. Aşijderea iară şi călugărul şi sluga şi feciorul şi năimitul, li se cade cînd vor înţeleage că va să facă cineva vreo greşală şi vreo răotate asupra vlădicăi sau a domnului sau asupra tatălui sau a stăpînului, să spue să se smintească, să nu se facă sau să-l smintească şi ei singuri, ori în ce chip vor putea, să nevoiască pentru să nu facă fieşcine după voia lui. Şi cînd va şti vreunul de aceştea ce am zis mai sus, că va să se facă vreo greşală şi de nu va spune, atunce se va certa după voia judecătoriului.

PENTRU CLIRICUL DE VA ÎNJURA PE ARHIEREUL LUI, SAU PRE POPA SAU DIACONUL; ŞI MIREANUL DE VA ÎNJURA PE PREOTUL SAU-L VA BATE.

GLAVA 47.

Apostolii, canon. 55 şi 56. Canonul 55 al sfinţilor apostoli grăiaşte: care cliric va înjura sau va mustra pe arhiereul lui, pre acela să-l scoaţă de în cinste, căce că nu se-au dat nemănui voe să înjure pre stăpînu-său.

Iară care cliric va înjura pe preot sau pre diacon, să-l afurisească.

Întrebare. Dară pentru ce zic aceaste canoane: cine va înjura pe arhiereu, să i se ia darul, iară cine va înjura pe preot sau pre diacon, să se afurisească?

Zonara. Arhiereul iaste în locul lui Hristos şi capul trupului besearicii şi cinstea lui iaste mai naltă şi mai harnică decît a preoţilor şi a diaconilor, că aceştea de la arhiereu iau darul.

Răspuns. Pentru aceaia carele înjură pe arhiereu i să ia darul, iară carele înjură pe preot sau pre diacon numai ce să afuriseaşte. Pentru că arhiereul iaste capul, iară preoţii şi diaconii sînt mîinile şi picioarele trupului, iară trupul iaste beseareca lui Hristos.

Postnicul. Iară care mirean va înjura pe preot pe dreptate sau pe nedreptate, pre acela să-l canonească un an, iară de-l va bate cu lemn sau fără dă lemn, să-l canonească 3 ani, măcară dă-i va erta preotul şi vina; iară într-alt loc zice să i se tae mîna.

PENTRU CEIA CE VOR SUDUI PRE JUDECĂTORIUL SAU PRE OAMENII CEI DOMNEŞTI.

GLAVA 48.

‹Zac. 1.› Cela ce va sudui sau va ucide pe vreun judecătoriu, sau pe vreo slugă a judecătoriului, pre care-l va fi trimis judecătoriul să facă vreo

slujbă, iar neştine-l va învălui şi nu-l va lăsa să împle slujba după învăţătura mai marelui său, această greşală iaste ca şi cînd ar fi suduit pre domnie.

Cela ce va sudui sau va face vreo nevoe oamenilor celor domneşti, acela face greşală ca şi cum ar sudui pre domnu-său, după cumu-i scris mai sus. *Zac. 2.*

Cela ce nu se va pleca supt învăţătura judecătoriului, acela face greşală ca cum ar fi suduit pre domnie. *Zac. 3.*

Tot omul iaste datoriu să spue judecătoriului pre cela ce nu va să asculte de dinsul şi de învăţătura lui cumu-l va judeca. *Zac. 4.*

Cela ce se va sfătui să ucigă pe vreun diregătoriu de la vreun tîrg şi de nu va fi apucat să facă moarte, acela să nu se pedepsească ca cela ce suduiaşte domnia, ce numai să i se tae capul. Iară dă se va sfătui să hiclenească, sau să ucigă pre singur domnul aceii ţări, măcară de nu va fi făcut acel vicleşug, iară aşa să se pedepsească ca unul de ceia ce-au suduit domnia. *Zac. 5.*

Cela ce va sudui pre omul cel domnesc sau într-alt chip de-l va vătăma, nefiind în slujba domnului, acela nu se va pedepsi ca un mustrătoriu de domnie. Aceasta să înţeleage cum această vrajbă ce s-au apucat cu acel om domnesc nu s-au apucat de cînd au fost cu slujbă domnească, ce-au fost mai de mult învrăjbiţi; drept aceaia l-au suduit. Iară de să va afla cum să fie învrăjbiţi de cînd au îmblat cu slujbă domnească şi atunce nu l-au putut sudui, temîndu-se dă pedepsire, iară dup-aceaia l-au aflat singur fără de slujbă, deci l-au mustrat sau l-au vătămat într-alt chip, atunce iarăş ca un mustrătoriu de domnie se va pedepsi. *Zac. 6.*

Dă se va prileji vreun om domnesc să îmble cu slujbă şi de să va lega de altul drept, vrînd să-l vătăme, iară acela nu se va da, ce-l va lovi, şi i se va prileji moarte, atunce acela ce ş-au sprijenit viaţa să nu aibă nici o pedepsire, ce să fie un om mort. *Zac. 7.*

Cela ce va sudui sau va vătăma pe vreun judecătoriu, însă nu pentru căce doară nu i-au plăcut cumva judecătoriul lui, ce pentru vreo vrajbă ce-au fost avînd ei adins eiş, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie, ce cu adevărat mai mult se va pedepsi pentru aceasta sudalmă sau vătămare a judecătoriului, decît pre altul ce n-ară fi judecătoriu. *Zac. 8.*

Oamenii cei domneşti încă de să vor prileji să fie zglobivi şi vor face asupreale şi vor împresura săracii fără de ştirea domniei, pre unii ca aceia cine-i va sudui acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie. *Zac. 9.*

Cela ce nu va asculta de învăţătura judecătoriului, însă nu de cuvîntul lui, ce cînd va mîna pre o slugă de-i va zice, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie. *Zac. 10.*

Cela ce va porni tot nărodul sau oraşul asupra judecătoriului să-l scoaţă dentr-acel loc de la acel scaun, sau măcară de-ară fi şi alt om domnesc cînd va face aceasta, pentru căce va fi şi judecătoriul un mădulariu rău, atunce omul cel domnesc nu se va pedepsi ca un mustrătoriu de domnie; iară de va face aceasta pentru altă vină, atunce ca un suduitoriu de domnie să se pedepsească. *Zac. 11.*

PENTRU CEIA CE VOR SUDUI SAU VOR VĂTĂMA SOLII.

GLAVA 49.

Zac. 1. Cela ce va sudui solii carii merg de la o domnie la alta, sau într-alt chip de-i va vătăma, acela denafară de pedepsirea ce dau pravilele ceale mireneşti, atunce să se afurisească după pravila besearicii.

Zac. 2. Cela ce va înjura sau va vătăma pre soli, acela iaste ca şi furul ce fură besearica.

Zac. 3. Cela ce va sminti solii de pre cale viind, sau de le va lua cărţile ce aduc, acela iaste adevărat suduitoriu de domnie, mai vîrtos cînd va face aceasta pentru să facă ruşine domnu-său, sau pentru să cunoască den cărţi taina acelui domn; iară de va face pentru să-i strice cinstea lui, sau şi într-alt chip pentru altă dobîndă, atunce nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie, ce cu alte pedepse mari împotriva acestora.

Zac. 4. Carele va sudui sau va vătăma pre soli pentru vreo vrajbă ce vor fi avut ei adins eişi, iară nu pentru să facă necinste domnului celuia ce i-au trimis, încă şi atunce ca un suduitoriu de domnie să va pedepsi.

Zac. 5. Cela ce va sudui sau va vătăma pre solii cei urgisiţi, acela cum ar sudui pre domnie, aşa să se pedepsească.

Zac. 6. Solul deaca-ş va da soliia şi-i vor da răspunsul şi-i vor da şi cărţile, şi de nu va purceade ce se va zăbovi într-acel loc, de-l va sudui sau-l va vătăma cineva, atunce acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu de domnie.

Zac. 7. Cela ce va sudui sau va vătăma pre sol căce nu va fi îmblat într-acea solie cu credinţă şi cu cinste cum se cade, acela iară nu se va pedepsi ca un suduitoriu de donnie.

Zac. 8. Cela ce va sudui sau va vătăma pe vreun sol şi nu-l va şti că iaste sol, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.

Zac. 9. Cela ce va fura bani sau alt lucru de la un judecătoriu ce iaste într-un oraş, acela să nu se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.

PENTRU CEIA CE VOR SUDUI PRE MAI MARII LOR, CE SĂ ZICE PRE BOIARI.

GLAVA 50.

Zac. 1. Cela ce va sluji la un boiaren, şi de-l va hicleni cu ceva, sau-l va sudui, sau într-alt chip de-l va vătăma, acela să se pedepsească ca un suduitoriu de domnie.

Zac. 2. Cela ce va jura cuiva să-i slujască cu credinţă şi mai apoi, de-l va sudui, acela face greşală cum ară sudui pre domn.

PENTRU ARHIEREUL DE VA FACE LITURGHIE SINGUR.

GLAVA 51.

Simeon Soluneanul. Arhiereul de va face liturghie singur, fără preot şi fără diacon, nu se apără, căce că el iaste izvorul sfinţiei preoţiei şi el dă acel dar altora, pre în duhul sfînt, deşi slujesc. Iară pentru cinstea şi înfrîmseţarea şi podoaba arhieriei trebuiaşte să aibă preoţi şi diaconi căce cînd slujaşte arhiereul cu dinşii ar duce chipul lui Hristos cu ucenicii lui.

Iară de nu se vor afla preoţi mulţi şi diaconi, încai 1 preot şi 1 diacon să nu lipsească, şi mai vîrtos cînd face hirotonie; că fără preot şi fără diacon, nu poate sluji să facă hirotonie, nice poate să facă nice diacon, nice preot. *Valsamon.*

PENTRU ODEJDIILE ARHIEREŞTI CU CARELE SE ÎMBRACĂ ARHIEREUL CÎND SLUJAŞTE, CE ÎNCHIPUESC UNA ŞI ALTA.

GLAVA 52.

Stiharíul carele iaste albu închipuiaşte strălucirea dumnezăeştii lumini, iară rîurile care le are iaste sîngele şi apa carele curseră de în dumnezăiasca coastă a domnului. *Pentru stihariu.*

Iară epitrahilul iaste în chipul pînzii, adecă a pomesealnicului cu carele legară pe Hristos de grumazi şi-l trăgea legat să-l răstignească. *Pentru epitrahil.*

Iară poasul carele să încinge iaste bună frîmseţare carea veni Hristos, carele iaste încins cu putearea dumnezăirii. *Pentru poas.*

Iară rucavitele sînt legăturile cu carele-l legară de mîni cîndu-l duseră la arhiereul Caiafa. *Pentru rucaviţa.*

Iară bederniţa iaste pînza cu carea ştearse Hristos picioarele ucenicilor, cînd le spălă picioarele la o movenie a joi mari. Fota. *Pentru bederniţă.*

Sacosul iaste plaşca cu carea purtară pe Hristos la groaznecile patime ale lui şi-ş bătea joc dă dinsul. *Pentru sacos.*

Iară golpiul carele iaste tot cu cruci (carele să chiamă polistavrion, ce să zice multe cruci); acela închipuiaşte slava a toată lumea şi putearea cinstitei cruci pentru care cruce se-au biruit şi se biruiaşte în tot ceasul marele vrăjmaşul nostru şi luptătoriul de creştini diavol. *Pentru golpiu.*

Iară omoforul carele pune arhiereul, acela închipuiaşte oaia cea pierdută, pentru care veni domnul să o ia, pre carea o rătăcise marele lup, diavolul, şi o scoase de în staul, iară Hristos aflîndu o luo şi o puse la umăr şi o duse de o puse în staul, de unde au fost, ce să zice pre Adam în rai. De-acia omoforul are şi cruci, în chipul crucii carea purtă Hristos la umăr cîndu-l judecă Pilat să-l răstignească. *Pentru omofor.*

Iară toiagul închipuiaşte trestia cu carea scrise spăsenia neamului omenesc. *Pentru toiag.*

Şi într-alt chip, să zice, toiagul să chiamă şi toiag de păstorie cu carele paşte turma lui Hristos.

PENTRU CE SĂ CHIAMĂ PATRIARHUL BOGONOSEŢ, ŞI CE ÎNCHIPUIAŞTE MANTIA LUI, LEASPEZILE, RÎURILE, CAPASUL ŞI TUNDEREA CAPULUI ŞI LUMINA.

GLAVA 53.

Arhiereul iaste bogonoseţ pentru că iaste îmbrăcat cu darul duhului sfînt. Drept aceaia dă tuturor creştinilor întru toate sfinţiile, ce să zice tocmeale şi rînduiale, sau arhiereii, preoţii şi altele, iară îmbrăcămintea arhiereului aceastea închipuesc.

Pentru mantie. Mantia închipuiaşte darul cel acoperit, carele au venit de la Dumnezeu la dînsul de-l sfinţi şi-l acoperi, cum şi scrie că tot darul deplin de sus iaste, carele se pogoară de la tatăl cu lumină; şi acel dar cuprinde tot trupul arhiereului, cum se arată şi mantia de acoapere pre dinsul.

Pentru leaspezile de la mantie. Leaspezile ceale mari şi ceale mici acealea arăduc chipul legii vechi şi ceii noao ca un sol a doao legi, în chipul lui Hristos.

Iară leaspezile ceale de jos, mici, ce sînt alăturea poalelor lui, închipuesc leage veachea, ce se zice a lui Moisi.

Iară ceale de la piept, acealea închipuesc sfînta evanghelie, adecă leagea noao.

De-acia mai închipuesc aceaste leaspezi, însă ceale de jos прѣйдѣ сѣнь закона [1]), adecă trecu umbra legii; iară ceale dă pre piept благ(д)ти пришѣ(д)шн [2]), adecă bunătatea veni.

Pentru rîuri. Iară rîurile carile sînt la mantie albe şi roşii, cei albi albeaţa închipuiaşte înomenirea, adecă trupul nostru carele purtă domnul pentru a noastră spăsenie, iară ruşala închipuiaşte dumnezăirea; că sfînta scriptură pre dumnezăire o chiamă foc. De-acia aceastea rîuri ce sînt la mantie închipuesc ş-alta, căce se obrăşaşte cuvîntul biruitoriului nostru Hristos pre arhierei, ca pe nişte învăţători adeveriţi ai besearicii lui Hristos, cum am zice: pentru că cineva creade întru mine, rîuri vor izvorî de în maţele lui ape vii, ce să zice darul sfîntului duh.

Pentru capas. Iară capasul, rătunzirea şi obrăşenia împrejur, închipuiaşte obrăşenia darului sfîntului duh, care umbreaşte creaştetul lui.

Pentru tunderea capului. Iară tunderea carea se tunde arhiereul şi face cunună în cap închipuiaşte cununa cea de spini, carea puseră lui Hristos la înfricoşatele patime ale lui.

Psalm. 20. Iară a preotului închipuiaşte: pus-ai în capul lui cunună dă pietri scumpe.

Pentru trichirie. Iară trăcheariile*, adecă lumina făcliei carea iaste la dînsul, închipuiaşte darul arhieresc carele-l dă pre la creştini, la preoţi şi mireani. Care lumină închipuiaşte pe Hristos şi pre dumnezăeştii apostoli, carii apostoli se-au chemat lumina lumii. Şi pentru căce iaste arhiereul următoriu lui Hristos şi apostolilor, pentru aceaia aprind făclii naintea arhiereului.

* sveaşnicul, iar <t>rechiria închipuiaşte sfînta troiţă.

PENTRU NUMELE LUI ISUS HRISTOS, UNDE IASTE SEMNATU ÎNTRU SFÎNTUL TRUP AL ARHIEREULUI ŞI CE ÎNCHIPUIAŞTE CÎND BLAGOSLOVEAŞTE CU AMÎNDOAO MÎINILE LUI.

GLAVA 54.

Întrebare. Deaca vreame ce am zis mai sus că arhiereul iaste bogonoseţ şi ţine scaunul lui Dumnezeu aicea pre pămînt şi cealea ce poartă închipuesc dumnezăirea a domnului şi Dumnezăului nostru Isus Hristos. Dară numele Isus Hristos unde iaste scris să-l arate pre sfîntul lui trup, deaca vreame ce iaste arhiereul chipul lui Hristos?

Ascultă pentru aceasta şi vezi mai jos poveastea lui ce zice de dinsul.

[1]) „Trecut-a umbra legii".
[2]) „Bunătatea a venit".

RĂSPUNSUL PROTOPOPULUI DE LA NAPPLIA CHIR NICOLAE, PREOTUL AL LUI MALAXU, CARELE AU FOST FOARTE ÎNŢELEPT.

Însă deagetul al doilea al mînii dreapte carele iaste împreună cu al treilea şi stă drept, iară cel de-al treilea puţin cam plecat, arată pe lucru şi închipuiaşte pre Isus, însă cel de-al doilea carele stă drept se chiamă I, iară al treilea deaget carele face chip puţinel cam plecat, acela să chiamă S: iată, aşa e numele lui: IS. Iară deagetul cel de întîi, carele iaste împreunat cu al patrulea deaget şi stă cel mare de întîi pre dinsul, închipuesc aceale doao stihia lui H, căci că sînt încrucişate; iară al cincilea deaget, carele iaste şi acela puţinel plecat, acela închipuiaşte S; că deaca vreame ce deagetul cel de întîi cu al patrulea să chiamă H, iată că şi cel de-a cincea iaste S. Drept aceaia aceale trei deagete închipuesc H S. Şi cum am scris mai sus, că al doilea cu al treilea să chiamă Isus, aşijderea deagetul cel de întîi cu cel de-a patra şi cu cel de-a cincea să chiamă Hristos. Iată că e scris numele lui Isus Hristos întru sfînta mînă a arhiereului. Şi cum au dat Hristos darul şi blagoslovenia ucenicilor, aşa şi arhiereul o dă preoţilor. *Caută aicea de vezi.*

Şi cînd vrea să se înalţe la ceriu, atunce blagoslovi pre ucenicii lui cu amîndoao mîinile sale, cum grăiaşte dumnezăiasca şi sfînta evanghelie: rîdică-ş mîinile sale şi-i blagoslovi. Dece şi arhiereul, cînd blagosloveaşte oamenii domnului cu amîndóao mîinile, atuncé răduce chipul marelui arhiereului său, domnului nostru Isus Hristos, carele blagoslovi pre ucenicii săi, cum am zis. *Gherman Ţarigradeanul.* Luca, glava 24, Zac. 114.

PENTRU ARHIEREU SAU PREOT, DĂ SE VOR SCHIMNICI, SAU UNDE SE VOR TUNDE FĂRĂ DE VOE.

GLAVA 55.

Canonul al doilea al săborului de în beseareca lui Dumnezeu, Sofia, grăiaşte: care arhiereu se va schimnici iase de în părinţescul şi învăţătoreasca rînduială şi mearge în rîndul fiiului şi al ucenicului, şi mai mult nu oblăduiaşte, nice în scaun şade, nice păstoreaşte, numai ce-l păstoresc alţii pre dinsul; căce că se-au făcut tatăl fiiu şi dascălul ucenic şi stăpînul slugă. Drept aceaia zise acest sfînt săbor, că arhiereul carele face aceasta şi să schimniceaşte, să fie acela gol de arhierie de tot. *De la sfînta besearică Sofia.*

Iară ieromonahul dă se va schimnici, nu se părăseaşte de preoţia lui, ce iară slujaşte liturghie, căce că n-are rînduiala arhierească, ca arhiereul. Pentru aceaia acest canon al acestui sfînt săbor zice: deaca va lua dumnezeiasca şi îngereasca schimnicie, nu se apără a nu sluji liturghie. *Pentru ieromonah.*

Iară arhiereul, dă se va lăsa de vlădicie în sila lui, sau preotul, poruncesc sfintele pravile să nu se bage în seamă acea lăsare atunce şi nice o adeverire să n-aibă. *A dumnezeeştilor dascali.*

Iară sfîntul patriarh de la Ţarigrad, chir Mihail, cu sfîntul lui săbor au poruncit şi au lăsat: tunderea, zice, carea se face în silă, iaste ca şi cînd nu se-ar fi făcut niceodată, aşa au socotit. *Mihail patriarh.*

Armenopul. Grăiaşte şi Armenopul: cîte sînt dă se fac dă silă, acealea nu se bagă în seamă.

Zri. Drept aceaia, tot lucrul carele se face cu dă sila, sau de fricâ, sau de altă protivnicie, acela n-are nice o putere, nice adevărare, nice să bagă în seamă.

PENTRU PREOTUL CARELE SE VA AFLA ÎN PĂCATE ŞI OAMENII SĂ FUGĂ DE LA DÎNSUL; ŞI PENTRU SĂ NU OSÎNDEASCĂ MIREANUL PRE POPA; ŞI PENTRU SĂ NU OSÎNDEASCĂ NEŞTINE; ŞI PENTRU CINSTEA PREOŢILOR.

GLAVA 56.

Mathei. De va grăi neştine pentru arhiereul sau pentru preot, că au făcut şi fac care păcate sînt mai reale, aceluia, pînă nu se va face cu deadinsul ispită şi întrebare de săborul arhieresc şi să-i ia darul, pînă atunce să nu se întoarcă, nice să fugă niminea de la priceaştenia lui, adecă de la liturghie şi de la slujba lui şi de la alte lucrure bisericeşti.

Zlatoust. Grăiaşte şi dumnezăescul Ioan Zlatoust: mulţi preoţi fiind păcătoşi aduc darure, adecă slujesc şi nu se sfiaşte dă dinşii Dumnezeu, ce duhul sfînt sfinteaşte darurile carele sînt nainte; şi însă agneţul se face trupul domnului şi de în potiriu se face cinstitul sînge al domnului, după glasul mîntuitorului: luaţi de mîncaţi, că acesta e trupul mieu; şi beaţi de într-însul toţi, că acesta iaste sîngele mieu, al legii noao.

Cor<inteni>, zac. 149.

Marele Athanasie. Iară marele Athanasie grăiaşte: de vei şti pe preot adevărat că curveaşte sau face alt păcat, să nu-ţi întorci darul, adecă prescurile de la dînsul, nice să-l osîndeşti că e păcătos, căce că acealea prescuri nu le duci lui, ce lui Dumnezeu, bine că iaste nedăstoinic şi păcătos, iară prescurile-ţi, adecă leturghia ta pentru dinsul se sue la ceriu, iară elu-ş va lua plata păcatelor lui în zioa judecăţii.

Nichita Seroneanul. Nu se cade, nici se cuvine, nice e cinste mireanului să osîndească pe preot, măcară de-ar fi popa şi păcătos, nice ochii să-ţi rîdici să-l vezi, numai să te depărtezi de dînsul 10 împistreale; însă că deşi ştim păcatele preotului, iară taina inemii lui nu o ştim. Drept aceaia trebuiaşte să avem toată smerenia la preoţi, măcară de iaste drept, măcară păcătos; că şi ei au judecătoriu drept, cum vor face, să le plătească fieşcăruia plata la groaznica zi a judecăţii. Şi carii osîndeau pe preoţi, aceia să se canonească foarte tare şi greu, cum va părea sau va socoti arhiereul sau duhovnicul.

Zri. Iară aşa adevărat: vai de preotul ce slujaşte nedăstoinic, că de nu se va lepăda să lase preoţia, acela se face moştnean nesfîrşitei munci cu dracii.

Dumnezăeştii dascali. Ţine-ţi mintea dreaptă şi cu tot sufletul (tu, o, creştine) întru creştineştile învăţături şi cinsteaşte cu cinste pre muma ta, besearica, carea te-au născut pre în duhul sfînt, adecă pe în dumnezeescul botez; şi pe preoţii ei cinsteaşte-i ca pe neşte slugi ai lu Hristos şi ca pe nişte oameni ce au tocmeala îngerească, ca să fii cinstit de Dumnezeu; căce că cinstea preoţilor la Hristos se socoteaşte, că şi oamenii împăratului pentru dinsul

să cinstesc, aşa trebuie să se cinstească şi preoţii pentru Hristos; iară cîţi nu cinstesc preoţii, aceia mînie pe Hristos, de-acia şi sfinţia sa se sfiiaşte şi se mînie pre dinşii.

Grăiaşte şi Antioh Pandecta: episcopii, zice, să cinstească pe preoţii lor ca pe nişte slugi ai lui Hristos şi ca pe nişte oameni ce au tocmeală îngerească. *Antioh Pandecta.*

PENTRU CARTEA SAU ZAPISUL ARHIEREULUI; ŞI DUPĂ MOARTE UNDE SĂ I SE DEA HAINELE SAU UNEALTELE.

GLAVA 57.

Cîte au avut arhiereul mai nainte, pînă nu întrase la rînduiala arhieriei, acealea le dă unde-i iaste voia şi le împarte la moarte şi întru viaţa lui; iară cîte au făcut deaca s-au pus arhiereu, acealea sînt ale bisericii, adecă ale episcopiei sau ale mitropoliei, şi pre acealea nu face zapis. Iară de să va fi tîmplat să ia niscare lucrure de la părinţii lui, sau de la unchi, sau de la surori, sau de la fraţi, sau şi de la altă rudenie, aceastea la dinşii se împart şi iaste volnic să le facă ce i-e voia. *Armenopul.*

Iară hrisovul al de pururea pomenitului împărat Ioan Duca grăiaşte: după moartea arhiereului, zice, să nu răpească nimenile unealtele lui, orice se-ară afla, ce numai naintea a tot clirosul să le ia iconomul (adecă ispravnicul casii) pre zapis sau cu scrisoare, pînă va veni alt arhiereu să le ia de la dînsul. *Împăratul Ioan Duca.*

PENTRU VÎRSTA HIROTONIEI PREOŢILOR, ŞI CARE PĂCATE APĂRĂ DE PREOŢIE.

GLAVA 58.

Canonul 14 al şaselui săbor grăiaşte: cînd va să se facă cineva preot, trebue acela să fie de 30 de ani, iară diaconul de 25 şi ipodiaconul de 20, iară citeţul de 18. *Ioan Postnicul.*

Iară păcatele carele apără de preoţie sînt aceastea:
De-l va strica alt copil, sau el copil fiind va strica pre alt copil.
Sau va curvi cu muiare, sau cu voinic, sau cu dobitoc.
Sau cu fămeaia-ş afară de fire.
Sau de nu-i va fi fost fămeaia fată cînd o au luat.
Sau va fi fost logodit cu alta, sau fămeaia lui cu altul.
Sau va fi a doa nuntă.
Sau mai nainte de cununie au stricat pre logodita lui.
Sau au curvit muiarea lui.
Sau au făcut ucidere dă nevoie sau de voe.
Sau iaste fur, să fie furat de în sfintele jertăvnicului, sau alte lucrure de la altcineva.
Sau să fie vrăjitor, să facă vrăji.
Sau să leage bărbatul cu muiarea să nu se împreune.

Sau se va fi lepădat vreodată de Hristos.
Sau va fi jurat strîmb.
Sau va fi făcut alt păcat de moarte.

Zri. O, arhiereul lui Hristos, să nu îndrăzneşti să-l birotoneşti preot, că vei arde şi tu şi el; de-acia amînduror vă se ia darul, după judecata dumnezăeştii legi. Drept aceaia fereaşte cîtu-ţi e puterea, şi mai vîrtos ca să nu moşteneşti veacinicul foc, că dai preoţia nedăstoinicilor.

Marele Vasilie. Iară deaca se va face cineva preot şi va cădea ve întru unele de într-aceastea, i se ia darul preoţiei de tot, după canonul 51 al marelui Vasile, iară a se priceştui cîndu-i va fi voia nu se apără.

Vezi. Iară de va fi fost neştine cocon mic şi s-au amestecat cu altul în păcate şi i s-au slobozit curărea între coapse numai, acela întîi să se canonească, de-acia atunce să se facă preot, însă de nu se va fi făcut păcatul deplin, să fie întrat mădulariul în şezutul copilului; iar de va fi întrat într-însul, să nu se facă preot, bine că de-au fost şi copil şi n-au cunoscut *Caută dă vezi.* păcatul, iară căce i s-au spart vasul, se-au făcut netreabnic şi fără de folos preoţiei, drept aceaia, trupul lui nu poate să se facă să fie de slujba preoţiei; de-acia şi copilul, ce să zice, la alt copil de-ş va băga mădulariul, iar se apără dă preoţie.

PENTRU PODOABA PREOŢEASCĂ CE ÎNCHIPUIAŞTE.

GLAVA 59.

Podoaba preotului pentru aceaia iaste roşie sau mohorîtă după graiul prorocului (carele face pre îngerii săi duhure şi slugile sale foc arzătoriu). Iaste şi pentru aceasta, că plaşca roşie, adecă cu plaşcă îmbrăcară pe Hristos la patimele lui. Aşijderea şi preoţii, cînd sînt îmbrăcaţi cu podoaba preoţiei, atunce arată că sînt slugi şi ostaşi marelui arhiereului său, lui Hristos, împăratului dă vecie şi arăduc preoţii serafimilor, că ţin dumnezeescul şi simţitoriul cărbune Hristos întru sfîntul jertăvnic. Şi cum au luat serafimul odinioară cel cărbune dă-l deade Isaiei, aşa şi preoţii, cu lingura cereasca pîine, sfîntul trup şi sîngele domnului nostru Isus Hristos şi-l dau oamenilor. Iară diaconii arăduc în chipul îngerilor.

PENTRU PREOT CARELE VA SLUJI ŞI NU SE VA PRICEŞTUI DUMNEZEEŞTILOR TAINI.

GLAVA 60.

Apostoli, canon, 50. Canonul al optulea al sfinţilor apostoli porunceaşte: care episcop sau preot sau diacon făcînd liturghie şi nu se va priceştui dumnezeeştilor taini, acela să-şi spue vina căce nu s-au priceştuit; de-acia de va spune drept, nu se pedepseaşte, iară de nu va vrea să spue, să se canonească, adecă să fie lipsit de preoţie cîtăva vreame, pînă-ş va plînge greşala, căce că dă vină oamenilor de zic pentru dinsul căce au lăsat sfintele iaste păcătos, pentr-aceaia nu va să se priceştuiască.

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOŢEASCĂ MAI NAINTE PÎNĂ NU IA FĂMEAE.

GLAVA 61.

Canonul 26 al sfinţilor apostoli grăiaşte: carele va să se preoţească neînsurat, ce să zice să nu ia fămeae, acela trebue să se întrebe de va putea să-ş ţie înţelepţia întreagă, adecă să petreacă cu curăţie. Pre unul ca acela să-l sufere şi să-l hirotonească; iară de nu va putea să se ţie în curăţie, întîi să-ş ia fămeae, fată pre leage. De-acia atunce după nuntă să i se facă şi hirotonia pre rînd, adecă citeţ, ipodiacon, diacon şi preot. *Apostoli, canon. 26.*

După hirotonie nu se-au dat altui nemănui a se însura, fără numai citeţilor şi cîntăreţilor. *Zri.*

PENTRU PREOTUL CE VA AVEA VRAJBĂ CU CINEVA ŞI DE VA VĂRSA ÎN ZIOA CE VA FACE LITURGHIE.

GLAVA 62.

Preotul cu vrajbă de va sluji liturghie, acela să fie deşărt de liturghie zile 7, că grăiaşte Evsevie: vai de popa cela ce va avea vrajbă cu cineva şi va sluji mai nainte pînă nu se va împăca şi va da blagoslovenie oamenilor. *Nichifor Ţarigradeanul.*

Grăiaşte şi dumnezăescul Zlatoust: preotul aducătoriu aminte de rău, acela niciodată nu duce lui Dumnezeu jertvă curată şi de va fi avînd răotate la inema lui, iară dragoste curată să n-aibă, acela ce slujbă slujaşte? Şi ce iaste cînd zice мн(р)кьсѣ(м)[1]. Şi pentru ce roagă pre Dumnezeu pentru spăsenia lui şi a oamenilor, căce că unul ca acela îndrăzneală la Dumnezeu n-are, căce că e călcătoriu de învăţăturile lui. Drept aceaia, se va întoarce Dumnezeu de jărtva lui, ca şi de a lui Cain, carele-i era pizmă pe frate-său. Unul ca acela să-şi aducă aminte ce porunci domnul: dă-ţi vei aduce darul la jertăvnic, zice (adecă prescurile-ţi), şi acolo-ţ vei aduce aminte că fratele tău creştinul are ceva către tine, atunce pas întîi dă te împacă cu fratele tău şi atunce-ţi du darul tău lui Dumnezeu. Drept aceaia, şi tu nu treace porunca şi învăţătura biruitoriului, ca să nu te osîndeşti, să te faci striin de slava lui. *Zlatoust.*

Iară care preot va face liturghie şi să nu facă pace mai nainte cu cela ce s-au învrăjbit, pre acela vor dumnezăeştii părinţi să fie fără preoţie patruzeci de zile. *Zri.*

Care preot va borî dă beţie în zioa ce-au slujit liturghie, acela lipsit să fie de popie zile 40; iară de va borî a doa zi dă beţie şi să nu fie făcut liturghie, acela să fie lipsit dă liturghie zile 20. *Postnicul.*

---

[1]) „Pace tuturor".

PENTRU PREOTUL, SĂ NU SĂRUTE MORT CÎND VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE; NICE DEACA VA FACE LITURGHIE SĂ NU SĂRUTE SFINTELE ICOANE.

GLAVA 63.

Gherman Ţarigrădeanul.

Preotul, de va săruta mortul, nu poate într-acea zi să facă liturghie, pentru că va să sărute dumnezăeştile taini; iară de va face aceasta, să fie lipsit dă preoţie 40 de zile. De-acia cînd slujaşte şi să priceştuiaşte de dumnezăeştile şi înfricoşatele taini şi i se văpsesc buzele lui de dumnezăiasca priceaştenie, atunce deaca fîrşaşte liturghia şi se dăzbracă de odejdii şi iase afară, icoanele să nu sărute pentru că-i sînt buzele văpsite de sfînta priceaştenie, cum am zis. Ce numai la icoana lui Hristos se facă o metanie şi alta la Preacista; atunce se întoarce de blagosloveaşte oamenii şi mearge tot omul creştin pre acasă-şi, în calea cu pace.

PENTRU PREOTUL, DE VA SLUJI LITURGHIE FĂRĂ DE ANTIMIS, SAU NU VA PURTA GRIJĂ DE BESEARICA LUI DUMNEZEU, CE O VA URGISI, SAU VA ARDE VAS SFÎNT AL BESEARICII.

GLAVA 64.

Postnicul.

Care preot va sluji liturghie fără de antimis, acela să facă metanii doao sute, iară de va sluji în besearică netîrnosită fără de antimis, să i se ia popia.

Săborul de la Nichea.

Iară care preot nu va purta grijă dă besearica lui, ce o va urgisi şi cu toată cinstea de nu o va curăţi şi de nu o va mătura şi de nu va cinsti odejdiile, acela să se pedepsească cu lipsa dă preoţia lui.

Nichifor Ţarigrădeanul.

Iară de se va tîmpla, de beţie sau dă vreo leane, să lase foc la oltariu sau afară în besearică, şi va arde vreo carte sau alt lucru sfînt de carele se află înlăuntru în besearică, acela să fie lipsit dă preoţia lui un an, sau ia alt canon, cum va părea arhiereului.

PENTRU PREOTUL, DE VA FI VÎNĂTORIU, SAU PRINZĂTORIU DE PĂSĂRI, SAU DE VA VRĂJI, SAU DE VA MEARGE SĂ-I VRĂJASCĂ, SAU DE VA FI VÎNZĂTORIU DE ALTUL, ADECĂ GRĂITORIU DE RĂU.

GLAVA 65.

Postnicul.

Care preot iaste vînătoriu, sau prinde pasări, sau-ş va lăsa slujba carea iaste datoriu să aducă aminte lui Dumnezeu pentru spăsenia lui şi à oamenilor, acela să fie lipsit 3 luni de popia lui.

Săborul Laodichiei, canon. 36.

Iară de va face ve într-un chip vrăji, acela să fie lipsit de preoţia lui de tot.

* grăitoriu de rău.

Iară de va fi vînzătoriu * de altul, însă de să va pocăi să se lase, atunce să se canonească, iară de nu se va părăsi, să i se ia popia.

Postnicul.

PENTRU PREOTUL, DE NU-Ș VA CITI CEASURILE ȘI VA FACE LITURGHIE ȘI DE VA FACE SINGUR MASLO.

GLAVA 66.

Care preot nu-ș va citi ceasurile și va face liturghie, acela are păcat; iară deaca va face liturghie dă le va citi, iaste neîmpreunat păcatului. *Postnicul.*

Iară maslo singur nu poate să facă, de nu vor fi și alți preoți, pentru că sfînta scriptură zice să chemăm popii besearicii și învață să nu chemăm numai unul. Drept aceaia, trebue să păzim cu deadinsul și cu frică leagea și tocmealele besearicii; că, cum nu poate numai un arhiereu să hirotonească pre alt arhiereu singur, căce că e fărădeleage, așijderea și 1 preot maslo nu poate singur să facă, ce tocma 7 preoți trebue să fie, iară nu mai puțini; iară de să va tîmpla vreame să nu fie pre număr tocma 7 preoți, atunce trei tot să nu lipsească. *Simeon Saluneanul.* Pos<lania> Iacov, glava 5, zac. 57.

PENTRU PREOTUL, DE VA MURI FĂRĂ DE COCONI.

GLAVA 67.

Care preot va muri și coconi nu-i vor rămînea, nice alți moștneani, aceluia să i se împarță avuția lui și toate bucatele în trei părți; de-acia una să i se facă pentru suflet pomană și milostenie, și alta să o dea preoteasii, de nu se va mărita; iară a treia să o dea la besearică, sau la mitropolie de va fi, sau episcopie. *Leagea.*

PENTRU PREOȚI, CA SĂ NU JUDECE PE ARHIEREUL LOR.

GLAVA 68.

Nu se-au dat preoților, nice mireanilor să judece pe arhiereul lor, pentru că e cap și păstoriu lor. Dară aceasta se-au dat arhiereilor, să caute și să judece pe preoți și pre oamenii lui. *Nichita de la Serron.*

Oile, ce să zice oamenii, și ucenicii, adecă preoții, nu voireți să pașteți pre păstorii și învățătorii voștri, pre arhierei zic; că în loc de ucenici ce sînteți, iară voi veți să vă faceți dascali, să judecați pre ceia ce au puteare să vă judece și să vă învețe? *Grigorie Bogoslov.*

Fieșcarele în ce tocmeală se-au chemat, într-aceaia să și fie, ce să zice în rînduiala carea au chemat Dumnezeu pre fieșcarele, într-aceaia să și fie. *Pavel apostol.*

Nice diaconi, nice mireani, nu pot să judece pre popa, ca să nu cumva să se urgisească dumnezeirea sau sfinția. *Nichita Seroneanul.*

PENTRU PREOȚI ȘI DIACONI CARII NU VOR POMENI PE ARHIEREUL LOR.

GLAVA 69.

Canonul 13 al săborului de întîi și de-al doilea grăiaște: care preot sau diacon va zice că știe de arhiereul lui că se află în greșale, de-acia *Săborul 1 și al 2, canon. 13.*

mai nainte, pînă nu se va face săbor şi judecată episcopului, va îndrăzni de va lăsa pomenirea lui şi nu-l va pomeni la sfintele slujbe şi la alte slujbe, aceluia să i se ia darul preoţiei de tot.

PENTRU CĂ PREOŢII SÎNT ÎN CHIPUL CELOR ŞAPTEZECI DE APOSTOLI, IARĂ ARHIEREII ÎN LOCUL CELOR 12. ŞI NU NUMAI CÎTE DĂZLEAGĂ ARHIEREII SÎNT DĂZLEGATE, CE CÎTE DĂZLEAGĂ ŞI PRE CEI CE AU LUAT PE NEDREPTATE.

GLAVA 70.

Simeon Soluneanul. Simeon, preasfîntul mitropolit de la Solun, zice că preoţii au darul celor şaptezeci de apostoli, iară arhiereii au ai celor doisprezeace, cărora suflă domnul şi zise: priimiţi duh sfînt, cărora veţi erta păcatele, ertate vor fi, cărora veţi ţinea, ţinute vor fi. Drept aceaia, lor li s-au dat darul duhului sfînt şi unul după altul iau acel dar al arhieriei. Iară preoţii n-au dar a erta păcatele, ca şi cei şaptezeci ce n-au avut darul duhului sfînt să iarte păcatele.

Zri. Şi nu numai cîte vor dăzlega arhiereii sînt dăzlegate, ce cîte vor dăzlega şi pre cei ce au luat ceva pe nedreptate. Şi ascultaţi carii sînt ceia ce au luat pe nedreptate.

Zri. Un om au întrat într-o casă şi au furat nişte unealte; sau într-alt chip, cum au năpăstuit pre cineva şi i-au luat ceva pe nedreptate, de-acia se-au făcut afurisanie pentru acel furtişag sau pentru acea nedreptate. Deci cela ce le-au furat nu i-au fost frică de Dumnezeu, nice de afurisanie, să întoarcă unealtele cealea ce au luat şi să ia ertăciune, ce s-au lăsat într-acea legătură a afurisaniei şi muri şi se află afurisit. Acum de acesta, ce să face ca să se iarte? Ascultă însă cînd să vor plăti furtişagurile carele au furat, sau nedreptatea carea au luat şi se vor întoarce la cei năpăstuiţi, adecă la ceia ce ale cui au fost, atunce se iartă şi acela trup şi se dăzleagă, carele se-au fost afurisit pentru furtişagul sau pentru nedreptatea ceaia ce au luat.

PENTRU PREOŢI ŞI CĂLUGĂRI, CA SĂ NU SE AMEASTECE ŞI SĂ POARTE GRIJĂ DE LUCRURILE ŞI GRIJILE MIRENEŞTI, NICE SĂ VRĂCIUIASCĂ.

GLAVA 71.

Apostolii, canon. 6. Canonul 6 al sfinţilor apostoli porunceaşte că nice episcopi, nice preoţi, nice diaconi, nice călugări să nu se ameastece în lucrurile mireneşti, nice să-ş lase besearica lui, sau slujba lui şi să negoţătorească, iară de va fi într-aceasta, sau să se părăsească, sau să i se ia darul, că nu e vreadnic preoţiei, pentru că minciuna să potriveaşte cu jehuirea; iară de va fi călugăr, se afuriseaşte şi se goneaşte de la besearica lui Hristos pînă se va părăsi.

Iară preotul carele va vrăciui sau va tăia vine, acela să fie lipsit de preoţie zile 7, iară alţi învăţători zic zile 40; iară alţii zic sau să se părăsească sau să i se ia darul. *Postnicul.*

PENTRU TOŢI SFINŢIŢII, ADECĂ PREOŢII, DE NU-Ş VOR CITI TOATĂ PRAVILA, ADECĂ SLUJBA LOR; ŞI PENTRU DE ŞAPTE ORI ÎN ZI: LĂUDAIU-TE, DOAMNE; ŞI CARELE SÎNT 7 LAUDE.

GLAVA 72.

Care preot îş va lăsa slujba pravilei sale, adecă vecernea şi utrănea şi cealealalte toate, acela să se canonească cîteva zile, pentru că grăiaşte dumnezeescul David: de şapte ori în zi te lăudaiu, doamne. *Postnicul.* *Psalm. 118.*

Dece aceale şapte laude, datoriu iaste preotul să le zică zioa şi noaptea întru citire şi întru slavoslovie lui dumnezeu, carele sînt aceastea: cîntarea de întîi iaste polunoştniţa, a doa utrănia cu prăvîi ceas, a treia tretîi ceas, a patra şestîi ceas, a cincea deviatîi ceas, a şasea vecermea, a şaptea pavecerniţa. Iată aceastea sînt ceale 7 laude, carele zice dumnezeescul David, că, de 7 ori în zi te lăudaiu doamne. *Simeon Soluneanul.*

Ascultaţi şi poveastea lor, pentru ce lucru fac aceastea: *Zri.*

Polunoştniţa iaste cîntare pentru înviiarea mîntuitorului şi a doa venire a lui, cînd va veni ginerile cu mare slavă. *Pentru polunoştniţă.*

Iară cîntarea utrănii iaste căce vine zioa şi mulţimim celuia ce au dat lumina şi au spart înşelătura întunearecului, pentr-aceaia cu utrănia şi cu prăvîi ceas se chiamă laudă întru începătura zilii şi cu slavoslavie trimeasă lui Dumnezeu. *Pentru utrănia.*

Iară cîntarea a lu tretîi ceas iaste pentru căce au venit duhul sfînt şi dumnezeeştii apostoli; şi deaca lumină pre dinşii, apoi cu dinşii toată lumea. *Pentru 3 ceas.*

Iară cîntarea a lui şestîi ceas iaste pentru răstignirea mîntuitoriului, că într-al şaselea ceas se răstigni şi tămădui călcarea lu Adam carea o au făcut într-al şasele ceas. *Pentru 6 ceas.*

Iară cîntarea a lui deviatîi ceas iaste pentru strigarea ce au strigat într-acel ceas, domnul nostru Isus Hristos: tată, întru mînile tale-mi dau sufletul; şi aşa-ş deade sufletul; şi moartea domnului pre moartea omorî şi pre cei de întru iad izbăvi. *Pentru 9 ceas.*

Iară cîntarea vecerniei iaste de mulţemirea cătră Dumnezeu pentru că am sosit cătră sfîrşenia zilii, şi încă pentru îngruparea domnului nostru, că seara se-au îngrupat prea sfîntul sfinţiei sale trup. *Pentru vecernie.*

Iară cîntarea pavecerniţii iaste căce că spre odihnă ne-am aşezat, şi pentru căce iaste începătura nopţii, ne rugăm ca cu pace să adurmim şi să înviem, adecă să ne sculăm să vedem lumina. *Pentru pavecerniţă.*

Ştiţi acuma carele sînt 7 laude şi ce închipuiesc. Iară vai de preotul cela ce nu va citi aceastea, însă ale zilii şi ale nopţii, căce că socoteaşte pre dinsul Dumnezeu ca pe un mort.

Iară jertva fără de sînge, carea să chiamă dumnezăiasca liturghie, pe toate întreace, căce că lucru adevărat iaste al domnului şi al *Zri.*

sfinţiei sale. Şi însă ceale şapte laude, carele-s mai sus, datoriu iaste tot creştinul să le zică, şi preot şi mirean; iară dumnezăiasca liturghie alt niminea nu poate să-i slujască fără numai arhiereul şi preotul.

PENTRU MIREANUL CE SĂ VA SFII A SĂ CUMENECA DE LA PREOTUL MIREAN CARELE VA AVEA PREOTEASĂ.

GLAVA 73.

Săbor. de la Gangra, canon. 4.

Canonul 4 al sfîntului săbor de la Gangra grăiaşte: preotul, zice, carele va avea preoteasă şi va sluji jertva cea fără de sînge, iară neştine să va afla dă se va sfii, adins eluş pentru preotul căce are muiare, de nu se va precestui sfintelor taini de în mînile lui, pre acela om dumnezeeştii părinţi nu-l canonesc, ce-l dau anathemei. O, groaznica judecată.

Groznicie.

PENTRU PREOTUL CARELE SE VA RUŞINA A-Ş CUMINECA PREOTEASA LUI.

GLAVA 74.

Săbor. 6, canon. 103.

Canonul 103 al şaselui săbor de la Trulla grăiaşte: preotului, zice, de-i va fi ruşine a priceştui preoteasa lui dumnezăeştilor taini şi va da potiriul cătră altul să o priceştuiască, a-l opri pre acela popă cîtăva vreame nu lasă, numai ce i să ia popia de tot.

PENTRU PREOT, DĂ SE VA ÎNSURA, SAU PREOTEASA, SAU MIREANUL CLIRIC A DOA OARĂ DĂ SE VOR ÎNSURA.

GLAVA 75.

Săbor. Neochesaria, canon. 1.

Canonul 1 al săborului de la Neochesaria porunceaşte: vreun om ce nu se va însura şi se va face preot de june, iară apoi, după preoţie va vrea să se însoare, unul ca acela i să ia preoţia de tot, iară de la besearică nu se goneaşte.

Iară de va fi alt preot şi-i va muri preoteasa şi va rămînea văduu, de-acia va vrea să ia altă muiare, ia-i-se şi lui preoţia, iară de la bescarică nice acela nu se goneaşte.

Leagea.

Aşijderea şi preoteasa căriia-i va muri popa, de nu va putea să se ţie în curăţia ei, de va vrea să se mărite, neapărată să fie.

Care se însoară de-a doa oară, acela nu poate fi cliric; adecă mireanul carele va lua a doa fămeae şi au fost cliric, de-acia nu mai poate fi cliric.

Zri.

Socoteala se socoteaşte aşa, că de să va însura a doa oară cliricul, de în cinste ce are nu se scoate, ce o ţine şi-ş are cinstea şi scaunul după rînduiala cinstii sale; iară de-acia într-altă rînduială mai mare de acolo de unde iaste şi se află, a se sui mai sus nu poate, după socoteala besericeştilor şi împărăteştilor dumnezăeştilor pravile.

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOŢEASCĂ ŞI VA LUA MUIARE SAU VĂDUĂ, SAU SLUJNICĂ, SAU ALTA CE VA FI AVÎND VIAŢĂ REA.

GLAVA 76.

Canonul 18 al sfinţilor apostoli grăiaşte: cine va vrea să se facă preot şi se va însura, de va lua fămeae văduă, sau curvă, sau roabă, sau slujnică, sau cinghiasă, acela nu poate fi preot; că pravila va aşa, cum iaste cu viaţă curată şi îmbunătăţit cela ce va să se facă preot, aşa să fie şi fămeaia lui, ce să zice curată şi nespurcată. *Apostoli, canon. 18.* *Cinghiasă, se chiamă mueriile care cîntă pre la veselii cu lambura.*

PENTRU CELA CE SĂ AFLĂ ÎN PĂCATE CARELE APĂRĂ DE PREOŢIE, IARĂ EL SE VA HIROTONI.

GLAVA 77.

Carele va vrea să se facă preot, de va tăcea să nu spue păcatul carele au făcut, sau de voia lui va lăsa să nu ispovedească păcatul cela ce-l apără dă preoţie, de-acia se va hirotoni preot şi după aceia-l va ispovedi, nemică nu-i foloseaşte hirotonia, ce să i să ia darul, căce că se-au făcut că nu-i ştie nimenilea păcatele lui. *Nichita de la Iraclie.*

Iară care arhiereu va hirotoni pre acela, neştiind păcatul lui, atunce acesta canon iartă pe arhiereu să n-aibă nice o pedepsă întru arhieria sa. Ia-i-se darul celuia ce să află în păcatele cealea ce apără de preoţie, iară el se hirotoneaşte. *Theofil Alexandreanul, canon. 1.*

Grăesc unii că, cum curăţează botezul pre om de toate păcatele carele au făcut mai nainte de botez şi se face nou, adecă fără de păcate, aşa şi preoţia, păcatele care le face omul mai nainte dă preoţie, le curăţează hirotonia. *Săbor. 1, canon. 9.*

Ce însă de aceasta grăiaşte Valsamon şi aleage tocmeala lucrului acestuia; că aceasta, zice, purtătorii de Dumnezeu părinţi nu o au suferit nicecum, adecă cum să iarte preoţia păcatele, ca botejunea, ce însă păcatele celor nebotezaţi adevărat le curăţează; iară ceia ce vor să ia preoţia, de vor face păcate sau mai nainte de hirotonie, sau după hirotonie, acelora li să ia darul de tot. *Valsamon.*

PENTRU OVREAIU, DE SĂ VA BOTEZA, SE FACE PREOT.

GLAVA 78.

Auzită bine socoteala ce zice Valsamon, că botejunea curăţează toate păcatele omului; ce deaca vreame ce le curăţează, dar deaca va veni un ovreaiu să se boteaze, după socoteala poveştii lui, poate să se facă preot? Poate, pentru că ori ce păcate va fi avut le-au curăţit botejunea şi nice o spurcăciune n-au lăsat într-însul, drept aceaia ia preoţia neapărat; iară deaca se va boteza, de va face păcate carele opresc dă preoţie, atunce nu poate nice într-un chip să se facă preot. *Valsamon.*

PENTRU PREOTUL, DE VA ISPOVEDI PĂCATUL SĂU DE VOE CARELE AU FĂCUT MAI NAINTE DE HIROTONIE.

GLAVA 79.

Săbor. de la Neochesaria, canon. 9.

Canonul 9 al săborului de la Neochesaria porunceaşte de acesta păcat al preotului mai nainte dă preoţie şi va ispovedi păcatul de a lui bună voe fiindu-i fricâ de Dumnezeu.

Zri.

Preotul, zice, ce va curvi sau va face alt păcat carele apără de preoţie, iară el se-au hirotonit şi după hirotonie i-au părut rău şi au zis întru sine: de va rămînea într-aceasta va să se muncească în vecie; şi se îndemnă de întru gînd bun şi-şi ispovedi de voe păcatul său, ca să nu se muncească. De aceasta poruncesc dumnezăeştii părinţi ai acelui sfînt săbor: acel om, zice, carele-şi va ispovedi de bună voe păcatul, însă de slujbă să se părăsească, adecă să nu mai facă liturghie întru toată viaţa lui, iară alte tocmeale ale preoţiei să şi le ţie, ce să zice cu preoţii şedeare, adecă să şază cu preoţii întru tocmeala rînduialii sale întru toate lucrurile besericeşti; şi cînd se va tîmpla să se sue de în rînduială în rînduială după cinstea rînduialii sale, atunce, cînd va vrea să se priceştuiască dumnezăeştilor taini, să între în lăuntru la jertăvnic. Şi cum am zis, toate besericeştile să le facă, numai jertva cea fără de sînge, ce să zice liturghia, să nu slujască, căce că o au lăsat de a lui voe, ca un nedăstoinic. Şi aceastea darure besericeşti i se-au dat să le slujască şi să le ţie, căce ş-au ispovedit păcatul de voe, cum am zis mai sus. Încă şi pentru aceastea de va arăta bunătate bună să facă lucrure ce plac lui Dumneze. Iară de se va tîmpla de va căđea iară în păcat, unul ca acela de tot se goleaşte şi de aceale darure ce are. Şi deaca va greşi, de va şi arăta smerenie şi cale bună, şi de-ar face toată bunătatea bună să placă lui Dumnezeu şi oamenilor, de-acia acealea darure mai mult nu poate să le ţie sau să le ia, numai ce-l priimesc în besearică ca pe un mirean păcătos, carele să întoarce de în rău şi vine spre bine.

Caută.

Însă preotul de va greşi mai nainte de preoţie şi va greşi şi după preoţie şi nu se va ispovedi, nice se va vădi de faţă de aceale păcate, pre acela nu poate arhiereul să-l apere de la liturghie, nice de la alte slujbe besericeşti, ce-i dă voe sau să se părăsească de-a slujirea, sau să slujască; de-aceia el va da cuvînt şi seamă la înfricoşata a doa venire cătră dreptul şi înfricoşatul judecătoriu, domnul nostru Isus Hristos, ca un nevrednic ce au slujit preasfîntul trup şi sînge al domnului Isus Hristos. Iară de se va vădi păcatul lui că au greşit, sau naintea hirotoniei, sau după hirotonie, cu adevărată arătare, adecă de cinci mărturii credincioşi, încă să şi jure, atunce i să ia darul de tot şi se goleaşte şi de alte darure, cum scrie mai sus.

PENTRU DIACON, DE VA CURVI, SAU PÎNĂ LA SĂRUTARE VA GREŞI PREOTUL SAU DIACONUL.

GLAVA 80.

Săbor. Neochesaria, canon. 10.

Canonul 10 al săborului de la Neochesaria grăiaşte: de va curv diaconul, atunce să-ş vie în loc de slugă.

Diaconul carele va ispovedi păcatul său, atunce de rînduiala diaconiei se dăsparte iară în tocmeala slugii să vie, cum zice mai sus, arată să fie în slujba citirii. *Valsamon.*

Iară care preot sau diacon va veni pînă la sărutare, de va săruta muiare şi-şi va spurca buzele, şi-şi va ispovedi păcatul său, acela se opreaşte dă preoţie cîtăva vreame, carele iaste preot sau diacon, însă preotul dă preoţie, iară diaconul de slujba diaconiei şi numai să se ameastece cu cei sfinţiţi, însă preotul cu preoţii, iară diaconul cu diaconii. Iară de vor greşi greşale carele apără dă preoţie, atunce i se ia darul cărui de-ar fi sau preot sau diacon. *Marele Vasilie, canon. 66.*

PENTRU MUIAREA, DE VA FACE COPIL ŞI VA NĂPĂSTUI PRE POPA CĂ L-AU FĂCUT CU DINSUL. ÎNTREBAREA LUI COSTANTIN EPISCOPUL CĂTRĂ SFÎNTUL MITROPOLIT DE LA IRACLIA, CHIR NICHITA.

GLAVA 81.

Muiarea, de va naşte copilul şi va zice că cu cutare preot l-au făcut, de aceasta ce să va face? Mare ciudă iaste fără vădire să facă jurămînt muiarea, şi preotului să i se ia darul.

RĂSPUNSUL SFÎNTULUI NICHITA DE LA IRACLIA.

Vinile preotului carele va fi de-ai luarea darul sau de-al oprirea cîtăva vreame, de-i va zice neştine asupra lui ce-i va fi voia, nu se bagă în seamă, nice i să ia darul, nici să-l oprească cîtăva vreame, ce să-i arate pîra cu mărturii credincioase, bune şi cinstite, cum vor dumnezeeştile pravile. Iară cuvîntul muerii nicecum nu se creade, nice să bagă în seamă de nu vor fi mărturii credincioase. Numai ce trebue să pui sfintele odejdii, cealea ce poartă preotul cînd slujaşte; şi însă de va vrea preotul acela carele e pîrît, atunce le ia şi se îmbracă şi face Б(с)лвенъ Бг҃ъ[1]). De-aciia atunce-l lasă întru judecata lui Dumnezeu şi nice-i lua darul, nice să-l opreşti cîtăva vreame.

PENTRU DĂ SE VA ÎNSURA CINEVA ŞI SE VA PREOŢI, IARĂ ÎNSURAREA SE VA AFLA FĂRĂ DE LEAGE; ŞI DE CLIRICUL MIREAN DE VA AVEA FĂMEAE, IARĂ ÎNTR-ACELAŞI CHIP.

GLAVA 82.

Canonul 26 al şaselui săbor grăiaşte: preotul carele va lua muiare, adecă muiarea care au luat cînd au fost mirean, şi se va afla rudă lui, *Sobor. 6, canon. 26.*

---

[1]) „Binecuvîntat este Dumnezeu".

pre carea pe leage nu poate să o ia, acela preot să ţie numai scaunul pre la săboară cu alţi preoţi, iară de dregătoria preoţiei de tot să fie gol, şi nu numai de liturghie, ce şi de toate slujbele besericeşti, numai scaunul să ţie, cum am zis, adecă să şază în rînd cu alţi preoţi. Şi această ertăciune se-au făcut şi i se-au dat, să şază în rînd, căce se-au făcut acela lucru al nuntei fără de leage neştiind el, iară a blagoslovi vreo slujbă nu-i dau lui voe purtătorii de Dumnezeu părinţi; dară cum va să şi blagoslovească el pre altul, cînd lui trebue să poarte el grijă pentru păcatele sale? că blagoslovenia iaste darul sfîntului duh şi dare către alţii, şi unul ca acela nemic nu se ameastecă nice darului, nice sfinţiei de la duhul sfînt, pentru păcatul amestecării de sînge care l-au făcut. Şi deaca vreame ce n-are de într-acela dar, cum va putea să dea altui om lucru care n-are? Cela ce are dă către alţii şi blagoslovenie şi sfinţie, iară cela ce n-are cum va putea să dea? Ce voiu mai zice, nice pre ascuns, nice de faţă să îndrăznească a blagoslovi, nice să priceştuiască pe vreun om, că soseaşte lui numai şădearea în scaunul preoţilor, iară altă treabă besericească să nu slujască, cum am zis mai sus, fără numai să se roage lui Dumnezeu cu lacrăme să-i iarte fărădeleagea amestecării de sînge carea au făcut; şi acea nuntă fără de leage să se dăsparţă şi el mai mult către fămeaia aceaia să nu mai meargă. Dece de va face aşa, să nu se lipsească de scaun, iară de nu se va dăspărţi, nu numai de scaun să se lipsească, ce încă cu acea muiare fără de leage carea au luat, să fie afară dă besearica lui Hristos pînă-şi vor veni spre pocaanie să se dăsparţă unul de altul, atunce să-i priimească; iară de nu vor suferi să se dăsparţă unul de altul de voe, atunce să se desparţă în sila domnească, adecă cu judecata de afară.

Apostoli, canon. 19. Zonara.

Iară mireanul carele va fi fără de leage, acel cliric nu poate să fie.

Carele ţine muiare fără de leage, nu numai de în cliros să se gonească, ce încă şi de la besearică, pînă se va despărţi; şi deaca se va despărţi, să se canonească ca un amestecătoriu de sînge.

PENTRU PREOTUL CE E OPRIT ŞI DESPĂRŢIT DE POPIE, DE I SE VA CĂDEA SĂ ZICĂ Б(с)лве́нъ Бъ҃ нш҃ъ[1]) ŞI Бж҃е ѹ҆щедри́ны[2]) ŞI PENTRU DE VA SLUJI PREOT CU POPA CELA CE E OPRIT DE LITURGHIE.

GLAVA 83.

Întrebarea unor călugări către sf. patriarh Nicolae.

Oare cade-se un preot, ce i-au luat darul pentru greşalele ce au făcut, să zică Б(с)лве́нъ Бъ҃ нш҃ъ[1]) şi Бж҃е ѹ҆щедри́ны[2]) sau Х҃с и҆стинный Бъ҃ нш҃ъ[3]) sau să cădească cu cădealniţa, sau să se priceştuiască înlăuntru în oltariu?

---

[1]) „Binecuvîntat este Dumnezeul nostru".
[2]) „Doamne, milostiveşte-te spre noi".
[3]) „Hristos, adevăratul Dumnezeu al nostru".

RĂSPUNSUL PATRIARHULUI NICOLAE.

Ba, ce numai în locul mireanilor să se pue să fie.

Iară preotul carele va face liturghie cu popa cel oprit şi-l va şti, atunce se dăsparte şi el de preoţia lui. *Apostoli, canon. 11.*

PENTRU PREOTUL, DE-I VA CURVI MUIAREA LUI, SAU A MIREANULUI ŞI VA VREA SĂ SE PREOŢEASCĂ; ŞI DE PREOTEASA, DĂ SE VA APUCA CU DĂ SILA SĂ O CURVEASCĂ CINEVA.

GLAVA 84.

Canonul 8 al sfîntului săbor de la Neochesaria porunceaşte: de va curvi, zice, muiarea vreunui om şi se va vădi de faţă, unul ca acela întru slujba preoţiei nu poate veni. Iară de să va hirotoni cineva şi după hirotonie va curvi muiarea lui, atunce să o lase. Iară de va vrea să se afle cu dinsa, acela nu poate să aibă sau să ţie nice un dar preoţesc. *Soborul Neochesariei, canon. 8.*

Muiarea omului mirean, de va curvi şi o vor vădi de faţă, atunce acela nu poate să vie nice la o rînduială preoţească. *Zonara.*

Vădirea de faţă iaste să mărturisească cinci mărturii de acel lucru al curviei şi să jure, de-acia atunce să se lipsească de darul preoţiei unul ca acela. Iară de va fi bănuind că curveaşte fămeaia lui şi nu se va vădi cu mărturii, unul ca acela se face popă pentru că bănuiala a curviei muerii lui nu se-au arătat. Iară dă se va vedea şi se va arăta adevărată şi va vrea el să facă carte de dăspărţeală ca să se dăsparţă de dînsa, atunce, neapărat iar se face popă; iară aşa el adevărat altă muiare nu mai poate să ia, ce numai să trăiască singur în curăţie şi în cinste. Iară de va fi preot şi va curvi preoteasa lui, poruncesc dumnezeeştii părinţi: de-i va fi voia să-ş ţie preoţia, să se dăsparţă de dînsa de tot; iară de va vrea să o ţie ca şi mai nainte, atunce se dăsparte de rînduiala preoţiei în carea se află, pentru că acea preoteasă a lui ce au curvit, deaca se-au spurcat, iaste spurcată; pentr-aceaia preotul ei dă se va amesteca cu ea să face tot un trup, de-acia şi el se ameastecă întru spurcăciunea celuialaltă şi iaste spurcatu. Drept aceaia nu poate veni să fie întru slujba beseericii. *Caută.* *Zri.*

Muiarea mireanului de va curvi, şi el o va erta de greşală, acela are voe să şi-o ţie. *Caută.*

Cum se caută şi să aleage cela ce va să fie preot, ca să fie cu viaţă curată şi îmbunătăţită, aşa să se caute şi fămeaia lui să fie cinstită şi curată. *Postnicul.*

Iară de să va tîmpla să se apuce cu dă sila fămeaia preotului de vreun silnic, sau se va robi să fie roabă, şi o vor spurca şi să facă păcate cu dinsa, să nu se dăsparţă de dînsa, ce să o ţie ca şi de întîi neapărat; şi preotul acela de slujba preoţiei lui nu se dăsparte, ce să-ş ţie toată slujba preoţiei fără de greşală; şi nice un puternic să nu-l ţie de rău, nice să-l apere, căce că păcatul preoteasii lui se-au făcut fără de voia ei, adecă cu dă sila. *Leu şi Costantin împăraţi.*

PENTRU ARHIEREI, CARII VOR PRIIMI PREOŢI STRIINI FĂRĂ DE CĂRŢI DE PACE ŞI DE ERTĂCIUNE; ŞI CE ÎNCHIPUESC CĂRŢILE; ŞI DE PREOTUL ROBIT DE-L VOR PRIIMI FĂRĂ DE CARTE.

GLAVA 85.

Sfinţii apostoli, canon. 33.

Canonul 33 al sfinţilor apostoli porunceaşte: care preot va mearge în eparhie striină şi-l va priimi arhiereul locului aceluia şi nu va avea carte de ertăciune, să fie dăspărţit de arhierie şi acel arhiereu ce-l va priimi.

Iar al lor canon. 12.

Iară de va fi neştine afurisit de arhiereul lui şi se va duce într-altă eparhie şi-l va priimi arhiereul locului aceluia, şi acela să fie afurisit.

Săbor. Laodichici, canon. 41.

Nice 1 sfinţit să nu îmble într-altă eparhie fără de cărţi de pace de la episcopul său, nice să îndrăznească a face altă slujbă besericească.

Săbor. Antiohiei, canon. 8.

Cărţi de ertăciune nice un preot n-are voe să dea altui preot sau cliric, cînd nu e arhiereul lor; iară de va fi mort, atunce iau cărţi de la ispravnicul arhiereului.

Caută.

Însă ispravnicii locului, adecă protopopii şi părinţii duhovnici, carii să chiamă şi ei socotitori şi ispravnicii locului, au voe să dea cărţi de pace, cum au şi alte tocmeale pre leage.

Apostoli, canon. 12.

Arhiereul de va priimi pe preotul deşpărţit de popie dă alt arhiereu sau cliric şi-l va erta de va sluji, aceluia să i se ia darul.

Mathei.

Iară pentru cartea de pace, făcem ştire ce închipuiaşte: cînd va să meargă vreun preot sau cliric într-altă eparhie să slujască acolo, pentru aceaia ia carte de la arhiereul său; şi cartea aceaia mărturiseaşte pre dinsul că după rînduială se-au hirotonit cu darul duhului sfînt, după mărturia duhovnicului său şi a altor preoţi carii pre dins au mărturisit. Şi arată arhiereul către toţi unde va mearge acel preot, cum de dînsul se-au înfrîmseţat marea deregătorie a preoţiei, curată şi dăstoinică.

Iară cartea de slobozie iaste aceasta: carea ia preotul de la arhiereul lui ca să se ducă într-alt loc să slujască, şi se arată că cu voia arhiereului său au eşit, iară nu de întru mintea lui, şi cum nu iaste preot fără de minte, şi are cutare boerie *, şi iaste bun creştin şi pravoslavnic şi mărturiseaşte pre dinsul cartea ceaia ce poartă, a arhiereului său, că de toate iaste dăstoinic preoţiei să slujască lui Dumnezeu.

* cinste.

Iară cărţile de pace se chiamă ceale doao cărţi ale preotului: cea de popie şi cea de slobozie.

Valsamon.

Priimeaşte iară arhiereul pe preotul fără de carte de pace şi de slobozie, cînd se va fi prădat moşia preotului sau el va fi fost rob.

PENTRU PREOŢII CARII IAU CAMĂTĂ, SAU CĂLUGĂRI, SAU MIREANI.

GLAVA 86.

Apostolii, canon. 44.

Canonul 44 al sfinţilor apostoli grăiaşte: episcopul, sau preotul, sau diaconul de va împrumuta pe vreun om cu niscare bani şi va lua camătă, acela sau să se părăsească, sau să fie oprit dă preoţie.

Şi cliricul carele va vrea să se facă preot şi va lua camătă, acela întîi să se întreabe vrea-va să sufere acea dobîndă nedreaptă carea au luat camătă să o dea săracilor? De-acia să se prinză cu zapis, mai mult lucru fără de leage ca acela să nu facă. Atunce, de va fi curat de alte păcate carele apără dă preoţie, el să se hirotonească. *Marele Vasilie, canon. 14.*

Călugărul sau călugăriţa de vor lua camătă, acela să fie întru anathemă pînă se vor părăsi de acel lucru rău şi viclean. *Postnicul.*

Mireanul creştin de va vrea să ia camătă de la fratele său creştinul, acela să se afurisească şi să se lipsească şi de dumnezăiasca priceaştenie pînă se va părăsi; atunce să se iarte şi să se priimească la beserică. *Marele Vasilie.*

PENTRU CALPUZANII, CEIA CE FAC BANI RĂI, ŞI PENTRU PEDEPSA LOR.

GLAVA 87.

Mincinoşii ceia ce fac bani răi, aceia încă fac aceaia greşală ca şi cum ar sudui pre împăratul şi pre domnul ţărîi. *Zac. 1.*

Banii cei răi sînt de trei feliuri: amestecătură, ce să zice, aurul cel curat ce ar fi să fie, ei-l spurcă şi-l meastecă. Argintul aşijderea, unu-l ameastecă cu aramă, altu-l fac chiar de aramă şi numai că ce-l spoesc desupra cu argint. Aceasta e una. A doa, de-ar fi şi curaţi o seamă de bani, iar ei fac mai mici, de nu ajung la cumpănă, ce păgubesc oamenii ceia ce-i iau. A treia, aşijderea să chiamă mincinoşi pentru căce că chipul şi scriptura carea pune pre dinşii iaste mincinoasă, nu iaste făcută den sfat cu învăţătura cuiva, ce pre furiş, ca un lucru rău. Drept aceaia de-ar fi şi curaţi, cu nemic mestecaţi, şi de-ar fi şi deplin la cumpănă, totu e un lucru mincinos şi se chiamă mincinos şi soţ furtişagului. *Zac. 2.*

Banii cei buni şi derepţi au patru lucruri pe împrejurul lor: întîi, cela ce face bani să aibă puteare şi voe de la împărăţie sau de la domnul locului aceluia. Al doile, să se facă în loc vestit, cum ar fi în mijlocul tîrgului, să vază toţi. Al treile, să aibă chip şi scriptură cinstită şi frumoasă, iară să nu fie făcută aceaia scrisoare în vreun chip grozav şi de ruşine. Al patrulea iarăş, să fie şi la cumpănă deplin, nemic să nu lipsească, cum iaste mai cu dreptate, aşa să fie. *Zac. 3.*

Oricine va face bani mincinoşi, ce se zice, oricine va fi calpuzan de va face bani răi în numele împăratului şi al domnului acelui loc, aceluia întîi să i se tae capul, după aceaia să-i arză trupul în foc, şi cîte bucate va avea toate să fie domneşti. Iară de să va afla că s-au făcut acea calpuzănie la vreun sat sau şi tîrg micşor, atunce numai să i se facă moarte, iară bucatele să nu i le ia nimenile, nice să-l arză. *Zac. 4.*

Casa aceaia, unde se vor face bani răi, să fie domnească. Iară de să va afla că acea casă au fost prinsă cu chirie, atunce trebue să cerceteaze judecătoriul să vază, de vreame ce stăpînul aceii case lăcuiaşte aproape de-acolea, atunce casa va fi tot domnească, de vreame ce judecătoriulu-ş prepune cum să fie, şi el ştiind oarece; iară de să va afla că acel om cu casa lăcuiaşte departe de-acolea, atunce casa nu va fi domnească. *Zac. 5.*

Zac. 6. Încă de să va afla că acea casă iaste a vreunii mueri sărace, atunce iară nu va fi domnească.

Zac. 7. Încă acea casă de să va afla că iaste a niscare coconi săraci, iar nu va fi domnească. Iară de să va afla că acei coconi au vreun ispravnic pre toate bucatele lor şi va fi năemit el casa, atunce să preţuiască casa cît va face şi să plătească tot el acel preţ tot den bucatele lui.

Zac. 8. Măcară de-ară face neştine bani cît de buni, galbeni lămuriţi de aur curat, sau talere, sau alt feliu de bani să fie lămuriţi de argint curat şi să fie deplin şi la cumpănă; ce cu aceastea cu toate nu va putea să încape în voia nemănui să fie pedepsit mai puţin decît ar fi făcut bani răi de în aur şi de în argint rău, sau de aramă lămurită, sau cum ar fi mai rău, ce acela tot o pedepsire va să aibă, de vreame ce iaste fără de ştirea împărăţiei sau a domniei.

Zac. 9. Oricare zlătariu va amesteca aurul sau argintul cu alte lucruri fără ştirea stăpînului, ce să zice, de va spurca lucrul şi se va afla mincinos, cu alt cu nemica, numai cu capul să plătească.

Zac. 10. Ceia ce fac bani domneşti şi de vor îndrăzni să spurce aurul sau argintul pentru dobînda lor, aceia cu alt cu nemica nu vor plăti ce numai cu capetele.

Zac. 11. Orcare diregătoriu va lăsa şi nu va opri să nu îmble banii cei răi, acela numai cu capul să plătească.

Zac. 12. Cela ce va şti unde fac bani răi şi de nu va spune judecătoriului, acela cu capul să plătească.

Zac. 13. De să va scula o soţie de-a calpuzanilor şi va vădi cătră judecătoriu pre cealealalte soţii, atunce aceia vor peri toţi pre deala lor, iară cela ce i-au vădit să nu aibă nice o pedepsire; iară de nu va fi soţie, să aibă dar de la judecător, iară de va fi rob, să nu-i dea alt dar, ce numai să-l slobozească să nu mai fie rob.

Zac. 14. Cînd va prinde judecătoriul vreun calpuzan, trebue să-l cerceteaze, mai are soţii şi cine le dă ajutoriu de fac acel lucru, şi ce-i va spune să-l crează.

Zac. 15. Seamnele şi prepusurile ajung la judecătoriu să arate pre calpuzani.

Zac. 16. Cela ce va spoi vreun fel de bani, fiind de aramă, să arate că iaste de aur sau de argint, sau de va spoi argintul să arate că iaste aur, pre acela să-l omoară.

PENTRU CEIA CE ÎMBLĂ CU BANI RĂI, SAU-I ŢIN LA DINŞII.

GLAVA 88.

Zac. 1. Cela ce va cheltui sau va schimba bani răi şi-i va lua de la cela ce-i face, ştiindu-l şi cunoscîndu-l că iaste calpuzan, acela să se pedepsească ca şi calpuzanul.

Zac. 2. Cela ca va ţinea la dinsul bani răi, ştiindu-i că sînt răi, acela să se pedepsească după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 3. Cela ce poartă şi îmblă cu bani răi, acela face prepus cum să fie şi el soţie cu calpuzanii, tot într-un chip se vor pedepsi.

Pedepsirea celuia ce îmblă cu bani răi iaste mai mare cîndu-l vor ști c-au îmblat de multe ori și i s-au zis și n-au băgat seamă. *Zac. 4.*

Cela ce va cheltui niscare bani răi și se va tocmi cel ce-i va lua, cum de vor fi răi să-i întoarcă, acela nu va avea pedepsire. *Zac. 5.*

Cela ce va cheltui bani răi și, daca-l vor prinde, de-ș va pune chezaș de la cine au luat acei bani, acela să nu aibă nice o pedepsire. *Zac. 6.*

Cela ce-l vor prinde îmblînd și cheltuind bani răi, de vor fi prea puțini și de nu-ș va putea pune chezaș, aceluia să-i dea jurămînt; de va jura cum nu știe c-au fost acei bani răi, atunce să fie în pace și nice o pedepsire să nu aibă. *Zac. 7.*

PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI. PENTRU CEIA CE GĂSESC VREO COMOARĂ PRE LOCUL ȘI PRE HOTARUL LOR, SAU PRE HOTARUL BESEARICII, SAU PRE LOC DOMNESC, A CUI SĂ VA CĂDEA SĂ FIE.

GLAVA 89.

Oricine va putea și va vrea să cearce pre locul lui și pre hotarul lui, cu munca lui, sau de să va nemeri așa fiștecum să se tîmple să găsească vreo comoară, aceaia să fie a lui, iară nu a altuia a nemănui. *Zac. 1.*

Nu va putea nimenile să cearce pre loc striin, pentru să găsească comoară, fără de voia stăpînului acelui loc. Iară de va cerca și de va găsi fără sfatul stăpînului celuia cu locul, așa numai den capul lui, atunce nu va rămînea să fie a lui, ce să va da celuia cu locul. *Zac. 2.*

De s-ar prileji să cumpere neștine un loc sau un prilog sau laz, ce va fi, și de va găsi o comoară cela ce l-au cumpărat, atunce nu va putea să meșterșuguiască cela ce au vîndut să zică că l-au înșelat de i l-au dat eftin. *Zac. 3.*

Cela ce va mearge de va cerca pre locul altuia și va găsi comoară fără de știrea celuia cu locul, și de să va vădi, aceluia necum să-i lase ceva stăpînul locului dentr-acea comoară, ce încă de-l va duce la judecătoriu va avea și pedepsă, oricum va fi voia judecătoriului. *Zac. 4.*

De să va prileji cuiva, nu cercînd, ce așa, de se va găsi o comoară pre un loc striin, atunce să fie și să împarță în doao cu stăpînul locului. *Zac. 5.*

Aceasta se socotește încă și cînd vor găsi niscare comoară pre loc domnesc, sau pre loc călugăresc ce să zice al besericii; pentru că jumătate de comoară iaste de pururea a celuia ce o găsește, iară jumătate iaste a besericii, sau mai de multe ori domnească. *Zac. 6.*

De vreame ce va fi ținînd neștine nește ocine striine și se hrănește cu dinsele și de va găsi vreo comoară acolo, aceaia nu se va chema a stăpînului, ce a celuia ce o au găsit. Cumu se-ară zice: Petr au lăsat o ocină lui Pavel să se hrănească atîtea ani, iară mai apoi să o ia Gheorghie, că iaste fecior lui Petr; dece de să va afla că s-au găsit comoara la vreamea ce ținea Pavel acel loc, atunce să nu se chiame a altuia, ce numai a lui Pavel. *Zac. 7.*

Iară de să va găsi iarăși vreo comoară pre acel loc a lui Petr, ce l-au dat lui Pavel de să hrănească, atunce vor împărți în doao comoara Petr și cu Pavel, cela ce să hrănește acolea. *Zac. 8.*

Zac. 9. De să va prileji cuiva, vreunui striin, să găsească o comoară pre acel loc ce să hrăneaşte Pavel, atunce să împarţă acel lucru cu Pavel, iară Petr să nu se ameastece întru nemic.

Zac. 10. De să va prileji cuiva să aibă pre mîna lui niscare ocine zălojite şi de va găsi el o comoară, atunce va împărţi cu stăpînul locului de vreame ce să chiamă c-au găsit, ca şi cum ar fi într-un loc striin.

Zac. 11. Cînd va năemi oarecine un pomet, pentru să culeagă poamele, pînă la cutare vreame, iară acolea va găsi o comoară, atunce să chiamă c-au găsit acea comoară ca şi într-alt loc striin. Dece vor împărţi cu stăpînul locului în doaă. De-acia acea jumătate a lui o va ţinea şi se va hrăni cu dînsa de pururea ca cu un lucru al său; iară ceaialaltă parte, a stăpînului, şi aceaia o va ţinea şi se va hrăni cu dînsa pînă cînd se va împlea vreamea pometului. Atunce, deaca se va împlea acea vreame, după cum le-au fost tocmeala să ţie acel loc cu chirie; iară cînd va da locul stăpînului, atunce să-i dea şi partea lui ce i s-au venit jumătate de comoară.

Zac. 12. Cela ce va găsi comoară pre locul muerii lui ce-i vor fi dat zeastre, atunce să împarţă în două cu muiarea-şi. Iară de să va prileji să se desparţă, atunce să-i dea partea ei ce i se va veni den comoară.

Zac. 13. De va ţinea neştine nişte ocine zălog pentru datorie şi de vor treace 30 de ani şi nu le va răscumpăra, atunce de să va afla vreo comoară pe acei 30 de ani, atunce să fie tot a celuia ce-au găsit, iară celuia cu ocina nemica să nu-i dea.

Zac. 14. Cela ce va găsi comoară cu vrăji şi cu draci, aceluia nemica să nu i se dea, ce să-i ia tot domnia.

Zac. 15. Comoară să chiamă aur, argint, banii cei vechi de demult, stăpînul ai cui au fost să nu se ştie cine au fost. Iară de nu vor fi lucrure vechi, şi stăpînul acelor lucruri se va cunoaşte şi se va şti cine au fost, atunce cine va găsi acealea lucruri nu se va chema c-au găsit comoară.

Zac. 16. Cine va năemi o casă, de va şedea cu chirie, şi într-acea casă va găsi nişte bani ascunşi, şi acei bani nu vor fi de mult vechi, atunce se vor chema ai stăpînului, iară nu ai celuia ce-au găsit şi şade cu chirie.

Zac. 17. Oricine va ascunde comoara deaca o va găsi, ca să nu dea nemica celuia ce i să vine, acela piiarde-ş-va şi partea sa ce i să va veni.

Zac. 18. Aceastea toate, ce scrie mai sus, au fost în zilele ceale vechi, iară acum se-au părăsit acealea obiceaiure.

Zac. 19. Iară comoarăle cîte se găsesc, toate le iau domnii, şi numai ce dau cîtu se îndură, oarece puţin lucru, celuia ce găseaşte, iară stăpînului celuia cu locul nu-i dau nemica.

PENTRU CLIRICI, DE LI SE VA CĂDEA SĂ ÎNTRE CHEZAŞI.

GLAVA 90.

Apostolii, canon. 20. Canonul 20 al sfinţilor apostoli grăiaşte: cliricul, zice, de va întra chezaş, aceluia să i se ia darul.

Zonara. Vreun mirean de va cumpăra lucrure domneşti, carele se chiamă vameşi, iar preotul va întra chezaş pentru dinsul, aceluia i să ia popia

de tot. Iar de să va face chezaşi într-alt chipu, ca pentru să dobîndească, şi de aceaia i să ia darul.

<Ia>ră dă se va afla vreun om săracu datoriu şi vor vrea să-l bage în temniţă, iară preotul va lua-l în chizăşie, de aceaia nu se apără, ce încă are cinste de bine ce au făcut. Şi într-alte lucrure bune de va întra preotul chezaşi, n-are nice o pedepsă pentru chizăşuire.

PENTRU CLIRICI, CA SĂ NU MEARGĂ LA CÎRCIUMĂ, NICE SĂ ŢIE CÎRCIUMĂ.

GLAVA 91.

Canonul 24 al sfinţilor apostoli grăiaşte: care cliric se va arăta că mearge la cîrciumă să mănînce şi să bea acolo, acela să se afurisească. *Apostolii, canon. 24.*

Dă se va tîmpla preotului a fi călătoriu şi nu va avea unde mînea fără la cîrciumă şi dă nevoe într-alt loc n-are unde se odihni, atunce i se iartă să mîe acolo şi nemică să nu se pedepsească. *Zonara.*

Şi cliricul să n-aibă prăvălie de vînzare de vin, carea să chiamă prost cîrciumă. Că de vreame ce el să opreaşte să nu meargă la dinsa, dară încă să aibă prăvălie ca aceaia să slujască altor oameni? Căruia slujba-i iaste numai să slujască împăratului şi marelui arhiereu, domnului nostru Isus Hristos. Însă sau să se părăsească de aceasta, sau să i se ia darul. Iară prăvălia aceaia ce are, de o va da altuia cu chirie, iaste ertat şi nu se pedepseaşte. *Săbor. 6, canon. 9.*

PENTRU CEI ÎNDRĂCIŢI, CA SĂ NU FIE CLIRICI; ŞI PENTRU PREOŢII CARII CAD ŞI LEŞINĂ.

GLAVA 92.

Canonul 77 al sfinţilor apostoli grăiaşte: de să va tîmpla cuiva a să îndrăci, acela să nu fie cliric, nice să se ameastece să se roage cu credincioşii pînă se va curăţi de acea boală. De-acia, de va fi dăstoinic, se va face cliric. *Apostolii, canon. 77.*

Aceasta ce zic, să nu se ameastece să se roage cu credincioşii cel îndrăcit, iaste pentr-aceasta vină, ca pentru să nu zică cuvînt rău şi scîrnav la besearică, să spăimeaze şi să smintească gloata oamenilor şi să se curmeaze slavoslovia, adecă slujba domnului. *Zri.*

Iară pentru preotul carele leşină şi cade, poruncesc dumnezăeştile pravile: preot, zice, ca acela să slujască toate lucrurile preoţeşti şi să le caute neapărat şi nice o apărare să n-aibă, numai de jertva cea fără de sînge, ce să chiamă a dumnezăeştii şi sfintei liturghii, să fie oprit şi apărat de dinsa. *Socotirea dumnezăeştilor pravile.*

Şi de aceasta nu poruncesc numai dumnezăeştile pravile, ce şi adevărata marea besearică aşa ţine, după porunca dumnezăeştii legi, şi dau slobozire preotului care leşină să slujască toate preoţeştile, ce să zice, *A marei beseareci.*

să blagoslovească nuntă, să boteaze copii, să facă blagoslovenie la toate slujbele; numai, cum grăiaşte pravila, de dumnezăiasca liturghie să se apere de tot.

PENTRU CĂ SE FAC POPI ŞI CEIA CE NU SÎNT DE RUDĂ DE PREOŢIE; AŞIJDEREA ŞI ACEIA CE SĂ NASC DE ÎNTR-O FĂMEAE CURVĂ.

GLAVA 93.

Săbor. 6, canon. 33.

Canonul 33 al şaselui săbor porunceaşte: cela ce va să se facă popă, să nu-i cauţi ruda lui cine iaste, au de preot, au de mirean, ce numai să cauţi pre acela ce va să ia deregătoria preoţiei. Pentru că aceasta numai ovreaii ce o au avut osebit, că la ei nu pot de altă rudă să se facă preoţi, ce numai de rudă levitească, adecă preoţească.

Nichifor Tarigrădeanul.

Iară copiii carii vor naşte de în muiare curvă sau de în cea cu a doa cununie sau de într-a treia, de vor arăta lucrure cinstite şi viaţă bună şi vor fi dăstoinici preoţiei, aceia se hirotonesc; iară nu se apără pentru păcatele părinţilor, pentru că aceia au făcut păcatele şi ei ş-au luat canonul, iară copiii nice au greşit, nice se canonesc.

PENTRU DĂ SE VA HIROTONI EPISCOP SAU ALTUL DE ÎN RÎNDUL PREOŢIEI ŞI VA AVEA SEMN SAU ALTĂ BETEJUNE PE TRUP.

GLAVA 94.

Apostolii, canon. 75.

Canonul 75 al sfinţilor apostoli grăiaşte: cine iaste cu un ochiu, sau ponivos, sau va avea semn, şi va fi vreadnic slujbei preoţici, acela să se facă, că rana trupului nu spurcă pre om, ce a sufletului.

A lui Valsamon poveaste la acesta canon.

Iară oamenii mireani de vor avea patimă de boală şi vor vrea să se facă preoţi, iară de boala ce au nu pot să slujască dumnezăeştile taini, aceia preoţi să nu se facă. Iară ceia ce pot să slujască, sau cu un ochiu sînt, sau şchiopi, sau într-alt chip betejiţi, au poruncit să se facă preoţi, pentru că de suflet trebue să fie curaţi, iară nu de trup. Iară de vor fi sănătoşi şi vor lua preoţia şi după hirotonie le va veni boala, însă de nu-i va supăra boala, ei să slujască şi aşa cîţi se află, ce să zice cu boală, neapărat să-ş ţie preoţia, să slujască lui Dumnezău, pentru că propoveduitorii de Dumnezeu apostoli au socotit de au poruncit de aceasta zicînd: oricine va fi pentru boala trupului, acela de preoţie să nu se apere. Iară de va fi boala mare, cum am zis, orb, sau surd, sau mut, sau i să va fi uscat mîna dreaptă, sau de va avea altă boală şi nu va putea să slujască sfintele, acela să se părăsească de dumnezăiasca liturghie, iară de rînduiala preoţiei să nu să părăsească, ce încă mai mult să se facă milă spre dinsul, ce să zice să-ş ţie rînduiala scaunului preoţiei sale după cinstea dregătoriei sale, şi să aibă şi ajutoriu de la dinşii pentru traiul său.

PENTRU PREOTUL, DE VA BLAGOSLOVI NUNTĂ FĂRĂ DE LEAGE.

GLAVA 95.

Leagea.

Preotul carele va blagoslovi nunta fără de leage sau nu de vîrstă, ce să zice, de nu va fi fost bărbatul de 14 ani şi muiarea de 12, aceluia să i se ia darul, adevărat de va fi ştiut popa că au fost nunta fără de leage. Iară de nu va fi ştiut, ce au făcut fără ştire, sau dă nebunie, atunce să nu i se ia darul, ce numai să se pedepsească cîtăva vreame.

PENTRU PREOTUL, DĂ SE VA SPĂLA ÎN ZIOA CE VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE; SAU MIREANUL CE VA VREA SĂ SE CUMINECE ŞI VA MEARGE LA BAE.

GLAVA 96.

Marco, patriarhul Alexandriei.

Preotul, dă se va spăla sau va mearge la bae, acela nu poate să facă liturghie într-aceaia zi, nice are voe după liturghie să se speale. Nice mireanul, de să va spăla sau va mearge la bae, nu poate să i se dea dumnezeeştile taini. Iară deaca se va priceştui, nice atunce nu poate să meargă să-ş lase sînge nice preotul, nice mireanul, fără numai de să va tîmpla boala morţii într-aceaia zi, pătimind pentru viaţa-ş.

PENTRU PREOTUL, DE-I VA CURĂ SÎNGE DE ÎN NAS, SAU DE ÎN DINŢI CÎND VA VREA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.

GLAVA 97.

Postnicul.

Preotul carele va vrea să slujască liturghie, iară mai nainte de liturghie de-i va cură sînge de în nas, să facă metanie 40, atunce să slujască. Iară de-i va cură după liturghie, să facă metanii 100; iară sîngele, să sape groapă să-l îngroape, sau să-l arunce în mare sau în rîu. Iară de-i va cură de în dinţi, să nu slujască liturghie.

PENTRU PREOTUL, DE I SĂ VA TÎMPLA SĂ SE SĂBLĂZNEASCĂ ÎN ZIOA CE VA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.

GLAVA 98.

Valsamon.

Preotul ce va vrea să slujască liturghie şi-i va veni de-i va cură trupul în vis şi va şti că-i iaste acela lucru de pohtă muerească, atunce să nu slujască; iară de să va face fără de pohtă, însă dăspre diavolul, atunce să-ş citească slujba carea e de aceaia sminteală şi molitvele de priceastenie şi să facă metanii 100 şi să se speale cu apă şi să se îmbrace în cămaşă noao, adecă să se premenească; de-acia atunce să slujască

liturghie; adevăr de va fi nevoe, ce să zice, de va fi praznic mare sau altă zi aleasă de liturghie, iară de va fi altă zi carea nu se prăznuiaşte, să nu slujască liturghie.

PENTRU PREOT, SĂ SE FEREASCĂ DE MUIAREA LUI CÎND VA SĂ SLUJASCĂ LITURGHIE.

GLAVA 99.

Sobor. 6, canon. 13. Canonul 13 al şaselui săbor porunceaşte: preoţii şi diaconii nu să opresc de amestecarea fămeilor sale, fără numai pre la zilele cealea ce vor să slujască jertva cea fără de sînge, adecă sfînta liturghie; atunce trebue să se ţie, pentru că vor să slujască unui curat şi fără de păcate împăratului împăraţilor marelui arhiereu şi mîntuitoriu, singur domnului nostru Isus Hristos. Drept aceaia trebue într-aceaia zi să se ferească de pohta trupească.

PENTRU PREOŢII CARII-Ş GONESC FĂMEILE SALE, SOCOTIND PENTRU SMERENIA, SAU SĂ URASCĂ NUNTA CEA PRE LEAGE, SAU VINUL, SAU CARNEA.

GLAVA 100.

Apostolii, canon. 5. Canonul 5 al sfinţilor apostoli grăiaşte: care preot sau diacon sau altul de în clirici, într-adins pentru smerenia-ş, va goni fămeaia, acela să se afurisească pînă o va suferi să o ia. Iar de să va lăsa într-acela gînd şi nu o va lua, aceluia să i se ia darul, căce arată de aceasta, carele ş-au gonit fămeaia că-i iaste nunta necurată. Că zice dumnezăiasca scrisoare că nunta e cinstită şi patul nespurcatu; pentr-aceaia i să ia darul de nu o va lua, pentru că şi Hristos nunta cea de întîi blagoslovi.

Apostolii, canon. 53. Iară dă se va afla veun preot ca să se leapede de nuntă, sau de carne, sau de vin, nu pentru ţinearea, ce pentru urîciunea lor, acela sau să se îndrepteaze, sau să i se ia darul.

Zonara. Nunta carea ia<ste> pre leage, besearica lui Dumnezeu nu o leapădă, nici-i dă vreo vină, ce o blagosloveaşte. Că şi domnul nostru Isus Hristos nunta cea de întîi blagoslovi în Cana-Galileiului şi la dînsa făcu întîi minune, adecă făcu apa vin. Drept aceaia făcu pre omul şi pre muiare. Iară pre ceia ce mănîncă carne şi beau vin pre la poruncitele vremi, carele au dat şi au poruncit propoveduitorii de Dumnezeu apostoli şi dumnezăeştii părinţi, pre aceia nu-i uraşte besearica, pentru că acealea sînt toate bune pre la vremile lor; nice pre ceia ce le părăsesc pentru traiul, nu-i canoneaşte, ce pentru aceasta să ne ferim de unii ca aceia de carii să feresc de acealea. Şi însă de vor fi făcînd aceaia pentru urîciunea, aceia bine să ştie că hulesc spre zidirile lui Dumnezeu. Drept aceaia să li să ia darul; iară de vor fi mireani să se afurisească, pînă se vor întoarce

să se pocăiască şi să se îndrepteaze. Iară de să vor părăsi de aceastea pentru dumnezăiasca tocmeală şi pentru smerenia şi pentru traiul vieţii, pre aceia să nu-i urgisească nimenea; căce că şi mulţi călugări în bogaţi ani au ţinut, carii nice brînză, nice oaă au mîncat, nice vin au băut.

PENTRU MUIAREA CARE-ŞI VA LĂSA BĂRBATUL, SAU BĂRBATUL PRE MUIARE-ŞI PENTRU URÎCIUNEA NUNTEI, ŞI PENTRU MUIAREA CARE NU VA SĂ SE CULCE CU BĂRBATULU-ŞI.

GLAVA 101.

Canonul 12 al sfîntului săbor de la Gangra porunceaşte: care muiare va lăsa pre bărbatul ei şi va fugi de la dînsul fiindu-i urîtă nunta, să fie anathema. *Săbor. de la Gangra, canon. 14.*

Binele nu e bine cînd nu se face bine. Bună iaste curăţia şi ca să se ţie neştine de împreunarea nuntii, adecă de însurare. Iar cînd iaste împreunare, cum grăiaşte marele Pavel, atunce să fie cu voia bărbatului şi a fămeii; că muiarea nu oblăduiaşte pre trupul ei, ce bărbatul. Iară de va lăsa fămeaia pe bărbat fără de voia lui, sau bărbatul pe muiare fără de voia ei, şi va sparge nunta sau unul sau altul, şi va fugi de împreunarea legii carea se-au făcut amîndoi un trup şi urăsc leagea, aceia anathema să fie. *Valsamon.*

Iară de va lăsa unul pre altul, sau bărbatul, sau muiarea, şi se va duce la viaţa călugărească, carea e tocma îngerească, dă se va face călugăr, acela n-are părtăşie nice de o pedepsă, căce că au mers întru mai bună cale. *Caută.*

Care muiare va fi măritată şi se va socoti în viaţa ei să se ţie de bărbatul ei, şi nu va să se culce cu dinsul, iară el se va duce de va curvi sau la muiare, sau la dobitoc, sau într-alt loc unde-i va părea, acela păcat şi acela canon şi pedepsă nu e a bărbatului, ce iaste a muerii. *Săborul de la Laodichia.*

PENTRU SFINTELE VASE ŞI DE FURAREA SFINTELOR CARELE SÎNT ALE BESEARICII.

GLAVA 102.

Canonul 72 al sfinţilor apostoli grăiaşte: cine va lua de la bisearică vasul carele va fi sfinţit, de argint sau de aur, sau măhramă, sau poală, şi o va face de treabă afară dă besearică, măcară deşi nu iaste furarea sfintelor deplină, iară aşa să ştiţi că canonul acesta afuriseaşte pre unii ca aceia. *Apostolii, canon. 70 şi 71.*

Şi iară ori fiecinc ce va îndrăzni de va lua veun lucru să fie de treaba lui, sau va da altuia să-i slujască afară de besearică, adecă sau măhramă, sau poală, sau sfeaşnic, sau discos sau şi altele aseamene acestora, şi noi, după canonul apostolesc, pre unii ca aceia dămu-i afurisaniei. *Săbor. 1 şi 2 canon. 10.*

PENTRU CA SĂ SE JUDECE TOŢI CLIRICII ŞI CĂLUGĂRII DE ARHIEREUL LOR.

GLAVA 103.

Săbor. 4, canon. 9. Canonul 9 al sfinţilor părinţi a toată lumea, a săborului al patrulea porunceaşte: care cliric cătră alt cliric de va avea vreo tocmeală ceva, sau călugăr, să nu cumva să lase pe arhiereul lor şi să se ducă la judecată mirenească, pentru că aceaia iaste urgisire şi mustrare arhiereului, ce întîi să caute şi să vază tocmeala lor arhiereul; sau de vor vrea amîndoao părţile, adecă şi unul şi altul, dă le va da arhiereul voe, atunce să meargă la judecata mirenească, şi pedepsă să n-aibă. Iară de nu vor băga în seamă pe arhiereul, ce să vor duce fără de ştirea lui, atunce aceia să se canonească dă dinsul, adecă de arhiereu.

PENTRU EPISCOP ŞI PENTRU ALŢI CLIRICI CARII JOACĂ ÎN HARJEŢI, ÎN COINACE, ÎN ŢINTE, SAU SE LEAPĂDĂ DE NUMELE LUI HRISTOS.

GLAVA 104.

Apostolii, canon. 42. Canonul 42 al sfinţilor apostoli grăiaşte: episcopul sau preotul, sau diaconul, carele joacă în tablii şi e beţiv, sau să se părăsească, sau să li se ia darul. Tabliile să chiamă şi coinacele şi harjeţile ceale ce joacă.

Valsamon. Altă pedepsă au episcopii, preoţii, diaconii şi alta ipodiaconii, cîntăreţii şi citeţii şi mireanii. Însă pre arhierei, pe preoţi, pe diaconi, canonul carele e mai sus zice să li să ia darul, iară pre ipodiaconi, cîntăreţii şi ceteţi şi pe mireani, pre ei afuriseaşte.

Apostolii, canon. 62. Iară care preot, de frică sau pentru muncă şi mari patime, de să va lepăda de numele lui Hristos, unul ca aceluia să i se ia darul şi ca un mădulariu putred să se tae de la bunul trup, adecă să se gonească de la besearica lui Hristos; iară de să va pocăi, atunce să-l priimească ca pe un mirean prost.

PENTRU PREOTUL CARELE VA ZICE DE MÎNIA LUI SĂ FIE PĂGÎN, SAU ALT MIREAN, SAU DE VA BLĂSTEMA, SAU VA HULI PREOTUL SAU MIREANUL.

GLAVA 105.

Simeon Solunceanul. Într-un chip să judecă pentru cuvînt şi într-alt chip pentru lucru. Că fiece preot carele de mînie va zice numai cu cuvîntul să fie păgîn, adecă să iasă de în leagea lui, şi n-au făcut aşa, acela să se judece sau să se pedepsească multă vreame cu lipsa de preoţia lui, iară darul nu i să ia, căce că n-au obîrşit lucrul. Iară mireanul se canoneaşte vîrtos cu tărie de arhiereu, sau cu învăţătura duhovnicului, cumu-i va părea.

Scriu dumnezeeștii părinți pentru chipul călugăresc, de va zice neștine numai cu cuvîntul să se facă călugăr și n-au ajuns să se facă, în ce s-au aflat, într-aceaia și iaste. Așa să socotești și de aceasta. *Zri.*

Iară preotul carele va blăstema și va huli pre Dumnezeu sau pre sfinți, acela să fie lipsit de preoția lui un an și să ia și alt canon, post și metanii și altele aseamene, cum va socoti arhiereul său. Iară de va blăstema și va huli și a doa oară, și vor mărturisi mărturii credincioase, atunce fără de nici o ertăciune i să ia darul. Iară mireanul carele va blăstema și va huli, acela se canonește 1 an să nu se priceștuiască, să facă și post, metanii și milostenii. *Postnicul.*

PRAVILE ÎMPĂRĂTEȘTI. PENTRU CELA CE ÎNJURĂ; CÎND LI SE VA DA PEDEPSĂ ȘI CÎND NU LI SE VA DA.

GLAVA 106.

Cela ce va înjura pre un om cînd nu va fi de față, acela se va pedepsi într-acela chip ca și cînd ar fi înjuratul de față. *Zac. 1.*

Cela ce va înjura și va ocărî pre cel mort, acela să se pedepsească nu așă tare cum ar fi cînd au fost viu. *Zac. 2.*

Cela ce-ș va rîde de altul arătînd muteaște, acela se va pedepsi ca și cînd l-ar fi înjurat și ocărît cu cuvîntul. *Zac. 3.*

Cela ce trimite pre altul să îndeamne pre neștine să înjure și să ocărască pre cineva, sau să-l pornească asupra cuiva să-l înjure, de pururea și acela se va certa ca și un înjurătoriu. *Zac. 4.*

Încă se va certa ca un înjurătoriu și cela ce se va învăța a treace de pururea pre lîngă casa vreunii mueri de cinste și va treace de multe ori tot cîntînd. Aceasta de-i și pare cuiva că iaste lucru micșor, iară așa acela să pedepsește și cu gloabă și cu alte pedepse trupești. *Zac. 5.*

Cela ce va înjura pre cela ce l-au înjurat, acela să se pedepsească ca un suduitoriu, iară așa puțintel mai iușor decît cela ce l-au suduit întîi. *Zac. 6.*

Cela ce va grăi omului cuvinte bune și le va grăi cu hiclenșug de-l va batjocori, adecă va grăi peste piezi, acela se va pedepsi ca un suduitoriu. *Zac. 7.*

Cela ce va grăi cătră altul cuvinte sprînțare cu meșterșug într-alt chip, ca să nu se priceapă că-ș rîde, cum se-ar zice: cînd va zice cuiva că eu nu sînt fur, sau cînd va zice mult îm'pare rău unde țe-au făcut atîta rușine ca unui fur, și altele ca aceastea, acela să se cearte ca un suduitoriu. *Zac. 8.*

Cînd va grăi neștine cătră altul cuvinte de sudalmă și lui nu i-ar fi fost gîndul să-l mustre, ce să zice, ar zice în chip de glumă, acela să se cearte ca un suduitoriu, pentru că de pururea creade judecătoriul că și gluma iaste cu pizmă și, cînd glumește, atunce-ș face rîs de-l mustră ca să nu se priceapă că-l suduiaște; mai vîrtos cînd va fi firea omului și învățătura pre fiece cuvînt tot să suduiască, sau cînd va fi neștine și țăran prost. *Zac. 9.*

Cînd va jura cela ce-au suduit cum n-au suduit într-adins pre neștine, atunce judecătoriul va socoti de va fi acel om deprins cu aceale cuvinte *Zac. 10.*

dă le grăiaşte de pururea, şi nu suduiaşte pre nimenile, atunce poate că va creade judecătoriul jurămîntul lui; iară de vor fi cuvinte de sudalmă, atunce nu-i va creade jurămîntul, ce-l va pedepsi ca pe un suduitoriu şi nu va băga seamă jurămîntul lui.

Zac. 11. De va zice neştine altuia: tu ai barbă mare, — de aceasta trebue judecătoriu lui să socotească căce că iaste cuvînt ce să prinde şi drept sudalmă şi nu drept sudalmă, pentru că aceastea cuvinte să chiamă ca nişte izvoade, şi judecătoriul mai bine creade cum să fie fără de sudalmă. Drept aceaia nu se va pedepsi atunce acela ce-au zis acealea cuvinte.

Zac. 12. Cînd nu va fi fost mai demult vrajbă între accla ce-au suduit şi între cel suduit, atunce cuvintele se socotescu mai spre gînd bun decît rău.

Zac. 13. Cînd va sudui neştine pre altul glumind amîndoi, atunce acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 14. Cela ce va face niscare măscăriciuni de să rîză cetaşii lui, accla ca un suduitoriu se va pedepsi.

Zac. 15. Judecătoriul carele va înjura sau va bate pre cela ce va zice că nu-i place judecata lui cum l-au judecat şi va mearge de să va judeca la alt judecătoriu carele va fi mai mare decît dînsul, acela să se cearte ca un suduitoriu.

Zac. 16. De va fi neştine vreun om ca acela să aibă vreo mesereare şi de va zice cuiva vreun cuvînt de sudalmă pentru să tocmească pre ceia ce să ceartă înaintea lui, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 17. Dascalul carele-ş va bate ucenicul, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu, însă cîndu-l va bate cu măsură şi spre învăţătură. Şi stă acest lucru după voia judecătoriului să judece bătaia ucenicului, să vază: fost-au cu măsură şi spre învăţătură, au nu va fi fost. Pentru că de nu va fi cu măsură, atunce se va pedepsi ca un suduitoriu.

Zac. 18. De să va prileji vreunui filosof sau vreunui cititoriu de steale cînd va căuta în obrazul cuiva şi de-i va zice fur, atunce nu se va pedepsi ca un suduitoriu, pentru căce că de i-au şi zis fur, nu i-au zis pentru să-l suduiască, ce pentru căce că l-au cunoscut cu meşterşugul său cum iaste fur.

Zac. 19. Nu va putea feciorul, nice nepotul pînă a opta spiţă să ceară judecată să cearte pre tată-său sau pre moşu-său şi pre alte obraze ca aceastea pentru căce-l va fi suduit sau căce l-au bătut, căce că judecătoriul creade cum tatăl şi moşul şi alţii ca aceştea i-au mustrat şi i-au bătut spre învăţătură, iară nu spre răotate.

Zac. 20. Aceasta se socoteaşte cînd va fi bătaia şi vătămarea cu măsură, căce că de vor treace de măsură, atunce acela ce l-au bătut sau l-au vătămat se va certa trupeaşte. Şi stă acesta lucru în voia judecătoriului să legiuiască să vază fost-au cu măsură, au n-au fost acea bătae sau vătămătură.

Zac. 21. Feciorul ce-l va bate tată-său pespre seamă, măcară de-ară fi şi spre învăţătură, atunce de va vrea, poate să facă pre tată-său şi fără de voia lui să-i dea ce-i va fi partea şi să se desparţă de dînsul.

Zac. 22. Tatăl poate să îndeamne pre judecătoriul să cearte pre fiiu-său pentru sudalmă ce-l va fi suduit, măcară de-ară fi sudalma cît de micşoară.

Domnul, fără de certare şi fără de cuvinte de sudalmă, poate să îndrepteaze pe robul său spre învăţătură. *Zac. 23.*

Priatenul şi ruda de va sudui pe priaten sau pe rudă, atunce nu se socoteaşte că l-au suduit cu gînd rău ca cum l-ară sudui vreun striin. *Zac. 24.*

Cela ce va fi suduit pre cineva pentru pornirea mîniei sau de în sminteala limbii, acela să nu se cearte ca un suduitoriu, iară aşa se cade într-acel ceas ce-au suduit să-ş tocmească lucrul şi să se lase mai mic părîndu-i rău ce-au făcut, şi pocăinţa să fie de faţă şi să-ş ceară ertăciune naintea tuturor; iară de va lipsi vreuna dentr-aceastea, atunce certa-se-va ca un suduitoriu. *Zac. 25.*

Cela ce va mustra pre neştine, iară cel suduit va priimi sudalma şi va zice: eu am vrut de m-au suduit, — atunce cela ce-au suduit nu se va pedepsi. Şi aceasta se socoteaşte cînd va rămînea sudalma asupra obrazului celui suduit; iară de va treace sudalma şi la alt obraz, atunce acela de-al treilea obraz poate să meargă să pîrască la judecătoriu şi să-i folosească judecătoriul. Cum se-ar zice, să înjure neştine pe vreun copil, iară sudalma nu rămîne asupra copilului, ce treace la tată-său; atunce măcară că şi priimeaşte copilul sudalma, iară tată-său poate să meargă la judecătoriu să-ş ceară judecată. *Zac. 26.*

Aşijderea de va sudui neştine şi pre muiarea cuiva, atunce sudalma treace spre bărbatul ei. Şi de va sudui neştine pe vreo slugă, atunce sudalma iară treace la stăpînu-său. *Zac. 27.*

Cela ce va sudui pre omul cel domnesc, acela se chiamă cum au suduit pre domn; şi de-ară şi erta cel suduit, iară căce iaste om domnesc, domnul nu-l va erta, ce-l va pedepsi. *Zac. 28.*

Cînd va sudui neştine pre altul mult, iară el va tăcea şi va priimi sudalma, atunce de vreame ce va fi sudalma mare şi va fi şi cu lucru făcută şi cel suduit va fi şi bătut la trup dentr-acea sudalmă, atunce judecătoriul va pedepsi pre cela ce-au suduit măcară de-ară şi obicni cel înjurat sudalma; căce că judecătoriul creade cum cel înjurat de frică zice că priimeaşte sudalma, iară nu cu adevărat. *Zac. 29.*

Cela ce va trimite pre altcineva să înjure pre altul, iară el nu-l va înjura, acela nu se va pedepsi ca un suduitoriu. *Zac. 30.*

Cela ce va zice cuiva: eu sînt mai de cinste decît tine şi mai boiaren, — atunce acela se suduiaşte şi se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară de-i va zice: cinstit sînt şi eu ca şi tine şi boiaren ca şi tine, atunce nu se va pedepsi ca un suduitoriu, de vreame ce nu ia nemică den cinstea lui sau den boeriia lui, şi pentr-aceaia nu se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară de vreame ce acela ce va grăi acest cuvînt, el va fi mai mic decît acela ce aude acesta cuvînt, atunce se va pedepsi ca un suduitoriu. Iară aşa aceastea toate stau după voia judecătoriului să judece şi să adevereaze să vază sînt aceaste cuvinte de sudalmă, <sau> nu sînt. *Zac. 31.*

Un om ce ar fi în toată vîrsta şi va înjura pre cineva cu multe sudălmi şi în multe feliuri, acela tot cu o judecată se va judeca şi cu o pedepsă se va certa pentru toate. Iară cela ce va înjura pre altul în multe vremi şi de multe ori şi cu multe feliuri de sudalme, acela se va pedepsi cu multe certări. *Zac. 32.*

PENTRU SUDALME, CÎND SE VOR CHEMA MICI ŞI CÎND SE VOR CHEMA MARI.

GLAVA 107.

Zac. 1. De vreame ce am zis şi mai sus cum sudălmile să ceartă după voia judecătoriului, trebue acum să spunem în ce chip se cade să fie voia judecătoriului la lucruri ca aceastea, ce să zice la sudălmi. Că toată sudalma se socoteaşte în doao chipuri: sau mare, sau mică, dă pre aceaste lucruri ce stau pre împrejur, ce să zice pentru vina dentru carea se-au scornit şi se-au făcut sudalma, spre obrazul celui suduit, să vază ce fel va fi, mare au mică; sau şi locul în carele s-au făcut sudalma, sau în ce vreame, şi altele ca aceastea. Dece dentr-aceastea lucruri să ia seama să cunoască carea e sudalmă mare şi mică, şi aşa judecătoriul poate pre voia lui să cearte pre cela ce suduiaşte.

Zac. 2. Sudalmă şi ocară mare iaste cînd se face şi cu lucrul într-acesta chip: cînd va tăia neştine barba altuia.

Zac. 3. Sudalmă mare iaste cînd va fi neştine dăruit cuiva vreun dar den naintea a mulţi oameni şi încă-i va fi făcut şi zapis să fie a lui să-l ţie, iară apoi să nu-l dea.

Zac. 4. Încă se chiamă sudalmă mare şi ocară, pentru carea-ş piarde feciorul moşiia părinţilor săi.

Zac. 5. Cuvîntul cel de sudalmă mai rău întărîtă pre om decît cînd l-ai bate cu un toiag.

Zac. 6. Cela ce să va atinge de trupul cuiva cu mînie, de-l va împinge sau-l va strînge, aceaia încă se chiamă că l-au suduit sudalmă mare.

Zac. 7. Cîndu-ş va sparge neştine hainele de mînie şi va înjura pre altul, atunce încă se chiamă că face acela sudalmă mare.

Zac. 8. Mai mare iaste sudălma cînd suduesc mulţi decît cînd ar sudui numai unul.

Zac. 9. Mai mare sudalmă se chiamă cînd va sudui neştine pre altul la vreun loc ca acela de cinste, unde vor fi mulţi oameni strînşi, cumu e în mijlocul tîrgului sau la vreun praznic.

Zac. 10. Sudalma carea se va face în tîrg iaste mai mare decît ceaia ce s-ar face la sat.

Zac. 11. Mai mare iaste sudalma cînd suduiaşte neştine pre altul înaintea a oameni mulţi, decît cînd l-ară sudui să fie numai ei singuri.

Zac. 12. Cela ce va sudui pre neştine înaintea judecătoriului, într-acel ceas se va certa.

Zac. 13. Cela ce va sudui pre omul dă besearică, popă sau diacon, acela face mare sudalmă.

Zac. 14. Cela ce suduiaşte pre boiarenul carele are boerie, acela se socoteaşte în locul judecătoriului, acela atunce face mare sudalmă.

Zac. 15. Cela ce suduiaşte pre omul cel domnesc, acela face mare sudalmă.

Zac. 16. Cînd va sudui neştine pe vreo muiare şi cu acea sudalmă înmicşorează cinstea aceii fămei, acela face sudalmă mare.

Zac. 17. Sudalma carea se va face în besearică, aceaia iaste foarte mare.

Zac. 18. De va da neştine cuiva o palmă peste obraz, aceaia nu se chiamă sudalmă mare; iară de va fi la vreun loc mare ca acela cum am zis mai

sus, atunce iaste mare. Cum au fost odată un boiaren carele fu scos şi gonit den locul lui doao luni, căce au dat numai o palmă în besearică unui rob al judecătoriului acelui loc, numai căce că-i zisease: au nu ne vezi? Iară de să va prileji vreun om de jos să dea palmă vreunui boiaren, atunce acela face sudalmă mare.

Cela ce va lovi pre altul cu pumnul sau cu toiagul sau cu fune sau cu nuia sau cu altele de aceastea, şi de nu se va înfla sau de nu va face vînătare sau sînge, atunce aceaia nu se chiamă sudalmă mare; fără numai de să va face spre un obraz ca acela mare, sau de va fi lovit în besearică la vreamea sfintei liturghii, sau de să va prileji în curtea domnească, căce că şi atunce se va chema sudalmă mare. *Zac. 19.*

Cela ce va mearge la casa altuia de-l va sudui, acela încă face sudalmă mare. *Zac. 20.*

CÎND VA PUTEA SCĂPA DE CERTARE CELA CE ÎNJURĂ, CA SĂ NU SE CEARTE. CĂ VA SCĂPA NUMAI CÎNDU-Ş VA DA SEAMA CUM CUVINTELE CE-AU ZIS DE L-AU MUSTRAT SÎNT ADEVĂRATE.

GLAVA 108.

Cela ce va sudui pre altul zicîndu-i cuvinte tot adevărate pre cale, după cum va fi făcut, acela va şovăi cum va putea şi va scăpa de certarea sudălmii. *Zac. 1.*

Cela ce va zice vreunii mueri curvă, carea adevărat mainte va fi fost curvă, iară dup-aceaia se va fi înţelepţit şi va fi atunce muiare de cinste, acela iară nu se va pedepsi. *Zac. 2.*

Cela ce va zice cuiva că e afurisit sau copil, neştiind pre cel afurisit că s-au ertat şi pre celalalt l-au făcut adevărat fecior pre leage, acela iară nu se va certa ca un suduitoriu. *Zac. 3.*

De va zice neştine cuiva hain, carele mai de mult adevărat va fi fost hain, iară apoi-l va fi ertat domnu-său şi-l va fi priimit iarăşi în cinstea dentîi, atunce acela de-i va fi zis hain căce au fost mai nainte vreame, ce să zice de-i va fi zis: tu ai fost hain, acela nu se va certa ca un suduitoriu; iară de-i va zice dentr-acesta an, cum se-ară zice, tu eşti hain, atunce se va certa. *Zac. 4.*

Cînd va sudui neştine pre altul şi-l va ocărî, atunce de va putea arăta cum cuvintele cealea ce i-au zis de ocară sînt adevărate, pentru carele poate să ia şi certare, atunce acela ce l-au suduit nu se va certa. Cum se-ară zice de va zice neştine cuiva cum iaste fur sau preacurvariu sau şi altele ca aceastea şi le va arăta cum sînt adevărate, atunce suduitoriul nu se va certa, ce se va certa cel suduit. Iară de va zice neştine altuia: sfrenţite sau gîrbove sau altele ca aceastea, acela de-ară şi arăta acest lucru să fie adevărat, iară aşa tot se va certa cela ce va fi ocărît ca un suduitoriu, pentru că nu să pot pedepsi niceodată stricaţii şi beteagii şi alţii ca aceia. *Zac. 5.*

Cînd va sudui neştine pre altul pe dreptate şi pentru căce i se cade să-l suduiască ca pe un vinovat, atunce acela nu se va certa; iară de-l *Zac. 6.*

va sudui fără de vină, atunce ca un suduitoriu se va pedepsi, măcară de-ar fi şi cum zice suduitoriul, adevărat; iară aşa, pentru firea şi mintea lui cea rea, tot să se cearte.

Zac. 7. Cela ce va arăta la judecată cum cutare mărturie ce mărturiseaşte împotriva lui nu iaste om de credinţă şi va înjura pre mărturie naintea judecătoriului, zicînd că mărturia lui nu iaste bună, de vreame ce el iaste preacurvariu şi iaste mincinos şi om cumu-i mai rău, atunce de va arăta aceastea cuvinte cum sînt adevărate, nu se va pedepsi ca un suduitoriu, iară de nu va arăta, el se va certa ca un suduitoriu ce face sudalmă mare.

Zac. 8. Cela ce va da vreun răvaş la mîna domniei şi va scrie într-însul hulă şi ocară împotriva cuiva, de vor fi aceale cuvinte adevărate şi de faţă, atunce acela nu se va pedepsi; iară de nu vor fi adevărate, se va certa ca un suduitoriu ce face sudalmă mare.

PENTRU CÎND VA PUTEA NEŞTINE SĂ MEARGĂ SĂ SE PLÎNGĂ LA JUDECĂTORIU ŞI SĂ PÎRASCĂ PENTRU SUDALMĂ CE VA FI SUDUIT NEŞTINE PRE ALTUL.

GLAVA 109.

Zac. 1. Sudalma ce va sudui neştine pre cocon mic, aceaia se socoteaşte c-au suduit pre tată-său. Drept aceaia poate tată-său să meargă la judecătoriu să se plîngă, măcar de nu l-ar mîna fiiu-său, ce numai ca pentru să se cearte cela ce va fi suduit pre fiiu-său.

Zac. 2. Aceasta se socoteaşte cînd coconul cel suduit încă nu va fi usebit de tată-său; iară de-i va fi fecior de suflet sau de-i va fi copil, atunce nu va putea să meargă la judecătoriu să-ş plîngă sudalma feciorului său.

Zac. 3. Feciorul nu va putea niceodată să pîrască la judecătoriu pre cela ce-au suduit pre tată-său.

Zac. 4. Cînd va sudui neştine pre fecior, atunce nu va treace sudalma pînă la tată-său, deaca nu va şti cela ce suduiaşte cum iaste tată-său viu.

Zac. 5. Sudalma robului iaste sudalmă stăpînu-său. Drept aceaia poate stăpînul robului despre partea lui să facă pîră la judecătoriu pentru sudalma robului său, măcar de-ar fi cît de micşoară sudalma. Şi aceasta se socoteaşte cîndu-l va sudui în pizma stăpînu-său, pentru să-i facă lui ruşine; iară de va fi suduit pre rob pentru vina lui şi nu se va atinge nemica de stăpîn, atunce nu se va pedepsi nice unul, nice altul.

Zac. 6. După voia judecătoriului stă acest lucru, să socotească acea sudalmă a robului, să vază: oare atinge-se de stăpînu-său, au nu se atinge.

Zac. 7. Bărbatul despre partea lui poate să pîrască la judecătoriu pre cela ce va fi suduit pre muiarea lui; aşijderea şi socrul pentru sudalma nurorii sale, şi ginerile pentru sudalma logoditei sale; şi încă, pentru sudalma unii feate logodite, poate să pîrască la judecătoriu tatăl ei şi logodnicul ei şi încă şi socru-său, de vreame ce sudalma ei, ce să zice a featei, treace şi pînă la dinşii la toţi, şi poate fiecarele de acei oameni ai featei tot cîte unul să meargă să pîrască la judecătoriu şi să cearte pre suduitoriu. Şi aceasta se socoteaşte cînd va fi ştiind suduitoriul pre aceştea pre toţi cum au făcut acea tocmeală şi cum iaste fata logodită.

Muiarea nu va putea să meargă la judecătoriu să pîrască pre cela ce va fi suduit de bărbatul ei, căce că sudalma bărbatului nu se chiamă sudalmă şi spre muiarea lui. *Zac. 8.*

Cela ce va sudui pe ispravnicul cuiva, aceaia sudalmă nu se chiamă cum aŭ suduit pre acela ce iaste ispravnic, ce pre stăpînu-său, fără numai cînd va sudui pe ispravnic şi să fie el de faţă, sau de-l va sudui la vreamea ceaia cînd se va apuca să fie ispravnic, sau de-l va înjura în pizmă pentru să facă ruşine stăpînu-său. *Zac. 9.*

Cela ce va înjura pre ucenic înaintea dascalului, aceaia se chiamă că înjură pre dascalu său. Drept aceaia dascalul despre partea lui poate mearge să pîrască la judecătoriu să-şi izbîndească pentru sudalma lui ce va fi luat pentru ucenicul lui. *Zac. 10.*

Cela ce-ş va sudui pre o rudă-şi, acela suduiaşte pre toate rudele sale cîţi vor fi dentr-acel neam, şi atunce fiecarele dentr-acel neam poate să meargă să pîrască la judecătoriu ca pentru să se cearte trupeaşte suduitoriul; iară aşa nimenilea dentr-acel neam nu va putea să roage pre judecătoriu cu bani ca să cearte pre suduitoriu pentru sudalma, ce numai el singur suduitoriul poate să facă aceasta, să se roage să se plătească cu bani. *Zac. 11.*

Cela ce va înjura pre om den clirosul beseericii, acela înjură pre vlădica şi pre besearică, şi atunce vlădica poate să iarte greşala lui ce-au făcut asupra episcopului şi a clirosului, iară greşala ce-au făcut suduind besearica, de aceaia nu-l va putea erta, ce se va certa ca un suduitoriu. *Zac. 12.*

Cela ce va înjura pre călugăr, acela înjură pre egumenul lui şi pre mînăstire şi atunce poate egumenul şi cu mînăstirea să pîrască la judecătoriu; fără numai de va fi călugărul dus pentru învăţătura cărţii cu voia egumenului, pentru că atunce cine-l va înjura nu înjură pre egumenul nice pre mînăstire. *Zac. 13.*

Poate călugărul să iarte pre cela ce au înjurat pre dînsul, iară nu poate să iarte pre cela ce-au înjurat pre egumenul şi pre mînăstirea lui. *Zac. 14.*

CÎND SE VA CHEMA SUDALMĂ, DEACA VA ZICE NEŞTINE ALTUIA MINŢI, ŞI CÎND NU SE VA CHEMA.

GLAVA 110.

Cela ce va sudui pre cineva pentru căce-l va fi suduit el întîi, acela nu se va certa, însă, cînd va fi sudalma celuia dentîi mincinoasă şi nu va putea să o dea de faţă, iar sudalma celuia al doile iaste adevărată; iară de va fi sudalma celui dentîi adevărată şi celuia al doile mincinoasă, atunce acela al doile se va certa şi nu va putea şovăi să zică, că: m-au suduit el întîi, de-aciia pentr-aceaia l-am suduit şi eu. *Zac. 1.*

Cela ce va sudui pre cineva apestit după ce-l va fi suduit el, acela nu va putea şovăi să zică că l-au înjurat căce l-au înjurat celalalt întîi, ce se va acela certa. *Zac. 2.*

Cine va înjura pre cineva zicîndu-i că bîrfeaşte, atunce acel cuvînt ce i-au zis că bîrfeaşte, de să va afla că iaste adevărat cum i-au zis, atunce *Zac. 3.*

acela nu se va certa ca un suduitoriu, iară de va fi zis întru deşert acest cuvînt şi se va afla că iaste el vinovat, atunce acela ce-au zis celuia că bîrfeaşte el, se va certa ca un suduitoriu.

Zac. 4. Cela ce va zice altuia: să mă erţi, că minţi, acela se va certa şi nu va putea scăpa cu acel cuvînt căce va fi zis: să mă erţi.

Zac. 5. Cînd se vor prici doi oameni şi va zice unul altuia niscare cuvinte reale asupra lui, cum să fie făcut niscare răuotăţi, iară cela-i va zice de faţă că bîrfeaşte, de nu vor fi adevărate cuvintele ceale de ocară ce i-au zis, atunce nu se va certa cela ce i-au zis că bîrfeaşte, iară de vor fi adevărate, atunce ca un suduitoriu se va certa.

Zac. 6. Cela ce va zice altuia că bîrfeaşte şi-i va da şi o palmă, măcar de-ar fi zis şi minciuni cel lovit, iară aşa cela ce l-au suduit se va certa pentru căce l-au lovit.

Zac. 7. Cînd va zice neştine altuia că bîrfeaşte şi el va fi grăind drept, atunce cela ce i-au zis că bîrfeaşte iaste datoriu între toţi oamenii să zică c-au bîrfit el singur, iară nu cela ce i-au zis el că bîrfeaşte.

Zac. 8. Cela ce va zice celuia ce-l va sudui că bîrfeaşte, apestit după sudalmă: bîrfeşti, — acela să va certa ca un suduitoriu.

PENTRU ERTAREA SUDĂLMII, CUM ŞI ÎN CE CHIP TREBUE SĂ SE FACĂ.

GLAVA 111.

Zac. 1. Sudalma se iartă uneleori cu cuvîntul, iară mai de multe ori se iartă şi cu tăcutul.

Zac. 2. Sudalma se chiamă ertată cînd se tocmesc amîndoao părţile şi se împacă şi dau mîna unii cu alţii şi încă de multe ori fac întărire şi cu jurămînt.

Zac. 3. Încă se iartă sudalma şi cu bani; iară aşa, cela ce iartă pre cela ce l-au suduit pentru căce-i dă bani, acela iaste de ocară şi de toată ruşinea.

Zac. 4. Cu tăcearea se chiamă că se iartă sudalma cînd cel suduit va face nişte seamne oarecarele, întru care lucru va putea cunoaşte cum dentru adîncul inimii lui arată cum să aibă prietenşug spre cela ce l-au suduit, măcară de n-ar arăta nice cu cuvîntul. Iară seamnele ertăciunii sînt aceastea: cînd va sudui neştine pre altul şi el se va face a nu-l auzi şi dup-aceaia cît de apestit nu-ş va mai aduce aminte că l-au suduit, şi mai vîrtos cînd vor avea amestecătură împreună; sau de vor mearge amîndoi pre o cale, sau de vor mînca sau vor bea împreună, sau de vor zice: bine-a-ţi fi unul altuia, sau de să vor desfăta şi vor glumi unul cu alalt.

Zac. 5. Cînd se va prileji cel înjurat şi cu cela ce l-au înjurat să dea mîna amîndoi şi să se sărute unul pre altul, cumu e la paşti cînd fac Hristos văscresne, atunce aceasta nu se va chema că s-au împăcat, fără numai de vor face aceasta într-altă vreame.

Zac. 6. Ertată se va chema sudalma cînd va auzi cel înjurat cuvinte bune şi de cinste den gura celuia ce l-au înjurat.

Zac. 7. Cînd va înjura neştine pre altul şi de se va atinge de trupul lui, cum s-ar zice să-l împingă sau să-l ţie şi să-l înjure, atunce nu se va putea

erta cu aceaste cuvinte ce scriu mai sus, ce trebue cîndu-l va erta să-l iarte cu cuvîntul şi den naintea a mulţi oameni.

Cela ce va erta sudalma celuia ce l-au mustrat au cu cuvîntul, au cu tăcearea, acela adevărat să ştie că nu va mai putea să pîrască la judecată să-i facă izbîndă pentru sudalmă ce l-au mustrat; ce-i va face judecătoriul cum i se cade şi-l va certa ca pe un vinovat cumu-i va veni judecata pe pravilă, cum dă învăţătură pravila. *Zac. 8.*

Seamnele carele scriu mai sus, acealea arată cum au ertat cel înjurat pre cela ce l-au înjurat mai nainte, pînă a nu întra acealea cuvinte în urechile judecătoriului; iară de-l va erta după ce va fi înţeles judecătoriul, atunce nu se chiamă ertată aceaia sudalmă. *Zac. 9.*

Cela ce va erta la boala lui sudalma carea-l va fi suduit neştine, acela de să va scula den boala lui, atunce nu va putea să pîrască la judecată pre cela ce l-au suduit să-ş izbîndească pre dîns. *Zac. 10.*

PENTRU CEIA CE GRĂESC DE RĂU ŞI MUSTRĂ SAU ÎNJURĂ PRE DOMNUL ŢĂRII, SAU PRE OAMENII BESEARICII.

GLAVA 112.

Cela ce va grăi rău de domnul locului aceluia şi-l va înjura cu mînie şi cu tot deadinsul într-acesta chip cît, de-ar putea, i-ară face toată răotatea, pre unul ca acela să cade să-l cearte, de vreame ce face lucru ca acela împotriva legii şi a pravilei. Şi nu se va certa numai cela ce grăiaşte rău de domn, de faţă de aud toţi, ce încă şi cela ce va grăi cît de puţin şi micşor cuvînt ce va fi de ruşine şi de hulă asupra domniei; şi acela se va certa, de vreame ce să află un lucru mare la toate pravilele pentru cela ce va grăi cît de puţin cuvînt rău împotriva domniei locului aceluia unde lăcuiaşte, de-ar fi orice feliu de om, ver fie mirean, veri călugăr, ver fiece om de în clirosul besearicii. *Zac. 1.*

Cela ce va sudui pre vlădica sau pre duhovnicu-său, aceluia se cade să se cearte. *Zac. 2.*

Sudalma ce va sudui neştine pre vlădica şi de să va atinge şi de besearică cu vreo hulă sau cu altceva lucru cu ruşine, atunce singur mitropolitul, ce să zice vlădica, să cade să-l cearte pre suduitoriu şi să-l afurisească; iară de va fi suduit numai pe vlădica, atunce vinovatul se va pîrî la judecătoriul cel mirenesc şi acolo se va certa. *Zac. 3.*

Oricare dascal, făcînd vreo învăţătură în sfînta besearică între tot nărodul, de va sudui sau va ocărî pe vreun vlădică zicîndu-i şi pre nume şi arătîndu-i de faţă şi ocărîle lui şi lucrurile ce va fi făcut, acela se va certa încă de-ar grăi şi într-alt chip, cu cuvinte acoperite, ce să zice cu tîlcuri ca acealea pentru să nu înţeleagă toţi, ce numai cei învăţaţi, aceia să cunoască şi să priceapă pre vlădica şi lucrurele lui, şi atunce iarăşi se va certa. *Zac. 4.*

Cela ce va huli pre patriarhul de faţă sau şi în taină, acela nu se va numai afurisi sau se va goni de în sfînta besearică şi să rămîe şi fără de cinste, ce încă şi ca un eretic se va pedepsi. *Zac. 5.*

Zac. 6. Cela ce va sudui pre domnul țărîi, acela de va fi nebun sau lipsit de minte sau beat de băutură sau de altă nebunie, acela nu se va certa, însă se cade să se arate lucrul și să se cunoască pre cuvinte ce va fi suduit sau ce feal de chip va fi fost sau ce feal dă nebunie va fi fost avînd, sau de beție; iară de va fi într-alt chip, atunce se va pedepsi foarte.

Zac. 7. Certarea celuia ce suduiaște pre domnul țărîi sau pre vlădica sau pre duhovnicul carele iaste ispravnicul lui, aceaia iaste după voia judecătoriului.

Zac. 8. Nu poate fiece judecătoriu cum va fi voia lui și cumu-i va părea lui să cearte pre cela ce va sudui pre domnul țărîi, ce să cade să scrie carte, să dea știre domnului cum și în ce chip l-au suduit; de-acia cumu-i va da răspuns și învățătură, așa într-acela chip să-l cearte și să-l pedepsească.

PENTRU CEIA CE ÎNJURĂ ȘI OCĂRĂSCU PRE NEȘTINE CU SCRISOAREA.

GLAVA 113.

Zac. 1. La capetele ce scriem mai sus zis-am cum sudalma se face și cu scrisoare, care sudalmă cu scrisoare să face așa: cînd va scrie neștine și va pune și niscare cuvinte de ocară și de sudalmă împotriva cuiva scriindu-i și numele lui și multe cuvinte reale și sudălmi asupra lui. Aceastea ocări cu scrisoarea se fac în multe fealiuri: uneori scriu hîrtii cu sudalme și cu ocări asupra cuiva și le aruncă pre ulițe sau în mijlocul tîrgului, unde sînt mai mulți oameni, pentru să citească mulți și să înțeleagă ocărăle lui; alții scriu și lipesc hîrtii pre ziduri sau pre părețî pre unde trec oameni; alții cu meșterșug de nu scriu numele omului, ce scriu niscare seamne ca acealea, ce deaca le aud, toți înțeleg și cunosc pentru cine grăiaște și pre cine ocărăște.

Zac. 2. Cela ce va face polojenii ca acealea cu ocări și cu sudălmi asupra altuia, aceluia să i se tae capul, după cum zic mulți dascali. Aceasta se socotește și se face cînd aceale scrisori și aceale polojenii cu sudălmi și cu ocări vor fi tocmite cu vicleșug ca acela asupra cuiva, ca să i se facă moarte aceluia om. Iară de nu vor fi așa reale și grozave ce vor fi mai iușoare, așa ca în chip de glume, atunce cela ce va fi făcut acel feliu de scrisori, se va certa după cum va fi voia judecătoriului, ce se zice cum va fi și omul acela ce-au făcut unele ca acealea și cum va fi și cel suduit și ocărît vor socoti. Dece au-l vor goni și-l vor scoate den moșiia lui și-i vor lua toate bucatele domnești, sau-l vor trimite la ocnă, sau va rămînea fără de cinste; care lucru iaste mai rău de toate, că nu-l creade nimenile ce grăiaște, nice să creade necăirea mărturiia lui, nice iaste volnic să dea ce are cui va vrea, nice să facă zapis cuiva, nice să moștenească ocina cuiva, și altele ca aceastea. Sau iarăși pre unul ca acela să-l poarte pre ulițe pren tot tîrgul, sau să pață altă pedepsă, după cum va fi voia judecătoriului; că are judecătoriul de pururea puteare la lucrure ca aceastea să cearte și cu moarte.

Cela ce va trimite pre altul să facă scrisori cu sudălmi şi cu ocări ca acealea asupra cuiva, sau de va sfătui pre altul ca să facă acest lucru, acela să se cearte tocma ca şi cela ce ar fi făcut el singur. *Zac. 3.*

Cela ce va face scrisori cu ocări şi cu sudălmi asupra cuiva şi va vrea apoi să şovăiască să zică cum l-au îndemnat cutarele şi acela i-au dat sfat de-au făcut acest lucru, iară el dentru sine n-ar fi făcut, atunce nemic nu-i va folosi aceluia, ce se vor certa amîndoi cu un feliu de certare. *Zac. 4.*

Cela ce va găsi vreo scrisoare cu sudălmi sau cu ocări asupra cuiva şi de nu o va sparge sau să o arză, ce o va arăta priatenilor săi sau cuiş va găsi, acela se va certa ca şi cela ce o va fi făcut; fără numai de o va fi făcut vreun om de cinste şi va fi scrisă cu dăscălie mare, de o va ţinea şi se va mira de aceale cuvinte tocmite cu filosofie; iară aşa, nice acela lucru nu iaste ertat să-l facă, de vreame ce iaste scris acolea cuvinte reale carele nu trebuesc să se arate între oameni. *Zac. 5.*

Cela ce va scrie virşuri sau va scoate cîntece pentru ocara cuiva, acela se va certa ca şi cela ce va scrie sudalme şi ocări, cum scrie mai sus, împreună şi cu cela ce le va cînta acealea cîntece sau altele ca aceastea; aceia toţi cu o certare se vor certa. *Zac. 6.*

Cela ce va unge ferestrile sau uşa cuiva cu scîrnă sau cu fiece grozăvie făcîndu-ş rîs de casa aceluia, acela să se certe ca şi ceialalţi. *Zac. 7.*

Cela ce va spînzura la uşa cuiva niscare coarne sau altceva stîrvu împuţit, acela să se cearte ca şi ceia ce scrie mai sus. *Zac. 8.*

Cela ce va lipi scrisoarea cea cu ocări la uşa sau la fereastra vreunui om de cinste, sau de o va lipi la curtea domnească sau la besearică, acela mai mult se va certa decît ceia ce scrie mai sus. *Zac. 9.*

Cela ce va zugrăvi chipuri de oameni cu ruşine şi cu ocară asupra lor, şi mai vîrtos cînd le va pune la vreun loc să vază mulţi, acela să se cearte ca şi ceialalţi. *Zac. 10.*

Cela ce va face răspuns scrisorii ce-au fost scris la dînsul cu sudalmă şi cu ocară asupra lui şi măcară de n-ară adaoge alte cuvinte, ce numai de-ar scrie cum cîte au scris sînt toate minciuni, atunce aceluia nu-i vor folosi acealea să poată scăpa de pedepsă, ce să va pedepsi ca şi cela ce scrie cartea cu ocări şi cu sudalme. *Zac. 11.*

Cela ce va vădi la judecătoriu pre cela ce scrie carte cu ocară asupra cuiva, acela va lua dar de la judeăctoriu şi-l va judeca judecătoriul cumu se cade, după cum va fi feliul omului cel suduit, sau în ce loc'l va fi suduit, sau în ce vreame. *Zac. 12.*

PENTRU OAMENII MIREANI, ÎN VREAME DE GOANĂ, DE-I VOR PRINDE ŞI-I VOR FACE PĂGÎNI, IARĂ APOI VOR VREA SĂ SE PREOŢEASCĂ.

GLAVA 114.

Canonul 11 al săborului de întîi porunceaşte: niscare oameni, zice, în vreamea goanei de-i vor robi şi se vor lepăda de numele lui Hristos, iară mai pre urmă se vor pocăi şi vor vrea să se preoţească, aceia să nu se hirotonească; că deaca vreame ce, după judecata sfinţilor şi dumne- *Săbor. 1, canon. 11.*

zeeștilor părinți, ei nu se preceștuesc, dar preoți cum se vor hirotoni? Aceasta foarte tare se apără de dumnezeeștile pravile, și poate de-i va face popi neștiind arhiereul, iară după aceaia de va afla de dînșii, atunce să li se ia darul și să n-aibă nice un folos pentru ce s-au hirotonit.

PENTRU CEIA CE IAU A DOA HIROTONIE; ȘI CARII TREBUE SĂ SE HIROTONEASCĂ A DOA OARĂ; ȘI CARII SĂ SE BOTEAZĂ A DOA OARĂ; ȘI PENTRU ARHIEREUL CELA CE-I E LUAT DARUL, DE I SE VA CĂDEA SĂ FACĂ HIROTONIE.

GLAVA 115.

Apostolii, 67. Canonul 67 al sfinților apostoli grăiaște: episcopul sau preotul și diaconul de să vor hirotoni de doao ori, atunce să i să ia darul și lui și celuia ce l-au hirotonit, fără numai de-i va fi hirotonia lui de eretiç; că pre cîți hirotonesc ereticii toți sînt nehirotoniți și pre cîți botează sînt nebotezați. Drept aceaia, va acesta canon, cîți se hirotonesc de eretici, să nu-i priimească, nice pre cei ce-s botezați de dinșii.

Zonara. Hirotonia ereticilor cliric nu face, nice botezul lor pre cine botează nu face creștin; ce numai să se hirotonească a doa oară fără dă nici o nevoie ceia ce s-au hirotonit de dinșii și să se boteaze a doa oară ceia ce s-au botezat de dinșii.

Răspunsul marei besearec. Iară pentru cîți se hirotonesc de arhiereu ce-i iaste luat darul, porunci patriarhul Țarigradului cu săborul, însă de vor fi știut ceia ce s-au hirotonit că arhiereul acela au fost fără de dar și ei se-au hirotonit de dînsul, atunce să fie și ei fără de dar și de-acia să nu se mai hirotonească a doa oară.

Întrebarea lui Methodie patriarh. De să va hirotoni preotul de arhiereul ce-i e luat darul, oare poate să slujască ceale preoțești, au ba?

Răspunsul lui Theodor Studit. Nu poate pomul pădureț plod bun face. Așijderea și arhiereul fără de dar nu poate face popi, nice alt lucru arhieresc, căce că arhierie n-are. Drept aceaia deaca vreame ce n-are arhierie, preoție nu poate da. Iară de va hirotoni pre cineva, acela e nehirotonit și liturghie să nu slujască, nice să facă nice o rînduială preoțească, căci că iaste mirean ca și mai nainte. Căce că arhiereul cel fără de dar n-are să dea darul preasfîntului duh celuia ce-l hirotonește, pentru că se-au luat de la dinsul căci au făcut rău și fărădeleage, și au rămas numai ca un călugăr prost. Un om ce are un lucru, el și dă, căce că are; dar de nu va avea, cum va da? Așa să socotești și pentru arhiereul ce-i iaste luat darul.

PENTRU CELA CE VA SĂ ZIDEASCĂ MÎNĂSTIRE SAU BESEARICĂ, ACELA SĂ NU FIE VOLNIC SĂ LE OBLĂDUIASCĂ NICE FĂRĂ DE VOIA ARHIEREULUI SĂ LE FACĂ.

GLAVA 116.

Săbor. 1 și 2, canon. 1. Canonul cel de întîi al săborului de întîi și de a doa oară zice că curat lucru, cinstit și bun au socotit sfinții noștri părinți a fi să se facă mînăstiri și besearici. Iară în zioa de astăzi rău să veade și să lucrează, căce că unii

oameni fac mînăstiri și besearici, de-acia-ș pun unealtele lor acolo, adecă închinu-ș unealtele sau bucatele sau altceva fiece. Deci acealea ce dau nu le dau mînăstirii sau besearicii, ce lui Dumnezău; ce însă ei apoi vor iară să le oblăduiască. Drept aceaia porunceaște acesta canon ca niminea să nu zidească mînăstire fără de voia arhiereului carele iaste întru eparhia lui locul acela, însă una ca să facă cumu-i obiceaiul, molitva la temelie și iară ca să scrie întru catastih toată isprava mînăstirii și să scrie într-însul și lucrurile sau bucatele cu carele vor să trăiască călugării, carele va să dea cela ce zidește mînăstirea. Și scriind acealea toate, atunce să pue acela catastih și hrisov la mitropolie sau la episcopie. Iar cela ce dă bucatele acealea la mînăstirea ce au zidit, carele le dă cătră Dumnezeu și sînt ale lui Dumnezeu, va canonul acesta și porunceaște ca să nu mai aibă voe pre dinsele, nice la mînăstire, nice egumen să se facă făr'de voia arhiereului, și nice pre altul să pue, ce toate să fie în mîna și în voia arhiereului, pentru că arhiereul are și ține pre pămînt locul lui Dumnezeu. *Zri.*

DE VA ÎNCHINA CINEVA NISCARE LUCRURE LA BESEARICĂ SAU LA MÎNĂSTIRE ȘI VA VREA APOI SĂ LE IA ÎNDĂRĂT. ȘI IARĂ SĂ SE ȘTIE CĂ LUCRURILE ȘI BUCATELE ȘI TOATE CE ARE MÎNĂSTIREA ȘI BESEARECILE SÎNT NESCHIMBATE ȘI NEMUTATE.

GLAVA 117.

Cîte lucrure de-ar da neștine la besearică sau la mînăstire, ori vie, grădini, moșii, sau alte haine, mutate sau nemutate, — mutate să chiamă dobitoace, căce că se mută de îmblă, iară nemutate se chiamă avuția, căce că ca singură nu se poate muta pînă nu o mută altul —, aceastea toate lui Dumnezeu le-au dat, și sînt nemutate și nescoase și nerîdicate în vecie, și niminea nu mai poate de-acia să le scoață de acolo de unde s-au închinat. Iară de va îndrăzni cela ce le-au pus, sau feciorii lui sau altul de în rudenie sau de în moșneanii lui să ceară să le ia să le înstriineaze de la besearica lui Dumnezeu, sau toate, sau o parte de într-însele, acela să se dăsparță dă besearica lui Hristos și să se canonească ca furii de sfinte. *Gherman Țarigrădeanul.*

Iară pentru averile și dreptările ce-s pre leage și mai nainte vreame închinate și date, dumnezăiasca leage și pravila porunceaște că nice multă vreame a anilor, nice veacure le închid sau le opresc, ce foarte tare și mai vîrtos trebue să stea nemișcate și nesupărate în vecie; pre socotință și pre judecată să le ție mînăstirile și besearecile, cum am zis mai sus, măcară de-ar treace și ani mulți și vremi. *Leagea.*

PENTRU BĂRBATUL SAU FĂMEAIA CARII VOR SĂ MEARGĂ LA CHIPUL CĂLUGĂRESC, PÎN-ÎN CÎTĂ VREAME TREBUE SĂ SE ISPITEASCĂ; ȘI FĂRĂ DE STAREȚ SĂ NU SE TUNZĂ.

GLAVA 118.

Canonul 5 al săborului de întîi și al doile zice: de multe ori unii oameni, de scîrbă, sau și de alte patime, numai cît fără de veaste se îmbracă întru dumnezăescul și îngerescul chip și se fac călugări. De-acia *Săbor. 1 și 2, canon. 5.*

nu pot să stîrpească osteneala și lucrul carele vor să lucreaze și să se osteneaască ceia ce merg în ceata călugărilor, ce le pare rău și leapădă și călugăria și-ș vin în tocmeala lor cea de mai nainte, adecă mirenească. Drept aceaia porunci acest sfînt și a toată lumea săbor ca pe nimenea să nu facă călugăr fără de ispită, iscodire, căutare și cercetare. Și ispita lor să se facă în trei ani; și cu haine mirenești, iară nu cu călugărești. Dece de vor arăta lucrure bune și viață bună, atunce să ia chipul îngeresc, iară de nu se vor arăta în lucrure bune, ce vor vrea să iasă de în mînăstire, să se întoarcă iarăș în lume, atunce aceia să n-aibă nice un canon.

Zri. Iară de să va afla cineva întru mare boală și va vrea să ia chipul, acela să nu se apere pentru vreamea carea n-au făcut să se ispitească, adecă pentru cei trei ani.

Zri. Iară de să va afla un om smerit și va vrea să se călugărească și-l vor mărturisi oamenii mireani că iaste dăstoinic de călugărie, atunce să se ispitească numai 6 luni, de-acia atunce să se tunză.

Titla 1 a Nearalelor. Muiarea carea va vrea să se călugărească și-i iaste voia să-ș lase bărbatul, aceaia să se ispitească cu deadinsul 3 luni, să nu cumva să o fie bătut bărbatul, sau pre altul o au scîrbit, de-acia pentru frica, sau de mînia ei va să-l lase, să se facă călugăriță.

Semnează. Așijderea și alte fămei carele vor să ia chipul ispitescu-le și pre acealea 3 luni. Dece de vor putea petreace într-acea tocmeală dumnezăiască, atunce se tund cu stareță, să aibă al lor, carele va să le ție supt mîna sa, adecă stariția călugăriția.

Caută. Iară cine va îndrăzni să tunză călugăr sau călugăriță fără de stareț, aceluia să i se ia darul sau cinstea, căce au tuns dobitoceaște, iară cela ce s-au tuns să se pue în mînăstire și supt mîna a mai mare cu putearea și cu voia arhiereului.

PENTRU CĂ NIMENELEA N-ARE PUTEARE SĂ FACĂ CĂLUGĂR FĂRĂ DE VOIA ARHIEREASCĂ; ȘI PENTRU POPA MIREAN CA SĂ NU FACĂ CĂLUGĂR.

GLAVA 118.

Săbor. 6, canon. 40. Canonul 40 al șaselui săbor grăiaște: fără de voia arhiereului locului niminea să nu tunză călugăr. Iară cela ce va să se călugărească, măcar de va fi și de zeace ani, să nu-l gonească, ce într-alt chip pre acela să nu-l priimească la viața călugărească fără numai după ispita și întrebarea arhiereului, căce că n-au dăspărțit pre tot omul carele va fi de 10 ani, să se tunză acela fără de ispită.

Nearaoa lui Leu Înțeleptul. Iară nearaoa împăratului chir Leu Înțeleptul porunceaște: de 16 ani neapărat să se tunză cela ce va să se facă călugăr, după al optsprăzeacele canon al marelui Vasilie.

Săbor. de la Nichea. Iară pentru popa mirean, ca să nu facă călugăr, tocmirea săborului de la Neochesaria grăiaște: popa mirean, zice, n-are voe, nice se cade, nice e lucru cinstit, nice se cuvine să facă călugăr, pentru că, un lucru ce n-are, cum va putea cătră altul să-l dea? El călugăr nu iaste, dar călugăr cum va putea să facă?

PENTRU PODOABA CĂLUGĂREASCĂ ȘI A CĂMILĂVCII; ȘI CE ÎNCHIPUIAȘTE CÎND ZIC CĂLUGĂRII METANIE; ȘI PENTRU CE SĂ CHIAMĂ CĂLUGĂRUL CĂLUGĂR.

GLAVA 120.

Dumnezăeștii învățători.

Îmbrăcămintele călugărilor sînt aseamene lăcuitoriului de în pustie și Botezătoriului Ioan, că era îmbrăcămintea lui de păr de cămilă și brîul de curea pre mijlocul lui, carele era haine de jale; iară mantia și tinderea ei arată și închipuiaște arepile îngerilor, că chipul călugărilor să chiamă chip îngeresc; iară cureaoa, adecă brîul carele strînge trupul închipuiaște moartea patimelor cu postul și cu ruga; și zice că stau vitejaște și încinși vîrtos împotriva patimelor și împotriva dracilor. Dece brîul acela trebue să-l aibă călugării de păr, iară unii-l fac de curea.

Caută.

— Iară cămilavca închipuiaște pentru măria deșartă, adecă slava cea deșartă, carea aruncă înapoi; aceaia închipuiaște τψιεσλακΐα [1]) sau măria cea deșartă și lepădarea lumii de carea se-au lepădat și nu mai au alt nemica, nice să mai amestecă în lucrurile lumești. Iară ceale doao aripioare ale cămilavcii, carele vin denainte, acealea închipuesc că altă nădeajde nemică n-au fără numai nădeajdea lui Dumnezeu ca să spăsească pre dinșii, și-ș lasă la Dumnezeu hotarul vieții lor, cum am zice: în mînile tale rînduiala mea și către tine rîdicaiu-mi sufletul, ce să zice: eu nu mai oblăduesc pre sufletul mieu, că a ta suflare iaste.

Ce iaste cînd zice călugărul metanie.

— Iară pentru metania, să știți că metania, adecă cînd zic noao preoții sau călugării metanie, atunce închipuiaște că trebue să ne pocăim de ceale păcate ce-am făcut ca niște oameni; pentru că nimenea nu e fără de păcate, fără numai unul Dumnezeu carele păcate n-au făcut, nice se-au aflat minciuni, nice viclenie în gura lui, cum zice-dumnezeescul apostol.

Zri.

— Iară pentru ce se chiamă călugărul călugăr, căce că singur către Dumnezeu grăiaște noaptea și zioa.

PENTRU IEROMONAH, ADECĂ POPA CĂLUGĂR, ȘI CĂLUGĂRII, CA SĂ NU ȘAZĂ ÎN LUME; ȘI PENTRU CARE VINI ES DE PRE ÎN MÎNĂSTIRI.

GLAVA 121.

Mathei.

Proștii mireani deaca se fac călugări și ieromonahii, aceia n-au ertăciune nicecum să se afle vreunul pre la beseareci carele-s în lume; numai ce să șază pre în mînăstiri unde se-au tuns; pentru că besearecile și noriile carele sînt în lume se-au dat să le ție popii mireani carii sînt ai lumii, iară ieromonahii carii sînt în lume și slujesc pre la besearici, aceia sînt păgîni fără leage și afar' dă dreptate. Drept aceaia poruncim să se gonească de în lume; iară și ei și încă și ceia ce-i priimesc și cîți vor lua de la dinșii blagoslovenie sau sfinție să fie afurisiți pînă se vor părăsi.

[1]) „Deșertăciune".

Caută de vezi judecata împărătească.

Iară judecata împărătească, tocmeala 29, a treilea title a cărții Condicului dentîi porunceaște așa: popa călugăr și călugărul prost de la mînăstirea lor, zice, să n-aibă nice o slobozie să iasă și să meargă în lume, făr' numai cînd trebue mînăstirii și trimeate pre dinșii soli sau în poslușanie ca să vază treaba și lucrul mînăstirii, iar deaca-l vor obîrși, iar să se întoarcă de grabă la mînăstire. Iară de va fi în lume cu mireanii, aceia să fie afurisiți și nepriceștuiți și afară dă beseareca lui Hristos pînă se vor întoarce la mînăstire, atunce să se iarte.

Semnează să știi.

Insă dumnezăeștii părinți ai săborului de 1 și de al 2, la al patrulea canon al lor, zic așa: că arhiereul, ca un oblăduitoriu, ce să zice ca un purtător de grija spăseniei oamenilor domnului, aceluia de va trebui întru eparhia lui de folosința și spăsenia creștinilor și va ști ve într-o mînăstire sau vreo chilie pe vreun îmbunătățit om duhovnic, carele va putea să înfolosească și să spăsească sufletele oamenilor; de unul ca acela nu iaste nice o apărare a eși de în mînăstire și să meargă în lume. Așijderea și ceia ce-l priimesc n-au nice o greotate a afurisaniei. De-acia însă mai au slobozie arhiereii și de aceasta, după socoteala dumnezăeștii pravile, ca să aibă pre la besearecile lor, adecă pre la mitropolii și pre la episcopii, ieromonahi și călugări proști, ca să slujască arhiereilor cum se cade și cum iaste cinstea arhierească, cum grăiaște dumnezăescul și marele Vasilie.

Postnicul.

Iară pentru vinile ce es călugării de în mînăstiri și nu se canonesc sînt aceastea: întîi dă va fi egumenul eretic, a doa de va fi calea muerilor să treacă pre în mînăstire, a treia de vor învăța carte copiii mireani sau meșterșug în mînăstire.

PENTRU BOLNAVII CARII SE FAC LA MOARTEA LOR CĂLUGĂRI ȘI PENTRU CĂLUGĂRUL CARELE NU-Ș CITEAȘTE TOATĂ SLUJBA ȘI PRAVILA LUI.

GLAVA 122.

Valsamon.

De să va face neștine călugăr la sfîrșenia vieții lui, acela într-un lucru el se socotește călugăr, iară într-altul nu se socotește, pentru că tunderea călugărilor iaste al doilea botez; și de va trăi acel bolnav carele se-au făcut călugăr la moartea lui și va arăta pocaanie și lucrure ce plac lui Dumnezeu ale călugăriei, de bine; iară de să va fi pristăvit acel bolnav deac-au luat chipul, atunce priimește pre dinsul Dumnezeu în loc de călugăr ca și cum ar fi luat chipul cînd au fost sănătos; că sărută sfinții, și pre cîți iau tunderea călugăriei la sfîrșenia vieții lor, și după cum zice dumnezeescul glas: în chipul ce te vei afla cînd ai murit, într-acela te priimesc, sau dă vei fi avut preoție sau călugărie, sau mirean dă vei fi fost.

Caută să știi.

Zic unii că vor să se facă călugări și să lasă și de carne, iară apoi ei n-au ajuns să ia chipul călugăriei; de aceia să știi că i-au priimit Dumnezeu ca pe niște mireani, căce că au vrut să se facă și nu s-au făcut.

Postnicul.

Iară călugărul carele nu-ș citește ceasurile sale și toată slujba sa, ca pe un mortu-l socotește Dumnezeu și striin de către sfinția sa; însă se canonește cum va socoti duhovnicul lui.

PENTRU CĂLUGĂRUL SAU CĂLUGĂRIȚA DE SĂ VOR ÎNSURA, SAU SCHIMNICUL SAU NESCHIMNICUL DE VA CÙRVI.

GLAVA 123.

RASOFORU- RASOFORA

Călugărul sau călugărița de vor lepăda sfîntul chip și se vor însura, aceaia nu se chiamă însurare, ce curvie, sau mai vîrtos a zice preacurvie; pentr-aceaia să fie afară dă besearica lui Hristos și afurisiți pînă-ș vor veni spre pocaanie să se dăsparță, după a șaselea canon al marelui Vasilie. Iară de să vor tîmpla a muri în păcat fără pocaanie, să nu îngrupați pe dinșii, nice să-i slujiți, nice să-i pomeniți, pentru că sînt striini de cătră creștini. *Postnicul.*

Iară canonul 16 al patrului săbor grăiaște: dă se va întîmpla a fi aceasta, să ia călugărul călugăriță, toată putearea se dă arhiereului locului să le facă ispravă să dăzleage păcatul și să-i ușureaze de în canon, cum va înțeleage, deaca se vor despărți. *Săbor. 4, canon. 16.*

Și canonul lor iaste ca al curvarilor, metanii și post și altele aseamene acestora. Dece iubirea de oameni și a vindecării se roagă, că darul ca acesta și putearea are arhiereul de la Dumnezeu, cîtę de va dăzlega pre pămînt, dăzlegate sînt și la ceriu. *Marele Vasilie.*

Călugărul carele va lepăda sfîntul chip și nu va vrea să-ș vie întru pocaanie să se îndrepteaze, pre acela nice să-l bage în seamă cineva, nice să se ameastece cù dinsul, nice să-i grăiască, ce numai tot să-l blasteme și să-i zică anathema. *Nichifor Țarigrădeanul.*

Călugărul schimnic carele va curvi, acela se canoneaste ca un preacurvariu, adecă ani 15; iară neschimnicul ca un curvariu, adecă ani 7. *Postnicul.*

PENTRU CEIA CE HICLENESC ȘI CALCĂ CINUL ÎNGERESC, CE SĂ ZICE CĂLUGĂRESC, ADECĂ PENTRU CEIA CE-Ș LEAPĂDĂ CĂLUGĂRIIA.

GLAVA 124.

Hiclean și vrăjmaș cinului călugăresc se chiamă cela ce se-au făcut călugăr și nu de tot, ce numai ce-au fost îmbrăcat hainele, iară dup-aceaia va lepăda rasele și se va face iarăș mirean. *Zac. 1.*

Cela ce va eși de în mînăstire fără de voia și știrea egumenului și de să va fi îmbrăcat într-alte haine, mirenești, și-ș va fi ascuns potcapocul și cămilavca și altele ca aceastea, acela se chiamă hiclean și hain cinului și chipului călugăresc. *Zac. 2.*

Călugărițele carele vor eși de în mînăstire și vor îmbla pre în lume fără știrea vlădicăi locului aceluia, și acealea sînt ca și călugării. *Zac. 3.*

Cela ce-ș leapădă hainele călugărești vrînd să șovăiască, să zică că îmblă pentru învățătura, ca un hiclean, acela să se afurisească. *Zac. 4.*

Popa și diaconul, de să vor însura după ce le vor muri fămeile, aceia sînt ca și cela ce leapădă călugăriia, și fac prepus cum să fie eretici. Drept aceaia trebue să se ispitească. Deci de va fi crezînd cum are puteare preotul sau diaconul să se însoare, atunce ca pe un eretic să-l cearte; iară de nu *Zac. 5.*

va avea acesta gînd, atunce se va pedepsi numai ca şi cela ce leapădă călugăriia. Şi iarăş, de-ş va goni muiarea şi va pleca iarăş la besearică, atunce iar să-l socotească cu blîndeaţe şi cu milă. Care lucru de nu va face de bună voia lui, atunce şi cu sila şi fără de voia lui besearica va să-l facă, şi deaca nu va vrea, atunce-l vor băga în temniţă sau-l vor închide într-o mînăstire de va şedea întru toată viaţa lui.

Zac. 6. Călugărul, de nu-ş va purta mantiia în chilie-şi sau cînd va mearge la bae sau şi într-alt loc ascuns, acela nu se va certa, nice se va chema ca cela ce leapădă hainele călugăreşti.

Zac. 7. Cela ce va scoate de în mînăstire pe vreunul de ceia ce ispitescu să se facă călugăr, aceluia capul să i se tae.

Zac. 8. Cela ce va îndemna pre altul să leapede rasele, capul să i se tae.

Zac. 9. Cade-se în toată vreamea să priimească besearica pre cela ce va lepăda călugăriia; iară aşa, adevărat niceodată nu va putea fi egumen, fără numai cîndu-l va blagoslovi patriarhul.

Zac. 10. Călugărul sau popa sau diaconul de să va îmbrăca cu haine mireneşti cînd va mearge pre un drum, aceia nu se chiamă c-au lepădat călugăria, nice se vor certa.

Zac. 11. Călugărul ce vă eşi de în mînăstire şi va lăcui la ţară pentru să-ş hrănească părinţii, acela nu se chiamă că se leapădă de călugărie deaca nu-i va putea hrăni într-alt chip şi deaca va fi şi cu voia mai marelui mînăstirii.

Zac. 12. Cela ce-ş va lăsa cinul său şi se va apuca de alt cin mai cu nevoe şi mai cu rea petreacere, acela nu se va chema că hiclenească mînăstirea şi besearica, cum se-ară zice cînd se va face călugărul schimnic sau sihastru în pustii.

PENTRU PEDEPSA CELORA CE SĂ LEAPĂDĂ DE CINUL ÎNGERESC, CE SĂ ZICE CARII-Ş LEAPĂDĂ CĂLUGĂRIIA, ACELORA CE CERTARE LI SE VA DA.

GLAVA 125.

Zac. 1. Cela ce va hicleni cinul şi chipul călugăresc, ce să zice va lepăda călugăriia, de nu-i va fi fost citite molitvele de călugărie, acela nu se va afurisi, iară de va fi purtînd hainele, ce să zice rasele, cu molitve, atunce să-l afurisească. Şi de va fi un an într-acea afurisanie şi nu se va întoarce către mînăstire, atunce face prepus să fie eretic. Drept aceaia să se ispitească şi să-l muncească şi să-l cearte ca pe un eretic. Şi rămîne şi fără cinste; şi cela ce-i va strica ceva, pre acela nu-l va putea pîrî la judecătoriu, nice i se prinde mărturiia unde grăiaşte, ce iarăşi se afurisească; şi de va sta cu pizmă într-acea afurisanie, atunce să-l dea la judecătoriul cel mirenesc, să-l cearte.

Zac. 2. Cînd se va pocăi cela ce va fi lepădat călugăriia, şi de-l va priimi vlădica sau egumenul lui, acela de va fi avut cinste de la besearică, ce să zice preoţie, atunce nu va putea să se mai apuce de cinstea ce-au avut, doară numai cu voia şi cu blagoslovenia patriarhului.

Zac. 3. Toată avearea celuia ce-au lepădat călugăriia va rămînea la mînăstirea de la carea au fugit cînd ş-au lepădat călugăriia.

PENTRU CĂLUGĂRIȚĂ, SAU MIREANĂ, DE VOR FI SUPUITOARE SAU VOATRE.

GLAVA 126.

Dă se va afla și se va mărturisi călugărița că iaste supuetoare, într-acel ceas să fie striină și gonită de la besearica lui Hristos și de în ceata călugărițelor și scoasă de în mînăstire ca o părtașă a satanii și a tuturor îngerilor lui. Că nu numai pre dinsa au pierdut și s-au dat satanei, ce încă și pre alții mulți. Însă domnul nostru Isus Hristos adevărat iaste milosîrd, milostiv și iubitor de oameni și pentru păcătoși se-au pogorît pre pămînt, și nu e nice un păcat carele va putea birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Drept aceaia de-ș va veni spre pocaanie și se va întoarce cu toată inema fără de nice o viclenie și fără de pizmă, atunce priimește-o și o canonește ani 5 să nu se cuminece, sau și mai puțin, după cumu-i veri vedea voia și cum va părea și arhiereului. Iară de va fi mireană, ani 3; iar de să va pocăi cu toată inema, să se canonească doi ani. *Ioan Kitros.*

PENTRU CERTAREA SUPUITORIULUI, CUM ȘI ÎN CE CHIP SE CADE SĂ FIE.

GLAVA 127.

De vreame ce greșala supuitoriului iaste mai rea decît greșala preacurviei, și se ceartă pre multe locuri cu multe feliuri de pedepse, după cum va fi obiceaiul al fieșcărui ținut. *Zac. 1.*

O seamă de pravile scriu să se tae capul supuitoriului, mai ales cînd va îmbla votrind de față, de-l vor vedea toți, și nu o dată, ce de pururea. *Zac. 2.*

Alte pravile zic să gonească pre votru și să-l scoață dentr-acel oraș sau sat, unde va fi făcînd votriia; altele zic să-l scoață de tot de pre locul și dă pre eparhiia acelui judecătoriu, carii vor fi de dinsul ascultători. *Zac. 3.*

Alte pravile zic să-l cearte după cum va fi voia judecătoriului, ce să zice să-l bage în ocnă sau să-l poarte pre uliță cu pialea goală și să-l bată. *Zac. 4.*

Den afară de aceaste certări carele se dau supuitoriului, acealea de pururea, încă să și mai adaogă doao lucruri legiuite de ispravă: unul iaste cînd rămîne fără de cinste, ce să zice de ocară și de rușinea ceștii lumi, și de-aciia n-are nice o credință nice într-un loc. A doilea, ori cîte tocmeale va face cu cineva pentru fiece lucru ce ar fi de dobînda lui, acealea nu sînt nice unele drept nemica, ce la judecată toate sînt stricate și fără de ispravă, ca unui om de ocară, căruia nu-i ține nimenilea în seamă cuvîntul ce grăiaște, ce iaste tot de rușine oriunde mearge. *Zac. 5.*

Cela ce va găsi pre muiarea lui făcînd preacurvie și-i va răbda greșala și va lăcui iarăși cu dinsa, macară că se chiamă votru, iară acesta feliu de votrie nu se va certa cu acest fel de pedepse ce am zis, căce că-i e destul și-i ajunge cît rămîne cu rușinea în obraz. *Zac. 6.*

Supuitoriul vreunii mueri cu bărbat sau a vreunii mueri de cinste, cîtu-l vor prinde întîia dată, atunce să-l poarte pre uliță și să-l bată cu pialea goală pren tot tîrgul, iară a doa oară să-i facă iarăși așa și să-i tae și nasul. *Zac. 7.*

CARELE SE CHIAMĂ VOTRU SAU SUPUITORIU ŞI CÎND SE VA PEDEPSI.

GLAVA 128.

Zac. 1. Votrul sau supuitoriu se chiamă cela ce are mueri la casa lui, dă le ţine pentru dobînda lui, carele-şi dău trupurile dă le spurcă bărbaţii cei răi şi fără omenie pentru puţină dobîndă pierzătoare de suflet.

Zac. 2. Nu numai cela ce are mueri slobode de în casa lui să chiamă supuitor şi votru, ce încă şi cela ce-ş dă roabele şi slujnicele de să dezmiardă bărbaţii cu dinsele pentru dobînda.

Zac. 3. Cela ce-ş va da roaba să se dezmiarde neştine cu dînsa pentru dobînda, acela-şi piarde putearea ce are asupra roabei şi rămîne roaba slobodă; şi mai vîrtos judecătoriul să-l grăbească să o mărite, iară de nu o va mărita cum mai curînd, atunce să-l pedepsească pre stăpîn cu ocna.

Zac. 4. Cela ce-ş va da fata la vreo dascaliţă muiare pentru să o înveaţe carte sau şi alt meşterşug ceva, şi încă-i va da şi plată să înveaţe şi-i va da şi hrană ce-i va trebui, iară ea cu învăţăturile ei ceale reale o va îndemna şi va tocmi pe vreun bărbat de o va răpi fără ştirea părinţilor, atunce judecătoriul să-i facă leage cum se cade şi să pedepsească pre dascaliţă, să-i vearse plumb topit în gură, să-i între pe grumazi la inemă, pentru că pre acealea mădulare au ieşit de la inema ei toate îndemnăturile featei, de au scîrbit inema părinţilor.

Zac. 5. Nu se chiamă supuitoriu numai cela ce îndeamnă muerile spre zburdăciune şi spre poftă rea, ce încă şi cela ce le înşală cu alte meşterşuguri dă le îndeamnă spre curvie. Cum se-ar zice, îmblă negoţătorind pre la casele muerilor de ce le dă tot mai eftin de cumu e preţul, iară pre unele şi dăruiaşte, pînă apucă dă le află firea. De-aciia le scoate den minte dă le supune supt cine-i iaste voia; şi aceasta face tot pentru dobînda lui.

Zac. 6. Supuitoriu se chiamă şi cela ce îndeamnă şi înşală pe vreun cocon de-l spurcă cineva şi face cu dinsul sodomie şi dă plată vreunui cetaş a lui sau vreunui slujnic. Drept aceaia atunce de să va putea vădi cum s-au pîngărit copilul, atunce adevărat supuitoriului numai să-i tae capul; iară de să va tîmpla să nu-l fie spurcat de tot, atunce pe supuitoriu să-l izgonească şi să-l scoaţă de tot den toată eparhiia judecătoriului aceluia.

Zac. 7. Supuitoriu de faţă se chiamă cela ce-ş dă voe muerii să curvească pentru să ia el cîte ceva dobîndă ce va fi.

Zac. 8. Aceaste trei seamne ajung supuitoriului celui de faţă: dece întîi iaste unul cînd îndeamnă cu cuvîntul şi cu lucrul pre muiarea lui să preacurvească; iar a doilea să o şutilească pînă va pleca singură cu sine de să va da spre dezmierdăciunea bărbaţilor; a treilea cînd va lua el ceva plată pentru această greşală.

Zac. 9. De va fi o fată copilă şi de să va îndemna spre poftă rea pentru cuvintele şi îndemnăturile supuitoriului, de să va împreuna cu vreun bărbat, măcară de ară şi lipsi el într-acel ceas, iară aşa, pentru cuvintele şi îndemnăturile lui, tot se va certa, pentru căce că cu îndemnăturile şi tocmealele lui ceale reale se-au făcut răotatea.

Zac. 10. Cela ce va face pe vreo fată să greşască trupeaşte, cu vreun bărbat, şi-i va face aceasta nu cu cuvinte dulci, ce cu dă sila şi fără voia ei, atunce

acela nu se va pedepsi ca un supuitoriu, ce ca un răpitoriu, cum vom spune mai jos.

Cela ce va priimi în casa lui pe vreun supuitoriu sau de-l va lăsa să şază cu chirie să supue mueri în casa lui, acela-ş va piarde casa şi va fi domnească şi-l vor pedepsi şi cu gloabă după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 11.*

Cela ce va sfătui sau va ajuta supuitoriului să supue, atunce acela se va pedepsi tocma ca şi supuitoriul. *Zac. 12.*

Cela ce va fi cocon micşor sau fetişoară, şi de vor votri cuiva, atunce nice aceştea nu vor putea rămînea fără de certare, numai ce să vor certa mai puţin decît cum ar fi mari. *Zac. 13.*

Nu se va pedepsi ca un supuitoriu cela ce va supune numai o dată muiare streină, fiind den ruda lui sau altă muiare slobodă; ce se va certa de va votri pre vreo muiare slobodă de trei, patru ori, sau va votri muiare cu bărbat. Întîia dată se va pedepsi după cum va fi voia judecătoriului, iară a doa oară i se va tăia capul; iară de-ş va supune muiarea sau fata, atunce dentîia dată i se va tăia capul. *Zac. 14.*

Nu se va certa ca un supuitoriu cela ce va supune muiare striină sau fără bărbat, însă de nu va lua plată; iară de va supune muiare cu bărbat, atunce se va pedepsi şi acela; şi încă se va certa mai rău cîndu-ş va supune singur pre muiarea lui. *Zac. 15.*

CELA CE-Ş VA ZĂLOJI CASA LUI PENTRU SĂ SE FACĂ ÎNTR-ÎNSA PREACURVIE ŞI AMESTECARE DE SÎNGE ŞI ALTE FELIURI DE CURVII ŞI DE LUCRURI SCÎRNAVE, CUM NU SE CADE, ACELA SĂ SE CEARTE ÎN TOATE FELIURILE.

GLAVA 129.

Oricine-ş va zăloji casa pentru să se facă într-însa curvie şi alte toate feliurile de lucruri reale cum nu se cade, acela se chiamă supuitoriu şi votru, şi se va certa ca un supuitoriu şi ca un preacurvariu şi ca unul de ceia ce fac sînge amestecat, ce să zice ceia ce-ş curvesc cu rudele şi cu cuscrele şi cu cumetrile sau finele lor, acela se chiamă sînge amestecat; acela, ver fie bărbat, veri muiare, cu moarte să se cearte. *Zac. 1.*

Cela ce-ş va zăloji casa pentru să se facă într-însa sînge amestecat, sau sodomie, ce să zice curvie cu copii, pre acela să-l omoară ori cu ce moarte va fi mai rea. *Zac. 2.*

În casa celuia ce se vor face sfaturi reale, spre curvii şi spre alte scîrnăvii ca acealea, sau şi într-alt loc unde se vor face păcate, acela se va certa ca un supuitoriu; iară de nu se vor face păcatele deplin, ce numai cuvinte, atunce nu se va certa ca un supuitoriu, ce va lua altă pedepsă mai micşoară. *Zac. 3.*

Cela ce va năemi casă în chirie pentru să facă acolea răotăţi şi curvii, acela ca un votru să se pedepsească. *Zac. 4.*

Aceastea pedepse se vor da nu numai celora ce vor zăloji şi vor năemi case pentru să se facă într-însele curvii şi alte păcate trupeşti, ce şi alte locure de odihnă ce vor fi ori pre la vii, ori pre la stupini, ori pre în pomeate, ori pre alte primblări aseamene acestora. *Zac. 5.*

PENTRU PĂRINȚII CEIA CE-Ș VOR SUPUNE FEATELE LOR CEALE CE SÎNT FĂCUTE DE TRUPUL LOR.

GLAVA 130.

Zac. 1. Supunerea carea se face cu voia părinților, aceaia iaste mai rea și lucru plin de rușine și de mai mare ocară decît ceaia ce să face între striini. Drept aceaia oricare tată ce-ș va supune fata lui, acela întîi-ș piarde putearea cea părintească carea au avut spre fie-sa. Drept aceaia să aibă strînsoare de la judecătoriu, cum mai degrabă să-i dea toate zestrile ce i se vor veni de la tată-său și să se desparță de dînsul într-acesta chip, ca și cum nu și-ar fi mai fost niceodată fată. A doa, toate bucatele cîte va avea, să se ia toate, să fie domnești, pînă cînd va fi el viu, iară deaca va muri, atunce vor fi ale celora ce vor rămînea moșneani, însă de va fi avînd cineva. A treia, să-l bage în ocnă, în toată viața lui acolo să se chinuiască.

Zac. 2. Pravilele ceaste mai de curînd dau învățătură, tatălui celuia ce-ș va supune fata să i se tae capul. Așijderea să pață aceasta pedepsă și frații ceia ce-ș vor supune surorile sau măcar și pre alte rude ale lor, carele se tragu de în sîngele lor. Care pedepsă se cade să se ție în seamă la un păcat mare ca acesta, după cum se ține și la pravila rimleanilor pînă și în zioa de astăzi, măcară că la unele locuri de-i și ceartă cu catarga în toată viața lor, sau într-atîțea ani, și-i purta pre măgari dăspuiați bătîndu-i pre în toate ulițele; iară pedepsa lor cea adevărată iaste moartea.

Zac. 3. Muma ceaia ce-ș va vinde fata pre bani pentru să curvească neștine cu dinsa, aceiia să i se tae nasul. Iară de se va afla că n-au făcut tocmeală să ia bani, ce numai ce să va fi plecat după voia featei-și, atunce se va pedepsi după voia judecătoriului. Iară de va fi căzut muma la o greșală mare ca aceaia, pentru vreo nevoe mare ca aceaia sau pentru vreo sărăcie, atunce nu se va pedepsi așa rău, de vreame ce să va milostivi și judecătoriul văzînd sărăciia și nevoia ei.

Zac. 4. Părinții carii vor supune feciorii lor, măcară de le-ar fi copili și de-ar fi și văduu, acelora nu le va folosi aceaia, ce tot se vor pedepsi cu moarte.

Zac. 5. Nu vor putea să scape părinții să nu se pedepsească cînd vor zice c-au făcut supunerea dă nevoe pentru multă sărăcie, ce de pururea se vor certa. Dup-aceaia trebue foarte să caute judecătoriul și să socotească de va fi fost acea nevoe și acea sărăcie a părinților, carea să nu se fie putut într-alt chip hrăni cu altceva meșterșug, fără numai cu supunerea feciorilor lui. Dece de va fi aceasta așa, atunce sau se va mai milostivi judecătoriul de-i va mai ușura, sau mai rău se va întărîta de-i va pedepsi mai rău.

Zac. 6. Acesta fel de certare se socotește cînd vor lua părinții bani pentru să dea feciorilor; iară de nu vor lua bani, atunce nu se socotește aceasta certare, ce poate fi că se vor pedepsi într-alt chip, după cum va fi voia judecătoriului.

PENTRU BĂRBAŢII CARII-Ş VOR SUPUNE MUERILE LOR.
GLAVA 131.

Oricare bărbat va supune pre muiarea lui, aceluia să i se facă moarte, *Zac. 1.*
măcar numai o dată; că pravila pre unii ca aceştea supuitori ei scoate den toată eparhia judecătoriului şi altă dată-i poartă pre toate uliţele tîrgului dăspuiaţi pre măgariu şi să fie cu faţa spre coada măgariului; iară muiarea lui să tragă măgariul de dălogul căpestrului cu mînile ei, şi într-acesta chip să-i bată purtîndu-i pre în tot tîrgul. Alte date iarăşi ei certa cu catărga în toată viaţa lor.

În voia şi în putearea judecătoriului stă acest lucru, să semuiască *Zac. 2.*
pedepsa morţii, carea se cade să dea celuia ce-ş va supune muiarea lui şi mai vîrtos cînd va arăta judecătoriului vreo vină ca aceaia a bărbatului, de întru carea se va fi îndemnat să cază într-această greşală mare a supunerii.

Cela ce-ş va supune muiarea pentru să ia bani, acela se va pedepsi *Zac. 3.*
rău foarte; iară de o va supune pentru să nu ia bani, şi atunce se va certa adevărat, iară nu aşa rău ca cum ar fi luat bani.

Cela ce ştie că-i curveaşte muiarea şi el tot o ţine în casă şi se face a *Zac. 4.*
nu şti nemica şi o lasă de face preacurvie; atunce aceaia să chiamă cum o ar supune el, şi se va pedepsi ca un supuitoriu.

Cela ce să face cum să culcă cu muiare-şi, iară apoi lasă oameni *Zac. 5.*
striini de să culcă cu dînsa, acela se va certa după voia judecătoriului.

Cela ce va ţinea în casă pre cela ce curveaşte cu muiarea lui, acela se *Zac. 6.*
va certa ca şi un supuitoriu al muerii sale.

Cela ce-ş va lua muiare pre ceaia ce o au pedepsit pentru preacurvie, *Zac. 7.*
acela se chiamă adevărat supuitoriu, ce să zice fără de cinste şi ruşinat, iară aşa cu altă pedepsă nu se va certa.

Cela ce va ţinea în casă-ş dă nevoe pre muiarea lui de va fi făcînd *Zac. 8.*
preacurvie, pentru căce se va fi temînd de rudele ei, sau pentru căce-l vor face cu de-a sila să o ţie, atunce nu se chiamă acela aşa într-acela feliu, nice poate nimenile să-i zică supuitoriu, pentru că o ţine dă nevoe.

Nu se chiamă supuitoriu cela ce-ş ţine în casă pre muiarea lui care *Zac. 9.*
face preacurvie, deaca nu o ştie adevărat că curveaşte, ce numai ce are aşa oarece bănuială, cum să o fie arătînd seamnele că face acela lucru.

Numai răbdarea ce are bărbatul, ce să zice cînd face muiarea lui *Zac. 10.*
preacurvie şi el rabdă, nu zice nemica; aceasta-l face de să chiamă supuitoriu, cum se-ar zice cînd va avea această răbdare pentru căce-i vine dobîndă. Iară de nu-i va fi venind nice o dobîndă şi o va şti că curveaşte şi o ţine aşa în casă, atunce să se cearte după voia judecătoriului.

PENTRU BUCATELE CE VA AVEA CĂLUGĂRUL, CUM SE CADE SĂ SE ÎMPARTĂ, DE NU VA AVEA FECIORI, SAU DE VA ŞI AVEA.
GLAVA 132.

Un om, ce să va face călugăr şi va muri şi feciori nu va fi avut, atunce *Iustinian împărat.*
ce va avea ale lui cade-se să le ia mînăstirea. Iară de va avea feciori, să se împarţă într-atîta părţi cîţi feciori are; iar el încă să ia o parte ca a unui

fecior, şi aceaia numai ca să trăiască pînă va fi. De-acia de va muri fără de zapis, partea ceaia ce-au luat ca şi un fecior moşteneaşte aceaia mînăstirea; iară cealea ce-au luat feciorii lui, părţile lor rămîn ale lor, iară mînăstirea n-are treabă cu dînsele nemică.

PENTRU TATĂL, CA SĂ NU OPREASCĂ FIIULUI SĂU PARTEA DE MOŞIE, DE SĂ VA FACE CĂLUGĂR.

GLAVA 133.

Leu şi Costandin împăraţi.

Niminea de în părinţi să nu îndrăznească aşa, să oprească feciorii lor carii vor să se facă călugări, sau de vor şi mearge la mînăstiri, să-i scoaţă de acolo, sau căce se-au făcut călugări să-i facă fără de moşie şi fără de parte de în ce are. Iară de vor vrea să facă aceasta, atunce să se afurisească, şi de în besearica lui Hristos să se gonească pînă se vor pocăi de vor da partea lor, adecă a feciorilor.

PENTRU PREOŢIE ŞI PENTRU CHIPUL CĂLUGĂRESC, CARELE IASTE MAI MARE.

GLAVA 134.

Simeon Soluneanul.

După rîndul tocmealii, iaste mai mare preoţia decît chipul călugăresc, pentru că lucrurile preoţiei sînt lucrurile lui Dumnezeu şi fără de preoţie nu iaste nimenea creştin, nice are sfinţie, nice să împreună lui Dumnezeu.

Zri Dionisie.

Iară mai mare iaste rînduiala călugărească decît a popei mirean, cum grăiaşte dumnezăescul Dionisie, nu cu sfinţia preoţiei, ce cu viaţa. Pentru că şi călugărul de va fi şi preot, adecă ieromonah, iaste mai mare decît popa mirean; nu pentru preoţie, cum am zis mai sus, că aceaia iaste lucrul lui Dumnezeu, ce pentru viaţa. Preotul de pururea blagosloveaşte şi sfinţeaşte. Drept aceaia şi dumnezăescul Antonie de pururea-şi pleca capul, adecă se închina pentru nălţimea preoţiei; şi nu numai arhiereilor se închina, ce tuturor preoţilor. Pentr-aceaia fieşcare preot, carele are această rînduială mare a preoţiei, acela să petreacă sfinţeaşte şi ca un sfînt să lăcuiască, şi mai vîrtos să se nevoiască să petreacă ca şi călugării.

PENTRU CĂLUGĂRI ŞI CĂLUGĂRIŢE, CA SĂ NU SE FACĂ CUMETRI, NICE IEROMONAHUL, ADECĂ POPA CĂLUGĂR, SĂ NU CUNUNE NUNTA.

GLAVA 135.

Petr, prea înţeleptul hartofilax al marei besereci.

Nu se cuvine, nice e lucru cinstit, nice e priimit, călugărul sau călugăriţa să priimească copii dă pre sfîntul botez, adecă să se facă cumetri, sau să ţie cununi la nunte, adecă să cunune. Iară de va îndrăzni cineva să facă acest lucru fără de cale şi de ruşine şi fără de leage, să se canonească

cum va părea arhiereului; iară de va face aceasta a doa oară, să se gonească de în beseareca lui Hristos ca un călcătoriu de dumnezăeştile pravile.

Şi ieromonahul, adecă popa călugăr, nuntă nu cunună, adecă nu blagosloveaşte, că şi aceaia iaste fără dă leage şi făr'de cale şi nu se cuvine. Pre unul ca acela-l canonesc dumnezăeştii părinţi cu lipsa de preoţia lui. *Postnicul.*

PENTRU BESEARICA ÎN CAREA NU SE FACE SLUJBA 40 DE ZILE; ŞI CE IASTE BESEARICA.

GLAVA 136.

De să va tîmpla ve într-o besearică să nu se facă slujbă 40 de zile, nu poate preotul să facă liturghie, să slujască într-însa de nu va face întîi o sfeştenie. Iară de va face slujbă, adecă liturghie, să fie lipsit de popie 40 de zile; iară de nu va fi ştiut să fie ertatu. *Gherman Ţarigrădeanul.*

Că beseareca iaste casa lui Dumnezeu, casă de rugă, adunare oamenilor, trupul lui Hristos, nevasta lui Dumnezeu, ceriu pămîntesc în carele şade cereasca pîine ce să zice preasfîntul trup adevărat al domnului nostru Isus Hristos. Iaste şi scaun împărătesc şi arhieresc, pre carele şade împăratul împăraţilor şi marele arhiereu, singur Hristos. Iaste şi lina baltă a păcătoşilor şi slava dreptţilor; iaste şi scăpare şi pod şi laudă şi veselie şi bucurie şi păreare de bine tuturor creştinilor. Şi cîţi o caută şi o iubesc cu toată inema şi cu tot sufletul, aceia vor lua cunună de la Dumnezeu şi se vor face moştneani împărăţiei lui. Iară besearică se chiamă căce că chiamă şi adună pre toţi. *Zri.*

PENTRU CĂ ŞAPTE DARURE SÎNT ALE DUHULUI SFÎNT, ŞI ŞAPTE TAINI ALE BESEARECII, ŞI ŞAPTE BUNĂTĂŢI MARI, ŞI ŞAPTE PĂCATE DE MOARTE.

GLAVA 137.

Darurile duhului sfînt sînt 7, cum grăiaşte Isaia proroc, adecă duhul înţelepţiei, duhul priceaperii, duhul sfatului, duhul tăriei, duhul credinţii, duhul blagocestiei, duhul al fricii lui Dumnezeu. *Isaia proroc.*

Şapte taini ale besearicii: botezul, unsoarea adecă miroseala ce miruiaşte, priceaştenia, preoţia, nunta de întîi, pocaania adecă ispovedania, sfîntul unt adecă maslul. *Simeon Soluneanul.*

Şapte bunătăţi mari: înţelepţia cu smerenie, nemăria deşartă, nestrînsoarea, postul, curăţia, răbdarea îndelungată şi îngăduirea.

Şapte păcate de moarte: lepădarea de leage, nebunia, trufia, uciderea de voe, amestecarea de sînge, zăcearea bărbat cu bărbat şi stricarea de copii cea fără de leage.

PENTRU SĂ NU SE ÎNGROAPE MORTUL ÎN LĂUNTRU ÎN BESEARICĂ, NICE SĂ MUTE DE ÎN MORMÎNT TRUPUL OMULUI, NICE MĂCARĂ ŢĂRÎNĂ.

GLAVA 138.

Mathei. În lăuntru în besearică tîrnosită, să nu îndrăznească cineva a îngropa trupure de om, pentru că sînt acolo moaşte ale mucenicilor, adecă unde se-au pus şi în lăuntru au priimit şi unsoarea sfîntului mir.

Nimenea de întru oameni să nu îndrăznească întru sfînta besearică să îngroape mort.

Leu şi Costandin împăraţi. În casa de rugă unde nu va fi tîrnosită, adecă sfinţită, acolo se îngroapă trupurile oamenilor morţi, şi pre în tinzile besearicilor.

Şi fără de poruncă arhierească să nu cumva să îndrăznească cineva să scoaţă trup de om de în mormînt, să-l ducă într-alt loc, adecă într-alt mormînt, nice altceva lucru, adecă sau marmură sau stîlp sau pietri sau altceva.

PENTRU CĂ PRE ÎN BESEARICI SĂ NU SE FACĂ BĂUTURI ŞI MÎNCĂRI, NICE CÎRCIUME, NICE VÎNZĂRI PRE ÎN SFINTELE GRĂDINI.

GLAVA 139.

Săbor. 6, canon. 72 şi cela de Laodichia, canon. 28. Canonul 72 al şaselui săbor şi 28 al săborului de la Laodichia aşa poruncesc: să fie afurisiţi cîţi aştern haine pre în besearici şi fac mease, băuturi şi mîncări înlăuntru; că în tot locul unde se cîntă şi se slăveaşte Dumnezeu şi se slujaşte preasfîntul trup al Domnului, acela se chiamă că iaste închinat loc sfinţiei sale, carele iaste besearica, şi băuturi şi mîncări într-însa nu se fac, ce numai psalmi, cîntări, slavoslovii, vecernii, litii adecă rugi, utrini, liturghii şi cîntări necurmate şi neîncetate. Drept aceaia să căutăm să vedem mai sus afurisania dumnezeeştilor părinţi şi să ne ferim dăparte, să nu facem mease pre în besearici; nice pre în sfintele grădini să nu se facă cîrciuma; că sfintele grădini sînt aceastea, adecă curţile besearicilor, grădinile, casele, cămările şi toată curtea, adecă unde iaste îngrădită sau zidită; şi aceastea sînt într-însele înlăuntru. Şi acesta canon nu opreaşte numai cîrciuma să nu se facă acolo, ce încă nice altă negoţătorie. Drept aceaia trebue să păzim dumnezeeştile locure ale besearicilor cu multă smerenie, că zice domnul nostru Isus Hristos pentru sfînta besearică: nu facereţi casa tatălui mieu casă dă negoţătorie şi cărvăsărie.

Zri.

PENTRU CA SĂ NU BAGE DOBITOC ÎN BESEARICĂ, NICE SĂ MÎE, NICE SĂ MĂNÎNCE, NICE SĂ BEA ÎNTR-ÎNSA.

GLAVA 140.

Săbor. 6, canon. 85. Canonul 85 al şaselui săbor porunceaşte: nice un om să nu bage dobitoc să mîe în besearica lui Dumnezeu, fără numai de mare nevoe.

Dăstoinică cinste iaste să aibă neştine frică şi smerenie spre sfintele şi cinstitele locure şi tocmeale. Pentr-aceaia nu iartă canonul acesta, adecă pravila, să bage dobitoc în besearică să mîe, fără numai de mare nevoe, cum de se-ară tîmpla că fie iarnă sau zăpadă sau grindină, sau altă nevoe de tîlhari; atunce iaste ertatu să bage dobitocul în besearică să mîe, ca să nu mîe afară să piară şi va păgubi omul al cui iaste şi se va scîrbi şi de scîrbă va cădea în boală şi-ş va nevoi viaţa lui neputînd îmbla să-şi sfîrşască calea încătro o va vrea să meargă. *Zonara.*

Şi pre în besearici nu se-au dat voe să se facă mease nice episcopul, nice cliricii, nice altcineva de în creştini; iară de să va tîmpla dă nevoe să vie omul dă pre cale şi nu va avea alt loc să mîe, atunce iaste ertat să mănînce şi să bea şi să doarmă în besearică, de nu se va afla alt loc. *Sănbor. de la Carthaghen, canon. 42.*

PENTRU CUM TREBUE SĂ BOTEAZE PREOTUL COPILUL MIC.

GLAVA 141.

Cînd botezi copilul, trebue să aibă scăldătoare sau alt vas deosebi şi cu trei lumînări aprinse, în chipul sfintei troiţe. De-acia cînd vei să bagi untul în scăldătoare, cum spune la tocmeala slujbei, atunce ia tu, preote, de în untul carele iaste în vas, cu trei deagete şi unge copilul cruciş. Atunce să ia şi naşul de în unt şi să ungă copilul pre toate mădúlarele, cum iaste tocmeala tipicului. De-acia deaca-l va unge el, iai tu preote, aşa cum iaste gol şi stai drept căutînd spre răsărit şi tu şi copilul, şi-l botezi în trei afundături făcînd sămnul crucii, zicînd aşa: botează-se robul lui Dumnezeu ІѦ(Р) [1]) întru numele tatălui, amin. Şi-l pogori în scăldătoare şi-l afunzi, adecă-l uzi de tot. **Iată, aşa e afundarea de întîi.** De-acia iară stai puţinel drept rîdicînd şi copilul, de-acia iară-l pogori a doa oară în apă şi-l uzi aşijderea zicînd: şi al fiiului, amin. **Iată, aşa e şi a doa afundare.** Şi de-acia iară te rîdici de stai drept şi-l pogori a treia oară de-l afunzi aşijderea zicînd: şi al sfîntului duh, amin. **Iată, aşa e şi a treia afundare.** *Cauţă de vezi tîlcul sfîntului botez.*

De-acia-l iai de în scăldătură şi-l dai naşului, şi zici molitvele şi faci toată slujba cum te învaţă rîndul şi tocmeala tipicului, şi dai opustul.

PENTRU PREOŢII CARII BOTEAZĂ ÎN TREI PĂRINŢI, ÎN TREI FII ŞI ÎN TREI DUHURE, ŞI PENTRU CEI CE NU BOTEAZĂ ÎN TREI AFUNDĂRI.

GLAVA 142.

Canonul 49 al sfinţilor apostoli grăiaşte: care episcop sau preot, după tocmeala domnului, de nu va boteza întru tatăl şi fiiul şi sfîntul duh, ce de va boteza în trei neîncepători sau în trei fii, sau în trei duhure, aceluia să i se ia darul. *Apostolii, canon. 49.*

[1]) „Cutare".

Zonara. Că besearica au luat a se închina unui fără de începere, tatălui, pentru nevinuiala, şi unui fiiu pentru nespusa naştere, şi unui mîngîitoriu, duhul sfînt.

Apostolii, canon. 50. Iară cine nu botează în trei afundări, ce întru una, aceluia să i se ia darul; pentru că zice să fie 3 afundări şi 3 scoateri. Iară cine va treace sau va călca acesta canon, de va afunda în apă pre cela ce-l botează numai o dată şi nu va zice chemarea tatălui şi a fiiului şi a sfîntului duh, pre unii ca aceia le ia darul şi-i dă anathemei. Că n-au zis Hristos apostolilor: botezaţi întru moartea mea; ce au zis: botezaţi întru numele tatălui şi al fiiului şi al sfîntului duh.

Mathei, glava 28, zac. 116.

Valsamon. Grăiaşte iară şi Valsamon: cîţi botează întru o afundare, aceia să-i boteaze de-a doa oară.

PENTRU CĂ COPILUL, CÎNDU-L BAGI ÎN SCĂLDĂTOARE, TREBUE CU FAŢA SĂ CAUTE SPRE RĂSĂRIT.

GLAVA 143.

Dumnezeeştii dascali şi învăţători. Copilul, cîndu-l botezi, trebue să caute cu faţa cătră răsărit, în chipul domnului Dumnezeului şi mîntuitoriului nostru Isus Hristos. Căci cînd se răstigni, spre răsărit căuta, iară nu spre apus, şi spre răsărit noi creştinii ne închinăm, şi raiul spre răsărit se-au sădit. Dece cînd vor să zică blăstemul şi lepădările la copil, spre apus să stea şi să le zică, ca un loc ce iaste întunecat şi groaznic şi, deaca vreame ce apune soarele, la apus întunearec închipuiaşte, că dentr-acolo iase întunearecul. Iară răsăritul lumină închipuiaşte, pentru că de la răsărit iase lumina, adecă soarele străluceză şi luminează toată lumea; pentr-aceaia se chiamă răsăritul lumină.

PENTRU CE ÎNCHIPUIAŞTE CÎND DĂSFAŞĂ COPILUL.

GLAVA 144.

Xifilin, patriarh Ţarigrădeanul. Copilul cîndu-l dăsfaşă de în scutecele lui, faşa şi altele cu cîte e înfăşat închipuesc dăzbrăcarea de omul cel vechiu şi de viaţa cea de întîi, adecă de călcarea lui Adam şi de hainele de piale şi de păcatu- carele-l dobîndi călcarea lui Adam; şi arată dăsfăşarea şi dăzbrăcarea aceaia carea dăzbracă copilul de tot cu trupul cum se dăsfaşă şi se dăzbracă de tot de acea urgisită viaţă a vechiului Adam.

PENTRU CE ÎNCHIPUIAŞTE ÎNTOARCEREA CAREA ÎNTORC COPILUL SPRE APUS.

GLAVA 145.

Iară a celui de sus. Iară întoarcerea carea întorc copilul spre apus ca să vază acea parte a apusului, şi-i sînt mînile în jos cînd se leapădă de satana, atunce arată şi cu chipul şi cu gonirea mînilor cum se dăsparte şi goneaşte pre satana

de la dinsul. De-acia atunce întorcîndu-se spre răsărit şi-ş rîdică mînile în sus, arată adevărat că cela ce va să ia sfîntul botez, trebue să gonească de la dinsul răotatea cea întunecată, adecă păcatul. Şi aşa cu starea carea stă naintea dumnezăeştii lumini, carea închipuiaşte întoarcerea şi starea cătră răsărit, că se face moştnean curat dumnezăeştii lumini şi se face cu totul luminat. Însă una căce au venit întru adeverita lumină a priceaperii lui Dumnezeu, adecă la dătătoriul de lumină Hristos, iară a doa că se dăsparte de păcate şi vine dă se face unul cu cuvîntăroarele oi ale sfintei turme a lui Hristos şi Dumnezăul nostru.

PENTRU UNSOAREA.

GLAVA 146.

Iară unsoarea, adecă sfîntul unt, cu care unge copilul pe tot trupul, *Iar a aceluia.*
închipuiaşte că se unge ca să fie gata spre sfintele patime ca, pentru purtătoriul de patime Hristos, să se lupte cu puterile ceale protivitoare şi vrăjmaşă şi să omoară cu botezul pe trupul acela carele se unge ca să învie cu sufletul; şi iară arată împreună unsoarea aceaia şi luminarea sufleteştii vieţi. De-acia după aceasta aduce-se cela ce va să se boteaze la scăldătoare cum aducea şi pe Hristos la groapă. Iară pentru trei afundări într-apa scăldătoarei şi trei scoateri arată îngruparea şi înviiarea domnului cea de-a treia zi; pentru că cum fu domnul întru inema pămîntului trei zile şi trei nopţi, adecă în mormînt, aşa se închipuesc şi cei botezaţi, pentru trei afundări şi scoateri, ceale trei zile şi trei nopţi de în groapa domnului. Pentru că cumu-i cel de întru noapte de nu veade, iară cela ce iaste în zi petreace întru lumină, aşa iaste şi întru afundări, ca şi întru noapte nu veade nemica acolo unde se botează, iară deaca-l scoate, el veade lumina zilii făcîndu-se apa aceaia la cel ce să botează şi groapă trupească şi mumă sufletească. Aşijderea şi biruitoriul Hristos, deaca se botează întru Iordan, *Zri.*
eşind de în apă, atunce lumină întru dinsul duhul sfînt. Aşijderea şi botezaţii se ung cu sfîntul şi marele mir pe trupul gol, iară cu duhul sufletul să sfinţeaşte. Şi întîi se unge la frunte pentru izbăvirea ruşinii călcării lui Adam şi ca să vază slava domnului cu faţa descoperită, cum scrie. După aceaia se unge cu sfîntul mir la urechi, ca să auză sufleteaşte dumnezăeştile şi sfintele taini şi dumnezăeştile cuvinte. De-acia la nări, ca să mirosească cel botezat dumnezăescul mir, mirosenia lui Hristos, şi el a doa oară se naşte. De-acia pre piept, ca îmbrăcîndu-se întru platoşa dreptăţii, să se bată vîrtos şi să stea împotriva vrăjmaşului nostru drac nevăzut, carele se bate cu noi.

PENTRU CE NE BOTEZĂM ÎNTRU NUMELE SFINTEI TROIŢE.

GLAVA 147.

Botezămu-ne întru numele tatălui, pentru că sfinţia sa iaste începă- *Iar a celuia.*
tura tuturor, într-al fiiului, pentru că iaste tocmitoriu zidirilor, întru sfîntul duh, pentru că iaste obîrşitoriu tuturor, adecă obîrşeaşte şi împle

Zri. toate. Iară de va gîndi cineva cînd ne botezăm întru numele tatălui şi al fiiului şi al sfîntului duh şi va amesteca pe cineva cuvîntul apostolului carele zice: cîţi cu Hristos v-aţi botezat, cu Hristos v-aţi îmbrăcat, să ştiţi de aceasta cu numele sfintei troiţe iaste, căce că acesta nume, adecă Hristos, închipuiaşte pre tatăl carele au uns şi pre fiiul carele se-au uns; iară unsoarea iaste duhul. Drept aceaia grăiaşte apostolul: cîţi întru Hristos v-aţi botezat, adecă închipuiaşte sfînta troiţă, cum se-au zis mai sus. Dece se cade celor ce să botează aşa să se boteaze, cum au poruncit
Mathei, glava 28, zac. 116. domnul la evanghelie apostolilor zicînd: duceţi-vă de propoveduiţi în toate limbile, botezîndu-i cu numele tatălui şi al fiiului şi al sfîntului duh.

PENTRU CRUCILE COCONULUI ŞI TUNDEREA, ŞI SCUTECILE CEALE NOAĂ CU CARELE-L ÎMBRACĂ; CE ÎNCHIPUESC.

GLAVA 148.

Iar a celuia. Crucile carele pun la cocon închipuesc răstignirea şi pogorîrea, adecă legarea patimelor trupeşti şi ale lucrurilor lui, ca să omorîm mădularele pre pămînt şi să îmblăm întru deşarta viaţă.

Zri. Iară tunderea carea tund pre cel botezat, aceaia semnează că se tocmeaşte şi se socoteaşte cel botezat întru cuvîntătoarea turmă a lui Hristos, şi-l tunde în cap cruciş ca şi oaia cînd o semnează stăpînul ca să se cunoască că oaia aceaia iaste a turmei lui Hristos, iară nu a altuicuiva.

Caută. Iară scutecile carele se îmbracă de sînt albe şi noaă, acealea închipuesc cum cela ce se botează se îmbracă cu noul om, adecă cu Hristos cel înnoit pre chipul celui ce l-au zidit, după scriptură, cum şi scrie.

PENTRU CEI CE SĂ BOTEAZĂ, CUM TREBUE SĂ-I UNGĂ CU SFÎNTUL ŞI MARELE MIR, ŞI SCĂLDĂTOAREA CE ÎNCHIPUIAŞTE, ŞI CÎND TREBUE SĂ SE BOTEAZE COPILUL.

GLAVA 149.

Săborul de la Laodichia, canon. 48. Canonul 48 al săborului de la Laodichia porunceaşte să ungă pre cei ce să botează cu sfîntul şi marele mir, căce că şi acesta se face cu rugă şi să sfinţeaşte cu chemarea sfîntului duh. Şi pre cîţi-i ungi şi-i sfinţeşti, faci-i moştneani sfîntului botez. Sfîntul mir are chipul ca şi peceatea împăratului, de vor pecetlui cu dinsa, nice un om nu îndrăzneaşte să meargă să se apropie acolo, pentru că cunosc că iaste împărătesc cel pecetluit de împărăteasca peceate. Într-acesta chip ştiu şi duhurile ceale vicleane pre cel uns cu marele mir şi să depărtează de dînsul. Dece, cîndu-l ungi cu sfîntul mir, zici: печа́тъ да́ра ст҃гѡ Дх҃а [1]) amin; şi altele.

Xifilin. Iară scăldătoarea are chipul groapei a biruitoriului şi e pîntecile cel sufletesc den carea ne naştem sufleteaşte, carii ne botezăm într-însa şi fii lui Dumnezeu după dar ne facem.

---

1) „Pecetea darului sfîntului duh".

Iară copilul deaca va naşte, să se boteaze la patruzeci de zile, de nu-i va fi nevoe de moarte; iar de-i va fi nevoe, atunce să se boteaze şi într-acel ceas în carele se-au născut; iară aşa să-l speli. *Ioan, patriarh de la Antiohia.*

PENTRU COCONII, DE VA FI ÎNDOIRE, DE NU VA ŞTI BOTEZAŢI SÎNT, AU NU SÎNT BOTEZAŢI.

GLAVA 150.

Canonul 82 al şaselui săbor şi 72 de la Carthaghen grăiaşte că un botez ne-am învăţat a şti, după cum mărturiseaşte dumnezeescul simvol a credinţei, adecă: вѣ́рꙋю въ єді́нагѡ Ба[1]). Şi pentru acea dumnezeiască botejune grăiaşte domnul: ori fiecine carele nu se va naşte de în apă şi cu duhul, acela nu va întra întru împărăţia ceriurilor. Dece de vreame ce copiii cei mici carii se-au robit, sau se-au tîmplat într-alt chip de i-au aflat niscare creştini pre căi sau pe într-alte locuri lepădaţi şi i-au luat pentru spăsenia sufletelor sale şi de-acia vor gîndi adins eişi: sau sînt botezaţi, sau ba; iară acei copii nu ştiu de copilărie şi dă neobîrşirea vîrstii lor. Dece de aceasta de nu se va afla cu deadinsul mărturie, cum adevărat se-au botezat, porîncesc dumnezeeştii părinţi cum fără de nice o sfială şi frică să se boteaze, să nu cumva să se tîmple să nu fie fost botezaţi, să se lipsească de o curăţie sfîntă ca aceasta, să rămîe afară de împărăţia lui Dumnezeu; după socotinţa domnului, carea au zis că cine nu se va boteza, acela întru împărăţia ceriurilor nu mearge. *Săbor. 6, canon. 82 şi Carthaghen, canon. 72.*

PENTRU COPILUL, DĂ SE VA AFLA LA SFÎRŞIT SĂ MOARĂ ŞI PREOTU-L VA BOTEZA ŞI DE NU VA APUCA SĂ ZICĂ CEALE MOLITVE CE SĂ LEAPĂDĂ DE SATANA, NICE MOLITVELE CEALEALALTE; DARĂ CE VA FACE DE ACEAIA? ZICE-LE-VA DUPĂ ACEAIA, DE VA TRĂI COPILUL, AU BA?

GLAVA 151.

Sfîntul mitropolit de la Crit, anume Ilie, adeverează acesta lucru şi zice că nu trebue obîrşitele taini să zică ceneva că sînt neobîrşite; căce că pentr-aceaia se-au obîrşit şi se-au botezat după trei afundări şi după chemarea a trei chipure, al tatălui şi al fiiului şi al sfîntului duh; şi pentru al acestora, adecă a trei afundări, i se-au făcut botezul deplin la cel botezat. De-acia lepădare şi molitve nu se mai zic, pentru că lepădările şi molitvele să zic la cel botezat mai nainte de botez, adecă mai nainte de ceale trei afundări; iar după botez, de-acia nice lepădări zici, nice molitve, că nu se cade deaca obîrşeşti taina să zici cealea ce sînt mai nainte de obîrşenia tainei; că nu aflăm aceasta poruncă nice la un sfînt canon. Iară deaca se va boteza copilul cum am zis mai sus, şi într-acel ceas nu va muri, atunce tu obîrşeşti şi ceaialaltă slujbă carea iaste după botezul copilului, adecă zici molitva sfîntului mir şi cealealalte toate. *Ilie, mitropolit Critskii.* *Zri.*

---

[1]) „Cred într-unul Dumnezeu".

PENTRU PREOŢII CARII BOTEAZĂ COPIII AGAREANILOR, SAU PRIIMESC PRE DINŞII CUMETRI, SAU PRIIMESC JERTVA A ERETICULUI, ŞI PENTRU NEPREOŢII CARII BOTEAZĂ COPII.

GLAVA 152.

Întrebarea către patriarh chir Luca.

De să va tîmpla să vie către credinţa noastră niscare copii carii mici se-au botezat ai agareanilor, mai boteza-i-vor au numai să-i ungă cu sfîntul mir, ca cum ar fi botezaţi?

Răspunsul lui.

Şi săborniceaşte răspunse şi porunci să se mai boteaze, zice, pentru că botezul, sau de în credinţa părinţilor, sau de în credinţa celui ce să botează, vine darul de la Dumnezeu la dinsul şi are căldura şi dragostea credinţii şi a lucrurilor celor bune. Iară copiii agareanilor pre cari-i botează ca niște coconi, aceia nu ştiu ce să face pre dinşii şi părinţii lor sînt fără de credinţă, iară nu sînt ca noi creştinii, carii botezăm coconii noştri cu smerenie şi cu credinţă adevărată ca să dobîndească dumnezăiasca lumină, ce să zice a lui Hristos şi a împărăţiei lui; iară ei ca pentru să nu răiaze şi ca să nu paţă rău cînd să tae ei în leagea lor şi ca pentru să nu se împuţă trupurile lor, pentr-aceaia-i botează. Iară acolo unde se botează, darul lui Dumnezeu la dinşii nu vine căce că iaste departe de dînşii, ce vine urgie şi pre cel ce să botează şi pre cel ce botează pre dinsul, adecă pe preotul ce-l botează, aşijderea şi pre cumătru carele-l priimeaşte. Dece să ştim de aceasta, cîtă călcare fac dumnezăeştilor pravile preoţii ceia ce botează copii turcilor agareanilor.

Apostoli, canon. 46.

Iară care preot va lua jertva ereticului sau a agareanului, sau va boteza copilul lui, sau pentru cumetria copilului va priimi pre dinsul, sau nun la nuntă, aceluia poruncescu să i se ia darul; pentru că cine va avea părtăşie cu necredinciosul, sau cu amestecare, are lumina către întunearec.

Mathei.

Iară cîţi se vor boteza de popi nesfinţiţi, aceia a doa oară să se boteaze. Popii cei nesfinţiţi se chiamă carii se-au hirotonit de arhierei eretici, aşijderea şi dă cei ce li se-au luat darul, cărora li-l-au luat săborul arhieresc pentru vini şi greşale ce au avut.

PENTRU CĂ DĂ NEVOE BOTEAZĂ ŞI MIREANUL; ŞI PENTRU COCONII CREŞTINILOR CARII MOR NEBOTEZAŢI, UNDE MERG.

GLAVA 153.

Nichifor Ţarigrădeanul.

De coconii nebotezaţi, dă se va afla neştine într-un loc pustiiu, nefiind în vreame acolo popă şi să nevoiaşte vreunul de într-aceia să moară nebotezat, însă de să va tîmpla acolo diacon sau călugăr, atunce să-l boteaze, iară de nu să va afla cineva de într-aceştia, trebue să se boteaze şi de creştinii carii se vor afla acolo. Iară de va fi tatăl copilului singur şi alt creştin să nu se afle, atunce să-l boteaze şi el, că păcat n-are, adevărat cu apă, şi de muiarea lui nu se dăsparte.

Simeon Soluneanul.

Nu numai dă nevoe să se boteaze copilul de om mirean, ce încă acel mirean şi dumnezăiasca taină să-i dea, adecă să-l priceştuiască. Şi însă

de va muri, priimeaşte-se la Dumnezău botezat şi socoteaşte în ceata altor coconi botezaţi şi se slujaşte şi se pomeneaşte cumu e obiceaiul; iară de nu va muri copilul, ce va trăi, atunce să se boteaze a doa oară dă preot.

Iară cîţi coconi ai creştinilor mor nebotezaţi, aşijderea şi ai păgînilor, aceia nice merg întru împărăţia ceriului, nice în muncă, ce numai la un loc luminos. *Marele Athanasie.*

PENTRU CĂ ÎNDOIT IASTE OMUL, ŞI PENTRU CĂ CERIURILE SÎNT ÎNCHISE CELOR NEBOTEZAŢI.

GLAVA 154.

Însă îndoit iaste omul, de trup şi de suflet. Pentr-aceaia şi Hristos îndoită dărui oamenilor tocmirea botezului. Însă apa să sfinţeaşte de preot cu molitvele şi să ia întru curăţia trupului, iară duhul sfînt pentru credinţa cea curată se pogoară de la Dumnezeu pre nevăzut. Ce doaă taini au dat fiiul lui Dumnezeu Hristos cătră spăsenia lumii: însă întîi iaste sfîntul botez, iară a doa iaste sfînta priceaştenie. Şi însă sfînta priceaştenie închipuiaşte şi adeverează patimele lui Hristos, îngruparea şi învierea, iară sfîntul botez închipuiaşte şi adeverează pogorîrea lui Hristos în iad şi eşirea. *Xifilin Ţarigrădeanul.*

Aceastea taini deade noao biruitoriul Hristos, dentru care taini avem spăsenia.

Iară cînd se botează, dăşchidu-se ceriurile, care le închise Adam pentru neascultarea, şi au fost tot închise pînă cînd au venit domnul nostru Isus Hristos şi deade darul sfîntului botez în lume. *Semnează.*

Alta să ştiţi de aceasta, că mai nainte dă ce să botează omul, ceriurile sînt închise pentru dînsul totdeuna de pururea, pîn'cînd ce ia sfîntul botez; iară deaca se botează, îndată se dăşchid şi duhul sfînt vine şi umbreaşte pre cel botezat şi de-acia se chiamă fiiu iubit al lui Dumnezeu; pentru că omul nu va dobîndi ceriurile de nu va lua botezul după cuvîntul domnului, unde zice: carele nu se va naşte de în apă şi cu duhul, acela nu va întra la împărăţia ceriurilor. *Zri.*

Ioan 3, 5; Apoc 21, 27

PENTRU PREOTUL, DE VA BOTEZA PRE FIIU-SĂU CA UN PREOT ŞI DE VA BLAGOSLOVI NUNTA FIIU-SĂU.

GLAVA 155.

Dă se va tîmpla ve într-un loc a fi numai un preot, iară altul nu, sau dă nevoe de va fi a muri, atunce acela botează ca un preot pre copilul său; de-acia nu să desparte dă preoteasa lui căce că l-au priimit altul de în sfîntul botez, şi de aceasta nu apără pravila. Iară de-l va lua de la scăldătoare să se facă în loc de cumătru, atunce se dăsparte dă preotească, căce că au făcut pre dînsa soră sufletească. *Manoil, marele hartofilax.*

Şi poate să blagoslovească şi nunta fiiu-său cu alt nun deaca nu va fi alt preot în locul lui.

PENTRU PREOTUL, CĂ I SE CADE, DEACA MĂNÎNCĂ SĂ NU BOTEAZE, CE SĂ BOTEAZE MAI NAINTE DE DUMNEZEIASCA LITURGHIE, ŞI IAR NICE ÎN POSTUL CEL MARE SĂ NU BOTEAZE.

GLAVA 156.

A Postnicului. Nu se-au dat voe preoţilor, deaca vor mînca şi deaca vor bea, să boteaze, ce trebue mai nainte de liturghie, ca să poată priceştui copilul, însă de nu-i va fi nevoe; iar de-i va fi nevoe, atunce trebue în ceas ce vor chema pe preot, atunce neapărat să-l boteaze, macar noaptea, de va fi, măcar zioa.

Zri. Aşijderea şi în postul cel mare nu se botează copii, pentru că sînt zile de jale şi zeciuiala a tot anul; fără numai de va fi nevoe, atunce poţi să-l botezi, măcară de-ar fi şi în săptămîna cea mare.

PENTRU PREOTUL CA SĂ NU BOTEAZE ÎN CASĂ, ŞI PENTRU COPILUL DE VA MURI NEBOTEZAT DE LEANEA PREOTULUI SAU A PĂRINŢILOR.

GLAVA 157.

Sâbor. 6; canon. 31. Canonul 31 al şaselui săbor porunceaşte nicecum în casă să nu se boteaze copil; iară de-l va boteza, însă de va fi fost nevoe copilului de va hi vrut să moară, atunce popa nu se pedepseaşte. Iară de va hi fost copilul sănătos, atunce se pedepseaşte acela preot cu oprirea dă preoţia lui, cum va socoti arhiereul. Iară alţi învăţători zic că se cade să i se ia darul.

Nichifor Ţarigrădeanul. Iară de să va afla la sfîrşit să moară copilul şi vor chema pe preotul să-l boteaze, iară preotul se va lenevi şi copilul va muri nebotezat, atunce păcatul iaste al popei şi se canoneaşte de aceasta cum va socoti arhiereul lui, sau oprire dă preoţie, sau alt canon. Iară de va muri nebotezat dă leanèa părinţilor, atunce se canonesc mai vîrtos, adecă trei ani să nu se cuminece şi peste toate zilele să mănînce sec, adecă lunea, miercurea şi vinerea, şi să facă în toate zilele metanii.

PENTRU CARE PĂCATE SE IARTĂ DUPĂ MOARTE, PENTRU LITURGHII, PENTRU RUGI ŞI PENTRU MILOSTENII CARELE SE FAC PENTRU CEI CE MOR.

GLAVA 158.

Întrebarea către sfetîi Dionisie Areopaghitul. Pentru aceasta marele Dionisie au dăscoperit că de vor fi mici păcatele omului, ce să zice ale mortului, atunce el ia înfolosinţă pentru liturghii şi rugi şi milostenie carele se fac pentru dînsul, adecă-l iartă, iară de vor fi greale păcatele şi mari, atunce nu se iartă, că au închis Dumnezeu poarta raiului dă dinsul şi nu-i e folos de acealea. Drept aceaia trebue să purtăm grijă de ale noastre suflete, să facem lucrure bune carele plac lui Dumnezeu pînă avem această viaţă a noastră trecătoare şi să

nu aşteptăm să ne fie păcatele neertate, că deaca vom muri nu se vor erta cu prescurile.

Însă după răspunsul al acestui dumnezeesc Dionisie, care răspunde la întrebarea de mai sus carea întreabă cumu-m pare, el se arată cum nu se iartă păcatele pentru dumnezeeştile liturghii şi pentru rugi şi milostenii. *Răspunsul.*

Ia caută dă vezi mai jos alţi dascali ce zic, că liturghiile şi milosteniile zic că pre toate păcatele iartă. *Dăzlegarea.*

PENTRU CĂ NU NUMAI MORŢILOR SÎNT DE FOLOS ŞI DE ERTAREA PĂCATELOR DUMNEZĂEŞTILE LITURGHII, CE ÎNCĂ ŞI VIILOR.

GLAVA 159.

Ce pot liturghiile să folosească sufletelor păcătoşilor după moartea lor? Dă vreame ce nu-s ertate păcatele omului carele moare, foarte pot multe să ajute dumnezăeştile liturghii şi să izbăvească sufletele de în muncă. Şi ia ascultă să vezi că de multe ori sufletele morţilor se-au arătat şi au cerşut de la vii să facă liturghii pentru dinsele ca să se izbăvească de în muncă, cum au zis de aceasta şi Filix episcopul. *Întrebarea lui Petr patriarh. Răspunsul lu Grigorie, papa de la Roma.*

Că era, zice, un preot odată, ce avea boală, iar cîndu-i era nevoe dă treaba trupului, el mergea la bae, şi baia era pre locul lui, iară cînd fu într-o zi mearse acolo să se speale, iară acolo într-însa află un om, şi nu-l cunoştea, că niceodată nu-l văzuse. Şi veni dă-i trase cioboatele de în picioare; iar cînd vrea să se dăzbrace, elu-i ţinea hainele pînă ce eşia preotul afară de în căldura băei şi cînd vrea eşi, atunce cu mare cinste şi smerenie slujea preotului. Şi aşa făcea de multe ori. Însă preotul într-o zi vru să meargă la bae şi gîndi adins eluş şi zise: omului celuia ce-m slujaşte cu atîta smerenie şi dragoste nu voiu să merg deşert la dinsul, ce să-i duc puţinel daru. Şi aşa luo doao prescuri şi se duse la bae; şi deaca întră înlăuntru, iară află pre omul acela şi se apucă iară de slujia preotului cu toată cinstea, cum era dăprins. Iară deaca se îmbăe preotul şi vru să meargă, atunce el scoase ceale doao prescuri şi le deade omului în loc de blagoslovenie şi pentru dragostea slujbei. Iară el scîrbit cu lacrăme zise: o, părinte sfinte, căce dai mie aceastea prescuri; că această pîine iaste sfîntă şi eu a o mînca nu poci, că pre mine, pre carele vezi aicea, fost-am stăpîn la această bae şi am făcut multe păcate într-însa; şi pentru aceale multe răotăţi ale meale m-am osîndit de mă muncesc aicea, într-acesta loc unde am făcut păcatele. Ce însă, părintele mieu, dă vei să-m dai dar, aceasta te rog să-m faci: prescurile aceastea să le faci liturghie la Dumnezeu şi pentru păcatele meale să te rogi. Iară deaca vei face pentru mine liturghie, de-acia să vii, şi de nu mă vei afla aicea, să ştii că ţi se-au ascultat ruga cătră Dumnezeu şi m-au scos de în muncă. Şi deaca zise cuvintele aceastea preotului, peri de la el şi nu să mai văzu. Atunce pricepu preotul că acela nu fu om, ce suflet. De-acia acel preot deaca auzi aceasta să întristă cu mare întristare şi plînse foarte; şi deaca mearse acasă-şi, a doa zi începu a-i face liturghie 8 zile. Iară deaca făcu liturghiile duse-se la bae după cuvîntul omului aceluia şi de-acia acolo *Groaznică şi minunată e aceasta.*

nu-l mai află. De aceasta pricepu popa că se izbăvi acela de în amara muncă pentru dumnezăeştile liturghii şi mearse în raiu unde se află drepţii creştini. Şi de aceasta mărturiseaşte acesta lucru şi aşa iaste adevărat, că pentru dumnezăeştile liturghii se izbăvesc sufletele de întru mînile dracului şi merg în mîna lui Dumnezeu. Că sufletele păcătoşilor, cum am zis mai sus cer de la vii liturghii şi, pentru semn, poruncesc că pentru aceale dumnezăeşti sfinte liturghii priimesc păcătoşii izbăvire şi slobozie dăplin de păcatele carele au făcut într-aceasta lume.

Caută de vezi minunată povesteşi pentru liturghiile ce să fac pentru cei vii ascultă şi te îngrozeaşte.

Un om se afla rob şi era cu lanţure legat, iară fămeaia lui pre la zile de praznice făcea liturghii pentru bărbatul ei; şi iar în zilele cealea ce să făcea dumnezăeştile liturghii pentru bărbatul ei, într-aceale zile i se dăzlega lanţurile cu carele era legat, şi deaca se vrea obîrşi liturghia, se afla iară legat cu lanţurele. Trecu cîtăva vreame, de-acia omul acela se izbăvi de în robie şi mearse acasă-şi şi povestia că în cutare zi şi în cutarea se dăzlega lanţurile de la el. Iară muiarea lui cum auzi ştiia zilele în carele făcuse liturghii pentru dinsul, şi se înfolosiră mici şi mari; că în zilele cealea ce făcea liturghii, într-aceale zile se dăzlega şi lanţurile de la bărbatul ei. Şi deaca auziră toţi această preaslăvită minune, măriră pre Dumnezeu.

PENTRU LITURGHIILE CE DAU PREOŢILOR PENTRU SĂRĂCUSTE PENTRU CEI VII ŞI PENTRU CEI MORŢI.

GLAVA 160.

Dumnezeeştii învăţători şi dascali.

Un boiariu la Nicomidia se afla bolnav la nevoe de moarte; zise muerii lui să dea de într-avuţia lui mişeilor şi săracilor şi robii lui să-i iarte, iară liturghii, zice, popilor să nu dea. Iară acel boiariu avea credinţă şi smerenie către cuviosul Isaia, carele era preot vestit şi putearnic întru bunătăţi; şi rugîndu-se molitvei lui, se izbăvi de boală şi se făcu sănătos ca şi întîi. Iară deaca se sculă, mearse la sfîntul şi cumu-l văzu sfîntul se împlu de bucurie şi mări pre Dumnezeu. Şi deaca se sărutară întru Hristos şezură. Şi-l întrebă sfîntul, ce i-au fost leacul tămăduirii lui de la carele au luat sănătate? Răspunse boiarul: cum rugaiu, zice, pre molitva ta cea sfîntă, într-acel ceas mă tămăduiiu. Atunce zise sfîntul către dinsul: fătul mieu, dat-ai preoţilor liturghii pentru spăsenia sufletului-ţi? El răspunse: ba, cinstite părinte, că de-aş hi dat, nice un folos nu mi-ar fi făcut, numai ce-aş hi pierdut acei bani. Atunce-i zise cuviosul părinte: nu grăi aşa, fătul mieu, căci că Iacov, fratele domnului scrie la epistolia lui *: de va bolnăvi vreun om, zice, atunce să chemaţi preoţii besearicilor carii au îndrăznire la Dumnezeu să se roage pentru acela, şi Dumnezeu pentru rugăciunile preoţilor lui va da sănătate bolnavului şi-l va scula de în boală. Şi de va avea şi păcate omul, pentru ruga şi rugarea preoţilor le va erta Dumnezeu. Aceasta zise sfîntul părinte către boiariu de-l învăţă şi-l îndreptă. Iară pentru necredinţa lui, zise-i sfîntul dă deade unui preot bani ca să slujască pentru dinsul 40 dă liturghii. Şi cum deade boiariul banii se duse acasă-şi. Şi deaca să slujiră ceale 40 dă liturghii,

*Glava 5, zac. 57.

într-o noapte să deşteptă boiariul de în somnu-şi şi fără dă veaste să deşchise uşile casei lui nedăşchise dă niminea şi văzu unde întrară voinici călări în chip de îngeri, şi stătură 20 den-a dreapta iară alţi 20 de-a stînga lui. Boiariul cumu-i văzu, dă vedearea aceaia se îngrozi foarte şi zise cătră dinşii: giupînii miei, drept ce aţi venit la casa unui păcătos? Iară ei răspunseră şi ziseră: noi sîntem 40 de liturghii ale tale carele se-au făcut cătră iubitoriul de oameni Dumnezeu pentru tine şi ne-au trimis să te întîmpinăm să mergi la besearică. Şi vino cu bucurie mare, nu te spărea, că pentru mînile preotului carele ţi-au făcut 40 de liturghii te-ai făcut părtaş şi te-ai împreunat la Dumnezeu să iai neapărat împărăţia ceriurilor. Iară boiariul, de întru sfînta descoperire carea văzu, aduse-şi aminte dă cuvintele sfîntului Isaiei şi se înfolosi zicînd că: multă puteare au liturghiile la Dumnezeu, carele se fac, că pentru dinsele se iartă păcatele oamenilor. Şi deade de întru avuţia lui preoţilor ca să se pomenească de dînşii pre la dumnezăeştile şi sfintele liturghii şi să scoată cesturi meride pentru dinsul la dumnezăiasca proscomidie.

Vezi lucru ciudat.

Povestesc la otecinice că un stareţ preot Dumnezeului de sus avea un poslușnic; şi niceodată pre vóe nu-i făcea, ce de pururea întru neascultare se afla. Zicea sfîntul stareţ al lui către dinsul: fătul mieu, nu-m pare rău căce nu faci pre voia mea, ce plîng şi mă jeluesc dă peirea sufletului tău, că ştiu adevărat pentru neascultare ce ai, vei să iai munca de veaci. Iară poslușnicul bătea-ş joc dă cuvintele lui şi tot nu-i mai părea rău să se părăsească de neascultare şi să-ş vie întru ascultare.

Vezi minunată poveaste de la otecinic, pentru sărăcustele morţilor.

Preste puţine zile muri poslușnicul, şi pentru neascultarea mearse-i sufletul în muncă. Iară sfîntul stareţ al lui, cum avea îndrăznire către Dumnezeu, se rugă să vază pre poslușnicul lui în ce loc al muncii se află, şi Dumnezeu aciaşi ascultă ruga stareţului, după cuvîntul dumnezeescului David: face Dumnezeu voia celor ce li-e frică dă dinsul şi rugile lor ascultă. Şi văzu în vis acel blagoslovit stareţ şi adevărat al lui Dumnezeu rob, rîul cel de foc al muncii şi cura cu turbureală multă şi cu sunet mare. Şi era într-însul mulţime de oameni, care n-aveau măsură să numere cineva, şi era unii în rîu pînă la mijlocul trupului, iară alţii pînă la grumazi, iară acela, ocaanicul carele făcea neascultarea, şi picioarele şi mînile şi tot trupu lui era înlăuntru întru adîncimea aceluia rîu de foc. Şi cumu-l văzu sfîntul într-atîta mare muncă muncindu-se, se întristă şi plînse cu amar. De-acia zise către dinsul: fătul mieu, oare vezi în ce te afli nu pentru altă, ce numai căce n-ai avut ascultare; iată, că te făcuşi moştnean cu dracii focului de veaci. Şi strigă aşa de în lăuntrul rîului de foc cu mare glas: părintele mieu, părintele mieu, dă vei vrea, poţi să mă izbăveşti şi să mă scoţi de într-această muncă ce mă muncesc. Vai de mine ocaanicul, vai de mine ocaanicul, căce am avut neascultarea mă muncesc în veaci. Ferice de ceia ce au ascultarea. Deaca să deşteaptă omul lui Dumnezeu stareţul şi deaca-ş făcu toată slujba lui după obiceaiu, începu liturghia rugînd pre Dumnezeu pentru spăsenia ocaanicului ucénic al lui şi făcu liturghie zile 20 în toate zilele. Iară deaca se împlură aceaste 20 de liturghii, rugă-se iară sfîntul lui Dumnezeu ca să vază pre ucenicul lui unde se află; şi aşa văzu a doa oară rîul de foc cu gloata a aceia munci, şi ucenicul lui pînă la mijlocul trupului muncindu-se, iară de la mijloc în sus era

Cată de vezi cu deadinsul şi te îngrozeaşte.

izbăvit. Şi cum văzu ucenicul pre stareţul lui, strigă către dinsul cu mare glas: preacinstitul mieu părinte, iată, pentru sfintele tale molitve şi rugi, izbăvise de întru muncă jumătate de trupul mieu. Ce mă rog, ajută-mi de tot a mă izbăvi de tot trupul, să merg întru lumina de veaci. Iară cucearnicul stareţ văzînd aşa, mări pre Dumnezeu. Atunce iară a doa zi începu a sluji liturghie în toate zilele pînă se împlură şi cealealalte 20 dă liturghii şi să împlură 40. Iară deaca să obîrşiră, iară rugă sfîntul pre Dumnezeu să vază de ucenicul lui, izbăvitu-se-au de tot de întru muncă au ba; şi aşa văzu a treia oară rîul de foc cu toată gloata aceaia carea văzuse şi de cealea ori; iară pre ucenicul lui acolo nu-l mai văzu, că eşi pentru rugile şi molitvele sfîntului, de întru munca rîului de foc şi mearse în raiu, în viaţa de veaci. Iară sfîntul stareţ deade slavă şi mulţemire iubitoriului de oameni şi mîntuitoriului de sufletele noastre, domnului Isus Hristos, carele priimi jertvele sale ale sfintelor liturghii şi izbăvi pre ucenicul lui de în muncă.

Însă liturghiile, cum aţi auzit mai sus, pot să sue sufletul omului tocma dă dădăsuptul iadului la ceriu şi de întunearec întru lumina de veaci. Aceastea auziţi şi înţeleageţi cu deadinsul, de la iubitoriul de oameni Dumnezeu, a cîte bunătăţi se dăstoinicesc oamenii pentru banii ceia ce dau la mînile preoţilor ca să facă liturghii pentru dinşii.

Zri. Iară preoţii carii iau aceia bani ca să slujască liturghie, aceia nu se lenevească sau să facă uitare, ce cu dragoste şi cu smerenie să le facă, că pentru cealea ce nu slujesc liturghie, vor să dea seama în zioa de judecată către neasupritoriul judeţ, domnul nostru Isus Hristos.

Caută, o, de vezi. Că în ceasul ce să dau banii în mînile preoţilor ca să-i facă liturghie, aceaia dare să scrie nevăzut de dumnezăeştii îngeri; şi vai de preotul carele nu va sluji acealea liturghii, sau să nu scoaţă meride, adecă proscomidie pentru sufletul celuia ce-i plăteaşte.

PENTRU MERIDELE SAU CESTURILE CEALEA CE SCOATE POPA LA PROSCOMIDIE, CE SÎNT; ŞI PENTRU MUERI CARELE AU BĂRBAŢI ERETICI SAU PĂGÎNI, CĂDEA-LI-SĂ-VA SĂ DUCĂ PRINOASE?

GLAVA 161.

Simeon Solunеanul. Meridele sau cesturile sînt în locul şi în chipul celora ce duc prescurile în besearică şi se fac împreunarea lor cu Hristos. Drept aceaia cîţi facu păcate de faţă şi nu se părăsesc de păcate, trebue să nu le priimeşti prescurile nicecum, nice ale muerilor carele au bărbaţi eretici şi păgîni, măcară de-ar fi credincioase şi pravoslavnice, iară lumînări de ceară şi untdelemn cînd aduc muerile acealea, tu priimeaşte acealea întru nădeajdea de spăsenia lor şi fă paraclis şi rugi pentru dinsele şi le porunceaşte să dea şi milostenie. Iară liturghie pentru dinsele să nu faci, nice meride să scoţi, nice dumnezăeştilor taini să le priceştuieşti, fără numai la sfîrşenia vieţii lor cînd vor muri; şi atunce să facă maslo şi alte slujbe. Iară în vreamea vieţii lor să le dai numai aghiasmă şi anaforă. Încă şi aceastea pe vremi să le ia ca să se mărturisească lucrul că sînt credincioase şi iau

acealea pentru nădeajdea şi sfinţia spăseniei lor, şi mai mult ca să nu cază întru nepărăsirea păcatului, căce că întorc pe dinsele de întru sfinţie şi de în credinţă, ca apoi să nu cumva să meargă de tot în peire, să se păgînească, să-ş leapede leagea.

PENTRU CE LUCRU DUPĂ MOARTEA OMULUI FAC POMEANE A TREIA ZI ŞI A NOA ZI ŞI PATRUZECILE, ŞI CÎND TREBUE ŞI SE OPREAŞTE SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 162.

Cuviosul şi de Dumnezeu purtător Alexandru.

Cînd moare omul, atunce are slobozie sufletul doao zile şi îmblă cu îngerul aicea jos pre lume, unde-i iaste voia. De-acia sufletul, de multă dragoste a trupului căce s-au dăspărţit de dinsul, unele ori mearge la casa aceaia ce au fost întru viaţa lui, iară altele ori la mormînt, unde-i iaste îngrupat trupul; iară îmbunătăţitul şi dreptul suflet mearge în locurile unde avea obiceaiu dă se ruga pentru spăsenie-ş; şi face doao zile pre pămînt, iară a treia zi mearge îngerul cu dinsul, adecă cu acela suflet la ceriu şi stă naintea groaznecului scaun şi se închină naintea lui Dumnezeu. Pentr-aceaia se face a treia zi liturghie şi pomană pentru cel mort. Iar deaca se închină lui Dumnezeu, cu porunca lui Dumnezeu mearge cu îngerul de-i arată bogate lăcaşure frumoase ale sfinţilor şi drepţilor carii au făcut voia lui Dumnezeu pre lume; aceastea toate le veade sufletul atunce, iară a noa zi mearge dă se închină lui Dumnezeu; pentr-aceaia să fac liturghii şi pomeane a noa zi. De-acia iară-l ia îngerul şi treace de-i arată raiul şi toată munca şi ceale de dădăsupt şi toate muncile pînă în 40 de zile. Şi iară mearge după 40 de zile dă se închină lui Dumnezeu; pentr-aceaia se fac liturghii şi pomeane în 40 dă zile. De-acia atunce, după lucrure cum au făcut, dau-i loc dă se odihneaşte pînă va veni Hristos să judece lumea, să dea sau să plătească fieşcăruia după lucrurile lui.

Nichifor Ţarigradeanul.

Iară de pomeane, să ştiţi cînd să opresc a nu să face; întîi la ceale 12 zile în săptămîna cea de întîi a sfîntului şi marelui post, în săptămîna cea mare, în săptămîna de după paşti şi în duminicile piatidesetniţii şi pre la praznicile ceale mari pomeane iar nu se fac, adecă colive şi сты Бе[1]) carele se fac pentru morţi. Iară de-acia preste an se pomenesc creştinii cînd li-e voia. Iară a se pomeni în taină cei morţi la sfîntul pomeanic, de aceaia nu se opresc nice în zioa de paşti.

PENTRU SUFLETELE DREPŢILOR ŞI ALE PĂCĂTOŞILOR, UNDE SE AFLĂ PÎNĂ ÎN ZIOA DE ASTĂZI.

GLAVA 163.

Anastasii, de la marea Antiohie.

Niminea de aceasta n-au spus prea amăruntul şi adevărat; ce însă de întru dumnezeeştile cuvinte ale biruitoriului nostru domn Isus Hristos

[1]) „Sfinte Dumnezeule".

am adevărat că sufletele ceale dreapte sînt cu sufletul sfîntului și dreptului tîlhariu în raiu. Așijderea și dumnezeescul Antonie, învățătoriul pustiei, pentru locul sufletelor celor drepți, așa au văzut cum sînt în raiu. Așijderea și purtătoriul de Dumnezeu Pambo și alții bogați de întru sfinții părinți. Așijderea și sfetî Ioan Leastvicinicul așa zice, că tîlhariul deaca zise cătră biruitoriul: Помѧнимѧ Г҃и въцр҃твїиси [1]), atunce tot raiul moșteni. Iară dumnezeescul Solomon zice: sufletele drepților în mîna lui Dumnezeu și nu se va atinge dă dinsele munca.

Iară pentru sufletele păcătoșilor toată leagea veache și ceastă noao grăiaște că se află întru legăturile iadului, ca și niște oameni răi ce zac în temniță închiși pînă li să face judecata vieții lor să ia moarte, așa se află acolo în iad și sufletele păcătoșilor ca într-o temniță, pînă va veni prea dreptul și înfricoșatul judecătoriu la groaznica lui a doa venire, să judece toată lumea, să dea sau să plătească fieșcui după lucrurile lui. Că grăiaște și dumnezeescul David pentru păcătoși: să se întoarcă, zice, păcătoșii în iad. Arată adevărat să se întoarcă pentru că sufletele păcătoșilor astăzi în iad sînt, pentru că nice drepții n-au luat bunătățile, nice păcătoșii munca pînă la a doa venire a domnului nostru Isus Hristos.

Psalm. 144.

PENTRU PREOTUL CARELE VA SLUJI ȘI SE VOR VĂRSA SFINTELE SAU-I VA CĂDEA DZVEAZDA; ȘI CÎND SÎNT SFINTELE OBÎRȘITE; ȘI PENTRU PRESCURILE PROSCOMIDITE, DĂ LE VOR MÎNCA CÎINI.

GLAVA 164.

Ioan Chitrus. De să va tîmpla cumva să se vearse sfintele mai nainte de văhodul cel mare, atunce preotul iară să facă a doa proscomidie și obîrșind deplin, să zică și molitva preadlojeniei; de-acia atunce să înceapă dumnezeiasca liturghie de acolo de unde se-au tîmplat de s-au vărsat sfintele, și să o obîrșască de tot, și să se priceștuiască dumnezeeștilor taini, și să facă otpust. Iară dă se vor vărsa după văhodul cel mare, întru scursoare aceasta nu aflăm să se mai facă altă proscomidie. Iară dă se va tîmpla să mănînce dumnezeescul agneț șoarece sau altă jiganie și preotul nu-l va vedea, atunce trebue să facă altă proscomidie, de va hi însă mai nainte de văhodul cel mare; iară preotul să se ispovedească de păcatul lui la arhiereul său, și arhiereul să-l canonească, iară nu să-i ia darul. Și canonul lui iaste să-l oprești cîtăva vreame, de să va fi tîmplat să se facă acela lucru dă leanea lui; iară de va hi nevoe de preot și se va tîmpla în postul cel mare sau la crăciun sau la bobotează sau alte zile mari, ca să nu se oprească lucrul lui Dumnezeu, atunce să n-aibă preotul canon de opreală, ce numai post, milostenie, molitve și rugă. Iară sfintele carele se vor vărsa, cade-se preotului să le adune într-un vas curat și să le bage unde se spală, deaca se va priceștui dumnezeeștilor taini, sau într-alt loc sfînt; să le acopere să nu se calce sau să se tîmple într-alt chip. Și

[1]) „Pomenește-mă, doamne, întru împărăția ta“.

de se va tîmpla a prinde acea spurcăciune carele au mîncat dumnezeescul agneţ, atunce să-l îngroape în pămînt.

Iară de va cădea dzveazda dă pre discos, să fie oprit de liturghie de-a nu se priceştui zile 40. *Semnează.*

Sfintele sînt obîrşite deaca zice preotul în taină aceasta: И СЪТВОРИ ХЛѢБЪСЕЙ Ч(С)ТНОЕ ТѢ́ЛО ХА̃ ТВОЕГѠ, АМИНЪ. А ЄЖЕ КЪЧАШИ СЕЙ Ч(С)ТНОЕ КЪРЪКЕ ХА̃ ТВОЕГѠ, АМИНЪ [1]).

Preotul de va avea prescuri proscomidite şi nu le va pune întru bună pază, să nu între înlăuntrul besearicii cîinii să le mănînce, atunce să pedepseaşte popa acela cu oprire de preoţia lui, că de le-ară fi păzit nu se-ară fi fost făcut păcatul acela. *Valsamon.*

PENTRU CINSTITELE DARURI, DE VOR STRICA-SE; ŞI PREOTULUI CUM I SE CADE SĂ AIBĂ LOC DE SPĂLAT ÎN OLTARIU; ŞI MIREANUL SĂ NU ÎNTRE ÎNLĂUNTRU.

GLAVA 165.

De să va tîmpla să se strice cinstitele darure atîta cît să nu poată popa să le potrivească, acealea sfinte nice să le arză, nice să le arunce în apă, ce să bage vin dulce într-însele şi să le potrivească. *A Postnicului.*

La jertăvnic înlăuntru trebue să aibi loc necălcat, într-o parte, să fie săpat şi înfrumseţat, ca să te speli deaca vei face liturghie. Şi după spălare fereaşte să nu cază sau să pice afară de în spălătoare, să se calce, că apoi va hi mare muncă sufletului tău. *Gherman Ţarigrădeanul.*

Şi la jertăvnic oameni mireani să nu între, nice mueri mireane; iară călugăriţe întră de curăţează.

PENTRU ANAFORA, DREPT CE O IAU CREŞTINII, ŞI PENTRU CÎND SE AFLĂ CU MUIERILE LOR SĂ NU O IA, NICE ICOANE SĂ SĂRUTE.

GLAVA 166.

Anafora se-au făcut să se dea într-acesta chip, pentru că mai nainte vreame să priceştuia oamenii făcătoarelor de viaţă taini des, iară acum se-au depărtat taina aceiia sfinţii şi să priceştuesc o dată într-un an. Şi aceasta socotinţă şi tocmeală se-au făcut de sfinţii părinţi pentru mai mare cucerie şi sfinţie, ca să se curăţeaze oamenii pre în sfintele zile ale marelui post cu ispovedaniia. Atunce să se priceştuiască de sfintele taini întru sfinţie şi curăţie şi ertare păcatelor lor şi pentru că atunce să priceştuia des creştinii de sfinţele taini, cum am zis. Iară în zioa de astăzi iau anafora de în mîna preotului întru sfinţie şi blagoslovenie. *A dumnezeeştilor dascali.*

[1]) „Şi a făcut această pîine: cinstitul trup al lui Hristos al tău, amin. Şi ceea ce este în această cupă: cinstitul sînge al lui Hristos al tău, amin".

Ce deaca vreame ce o iau creştinii în loc de dumnezăiasca priceaştenie, pentr-aceaia se cade într-aceaia zi să se dăpărteaze dă împreunarea trupească a muerilor sale, de-acia atunce să ia anafora şi să sărute şi sfintele icoane. Iar de va fi de în lucrul diavolului să se afle cineva cu muiarea lui în zi de praznic, acela să nu ia anafora, nice icoane să sărute, nice fămeaia lui; că zice dumnezăiasca scriptură: ceale curate să se dea curaţilor şi ceale sfinte, sfinţilor.

PENTRU BOLNAVI, DE VOR MURI NECUMINECAŢI PENTRU LEANEA PREOŢILOR.

GLAVA 167.

A Postnicului.

De va muri cineva nepriceştuit dumnezăeştilor taini pentru leanea lui, unul ca acela să se canonească: să facă pentru dinsul liturghii şi milostenie; iar cei ce să vor afla mai mari ai casii, aceîa să se canonească ani 2, să nu se priceştuiască şi să facă şi metanii cîte 100. Iară de vor chema pre popa şi nu va mearge aciaşi, ce să va lenevi, de va muri bolnavul nepriceştuit, acela popă să fie oprit dă preoţia lui 1 an. Trebue a şti cînd moare omul nepriceştuit, atunce să facă pentru dinsul liturghii doao zeci şi patru.

PENTRU CELA CE E ÎNVRĂJBIT CU CINEVA, SĂ NU-I PRIIMEŞTI PRESCURILE LA BESEARICĂ, NICE SĂ-L PRICEŞTUIEŞTI; ŞI DE VA MURI CINEVA NEERTATU ŞI ÎNVRĂJBIŢI.

GLAVA 168.

A Postnicului.

Cine are vrajbă asupra cuiva, pre acela la besearică să nu-l priimeşti, nice prescurile lui, pînă nu va face pace. Că ruga cătră acela se face blăstem, că de-ară face milostenie şi alte multe lucrure bune, măcar şi trupul

Îngrozeaşte-te

să şi-l dea întru muncă pentru Dumnezeu, acelea Dumnezeu întru nemica nu le priimeaşte, deaca vreame ce n-are pace cu frate-său, creştinul, şi deaca nu va să facă pace curată în vreame cînd va să se priceştuiască

Caută.

dumnezeeştilor taini, ce rămîne întru vrajbă. Fereaşte-te, o, preote, să nu-l priceştuieşti că spată de amîndoao părţile ascuţită bagi întru inema lui, de-i tae şi sufletul şi trupul; şi tu, o, preote, ai păcatul de nu-l vei goni pînă va face pace; de-acia atunce să-l priimeşti.

Caută.

Iară de va muri unul de dînşii fără ertăciune, atunce să facă cela ce trăiaşte canon 1 an şi să meargă şi la mormîntul lui zile 40, să zică: iartă-mă, frate, şi pre tine Dumnezeu să te iarte.

PENTRU MIREANI CARII NU AŞTEAPTĂ PÎNĂ SE VA OBÎRŞI SLUJBA BESEARICII, CE FUG AFARĂ.

GLAVA 169.

Apostolii, canon. 9.

Canonul 9 al sfinţilor apostoli grăiaşte: fiecare mirean, sau bărbat sau muiare, ce va mearge la besearică şi vor fi la vecernie sau la utrăne sau la liturghie şi nu va sta pînă se va obîrşi acea slujbă ce să face, ce

va eşi afară, acela să se afurisească; iară de i să va tîmpla veo primejdie sau nevoe, acela are ertăciune. Iară carele nu va întreba pe preotul să-i dea voe, acela să nu îndrăznească să iasă de în besearică.

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PRICEŞTUIASCĂ, CA SĂ NU SE ÎMPREUNE CU MUIAREA LUI, SAU DE SĂ VA TÎMPLA SĂ SE SĂBLĂZNEASCĂ ÎN VIS ŞI DE VA VĂRSA, DEACA SE VA PRICEŞTUI.

GLAVA 170.

Nu se-au oprit bărbatul şi muiarea de în amestecarea trupului lor, fără numai cînd vor să se apropie rugii sfintei priceştenie. *Pavel apostol.*

Nu se-au dat bărbatului şi muerii să se priceştuiască dumnezăeştilor taini în zioa ceia ce să va afla trupeaşte, sau anafora să ia, sau sfintele icoane să sărute. *Timothei Alexandreanul.*

Trei zile trebue omului celuia ce va să se priceştuiască să nu se împreune cu muiarea lui. Şi deaca se va priceştui, iarăş să se ţie o zi. *Diata 13 a apostolilor.*

Iară de să va săblăzni omul în zioa ceaia ce va să se priceştuiască, atunce acea săblazn de va fi fost de pohtă muerească, să se dăpărteaze de sfînta priceaştenie, iar de să va fi făcut de lucrul dievolesc ca să împiedeci pe creştin de la dumnezăiasca priceaştenie a dumnezăieştilor taini, atunce să se priceştuiască, ca să nu se bucure acela vrăjmaş al nostru şi pizmaş. Pentru că nu încetează niciodată, ce totdeuna face primejdii oamenilor lui Hristos şi mai vîrtos pre la sfintele zile pre la carele să curăţează toţi creştinii de toate păcatele ca să se priceştuiască sfîntului trup şi sînge al biruitoriului. *Dionisie, Athanasie, Timothei, sfinţii patriarhi de la Alexandrie.*

Ce însă să auziţi ce iaste pohta muerească: un om are multă dragoste şi pohtă la o muiare şi mintea lui de pururea iaste la dinsa şi la pohta ei; şi dă se va săblăzni cu dinsa în vis, acela să nu se priceştuiască, căce că i-au fost mintea la dragostea ei. Pentru carea grăiaşte domnul: că cine caută cu pohtă spre muiare, iată, curvie au făcut întru inima lui. *Caută.* Mathei, glava 5, zac. 13.

Iară pentru de va vărsa omul cela ce să va priceştui, de multă mîncare şi băutură sau beţie, acela se canoneaşte zile 40; în toate zile să facă cîte 100 de metanii şi să zică şi помилуй мя Бѣ[1]). Iară de va fi vărsat de boală, atunce să se canonească cu socotinţă pre măsură. *A Postnicului.*

PENTRU DE CARE ZI A SĂPTĂMÎNII TREBUE SĂ SE PĂZEASCĂ MUIAREA ŞI BĂRBATUL DE AMESTECAREA TRUPEASCĂ.

GLAVA 171.

Bărbatul şi muiarea să nu se afle în pohta trupească nice sîmbăta, nice dumineca, că într-aceaste 2 zile mai mult se face dumnezăiasca liturghie; însă sîmbăta pentru sufeletele pristăviţilor noştri, iară dumineca pentru înviiarea mîntuitoriului, domnului nostru Isus Hristos. Şi aceasta să fie de întocmirea amînduror, adecă să fie cu voia şi a bărbatului şi a muerii. *Dionisie, Athanasie şi Timothei de la Alexandrie.*

[1]) „Doamne, miluieşte-mă".

PENTRU MUERILE CEALE LOGODITE; ÎNTRU CARELE ŞI PENTRU LOGODNE, ŞI PENTRU CĂ LOGODNA ŞI FĂGĂDUIALA IASTE ASEAMENE NUNTELOR CE VOR SĂ FIE.

GLAVA 172.

Săbor. 6, canon. 94.

Canonul 94 al şaselui săbor grăiaşte: cine va lua muiarea carea va hi fost logodită cu alt bărbat şi va fi viu logoditoriul ei, atunce să judece ca pe un preacurvariu pre cela ce o au luat.

Valsamon.

Logodna şi arvuna, povestesc tocmitorii de leage, adecă ceia ce au făcut pravilele, că şi arvunele sînt aseamene nuntelor ce vor să fie, şi se chiamă acea logodnă şi acea făgăduială ca o nuntă deplină. Iară unde nu se-au dat nice logodnă, nice legătură cruciş, nice arvune, nice au fost sărutare, ce numai legături carele să chiamă tocmire dă nemica, adecă legături cu scrisori, atunce de va lua altul pre acea fămeae, nu se chiamă preacurvariu, nice să pedepseaşte ca cei preacurvari.

PENTRU LOGODNE; CĂ SE CADE SĂ FIE BĂRBATUL DE 14 ANI ŞI FĂMEAIA DE 12.

GLAVA 173.

Nearaoa împăratului Alexie Comninul.

Blagoslovită iaste vreamea logodnei şi a nuntei, cînd iaste bărbatul de 14 ani şi muiarea de 12. Iară mai nainte de 14 ani ai bărbatului şi de 12 ai muierii, dă se vor face logodnele şi legăturile cruciş şi sărutările, accastea logodne nice sînt, nice să chiamă adeverite. Iară logodnele carele să fac în vreamea carea am zis mai sus, acealea nu se strică deaca se fac cu socotinţă, nice la tocmirea zeastrelor se mai scrie socotinţă de-acia înainte. Iară însă logodna de la acea socotire n-are puteare de acolo, ce are de la sfintele molitve şi de la ruga lui Dumnezeu, pentr-aceaia sînt nedăspărţiţi şi nedăzlegaţi; numai ce să dăspart carii să află cu vină întru fără leage. Că cum să dăspart nuntele pentru vinele lor, aşa şi logodnele. Iară cîte logodne se fac de în 11 ani şi mai jos, acealea tocmeale de tot a logodnei pre leage n-au, ce să face aceasta ca să aibă nădeajde într-aceaia carii fac logodna aceaia, adecă tocmeale nuntei.

PENTRU JUNELE CARELE-Ş VA LOGODI MUIARE ŞI EL VA MURI; APOI PUTEA-VA FRATE-SĂU SĂ O IA, AU BA?

GLAVA 174.

Întrebare.

Oarecine logoditu-se-au după o muiare şi au murit mai nainte pînă nu s-au blagoslovit şi mai nainte dă ce nu se-au amestecat cu dinsa. Putea-va frate-său să o ia, au ba?

Răspunsul lui Valsamon.

Bincle nu iaste bine cînd nu să face pre bună cale şi pre leage. Ce însă vom zice că logodna de să va fi făcut cum zice mai sus nearaoa împăratului Comnin, adecă cumu-i obiceaiul cu sfintele molitve şi să fie fost junele de 14 ani şi fata de 12, atunce nu dă pravila să o ia frate-său,

pentru că s-au făcut logodna pre leage, pentru că în tot lucrul iaste obîrșită această nuntă, ca și cum ar fi fost blagoslovenia dăplină.

Iară de va fi, cumu e de să ține obiceaiul spre laturile Răsăritului și ale Amiazăzi, mortul cu această muiare, atunce poate frate-său să o ia neapărat. Iară obiceaiul să chiamă tocmirea zeastrelor, sau unde prind cuvînt, sau schimbă inel, sau fac scrisoare, carele nu se va ținea de cuvînt să plătească atîta galbeni. Deci accastea zice leagea și pravila că sînt supțiri tocmiri și sînt întru nemica. Iară de să va face molitvele și va hi între ei neajunsă vîrstă, atunce sînt netari și fără de leage, și acea citire a molitvelor nu se socotește. De aceasta zic canoanele beseareeii și pravilele împărătești că e fără de leage, adecă așa se socotesc ca și cum nu se-ar fi făcut. *Vezi de tot.*

PENTRU O FATĂ CE PRIIMI MOLITVE DE LOGODNĂ CU OARECARE IOAN; IARĂ CĂCE NU ERA ÎN VÎRSTA CREAȘTERII, EA CĂUTA SĂ SE DĂSPARȚĂ.

GLAVA 175

O fată anume Irina era de 12 ani și luo molitvă de logodnă cu oarecare Ioan și să vesti că iaste această logodnă fără dă leage. De-acia vru să se desparță accasta Irina dă Ioan, căce nu e logodna pre leage pentru că era mic și vrea să ia bărbat pre leage, pre Theodor, al doilea văr al acelui Ioan. *Întrebare către sfîntul patriarh Nicolae.*

Iară sfîntul patriarh cu sfîntul lui săbor răspunseră și porunciră ca neapărat să fie, pentru că logodna ce se făcuse era fără de leage pentru micșorarea a logoditului Irinii. Drept aceaia o dăzlegăm căce se-au făcut rău și fără dă leage, și dăm slobozie aceștii Irinii să ia pre leage bărbat al doilea văr al acelui Ioan. *Răspunsul al acelui patriarh.*

PENTRU CELA CE VA SĂ SE PREOTEASCĂ ȘI-I VA MURI LOGODITA LUI, SAU ERA LOGODNA AFARĂ DĂ LEAGE.

GLAVA 176.

Bărbatul carele are curățiе și bunătate să se facă preot și-i va muri logodita, sau se-au dăspărțit de dînsa, și va să se facă preot, deaca va lua altă muiare, păzește-te, o, arhiercule, să nu hirotonești pre acela căci că iaste a doa nuntă. Și însă de va vrea să se preoțească junc, fără să nu ia muiare, hirotonește-l, iară de nu va putea să juncască, ce va vrea să se însoare, acela de va fi cliric, să-i iai darul, iară dă se va afla în rîndul citețului, altă hirotonie să nu-l hirotonești, numai să-l lași să fie într-aceaia. *Matthei.*

Socotește accasta, de va fi fost logodna netocmită, adecă afară de cum se cade, pentru nevîrsta featei, însă de va fi fost de 6 ani și mai mare și va vrea cela ce o au logodit să o lase și să ia alta, acela iar nu poate fi preot, că i să socotește a doa nuntă. Iară de va fi fost fata de 6 ani și mai jos cînd o au lăsat și au luat alta, atunce poate să face preot. Însă aceasta la mireani nu se ține, ce numai la ceia ce vor să se facă preoți. *Vezi.*

PENTRU ARVUNELE LOGODNELOR CARELE SE FAC, IARĂ APOI O PARTE-I PARE RĂU; ȘI DE VA MURI VREUNUL DE ÎN CEI LOGODIȚI, SAU SE VA FACE CĂLUGĂR; APOI ȘI PENTRU SĂRUTARE.

GLAVA 177.

Armenopul. Logodna aceasta tocmeală are: doi oameni să tocmesc să se însoare și dau arvună; iară carele de într-amîndoi se va lepăda, adecă-i va părea rău, acela să dea îndoită arvuna ce au luat; de va fi fost prețul arvunei galbeni 3, să se dea 6, iară de va fi fost ughi 10, atunce să i se dea ughi 20.

Leu și Costantin împărați. De să va fi logodit cineva și va fi murit unul de într-amîndoi, sau bărbatul sau muiarea, atunce numai ce să întoarce arvuna la partea carea e vie, iar nu îndoită. Iară de să va face călugăr vreunul de dînșii, atunce-și ia cineși arvuna carea au dat, iară îndoită arvuna nu să întoarce, pentru că au mers întru mai bună cale.

Armenopul. De va fi sărutat bărbatul pre logodita lui în vreamea logodnii, de-acia se-au tîmplat de au murit unul de dînșii, atunce jumătate de dar să întoarce înapoi la partea celui viu. Iară de nu se va fi făcut sărutare și de va muri bărbatul sau muiarea, atunce să întoarce darul celuia ce trăiaște. Iară de va fi dat muiarea bărbatului celui ce iaste ei logodit vreun lucru ceva și se-au tîmplat de au murit el sau ea, atunce darul accla să se întoarcă înapoi, al cui iaste, ori dă se va fi făcut sărutare, ori dă nu să va fi fost făcut.

PENTRU DE CÎTE VINI DĂSPART PRE CEI CE SĂ LOGODESC.

GLAVA 178.

Mathei,

1. De-i va fi fost logodna carea nu e pre tocmeală și cum nu se-au căzut, adecă să fie fost copii mici.

2. Dă se va afla îngrecată de bărbat striin.

3. De se va afla că iaste de altă credință, sau păgîn, sau eretic, ori bărbatul, ori muiarea.

4. Mai marele locului, adecă domnul sau alt dregătoriu, de va sili pre părinții bărbatului sau ai fămeii și-i va necăji, iară ei nu vor vrea și vor face logodna dă silă, aceia, cînd vor afla vreame, să se dăzleage.

5. De să va face călugăr unul dintr-amîndoi.

6. Dăzleagă-se logodna și cînd se va tîmpla neștine de să va birui de dracul și se va îndrăci bărbatul sau muiarea. Ce însă de să va tîmpla aceasta mai nainte de logodnă sau și într-acea zi, să se despartă; iar de să va face după aceaia, atunce să aștepte bărbatul ani 3, iară muiarea pre bărbat ani 5. De-acia deaca vor treace 5 ani ai bărbatului sau trei ai muerii, atunce se va însura carele va fi sănătos, sau bărbatul, sau muiarea.

Nearaoa împăratului și înțeleptului Leu, 111 și 112.

PENTRU CARE VINI SE DĂSPART OAMENII CASNICI, CE SĂ ZICE BĂRBAT DE FĂMEAE-ȘI.

GLAVA 179.

Casnicii se vor despărți de fămeile sale pentru preacurvia, și iaste data bărbatului să-și lase muiarea cînd o va găsi făcînd preacurvie. Așijderea iaste data și muierii să-ș lase bărbatul cînd va curvi cu altă muiare măritată sau fată, sau și altă muiare fie ce feliu va fi. *Zac. 1.*

Cîndu-și va goni bărbatul muiarea den casă, sau de nu o va hrăni, sau alte ca aceastea-i va face, pentru carele ca va face preacurvie, atunce bărbatul ei nu va putea să se dăsparță să o lase, iară așa mai vîrtos muiarea, pentru aceaste vini ce zisem, poate să ceară voe să se despartă. *Zac. 2.*

De va fi dat neștine voe muerii sale să facă preacurvie, acela bărbat nu va mai putea să se despartă de dînsa pentru preacurvia ce-au făcut, ce mai vîrtos muiarea poate să se despartă de dinsul, pentru că acesta lucru să chiamă coduș și votru muerii sale; și aceasta se socotește: fost-au cu voia muerii, au fostu-i-au silă. *Zac. 3.*

Carele știe cum face muiarea lui preacurvie și el ar avea puteare să o sminteascâ, și nu o sminteaște, ce o lasă, acela iaste ca și cum ar da el singur puteare și voe muerii lui să facă acel lucru de preacurvie și iaste ca și cînd o ar votri el singur. *Zac. 4.*

Cînd va face neștine pace cu muiarea sa după ce o va fi prins făcînd preacurvie, atunce accla nu va mai putea dup-accaia să mai pîrască pentru acea curvie, să o despartă. *Zac. 5.*

Cine-ș va goni muiarea den casa lui căce va fi făcut preacurvie, atunce se cade să o hrănească pînă cînd va arăta precurvia ei la judecătoriu și să se isprăvească împărțeala lor. Iară de să va afla că va fi eșit muiarea cu voia ei pînă denafară de poarta casei sale, nefiind gonită de bărbatul ei, atunce nu va fi datoriu bărbatul să o hrăncască. *Zac. 6.*

De va fugi muiarea de la bărbat pentru că ceva fi avînd așa de față mueri curve de le va fi țiind, atunce are puteare muiarea toată cheltuiala ce va fi de hrana ei să ceară de la bărbat și tot venitul ce va fi strîngîndu-se den zeastrele ei. *Zac. 7.*

Preacurviia, de-ar fi de față, de-ar fi pre ascuns, pentru carea va goni bărbatul pre muiare-și den casă, sau și muiarea de va fugi singură de bună voia ei, pre aceaia de pururea pravila-i sminteaște și nu-i lasă să se împreune iarăș și să lăcuiască într-un loc; și mai vîrtos cînd va fi muiarea den afară de casa bărbatului ei și va naște cocon acolo. Iară de nu se va putea descoperi acea preacurvie pînă la opt zile, sau bărbatul, sau muiarea pentru bărbat, atunce se îndeamnă a lăcui într-un loc și a face pace. *Zac. 8.*

Cînd se va duce muiarea de la bărbatu-și căce că bărbatul ei ține de față curve în casa lui sau și afară de casa lui, și dup-accaia singură muiarea va vrea să lăcuiască cu bărbatulu-ș, de vreame ce să va fi făgăduit și el să lase curvele, atunce pravila dă voe să facă cum va vrea muiarea. *Zac. 9.*

CUM ŞI ÎN CE CHIP IASE PREACURVIIA UNUIA ŞI SĂ SE POATĂ TOCMI PREACURVIA ŞI A CELUIALALT, PENTRU CÎNDAI DOARĂ NU SE-ARĂ DESPĂRŢI CASNICII.

GLAVA 180.

Zac. 1. Cînd se ispiteaşte neştine cu besearica ca pentru să se desparţă dă femeaie-şi căce va fi făcut muiarea lui preacurvie, atunce de va arăta muiarea cum au făcut şi bărbatul acesta lucru de preacurvie, atunce besearica nu-i va împărţi.

Zac. 2. Cînd va vrea bărbatul să se desparţă de muiarea lui pentru preacurvie ce va fi făcut, de va spune şi muiarea cum au făcut şi bărbatul sodomie, atúnce nu se vor despărţi. Iară aşa, trebue să arate muiarea cum au făcut sodomiia deplin cumu-i să fie; iar de nu va arăta sodomiia desăvîrşit, cum au fost păcatul, atunce nu se vor putea despărţi.

Zac. 3. De vreame ce are neştine gînd să se desparţă de muiare-şi pentru preacurvie ce-au făcut, iară muiarea va arăta cum bărbatul ei are vreun eres, atunce besearica nu-i va despărţi, ce, pocăindu-se amîndoi, se va socoti greşala unuia să fie pentru a altuia, ce să zice să fie una drept alta.

Zac. 4. Aceaste greşale ce am zis, carele împart bărbat de fămeae, iaste preacurvia, sodomiia, ereticiia. Ce aceastea trebue să se arate la judecătoriu întregi şi de faţă; iară de nu se vor arăta să vază toţi, atunce ca şi cînd nu se-ar fi făcut nicecum şi cum nu-ş se-ar fi dus pre la judecătoriu Şi aceasta stă asupra judecătoriului să se isprăvească, însă să vază de vor fi mărturiile bune, sau de nu vor fi.

CÎND ŞI ÎN CE CHIP SE DĂSPARTE BĂRBATUL DE MUIARE; ŞI PENTRU SODOMIIA.

GLAVA 181.

Zac. 1. Poate muiarea să ceae voe de la besearică să se desparţă de bărbat cîndu-l va învăţa diavolul meşterşugul lui cel spurcat şi urît ce să zice să nu să împreune cu fămeaia-şi cumu-i în fire, ce afară de fire. Dece atunce besearica-i desparte pînă în puţină vreame, pînă doară se-ar pocăi bărbatul de acest păcat spurcat, ce să zicc de sodomie.

Zac. 2. Iară de să va afla cum acel bărbat ce face sodomie nu face numai cu muiarea lui, ce şi cu alta striină sau şi cu alt obraz, atunce muiarea va ceare voe de la besearică numai să se desparţă.

Zac. 3. De să va afla cum nu se împreună bărbatul cu muiare-ş deplin, cumu e să fie, ce se varsă pre dinafară, ce să zice pentre coapse, şi atunce să se despartă.

Zac. 4. Desparte-se fămeaia de bărbat şi bărbatul de fămeae nu numai cînd face bărbatul sodomie cu muiarea lui, sau şi cu altă muiare, sau cu copil, sau muiarea lui de va face sodomie cu alt bărbat, ce încă şi muiarea lui de să va împreuna trupeaşte cu altă muiare, cum să zice una cu alta şi se varsă una la alta, ce să zice aruncă sămînţa, pentru că aceasta iaste ca şi sodomia, şi atunce, de va vrea bărbatul, o va lăsa.

Desparte-se muiarea de bărbat cînd va face muiarea niscare meșteșuguri să se poată freca să i se vearse sămînța, ca să se poată stîmpăra de pohtă, ce se zice meșteșug de lemn sau de hier sau de sticlă sau de pînză sau cu fiece lucru ales de aceaia treabă, pentru că, cum de-ar fi, aceaia iaste tocma ca și sodomia. *Zac. 5.*

Nu se va despărți bărbatul de fămeae sau fămeaia de bărbat, cînd vor face vărsare de sămînță singuri cu mîna lor. *Zac. 6.*

Cînd se despart casnicii pentru aceaste vini, ce scric mai sus, atunce se socotește să fie pînă la o vreame, iară nu de totului tot. *Zac. 7.*

CÎND SE VA DESPĂRȚI BĂRBATUL DE MUIARE-ȘI SAU MUIAREA DE BĂRBAT PENTRU ERES, DE VA FI UNUL DE EI ERETIC.

GLAVA 182.

Pentru eresurile bărbatului poate muiarea să-ș despartă bărbatul nu numai cu besearica, ce și ca singură, fără de voia nemănui, poate să se despartă de dînsul; și mai vîrtos de o va fi el ispitit, sau de o va fi silit să o întoarcă dăspre credința ei cea bună a pravoslaviei spre eresurile lui. *Zac. 1.*

Nu se poate socoti den doaă lucruri unul, oare carele va fi mai rău, eresurile au preacurviia, de vreame ce o parte are voe să se despartă cu besearica. Că deacă vreame<ce> celalalt obraz au făcut preacurvie, acmu nu poate obrazul cela ce-au făcut preacurviia să zică ceiialalte soții a lui cum iaste eretic; ce se vor potrivi una cu alta, ce să zice, eresurile cu preacurviia. Drept aceaia se vor tocmi să fie una pentru alta și să nu se despartă. Iară deaca vreame ce partea cea cu eresuri, de nu se va pocăi de tot și cu totul și să părăsească eresele, atunce nu se vor erta, ce să vor despărți și pentru eres și pentru preacurvie. *Zac. 2.*

Cela ce-ș va despărți muiarea pentru căce iaste eretică, acela nu poate să-i oprească și zeastrele, cum are voc să le oprească cînd o va găsi preacurvind. *Zac. 3.*

Cînd se va tîmpla bărbat cu fămeae să fie amîndoi eretici, iară unul de dinșii se va întoarce spre pravoslavie și spre dreapta credință creștinească, iară celălalt obraz să rămîe tot eretic, atunce partea cea creștină poate să se împreune cu alt obraz creștin și nunta cea dentîi să se dezleage. Iară de să va întoarce spre credință un obraz și dup-aceaia curînd se va întoarce și celalalt, atunce nunta acelora nu se va dezlega, ce iară va rămînea, de vor fi tot împreună cum au fost. *Zac. 4.*

Iară cînd va treace dup-aceaia cîtăva vreame și de-acia dup-aceaia de să va întoarce și cela obraz al doile spre creștinătate și-ș va ceare soțul să lăcuiască cu dins, atunce judecătoriul trebue să socotească acest lucru foarte bine, pentru căce că acesta lucru poate să fie în multe chipuri. *Zac. 5.*

Dentîi, poate-se prileji să fie și într-acesta chip, ce să zice deaca se va întoarce bărbatul spe credința cea adevărată; mai apoi, după multă vreame, se va întoarce și muiarea și va găsi bărbatulu-și însurat, luat muiare creștină, iară aceaia, ca o muiare ce au fost dentîi, va vrea să-și ia bărbatul; atunce trebue să socotească judecătoriul, de să va găsi că s-au cununat bărbatul *Zac. 6.*

cu muiarea cea creştină mai apoi, după ce se-au despărţit de muiarea cea eretică, atunce nunta cea dentîi rămîne dezlegată, iară cea a dooa ce-au făcut cu creştina iaste întărită şi judecătoriul nu o va dăzlega. Iară de să va afla cum se-au cununat bărbatul cu creştina mainte de ce s-au fost despărţit de muiarea cea eretică cu judecata besearicii, atunce nunta dentîi iaste stătătoare, iară nunta a dooa o va dezlega judecătoriul şi va îndemna pre bărbat să-şi ia muiarea cea dentîi, carea s-au întors cătră credinţa cea adevărată, cum au făcut şi el singur.

Zac. 7. A doa, de vreame ce obrazul cela ce se-au întors mai apoi, va fi bărbatul, şi-şi va găsi muiarea măritată după bărbat creştin, şi acela dentîi, ca un bărbat ce i-au fost, o va ceare, atunce trebue să caute judecătoriul cum au făcut şi cu cela bărbat ce scrie mai sus. Iară de să va afla, cum se cade bărbatului, să ia pre muiarea lui carea o au întors spe credinţă, mai apoi trebue judecătoriului foarte mult să cearce să nu se fie întors bărbatul acela cu înşelăciune, ce să zice să nu cumva facă silă muerii să se întoarcă la eresurile lor iarăşi, sau pentru alte meşterşuguri, pentru că atunce nu va da judecătoriul voe să o ia, nu pentru altă, ce numai pentru aceste prepusuri, ce să fie cu bărbatul al doile.

Zac. 8. A treia, de vreame ce acel obraz ce s-au întors, fie cine ară fi, au bărbatul, au muiarea, de să va călugări şi mai apoi, după cîtăva vreame, de să va întoarce şi cela obraz de în eres spe credinţa cea bună şi va găsi pre cel dentîi călugărit şi-l va ceare ca pe un soţ, să lăcuiască cu dins, atunce trebue să socotească judecătoriul de acel obraz ca însă de să va fi călugărit după ce să vor fi împărţit cu besearica, ce să zice să fie dat mîna, atunce nu iaste loc de-a să mai împreunarea, iară de să va fi călugărit şi să nu-i fie despărţit besearica, atunce va slobozi judecătoriul să se dezleage călugăria şi să se împreune unul cu altul, însă de va vrea şi obrazul cel călugărit; iară de nu va vrea obrazul cel călugărit să lase călugăria, atunce judecătoriul să nu-i facă nice o silă.

Zac. 9. A patra, obrazul cel călugărit de va fi stînd pe vreo stepenă ca aceaia de ceale ce sînt dentru rînduiala besearicii şi să aibă asupra lui hirotonie sau molitve de preoţie, atunce nu va mai putea să leapede călugăria măcară de-ar şi vrea, fără numai de nu va fi călugăr desăvîrşit; iară de-i vor fi citit numai molitva raselor, atunce nu are nice o sminteală, ce de va vrea poate să o leapede.

CÎND SE VA DESPĂRŢI MUIAREA DE BĂRBAT PENTRU VRĂJMĂŞIIA BĂRBATULUI.

GLAVA 183.

Zac. 1. Muiarea poate să ceară voe de la judecătoriul besearicii să se desparţă de bărbatul ei cînd o bate fără de samă şi-i va face rane cu arme.

Zac. 2. Încă poate muiarea singură cu voia ei, fără de judecătoriu, să se desparţă de bărbatul ei cînd o va bate într-acesta chip să vie lucrul să stea în cumpănă cum de n-ar fi fugit o ar fi ucis de tot, sau cînd o va bate în vreun chip ca acela, să o facă să nu poată grăi cătră judecătoriu, să

nu-ș poată spune jalba, să o desparță. Iară de nu va fi fost bătaia așa tare, să nu se poată despărți numai ea așa singură cu voia ei.

Cînd va fugi vreo muiare de vrăjmășiia bărbatului și pentru frica ce are ca să nu o omoară, atunce de va arăta aciași într-aceaia dată mare vrăjmășiia a bărbatului-și, atunce-i desparte leagea; iară deaca nu va arăta într-acel ceas răotatea lui, atunce nu-i va despărți leagea. *Zac. 3.*

Cela ce să va arăta cu vrăjmășie și cu groază asupra muerii sale, acela nu se va numai despărți de dînsa, ce încă se va și certa, după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 4.*

Muiarea de răutatea bărbatului de va fugi de la dînsul și se va duce într-altă casă, atunce iaste datoriu bărbatul să o hrănească și să-i facă toată odihna, însă de nu va avea părinți sau frați și de va fi eșită singură cu voia ei. *Zac. 5.*

De va nebuni bărbatul ,atunce să se desparță aceaia casă pentru căce că iaste cumpănă să nu o cumva vătăma sau să o și omoară bărbatul pre muiare. *Zac. 6.*

Cînd va fi bărbatul învățat de pururea a îmbla tot beat și să-ș bată muiarea tot în beție, atunce muiarea lui cu leage se va despărți. *Zac. 7.*

Nu numai pentru vrăjmășiia și răotatea ce are bărbatul asupra muerii-și de o ucide numai pentr-aceaia se va despărți, ce și pentru cuvinte ce va grăi bărbatul sprîntare și o va îngrozi în tot chipul de o va ucide de tot; pentru aceastea încă se vor despărți, încă mai vîrtos cînd o ar bate și mai ales cînd va fi om ca acela să-i fie de pururea dragă sfada. *Zac. 8.*

De să va afla în mijlocul a bărbat și a fămeae, adecă între casnici, cum să fie vreo vrajbă ca aceaia de moarte, cum se-ar socoti pentru niscare lucruri de prepus să-și prepue a den sine carea cumva cu înșelăciune să nu omoară unul pre alt, atunce pravila-i desparte să nu lăcuiască împreună; iară de nu va fi vrajba de moarte, ce va fi într-alt chip, atunce să nu se desparță. *Zac. 9.*

De n-ar avea bărbatul altă nice o vină, ce numai această vrăjmășie, adecă cîndu e iute și rău la mînie, atunce ajunge atîta să se desparță aceaia casă, pentru căce că se zice: cel rău, cela ce iaste o dată rău, acela de pururea va fi tot rău. *Zac. 10.*

Acesta lucru stă pre mîna judecătoriului, să oprească pre bărbatul cel vrăjmaș carele se pornește asupra muerii sale, pentru să se veaghe să nu cumva să o strice cu ceva. Măcară de-ar și face muiarea pre bărbat să se pornească asupra ei, atunce trebue să-ș îngăduiască firii sau mînici. *Zac. 11.*

Încă se cade judecătoriului să judece vina muerii, să vază pentru ce au pornit pre bărbat cu mînie asupra ei, și atunce cumu-i va părea judecătoriului să-i tocmească, însă de se va prinde bărbatul că se va lăsa și nu o va vătăma; iară de nu, atunce să-i împarță. *Zac. 12.*

Cela ce nu va lăsa pre muiare-și să doarmă într-un pat cu dinsul, acela să chiamă că de vrăjmășie nu o lasă, căce că iaste mînios pre dinsa. *Zac. 13.*

Cela ce nu-i plac bucatele ce-i face muiarea, sau cămășile, sau altele ca aceastea, acela să chiamă că are vrăjmășie pre dinsa. *Zac. 14.*

Cela ce-ș va băga muiarea în hiară sau o va închide undeva ca într-o temniță, acela să chiamă că are vrăjmășie pre dinsa. *Zac. 15.*

De să va înțeleage cum vreun chip dentru casnici, au de bărbat au de muiare, de va să hiclenească pre soțu-său cu otravă sau cu altceva *Zac. 16.*

armă sau farmece, aceaia casă să se împarţă cu ştirea şi cu voia judecătoriului.

Zac. 17. Bărbatul cu fămeaia nu se despart numai cînd se va afla cum unul va să hiclenească pre altul, ce încă şi cînd pun pre altul să facă acesta hicleşug.

Zac. 18. Cînd se va lăsa bărbatul mai mic şi se va prinde cu chizăşie cum nu-ş va face muerii nici o răotate şi încă-i va face şi zapis, atunce judecătoriul să i-o dea pre mînă; însă cînd nu va fi vreo bănuială la mijlocul lor, că măcară că s-au el lăsat şi mai mic, iară aşa nu va putea răbda să nu-i facă vreo nevoe, mai ales de va fi vrajba prea mare, pentru căce că atunce cu acea plecare şi de va avea şi măcară ce chizăşie, pravila tot nu o dă.

Zac. 19. Împărţeala acestor casnici se socoteaşte pînă la o seamă de vreme, pînă se va mai lăsa şi se va mai domoli firea bărbatului cea iute şi vrăjmaşă.

Zac. 20. Măcară că şi desparte pravila pre casnici pentru frica ce are muiarea despre bărbat ca să nu-i facă vreo răotate, iară tot se cade să socotească judecătoriul această fricâ, fi-va cu cale să-i desparţă, au nu va fi, căce că o fricâ cum ar fi un lucru de nemică, nu poate să desparţă casnicii.

CUM ŞI ÎN CE CHIP POATE SĂ SE ARATE VRĂJMĂŞIIA BĂRBATULUI, ŞI CU CE LUCRU.

GLAVA 184.

Zac. 1. Trebue să fie mărturiile, carele vor vrea să arate vrăjmăşiia bărbatului, să fie destoinici de a să creaderea, să nu fie rudă sau oamenii muerii, nice să fie de rîs şi de batjocură, oameni de carii să nu-i bage nimenilea nice într-o seamă.

Zac. 2. Vrăjmăşiia o arată vecinii omului, sau veastea cum deaca spun oamenii. Vaetele muerii şi ţipetele ce să aud de în casă, acealea nu vor putea arăta vrăjmăşiia bărbatului; nice ochii ei de vor fi vineţi sau obrazul de va fi înflat, aceastea nu pot să arate vrăjmăşiia bărbatului. Mărturii trebuesc la lucru ca acesta, pentru să cunoască tot adevărul.

Zac. 3. Mai mult creade judecătoriul mărturiile carii arată vrăjmăşiia bărbatului decît toţi ceia ce grăiesc împotrivă de zic că nu e aşa, ce să zice cum nu e bărbatul cu vrăjmăşie spre muierc; căce că la toate judecăţile mai adevărate sînt mărturiile carile zic că iaste aşa, decît ceia ce zic că nu e aşa; adecă ceia ce adeverează mai de credinţă sînt decît ceia ce tăgăduesc.

CÎND ŞI CUM POATE BĂRBATUL SĂ-Ş BATĂ MUIAREA ŞI ÎN CE CHIP.

GLAVA 185.

Zac. 1. Poate să îndrepteaze şi să cearte bărbatul pre muiare-ş, pre lucru adevărat şi pe dreptate, iară nu cu înşelăciune şi fără de cale; şi încă să o bată şi cînd va fi cu vină, după deală ce va fi făcut, ş-atunce cu măsură, să nu o prea treacă, ce cu blîndeaţe, iară nu cu vrăjmăşie, fără vină şi fără ispravă.

Doaă lucruri sprijinesc pre bărbat să nu se pedepsească cîndu-ș va bate muiarea: întîi, cînd o va fi bătut pre vina ei; a doa, cînd o va bate puținel. Pentru că de o va bate fără vină, sau cînd o va bate cu vrăjmășie, atunce se va pedepsi; și mai vîrtos cînd va fi vina micșoară. Iară de va fi vina mare, ce să zice de o va afla în vreun lucru de preacurvie, sau de o va găsi făcînd vreun viclenșug de moartea lui, atunce măcară cu ce vrăjmășie o va bate, nu se va certa cu nemica de la judecătoriu. *Zac. 2.*

Muiarea ce o bate bărbatul cu vrăjmășie și mult fără de măsură, aceaia poate să-ș ceară la judecătoriu să se desparță; iară așa se cade să fie despărțeala cu leage. Însă să socotească de va fi fost bătaia așa de mare și într-acela chip, cît să stea lucrul în cumpănă, d-abia de va fi vie; iară de va fi bătaia micșoară, nu se vor despărți. *Zac. 3.*

Cela ce va fi vrăjmaș și cumplit spre muiarea lui, bătîndu-o fără de vină, sau o va bate cu vrăjmășie pentru puțintea vină, acela se va certa într-acesta chip, adecă: să piarză a treia parte de darurile ce-i va fi dăruit muiarea; iară de nu-i va fi dat daruri, atunce se va certa să dea muerii lui a patra parte de cîtu-i va fi zeastrea. Aceasta iaste cînd nu vor mai treace zeastrele de trei sute de galbeni; iară de vor fi zeastrele mai multe, atunce-i va da numai o sută de galbeni și zeastrele, de-acia măcar fie cît știe. *Zac. 4.*

Muiarea poate să se desparță de bărbatul ei singură cu putearea ei cînd o va bate des și fără de vină; și deaca se vor despărți, se cade să o hrănească bărbatul și să o îmbrace cum se cade. *Zac. 5.*

Fără de măsură și cum nu se cade și cu vrăjmășie se chiamă bătaia cînd se face cu toiagul, iară mai vîrtos cînd se va sfărîma lemnul, sau să facă cu dinsul rane să meargă sîngele, sau cînd o va lovi cu lemnul în obraz sau în cap, atunce de pururea se va certa bărbatul pentru vrăjmășiia lui. *Zac. 6.*

Bărbatul poate să-ș bată muiarea cu măsură pentru vina ei, măcară de ar avea și zapis să nu o bată. *Zac. 7.*

Nu se chiamă bărbatul vrăjmaș muerii sale de o va bate numai o dată, iar de o va bate de pururea și mai de multe ori fără de vină, atunce să zice că iaste cu vrăjmășie asupra ei. *Zac. 8.*

De-ș va bate neștine muiarea cu pumnul sau cu palma, aceaia nu se chiamă că iaste cu vrăjmășie asupra ei, de o ară bate cît de mult și de des. *Zac. 9.*

Bărbatul poate să-ș pue muiarea în fiară sau să o închiză, cum ar fi în temniță, numai pentru doaă vini: una iaste cînd o va afla făcînd preacurvie, iară a doa cînd o va găsi că-i face hicleșug să-l omoară. Iară pentru alte vini nu va putea nice să o închiză, nice să o bage în fiară. *Zac. 10.*

CÎND VA TREBUI SĂ FIE OAMENI DE CREDINȚĂ CHEZAȘI PENTRU BĂRBAT ȘI ÎNCĂ SĂ FACĂ ȘI ZAPIS MUERII LUI, SĂ SE PRINZĂ CUM SĂ NU O VATĂME CU CEVA, NICE CU UN LUCRU.

GLAVA 186.

Cînd se va teame muiarea de vreo răotate să nu-i facă bărbatul, fiind el om iute și mînios, atunce poate să ceară de la judecătoriu să-i facă bărbatul zapis cu chizășie ca aceaia, să nu o vatăme cu ceva, iară *Zac. 1.*

mai vîrtos, de să va fi dat singură vinovată pentru vreun lucru ceva, ce să zice de va fi făcut preacurvie.

Zac. 2. Despărţi-se-va muiarea de bărbat nu numai pentru vrăjmăşiia lui, ce mai vîrtos pentru vrăjmăşia părinţilor şi a rudelor bărbatului, cînd se vor cumpăni să-i facă nevoe şi să-i strice cu ceva.

Zac. 3. Nu ajunge, nice poate să fie lucru de credinţă tocmeala şi jurămîntul ce-au făcut bărbatul să fie adevărat cum nu-ş va vătăma muiarea cu ceva, ce trebue încă să-ş pue şi nişte chezaşi, ca să nu-i facă vreo răotate.

Zac. 4. Cînd nu va putea găsi bărbatul chezaşi să-ş pue pentru să nu-ş vatăme muiarea, acesta lucru atunce stă în putearea judecătoriului să socotească să vază cumu li e vrajba şi să legiuiască să vază putea-va ajunge să fie numai cu acel jurămînt ce-au făcut bărbatul, au ba? Atunce, de nu va putea, să ştie să-i desparţă sau să i-o dea iarăş.

Zac. 5. Cînd se va despărţi muiarea de bărbatu-ş pentru frica vrăjmăşiei lui, atunce cade-se judecătoriului să întărească acest lucru nu numai cu zapis sau chezaş, ce încă trebue să o pue la un loc ca acela cu credinţă, să şază acolo cu cheltuiala bărbatului, pînă se va aleage ce cum va fi.

Zac. 6. Deaca va da bărbatul credinţă ca aceaia cu jurămînt şi cu zapis şi cu chezaş, să nu-şi vatăme muiarea cu ceva, căci o va fi prins-o făcînd preacurvie, iară muiarea deaca va veni acasă-ş iarăşi va face altă curvie, atunce bărbatul poate să-i facă toată răotatea şi să n-aibă nice o certare de la judecătoriu şi atunce nu se sminteaşte nemica pentru ceale tocmeale cu legătură ce s-au făcut.

Zac. 7. Nu va putea muiarea să ceae de la bărbat chizăşie sau alta pentru fiece lucru, să nu o vatăme, ce trebue să fie vina mare şi frica ei aşijderea, să aibă pentru ce să teame, atunce să ceae credinţă. Şi acest lucru stă pre seama judecătoriului să judece acel lucru şi acea vină de carea să teame muiarea, să vază, poate să fie de chizăşie, au ba.

Zac. 8. Măcară de ş-ar pune bărbatul şi chezaşi să nu-şi vatăme muiarea, iară aşa tot poate să o bată cu măsură, cîndu-i va fi vinovată şi să o drepteaze pre voia lui şi de la judecată să n-aibă nice o certare.

Zac. 9. Datoriu iaste judecătoriul să silească pre muiare şi să o îndeamne să lăcuiască cu bărbatul, însă cînd va cunoaşte că bărbatul iaste gata să dea chizăşie cum să nu o vatăme. Numai să socotească să nu fie bărbatul foarte vrăjmaş şi să nu fie avînd adins eluş urîciunc, să-ş fie urîţi pînă la moarte, pentru că atunci judecătoriul nu va îndemna să-i împreune, că acolea stă lucrul în cumpănă, să nu o cumva omoară, măcară de-ar da şi chezaş. Iară de va vrea muiarea să şază cu dinsul, atunce să o lase judecătoriul după cum va fi voia ei.

PENTRU DE CÎTE FELIURI DE LUCRURI POATE BĂRBATUL SĂ-Ş GONEASCĂ MUIAREA DEN CASĂ CU PUTEAREA LUI, FĂRĂ DE LEAGE ŞI FĂRĂ ŞTIREA JUDECĂTORIULUI.

GLAVA 187.

Zac. 1. Pentru preacurvia ce va face muiarea, poate bărbatul să o scoată şi să o gonească den casă singur cu putearea sa, şi mai vîrtos cînd va fi

curviia de față și arătată. Iară de va fi preacurviia pre ascuns și trebue arătare, atunce nu poate să o gonească den casă-și fără de voia judecătoriului.

Măcară de-ar și fi un martor destoinic și credincios să adevereaze preacurviia muierii, iară așa tot nu poate cu putearea sa el singur să o gonească. *Zac. 2.*

Nu va putea muiarea cu voia ei să se despartă de bărbatu-și și să iasă den casă-i pentru preacurviia bărbatului ce va fi făcut, și mai vîrtos cînd va fi lucrul pre ascuns și trebue să o arate neștine. Iară de va fi lucrul de față, atunce poate numai singură cu voia ei să se despartă de bărbat. *Zac. 3.*

Cela ce-ș va goni muiarea de în casă fără de vină, acela se va certa după voia judecătoriului și-i va da toate zeastrele și ce va fi dobînda zeastrelor. *Zac. 4.*

Datoriu iaste bărbatul să hrănească pre muiare, deaca o va goni de în casă. Iară de să va afla să facă preacurvie într-acca vreame ce lipsește den casa bărbatului, atunce bărbatul nu-i va mai da nemica. *Zac. 5.*

De să va despărți muiarea de bărbat cu voia ei, iară bărbatul va arăta cum se-au despărțit fără nice o vină, atunce nu iaste datoriu bărbatul să o hrănească afară de casa lui. Iară de să va fi despărțit pentru vreo vină a bărbatului, atunce bărbatul va plăti toată cheltuiala ce va fi făcut pe hrana ei fiind afară de casă. *Zac. 6.*

Cînd va răspunde leagea să fie muiarea la închisoare în temniță atîta vreame, atunce bărbatul nu iaste datoriu să o hrănească, de vreame ce iaste la închisoare pentru vina ei, ce să zice iaste eretică, ce să pedepsește cum i se cade pînă se va întoarce. *Zac. 7.*

Poate bărbatul să se despartă de muiare, și muiarea așijderea de bărbat, cu voia lor și fără știrea judecătoriului, cînd un obraz va face îndemnare și celuialalt să greșască. *Zac. 8.*

Cînd va da bărbatul bani în camătă și încă mai vîrtos cînd va prea asupri cu camăta, atunce muiarea lui nicecum să nu careacumva să n-aibă voc să nu se despartă de dînsul, ce încă iaste datoare tot să se întoarcă și să lipsească de la dînsul pînă cînd se va întoarce de acest feliu de greșală. *Zac. 9.*

De va face muiarea niscare farmece carele se vor afla întru tot lucrul să fie de vătămare, atunce bărbatul iaste datoriu să se despartă de dînsa singur cu voia lui și fără știrea judecătoriului. *Zac. 10.*

Muiarea ce să va duce de la bărbatu-și cu voia ei, fără știrea bărbatului, aceaia poate să roage pre judecătoriu să îndeamne pre bărbat să o ia iarăși în casă-și. Iară de nu va vrea să o ia, atunce iaste datoriu să o hrănească cîtă vreame va lipsi den casa lui. *Zac. 11.*

Muiarea cînd nu se va pleca, nice va asculta di besearică cîndu-i va zice să meargă după bărbatu-și carele o ceare și o chiamă să meargă acasă-ș și să lăcuiască împreună, de vreame ce-au fugit fără ispravă, sau de-au fost și cu vreo vină, iară apoi bărbatul se-au întors despre acea greșală, atunce bărbatul are puteare să meargă cu judecătoriul cel mirenesc să o ia și fără de voia ei, ce să zice cu de-a sila. *Zac. 12.*

De va lua bărbatul pre muiare numai cu voia sa, ce să zice să o apuce fără de veaste, cu arme sau și fără de arme, și aceaia iaste muiare lui carea au fost împreunat cu dinsa să fie un trup, și s-au despărțit de *Zac. 13.*

dins fără vină, sau şi cu vină ce-au fost micşoară, atunce nu se va certa nemică. Iară de va fi fămeaia numai logoditǎ şi încă nu se vor fi împreunat, iară el o va răpi şi se va împreuna cu dinsa, atunce se va certa puţin lucru, cît va fi voia judecătoriului.

Zac. 14. Desparte-se muiarea de bărbat cu voia ei şi fără ştirea judecătoriului cînd va fi bărbatul ei eretic, şi căce va meşterşugui să afle vreame să o poată omorî, sau să-i facă altă răotate sau căce nu o ţine cum se cade, sau nu o hrăneaşte bine, ce să zice nu-i dă bucate să-i fie de ajuns, sau nu-i face haine.

CÎND IASTE MUIAREA DATOARE SĂ ÎMBLE DUPĂ BĂRBAT, ORI ÎNCĂTRO O VA MEARGE.

GLAVA 188.

Zac. 1. Cînd va fugi bărbatul de într-un oraş sau sat pentru vreo greşală mare ce va fi făcut acolo şi să teame să nu-l prinză judecătoriul să-i facă certare, atuncea muiarea iaste datoare să meargă după dinsul, oriunde va mearge; şi de-ar fi şi vinovat, tot i se cade să meargă după dinsul, să se afle la nevoia lui.

Zac. 2. Bărbatul încă iaste datoriu să meargă după muiare cînd va fugi de frica judecătoriului pentru vreo greşală ce va fi făcut pe dreptate. Iară de va fi vinovată într-alt chip, să vie lucrul să se cearte pre vina ei, atunce să nu meargă după dinsa; că nu iaste bărbatul datoriu pentru vina muerii, cum iaste muiarea datoare pentru vina bărbatului de pururea să îmble după dînsul, oriunde ş-ar mearge.

Zac. 3. Muiarea iaste datoare să îmble după bărbat încă nu numai cînd va fi vinovat, ce şi nevinovat, sau şi pentru binele lui cînd va auzi că i să treace undeva meşterşugul mai bine, sau pentru greotăţile şi dăjdile ce sînt într-acel loc, de să va duce aiurea să-i fie mai binişor, că acolo nu poate terpi, sau şi pentru alt lucru. Iară numai cînd va cunoaşte că mearge să facă vreo răotate, ce să zice furtişag, tîlhărie şi altele ca aceastea, acolea nu iaste datoare să meargă.

Zac. 4. Cînd nu va vrea muiarea să îmble după bărbat, ce va îmbla cu şovăiale, una, alta, va găsi să se poată scăpa zicînd că nu iaste obiceaiul să îmble muerile după bărbaţi, atunce nu i se vor prinde aceastea şovăiale, ce numai ce-i caută să meargă după bărbat.

Zac. 5. Nu iaste datoare muiarea să meargă după bărbat cînd va vrea bărbatul să lăcuiască într-alt sat. Dară aceasta pentru ce? Pentru că va cunoaşte oarece niscare seamne reale ca aceale cum bărbatul va să o hiclenească, să-i facă vreo răotate; sau mergînd pre cale se va teame să nu o neace undeva. Drept aceaia nu va mearge.

Zac. 6. Cînd se va tocmi un om cu o fămeae şi se va logodi, şi-i va zice să-l aşteapte pînă într-un an şi atunce să se cunune cu dînsa, dup-aceaia se va prileji pînă la aceaia vreame să purceazǎ să iasă dentr-acel loc, atunce, acea fămeae, adecă logodnica, iar nu va fi datoare să îmble după logodnic.

Zac. 7. Cînd va fi bărbatul om rău, sprînţar şi va îmbla den loc în loc şi den sat în sat şi nice la un lucru nu va fi om de ispravă, şi mai vîrtos

cînd va veni lucrul pentru răotăţile lui să-l gonească şi să-l scoaţă dentr-acel loc, atunce nu va fi muiarea datoare să îmble după dînsul, cum se-ar zice, de să va afla că acel om se-au făcut om rău deac-au luat şi s-au cununat cu acea fămeae. Iară de să va afla cum au fost om rău de cînduş au fost, atunce muiarea iaste datoare să îmble după bărbat oriunde va mearge, pentru căce că se chiamă că l-au ştiut cum iaste de mai nainte vreame.

Cînd se va tocmi un om cu muiarea sa dentîi la logodna lor, cum să n-aibă voe bărbatul să-ş scoaţă muiarea de la locul şi de la naşterea ei, iară dup-aceaia se va prileji de va veni lucrul numai să iasă dentr-acel loc, ce să zice de să va bolnăvi şi nu va putea să se tămăduiască într-acel loc, sau de va avea vrajbă cu oamenii cei mai de frunte carii vor lăcui acolo sau cu mai marii lui, sau cîndu-l va scoate judecătoriul şi-l va goni den sat, atunce muiarea i se cade să îmble după bărbat, iară să nu poată şovăi cu alte tocmeale ce vor fi avut într-alt chip. *Zac. 8.*

PENTRU RÎNDUIALELE SPIŢELOR NUNTEI CARELE ARATĂ LA A CÎTE SPIŢE SE FAC ÎNSURĂRILE ŞI LA A CÎTE SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 189.

Spiţele nuntei pentr-aceasta le-au zis spiţe, că cumu e scara, dă se sue pre spiţe şi se pogoară aşijderea iar pre spiţe, aşa sînt şi rudeniile. Împartu-se în cinci tocmeale şi se socotesc cinci împărţiri. Pentru că, de să vor naşte de într-un tată şi de într-o mumă, să chiamă fraţi, sau de vor naşte de într-un tată şi doao mumăni, aşijderea să chiamă fraţi; şi n-are nimenea a zice că nu mi-e frate căce s-au născut de într-altă mumă, că un tată i-au sămănat. Şi iară de vor fi doi fraţi de într-o mumă şi doi taţi, nu va putea zice nimenea că nu mi-e frate; căce s-au născut de într-alt tată; ce cum se chiamă cei de sus fraţi adeveriţi, aşijderea sînt şi cei de într-un tată şi doao mumăni, sau de în doi taţi şi o mumă, sau de într-un tată şi o mumă. Aceştia toţi, cum am zis, se chiamă fraţi adeveriţi, însă acesti fraţi sînt a doa spiţă. De-acia copiii carii se nasc de într-acei doi fraţi se chiamă veri premari şi sînt a patra spiţă. Verii premari de vor naşte copii, aceia se chiamă al doilea veri şi sînt a şasea spiţă. De-acia al doilea veri de vor naşte copii, aceia se chiamă al treilea veri, carii sînt spiţe opt. spita opta se va în căsătorie „Glava 192 pag 189. *Mathei.* *O, arhiereule, caută de socoteaşte bine să nu mergi în munca iadului*

PENTRU ÎMPĂRŢIREA RUDENIEI ŞI PENTRU RUDENIA DE SÎNGE.

GLAVA 190.

Rudenia se împarte în cinci rînduri:
Întîi iaste de sînge.
A doa iaste de cuscrie, adecă de doaă neamuri.

A treia iaste de-al treilea rudenie, carea iaste şi aceasta cuscrie de trei neamuri.

A patra iaste a sfîntului botez.

A cincea iaste de în feciorii de suflet, carea se chiamă copilul carele ia neştine cu sfintele molitive şi-l face adevărat al său ca şi copiii lui.

Dece rudenia de sînge se împarte în trei: în sus şi în jos şi întru cei de laturi.

Cei de sus se chiamă tată-mieu, moşu-mieu şi strămoşu-mieu, mumă-mea, moaşă-mea şi strămoaşă-mea.

Iară cei de jos iară se chiamă coconii miei, nepoţii miei şi strănepoţii miei.

Cei de laturi sînt cîţi nu s-au născut noao, nice de la noi se-au născut, ce sînt numai de la aceaiaş rudă de carea sîntem şi noi, adecă frate-mieu, soru-mea, văru-mieu, vară-mea, unchiu-mieu şi mătuşă-mea.

PENTRU A ŞAPTEA SPIŢĂ DE SÎNGE, CA SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 191.

Mathei. A şaptea spiţă de sînge oprită iaste de tot să nu se facă, pentru că nu lasă pravila să ia neştine muiare pre fata al doilea văr al său, că mai nainte, în vremea cea dă de mult, dă vrea întreba mai nainte, pînă nu se făcea nunta, ei nu-l lăsa să se facă, ce numai-l opriia, iară de apuca să se facă nunta, atunce-i canonia şi aşa-i lăsa, şi nice o apărare de la besearică nu avea atunce.

Leagea. Pentru că grăiaşte pravila: nu poate neştine să ia muiare pre fata a doilea văr al lui sau ai doaole vară a lui, căce că-i iaste nepoată. Dece, de făcea cineva nuntă cu aceasta pre ascuns, atunce-i canoniia.

Caută de vezi răspuns patriarşesc. Aduseră aminte de acesta lucru la săborul sfînt al sfîntului şi a toată lumea patriarh chir Luca, şi de atunce tocmi şi porunci acel sfînt patriarh cu săborul ca să nu se mai facă acea nuntă fără de leage, ce să zice de sînge, a şaptea spiţă. Deci dă te va întreba cineva, să nu cumva să laşi să se facă; iară de să va face, dăsparţi-o de tot. Şi preotul carele va blagoslovi acea nuntă să-i iai darul preoţiei lui de tot. Iară de-l vor fi înşelat cu viclenie şi n-au ştiut, atunce nu-i lua darul, ce-l canoneaşte cum se cade, deaca vreame ce l-au înşelat. Iară cîţi au tocmit dă se-au făcut acea nuntă fără de leage, afuriseaşte-i.

Manuil Porfiroghenitul împărat. Adevărat-au această judecată patrierşască şi porunca împăratului, chir Manuil Porfiroghenitul. Pentr-aceaia n-au lăsat pre nimenea să ia muiare pre fata al doilea văr al lui pentru căci că-i iaste nepoată, cum am zis.

Vezi şi alt răspuns patriarşesc. Aşijderea şi patriarhul Alexie cu săborul au poruncit de aceasta ca să nu se facă, şi scrise şi carte în anii 6546.

Pentru că cumu-i frîul la cal, aşa iaste şi pravila la noi creştinii, ce trebue să o păzim bine, să facem cum grăiaşte şi cum porunceaşte.

PENTRU A OPTA SPIŢĂ DE SÎNGE, CA SĂ SE FACĂ, ADECĂ SĂ SE ÎMPREUNE LA A OPTA SPIŢĂ, DEACA VA AJUNGE.

GLAVA 192.

A opta spiţă de sînge se numără aşa: tatăl cîţi copii de-ară face, toţi doao spiţe se chiamă, măcar de-ar fi şi multe naşteri. Adecă tată-mieu au născut pre mine şi iaste o naştere, adecă o spiţă; născu şi pe frate-micu, şi fac doao spiţe. Cîte naşteri nasc, atîta spiţe se socotesc. Adecă tată-mieu au născut pre mine, şi-i e o naştere; iată că e o spiţă: tată-micu şi eu. De-acia eu am născut pre fiiu-mieu, iată acuma doao spiţe cu tată-mieu. Fiiu-mieu au născut pre nepotu-mieu, iată acum născute 3 naşteri şi 3 spiţe. Nepotu-mieu au născut pre strenepotu-mieu; iată patru naşteri şi patru spiţe. *Mathei.*

Iară tată-mieu născu pe frate-mieu, a doa naştere şi iaste către dinsul o spiţă, iar către mine, frate-său, altă spiţă; fac doao. De-acia frate-mieu născu fiiu carele să chiamă nepotu-mieu; de-acia către tată-său, adecă fratele mieu, iaste o spiţă, iară către mine, unchiu-său a treia spiţă; adecă naşterea mea carea m-am născut una, a frăţini-micu 2 şi a nepotu-mieu 3. De-acia născui şi eu fiiu şi iată că iaste a patra naştere cu nepotu-mieu căce că fiiu-mieu către nepotu-mieu, adecă vărul premare al lui, sînt patru spiţe.

De-acia iară nepotu-mieu, feciorul frăţine-mieu, născu fiiu, sînt trei naşteri către frate-mieu,i ară către mine patru naşteri şi patru spiţe, iară către fiiu-mieu cinci spiţe, iară către nepotu-mieu, al doilea văr al lui, şase.

De-acia iară nepotul frăţini-mieu născu o fată, carea iaste către frate-mieu a patra spiţă, iară către mine a cincea, iară către fiiu-mieu şase, iară către nepotu-mieu şapte, iară către strenepotu-mieu, al treile al ei văr, opt. Şi să ia accasta spiţă a opta neapărat.

Să ştiţi că la spiţele nuntelor, cum se numără ceale bărbăteşti, aşa şi ceale muereşti, pentru că de într-un tată se-au născut. Iară nu iaste cum zic unii ce nu ştiu, că într-alt chip se socoteaşte, zice, ceale bărbăteşti şi într-alt chip ceale muereşti, ce pravila pune de socoteaşte ceale muereşti ca şi ceale bărbăteşti şi nu e nici o despărţeală de bărbătesc pînă la mueresc. Căce că Ioan naşte pe Dimitrie şi pre Mariia şi-ş sînt Dimitrie cu soru-sa Maria a doa spiţă, şi copiii lor, patru. Şi merg spiţele pre rînd pînă vin la opt. De-acia tocma atunce-ş vin la împreunarea nuntei, ca şi cum am arătat şi am zis mai sus. *Caută aicea.*

PENTRU RUDENIA DĂSPRE CUSCRIE, CAREA IASTE DE DOAĂ NEAMURE.

GLAVA 193.

Spiţele de sînge la socoteală sînt lesne şi iată că pre obiceaiu le-am zis mai sus.

Iară spiţele carele-s de cuscrie sînt anevoe şi mai cu pază şi mai cu socoteală le vom zice. *Mathei.*

Drept aceaia trebue să socotim bine ca să nu facem fărădeleage, să meargem în iad să ne muncim, să avem greotate de Hristos Dumnezeul nostru la zioa de judecată, adecă muncă în veaci. Pentru că nunta făr'de leage aceaia nu iaste nice se chiamă nuntă, numai ce să chiamă amestecare de sînge. Şi de nu se vor pocăi să se iarte, ei sînt ai muncii şi ai focului de veaci. Iară pre popa carele va blagoslovi acea nuntă fără de leage, de va fi ştiut nunta că au fost fără de leage şi o au blagoslovit, acceluia pravila-i ia darul popiei, iară de nu va hi ştiut, numai ce să canoneaşte. Şi cîţi au tocmit dă se-au făcut acea nuntă fără de leage, pre aceia afuriseaşte-i pînă vor face nevoinţă şi tocmire să se dăsparţă; atunce vor lua canon şi ertăciune.

Alta, cîte pravila iartă, acealea să şi facem, iară de cîte nu iartă, să ne ferim să nu le facem, că apoi vom mearge în iad de ne vom munci.

Iară dascalii cei dă demult ei erta pînă în şapte spiţe, iar cei mai tineri, adecă mai de încoace, ei erta şi la a şasea, iar la a şaptea apărară; ceale şase pentru căce nu au mestecare, iară la şapte căce au amestecare.

Zri. Şi ia să acultaţi: pravila apără pre un bărbat a lua pre mumă şi pre fată, nice pre moaşă şi pre nepoată, nice pre moaşă şi pre a doa nepoată, nice pre moaşă şi a treia nepoată, nice doao surori nu iau pre unul, nice pre mătuşa adevărată şi pre nepoată, nice pre mătuşa mare şi pre nepoata, nice pre mătuşa mică şi pre nepoata, nice pre doaă surori, nice pre doaă veare premari, nice pre doaă a doaole veare un bărbat nu le poate lua pre acestea, pentru că nu sînt şapte spiţe, cum socotesc unii, ce sînt numai 6, pentru că bărbatul şi muiarea sînt un trup şi o spiţă se socoteaşte. De acesta lucru se-au întrebat în zilele Nicolii patriarhul şi se opri de dînsul cu săborul, şi se făcu şi poruncă împărătească cum să nu se facă aceaia nuntă; pentru că cîte nunte se fac dăspre cuscrie şi se tocmesc la a şaptea spiţă, acealea se iartă.

Semnează să ştii. Pentru că iaste sau o fire, sau o punere; însă firea iaste un om, iară punerea iaste, cum am zice, un om cu fămeaia lui ce e pre leage, carea se-au alăturat întru împreunarea trupească, cum grăiaşte scriptura: şi vor fi amîndoi un trup. Dece cînd iaste rudenia dă pre sînge şi de un neam, accla om adevărat se chiamă unul, iară cînd iaste dăspre cuscrie, adecă de doaă neamure, atunce iaste unul lipsă, şi aceasta nu iaste aseamene ca dăspre sînge. Pentr-aceaia şi spiţa carea lasă de în ceale opt, apoi cu o spiţă mai jos face nunta, şi se face în şapte spiţe.

Vezi. Şi acel bărbat ia pre fata ai doaole veare a mueriei lui.

PENTRU NUMELE UNCHIULUI, CUM SE ÎMPARTE ŞI SE GRĂIAŞTE ÎN TREI CHIPURE, ŞI PENTRU TREI NEAMURE.

GLAVA 194.

Unchiu adevărat se chiamă fratele tătîne-mieu sau al mîni-mea.

Iară unchiu mare se chiamă fratele moşu-mieu sau al moaşă-mea.

Iară unchiu mic se chiamă vărul premare al tătîni-mieu sau al mîni-mea.

Dece acel frate al tătîni-mieu iaste cătră mine a treia spiţă, iară fratele moşu-mieu sau al moaşe-mea iaste-mi a patra spiţă, iară vărul premare al tătîni-mieu sau al mîni-mea iaste cătră mine a cincea spiţă.

Tatăl şi feciorul pre mumă şi pre fată nu iau, nice pre moaşă şi pre nepoată, nice pre moaşă şi pre a doa nepoată, nice pre moaşă şi pe a treia nepoată, nice pot lua pre mătuşă şi pre nepoată, nice pre mătuşă mare şi pe nepoată, nice pre doaă veare premari.

Iară tatăl şi fiiul iau pre mătuşă mică şi pre nepoată, iară pre doaă a doaole veare nu iau.

Întrebare. Dară pentru ce am dat slobozie, tatăl şi feciorul să ia pre mătuşa mică şi pre nepoată, iară pe doao a doalea veare a se lua am oprit?

Respundere. Căce că tatăl şi fiiul mătuşăi ceii mici şi nepoatei carea ar lua, ei au loc tatăl şi feciorul să se chiame tatăl tată şi feciorul fecior, iară cînd ar lua pre doao a doaolea veare, atunce se facu în loc de tată şi de fiiu, amîndoi gineri. Drept aceaia nu lasă pravila să se facă sau să fie pentru că numele tatălui şi al fiiului nu se ameastecă la numele mătuşii mici şi a nepoatei, cum mai sus am zis, ce numai la ceale doao a doolea veare; şi la fiece nuntă ce să ameastecă numele, nunta aceaia nu se face pentru că e fără de leage.

La mătuşa mică şi la nepoată de va lua tatăl pre mătuşă şi feciorul pe nepoată, atunce poate fi, iară de va lua tatăl pre nepoată, atunce feciorul pe mătuşă nu poate să o ia, ca să nu se ameastece numele, să se facă tatăl fiiu şi fiiul tată.

Nice moşul şi nepotul nu pot să ia pre moaşă şi pre nepoată, nice pre mumă şi pre fată, nice pre moaşă şi pre a doa nepoată, nice pre doao surori, nice pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată.

Iară moşul şi nepotul iau pre mătuşa cea mare şi pre nepoată, iau şi pre mătuşă mică şi pre nepoată.

Moşul şi nepotul nu iau pre doao veare premari, nice moşul şi al doilea nepot nu le iau, ca să se socotească şi ei amîndoi gineri.

Moşul şi al doilea nepot iau pre moaşă şi pre a doa nepoată, iau şi pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată.

Doi fraţi nu iau pre doao surori, nice pre doao veare premari.

Doi fraţi iau pre mătuşa mică şi pre nepoată, iau şi pre doao a doalea veare.

Doi fraţi pre mumă şi pre fată nu iau, nice pre moaşă şi pre nepoată, nice pre moaşă şi pre a doa nepoată, nice pre mătuşă mare şi pre nepoată.

Unchiul şi nepotul iau pre mătuşă şi pre nepoată. Adevărat, cînd va lua unchiul pre mătuşă şi nepotul pre nepoată, aceasta iaste ertat a fi, iară de să va tîmpla să ia unchiul pre nepoată, nepotul pre mătuşă nu poate să o ia, pentru că se ameastecă numele şi să face unchiul nepot şi nepotul unchiu.

Marele Vasilie. Că grăiaşte marele Vasilie că, cîte ameastecă numele întru spiţe, acealea, zice, să chiamă fărădeleage.

Şi unchiul şi nepotul iau pre doao veare premari.

Şi doi veri premari iau pre doao veare premari.

SĂ ZICEM ŞI PENTRU TREI NEAMURI.

Trei neamure iaste iar aceasta cuscrie carea se face dă trei neamuri; că alt neam sînt eu, şi altul muiarea mea şi frate-său, şi altul muiarea a fratelui muerii meale.

Dece de va muri muiarea mea, atunce pot să iau pre sora a muerii fratelui muerii meale.

Iară pre muiarea a fratelui muerii meale, de va muri el, cu nu pot să o iau, ce numai frate-mieu o va lua muiare.

De voiu avea strenepot şi va muri, atunce pre muiarea lui nu mi-o dă pravila să o iau muiare.

Frate-mieu de va avea strenepot şi va muri, iau eu pre acea muiare a strenepotului fratelui mieu.

De va muri bărbatul maştehăi şi de va muri şi strenepoată-sa, pre bărbatul ei nu poate să-l ia.

De va muri muiarea mea, iau pre muiarea unchiului ei.

Iau şi pe strenepoata a fratelui muerii meale.

Luat-am după soru-mea ginere, adecă cumnat mie, şi voiu lua pre muiarea fratelui cumnatu-mieu, adecă pre cumnata cumnatului.

Iară bărbatul featei meale luă nevastă după frate-său, şi muri frate-său; pre muiarea lui eu nu pot să o iau, numai pre sora ei o iau neapărat.

Doi fraţi să aibă unul frate dăspe muiare şi altul soră dăspre muiare, aceia să iau la nuntă neapărat.

Leu şi Arsenie patriarşi. Socoteala sau adevărarea patriarşilor Leu şi Arsenie grăiaşte: să ia doi fraţi pre cumnata şi pe sora bărbatului neveastii.

Nepoată-mea, fata frăţine-mieu are bărbat, şi de va muri ea, atunce eu şi bărbatul ei luom pre doao surori.

Mihail patriarh. Iară socoteala patriarhului Mihail grăiaşte: fata, zice, carea am de altă muiare şi a muerii-mi carea o ţiu acuma şi fata frăţine-său, adecă nepoată-sa, iau pre doi fraţi.

Stipi patriarh. Iară socoteala patriarhului Stipi porunceaşte cum ginerile şi fratele muerii să ia pre doao surori; aşijderea şi pre doao veare premari.

PENTRU FECIORII DE SUFLET ŞI AI SFÎNTULUI BOTEZ.

GLAVA 195.

Mathei. Fecioria de suflet o fac unii căce nu nasc copii, sau, zice, mulţi nascu şi mor şi rămîn fără coconi şi, de ciuda lor, mişeii părinţii iau coconi striini şi şi-i fac lor feciori sufleteşti cu sfintele molitve; şi le sînt aceia ca şi feciorii carii au născut trupeaşte şi întru rudenie şi întru moştenire şi întru spiţe.

Leage. Drept aceaia grăiaşte pravila că nu poci să iau fata moşulu-mi cea de suflet pentru că e soră sufletească tătîni-mieu.

Pre fata fiiu-mieu celui sufletesc nu o voiu lua muiare; nice feciorul cel sufletesc pre muiarea tatălui sufletesc, şi altele.

Şi niminea nu va putea să dea pre fie-sa feciorului său celui de suflet. *Nearaoa lui Leu Înţeleptul.*
Într-altă vreame făcea feciorii de suflet fără molitve, iară în zioa de astăzi cînd va cineva să ia fecior de suflet, elu-l ia cu sfintele molitve şi cu sfintele slujbe, şi-i sînt aceia carii iau feciorul întru tocmeala părinţilor, iară feciorul se face adevărat fecior lor carii l-au luat ca şi cum l-ar fi născut trupeaşte. Drept aceaia de va avea neştine fecior trupesc şi fecior sufletesc, nu pot să se împreune întru nuntă pînă la al optulea spiţă.

Rudenia aceii feciorie de suflet se numără şi se socoteaşte pînă la opt spiţe, ca şi a sfîntului botez, numai spre ceale ce să sue şi spre ceale ce să pogoară, adecă spre părinţi şi spre feciori, iară nu întru cei de laturi. Cei de laturi zicem pe fraţi şi pre surori, carii n-au nice o rudenie într-acea rudenie sufletească a aceii feciorie de suflet; că un om ce va vrea să ia pre un fecior de suflet, de-acia apoi frate-său sau nepotu-său pot de o iau muiare.

Că şi călugăriţele şi muiarele ceale ce să ţin curate, şi eale-ş fac feciori *Iar a lui.*
de suflet; dece şi acei copii carii se vor face feciori de suflet să aibă de la dînsele pe dreptate şi ei parte fără de nice o judecată.

PENTRU SFÎNTUL BOTEZ.

Sfîntul botez iaste naştere dumnezăiască şi înnoire sufletului. Şi *Mathei.*
cine ia copilul de în sfîntul botez, acela se chiamă tată sufletesc acelui copil ce au botezat şi iaste mai mare la acel copil decît tată-său carele l-au născut trupeaşte. Dece, cu închizăşuirea sfîntului duh, se face tatăl copilului cel sufletesc, frate tatălui său celui trupesc, şi iaste cătră acel tată al copilului a doa spiţă căce că-i e frate, iară cătră copilul carele au botezat iaste o spiţă, şi alţi copii cîţi au botezat el o spiţă sînt cătră dinsul. Iară cîţi copii n-au botezat aceia sînt a treia spiţă cătră acel cumătru sau naş, ca şi copiii frăţine-său, pentru că, cum am zis, sînt fraţi sufleteşti. Iară copiii ai acelui cumătru cu copiii carii au botezat sînt a doa spiţă, pentru că acel tată, adecă cumătru sau naş pre acei copii i-au născut trupeaşte iar pre ceialalţi sufleteaşte, adecă de întru dumnezăiasca scăldătoare. Iară copiii cumătrului, adecă ai naşului, carii nu i-au botezat, cu copiii lui sînt a patra spiţă, ca copiii unor doi fraţi, carii să chiamă veri premari, aşa şi aceia. Şi pogorîndu-se, aceştia copii se socotesc ca şi rudenia dă pre sînge şi să opresc de împreunare întru nuntă pîn' ce vin la a şaptea spiţă. De-acia la a opta să dezleagă şi fac nuntă neapărată.

Grăiaşte şi canonul 53 al şaselui săbor că mai mare iaste rudenia *Săbor. 6, canon. 53.*
sfîntului botez decît de sînge. Pentr-accaia trebue să păzim să căutăm şi spiţele pînă la opt. De-acia atunce să se facă schimbare ca şi de sînge dă se face la a opta, pentru că de la canon şi de la pravilă mai mare iaste rudenia a sfîntului botez decît dă pre sînge.

PENTRU FECIORII DE SUFLET.

Iară feciorii de suflet aşa să se facă, cum zice mai sus, ca şi la sfîntul *Zri.*
botez; şi aceasta numai pe un obraz, adecă în sus şi în jos, ce să zice întru tatăl şi întru copii, iar nu întru fraţi şi în<tru> surori, pre carii zice

pravila că sînt de laturi; că acei fraţi şi surori ai acelui fecior de suflet nu se ameastecă într-acea rudenie sufletească carea au făcut fratele lor cel trupesc, ce, de vor vrea, lua-vor neapărat pre acei fraţi sufleteşti ai fratelui lor.

Copila carea o voiu boteza eu, pre aceaia o va lua frate-mieu sau nepotu-mieu muiare.

Iară eu voiu lua muiare pre sora feciorului mieu de suflet.

PENTRU DOI COPII CE-I VA PRIIMI NEŞTINE DE LA SFÎNTUL BOTEZ, DE VOR PUTEA SĂ SE ÎMPREUNE ÎNTRU NUNTĂ; ŞI ALTELE BOGATE DE TREABĂ PENTRU DUMNEZĂESCUL BOTEZ.

GLAVA 196.

Simeon Solunеanul. Aceastea toate pentru sf. botez se-au întrebat în zilele preasfîntului patriarh chir Iosaf, leat Hristova 1560, şezînd la săbor cu preasf. arhierei.

Doi oameni carii nu-ş sînt nice o rudă, iar pre copiii lor un naş i-au priimit de în sfîntul botez; acuma copiii aceia nu se împreună întru nuntă pîn'vor ajunge la a opta spiţă, pentru că sînt fraţi, că un tată i-au născut sufleteaşte de în dumnezăiasca scăldătoare pe în sfîntul botez.

Soacră-mea au priimit un copil de în sfîntul botez, şi am priimit şi eu, ginere-său alt copil, unul bărbătesc şi altul mueresc. Oare putea-se-vor împreuna întru nuntă, au ba? Şi ziseră că vor putea, pentru că acei copii nice o rudenie nu-ş sînt, nice despre botez, nice dăspre rudenie trupească.

Muiarea mea de va fi priimit un copil mueresc şi eu altul bărbătesc, putea-vor să se împreune întru nuntă, au ba? Ei porunciră că nu vor putea.

Dară de voiu avea feciori de trupul mieu şi voiu boteza şi alt copil, atunce oare putea-vor feciorul mieu cel trupesc şi cel sufletesc al mieu să ia doao surori, au ba? Şi porunciră cum neapărată să se facă aceaia nuntă.

Doi copii ce va boteza un naş, de nu se vor apăra, oare putea-vor lua pre doao surori, au ba? Şi porunciră cum şi acea nuntă neapărat să se facă.

Oarecine se însură şi luo muiare pre fata oarecui, şi după vreame muri acea muiare a lui, şi iar va să ia altă muiare, pre carea o au botezat socru-său. Şi porunciră şi de aceasta că iaste oprire şi nu poate să fie.

PENTRU ROBUL ERTAT CA SĂ NU IA PE STĂPÎNĂ-SA, NICE ARGAŢII PRE MUIERILE STĂPÎNILOR LOR.

GLAVA 197.

Mathei.

Robul ertat nu va lua pre stăpînă-sa, adecă pre muiarea stăpînu-său după moartea lui, nice argatul, măcară de va vrea şi muiarea, ca să nu dea vină întru oameni că încă viu fiind stăpînu-său, au îmblat cu dinsa.

PENTRU CĂ LA NUNTE TREBUE SĂ CĂUTĂM CE E ŞI CUM SE CADE ŞI DE VA CURVI SAU DE VA SPURCA NEŞTINE PE VREO MUIARE.

GLAVA 198.

Leagea şi pravila.

Grăiaşte pravila că trebue să căutăm pre la nunte nu numai că ce se cade, ce să căutăm dă se şi cuvine.

Socoteala legii sau a pravilii zice aşa, că pre la nunte trebue să căutăm să vedem aceasta: adecă un om va să ia muiare, ce să zice va să se facă o nuntă, şi întru spiţele rudeniei nu se împiadecă. Drept aceaia trebue să căutăm să vedem de va fi bine cum se cade, ce să zice să nu fie bărbatul de 50 de ani şi muiarea de 12 sau de 15, sau muiarea dă 50 şi bărbatul de 20. Dece bine, cum se cade şi cinstit iaste aşa, ca să fie bărbatul şi muiarea în vîrsta ce e pre leage, cum grăesc dumnezăeştile pravile, iar cum nu se cade şi afară de dreptate iaste cumu e mai sus, să fie bărbatul bătrîn şi muiarea tînără, sau muiarea bătrînă şi bărbatul tînăr, care lucru nu iaste numai cum nu se cade, ce încă e ruşine, dosadă, împutare şi batjocură.

Mathei.

Iară care om va curvi cu vreo muiare, acela pre maşteha aceii mueri ce-au îmblat cu dinsa nu o poate lua muiare, ce va lua a doa vară a ei.

PENTRU ÎNSURAREA; ŞI CE IASTE ÎNSURAREA.

Însurarea se chiamă că deaca se împreună un om cu o muiare şi carea nice o au văzut, nice cu dinsa au vorbit; iară deaca se cunună cu ea, atunce el o ia la casa lui şi lăcuiaşte cu dinsul, adecă şed amîndoi într-o casă.

Încă se mai chiamă însurarea căce că se împreună şi se fac amîndoi un trup, după cum au zis domnul nostru Isus Hristos, cu molitve şi cu cununie pre leage de la preot.

CUM TREBUE SĂ SE FACĂ ÎNSURAREA.

Întîi, trebue să fie slobod despre toate rudeniile, ca să fie taina pre leage şi sfîntă.

A doa, să se păzească cum se cade de vîrstă, să nu fie bărbatul bătrîn şi muiarea tînără, nice muiarea bătrînă şi bărbatul tinăr, ce să fie amîndoaă părţile deopotrivă de ani; iară de va întreace o parte mai mare, adecă a bărbatului, atunce iaste bine; iară de va întreace muiarea să fie de zile mai mare de bărbat, atunce foarte iaste fără de cale.

Rudenia se împarte în cinci

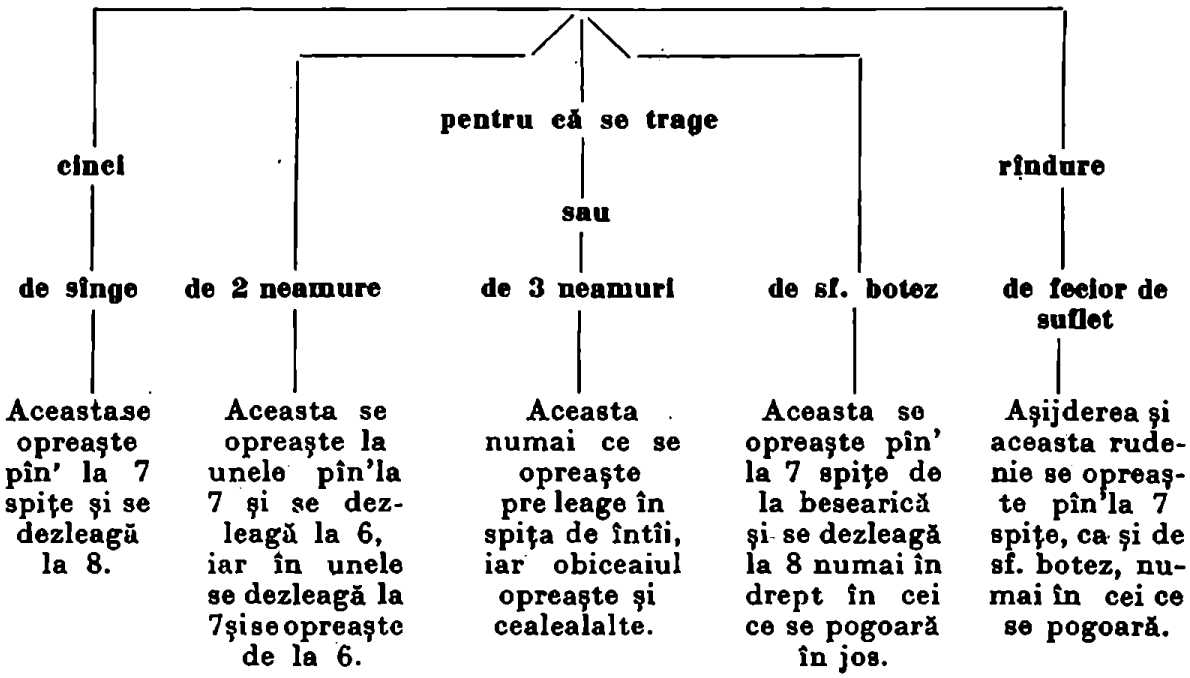

Rudenia de sînge se împarte în trei: în cei ce merg în sus, în cei ce merg în jos şi în cei de laturi.

Cei de sus sînt tată-mieu, moşu-mieu şi strămoşu-mieu.

Iară cei ce să pogoară sînt fiiu-mieu, nepotu-mieu şi al doilea nepot, iproci.

Iară cei de laturi sînt frate-mieu, văru-mieu şi al doilea văr.

Şi această rudenie se dăzleagă pîn' la a opta spiţă.

SCRISOAREA SAU SEMNAREA NUNTELOR

Nu poate neştine să ia pe soru-sa.

Spiţa 2.

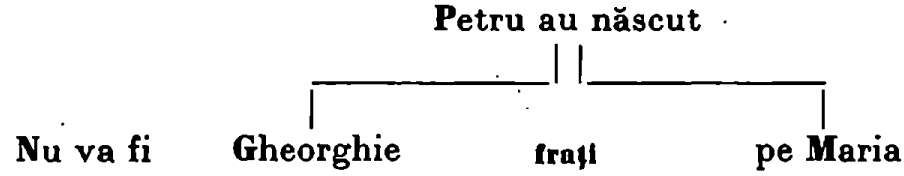

Nu poate să ia Gheorghie pre Maria că sînt a doa spiţă.

Spiţa 3.

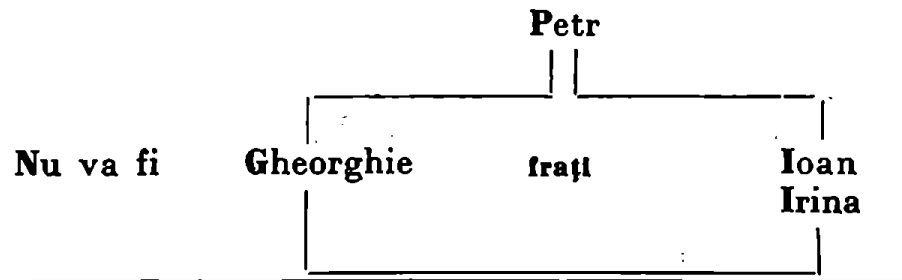

Nu poate să ia Gheorghe pe Irina că-i e nepoată de frate şi iaste a treia spiţă.

Nice pre vara premare a lui.

Spiţa 4.

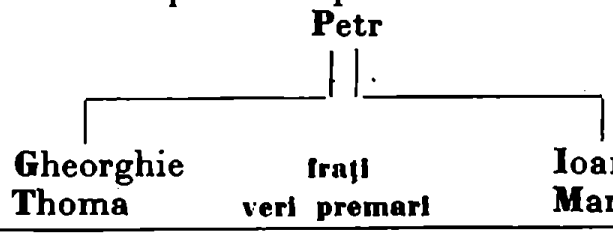

Nice pre fata a vearei premare a lui.

Spiţa 5.

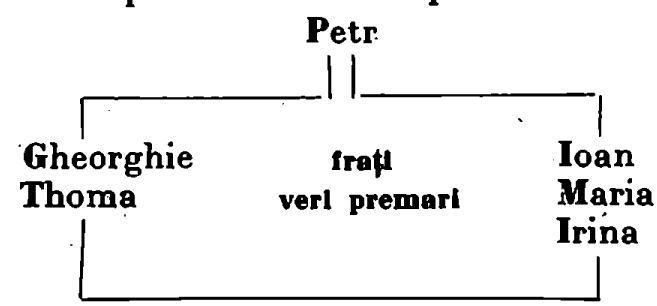

Nice pre a doa vară a lui.

Spiţa 6.

Nice pre fata ai doa vară a lui.

Spiţa 7.

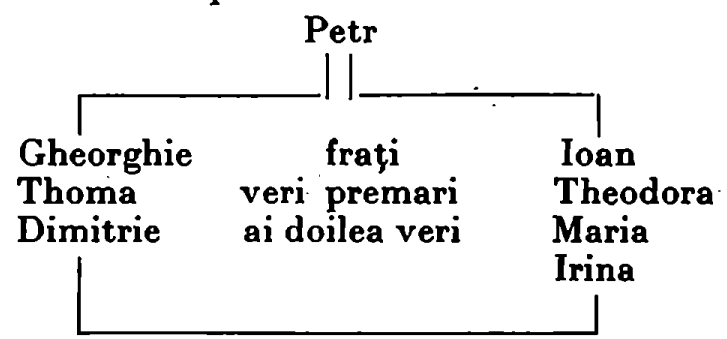

Poate să ia a treia vară a lui neapărat.

Spiţa 8.

Lua-va şi pre nepoata a a doa vară a lui.

Spiţa 9.

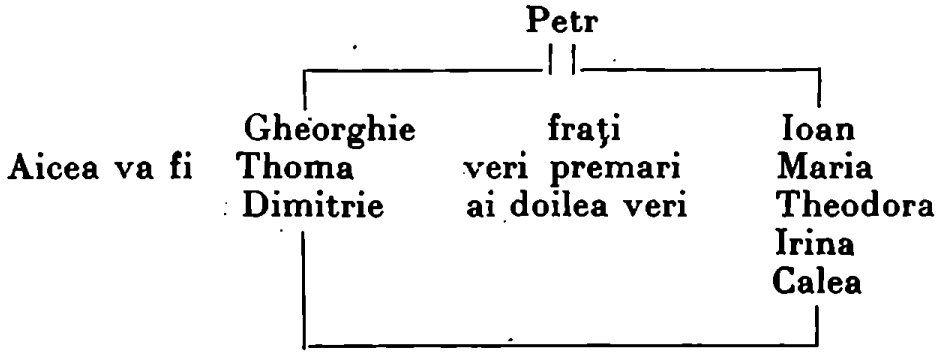

Ajiunge pîn-aicea de rudenia sîngelui.

DE AICEA SĂ ÎNCEAPE ŞI A DOA SEMENŢIE AŞA, ADECĂ CUSCRIA

Spiţa 1.

Nu va putea niminea să ia pre mumă şi pre fată.

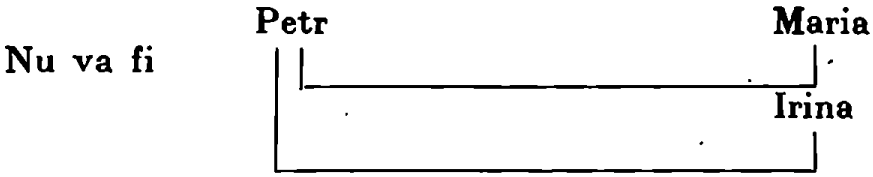

Petr au ţinut pre Maria, şi au murit, şi au avut o fată anume Irina. Nu va putea Petr să ia pe Irina să-i fie muiare că-i e hiastră şi iaste întîia spiţă.

Spiţa 2.

Nice pre mătuşă şi pre nepoată.

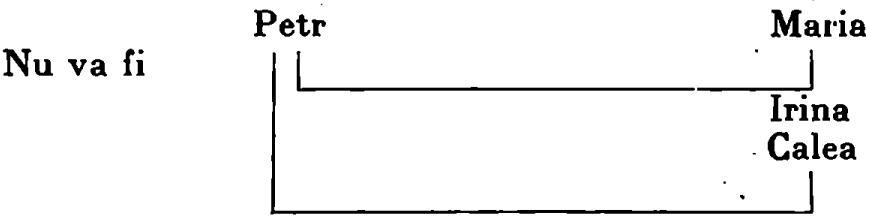

Spiţa 3.

Nice pre mătuşă şi pre a doa nepoată.

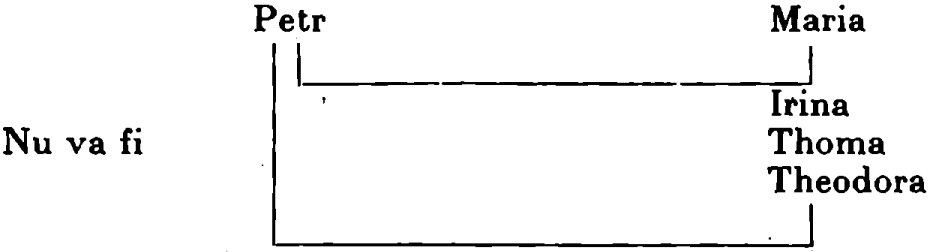

Spiţa 4.

Nice pre mătuşă şi pe a treia nepoată.

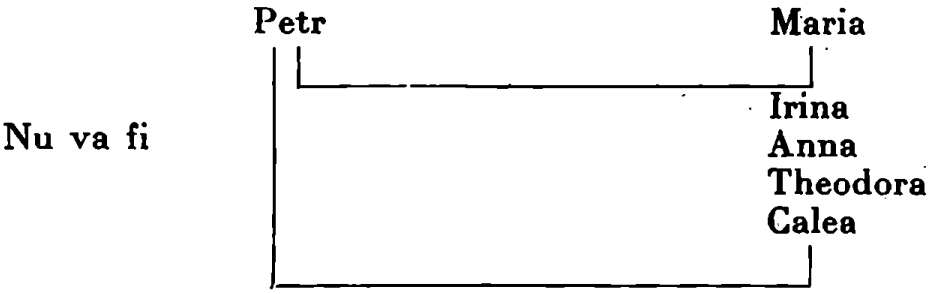

Nice pre doao surori nu poate să le ţie. Spiţa 2.

Nu va fi — Petr — Maria — surori şi — Theodora

Nice pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată. Spiţa 3.

Petr — Maria — surori — Theodora

Nu va fi — Irina

Nice pre doao veare premari. Spiţa 4.

Petr Maria — veare premari — Theodora

Nu va fi

Nice pre mătuşă mică şi pre nepoată. Spiţa 5.

Petr Maria — veare premari — Theodora

Nu va fi — Irina

Nice pre doao a doilea veare. Spiţa 6.

Petr Maria — a doalea veare — Theodora

Nu va fi

Oprit-au besearica pre acela om să nu ia pre doao a doaolea vară pentru că nu-s şapte spiţe, ce şase, pentru că bărbatul cu muiarea o spiţă se socotesc că sînt. *Zri.*

De aceasta se-au întreabt în zilele patriarhului Nicolae şi s-au oprit de la besearică, şi au eşit, zisă sau tocmeală şi poruncă de la împăratul chesar Manuil, să nu se facă niceodată aceasta.

Petr cu doao a doaolea veare cădea-i-se-va? Dar cum să se cază? că nunta cea de întîi iaste bună şi blagoslovită, iară a doa iaste foarte fără de cale şi foarte fără de leage. Numără măcară spiţele că vei afla adevărat. Pentru că cum va putea 1 bărbat carele au ţinut o dată pre a doaolea vară şi ceiialalte fiindu-i cumnată iară acum să-i fie bărbat, măcară de i-ar fi murit bărbatul, măcară de o ar fi lăsat. *Într-alt chip.*

Ce va putea lua pre fata a doalea vară a muerii lui. Spiţa 7.

Petr Maria — a doalea veare — Theodora

Va fi — Calea

Nu va putea tatăl şi feciorul să ia pre mumă şi pre fată. Spiţa 2.

Petr — Maria

Nu va fi

Ioan — Theodora

Spiţa 3.

Nice pre moaşă şi pre nepoată.

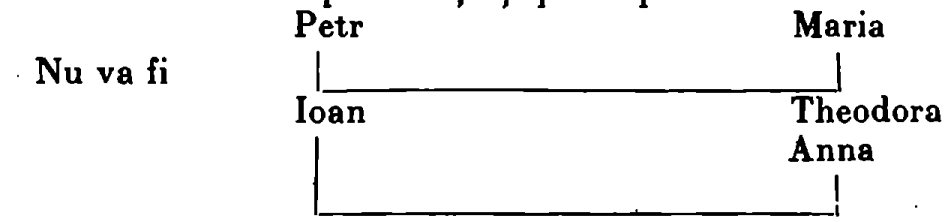

Spiţa 4.

Nice pre mătuşă şi pre a doua nepoată.

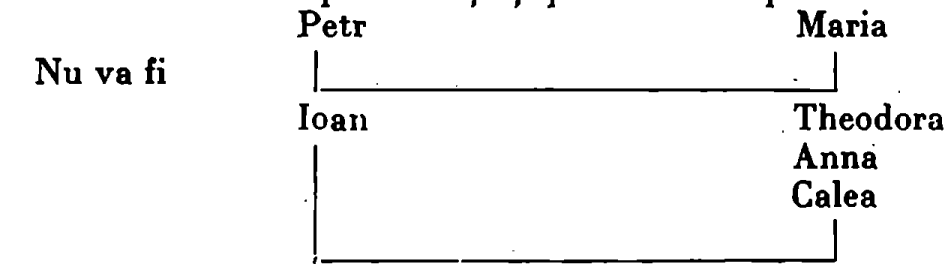

Spiţa 5.

Nice pre mătuşă şi pe a treia nepoată.

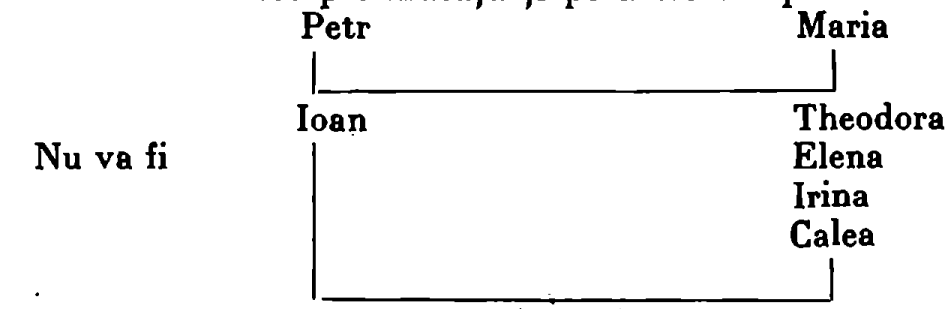

Spiţa 3.

Nice tatăl şi fiiul pre doao surori.

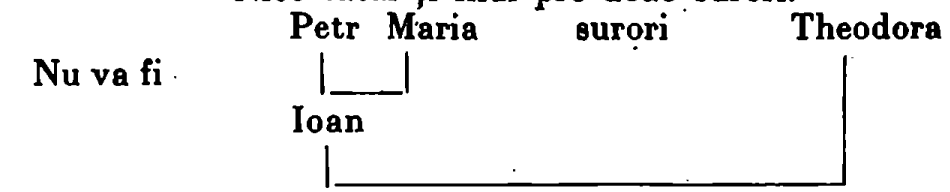

Spiţa 4.

Nice pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoata.

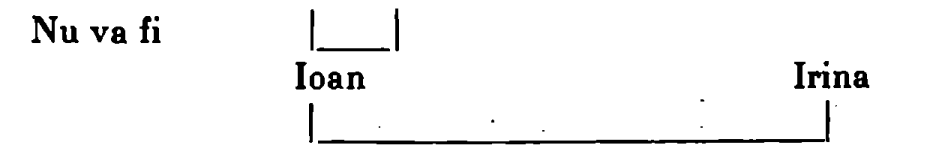

Spiţa 5.

Nice pre doao veare premari.

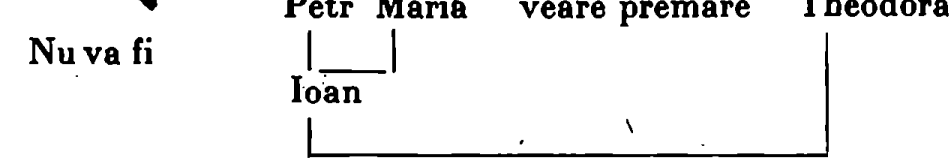

Spiţa 6.

Putea-va lua tatăl şi fiul pre mătuşa mică şi pre nepoată.

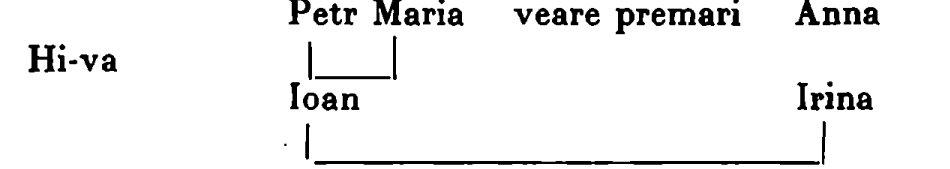

Pre doao ai doaolea veare nu vor putea lua. Spiţa 7.

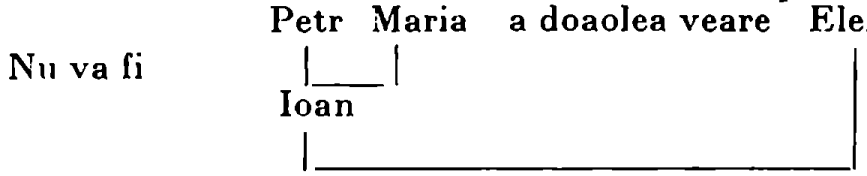

Dară pentru ce am slobozit pre tată şi pre fecior să ia pre mătuşă mică şi pre nepoată, iară pre a doao a doaolea veare i-am oprit a le lua?

Pentru că acel tată şi fecior la mătuşa cea mică şi la nepoată sînt în loc de tată şi de fiiu, iar la ceale doao a doaolea veare tatăl şi feciorul se fac în loc de cumnaţi şi într-acealea nu li se ameastecă numele, iară în ceastea să ameastecă. Deci în carele li se ameastecă numele de rudenie, într-acealea e nunta fără de leage.

Nice tatăl şi feciorul nu vor lua pre mătuşa mare şi nepoata. Spiţa 5.

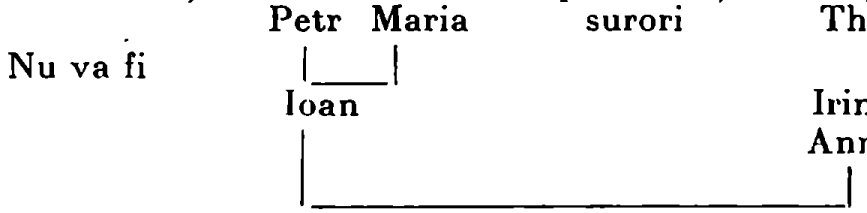

Nice moşul şi nepotul pre mumă şi pre fată. Spiţa 3.

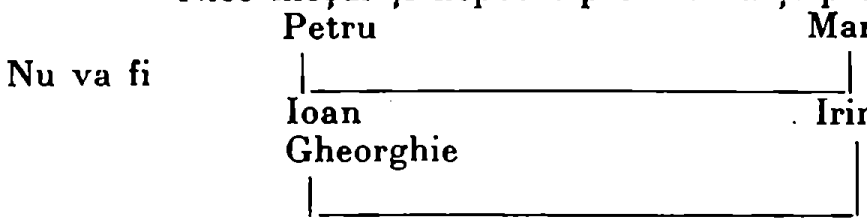

Nice moşul şi nepotul pre moaşă şi pre nepoată Spiţa 4.

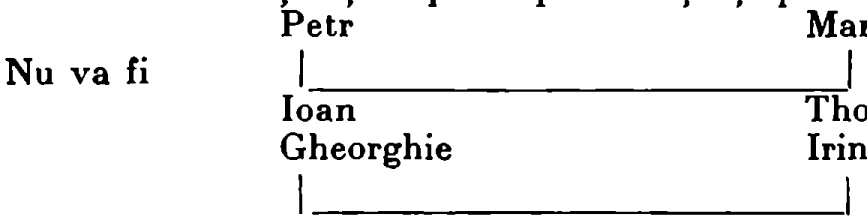

Nice pre moaşă şi pre a doao nepoată. Spiţa 5.

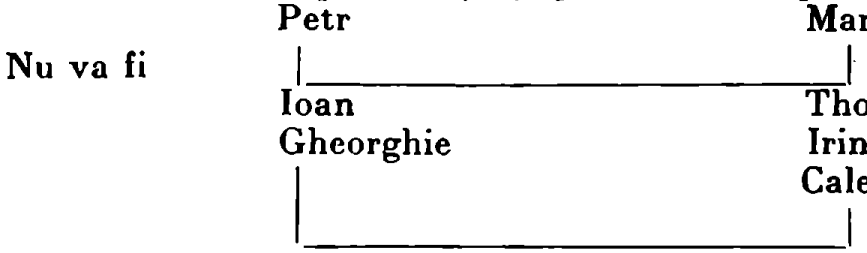

Nice moşul şi nepotul pre doao surori, Spiţa 4.

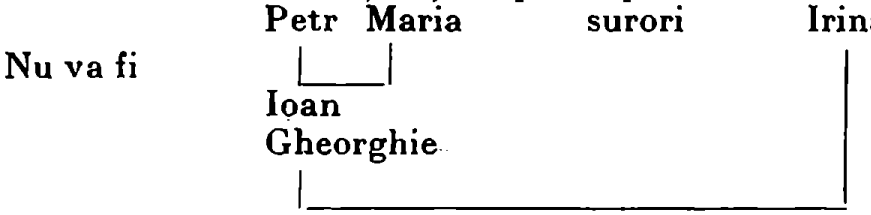

Spiţa 5. Nice moşul şi nepotul pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată.

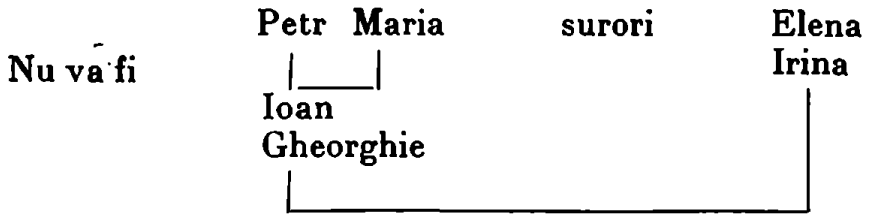

Spiţa 6. Moşul şi nepotul lua-vor pre mătuşa cea mare şi pre nepoată.

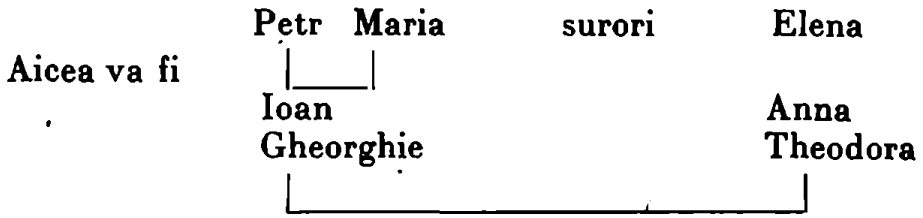

Spiţa 7. Pute-avor lua pre mătuşa cea mică şi pre nepoată.

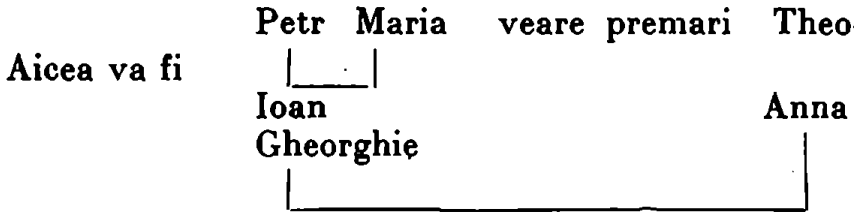

Spiţa 6. Moşul şi nepotul nu vor putea lua pre doao veare premari.

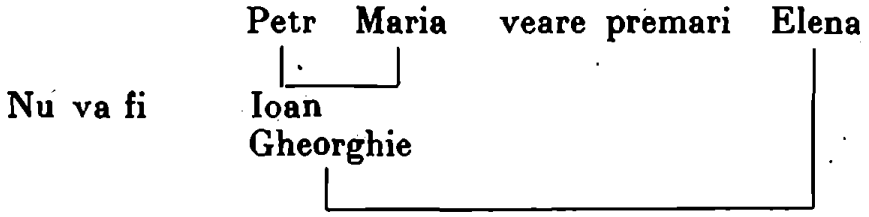

Spiţa 7. Nice moşul şi al doilea nepot, ca să nu se socotească şi ei cumnaţi.

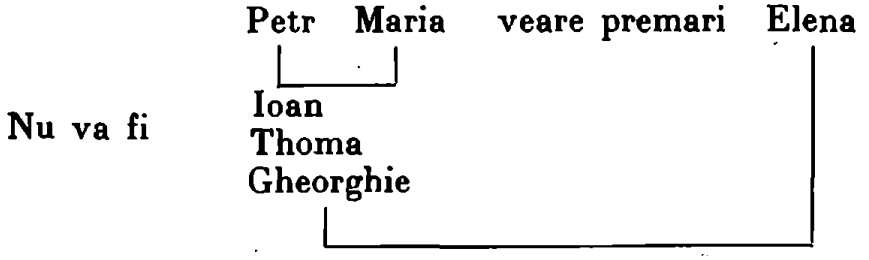

Spiţa 6. Moşul şi al doilea nepot vor putea lua pre moaşa şi pre a doa nepoată.

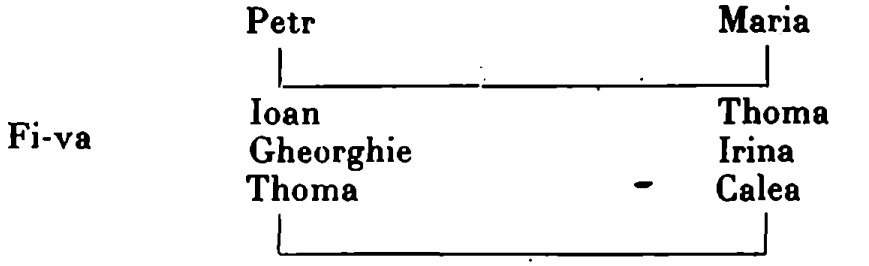

Moşul şi al doilea nepot nu vor putea lua pre doao surori. Spiţa 5.

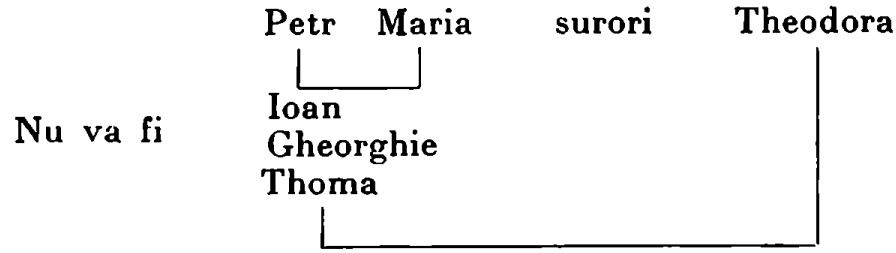

Moşul şi al doilea nepot vor putea lua pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată. Spiţa 6.

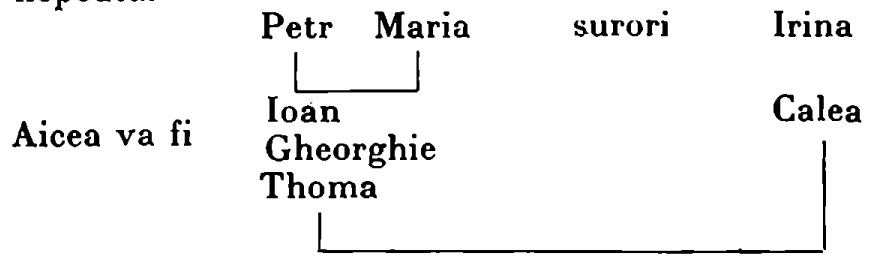

Doi fraţi pre doao surori nu iau. Spiţa 4.

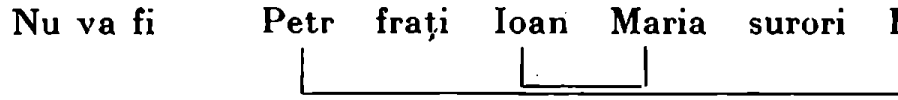

Nice vor lua pre mătuşa cea adevărată şi pre nepoată. Spiţa 5.

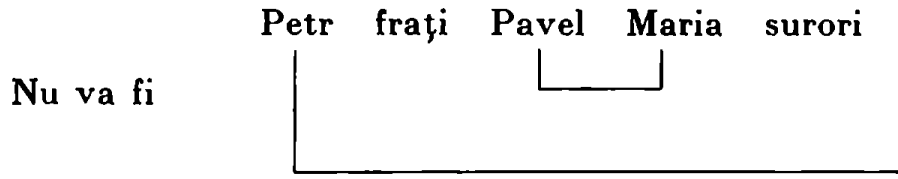

Doi fraţi pre doao veare premari nu vor putea lua. Spiţa 6.

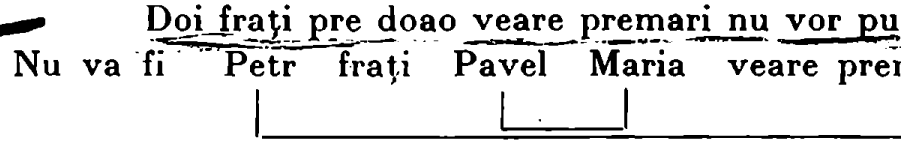

Doi fraţi vor putea lua pre mătuşa mică şi pre nepoată. Spiţa 7.

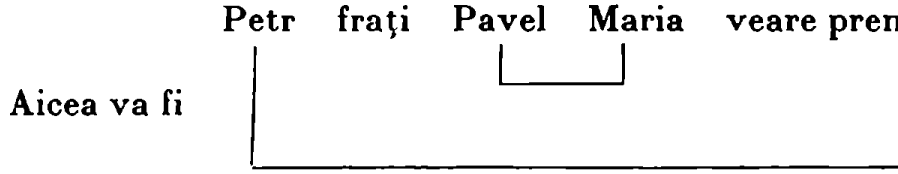

Doi fraţi iau pre doao a doaolea veare. Spiţa 8.

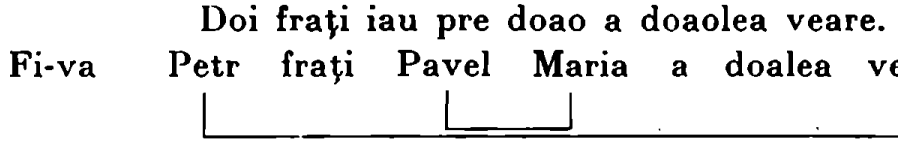

Doi fraţi pre muma şi pre fată nu vor putea lua. Spiţa 3.

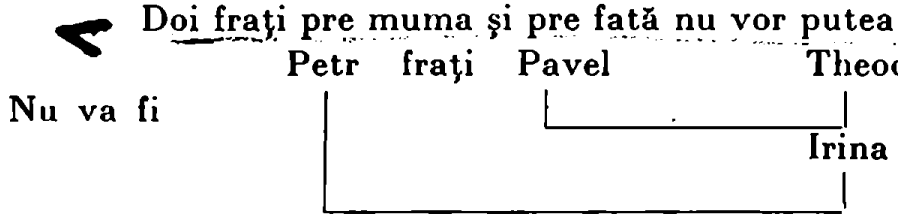

Spiţa 4.

Nice pre moaşă şi pre nepoată nu vor lua.

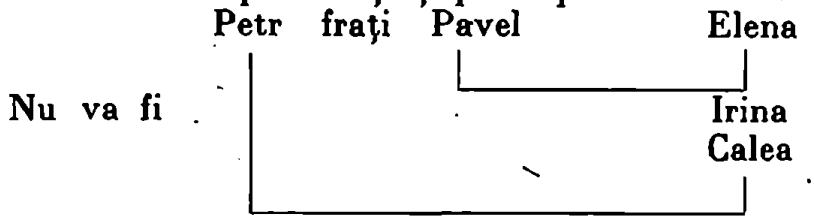

Spiţa 5.

Nice pre moaşă şi pre a doa nepoată.

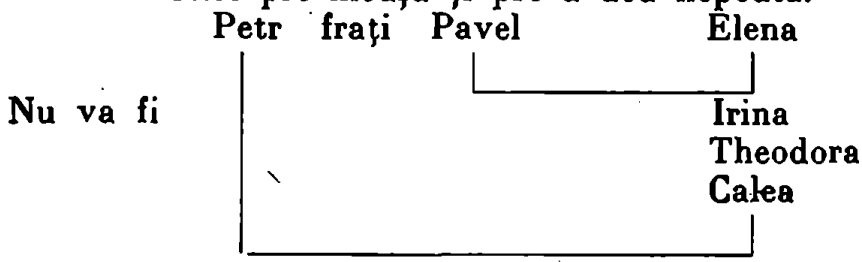

Spiţa 6.

Nice vor lua pre mătuşă mare şi pre nepoată.

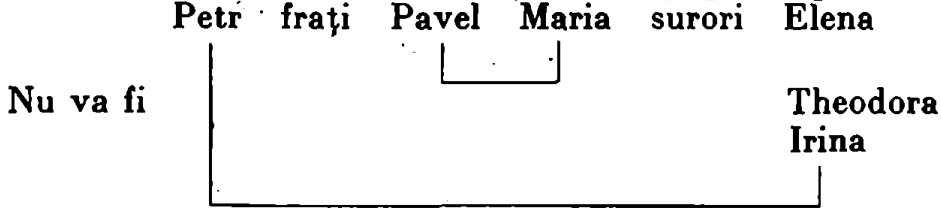

Spiţa 6.

Unchiul şi nepotul vor putea lua pre mătuşă şi pre nepoată.

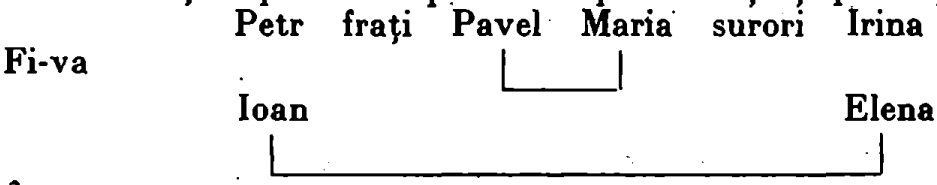

Însă cînd va lua unchiul pre mătuşă şi nepotul pre nepoată poate fi nuntă; iară de va lua nepotul pre mătuşă, atunce nu poate unchiul să ia pre nepoată pentru amestecarea numelor, căce se face încurmezişare. Iată, cum vezi aicea mai jos:

Spiţa 6.

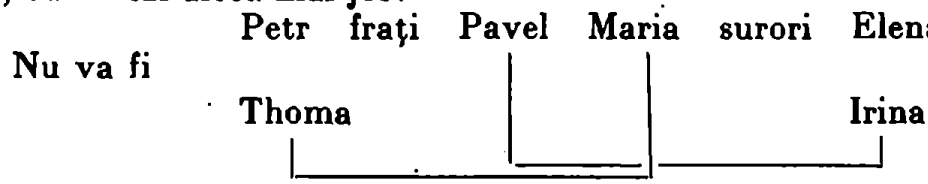

Spiţa 7.

Unchiul şi nepotul vor putea lua pre doao veare premari.

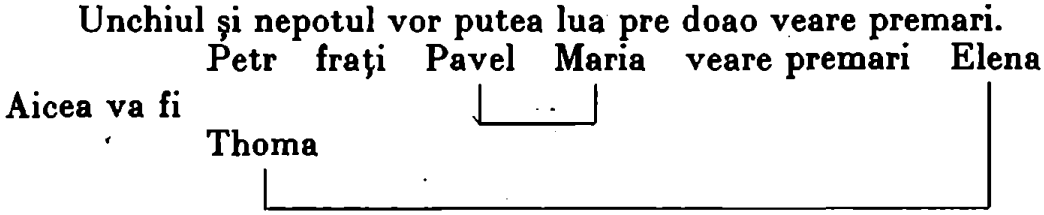

Spiţa 8.

Şi doi veri premari vor lua pre doao veare premari.

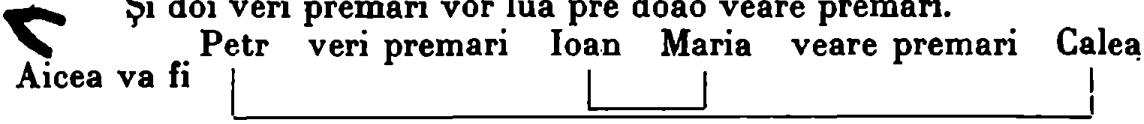

Pînă aicea am scris şi am socotit că va ajunge pentru a doa rudenie.

DE AICEA VOM ÎNCEAPE PENTRU A TREIA RUDENIE, SAU NEAM, SAU CUSCRIE, CĂCE CĂ O SEMINŢIE SÎNT EU, ALTA IASTE MUIAREA MEA ŞI FRATELE EI, ŞI ALTA MUIAREA FRATELUI MUERII MEALE, CUM AM ZIS MAI SUS.

De va muri muiarea mea, voiu putea lua pre sora muerii fratelui muerii meale. Spiţa 4.

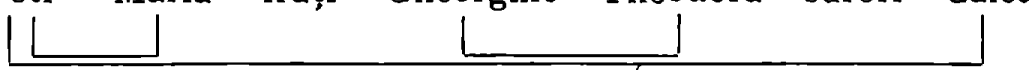

Iară pre muiarea fratelui muerii meale nu voiu putea lua. Spiţa 3.

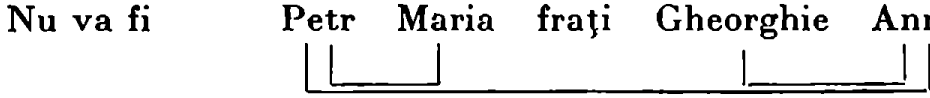

Ce pre aceaia o va putea lua frate-mieu. Spiţa 4.

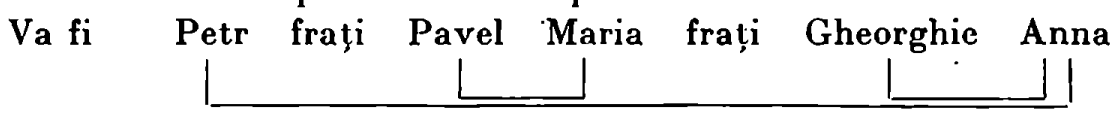

Pre muiarea hiastrului mieu nu voiu putea lua. Spiţa 1.

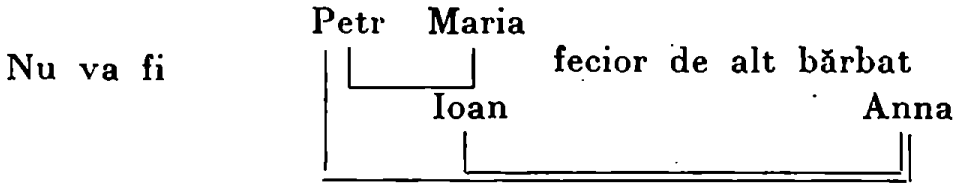

Ce pre aceaia o va putea lua frate-mieu Spiţa 4.

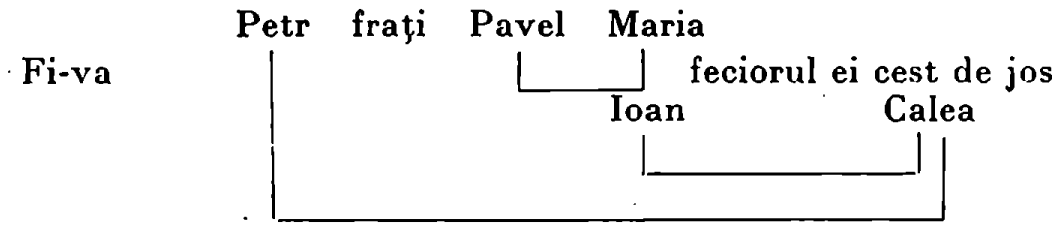

Nice maşteha nu va putea să ia pre cela ce au fost odinioară bărbat hiastrei salc. Spiţa 1.

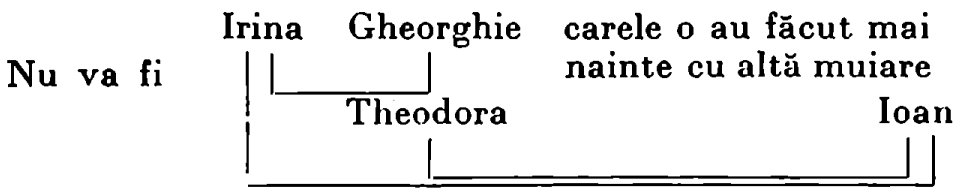

Deaca-mi va muri muiarea, voiu lua pre muiarea unchiului ei. Spiţa 3.

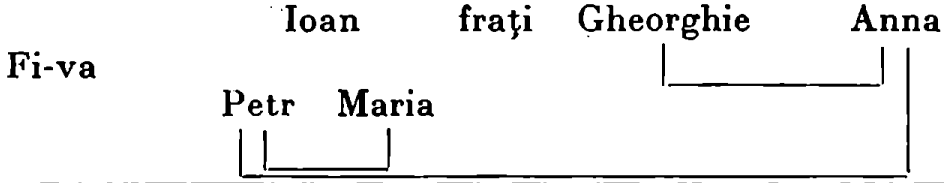

Spiţa 3. Putea-voiu lua şi pre hiastra fratelui muerii meale.

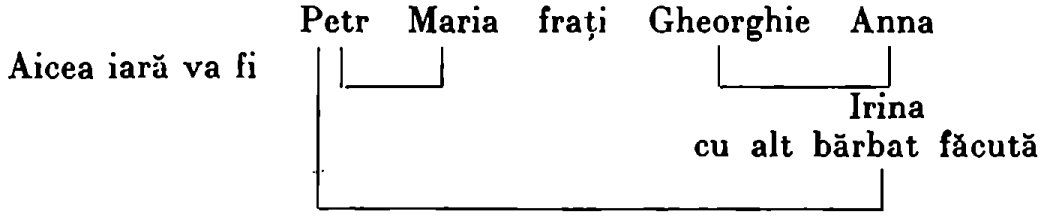

Spiţa 4. Am cumnat după soru-mea, şi eu voiu putea lua pre muiarea frăţine-său.

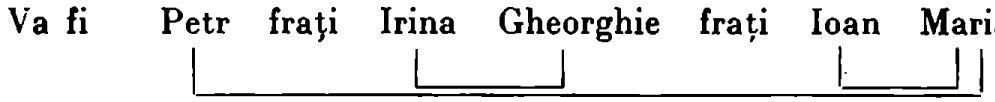

Spiţa 4. Iarăşi bărbatul featei meale au luat o nevastă după un frate al lui. Dece pre aceaia nu voiu putea lua.

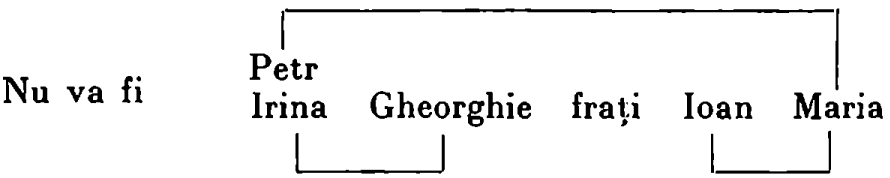

Spiţa 5. Iară pe sora a aceiia neapărat o voiu lua.

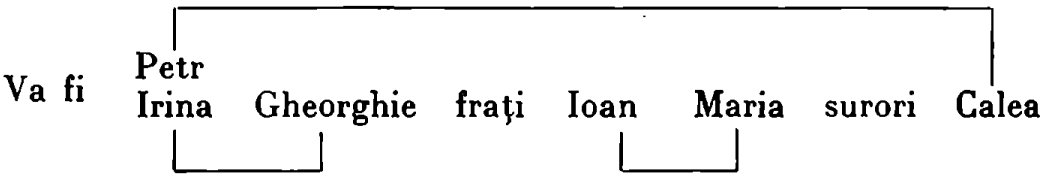

Spiţa 6. Doi fraţi se-au însurat; deci unul are cumnatu dă pre nevastă-ş, altul are cumnată iar dă pre nevastă-ş. Aceia neapărat se vor putea lua.

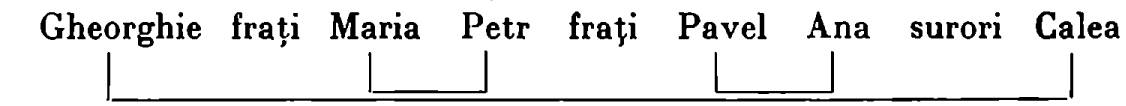

Spiţa 5. Cumnatul şi fratele nevestii vor lua pre doao surori.

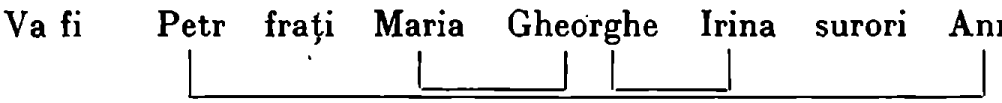

Spiţa 7. Cumnatul şi fratele nevestii vor lua pre a doao veare premari.

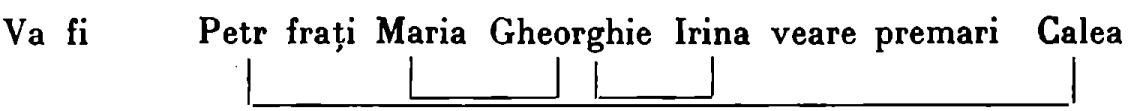

Spiţa 6. Pre fata lui Ioan şi pre nepoata muerii lui ceii de întîi doi fraţi le pot lua neapărat.

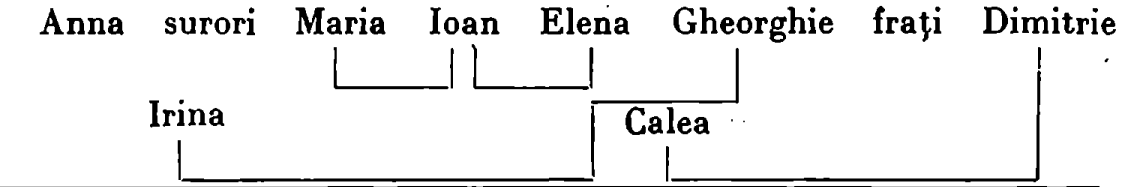

Unchiul şi ginerele dă pre nepoata cea de întîi vor putea lua pre doao surori. Spiţa 6.

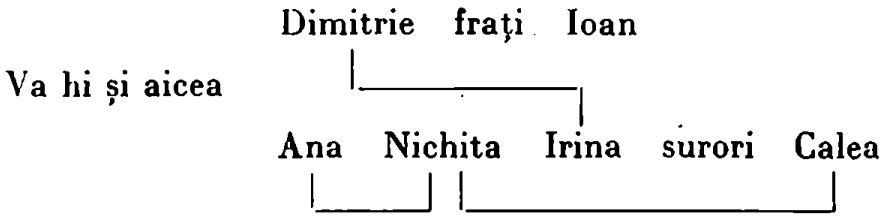

Deac-au murit Anna, nepoată-sa, atunce Nichita au luat pre Calea, iar Dimitrie pe Irina.

Pîn-aicea se socoteaşte de cuscria carea e de-a treia rudenie

---

DE AICEA SĂ ÎNCEAPE PENTRU SFÎNTUL BOTEZ.

Nu va putea neştine să ia pre ceaia ce o au luat de întru sfîntul botez, nice pre mumă-sa sau pre fată, încă nice fiiu-său.

Şi pentru ceale ce merg în sus şi ceale ce să pogoară în jos, aşa zicem ca şi dă pre rudenia de sînge, iară despre cei ce sînt de laturi nicecum; şi cei de laturi zicem pe fraţii şi surorile naşilor, iară nu de cei ce să trag de în naşi şi de în fini.

Caută bine că ceale cc sînt de laturi nu se apără întru rudenia de botez. Şi aceasta o arată de în ceale 10 răspunsuri ale sfîntului mitropolit de la Iraclia, chir Nichita, carea au făcut cătră iubitoriul de Dumnezeu episcop, chir Costandin, şi iaste aşa: *Caută de vezi bine.*

Că o muiare văduo anume Theodora avea o soră bună anume Maria. Dece au născut doi coconi bărbaţi anume Gheorghie şi Dimitrie; iar ea au botezat pre Costandin voinicul. Dece va sora aceii văduo anume Maria să ia pre fata lui Costandin după un fecior al ei? Dăzlegarea iaste aceasta: nu se apără Maria de fata lui Costandin, pre carele soru-sa l-au priimit de întru sfîntul botez, după fiiu-său să o ia, ce să se facă împreunarea cu aceaia.

Iată şi seamnele cum scrie mai jos: Spiţa 5.

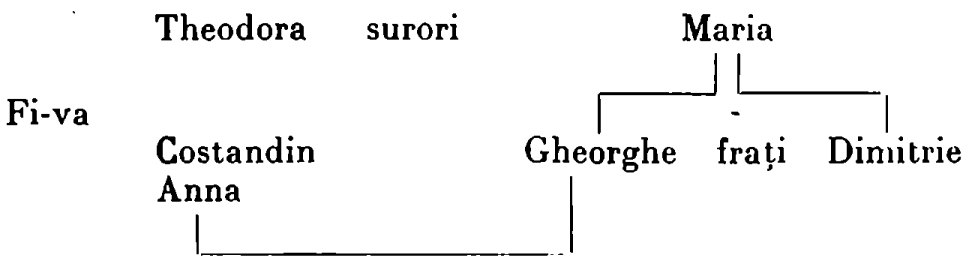

DE AICEA ÎNAINTE CAUTĂ DĂ VEZI ŞI SCRISOAREA SFÎNTULUI BOTEZ FOARTE CU DEADINSUL.

Spiţa 2.

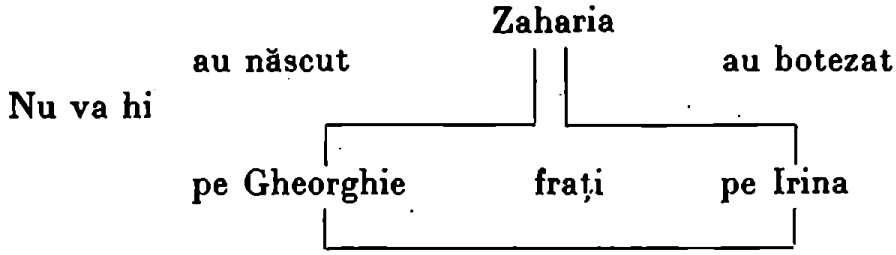

Spiţa 3.

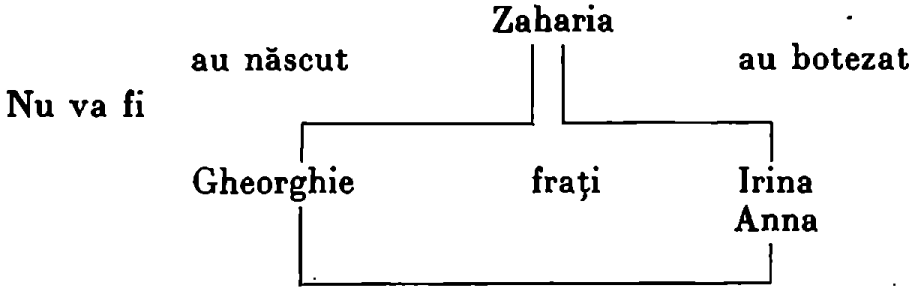

Spiţa 4.

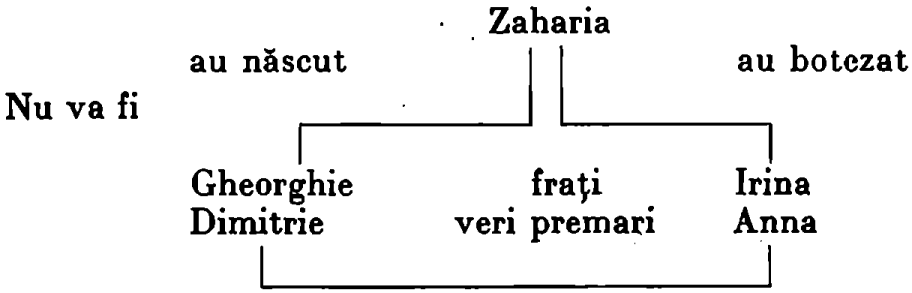

Spiţa 5.

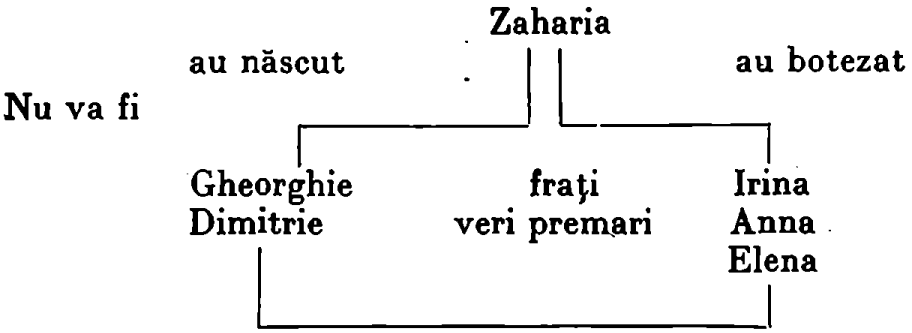

Spiţa 6.

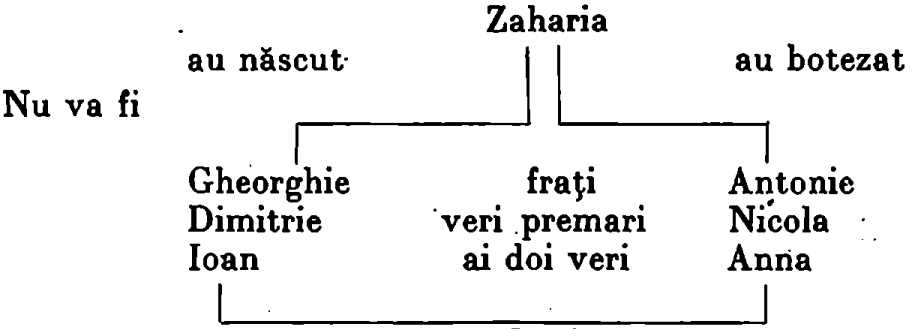

Spiţa 7.

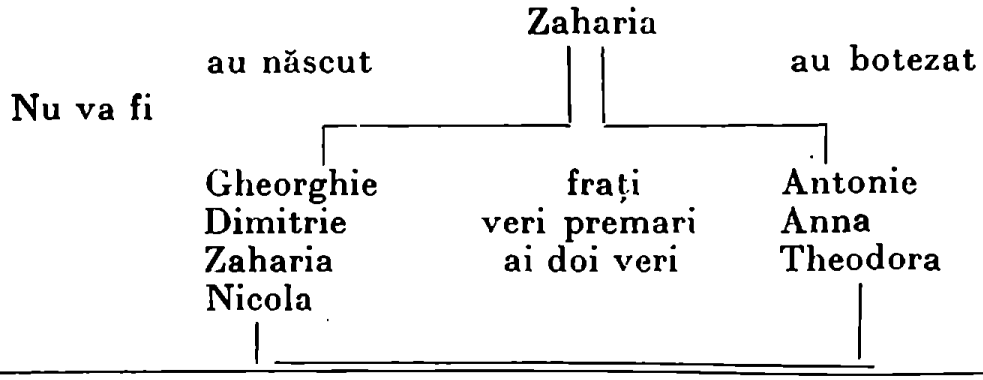

Spiţa 8.

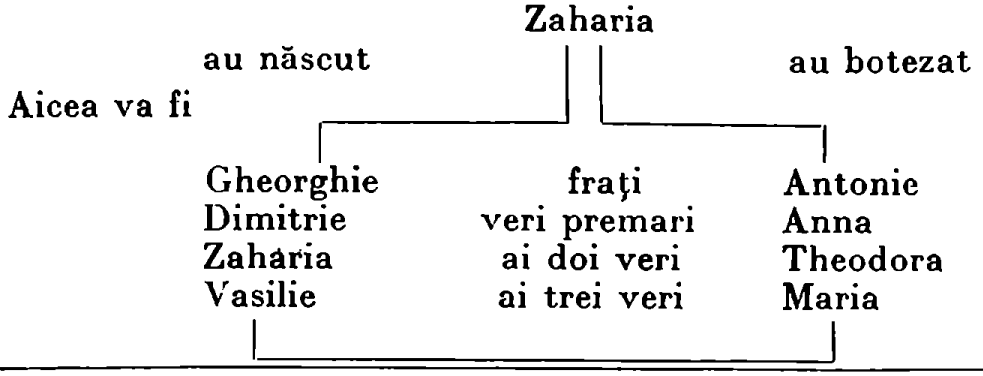

Spiţa 8.

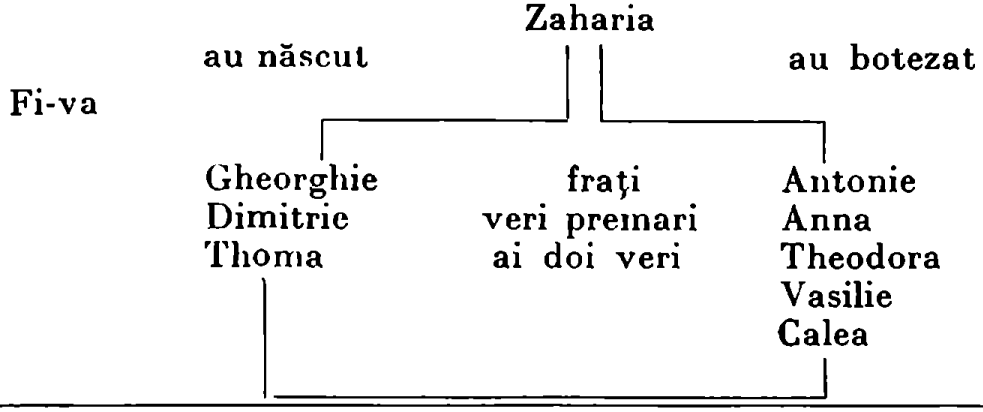

Şi de ceale ce să sue în sus, şi de ceale ce să pogoară în jos, de toate aşa zicem ca şi de ceale de sînge; iară de ceale de laturi, nicecum.

Însă cei de laturi zicem pe fraţii şi pe surorile naşilor. Adecă eu voi lua pe sora naşului, sau el pre soru-mea, sau eu pre nepoată-sa, sau el pre a mea.

Ce încă şi eu şi finu-mieu vom putea lua pre doao surori; încă şi naşul şi nepotul dă pre sfîntul botez aşa vor putea lua.

PENTRU RUDENIA CUNUNIEI.

Iaste şi altă rudenie dă pre cununie, carea să chiamă pre limbă proastă năşia sau finie, şi să apără numai de obrazele cumătrului şi a naşului şi de copiii lor, iară de altă rudă neapărată iaste şi blagoslovită adecă a să împreuna.

PENTRU NUNTELE CEALEA CE SĂ APĂRĂ ȘI FĂRĂ RUDENIE.

GLAVA 199.

Tîmplă-se uneleori de într-aceaste cinci seminții, de carele am zis, dă se apără nunta a nu se face și fără de rudenie.

Adecă, cum am zice, carele l-au bănuit că au curvit cu vreo muiare, iară de față nu s-au văzut; pre aceaia nu va putea să o ia muiare, nice pre maștehă-sa, ce va lua pre a doa vară a ei neapărat.

Nice robul ertat, pre muiarea maștehului său, după moartea lui, căce că bănuesc oamenii de zic că pînă au fost el viu au fost îmblat cu dinsa.

Nice robii nu vor putea să ia pre stăpînele lor, ca să nu zică că mai nainte au fost îmblat cu dînsele.

Cine se însoară fără de leage, poate nunta aceaia să se strice, și apoi să se mărite, să ia pre altul; așijderea și bărbatul carele se va însura fără de leage.

Copiii cei adevărați nu se vrednicesc întru numele celor ce sînt copili, nice să priimesc să chiame pre acela tată adevărat.

În voe să fie celuia ce va vrea să ia pre sora cumătru-său, sau a finu-său

Nu va putea neștine să ia pre fata muerii lui carea o au lăsat, care fată se-au născut de într-alt bărbat, apoi deaca se-au dăspărțit.

Nu poate neștine să ia pre logodita tătîne-său și a frăține-său, măcară de nu se-ar fi făcut nice nunta lor.

Nu poate neștine să-ș ia muiare pre fata ceaia ce o au făcut cu curvie.

Pre sora carea e de în curvie nu va putea neștine să o ia.

Doi frați nu pot să se ia adins eișI, măcară de vor fi de un tată și doao mumăni, sau iară, de o mumă și doi tați, pentru că sînt a doa spiță.

Cîți se botează de un naș, fiind nu toți ai unuia, aceia nu pot unii cătră alții să se ia sau să se ameastece.

Carele-ș va boteza pre fiiu-său, acela să desparte de fămeae-și, căce că o au făcut soră sufletească.

Care om se va amesteca, adecă se va culca cu soacra sa pentru căce va fi fost muiarea lui mitutică, acela să se facă călugăr; iară muiarea care au lăsat, și ea, de să va face călugăriță, va avea plată mare, iară de va vrea să se mărite a doua oară, nicecum nu se apără.

Întrebarea episcopului Costantin. Răspunsul Nichitei Iracleanul.

O fată au luat 1 bărbat și i se-au citit și molitvele de logodnă și cununia și amîndoi nu se-au culcat; iară bărbatul se-au culcat cu soacră-sa și o au îngrecat. De aceasta ce se cade să facem?

Pentr-acesta lucru vom răspunde că bărbatul acela nu i se cade să ție muiare pre logodita lui, și de soacră-sa să se dăpărteaze pentru obiceaiul cel rău, ca să nu se mai ție de aceaia.

Cărțile ceale vechi vrea erta aceasta, iară eu mai bine socotesc să lipsească despre amîndoao deaca vreame ce nu se-au amestecat cu muiarea-și, ce numai cu soacră-sa.

Tatăl şi feciorul de suflet se-au ertat să ia pre doao surori, de marele dascăl de leage eclesi al marii besearici, vălcato 7041 mesiţa octovrii pentru căce că o au cerşut feciorul iconomului Kaffa Kefulis. *Tîlc.*

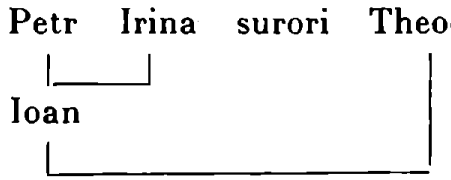

PENTRU OAMENII CARII SE FAC ISPRAVNICI ŞI PENTRU COPIII MICI

GLAVA 200.

Nicc ispravnicul sau fiiu-său nu vor putea să ia pre săraca căria-i iaste ispravnic, pînă nu se va slobozi isprăvnicia. Slobozeaşte-se sau dăzleagă-se isprăvnicia deaca se face copilul mic de 25 ani sau de 30, că atunce e în vîrstă deplină. Şi deaca vor treace acei 25 de ani, iaste volnic să-şi ceară lucrurile lui, adecă ce va avea, de la ispravnic; şi atunce să izbăveaşte ispravnicul de isprăvnicie. Atuncc are slobozenie ispravnicul sau fiiu-său să se blagoslovească cu ispravnica ceaia ce au fost el ispravnic pînă au crescut.

Nice lăutariul, carele zice cu vioara şi alăuta pre la tîrgure şi pre la sborure şi pre la nunte, nu poate să ia fată de om bun sau de boiariu, că unii ca aceia sînt batjocură lui Dumnezeu şi oamenilor.

PENTRU ÎN CE CHIP SE NUMĂRĂ SAU SE SOCOTESC NAŞTERILE ŞI SPIŢELE.

GLAVA 201.

Dă te va întreba cineva: tată-tău a cîte spiţe-ţ iaste? tu-i zi: una. De-ţi va zice: dară moşu-tău a cîte spiţe-ţ iaste? tu-i zi: a doa, pentru că moşul au născut pre tată-mieu şi se făcu o naştere, adecă o spiţă, de-acia tatăl iară născu pre mine; iată că sînt doao naşteri şi se împlură şi doao spiţe. Iar de-ţ va zice: dară frate-tău a cîte spiţe-ţ iaste? tu-i zi: a doa, pentru că pre mine au născut tată-mieu şi se făcu o naştere, de-acia iară născu pe frate-mieu; iată şi altă naştere şi doao spiţe se împlură. Iară de va întreba: dară feciorul frăţine-tău a cîte spiţe-ţ iaste? zi-i că iaste a treia. Iar de-ţ va zice: şi unchiu tău a cîte spiţe-ţ iaste? zi-i: a treia; de-ţ va zice: dară vărul tău premare a cîte spiţe-ţ iaste, zi-i: a patra; iară feciorul lui, zi-i: a cincea. Iar de-ţ va zice: dară al doilea văr? zi-i că e a şasea, iar feciorul lui a şaptea; iară al treilea văr al tău, zi-i că iaste a opta. Iar de-ţ va zice: dar muiarea ta? zi-i că e o spiţă, pentru că bărbatul şi fămeaia nu fac nice o spiţă, ce sînt un obraz şi vor hi, zice, amîndoi în trup unul. Aşijderea şi de mătuşă şi de moaşă şi de toate de ceale ce merg în sus şi de ceale ce să pogoară *De în 28 de în cartea împărătească.*

în jos și de ceale de laturi, bărbătești și muerești, cum se-au zis mai sus. Și întrebîndu-te în ș-altele, așijderea socotește și-i răspunde; pentru că așa știind și socotind și semnînd nașterile și spițele, de în tocmeala cea dreaptă nu vei cădea, sau nu vei greși.

Caută de vezi aici cu deadinsul.

Încă și aceasta cu deadinsul să știi, că spițele sfîntului botez într-alt chip se socotesc către ceale de sînge.

Că dă te va întreba cineva: dară tată-tău cel sufletesc a cîte spițe-ț iaste? zi-i că e a una, ca și către tatăl cel trupesc. De-ț va zice: dară feciorii lui a cîte spițe-ț sînt? zi-i că sînt a doa, ca și niște copii ai unui tată. De-ț va zice: dară tată-tău cel trupesc cu tată-tău cel sufletesc a cîte spițe sînt unul către altul? zi-i că sînt a doa, că duhul sfînt au făcut pre dinșii și frați sufletești se-au făcut. Iară de-ț va zice: dar ceialalți copii ai tatălui tău cel sufletesc, adecă frații tăi cei sufletești, către tată-tău cel trupesc a cîte spițe sînt? zi-i că sînt a treia, cum se-ar tîmpla a fi feciori de frate, adecă nepoți. Iar de-ț va zice: dară către frații tăi cei trupești, frații tăi cei sufletești unii către alții a cîte spițe sînt? Zi-i că sînt a 4, ca niște veri premari. Așa și spre ceialalți ce să pogoară, așijderea păzind canonul, vei putea să înțelegi toate spițele.

ÎN SFÎNTUL ȘI MARELE POST NU POATE SĂ SE FACĂ NICE O NUNTĂ.

GLAVA 202.

Simeon Soluneanul.

Întru sfîntul și marele post, nice o legătură a nuntei nu poate să se facă, ce se zice că nice blagoslovenie, nice logodnă, adecă tocmeală. Numai aceasta ce știm că se-au făcut de doao ori în zilele sfîntului patriarh de la Țarigrad, chir Filothei, de mare nevoe. O dată se-au făcut legături cruciș, iară altă dată au schimbat engolpiurile o parte către alta, adecă unul către altul, iară nu se-au făcut cu molitvele, ce să zice blagoslovenie. Care legături cruciș și schimbarea carea au schimbat engolpiurile se chiamă tăria și neîntoarcerea tocmeală a nuntei. Pentru că avea odinioară obiceaiu, cînd vrea să facă aceale legături cruciș, sau să schimbe engolpiurile, de-acia nu mai putea acel bărbat și muiare să se mai dăsparță. Deci de atunce pre multe locuri să ține obiceaiul acela pînă astăzi, și fac legături cruciș și schimbă și engolpiurile, și așa iaste nunta adevărată. Ce însă aceasta ce se-au făcut de doao ori tocmealele nuntei, dă nevoe, în postul cel mare, făcutu-se-au în zioa blagovișteniilor, iară altă dată aceasta nu se-au făcut niceodată.

Zri.

PENTRU NUNTA CEA DE ÎNTÎI, ȘI CE IASTE NUNTA, ȘI PENTRU NUNTA CE E PRE LEAGE.

GLAVA 203.

Gherman patriarhul.

Nunta cea dentîi, carea se face cu fire, aceaia iaste bună căce că se apropie omul de Dumnezeu pentru curățiia juniei și a fetiei, după cum zice cuvîntul:

Nunta iaste împreunarea bărbatului şi a muerii, adecă amestecare, sau amestecare şi moştenire întru toată viaţa lor, şi omului celui drept apropiiare de Dumnezeu.

Nuntele ceale ce sînt pre leage să chiamă ceale ce să fac cum zic dumnezăeştile pravile, bărbatul să fie pre leage şi muiarea priimită pentru bărbat, adecă junele să treacă de 14 ani şi muiarea să fie mai mare de 12. *Mathei.*

PENTRU TOCMEALELE CEALE PROASTE ŞI DE NEMIC CARELE SE FAC PRE LA NUNTE, ŞI NEFĂCÎNDU-SE MOLITVELE PRE DINŞII.

GLAVA 204.

Cînd se face nunta cu tocmeale subţiri, dă nemic, proaste, fără de molitve şi fără blagoslovenie, după aceaia unul de într-amîndoi de să va căi, atunce neapărat se dăspart şi va lua bărbatul altă muiare şi muiarea alt bărbat. Iară de se vor fi făcut molitvele, blagoslovenia, măcară de nu se vor fi nici împreunat, atunce nunta aceaia la acel bărbat şi fămeae iaste pre leage şi lăcuinţa nedăspărţită şi niminea nu poate să-i desparţă. Aceasta se-au tiposit, se-au ijderit dupre nearaoa împăratului, de pururea pomenitul Leu Înţeleptul şi de trei ori fericitul, împăratul Alexie Comninul. *Nearaoa lu Leu Înţeleptul şi a lu Alexie Comninul împăraţii.*

PENTRU CUM SĂ CHIAMĂ NUNTA CEA DE ÎNTÎI, A DOA ŞI A TREIA; ŞI PENTRU CANONUL CELOR CU DOAO NUNTE ŞI CELOR CÎTE CU TREI NUNTE.

GLAVA 205.

Cinstitul bogoslov şi marele Grigorie zice că nunta cea de întîi iaste leage, a doa iaste ertare, a treia călcare de leage. *Grigorie Bogoslov.*

Iară pentru a doa nuntă, marele Vasilie la al patrulea canon al lui zice: omul carele se va însura a doa oară doi ani să nu se cuminece. *Marele Vasilie.*

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul zice: un an; iară de să va tîmpla să se împreune cu muiarea mai nainte dă blagoslovenie, acela are canonul curvariului, adecă ani 7. *Postnicul.*

Pentru a treia nuntă, iară zice marele Vasilie la cel 4 canon mai de sus al lui: obiceaiu am aflat la cei cîte cu trei nunte 5 ani să nu se cuminece, iară de împreunarea cea trupească a muerilor sale să nu se dăpărteaze, fără numai în vreamea cînd vor să ia anafora. Că pre aceaia nuntă nu o chiamă nuntă, ce curvie şi canonire de multe nunte. Că mai bine iaste să greşască la o muiare decît la multe. Pentr-aceaia şi domnul zicea samarineanii că: cinci bărbaţi ai ţinut, iară acum pre cel ce-l ţii nu-ţi iaste bărbat. Pentru că mai mult aceia nu li se cade a se chema bărbaţi muerilor, sau eale mueri bărbaţilor, căci că zice să nu-i scoţi de în besearică, ce să ia anafură într-acei cinci ani. De-acia atunce să se vredniceasc să sfintei priceaştenii. *Marele Vasilie.* *Ioan, glava 4, zac. 12.*

Iar a lui învățătură.

Și iară acel mare Vasilie, la al patrulea canon al lui, zice: a lua neștine a treia fămeae, leagea besearicii nu ținem ce însă mai bine decît va curvi omul oriunde va sosi, mai bine iaste să ia a treia muiare. Și nu judecăm lucrul nuntei aceștia să o ertăm, ce însă o vom priimi, cum zice sfitocul cel de împreunare.

PRICEAPEREA SAU CUNOAȘTEREA, CA PENTRU SĂ ȘTIE NEȘTINE TOCMIREA ÎMPREUNĂRILOR PENTRU A TREIA NUNTĂ ȘI A PATRA NUNTĂ CĂ SE-AU FĂCUT. VĂLEAT 6420.

GLAVA 206.

Mathei.

Oamenii cei mai dă de mult erta să se facă cununia la un om de trei ori. Iară împăratul Leu Înțeleptul se blagoslovi fără dă leage și cu a patra muiare, și-l afurisi patriarhul Nicolae. Iară împăratul ruga pe patriarhul să-i iarte a patra însurare; iară patriarhul nu vrea nicecum să-l asculte pentru această mare fărădeleage, nice vru să-l iarte. Iară împăratul deaca văzu neîntoarcerea sufletului acelui om cum nu va să-l iarte, mîniindu-se foarte și urgisindu-se, scoase-l de în scaunul patriarșesc și-l goni și puse în locul lui altul, anume Evthimie singhel, om bun, îmbunătățit și sfințit. Ce însă și acel patriarh Evthimie pre acel împărat, pre Leu multu-i aduse aminte și-l învăță și-l dosădi pentru acea fărădeleage, a patra însurare ce făcuse și nu-l lăsa să poruncească pre la creștini să ia cîte a patra muiare, pentru că zicea patriarhul cu alți arhierei, că nu numai ce iaste fărădeleage a patra însurare, ce și a treia, cum zice marele Vasilie. Pentru aceaia și împărțire se făcu între besearică, și starca împărțirii trecu pînă la împărăția feciorului lu Leu, anume Constantin Porfiroghenitul și Roman, socru-său. Și atunce făcură tocmirea împreunărilor și spune la a cîți ani de vîrsta omului va lua bărbatul muiare, și la a cîți să nu ia.

Shizmaticie.

Zri.

Însă cîți sînt de patruzeci de ani și va lua a treia muiare, și copii de nu vor avea, iară pentru jalea și dragostea ca să facă coconi, aceia nu se opresc. Iară de vor și avea copii, accia să fie opriți de a treia nuntă să nu se însoare. Iară de vor veni la a treia nuntă ceia ce n-au coconi, atunce să nu se priceștuiască dumnezăeștilor taini ani 5. Iară cînd sînt unii de 30 de ani, măcară aibă feciori, măcară n-aibă, aceia patru ani să nu se cuminece. Și iară zice că cei cu trei nunte carii sînt de 30 de ani, de nu vor avea copii, aceia după 3 ani să se cuminece, iară de vor avea, atunce la al patrulea an, cum am zis mai sus.

Dumnezeeștii părinți.

Iară pentru a patra nuntă au poruncit cu mintea de împreună și cu socoteala și judecata dumnezăescului săbor al sfinților părinți că nicicum acea nuntă fără de leage niciodată să nu se facă. Iară de va îndrăzni neștine și se va face nebăgător seama de dumnezăiasca leage și pravilă, de va veni într-acea viață porcească, a patra nuntă, acela să fie afurisit și lipsit de toată slujba besearicii și striin de tot de întrarea besearicii a lui Hristos pîn' se va face dăspărțire deplină de către acea lăcuință și împreunare rea ce s-au făcut. De-acia de să va despărți și-ș

va veni întru pocaanie şi se va întoarce, primeaşte-l iar. Canonul lui, cum zice dumnezăescul Postnic, să-i fie ani 8 să nu se priceştuiască, şi metanii şi post şi molitve să facă. Iară de nu se va întoarce, atunce să fie striin de traiul creştinilor, cum am zis. *Postnicul.*

Nuntele carele se fac mai multe de trei, acealea nunte nu se chiamă, pentru că sînt ca dobitoacele şi fără de leage şi spurcaţi şi afară de în rîndul creştinilor. Iară copiii carii vor naşte de într-a patra nuntă, poruncesc dumnezăeştile pravile să nu se chiame adevăraţi tătînilor săi, nice să-l moştenească. *Marele Vasilie.*

PENTRU BOGAŢI COPII, CARII SE CHIAMĂ ADEVĂRAŢI, CARII HIREŞTI, CARII COPILI ŞI CARII ÎNTUNECAŢI.

GLAVA 207.

Cînd face neştine copil cu muiarea lui cea ce e blagoslovită pre leage, acela copil se chiamă adevărat.

Iară cînd ţine neştine muiare în casa lui neblagoslovită şi să culcă cu dinsa de faţă, de va face copil, se chiamă hireş.

Iară cînd se culcă cu muiare afară de casa lui, acela copil ce va face se chiamă còpil.

Iară cînd va naşte copil şi niminea nu ştie care tată l-au făcut, nice cela ce l-au semănat, acela se chiamă întunecat.

PENTRU NUNTA FĂRĂ DE LEAGE ŞI CANONUL EI; ŞI PENTRU CEIA CE ŢIN POSADNICE.

GLAVA 208.

Nunta cea fără dă leage ce să va face, aceaia de tot să o desparţi, şi foarte să-l canoneşti. *Leu şi Costandin împăraţi.*

Iară canonul a aceii nunte fără de leage, deaca se vor dăspărţi, iaste ca şi celor de amestecare de sînge, adecă ani 15 să nu se priceştuiască. *Marele Vasilie.*

Şi iară poruncim, posadnice să nu ţie niminea în casa lui, nice într-alt loc, căce că nu se desparte păcat ca acela de curvie, ce e ca şi curvia. Însă de nu va fi avînd muiare şi va vrea să se blagoslovească cu dinsa, de bine; iară de nu va fi vreadnică de dînsul, atunce acela să ia altă fămeae cu blagoslovenie, iară pre ceaialaltă să o gonească de în casa lui. *A acelora împăraţi.*

Cine ţine posadnică şi nu va nice să se blagoslovească cu dinsa, nice să o lase, pre acela să nu-l priimeşti în besearică, nice prinoasele lui, pînă ce să va despărţi de tot de dînsa. Şi deaca se va dăspărţi, priimeaşte-l neapărat, aşijderea şi darurile lui; iară aşa, să-l canoneşti pentru păcatul lui. *Nichifor Ţarigrădeanul.*

PENTRU CELA CE SĂ VA CUNUNA CU TREI MUERI ŞI UNA DE ÎNTR-ÎNSELE SĂ SE AFLE FĂRĂ DE LEAGE, OARE PUTEA-VA SĂ IA ALTA?

GLAVA 209.

Întrebare către preasfîntul patriarh chir Iaosaf şi către sfîntul lui săbor, leat Hristova 1560.

De va lua neştine doao mueri pre leage şi va lua şi a treia fără de leage şi să se cunune cu trustreale, şi căce fu a treia fără de leage, o dăspărţi besearica; oare poate unul ca acela să se cunune cu altă muiare deaca vreame ce au fost aceaia fără de leage?

RĂSPUNS

Iară preasfîntul patriarh cu săborul răspunse: neapărat să fie după porunca dumnezăeştii pravile carea zice: bărbatul şi muiarea, cununia carea va fi fără de leage şi se va cununa, ca şi cum nu se-ar fi cununat, aşa se socoteaşte. Că ceale fără de leage nu se socotesc, nice să înadevereză. Pentru că muiarea de va lua bărbat şi se va afla fără de leage, sau bărbatul carele va lua muiare şi se va afla fără de leage pot, de vor vrea fieşcarele de într-amîndoi, să se dăsparţă şi după dăspărţeală să se însoare sau să se mărite.

PENTRU CEIA CE SĂ PRIND FRAŢI, CA SĂ NU SE FACĂ.

GLAVA 210.

Mathei.

Văzînd dumnezăeştii părinţi cum mulţi se făcea fraţi pre sfînta evanghelie şi de multe ori şi cu molitvele preoţeşti, pentru care lucru se făcea fraţi deplin pren sfînta besearică; iară apoi, mai pre urmă să lepăda de acea frăţie carea făcuse pre sfînta evanghelie şi se însura dă se împreuna întru nuntă; pentr-aceaia veni mare netocmire besearicii. Dece văzînd aceasta dumnezăeştii părinţi cum iaste lucru necinstit şi cum nu se cade, au tăiat aceasta şi o au oprit. De-acia tocmiră şi porunciră ca mai mult altă dată să nu mai facă acea prindere de frăţie. Iară de va ajunge neştine să o facă, atunce să fie neadevărată şi ca şi cînd nu se-ar fi făcut nice o dată, aşa să se socotească. Însă ia neapărat fratele cel de cruce pe sora fratelui său cel de cruce muiare. Ce însă aceia cîţi se prind fraţi pînă în zioa de astăzi foarte să se canonească, iară pe preotul carele le va citi molitvele şi-i prinde, pre acela poruncesc să se pedepsească cu lipsa dă preoţia lui.

PENTRU SÎNGE AMESTECAT, CE FEL IASTE, ŞI CE FEL DE PEDEPSĂ LI SE VA DA CELORA CE VOR FACE ŞI CÎND SE VOR PEDEPSI CEIA CE VOR FI VINOVAŢI.

GLAVA 211.

Zac. 1.

Sîngele amestecat iaste un păcat şi o greşală mai rea şi mai cumplită decît preacurvia; şi se chiamă sînge amestecat cînd se va împreuna neştine cu o muiare ca aceaia cu carea nu se vor putea împreuna cu nuntă, după pravila besearicii.

Amestecarea de sînge se face în doao chipuri. Chipul dentîi iaste cu nuntă, cînd se va cununa neștine cu vreo muiare carea nu i-o au dat pravila; iară a doa iaste fără de nuntă, ce să zice, să împreună cu dînsa încă mai nainte de cununie. *Zac. 2.*

Certarea sîngelui mestecat ce să face fără nuntă iaste ca și preacurvia, măcară că și zic alți dascali cum cela ce face sînge amestecat să se pedepsească cu moarte, alții zic iarăși să se cearte după voia judecătoriului, iară cei mai mulți și cei mai mari și mai credincioși dascali zic: de să va face sînge amestecat între obrazele ce vor sui și vor pogorî pînă întru a doa spiță, atunce certarea lor iaste moartea; iară de să va face sînge amestecat întru obrazele ce sînt mai sus de-a doa spiță, sau cu obraze ce stau de o parte, atunce certarea le iaste după voia judecătoriului. Cum se-ar zice, că mestecătoriul de sînge se-au împreunat trupește cu mumă-sa sau cu muma mîini-sa, carele sînt obraze de să sue în sus spre spița den sus și a doa, sau cu fata sa, sau cu fata featei sale, carele sînt și aceastea obraze carele pogoară în jos spre spița de întîi și a doa, atunce se va omorî; iară de să va împreuna trupește cu fata mătușe-sa, carele iaste obraz de stă de o parte, ce să zice alaturea, atunce se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 3.*

Cînd nu va fi singur sîngele amestecat, ce va fi împreunat și cu preacurvie sau cu silă, atunce răspunsul aceluia numai să-l omoară. Cum se-ar zice, oricine se va împreuna trupește cu fata sa cea măritată sau și nemăritată, și acela ce o prinde cu de-a sila, ce să zice de-i face silă și se împreună cu dinsa, acela n-are nici o nădeajde de a mai fi viu. *Zac. 4.*

Muiarea ce să va împreuna trupește cu vreo rudă a ei, de va fi de cealea obraze ce să sue sau de cealea ce să pogoară pînă a doa spiță, aceaia se va omorî; iară de va fi de obrazele ce sînt de laturi, atunce se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 5.*

Mai cu milă se va certa muiarea decît bărbatul la păcatul sîngelui amestecat, de vreame ce iaste mai proastă și mai lesne spre cădeare decît bărbatul. *Zac. 6.*

Cela ce va face mestecare de sînge cu vreo rudă a muerii sale, acela se va certa cu judecata, și de-aciia nu va mai putea să se culce cu muiarea lui. *Zac. 7*

Sînge amestecat se chiamă nu numai cînd se va împreuna cu vreo rudă a lui carea pogoră de în sîngele lui, sau de în sîngele muerii lui, ce încă și cînd se va împreuna cu vreo rudă a lui ce-i va fi de în sfîntul botez. *Zac. 8*

Dezleagă-se nunta ce să va face între ruda cea de sfîntul botez. Și vor lua oarecine puțină certare, de vreame ce va creade judecătoriul cum nu s-au știut. *Zac. 9*

Cela ce se va însura și va lua muiare văduă și va avea o fată cu bărbatul dentîi, de să va cumva împreuna trupește cu fata muerii sale, acela face sînge amestecat și se va certa cu moarte. *Zac. 1*

Feciorul de să va împreuna cu curva tătîne-său sau cu mașteha-sa, acela face sînge amestecat și se va certa cu moarte, măcară că zic unii că se va certa după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 1*

Tatăl ce se va împreuna trupește cu muiarea feciorului său, acela se va pedepsi cu o pedepsă mare, însă numai nu i se va face moarte. *Zac. 1*

Zac. 13. Fratele de să va împreuna cu soru-sa, fără nici o nădeajde se va omorî.

Zac. 14. Cela ce se va împreuna trupeaşte cu fata frăţine-său sau a surori-sa, sau cu mătuşe-sa sau cu muiarea frăţine-său sau cu sora mucrii-şi, acela tot sînge amestecat face, şi se va certa după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 15. Cînd se vor împreuna trupeaşte cu vreo muiare tatăl cu feciorul, atunce să face mestecare de sînge şi se vor certa amîndoi cu moarte.

Zac. 16. Den afară de aceaste pedepse ce să pedepseaşte mestecătoriul de sînge, încă-l afuriseaşte şi besearica.

PENTRU MESTECAREA DE SÎNGE CAREA SE FACE CU NUNTĂ.

GLAVA 212.

Zac. 1. Omul carele face mestecarea de sînge cu nuntă, acela nu se va pedepsi cu moarte, ce numai după cum va fi voia judecătoriului. Ce să zice, de va fi boiaren, numai ce-l vor goni şi-l vor scoate de tot de în locul lui şi de în toată eparhiia ce va fi supt mîna acelui judecătoriu, iară de va fi om de jos, întîi să-l bată, de-acia să-l izgonească şi pre acela. Şi aceasta trebue să fie cînd nu vor şti că-ş sînt rudă şi se vor împreuna cu nuntă; iară de să va afla cum s-au ştiut că sînt rudă ş-au făcut nuntă, atunce să se cearte mai mult şi mai cumplit de cum ar fi făcut această greşală fără nuntă, ce să zice curvie, deaca vreame ce n-au băgat în seamă taina nuntei carea se face pentru besearică.

Zac. 2. Avuţiia amînduror obrazelor carii vor face mestecare de sînge, aceaia să fie toată domnească; iară de vor fi avînd coconi cu altă muiare, sau muiarea cu alt bărbat dentîi, încă mai nainte de ce să vor fi împreunat, atunce avearea lor se va da acelor coconi, iară nu va fi pre seama domniei.

Zac. 3. Cînd se va face mestecare de sînge fără de nuntă, atunce mestecătoriul cel de sînge nu-ş va piiarde avearea, ce numai ce să va pedepsi.

Zac. 4. Mestecătoriul de sînge nu va putea la moartea lui să-ş dea avearea lui oricui va vrea, măcară şi cu zapis, căce că nu va fi lucrul stătătoriu; că de să va arăta după moarte cum să fie fost mestecătoriu de sînge, atunce se vor strica aceale tocmeale toate şi avuţiia lui toată se va lua pre seama domniei.

Zac. 5. Darurile ce să vor dărui unul pre altul la nunta mestecătorilor de sînge, acealea nu vor fi întru nemica, ce să vor lua şi acealea domneşti.

Zac. 6. Iară feciorii ce să vor naşte de în mestecătorii cei de sînge, aceia nu vor putea moşteni avearea părinţilor săi, nice vor putea nice într-un chip să se facă să fie cum ar fi de în părinţi cununaţi. Şi aceasta va fi cînd se vor fi născut feciorii la vreamea ceaia ce va fi mestecarea de sînge de faţă, de vor vedea toţi şi se vor şti şi mestecătorii cei de sînge şi vor cunoaşte-şi singuri greşala. Iară de să vor fi născut coconii la vreamea încă pînă a nu se cunoaşte mestecătorii de sînge cum fac această greşală, atunce feciorii aceia sînt cum ar fi de în părinţi cununaţi şi vor putea moşteni tot ce vor fi avînd părinţii.

Nuntele ce se vor face de întru sînge amestecat, ce să zice de în cuscrii, sau de în seminţii carele se pogoară de într-un sînge, sau de în cumetrii carele sînt de în sfîntul botez, aceastea nunte se vor despărţi, cum am şi mai zis, şi nu vor putea acealea obraze dup-aceaia să se mai căsătorească nice cu alte obraze striine. *Zac. 7.*

Tinerii şi ceia ce vor fi încă mici de vîrstă, de să va prileji să se însoare şi se-ş ia vreo rudă, aceia să nu se cearte cu moarte, ce după voia judecătoriului şi cu multă milă. Însă aceasta va fi cînd se vor face mari, să se desparţă şi să nu mai facă acest lucru, mestecare de sînge, pentru că de vor sta tot într-această înşelăciune, atunce se vor certa deplin, ca şi ceialalţi, după voia judecătoriului şi fără nice o milă. *Zac. 8.*

Iară de vor apuca să nu se facă nunta carea va să fie cu sînge amestecat, atunce nu se vor certa, cum se-ar zice, de vor fi numai logoditi sau într-alt chip legaţi cu cuvîntul şi făcuţi tocmeală, aceia să nu se cearte. *Zac. 9.*

Nu va putea fiece feliu de mestecători de sînge să şovăiască înaintea judecătoriului, să zică cum n-au ştiut mestecarea de sînge, fără numai de va fi ţăran din cei nepricepuţi şi proşti. *Zac. 10.*

Celui mestecătoriu de sînge carele nu cunoaşte, nice ştie pravila, aceluia nu dă să aibă certare mare; însă nu celuia ce nu va cunoaşte nici un feliu de pravile, ce numai celuia ce nu va priceape. *Zac. 11.*

Pravila ceaia ce nu o cunosc toţi, cum se-ar zice, un om la moartea lui de va lăsa învăţătură cu scrisoare ca să meargă fata lui să lăcuiască în casa cutărui om, pentru care lucru acela să o hrănească şi să-i ţie toate bucatele pînă va veni vreame de va fi de vîrstă de măritat, drept aceaia iaste pravilă cum să nu poată nice acela, nice feciorul lui să o ia să-i fie muiere pre aceaia ce o au hrănit şi o au crescut. Acmu acestea de nu vor fi ştiut această pravilă şi vor fi făcut această greşală, aicea va putea şovăi vinovatul să nu se cearte; iară de va fi lucrul într-alt chip, să ştie şi să cunoască toţi, atunce nu va putea şovăi vinovatul, să zică cum n-au ştiut. *Zac. 12.*

Neştiinţa mestecătoriului de sînge sprijăneaşte pre vinovat de pedepsa cea mare, iară aşa nu de toate, şi mai vîrtos sprijăneaşte obrazul cela ce iaste credincios spre judecătoriu, cum să nu fie ştiut; iară se va certa celalalt obraz carele se socoteaşte cum să fie ştiut. Iară de vor fi ştiut amîndoao obrazele sminteala lor şi ei tot se-au împreunat, atunce amîndoao obrazele se vor certa după voia judecătoriului. *Zac. 13.*

Rudenia carea se face după darul sfîntului botez, de vreame ce iaste o rudă carea nu se poate cunoaşte de toate orile, drept aceaia deaca se face mestecare de sînge întru aceaste feliuri de obraze, atunce judecătoriul creade cum n-au ştiut şi nu se va certa nicecum, măcară deşi zic o seamă de dascali cum se cade să se cearte de pururea, cîtuş ar fi de micşoară certarea, ce să zice cu bani sau şi cu altele. *Zac. 14.*

Cela ce va face nuntă cu sminteală de sînge amestecat cu neştiinţă, acela în vreame ce-ş va cunoaşte sminteala de să va despărţi nemaidecît, atunce nu se va certa nicecum. *Zac. 15.*

Iară de să va fi făcut mestecarea de sînge fără de nuntă, atunce nu vor putea să şovăiască, să zică cum n-au ştiut, ce să vor tot certa. *Zac. 16.*

Zac. 17. Muiarea poate şovăi, să zică că n-au ştiut sminteala nuntei sale, şi nu se va certa nicecum, însă cînd va fi sminteala ei sminteală de pravilă; iară cînd va fi sminteala ei de pespre fire, atunce se va certa şi ea.

Zac. 18. Cela ce va şti sminteala rudeniei şi nu va băga în seamă, ce tot va face el nunta cu mestecare de sînge, acela de să va căi dup-aceaia şi de să va împărţi de acea nuntă, atunce nu-i va folosi nemica acea căinţă, ce să va certa după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 19. Cela ce va lua asupra lui jurămînt cum n-au ştiut că iaste nunta cu sminteală, pre acela să-l creadem. Dară cîndu-l vom putea creade adevărat? Cînd va avea vreun semn să arate adevărat cum n-au ştiut. Însă nu avem alt mai bun semn de cînd vom vedea nunta de faţă cu mare pohvală în sfînta besearică, pentru că atunce arată cum n-au ştiut, şi creadem atunce şi jurămîntul lui, şi nu se va certa. Iară de-ş va fi făcut nunta pre ascuns în casa lui, atunce iaste semn cum au ştiut de sminteala lui, şi atunce nice jurămîntul nu-i vom creade, ce se va certa după voia judecătoriului, cu moarte, după greşala lui şi după cum va fi şi mestecarea cea de sînge, după cum şi mai sus am dat cuvînt de învăţătură.

URGIE TOCMITĂ ASUPRA CELORA CE DESPART BĂRBATUL DE MUIARE ŞI MUIAREA DE BĂRBAT, FĂRĂ CUVÎNT DE VINĂ. ŞI PENTRU REPONDIE, CARTEA CEA DE DĂSPĂRŢEALĂ CE ÎNCHIPUIAŞTE.

GLAVA 213.

Caută de vezi. Împreunările cu porunca lui Dumnezeu se fac; şi poruncim să nu se desparţă fără de vină, sau pentru să ia darure, sau pentru altă dobîndă sau mită. Iară cela ce se va face vinuitoriu să desparţă nunta cea ce e pre leage fără cuvînt de vină şi fără dealĕ, acela se chiamă antihrist, pentru că Hristos şi Dumnezeul nostru porunceaşte noao să lăsăm pre tată-nostru şi pre mumă-noastră şi să ne împreunăm cu muerile noastre ca să fim cu dinsele un trup. Şi au pus leage singur domnul ca omul să nu fie putearnic a despărţi pre bărbatul şi pre muiarea fără de vină. Iară carele va despărţi fără de vină, numai pentru ca să ia mită sau darure, acela om nu iaste numai satana, ce şi antihrist şi călcătoriu de leage, cum ar călca punerea dă leage a lu Dumnezeu, şi iaste vrăjmaş şi protivitoriu poruncilor lui, carele va să cază fără de vreame de în ceastă viaţă şi va să se facă moştnean muncii de veaci.

PENTRU CĂ BĂRBATUL TRIMEATE CARTE DE LĂSAT MUERII, ŞI ZEASTRELE EI DOBÎNDEAŞTE, PENTRU CEASTE VINI DE MAI JOS:

Repundium lătineaşte, iară greceaşte se chiamă diazighion, iară rumîneaşte să chiamă cartea cea de dăspărţeala a bărbatului şi a muerii.

PENTRU DESPĂRȚEALELE NUNTELOR, ȘI VINELE MUERII, DE CARELE O DESPARTE BĂRBATUL ȘI-I DOBÎNDEAȘTE ZEASTRELE EI.

GLAVA 214.

De va ști muiarea că niscare oameni au vrajbă pre împăratul au pre domnul și nu va spune bărbatului ei. *Zac. 1, Mathei.*

De să va vădi că au curvit și se va da de față cum poruncesc dumnezeeștile pravile, atunce trebue să dea de față vădeala aceaia cu mărturii foarte credincioase. *Zac. 2.*

Și la acea vădire, adecă prepunere de curvie, va leagea împărătească să fie cinci mărturii, și să se jure cum au văzut cu ochii lor curvia carea se-au făcut; de-acia atunce să se crează. *Leu și Costantin împărați.*

De va învrăjmăși viața bărbatului ei ori în ce chip ce va vrea să afle, sau de va hi știut pre alții cari-i vor fi învrăjmășind viața lui și nu va spune bărbatului său. *Zac. 3.*

De să va spăla la bae cu bărbați striini fără de voia bărbatului ei, sau într-alt loc, sau va ședea la băuturi cu dinșii, adecă pre la mease dă veselie. *Zac. 4.*

De va mînea afară de casă fără de voia bărbatului ei, la casă striină, unde nu-i vor fi rudeniile ei. *Zac. 5.*

De va fi avînd bărbatul ei vreo bănuială pre vecinu-ș și-i va zice să nu meargă în casa aceluia, iară ea va mearge. *Zac. 6.*

De va mearge la vedearea jocurilor să privească fără de voia bărbatului ei. Așijderea iarăși de va mearge la încurărea cailor să se uite unde aleargă. *Zac. 7.*

PENTRU CÎNDU-Ș VA PIARDE ZEASTRELE MUIAREA CAREA VA FI FĂCUT PREACURVIE, ȘI CÎND NU LE VA PIARDE.

GLAVA 215.

Nu-ș va piarde numai zeastrele muiarea ceaia ce va fi făcut preacurvie, ce încă-și va piarde și darurile cîte i-au fost dăruit bărbatul, și acealea toate le va lua înapoi. *Zac. 1.*

Muiarea carea va face preacurvie, și de va vrea să șovăiască să zică cum bărbatul ei n-au făcut deplin carea au trebuit să facă cum face bărbatul cu fămeaia lui, sau de va zice c-au fost năsilnicu de o au fost bătînd fără de cale, sau va zice cum au făcut de sărăcie, sau că nu o hrănește, atunce nu-i va folosi nice una de aceastea, ce-ș va piarde zeastrele toate și le va lua bărbatul deaca o va lăsa. *Zac. 2.*

Cînd se va afla să nu fie cununați muiarea cu bărbatul, ce vor lăcui așa fără leage și vor putea să se desparță fiecînd, și de o va prinde bărbatul făcînd preacurvie, iară ea va vrea să șovăiască să zică cum au curvit, iară n-au făcut preacurvie, fiind fără leage și necununați cu bărbatul, iară așa cu aceastea cu toate judecătoriul va judeca să-ș piarză muiarea toate zeastrele ce va fi avînd. *Zac. 3.*

Zac. 4. Nu va putea bărbatul, după ce va fi împărţit de muiare căce au fost necununaţi, să o arate cum au fost făcînd preacurvie la vreamea cînd au fost lăcuind împreună, pentru să-i ia zeastrele; ce deaca i-au fost voia să-i ia zeastrele, au fost să arate la judecătoriu cum i-au fost făcînd muiarea curvie, mai nainte de ce s-au despărţit, pînă a nu isprăvi judecătoriul împărţirea lor.

Zac. 5. Muiarea ce-ş va piarde zeastrele, aceaia nu va putea să-ş ceară de la bărbat măcară ceva să-i dea de hrană, căce au făcut preacurvie.

Zac. 6. Feciorul ceiia ce va face preacurvie, deaca-ş va piarde zeastrele, acela iaste datoriu să-ş hrănească pre mumă-sa, însă de să va părăsi de curvie şi va şedea cu cinste; iară de nu va petreace cu cinste, atunce nice feciorul nu iaste datoriu să o hrănească.

Zac. 7. Cînd va face bărbatul preacurvie, atunce-l va despărţi muiarea şi-ş va lua toate zeastrele cîte vor fi ale ei, aşijderea şi ce-i va fi dăruit bărbatul şi toate ce-i va fi făcut, haine şi alte scule.

Zac. 8. Încă de nu va fi făcut bărbatul nice preacurvie, ce va fi numai curvit cu o muiare slobodă, aşa cum ar fi curvă, atunce muiarea va dobîndi tot ce-i va fi dăruit bărbatul şi toate hainele ce-i va fi făcut şi ale ei tot ce va fi avînd.

Zac. 9. Încă şi cîndu-şi va rîde bărbatul de muiare-ş, de va trage şi va săruta înaintea ei fieşce mueri slujnice sau alte mueri proaste, atunce încă va dobîndi muiarea tot, cum scrie şi mai sus, şi încă, de va vrea, poate să se şi desparţă de dinsul.

Zac. 10. Cînd va pîrî bărbatul pre muiare la judecători că face preacurvie, cu socotinţă ca aceaia ca să-i ia zeastrele şi alt tot ce va avea, atunce poate şi ea să-l pîrască pre dinsul cum face preacurvie, şi atunce nu-ş va piarde zeastrele; iară aşa, măcară de-ar putea să şi arate muiarea lucrul bărbatului, dară ce folos, căce că se vor certa amîndoi într-un chip de preacurvari.

Zac. 11. Muiarea văduă, cum se va împreuna cu vreun bărbat trupeaşte, aceaia piarde-ş-va zeastrele toate şi le vor lua ispravnicii carii au lăsat bărbatul să fie socotitori casei-şi, şi aceasta va fi mainte de ce să va împlea anul de cîndu-i va fi murit bărbatul; iară după ce-i va treace anul, atunce de-ar face şi preacurvie, nu-ş va piarde zeastrele, ce-ş va piarde numai darurile şi hainele toate cîtu-i va fi făcut bărbatul; şi aceaste unealte şi bucate ce vor fi, nu se vor da ispravnicilor bărbatului, ce să vor lua toate şi se vor da pre seama domniei.

Zac. 12. Bărbatul carele va fi rămas de muiare-şi şi de va curvi cu fiece muiare, acela piarde-ş-va toate darurile ce va fi avut de la fămeae-şi carele i-au fost dat pînă au fost vie, încă şi ce-i va fi lăsat şi după moarte.

Zac. 13. Ispravnicii muerii ceii moarte, cînd vor vrea să ceară şi să ia zeastrele ei înapoi de la bărbat, atunce acel bărbat de-ară putea să arate cum muiarea lui cînd au fost vie au fost făcînd preacurvie, atunce acela ară ţinea toate zeastrele ei.

Zac. 14. Cînd se va scula o muiare văduă şi-ş va ceare zeastrele de la ispravnicii bărbatului ei celui mort, iară ispravnicii vor arăta cum face preacurvie, pentru să-i ţie zeastrele, atunce aicea trebue să cercceteaze judecătoriul de să va afla să se fie jeluit bărbatul de acest lucru cînd

va fi fost muiarea încă vie, atunce le va priimi mărturiile cum să fie fost așa; iară de nu se va fi jeluit bărbatul niceodată de muiarea sa, necum într-alt chip, ce nice scîrbă n-au avut împreună, atunce oricîte mărturii vor zice c-au fost muiare rea, nice unul să nu crează judecătoriul, nice să o judece muiare rea, nice să-ș piarză zeastrele.

Zac. 15. De vreame ce va fi știind bărbatul că-i curvește muiarea cu alții, și-i va fi și zis și s-au și jeluit de multe ori, iară așa cu aceastea cu toate au tăcut, n-au avut ce mai face, nice au vrut să o pîrască la judecătoriu, ce o au ținut în casă ca pe o fămeae-și și s-au culcat cu dinsa, atunce nu mai poate nice în viață, necum după moarte, să o pîrască la judecătoriu cum au făcut preacurvie, nice poate să-i oprească zeastrele, nice alt nemica.

Zac. 16. Cînd va erta bărbatul preacurviia muerii-ș ce va fi făcut, cu tocmeală ca aceaia zicînd de o va mai oblici că face acest lucru să o spue judecătoriului, și atunce să-și piarză zeastrele.

Zac. 17. De vreame ce va ști bărbatul adevărat cum face muiarea lui preacurvie și el rabdă și o ține în casă și tace, atunce semnează lucrul cum o iartă au de voe, au de nevoe. Acela mai vîrtos poate să se chiame coduș și votru muerii sale; fără numai cînd nu va ști adevătat lucrul, ce-și va prepune numai așa.

Zac. 18. De va făgădui bărbatul cu jurămînt muerii lui cum, de o va prinde făcînd preacurvie, nu o va duce la judecătoriu, ce numai ce-i va lua zeastrele și o va lăsa, iară muiarea de va face acel lucru, atunce această tocmeală să stea adevărată, adecă să nu-i ia zeastrele, ce o va da pre mîna judecătoriului de o va certa ca pe o preacurvă, iară zeastrea să nu-i ia.

Zac. 19. Cînd nu va ști bărbatul că-i face muiarea preacurvie, drept aceaia nu face nice o iscușenie asupra ei, atunce nu se chiamă că o iartă pentru preacurvie ce face.

Zac. 20. De vreame ce bărbatul va erta preacurviia muerii lui dă vreo nevoe sau de vreo silă, atunce nu se chiamă cum să fie ertată.

Zac. 21. Cînd va pîrî bărbatul pre muiare-și la judecătoriu cum iaste preacurvă, zicînd cum el singur i-au fost votru, atunce-i va lua zeastrele; iară de nu va spune cum au votritu-o el, iar muiarea va arăta cum au fost el votru, atunce nu-i va putea lua zeastrele. Iară de nu va căuta judecătoriul de zeastre, ce numai să cearte pre cel vinovat, atunce-i va certa pre amîndoi ca pe niște vinovați.

Zac. 22. De va fi viu tatăl muerii ceiia ce va face preacurvie, carele i-au dat zeastrele și carele va să moștenească zeastrele ei după moartea muerii, atunce bărbatul nu va putea lua zeastrele și să păgubească pre tatăl muerii.

Zac. 23. Cînd se va afla neștine un striin să înzestreaze pe vreo muiare pentru sufletul lui și să o mărite cu tocmeală ca aceasta, cum de va muri muiarea, atunce să vie zeastrele iarăș la mîna lui, atunce de va face ea preacurvie, bărbatul ei nu va putea lua zeastrele.

Zac. 24. Toate aceaste chipuri ce scriu pentru paguba zeastrelor se socotește să fie cum am zis, adecă cînd nu va avea muiarea coconi. Iară deaca va avea muiarea coconi. atunce ale coconilor vor fi zeastrele ei. iară nu

altuia nemănui; ce să zice de vor fi coconii cu acel bărbat ce-au luat zeastrele, sau de va avea și alți coconi cu alt bărbat mai de întîi, tot aceia vor lua ce va fi.

Zac. 25. Cela ce să va cununa cu o muiare rea, de pururea rușinată și curvă, dup-accaia de va face acea muiare și preacurvie, atunce nu va putea bărbatul să-i ia zeastrele.

Zac. 26. Nu-ș va piarde muiarea zeastrele ei de vreame ce nu vor arăta de față curviia ei deplin, să vază toți. Judecătoriul are puteare să socotească foarte bine de vor fi mărturiile întregi și adevărate și foarte bune și credincioase.

Zac. 27. Bărbatul ce-ș va pîrî muiarea la judecătoriu cum au făcut preacurvie, ca să-i ia zeastrele, atunce trebue să vădească foarte de față preacurviia ei; ce să zice atîta să o arate adevărat, cum iaste întru toți credință ca aceaia, cum lumina soarelui face zioa. Iară de nu o va arăta așa de adevărat, atunce nu va lua nemica de într-aceale zeastre, măcară muiarea de să va și certa ceva pentru niște prepusuri oarecarele ce va judecătoriul să vază de la dinsa; cu aceastea cu toate, de vreame ce nu se va arăta un lucru ales pentru acea preacurvie, atunce bărbatul nu va lua nemica de în zeastrele muerii-și.

VINILE BĂRBATULUI DE CARELE-L LASĂ MUIAREA LUI ȘI-ȘI IA ZEASTREA EI ȘI DARURILE CARELE I LE-AU DAT PENTRU NUNTA.

GLAVA 216.

A lui Armenopul,

1. De va grăi el sau va ști pre alții că grăesc de rău asupra împăratului sau a domnului, și nu va spune împăratului sau domnului sau el singur, sau să poruncească cu altcineva.

2. De-i va învrăjmăși viața ei ori în ce chip va vrea să afle.

3. De-i va învrăjmăși întreaga înțelipție a ei, adecă curăția și va pune pre alții să o spurce sau o va da într-aceasta.

4. De-ș va prepune muiarea înaintea judecății sau într-alt loc că e curvă, și nu va putea cu mărturii credincioase să dea de față curvia ei; atunce are voe muiarea să-l lase, de va vrea, ca pe un prepuitoriu al ei.

5. De va avea altă muiare în casa lui și va dormi cu dînsa, sau în sat, sau într-alt loc, și-i va zice muiarea lui sau părinții ei, sau altcineva, o dată și de doao ori, să se dăpărteaze, iară el nu va vrea să facă părăsire de tot de cătră acea curvă, atunce-l lasă muiarea lui.

Pentru aceaste vini de sus, nu se lipsește bărbatul numai de darurile ceale de naintea nuntei și le ia muiarea lui, așijderea și de zeastrele ei, ce încă și de în avearea lui cîtă va fi, sau între eale a treia parte de darul cel de naintea nuntei atîta să dea și toată dăruirea de naintea nuntei, și să pedepsește bărbatul cu pedepsa ce vrea să pată muiarea. Ce nice muiarea fără de judecată nu poate să-ș lase bărbatul, nice bărbatul pre muiare. Drept aceaia carele va lua muiarea cu bărbat pînă nu se va dăspărți cu judecată, acela preacurvariu să chiamă, măcară de-au și fost

muiarea în greșală de dăspărțeală, sau și bărbatul de i să va hi căzut să se desparță; ce însă, fără de judecată și fără carte de dăspărțeală, nu poate să se dăsparță bărbatul și muiarea.

De aceasta numai la călugărie poate să se facă cum am zis, să se desparță fără de judecată, cum zic pravilele, că atunce să dăzleagă nuntele, ce să zice să desparte și fără de carte de lăsat, cînd va lua chipul și se va face călugăr, sau bărbatul, sau muiarea. *Semnează.*

DESPARTE-SE NUNTA CÎND BĂRBATUL NU SE AFLĂ TRUPEAȘTE CU MUIAREA LUI.

GLAVA 217.

Dăsparte-se nunta și deaca vor treace trei ani după ce să face nunta și nu pot să se ameastece barbatul cu muiarea după cum fac oamenii. Deci de va căuta muiarea să se dăsparță de bărbatul ei și el va mărturisi că adevărat nu poate să se ameastece cu dinsa, atunce să dăsparte muiarea de acel bărbat al ei și bărbatul de acea muiare a lui; și-ș ține bărbatul bucatele lui fără de pagubă și muiarea zeastrele ei numai, iară darurile de naintea nuntei rămîn la bărbat și nu le ia muiarea. *Mathei.*

DESPĂRȚIREA NUNTEI CÎND BĂRBATUL NU AFLĂ PRE MUIAREA LUI FATĂ CURATĂ.

GLAVA 218.

Dă se va însura neștine și va lua muiare, părîndu-i că va fi fată, iară apoi să nu o afle fată curată, atunce aciaș să vădească aceasta cu arătare sau cu mărturie dăscoperire adeverită de față, și nuntă ca aceaia, au poruncit un patrichie, să se dăsparță. Și muiarea să nu se judece ca o curvă, ce să zice să nu se lipsească dă zeastrele ei, pentru că au făcut păcatul mai nainte de ce au luat bărbat. Iar de se va amesteca cu dinsa a doa oară, de-acia să nu o mai dăsparță, ce să o ție. *De în cartea romaicu, titla 49.*

DESPARTE-SE NUNTA CÎND SE FACE NEȘTINE CĂLUGĂR; IARĂ MUIAREA LUI SĂ SE MĂRITE; IARĂ EL, DUPĂ VREAME, VA SĂ SE FACĂ ARHIEREU.

GLAVA 219.

Slobozește-se, adecă desparte-se bărbatul de muiarea lui, sau muiarea de bărbatul ei cînd va să se facă călugăr, sau călugăriță și fără de voia unul a altuia și fără de nici o judecată; pentru că mai întru bună cale mearge. *A lui Armenopul.*

Pentru că zice pravila, leagea, că: poruncim să fie volnic a să face călugăr și a se dăspărți de nuntă oricarele va vrea, au bărbatul, au muiarea,

și să n-aibă nice o apărare, pentrucă mai la bine mearge, adecă întru petrecania și viața ce e tocma îngerilor. Iară așa adevărat întîi să ia chipul acela ce va să se facă călugăr, de-acia atunce să fie volnic celalalt să se mărite sau să se însoare, sau bărbatul sau muiarea. Și carele de într-amîndoi va rămînea întru cinul mireanilor, acela să aibă de la cela ce să va face călugăr, ce va fi pe dreptate partea de moșie carea vrea să o moștenească după moartea lui, ori bărbat de va hi, ori muiare, pentru că și accla ca un mort se socotește.

Mathei. Iară de să va tîmpla și se va face neștine călugăr, iară muiarea lui se va mărita și, după treacere a atîta vreame, unul ca acela se va arăta că va putea hi harnic de arhiereu, poate să se facă, și nu se oprește pentru însurarea muerii lui, căce au fost însurat.

PENTRU MUIAREA DE-Ș VA BATE BĂRBATUL, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 220.

Leu și Costantin împărați. Muiarea de-ș va pune cu îndrăznire mîinile asupra bărbatului-ș, adecă să-l bată, sau de-l va scîrbi, și ca să hie grea, să omoară copilul în pîntecele ei, să piarză bărbatul nădeajdea coconului, atunce se dăsparte de dinsa bărbatul și ia prea altă muiare.

PENTRU BĂRBATUL DE VA HI FUR, SE DĂSPARTE DE DINSUL MUIAREA LUI.

GLAVA 221.

Iară a acelor împărați. De va hi viața bărbatului să tîlhărească, adecă să fure și să prade și să piarză, sau să sape mormînte să ia haine, și de se va vădi de aceasta, atunce muiarea lui se dăsparte de bărbatu-și, și ia și zeastrele ei toate și darurile ceale de naintea nuntei.

Zri. Socotește de judecata legii împărătești ce e mai sus, că nu zice pentru furtișagul beserecilor și a mormînturilor; ce de împreună iaste lucrul furtișagului. Cum am zice, de va hi fur bărbatul sau muiarea și se va vădi cu mărturii adevărate că au furat sau ale beserecilor, sau ale mormînturilor, sau bucate ale oamenilor, atunce se dăsparte.

PENTRU OMUL ROB SAU MUIAREA ROABĂ, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 222.

Armenopul. Dezleagă-se, adecă desparte-se nunta și cînd se face rob bărbatul sau muiarea și peste trei ani nu se va auzi nemica că iaste viu sau vie unul sau altul, fiecarele de într-amîndoi carele s-au robit.

PENTRU MUIAREA CAREA VA FI FOST ROABĂ ȘI O VOR HI SPURCAT, SĂ NU O DESPARȚĂ BĂRBATUL.

GLAVA 223.

De în pravila de obște.

Porunceaște tocmirea legei întru cartea șasezeci, tila a opta, glava a doasprezeace, că muiarea carea se va spurca de silnici sau de prădătorii carii o vor robi și apoi va scăpa, sau se va slobozi și va veni la bărbatu-ș, aceaia nu se cade să o dosădească cineva, nice el să o gonească, pentru că fără de voia ei i s-au făcut aceaia și în silă. Drept aceaia va acesta canon să i se iarte muerii și să o ție bărbatulu-și, iară să nu o despartă, deaca vreame ce i s-au făcut în silă, fără voia ei; și leagea besearecii porunceaște: muiarea carea se va spurca cu dă sila de păgîni, aceaia n-are nice un canon.

PENTRU BĂRBATUL CE-Ș VA GONI MUIAREA, ȘI O VOR SPURCA ALȚII, ACELA SĂ NU O DESPARȚĂ.

GLAVA 224.

Zonara.

Bărbatul de-ș va goni muiarea afară de casa lui, și ea nu va avea ce face și unde va mînea, de-acia va vrea să meargă la vreo rudă a ei sau la alt credincios cunoscut priaten, iar pre cale se vor afla niscare oameni făcători de rău și o vor fi spurcat cu dă sila, însă de aceasta muiarea nu să osîndește, nice se canonește, nice să desparte de cătră bărbatul ei; pentru că vina carea o au spurcat au fost singur bărbatul ei carele o au gonit afară de casă, și toată greimea și canonul curvii asupra lui se dă ca un vinovat păcatului. Iară muiarea rămîne nevinovată, și pentru curvie nice nu se canonește, nice ia altă pedepsă; numai ce lăcuiește în casa bărbatului-și împreună cu dinsul, ca și mai nainte, un trup și stăpînă casii și bucatelor lui.

PENTRU BĂRBATUL SAU MUIAREA GUBAVĂ, CĂ SE DESPARTE.

GLAVA 225.

Leu și Costantin împărați.

Desparte-se bărbatul de muiare de va fi mișa sau gubavă. Așijderea și muiarea se dăsparte de bărbatu-și de va fi mișel sau gubav.

Și de să va tîmpla să aibă acea boală muiarea și se va dăspărți, atunce bărbatul să poarte grija de hrana ei pînă întru toată viața ei ce va trăi.

PENTRU RUDENIA SFÎNTULUI BOTEZ, SE DĂSPARTE.

GLAVA 226.

Mathei.

Cînd va priimi neștine coconul său de la sfîntul botez, adecă-l va boteza, atunce se dăsparte de muiare-și, căce că o au făcut soră sufletească.

PENTRU RUDENIA FECIORIEI DE SUFLET, CĂ SE DESPARTE.

GLAVA 227.

Iar a celui de sus.

De va face neştine fecior de suflet pe ginere-său, atunce se desparte ginerele de fii-sa pentru că o au făcut soră sufletească. Drept aceaia va lua altă muiare.

PENTRU NUNTA CEA FĂRĂ DE LEAGE, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 228.

Iar a celuia.

Muiarea carea va lua bărbat, şi se va afla fără de leage, atunce poate să se lase de dînsul şi să ia alt bărbat. Aşijderea şi bărbatul pre muiare.

PENTRU A PATRA ÎNSURARE, CĂ SE DĂSPARTE.

GLAVA 229.

A dumnezăeştilor dascali.

A patra însurare se dăsparte fără dă nici o socoteală, pentru că e afară de leage; şi aceaia nuntă nu se chiamă, ce viaţă porcească, adecă cum se tăvăleaşte porcul în tină şi se întină şi se împute, aşijderea şi acea a patra însurare ce să însoară omul.

PENTRU NEVÎRSTA NUNTEI, CĂ ŞI ACEAIA SE DĂSPARTE.

GLAVA 230.

A Postnicului.

Nunta ceaia ce nu e de vîrstă, aceaia fără de nice o socoteală să se desparţă. Şi nevîrsta se chiamă cînd nu iaste bărbatul de patrusprezeace ani şi muiarea de doisprezeace, ce mai puţin.

PENTRU BĂRBATUL CARELE SE VA AFLA CU MUIAREA-ŞI AFARĂ DE FIRE, CĂ SE DĂSPARTE; ŞI PENTRU CANONUL LUI.

GLAVA 231.

Aceasta iaste scris la o pravilă veache de la Ohrid.

Bărbatul dă se va afla cu muiarea lui afară de fire, care lucru iaste afară de firea omenească, acela să se dăsparţă de întru alesul şi blagocestivul neam al creştinilor, ca o amestecare rea şi lucru ruşinat; şi să se desparţă de dinsul muiarea fără de cuvîntul nemănui şi să-ş ia toată zeastrea ei şi darurile ceale de naintea nuntei, şi den într-avearea lui cîtă va fi, a treia parte de darul nuntei de nainte, atîta să ia.

Postnicul şi Grigorie Soluneanul.

Carele va face cu muiarea lui afară de fire, acela preot să nu se facă, ce numai să se desparţă de tot de dînsa; şi deaca se va despărţi, atunce să se canonească cincisprezeace ani să nu se cuminece.

PENTRU BĂRBATUL CU MUIAREA, CARII VOR FI VREUNII DE ÎNTR-ÎNȘII ERETICI, SE DĂSPARTE.

GLAVA 232.

Canonul 72 al sfîntului săbor porunceaște că de va lua bărbatul pravoslavnic muiare erctică, sau pravoslavnica muiare să ia bărbat eretic, atunce să se desparță. *Sfîntul săbor*

Iară de se va suferi partea ereticului să se întoarcă de în eres, să se facă pravoslavnic, atunce să nu se desparță. *Sfinții părinți.*

PENTRU BĂRBATUL CARELE VA AVEA MUIARE SĂ SE ÎNDRĂCEASCĂ ȘI VA SĂ O LASE.

GLAVA 233.

De va avea neștine muiare carea se îndrăceaște, acela să nu o desparță, numai ce să o așteapte ani trei, de-acia de să va tămădui, să o ție, iară să nu o desparță; iară de nu se va izbăvi după acei trei ani de acea patimă a dracului, atunce să o lase și să ia alta. *Nearaoa împăratului Leu Înțeleptul, 111 și 112.*

Așijderea și muiarca, de să va tîmpla să vie la bărbatul ei patimă ca aceaia a dracului, trebue să-l aștcapte cinci ani; iară de-acia deaca se va afla tot într-acea patimă și nu se va izbăvi de dinsa, atunce să fie volnică muiarea să se desparță de bărbatul ei și să ia altul. Iar de să va hi tîmplat să hie avut acea boală, sau bărbatul, sau muiarea, mai nainte de ce nu se făcuse nunta, atunce de grabă să se desparță fără de nice o îndoire. Și cum am zis mai sus, așa să hie, ca bărbatul să aștcapte pre muiare trei ani și să o hrănească și să poarte grijă de tămăduirea ei, că așa porunceaște tocmeala 22, a patra titlă a cărții 24. Așijderea să facă și muiarea la bărbatul ei; iară a lua alt bărbat voe n-are, cum au poruncit mai sus, pînă ce să vor împlea acei cinci ani.

PENTRU PATIMA SAU LOVITURA CE LOVEAȘTE PRE OM ȘI CADE JOS DE SĂ BATE SAU SE TĂVĂLEAȘTE ȘI-I MERG SPUMELE, CUM SE JUDECĂ LA ADEVERITA MAREA BESEARICĂ PÎNĂ ASTĂZI.

GLAVA 234.

La muma și stăpîna tuturor besearicilor, ce să zice la adeverita marea besearică, acea patimă a loviturilor așa se judecă și se socotește de al tuturor biruitoriu preasfîntul și a toată lumea patriarh și de dumnezăescul și sfîntul lui săbor. Însă cum și muiarea de va hi avut acea patimă mai denainte de ce nu se va hi fost blagoslovit cu bărbatul ei și se va mărturisi de mărturii credincioase, atunce de grabă se dăsparte fără de nice o îndoire acel bărbat de cătră muiarea lui și-și ia altă muiare; iară de va fi venit acea patimă muerii deaca se va hi fost blagoslovit cu bărbatul ei, atunce să n-aibă nice o voe nice puteare acel bărbat al ei să o desparță, *Caută dă vezi răspunsul patriarșesc.*

adecă, să o lase pînă întru toată viața lui, nice într-un chip. Drept aceaia de să va tîmpla acea patimă de lovitură să vie și la bărbat, așijderea și muiarea să n-aibă nice o voe să ia alt bărbat pîn-întru toată viața acelui bărbat al ei; iară cum am zis mai sus, de va hi fost avut acea patimă mai nainte de ce nu se blagoslovise cu muiarea lui, atunce să aibă voe acea muiare a lui să se despartă de dinsul fără de nice o îndoire și să ia pre alt bărbat neoprită.

DE SĂ VA TÎMPLA CUIVA SĂ SE DUCĂ ÎNTR-ALT LOC ȘI ACOLO SĂ ȚIE POSADNICE, SAU SĂ NU TRIMEAȚĂ MUERII LUI CHELTUIALĂ DE HRANA VIEȚII EI, ACELA SĂ SE DĂSPARTĂ.

GLAVA 235.

Nichita, mitropolitul Iracliei.

Muerii căriia se va duce bărbatul de la dinsa și va ședea într-alt loc, și acolo să ia posadnică să ție, atunce acea muiare a lui n-are voe să ia alt bărbat, numai ce să-l aștcapte trei ani să se întoarcă la dinsa și acela bărbat să-ș lase posadnica și să ție pre acea muiare pre leage, iară să nu o despartă, nice ea să nu se mărite a doa oară pînă va fi bărbatul ei viu; iară deaca va muri, atunce să fie slobodă a să mărita, cum zice apostolul.

Caută dă vezi răspunsul patriarșesc.

Însă tocmeala accasta așa se-au făcut cu judecata săborului, de vlădica al tuturor, preasfîntul și a toată lumea patriarh, chir Dionisie, vălcato 7602, mesița fevruarii. Căce cînd se tîmplă bărbatului să se ducă într-alt loc și să se zăbovească cinci ani de la casa lui și nu-ș va aduce aminte nemica de muiarca lui, sau să-i trimeață de cheltuiala hranei ei, sau carte, ce o va lăsa de tot fără de nice un ajutoriu, împreunare ca aceaia să se dăsparță de tot fără de nice o opreală și să fie volnică muiarea să-ș ia alt bărbat pre leage. Deci de atunce aceasta tocmeală așa se judecă de adevărata marea besearică și de toți sfinții arhierei ca pe dreptate și pre leage ce iaste și se cade

PENTRU MUIAREA CĂRIIA I SE VA DUCE BĂRBATUL, SAU SE VA FACE ROB, SAU SE VA DUCE LA OASTE ȘI SE VA FACE PERIT, ȘI EA VA VREA SĂ SE MĂRITE.

GLAVA 236.

Marele Vasilie, canon. 31.

Canonul 31 al marelui Vasilie zice: muerii căriia i se va duce bărbatul afară, într-altă cetate sau oraș sau sat, să facă cale, sau la oaste, și se va face perit și de-acia nu se va mai auzi de dînsul ce s-au făcut, iară muiarea de nu va aștepta să auză mai adeverit de mărturii credincioase să mărturisească pentru bărbatul ei murit-au, n-au murit, și va vrea să se mărite să ia alt bărbat, accaia să se judece ca o curvă.

Săbor. 6, canon. 89.

Însă de să va tîmpla să călătorească neștine, sau se va duce la oaste și nu se va auzi de dînsul că trăiaște, iară muiarca se va mărita, apoi el

se va întoarce la moșie și la casă-ș și-ș va afla muiarea măritată după alt bărbat, atunce de va vrea o va dăspărți de acel bărbat și o va lua ca o fămeae a lui. De-acia nice bărbatul carele o au luat nice acea muiare carea l-au luat se pedepsesc, căci că n-au știut că trăiaște și iaste viu.

Iară de să va tîmpla să nu vrea muiarea pre bărbatul cel de întîi, ce numai pre bărbatul cel de-al doilea, atunce să nu o lași să ia pre acel bărbat al doilea. Iară de nu va vrea să se dăsparță de voe, atunce să o desparță și fără de voia ei și ca o curvă să o canonești. *Zri.*

Numai aceale mueri ce să iartă și nu se canonesc, carele deaca-și văd bărbații lor cei de întîi, sau vor auzi că trăesc, într-acel ceasu-și lasă ai doilea bărbați ai lor și merg într-altă casă de șed pînă-ș vor dobîndi bărbații lor cei de întîi. *Leu și Costantin împărații.*

Iară muerile carele vor auzi că trăesc bărbații lor, sau-i vor vedea că au venit și nu vor mearge după dînșii, ce vor să ție ceia bărbați ai doilea, iară nu pre cei de întîi, pre leage, atunce nice o ertăciune lor nu e, nice au, numai ce să canonesc ca niște curve. *Zri.*

Bărbatul ce să va duce într-o călătorie, sau la oaste și nu va veni preste multă vreame, atunce, cîți ani se va zăbovi, tot să-l aștepte muiarea. Iară de nu va veni cărți de la dînsul și va auzi că au murit, atunce numaidecît să nu ia alt bărbat pînă nu se vor afla mărturii credincioase să mărturisească cu jurămînt pre dumnezeiasca și sfînta ievanghelie cum știu de acel om că au murit. Atunce să se facă zapis pre mărturia acelor mărturii și să-l ție pentru adeverința; de-acia să fie volnică muiarea să ia alt bărbat, al doilea, pre leage. *Armenopul.*

Iară pentru cei robiți, nearaoa lui Leu Înțeleptul porunceaște: muiarea să nu afle vinuială pentru bărbatul ei carele se află în robie, să ia alt bărbat; iară de va și lua alt bărbat, atunce să fie volnic neapărat bărbatul ei cel ce-i e pre leage, cînd va veni de în robie, să o desparță de acel bărbat al doilea, să o ia acel de întîi, ca pe un mădular al lui. *Nearaoa a lui Leu Înțeleptul împărat.*

Afară de vinele ceale ce s-au scris mai sus, de va îndrăzni cineva să se desparță de muiarea lui și să ia alta, acela să se afurisească, și de la besearică să se gonească pînă ce să va întoarce de o va lua. *Mathei.*

PENTRU BĂRBAȚII CE VOR LUA DOAO MUERI; ȘI PENTRU MUERILE CEALEA CE CÎND LE VOR LIPSI BĂRBAȚII DE ACASĂ, IARĂ EALE SE VOR MĂRITA.

GLAVA 237.

Cela ce va lua doaă mueri și se va cununa cu amîndoă, ce să zice cu una într-un loc, cu alta într-alt loc, și vor fi vie amîndoaă, acesta lucru, după pravilele celor împărați bătrîni, vechi, de demult, unora ca acelora li s-au fost făcînd moarte, iară în veacul de acum se ceartă după voia judecătoriului, ce să zice sau să-l bage în ocnă, sau-l vor purta pre în tîrg cu pialea goală pre toate ulițele; și să i se ia toate bucatele, să fie domnești, pentru că nu i se mai cuvine să aibă bucate de vreame ce ș-au pierdut cinstea și iaste de ocară și de toată rușinea. *Zac. 1.*

Zac. 2. Pre unele locuri, pre unii ca aceştia, carii iau doaă mueri, poartă-i pre uliţe cu pialea goală, şezînd călare pre măgariu, şi-i tot bat cu doaă furci ce torc muerile. Aşijderea şi pre mueri, pre ceale ce iau doi bărbaţi, iar le poartă cu pieile goale pre măgari şi le bat cu doaă comănace sau cu doaă işlice.

Zac. 3. Într-un chip se ceartă muiarea ce va lua doi bărbaţi, ca şi bărbatul ce ia doaă mueri.

Zac. 4. Cela ce va avea doaă mueri la vreamea lui, cîndu-i în toată vîrsta, acela e judecat numai să fie de moarte.

Zac. 5. Cela ce să va cununa cu doaă mueri şi să fie amîndoaă vii, acela face prepus să fie eretic. Drept aceaia trebuie să-l întreabe ce gînd are spre taina cununiei, carea iaste de o ţine besearica; şi de să va găsi să fie eretic, atunce se va certa cu moarte cumplită.

Zac. 6. Cela ce va lua doaă mueri, şi amîndoaă jupînease, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului. Ce însă, voia judecătoriului atîta se tinde, cîtu-i va lua şi viaţa.

Zac. 7. Nice un vlădică sau patriarh nu poate nice într-un chip să slobozească pe vreun bărbat să-ş ia doao mueri, sau muiarea să-şi ia doi bărbaţi.

Zac. 8. Muiarea carea se va cununa cu un bărbat carele va avea şi altă muiare vie, aceaia de va putea arăta la judecătoriu cu bune şi credincioase mărturii ca accalea, cum n-au ştiut că are muiare, aceaia nu se va certa; iară de nu vor arăta cu mărturii, atunce se vor certa amîndoi.

Zac. 9. Cînd se va afla cum n-au ştiut muiarea că are bărbatul ş-altă muiare, iară dup-accaia se va arăta şi muiarea cea dentîi, atunce de va putea arăta la judecătoriu cum ea n-au ştiut cum el are şi altă muiare, atunce poate să-şi ia zeastrele ce-i va fi dat şi alt tot ce-i va fi dăruit, iară de-i va fi dăruit şi el ceva, atunce poate să nu-i dea lui nemic de în ce va fi fost a lui. Iară de să va afla cum mărturiile ei nu sînt deplin, nice adevărate, atunce cu darurile ce i-au fost dat bărbatul, va piarde şi zeastrele ei, şi aşa vor fi toate domneşti, iară pre dinsa o vor certa împreună cu bărbatul.

Zac. 10. Cînd va lua muiarea al doilea bărbat socotind cum cel dentîi iaste mort, atunce de va putea arăta înaintea judecătoriului cu mărturii ca acealea destoinici de-a să creaderea, cum i-au adeverit cu nădeajde să fie mort, atunce nu se va certa; iară de nu vor fi mărturiile oameni de credinţă şi va cunoaşte judecătoriul că îmblă fără ispravă, atunce se va certa muiarea.

Zac. 11. Toate pravilele împărăteşti dau voe muerii să-şi ia al doilea bărbat cînd va rămînea de bărbat o seamă de vreame, după cum se-au tocmit; cum se-ar zice deaca se va afla cum i-au robit bărbatul, atunce să-l aşteapte cinci ani, numărîndu-i de în ce vreame l-au robit. Iară de i se va fi dus bărbatul la oaste, ce să zice să fie slujitoriu, pre acela să-l aşteapte patru ani, cum au fost anii cei vechi di demult, iară acmu într-acesta veac scrie să aşteapte zeace ani.

Zac. 12. Cela ce au fost singur ţiitoriu, marele împărat Iustiniian, dă învăţătură cum să n-aibă voe nice puteare să se mai mărite după al doilea bărbat, măcar de-ar aştepta cîţi ani de mulţi, deaca nu va putea ales lucru să înţeleagă de bărbatu-şi, viu e au mort, ce numai cînd va înţeleage foarte adevărat, atunce va fi slobodă.

Moartea bărbatului se arată pre veaste, cînd se aude viu e au mort. Iară cînd se va auzi că iaste loc nu departe, atunce nu ajunge cu atîta, să zică neştine cum au auzit, ce să zică cum l-au văzut cu ochii mort, atunce să crează. *Zac. 13.*

Cînd se va afla numai o mărturie să zică cum au văzut pre bărbatul cutăriia mort, atunce ajunge atîta să arate cum iaste acela mort, şi atunce cu această mărturie poate muiarea să se mărite, să-şi ia şi al doilea bărbat. *Zac. 14.*

Poate muiarea să trimiță un om acolo unde i-au fost bărbatul, se întreabe de viu, de mort; şi cum va spune acela, judecătoriul va creade şi va da voe muerii să se mărite, să-ş ia alt bărbat. Însă trebuie să socotească judecătoriul de va fi acela om ce au trimis, om ca acela să fie destoinic de a-l putea creaderea. *Zac. 15.*

PENTRU CELA CE SE VA AFLA CU SOACRĂ-SA, ŞI DE CANONUL LOR.

GLAVA 238.

De să va afla cineva cu soacră-sa trupeaşte, adecă să facă păcat cu muma logoditei lui, sau cu altă rudenie dă pe trup a ei, mai nainte de blagoslovenia logoditei lui, atunce să nu se facă acea nuntă, ce să se oprească. Iară deaca se va fi blagoslovit cu fămeaia lui, atunce-i va fi venit acel păcat de-l va fi făcut împreunare de sînge, atunce nunta să nu se despartă, ce numai să se canonească ceia ce au făcut amestecarea de sînge. *Mathei.*

Iară canonul lor iaste ani 12; şi-l vor tăia şi mai puțin, de vor vrea să facă post, metanii şi milostenie. *Postnicul.*

PENTRU CELA CE-Ş VA DESPĂRȚI MUIAREA DE RĂUL SAU DE VINA ALȚII MUERI.

GLAVA 239.

De-ş va despărți neştine muiarea de vina alții mueri, au văduo au fată, atunce nu lasă pravila să ia muiare pre ceaia ce au fost vină dă ş-au despărțit muiarea lui pentru dinsa. *Mathei.*

PENTRU CURVIE ŞI DE CANONUL EI.

GLAVA 240.

Canonul al sfinților apostoli porunceaşte că cine-şi va lepăda muiarea fără cuvînt de vină, adecă să o gonească de în casa lui, atunce nu poate să ia alta, numai ce să afuriseaşte. *Apostolii, zac. 48.*

Carele se va vădi că au îmblat cu o muiare, acela nu poate să o ia întru nuntă, adecă să se blagoslovească cu dinsa. *Mathei.*

Dăzlegare. Un om au avut muiare şi au îmblat cu alta; de-acia se-au lăsat de acea curvă şi ş-au ţinut pre muiarea lui cea blagoslovită; apoi nu s-au mînat multă vreame, ce au murit muiarea lui cea blagoslovită; de-acia el au vrut să ia pre cea ce îmbla cu dinsa mai nainte. Iară sfinţii părinţi, deac-au văzut aşa, oprit-au aceasta cu totuluşi tot, nicecum să nu se facă; că măcară de s-au şi lăsat de dinsa de tot şi se-au părăsit, iară pînă au fost muiarea lui vie el au tot îmblat cu dinsa; pentru aceaia nu poate aceasta să se facă nuntă, căce că iaste fără de leage.

A lui Armenopul. Cine se va vădi întru curvie, măcară de nu va eşi de faţă, acela nu poate să o ia muiare, că l-au bănuit oamenii că au îmblat cu dinsa, ca să nu se adevereaze bănuiala să zică oamenii că adevărat au îmblat cu dinsa, pentr-aceaia o au luat muiare.

Marele Vasilie. Iară pentru canonul curviei, zice marele Vasilie, să nu se cuminece ani 15.

Soborul Anchira, canon. 20. Iară sfîntul săbor de la Anchira, canonul 20, porunceaşte: pe preacurvariul ca pe un curvariu să-l canoneşti, adecă ani şapte.

Postnicul. Iară dumnezăescul patriarh Postnicul porunceaşte: după 3 ani să se priceştuiască sfintei priceaştenii, iară aşa adevărat să mănînce sec la al noaolea ceas şi metanii 250; iară de nu vor face aceastea, atuncc să fie în canonul de sus, care au zis purtătorii de dumnezeu părinţi ai săborului de la Anchira.

PENTRU OMUL CARELE-Ş VA AFLA MUIAREA CURVIND ŞI VA UCIDE PRE DÎNSA ŞI PRE CURVARIU; SAU O VA UCIDE FĂRĂ DE VINĂ, SAU FĂRĂ DE VOIA LUI.

GLAVA 241.

Leu şi Costantin împăraţi. De-ş va afla neştinc muiarea să facă păcate cu alt bărbat, adecă să curvească, însă de va ucide pre dinsa şi pre curvariu, acela nu se pedepseaşte adevărat de-i va afla înlăuntru în casa lui; iară de-i va afla afară de casă şi-i va arăta cu mărturii credincioase, atunce se dăsparte de dinsa şi-i dobîndeaşte şi zestrile, cum zic pravilele.

Nichifor Ţarigrădeanul. Iară de o va ucide de voe necurvind, acela altă muiare să nu ia, numai ce să se canonească ani 20, să mănînce sec şi să nu se priceştuiască.

Iară de o va bate pentru vreo vină, şi pentru o mică lovitură va muri fără de voia lui, acela să se cearte a treia parte de ucidere. De-acia, de va vrea, se va însura, căce că se-au făcut fără de voia lui acea moarte.

PENTRU UCIDERE; ŞI CÎTE FELIURI DE UCIDERI SÎNT.

GLAVA 242.

Zac. 1. De vreme ce vom să grăim şi pentru ucidere, ce să zice pentru moarte de om, întîi se cade să ştim cum un feliu de ucidere să chiamă grabnică, iară alta se chiamă apestitoare. Dece cea grabnică se chiamă într-acesta chip, cînd cel ucis nu iaste uciderea a lui, ci au fost să ucigă pre altul,

iară graba au pripit de au ucis pre dinsul în locul aceluia. Ucidęrea cea mai apestitoare aşijderea să chiamă c-au fost să ucigă pre dinsul, iară el au ucis pre altul în locul lui; cum se-ar zice că apestoriul au pus vina lui asupra altuia şi au ucis pre acela în locul lui.

A doa, se cade să ştim cum alt feliu de ucidere să chiamă cu înşă- *Zac. 2.*
lăciune cînd se tîmplă, cum se-ar zice, cu înşălăciune şi cu poftă de ucide unul pre altul. Altă ucidere se chiamă cu nesocotinţă cînd, cum se-ar zice, nu ar avea neştine nice cu gîndul a gîndi, nice cu inema a pofti să facă ucidere, ce numai căce se va mîniia pre un om de-l va înjura şi-l va bate; de-acia dentr-acea bătae i se va tîmpla moarte, atunce aceaia ucidere se chiamă pentru nesocotinţa lui, că s-au nemerit de i se-au prilejit moartea de mînile lui. Altă ucidere iaste iarăş de să chiamă cu greşală, într-acesta chip: cînd aruncă neştine într-un dobitoc sau într-o pasăre cu o piatră şi se nemereaşte de loveaşte pe vreun om şi-l ucide; aceasta se chiamă ucidere cu greşală.

A treia, să ştim încă mai adevărat în ce chip să chiamă moartea *Zac. 3.*
grabnică. Cînd se va prileji doi oameni să se ia a să prici de în cuvinte pînă-ş vor aduce aminte de vor pomeni de multe lucruri; dece de într-aceale cuvinte se va răni unul la inemă şi-l va birui mîniia şi într-acel ceas va sări asupra lui şi-l va ucide de tot într-acel loc; iară de-ş va mai îngădui firei într-acea dată şi va mai socoti, şi fiind biruit de vrajbă, se va apuca şi-l va ucide, aceasta ucidere iaste mai rea decît ceaia de întîi; aceasta se chiamă moarte apestitoare pentru că o face omul cu tot deadinsul.

A patra, să ştim cum ucide unul pre altul şi-l omoară cu fiece feliu *Zac. 4.*
de moarte: au cu mînile-l sugrumă, sau-l năduşaşte împresurîndu-l cu ceva pînă crapă, cum de multe ori se prilejaşte şi acestor coconi micşori cîndu-i năduşesc în aşternut muerile cealea ce-i apleacă, sau cîndu-l va călca cu picioarele, sau-l va ucide cu pumnii poncişi în inimă pînă-l va omorî, sau-l va bate cu capul de păreate pînă-l va omorî. Aceastea toate le face, pentru să scape de certare, cu înşălăciune; iară de să va vădi, atunce acela să se cearte ca un ucigătoriu.

PENTRU PEDEPSA UCIGĂTORILOR DE OAMENI; CE LI SĂ CADE, DUPĂ DEALA LOR, SĂ LI SE FACĂ.

GLAVA 243.

Pedepsa ucigătoriului nu iaste alta fără numai moartea, după cum *Zac. 1.*
scrie sfînta scriptură cea veache şi cea noaă şi după cum dau învăţătură pravilele.

De-ar fi neştine boiaren sau de-ar fi fămeac, nemică nu se va folosi *Zac. 2.*
cu aceaia să poată scăpa de pedepsa uciderii, ce tot se va pedepsi boiarenul şi muiarea, deaca vor face ucidere, ca şi fieşcine de în cei mai proşti oameni.

Uciderea ce o va face muiarea sau robul sau cel slobod, sau cunoscut *Zac. 3.*
sau necunoscut, aceia de pururea toţi într-un chip se vor pedepsi.

Cela ce va ucide cocon micşor, acela se va pedepsi mai cu rea moarte *Zac. 4.*
decît cela ce ar fi ucis bărbat deplin.

Zac. 5. Cela ce-ş va ucide fata în ceasul ce o va afla curvind cu cineva, acela nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.

Zac. 6. Cela ce-ş va ucide muiarea în vreamea cînd o va găsi curvind cu altul, acela nu se va pedepsi ca un ucigătoriu.

Zac. 7. Cela ce să va apăra de vrăjmaşul lui să nu-l ucigă, şi de va ucide el pre dinsul, acela să n-aibă nice o certare, mai vîrtos la vreame cîndu-l va vedea că vine asupra lui cu arme pentru să-i ia viaţa. Iară de va putea să se sprijănească într-alt chip, cunoscînd că n-are puteare să-l ucigă, iară el, într-o pizmă, totuş îl va ucide, sau de-l va ucide într-altă dată, iară nu într-acela ceas cînd veniia asupră-i, atunce să aibă certare ca şi ucigătoriul.

Zac. 8. Cela ce va ucide pre cineva cu greşală şi fără de voia lui, acela să nu se cearte ca un ucigătoriu.

Zac. 9. Cela ce va vrea să scape de naintea vrăjmaşului său, şi într-alt chip nu va putea, ce va arunca cu vreo piatră, iară vrăjmaşul se va pleca, piatra va nemeri pre altul şi-l va ucide, atunce, de vreame ce să va afla că într-acel loc n-au fost alţi oameni strînşi pre lîngă acel vrăjmaş fără numai acela, atunce acela să n-aibă nice o certare ca un ucigătoriu; iară de vor fi fost oameni mulţi strînşi prejiur acel vrăjmaşu şi el au aruncat cu piatra, atunce se va pedepsi.

Zac. 10. Cela ce va răni pre altul nu cu rană de moarte, iară el se va lenevi şi nu va păzi curînd să se tămăduiască, sau va fi făcut altceva împotriva ranei, au va fi mîncat sau băut şi se va fi obrintit şi dentr-aceaia i se va fi tîmplat de va fi murit, atunce cela ce l-au rănit nu se va certa ca un ucigătoriu, ce mai puţin, cum va socoti judecătoriul.

Zac. 11. Oricare boiaren va face moarte de grabă, ce să zice va omorî pre cineva întîia dată, cît vor începe a se prici de în cuvinte, atunce de să va prileji acel boiaren să fie de treabă şi de folos aceii ţări şi de va avea avuţie, atunce se va pedepsi cu bani mulţi, după cum va fi voia judecătoriului, numai căce iaste om de treabă ţărîi; iară de nu va da bani preste doao, trei zile, atunce să-i facă moarte şi aceluia. Iară de va fi uciderea ce-au făcut apestitoare, nu va fi grabnică, cum se-ar zice, deaca se vor fi pricit îl va fi ucis peste vreo doao, trei zile, sau de-i va fi cel ucis ceva rudă, sau-l va fi ucis cu înşelăciune sau alta asemene acestora, atunce nice într-un chip să nu se pedepsească cu bani, ce numai moarte pentru moarte. Aşijderea şi cînd se va prileji de va face ucidere vreun boiaren şi de nu va fi nice de o treabă ţărîi, acela de-ar da cîţi bani, tot nu se va putea răscumpăra, făr' numai cînd ar da niscare bani să ajutorească la vreo nevoe a ţărîi. Iară care boiaren bogat se va fi izbăvit cu bani de moartea cea grabnică şi apoi iarăşi va fi făcut al doilea rînd iară aceaia ucidere grabnică, acela nu se-ar putea mai plăti cu bani, măcară de-ar scoate ţara din ce nevoie, sau măcară de l-ar ajutori şi alţii striini cu ce ar putea să-l plătească, tot nu iaste putinţă cu nemica să-l izbăvească pre cela ce va fi făcut doao morţi grabnice, ce numai să i se dea pedeapsă ca unui ucigătoriu, iară într-alt chip nu poate fi.

Zac. 12. Cînd se va prileji vreun om de clirosul besearicii să facă ucidere grabnică, atunce acela se va pedepsi cu aceasta: să-l ducă la o mînăstire departe, să şază acolo în toată viaţa lui; iară de-ş vor prepune că va să

fugă, atunce să-l închiză într-o temniță, să zacă acolo pînă la moarte. Iară acmu, drept ucidere grabnică de va face cineva de în cliros, trimitu-l de-l bagă în catargă; iară drept moartea cea apestitoare, fac moarte drept moarte.

Fiecine de în cliros poate să-ș dăruiască cinstea sa oricui va vrea, carea au avut de la besearică, însă să facă aceasta mai nainte di ce-l va osîndi judecătoriul spre moarte și mainte de ce-l vor certa ca pe un ucigătoriu. *Zac. 13.*

Ucigătoriul, încă fără de ce-l vor pedepsi cu moarte, iaste datoriu încă să și plătească rudelor celui ucis toate cheltuialele ce-au făcut, cît au dat la vraci și alte ce să vor fi păgubit pe ranele lui. Și încă mai iaste datoriu să plătească moartea, rudelor, ce să zice să plătească pre zi cîteva zile înainte, pe cît va fi voia judecătoriului. Dreptatea arată cît ar fi trăit acel mort în lume. Și încă iaste datoriu să hrănească și coconii celui mort și încă și pre ceialalți oameni ce va avea, carii i-au fost el hrănind pînă au fost viu. *Zac. 14.*

Ucigătoriul nu iaste datoriu nice cu o cheltuială cînd va fi făcut uciderea în greșală, sau cînd va fi făcut ucidere pentru să scape de vrăjmașul lui ca să nu-l ucigă pre dînsul, fără numai de va fi ucis pre altul în locul vrăjmașului său, cum se-ar zice, pre cela ce-au întrat la mijloc să-i despartă, sau și cela ce-au fost stînd aproape lîngă vrăjmaș. *Zac. 15,*

Căruia i să va tîmpla să-ș ucigă pre tată-său, pre acela, în zilele ceale vechi, întîiu-l bătea cu vene de bou verzi, foarte tare; de-acia atunce viu-l băga într-un sac și într-acel sac băga și un cîine și un cocoș și o năpîrcă și o maimuță; de-aciia-l arunca în mare sau în apă, cu toate cu aceastea, însă de vrea fi aproape marea, iară de nu, ei-l lepăda unde știia niște heri sălbatece. *Zac. 16.*

Iară acuma-i lasă pre voia judecătoriului, de le dau moarte mai cumplită decît altora; cum se-ar zice, întîi le tae mîna ceaia ce-au ucis, într-acel loc unde au ucis pre tată-său; de-acia-l leagă de coadele cailor și-l duc trăgîndu-l pre ulițe pînă la locul cel de pierzare; de-acia întîiu-i tae capul, de-acia-l tae șuvițe sau și într-alt chip, după cum va socoti; iară nice într-un chip nu se cade să-l îngroape în pămînt. *Zac. 17.*

Cela ce va ucide pre altul, carele au fost țiind moșiile cuiva, într-acesta chip ca să cază pre mîna lui, atunce de vreame ce să va arăta lucrul c-au făcut una ca aceasta, atunce nice el, nici feciorii lui nu vor încăpea să moștenească aceale ocine, ce rămîne moșiia să fie domnească de vreame ce nu vor fi alți moșneani de într-acea spiță care au fost ucigătoriul. *Zac. 18.*

Oricine-ș va ucide muiarea, sau muiarea pre bărbat, atunce ucigătoriul n-are nice o treabă la ocine, ce să vor da părinților; iară de nu vor fi părinții ai acelui ucis, atunce acelea ocine să le ție domniia. *Zac. 19.*

De va lăsa cineva bucatele și ocinile sale cu zapis vreunui om, să fie toate ale lui după moartea muerii lui, sau a vreunui cocon a lui, și deaca va lua cela zapisul, atunce-i va fi urît a aștepta, ce va omorî pre ceia ce țin ocinele ca să le apuce mai curînd el, atunce va piarde acela tot cîtu-i spune zapisul, și ocinele vor fi domnești; iară pre acela, de în afară de pagubă-l vor certa întru tot ca și pre un ucigătoriu. *Zac. 20.*

Cînd va fi un om bolnav și va lăsa cuiva să moștenească mult puțin ce va avea și-i va face și zapis, iară acel moșnean nu va griji de dînsul *Zac. 21.*

să-i aducă vreun vraci bun să-l păzească cîndai doară l-ar tămădui, ce-l va lăsa aşa negrijit şi nescocotit, şi de va muri bolnavul, atunce acela-şi piarde moştenirea şi vor fi toate bucatele şi ocinele domneşti.

Zac. 22. De vreame ce ocinele ucigătoriului se trag de în bătrîni, ce să zice de la părinţi, atunce coconii ucigătoriului nu-şi vor piarde ocinele carele li să vin de la moşu-său, nice vor putea să fie domneşti, ce să vor lua numai ocinele ce va fi dobîndit ucigătoriul.

Zac. 23. Cela ce va răni pre altul şi nu-l va omorî, acela nu-ş va piarde moşiia; şi mai vîrtos cînd se va tîmpla după ce se va tămădui de aceale rane, de-i va face şi zapis şi-l va lăsa pre urma lui să-i ţie moşiile.

Zac. 24. Cela ce-ş va omorî muiarea, acela e ca şi cum ş-ar omorî pre tată-său.

Zac. 25. Orcine-şi va omorî muiarea, acela-şi va piarde tot venitul ce va fi avînd de ocinile ei, fără numai cînd o va găsi curvind cu altul, pentru căce că atunce nu va piarde nemică de în toate veniturile ei.

Zac. 26. Muiarea ce-ş va omorî bărbatul, aceia nu numai ce-ş va piarde veniturile ceale ce va fi avut de la bărbat, ce încă şi zeastrele sale toate le va piarde, că se vor lua domneşti.

Zac. 27. Cînd se va prileji un om casnic în viaţa lui să-şi dăruiască avuţiia sa fămeii sale, sau fămeaia bărbatului său, acest dar se va adevăra după moarte, iară nu în viaţă; însă şi moartea să le fie de în fire, iară nu de vreo nevoe.

Zac. 28. Cela ce nu va chema vraci la boala muerii lui, să-i cumpere de tot feliul de vracevanii şi de alte de toate bucatele ce-i vor trebui, şi de va muri atunce de într-acea boală, piarde-va bărbatul tot venitul ce va avea depre ocinile muerii-şi, sau măcară de i-ar fi şi dăruit ceva, şi aceaia vor lua, sau şi alt lucru ce va fi, după obiceaiul locului, cum se-ar zice orice ar avea.

Zac. 29. De să va prileji să nu se afle vraci acolo, atunce iaste datoriu bărbatul să trimeaţă unde va găsi, să-i aducă de va fi aproape; iară de va fi departe, nemica nu e datoriu.

Zac. 30. Muiarea de nu va chema vraci la boala bărbatului, sau de nu-l va nice socoti, aceaia nu va piarde nemică de în venitul ei ce va avea de la bărbat.

PENTRU CELA CE-Ş VA UCIDE PRE TATĂ-SĂU SAU PRE MUMĂ-SA, ACEIA CE PEDEPSĂ LI SE CADE SĂ IA.

GLAVA 244.

Zac. 1. Cela ce-ş va ucide pre tată-său şi pre mumă-sa sau pre moşu-său sau pre moaşe-sa, acela ce-şi ucide părinţii mai cumplită pedepsă să aibă decît alţi ucigători.

Zac. 2. Ucigătoriul de părinţi să chiamă şi cela ce-ş va ucide feciorul sau nepotul, sau de va lua neştine fecior de suflet, iară apoi să-l ucigă, sau el pre dînsul, acela se chiamă ucigătoriu de părinţi, şi se va pedepsi şi acela ca şi unii de aceia.

Zac. 3. Nu are nevoe nimenile să-ş omoară feciorul, măcară în ce greşală l-ar găsi; iară numai cînd i se va prileji carea cumva, atunce să spue judecătoriului.

nice de o dezmierdăciune şi alte multe ca aceastea, atunce acela nu se va certa ca un ucigătoriu de părinţi, ce să va certa ca cela ce face moarte grabnică.

Zac. 18. Tatăl carele-ş va ucide feciorul cîndu-l va prinde curvind cu maştehăsa, acela nu se va chema ucigătoriu de părinţi, ce să va pedepsi ca cela ce face ucidere grabnică. Iară de va fi avînd tatăl vreo muiare ţiitoare şi feciorul nu o va şti nice o va cunoaşte, atunce de-l va găsi cu aceaia şi va ucide pre fecioru-ş, acela să se cearte ca un ucigătoriu de părinţi.

Zac. 19. Tatăl carele-ş va ucide feciorul pentru ce-ş va fi lepădat leagea lui Hristos, acela nu se va certa ca ucigătoriu cel de părinţi.

Zac. 20. Cela ce-ş va ucide pre tată-său pre carele-l vor fi scos şi gonit de într-acel loc ce-au fost lăcuitoriu, să socotească că va fi făcut vreo nevoe şi vreo răotate acelui loc, sau pentru altă vină mare, atunce să nu se cearte ca un ucigătoriu de părinţi; iară de să va afla că l-au gonit pentru lucru puţin, atunce să se cearte ca un ucigătoriu de părinţi.

Zac. 21. Cînd se va tîmpla ori bărbat, ori fămeae de-ş vor împresura coconul lîngă ei într-aşternut pentru nesocotinţa lor, neavînd grijă cum se cade de coconul lor, atunce aceia să se cearte, iar nu cu moarte, ce după voia judecătoriului; iară de să va afla c-au făcut acest lucru într-adins, cu înşelăciune, atunce ca un ucigătoriu de părinţi să se cearte.

Zac. 22. Aceasta se socoteaşte şi spre doice carele apleacă coconii mici.

Zac. 23. Cînd va fi neştine nebun şi afară de minte şi de-ş va ucide pre tată-său sau pre fiiu-său, aceluia să nu i se dea nice un feliu de certare, pentru căce că ajunge lui certare cît iaste nebun şi fără de minte.

Zac. 24. Cela ce-ş va ucide pre tată-său, sau tatăl pre fiiu-său necunoscîndu-l, cum se-ar zice noaptea sau schimbat într-alte haine, sau într-o amestecătură de oameni mulţi, atunce iară nu se va certa ca un ucigătoriu de părinţi. Iară aşa se cade să arate adevărat judecătoriului pentru să crează, cu credinţă mare, cum că nu l-au cunoscut. Deaca vreame ce judecătoriul nu creade şi de să va afla lucrul că nu e de-a creaderea, atunce tot să se cearte ca un ucigătoriu de părinţi.

Zac. 25. Cela ce-ş va ucide pre fiiu-său pentru să scape denaintea lui să nu-l ucigă, acela să nu se cearte nice cu o certare. Cum se-ar zice, învăţîndu-ş feciorul, elu-l bate cu măsură, ca un tată; atunce de să va porni fiiu-său şi va începe a lovi pre tată-său, atunce tatăl poate ucide pre fecior şi într-acel ceas să-l omoară şi să nu paţă nice o răotate. Iară de-l va fi prea trecînd cu bătaia cu vrăjmăşie ca aceaia şi cu arme, atunce poate fiiul să se rîdice asupra tătîne-său, şi atunce la acea bătae de va ucide unul pre altul, se vor certa ca nişte ucigători, iară nu de părinţi.

Zac. 26. Oricine-ş va ucide feciorul carele va fi născut cu niscare seamne sau prici groaznice ca acealea, cum ar fi cu capul ca de dobitoc sau cu tot trupul sau de tot cu totul să fie lucru ca acela, nice de o treabă şi cumu e mai grozav şi cum să nu se poată socoti să fie om, acela ce-l va ucide atunce să n-aibă nice o certare. Iară aşa trebue să socotim pentru seamne, adecă coconii carii nasc cu 6 deagete, sau numau cu 4, sau cînd vor fi cu trei mîini, sau cu trei picioare, sau numai cu o mînă, sau cu un picior, sau să-i fie mai mici deagetele, pentru că atunce cu acea greşală ei pot să se hrănească ca şi alţi oameni fără nicie o sminteală.

Oricine va ascunde şi va tăcea uciderea şi moartea tătîne-său sau a fiiu-său, sau a muerii lui, sau muiarea a bărbatului, sau a frăţîne-său, acela face prepus cum să fie ştiind sau să fie şi soţie cu acei ucigători; drept aceaia să i se dea strînsoare să spue, iară de nu, să i se dea muncă tare. *Zac. 27.*

Cînd se va afla neştine ucis în casă la muiare-şi, atunce să muncească pre muiare şi pre alţii pre toţi cîţi au fost în casă, ca să spue cine l-au ucis. *Zac. 28.*

Oricine-ş va găsi fata sa cea de trup curvind cu cineva, atunce poate să-i facă moarte, iară însă să ucigă împreună cu dînsa şi pre curvariul şi să n-aibă nice o certare. *Zac. 29.*

Aşijderea de o va găsi că curveaşte cu om de în clirosul besearicii, iară poate să-i ucigă pre amîndoi şi să nu se teamă de afurisanie. *Zac. 30.*

Oricine-ş va găsi fata greа de copilă, acela poate să o ucigă de tot şi să nu i se dea certare de moarte, ce să paţă altă oarece certare, după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 31.*

Tatăl curvei poate să ucigă încă şi pre soţiia curvariului fără nice o certare. *Zac. 32.*

Tatăl curvei poate încă şi pre fiiu-său să-l trimeaţă să-şi ucigă pre soru-sa cînd va curvi, împreună cu curvariul, şi şi pre soţia lui, de va avea, şi să n-aibă nice o certare. Iară de va face feciorul acest fel de ucidere fără de voia tătîne-său, atunce să se cearte cu moarte cumplită. *Zac. 33.*

Tatăl curvei încă poate să-şi chiame şi priatenii lui, să se sfătuiască pentru să-i ucigă fata şi pre curvariu, şi pentru acesta sfat nimenile nice o certare să n-aibă. *Zac. 34.*

Curvariul cîndu-l va găsi tatăl curvei de faţă curvind şi va vrea să-l ucigă, iară curvariul va ucide pre dinsul, acela să se cearte ca un ucigătoriu, de vreame ce pravila nu-i dă voe să stea împotriva tatălui curvei. *Zac. 35.*

Cela ce va curvi cu muiare cu bărbat şi de-l va găsi de faţă bărbatul, vrînd să-i ucigă, iară atunce va ucide curvariul pre bărbat, acela să se cearte ca un ucigătoriu, de vreame ce nu s-au dat voe bărbatului să-şi ucigă muiarea şi curvariul cîndu-i va găsi, cum se-au dat voe tatălui. *Zac. 36.*

Aceasta puteare o dă pravila tatălui curvei, cînd se vor tîmpla aceaste lucruri, ce să zice cîndu-i va afla pre amîndoi într-un loc, iară de-ş va ucide fata iară curvariul va fugi, nu mai poate de-aciia după cîteva zile să-l mai ucigă. Iară de va fugi fata, ucigîndu-ei pre curvariu, atunce poate şi dup-aceaia să o ucigă cînd o va găsi, măcară şi în şase luni, măcară de-ar fugi şi într-alt tîrg sau oraş. *Zac. 37.*

Tatăl încă are voe să-şi ucigă fata cînd o va găsi curvind în casa sa, unde locuiaşte cu dinsa, sau în casa cumnatu-său; iară de o va afla într-altă casă striină, atunce n-are voe să o omoară. *Zac. 38.*

Iară poate adevărat, de o va găsi curvind într-aceaste doao case, ce am zis; iară de va fugi să se ascunză într-altă casă striină şi acolo de o va găsi curvind, poate să o ucigă fără nice de o certare. *Zac. 39.*

Cine-ş va împărţi fata de la sine şi-i va da zeastrele toate şi va lăcui singur-de elu şi, atunce nu mai are puteare de-aciia să-i facă moarte deaca o va găsi curvind. *Zac. 40.*

Cela ce va avea tată viu, accla nu-ş va putea omorî fata deaca o va găsi curvind, pentru că va avea certare. *Zac. 41.*

Zac. 42. Cela ce va fi vestit de om rău şi va fi fost votru la vreo curvie undeva, sau la alt lucru plin de ruşine, acela nu-ş va putea ucide fata cînd o va găsi curvind, că va avea certare apoi.

Zac. 43. Această puteare se dă cînd vor găsi pre curvariu de faţă curvind, fără nemică altă păreare, ce singur cu acel lucru fără de ruşine.

Zac. 44. Fără de ruşine lucru se socoteaşte cînd se vor afla amîndoi în aşternut, goli cu pieile, sau măcar şi îmbrăcaţi deaca vor fi într-un aşternut, sau cînd se vor găsi singuri într-o cămară, sau cîndu-i vor găsi sărutîndu-se, sau de o va ţinea de ţiţe, sau cîndu-şi vor arăta unul altuia ruşinile ceale ascunse şi acoperite, sau cînd vor vorbi lucrure fără de ruşine, sau cînd vor rîde fără de nice o dezmierdăciune.

Zac. 45. Această puteare ce are neştine să facă moarte fără de certare nu se tinde departe, ce numai pînă la tată-său, de vreame ce nice moş, nice frate, nice fiiu nu pot să omoară pre omul său cîndu-l vor găsi curvind, şi să n-aibă certare.

Zac. 46. Ceia ce vor mearge să răpească vreo fată, pre aceia se cade pre toţi să-i omoară fără nice o certare. Iară de în toţi oamenii featei cîndu-i vor găsi de faţă făcînd acel lucru, ce să zice cînd o vor răpi, într-acea dată au voe să-i ucigă. Iară deaca se va face lucrul şi vor treace o zi, doaoă, de-aciia n-au puteare să-i ucigă, iară de-i vor ucide, atunce toţi se vor certa cu moarte.

Zac. 47. Cela ce-ş va ucide muiarea cînd o va prinde curvind, într-acel ceas, împreună cu curvariu cu tot, singuri făcînd acel lucru, atunce se va certa bărbatul, însă nu cu moarte ce cum va socoti judecătoriul. Şi aceasta iarăşi de va fi fost curvariul om de folos depotriva bărbatului; iară de va fi fost vreun om de jos, cum să zice ţăran, sau vreun slugoiu, sau vreun măscărici, să nu ajungă la cinste deopotrivă cu bărbatul curvei, ce să fie mult mai prost şi de nemic şi de-l va ucide bărbatul pre acela, atunce nemica nice o certare să n-aibă.

Zac. 48. Bărbatul carele va ucide om de în clirosul besearicii, pe care-l va prinde curvind cu muiarea-şi, acela se va certa după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 49. Cela ce-ş va omorî muiarea avînd cocon în zgău şi o va găsi de faţă curvind, acela se va certa după voia judecătoriului, cum se-ar zice, pentru cocon.

Zac. 50. Poate fiecine să-şi ucigă sluga sa şi pre cela ce-l ţine fecior de suflet, cîndu-i va găsi de faţă curvind cu muiarea lui, fără nice o certare. Iară sluga sau feciorul cel de suflet n-au puteare să ucigă pre stăpînu-său, măcară de l-ar găsi gol într-un aşternut zăcîndu-i cu muiarea.

Zac. 51. Bărbatul curvei carea o au prins cu cineva, acela poate să trimeaţă pre fiiu-său la slugă-şi sau şi pre altul striin, să-i plătească să-i ucigă muiarea împreună cu ibovniculu-şi, cu cel mai prost, şi ucigaşii aceia tot să fie fără nice o certare.

Zac. 52. Bărbatul muerii curve poate să-şi chiame pre fiii săi şi pre alţi striini, să se sfătuiască pentru uciderea muerii-ş; şi oricîţi vor fi într-acel sfat, nimea nice o certare nu va avea.

Zac. 53. Cela ce va ucide pre cela ce-i îmblă cu muiarea-şi şi pre muiare, mai ales cînd se va prileji să fie boiaren singur mai marele lui, sau alt judecă-

toriu cineva, acela nice o certare să n-aibă. Însă aceasta se socoteaşte cîndu-i va fi făcut silă aceii mueri şi va fi fost fără voia ei de va fi curvit. Atunce boiarenul sau şi domnul, făcînd silă cuiva, să schimbă de în spiţa cea de sus în cea de jos şi de în domn se face rob şi de în boiaren rămîne ca sluga. Pentr-aceaia, scrie, cine-l va găsi curvind cu fămeaia-şi, acela să n-aibă nice o certare de-l va putea ucide.

Bărbatul carele va avea muiare curvă, acela poate să ucigă şi pre muiare şi pre cela ce curveaşte cu dînsa, cîndu-i va găsi deîmpreună amîndoi unul pre altul în casa lui, iară nu în casă striină. Fără numai cîndu-i va găsi de faţă în casa sa şi ei vor scăpa denainte-i şi vor da într-o casă striină, cum am şi mai zis, sau şi într-alt chip, cîndu-şi va zice omul muerii: nu voiu să mai mergi în cutare casă sau în cutare, iară ea va mearge şi nu-l va asculta, atunce de-i va prinde în vreo casă de acealea, să-i ucigă şi să-i omoară pre amîndoi, şi pre ea şi pre curvariul, şi să n-aibă nice un fel de certare. *Zac. 54.*

Nu se va certa bărbatul curvei de o va omorî şi pre dinsa împreună cu cela ce-au curvit cu dinsa, iară de va scăpa muiarea pîn' va ucide pre curvariu, atunce oricînd o va găsi, atunce să o omoară; fără numai să nu fie făcut pace cu dinsa, că deaca va face pace, atunce nu iaste vreame de-a o mai uciderea. *Zac. 55.*

Oricarele va fi fără de cinste şi om plin de ruşine şi de toată ocara pentru lucrurile lui ceale reale, sau urgisit şi de la judecător de va fi aceasta, atunce nu-ş va putea ucide muiarea cînd o va prinde curvă, că va fi apoi de certare. *Zac. 56.*

Cela ce va fi singur curvariu şi va avea şi alte mueri, acela nu va putea ucide pre curvariul carele va curvi cu muiarea lui, fără numai de-i va fi zis mai nainte să nu vorbească cu muiarea lui, pentru că atunce, de-i va găsi, poate să-i ucigă şi să nu aibă nice o certare. *Zac. 57.*

Muiarea ce-ş va omorî bărbatul cîndu-l va găsi cu alta, şi de va ucide şi pre muiare, ce să zice pre curvă, aceaia nu se va certa; numai să-i ucigă într-acel aces cîndu-i va găsi de faţă, iară nu altă dată. *Zac. 58.*

Cela ce-ş va omorî feciorul cîndu-l va găsi curvind cu maştehă-sa, atunce se va certa acela, însă nu cu moarte, ce mai puţin, după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 59.*

Feciorul n-are puteare să ucigă pre tată-său cîndu-l va găsi curvind cu muiarea lui, pentru că se va pedepsi. *Zac. 60.*

Cela ce va zice stăpînu-său, de ar fi ce boiaren, să nu-i vorbească cu muiarea, iară el tot va vorbi, de va face aceasta de doaă, de trei ori, atunce poate să-l ucigă şi să n-aibă nice o certare. *Zac. 61.*

PENTRU CEIA CE VOR UCIDE PRE NEŞTINE CU ÎNŞELĂCIUNE, CE SĂ ZICE CU OTRAVĂ.

GLAVA 245.

Orcine va omorî pre altul cu otravă, acela se va certa mai rău decît cela ce face ucidere cu sabiia sau cu altă armă. *Zac. 1.*

Zac. 2. Cela ce va otrăvi pre cineva, nu numai-l vor pedepsi cu cumplită certare, ce încă şi coconii lui ce vor rămînea pre urmă vor fi neputearnici, fără nice o cinste şi ruşinaţi înaintea tuturor.

Zac. 3. Pravila ceaia ce ceartă pre ucigătoriu nu iaste aceasta singură şi pentru ceia ce omoară cu otravă, căci că aceia cu otrava mai cumplit se vor certa decît ceia ce să ceartă pentru moarte grabnică.

Zac. 4. Cela ce să ispiteaşte să otrăvească pre cineva şi nu va putea, au căce nu s-au putut lipi să i-o dea, au n-au fost făcută bine, ce-au fost slabă de nu l-au priimit, acela să se cearte, iară aşa, nu cu moarte. Acesta obiceaiu iaste de curînd în pravilele ceaste mai noaă, iară mai de demult, în zilele ceale vechi, măcară de nu l-au vrut nice otrăvi, atunce tot i-au fost tăind capul.

Zac. 5. Orcine va avea otravă, de o va fi făcînd sau o va fi vînzînd şi de să va prileji să otrăvească pre cineva, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 6. Cela ce va cumpăra otravă, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului pentr-aceia, însă de nu o vor fi încă dat să o bea cineva; fără numai cela ce-au fost cumpărînd, de va fi vraci, dece va vrea să o cearce cu erbi ca acealea, cu meşteşugul lui, să vază putea-va face iarbă ca aceaia să biruiască putearea otravei, ce să zice să dea iarbă celui otrăvit să nu-l prinză otrava.

Zac. 7. Cela ce va vinde otravă omului necunoscut, sau nebunului, sau vreunii curve, acela să se cearte, iară nu cu moarte.

Zac. 8. Otrăvirea iaste un lucru foarte cu nevoe să o arate neştine. Drept aceaia judecătoriul de vreame ce va vedea cum mărturiile şi seamnele nu se pot creade, nice ajung să poată arăta, atunce vine lucrul la muncă; iar mai vîrtos se cade să muncească pre om la uciderea cea cu otravă decît la alte morţi şi ucideri ce să fac.

PREPUSURILE ŞI BĂNUIALELE OTRAVEI, DE UNDE SE IAU, SĂ SE POATĂ CREADE.

Zac. 9. Muiarea îmblătoare rău şi curvă face prepusuri şi bănuiale asupra ei cum să-ş fie otrăvit bărbatul.

Zac. 10. Cela ce aşteaptă să moştenească ocinele şi avuţiia cuiva, acela face prepus şi bănuială cum să fie otrăvit pre aceaia rudă a lui. Iară aşa acest prepus nu se poate lipi să fie cînd se vor fi prea iubind unul pre alalt şi vor fi avînd viaţă stătătoare şi bună într-această lume pînă va fi fost viu.

Zac. 11. Cela ce va fi cumpărat otravă, acela face prepus cum să fie otrăvit pre cel mort, mai vîrtos cînd se va tăgădui că nu o au cumpărat.

Zac. 12. Cela ce va găti nişte bucate sau băutură şi le va găti furiş, ce să zice pre ascuns, acela face prepus cum să dea altuicuiva să se otrăvească.

Zac. 13. Cine poartă la dînsul otravă, acela face prepus c-au otrăvit el pre neştine.

Zac. 14. Cine pisează otravă în piuliţe, acela face prepus că va să dea sau au dat cuiva.

Zac. 15. Cine va îngrupa pre mort carele va fi otrăvit şi nu va socoti toate lucrurile şi obiceaiurile carele s-au apucat într-acel loc de să fac, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit.

Cela ce va îngrupa pre cel mort otrăvit încă fiind cald şi nu-l va lăsa nice să se răcească, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 16.*

Cela ce ascunde borîturile omului celui bolnav şi nu le arată la vraci să le vază, acela face prepus cum să-l fie otrăvit el pre bolnav. *Zac. 17.*

Cela ce nu va vrea să mănînce de în bucatele carele au gătit el singur şi cîndu-i vor zice că sînt otrăvite, acela face prepus de otrăvit. *Zac. 18.*

Cela ce nu-ş va face voia rea după moartea celui otrăvit, ce-ţi va părea că iaste veasel, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 19.*

Cela ce nu pune nevoinţă să socotească pre cel bolnav, ce să zice pre cel otrăvit, cum l-au fost socotind şi la alte boale, acela face prepus cum să-l fie el otrăvit. *Zac. 20.*

Face prepus încă şi cela ce-l pomeneaşte cel otrăvit şi să-i dea vina lui zicînd că l-au otrăvit el. *Zac. 21.*

Vrăjmaşul celui otrăvit face prepus să-l fie otrăvit el. *Zac. 22.*

PENTRU CEIA CE UCIG PRE ALŢII CA SĂ POATĂ SCĂPA SĂ NU-I UCIGĂ DINŞII.

GLAVA 246.

Cela ce ucide pre omul cela ce vine asupra lui să-l ucigă, acela nu se va certa nicecum; iară de va mearge neştine să ucigă pre cineva, iară acela-l va timpina şi va ucide pre dinsul, atunce să nu se chiame că l-au ucis neştine, ce să zică că s-au ucis singur. *Zac. 1.*

Orcine va fi vrînd să ucigă pre altul în besearică, iară celalalt va ucide pre dinsul în besearică, atunce nicecum să nu se cearte ucigătoriul, nice pentru loc căce au fost sfînt ş-au făcut acolo ucidere. *Zac. 2.*

Besearica nu se spurcă de sînge ce s-au vărsat pe dreptate, ce se-au vrut spurca cînd se-au vrut vărsa pentru nedreptate şi cu năpaste lucru. *Zac. 3.*

Orcare fată sau şi văduă curată şi de cinste, de va ucide pre cela ce va să-i facă silă şi va să-i strice fetia sau să o ruşineaze, aceaia nu se va certa nice cu un fel de certări; însă de-l va ucide într-acel ceas ce-au vrut să-i facă silă, iară nu altă dată. *Zac. 4.*

Pre cela ce face silă featei, poate şi frate-său şi tatăl featei să-l omoară, însă într-aceaia vreame cîndu-i va face silă. *Zac. 5.*

Uciderea ce face neştine de frica altuia pentru să-ş scoaţă capul de în mîna lui, acela să n-aibă certare. Ce să zice cînd va arăta ucigătoriul la judecătoriu cum se-au spăreat că-l va ucide acela pre dinsul, atunce de va arăta adevărat lucru şi cu seamne ca acealea, ca să poată creade judecătoriul cum spaima lui au fost adevărată şi deplină, cum au spus, de va fi mers asupră-i cu armele goale sau cu soţii multe, nu ca altă dată, cu oameni ca aceia gata de ucidere, sau cu alte ca aceastea; pentru că de să va afla că seamnele nu sînt adevărate, cu credinţă, să poată creade de acea spaimă, atunce-l va certa şi nu-l va creade judecătoriul că l-au ucis pentru să scape de naintea lui. *Zac. 6.*

Cela ce va ucide pre cela ce-l îngrozeaşte că-l va ucide, acela nu se va certa. Aceasta iaste cînd omul cela ce-l îngrozeaşte să-l ucigă face seamne *Zac. 7.*

în toate feliurile şi-i amerinţă şi aduce să-l lovească, sau cînd se va găsi în chip ca cela mînios sau beat, sau la vreun loc ca acela pustiiu, să poată face ucidere.

Zac. 8. Care muiare va apuca sabiia bărbatului-ş, sau cuţit, sau altă armă ce va fi pus barbatul supt patu-ş pentru să-şi ucigă muiarea, iară de-l va ucide muiarea pre dinsul, atunce să n-aibă nice o certare.

Zac. 9. Cela ce va răni pre altul, sau de-l va lovi măcar numai o dată cu un toiag, atunce poate să-l ucigă de tot cel rănit sau cel bătut fără nice o certare, pentru că cela ce loveşte o dată, pre acela arată seamnele să mai dea şi a două oară; dece nu se cade să-l aşteapte neştine. Fără numai cînd se va prileji să dea întîi cu armă au cu toiag, atunce să nu mai aşteapte a doa oară, ce să şi dea dosul să fugă, pentru că de va alerga atunce cel rănit sau cel bătut după dinsul şi-l va ucide, atunce se va certa ca şi un ucigătoriu.

Zac. 10. Un om de va fi încins cu arme şi de va da cuiva o palmă numai, atunce ucide-l-va de tot cela cu palma şi nu se va certa, fără numai de-l va fi suduit şi-l va fi ocărît mai nainte de palmă.

Zac. 11. Cela ce va ucide pre cela ce-au fost făcut pace cu dînsul, de să va afla c-au alergat după dînsul, sau au dat asupra lui să-l lovească, sau de-l va fi îngrozit cu sabia zmultă şi de să va spăimînta celalalt şi-l va ucide, acela nu se va certa nemică, de vreame ce n-au stricat acela pacea, ce cela ce-au venit asupra lui de l-au îngrozit cu sabiia goală.

Zac. 12. Cela ce va lovi cu toiag sau cu palma pre cele ce-l va sudui cu cuvîntul, acela să se cearte după voia judecătoriului. Fără numai cela ce va fi lovit de va fi boiaren, iară cela ce va fi suduit va fi om de jos, că boiarenul ce-au lovit întru nemică nu se ceartă.

Zac. 13. Nu va putea nimenile să se pue în price sau să stea împotriva judecătoriului, de să va afla că face măcară şi ceva asupreală.

Zac. 14. Feciorul nu va putea să se pue împotriva tătîne-său, nice a frăţine-său celui mai mare, nice a dascalu-său, nice muiarea a bărbatului său, nice călugăr a egumenului său, nice robul sau năemitul a stăpînului său. Drept aceaia cînd va bate tatăl pre fecior, sau fratele cel mai mare, sau dascalul pre ucenic, sau bărbatul pre muiare, sau egumenul pre călugăr, sau stăpînul pre rob sau pre năemit, cîndu-i vor bate cu măsură şi pre vină, atunce se cade să se pleace. Însă de să va afla că acei mai mari trec pespre măsură şi-şi es di în obiceae, de-i bat de pururea şi foarte cumplit şi vine lucrul de stă în cumpănă de moarte să şi-i ucigă de tot, nu cu toiag sau cu bici, ce cu arme goale, atunce ce-i mai mici vor putea sta împotriva celor mai mari; şi de să va tîmpla vreuna ca aceaia, atunce pot să-i ucigă şi de tot şi să n-aibă nice o certare.

Zac. 15. Cela ce va începe întîi a sudui şi a ocărî şi a se sfădi şi a se prici, şi de va ucide pre celea ce-i stă împotrivă de să sfădeaşte cu dinsul, acela nu va putea zice mai apoi cum l-au ucis pentru să scape denaintea lui să nu-l ucigă, ce să va certa ca un ucigătoriu.

Zac 16. Tot omul se cade să fugă de cela ce-l suduiaşte, pentru să lipsească, să nu vie lucrul să se facă ucidere, cum se-ar zice, cînd vezi vrăjmaşul de departe că vine şi, de veri putea, fugi ca să-ţi sprijeneşti viaţa.

Cela ce cunoaşte că iaste datoriu să brodească cinstea altuia, aceluia se cade să fugă denainte-i cîndu-l va vedea că vine suduind, ca să lipsească de vina uciderii. *Zac. 17.*

Cela ce ar putea să fugă denaintea celuia ce începe a sudui, iară nu va să fugă, atunce de să va prileji a uciderea unul pre altul ca să scape de celalalt cu viaţă, atunce acea ucidere să se cearte după voia judecătoriului, iară nu cu moarte. *Zac. 18.*

Nu iaste datoriu omul să fugă de cuvintele ceale de sudalmă cînd va cunoaşte că, de va fugi, atunce mai rău va fi şi mai rău-l va vătăma cela ce-l suduiaşte. *Zac. 19.*

Cela ce iaste foarte gras şi cela ce iaste foarte slab şi mîrşav, sau altul ce nu-ş se poate de loc clăti să fugă sau să alearge, acela nu iaste vinovat să fugă de cela ce să scoală asupra lui cu cuvinte de sudalmă, că atunce ar fi mai rău, că l-ar goni vrăjmaşul şi l-ar ajunge şi l-ar ucide de l-ar omorî. *Zac. 20.*

Cela ce va fi boiaren sau slujitoriu, acela nu iaste vinovat să fugă denaintea celuia ce vine spre dîns suduindu-l, pentru că, de va fugi-i va fi mai mare ruşinea. *Zac. 21.*

Cela ce va ucide pre altul, vrînd să ucigă pre cela ce l-au suduit, acela nu se va certa, măcar de ar zice alţii că se va certa. *Zac. 22.*

Cela ce va ucide pre cela ce va întra la mijloc să-i împarţă, vrînd să ucigă pe vrăjmaşul lui, acela nu se va certa. *Zac. 23.*

Cela ce va sprijini pre doi vrăjmaşi pentru să-i împarţă cînd se vor bate amîndoi şi va da de-l va răni unul de într-înşii, iară el se va scula de va ucide pre cela ce l-au rănit şi-l va omorî, acela nu va avea nice o certare. *Zac. 24.*

Sprijenitoriul poate să ucigă şi să fie fără de certare, pre cela ce-au început sfada ş-au făcut asupreală, ce să zice au căzut năpaste, căce au izbăvit de în mîna lui pre cel drept; însă aceasta să fie cînd nu-l va putea izbăvi într-alt chip, fără numai cu ucidere. *Zac. 25.*

Iară de să va prileji sprijenitoriul să ucigă pre cel drept ce nevoiaşte să scape denaintea celuia ce-i cade năpaste, pre carele nevoiaşte şi el să-l sprijenească să nu-l ucigă, părîndu-i de grabă că iaste acela carele au început sfada, carele ar fi pe dreptate să se ucigă, atunce acela, de vreame ce-au greşit de-au ucis pre cel drept, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 26.*

Cela ce va ucide pri cela ce aleargă să ucigă şi de-ar ucide încă şi pre soţiia lui, acela nice o certare să n-aibă. *Zac. 27.*

Cela ce va ucide vreun om, vrînd să ucigă pre altcineva, ce să zice pe vrăjmaşul său, şi acel vrăjmaş şi ucigătoriu iaste cela ce-au scos întîi sabiia pentru să se bată, aicea se socoteaşte că acela au început sfada, iară nu să se bată, pentru să scape denainte-i, atunce acela să se cearte după voia judecătoriului, măcară de-ar şi zice alţii să se cearte cu moarte. *Zac. 28.*

Cela ce va ucide pe sprijinitoriu cu înşelăciune, ce să zice cînd nu l-ar ucide nice pentru vreo greşală, sau pentru căce au vrut să ucigă pe vrăjmaşu-i, ce numai într-adins, atunce şi acela se va omorî. *Zac. 29.*

Tot omul are putearea să se bată cu vrăjmaşul cela ce vine asupra lui să-l ucigă, sau să-i ia bucatele, şi de va vedea nevoia cum într-alt *Zac. 30.*

chip nu iaste putinţă să scape den naintea lui fără numai cu moarte, atunce cel drept, de nu va putea scăpa într-alt chip, el să-l ucigă de tot pre cela ce-i cade năpaste şi nice o certare nu va avea. Aceasta se socoteaşte şi la bucate, într-acesta chip să-şi păzească şi bucatele.

PENTRU CEIA CE UCIG PRE FUR CÎNDU-L VOR PRINDE FURÎND DE FAŢĂ.

GLAVA 247.

Zac. 1. Cela ce va ucide furul cîndu-l va găsi furîndu-i bucatele, acela nu se va certa; însă de să va afla c-au sărit asupra stăpînului cu bucatele ş-au fost de-al uciderea. Aceasta se socoteaşte cînd nu va putea într-alt chip să-şi scoaţă bucatele de la acel fur fără numai cu moartea.

Zac. 2. Poate neştine să-şi strîngă priatenii, vecinii şi alţi striini cu arme, să-şi caute şi să-şi apere bucatele, fără nice o certare.

Zac. 3. Cine va avea la dinsul vreun lucru striin şi vor veni să-l fure, atunce poate să ucigă pre furii fără nice o sminteală, ce să zice fără nice o certare, măcar că iaste acel lucru şi striin.

Zac. 4. Tot omul poate să-ş ia bucatele de la cela ce i le ţine şi i le păzeaşte, măcară de ş-ar fi pus şi chezaşi cum să-i de-a bucatele toate de faţă la vreamea cînd s-au tocmit. Iară cela cu bucatele tot iaste volnic, oriunde-ş va găsi bucatele, tot să şi le ia, fie ce vreame va fi.

Zac. 5. Poate fiecine să ucigă fără certare pre cela ce să găteaşte să-l fure; ce să zice văzîndu-l că pune scară să se suc, sau sapă pre supt casă, sau sparge păreatele.

Zac. 6. Nu are voe furul să se bată cu cela ce-l găseaşte furînd, ce să zice cu păgubaşul, nice să se sprijănească să nu-l ucigă căce i-au furat sau au venit să-i fure.

Zac. 7. Furul cel de noapte, acela nu poate nimenile să-l ucigă cînd va sta de să va arăta, fără numai cînd se va apuca de războiu; atunce-l vor ucide fără nice o certare.

Zac. 8. Tîlharii cei de drum şi furii, pre aceia, de-i va putea, fiecine-i va ucide fără certare; şi încă şi pre ceia ce fac noaptea pagube la sămînături sau la ţarine.

Zac. 9. Cine va ascunde funi sau alte legături la niscare ferestri pentru să se sue furul cînd va veni, sau şi pentru să se slobozească jos, acela să nu se cearte.

Zac. 10. Pentru să-şi păzească neştine bucatele, are voe să ucigă pre fur, însă cînd acel lucru va plăti mult, cum se-ar zice mai mult decît 2 galbeni. Iară de nu va plăti lucrul atîta, atunce nu va putea ucide pre fur, fără numai cînd se va apuca de războiu, de nu se va da să-l prinză pre furul acelui lucru puţintel; sau şi fără de aceasta cîndu-l va găsi deosebi noaptea îmblînd pentru furtişagul, atunce iarăş îl va ucide şi nu va avea certare, măcar de n-ar plăti furtişagul nice doi galbeni.

Zac. 11. Păzindu-şi fiecine bucatele, acela n-are voe sau puteare să stea împotrivă sau să se bată cu oameni ca aceia, de folos, cărora se cade lui să

li se pleace şi să-i cinstească. Numai de nu-ş va da bucatele unora ca acelora, ce de se-ar punc în price cu dinşii, iară să nu-i vatăme cu ceva, nice să-i suduiască pre unii ca accia, ce li să pleacă de pururea şi-i cinsteaşte.

Nu poate nimenile să ucigă furul cîndu-l poate să-l leage şi să-l aducă la judecătoriu. *Zac. 12.*

Nu poate nimenile să ucigă furul cînd va fugi şi va lepăda furtişagul ce va fi furat şi se va duce deşert. *Zac. 13.*

Oricine va ucide fur zioa sau noaptea, acela nu se va certa. Aceasta se socoteaşte cînd îndată va striga furul pre oamenii lui să-i ajute, sau pre vecinii lui, sau pre priatenii lui. Iară de nu va striga pre unii ca aceia şi-l va ucide, atunce să se cearte. *Zac. 14.*

Nu e volnic nimenile să ucigă furul nice zioa nice noaptea cîndu-l va cunoaşte cine iaste şi cînd poate pe dreptate să-şi ia bucatele înapoi şi să-l cearte; fără numai cînd ş-ar fi furul schimbat hainele să nu-l cunoască, nice să fie nimenile mărturie să arate lucrul la judecătoriu, pentru că atunce poate să-l ucigă şi să n-aibă certare. Şi ucigătoriului încă să prinde şi să creade zicînd că nu ş-au vrut putea într-alt chip scoate bucatele de la fur de nu l-au vrut ucide să-l omoară. *Zac. 15.*

Fiecine iaste volnic să se cearte şi să se bată pentru să izbăvească nu numai pre sine dă nevoe şi de piere, ce încă şi pe rudele lui şi pe priatenii lui şi încă şi pe vrăjmaşii lui, de-l vor chema, de nu-l vor chema, măcară de-ar fi cine ar fi, măcar de-ar fi jidov, totu e un vrăjmaş ca alalt; şi de-ar fi luat şi bani, să-i scoaţă capul dă nevoe. *Zac. 16.*

Bărbatul are voe să ucigă pre cela ce va fi făcut vreo răotate muerii lui. *Zac. 17.*

Măcară că are fiecine voe să ajutorească pre cel asuprit şi, unde va vedea că stau cu războiu asupra lui, să-i scoaţă capul şi să-l izbăvească de moarte. Iară acest lucru nu iaste nemănui dat cu vreo silă cum să fie datoriu să facă acest ajutoriu. De multe ori şi cu cuvîntul poate să ajutorească neştine pre altul, pînă-l va izbăvi de vrăjmaşul carele-i face asupreală; dară nu iaste nimenile datoriu cu de-a sila să-l facă să facă aceasta, şi de vreame ce va fi om striin, iară nu de ruda lui şi de singele lui, ce să zice fratc. *Zac. 18.*

Feciorul iaste datoriu să ajute tătîne-său cînd va vedea că stau cu războiu asupra lui, să-l izbăvească de moarte. *Zac. 19.*

Slujitoriul iaste datoriu să ajute căpitanului său. *Zac. 20.*

Robul cel cumpărat iaste datoriu să ajute domnu-său. *Zac. 21.*

Năemitul, stăpînu-său. *Zac. 22.*

Muiarea, bărbatului ei. *Zac. 23.*

Cei de loc, judecătoriului lor. *Zac. 24.*

Ţara se cade să-ş păzească şi să-ş priască şi să acoapere de asupreale pre oamenii pămîntului său. *Zac. 25.*

Cela ce-ş va încuia uşa casei lui pentru să nu între cel asuprit să scape de mîna asupritoriului, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 26.*

Cînd se va prileji de va fi un cocon micşor şi slab şi va veni asupra lui vreun bărbat marc şi mai tare la toate puterile decît acela, atunce iaste volnic să se bată cel mai mic şi mai slab cu mai mari arme decît *Zac. 27.*

cum sînt ale celuia ce vine asupra lui. Iară de să va afla că cela ce vine asupra lui şi începe el sfada iaste mai micşor decît dinsul şi mai slab, atunce n-are puteare cel mai mare şi mai tare să scoaţă mai mare armă să se bată cu celalalt, sau şi tocma, pentru că de să va prileji să scoaţă mai mare şi de se va tîmpla de va ucide pre acel micşor şi slab, atunce se va certa, măcară de-ar fi şi început războiul cel micşor şi slab.

Zac. 28. Cînd se va prileji unui om de-l vor birui, bătîndu-se la războiu sau şi într-alt chip, şi gonindu-l vrăjmaşul lui, de se va prileji acel vrăjmaş al lui să cază jos la pămînt şi de-l va vătăma acolea jos, la pămînt, fiind căzut, atunce să va certa de la judecătoriu după vătămarea ce-i va fi făcut.

Zac. 29. Cela ce va ucide pe cela ce aleargă după dinsul să-i facă moarte cînd fugiia, cum se-ar zice, bătîndu-se au dat să-l lovească şi n-au nemerit bine, ce i-au căutat numai a da dos ş-au început a fugi, iară celalalt l-au ajuns şi l-au omorît, accla se va certa după voia judecătoriului. Însă să socotească judecătoriul dară, de va fi fugînd pentru să-ş mai dobîndească ajutoriu şi să se întoarcă să-l omoară, atunce de-l va omorî acela ce-l goneaşte, nu se va certa; sau şi într-alt chip, cînd se va prileji cela ce fuge să fie om de jos, iară cela ce-l goneaşte să fie boiaren, atunce poate să ucigă boiarenul pre cel mai mic, ce fuge, şi să n-aibă nice o certare.

Zac. 30. Cînd se va acolisi un om de altul nefiindu-i cela nice cu o dealâ, aşa numai într-o pizmă va vrea să-l ucigă, iară cela încă nu se va da, ce să va sprijeni cum va putea, de-acia bătîndu-se ei amîndoi, va cunoaşte cel asuprit că-l va ucide asupritoriul, văzînd el că nu iaste putinţă să-ş izbăvească viaţa într-alt chip şi-l va ucide, atunce trebue să arate la judecătoriu cu mărturie cum acel ucis au început întîi sfada şi cum nu i-au fost vinovat, ce de mare nevoe l-au ucis ca să scape de moarte, că într-alt chip nu era vreame să poată scăpa de acel vrăjmaş fără numai cu moarte. Atunce de să va afla cum aceale mărturii ce arată acest lucru sînt oameni de jos şi proşti, să nu se crează, ce să cearte pre ucigătoriul; iară de vor fi mărturiile oameni buni şi vestiţi de credinţă, atunce să se crează şi să nu se pedepsească.

PENTRU RANELE CEALE DE MOARTE ŞI PENTRU CEALE CE NU VOR FI DE MOARTE; CUM SE VOR CUNOAŞTE.

GLAVA 248.

Zac. 1. Ranele uncle sînt de moarte, carele sînt şi dă nevoe îndemnătoare spre moarte, mai vîrtos aceaste rane ce să ating de inemă sau de crierii capului. Altele iarăş sînt mai departe, ce acealea nu sînt de moarte, ce să vindecă mai pre lesne, cumu-s la stinghi şi la pulpele picioarelor, aşijderea şi la mînă. Aceastea încă de sînt vreunele şi cu grijă pentru lăcomiia şi poftele ceale reale, cînd va face cum nu se cade cela ce va fi rănit. Care lucru, măcară că sînt şi de a nu îndemnarea spre cumpene de moarte, iară tot trebue cu socotinţă, fără numai de să vor prileji ranele să fie la piept sau la grumazi şi altele ca aceastea.

Zac. 2. Cela ce va răni pre altul şi-i va face rană de moarte şi de i se va prileji moarte de într-acea rănitură, atunce vor vedea toţi cum au murit de acea

rană şi-l vor certa pre acela ca şi pre un ucigătoriu, măcară de-ar muri dup-aceaia cît de tîrziu, după cîteva zile; sau de nu va fi mers nice la vraci să se vrăciuiască, sau măcară de va fi dat şi pe vraci rău să-l fie smintit, sau de să va fi şi smintit el singur cu multe lucruri fără de ispravă, cu mîncări, băuturi şi altele asemene acestora, ucigătoriul tot se va certa ca un vinovat.

Cela ce va răni pre altul şi-i va face rană nu de moarte, iar dup-aceaia, pentru destule neputinţe, i se va tîmpla moarte, atunce nu va putea creade judecătoriul cum să-i fie moartea de într-acea rană. Drept aceaia acela nu se cade să se cearte ca un ucigătoriu, ce după cum va fi voia judecătoriului, pentru că acela sau au murit pentru vina vraciului, sau pentru nesocotinţa lui, ce să zice, pentru lăcomiia lui şi pentru poftele trupului cu nesocotinţa lui şi mai vîrtos cînd va muri curînd, preste puţine zile după ce l-au rănit. *Zac. 3.*

Cela ce-au rănit pre altul cu rană ca aceaia, să vie lucrul să stea la cumpănă de moarte, acela să chiamă c-au murit de acea rană, şi se va certa ucigătoriul acela cu moarte, măcară de se-ar găsi greşala şi a celui rănit pentru mîncarea lui cea fără de măsură, ce să zice mîncări şi băuturi, sau şi pentru nemeşteşugul vraciului. *Zac. 4.*

Cela ce va răni pre altul cu rană ca aceaia să nu se cunoască ce fel de rană iaste, şi de i se va tîmpla moartea de acea rană, acela nu se va chema să fie mort de rană, mai ales cînd nu se va fi păzit, nice va fi chemat vraci să-l vază, sau de ar fi şi chemat, el nu va fi ascultat cumu-l va fi învăţat, sau de să va fi smintit singur cu nesocotinţa lui, slobozindu-se la bucate şi la băuturi. Aceastea toate se cade să le arate cela ce l-au rănit, cu mărturie ca aceaia, cum au făcut toate aceaste greşale ce sînt mai sus scrise, şi atunce nu se va certa aşa cumplit ca un ucigătoriu; iară de nu va arăta unele ca aceastea, cum am zis şi mai sus, atunce certa-se-va cu moarte, ca un ucigătoriu. *Zac. 5.*

CÎND SE VA PEDEPSI CELA CE-AU RĂNIT PRE ALTUL, ŞI CÎND NU SE VA PEDEPSI.

GLAVA 249.

Cînd se va afla că cel rănit n-au vrut să chiame vraci sau de-ar fi şi chemat şi nu l-au chemat la vreame, ce s-au întîrziiat preste cîteva zile, atunce sminteala morţii va fi despre cel rănit. *Zac. 1.*

De va găsi că cel rănit nu ascultă cumu-l învaţă vraciul şi de să va prileji să moară de acea rană, atunce vina morţii-ş iastè el singur, iară nu rana. *Zac. 2.*

De să va fi cel rănit împreunat cu muiare trupeaşte, atunce vina morţii nu-i e de rană, ce iaste pentru nesocotinţa lui. *Zac. 3.*

De va fi cel rănit mîncat niscare bucate greale şi va fi băut niscare băutură carea cumva, sau de va fi îmblat în soare sau în vînt la răceală, atunce nu-i e moartea de rană. *Zac. 4.*

Cînd cel rănit va să se tămăduiască cu descîntece şi cu farmece, atunce el singur iaste vinovat morţii-şi, fără numai de va fi rana de ceale de *Zac. 5.*

moarte și vracii se vor fi părăsit zicînd că nu se va tămădui; atunce dă nevoe de va chema și fărmecătoare sau descîntătoare, nu se socotește să fie făcut așa greșală mare, pentru să poată șovăi cela ce l-au rănit, atunce să nu se cearte cu moarte.

Zac. 6. De va fi mărturisit cel rănit, la moartea lui, cum nu-i e moartea de acea rană, ce-i iaste pentru nesocotința și nepaza lui, atunce nu vom putea creade. Așijderea nu vom creade nice cînd va zice că-i e moartea de acea rană.

Zac. 7. Cînd va zice vraciul că iaste rana de moarte sau nu de moarte, atunce-l vom creade. Mai vîrtos cînd se va afla că vraciul iaste dascal, cum le zic acestora, doftori; atunce să creade și mai bine decît ar fi altul mai prost, bărbiiariu sau descîntătoriu.

Zac. 8. Cînd va zice vraciul cum cutare armă n-au făcut rană de moarte, iară mărturiile vor zice că rana e de moarte, atunce mai creade-se-va vraciul decît mărturiile.

Zac. 9. Orice va zice vraciul vom creade pentru rană, măcară de nu se-ar jura, sau de-ar fi vraciul și jidov sau și de altă leage; atunce vom creade mai mult.

Zac. 10. Cînd se va prileji să nu fie vracii toți într-un cuvînt, ce unii să zică că rana iaste de moarte, iară alții să zică că nu iaste de moarte, atunce vom creade pre cei mai mulți, sau pre cei mai buni, sau pre cei destoinici, iară nu pre alții.

Zac. 11. Iară cînd vor fi tot unii ca alalți, amîndoaă părțile și la tot meșteșugul se vor potrivi într-o fire și într-un cumpăt, atunce judecătoriul va căuta și va socoti mădulariul cel rănit; dece de va fi mădulariu de ceale mari ce oblăduesc pre toate mădularele, atunce va creade pre ceia ce zic că iaste rană de moarte, iară de va fi mădulariul din ceale mai mici, atunce va creade pre ceaialaltă parte de vraci, carii zic că rana nu e de moarte.

PENTRU CELA CE-Ș FACE MOARTE, SAU BĂRBAT, SAU MUIARE.

GLAVA 250.

A Postnicului. Carele-ș va face moarte de voe, pre acela să nu-l slujască, nice să-l pomenească, căce că ș-au dat de voe sufletul satanei ca și Iuda Iscariot. Iară de-ș va fi eșit afară de minte acela ce au luat acea moarte, atunce să se slujască și să se pomenească, cum zice preasfîntul Timothei Alexandreanul. Iară de să va fi omorît de împuținarea sufletului său, adecă de frică, sau de scîrbă, sau de băsăul oamenilor, sau într-alt chip se-au omorît, acela să nu se slujască, nice să se facă rugă pentru dinsul sau prinos.

PENTRU FATA, DE O VA SILI NEȘTINE SĂ-I STRICE FETIA, SAU MĂCARĂ ȘI CU VOIA EI.

GLAVA 251.

Apostolii, canon. 66. Canonul 66 al sfinților apostoli grăiaște: cine au spurcat muiarea sau fata cu de-a sila, însă de va fi fost logodită cu cineva, acela să se pedepsească ca un preacurvariu; iară de nu va fi fost logodită, atunce să o ia

muiare, măcară de va fi și săracă, măcară și de rudă de nu va fi de potriva lui.

Cine se va împreuna cu muiarea fată, cu voia ei, și părinții ei să nu știe, iară după aceaia vor prinde dă veaste, atunce de va vrea să o ia cela ce i-au stricat fetia și vor suferi și părinții, atunce să se facă nunta; iară de nu vor vrea părinții vreunii de într-amîndoao părțile și dă se va împăca cela ce o au stricat, atunce să-i dea o litră de aur featei; iară de va fi săracu, să dea jumătate de bucatele lui; iară de va fi sărac de tot și nu va avea nemica, atunce să-l bată și să-l tunză și să-l gonească. *Mathei.*

Iară nearaoa patriarhului de la Alexandria, chir Athanasie așa poruncește: muiarea care-ș va lepăda cinstea și mai vîrtos de va fi fată și se va culca cu cineva, sau se va fi tîmplat de o va fi apucat cu de-a sila, acela să se pedepsească cum zic pravilele. Și pedepsa aceluia iaste, după cum scrie cartea 20, a șaptesprezeace title, în zacialo 81; și zice așa: să i se tae nasul și să dea ceiia ce o au stricat a treia parte de în bucatele lui. Iară de va fi fost cu voia muerii, nesilindu-o nimenea, atunce să o tunză și să o dea de rușine și să plătească și gloaba domniei. *Nearaoa a lui Athanasie, patriarh Alexandria.*

PENTRU CEIA CE FAC SILĂ FEATELOR DĂ LE STRICĂ FETIA, OARE CE FELIU DE PEDEPSĂ VOR AVEA?

GLAVA 252.

Cela ce va face silă vreunii feate și-i va strica fetiia, acela de va fi bogat, să-și piarză jumătate de în toată avuțiia lui cît va avea; iară de va fi sărac, atunce să-l bată și să-l gonească de în locul lui. *Zac. 1.*

Cela ce va face silă a muiare văduo, acela se va certa cu bani după destoiniciia acelui obraz. *Zac. 2.*

Cela ce va face silă vreunii feate ce i-o vor fi dat părinții să o hrănească, sau la moarte o vor fi lăsat pre mîna lui să o grijască și să o păzească de ce-i vor fi treabele, acela-ș va piarde tot ce va avea și să-l scoată, să-l gonească și de în locul lui. *Zac. 3.*

Robul sau năemitul sau sluga, de va face silă featei stăpînu-său, atunce să-l arză în foc de viu; iară de va fi fost cu voia featei, atunce să-i facă moarte și ei. *Zac. 4.*

Cela ce va face silă vreunii feate sau vreunii mueri văduo și de va fi cu arme și cu soții, aceluia să i se facă moarte; iară de va fi fost fără arme, atunci să se cearte după cum va socoti judecătoriul. *Zac. 5.*

Oarecînd nu se va certa cu moarte cela ce va face silă vreuniia, numai atunce cînd nu o va muta de în casa ei, sau de în casa părinților ei într-alt loc. *Zac. 6.*

Oricine va face silă la fată micșoară, încă să nu fie de 12 ani, acela se va certa mai rău de cînd ar fi fost fată mare de vîrstă. *Zac. 7.*

Ceia ce fac silă featelor celor mici și încă nu-s de vîrstă, o seamă de pravile pre cei bogați-i goniia și-i scoatea de în tot locul lor, iară pre cei mai mici-i trimetea la ocnă pînă cînd era voia judecătoriului. *Zac. 8.*

Un fel de pravile zic să se cearte după voia judecătoriului; altele zic să-i trimiță la ocnă, altele zic să li se facă moarte. *Zac. 9.*

Zac. 10. Iară ceaste pravile împărăteşti ce sînt mai noao, carele să ţin în seamă acmu în toată lumea, eale caută şi cercetează, dece de va fi fost acea silă a featei foarte cu o nevoe mare ca aceaia, atunce se va omorî vinovatul; iară de va fi fost cu dezmierdăciune şi cu zburdăciuni şi cu dări şi cu făgăduinţe şi fără nice de o nevoe, atunce se va certa vinovatul după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 11. Muiarea carea i se va face silă cu voia ei, unii zic să se cearte, alţii zic să nu se cearte; iară alte pravile împărăteşti zic: de va fi muiarea văduo, se va certa după voia judecătoriului, iar de va fi fată, nu se va certa nicecum.

Zac. 12. Cela ce va sili fata sau pre vreo muiare, fie ce feliu va fi, acela se va judeca cu judecata beseariciı, ce să zice se afuriseaşte şi i se dă canon, şi se judecă iar şi de judecătoriul cel mirenesc, ce să zice se ceartă cu moarte, sau şi într-alt chip, cumu e voia judecătoriului.

Zac. 13. Cela ce va fi om de în clirosul beseariciı şi de va sili vreo muiare sau vreo fată, pre acela să-l nevoiască episcopul să înzestreaze fata; iară de va fi mirean, atunce să-l nevoiască judecătoriul acelui loc să o înzestreaze.

Zac. 14. Cela ce va face silă muerii celuia ce-i va fi lăsat ceva drept suflet la moartea lui, acela se va certa după voia judecătoriului şi-ş va piarde acel lucru ce i-au fost dat.

Zac. 15. Coconii carii vor naşte de în muiarea ce i se va fi făcut silă, aceia nu vor moşteni nemică de în avearea mîne-sa.

Zac. 16. Cela ce să va fi pedepsit o dată sau de doao ori după cum va fi fost voia judecătoriului şi el nu se va fi pocăit, ce iară va fi făcut silă şi alţiia, atunce se va certa cu moarte.

Zac. 17. Cela ce-au făcut silă, de va fi om den clirosul beseariciı, acela se va certa după voia judecătoriului şi uneori se va globi cu bani, alteori să leapădă de tot dă mesereare-şi, iară uneori se opreaşte dă besearică; iar după aceastea după toate se cade tot să înzestreaze fata. Atîta voe veghiată au aceşti oameni de în clirosul beseariciı, cît nu se bat la judecătoriu, nice se poartă pre uliţe cînd fac vreo greşală, pentru să nu facă ruşine cinului beseariciı.

Zac. 18. Cela ce va face silă muerii văduo, acela de va fi om de în cliros, atunce se va închide într-o mînăstire sau într-o temniţă, de va şădea pînă cînd va fi voia judecătoriului.

Zac. 19. Cela ce va sili vreo fată şi dup-aceaia, cu voia ei, o va lua de o va ţinea în casă de-i va fi ca o curvă, acela nu se va certa nicecum cu pravilele ceale împărăteşti, ce numai de la besearică.

Zac. 20. Muiarea carea i se va face silă, şi după aceaia de se va face curvă, aceaia nu va putea să-ş ceară zeastrele de la cela ce i-au făcut silă.

Zac. 21. Oricare muiare, după ce o va sili cineva, iară ea se va învăţa de să va împreuna de multe ori cu acela, aceaia nu se chiamă fără de cinste, nice ruşinată, pentru că-i ajunge că au fost de întîi muiare de cinste, iară sila ce i-au făcut de întîia dată, aceaia biruieşte şi şi prisoseaşte. Drept aceaia poate să meargă la judecătoriu să-ş ceae zeastrele.

Zac. 22. Căce va certa judecătoriul pre cineva pentru căce se va fi făcut silă vreunii mueri, trebue întîi să cerceteaze bine, ca să vază dară de va fi fost muiarea de cinste, pentru că de va fi fost de ocară şi muiare rea şi curvă, atunce nu se va certa nemica cela ce i-au făcut silă.

Cela ce va face silă vreunii feate ca să o ia să-i fie muiare, acela, de va grăbi să se cunune cu dinsa, nu se va certa nemica. *Zac. 23.*

Certarea carea se dă în veacul de-acum celuia ce va face silă vreunii mueri, aceaia iaste după voia judecătoriului şi cum va vrea judecătoriul, aşa-i va certa. *Zac. 24.*

CÎND IASTE DATORIU CEL CE VA FACE SILĂ VREUNII FEATE SĂ O ÎNZESTREAZE, ŞI CÎND O VA LUA SĂ-I FIE MUIARE.

GLAVA 253.

Cela ce va face silă vreunii feate, acela de o va înzestra şi se va cununa cu dinsa să-i fie fămeae, atunce nu se va certa nemica; iară de nu va vrea să o ia muiare, atunce judecătoriul cel mirenesc certa-l-va după voia lui şi-l va sili să o înzestreaze; iară judecătoriul besearicii-l va afurisi pînă cînd se va pocăi şi-ş va face canonul. *Zac. 1.*

De nu vor vrea părinţii featei să o dea după cela ce i-au făcut silă, atunce nu va putea judecătoriul să-i facă cu sila să o dea, ce numai ce-l va sili să o înzestreaze acel vinovat. *Zac. 2.*

Zeastrele ce să cade să dea cela ce-au făcut silă featei ceii asuprite trebue să fie după destoinicia featei şi după avearea silnicului, şi aceasta stă pre seama judecătoriului, să răspunză ce să zice numărul şi cît va fi zeastrea, multă a puţină. *Zac. 3.*

Cela ce va face silă vreunii feate şi el va fi sărac şi nu va putea da zeastrele cum se cade, atunce să-l poarte pre în tîrg cu pialea goală şi să-l bată pre în toate uliţele; de-aciia să-l scoaţă să-l gonească de în toată eparhiia acelui judecătoriu. *Zac. 4.*

De va fi neştine casnic şi va face silă vreunii feate şi apoi căce are muiare, nu poate să o ia să-i fie muiare, atunce judecătoriul să-l silească să o înzestreaze, iară pre dinsul să-l cearte cumu-i va fi voia. *Zac. 5.*

De să va prileji să se împarţă nunta care se-au făcut cu fata carea i-au făcut silă, atunce zeastrele ce i-au fost dat cînd i-au făcut silă, acealea nu se vor mai întoarce la dînsul, ce le va lua fata, şi după viaţa ei încă şi ceia ce vor moşteni avearea ei. *Zac. 6.*

Cînd va dărui fata zeastrele sale celuia ce i-au făcut silă, se chiamă atunce că i le-au dăruit; iară aşa trebue judecătoriul să socotească şi să cerceteaze foarte bine să nu cumva fie făcînd acest lucru de vreo frică să-ş dăruiască fata zeastrele, sau cu altă înşelăciune a cuiva, pentru că atunce nu va folosi darul acela, ce să va nevoi să o înzestreaze. *Zac. 7.*

Cînd vor fi părinţii featei vii, atunce nice într-o seamă de chip nu va putea fata să-ş dăruiască zeastrele celuia ce i-au făcut silă. *Zac. 8.*

Cînd va sta lucrul în cumpănă, cum de-ş va dărui fata zeastrele, va vrea să se facă să fie curvă, atunce judecătoriul sileaşte pre vinovat să o înzestreaze şi să o şi mărite cum mai de grabă. *Zac. 9.*

Cînd se va face silă featei cu voia ei, ce să zice cînd va vrea şi ea şi va pofti să se împreune cu bărbat, atunce judecătoriul, pentru să răspunză pe dreptate pentru rîndul zeastrelor, trebue să cerceteaze cum au fost *Zac. 10.*

acea voe a featei, să vază cîndai doară se va fi îndemnat fata după multe linguşale şi făgăduiale ce-i va fi făgăduit şi încă-i va fi şi dăruit pînă o va fi pornit spre împreunare, atunce silitoriul să nevoiaşte numai să o înzestreaze; iară de va fi mers fata singură la bărbat de-l va fi ispitit pînă-l va fi găsit, nechemată de nimenilea, atunce vinovatul nu o va înzestra. Şi iarăşi de va fi priimit fata fără atîtea cuvinte, numai căce-i va fi zis o dată, atunce judecătoriul cel mirenesc nu va îndemna pre cela ce i-au făcut silă să o înzestreaze; iară judecătoriul besericii, de nu o va înzestra, atunce-l va afurisi.

Zac. 11. Zeastrele se cade să le dea silitoriul featei la vreamea cînd se va mărita, iară să nu-i dea mai nainte.

ÎN CE CHIP SE VA PUTEA ARĂTA CUM SĂ SE FIE FĂCUT SILĂ FIECĂRII FEATE.

GLAVA 254.

Zac. 1. Cu glasul şi cu ţipetele ce va striga cîndu-i va face silă bărbatul cine va fi, pre carele să auză vecinii şi ceia ce vor treace pe drum şi să mărturisească, atunce se va arăta cum i s-au făcut silă featei.

Zac. 2. Arată-se cum se-au stricat fetiia featei, pre sînge ce se va arăta pre hainele ei şi pre iia featei.

Zac. 3. Cînd va avea să arate fata cum au fost fată curată la vreamea cînd se-au împreunat cu bărbatul, atunce de va jura cum au fost fata întreagă, o vom creade, şi aceasta încă cînd vor mărturisi şi vecinii cum au ştiut de fată curată şi ş-au petrecut viaţa cu cinste. Iară de va fi avut veaste rea şi vecinii nu o vor fi ţiind nice într-o cinste, atunce nu-i vom creade nice jurămîntul.

Zac. 4. Veastea cînd se va auzi că cutăria i-au stricat fetiia cutarele, atunce nu iaste aceasta arătare la judecătoriu cum acela să-i fie stricat fetia adevărat; iară aşa face prepus şi bănuială mare foarte.

Zac. 5. Mărturiile de în casa featei, acealea nu vor putea arăta cum se-au făcut silă featei, ce vor da numai prepus şi bănuială.

Zac. 6. Cînd va mărturisi moaşa cum iaste fata întreagă, atunce o vom creade, şi aceasta însă cînd va fi muiare ca aceaia de cinste moaşa şi de o va fi văzut că iaste fată şi o va fi socotit bine cum iaste întreagă şi o au pipăit cu mîinile, şi încă de-ar fi mai fost cu moaşa doao mueri destoinice de-a să creaderea şi învăţate bine la acest meşteşug.

PENTRU STRICAREA COPILELOR ŞI CANONUL BĂRBATULUI.

GLAVA 255.

A lui Armenopul. Cine va strica vreo copilă mai nainte pînă nu va ajunge la vîrsta ei pre leage, aceluia să i se tae nasul, şi jumătate de haine şi de bucatele lui să le dea aceii feate ce o au stricat.

A Postnicului. Cînd nu iaste muiarea de 12 ani şi mai mare, ce mai mică de atîta, atunce se canoneaşte cela ce o au stricat ani 12 să nu se cuminece, sau şi cu mai scădeare, cum va părea sau cum va socoti arhiereul sau duhovnicul.

PENTRU CĂLUGĂRIŢĂ, DE O VA APUCA CINEVA CU DĂ SILA, SAU COPILA DE STĂPÎNU-SĂU, SAU ALTĂ MUIARE DĂ CINEVA.

GLAVA 256.

De va apuca ceneva călugăriţa cu de-a sila, sau slujnica de stăpînu-său, sau altă muiare dă vreun om, şi se va arăta viaţa ei cea de întîi bună şi curată, acela 40 de zile să se cearte, sau 1 an să nu se cuminece; iară de-i va fi fost viaţa ei cea de întîi mai de nainte vreame rea, atunce să se canonească ca o curvă, adecă ani 7. *Nichifor Ţarigrădeanul.*

Pre slujnica cea apucată cu dă sila de stăpînu-său, aceaia să nu se canonească; iară de să va fi făcut cu voia ei, atunce ca o curvă să se canonească. *Marele Vasilie, canon. 49.*

PENTRU CE CERTARE SE VA DA CELUIA CE VA RĂPI MUIARE CĂLUGĂRIŢĂ.

GLAVA 257.

Cela ce va răpi călugăriţă de la mînăstire, acela nu se va numai omorî, ce încă şi bucatele lui toate se vor da la mînăstire de la carea au răpitu-o. *Zac. 1.*

Călugăriţa carea se va răpi de la mînăstire, pre aceaia o vor pune de va lăcui la altă mînăstire şi acolea să o păzească foarte cu pază mare. *Zac. 2.*

Cela ce va răpi pe vreo muiare călugăriţă sau alt obraz ce va fi făgăduit lui Dumnezeu şi va fi şezînd înlăuntru în mînăstire şi de o va răpi cu voia ei, iară el nu va afla să o fie îndemnat sau sfătuit, sau să-i fie dăruit ceva să o momească, sau să-i fie făgăduit niscare lucruri sau bani, acela măcară să nu fie făcut nice una de aceastea, tot se va certa cu moarte, şi nice un lucru nu poate să-i ajute să nu-şi piarză viaţa. *Zac. 3.*

Cela ce va apuca vreo muiare mireană de la mînăstire, şi acela se va certa cu moarte. *Zac. 4.*

Pravilă împărătească iaste tuturor cum oricine va face pace cu obrazul cel asuprit la fiece greşală, atunce cela ce-au asuprit nu se va certa aşa cumplit. Iară la această greşală a răpitului, această pravilă nu se ţine în seamă, pentru căce că obrazul cel asuprit iaste Dumnezeu carele de întîi se asupreaşte cu răpitul a neveastei lui, călugăriţei. Dece cu Dumnezeu cine iaste destoinic să facă pace; drept aceaia nice un lucru nu poate ajuta răpitoriului călugăriţei să nu-ş piarză viaţa. *Zac. 5.*

PENTRU CEIA CE FAC CURVIE CU CĂLUGĂRIŢE. ACEST FEL DE GREŞALE SĂ CHIAMĂ ELINEAŞTE IEROSILIA.

GLAVA 258.

Ierosilia iaste de multe feliuri, dece toate feliurile de greşale, cu cîte se atinge omul de besearică, toate acealea să chiamă irosilii. Iară aicea, la tocmeala aceştii pravile, aceasta irosilie să înţeleage într-acesta chip: adecă un mirean, sau fie şi grămătic, ce să zice om de cinul besearicii, *Zac. 1.*

sau fie şi preoţit, de să va prileji să se împreune trupeaşte cu vreo călugăriţă carea iaste de pururea supt închisoarea mînăstirii sau şi den afară de mînăstire, sau cînd se va împreuna trupeaşte cu vreo muiare mireană în besearică, sau să se împreune cu vreo muiare ce să va fi făgăduit să fie călugăriţă.

Zac. 2. Tot omul ce va face ierosilie, acela cu cumplită moarte se va pedepsi.

Zac. 3. Cela ce va face acest lucru, ierosilie, acela face deodată trei păcate mari, de ceale de moarte: întîi sînge amestecat, a doa face preacurvie, a treia face furtişag, pentru că tot creştinul s-au prilejit de are pre călugăriţă adevărată soră sufletească; decc cine o va ruşina veri cu voe, veri fără voia ei, acela ruşinează adevărat pre soru-sa; drept accaia iată că se chiamă c-au făcut sînge amestecat. Şi iarăşi călugăriţa se chiamă nevasta lui Dumnezeu, carea iaste cununată cu Dumnezeu; dece cine să împreună cu dînsa, acela se împreună cu muiare cu bărbat; drept aceaia iată că face preacurvie; aicea sînt doao păcate mari de moarte. A treia, călugăriţa se chiamă şi iaste vas dă besearică, dece cine o va înstriina de în besearică şi o va spurca, acela iată că face ierosilie. Şi ierosilos să chiamă mai chiar fur de besearică, drept aceaia acela să chiamă c-au furat acel vas de besearică; şi iată, cu un păcat face trei păcate de ceale mari de moarte, cum scrie mai sus. Drept aceaia aceluia alta n-au ce-i face, numai ce-i poate fi că-l vor omorî numai cu o moarte.

Zac. 4. Cela ce să va împreuna trupeaşte cu călugăriţă, acela altă certare nu pot să-i mai dea, fără numai o moarte şi să i se ia tot ce va avea, să se dea mînăstirii de unde iaste călugăriţa.

Zac. 5. Oricare călugăriţă de va vrea ea singură cu voia ei să se împreune cu vreun bărbat trupeaşte, pre aceaia să o ducă la altă mînăstire, să o închiză acolo şi foarte să fie în pază tare, cîndai cu canon, cu post, cu rugă, doară se-ar putea ceva înfolosi şi să fie şi celorlalte învăţătură bună, ca să aibă frică, să se teamă. Iară altă certare trupească nu va avea pentru vini ca aceastea; întîi pentru căce că ea nu iaste nice atîta vinovată cum iaste vinovat bărbatul de vreame ce aceaia şade la mînăstire şi nu se duce să cearce pre nimenilea, cumu e bărbatul de mearge de o momeaşte şi o prilesteaşte. A doa, puţine călugăriţe se fac de bună voia lor, iară mai multe se fac cu de-a sila şi cu înşelături, sau mai multe şi dă nevoe. Drept aceaia judecătoriul să fie cu milă spre dinsele.

Zac. 6. Cela ce să va însura de va lua muiare călugăriţă, aceaia nuntă nu e destul că iaste de rîs şi de batjocură şi urîtă tuturor, ce încă se pedepseaşte şi cu moarte.

Zac. 7. Feciorii carii se vor naşte de în călugăriţă, aceia sînt copili şi nu vor moşteni nemica de în avearea mîne-sa.

Zac. 8. Cela ce să va împreuna cu muiare carea încă nu va fi călugărită, ce numai ce va fi purtînd hainele, acela atîta se va certa ca şi cînd ar fi călugărită de tot de ispravă.

Zac. 9. Cela ce să va împreuna cu slujnicile călugăriţelor, carele sînt den afară de mînăstire, acela nu se va certa ca cela ce să împreună cu călugăriţă, ce se va certa după voia judecătoriului, ca un curvariu.

Zac. 10. Nu vor putea părinţii, nice rudele călugăriţei să facă pace cu cela ce să va fi împreunat trupeaşte cu călugăriţa lor; iară de ar face şi pace,

atunce vinovatul nu-ş va folosi nemica cu aceasta pace, ce tot se va pedepsi cu moarte.

Cela ce va săruta călugăriţă, acela se va certa după cum va vrea judecătoriul, iară nu cu moarte. *Zac. 11.*

PENTRU RĂPIRI ŞI CE CERTARE SE CADE SĂ SE DEA RĂPITORILOR.

GLAVA 259.

Răpitori se chiamă aceia ce vor apuca de vor răpi muiarea cuiva cea de cinste, de-ş vor rîde de dînsa, sau vreo fată cocoană, sau văduă, sau călugăriţă, sau vreun copil, cînd vor lua pre fiecarii cu de-a sila şi-i vor duce de într-acel loc unde le va fi voia, de să vor mesteca trupeaşte. *Zac. 1.*

Certarea răpitorilor iaste numai moartea.

Cela ce va răpi pe vreo muiare, acela nu se va certa numai cu moarte, ce încă-ş va piarde şi bucatele, că le va da judecătoriul muerii ceii răpite, de va fi muiarea mireană, iară de va fi călugăriţă, atunce-i va da judecătoriul puteare să se hrănească cu venitul ce va fi de în aceale bucate în toată viaţa ei, şi încă şi după moartea ei le va da judecătoriul toate aceale bucate la mînăstire de la carea au răpitu-o. *Zac. 2.* *Zac. 3.*

Nu se va numai omorî răpitoriul, nice-ş va piarde numai bucatele, ce încă şi ceia ce l-a sfătuit să răpească sau i-au dat ajutoriu să răpească, şi aceia se vor omorî şi-ş vor piarde şi bucatele. Iară de-l vor fi numai sfătuit, iară nu-i vor fi ajutat la vreamea răpirii, atunce-i vor numai omorî, iară bucatele nu-ş vor piarde. *Zac. 4.*

Bucatele răpitoriului toate se vor da muerii ceiia ce o au răpit, măcară c-au fost numai cum ar fi neguţată nunta între dinşii. *Zac. 5.*

Părinţii, fraţii, rudele, stăpînii muerii, toţi aceştea pot să ucigă de tot pre răpitori şi să n-aibă nice unul nice o certare; şi încă nu numai pre răpitori, ce şi pre soţiile lor şi pre ceia ce le vor fi într-ajutoriu; însă numai cîndu-i vor găsi făcînd acel lucru, ce să zice cînd vor răpi, iară nu altă dată. *Zac. 6.*

Cela ce va răpi copil pentru zburdăciunea trupului, acela să paţă ca şi ceia ce scrie mai sus; pre acela cine-l va ucide să fie ucis şi nice o certare să nu aibă. *Zac. 7.*

Nu va scăpa răpitoriul să nu se cearte zicînd c-au răpit muiare pentru să se cunune cu dinsa, ce tot se va certa. *Zac. 8.*

Nunta ce să va face după ce s-au răpit, aceaia nu e bună, ce iaste un lucru aşa cum nu ş-ar fi fost, după cum dau învăţătură pravilele împărăteşti, pentru că pravila beasearicii iartă acest feliu de nunte, cînd nu vor avea şi altă sminteală fără de răpirea. *Zac. 9.*

Cela ce va apuca, ce să zice va răpi pe vreo muiare carea va fi făgăduită altui bărbat, acela nicecum să nu se poată cununa cu dinsa, iară încă nice cu alta, nice cu una nu poate să se mai cunune acela răpitoriu. *Zac. 10.*

Cînd va răpi neştine vreo fămeae şi iarăşi o va lăsa de să va întoarce la părinţi şi acasă-şi, şi atunce de să va însura şi să se cunune cu dinsa, *Zac. 11.*

aceaia nuntă va fi bună şi nu se va certa ca un răpitoriu; iară de o va fi răpit şi se va fi şi cununat, aceaia nuntă nu e bună de nemica, că se va certa ca un răpitoriu.

Zac. 12. Certarea răpitorilor iaste nu numai spre cela ce răpeaşte fată cocoană, ce încă şi spre cela ce răpeaşte muiare cu bărbat, sau şi despărţită de bărbat, sau văduo, sau roabă, sau fată de suflet, veri bogată, veri săracă, veri cinstită, veri fără cinste, tot într-un chip şi cu o certare se vor certa.

Zac. 13. Oricare rob, sau năemit, sau slugoiu, de va răpi vreo fămeae, acela nu se va certa numai cu moarte, ce încă-l vor şi arde în foc.

Zac. 14. Nu numai răpitoriul se va certa, ce încă şi cine l-au sfătuit şi ceia ce-i vor fi ajutat şi ceia ce-i vor fi poslușit la aceaia treabă, la răpit, şi aceia se vor certa toţi într-un chip ca şi răpitoriul.

Zac. 15. Oricine va ascunde răpitoriul în casa lui cînd va răpi muiarea, acela ca un răpitoriu se va certa şi acela, iară numai nu-ş va piarde bucatele.

Zac. 16. Oricare muiare va răpi pe vreun bărbat pentru dezmierdăciunea ei, aceaia ca un răpitoriu se va certa şi ea, de vreame ce nu iaste la judecătoriu altă nemica, fără tot o certare celuia ce răpeaşte, fie bărbat, fie fămeae.

Zac. 17. Muiarea carea va răpi pre altă muiare pentru zburdăciunea trupului, aceaia ca un răpitoriu se va certa.

Zac. 18. Cela ce va răpi copil, acela ca un răpitoriu se va certa.

Zac. 19. Cela ce va răpi pe vreun copil nu pentru dezmierdăciunea trupului, ce să-l ducă cu sine în vreo cale, sau la oaste, acela să se cearte după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 20. Oricine va răpi cocoană tinerea, carea nu va fi încă de vîrstă de bărbat, şi de-i va strica fetia, acela să se cearte cu cumplită moarte, ce să zice mai rău decît pre răpitoriu, măcară că zic o seamă de dascali cum de va fi fata mică, atunce răpitoriul să se cearte cu ocna şi toate bucatele lui să se dea featei aceii stricate.

Zac. 21. Cela ce va strica fetia vreunii cocoane tinerea, carea nu va fi încă de vîrstă, măcară că nu o au răpit de într-un loc într-altă parte, iară tot ca pe un răpitoriu să-l cearte.

Zac. 22. Cela ce va răpi vreo muiare, şi dup-aceaia o va mărita după alt bărbat, acela cu unele ca aceastea nu va putea şovăi, ce tot se va certa ca un răpitoriu.

Zac. 23. Răpitoriul iaste datoriu să înzestreaze pre muiarea carea au răpit, după puterea lui şi după putearea şi destoiniciia muerii. Aşijderea şi judecătoriului se cade să-l îndeamne să o înzestreaze după destoiniciia amînduror.

Zac. 24. Oricare răpitoriu nu va priimi leagea cumu-l va judeca judecătoriul ce va alerga la alt judecătoriu mai mare, nădejduindu-se de altă ispravă mai bună, atunce aceaia ispravă a doa n-are nice o tărie.

Zac. 25. Mai mare iaste răpirea cînd va fi cu soţii multe şi cu multe feluri de arme şi căce să răpeaşte fată de mare boiaren, şi atunce judecătoriul va certa mai mult de cum ar fi răpirea mai mică.

Zac. 26. Răpitoriul se ceartă fie în ce loc unde-l vor prinde. Cum se-ar zice, un om ce va răpi vreo muiare de cinste, de în cetate de în Tîrgovişte şi o va duce la Braşov în Ţara Ungurească, sau la Moldova, dup-aceaia

de să va prileji să-l prinză aicea supt ţinutul Tîrgovişti, atunce acela se va pedepsi de la domnul muntenesc; iară de să va prinde supt ţinutul Braşovului sau al Moldovei, iar se va pedepsi de la biruitoriul locului aceluia. Şi atunce nice domnul de în Ţara Muntenească nu i se cade să-l trimeaţă acolo, de va fi ungur sau sas, sau moldovean răpitoriul, la judeţul de la Braşov sau la Moldova, nice oblăduitoriul acelui loc spre domnul Ţării Munteneşti deaca va fi muntean; numai ce să cade să adevereaze judecătoriul cu mărturii oameni de credinţă cum iaste răpitoriu, şi atunce se va pedepsi şi nu-l va mai trimite aiurea. Iară de vor scrie cărţi domnii unul la alalt şi să-i ceară, ca pe nişte oameni de loc, atunce iaste datoriu domnul acela, supt care biruire se-au prins răpitoriul, să-l trimeaţă cătră celalalt.

Toate greşalele pînă în cinci ani se săvîrşesc, cum se-ar zice orice fel de greşală de va greşi neştine, şi de nu-l va pîrî nimenile la judecătoriu pînă în cinci ani, nu mai poate nimenile de aciia să-l pîrască de în 5 ani înainte; iară numai răpitul nu se poate sfîrşi în cinci ani, ce după zeace ani; încă şi mai mult poate fiecine pre răpitor să-l pîrască, şi aşa să se pedepsească ca un răpitoriu. *Zac. 27.*

Răpitoriul de să va ascunde în besearică pentru să nu-l poată lua judecătoriul, iară aşa de în besearică totu-l va prinde şi-l va scoate de-l va certa cum i se cade. *Zac. 28.*

Răpitura cea adevărată se cade să aibă aceaste doao seamne: întîi să rîdice muiarea de într-un loc să o ducă într-alt loc; a doa să-i facă-silă spre cinstea ei. Iară de va lipsi una de într-aceaste doao lucruri, atunce nu iaste răpirea deplină. *Zac. 29.*

Cela ce va răpi muiarea de în casa părinţilor ei şi să o ducă la casă-şi după ce să va fi culcat cu dinsa, acela nu se va certa. *Zac. 30.*

Cela ce va răpi pre muiare mainte dă ce se va culca cu dinsa, iară ei i-au fost gîndul să se facă călugăriţă, măcară că o au şi măritat părinţii, iară acela tot se va certa ca un răpitoriu. Iară de să va fi răpit cu voia ei, vrînd pentru să lăcuiască cu bărbat, atunce nu se va certa; fără numai de o va fi răpit fără de voia ei şi cîndu-i va fi făcut silă, pentru sila ce-au făcut, se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 31.*

Nu va putea şovăi răpitoriul zicînd că iaste mic de zile, de nu-i e vreamea încă de însurat, ce tot se va certa şi aşa, iară aşa mai puţinel. *Zac. 32.*

Nunta ce să va face între obrazul cel răpitoriu şi al ceii răpite, atunce şovăiaşte răpitoriul şi scapă să nu se omoară, iară aşa numai ce-şi piarde bucatele şi le va lua muiarea să fie ale ei. Iară sfeatnicii şi ajutătorii răpitoriului nu se vor putea mîntui aşa, ce să vor certa după cum va fi voia judecătoriului; şi aceasta se zice pentru ceia ce vor fi ajutat la răpire, iară nu pentru ceia ce-au ajutat după ce se-au răpit, ce să zice ceia ce-i vor fi priimit în casele lor şi-i vor fi ocrotit pre răpitori. *Zac. 33.*

Răpitoriul de pururea se va certa, ver fie cu voia muerii, ver nu fie. De-ar fi cu voia muerii, poate fi că nu se-ar certa răpitoriul cu moarte; iară deaca nu va vrea muiarea şi se va fi răpit cu sila, atunce se va certa cu moarte. *Zac. 34.*

Răpitoriul de să va prilejui să răpească călugăriţă şi pentru să scape de pedepsa vieţii lui, va vrea să arate cum au fost cu voia ei de se-au *Zac. 35.*

răpit, aceluia nu-i va folosi nemica voia ei, ce numai ce să va pedepsi cu moarte.

Zac. 36. Cînd va mărturisi muiarea singură de va zice cum se-au răpit cu voia ei, ca să scape răpitoriul de pedepsa morţii, atunce se cade să cerceteaze bine judecătoriul, să nu fie tocmeala sau învăţătura părinţilor răpitoriului sau a rudelor lui, cu dare şi cu multe meşteşuguri, de vor fi plecat muiarea să zică acest cuvînt, cum iaste cu voia ei; dece să socotească tot lucrul pre amănuntul. De-acia de să va afla cum sînt aceastea meşteşuguri, atunce răpitoriul numai ce-ş va piarde viaţa; iară de să va afla cum muiarea grăiaşte de la ea, neîndemnată de nimenile, atunce răpitoriul se va certa după voia judecătoriului.

Zac. 37. De să va afla cum să fie dat vreun răpitoriu bani mulţi muerii mainte de ce-au răpit-o, pentru să o pleace să fie cu voia ei şi să mărturisească cum se-au răpit cu voia ei, atunce trebuie să socotească judecătoriul, afară de ceia ce i-au dat, să nu-i fie făgăduit şi alţii; pentru că de-i va fi făgăduit şi alţii, atunce piarde-ş va viaţa, iară de nu-i va fi făgăduit alt nemica, atunce se va certa după voia judecătoriului.

Zac. 38. De vor vrea părinţii featei şi de vor îndemna pre răpitoriu să le răpească fata şi fata nu va vrea, atunce se va certa răpitoriul cu moarte.

Zac. 39. Cînd se vor iubi amîndoi, răpitoriul cu fata cea răpită, şi neputînd într-alt chip să se împreune, iară pentru dragoste ce au la mijlocul lor se vor sfătuit să se răpească, atunce, cum zic o seamă de dascali, nu se va certa răpitoriul, de vreame ce iaste un lucru cum ar fi turbat de dragoste; iară alţii şi mai mulţi şi mai credincioşi dascali zic cum să se cearte cu certare uşoară, după cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 40. Cînd vor răpi pre o muiare şi răpitorii vor fi cu sfatul şi ştirea ei, şi ea nu va vrea să-i facă silă spre cinstea ei, iară răpitoriul o va sili şi se va culca cu dînsa fără voia ei, atunce pentru răpirea nu se va omorî, iară pentru ce i-au făcut silă i se va tăia capul.

Zac. 41. Cînd va arăta răpitoriul cum nicecum să nu fie tocmiţi cu fămeaia cînd au răpitu-o, ce încă vor fi şi cununaţi împreună, atunce nu vor lua nice o certare.

Zac. 42. Muiarea măcară de ar şi vrea, sau şi cu sfatul şi cu ştirea ei se-ar răpi şi să-şi strice şi fetiia, atunce, cu aceastea cu toate muiarea nu se va certa nicecum, numai răpitoriul se ceartă după voia judecătoriului.

Zac. 43. Trebue răpitoriul să arate judecătoriului cu mărturii aceia oameni de credinţă, sau şi cu gura muerii, cum muiarea au vrut cu voia ei să se răpească şi atunce se va izbăvi răpitoriul de moarte: pentru că de nu va pune tot lucrul să fie de faţă, să cunoască toţi înaintea judecătoriului, alta nu va fi, ce numai ce-ş va piarde viaţa.

Zac. 44. Cînd va avea răpitoriul mărturii mulţi să mărturisească cum au răpit pre muiare cu voia ei, iară muiarea va avea mărturii cum au răpitu-o cu sila, atunce judecătoriul creade mai mult pre mărturiile muerii, de-ar fi numai doi, decît pre cei mulţi mărturii ai bărbatului.

Zac. 45. Iară de nu vor avea mărturii nice o parte nice alta, atunce să arate răpitoriul seamne ca acealea cu tărie ca să se poată creade cum se-au făcut răpirea cu voia ei. Iară seamnele ce vor să arate sînt aceastea: întîi, cum muiarea iubea foarte pre răpitoriu; a doa, cum au trimis de

l-au chemat să meargă să o găsească; a treia, cum la vremea răpirii n-au strigat să-i vie cineva ajutoriu; a patra, cum o au găsit cu haine frumoase îmbrăcată fiind gata. Şi atunce, deacă va avea accastea seamne, nu se va certa cu moarte, măcară de-ar şi zice ea cu gura ei cum au răpitu-o cu sila. Iară de nu va avea mărturii muiarea, sau seamne să arate acesta lucru, atunce nu o va putea creade judecătoriul.

Cînd va mărturisi muiarea singură cu gura ei cum mainte de ce se-au răpit, au fost făcută nunta adins eişi, atunce de o va afla judecătoriul că face această mărturie de în putearea ei, sau supt ascultarea părinţilor ei, atunce o va creade judecătoriul; iară de va fi în casa şi supt putearea bărbatului, atunce nu o va creade. *Zac. 46.*

AICEA SCRIEM SĂ SE ŞTIE CE PEDEPSĂ SE VA DA CELUIA CE RĂPEAŞTE MUIARE CURVĂ.

GLAVA 260.

Nu se va certa ca un răpitoriu cela ce va răpi pe vreo muiare curvă, ce să va certa după voia judecătoriului. *Zac. 1.*

Pravilele carele dau certare pînă la moarte celora ce răpesc mueri cu de-a sila, acealea se socotesc cîndu e la muiarea de cinste, sau să fie slobodă sau măritată sau fată cocoană. *Zac. 2.*

Răpitoriul pentru să fugă dă pedepsa vieţii lui, va arăta la judecătoriu cum această muiare mainte de răpit, au curvit cu altul şi iaste curvă. Atunce judecătoriul trebue să caute de va fi fost acea curvie la arătare de faţă, atunce nu se va certa răpitoriul; iară de va fi pre ascuns şi vecinii vor zice că iaste muiare bună, atunce răpitoriul îşi va piarde viaţa. *Zac. 3.*

Cela ce va răpi muiare curvă cu voia ei, acela nu se va certa nicecum. *Zac. 4.*

Cela ce va răpi vreo muiare de cinste socotind cu asupreală cum să fie curvă, acela nu-ş va piarde viaţa, ce să va certa după voia judecătoriului. *Zac. 5.*

Cela ce va răpi muiare curvă carea se va fi întors de în petreacerea ei cea rea şi se va fi cununat cu vreun bărbat cu leage, atunce trebue să cerceteaze judecătoriul: de să va afla că acea curvă deaca s-au cununat ş-au petrecut viaţa cu cinste, atunce va omorî pre răpitoriu; iar de va fi curvind şi după ce s-au cununat iarăşi, atunce nu-ş va piarde viaţa, ce să va certa după voia judecătoriului. *Zac. 6.*

Curva se cunoaşte pre locul ce lăcuiaşte şi pre haine ce poartă de să va fi pocăit de curvie au ba. Dece oricine va răpi curvă pocăită acela certa-se-va cu moarte. *Zac. 7.*

Cînd zicem că cela ce va răpi curvă nu se va certa, aceasta se socoteaşte numai cum că nu-ş va piarde viaţa, iară într-alt chip tot se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 8.*

Oricine va răpi muiare curvă şi o va ţinea în casă cu sila, de aceaia vor număra zeace zile de cînd au luatu-o şi o ţine în casă-ş; dece acela de nu va da la domnie doao sute de talere bătute, atunce i se va tăia o mînă. *Zac. 9.*

Zac. 10. Cela ce va răpi muiare curvă şi de va fi şi cu alte soţii lîngă sine, încă zeace oameni întrarmaţi, aceluia i se va tăia capul. Sau cum învaţă şi alţi dascali, să se cearte cum va fi voia judecătoriului, măcară că această voe a judecătoriului să tinde, cum am şi mai zis pre multe locuri, pînă la moarte; şi mai vîrtos cînd se va răpi fără frica lui Dumnezeu şi fără ruşine de oameni.

Zac. 11. Cela ce va răpi pe vreo muiare de cinste şi să o poarte de în loc în loc, iară să nu se împreune cu dinsa trupeaşte, atunce se cade să caute judecătoriul şi să ia seama binişor şi, de va afla adevărat cum pentru căce se-au căit ce-au făcut, pentru aceaia nu se-au împreunat cu dinsa, acela nu se va certa cu moarte, ce după voia judecătoriului; iară de să va afla că nu s-au împreunat pentru altă sminteală ce-au avut, atunce se va pedepsi cu moarte.

Zac. 12. Cela ce va mearge în vreo casă pentru să răpească pe vreo muiare, iară nu o au răpit, de aceasta trebuie să cerceteaze judecătoriul de ce de nu o va fi răpit, iar aşa pentru sine, căce se va fi căit ce va să facă şi va fi fugit de-acolea, acela nu se va certa cu moarte. Iară de să va afla că nu o au răpit pentru că nu o au găsit acolea, sau cînd vor fi alergat oameni mulţi de nu o vor fi lăsat, sau şi pentru altă sminteală, atunce va certa judecătoriul pre acela cu moarte ca şi cînd o ar fi răpit.

Zac. 13. Cela ce să ispiteaşte să răpească călugăriţă, măcară de nu o ar nice răpi, acela totu-ş va piarde viaţa ca şi cînd o ar răpi. Şi de-i va zice măcară un cuvînt: eşi de în mînăstire şi eu te voiu lua să-m fii muiare şi mă voiu cununa cu tine, şi numai pentru atîta-ş va piarde viaţa.

Zac. 14. Toate pravilele împreună învaţă de toate greşalele, cum cela ce nu va face încă de tot greşala şi deplin, acela nu va lua certare deplin, ce numai ce se va certa mai puţin, după voia judecătoriului. Aşa într-acesta chip iaste şi greşala răpirii, ce să zice cînd se va face răpirea la muiare de cinste, sau la fată, sau la muiare cu bărbat, sau la văduo, şi de nu se va face greşala de tot de ispravă la acest feliu de fămei, atunce răpitoriul nu se va pedepsi cu moarte, ce mai puţin, după voia judecătoriului. Iară de va răpi călugăriţă, atunce nemica nu-i va folosi, cum zice pravila: a altora a tuturor de altele să nu se omoară; iară numai de să va ispiti să răpească călugăriţă şi de nu o ar nice răpi, tot se va certa cu moarte ca şi cum o ar fi răpit adevărat.

PENTRU MUIAREA CARE RĂMÎNE VĂDUO ŞI VA SĂ SE MĂRITE ÎN ANUL ACELA.

GLAVA 261.

Leu şi Costandin împăraţi. Muerii căriia-i va muri bărbatul, aceaia nu e volnică să ia alt bărbat pînă nu va treace jalea 1 an. Iar de-i va zice împăratul sau domnul, atunce poate mai nainte, pînă n-au trecut acel an de jale, să se mărite.

A lui Armenopul. Pentru doao vini se-au întărit a fi anul de jale unul, ca să nu se mărite muiarea într-însul; însă una, ca să nu se tîmple muiarea grea, iară

a doa căce iaste datoare, pentru cinstea bărbatului ei, să jelească. Aceasta de multe ori se află la dumnezăeştile canoane, de spune că încă muiarea carea nu împle anul cel de jale, ce să mărită de ia alt bărbat, aceaia are şi certare sau pedepsă.

PENTRU MUIAREA CARE VA RĂMÎNEA VĂDUO ŞI SE VA MĂRITA, CĂ NU IA DE ÎN BUCATELE BĂRBATULUI EI NEMIC, FĂRĂ NUMAI DE LA COPII, DE VOR MURI. AŞIJDEREA ŞI BĂRBATUL.

GLAVA 262.

Nearaoa a lui Leu Înţeleptul.

Nearaoa a doa a lui chiar Leu Înţeleptul aşa zice: această punere de leage aşa o au tocmit împărăţia mea, cînd va uita muiarea pre bărbatul ei şi nu va cinsti împreunarea carea se-au împreunat cu dinsul de s-au făcut un trup, ce va vrea să se mărite, atunce aceaia să n-aibă niceodată nemic de într-ale bărbatului ei, nice să dobîndească darurile ceale denaintea nuntei sau alte darure.

Muiarea carea va lua al doilea bărbat, măcar de va fi făcut zapis şi de la copiii ei carii i-au făcut cu bărbatul cel de întîi şi-i va hi lăsat vreun lucru ceva, atunce neapăratu-l ia.

Muiarea carea va lua al doilea bărbat şi va hi avînd copii cu bărbatul de întîi, au feate, au coconi, şi se va întîmpla să moară vreunul de într-înşii, atunce partea lui să împarte tuturor fraţilor lui şi ia şi acea mumă a lor parte atîta cum ar lua un copil al ei, fraţii celui mort.

Semnează.

Aceasta să o chibzueşti a face şi pentru bărbat cînd vine la a doa nuntă.

PENTRU MUIAREA MĂRITATĂ CAREA VA AVEA NISCARE HAINE, UNEALTE ŞI NU VA SPUNE UNDE LE-AU AFLAT.

GLAVA 263.

A lui Armenopul.

Muiarea de va avea niscare haine sau alte scule şi lucrure şi, murindu-i bărbatul, nu va spune cu mărturii credincioase unde le-au aflat şi de unde le are şi de unde le-au adus, arată-se lucrul ca o mărturie adeverită că, ca o stăpînă a casei ce au fost, le are de în sculele şi bucatele bărbatului său. Drept aceaia să fie ale copiilor acea cîştigare şi moştenire a acelui bărbat al ei de odinioară, să le ţie ca pe nişte bucate ale lor; sau de va şi trăi bărbatul şi se vor afla aceale haine şi scule la mînile ei, atunce de va vrea, i le ia bărbatul.

PENTRU MUIAREA CAREA VA RĂMÎNEA VĂDUO ŞI NU SE VA MĂRITA; CE VA LUA DE ÎN BUCATELE BĂRBATULUI EI? AŞIJDEREA ŞI BĂRBATUL.

GLAVA 264.

Armenopul.

Cării mueri va muri bărbatul şi a doa oară nu se va mărita, aceaia să aibă treabă să-ş ţie darurile ceale de naintea nuntei şi toată zeastrea ei, iar de în bucatele bărbatului ei să aibă parte atîta cît ar avea un copil al

ei şi cu acealea să hie volnică să facă ce-i va hi voia. Numai a treia parte de în bucatele ei, aceaia să o păzească pentru copii-ş.

Semnează. Aşijderea şi bărbatul carele nu se va însura a doa oară, aşa să aibă şi el de în bucatele muerii lui parte ca şi un copil.

PÈNTRU PREŢUIREA ZEASTRELOR ŞI NEPREŢUIRE; ŞI PENTRU ZEASTRELE DE AFARĂ.

GLAVA 265.

Mathei. Zestrile preţuite pre bărbat rămîn de sînt, ori de vor muri dobitoacele muerii carele se-au dat zeastre, ori de va hi stricat şi va hi ponosit hainele; preţuirea deplină întoarce bărbatul îndărăt, iară zeastrea carea nu iaste preţuită la muiare, iaste şi dobînda şi paguba.

Armenopul. Bărbatul de va hi luat zeastre casă, sau vie, sau alt lucru şi se-au preţuit cum i-au fost preţul, de-acia acel bărbat va hi făcut cheltuială de au dres şi au crescut şi au zidit acela lucru, atunce trebue să dea preţul acelui lucru cum se-au preţuit cînd l-au luat; iară celalalt lucru, cum l-au dres şi l-au făcut atunce, rămîne la dinsul. Iar de se va face pagubă într-acel lucru ce-au luat, atunce el iaste datoriu să o plătească.

Leu şi Costantin împăraţi.

Dobînda şi paguba zeastrelor, care au luat bărbatul, la dînsul vin.

Mathei. Bărbatul de va hi şi sărac, zeastrea carea au luat o plăteaşte.

Armenopul. Cîte lucrure se vor cumpăra de în zeastrele muerii, acealea în zeastrele ei sînt.

Leu şi Costantin şi Vasile împăraţi.

Iară zestrile ceale de afară nu sînt ale bărbatului, ce dă le va strica bărbatul şi însă muiarea le va hi hărăzit, atunce moştneanii nu le cer; iară dă le va hi stricat fără de ştirea muerii, atunce toate întregi să le dea îndărăt, sau el, sau moştneanul lui; pentru că şi la zestrile de afară are muiarea puteare ca şi la zestrile ei.

Iară a acelor împăraţi. Fiece muiare, la zeastrea ei cea de afară şi la veniturile ei carele-i vin de la rudenii, poate să oblăduiască şi să hărăzească şi să dea, fiindu-i măcar viu şi bărbatul; iar pe zestrile ei, pîn'va trăi bărbatul ei, n-are treabă cu dinsele să le oblăduiască.

MUIAREA SE PREŢUIAŞTE DE TOT ÎMPRUMUTĂTORIUL SAU DATORNICUL; ŞI DE VA ÎNTRA MUIAREA CHEZAŞĂ PENTRU BĂRBATUL EI.

GLAVA 266.

Muiarea are preţuire de tot omul căruia-i iaste datoriu bărbatul, ca ea să-ş ia întîi zeastrele ei.

Leu şi Costantin împăraţi. O muiare se-au măritat şi ş-au luat zeastrea la casa bărbatului ei. De-acia se tîmplă bărbatului ei răotate şi pagubă şi căzu în datorie sau domnească, sau la alt fiece om; de-acia el muri. De aceasta porunceaşte această pravilă împărătească ca să nu fie volnic nice unul de în dator-

nici să ia vreun lucru ceva de în casa mortului, pînă nu-ş va lua întîi muiarea zestrile. Atunce, ce va rămînea, să ia fieşcare datornic după datoria bărbatului ei. Adecă, de nu-i va ajunge bucatele pentru toată datoria, carele au dat mult, acela să ia mai mult decît cela ce-au împrumutat mai puţin, aşijderea şi cel mai cu puţin, mai puţin să ia.

Mathei. Şi care muiare va vrea să scrie în carte unealtele ei pentru datoria bărbatului ei, sau şi ea să între chezaşă, aceasta nice o puteare, nice o adeverinţă n-are, nice se bagă în seamă măcară de o va face o dată, de doao şi de multe ori; şi sau de să va face chezaşă la datorie domnească, sau la altceneva, tot nu se socoteaşte acea prinsoare, pentru că aşa iaste ca şi cum nu se-ar fi făcut niceodată cartea şi lucru ca acela. Iară însă adevărat, de se va arăta de faţă cum galbenii accia ce s-au împrumutat se-au dat pentru treaba aceii muerii, atunce plăteaşte ea.

PENTRU BĂRBATUL CARELE VA FACE CHELTUIALĂ LA BOALA MUERII LUI ŞI LA MOARTE.

GLAVA 267.

Iară a aceluia. De să va afla muiarea cuiva în boală şi va face bărbatul cheltuială la boala ei; de-acia ea va muri şi va face cheltuială şi la îngruparea ei, şi va ceare să ia aceastea de la socru-său carele au moştenit zeastrele fii-sa, de accasta porunceaşte această pravilă: însă cîte au cheltuit la boala muerii lui să nu ia de într-acealea nemica, pentru că un trup a fost cu dinsa; iară cîte au cheltuit la îngruparea ei, acealea să le ia de la socru-său, carele au luat şi-au ţinut zeastrele.

PENTRU PREŢUIREA ZEASTRELOR, DE ÎNTÎI ŞI DE-A DOA.

GLAVA 268.

Leu şi Costantin împăraţi. Un om au luat o muiare şi, deaca au murit, a luat a doa şi au luat şi cu muiarea cea de întîi zeastre, şi cu cea de-a doa, şi au murit bărbatul; iară moştneanii amîndurora muerilor acum ei cer şi caută să ia bucatele, adecă zeastrele de în bucatele celui mort bărbat. Şi de aceasta porunceaşte această pravilă împărătească ca întîi să dea zeastrea cea de întîi, după accaia a doa, de vor prisori bucate; iar de să va tîmpla să se afle haine de într-a doa zeastre şi se vor arăta adevărat şi cu mărturii, atunce să le ia moşteanii ai doa zeastre, iar moştneanii ai zestrii de întîi de într-acealea nu iau, ce vor lua de în bucatele mortului de va avea. Aşijderea şi moştneanii ai zestrii de întîi cîte unealte vor cunoaşte ale lor şi se vor afla care au dat zeastre, acealea le iau neoprite; iară de nu va avea de în zeastrea de întîi, nice de într-a doa, însă atunce iau moştneanii zeastrea cea de întîi, cum am zis mai sus, că aceaia are preţuire ca o zeastre ce iaste de întîi, iară după aceaia iau şi cei a doaole de vor rămînea să presosească.

PENTRU TOCMIREA BĂRBATULUI ŞI A MUERII ŞI PENTRU DARURE CE SĂ VOR FACE ÎNTRE EI.

GLAVA 269.

A lui Mathei. De să va tocmi bărbatul cu muiarea lui ca, de va muri, să-i moştenească ce va avea, tocmeala aceaia nu iaste bună, nice se socoteaşte; iară de să va fi fost făcut tocmeala de întîi ca, de va muri muiarea mai nainte, atunce zeastrele-i să rămîe la bărbat măcară de va fi fost zeastrea şi de la tată, atunce iaste acea tocmeală şi de-acia nu mai are treabă tată-său să facă ceva.

Armenopul. Darul de între bărbat şi de între muiare nu se socoteaşte, căce că se face pentru dragostea împreunării trupului şi pentru ca să nu aibă carte pentru dar şi pentru ca să nu se facă bogatul sărac şi săracul bogat.

A lui Costantin. La moartea lui, orice va hărăzi neştine muerii lui, aceaia se socoteaşte; iară ceale de în viaţa lui nu se bagă în seamă.

A lui Leu. Orice va hărăzi muiarea bărbatului ca să ia vreo deregătorie sau cinste, aceaia se socoteaşte.

Vasilie împăraţi. Cînd se face carte de dăspărţeală, dă se desparte bărbatul de muiarea lui sau muiarea de bărbatul ei, atunce orice au dăruit unul pre altul ca să aibă şi să ţie acela dar după moartea lui, acela nu se socoteaşte, ce şi-l ia.

PENTRU DARURILE CE SĂ FAC NAINTEA NUNTEI.

GLAVA 270.

Iară a acelor împăraţi. Darurile naintea nuntei sînt neînturnate. Adecă, mai nainte de blagosloveniia bărbatului cu muiarea, orice va hărăzi unul altuia, aceaia se socoteaşte, măcar de să vor şi blagoslovi într-acea zi ce vor face darurile.

De voiu dărui muerii meale podoabe sau de cîte sînt de podoaba ei, acealea toate le ia.

нѫлежáщє [1]). De voiu hărăzi muerii meale podoabe, adecă lanţure, cercei, ineale, gherdane şi cîte-s ca aceastea, sau altele cîte am grijit pentru numele ei, ce să zice am împodobit şi am făcut, adecă haine, de să va tîmpla să moriu eu, atunce muiarea acealea toate le ia.

PENTRU DARURE, ŞI PENTRU CE LUCRURE SE ÎNTORC DARURILE IARĂ ÎNDĂRĂT.

GLAVA 271.

Armenopul. Darul iaste dar carele se dă fără nevoe.

Cine face dar, adecă cine dăruiaşte un dar, acela nu poate să-l întoarcă.

Mathei. Darul cela ce să face cu bine, acela nu poate să-l întoarcă nice cu cartea împăratului.

[1]) „Ce se cuvine".

Tot darul ce să face deplin nu să poate strica, fără numai cînd nu-i are harul.

Armenopul. Pentru întoarcerea daurilor.

De să va arăta nemulţămitoriu cela ce va lua darul cătră cela ce l-au dăruit şi-l va sudui sau-l va mustra şi-l va batjocori, sau-l va bate, sau-i va face paguba de în lucrurile lui, sau-i va învrăjmăşi viaţa, sau cîte darure se-au făcut cu dăruire, sau cu scrisoare sau fără scrisoare, şi nu le va fi făcut, şi va arăta de faţă cu mărturie numai o vină de ceale ce scriu mai sus, atunce se strică aceale darure şi merg iară la mîna celuia ce le-au dat.

PENTRU BĂRBAŢI ŞI MUERI, DE VOR RĂMÎNEA VĂDUI ŞI LE VA RĂMÎNEA COCON ŞI VA MURI; SAU ŞI DE NU VOR FACE, ŞI VA MURI BĂRBATUL SAU MUIAREA FĂRĂ DE COCON. CUM SE VOR ÎMPĂRŢI HAINELE LOR.

GLAVA 272.

Athanasie, patriarhul de la Alexandrie.

Răspunsul preasfîntului patriarh de la Alexandrie, chir Athanasie, şi a săborului lui, în carele se-au făcut şi porunca de pururea pomenitului împărat Andronic Palcologul. Şi poruncesc aşa: că de va muri muiarea cuiva şi-i va rămînea copii, de-acia vor muri şi copiii, sau de va muri barbatul şi vor rămînea copii, de-acia vor muri şi copiii, atunce să nu se socotească acea leage veache carea zice aşa: pentru muiare sau bărbatul carele va muri şi-i vor rămînea copii, sau de va muri şi copilul, de-acia partea cea vie carea va rămînea, au bărbatul au muiarea, atunce acela să moştenească toată partea mortului, adecă de tot, iară ticăloşii părinţi ai mortului de lipsa coconului lor, carele au murit, şi de avuţia lor, adecă de bucatele lor, a să lipsi fără de dreaptă judecată nu se cade.

Caută de vezi.

Ce să împarţă zeastrea mortului în trei părţi şi însă o parte să o ţie bărbatul sau muiarea carea va rămînea, iară altă parte să o ţie părinţii mortului, iar ceaialaltă a treia parte să se facă de pomeană şi de milostenia săracilor şi robiţilor pentru cel mort. Însă aceasta o zice cînd va muri bărbatul sau muiarea şi le va rămînea copil, şi copilul nu va trăi, ce va muri.

Armenopul.

Iară ceia ce rămîn vădui fără de copii, ori bărbaţi, ori mueri, acelora să nu le ia bucatele lor sau ce vor avea nice ceaia ce ţin deregătorii domneşti, nice ceia ce-i ţin în judeţul lor şi în eparhie, adecă pre la casele lor, ce să ţie părinţii sau rudenia mortului a treia parte de bucatele lui, iară ceaialaltă de în ceale trei să i se facă de pomeană şi de milostenie, iară cea de-a treia să o ţie partea carea va trăi, au bărbat au muiare. Iară de va muri şi partea carea trăiaşte, adecă carea rămîne, atunce rudenia lui pre leage să le împarţă; iară de nu va avea rudenie, atunce jumătate să ia domnească, iară ceaia jumătate să i-o facă dă pomeane şi milostenie săracilor şi robiţilor.

Caută de vezi şi socotinţa patriarhului de la Ţarigrad

Această tocmeală ce e mai sus scrisă aşa se judecă pînă în zioa de astăzi de vlădica al tuturor, preasfîntul şi a toată lumea patriarh şi de dumnezeescul şi sfîntul lui săbor: că însă muiarea, după moartea ei de-i va rămînea copil, iară apoi peste puţină vreame va muri şi copilul, atunce

pentru această neara, ce iaste mai sus scrisă, a papei de la Alexandrie.

moștenește tatăl copilului a treia parte dă zeastre, cum zice nearaoa cea de sus a sfîntului Athanasie. Iară și muiarea de va muri fără de copil, atunce nu ia bărbatul de în zeastrele muerii nemica, numai așternutul patului; încă și acela cu socotința și darurile ceale de naintea nuntei, carele au dat muerii lui. Și aceasta să fie după cumu e obiceaiul. Așijderea și moșteanii muerii iau de la bărbat darurile ceale de naintea nuntei, carele au dat lui. Și așa sînt amîndoao părțile fără pagubă.

PENTRU PREȚUIREA MOȘTENIILOR; ȘI PENTRU MOȘUL, DE-I VA RĂMÎNEA FECIOR ȘI NEPOȚI, CUM VOR MOȘTENI PRE DINSUL?

GLAVA 273.

Mathei.

Copiii, au parte bărbătească, au muerească, aceia să prețuiesc să moștenească pre părinții lor și pre mumăni; iară nice moșii lor și nice frații tătîne-său nu pot să moștenească pre acel tată al lor ce au murit, ce numai acei copii ai lui.

Zri.

Însă de va muri moșul și-i va rămînea fecior, de-acia va avea și nepoți de la un fecior al lui ce va fi murit, atunce întră nepoții în locul tatălui lor și împart avuția moșu-său împreună cu unchiul, fratele tătîne-său, tocma în doao; și ia unchiul lor, adecă fratele tatălui lor jumătate, iară acei copii, ori de vor fi parte bărbătească ori muerească, sau mici sau mari, iau și ei ceaialaltă jumătate, și unchiul n-are nice o prețuială mai mult decît nepoțeii lui, adecă decît copiii frățîne-său carele au murit.

PENTRU CELA CE MOARE FĂRĂ ZAPIS SAU FĂRĂ CARTE, AU BĂRBAT, AU MUIARE, ȘI COPII N-ARE, CE NUMAI PĂRINȚI ȘI FRAȚI; CĂRORA LI SE VA CĂDEA SĂ-L MOȘTENEASCĂ?

GLAVA 274.

Armenopul.

De va muri fecior sau fată și va trăi tată-său și mumă-sa, atunce orice va avea cela ce au murit, părinții lui îl moștenesc. Și iară, de va avea frați și surori, atunce acei frați ai lui n-au nice o voe să ceară de în moștenirea fratelui lor de la acel tată și de la acea mumă, ce numai părinții lui îl moștenesc, cum am zis. Iară de nu va avea părinți acel mort și va avea moș și moașă, atunce aceia-l moștenesc de împreună, adecă moșu-său și moașe-sa și frații și surorile. Iară de nu va avea moș nice moașă, atunce-l moștenesc frații-și și surorile-i carii sînt de într-un tată și o mumă. Iară de nu va avea frați de un tată și de o mumă și va avea alt frate carele va fi de un tată și doao mumăni, atunce-l moștenește frate-său, carele se chiamă eterothalis (și eterothalis să chiamă cînd sînt doi frați de un tată și doao mumăni; iară amfithalis se chiamă cela ce iaste de un tată și de o mumă cu fratele lui). Iară de nu va fi avut frați cela ce au murit, atunce să-l moștenească numai rudeniile cealea ce-i

vor fi rudă mai de aproape. Iară de nu va avea nice rudenie, iară muiare va avea, atunce să moștenească acea muiare jumătate de bucatele celuia ce i-au fost ei odinioară bărbat, iară ceaialaltă jumătate eale să fie domnești.

PENTRU CELA CE VA MURI ȘI VA AVEA FRATE DE DOAO MUMĂNI ȘI NEPOȚI AI FRĂȚINE-SĂU, CARII VOR FI FOST CU TATĂL LOR DE UN TATĂ ȘI DE O MUMĂ; CARII DE ÎNTR-ÎNȘII-L VOR MOȘTENI?

GLAVA 275.

De va muri neștine și-i va rămînea un frate de altă mumă, sau de alt tată, și va rămînea și frăține-său copii de un tată și de o mumă, adecă nepoții lui, copiii fratine-său de un tată și o mumă, adică ai fratine-său carii sînt de un tată și o mumă, atunce acei copii să prețuesc să-l moștenească, iară nu altcineva. *Mathei.*

Cînd nu sînt frații de într-un tată și de într-o mumă a lor, atunce cîți frați sînt de un tată și doao mumîni, sau de într-o mumă și doi tați, aceia moștenesc pe fratele lor carele iaste de într-un tată sau mumă. *Leu și Costandin împărați.*

PENTRU CELA CE MOARE, DE NU VA AVEA FRAȚI SAU NEPOȚI, CUI SE VA CĂDEA SĂ-L MOȘTENEASCĂ? ȘI PENTRU MOȘTENIREA BĂRBATULUI ȘI A MUERII.

GLAVA 276.

Cînd va muri neștine și frate nu va avea, nice copii ai frăține-său, atunce să-i moștenească moștenirea verii lui carii vor fi întru spiță mai aproape; și de se vor afla mulți așa aproape într-acea spiță, atunce-l moștenesc toți tocma de împreună. *Iar a celor împărați.*

Că și rudenia de a opta spiță, cînd nu sînt alții mai aproape, și ei să chiamă întru moștenire, adecă acei de a opta. *Mathei.*

Cînd moare omul, sau bărbatul sau muiarea, și să nu fie făcut carte, și să n-aibă feciori, nice tată, nice mumă, nice frate, nice soră, nice altă rudenie dă pre sînge pînă la a șasea spiță, atunce bărbatul moștenește pre muiarea lui, sau muiarea pre bărbatul ei, măcar de vor fi fost și puțină vreame însurați. *Leu și Costandin împărați.*

PENTRU ADUCEREA, ADECĂ DE VA HI DAT TATĂL FIE-SA ZEASTRE ȘI AU FĂCUT ȘI AU TOCMIT CA SĂ NU MAI IA DE ÎN BUCATELE LUI.

GLAVA 277.

Tatăl cîndu-ș mărită fata și să tocmește cu dinsa ca zeastrea ce i-au dat să fie pentru toate lucrurile ei și mai mult să n-aibă treabă în bucatele lui, acea tocmeală n-are nice o puteare, nice adeverință, nice *Mathei.*

se opreaşte fie-sa a nu-l moşteni, de va muri fără de carte. Dară ce să face: aduce-şi ea întîi zeastrea carea i-au dat tată-său şi darul de naintea nuntei şi le ameastecă cu bucatele tătîne-său, şi aduc şi fraţii ei hainele-ş sau ce vor avea, de le va fi dat tatăl lor cînd au fost viu, şi atunce împart toţi fraţii tocma şi ceale ce se-au fost dat zeastre şi ceale ce nu se-au fost dat zeastre; iar cartea carea va face sau au făcut tatăl lor la moartea lui, sau muma, aceaia să hie adevărat cît au vrut şi au scris.

Armenopul. Bucatele feciorilor celor mai mari carele le-au dat tatăl lor cînd au fost viu, acealea aduc dă le pun la mijloc, de va muri fără de carte; iară dobînda carea au dobîndit cu bucatele lor, carele le-au dat tatăl lor, acealea nu le pun la mijloc, ce sînt ale lor, iară fraţii lor n-au nice o treabă în dobînzi, ce numai întru ceale ce au luat fraţii lor de la acel tată al lor, cum am zis mai sus.

PENTRU CARE COPII SĂ CHIAMĂ ADINS EIŞ OBLĂDUITORI, ŞI CARII NEOBLĂDUITORI.

GLAVA 278.

Mathei. Feciorii cei adins eiş oblăduitori, aceia să chiamă, pre cari-i însoară tatăl lor şi le dă partea sau cîtăva parte şi să hrănesc ei în putearea lor şi şed osebi de tată-său, sau şi de împreună cu dinsul, sau şi într-alt chip; sau de nu-i va însura şi le dă partea şi-i face adins eiş oblăduitori.

Iară copiii cei neoblăduitori se chiamă carii n-au luat de la tatăl lor parte nemica, numai ce şed cu dinsul întru plecarea, ascultarea şi voia lui.

Armenopul. Cîte bucate va da tatăl feciorilor săi la moartea lui ca să le ţie, atunce cînd vor să le împarţă toţi fraţii, acealea nu le pun la mijloc. Iară de va hi dat tatăl, încă viu fiind, cătră feciorii săi împărţeala carea vrea să se împarţă, atunce le aduc dă le pun toate la mijloc. Iară de va hi zis tatăl lor cînd au dat acealea ca să le ţie feciorii lui ce le-au dat au pentru hărăzeală, sau pentru alt dar, atunce să nu le aducă la mijloc, adecă la împărţeală, ce să fie ale lor şi să fie aşa cum au zis stăpînul bucatelor, ce să zică tatăl lor.

PENTRU PĂRŢILE AL FECIORILOR ŞI AL FEATELOR CARII AU LUAT DE LA TATĂL LOR PĂRŢILE SALE, ŞI MURIND EL, IARĂ VOR SĂ IA.

GLAVA 279.

Armenopul. Împărţirea face-se aşa: avut-au un om feciori sau feate şi au dat feciorilor partea ce li s-au căzut, şi featelor zeastrea, şi se-au făcut adins eiş oblăduitori. De-acia are şi alţi copii şi partea nu le-au dat, pentru că au fost mici; iară după aceaia au murit tatăl lor şi carte n-au făcut,

sau de va hi și făcut, și acelor copii ce le-au dat partea și se-au făcut adins eiș oblăduitori nu le-au lăsat nemica, iară deac-au auzit de aceasta acei feciori nu s-au suferit ce vor să între întru moștenirea tătîne-său cu ceialalți frați ai lor carii n-au luat nice o bucată de la tatăl lor, să împarță bunătatea tătîne-său tocma. Dece judecata purceade pentru lucrul acesta și numai de aceasta zice pravila: deaca vreame ce vor ei să împarță cu ceialalți frați tocma, atunce să aducă toate bucatele lor carele le-au dat tată-său cînd au fost viu și să le pue la mijloc; așijderea și darurile de naintea nuntei să fie toate de împreună fraților. De-acia atunce să împarță toate bucatele toți frații tocma, ori parte bărbătească de vor hi, ori muerească. (Aceasta se chiamă în pravile, împărțire.) Iară oricarii de în feciorii carii sînt parte bărbătească va lua bucate și de în feate zeastre, aceia nu pot într-alt chip să între întru moștenire cu ceialalți frați carii n-au luat, de nu vor aduce la mijloc orice le-au dat tatăl lor: haine, zeastre, darurile de naintea nuntei sau alte bucate.

PENTRU CELA CE VA AVEA SĂ IA MOȘTENIRE, PÎNĂ ÎN CÎȚI ANI SĂ SE ASCULTE; ȘI PENTRU DATORII, PÎNĂ CÎND SE VOR CEARE; ȘI PENTRU ALTELE BOGATE DATORII.

GLAVA 280.

— Tot omul iaste volnic să-ș ceară moștenirea carea i se cade să ia de la rudenia lui treizeci de ani. Iară de nu va hi cerșut pînă atunce, nice au zis nemica, acela nu mai iaste volnic să ceară; că se cade să fie în moștenire și în averile ccalea ce i se cade să ia și să ceară de la rudeniile lui, deaca vor muri, numai pîn-în treizeci de ani. Adevărat mai vîrtos de va hi neștine să hie fost rob, acela, cîți ani de-ar face cînd se va întoarce, atunce-și va lua moștenirea, oriunde va hi, fără de nice o încurmezișare. *Armenopul.*

Și surdul și mutul ceare moșia și moșteneaște.

Iară datoria să ceare pînă în 30 de ani, de va trăi omul carele se-au împrumutat. Iară de vor fi zăloage, pînă în 40 de ani să cer. *Leu și Costandin împărați.*

Datornicul carele se va lepăda că nu e datoriu și-l vor vădi că e datoriu, acela să dea datoria îndoită celuia ce l-au împrumutat, fie ce bucate ce vor hi cumva socoti datornicul. *Caută de vezi a celor împărați.*

Plodurile carele rămîn de zălog, accalea se socotesc la datorii; și de vor ajunge să se plătească, atunce se dau pentru toată datoria, și de-acia se sparge și zapisul și să întoarce și zălogul. Iar de vor hi plodure mai multe decît e datoria, atunce să întorc accalea îndărăt ce prisosesc.

Plodurile țarinelor se dau și se socotesc întru datorie, și nu numai cealea ce au luat datornicul ce încă și ccalea ce va hi putut să ia. Iară de va hi stricat țarina, au vie, au fie ce va hi fost luat, atunce are judecată pentr-aceaia. *Caută.*

Omul cela ce-au împrumutat pre altul cu zălog, apoi-l va hi pierdut dă nevoe, acela nu se pîrăște sau nu se închină, ce trebue să arate cu adeverință că l-au pierdut sau l-au stricat; pentru că celora ce să tîmplă așa, aceia n-au nevoe de datornic, ce poate, deaca se tîmplă să se strice *Zri.*

lucrul acela, atunce să-ş ceară numai datoria. Iară de să vor voi şi se vor tocmi adins eiş şi le va plăcea ca să slobozească datornicul pentru piarderea zapiselor, sau a zălogului, atunce să fie volnici, că aceasta se poate fi.

PENTRU CAMĂTĂ.

GLAVA 281.

Marele Vasilie, canon. 14.

Marele Vasilie grăieşte la al 14 canon: cine ia camătă, de va hi cliric şi va vrea acea dobîndă nedreaptă şi spurcată să o dea săracilor, de-acia să se ferească de acea boală, atunce poate să se facă popă. Pentru că grăiaşte într-alt loc marele Vasilie că plugariul ia plodul spicului şi

Zri.

nu mai caută să ia sămînţă de supt rădăcină-i, iară camatnicul el ia şi plodurile şi tot şi nu-i lipseaşte sau nu lasă nemica, fără de pămînt sădeaşte sau seamănă şi fără de sămînţă seaceră; pentr-aceaia arama şi argintul, carele nu se nasc, eale nasc preste fire, iară pămîntul carele rodeaşte şi face pre firea lui, el rămîne pustiiu.

Leu şi Costandin împăraţi.

De vreame ce au părut a mulţi de cei de mai nainte vreame a fi bună şi priimită dobînda cametelor, poate că doară o au vrut pentru zgîrceala şi răotatea datornicilor. Ce am socotit sau am judecat căci nu i se cade să fie întru viaţa creştinilor; drept aceaia să ne părăsim şi să fugim de dînsa pentru că nu lasă sfînta şi dumnezăiasca pravilă, ce o apără. Pentr-aceaia porunceaşte împărăţia noastră să n-aibă voe nice într-o socoteală nimenea a lua de la cineva camătă, ca să nu ne socotim că călcăm şi treacem leagea lui Dumnezeu. Iar de va hi luînd cineva ceva, aceaia să se socotească întru datorie.

PENTRU FALCHIDIU. ACEASTA FALCHEDIA SE CHIAMĂ LEAGE, SAU JUDECATĂ, PRE LIMBA LĂTINEAŞTE.

GLAVA 282.

Mathei.

Leagea carea tae ca şi cum ar tăia seacerea (şi acesta nume, ce zice falchidios, iaste cuvînt romîneaşte, e adecă latineaşte) şi iaste leagea carea scoate de la ispravnici sau de la datornici a treia parte de avuţia părinţească; şi se socoteaşte cu cunoaşterea şi aleagerea feciorilor, ca mai întîi să aibă pace moştneanii cei adevăraţi. Şi iaste aşa: de să va tîmpla să aibă tatăl 1 fecior, sau 2, sau 3, pînă în patru, atunce întîi scot datoriile şi cheltuialele îngrupării lui şi cealea ce să vor da pentru sufletul lui, încă şi plata slugilor sau a argaţilor; atunce de-acia iau şi copiii sau feciorii partea cea adevărată, a treia, a tătîne-său. Iară de va avea tatăl 5 copii, atunce iau şi mai mult, adecă jumătate de într-a tătîne-său, iară ceaialaltă o hărăzeaşte tatăl unde-i iaste voia, sau unuia de în feciorii lui, sau a striin, sau unde-i va fi voia. Şi de va vrea tatăl să le arunce în mare, n-are nimenea treabă a-l opri sau să-i ia seama, pentru că zice pravila: tocmealele şi leagea, adecă tocmealele lui ceale ce să lasă de pomeană sau pentru suflet isprăvnicii, acealea puruncim să fie cum scrie mai sus.

PENTRU FECIORII, CA SĂ CINSTEASCĂ PĂRINŢII LOR, ŞI CA PĂRINŢII SĂ NU-ŞI DESPARTĂ FECIORII ŞI SĂ DEA UNUIA MAI MULT, ALTUIA MAI PUŢIN.

GLAVA 283.

Dumnezăeştii dascali şi înţeleptul Isus, feciorul lui Sirah.

Ascultaţi pre noi, feciorii tatălui vostru şi ai domnului şi Dumnezeului şi mîntuitoriului nostru ai lu Isus Hristos, şi faceţi cum vă zicem, de vă e voia să vă spăsiţi; pentru că Dumnezeu ascultă pre tată şi pre mumă şi face voia şi cearerea lor. Carele cinsteaşte pre tată sau pre mumă, acela se izbăveaşte de păcatele lui şi adună vistiariu de bunătăţi. Cela ce cinsteaşte pre tată-său sau pre mumă-sa, acela va trăi mulţi ani. Cui iaste frică de Dumnezeu, acela cinsteaşte pre tată-său şi pre mumă-sa; pentru că ruga şi blagoslovenia tatălui şi a mumănii întăreaşte casa feciorilor, iară blestemul lor dezrădăcinează şi temeaele. Fie-ţi milă de tată-tău şi de mumă-ta la bătrîneaţele lor, ca să te izbăveşti de tot răul şi în vreame de scîrbă-ţ va veni bucurie. Şi cum se topeaşte ghiaţa de soare, aşa vor peri păcatele tale. Că blestemat iaste de domnul carele va urgisi şi urgiseaşte pe tată-său şi pre mumă-sa.

A lui Solomon.

Grăiaşte şi Solomon de în duhul sfînt: fiiule, zice, cinsteaşte pre tatătău şi pre mumă-ta, ca să-ţi fie bine. Şi iară: Cine va grăi cuvînt de rău, adecă va mustra pre tată sau pre mumă, cu moarte să moară; ce să zice: care copil va grăi de rău, adecă va batjocori pre tată-său şi pre mumă-sa, acela rea moarte va să moară. Care tată şi mumă au sau ţin locul făcătoriului, al domnului şi Dumnezeului şi mîntuitoriului nostru Isus Hristos într-această lume. Numai ce să se ferească tot copilul sau feciorul şi să iubească pre tată-său şi pre mumă-sa ca să nu ia urgie de la Dumnezeu şi munca de veaci şi ca să nu se mustre şi să se înjure şi să se batjocorească şi el de feciorii lui.

Postnicul.

Oricine-ş va iubi sau-ş va socoti pre feciorii lui ca nişte hrăniţi de altul, pre unul să-l blasteme şi de altul să se roage, adecă să-l blagoslovească şi pre unul să urască, iară pre altul să îndrăgească, şi nu va împărţi sau nu va da bucatele sau părţile lor tuturor tocma, acela, ca un urîtoriu de feciori, să nu se priceştuiască dumnezeeştilor taini pînă ce să va îndrepta.

VINELE CARELE FAC PRE FECIORI FĂRĂ DE MOŞTENIRE DE ÎN BUCATELE PĂRINŢILOR LOR; ŞI PENTRU FECIORUL CARELE SE VA ÎNSURA FĂRĂ DE VOIA TĂTÎNE-SĂU.

GLAVA 284.

Armenopul.

Poruncim tuturor părinţilor, părinţi, mumăni, moşi, moaşe, ca feciorii şi featele lor, la tocmeala de vreamea morţii lor, să nu-i urgisească de în partea lor cea dreaptă, den carea li se cuvine să le dea, nice să-i facă fără de moştenire de la bucatele lor, fără de vinele ce-s mai jos scrise. Căce că pentru aceaste vini, ce să zice, fac pre feciorii lor fără moştenire de în bucatele lor.

Vedeți vinele 1. Cine va rîdica mîna pre părinții lui și-i va bate, sau va zice lor mustrare cum nu se cade, sau întru greșală-i va dosădi, adecă va bănui că greșesc, sau viața lor va vrăjmăși ca să-i omoară.

2. De să va afla trupește întru păcat cu maștеha lui, sau cu posadnica tătîne-său.

3. De să va face pîrîș asupra părinților lui și pentru acea pîră și clevetire vor cădea în grea pagubă.

4. De să vor afla părinții zăcînd în boală în multă vreame, sau vor fi în sărăcie și în slăbiciune, și feciorii se vor lepăda de dînșii și nu le vor ajuta, nice vor purta grijă de dînșii, și să-i chiame părinții, iară ei să nu meargă la dinșii.

5. De să va tîmpla să se pîrască părinții lor dă cineva și vor chema pe feciorii lor, partea bărbătească, să între chezași sau pentru obraz, sau pentru bani, adecă pentru datoria lor, și ei nu vor vrea.

6. De va fi vrut tatăl să facă tocmeală sau carte ca să-i fie după moarte, iară de în feciorii lui-l vor fi oprit și înfruntat; iară după aceaia de va putea să facă aceaia tocmeală, atunce e volnic, pentru acea vină, să-l facă fără de moștenire.

7. Cine va vrea de în cei părinți, ce-s zișі, să-și înzestreaze fata lui sau nepoata, după cumu-i va fi putearea, iară ea nu va vrea, ce va mearge în cale rea.

8. Cine se va afla lînged sau cu boală de în cei părinți, ce-s zișі, și feciorii lui, sau de nu va avea feciori sau altă rudenie a lui, carii vor vrea să-i moștenească, de nu vor purta grijă cu totul de dînsul să-l izbăvească și să-l tămăduiască, acela e volnic să nu le lase nemica la tocmeala cea de moarte a lui. Iară de să va tîmpla altuicuiva, sau al lui, sau striin să-l ia la casa lui și va purta grijă cu nevoință de tămăduiala lui, și-l va socoti pînă la sfîrșitul lui, atunce acela să-l moștenească, ori al lui de va fi, ori striin.

Leu și Costandin împărați. Feciorul, de va avea tată și va lua muiare fără voia și sfatul tătîne-său, acela să n-aibă de în bunătățile tătîne-său nemica, numai ce să fie fără de moștenire. Iară de va muri și-i vor rămînea feciori, aceia feciori cer moștenire de la moșu-său și iau; iară nu și mumă-sa.

PENTRU TOCMEALA SAU CARTEA CE SĂ FACE CA SĂ FIE ȘI DUPĂ MOARTE. ȘI DE CÎȚI ANI SÎNT VOLNICI FECIORII ȘI FEATELE SĂ FACĂ ACEA TOCMEALĂ; ȘI CÎTE MĂRTURII SĂ FIE. ȘI PENTRU FRAȚII, DE VOR HI BUCATELE LOR NEÎMPĂRȚITE. ȘI PENTRU CODICHEL, ADECĂ ZAPIS SAU RĂVĂȘEL.

GLAVA 285.

Mathei. Tocmeala sau cartea iaste dreapta sfătuire a omului care va să facă la moartea lui ispravă întru bucatele lui și le împarte cumva.

Zri. Cela ce va să facă tocmeală sau carte, aceluia trebue să-i fie mintea întreagă și sănătoasă, iară nu trupul.

Voinicul, deaca va împlea 14 ani, să facă tocmeală sau carte, iar fata deaca va împlea 12.

Tocmeala și cartea cea dă pre urmă strică pre cea de întîi.

Socoteaște-se tocmeala și cartea cea nescrisă, adecă fără de scrisoare, cînd se află împreună șapte mărturii și vor arăta tocmitul lui sfat. Iară de va hi la un loc unde nu se vor afla șapte mărturii, atunce potu-se socoti și 5 oameni, de vor fi buni.

Leu și Costandin împărați.

De vor avea niscare bucate fraţii, fiind mulți sau puțini, ale tătînesău sau ale mîne-sa, și vor vrea să le împarță și nu le va hi ajuns părți, atunce să ia cineși părticeaoa ce i se va veni. Iară de va vrea vreunul de dinșii să facă (tocmeală sau carte), nu se opreaște pentr-aceaia pentrucă numai pre partea lui ce i se va tîmpla, pre aceaia face, iară nu și pre ale fraților.

De să va tîmpla muiarea grecioasă, carca să va spăla la bae, și va muri acolo înlăuntru, și va face tocmeală nescrisă înintea a noao mueri, și aceaia se socoteaște.

De va hi neștine într-un loc și va face o tocmeală și se va afla pînă în trei mărturii, și aceaia să hie adevărată.

Scriitoriul cărții bine mărturiseaște de dînsa.

Pentru codichel sau răvășel.

De va face neștine carte și va lăsa niscare bucate sau fiece, carele vrea să scrie într-aceaia sau alt lucru, iar apoi-ș va aduce aminte ș-altele bogate, atunce scrie altă carte și ia cealca ce-au lăsat de nu le-au scris în cartea cea de întîi. Atunce accaia ce au scris mai pre urmă se chiamă catastișel sau răvășel.

Zri.

Osebeaște-se cartea de răvășel, căci că, în carte, și moștnean și nemoștnean fără dă nice o încurmezișare se scrie; și legata, adecă cui ce se cade să ia de în bucatele lui, adecă ce se lasă pentru sufletul celui bolnav, pomeane și ce va fi, și slobozire; și înainte tocmire și și pre urmă tocmire. Iar în catastișel, adecă în răvășel, nice unele de aceastea.

Socoteaște de vezi.

Înainte-tocmire iaste tocmirea moștenirii de întîi, ce să zice spița cea de întîi a moștneanilor.

Pre urmă-tocmire iaste schimbarea de întru oblăduirea moștneanului de întîiu întru altă moștenire; cum am zice, să fie cutarele moștnean, iar de nu va fi, să fie altul.

În catastișelul sau răvășelul cela ce faci mai pre urmă de tocmeală, adecă de cartea ce-ai făcut întîi și e pusă la vreun priaten să stea, și scoți de într-accaia o parte și o hărăzești altuia, ca să fie pentru sufletul și pentru pomeana bolnavului sau a mortului, cu scrisoare și cu mărturii.

Atunce acea tocmeală, adecă catastișel sau răvășel, poate sta și să creade pre cinci mărturii oameni buni.

PENTRU CARTEA LUCRURILOR CELORA CE SÎNT SUPUSE LA UN LOC; ȘI PENTRU LEGATA, ADECĂ DĂRILE CE DĂ OMUL CA SĂ STEA LA UN LOC.

GLAVA 286.

Leu și Costandin împărați.

Cealea ce sînt supuse la un loc, acealea se pun întru cîștigările lor. Și cîștigările se chiamă cealea ce face neștine de în munca lui, adecă de în călătorie sau de în meșterșug sau de în simbrie sau de în voinicii. Iară de să va tîmpla să dea părinții cătră fecior niscare bucate cînd călătoreaște, sau vor face cheltuială ca să-l pue la cinste, unde va avea dobîndă,

pre acealea el nu poate să facă carte, ce numai să le îndrepteaze către dinșii. Iară întru cealea ce au dobîndit el cu a lui trudă și nevoe, are puteare sau voe pre dinsele să facă ce va vrea, adecă să-l tocmească cumu-i va fi voia.

Armenopul. Legata sau isprava iaste tot lucrul carele, deaca moare neștine, atunce el lasă orice-i iaste voia către alt om. Nu că lasă aceaia pre cuvînt de moștenire, adecă să fie al lui, ce pentru arătarea prieteniei, și cine va lua aceaia acela are să pomenească mortul cela ce i-o au lăsat.

Iar a celui. De-ș va da un om casa cuiva să o ție sau să șază într-însa, de să va tîmpla să arză, atunce va lua locul cela ce i-o au lăsat ca să fie într-însa ispravnic.

Leu și Costandin împărați. De să va da o parte de bucate cuiva ca să hie ispravnic pre dinsele, acela ce le moșteneaște trebue sau să dea partea bucatelor, sau prețul lor. Iară bucatele carele nu sînt despărțite, atunce de toate orile și în tot locul numai ce să dă prețul ce plătesc.

PENTRU ISPRAVNICI; ȘI PENTRU VÎRSTA MICILOR ȘI MAI MĂRICEILOR FECIORI SAU COCONI.

GLAVA 287.

Armenopul. Ispravnicul iaste cel ce să dă și se pune de iaste ispravnic copiilor mici, ce să zice carele încă nu iaste pre leage în vîrsta lui deplin. Care ispravnic să șază cu dinșii și să ție bucatele lor și să le păzească bine pîn' ce-ș vor veni copiii aceia în vîrsta ce e pre leage; acela e ispravnicul.

De va muri neștine și-i vor rămînea copii mici necrescuți și ispravnic lor nu va lăsa, atunce se dau lor ispravnici de la domn.

De va muri o muiare, încă viu fiind bărbatul ei, iaste volnică să pue și să lase ispravnic fiiu-său.

Mathei. De vor fura ispravnicii bucatele copiilor celor necrescuți, aceia îndoit să le plătească.

Sobor. 4, canon. 3. Episcopii, preoții și călugării și ei se pot face ispravnici copiilor celor necrescuți.

Armenopul. Necrescuți să chiamă pînă în 14 ani partea bărbătească, iară muerească pînă în 12; și pînă atunce să grijesc de ispravnici.

Iară crescuți să zic de la 14 ani pînă la doazeci și cinci.

PENTRU UNEALTE SAU ZĂLOAGE.

GLAVA 288.

Iar a celui de sus. Unealtele sau zăloage sînt un lucru care dă neștine către alt om să le păzească și să le ție.

Și carele-și dă unealtele așa și zălogul, aceluia dă-i e voia să fie adevărat lucrul lui, el să ia scrisoare de la omul cela ce i-au dat unealtele și zăloagele; și încă nu numai scrisoare, ce să chiame și mărturii, cinstite și bune să fie.

De va piarde accale unealte sau zăloage cela ce le-au luat, ori de goana furilor, au a silnicilor, atunce nice el nice moșteanii lui le plătesc. Însă adevărat, cela ce au ținut unealtele sau zăloagele, de nu va fi făcut vreo înșelăciune sau vrăjmășie, sau de să vor fi tocmit pentru acealea, ca, de vor peri, să fie pagubă și perite. *Mathei.*

PENTRU RĂSPUNSUL SAU JUDECATA JUDECĂTORILOR CELOR ALEȘI.

GLAVA 289.

Socotința sau judecata judecătorilor celor aleși iaste adeverită pre ce se-au făcut acea judecată. *Armenopul.*

Socotința sau judecata judecătorilor celor aleși nu se judecă la altă judecată.

PENTRU TOCMIRI.

GLAVA 290.

Toată tocmirea ce să tocmește omul unul cu altul pre un lucru, și cu scrisoare și fără scrisoare, să fie adevărată. *Armenopul.*

Cîte tocmiri sînt făcute fără viclenie și nice stau împotriva judecăților, acealea se socotesc. *Mathei.*

Tocmeala cînd se tocmesc de voe, acealea închid și așază lucrurile sau tocmealele părților celora ce stau împotriva; și mai mult acel lucru și tocmeală la judecată nu mearge. *Leagea.*

Toată tocmirea ce se va face și va fi și scrisă închipuirea crucii a mîntuitorului sau a sfintei troițe, crezută și adevărată să fie pentru adevărarea mărturiilor carii-s într-însa. *Nearaoa a lui Leu Înțeleptul.*

Tocmirile ceale fără de leage nu se socotesc. Adecă tocmirea carea se face fără de leage, nice trebue, nice are nice o puteare. *Armenopul.*

PENTRU DOAO SOȚII; UNUL DE ÎNTR-AMÎNDOI DE VA PRINDE PRE ALTUL SOȚIE FĂRĂ DE VOIA CELUIALALT.

GLAVA 291.

Petr și Pavel, cum am zice, se-au tocmit amîndoi și se-au făcut soții să negoțitorească; iară apoi Pavel au prins soție pre alt om, anume Ioan, fără de sfatul lui Petr, și ceare Pavel ca să fie soț și Ioan întru soțiirea carea au avut cu Petr. De aceasta zice pravila și porunceaște că soția soțului mieu nu-mi iaste soț mie. Însă Petr cu Ioan n-au făcut nice o însoțiire nice se-au supus să fie soție lui. Dar deaca nu l-au făcut soție, cum poate să fie? Cum am zice, Pavel numai ce iaste soție cu Ioan, iară Petr nu; și toată dobînda sau paguba carea va face Pavel cu Ioan, numai a lor amîndurora iaste, iară nu iaste și a lui Petr. *Zacon.*

PENTRU JURĂMÎNT.

GLAVA 292.

Leu şi Costandin împăraţi. Jurămîntul are putearea judecăţilor; şi cine sufere pre pîrîşul lui să facă jurămînt, pre acela pune judecătoriu, şi de-acia nu mai poate să stea sau să grăiască împotrivă cătră dinsul, căce că au suferit de au făcut jurămînt.

Nearaoa<lui> Leu Înţeleptul. De va avea neştine treabă cu cineva sau altul, sau judecătoriul va da lui să facă jurămînt, atunce acolo, într-acel ceas, tae judecata deaca va jura.

Grăiaşte şi Nearaoa 104 a lui Leu Înţeleptul şi dă voe ca să se caute lucrul celuia ce au jurat, ca să nu fie jurat strîmbu.

Armenopul. La copilul carele nu iaste în vîrsta lui deplină, aceluia jurămînt nu i se dă.

Mathei. Jurămîntul iaste cuvînt, carele pentru dinsul se creade adeverinţa.

Leu şi Costandin împăraţi. Cine se jură ori dăspre vreo parte ce-l vor ceare să facă, sau fără de judecată, şi va jura, iară după aceaia se va arăta că au jurat strîmb, aceluia să-i tae limba. Aşijderea şi mărturiilor carii vor jura strîmb.

Iară alte pravile sau legi zic să se tae mîna celuia ce va jura strîmb.

De la bogaţi învăţători. Oamenilor răi, ce să zice cărora nu li e frică de Dumnezeu, jurămîntul lor pre apă să-l scrii.

Cine va jura pre Dumnezeu strîmb, acela să nu gîndească că-l va uita.

De jurămînt să fugi, măcară dă vei vrea să juri şi drept.

Cine se jură strîmb, de Dumnezeu se leapădă.

Grigorie Bogoslovul. Ferice iaste de cela ce nu se jură, ori drept, ori strîmbu.

PENTRU FECIORI, CA SĂ HRĂNEASCĂ PRE PĂRINŢII LOR.

GLAVA 293.

Armenopul. Feciorii să nevoesc să hrănească pre părinţii lor, de vor fi săraci; iară a plăti datorii nu să nevoesc nice feciorii pentru părinţi, nice părinţii pentru feciori. Aşijderea şi părinţii să nevoesc a hrăni pre feciorii lor; iară nu se nevoesc a plăti datorie pentru dinşii.

PENTRU PLUGARIU, DE VA ARA VREO ŢARINĂ FĂRĂ DE VOIA CELUIA CE A CUI IASTE.

GLAVA 294.

Iustinian împărat. De va mearge vreun plugariu la vreo ţarină fără de ştirea şi fără de voia celuia ce iaste ţarina, de o va ara şi o va sămăna, acela să nu ia nemica căce o au arat sau o au sămănat, ce să-i piară şi sămînţa ce au sămănat.

PENTRU CELA CE VA LUA BOUL SĂ LUCREAZE FIECE ŞI VA MURI. ŞI PENTRU MOARA CĂRIIA CUMU-I CURĂ APA.

GLAVA 295.

De va lua neştine boul vreunui om ca să are şi va muri boul, atunce să caute judecătoriul ca însă de va fi murit dobitocul în locul cela ce l-au luat omul ca să lucreaze cu dinsul, atunce cela ce l-au luat să nu plătească nemica; iar de-l va hi dus într-alt loc şi au arat şi au murit, atunce să-l plătească. *Iar a celuia.*

De va fi o moară şi-i va cură apa şi va strica ţarine sau vii, atunce cela ce a cui iaste moara să dreagă şi să facă să nu strice viile sau ţarinele; iară de nu, să oprească, sau să strice moara, să nu îmble. *Tomujde.*

PENTRU PLUGARI. VINA DE ÎNTÎI.

GLAVA 296.

Cade-se a tot plugariul să-ş are şi să-ş lucreaze pămîntul cu dreptate; iară să nu cumva îndrăznească a eşi de în hotarul lui să apuce hotarul al vecinului său. *Zac. 1.*

De va eşi neştine de în hotarul lui şi va micşora hotarul vecinului său, de va face aceasta la vreamea plugului cîndu-ş ară pămîntul, acela să-ş piarză lucrul şi osteneala ce va fi făcut acolo. Iară de va fi schimbat hotarul cînd ş-au sămănat sămînţa, atunce să-ş piarză şi sămînţa şi arătura şi toată roada ce va face acel pămînt ce-au sămănat pre loc striin, pentru că au călcat hotarul altuia. *Zac. 2.*

Oricine de în plugari de va întra în pămîntul altuia de-l va ara sau-l va şi sămăna şi nu va fi întrebat pre stăpînul pămîntului, aceluia dăm învăţătură să nu ia nemica dentr-acel pămînt, nice pentru munca lui, nice pentru arătură, nice den roada ce va face, şi încă necum alt, ce nice sămînţa ce-au aruncat acolo, nice aceaia să nu aibă voe să o ia. *Zac. 3.*

De să vor tocmi doi plugari să-ş schimbe pămînturile mainte de vreamea semănăturii, iară dup-aceaia unul de dînşii va vrea să întoarcă, atunce de va fi apucat celalalt să fie semănat pămîntul, nu vor putea întoarce, iară de nu va fi semănat nice unul, atunce pot să strice acea tocmeală. Iară de să va prileji cela ce va să strice tocmeala să nu fie arat, iară celalalt va fi arat, atunce să are şi celalalt, şi deaca va ara, să întoarcă să-şi ia cineş pămîntul şi să fie o tocmeală stricată. *Zac. 4.*

De să vor tocmi doi plugari să schimbe nişte pămînturi, veri noao, veri vechi, şi de să va afla unul de dînşii să fie luat unul mai mic pămînt şi mai prost, atunce acolea să se socotească să-i mai dea şi de într-alt pămînt, să fie tocma; iară de le va fi fost tocma aşa precum va fi, atunce să nu mai dea nemica. *Zac. 5.*

De să vor tocmi doi plugari să schimbe niscare pămînturi denaintea a doi sau a trei mărturii, şi tocmeala lor se-au grăit să fie stătătoare, atunce aceaia tocmeală să stea întreagă şi adevărată şi neclătită. *Zac. 6.*

Un plugariu oarecarele de să va prileji să aibă a se pîrî cu cineva pentru vreun pămînt semănat şi nu va întreba întîi la judecătoriu să vază *Zac. 7.*

cumu-i va mearge leagea, ce va mearge la pămînt fără ştirea celuia ce l-au semănat şi fără ştirea judecătoriului locului aceluia şi se va apuca de va secera, acela măcar de i se-ar şi veni să fie al lui pe dreptate, iară să nu i se dea nemica; iară de va fi şi pîrît la judecătoriu şi de-i va fi făcut judecătoriul carte să ţie el, atunce, deaca se va afla c-au pîrît pe strîmb şi n-au avut el treabă, acela de în roadă ce va fi strîns să întoarcă înapoi de doao ori pre cît va fi luat.

Zac. 8. Oricine se va afla c-au tăiat pădure sau au săpat de-au făcut curătură pre locul altuia şi apoi de-l va fi lucrat sau-l va fi semănat, de aceasta dăm învăţătură să nu ia nemica de într-aceaia roadă.

Zac. 9. De să va fi prilejit cuiva să-ş împarţă vreun lucru sau vreun loc adins eişi, cum se-ar zice să sape sau să cosească undeva sau alt lucru ce va să facă la vreun loc undeva, aceia să fie volnici să strice acea tocmeală şi acea împărţeală.

Zac. 10. Doao sate de vor avea ceartă pentru hotarul sau pentru pămînturi, atunce acolo trebue să socotească judeaţele să facă dreptate, să dea acel loc pentru carele să pricesc, acela să-l dea celora ce să va afla că l-au ţinut mai multă vreame, fără numai cînd va fi hotar bătrîn, ţinearea cea veache aceaia biruiaşte; cum se-ar zice, cum se va afla c-au ţinut cei den veaci, aşa să rămîe neclătit.

Zac. 11. De va lua neştine vreun pămînt de la vreun om sărac să-l are şi se vor fi tocmit să le fie în parte, aceasta tocmeală să stea pre loc; iară de să vor fi tocmit să-l şi samene, atunce iară să fie tocmeala adevărată.

Zac. 12. De să va tocmi vreun lucrătoriu şi de va lua asupra lui să lucreaze o vie şi va lua şi arvună de la stăpîn şi va începe a lucra, iară dup-aceaia se va căi ce-au făcut şi o va părăsi de-a lucrarea, de aceasta dăm învăţătură, unul ca acela să plătească stăpînului cît va fi fost preţul viei, iară viia tot să fie a stăpînu-său, cum ş-au fost.

Zac. 13. De să va apuca neştine de vreo curătură striină părăsită, să fie mărăcinoasă şi plină de pădure, de aceasta de vreame ce să va afla că iaste a altui lucrătoriu, atunce pentru truda ce va fi pus acolo de o va fi curăţit, trei ani să se hrănească cu roada ei, iară de-acia să fie iarăşi a stăpînului a cărui au fost mai demult.

Zac. 14. Un om oarecine deaca va sărăci şi va slăbi de nu va mai putea să-şi lucreaze viia sau curătura sau altă ocină ce va avea, sau cînd va fugi de să va înstriina, atunce aceaia ocină să fie pre seama domniei, sau a stăpînului a cui va fi locul, aceia să o ţie şi să ia roada ce va fi. Iară de să va întoarce acel om şi va veni la locu-şi, atunce să nu aibă nimenile treabă cu ocinele lui, nice să i se ceae altă nemica, ce să fie în pace.

Zac. 15. Ţăranul deaca va fugi de în sat şi-i vor rămînea pămînturile sau viile sau curăturile, atunce ceia ce să vor hrăni de într-acealea, aceia să aibă a-i plăti dajdea şi toate răotăţile cîte-s preste an, cum a fost plătind şi el cînd au fost de faţă; iară de nu vor vrea să plătească pre cît vor lua ei de într-a celui fugit, atunce de doa ori pre cît au luat să dea judecătoriului.

Zac. 16. Ceia ce vor lua ocine pentru datorii şi mai vîrtos pentru camătă, atunce de vreame ce să va arăta c-au mîncat roadă de într-aceale ocine mai mult de şapte ani, atunce să socotească judecătoriul tot venitul ce

va fi fost de într-acea ocină; deci jumătate de în tot să numere şi să facă să fie capete, să se iuşureaze de în datorie.

Mergînd neştine pre un drum şi va afla vreun dobitoc de va fi undeva vătămat sau şi mort, atunce fiindu-i milă va spune stăpînu-său, iară stăpînul boului-ş va prepune pre cela ce i-au spus, c-au ucis el dobitocul, atunce acela de nevoe să jure pentru vătămătură, iară de moartea dobitocului nimenilea nu se judecă. *Zac. 17.*

Cînd va fugi ţăranul de la locul şi de la stăpînu-său, atunce nimenilea necăirea să nu-l priimească; iară de-l va şi priimi deodată, atunce de grabă să-l întoarcă înapoi la satul lui de unde iaste; iară de va fi avînd vreo treabă ca aceaia cu dînsul acela ce l-au priimit, atunce să aibă a-ş spune treaba cătră domnul al acelui sat; iară de va meşteşugui într-alt chip şi va călca pravila aceasta, atunce să plătească la domnie 12 litre de argint şi 24 de litre boiarenului celuia ce al cui va fi ţăranul şi într-acesta chip să aibă îndemnare de la domnie să întoarcă ţăranul să-l ducă de unde au fost; iară ei să rămîe cu toată paguba şi cheltuiala. *Zac. 18.*

De va lua neştine de la altul bou să are cu dinsul şi va muri boul, atunce să socotească judeaţele: de să va afla c-au murit boul într-acel lucru ce l-au fost dobîndit să lucreaze cu dinsul, atunce să nu aibă nice o pagubă, iară de va fi murit într-alt lucru, atunce să plătească boul deplin. *Zac. 19.*

De va lua neştine vreun dobitoc, cal sau bou, fără de ştirea stăpînului al cui iaste, şi se va duce în vreo cale unde va vrea, atunce ce va fi plata, ce să zice chiriia, să-i plătească îndoit; iară de să va prileji să moară pre cale, atunce să-i dea doao vite drept una, orice fel de dobitoc va fi. *Zac. 20.*

PENTRU CEIA CE VOR ÎMPĂRŢI ROADA CE VOR FI SĂMĂNAT ÎN PARTE.

GLAVA 297.

Un plugariu ce va fi sămănat sămînţa lui în pămînt striin şi va fi cheltuit toată cheltuiala lui, acela de va îndrăzni să-şi care snopii fără de ştirea celuia cu pămîntul, atunce ca un fur să-ş piarză toată roada dă pre acel pămînt. *Zac. 21.*

Partea celuia ce samănă pre locul altuia, de va fi sămînţa lui şi cu toată cheltuiala, atunce sînt a lui 9 snopi, iară a celuia ce-au dat pămîntul un snop; iară cela ce va împărţi într-alt chip, acela iaste blăstemat de Dumnezeu. *Zac. 22.*

PENTRU CEIA CE SAMĂNĂ ÎN PARTE, ACELORA CUM LI SE CADE SĂ ÎMPARŢĂ ?

GLAVA 298.

De va lua vreun plugariu pămînt striin să samene şi se vor tocmi să împarţă în doao cu stăpînul, şi deaca va veni vreamea de nu va lucra pămîntul bine cum se cade, ce va sămăna aşa fietecum, acela să nu *Zac. 23.*

ia nemica de în roada ce va face acel pămînt, pentru că cu minciunile lui au înşelat pre stăpînul pămîntului.

Zac. 24. De va fi luat cineva vreun lucrătoriu vreo vie de la vreun om sărac ca să o lucreaze şi să împarţă vinul în doaă, şi acela de nu se va nevoi să lucreaze toate lucrurile la vreamea lor, ce o va numai îngăla, sau de o va lăsa dezgrădită, acela să-ş piarză munca şi să nu ia nemica de în roada viei.

Zac. 25. Plugariul cela ce va lua pămînt în parte de la vreun om sărac, iară mainte de ce va veni vreamea lucrului se va părăsi şi va porunci omului celuia cu pămîntul cum nu poate să-l lucreaze, iară el se va lenevi şi va lăsa pămîntul nelucrat, atunce să n-aibă nice o pagubă cela ce-au fost năemit pămîntul.

Zac. 26. Plugariul carele va lua pămînt în parte de la cineva ce va fi dus în vreo cale, şi el se va părăsi şi nu-l va lucra, acela să plătească îndoit roada pămîntului.

PENTRU FURTIŞAGUL. VINA A DOA.

GLAVA 299.

Zac. 27. De să va afla vreun lucrătoriu de vii la vreamea cînd se sapă viile, atunce să fie furat vreo sapă, sau vreun hîrleţ, sau ternocop şi deaca va treace vreamea săpatului se va vădi lucrul, atunce să plătească atîta zile cîte au fost trecute de cînd au furat el sapa. Într-acesta chip va plăti şi cela ce va fura scacere la vreamea secerişului, sau cuţit la vreamea tăiatului viilor, sau săcurea cînd tae omul leamne în pădure, şi altele ca aceastea.

Zac. 28. De va fura neştine clopot de la dobitoc, de la fiece fel de dobitoc, şi de să va vădi, atunce să-l bată ca pe un fur; iară de să va prileji să piae şi acela dobitoc, atunce să aibă a-l plăti cela ce-au furat clopotul.

Zac. 29. De să va afla vreun viiariu sau vreun grădinar să fie furînd la locul ce păzeaşte el, acela să-ş piarză simbriia şi să fie bătut ca un fur.

Zac. 30. De să va găsi vreun păstoriu de oi să fie mulgînd oile stăpînu-său furiş şi de va fi vînzînd laptele, acela să-ş piarză simbriia şi să fie bătut foarte.

Zac. 31. De va fura neştine prilogul sau miriştea altuia, acela să i-o plătească îndoit.

Zac. 32. De va fura neştine cal sau bou, acela să-l plătească de doao ori şi să fie bătut foarte, şi să plătească şi treapădul dobitocului cîtu-l va fi purtat.

Zac. 33. Cela ce va fi vrut să fure bou de în cireadă şi va fi gonit pre văcariu, şi fiind cireada fără păstoriu, vor fi dat niscare gadine de vor fi stricat şi alte vite, atunce aceluia să i se scoaţă ochii, să fie orb.

Zac. 34. Cela ce va fura snopi sau va freca spice la vreamea de seacere, pre acela de-l vor prinde, să-l bată şi să-i ia hainele toate, cu ce va fi fost atunce îmbrăcat.

Ceia ce vor întra în vie sau în pomet pentru să mănînce numai poame, aceia să nu se cearte; iară de să va arăta lucrul cum au mers să fure, atunce să-i bată şi să le ia şi hainele. *Zac. 35.*

Ceia ce vor fura plug, sau her de plug, sau jug, şi de să vor găsi, atunce să socotească de în ce zi se-au furat pîn-în ce zi se-au găsit, dece să plătească pre zi cîte 12 aspri, carii fac 2 costande de argint, sau cît se va da unui om ce lucrează pre zi. *Zac. 36.*

Ceia ce vor fura carul altuia, sau de-l vor arde, aceia să plătească doao preţuri. *Zac. 37.*

De vor fi într-un sat nişte oameni furi şi de-i vor prinde cu furtişag, atunce pre aceia să-i bată ca pe nişte furi şi să întoarcă tot celuia ce-i vor fi furat; iară de vor fura şi a doa oară, atunce să-i bată şi să întoarcă doao preţuri celuia cu paguba. Iară de vor fura şi a treia oară, atunce să le scoaţă ochii lor, să-i orbească. *Zac. 38.*

Cela ce va îmbla de va fura noaptea bucate sau alte băuturi, aceluia să-i fie certarea ca şi altor furi. *Zac. 39.*

PENTRU PĂSTORI, CE SĂ ZICE VĂCARII ŞI BOARII CARII PASC CIREZILE. VINA A TREIA.

GLAVA 300.

Văcariul sau boariul, de se va lua în cireada lui vreo vită striină de la plug şi se va amesteca cu alte vite şi dup-aceaia se va tîmpla acea vită de o vor strica gadinile, atunce să arate stăpînului semnul aceii vite perite, şi deaca se va cunoaşte, nu va avea nice o certare. *Zac. 40.*

Un văcariu de va lua asupra lui un bou să-l pască şi de-l va piarde într-acea zi ce l-au luat, atunce de va spune stăpînu-său într-acea zi, zicînd: iată că pînă în cutare loc ţi-am văzut boul şi pînă în cutare, de-acia nu-l ştiu ce se-au făcut; de va zice aşa, nu va plăti boul; iară de nu-i va fi dat ştire într-acea zi, atunce va plăti boul. *Zac. 41.*

Văcariul de va lua dimineaţa bou de la plugariu, iară boul nu se va ţinea în cereadă cu alte vite, ce să va împărţi şi va întra în niscare pîini sau în vii sau în altceva şi va face pagubă, atunce să plătească văcariul paguba, iară simbriia să se dea, să nu se oprescă. *Zac. 42.*

Văcariul de va lua bou de la plugariu să-l pască şi de va peri boul, atunce să jure văcariul pre numele lui Dumnezeu cum n-au făcut el vreun meşteşug şi cum nu ştie el nemica de peirea boului; de-acia să fie în pace, să nu aibă nice o pagubă. *Zac. 43.*

De va lua văcariul dimineaţa boul de la plugariu şi va fi boul sănătos de nu va avea nice o vătămătură, iară seara se va afla boul au cu piciorul frînt, au cornul sărit, au de vreun ochiu orbit, sau şi aiurea vătămat, atunce să jure văcariul cum n-au făcut el vreun viclenşug şi cum nu ştie nemica de vătămarea boului; de-acia să fie în pace. *Zac. 44.*

De vreame ce va jura văcariul cum nu ştie de peirea boului, nice de vătămarea lui, iară apoi se va vădi şi se va arăta cu doi sau cu trei mărturii, oameni de credinţă, cum au jurat strîmb, atunce aceluia să i se tae limba şi să plătească paguba celuia cu boul. *Zac. 45.*

Zac. 46. Văcariul carele va arunca cu toiagul cela ce paşte vacile şi va vătăma vreo vită, au-i va frînge piciorul, au-i va vătăma ochiul, atunce acela nu va fi fără de pagubă, ce va plăti paguba stăpînului; iară de o va lovi cu piatră, atunce nu va plăti paguba.

PENTRU PAGUBA CAREA FAC DOBITOACELE. VINA A PATRA.

GLAVA 301.

Zac. 47. De va afla neştine un dobitoc în vie sau în ţarina cu pîinea sau într-alt loc şi va fi făcînd pagubă şi nu va spune stăpînului a cui iaste boul de vreame ce are a-ş ceare paguba ce i-au făcut atunce,şi de va ucide acea vită, sau-i va frînge picioarele, sau o va orbi, atunce să-i dea dobitoc pentru dobitoc.

Zac. 48. Cînd se va prileji vreun dobitoc să-i fie a făta şi va naşte pre locul altuia, iară acela cu locul nu-i va îngădui, ce o va goni de grabă de o va osteni, sau de o va lovi cu ceva şi dentr-acea osteneală sau lovitură se va prileji de va lepăda, atunce neîngăduitoriul să plătească vita.

Zac. 49. Cînd va găsi neştine un dobitoc făcînd pagubă undeva la vreun loc, şi deaca-l va găsi nu-l va mărturisi domnu-său, ce-i va tăia urechile sau coada, sau-l va orbi, atunce să nu-l mai ia stăpînu-său, ce să-i dea alt bou sănătos.

Zac. 50. De va afla neştine rîmătoriu, sau dulău, sau şi alt dobitoc, stricînd şi făcînd pagubă la locul lui şi deodată va spune stăpînu-său şi-l va slobozi, iară el va face şi al doilea rînd iarăşi aşa şi de să va prileji şi pînă a treia oară să-i tot facă pagubă, şi de-i va tăia coada sau de-l va şi ucide, atunce să nu aibă nice o nevoe.

Zac. 51. De va întra dobitocul în vie sau în pomet şi va cădea în vreo groapă, sau se va împăra în gard şi va muri, atunce să n-aibă nice o nevoe cela cu viia sau cu pometul.

Zac. 52. Orice feliu de dobitoc vrînd să sae preste gard la vie sau la pomet şi de să va împăra, atunce să n-aibă nice o pagubă cela cu gardul.

Zac. 53. De va ucide cineva vreun dobitoc căce-i va fi făcut vreo pagubă o dată sau şi de doaă ori şi nu va fi spus stăpînu-său să plătească paguba, aceluia dăm învăţătură să plătească acel dobitoc cela ce l-au ucis.

Zac. 54. De să va prileji vreun viiariu să afle în viia lui vreun dobitoc făcînd pagubă şi nu va mearge să spue degrabă celuia cu boul, ce vrînd să-l scoaţă-l va ucide, de va muri sau-i va frînge vreun picior sau-l va răpezi de să va împăra în gard, atunce acela să plătească boul deplin.

PENTRU PAGUBE CE SĂ VOR FACE ÎN ŢARINĂ. VINA A CINCEA.

GLAVA 302.

Zac. 55. De va secera neştine în ţarină şi-ş va strînge snopii, şi vor fi pre lîngă pămîntul lui alte pămînturi nesicerate, iară el va aduce niscare dobitoc de-l va băga în ţarină şi va strica cuiva pîinea, spicele sau snopii,

pre acela să-l bată cu 30 de toiage și să plătească toată paguba ce va fi făcut dobitocul lui.

De-ș va culeage neștine viia și vor rămînea alalte vii neculease ale vecinilor lui, iară el va aduce dobitocul său să pască la viia lui și vor face pagubă la viia cuiva, acela încă să aibă certarea celuialalt: 30 de toiage și să plătească paguba ce va fi făcut, după cum scrie pravila. *Zac. 56.*

Ceia ce vor avea obroace, sau veadre, sau alte măsuri hicleane, mai mici decît cum a fost obiceaiul de vac, pre aceia foarte să-i cearte cu bătae, ca pe niște păgîni și oameni necredincioși ce sînt. *Zac. 57.*

PENTRU UCIDEREA DOBITOACELOR. VINA A ȘASEA.

GLAVA 303.

Cînd va tăia un om niscare leamne în pădure sau va dărîma a niscare dobitoace și va cădea asupra vreunui dobitoc și-l va omorî, acela să dea suflet drept suflet. *Zac. 58.*

De va dărîma neștine în pădure tăind ramurile de în copaci și cu nesocotința lui va scăpa săcurea de în mînă și se va prileji de va lovi vreo vită și o va omorî fără de voia lui, acela să dea vită drept vită. *Zac. 59.*

Cînd va mearge neștine să-și aducă niște dobitoc de în cîmp și de i se va prileji să se ia și niște dobitoace striine împreună cu ale lui, de-acia el le va goni și nu le va putea despărți, ce le va duce pînă la casa lui și acolo nu le va strînge să le închiză cu ale lui, ce le va lăsa pustii, atunce de să va prileji să piară aceale dobitoace, sau să le mănînce lupii, acela să le plătească, să dea dobitoc pentru dobitoc; iară de va fi spus stăpînului celuia cu dobitocul și-i va fi arătat și locul unde le-au lăsat, zicînd că n-au putut să le aducă, atunce să fie în pace, fără nice de o pagubă. *Zac. 60.*

Cela ce va întinde lațuri, sau va îngrupa curse pentru să vineaze jigănii, lupi sau vulpi, sau epuri, sau și altele, și de să va prileji să se prinză vreun dobitoc dumeastec și de va muri acolea, acela să fie un dobitoc mort și cela cu lațurile să nu aibă nice o pagubă. Aceasta se socotește mai vîrtos cînd va întinde neștine curse la vreo vie, sau la vreun pomet, sau la alteceva, pentru să prinză pre carii strică roada sau alte bucate. *Zac. 61.*

PENTRU LUPTAREA A DOBITOACELOR ȘI PENTRU VĂTĂMAREA LOR.

GLAVA 304.

Cînd vor paște niște vite striine împreună la un loc și va începe una de într-însele a se bui ca să întărîte pe vreuna să se lupte, dece împungîndu-se aceale doao vite și de să vor mesteca și alte vite și luptîndu-se eale acolo, se va prileji de să vor vătăma vreunele sau doară vor și omorî pe vreuna, atunce acea pagubă să o plătească stăpînul dobitocului celuia ce-au început sfada. Așijderea de să va prileji vreun om *Zac. 62.*

acolo şi îmblînd el învăluindu-se să le desparţă, de-l vor vătăma şi pre dinsul sau de-ş va piarde ceva, atunce toată paguba şi a celuia să o plătească cela cu boul.

Zac. 63. Cînd va veni un dobitoc buindu-se spre altul, iară cela nu-i va da cale, ce-i va sta împotrivă şi de-l va birui pre cela ce vine asupra lui, atunce nice o leage să nu aibă cela cu boul; iară de va birui cel de întîi pre celalalt şi-l va strica, atunce stăpînul aceluia să meargă la judecătoriu şi să-i facă leage, să-i dea boul cela ce l-au împuns de l-au stricat; iară de nu-i va plăcea acela, atunce să i se facă plată după cum va fi fost dobitocul lui.

Zac. 64. Cînd se va prileji să se sfădească doi cîini, iară stăpînul unuia va lovi pre celalalt au cu lemn, au cu piatră, au fie cu ce armă, şi de-l va vătăma, atunce să plătească celuia cu cîinele după cum se vor putea tocmi ei amîndoi.

Zac. 65. De va avea neştine un cîine tare şi dîrz şi va mînca pre toţi cîinii şi de să va apuca de vreun cîine mai slab şi-l va birui, iară stăpînu-său va sta de va privi şi nu-i va despărţi, ce încă-i va amuţa de-l va semeţi, atunce de va vătăma pre cel slab, sau de-l va şi omorî, să plătească toată paguba celuia cu cîinele şi să-i dea şi zeace toiage.

Zac. 66. De va ucide neştine cîinele păstoresc, ce să zice dulău de turmă de oi, şi de va tăcea şi nu va mărturisi, şi de să va prileji să dea lupii în oi şi atunce se va vădi cela ce-au ucis cîinele, atunce să plătească toată paguba cîtă se va fi făcut în turmă cela ce-au ucis cîinele şi să plătească şi preţul dulăului.

Zac. 67. Cela ce va omorî cîine de turmă cu otravă, aceluia să-i dea o 100 de toiage şi să dea doaă preţuri, pre cît va fi plătind dulăul stăpînului celuia cu dulăul; iară de să va fi făcut vreo pagubă în turmă, atunce să o plătească toată cela ce va fi ucis cîinele, căce au omorît pre paznicul turmei, însă de să va mărturisi cum acel cîine au fost tare şi se-au fost luptînd cu toate gadinele; iară de să va afla c-au fost vreun cîine prost şi nice de o treabă, atunce numai să-l bată şi să plătească îndoit preţul cîinelui.

Zac. 68. Oricine de va strica dobitocul altuia, măcar de i-ar fi fost şi vinovat şi de să va vădi, atunce să plătească paguba celuia cu dobitocul.

PRAVILA PENTRU POMI. VINA A ŞAPTEA.

GLAVA 305.

Zac. 69. De va păzi un om un pom şi-l va creaşte de-l va face mare de roadă, într-un loc neîmpărţit, iară dup-aceaia se va prileji de să vor împărţi acei oameni, şi de să va veni acel pom în partea celuia ce nu l-au făcut, atunce să n-aibă nice o treabă cela ce i se-au venit în partea lui, ce să-l ţie tot cela ce l-au crescut; iară de nu va putea suferi stăpînul cela cu locul, atunce să-i dea pom drept pom într-alt loc.

Zac. 70. De va sta un pom într-o margine de vie a unui om şi cu ramurile lui va face umbră alţii vii ce e lîngă a lui, ce să zice viii vecinu-său,

de aceasta dăm învățătură, stăpînul cela cu pomul să-ș tae ramurile pomului cealea ce fac sminteală vecinului.

Cînd va avea neștine pîră cu altul pentru niscare tufe de vie, sau pentru vreun pom, și cunoscînd el cumu-i vine judecata, iară într-aceaia se va scula singur de mintea lui, fără puteare de la judecătoriu și va tăia aceale tufe sau alt pom ce va fi, aceluia dăm învățătură să i se tae mînile, sau să-i plătească prețul aceii pagube. *Zac. 71.*

Accla ce va tăia vie roditoare sau și saduri, aceluia să-i tae mînile și să plătească și paguba, ce să zice prețul cît va fi. *Zac. 72.*

Ceia ce vor tăia pomii și mai vîrtos viia, aceia să se cearte ca niște tîlhari. *Zac. 73.*

Pomul de va fi bătrîn sau uscat, acela nu se chiamă pom. Așijderea și pădurețul carele nu va fi prisădit sau altuit, accla nu se chiamă pom; cine va tăia unii ca aceia să nu aibă certare. *Zac. 74.*

Socotește și aceasta, că nu se ceartă numai cela ce tae pomul cu mîna lui, ce și cela ce învață sau îndeamnă pre altul să tae pom; și aceluia îndoită să-i fie certarea. *Zac. 75.*

AICEA SCRIEM PENTRU ARSURI ȘI PENTRU TOATE FELIURILE DE PÎRJOALE. VINA A OPTA.

GLAVA 306.

De va lăsa neștine pîrjol în pometul lui ca să-l curățească, sau în vie, sau în fînațe, sau în livezi, și de va sări focul de acolea și va arde casa cuiva, sau area sau viia, acela nu iaste vinovat și să n-aibă certare; fără numai cînd va vedea să iaste vînt mare și va lăsa atunce pîrjol, atunce se va certa. *Zac. 76.*

Cela ce va slobozi pîrjol în pădure striină și de vor arde niscare pomi, pre acela să-l pecetluiască în mînă și să plătească paguba îndoită. *Zac. 77.*

Cela ce va arde gardul viei, pre acela să-l pecetluiască în mînă și să-l bată și să plătească îndoit prețul gardului. *Zac. 78.*

Ceia ce vor aprinde casa omului, sau area cu pîinea, sau area cu fînul, în pizmă, pentru să-ș răscumpere dăspre vreun vrăjmaș ce-i va fi făcut vreo răotate, pre unii ca aceia să-i arză în foc. *Zac. 79.*

Ceia ce vor pune foc la grajd, sau la alt loc unde va sta fînul sau paele, acelora să li se tae mînile. *Zac. 80.*

AICEA SCRIEM PENTRU NĂEMIȚI. VINA A NOA.

GLAVA 307.

Năemitul unui om de va strica dobitocul cuiva, bou sau vacă, sau oae, sau rîmătoriu, dă le va ucide și le va beli în pădure sau fie în ce loc pustiu, atunce stăpînul aceluia să plătească toată paguba. *Zac. 81.*

Zac. 82. Năemitul de va vrea să fure noaptea şi se va scula de va scoate oile de în satul, şi de vor da gadinile într-însele şi le vor strica, atunce acela să-l spînzure ca pe un tîlhariu şi ucigătoriu.

Zac. 83. De va avea un om un năemit, şi va îmbla furînd noaptea de multe ori, sau de va goni turma sau cireada cuiva, de aceasta dăm învăţătură să se cearte şi stăpînul şi să plătească orice va peri, pentru că au cunoscut vinile lui şi n-au spus.

Zac. 84. De va da neştine vreun dobitoc la vreun păstor boeresc să-l pască fără ştirea stăpînu-său, iară păstoriul va piarde acel dobitoc, sau-l va vinde, sau-l va strica într-alt chip, acela să fie slobod şi nice o certare să n-aibă nice el, nice stăpînu-său.

Zac. 85. De să va preleji păstoriul cuiva să ia niscare oi să pască, ori în ce feliu de tocmeală, şi să fie cu ştirea stăpînu-său, şi de va mînca păstoriul aceale vite sau le va piarde, de aceasta dăm învăţătură, stăpînul acelui păstoriu să plătească toată paguba aceluia cu oile.

PENTRU CEIA CE VOR ZIDI SAU VOR RĂSĂDI PRE LOCUL ALTUIA. VINA A ZEACEA.

GLAVA 308.

Zac. 86. De să va prileji vreun om sărac să-ş facă casă, sau să răsădească vie pre locul altuia, să se apuce să facă tot de în ţealină, dup-aceaia cu vreame de va veni stăpînul locului, atunce să n-aibă voe să răsipească casa omului, sau viia să o scoaţă de în rădăcină să o leapede, ce să socotească să-i dea loc drept loc unde-i va plăcea lui; iară de nu va vrea cela ce-au făcut casa sau viia, atunce tot să-i dea loc drept loc şi să aibă voe cela cu locul să-i răsipească casa şi viia, să o leapede dă pre locul lui şi să-ş ţie locul

Zac. 87. Cela ce va zidi sau va răsădi pre pămînt striin, sau va sămăna, sau va face fiece lucru fără de ştirea stăpînului celuia cu locul, de aceasta dăm învăţătură, acealea bucate să n-aibă treabă cu dînsele cela ce-au muncit acolea, ce să-şi piarză toată osteneala şi necum alta, ce cheltuiala încă să nu-şi ia

Zac. 88. Cela ce răsădeaşte pomi pre pămîntul altuia sau altuiaşte, acela cu acel pămîntu-şi piarde şi prisădirile şi alte toate ce va răsădi.

Zac. 89. Ceia ce vor răsipi casele altora fără de voia judecătoriului, pentru să-şi dreagă ale lor case, sau de vor strica garduri de la vii pentru să-şi dreagă ale lor vii, acelora să li se tae mînile.

Zac. 90. De va face neştine casă pre loc striin şi va fi tot lemnul al lui şi toată cheltuiala, de aceasta dăm învăţătură, cela ce va oblădui acel pămînt, acela să oblăduiască şi casa, după pravila ce zice ca să fie biruitori cei mai de sus celor mai de jos; dece stăpînul acelui pămînt de pururea să fie biruitoriu asupra aceii case, cu toate nameastiile ei, pentru că nu poate cela ce-au zidit casa să se pîrască la judecătoriu pentru cheltuiala ce va fi făcut.

AICEA SCRIEM PENTRU MORI. VINA 11.

GLAVA 309.

De să va prileji neştine să fie lăcuitoriu într-un sat şi de va cunoaşte *Zac. 91.*
vreun loc ca acela bun de moară, şi într-acel sat vor fi toţi megiaşi şi acel loc va fi a tot satul, iară el va apuca mainte de toţi de va ţinea acel loc şi va face moară, iară apoi, deaca va sfîrşi moara, se vor scula toţi de vor striga asupra lui, zicînd căce au făcut el moară pre locul lor şi nu i-au întrebat, de aceasta dăm învăţătură ca să întoarcă cu toţii toată acea cheltuială ce va fi făcut şi să încape toţi împreună să ţie frăţeaşte acea moară cu tot venitul ce va fi.

Cînd se vor scula nişte megiaşi de-şi vor împărţi locul cît vor avea *Zac. 92.*
în vreun sat şi dup-aceaia în partea unuia de să va găsi un loc de moară şi se va nevoi de va face moară, atunce nu vor putea să zică nemica ceialalţi megiaşi căce au făcut moara.

De să va prileji apa morii să înneace niscare pămînturi, sau moşii, *Zac. 93.*
sau vii, sau pomeate, atunce să plătească paguba stăpînul morii; iară de nu, să stea oprită moara.

De va avea neştine nişte pămînturi în ţarină şi se va îndrepta apa *Zac. 94.*
morii pentr-aceale pămînturi, atunce are putcare cela cu pămînturile să oprească apa, să nu lase să treacă pre locul lui; sau cum va vrea, aşa să facă.

PENTRU CELA CE VA LUA CAL CU CHIRIE SAU CU NĂEMIE, ŞI-L VA ÎNCĂRCA SAU-L VA ÎMPOVĂRA GREU.

GLAVA 310.

Cine va năemi cal şi-l va împovăra de-l va prea încărca mai mult *Leu şi Costandin împăraţi.*
de cumu-i va fi tocmeala, şi-l va beteji, aceluia i se judecă betejala.

De va năemi cineva cal să meargă în cutare loc, iară el apoi se va *Armenopul.*
duce într-altă parte şi se va tîmpla de va muri calul, atunce să-l plătească, pentru că nu se-au dus acolo unde au zis, ce au schimbat călătoria; iar de să va duce la locul unde au zis şi se va tîmpla de să va beteji calul sau-l va piarde, atunce cela ce l-au năemit să fie fără de pagubă, adecă să nu-l plătească, adevărat de nu-l va fi fost făcut vreo hitlenie şi zăbavă.

PENTRU CELA CE VA LUA VIE SAU ŢARINĂ SĂ O LUCREAZE ÎN PARTE, ŞI PENTRU CELA CE FACE CHELTUIALĂ LA UN LUCRU STRIIN.

GLAVA 311.

Lucrătoriul de pămînt de va lua o ţarină să o seamene şi nu o va *Iustinian împărat.*
ara bine, sau nu va lucra bine, numai ce va arunca sămînţa desupra ţarinii, acela să nu ia nemica de în plodul acela ce va eşi.

Iar a lui. De va lua neştine o vie în parte şi o va săpa şi apoi iară o va săpa a doa oară şi va face tot lucrul ce trebue viei, şi cum i se va cădea nu o va cercui, plivi, clădi, acela să nu ia ce va eşi de în plodul viei nemica.

Şi cine va zidi, sau va sădi, sau va sămăna, sau va face altceva pre loc striin, acela să n-aibă nice o voe pre acela lucru să-l oblăduiască, ce încă să-ş piarză şi cheltuiala ce au cheltuit.

PENTRU SOCOTEALA ZILII; ŞI PENTRU DUMNEZEEŞTILE PAŞTI; ŞI PENTRU POSTUL SFINŢILOR APOSTOLI, CÎTE ZILE SÎNT; ŞI PENTRU ÎN AN CÎTE SĂPTĂMÎNI ŞI CÎTE ZILE ARE.

GLAVA 312.

Zioa se socoteaşte de la al şaptele ceas de noapte pînă la al şasele ceas ai ceiialalte nopţi.

Iară sfintele paşti ale noastre creştinilor, să ştiţi că se sue pînă în 25 de zile de-ale lui aprilie şi se pogoară pînă în 22 zile de-ale lunii a lu martie; iară mai mult nice se sue, nice se pogoară.

Mathei. Şi cîte zile sînt de în zioa sfintelor paşti pînă în doao zile a lunii lu mai, atîta zile iaste şi postul sfinţilor apostoli.

Anul are zile 365 şi ceasure 6, carele fac săptămîni 52, şi cînd iaste visectos, atunce are zile 366.

PENTRU CARE ZILE SĂ CHIAMĂ CALANDE, NONE ŞI IDI.

GLAVA 313.

Zonara. Calande să chiamă ceale zeace zile ale lunii de întîi; none să chiamă ceale doaozeci de zile; iară idi să chiamă ceale treizeci.

PENTRU 24 DE SLOVE ALE BUCHILOR CEALE GRECEŞTI, CINE LE-AU AFLAT.

GLAVA 314.

зри́ опа(с)нѡ[1]. Să ştiţi că preaînţeleptul Palamid au aflat 16 slove, carele sînt aceastea: а, б, г, д, е, і, к, л, м, н, о, п, р, с, т, у.

Iară după dinsul au adaos Cadmos Omilisie încă şi alte trei slove: ѳ, ѯ, ф.

Drept aceaia în mulţi ani au ţinut şi au avut aceaste noaosprezeace. De-acia începătorii neavînd ѱ, psalida zicea-i pisalida, şi alte multe cuvinte.

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

După aceaia Simonid de la Hio au adaos doao slove: и şi ѡ.
De-acia Epiharmos Saracusul au adaos şi el trei slove: з, ѱ, ѧ.
Şi aşa se-au împlut 24 de slove ale buchilor.

Gramatica o au izvodit întîi un ellin anume Promotheu; iară în Roma o au dus un om oarecarele anume Crates Maleotes, cînd l-au trimes împăratul Attal între a doilea şi al treilea războiu punicesc.

Iară buchile sloveneaşte le-au făcut singur sfetîi Costatin carele se-au chemat întru cinul călugăresc Chiril filosoful; el le-au făcut şi cărţile au prepus dă pe greceaşte în puţină vreame şi ani.

Chiril sfetîi şi Methodie frate-său, episcop Moravskii, după săbor 7, leat 44, în vreamea a lu Mihail împărat grecesc şi mumă-sa Theodora şi Boris craiul bolgăresc şi Rastiţa domnul Moravului şi Costel domnul Caltenski, ѡт созда міра [1]) *6363.*

PENTRU CÎTE MILE ŢIN OSTROAVELE CEALE MARI ALE MĂRII A TOATĂ LUMEA.

GLAVA 315.

Măsura Chiprului împregiur, sînt mile 690.
Iară împregiurul Critului sînt mile 692.
Iară la Evria, adecă la Evrip, mile 450.
Iară la Sichelia, adecă la Ţiţilia, 670.
Iară la Sardo, adecă la Sardonia, 690.
Iară la Vretania, adecă la Englitera, 500.
Iară la Lesvu, ce să zice la Mitilin, 260.
La Hiu, adecă la Sacîz, 130.
La Rodu, 130.
La Peloponnisu, adecă la Morea, mile 730.

PETRU CÎŢI MUNŢI MARI SÎNT ŞI CUMU-S NUMELE LOR.

GLAVA 316.

Întîi, Alvanios; 2, Casion; 3, Tavros; 4, Aţalios; 5, Olimbul; 6, Araratul, pre carele şezu corabia în vreamea potopului; 7, Zinos; 8, Lufos; 9, Chirneos; 10, Chithar; 11, Ermonios; 12, Armonos. Aşa li se chiamă numele acestora munţi.

ÎNDREPTAREA LEGII ŞI CUM CĂ ARHIEREILOR SE-AU DAT VOE ŞI BLAGOSLOVENIE SĂ ÎNMULŢEASCĂ ŞI SĂ ÎMPUŢINEAZE CANOANELE; ŞI PENTRU CEIA CE SĂ POCĂESC, SĂ NU-I ÎNTOARCĂ NICE SĂ SE LEAPEDE DE DINŞII, A NU-I PRIIMI.

GLAVA 317.

Canonul 12 al săborului de întîi şi al doilea de la Anchira şi a cincea, arhiereilor dă voe să înmulţească şi să împuţineaze păcatele, adecă

Săbor. 1, canon. 12.

[1]) „Dela facerea lumii".

canonul păcatelor oamenilor; aşijderea să vază şi viaţa cum petrec şi trăesc în lume, ori rău, ori cu întreagă înţelepţie, şi aşa să numere şi să socotească canonul lor.

Săbor. de la Carthaghen, canon. 6. Mathei, zac. 116. *Apostolii, canon. 52.*

Ceia ce să pocăesc şi-ş spun gîndurile lor, să-i priimiţi; a dăzlega şi a lega păcatele oamenilor, arhiereilor se-au dat aceasta volnicie, că arăduc chipul apostolilor, cărora Hristos le deade putearea şi le zise: cîte dă veţi lega pre pămînt, legate vor fi şi în ceriu, şi cîte dă veţi erta pre pămînt, ertate şi lăsate vor fi în ceriu.

Şi oricarele de întru cei sfinţiţi, arhiereu sau preot, carele nu va priimi, nice-l va lua în braţe pre cela ce să întoarce de în păcat, ce-l va goni, aceluia să i se ia darul că scîrbeaşte pre Hristos, carele au zis: Bucurie mare se face la ceriure pentru un păcătos ce să pocăiaşte. Şi pentru spăsenia păcătoşilor se-au pogorît de în ceriure şi se-au întrupat; şi nice un păcat nu iaste carele să poată birui milosîrdia carea are Dumnezeu asupra oamenilor.

PENTRU PREOTUL, DE VA ISPOVEDI FĂRĂ DE VOIA ARHIEREULUI SĂU, SAU SE VA TÎMPLA VREO NEVOE, DE-L VOR CHEMA LA VREUN BOLNAV ŞI NU VA MEARGE SĂ-L ISPOVEDEASCĂ.

GLAVA 318.

Săbor de la Carthaghen, canon. 43.

Canonul 43 al sfîntului săbor de la Carthaghen porunceaşte, ori fiece preot carele va îndrăzni, fără de carte ce se chiamă daltirie a arhiereului al acelui ţinut de unde va fi, să priimească gîndurile şi ispovedaniile, să ispovedească, unul ca acela se canoneaşte să se pedepsească multă vreame cu oprirea dă preoţia lui, ca un călcătoriu de dumnezăcştile pravile, pentru că nu numai pre dinsul ce se-au pierdut, ce şi cîţi se-au ispovedit la dinsul neispovediţi sînt şi cîte au dezlegat sau au legat neîndreptate sînt.

Postnicul.

De să va tîmpla nevoe ca să fie neştine bolnav şi-i va fi nevoe, şi acolo duhovnic nu se va afla, atunce unul ca acela priimeaşte-i gîndurile adecă ispovedania; iară de-l vor chema şi nu va mearge şi va muri omul neispovedit, acela preot să se canonească trei ani.

PENTRU CĂ SE DĂ ŞI PREOŢILOR MIREANI ŞI IEROMONAŞILOR SĂ FIE DUHOVNICI; ŞI CE SĂ CHIAMĂ DUHOVNICUL; ŞI DUHOVNICUL DE VA SPUNE CUIVA PĂCATUL CELUIA CE I SE ISPOVEDEAŞTE.

GLAVA 319.

Valsamon.

Grăiaşte Valsamon la tîlcul apostolesc, la 72 de canoane, că şi preoţii, adecă ieromonaşii şi popii mireani priimesc gîndurile, adecă ispovedesc şi iartă păcatele, cu isprava şi putearea arhiereului.

Dumnezeeştii părinţi.

Iară duhovnic va să se chiame iscoditoriu carele iscodeaşte lucrurile sufleteşti, care le are omul, carele sînt ascunse şi nearătate şi întru suflet şi întru inemă se află.

Deci de va lua darure la ispovedanie, accla să fie oprit de slujba duhovniciei cîtăva vreame

Duhovnicul de va spune păcatele celora ce i se ispovedesc, acela să aibă canon cu oprirea de preoţia lui trei ani. *Postnicul.*

Iară alţi învăţători zic şi poruncesc să-i fie luat darul de tot, şi de darul preoţiei şi al duhovniciei; numai aceasta să aibă ca să se cuminece dumnezăeştii priceaştenii.

Iară cetăţeasca leage zice să-i scoaţă limba pre în ceafă şi să i-o tragă pînă ce va muri. *Leagea împărătească.*

Iară cela ce va să fie duhovnic, trebue să fie mai mare de patruzeci de ani.

PENTRU BOLNAVI, DE VOR FI ŞI MÎNCAT, SĂ SE PRICEŞTUIASCĂ. ŞI PENTRU CEI CANONIŢI, DĂ LE VA FI LA MOARTE, SĂ SE CUMINECE.

GLAVA 320.

Sfîntul Nichifor, patriarhul de la Ţarigrad zice: de va mînca bolnavul carele se află întru nevoe de moarte, atuncc să se cuminice dumnezăeştilor taini şi să nu se apere cînd au mîncat într-acea zi. *Nichifor Ţarigrădeanul.*

Iară de vor fi vreunii canoniţi ca să nu se cuminice, şi le va sosi ceasul morţii, atunce să se priceştuiască neapărat ca să nu se lipsească de sfinţie ca aceaia; iar dă se vor tămădui şi se vor scula, atunce iară să fie întru porunciţii ani să nu se cuminece. *Săbor. 1, canon. 13.*

PENTRU DE CÎŢI ANI SE CADE A SE ISPOVEDI PARTEA BĂRBĂTEASCĂ ŞI MUEREASCĂ; ŞI CUM SE CADE TUTUROR SĂ NE POCĂIM, ŞI PREOŢII ŞI MIREANII.

GLAVA 321.

Sfîntul Ioan Chitrul porunceaşte că copiii partea bărbătească după 14 ani să se ispovedească la părinţi duhovnici de păcatele lor, iar partea muerească, după 12. *Ioan Chitrul.*

Şi tuturor ne trebue să ne pocăim: arhierei, episcopi, popi, călugări, călugăriţe, bărbaţii, muerile, mireanii; şi nice unul să nu se dăsparţă sau să fugă de pocaanie şi de la ispovedanie, pentru că toţi greşim ori cu cuvîntul, ori cu lucrul, ori cu vedearea, ori cu gîndurile; ce trebue să ne pocăim. Pentru că şi mîntuitoriul nostru zice, şi al lui Botezătoriu Ioan, dumnezăescul Prediteci: pocăiţi-vă că se apropie împărăţia ceriurilor. Şi David: aproape e, zice, tuturor celora ce chiamă pre dinsul. Dece grăesc eu tare şi strig tuturor cu mine pentru darul mîntuitoriului nostru, să ne pocăim ca să ne spăsim. Că şi sfinţiţilor şi mireanilor de treabă le iaste ipovedaniia şi pocaania. Şi mărturiseaşte de aceasta apostolul: ispoviediţi-vă unul altuia greşealele şi vă rugaţi unul pentru *Simeon Soluneanul.* Mathei, glava 3, zac. 5. Psalmul 144. Iacov, glava 5, zac. 57.

altul ca să vă tămăduiți. De întru aceasta arată apostolul că trebuiaște să se răscumpere tot omul de cealea ce-au greșit, că nimenea nu iaste fără de păcate, fără numai singur domnul nostru Isus Hristos, carele fără de păcate se-au întrupat și sfințeaște se-au născut și au trăit și au murit pentru toți izbăvitoriul; și deac-au învis trăiaște și iaste singur fiind fără de păcate.

PENTRU CÎȚI SE ISPOVEDESC DE A LOR BUNĂ VOE, CUM LI SE CADE SĂ SE CANONEASCĂ.

GLAVA 322.

Nichifor Țarigrădeanul.

De-și va ispovedi omul păcatele cu tot sufletul de în bună voe a lui, atunce datoriu iaste duhovnicul să facă ranelor a acelora iușoară vindecare. Și canonul cu carele va vrea să-l canonească, să-l împarță în trei, însă: o parte să o pue spre milosîrdia de oameni a lu Dumnezeu, că nimînca nu e fără de păcate, fără numai singur domnul carele au răscumpărat pre noi cu cinstitul lui sînge de în mîinile diavolului și au izbăvit pre noi; iară cu a doa parte el să canonească pre acela ce-au facut păcatele, după puteare și după voia lui; iară a treia să o ia duhovnicul, ca cela ce are puteare de la arhiereu să dezleage și să leage după cum zice nemincinoasa gură a domnului nostru Isus Hristos.

PENTRU CEIA CE SĂ LEAPĂDĂ DE HRISTOS DE VOE SAU DĂ NEVOE.

GLAVA 323.

Marele Vasilie.

Carele să va lepăda de Hristos de voe, nenevoit de niminea, acela numai la moartea lui să se cuminece; iară de să va fi lepădat de multe nevoi și munci carele n-au putut să le rabde, acela 8 ani să nu se cuminece.

Iară însă besearica de aceasta pînă în zioa de astăzi așa ține, adecă această tocmire a prea sfîntului patriarh al Țarigradului, chiar Methodie.

Și iaste așa:

Însă de va fi fost acela copil pre carele l-au luat și s-au lepădat de leage-și, adecă de Hristos, sau de frica sa, sau dă nepriceapere, sau dă neștiință, iară deaca ș-au venit și se-au făcut deplin întru vîrsta lui și ș-au adus aminte de pravoslavnica credință a lui Hristos, carea ține părinții lui, și se va întoarce cu tot sufletul spre sfînta besearică întru pocaanie și ispovedanie, atunce să-i citească molitvele de înșelăciune și de curăție în șapte zile, iară a opta să se speale și să se ungă cu sfîntul mir, ca și la cei ce să botează, și atunce să-l îmbrace cu haine noao, și așa să se priceștuiască dumnezeeștilor taini, și deaca se va priceștui, atunce într-alte 8 zile să nu lipsească nemica de la ceata besearicii, ca și cei botezați.

Vezi bine de tot.

Iară de va fi fost voinic cela ce se-au lepădat, însă de să va fi lepădat de Hristos, atunce să se facă pre dînsu milă adică milosîrdie. De-acia

să postească doao sărăcuste și să păzească la sfînta besearică întru molitve și posturi și rugi. Și deaca se vor împlea ceale 2 sărăcuste, atunce să-i citească molitvele de curăție 8 zile și să zică în toate zilele Гн҃и помл҃ꙋй[1]) o 100 de ori, și dup-aceaia să se speale preste tot, și așa să-l ungă cu sfîntul și marele mir și să se facă liturghie ca să se priceștuiască dumnezăeștilor taini și să se păzească la besearică și la liturghie 8 zile.

Iară de să va fi lepădat de Hristos de voe, fără de nice o nevoe, acela are canon groaznic și mare, iară pentru iubirea de oameni a lu Dumnezeu și pentru ertăciunea lui, să se postească de carne 2 ani, și de oao și de brînză și de vin de va putea, și să zică Гн҃и помл҃ꙋй[1]) în zi 200 de ori.

Iară de nu va putea să facă aceaste de sus, atunce închină-l și-l tocmeaște mai întru bun lucru în care va putea. Iară de va fi neputearnic, el să facă după cumu-i va fi putearea lui. Și deaca va împlea acei 2 ani, mai nainte de 8 zile să-i citească moltive de ertăciune; și așa să se priceștuiască și să se facă cum am scris mai sus, ori bărbat ori muiare, numai carele va fi în vîrsta deplină. *Semnează.*

Și să zică aceaste molitve către acel ce să întoarnă iară la leage-ș:

Гꙋ҃ помл҃имсѧ

Праведенъ еси Гн҃и и прависꙋди твоѧ не бо посъгрѣшенїи нш҃ихъ сътворилъ еси намъ. Преслꙋшающе Бо҃ заповѣди твоѧ сами прѣда- м҃.
хѡ(м)сѧ смр҃ти самже ꙗкомл(с)рдъ и вл(д)кавѣдый съобращенїе нш҃е ꙗко лꙋкаво ест҃ и ꙗко пожрѣ смр҃тъ крѣ'пость нш҃а оумл(с)рднсѧ нана(с) сп(с)ти бл҃говоли твое създанїе обра(з) рабъ прїати исмр҃ти прибли(ж)ша(г)сѧ призови твоегѡ образа ꙗкоизбавил еси на(с) силы смр҃тныѧ ипоказа(л) 'еси намъ пꙋтьсп(с)нїа твои(м) ст҃ымъ дх҃ом бж҃ественное поро(ж)денїе и спс҃ени твоею бл҃г(д)тїю въ спѣваемъ твое съмотренїе, и молн(м)сѧ и милисѧ дѣем бъ второе твое пришествїе въ нїюже хощеши сꙋдити живы(м) и мр҃твыъ ивъздати комꙋ(ж)до по дѣ'лѡ(м) егѡ. Помѣни мл(с)т твоѧ ꙗко о(т) вѣ'ка сꙋ(т) и презри чл҃ческаа нш҃а съгрѣшенїѧ, прости на(м) въ сѧко прегрѣшенїе во(л)ное и нево(л)ное, въ разꙋмѣ и въ неразꙋмїи, нѣс(т) Бо҃ чл҃к е(ж) живꙋ быти и несъгрѣшати, ни еди(н) дн҃ь бываетъ жизнь егѡ ч(с)тꙋ, кто бо похвалитсѧ ч(с)тꙋ имѣти ср(д)це, или ктѡ де(р)знетъ ч(с)тъ быти ѡ(т)скврьни; въси Бо҃ или въ словѣ, или дѣло(м) съгрѣшихѡ(м) пре(д)тобою, и оустра(н)шїисѧ твоеѧ славы надѣемсѧ оправдатисѧ на стра(ш)нѣмъ твоемъ сꙋдѣ, не о(т)дѣлъ правды, не Бо҃ сътворихо(м) что бл҃го на земли нъ ѡ
о(т) вѣ'ры истинны и еже на тебѣ исповѣданїе, еже Бо҃ вѣ'дами тѧ

[1]) „Doamne miluiește".

пра(в)дꙋ все съвершеннꙋю, и познати твою державꙋ коренъ бе(з)смертїа: и видѣхѡ(м) и испвѣдꙋемъ и вѣрꙋемъ ѩко ты еси иже ѡ(т) неꙋщи(х) въ еже быти привелъ еси на(с) и ѡ(т) падшихъ млꙋѧй, и съгрѣшаю-ща(г) прїемлѧи, и ѡ(т) смрти живо твор'ѧй, и млимтисе гн Бе ншъ, елика съгрѣшихомъ прѣдъ тобою ѭко плътоносци, и въ мїрѣ прѣбы-вающе, и болѣзнїю ѡбложени аще въ словѣ или дѣ'ло(м), или помыш-ленїемъ са(м) ѩко благъ и чл̃колюбецъ, и мл(с)ти(в) вл(д)ка ѡслаби, ѡстави, презри и прости съгрѣшенїѧ наша и не вънѣни ни(ж) въниїди съ рабо(м) твоимъ въ сꙋ(д), ѩко не оправдитсѧ прѣ(д) тобою всѧкъ живый ѩко ты еси единъ бе(з)грѣшенъ и прїимлѧи кающїйсѧ, и теб'ѣ славꙋ въсилаемъ ѡ(т)цꙋ и снꙋ и стмꙋ дхꙋ, нн̃ѣ и въ сегда и въ вѣки ъвѣкѡмъ [1]).

După aceala să zieă şi aceşti psalmi: 50 şi 37 şi 102; iară după psalmi să zieă molitva aceasta:

Гꙋ помолимсѧ

Владикѡ гн бже нш̃ъ, иже ключа цр(с)твїа твоегѡ петрꙋ верхов-
М̂. номꙋ апостолѡ(м) оувѣрилъ еси, и на немъ стꙋю твою цркокъ ѡ сно-валъ еси, и дароволъ еси емꙋ силꙋ твоимъ даромъ, еже вѧзати и раз-рѣшати на земли оуслыши на(с) и нн̃ѣ иже. Недостоинѣ млѧща(г)тисѧ

[1]) „Domnului să ne rugăm.
Drept eşti, doamne, şi drepte judecăţile tale, căci nu ne-ai făcut nouă după greşelile nostre. Neascultînd poruncile tale, singuri ne-am dat morţii. Dar tu însuţi, ca un milostiv şi stăpîn, cel ce ştii că întoarcerea noastră este înşelătoare şi că moartea a înghiţit tăria noastră, te-ai milostivit spre noi, ai binevoit a mîntui făptura ta, ai luat chip de rob şi, apropiindu-te de moarte, ai chemat chipul tău să ne izbăvească de puterea morţii şi ne-ai arătat calea mîntuirii prin sfîntul tău duh, dumnezeiasca naştere; şi mîntuiţi prin bunătatea ta, cîntăm grija ta şi ne rugăm întru a doua ta venire, în care vei judeca viii şi morţii şi vei da fiecăruia după faptele sale. Pomeneşte milele tale, căci sînt din veac şi nu băga în seamă greşelile nostre omeneşti. Iartă-ne nouă orice păcat cu voie şi fără voie, întru înţelepciune şi întru neînţelepciune, căci nu este om fiind în viaţă să nu fi greşit, nici într-o zi nu este curată viaţa lui. Cine s-ar făli că are inima curată, sau cine ar îndrăzni să fie curat de scîrnăvie? Ci toţi, sau prin cuvînt ori prin faptă, am greşit înaintea ta şi îndepărtîndu-ne de mărirea ta. Nădăjduim a ne îndreptăţi la înfricoşata ta judecată nu de faptele drepte, căci nu am făcut nici un bine pe pămînt, ci de credinţa cea adevărată şi care este mărturisire întru tine, căci a afla adevărul tău desăvîrşit şi a cunoaşte puterea ta este rădăcina nemuririi. Şi am văzut şi mărturisim şi credem că tu eşti cel carele din nefiinţă ne-ai adus în fiinţă şi pe cei căzuţi îi miluieşti şi pe cel care a greşit îl primeşti, şi din moarte viaţă faci. Şi ne rugăm ţie, doamne Dumnezeul nostru, cîte am greşit înaintea ta, ca purtători de trup şi în lume petrecînd şi împovăraţi de boli, cu cuvîntul sau cu fapta ori cu gîndul, însuţi, ca un bun şi de oameni iubitor şi stăpîn milostiv, uşurează, lasă, nu baga în seamă şi iartă greşelile noastre şi nu socoti şi nici nu intra cu robul tău în judecată căci nu se va îndreptăţi în faţa ta nici unul dintre cei vii. Căci tu eşti singur fără păcat şi primeşti pe cei care se pocăiesc şi ţie slavă îţi înălţăm, tatălui şi fiului şi sfîntului duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor“.

ѡ ѡ(т)пѹщенїи нынѣшнемѹ твоемѹ рабѹ, и ѹдиви мл(с)ти твоѧ на немъ спа(с)ѧи ѹпокающи(х) на тѧ. Ты бо реклъ еси гй ѹстнами бгоносны(х) твои(х) прр(о)къ: ѡбратитесѧ къ мнѣ и ѡбращѹсѧ къ вамъ ꙗко не хощеши съмрти грѣшникѹ н'а еже ѡбратитисе и живѹ быти емѹ, самъ ѹбо, члколюбче и сего раба твоего ѡ(т) прелестныѧ пѹти въꙁвращающагосѧ, и просѧщѹ ѡ(т) тебѣ ѡ(т)пѹщенїе не ѡ(т)вращайсѧ нъ въ мл(с)ти посѣти, и въ щедрѡ(т) призри ꙗко ты еси какоѱимсѧ Бгъ и на тѧ ѡ(б)ращающимсѧ спсъ и тебѣ славѹ въꙁсылаемъ съ бе(з)началнымъ ти ѡтцемъ, и прѣстымъ и Блгымъ и животворѧщи(м) ти дхомъ, нынѣ и всегда и въ вѣки вѣкѡмъ, аминъ[1]).

Şi să facă otpust cum se cade.

PENTRU DE ÎN CE VÎRSTĂ SE SOCOTESC LA DUMNEZEU PĂCATELE OMULUI.

GLAVA 324.

Anastasie, a dumnăzeeştii cetăţi Antiohia.

Sfinţii părinţi şi alţi învăţători zic că după cumu e mintea şi înţelepciunea omului, aşa se socoteaşte: sau de în 12 ani, sau de 12 înainte; pentru că vei afla copii de 12 ani de vor avea minte mai multă decît omul cela ce iaste de 50 de ani, şi iară vei afla oameni de 25 ani şi de 30, şi mai sus, de vor fi avînd puţină minte şi mai puţină decît copilul acela. Ce însă Dumnezeu nu socoteaşte pre ceia ce fac păcate pre ani carii au, ce după cum e mintea şi înţelepţia omului, cum am zis.

PENTRU OMUL PĂCĂTOS CARELE VA FACE UN LUCRU BUN; PUTEA-VA LUA ERTĂCIUNE DE TOATE PĂCATELE LUI, AU BA?

GLAVA 325.

Tomujde.

De aceasta zice că e adevărat, pentru că şi cea curvă anume Raava, carea priimi pre iscoadele ale lui Isus Naviin, ea se spăsi; şi tîlhariul se spăsi pentru credinţa, şi curva cu lacrămele-şi, şi alţi mulţi păcătoşi carii au făcut lucrure bune, toţi se-au spăsit.

---

1) „Domnului să ne rugăm.
Stăpîne, doamne Dumnezeul nostru, carele cheile împărăţiei tale le-ai încredinţat lui Petru, verhovnicul apostolilor şi pe ele ai întemeiat sfînta ta biserică, şi i-ai dăruit lui putere prin darul tău să lege şi să dezlege pe pămînt. Ascultă şi acum pe cel ce cu nevrednicie se roagă ţie pentru slobozirea robului tău de faţă şi arată mila ta asupra lui; mîntuieşte pe cei care nădăjduiesc pentru tine. Căci tu, doamne, ai spus prin gurile proorocilor tăi purtători de Dumnezeu: întoarceţi-vă către mine şi mă voi întoarce către voi. Căci nu vrei moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu; căci însuţi, iubitorule de oameni, şi de acest rob al tău, care s-a întors din calea rătăcirii şi cere de la tine iertare, nu te lepăda, ci îngrijeşte-l întru milă şi cheamă-l întru îndurare. Căci tu eşti Dumnezeul celor ce se pocăiesc şi spre tine ne întoarcem, mîntuitorule, şi ţie slavă îţi înălţăm, dimpreună cu tatăl tău fără de început şi cu prea sfîntul şi bunul şi de viaţă făcătorul tău duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, amin!“

PENTRU DE VA FACE UN TÎLHARIU O 100 DE UCIDERI, DE-ACIA SĂ-L PRINZĂ SĂ-I TAE CAPUL; POATE FI IZBĂVIT DE UCIDERILE CE AU FĂCUT, DE TOATE, AU BA?

GLAVA 326.

Dumnezeeştii învăţători.

De aceastea de toate vom zice că numai o ucidere au împlut, adecă au plătit, iară cealealalte 99 în veacul ce va să fie, adecă la a doa venire a domnului nostru Isus Hristos, atunce va să aibă a-ş darea seama de dînsele.

PENTRU DUHOVNIC, CUM I SE CADE SĂ AIBĂ LOC CINSTIT ŞI SFÎNT PENTRU CEIA CE I SE ISPOVEDESC, ŞI CE SĂ ZICĂ CĂTRĂ DINŞII; ŞI PENTRU CEIA CE SUFERĂ DE ŢIN CANONUL LOR, ŞI PENTRU CEIA CE NU SUFERĂ A ŢINEA.

GLAVA 327.

Simeon Soluneanul.

Duhovnicul trebue să aibă loc cinstit şi sfînt, întru carele va să ispovedească oamenii şi să ia pre cela ce va să i se ispovedească cu curată faţă şi lină şi blîndă şi cu dumnezeiască frică, iară nu cu vreo faţă mîhnită, sau îngreoială, sau cu chip rău, ce cu bucurie multă să meargă cu cela ce va să i se ispovedească la acel sfînt loc, cum trebue iscusiţilor duhovnici să facă.

Pòstnicul.

Cînd va duhovnicul să ispovedească pe vreun om, aceaste cuvinte trebue să zică cătră dinsul: Caută bine, fătul mieu, că Hristos stă deasupra ta, aşteptîndu-ţi ispovedania. Şi să nu-ţi fie ruşine sau să te temi de mine, să ascunzi ceva de în păcate carele ai făcut, ce cu îndrăznire şi de întru tot sufletul şi inema să le spui, ca să iai ertăciune şi blagoslovenie de la domnul nostru Isus Hristos. Iară de vei ascunde ceva de într-însele, atunce tu vei să aibi păcat îndoit. Ce te păzeaşte deaca vreame ce-ai venit la vraci să te tămăduieşti, să nu te duci netămăduit, fără vindecare, şi va să-ţi fie păcat ţie, iară nu mie. Şi aşa-l întreabă una şi alta, întîi de va fi făcut vreunul de în ceale 7 păcate de moarte, carele sînt aceastea:

Lepădarea de leage.

Fărănădeajdea de cătră Dumnezeu, carea să chiamă otceaania.

Preaînălţarea, adecă trufia.

Uciderea de voe.

Amestecarea de sînge.

Zăcearea cu bărbat unul cu altul.

Şi fărădeleagea: spurcarea sau stricarea de copii.

Aşijderea şi pentru alte păcate. Şi auzind cuvintele lui şi păcatele carele sînt, dă-i canon cum zic pravilele dumnezeeştilor părinţi şi cumu-i vei vedea bunătatea şi voia lui cea bună.

Marele Vasilie.

Şi cîţi suferă a ţinea canonul lor, grăiaşte marele Vasilie la 83 de canoane ale lui, şi nu se priceştuesc, zic, pre aceia să-i ţii şi feciori de duhovnicie. Iară ceia ce nu suferă a ţinea canonul lor, nu lăsa nice pre

aceia a se duce fără tămăduire, ce-i învaţă întîi şi a doa oară. De-acia de vor asculta, de bine, iară de vor rămînea întru nepocăinţă şi nu vor răbda să se întoarcă de tot, atunce tu lasă păcatul să fie asupra lor. Şi să ştii aşa să ţii păcatele celora ce ţi se ispovedesc, ca cum ar fi şi ale tale, şi aşa să aibi grijă a darea seama domnului nostru, lui Isus Hristos, la a doa groaznică a lui venire. *Semnează.*

Iară cîţi nu suferă a ţinea nemic să facă de în canonul carele le dai şi vor eşi de la tine fără de vindecare, însă de să vor întoarce şi vor veni întru pocaanie şi se vor pleca să facă canonul lor, priimeaşte-i şi-i cuprinde în braţe. Că domnul nostru zice: n-am venit să chem dreptii, ce păcătoşii întru pocaanie. Iar de nu vor vrea, atunce ei vor purta greotatea păcatelor sale în zioa judecăţii. Numai ce eşti datoriu să-i înveţi cît vei putea şi să faci vindecare spre dinşii cîndu-i doară vei putea să-i faci să te asculte. *Apostolilor, cap. 52.*

Cînd se va afla om smerit şi voiaşte să facă în toate zilele, cumu-i va fi putearea, metanii, atunce-i pogoară 1 an mai jos de în măsura părţii carea i-ai dat să nu se priceştuiască. *Postnicul.*

Iară de va vrea să facă milostenie după cumu-i va fi putearea, atunce-i erţi şi alt an. *Caută de vezi aceasta foarte bine, o, duhovnice.*

Şi de va posti miercurea şi vinerea după socotinţa şi porunca dumnezăeştilor apostoli, erţi-i iarăş şi alt an.

Iară de va vrea să ţie lunea să nu mănînce carne, şi alt an iar să-i laşi.

Iară de va fi omul acela mai jos de 30 de ani, iar să-i laşi şi alt an.

Iară de va fi mai jos de 20, mai puţin se canoneaşte.

Iară de va vrea să se pocăiască după păcat şi va vrea să se facă călugăr, atunce doao părţi ale păcatelor lui să-l canoneşti, iară alta să i-o erţi.

Iară de va vrea să meargă în obşte, atunce jumătate de canonul păcatelor lui să-i erţi.

Iară de nu va vrea ispoveditul să facă de în ceale de sus, care am zis, atunce el să împle tocma porunciţii ani ai păcatelor lui.

Şi duhovnicului i se cade să vază pre omul au tînăr de iaste, au bătrîn, au tare, au slabu, şi locul şi obrazul care au făcut păcatul. Şi de va fi făcut de multe bucate sau de beţie, sau învăţată o au avut şi o au împreunat, sau de frică se va fi făcut, sau de silă, sau de sărăcie, aceastea trebue să vază duhovnicul şi să socotească. Că tînărul de va greşi, are canon mai iuşor decît cel bătrîn, cum am zis. Aşijderea şi alte păcate toate au bogate. Drept aceaia trebue să le ispitească cum se-au făcut şi atunce să le facă canonul lor după cum se cade şi după cumu-i voia omului. *Zri.*

Şi de va face şi tocmeală să împuţineaze canonul păcatelor, ca cela ce are puteare a lega şi a dăzlega, n-are nice un canon, nice păcat, nice osîndă, că povesteaşte şi zice cătră noi dumnezăiasca scriptură: ceia ce să ispovedesc cu durearea inemii şi a sufletului, într-acel ceas vine spre dinşii iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi iau ertăciune şi se fac moştneani împărăţiei ceriului. *Marele Vasilie, canon. 70.*

PENTRU VRĂJI ŞI FĂRMECĂTORIE; ŞI PENTRU CEIA CE MERG PE LA VRĂJITORI; ŞI PENTRU CEIA CE POARTĂ BAERE.

GLAVA 328.

Marele Vasilie, canon. 65.

Canonul 65 al marelui Vasilie porunceaşte că vrăjitoriul şi cela ce varsă ceară sau plumb cositoriu, sau carele leagă bărbatul şi muiarea să nu se împreune, sau va face vreun alt fel de vrăjie, acela ani 20 să nu se cuminece.

Caută de vezi bine de această socotală.

Şi să ştiţi că pre aceia chiamă vrăjitori, carii chiamă dracii şi fac vrăjile pre voile cealea ce vor întru stricăciunea oamenilor.

Încă şi ceia ce aduc vrăjitorii în casele lor să le scoaţă vrăji, sau carii citesc stealele, sau ca să înveaţe ceva ce nu ştiu, sau se duc la vrăjitori sau la vrăjitoare, aceia 5 ani să nu se priceştuiască.

Săborul de la Anchira, canon. 24.

Aşijderea şi ceia ce poartă baere, sau nărocul cesta ce zic oamenii că are năroc omul, sau vor căuta de vor socoti zioa în carea se-au născut bună iaste au rea, aceia să se canonească ani 5.

PENTRU MALACHIA, ADECĂ CINE-Ş BATE MĂDULARIUL ÎN MÎNI; ŞI PENTRU CURVIE; ŞI PENTRU CELA CE SĂ CULCĂ CU FĂMEAE NEBOTEZATĂ.

GLAVA 329.

Postnicul.

Cîţi vin la acest lucru de fac malachie, aceia să mănînce sec zile 40 şi să facă în toate zilele cîte 100 de metanii. Iar de nu vor putea să mănînce sec, atunce să nu se priceştuiască 1 an şi să facă în toate zilele cîte 100 de metanii, sau 50.

Iară de să va face malachia între dinşii, atunce să mănînce sec 80 de zile, sau să nu se priceştuiască ani 2 şi să facă în toate zilele metanii cîte 50.

Iară de va fi cineva de în partea şi rîndul sfinţiei şi mai nainte de luarea preoţiei va cădea într-acel păcat al malachiei, acela întîi să se canonească, de-acia să se hirotonească.

Iară deaca se va face preot, va face fără de minte, să fie lipsit de preoţie 1 an; iară de o va face cu minte după aceaia, atunce să fie lipsit de preoţia lui de tot.

Iară de va face aceasta călugărul, canonul lui iaste să mănînce sec zile 60 şi să facă metanii în zi cîte 80.

Şi cîte mueri să împreună cu bărbaţi, adecă cu cineva şi nu vor fi făcînd lucrul păcatului de tot, acealea să se canonească în cel canon de mai sus al malachiei.

Şi oricine va curvi, zice dumnezăescul Grigorie Ostroveanul, ani 9 să nu se cuminece.

Iară Marele Vasilie zice 7.

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul porunceaşte după 2 ani să se cuminece, adevărat de va vrea să mănînce sec pînă la 9 ceasuri şi să

facă în zi şi metanii 250; iară de nu va vrea, atunce să nu se cuminece, cum poruncesc mai sus dumnezăeştii părinţi.

Iară cine va curvi cu muiare nebotezată, acela 5 ani să nu se cuminece şi să se postească şi să facă milostenie şi metanii.

PENTRU AMESTECAREA DE SÎNGE.

GLAVA 330.

Carele se va împreuna cu soru-sa întru păcate, carii vor fi de un tată şi de o mumă, 20 ani să nu se cuminece. *De în canoanele marelui Vasilie.*

De să va afla neştine cu noru-sa, sau la soacră-sa, sau la muma soacrei, ani 11.

Iară la vară-sa premare, ani 10.

Iară la a doua vară, ani 9.

Iară la cumătră-sa, ani 11.

Iară la fină-sa, care-i iaste fată sufletească, ani 20.

Iară la muiarea frăţine-său, ani 11.

Aşijderea şi cela ce să va afla cu doao surori.

Aşijderea şi muiarea carea se va afla cu doi fraţi.

Iară de să va afla neştine cu maştehă-sa, ani 12.

Ce zice dumnezăescul patriarh Postnicul, canonul al acelor păcate ale mestecării de sînge, după vrearea oamenilor face canonul lor, cu carele vei să-i canoneşti ori greu, ori iuşor, cum ţi-e voia.

PENTRU MUIAREA CAREA SE AFLĂ ÎNTRU MUERIA EI.

GLAVA 331.

Muiarea carea se află întru mueria ei, după obiceaiul firii muereşti, aceaia nu se poate priceştui dumnezăeştilor taini pîn' ce să va curăţi, nice întră în besearică pîn-în 7 zile, nice să împreună cu bărbatulu-şi pînă ce se va curăţi. *Postnicul.*

Iară de să va afla în besearică şi-i va veni a i se slobozi firea şi se va priceape şi va eşi afar-într-acel ceas, atunce nu se canoneaşte, iar de să va priceape şi-i va hi ruşine de nu va eşi afară, ce va lua anafora, atunce se canoneaşte.

PENTRU CELA CE ZACE CU BĂRBAT ŞI FACE CU DOBITOC.

GLAVA 332.

Al treilea canon al lui sfetî Grigorie Ostroveanul porunceaşte: cela ce va face această grozăvie a zăcerii cu bărbat, ani 18 să nu se cuminece. *Grigorie Nisctî.*

Iară marele Vasilie zice ani 15.

Postnicul. Iară dumnezeescul patriarh Postnicul porunceaşte ani 3, şi după 3 să se cuminece, adevărat de va suferi să postească pînă la al 9-lea ceas şi să mănînce sec şi să facă şi cîte 200 de metanii; iară de nu va vrea să facă acest canon, să nu se cuminece 15 ani, după socotinţa de sus a marelui Vasilie.

Marele Vasilie. Iară spurcătoriul de vită, ani 15 să nu se cuminece.

X PENTRU SODOMIE, ORI CE FELIU VA FI; ŞI CÎTE FELIURI DE SODOMIE SÎNT; ŞI CE FELIU DE CERTARE LI SE DĂ.

GLAVA 333.

Zac. 1. De vreame ce am zis şi am scris pentru ceia ce fac silă featelor celor ce sînt cocoane şi muerilor văduo şi altele, acuma să şi stăm tot pre aceaia cale să spunem şi pentru ceia ce vor face silă a coconi cruzi mici, de-i vor spurca, care păcat se chiamă, pespre fire. Acest lucru pespre fire se face în trei chipuri: întîi cînd se împreună neştine trupeaşte cu mumă-sa carea l-au născut, sau cu fata-ş, sau cu soru-sa; dece acesta păcat să chiamă sînge amestecat; al doilea, cînd se împreună neştine pespre fire cu vreun dobitoc fie ce fel va fi; a treia, cînd se împreună neştine cu fiece obraz parte bărbătească, care lucru, mai pe scurt, se chiamă sodomie; pentru care lucru vom să arătăm cuvînt, răspuns într-acesta chip.

Zac. 2. Sodomleanii nu se ceartă numai cu moarte, ce şi după moarte trupurile lor le bagă în foc de le ard.

Zac. 3. Oamenii cei vechi de demult şi ellinii pre aceia i-au fost certînd cu o muncă mare, pre carii făcea această grozăvie ce să zice sodomiia şi dup-aceaia i-au fost omorînd.

Zac. 4. Acesta feliu sodomleanii se chiamă şi sînt fără de cinste şi mainte încă pînă a-i ocărî înaintea judecătoriului.

Zac. 5. Sodomleanii, mainte încă pînă nu-i vor rușina înaintea judecătoriului, nu sînt volnici cu avuţiia lor la moartea lor să o dea cui vor vrea; iară de va lăsa neştine cuiva avearea lui la moarte şi de ar face şi zapis, şi dup-aceaia se va arăta lucrul cum au fost sodomlean, atunce strica-se-vor acealea tocmeale şi se vor sparge acealea zapise, cum nu şi se-ar fi făcut, şi avearea lui toată va fi domnească.

Zac. 6. Cela ce face silă vreunui copil, poate acela să-l ucigă de tot, şi nu va avea nice o certare de la judecătoriu.

Zac. 7. După pravila împărătească, nu va putea nimenile să fie ispravnic vreunui sodomlean nice la un lucru, nice la judecătoriu nu va îndrăzni să grăiască pentru sodomlean. Aceasta se socoteaşte cînd va fi greşala lui arătată de faţă înaintea judecătoriului; iară de nu va fi arătată greşala, atunce fiecine ar putea grăi pentru dinsul să isprăvească ce va trebui la judecătoriu.

Zac. 8. De să va afla neştine de în clirosul besearicii să fie sodomlean, acela se va sărăci de toate, după cum scrie pravila besearicii, de tot binele ce va fi avînd de la besearică se va lipsi şi-l vor opri şi de la besearică şi-l vor duce de-l vor închide într-o mînăstire departe ; şi mai vîrtos îl vor

lepădа de tot şi cu totul de în cinstea lui, şi atunce se va da pre mîna judecătoriului celui mirenesc să-l cearte cu moarte, ce să zice să-i tae capul. Şi aceasta se va face cînd se va afla c-au făcut sodomie numai o dată şi deplin; iară de nu va fi făcut desăvîrşit, ce va fi făcut numai vărsare pre dinafară, pentre coapse, atunce nu i se va tăia capul, ce să va certa într-alt chip, după cum va fi voia judecătoriului.

Cela ce să chiamă că face sodomie, acela ia şi certarea. Dară nu se chiamă că face sodomie numai cela se să împreună trupeaşte cu parte bărbătească, ce să zice cu copii, ce şi cela ce să va împreuna cu muiare pespre fire. *Zaç. 9.*

Cela ce se va împreuna singur cu muiarea lui într-alt chip, iară nu cumu-i obiceaiul muerilor, aceluia răspunsu lui iaste de ispravă să-i facă moarte; şi nu-i va folosi de-ar cît şovăi, de vreame ce iaste mai grea aceasta greşală, cînd se împreună omul pespre fire cu fămeaia lui decît cu striină. *Zac. 10.*

Sodomlean să chiamă încă şi cela ce face vărsare cu mîna lui; iară de-l va vedea cineva şi de-l va prinde, atunce nu se va certa cu moarte, ce cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 11.*

Oricare muiare va meşteşugi de va mearge la altă muiare, ca un bărbat, cu meşteşuguri ca acealea cum am scris şi mai sus, şi frecîndu-se eale acolo de va arunca sămînţa una la alaltă, ce să zice de vor face acel lucru desăvîrşit să se stîmpere de poftă, atunce pre amîndoao să le omoară; iară de nu vor face lucrul deplin, atunce se vor certa mai iuşor, după voia judecătoriului. *Zac. 12.*

De să vor afla frecîndu-se doao mueri una pre alta, însă fără nice un meşteşug, pînă cînd se vor slobozi amîndoao, şi acealea se vor certa după voia judecătoriului. *Zac. 13.*

Care muiare va face în loc de bărbat cu vreun copil, aceia să-i facă moarte ca unii sodomleance; alţi dascali zic să se cearte după voia judecătoriului. *Zac. 14.*

Nu va putea judecătoriul nice într-un chip să mai mişcoreaze certarea carea se dă la sodomie, ce de pururea le va tăia capetele şi-i va arde în foc. Numai să socotească judecătoriul cînd va fi lucrul desăvîrşit, ce să zice înlăuntru, atunce să-i şi piarză; iară cînd va fi denafară, atunce să-i cearte după voia lui, cum scrie şi mai sus. *Zac. 15.*

Oricare sodomlean va face sodomie cu copil sau şi alt obraz parte bărbătească, aceluia să-i facă moarte şi să-l arză în foc. *Zac. 16.*

Cela ce să va împreuna cu vreo muiare pespre fire dormind în somn, şi încă-i va fi muiarca rudă de în sîngele lui, şi ea, deaca se va deştepta, va striga, atunce acela să se cearte ca un răpitoriu, ce să zice să i se tae capul. *Zac. 17.*

Sodomia nu naşte rod. Drept aceaia nu se sminteaşte să se facă nuntă de în rodul sodomleanului. *Zac. 18.*

Greşala sodomiei se judecă de la doao judecăţi: judecătoriul besearicii-l aforiseaşte, iar judecătoriul cel mirenesc face-i moarte; şi după moarte, trupul lui-l arde în foc. *Zac. 19.*

Cela ce va săruta copil cu rîmnă, acela să se cearte după voia judecătoriului. *Zac. 20.*

Zac. 21. Greşala sodomiei se arată cu seamne şi cu înţelesuri.

Zac. 22. Arată-se încă şi cu mărturii, carii vor zice cum au văzut pe sodomlean apucatu-se de copil şi vrea să-l întoarcă cu faţa în jos cu de-a sila şi ei au auzit văetîndu-se ş-au alergat de l-au scos; şi altele ca aceastea.

Zac. 23. Ţipetele şi strigarea copilului iaste de faţă semn cum i-au făcut silă.

Zac. 24. Cînd va dormi neştine într-un pat cu copil tînăr, atunce face prepus mare cum iaste adevărat sodomlean.

Zac. 25. Cînd va fi cămaşa copilului cu sînge, atunce iaste de faţă semn de sodomie.

Zac. 26. Să prinză neştine copilul cu de-a sila să-l sărute, acela face prepus cum iaste acela sodomlean, fără numai cînd va fi copilul mai jos de zeace ani.

Zac. 27. Ajută foarte multe la arătarea sodomiei veastea celui vinovat ce-i vor zice că iaste sodomlean.

Zac. 28. Moaşa şi vraciul, aceia pot să mărturisească de vreame ce vor fi văzut copilul şi de vor cunoaşte făcut-au sodomie au ba.

Zac. 29. Cuvîntul copilului nu va arăta la judecătoriu greşala sodomiei, iară aşa face mare prepus cum să fie vinovat.

Zac. 30. Certarea sodomiei poate judecătoriul să o mai micşoreaze cînd se va face între coconi micşori carii nu vor fi încă de vîrstă.

Zac. 31. Cînd va păţi copilul această pacoste, sodomia, atunce de i se va fi făcut silă, atunce nu se va certa.

PENTRU CEIA CE VOR FACE CURVIE CU DOBITOACE, ACELORA CE CERTARE LI SE VA DA.

GLAVA 334.

Zac. 1. Bărbatul carele se va împreuna cu dobitoc parte fămeiască, sau muiarea care se va împreuna cu dobitoc parte bărbătească, acelora întîi li se tae capetele, după aceaia se ard în foc cu acel dobitoc împreună, cu carele se va fi împreunat.

PENTRU UCIDEREA.

GLAVA 335.

Marele Vasilie. Canonul 55 al marelui Vasilie porunceaşte că cine ucide de voia sa, acela ani 20 să nu se cuminece.

Iară de va ucide dă nevoie, ani 10.

Postnicul. Iară dumnezăescul patriarh Postnicul grăiaşte: în trei ani, adevărat de va vrea să mănînce sec şi după al 9-lea ceas şi să facă şi metanii cîte trei sute în zi.

Zri. Iară cela ce va ucide în războiu sau în tîlhărie, ani trei să nu se cuminece, adevărat de-i vor veni asupră cu sabii; iar de nu va fi venit tîlhariul cu sabii, ce numai ca să fure, iar el putînd să fugă şi n-au fugit, ce au scos sabia sau arma de au ucis pre tîlhariu, acela să se canonească ca un ucigaş.

PENTRU CLIRIC SAU MIREAN, DE VOR BATE SAU VOR LOVI PE VREUN OM ŞI VA MURI. ŞI CEI SFINŢIŢI, ADECĂ CÎŢI AU RÎNDUL PREOŢIEI, DE VOR BATE PRE CINEVA.

GLAVA 336.

Canonul 65 al sfinţilor apostoli porunceaşte: care cliric în mînie sau în sfadă va lovi pre cineva şi de acea lovire va muri, acela să lipseaşte de preoţia lui de tot, fără de nice o ertăciune; iar de va face aceasta mireanul, atunce acela să se afurisească şi să se canonească ca un ucigaş. *Apostolii, canon. 65.*

Şi iară, oricare episcop, sau preot, sau diacon, va bate pre om carele au stricat ceva, ori credincios, ori necredincios, acela să fie lipsit de darul său. Că de-ţ va strica ţie, preote, mireanul, tu să-l vădeşti iară să nu-l baţi ce de aceasta domnul nu ne-au învăţat aşa, ce zice că de te va lovi cineva preste falca dreaptă, tu să întorci şi cea stîngă, şi cui vor lua hainele, el să-ş scoaţă şi cămaşa să i-o dea. Şi aceastea sînt poruncile domnului, şi trebue să se păzească toate, mai vîrtos preoţii, ca să se facă chipure şi începătură întru bine oamenilor celor mireani. *Iar a lor, canon. 27.*

AICEA SCRIEM CINE CE CERTARE VOR LUA CARII SE VOR GĂSI ACOLEA DE FAŢĂ UNDE SE VA FI FĂCÎND VREO SFADĂ, FIIND CU ARME, ŞI SE VA TÎMPLA DE SĂ VA FACE UCIDERE.

GLAVA 337.

De să va afla neştine de faţă unde se va face ucidere, mai vîrtos fiind cu arme, atunce trebue să cerceteaze judecătoriul să vază şi să afle au doară pentru venirea aceluia se va fi blăznit şi se va fi spăreat cel ucis, şi se va fi lăsat de-l vor fi ucis. De să va afla acest lucru să fie adevărat, atunce se va certa tocma ca şi cela ce va fi făcut uciderea, şi mai vîrtos cîndu-l va fi ştiut mai demult cum iaste ucigătoriu, şi mai mult pentr-aceaia se va fi îngrozit deaca-l va fi văzut acolea de faţă. Iară de să va fi numai tîmplat acolea şi nu va fi ştiut nemica cum va să se facă ucidere şi căce au mers el acolea, nemica n-au făcut, atunce nu se va certa. *Zac. 1.*

Cela ce să va găsi la un loc, de faţă, cu arme, unde se va tîmpla ucidere, acela se va certa ca şi ucigătoriul; sau de va fi mers cu ucigătoriul după ucidere, de-i va fi fost soţie pînă la lăcaşul lui, măcară de n-ar fi făcut altă nemica, căce au fost acolo de faţă. *Zac. 2.*

Cela ce va sfătui pre ucigătoriu să nu facă ucidere, iară cînd se va afla acolo de faţă unde se va face uciderea şi nu va nevoi di ce va putea să-i desparţă să nu se facă ucidere, acela să se cearte tocma ca şi cela ce va fi făcut uciderea. *Zac. 3.*

SEAMNELE CU CARILE SE CUNOAŞTE CEL CU ARME CE SE-AU PRILEJIT ACOLO LA SFADĂ, OARE ÎNTR-ADINS AU MERS ACOLEA, AU TÎMPLATU-SE-AU FĂRĂ VEASTE.

GLAVA 338.

De să va afla neştine acolea de faţă cu arme unde se va face ucidere, şi judecătoriul nu va putea aşa lesne să cunoască într-adins au mers au *Zac. 1.*

tîmplatu-se-au de se-au nemerit acolea, atunce se cade să fie îngăduitoriu şi cu milă şi să crează că s-au găsit acolo de faţă neştiind nemica că se va face ucidere; drept aceaia nicecum nu se va certa acela.

Zac. 2. De să va afla la judecătoriu mai mult de doao seamne să se arate cum acela ce se-au găsit acolea la ucidere au fost mers într-adins să ajute de va trebui, atunce-l va certa ca pe un fur; iară de nu se va găsi semn nicecum, atunce să-l slobozească; iară de vor fi numai doao seamne, atunce să-l muncească să spue adevărat; iară de va fi numai un semn, atunce să-i dea jurămînt să mărturisească cum va şti că iaste mai adevărat.

Zac. 3. Un om cu arme cînd ar putea face să lipsească de la acel loc unde se-ar face ucidere, iară el nu va să lipsească, atunce face semn cum se-au găsit acolea de faţă într-adins; drept aceaia să se cearte ca un ucigătoriu.

Zac. 4. Cînd va fi neştine cu arme şi va face semn cum se-au tîmplat la acea ucidere, iară n-au mers într-adins şi încă la aceaia vreame va arăta cum lipseaşte de la acel loc, acela tot se va certa, de să va afla că acea ucidere se-au făcut puţinel mai apoi de ce au lipsit el, şi încă cînd se va fi bucurat căce se va fi făcut acea ucidere.

Zac. 5. Ucigătoriul de va fi om striin, carele nu va fi cunoscut niceodată pre acel om cu arme carele se-au găsit acolea de faţă la acea ucidere, atunce nu se va certa.

Zac. 6. Cela ce să va prileji la vreo ucidere şi va fi cu arme şi va nevoi să-i împarţă şi să-i facă să se împace, acela, deaca nu va putea, nu se va certa nicecum.

Zac. 7. Cînd se va afla neştine la vreo ucidere fără arme, iară armele va fi dat la altul să le ţie pentru să poată şovăi să zică c-au fost fără arme, atunce trebue să cerceteaze judecătoriul de se va afla cum cela ce-au ţinut armele au stătut aproape de dinsul, ca, de-i vor trebui, să fie îndemînă a le apuca, atunce-l vor certa ca pe un ucigătoriu; iară de va afla cum cela ce-au ţinut armele au stătut departe, atunce va şovăi şi nu se va certa.

Zac. 8. Cînd se va prileji neştine cu arme să nemerească la un loc, după ce să va fi început sfada, şi mai vîrtos de va mearge după ce să va fi făcut şi uciderea şi după ce să vor fi rănit, şi el nu va fi nemica rănit la acea ucidere, sau să fie zărvit ceva, atunce nu va avea nice o certare. Sau iarăşi de va fi mers mai apoi şi va fi ceva mestecat şi va fi zărvit acolo la acea ucidere, acela nu se va certa ca un ucigătoriu, ce atîta se va certa pre cîtă zarvă şi greşală va fi făcut, după voia judecătoriului.

CERTAREA ŞI PEDEPSA CAREA VOR LUA CEIA CE VOR AJUTA VINOVATULUI, DUPĂ CE VA FACE GREŞALA.

GLAVA 339.

Zac. 1. Cela ce va petreace pre cel vinovat, după ce va face greşala, pentru să-ş poată scăpa capul, acela se va certa după voia judecătoriului, însă nu ca cel vinovat; iară de-l va petreace pentru să nu-l prinză oamenii cei domneşti, carii vor fi trimişi într-adins să-l prinză, atunce se va certa cu moarte.

Muiarea care-ş va ajuta bărbatului celui ce va fi vinovat, după ce va fi făcut greşala, pentru să nu-l omoară, aceaia nu se va certa nice într-un chip. *Zac. 2.*

Cela ce va petreace pre cel vinovat, după ce va face greşala, şi de-l va petreace puţin lucru pînă-i va arăta calea şi va fi fără arme, acela nu se va certa nicecum. *Zac. 3.*

Cela ce va petreace pre ucigătoriu, după ce va face uciderea, neştiindu-l că iaste ucigătoriu, nicecum au ucis, atunce într-acea dată nu se va certa nicecum. *Zac. 4.*

Cela ce va petreace pre vreun vinovat după ce va face vreo răotate, acela se va certa ca şi cel vinovat, măcară că zic o seamă de dascali cum să nu se cearte, ce numai după voia judecătoriului, iară de-l va fi petrecut mai tîrziu peste cîteva zile, atunce nu se va certa. *Zac. 5.*

Cela ce va şti c-au făcut vreo răotate şi, după ce au făcut acea răotate, i-au năemit calul lui, sau i-l va fi dat să fugă să scape de certare, acela să se cearte după voia judecătoriului. *Zac. 6.*

Cela ce va ascunde furul sau fiece vinovat, după ce va fi făcut vreo răotate, pentru să nu-l prinză păgubaşii, sau oamenii cei domneşti, sau de-i va da cale să fugă, acela să se cearte după voia judecătoriului, măcară că zic unii să se cearte ca şi vinovatul. *Zac. 7.*

Cela ce va ascunde trupul omului celui ucis ca să nu se ivească, acela să se cearte ca şi ucigătoriul. *Zac. 8.*

Cela ce va priimi sau va ascunde lucru furat, atunce de să va găsi cum au ştiut că iaste de furtişag, acela se va certa după voia judecătoriului; iară de nu va fi ştiut, atunce nu se va certa; iară de va fi lucru împărechiat, ştiut-au, au n-au ştiut, atunce creade judecătoriul să nu fie ştiut. *Zac. 9.*

Cela ce va lăuda pre cel vinovat şi de va zice: bine-au făcut de-au făcut aceasta, de aceasta dăm învăţătură, de va fi greşala ce-au făcut greşală de ceale mari, ce sînt de cáp, atunce se va certa mai mult decît cel vinovat. Şi aceasta se va face cînd va fi lăudat pre cel vinovat mainte de ce va fi făcut greşala; iară de-l va fi lăudat după ce au făcut greşala, atunce se va certa tocma ca şi cel vinovat. Iară de nu va fi greşala carea au făcut de în ceale mari, şi de va lăuda mainte de ce va fi făcut greşala, atunce nu va lua mai multă certare, ce ca şi cel vinovat. *Zac. 10.*

Cela ce să va făgădui celui vinovat, după ce va face greşala, să-i ajute la ceva şi de-i va da ceva ajutoriu, atunce acela se va certa tocma ca şi cel vinovat. *Zac. 11.*

Cela ce va petreace pre cel vinovat, pentru să poată scăpa sau să-l poată ascunde undeva, sau să-i facă cale să fugă, sau şi într-alt chip cumva să-l ajutorească, acela face prepus cum şi el iaste soţie cu dinsul la greşala carea au făcut cel vinovat; drept aceaia să-l muncească să spue cu dreptul; fără numai de nu va fi ajutat atunce într-acel ceas ce-au făcut răotatea, ce mai tîrziu peste cîteva zile, sau fără numai cînd se va arăta de pre alte seamne, cum acela va fi ştiut oarece de acea greşală, sau iară numai de va fi fost rudă vinovatului cela ce i-au ajutat; drept aceaia să chiamă că i-au ajutat pentru că i-au fost omul lui, iară nu i-au fost soţie la greşală. *Zac. 12.*

AICEA SCRIEM PENTRU CERTAREA SAU PEDEPSA CAREA VOR LUA CEIA CE PRIIMESC PRE ÎN CASELE LOR FURI ŞI TÎLHARI.

GLAVA 340.

Zac. 1. Cela ce va priimi în casa lui fur sau tîlhariu cu lucrure de furtişag, acela se va certa ca şi furul; iară de va priimi numai pre om, sau numai furtişagul numai aşa singur, acela se va certa după voia judecătoriului.

Zac. 2. Cela ce va priimi în casa lui tîlhariu de drum, pre acela ca pe un tîlhariu sa l cearte cu moarte.

Zac. 3. Tot omul iaste datoriu, deaca va prinde tîlhariul, să-l dea pre mîna judecătoriului, şi de va şti neştine pe vreun tîlhariu undeva şi de nu-l va spune judecătoriului şi pre acela, sau de va lua de la dinsul ceva bani sau alte lucruri şi de-l va slobozi cîndu-l va ţinea legat, acela să se cearte ca un tîlhariu.

Zac. 4. Cela ce va priimi în casa lui tîlhari, acela se va certa nu numai cîndu-l va priimi în casă ce încă de-l va şi ascunde, sau-l va petreace şi-i va fi soţie să nu-l învăluiască cineva, atunce se va certa ca şi tîlhariul; iară de-l va fi numai ascuns, atunce nu se va certa ca un tîlhariu, ce după voia judecătoriului.

Zac. 5. Cela ce va priimi lucru de furtişag, ce să zice numai furtişagul, de va priimi de multe ori căce va fi legat prietenşug cu jurămînt cu furul acela, ca furul să fure iară celalalt să ascunză în casa lui, atunce acela ca pe un fur să-l spînzure, fie cine ar fi, fie bărbat, fie muiare.

Zac. 6. Cela ce va priimi bani sau alte lucruri de furat de la vreun om slujitoriu, sau şi într-alt chip, ce va fi avînd pre mîna lui bani domneşti sau alte lucruri, pre acela-l vor certa ca şi pre un fur.

Zac. 7. Cela ce va priimi furtişag în casa lui, şi de nu va şti, acela să nu se cearte.

Zac. 8. Atunce se va certa ca un fur cela ce va priimi lucru de furat în casa lui, cînd va lua ceva pentru să ascunză sau să dobîndească ceva dentr-însele.

AICEA SCRIEM PENTRU CE CERTARE VA LUA CELA CE DĂ PUTEARE ŞI ÎNVĂŢĂTURĂ CUIVA SĂ MEARGĂ SĂ FACĂ VREO RĂOTATE CUIVA.

GLAVA 341.

Zac. 1. Cînd dă neştine puteare altuia să meargă să facă vreo greşală, acela lucru se face în multe chipuri, pentru căce că se face şi cu cuvinte de învăţătură, cum se-ar zice, învaţă, într-acest chip: pasă, zice, să ucizi pre cutare om, sau să baţi pre cutarele; încă să face acesta lucru şi cu cuvinte de rugăminte, cum se-ar zice: rogu-te să scoţi pre cutarele de în cutare mesereare; sau altele ca aceastea.

Zac. 2. Cela ce va zice cuiva: de-aş avea ceneva să ucigă pre cutarele, foarte i-aş mulţemi; sau de va zice: de-aş putea face în vreun chip să găsesc

cineva vreun om sau şi doi, să ucigă pre cutarele, eu le-aş plăti foarte bine şi încă i-aş şi dărui, acela dă puteare şi trimite pre acel om să facă acea ucidere; drept aceaia ca un ucigătoriu se va pedepsi.

Cela ce va zice către slugă-şi sau năemit ce va fi: ruşine-m iaste şi ocară şi răotate ca aceasta ce mi-au făcut cutare om, nu trebue să lăsăm să nu ne răscumpărăm, acela ş-au dat puteare slugii-ş cu aceaste cuvinte ca să meargă sluga şi să se nevoiască să facă acea greşală; drept aceaia se va certa pentru aceaia greşală, că ce-i va fi făcut sluga, aceaia iaste ca şi cînd ar fi făcut el singur. *Zac. 3.*

Cela ce-i va fi dat neştine o palmă peste obraz sau un pumn şi de va zice cătră cineva: cutarele m-au suduit şi m-au bătut tot peste obraz şi mi-au făcut atîta ruşine, dece te rog să mă răscumperi dă pre dinsul, sau şi alte cuvinte ca aceastea de-i va zice, pentru să-l poată îndemna să-i izbîndească, iară acela se va scula şi-l va ucide, atunce cela ce l-au îndemnat şi l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, pentru că drept o palmă şi drept un pumn ce va da neştine altuia, nu se cade să se cearte sau să-şi răscumpere cu ucidere, că acela de alta l-au rugat şi i-au zis să-i facă răscumpărare drept palmă şi drept pumn, iar nu ucidere; drept aceaia atunce numai singur cela ce va fi făcut uciderea se va certa ca un ucigătoriu. *Zac. 4.*

Cînd nu se vor putea aleage cuvintele să se ştie, puteare i-au dat cînd l-au trimis au învăţătură, cum se-ar zice, acea puteare şi acea învăţătură spre bine l-au fost învăţat au spre rău, atunce scrie să se mai crează cum să fie fost mai mult spre bine decît spre rău. *Zac. 5.*

Cela ce va zice cătră cineva: de vei să ucizi pre cutarele, ucide-l, atunce nu se chiamă că l-au trimes el să-l ucigă, pentru că asupra lui au lăsat putearea să facă cumu-i va fi voia. *Zac. 6.*

Cela ce va zice cuiva: pasă de întreabă pe Andrei de va vrea să-ţi zică să mergi să ucizi pre Ioan, şi deaca va vrea el, ucide-l, atunce cela ce l-au trimis, Andrei şi ucigătoriul, toţi într-un chip se vor certa ca nişte ucigători. *Zac. 7.*

Cela ce va zice slugii: să nu te văz înaintea ochilor miei pînă nu voiu auzi c-ai făcut ceva vreun lucru ca acela, pentru să-m poţi răscumpăra răotatea şi ruşinea ce ne-au făcut cutarele, şi atunce de va mearge sluga şi-l va ucide, trebue să cearce judecătoriul să vază oare ce feliu de răotate i-au făcut şi cui au făcut: slugii au stăpînu-său? pentru să se ştie căruia de într-acei doi, sau de va fi fost vreo răotate mare ca aceaia, să fie lucrul în cumpănă de moarte; pentru că de va fi fost într-alt chip lucru de nemica, atunce cum se va certa sluga ce-au ucis, aşa se va certa şi cela ce l-au trimis. Dece de va fi făcut răotatea stăpînului şi va fi lucrul puţin şi de va fi şi omul de jos şi micşor, atunce iaste semn cum i-au fost gîndul stăpînului să-l ucigă cînd ş-au trimis sluga; drept aceaia într-un chip se va certa sluga ce-au ucis, ca şi stăpînul ce l-au trimis. Iară de va fi făcut acea răotate slugii, atunce arată seamnele cum stăpînul, cînd au trimis pre slugă, n-au avut gînd că-l va ucide, ce se-au gîndit că numai ce-l va sudui sau-i va face altă nevoe împotrivă ce le va fi făcut şi acela; drept aceaia nu se va certa stăpînul cu moarte, ca sluga carea va fi făcut uciderea, ce se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 8.*

Zac. 9. Stăpînul carele va da puteare slugii-şi să ucigă pre cineva şi nu-l va auzi nimenile cîndu-l va învăţa, pentru că-i va şopti la ureache, şi el se va duce şi va ucide pe vrăjmaşul stăpînu-său, aicea trebue să cerceteaze acela judecătoriu: întîi, cînd i-au dat acea puteare să meargă să ucigă, n-au auzit nimenile; a doa, cel ucis, de va fi fost stăpînu-său cu vrăjmăşie de moarte; a treia, de va fi grăbit sluga şi va fi ucis omul într-acea dată numai cum i-a zis stăpînu-său; pentru căce că atunce va creade judecătoriul cum stăpînul au dat puteare slugii-ş să-l ucigă, şi atuncea va certa pre stăpînul slugii ca şi pre un ucigătoriu. Iară de va lipsi vreuna de aceastea ce zisem mai sus, atunce creade judecătoriul cum să nu-i fie dat stăpînul puteare într-acesta chip ca să-l ucigă; drept aceaia nu-l va certa ca pe un ucigătoriu, ce numai după cum va fi voia judecătoriului. Şi aceasta se va face cînd va da stăpînul puteare slugii-şi pre ascuns, ce să zice-i va şopti la ureache. Iară de-i va fi dat această puteare unui ispravnic al lui, pentru să îmble să pîrască la judecătoriu pre acel vrăjmaş al lui, şi să nevoiască să-l omoară, atunce se socoteaşte lucrul că i-au dat puteare să îmble să-i facă răscumpărare pentru răotate ce-i va fi făcut, după cum va aleage judecătoriul; iară de să va grăbi şi-ş va răscumpăra el singur fără de judecătoriu, ce să zice-l ca ucide singur cu mîna lui, se va certa atunce ca şi un ucigătoriu.

Zac. 10. Cela ce va zice slugii sale: ia-ţi un toiag şi să nu mai vii la această casă pînă nu-mi veri face izbîndă pentru ruşine ce mi-au făcut cutarele, sau şi cu alte cuvinte de-i va grăi să-l poată îndemna spre răscumpărare, şi încă mai vîrtos cîndu-i va zice de multe ori să-şi ia toiagul, atunce sluga de va mearge şi va ucide pre acela, stăpînul slugii carele l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, ce numai după voia judecătoriului, de vreame ce-i va fi zis numai să-şi ia toiagul, că aicea arată semnul cum să-i fie zis să-l bată, iară să nu-l ucigă.

Zac. 11. Feciorul, sau sluga, sau ruda, sau priatenul, de va ucide pre cela ce va fi făcut vreo răotate tatălui, sau stăpînului, sau rudei, sau priatenului, acela nu se va chema să fie făcut acea ucidere cu putearea tatălui, sau stăpînului, sau a rudei, sau a priatenului; drept aceaia, tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, lor se-au făcut răotate şi sudalma, pentr-aceaia nu se vor certa ca nişte ucigători. Şi aceasta va fi cînd feciorul, sluga, ruda, priatenul vor fi oameni buni şi vor avea veaste de oameni buni, şi încă cînd vor fi făcut acea răscumpărarea atunceşi curînd după ce le vor fi făcut acea vătămare, ce cum va fi, neavînd vreame să se sfătuiască cu cei scăndăliţi şi vătămaţi, ce să zice cu cei suduiţi; iar de vor fi oameni răi, feciorul, sluga, stăpînul, ruda, priatenul şi vor avea veaste de răi şi de vor fi făcut uciderea tîrziu, preste cîteva zile după sfadă, atunce iaste semn cum cei suduiţi au ştiut de tocmeala uciderii şi n-au nevoit să nu se facă; drept aceaia se va certa tatăl, stăpînul, ruda, priatenul carii se-au suduit, ca şi feciorul şi sluga şi ruda şi priatenul carii au făcut uciderea. Şi aceasta va fi adecă să nu se cearte ucigătorii cei suduiţi, cum se-ar zice tatăl, cîndu-l vor fi suduit certîndu-se de în cuvinte adins eişi, iară nu pentru vreun lucru ce-au avut să ia sau să dea unul altuia; pentru că de va sudui neştine pre tatăl cuiva pentru niscare lucruri, iară feciorul se va scula de va ucide pre ceala ce-au suduit pre tată-său, ca să dobîn-

dească accale lucruri tată-său, şi uciderea se-au făcut pentru folosul tătîne-său, atunce iată semn cum să fie ştiut şi tată-său; drept aceaia şi tatăl şi feciorul ca nişte ucigători se vor certa. Aceastea toate aşa se socotesc şi pentru slugă spre stăpîn, şi pentru rudă spre rudă, şi pentru priaten spre priaten. Încă de să va afla că feciorul, la uciderea aceluia ce-au suduit pre tată-său, de va fi făcut cheltuială, atunce iaste semn cum şi tatăl şi alţii au ştiut de acea ucidere, şi drept aceaia ca nişte ucigători se vor certa. Încă se va certa tatăl ca un ucigătoriu, cînd va fi început el a sudui întîiu pre cela ce l-au suduit sau l-au într-alt chip vătămat, iară feciorul lui l-au ucis de-au omorît pre suduitoriu; iară de nu va fi tatăl început sfada, ce singur suduitoriul, atunce se va certa numai feciorul; aşijderea vor fi şi ceilalţi. Cînd va ucide feciorul pre cela ce va fi suduit pre tată-său, şi de va părea rău tătîne-său, atunce iaste cum n-au fost cu voia lui uciderea; iară de să va bucura tatăl pentru căce au ucis feciorul lui pre cela ce l-au suduit, atunce iaste semn cum să fie fost cu ştirea lui; drept aceaia ca nişte ucigători amîndoi se vor certa.

Cînd va fi lucrul împărechiat, oare ştiut-au şi fost-au cu voia lui, au *Zac. 12.* n-au fost, ce să zice, tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, cum va să ucigă pre suduitoriu feciorul, sluga, ruda priatenul, atunce judecătoriul de va avea nişte seamne oarecarile cum să fie ştiut, iară seamnele vor fi mici, atunce să-i muncească să spue cu dreptul; iară de nu vor fi seamne nicecum, atunce ajunge să-i pue numai să jure.

Datoriu iaste tatăl, stăpînul, ruda, priatenul, să nevoiască în tot *Zac. 13.* chipul să sminteaască să nu se poată face ucidere de la fecior, de la slugă, de la rudă şi de la priaten; iară de nu vor putea face nice într-un chip să sminteaască să nu se facă ucidere, atunce, de să va face, nu se vor certa ca ucigătorii, ce după cum va fi voia judecătoriului.

Sluga judecătoriului de va bate pre cela ce va zice că leagea carea *Zac. 14.* legiuiaşte acest judecătoriu nu-m place, drept aceaia voi să merg la alt judecătoriu, aceaia iaste semn cum să-l fie bătut cu voia judecătoriului.

Cela ce va trimite pre altul să facă vreo greşală, şi acela va mearge *Zac. 15.* şi va face, atunce aceia amîndoi se vor certa după certarea aceii greşale.

Aceia carii vor trimite să facă vreo greşală la vreun loc şi de vor fi *Zac. 16.* într-acel loc oameni mulţi, şi acei trimişi iarăş vor fi mulţi, atunce de va fi greşala mare, atunce, fără nice de un feliu de şovăiale, toţi cîţi vor fi se vor certa de la judecătoriu, după cum va fi şi greşala: pentru greşală de ceale mari, cu moarte, iară de nu vor face greşală de ceale mari, atunce va cerceta judecătoriul carele dentr-aceia va fi mai cap şi carele va fi început întîi greşala şi cela ce va fi trimis întîi să se facă greşala, şi atunce pre aceia va certa cu moarte, iară pre ceialalţi vor certa după voia judecătoriului.

Cela ce va zice acolo unde vor fi strînşi nişte oameni mulţi: de-aş *Zac. 17.* putea găsi pre cineva să-m ucigă pre cutarele, sau să facă cutare greşală, da-i-aşi atăţea bani, iar oarecarele dentr-acei oameni ar mearge şi ar face acea greşală, atunce amîndoi se vor certa după cum va fi greşala, de vreame ce să chiamă că l-au trimis.

Cela ce va trimite pre alt om să facă vreo greşală, acela nu se va *Zac. 18.* certa mai mult decît l-au învăţat să facă orice feliu de greşală cînd l-au

trimis; iară acel trimis, de va face mai mult de cum i-au fost învățătura, atunce acela singur se va certa pentru cel mai mult ce-au făcut.

Zac. 19. Cela ce va trimite pre neștine să facă cuiva răotate, iară dup-aceaia iarăș să facă în vreun chip să zică să nu facă, iară acela tot să-ș facă pre cuvîntul de întîi, atunce se va certa el singur, iară nu cela ce l-au trimis.

Zac. 20. Celuia ce-i vor da învățătură să facă vreo greșală și el va priimi să facă, iară dup-aceaia să zică celuia ce l-au trimis: nu voiu face acea greșală ce m-ai învățat să fac, iară dup-aceaia iarăși să incargă să o facă, atunce acela singur se va certa după cum va fi munca aceii greșale, iară cela ce l-au trimis nicecum nu se va certa.

Zac. 21. Cela ce va trimite, cum se-ar zice, pre Ioan să ucigă pre Petr, iar Petr va ucide pre Ioan, atunce cela ce l-au trimis nu se va certa ca un ucigătoriu, ce numai după voia judecătoriului.

Zac. 22. Cela ce va trimite pre Costea să ucigă pre Ioan, iară el nu va ucide pre Ioan, ce va ucide pre Pavel, atunce cela ce l-au trimis nu se va certa.

Zac. 23. Cel trimis cînd va face arătare cum nu e vinovat la greșala ce l-au pîrît, și de va fi acea mărturie să arate numai singur pre dins, atunce acela ce l-au trimis să facă greșala nu va fi slobod de acea greșală ce l-au pîrît cu mărturiile ce arată celuialalt, iară de va da răspuns cel pîrît pentru amîndoi, atunce vor fi amîndoi slobozi.

Zac. 24. De va slobozi judecătoriul pre cel vinovat carele au făcut greșala, atunce nu se va chema pentru aceaia slobod îi cela ce l-au trimis să facă greșala; așijdere de va slobozi și pre cela ce l-au trimis, atunce iar nu se va chema slobod și cela ce-au făcut greșala.

Zac. 25. Carele va putea face vreo greșală, de carele iartă și slobozesc pravilele, cum se-ar zice să-ș ucigă fata cînd va face preacurvie, iară el să trimeață pre altul striin să o ucigă, atunce nice unul, nice altul nu se vor certa pentru ucidere ce se-au făcut.

Zac. 26. Cela ce va trimite pre altul să facă preacurvie, acela nu se va certa ca un preacurvariu, ce așa mai pre iușoară certare i se va da.

Zac. 27. Orcare cocon ce va fi încă nu de vîrstă, carele se va găsi tot supt ascultarea părinților, de va trimite vreunul să fie mărturie mincinoasă, atunce pentru căce iaste încă nu de vîrstă, tînăr, nu se va putea certa certare deplină, cum se cade la mărturiia mincinoasă, ce numai și de aceasta cum va vrea judecătoriul, de vreame ce nu iaste putință cel trimis să ia mai multă certare decît cela ce-l va fi trimis.

AICEA SCRIEM PENTRU CE CERTARE SE VA DA CELORA CE MULȚIMESC VINOVATULUI DUPĂ CE FACE GREȘALA.

GLAVA 342.

Zac. 1. Cela ce va mulțemi cuiva după ce va face vreo greșală, acela atîta iaste vinovat ca și cela ce va trimite de va face greșala; drept aceaia ca și cel vinovat se va certa, măcară că n-ar avea accla ce mulțimeaște nice un folos, nice o dobîndă de la acea greșală ce se-au făcut.

Mulțemire să chiamă, deaca face greșala cel vinovat, cînd i-ar dărui neștine vreun dar, ceva bani, sau alt lucru, sau cu cuvinte de mulțemire să-i mulțimească, sau să-i făgăduiască ceva, sau să se cucerească lui, sau de i-ar părea bine de acca greșală. *Zac. 2.*

Cela ce va priimi sau va ascunde pre cela ce face greșala, acela iaste semn cumu-i mulțimește pentru căce au făcut acea răotate, și așa iaste ca și cînd l-ar fi trimis să o facă; drept aceaia se va certa ca și vinovatul. *Zac. 3.*

Cela ce va tăcea și nu va zice nemica celuia ce-i va spune cum au făcut cutare răotate, atunce iaste semn cumu-i mulțimește; drept aceaia se va certa ca un vinovat. *Zac. 4.*

Cela ce va da învățătură cuiva să facă vreo greșală, iară dup-aceaia iarăși-i va zice să nu facă, iară acela va face greșala, și deaca o va face, atunce cela ce l-au fost învățat îi va mulțemi, atunce se chiamă cum l-ar trimite; drept aceaia se va certa tocma ca și cel vinovat. *Zac. 5.*

Cela ce se va prinde chezaș denaintea judecătoriului pentru cel vinovat, acela nu se chiamă cumu-i mulțimește. *Zac. 6.*

Cela ce va zice: de vreame ce n-ar fi făcut cutarele cutare greșală, eu aș fi făcutu-o, că așa mi-au fost gîndul, acela se chiamă că-i mulțimește. *Zac. 7.*

Cela ce să va bucura de preacurviia ce va face altul, acela nu se va certa ca un preacurvariu, însă de va fi făcut preacurviia pentru zburdăciunea și pofta lui; iară de să va fi îndemnat de pizmă, pentru să facă rușine și ocară bărbatului muerii, atunce și cela ce să va bucura face semn cum mulțimește preacurvariului, și atîta iaste ca și cînd l-ar fi trimis el să facă preacurvie; drept aceaia ca și preacurvariul se va certa. *Zac. 8.*

Judecătoriul de nu va putea cunoaște cu seamne în ce chip au făcut neștine preacurvie, de zburdăciune, au numai pentru să facă rușine bărbatului aceii mueri, atunce creade judecătoriul c-au făcut de zburdăciune. *Zac. 9.*

Cela ce va trimite să bată pre altul, acela se va certa ca un vinovat, fără numai de-l va bate în besearică, sau în mijlocul tîrgului, pentru că atunce se va certa numai el singur. *Zac. 10.*

Cela ce va trimite să bată pre cineva, iară acela nu-l va numai bate, ce-l va ucide de tot și cînd cel trimis va bate și-l va ucide de tot și va fi de față și cela ce l-au trimis, atunce se vor certa amîndoi ca niște ucigători; iară de nu va fi de față cîndu-l va ucide cel trimis, atunce numai ucigătoriul se va certa ca un ucigătoriu, iară cela ce l-au trimis se va certa după voia judecătoriului. *Zac. 11.*

Cela ce va trimite pre cineva să ucigă pre altul, iară el numai ce-l va bate sau-l va răni, atunce amîndoi se vor certa după certarea bătăii sau a rănitului, iară nu mai mult. *Zac. 12.*

Cela ce va învăța pre neștine să facă o greșală, iară mai apoi se vor împăca, sau-ș va fi vreo rudă cu vrăjmașul, atunce cel trimis, de va face greșala, se va certa el singur, pentru că cela ce l-au trimis să chiamă că ș-au luat îmvățătura înapoi pentru rudeniia ce-ș vor fi cu vrăjmașul său. *Zac. 13.*

Cela ce va zice: pasă de ucide pre Ioan, iară peste un ceseut să-i zică: pasă de bate pre Ioan, atunce de va ucide pre Ioan, amîndoi ca niște ucigători se vor certa. *Zac. 14.*

Cela ce dă învățătură cuiva să facă vreo greșală, și va treace vreame multă, iară dup-aceaia o va face, atunce amîndoi se vor certa într-un chip, ca niște ucigători, măcară cîtă vreame ar fi trecut. *Zac. 15.*

Zac. 16. De pururea se va certa cela ce învaţă pre altul să facă vreo greşală, măcară de-ar şi zice dup-aceaia să nu o facă. Iară de vreame ce-i va fi zis: să nu faci cutare greşală, şi el de o va face, atunce acela ce l-au trimis se va certa mai puţin, după voia judecătoriului; iară de nu-i va fi zis să nu o facă, atunce se vor certa amîndoi după certarea aceii greşale, orice greşală va fi.

PENTRU FUR ŞI PENTRU CEIA CE PRIIMESC PRE FURI ŞI TÎLHARI.

GLAVA 343.

Marele Vasilie. Furul, de să va ispovedi de voe, 1 an să nu se priceştuiască, şi de va putea, adecă de va fi putearnic, să plătească ce-au furat; iar de-l vor vădi, atunce să-i fie canonul ani doi.

Iară priimitoriul de furi, ca şi furul să se canonească.

Postnicul. Furul carele se va pocăi de voe, zile 40 să nu se cuminece; iar dă se va vădi, atunce 6 luni să mănînce sec după 9 ceas, şi metanii în toate zilele cîte 100. Iară tîlhariul se canoneaşte ca şi ucigaşul.

PENTRU SĂPĂTORIUL DE MORMÎNTURE ŞI FURUL DE SFINTE.

GLAVA 344.

Marele Vasilie. Carele sapă mormînturile şi fură de acolo ceva, acela ani 10 să nu se cuminece.

Iară dumnezăescul Postnic porunceaşte an 1, însă de va mînca sec şi după a 9 ceas, şi să facă în zi metanii 250.

Grigorie Niskii. Iară furul de sfinte, adecă carele fură ceva de în besearică, acela ani 15 să nu se cuminece.

Iară dumnezăescul patriarh Postnicul zice: să se făcă tocmire şi canon de aceasta şi preste 3 ani să se cuminece dumnezăeştilor taini.

PRAVILE ÎMPĂRĂTEŞTI. PENTRU FURTIŞAGURI. VINA 12 [1]).

GLAVA 345.

Zac. 1. Vom să facem vorbă pentru rîndul furtişagului, dece se cade întîi să spunem nişte lucrure oarecarele, pentru ca să putem înţeleage mai lesne pedepsele şi certările a tot omul, carile se dau pentru fiece feliu de furtişaguri.

Zac. 2. Trebue de acmu să ştim cum că Dumnezeu singur uraşte lucrul furtişagului, de vreame ce şi la învăţăturile lui Dumnezeu, la vedeare de faţă tuturor, zice de grăiaşte: nu fura; şi toate feliurile de limbi şi de

[1]) În ediţia originală greşit: *intîi.*

seminţii au un lucru grozav şi urgisit acesta, furtişagul. Drept aceaia se cade judecăţilor să-i pedepsească foarte cu mari şi groaznice certări pre furi.

Furtişagurile sînt de multe feliuri. Un feliu iaste de vatămă numai o parte, ce să zice numai pre un om, iară alt feliu de furtişag iaste de vatămă pre mulţi împreună. *Zac. 3.*

Alt furtişag iaste mare, altul mic; dece furtişag mare se chiamă cînd iaste lucrul furtişagului de mare preţ, sau cînd iaste omul învăţat într-acest meşteşug al furtişagului, sau cînd va fura de la vreun boiaren sau alt om mare de cinste, sau cînd va fi furat niscare prăvălii cu negoţ, sau cînd va fi făcut scări să se sue la vreo curte domnească sau boerească, sau cînd va săpa casă sau va sparge zid, sau cînd va fi sfărîmat lacăte şi altele multe ca aceastea; sau cînd fură şi pate nevoe tot satul, măcară de-ar fi furtişagul cît de micşor. Furtişag mic se chiamă iarăşi cînd nu va fi făcut nice unele de aceastea ce am scris mai sus. *Zac. 4.*

Cade-se să ştim cum doao certări se dau furului; dece o certare iaste în bucatele lui, ce să zice să întoarcă înapoi tot ce va fi furat, altă certare iaste asupra trupului său, pentru greşală şi răotate ce va fi făcut. *Zac. 5.*

Omul cela ce-i vor fura bucatele şi avuţiia, acela poate să cearce pre în toate casele, pre unde-ş va prepune, sau va cunoaşte niscare seamne de furtişag, să fie lucrul la arătare, sau şi cîndu-i va părea adevărat că-ş va găsi furtişagul de faţă; însă nu cu putearea lui, ce să ia voe şi puteare de la judecătoriu, iară nu aşa, fietecum. *Zac. 6.*

Mai apoi de va cunoaşte judecătoriul cum acel păgubaş, carele va să cearce casa cuiva, iaste vrăjmaş acelui om cu casa, întru carea va să caute, aicea se cade judecătoriului să nu-i dea voe să cearce; încă se cade judecătoriul să socotească să nu dea voe nemănui să cearce casa celuia ce iaste om de cinste şi vestit de om bun, carele mai denainte nu va fi avut niceodată cuvinte de om rău, sau de furtişag. *Zac. 7.*

PENTRU FURII CARII ŢIN DRUMURILE FĂRĂ ARME. VINA 13.

GLAVA 346.

Carele va ţinea drumurile şi căile oamenilor, de va fura, şi încă arme nu va purta cu sine, pre acela să-l scoaţă şi să-l gonească de într-acel loc; iară de va fi purtînd arme şi va fi furat multe lucruri, pre acela să-l arunce în ocnă, acolo să se pedepsească, după cum va fi voia judecătoriului; şi de în cît va avea, de va fi vreun fecior de boiariu, a treia parte de în bucatele lui să se dea la vistieriia domnului, iară de va fi într-alt chip, atunce să-l spînzure în furci. *Zac. 1.*

Oricarele se va face a vîna pre lîngă drum, şi de va găsi ceva îndemînă să fure sau să jehuiască pre cineva, acela, de vor cunoaşte c-au făcut numai o dată, atunce să-l cearte cu ocna; iară de va fi făcut şi altădată, atunce să i se facă moarte. *Zac. 2.*

Cînd va fura neştine de sparge vreun zid, sau uşă, sau tron, sau altă aseamenea acestora, de va fi făcut aceasta zioa şi de va fi om de rudă bună, *Zac. 3.*

atunce să-l scoaţă de în locul lui o seamă de vreame; aceasta se socoteaşte de va fi om de ocină, zic, să-l scoaţă de în ocinile lui cîtăva vreame, cît va fi voia judecătoriului; iară de va fi om mai de jos, atunce să-l bată ca pe un fur şi să-l trimeaţă la ocnă cîtăva vreame; iară de va fi făcut aceasta noaptea şi de va fi, cum am zis, om de-a firea, atunce să fie scos şi gonit de în locul lui pînă la sfîrşitul vieţii lui; iară de va fi om de jos, atunce întîi să-l bată, de-aciia să-l trimeaţă la ocnă să se pedepsească de pururea acolo.

Zac. 4. Cela ce va vrea să fure, şi de să va ascunde undeva la vreun loc pînă va înnopta, atunce, deaca-l vor găsi, sau să-l bată foarte, sau să-l trimeaţă la ocnă cîtăva vreame, sau să-l gonească de în locul lui, pînă cînd va fi voia judecătoriului.

Zac. 5. Carele va fura haine de la bae, aşijderea să se cearte ca şi cela ce mai sus scrie.

Zac. 6. Cela ce va fura lucru puţin de la vreun om mişel, acela cînd va fura întîi, atunce să-l bată; iară de va fura şi a doa oară, atunce să-l semneaze la nas de o parte; iară de va fura şi a treia oară, atunce acela să moară în furci.

Zac. 7. Cela ce va fura de în casa stăpînu-său lucru măcară cît de puţin, şi de i-ar fi atunce întîi a fura, acela se va certa mai cumplit, întîi să-l semneaze la nas de o parte, iară de va fura şi a doa oară, atunce să-l spînzure; iară de va fura măcară şi de întîi de în casa stăpînu-său vreun lucru mare, şi atunce să-l spînzure, să nu caute că-i e întîi.

Zac. 8. Carele va fura de în besearică vreun lucru ce va fi sfinţit, măcar de va fi furat atunce întîi, pre acela tot să-l spînzure; iară de nu va fi sfinţit lucrul acela ce-au furat, de i-ar fi atunce întîi, tot să şi-i tae nasul, cum scrie mai sus; iară de va face şi al doilea rînd, atunce să-l spînzure.

Zac. 9. Cela ce va fura găini, gînşte şi alte pasări dumeastece, acela de va fura o dată, de doaă ori, a treia oară să-l spînzure.

Zac. 10. Cela ce va fura furtişag mare, pre acela de întîiaş dată să-l spînzure.

Zac. 11. Cela ce va timpina pre neştine în drum noaptea, şi-l va dezbrăca, acela, de va face şi al doilea rînd, atunce să-l spînzure.

Zac. 12. Carele va face trei furtişaguri, ce să zice de-l vor fi prins în trei rînduri cu furtişag, pre acela să-l spînzure; însă înţelegînd că aceale trei furtişaguri le-au făcut tot într-un loc, supt oblastiia unui domn şi judecătoriu, măcară şi aiurea într-alt loc, sau fost-au certat pentru acealea, au doară n-au fost certat, numai să fie mărturisit adevărat şi faţă cum le-au făcut.

Zac. 13. Cela ce va fi tîlhariu de drum, şi de să va fi mărturisit el singur, sau de vor fi mărturisit niscare oameni buni credincioşi, sau de-l vor fi prins tîlhărind de faţă, pre acela să-l spînzure într-acel loc unde va fi tîlhărit.

Zac. 14. Cînd vor fi nişte soţii multe de vor ţinea drumul de vor tîlhări sau vor fura, atunce pre aceia pre toţi să-i spînzure, să nu poată plăti cu moartea unuia pre ceialalţi pre toţi.

Zac. 15. Cela ce va vinde feciorul altuia, sau robul altuia, sau fie pre ce om, acela de va fi boiaren, să-l bage în ocnă, iară de va fi slugă, ce să zice om mai de jos, atunce dentîi să-l poarte de coadele cailor, de-acii să-l spînzure; iară de va fi om de-a firea, atunce să-i tae capul.

Den afară de această cumplită certare ce va lua asupra lui cela ce va vinde feciorul, sau robul altuia, atunce i se cade încă să dea și prețul ce-au luat, îndoit părinților, sau stăpînului acelui rob vîndut. *Zac. 16.*

Cela ce va fura oae, sau bou, sau cal, sa alt dobitoc de în pădure, sau de în cîmp, sau de în turmă, sau de în casă, accla să se cearte cu ocna pînă la o seamă de vreame, după cum de mult va fi fost furtișagul și după cum va fi voia judecătoriului; iară de să va afla cum acel om iaste învățat a fura de pururea și va fi făcut și alte date acest lucru, atunce așa într-acela loc ce-au furat dobitocul, acolea să-l spînzure în furci. *Zac. 17.*

Carele va fura dobitoc ce va fi slobozit pe drum, acela să nu se cearte cu ocna, ce mai puțin, după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 18.*

Cela ce trage apa și o scoate de în matcă de o duce la grădină, sau la pometul lui, fără de știrea judecătoriului, acela să se cearte ca un fur. *Zac. 19.*

Cela ce va lua de pre lîngă drum adăpătorile carele se-au făcut să se adape călătorii, sau dă le va strica, acela să se cearte ca un fur. *Zac. 20.*

De va fura neștine vreun lucru ceva și de va grăi să-l întoarcă al cui au fost, pînă nu l-au întrebat, acela să fie ertat de greșală, de-ar fi cît lucru mare, iară deaca vor treace o zi, doao, și-l va da atunce înapoi, și mai vîrtos cînd va fi îmblat de va fi cercat și va fi întrebat cela cu paguba, atunce de-ar și întoarce, tot se va certa ca un fur, după prețul acelui lucru, veri va fi mare, veri mic, veri mult, veri puțin. *Zac. 21.*

Țiganul, sau țiganca lui, sau copilul, de va fura o dată, sau de doao ori, sau și de trei ori, găină, gînscă, sau alt lucru micșor, atunce să se iarte, iară de va fi alt lucru mai mare furat, atunce să se cearte ca și fiece fur. *Zac. 22.*

De va ceare neștine ceva vreun lucru la altul și el nu-i va da, iară el se va mîniia și i se va lăuda că-i va face ceva vreo răotate, pre acela să-l pedepsească ca pe un fur. *Zac. 23.*

Cînd va trimite neștine pre altul să fure vreun lucru și el va mearge de va fura pre cuvîntul aceluia, aceștea amîndoi ca niște furi se vor judeca și se vor certa. *Zac. 24.*

Cela ce va sfătui pre neștine să fure, pre carele nesfătuit de nimenilea de pururea fura, atunce acela ce l-au sfătuit să nu aibă nice o certare, fără numai cînd va fi sfătuit pre neștine să fie fur, carele mai di demult n-au fost fur, atunce acela să fie de certare. *Zac. 25.*

Cela ce va ajuta furului ori în ce feliu și mainte de ce va fura, de-i va da niscare lucruri carele sînt de treaba lui, cumu-i sfreadel, sau topor, sau funi, sau altele multe aseamene acestora, sau deaca va fura să-i rîdice furtișagul, sau să-l poarte să-l ascunză, sau măcar singur și pre fur, pre acela ca pe un fur să-l cearte; făr numai de va putea arăta cu o credință ca aceaia cum n-au știut nemica că iaste lucru de furat și cum iaste om bun. *Zac. 26.*

Un tată sau feciorii lui, un frate sau muiarea sau alte chipuri aseamene acestora de vor avea de întru dinșii vreunul să fie fur și de-l vor acoperi și nu-l vor spune, ce-l vor ascunde și pre dinsul și furtișagul lui, aceia nu se vor certa în loc de furi. Dar cînd nu se vor certa? Atunce cînd nu-i vor fi ajutat nice la un furtișag, nice-l vor fi sfătuit niceodată să fure; iară de să vor afla c-au făcut vreuna de aceastea, atunce să se cearte toți într-un chip. *Zac. 27.*

Zac. 28. Cela ce va găsi ceva mergînd pre un drum, fie ce va fi, veri mult, veri puţin, acela de nu va spune şi să strige, să mărturisească cum iaste la dinsul acel lucru şi-l ţine să-l dea al cui va fi, acela ca un fur se va certa.

Zac. 29. Carele va găsi pre marginea unii ape mari fiece lucru veri mic, veri mare, carele-l va fi aruncat apa ca o plavie, atunce acela, de nu-l va mărturisi, nu va avea nice o certare.

Zac. 30. Iară numai cînd se va fi răsturnat vreun car şi vor fi şi oamenii de faţă îmblînd după alte nevoi.

Zac. 31. Cela ce va lua vreun lucru ceva de la casa ce arde, sau cînd se va răsipi de va cădea într-acea zi ce va fi ars, sau se va fi răsipit, acela să se cearte ca un fur, după cum va fi preţul acelui lucru ce-au apucat. Iară de va treace o zi, doao şi va sta în vreun loc nebăgat în seamă, ca cum ar fi lepădat, şi de-l va lua cineva de faţă, atunce să n-aibă nice o certare.

Zac. 32. Cela ce va lua vreun lucru de la casa ce arde, care lucru, de n-ar fi luat, ar fi ars acolea, acela să n-aibă nice o certare.

Zac. 33. Carele va muta hotarul cu putearea lui, stînd cu arme să facă războiu, aceluia să-i dea certare pe trup după cum va fi voia judecătoriului; iară de va fi mutat furiş singur, aceluia să-i fie certarea cu bani, ce să zice să plătească pradă.

Zac. 34. Cine va lua piatra hotarului, sau măcară lemn ce va fi semnat hotarul, acela, de va fi ştiind că iaste semn de hotar, atunce se va certa ca un fur; iară de să va afla că n-au ştiut, atunce numai să-l bată.

Zac. 35. Cela ce va îndemna pre altul, sau va trimite de va muta hotarul, acela să se cearte împreună cu cela ce l-au trimis, tot un feliu de certare.

Zac. 36. Cine va lua niscare bani de va da altuia împrumut şi de nu-i va da acela ce i-au luat, acela ca un fur să se pedepsească.

Zac. 37. De va veni neştine la un priaten să poftească un cal, sau un bou, să meargă pînă la cutare loc şi el nu-i va opri, ce-i va da, iară el nu va mearge unde au grăit, ce va mearge într-alt loc mai departe, acela să se cearte ca un fur. Cum se-ar zice, un om s-au rugat să-i dea un cal să meargă călare zeace mile de loc, eu i l-am dat, el n-au mers călare, ce l-au înhămat de-au mers 20 de mile; atunce acela să se cearte ca şi cum l-ar fi furat, iară pentru ce-au mers mai departe, deusebi să aibă certare de aceaia.

Zac. 38. Cine va creade pre neştine de vreun lucru ca acela, şi i-l va da să-l ţie şi să i-l păzească, iară el se va sluji cu dinsul şi-ş va trebui toate treabele ca şi cum ar fi al lui, atunce acela să se cearte ca un fur.

Zac. 39. Cela ce va lua bani de la cineva ca să-i ţie şi-i va cheltui pe treabele lui, dece de-i va fi numărat cîndu-i va fi dat, atunce să n-aibă certare, iară de-i va fi pecetluit în pungă şi el va fi stricat peceatea, atunce să se cearte ca un fur.

Zac. 40. De vor da cuiva nişte avuţie să o ţie şi să o păzească, şi de o va fi furat cineva de la dinsul, niscare oameni de carii n-au vrut avea nădeajde, au vor fi spart uşa, au răcliţa, au lacătul ce vor fi fost, sau altele ca aceastea, atunce unul ca acela să n-aibă certare, nice iaste datoriu să dea nemica; iară de vor lipsi aceastea tocmeale, atunce să se cearte.

Zac. 41. Cela ce va ceare de la un om un lucru să i-l ţie, iară cela cu lucrul se va fi rugat mai di demult să i-l ţie, acela de i se va prileji să i-l fure, atunce iaste datoriu să i-l plătească.

Cela ce va zice că i-au furat avuţiia ce-au fost el păzind, sau banii ce-au fost luat în datorie, acela iaste datoriu să arate de faţă lucrul; iară de nu, numai să o dea înapoi a cui au fost, că de-ar şi jura, nimenilea nu-l va creade, fără numai de-ar avea împreună cu jurămîntul şi niscare mărturii, sau niscare seamne ca acealea, să poată arăta adevărat acel furtişag, să poată cunoaşte fiecine. *Zac. 42.*

Oricărui neguţătoriu vor da nişte bani să li-i ţie şi-i vor număra înaintea lui, iară de-acolea-i vor fura şi-i vor fi spart uşa şi secriiul şi lacătele şi alte ca aceastea, atunce de se va afla, cînd i-au dat, că i-au zis să-i înceapă să-i cheltuiască şi li-i va da mai apoi, cînd le vor trebui, atunce neguţătoriul iaste datoriu să le dea banii de la sine; iară de nu-i vor fi zis aşa, atunce nu e datoriu cu nemica. *Zac. 43.*

Cine se va face ispravnic vreunui om şi va lua bani de la niscare datornici ai aceluia, iar el nu va fi ispravnic să se arate cu scrisoare, acela să se cearte ca un fur, ce să zice, de vreame ce acei bani va fi cheltuit pre treabele lui. *Zac. 44.*

Cela ce să va lega de vreun om, zicînd că-i iaste datoriu cu atîţia bani şi nu-i va fi cu nemica, iară el cu înşălăciune şi fără de voia lui va lua acea datorie mincinoasă, pre acela ca pre un fur să-l pedepsească. *Zac. 45.*

Cînd vor avea nişte soţii bani împreună şi-i vor da la un loc să li-i ţie, iară el va cheltui acei bani pre treabele lui, pre acela să-l gonească de în locul lui şi să-i ia toate bucatele cîte va avea; iară de va fi om să nu ţie banii soţiilor, ce cînd vor vinde, sau de în slujbă cînd vor veni, elu-i va strînge, aceluia să i se tae capul şi să i se ia tot ce va avea. *Zac. 46.*

Cela ce va strica niscari bani ai besearicii, care bani vor fi lăsaţi de cineva să tocmească besearica şi să dreagă ce pre unde va fi stricată, sau va fi zis să cumpere niscare ocine, sau de vor fi niscare bani carii se strîng de în veniturile besearicii, acela om de va fi, cum să zice, ispravnic besearicii şi va ţinea el banii, şi deaca-i va cheltui pe treabele lui, acela să n-aibă altă certare, ce să fie gonit de în locul lui şi toate bucatele şi ocinele ce va avea toate să se dea besearicii; iară de nu-i va fi cheltuit cela ce-i ţine, ci-i va fi cheltuit cela ce-i strînge şi-i aduce de pre unde sînt veniturile şi-i dă la vistiariul besearicii, acela de va fi făcut una ca aceasta şi se va adevăra cu mărturii oameni de cinste şi credincioşi, atunce certarea lui să fie moartea, ce să zice să i se tae capul şi să i se ia tot ce va fi avînd, veri mult, veri puţin. *Zac. 47.*

Oricine va fura lucru sfinţit de în loc ca acela cinstit şi sfînt, pre acela să-l spînzure, sau să-l arză de viu în foc; însă de aceasta după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 48.*

Cela ce va fura lucru sfinţit de în loc nesfinţit, sau lucru nesfinţit de în loc sfînt, acela se va certa după cum va fi voia judecătoriului, iară să nu i se ia viaţa, fără numai de va fi făcut acela lucru de doaă, trei ori, după cum spune pravila. *Zac. 49.*

Pre cela ce-l vor certa pentru furtişag, măcară ce certare micşoară ar fi păţit, acela nu va putea să fie oprit de să va afla cînd au făcut furtişagul c-au fost mai mare de 15 ani, pentru că de-ar fi mai jos, ce să zice mai mic, ar putea fi; iară de va fi şi preot şi-l vor prinde cu furtişag, atunce să-l leapede de în preoţic. *Zac. 50.*

Zac. 51. Care lucruri priimeaşte preotul în besearică pentru ca să le citească vreo molitvă, acealea toate să chiamă sfinţite.

Zac. 52. Cela ce va fura şi va vinde niscare sfinte moaşte, pre acela să-l cearte cu moarte.

Zac. 53. Cela ce va fura cruce de în besearică, măcară de-ar fi şi de lemn, acela fură lucru sfinţit şi de în loc sfinţit; certarea lui iaste să-l spînzure sau să-l arză în foc de viu.

AICEA SCRIEM PENTRU VAMA CEA DOMNEASCĂ. VINA 14.

GLAVA 347.

Zac. 1. Oricine va îmbla cu înşelături şi nu va plăti vama cea domnească, acela iaste ca un fur; dece să cade să piarză tot negoţul, drept carele nu va fi plătit vama.

Zac. 2. Cela ce va zice cum n-au ştiut unde iaste vama, drept aceaia n-au plătit vama, atunce de va fi vama pusă de curînd şi acela va fi striin de departe loc, atunce să se crează şi să plătească numai vama cea dreaptă, iară de va fi vamă bătrînă şi omul va fi de loc, atunce nu-l vor creade, ce-ş va piarde tot negoţul.

Zac. 3. Cine va ocoli locul acela unde să cade să plătească vamă sau va treace pre niscare drumuri neîmblate, fără numai de-ar fi cu ştirea vameşilor, iară într-alt chip de va lăsa drumul cel mare, atunce tot negoţul să-şi piarză.

Zac. 4. Cela ce va fi luat plată ca să aducă nişte negoţ de în loc în loc, iară el va treace şi va ascunde negoţul şi nu va plăti vama, acela iaste datoriu să plătească stăpînului tot cît au păgubit într-aceaia.

Zac. 5. Vameşul cela ce va afla un dobitoc încărcat cu negoţ şi să fie departe de acel loc de unde plătesc vama, acela nu-l va putea lua drept vama, zicînd cumu-i peritoriu acel negoţ căce l-au ascuns de vamă, pînă nu va fi stăpînul de faţă împreună cu acel dobitoc cînd l-au găsit.

Zac. 6. Care vameş nu va lua negoţul cel perit singur de la cela ce-l va fi ascuns cu înşelăciune de vamă, atunce de să va prileji aceluia moarte, nu va mai putea de-aciia să ceară de la feciorul lui, de vreame ce n-au luat nemica pînă au fost tată-său viu.

Zac. 7. Vameşul carele nu-ş va lua vama de la neguţătoriu pînă în cinci ani, acela de-aciia nu va putea lua nemica pentru că se-au trecut o vreame.

Zac. 8. Cela ce va sări asupra vameşilor, cîndu-l vor timpina cu negoţul în cale şi nu va lăsa să cearce negoţul care nu va fi plătit de vamă, atunce acela de în negoţ să n-aibă nice o pagubă căce n-au plătit vama, iară aşa numai să se cearte pentru căce au stătut împotriva oamenilor celor domneşti.

Zac. 9. Oricare vameş va lua vamă mai multă decît iaste obiceaiul să ia, acela să aibă certare cum va fi voia judecătoriului.

Zac. 10. Oricare vameş va ceare vamă de niscare lucruri ce n-au fost obiceaiul să se dea vamă, nici iaste cu ştirea domniei, acela, de să va afla pentru unele ca acealea să fie luat plată, ce să zice vamă, atunce să i se tae capul, însă mainte să dea drept ce au luat acea vamă de una patru la vistierie;

iară de nu va fi luat, ce numai ce va fi cerșut, tot să se cearte și atunce după cum va fi voia judecătoriului.

Oricare vameș va face năpaste cuiva, și-i va lua negoțul zicînd că nu ș-au plătit vama și el va adevăra c-au plătit, acela nu numai negoțul va întoarce înapoi, ce încă și ca un fur se va certa. *Zac. 11.*

Oricare vameș va fi vină ca să nu treacă negoțătorii cu negoțul pre la vreo scală, făcîndu-se multă asupreală și luîndu-le mai mult de cum au fost obiceaiul, acela iaste datoriu toată asupreala și paguba ce vor fi păgubit neguțătorii pentru dinsul, tot să se socotească și să plătească la vistierie. *Zac. 12.*

Cela ce va face vamă noao carea n-au fost, sau de va mai adaoge cea veche de cumu au fost, atunce de va fi alt judecătoriu într-acel loc să fie mai mare decît dinsul, cum ar fi domn, pre acela să-l cearte cu bani, ce să zice să-i ia avuțiia și să-l gonească de într-acel loc în toată viața lui, să nu se mai afle pre acealea locuri. *Zac. 13.*

Cela ce va fi domn și nu va avea alt domn mai mare asupra lui, acela poate să facă vamă noao cu voia tuturor, însă să plătească și cei de loc ca și cei striini, iară nu numai cei striini. *Zac. 14.*

Cela ce va fi ertat, acela să nu plătească vamă de vreame ce i-au dat Dumnezeu un dar ca acela ce poate să se bucure și să se vestească cu acel bine, pînă cînd se vor împlea doaozeci de ani, și el și feciorii lui, iară nu mai mult. *Zac. 15.*

PENTRU CEIA CE FURĂ ÎN PIZMA CUIVA ÎN LOC DE BATJOCURĂ. VINA 15.

GLAVA 348.

Oricine va fura ceva vreun lucru, nu pentru să păgubească pre cela ce l-au avut, ce numai pentru să-ș rîză și să-ș bată joc de dînsul, acela să se cearte, iară nu ca un fur. *Zac. 1.*

Cela ce va mearge să fure și nu va fura, acela să se cearte după voia judecătoriului. *Zac. 2.*

Cela ce va apuca slujnica altuia ca să curvească cu dinsa, știind cum mainte au fost curvă, acela să se cearte, iară nu ca un fur; iară de va fi fost fată acea slujnică, atunce să se cearte ca un fur. *Zac. 3.*

Cînd va avea neștine vreun lucru la altul și nu-l va putea scoate de la dinsul, și de-i va fura ceva, însă nu mai mult, ce numai cît va fi prețul acelui lucru, acela să nu aibă nice o certare pentru furtișag. *Zac. 4.*

Cela ce va lua pietrii de la viia altuia, acela ca un fur să se cearte. Aceasta se socotește așa și cînd sapă neștine piatră dă pre hotarul altuia, aceaia încă se chiamă furtișag. *Zac. 5.*

Cela ce de mare sărăcie va fura, iară nu mult, ce numai cît va mînca și cît se va îmbrăca, acela să se iarte; iară de vor vrea, atunce să-l și cearte mai pre puțin, iară nu ca pe un fur, pentru că se chiamă c-au furat dă nevoe. *Zac. 6.*

Cela ce va fura de la ceia ce sînt de pururea vrăjmași și pizmași unui sat, ce să zice acelui loc unde lăcuiaște, așijderea și de la păgîni, atunce să se iarte, să nu se cearte. *Zac. 7.*

Zac. 8. Năemitul, de va sluji la un stăpîn şi nu-i va plăti simbriia, şi de-i va fura numai atîta pre cît va fi simbriia, acela să nu se cearte, ce să fie ertat.

Zac. 9. Cela ce va fura vreo hiară sălbatică, sau pasăre pînă nu va fi învăţată, acela să nu aibă nice o certare.

Zac. 10. Cela ce va fura de la tată-său veri mult, veri puţin, acela nice o certare să nu aibă; iară de să va prileji să fie vreun om de casa lor, la moartea lui să lase ceva acelui fecior, atunce de într-acel lucru al feciorului poate tatăl să ia să-şi plătească furtişagul.

Zac. 11. Sluga ce va fura în casa stăpînu-său, de va fura lucru puţin, acela să nu se cearte, iară de va fura lucru mare, atunce să se cearte, iară tot mai puţin de cum ar fi furat altul.

Zac. 12. Care muiare va fura pre bărbatu-şi, aceaia să nu aibă certare, nice să aibă strînsoare să întoarcă ce-au luat, ce să se împace cu bărbatulu-şi; iară de să va prileji să se desparţă, sau să moară muiarea, atunce barbatul să-şi ia plata de în zeastrea ei. Aceasta pravilă să se socotească şi cînd va fura bărbatul pre muiare.

Zac. 13. Cela ce va sfătui pre muiare să fure de la bărbatu-şi şi să-i dea lui, fără numai de vor fi avînd împreunare rea, pre acela să-l cearte ca pre un preacurvariu; iară de nu vor fi avînd mestecatură într-acesta chip, atunce să-l cearte ca pe un fur.

Zac. 14. Muiarea carea va fura de la cela ce curveaste cu dinsa, aceaia să se cearte ca un fur; aşijderea şi bărbatul de va fura de la muiarea carea curveaşte cu dinsa, acela iar ca un fur să se cearte.

Zac. 15. Călugărul carele va fura pre egumenul, acela nu va avea certare, căce că se chiamă că-i e fecior, iară aşa numai să aibă strînsoare cît să întoarcă tot ce va fi luat.

Zac. 16. Cela ce va vrea să dobîndească şi să moştenească avuţiia cuiva după moarte, şi-i va fura ceva încă fiind viu, acela să nu aibă certare, ce numai să întoarcă tot ce-au furat şi să fie în pace.

Zac. 17. Cela ce se va îndatori cu ceva la altul, sau cîndu-i va da neştine ceva să ţie, iară el va începe într-alt chip după cum va fi voia lui, nu cum va vrea cela ce i-au dat, atunce de va vrea stăpînul să priimească, bine va fi, nu se va certa; fără numai cînd va zice: aşa avut-am nădeajde că va priimi aşa, pentru aceaia am îndrăznit; atunce trebue aicea să socotească judecătoriul acea nădeajde să vază cum iaste. Dece de va fi cu cale, atunce să-l iarte, iară de nu, să-l cearte. Cum se-ar zice, un om au luat un cal de la o rudă a lui, sau de la vreun priaten bun a lui, să îmble cu dinsul numai trei, patru zile, iar el au ţinut calul zeace zile, atunce nădeajdea iaste cu cale să fie, căce iaste omul lui, sau priatenul lui cela ce l-au dat; iară de va lua calul să meargă la oaste, atunce nu iaste cu cale aceaia vină.

Zac. 18. Oricine va zice că l-au ertat pîrîşul pentru furtişag ce i-au făcut, măcară de-ar şi zice pîrîşul că-l iartă, atunce nemică nu foloseaşte aceaia ertăciune să nu-l cearte ca pe un fur, deaca nu iaste lucrul cu cale să cunoască judecătoriul pentru ce-l iartă şi atunce să crează; că nu se iartă vinovatul denaintea judecătoriului, ce pînă a-l duce la judecătoriu.

Zac. 19. Oricine va fi fără ştirea judecătoriului, numai cu voia lui, de-ş va găsi lucrul în mînile altuia şi-l va lua, acela necum să nu-l dea înapoi, ce nice-ş poate să-l mai ceae; iară de să va afla că acel lucru n-au fost

a lui, atunce nu numai lucrul va întoarce înapoi, ce încă va plăti şi preţul celuia ce a cui au fost lucrul.

Oricare ţăran va lua cu voia lui pămîntul să dea la altul, sau casa-ş, *Zac. 20.* sau alt lucru ce va fi avut şi apoi-l va găsi în mînile altuia, atunce de să va afla c-au fost oameni acolea aproape, pre cari-i putea el face să-i întreabe şi nu i-au întrebat da-l-va înapoi, atunce acel lucru-şi-i perit de la dînsul; iară de-i vor fi zis oamenii că poate să facă acest lucru, sau de nu vor fi fost oameni pentr-aceale sate pre împrejur, atunci i se va lăsa să-ş ţie lucrul.

De vreame ce Petr, ce să zice, ş-au lăsat avuţiia lui la Pavel să se *Zac. 21.* hrănească cîtăva vreame, şi atunce după aceaia să o moştenească Ioan, oare acest Ioan, numai singur cu voia lui şi fără voia judecătoriului, va scoate afară pre Pavel de într-acea aveare ce i se-au dat să se hrănească şi să se apuce el să o ţie cum ar fi a lui? Aicea poate Pavel cu voia judecătoriului să cearte pre Ioan şi să-i ia toată avearea înapoi, şi însă să-l facă să mai dea pre atîta.

Un om de va vrea să lase altuicuiva vreun lucru pentru să se hră- *Zac. 22.* nească, iară cela ce va fi fost mai denainte acel lucru al lui, atunce nu i-l va lăsa, nice i-l va da să se hrănească, ce fără de voia judecătoriului, numai singur cu voia lui-l va lua, atunce piarde-va toată acea dobîndă, carea vrea să aibă de vrea fi luat cu judecătoriul.

Cela ce să va apuca de vreo vie striină, părăsită, sau de vreo casă *Zac. 23.* pustiită, sau de vreo ogradă, sau curătură părăsită, să le dreagă şi să le înnoiască cu voia stăpînului ale cui vor fi fost, şi se vor tocmi pre tot anul ca să-i facă plată ori mult ori puţin, iară deaca le va găta şi se va hrăni după cum va fi locul, atunce nu va vrea să-i plătească cum au grăit, atunce poate stăpînul să-l gonească şi să-l scoaţă de într-acel loc şi fără voia judecătoriului.

De va muri cela ce-au lucrat ş-au nevoit viia, sau curăturile, sau *Zac. 24.* alt ce va fi, şi de nu vor rămînea feciori sau altă rudă pre urmă, atunce poate stăpînul şi fără voia judecătoriului să-ş ia acealea toate înapoi.

Deaca va curăţi neştine viia, sau curătura, sau ograda, sau va dreage *Zac. 25.* casa, sau altele ca aceastea, iară de-acii se va părăsi şi le va lăsa pustii, fiind lucrul gata, şi vor începe a se strica, atunce stăpînul locului poate să-l gonească şi să-l scoaţă de într-acel loc şi fără ştirea judecătoriului.

Cînd vor avea doi oameni pîră pentru vreo vie sau pentru vreun *Zac. 26.* pămînt, şi pînă a se pîrî, unul de într-înşii va mearge de va sicera pămîntul, sau va culeage viia fără de voia judecătoriului, atunce acela-ş piarde tot venitul ce i se-ar cădea pe dreptate, şi încă să plătească pre cît va fi preţul aceii vii, sau acelui pămînt.

Cela ce-ş va lua lucrul de la altul înapoi, singur cu voia lui, şi deaca *Zac. 27.* va lua de într-acel lucru oarece puţin folos, atunce-i va da celuia lucrul iarăş înapoi, acela să se cearte şi să plătească cît va fi preţul şi cît va face acel lucru.

Cînd se vor certa doi oameni adins eiş şi va scoate de în loc unul pre *Zac. 28.* altul, de vor face aceasta amîndoi într-o zi, atunce să nu se cearte, iară de vor treace cîteva zile, atunce să se cearte amîndoi şi să plătească cît va fi preţul acelui lucru.

Zac. 29. Cela ce se va teame că-l vor scoate de într-o casă, sau de într-o vie, sau şi de alta aseamene acestora, atunce de-l vor scoate fără voia lui, de aceasta poate să ceară voe la judecătoriu, să-i dea oameni cu arme să-l păzească, să nu-l scoaţă.

Zac. 30. Cînd va gorí neştine pre stăpîn de la bucatele lui şi i le va lua, acela, de va fi nebun, nu va avea certare, ce numai ce va fi luat va da înapoi. Iară dup-aceaia de să va prileji să se înţelepţească, atunce tot să nu se cearte.

Zac. 31. De să va prileji un tată cu un fecior să scoaţă unul pre altul den bucatele lui, fără de ştirea judecătoriului, atunce de ar treace între dînşii şi vreame cîtăva, tot nu vor avea nici o certare, iară aşa numai ce vor întoarce bucatele înapoi.

Zac. 32. Oricare vlădică, sau egumen, sau ispravnic, sau călugăr, singur cu voia lui şi fără ştirea judecătoriului de va lua vreun lucru al besearicii de la cela ce-l va fi ţiind, de vreame ce nu va fi făcut săbor să se sfătuiască, acela nu se va certa, iară aşa să dea încă pre cît au luat; iară de va fi făcut şi săbor, atunce să se cearte.

Zac. 33. Oricare vlădică, sau egumen, sau ispravnic, sau călugăr, împreună cu tot săborul numai singur cu voia lui de va lua avearea vlădicăi, ce va rămînea după moarte, sau a egumenului, sau a ispravnicului, sau a călugărului de la cela ce le va fi ţiind, însă de să va afla cum acel mort au fost ţiind aceale unealte cum să fie ale besearicii, atunce nu se va certa şi să nu dea nemica; iară de le va fi ţiind ca în chip de mirenie, acela se va certa, şi să dea înapoi tot ce-au luat, şi să plătească preţul cît vor face aceale lucruri; iară de nu se va cunoaşte lucrul, ce va fi cam cu prepus, adecă fost-au de-ale besearicii au mireneşti, atunce iarăşi nu se va certa.

Zac. 34. De va împrumuta neştine pre altul, sau-i va da în chirie o casă, sau vreo prăvălie, sau alt fie ce va fi, şi dup-aceaia singur cu voia lui, fără ştirea judecătoriului va scoate-l, sau de-i va lua vreun lucru ca-n chip de zălog, acela nu se va certa; iară de nu va fi singur stăpînul cela ce i-au dat bani împrumut sau va fi năemit acel loc, ce va fi altul striin, acela să se cearte şi să dea înapoi cît va fi plătind acel lucru.

Zac. 35. De va fi neştine ispravnic vreunui neguţitoriu vînzîndu-i negoţul ce i-au fost trimeţînd acel neguţătoriu, de-aciia de se va preleji să nu-i mai trimeaţă alt negoţ să vînză, iară el va lua de la altul, de va vinde, atunce nu iaste datoriu acel neguţătoriu dentîi să dea seama de să va prileji ceva pagubă într-acel negoţ ce-au luat el singur, măcară de-au şi fost ispravnic lui cînd au luat acel negoţ.

Zac. 36. Cînd va judeca un judecătoriu strîmb, sau cînd va da voe cuiva şi nu va fi înţeles pîra de ispravă amînduror, atunce acela ce va lua ceva vreun lucru cu voia aceluia judecătoriu, acela nu va putea să şovăiască, să nu plătească şi alt preţ însă de cum vor preţui acel lucru.

Zac. 37. Certarea ce zicem să dea de doao ori preţul acelui lucru ce se-au luat fără de ispravă, iaste aşa: cum se-ar zice, cînd nu va fi acel lucru de faţă, atunce să-l plătească îndoit, iară de va fi de faţă, atunce să-l dea înapoi şi să dea şi preţul cît va plăti acel lucru. Acest obiceaiu au fost legiuit de legiuitorii cei bătrîni, iară în vreamea de acmu ceşti mai tineri se-au tocmit toţi împreună ş-au schimbat acea tocmeală într-acesta chip, adecă

să dea numai lucrul ce-au luat, iară să-l cearte judecătoriul după cum va fi voia lui, cum se-ar zice, să-l globească, sau să-l închiză în temniţă, sau în gros, sau într-alt chip oricumu-i va părea pe dreptate, să nu îmble făr-ispravă.

Nişte oameni de vor avea la cineva un lucru şi-l vor ceare, iară el nu-l va da, aceia de să vor sfătui cu toţii şi numai singuri cu voia lor, fără ştirea judecătoriului, deşi-ş vor lua lucrul său, aceia să n-aibă nice o certare nice într-un lucru. *Zac. 38.*

Un om, de bună voia lui, de va lăsa ceva vreun lucru vreunui om sărac sau şi bogat, de în ce se va fi îndurat pentru sufletul său şi-i va fi făcut şi zapis cu mărturii, iară dup-aceaia se va fi căit ce-au făcut, acela cu voia lui, fără ştirea judecătoriului, de va trimite nişte oameni ai săi, sau şi striini, şi vor lua zapisul cel de dar, aceia nice o certare nu vor avea. *Zac. 39.*

Cela ce va avea datorii şi se va fi tocmit cu voia lui să ia vreun lucru în preţ, acela iarăş nu poate lua fără de judecătoriu, numai singur cu voia lui, de vreame ce datoria nu va fi aleasă să se ştie ce vor fi avînd catastişe şi izvoade adins eişi, drept aceaia trebue întîi să-şi ia seama pre amărunt şi atunce cu voia lui singur să-şi ia acel lucru ce vor da, iară de va lua mai nainte, atunce se va certa după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 40.*

Cela ce va face tocmeală cu altul, pînă în cutare vreame de nu-i va da cutare lucru, atunce ca să aibă voe să ia cutare sat, iară de să va prileji satul să nu fie pre mîna lui, ce să-l ţie altul, atunce nu va putea cu voia lui să-l ia, măcară că le-au fost tocmeala aşa, ce aicea trebue puteare de la judecătoriu, iară de-l va lua el singur cu voia lui, atunce va avea certare. *Zac. 41.*

Un om de să va tocmi cu altul să-i dea un dobitoc, sau alt lucru ce va fi, pînă la o zi, dup-aceaia va socoti într-alt chip şi-l va da altuia numai pentru să nu-l dea celuia ce l-au făgăduit, acela să aibă strînsoare să se răscumpere lucrul acela de la cine l-au dat şi să-l dea celuia ce se-au tocmit întîi şi să aibă şi certare după cum va fi voia judecătoriului. *Zac. 42.*

Un om la moartea lui, de-ş va lăsa cu limbă de moarte mult, puţin ce va avea, oricui va vrea el, acela poate singur cu voia lui, fără de judecătoriu, să-şi ia acea rămăşiţă fără nice o sminteală şi fără nice o certare. *Zac. 43.*

Pre cela ce-l vor lăsa să moştenească bucatele cuiva şi să se hrănească pînă la o seamă de vreame, acela, deaca va veni vreamea, poate şi singur, fără judecătoriu, să-ş ia aceale bucate, după cumu-s făgăduite, fără nice o certare. *Zac. 44.*

Oricine va fi ispravnic să moştenească avuţiia vreunui mort, acela poate lua numai singur cu voia lui bucatele celui mort, orice va fi, mult, puţin, de la fiecine vor fi, fără numai dă le va fi lăsat cu zapis să le ţie şi să se hrănească pîn-în cutare vreame, atunce-i caută să îngăduiască pînă la aceaia vreame. *Zac. 45.*

De va lăsa neştine ceva vreun lucru să se hrănească cineva cu dinsul pînă în cutare vreame şi va fi făcut şi zapis, cum de într-aceaia vreame să cază pre mîna celuia ce va să moştenească; cum se-ar zice, un om are un cocon micşor, iară la moartea lui cunoscînd că iaste micşor, atunce lasă toate bucatele lui pre mîna unui om bun să le ţie şi să se hrănească *Zac. 46.*

cu dinsele pînă în cutare vreame, adecă pînă va fi coconul de vîrstă, atunce ca un moştean să le ia să le ţie el, acela ispravnic, cumuş va muri stăpînul, atunce într-acel ceas poate să ia aceale bucate de la moştean, singur cu voia lui, fără nice de un judecătoriu, mai vîrtos cînd va scrie zapisul ales şi înţelegînd, zicînd fără de multe cuvinte şi fără nice o gîlceavă.

Zac. 47. De vor lăsa cuiva drept suflet ceva, atunce nu va putea el singur cu voia lui să ia, ce trebuiaşte să ia ispravă de la judecătoriu; fără numai, acel lucru ce-au lăsat drept suflet, de va fi învăţătura să facă besearică, sau bolniţă, sau ospătărie, ce să zice casă de striini, sau grobniţă şi altele aseamene acestora, pentru că atunce poate să ia singur cu voia lui şi nu-i trebue nice un judecătoriu, şi încă mai poate să ia singur cîndu-i va aleage stăpînul în zapis; iară de va fi într-alt chip şi de va lua el singur cu voia lui, atunce piarde-ş-va tot venitul ce vrea el să aibă drept sufletul acelui mort.

Zac. 48. Carele va lua cu voia lui o parte de întru aceale bucate ce se-au dat drept suflet, acela piarde-ş-va toată acea parte ce-au luat singur, numai ce va rămînea cu ceaialaltă parte ce-au fost neluată.

Zac. 49. Cela ce va lua acel lucru, ce i se-au dat drept suflet, şi de-l va lua de faţă să vază ş-alţii, atunce nu-ş va piarde venitul; iar de va lua pre fúriş, atunce va piarde, şi nu va mai putea să ceae nemica, pentru că şi ce-au luat va da înapoi.

AICEA SCRIEM PENTRU SEAMNELE FURTIŞAGULUI. VINA 16.

GLAVA 349.

Zac. 1. Furtişagul, de vreame ce iaste un lucru foarte cu nevoe a-l arăta, drept aceaia trebue să se arate cu nişte seamne oarecarile şi cu nişte prepusuri cîteva. Semnul furtişagului iaste aşa: cînd se va fura cuiva ceva, atunce să strige cu glas mare şi să facă gîlceavă, să se cutremure toţi într-acel ceas cînd vor fura, şi să arate cum i-au spart cămara, sau uşa, sau racla, sau lacătul şi alte aseamene acestora, acolo unde vor zice că au fost acel lucru ce se-au furat.

Zac. 2. Veastea tuturor şi fuga robului, ce să zice a năemitului, aceaia arată furtişagul; aşijderea cînd se vor găsi scări pre unde se-au suit, sau alte meşteşugure carele slujesc la descuiat, sau să strice loc ce va fi închisoare.

Zac. 3. Trebue încă şi după aceastea seamne toate să se arate cum într-acel loc unde să veade stricat, fost-au acolo în lăuntru aceale lucruri ce zice stăpînul că i le-au furat; şi de va fi om bun şi cu nume bun, atunce ajunge jurămîntul, iară de nu, trebue altă arătare mai bună, într-acesta chip, cum aceale lucruri au fost stînd tot acolea pînă ce le-au furat.

Zac. 4. Celuia ce-ş va piarde lucrul, aceluia i se va da jurămînt să spue cîte lucruri i-au furat şi cît le-au fost preţul, şi încă cîtă pagubă au avut de într-aceale lucruri şi cît au cheltuit îmblînd colăcindu-le.

Zac. 5. Încă şi celuia ce-i vor fi dat vreun lucru să-l păzească şi i l-au furat, şi aceluia-i vor da jurămînt ca să arate.

Zac. 6. Încă se dă jurămînt şi celuia ce mută hotarul, pentru ca să arate de-l va fi mutat, sau de nu-l va fi mutat.

De va fi apucat neştine o scrisoare de în mîna vrăjmaşului său şi o va fi ars, sau o va fi spart, atunce să se dea jurămînt celuia cu cartea, iară nu celuia ce o au spart, pentru ca să arate ce-au fost scris în carte. *Zac. 7.*

Cînd va avea pîră creştinul cu un ovreaiu, atunce nu se va da jurămînt ovreaiului. Jurămîntul carele se dă împotriva furului, acela nu se dă ca să arate el furtişagul, ce numai deaca va arăta furtişagul singur furul, au de va mărturisi cineva, atunce se dă jurămînt celuia ce ş-au pierdut lucrul, ce să zice păgubaşului, pentru ca să arate adevărat cît au fost şi de ce preţ au fost, şi încă să-ş arate şi cheltuiala. *Zac. 8.*

Prepusul furtişagului se arată pre numele omului cel rău, ce să zice, alt om iaste vestit de om bun, iar altulu-i vestit de om rău; aşijderea se cunoaşte omul şi pre obiceae, cum au fost învăţat mai demult; iară aşa, aceaste doao prepusuri nu ajung amîndoao să facă pre judecătoriu să muncească pre cineva. *Zac. 9.*

Cine va treace pre un drum, pre unde nu i-au fost calea să treacă prea acolea, atunce poate să-ş prepue pre acela pentru furtişag; cum se-ar zice, de-l va fi văzut cineva să treacă pre acolea pre la acel loc, pre unde într-acea zi se-au făcut şi furtişagul şi aceaia prepunere, atunce drept aceaia poate să-i dea strînsoare, să-ş dea seama ce-au îmblat pre acolo. *Zac. 10.*

Prepusul se face încă şi cînd vor găsi pre cineva într-acel loc unde se-au făcut furtişagul, sau de va fi întrat şi va fi eşit de într-acea casă, sau de va fi văzut cineva scoţînd ceva, sau ţiind didesupt supt haine, sau învălit cu alt lucru ceva. *Zac. 11.*

Care slugă sau năemit va fugi de în casă într-acea zi cînd se-au făcut furtişagul, aceaia dă prepus oarecum cum să fie făcut el acel furtişag; atunce ajunge şi pre acela să-l muncească, fără numai deac va fi fugit, să se fi ascuns, să nu se vază necăirea. *Zac. 12.*

De se va prileji să se afle al cuiva veri işlic, sau altă fiece haină, sau cuţit, sau vreo scară de suit, sau topor, sau fiece unealtă, acealea toate fac prepus de furtişag de vreame ce se-au găsit într-acel loc unde se-au făcut furtişagul, şi pre acela să-l muncească să arate, de va şti. *Zac. 13.*

Un om de va fi sărac şi va înceape a cheltui bani mulţi, acela face prepus cum să fie furat, mai vîrtos cîndu-ş vor şi semăna cu aceia ce se-au furat într-aceale zile. *Zac. 14.*

Cela ce va avea în casa lui meşteşuguri bune ca acealea de furtişag, acela face prepus cum să fie el furat. *Zac. 15.*

Un om oarecarele ce n-ar avea nice o treabă la acea pagubă, nice l-ar chema nimenile, aşa fără de nice o strînsoare, şi ar mearge de ar arăta pre cineva către judecătoriu cum au făcut acela furtişag, şi încă ar îndemna să-l şi muncească, acela face prepus cum să fie făcut el acel furtişag; drept aceaia pre acela să-l muncească. *Zac. 16.*

Cela ce-ar putea face un furtişag ce va să se facă, şi el poate să-l smintească să nu se facă, iară elu-l lasă de să face, acela face prepus cum să fie cu ştirea lui acel furtişag. *Zac. 17.*

Aceaste prepusuri nu sînt nice de o treabă judecătoriului, mai vîrtos cînd vor fi împotriva vreunui om bun şi vestit de lucrure bune; cum se-ar zice cînd va fi deusebi numai una de acealea, atunce nu e drept *Zac. 18.*

nemica, iară de vor fi împreună doao sau trei sau şi patru, atunce-l vor munci.

Zac. 19. Şi încă face prepunere de furtişag şi acela om ce face pre altul că iaste vrăjitoriu şi cititoriu de steale.

Zac. 20. Ori la carele vor găsi niscare lucruri de furat, pre acela de va fi om vestit de rău, atunce se cade să-l muncească, iară de va fi om bun, atunce să nu-l muncească.

Zac. 21. Fiecine va fi la cela ce vor găsi lucru de furat şi de va zice că nu cunoaşte pre vînzătoriul cela ce i l-au vîndut, sau nu-ş poate aduce aminte, atunce de va fi om vestit şi ales de om bun, sau de va fi de în ceia ce vînd lucrure ca şi aceale multe ce sînt de furat, atunce el să se crează; iară de nu, să-l muncească.

Zac. 22. Cela ce vor găsi la dinsul lucru de furat, măcară de-ar fi şi om bun, iară aşa de va avea vreun prepus de cealea ce-am zis, atunce nu va putea fi într-alt chip, ce-l vor munci.

Zac. 23. Pre cela ce-l vor munci pentru vreun prepus şi de nu va spune nemica, acela altă certare să n-aibă, ce să fie slobod de toate.

Zac. 24. Cela ce va cumpăra lucru de furtişag, acela să aibă certare de vreame ce să va afla c-au ştiut că iaste de furat.

Zac. 25. Cela ce va cumpăra un lucru prea eftin, acela, de vreame ce va fi lucru scump, atunce face prepus cum să fie de furat; drept aceaia să aibă certare.

Zac. 26. Celuia ce-i vor dărui lucru de furat, acela să se cearte după voia judecătoriului.

Zac. 27. Cela ce va cumpăra un lucru carele nu iaste de meşteşugul lui, acela face prepus cum să fie de furat.

Zac. 28. Cela ce va cumpăra lucru de furat, iară deaca va prinde dă veaste, atunce-l va întoarce înapoi şi nice banii nu-ş va lua, acela nu va avea certare.

Zac. 29. Cela ce va cumpăra lucru de furat şi acel lucru va fi dă besearică, măcară de n-ar fi nice ştiut, acela tot să se dea la besearică şi să nu-şi ia banii ce-au dat.

Zac. 30. Cela ce va da bani împrumut şi-i va pune zălog lucru de furat, acela să dea acel lucru stăpînu-său, al cui va fi, şi să nu ia nice un ban, şi mai vîrtos cînd va aduce acel lucru om sărac, sau rob, şi lucrul va fi de om bogat şi de mult preţ, atunce atîta ajunge, cu cît nu iaste acela om de credinţă, cu atîta se cunoaşte că nu-i al lui acel lucru ce pune zălog.

Zac. 31. Cela ce va cumpăra lucru de furat, ştiind că acel om iaste rău tîlhariu şi prădătoriu, atunce acela nu iaste datoriu să dea acel lucru stăpînu-său, pînă nu-i va da banii ce-au dat.

Zac. 32. Cela ce va cumpăra un lucru de furat şi va spune tuturor ca să înţeleagă cum cumpără să-l dea stăpînu-său al cui au fost, acela nu va da lucrul pînă nu-i vor da banii.

Zac. 33. Oricare stăpîn ce i se va fi furat un lucru şi-l va fi cumpărat cineva şi el de grabă-i va fi dat banii şi-ş va fi luat lucrul, acela nu mai poate să ceară banii de la cela ce i-au dat de-au răscumpărat.

Zac. 34. Oricine va cumpăra lucru de furat şi-l va da stăpînului al cui au fost, acela nu poate să-ş mai ceară banii de la dinsul.

AICEA SCRIEM DE VINA DE ÎNTÎI, PENTRU CAREA SE ÎNDEAMNĂ JUDECĂTORIUL DE MAI MICŞOREAZĂ CERTAREA ŞI PEDEPSA.

GLAVA 350.

Acum vom să spunem vinile pentru carele se îndeamnă judecătoriul de mai micşorează certarea şi pedepsa celui vinovat. Şi întîia vină iaste înşelăciunea şi viclenşugul, pentru căce că greşala ce să face cu înşelăciune şi cu hiclenşug, aceaia iaste foarte mare, iară greşala ce să face fără de înşelăciune, aceaia nu se chiamă nicecum greşală; drept aceaia numai ce să ceartă aşa puţin lucru, numai drept leagea. *Zac. 1.*

După chipurile celora ce vor greşi, ce feliu vor fi, dă pre acealea va cunoaşte judecătoriul şi va creade de va fi greşit cu înşelăciune, sau de nu va fi, pentru că cela ce-au greşit, de va fi vreun ţăran gros şi prost, sau vreun cocon mic de vîrstă, sau vreo muiare, atunce nu se va chema să fie greşit cu înşelăciune sau cu vreun hiclenşug. *Zac. 2.*

AICEA SCRIEM CARE GREŞALE SE CHIAMĂ FĂRĂ DE ÎNŞELĂCIUNE.

GLAVA 351.

Cînd face neştine vreo greşală şi pentru acea greşală nu dobîndeaşte nice o cinste, sau cînd va face de vreo fricâ sau de vreo zburdăciune, atunce vom creade c-au greşit fără înşelăciune; şi mai vîrtos cînd va păgubi, sau va păţi altă nevoe pentru acea greşală. *Zac. 1.*

Cine va face vreun lucru de faţă, de vor vedea toţi, care lucru nu va da pravila să se facă, ce-l va sminti, acela nu se chiamă să fie făcut greşală cu înşelăciune. *Zac. 2.*

Cela ce va face greşală cu învăţătura mai marelui său, aceaia nu se chiamă să fie făcut greşală cu înşelăciune. *Zac. 3.*

Cela ce va greşi priatenului său cel bun, aceaia nu se chiamă să fie făcut greşală cu înşelăciune. *Zac. 4.*

Cela ce face greşală dă nevoe, îndemnîndu-l meserearea carea are pre mîna lui, aceaia nu se chiamă c-au greşit cu înşelăciune. *Zac. 5.*

CARE GREŞALE SĂ CHIAMĂ CU ÎNŞELĂCIUNE.

GLAVA 352.

Cela ce e învăţat a face răotăţi, acela toate greşalele ce face acealea sînt cu înşelăciune. *Zac. 1.*

Cela ce face lucruri pespre fire şi den afară de obiceaele creştineşti, acela se chiamă că face greşale cu înşelăciune. *Zac. 2.*

Cela ce va fi ispravnic vreunui cocon micşor, de-i va ţinea bucatele pre urma şi după moartea părinţilor, şi de va lăcomi să ia ceva de într-aceale bucate fără de blagoslovenie şi fără de ce să vor da la vreo treabă pentru nevoile acelui cocon, aceaia se chiamă că face greşală cu înşelăciune. *Zac. 3.*

Zac. 4. Cela ce nu face la boeriia lui după tocmealele şi năravurile ce-au fost mai demult a aceii boerii, ce face alte obiceae după voia lui, acela se chiamă că greşaşte cu înşelăciune.

Zac. 5. Cela ce face silă cuiva să facă vreun lucru fără voia lui, acela să chiamă că face greşală cu înşelăciune.

Zac. 6. Cela ce ar putea face vreo greşală de faţă şi la vedeare, iară el face acea greşală pre ascuns, să nu-l vază nimenilea, acela face greşală cu înşelăciune; fără numai de va avea cuvînt a grăi să zică c-au făcut pentru cutare lucru.

Zac. 7. Pre ascuns, să chiamă şi se face vreun lucru, care lucru nu-l spun celuia ce i se-ar cădea să-l ştie.

Zac. 8. Cela ce va vătăma foarte rău pre cineva, sau de-i va face altă nevoe mare, atunce să chiamă să fie făcut acel lucru cu înşelăciune, şi nu va putea să şovăiască, să zică cum nu l-au vătămat cu înşelăciune.

Zac. 9. Cela ce va asculta şi va face vreo greşală pre cuvîntul altuia, acela nu se chiamă că greşaşte cu înşelăciune, fără numai de va fi fost acela ce i-au zis vreo muiare.

AICEA SCRIEM PENTRU A DOA VINĂ, CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA ŞI PEDEPSA CELUI VINOVAT.

GLAVA 353.

Zac. 1. A doua vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micşoreaze certarea celui vinovat, iaste mîniia şi sfada, de vreame ce şi pravila dă învăţătură cum greşala ce să face cu mînie, aceaia să se cearte mai iuşor.

Zac. 2. Dreptatea şi jalba vinovatului, aceaia poate să-l sprijînească la nevoia lui cînd va greşi, cum se-ar zice, tatăl cîndu-ş va găsi fata curvind, sau bărbatul cîndu-ş va găsi muiarea făcînd preacurvie cu altul, atunce, pentru dreaptă jale şi de la inemă dureare, de va omorî pre curvariu şi pre curvă într-acel ceas, atunce putea-vor şovăi să se cearte mai puţin.

Zac. 3. Cela ce se va mîniia, fiind îndemnat de cuvintele altuia sau de lucrul lui, şi acela într-acea mînie de-l va vătăma întru ceva, atunce mai puţin se va certa, ori cu ce vătămare de l-ar vătăma, cum l-ar vătăma cînd nu l-ar fi întărîtat cu mînie asupra lui.

Zac. 4. Cela ce va strica pacea carea au fost făcută cu vrăjmaşul său pentru mîniia şi scîrba ce se-au scîrbit pre dinsul, atunce de se va afla că se-au mîniat şi se-au scîrbit pe dreptate parte, se va certa mai puţin; iară de să va afla că se-au scîrbit pentru un lucru puţin, atunce se va certa deplin.

Zac. 5. Orice lucru ce să va face cu mînie şi cu scîrbă, acela nu e bun de nemica, că atîta iaste cum nu ş-ar fi fost; fără numai cînd se va face milostenie, că milosteniia rămîne în veaci neclătită, măcară de se-ar face şi cu scîrbă; iară de va fi fost mîniia aşa de mare cît să scoaţă pre om şi de în minte, atunce nice milosteniia nu iaste drept nemica, ca şi cum nu-ş se-ar fi făcut.

De-ar făgădui neştine orice făgăduinţă să facă, ce să zice să nu se *Zac. 6.*
însoare, sau să dăruiască cuiva vreun lucru, sau să se postească, sau şi altă fiece făgăduinţă de-ar face, de vreame ce făgăduinţa va fi fost cu mînie, atunce nu iaste datoriu cela ce-au făgăduit să ferească acest lucru, măcară de-ar fi făgăduit şi cu jurămînt.

De se-ar despărţi neştine de fămeaia lui întru o mînie şi într-o scîrbă, *Zac. 7.*
sau de să va lepăda de fecioru-şi şi-l va scoate de în toate ocinele lui, sau de se-ar face călugăr, sau de ş-ar vinde casa, sau viia, sau satul şi, mai pre scurt, de-ar face ce va face în mînie, atunce aceaia nicecum să nu se prinză în seamă, ca şi cum nu ş-ar fi fost nemica.

Aforisaniia carea se va face cu mînie, numai aceaia se prinde în seamă *Zac. 8.*
şi iaste foarte rea şi cumplită; aşijderea şi de alte ori fiece blăstem.

Care judecătoriu de va fi mînios şi va judeca pre cineva şi de-i va *Zac. 9.*
isprăvi în vreun chip, aceaia judecată nu se cade să fie desăvîrşită pînă nu vor treace treizeci de zile.

Cela ce va fi biruit de mînie şi de va face vreo greşală într-acea mînie, *Zac. 10.*
iară după ce se va dezmîniia va zice că ce am făcut, de-am şi greşit, bine am făcut, sau şi alt cuvînt aseamene acestuia, nepărîndu-i nice un rău căce au greşit, atunce acela se va certa pentru acea greşală şi nu va putea şovăi să zică c-au fost mînios.

Cela ce va zice că de mînie au făcut vreo greşală, pre acela nu-l va *Zac. 11.*
creade judecătoriul, ce trebue să arate acest lucru cu mărturie oameni de credinţă.

AICEA SCRIEM PENTRU A TREIA VINĂ, DE CAREA ŞOVĂIAŞTE CEL VINOVAT, SĂ SE CEARTE MAI PUŢIN DE CUM I SE CADE DUPĂ GREŞALA CE VA FI FĂCUT.

GLAVA 354.

A treia vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micşoreaze *Zac. 1.*
certarea celui vinovat, iaste nevîrsta, pentru căce că pre bătrîni şi pre coconii cei ce nu-s de vîrstă, pre aceia mai puţinu-i ceartă pravila; iară pentru să se înţeleagă bine firea şi tocmeala pravilei, trebue să spunem bine pre-amăruntul înălţimea şi pogorîrea vîrstei omeneşti cum se cade, pentru să înţeleagem şi pravila mai bie, ce să zice, care vîrstă se chiamă cocon şi care tînăr în măsură de vîrstă, şi carele iaste mic şi carele bătrîn.

Cocon să chiamă pînă al şaptele an de vîrstă. Tînăr în măsură de *Zac. 2.*
vîrstă se chiamă parte bărbătească de la zeace ani şi jumătate pînă la 14 ani; iară parte femeiască de la 9 ani şi jumătate pînă la 12 ani.

Aceasta se socoteaşte cînd răotatea tinerilor nu va treace pre vîrsta *Zac. 3.*
lor, pentru că de vor fi tinerii foarte răi, pînă mainte de 10 ani şi jumătate, atunce se vor socoti mai sus de 25 de ani. Cum au fost oarecînd un cocon, cum scrie sfetîi Grigorie Dvoeslov, cum pentru dease şi multe şi înfricoşate blăsteme şi hule ce făcea cînd era numai de 5 ani, atunce-l apucară diavolii de în mînile părinţilor lui şi periră cu dinsul; sau ca şi alt cocon ce era de 5 ani şi jumătate, dece pentru blăstemile şi ocările

ce făcea părinţilor, se supărase tuturor cetăţeanilor Rimului şi se-au sculat cu toţii de l-au ucis.

Zac. 4. Mic se chiamă pînă în 25 de ani; iară de acolea înainte să chiamă mare, să poată face tot lucrul.

Zac. 5. Bătrîn se chiamă de la 50 de ani pînă la 70 de ani.

Zac. 6. Bătrînii cînd fac vreo greşală, pentru carea învaţă pravila să se cearte trupeaşte, acela se ceartă mai puţin decît cel tînăr, aşijderea şi la toate greşalele se ceartă mai puţin; fără numai de va fi greşala ce va face bătrînul de în greşalele ce se ceartă cu moarte, ce să zice, cumu e uciderea, pentru căce că atunce veri bătrîn, veri tînăr, tot i se va tăia capul, fără nice o socotinţă, oricumu-i va fi vîrsta.

Zac. 7. Mai puţin se vor certa cei bătrîni nu pentru altă, ce pentru căce li se împuţinează sîngele şi putearea simţirilor şi li se împuţinează şi mintea; iară de vreame ce va fi el cu toate bătrîneaţele şi cu barba albă şi de va fi bărbat şi bun şi întreg la simţiri şi la minte, atunce de va greşi, se va certa ca şi un tînăr.

Zac. 8. La greşalele carele se ceartă cu bani, atunce se ceartă tocma şi cel bătrîn ca şi cel tînăr.

Zac. 9. Măcară că cei bătrîni la o seamă de greşale se ceartă mai puţin, iară drept aceaia tot nu poate fi să nu se cearte oricît de puţin.

AICEA SCRIEM PENTRU CERTAREA CELOR TINERI.

GLAVA 355.

Zac. 1. Ceia ce sînt mai mici de 25 de ani, aceia mai puţin se vor certa la toate greşalele.

Zac. 2. Coconii de tot şi cu totul se iartă, orice greşale ar greşi.

AICEA SCRIEM PENTRU CERTAREA COCONILOR.

GLAVA 356.

Zac. 1. Carii nu vor fi de măsura vîrstei, aceia de vor şi greşi, atunce mai puţin se vor certa, măcară că sînt ei destoinici să înşale pre toţi cu lucrurile lor.

Zac. 2. Cei fără de vîrstă, aceia mai puţin se vor certa la toate păcatele ceale trupeşti; şi aceasta se socoteaşte cînd le lipseaşte puţină vreame să vie la măsura vîrstei, ce să zice, să le vie mintea în cap; că de le va lipsi vreame multă pînă a veni la măsura vîrstei, atunce nu se vor certa nicecum. Au fost oareunde un cocon carele mainte pînă a se împlea 9 ani, el îngrecă pre doica carea-l apleca; şi de aceasta nu iaste a să mira, că mulţi coconi se-au aflat de micşori atîta de tari la fire, cît au putut lucra ca şi cei mari bărbaţi, cum mărturiseaşte de acest lucru şi sfîntul Ieronim scriind la o istorie, cătră un preot de l-au chemat Vitalie, cum au fost Solomon de unsprezeace ani cînd au născut pre fiiu-său, pre Roboam; şi pentru Ahav zice, cum şi acela de 12 ani au fost cînd au născut pre

fiiu-său Ezechia. Iară drept aceaia, această pravilă iaste deplină și adevărată, cum cei mai mici și fără de vîrstă se ceartă mai puțin la toate păcatele și greșalele trupești, și de să vor împreuna cu ovreaică, sau cu alt copil parte bărbătească, sau cu vreo rudă, carea se chiamă mestecare de sînge.

Încă și la greșalele ceale mari, ce să zice la ucidere, mai puțin se ceartă ceia ce nu sînt încă de măsura vîrstei. *Zac. 3.*

Cei fără de vîrstă de vor face bani răi, calpuzani, aceia nu se vor certa cu toate certările după cum învață pravila, ce numai după voia judecătoriului, însă nu cu moarte. *Zac. 4.*

La uciderea carea fac coconii adins eișI jucînd, atunce iau o certare foarte micșoară, cum au fost acei doi coconi carii, jucîndu-se cu jucăreile lor, se-au mîniat unul pre altul și l-au lovit cu cuțitașul cel de condeae și l-au junghiat de l-au omorît, și pentru certarea, l-au izgonit de într-acel sat de unde au fost făcut moarte, cu învățătură ca aceaia, să nu se mai întoarcă la acela loc, pînă nu va face pace cu părinții coconului celui ucis. *Zac. 5.*

Cei nu de vîrstă, și la furtișag, aceia mai puțin se vor certa, de-ar fura și de înlăuntru de în besearică. *Zac. 6.*

De va fi neștine nu de vîrstă și de va face vreo greșală, și pentru căce va fi mic de vîrstă, se va certa puținel; iară el, de vreame ce nu va fi de vîrstă, va face iarăș aceaia greșală, atunce se va certa mai mult decît ceaia de întîi, iară tot nu cu moarte, măcară de-ar și certa pravila pentru aceaia greșală cu moarte. *Zac. 7.*

Oricare fără de vîrstă va face vreo greșală și de nu-l vor pîrî la judecătoriu pînă se va face mai mare, atunce judecătoriul nu-l va certa după vîrsta ce va fi avînd atunce, ce după vîrsta ce va fi avut atunce cînd au făcut greșala. *Zac. 8.*

De-ar vrea, de n-ar vrea, judecătoriul tot iaste datoriu să micșoreaze certarea celui mic, cînd va greși, să o micșoreaze după voia lui, pentru căce că toate judecățile feresc acest lucru, ce să zice micșorarea certării. *Zac. 9.*

AICEA SCRIEM SĂ ȘTIȚI CUM SE MICȘOREAZĂ CERTAREA CELUIA CE NU-I DE VÎRSTĂ.

GLAVA 357.

De vreame ce cel fără de vîrstă, carele face greșală, de va fi de optsprezeace ani mergînd, atunce să-l bage în fiară și în temniță pînă în cîtăva seamă de vreame; iară de va fi de 14 ani, atunce, pentru greșala ce va face, se ceartă ca și bărbații cei mari, ce să zice cu moarte, cumu e întîi furtișagul, sau sodomiia, atunce-l va bate pre în tot tîrgul și-l va închide în temniță cu obeade în picioare. Iară de va fi mai sus de 14 ani și nu va ajunge pînă la 25, și greșala ce va face iaste de cap, atunce iarăși se va bate pre în tîrg și-l vor trimite la ocnă. *Zac. 1.*

Cel ce nu e de vîrstă, de să va găsi că iaste eretic, sau de se-ar prileji să-ș ucigă pre tată-său sau pre mumă-sa, atunce nu va putea scăpa cu *Zac. 2.*

vîrsta, ce să va certa ca şi un mare; cum au fost tînărul cela ce otrăvi pre tată-său, de vreame ce nu era încă nice de 18 ani, şi-i tăiară capul în cetatea Rimului; ca şi în vreamea lui Mathei, voevodul Ţării Munteneşti, cînd tăiase capul tătîne-său un copil, în cetatea Bucureştilor.

AICEA SCRIEM PENTRU A PATRA VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA CELUI VINOVAT.

GLAVA 358.

Zac. 1. A patra vină carea îndeamnă pre judecătoriu să micşoreaze certarea celui vinovat de cum i se cade, iaste beţiia, de vreame ce dă învăţătură pravila de zice cum toată greşala, de-ar fi cum ar fi de mare şi dă se va face la vreamea de beţie, acela nu se va certa deplin după cum spune pravila, iară aşa numai după voia judecătoriului.

Zac. 2. Omul beat, de-ar greşi tocma şi spre chipul domnului ţărîi, iară aşa tot se va certa mai puţin.

Zac. 3. Omul cel beat, de-ar înjura, de-ar huli, de-ar face şi jurămînt mincinos şi de-ar strica şi pacea ce va fi făcut cu vrăjmaşul lui, acela de pururea şovăiaşte şi scapă şi se ceartă tot mai puţin, după voia judecătoriului; şi mai vîrtos vinul ce va fi băut, văzîndu-l limpede şi frumos la faţă şi moale şi dulce la gustare, de-ar fi şi înţelept neştine, tot se înşală, că-i pare că nu se va îmbăta.

Zac. 4. Cînd se va îmbăta neştine cu înşelăciune, mai vîrtos cînd va meşteşugui cineva să-l îmbeate, atunce orice va greşi, nu numai va şovăi pentru să scape, ce încă nu-ş se va certa nice cît de puţin.

Zac. 5. Mai puţin se va certa omul cel beat cînd va fi prea omorît de beţie, decît cînd ar fi numai în vreame, că atunce să chiamă că nu ştie nemica ce face; iară cînd se va cunoaşte că nu e prea beat şi de va greşi, atunce se va certa mai mult, iară tot nu cum ar fi treaz.

Zac. 6. Beatul carele va face vreo greşală şi-ş va cunoaşte lucrul, că de toate orile cînd se îmbaţă iaste rău la beţie şi se ceartă şi se sfădeaşte cu toţi, acela să se cearte deplin, ca şi cum ar fi greşit în trezvie, şi după cum spun pravilele şi după greşală ce va face; pentru că se cade cine-ş cunoaşte firea că iaste zglobiv la beţie, acela sau să nu-ş bea vin nicecum, sau să bea puţinel, să nu se îmbeate.

Zac. 7. Cela ce se va îmbăta într-adins ca să poată şovăi la greşala ce va greşi, ca pentru să se cearte mai puţin, acela niceodată nu va scăpa, ce să va certa deplin.

Zac. 8. Celuia ce-i va părea bine după beţie căce au făcut vreo greşală îmbătîndu-se iarăşi şi lăudîndu-se zicînd: bine am făcut de-am făcut aşa, acela nu se va certa puţin, ce tocma şi deplin, după cum va fi scriind pravila.

Zac. 9. Cela ce va zice judecătoriului că am fost beat cînd am făcut această greşală, atunce judecătoriul nu va creade; drept aceaia trebue să arate cu mărturii, care mărturii să mărturisească cum l-au văzut bînd într-acea zi şi cum au fost borînd şi au fost făcînd toate nebuniile beţiei şi alte seamne ca de om beat.

AICEA SCRIEM PENTRU A CINCEA VINĂ, PENTRU CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

GLAVA 359.

A cincea vină, pentru carea se îndeamnă judecătoriul a mai micșora certarea celui vinovat, iaste aceasta, adecă cînd nu e omul cu toată mintea, ce să zice eșit de în fire și nebun; de vreame ce învață și pravila: omul ce va fi denafară de minte, acela măcară ce greșală ar face nu se va certa. *Zac. 1.*

Nebunul și cel denafară de minte, acela de să va înțelepți cîndva, atunce nu se va certa pentru greșale ce-au făcut la nebuniia lui. *Zac. 2.*

Cel ce iaste cînd și cînd nebun, iară nu în toate zilele, cum se-ar zice, patru luni iaste nebun și cinci-șase luni iaste înțelept, acela feliu de va face vreo greșală în vreamea nebunii lui, atunce nu se va certa; iară de va greși la vreamea carea iaste înțelept, atunce se va certa tocma după cum scrie pravila, ca și fiecine; iară de va fi lucru împărechiat, oare nebun au fost, au ba, cînd au făcut acea greșală, atunce stă acesta lucru în mintea judecătoriului, să cunoască de pre lucrurile ce vor fi fost pre împrejurul aceii greșale. *Zac. 3.*

Cela ce va fi cuminte și va face vreo greșală, și pentr-aceaia greșală se va pîrî la judecătoriu și grăind mărturiile, iară el într-acel ceas va nebuni, atunce judecătoriul'l va certa cu bani sau cu dobitoc; iară de va nebuni el deaca va isprăvi judecătoriul pîra și va vrea să-i dea și vreo certare pe trup, atunce de vreame ce pre nebunul nu-l pot certa trupește, atunce le va schimba certarea lui pre bani; și aceasta se va face cînd nu va mai fi nice o nădeajde de-a se mai înțelepțirea cel nebun, iară de va fi nădeajde să se înțelepțească, atunce judecătoriul îl va pune la pază pînă se va înțelepți, să-l cearte. Nebunul, de ar ucide și pre tată-său, tot nu se va certa nicecum. *Zac. 4.*

AICEA ARĂTĂM SEAMNELE NEBUNULUI.

GLAVA 360.

Cela ce se va face și se va arăta cum iaste nebun, pentru să scape de certare, iară el nu iaste adevărat nebun, acela se va certa deplin după pravilă; iară pentru să-l cunoască judecătoriul au doară se face, au adevărat iaste nebun, atunce trebue să-l întreabe judecătoriul multe întrebări și în multe feliuri și cu multe meșteșuguri; și să întreabe și pe vraci, carii foarte lesne-l vor cunoaște de va fi nebun adevărat. *Zac. 1.*

Cela ce va sfătui pre cel nebun să facă vreo greșală, sau să-i ajute, cum se-ar zice, să-i dea sabie goală și arătîndu-i pre cineva să-l ucigă, nu va putea șovăi acela, căce a fost el nebun și au făcut greșala, să nu se cearte după pravilă cela ce-l va fi sfătuit. *Zac. 2.*

Cel nebun, măcară că nu se va certa la nebuniile lui, de va face vreo greșală, iară așa tot nu se cade să-l slobozească de tot, să îmble pe drumuri slobod, ce să aibă pază, să fie pre lîngă oamenii lui pînă se va înțelepți. *Zac. 3.*

AICEA SCRIEM PENTRU A ŞASEA VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA CELUI VINOVAT.

GLAVA 361.

Zac. 1. A şasea vină carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micşoreaze certarea celui vinovat, de cum învaţă pravila, iaste obiceaiul locului; după care obiceaiu cine va greşi nu se va certa nicecum, cum dau învăţătură toţi dascalii, tocmindu-se toţi într-un cuvînt.

Zac. 2. Cînd va fi un lucru cu calc să se cearte carele-l va face, iară acel lucru de vreame ce va fi obiceaiul locului să se facă, atunce acela ce-l va face nu se va certa nicecum.

Zac. 3. Judecătoriul judecă cîteodată şi împotriva pravilei pentru acest obiceaiu al locului, şi de multe ori face şi cumu-i iaste voia lui.

Zac. 4. Lucrurile carele se fac după cum iaste obiceaiul locului, măcară de-ar fi şi împotriva firii şi a pravilei, iară drept aceaia tot nu va certa judecătoriul pre ceia ce fac acel obiceaiu, măcară că aicea-i ceartă besearica, iară la Второе пришествїе[1]) va certa Dumnezeu cu munca de veac pre cîţi vor face împotriva dumnezăeştilor pravile lucrure fără leage.

AICEA SCRIEM PENTRU A ŞAPTEA VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

GLAVA 362.

Zac. 1. A şaptea vină, carea înmicşorează certarea celui vinovat, iaste mulţimea de oameni, unde se pornesc cu toţii să facă vreo răotate; atunce judecătoriul nu poate să aleagă cine au făcut răotatea; dup-aceaia iară nu poate pre toţi să-i cearte pentru unul şi pentru căce că aceale soţii multe, eale se fac în doao feliuri. Drept aceaia trebue să ştim cum unele ori sînt împreunaţi mulţi şi fac toţi o greşală, şi iarăş altă dată sînt mulţi împreunaţi într-una şi numai unul de într-înşii face o greşală, într-aceaia nimenilea, nice de în soţiile lui n-au înţeles, nice l-au văzut, nice judecătoriul poate să-l cunoască. Şi într-aceasta faptă sînt doao pravile; şi întîia pravilă iaste aceasta.

Zac. 2. Cînd sînt nişte oameni mulţi strînşi la un loc şi fac vreo greşală, atunce drept acea greşală se îndeamnă judecătoriul să mai micşoreaze certarea, după cum scrie pravila; iar mai vîrtos greşala ce vor fi făcut acei mulţi se ceartă după pravilă, cu moarte, atunce aşijderea se îndeamnă judecătoriul să mai micşoreaze certarea pentru să nu omoară pre mulţi numai pentru o greşală.

Zac. 3. Cînd se va prileji în mijlocul a mulţi, de vor fi unii de într-înşii mai capete, cum se-ar zice ispravnici, atunce la unii ca aceia nu va micşora judecătoriul certarea aceii greşale pentru cei mulţi, pentru căce că, fie la ce greşală, ceia ce sînt capete după pravilă se ceartă de pururea deplin;

---

[1]) „A doua venire".

numai ce înmicșorează certarea celora ce sînt toți într-un chip de vinovați și nice unul de într-înșii nu iaste mare sau mic.

A doa pravilă zice: cînd se va tîmpla de între niște oameni mulți *Zac. 4.* să greșască unul de într-înșii și atunce nici accia, nice judecătoriul poate să știe carele au făcut greșala, atunce pre toți să-i slobozească de toată certarea trupească și se vor certa numai cu bani. Cum se-ar zice: dă pre o fereastră a unii case unde au fost strînși niște oameni mulți, de acolo se-au aruncat o piatră ș-au ucis pre un om ce-au fost trecînd pre uliță, iară aceia ce sînt în casă, ei nu știu cine să fie aruncat acea piatră; de care lucru nu poate să fie într-alt chip, ce unul de într-înșii au aruncat piatra și el nu va spune; atunce toți să fie slobozi și numai cu bani să se certe.

Cînd vor fi într-o casă niște oameni mulți lăcuitori și se va găsi între *Zac. 5.* dînșii unul ucis și vor arăta seamnele cum să-l fie ucis unul de într-înșii, iară nu mulți, de vreame ce se va afla că are numai o rană, iară nu mai multe, și nu se știe carele de întru dînșii să fie făcut acea ucidere, atunce vor fi toți slobozi de certarea uciderii, numai ce să vor certa după voia judecătoriului și nu se va certa nice unul cu moarte. Așijderea iar de-ar avea cît de multe rane cel ucis, măcar de-ar fi atîta de multe pre cîți oameni vor fi într-acea casă și să nu știe nimenilea cine să i le fie făcut acelui ucis, atunce toți vor fi slobozi de moarte, numai ce să vor certa după voia judecătoriului.

Cînd se va prileji să aibă price niște oameni și vor sări toți cu arme *Zac. 6.* asupra unuia și-l vor ucide cu multe rane, iară să nu fie nice aicea lucrul de față, oare cine l-au rănit și cine nu l-au lovit, atunce toți se vor certa după voia judecătoriului; iară de să va cunoaște carii l-au rănit și carii nu l-au ucis, atunce ucigătorii se vor omorî, iară ceialalți ce le-au fost ajutoriu, atunce se vor certa după voia judecătoriului; iară de nu le vor fi ajutat, ce numai fiind acolea de față vor fi sărit și ei cu arme, atunce aceia nu se vor certa.

Niște oameni mulți de vor ucide pre vreunul cu rane de moarte, *Zac. 7.* carele una de într-însele singură putea să-l omoară, iară la judecătoriu să nu se poată adevăra carele l-au omorît, atunce pentru căce sînt mulți, nu se va omorî nice unul, iară așa se vor certa după voia judecătoriului.

Cînd vor ucide mulți pre unul cu rane nu de moarte, care lucru una *Zac. 8.* de într-acealea nu l-ar fi putut omorî, ce toate împreună l-au omorît, și judecătoriul nu știe carele-i va fi făcut rana cea de moarte, numai ce să adeverează lucrul cum l-au ucis toți împreună, atunce, pentru mulțimea, se vor certa toți după voia judecătoriului.

Cela ucisul de mulți, de va avea și rane multe și de într-acealea cînd *Zac. 9.* unele sînt de moarte, iară altele nu sînt de moarte, și să nu poată judecătoriul să adevereaze cine i-au făcut rana cea de moarte și cine i-au făcut cealealalte carele nu-s de moarte, atunce, pentru mulțimea, toți se vor certa după voia judecătoriului; iară de va cunoaște judecătoriul pre ceia ce-au făcut ranele ceale de moarte, atunce-i va certa ca pe niște ucigători, iară ceia ce n-au făcut rane de moarte, pre aceia-i va certa judecătoriul după cumu-i va fi voia lui.

Mai marele, carele va fi cap între multe soții, și de va fi făcut rană *Zac. 10.* de moarte celui ucis, iară ceialalți soții să-l fie vătămat cu rane nu de moarte,

atunce cel mai mare se va certa ca un ucigătoriu, cu moarte, iară ceialalţi după voia judecătoriului şi după rane care le vor fi făcut fiecarele. Însă şi atunce se cade foarte să cerceteaze judecătoriul pre-amăruntul în ce parte de trup au rănit fieşcarele de dinşii, pentru că măcără de n-ar fi făcut toţi rane de moarte, alegînd fără de cel mai mare, iar aşa, drept aceaia mai mult se va certa cela ce-l va fi lovit în piept, decît cela ce-l va fi lovit într-un deget, şi mai mult se va certa cela ce-au făcut rana de i-au scos sufletul, decît ceialalţi. Dece oricîţi vor fi făcut rane de moarte, aceia toţi se vor omorî, iară ceialalţi să se cearte după voia judecătoriului.

Zac. 11. Cînd se va ucide neştine de mulţi şi judecătoriul nu va şti carele de într-acei mulţi l-au ucis, atunce toţi se vor certa cu bani, sau-i vor scoate de în moşie, sau-i vor duce la ocnă.

Zac. 12. Poate judecătoriul să muncească pre acela sau pre ceia ce vor avea niscare seamne ca acealea, cum să fie ucis aceia pre cel mort, măcară de-ar fi momit şi pre alţii pre mulţi într-acea ucidere; aşijderea de va arunca neştine vreo piatră de în vreo casă unde vor fi oameni mulţi şi va ucide pre cineva, atunce iară nu-i va munci pre toţi judecătoriul, nice-i va putea să-i muncească pentru să ştie carele iaste de întru toţi cela ce-au aruncat piatra; iară de va fi carea cumva de într-aceşti mulţi, de să vor găsi vreunii să aibă niscare seamne cum aceia să fie aruncat piatra, atunce pre acela sau pre aceia numai ce va munci judecătoriul să spue cum va fi cu dreptul.

PENTRU A OPTA VINĂ PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA.

GLAVA 363.

Zac. 1. A opta vină, pentru carea se îndeamnă judecătoriul să micşoreaze certarea celui vinovat la greşala ce-au făcut, iaste ascultarea carea va face neştine spre domnul ţărîi, sau spre stăpînul carele-i va sluji, şi cum zice cartea cea veache la кто́рый за́кон[1]), la 17 capete: Cela ce nu se va pleca, ce să zice, ce nu va asculta de judecătoriul carele au ales Dumnezeu, acela cu moarte voiu să moară. Măcară că acest cuvînt al scripturii ceii vechi zice aşa, iară aşa se socoteaşte pentru învăţătura judecătoriului celuia ce judecă pre leage şi pre dumnezeeştile pravile şi pe pravilele cealea ce sînt după fire, pentru că cine nu se va pleca supt tăriia învăţăturii legii şi judecătoriului, acela nu se va certa cu moarte pe dreptate şi după pravilă.

Zac. 2. Cade-se să asculte şi să se pleace boiarinului şi mai marelui nărodului, însă cînd vor da învăţătură spre lucrurile carele vor fi mărturisite de pravilele ceale împărăteşti, sau de obiceaele locului, sau de singură firea omenească, care lucru să înţăleage cînd va îmbla neştine pre aceaia

---

[1]) „Deuteronom".

ascultare, atunce puțină vătămare va face spre aproapele lui; iară de vreame ce cu această ascultare ce va face neștine spre mai marele său, ce să zice spre domnu-său, îmblînd de toate pre voia lui, de va greși și va vătăma foarte mult pe aproapele fieșcui, atunce nu se cade ascultătoriul să ție această ascultare.

Cela ce va ucide pre cineva, fiind trimis de boiarenul săborului, ce să zice de cel mai mare al gloatelor, atunce poate șovăi să nu se cearte după cum scrie pravila care lucru să înțeleage într-acesta chip: cîndu-l va trimite cel mai mare și-l va îngrozi de-i va zice că de nu va omorî el pre acela, atunce judecătoriul va omorî pre dinsul; și mai vîrtos mai marele gloatelor de va fi deprins a omorî pre unii ca aceia carii nu-l vor asculta. Iară de vreame ce nu-l va îngrozi mai marele glotelor și să nu-i zică așa, că de nu-l va omorî atunce va muri el în locul lui, și încă cînd nu va fi învățat a omorî pre ceia ce nu-l ascultă, atunce cela ce va face uciderea nu va putea șovăi să zică că l-au mînat mai marele lui, ce să va certa după cum scrie pravila. *Zac. 3.*

Rugămintea domnilor iaste ca și cînd ar îngrozi pre neștine. *Zac. 4.*

Oricare muiare, de frică și de silă ce-i va face domnul, de să va pleca și va face pre voia lui, aceaia nu se va certa nicecum. *Zac. 5.*

Un judecătoriu de la un tîrg, ce să zice un diregătoriu, nu iaste datoriu să asculte pre domnul țării să muncească sau să spînzure pre neștine, cunoscînd el că nu e vinovat și iaste lucru cu asupreală aceaia muncă sau aceaia moarte, ce mai bine-i iaste lui să-ș lase scaunul cel de judecătoriu ce ține, decît să se pleace învățăturii domnu-său cea cu asupreală. Iară de nu se va îndura să facă părăsire scaunului său, atunce trebue să scrie să dea știre domnu-său de acea tocmeală ce i-au poruncit, cum iaste lucru cu năpaste, și să socotească să mai cercetcaze și dup-aceaia să aștcapte răspuns. Iară judecătoriul de va răspunde și al doilea rînd și de va zice: de nu veri asculta, tu știi; sau: să faci cumu-ț dau învățătură și să nu mai cerci alt lucru sau altă vină; sau de va zice și într-alt chip: citit-am scrisoarea ce ne-ai trimis și am înțeles de tot, iară drept aceaia să faci cum țe-am dat învățătură, iară într-alt chip să nu fie; atunce, de va asculta de învățătura mai marelui său, va putea șovăi și nu se va certa după pravile pentru greșala ce va fi făcut pentru ascultare. *Zac. 6.*

Cînd va zice judecătoriul: cutare lucru l-am făcut pentru că mi-au dat învățătură domnu-mieu carele iaste mai mare pre o țară, atunce nu-i vom creade acest cuvînt, numai ce trebue să arate acea învățătură a acelui domn au cu mărturie, au cu scrisoare de mîna domnului țării. *Zac. 7.*

Un judecătoriu ce va isprăvi și va împlea leagea altui judecătoriu al alții eparhi, atunce nu se va certa, nice iaste datoriu acela să cerceteaze tocmeala aceaia să vază dreaptă e, au cu asupreală, fără numai de să va pune împotrivă cel vinovat, de va zice cum această leage nu e bună de nemica, de vreame ce se-au făcut de un judecătoriu striin și cum nu i se-au căzut să legiuiască el greșală ca aceasta. Cum se-ar zice, județul Brașovului, căce n-au putut prinde pre un vinovat la mînile lui, au făcut leage să fie izgonit de în toate cetățile cîte sînt supt ținutul craiului unguresc și așa au isprăvit, cum de va încăpea în mînile vreunui scaun crăesc, atunce *Zac. 8.*

să aibă a-i tăia capul; și aș-au dat știre pre la toate cetățile Țării Ungurești; iară vinovatul s-au prilejit de se-au prins la mîna judeţului de la Sibiiu, de-acia avînd judeţul la mîna lui isprava celuia județ de la Brașov, cum oriunde-l vor prinde să-i tae capul, acmu poate într-acel ceas, fără nice o certare, ce spre judecata celuia, să-i tae capul; iară de va fi judecata aceluia și strîmbă, atunce acela ce i-au tăiat capul nu se va certa nicecum, fără numai cînd va zice vinovatul acelui județ de la Sibiiu: ce treabă are judeţul de la Brașov cu mine? sau: ce putearnicu e el asupra mea, să-m tae capul, de vreame ce eu nu sînt ungur, ce sînt neamț, și omul cela ce l-am ucis iaste de în Țara Nemțească și l-am ucis la Ișpania; dece ce treabă are judeţul de la Brașov cu greșalele ce să fac în Țara Nemțească? Dece atunce acel județ îl va ținea la închisoare și va scrie la craiul unguresc ce vor putea aleage pentru acest lucru, și după cum va veni răspuns de acolo, așa va isprăvi.

Zac. 9. Patriarhul de va scrie la vreun poslușnic al lui și de-i va zice: să faci cutare lucru, iară de nu veri face, de greu te aforisesc, și acel lucru ce-i zice să facă iaste cu năpaste și cu asupreală, atunce acel poslușnic nu iaste datoriu să asculte pre patriarhul, nice aforisaniia lui; iar așa se cade să-i dea știre cu scrisoare cum iaste năpaste și cum se face asupreală pre învățătură ce i-au dat, și dup-aceaia să aștеapte răspuns.

Zac. 10. Judecătoriul cel mirenesc se cade să isprăvească și să săvîrșască o leage ce va fi legiuit judecătoriul besearicii, de-i va părea c-au legiuit drept; însă poate și acela, judecătoriul mirenesc, să cerceteaze tocmeala cu mărturii, să poată cunoaște leagea ce-au legiuit de poate fi să-i facă sfîrșit, ce să zice certare au cu moarte, au într-alt chip; făr' numai de va fi tocmeala pentru eresuri, pentru că atunce judecătoriul cel mirenesc nu mai cercetează nemica, ce atunce și orice feliu de eretic îi vor da de la judecătoriul besearicii, de-l va omorî fără de nemica altă îngăduință și fără nice de o întrebare, cum au fost tocmeala.

Zac. 11. Oamenii cei domnești, ce să zice armașii și armășenii și alții ca dinșii, cînd vor munci, cînd vor spînzura, sau vor tăia capul cuiva și altele ce vor face cu învățătura domnului țării, atunce de-ar fi învățătura domnului la arătare de față, să vază toți că iaste cu asupreală și cu mare năpaste, aceia niceodată nu se vor certa nicecum, nice drept un lucru.

Zac. 12. Plugarii și alți lucrători, de vor ara în pămînt striin, sau de vor culeage în vie cu învățătura cuiva, cînd le va fi zis că iaste a lua, atunce nu se vor certa nicecum; fără numai atunce cînd vor ști lucrătorii că nu iaste a celuia ce i-au pus să lucreaze acolea acel pămînt sau alt ce va fi, sau fără numai cînd i-ară pune să scacere încă fiind crud, sau să strîngă alte poame într-acesta chip, sau cînd le-ar zice să mute vreun hotar de în locul lui, sau unde-i vor pune să lucreaze și-i vor păzi cu oameni cu arme, sau cînd le vor zice să lucreaze noaptea, ce să zice să fure, pentru căce că atunce de pururea se vor certa și nu vor putea șovăi.

Zac. 13. Feciorul carele va face vreo greșală pre învățătura tătînc-său sau a mîne-sa, sau muiarea pre învățătura bărbatului ei, sau robul pre învățătura stăpînu-său, aceia nu se vor certa nicecum, de va fi greșala micșoară, iară de va fi greșala mare, atunce să vor certa, însă nu deplin cum scrie pravila, ce după voia judecătoriului.

AICEA SCRIEM PENTRU A NOA VINĂ, DE ÎN CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL CERTAREA ȘI PEDEPSA CELUI VINOVAT.

GLAVA 364.

A noa vină, pentru carea se îndeamnă judecătoriul să mai micșoreaze certarea celui vinovat de cum ceartă pravilele, iaste neputința și slăbiciunea firei, pentru carea mai puțin se vor certa muerile decît bărbații la greșalele ce vor face. *Zac. 1.*

Muiarea se va certa mai puțin decît bărbatul, cînd în casa ei se vor face bani răi, calpuzani, sau cînd va cumpăra ceva vreun lucru eftin ca să-l vînză mai scump, sau cînd va sparge cartea domnească și încă și de să va mesteca în tocmeala ereticilor, sau la jurămînt mincinos; iară cînd va greși la lucruri carile să fac împotriva dumnezeeștii pravile și a pravilei firii omenești, atunce nu se va certa muiarea mai puțin, ce tocma ca și bărbatul. *Zac. 2.*

Țăranul cel gros, acela poate șovăi să nu se cearte, mai ales cînd va fi mărturie cuiva și de va grăi cuvinte fără de ispravă, fără calc, de să va cunoaște lucrul că grăiaște de prostimea lui; iară de va grăi de învățătura lui cea rea, atunce se va certa tocma ca și alalți. Așijderea și la alte la toate greșalele ce va face țăranul cel gros, de va face de grosimea lui, atunce mai puțin se va certa, iară de va face de în răotatea și feliul lui cel rău, atunce se va certa tocma ca și alalți. Și aceasta iaste în putearea judecătoriului să-l judece, de va fi de grosimea lui sau de nu va fi, fără numai de va fi greșala spre dumnezeiasca pravilă, sau spre pravila cea de fire, căce că atunce grosimea lui nemica nu-i va folosi, nice va șovăi să scape de certare. *Zac. 3.*

PENTRU A ZEACEA VINĂ, PENTRU CAREA JUDECĂTORIUL ÎNMICȘOREAZĂ CERTAREA ȘI PEDEPSA.

GLAVA 365.

A zeacea vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să mai micșoreaze certarea vinovatului, iaste somnul, de vreame ce mulți se-au găsit de-au făcut multe și minunate lucruri în somn; iară deaca se deștepta, atunce nu ținea minte nemica ce-au făcut. Cum au fost odată unul de-au fost dormind la besearica lui sfetîi Venedict, la Țara Frîncească, și au fost eșit de în besearică adormit, de-au îmblat doao mile de loc și acolo au găsit pre un copil și l-au ucis de-au murit, neavînd nice un lucru cu dînsul, nice l-au știut, nice l-au cunoscut; și iarăși așa adormit se-au întors și se-au dus de-au întrat în besearică; iară dimineața n-au știut nemica, eșit-au afară, au n-au eșit. Altă dată iarăș au fost într-un oraș, ce s-au chemat Pizan, unul de aceia carele de multe ori eșiia noaptea de în casă-și cu arme și încungiura tîrgul tot cîntînd, și iarăși dormind se întorcea de mergea acasă și nu se mai deștepta; și de multe ori priatenii lui deaca-l găsiia îmblînd pe drum, ei-l deștepta și-l întorcea deșteptat la casa lui, *Zac. 1.*

de în carea eșise dormind. Sau cum au fost o muiare carea se scula noaptea de-ș frămînta pîinea și o punea de o învăliia și o găta de tot, numai să o bage în cuptoriu, și iarăși adormită se ducea de să culca în patu-și, iară dimineața nu știia cine i-au grijit așa pîinea, și așa de pururea-i părea că-i fac aceasta vecinile ei, ca să rîză cu dinsa. Și alții mulți se-au aflat ca aceștea; dece pentr-aceaia se-au făcut aceaste pravile.

Zac. 2. Acest feliu de oameni dormind, în somn de vor bate, sau vor răni, sau vor ucide pre cineva, aceia nu se vor certa după pravilă, ce după voia judecătoriului, de vreame ce și somnul se închipuiaște cu moartea; iară afară de aceasta se cade să aibă judecătoriul milă la greșalele carele sînt de în fire.

Zac. 3. Un om cu fămeaia lui dormind într-un așternut, de vor împresura-și coconul între ei și-l vor omorî, atunce acesta lucru nu se va chema c-au făcut ei de mintea lor cea rea, ce le-au fost greșală, de vreame ce și judecătoriul de pururea creade cum părinții mai bine-și păzesc feciorii decît singuri pre sine, sau mama nu se va chema să-ș poată uita pre fiiu-său, fiindu-i de în măruntaele ei; drept aceaia nu se vor certa după pravilă ca niște ucigători, iară pentru nesocotința lor atunce se vor certa după voia judecătoriului.

Zac. 4. Cela ce va greși dormind, acela se va certa după pravilă însă, cînd se va face că doarme, iară el adevărat va fi deșteptat.

Zac. 5. Cela ce va greși dormind și deaca se va deștepta, nu se va căi ce-au făcut, ce încă va zice: bine-am făcut de-am făcut așa în somn, acela se va certa după pravilă și nu va putea să șovăiască.

Zac. 6. Cînd va dormi neștine și va mearge să facă vreo răotate, sau de va vătăma pre cineva, atunce poate celalalt să-l ucigă ca să scape denaintea lui cu viață, și nu se va certa; care lucru se socotește cînd nu va putea într-alt chip să scape de în mînile lui, ce numai ce-i caută să-l ucigă.

AICEA SCRIEM PENTRU A UNSPREZEACEA VINĂ, CAREA VA MICȘORA JUDECĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.

GLAVA 366.

Zac. 1. A unsprezeacea vină, carea mai micșorează judecătoriul certarea și pedepsa celui vinovat, iaste dragostea, de vreame ce dragostea se închipuiaște cu beția, așijderea și cu nebunia, iară așa mai vîrtos iaste și mai rea chinuire decît acealea, decît toate; drept aceaia se-au făcut această pravilă.

Zac. 2. Cela ce face vreo greșală, fiind îndemnat de dragoste, acela mai puțin se va certa de cum spune pravila.

Zac. 3. Cela ce va fi biruit de dragoste și de va timpina vreo fată mergînd pe drum și o va săruta, acela nu se va certa nicecum; cum au făcut un muncitoriu de la Athina, pre carele-l chema Pisistratos [1]), carele au zis mueri-ș, cîndu-l îndemna să nu fie într-alt chip, ce să omoară pre cela

[1]) În ediția originală, cu articolul grecesc, „o Pisistratos".

ce-au sărutat pre o fată feciuriță a lor mergînd pe drum, iară elu-i zise acest cuvînt: de vreame <ce>, zice, pre ceia ce ne iubesc și ne sărută tu zici să-i omorîm, dară încă ce învățătură veri da să facem celora ce nu ne vor și ne vor fi cu vrăjmășie?

Oricâre muiare, pentru multă dragoste ce va avea către ibovnicul ei, *Zac. 4.* de va priimi în casa ei furtișagul ce va fi el furat, aceaia mai puțin se va certa de cum iaste scris în pravilă.

Dragostea, preacurvia și răpirea featei și alte greșale ca aceastea *Zac. 5.* șovăesc, ce să să zice, cînd ar pune scări la ferestri să se sue, să între la ibovnicu-ș și altele ca aceastea.

PENTRU A DOASPREZEACE VINĂ, CAREA MICȘOREAZĂ JUDECĂTORIUL PEDEPSA ȘI CERTAREA.

GLAVA 367.

A doasprezeace vină, carea îndeamnă pre judecătoriu să micșoreaze *Zac. 1.* certarea celui vinovat de cum scriu pravilele, iaste ruda cea aleasă, boieriia; de vreame ce nice cei de rudă bună, nice boiarii, nice feciorii lor nu se vor certa cu catarga sau cu ocna, ce pentru acealea se vor goni de în moșiia lor cîtăva vreame, iară nu se nice spînzură în furci ca alți făcători de rău, nice se înțeapă, ce pentru acealea pentru toate li se tae capetele, nice pre uliță pre în tîrg nu se poartă unii ca aceia.

Cînd ceartă judecătoriul sau pravila pre cineva cu bani, atunce tocma *Zac. 2.* se ceartă boiarenul ca și cel sărac.

Certarea cea trupească carea dă pravila pentru greșale, de-ar fi *Zac. 3.* cît de micșoară aceaia certare, deaca se va da vreunui boiarin, aceaia se chiamă prea mare decît cînd se-ar da fiecui de cei mai mici. Și iarăși vine lucrul unul drept altul: cît ar fi de mică certarea carea va fi cu bani la vreun om de cești mai mici și proști, la aceia iaste mai mare decît se-ar da la un boiaren. Drept aceaia, pravila schimbă certarea cea trupească cu bani cînd iaste vreun boiaren și-l ceartă cu certare de bani, iară de iaste vreun om de jos și micșor și sărac, atunce acela se va certa cu certare trupească.

La greșale ca acealea carele sînt la pravilă, mai mari se dau boiarilor *Zac. 4.* decît săracilor și mai mult se vor certa boiarii decît cei mai mici și mai săraci; cum se-ar zice, de să va afla vreun boiaren hiclean unui domn și hain țărîi și de se-ar arăta într-acesta chip și unul de cei mai mici, atunce mai mult se-ar certa cel mai mare boiaren decît cel mai mic și om mai de jos; așijderea și omul cel mai de jos de-l vor prinde la războiu viu, atunce-i vor tăia capul, iară de vor prinde vreun boiaren, atunce-l vor spînzura.

Greșalele carele fac rușine boiarii boiarilor, atunce mai mult se *Zac. 5.* ceartă boiarii decît cei mai mici și oameni mai de jos; cum se-ar zice, la greșala votrici se va certa mai mult boiarenul decît cel mai micșor.

La greșalele ce învață pravila să piarză în furci, cumu e hainiia și *Zac. 6.* hiclenșugul, cînd hiclenește pre domnu-său, atunce să va spînzura și

boiarenul ca şi cel mai prost, iară aşa furcile boiarenului se fac mai nalte decît ale celui mai mic.

Zac. 7. Cînd va mărturisi neştine minciuni, sau va fi eretic, şi cînd nu va asculta de domnu-său şi la lucrul cel ce vor sudui pre împăratul sau pre domnul locului, atunce într-un chip se vor certa şi boiarin şi cei mai proşti.

Zac. 8. Cela ce va face o greşală nădăjduindu-se că nu se va certa căce iaste boiaren şi de va fi scos cuvînt, să fie înţeles cineva cum să fie zis acest cuvînt şi cum să fie făcut această greşală cu acesta gînd, atunce boiarenul se va certa într-o potrivă tocma cu cei mai săraci.

Zac. 9. Cînd se va cădea unui boiaren, pentru greşală ce-au făcut, să-l trimeaţă la ocnă, sau să-l bată pre în tîrg, sau altă certare să paţă, iară judecătoriul, ca pre un boiaren, atunce va certa-l cu bani; aceasta se face o dată sau de doao ori, iară a treia oară de vor mai prinde pre boiaren făcînd iarăşi acea greşală, atunce se va certa tocma ca şi cel om mic şi mai prost.

Zac. 10. La certările cealea ce dă pravila după voia judecătoriului, la acealea poate judecătoriul să mai împuţineaze certarea boiarenului, iară la cealea certări ce de faţă învaţă leagea şi pravila certarea cum va fi, la acealea nu poate judecătoriul să cearte mai puţin pre boiaren decît pre cel om mai mic şi mai de jos.

Zac. 11. Pentru preacurvie, tocma într-o potrivă se ceartă boiarenul ca şi cel mai mic.

PENTRU A TREIASPREZEACE VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL PEDEPSA ŞI CERTAREA.

GLAVA 368.

Zac. 1. Judecătoriul se îndeamnă să mai micşoreaze certarea celui vinovat, pentru iscusirea şi destoiniciia lui. Cum se-ar zice, de vreame ce neştine va şti vreun meşteşug ca acela frumos şi scump şi atîta să-l ştie de bine cît să nu se afle altul aseamene lui, atunce acela, de va face vreo greşală, mai puţin se va certa. Cum au fost odată un lăcătuş bun, carele pentru uciderea ce făcuse nu l-au omorît, ce l-au izgonit de în locul lui şi de în moşiia lui, şi iarăş la vreamea de oaste l-au adus. Aceasta se face cînd se va arăta meşteşugul lui de faţă, de vor vedea toţi, carele va fi tuturor de treabă; şi greşala lui trebuie să fie aşa, adecă să nu fie hainit cumva moşiia lui, sau să fie fost tîlhariu de drum, prentru că atunce nice un meşteşug nu-i va folosi.

Zac. 2. Cînd va fi făcut neştine un bine mare locului aceluia unde lăcuiaşte, care bine să se pomenească de pururea, dup-aceaia de se va prileji să facă vreo greşală, atunce judecătoriul, pentru acel bine ce să pomeneaşte, va certa-l mai puţin de cum se cade, fără numai cînd va fi acel bine ce-au făcut locului lucru puţin, iară greşala lui va fi mare, atunce acel bine ce-au făcut nu-i va fi drept nemica.

Zac. 3. Binele ce va face neştine locului şi moşiei lui, au el, au moşii lui, acela-i va folosi ca să se cearte mai puţin, sau să nu-ş se cearte nicecum la greşala

ce va fi făcut. Şi aceasta poate fi cînd va fi trecut vreame multă de cînd va fi făcut acel bine pînă cînd au făcut greşala; pentru că de se va face acel bine în vreamea carea se va face şi greşala, atunce acel bine nu-i va folosi nemica, ca şi cînd nu ş-ar fi fost, de-ar fi cît de mare, ce să chiamă că va mai micşora oarece. Cum se-ar zice: oarecine fură de la un boiaren o răcliţă cu bani şi găseaşte acolo înlăuntru nişte cărţi hicleane, carele scriia la nişte vrăjmaşi să vie cu oaste să ia acel loc, şi deaca le-au găsit, le-au arătat domnului acelui loc şi se-au grăbit de-au îndreptat ş-au potolit cum au ştiut acel lucru, acela adevărat mare bine au făcut acelui loc, iară aşa nu l-au făcut cu sfat bun şi cu gînd bun, cum se cade să se facă binele, ce i-au venit acest bine mare de în furtişagul lui. Drept aceaia ca un fur se va certa, iară mai marii acelui loc vor face milostenie feciorilor lui şi pre dînsul încă-l vor certa mai iuşor, oarece puţin lucru, pentru acel bine ce i se-au nemerit.

AICEA SCRIEM PENTRU A PATRASPREZEACE VINĂ, CAREA MICŞOREAZĂ JUDECĂTORIUL PEDEPSA ŞI CERTAREA.

GLAVA 369.

Schimbîndu-şi neştine firea şi viaţa rea ce au fost avînd şi plecîndu-se către Dumnezeu, aceaia îndeamnă pre judecătoriu de mai micşorează certarea, de cum spune pravila pentru greşala ce au făcut; drept aceaia se-au făcut această pravilă. *Zac. 1.*

Ovreaiul de va face o greşală şi dup-aceaia va veni spre credinţa creştinească şi se va boteza, acela sau nu se va certa nicecum, sau se va certa pentru acea greşală, de cum învaţă pravila; şi acesta lucru stă cu totul în voia judecătoriului, să-l cearte sau să nu-l cearte, veri mult, veri puţin. *Zac. 2.*

Ovreaiul carele se-au botezat, de va fi luat cevaşi cît de puţină certare pentru greşala ce-au greşit încă mainte de botez, atunce judecătoriul nice într-un chip nu va putea să-l cearte cum spune pravila. *Zac. 3.*

Ovreaiul, deaca se va boteza, de-ar fi făcut cîte păcate şi scîrnăvii, iară pentru darul botezului toate se vor curăţi şi va rămînea cum ar fi născut a doa oară, şi atunce poate să fie şi preot fără nice o sminteală. *Zac. 4.*

Toate aceastea vor fi cînd se va face şi creştinul călugăr. *Zac. 5.*

PENTRU A CINCEASPREZEACE VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ CERTAREA JUDECĂTORIUL.

GLAVA 370.

Judecătoriul să îndeamnă a mai micşora certarea celui vinovat, de cum spune pravila, cînd cel vinovat iaste surd sau mut, de vreame ce unul de aceia iaste ca şi un cocon micşor şi ca unul de cei fără minte, nebun. *Zac. 1.*

Zac. 2. Surdul şi mutul, cîndu-i va fi mintea întreagă şi deplină, şi va putea cu măhăitul să arate fieştecăruia firea-ş şi voia lui, atunce se va certa tocma ca şi alalţi. Iară alţi dascali zic cum mutul să se cearte mai puţin, pentru că mărturiia carea face mutul cu măhăitul, aceaia poate să fie şi cu greşală, fără numai acel mut şi surd de va şti scrie şi să citească, pentru că atunce judecătoriul îl va întreba cu scrisoare şi el va răspunde iară cu scrisoare, şi atunce poate să-l şi muncească pentru să spue şi să-l cearte după pravilă.

PENTRU A ŞASEASPREZEACE VINĂ, PENTRU CAREA MICŞOREAZĂ CERTAREA JUDECĂTORIUL.

GLAVA 371.

Zac. 1. Cînd va pîrî tatăl pre fiiu-său cel trupesc la judecătoriu pentru vreo greşală ce va fi făcut, atunce i se va face milă judecătoriului şi-i va micşora certarea ce i se-ar cădea după greşala lui, cum scrie pravila.

Feciorul carele ar fi fugit şi i se-ar fi făcut leagea după vina lui, unde-l vor găsi, acolo să-i facă moartea, iară tată-său de-l va prinde şi să-l dea judecătoriului, atunce judecătoriul va micşora certarea lui, ce să zice, nu-l va omorî, ce-l va certa într-alt chip.

Zac. 2. De va fi feciorul fugit, pentru căce va fi greşit împotriva împărăţiei sau a domniei şi au făcut pagubă ca aceaia ţărîi, pre acela de-l va prinde tată-său şi de-l va trimite la judecătoriu, atunce mai puţin se va certa de la judecătoriu decît de l-ar prinde omul domnesc.

Zac. 3. De vreame ce ş-ar prinde neştine feciorul şi l-ar duce de l-ar da pre mîna judecătoriului nu căce doară iaste om bun, ce pentru căce se teame să nu-l cumva prinză oamenii cei domneşti, atunce încă se va certa mai puţin de cum se cade şi de cum învaţă pravilele pentru aceaia greşală.

Zac. 4. Cela ce-ş va da feciorul lui pre mîna judecătoriului ca pe un vinovat, atunce de-ar fi tată-său şi ovreaiu, tot mai puţin se va certa.

Zac. 5. Aşijderea şi feciorul de va da pre tată-său la judecătoriu ca pe un vinovat, ca să-l cearte după greşală, atunce iară mai puţin se va certa.

Zac. 6. Muma de-ş va da feciorul sau fata la judecătoriu ca pe nişte vinovaţi, pre aceia mai puţinu-i va certa judecătoriul, iară aşa nu-i va slobozi de tot.

Zac. 7. Aceastea toate ce-am zis, pentru darea tatălui pre fecior şi feciorul pre tată-său, iaste adevărată şi neclătită, după pravilele împărăteşti şi după cum scriu toţi dascalii, tocmindu-se toţi într-un cuvînt, fără nice de o price; iar carele au fost şi mai prost şi mai mic, nemica nu se-au pus împotriva acelora nice cu unele de cîte am zis. Iară drept aceaia, această dare de tată pre fecior, sau fecior pre tată, nu se-au prilejit niceodată să fie acesta lucru, să dea tată pre fecior şi fecior pre tată, pînă la vreamea unui dascal mare şi tocmitoriu de pravile, numele lui era Farinasc, carele au strîns toate pravilele ceale împărăteşti şi încă se ispiti şi să nevoi cu învăţătură ca aceaia să cunoască care pravile şi obiceae se socotesc la oblastiile creştineşti în toată lumea. Acel dascal au fost după Hristos 1598 de ani. Iară pînă într-această vreame nu-se-au prilejit

niceodată vină şi faptă ca aceasta, să se legiuiască la judecătoriu, ce să zice tatăl să-ş dea feciorul ca pe un vinovat la judecătoriu, ce numai la Polonia, supt oblastiia papei de Roma, acolo ce-au dat aşa un tată pre fecioru-şi, care fecior au fost izgonit de în moşiia lui căce era greşit împărăţiei. Iară aicea nu se ţine în seamă pravila cea de milostivire, ca să cearte mai puţin pre fecior căce l-au dat tată-său, ce l-au certat cumplit, după pravile, pentru că greşala era sudalmă pre împărăţie şi judecăţile la greşale ca aceastea nu deşchid pravila cea de milostivire, ce numai pravila cea de certare cumplită, pentru ca să nu cumva ceară milă nice tatăl, nice feciorul de la judecăţi; ce, cum au fost de aceasta, numai o dată se-au prilejit acest feliu de judecăţi.

PENTRU JURĂMÎNTUL ŞI MĂRTURIA STRÎMBĂ; ŞI DE CELA CE VA LUA UN LUCRU ASUPRIT CU JURĂMÎNT.

GLAVA 372.

Carele se jură strîmb dă nevoe, sau silit, acela ani 3 să nu se cuminece; iara de va face jurămînt strîmb şi făr'de nevoe, ani 11 să fie nepriceştuit. *Marele Vasilie.*

Iară de va vrea să mănînce sec, şi după 9 ceas şi în toate zilele să facă metanii 250, atunce numai un an să fie necuminecat. *Postnicul.*

Aşijderea şi mărturisitoriul strîmb. *Grigorie Niski.*

Iară cine va jura strîmb şi va lua al cuiva ceva să fie al lui şi-l va asupri, acela, de va lua canon, n-are nice o vindecare a se erta, fără numai pînă nu va întoarce să dea acea asupreală de unde au făcut jurămînt strîmb şi o au luat. Atunce, deaca o va da, se canoneaşte ani 3 să nu se cuminece şi să facă şi post şi metanii şi milostenie, ca să i se facă de dinsul Hristos Dumnezeu milă să-l iarte de jurămînt ce au jurat strîmb şi se-au lepădat de dinsul. Pentru că zice dumnezăescul Grigorie Bogoslov: cine va jura strîmb, acela de Dumnezeu se leapădă. *Caută de vezi foarte bine, o! duhovnice, răspunsul patriarhului Postnicul.*

PENTRU CLEVETIREA; ŞI ŢIITORIUL DE MÎNIE; ŞI ASCULTĂTORIUL LA FEREASTRĂ, SAU CÎND ŞOPTEAŞTE UNUL CU ALTUL, EL ASCULTĂ; ŞI PENTRU VÎNZĂTORIUL SAU PÎRÎŞUL.

GLAVA 373.

Clevetnicul un an să nu se cuminece. Că grăiaşte dumnezăescul David: pre cela ce clevetiia pre vecinul său, pre acela goniiam. Psalm. 100.

Iară ţiitoriul de mînie, acela să se dăsparţă dă besearică 1 an şi să facă şi metanii cîte 150 în zi. *Ioan patriarh, ucenicul marelui Vasilie.*

Iară ascultătoriul la fereastră un an să nu se priceştuiască, şi metanii cîte 15 în zi.

Aşijderea şi cela ce vinde sau pîraşte pre altul, şi acela un an să nu se priceştuiască, adevarat de se va ispovedi de voe şi va curma a nu mai face, iar de nu se va lăsa, atunce să-l gonească de la besearica lui Hristos.

PENTRU MUIAREA CAREA VA PURTA ERBI SAU VA MÎNCA CA SĂ NU FACĂ FECIORI; SAU DE-Ş VA OMORÎ COPILUL, SAU DE-Ş VA URGISI COPILUL CARELE VA NAŞTE.

GLAVA 374.

Marele Vasilie, canon. 2.

Carea de în mueri va purta erbi sau le va mînca ca să nu facă feciori, sau va face într-alt chip meşteşug de va omorî copilul în pîntecele ei, sau-ş va otrăvi zgăul acolo unde să zimisleaşte copilul ca să nu mai facă copii, aceaia ca un ucigaş să se canonească.

Iară dumnezeescul Postnic porunceaşte ani 5 sau şi 3 să i se facă tocmire şi canon; atunce să se cuminece. Şi ceaia ce poartă erbi, de să va lăsa, atunce să se canonească ani 5 şi mai puţin.

Iară muiarea carea se va stîrpi, adecă să-şi omoară copilul de nevoe, un an să nu se priceştuiască; iară de-l va omorî de voe, ca un ucigaş să se canonească.

Tomujde, canon. 33 şi 52.

Iară ceaia ce-ş va urgisi copilul carele va naşte şi-l va lăsa de va muri, şi aceaia ca ucigaşii să se canonească.

Iară dă se va afla în singurătate sau în pustie, atunce de va muri copilul, să nu se canonească.

Zri.

Iară muiarea carea va adormi şi-i va muri copilul la ţîţă sau-l va împresura, aceaia să fie nepriceştuită ani 3 şi în toate zile să se ferească de carne şi de brînză, iară în cealealalte zile să facă post şi milostenie după cumu-i va fi putearea; de-acia atunce să se priceştuiască. Iară de va fi fost moartea copilului de săturarea bucatelor, sau de beţie, sau de leane, aceaia iaste tocma ca cei ucigaşi ce ucig de voe. Iară de va fi fost de în voia diavolului, atunce are ertăciune, numai şi aceasta cu socotinţă sau cu măsură să se canonească.

Soborul Anchirii, canon. 21.

Iară curvele carele-ş omoară copiii în pîntece-şi sau deaca-i vor naşte, acealea 10 ani să se canonească.

PENTRU CĂLUGĂRIŢĂ, DE VA ŞTI PRE ALTĂ CĂLUGĂRIŢĂ CĂ FACE PĂCATE ŞI NU VA SPUNE STARIŢII; ŞI DE VA ŞTI VREUN MIREAN PRE ALTUL GREŞIND ŞI NU-L VA OPRI.

GLAVA 375.

Marele Vasilie, canon. 67.

Călugăriţa, de să va afla în mînăstire şi va şti pre altă călugăriţă că curveaşte sau să fie făcînd alt rău carele poate fi de stricăciune şi de munca sufletului, şi nu spune stariţii, aceaia atîta să se canonească ea, cît şi ceaia ce face păcatul.

Zri.

Iară de va şti neştine pre altcineva făcînd păcate şi va putea să-l oprească de în păcate să nu mai meargă la dinsele, şi nu-l va opri, sau-l va fi întrebat arhiereul sau duhovnicul şi n-au spus, acela să se canonească ca şi cela ce face păcatul.

PENTRU CEIA CE MĂNÎNCĂ CARNE A FIEŞCĂRII JIGĂNII MOARTE SAU MURSECATĂ.

GLAVA 376.

Cine va mînca carne mortăcină, sau prinsă de hiară, sau mursecată, adecă mîncată de lupi sau de alte fieri, sau de pasăre zburătoare ce să zice de şoim, sau de altă pasăre, au sugrumată, au necată, sau într-alt chip carea se află în curse, acela de va fi popă, să i se ia darul preoţiei lui, iară de va fi mirean să nu se priceştuiască ani 2 şi să aibă canon post, rugă şi milostenie. *Apostolii, canon. 62.*

Fap. Ap. 15, 28.

PENTRU MUIAREA CAREA VA MURI DEACA VA FACE. ŞI PENTRU MOAŞĂ, CÎND TREBUE SĂ SE PRIIMEASCĂ LA BESEARICĂ.

GLAVA 377.

De va muri muiarea deaca va face mai nainte de ce vor treace 40 de zile şi se va priceştui dumnezeeştilor taini, canoneaşte-o sau să facă pentru dinsa liturghii şi milostenii cum vei şti tu că acealea se pot, ori de va muri, ori de va trăi. *Postnicul.*

Iară sfîntul patriarh Ţarigrădeanul, chir Nicolae se-au întrebat de aceasta şi de altele bogate de episcopul de la Zitun; ce însă răspunde aşa pentru aceasta: că fămeaia de să va tîmpla să nu-i treacă 40 zile să se curăţeaze, atunce să i se citească molitve de curăţie şi să nu se priceştuiască. Iară de i se va tîmpla ei boală şi se va nevoi să moară şi mai nainte de-a să împlea ceale 40 zile de curăţie, atunce să se priceştuiască neapărat. Şi mai nainte de priceaştenie de va avea preotul vreame să-i citească molitvele de curăţie şi atunce să o priceştuiască; iar de să va nevoi foarte, atunce şi fără de molitve să se priceştuiască dumnezăeştilor taini, ca să nu moară nepriceştuită, şi apoi va fi păcatul popei. *Nicolae Ţarigradeanul.*

Iară pre moaşă care le apucă pre mueri şi nasc, pre aceaia după 8 zile deaca va naşte muiarea să o priimească la besearică şi să se priceştuiască pentru că slujbă face şi ea. *Postnicul.*

PENTRU MORTUL, DE SĂ VA AFLA STRIGOIU, CĂRUIA-I ZIC VÎRCOLAC, CE TREBUE SĂ I SE FACĂ.

GLAVA 378.

Dumnezăescul patriarh Postnicul zice aşa: că am auzit în multe oraşe şi cetăţi, zice, făcîndu-se nişte lucrure groaznice şi preaslăvite, de mare nepriceapere şi de neştiinţa oamenilor preste lucrul drăcesc. Pentru că vrăjmaşul nostru, prea spurcatul de diavol, unde află loc deşert să lăcuiască, să-ş facă voia, el acolo şi lăcuieşte; şi de multe ori, cu năluciri, de faţă întru multe tocmeale trage pre oameni şi-i duce spre voia lui, ca de tot ticăloşii de ei să-i afunde şi să-i neace întru adîncimea peirie a focului *Postnicul.*

de veaci. Dece lucrul acesta prea fără de leage şi groaznic carele se face de bogaţi creştini nepricepuţi, carele iaste vreadnic a mare întristare şi lacrămi, miru-mă şi mă ciudesc şi mă îngrozesc a-l povesti. Grăesc unii oameni nepricepuţi cum de multe ori cînd mor oamenii, mulţi de într-acei morţi, zice, se scoală de să fac strigoi şi omoară pre cei vii. Ce însă moartea, ce vine de năprasnă şi de grabă la mulţi oameni, nimenea altul nu ştie de dinsa fără numai singur domnul nostru Isus Hristos, carele e tocmitoriul firii noastre. Iar ceia ce ard pe fraţii lor creştinii şi fac atîta păcat de mare, îngrozeaşte-te soare şi-i acopere întru întunearecule; şi tu, pămîntule, gemi şi-i înghiţi, şi nu numai pre dinşii, ce şi pre ceia ce-i îndeamnă. Pentru că trupul omului, deaca moare, nicecum nu poate face nice un lucru fără de suflet; ce deaca vreame ce moare trupul, iar sufletul mearge la locul unde i se va porunci de Dumnezeu, după cum au făcut ori bine, ori rău, iar a se întoarce în trup nu poate pînă ce va veni singur domnul la a doa a lui venire să judece lumea. Atunce trupurile aceale moarte eş ia cineş sufletul. Dece, cum am zis, cum poate acum fără de suflet să lucreaze trupul, adecă să îmble. O, mare minune să auză neştine şi să se mire, să omoară, zic, mortul pre vii. O, nepriceaperea ocaanicilor şi orbia, de nu văd că iaste lucrul dracului, şi-i înşală de ard trupul aseamenelor ca să-i bage în muncă. Bîrfesc unii nebuni şi zic că multe trupure ale oamenilor, deaca mor şi le îngroapă în pămînt, eale nu putrezesc, ce să află întregi pline de sînge. Şi aceasta iaste nălucă drăcească, cum am zis, ca să ducă în iad pe creştini; pentru că acela, dracul în tot chipul se închipuiaşte, şi anghel se face şi călugăr şi bărbat mirean şi muiare şi copil şi lemn şi toiag şi apă şi sînge şi discos şi haină şi om mort, şi alte lucrure toate cîte sînt se face, ce însă ca o nălucă. Pentr-aceaia nu se cade să creadeţi acea ce vedeţi pe trupul omului mort, pentru că omul, deaca moare, sînge n-are în trup. Dară încă cu cît mai vîrtos, mai mult şi mai mare şi mai minunat iaste a socoti aceasta neştine, de zic că, deaca-l îngroapă şi face cîteva zile în mormînt, se află sînge într-însul. Să ştiţi şi cum se topeaşte omul în pămînt; de-acia atunce să creadeţi că trupul carele se arată cu sînge iaste nălucă drăcească.

Nichifor Xanthopul, la sinaxariul de la sîmbăta lăsatei de cărne, cu alţi dascali şi povestitori zice şi spune cum se topeaşte omul în pămînt. A treia zi începe faţa omului a se strica şi a se împăenjena şi a se îngrozăvi; iară a noa zi începe zidirea a trupului a se deşcheia, numai ce rămîne inema, iară la 40 de zile se topeaşte şi inema. Dece de aceasta să ştiţi toţi creştinii, cum ca o nălucă se arată acel trup cu sînge; şi să ştiţi că alt trup întreg nu se află în mormînt, fără numai cel afurisit; şi se roagă să ia ertăciune, şi deaca se iartă, atunce se topeaşte ca şi alte trupure ale morţilor, iară sînge n-are. Şi, dă veţi vrea să ştiţi mai bine, că deaca iase sufletul omului de în trup, sînge n-are, ascultaţi: trupul omului iaste de în 4 stihii: de în sînge, zic, de în flegmă, de în tuse şi de în hiiare neagră. Dece însă sîngele, căce e cald, iaste de în foc; iară flegma, căce iaste reace, iaste de în apă; iară tusea, căce iaste umădă, iaste de în văzduh; iară fiarea, căce iaste uscată, iaste de în pămînt. Iară în vreamea morţii, cu porunca lui Dumnezeu, se împart aceale 4 stihii şi se desparte sufletul. Şi întîi se dăsparte stihia sîngelui, ca o călduroasă şi viitoare

ce iaste şi viază tot trupul. Drept aceaia trupurile ceale moarte hiare au deacă mor şi flegmă şi tuse, iară sînge nicecum. Ştiţi acum, s-au auzit ce zice pentru aceasta, căce cînd iase sufletul omului, de-acia nu mai are trupul acela sînge, nice nemica se află. Iară de aceasta, cum am arătat mai sus, de va părea unora oameni că are sînge trupul mortului şi în coşul pîntecelui lui altele bogate, acealea le face diavolul ca să ducă în muncă pre voi creştinii; că multe năluciri mai nainte au făcut satana: în vreamea lui Moisi, deaca muri, vrea să între în trupu-i să prelăstească şi să-i strice leagea; în vreamea dumnezeeştilor apostoli, cu Simon vrăjitoriul şi în vreamea lui sfetîi Silivestr, papa de la Roma, şi în alte bogate vremi şi locure, au făcut şi face ce nu poate, numai ce foarte se ruşinează şi slăbeaşte de să biruiaşte şi să surpă de domnul nostru Isus Hristos, carele poate şi le biruiaşte toate şi omoară şi înviază, carele face slabele tari şi tarile slabe, carele au făcut ceriul şi pămîntul şi toate cîte-s pre dinsul, şi iaste adeverit făcătoriu de minuni şi vîrtos şi groaznec. Însă bine pentru acesta lucru auzit şi ştiţi acum; dece cîţi veţi să nu meargeţi în iad să vă munciţi, de acest dievolesc lucru să fugiţi departe, adecă să nu ardeţi trupurile morţilor, nice să creadeţi cîte se arată pre acel trup mort.

Iară cine va vrea să facă lucru ca acesta fără leage, porunceaşte vîrtos şi greu acel sfînt patriarh Postnic ca, de va fi cliric, să i se ia darul şi să iasă şi de în spiţa carea se află a cinstii, şi să nu se priceştuiască dumnezeeştilor taini, ce numai la moarte, ca un împreună-lucrătoriu de lucrul hitleanului de diavol; iară de va face aceasta mireanul, 20 ani în pocaanie să lucreaze, de-acia atunce să se ameastece cu credincioşii. *Caută bine de vezi.*

Să ştiţi iară cînd se va afla trup ca acela carele iaste lucrarea diavolului, să chemaţi pe preoţii să citească paraclisul Preacistii şi să facă şi osfeştanie mică. De-acia să slujască liturghie şi să rîdice panaghie întru ajutoriul tuturor şi să facă şi pomeană cu colivă; de-acia să zică molitvele ceale de blăstem, şi amîndoao molitvele de blăstem ale botezului să le citeşti pre aceale oase. Atunce, cu osfişteniia cea mică carea ai făcut, să stropeşti oamenii carii se vor tîmpla şi acolo, şi mai mult să o verşi pe trupul acela; şi, cu darul lui Hristos, va fugi dracul de acolo. *Caută de vezi.*

PENTRU SPURCĂCIUNE, DE VA CĂDEA ÎN PUŢ SAU ÎNTR-ALT VAS, SAU ÎN FĂINĂ SAU ÎN GRÎU SAU ÎN UNTDELEMN.

GLAVA 379.

De va cădea şoarece sau altceva necurat în puţ sau în altceva, adecă în untdelemn sau în vin, atunce cine va mînca de într-însul trei zile să se depărteaze de carne să nu mănînce şi de brînză, nice să se priceştuiască dumnezeeştilor taini în 7 zile. *Postnicul.*

Iară în vas de vin sau de untdelemn sau de miare, carele va fi plin şi va cădea şoarece sau altă spurcăciune sau altă jiganie şi se va neca acolo, atunce nu trebue chipul acela ce va fi şi se va afla în vasul acela să se leapede ca un spurcat şi urît, ce sfinţite aceale ce vor fi, le vom mînca fără dă nice o îndoire şi urîciune, căce că a ne sfii nu *Ioan Chitrul.*

putem, iară vasul să se sfinţească şi să fie iară dă treaba celuia ce-l are. Iară de va putrezi în vas acea jeganie necurată şi va face şi viermi, atunce orice feliu de bucate vor fi în vas să se leapede, să nu se mănînce, iar vasul să se speale bine şi să se sfinţească şi iarăş să fie de treabă.

Nichifor Ţarigrădeanul. Iară spurcăciunea ce va cădea în izvor, adecă în fîntînă sau în puţu, aceaia să o scoaţă afară, să o leapede, şi de în apa aceaia să scoaţă 40 veadre; de-acia atunce să-l sfinţească cu aghiasmă mare de la sfînta бг҃оꙗвленїе[1] şi deaca o vor sfinţi, atunce să bea de într-însul fără de păcat.

Zri. Iară de va cădea în grîu sau în făină vreo spurcăciune şi se va neca acolo şi se va sfîrşi, atunce grîul să-l speale bine şi să-l sfinţească, de-acia să se facă pîine să se mănînce; iară de va cădea în făină şi se va sfîrşi acolo, atunce cît loc va ţinea şi va fi aproape de spurcăciune să-l ia de în făină şi să-l leapede, iară ceaialaltă să o sfinţească preotul, de-acia să se facă pîine să o mănînce fără de păcat; numai de acea făină să nu se facă prescuri, pentru că popa nu va putea să slujască cu dinsele liturghie.

PENTRU POSTUL AJUNULUI NAŞTERII A LUI HRISTOS ŞI AL BOBOTEZII; ŞI DE SĂ VOR TÎMPLA ACEASTE PRAZNICE MIERCUREA SAU VINEREA.

GLAVA 380.

Ioan Chitrul. Ajunul crăciunului şi al bobotezii, în ce zi se va tîmpla, se posteaşte de peaşte şi de untdelemn, numai vin ce să bea. Iar de să va tîmpla sîmbătă sau duminecă, atunce după vecernie vom mînca untdelemn şi vom bea şi vin.

Zri. Să ştiţi iară că de să va tîmpla ajunul bobotezii sîmbăta sau dumineca, atunce nu se ţine post într-aceale zile, adecă ceasurile, ce vineri vom face ajunul şi vom citi troparile ceasurilor ale ajunului; iară deaca vom citi ceasurile şi vecernia, atunce meargem la masă de mîncăm brînză şi oao, iară mireanii carne; măcară deşi ar duce tocmeala ajunului acea vineri, iar nu o postim, pentru că iaste în ceale 12 zile.

Postnicul. Iară zioa crăciunului şi a bobotezii în ce zi se va tîmpla, ori miercuri, ori vineri, atunce mireanii să mănînce carne, iară călugării brînză şi oao.

PENTRU POSTUL SFINTELOR ŞI MARILOR PĂREASIMI ŞI A TOATE MIERCURILE ŞI VINERILE; ŞI CÎND SE SLOBOZEAŞTE AJUNAREA ACESTOR DOAO ZILE; ŞI CUM SE CADE CĂLUGĂRILOR ŞI LUNEA SĂ O PĂZEASCĂ CU POST.

GLAVA 381.

Dumnezeeştii dascali. Post postim carele au postit domnul Hristos, sfîntul şi marele, carele se chiamă şi iaste păreasemile, cu curăţie şi pentru a noastră ertare; şi mîncăm o dată în zi, sec, după vecernie, şi legumi fără untdelemn;

[1]) „Bobotează".

iar vin şi untdelemn în toate sîmbetele şi duminecile vom mînca, iară peaşte nicicum, fără numai în zioa blagoveşteniilor, de-acia nicicum.

Apostolii, canon. 68.

Că zice canonul 68 al sfinţilor apostoli şi porunceaşte: Ori fiecare episcop, au preot sau diacon sau ipodiacon sau citeţ sau cîntăreţ, ce nu va posti sfintele păreasemi şi toate miercurile şi vinerile a tot anul, aceluia să i se ia darul şi să se scoaţă de în cinste ce iaste, iară de va fi mirean, să se afurisească; fără numai de va fi cineva bolnav.

Zonara.

Dumnezeeştii apostoli vor şi poruncesc cum postim sfintele şi marile păreasemi, tocma să postim miercurile şi vinerile a tot anul; iar de va fi cum am zis mai sus, adecă, de va fi sfinţit să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească, ce să zice să se canonească, adevărat de va fi fără de boală.

Marele Athanasie.

Cine va dăzlega miercurea sau vinerea, acela răstigneaşte pe Hristos, ca şi ovreaii, pentru că miercuri se-au vîndut, iară vineri se-au răstignit.

Caută de vezi.

Dăzleagă-se postul miercurii şi al vinerii cînd se tîmplă praznic domnesc şi al Preacistii; şi de la paşti pînă la petedesetniţă, şi la naşterea a lu Predetice şi la usecnovenia lui. Iară într-ale sfinţilor apostoli şi ale sfinţilor ierarşi şi ale sfinţilor mucenici, nu se slobozeaşte în praznicele acestora a mînca peaşte. Numai în zioa a doi пръкопрѣстолих[1]) apostoli Petr şi Pavel şi în ceale 12 zile şi în harţi cînd să înceape triodul şi în săptămîna brînzii, într-aceastea săptămîni se face razdreaşenie în toate.

Postnicul.

Iară călugării, şi lunile să păzească a tot anul, ca şi miercurile şi vinerile, cum am luat de la sfinţii părinţi. Dar ce ertăciune va fi călugărului deaca nu va prisosi postul lui mai mult decît al mireanilor, că încă mai vîrtos unii cucearnici de în mireani le păzesc; cu cît mai mult călugărilor. Pentru că zice sfîntul Simeon, făcătoriul de minuni întru viaţa lui: să postească călugărul, zice, în toate zilele şi fără de posturile ceale ce sînt tocmite şi poruncite, iară nu mai puţin de al noaole ceas.

PENTRU MUIAREA CAREA VA NAŞTE ÎN POSTUL CEL MARE; ŞI PENTRU OAMENI ŞI MUERI BOLNAVI, CUM SĂ NU ŢIE A NU MÎNCA UNTDELEMN ŞI VIN, CE NUMAI DE CARNE ŞI DE UNT SĂ SE ŢIE A NU MÎNCA.

GLAVA 382.

Timothei Alexandreanul.

Muiarea care va naşte în postul cel mare sau în săptămîna cea mare, aceaia să nu ţie de poruncitul post a se posti de untdelemn şi de vin, ce fără de păcat să mănînce şi să bea, pentru că postul pentru smerenia trupului se-au făcut, iară ea, aflîndu-se bolnavă şi slabă, ceare şi priimeaşte hrană ca să ia puteare şi sănătate.

Valsamon.

Şi altcineva carele va fi slab şi bolnav, nu se opreaşte dă zilele carele sînt poruncite a le posti, ce să mănînce untdelemn şi vin; iar carne să nu mănînce măcar de se-ar afla şi la moarte, cum grăiaşte Valsamon la poveastea canonului 68 apostolesc.

---

[1]) „Întîi înscăunaţi".

Postnicul. ☞ Iară dumnezăescul patriarh Postnicul grăiaşte că cine va mînca carne sau brînză în sfîntul marele post, sau miercurea sau vinerea, acela 4 ani să nu se cuminece şi să ia şi alt canon greu.

PENTRU BLAGOVEAŞTENII, DE SĂ VOR TÎMPLA ÎN SĂPTĂMÎNA CEA MARE, MÎNCA-VOM PEAŞTE, AU BA.

GLAVA 383.

Dumnezeeştii învăţători. Mulţi zic de întru dumnezăeştii dascali că ori în ce zi de-ale săptămînii ceii mari de să vor tîmpla blagoveşteniile, atunce să nu mîncăm peaşte, iar alţii zic să mîncăm.

Nichifor Ţarigrădeanul. Iară dumnezăescul Nichifor Ţarigrădeanul zice: de să vă tîmpla blagoveşteniile în joi mari sau în vinerea cea mare, să nu greşim să mîncăm untdelemn şi peaşte.

Nichita Serron. Iară sfîntul mitropolit de la Serron, chiar Nichita, şi dumnezăescul Zonara poruncesc: de să vor tîmpla, zice, blagoveşteniile ori în ce zi de-ale săptămînii ceii mari, atunce să se mănînce peaşte; fără numai de să va tîmpla în vinerea cea mare şi în sîmbăta cea mare.

Zonara. ☞ Şi aşa ţine şi muma şi stăpîna tuturor besearicilor, adevărata marea besearică într-aceaste 2 zile, ori în care se va tîmpla blagoveşteniile, numai untdelemn vom mînca şi vin vom bea pentru bucuria lumii şi a mîntuitoriului dumnezăesc praznic, iară peaşte nicecum.

PENTRU POSTUL CRĂCIUNULUI ŞI AL SFINŢILOR APOSTOLI.

GLAVA 384.

Postnicul. Postul crăciunului şi al sfinţilor apostoli mîncăm cu sec 3 zile: lunea, miercurea şi vinerea şi ţinem şi de peaşte şi de untdelemn şi de vin, fără numai carele va hi bolnav, şi vom mînca legumi fără untdelemn, ca şi în postul cel mare. Iară carii vor vrea să placă mai bine lui Dumnezeu, aceia numai sîmbăta şi dumineca să mînce peaşte.

PENTRU POSTUL DE ÎN LUNA LUI AVGUST, AL DOAMNEI NOASTRE, SFINTEI NĂSCĂTOAREI DE DUMNEZEU.

GLAVA 385.

Dumnezeeştii învăţători. Pentru dumnezeiasca cinstita adormire a slăvitei şi prea blagoslovitei născătoarei de Dumnezeu, muma cuvîntului lu Dumnezeu, mai nalta şi mai cinstita de toate zidirile văzute şi gîndite, datori sîntem neschimbat toţi creştinii. Sfinţiţii şi mireanii, arhiereii, preoţii, diaconii, călugării,

călugăriţele, bărbaţii, muerile, copiĭ mari şi mici, de pururea să cîntăm şi să slăvim pre acea sfîntă născătoare de Dumnezeu. Că pentru dinsa ne-am izbăvit de în mîinile diavolului şi am luat moşia cea de întîi ce se zice raiul, şi pentru dinsa iară ne nădăjduim să luom împărăţia ceriului a unuia fiiu născut al ei. Pentru că iaste scară de la ceriu pînă la pămînt, adecă scară cum o au văzut Iacov, carea sue la ceriu pre ceia ce o cinstesc şi o roagă. Şi mai ales sîntem datori, la purtarea de lumină a praznicului de prestăvirea sfinţiei sale, să o cinstim cu toată smereniia şi cu dragoste duhovnicească, să-i eşim nainte cu post a 15 zile, întru carele să cinstim şi paraclisurile sfinţiei sale şi să postim toţi aceale 15 zile, şi lunea şi miercurea şi vinerea să mîncăm sec; nice untdelemn să mîncăm, nice vin să bem, pentru cinstea adormirii sfinţiei sale; iară în cealealalte zile vom mînca untdelemn şi vom bea şi vin, iară peaşte nicecum. Numai într-acea zi a prealuminatei şi preaslăvitei preaobrajenii a unuia fiiu al sfinţiei sale, ori în ce zi se va tîmpla, vom mînca peaşte ori în ce zi se va tîmpla, ori miercurea, ori vineri, cum grăiaşte dumnezeescul Nichifor Ţarigrădeanul.

Iară pristăvirea sau adormirea sfinţiei sale ori în ce zi se va tîmpla, or miercurea or vinerea, carne nu vom mînca, ce numai peaşte. *Vezi patriarşesc şi împărătesc răspuns.*

Pentru acesta post, şi sfîntul patriarh chiar Luca cu cinstitul lui săbor, carele se afla atunce, al sfinţilor arhierei şi cu porunca împărătească, au tocmit ca neschimbat să se postească acest post, ce să zice a celor 15 zile de adormirea a preacuratei născătoarei de Dumnezeu, de toţi blagocestivii creştini şi niminea să nu facă într-însul razdreaşenie de bucate, adecă de carne sau de peaşte; fără numai de să va tîmpla bolnav, şi încă şi aceaia să se facă cu ertarea arhiereului locului.

Însă cîţi prăznuesc şi cinstesc acea blagoslovită şi cinstită preaslăvita născătoarea de Dumnezeu pre la praznecele ei şi în toate zilele anului cu rugi şi cu posturi şi cucernicii, atunce darul sfinţiei sale cuprinde pe dinşii şi dăruiaşte aceaste plate de îndestul cu prisosire tuturor creştinilor după căldura şi pohta a fiecui, pentru că sfinţia ei iaste folositoare nerușinată neamului nostru creştinilor, avînd îndrăznire, ca o mumă a lu Dumnezeu, şi dragoste spre noi, pentru rudenia trupului. Dece această doamnă şi stăpînă a noastră, fără de cearerea şi ruga noastră nu lipseaşte de pururea a se ruga şi a soli pentru noi. Cu cît mai mult încă cînd o vom cinsti şi o vom slăvi şi vom ceare de la dinsa darurile cu credinţă adevărată. Atunce de în destul cu prisosiri dă şi face bine tuturor după credinţa şi cucernicia a fiecui şi izbăveaşte de toate nevoile. *Caută de vezi.*

PENTRU POSTUL ÎNĂLŢĂRII CINSTITEI CRUCI.

GLAVA 386.

Postim iară şi în zioa nălţării cinstitei şi de viaţă făcătoarii cruci, luna septemvrii 14, ori în ce zi se va tîmpla, ori sîmbătă ori duminecă sau într-altă zi, şi alt nu mîncăm fără numai untdelemn şi vin, iar peaşte nicecum, pentru legarea zilii. *Postnicul.*

PENTRU SIMVOL, ADECĂ вѣ́рꙋю въ єди́наго ба҃ [1]) CÎND SĘ AU FĂCUT.

GLAVA 387.

Simeon Soluneanul. Săborul de întîi o au făcut de început pînă aicea, adecă pînă дх҃а ст҃гѡ га҃ живѡтворѧ́щаго [2]), iară al doilea săbor o au început de la га҃ животворѧ́щаго иже ѡ(т)ѡ(т)ц҃а исходѧ́щаго [3]) şi o au obîrşit de tot.

PENTRU CEALE 7 SFINTE ŞI A TOATĂ LUMEA SĂBOARĂ, CÎND SE-AU FĂCUT ŞI PENTRU CE.

GLAVA 388.

Săbor. 1. Sfîntul şi a toată lumea săborul de întîi, 318 purtători de Dumnezeu părinţi, făcutu-se-au la Nichea Vithiniei, într-al zecele an de împărăţia marelui Costandin, de la naşterea a lui Hristos pînă la acest săbor, vleato 318. Şi era mai mare la acest săbor Silvestr şi Iulie de la Roma cea veache sau bătrînă. Şi ei au trimes pre aceştea: pre Viton şi pre Vichentie. Fost-au la acest săbor şi ţarigrădeanul Alexandr; şi de la Alexandrie Alexandr, şi el avea împreună-nevoitoriu pre marele Athanasie, fiind diacon; de la Antiohie Evstathie şi Macarie de la Ierusalim. Adunatu-se-au asupra spurcatului de Arie, carele au fost de rudă de la Alexandria şi se-au suit în spiţa preoţească, de era preot aceii besearici. Şi făcea de zicea, spurcatul de dînsul, pre fiiul şi cuvîntul lui Dumnezeu, zidire şi făptură. Iară sfinţii părinţi ai acelui săbor propoveduiră că tatăl, fiiul şi sfîntul duh numai obrazele ce să despart, iar întru fiinţă n-au despărţire, tocma cinstit tatăl, fiiul şi duhul. De sfinţii 318 de Dumnezeu purtători părinţi, pre toţi pre cîţi au fost cu acel spurcat de Arie şi pre aceia au blăstemat şi i-au dat anathemei. Drept aceaia şi pentru întărirea tocmealei besearicii, au scris doazeci de canoane.

AL DOILE SĂBOR.

Săbor. 2. După aceaia, cu îndreptarea lui Dumnezeu, adună-se şi al doile sfîntul şi a toată lumea săbor, întru al doilea an de împărăţia marelui Theodosie, cu 52 ani mai pre urmă de săborul de întîi. Şi se-au adunat la Ţarigrad 150 de episcopi. Şi avea exarh săborului aceluia pre Timothei de la Alexandrie şi din destul vreadnic Meletie de la Antiohia, Chiril de la Ierusalim şi Nectarie de la Ţarigrad, carele se făcu oglaşenic în zilele săborului acestuia şi se boteză şi se hirotoni ţarigrădean. Şi era şi Grigorie episcopul de la ostrovul Cappadochiei şi multul şi marele Grigorie Bogoslovul carele ţinuse scaunul Ţarigradului. De-acia, de nevoi şi de zuhure, el lăsă şi se dăspărţi de să duse de şedea la moşia lui, la Nazianz. Şi au scris şi cuvînt, carele-l chiamă de tocmire, căruia-i e începătura:

---

1) „Cred într-unul Dumnezeu".
2) „Întru duhul sfînt, domnul de viaţă făcător".
3) „Domnul de viaţă făcător, carele de la tatăl purcede".

ка́ко вамъ ва́ша, ѡ(с)дрꙋ́зи пастыри̑ [1]). Şi cu aceastea cuvinte îngrozi şi înfricoşă pre toţi episcopii. De-acia preste puţin sosi şi Damaschin de la Roma cea veache. De-acia, ce porunci acest săbor, toate le isprăvi acel sfînt Damaschin. Dece această sfîntă ceată a arhiereilor goni pre luptătoriul de duh, pre Machedonie. Şi luptătoriu de duh i-au zis, căce că grăia hulă spre duhul sfînt prea spurcatul. Şi acel Machedonie au fost apucat scaunul Ţarigradului mai nainte vreame de l-au ţinut cîtva. Dece acest sfînt săbor blăstemară-l şi-l deaderă anathemei împreună cu soţiile lui; iară pre sfîntul duh mărturisiră tocma cinstit tatălui şi fiului şi Dumnezeu adeverit. Şi nu numai pre aceia deaderă anathemei, ce şi pre nebunul Apolinarie şi pre soţiile lui; iară pre Hristos mărturisiră şi propoveduiră Dumnezeu deplin şi om deplin; şi numai 7 canoane au făcut.

SĂBORUL AL TREILEA.

Iară într-al treisprezeacele an de împărăţia a lui Theodosie cel Tînăr, *Săbor. 3*
întru Efesul, despre acia, se-au făcut al treilea sfînt săbor. De al doilea săbor pînă la al treilea au trecut ani 241. Era mai mare săborului aceluia Chiril de la Alexandria şi ispravnicul al lui Chelestin, al papei de la Roma cea veache, Uvenalie de la Ierusalim şi Emion de la Efes; carii se-au adunat acolo părinţi 200, asupra ereticului Nestoriei, căruia-i era moşia de la Antiohia şi se-au făcut patriarh Ţarigradului, afară dă dreptate. Dece acest preaspurcat Nestorie, pre unul domnul Isus Hristos împărţia-l în doi fii, şi zicea-i că alt fiiu iaste carele se-au născut de la tatăl şi altul iaste Hristos carele se-au născut de în Preacista. Şi zicea cum mîntuitoriului Hristos că iaste striin de dumnezeire. Aşijderea şi adeveritei născătoarei de Dumnezeu zicea să nu-i zică născătoare de Dumnezeu, ce născătoare de Hristos. Iară acest sfînt săbor al sfinţilor părinţi propoveduiră luminat că Hristos iaste Dumnezeu deplin şi om deplin, într-un obraz, în doao firi. Iară sfînta născătoarea de Dumnezeu, fără sămînţă, preste fire au născut pre fiiul şi cuvîntul lu Dumnezeu şi al tatălui, pre domnul nostru Isus Hristos, fără amestecare de bărbat şi fără de dureare şi geamere carea au fost fată mai nainte de îngrecare şi deac-au îngrecat şi deaca l-au născut, iară au fost fată şi adevărat născătoare de Dumnezeu. Aşa au poruncit şi au propovăduit; iară pre mincinosul Nestorie şi pre soţiile lui şi pre dogmatele, adecă învăţăturile lui le deaderă anathemei. Şi au făcut acest săbor canoane 8.

De-acia, după goana Nestoriei, înţelease Ioan, sfîntul patriarh de la Antiohie, şi află cum se-au făcut săborul mai nainte pînă a mearge el, şi se scîrbi căce goniră pe Nistoria fără de dînsul. De-acia luo pre episcopii ceia ce să adunase dă venise cu dinsul şi punea vină şi bănuia de-a scoate de în scaun pre sfetî Chiril şi pre Memnon de la Efes, căce fără de cale şi fără canonul besearici au făcut săborul. Şi pentr-aceaia de la Efes se despărţiră, şi avea mare netocmire unii cătră alţii, adecă anatoleanii şi ceia ce era cu fericitul Chiril. Iară apoi după aceaia multă nevoinţă au făcut împăratul de pace pînă se-au împăcat unii cu alţii.

---

[1]) „Precum <şi> vouă ale voastre, o, prieteni păstori".

SĂBORUL AL PATRULEA.

Săbor. 4. Iară deaca trecură treizeci de ani de la al treile săbor, atunce se făcu sfîntul şi a toată lumea săbor al patrulea în anul de întîi în carele împărăţia blagocestivul Marchian. Şi se făcu săborul acesta la Halchedona, în vestita cetate a Vitheniei; 630 de episcopi. Şi era mai mare săborului acestuia Anatolie Tarigrădeanul şi Maxim Antiohianul şi Iuvenalie Ierusalimleanul şi Pascasin şi Luchinsie episcopi cu Bonifantie preotul în locul sfîntului Leu, papa al Romei ceii bătrîni. Acel sfînt papă nu trimease numai pre aceştea, ce încă şi poslanie minunată trimease şi întăriia lucrurile săborului. Şi chemară dumnezăeştii părinţi ai acelui săbor pre acea poslanie *stîlpul pravoslaviei*. Şi deaderă anathemei pre Evtihie arhimandritul de la Ţarigrad şi pre Dioscor de la Alexandria, ca pe nişte răi pravoslavnici, carii amesteca pre cel întru doao firi, cunoscut unul Hristos, pre domnul nostru şi Dumnezeu. Şi au făcut canoane treizeci.

SĂBORUL AL CINCILEA.

Săbor. 5. Sfîntul şi a toată lumea săbor al cincilea făcutu-se-au în Ţarigrad, după ce trecuse 102 ani de la al patrulea săbor într-al 18 ani de împărăţia a lu Iustinian cel Mare. Şi se-au adunat 165 de purtători de Dumnezeu părinţi; şi era mai mare Mina Ţarigrădeanul; de-acia, deaca acesta muri, se făcu patriarh Evtihie, la adunarea săborului; Apolinarie de la Alexandria, Domnos de la Antiohia; iar în locul lu Evstohie, patriarhul de la Ierusalim, era ispravnici Didim şi Evagrie. Iară Vighilie, papa de la Roma, era şi el în Ţarigrad, şi orice porunci acest sfînt săbor, el întări. Şi săborul acesta canoane n-au făcut, numai ce deaderă anathemei pre ceia ce învăţa de tocmealele ale lu Orighen, pre Didim şi pre Evagrie şi pre ucenicii lor şi pre cei ce să pleca şi asculta întru învăţăturile lor, carii nu vrea să nu socotească poveştile ellineşti întru nemica, ce brodiia şi nevoia să le lipească şi să le pue la besearică, şi zicea nebunii de ei că sufletul îmblă singur mai nainte de zimislirea trupului, şi întră în trup şi se naşte; şi deaca moare omul acela, el mearge, zice, de să naşte într-alt trup şi iar deaca moare omul acela atunce se naşte de cîte ori va; şi iaste, zicea, şi sfîrşenie nesfîrşitelor şi veacinicelor munci.

SĂBORUL A ŞASEA.

Săbor. 6. Sfîntul al şasele şi a toată lumea săbor făcutu-se-au într-al treilea-sprezeace an de împărăţia lui Costantin Bărbosul, după al cincilea săbor ani 128. Şi se adunară în Ţarigrad 170 purtători de Dumnezeu părinţi. Şi era începători săborului acestuia Gheorghie Ţarigrădeanul, Theodor şi Gheorghie preoţii cu ierodiaconul Ioan; aceştea era în locul sfîntului Agathon, papa de la Roma, şi de la Antiohie Theofan, hirotonit de acest săbor. Iară scaunul Alexandriei şi al Ierusalimului atunce era pustie sau văduă, căce că aceale eparhii atunce le cuprinsease agareanii; ce tot se aflară în locurile lor ispravnici şi soli, însă de la Alexandria Petr călugărul, iară de la Ierusalim Gheorghie călugărul şi preotul. Acest sfînt săbor se-au

adunat pentru răii slavnici carii învăţa tocmealele ale lui Serghie. Şi era atunce aceia eretici Pir şi Pavel, răii patriarşi ai Ţarigradului, şi Onorie de la Roma, Chir de la Alexandria şi Macarie de la Antiohia, Theodor de la Faran şi Stefan şi Polihronie, pre carii deaderă-i anathemei acest sfînt săbor, pentru că tocmiia dă zicea că au avut Hristos Dumnezeu o voe şi o lucrare după întrupare. Iară aceşti sfinţi dumnezăeşti părinţi ai acestui sfînt săbor au poruncit şi au propoveduit şi au întărit că au avut după întrupare domnul nostru Isus Hristos doao voi adeverite pre fire şi doao lucrări. Nu că despărţia obrazele, ce nice o fire de într-amîndoao ale lu Hristos, a dumnezeirii, zic, şi a omenirii nu era fără de voe sau fără lucrare. Şi au făcut şi aceşti sfinţi părinţi canoane 82, pentru sfintele isprăvi şi tocmeale ale mîntuitoriului.

SĂBORUL CINCEA – ŞASELEA.

Săbor. cincea-şasele.

Întru împărăţia lu Iustinian al doilea Nas-tăiat, carele era fecior lu Costandin Bărbosul. Dece cu porunca împărăţiei lui, adunară-se arhierei 227 la locul carele se chiamă Trulla. Aceasta era casă prea vestită împărătească carea se afla în Ţarigrad. Şi se adunară să întărească al cincilea şi al şaselea săbor şi să scrie canoane de tocmirea besearicii. Şi au împreunat acela al cincilea cu acesta şi le-au pus numele Pendecti, adecă cince-şasea, ca cum ce ar fi lipsa de la cincea şi de la şasea ei o au împlut; pentr-aceaia săbor a toată lumea l-au chemat. Şi era mai mari săborului acestuia Pavel Ţarigrădeanul, Petr Alexandreanul, Gheorghie Antiohianul, Anastasie Ierusalimleanul, Ioan de la Noa Iustinianopoli, Vasilie al gorteanilor, mitropoliia ostrovului Critului, şi era ispravnic a tot săborul sfintei besearici de la Roma. Şi aceştea au făcut canoane o sută şi doao.

SĂBORUL AL ŞAPTELEA.

Săbor. 7.

Trecură ani 120 de la 6 săbor pînă la al 7. Şi se adună al şaptele săbor la mitropoliia de la Nicheia Vithiniei 367 purtători de Dumnezeu bărbaţi, într-al optulea an de împărăţia a lu Costandin şi mumă-sa Irina. Mai mari săborului acestuia era vestitul Tarasie Ţarigrădeanul, Petr protopopul şi alt Petr preot şi egumen de la mănăstirea a lu sfetî Savei, carii era ispravnici în locul lui sfetî Andrian, papa de la Roma. Iară Ioan şi Thoma preoţii, luminătorii întru post, era ispravnici în locul patriarşilor dăspre Anatolie, adecă în locul lu Politian de la Alexandrie şi a lui Theodorit de la Antiohie şi a lui Ilie de la Ierusalim. Şi acest sfînt şi a toată lumea săbor pre luptătorii de icoane, carii zicea iconei lu Hristos şi sfinţilor lui că sînt idbli; dece cu socotinţa a tot sfîntul şi dumnezeescul săbor, cu legătură nedăzlegată, pre aceia i-au dat anathemei. Şi au tocmit 22 de canoane de folosinţa creştinilor, întru ani de la zidirea lumii 6296.

SĂBORUL A OPTA.

Săbor. 8.

Săborul al optulea, de la Florenţia făcutu-se-au în ani 1430 de la naşterea lui Hristos, în luna iulie 6, într-o zi lunea 22, întru împărăţia chir Ioan Paleolog, patriarşind chir Iosif, carele se pristăvi acolo, la

Florinţia, după răsipirea săborului şi urgia a lu Dumnezeu, muri nepriceştuit dumnezăeştilor taini, pentru căce că au iscălit nişte lucrure la acel săbor rău ce s-au făcut şi se-au împreunat cu latinii. Însă mai nainte de adunarea săborului ce să făcuse în Ţarigrad, slujiră liturghie arhiereii şi cliricii pre număr 300 întru marea besearică a cuvîntului lu Dumnezeu Sofia şi hirotoniră atunce cu voia împăratului şi pre patriarhul chir Marco Efeseanul, alesul exarh al săborului. De-acia ducîndu-se cu împăratul făcură doi ani tocma, tot neisprăvind nemica. De-acia deaca făcură împreunare, iară chir Marco Efeseanul stînd împotrivă, nu vru să iscălească, iară fără de dinsul alţii toţi au voit şi au iscălit. Iar ceia ce era în cetatea Ţarigradului, cliricii şi călugării şi egumenii nu vrea împreună să slujască sau să pomenească pre cei ce veniia de acolo, ce făcea pre dinşii ca pre nişte pâgîni, căci se-au amestecat ei cu latinii; şi mulţi se lăsa de preoţie. Şi aşa se făcu împreunarea nu împreunare, ce dăspărţire.

PENTRU SFINTELE ICOANE CARELE VOR FI FOARTE STRICATE, CE TREBUE SĂ SE FACĂ DE DÎNSELE.

GLAVA 389.

De la otecinic, foarte lucru minunat.

Un stareţ preasfînt afla-se spre părţile Anadol, adecă ale Anatoliei, într-un loc pustiiu, singur, şi se duse la o preasfîntă mînăstire ca să vază fraţii carii era în mînăstire. Şi deaca se duse acolo, trecu puţină vreame şi se războli stareţul o boală mare, şi pe într-ajutoriul domnului luo tămăduire şi se sculă de boală, şi vru iară să meargă în pustie la chelia lui. Iară fraţii-l rugară ca să şază cu dinşii puţină vreame pentru folosinţa sufletelor lor. Însă ascultă sfîntul lui Dumnezeu stareţ ruga fraţilor şi aşa rămase. Iară afară de mînăstire era o mînăstioară pre numele mîntuitoriului Hristos şi era departe de mînăstire ca o milă de loc. Şi acolo şedea stareţul de învăţa şi tocmiia fraţii de spăsenia sufletului.

Iar în mînăstioara aceaia se afla multe icoane foarte stricate; de vechi ce era nu le puteai apuca. Şi cum le văzu stareţul, se înfricoşă să nu cumva să se sfărîme, să se calce ca pămîntul, şi vru să le bage în foc. De-acia deaca gîndi aceasta în cuget, într-o zi adună multe nuiale în curtea mînăstioarei aceiia şi puse aceale icoane vechi şi luo foc şi purcease să-l pue în nuiale, unde era aceale icoane vechi. Iară mai nainte pînă ce să se apropie, veni glas cu tunet mare zicînd: nu ne arde, nu, că de ne vei arde, vei să te dai în munca veacului; ce aceasta să face, să îngropi pre noi în loc curat. Şi cum auzi stareţul aşa, cuprinse-l frică şi cutremur mare, cît de frică căzu şi nu putea să grăiască. Iară a doa zi deaca se sculă, trimease de adună toţi fraţii mînăstirii şi le spuse acea mare minune ce să făcu. Şi deaca auziră, foarte să mirară. Atunce făcură în zioa aceaia praznic şi slujiră dumnezăiasca liturghie băgînd lemnul acel putred al acelor icoane într-un coşciug şi cînta: сла́ва тебѣ́ х҃е б҃е, ап(с)лѡмъ похва́ла, м(ч)никѡ(м) радова́нїе[1]) şi făcură въход[2]) cu dinsele, şi atunce le-au îngrupat întru sfîntul jertăvnic. Şi după aceaia sfîntul stareţ i să

[1]) „Slavă ţie Hristoase, Dumnezeule, lauda apostolilor, bucuria mucenicilor".
[2]) „Intrare".

descoperi de dumnezăescul înger că, cîţi ard sfintele icoane, osîndă vor să ia a focului de veaci. Pentru aceaia trebue să căutăm bine şi cu deadinsul scripturile sfinţilor părinţi, ca să nu cădem întru osîndă şi să ne dăm focului dă veaci.

PENTRU CUM SĂ ZICE POHVALA ARHIEREULUI LA CEASURILE CEALE MARI.

GLAVA 390.

Оутврди бє стꙋю православнꙋю вѣрꙋ хр(с)тїанскꙋю г(щ) мнѡга лѣта сътвори бє прѣѡсщнномꙋ митрополитꙋ стѣишой митрополїи, ім(р) господина нашегѡ и вл(д)кꙋ кѵ(р) ім(р)[1].

ŞI ACEASTA DE TREI ORI.

Да съхранитъ гь бъ бж(с)твєнꙋю высотꙋ бгоиздѣннаго архїерєйства твоєгѡ неболѣзненнꙋ, благоденствꙋющꙋ здравꙋ и дльгож и вотнꙋ и кромѣ всакїа скрьби съпротивныа.

Сьхраний оутверди бє сего свѣтлаго клира, съ си(м) благоро(д)ними болѧри, въ многа лѣта прѣѡбхождены, аминь.

Въ мнѡга лѣта вл(д)кѡ, въ мнѡга лѣта вл(д)кѡ, въ мнѡга лѣта вл(д)ко[2]).

TOCMEALA ŞIDERII NAINTE A CUVIOŞILOR PATRIARŞI; ŞI MITROPOLII ŞI ARHIEPISCOPII, CARELE SE AFLĂ PÎNĂ ÎN ZIOA DE ASTĂZI, DE SÎNT SUPUSE ÎMPĂRĂŢIEI ŢARIGRADULUI.

GLAVA 391.

Roma, Ţarigradul, Alexandria, Antiohia, Ierusalimul carele se chema Elias.

Alcătuirea a de pururea pomenitului împărat, chir Andronic II Paleologul, cum trebue să fie scaunele ale şederii mai sus al mitropoliilor.

MITROPOLIILE SÎNT ACEASTEA:

Chesaria	1	Chizicul	5
Efesul	2	Filadelfia	6
Iraclia	3	Nicomidia	7
Anchira	4	Nichea	8

[1]) „Întăreşte, doamne, sfînta pravoslavnică credinţă creştină, spunînd: mulţi ani dă doamne preasfîntului mitropolit al sfintei mitropolii cutare, domnului şi stăpînului nostru chir cutare".

[2]) „Să păzească domnul Dumnezeu dumnezeiasca înălţime a arhieriei tale cea văzătoare de Dumnezeu, fără de patimă, cu zile fericite, cu sănătate, cu viaţă îndelungată şi fără nici o întristare potrivnică.

Păzeşte şi întăreşte, doamne, acest cler luminat, cu aceşti boeri de neam ales, să trăiască întru mulţi ani, amin.

Întru mulţi ani, stăpîne, întru mulţi ani, stăpîne, întru mulţi ani, stăpîne!"

Halchidonul	9	Methimna	41
Solunul	10	Hristianopol	42
Tornovul	11	Lachedemonia	43
Udriiul	12	Paronaxia	44
Amasia	13	Mesimvria	45
Brusa	14	Silivria	46
Neochesaria	15	Argus şi Napliu	47
Iconia	16	Evripul	48
Iverria	17	Sofia	49
Pisidia	18	Midia	50
Corinthul	19	Sozopoli	51
Monemvasia	20	Anhialul	52
Athina	21	Varna	53
Paleepatre	22	Dîrstorul	54
Trapezonda	23	Brăileanul	55
Larisa	24	Caraviziis	56
Navpacta	25	Maronia	57
Filipupoli	26	Peritheoria	58
Rodosul	27	Zihion	59
Serre	28	Drama	60
Filipul	29	Necopoli sau Nevrocopu	61
Hristupoli sau Cavala	30	Ganul	62
Zmirna	31	Rizeul	63
Mitilinul	32	Lazia	64
Ioanina	33	Vitthia	65
Dedimotihul	34	Kafa	66
Melenicul	35	Hiul	67
Neepatre	36	Limnul	68
Thiva	37	Imvrul	69
Enos	38	Ungrovlahia	70
Cherasunda	39	şi Moldovlahia	71
Diiul	40		

Zri. Să ştii că unii de în episcopi se-au făcut mitropoliţi; adecă de la Corinth, de în episcopii se-au făcut mitropolii 2: Argul şi Navplia; şi Monemvasia se chiamă ca şi un exarh a tot Peloponisul, ţiind şi locul al Sidii.

De la Paleon Patron, Lachedemonia.

De la Navpactu, Ioaninul.

De la Trianupoli, Didimotih, Xanthie şi Peritheorie.

De la Rodos, Hiul şi Ko arhiepiscopul.

De la Filipopoli, Hristupoli sau Cavala.

De la Udriiu, Sozopole.

De la Serron, Zihnonul.

Semnează de vezi. De-acia apoi se-au făcut la Ungrovlahia, adecă în Ţara Muntenească doi mitropoliţi şi însă unul ţine locul al Anchirii şi se chiamă exarh a toată Ungurimea şi al Plaiului.

Iară altul se chiamă mitropolit laturii Ţării Munteneşti, spre Severin, şi locul ţiind al Amasii. Iară acum nu se chiamă acela mitropolit, ce episcop. Căce că sînt 2 episcopii supt mitropolitul Ţării Munteneşti,

adecă Rîmnicul şi Buzăul; Rîmnicul mai mare, iară Buzăul mai mic. Iară mitropolitul are blagoslovenie de hirotoneaşte el şi pre episcopii Ţării Ardealului de în Ţara Ungurească, aşijderea şi pre acei de loc ai lui.

Iară în Mavrovlahia, alţi doi, şi în Galaţi, carea iaste laturea dăspre Rusia cea Mică.

Iară mitropolitul Rusiei să scrie al Kievului şi a toată Rusia; şi supt mîna lui sînt aceaste episcopii, adecă: Marele Novograd, Cernihovul, Sudalirotovul, Marele Vladimir, Pereiaslav Rusisko, marea Cetatea Albă aproape de Kiev, Sfetîi Gheorghie, la rîul ce să chiamă Ros, Poltisca Hazani, Tiferul, Saraiul.

Iară laturea Haliciului, carea iaste a Rosiei Mici, supuse sînt şi ei aceaste episcopii: a lui Vladimir, Peremişlia, Luţisca, Rob, Sholmi, Cetatea Albă la gura rîului ce se chiamă Elsisu.

Iară nesupuse supt nice un patriarh iaste besearica sîrbilor carea se chiamă Ohridul, carea o au făcut şi o au cinstit împăratul Iustinian, carea de în tinereaţele lui au fost cunoscut. *Semnează de vezi.*

Mitropolia Rosii, a Chiprului, şi pre aceasta săborul al treilea şi şasele o au cinstit; a iverilor, carea au cinstit cu socotinţa săborului de la Antiohia, supusă mai nainte aceaia.

Arhiereii ai acestora mitropolii se hirotonesc de ai lor episcopi.

Supuse sînt şi scaunului sîrbesc, adecă Ohridului, aceaste episcopii: Castoria, Scoplia, Velebusdin, Troadiţa, Melesova, Miglena, Pelagonia, Prisdiana, Strumiţa, Onisos, Glavniţa, Vanţova, Belgradul, Diiul, Lipei, Strimi, Rasos, Deavolis, Stlaniţa, Grebeno, Canina, Devre, a vlahilor.

Află-se scris în pravila a lui Mathei Vlastari cum şi Moldovlahia au fost supusă ohrideanilor; iară acum nice ohrideanilor se pleacă, nice ţarigrădeanului, şi nu ştim de unde au luat această puteare. *Zri.*

Mai sînt încă şi carii se-au lepădat de în isprăvile Romei, iară acum se supun scaunului ţarigrădeanului, mitropoliţi şi după dinşii episcopii aceastea: soluneanul, corintheanul, necopoianul, athineanul, patroneanul. *Caută de vezi.*

Arhiepiscopiile ţarigrădeanului:

Priconisa	1	Elasona	5	*Arhiepiscopiile Ţarigradului.*
Karpathos	2	Ko	6	
Eghina	3	Levcada	7	
Pogoiani	4	şi Fanariul.....	8	

Arhiepiscopia de la Pogoiani n-au fost, ce, cum povestesc, au fost acolo protopopă supus patriarhului de la Ţarigrad şi au fost şezînd la Pogoianina. *Semnează să ştii.*

PENTRU CARE MITROPOLIŢI ŢIN ŞI AU PÎNĂ ÎN ZIOA DE ASTAZI SUPT MÎNA LOR EPISCOPII.

GLAVA 392.

Eraclia a Evropiei ţine aceastea: a Redestului, a Paniei, a Calipoli, a Peristasului şi Miriofitu, a Metronului şi a Thirilor.

Nicomidia Vithinei ţine aceasta: a Apoloniadei.

Chitreanul, căce-i iaste mai mare scaunul, poartă polistavrion, şi poartă la mantie rîure ca şi mitropoliţii.

Solunul Thetaliei ţine aceastea: a Chitrului, a Casandrii, a Serviei, a Campaniei, a Petrei, a Erculiilor sau a Armadarilor, a Erastu şi a Sfetagorei, a Litiei şi Rentinei, a Peleaninii şi a Vardarului, a Platamonului şi a Licostomului.

Turnoveanul ţine aceastea: a Cervenului, a Lovţu şi Preslavului.

Corintheanul al Peloponisului ţine aceastea: a Damalului şi Pediados, a Chefaloniei, a Zachintului, a Zeminas şi Tarsului, şi Polifengus.

Monemvasia al Peloponisului ţine aceastea: a Chithiriei, a Methoniei, a Coroniei, a Elusului, a Mainii, a Zivnonului sau a Calamatei şi a Reontului.

Aşijderea şi arhiepiscopul Damalului.

Athineanul al Eladii ţine aceastea: a Diavliei, a Talantiei, a Andrii, a Schirului, a Solonosului şi a Mendiniţii.

Paleopatronul al Peloponisului ţine aceastea: a Olenii şi a Terniţii.

Trapezondeanul al Lazichiei ţine aceastea: a Caninului şi a Ofeosului.

A Fanarului se-au cinstit întru episcopie, cînd patriarşia chir Ieremia.

Lariseanul al Eladii ţine aceastea: a lu Dimitriad, a Liţei şi a Grafului, a Fanarului, a Zitunului, a Thavmacului, a Stagonului, a Lidorichiului, a Gardichiului, a Radovisdiului şi a Schiathului.

Navpactul al Nicopolii ţine aceastea: a Vondiţii, a lu Aetu, a Aheloului şi a Rigonului.

Rodoseanul al ostrovului Chicladului ţine aceasta: a Lernisului.

Filipeanul al Machedoniei ţine aceasta: a Levtherupolului.

Udrianul al Emimondului ţine una: a Agathopolii.

Mitileanul al Lesvului ţine una: a lu Erisu.

Serroneanul al Machedoniei ţine aceasta: a Ezivonului.

Ioneanul ţine aceastea: a lu Avelas, a lu Vonthrotu şi Glicheos, a lu Drinupol şi a Himarului.

Lachedemoneanul al Peloponisului ţine aceastea: a Micleanilor, a Carepolului şi a Vrestenii.

Evripeanul al Evriei ţine aceastea: a lu Oreson, a lu Caristu, a lu Porthmu, a lu Avlon şi a Canalionilor.

Munteanul ţine aceastea: a Rîmnicului şi a Buzăului.

Moldoveanul ţine aceastea: Rădăuţul şi a Romanului şi Huşii.

Amar de urgie. Cinsteaşte de tot şi foarte vei jeli şi-ţi va părea rău.

Mai era şi alte mitropolii şi arhiepiscopii şi episcopii, cum se arată scrise întru alcătuirea împăratului chir Leon Înţeleptul; iară cînd au fost în zilele împăratului chir Andronic al doilea Paleolog, ce-i mai de sus, care împărat Peleolog pre unele mitropolii le înălţă şi le cinsti de în scaune mici la mai mari, şi altele mari au pogorît întru scaune mai mici, avînd puteare ca un împărat; de în carele multe au pustiit şi de tot au perit de silnicii noştri şi nice mitropolit se află în mitropolie, nice arhiepiscop întru arhiepiscopie, nice episcop întru episcopie, nice preot pre la besearici, nice călugăr întru mînăstire sau la schituri sau la vreo chelie, nice alt creştin mirean în cetate sau în oraş sau în sat. Ce osînda lor Dumnezeu o va vedea, că sînt nespuse judecăţile lui şi neîmblate cărările lui. 51 de mitropolii sînt pustii şi arhiepiscopii 18 şi episcopii 478.

Întru alcătuirea acelui împărat ce am zis mai sus, chir Leu Înţeleptul, sînt 90 de mitropolii.

Iară într-a celuialalt, iară ce e mai sus zis, chir Andronic al doilea Paleolog, sînt 112 şi arhiepiscopii doazeci şi cinci.

PENTRU MITROPOLIŢI, CARII SĂ ZIC PREACINSTIŢI ŞI EXARHI, ŞI CARII NUMAI PREACINSTIŢI.

GLAVA 393.

Chesareanul, al Cappadochiei, preacinstitul cinstiţilor şi exarh a toată Anatolia.

Efeseanul, preacinstit şi exarh a toată Asia.

Iracleanul, prăvo preastolnic al preacinstiţilor şi exarh a toată Thrachia şi Machedonia.

Anchireanul, preacinstit şi exarh a toată Galatia.

Chiziceanul, exarh a tot Elispondul sau preste tot.

Filadelfeanul, a toată Lidia.

Nicomideanul, a toată Vithinia.

Nicheianul, aşijderea.

Halchidonul, aşijderea.

Soluneanul, a toată Thetalia.

Tîrnoveanul, a toată Bulgărimea.

Udrianul, a Eminontului.

Neochesareanul, al Pontului, Polemoniacu.

Iconeanul, a toată Licaonia.

Corintheanul, a tot Peloponisul.

Monemvasia, aşijderea.

Athineanul, a toată Ellada.

Paleonpatreanul, a toată Ahaia.

Trapezondeanul, a toată Lazichia.

Lariseanul, a doa Thetalie şi a toată Ellada.

Navpacteanul a toată Etolia.

Filippupoleanul, a toată Thrachia.

Rodoseanul, al Niciei Checladului.

Serroneanul, a toată Machedonia.

Filippoleanul, aşijderea.

Thiveanul, a toată Viotia.

Lachedemonia, a tot Peloponisul.

Ungrovlahul, preacinstit şi exarh a toată Ungurimea şi al Plaiului.

Moldoveanul, al Suceavii şi a toată Moldovlahia.

Iară ceialalţi mitropoliţi numai preacinstiţi ce să scriu, iară nu şi exarhi.

BOERIILE SAU CINSTILE SAU DREGĂTORIILE ARHIEREILOR ŞI TOCMIRILE LOR.

GLAVA 394 [1])

Iconomul, sachelarul, schevofilaxul, hartofilaxul, sacheliul şi protodectul. *Rîndul 1.*

Protonotariul, logothetul, canstrisiul, referendariul şi şi ipomnimatograful. *Rîndul 2.*

[1]) Cf. *Nomocánonul* lui Malaxos, cap. 281.

Rîndul 3. Ieromnimul, ipomimniscul, dascalul ievangheliei, dascalul apostolului şi dascalul psaltirii.

Rîndul 4. Epitongonatul, epitoncriseon, epideiseon, epitis, ierascatastaseon şi epitonsecreton.

Rîndul 5. Începătoriul mînăstirilor, începătoriul besearicilor, mai marele evangheliei, începătoriul antimiselor şi începătoriul botezaţilor.

Rîndul 6. Ritorul, al doilea al preoţilor, protopopul, al doilea diaconilor, protopsaltul, lambadariul.

Rîndul 7. Domesticul stranei ceii mari, domesticul stranei a 2, strîngătoriul de oameni, notarul, începătoriul svetilnelor, începătoriul cînărhaci şi tocmitoriul.

Semnează. Iară protopopul se-au cinstit să aibă loc şi mai sus şedeare la toată slujba besearicii, cu protonotarie, adecă să fie mai sus de logofătul.

IARĂ CEASTE RÎNDUIALE SE DAU LA IEROMONAŞI ŞI LA DIACONI:

Protosinghel, arhimandrit şi singhel.

IARĂ RÎNDUIALELE CEASTELALTE SE DAU LA BĂRBAŢI MIRENI:

Protonotaria, logofeţia, ritoria, protopsaltia, lambadaria, ceale doao domestecii, notaria, începătoria svetilnelor, protocanonarşia şi tocmitoria.

LUCRURILE RÎNDUIALELOR:

Iconomul iaste dă ţine toate cîştigările besearicii, tocmeaşte şi casa arhiereului şi besearica.

Sachelariul iaste dă ţine toate mînăstirile de călugări şi de călugăriţe, iaste ispravnic şi preîncepătoriul mînăstirilor.

Schevofilaxul iaste dă ţine vasele şi toate odăjdiile besearicii.

Hartofilaxul iaste ispravnicul tuturor lucrurilor, ca o mînă dreaptă arhiereului, ţiind întorcăturile şi nuntele sau logodnele.

Sacheliul iaste carele ţine sacheliile şi ale besearicii, avînd ispravnic pre mai marele besearicilor.

Protodectul iaste folositoriu robiţilor şi iaste judecătoriu tuturor lucrurilor de greşală, avînd supt dinsul şi pre cei vinovaţi.

ACEŞTEA ŞED LA SFÎNTA JUDECATĂ CU ARHIEREUL:

Protonotariul iaste uşă celor de faţă, şi pre pitacure, şi mai mare notariilor, adecă cărtularilor.

Logofătul iaste de-a scrierea cuvintele lucrurilor boiarilor ceale de cinste.

Canstrisiul iaste de a schimbarea arhiereul.

Referendariul iaste de-a să trimeaterea la împăratul şi pre la boiari mari.

Ipomnimatograful iaste de-a scrierea lucrurile şi a le aducerea aminte.

Ieromnimul iaste de-a ţinerea liturghia a arhiereului, ţiind şi scaunul besearicelor.

Ipomimniscul iaste de aducerea aminte arhiereului în taină.

Dascalul evangheliei iaste de-a tîlcuirea evanghelia.

Dascalulul apostolului iaste de-a-l tîlcuirea.

Dascalul psaltirii iaste de-a o tîlcuirea.

Epitoncriseon iaste de aducerea pre ceia ce vor să se judece şi-i pune pre dinşii unde vor să stea.

Epitongonaton iaste de-a punerea bederniţa arhiereului.

Epitondeiseon iaste de-a trimeaterea la împăratul pentru vinovaţi.

Epitonieraskatastaseos iaste de-a facerea bună tocmirea în lăuntru în oltariu.

Epitonsecreton iaste de a încetarea oamenii să nu vorbească.

Începătoriul mînăstirilor iaste de-a luarea seama lor şi a purtarea grijă cu sachelariul împreună.

Începătoriul besearicilor iaste de a luarea seama lor şi a purtarea grijă cu sacheliul.

Începătoriul evangheliei iaste de-a ţinerea evanghelia pre la litii cînd fac.

Începătoriu antimiselor iaste de a ducerea pre carii merg la sfînta preoţenie, şi ţine şi antimisurile.

Începătoriul botezaţilor iaste de a purtarea grijă de cei botezaţi.

Ritoriul iaste de a spunerea de în scripturi.

Al doilea preoţilor iaste de a băgarea pe preoţi în lăuntru.

Protopopul iaste mai marele oltariului.

Al doilea diaconilor iaste de a băgarea în lăuntru pre diaconi.

PENTRU CUM SCRIU ARHIEREII LA PAPA, ŢARIGRĂDEANULUI, ALEXANDRIEI, ANTIOHIEI, IERUSALIMULUI ŞI OHRIDULUI.

GLAVA 395.

Preafericitului şi preasfîntului şi tocma îngerilor, întru Hristos părintele părinţilor şi stăpîn a toate adeveritele apostoleşti besearici, ca nişte robi ţie înainte căzînd, sărutăm urmele picioarelor măriei şi preasfinţiei tale puteare şi domnïe. *Rimului.*

ŢARIGRĂDEANULUI:

Preasfinte al nostru oblăduitor şi stăpîn şi a toată lumea patriarh, dumnezăescule de Dumnezeu dăruite şi tot alt ori fiece nume sau lucru mare ce ţi se cuvine, rogu-mă milostivului Dumnezeu să dăruiască sănătate sfinţiei tale şi ca un dumnezăesc şi cinstit trup al ei întru tocmire şi îndreptare al adeveritei marei besearici a lu Hristos, a toată lumea.

ALEXANDREANULUI:

Preasfinte stăpînul mieu, papa şi patriarh al Alexandriei şi a tot Eghipetul, Pentapoleon, Livia şi Ethiopia, întru duhul sfînt dumnezăescul şi preacinstitul mieu părinte.

ANTIOHIANULUI:

Preasfinte părintele mieu, patriarhul cetăţii a lui Dumnezeu, al marei Antiohii şi a toată Anatolia, întru duhul sfînt dumnezăescule şi preacinstitul mieu părinte.

IEROSALIMLEANULUI:

Preasfinte părintele mieu, patriarhul Ierusalimului, sfîntul Sion, Siria, Arravia de ceaia parte de Iordan, Cana a Galileului şi a toată Palestina,,întru duhul sfînt dumnezăescule şi preacinstitul mieu părinte.

OHRIDEANULUI:

Preafericite arhiepiscope a marea întîia Iustinianie a Orhidului şi a toată Bulgărimea, întru duhul sfînt dumnezăescule şi preacinstitul mieu părinte.

Semnează să ştii.

Să ştiţi că la pitacure, adecă la cărţile patriarhului sau a mitropolitului, sau la alt obraz mare, atunce nu scriu cei mici pentru adins eiş, cum iaste obiceaiul, adecă că şi noi sîntem sănătoşi, ce acesta ce zice că sîntem şi noi sănătoşi să scrie numai la obrazul carele va fi tocma cu cela ce scrie, sau şi la mai mici obraze.

Iară arhiereii, cînd scriu la patriarhul Ţarigradului, atunce, deaca pecetluesc cartea, ei nu scriu desupra numele patriarhului, adecă să se dea întru sfintele mîni ale lui, ce numai dăspre faţa carea iaste peceatea cărţii; facu trei cruci aşa:

† † †

Iară de ceaia parte de carte, mai jos dă legătura peceţii carea iaste în dos legată, acolo-ş scriu arhiereii numele lor aşa: смирѣнный митро(п)литъ им(р) sau episcop им(р) [1]).

PENTRU CUM SCRIE MITROPOLIT CĂTRĂ MITROPOLIT ŞI CUM CĂTRĂ ARHIEPISCOP ŞI CUM CĂTRĂ EPISCOP.

GLAVA 396.

De la mitropolit cătră mitropolit:

Preasfinte mitropolit al sfintei mitropolii им(р) [2]), prea cinstite şi exarşe им(р) [2]), întru duhul sfînt iubite frate şi tocma slujitoriu smireniei

---

[1]) „Smeritul mitropolit cutare".

[2]) „Cutare".

noastre, nădăjduescu-mă la Dumnezeu, la carele mă şi rog să dea sănătate sfinţiei tale, şi după dumnezăescul şi cinstitul tău trup întru tocmire şi îndreptarea împlerii de păstorie turma cea chemată de Hristos carea paşti şi întru a noastră bucurie şi veselie sufletească.

CONEŢUL SĂ SCRIE AŞA:

Sănătoşază întru domnul, preasfinte frate şi tocma slujitoriu.

MITROPOLITUL CĂTRE ARHIEPISCOP:

Preasfinte arhiepiscope al sfintei arhiepiscopii ıм(ρ) [1]), întru duhul sfînt iubite frate şi tocma slujitoriu smireniei noastre, dăruiască-ţi Dumnezeu sănătate sfinţiei tale; şi după dumnezăescul şi cinstitul tău trup întru întărire şi împlearea de folosinţa turmei a numenitei de Hristos, carea o paşti şi întru a noastră sufletească bucurie şi veselie.

CONEŢUL:

Să petreci sănătos întru domnul, sfinte frate şi tocma slujitoriu.

A MITROPOLITULUI CĂTRĂ EPISCOP:

Iubitoare de Dumnezeu episcope al sfintei episcopii ıм(ρ) [1]), întru duhul sfînt iubite frate şi tocma slujitoriu smireniei noastre, dar să aibi bogoliubia ta de la Dumnezeu atotputearnicul.

CONEŢUL:

Şi darul domnului nostru Isus Hristos să fie cu bogoliubia ta. Aşa scrie mitropolitul la episcopii lui; aşijderea şi la episcopi striini.

PENTRU CUM SCRIE EPISCOPUL CĂTRĂ MITROPOLITUL LUI ŞI CUM CĂTRĂ ALT EPISCOP.

GLAVA 397.

Episcopul cătră mitropolitul lui:

Preasfinte mitropolite al sfintei mitropolii ıм(ρ) [1]), preacinstite şi exarşe ıм(ρ) [1]), întru duhul sfînt al nostru oblăduitor şi stăpîn, să petreci sănătos sfinţia ta, şi după dumnezăescul şi cinstitul tău trup întru tocmire şi întru împlearea de folosinţa a toată numenita de Hristos turmă carea paşti; iar noao, robilor tăi, de bucurie şi de veselie sufletească.

---

[1]) „Cutare".

CONEȚUL:

Iară sfînta rugă a sfinției tale să fie cu noi.

ȘI DEACA SFÎRȘEAȘTE CARTEA, SCRIE MAI JOS AȘA:

Smeritul episcop ıм(ρ) [1]) și robul sfinției tale.

EPISCOPUL CĂTRĂ EPISCOP:

Iubitoare de Dumnezeu episcope al sfintei episcopii ıм(ρ) [1]), întru duhul sfînt iubite frate și tocma slujitoriu smereniei noastre, să petreci sănătos arhieria ta, și după dumnezeescul și cinstitul tău trup întru tocmire și de folosul oamenilor numenitei de Hristos turmă carea paști și întru a noastră bucurie și veselie sufletească.

CONEȚUL:

Petrece sănătos întru domnul, iubite frate și tocma slujitoriu.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA BOIARII CEIA DE LA MAREA BESEARICĂ.

GLAVA 398.

Cinstite mare iconoame, sau hartofilax, al sfintei lui Dumnezeu marei besearici, preadulce și preaiubitulu-mi frate.

DECE AȘA SCRIU CELOR MAI MARI, ADECĂ CELOR MARI RÎNDUIALE, CE-S MAI SUS SCRIȘI.

Iară de la protonotariul pînă la ipomnimatograful nu să zic frați, ce cucearnici, și numai ce să scriu: fii iubiți după duhul.

Iară de la ieromnimul și ceialalți, aceia să scriu: cinstiți, și protopopul și carele e după dinsul.

Iară carii n-au rînduiala, aceia să scriu: credincioși dumnezeești preoți și diiaconi.

Iară pe cliricii arhiereilor așijderea scriu: cinstiților, cucearnicilor și credincioși dumnezeești, după rînduiala spiții; fără de marile rînduiale și frații, că aceastea într-alte rînduiale nu se-au dat, ce numai întru ale marii besearici, ca o stăpînă și mumă ce iaste tuturor besearicilor.

---

[1]) „Cutare".

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA CNEADZIUL SÎRBIEI ŞI LA SUPRUJNIŢA LUI, ADECĂ LA DOAMNĂ-SA.

GLAVA 399.

Preanalte mare cneaje a toată Sîrbiia, preaînţeleapte şi preadulce, cinstite întru domnul şi preaiubite chir ıм(ρ) [1]), fiiu după duhul smereniei noastre; dar, pace şi milă să se înmulţească domniei tale de la Dumnezeu atotţiitoriul.

LA A LUI DOAMNĂ:

Marea doamnă a toată Sîrbia, cinstita, înţeleapta şi mai împodobita doamnelor, fată întru duhul sfînt; dar, pace şi milă să se înmulţească domniei tale de la Hristos, Dumnezeul nostru.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL LA JUPÎN, LA BOIARIU MARE ŞI LA OM CINSTIT.

GLAVA 400.

La jupîn. De bună rudă, luminate şi prea viteaje marele jupîne, întru duhul sfînt preaiubit fiiu smereniei noastre, chir ıм(ρ) [1]), dar, pace şi alt tot binele rugămu-ne lui Dumnezeu să ţi se dăruiască dumnetale.

LA BOIARIU MARE:

De bună rudă, slăvite, înţeleapte, a toată cinstea şi înţelepţia vreadnice, chir ıм(ρ) [1]), dulce şi preapohtite fiiu după duhul, iubit smereniei noastre; dar, pace, milă şi orice alt bine de spăsenie pohtim să se dăruiască cinstii tale de la Dumnezeu atotţiitoriul.

CONEŢUL:

Şi domnul Dumnezeu să ferească pre bunul neam al dumnetale fără boală, cu sănătate şi mai sus, fără de toată întristarea, în mulţi ani împregiur, amin.

ACEASTA AŞA SE SCRIE LA VOINIC DE CINSTE:

Cinstite şi înţelepte chir ıм(ρ) [1]), întru duhul sfînt fiiu după duhul iubit smereniei noastre, dar hie folosinţii tale de la Dumnezeu atotţiitoriul.

CONEŢUL:

Darul domnului mieu să fie cu tine, amin.
Smeritul mitropolit ıм(ρ) [1]).

---

[1]) „Cutare".

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CĂTRĂ MAI MARELE SFETAGORII ŞI LA EGUMENI ŞI LA STAREŢI.

GLAVA 401

Preacuvioase mai mare al sfîntului munte ce să chiamă Athonul, dulce şi preapohtite după duhul iubite frate şi fiiul smereniei noastre; dar, pace, milă, spăsenie sufletească şi orice alt bine de spăsenie ne rugăm să se dăruiască marii sfinţiei tale de la Dumnezeu atotţiitoriul.

CONEŢUL:

Darul şi mila lui Dumnezeu să fie cu cuviinţa sfinţiei tale, amin.

LA EGUMEN ŞI LA STAREŢ:

Preacuvioase cathegumene al dumnezeeştii şi cinstitei lavre a sfîntului ıм(ꙗ) [1]), şi preadulci şi preaiubiţi stareţi ai dumnezeescului săbor, dulcilor şi preapohtiţilor, după duhul fii smereniei noastre; dar hie voao tuturor, pace şi milă de la Dumnezeu atotţiitoriul.

CONEŢUL:

Şi darul şi mila lui Dumnezeu să fie cu cuviinţele voastre, amin.

CARTE DE MĂRTURIA DUHOVNICULUI PENTRU CELA CE VA PUTEA FI HARNIC DĂ PREOŢIE.

GLAVA 402.

Cade-se celora ce vor să slujască sfintelor şi dumnezeeştilor taini şi vor să li se dea în mînă slujba puterilor îngereşti, ca nişte chezaşi ce sînt lu Dumnezeu, deaca vreame ce pentru noi Dumnezeu fără de păcate se-au făcut om, şi acea înfricoşată jertvă fără de sînge şi slujbă a înfricoşatelor taini dat-au noao oamenilor, carea o facem întru pomenirea şi slavoslavia acelui trup şi sînge al stăpînului. Pentr-aceaia şi de propoveduitorii de Dumnezeu apostolii şi de purtătorii de Dumnezeu părinţi ni s-au poruncit ca ceia ce li se tîmplă să se înalţe la acea închizăşuire şi rînduială să nu se sue fără iscodire; ce carele va vrea să fie preot să fie curat şi cu toată cinstea podobit. De întru carii şi acest fiiu duhovnicesc al mieu, ıм(ꙗ) [1]), de în cutare cetate, oraş sau sat, întru carea au născut şi au crescut, venit-au către mine, duhovnicul lui, ıм(ꙗ) [1]), iermonah cerşind a lua mărturie de la mine ca să ia marea rînduială a preoţiei. Dece eu pusu-l-am naintea icoanei a stăpînului Hristos şi a sfintei evanghelii şi am iscodit pre dinsul de ceale ce au făcut de în copilărie, şi n-am aflat nemica întru dinsul de ceale ce opresc a întra în

[1]) „Cutare".

spiţă sau în rînduială ca aceasta. Drept aceaia mărturisesc pre dinsul ca un destoinic preoţiei pre fiiul mieu de duhovnicie ıм(ρ) [1]). Şi iscălesc cu a mea mînă, eu, tatăl, duhovnicul lui ıм(ρ) [1]), ieromonah. Văleat ıм(ρ) [1]), mesiţa ıм(ρ) [1]). Iermonah ıм(ρ) [1]) şi duhovnicul lui, mărturisesc pre dinsul vreadnic dă preoţie.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTEA CEA TOCMITĂ PREOTULUI, CAREA SE CHEAMĂ DALTIRIE, ŞI CARTEA CEA DE SLOBOZIE.

GLAVA 403.

Pavel, marele apostol al domnului va şi porunceaşte să se dea preoţilor poslanii tocmite de la ceia ce-i hirotonesc de tocmirea preoţiei lor. Deci unii porunci ca aceiia plecîndu-se şi acest chir ıм(ρ) [1]), pentru aceasta tocmim carte, ca, de la noi, cu darul duhului sfînt, a făcătoriului deplin Dumnezeu, l-am hirotonit, pre leage şi pe pravilă, citeţ, ipodiacon, diacon şi preot. Şi poruncim tuturor celora ce către voi va veni acest slobod preot, arhiereilor, zic, şi preoţilor, egumenilor, bărbaţilor şi mireanilor boiari, cum se-au împodobit cu vrednicia preoţiei de smerenia noastră, mărturisit de bărbaţi vreadnici credincioşi, cum iaste vreadnic de rînduială ca aceasta. Drept aceaia şi pentru tocmirea şi întărirea lui dă-se această carte, după cumu-i obiceaiul, de la noi întărită. Vleat ıм(ρ) [1]), mesiţa ıм(ρ) [1]), indiction ıм(ρ) [1]).

AICEA SCRIEM PENTRU CARTEA DE SLOBOZIE.

Smerenia noastră, cu această carte a noastră de slobozie, facem ştire tuturor credincioşilor dă pretutindenea, sfinţiţilor şi mireanilor, că acest cucearnic preot, chir ıм(ρ) [1]), pentru căce nu avea aicea loc de a trăi, rugatu-se-au ca cu socotinţa şi cu ştirea noastră să meargă către Ţarigrad, sau aiurea, către pravoslavnicii creştini. Pentr-aceaia dat-am lui îndeletnicie şi slobozie ca să meargă şi să se ducă, ertînd pre dinsul şi pre acolo să slujască neapărat ceale ce sînt ale preoţiei, ca un preot harnic şi foarte cinstit şi blagoslovit. Drept aceaia se-au făcut şi această carte a noastră de slobozie, pentru credinţa, şi se-au dat preotului, chir ıм(ρ) [1]), fiiu după duhul al smereniei noastre.

CARTEA DE DUHOVNICIE A DUHOVNICULUI CÎND SE FACE.

GLAVA 404.

Smerenia noastră, dă-se ţie, cucearnicului întru ieromonaşi, chir ıм(ρ) [1]), slujba duhovniciei părinţească, de care lucru ţi se cade să priimeşti gîndurile şi lucrurile şi tot feliul de patime ale celora ce vor

[1]) „Cutare".

veni către tine la ispovedanie şi să tocmeşti pocaania a bogatelor păcate, căruia, după cumu-i va fi putearea şi spăsenia lor, să legi cealea ce să cade a lega şi să dăzlegi cealea ce să cade a dăzlega. Şi ţi se cade, dă vei fi călugăr iermonah, tu să tunzi călugări (adecă să faci călugări) chip mic şi mare, schimnici cu socotinţa lor pre leage. Iară pre cei ce vei trimeate către rînduialele preoţiei, aşijderea eşti datoriu de lucrurile lor de toate să-i ispiteşti cu deadinsul, cum porunceaşte apostoleasca pravilă, ca să nu, pentru leanea sau vreo răpire ceva, să te înşeli adins tineş să fie părtaş păcatelor streine (cum am zis după cuvîntul dumnezăescului apostol). Pentr-aceaia se-au făcut şi această poruncitoare carte a smereniei noastre şi ţi s-au dat se fie de tărie. Vleat ıм(р) [1]), mesiţa ıм(р) [1]).

CARTEA DE ERTĂCIUNE CAREA SCRIE ARHIEREUL.

GLAVA 405.

Smerenia noastră, de în darul şi mila şi putearea a preasfîntului şi de viaţă începătoriu duhul, carele se-au dat de la mîntuitoriul nostru Isus Hristos dumnezăeştilor şi sfinţilor lui ucenici şi apostoli, a lega şi a dăzlega ale oamenilor păcate, zicînd lor: Priimiţi duh sfînt. Oricui veţi erta păcatele, ertate să fie lor, şi oricui veţi ţinea, ţinute să fie; şi oricîte veţi lega pre pămînt să fie legate şi în ceriu; şi oricîte veţi dăzlega pre pămînt să fie dăzlegate şi în ceriure. Iară de la aceia şi la noi, unul după altul, cuvenirea acelui dumnezăesc dar. Am ertat şi pre fiiul iubit al nostru sufletesc ıм(р) [1]) în cîte şi el, ca un om, au greşit şi pre Dumnezeu au mustrat şi au mîniat, cu cuvîntul, cu lucrul, cu gîndul şi cu toate simţirile lui. Sau de va hi căzut supt blăstemul arhiereului, sau al preotului, sau al tătîne-său, sau a mîne-sa, sau singur adins eluş se-au blăstemat, sau va fi jurat strîmbu, sau ori de cine se va fi legat cu afurisanie sau într-alte păcate ale lui, şi el, ca un om fiind, se-au poticnit şi duhovnicului au ispovedit şi canonul de la dinsul au priimit. Deci de aceaste greşale de toate şi de legături-l slobozim şi-l ertăm cu putearea şi cu darul a tocmitoriului şi dumnezăescului închinătoriu a prea putearnicului duh. Iar cîte va fi uitat, sau aicea va hi lăsat neispovedite, şi acelea să iarte lui milostivul Dumnezeu, carele iaste blagoslovit întru veaci, amin.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL STAVROPIGHION, ADECĂ къ доѹжєнїє кр(с)та [2]) ŞI CUM SCRIE ANTIMISUL.

GLAVA 406.

Stavropighion sau къ дрѹжє́нїє кр(с)та̄ sau rumîneaşte înfigerea crucii, sfinţitu-se-au cu darul preasfîntului duh şi se-au blagoslovit de mine, smeritul mitropolit ıм(р) [1]). Şi se-au dat în cutare cetate sau

[1]) „Cutare".
[2]) „Înfigerea crucii".

oraş sau sat ім(р) [1]), spre rînduirea a dumnezăeştii besearici a sfîntului ім(р) [1]), rîdicată de ім(р) [1]) în vreamea patriarşiei a prea sfîntului şi al lumii patriarh chir ім(р) [1]). Vleat ім(р) [1]), mesiţa ім(р) [1]).

IARĂ AŞA SE SCRIE ANTIMISUL:

Jertăvnicul dumnezăesc şi sfînt, prespe carele să obîrşesc dumnezăeştile slujbe, blagoslovitu-se-au şi se-au sfinţit de preasfinţitul mitropolit al sfintei mitropolii ім(р) [1]), preacinstitul şi exarh ім(р) [1]), în vreamea patriarşii a preasfîntului şi al lumii patriarh, chir ім(р) [1]), pre numele sfîntului ім(р) [1]). Vleato, mesiţa ім(р) [1]).

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTE CÎND SE FACE SĂBOR ŞI EL NU MEARGE, CE-Ş DĂ SFATUL CĂTRĂ ALT ARHIEREU.

GLAVA 407.

Deaca vreame ce pentru bogate trebi sau bolnăvire, de să nu pot veni să şez la scaun împreună cu sfinţii arhierei la sfîntul săbor, iată că datu-mi-am sfatul şi am lăsat ispravnic pentru sfinţitul mitropolit chir ім(р) [1]), preacinstitul şi exarhul ім(р) [1]), ca în locul mieu să dea sfat la toate, ori de ce se vor face în săbor, pe îndreptarea pravilii. Şi pentru întărirea, se-au scris această ispravă. Vleat ім(р) [1]), ім(р) [1]).

PENTRU CUM SE SCRIE PRAXIA EPISCOPULUI.

GLAVA 408.

Deaca vreame ce vrea şi trebuia şi la ім(р) [1]) sfînta episcopie să se hirotonească către cuvîntătoarele oi de acolo, grijă şi previghiare de păstoria spăseniei cum poruncesc dumnezăeştile şi sfintele pravile, şi smerenia noastră în grijă multă fiind ca să aflu ei să priimească folosinţă sufletească, căutînd aflaiu pre cinstitul întru ieromonaşi ім(р) [1]), împodobit cu înţelepţie sufletească şi vreadnic sau dăstoinic foarte şi plecat întru viaţa călugărească de în coconie. Spre rînduiala arhieriei pre acesta chemat-am, şi pe pravilă cu sorţi se-au ales de cei ce s-au aflat la noi arhierei şi de iubitorii de Dumnezeu episcopi, pre nume ім(р) [1]) şi ім(р) [1]), fraţi şi tocma slujitori noao. Şi pre acesta hirotonitu-l-am episcop la acea sfîntă episcopie ім(р) [1]) cu chemarea şi cu darul a preasfîntului şi închinătoriului duh. Drept aceaia datoriu iaste acest iubitor de Dumnezeu episcop să meargă la acea episcopie carea i se-au tîmplat de la Dumnezeu să pască sufletele pravoslavnicilor de într-însa şi să facă toate cîte-s ale arhieriei neapărat. Citeţi să semneaze, cîntăreţi şi purtători de sveaştnice; ipodiaconi şi diaconi să facă şi să-i aducă şi la rînduiala preoţiei; şi duhovnici să pue; şi călugări să facă chip mic şi mare; dumne-

[1]) „Cutare".

zăeşti besearici să sfinţească; şi, cum am zis, cîte se cuvin arhiereului, pre leage, toate să facă şi să se pleace şi smereniei noastre; şi să dea haraciul besearicii pre an. Drept aceaia datori sînt şi creştinii de acolo, adecă preoţii şi oamenii toţi, să se cucerească lui şi să i se pleace întru toate, şi mai vîrtos spre ceia ce va avea cuvînt de spăsenia sufletului, să-l cinstească, să-l iubească; şi să dea lui toată cheltuiala besearicii, ce e pre leage, de la nunte, cearerea depre la zborure, cum au fost obiciaiul mai de nainte vreame. Şi ori pre carii pe care-i va afurisi, să fie afurisiţi. Şi să aibă voe a lega şi a dezlega. Pentru care dară şi această a noastră praxie de întărire se dă la acest iubitoriu de Dumnezeu episcop, chir ıм(ρ) [1]), fratelui şi tocma slujitoriului smereniei noastre. Mesiţa ıм(ρ) [1]), vleat ıм(ρ) [1]), indiction ıм(ρ) [1]).

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTE CELUIA CE VA SĂ TREACĂ PRE ÎN ŢARĂ SAU PRESTE MARE, CARELE SĂ CHIAMĂ DĂ CEARE TOTDEUNA SAU PAŃDETE.

GLAVA 409.

CEA PRE ÎN ŢARĂ SAU PRE USCAT:

De bună rudă şi înţelepţilor boiari de în ıм(ρ) [1]) loc, fii după duhul iubiţi smereniei noastre, dar, pace, milă, spăsenie sufletească şi sănătate trupească şi alt bine tot carele e de spăsenie, rugăm să fie voao de la Dumnezeu atotţiitoriul. Acesta om ce aduce aceasta carte a noastră, chir ıм(ρ) [1]), cu soţiile lui, vrînd să iasă de aicea, purces-au sănătos cu ajutoriul şi darul lu Dumnezeu şi slobozi de toată nevoia. Şi vă facem ştire pentru cetatea sau oraş sau satul nostru şi de toată eparhia, că, cu ajutoriul lui Dumnezeu, iaste slobodă şi nesmintită dă nemic. Pentr-aceaia viind cătră noi, cerşut-au carte de mărturie ca să mărturisim pre dinşii, naintea dragostii voastre că sînt fără de nice o boală şi fără nice o nevoe. Drept aceaia pentr-aceasta priimiţi pre dinşii cu faţă lină şi cu pace, de toate nevoile slobozi, ca nişte oameni ce au eşit sănătoşi de în cetate de la noi, ce se zice de în cutare loc ıм(ρ) [1]). Carii fără de nice o pizmă şi nice o înşelăciune pre adeverinţă-i încredinţăm voao. Darul şi mila domnului nostru Isus Hristos să fie cu toţi, cu voi, amin. Văleat ıм(ρ) [1]) i mesiţa ıм(ρ) [1]).

IARĂ ACEASTA SCRIE CÎND MEARGE PRE MARE:

De bună rudă şi înţelepţilor boiari de în cutare loc ıм(ρ) [1]), fii sufleteşti smereniei noastre, dar, pace, milă, spăsenie sufletească şi sănătate trupească şi alt bine tot ce e de spăsenie rugăm să se dea voo de la Dumnezeu atotţiitoriul. Acesta om ce aduce aceasta carte a noastră, chir ıм(ρ) [1]), împreună cu soţiile lui, eşind de într-acoace, slobozeaşte-se într-acolo cu darul lui Dumnezeu sănătos împreună cu cei ce merg cu

[1]) „Cutare".

dinsul pre mare şi-i dăm în seamă dragostii voastre sănătoşi şi slobozi de toată nevoia, ca nişte oameni ce-au eşit de în cetate sănătoşi, adecă de la noi de în cutare loc ıм(ρ) [1]). Drept aceaia rugăm pre voi fără de nice o sfială, priimiţi pre dinşii cu bucurie şi cu userdie crezînd mărturia aceştii cărţi ai noastre, carea, fără de nice o pizmă, şi fără nice o înşelăciune, mai adevărat pre voi încredinţează. Mărturie fie Dumnezeu, a cărui darul, ajutoriul şi nespusa milă să fie cu toţi cu voi; amin. Văleato ıм(ρ) [1]) i mesiţă ıм(ρ) [1]). Smireniîi mitropolit, ıм(ρ) [1]).

CARTEA DE CEAREREA MÎNĂSTIRII CAREA SCRIE ARHIEREUL.

GLAVA 410.

Carii vă aflaţi întru eparhia noastră, iubitori de Dumnezeu creştini, sau pre aiurea pe într-alte părţi, cîţi sînteţi a tocmealelor rîndului preoţiei şi ai vieţii mireneşti fii sufleteşti iubiţi ai smereniei noastre, dar hie voao pace şi milă de la Dumnezeu atotţiitoriul. În ştire să fie voao tuturor că în cutare loc se află o dumnezeiască şi sfîntă mînăstire, carea e cinstită pre numele sfîntului ıм(ρ) [1]), de mulţi ani şi vreame învechită stricată şi foarte trebue să se dreagă, să se zidească, să se înnoiască şi să se întărească. Ce de aceasta n-au puteare călugării carii se află într-însa şi egumenul. Dece viind către voi, creştinilor iubitorilor de Dumnezeu, aceşti călugări ca să împărţiţi, să daţi şi să miluiţi lor spre lucrul acesta cu mîna de ajutoriu. Drept aceaia cu bucurie şi cu userdie şi cu dragoste priimiţi pre dinşii şi vă îndemnaţi toţi de împreună de ajutaţi lor şi daţi la zidirea şi la înnoirea a sfintei şi aceii dumnezeeşti case cu voe şi cu bună dare şi cu userdie toţi pentru domnul, carele priimeaşte datoria în loc de dar şi întoarce darul în loc de dar. Aşa faceţi cu bună voe toţi, ca şi pomeana voastră de pururea să se pomenească întru acea sfîntă şi dumnezeiască casă, şi să vă faceţi şi voi ctitori noi, ca şi alţii mai de demult, să tîmplaţi şi bunătăţile de veaci la judecata ce va să fie cu Hristos Isus Dumnezeu şi mîntuitoriul nostru. Darul lui şi mila cea nespusă şi ertăciunea să fie cu toţi cu voi, amin.

CARTEA ROBULUI.

GLAVA 411.

Celor ce sînteţi şi vă aflaţi întru eparhia noastră, sau şi aiurea pentr-alte locure şi părţi, oriunde va tîmpla pre la ceia ce sînt socotiţi cu tocmealele preoţiei şi a vieţii mireneşti, carii sînteţi creştini, dar, milă, pace şi blagoslovenie rugăm să fie voao de la Dumnezeu atotţiitoriul. Acest sărac ıм(ρ) [1]) care e de în cutare loc ıм(ρ) [1]), robitu-se-au de tîlharii mării şi se-au răscumpărat drept as<pri> ıм(ρ) [1]) de cutarele ıм(ρ) [1]). Drept aceaia viind către smerenia noastră cu chip ticălos şi cu

[1]) „Cutare“.

lacrăme ca să i se dea cartea noastră, să fie de mărturie lui, într-aceaia şi smerenia noastră, deac-am adevărat bine de robia lui, dat-am cartea noastră, şi vine foarte cu multă userdie către voi, blagoslovitilor creştini, ca să tîmple vreun ajutoriu pentru slobozia datoriei lui. Dece miluiţi şi ajutaţi pre sufletul scrîbit şi smerit, ca să se întoarcă de în multă sărăcie şi de ticăloşia lui, pentru dragostea domnului nostru Isus Hristos, carele au iubit săracii şi pre sine au dat morţii pentru dinşii, carele cu cumpăna dreptăţii măsură ale noastre şi pentru una dă în veacul acesta o 100 de ori mai mult. Iară în cel ce va să fie viaţa de veaci şi moşia netrecută, carea n-are sfîrşenie, a căruia dar şi milă să fie cu toţi cu voi, amin.

PENTRU CUM SCRIE ARHIEREUL CARTEA DE DĂSPĂRŢEALĂ, CAREA DĂ MUERII CÎND O PÎRĂŞTE BĂRBATUL ŞI NU POATE SĂ O DEA DE FAŢĂ ŞI VA SĂ O LASE.

GLAVA 412.

Şezînd preasfinţitul mitropolit al sfintei mitropolii ıм(ρ) [1]) împreună cu cinstiţii lui clirici, venit-au ıм(ρ) [1]) cu vină de curvie pîrîndu-şi muiarea lui, cum se-au plecat către pohta altor bărbaţi, iară de dragostea carea avea către dinsul se-au lepădat şi de tot se-au spurcat cu dinşii. Iar muiarea lui deaca au auzit bănuiala şi pîra fără dreptate carea o pîraşte bărbatul ei, îndemnată dă nevoe, cerşu de la dinsul să dea dă faţă pîra curviei ei. Iară el neputînd, atunce cerşu muiarea lui carte de despărţeală de către bărbatul ei. Deci după cum zice leagea şi pravila, că bărbatul carele pîraşte pe muiarea lui şi nu arată de faţă, poruncit-au pentru această vină să se desparţă de bărbatul ei. Deci pentr-aceaia şi noi, după judecata dumnezăeştii pravile, dezlupimu-o de tot şi o despărţim de către bărbatul ei carele e mai sus zis ıм(ρ) [1]), şi el ıм(ρ) [1]) de către muiarea lui ıм(ρ) [1]), ca să fie striini şi despărţiţi unul de altul. Şi dăm voe aceştii fămei, de va vrea, neapărat să se mărite după alt bărbat şi să-ş ia de la celalalt bărbat ce au avut mai nainte, ıм(ρ) [1]), toate zestrile ei şi darurile ce au făcut naintea nuntei, cum poruncesc dumnezăeştile pravile. Şi pentru această arătare şi întărire făcutu-se-au şi această carte de dăspărţeală şi se-au scris într-acest dumnezăesc condic al aceştii sfinte mitropolii a noastre. Vleat ıм(ρ) [1]) i indict ıм(ρ) [1]).

CARTEA DE DESPĂRŢEALĂ DE CURVIE.

GLAVA 413.

Şezînd smerenia noastră împreună şi cu cinstiţii noştri clirici, venit-au către noi ıм(ρ) [1]) strigînd că avînd muiare anume ıм(ρ) [1]), şi ea se-au lipsit de întreaga înţelepţia ei, adecă de curăţie, curvit-au, spurcatu-se-au de mulţi în multe şi în bogate vremi şi locure, de în carele bănuiale,

[1]) „Cutare".

unele le-au mărturisit de faţă cutare mărturie ıм(ρ) [1]) mărturisind pre dinsa curvă. Într-aceaia au cerşut acesta ıм(ρ) [1]) să se desparţă de dinsa şi să ia carte de despărţeală, ca să poată lua altă muiare pre leage. Dece smerenia noastră, după judecata dumnezăeştilor pravile, şi după mărturia acelor mărturii vreadnice credincioase, ce-s mai sus, poruncim întru duhul sfînt dăspreunată şi dăspărţită să fie această nuntă, ca de acum striin şi despărţit să fie acest bărbat ıм(ρ) [1]) de cătră muiarea lui ıм(ρ) [1]), aşijderea şi ea de dînsul. Şi dăm voe şi slobozie bărbatului ce e zis mai sus ıм(ρ) [1]) să-şi ia altă fămeae. Şi pentr-aceasta arătare şi întărire se-au făcut şi această carte de dăspărţeală şi se-au pus într-acest dumnezăesc condic. Vleat, mesiţa ıм(ρ) [1]).

CARTE DE DĂSPĂRŢEALĂ CÎNDU-I BĂRBATUL LEGAT.
GLAVA 414.

Carte de dăspărţeală dă-se aceştii fămei anume ıм(ρ) [1]) de cătră bărbatul ei ıм(ρ) [1]), după cum zice pravila: cînd bărbatul nu iaste să facă ceale bărbăteşti, acela se dăsparte de împreunarea nuntei după ce vor treace 3 ani. Deci aşa cu deadinsul pentr-aceasta căutînd, mărturisitu-se-au şi de faţă se-au crezut naintea noastră. Drept aceaia, după judecata dumnezăeştii pravile, dăspreunămu-o de tot şi o dăspărţim de cătră bărbatul ei, carele e mai sus zis ıм(ρ) [1]), ca să fie ei striini şi osebiţi unul de altul; şi dăm cătră această fămeae voe şi slobozie şi cătră altă nuntă pre leage să se mărite neapărat, şi să-ş ia de la bărbatul ei cele ce au avut mai nainte ıм(ρ) [1]) fără lipsă, toată zeastrea ei; iară darurile de naintea nuntei să rămîe la dinsul, după judecata dumnezăeştii pravile. Şi pentru aceasta arătare şi întărire se-au făcut şi această carte de dăspărţeală şi se-au pus într-acest dumnezăesc catastih al aceştii sfinte mitropolii. Văleato ıм(ρ) [1]), mesiţă ıм(ρ) [1]).

CARTE DE DĂSPĂRŢEALĂ CÎND SE DUCE BĂRBATUL ŞI NU SE MAI VEADE.
GLAVA 415.

Şezînd smerenia noastră împreună cu cinstiţii clirici arătă-se naintea noastră o fămeae anume ıм(ρ) [1]) şi spuse noao că au avut bărbat pre leage, anume ıм(ρ) [1]), cu carele au lăcuit cîtăva vreame, şi de a lor bună voe se-au tocmit de amîndoao părţile ca să meargă aiurea într-alte părţi să slujască ca să-ş cîştige să se hrănească întru viaţa lor. Într-aceaia el se-au dus, iară ea pre leage au aşteptat pîn-în 5 ani, şi veaste neviindu-i nicicum, să ştie de dinsul, au cuvînt, au scrisoare, să-i vestească de dînsul. Şi aşa, fără de hrană fiind şi nădăjduindu-se să priimească de la dînsul ceva de hrana vieţii; iară el, cum am zis, nu se-au mai văzut de tot şi

[1]) „Cutare".

n-au auzit nemica de dînsul ce se-au făcut, au mort iaste, au viu, au robitu-se-au. Dece ea de doao şi de 3 ori viind la noi, şi rugîndu-se să se mărite a doa oară, cerşut-am ei mărturii şi i-am întrebat de va fi adevărat viu şi se arată într-atîta vreame nevăzut, şi scrisoare de la dînsul, sau cuvînt n-au priimit, dămu-i voe după pravilă să se mărite a doa oară. Că zice: bărbatul sau fămeaia de să va robi sau nu se va mai vedea după 5 ani, sau măcară deşi trăiaşte, atunce să sloboade nunta şi pentr-această vină. Şi au adus pentr-aceasta mărturii vreadnici credincioşi, pre ıм(ρ) [1]); şi cu grea şi nedăzlegată afurisanie şi jurămînt au mărturisit cum nu le-au venit veaste de cel ce se-au dus, ce s-au făcut pînă în 5 ani, ce nice el, au scrisoare, au cuvînt n-au trimis către dinsa. Deci pricepînd adeverinţa de la dînşii, datu-i-am voe să-ş ia alt bărbat pre leage a doa oară. Drept aceaia şi această carte de dăspărţeală cu scrisoare se-au scris într-acest catastih. Vleato ıм(ρ) [1]) i mesiţă ıм(ρ) [1]).

CARTEA DE DĂSPĂRŢEALA OMULUI ÎNDRĂCIT.

GLAVA 416.

Şezînd preasfinţitul mitropolit al sfintei mitropolii ıм(ρ) [1]) împreună cu cinstiţii lui clirici, veni ıм( ) [1]) şi strigă (adecă se plînse) de muiarea lui cea luată pre leage cum iaste îndrăcită şi cu lanţure de mîni şi de picioare o leagă nu numai de doa şi de trei, ce şi de multe ori. Iară noi rugatu-l-am ca să o mai aşteapte încă puţinea vreame, şi să mai fie cu dinsa încă ani trei; iară el n-au vrut să mai aşteapte pentru nevendecarea ei. Drept aceaia cerşut-am lui mărturii vreadnice credincioşi ıм(ρ) [1]), şi i-am ispitit şi grea afurisanie lor dat-am. Şi au mărturisit cu jurămînt că aşa iaste adevărat. Dece datu-i-am voe ca să ia altă fămeae pre leage, după cum zice judecata dumnezeeştii pravile: Oricine, zice, are fămeae îndrăcită şi o ţine legată cu lanţure şi nu poate să-ş vie în fire la întreaga înţelepţie, de aceaia să se desparţă şi, de va vrea să ia altă, i proce. Şi pentru arătarea aceasta şi întărirea, făcutu-se-au şi această carte de dăspărţeală şi se-au pus într-acest dumnezeesc condic. Vleat i mesiţă ıм(ρ) [1]).

CARTE DE DĂSPĂRŢEALĂ PENTRU CÎND NU TRIMEATE BĂRBATUL CHELTUIALĂ DE HRANA VIEŢII MUIERII LUI.

GLAVA 417.

Şezînd smerenia noastră împreună şi cu cinstiţii ei clirici, venit-au cutare muiare ıм(ρ) [1]) pîrînd şi jeluind de al său bărbat ıм(ρ) [1]) şi zicînd că bărbatul ei, ce e mai suszis, tocma şase ani sînt de cînd o au părăsit de tot. Şi el, de cînd se-au dus, niceodată ş-au adus aminte de a lui muiare şi de a lui casă, să-i trimeaţă cheltuială sau scrisoare, sau

---

[1]) „Cutare".

altăceva vreodată, ajutoriu cătră hrana vieţii. Şi au adus naintea noastră mărturii destoinici credincioşi, anume ім(р) [1]), carii cu jurămînt şi cu afurisanie nedăzlegată au mărturisit cum au zis muiarea. Drept aceaia şi noi auzind mărturia lor şi după judecata săborului a prea sfîntului şi al lumii patriarh chir Dionisie, carele au poruncit să se dăsparţă bărbat şi muiare ca aceaia, cînd va treace cinci ani şi bărbatul nu-ş va aduce aminte de muiare, ce o va năpusti de tot. Dece într-acesta chip şi noi poruncim pentru aceastea toate şi o dăspreunăm de tot şi o dăspărţim pre această fămeae ім(р) [1]) de bărbatul ei ім(р) [1]), carele e mai sus zis, şi dăm voe şi slobozie aceştii mueri să se împreune altui bărbat pre leage. Iară pentru această arătare şi întărire făcutu-se-au şi această carte de dăspărţeală şi se-au pus într-acest catastih dumnezeesc al sfintei mitropolii. Vleat ім(р) [1]) mesiţă, indict. ім(р)[1]).

Конецъ и҆ Бꙋ҃ слава первыа части номоканона.

Моленїемъ и҆ всѧкимъ тщанїемъ Стефана митроп<о>лита преведена и҆з Еллинскагѡ на простый власкый ꙗ҆зыкъ трꙋдолюбїем много грѣшнагѡ Данїила Андреана монаха Панонскыѧ З. къ мл҃твах ваших незабывайте [2]).

---

[1]) „Cutare".

[2]) „Sfîrşit şi lui Dumnezeu slavă, a primei părţi a nomocanonului. Cu rugăciunea şi toată osîrdia mitropolitului Ştefan, s-a tălmăcit din elineşte în limba proastă romînească prin sîrguinţa preapăcătosului monah Daniil Andreian monahul din ţara Panoniei. Să nu-l uitaţi în rugăciunile voastre".

Bis. Ort. Română Nr. 6-7 Iunie Iulie 1956 — La pag. 571-591. Canoanele şi cu Canoanele de Dr. N. Milaş

NOMOCANON CU DUMNEZEU

Avînd adunate pre toate canoancle ale sfinţilor apostoli şi ale sfintelor a şapte săboară ale lumii şi ale celoralalte săboară carele se-au făcut pre în bogate locure, carele să chiamă nameastnice; după aceaia şi a marelui Vasilie şi ale altor sfinţi bărbaţi şi părinţi purtători de Dumnezeu. Alcătuită cu ruga şi îndemnarea blagocestivului împărat chir Ioan Comninul, de cuvîntătoriul diacon al marii besearici a lui Dumnezeu şi păzitoriul de pravilă chir Alexie Aristinu.

Нн҃ѣ же ѿ цланїем млн҃їе(м) же и к самн(м) оубѣ(ж)денїемъ Стефана митрополита новω преведены ω(т) елн(н)скагω на про(с)тыї кл(с)кыї ѩзыкъ трꙋдолюбїемъ хꙋдѣйшагω к расодеꙋцѣхъ Данїила Андрїана Панонскыѧ З [1]).

CANOANELE SFINŢILOR APOSTOLI

Gl. 1. Pentru hirotoniile episcopilor.

Gl. 2 [2]). Pentru preotul carele duce sfîntului oltariu lapte sau miare sau rachiu sau dobitoace sau legumi.

Gl. 3. Pentru poamele, să se trimeaţă pre la case.

Gl. 5. Pentru preotul carele-şi goneaşte preoteasa.

Gl. 6. Pentru preotul carele priimeaşte grijă mirenească.

Gl. 7. Pentru ceia ce fac paştile cu ovreaii.

Gl. 8. Pentru preotul carele nu se priceştuiaşte.

Gl. 9. Pentru carele nu va să stea la rugă, nice aşteaptă pînă la priceaştenie.

---

[1]) „Iar acum, cu toată osîrdia şi rugămintea şi cu tot îndemnul mitropolitului Ştefan s-a tălmăcit din nou din elineşte în limba proastă romînească prin sîrguinţa celui mai umil dintre monahi, Daniil Andreian din ţara Panoniei".

[2]) Greşit în original. Ordinea corespunzătoare textelor este: gl. 2: Pentru hirotonia popii şi diaconului; urmează numerotaţia 3, 4 în loc de 2, 3.

Pentru carii se roagă cu ereticul. *Gl. 10.*
Pentru cela ce să roagă cu cela ce-i e luat darul. *Gl. 11.*
Pentru cela ce priimeaşte pre carele e de într-altă parte nepriimit. *Gl. 12.*
Pentru carele va minţi că nu e afurisit. *Gl. 13.*
Pentru ceia ce sar de în scaun în scaun. *Gl. 14.*
Pentru cliricul carele fuge de la ţinutul său şi aiurea lăcuiaşte. *Gl. 15.*
Pentru cela ce ţine pre unul ca acela cliric şi-l ştie cumu-i iaste rîndul. *Gl. 16.*
Pentru cela ce e cu a doua cununie şi carele ţine posadnică să nu fie preot. *Gl. 17.*
Pentru să nu se facă popă cine ţine lăsată sau văduo sau slujnică sau curvă. *Gl. 18.*
Pentru să nu se pue la cliricie cine va ţine 2 surori sau nepoate 2. *Gl. 19.*
Pentru cliricul să nu între chezaş. *Gl. 20.*
Pentru cela ce se scopeaşte de silă, sau aşa iaste de fire. *Gl. 21.*
Pentru mireanul ce-ş va tăia mădulariul adins eluşi. *Gl. 22.*
Pentru cine se va tăia apoi, după ce să va face cliric. *Gl. 23.*
Pentru mirean carele-ş va rătunzi pialea mădulariului. *Gl. 24.*
Pentru preotul carele să va vădi că curveaşte sau jură strîmb sau fură. *Gl. 25.*
Pentru cela ce va să se preoţească. *Gl. 26.*
Pentru preotul carele bate pe credincios sau necredincios. *Gl. 27.*
Pentru cela ce i se ia darul pe dreptate. *Gl. 28.*
Pentru cel hirotonit pre bani. *Gl. 29.*
Pentru episcopul carele să face cu boiari. *Gl. 30.*
Pentru episcopul carele fuge fără de vină. *Gl. 31.*
Pentru cel afurisit, să fie şi de alţii afurisit. *Gl. 32.*
Pentru preotul carele n-are carte. *Gl. 33.*
Pentru episcopii să nu poată face nemica fără de mai marele lor. *Gl. 34.*
Pentru să nu hirotonească neştine peste hotar. *Gl. 35.*
Pentru episcopul nou de va blăstema împotriva oamenilor carii i se-au dat în seamă. *Gl. 36.*
Pentru să facă episcopii săboară peste an, în toţi anii de doaă ori. *Gl. 37.*
Pentru să îndrepteaze episcopii cu deadinsul lucrurile şi toate tocmealele besearicii. *Gl. 38.*
Pentru preoţi şi diaconi, să nu facă nemica fără de ştirea episcopilor. *Gl. 39.*
Pentru unealtele besearicii şi ale episcopilor. *Gl. 40.*
Pentru să fie volnic episcopul pre toate cîte-s ale besearicilor. *Gl. 41.*
Pentru să nu fie preotul beţiv, sau să se joace în tablii sau în harjate sau în ţinte sau în coinace. *Gl. 42.*
Pentru să nu fie popa camatnic. *Gl. 43.*
Pentru cine se roagă împreună cu ereticii. *Gl. 44.*
Pentru să nu priimească popa botezul sau jertva carea e de la eretici. *Gl. 45.*
Pentru cine botează pre cela ce au fost botezat. *Gl. 46.*
Pentru mireanul carele-şi goneaşte fămeaia de în casă şi aduce alta lăsată. *Gl. 47.*

Gl. 48. Pentru cine nu botează întru tatăl şi fiiul şi duhul sfînt.
Gl. 49. Pentru cine nu va boteza întru trei afundări, ce într-una.
Gl. 50. Pentru tot cliricul ce să va sfii de carne şi de însurare, nu pentru postire şi ţineare, ce pentru alt eres.
Gl. 51. Pentru cliricul şi mireanul beţiv şi joacă în tablii sau în harjeţi sau în ţinte sau în coinace.
Gl. 52. Pentru cine nu priimeaşte pre ceia ce să întorc la pocaanie.
Gl. 53. Pentru preotul carele nu mănîncă carne, nice vin bea, fără numai cînd se posteaşte.
Gl. 54. Pentru cliricul carele va mearge fără dă nevoe de va mînca la cîrciumă.
Gl. 55. Pentru cliricul carele mustră pre episcopul.
Gl. 56. Pentru preotul şi diaconul carele-ş bate joc de orb şi de şchiop sau de mişel.
Gl. 57. Pentru episcopul carele nu învaţă pravoslavia.
Gl. 58. Pentru preotul carele nu va milui pe cliricul sărac.
Gl. 59. Pentru cine bagă în besearică cărţi păgîneşti.
Gl. 60. Pentru cine să vădeaşte în preacurvie sau în curvie sau într-alte vini.
Gl. 61. Pentru cine să leapădă de Hristos.
Gl. 62. Pentru cine va mînca mortăcină necată sau prinsă de pasări sau mursecată sau de în curse.
Gl. 63. Pentru cine să posteaşte sîmbăta şi dumineca.
Gl. 64. Pentru cine să roagă împreună cu ovreaii.
Gl. 65. Pentru cliricul şi mireanul ucigaşi sau sfădaci.
Gl. 66. Pentru cine va apuca fata cu dă sila.
Gl. 67. Pentru cine să hirotoneaşte a doa oară.
Gl. 68. Pentru cliricul carele nu se posteaşte pre păreasemi şi peste an miercurea şi vinerea.
Gl. 69. Pentru mircanul carele să ameastecă în tocmealele ovreeşti sau socoteaşte ale păgînilor.
Gl. 70. Pentru cine fură ceară sau untdelemn de la besearică.
Gl. 71. Pentru cine va lua sfintele vase sau sfite sau alteceva, să-i fie acasă dă vreo treabă.
Gl. 72. Pentru episcopul pîrît şi chemat, şi nu va băga seamă.
Gl. 73. Pentru ereticul carele pîraşte pre episcop.
Gl. 74. Pentru episcopul ce moare, să nu pue el la moartea lui alt episcop.
Gl. 75. Pentru cine e şchiop sau cu un ochiu şi va fi harnic dé a fi episcop sau peot.
Gl. 76. Pentru orb şi şchiop carele va fi dăstoinic.
Gl. 77. Pentru să nu se facă cliric carele să îndrăceaşte.
Gl. 78. Pentru să nu se facă episcop numaicît carele e botezat de curînd sau carele au venit de întru ce au avut mai nainterea.
Gl. 79. Pentru episcopul carele să amestecă în lucrurile mireneşti.
Gl. 80. Pentru robul să nu fie cliric, sau slujnicul.
Gl. 81. Pentru popa boiariu.

Pentru cliricul şi mireanul carele nu va băga în seamă pre împăratul sau pre domn, ce-l va mustra. *Gl. 82.*

Pentru cinstita carte carea se chiamă Exicondavivlon şi de altele bogate. *Gl. 83.*

CANOANELE SFINŢILOR APOSTOLI.

Doi sau trei episcopi hirotonesc pre un episcop. *Gl. 1.*

Trei episcopi, fără nici o încurmezişare, trebue să facă pre episcop, iară nu mai puţini de atîta. Iară de nu vor putea să se împreune la un loc toţi episcopii cîţi vor fi, de aceasta caută la săborul de la Nichea, la al patrulea canon. *Tîlc.*

Un episcop poate să hirotonească pre popă şi pre diacon. *Gl. 2.*

Care preot va duce în oltariul besearicii lapte sau miare sau rachiu sau dobitoace sau legumi fără de oală noao şi struguri şi untdelemn şi tămîe, aceluia i se ia darul. *Gl. 3.*

A aduce la jertăvnic de aceaste, socotite ce-s mai sus, unele ca aceastea sînt elineşti, alta iară sînt ovreiaşte lepădate, ce numai pîrga plodurilor celor noao, adecă a legumilor şi a strugurilor, acealea iaste ertat şi slobod să se ducă la vreamea lor, întru mulţumirea lui Dumnezeu, cela ce au dăruit aceastea. *Tîlc.*

Legumile să se trimeaţă pre la case, ca mai marii să le împarţă ş-altora. *Gl. 4.*

Fără de struguri şi alte legumi carele sînt pîrgă, nu se cade să ducă oltariului, ce să se trimeaţă acasă episcopilor şi preoţilor, ca să le împarţă ei diaconilor şi altor clirici; pentru că strugurul, ca o poamă ce e mai aleasă de într-altă poamă se aduce la besearică, că de într-însul se ia vin dă se face slujba a jertvei ceii fără de sînge. *Tîlc.*

Preotul care-ş va goni fămeaia, să o gonească; iară de nu o va chema iarăşi, atunce să i se ia darul. *Gl. 5.*

Oricare preot sau diacon ce-ş va goni muiarea sa pentru vina smereniei ca să se ţie de cătră dinsa, fără de altă vină, să-l afuriseşti, iară după afurisanie, de se va lăsa într-aceaia neîndreptat, să i se ia darul. Şi de aceasta caută să mai afli la a şasele săbor de la Trulla, la 12 canoane, iară aşa zicînd. *Tîlc.*

Preotul carele va lua să poarte grijile mireneşti, acela să nu fie popă. *Gl. 6.*

Episcopului sau preotului sau diaconului, acestora nu li s-au dat voe şi ertăciune să priimească grijile mireneşti pentru dobînda lor cea rea; fără numai ce să chiamă pre leage, adecă de va fi pus ispravnic pre niscare lucruri ale vreunor copii mici carii vor fi rămas de la părinţi săraci, să le păzească bucatele şi pre ei pînă vor creaşte, sau se va ceare într-alt chip să fie de ajutorarea văduolor şi de a purtarea grija mişeilor şi bolnavilor. Iară dă se va înfrunta ca să se părăsească de aceale lucrure mire- *Tîlc.*

neşti şi nu va vrea, ce va fi tot într-acea tocmeală, atunce unuia ca aceluia să i se ia darul.

Gl. 7. Să se ia darul şi celuia ce face paştile deodată cu ovreaii.

ADEVĂRAT [1]).

Gl. 8. Preotul carele nu se va priceştui, acela să-şi spue vina iară de nu va spune, să-l afurisească căce că au făcut vinovat pre cela ce slujaşte.

Tîlc. Preotul sau altul fieşcarele de în clirici şi de în rîndul noriei, adecă de în preoţi, ce nu se va priceştui şi nu-ş va spune vina căce face aceasta, pre acela să-l afuriseşti, căce că bănuiaşte asupra celuia ce face jertva fără de sînge.

Gl. 9. Să se afurisească şi cela ce nu stă la rugă şi la slujbă la liturghie pînă la vreamea priceaşteniei.

Cine nu aşteaptă la besearică, ce iase de în besearică încă nefiind sfîrşită slujba liturghia, ca cum ar face netocmire besearicii, cade-să acela să se afurisească.

Gl. 10. Carele se roagă împreună cu cela ce nu e împreunat creştinilor, aşijderea şi el să fie ca şi dinsul.

Tîlc. Cine se roagă împreună cu ereticul în besearică sau în casă, acela să fie despărţit dă besearică ca şi celalalt.

Gl. 11. Cine să roagă împreună cu cela ce-i iaste luat darul, aşijderea să fie el ca şi dinsul.

Tîlc. Cine să roagă împreună cu cela ce-i iaste luat darul, adecă face liturghie cu dinsul, şi acelui să-i fie luat darul.

Gl. 12. Cine va priimi pre cela ce nu-l vor priimi aiurea şi acela să fi neprimit.

Tîlc. Cine va fi întrebat şi ispitit de vreun episcop: iaste priimit sfintei a lui Dumnezeu besearici au ba; iară el, ştiundu-ş greşalele şi neputînd trăpi acca întrebare, se va duce de acolo într-altă parte, la alt episcop, şi acela-l va primii fără de carte preoţească, arătîndu-şi nevinovata slujire a vieţii lui cumu-i curată, acela să fie afurisit şi el şi cela ce va priimi pre dinsul.

Gl. 13. Cine va fi afurisit şi, unde va mearge va prinde tagă că nu e afurisit, să fie nepriimit şi acela.

Tîlc. Carele va fi afurisit de episcopul său, de-acia se va duce la alt episcop şi-ş va ascunde afurisania şi celalalt 'l va priimi, ca un om ce nu va şti, aceluia să i se mai mulţească afurisania, ca unui mincinos şi înşelătoriu dă besearica a lu Dumnezeu.

Gl. 14. Nu îmbla sărind de în scaun în scaun, fără numai cînd va fi cu socoteala şi îmbiala acelor de acolo; cînd doar vei fi mai bun şi mai învăţatu, şi încă şi aceasta cu ruga şi cu socoteala a mulţi episcopi.

Tîlc. Nu se cade patriarhului sau mitropolitului sau episcopului să-ş lase eparhia lui şi să sară într-alt scaun, fără numai de vor socoti şi vor ispiti

---

[1]) Ralli-Potli, *Syntagma* (Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων), vol. II, p. 11, Σαφής, adică *lămurit*, acest canon neavînd nevoie de vreun tîlc.

carii vor fi acolo că le va fi mai de folos, ca un om mai învățat cu învățătură mai bună.

Pentru că se-au tocmit canonul acesta aicea așa; iară la canonul a 16 de la săborul Antiohiei zice că episcopul deșert (adecă fără episcopie) la besearică deșartă (adecă fără preot sau fără episcop), acela iaste volnic să se priimească; iară așa, să fie cu ispită deplină a săborului și să fie și cu voia mitropolitului. Iar de nu va fi deșert (adecă va fi cu episcopie sau cu besearică), acela nicicum nu se poate priimi să meargă la altă cetate. Așijderea zice și canonul a 15 al săborului de la Nichea; așijderea și de la Sardia, canon. 1; așijderea și canon. 21 de la Antiohia. *Semnează.*

Fiecare cliric ce să va duce sau se va depărta de țara lui sau de unde lăcuiaște și aiurea va lăcui, iară episcopul ruga-l-va să nu se ducă, el nu va asculta să se întoarcă iarăș, acela să fie nepriceștuit. *Gl. 15.*

Fiecare cliric, adecă popă, diacon sau altul de în rînduiala preoției, ce-ș va lăsa țara sau lăcuința și într-altă parte va mearge și nu se va întoarce rugat fiind de episcopul său și nu va asculta, acela să nu mai facă liturghie; iară de să va lăsa într-această netocmire, să i se ia darul și acolo să se priceștuiască ca un mirean. De aceasta caută că vei afla la săborul Antiohiei, canonul 3. *Tîlc.*

Cine va ști și pre unul ca acela va priimi, acela întru judecata lui să fie și el. *Gl. 16.*

De va fi în știrea episcopului de acea opreală poruncitoare ce va fi asupra acelui cliric și-l va ține ca pe un cliric, acela să fie afurisit ca un învățător sau dascal al neîndreptării. *Tîlc.*

Cine va ține fămeae cu a doa cununie sau posadnică, acela nu poate să fie nice într-o rînduială besericească. *Gl. 17.*

ADEVĂRAT.

Cine va ținea văduo, sau lăsată de altul, sau slujnică, sau curvă, acela să nu fie preot. *Gl. 18.*

Unul ca acela carele nu va lua muiare fără vină și fată curată, ce va lua pre carea va fi supusă de altul, sau văduo, sau slujnică, sau curvă, unul ca acela la preoție nu se priimește. *Tîlc.*

Nu se-au dat voe a fi cliric cine va ține doao surori sau nepoate. *Gl. 19.*

Unul ca acela nu poate fi cliric, ce să fie supus supt mare și grea îngrozire, căce trage dup-aceasta încă și însurare făr' de leage. *Tîlc.*

Cliricul să nu între chezaș; iar de va întra, să i se ia cinstea. *Gl. 20.*

Nu se cade cliricului să se ameastece în grijile și în valurile și în lucrurile judecăților pentru dobînda cea rea, cum grăiaște Pavel. Pentru că de să va tîmpla să fie între doi înși netocmire pentru niscare lucrure de ale judecăților și nu se va creade, ce-ș va căuta chezaș să-l ia în chizășie, iar atunce cliricul el va lua în chizășie ca să-l dea în seamă la zi, urgisindu-ș a lui cinste pentru să ia ceva dobîndă, aceluia să i se ia darul. Iară de-i va fi milă cliricului de omul acela și va fi închis într-o închisoare și, de acolo, într-alt chip n-are cum eși, de nu va întra cineva chezaș pentru *Tîlc.*

dinsul ca să nu fugă, el fiindu-i milă şi se va milostivi pentru Dumnezeu de-l va priimi şi va întra chezaş pentru dinsul, ca să-l dea în seamă cîndu-l va ceare, acela cliric nu numai ce nu se scoate de în cinste, ce încă se socoteaşte a fi şi lăudat că sufletulu-ş pune pentru altul ca să-l scoaţă de în nevoe. Iară dă se vor judeca cliricii şi-i va ceare cineva chezaş, atunce ei să nu se leapede, ce să stea de faţă la vreame cînd trebue să se bage chezaş, iar nu pre dobîndă. Că de va da chezaşul chezăşuirea în seamă, atunce nu i se ia darul sau cinstea. Pentru că se află la a patra lucrare, carea se-au făcut la săborul de la Halchidon, cum dumnezăeştii părinţi şi slăviţii boiari, carii şedea cu dinşii la săbor, nevoiră şi îndemnară pre episcopii Eghipetului să se închezăşuiască, iară carii nu vor avea chezaş, aceia să se crează cu jurămînt.

Gl. 21. Cine va fi scopit dă nevoia oamenilor, adecă cu dă sila, sau aşa va fi de fire născut, şi va fi dăstoinic dă preoţie, acela să se facă; iară de să va hi tăiat, ba.

Tîlc. De-l vor fi scopit dă nevoe, acela n-are canon, ce, de va fi harnic de popie, de aceasta nu se opreaşte. Iară cine se va scopi de voia lui nicecum să slobozeaşte, ce încă de va fi şi cliric, să i se ia cinstea ca un pizmaş vieţii lui şi vrăjmaş tocmirii lui Dumnezeu.

Gl. 22. Mireanul de-ş va tăia mădulariul cel de ruşine, acela să se afurisească şi cliric să nu se facă.

TÎLCUL SE-AU PUS NAINTEA ACEŞTIIA.

Gl. 23. Cine se va tăia după ce să va face cliric, să i să ia aceluia cinstea sau darul.

CA ŞI CEA DE ÎNTÎI.

Gl. 24. Mireanul carele-ş va rătunzi pialea de la mădulariu să se afurisească ani 3, ca un vrăjmaş trupului său.

ACEASTA CA ŞI CEA DE MAI SUS.

Gl. 25. Preotul, episcopul sau diaconul carele se va vădi că curveaşte, sau fură, sau jură strîmb sau nestrîmb, aceluia să i se ia darul, iar să nu se afurisească, ca să nu-l urgiseşti de doao.

Tîlc. Destulă iaste pedeapsa luorii darului celui ce să vădeaşte că curveaşte, sau jură, sau fură niscare lucrure sfinte; şi pre acela nu se cade a-l şi afurisi, ca să nu paţă munca şi pedepsa îndoit, care lucru iaste de tot fără de omenie.

Gl. 26. Cine va vrea să se preoţească acela întîi să se însoare. Numai cîntăreţii şi citeţii, deaca se vor face, vor putea apoi să se însoare.

Tîlc. Nu e voe nici puteare, după hirotonia preotului, adecă deaca se va face popă, să se însoare şi să fie într-acea cinste, ce numai aceasta se-au dat să fie citeţilor şi cîntăreţilor.

Gl. 27. Preotul carele va bate pe creştin, sau măcar şi păgîn, aceluia să i se ia darul.

Preotul carele va bate pe creştin sau păgîn carele greşaşte, vrînd să-l îndrepteaze şi, pentru a lui frică şi ceartă, să vază alţii să le fie teamă să nu cază şi ei într-aceiaşi greşală făcînd împotriva legii carea au zis: cine te loveaşte peste obraz întoarce lui şi ceia parte, — aceluia să i se ia darul, căci că pentru mînia, trufia şi neomenia au făcut această rană, adecă bătae. Iar de va fi înţelept preotul şi va vedea pre cineva fără de leage la lucrurile ceale sfinte făcînd şi-l va bate ca să-ş vie în minte, cum au gonit şi domnul cu biciul de sfoară de în besearica legii pre ceia ce făcea negoţătorie într-însa, aceluia nu i se va lua darul. Pentr-aceaia păzitorii de leagea beseariciі se chiamă îndreptători, ca nişte tocmitori ce sînt de la cei părinţi mai denainte, lucruri ca aceastea să îndrepteaze. *Tîlc.*

Căruia se va lua darul pe dreptate şi apoi iar va îndrăzni să se lipsească, acela să-l desparţi, să-l afuriseşti de tot de besearică. *Gl. 28.*

Cui se va lua darul pe dreptate, sau pe dreptate de faţă va fi greşit şi după luarea darului iară va îndrăzni a se atinge de dumnezeiasca liturghie, unul ca acela de tot să se tae de la besearică, ca un mădular putred. *Tîlc.*

Cine se va face preot cu bani, aceluia să i se ia darul, împreună cu cine l-au hitrotonit şi să fie tot nepriceştuit ca şi Simon vrăjitoriul. *Gl. 29.*

Iată acum aicea de doao opriri-l îngrozeaşte, că amîndurora să ia darurile şi rămîn să fie niceodată priceştuiţi pentru marea greşală. *Tîlc.*

Cine să va face episcop cu boiari, aceluia să i se ia darul şi să se afurisească. *Gl. 30.*

Unul ca acela să se afurisească şi să i se ia darul ca un om ce au greşit mare greşală; că se cade celuia ce va să se hirotonească episcop să se pue şi să se aleagă de toţi episcopii eparhiei. Iară de va fi nevoe a-i strînge pre toţi împreună, atunce nice într-un chip să se hirotonească de trei şi să fie cu socotinţa şi a celorlalţi. *Tîlc.*

Episcopul carele se va osebi sau se va despărţi fără de vină şi va face alt oltariu, adecă besearică cu ceia ce l-au priimit, acela să fie gonit. *Gl. 31.*

Cine nu va băga în seamă sau va urgisi fără de vină pre episcopul său, ca un om ce nu se mai întoarce către blagoscestie, nice către dreptate şi-ş va aduna ceată deosebi a lui de oameni, de-ş va face alt oltariu, adecă besearică, aceluia să i se ia darul ca unui iubitoriu de mărie, împreună cu cliricii carii vor urma lui. Aceasta trebue să se facă de nu se vor întoarce de doao şi de trei ori să roage pre episcopul. *Tîlc.*

Cine iaste de alţii afurisit, să fie şi de alalţi. *Gl. 32.*

Carele va fi afurisit de episcopul său, popă au diacon, viu fiind episcopul carele l-au afurisit, acela nu trebue a fi priimit de altul. *Tîlc.*

Popa striin ce nu va avea carte nu se priimeaşte, iară de va avea, să se ispitească; dece de va fi îndreptătoriu drept, să priimeaşte; iară de nu, să i se dea ceva şi să se gonească. *Gl. 33.*

Nu se cade a priimi pre popa striin fără de scrisoare; iară de va avea scrisoare, să se priimească, şi aşa să se ispitească; de va fi neîndoit bun blagoscestiv, să-l priimeşti. Iară de va fi protivitoriu ve într-un lucru, să i se dea ceva şi să se gonească. *Tîlc.*

Episcopii fără de mai marele lor nemica să facă, fără numai cineşi pre la eparhia lor. Aşijderea şi mai marele lor fără dinşii nemica, pentru pacea ce li se cade să aibă. *Gl. 34.*

Tîlc. Nice episcopii, nice mitropoliţii, fără de ştirea mai marelui lor, nu trebue să facă cîtuş decît ceva, nice episcopul să se rînduiască adins eluşi să facă întrebare pentru niscare dogmate (adecă învăţături ale legii) sau niscare lucrure şi tocmeale ale besearicii a face, fără numai ce sînt fieşcăruia la eparhia şi pre la satele şi oraşele lui. Aşijderea şi mai marele, fără de ştirea lor, nu poate vreunele de aceastea a face; că deaca nu vor face aşa, se arată că nu păzesc hotarul păcii.

Gl. 35. Nu se cade a hirotoni peste hotar; iară de va face fără ştirea a episcopului a cui iaste eparhia, acela să fie nehirotonit cu cela ce l-au hirotonit.

Tîlc. Nu e volnic vreunul de în episcopi să hirotonească pre cineva afară de hotarul eparhiei lui; iară cine va face aceasta fără de ştirea episcopului a cărui iaste eparhia, să i se ia darul şi lui şi celui ce l-au hirotonit el.

Gl. 36. Episcopul carele e pus nou şi va blestema sau se va mîniia cătră oamenii ce i se-au dat în mînă, acela să se afurisească pînă ce-i va iară priimi. Iară de nu-l vor priimi oamenii, să se afurisească cliricul căce n-au învăţat gloata; iară episcopul să-ş fie în cinste.

Tîlc. Episcopul carele se va hirotoni nou, carele nu se va da să ia grija oamenilor lui carii i se-au dat în mînă, să fie afurisit pînă ce-i va iară primii. Iară de va mearge şi nu-l vor priimi oamenii, nu pentru greşala lui, ce pentru blăstemăţia lor, eluşi iaste şi rămîne episcop. Iară clirosul să se afurisească tot, căce n-au certat, nice au învăţat pre nesmeriţii oameni.

Gl. 37. Episcopii de doaă ori într-un an să facă săbor, să poarte grijă pentru lucrurile şi tocmealele creştinătăţii; însă întîi a patra săptămînă de rusalii, iară a doa oară în luna lu octovrie.

Tîlc. Acest canon al sfinţilor aşa porunceaşte; iară şi săborul a şasele, la a 8 canon, şi al doilea săbor de la Nichea, la 6 canon, poruncesc să se facă săbor o dată preste an pre în fiecare eparhie, între paşti şi în luna octovrie.

Gl. 38. Să poarte grijă cu adeverinţă episcopii de lucrurile besearicii şi să nu dea vreunele de acealea rudeloru-şi, fără numai ce va hrărăzi ca unor săraci.

Tîlc. Nu se cade episcopilor a nu băga seama de îndreptările şi lucrurile besearicii, pentru că ei au puteare şi voe să poarte grijă a le îndrepta. Iar rudeniei lui, de vor fi săraci, să le dea şi lor de treabă cîte puţinel, adecă să-i miluiască numai.

Gl. 39. Preotul şi diaconul nemica să nu facă fără de episcop, pentru că lui i se-au dat oamenii în mînă.

Tîlc. Nu e volnic popa sau diaconul, fără de ştirea episcopului său, să afurisească oamenii, sau să mulţească sau să împuţineaze canonul, sau alte ceva de aceastea a face, pentru că oamenii domnului în mîna episcopului se-au dat şi cuvînt cu seamă de sufletele lor de la dînsul va să se ceară.

Gl. 40. Ale besearicii şi ale episcopului unealte toate să se pue de faţă ca să se ştie şi ale episcopului, şi besearica să rămîe fără de pagubă.

Tîlc. Cade-se episcopului, pentru cealea ce i se dau în seamă la episcopie, să facă zapis de unealtele lui şi de faţă să le pue în seamă, aşijderea şi

de ale besearicii, ca pentru ale lui ceale de în viaţă şi după moarte după sfatul lui se-au tocmit, şi ale besericii iară sînt în seamă.

Episcopul iaste volnic peste lucrurile besearicilor pentru că poartă grijă a îndrepta şi toate sufletele, după cum place şi lui Dumnezeu. *Gl. 41.*

ACESTA SE-AU TÎLCUIT DE ÎN SUSUL ACESTUIA.

Popa ce joacă în oase, în arjeţi, în ţinte şi în tablii şi e beţiv, de nu se va părăsi, să i se ia darul. *Gl. 42.*

Ori popa ori diaconul carele va juca în arjeţi, cu oase, sau tablii, sau va fi beţiv, de nu se va părăsi să i se ia darul; cu mult mai mult carii au cinstea cea mare a preoţiei jucîndu-se şi îmbătîndu-se li se ia darul. *Tîlc.*

Cliricul sau mireanul aşijderea făcînd, să se afurisească. *Gl. 43.*

ADEVĂRAT.

Preotul carele împrumutează şi ia camătă sau să se părăsească, sau să i se ia darul. *Gl. 44.*

Cine ceare milă, sau ia de la altul bani, de dă în camătă, sau ia mită, făcînd aceastea, sau să se părăsească, sau să i se ia darul. *Tîlc.*

Cine să roagă împreună cu ereticul, să se afurisească. Să se ia şi darul celora ce vor pune pre aceia clirici. *Gl. 45.*

Singur cela ce să va ruga împreună cu ereticii, au preot, au diacon, acela să se afurisească; iară cine va erta pre dinşii să-i slujască ceva ca nişte preoţi şi clirici, aceluia să i se ia darul. *Tîlc.*

Popa carele va priimi botezul şi jertva ereticească să nu fie popă. *Gl. 46.*

Episcopul sau popa carele nu se va scîrbi, nice se va sfii de botezul carele e făcut de eretici, ce-l va priimi, sau va priimi ceale ce vor fi aduse dă ei în loc de jertvă, aceluia să i se ia darul; pentru că nu e amestecare lui Hristos către dracul, sau vreo parte cu necredinciosul. *Tîlc.*

Cine va boteza pre cela ce au fost botezat şi nu va boteza pre cel spurcat de păgîni, acela să nu fie popă. *Gl. 47.*

Nu se-au ertat să se boteaze cineva de două ori. Deci cine va boteza pre acela de început adecă de întîi, cu totul să i se ia darul. Iară unii în multe chipuri, pre cei ce se-au botezat creştineaşte, numai ce cu miru-i sfinţesc. Şi carele nu va boteza pre cela ce au luat botezul păgînilor, ce-l va priimi ca pe un credincios, acela să i se ia darul. *Tîlc.*

Mireanul carele-ş va goni fămeaia de în casă şi va băga alta sau curvă sau lăsată, acela să fie afurisit. *Gl. 48.*

Cine-ş va goni muiarea sa fără de nice o vină de ceale ce sînt tocmite pre leage vini şi va băga alta în casă, acela să se afurisească. *Tîlc.*

Cine nu va boteza în tatăl şi fiul şi sfîntul duh, ce va treace, unul ca acela să nu fie preot. *Gl. 49.*

ADEVĂRAT.

Cine nu va boteza în trei afundări, ce întru una moarte a domnului, de carea n-au zis domnul, acela să nu fie popă. *Gl. 50.*

Tlc. Domnul zicînd să boteaze întru numele tatălui şi a fiiului şi a sfîntului duh; deci care episcop au preot va sta împotriva poruncii stăpînului şi va boteza într-o afundare, ca cum ar arăta botezul acela moartea domnului, aceluia să i se ia darul.

Gl. 51. Fiecare cliric ce să va scîrbi sau sfii de vin, de carne şi de însurare, nu pentru postire, acela de nu se va îndrepta, să i se ia darul.

Tlc. Ce să zice, ia-i-se darul unuia ca aceluia şi se goneaşte şi de la besearică.

Gl. 52. Cine nu va priimi pre ceia ce să întorc spre pocaanie, el să fie mai nepriimit.

Tlc. Şi acesta cliric fiind să i se ia darul ca un protivnic domnului ce au zis: bucurie se face în ceriu de un păcătos ce să pocăiaşte.

Gl. 53. Preotul carele nu va mînca carne şi vin nu va bea, fără numai de postire, acelui să i se ia darul.

ADEVĂRAT.

Gl. 54. Cliricul carele se va afla mergînd la cîrciumă şi mîncînd fără de nice o nevoe, acela să fie afurisit.

Tlc. Cliricul carele va fi călătoriu şi de nevoe va mearge de va găzdui în cărvăsărie, acela să fie ertat. Iară fără dă nevoe de va mînca în cîrciumă, să fie afurisit.

Gl. 55. Cliricul de va mustra sau va înjura pre episcop, aceluia să i se ia darul, iară popa şi diaconul să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Gl. 56. Cine-ş va bate joc sau va rîde de orb, sau de şchiop, sau de surd, sau de alte betejuni, acela să se afurisească.

Tlc. Carele va batjocori orbul sau şchiopul sau surdul sau pre altul carele va avea vreo vătămătură pe trup, acela să se afurisească, ca un om ce-ş rîde dă zidirea lui Dumnezeu.

Gl. 57. Episcopul carele nu va învăţa blagocestie, acela să se afurisească; iară de va fi aşa neînvăţînd, să i se ia darul.

Tlc. Cade-se episcopului să-ş înveaţe clirosul şi oamenii rîndul creştinătăţii. Iară cine să va sfii de învăţătura aceasta şi nu va vrea să înveaţe, acela să se afurisească; şi după afurisanie de nu se va întoarce spre aceasta, atunce să i se ia darul.

Gl. 58. Preotul carele nu va milui pe cliricul sărac, acela să se afurisească; iară carele va fi nemilostiv de tot, să i se ia darul.

ADEVĂRAT.

Gl. 59. Cine va băga cărţi păgîneşti în besearică, acelui să i se ia darul.

Tlc. Cine ve citi cărţi păgîneşti sau ereticeşti în besearică, şi să le socotească sfinte, acelui să i se ia darul.

Gl. 60. Omul creştin carele se va vădi de curvie au de preacurvie sau de altă greşală, acela să nu fie cliric.

Credinciosul carele va fi mustrat de curvie sau de preacurvie sau de alt lucru de mustrare și se va vădi, acela în cliros nu se priimește. Iar de va fi neștine necredincios și va greși ceva de ceale ce am zis mai sus, de-acia se va boteza și, după botezu-ș, va păzi viața nevinovată, acela neoprit se priimește întru clirici. *Tîlc.*

Cine se leapădă de Hristos, acela să fie scos sau gonit; iară cine de cliros se va lepăda dă se va întoarce, atunce acela ca un mirean să fie priimit. *Gl. 61.*

Cine să leapădă de Hristos pentru frica oamenilor, acela să fie scos de la besearică; iară cine nu se va fi lepădat de Hristos, ce dă numele cliricesc și el fiind cliric, atunce să i se ia cinstea; iară de să va pocăi, să se priimească ca un mirean. *Tîlc.*

Preotul ce va mînca necată, au mursecată, au mortăciune, aceluia să i se ia darul; iară mireanul să se afurisească. *Gl. 62.*

ADEVĂRAT.

Cine postește sîmbăta sau dumineca, fără numai o sîmbătă, aceluia să i se ia darul. *Gl. 63.*

Cine va posti dumnineca și altă sîmbătă, fără numai sîmbăta paștilor, aceluia să i se ia darul; iară de va fi acela mirean, atunce să se afurisească. Caută de aceasta la al șasele săbor, canonul 58. *Tîlc.*

Cine se roagă împreună cu ovreaii, acela să se afurisească. *Gl. 64.*

Carele va întra în săborul saŭ în bojnița ovreiască, sau a ereticilor și se va ruga cu dinșii împreună, însă acela de va fi mirean să se afurisească, iară cliricul să i se ia darul, ca un om ce poartă grijă de tocmealele obștești; iară cine se va ruga în casa numai ereticească, acela de va fi episcop, au preot, au diacon, să se afurisească după cum scrie la canon. 45. *Tîlc.*

Cliricul carele va fi sfădaciu și ucigaș, aceluia să i se ia darul: iar de va hi mirean, pre acela să se afurisească. *Gl. 65.*

ADEVĂRAT.

Cine va apuca fata cu dă sila, acela să se afurisească și să o ia să o ție. *Gl. 66.*

Cine va apuca fata nelogodită, cu dă sila și o va strica, acela să se afurisească și să n-aibă puteare a lua alta, ce pre aceaia să o ție, carea se-au zis, măcar de-ar fi și săracă. Iară a opta tocmeală, ce e în 78 de capete, a 37 de title, a 60 de cărți, ce e împărătească, zice și poruncește unuia ca aceluia să i se tae nasul și a treia parte de avuția lui să se dea featei ceiia ce o au apucat și o au stricat. *Tîlc.*

Cine se va hirotoni de doa ori, acela cu cel ce l-au hirotonit, să li se ia darul; fără numai de va fi fost hirotonia cea de întîi ereticească. *Gl. 67.*

Episcopul sau preotul carele va primii a doa hirotonie, să le pară rea și proastă cea de întîi, aceia cu cei ce i-au hirotonit să li se ia darul; fără numai de nu se va fi făcut cea de întîi de eretici. *Tîlc.*

Cine nu se va posti în tuspatru posturile, sau miercurile și vinerile, pe cliric să-i ia darul; iară pe mirean să-l afurisești; fără numai de va fi supărat de boală. *Gl. 68.*

ADEVĂRAT.

Gl. 69. Mireanul carele se va amesteca în tocmealele ovreești, sau ale păgînilor, pre acela să-l afurisești, iară pe cliric să i se ia darul.

Tîlc. Cine va purta grijă de ceale ovreești și cu dinșii se va posti, sau va prăznui, însă acela de va fi cliric, să i se ia darul, iară de va fi mirean, să se afurisească.

Gl. 70. Cine va fura ceară sau untdelemn de în besearică sau fiece, accla să o întoarcă încinciuită.

Tîlc. Lăţimea canoanelor nu voesc să întoarcă furul numai ce au furat, ce încă după aceaia să dea de cinci ori pre atîta.

Gl. 71. Cine va lua sfintele vase să-i fie dă ceva la vreo treabă, acela să se afurisească.

Tîlc. Cine va duce în casa lui să-i fie de treabă niscare lucrure sfinte, vasă au sfită, pocroave sfinţite, sau fiece de ceale ce sînt de treaba besearicii sfinte, acela să se afurisească ca un călcătoriu de leage.

Gl. 72. Episcopul carele va fi pîrît și-l vor chema și nu va asculta, atunce să-l chiame de 2 și de trei ori și de nu va mearge, atunce cum va socoti săborul, aşa să se judece.

Tîlc. Episcopul carele va fi pîrît de nişte mărturii credincioase pentru vreo vină și-l vor chema la judecată, el nu va asculta, atunce de acolea nu trebue să-l judece săborul, ce să-l mai chiame de 2 și de 3 ori, trimeţînd cătră dînsul de toate orile cîte 2 episcopi; iar deaca nu va băga în seamă, ce va rămînea și nu va mearga la judecată, atunce să ispitească vinile de amîndoao părţile și cum vor socoti și cum vor afla ei dăspre dinsul, aşa să se judece.

Gl. 73. Nu poate pîrî ereticul pre episcop, nice numai 1 creştin.

Tîlc. Acest canon tocmit n-au socotit bine de aceasta pentru că a nu pîrî ereticul sau a mărturisi de episcop adevărat iaste, iară a nu putea 1 creştin să pue pîră asupra episcopului, minte, pentru că mărturia unuia ce mărturiseaşte asupra cuiva nu se priimeaşte, iar pîra și de unul și mai de mulţi să priimeaşte și se face.

Gl. 74. Episcopul murind, nu poate pune episcop în locul său.

Tîlc. Cela ce va să i se dea în mînă episcopia, aceluia cadese să se pue și să se canonească de episcopii eparhiei. Iară la moartea lui, de va vrea să pue el episcop în locul lui, nu se cade, că nu e drept a face moştneani și ceale ce sînt ale lui Dumnezeu să le dăruiască patemelor omeneşti, că nu e nice un folos, nice datoare besearica a lu Dumnezeu supt moştneani a o pune.

Gl. 75. Cine va fi șchiop sau cu 1 ochiu și va fi destoinic, acela poate-se face episcop.

Tîlc. Cine va fi vătămat pe trup, iară viaţa va avea curată, acela a se înălţa la rînduiala episcopiei nu se apără; fără numai cela ce va vrea să fie episcop, de va fi surd sau orb de tot, căce că unul ca acela nu doară se apără ca un neharnic și spurcat, ce ca un om uitat ce nu poate face lucrurile și tocmealele și trebile besearicii.

Gl. 76. Carele va fi orb de tot și surd, acela nu se va putea face.

ACEASTA SE-AU TÎLCUIT MAI SUS.

Carele se îndrăceaşte, acela nu se poate face cliric, nice se poate ruga împreună cu credincioşii; iară după curăţie, de va hi harnic, atunce se va face. *Gl. 77.*

Nu se poate face cliric carele se îndrăceaşte, pînă nu se va izbăvi de dracul, încă nu se nice roagă împreună cu credincioşii; iară de se va izbăvi de acea patimă, atunce să priimeaşte şi la rugă şi în cliros şi, de va hi destoinic, poate-se şi hirotoni. *Tîlc.*

Cine să va boteza (adecă va fi botezat de curînd) şi mai nainte vreame-ş va hi fost petrecut viaţa rău întru răutăţi, acela nu se pune episcop numaicît. *Gl. 78.*

Cela ce va hi venit de se va hi botezat de curînd şi va hi avut viaţă rea, sau va hi fost măscăriciu sau vreun tocmitor de ceva rău, aceluia nu se cade numai cît să se facă episcop, ce întîi să se ispitească şi să i se ia seama; de-acia atunce fără sminteală să vie la toate spiţele preoţiei şi se poate de-acia face şi episcop. *Tîlc.*

Episcopul carele se va amesteca în tocmealele mireneşti, acela nu e episcop. *Gl. 79.*

Episcopul carele se va amesteca sau se va da întru grijile şi isprăvile mireneşti, au popă, au diacon, acela sau să se părăsească, sau de nu se va pleca, să i se ia darul. *Tîlc.*

Slujnicul sau robul, fără de ştirea stăpînu-său nu poate fi cliric, iar după slobozie, de va hi destoinic, atunce să se nalţe la rînduială. *Gl. 80.*

Nu se cade slujnicului fără de ştirea stăpînului să se priimească întru cliric; iar deaca se va slobozi şi se va arăta vreadnic de cliricie, atunce să se priimească *Tîlc.*

Preotul boiariu să nu fie popă, ca se cade ceale crăeşti ale craiului şi ceale dumnezăeşti a lu Dumnezeu să fie. *Gl. 81.*

Cine va vrea să ţie rînduială voinicească şi grija preoţească, aceluia să i se ia darul, că ceale ce sînt crăeşti trebue să fie ale lu craiu, iară ceale ce sînt dumnezăeşti a lu Dumnezeu să fie. *Tîlc.*

Cine nu va băga în seamă pre împăratul şi pre domnul, ce-l va mustra şi-l va ocărî, acela de va fi cliric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească. *Gl. 82.*

Cine va ocărî pre împăratul sau pre domnul, pravoslavnici fiind şi creştineaşte trăind, însă acela de va fi cliric să i se ia darul, iară de va fi mirean să se afurisească *Tîlc.*

Numai cartea carea se chiamă greceaşte Exicondavivlos, aceaia să vă fie de cinste. *Gl. 83.*

Tuturor cliricilor şi mireanilor numai accaste cinstite şi sfinte cărţi datori sînt a citi. Adecă de la biblie de în leagea veache 5: Bîtia, Ishodul, Levitul, Cisla şi Vtorîi zacon, a lu Isus Naviin 1, Sudia şi Rut 1, Ţarstvii 4, Paralipomean, cartea zilelor 2, Esdra 2, Esthir 1, Macavei 3, Iov 1, Psaltirea 1, a lu Solomon 3, Pricia, Eclisiast, Peasnipeasnei, prorocii 16; şi fără de aceastea şi înţelepţia a mult învăţatului Sirah. Iar a legii noao, evanghelii 4: Mathei, Marco, Luca, Ioan; poslanii ale lu 'Pavel 14, a lu Petr poslanii 2, a lu Ioan 3, a lu Iacov 1, a Iudei şi deania apostolilor. *Tîlc.*

Şi poruncile ale lu Climent carele-s propoveduite episcopilor într-o carte ce se chiamă Octovriiis, carele nu trebue să le arătăm de tot, pentru tainele ce sînt într-însele; căce că mai vîrtos a doilea canon al şaselui săbor carele se-au făcut în Trulla de tot le leapădă aceale tocmeale, căce că alţii (adecă unii de altă credinţă) au pus nişte lucrure şi tocmeale mincinoase şi striine de tot blagocestiei, adecă creştinătăţii.

Aceastea, de la noi pentru canoane se scrise voaă, o, episcopilor. Drept aceaia voi, dă le veţi ţinea, vă veţi spăsi şi veţi avea pace; iară de vă veţi lenevi şi nu le veţi ţinea, în munca iadului veţi mearge, şi de purea veţi avea unul asupra altuia războiu şi aşijderea veţi păţi munca pe dreptate, cum se cade pentru neascultarea.

Dumnezeu cel nevăzut şi făcătoriul tuturor să strîngă pre toţi pre voi pespe pacea duhului sfînt şi să vă îndrepteaze spre tot lucrul bun, drepţi, curaţi, nevinovaţi şi fără păcat, şi să vă vredniceasscă cu noi vieţii de veaci, pentru solirea iubitului fiiu al său, Isus Hristos, Dumnezeu şi mîntuitoriul nostru, cu carele e slava a prea puteărnicului Dumnezeu tată cu sfîntul duh mîngîitoriul, acum şi totdeuna şi întru veacii veacilor. Amin.

Sfîrşitul canoanelor sfinţilor apostoli.

SFÎNTUL SĂBOR DE ÎNTII A TOATĂ LUMEA, carele se-au făcut la Nicheia Vithiniei.

Adunatu-se-au 318 purtători de Dumnezeu sfinţi părinţi în vreamea lui Costantin cel Mare şi mumă-sa Elena, după a dzeacele an de împărăţia lui, după ce trecuse de la naşterea lui Hristos ani 318, asupra spurcatului de Arie, carele zicea şi huliia spurcatul de el, că fiiul şi cuvîntul lui Dumnezeu iaste zidire şi făptură. Drept aceaia sfinţii părinţi blăstemară-l şi-l deaderă anathemei împreună cu toţi soţii lui şi, pentru întărirea legii, făcură doaăzeci de canoane.

Gl. 1. Pentru famenii, carii se priimesc întru cliros şi carii nu se priimesc.
Gl. 2. Pentru cela ce vine de în viaţă păgînească, să nu se facă popă numaicît.
Gl. 3. Pentru să nu ţie neştine în casă, fără mumă şi soră.
Gl. 4. Pentru să se pue episcopul cu voia a tuturor eparhianilor.
Gl. 5. Pentru ceia ce sînt afurisiţi, să nu se priimească de alţii.
Gl. 6. Pentru fieşcare patriarh, cum să le sosească oblăduirea lor.
Gl. 7. Pentru Ierusalimleanul, să se cinstească în loc de episcop.
Gl. 8. Pentru eresul celora ce se chiamă curaţi.
Gl. 9. Pentru ceia ce se hirotonesc fără ispită.
Gl. 10. Pentru ceia ce au căzut şi au făcut păcate şi i-au hirotonit cu ştire sau fără ştire.
Gl. 11. Pentru cela ce să leapădă de leage fără nevoe.
Gl. 12. Pentru ceia ce-i silesc să se leapede şi le pare că vor sta împotrivă.

Pentru ceia ce mor, să se priceştuiască. *Gl. 13.*

Pentru cei oglaşenici carii cad, adecă sînt oglaşenici şi greşesc. *Gl. 14.*

Pentru să nu se mute de în cetate şi de în loc în loc nice episcop, nice preot, nice diacon. *Gl. 15.*

Pentru să nu se priimească la altă besearică nice popă, nice diacon, deaca fuge de la besearica lui. *Gl. 16.*

Pentru ceia ce iau camătă. *Gl. 17.*

Pentru diaconii, cum li se cade să fie întru cinul şi rînduiala lor. *Gl. 18.*

Pentru pavlichiani. *Gl. 19.*

Pentru să nu se facă metanii cu genuchele la pămînt duminecile şi sîmbetele şi peste toate zilele rusaliilor şi în toate praznicile domneşti. *Gl. 20.*

CANOANELE SĂBORULUI DE LA NICHEA.

Famenii să se priimească întru clirici. *Gl. 1.*

Zisu-se-au şi la canoanele apostoleşti, adecă la 22 şi la 23 şi la 24: carele va fi scopit dă nevoe şi va fi destoinic de preoţie, acela să nu se apere a se înălţa întru clirici. Iar carele se va fi tăiat de voe, acela iaste cum ş-ar fi singur ugigaş, şi întru clirici nicecum să nu se priimească, ce încă, de va fi şi cliric, să i se ia darul. Deci aşijderea iaste şi socoteala canonului acestuia. *Tîlc.*

Carii vin de în viaţă păgînă şi se botează, aceia să nu se hirotonească numaicît, pînă nu se va ispiti într-un an. Iară cine va greşi după hirotonie şi se va vădi, apoi unul ca acela să se părăsească de cliricie. *Gl. 2.*

După cum zice canonul 13 al apostolilor, aşijderea şi acesta zice: cela ce s-au botezat acuma să nu se pue numaicît episcop sau popă ca să nu cumva să se îngîmfe ca un om botezat de curînd, să cază într-o osîndă şi în laţul diavolului, ce să cade unuia ca aceluia, după cum zice canonul 11 al săborului de la Sardia, adecă întîi să vie la spiţa de întîi, citeţ, ipodiacon şi la altele cîte sînt, măcară să facă vreame un an. De-acia, dă se va socoti vreadnic de dumnezăiasca preoţie, atunce să ia marea cinste. Cade-se apoi iară că, de va greşi după hirotonie şi se va vădi, atunce să se lipsească de daru-ş. *Tîlc.* *Semnează.*

Să nu ţie neştine în casă altă muiare, fără mumă şi soră; cu aceaste feaţe să fugă de toată bănuiala. *Gl. 3.*

Fără de aceaste obraze, cade-se a fugi de toată prepunerea cea rea, adecă de mumă, de soră şi de mătuşă şi de altă rudenie. Iară a lăcui la un loc cu altcineva, fără cu carele am zis, nu lasă nici iartă acest canon, nice a 5 canon al 6-lui săbor de la Trulla, nice a 18 şi 22 a doile săbor de la Nichea, nice marele Vasilie cătră un preot Grigorie, scriind: să se desparţă de ţiitoarea muiare, zice, măcară de iaste şi de 70 de ani şi a lăcui cu dînsa la un loc să nu se socotească. *Tîlc.* *Semnează.*

Episcopul să se pue de toţi eparhianii; iară de vor lipsi de în ceialalţi trei de în scrisoarea ce să vor fi făcut rînduială, atunce puteare să aibă mitropolitul. *Gl. 4.*

Însă de doi sau dă trei episcopi se hirotoneaşte episcopul, după cum zice canonul de întîi a sfinţilor apostoli: de doi şi de trei să se rînduiască. *Tîlc.*

Iară de să va tîmpla tuturor episcopilor ai eparhiei de vreo nevoe, sau pentru lungimea căii de nu vor putea să vie, atunce tot trebue şi ei toţi să facă scrisoare de rînduială la episcopii carii sînt, şi deaca se vor face rînduialele, atunce după tocmirea sorţilor puteare să aibă mitropolitul ca unul ce s-au ales de într-acei trei rînduiţi, adecă se chiamă mai ales.

Gl. 5. Carii sînt afurisiţi de cineva, pre aceia alţii să nu-i priimească, fără numai de-i vor fi afurisit pentru împuţinarea sufletului, sau pentru vrajbă; pentru că de unele ca aceastea se-au socotit să se facă săbor de doao ori într-un an întru toate eparhiile, însă o dată între Rusalii, iară a doa toamna.

Tîlc. Cade-se după cum zice cuvîntul: cel vătămat, zice, să se tămăduiască de la cela ce l-au betejit. Aşijderea şi cela ce se-au afurisit de episcopul său să nu se priimească de altul fără de ispită şi întrebare, ce pre unul ca acela să-l întreabe să-i spue vina afurisaniei şi să o descopere, să nu cumva să fie afurisit pe dreptate, sau pentru mînie, sau pentru vrajbă, sau pentru altăceva vină a episcopului, ca însă nice cei afurisiţi să nu se afurisească de fiece, nice iară, afurisind pe dinşii episcopii să nu bage sama, ce să-i priimească alţii fără de întrebare. Ce de doao ori peste an, întru toate eparhiile porunceaşte acest canon să se facă sfînt săbor, ca, cu mintea tuturor episcopilor a aceii eparhii, toată întrebarea besearicii şi toată îndoirea şi încurmezişarea să se dăzleage şi să se tocmească, cum zice şi canonul 37 al sfinţilor apostoli. Dece cum am scris acolo, la cano-

Semnează. nul 6 al săborului de la Trulla şi a 6 de la a doile săbor de la Nichea, adecă pentru împuţinarea cheltuialii dă pre cale a episcopilor ce să vor aduna, au tocmit să se facă săbor numai o dată preste an întru toată eparhia, unde va vrea mitropolitul să facă întrebare episcopilor, între praznicul sfintelor paşti şi în luna octovrie.

Gl. 6. Alexandreanul să fie volnic, adecă să oblăduiască pre Eghipet şi pre Livia şi pre Pentapoleos; şi Rimul pre ceia ce sînt supt mîna lui, şi Antiohia şi alţii, cineşi pre ai lor. Iară carele se va face episcop fără de ştirea mitropolitului, acela să nu fie episcop; iară de să vor face rînduiale de mai mulţi pre canoane (adecă pre tocmeală) şi trei de într-înşii vor sta împotrivă, aceia să nu fie adevăraţi.

Tîlc. Fieşcare de în patriarşi trebue să-ş ţie şi să-i fie de îndăstul cu ale lui ce au avut mai nainte oblăduiri, iară nu cu altă eparhie a altuicuiva, care n-au fost dă demult de început supt mîna lui să o jehuiască să o supue, căce că gînfare ca aceasta iaste a oblăduirii mireneşti. Aşijderea se cade şi episcopilor a fieşcării eparhii să cunoască pre mai marele lor, adecă pre episcopul lor de la mitropolie care va fi, şi fără de ştirea acelui episcop să nu facă nemica; iară de vor face niscare tocmeale fără ştirea lui, atunce să nu fie episcop unul ca acela. Şi iară, de va fi voia mitropolitului să se adune episcopii să facă veo rînduială sau tocmeală ceva şi la aceaia voe la un loc nu se vor strînge toţi, ce unii, pentru a lor voe rea se vor încurmezişa, atunce mai mult să se ţie tocmeala şi rînduiala

Semnează. celor mai mulţi. Caută la săborul de la Efes canonul 8, la apostoli canonul 1 şi al 2 şi la săborul de la Sardichia canonul 3.

Gl. 7. Episcopul elias de la Ierusalim să fie cinstit întru mitropolie şi să aibă întărire şi paza deregătoriei sale.

Nearaoa cea de în titla de întîi carea iaste în cartea de întîi zice: episcopul Ierusalimului, zice, carele se chiamă elia, adecă patriarhul, cade-se după cum zice acest canon: episcopul Ierusalimului să fie cinstit întru cinstea patriarhului. Pentru că mitropolia Chesariei iaste mai nainte de a Palestinei şi după dinsa iaste şi sfînta cetate, cade-se şi patriarhului să-ş ţie a sa cinste; aşijderea să-ş păzească şi mitropolia Chesariei a ei deregătorie carea mai nainte se-au făcut. Şi caută de aceasta la a 12 canoane a săborului de la Halchidona, gl. 8. *Tîlc.*

Ceia ce să chiamă curaţi, de să vor întoarce, atunce întîi să mărturisească că se vor spăsi şi vor ţinea tocmealele besearicii şi se vor împreuna cu a doa nuntă şi va erta pre cei ce vor fi greşit, şi aşa carii se vor afla hirotoniţi, să-ş fie întru a lui tocmeală. Adecă carele va fi adevărat episcop să fie episcop, iară de în cei curaţi de va fi episcop de sate sau de oraşă, aceia să-ş ţie cinstea: de va fi popă, popă, de va <fi> episcop, episcop, pentru că nu pot fi doi episcopi într-o cetate. *Gl. 8.* *Iaste un eres, carii se chiamă curaţi, carii zice că, deacă moare omul, nu iaste pocaanie.*

De în ceia ce vin cătră sfînta a lu Dumnezeu adevărata besearică apostolească, însă unii se botează, iară alţii cu mir se ung, iară alţii numai ce blastemă toată alta a lor ereasă. Adecă carii se-au înşelat de se-au prelistit de un popă, anume Navat, al besearicii Rimului şi se-au chemat de dinsul curaţi zicînd că ceia ce greşesc n-au pocaanie şi apărîndu-se de a doa nuntă. Unii ca aceia de vor veni cătră besearică şi vor mărturisi şi vor priimi a doa nuntă şi pre ceia ce vor greşi şi se vor pocăi vor erta şi, cum am zice mai pe scurt, vor urma pre toate tocmealele besearicii şi-ş vor blăstema a lor eres, şi altele, aceia să se priimească şi numai cu sfîntul mir să se ungă. Şi însă unii de într-înşii de vor fi fost şi episcopi, iară să-ş fie întru a lor deregătorie; numai dă se va afla într-acea cetate alt episcop al adeveritei besearici, de va fi fost hirotonit mai nainte dă venirea lor (adecă a acelora), că mai nainte se cinsteaşte unul ca acela, adecă adevăratul episcop cel de întîi şi singur în scaunul episcopiei să şază, decît aceia, pentru că nu se cade 2 episcopi să fie într-o cetate. Iară acel episcop carele se-au numenit episcop de curaţi ca un preot să se cinstească; iară de va vrea episcopul să-i cinstească numele cu nume de episcop, iaste volnic, iară alte lucrure, ce să cuvin episcopiei a lucra, nu i se cade. *Tîlc.*

Carii se hirotonesc fără ispită şi apoi de alţii se vor vădi că au greşit, unii ca aceia să se părăsească. *Gl. 9.*

Neştine dă se va fi înşelat să greşască şi fără de ispovedanie sau făr-întrebare va fi ajuns întîi la spiţa preoţiei sau a episcopiei şi după hirotonie se va vădi că au greşit, acela de preoţie să se părăsească. *Tîlc.*

Carii vor fi greşit şi se vor fi hirotonit fără ştire sau cu ştire (adecă sau vor hi ştiut, sau nu vor hi ştiut ceia ce se-au hirotonit), acelora să li se ia darurile. *Gl. 10.*

De nu vor fi ştiut greşalele ceia ce au hirotonit celora ce i-au hirotonit, sau de va fi fost şi în ştirea lor şi de acealea nu vor fi fost băgat seama, aceasta nu aduce osîndă canonului besearicii, ce deaca vor priceape după aceaia ceia ce i-au hirotonit, atunce ca şi ceia ce au greşit să li se ia darurile. *Tîlc.*

Gl. 11. Cîţi fără nevoe se-au lepădat de leage şi au fost harnici să tîmple ertăciune, unii ca aceia să se dăstoinicească a ceva ertăciune şi 2 ani să cază cu pocaanie.

Tlc. Cîţi se-au lepădat de leage fără nevoe măcară de vor fi fost şi nedestoinici milii, mai ales cei de într-înşii carii se vor pocăi, aceia să se destoinicească a ceva milă, însă 3 ani să fie întru cei ce ascultă, adecă să stea lîngă dverile ceale împărăteşti şi să asculte dumnezăeştile scripturi, iară după vreamea a trei ani să între în lăuntrul curţii besearicii şi să obîrşască 7 ani împreună cu ceia ce cad după ambon (adecă mai îndărăt de ambon), şi după ce va treace vreamea a 7 ani, de-acia după alţi 2 ani să priimească starea credincioşilor, adecă să stea cu cei credincioşi, să fie împreună cu dinşii la rugă pînă ce se va obîrşi liturghia; iară de dumnezeiasca priceaştenie să nu se apropie într-acei 2 ani, ce după aceaia să se dăstoinicească şi sfinţiei priceaştinii.

Gl. 12. Carii au fost nevoiţi şi le-au părut că vor sta împotrivă, iar apoi se-au lepădat de păgînătate şi se-au întors, aceia zeace ani să fie despărţiţi, căutînd firea a fieşcăruia de pocaanie; şi deaca se va pocăi şi va priimi canonul mai cald, adecă cu userdie, atunce să i-l dea episcopul mai cu milă, iară de-l va priimi mai reace, atunce să i-l dea mai tare.

Tlc. Cîţi se-au chemat de în dumnezăescul dar şi, după strînsoarea de întîi, nevoiţi fură şi se tocmiră să stea păgînilor împotrivă şi au lepădat şi brîul voiniciei, adecă al cinstelor, iară apoi se-au plecat şi se-au întors ca cîinii la borătura lor şi se-au adaos a înţelepţi iară ceale ce sînt ale păgînilor ca să-i pue la cinstea de întîi şi iară să ia slujba, aceia deaca se vor întoarce, să li se dea canon de pocaanie în trei ani să asculte, iară pînă în zeace ani să cază; de-acia atunce să se dăstoinicească priceşteniei. Puteare are episcopul a împuţina şi a mări canoanele văzînd pre ceia ce să întorc cătră pocaanie. De să vor întoarce cu frică şi cu trăpenie şi cu lacrăme, atunce să-i slăbească mai pe uşor, iară de să vor întoarce cu mai nesocotinţă şi nebăgare seamă şi cu leane, unuia ca aceluia mai grea învăţătură să-i dea.

Gl. 13. Carii vor să moară, aceia să se priceştuiască; iară de să va sănătoşi vreunul de aceia, iară să fie întrebat, adecă să se ispovedească şi numai ce să fie la rugă cu ceia ce să priceştuesc.

Tlc. Tot credinciosul, la eşirea sufletului său, pentru bună petrecanie să se priceştuiască, iar deaca se va sănătoşi, atunce el să fie la rugă cu ceia ce să priceştuesc, iar să nu se priceştuiască dumnezăeştilor sfinţiri, ce deaca va împlea întru rugi vreamea stării lui; de-acia de atunce înainte să se dăstoinicească şi acelui dar, adecă priceaştenii.

Gl. 14. Oricare oglaşenic va cădea, acela numai trei ani să asculte, de-acia să se roage iară cu cei oglaşenici.

Tlc. Doao feliure ale oglaşenicilor sînt, însă unii carii au venit acuma, iară alţii se-au făcut deplin şi mai mult se învăţară credinţei. Adecă oglaşenicul cel mai deplin, carele au căzut şi au greşit, acela nu se lasă fără canon, măcară şi sfîntul botez de îndestul de i-au spălat rugina sufletului, ce deac-au greşit, tot are canon, ce să se împreune cu cei ce ascultă şi după trei ani iară să se roage împreună cu cei oglaşenici. Şi de aceasta caută la Neochesaria, la cincilea canon.

Nice episcop, nice popă, nice diacon să îmble de în cetate în cetate, de în oraş în oraş, de în sat în sat, căce că li se cade iară să li se dea în mînă besearicile carele le-au fost datu-li-se în mînă. *Gl. 15.*

Canonul acesta nu numai ce leapădă de tot schimbările episcopilor, ce încă şi ale preoţilor şi ale diaconilor. Aşijderea să facă la besearicile cealea ce se-au închizăşuit şi li se-au dat în mînă, iară să se întoarcă. *Tîlc.*

Iar săborul de la Sardia, canonul de întîi şi al doilea, mai iute pedepseaşte pre unii ca aceia supuindu-i cu oprirea de priceaştenie, să nu se priceştuiască cîtăva vreame. *Semnează.*

Cîţi preoţi şi diaconi vor fugi dă pre la besearici, aceia să fie nepriimiţi la altă besearică, ce să se întoarcă la lăcaşul lor; iară cine va aduce de la altul să-l hirotonească fără ştirea episcopului, aceaia să nu fie hirotonie. *Gl. 16.*

Acest canon pentr-aceastea adins elusi aşa porunceaşte: nice un preot, zice, sau diacon să nu se desparţă de la besearica carea se-au chizăşuit şi i se-au dat în mînă şi de alt episcop să se priimească, ce iară să se întoarcă la lăcaşul său. Iară care episcop va priimi de va aduce cliric de aiurea şi-l va hirotoni şi-l va înălţa la mai mare spiţă la besearica lui fără de ştirea episcopului său, aceluia să-i hie deşartă hirotonia. *Tîlc.*

Cine va lua camătă, sau mită, sau jumătate de capete, acela striin să fie de besearică şi luatu-i darul după hotarul acesta. *Gl. 17.*

Însă cametele de sute sînt cînd dai zeace în doisprezeace, iară mai puţin de aceştea sînt a şasea, carii se cunosc a fi camătă mai mare de toate. Deci oricine va împrumuta pre cineva şi va lua aşa cum am zis mai sus şi va ceare camătă mai grea, adecă de o sută şi mai puţin, adecă jumătate de aceasta, ce să zice 6, ca cum ar fi uitat scriptura ce zice: argintul său nu l-au dat în camătă, unul ca acela, de va fi de în clirici, să i se ia darul; măcară deşi nu zic aceaste săboară, adecă canonul 44 a sfinţilor apostoli şi săborul de la Trulla, canon. 6, de aicea să i se ia darul, ce cînd face aşa, adecă ia camătă şi-i porunceşti să se părăsească şi nu va. *Tîlc.* *Psalm. 14.*

Diaconii întru a lor rînd să fie, nice să dea preceaştenie preoţilor, nice să se tinză naintea mai marelui lor, nice în mijlocul preoţilor să şază, că fără de cale şi fără tocmeală iaste adecă carii fac aşa. *Gl. 18.*

Acest canon aflînd făcîndu-se pre în cetăţi şi pre în bogate locure lucrure cum nu se cade şi fără de tocmeală, îndreptează şi poruncesc să nu cumva să dea vreun diacon preoţilor dumnezeiasca priceaştenie, nice mai nainte de dinşii să se tinză, ce ei să ia priceaştenie după preoţi, sau de la episcop sau de la preoţi, nice ei să şază între preoţi ca să nu cumva aflîndu-se şezînd mai sus de dinşii să zică că-s mai cinstiţi, că acesta lucru iaste foarte făr' de cale; iară carele nu se va lăsa, acela să fie lipsit de diiconie. *Tîlc.*

Pavlichianii să se boteaze a doa oară şi, deaca se vor boteza şi vor fi clirici, dă se vor arăta cu viaţă bună, potu-se şi hirotoni, iară de nu se vor arăta cu viaţă bună, să li se ia darul. Iară diiconiţele deaca se vor întoarce, să nu se cumva ameastece întru hirotonie, ce să se socotească întru mireani. *Gl. 19.*

Carii vor veni de în eresul pavlichianilor, aceia a doa oară să se boteaze; şi oricarii de într-înşii ca nişte clirici vor fi slujit la pavlichiani, *Tîlc.*

aceia deaca se vor boteza, de vor avea viaţă curată, atunce să se hirotonească, iară dă se vor afla nedestoinici, să li se ia darul. De vor veni către adeverita besearică şi se vor boteza, la un loc să fie cu mireanii. Pavlichianii sînt carii să trag de la Pavel Samosatul, carele prost pentru Hristos au gîndit şi l-au socotit, şi zicea că iaste om prost, şi zicea că n-au luat începătură de la tatăl mai nainte de veac, ce de la Maria, ocaanicul de dinsul.

Gl. 20. Nu se cade a face metanii cu genuchele la pămînt duminecile şi în zilele rusaliilor, ce de-a în picioarele să se roage oamenii.

Tîlc. Nu se cade a pleca genuchele duminecile şi în zilele rusaliilor, ce stînd drept să-ţi dai rugile lui Dumnezeu, pînă la съше́ствїе ст҃го дх҃а [1]), după cum au zis mulţi sfinţi şi sveti Vasilie şi porunceaşte de zice să se roage tot creştinul stînd în picioare; care lucru închipuiaşte că am învis cu Hristos. Drept aceaia ni se cade să căutăm ceale de sus, zioa cea făr' de seară a celui veac ce va să fie fără sfîrşenie.

Coneţul sfîntului săbor de întîi de la Nichea.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC.

Adunatu-se-au la mitropolia Anchira Galatiei asupra lui Pavel Samosatul, carele au fost întîi începătoriu ereselor, carele era episcop la Antiohia, în vreamea lui Avrilian împăratul Rimului. Şi se-au făcut acesta săbor mai întîi de toate săboarăle, iară se-au pus aicea mai pre urmă pentru podoaba şi înfrîmseţarea a săborului a toată lumea. Şi era mai mare la acest sfînt săbor Vitalie episcopul Antiohiei Siriei, Agricolae de la Chesaria Capadochiei, сщи҃но [2]) mucenicul Vasilie, episcopul de la Amasia, carele se-au încununat cu cununa muncii, în vreamea lui Lichinie muncitoriul de creştini. Pentru că în vreamea goanei mulţi creştini nu putură să rabde munca pînă în sfîrşit, ce se plecară muncitorilor şi se închinară idolilor, iară apoi după aceaia se căiră şi iară veniră la pocaanie către săborniceasca şi apostoleasca besearică. De-acia fu întrebare de sfinţii părinţi pentr-aceasta cum se va cădea să se priimească carii se-au lepădat de Hristos. Drept aceaia de aceasta şi de alte vini sfîntul săbor făcură canoane 25 pentru întărirea pravoslaviei.

Gl. 1. Pentru preotul şi diaconul carii mai nainte se vor fi închinat de vor fi făcut jertvă idolească.

Gl. 2. Pentru ceia ce-i vor fi muncit şi după muncă vor fi luat bucate idoleşti.

Gl. 3. Pentru ceia ce au mers de au tămîiat cu tămîe şi au mîncat bucate idoleşti.

Gl. 4. Pentru ceia ce au mers cu jale şi cu lacrăme de au mîncat.

Gl. 5. Pentru ceia ce se-au înfricoşat numai şi au mers de au junghiat, apoi se-au pocăit.

---

[1]) „Pogorîrea sfîntului duh".
[2]) „Sfinţit".

Pentru cela ce au avut ale sale bucate şi au mîncat împreună cu păgînii. *Gl. 6.*

Pentru cela ce va fi junghiat de doao şi de trei ori, însă cu sila sau dă nevoe. *Gl. 7.*

Pentru cela ce n-au junghiat numai el de voe, ce au îndemnat şi pre altul. *Gl. 8.*

Pentru cela ce va să se hirotonească diacon. *Gl. 9.*

Pentru fata ce se logodeaşte, iară altul o răpeaşte. *Gl. 10.*

Pentru cela ce au junghiat mai nainte de botez. *Gl. 11.*

Pentru să nu hirotonească episcopul de sate. *Gl. 12.*

Pentru preoţii carii se leapădă a nu mînca carne. *Gl. 13.*

Pentru să nu vînză ceva preotul de ale besearicii. *Gl. 14.*

Pentru cela ce face păcate cu dobitoace mai nainte de 20 de ani. *Gl. 15.*

Pentru stricatul zăcătoriul de dobitoace şi de altele. *Gl. 16.*

Pentru carele se face episcop şi nu-l priimesc la besearică oamenii carii sînt acolo. *Gl. 17.*

Pentru carele se făgăduiaşte să lăcuiască neînsurat şi apoi se leapădă. *Gl. 18.*

Pentru preacurvariul şi preacurva. *Gl. 19.*

Pentru curvarii şi curvele carii iau erbi de omorîrea copiilor. *Gl. 20.*

Pentru omul ucigaş de a lui voe. *Gl. 21.*

Pentru omul ce ucide dă nevoe. *Gl. 22.*

Pentru cela ce-i vrăjaşte cineva şi bagă niscare lucrure de acealea în casa lui ca să afle leacure. *Gl. 23.*

Pentru o fată ce se va logodi, iară apoi logoditul va fi stricat pe soru-sa. *Gl. 24.*

Să ştii că glava cea de întîi şi a doa se-au tîlcuit amîndoaă la un loc.

CANOANELE SFÎNTULUI SĂBOR DE LA ANCHIRA.

Preotul şi diaconul carii vor fi junghiat jertvă idolilor, de-acia se vor iară întoarce în adeverinţă, aceia numai să-ş ţie scaunul şi cinstea, iară de ceale sfinte nemica să nu facă. *Gl. 1 şi 2, amîndoao la un loc.*

Cîţi de în preoţi şi diaconi în vreame de goană i-au nevoit şi au junghiat idolilor, de-acia întru adeverinţă vor veni căindu-se ce au făcut, aceia datori sînt să-ş ţie numai scaunul şi cinstea, iară a sluji întru ceale sfinte n-au ei puteare, cum am zice, agneţul sau potiriul să poarte, sau să facă cazanie oamenilor, sau să obîrşască ceva de în sfînta liturghie nu pot. *Tîlc.*

Carii se-au nevoit şi se-au pedepsit adevărat şi după muncă au luat bucate de la idoli dă nevoe, unii ca aceia să nu se apere de priceaştenie; iar de să va fi tîmplat să nu fie greşit nemica, atunce de vor vrea, potu-se şi hirotoni, iar aşa să fie negreşiţi. *Gl. 3.*

Carii se-au nevoit şi după cazn̆ă au luat bucate de ceale junghiate idolului şi căznindu-i, fără de voia lor le-au băgat în gură, aşijderea şi ceia ce au luat într-acesta chip tămîe întru mînile lor, şi nevoiţi fiind, dă nevoe, o au aruncat la idol, şi vor mărturisi cu totul că sînt creştini şi pentru jalea ce li se-au tîmplat de pururea întru toate vor arăta, cu *Tîlc.*

hainele, cu chipul şi cu viaţa, smerenie, ca cum ar fi afară de păcate (adecă fără voe au greşit), unii ca aceia de priceaştenie să nu se oprească, ce să fie întru a lor cinste. Iară de vor fi unii ca aceia mireani de vor vrea să se hirotonească, însă de va fi fost viaţa lor cea mai denainte nevinovată, adecă curată, de aceaia nu se apără a tîmpla cinste ca aceaia.

Gl. 4. Cîţi au fost duşi să junghe idolilor împodobiţi şi au mers de au mîncat, unii ca aceia să cază în 6 ani.

Tîlc. Cîţi i-au nevoit să junghe sau să şi au cinat întru capişte şi vor fi mers cu haine luminate şi de mult preţ împodobiţi şi vor fi mîncat la cină, sau de vor fi dus şi jertvă, unii ca aceia, de se vor pocăi, să fie la un loc într-un an cu ceia ce ascultă, iară trei ani să cază şi, după alţi doi ani, să priimească să stea cu cei credincioşi, şi numai la rugi să se împreune; iară după ispita aceasta să li se obîrşască canonul şi să se priceştuiască dumnezeeştii priceaştenii.

Gl. 5. Carii vor fi mers cu haine de jale şi vor fi mîncat cu lacrăme, aceia trei ani să cază, iară de nu vor fi mîncat, atunce doi ani, şi să caute să vază fost-au nevoitoriu mai nainte întru viaţa lui, au n-au fost; însă cum se va arăta episcopul, au cu milă, au fără milă.

Tîlc. Carii vor fi fost nevoiţi să între în capiştea idolească şi să mănînce într-însa, de vor fi întrat cu veşminte de jale şi vor fi mîncat cu lacrăme, aceştea ca cum se-ar sfii de muncă şi socotind de tot că fac aşa dă nevoe, pentru tăiarea mădularelor sale căce nu pot răbda să ia muncă, pentru împlearea voii ceii fără de leage, aceia numai 3 ani să cază, de-acia să se priimească întru cei credincioşi fără de împreunarea dumnezeeştii priceaştenii. Iară de n-au mîncat, ce numai ce au întrat, atunce în doi ani să cază şi într-un an să stea cu credincioşii, şi după acei trei ani să li se împle pocaania. Iară putearea iaste la episcop; cumu-i va vedea că se nevoesc au se lenevesc, aşa să-i şi tocmească şi să le ispitească şi ceaia viaţă a lor de mai nainte, carea şi cum au fost. De-acia şi de întramîndoao tocmirile, carea e acuma şi cea ce au fost mai nainte, şi atunce sau să împuţineaze, sau să înmulţească canonul.

Gl. 6. Care om numai de frică va mearge şi va junghia, de-acia se va căi, acela cinci ani să cază.

Tîlc. Carii nu se-au dus la munci, ce numai de frică s-au spăreat şi au junghiat, de-acia au aşteptat pînă va treace vreamea aceii rătăciri, şi iară se-au întors spre pocaanie, aceia într-un an să fie întru cei ascultători, iară în trei ani cu cei ce cad şi în doi ani să stea cu credincioşii, şi numai să se împreune la rugi. Deaca se vor împlea toţi acei şase ani, atunce să li se sfîrşască canonul şi să se împreune dumnezeeştii priceaştenii.

Gl. 7. Cine va avea ale lui bucate şi va mînca cu păgînii împreună la praznicele lor, acela doi ani să cază.

Tîlc. Oricine va mearge la praznicile păgînilor carele se fac pre în bogate locure despărţite, de va mînca cu dinşii, avînd el bucate, acela numai doi ani să cază. De-acia de-i va trebui lui de atunce el numai să se împreune cu credincioşii la rugă. Socotinţa episcopului să fie cînd se cade să ispitească să vază cum au fostu-i şi mai nainte viaţa celui ce să pocăiaşte.

Cine au junghiat de 2 şi de 3 ori, însă dă nevoe, acela 7 ani să cază. *Gl. 8.*

Cîţi dă nevoe au junghiat idolilor nu numai o dată, ce şi de trei ori, *Tîlc.* aceia patru ani să cază şi doi ani să fie fără de priceaştenie şi numai la rugă să se împreune cu cei credincioşi, iar după a şaptele an să i se sfîrşască canonul deplin.

Carele n-au junghiat de voe numai el singur, ce au îndemnat şi pre *Gl. 9.* altul, acela zeace ani să cază.

Acesta, ca un om ce singur pre sine piarde şi pre alţii adună şi-i *Tîlc.* îndeamnă întru peire, dă se va întoarce, atunce în trei ani să fie cu cei ce ascultă, iară într-alţi şase ani cu cei ce cad, iară într-alt an cu cei ce stau şi să se împreune să stea la rugă cu cei credincioşi pînă la sfîrşitul liturghiei; şi aşa deaca vor treace vreame a zeace ani, atunce să i se împle canonul şi să se dăstoinicească şi dumnezăeştii priceaştenii. Iar deaca se va ispiti şi ceaia viaţă a lui şi nu se va afla că au fost bună, atunce să nu-l slobozeşti la dumnezăiasca priceaştenie.

Carele va vrea să se hirotonească diacon, de va mărturisi episcopului *Gl. 10.* că nu poate să trăiască neînsurat, acela deaca se va însura, el să se facă diacon, iară de va tăcea şi apoi se va însura, atunce să se părăsească de diiconie.

Acest canon porunceaşte: cela ce nu va putea să se ţie neînsurat *Tîlc.* şi va spune episcopului mai nainte de hirotonie cum va să se însoare, acela să nu se apere. Iară de să va însura după hirotonie şi va hi spus episcopului şi-l va fi blagoslovit, atunce iară să fie într-acea slujbă şi cinste. Iară carele cînd se-au hirotonit nu va hi spus că va să lăcuiască neînsurat, iară apoi de să va însura, acela să se părăsească de diaconie. Iară acestui canon stă împotrivă canonul 6 al 6 săbor şi apără cu totul *Semnează.* pre cel neînsurat ce va veni să se facă ipodiacon şi popă şi după hirotonie să se însoare, însă cine aceasta va îndrăzni a face, porunceaşte să li se ia darul. Şi acel canon să se ţie, iară cesta să se lipsească.

Fata de să va fi logodit, iar apoi de altul se va răpi, atunce să se *Gl. 11.* dea celui de întîi.

Acest canon porunceaşte: de să va fi logodit vreo fată şi după aceaia *Tîlc.* de altul se-au răpit, atunce să o dea logoditului de întîi măcar de o va fi *Semnează.* şi stricat cela ce o au răpit. Iară titla 58 a şaptei cărţi a împăraţilor, a mari munci supune pre cela ce au făcut răpire muierii; aşijderea şi cela ce au ajutat la răpire, aşijderea şi ceia ce vor fi îndemnat spre aceasta. De-acia de va şi vrea muiarea cea răpită, măcară şi părinţii ei, să o ţie muiare cel ce o au răpit, nu-i iartă; însă şi ceia ce vor împreuna nuntă ca aceasta să fie pedepsiţi cu închisoarea.

Carele va fi junghiat idolilor mai nainte de botez şi apoi deaca se *Gl. 12.* va boteza să fie nevinovat.

Deaca vreame ce sfîntul botez spală toată rugina sufletească, de va *Tîlc.* fi junghiat jertvă întru laudă idolilor mai nainte de botez, acela deaca se va boteza, să fie nevinovat; după aceaia de i se va afla viaţa nevinovată, aduce-să şi la spiţa preoţiei.

Episcopul de sate nu poate să hirotonească făr' de isprava episcopului. *Gl. 13.*

Acest canon foarte apără tare pre episcopii de sate, fără de isprava epis- *Tîlc.* copului a hirotoni. Iară a 10 canon a săborului de la Antiohia iartă lui să facă

numai citeţi şi ipodiaconi şi jurători; iară să nu îndrăznească a hirotoni
Semnează. preot sau diacon fără de ştirea episcopului de în cetate sau de în oraş, că supt mîna lui iaste supus şi satul. Iar marele Vasilie aflînd de la episcopii de sat făcînd fără întrebare poslușnici besearicilor de multe ori şi de preoţi şi de diaconi cu isprava acelor episcopi de sat şi ei făcînd. Drept aceaia nu iartă episcopilor de sat să priimească ei niscare lucrure ale besearicii fără de ştire, ce însă să se ispitească, şi atunce pre acei episcopi de sat să-i şi priimească; iară să nu-i bage în cliros mai nainte pînă ce nu va spune de lucrurile lui ce e dă dinsul. Iară episcopii de sate să ştii că sînt carii sînt astăzi pe în oraşe şi pe în sate, dă se chiamă protopopi.

Gl. 14. Preotul carele se va lăsa de carne şi numai ce o va gusta, acela se poate depărta de dinsa aşa; iară de nu va nici gusta carnea cu vearze, acela să se părăsească de preoţie.

Tîlc. Popa sau diaconul de va gusta numai carnea, apoi, de-i va fi voia, iară o poate lăsa; iară carele nu va vrea nice măcar vearzele cu carne să guste, aceluia să i se ia darul, ca un om ce ispiteaşte tocmirea lui Dumnezeu şi o lasă şi o leapădă. Caută de vezi şi la canonul 51 a sfinţilor apostoli.

Gl. 15. De vor vrea să vînză preoţii ceva de ale bisearicii, să nu fie volnici, ce să fie seama toată pe episcopul.

Tîlc. Deaca moare episcopul, lucrurile besearicii, mult, puţin, ce va fi, trebue să le păzească cliricii, sau de nu vor fi clirici, atunce să le ţie mitropolitul, ca să le dea fără lipsă toate în seama episcopului carele va vrea să fie la acea besearică; că cliricii dar dă le vor lua şi vor face ale lor ceva, nice deaca va rămînea besearica văduo, să nu fie mult fără de episcop, ce mai multă zăbavă să nu fie de în trei luni, fără numai de să va tîmpla o vreame cu nevoe să nu poată fi îndemînă. Iar într-acea vreame cliricii de vor lua sau vor rîsipi sau vor vinde de în lucrurile besearicii ceva, să n-aibă voe, ce să fie pre voia episcopului. Iară de va vrea să întoarcă vînzarea, atunce să fie volnic să-şi ia lucrul sau onealta aceaia; iară de-i va fi voia, el să fie volnic să întoarcă şi preţul, adecă să nu se lase acel lucru, ce sau să-l dea la mîna episcopului, sau să-l plătească deaca-i va plăcea. Caută la canonul 25 a săborului de la Halchidon şi la canonul 35 a şaselui săbor de la Trulla.

Gl. 16. Zăcătoriul cu dobitoace mai nainte de 20 de ani, acela 15 ani să cază; iar de va fi mai mare de această vîrstă şi va fi căzut şi va avea muiare, atunce 25 de ani să cază. Iară carele va avea muiare şi va fi de 50 de ani, acela să cază pînă la eşirea sufletului.

Tîlc. Capul 81 a titlei 32 a şaptei cărţi împărăteşti zice şi porunceaşte zăcătorilor cu dobitoace să li se tae mădulariul cel de ruşine. Aşijderea şi celora ce fac cum nu se cade cu parte bărbătească, pentru carii porunceaşte canonul acesta, de va fi fost mai mici de 20 de ani, să cază în 15 ani şi într-alţi 5 să stea împreună cu credincioşii, şi numai întru rugi să se împreune, de-acia să se atingă de dumnezeiasca priceaştenie. Iară carii vor treace mai mult de doazeci de ani şi vor avea mueri şi vor cădea într-aceaste patime, aceia să cază să împle 25 de ani şi alţi 5 ani întru împreunarea molitvelor şi după aceaia să tîmple împreunarea dumnezeeştii sfinţii. Iară carii vor cădea după vreamea a 50 de ani şi vor fi avînd mueri,

acela să cază întru toată viaţa lui şi la sfîrşit să se priceştuiască pentru bună petrecanie.

Stricatul zăcătoriul cu dobitoace, sau şi el altora de-l strică, acela să se roage cu cei ce-i bîntuiaşte duhul necurat la un loc. *Gl. 17.*

Deaca vreame ce era necurat cel stricat întru leagea lui Moisi, aşijderea şi acest canon pre zăcătoriul de dobitoace ca pe un necurat chiamă-l stricat. Dece va pre unii ca aceia carii fac stricăciune la mueri afără de fire, sau la bărbaţi, sau la dobitoace, stricînd pe dinşii, sau dînd şi el altora a lui stricăciune ca cum i-ară trebui să se sature de păcate, acela să se roage împreună cu cei învihorîţi. Învihorîţii sînt, după cum zice marele Dionisie, carii sînt cuprinşi de duhul viclean, pre carii nu-i lăsa să se roage împreună cu credincioşii, ce avea loc osebit de eluşi, de să ruga acolo. Caută de aceasta la canonul 7 şi 63 al marelui Vasilie şi vei afla de aceştia scîrîndivitori îngroziri mai mici, adecă mai puţin canon. *Tîlc.*

Episcopul carele se va face şi nu va vrea să se dea locului în carele se-au chemat, ce va căuta altă episcopie, acela să se afurisească; iară de va vrea să se socotească cu preoţii, el să se înceteaze, adecă să fie în ceata şi în rîndul preoţilor, iară de să va încurmezişa şi episcopilor de acolo, atunce să se lipsească şi de cinstea preoţiei. *Gl. 18.*

Deaca se va face episcopul episcop şi nu va vrea să poarte grijă pentru ce i se-au dat în mînă şi-l vor goni oamenii şi va începe a se închizăşui să lăcuiască la altă episcopie într-altă parte şi va face episcopilor de acolo vreo învăluire, acela să se afurisească. Iară de va vrea să se împreune cu preoţii şi să şază cu dinşii şi tocma să ia cinste, atunce să fie împreunat cu dinşii; iară de va face vreun val împotriva şi acelora episcopi ce sînt de şed acolo răpind sau apucînd niscare lucrure episcopeşti, atunce şi de acea cinste preoţească să fie lipsit. *Tîlc.*

Cine se va făgădui să se ţie neînsurat şi apoi se va lepăda, acela 4 ani să se desparţă de besearică. Şi featele să nu meargă cătră cineva ca cătră nişte fraţi. *Gl. 19.*

Însă acest canon întru lăţime ceare şi va aşa: carele se făgăduiaşte să fie neînsurat şi apoi se leapădă, acela să împle canonul acelui ce se însoară a doa oară. Şi certarea acelui ce se însoară a doa oară aceasta iaste, cum zice marele Vasilie la a patrulea canon: într-un an să se desparţă de besearică; iară alţii de în părinţi pre unul ca acela despărţitu-l-au în 2 ani; iară acesta marele Vasilie, la a 19 canon a lui au tocmit zicînd că: pentru mărturiia oamenilor celora ce zic că nu se vor însura, nu ştim, fără numai unii de în oameni carii pre sine adins eiş se-au dat întru ceata călugărilor; însă şi de acei oameni carii se făgăduesc să-ş ţie curăţia trebue să fie cea ce se cade, adecă să întreabe pe dinşii şi mărturia lor adevărată a o lua, adecă ca să nu cumva să se leapede de mărturia lor şi să se întoarcă cătră dulceaţa şi iubirea trupului. Însă cine au adunat acest canon şi întru lăţime l-au pus, tocmit-au cine se va făgădui să-ş ţie curăţia (adecă neînsurat) şi apoi se va lepăda, acela să aibă canonul celora ce să însoară a doa oară. Iară marele Vasilie zice: cine se va făgădui şi de aceaia se va lepăda, adecă acela să aibă canonul celor curvari, pentru că canonul unora ca acelora în 7 ani iaste, însă 2 să plîngă, 2 să asculte, iară într-alţii 2 să cază şi într-unul numai să stea cu credincioşii, iară la a optulea să se *Tîlc.*

priimească la împreunarea sfintei priceaştenii, cum porunceaşte canonul 60 al marelui Vasilie. Află-se de bogate ori unii, fiind supuşi supt canonul curviei, avînd canon în 4 ani, însă într-unul plîngînd stînd den afara curţii besearicii, iară într-al doilea an priimescu-i la ascultare, la al treilea tocmiţi la pocaanie cu cei ce cad, iară la al patrulea întru ceata oamenilor neluînd anafora, şi la al cincilea tîmplînd buna priceaştenie. Iară carii au mueri adevărate şi de bogate <ori> se ţin pre taină, cum zice canonul 22 al sfîntului, cum au arătat şi au tocmit acest canon, aceluia să-i fie pocaania mai mică de a celor curaţi, adecă după a patrulea an să se priceştuiască. Apără acest canon şi pre featele ceale ce se-au făgăduit a sluji lu Dumnezeu nicicum să nu lăcuiască cu bărbaţii, pentru bogate ale lor vini.

Gl. 20. Preacurva şi preacurvariul 7 ani să fie despărţiţi.

Tîlc. Şi canonul 47 al şaselui săbor de la Trulla prelungează pocaania curvariului şapte ani, cum zice şi acest canon; deci într-un an să plîngă, 2 ani să asculte, trei ani să cază şi a 7 să se împreune cu credincioşii, şi aşa să se vrednicească priceaşteniei, însă de-ş va face pocaania cu lacrăme. Iară canonul 55 al marelui Vasilie în 15 ani canoneaşte pe preacurvariu, ca în 4 să plîngă, în 5 să asculte, în patru să cază, în 2 să stea împreună cu credincioşii, şi după aceaia să se vrednicească priceaşteniei.

Gl. 21. Curvele carele vor lua erbi să nu facă feciori 10 ani să cază.

Tîlc. Carele vor lua erbi ca să strice rînza unde se zimislesc coconii 10 ani să se pocăiască; însă 2 ani afară de curtea besearicii stînd şi plîngînd şi trei stînd lîngă uşile ceale împărăteşti ascultînd şi dumnezăeştile scripturi, iară alţi patru ani în lăuntrul tinzii besearicii dăspre partea ambonului de îndărăt căzînd şi cu cei oglaşenici să se împreune (adecă cînd va zice diaconul: ѐли́ци оглаше́ни изыйдѣте[1]), atunce să iasă şi eale afară), iară într-un an să stea cu credincioşii şi la rugă să se împreune, şi aşa după aceaste spiţe să se destoinicească priceaşteniei.

Gl. 22. Omul carele ucide de voe, acela la sfîrşitul vieţii lui să se priceştuiască.

Tîlc. Cine ucide de voe, acela, la sfîrşenia vieţii lui, să se destoinicească priceaşteniei şi dumnezeiasca cuminicătură să ia, după cum zice acest canon. Iară canonul 55 al marelui Vasilie depărtează dă priceaştenie pre cela ce au ucis de voe 20 de ani; însă cinci ani porunceaşte să plîngă pre sine, cinci să asculte, în 7 să cază şi în patru să se împreune cu credincioşii şi după aceaia să se împreune priceaşteniei.

Gl. 23. Omul carele ucide dă nevoe, acela cinci ani să cază.

Tîlc. Pentru cela ce ucide dă nevoe, acest canon zice cinci ani să se pocăiască; iară canonul 55 al marelui Vasilie zice 2 ani acela să plîngă, şi cu cei ce ascultă să împle 3, şi în patru să cază şi întru unul să stea cu credincioşii, pînă la al zeacele an să tîmple obîrşenie, de-acia atunce să se dăstoinicească priceaşteniei.

Gl. 24. Vrăjitoriul şi cela ce bagă în casa lui leacuri, dăscîntece sau curăţie ca să dobîndească ceva, aceia cinci ani să cază.

Tîlc. Cine se va da vrăjitoriului, sau dăscîntătoriului, sau fărîmecătoriului, sau altora carii vor fi împotriva acestora ca să dăscoapere lui pentru ce

---

[1]) „Cîţi sînteţi chemaţi ieşiţi".

pohteaşte, sau să afle cine-l va fi fărîmecat, sau aceastea a curăţi, ca cum ar vindeca răotatea cu răotate, acela să cază în trei ani şi în doi ani să se împreune să stea cu credincioşii şi numai la rugă să se împreune, şi aşa după 5 ani să se împreune priceasteniei. Iară canonul 60 al şaselui *Semnează.* săbor de la Trulla depărtează de priceaştenie pre unul ca acela şase ani.

Cine se va logodi cu o fată şi apoi va strica pre sora ei, apoi va lua *Gl. 25.* pre cea logodită, iar cea stricată de răotate mare se va spînzura.

Carii vor fi ştiut acela lucru şi vor fi putut să oprească de acea spîn- *Tîlc.* zurare sau moarte rea şi nu vor fi apărat, aceia să fie şi să se judece ca nişte vinovaţi aceii ucideri şi să se canonească zeace ani; de-acia atunce să se împreune şi să se roage cu credincioşii. Iară aşa, întîi să vie pre rînd la ceale rînduiale de pocaanie; atunce de-acia să se împreune cu credincioşii şi apoi să se priceştuiască

Coneţul a săborului sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Anchira.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI, CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

al doilea, a doa oară, după cel de la Anchira şi mai nainte de cel de la Nichea, carii se-au adunat la Neochesaria, carea e aproape de Marea Pontului. Iară cel de la Nichea se-au pus mai naintea acestora pentru mai cinstea a toată lumea; iară aceastea merg după dinsul. Şi la acesta iară au fost împreună cu sfinţii părinţi şi sfîntul сщенно м(ч)нкъ[1]) Vasilevs, episcopul Amasiei, ca şi la celalalt săbor. Şi au făcut 14 canoane, să fie de întărirea besearicii şi a pravoslavnicilor creştini.

Pentru preotul carele se va însura. *Gl. 1.*
Pentru cela ce va lua doao surori. *Gl. 2.*
Pentru cei ce să însoară de multe ori. *Gl. 3.*
Pentru cela ce au pohtit şi se-au pornit să facă. *Gl. 4.*
Pentru cela ce greşaşte cînd iaste în pocaania celor oglaşenici. *Gl. 5.*
Pentru muiarea grecioasă, că se botează cînd va vrea. *Gl. 6.*
Pentru să nu mănînce preotul la cela ce să însoară a doa oară. *Gl. 7.*
Pentru să nu se facă mireanul cliric, cărui va fi muiarea îmblat cu *Gl. 8.* altul dă se-au spurcat.
Pentru popa ce mărturiseaşte că au greşit. *Gl. 9.*
Pentru diaconul ce va cădea într-acelaşi păcat. *Gl. 10.*
Pentru să nu se facă popă mai nainte pînă nu va ajunge de 30 de ani. *Gl. 11.*
Pentru să nu se facă preot cela ce să botează pentru boală. *Gl. 12.*
Pentru să nu slujască popa ţăran în besearică de în cetate. *Gl. 13.*
Pentru să fie şapte diaconi întru marea cetate, după cum zic deaaniile. *Gl. 14.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI CARII SE-AU ADUNAT LA NEOCHESARIA.

Preotul de se va însura, atunce să se mute de în cin; iară de va *Gl. 1.* curvi sau va preacurvi, să se scoată de tot şi să se aducă spre pocaanie.

[1]) „Sfinţitul mucenic“.

Tîlc. Preotul carele va lua muiare, acela de preoţie să se lase, iară de cinste şi de scaun să se ţie. Iar carele va fi curvit sau preacurvit, acela de tot să se scoaţă şi cătră pocaanie să se aducă.

Gl. 2. Care muiare va ţinea doi fraţi, aceaia în viaţă ei gonită să fie de la besearică; iară de-i va veni moartea şi va vrea să se dăsparţă, de va trăi are pocaanie, iară de va muri unul dă ei într-acea nuntă, cela ce au rămas nevoe-i iaste pocaania.

Tîlc. Carea se-au măritat de au luat doi fraţi şi au petrecut într-acea împreunare fără de leage, pre aceaia întru toată viaţa ei să o goneşti de la besearică. Caută şi la marele Vasilie canonul 23. Iară de va veni către moarte şi va vrea să se dăsparţă, atunce, de va trăi, se priimeaşte la pocaanie; şi cum va fi priimită, caută la canoanele 63 şi 64 ale marelui Vasilie. Iară de va muri unul de într-amîndoi într-acea împreunare fără de leage, atunce anevoe iaste pocaania celui ce va rămînea, căce n-au tăiat nice au îndreptat, pînă au fost împreună, acea nuntă fără de leage, cu mintea şi cu voia lor.

Gl. 3. Ceia ce să însoară de multe ori, acelora iaste vreamea adevărat multă, iară nevoinţa pocaaniei lor o tae.

Tîlc. Vreamea canonului celor însuraţi cîte de 3 ori şi de multe ori, se află întru al patrulea canon al marelui Vasilie şi la 80 de canoane a lui; că zice: cel ce să însoară de 3 ori să-l dăsparţi de besearică 5 ani, însă nu de tot să-l depărtezi de la besaerică, ce în doi sau în trei ani să se dăstoinicească să asculte dumnezeeştile scripturi, după aceaia pînă va împlea 5 ani să stea cu credincioşii, iară de dumnezeiasca priceaştenie să se dăpărteaze, iară cei cu mai multe nunte, carii ca o curvie, greşesc mai mult, 1 an să plîngă, cinci să cază, atunce să se priimească să stea la un loc cu credincioşii. Însă putearea şi voia iaste la episcopi, cum zice acest canon, ei să împuţineaze vreamea pocaaniei, cum va vedea petrecania şi credinţa acelora ce să vor pocăi.

Gl. 4. ● Carele au pohtit şi nu se-au pornit să facă, acela de Dumnezeu izbăvitu e.

Sfetii Vasilie. Oricine va fi vrut cu toată inema să zacă cu muiare şi nevoinţă avînd spre aceaia şi n-au făcut, nice au venit întru lucrul pohtii sale, arată-se ca cum se-ar fi izbăvit cu darul celui de sus. Iară de va fi pohtit şi se va fi nevoit şi se va fi apropiat de trupu-i şi nevoinţa deplin nu o va fi luat, pentru pacostea şi primejdia ce i se va fi tîmplat pe den afară, acela canon, ca acesta, să ia cum zice canonul marelui Vasilie 66, pentru diaconul ce să spurcă întru buze.

Gl. 5. Carele va fi de în cei oglaşenici şi va greşi, acela, de va fi îngenuchind şi nu va mai greşi, el să fie întru cei ce ascultă, iară de va greşi şi întru cei ce ascultă, atunce de tot să-l depărtezi.

Tîlc. Doao feliure sînt ale oglaşenicilor: unii sînt carii au venit acuma, drept aceaia nu-s deplin, şi, după ascultarea dumnezeeştilor scripturi şi a sfintelor evanghelii, aceiaşi es afară; iară alţii au venit mai nainte dă vreamea şi se-au făcut mai deplin, carii şi după evanghelie şi după molitva oglaşeniilor, stau, şi cînd zice: ѿглашєнїи главы ваша г(с)дви прєклонитє[1]), iară ei atunce-ş pleacă genuchele (adecă îngenuche), adecă ca mai

[1]) „Cei chemaţi capetele voastre domnului să le plecaţi".

deplin gustă de chemarea cuvintelor lui Dumnezeu. Dece aceştia de vor greşi, ei se mută de în starea locului lor şi se pun la un loc cu cei ce ascultă numai, iară de vor greşi şi ascultînd, atunce de tot se gonesc de în besearică.

Muiarea grecioasă, cînd va vrea se va boteza, că se socoteaşte şi se judecă voia a fieşcăriia. *Gl. 6.*

Pentru că nu se apără muiarea grecioasă a nu se boteza pentru copilul ce va vrea să nască, că nu se bagă seamă că doar se botează rînza muerii ce va să nască, în carea iaste pruncul, şi deaca se va naşte şi se va boteza, va gîndi că se botează a doa oară (ba nu poate fi aşa, ce să se boteaze coconul deaca va naşte de într-însa, că nu poate fi botezat şi coconul de într-însa deaca se botează ea), că încă acela la lumină n-au eşit, nice adins eluşi iaste, nice are vreo voe. *Tîlc.*

Să nu mănînce preotul la a doa nuntă, cu el ce-are ertăciune; dară cine-i va da ertăciune? *Gl. 7.*

Preotul carele va cununa pre cel cu a doa nuntă datoriu iaste să nu meargă la masă-i şi să nu mănînce împreună cu dinsul, că deaca vreame ce iaste supt canon cela ce să însoară a doa oară, ce ertăciune va să-i dea preotul, carele, pentru mîncări, împreună nuntă ca aceia. *Tîlc.*

Muiarea a fieşcărui mirean, ce va curvi, nu poate fi cliric; iară de va fi cliric şi o va ţinea spurcată, atunce se scoate. *Gl. 8.*

Carele va fi în clirici şi muiarea lui va curvi şi nu o va lăsa, acela de în cinste să se schimbe; şi să nu cumva să se priimească mireanul întru clirici căruia-i va fi curvit muiarea. *Tîlc.*

De va mărturisi preotul că au greşit, de-acia să nu mai slujască, că cealealalte păcate hirotonia le-au ertat, iară de nu va mărturisi, nice se va vădi singur, atunce să fie volnic. *Gl. 9.*

Însă cealealalte păcate toate hirotonia le spală, nu mai ce să apără de păcatele trupului, de va fi greşit cineva întru curvie mai nainte şi apoi se va preoţi şi după hirotonie va mărturisi păcatul, atunce să fie întru scaunul şi întru cinstea preoţilor, iară liturghie să nu mai facă; iară de nu va mărturisi singur, nice se va vădi de alţii de faţă, atunce în voia lui iaste ori de va vrea să se lase de preoţie, ori de nu va vrea. *Tîlc.*

Aşijderea şi diaconul de va cădea într-acel păcat, să fie de în slujbă căzut şi de altă poslušanie a besearicii să fie. *Gl. 10.*

Şi diaconul, de va fi pornitu-se într-aceaiaş cădeare, să se părăsească de-a mai purtarea agneţul sau potiriul, sau oamenii a învăţa, sau cu totul a sluji ceva de ceale preoţeşti, numai ce să fie de altă treabă de-a slujirea besearicii. *Tîlc.*

Omul, de nu va fi de 30 de ani, să nu se facă popă, măcar de-ar fi şi harnic să ţie tocmeala botezului a mîntuitoriului . *Gl. 11.*

Pentru să nu se facă omul mai mic de 30 de ani, măcare de-ar fi foarte om destoinic. Şi acest canon porunceaşte, aşijderea şi canonul a 14 al săborului de la Trulla. *Tîlc.*

Cine se va boteza pentru boală, acela să nu se facă popă, fără numai pentru nevoinţa lui şi a altora şi a împuţinării oamenilor. *Gl. 12.*

Însă carele, fără de nice o nevoe de ceale ce să tîmplă, de va ceare botez (pentru că toată rugina sufletească de îndestul spală lui botezul), *Tîlc.*

acela şi preot şi episcop se face, cu zice şi porunceaşte canonul 78 al sfinţilor apostoli şi canon. 2 al săborului de la Nichea şi al treilea de la Laodichia şi al 45 de la Carthaghen. Iară carele se va boteza pentru boală, iară nu de voe, ce dă nevoe va veni la botejune, acela nu se priimeaşte într-alt chip la preoţie fără numai de va avea aceaste 2 lucrure, adecă să-l voiască oamenii şi să fie dăstoinic şi să se nevoiască după botez cu mare nevoinţă.

Gl. 13. Popii ţărani în besearică de în cetate nu slujesc, fără numai de va lipsi episcopul şi toţi preoţii de vor lipsi şi-l vor chema să slujască; însă episcopii de sate ca nişte tocma slujitori slujesc, avînd chipul celor şaptezeci de apostoli.

Tlc. Preoţii cei ce sînt hirotoniţi de episcopi pre la sate nu se iartă a face liturghie în besearică de în cetate; iară de vor lipsi toţi şi vor chema vreunul de în ţărani la rugă să slujască liturghie, atunce nu se apără a nu sluji. Iară episcopii dă pre la sate, ca nişte slujitori ce sînt episcopilor şi cinstiţi fiind, căce au chipul a celor 70 de apostoli şi lipseaşte episcopul cetăţii şi preoţii, de nu e nice unul, atunce slujesc neapărat în besearica cetăţii.

Gl. 14. Şapte diaconi să fie la marea besearică, după cum zice deaania sfinţilor apostoli.

Tlc. Cum au tocmit a şaselea săbor de la Trulla, la 16 canon, nu porunceaşte acest canon pentru să slujască aceşti diaconi tainelor (adecă liturghie), ce pentru tocmirea celor ce li se-au dat în mînă pentru să fie de-a purtarea grijă şi să le fie milă cătră ceia ce-s lipsiţi; că şi cartea deaaniei porunceaşte de aceasta, ca să fie, zice, de treaba şi de slujba measelor, măcară de va fi şi mare cetate, mai mulţi de şapte diaconi poslujnici nu trebue să fie; iară la slujirea tainelor şi celalalt cliros carele iaste al besearicii cătră treaba besearicii să se tocmească.

Coneţul săborului sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Neochesaria.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

de la mitropolia Peflagoniei, făcutu-se-au după săborul de la Nichea, asupra unui eretic anume Evstathie, carele (după cum povesteşte Ermie Sozomenschii) zice că au fost besearicii Armeniei mai mare ispravnic şi, pentru petrecania lui cea deşartă călugărească au fost început a filosofi şi a ijderî multe bîrfeale şi hule împotriva pravoslaviei. Drept aceaia acest sfînt săbor surpîndu-i balamuţiile ca unui eretic şi întărind pravoslavia, pre dinsul şi pre soţii lui deaderă anathemei şi-l despărţiră de trupul sfintei besearici ca pe un mădulariu putred.

Şi făcură canoane 20.

Gl. 1. Pentru cela ce să leapădă de însurarea carea e pre leage.

Gl. 2. Pentru cela ce va mustra pre cela ce mănîncă carne fără mortăciune şi junghiată idolilor.

Gl. 3. Pentru cela ce va îndemna pe slugă sau argat să fugă de la stăpîn.

Gl. 4. Pentru cela ce nu va lăsa pre altul să se cuminice de la popa ceare preotească.

Gl. 5. Pentru cela ce va zice că beseareca a lui Dumnezeu nu e nemica.

Gl. 6. Pentru cela ce va face altele de-ale lui lucrure afară de besearici.

Pentru cela ce va face niscare lucrure ale besearicii fără de ştirea episcopului sau a preotului. *Gl. 7.*

Pentru cela ce dă sau ia plodurile ce se aduc la besearică fără de episcop şi ispravnicul adecă iconomul. *Gl. 8.*

Pentru cela ce nu se ţine neînsurat pentru vreun bine ceva. *Gl. 9.*

Pentru ceia ce-ş rîd de cei ce să însoară. *Gl. 10.*

Pentru ceia ce-i chiamă la pace şi se leapădă. *Gl. 11.*

Pentru ceia ce-ş bat joc de ceia ce poartă cuşme. *Gl. 12.*

Pentru muerile ce să vor îmbrăca în haine bărbăteşti. *Gl. 13.*

Pentru cîte se lasă de bărbaţii lor, urînd nunta. *Gl. 14.*

Pentru ceia ce-ş lasă coconii şi nu-i îndeamnă cătră blagocestie. *Gl. 15.*

Pentru coconii carii fug de părinţi credincioşi. *Gl. 16.*

Pentru muerile carile pentru căce le va părea că fac bine de-ş tae cosiţele. *Gl. 17.*

Pentru cela ce se va posti sîmbăta sau dumineca. *Gl. 18.*

Pentru cela ce se leapădă de posturile besearicii. *Gl. 19.*

Pentru cela ce nu va băga în seamă praznicile sfinţilor mucenici. *Gl. 20.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI CARII SE-AU ADUNAT LA GANGRA,

după săborul de la Nichea, şi au tocmit pre socoteală canoane 20.

Cine se leapădă de nunta cea ce e pre leage să fie nedăstoinic. *Gl. 1.*

Cine va mustra pre cela ce mănîncă carne fără de mortăcină şi junghiare idolilor, anathema. *Gl. 2.*

Cine va îmbia pre slugă, pe slujnic sau pe rob să se despartă de stăpîn, părîndu-i că face bine, anathema. *Gl. 3.*

Cine va mustra pre cela ce să priceştuiaşte de la preotul cu preoteasă, anathema. *Gl. 4.*

Cine va zice pe nume dumnezeeştii besearici că i se cade a fi urgisită, acela să fie anathema. *Gl. 5.*

Cine va face alte lucrure ale sale afară de besearici, să fie anathema. *Gl. 6.*

Cine va face niscare lucrure ale besearicii fără de ştirea episcopului sau a preotului, să fie nedăstoinic. *Gl. 7.*

De va da cineva sau va lua de în venitul besearicii fără de episcopul şi de iconomul carele a tocmit întru facere de bine, şi cela ce va da şi cela ce va lua să fie anathema. *Gl. 8.*

Şi cine va vrea să se ţie neînsurat, nu pentru vreun bine, ce pentru căce va urî nunta, şi acela să fie anathema. *Gl. 9.*

Cine-şi va bate joc de ceia ce să însoară, să fie anathema. *Gl. 10.*

Cine va chema la pace şi nu se vor pleca să se împreune lor, ce să vor lepăda şi-ş va bate joc de aceaia ce face, să fie anathema. *Gl. 11.*

Cine-ş bate joc de ceia ce poartă cuşme, anathema. *Gl. 12.*

Cîte mueri se îmbracă în haine bărbăteşti, anathema. *Gl. 13.*

Şi cîte se despart de bărbaţi urînd nunta, să fie anathema. *Gl. 14.*

Şi cîţi-ş lasă copiii şi nu-i învaţă cătră blagocestie, şi aceia să fie nedăstoinici. *Gl. 15.*

Şi coconii cîţi fug de părinţi credincioşi, anathema. *Gl. 16.*

Gl. 17. Şi cîte mueri-ş rătează părul, socotind că fac bine pentru blagocestia, anathema.

Gl. 18. Cine va posti sîmbăta sau dumineca fără numai sîmbăta paştilor, anathema.

Gl. 19. Cine să leapădă de posturile besearicii, anathema.

Gl. 20. Şi cine nu va băga în seamă săboarele şi poruncile sfinţilor mucenici, anathema.

TÎLCUIREA CESTOR 20 DE CANOANE ALE SĂBORULUI DE LA GANGRA.

Acest săbor se-au adunat şi pentru alte trebi ale besearicii şi au căutat şi pentru rîndul unui Evstathie şi au aflat făcute şi tocmite multe lucrure fără de leage de Evstathie şi de cei ce era cu dinsul; iar aceaste pravile ale acestui săbor au lepădat pre acealea ca să nu cumva să cădem întru eresul lor, adecă al masalianilor şi carii se chiamă rugători, că aceştea se leapădă şi de nunta ce e pre leage şi carnea urăsc, adecă de dinsa se sfiesc şi nevoiesc pe slugi, argaţi, robi să se dăsparţă de stăpîni iar ei de-a gata pre dinşii priimesc; besearicile şi oltarele nu bagă în seamă şi de praznicele ce să fac pe într-însele la vreamea slujbei deosebi ei învaţă să se adune şi învaţă a se ruga pre în casele lor şi fac dăscălii şi săboară de eluşi; şi fac tainele besearicii fără ştirea episcopului şi a preotului, şi cum am zice mai pe scurt toată pravila besearicii călcînd, făcîndu-şi leage adins eiş deosebi, încă fieşcare dentru ei, cumu-şi aduce aminte, hulă spre besearică şi spre a lui pagubă aşa pune şi face. Dece pentru aceastea acest sfînt săbor au socotit eresurile lor afară să fie lepădate, iar tocmealele besearicii să fie aşezate zicînd: carele se va lepăda de nunta cea ce iaste pre leage, sau va mustra pe carele mănîncă carne fără mortăcină şi junghetură de la idoli, sau pre slugi, robi, argaţi vor învăţa să fugă de la stăpînii lor, părîndu-le că fac bine, şi slujba lor să nu o bage în seamă, sau va mustra pre cela ce să priceştuiaşte dumnezăeştii sfinţii de la popa cu preoteasă, sau se va despărţi de casa lui Dumnezeu şi de besearică, părîndu-i că face bine, şi pre într-alte besearici va face altă învăţătură a lui, sau va face tainele besearicii fără de ştirea episcopului sau a preotului, nebăgînd în seamă pre dinşii, părîndu-i că mai mult poate rugăciunea lui, sau va învăţa pentru venitul besearicii carele e dat mai nainte vreame pentru facerea de bine, pe carele e volnic episcopul şi iconomul, să zică să nu-l dea besearicii, ce să le dea lor şi celora ce sînt cu dinşii ca unor sfinţi; sau cela ce se ţine neînsurat nu se ţine pentru a lui bine şi cinstind nunta, ce ca cum o ar huli şi urî şi bătîndu-şi joc de cei ce se însoară, sau nu va mearge cu cei ce-l vor chema cu dragoste după otpustul besearicii să mănînce pîine şi vin să bea, ce să va lepăda de dînşii şi chemat fiind să se împreune cu dinşii şi nu va mearge de trufă; sau pre cela ce să îmbogăţeaşte cu dreptate şi cu facere de bine, va dosădi sau va osîndi, sau va ocărî pre cela ce poartă haină de fringhie, părîndu-i că sînt alte batjocure şi lucrure striine, ca văz de într-acealea părîndu-i că el se va îndrepta. Sau şi niscare mueri de vor afla haine bărbăteşti şi se vor îmbrăca bătîndu-ş joc de cealealalte

haine muereşti, ca cum le-ar părea de aceaia că eale sînt cinstite şi dreapte, sau de bărbat se vor despărţi văz ca cum ar urî nunta, sau ai lor coconi vor părăsi şi nu-i vor hrăni ca pe nişte coconi nice-i învaţă cum şi cît se cade spre buna credinţă, ce în loc de ţineare nu poartă grijă de dînşii sau-ş tund sau tae cosiţele. Sau fug feciorii de la părinţii credincioşi şi cinste cum se cade nu le fac, cum se cade a să cinsti blagocestia; sau va călca neştine posturile ceale <de> obşte ale besearicii carele ne sînt date şi aşezate şi nu le va păzi; dumineca sau sîmbăta carele va zice să se postească, fără sîmbăta paştilor; sau cine va huli şi va urî ca un trufaş săboarele, praznicele sfinţilor mucenici şi liturghiile şi slujbele carele se fac într-însele; oricine se va afla făcînd ceva măcar cît de ceaste ce am zis mai sus, ca cum se-ar văznesi şi ş-ar bate joc de ceia ce lăcuesc adevărat drept şi va călca tocmealele besericeşti şi va băga niscare lucrure osebite ale noao pentru ocara, acela şi aceia să fie anathema 3-şt.[1]). Că besearica laudă şi smerenia carea e cu întreaga înţelepţie, adecă curăţia, aşijderea şi părăsirea lucrurilor mireneşti, priimeaşte ţinerea şi postirea carea iaste cu cinste şi cu blagocestie şi cinsteaşte buna petrecanie a nuntei şi avuţia cu dreptate şi cu facere de bine nu ocăraşte, şi de ceale proaste şi de ceale bune îmbrăcăminte, carele nu-s făcute pentru îngînfarea, ce numai pentru nevoinţa şi grija trupului, cunoaşte a lăuda şi a cinsti şi nu că doară nu priimeaşte şi pre cei îmbrăcaţi în haine proaste şi sparte şi vechi, ce priimeaşte (cum am zice mai pe scurt) toate cîte se fac de împreună de folos întru numele şi mulţemirea lu Dumnezeu. Iară carii priimesc cealca ce sînt date şi tocmite şi aşezate de sfinţi părinţi în loc de trufă şi de nesocotinţă şi de batjocură, pre aceia foarte-i leapădă departe şi-i uraşte, şi mai vîrtos pre ceia ce voesc a face unele şi altele ca accastea împotriva blagocestici.

Coneţul săborului sfinţilor părinţi carii se-au strîns la Gangra.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

care sobor se-au adunat al doilea rînd la Antiohia Siriei în vremea împăratului Constantie, feciorul marelui Constantin, deaca să pristăvise tată-său cătră Dumnezeu, după ce trecuse 5 ani.

În ştire să vă fie că la Antiohia Siriei doaă săboară se-au făcut. Unul (cum am apucat de am zis mai nainte) în vreamea lui Avrilian împărat al Romei; că după Ualerian au împărăţit Clavdie numai 1 an, de-acia după dinsul au apucat împărăţia Avrilian şi o au ţinut 6 ani.

Dece în anii acestuia se-au făcut 1 săbor, asupra lui Pavel Samosatul, carele au început întîi eresurile. De aceasta prinzînd de veaste îndreptătorii besearicii Răsăritului, mulţi se adunară la Antiohia Siriei unde era episcopul Pavel Samosatul. Şi au fost atunce la acel săbor mai mari: Evmenie Ierusalimleanul, Grigorie Neochesareanul, ciudotvoreţul Athinodor şi frate-său şi Firmilian al Chesarii Cappadochiei.

---

[1]) „De trei ori".

De-acia întîi cu învăţătura şi cu arătarea de în dumnezăească scriptură-l înfruntară şi nu-l putură pleca să se lase a nu huli spre domnul nostru Isus Hristos. Drept aceaia văzîndu-l cu mintea bolind fără întoarcere, atunce făcură judecată şi răspunsă toţi cu mintea de împreună, de-l tăiară de preoţie ca un mădulariu putred şi-l procleţiră. El nevrînd să lase scaunul besearicei Antiohiei, atunce săborul, sfinţii părinţi spuseră de aceasta lui Avrilian împărat; iară el, măcar de era şi ellin, răspunse să se desparţă de săborul lor cela ce au stătut împotriva săborului credincioşilor şi aşa să se gonească de la besearică, şi scrise şi episcopului besearicii Rimului şi arhiereilor carii era cu dinsul ca să adevereaze pentru Pavel, să vază de-l vor fi scos pe dreptate, atunce să-l gonească de la besearica creştinească, cum au şi fost (după cum scrie şi Evsevie Pamfiliischii). Şi canoanele ale acelui săbor de întîi, carele se-au făcut la Antiohia, nu se află.

Iară sfîntul şi linul săbor, adunatul de Dumnezeu a doa oară la Antiohia luncii Siriei, a Finichiei, a Palestinei, Araviei, a Mesopotamiei, a Chilichiei, a Isavrii, celora ce sînt întru toate eparhiile, într-un suflet sfinţilor şi tocma slujitori, slav къ г(с)дѣ радоватисѧ [1]).

Darul şi adeverinţa a lu Isus Hristos domnul şi mîntuitoriul nostru, carele cercetează sfînta besearică a antiohianilor şi strînge săbor cu împreunarea şi cu împăcarea duhului. Însă altele multe au îndreptat cu învăţătura a sfîntului şi de pace făcătoriului duh, carele ne pare că foarte bine sînt tocmite cu multă socotinţă, împreună cu socotinţa a noastră a tuturor episcopilor, carii ne-am adunat la un loc la Antiohia de în bogate eparhii şi am trimes cătră înţeleagerea voastră, carii aţi crezut întru duhul sfînt, ca aşijderea şi voi să gîndiţi într-un suflet, ca şi cum aţi fi într-o puteare cu noi, ajutînd cu rugile mai vîrtos, ca şi cum aţi fi fost aicea cu noi, împreunaţi cu duhul sfînt; şi tocmeale bune ca acealea cu noi să gîndiţi şi să porunciţi, şi cu dreapta credinţă să le întăriţi şi să le pecetluiţi cu tocmirea a duhului sfînt. Carele am tocmit, să fie de întărirea pravoslaviei canoane 25.

Gl. 1. Pentru cela ce se va ispiti să schimbe hotarul dumnezăeştilor paşti.

Gl. 2. Pentru cela ce într-ă în besearică şi se leapădă de dumnezăiasca priceaştenie.

Gl. 3. Pentru cliricul carele-şi lasă al lui lăcaş.

Gl. 4. Pentru episcopul carele-i iaste luat darul de săbor, în canoanele acestui săbor, la 15, şi ale sfinţilor apostoli, canoane 31.

Gl. 5. Pentru preot şi diacon carii nu vor băga în seamă pre episcopul.

Gl. 6. Pentru cliricul carele e afurisit de episcopul.

Gl. 7. Pentru striinul carele nu poartă cărţi de pace.

Gl. 8. Pentru să nu se dea preoţilor dă pre la sate cărţi de tocmire.

Gl. 9. Pentru să razime episcopii de ştirea mitropolitului.

Gl. 10. Pentru să pue şi să facă episcopul cel dă pre la sate şi jurători şi citeţi şi ipodiaconi şi cîntăreţi.

Gl. 11. Pentru episcopul sau preotul carele va mearge la împăratul sau la domn de voia lui.

[1]) „A se bucura întru domnul".

Pentru cela ce-i iaste luat darul şi mearge de dodiiaşte şi supără pe împăratul sau pre domn. *Gl. 12.*

Pentru episcopul ce va mearge într-altă eparhie, să nu hie volnic a face ceva. *Gl. 13.*

Pentru episcopul carele va fi pîrît de niscare greşale. *Gl. 14.*

Pentru episcopul cărui va hi luat darul de toţi episcopii eparhiei. *Gl. 15.*

Pentru cela ce va sări la besearică carea n-are stăpîn fără săbor. *Gl. 16.*

Pentru cela ce priimeaşte hirotonia şi apoi de dinsa să leapădă. *Gl. 17.*

Pentru episcopul carele se hirotoneaşte şi apoi nu-l priimesc cetăţeanii unde mearge. *Gl. 18.*

Pentru să nu se semncaze mitropolit sau episcop fără de săbor şi fără mitropolit. *Gl. 19.*

Pentru să se facă săbor de doao ori într-un an. *Gl. 20.*

Pentru episcopul ce va fi îndemnat sau silit să se mute. *Gl. 21.*

Pentru să nu se ducă episcopul într-altă cetate să hirotonească pre cineva, la acest săbor 13 şi 22. *Gl. 22.*

Pentru să nu pue episcopul alt episcop la eşirea sufletului său, adecă la moarte. *Gl. 23.*

Pentru că se cade ce iaste pe dreptate a besearicii să cunoască şi să păzească clirosul. *Gl. 24.*

Pentru să fie volnic episcopul peste toate unealtele ce sînt ale besearicii. *Gl. 25.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA ANTIOHIA.

Cine se va ispiti să schimbe hotarul dumnezăeştilor paşti, acela ce va face, de va fi mirean, să fie scos de la besearică, iară de va fi cleric, să i se ia darul şi să se scoaţă şi de la besearică. *Gl. 1.*

Zisu-se-au şi într-al şaptelea canon al apostolilor: cine va face paştile deodată împreună cu ovreaii, acela de va fi popă să i se ia darul; deci de aceasta şi acest canon zice: oricare mirean va călca hotarul dumnezăeştilor paşti, de va face împreună cu ovreaii sau adins eluş va osebi să le facă într-altă vreame, acela să n-aibă împreunare cu creştinii, încă să fie şi de la besearică scos, iară de va fi cliric cela ce face aceasta, atunci să i se ia darul, şi să fie lipsit şi de cinstea darului; aşijderea şi după luarea darului cîţi clirici se vor împreuna cu dinsul. *Tîlc.*

Cine va întra în besearică şi va asculta dumnezăeştile scripturi, de-acia nu va băga în seamă, ce va eşi şi se va lepăda de cuminecătură, acela să fie scos pînă cînd va arăta plod de pocaanie; de-acia atunce se va erta. Şi cela ce să împreună cu cei nepriceştuiţi, acela încă să fie nepriceştuit; şi cela ce să roagă împreună cu ceia ce nu se roagă la besearică, acela să fie vinovat; şi cela ce priimeaşte pre cela ce nu vine la besearică ş-acela să fie vinovat. *Gl. 2.*

Scos să fie de la besearică şi cela ce nu se împreună oamenilor la rugă, ce iase mai nainte de otpust, ca cum n-ar băga în seamă şi se-ar întoarce de dumnezăeasca priceaştenie; acela dă se va pocăi şi să arate plod de pocaanie şi să se pocăiască cald, atunce să se priimească; iară cela ce va priimi pre cela ce nu mearge la besearică şi nu se roagă împreună cu *Tîlc.*

credincioşii ce să roagă pre la casa lui, sau va face niscare tocmeale pre la alte besearici, acela să fie vinovat ca şi cela ce să împreună celora ce nu se priceştuesc, aşa să fie şi el nepriceştuit.

Gl. 3. Oricare cliricu-ş va lăsa lăcaşul lui şi într-altă parte se va duce, sau de acolo se va muta şi va lăcui într-alta multă vreame, acela să nu mai slujască; încă de-l va chema episcopul său şi nu va veni, ce de va rămînea într-acea netocmire, atunce să i se ia darul şi să nu mai fie stătătoriu. Şi oricare episcop va priimi pre acel ce-i iaste luat darul, acela să se canonească de tot săborul, ca un dăzlegătoriu legii beseariciı.

Tlc. Aşijderea purunceaşte şi apostolescul canon 15, ca şi acesta, să nu cumva vreunul de în preoţi sau de în diaconi sau de în toată socotinţa preoţiei să-ş lase lăcuinţa lui şi să meargă într-alta şi, în multă vreame acolo lăcuind, să slujască, şi mai vîrtos de va fi chemat de al său episcop şi nu va asculta să se întoarcă, ce va rămînea întru acea netocmeală, atunce să i se ia darul, nădeajde de-a mai starea să n-aibă. Iară şi episcopul carele va priimi pre unul ca acela luatu-i darul în loc de cliric, purunceaşte să se canonească de tot săborul cînd se face adunare (adecă săbor) de toţi episcopii ai eparhiei, pentru întrebările şi căutările canoanelor şi a vrăjmăşiilor carele se tîmplă ale besearicii, ca un călcător de leage şi de tocmeala besearicii.

Gl. 4. Episcopul cărui iaste luat darul de săbor, şi episcop, preot şi diacon, pentru neomenia lui, de va sluji liturghie, acela să nu mai aibă stare.

Tlc. Însă acest canon aşa arată; aşijderea şi a doisprezeacele canon. Episcopul carele-i iaste luat darul şi de i se va fi făcut acea judecată rea asupra lui, acela poate să chiame săborul a doa oară şi să se judece de alt săbor mai mare, să se îndreapteaze; fără numai de va fi îndrăznit acel episcop ce i se va fi luat darul să facă liturghie mai nainte de îndreptarea judecăţii lui, că de atunce de va zice că rău m-au judecat şi pre nedreptate mi-au luat darul, atunce va avea voe să şază şi loc de-a-ş darea seama a doa oară. Iară a cincisprezeacele canon al acestui săbor zice: celuia ce i se-au luat darul de toţi episcopii de eparhie, acela să nu mai poată chema, ce judecata ce se-au făcut asupra lui să fie aşa întărită. Iară la săborul de la Sardichia, la 3 şi la 4 canon, dau voe episcopului celui ce i se-au luat darul de toţi episcopii ai eparhiei să chiame şi să alearge la fericitul episcop de la besearica Romei ca să se îndrepteaze; şi la episcopia lui să nu se rînduiască altul pînă ce va căuta judecata lui episcopul Romei şi deplin o va face adevărată. Şi iaste voia aceasta mai adevărată şi mai milostivă şi să ţine pînă în zioa de astăzi.

Gl. 5. Orice episcop, preot sau diacon, carele va părăsi şi va lăsa pre episcopul său şi-ş va face alt oltariu, şi de-l va chema episcopul de 2 şi de 3 ori şi el nu va băga seamă, ce va rămînea într-acea neomenie, acela nevindecat să fie şi luatu-i darul.

Tlc. Unul ca acela carele nu va cunoaşte că lăcuiaşte episcopul întru blagocestie şi în dreptate, cum zice canonul 31 al sfinţilor apostoli, ce de trufie şi de gînfare se va îmfla, după cum zice canonul 10 a săborului de la Carthaghen, de se va despărţi adins eluş de besearică şi-ş va face alt oltariu, adecă besearică, şi va trage oameni de eluş făcînd săbor deosebi, de-aciia-l va chema de trei ori episcopul şi nu va asculta, ce va rămînea

într-acea netocmire, acela i se cade de tot să i se ia darul, de-acia să nu mai tîmple nădeajde de vindecare, nice cinstea lui să o mai aibă.

Cliricul carele va fi afurisit de episcopul său, de va fi săbor mai mare să meargă să-l judece a doa oară şi să se ţie acea judecată. *Gl. 6.*

Cela ce l-au legat poate să şi desleage; drept aceaia cliricul carele e canonit de episcop şi afurist, acela nu se cade a-l priimi de altul ca un om fără de canon, de nu se va dăzlega de cela ce se-au legat. Iară de va judeca săborul pe cel afurist şi-i va lua seama şi va afla că l-au afurist fără vină şi fără ispravă, atunce poate acel lucru ce se-au făcut rău să se îndrepteaze şi să se dăzleage, şi judecata pentr-aceasta rămîne întărită. *Tîlc.*

Striinul carele nu poartă cărţi de pace să fie nepriimit. *Gl. 7.*

Întru multe canoane se-au zis şi de aceasta: ceia ce sînt hirotonisiţi de striini să nu se priimească fără de tocmita carte a episcopului la carele au luat hirotonia. *Tîlc.*

Episcopul să nu dea cărţi de tocmire ţăranilor sau numai cătră episcopul vecin. *Gl. 8.*

Zisu-se-au să se dea cărţi tocmite numai episcopilor şi episcopilor celor de pre la sate carii-s nevinovaţi (adecă curaţi) şi cliricilor celora ce vor vrea departe loc să se ducă de la casele lor. Iară preoţilor carii oblăduesc pre la sate, aceasta tocmeală mai nainte n-au fost; iară cătră vecinul episcop (adecă cătră carele e aproape) a scrie pentru nişte clirici ca aceia şi a le mărturisi hirotonia şi credinţa şi viaţa lor, iartă-se lor a scrie de aceasta. *Tîlc.*

De ştirea mitropolitului să razime toţi episcopii şi să nu tocmească cineva ceva fără de ştirea lui, fără numai ce i se va cădea întru noria lui, şi hirotonie să facă pre oamenii cei curaţi, făr' vină. *Gl. 9.*

Aşijderea într-acesta chip învaţă canonul 34 al sfinţilor apostoli, ca şi acest canon, de pre la fieşcare eparhie să cunoască pre mai marele lor şi fără de ştirea lui nice episcop să facă, nice alt mai mult să lucreaze acolo de ceale ce-s zise de noi, fără numai cealea ce i se vor cădea fiecăruia pre la casa lui, să hirotonească preoţi şi diaconi şi altele cîte vor urma acestora. *Tîlc.*

Episcopul dă pre la sate să pue jurători şi citeţi şi ipodiaconi şi cîntăreţi; iară preoţi şi diaconi nu, fără numai episcopul de cetate; iară cine va îndrăzni a călca aceasta, aceluia să i se ia darul. Iară episcopul de la cetate face pre episcopul dă pre la sate. *Gl. 10.*

Cade-se fiecui să-ş ţie a sa măsură şi într-ale sale hotară să petreacă; însă drept aceaia şi episcopul dă pre la sate de va îndrăzni a hirotoni preot sau diacon fără de ceale ce sînt poruncite lui, adecă citeţi, cîntăreţi, jurători şi ipodiaconi, aceluia să i se ia darul, măcar, deşi pare într-alt chip marelui Vasilie de aceaste spiţe, cum au scris la 13 canoane sfîntul săbor de la Gangra. *Tîlc.*

Episcopul au preotul carele va mearge de voia lui la împăratul sau la domn neporuncitu-i de mai marele episcop al locului, adecă de mitropolit, acela să nu cază numai de priceaştenie şi să fie lipsit, ce încă şi de deregătorie. *Gl. 11.*

Părinţii carii leapădă pre netocmitul întru toţi şi păzesc pre cel ce e bine tocmit, apără şi pre episcopii şi preoţii şi pre alţii carii sînt în *Tîlc.*

socoteala preoţiei, fără de scrisoarea mai marelui lor să nu cumva să meargă la împăratul sau la domn să bată cu gîlceavă urichile lui sau să-i aducă aminte pentru cineva ceva. Pentr-aceaia cela ce va mearge la împăratul sau la domn fără de ştirea mitropolitului şi a episcopului a căruia iaste eparhia, aceluia poruncesc să i se ia darul şi de priceaştenie să se lipsească.

Gl. 12. Cela ce i se-au luat darul, de va supăra pe împăratul sau pre domn şi va ceare mai mare săbor, atunce să sufere săborul cel de întîi, ca el să-ş caute judecata; iară de va pizmi iară, atunce să n-aibă nice o stare. Caută de aceasta la 10 canoane de la Sardia şi de la Africa, adecă de în Carthaghen 106.

Tlc. Cui se-au luat darul de săbor şi-i va părea că nu l-au judecat drept, pre acela nu-l apără canonul pentru întoarcerea judecăţii a nu chema mai mare săbor şi de dinsul să i se dăscoapere lucrurile ceale ce are pe dreptate, ce încă mai vîrtos să întoarcă de aceasta, şi să facă să-ş caute dreptatea. Iară carele nu va vrea să meargă la mai mare săbor să i se judece judecata de dînsul pe dreptate, ce să va ispiti a amesteca întru urechile împăratului sau a domnului ca să-i facă judecată, acela să nu se dăstoinicească nice a o ertăciune, nice să aibă loc a darea lor răspuns, nice să aşteapte cu nădeajde dă vreo stare ce va vrea să fie (adecă de rîndul cinstii a-ş veni la loc).

Gl. 13. Episcopul să nu fie volnic în care eparhie va mearge să facă ceva, sau să hirotonească, sau ale sale lucrure a face, iară de va face să fie neadevărate şi lui să i se ia darul.

Tlc. Multe canoane vei afla oprind aceasta. Episcopul carele va mearge de la eparhia lui într-alta şi va hirotoni într-însa, sau va face altceva lucru episcopesc şi de nu va fi fost chemat de cineva cu voia episcopului a cărui iaste ţinutul şi va face aşa cel de dăparte ce va fi trecut de la eparhia lui într-alta, sau va şi face hirotonie, sau va tocmi niscare lucrure bisericeşti carele nu se vor cădea lui, atunce cealea ce vor fi făcute de dînsul să fie neadevărate împreună cu el şi poruncesc să i se ia şi darul.

Gl. 14. Episcopul carele va fi judecat de bogate de episcopii a eparhiei, volnic iaste să mai chiame alţii de aproape să-i dăzleage îndoirea ceaia ce stă împotriva judecăţii lui.

Tlc. Fiecare episcop carele e pîrît dă vreo vină, acela trebue să se judece de al lui săbor, iară de vor striga episcopii eparhiei judecîndu-l, de vor zice unii nu e vinovat, iară alţii vor zice că e vinovat, atunce poate mitropolitul să chiame a doa oară pre alţi episcopi aproape de locul eparhiei, ca să dezleage judecata ceaia ce au fost dă se-au făcut într-aceialalţi episcopi.

Gl. 15. Episcopul carele va fi judecat de toţi episcopii a eparhiei, acela nu se cade iară a-i chema să-l judece.

Tlc. Acest canon nu iartă pre cela ce vor fi luatu-i darul toţi episcopii a eparhiei, pentru acea vină să se mai judece de alţii, ce va acea chemare ce se-au adunat să fie întărită acea judecată asupra lui, carea se-au făcut de toţi episcopii eparhiei. Însă, cum am zis la a patrulea canon al cestui săbor, mai vîrtos să se ţie acea tocmeală, adecă cela ce-i va părea că nu e judecat drept, acela să mai chiame săborul (cum se-au zis) şi ajutoriu să tîmple cum se va cădea mai cu dreptate şi mai cu milă.

Cine va sări fără de obîrşenia săborului şi fără de a mitropolitului său spre besearică ce nu va avea stăpîn, măcar de va fi şi el văduu fără besearică, acela să fie scos. *Gl. 16.*

Episcopul carele nu va avea besearică şi-l va pune săborul de obîrşit la altă besearică, carea nu va avea stăpîn, fiind acolo şi episcopul mitropoliei, acest canonu-l priimeaşte; iară carele va apuca scaunul adins elusi în voia lui, măcară de va fi rugat şi de toţi oamenii de acolo, acela să fie scos de va vrea să se facă; iară cela ce nu va nevoi nicecum să apuce altă besearică, avînd besearică, canonul 20 al acestui săbor şi alte canoane bogate, cum se-au scris şi în 14 canoane apostoleşti, nu lasă să ţie altă besearică, ce să fie la besearica ceaia ce de întîi i se-au dat de la Dumnezeu. *Tîlc.*

Cela ce va lua hirotonia şi de dînsa va fugi, acela să fie nepriceştuit pînă ce-ş va veni în fire să o ia. *Gl. 17.*

Carele nu se va pleca să meargă la besearica ceia ce i se va fi dat în mînă să tocmească oamenii, acela să fie afurisit, iară de se va întoarce să fie de folosinţa acelor suflete ce i se-au dat în seamă, atunce să-l priimească. *Tîlc.*

Episcopul deaca se va hirotoni şi nicecum nu-l vor priimi cetăţeanii, atunce să-ş ţie cinstea şi nu mai să facă liturghie, aşteptînd cîndu-l va slobozi săborul eparhiei. *Gl. 18.*

Cela ce nu-l vor priimi cetăţeanii la care cetate se va fi hirotonit, nu pentru a lui vină, ce pentru neomenia oamenilor, acela şi cinstea-şi ţine şi a sluji liturghie nu se opreaşte şi i se cade să aşteapte şi să nu-i trebue altă puteare sau să caute vreun ajutor de la niscare putearnici pînă ce-i va porunci într-un chip pentru dinsul tot săborul eparhiei. *Tîlc.*

De nu va fi săborul şi mitropolitul, să nu se facă episcop; iară de va fi anevoe a se strîngerea toţi, atunce să facă rînduiale cu scrisori cei mai mulţi; deaca se va face acesta lucru, atunce de vor sta împotrivă vreunii, să se asculte atunce rînduiala celor mai mulţi. *Gl. 19.*

Zisu-se-au de multe ori: nice pre episcop, adecă pe mitropolit, nice pre episcop fără de ştirea altora să nu se rînduiască a se face episcop; iară de nu vor putea toţi episcopii eparhiei să se adune la rînduială, pentru neîndemîna, atunce cei mai mulţi să se adune şi cu scrisoare să se facă de împreună rînduială de aceasta şi aşa deaca se va face rînduiala, de vor state vreunii împotrivă cu price, atunce să se ţie rînduiala celor mai mulţi. *Tîlc.*

Pentru trebile besearicii, de doao ori în an trebue să se facă săbor întru toate eparhiile, a patra săptămînă de rusalii şi a zeacea zi de octovrie. *Gl. 20.*

Tocmitul canon al sfinţilor apostoli scris-au la 37 de canoane: de doao ori în an să se facă săbor pe în toate eparhiile. Iar aceaste 2 săboară aşa au poruncit (adecă de al optulea canon al 6-lui săbor de la Trulla şi de a şasele canon a doilea săbor de la Nichea): o dată peste an în toate eparhiile să se facă săbor, între paşti, sau şi în luna octovrie; şi întrebările pravilii şi tocmealele să se dăzleage şi să se îndrepteaze de ei. *Tîlc.*

Episcopul carele va fi nevoit de oameni şi de episcopi îndemnat a mearge într-alt lăcaş, să nu meargă. *Gl. 21.*

Tîlc. Mutarea episcopilor, carii sînt nevoiţi şi îndemnaţi de alţi episcopi şi de oameni să cază într-altă lăcuinţă, lepădată iaste de tot; aşijderea *Semneazâ.* zice şi canonul 13 al acestui săbor de aceasta: fiecare de în episcopi să nu se ducă de la lăcaşul lui într-altul şi să facă hirotonie, sau să facă alte ceva lucrure episcopeşti, fără de ştirea episcopului a cărui va fi dat întru rînduială ţinutul acela; iară de nu va vrea, atunce ca unui vinovat să i se ia şi darul, şi ce vor fi făcute de dînsul să fie neadeverite şi neîntărite.

Gl. 22. Să nu meargă vreun episcop de în cetate în cetate să hirotonească, ce cu ştirea episcopului cetăţii; iară de nu, să nu fie întărită nice adevărată hirotonia lui şi el să fie vinovat.

ADEVĂRAT.

Gl. 23. Episcopul la moartea lui să nu pue alt episcop, ce deaca el se va pristăvi, atunce să fie volnic săborul să pue carele va putea să fie dăstoinic.

Tîlc. Nu e puteare, pristăvindu-se episcopul, la moartea lui alt episcop în locul lui a pune, ce după moartea lui săborul eparhiei cu ştirea mitropolitului ei să rînduiască pre carele va putea fi harnicu.

Gl. 24. A tot clirosul se cade să păzească ce iaste pe dreptate a beseericii, ca deaca se va pristăvi episcopul, cealea ce sînt ale beseericii să le păzească iar ceale ale episcopului după tocmirea lui să se socotească.

Tîlc. Cade-se episcopului să-ş facă scrisoare de unealtele lui şi de faţă să le pue să le aşaze, aşijderea şi ale beseericii, şi să le cunoască şi să le păzească preoţii şi diaconii, ca deaca se va pristăvi la lăcaşul lui, să fie după tocmeala lui; iară de nu va face aşa, atunce acealea toate să se închine beseericii.

Gl. 25. Volnic să fie episcopul peste unealtele beseericii şi să aibă treabă cu dinsele cum se cade, iar de nu-i va ajunge să se împle cu cîte are el, ce va vrea să cheltuiască unealtele beseericii la treaba lui şi venitul sau plodurile ţarinelor în voia lui şi nu cu ştirea cliricilor, acela să fie certat de săbor; iară de cealea ce vor fi să se dea de treaba săracilor şi el le va face ale lui, şi de acealea să dea seama săborului.

Tîlc. Cela ce se-au băgat chezaş pentru sufletele oamenilor, acela are puteare a ţinea multe lucrure a beseericii ca să împarţă acealea celora ce li e lipsă, preoţilor şi diaconilor, şi să-ş ia şi lui, de va fi lipsit la trebile lui ceale de nevoe şi să fie pentru fraţii carii sînt lîngă dinsul striini, ca să nu-l părăsească, şi pentru oaspeţii ce-i vin. Iară de nu-i vor sosi acealea de trebi, ce va aleage dobînda şi venitul beseericii şi-l va face al său, şi venitul lucrurilor beseericii oamenilor lui şi rudeniilor li va da, ca să înşale şi să ascunză venitul beseericii, acela de săbor să se adevereaze şi să se judece, să i se ia seama cum ispitesc şi adeverează judecata episcopilor.

Coneţul săborului sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Antiohia.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC, carele se-au făcut după săborul Sardichiei, la Laodichia, mitropolia Frighiei. Adunatu-se-au sfinţii părinţi de pre în bogate locure de au întărit hotarăle pravoslaviei şi au făcut 59 de canoane, ca să fie de folosul besearicii. Şi nemica n-au mai scăzut de în canoanele celoralalţi sfinţi părinţi. Carele sînt aceastea:

Pentru a doa însurare, carele se însoară pre ascuns. *Gl. 1.*
Pentru ceia ce se-au prins în bogate păcate. *Gl. 2.*
Pentru cela ce să botează, să nu-l pue numaicît episcop. *Gl. 3.*
Pentru să nu fie rîndul preoţesc cămătarnici sau mitarnici. *Gl. 4.*
Pentru să nu se facă hirotoniile întru auzul oamenilor. *Gl. 5.*
Pentru să nu între ereticii în besearică. *Gl. 6.*
Pentru navatiani şi fotiani şi patrusprezăceani. *Gl. 7.*
Pentru frîncii sau frighesi, de se vor pocăi, să se boteaze. *Gl. 8.*
Pentru ceia ce să vor ruga la grobniţele ereticilor. *Gl. 9.*
Pentru că nu se cade a să însura cu nuntă ereticească. *Gl. 10.*
Pentru muerile carele se chiamă stariţe, de şed mai sus. *Gl. 11.*
Pentru cel cu bună viaţă, credincios şi iscusit. *Gl. 12.*
Pentru nealesul ce-l aleg mireanii. *Gl. 13.*
Pentru să nu se trimeaţă priceaştenia pre în case. *Gl. 14.*
Pentru să nu se sue pre ambon fără felon. *Gl. 15.*
Pentru cum se cade a citi evanghelia, apostolul şi alte sfinte scripturi sîmbetele. *Gl. 16.*
Pentru să nu se curmeaze citeniile şi psalmii pre la praznice. *Gl. 17.*
Pentru să se facă molitvele voastre pre la де́вети ча(с)[1]) şi vecerniile. *Gl. 18.*
Pentru să se aducă în besearică ceia ce sînt întru pocaanie după molitva oglaşenii lor. *Gl. 19.*
Pentru să nu şază diaconul pînă nu i se va zice. *Gl. 20.*
Pentru să nu pipăe sluga sau posluşnicul vasul besearicii. *Gl. 21.*
Pentru să nu poarte posluşnicul orariu. *Gl. 22.*
Pentru cîntăreţi şi citeţi aşijderea. *Gl. 23.*
Pentru tot cliricul să fie fără de cîrciumă. *Gl. 24.*
Pentru să nu se dea slugii, adecă posluşnicului, potiriul sau agneţul. *Gl. 25.*
Pentru carele nu va fi pus de episcop, să nu jure. *Gl. 26.*
Pentru cliricul carele e chemat să facă pace, să nu ţie cu vreunii. *Gl. 27.*
Pentru să nu se aştearnă pre la besearici aşternuture. *Gl. 28.*
Pentru să nu sărbeaze creştinul sîmbăta, ce dumineca. *Gl. 29.*
Pentru că nu se cade a se îmbăia cu mueri păgîne. *Gl. 30.*
Pentru să nu dea creştinii coconii-ş la împreunarea ereticilor. *Gl. 31.*
Pentru să nu se priimească prinoasele ce-s aduse de eretici. *Gl. 32.*
Pentru să nu se roage împreună cu ereticii sau papijii. *Gl. 33.*
Pentru să nu cinstească pre mucenicii cei mincinoşi ai ereticilor. *Gl. 34.*
Pentru să nu se împreune celui eres ce se chiamă angheleani, carii zic că se-au zidit lumea de angheli. *Gl. 35.*

---

[1]) „Ceasul al nouălea".

Gl. 36. Pentru să nu se facă preot carele va fi vrăjitoriu, cinpoitoriu sau măscăriciu, cetitor de steale sau făcătoriu de baere.

Gl. 37. Pentru să nu prăznuiască cineva împreună cu ovreaii sau cu ereticii.

Gl. 38. Pentru să nu se ia de la ovreai azimă.

Gl. 39. Pentru să nu se prăznuiască împreună cu păgînii.

Gl. 40. Pentru cela ce e chemat de săbor şi se leapădă.

Gl. 41. Pentru cliricii carii-s fără cărţi de tocmire.

Gl. 42. Pentru clericul carele îmblă fără carte.

Gl. 43. Pentru să nu lase poslușnicul dverile besearicii cînd se face liturghia sau slujba.

Gl. 44. Pentru să nu între muerile în oltariu.

Gl. 45. Pentru să nu se priimească la botez după 2 săptămîni ale postului mare.

Gl. 46. Pentru că se cade celuia ce va să se boteaze să înveaţe credinţa.

Gl. 47. Pentru cel bolnav ce va să se boteaze.

Gl. 48. Pentru să se ungă cu mir cei ce se botează, după botez.

Gl. 49. Pentru să nu se facă liturghie în postul mare fără sîmbăta şi dumineca.

Gl. 50. Pentru să nu se dăzleage postul cel mare în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi.

Gl. 51. Pentru să nu se facă pre păreasemi pamete mucenicilor, fără sîmbăta şi dumineca.

Gl. 52. Pentru să nu se facă pre păreasemi nuntă sau veselie şi jocure de naşteri.

Gl. 53. Pentru să nu drîngăiască la nunte, nice să joace.

Gl. 54. Pentru preoţi şi clirici să fugă mai nainte pînă nu încep măscăricii.

Gl. 55. Pentru să nu facă mireanul sau clericul răfăneale.

Gl. 56. Pentru să nu între preotul în oltariu mai naintea episcopului.

Gl. 57. Pentru să nu se pue episcop la sate sau la oraş, ce călătoriu, adecă exarh.

Gl. 58. Pentru să nu facă preotul liturghie sau episcopul pre în case.

Gl. 59. Pentru să nu se cînte sau să citească alţi psalmi striini, sau să citească niscare cărţi carele nu va pravila.

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA LAODICHIA.

Gl. 1. Cel însurat de doao ori, ce nu se va fi însurat pre ascuns, cu mai puţin canon să îndeletnicează, însă e mai nevinovat.

Tîlc. Carele e însurat de doao ori, acela 1 an se desparte de besearică, îndeletnicindu-se întru rugă şi în post; de-acia se dăstoiniceaşte priceaşteniei. Iară de nu se va fi însurat a doa oară cu slobozie şi cu leage, ce să va fi culcat mai nainte pre tainâ şi după aceaia va fi venit la împreunarea nuntei, acela iaste supt canonul curviei.

Gl. 2. Ceia ce trag pre sine de cad în bogate păcate, aceia de-ş vor veni în minte să se ispovedească şi de se va pocăi cum se cade, acela e bine priimit.

Tîlc. Toţi ceia ce greşesc, fieşcarele de-ş va spune păcatele, de să vor ispovedi şi se vor pocăi şi de se vor lăsa de tot de răotăţi, de-acia după cum va fi seama greşalii vor obîrşi vreamea ceaia ce e dată lor de poca-

anie întru rugi și întru pocaanie, atunce să se priimească la priceaștenie pentru mila și bunătatea a lui Dumnezeu.

Cel ce e botezat de curînd, acela să nu fie preot. *Gl. 3.*

Carele e botezat de curînd acela nu se pune numaicît întru rînduiala preoțească. *Tîlc.*

Nu se cade celora ce sînt în rîndul clirosului a se gîndi întru reale dobînzi, sau să împrumuteaze întru greale camete sau iușoare; ceia ce fac aceastea, de nu vor vrea să se părăsească, atunce să li se ia darul. *Gl. 4.*

Camete sau mite rîndul preoțesc nu iau. *Tîlc.*

Hirotoniile întru auzul oamenilor nu se fac. *Gl. 5.*

Molitvele celora ce să hirotonisesc să nu se citească cu mare glas, cum am zice, să le audă oamenii. *Tîlc.*

În besearică să nu între ereticii. *Gl. 6.*

Nu se iartă nice se slobozește ereticul să între în casa lui Dumnezeu, măcară deși marele Vasilie pre împăratul Valent întru rîndul credincioșilor l-au priimit, că încă nu era pravila, nice săborul acesta pînă atunce făcut. *Tîlc.*

Navatianii și fotianii și patrusprezeaceanii, de nu vor da anathemii alte eresure și ale lor, să fie nepriimiți; iar după ce să vor lepăda și vor da eresurile anathemei, atunce să se ungă cu mir și să se priceștuiască. *Gl. 7.*

Aceștea de vor da anathemei alte eresure și ale lor, atunce se priimesc de besearică și numai ce se ungu cu sfîntul mir, însă numai navatianii și patrusprezeaceanii. *Tîlc.*

Iară fotianii le trebuiaște și sfîntul botez al mîntuitoriului, prentru că începătoriul lor, Fotin, multe eresure au înnoit, ale lui Pavel Samosatul și a lu Savelie Livosul și a lui Mondan, carele învăța și tocmia de zicea că cuvîntul a lu Dumnezău nu e de început, nice e făcătoriu a toate veacurile, nice iaste mai nainte de toate zidirile, ce nou și de curînd și au luat începătură naștere trupeaște de în fecioară. Iară cest eres ce să chiamă patrusprezeaceani, aceștea sînt carii în patrusprezeace zile de-ale lunii, măcară luni sau marți sau miercuri sau joia, prăznuiesc învierea mîntuitoriului nostru Isus Hristos. Dece aceștia nu se priimesc ca navatianii, deaca se întorc spre pocaanie, căce că țin și cărți hulitoare și altele bogate ca aceastea reale înțelepțează. *Zri.*

Frîncii sau frighesi, de să vor pocăi, să se boteaze a doa oară și măcară de vor fi fost la ei și clirici. *Gl. 8.*

Aceștea de să vor pocăi și se vor lepăda de eresurile lor și vor veni cătră nevinovata credință și vor anathimisi eresurile lor, atunce să priimesc și cu toată nevoința se cuprind și se botează, măcară de vor fi și fost în rîndul cliriciei frîncești. Aceștea frîncii țin eresul de la Mondan și Prischilla. Și acel Mondan se chema el adins eluși paraclit (adecă duh sfînt) și ținea doao mueri curve, anume Prischilla și Maximilla, pre carele le puse numele prorociție; și pre un policandil sau o cetățue frîncească, ce o chema Pepuzan, elu-i puse numele Ierusalim; nuntele erta să se desparță și de bucate să se ferească; și paștele au schimbat, și trei obraze a unii firi a dumnezăirii, într-o față rău o amestecă; învăța să ameastece sînge cu făină și aceaia în loc de priceaștenie să o dea și cine se priceștuia zicea că se leapădă de rușine creștinească. *Tîlc.*

Gl. 9. Cine se va ruga la grobniţele ereticilor părîndu-i că-s moaşte de mucenici sau va mearge pentru vreo boală părîndu-i că se va tămădui, acela să se desparţă de besearică pînă ce se va pocăi şi va mărturisi că au greşit; atunce de-acia să fie priimit.

ADEVĂRAT.

Gl. 10. Nu se cade a împreuna feciorii creştineşti nuntei ereticeşti.

ADEVĂRAT.

Gl. 11. Cealea ce să chiamă mai mari (adecă stariţe) în besearică să nu şază mai sus.

Tlc. Neştine carii vor socoti pre unele ca acealea fiind întru rînduialele mireneşti să fie cîndva naintea clirosului, acealea se apără a sluji, că deaca vor fi eale nainte, dar clirosul cum va oblădui?

Gl. 12. Cel cu bună viaţă, carele va fi credincios şi iscusit şi cuvîntătoriu, harnicu e de episcopie.

Tlc. Cade-se episcopului să fie înţelept, curat şi iscusit întru credinţă şi drept întru viaţă.

Gl. 13. Neales să fie carele e ales de mireani.

Tlc. Rînduiala şi sorţii mitropoliţilor şi a episcopilor pun pre episcopi; deci carele nu se va înălţa şi nu se va aleage la episcopie aşa, ce să va aleage de gloata de oameni, acela nepriimit iaste şi neales.

Gl. 14. Carii trimet sfînta priceaştenie pre în case, nedăstoinic să fie.

Tlc. Carele va vrea să se priceştuiască sfinţiilor, acela la besearică să meargă şi de la preoţi cînd slujesc liturghia să ia priceaştenia, cum zice marele Vasilie, iară a trimeate sfînta priceaştenie într-alte părţi pentru blagoslovenie sau altceva, acela să fie nedăstoinic.

Gl. 15. Fără de felon niminea să nu se sue pre ambon.

Tlc. Nimărui nu se cade să se sue pre ambon fără de tundere preoţească şi fără de blagoslovenia a păstoriului său şi canoneaşte priimiţi, nice să spue cuvintele lui Dumnezeu oamenilor; însă niminea altcineva să nu citească pre ambon fără numai cei ce sînt îmbrăcaţi cu felon.

Gl. 16. Evanghelia şi apostolul şi alte cărţi, sîmbetele să se citească.

Gl. 17. Pre la praznice să nu se curmeaze citeniile şi cîntările.

Tlc. Adunîndu-se oamenii la besearică către utrăne cade-se între cîntări să se citească şi citenii; şi să nu le laşi să cînte totdeuna, ca să nu ostenească cei ce s-au adunat, să pleace spre potrivire şi spre leane.

Gl. 18. Devetile şi vecerniile voastre să se facă.

Fără de molitvele cealea ce sînt poruncite şi cărţile cealea ce sînt rînduite, nu se cade alte molitve sau psalmi striini a citi sau a cînta, ce aceaste molitve de pururea să facă şi pre la 9 ceas şi pre la vecernii.

Gl. 19. După molitva oglaşeniilor se cade a se aduce ceia ce sînt întru pocaanie şi după a credincioşilor şi după pacea, adecă după sărutare şi numai după ce să face priceaştenie, să între în oltariu şi să se priceştuiască.

Acest canon învaţă rîndul şi tocmeala molitvelor cum se cade a face şi zice, însă întîi să obîrşască molitva oglaşeniilor, de-acia atunce să se aducă în besearică ceia ce sînt întru pocaanie, după aceaia a credincioşilor, de-acia pacea şi sărutarea să se facă; şi aşa, după sfînta liturghie, să se priceştuiască în lăuntrul oltariului numai ceia <ce> sînt preoţi. Aceastea toate era mai nainte vreame, că sărutarea arăta pacea şi pacea smirinie; iară acum aceasta nu fac, că se-au toate părăsit ca ş-altele multe mai de nainte vreame. De-acia după aceastea făcea liturghia şi atunce se priceştuia credincioşii de la preoţi afară la dveară. *Tîlc.*

Diaconul să nu şază pînă nu-i va zice preotul. *Gl. 20.*

Să nu şază diaconul naintea preotului, de nu-i va zice el; aşijderea şi alţi poslušnici ai besearicii şi cliricii naintea diaconilor, pînă şi ei nu vor zice lor. *Tîlc.*

Poslušnicii să nu pipăe vasele cinstite. *Gl. 21.*

Să nu pipăe cu mînile poslušnicii besearicii vasele stăpînului Hristos, ce preoţii sau diaconii la sfîntul preastol să le poarte şi să le aducă. *Tîlc.*

Poslušnicului nu i se cade să poarte orariu, nice de la dveri să se lipsească. *Gl. 22.*

Fiecui se cuvine să-ş împle poslušania; dece drept accaia datori sînt poslušnicii besearicii să nu părăsească nice să lipsească de la dveri, ce să stea acolo pînă la sfîrşenia tainei liturghii dumnezăeşti, şi ce li se cuvine lor a poslui să obîrşască. Iară orariu să nu poarte nice ei, nice citeţii, nice cîntăreţii, că a purta de aceastea numai diaconilor iaste dat. *Tîlc.*

Cîntăreţii şi citeţii nu pot purta orariu. *Gl. 23.*

ACEASTA SE-AU TÎLCUIT LA 22 DE CANOANE.

Tot cliricul să nu fie cîrciumariu. *Gl. 24.*

De la preot pînă tocma la rîndul cel mai dă pre urmă a tuturor preoţilor se opresc a mearge la cîrciumă. *Gl. 25.*

ADEVĂRAT.

Agneţul şi potiriul nu se dă poslušnicului. *Gl. 26.*

Acesta iaste lucrul preoţilor şi al diaconilor, iar poslušnicii nu li se-au dat voe lucrul lor a face; drept aceaia nice agneţul sau potiriul să nu dea gloatelor. *Tîlc.*

Carele nu-i e dat voe de la episcop, acela nu poate să pue şi să facă jurător. *Gl. 27.*

Şi jurătorii sînt ca şi cealealalte rînduiale ale cinului proeţesc, de la episcop iau voe, adecă nu e volnic să tragă la jurămînt deaca nu e rînduit de episcopul; la spiţă ca aceasta acela nu poate nice în lături pre în case, nice pre la besearici. *Tîlc.*

Cliricul carele va hi chemat să facă pace, atunce să nu tragă vreîntr-o parte, că apoi strică tocmeala. *Gl. 28.*

Nice cliricii, nice mireanii, cînd sînt chemaţi să facă pace, să nu tragă ventr-o parte, nice să voiască a lua ceva, că cine va face aşa strică tocmeala besearicii, ce numai să mănînce şi să se ducă. *Tîlc.*

Gl. 29. Pre la besearici să nu se aştearnă aşternuture, şi veselii şi ospeaţe să nu se facă.

Tîlc. Nu se cade casa lui Dumnezeu a o face lăcaş de obşte şi într-însa a aştearne aşternuture sau a face într-însa cealea ce să chiamă dragosti sau ospeaţe şi în mijlocul beseariciı a mînca.

Gl. 30. Să nu prăznuiască creştinul sîmbăta, ce dumincca.

Tîlc. Creştinul carele prăznuiaşte sîmbăta, acela să ovreiaşte, drept aceaia se cade a lucra într-însa, adecă într-acea zi şi să prăznuiască dumineca.

Gl. 31. Nu se cade a se îmbăia cu muerile păgînilor.

Tîlc. Mare batjocorire dau noao creştinilor a ne îmbăia la un loc cu fămeile păgînilor; pentr-aceaia aceasta ca un lucru păgînesc se leapădă.

Gl. 32. Să nu se dea coconii întru amestecarea ereticilor; ce a lua să cade iară nu a da, însă făgăduindu-se a se face creştini.

Tîlc. Însă a lua feciorii ereticilor carii se făgăduiesc a fi creştini şi a-i amesteca împreunarea nuntei cu coconii creştineşti, învăţatu-se-au şi se-au ertat a fi; iară a da creştinii coconii lor întru împreunare ereticilor, de aceasta întru multe canoane se-au oprit.

Gl. 32. Blagoslovenia ereticilor iaste dobitocie, iar nu blagoslovenie.

Tîlc. Nu se cade a priimi prescurile ereticilor, căce că încă aceaia iaste mai dobitocie decît blagoslovenie.

Gl. 33. Nu se cade a se ruga împreună cu ereticii sau cu papiştii sau shismaticii.

Tîlc. Carele se va ruga cu aceştea, acela să fie despărţit de besearică. Shismaticii sînt avdianii, carii ţin credinţa ca şi a dreaptei şi adevăratei besearici şi mai mulţi de dinşii şed pre în mînăstiri şi nu se roagă toţi la un loc; mustră şi pre episcopii noştri carii-s bogaţi şi pre alţii într-altele; şi cu ovreaii osebindu-se fac paştile, au şi oarece osebiri protivitoare dă price de tîlcuesc nişte uscăciuni a dumnezăeştii scripturi.

Gl. 34. Cine cinsteaşte pre mucenicii mincinoşi ai ereticilor, acela să fie anathema.

Tîlc. Carii cinstesc pre striinii de Dumnezeu ca pre nişte mucenici, striini să fie de Dumnezeu şi acela.

Gl. 35. Cine se adună lîngă ceia ce se chiamă angheleani şi se apropie dă se închină ca unor idoli, acela să fie anathema.

Tîlc. Iaste un eres carele se chiamă angheleani sau pentru căce ei adins eişi să cinstesc ca cinul anghelilor şi au viaţă cu aceaia, sau căce bîrfesc de zic că de îngeri se-au zidit lumea. Era ş-alţii învăţători, cum a spus marele Pavel la epistolie cătră colaseani, zicînd acei învăţători că nu se cade a zice noao că meargem la Dumnezeu tatăl pentru Hristos, ce zicea că meargem pentru îngeri; şi zicea că e firea mai mare a îngerilor decît a lu Hristos. Dece această lepădare şi hulă voia şi tocmirea a lu Dumnezeu era să fie întru acoperirea smereniei cu înţelepţie. Drept aceaia carii se vor aduna şi se vor ruga deosebi şi vor zice că lumea se-au zidit de îngeri, sau pentru îngeri meargem noi la Dumnezeu şi tatăl, acela să fie anathema, ca nişte oameni ce părăsesc pre domnul nostru Isus Hristos fiiul a lu Dumnezeu şi înţelepţează aproape de ceia ce se închină şi slujesc idolilor.

Gl. 36. ☞ Carele se va făgădui să fie preot, aceluia nu i se cade să fie vrăjitoriu, sau cimpoitoriu, sau să aibă niscare învăţături reale, sau cititori de steale, sau să facă baere.

De să va afla neştine de în preoţi sau de în tot cinul besearicii, atunce unul ca acela de la besearică să se scoaţă. *Tîlc.*

Nu se cade a prăznui împreună cu ovreaii şi cu ereticii, nice să se priimească rămăşiţele de la prăznuirile lor. *Gl. 37.*

Nice o împreunare n-are lumina cătră întunerec; drept aceaia să nu prăznuiască creştinul împreună nice cu ereticii, nice cu ovreaii, nice să priimească cealea ce se obîrşesc la praznicele lor, cum am zis, ca azima sau altele împotriva acestora. *Tîlc.*

Nu se cade a lua azimă de la ovreai sau a se împreuna neştine fără-delegii lor. *Gl. 38.*

ADEVĂRAT.

Nu se cade a prăznui împreună cu păgînii şi a se împreuna nedumnezeirii lor. *Gl. 39.*

ADEVĂRAT.

Carele va fi chemat la săbor şi se va lepăda fără de niscare netocmiri, acela nu e a nu fi nevinovat. *Gl. 40.*

Pentru îndoirile şi protivirile carele se tîmplă ale besearicii şi pentru întrebarea şi ispitirea canoanelor, poruncit-au săborul tuturor episcopilor de în toate eparhiile într-un an să se facă săbor cînd va porunci şi va zice episcopul mitropoliei. Dece întru adunarea aceasta fiind chemat vreun episcop şi nu va vrea să vie, ce singur adins eluşi se va supune supt vină, atunce să se canonească de săbor, însă de nu va fi vrut pentru nebăgarea în seamă; iară de nu va fi putut să vie pentru niscare alte nevoi potrivitoare, atunce să se ia seama să nu se canonească. *Tîlc.*

Nu se cade cliricului a îmbla fără de cărţi a sloboziei sau fără netocmire. *Gl. 41.*

Nu se iartă de sfintele canoane a se priimi cela ce e hirotonit de într-altă parte, neavînd cărţi de tocmire; drept aceaia trebue lor a îmbla pre tocmeală cu cărţi cum se cade, şi cliricilor dă pre la toate beseariciile, cu ştirea şi cu porunca episcopului său să îmble într-altă cetate şi eparhie. *Tîlc.*

Pentru că nu se cade omului carele e sfinţit, preotului sau cliricului să îmble sau să se ducă încătroăva fără porunca episcopului. *Gl. 42.*

ADEVĂRAT.

Nu se cade poslușnicului besearicii cînd se roagă (adecă cînd se face slujba) să fugă de la dveri măcară cît de puţinel. *Gl. 43.*

Pre la sfintele liturghii nu se cade poslușnicului să lase dverile oltariului mărcară cît de puţin, şi la rugă să se îndeletniceaze, ca să nu se afle urgisind şi nebăgînd în seamă pre acea slujbă ce-i e dată şi e pus pre dinsa ispravnic a tocmirii besearicii şi să cinstească mai bine ruga lui. *Tîlc.*

În oltariu să nu între muerile. *Gl. 44.*

Tîlc. Nu se-au dat puteare muerilor, ce încă nice bărbaţilor mireani să între în oltariu, cum porunceaşte canonul 67 a şaselui săbor de la Trulla.

Gl. 45. Nu se cade a priimi la botez după doao săptămîni a păreasemilor ce datori sînt de începutul acelui post.

Tîlc. Cest canon îndoit poate a lua seama: sau după ce va treace 2 săptămîni a păreasimilor vor veni la credinţă şi vor începe a posti, aceia nu să vor putea dăstoinici botezului întru marea sîmbătă, căce n-au postit deplin, nice au arătat postire şi nevoinţă de începutul postului; sau căce de vor fi venit la credinţă mai nainte de post şi au început a posti, de-acia mai nainte pînă-a lua botezul sosi postul, aceia nu aşteaptă marea sîmbătă a se boteza, cum au început a posti şi cei de începutul păreasemilor, ce trebue de într-aceia carii de îndestul se-au postit după doao săptămîni să se dăstoinicească botezului, iară după ce vor treace 2 săptămîni de păreasimi şi de carii le va părea că n-au arătat postire de îndestul, aceia nu se vor boteza, ce să aşteapte şi ei să se boteaze cu ceia ce vor vrea în sîmbăta cea mare; cum ar fi numai ca aceia priimiţi ca şi ceia ce se-au postit de într-acea începătură a postului, ca cum ar fi nevoinţa lor deplină, iară nu numai semnată.

Gl. 46. Carele se botează, acela să-ş spue credinţa episcopului sau preotului după a cincea săptămînă.

Tîlc. Carele va veni la besearică să se boteaze, acela să înveaţe să ştie credinţa; iară cînd va fi a cincea săptămînă să o spue episcopului sau preotului; că nu se cade numaicît a boteza pre dinşii mai nainte pînă nu vor învăţa să ştie credinţa.

Gl. 47. Carele e bolnav, să spue şi acela cît de puţin.

Tîlc. Cine e bolnav şi ceare să se boteaze, acela să înveaţe credinţa întîi, de-acia deaca se va boteza, să ştie că se-au vrednicit dumnezeescului dar.

Gl. 48. Cade-se celora ce să botează, după botez să se miruiască cu unsoarea cerească, ca să poată fi părtaşi împărăţiei lui Hristos.

ADEVĂRAT.

Gl. 49. Pre păreasemi să nu se facă liturghie, fără numai sîmbăta şi dumineca.

Tîlc. Acest canon n-au trecut de tot, ce se păzeaşte, că, fără de sîmbăta şi dumineca şi în zioa sfintei blagoveaştenii, nu se face liturghie pre păreasimi, ce numai ce se face прѣжде сщина [1]); iară la praznicul blagoveaşteniei nu se face liturghia прѣжде сщина [1]), ce poruncesc aceaste canoane 52 a şaselui săbor de la Trulla a face liturghie deplin, iară pentru alte zile a păreasemilor iaste vreame de smerenie şi trebue a aduce cătră priceapere pe ficcare rătăcit, şi pentru această nevoinţă să nu se lase a se pleca cătră praznice, ce adins eluş să se posomorască şi de-ale sale să socotească, ca să tîmple şi să se împle de bucurie sufletească mai nainte de vreame.

[1]) „Înainte sfinţită".

— Nu se cade pre păreasimi, în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi, a face razdreaşenie. *Gl. 50.*

Cade-se întru toate zilele patemei a lu Hristos a le obîrşi cu inemă înfrîntă, cu post şi cu rugă, şi să nu se facă razdreaşenie postului joi în săptămîna cea mai dea apoi a păreasemilor, ce se cade şi într-aceaea a posti şi a mînca sec. *Tîlc.*

Nice pametea mucenicilor să se facă, fără numai sîmbăta şi dumineca. *Gl. 51.*

Pre păreasemi, fără dă sîmbăta şi dumineca, nice pamete mucenicilor să nu se facă. *Tîlc.*

Nu se cade a face nuntă pre păreasimi, nice bucurie şi veselie de n aştere *Gl. 52.*

ADEVĂRAT.

Nu se cade a drăngăi (adecă a plesni în palme) sau a juca în sgomotul. acela, iară cine va face aşa, să fie nedăstoinic. *Gl. 53.*

ADEVĂRAT.

Cade-se preotului sau cliricului să se scoale mai nainte de ce încep cinghiasele. *Gl. 54.*

Porunceaşte-se creştinilor carii merg pre la nunte să se ospeteaze cu cinste, iară să nu joace pri la dinsele sau să drîngăiască (adecă să bată în palme) şi pespre dinsele să facă sunet, că aceasta tocmeală nu se cuvine nice e vreadnică tocmealii creştineşti; aşijderea şi preoţii să nu caute să vază ceva pre la nunte, ce mai nainte de ce vor întra cinghiile sau măscăricii carii fac glume, să iasă de acolo. *Tîlc.*

Răfenea să nu facă nice mireanul nice cliricul. *Gl. 55.*

Pentru mîncarea, să nu facă răfenea nice mireanul, nice cliricul. *Tîlc.*

Preotul să nu între în oltariu să şază mainte de episcop. *Gl. 56.*

Acii fiind episcopul şi slujind, mainte de venirea lui să nu între preotul în oltariu şi să şază, că netocmire iaste aceasta şi smintire. *Tîlc.*

Nu se pune episcop în sat sau în oraş, ce călători carii-s trimeşi; iară de să va pune vreunul, acela nice o ispravă să nu facă fără de episcopul cetăţii. *Gl. 57.*

În oarecare sat şi ve întru o cetăţue mică, în carele poate să fie de îndestul 1 preot, acolo nu trebue să se facă episcop, ca să nu se pogoară jos sărăceaşte numele episcopului, ce să se trimeaţă călători. (Călătorii sînt carii astăzi se chiamă exarşi, dă se trimet într-însele pentru îndreptarea greşalelor a sufletelor). Iară de să vor fi făcut alţii mai nainte, însă de în cinste să se schimbe şi nice o ispravă să nu facă episcopească făr'de ştirea episcopului a cetăţuei ceii mici, supt carele sînt supuse aceale sate şi orăşale. *Tîlc.*

Episcopul sau preotul în casă să nu facă liturghie. *Gl. 58.*

Pre în case nu se face jertva cea fără de sînge, nice de episcop, nice de popă, ce să cade a face liturghie întru adeverita besearică. Însă canonul 31 a şaselui săbor de la Trulla iartă şi lasă pre voia episcopului să se facă liturghie cînd se va tîmpla şi în casa ceaia ce să tîmplă de iaste de rugă; iară botez nicecum, ce numai întru adeveritele besearici să se vredniceasică *Tîlc.*

cinstitului botez carele va vrea să se boteaze, cum porunceaşte canonul 59 al aceluiaş săbor.

Gl. 59. Alţi psalmi striini sau cărţi netocmite să nu se citească pe în besearici sau să se cînte, ce numai ceale ce-s tocmite ale vechii şi noaoi legi, carele sînt aceastea: Bîtiia, Ishodul, Levit, Cisla, Vtorîi Zacon, Isus, Sudia, Ruth, Esthir, Ţarstv Paralipomen 2, Esdra 2, psalmi 150, Pritcia Solomonovî, Eclisiast, Premudrost, Peasnipeasnei, Iov, Doisprezeace proroci, Isaia, Ieremia, Iezechiil şi Daniil. Împreună şi 22 ale legii noao: evanghelii 4: Matei, Marcu, Luca, Ioan; deaania; poslanii adeverite 7, adecă a lui Iacov 1, a lui Petru 2, a lu Ioan 3, a Iudei 1; a lui Pavel 14: къ[1]) Rim 1, къ[1]) Corinth, къ[1]) Galat. 1, къ[1]) Efes 1, къ[1]) Filippis 1, къ[1]) Colas, къ[1]) Solun 2, къ[1]) Evreom 1, къ[1]) Timothei 2, къ[1]) Titu 1, къ[1]) Filimon 1; şi Apocalipsis 1 Îωанна Бг҃ослова[2]).

Coneţul sfîntului săbor de la Laodichia.

SFÎNTUL SĂBOR A TOATĂ LUMEA AL SFINŢILOR PĂRINŢI 150, carii se-au adunat a doa oară în Ţarigrad, într-al doilea an de împărăţia a lui Theodosie cel Mare, mai pre urmă de săborul cel de întîi de la Nichea, după ce trecuse ani 52, iar de la Hristos era trecuţi ani 362. Mai mare la acest săbor era Timothei Alexandreanul şi fericitul Meletie de la Antiohia, Chiril Ierusalimleanul şi Nectarie Ţarigrădeanul carele era oglaşenic în vreamea acestui săbor, de-acia se boteză şi se hirotoni ţarigrădean; era şi Grigorie episcopul de la ostrovul Cappadochiei şi multul şi marele Grigorie Bogoslov carele ţinuse scaunul Ţarigradului, iară pentru nişte netocmiri şi cerţi lăsă-l şi se duse de şedea la moşia lui la Nazianz, şi scrise cu cuvintele lui ceale de învăţătură de îngrozi pe episcopii; peste puţin sosi şi Damas de la Roma cea veache. Şi acest sfînt săbor se-au adunat asupra lu Machedonie, carele mai nainte apucase de ţinuse scaunul Ţarigradului, de-l goniră împreună cu soţii lui şi-i deaderă anathemei. Iară pre duhul sfînt mărturisiră, unul fiind tatălui şi fiiului, ca pe un Dumnezeu adeverit. Încă mai blăstemară şi pre ceia ce era soţii cu nebunul şi spurcatul Apolinarie, şi mărturisiră pre domnul nostru Isus Hristos cum au luat trup cu minte şi însufleţit adevărat.

Şi ijderîră canoane de întărirea blagocestiei, către blagocestivul împărat, marele Theodosie, şi i le scriseră aşa:

Blagocestivului şi iubitoriului de Dumnezeu împărat, marelui Theodosie.

Sfîntul săbor al episcopilor carii de în bogate eparhii ne-am adunat în Ţarigrad, însă întîi scrisoarea cărţii noastre carea trimeatem către blagocestia ta, har fie lui Dumnezău carele au cunoscut blagocestia împărăţiei tale, pentru pacea carea ai obşte pre toate besearicile pravoslaviei de întărirea sănătoasei credinţe. Dînd şi lui Dumnezeu mulţemire

---

[1]) „Către".
[2]) „Ioan Bogoslov".

cum se cade, am socotit toţi cu mintea, împreună, cîte au făcut sfîntul săbor, cu scrisoare le trimeatem cătră blagocestia ta şi-ţi facem ştire că ne-am adunat în Ţarigrad după scrisoarea blagocestiei tale, şi întîi am înnoit împreunarea carea avem unul cătră altul, iară după aceaia am izvodit şi nişte canoane cam pe scurt, întărind şi credinţa părinţilor de la Nichea şi procleţind şi dînd anathemei pre eresurile ceale ce să ridica asupra lor. Lîngă aceastea am poruncit de am întărit şi buna tocmire a canoanelor besearicii carele se-au făcut, carele toate într-această scrisoare a noastră le-am scris. Drept aceaia rugăm pre blînzia ta ca să întăreşti judecata sfîntului săbor cu hrisovul blagocestiei tale, ca, cum ai cinstit besearica cu chemarea cărţii, aşa să şi obîrşeşi cu pecetluirea cealea ce se-au făcut la săbor. Iară domnul să-ţi întărească împărăţia cu pace şi cu dreptate şi să o treacă de în neam în neam şi să-ţi adăogă lîngă puteareaj această pămîntească să te îndulceşti şi întru împărăţia ceriurilor şi să petreci cu sănătate întru toate bunătăţile, cum se cade. Dumnezeu să-ţ dăruiască rugile sfinţilor părinţi ai lumii, ca unui adeverit blagocestiv şi iubitoriu de Dumnezeu împărat.

Aceaste 8 canoane se-au izvodit în Ţarigrad, cu darul lui Hristos, de episcopii carii se-au adunat dă pre în bogate eparhii, cu chemarea blagocestivului împărat, marele Theodosie. Mesiţa iulie 27.

Pentru să se ţie credinţa tare, carea se-au întărit la Nichea. *Gl. 1.*
Pentru să nu facă niminea val besearicii afară de hotară. *Gl. 2.*
Pentru să se cinstească ţarigrădeanul după Roma. *Gl. 3.*
Pentru Maxim Chiniconul să fie striin de episcopi. *Gl. 4.*
Pentru sfitocul al episcopilor despre apus, carii mărturisesc sfînta troiţă. *Gl. 5.*
Pentru rău slăviţii şi ceia ce jehuesc. *Gl. 6.*
Pentru patrusprezeceanii, navatianii, arianii şi machedonianii. *Gl. 7.*
Pentru botejunea unii afundări a evnomianilor, savelianilor şi a frîncilor. *Gl. 8.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA ŢARIGRAD.

Credinţa care se-au întărit la Nichea să se ţie vîrtos, iar a eresurilor să hie anathema. *Gl. 1.*

ADEVĂRAT.

Niminea să nu facă val besearicii afară de hotarele lui, nice să hirotonească, nice besearică să sfinţească şi iar besearicile de în limbi să ţie întărit obiceaiurile părinţilor. *Gl. 2.*

În multe canoane se-au zis că nu se cade episcopului striin să treacă şi să sară afară de hotarăle lui şi să smintească lucrurile besearicii, iar besearicile cealea ce sînt într-alte limbi, de în Eghipet, de în Livia şi de în Pentapoli să ţie tare obiceaiurile mai denainte, după cum zice canonul 6 al săborului de la Nichea. *Tîlc.*

Gl. 3. Ţarigrădeanul să se cinstească după Roma.

Tlc. Episcopul Ţarigradului să aibă cinstea a episcopului de la Roma şi a deregătoriilor lor, cum au socotit pentru canonul acesta şi săborul de la Halchidon la 28 de canoane, pentru căce că iaste acesta, Ţarigradul acum dă se chiamă Noul Rim şi se-au cinstit de împăraţi şi de oameni. Iar cum zise pravila, ţarigrădeanul să fie cinstit după Roma, nu ca cum ar fi cinstea Rimului mai mare şi a ţarigrădeanului mai mică, ce iaste arătarea vremii, ca cum ar zice neştine că pre multe locure şi ani şi pre multe vremi, au ţinut şi ţine ţărigrădeanul cinste tocma ca şi Rimul.

Gl. 4. Maxim Chiniconul să fie striin de episcopi şi toţi cîţi vor fi sfinţiţi de dînsul să fie lepădaţi şi nesfinţiţi.

Tlc. Pentru că acesta besearica a lu Dumnezeu au spart şi de netocmire şi de valure o au împlut. Lup în loc de păstoriu se arătă, şi tuturor celora ce greşiia toate gata erta, fiind păgîn şi rău stricătoriu de tocmeale, cum zice marele Grigorie. Drept aceaia acela Maxim striin să fie de episcopi, şi cei ce vor fi de dînsul hirotoniţi, ori în ce spiţă vor fi, să fie nesfinţiţi, adecă să nu fie nice într-o rînduială.

Gl. 5. Carii vor mărturisi pre tatăl şi fiiul şi sfîntul duh o fiinţă, acea mărturisire iaste bine priimită.

ADEVĂRAT.

Gl. 6. Păgînul jehuitoriu carele pîraşte asupra episcopului, de va fi vina besericească, să nu o spue, să nu o spue nice altul carele va şti mai nainte, să nu o spue nice cel ce nu e împreunat, să nu o spue nice cel scos, să nu o spue nice cela ce va fi pîrît în ceva, pîn' nu se va îndrepta el de ale sale. Să pîrască pravoslavnicul cel ce e împreunat, cel ce e neurgisit, cel ce e nepîrît, şi să ducă vina la eparhiani. Iar de nu va putea, atunce să se întoarcă cătră mai mare săbor, şi fără de scrisoarea aceii patime să nu se asculte; iară fără de accastea carele va mearge de va amesteca la împăratul sau la domn, acela să fie scos.

Tlc. Cade-se a întreba şi a ispiti de feaţele şi de viaţa celora ce pîrăsc pre episcopi sau pe clirici, să nu cumva să fie acela eretic, sau urgisit sau scos şi neîmpreunat, adecă afurisit, sau de alţii pîrît pentru vreo vină şi să n-aibă amestecătură de acea vină; şi de vor fi ceia ce pîrîse ca aceştea, atunce să nu se priimească la întrebare. Iară de va fi pravoslavnic şi-i va fi viaţa nevinovată şi de în cei împreunaţi (adecă de cei ce se priceştuesc) şi va aduce vină besearicească spre episcop, acela să se priimească şi să spue vina la episcopii eparhiei. Dece ei de nu vor putea îndrepta vina episcopului care e asupra lui, atunce mearge pîrîşul şi la mai mare săbor; şi întîi să dea scrisoare săborului de acea vină ce să prinde, ca deaca va putea da seama adevărat de acea pîră ce vădeaşte. de bine, iar de nu, să paţă el ce vrea să paţă episcopul. Şi atunce aşa să fie pîra şi aşa să se priimească. Iară de va face altele afară de aceastea, adecă să meargă să ameastece la împăratul sau la domn pîrînd pre episcop, sau va mearge la judecată mirenească sau boerească, acela să fie nepriimit la pîră. Iară ereticul de va fi năpăstuit de episcop, atunce nu se apără a nu pîrî pre episcop.

Patrusprezeceanii, adecă miercuraşii sau arianii, sau navatianii, aceştea sînt carii se chiamă curaţi, sau machedoniani, sau saveliani, sau apolinariani, de vor mărturisi credinţa cu zapis, să fie priimiţi şi, cum am zice, trebue a-i unge preste toate simţirile. *Gl. 7.*

Aceştea de-ş vor da zapisul de mărturia credinţii lor cum vor creade bine şi deaca-ş vor anathimisi tot eresul, atunce să priimesc şi numai cu sfîntul mir să se ungă la ochi, la nas, la urechi, la gură şi la frunte; şi cîndu-i unge, zice: печа(т) да́ра дх҃а ст҃аго[1]). *Tîlc.*

Evnomianii, savelianii şi frîncii, carii se botează numai într-o afundare, să se priimească ca ellinii. *Gl. 8.*

Unii ca aceştea şi se botează şi să miruesc, căce că se priimesc ca nişte ellini. Drept aceaia trebue şi mai nainte de botez să se înveaţe vreame de îndăstulă şi să asculte dumnezăeştile scripturi, după aceaia să se boteaze deplin şi să-i ungă; şi iată aşa să-i priimeşti ca pe nişte ellini: în zioa de întîi să-i creştinezi, a doa să-i faci oglaşenici să se înveaţe credinţa, iară a treia să facă lepădare, adecă să-şi blasteme eresul şi suflare de trei ori în faţă şi în urechi; iară aşa şi ei mai nainte să-şi blasteme al lor eres. *Tîlc.*

Coneţul săborului al doilea al sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Ţarigrad.

SFÎNTUL SĂBOR AL TREILEA AL SFINŢILOR PĂRINŢI, A TOATĂ LUMEA.

Adunatu-se-au la Efesul Asiei în vreamea lu Theodosie cel Mic doaă sute de sfinţi părinţi; de la cel de-al doilea pîn' la acesta al treilea trecuse ani 41, iar de la Hristos 404. Era mai mari acestui săbor Chiril Alexandreanul, ispravnicul papei Chelestin de la Rimul cel vechiu, Iuvenalie Ierusalimleanul, Memnon Efeseanul. Adunatu-se-au asupra ereticului Nestorie, carele era de moşie de la Antiohia şi se-au făcut patriarh la Ţarigrad fără cale şi fără dreptate. Acest prea spurcat Nestorie împărţia pre domnul nostru Isus Hristos în doi fii şi zicea că iaste alt fiu cela ce se-au născut de la tatăl şi altul iaste Hristos, carele se-au născut de în Preacista. Şi cum zicea mîntuitoriului Hristos că e striin de dumnezeire, aşa zicea şi adeveritei Preaciste, zicea: să nu-i zică născătoare de Dumnezeu, ce născătoare de Hristos. Iară acest sfînt săbor al acestor sfinţi părinţi, propoveduiră luminat că Hristos iaste Dumnezeu deplin şi om deplin, într-un obraz şi în doaă firi; iară sfînta născătoare de Dumnezeu, carea fără de sămînţă, pespe fire, pre fiiul şi cu cuvîntul lui Dumnezeu şi tatăl, pre domnul nostru Isus Hristos, adecă fără împreunare de bărbat şi fără dureare şi fără geamere, carea mai nainte de îngrecare au fost fată curată şi, deaca l-au îngrecat şi deaca l-au născut, iară au fost fată şi adevărat născătoare de Dumnezeu; aşa au poruncit şi au propovăduit. Iară pre mincinosul Nestorie şi pre soţiile lui şi pre dogmatele lui dat-au anathemei. Făcut-au acest sfînt săbor, carele au fost adunat

[1]) „Pecetea darului sfîntului duh".

cu porunca lui Theodosie împărat, cel Mic, şi canoane 9; şi au scris aşa sfinţii părinţi cătră toţi oamenii pravoslavnici:

Sfîntul a toată lumea săbor, carele se-au adunat la Efes cu porunca blagocestivilor împăraţi, episcopilor, preoţilor, diaconilor şi a tot omul, carii vă aflaţi pre în toate eparhiele şi cetăţile.

Adunatu-ne-am noi, după porunca cinstitei cărţi a blagocestivului nostru împărat, la Mitropolia de la Efes, pentru că se-au lepădat de noi unii de întru noi, pre număr ca 30, pentru puţin lucru. Carii n-avea nice o puteare cătră împreunarea besearicii să poată strica sau să folosească de la dinsa sau de în rînduiala preoţească ceva, pentru că unii de într-înşii era izgoniţi şi luatu-le darul căce ţinea şi cinstia mai decît toate eresurile ale lui Nestorie şi ale lu Chelestin, iară în faţă se arăta că nu le ţin, ce se-au pocăit. Drept aceaia căce nu vrură să osîndească cu noi pre Nestoria şi să-l procleţească, pentr-aceaia sfîntul săbor porunciră împreună să fie striini de împreunarea besearicii şi luară de la dînşii deistvuiala, adecă putearea arhierească cu carea putea să strice sau să folosească cuiva. Şi am făcut aceaste canoane să fie de întărirea beasearicii. Mesiţa iulia 10.

Gl. 1. Pentru mitropoliţii carii se-au lăsat de săbor şi de Chelestin se-au lipit.

Gl. 2. Pentru ceia ce să împreună la un loc şi ţin cealea ce ţine şi înţeleptează Nestorie.

Gl. 3. Pentru ceia ce se-au lepădat de preoţia Nestoriei.

Gl. 4. Pentru cliricii carii vor face niscare tocmeale de-ale lu Chelestin sau de-ale Nestoriei.

Gl. 5. Pentru cela ce va fi urgisit de episcop şi de Nestorie va fi priimit.

Gl. 6. Pentru mireanul carele să poncişază săborului.

Gl. 7. Pentru episcopii carii facu altă credinţă fără ceaia ce se-au întărit la Nichea.

Gl. 8. Pentru să păzească pre în toate eparhiile ceale tocmeale ce au fost mai nainte curate şi fără nevoe.

Gl. 9. Pentru episcopul Evstathie, carele au ţinut episcopia fără dă nice un folos.

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA EFES.

Gl. 1. De să va lăsa mitropolitul de săbor şi se va lipi de Chelestin sau va face cealea ce face el, scos să fie acela şi de altele neîndreptatu.

Gl. 2. Şi oricare episcop ce să va împreuna sau va face cealea ce face Nestoria, şi acela să fie scos.

Gl. 3. Cîţi se-au dăzlupit dă preoţia Nestoriei, acela e preasfînt; iară carele se-au priimit dă dinsul, să nu fie popă.

Gl. 4. Oricari clirici vor face împreună eresurile a lui Chelestin şi ale Nestoriei, acelora se li să ia darul.

Gl. 5. Carele se-au urgisit de episcopi şi de Nestoria va fi priimit, să fie fără de nice un folos.

Aicea e tîlcuirea acestor canoane de sus. Nişte mitropoliţi carii se adunase la săborul de la Efes depărtară-se adins eişi şi înţelepţia tocmealele Nestoriei, episcopul Ţarigradului, carele credea în oameni spurcatul păgîn şi înţelepţitoriul ovreeşti şi ale lui

Chelestin, episcopul. Dece unii se-au lipsit şi n-au vrut să se rînduiască acestor păgîni şi spurcaţi episcopi, ce încă mai vîrtos sta împotriva lor. Drept aceâia porunci sfîntul săbor celora ce se vor împreuna Nestoriei şi lui Chelestin şi carii vor face lucrurile şi tocmealele lor să se scoaţă de în cinste şi de la besearică să se leapede; aşijderea şi carii vor fi opriţi de preoţie de la episcopii lor pentru căce nu vor fi ţinut tocmealele lor drept, iară Nestoie şi Chelstinu-i vor fi priimit şi-i vor fi şi îndreptat; aceia să nu fie preoţi, ce aciaşi să li se ia darurile.

Mireanul dă se va imponcişa săborului să fie nepriceştuit, iară cliricul încă să fie şi scos. *Gl. 6.*

Cela ce va răzjudeca şi se va împoncişa tuturor lucrurilor celora ce se-au făcut la săborul de la Efes, sau va ispiti a mişca ceva, acela de va fi episcop sau cliric, atunce de în rînduiala lui să cază de tot, iară de va fi mirean să fie nepriceştuit. *Tîlc.*

Episcopul carele va face şi va trage să facă altă credinţă de ceaia ce se-au făcut la Nichea, acela să se înstriineaze, iară mireanul afară de în besearică să se scoaţă. *Gl. 7.*

Carele va aduce înainte alt săbor păgînesc şi spurcat, pentru să întorcă şi să piarză credinţa şi tocmirea sfinţilor părinţi carii se-au adunat de o au făcut şi o au tocmit la Nichea, să o facă ellineaşte sau ovreiaşte sau ori în fiece eres, sau întorcînd pre ceia ce vin întru priceaperea adeverinţii, acela de va fi mirean să se anathimisească, iară de va fi episcop sau cliric, aceia de episcopie şi de cliricie să se înstriineaze. *Tîlc.*

Să se ţie vîrtos pre în fieşcare eparhie isprăvile şi tocmealele carele au fost mai nainte curat şi fără nevoe, iară carele va sta împotrivă să se facă într-alt chip, acela să fie nepriceştuit. *Gl. 8.*

Cîţi episcopi în silă supt mîna lor au luat de în altă eparhie ceva carele n-au fost mai nainte şi de întîi supt dinşii, sau vor răpi sau apuca de la altă episcopie ce vor fi fost a ei de mai nainte vreame, aceia nemica de acealea să nu isprăvească nice să ţie, ce să le ţie, iară ale cui au fost, şi să le dea îndărăt, şi să fie volnici fiecare eparhie a-ş ţinea ce are curat şi fără nevoe şi să nu se îngînfe să se afunde cu chipul cătră lucrurile puterii mireneşti (adecă să facă în silă, ca mireanii). Iar cine va aduce alt chip potrivindu-se şi luptîndu-se pentru aceaste poruncite, acela de niminea nemica să i se înfolosească. *Tîlc.*

De aceasta datoriu iaste tot episcopul să ţie şi să aşteapte cu îndelungul că Evstathic fără de folos deaca deade dosul şi se lăsă hirotoni-se în locul lui Theodor, iar celalalt plîngînd şi rugîndu-se cerea-ş cinstea. Cela ce se-au hirotonit în locul lui nu e vinovat, că ţine, cum am zice, lăsarea aceluia în loc de vină. *Gl. 9.*

Acest episcop Evstathie fiind fără ispravă şi neputînd ţinea isprăvile şi unealtele besearicii şi neputînd să împingă pre toţi să nu-l poată supăra, se lăsă de episcopie şi se hirotoni în locul lui altul. De-acia el mearse la săborul de la Efes, închinîndu-se, rugîndu-se, cerşindu-şi episcopia iarăşi. Şi nu-l ascultară; că deaca vreame ce deodată deaca se-au lăsat de dînsa şi în locul lui se-au hirotonit altul, nu mai poate; iar el tot cerea să aibă cinstea episcopească şi priceaştenia. Şi socoti sfîntul săbor fără de nice o încurmezişare să se chiame episcop, să-ş ţie cinstea şi să şază şi la *Tîlc.*

scaun în rînd unde-i vor face cinste şi să slujască liturghie, iar nu de tot în voia lui, ce cîndu-l va priimi şi-l va erta episcopul pentru ertarea şi dragostea a lu Hristos. De-acia acest sfînt săbor pentru mila adaoseră şi aceasta săborului de la Pamfilia şi ziseră: pentru lucru ce au făcut Evstathie au acum, au mai nainte, socotiţi-l cum va fi mai bine sau să-l puneţi la o besearică ce va fi văduo, sau într-alt chip să-l miluiască.

Coneţul săborului sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Efes.

SFÎNTUL SĂBOR A TOATĂ LUMEA AL 4, AL SFINŢILOR PĂRINŢI.

Adunatu-se-au 630 purtători de Dumnezeu părinţi după ce trecuse 30 de ani de la săborul al treilea, iară de la Hristos 425, în vreamea blagocestivului împărat Marchian, în vestita cetate Halchidon a Vitheniei. Şi era mai marii al acestui săbor Anatolie Ţarigrădeanul, Maxim Antiohianul, Iuvenalie Ierusalimleanul şi Pascasin şi Luchinsie episcopii, cu preotul Bonifantie, dă ţinea locul al preasfîntului Leu papa de la Roma cea veache, carele avea mare slavă şi multă nevoinţă şi rîmnă pentru blagocestie. Şi acest sfînt papă nu trimease numai pre aceşti ispravnici, ce încă trimease minunată poslanie cu carea întăriia pre sfîntul săbor; şi puseră numele, sfinţii părinţi, aceii poslanii *stîlpul pravoslaviei*. Şi pre Evtihie arhimandritul Ţarigradului şi pre Dioscor al Alexandriei deaderă anathemei şi-i procleţiră şi-i tăiară de la besearică ca pe neşte mădulare putrede carii amesteca şi împreuna pe unul Hristos cel ce iaste în doaă firi cunoscut, domnul şi Dumnezeul nostru, fugînd de dăspărţirea Nestoriei pentru necurăţia lui. Şi aceştea făcură şi dăruiră beseariciı pravile 30, ca să fie de întărirea pravoslaviei şi de ruşinea ereticilor. Mesiţa noemvrie 8.

Gl. 1. Pentru să se ţie canoanele tare, carele au făcut sfinţii părinţi ale fieşcărui săbor.

Gl. 2. Pentru ceia ce hirotonesc pre bani.

Gl. 3. Pentru ceia ce priimesc grija caselor mireneşti.

Gl. 4. Pentru să nu se zidească casă de rugă sau mînăstiri fără de ştirea episcopului.

Gl. 5. Pentru ceia ce să mută de în cetate în cetate.

Gl. 6. Pentru să nu se hirotonească cela ce nu va fi fost la besearică sau la mînăstire fără mărturie.

Gl. 7. Pentru carii vor fi clirici sau călugări, de să vor întoarce întru mirenie sau în boerie fără omenie.

Gl. 8. Pentru clericul carele lăcuiaşte sărăceaşte, sau mînăstirea.

Gl. 9. Pentru cliricii carii vor avea pîră, de vor lăsa pre episcopul lor şi vor mearge la judecată mireanească.

Gl. 10. Pentru clericul să nu se pue la un loc să ţie doaă beseariciı ale cetăţilor.

Gl. 11. Pentru săracii carii le trebue ajutoriu şi milă.

Gl. 12. Pentru să nu se tae o eparhie, să se împarţă să fie doao eparhii.

Gl. 13. Pentru clericul carele nu va avea carte.

Gl. 14. Pentru pravoslavnicul să nu se împreune cu ereticul.

Pentru să nu se facă diiconeasă de nu va fi de 40 de ani. *Gl. 15.*
Pentru călugărul şi călugăriţa să nu se însoare sau să se mărite. *Gl. 16.*
Pentru ceia ce ţin în 30 de ani niscare ţinuturi sau ţarine sau fiece. *Gl. 17.*
Pentru cliricii şi călugării carii bănuesc spre episcopul. *Gl. 18.*
Pentru să se facă săbor de doao ori într-un an. *Gl. 19.*
Pentru cliricul, că nu se pune de într-o cetate într-alta. *Gl. 20.*
Pentru cliricul sau mireanul neiscusit, ce va mustra pre episcop. *Gl. 21.*
Pentru cliricul care va răpi niscare unealte la pristăvirea episcopului. *Gl. 22.*
Pentru cliricii şi călugării carii se duc la Ţarigrad fără de ştirea episcopilor săi. *Gl. 23.*
Pentru mînăstirile carele se fac cu ştirea episcopului. *Gl. 24.*
Pentru hirotonia a episcopilor, tocma în trei luni să se facă, iară să nu treacă vreame mai multă. *Gl. 25.*
Pentru să fie iconom de în cliros pre la toate besearicile. *Gl. 26.*
Pentru cliricul şi mireanul carii vor răpi mueri. *Gl. 27.*
Pentru episcopul Romei ceii noaă să fie tocma cinstit cu al Romei ceii vechi. *Gl. 28.*
Pentru cine pogoară pre episcop în loc de preot. *Gl. 29.*
Pentru să nu iscălească de nu-i va erta şi să-i slobozească arhiepiscopul. *Gl. 30.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA HALCHIDONA.

Canoanele carele au făcut sfinţii părinţi ale fiecărui săbor, tare să se ţie. *Gl. 1.*

ADEVĂRAT.

Care episcop va hirotoni pînă la un ban, şi ceia ce se-au hirotonit de dinsul să cază de în rînduială; şi cliricii, de vor fi fost solitori acelui lucru, să cază şi ei de în spiţă, iar mireanii sau călugării să se anathimisească. *Gl. 2.*

După cum zice marele Vasilie: carele vinde darul lui Dumnezeu cel nevîndut, acela mai rău iaste decît Machedonia luptătoriul de duh. Drept aceaia carele va hirotoni şi cel hirotonit pre bani, acela striin să fie de a lui spiţă, măcară de va hirotoni hiece spiţă de mică de-a clirosului; aşijderea şi ceia ce vor hi solit pentru acea hirotonie, de vor fi clirici, atunce să cază de într-a lor spiţă, iară de vor fi mireani sau călugări să se anathimisească. *Tîlc.*

Carii primesc grija caselor mireneşti, aceia vinovaţi sînt, fără numai cîndu-i va chema leagea să poarte grija vreunor copii mici ce vor rămînea săraci, sau-i va erta episcopul să poarte grija mişeilor şi a văduălor. *Gl. 3.*

Carii sînt în rînduiala cliricilor pot să se ia pre în casele mireanilor să fie de-a le învăţa coconii şi slugile, cum porunceaşte şi canonul 10 al săborului a doile de la Nichea, iar grija lucrurilor să nu priimească, iară de nu va vrea acela să fie supt vinuială (adecă certare). Iară a fi ispravnic săracilor, mişeilor şi văduălor ai altor ticăloşi, se-au ertat; aşijderea şi de în rudenia lor de vor rămînea copii mici şi leagea-i va chema la aceasta *Tîlc.*

să poarte grijă pentru rudenie. Iară episcopii sau călugării nu se iartă de-a firea ispravnici (sau lătineaşte curatoris) nice rudeniilor sale, ce aceştea toţi se pot face ispravnici cînd moare cineva şi rămîn unealte să le dea pentru sufletul lui după moartea lui, atunce se chiamă unii ca aceia ispravnici după tocmeala nearalei a împăratului chir Leu Filosoful.

Gl. 4. Nu se cade a face fără ştirea episcopului, nice casă de rugă, nice mînăstire. Cei de în mînăstire să se cucerească episcopului şi să nu iasă de în mînăstire pînă nu-i va lăsa. Şi sluga fără ştirea stăpînu-său să nu se călugărească.

Tîlc. Fără de ştirea episcopului cetăţii, nu se cade mînăstire sau besearică a zidi; ce încă şi toţi călugării să se cucerească lui şi să nu iasă de în mînăstire de în carea se-au făgăduit, făr' numai cîndu-l va erta episcopul să fie pentru alt folos. Aşijderea şi sluga, sau robul, fără de ştirea stăpînu-său să nu-l priimească în mînăstire să se facă călugăr. Iară cine va treace aceaste poruncite, acela să fie nepriceştuit. Aşijderea datoriu iaste şi episcopul să-i fie aminte cum se cade de mînăstiri.

Gl. 5. Pentru episcopii sau cliricii carii îmblă de în cetate în cetate, poruncitu-se-au de aceasta să se ţie pravila şi canonul carea se-au făcut şi se-au întărit de sfinţii părinţi.

Tîlc. Zisu-se-au la 13 canoane a săborului de la Antiohia să nu îndrăznească episcopul să se mute de în eparhia lui într-alta să facă hirotonie, fără de ştirea episcopului al cetăţii, sau să facă altceva lucru episcopesc; iară de nu va vrea, atunce şi cealea ce va face să fie nesocotite şi să i se facă netocmirii şi neomeniei lui cum au făcut; şi de aicea să-i fie luat darul de sfînta troiţă. Însă aceasta într-aceastea aşa porunceaşte canonul acesta.

Gl. 6. Carele nu va fi fost pre la besearici slujind şi pre la mînăstiri, pre acela să nu te porneşti a-l hirotoni; iar de nu, ca un nehirotonit iaste cel hirotonit.

Tîlc. Carele va vrea să se facă diacon au preot sau în fiece cin besericesc să se pue la un loc, pre acela să nu-l priimeşti la hirotonie într-alt chip, de nu se va fi fost aflat mai nainte la besearică de în cetate sau la vreun oraş, sat sau la mînăstire, supt vreo spiţă slujind la besearică şi fiind la dinsa. Iar de va fi fost vreunul slobod şi va vrea să se hirotonească diacon sau preot, nefiind nice la o spiţă besearicească, acela să nu se înfolosească de aceasta, ce deşartă să hie hirotonia ce va fi pre dinsul.

Gl. 7. Carii sînt clirici sau călugări, de să vor întoarce fără de omenie întru slujire voinicească sau boerie, să fie blăstemaţi.

Tîlc. Călugării sau fiecarii ce vor fi tocmiţi în rîndul cliricesc de vor părăsi viaţa călugărească, sau cei de în cliros aşijderea şi vor schimba chipul şi se vor face slujitori mireani, sau vor veni întru rîndul mirenesc, şi nu se vor pocăi ca să se întoarcă într-acela chip în carele lui Dumnezeu se-au făgăduit, aceia anathema să fie. Acest canon adună şi pre nearaoa a opta a împăratului Leu Filosoful, zicînd: care călugăr va lua chipul mirenesc, acela să nu se iarte, măcară deşi stă împotriva acestui canon şi aceştii nearale a 11 tocmeală, carea iaste în 62 de capete, a titlei de întîi, a patra carte împărătească.

Cliricul carele lăcuiaşte sărăceaşte, sau mînăstirea, aceia să caute de oblăduirea episcopului cetăţii, iară cine nu va socoti aceasta, acela să-ş ştie canonul. *Gl. 8.*

Şi aceştea datori sînt să se supue supt oblăduirea episcopului cetăţii; iară de nu se vor cuceri, ce vor vrea să facă în voia lor, atunce aceia să cază supt certarea pravilii. *Tîlc.*

Cliricii avînd unul spre altul ceva năpăstuire, de vor lăsa pre episcopul lor şi vor mearge la judecată mirenească, aceia să se canonească; aşijderea şi cliricul de va avea pîră cu episcopul, să aşteapte săborul. *Gl. 9.*

Nu se cade cliricului cînd are ceva asupra altui cliric să se judece de judecători mireani, ce să se judece de episcopul lor; iară care le va lăsa pre al său episcop şi va mearge la judecată mirenească, acela să se cearte cu pravila; aşijderea şi cînd are cliricul ceva asupra episcopului, atunce datoriu iaste să se judece de săborul eparhiei. Aşijderea şi episcopul sau cliricul, de vor avea veo treabă asupra mitropolitului, atunce să se judece de exarhul carele e ispravnic, adecă de patriarhul supt carele sînt supuse aceale eparhii, sau de patriarhul Ţarigradului; că această puteare nice unuia de în patriarşi nu se-au dat, nice de în pravilă nice de în leage, să judece pe mitropolitul alt patriarh, fiind el supt alt patriarh, fără numai de ţarigrădeanul. *Tîlc.*

Nu se cuvine cliricului a fi la doao besearici de în cetate, iară de va vrea să fie, atunce să se întoarcă la cea de întîi, iară de să va fi mutat cineva cumva, acela nicecum să nu se mai împreune besearicii de întîi. *Gl. 10.*

Unul ca acela nu se iartă a fi supt doi episcopi şi să fie la amîndoi cliric, ce de va mearge pentru pohta slavei deşarte la mai mare besearică, acela să se întoarcă iară la carea au fost întîi; iară de să va fi mutat la altă besearică şi se-au făcut cliric cu ştirea episcopului său, atunce cu totul să nu se mai ameastece în lucrurile besearicii de întîi; iară de nu va vrea, atunce să cază de într-a sa cinste, căce să ameastecă într-aceastea pentru lăcomia. *Tîlc.*

Săracii carii se roagă trebuindu-le ajutoriu, adecă carii sînt săraci, acelora să li se dea să îmble cu cărţi de pace, pentru că cărţile ceale tocmitoare se dau numai preoţilor. *Gl. 11.*

Cartea de pace iaste carea se dă celuia ce vine de o ceare fără de nice o scandălă, carea mărturiseaşte celuia ce o poartă, credinţa şi viaţa lui cea nevinovată; adecă săracii sînt cu cărţi de pace ale episcopilor să îmble cerşind ajutoriu de milă, pespe carele să miluesc de cei mari, întru ajutoriul lor; iară cărţi tocmitoare lor nu trebue, că acealea se cuvin a fi preoţilor, diaconilor şi altora carii sînt şi se află în cliros. *Tîlc.*

O eparhie nu se tae să fie 2 eparhii, iară cine va tăia şi o va despărţi să nu fie episcop; iară de să va cinsti o cetate cu cărţi împărăteşti, atunce acel episcop de acolo să ia numai ce va fi al cinstii, iară ce vor fi adevărat ale mitropoliei să-ş ţie ale sale pe dreptate. *Gl. 12.*

De va mearge vreun episcop cătră vreun om puţearnic şi va nevoi să i se cinstească episcopia lui cu nume de mitropolie şi pentr-aceaia se va despărţi o eparhie în doao, acela să cază de în spiţa lui, iară cîte de în episcopii vor fi cinstite cu cinstea mitropoliei, nu de în nevoinţa episcopilor, ce încă mai vîrtos pentru facerea de bine a lor sau pentru cinstea *Tîlc.*

cetăţilor au ajuns a se cinsti cu cărţi împărăteşti, atunce acealea să-şi aibă numai cinstea de nume de mitropolie, iară mitropolia supt carea au fost mai nainte, aceaia să-ş ţie ce va avea şi ce va fi avut cu pace, şi iară să şază acel episcop al aceii episcopii mai sus, carele mai pre urmă se-au cinstit a fi întru numele mitropolitului de împăratul, şi episcopii eparhiei numai pre acela să aibă mitropolit şi să nu se împarţă eparhiile după împărţire şi ori alt ce va avea întru toată eparhia lucrare, unealte, deregătorii episcopeşti, toate întregi să şi le ţie şi, cum am zice mai prost şi mai pe scurt, nemica să nu se împarţă de ceale ce va fi avut pre tocmeală mai nainte ale ei, nice să se dea episcopului celui ce se-au cinstit.

Gl. 13. Cliricul fără de carte tocmită, într-altă cetate să nu-l priimească a sluji.

Tîlc. Aceasta în multe canoane se află; cum am zice, carii sînt hirotonisiţi de striini şi cliricii carii de aceştia nu vor purta cărţi de tocmire de la episcopii lor, aceia nu se iartă a face liturghie într-altă cetate.

Gl. 14. Cîntăreţul şi citeţul carele se va însura cu muiare de altă credinţă şi va naşte coconi, atunci acei coconi să-i ducă să-i împreune la besearică de să vor fi botezat la eretici, iară de nu se vor fi botezat, atunce să nu-i mai ducă la eretici.

Tîlc. A se împreuna pravoslavnicul cu muiare eretică, aceaste canoane 10 şi 31 de la săborul Laodichiei şi canonul 2 al şaselui săbor de la Trulla şi acest de aicea poruncesc a nu-i lăsarea; iară carele de în cîntăreţi şi de în citeţi mai nainte de aceaste canoane va fi luat muiare de altă credinţă şi au făcut coconi de într-însa şi coconii se-au botezat dă cei ereticiţi, atunce să-i aducă la împreunarea adeveritei besearici, iară de-i va fi ţiind nebotezaţi, atunce să nu se mai întoarcă să-i boteaze la eretici, ce să se desparţă de acolo şi să-i ducă la adeverita besearică şi să-i dăstoinicească dumnezeescului botez (adecă să-i boteaze).

Gl. 15. De nu va fi fămeaia de 40 de ani să nu se facă diaconiţă, iară după aceaia, de va urgisi slujba pentru să se mărite: anathema.

Tîlc. Nu se cade fămeii a se face diaconiţă mai nainte de 40 de ani, iară dă se va hirotoni fiind de 40 de ani şi apoi după hirotonie să va mărita, ca cum ar urgisi darul lu Dumnezeu, aceaia să se anathemisească.

Gl. 16. Călugării sau călugăriţele să nu se mărite, iară de nu, să fie nepriceştuiţi.

Tîlc. Aceştea carii vor cădea de întru făgăduirea lor şi de în obiceaiurile lor se vor lepăda, aceia să fie supuşi supt cearta nepriceaşteniei, iară al cincizeci şi 6-lea canon al marelui Vasilie zice şi opreaşte pre unii ca aceia ca şi canonul de curvie.

Gl. 17. Ţăranul şi mojicul de vor ţinea ceva la casele lor în treizeci de ani şi niminea nu le va ceare atîta vreame, atunce ei să le ţie; iar de să va tocmi o cetate cu porunca împărătească, atunce să urmeaze judecăţii împărăteşti şi a săborului, iară ale besearicilor să fie neschimbate.

Tîlc. Besearicile de vor avea niscare veniture pentru niscare lucrure nemutate de la mireani şi în patruzeci de ani au tăcut nemica nu se-au scornit, nice au dodiit pre cine le ţinea, deaca va fi trecut atîta vreame, ale cui vor fi fost nu mai pot să le ia; iară de va avea vreo besearică să ia ceva de la altă besearică şi pînă în treizeci de ani n-au zis nemica, ce au tăcut, după aceaia de să va scorni peste treacerea atîta vreame, atunce să nu

se bage în seamă. Drept aceaia porunceaşte şi acest canon zicînd: de vor fi ţinut, niscare episcopi în treizeci de ani ceva de la alţi episcopi, sau de la niscare ţărani sau de la vecini, sau de la ceia ce lăcuesc la o margine undeva, atunce să le ţie nemutate; iară de să vor fi făcut cuvinte sau price între acei treizeci de ani pentru acealea (adecă pînă nu vor fi trecut acei treizeci de ani), atunce ceia ce le ţin nu le pot ţinea, ce să se judece de acealea cu ceia ce le pare că-i năpăstuesc de săborul eparhii. De aicea să ştii că aceasta ce zice ţăran şi mojic să nu-ţi pară că sînt niscare cetăţi sau sate, ce ţarine; şi însă ţăranii sînt carii-s în mijlocul ţarinei şi în sate, iară mojicii sînt carii-s pre lîngă dinşii, de lăcuesc pre în locure osebite şi pustii, carii se chiamă venetici sau colibaşi. Iară de va zidi un împărat o cetate sau domn sau boiariu sau o va înnoi, atunce episcopul carele va fi aproape vecin să nu se pricească de dinsa, nice să ceară să fie supt voia eparhiei lui, ce să urmeaze tocmealelor şi obiceaelor oamenilor cetăţii, să o ţie şi să fie supt eparhia episcopului celuia ce va vrea să o dea împăratul şi cine o au zidit şi o au dres.

Cliricii şi călugării, de vor bănui sau vor sfătui niscare lucrure de vină, trufindu-se asupra episcopului, de în spiţa lor să cază. *Gl. 18.*

Jurămîntul carele se face de împreună şi vor sfătui să facă un lucru rău, sau să desparţă, să strice veri fiece de în boiari, sau de într-alte tocmeale, acela are osîndă de în leage mai mare decît toate greşalele; drept aceaia grăieşte şi acest canon că cine face ceată împreună şi sfat sau să vinuiască asupra episcopului, aceia să cază de într-a lor spiţă. *Tîlc.*

De doao ori în an să se facă săbor cînd va vrea episcopul mitropoliei, ca să apere tocmealele ceale reale ce să arată. *Gl. 19.*

Cum se-au zis mai nainte, a face săbor de doao ori într-un an opritu-se-au de canonul a şasea al săborului a doilea de la Nichea şi de al optulea canon al şaselui săbor de la Trulla pentru osteneala călătoriei a adunării episcopilor; drept aceaia poruncesc să se facă numai o dată într-un an, de la praznicul sfintelor paşti, pînă ce se va sfîrşi luna octovrie ca să strice încolţirile ereticiei carele răsar şi să îndrepteaze canoanele blagocestiei. *Tîlc.*

Cliricul de la o cetate nu se pune la altă cetate; iară carele-ş va pustii lăcaşul moşiei lui, sau de altă nevoie de va mearge, la altă besearică, nevinovatu e; iară episcopul de va priimi cliric striin, cu cela ce l-au priimit să aibă neîmpreunare. *Gl. 20.*

De aceasta în multe canoane se-au zis: cliricul de într-altă cetate să nu se pue la alta fără de ştirea episcopului său; dece şi episcopul carele va face cliric pe cliricul striin la episcopia lui, atunce el să fie afurisit şi cela ce se-au făcut pînă ce să va întoarce acel cliric la a lui besearică; iară cliricul carele-i va pustii moşia dă vreo nevoe, pre acela cine-l va priimi iaste fără certare. *Tîlc.*

Cliricul sau mireanul neprocopsit şi fără ispravă carele pîraşte pre episcop să fie nepriimit. *Gl. 21.*

Cade-se a ispiti bănuialele celora ce pîrăsc pre episcopi sau pre clirici şi să nu se priimească la pîra lor fără ispită, măcară clirici de vor fi ceia ce pîrăsc, măcară mireani, să nu cumva să fie fost scoşi de la besearică, sau nepriceştuiţi, sau pîrîţi dă vreo vină şi încă nu se vor fi îndreptat, *Tîlc.*

sau într-alt chip vor fi avînd viaţă rea, sau vor fi de altă credinţă, că mulţi unii ca aceia voesc să răzvrătească, să strice şi să ameastece tocmealele ceale bune besericeşti, de cos şi lipesc alte lucrure asupra pravoslavnicilor şi nevinovaţilor episcopi şi clirici.

Gl. 22. Episcopul deaca se va pristăvi şi niscare oameni-i vor răpi ce va avea, acela să se greşască de în spiţa lui.

Tîlc. Cîţi de în clirici după moartea episcopului vor jehui unealtele, aceia să se nevoiască şi să se pedepsească de în spiţa lor.

Gl. 23. Clericii şi călugării carii merg în Ţarigrad fără de ştirea episcopului, de scornesc netocmire şi valure, aceia de în cetate să se gonească.

Tîlc. Care cliric sau călugăr se vor afla în Ţarigrad fără de ştirea episcopului său şi vor scorni sau vor mesteca niscare lucrure besericeşti, aceia să se gonească de în cetate şi să se căznească de ispravnicul besericii Ţarigradului.

Gl. 24. Care mînăstire se va fi făcut cu ştirea episcopului, să fie nedăsfăcută şi ce vor fi ale ei să fie neschimbate, iară cine să va chizăşui a face într-alt chip, nu e să nu fie vinovat.

Tîlc. Mînăstirile carele să zidesc fără de ştirea episcopului, acealea nestătătoare să fie şi nesfinţite; iar mînăstirea carea se va zidi cu voia şi cu ştirea episcopului, cum iaste dreptatea a lu Dumnezeu, aceiia trebue să fie toate nestricate şi să se facă scăpare mirenească şi să se ţie şi să se păzească zidirea şi întărirea ei şi toate tocmealele ei să fie nedesfăcute; iară cine să va lepăda de aceastea şi va călca porunca aceasta, acela să fie vinovat şi să se canonească cu pravila.

Gl. 25. Tocma în trei luni să se facă hirotoniile episcopilor; iară de să va tîmpla vreo nevoe ceva, atunce poate-se mai prelungi vreamea, iară de nu, cela ce au hirotonit să aibă canonul, iară venitul ce va fi, să-l păzească iconomul.

Tîlc. Unii de în mitropoliţi zăbovindu-se şi nu băgînd seama de turmele ce li se-au dat în mînă, nice de grija hirotoniei episcopilor, deaca moare episcopul să hirotonească altul pînă a se împlea aceale trei luni, poruncitu-se-au într-atîta vreame să se hirotonească, fără numai de să va treace vreamea pentru vreo nevoe sau sminteală. Iar de va vădui besearica fără de episcop mai mult dă trei luni, fără de nice o nevoe, atunce să se cearte şi să se canonească mitropolitul căce nu poartă grija, iară venitul aceii besearici vădue într-atîta vreame ce va treace, întregi şi nemişcate să se păzească de iconomul ei.

Gl. 26. De în cliros să fie iconom pre la toate besearicele, iară care episcop nu va băga în seamă aceasta, acela nu e să nu fie fără de vină.

Tîlc. Cade-se a tot episcopul să-ş facă iconom de într-al său cliros, ca să isprăvească pre voia lui unealte ale besericii, iară de să va afla vreun episcop isprăvind unealte ale besericii fără de iconom, unul ca acela iaste ca o batjocură preoţiei, ţiind acea isprăvnicie cu nepriceapere fără mărturie de ispravă; drept aceaia unul ca acela cu pravila să se îndrepteaze.

Gl. 27. Care cliric va răpi vreo muiare, acela să se scoată de la besearică, iar de va fi mirean să fie afurisit, aşijderea şi ceia ce vor fi îndemnat şi vor fi ajutat.

Carele va face răpire muerii, mare osîndă are de judecata împărătească *Tîlc.*
şi n-are puţină ceartă şi de la pravilă, iar de va fi cliric, cum zice acest canon, să i se ia darul; iară mireanul şi ceia ce au îndemnat şi au ajutat lui la răpirea muerii să se anathimisească pînă ce vor da pre acea fată răpită îndărăt, însă de va fi fost mai nainte logodită logoditului ei; iară *Semnează.*
de va fi fost slobodă la părinţii ei, după cum zice canonul 22 al marelui Vasilie, caută de aceasta şi la 94 a şaselui săbor.

Episcopul al Romei ceii noao (adecă al Ţarigradului) să fie tocma *Gl. 28.*
cinstit cu al ceii vechi, pentru schimbarea steagului, şi Pontul şi Asia şi Thrachia şi varvarii să se hirotonească de ţarigrădeanul.

Ţarigrădeanul să fie tocma într-o cinstc cu episcopul de la Roma, *Tîlc.*
şi tocma să facă rugă, pentru căce că se-au cinstit aceasta de împăraţi şi de boiari, şi să fie supt mîna lui mitropoliile aceastea numai: ale Pontului şi ale Asiei şi ale Thrachiei, şi să se hirotonească de la dinsul: aşijderea şi isprăvile episcopilor varvari să fie iară supt mîna lui, pentru că mainte vreame ale Machedoniei şi ale Iliricului şi ale Thetaliei şi ale Athinei şi ale Amorreii şi a tot uscatul, adecă lumea; şi isprava acestora de în limbi era atunce supt mîna Romei.

Cine va pogorî pre episcop în loc de popă, aceaia iaste furtuşag de *Gl. 29.*
sfinţie, acela e vinovat şi nesfinţit, iară carele se va pogorî fără de vină, acela să fie episcop.

Fur iaste de sfinţie şi protivnic şi vrăjmaş cine pogoară pre episcop *Tîlc.*
în spiţa preoţească; fără numai de-l va şti episcopul că iaste vinovat şi să i se ia darul de preoţie, sau fără de vreo vină de păcat; iară într-alt chip să nu poată, nice să fie volnic a-l schimbarea sau a-l mutarea de în deregătoria episcopească.

Obiceaiu au eghipteanii (adecă alexandreanii) să nu iscălească ve *Gl. 30.*
într-o carte, de nu-i va lăsa arhiepiscopul. Într-aceaia-s nevinovaţi, că nu iscăliră în cartea sfîntului papei Leu pînă nu se făcu arhiepiscopul lor.

Obiceaiu se-au întărit întru isprava eghipteanilor (adecă alexan- *Tîlc.*
dreanilor), fără de isprăvnicia arhiepiscopului lor să nu iscălească episcopii; pentrucă de aceasta în zilele blagocestivului împărat Marchian se-au adunat sfîntul săbor de la Halchidon pentru arhiepiscopul de la Alexandrie, anume Dioscor, fiind spurcat şi eretic, zicînd şi bîrfind că au purtat domnul trup ca o năluca, şi iaste într-o fire, şi adăogea de zicea că au pătimit dumnezăirea. Drept aceaia sfinţii părinţi surpară-l de în scaun şi-l procleţiră. De-acia deacă-l scoaseră pre acel spurcat patriarh, încă nefiind în locul lui altul pus, nu se nevoiră nice să îndemnară a scrie carte de aceasta sfîntului şi pravoslavnicului papei Leu, ci se tocmi lor vreame să nu scrie pînă ce să va hirotoni lor, alexandreanilor episcop; de-acia atunce aşa după porunca lui să se iscălească, ce rînduiră zicînd să dea şi să pue chizăşuire să nu se leapede nice să se desparţă de marea cetate a Ţarigradului; iar de nu vor fi avînd chezaş, atunce să se jure pre capul împăratului ca să aşteapte de aceaia pînă ce va dobîndi cetatea alexandreanilor episcop.

Coneţul sfîntului săbor al sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Halchidon.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC,

carele se-au făcut la Sardichia, carea acuma se chiamă Sredţea mai nainte de cel de la Carthaghen în vreamea împărăţiei, cînd împărăţia Costantie, feciorul Marelui Costandin. Dece acest împărat începu a ţinea eresul arienesc şi se nevoia să strice şi să schimbe tocmealele şi credinţa carea se făcuse la săborul de la Nichea. Aceasta prinse de veaste frate-său Consta carele era împărat la Roma cea veache şi se sfătui împreună cu cine era atunce papă; şi aşa-i zise papa să scrie carte să cearte pe frate-său şi aşa scrise zicînd: de nu te vei lăsa, zice, să nu mai turburi besearica şi să nu mai clăteşti pravoslavnica credinţă, bine să ştii că voiu rîdica mare războiu asupra ta. Iară el împotriva lui trimease cătră frate-său zicînd: adeverează şi întreabă pentru credinţă bine, căce că eu, zice, nu ă stric, ce mă nevoesc să o întăresc. Şi aşa făcură amîndoi pace şi numaicît porunciră să se adune şi să se strîngă arhiereii să facă săbor, ca să caute să întărească credinţa. Drept aceaia, cu porunca amînduror împăraţilor fraţi numaidecît se adunară episcopii Răsăritului şi ai Apusului, pre număr 341, la Sardichia, carea se chiamă Sreadţi. Şi mare şi tare întrebare fu de cealea ce se-au făcut la Nechea, şi de împreună toţi mărturisiră acealea şi ijderîră canoane 21, întărind sfînta credinţă carea o tocmiră sfinţii părinţi la săborul de la Nichea. Şi porunciră ca aceaia să se ţie vîrtos şi neschimbată; iară pre carii nu o vor ţinea, nice vor creade aşa, procleţiră-i şi-i deaderă anathemei. Şi nu făcură numai aceaste canoane, ce încă aduseră besearicii tărie deîmpreună şi folos de obşte tuturor.

Gl. 1. Pentru să nu se mute episcopul de în cetate mică întru mai mare.

Gl. 2. Pentru episcopul ce se mută de în cetate în cetate.

Gl. 3. Pentru să nu se mute nice un episcop la vreo cetate nechemat.

Gl. 4. Pentru episcopul ce i se ia darul şi-i pare că l-au năpăstuit.

Gl. 5. Pentru sorţii şi rînduialele, naintea cui se fac.

Gl. 6. Pentru mitropolitul ce va să se rînduiască.

Gl. 7. Pentru să nu se facă episcop într-un sat şi la o mică cetăţue.

Gl. 8. Pentru săraci şi văduă şi pentru cei ce pat nevoe şi n-au nemica.

Gl. 9. Pentru să ajute celora ce fug şi pribegesc cătră besearici.

Gl. 10. Pentru episcopii carii trimit la împăratul sau la domn pentru niscare rugi.

Gl. 11. Pentru să nu se facă epsicop oroşanul sau ţăranul sau bogatul numaicît.

Gl. 12. Pentru episcopul carele-l chiamă alt episcop.

Gl. 13. Pentru să nu-ş lase episcopul a sa besearică mai mult dă trei săptămîni.

Gl. 14. Pentru să nu se zăbovească episcopul la oraş sau la cetate sau la ţarine striine mai mult de 3 săptămîni.

Gl. 15. Şi acest canon a 15 însoţiiază pre al 12 a sfinţilor apostoli.

Gl. 16. Pentru cliricul cel afurisit de episcop.

Gl. 17. Pentru să nu priimească episcopul cliric striin.

Gl. 18. Pentru că acest canon a 18 împreună pre a 16-lea şi a 14 canon al acestui săbor.

Pentru episcopul ce e gonit fără dreptate de la a lui norie sau eparhie. *Gl. 19.*
Pentru că şi acesta însoţiază pre canonul a 17 al acestui săbor. *Gl. 20.*
Pentru episcopul ce va vedea pre episcop mergînd la mai marii oştii sau la oaste. *Gl. 21.*

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA SARDICHIA.

Nu se află nice poate fi episcopul de în cetate mare să se mute într-alta mai mică; aşijderea de va sări de în mică pre mai mare, ca un trufaş şi răpitor, să fie scos şi întru toată viaţa lui să fie nepriceştuit. *Gl. 1.*

Acest canon nicecum nu iartă să se facă schimbări episcopilor; ce încă, de să vor şi face, foarte tare munceaşte pre acei ce se schimbă şi se mută. Deci adevărînd părinţii de acest lucru, poruncit-au să nu se nevoiască nice un episcop a se muta de în cetate mare în mică, ce, de va vrea, poate-să muta de în cetate mică într-alta mai mare. De va face aceasta pentru trufia sau pentru lăcomia, poruncit-au sfinţii părinţi, unul ca acela să n-aibă a se priceştui nice ca mireanii, ce după luarea darului să fie şi afurisit. *Tlc.*

Oricine se va muta de în cetate în cetate să se pue şi să se lupte a plăcea oamenilor, acela nice la moarte să nu se cuminece. *Gl. 2.*

Carele va fi atîta de îndrăzneţ şi va veni la atîta deşertare şi va cuteza a ceare să se mute de în cetate în cetate zicînd că-l vor oamenii şi va lua de acolo cărţi vrednicindu-l să le fie episcop, de care lucru adevărat iaste că se-au făcut aceaia de în meşteşugul şi de în măestria lui de i-au pututu-i pleca cu puţenel oareceva preţ şi cinste de i-au tras cătră sine, de vor sta în besearică şi se vor ruga şi-l vor ceare de acolo să le fie episcop, dece pre unul ca acela, ca pe un năvălitoriu de îndrăznire şi nedomirit, foarte-l osîndeaşte, şi au poruncit nice la eşirea sufletului de în viaţă să nu se vrednicească priceşteniei. (Ce să ştii de aceasta) că striin şi groaznic lucru iaste acesta a nu se priceştui la moarte. De care lucru nu vei afla în toate pravilele, nice într-una, fiind altă greşală mai rău certată decît aceasta. *Tlc.*

Nice un episcop să nu se mute ve într-o cetate nechemat; aşijderea şi episcopul de în eparhie de va avea vreo judecată, să nu chiame alţi episcopi striini; iară de nu, să judece Rimul şi să fie şi striini. *Gl. 3.*

În bogate canoane se-au zis că niminea să nu îndrăznească de la lăcaşul lui să se mute într-altă eparhie, fără numai de-l va chema mitropolitul şi episcopii carii vor fi cu dinsul, de aceasta aşa porunceaşte acest săbor. Aşijderea şi oricarele de în episcopi de va avea vreo judecată cu vreun episcop dă în eparhia lui pentru vreun lucru şi cu dinsul va vrea să se judece, acela nu iaste datoriu, nice i se cade să chiame alţi episcopi înţelegători sau luători de seamă de într-altă eparhie, ce să se judece numai de eparhianii săborului a eparhiei lor. Iară de-i va părea că nu-i place judecata ce-l judecă rău, atunce să se chiame la Roma supt carele iaste supusă acea eparhie şi să meargă şi el. Dece sau de dînsul să i se caute judecata, sau de episcopii cei ce sînt aproape de eparhia lui să i se îndrepteaze judecata besearicii. *Tlc.*

Gl. 4. Deaca se va lua darul episcopului şi se va închizăşui că va să-ş mai caute rîndul, atunce nu poate să se pue altul în scaun, de nu va porunci rimleanul, ca să-ş caute luarea darului, sau cu sol, sau cu cărţi.

Tîlc. Episcopul carele i se va fi luat darul de episcopii ai eparhiei, de-ş va mai căuta rîndul a doa oară, părîndu-i că nu l-au judecat drept, atunce la episcopia lui nu se rînduiaşte altul pînă nu va căuta şi va lua seama de luarea darului său rimleanul, supt carele iaste supus acel săbor ce nu l-au judecat drept; că de într-acest canon are puteare şi voe rimleanul a-l judeca sau să scrie către episcopii ceia ce sînt vecini aproape de a lui eparhie să ia seama episcopului ce i se-au luat darul, sau să trimeaţă preoţi ai lui cu episcopii să ispitească şi să adevereaze acea judecată.

Gl. 5. De vor căuta oamenii episcop să-ş pue (adecă de vor ceare) şi se vor aduna, iară unul de într-înşii va lipsi, atunce să chiame şi pre acela; iară deaca-l vor chema şi nice va vrea să vie, nice va scrie, atunce cel rînduit să se hirotonească.

Tîlc. Aceasta acum într-aceasta vreame nu se face a fi rînduialele episcopilor şi a se face de clirici şi de dovlitini cetăţilor, ce aceastea să se tocmească de mitropoliţi şi de episcopi, cum porunceaşte şi canonul 13 al săborului de la Laodichia şi a 19 de la Antiohia şi altele multe, ce să cade sau toţi episcopii să fie împreună la sorţi, sau şi cei de dăparte, cu cărţi şi cu scrisori să le dea veaste să scrie, că deaca nu vor putea veni, atunce să se facă rînduialele împreună şi cu a lor ştire şi voe.

Gl. 6. Deaca se va pune în scaun mitropolitul, atunce trebue să fie chemaţi şi cei ce sînt aproape de cetate sau de oraşul lui.

Tîlc. Vrînd mitropolitul să se rînduiască, nu se poate aştepta să se chiame toţi mitropoliţii la sorţii lui pentru isprava, ce numai cei ce sînt aproape de cetate; că alta şi într-alt chip iaste cînd nu poate, după cum zice canonul 25 a săborului de la Halchidon: episcopiilor celor văduo trebue să li se facă hirotoniile între trei luni.

Gl. 7. Într-un sat şi oraş mic, în carele va putea fi de în dăstul un preot, acolo nu se pune episcop, iară de să va face în cetate oameni mulţi, atunce nu poate fi să nu fie.

Tîlc. Nu trebuiaşte să se pue episcop într-un sat, oraş sau într-o cetăţue mică în carea poate să fie de în destul un preot, ca să nu se prostească numele episcopului, iară de se va face aceia mică cetăţue cu mulţi oameni, atunce cade-se a se hirotoni episcop şi într-aceaia.

Gl. 8. Episcopul să îndrăznească şi să meargă la împăratul şi la domn, pentru săracu şi văduă şi pentru cei ce pătimesc bogate nevoi, să-i roage să le fie într-ajutoriu şi milă de ei să-i miluiască, iară să nu meargă pentr-acesta lucru pre la boiari şi ostaşi, ce pre la aceştea pre diaconul să trimeaţă. Aceaste 2 canoane, 8 şi 9, au amîndoao un tîlc.

Gl. 9. Celora ce scapă şi merg la besearici, acelora să li se ajute.

Tîlc. Porunceaşte acest canon episcopului să folosească şi să ajute săracilor şi văduolor şi celor nevoiaşi ce n-au nemica, aşijderea şi celora ce fug de scapă pre la besearici pentru greşalele şi păcatele lor, şi să meargă pentru dinşii la împăratul şi la domn, să se roage pentru ertarea, şi să ceară judecată şi ispravă pentru cei năpăstuiţi. Şi iar, pentru aceastea vini, pre episcopii acest canon nu lasă să-ş părăsească besearicile şi să

se ducă pre la oşti, sau aiurea, unde iaste împăratul, a-l supăra pentru dinşii, ca să nu aducă poreclă episcopilor şi mustrare pentru multul val, ce porunceaşte să trimeaţă cu rugile lui pre diaconul să roage pre împăratul, iară să nu lase el besearica şi să se depărteaze la împăratul pre departe locure.

Trimeţînd frate către frate, atunce să prinză mitropolitul pre acel sol şi să scrie cătră episcopul de la carele au venit, ca să adevereaze lucrul acelui sol trimis. *Gl. 10.*

Trimeţînd episcopul cătră împăratul sau cătră domn să i se roage de ceva şi pentru acel lucru şi cătră fraţii lui scriind pre în oşti împlînd cu împăratul sau cu domnul, făcîndu-se ca cum ar fi chemat de împăratul sau de domn să îmble cu dinsul, trebue acela să meargă întîi la mitropolitul său să-ş arate rugile şi diaconul sau sluga pre carele va vrea să trimeaţă, ca să i se caute rugile întîi de mitropolitul lui şi să se ispitească ca să nu cumva să le fie rugile nedreapte, şi aşa deaca-i va ispiti şi-i va adevăra, atunce să-i scrie lui şi cărţi de tocmire (adecă de credinţă), ca să fie de adevărare şi de întărire celui trimes şi să-l destoinicească cu episcopul cela ce îmblă cu împăratul, ca să-i poată fi într-ajutoriu diaconului. *Tîlc.*

Oroşanul, ţăranul, sau bogatul, de nu se va sui la sfintele spiţe întîi, acela nu poate să se facă episcop; şi sorocul spiţelor să nu fie foarte curînd, ca să se ispitească viaţa credinţei, a facerei de bine a lui; iar de să va pune altul fără de aceastea, acela iaste ca şi un sad nou. *Gl. 11.*

Acest canon nu porunceaşte într-alt chip celora ce vor să se sue să şază întru rînduiala episcopiei (adecă acestora): mireanii carii petrec pre la ţarine şi se îndeletnicează într-însele (adecă la ţară) sau niscare bogaţi şi oroşani negoţitori, de nu se vor sui de în spiţă în spiţă, întîi citeţi, ipodiaconi, diaconi şi preot, să fie slujind aceastea nu pot fi. Iară sorocul a fieşcării spiţă iaste cîte un an, ca să se ispitească viaţa, credinţa lor într-atîta. Iar canonul 17 al săborului de întîi şi al doilea carii se-au adunat în besearica Sfinţilor Apostoli au tocmit ca nice unul de în mireani, încă nice de în călugări nu iartă să se sue la nălţimea episcopiei aşa degrab, să nu cumva să fie de în viaţă spurcată, ce întîi de vrînd să vie la rînduialele preoţeşti pre la fiecare cin, împlînd şi obîrşind leagea cea ce e legiuită şi tocmită; de-acia atunce să priimească hirotonia a episcopiei. *Tîlc.*

Зрѝ ѡ̓ и́ноче ꙗкѡ ни вързб- чаи(ш) о҃гнь съ нбсе и и(з)ходитинъ дх҃а с҃тго [1]).

Episcopul carele iaste chemat de alt episcop, prost fiind cel ce l-au chemat, atunce să nu-l ritorească prea des, că aceasta iaste bănuială şi necinste celui prost şi apoi şi logodire episcopiei lui, şi amîndoao nu e să nu fie fără de vină. *Gl. 12.*

ADEVĂRAT.

Anevoe lucru iaste fără de mare şi grea nevoe a-ş lăsa episcopul besearica lui multă vreame. *Gl. 13.*

---

[1]) „Vezi, o, călugăre, să nu prinzi focul din cerul carele purcede de la duhul sfînt."

Tîlc. Care episcop va mearge într-altă cetate, chemat fiind de episcopul cetăţii şi cela ce va fi chemat pre dinsul nu va fi iscusit întru învăţătură, acela să nu înveaţe oamenii des, nice să ritorcască foarte, căce că aceasta se arată a face şi a aduce şi a scorni valure şi nebăgare în seamă episcopului celuialalt ce l-au chemat pre dinsul; şi iară să mai pare, pentru arătările aceastca ale aceii învăţături, ca cum şi-ar logodi acea besearică striină şi ca cum ar trage oamenii spre dinsul şi se nevoiaşte a-ş părăsi besearica care iaste lui dată şi a se muta la aceaia. Dece pentr-aceasta poruncit-au sfîntul săbor să nu se zăbovească mai mult de trei săptămîni de la besearica lui episcopul cel priimit, ce să se întoarcă îndărăt la oamenii cari-i-s daţi pre mînă, fără numai carele se va zăbovi a o lăsa pentru vreo grea silă, sau pentru vreun lucru cu nevoe.

Gl. 14. Episcopul carele va avea veo cîştigare ceva peste hotarul lui de va vrea să meargă la dinsele, să nu se zăbovească cu sorocul acolo mai mult de trei săptămîni, pentru că aşa trebue turma lui pre dinsul să aibă, ca şi el să fie fără împutare.

Tîlc. De va avea vreunul de în episcopi în ţinuturile altor episcopi striini niscare cîştiguri (adecă moşii sau veniture), accia nu se apără a nu mearge să şi le caute şi seama plodurile a lua, iară aşa nu se iartă nice aceia a se zăbovi acolo la satele şi oraşelă striine mai mult de trei săptămîni, ca să nu piară sau să se strice şi lucrurile beseariclor pentru zăbava, nice să se tinză vina trufiei şi a măriei lor a se lungi mai mult să petreacă într-acea cetate şi loc striin.

Gl. 15. Cine va şti pre cela ce au afurisit episcopul său şi se va împreuna cu dinsul, acela nu e să nu fie fără de vină.

Tîlc. Cine cu ştire va priimi pre diacon sau popa carele e afurisit de al său episcop sau vreunul de în clirici şi se va împreuna cu dinsul, adecă va sluji liturghie cu dinsul, acela nu e să nu fie vinovat, ce să se afurisească şi acela, după cum zice a 12 canon al sfinţilor apostoli.

Gl. 16. Cine va fi urgisit de episcopul mînios, acela să se roage să ceară ertăciune, să nu cumva să nu fie neascultat; iară aşa, să fie nepriceştuit pînă ce va tîmpla ertăciune.

Tîlc. Clericul sau fiecinc, de se va tîmpla episcopului a se porni în mînie şi-l va afurisi, acela să meargă la mitropolitul la carele iaste supus episcopul ca să caute vina afurisaniei pe drept iaste au ba. Deci de-l va fi afurisit nefiind vinovat, atunce să priimească şi să-l iarte; iară mainte pînă nu va ispiti şi nu va şti, nice va priceape măcară de-l va fi afurisit drept, măcar nedrept, nu se priimeaşte la împreunare (adecă la ertare), ce să fie într-acea îngrozire.

Gl. 17. Sluga sau clericul striin nu se cade a-l pune la vreo spiţă fără de ştirea acelui striin, iar de-l va pune, aceaia să fie neadevărată.

Tîlc. Nu se cade episcopului să priimească clericul striin şi să-l pue la vreo rînduială fără de ştirea episcopului său, iară de va face aceasta cineva şi-l va pune întru clirosul său, acea rînduială să fie nesocotită şi nebăgată în seamă şi neadevărată.

Gl. 18. Hotarăle zăbăvilor ale episcopilor au puteare a le păzi diaconii şi preoţii ale lor.

Poruncitu-se-au episcopilor turma lor să nu o lase şi să meargă să petreacă într-altă cetate fără nu mai mult de trei săptămîni. De aceasta aşa zice acest canon şi pentru diaconi şi pentru preoţi, şi ei să nu-ş lase besearicele mai mult de trei săptămîni. *Tîlc.*

De vor scoate pre episcop de în episcopie fără dreptate şi va mearge la striini, atunce să-l priimească pînă-ş va isprăvi şi va îndrepta acea mustrare. *Gl. 19.*

Gînfarea şi trufa oprindu-ă părinţii, poruncit-au episcopului să nu şază la episcopie striină vreame multă; iară carele va fi scos pentru mărturisirea credinţii noastre sau pentru îndreptarea adeverinţii de în cetatea lui sau de în locul lui şi va mearge într-altă cetate, acela nu se opreaşte a nu lăcui acolo pînă ce va putea să-ş afle îndreptare de mustrarea cea ce i se-au făcut asupră. *Tîlc.*

Nepriimit să fie cliricul într-altă parte carele nu va clirici la besearica la carea se-au cliricit; însă evtihian şi museu nu vor putea să-ş dobîndească numele să fie să se chiame episcopi, ce însă de vor vrea să se pocăiască, putea-vor să tîmple să se priceaştuiască ca mireanii. *Gl. 20.*

De ceasta în multe canoane se-au zis, cum am zice, şi de toate săboarăle, să nu se priimească cliricii striini de alţi episcopi şi să-i pue pre niscare rînduiale besericeşti; şi iară mai învaţă acest canon de evtihian şi de moseu, carii se-au rupt despe credinţa noastră şi li se-au luat darul, porunceaşte ca de se vor pocăi şi vor vrea să dobîndească iară rînduiala episcopiei, sau măcar numele, să nu se asculte nice să se bage în seamă, ce numai de vor vrea ca niste mireani la priceaştenie să se priimească. *Tîlc.* *Zri.*

Cine se va ispiti a mişca tocmealele ceale plăcute de Dumnezeu şi bine tocmite, acela să nu fie episcop. Episcopul de va vedea pre alt episcop mergînd undeva, sau la vreo oaste, aceluia să nu i se facă oprire, ce să-l întreabe să-ş dea seama întîi pentru ce treabă mearge, iar de-ş va da seama într-alt chip, să nu-l priimească. *Gl. 21.*

Cine nu va păzi bine, cum place lu Dumnezeu, tocmealele ce se-au îndreptat şi se-au întărît, ce cu îngînfare şi cu trufie va îndrăzni a face altceva de într-însele, cinstea şi rînduiala episcopiei să i se ia, pentrucă se-au canonit cu aceasta să nu meargă neştine la oşti, tabără sau într-altă parte într-alt chip, de nu se va chema cu cărţi împărăteşti. Cade-se episcopului celuia ce face cale să fie întrebat şi ispitit de vina şi de lucrul călătoriei lui, de episcopul de la cela ce au conăcit la dinsul; de-acia de-l va afla că va mearge la tabără fără de nice o viclenie, atunce să nu i se facă nice o împiedecare, ce încă cu cinste să-l trimeaţă şi să scrie eparhianilor şi tocma slujitorilor lui tuturor să-l priimească făr' osîndă, ca pe un călătoriu ce face cale pe dreptate şi fără sminteală. Iară de-l vor afla mergînd la tabără într-alt chip, sau vrînd să se arate împăratului sau să se roage pentru niscare lucrure fără de treabă carele nu se cuvin lui ca unui arhiereu, atunce să nu-l priimească, nice cărţi să scrie lui şi nice o rugă, nice o ispravă să nu-i facă. *Tîlc.*

Coneţul săborului al sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Sardichia.

SĂBORUL SFINŢILOR PĂRINŢI CARELE SE CHIAMĂ NAMEASTNIC.

Făcutu-se-au cînd împărăţia la Roma cea veache Onorie, iară în Rimul cel nou (adecă în Ţarigrad) împărăţia Theodosie cel Tînăr. Dece în vreameá acestor împăraţi adunară-se purtătorii de Dumnezeu părinţi 217 la Carhidon, carele se ţine de laturile şi de ţinuturile Africhiei; pentru că Carthaghenul iaste o parte a Carhidonului, iară Carhidonul iaste eparhia Afrighiei. Pentru că Africa ţine opt părţi de ţinuturi: întîi era Alexandria şi Pentapol a Liviei şi ceaia ce să chema pustia ţiindu-se şi de Tripoli; a doa Vizachia; a treia Carhidonul şi Procunsularia, adecă a Anthipatului; de-acia doaă Numidii, adecă cea veache şi cea noaă; de-acia trei Mavritanii, adecă Chisarinsia carea se chiamă Chesaria; de-acia, de la această mitropolie a Chesariei, iaste Sitifensia şi mitropolia ei Sitifena, şi Tingani căriia-i iaste mitropolia Tinghin. Şi era ispravnici mai mari la acesta săbor Avrilie episcopul de la Carhidon căruia-i zicea papă, şi solii de la papa de Roma ispravnici în locul lui, episcopul Favstin, şi Filip şi Aselie preoţii; mai era ş-alţi ispravnici ai celor eparhii ce am zis mai sus, trimeşi la săbor în locul arhiereilor celora ce nu putuse să vie, ce fură şi ei ca şi cum ş-ară fi fost stăpînii lor cari-i trimesease pre dinşii. Şi acest sfînt săbor tocmiră şi îndreptară şi întăriră credinţa şi canoanele tuturor săboarălor carele se făcuse mai nainte de acesta. Şi făcură canoane de întăria pravoslaviei 134, carele sînt aceastea:

Gl. 1. Pentru să nu surpe episcop pre episcop fără de ştirea Romei.

Gl. 2. Pentru că se cade Romei să scrie ţarigrădeanului şi Alexandriei.

Gl. 3. Pentru preoţi şi diaconi carii au voe să chiame a doao oară judecata, să se îndrepteaze.

Gl. 4. Pentru episcopul, preotul, diaconul să aibă mueri.

Gl. 5. Pentru să nu se ia camătă.

Gl. 6. Pentru facerea mirului, şi de sfinţia featelor, şi pentru ertarea cuiva să fie de slujba oamenilor.

Gl. 7. Pentru preotul carele va vrea să iarte pre cela ce să află în nevoe să slujască oltariului.

Gl. 8. Pentru să nu să priimească fără de întrebare pîrîşii la pîra episcopilor.

Gl. 9. Pentru să fie nepriceştuit carele se împreună cu cel afurisit.

Gl. 10. Pentru cela ce se afuriseaşte de episcopul său şi nu vine la săbor.

Gl. 11. Şi acest canon a 11 are tîlcuirea acestui mai de sus.

Gl. 12. Pentru să judece pre episcop 12 episcopi, şase pe preot şi trei pe diacon.

Gl. 13. Pentru să se pue episcopul cu voia tuturor eparhianilor.

Gl. 14. Pentru treaba episcopilor de la Tripolin.

Gl. 15. Pentru să nu se leapede episcopul sau cliricul de judecata besearicii.

Gl. 16. Pentru să nu se facă năemitori, nice ispravnici carii sînt în rînduiala sfinţiei.

Gl. 17. Pentru să ia cliricul atîta numai cît au împrumutat.

Gl. 18. Pentru cela ce se hirotoneaşte să poarte grijă de tocmealele săborului.

Gl. 19. Pentru episcopul cel pîrît şi chemat, să-l aşteapte doaă luni.

Gl. 20. Pentru că acest canon a doazecile împreună şi pre al doilesprezeace canon al acestui săbor.

Pentru feciorii cliricilor să nu se împreune cu ai ereticilor şi cu ai păgînilor. *Gl. 21.*

Pentru să nu dăruiască episcopii şi cliricii cu ceva pe rudeniile lor carii sînt eretici. *Gl. 22.*

Pentru să nu treacă episcopul de ceaia parte de mare. *Gl. 23.*

Pentru să nu se citească alte cărţi, fără numai carele-s de treabă. *Gl. 24.*

Pentru să se ferească preoţii de ale lor fămei, şi carii sînt în rînduiale sfinte, pre la vremi cînd vor să slujască sfintelor. *Gl. 25.*

Pentru să nu vînză episcopii unealtele beseariciі. *Gl. 26.*

Pentru preotul să nu se boteaze deaca va greşi şi se va întoarce la pocaanie. *Gl. 27.*

Pentru cliricii cărora li e luat darul, să nu chiame judecători dă peste mare să-i judece. *Gl. 28.*

Pentru carele să împreună sau se priceştuiaşte oprit fiind mai nainte de ertăciune. *Gl. 29.*

Pentru carele pîrăşte sau cel pîrît carele-i iaste frică. *Gl. 30.*

Pentru cela ce se leapădă de cinste mare, nu pentru cucerie, ce pentru urgisirea. *Gl. 31.*

Pentru cela ce mai nainte de hirotonie nu va avea nemica, iară apoi după hirotonie va cîştiga ceva. *Gl. 32.*

Pentru să nu vînză preotul unealte ale beseariciі fără de ştirea episcopului. *Gl. 33.*

Pentru să nu îndrepteaze nice să mai adaogă nemica de ale săborului de la Ipponi. *Gl. 34.*

Pentru să nu facă episcopii sau cliricii pe feciorii lor volnici sau oblăduitori mai nainte de ajungerea vîrstei. *Gl. 35.*

Pentru să nu se hirotonească cela ce nu ţine în casa lui pre toţi pravoslavniciі. *Gl. 36.*

Pentru să se ducă la beseariсă numai pîine şi vin cu apă amestecat. *Gl. 37.*

Pentru să nu între cliricii, nice călugării la văduă şi la featele cealea ce să hrănesc de la beseariсă. *Gl. 38.*

Pentru să nu se chiame în rînduiala preoţiei unul mare, altul mic, ce toţi preoţii să fie tocma cinstiţi. *Gl. 39.*

Pentru cliricul călătoriu şi întră în cîrciumă. *Gl. 40.*

Pentru cînd vor preoţii să slujască liturghie, să fie postiţi. *Gl. 41.*

Pentru să nu facă cliricul mîncări şi băuturi pre la beseariсi. *Gl. 42.*

Pentru să împarţă şi să fie volnic episcopul să tocmească pocaania dăspre păcate celora ce să pocăesc. *Gl. 43.*

Pentru fata carea se lasă de tată-său ca să-ş ţiie fetia. *Gl. 44.*

Pentru cela ce să botează să simţă sau să cunoască darul. *Gl. 45.*

Pentru să se citească patemele mucenicilor pre la pametele lor. *Gl. 46.*

Pentru cela ce în vreamea copilăriei se-au botezat de donatisteani. *Gl. 47.*

Pentru a doa oară botezare şi hirotonie şi a doa oară schimbare sau mutare a episcopilor. *Gl. 48.*

Pentru să nu hirotonească pre episcop mai puţin de trei episcopi. *Gl. 49.*

Pentru să cunoască zioa paştilor pre la toate săboarăle carele să fac preste an. *Gl. 50.*

Gl. 51. Pentru să caute pre în toate eparhiile lucrurile carele se fac pre la besearici.

Gl. 52. Pentru cela ce să leapădă de chemarea săborului.

Gl. 53. Pentru episcopul carele va lua cliricul striin.

Gl. 54. Pentru să fie volnic Halchidonul să rînduiască pre cine va vrea.

Gl. 55. Pentru să nu se facă episcop pre în fie ce eparhie fără de ştirea celui mai mare.

Gl. 56. Pentru treaba copiilor celora ce se-au botezat de donatisteani.

Gl. 57. Pentru rămăşiţele idolilor, să piară şi să le strice de tot.

Gl. 58. Pentru ceia ce voiesc a se judeca dă niscare clirici.

Gl. 59. Pentru ospeaţile ellineşti să se curme a se mai face.

Gl. 60. Pentru să nu se strîngă duminecile şi pre la praznice priviri.

Gl. 61. Pentru cliricul carele e judecat de episcopul, să nu se mai judece de niminea.

Gl. 62. Pentru cela ce vine întru bună viaţă de în viaţa măscăricească şi de într-alte meşterşuguri reale.

Gl. 63. Pentru slobozirile ce să fac pre la besearici.

Gl. 64. Pentru episcopul Echitie, carele se-au urgisit de săbor pre vină.

Gl. 65. Pentru donatisteanii carii se-au dăspărţit de trupul Domnului.

Gl. 66. Pentru să roage pre boiari cu cărţi ale săborului.

Gl. 67. Pentru obiceaiul ospeaţelor carele-s de la păgîni, să se oprească.

Gl. 68. Pentru carele e hirotonit de donatisteani.

Gl. 69. Pentru să se trimeaţă pristavnici să propoveduiască donatisteanilor pravoslavie.

Gl. 70. Pentru să se ferească episcopii de fămeile lor, şi preoţii şi diaconii.

Gl. 71. Pentru să nu-ş lase episcopul scaunul său.

Gl. 72. Pentru să nu se boteaze cineva cu apă de doaă ori.

Gl. 73. Pentru să se propovăduiască zioa paştilor naintea a zeacea zi de a lui septevrie.

Gl. 74. Pentru episcopul carele a dat sol pentru fie ce nevoinţă sau pace a oamenilor.

Gl. 75. Pentru să fie ispravnici sau izbînditori.

Gl. 76. Pentru episcopii carii nu merg la săborul carele să face preste toţi anii.

Gl. 77. Pentru Echitie după urgiia lui ce i se-au făcut.

Gl. 78. Pentru cliricul carele să va vădi ve într-o vină.

Gl. 79. Pentru cela ce priimeaşte pre cineva de la mînăstire striină.

Gl. 80. Pentru să nu scrie episcopul moştneani pre eretici sau pre ellini.

Gl. 81. Pentru că şi cest canon seamănă cu canonul 64 carele e mai nainte de acesta.

Gl. 82. Pentru să nu se facă jertăvnic sau besearică întru niscare selişti sau întru niscare vii.

Gl. 83. Pentru să se strice sfărîmăturile de oase ale închinării de idoli, ori în ce loc vor fi, au în pădure au în copaci.

Gl. 84. Pentru să se scrie cărţi de la Halchidona şi să se iscălească pre numele t..curor.

Gl. 85. Pentru să urmezi celora ce-s mai mari de tine, iară să nu-i urgiseşti.

Gl. 86. Pentru să nu se ia darul preoţesc aşa lesne.

Gl. 87. Pentru Maximian Vaghensie.

Pentru să se dea cărţi celor hirotoniţi de la mîna celora ce au hirotonit pre dinşii de la Africa. *Gl. 88.*

Pentru să nu priimească episcopul cliric striin. *Gl. 89.*

Pentru să se nevoiască de pururea să împreune pre donatisteani, adeveritei besearici. *Gl. 90.*

Pentru învăţătura şi îndreptarea celora de la donatisteani. *Gl. 91.*

Pentru să se dea bescaricilor folosire şi ajutoriu de la împăraţii şi domnii cei blagocestivi. *Gl. 92.*

Pentru eparhiile tuturor episcopilor de la Africa să nu facă săbor obşte. *Gl. 93.*

Pentru acest canon se-au spus la al 15 canon al acestui săbor. *Gl. 94.*

Pentru să se dea voe de la împăratul sau de la domn să se pue ispravnici besearicii. *Gl. 95.*

Pentru carii n-au avut niceodată al său episcop. *Gl. 96.*

Pentru să ţie al său episcop carii se-au întors de la donatisteani. *Gl. 97.*

Pentru venirea ipodiaconilor de la mînăstirea cea noaă, carea se chema a lui Gherman. *Gl. 98.*

Pentru cum au socotit să trimeaţă cărţi cătră Inochentie papa. *Gl. 99.*

Pentru să nu-ş desparţă neştine muiarea pentru fiece. *Gl. 100.*

Pentru să se facă la săbor rugile cealea ce se-au tocmit. *Gl. 101.*

Pentru episcopul carele cearc de la împăratul sau de la domnul judecată oamenilor. *Gl. 102.*

Pentru episcopul sau cliricul afurisit de la Africa. *Gl. 103.*

Pentru cela ce va mearge cătră împăratul sau cătră domn pentru vreo vină ceva. *Gl. 104.*

Pentru părearea ispravnicilor de toate trebile asupra donatisteanilor şi a ellinilor. *Gl. 105.*

Pentru să nu judece un episcop cu a lui judecată. *Gl. 106.*

Pentru să priimească neştine viaţă bună, să fie volnic. *Gl. 107.*

Pentru cela ce zice că au făcut de întîi Dumnezeu pre Adam mort. *Gl. 108.*

Pentru ceia ce zic că coconii cei mici carii se botează nu trag nemica de în păcatul a lui Adam. *Gl. 109.*

Pentru cela ce zice că darul a lui Dumnezeu are numai ertarea păcatelor. *Gl. 110.*

Pentru cela ce zice că darul lui Dumnezeu numai noaă ajută. *Gl. 111.*

Pentru ceia ce zic că am putea tocmi poruncile şi fără de dar. *Gl. 112*

Pentru cine va tîlcui cuvîntul lui Dumnezeu glas. *Gl. 113.*

Pentru cela ce va răzvrăti, ѡстави намъ дългы нша[1]. *Gl. 114.*

Pentru donatisteanii să fie la vreun scaun. *Gl. 115.*

Pentru ceia ce să întorc de la donatisteani. *Gl. 116.*

Pentru cela ce să întoarce întru pravoslavie, să fie fără de vină. *Gl. 117.*

Pentru cela ce-i va părea că se va îndrepta, nice unul adins elusi să nu se judece. *Gl. 118.*

Pentru să se aducă aminte să poarte grijă carii se lenevesc. *Gl. 119.*

Pentru judecătoriu carele a ales despre amîndoaă părţile, să fie neîntoarsă judecata. *Gl. 120.*

---

[1]) „(Şi) ne iartă noaă greşelile noastre".

Gl. 121. Pentru episcopul carele nu va băga în seamă de grija ereticilor.

Gl. 122. Pentru cela ce zice că cel neîmpreunat iaste împreunat.

Gl. 123. Pentru preoţii şi diaconii urgisiţi de episcopi.

Gl. 124. Pentru episcopii de nu vor putea, să vie mulţi la săbor.

Gl. 125. Pentru cela ce va îmbrăca pe vreo fată în haine călugăreşti mai nainte de 25 de ani.

Gl. 126. Pentru să nu mărturisească omul carele e afurisit, nice robul, nice slobodul, nice măscăriciul, nice ereticul, nice ovreaiul.

Gl. 127. Pentru să nu mărturisească cela ce de multe ori au pîrît şi nice una n-au adevărat.

Gl. 128. Pentru să nu mărturisească cine iaste de 14 ani.

Gl. 129. Pentru pîrîşul să nu aducă mărturie de la casa lui.

Gl. 130. Pentru episcopul carele zice că cutarele mi-au spus vina în taină.

Gl. 131. Pentru episcopul carele opreaşte de priceaştenie pre cel ce nu e vădit în vină.

Gl. 132. Pentru Urban, episcopul de la Sichia.

Gl. 133. Pentru scrisorile ale lui Chiril al Alexandriei.

Gl. 134. Pentru să nu se priimească cei nepriceştuiţi la priceaştenie, adecă carii nu-s de a noastră credinţă întru a noastră leage, de nu se vor face toţi, ca noi pravoslavnici.

CANOANELE SFINŢILOR PĂRINŢI DE LA CARTHAGHEN.

Gl. 1. De vor lua episcopii darul unui episcop, de va vrea să meargă la Roma să chiame să-l judece, să fie ascultat, Roma să scrie sau să poruncească.

Tîlc. Şi acest canon, ca şi al patrulea canon al săborului de la Sardichia, dau voe Romei pentru episcopul sau popa cela ce au mers la dinsul cu darul luat, să trimeaţă oameni ai lui cu episcopul acela, să-i ia seama de la episcopii ceia ce i-au luat darul, sau să scrie la episcopii ceia ce sînt aproape de dinsul (adecă aproape de a lui eparhie) şi de dinşii să li se ia seama pentru lucrurile şi trebile besearicii.

Gl. 2. Deaca vreame ce nu se vor afla niscare tocmeale de cealea ce se-au făcut la Nichea, trebue Roma să scrie ţarigrădeanului şi alexandreanului să tocmească ei de acolo acealea.

Tîlc. Ispravnicii cei trimeşi de papa al Romei la acest săbor pentru cela ce i se-au luat darul şi au mers de au spus la papa al Romei, după cum au tocmit canonul cela de la săborul Sardichiei, ca să judece şi să ia seama după cum zice tocmeala carea se-au făcut la Nichea. Şi au întrebat pe părinţii ceia ce să adunase la acest săbor ca să adevereaze şi să afle acel canon carele au fost de la săborul Nicheii, iară ei neţiind minte cum se-au tocmit de săborul Nicheii, încă nice avînd scrise nici adeverite tocmealele ceale ce se-au făcut la Nichea, zis-au că nu ştiu. De-acia au socotit şi au judecat să scrie Roma către ţarigrădeanul şi către alexandreanul şi de la dinşii să se ia în adevărare canoanele de la Nichea şi ei să le adevereaze lor; de-acia atunce să priimească canoane ca acealea, tocmealele săborului de la Nichea întărite şi adeverite, şi aşa voiră să se ţie şi să puse de dinşii aicea întîi. De-acia au trimes către dinşii sfeti Chiril, arhiepiscopul

Alexandriei şi Attic, arhiepiscopul Ţarigradului, ce n-au aflat pus în canoane să poată trimeate papa clirici ai lui să caute ei vinile luării darului ale episcopilor. Şi au scris către papa Chelestin, cela ce era atunce la Roma, să nu mai facă de atunce aşa, să trimeaţă clirici ai lui că caute vinile luării darului al episcopilor, ca să nu bage besearicii lui Dumnezeu îngînfarea şi nălţimea trufiei lumii.

Preotul şi diaconul carele va fi afurisit, acela are voe aşijderea să spue, adecă să chiame a doa judecată să se judece. Dece de va fi adus asupra lui afurisenia fără de răotate, atunce trebue să fie cum se-au întărit. *Gl. 3.*

Acesta canon iaste începapere a netocmirilor şi a scandalilor. Dece cliricul carele e afurisit de episcopul său, acela să meargă să spue mitropolitului supt carele iaste supusă eparhia aceaia, să vază pre cale iaste şi pe dreptate; iară de va fi lipsind mitropolitul, atunce să meargă cu episcopul cela ce l-au afurisit la episcopii ceia ce sînt aproape de dînsul să-i judece şi să le ia seama (pentr-aceaia am zis mai sus că acest canon iaste de scandală), că lepădat şi de val lucru iaste şi fără ispravă a mearge episcopul să se judece la ceia ce nu e supus supt dinşii. Deci pentr-aceaia pravila, adecă canonul acesta, nu iaste aşa adevărată să se ţie şi într-alte isprăvi, ce să se ţie ca un săbor ce s-au făcut pre alocurea, adecă în Carthaghen şi în Africa. *Tlc.*

Niminea să nu cunoască sau să înveaţe vreo despărţire a sfintei troiţe într-alt chip fără de cum se-au întărit la Nichea. *Alta.*

Aşa am luat, aşa creadem, aşa gîndim adevărat, a nu cunoaşte sau a nu învăţa nice o despărţire de sfînta troiţă, ce una pre dinsa a şti şi tocma cinstită. *Tlc.*

Îndreptările cealea ce se-au tocmit la Nichea, carele părinţii noştri le-au adus cu dinşii de la săbor, acealea să se păzească. *Alta.*

Cealea ce se-au tocmit şi se-au îndreptat întîi la Nichea de sfinţii părinţi ce se-au adunat, pre acealea şi săborul acesta le întăreaşte şi porunceaşte să le păzească. *Tlc.*

Episcopul, preotul, diaconul, citeţul şi ţiitoriul, şi aceştea să se ţie de muerile lor, ca să poată fi gata la vreamea slujbei lor. *Gl. 4.*

Însă canonul acesta şi cel de în 25 împreună-se cătră a 50 canon al acestui săbor şi nu se arată să ceară episcopul, preotul şi diaconul să se desparţă de nuntă şi să se depărteaze de muerile lor de tot, ce la vremile lor să se ţie de către dinsele, adecă cînd se îndeletnicează la rugă şi la postire şi cînd fac liturghie, iară al 12 canon al şaselui săbor de la Trulla nu iartă episcopilor să şază cu ale lor fămei deacă se vor hirotoni, ce să se desparţă împreunarea de cătră dinşii, şi aceasta n-au poruncit să nu se facă zicînd că doară nu trebue nunta şi întorcîndu-se de cătră tocmeala apostolească, ce cătră dragostea spăseniei şi cătră mai binele procopsirii oamenilor, şi să nu dea sau să zică neştine vreo bănuială spre tocmirea preoţiei. Iară al 13 canon iară al şaselui săbor aduce ocară şi poreclă pentru tocmeala canonului carea e dată de besearica Rimului, adecă diaconii sau preoţii carii vor să se hirotonească, ei se mărturisesc zicînd cum de aicea nainte să nu se mai împreune cu ale lor fămei. Drept aceaia porunceaşte bărbaţilor celor sfinţiţi, carii-s preoţi, să nu se desparţă de împreunarea ceaia ce e pre leage, ce să le ţie şi să nu se desparţă de dînsele (adecă unul de cătră *Tlc.* *Zri împotriva Romei.*

altul), ce numai pre la vremile lor să se ţie de către lăcuitoarele lor, cum porunceaşte şi apostolul; de-acia iar să se împreune cu dînsele.

Gl. 5. Fiecine carele va fi de în mireani ce va lua camătă, iară aşa şi cliricul mai mult încă decît mireanul se osîndeaşte.

Tîlc. Pentru acesta lucru zice şi canonul apostolesc 44 şi a 17 a săborului de la Nichea şi a 10 al şaselui săbor de la Trulla: preotul sau diaconul carele va ceare şi va lua camătă şi nu se va părăsi de acel lucru, acela de în rînduială judecă-se să se scoţă; iară de să va face aceasta de mirean, acela are împutare şi iaste supt vină şi dă lor vinuială pentru acea dobîndă rea, a lăcomiei, şi nice la preoţie să priimesc de nu vor cheltui acea dobîndă rea săracilor, şi de nu se vor prinde a nu mai cădea într-acea boală a iubirii de argint, după cum zice canonul 14 al marelui Vasilie. Cu cît mai mult încă sînt vinovaţi cliricii carii vor face acesta lucru.

Gl. 6. Carele se va afla ve într-o nevoe şi se va erta sfîntului jărtăvnic a sluji, preotul să nu facă de în capul lui, ce să întreabe pre episcop, şi cumu-i va zice, aşa să facă.

Tîlc. Făptura mirului, adecă sfinţirea featelor cu mir şi cînd va erta neştine pe cineva să slujască oamenilor, de aceasta să n-aibă popa voe să facă, nice să facă tocmirea sfîntului mir, nice să sfiinţească feate, nice să iarte pre cei de în pocaanie, adecă să-i pue împreună cu oamenii cei credincioşi şi să-i priceştuiască dumnezăeştii priceaştenii; aceastea nu se iartă nice se dă voe a le face preoţii, ce aceastea trebue să se facă de episcopi. Aicea,
зри опасно [1]). pentru sfinţirea featelor, zice că mai nainte vreame avea creştinii obiceaiu a făgădui o fată de într-ai lor feciori lu Dumnezeu, sau singure unele feate, de în rîmna dumnezăiască aprinse, făgăduia-se a feti lui Dumnezeu în toată vreamea vieţii lor; dece acealea le ducea împreună cu arhiereul şi le sfinţia cu molitve şi le da un loc osebit aproape de besearică, dă le păzia şi le grijia de toate de ce le trebuia. Acealea pre limba grecească se chema aschitrie.

Alta. Acest canon ce scrise mai sus porunci să se facă ertarea de episcopi
Gl. 7. numai; iară cesta porunceaşte: cu ştirea episcopului, să se facă aceastea lucrure şi de preoţi.

Gl. 8. Părut-au părinţilor pentru ceia ce sînt împlîntaţi întru urîciunea pîrîi, să nu-i leapede ce să fie priimiţi către pîră.

Tîlc. Zisu-se-au şi la al şasele canon a sfinţilor părinţi 150 carii se-au adunat în Ţarigrad, fără de întrebare să nu se priimească pîrîşii la pîra episcopilor, ce întîi să li se caute credinţa lor şi să se ispitească să nu cumva fie eretici; de-acia să le ispitească şi vinile lor, să nu cumva fie fost urgisiţi şi scoşi şi nepriceştuiţi, sau pentru alte greşale vinuiţi, fără numai de să vor fi aflat nevinovaţi pentru greşalele cealea ce i-au vinuit; dece aşa va şi acest canon, să nu se priimească la pîra episcopilor vreunul de ceia ce sînt împlîntaţi întru greşale ca acealea.

Gl. 9. Carele se va priceştui cu cel nepriceştuit, şi el să fie nepriceştuit.

Tîlc. Cine iaste despărţit, adecă afurisit de episcopul său, şi altu-l va priimi, ştiindu-l că e afurisit, şi va sluji cu dinsul liturghie, afurisit să fie şi acela; aşijderea şi ceia ce să împreună şi să priceştuesc cu ereticii şi se roagă

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

împreună cu dinșii, și credincioșilor să nu se împreune, ce să se scoată de la besearică.

Carele va fi urgisit de episcopul său, de-acia el nu-l va băga în seamă *Gl. 10.* și va face alt oltariu sau va sluji, acela să fie pedepsit.

Cine va fi afurisit sau despărțit de episcopul său și nu va vrea să *Tîlc.* meargă la săbor, supt carele iaste supt episcopul lui, să-i caute lucrurile de afurisanie și să se îndrepteaze de aceaia, adecă de acel lucru fără ispravă, ce să va înălța și se va îngînfa trufindu-se nebăgînd în seamă și se va despărți de besearică, adins elușî de-ș va face alt oltariu (adecă besearică), și sfinte darure lu dumnezeu va aduce (adecă va sluji liturghie); acela ce va face unele ca aceastea împotriva credinței și a tocmealelor besearicii, nu e numai să nu fie nepedepsit, ce încă să se și afurisească.

Înțeleagerea și socotința acestui canon iaste ca și acestui desupra *Gl. 11.* lui, ce-am scris.

Episcopul de va cădea ve într-o greșală, de nu va putea fi săbor *Gl. 12.* deplin, atunce să-l judece 12 episcopi, iară pre popa 6 și pre diaconul trei, și să fie și pîrîșul.

Episcopul fiind pîrît, cade-se să se judece de tot săborul; iară de nu *Tîlc.* vor putea să se adune toți, atunce, cum ar fi mai de puțini, să se judece de 12 episcopi; iară popa să se judece de 6, iară diaconul de trei; trebuind să fie încă și mai mulți de aceștea și să fie de față și ccla ce au pîrît pre episcop și așa să se caute vinele lor. De aceasta poți căuta la 8 canoane ale acestui săbor, așijderea și la o 106.

Deaca va purunci cel mai mare, atunce și trei episcopi pun episcop; *Gl. 13.* și cine se va lepăda de zapisul lui sau de iscălitură, acela să fie pedepsit de judecata de afară.

Cînd vor să se facă rînduiale sau aleageri episcopilor pre la episco- *Tîlc.* piile ceale văduo, atunce de vor putea trebue să fie toți episcopii ai eparhiei, cum arată și canonul 4 al săborului de la Nichea și a 19 de la Antiohia. Iară de nu vor putea sau pentru îndelungata cale sau pentru altă nevoe, porunceaște mai puțini, încai să fie trei; și să facă rînduiala aceaia cu știrea mitropolitului lor și să se facă la rînduiala aceaia cu voia tuturor împreună; carii nu vor fi acolo încă să trimeață cărți, arătînd cum e și cu a lor voe. Iară oricare de în episcopi de va mărturisi și va adevăra pre cineva a fi harnic și dăstoinic de episcop a fi la rînduiala episcopiei, iară apoi se va lepăda și va sta împotrivă de mărturia lui și de iscălitură, și carele va fi fost întîi mărturisit de dînsul, apoi-l va face nedăstoinic, acela să fie lipsit de cinstea lui, pentru că și leagea pedepsește pre ceia ce au mărturisit rău sau împotrivă lor, și zice să se judece de boiarii tîrgului, cum porunceaște canonul 14 a titlei de întîi a cărții doazeci și doao.

Pentru treaba episcopilor de Tripolin, și 1 episcop la isprăvnicie iaste *Gl. 14.* de îndăstul.

Însă alți mai mari ai eparhiilor poruncit-au să se aleagă doi ispravnici *Tîlc.* episcopi sau mai mulți și să se trimeață la Halchidon în toți anii de cîte ori se fac săboară, iară de la Tripolin ajunge și un episcop ispravnic pentru treaba episcopilor.

Gl. 15. Episcopul sau cliricul, de va cădea ve într-o greşală sau i se va scorni asupră ceva, de va lăsa judecata besearicii şi va mearge la cea mirenească şi se va arăta nevinovat, şi căce n-au mers la judecătorii besearicii, acela să-ş cază de într-a sa spiţă; fără numai de-l vor fi vădind ceia ce-l pîrăsc pentru pizma şi pentru niscare patime de-l vor vinui, atunce nu li se ajută, iară de vor aleage amîndoaă părţile judecători, aceia să nu se lase.

Tîlc. Nu se cade episcopului sau cliricului să se leapede de judecata besearicii; drept aceaia fiecarele de într-aceştea de va fi pîrît pentru vreo vină şi se va lepăda de judecata besearicii şi se va duce la judecata mirenească de-ş va dăscoperi vinile de la dinşii şi se va arăta nevinovat şi se va trage judecata de la ei, acela să-ş piarză a sa spiţă. Iară de nu va fi vinuiala carea iaste asupra lor de vină, ce cu bani se va sfătui să dea ca să biruiască pre dinşii, şi se vor lepăda de judecata cea de folos şi vor mearge la judecăţi mireneşti dă se vor judeca de dînşii; însă de vor aleage şi se vor prinde cu rămas şi vor ceare acela lucru pentru carele au biruit, aceia iară să-ş piarză a sa spiţă; iară de nu vor băga în seamă pentru acea treabă şi vor voi să piarză ce au dat ca să poată birui, atunce să-ş ţie a sa spiţă. Iară de să va fi judecat cineva dă episcopi şi apoi a doa oară va chema să se judece la mai marii judecători ai bisericii şi va putea să întoarcă judecata lor, acela nu va aduce nice o stricăciune judecătorilor besearicii căce întoarce judecata celoralalţi, fără numai de vor face judecata în pizmă sau-l vor vinui sau pentru mita de-i vor aduce asupră vină. Iară cîţi de în episcopi sau de în clirici carii-s vinuiţi şi vor aleage judecători ai besearicii şi vor vrea să se judece de dînşii (măcară şi mai puţini de 7 episcopi sau şi de 4, cum am scris la 12 canon al acestui săbor), acelora nu li se cade deaca se-au judecat să mai chiame să se judece peste judecata lor, ce să stea judecata lor stătătoare; pentru că deaca vreame ce se îndreptează cel vinovat cu neiscusirea şi cu nedreptatea a judecătoriului şi va zice că fără iscusire şi pe nedreptate se-au judecat de dînşii, atunce cela ce au ales judecătorii besearicii carii au socotit că sînt drepţi, buni şi viaţa aleasă, acela cum se-ar putea priimi de dînşii, cum am zice, să aducă vreo pîră el asupra bărbaţilor celor sfinţi, carii întîi l-au judecat.

Gl. 16. Episcopul, preotul, diaconul, năemitori sau tocmitori să nu se facă. Citeţul, deaca-ş va fi în vîrsta tinereaţelor deplin, sau să se însoare, sau să mărturisească că se va ţinea neînsurat.

Tîlc. Năemitorii şi dobînditorii vreunor cîştigări (să ia, cum am zice, de la cineva niscare bucate sau moşii pînă într-o vreame să li-l dea iară, iară ce vor cîştiga pre dinsele mai mult să fie a lor, sau se vor băga să poarte grijă de niscare case sau lucrure boereşti mireneşti), pre episcopi, preoţi, diaconi opreaşte-i acest canon şi încă ş-altele bogate. Iară citeţul deaca-ş va ajunge vreamea vîrstei lui şi se va apropia de 20 ani, de va vrea să se facă ipodiacon, adecă deaca va împlea ani 20, să se hirotonească diacon, cum porunceaşte şi al 15 canon al şaselui săbor de la Trulla, sau să se însoare mai nainte de hirotonie, sau să se mărturisească a să ţinea neînsurat, că după hirotonie nice popă, nice diacon n-are voe să se însoare, ce aceasta s-au dat a fi numai citeţilor şi cîntăreţilor, cum au tocmit şasele canon a şaselui săbor de la Trulla.

Cliricul carele va da bani împrumut, să ia numai atîta cît au împrumutat. *Gl. 17.*

Diaconul mai nainte de 25 de ani nu e diacon; şi citeţii oamenilor să nu se închine.

Mavritania Sitifensis să oblăduiască întru a sa eparhie, că se-au ertat pentru cheltuială multă şi pentru îndelungata cale. *Acesta iaste un ţinut al ţării frînceşti.*

Cliricul carele va fi dat cuiva împrumut bani sau altceva, acela nu trebue să ia mai mult decît au dat, ce numai ce au dat; iară de va păgubi cine ce au luat, atunce trebue să-ş cunoască fiecine ce e al său. Aşijderea iară nice diacon să nu se hirotonească mai nainte de 25 ani, nice citeţii se iartă, date fiind în mîna lor tocmealele besearicii, să se împreune oamenilor şi să fie supt oblăduirea lor şi să se cinstească întru petrecanie cu dinşii, să facă ce le vor porunci ei. *Tîlc.*

Laturea Numidichiei şi Mavritania Sitifensis, ertatu-se-au să nu fie supt oblăduitoriu sau supt mitropolit, ce singur arhiereul ei să o oblăduiască şi să-ş ţie eparhia, pentru îndelungata ei cale căce e departe.

Carele se hirotoneaşte să poarte grijă şi să ia seama de tocmealele cealea ce sînt date de la săboară. *Gl. 18.*

Trupului mort nu i se dă priceaştenie pentru că nu mănîncă, nice bea.

După tocmealele săborului carele se-au făcut la Nichea, în toţi anii să se aleagă de mitropoliţi de în eparhie doi sau cîţi se vor aleage ispravnici să se trimeaţă la săbor.

Carele se va hirotoni episcop sau cliric, acela datoriu iaste să priimească întru urechile lui tocmealele ce sînt date de săboară de la cela ce-l hirotoneaşte şi să se făgăduiască aceastea toate să le ţie. *Tîlc.*

Domnul zicînd: luaţi, mîncaţi, dară neştine cum va putea da celui mort dumnezeescul trup, pentru că omul mort nice poate să ia, nice poate să mănîce, ce încă nice să boteaze pre cel mort, pentru că nesebuirea preoţească nu trebue să socotească a fi botezat omul mort fiind.

Aceşti părinţi, urmînd săborului de la Nichea, poruncesc să se facă săbor preste an la Halchidona şi să trimeaţă mitropoliţii eparhiilor, de în toate eparhiile, doi sau cîţi vor aleage ei să fie ispravnici acolo la săbor.

Episcopul carele va fi pîrît, de acia-l vor chema, şi el va fi avînd zăbavă pentru alte trebe, acela să aibă ajiutoriu să-l aşteapte doa luni; iară mai multe de nu va veni, să fie nepriceştuit; iară de va veni de faţă cel pîrît, iară pîrîşul va fugi, atunce el să fie nepriceştuit, că pîrîşul carele va fi pîrît sau va fi avut vreo vină, acela nu poate fi pîrîş. *Gl. 19.*

Episcopul pîrît fiind de cineva şi va fi chemat de soborul supt carele e supus, cu scrisori, să vie să-ş dea seama, iară el poat fi avînd împiedecare de niscare nevoi, atunce să-i mute sorocul, să-l mai aşteapte ş-altă lună; iară de va treace şi a doao lună în zadar şi la judecată nu va mearge, afurisit să fie pînă se va îndrepta. Iară întru protivirea aceaia însă, episcopul cel pîrît de va veni de faţă şi va ceare îndreptare şi judecată pentru pîra ce i-au venit asupra, şi pîrîşul nu va sta de faţă, ce va fugi, atunce acel pîrîş să fie afurisit. Deci pentr-aceaia trebue ceia ce pîrăsc, să li se ispitească şi credinţa şi viaţa şi, de vor fi de întru cei scoşi şi răi, atunce nu se priimesc la pîra lucrurilor şi tocmealelor besericeşti. *Tîlc.*

Gl. 20. Preotul pîrît fiind, să-l judece 6 episcopi carii vor fi aproape de oraşul sau de satul lui, iară pre diaconul trei, iară pre ceialalţi clirici să le caute judecata şi singur episcopul.

Tîlc. De aceasta se-au zis şi la 12 canoane: preotul, deaca va fi pîrît, 6 episcopi să-l judece şi fără de aceştea să fie şi episcopul lui cu dinşii împreună; pre diaconul, trei şi al lui episcop; iară ceialalţi clirici, toţi carii-s mai jos de diaconii, să se judece numai şi de episcopul lor singur, măcară ori de ce vină şi greşală.

Gl. 21. Feciorii cliricilor să nu se împreune cu ai ereticilor şi ai păgînilor.

Tîlc. Ce încă nice feciorii mireanilor nu se pot da să se împreune ereticilor întru nuntă, că acesta lucru iaste striin de creştini.

Gl. 22. Episcopul şi cliricii să nu dăruiască ceva de în casele sale, sau să să strîngă împreună ereticilor, măcară de le-ar fi şi rudenie.

Tîlc. Voe au cliricii şi episcopii să dăruiască lucrurile caselor lor cătră pravoslavnici, ori cătră carii vor vrea; iară cătră eretici, măcară de le-ar fi şi rudă, nemica de în casele lor să le dăruiască, sau într-alt chip să strîngă de într-avuţia lor vreo dobîndă lor ceva.

Gl. 23. Episcopul să nu se ducă de ceaia parte de mare, de nu va lua carte de slobozie de la cel mai mare al cetăţii.

Tîlc. Nice episcopul, nice cliricul nu trebue să se ducă departe fără de ştirea şi fără de cartea mai marelui lor, cum arată şi la săborul de la Sardichia şi de la Laodichia.

Gl. 24. Nice o carte să nu se citească în bescarică de ceale ce nu-s dreapte.

Tîlc. Fără de cărţile ceale ce sînt îndreptate, ale vechii şi ale noaăi legi, alte scripturi şi cărţi mincinoase ale păgînilor să nu se citească ca nişte sfinte la besearică, ce cliricul carele va face aceasta să i se ia darul, cum porunceaşte canonul 59 al sfinţilor apostoli.

Gl. 25. Carii se ating de dumnezăeştile taini, aceaia să se ţie soţiile lor pre la vremi cînd trebue.

Tîlc. Cade-se celora ce slujesc sfîntului oltariu, în vreamea sfintelor slujbe, cînd vor vrea să slujască, să se păzească şi să se ţie de către ale lor fămei, ca să poată dobîndi drept cealea ce cer de la Dumnezeu cu ruga şi cu slujba.

Gl. 26. Lucrurile besearicii să fie nevîndute; iară de nu va avea venit, atunce cu ştirea episcopului să se vînză; iară de nu va avea vreame de nevoe cela ce va vrea să vînză, atunce să întreabe pre vecini şi să-i chiame să se sfătuiască. Iar de nu va face aşa, vinovat iaste lu Dumnezău şi săborului.

Tîlc. Episcopilor nu li se cade să vînză ceva de-ale besearicilor, că cîştigări ca acealea şi moşii ale lui Dumnezeu sînt, pentr-aceaia sînt nevîndute. Iară de va avea neştine vreun sat sau moşie sau altă cîştigare ceva fără venit, şi va vedea besearica cuprinsă întru greale datorii sau într-alte năpăşti, şi va vrea acealea să le vînză ca să ia acel preţ să-l dea întru iuşurarea datoriilor sau întru alte nevoi şi năpăşti ce are, accla să nu vînză fără de ştirea mitropolitului carele e al eparhiei lui şi a episcopilor carii-s cu dinsul. Iară de nu va avea vreame pentru îmbulzirea nevoii lui, atunce să chiame pre vecinii mărturie, să se sfătuiască cu dinşii pentru acel lucru nemutat, cum va să-l vînză ca să ştie năpăştile şi nevoile ce au venit asupra besearicii, pentru carele vinde acel lucru nemutat, ca după aceaia să spue de faţă de aceastea săborului. Iară de nu va păzi aceastea, ce

în voia lui şi în sfatul lui va face vînzarea, acela iaste vinovat lu Dumnezeu şi săborului, şi de cinstea lui să fie striin.

Preotul, de va greşi şi apoi se va pocăi, acela nu se poate a mai boteza *Gl. 27.*
a doa oară ca să procopsească, nice iară se hirotoneaşte ca un mirean.

Preotul deodată de i se va lua darul, sau diaconului, pentru veo gre- *Tîlc.*
şală, apoi se va pocăi, acela nu poate iară să se hirotonească ca un mirean de întîi, ce încă iar nu poate nice să se boteaze neştine a doa oară, văz căce se va boteza ca să-ş speale păcatele şi să dobîndească iară rînduiala preoţilor sau a diaconilor, căee că un botez cunoaştem şi mărturisim.

Cliricii carii vor fi pîrîţi şi scoşi, de vor vinui pre cela ce i-au pîrît, *Gl. 28.*
atunce să nu chiame despre ceaia parte de mare episcopi să-i judece, ce să meargă cătră al lor episcop şi cătră ceialalţi carii-s lui vecini de aproape; iar de nu, să nu fie împreunaţi la Africa.

Părinţii împreună socotind întru toate lucrurile ceale reale şi să nu *Tîlc.*
supere pre episcopi, poruncit-au acest săbor de la Africa: cliricii carii vor fi vinuiţi dă niscare vini şi-i vor urgisi episcopii lor, de-acia lor le va părea strîmbu, atunce să nu se ducă să chiame dăspre ceaia parte de mare, cătră Roma sau cătră alţi episcopi ce să vor afla, ce să meargă cătră episcopii cei de aproape vecini şi cu ştirea episcopului lor, împreună să caute şi să le dăzleage judecata; iară de nu vor face aşa, ei să fie nepriimiţi întru împreunare întru toată Africa.

Cine să va priceştui mai nainte de ertare, acela să fie nepriceştuit, *Gl. 29.*
că singur adins elusi se osîndeaşte.

Cela ce e afurisit, iară mai nainte de dăzlegarea afurisaniei va face *Tîlc.*
liturghie, acela singur adins eluş ş-au tras asupră osînda.

Pîrîşul sau cel pîrît de-i va fi frică dă nevoe, atunce să-şi aleagă un *Gl. 30.*
loc de tainä.

Cine va pîrî pre cineva, acela de va bănui că va păţi vreo nevoe dăspre *Tîlc.*
partea celuia ce l-au pîrît, sau împotrivă, cel pîrît de pîrîş, acelora trebue, cum am zice, un loc de tainä şi de întărire să vorbească să vază iaste adevărat şi oare putea-vor spune lor cu mărturie, ca să nu fugă pîrîşul de aceale vini pentru frică ca aceaia, sau cel pîrît să fugă pre tainä de judecată şi, fugînd, să cază asupra lui urgia.

Carele se va lepăda de mai mare cinste, acela şi cea ce are să o piarză. *Gl. 31.*

Cine va fi cinstit de episcopul lui şi va vrea să-l pue la mai mare *Tîlc.*
cinste, pentru lucrul trebii beseariciı înălţîndu-l într-aceaia, şi nu va vrea, nice se va cuceri să o ţie, nu pentru smerenia, ce pentru urgisirea şi nebăgarea în seamă, acela să fie lipsit şi de stepena în carea slujaşte şi să-l lase. Iar de va fi vreun diacon şi să va socoti a fi harnic şi dăstoinic sau să se facă popă sau să slujască episcopului, fiindu-i viaţa nevinovată şi întru cuvinte iscusit, neavînd boiari de îndestul să-i slujască nice să află alţii pre lîngă dinsul, acela, de nu va vrea, să fie lipsit de în stepena lui, cum am zis.

Cela ce mai nainte de ce să va hirotoni nu va avea nemica, iar apoi *Gl. 32.*
va cîştiga sau vor cumpăra vreo moşie, aceaia să o aducă să fie a beseariciı, fără numai de nu va fi de la rudenii sau o va fi cîştigat de dar.

Ceia ce mai nainte de episcopie nu vor fi avut bucate ale lor, sau şi *Tîlc.*
cliricii mainte de-a se facerea clirici fiind prea săraci, iară deaca se vor

hirotoni vor cîştiga sau vor cumpăra niscare moşii nemutate, acealea să le dea beseariciı ca cum le-ar fi dobîndit de în venitul ei; fără numai de nu vor fi trăgîndu-se de moşie sau dăspre niscare dăruire adevărat, carele se vor fi făcut cătră dinşii, că de aceastea arată-se a fi ale lor.

Gl. 33. Preotul să nu vînză vreun lucru al beseariciı fără de ştirea a episcopului, nice episcopul sat fără ştirea săborului.

Tlc. Trebue să fie lucrurile beseariciı nevîndute; iar de va avea vreo nevoe a vinde ceva nemutat, să nu vînză episcopul aceaia fără de ştirea săborului, de nu va vrea, după cum zice canonul 26 al acestui săbor, că apoi se face vinovat lu Dumnezeu şi săborului şi striin şi de a lui cinste. Aşijderea şi preotul carele va fi ispravnic vreunii episcopii pre niscare lucrure, să nu fie volnic a vinde fără de ştirea episcopului său ceva al beseariciı, sau îmblătoriu lucru sau neîmblătoriu.

Gl. 34. De cealea ce se-au îndreptat la săborul de la Ipponi, nemica să nu se mai îndrepteaze, fără numai ce să caute săborul la vreame zioa paştilor.

Tlc. Bogate săboară se-au făcut pre în toate oraşele Africhiei mai nainte vreame şi se-au citit la acest săbor şi au socotit pentru săborul carele se-au făcut la Ipponi Reghio a fi bun. Drept aceaia poruncit-au părinţii să nu priimească acel săbor nice scădeare, nice adoogere, ce numai să cunoască zioa paştilor în vreamea săborului carele se-au făcut la Halchidona, ca să nu cumva să strice cineva îndreptarea lor.

Gl. 35. Episcopii şi cliricii să nu-şi lase feciorii volnici mainte de ce nu-ş vor sosi de vîrsta creaşterii.

Tlc. Episcopii sau cliricii nu trebue să-ş slobozească feciorii de la mîna lor şi să-i facă samavolnici mai nainte de împlearea vîrstei şi de întărirea chipurilor şi obiceaiurilor năravurilor celor bune.

Gl. 36. Carele nu va face în casa lui pre toţi pravoslavnici, acela nu va putea să se hirotonească.

ADEVĂRAT.

Gl. 37. Pîine şi vin cu apă mestecat numai să se aducă la besearică.

Tlc. Nemica mai mult să se aducă trupului şi sîngelui domnului, ce numai pîine şi vin amestecat cu apă, cum singur au dat şi domnul nostru Isus Hristos.

Gl. 38. Cliricii şi călugării să nu între la văduă sau la feate, fără numai episcopii şi preoţii, ce şi ei nu singuri să între cătră dinsele, ce cu preoţii şi diaconii carii le slujesc.

Tlc. Cade-se cu toată tăria, featelor şi văduălor celora ce sînt puse la besearică şi de la dinsa se hrănesc, nice clirici, nice călugări, nice vreunii de întru oamenii cei cinstiţi să nu între la dînsele fără de zisa sau ruga a episcopilor şi a preoţilor; iar de-i va lăsa, atunce să nu între singuri, ce să între cătră dinsele şi episcopii şi preoţii cu carii le păzesc.

Gl. 39. Episcopul carele e mai mare, acela nu e exarh preoţilor, ce acela se chiamă episcop scaunului de întîi.

Tlc. Dregătoria preoţiei una iaste şi aceaia preste toate; deci cesta nu se poate chema marele preoţilor, iară cela preot prost, ce toţi episcopii şi toţi preoţii să fie tocma, cum au luat tocma şi darul duhului sfînt; iară

episcopul mitropoliei, căce are scaunul mai mare, cu acea adaogere se aleage numai episcop mitropoliilor.

Cliricul, călătoriu fiind, de nu va avea loc aiurea, atunce poate întra *Gl. 40.*
și în cîrciumă.

Cliricul, de va călători în striini și nu va avea într-altă parte să găz- *Tîlc.*
duiască la un loc cinstit, și hrană (adecă bucate) va afla la cîrciumă, iară într-altă parte nu, atunce să între să mănînce și să bea.

De va fi omul mîncat, să nu careacumva să i se dea priceaștenie. *Gl. 41.*

Că și domnul după cină cu ucenicii au făcut paștile, ce noao nu se cade *Tîlc.*
după glasul cuvîntului lu Dumnezeu să urmăm acelui chip ce se-au făcut pentru noi, ce să urmăm tocmealii besearicii și fiind postiți, preoții să facă dumnezeiasca taină, liturghia ; așijderea să fie postiți și ceia ce se priceștuesc.

Cliricul pre la besearici să nu facă ospeațe, fără numai de i se va *Gl. 42.*
tîmpla dă nevoia striinătății a găzdui; așijderea și mireanii de aceasta să se apere.

Nu se cade a face sfintele case proaste și fără băgare în seamă să *Tîlc.*
le ținem și într-însele să mîncăm, și așternuture și covoară să așternem, cum am scris și la canonul 28 al săborului Laodichiei, fără numai de va face cineva aceasta dă nevoe, fiind călătoriu neavînd aiurca unde găzdui.

Carii se pocăesc de păcate, episcopul să le socotească pentru pocaanie, *Gl. 43.*
iar preotul, fără de știrea lui, de nu-l va îndemna vreo nevoe, să nu iarte și să slobozească pre cei ce să pocăesc.

Carii au luat puteare de la Dumnezeu a lega și a dăzlega împotriva *Tîlc.*
numărului păcatelor și poruncesc de dau canon împotriva celora ce să întorc dăspre păcat, preotul fără de știrea a episcopului, nice a mulți, nice a împuțina nu poate de aceastea, nice pre cei ce se pocăesc a erta; măcară de-ar lipsi și episcopul, tot nu pot să-i dăstoinicească sfintelor taini.

Fata carea se desparte de tată-său pentru să-ș poată ține curăția, *Gl. 44.*
aceaia să se pue la un loc cu fămeile ceale mai cinstite.

Cade-se episcopului, pentru sfintele feate ceale ce să despart de la *Tîlc.*
părinții lor, de la carii eale era păzite, acealea cu socotință să se pue cu fămeile ceale mai de cinste, și să se dea întru pază ca împreună unele cu altele să lăcuiască.

Carele va vrea să se boteaze și pentru boală nu va putea să dea răspuns *Gl. 45.*
de sine, acela cînd va da acea voe a lui cu mărturie, atunce să se boteaze. Și măscăriciul de să va întoarce spre pocaanie, priimit să fie la mărturie.

Cade-se celuia ce să botează să simță sau să cunoască darul ce e cătră *Tîlc.*
dinsul și să înțeleagă și să priceapă de acelea ce-l întreabă pre taină; iar de va fi vreunul de cei ce nu va putea să răspunză, fiind bolnav, și va ceare să se boteaze, acela atunce să se boteaze cînd singur de voe va ceare să se facă aceasta, mărturisindu-ș nevoia lui cu mintea acelui bolnav să o știe cu deadinsul cum ceare botezul și pohteaște a-l ține. Că tot omul ce greșaște și se pocăiaște, acela priimit iaste la pocaanie, măcară măscărici de-ar fi, măcară jucătoriu glumeț, măcar ori alt fiecine carele în ce viață și trai rău ce va fi petrecînd.

Patimele mucenicilor (adecă viețile și petrecaniile) pre la pamentele *Gl. 46.*
lor să se citească.

ADEVĂRAT.

Gl. 47. Carii de în copilărie se-au botezat de donatisteani şi apoi se-au lepădat de ei, nemica de aceasta să nu se oprească, şi după mîncare să nu se ducă numaicît ca nişte dăstoinici să se priceştuiască.

Tîlc. Donatisteanii sînt carii se-au ijderît la Africa de la un om ce l-au chemat Donat. Dece acela Donat le-au dat un os să-l ţie în mînile lor cînd vor vrea să se împreune priceşteniei; de-acia întîi să sărute acela os, atunce să se priceştuiască. Drept aceaia cari se vor fi botezat de-aceia de în copilărie şi se vor fi întors şi eresul lor vor fi blăstemat, aceia nu se apără, pentru rătăcirea părinţilor, la slujba preoţiei a procopsi, şi priceaştenie să nu le dea după mîncare, ce aceasta să se facă de preoţii ne mîncaţi fiind şi postiţi. Scris-am de aceasta şi la 41 de canoane.

Gl. 48. Nu se poate face a doile botez şi a doa oară hirotonie şi mutare episcopilor. Că un Cresconie lăsîndu-şi noria lui şi mergînd la besearica Cheneu, chemat fiind besericeaşte n-au vrut să se pleace, pre acela boereaşte să-l apere.

Tîlc. Carele se-au botezat de pravoslavnici sau se-au hirotonit, acela nu poate priimi al doilea botez sau hirotonie; aşijderea şi episcopul de în cetate într-altă cetate a se muta. Şi acesta canon şi alţii nu puţini a bogate săboară oprescu-l, pentru că acel episcop Cresconie lăsîndu-şi besearica şi lăcaşul lui şi ducîndu-se la Cheneu şi de multe ori frăţeaşte aducîndu-i aminte fraţii şi tocma slujitorii lui să se lase de acea besearică, iară el nevrînd, atunce au tocmit fără de voia lui să vie cu porunca boiarilor ai cetăţii aceiia şi de dinşii cu sila să-l oprească (adecă să nu-l lase a fi acolo).

Gl. 49. La hirotonia episcopului să fie de îndestul trei episcopi, iară nu mai puţini.

Tîlc. De vor putea, trebue cu ştirea mitropolitului să se adune toţi episcopii ai eparhiei, să aleagă episcop; iară de nu vor putea toţi să se adune, pentru vreo nevoe, atunce cade-se mai puţini, măcară trei să fie, făcîndu-se aleagere şi cu scrisoarea celor dă departe.

Şi alta într-alt chip. Episcopul ales fiind de trei episcopi de se va face pentru dinsul vreo protivire, atunce să ia ş-alţi doi, şi aşa lucrurile lui de dinşii să se caute; de-acia de se va arăta curat, atunce să se hirotonească.

Gl. 50. În toţi anii, pre la săboară să se caute şi să se spue zioa paştilor de besearica de la Halchidona.

Tîlc. Săboarăle carele se fac în toţi anii la besearica de la Halchidona, acealea să caute să cunoască zioa paştilor, cum se-au zis şi la canonul treizeci şi patru.

Gl. 51. Cum se-au făcut la săborul de la Ipponi, poruncit-au părinţii ca săboarăle ce să fac în toţi anii să cerceteaze toate eparhiile.

Tîlc. La săborul ce va vrea să se facă la Halchidona în toţi anii, poruncit-au părinţii, urmînd celor ce s-au poruncit la săborul de la Ipponi, să caute şi să cerceteaze tocmealele cealea ce se-au făcut pre la besearici în toate eparhiile, şi oricarele nu se vor fi făcut bine să le îndrepteaze, iară carele nu le-au dăzlegat pentru anevoia sau neîndemîna, sau au rămas îndoite, acealea să le dăzleage şi să le aducă cătră adeverinţă.

Cine se va lepăda de chemarea săborului şi, nădăjduindu-se averii *Gl. 52.*
lui şi bogăţiei lui, dragostea frăţească va urgisi, acela să se lipsească dă besearica lui, cu silinea boerească.

Cine va pohti striinele lucrure şi le va trage spre dinsul, acela să *Tîlc.*
paţă cădeare oricarele de în episcopi sau şi de în preoţi de vor trage spre dinşii oamenii de la casa cuiva şi-i vor şutili cu înşelăciune şi cu hitlenie că le vor da dascali şi învăţători, adecă episcopi, şi-i va depărta de episcopul, de la cela ce au fost supuşi întîi, de-acia-l vor chema la săbor să-ş dea seama pentru cealea ce-l pîrăsc şi pentr-acesta lucru, iară el nu va vrea să vie, urgisind dragostea frăţească şi nebăgîndu-i în seamă, aceia să se lipsească şi de besearicile lor, cu volnicia boerească.

Iulian carele au hirotonit diacon pre citeţul a lu Epigon, de nu-l va *Gl. 53.*
da unde au fost întîi, el să paţă urgia hirotoniei lui.

În toate, cum am zice, săboarăle se-au poruncit de aceasta, ca să *Tîlc.*
nu ia nice un episcop cliricul striin fără de ştirea episcopului său şi să-l facă al lui; drept aceaia şi acest episcop, Iulian, priimind cliricul a lu Epigon, fiind citeţ, el l-au făcut diacon; poruncitu-i-se-au să-l întoarcă iară la besearică la carea întîi se-au făcut cliric, iară de nu va vrea, să fie afurisit, după cum zice canonul săborului de la Halchidon: carele stă împotriva canoanelor, folosindu-şi voii lui; iară canonul 17 al şaselui săbor de la Trulla zice: cine va priimi cliricul altuia şi-l va hirotoni, porunceaşte să i se ia darul împreună cu cela ce l-au hirotonit.

Scaunul Halchidonului să fie volnic pre carii va vrea să-i facă mai *Gl. 54.*
mari besearicilor, măcară de va avea neştine numai un preot şi va fi harnic, tot să-l pue la ce stepenă va vrea. Un episcop poate să hirotonească mulţi preoţi, că nu se află lesne a fi om iscusit către episcopie.

Acest săbor fiind de ceale ce se-au făcut pre alocurea, iară nu a toată *Tîlc.*
lumea, porunceaşte nişte lucrure de treabă de la Halchidona să se ţie, căce că Avrilie, episcopul de la Halchidon urmînd canoanelor şi nevrînd să-ş ia cliric fără de ştirea episcopului şi într-altă cetate să-l facă cliric sau episcop să pue; de-acia iară cucerindu-se să nu cîndva să nu dea niscare episcopi dă cei ce sînt supt dinsul pre urma lui niscare clirici ai lor să se facă cliric sau diacon sau preot, dă treabă fiind într-altă cetate, sau întru rînduiala episcopească să se rîdice, socotit-au de aceasta vrednicească de au împreunat săborului şi au ales aşa să fie volnic mai marele Halchidonului, de aceasta să nevoiască să poarte grija besearicilor de acolo; pre carii clirici va afla vreadnici supt episcopiile carele-s supt dinsul, să-i hirotonească mai mari pre la besearici, şi măcară de nu va avea neştine preoţi mulţi, ce numai unul şi-l va socoti a fi vreadnic şi dăstoinic şi iscusit de episcop, fără încurmezişare să-l facă, pentru că anevoe se află om iscusit a fi episcop; şi aşa, un episcop pre mulţi preoţi să hirotonească.

De se va erta să se facă episcop la un loc ce n-au mai fost episcopie, *Gl. 55.*
cu ştirea celuia ce oblăduiaşte şi are puteare acolo, atunce acela să-ş ţie a sa isprăvnicie, iară celalalt să n-aibă ce face.

Poruncitu-se-au pe în fiecare eparhie nice unul de în episcopi să nu *Tîlc.*
se facă fără de ştirea celui mai mare; aşijderea nice într-un sat sau cetate mică, în carea poate fi de îndestul şi 1 preot, nice acolo să nu se facă episcop

de nu se vor înmulți acealea sate, să se poată socoti cum se cade a se chema episcopie. Iară de se va erta să se facă un episcop într-un loc în carele mai nainte n-au fost episcop, cu știrea episcopului celuia ce are putearea și oblăduiaște într-acel loc, acela trebue să ție numai oamenii de unde se-au hirotonit, iară să nu ție să fie ispravnic și într-alt loc.

Gl. 56. Copiii mici carii se-au botezat de donatisteani de să vor pocăi și-ș vor blăstema eresul lor, de-acia pentru treaba într-alt chip de vor fi vreadnici, atunce să se hirotonească.

Tlc. Carii se-au botezat coconi mici de donatisteani și cu a lor minte nemica greșind, aceia de vor veni către adeverita besearică și-ș vor anathimisi eresul lor, de-acia de vor avea și viață nevinovată, aceia la rînduialele preoțești să se aducă (adecă să se facă preoți), ca pentru să aibă Africa clirici de treabă.

Gl. 57. Rămășițele idolilor de tot să se sfîrșască și să piară.

Tlc. Blagocestia țindu-se și întărită fiind, a poruncit capiștele idolilor, de în temeliile lor să se dezrădăcineaze (adecă să se rîsipească) și să nu se ferească nice o rămășiță de într-însele.

Gl. 58. Cliricul carele va judeca vreun lucru, de-acia celora nu va plăcea, atunce el să nu se chiame către mărturie la judecată și tot chipul besericesc să nu meargă în silă să mărturisească pentru cel vinovat.

Tlc. De vor fi vrut neștine să se judece de clirici și-ș vor dăscoperi lucrurile, de-acia pentru niscare dări a lor se-au lepădat sau nu le-au plăcut, ce s-au dus la judecată a lor mai de treabă, atunce la mărturie să nu chiame pe cliricul cela ce i-au judecat, că aceasta iaste afară de leage, și neîndemnați a mărturisi, căce că ceia ce sînt întru rînduiala sfintei slujbe fără de voe nu mărtu<ri>sescu că aceasta dăspre partea lui, adecă a judecătoriului celui de întîi, se apără a mărturisi la judecată pentru lucrul cel de întîi, căce l-au lăsat și s-au dus la alta.

Gl. 59. Ospeațele ellinești să se curmeaze a se mai face, pentru spurcăciunea lor, pentru că pre mulți creștini trag spre ei; iară pre la zilele mucenicilor să li se facă pametea.

Tlc. Spurcatele măscăricii ș-alte bogate grozăviri carele sînt ale rătăcirii ellenești, acesta canon nu iartă să se facă nice pre la sfintele locure pre unde se facu pametele mucenicilor, nice pre aiurea, ce porunceaște unele ca acealea băuturi și ospeațe să se curmeaze de tot, că pre mulți creștini tragu de-i ducu întru peire.

Gl. 60. Duminecile și pre la praznice, să nu se strîngă la priviri.

Tlc. Cade-se într-aceaste luminate zile, creștinii să se adune la besearici, iar nu se cade să facă într-aceastea priviri sau alergarea cailor.

Gl. 61. Cliricul carele va fi urgisit cu judecata episcopului, dă niminea să nu se judece.

Tlc. Cliricul carele va fi urgisit pre vină de episcopul, de-i va părea strîmb, atunce să se judece a doa oară; iară cu sila sau volnicia boiarilor, sau cu judecata lor, să nu se judece dă niminea.

Gl. 62. Cine se va întoarce de în meșteșugul măscăricesc întru viață bună, acela să nu se mai tragă către aceaia.

Tlc. Cine va părăsi petrecania măscăricească și se va întoarce de va petreace altă viață creștinească cum se cade, acela să nu se îndeamne iară a face

meşteşugul măscăriciei, că au fost unii carii fusease scrişi la acest meşteşug a măscăriciunii, ce avea greotate a se dăzvăţa de acealea.

Cade-se să cearem de la împărăţie pentru izbăvirile carele să fac pre la besearici. *Gl. 63.*

Leagea atunce oblăduind avea obiceaiu: robii cei ertaţi să nu ia slobozire de aiurca, ce de la stîlpii împăraţilor; drept aceaia poruncit-au acest săbor şi au socotit să trimeaţă soli să se roage împăratului, socotind ca cum nu se-ar face slobozia robilor pre la besearici, să se întoarcă leagea pentru aceasta, ce să fie volnici a face ei aceasta adevărat. *Tîlc.*

Odinioară un Echitie urgisit fiind cu ştirea episcopilor, iar el în silă vrînd, fără de ruşine pentru tocmealele besearicii să le ţie, socotitu-se-au să fie vrăjimaş. *Gl. 64.*

Episcopului deaca se va urgisi şi i se va lua darul cu vină, aceluia, deacă-i va părea strîmbu, cade-i-se să mai chiame a doa oară săborul, iară de să va nevoi fără de ruşine să-ş ţie darul în silă, cu judecata boerească sau minenească, acela nicecum într-alt chip să nu fie sau să stea împotriva tocmealelor besearicești. Că de aceasta aşa au făcut şi acel Echitie, carele fusease odinioară episcop la scaunul de la Ipponi, după ce-l judecase episcopii, iară apoi pentru vrăjmăşia lui cea rea socotitu-l-au să fie vrăjimaş şi protivnic tocmealelor besearicii. *Tîlc.*

Cîţi de în copilărie şi de în blîndeaţe se dăspart de besearică şi se duc la donatisteani, de s-au şi stricat dăspre multa a noastră blînzie, poruncit-au săborul să se îmbărbăteaze şi să-i sculăm de în rătăcire. *Gl. 65.*

Ucenicii blîndului şi cuceritului Hristos trebue să poarte grijă pentru ceia ce se dăspart de adeverita şi apostoleasca besearică să se nevoiască în tot chipul cu cucerie şi cu blîndeaţe să-i strîngă şi iară să-i împreune cătră besearică, să nu caute numai de grija spăseniei lor, iar de a altora să nu gîndească. Drept aceaia şi donatisteanii carii se-au despărţit de adeveritul trupu, şi rătăcirea au priimit, porunceaşte săborul, cu blîndeaţe să se aducă şi să se roage să părăsească rătăcirea şi adeverinţa să cunoască, cîndai doară, pentru dragostea celora ce-i roagă, vor priimi blîndeaţele şi se vor îmbărbăta şi se vor scula de în rătăcire. *Tîlc.*

Cade-se cu cărţi ale săborului a mearge pre la boiari ca să ajute adeveritei besearici, cea ce e maica tuturor, în carea se urgiseaşte boeria şi cinstea a episcopilor. *Gl. 66.*

Carii nu se pleacă întru lucrurile cuvintelor şi canoanelor, aceia se roagă cătră îndreptarea ajutoriului boieresc. Drept aceaia şi săborul acesta socotit-au cum se cade să scrie cătră boiarii Africhiei şi să-i roage ca să ajute adeveritei besearici carea e muma tuturor, în carea sînt episcopii urgisiţi şi nu pot să se hrănească cu boeria darului lor, fără numai de vor fi de în cei eretici sau credincioşi neplecaţi. *Tîlc.*

Ospeaţele cealea ce se facu de în obiceaiurile păgîneşti să se oprească. *Gl. 67.*

Nice o împreunare nu e credinciosul cu necredinciosul; dece pentr-aceaia ospeaţele carele se fac de păgîni pre obiceaiurile lor, acealea nu se iartă nice se slobozeaşte să se facă şi de creştini. *Tîlc.*

Carele va fi hirotonit de donatisteani, măcară dă se va fi chemat şi se va fi pocăit şi mai nainte de săbor (ce tot e bine să se spăsească tot omul), dă se va îndrepta, să se priimească. *Gl. 68.*

Tîlc. Aceştea, donatisteanii, de să vor pocăi şi-ş vor anathimisi al lor eres, ertatu-se-au să-ş fie pre a lor cinste şi să se împreune clirosului al adeveritei besearicî, pentru ca să aibă Africa mulţi clirici de treabă.

Gl. 69. Poruncitu-se-au să se trimeaţă soli sau pristavnici propoveduind donatisteanilor pace şi împreunare deaca se vor întoarce cătră pravoslavnicie.

Tîlc. Aceşti părinţi n-au poruncit nice au socotit să priimească numai pre donatisteani carii vin cătră adeverita besearică, ce încă să se trimeaţă pre la dinşii şi soli sau pristavnici, rugîndu-i şi propoveduindu-le pacea şi împreunarea besearicilor numai de să vor întoarce cătră pravoslavnicie.

Gl. 70. Episcopii, preoţii, diaconii să se dăpărteaze de ale lor fămei, pre la vremi cînd vor să se îndeletniceaze şi să se împreune tocmealelor besearicii, iară alţi clirici de aceasta să nu se nevoiască, ce să-ş păzească obiceaiul.

Tîlc. Acesta canon porunceaşte mai decît toate fără încurmezişare: episcopul, preotul, diaconul, pre la vremile lor, să se ferească de ale lor fămei, iară canonul 12 al şaselui săbor de la Trulla: episcopii, după ce vor veni la rînduiala hirotoniei dă se vor hirotoni episcopi, nu-i iartă să şază cu ale lor soţii (adecă fămei), ca să nu cumva fie de aicea împiedecare oamenilor, puind şi scandălă; iară al treisprezeacele canon al aceluiaş săbor porunceaşte: diaconii şi preoţii deaca se vor vrednici hirotoniei să nu se mărturisească a-ş lăsa ale lor soţii adecă fămei (cum de aceasta se-au ţinut pre tocmeala pravilii la besearica romanilor), ce să lăcuiască cu dinsele şi să nu se lipsească de împreunarea ce să cade unul de cătră altul pre la vremi. Dece să ţin acealea canoane pînă astăzi, şi besearica trăiaşte după tocmirea acelora canoane.

Gl. 71. Poruncitu-se-au ca nice un episcop să nu-ş lase scaunul cel de întîi adevărat al lui şi să se ducă cătră altul, sau îndeletnicindu-se la treaba lui să se zăbovească de la al său scaun.

Tîlc. Nu se opreaşte de multe canoane numai de aceasta, să se mute episcopul de în cetate în cetate, ce încă de va şi fi fost scaunul mai nainte adevărat al besearicii lui şi-l va lăsa şi se va muta cătră altă besearică fiind într-acelaş ţinut şi va schimba cinstea într-aceaia, canonul acesta nu iartă. Aşijderea nice la treaba lui să se îndeletniceaze, pentru care are treabă, să nu cumva să se zăbovească dăspre grija şi dăspre dăscălia cu carea învaţă pre oameni pentru zăbava lui.

Gl. 72. Pentru ceia ce să îndoesc cu mintea, botezatu-se-au au ba, poruncitu-se-au să se boteaze, să nu cumva acea îndoire să-i lipsească de dumnezăiasca curăţie.

Tîlc. De acesta lucru, a se boteza neştine de doa ori, bogate canoane apără, fără numai carele se va fi botezat de păgîni. Iară de să va îndoi cineva cu mintea, botezatu e au ba, ca cum n-ară putea şti de aceasta nice el nice în adevărat de alţii pentru vîrsta copilăriei, şi mărturisind el nice într-un chip, să-l boteaze, atunce fără de nice o îndoire trebue să se boteaze, ca să nu cumva pentru îndoirea aceaia să se lipsească de dumnezăiasca curăţie.

Gl. 73. Zisu-se-au, poruncitu-se-au la zioa anului de săbor, adecă la a zecea zi a lunii septemvrie să se propoveduiască zioa sfintelor paşti.

Tîlc. Poruncit-au săborul şi de aceasta pre la bogate canoane: în toţi anii, de cîte ori se va face săbor la Africa, să cunoască şi zioa paştilor.

Porunceaşte acesta săbor: episcopul carele e dat să fie sol pentru niscare păci ale oamenilor, sau celora ce au pribegit pentru niscare nevoi şi vrăjbi, atunce să se trimeaţă unul de în episcopi întru solirea acelora, ca să-i împace. Drept aceaia şi el nu trebue să ţie şi scaunul cetăţii la carea au mers sol, ce să nevoiască într-un an să aşaze zarva şi să-i împace şi să-i pleace să-ş ia episcop; iară de nu va fi putut pînă într-un an să folosească oamenilor nemica, atunce după anul lui să se rînduiască alt sol. *Gl. 74.*

ADEVĂRAT.

Să fie ispravnici sau izbînditori, ca să n-aibă supărare episcopul. *Gl. 75.*

Pătimind rău săracii de la cei mai putearnici, de-acia pentr-aceastea supărînd pre episcopul, tocmit-au săborul acesta ca cu chibzuirea a episcopilor, să ceară de la împăratul să-ş aleagă ispravnici ca să căznească împotrivă pre cei bogaţi şi să scoaţă pre cei săraci de la putearnici, ca episcopii pentru dinşii să fie fără de supărare.

De cîte ori preste an se va face săbor, iară unii de în episcopi nu vor mearge de toate ori, oprindu-se pentru niscare primejdii, acelora să le fie de îndestul împreunarea besearicii lor. *Gl. 76.*

Cîţi de în episcopi la săborul a fieşcării eparhii nu vor mearge unele ori de slăbiciunea bătrîneaţelor, sau de boală, sau fiind împiedecaţi pentru niscare nevoi greale, atunce nu pot mearge; iară de vor fi făcînd aceasta de negrijire şi de pizmă, poruncitu-li-se-au frăţeaşte să se cearte. Iară canonul acesta arată şi feliul bătăii şi a cerţii, poruncind: cu episcopii şi fraţii lor să nu-i împreuneze să slujască, ce să le ajungă să slujască numai pre la besearicile lor. *Tîlc.*

Cresconie, chemat fiind cu cărţi, de nu va veni, să se ştie rînduiala de asupra lui vestită, strigată şi luată. *Gl. 77.*

ADEVĂRAT.

După urgisirea a lu Echitie, după ruga a tuturor, părut-au părinţilor a fi bine să se facă episcop la Ipponi şi nemica să nu-i oprească a nu se hirotoni mai mare besearicii. *Alta într-al chip.*

Deaca se-au luat darul a lu Echitie, episcopul aceii episcopii, atunce plăcut-au tuturor părinţilor să se facă episcop la besearica de la Ipponi. Iară ceia ce se află acolo nemica să nu-i stea împotrivă a-l opri şi a se hirotoni episcop, a fi de folos şi de treaba besearicii, carea au stătut pustie fără episcop atîta vreame. *T lc.*

Cliricul de să va vădi ve într-o vină, acela să se nevoiască într-un an să se îndrepteaze, iară de va treace de acel an, să fie neprimit. *Gl. 78.*

Cliricul deaca se va vădi într-o vină, şi se va urgisi, acela încă mai poate agrăi să se îndrepteaze, şi trebue să se nevoiască într-un an să-ş dea seama de faţă, nevinovat; iară după ce va treace anul să nu se priimească nice o îndreptare a lui la judecată, ce să fie urgisit; iară de va vrea să mai înceapă de acolo nainte a se judeca şi a mai face judecată, poate face aceasta. *Tîlc.*

Gl. 79. Cine va priimi pre cineva de la altă mînăstire de-l va aduce cătră cliricie sau să-l pue egumen mînăstirii lui, acela să fie nepriceştuit.

Tîlc. Călugării datori sînt şi li se cade să se cucerească episcopului al cetăţii sau al oraşului şi să lăcuiască în mînăstirea în care se-au făgăduit, iară să nu le părăsească, fără numai doară de să vor erta pentru vreun lucru de treabă de episcopul cetăţii, cum porunceaşte şi canonul al săborului de la Halchidona: iară de va priimi episcopul pe vreun călugăr de într-altă mînăstire, sau de-l va şi face cliric sau igumen mînăstirii lui, acela cătră ceialalţi fraţi ai lui şi episcopi să fie neîmpreunat, să-i fie de îndestul împreunarea numai a oamenilor săi.

Gl. 80. Episcopul carele va scrie moşteani, eretici sau ellini: anathema.

Tîlc. Aceştea se apără a se pune şi a se lua şi de în cartea moşnenirii sau legata şi de hrisoavele împărăteşti; că deaca vor rămînea moştneani de la episcopii, însă ei nemica nu vor dobîndi, ce cealea ce vor fi rămas lor să ia oamenii, iară de-i vor fi scrişi moşneani, iară ei să moştnească pre anathema.

Gl. 81. Pentru sloboziile carele se fac în besearici, de la împăraţi să se ceară slobozia.

Tîlc. De aceastea aşijderea zice şi canonul 63 şi se-au tîlcuit acolo.

Gl. 82. De va face oltariu (adecă besearică) ve într-o selişte sau ve într-o vie, în carele nu sînt moaşte de mucenici, de nu vor striga oamenii şi vor face val, aceaia să se strice; aşijderea şi către oltare se-au făcut de în descoperirile ceale deşarte ale viselor şi nălucilor.

Tîlc. Cîţi au făcut case de rugi şi moaştele mucenicilor într-însele n-au pus, fără de voia episcopilor, acealea sînt nesfinte; dece pentr-aceaia oltarele carele se vor fi făcut pre la selişti şi pre la vii, fără de blagoslovenia şi ruga episcopilor si fără depunerea moaştelor al mucenicilor, de va fi puteare, să se strice, iară de va opri aceasta a se face gloata şi zarva, pornirea oamenilor, atunce încai să priimească porunca să nu se strîngă la dinsa. Aşijderea iară, cîte oltare se-au făcut de în dăscoperirile ceale deşarte ale viselor şi nălucilor iară să se strice, că diavolul fiind el întunearecul, el se arată lumină şi se nevoiaşte de acolo cu cucerie, să şutilească sufletele oamenilor.

Gl. 83. Sfărîmăturile de oase de închinearea idolilor ori în ce loc vor fi, au în pădure, au în munţi, au în copaci, să se sfărîme să nu se aleagă nemica de dînsele.

Tîlc. Nu se cade a sfărîma şi a piarde numai rămăşiţele de oase ale idolilor şi a sfărîmarea capiştile lor, ce orice sfărîmături vor fi rămas ale închinării de idoli ori pre în locure, ori pre în păduri, ori pre în copace, de în carele unele ca aceastea le cinstia ellinii şi mergea la dinşii dă le vrăjiia şi le gîcia, şi tripus sau trei picioare (acesta tripus era la ellini 1 scăunaş cu trei picioare şi vrăjia cu dinsul în trei ani), sau de va fi rămas ceva de vrăjire, rătăcirea să se gonească şi aceastea să piară ca nemica să nu rămîe de în pametea lor.

Gl. 84. Poruncit-au acesta săbor să se facă cărţi de săborul episcopului al besearicii de la Halchidona, ca un mai mare ce iaste tuturor la Africa şi chip tuturor episcopilor, să se trimeaţă cărţi de treabă ale săborului către boiarii Africhiei sau cătră alţii, să scrie şi să şi iscălească pentru donatis-

teani. Şi se-au tocmit aceasta pentru-căce era anevoe şi le cădea greu a tot clirosul pentru căce că trimetea de la dînşii, adecă de la săbor la împăratul sau şi la boiari dă le scrîia şi le iscăliia cărţile.

ADEVĂRAT.

Să nu cinsteşti pre tine adins tineşi mai nainte de cel mai mare de tine, ce să-i urmezi, iară cine nu va băga în seamă pre cei mai mari, el să fie nebăgat în seamă. *Gl. 85.*

Odinioară la Africa şi pre aiurea episcopiile n-aveau vreun folos întru cinstea scaunului, ce toate era tocma cinstite, iară episcopul carele să hirotonia întîi şi carele se hirotonia dup' dînsul urma celuia de întîi şi se cinstea cel de întîi şi în scaun şi întru întrebările canoanelor; de-acia şi ceialalţi cineşi după vreamea hirotoniei sale urma pre urma lor. Deci care episcop de în oraşele Africhiei ce nu va vrea să facă după chipul acesta ce se-au făcut şi se-au tocmit acolo, ce va face nebuneaşte, de nu va băga în seamă pre ceia ce se-au hirotonit mainte de el, poruncit-au săborul să fie el nebăgat în seamă de tot săborul. *Tîlc.*

Cuvutdeu, chemat fiind de vrăjmaşul lui să vie la săborul nostru, întîi au zis că va veni, iară apoi au zis că se va lepăda şi se-au despărţit. Deaca vreame-ce au făcut aşa, să fie neîmpreunat pînă ce se va obîrşi lucrul, că nu iaste drept a i se luarea darul mainte de judecată. *Gl. 86.*

Nu se cade aşa pre lesne a lua darul oamenilor celor ce au asupra lor hirotonie, nice aşa de vinile ce li se tîmplă, pentru că şi acest episcop Cuvdutdeu, chemat fiind de vrăjmaşul lui la săborul acesta să se judece, întîi au zis că va veni, iară apoi se-au despărţit ca cum s-ar fi lepădat să nu se judece de acest săbor. Deci pentr-aceia să fie nepriceştuit pînă ce se va judeca şi pîn' ce i se vor împlea lucrurile lui; aşijderea şi episcopia lui, să nu fie lipsit de dînsa, ce să o ţie, pentru că nu se cade nice iaste cu dreptul a se luarea darul cuiva mai nainte de judecată. *Tîlc.*

Maximian Vagensie să se scoaţă de la besearică, şi altul în locul lui să se pue. *Gl. 87.*

ADEVĂRAT.

Carele se va fi hirotonit la Africa, acela să aducă carte de la mîna celuia ce l-au hirotonit, scrisă de mîna lui în ce zi şi cine au fost acolo. *Gl. 88.*

Pentru ca să nu fie vreo îndoire episcopii carii se-au hirotonit întîi sau apoi la Africa, cade-se celora ce hirotonesc pre dinşii să le dea cărţi de la mîna lor, adecă praxii, arătînd zioa în care se-au hirotonit şi ce boiariu a fost atunce acolo. *Tîlc.*

Un citeţ ce o dată se va fi făcut la o besearică, acela să nu se priimească a fi cliric la alta. *Gl. 89.*

A priimi episcopul cliricul striin şi a-l punerea într-altă parte, de aceasta toate săboarăle au oprit, însă măcară o dată de să va fi făcut cliric la o besearică şi într-însa va fi citit oamenilor sfintele cărţi, acela a se priimi întru cliros, şi să fie la alta nu se iartă. *Tîlc.*

Gl. 90. Fieşcare de în episcopi pre la cetăţile lor, să meargă pre la mai marii donatisteanilor sau să ia cu sine şi vreun vecin, cîndai doară iară întoarce.

Tlc. Nevoindu-se dumnezăeştii părinţi să împreune pre donatisteani adeveritei besearici, carii pre sine rău se-au dăspărţit de cătră dinsa, nu se mai părăsia rugîndu-i să leapede veachea rătăcire şi adeverinţa să priimească. Dece pentr-aceaia părutu-le-au şi le-au poruncit că încă se mai cade ca fieşcare episcop pre la cetatea lui adins eluşi să meargă pre la mai marii donatisteanilor, sau să ia şi alt vecin; după aceaia să meargă la dinşii şi cătră dinşii să grăiască pre amănuntul toate cîte-s scrise în pravilă şi ş-altele; de-acia, aşa fiind rugaţi, de nu se vor pleca, atunce cu putearea împărătească să se lipsească de besearicile carele ţin.

Gl. 91. Tocmealele cealea ce s-au ales atunce să fie, cătră donatisteani eale să fie; într-aceaia poruncim că jeluim a ne bucura de îndreptarea lor şi să zicem cătră ceia ce nu vor să se pleace să fie fraţi noaă că ni se cade să-i împreunăm pre în bogate locure şi vremi şi să le zicem: fraţii noştri sînteţi, pentr-aceaia ne împreunăm cu voi şi vă aducem aminte, şi cîte vă pare a zice cuvinte dreapte pe dreptate voi ziceţi şi aleageţi pre cei ce au crezut acestora, iar de nu, necredinţa voastră de aicea se va cunoaşte.

ADEVĂRAT.

Gl. 92. Împăraţii carii se-au născut întru blagocestie şi se-au hrănit întru creştinătate cade-li-se să ajute besearicilor pentru că şi Pavel, odinioară rugat fiind, deade voinici într-ajutoriu şi izbăvi pre aceia de rînjirea netocmitorilor oameni.

Tlc. Blagocestivilor împăraţi de într-ajutoriul lor besearicile cer milă şi ajutoriu. Drept aceaia li se cade să li se dea, ca să nu cumva fie obidite de rînjirea netocmitorilor eretici, cum şi Pavel odinioară mai nainte vreame, de rînjirea netocmitorilor ovrei, cu ajutoriul voinicilor izbăvi.

Gl. 93. Cade-se să se trimeaţă cărţi cătră boiari pentru trebile ceale ce sînt de obşte ca să roage şi să pue nevoinţă pentru donatisteani să-ş lase eresul şi să trimeaţă cărţi cătră stăpînescul sau domnescul scaun şi să se facă săbor unde se va cădea; iară de nu vor fi vinile de obşte pentru carele se face săborul, atunce să se judece şi pre într-ale lor eparhii.

Tlc. Pentru să se facă săbor de episcopi pre an pre în toate eparhiile şi pre canoane (adecă pe pravile) a căuta şi a dăzlega bogate întîmplări ale besearicii, de aceastea şi acesta săbor porunceaşte; iară de-a se adunarea toţi episcopii ai eparhiilor Africhiei la un loc şi a face săbor împreună, de nu vor fi vinile de obşte, pentru carele li se-au căzut de se-au adunat, atunce nu iartă să se facă într-alt chip, ce cine cînd va şi ceare să se facă săbor pentru vreo vină, ce trebue să fie tot săborul, atunce trebue să se trimeaţă cărţile episcopilor cătră episcopul cela ce-i iaste scaunul mai mare, şi unde va socoti el loc iscusit a se aduna, acolo să se şi adune.

Gl. 94. Un om ce au chemat pre altul cu carele va fi avut judecată să se judece, atunce amîndoi dă-ş vor aleage judecata a mai aleşilor să se judece, de-acia aceia să nu se mai judece a doua oară de alţii.

Însă leagea cea bună aşa socoteaşte pentru judecătorii cei aleşi, *Tîlc.* ca să nu se facă judecata celor aleşi într-alt chip de nu se va întreba întîi fieşicare de în cei ce-să judecă să se rămăşască ca oricarele de în ei, carele nu se va lăsa pre judecata judecătoriului ce au ales ei, acela să dea rămasul cătră cela ce va priimi judecata, căce că nu se nevoesc să-ş ia judecata lor, ce acesta lucru pre dinşii stă. Drept aceaia n-are treabă nice cel chemat pentru judecata lui, căce că poate şi nechemat să n-aibă treabă cu dinşii, ca să dea aceia amîndoi, carele nu va vrea să ţie acea judecată, rămasul celuialalt numai cum se-au rămăşit. Că zice leagea şi de aceasta: judecătoriul, zice, fiind de folos, şi poate judeca amîndoao părţile (adecă şi pre unul şi pre altul), acela de în putearea lui nu se poate face judecătoriu ales. Iară canoanele nu zic aşa pentru judecătorii cei aleşi, ce poruncesc ca episcopii sau cliricii de vor avea vreo judecată şi-ş vor aleage niscare episcopi judecători aleşi şi vor vrea să se judece dă dinşii, atunce cela ce va rămînea de judecată după isprăvirea judecăţii, acela nu se mai priimeaşte la alta a se mai judeca, ce să ţie acea judecată şi fără de voia lui. Iară vina şi lucrul cum pare noao, pentru care lucru nu se iartă după judecata lor a se mai judeca, scris-am la 15 canoane ale săborului acestuia.

Pentru capetele besearicii să se ceară ajutori şi folositori de la împă- *Gl. 95.* ratul, carii au meşteşug ca să îndrepteaze lucrurile şi, pentru cealea ce i se tîmplă, ca nişte preoţi, pre lesne să poată aduce aminte împăratului.

Iară au socotit săborul şi de aceasta, ca şi la 75 de canoane, şi au *Tîlc.* zis: de la împăratul să se ceară ispravnici şi izbînditori, să li se dea voe a tocmi lucrurile besearicii, carii au de aceasta slujbă şi meşterşug, a îndrepta besearica şi să se încurmezişaze sau să se lupte pentru tîmplările ei, ca nişte preoţi, ori de cîte ori i se va tîmpla nevoe să poată pre lesne a aducerea aminte de dinsa împăratului şi de acolo să-ş ia tocmire ei.

Carii niceodată au avut episcop al lor, de nu va scrie tot săborul *Gl. 96.* eparhiei şi mai marele ei, să fie şi cu ştirea celuia ce iaste eparhia aceaia în carea iaste acea besearică; iară într-alt chip nu poate fi.

De va fi vreun ţinut undeva supt vreun episcop, de-acia vor vrea *Tîlc.* oamenii, cum am zice, să aibă episcop, să nu se asculte de aceaia, ce cu ispita a tot săborul eparhiei şi a mitropolitului ei, şi să fie şi cu înţeleagerea a episcopului supt carea acel hotar iaste, atunce aceasta să se facă, iară într-alt chip ba.

Carii se-au întors de la donatisteani, aceia să-ş ţie al lor episcop, *Gl. 97.* iară de-i vor ţinea fără ştirea săborului şi deaca se va pristăvi episcopul, în locul lui nu vor vrea să pue altul, ce vor vrea să se împarţă cătră altul, atunce să fie volnici. Aşijderea şi episcopii carii se-au lepădat de împreunare să-ş ţie numai oamenii carii au ţinut, iară după porunca împreunării împărăteşti, fiece besearică isprava ei să-şi isprăvească.

Donatisteanii deaca se-au despărţit de besearică şi-ş ţin ai lor episcopi, *Tîlc.* poruncitu-li-se-au, de să vor întoarce ei şi episcopii lor cătră adeverita besearică, neîndoit să fie iar episcopi, măcară de se-au făcut şi fără de ştirea săborului. Iară deaca se vor pristăvi episcopii lor şi nu vor vrea să ţie alţii de în episcopii lor, ce să vor supune supt putearea şi îndreptarea altor episcopi, ca să nu se mai socotească pre ei că sînt iară

schismatici, atunce să fie şi pre voia lor, iară aşa să fie voe să facă aceasta, să se pue supt adeverita besearică. Aşijderea şi episcopii ai donatisteanilor carii se-au întors mai nainte de ce au poruncit leagea împărătească să-ş ţie isprăvile beseariciı donatisteanilor ca nişte oameni ce se-au împreunat celora ce sînt acolo şi cîţi oameni au ţinut atunce iară să-i ţie şi să fie episcopi într-înşii; iară după acea poruncă, donatisteanii măcară de se vor şi întoarce către adeverita besearică, măcară nu, atunce să isprăvească cineşi isprăvile beseariciı lui.

Gl. 98. Trei de în cei ce se chiamă ipodiaconi de la noa mînăstire a lu Ghermanu, pentru o pîră căutatu-i-au de trei ori să stea de faţă şi nu se-au aflat, cădea-li-se-ar să se urgisească ca nişte osîndiţi, iară pentru îmblînzeala beseariciı, să se trimeaţă să se afle pentru treaba acelui lucru.

Tlc. Aceşti diaconi pîrînd pre episcopul Mavrentie şi poruncindu-le să vie la săborul acesta să-ş dea seama pentru vinile carele au adus asupra episcopului, de-acia de doao şi de trei ori căutîndu-i şi neaflîndu-se, vrea să se osîndească ca nişte clevetnici pîrîşi; iară pentru îmblînzia beseariciı, porunci-se să se trimeaţă vreun judecătoriu de într-ai săborului, să caute pre în sate vinele lucrurilor acelor pîrîşi, să dea seama cum se cade, de faţă.

Gl. 99. Socotitu-se-au să se trimeaţă cărţi către Inochentie, să împace besearica Rimului şi Alexandriei una către alta.

Tlc. Pentru nevoile ce să tîmplă între besearica Rimului şi alexandreanilor, plăcut-au săborului să se trimeaţă cărţi ale săborului către papa Inochentie ca să păzească pacea una către alta amîndoao beseariciile.

Gl. 100. Cini se vor despărţi de împreunare, de nu se vor împăca, ei să fie aşa, iară de nu, să se îndeamne către pocaanie.

Tlc. Plăcu săborului acestuia, după a Evangheliei şi a Apostolului învăţătură, să nu-ş desparţă neştine muiarea şi să o scoaţă pentru fiece; iară de să va tîmpla de în bărbat sau de în muiare să se dăzleage împreunarea şi vor vrea să se împace şi să se împreune iară, să fie aşa lăsaţi şi dăspărţiţi şi să nu să mai atingă de altă nuntă, după cuvîntul domnului, că cine, zice, va lua lăsată, acela preacurveşte, iară de se va împreuna bărbatul alţii fămei sau muiarea altui bărbat, atunce către pocaanie să se ducă şi să li se dea canon ca şi preacurvarilor. Caută de aceasta la canonul 84 al şaselui săbor de la Trulla şi la canonul marelui Vasilie 9, la 35, la 48 şi la 76.

Gl. 101. Plăcu acestui săbor ca rugile, tocmealele carele se-au adevărat şi se-au lămurit la săboară, acealea de toţi să se facă, ori înceaperile de întîi, ori mutările şi blagosloveniile mînilor şi altele ale credinţii nicicînd să nu le părăsim de tot.

Tlc. Cărţile carele-s întărite şi adevărate de săboară şi rugile carele besearica au priimit, datori sînt toţi acealea să le obîrşască, adecă cîntările cealea ce sînt la evanghelie şi citeniile sfintelor scripturi, ori mutările, ce se zice rugile pre amboane, pespe carele ne dăm şi ne mutăm domnului, ori punerile mînilor, adecă blagosloveniile cealea ce să fac cu mîna a episcopului.

Gl. 102. Cine va ceare de la împăratul judecată, acela să nu fie episcop.

Episcopul sau cliricul vinuit fiind de vreo vină, de va lăsa judecata besearicii şi va ceare de la împăratul judecători mireani, acela să fie lipsit de cinstea lui. *Tîlc.*

Carele va fi la Africa nepriceştuit ducîndu-se de ceaia parte, acela să n-aibă parte cătră împreunare. *Gl. 103.*

Episcopul sau cliricul carele va fi despărţit (adecă afurisit la Africa), acela dă se va ducè dă ceaia parte de mare şi va îndemna pre episcopii de acolo de-l vor priimi întru împreunarea lor: aceia să fie deşerţi de cinstea lor ca şi dinsul. *Tîlc.*

Cine va mearge cătră împăratul pentru vreo nevoe, acela de aceasta să facă şi să arate (adecă să spue) episcopului de la Halchidona şi al Romei, şi de la dinşii să ia carte de slobozie; iar de nu va face aşa, să fie nepriceştuit. *Gl. 104.*

Carele va vrea să meargă de la Africa pentru vreo nevoe la împăratul, ori cliric de va fi, ori episcop, acela lucru să-l spue de faţă episcopului de la Halchidona, ca de la dinsul luînd cărţi şi mergînd cătră cel de la Roma să arate pre sine episcopului de la Roma şi să spue şi vina drept carea mearge la împăratul; de-acia Rimul deaca-l va ispiti şi va socoti că e bine, atunce să ia şi de la el cărţi, dîndu-le într-ajutoriul său cătră împăratul. Iară oricarele de în episcopi sau de în clirici într-alt chip va mearge cătră împăratul, acela să fie nepriceştuit. Caută de aceasta la 11 canoane ale săborului de la Antiohia şi la săborul Sardichiei, la canonul al noa şi a zeacea. *Tîlc.*

Însă de va părea ispravnicilor dăspre donatisteani şi dăspre ellini şi dăspre credinţa lor că vor putea face vreun lucru de treabă, atunce de aceasta să se ceară de la împăratul. *Gl. 105.*

Voe au luat episcopii de la săbor să trimeaţă sol cătră împăratul pentru ellini şi eretici, ca să-i întoarcă de în credinţa ellinilor şi a donatisteanilor şi să-i împreune adeveritei besearici pre toţi; de aceasta să ceară de la împăratul, macar deşi n-au fost pre aiurea de aceasta poruncită. *Tîlc.*

Un episcop să nu izbîndească cu a lui judecată. *Gl. 106.*

Nu ajunge la luarea darului preoţilor şi a diaconilor numai judecata unui episcop, nice a doi, ce însă de va fi cel pîrît episcop, de nu vor putea să se adune mulţi episcopi, cînd va fi mai puţini să se judece de 12 episcopi, iară preotul de 6 episcopi şi să fie şi al lui episcop, diaconul de trei şi al lui, cum poruncesc canoanele 12 şi 20 ale acestui săbor. Dece un episcop să nu să facă judecătoriu singur, pentru vreo vină să scoaţă pe preot sau pre diacon să-l judece cu mintea lui şi să-l aducă la acesta lucru, fără numai de vor fi ceia ce să judecă de în ceialalţi clirici, carii sînt mai mici de diaconii, că pre aceia-i judecă singuri şi episcopul locului, cum porunceaşte canonul 20 la sfîrşenia lui al săborului acestuia. *Tîlc.*

Fieşcine cu voe slobodă să-ş priimească ţineare. *Gl. 107.*

Cine va vrea să facă bine, acela de voe să facă, iară nu dă nevoe; pentr-aceaia cineş de voia lui să-ş priimească ţinearea, postirea şi creştinătatea, iară nu cu sila, ce cu voia lui şi cu sloboda a lui minte. *Tîlc.*

Cine va zice că ziditul cel de întîi, adecă Adam, deaca l-au făcut Dumnezeu, de n-ară fi greşit, tot au vrut să moară, iară n-au murit pentru firea greşalii, ce pentru luarea firii, acela să fie anathema. *Gl. 108.*

Tîlc. Carii ţin de învăţăturile a lui Pelaghie şi a lu Chelestin şi se vor face dă se vor lipi Nestoriei, nebunul deşert, încă carii vor fi înţelepţind şi păgînilor de manihei şi va fi învăţînd de ccalea ce săborul în toate zile blastemă, carele va fi înţelepţind aceastea, acela nu numai să nu se împreune cu creştinii, ce încă şi de la besearică să se gonească afară ca un striin şi să fie dăspărţit de dînsa şi de Dumnezeu. Că zic unii de într-aceşti ocaanici, Chelestin adecă şi Pelaghie, despe toată partea rîndului preoţesc să nu se facă nice preot, nice episcop, iară ei, ca nişte călugări ce era, îmbla de în cetate în cetate şi de în sat în sat amestecînd şi stînd împotriva adeverinţei; şi se rîdicară spre besearică în zilele lu Theofil, episcopul de la Alexandrie, şi Inochentie de la Roma; şi după multe osteneale şi nevoinţe, de aceşti doi episcopi osîndiţi fură şi afurisiţi cu zapis. Şi iară oricine va învăţa şi va zice că de întîi pre Adam l-au făcut să fie mort şi pentru luarea firii, mort, măcară au greşit, măcară nu, sau va zice că coconii nu se botează pentru ertarea păcatelor, ca cum nu se-ară trage spre dînşii nemica de în păcatele strămoşilor. Şi de aceasta apostolul strigînd că pentru un om au întrat păcatul în lume şi apoi pentru păcatul, moartea; sau iară va zice că botezul dă ertăciune celora ce greşesc, iară nu dă ajutoriu ca să nu mai greşască, ce numai de întru nevoinţa noastră să isprăveaşte aceasta; sau şi aceasta o priimeaşte şi măreaşte darul lu Dumnezeu, ca să întărească pre noi, să împlem învăţăturile; iară acela va zice şi va învăţa zicînd că am fi putut isprăvi noi aceastea şi fără de dar, de nu va zice aceastea dă nevoe, acela să fie anathema, că n-au zis domnul că fără de mine anevoe veţi putea face aceastea, ce fără de mine nemica nu veţi putea face.

Gl. 109. Cine va zice că coconii cei mici ce să botează nicecum nu să trag de în păcatul a lui Adam, nice trebue să se curăţeaze cu botezul, acela să fie blăstemat de catara, că pentru unul fu moartea şi păcatul în toată lumea.

Gl. 110. Cine va zice că darul a lui Dumnezeu are numai ertarea păcatelor, iară n-are ajutoriu şi pentru cealea ce vor să fie, acela de doa ori să fie supt catara.

Gl. 111. Cine va zice că darul lu Dumnezeu ajută numai de aceasta, adecă a şti ce face (adecă a şti ce ni se cade a face) şi ce arăduce, iară nu poate face, nice dă puteare a iubi şi a cunoaşte adeverinţa, acela să fie anathema.

Gl. 112. Cine va propovedui de va zice că fără de darul a lui Dumnezeu lesne am obîrşi poruncile lui, acela de trei ori să fie supt catara.

Gl. 113. Că fără de mine, zice domnul, nemica nu veţi potea face.

Aceste patru canoane se-au tîlcuit la capul 110, zicînd Grigorie că, de vom zice că păcat întru noi nu e, înşine ne prelăstim; cine va întoarce de va zice că nu se-au zis aceasta adevărat, ce prosteaşte, acela să fie anathema.

Tîlc. Pentru că toţi în păcate sîntem şi niminea nu e curat dă rugină, măcară de i-ară fi toată viaţa lui numai o zi, anathemei iaste părtaş cine va zice că se-au zis de apostol aceastea pentru plecata înţeleapţie iară nu adevărat de aceasta, (adecă) de vom zice că păcate întru noi nu-s, pre noi prelestim, pentru că de ară fi zis de aceasta pentru plecata înţelepţie, n-ar fi zis pre noi prelestim, ce ar fi zis înălţămu-ne că preles-

teaşte pre sine cela ce iaste rătăcit, prelestit şi minţit, carele nu grăiaşte pre adeverinţă adeverit.

Cine va întoarce de nu va zice pentru ale fiecăruia şi ale multora şi ale lui ѡ҆стави на́мъ длъ́ги нш҃а [1]), anathema, văzînd şi pre Daniil după multe zicînd: mărturisescu-mi păcatele şi păcatele oamenilor miei. *Gl. 114.*

Cine va răzvrăti de va zice că sfinţii rugîndu-se şi zicînd ѡ҆стави на́мъ длъ́ги нш҃ѧ [1]), ca nişte oameni neavînd păcate, n-au fost zicînd aceasta pentru sine, ce pentru păcătoşi ruga aceasta aduc lu Dumnezeu. Drept aceaia carii zic aşa şi nu le va trebui să se roage pentru toţi, acela să fie anathema, pentru că sfînt şi drept era fratele lui Dumnezeu, Iacov apostol, iar zicea că în multe greşim toţi, şi Daniil, întru ruga lui, înmulţitoreaşte zicînd: greşit-am, făcut-am fărădeleage şi altele împotriva acestora, de-acia deosebi aducea dă zicea: ispovedescu-mi păcatele meale şi păcatele oamenilor miei, domnului Dumnezeului mieu. *Tîlc.*

Întorcăturile şi împreunările donatisteanilor, carele se fac de bogate ori, să fie la scaunul episcopului lor, carele se-au întors de mai nainte de la donatisteani, şi să se împreune adevăratei besearici. *Gl. 115.*

Pentru donatisteanii carii se întorcea, se făcea multe îndoiri, unii ca aceia cărui scaun se vrea lipi. Dece mai nainte de leagea împărătească, carea poruncise pentru împreunarea besearicilor, ei se lipia lîngă episcopul cela ce să întorsease de în rătăcire şi se împreuna adeveritei besearici; iară apoi, după leagea acea împărătească cădea-se dă era acealea locure lîngă episcopii ceia ce era aproape de dînşii, însă carele au fost ţinute de cei donatisteani, poruncit-au săborăl dăzlegînd îndoirile şi pricile ceale ce să ijderăsc între mijlocul episcopiilor, să se dea acealea scaunului celuia ce mai nainte vreame au fost, ce să zice catholiceştii besearici. *Tîlc.*

Carii se-au întors de la Donat să împarţă părţile, însă cel mai mare să împarţă, iară cel mai tînăr să-ş aleagă. *Gl. 116.*

De se vor întoarce episcopii donatisteanilor către adeverita besearică, de-acia de vor fi fost niscare unealte, au moşie, au altceva între dinşii, sau măcară şi între alţi adeveriţi episcopi, întru care unealte au avut treabă amîndoao episcopiile, să se împarţă acealea unealtele şi trebi aşa carele să împreună între dinşii tocma, însă aşa ca episcopul cel mai vechiu să împarţă, iară cela mai de curînd carele se-au făcut după dinsul să-şi aleagă de într-amîndoao carea va vrea; iară de să va tîmpla a fi un loc în carele au fost şezînd şi donatisteani şi pravoslavnici, de va fi aproape de episcopul carele se-au întors de la donatisteani, să i se dea întreg cu totul lui, iară de va fi încă mai aproape de adeveritul episcop, aşijderea iară lui să-i dea. Iară de va fi locul acela carele va fi aproape de amîndoao scaunele tocma şi creştinii carii vor fi fost mai de nainte vreame într-însul şezînd, ei vor vrea să-şi aibă al lor episcop, iară cei ce se-au întors de la Donat vor vrea să-ş ţie al lor, atunce să se ţie socoteala celor mai mulţi; iară de vor fi amîndoao părţile tocma, atunce tot locul să se dea episcopului celui ce au fost mai nainte. *Tîlc.*

Carele se va întoarce spre pravoslavie şi va ţinea în trei ani un sat sau oraş ce să va fi întors, acela să fie fără de vină; şi episcopul carele *Gl. 117.*

---

[1]) „(Şi) ne iartă nouă greşelile noastre".

se va fi întors de la Donat şi, de cînd se-au întors, de va fi ţinut ceva în trei ani, el să ţie.

Tîlc. Însă către leagea împărătească cum se-au scris şi într-o 100 şi 15 glave, zice de să va fi întors vreun episcop de întru vreun eres întru pravoslavie, şi de acolo va fi avut ţiind vreun loc ceva, de-acia cui i să cădea vreunui de întru episcopi nu mai putea să întoarcă acel loc. Iară după aceale legi împărăteşti, plăcut-au săborălui ca oraşul sau vreun sat ce să vc întoarce întru pravoslavie şi-l va fi ţinut în trei ani şi dă niminea nu va fi căutat nice va fi cerut, nice se va fi rîdicat să zică că ce-l ţine, atunce să-l ţie fără de vină şi să nu-l mai ceară, căce că în trei ani, ce l-au ţinut episcopul, al căruia era şi vrea să-l ceară şi să-l caute, iară el nu l-au cerut, ce au tăcut. Iară de va fi văduit vreo episcopie sau vreo besearică carea va fi avut treabă pre satul acela carele de în eres se-au întors şi de atunce de cînd se-au stricat au trecut ani 3, de-acia să se facă episcop într-însa, aşijderea şi vreun ţinut al episcopilor donatisteanilor dă să va întoarce către adeverita besearică şi se va fi ţinut multă vreame, dece la al lor carele se-au întors întru pravoslavie, de-acia va veni şi episcopul donatisteanul la împreunarea adeveritei credinţe, atunce acela să fie volnic în trei ani de cînd se-au întors să-ş chiame ţinutul acela la scaunul lui, să poarte grijă de dînşii.

Gl. 118. Carele-i va părea a se într-adevăra nice unul de într-aceia adins eluşi să nu se îndrepteaze, ce să-l judece episcopii ceia ce-i va da cel mai mare sau cu voia vecinilor celora ce sînt aproape de dînsul; iară carele va lua carte de la cel mai mare ca să ţie în silă şi în voia lui, acela pre sine înşală.

Tîlc. Oricare episcop ce-i va părea că are treabă pe vreun ţinut carele va fi ţinut de alt episcop, acela trebue să meargă către episcopii lui cei mai de folos şi pentr-aceaia să spue, iară să nu se facă adins eluş judecător pentru care-i pare lui a se într-adevăra, măcar de să va ispiti şi în silă a ţinea. Iară de va lua şi carte pentru să ţie oamenii carii ţine alt episcop, acela pre sine înşală, că nemica nu va putea face lui de nu va vrea să lase cu pace şi de voe cela ce ţine oamenii, fără numai de va vrea să-i lase cu pace sau să-l prade cu judecata de-afară.

Gl. 119. Carii nu vor purta grijă de lucrurile lor ceale de treabă şi li se va şi aduce aminte şi nu vor face nemica în şase luni, atunce să se dea altora, cărora vor purta grijă şi vor fi putearnici să dobîndească; iară de nu vor fi purtat grijă, ca nişte tocmitori de casă, ca să nu se mai ereticească ereticii, şi să va adevăra aceasta episcopilor celora ce vor judeca, atunce să se dea la scaunul celora ce au ales sau celora ce au dat.

Tîlc. Niscare episcopi de nu vor purta grijă de locurile cealea ce sînt de treba scaunului lor şi li se vor aduce aminte dă vecinii lor, să caute cu deadinsul ca să rîdice şi să îndeamne în tot chipul pe ereticii de acolo să se întoarcă către pravoslavie; şi dup-acesta lucru în şase luni nu vor putea nemica, ce vor rămînea şi vor şedea aşa într-acea nebăgare în seamă, atunce să se dea altui episcop acel loc căruia va fi putearnic pre aceia a-i dobîndi. Iară de nu se vor fi sculat cu deadinsul ca nişte tocmitori de casă ca să nu cumva să se rîdice ereticii spe vreo mai mare ruşine, spurcăciune şi răotate, ce nădăjduindu-se adins eişi au tăcut zicînd

că-i vor întoarce cu tîrpenie şi cu îndelunga răbdare, de-acia în mijlocul acestora lucrure şi tocmeale grija lor au luat alţi episcopi, şi se-au într-adevărat acelor locure ale ereticilor şi se va adevăra aceasta la episcopii carii vor judeca, atunce iară să se dea aceale locure ale scaunelor sale celuia ce au dat cel mai mare sau celuia ce l-au ales amîndoi episcopii, căce n-au purtat de atunce grijă de tocmire şi de învăţătură.

Alesul judecătoriu carele va fi ales de doao părţi, acela iaste neîntors. *Gl. 120.*

Nice episcop, nice cliric, carele ş-au ales episcop judecătoriu pre voia lui şi de dînsul se-au judecat, după judecata lui nu mai poate să se mai judece a doa oară. Şi aceasta nu se-au zis numai aicea, ce şi într-alte canoane ale acestuia săbor. *Tîlc.*

Episcopul carele nu va băga seama să poarte grija pentru eretici şi aducîndu-i-se aminte, de va petreace întru nebăgare de seamă a lui şi în şase luni nu va griji nemica de întoarcerea ereticilor, acela să fie nepriceştuit. *Gl. 121.*

Însă canonul 119, carele se-au scris mai nainte, scrie pentru episcopul carele e pus pentru îndreptarea ereticilor, şi el de aceaia petreace fără grijă şi nicc bagă seamă după ce i se-au adus aminte de întoarcerea lor în şase luni, drept aceaia-l judecă să i se dea locurile lor altor episcopi cărora vor putea să-i întoarcă la adeverita credinţă. Iară cest canon aduce-i spre nepriceştuire şi porunceaşte să fie şi afurisiţi, pînă ce-ş vor împlea lucrul lor cel ce li se cădea a fi dă treabă. Pare-se că canonul acesta socoteaşte a sta împotriva canonului 119, ce de la acela aduce îngrozire spre episcopul cela ce nu poartă grijă de întoarcerea ereticilor. Drept aceaia nu iaste protivnică aceasta ceiialalte, ce însă cînd se află alt episcop să priimească acea grijă a lor, atunce episcopul carele au avut treabă pre acea socotinţă şi n-au purtat grijă de spăsenia lor să se scoaţă şi să se dea aceaia grijă celuialalt; iară deaca nu va priimi nice altul grija lor, nice el nu va purta grijă de întoarcerea acelora, atunce să se pue supt canonul nepriceştuirii; iară de-acia, după afurisanie, de va fi tot într-acea leane, atunce să i se ia şi darul, după cum zice canonul 57 al sfinţilor apostoli. *Tîlc.*

Cine va zice unui eretic că e împreunat credincioşilor şi va şti că nu e împreunat, acela să nu fie episcop. *Gl. 122.*

Oricare episcop ce va şti pre donatisteani că nu se-au întors cătră adeverita besearică, sau-i va împreuna cătră pravoslavie zicînd că se-au întors, unul ca acela, bîrfind pentru împreunarea lor şi înşelînd besearica a lui Dumnezeu, să-i fie luat darul. *Tîlc.*

Preotul şi diaconul şi episcopul de vor fi pîrîţi, atunce să chiame episcopii cei de aproape să-i judece, iară să nu treacă peste mare de ceaia parte că apoi vor fi nepriceştuiţi la Africa. *Gl. 123.*

De aceasta se porunceaşte întru canonul acestui săbor ca nice un preot sau diacon carele va fi urgisit de episcopul său şi nu va băga în seamă judecata şi va vrea să se judece pentr-aceaia urgie, de va treace de la Africa de ceaia parte de mare şi pentru acea vină va mearge la Roma, de aceasta să nu fie volnic a face aşa, ce să chiame pre episcopii cei de aproape şi de dinşii să i se dăscoapere vina; iară de nu va vrea, atunce să fie neîmpreunat la Africa. Aceasta, cumu-m pare, se-au oprit *Tîlc.*

pentru nevoile de preste mare, ca să nu facă o parte şi alta niscare lucrure noaă pentru ducerea departe spe striini.

Gl. 124. De nu vor putea veni mulţi episcopi să fie la săbor, atunce trei inşi de în toate eparhiile să se aleagă să tocmească lucrul acela.

Tlc. Pentru multe întrebări ale canoanelor carele se-au pus mai nainte şi n-au chemat pe toţi episcopii să se afle la întrebări, plăcut-au şi au socotit săborul să n-aşteapte să se mai adune toţi episcopii la acel săbor pentru că va treace şi se va zăbovi multă vreame, ce să aleagă trei episcopi de în toate eparhiile împreună şi cu Avrilie, episcopul bescaricii de la Halchidon, ca să obîrşască şi să împle lucrurile şi tocmealele ceale ce nu sînt obîrşite.

Gl. 125. Oricine au îmbrăcat sau va îmbrăca pe vreo fată mainte de doazeci şi cinci de ani, ce să zice, au îmbrăcat haine călugăreşti, sau va îmbrăca dă nevoe, cum am zice, rugîndu-se de aceasta căce că va vrea neştine să o răpească sau o va îndrăgi vreun silnic, sau pentru vreo rană de moarte, de aceasta, pentru anii ei, acela nemica nu va păţi de săbor.

Tlc. Însă canonul 18 al marelui Vasilie, pentru fata sau copila, cealea ce să aduce domnului şi se leapădă de nuntă şi-şi cinsteaşte mai nainte viaţa întru sfinţie, zice şi porunceaşte să nu se facă de 16 şi de 17 ani, că plînsurile copilăreşti carii sînt de atîţa ani nu se-au dat voe nice se-au ertat a fi şi a se socoti adevărate; iară pentru carea vine de a ei voe şi de nuntă se leapădă şi se făgăduiaşte că-ş va ţinea fetia, curăţia, acesta canon zice şi porunceaşte: pentru una ca aceaia carea se duce adins eaşi lu Dumnezeu, şi se îmbracă în rase mai nainte de 25 ani, nemica să nu paţă episcopul căce o au îmbrăcat cu sfintele podoabe, pentru nevoinţa fetiei şi a curăţiei. Iară de să va tîmpla vreun silnic să aibă pohtă spre dinsa şi va fi vrut să facă logodnă de nuntă, sau alt răpitoriu va fi vrut să o răpească, şi pentru căce n-au ajuns ei să-şi împle pohta lor, încă neîmbrăcată fiind într-acela chip, ea şi nevăzută va zice că se-au făgăduit lu Dumnezeu, iară apoi după aceaia au îndemnatu-se episcopul de o au îmbrăcat întru sfintele podoabe ca să nu mai fie volnică a fugi şi a se lepăda a nu se face nevastă curată lui Hristos, sau de multe ori prinzîndu-se moarte a se sfîrşi mai nainte de 25 de ani, iară rudeniile ei ar ruga pre episcopul să o <îm>brace într-acea sfîntă podoabă ca să nu se pristăvească necălugărită, iară n-are nevoe.

Gl. 126. Cine e afurisit nu poate mărturisi.

Tlc. Carele mărturiseaşte trebue să fie fără vină, dece pentr-aceaia nice cliricul nice mireanul afurisit nu se priimeaşte la pîra sau la mărturia episcopului sau a cliricului.

Gl. 127. Nice robul, nice slobodul, nice cela ce va fi fost pîrît cîndva de ceva, nice măscăriciul, nice ellinul, nice ereticul, nice ovreaiul nu se priimesc la săbor mărturii.

Tlc. Nimenea să nu priimească fără ispită pîrăle sau mărturiile carele vor fi asupra episcopului, ce să judece şi să aleagă pre ceia ce pîrăsc sau pre ceia ce mărturisesc, să vază ce oameni sînt, după cum zice canonul a şasele al săborului 2 Costandinopole. De-acia de vor avea viaţă nevinovată şi le va fi credinţa pravoslavnică, priimeaşte-i, iară de vor fi robi, aceia sînt opriţi de leagea săborului să nu poată mărturisi nice pre o

vină a cuiva, nice besearicească, nice mirenească, nice cu mită; nice iară cei slobozi să pîrască pre stăpînu-său, că şi aceştea se opresc de leage a mărturisi dă vreo greşală asupra stăpînu-său carele i-au slobozit, şi să se leapede dă cinstiţii şi sfinţii lor taţi carii se socotesc că i-au slobozit; sau mai nainte au fost pîrîţi de alţii şi nu se-au mai aflat nevinovaţi, sau se-au urgisit în săbor cu judecata împărătească şi pentru pedepsa lor încă nu se-au mai îndreptat; sau vor avea viaţă spurcată ca măscăricii şi băscarnicii, sau vor fi striini dă leagea noastră ca ovreaii, ereticii şi ca ellinii, unii ca aceştea nu se priimesc nice la pîrăle nice mărturiile episcopilor, nice la ale cliricilor, pentru că nevoinţa lor nu iaste de altceva fără numai ce a face şi a lipi cinstii preoţilor bănuiale, batjocuri, spurcăciuni şi ocărî, şi numai de aducerea netocmiri şi valure şi spăimi besearicii.

Aşijderea şi cela ce va pîrî de multe, şi de nice una nu va putea da seama adevărat. *Gl. 128.*

Pe dreptate şi acesta nu se priimeaşte la pîră sau la mărturie, arătîndu-se pîrîş şi fără de cinste fiind, de multe vini au pîrît pre cineva, şi de faţă dă nice una n-au putut să vădească nice seamă să dea. *Tîlc.*

Nice carele e de patrusprezeace ani. *Gl. 129.*

Şi acesta la mărturie iaste nepriimit pentru neobîrşirea vîrstii, că se cade celuia ce va să mărturisească să fie după cinstit, împreună şi pravoslavnic şi să fie întru întreaga vîrstă; iar cel mic iaste slab sau lunecătoriu cu mintea. Iară a 17 glavă a titlei de întîi a cărţii 21 nu priimeaşte pre cel mai mic de doazeci de ani a mărturisi asupra cuiva pentru vreo vină ceva. *Tîlc.*

Pîrîşul nu poate să aducă mărturie de la casa lui. *Gl. 130.*

Mărturiile ceale de loc de casă nepriimite şi gonite sînt şi de leage, că zice glava 20 a titlei de întîi adevărat aşa: pîrîşul nu poate aduce mărturii lui de acasă; şi iară glava 25 iară a aceia title şi cărţi, că mărturiile ceale de casă gonescu-se. Mărturiile de casă să ştii carii sînt: sînt carii se află supt oblăduirea cuiva şi siliţi fiind, le porunceaşte a mearge să mărturisească de dinsul. Unii ca aceia nice pentru dinsul, nice pentru altul carele va pîrî pre dinsul la mărturie nu se priimesc, nice pentru vina greşalelor sau păcatelor. Iară altcineva de va vrea sau de-i va trebui să aducă mărturie de într-alte case, acela nu se opreaşte; iară de într-o casă, tatăl şi feciorul supt puterea lor fiind şi doi fraţi carii sînt supt putearea tătîne-său, împreună asupra cuiva şi pentru cineva, pot şi mărturisi. *Tîlc.* *Zri.*

Episcopul carele va zice că greşala sau vina în taină cutarele mi-o au spus, iară apoi acela om de să va lepăda, episcopul să nu se crează. *Gl. 131.*

Nu trebue a creade pre episcop cînd zice că cutare cliric mi-au spus vină în taină, pentr-aceaia voiu să-l depărtez de împreunare, adecă de priceaştenie sau de spiţă; iară cela ce au spus, de-ş va socoti mustrarea sa şi va înceape a se lepăda zicînd că n-am spus eu ţie greşală sau păcat ca acela, atunce episcopul să nu se crează, nice iară pre dinsul să-l urgisească sau să-l năpăstuiască. *Tîlc.*

Episcopul carele va opri de împreunare pe cliricul său nevădit de vreo greşală, aşijderea să fie oprit şi el de alţii. *Gl. 132.*

Oricare episcop de va afurisi pre al său cliric nevădit de vreo greşală, ce numai urgisit sau năpăstuit de în mintea lui, acela să fie afurisit şi el *Tîlc.*

și să se înstriineaze dă împreunarea altor episcopi, ca să se păzească și el să nu grăiască lesne asupra cuiva și apoi nu poate să vădească de față.

Gl. 133. Urban, episcopul de la Sechia, de nu va îndrepta lucrurile cealea ce i se cade a îndrepta, sau să fie fără împreunare, sau la Roma să se chiame.

Tîlc. Mai nainte, pînă nu luase adeverința săborul de la Carthaghen, îndreptarea săborului de la Nichea, de la sfeti Chiril, al Alexandriei episcop, și de la Attic, episcopul Țarigradului, ei priimea canonul acestui săbor al Sardichiei în locul canonului de la Nichea pentru chemarea episcopilor către episcopul besearicii Romei. Drept aceaia au poruncit pentru episcopul Urban de la Sichis, de nu va îndrepta cealea ce i se cade a fi îndreptate de dinsul, atunce să fie afurisit; iară de să va îndoi pentru afurisanie, atunce să-l chiame la Roma și lucrurile lui să i le caute și să i le socotească papa. Drept aceaia și episcopul Urban de la Sechia poruncitu-i-au ca, de nu va îndrepta lucrurile cealea ce i se cade lui a îndrepta, să fie afurisit, iară de-i va părea strîmb pentru afurisanie, să se chiame la Roma și lucrurile lui de papă să se caute.

SCRISORILE A LUI CHIRIL DE LA ALEXANDRIA.

Cum ați scris noao adeveritele izvoade ale adeveritului săbor al cetății Vithiniei de la Nichea, iată că le-am trimes dragostii voastre.

A LU ATTIC ȚARIGRĂDEANUL.

Canoanele de la Nichea, cum se-au tocmit de părinți, trimesu-se-au, cum ați scris:

Aicea e izvodul de la Nichea, al credinței, adecă: вѣ́рꙋю въ ѥ́диннагѡ бг҃а[1]).

Creadem într-un Dumnezeu, tatăl atotțiitoriul, făcătoriul văzutelor și nevăzutelor. Și într-un domn Isus Hristos, fiiul lu Dumnezeu carele au născut de în tatăl, unul născut (ce să zice de în ființa tatălui), Dumnezeu de în Dumnezeu, lumină de în lumină, Dumnezeu adeverit de în Dumnezeu adeverit, născut, nu făcut, într-o ființă tatălui, pespre carele toate se-au făcut. Pentru noi și pentru a noastră spăsenie pogorîtu-se-au, întrupatu-se-au, înomenitu-se-au, pătimit-au, învis-au și se-au înălțat la ceriu; și iară va să vie să judece viii și morții. Și întru duhul sfînt. Iară carii zic mai nainte vreame că n-au fost și se-au făcut de în ce n-au fost, sau de într-alt obraz sau fire, sau întorcătoriu sau schimbătoriu într-alt chip fiiului lu Dumnezeu, pre unii ca aceia anathimiseaște adeverita și apostoleasca besearică.

Iată și izvoadele săborului de la Nichea, puse cu chipurile ceale de întîi carele sînt ale besearicii Alexandriei și ale Țarigradului și adevărate de episcopii lor, adecă de Chiril și de Attic și se-au trimes acestuia săbor.

---

[1]) „Cred într-unul Dumnezeu".

Carii sînt de noi neîmpreunaţi, să nu voiţi a-i priimi la împreunare, după cum se-au poruncit la săborul Nicheii, că iată şi Apiarie, priimit fiind de tine, săborului stătu împotrivă şi aduse mustrare, iară apoi mai scrise pre sine sau vădire luă şi căzu întru mare suspini. *Gl. 134.*

Priimind părinţii aceştea izvoadele săborului de la Nichea, cealea neîndoite şi adeverite şi neaflînd în canoanele lor să se trimeaţă de la papa slugile lui şi a doa judecăţi ale episcopilor şi ale cliricilor să se judece de dinşii, de-acia scriseră cătră Chelestin, papa al Romei: carii sînt afurisiţi de dinşii, lesne şi cum nu trebue să nu-i mai pue la împreunare, nice să priimiţi pre episcopii sau cliricii carii se-au urgisit de la besearici şi li se-au luat darul de la noi, nice să trimeaţă preoţii lui să ia ei seama pentru vinile lor, ce de va vrea fieşcarele de în cei ce-s urgisiţi să se mai judece, atunce să se judece de săborul eparhiei sale, iară să nu meargă cătră săborul a toată lumea, ca să nu pară besearicii lu Hristos, pentru trufia lumii, că o aduce spri dînsa; pentr-aceaia au tocmit aceasta de în lucrurile lor, ca să nu mai aducă mustrare besearicilor. Iară preotul Apiarii de la besearica Sichiei, căruia pentru adevărata vină i se-au luat darul, de-acia se-au dus cătră Chelestin de la Roma de l-au priimit şi l-au trimis cu Favstin episcopul cătră Africa ca să i se dea lui preoţia iară, şi să ia seama şi acelor thavrachineani, carii fără de ruşine au adus spre dinsul vină de greşală şi aşa de grabă cum nu se cădea tocmiră să fie priimit la împreunare; iară el deaca stătu de faţă, aduse împutare săborului căce nu l-au priimit; drept aceaia pîrîşii stătură de faţă naintea lui şi-l vădiră; de-acia el cu multă price şi încurmezişare lepădîndu-se fără de ruşine, suspinînd de vadnici, de a lui voe spuse săborului de greşalele ce-l vinuise mai nainte şi aşa cu lacrăme şi cu suspini se întoarse. *Tîlc.*

Sfîrşitul săborului al sfinţilor părinţi carii se-au adunat în Carthaghen.

DE ÎN CANOANELE ŢARIGRADULUI, PENTRU AGAPIE ŞI GAVADIE, CARII SE PRICIA PRE LOCUL EPISCOPIEI VOSTRIS.

CANON UNUL.

Nu trebue mai mult altă dată pre cel ce să socoteaşte că e vinovat să i se ia darul de doi, nice de trei, ce de mai mulţi, şi cu judecata săborului eparhiei, cum au puruncit şi canoanele apostoleşti. *Glava. 1.*

Pentru că săborul acesta deaca află pre episcopul Gavadie de la episcopia Vostris luat fiindu-i darul de doi episcopi, temutu-se-au să nu cîndva să se mai facă aceasta şi să se întărească şi altă dată. Drept aceaia au poruncit pentru episcopul carele se goneaşte întru urgie pentru vreo vină şi i se ia darul, acela să nu se judece de doi sau de trei episcopi, ce de va fi puteare, de toţi episcopii ai eparhiei. Iară măcară de nu vor fi mai mulţi, măcar să nu fie mai puţini de doisprezeace, cum porunceaşte şi al doisprezeacelea canon al sfîntului săbor de la Carthaghen. *Tîlc.*

Coneţ.

SFÎNTUL ŞI A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL 5-lea. V.

Făcutu-s-au în cetatea Vizantiei, adecă a Ţarigradului, după al patrulea săbor, deaca trecuse ani 102, iară de la Hristos ani 527, într-al optsprezeacelea an de împărăţia a lui Iustinian cel Mare. Şi se adunară 165 sfinţi şi purtători de Dumnezău părinţi. Şi mai marii acestui săbor era Mina Ţarigrădeanul (ce la adunarea săborului acesta, Mina se pristăvi, iară în locul lui se făcu patriarh Evtihie). De-acia era Apolinarie Alexandreanul, Domnos Antiohianul, Didim şi Evagrie şi Evstohie, ispravnicii patriarhului de la Ierusalim, Damian de la Sozopoli, iară Vighilie, papa de la Roma, era şi el atunce la Ţarigrad. De-acia, cîte porunci acest sfînt săbor, el toate le întări şi le pecetlui, adecă dreaptele, credincioasele şi mîntuitoarele porunci şi pravile carele se făcuse la Halchidona şi la cealealalte sfinte săboară, toate le dîrmoniră şi le aleaseră dă neghină şi de pleavă şi le luminară lumii pravoslaviei; iară pre aceale eresure ce încolţia şi răsăria, pre toate le dăzrădăcinară şi le procleţiră. Şi aşa întîi scoaseră şi procleţiră pre Orighen şi pre toată scriptura şi învăţătura lui. Aşijderea şi pe Evagrie şi pre Didim şi pre ucenicii lor şi pre ceia ce asculta şi se pleca dogmatelor lor, adecă scripturii şi învăţăturii lor, ca nişte ucenici ce ţinea învăţăturile a lui Orighen, carii nu hulia nice lăsa bîrfealele ellineşti, ce brodia şi se nevoia să le adaogă şi să le lipească besearicii; şi zicea ocaanicii dă ei cum sufletul îmblă singur mai nainte de tiposirea trupului şi zicea că întră de-acia în trup şi se naşte; şi zicea iară că deaca moare omul acela, el mearge şi se naşte într-altul, şi iar mai zicea deaca moare omul acela, se naşte de cîte ori-i iaste voia şi mai bîrfia de zicea că nesfîrşita muncă are sfîrşenie şi dracii iară vor să-ş vie la a lor cinste. Şi mai grăiia zicînd că Hristos nemica nu se desparte de noi, ce tocma aseamene noaă. Mai balamuţia zicînd că nu e raiul, nice e făcut de Dumnezeu. Mai bîrfia zicînd că Adam nu l-au făcut Dumnezeu cu trup; şi alte hule multe întunearec scriseră şi pre mulţi de la sfînta şi adeverita besearică pierdură, care scripturi unii le ţinea în taină şi nu vrea să le arate de faţă aiavea. Căce că la al patrulea săbor nu se putură vădi toate (măcară deşi lepădară aceastea unii de în sfinţii părinţi, căce că mai nainte de acest săbor, adecă de al patrulea, fusease trei vrăjimaşi procleţi eretici), iară apoi tot se vădiră. De-acia cînd începură a se răsfira aceale reale eresuri şi învăţături vicleane întru mulţi oameni, atunce se adună şi acest sfînt săbor al cincilea şi procleţiră scripturile lor ceale hulitoare.

ZONARA.

Aşijderea şi pre Theodor Mopsuestie, dascalul Nestoriei, împreună cu scripturile ceale de hulă ale lui, şi ca nişte zizanii spurcate le lepădară. Aşijderea şi pre Anthim şi pe Petr şi pre Zoor şi pre soţiile lor şi capetele şi scrisorile cealea ce era scrise rău şi cu rea credinţă de Theodorit, şi cît ajutase păgînului dă Nestorie de hulise dreapta a noastră credinţă şi leage la sfîntul săbor carele se făcuse la Efes; aşijderea împreună cu dinşii şi poslania carea scrisease Iva, episcopul Edesului, cătră Marin

Persinul. Aceastea toate le rupseră de în rădăcină şi le lepădară de în mijlocul curatului şi alesului grîu al pravoslaviei nu numai ca nişte protivitoare învăţăturilor celor dreapte, ce cum ar fi aseamene a toată necurăţia şi ijderîră învăţăturile beseericii ceale drept şi curat lămurite.

TREBUE A ŞTI ŞI DE ACEASTA:

Că nu ştiu adevăratu e, au ba, că zice că acest sfînt săbor al cincilea au priimit pre Theodorit, episcopul cetăţii de la Chir, şi pre Iva, episcopul Edesului, căce zice că au pocăitu-se şi se-au întors de au priimit şi au lăudat şi au cinstit pre săborul al patrulea, şi au blăstemat şi au procleţit pre Nestoria de faţă, denaintea acestui săbor a tuturor.

IARĂ TREBUE A ŞTI:

Că acest săbor al cincilea canoane n-au făcut, ce numai ce au blăstemat pre aceşti eretici. Iară tocmeala canoanelor lui le priimeaşte săborul al şasclea, de la Trulla, dă le adună a fi tot unele cu ale lui, după cum veţi vedea că scrie acolo.

SFÎNTUL ŞI A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL ŞASELEA.

Făcutu-se-au într-al treisprezeacele an de împărăţie a lui Costandin Bărbosul, nepotul lu Iraclie. După ce trecuse ani de la al cincilea 128, iară de la Hristos 656, adunară-se în Ţarigrad purtători de Dumnezeu părinţi 170. Şi era mai mari la săborul acesta Gheorghie Ţărigrădcanul, Theodor şi Gheorghie preoţii, cu ierodiaconul Ioann, în locul sfîntului Agathon, papa de la Roma, ispravnici, şi Thoofan Antiohianul carele se hirotonise de acest săbor; iară scaunul al Alexandriei şi al Ierusalimului atunce era văduă căce că atunce ţinea şi cuprinsease limbile agareanilor pre aceale eparhii, iară aşa tot se aflară ispravnici şi soli, însă de la Alexandria Petr monah, iară de la Ierusalim Gheorghie monah şi preot.

Acest sfînt săbor adună-se pentru zloslavnicii, iară nu pravoslavnicii, carii înnoia realele învăţături ale lui Serghie. Şi era aceşti eretici, adecă Pir, Pavel, răii patriarşi ai Ţarigradului şi Onorie de la Roma şi Chir de la Alexandrie şi Macarie Antiohianul şi Theodor, episcopul de la Faran, şi alte soţii ale lor. Încă şi pre ceia ce înnoise iresurile la acest sfînt săbor, carii i-am scris mai nainte, adecă Macarie carele fusease patriarh la Antiohia şi Stefan, ucenicul lui, dece pre aceşti eretici acest sfînt săbor deaderă-i anathemei pentru că îndrăzniră a grăi hulă şi a zice că după întruparea domnului nostru Isus Hristos au avut o voe şi o lucrare, vrînd să dăzleage legătura dreaptei credinţe. Drept aceaia sfinţii părinţi ai acestui sfînt săbor blăstemară şi procleţiră pre acei eretici ca pe nişte luptători şi vrăjmaşi de Dumnezeu şi pre toată învăţătura lor cea de hulă şi pre toţi pre aceia ce gîndesc aseamene lor sau carii de aicea nainte vor vrea să ţie cu ei şi fără de pocaanie vor lăcui; încă şi pre Polihronia,

Младоумнаго старца[1]) carele balamuţia de zicea că poate să scoale pre morţi, într-acel eres al lui. Drept aceaia aceale eresure le vădiră şi le procleţiră, iară învăţăturile ale dreaptei credinţe acest sfînt săbor chiar le dăscoperiră şi le luminară. Şi mărturisiră că au avut domnul nostru Isus Hristos după întrupare doaă voi pre fire şi doaă lucrări, adevărat aşa porunciră şi pecetluiră nu că doară împărţia chipurile, ce căce că nice o fire de într-amîndoaă ale lui Hristos (a dumnezeirii, zic, şi a omenirii) nu era să nu fie fără de voie sau fără lucrare. Făcut-au şi aceşti sfinţi părinţi canoane de în tăria săboarălor ale pravoslaviei.

PENTRU SĂBORUL A ŞASEA DE LA TRULLA.

În vreamea împărăţiei al doilea Iustinian Nascîrn, carele era fecior lui Costandin Bărbosul, dece cu porunca împărăţiei lui, adunară-se 227 de arhierei în polata carea se chiamă Trulla. (Aceasta Trulla era o casă împărătească foarte mare şi frumoasă dă se afla în Ţarigrad.) Şi se adunară să înadevereaze săborul a cincea şi a şaselea şi să scrie şi canoanele pentru tocmirea besearicii. Drept aceaia împreunară săborul a cincea şi cu al şasea şi le puseră numele Penthecti, adecă cincea a şasea, cum am zice, lipsa acelui de-a cincea şi acelui de-a şasea o împlură, pentr-aceaia-i puseră numele săbor a toată lumea. Şi era mai mare la săborul acesta: Pavel Ţarigrădeanul, Petr Alexandreanul, Gheorghie Antiohianul, Anastasie Ierusalimleanul, Ioan de la Noa Iustinianopolă, Vasilie al mitropoliei garteanilor a ostrovului Critului şi ispravnic fiind a tot săborul, în locul sfintei besearici de la Roma. Aşa se află în cărţile ceale vechi împărăteşti scris cu iscălitura a fieşicărui patriarh carii au fost pre aceaiaşi vreame, şi numele şi deregătoria. Măcară deşi zic latinii şi papijii că nu trebue să fie şi să se chiame acesta săbor al şaselea a toată lumea căce n-au fost la acest săbor şi ispravnicii ai papei, cum au fost şi la celalalt şase săbor, carele se-au făcut şi se-au adunat şi cu voia lui în vreamea lui Costandin Bărbosul; iară şi acesta săbor se-au făcut după puţină vreame, cu porunca împăratului Iustinian Nascîrn. Drept aceaia atîta sfinţi părinţi întîi n-au putut răbda atîta minciuni ale lor, carele au băgat atunce în pravilele acelui săbor cînd a fost legaţii, adecă ispravnicii şi solii papei în locul lui. Drept aceaia acest sfînt şi a toată lumea săbor porunci: deaca vreame ce papa nu poate veni pentru îndelungata cale, încai să vie ispravnici în locul lui, să fie împreună cu noi căce se-au făcut săborul în eparhia noastră. Pentr-aceaia de atunce se făcu price împotrivă unii cu alţii şi nu vrură nice hirotonie să mai ia (cum povesteaşte Costandin Chesarevscîi). Iară la acest sfînt săbor aceştea toţi au fost, adecă Soluneanul, Dardanul, Iraclia Thrachiei, Corintheanul, Ravenscîi şi Vasilie Critscîi, carele era ispravnic besearicii Rimului. Şi au şi iscălit şi au păcetluit şi au întărit adeveritele pravile şi canoane ale acestui sfînt săbor, carele se-au făcut 98.

---

[1]) „Stareţul cel căzut în mintea copiilor."

POSLANIA SFINŢILOR PĂRINŢI CĂTRĂ CINSTITUL ÎMPĂRAT.

Blagocestivului şi iubitoriului de Hristos împărat Iustinian, sfîntul şi a toată lumea săbor, carele se-au adunat după ameninţarea dumnezeiască cu porunca a blagocestiei tale puteri într-această cetate împărătească de Dumnezeu păzită ѿ г(с)дѣ радока́тиса[1]).

Darul cel dumnezăesc nespus al izbăvitoriului şi al mîntuitoriului nostru Isus Hristos, carele cuprinse toată lumea şi propoveduirea a adevерinţii a făcătoriului de viaţă carea se sămînă în urechile tuturor. Însă oamenii ceia ce şedea întru întunearecul nepriceaperii văzură mare lumină a priceaperii şi se izbăviră de în legăturile nepriceaperii, împărăţia ceriului se schimbă de robia cea dă demult, iară mai marele zmeilor mintea marele Assirie, carele se surpă şi căzu pentru trufia de în lumina cea fericită de întîi şi frumoasă, acum se biruiaşte de cei robiţi de întîi şi cu putearea cuvîntului carele se-au întrupat se face striin a toată ruşinea şi de toată putearea, cum scrie: că armele vrăjmaşului periră şi se sfîrşiră de tot, Psalm. 9.
pentru că slujba cea cuvîntătoare pretutindenea se înlegiui şi se sfinţeaşte şi se aduce şi se coace poama întreagă. Şi Dumnezeu junghindu-se şi împăţindu-se pentru paza trupurilor împreună şi a sufletelor, îndumnezăiaşte pre ceia ce să priceştuesc. Drept aceaia şi dracii fug. Şi sfîntul săbor al oamenilor, carele se adună pre la besearici, pre taină se sfinţeaşte şi hrana raiului tuturor se dăşchise şi, cum am zice, de tot se făcură toate noaă. Iară deaca vreame ce diavolul, pizmătariul şi ucigătoriul de oameni deodată stătu împotriva prea putearnicului Dumnezeu, acelaş iară stînd împotrivă şi îngrecînd şi născînd răotatea a lepădării de leage, neputînd răbda văzînd pre noi sculîndu-ne şi rîdicîndu-ne de în greşala călcării şi la ceriu aducîndu-ne pentru începătoriul nostru, adecă pentru Hristos carele au dat pre sine izbăvire pentru noi, acela zmeu, zice, nu se mai lăsă a nu mai rîdica săgeaţele răotăţii, rănind pre cei credincioşi ca să se desparţă de deistvuiala a duhului, a cinstii şi a darului. Iară bunul viteaz cel începătoriu, sau căpitanul spăseniei noastre (Dumnezeu, zic), carele au făgăduit noaă plata a biruinţii, nu lăsă pre noi fără de ajutoriu întru toate neamurile într-această milă de loc a vieţii aceştiia, ce cu arma blagocestiei ne întrarmă împotriva celora ce rîdică războiu asupra lui, carii scoasem şi dăzgolim spata cea sufletească a duhului sfînt, carea iaste cuvîntul lu Dumnezeu şi aşa ne lovim şi ne clocnim cu vicleanul şi sparsem munca lui carea era asupra noastră şi ne făcum nastavnici turmelor îndreptînd pre oameni pre căile domnului, ca să nu cumva să alunece, să şovăiască, să cază de în bine întru fărădeleage pentru nedomirirea. Pentru că se cădea celuia ce au dăruit noaă petrecanie şi viaţă, carele se-au pogorît cu atîta smerenie de în mărime să schimbe neamul nostru şi să-l chiame către sine şi să-l înnalţe şi să fie tare calea noastră, după cum ne o au arătat cu luminătorii şi dascalii besearicii, îndreptînd luminat dumnezeiaşte urmele noastre şi pornindu-le şi deşteptîndu-le către evanghelie, cărora le iaste petrecania şi viaţa în ceriure după cum Filipis, gl. 3,
zice dumnezeescul apostol. Drept aceaia şi noi acuma carii ne petreacem zac. 246.

[1]) « A se bucura întru domnul ».

viaţa cu leane şi ne dorm gîndurile deşarte ca fără de pază să poată întra tîlhariul de vrăjimaş şi cîte puţin, cîte puţin fură bunătatea ca un diavol şi aduce multă răotate noaă în loc de bunătate. Iară Hristos, Dumnezeul nostru carele iaste marele cîrmaci corăbiei a toată lumea, rîdică pre tine, adeverit blagocestiv împărat izbăvitoriu şi cîrmaci îndreptătoriu bun noaă, îndreptînd cuvintele cu judecata, păzind adeverinţa totdeuna, făcînd judecată şi dreptate pre mijlocul pămîntului şi îmblînd pre cale cu curăţie, carele cu a lui înţelepţie te-au născut şi te-au păzit şi te-au hrănit şi te-au înfrîmseţat cu bunătăţile şi te-au împlut de dumnezeescul duh şi te-au arătat ochiu lumii cu curăţia şi cu luminarea minţii luminînd luminos sau chiar pre cei ce sînt supt putearca ta, căruia ţi-au dat besearica sa şi te-au învăţat să te înveţi întru leagea ei zioa şi noaptea spre întocmirea şi îndreptarea oamenilor carii-ţi sînt supt mînă, carele ai ajuns cu căldura dragostii către Dumnezeu, de ai rîmnit de ai întrecut pre Finees şi ai împuns păcatul cu sulița blagocestiei şi a priceaperii şi ai voit să scoţi turma de în răotate şi de în peire. Pentru că se cade celuia ce au luat învăţătura de la cel de sus ca să îndrepteaze neamul omenesc să nu caute numai de trebile şi de lucrurile lui, şi să-şi îndrepteaze numai a lui viaţă, ce să spăsească şi să izbăvească şi pre cei ce-s biruiţi şi oblăduiţi de valuri şi de multa clătire şi turburare a păcatelor şi necaţi şi învihoriţi de toate duhurile vicleane carele turbură de toate părţile pe trupurile smereniei noastre. Pentru că ceale 2 sfinte şi a toată lumea săboară carele se-au adunat într-această cetate păzită de Dumnezeu împărătească, însă unul aproape de dumnezeiasca pristăvire a lui Iustinian, iară altul au fost în vreamea blagocestivei pamiati a împăratului nostru Costandin, tatăl blîndeaţelor tale, carele pentru credinţa a părinţilor şi să arate tainele nicecum n-au făcut sfintele canoane, ca şi cealealalte 4 sfinte săboară a toată lumea, pespe carele însă se depărtează oamenii de în reaoa şi mai proasta viaţă şi se schimbă întru mai bună şi mai naltă viaţă de acum înainte dă se fac limbă sfîntă sfinţie împărătească, pentru carea Hristos au murit. Carii de multe netocmiri ale patimelor era traşi, sparţi şi rumţi şi puţin nu se tăiară şi nu se despărţiră de dumnezăescul staul şi puţin nu alunecară să cază de întru îndreptarea bunătăţii cu uitarea şi cu neştiinţa a minţii. Şi, cum am zis apostoleaşte, pre fiiul a lu Dumnezeu călcară şi sîngele legii cu carele se sfinţiră ei ocărîră şi batjocoriră darul duhului carele fu de obşte a tuturor. Deci pre acei oameni aleşi foarte ai voit şi ţi-au fost voia să-i aduni; închipuitu-te-ai lui Hristos carele căuta rătăcita oae pre în măguri şi pre în munţi ca să o aducă să o bage în curtea sa şi să o pleace să păzească dumnezăeştile învăţături şi porunci, pentru carele ne dăspărţim de lucrurile morţilor şi înviem. Aceastea toate le-ai înţeles şi le-ai adevărat pentru spăsenia şi izbăvirea oamenilor şi ai căutat pre Dumnezău, după cum zice cuvîntul: cine caută pre domnul, acela află cunoaştere, înţelepţie, cu dreptate, şi carii caută pre dinsul, drept aceaia află pace. Poruncit-ai să se adune acest săbor a toată lumea de Dumnezeu ales ca, cu lumina, într-un suflet pre mulţi să împreune şi să se nevoiască cum se cade să se îndrepteaze. Aşijderea de vor fi şi rămas niscave rămăşiţe ale răotăţii ellineşti sau ovreeşti şi se vor fi amestecat în coptul şi adeveritul grîu, toate de în rădăcină să se zmulgă şi să se

Evre om, posl. 1, gl. 10.

rumpă şi să se plinească ca nişte zizanii, pleave şi neghini, ca să se arate spicul ţarinei besearicii curat. Pentru că unde sînt adunaţi cu numele mieu, acolo în mijlocul lor sînt şi eu, după cum au zis glasul domnului. Şi iarăşi au strigat noaă cu Ieremia: căutaţi-mă cu toată inema voastră şi mă voiu arăta voaă. Drept aceaia, după porunca blagocestiei tale, adunatu-ne-am într-această cetate împărătească de Dumnezeu păzită şi am scris cinstite şi sfinte canoane. Pentr-aceaia ne rugăm blagocestiei tale strigînd ca, cum se-au adunat mai nainte săbor de sfinţii părinţi şi se-au făcut de pururea pomeniţii blagocestivi ai noştri împăraţi Theodosie şi alţii într-această împărătească cetate de Dumnezeu păzită şi au cinstit sfînta besearică cu chemarea cărţilor, aşijderea şi blagocestia ta, cealea ce sînt scrise de noi, cu blagocestivul hrisov şi iscălitură acuma să le întăreşti şi să le pecetlueşti de tot. Iară domnul să-ţi întărească împărăţia cu pace şi cu dreptate şi să o petreacă de în neam în neam şi să-ţi adaogă lîngă putearea această pămîntească şi îndulcirea şi hrana a împărăţiei ceriurilor.

ZONARA

Scrisoarea aceasta iaste preadoslovie pentru scrisoarea canoanelor şi către împăratul Iustinian Nascîrn, de la săbor trimeasă, povestind cum şi pentru ce lucru şi vină se-au făcut adunarea acestui săbor cu porunca împărătească. Şi pentru că cealc 2 săboară a toată lumea, adecă cel de-a cincea, ce să zice şi cel de-a şasea, însă unul se-au făcut în vreamea împărăţiei a lui Iustinian cel Mare, iară celalalt cînd împărăţia Costandin Bărbosul, carele era tată acestuia. Către carele cuvîntul împăratului Iustinian Nascîrn au făcut ispită şi întrebare şi judecată pentru dogmate. Şi n-au făcut canoane, ca cealealalte săboară de mai nainte, să fie de întărirea besearicii şi de folosul credincioşilor oameni; pentr-aceaia, cu grija acelui împărat ce am zis, se făcură ca să nu rătăcească oamenii cu uitarea minţii de în viaţa cea îmbunătăţită şi să se pleace către viaţa cea fără de folos şi să alunece să cază de tot în rîpa răotăţilor. Într-aceaia porunci să se strîngă săbor. Şi aicea se adunară acei părinţi şi canoane făcură de împlură lipsa acelor săboară ce nu făcuse canoane. Şi apoi roagă cartea aceasta (adecă poslania acestor părinţi) pre împăratul ca să înadevereaze şi să întărească şi să pecetluiască şi el cu a lui scriptură şi iscălitură canoanele carele-s făcute de acest săbor. De această pecetluire şi întărire se roagă; de-acia se întoarce în rugă de roagă pre Dumnezeu pentru împăratul şi aşa sfîrşaşte cuvîntul.

ÎNCEPĂTURA A SĂBORULUI A 6 CARELE SE-AU FĂCUT LA TRULLA, ŞI AU FĂCUT CANOANE 98.

Pentru să fie credinţa sfinţilor apostoli necurmată. *Gl. 1.*

Pentru tocmealele sfinţilor apostoli, carele se chiamă diataghe, carele-s făcute de Climent, ca să nu se priimească pentru nişte rătăciri ereticeşti. *Gl. 2.*

Gl. 3. Pentru preoţii carii se însoară cîte de doaă ori şi nu se pocăesc.
Gl. 4. Pentru cliricul şi mireanul carii se ating dă nevasta lui Dumnezeu.
Gl. 5. Pentru preotul famen, să nu ţie slujnică sau alta.
Gl. 6. Pentru să nu se însoare neştine după hirotonie.
Gl. 7. Pentru să nu şază diaconii mai sus dă preoţi.
Gl. 8. Pentru să se facă săbor o dată într-un an.
Gl. 9. Pentru să nu între cliricul la cîrciumă fără nevoe.
Gl. 10. Pentru să nu ia camătă episcopul sau diaconul.
Gl. 11. Pentru să nu chiemi ovreai dohtor, nice să te îmbăezi cu dinşii.
Gl. 12. Pentru să nu laşi muiarea, fără numai dă vei ajunge la altă spiţă preoţească mai mare.
Gl. 13. Pentru preotul şi diaconul, să nu spargă nunta cea pre leage, măcar deşi opresc romanii.
Gl. 14. Pentru că se cade să fie popa de ani 30, diaconii de 25, iară diaconiţele de patruzeci.
Gl. 15. Pentru că se cade ipodiaconilor să fie de 20 de ani.
Gl. 16. Pentru ceia ce zic să fie şapte diaconi.
Gl. 17. Pentru episcopii carii priimesc clirici striini şi-i hirotonesc.
Gl. 18. Pentru mutarea de în calea păgînilor.
Gl. 19. Pentru mai marele besearicii, să înveaţe pre oameni pre la praznice şi duminecile.
Gl. 20. Pentru episcopul să nu înveaţe săborul într-altă cetate.
Gl. 21. Pentru cela ce i se ia darul de pururea şi rămîne în ceata mirenească.
Gl. 22. Pentru cela ce e hirotonit pre bani.
Gl. 23. Pentru cela ce dă sfînta priceaştenie şi ceare mangîri sau bani.
Gl. 24. Pentru cliricul sau călugărul carele va privi la încurărea cailor.
Gl. 25. Pentru cela ce va ţinea sau au ţinut pînă în treizeci de ani niscare săticeale, moşioare, seliştoare, cum le va ţinea.
Gl. 26. Pentru preotul carele va cădea într-o nuntă fără de leage.
Gl. 27. Pentru cliricul să nu se îmbrace în haină ce nu i se cuvine.
Gl. 28. Pentru să nu ducă neştine să împarţă struguri în loc de jertva cea fără de sînge.
Gl. 29. Pentru să nu se facă razdreaşenie în săptămîna cea mai dă pre urmă, în joi mari.
Gl. 30. Pentru preoţii carii sînt pre la besearici pre în păgîni şi-ş lasă preoteasele.
Gl. 31. Pentru să nu se facă liturghie în casa de rugă fără de ştirea episcopului.
Gl. 32. Pentru eresul celora ce slujesc cu apă.
Gl. 33. Pentru carele iaste dăstoinic dă preoţie, şi nefiind tuns, ia blagoslovenie.
Gl. 34. Pentru cliricii sau călugării carii se vor strînge ceată şi vor face jurămînt de împreună.
Gl. 35. Pentru deaca va muri episcopul, să păzească clirosul unealtele, mult, puţin, ale episcopiei.
Gl. 36. Pentru tocmeala a cinci scaune.
Gl. 37. Pentru episcopul carele, pentru năpădirea varvarilor, nu se va întoarce la scaun.
Gl. 38. Pentru cetatea carea se înnoiaşte de la împăratul.
Gl. 39. Pentru să-ş ţie isprava noa cetate a lui Iustinian.

Pentru cela ce va vrea să se călugărească, să fie dă 10 ani, iară nu mai mic. *Gl. 40.*

Pentru purtătorii de rase şi carii nu-s tunşi şi sihastrii. *Gl. 41.*

Pentru cela ce va vrea să între în peşteră. *Gl. 42.*

Pentru cela ce va vrea să fugă de toată furtuna lumii, să fie volnic. *Gl. 43.*

Pentru călugărul sau cela ce-ş ţine curăţia dă se va însura. *Gl. 44.*

Pentru cum se cade să se aducă la jertăvnic cealea ce vin să se călugărească. *Gl. 45.*

Pentru călugăriţa să nu iasă singură de în mînăstire. *Gl. 46.*

Pentru să nu doarmă nice călugăriţa în mînăstirea de bărbaţi, nice călugărul în mînăstirea de fămei. *Gl. 47.*

Pentru dăspărţirea fămeii celuia ce după hirotonie va să ia spăsenie. *Gl. 48.*

Pentru mînăstirile carele să fac cu ştirea episcopului. *Gl. 49.*

Pentru să nu joace sau să dănţuiască mireanul. *Gl. 50.*

Pentru nice să fie măscărici. *Gl. 51.*

Pentru să nu se facă liturghie în postul cel mare, fără sîmbăta şi dumineca şi la praznicul blagoveşteniilor. *Gl. 52.*

Pentru ceia ce priimesc copii de în botez. *Gl. 53.*

Pentru nuntele carele-s fără dă leage. *Gl. 54.*

Pentru ceia ce postesc sîmbetele. *Gl. 55.*

Pentru armeanii carii mănîncă pre păreasemi sîmbetele oaoă şi brînză. *Gl. 56.*

Pentru să nu aducă la jertăvnic miare şi lapte. *Gl. 57.*

Pentru mireanul carele singur se priceştuiaşte. *Gl. 58.*

Pentru să nu se facă botez pre în căşuţele ceale de rugă, carele sînt în mijlocul unor case. *Gl. 59.*

Pentru cela ce de voe se îndrăceaşte. *Gl. 60.*

Pentru vota şi vrumaliile ale zborurilor ellineşti şi a altor obiceaiure ale lor. *Gl. 61.*

Pentru citeniile mucenicilor carele se-au făcut de ellini. *Gl. 62.*

Pentru să nu facă cazanii mireanii şi pentru aprinzările de foc pre la luni noaă. *Gl. 63.*

Pentru să prăznuiască tot omul în săptămîna după paşti. *Gl. 64.*

Pentru să nu se mănînce sînge. *Gl. 65.*

Pentru să nu se strice dumnezăiasca carte. *Gl. 66.*

Pentru să nu între mireanul în oltariu, fără numai împăratul sau domnul. *Gl. 67.*

Pentru să nu vorbească muerile la beserică. *Gl. 68.*

Pentru să nu trebue cuiva să înveaţe obiceaiure ellineşti. *Gl. 69.*

Pentru să nu se împreune pravoslavnicul cu ereticul. *Gl. 70.*

Pentru să nu se închipuiască pre faţa pămîntului chipul crucii. *Gl. 71.*

Pentru să nu se facă praznice, nice veselii duminecile, nice covoară să se aştearnă. *Gl. 72.*

Pentru să fie nepriimită cîntarea celuia ce cîntă rău, fără tocmeală şi fără podoaba beseariciі. *Gl. 73.*

Pentru să nu se facă casa a lui Dumnezeu tîrguire. *Gl. 74.*

Pentru să nu se speale la bae omul împreună cu fămeae. *Gl. 75.*

Pentru să nu coacă merinzi în pohiva naşterii Preacistii. *Gl. 76.*

Gl. 77. Pentru să nu se lipsească neştine dă besearică, fără numai dă mare nevoe.

Gl. 78. Pentru să nu zică la сты́й бже́ распы́йсѧ на(с) ра́ди [1]).

Gl. 79. Pentru să nu semneaze miel în chipul lui Hristos, ce pre dinsul adevărat.

Gl. 80. Pentru robul slobozit de stăpîn.

Gl. 81. Pentru să nu se dea priciaştenia trupului celui mort.

Gl. 82. Pentru carii nu ştiu, nice-s mărturisiţi că se-au botezat.

Gl. 83. Pentru să nu se strîngă curve spre alunecarea sufletelor.

Gl. 84. Pentru preacurva şi preacurvariul.

Gl. 85. Pentru să nu bage dobitoc în besearică.

Gl. 86. Pentru să se postească sîmbăta cea mare, pînă la miazănoapte.

Gl. 87. Pentru să nu se facă metanii după văhodul vecerniei sîmbetei.

Gl. 88. Pentru cela ce dă şi ceaia ce ia erbi omorîtoare de pîntece.

Gl. 89. Pentru muiarea căriia i se va duce bărbatul de nu se va mai vedea, şi mai nainte dă ce nu-i va veni veaste se va mărita.

Gl. 90. Pentru cela ce jură cu jurămînture ellineşti.

Gl. 91. Pentru ceia ce răpesc mueri.

Gl. 92. Pentru ceia ce să întorc de în eretici.

Gl. 93. Pentru cela ce va zăcca cu fămeaia şi fără băgare în seamă va întra în besearică.

Gl. 94. Pentru cela ce ia pre logodita de altul.

Gl. 95. Pentru ceia cc aduc de acasă carne friptă preoţilor.

Gl. 96. Pentru să nu se zugrăvească zugrăvii grozave şi fără de cinste, cum nu se cade.

Gl. 97. Pentru cum se cade a priceştui pre credinciosul curatelor taini.

Gl. 98. Pentru părîntele duhovnic să aibă socoteală a socoti canoanele pocaaniei.

SFÎNTUL ŞI A TOATĂ LUMEA SĂBOR 5, 6.

Gl. 1. Credinţa apostolilor să fie netăiată şi cea ce s-au întărit la Nichea să fie deplin; că au stricat spiţele învăţăturii Ariei, carele aducea de bîrfia pentru o fiinţă a dumnezăirii.

Tîlc. Acest săbor se-au adunat în vreamea a lu Iustinian Nascîrn şi au poruncit să fie adevărate şi canoanele apostoleşti şi şase săboară ale lumii şi cealea de pre alocurea şapte, carele mai nainte se-au făcut; şi să se ferească netăiate şi nestricate; şi au pus tocmitele canoane să fie dă vendecarea sufletelor şi de tămăduirea patimelor; şi aciaş întîi adeverează tocmirea canoanelor apostoleşti; de-acia pecetluiaşte şi sfintele canoane ale săboarălor lumii şi ale celora cc se-au făcut pre în bogate locure.

Săborul 1. Săborul de întîi făcutu-se-au în Nicheia, în zilele sfîntului împărat marele Costandin, asupra spurcatului de Arie, răul cestiv carele zicea şi învăţa altă dumnezeire păgînească, sau cum am zice mai pe prost, mulţi dumnezei, şi îndrăzniia dă zicea că fiiul lu Dumnezeu, domnul nostru

[1]) „Sfinte Dumnezeule, carele te-ai răstignit pentru noi".

Isus Hristos, adeveritul Dumnezeu, iaste zidire, iară nu o fiinţă lui Dumnezeu şi tatălui.

Al doilea săbor se-au făcut în Ţarigrad, în vreamea împăratului Teodosie cel Mare, asupra a Machedoniei, protivitoriul de duh, carele hulia spre duhul sfînt şi zicea că nu iaste el Dumnezeu, ce striin cu dumnezăirea de tatăl cătră acesta, şi spre Apolinarie de la Laodichia şi Savelie de la Livia, carii socotiia şi zicea că trupul domnului nostru şi Dumnezeul Isus Hristos iaste fără de suflet şi fără de minte. *Săborul 2.*

Al treilea săbor se-au făcut în vreamea lui Teodosie cel Mic asupra spurcatului Nestorie, închinătoriul de oameni, carele pe Hristos despărţia şi tăia şi zicea că iaste om prost, iară nu Dumnezeu întrupat şi învăţa de zicea spre unul Hristos, adeveritul nostru Dumnezeu: doi fii şi doao obraze, şi pre preasfînta Fecioară Maria carea au născut pre adeveritul Dumnezeu, domnul nostru Isus Hristos, nu-i zicea bogorodiţă, ce hristorodiţă. *Săborul 3.*

Al patrulea săbor se-au făcut în Halchidon, în vreamea a lui Marchian, cumnatul de soră a lui Teodosie cel Mic, asupra lui Dioscor şi Evtihie, carii bîrfia de zicea cum se-au făcut ca o nălucă întruparea a lu Dumnezeu şi mîntuitoriul nostru Isus Hristos, şi zicea că iaste într-o fire, şi împărţia de zicea că au pătimit dumnezeirea. *Săborul 4.*

Iară al cincilea săbor se-au făcut în Ţarigrad în vreamea lui Iustinian cel Mare, asupra nebunului Orighen, Evagrie şi Didim, carii înnoia făpturile bîrfitoare ale ellinilor şi bîrfia fără de minte dă zicea că trupurile carile acuma purtăm, deacă vor muri, nu vor învііa, şi raiu adeverit nu se-au făcut de la Dumnezeu, nice iaste, şi Adam nu se-au zidit cu trupu, şi zicea că munca are sfîrşenie şi cum vor să-ş vie dracii iară la cinul de întîi, şi alte hule multe bîrfind. *Săborul 5.*

Iară al şasele săbor făcutu-se-au în Ţarigrad, în vreamea a lui Costandin Pogonatul, asupra lui Theodor episcopul Farii, Onorie al Romei, Chir al Alexandriei, Serghie şi Pir, Pavel şi Petr, carii se-au făcut episcopi Ţarigradului şi al altora, carii eresurile lor şi le înnoia. Dece aceşti protivitori de Dumnezeu şi păgîni spurcaţi învăţa şi zicea că o voe şi o lucrare are domnul nostru Isus Hristos şi după întrupare. Pentr-aceaia se-au dat anathemei de săborul acesta. Iară canoane nu s-au făcut nice de săborul a cincilea, carele se-au făcut în vreamea a lui Iustinian cel Mare, nice de al şasele săbor carele se-au adunat în vreamea lui Costantin Pogonatul, că săborul carele se-au făcut în vreamea lui Costandin Pogonatul chiamă-se al şaselea. Asijderea şi cela ce s-au făcut în vreamea fiiu-său Nascîrn iară se chiamă a şasele, că aşa au socotit săborul, să fie amîndoao unul. Că acesta se-au făcut după 27 de ani; şi episcopii, carii se-au adunat aicea mai mulţi decît acolo, făcut-au săborul de au căutat pentru întrebările şi tocmealele izvoadelor lor sînt au nu sînt. *Săborul 6.*

Săborul de în vreamea lui Teodosie cel Mare să fie întărit şi nestricat, că au pogorît pre Machedonie, carele zicea că duhul sfînt iaste rob.

Părinţii care se-au adunat la Efes, în vreamea lui Teodosie cel Mic, doaă sute de blagocestivi surpat-au pre Nestorie carele zicea că domnul iaste om prost.

De pururea pomeniţii carii se-au adunat la Halchidona în vreamea lui Marchian, surpat-au pre Evtihie carele îndrăznea a zice de marea

tainã cã se-au fãcut ca o nãlucã. Atunce au surpat şi pre Nestorie şi Dioscor carii bîrfia sã se strice tocmealele sãboarelor.

La împărătească cetate adunatu-se-au 165, în vreamea lui Iustinian, asupra lui Orighen, carele zicea cã sufletelor şi trupurilor nu va fi înviiare; şi au anathimisit pre Teodorit de carele au scris Chiril la 12 glave.

La Ţarigrad iarã, în vreamea lu Iustinian, adunatu-se-au sãbor de au surpat pre Onorie de la Roma şi pre Serghie de la Ţarigrad, carii zicea cã o voe şi o lucrare au avut domnul nostru Isus Hristos şi dupã întrupare.

Gl. 2. Învăţăturile sfinţilor apostoli, de Climent făcute, pentru încăperile şi furările altor eretici, să fie neîntărite.

Tîlc. Întru apostoleştile canoane, cătră cărţile legii vechi şi noaă şi cătră tocmealele apostolilor, care le-au făcut Climent în ceale opt cărţi, pomenitu-ni-se-au să le ţinem cinstite şi sfinţite, iară acest canon porunceaşte să se leapede nu pentru altceva, ci pentru bogate lucrure copile şi striine de creştinătate ale ereticilor, carele bagă într-însele spre spargerea beseariciı; drept aceaia porunceaşte să se scoaţă ca să se întemeiaze şi să se întărească turma creştinească.

Gl. 3. Preoţii carii vor fi însuraţi de doao ori şi nu se vor pocăi, să li se ia darul; iară de vor lăsa răotatea şi se vor părăsi cîtăva vreame, atuncecel ce se-au rănit şi cei ce se-au însurat fără dă leage nu poate să blagoslovească. Iară ceia ce să vor însura după hirotonie, aceia să fie lipsiţi în cîtăva vreame să nu procopsească întru rînduialele lor, adecă să se canonească; iară apoi de-ş vor priceape răotatea că au făcut rău, adecă se vor lăsa de împreunare, aceia să-ş ţie numai cinstea şiderii mai sus, iară popia nu. Iară după hotarul (adecă tocmeala) aceasta de vor fi fost opriţi şi ei nu vor fi băgat în seamă acea opreală, de tot să le fie luat darul.

Tîlc. Părinţii săborului acestuia îndreptînd răotatea cea ce să făcuse şi dezrădăcinînd şi cea ce vrea să fie, făcut-au canonul acesta şi poruncesc ca cîţi de în preoţi şi de în diaconi vor lua a doa muiare mai nainte de venirea acestui sãbor şi au fost pînă ce au venit ei (adecă le-au ţinut pînă ce s-au adunat săborul), nepocăiţi de nu se-au despărţit de fără de legile nunte, aceia cu pravila să fie scoşi şi să li se ia darul şi să se pue la un loc să fie cu mireanii. Iară cîţi mai nainte dă venirea săborului-ş vor fi cunoscut folosinţa de să vor fi lăsat şi vor fi gonit acea împreunare rea, aceia să se părăsească de preoţie şi să se canonească în cîtăva vreame şi numai să-ş ţie cinstea şederii scaunului, mai sus cum au fost şezînd, şi să le sosească numai acea şedeare mai sus, cătră domnul, plîngînd să li se iarte păcatul carele l-au făcut dă în nepriceapere, pentru că nu se cade celuia ce se-au rănit, pre altul a blagoslovi, ce şi preoţii şi diaconii carii se vor fi însurat cu o fămeae văduo fiind mai nainte dă hirotonie. Aşijderea şi ceia ce după hirotonie se-au însurat, însă de preoţie nu se vor părăsi de tot, ce să se oprească de sfînta liturghie şi să se canonească cîtăva vreame; de-acia iară să fie la ale lor spiţe, arătînd cum dăsleagă fără de leagea împreunare, şi nicecum să nu se sue la altă spiţă mai mare, ce să fie în rîndul în carele se-au aflat. Însă aceastea poruncitu-se-au să se facă pentru mila şi ertăciunea, cum se-au zis, mai nainte dă venirea săborului, iară de-atunce încoace, după hotarul şi canonul acesta, nu

iartă să se facă nice unele de aceastea, ce după botez încă şi cela ce se va împleteci cu a doa nuntă, sau posadnică va ţinea, sau văduo va lua, sau scoasă de altul, sau roabă, sau cinghiasă, acela să nu poată fi episcop au preot, sau diacon, sau ipodiacon, după cum au poruncit canoanele şaptesprezeace şi optsprezeace ale sfinţilor apostoli.

Cliricul carele se va atinge de nevasta a lui Dumnezeu, aceluia să *Gl. 4.*
i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Însă canonul acesta, pre cela ce să va amesteca featei ceia ce s-au *Tîlc.*
nevestit şi se-au sfinţit lui Dumnezeu, de va fi cliric, ia-i darul, iară de va fi mirean, afurisească-l. Iară canonul 18 al marelui Vasilie, pre unul ca acela socoteaşte-l ca pe un preacurvariu şi la priceaştenie pre unul ca acela într-alt chip nu-l primeaşte, de nu se va lăsa întîi de acel păcat.

Şi preotul famen să nu ţie slujnică sau alt obraz, fără numai de ceale *Gl. 5.*
ce-s fără de bănuială.

A ţinea în casă fămeiele ceale sfinţite, măcară de sînt şi fameni, *Tîlc.*
măcară foarte bătrîni, canonul acesta apără, ca şi poslania marelui Vasilie către popa Grigorie, fără numai de vor fi de în fămeile obraz de în ceale fără bănuială, adecă mumăni, surori şi mătuşi de tată sau de mumă şi altele ca aceastea. Iară cine va călca aceastea porunci, porunceaşte să-i ia darul; pentru că acesta canon aduce mai mult spre fameni, că măcară de vor fi şi mireani şi vor lăcui cu muerile carele nu vor fi de în obrazele rudeniei cealea ce sînt fără de bănuială, unii ca aceia să se afurisească.

Carele se-au hirotonit, dă se va însura, să i să ia darul, că de va vrea *Gl. 6.*
să se hirotonească, acela trebue întîi să se însoare.

Însă canonul săborului de la Anchira porunceaşte, pentru cela ce *Tîlc.*
va să se facă preot sau diacon şi întîi se va mărturisi cînd se va face cum nu va şedea neînsurat, ce va lua muiare şi după hirotonie va veni la nuntă de se va însura, să-ş ţie a sa slujbă. Iară acest canon leapădă pre acela canon şi de totu-l deşartă pe preotul şi diaconul şi ipodiaconul carii se vor însura după hirotonie, urmînd canonului 26 al apostolilor, şi porunceaşte ca cine va îndrăzni a face aceasta după hirotonie să i se ia darul, şi dă voe fieşcăruia mainte de hirotonie, pre leagea nuntei să se împreune muierii.

Diaconul carele va avea vreo rînduială, de nu va fi ispravnicul patri- *Gl. 7.*
arhului sau al episcopului, să nu şază mai sus de preoţi, ce să fie mai jos de toţi.

Trufele mireneşti şi şederile înainte, dumnezăeştii părinţi scoţîndu-le *Tîlc.*
de la besearică, poruncesc: nice un diacon să nu şază mai sus de preotul, măcară de-ară avea fiece rînduială mare şi cinste a besearicii, fără numai cînd va fi trimes într-altă cetate şi loc ispravnic în locul mitropolitului sau al patriarhului, pentru niscare întrebări şi niscare semi ale canoanelor şi ale besearicilor, atunce să cinsteaşte ca şi cum ară împlea locul aceluia ce l-au trimes. Iară de va îndrăzni vreunul de în diaconi, trebuindu-i într-alt chip boereaşte, în silă să şază mai sus de popa, atunce să se urgisească de a sa spiţă şi să fie mai jos de toţi diaconii.

Deaca vreame ce nu va putea să se facă săbor de doao ori în toţi *Gl. 8.*
anii, lîngă paşti şi în luna lu octovrie, încai să se facă o dată.

Tîlc. Pentru primejdiile şi nevoile ce se tîmplă episcopilor de supărările păgînilor, de nu pot face săbor de doaă ori într-un an, tocmitu-se-au de canoanele-aceastea şi se-au poruncit ca să se facă săbor în toţi anii o dată, lîngă paşti şi în luna octovrii.

Gl. 9. Opritu-se-au a întra cliricii la cîrciumă, opritu-se-au încă mai vîrtos şi a ţinea, necum să între; deci sau să se părăsească, sau să li se ia darul.

Tîlc. Nu se cade cliricilor să ţie prăvălie de cîrciumă şi să neguţătorească într-însele, că de vreame ce se opreaşte a întra în cîrciumă striină, cu cît mai mult nu trebue a ţinea el cîrciumă; şi altora într-însa nu se cade a sluji. Iară cine va îndrăzni a face aceasta şi nu va asculta să se părăsească, să i se ia darul aceluia.

Gl. 10. Episcopul, preotul şi diaconul cari vor lua camătă, de nu se vor părăsi, să li se ia darul.

ADEVĂRAT.

Gl. 11. Aluaturile sau azimele ovreailor să fie scuipate; iar cine va chema dohtorii lor, sau se va îmbăia cu ei împreună, acela să se afurisească.

Tîlc. Nu e nice o împreunare creştinilor cătră ovreai; drept aceaia oricine se va afla mîncînd de într-ale lor azime, sau va chema pre dinşii spre vrăciuire, să-i dohtorească, sau într-alt chip cumva va lăcui cu dinşii, acela, de va fi cliric, să i se ia darul, iară de va fi mirean, să se afurisească.

Gl. 12. Zisu-se-au să nu scoţi muiarea, adecă să nu te desparţi de dînsa, ce să gîndeşti să procopseşti mai bine şi iară puruncim celuia ce să hirotoneaşte mai mare să nu mai lăcuiască cu muiarea.

Tîlc. Însă canonul apostolesc a 5 aşa porunceaşte, că nice episcop, nice popă, nice diacon, fără socotinţa smereniei nu poate să scoaţă muiarea lui, iară cine va face aceasta, canoneaşte-l, şi de se va lăsa neîndreptat, să i se ia şi darul. Iară acest canon nu iartă pre episcopi, după ce vor veni la hirotonia episcopească, să şază cu ale lor mueri; şi aceasta făcînd, nu că doar nu sufere sau se leapădă de tocmealele ceale mai dinainte ce au tocmit apostolii, ce brodind pentru mai buna procopsire a spăseniei oamenilor şi să nu dea vreo vină spre tocmeala preoţească. Că zice dumnezeescul apostol: faceţi toate întru slava a lu Dumnezeu, fiţi nepoticnire şi ovreailor şi ellinilor şi besearicii lu Dumnezeu, cum plac şi eu tuturor întru toate, nu caut folosinţa mea, ce ca să se spăsească mulţi, faceţi-vă aseamene mie, ca şi eu lui Hristos. Episcopul carele va face aşa, şi după hirotonia episcopiei va lăcui cu a lui muiare, porunceaşte acesta canon într-alt chip să nu fie, ce să i se ia darul.

Gl. 13. Deaca vreame ce romanii voesc să-ş lase muierile întîi, diaconii şi popii carii vor să se facă preoţi; iară noi nu voim aşa, ce întărim însurărilor celor ce vor să se facă diaconi şi preoţi.

Tîlc. Deşi ţine canoanele pre tocmeală besearica romanilor, ca cela ce va să se hirotonească diacon sau popă să mărturisească mainte de hirotonie ca să nu se mai atingă de a lui mueare, ce de împreunare să se dăsparţă, ce însă aceasta iaste ca cum ar sta împotriva încredinţării şi adeverinţii apostoleşti şi e nepriimită acestui canon; drept aceaia porunceaşte:

preoţii sau diaconii carii pre leage se-au însurat nicecum să nu se dăsparţă, ce să-ş păzească împreunarea cătră fămeile lor şi să se păzească de-a nu se împreunarea cătră dinsele pre la vremi, numai cînd li se cade, adecă la vreamea postului şi cînd vor vrea să slujască sfintele taini, ca să poată pre lesne dobîndi cealea ce cer de la Dumnezeu. Iară carii se vor ispiti a-ş scoate ale lor fămei pentru smerenia, aceaia să se afurisească; de-acia de se va lăsa neîndreptat, să i se ia darul, după cum zice canonul 5 al sfinţilor şi dumnezăcştilor apostoli.

Cade-se, cînd va să se hirotonească, popa să hie de 30 de ani şi diaconul de 25 şi diaconiţa de 40 de ani şi ipodiaconul de ani 20. *Gl. 14 şi 15.*

De să vor afla niscare oameni foarte dăstoinici a hi preoţi, nice unul să nu se hirotonească nice într-un rînd preoţesc, mainte de poruncita lor vreame, iară oricine se va face popă mainte de treizeci de ani, sau diacon mainte de 25, sau ipodiacon mainte de 20 şi diaconiţa carea se va face mainte de 40, acelora să li se ia darul. *Tîlc.*

Să ştii, carele zice să fie şapte diaconi, după cum au zis deaania, că nu e cuvîntul acesta pentru slujirea tainelor, cĕ pentru lucrurile şi trebile celora ce slujesc. *Gl. 16.*

Canonul 14 al săborului de la Neochesaria, îndemnat fiind de în cartea deaaniei, poruncit-au să se facă cîte 7 diaconi pre la fiece cetate, măcară fie şi prea mare, să fie de slujba tainelor; iară cest canon zice aşa, că acel săbor, pentru cartea deaaniei n-au socotit bine, că acel cuvînt nu zice de 7 diaconi, că zice, atunce într-aceaia vreame nu era grija apostolilor de oameni să slujască dumnezăeştilor taini, ce pentru rînduiala şi socotinţa şi slujba measelor, carea era de treaba a tuturor acelora ce se adunase atunce. Dece pentr-aceaia şi besearecile nu se leapădă a nu ţinea, după cum zice canonul acela, să ţie 7 diaconi, să fie de slujba dumnezăeştilor taini; ce fieşcarea după cumu-i va fi venitul, aşa să aibă şi cîtuiala preoţilor, diaconilor şi a altor clirici. *Tîlc.*

Cine va priimi cliricul striin şi-l va hirotoni lui, aceluia să i se ia darul împreună cu cela ce l-au hirotonit. *Gl. 17.*

Nu se iartă nice unul de în clirici fără de ştirea episcopului său să se pue la altă besearică, iară de va priimi vreun episcop pe cliricul striin fără de carte de ertăciune a episcopului său şi-l va pune la besearica lui şi-l va ţinea într-aceaiaşi rînduială ce au fost, sau îl va hirotoni măcară şi într-altă spiţă mai mică, să li se ia darul amîndurora. *Tîlc.*

De să va muta neştine pentru supărarea păgînilor, deaca vor însteia, iară să se mute cătră besearica ceaia ce i se-au dat în mînă; iară după aşezare, de nu se va întoarce, să se afurisească. *Gl. 18.*

Însă cliricul carele, pentru vreo supărare, se va despărţi de la besearica ceaia ce i s-au dat în mînă şi se va duce cătră altă besearică şi-l va priimi episcopul cela ce va fi acolo şi-l va împreuna cliricilor, acelui să se ia darul împreună cu cela ce l-au priimit, cum porunceaşte canonul 17, ce am scris mai sus. Iară de se va fi mutat cliricul de la besearica ceaia ce s-au făcut cliric, pentru supărarea păgînilor sau pentru altă primejdie, de-acia de să va fi potolit lucrul pentru care vină au fugit şi nu va vrea iară să se întoarcă la besearica lui la care se-au făcut cliric, atunce să se afurisească împreună cu episcopul cela ce-l ţine, pînă ce se va întoarce. *Tîlc.*

Dară pentru care vină cesta se afurisească, iară celuia i se ia darul? Căce că cesta dă pre urmă au făcut aceasta dă nevoe, iar cel de întîi au fugit fără de vină și hirotonia episcopului său carea au pus pre dînsul o au rușinat și de dînsul ș-au bătut joc.

Gl. 19. Cel mai mare al besearicii se cade în toate zilele, mai ales duminecile, să spue învățăturile, și să nu tîlcuiască, nice să înveațe de ale lor, ce cum au priimit de la sfinții părinți.

Tîlc. Episcopilor li se cade să înveațe poporul în toate zilele și pre oameni să-i înveațe învățăturile blagocestiei, mai ales duminecile, ca, de va întreba cineva pre dînșii de în dumnezăeștile scripturi, atunce să nu spue acealea de întru mintea lor, ce cum au <în>văţat și au tîlcuit luminătorii și dascalii besearicii de în scripturile și cărțile lor. Că aceasta măestrie și iscusire bună se cade lor a ști, adecă învățăturile ce au dat dumnezăeștii părinți, și dă pre acealea să dăzleage întrebările de carele-i vor întreba, iară să nu dăzleage întrebările dă pre cuvintele lor, nice să se pue să adune cuvinte de ale lor, să nu cumva doară să nu se priceapă a dăzlega acealea singuri, apoi să cază departe de adeverita învățătură. Iară cine nu va purta grijă de popor și de oameni și nu le va spune învățăturile creștinătății, pre acela canonul 57 al sfinților apostoli întîiu-l afurisește; de-acia deacă se va lăsa întru leane, să i se ia și darul.

Gl. 20. Episcopul să nu înveațe săborul într-altă cetate, cum nu i se cade, iară de să va porni vreun episcop, acela să fie lipsit de episcopie și să slujască slujba popească, iară nu episcopească.

Tîlc. Episcopul carele va face aceasta pentru trufa și îngînfarea și pentru urgisirea a episcopului de acolo, de nu-l va băga în seamă, ce va învăța în săbor nevoindu-se a rușina pre celalalt și a-l batjocori, logodindu-și lui nainte scaunul striin, acela pe dreptate să se lase de episcopie, că cine pohteaște ale striinilor acela să lipseaște și de ale sale, și să se pogoare în locul popesc și lucrurile carele fac ei acealea să facă și el.

Semnează. Semnează să știi și de aceasta, cînd se pogoară episcopul în locul popei, pentru că canonul 29 al săborului de la Halchidona zice și chiamă pre pogorîrea episcopului ce să pogoară întru spița popească, furare de sfinție protivnică. Și să se știe acest canon vîrtos, că se-au izvodit de într-adeveritul canon.

Gl. 21. Carele i se ia darul de pururea și se pune cu mireanii, de să va pocăi, acela numai să se radă, iară de nu, să lase părul să-i crească.

Tîlc. Preotul sau diaconul de li se va fi luat darul, aceia cinste și ședeare mai sus să aibă, și trebue să-ș tunză capul ca și ceialalți clirici, iară dă i se va fi luat darul pentru vina greșalelor, a păcatelor și se va fi pus în locul mireanilor, atunce de va lăsa păcatul de voia lui, pentru carele se-au lipsit de dar și de cinste, și-și va căuta cătră întoarcere, atunce să-ș tunză capul ca și cliricii; iară de nu se va lăsa de greșale de voia lui, ce va vrea să le facă, atunce să-ș lase părul să crească ca al mireanilor, ca un om ce voiaște mai bine a cinsti petrecania lumii, decît viața cerească.

Gl. 22. Carele se-au hirotonit pre bani, aceluia să i se ia darul împreună cu cela ce l-au hirotonit.

ADEVĂRAT.

Cine va da dumnezăiască priceaştenie şi va ceare mangîri sau altceva de la cei ce să priceştuiesc, aceluia să i se ia darul. *Gl. 23.*

Cliricul sau călugărul de va privi la încurărea cailor, sau cînd vor vrea cinghieasele să între la nuntă, de nu vor eşi mai nainte, să li se ia darul. *Gl. 24.*

Cliricul cîndu-i chemat la nuntă şi nu se va scula să fugă mai nainte pînă nu între înşelătoarele şi batjocoritoarele jocure, atunce nu i se ia darul numaicît; ce cînd va face aceasta şi nu va vrea să se lase, de nu se va părăsi, atunce i se ia darul; aşijderea şi cela ce iase dă priveaşte la încurarea cailor. *Tîlc.*

Petrecăniile seliştilor şi ale săticealelor dă le va fi ţinut cineva în treizeci de ani şi nu le va mai fi căutat niminea, atunce să le ţie neapărat. Iară de-i va fi zis şi să va fi pricit cu cela ce le ţinea în mijlocul acelor ani, atunce are voe să şi le caute. *Gl. 25.*

Petrecăniile seliştoarelor, zice cum am scris la 17 canoane al săborului de la Halchidona, ţarinile ceale ce-s osebi de besearică, nice sînt de împreună, carele sînt cu totul pre la nişte sate sau oraşure, carele acum se chiamă ţarine singureşti, iară săticealele sînt ţarinele carele sînt în mijlocul locurilor sau satelor; dece care episcop va fi ţinut acel săticel sau lăcuinţă de seliştoară în treizeci de ani şi vor fi fost ale altui episcop şi n-au poruncit a scorni într-acei 30 de ani nice o amestecătură, atunce să le ţie nemişcate; iară de să va fi făcut pentru acealea între amîndoi episcopii vreo price mai nainte de treacerea acelor 30 de ani, atunce de aceasta să fie volnic cela ce-i va părea că e a lui şi se năpăstuiaşte, să-şi o aleagă cu săborul eparhiei. *Tîlc.*

Preotul carele va cădea într-o însurare fără de leage şi i se va lua darul, acela să se împreune numai şederii şi de tot să se desparţă de spurcăciune. *Gl. 26.*

Oricare preot ce va fi luat mainte de hirotonie muiare au văduă, au ţopană, au cinghiasă, sau alta de ceale lepădate ce sînt întru necurăţie, acela de preoţie să se părăsească, iară la şedearea preoţilor să se împreune şi o nuntă ca aceaia fără de leage să se desparţă, pentru carea dă preoţie să lipsi. *Tîlc.*

Cliricul să nu se îmbrace cu haine carele nu i se cade nici în casă, nice pre cale, iară de nu va face aşa, o săptămînă să se canonească. *Gl. 27.*

ADEVĂRAT.

Poruncitu-se-au pentru struguri, deaca se aduc la besearică, să se blagoslovească şi să se împarţă, iară mai mult jertva cea fără de sînge de într-înşii niminea să nu îndrăznească a se atinge să facă. *Gl. 28.*

A aduce struguri la besearică la vreame cînd li se cade şi a se blagoslovi de preoţi şi a-i darea celora ce cer, de aceasta canonul 3 al sfinţilor apostoli iartă. Iară a-i împreunarea jertvei ceii făr' de sînge şi a-i împărţi oamenilor împreună amîndoao, nu lasă acesta canon, ce opreaşte şi porunceaşte să nu cumva să mai îndrăznească vreunul de în preoţi; iară de nu, carele va face aceasta să i se ia darul. *Tîlc.*

Unii de în părinţi, la zioa de taina vecera, deacă cina, ei făcea liturghie; ce de aceasta socotit-au la săbor să nu se mai facă, nice să facă *Gl. 29.*

razdreaşenie în postul cel mare, în săptămîna cea mai dă pre urmă, joi, ca să nu cumva să se socotească că urgiseaşte şi nu bagă în seamă tot postul.

Tîlc. Însă săborul de la Carthaghen, la 41 de canoane, au poruncit ca să se obîrşască sfintele de oameni postiţi, fără numai o zi ce iaste a anului în carea se face adeverita veceră. Iară acest canon păzind şi ţiind vîrtos cu deadinsul, nice de aceasta zi nu lasă aşa, ce porunceaşte şi într-acea zi (adecă în joi mari), preoţii să fie postiţi, atunce să slujască liturghie; aşijderea şi oamenii postiţi fiind, să se priceştuiască, ca să nu facem necinste nice să urgisim tot postul pentru călcarea unii zile.

Gl. 30. Preoţii carii sînt pre la besearicile carele-s pre în păgîni, dă se vor tocmi vreunii de într-înşii să se dăsparţă de lăcuinţa împreunării a fămeilor sale, de-acia nicecum, nice într-un chip să nu mai lăcuiască cu dinsele.

Tîlc. Preotul carele-ş va scoate muiarea lui pentru vina a bunii cucerii, au diacon fiind, acela, poruncit-au canonul 5 al apostolilor să se afurisească, sau să i se ia darul, de nu se va pleca să o ţie iarăşi, pentru că unii de în preoţi, carii sînt pre la besearici păgîne, părîndu-le că fac mai bine oarece de în canonul apostolesc, ei nu-ş gonesc fămeile lor, ce tocmesc cu dinsele să se ferească unul de către împreunarea altuia; dece tocmire ca aceasta a acelor popi de în păgîni porunceaşte acesta canon să nu se leapede, drept aceaia ei cu dinsele să nu mai lăcuiască, nice într-un chip, ca cum ar da arătare întreagă şi deplină obiceaiurilor sale. Dece săborul acesta dau lor şi socotesc de mai slobozesc de aceasta, pentru lepădatul şi înstriinatul obiceaiu şi pentru socotinţa a împuţinării lor de suflet.

Gl. 31. De nu va fi cu ştirea a episcopului, să nu se facă liturghie în casa de rugă.

Tîlc. Însă canonul 57 al săborului de la Laodichia apără pre episcop şi pe preot a face liturghie ori în fiece casă de rugă; iară cest canon întoarce şi porunceaşte cu ştirea episcopului a cărui iaste ţinutul, să facă liturghie în căşuţele ceale de rugă, carele sînt în lăuntrul caselor; iară cela ce va face fără de ştirea lui (adecă a episcopului), i se ia darul.

Gl. 32. Zlatoust stricînd eresul celora ce slujesc cu apă, cînd zice: şi au murit domnul şi s-au sculat, vin au luat; aceasta luînd şi socotind armeanii, ei slujesc numai cu vin, neştiind (ocaanicii) că şi acel Zlatoust, şi Vasilie şi Iacov, cu vin amestecat cu apă au slujit; aşijderea şi noao aşa au dat a sluji, iară cine va sluji numai cu vin sau numai cu apă, iară nu cu amîndoao amestecate, aceluia să se ia darul.

Tîlc. Tîlcul a lui Zlatoust iaste de la evanghelia lui Mathei, iară armeanii rătăciţi fiind întru eresul celora ce slujesc cu apă, nevoitu-se-au să strice celora ce slujesc jertva cea fără de sînge numai cu apă. Drept aceaia ei slujesc numai cu vin fără de apă, nepricepînd spurcaţii că într-aceasta să veade tot meşterşugul sfîntului, ca să strice eresul celora ce slujesc numai cu apă şi să-i pleace să slujască şi ei cu vin, nu numai cu apă; iară lor părîndu-le că le stă împotrivă să-i înfrunteaze, se leapădă de apă a băga şi, nedomirindu-se, numai cu vin slujesc ocaanicii. Că şi acel Hrisostom, şi marele Vasilie şi fratele a lu Dumnezeu, Iacov, vin amestecînd cu apă liturghie făcea şi noao aşa au dat să slujim. Iară oricare preot sau diacon sau episcop ce nu va face curata jertvă (adecă liturghie), după această tocmeală a apostolilor şi purtătorilor de Dumnezeu părinţi,

să i se ia darul ca celui ce mărturiseaşte că e taina proastă şi se leapădă de învăţăturile ceale ce sînt date de la sfinţii părinţi.

Carele va fi dăstoinic de hirotonie şi va hi de neam preoţesc, apoi de va fi şi de alt neam, numai dăstoinic să fie, acela să se hirotonească. Şi carele nu va fi tuns şi nu va fi luat blagoslovenie, acela pre ambon să nu cetească sfintele cuvinte. *Gl. 33.*

Carii sînt în laturea armenească urmînd obiceaiului ovreesc, iar ei priimesc întru cliros numai pre cei ce sînt de neam preoţesc; de-acia şi ceia ce n-au luat blagoslovenie de episcopie, iară ei se ameastecă întru tunderea preoţească dă sfinţesc cîntăreţi şi poruncesc să citească oamenilor sfintele cărţi pre ambon; dece pentru aceaste doao vini acest canon lepădîndu-le, porunceaşte să nu se caute neamul celui ce va să se aducă întru cliros, ce de aceasta să ispitească numai de va fi dăstoinic, nice să iarte pre cineva să cînte sau să citească pre ambon, fără numai cela ce va avea blagoslovenie pre pravilă şi va fi luat tunderea preoţească de la episcopul său. Iară cine va face afară de aceastea ce am zis şi ám poruncit, să i se ia darul. *Tîlc.*

Ori carii clirici sau călugări carii vor face jurămînt de împreună sau se vor strînge ceată sau niscare meşterşugure asupra episcopului sau a cliricilor, aceia de în spiţa lor să cază. *Gl. 34.*

ADEVĂRAT.

Pristăvindu-se episcopul, clirosul să-i păzească unealte ce va avea, iară de nu va fi cliric, atunce mitropolitul să le păzească pînă la hirotonia altuia. *Gl. 35.*

După pristăvirea episcopului, nice cliricii lui, nice mitropolitul n-are voe să ţie sau să ia ceva de în unealtele sau bucatele beseariciior ce rămîn văduă, ce trebue toate să se păzească cum se cade de acei clirici, pînă ce se va hirotoni alt episcop; iară de nu va fi rămas nice un cliric la acea besearică, atunce să le păzească nestricate mitropolitul şi să le dea toate episcopului celuia ce va vrea să se hirotonească. *Tîlc.*

Ţarigrădeanul cu Roma să le fie cinstile amîndurora tocma; după dinşii alexandreanul, după aceştea antiohianul, de-acia ierusalimleanul. *Gl. 36.*

Ţarigrădeanul să se cinstească tocma într-o potrivă cu Roma, că aşa se-au zis la al treilea canon al săborului al doilea de la Ţarigrad şi la canonul 28 al săborului a patra de la Halchidona, ca să nu se socotească al doilea după Roma, ce după vreame aşa se cade a socoti şi de aicea să fie adevărat după punerea înainte a vremii, iară nu a cinstii; că după multă vreame a cinstii beseariciii romanilor, dobîndit-au cinstea tocma şi acest scaun al Ţarigradului, cinstindu-se cetatea aceasta şi luînd mărie tocma ca şi Roma cea bătrînă de săbor şi de împăraţi, pentru mutarea scaunului. *Tîlc.*

Episcopul carele nu se va întoarce la scaun, pentru năpădirea varvarilor, acela unde va fi şi acolo să-ş ţie scaunul şi să hirotonească şi toate cîte-s ale preoţiei să le facă adevărat. *Gl. 37.*

Dă se va hirotoni un episcop şi nu va putea să meargă la cetatea ce se-au hirotonit într-însa să şază, pentru năpădirile varvarilor, acela *Tîlc.*

a face şi a pune preoţi şi a şedea în catedră şi a face cealea ce i se cade episcopilor, să nu se apere, ce toate să fie volnic a le face şi cinstea cathedrii să aibă şi hirotonie a bogaţi clirici pre pravilă cum se cade să facă şi toate cîte se vor face de dinsul pe socotinţa pravilii să fie adevărate, pentru că nevoia carea o au adus vreamea, nu se poate socoti a fi lui urgisire, să se micşoreaze cinstea a episcopiei lui.

Gl. 38. **D**ă se va înnoi vreo cetate de împăratul sau va vrea să se înnoiască, atunce tocmealele cetăţii şi ale oamenilor şi lucrurile tocmealele lor besearicii să urmeaze.

Tîlc. **O** cetate veache ce să va înnoi de împăratul sau va vrea să se înnoiască, aceaia să fie supt noria episcopului celuia ce s-au scris şi s-au pus supt el atunce să-ş dea datul, măcară de va fi aproape încă şi de eparhia altui episcop, acela ce iaste aproape să nu-ş izbîndească pre dinsa, adecă să n-aibă treabă, ce să urmeaze tocmealelor şi hrisoavelor cetăţii şi ale săborului, cum se-au poruncit şi la 17 glave ale săborului de la Halchidona.

Gl. 39. **M**ai marele al noăi cetăţi a lui Iustinian, carele se-au mutat cătră tot Elispondul (Elispondul se chiamă ţinutul mării Neagre), să fie mai mare şi să se hirotonească de ai săi episcopi. Iară deaca se va muta, iară să aibă treabă cu acea eparhie ţarigrădeanul, cum se-au tocmit de aceasta lucrul la Efes.

Tîlc. **A**tunce cînd era mai mare Ioan la ostrovul Chiprului (aceasta iaste Nea Iustinianopoli), pentru împresurările varvarilor şi pentru izbăvirea robiei păgînilor, cînd supuseră creştineasca putearc a chipreanilor, atunce se mută de la ostrovul Chiprului şi au pribegit la eparhia Elispondului (adecă a Mării Neagre), atunce Ţarigradul i-au ertat să fie ispravnic şi volnic pre episcopiile Elispondului şi să fie mai mare pre toate episcopiile cîte-s într-acea eparhie şi eale să aibă pre dinsul începătoriu şi de la al lor episcop să se hirotonească, cum se-au poruncit şi la săborul de la Efes, iară deaca se va izbăvi Chiprul de cătră mînile păgînilor, atunce iară să vie toate episcopiile şi mitropoliile cătră scaunul ţarigrădeanului.

Gl. 40. **C**ine va vrea să se călugărească, să se călugărească de 10 ani, măcar de au şi poruncit dumnezăescul Vasilie ca cela ce va vrea să se tunză să fie de 17 ani, ce cum zic şi apostolii, că au închizăşuit pre o fămeae besearicii de şapte ani fiind văduă şi părinţii au poruncit zicînd să se facă diaconiţă de 40 de ani, ca să se mai întărească besearica. Drept aceaia şi noi peceatea semnăm la vreame.

Tîlc. **Î**nsă canonul 18 al marelui Vasilie zice că ceea ce se leapădă de nuntă şi se aduce domnului, trebue să fie de 16 ani sau şi de 17 ani, ca obiceaiurile şi făgăduinţele ei să fie adevărate; iar de să va lepăda de aceastea, fără scăpare se munceaşte; că glasurile copilăreşti, zice, a unora ca acestora nu se cade a le socoti adevărate, iară canonul acesta zice să nu se priimească carele va vrea să se călugărească mai mic de 10 ani, ce să se pue unul ca acela să se ispitească bogată vreame cu socotinţa egumenului, doară va chibzui că va creaşte dă se va îndemna mai spre bun folos, cătră tocmeală şi traiul vieţii călugăreşti. Iară mai mici de anii ce au zis marele Vasilie, să nu se facă, ca pentru să se vază besearica, cu mila lui Dumnezeu, mai tare şi să-i meargă nainte şi să-i sporească şi

pre credincioşi-i să-i arate către paza poruncilor, mai tari şi mai vîrtoşi. Dece pentr-acesta cuvînt, sfinţii părinţi au micşorat vreamea diaconiei şi au dat să se hirotonească de 40 de ani, ca să sporească besearicii către mai bine, măcară deşi porunceaşte Apostolul că vădua ceaia ce va să se aleagă la besearică, să fie de 60 de ani.

Purtătorii de rase şi pustiinicul carele e netuns, de nu se va tunde să lăcuiască în mînăstire, acela de în cetate să se gonească. *Gl. 41.*

Pustinicii, cum am zice, carii îmblă încungiurînd cetăţile şi oraşele, împăroşindu-şi capetele şi rase neagre purtînd, aceia sau să meargă la mînăstire, să-ş tunză părul şi portul altor călugări să priimească; iar de nu vor face aceasta, pustiinicii dă pre în cetăţi şi dă pre în oraşă să se gonească ca să nu batjocurească făgăduinţa cea deîmpreună, adecă cea de obşte, şi să şază la pustie, de acolo de unde numele ş-au cîştigat şi au luat. *Tîlc.*

Carele va vrea să se închiză într-o peşteră, acela să petreacă întîi întru mînăstire 3 ani, de-acia să mai lăcuiască naintea închizătorii ş-alt an, şi aşa să între şi să nu mai iasă, fără numai cîndu-l ca pripi moartea, sau către folosinţa a mulţi. *Gl. 42.*

Cine va vrea să între într-o închisoare şi a-ş luarea aminte de ale lui singur, cade-i-se mai întîi să între în mînăstire şi în vreamea a trei ani să se smerească întru frica a lui Dumnezeu mai marelui mînăstirii; de-acia să se ispitească voia lui de episcopul locului: de voe şi cu toată inema îmbrăţişează viaţă ca aceaia, au ba? şi să mărturisească: pohteaşte el într-acela chip, au ba? De-acia să mai aşteapte ş-alt an afară de închisoare, ca să se înfolosească mai mult, ca să arate că nu voiaşte singurătatea pentru deşarta slavă şi cinste, ce pentru al lui bine. De-acia, după împlearea a atîta vreame, dă se va afla cineva stătătoriu întru mintea sa, atunce să se închiză şi de acolo să nu mai iasă fără numai de-i va cădea vreo supărare pentru folosul a mulţi, sau pentru altă nevoe ce-l va îngrozi; atunce, cu blagoslovenia a episcopului locului aceluia să iasă. Iară de va eşi fără de aceaste vini ce s-au zis, întîi să se închiză fără de voia lui, de-acia să se pedepsească cu posture şi cu alte strîmturi ca să afle tămăduire pentru împuţinarea sufletului său, adecă pentru frica, cunoscînd, după cum zice scriptura, că niminea nu-ş pune mîna pe raliţă, şi să se întoarcă înapoi şi apoi să poată fi îndreptat la împărăţia ceriului. *Tîlc.*

Volnicu-i tot omul carile va vrea să fugă de furtuna lumii şi în mînăstire să între, acela să se priimească. *Gl. 43.*

Dumnezeu şi tatăl nostru zicînd: carele va veni către mine nu-l voi scoate afară, drept aceaia volnicu-i tot creştinul de furtuna a marelui vihor a lumii să fugă şi în mînăstire să meargă să se încue, măcară pentru fiece păcat ce va face, că ceia ce pururea se pocăesc, pre aceia-i priimeaşte Dumnezeu. Drept aceaia să nu-i împiadece nice să-i oprească nice un chip de către împlearea voii lor. *Tîlc.*

Călugărul de să va însura sau va curvi, acela să se priimească după canonul curvariului. *Gl. 44.*

Călugărul dă se va însura, sau va măcară şi curvi, acela tocma se canoneaşte ca şi canonul curvarilor, şi canonul lor iaste 7 ani, după cum zice canonul 26 al marelui Vasilie, 2 ani să plîngă, 2 să asculte, 2 să cază *Tîlc.*

și într-un an să se puc cu credincioșii, iară la al 8 să se priimească la priceaștenie.

Gl. 45. Părinții să nu-și îmbrace featele în haine de mătase cînd le duc să le călugărească și așa să ia chipul, că aceasta iaste aducere aminte de trecătoarea lume.

Tlc. Unele de în femei, cînd vrea părinții lor să le călugărească, întîi le îmbrăca cu haine de mătase și cu altă podoabă cu toată, cu aur și cu pietri, împistrită cu mărgăritariu și cu mătăsuri și așa le ducea. De-acia, așa împodobite cu mult preț, slujia oltariului; iară apoi lepăda acea podoabă numaicît și lua blagoslovenia chipului, dă se îmbrăca în haine neagre călugărești. Drept aceaia părinții poruncesc să nu se mai facă aceasta de-acum nainte, că nu e lucru cinstit, nice drept, nice se cuvine, carea de voia ei au lepădat toată bucuria lumii și viața dumnezăească au îmbrățișat și ș-au întărit gîndurile să fie neîntoarse și așa la mînăstire au mers, apoi să-ș vie iară pentru unele ca acealea să-și aducă aminte de trecătoarea și putreda lume, de carele se-au făgăduit să le uite, iară apoi să-ș turbure sufletul de valurile furtunii, vihorului lumii, să o bată încoace și încolea, ca să nu poată plînge, nice să poată arăta umilința inemii.

Gl. 46. Călugărița nu e volnică să iasă de în mînăstire fără de blagoslovenia stariței; și cînd va vrea să iasă, să nu iasă singură, ce cu alta mai bătrînă și cînd va vrea să mîe afară. Așijderea și călugărul, de nu va fi cu ertăciunea egumenului, de în mînăstire să nu iasă.

Tlc. Călugărița, a mînea vreodată pentru fiece lucru afară de mînăstire, acest canon de tot au oprit de acesta lucru; iară de i se va tîmpla vreo nevoe să iasă de în mînăstire, atunce cu știrea și blagoslovenia stariții să iasă și iară să se întoarcă să lăcuiască într-însa; dè aceasta nu se-au apărat, ce încă se iartă a se face, însă și aceasta să se adaogă, să nu iasă singură, ce cu alta mai bătrînă și mai matoră ce va fi în mînăstire. Așijderea, nice călugărul să nu fie volnic a eși de în mînăstire fără de blagoslovenia celui mare. Iară cine va călca aceastea porunci, acela să i se dea canon ca să se poată înfolosi.

Gl. 47. Nice muiarea să nu doarmă în mînăstirea bărbaților, nice bărbatul în mînăstirea muerilor.

ADEVĂRAT.

Gl. 48. Carea se-au despărțit dă cela ce va să ia episcopie, deaca se va hirotoni, iară ea să între într-o mînăstire prea dăparte de mînăstirea a episcopiei și să aibă socotință de episcop.

Tlc. Ca pentru să nu fie smintire și poticnire oamenilor, cade-se după tocmeala ce se-au făcut de împreună de se-au despărțit de bărbatul ei, și el deacă au mers cătră scaunul episcopiei, atunce ea după hirotonia lui să meargă într-o mînăstire, ca dup' hirotonia lui să fie de eluși departe, de episcopie, iară socotința ei toată să se facă de episcopul.

Gl. 49. Cîte mînăstiri se fac cu știrea episcopului, atunce să nu se mai facă lăcuințe mirenești, nice să se mai dea oamenilor mireani.

Tlc. Așijderea scrie canonul 24 și al patrulea al săborului de la Halchidona și opreaște a să zidi mînăstire fără voia episcopului locului.

Gl. 50 și 51. Nice mireanului nu se cade să glumească, să joace.

Nice trebue să fie jucătoriu, nice privitoriu unde aleargă caii, nice la vînature, că mireanul se afuriseaşte, iară clericului i se ia darul; că şi mireanii, fiind creştini, cade-li-se cu cinste să trăiască. Drept aceaia, canonul zice, carii glumesc sau fac jocure pre la corture, sau se fac măscărici şi adună oamenii către privire, sau se îndeletnicează către vînători, afuriseaşte-i, iară cliricii carii vor face ori fiecare de într-aceastea, să li se ia darul. *Tîlc.*

Preste toate păreasemile să fie liturghia прѣждє сщ҃иннаѧ [1]), fără duminecile şi sîmbetele şi zioa blagoveşteniilor. *Gl. 52.*

Vina pentru care lucru întru toate păreasemile, fără sîmbăta şi dumineca şi zioa blagoveşteniilor, nu se face liturghie, ce fac прѣждє сщ҃иннаѧ [1]): scrisu-se-au, cum se pare, la 48 de canoane ale săborului de la Laodichia. *Tîlc.*

Coconii carii priimesc de în botez nu-i lăsa să se împreune cu coconii mumănii, iară de-i va neştine împreuna, după împreunare el să cunoască şi canonul. *Gl. 53.*

Rudenia carea e dă pre suflet, aceaia iaste mai mare decît rudenia trupească, drept aceaia acesta canon face-i părtaşi canonului curvarilor, pre cela ce au priimit de în sfîntul botez pre un cocon şi apoi să se însoare să ia pre mumă-sa; dece întîi se cade să se dăsparţă aceaia nuntă. *Tîlc.*

Nu erta să se ia vară cu văr, nice fata şi muma pre fecior şi pre tată, nice featele surori pre tată şi pre fecior, nice pre doi fraţi; iară de va face neştine aceasta, după despărţire şapte ani să cază. *Gl. 54.*

Şi aceastea de să vor face nunte, ca nişte lepădate să se desparţă şi carii se vor fi împreunat acestora, după cum zice acesta canon şi 64 al marelui Vasilie, într-un an să plîngă, doi ani să asculte, trei ani să cază şi a şaptelea să se pue cu credincioşii; şi aşa de să vor pocăi cu lacrăme, să se dăstoinicească dumnezăeştii preceaştenii. *Tîlc.*

Romanii, pre păreasimi postesc sîmbetele; iară săborul au adusu-şi aminte să ţie şi ei după canonul apostolesc. *Gl. 55.*

Prinzînd de veaste acest sfînt săbor de carii sînt în cetatea Romei cum calcă canonul 60 al sfinţilor apostoli, carele au poruncit să nu se postească altă sîmbătă sau duminecă, fără de sîmbăta cea mare, dece au poruncit acest săbor besearicii romanilor, acesta canon apostolesc să-l ţie şi ei nemişcat. *Tîlc.*

Armeanii, pre păreasemi sîmbetele mănîncă oaă şi brînză; într-aceaia, se-au poruncit în toată lumea să se ferească de aceasta, iară de nu, să se afurisească. *Gl. 56.*

ADEVĂRAT.

La jertăvnic nu se cade, nice trebue să se aducă miare şi lapte. *Gl. 57.*

ADEVĂRAT.

● Mireanul să nu se priceştuiască adins eluşi; iară de nu, şapte zile să se afurisească. *Gl. 58.*

---

[1]) „Înainte sfinţită".

Tîlc. Nu se cade mireanului adins eluşi să se priceştuiască dumnezăeştii taini, fiind acolo episcopul sau preotul, sau diaconul; iară cine va face aceasta, poruncit-au săborul să se afurisească o săptămînă, ca să se pedepsească să nu înţelepţeaze şi să gîndească să facă cealea ce nu i se cade, nice i se cuvine să facă.

Gl. 59. Fără de căşcioară de rugă, nu se poate face botezul în mijlocul casii, iară cine nu va păzi aceasta, cliricului i se ia darul, iară mireanul se afurisească.

Tîlc. Însă în cămara cea de rugă, carea iaste în mijlocul casii, canonul 31 al acestui săbor au slobozit să slujască într-însa cu ştirea episcopului. Iară canonul 57 al săborului de la Laodichia de aceasta n-au slobozit să se facă de episcop sau de preot; iară botezul să se facă întru nişte case de rugă ca acealea, acesta canon nu lasă, ce zice: carii vor să se dăstoinicească dumnezăescului botez, aceia să meargă la adeveritele beseareci şi într-însele dar ca acesta să priimească, iară de nu, cine va treace aceastea porunci, de va fi cliric să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească.

Gl. 60. Cine de voia sa se va îndrăci, acela să cază supt canonul celor îndrăciţi.

Tîlc. Carele pre sine va învăţa de ceale ce am zis, de însutăşie sau de îndrăcie, acela şase ani să cază; aşijderea şi cela ce poartă ursul, şi cela ce creade imarmenul şi nărocul, acela să fie afară de besearică, că carele se lipeaşte domnului (după cum zice apostol) un duh iaste. Aşijderea iară adevărat iaste că cela ce să lipeaşte dracului apropie-se de împreunarea lui şi amîndoi un duh sînt. Drept aceaia, carele se face de voia sa îndrăcit şi se închipuiaşte de face ale lui lucrure şi supune pre sine a strîmturi ca aceasta, acela să se canonească cu canonul celuia ce adevărat se îndrăceaşte, cu post şi cu strimturi şi să se schimbe de întru lucrurile şi răotăţile drăceşti.

Alt tîlc. Carii urmează obiceaiurilor păgînilor şi vrăjilor, sau carii dau pre sine spre jucări sau cîntece, ca să înveaţe de în ceale lucrure lepădate, aşijderea şi carii se dau la ceia ce poartă urşii sau alte hieri cătră batjocura şi rătăcirea celor mai proşti şi imarmenului şi nărocului, şi celora ce spun neamul omului, şi carii cred vrăjitorilor, fărămăcătorilor şi celora ce să chiamă gonitori de nori, poruncit-au de aceştea sfîntul săbor şase ani să cază, ca să stea cu cei ce cad 4 ani, apoi în alţi doi ani să se pue cu cei credincioşi, şi aşa să se dăstoinicească dumnezăeştilor taini. Iară de să vor lăsa neîndreptaţi şi după certare nu se vor părăsi de într-aceale meşterşugure ellineşti, atunce de la besearică cu totul să se rumpă.

Gl. 61. Să se leapede de în petrecania creştinească cealea ce să chiamă vota şi cealea ce să chiamă vrumalia (vrumalia se chiamă zborurile şi praznicile ellineşti), şi calandele (calandele să chiamă începăturile lunilor), şi jocurile dă pre la bodzi, şi podoabele muereşti, şi obrazele ceale de ţapi, şi satirii şi strigarea pre în teascure a lu Dionis şi rîsul de pre în plithare; iară carii nu se vor părăsi după acesta canon, să fie vinovaţi.

Tîlc. Calande sînt zilele a fieşcării luni, ceale de întîi, în carele avea obiceaiu ellinii de făcea nişte jertve, iară vota şi vrumalia aceastea era nişte praznice ellineşti, pentru că Vrumos era poreclă a lu Dionis. Aşijderea şi altele aseamene acestora, ca rele toate le opresc părinţii a le face creştinii. Opresc iar şi jocul muerilor dă pre la zborure, carele pornesc pre oameni spre şutiliri văzîndu-le, şi cîte se făcea de oamenii şi de muerile ellineşti

cu numele dumnezăilor lor celor mincinoşi; şi poruncesc să nu se îmbrace bărbaţii în haine muereşti, nice muerile în haine bărbăteşti, carele făcea pe la praznicile lu Dionis jucînd. Aşijderea iară, să nu pue pre ei nice feaţe cu păr flocoase nice de ţapi, nice de satiri. Însă obrazele aceale flocoase sînt făcute a fi de batjocura unora, iară ceale de ţapi sînt făcute a îndemna spre jale şi spre întristare, iară satirii era numai cînd făcea praznic lu Dionis, pentru că satirii, zicea că sînt jucătorii lu Dionis, horă împrejurul lui. Nice să chiame şi să pomenească numele lu Dionis pre la teascure cînd calcă vinul, nice să rîză şi să răcnească cînd bagă vinul pre în plithare. Iară Dionis se chema că iaste dumnezăul ellinilor, învăţătoriul beţiei şi dătătoriul vinului, carele ş-acuma fac ţăranii, neştiind ce fac. Drept aceaia părinţii scoţînd şi lepădînd, de întru viaţa creştinilor toate deşertările şi rătăcirile idoleşti, nu lasă să facă creştinii cîte de rînd se-au zis în canonul acesta, ce de vor fi carii fac aceastea clirici, porunceaşte să li se ia darul, iară mireani de vor fi, să se afurisească.

Citeniile de mucenici carele se-au făcut de ellini să nu le bage în besearică. *Gl. 62.*

Citeniile mucenicilor carele se-au făcut şi se-au scris de ellini cătră ocara mucenicilor a lui Hristos, acealea nu se cade să se citească pre la besearici, ce focului să le dea, iară dă se va afla neştine priimindu-le, să fie anathema. *Tîlc.*

Mireanul să nu înveaţe nice să spue cazanie, că au doară sînt toţi proroci, au doară sînt toţi apostoli? *Gl. 63.*

Datoriu iaste fieşcine să-ş cunoască rîndul său şi să nu se facă păstoriu oilor, fiind picior, el să se facă lor cap, ce să se pleace cinului care e de la Dumnezeu dat şi să-ş deşchiză urechile spre cuvîntul de dăscălie al celuia ce au luat darul, pentru că nu sît toţi proroci, nice toţi apostoli. Drept aceaia mireanii să nu spue cazanii, nice să rîdice cuvinte de întru învăţături, trăgînd lor şi voind să fie în rînduiala dăscăliei. *Tîlc.*

Aprinzările de foc pe în prăvălii pre la luni noao şi le săr, acealea să se strice. *Altul.*

Unii oameni aprinzînd focure naintea prăvăliilor sau pre dănaintea caselor şi cînta lîngă dinsele după obiceaiurile celor dă demult. Părinţii, stricîndu-le, poruncesc ca însă de să va afla cliricul unele ca aceastea făcînd, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească; pentru că şi Manassia împărat cu vrăjile, trecîndu-şi coconii pre în văpaia focului, mînie pre Dumnezeu. *Tîlc.* *Zri.*

În săptămîna cea de după paşti, tot creştinul să prăznuiască. *Gl. 64.*

Cade-se să prăznuiască creştinii şi să se bucure întru psalmi şi întru cîntări pre la sfintele besearici, preste toată săptămîna ceaia ce iaste după sfînta înviiare a lui Hristos, Dumnezeul nostru. *Tîlc.*

Cliricul carele va mînca sînge, aceluia să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească. *Gl. 65.*

ADEVĂRAT.

Să nu strici dumnezăeştile cărţi, nice le da să le strice, de nu va fi putredă de tot. *Gl. 66.*

Tîlc. Nu se cade cuiva să strice ceva de în toate cărţile de în leagea veache sau de în leagea noao şi mai ales de într-ale sfinţilor învăţători, sau să le dea batjocoritorilor de cărţi sau celora ce vînd miroseale, să le vînză, să le spargă şi să le strice, fără numai de va fi mîncată de molii sau putredă de apă, sau într-alt chip va fi stricată. Iară cine va călca ce am poruncit, acela într-un an să se aforisească.

Gl. 67. Nice unul de în mireani să nu între în oltariu, fără numai împăratul sau domnul.

Tîlc. Oltariul să fie necălcat de mireani, iară împăratul şi domnul nu se opreaşte a întra într-însul, oricînd va vrea să aducă dar lu Dumnezeu.

Gl. 68. Muerile nu se-au slobozit să grăiască ceva în besearică.

Tîlc. De vor vrea ceva, să înveaţe acasă, să-ş întreabe bărbaţii-şi.

Gl. 69. Carele-i va trebui să înveaţe dă împreună obiceaiurile ellineşti, dă se tăvălesc şi adună oamenii să privească, sau se împodobeaşte afară de cumu-i se cade, acela să se afurisească.

Tîlc. Carele va fi învăţat leagea creştinească, apoi-i va trebui să înveaţe obiceaiurile ellineşti şi se va înălţa pre obiceaiu tocma la privire, ca să-l vază ce face, sau va face cealea ce să chiamă chiliotas (adevă tăvăliri), sau se va îmbrăca întru niscare podoabe, carele sînt afară de cum se cade creştinilor, acela să se afurisească.

Gl. 70. Cine se va însura cu eretici, aceaia nuntă adeverită nu e; iară de vor vrea să lăcuiască unul credincios şi altul eretic, atunce de vor vrea, să fie.

Tîlc. Nu se cade pravoslavnicului să se împreune cu fămeae eretică; sau iară, de să vor afla niscare oameni să fie necredincioşi şi se vor fi împreunat nuntei pre leage, de-acia unul de într-înşii va fi venit la credinţă, *1 Car., gl. 7.* iară ceaialaltă să va fi ţinut încă supt rătăcire; şi iară într-alt chip, atunce de va vrea credinciosul să şază cu cea necredincioasă, să nu se desparţă, după cum zice dumnezăescul apostol, că se sfinţeaşte bărbatul necredincios de muiarea credincioasă şi muiarea necredincioasă de bărbatul credincios.

Gl. 71. ✗ Crucea ce va fi semnată pre pămînt, să se strice. ✗

Tîlc. Cade-se noao să punem toată nevoinţa să facem cinste cum se cade făcătoarei de viaţă cruci pespe carea ne-am izbăvit de căderea cea dă demult; şi de va face cineva chipul crucii pre pămînt jos, aceaea să se strice, ca ceia ce îmblă să nu calce, nice să se batjocorească steagul biruinţii noastre.

Gl. 72. Pre la besearici nu se fac ospeaţe şi praznice, nice covoară să aştern, iară carii nu se vor părăsi, să se afurisească.

Tîlc. Nu se cade besearica a lui Dumnezeu a o socoti casă proastă şi într-însa să se facă ospeaţele şi în lăuntru să mănînce, sau să aştearnă covoară, ce carele va face aceasta, de nu se va părăsi, să se afurisească.

Gl. 73. ✗ Glasul celuia ce cîntă şi carele citeaşte la besearică, fără podoabă şi fără tocmeală, iaste nepriimit. ✗

Tîlc. Cu dăşchidere şi la multă rugă se cade să cîntăm lui Dumnezeu, carele veade ceale ascunse; să nu se cînte cu vaete netocmite şi să se nevoiască cu firea cătră strigare, că învaţă sfîntul cuvînt pre fiii lu Izrail zicînd: fiţi smeriţi şi de Dumnezeu temători. Aşijderea iară să nu se cînte ceva cum nu se cade şi de cealea ce nu se cuvin tocmealii besearicii.

În sfînta curte a besearicii cîrciumă să nu se facă, nice bucate vînzătoare deşarte. Carele va face de într-aceaste doao să se afurisească. *Gl. 74.*

Porunceaşte mîntuitorul nostru şi Dumnezeu: casa lu Dumnezeu să nu se facă casă dă neguţătorie. Drept aceaia, nu trebue în lăuntrul sfintei grădini a besearicii a face cîrciumă, nice bucate să se pue sau alte vînzări să se facă; iară oricine se va arăta că face vreunele de aceastea, acela să se afurisească. *Tîlc.*

Creştinul împreună cu fămeae nu se îmbăiază; însă de va fi cliric i se ia darul, iară de va fi mirean se afuriseaşte. *Gl. 75.*

ADEVĂRAT.

Carele s-au botezat, să-ş mărturisească credinţa, în săptămînă, joia. *Alt.*

Cade-se celuia ce vine la dumnezăescul botez (cum porunceaşte şi canonul 46 al săborului de la Laodichia) să înveaţe credinţa în joia a fieşcăriia săptămîni şi să o mărturisească şi să o grăiască naintea preotului sau a episcopului. *Tîlc.*

Carele va face merinzi sau altceva pentru naşterile după praznicul Preacistei, acela să se afurisească. *Gl. 76.*

Nu se cade de aceasta a zice sau a scrie ceva noi proştii, dă nespusa naştere a featei care pespe fire şi graiu, au născut pre neîncăputul cuvînt trup. Drept aceaia cine se va afla cocînd merinzi după zioa naşterii adeveritului nostru Dumnezeu şi acealea le va da cuiva, în loc de cinstea zăcerii şi naşterii a curatei maici a lui Dumnezeu, acela de va fi cliric să i se ia darul, iară de va fi mirean să se afurisească, că fără de dureare mărturisim dumnezeiasca naştere de în Preacista, ca şi îngrecarea fără de sămînţă. *Tîlc.*

Carele fără dă nevoe se va lipsi de besearică trei săptămîni, acela să fie nepriceştuit. *Gl. 77.*

Carele fără dă grea nevoe sau o nelisnire oarecum se va lipsi dă besearică trei săptămîni, de va fi cliric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească. *Tîlc.*

Carele va adaoge la стый Бе[1]), de va zice Распыйсѧ[2]), acela să fie eretic. *Gl. 78.*

Povesteaşte-se că în zilele împărăţiei a lui Theodosie cel Mic, cînd era cu litiia la cîmp, înălţatu-se-au în sus un copil şi în mult ceas fu nevăzut, şi acolo au zis dumnezăescul glas, zicînd să nu mai pue la стый Бе[1]) să zică Распыйсѧ Нас҃ ра҆ди[3]), cum au fost bîrfind nebunul Pavel Samosatul. Pentr-aceaia oricine va împreuna cîntării a lui стый Бе[1]), glas ca acela, ca un eretic să se anathemisească. Afla-vei de aceasta şi la Damaschin, la a treia glavă, povestind mai lat pentru тр(с)тарѡ[4]) şi pentru ce vină se-au rîdicat copilul. *Tîlc.* *Damaschin, gl. 3.*

Să nu semnezi miel pre chipul lui Hristos, ce adevărat singur sfinţia sa. *Gl. 79.*

---

[1]) „Sfinte Dumnezeule".
[2]) „Răstignitu-s-a".
[3]) „Răstignitu-s-a pentru noi".
[4]) „De trei ori sfinţit".

Tîlc. Mielul se-au luat în chipul adeveritului Hristos Dumnezeul nostru; drept aceaia nu trebue a cinsti chipul mai întîi decît adeverința și să nu scriem miel întru cinstitele icoane arătîndu-l Predetice cu degetul, ce singur adevărat Hristos și Dumnezeul nostru să se semneaze pespe în omenire cu scrisoarea șarurilor.

Gl. 80. Robul carele-l slobozeaște stăpînu-său, naintea a doao mărturii să-l slobozească.

ADEVĂRAT.

Gl. 81. Trupului mort nu se cade să se priceștuiască.

Tîlc. Pentru că se-au scris: luați de mîncați, iară trupurile moarte nice a lua, nice a mînca nu pot, drept aceaia nimenea să nu dea dumnezăiasca și sfînta priceaștenie trupurilor moarte.

Gl. 82. Carii nu vor ști, nice vor mărturisi că se-au botezat, aceia să se boteaze.

Tîlc. Cîți nu știu de în nevîrsta copilăriei lor, botezatu-se-au au ba, nice se află niscare mărturii credincioase să știe adevărat botezați sînt, atunce neîndoiți fără de nice o poticnire să se boteaze.

Gl. 83. Cine va strînge curve spre alunecarea și pierzarea sufletelor, acela să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Gl. 84. Muiarea carea va fi lăsată de bărbat și va lua altul preacurvă iaste; și carele-ș lasă muiarea și ia alta (după cum zice Domnul), așijderea preacurvariu iaste.

ADEVĂRAT.

Gl. 85. În besearică nu se bagă dobitoc, fără numai cînd se va tîmpla în cale mare nevoe.

Tîlc. Cine, de mare nevoe, cînd nu va fi alt lăcaș, de-ș va băga asinul său în sfînta besearică, de va fi cliric, să i se ia darul, iară mireanul să se afurisească. Vezi can. 88. din VI ec. Milaș

Gl. 86. * În sîmbăta cea mare pînă la miezul nopții să ne îndestulăm cu postul, adecă să ne postim.

Tîlc. Însă Mathei zice că au învis domnul sîmbătă, de vreame, iară Luca la miezul nopții, deci se cade în sîmbăta cea mare a posti pînă la miezul nopții. De-acia atunce cine va vrea, să mănînce, că să înțeleagă de în cuvintele cestor evanghelişti că au învis domnul la vreamea amiazănoapte.

Gl. 87. După văhodul vecerniei sîmbetei, să nu se facă metanii pînă la văhodul vecerniei a duminecii.

Tîlc. De la purtătorii de Dumnezeu părinți, pe pravilă am luat să nu plecăm genuchiul la pămînt duminecile, ca cum am cinsti înviiarea domnului. Drept aceaia părinții au făcut canonul acesta credincioșilor, arătînd cum trebue să se facă paza aceasta, ca să nu se uite ca, după văhodul de la vecernia sîmbetei, care fac preoții către oltariu, de atunce să nu se

mai facă metanii pînă la ceaialaltă seară după văhodul vecerniei al duminecei, ca noi să prăznuim înviiarea noaptea şi zioa întreagă deplin.

Şi cine dă şi cine ia erbi omorîtoare de pîntece, sînt aceia omorîtori de oameni. *Gl. 88.*

Supt canonul ucigaşilor zace şi carii iau şi carii dau erbi omorîtoare de feciori. *Tîlc.*

Care bărbat se va duce de nu se va mai vedea, fămeaia, de nu-i va veni veaste că au perit, ea mai nainte se va mărita; aceaia preacurveaşte, iară de să va întoarce bărbatul, de va vrea să o ia, volnic e. *Gl. 89.*

Lipseaşte acestui canon nearaua lui Iustinian, carea iaste într-a şaptea titlă a 28 de cartea împărătească. Şi porunceaşte şi aceaia zicînd: o fămeae de va avea un bărbat ostaş şi se va duce la oaste şi-i va veni veaste că au perit, atunce într-alt chip n-are cum să se poată mărita după alt bărbat, pînă nu va afla adevărat de la mai marele numărului (adecă al oştii) la carele bărbatul ei au fost slujind, stînd înainte şi sfînta evanghelie, să aducă aminte de lucrurile lui, mărturisind adevărat cum bărbatul ei au murit. Pomeniri ca aceastea să ia. De-acia după încredinţare ca aceasta încă să aştepte vreame de un an; iară cine se va mărita după altul fără paza aceasta, şi ea şi cela ce o au luat, să se pedepsească ca nişte preacurvari. Iară de va fi păzind ea paza aceasta şi apoi se vor afla mincinoşi ceia ce o au încredinţat cu jurămînt, atunce aceia să li se ia slujba şi să dea 10 litre de aur cătră cela ce l-au minţit şi s-au prins de au zis că au murit; iară el, de va vrea să-ş ia muiarea, nu se apără. *Tîlc.* Zri.

Carele se jură în jurămîntul ellinesc, acela să se canonească, că se afuriseaşte. *Gl. 90.*

ADEVĂRAT.

Şi ceia ce îndeamnă şi ceia ce iau de răpesc muiarea, de vor fi clirici să li se ia darul, iară mireanii să se anathimisească. *Gl. 91.*

Aşa răspunde acestui canon 27 al săborului de la Halchidona, scrisu-se-au de noi într-acela, pînă nu vor duce răpitorii pre cea răpită la logoditul ei, de va fi fost logodită, iară de nu va fi fost, să o ducă la părinţi, fiind mireani. Pînă atunce de anathema să nu scape. *Tîlc.*

Carii se întorc de în ereticie, aşa să se priimească: arianii, machedonianii, navatianii, curaţii, stîngacii, şi patrusprezeceanii, adecă miercuraşii şi apolinarii, deaca-ş vor anathemisi tot eresul, pre aceştea-i ungem numai cu sfîntul mir la frunte, la ochi, la nări, la gură, la urechi; şi semnîndu-i zicem: печатъ дарꙋ дха стгѡ [2]). *Gl. 92.*

Unii de în eretici se botează, iară alţii numai cu sfîntul mir ce se ungu, iară alţii anathemisindu-şi tot eresul se priimescă la preceştenie. Dară căce cei ce să botează şi căce cei ce să ungu cu mir şi căce ceia ce anathemisesc tot eresul lor şi al altora, numai cu aceasta îndăstulîndu-se, la priceştenie să priimesc. Canonul acesta-i arată, măcară de vor fi venit şi de în multe eresure, cînd pavlichianii (carii se trag de la Pavel Samosatul şi alţi eretici), vor veni cătră pravoslavnica credinţă, priimindu-i să se *Tîlc.*

---

1) "Pecetea darului sfîntului duh".

boteaze ca niște ellini. În zioa de întîi cearem să-și anathimisească eresa lor și să-i facem așa cîte puținel creștini, iară a doa zi să-i învățăm cuvîntul adeverinții; de-acia în cealealalte să-i învățăm ce trebue; și așa deaca-i vom închizăși besearicii și să asculte dumnezăeștile scripturi, atunce-i dăstoinicim și dumnezăescului botez.

Tîlc. Pavlinisteanii să-i botezăm de a doa oară; evomianii, mondanisteanii, savelianii și toți cîți vor fi de într-înșii priimiți ca niște ellini, în zioa de întîi să-i facem creștini, iară a doa zi oglașeni, iar a treia zi să le cetim molitvele ceale de blăstem suflînd de trei ori în obraz și în urechi, și așa să-i învățăm și să-i facem să se zăbovească în besearică, să asculte scripturile; de-acia atunce să-i botezăm. Iar maniheii și umentianii și marchionisteanii și severianii și alții carii vor fi de în eresure aseamene acestora, trebue să li se dea să-ș anathimisească tot eresul și așa să se priceștuiască sfintei priceaștenii.

Alt tîlc. Carii-și cresc părul și-l împletesc, sau-l văpsesc, sau-l încrețesc, tocmindu-se spre stricarea celora ce-l vor vedea, aceia să se afurisească.

Tîlc. Carii-și împodobesc capul și-ș înfrîmțește părul cu împletituri cătră stricăciunea celor mai proști și petrec cu leane, de aceia poruncit-au săborul să se afurisească, pentru că se cade petrecania noastră să fie curată și cu frică să ne apropiem lui Dumnezeu cu cît ne va fi putearea pentru curățiile de în viață și să împodobim cu bunătăți pre omul cel de în lăuntru și pre cel de din afară.

Gl. 93. Carele va zăcea cu muiare și nu va băga seamă nemica, ce va întra în besearică, acela să se scoață afară și de în oglașenii; de-acia, de nu se va păzi, să i se ia darul sau să se afurisească.

Tîlc. Carii vor face sfintele besearici case proaste și vor întra într-însele fără băgare în seamă, măcar de vor fi și neînsurați, aceia să se scoață afară și de în oglașenii; așijderea și ceia ce șed cu mueri și merg la besearică. Iară oricarele ce nu va păzi aceasta, ce va ținea sfintele besearici fără semuire, acela de va fi cliric, să i se ia darul, iar mireanul să se aforisească.

Gl. 94. Preacurvariu iaste carele ia pre logodita altuia.

ADEVĂRAT.

Gl. 95. Unii oameni frig carne pre în besearici ovreiaște, pre carii de-i va erta cineva să ia ceva de la ei, acela să nu fie preot; iară de va aduce aicea cineva de acasă, după cum place celuia ce le aduce, atunce să le ia; iară așa, aducerea aceaia să se facă afară dă besearică.

Tîlc. Unii oameni dăspre laturile Armeniei aducea mădulare de carne dă frigea întru sfintele case, unele despărțite de dînșii, și le da preoților, făcînd ovreiaște. Dece de aceastea prinzînd de veaste părinții ce să face, opresc a se mai face și poruncesc să nu fie preoții volnici a ceare mădularele acele dăspărțite de carne, ce să le sosească cît place dă le dă cel ce aduce; și aducerea lor afară să fie de besearică, iar de nu, carele va face în alt chip, să se afurisească.

Gl. 96. Zugrăviile carele îndeamnă vedearea omului cătră răotăți să nu se zugrăvească; iară cine va călca aceasta să se aforisească.

Ochii-ţi drept să vază şi toată paza să ferească inema ta, aşa porun- *Tlc.*
ceaşte înţelepţia; pentru-aceaia socotit-au părinţii cum se cade zugrăviile carele se fac pre scînduri, pre păretare sau pre zidure, dă strică mintea omului şi îndeamnă pre ceia ce le văd către răotăţi, de acum nainte să nu se mai facă; iară cine va treace aceasta, poruncit-au săborul, să se afurisească.

Carele va vrea să se cuminece, acela să-ş pue mîinile în chipul crucii *Gl. 97.*
pre piept şi să ia cu gura. Iară carele va face vas de aur, sau de alt lucru ceva, să ia în locul mînilor, acela să se aforisească.

Pre toată simţirea a zidirilor între-ace zidirea omului, carele e zidit *Tlc.*
pe obrazul lu Dumnezeu; drept aceaia iaste casă şi trup a lui Hristos, după cum zice dumnezăescul apostol. Dece oricarele va vrea să se împreune dumnezăeştii priceaştenii şi nu o va lua cu gura închipuindu-ş mînile în chipul crucii, ce va face vas de aur sau de altceva în locul mînilor, ca *Zri.*
pespe acela să priimească dumnezăescul dar şi să se vrednicească aceii priceaştenii, afurisit să fie el şi cela ce i-o dă, ca nişte oameni ce cinstesc mai întîi lucrul fără de suflet de supt mînă decît chipul lui Dumnezău.

Mai decît toate să se socotească cîţiirea a păcatelor şi să caute către *Gl. 98.*
întoarcere, şi aşa să se socotească mila.

Poruncit-au părinţii canoane de toate păcatele pusu-le-au să fie *Tlc.*
de toată socoteala celuia ce au luat puterea de la Dumnezeu a lega şi a dăzlega, ca el să caute cîţiirea păcatului şi să caute întoarcerea păcătosului, şi aşa să împarţă mila, să aducă vindecare tocma împotriva puterii celui bolnav; că tot cuvîntul lui Dumnezeu, şi celuia ce i se-au rînduit oblăduirea de păstorie, într-aceasta iaste şi stă, adecă să rîdice rătăcita oae, iară să nu o împingă să o surpe în prăpastia nepriceaperii, şi pre cel muşcat de şarpe să-l tămăduiască au cu mai iuţi şi tare erbi, sau cu mai moi şi mai blînde.

Sfîrşitul şaselui săbor al sfinţilor părinţi carii se-au adunat la Trulla.

SFÎNTUL A TOATĂ LUMEA SĂBOR AL 7.

Făcutu-se-au deaca trecură ani 120 de la şasele săbor pînă la şaptele; şi se adună a şaptele săbor la mitropolia Nicheii de la Vithinia 367 purtători de Dumnezeu bărbaţi, într-al optulea an de împărăţia lu Costandin şi a mîne-sa Irinei. Mai marii săborului acestuia era vestitul Tarasie, patriarhul Ţarigradului, iară ispravnici în locul sfîntului Andrian, papa de la Roma, era cuceritul, Petr, protopopul sfintei besearici de la Roma, şi alt Petr, preot şi igumen al cinstitei lavre a sfîntului Savei de la Roma, încă şi Ioan şi Thoma, preoţi luminaţi cu postul, fiind ispravnici în locul patriarşilor dăspre Anatolie, adecă a lu Politian, papa de la Alexandria, Theodorit de la Antiohia şi Ilie al Ierusalimului. Şi acest sfînt şi a toată lumea săbor adunatu-se-au asupra celora ce se leapădă de închinarea cinstitelor şi sfintelor icoane. Că ei, ocaanicii de ei, pe Hristos adeveritul nostru Dumnezeu nu îndrăzniră să-l hulească de tot, iară cu lucrurile şi cu faptele tot gîndiia să-l ocărască şi să-l hulească, şi fără omenie, ca

nişte spurcaţi, îndrăzniră a zice că cine se închină sfintei lui icoane, acela, zice, se închină ca şi unui idol, pespe carea se goneaşte şi fuge înşelăciunea idolească. Şi de toţi era batjocorite, şi le tîrîia pre mijlocul tîrgului şi le călca arzîndu-le şi scuipîndu-le, făcînd multă jale, ocară şi întristare naintea creştinilor, unele ca aceastea făcînd şi pe alte sfinte icoane ale altor sfinţi. Aşijderea şi pe creştinii carii le cinstiia, muncia-i şi-i goniia şi cu rea moarte-i omorîia, neştiund nice aducîndu-ş aminte ocaanicii pentr-acealea lucruri ce făcea cum rîdică mai vîrtos războiu asupra lui Hristos şi a sfinţilor lui, şi pentr-aceaia pre ei singuri se deaderă cu blăstem focului de veaci. Iară sfînta icoană a lui Hristos, adecă chipul, noi o cinstim ca cum n-am sta într-acea vedeare, ce pentru vederea şi pespe vedere noi ne înălţăm şi ne rîdicăm mintea şi ni-o întărim cătră cel de sus; şi aşa, îndulcindu-ne de apropiare cătră Dumnezeu, ne sfinţim cu mila şi cu darul lui. Drept aceaia acest sfînt săbor a totă lumea, cu toţii împreună şi cu răspunsul şi socotinţa a tot dumnezăescul şi sfîntul săbor, cu legătură nedăzlegată deaderă-i anathemei pre iconomaşii carii zicea că icoana lui Hristos şi ale sfinţilor sînt idoli. Şi au făcut 22 de canoane, ca să fie de întărirea şi de folosul pravoslavnicilor creştini.

Въ лѣ'то ѿ сътворенїа свѣ'та ҂ѕсчѕ [1]).

ÎNCEPĂTURA SĂBORULUI DE LA NICHEA A DOA OARĂ, CARELE AU FĂCUT CANOANE 22.

Gl. 1. Pentru să se întărească dumnezăeştile canoane cu dragoste şi cu userdie.

Gl. 2. Pentru să ştie episcopul toată dumnezăiasca scriptură.

Gl. 3. Pentru să fie neîntărită toată rînduiala carea să face de boiari mireani.

Gl. 4. Pentru de va ceare episcopul aur sau argint de la ceia ce sînt supt dinsul.

Gl. 5. Pentru ceia ce vin dă se pun la cliros pespe dar, sau cu mită.

Gl. 6. Pentru să se facă săbor o dată peste an.

Gl. 7. Pentru să se pue sfintele moaşte la tîrnosenie pre în besearicile carele nu-s tîrnosite cu dinsele.

Gl. 8. Pentru să nu se priimească ovreai lesne şi curînd.

Gl. 9. Pentru cela ce va face carte pe ascuns împotriva sfintelor icoane.

Gl. 10. Pentru cliricul carele-ş lasă a lui moşie.

Gl. 11. Pentru să fie iconom pre la toate besearicile de într-al său cliros.

Gl. 12. Pentru să fie neîntărite şi nevîndute bucatele sau unealtele de episcop sau de egumen.

Gl. 13. Pentru ceia ce să amestecă cu episcopia sau cu mînăstirea.

Gl. 14. Pentru să nu citească pre ambon carele nu va fi hirotonit de episcop.

Gl. 15. Pentru să nu se pue un cliric la doaă besearici.

Gl. 16. Pentru împodobirea episcopului şi a clericului în haine frumoase, sau se ung cu miroseale.

---

[1]) „În anul de la facerea lumii 6296".

Pentru cela ce va vrea să zidească mînăstire. *Gl. 17.*
Pentru să nu se pue mueri la episcopii sau la mînăstiri. *Gl. 18.*
Pentru să nu ceară argint de la ceia ce vin la rînduiala preoţească. *Gl. 19.*
Pentru să nu mănînce la un loc călugării şi călugăriţele. *Gl. 20.*
Pentru să nu iasă călugărul sau călugăriţa de într-a sa mînăstire. *Gl. 21.*
Pentru să nu mănînce deosebi singuri cu muierile nice ceia ce se făgăduesc a se ţinea neînsuraţi, nice carii vor să se preoţească, nice călugării. *Gl. 22.*

CANOANELE SFÎNTULUI SĂBOR A 7. VII lea

Dumnezăeştile canoane cu userdie le întărim ale sfinţilor apostoli şi ceale şase săboară a toată lumea şi ceale ce s-au făcut pre în bogate locure, încă şi ale sfinţilor părinţi ai noştri carii se-au luminat şi s-au însufleţit de întru unul şi acelaş duhul sfînt. Dece pre carii ei au anathimisit anathimisimu-i, pre carii au surpat surpămu-i, cărora au luat darul luămu-l şi noi, pre carii au afurisit afurisimu-i şi pre carii au canonit canonimu-i. *Gl. 1.*

În zilele lui Costandin, nepotul trăcleatului şi urîtoriului de Dumnezeu, Copronim, şi a mîni-sa Irinii, carii era de la Athina, adunatu-se-au a doa oară la Nichea, de se-au făcut acesta săbor, 367 de purtători de Dumnezeu părinţi, cu sfatul şi cu socotinţa lui Tarasie, sfîntul arhiepiscop de la Ţarigrad. Şi adunarea lor se-au făcut asupra luptătorilor de icoane; ce să zice ceia ce dosădiia creştinii, şi pre aceia anathimisiră iară besearicii au dat podoaba cea de întîi şi să se ţie şi obrazele icoanelor, şi bine au poruncit cu dragoste şi cu userdie să se sărute. Aşijderea iară întăriră şi sărutară să se închine şi chipului cinstitei cruci şi adevărară canoanele ale prea lăudaţilor şi sfinţilor apostoli şi ale celor şase sfinte săboară ale lumii şi ale celor ce se-au adunat pre în bogate lucure. De-acia carii au fost anathimisiţi dă dinşii anatimisescu-i şi ei, iară carii se-au urgisit de li se-au luat darul pentru vreo vină, aşijderea-i urgisesc şi aceştia pre cei afurisiţi afurisescu-i şi cei ce sînt supuşi supt canon, tocma-i canonesc neadăogînd sau scoţînd nemica de în cela ce au pus şi au tocmit sfinţii apostoli şi purtătorii de Dumnezău părinţi. *Tîlc.*

Cine va vrea să se facă episcop, să ştie psaltirea şi să nu o ştie prost, ce cu userdie sfintele canoane, sfînta evanghelie, cartea apostolului şi toată dumnezăiasca scriptură; iar de nu, să nu se hirotonească. *Gl. 2.*

Carele va vrea să se aducă la spiţa episcopiei, cade-i-se cu totul să ştie psaltirea şi să o tîlcuiască ca să înveaţe şi pe clirosul carele e supt dinsul, aşa să o ştie şi ei. De-acia să se ispitească vîrtos şi de mitropolitul de va putea şti cu deadinsul sfintele canoane, sfînta evanghelie, cartea a dumnezăescului apostol Pavel şi toată dumnezăiasca scriptură, şi mintea lor să ispitească şi să priceapă scripturile, pentru că tocmeala şi bogăţia arhieriei (după cum zice marele Dionisie) iaste meşterşugul cel adeverit al dumnezăeştilor scripturi. Şi aşa, de va avea minte şi priceapere, să se hirotonească, iară de nu, să nu se hirotonească; pentru că au zis Dumnezeu pespe prorocul Osie: acela, zice, înţeleagerea mea au lepădat, lepăda-te-voiu i eu să nu-mi slujeşti, nice preot să-m fii. *Tîlc.* Osie, gl. 3.

Gl. 3. Toată aleagerea carea se face de boiari mireani să nu fie adevărată.

Tlc. Întru multe canoane zisu-se-au cum trebue de vor putea să facă aleagere de toţi episcopii a fieşcării eparhii pentru cela ce vine să se înalţe la episcopie; iară de nu, măcară să facă rînduială împreună dă trei şi
Zri. să fie la acea rînduială şi scrisorile celora ce lipsesc. Iară cine va fi ales de boiari mireani şi prespe dinşii va lua vreo besearică, aceaia punere nu e numai netare, ce carele dobîndeaşte arhieria sau preoţia într-acesta chip, aduce asupra lui luarea darului şi afurisanie.

Gl. 4. Poruncim să nu cumva să gîndească episcopul a ceare aur sau argint sau alt chip ceva de la clirici sau călugării carii-s supt dinsul. Iară carele va ceare aur sau alt chip, sau se va afla, pentru patema şi userdia lui cea rea, dă va opri pe cineva de liturghie sau va afurisi pre cineva vreunul dă în cliricii lui, sau va închide beserică cinstită ca să nu se facă într-însa sfintele ale lu Dumnezeu slujbe, acela să fie supus patemei lui, pentru că zice Petr apostol: nu paştereţi turma cu necăjire, ce cu voe după Dumnezeu, nu cu dobînzi reale, ce cu userdie; nu ca cum aţi oblădui poporul şi cliricii, ce ca nişte chipuri ce sînteţi turmei.

Tlc. A canoni şi afurisi, de aceasta iaste dată de întru sfintele canoane episcopilor, ca stricăciunile cliricilor celor ce sînt supt dinşii sau ale ş-altor oameni, duhovniceaşte şi părinţeaşte să se îndrepteaze; iară cine va fi avînd puterea aceasta, de vor afurisi pre cineva sau-i vor canoni pentru patima userdiei lor cea rea, sau vor ceare aur sau altceva, aceia pe dreptate să cază supt patima lor, ca să se înveaţe şi să ştie să nu canonească dobitoceaşte.

Gl. 5. Carii se laudă pentru darea aurului că se-au pus la besearică şi dosădesc şi ocărăsc pre cei ce sînt aleşi pentru bunătăţile şi se-au pus la besearică fără de dări, socotit-au săborul acela să-ş ia cinul său cel mai de jos, iară de nu se va lăsa, să se canonească; iară cine va face aceasta întru hirotonie, acela să se tae de priceaştenie ca şi Simon vrăjitoriul de Petr.

Tlc. Cuvîntul şi bunătatea se cade întîi a se cinsti, şi trebue să se pue întru clirosul besearicii, ceia ce se află fără de darea aurului; iară să nu fie dosădiţi şi ocărîţi de ceia ce sînt puşi la besearică, cu niscare dări, ce mai vîrtos încă să fie lăudaţi pentru bunătatea vieţii, aleşi fiind de duhul sfînt. Iară carii se vor lăuda pespe acea spurcată dare şi cu acel hitlean obiceaiu care e striin de Dumnezeu şi de toată sfinţia, cu faţă dăscoperită şi cu gură fără de ruşine, de dosădesc pe cliricii ceia ce sînt puşi la besearică fără dări, aceia să se scoaţă de în rîndul lor şi să se pue în spiţa cea mai de jos; iară de nu se vor lăsa tot dosădindu-i, atunce cu canon să se îndrepteaze. Însă aceastea le-am zis pentru clirosul ce să aleage; iară cîţi dobîndesc hirotonia pentru niscare bani, să se ia darul şi lor şi celora ce i-au hirotonit.

Gl. 6. Deaca vreame ce nu se va putea face săbor de doa ori într-un an, cum au socotit părinţii mai nainte vreame, socotit-au iară (după cum au zis săborul a şasea) să se facă măcară o dată într-un an. Iară de va opri vreun domn sau boiariu, să se afurisească; iară episcopul carele se va lenevi, să se canonească; iară deaca se va face săborul, de va lua ceva mitropolitul de la episcopi, atunce să i se ceară împătrat.

Întăreaşte şi acest săbor să se facă săbor a toată eparhia o dată *Tîlc.* într-un an, iară de se va afla vreun boiariu al ţinutului aceluia apărînd adunarea episcopilor carea se face pentru tocmealele, lucrurile şi rîndurile evangheliei, acela să se afurisească; aşijderea şi mitropolitul carele să leniveaşte a face aceasta fără dă nice o primejdie şi nevoe, acela pe pravilă cade *Zri.* supt canon. Şi mai porunceaşte încă acesta săbor să nu fie volnic mitropolitul a lua ceva de în ceale ce aduc epicopii cu dinşii, au dobitoc au altceva, iară de se va vădi că ia ceva de la dinşii să i se ceară aceaia împătrată.

Să se pue sfintele moaşte la tîrnosanie în sfintele besearici, cu molitve *Gl. 7.* cumu-i obiceaiul, în carele nu sînt, iară cineva va tîrnosi fără de aceastea să i se ia darul, ca unui călcatoriu de tocmealele beseariciı.

Însă cîte besearici se vor fi zidit mai nainte de săborul acesta, fără *Tîlc.* de rugile episcopilor cum se cade şi fără de moaştele sfinţilor mucenici, poruncitu-se-au de acesta săbor să se pue într-însele moaştele sfinţilor şi să facă şi tîrnosanie cum se cade. Însă cîţi de în episcopi, după săborul acesta se vor afla tîrnosind besearici fără de moaştele sfinţilor, urgisitu-i-au să li se ia darul ca nişte călcători ai tocmealelor besearicilor.

Ovreaii nu trebue să-i priimeşti, de nu se vor arăta că se întorc cu *Gl. 8.* inemă curată.

ADEVĂRAT.

Cine se va afla făcînd pre ascuns vreo carte împotriva cinstitelor *Gl. 9.* icoane, acela de va fi de în rîndul preoţesc să i se ia darul, iară mireanul sau călugărul să se afurisească.

ADEVĂRAT.

Cliricul carele-ş va lăsa lăcaşul lui şi se va duce la altul fără ştirea *Gl. 10.* episcopului său şi a ţarigrădeanului, acela să nu se priimească nice în casă, nice la besearică; iară carele va face aceasta şi nu se va părăsi, aceluia să i se ia darul; iară de vor face aceasta cu ştirea celora ce am zis, atunce iară să nu se priimească să ia griji mireneşti, sau de vor şi lua ei, să se părăsească; iară de nu, să li se ia darul.

Cliricul striin de va mearge să între la împărtătearesca cetate, acela *Tîlc.* nu trebue, fără de ştirea episcopului său şi a patriarhului Ţarigradului, să se priimească la fiece casă sau bescarică; iară de se va priimi de cineva fără de ştirea lor şi va rămînea neîntorcîndu-se către lăcaşul lui, atunce să i se ia darul. Iară cu ştirea lor întrînd într-acea păzită de Dumnezeu cetate, de va întra ve într-o casă, atunce nu i se cade să se facă mai nainte socotitoriu de ceva sau mai mare, sau ispravnic, ce numai poate să fie de învăţătura coconilor şi a robilor, a slugilor, de a le citirea dumnezăeştile scripture, iară de va priimi aceaste griji carele am zis mai sus, acela sau să se părăsească, sau să i se ia darul.

Mitropolitul carele nu va face iconom mitropoliei, atunce să facă *Gl. 11.* patriarhul, şi episcopului mitropolitul, cum au socotit de au tocmit săborul de la Halchidona. Aşijderea şi de mînăstiri.

Cade-se pre la toate besearicile să fie iconom de în clirosul ei cu *Tîlc.* ştirea a episcopului, ca să îndrepteaze lucururile besearicii cum se cade, cum porunceaşte şi canonul 26 al săborului de la Halchidona. Iară de vor

vrea niscare episcopi de aceasta, ei adins eişi pot să şi-i iconomească ei singuri, iar pe mitropolii patriarhul să pue iconom, iară pre episcopii mitropolitul lor. Într-acesta chip să fie şi de mînăstiri carele n-au iconom.

Gl. 12. După socoteala şi tocmeala a sfinţilor apostoli, lucrurile, unealtele sau bucatele episcopiei sau ale mînăstirii să fie neoblăduite şi nevîndute de episcop sau de egumen, iară episcopul sau egumenul carele va face aceasta, acela să se izgonească.

Tîlc. Unealtele beseariciı, mai vîrtos ceale ce-s adins ealeşi făcute de moşie ale ei, trebue să fie nevîndute şi nemişcate; iară cîte sînt de ceale nemişcate ce nu dau nice un cîştig ce încă aduc pagubă beseariciı, acealea să nu se dea boiarilor carii sînt pre acela loc, ce să se dea cliricilor sau plugarilor, iară cine va călca poruncitele, acela, de va fi episcop, să se gonească de în episcopie, iară igumenul de în mînăstire, ca nişte oameni răi ce rîsipesc ceale ce sînt adunate.

Gl. 13. Cine ce au luat de la mînăstire sau de la episcopie, de nu le vor da, aceia de vor fi de în cinul preoţesc să li se ia darul, iară de vor fi mireani sau călugări să se afurisească, că unealtele şi bucatele şi lucrurile episcopiei sau ale mînăstirii sînt neoblăduite, carele-s făcute de episcopi sau de egumeni sau de altcineva date şi închinate lui Dumnezeu, că de la mîna lui cum voi îndrăzni să le iai?

Tîlc. Bucatele sau mult, puţin ale beseariciı trebue să fie nevîndute şi nerîsipite. Cu cît mai mult încă nu se cade să răpească sau să deşarte beseariciile lor şi mînăstirile şi să le facă lăcaşure mireneşti. Deci carii vor lua
Zri. acelea şi de nu vor vrea să le dea unde au fost întîi, aceia de vor fi în rîndul preoţesc să li se ia darul, iară de vor fi călugări sau mireani, să se afurisească şi să fie osîndiţi de tatăl, fiiul şi duhul sfînt şi să meargă unde viermii nu mor şi focul nu se stinge, ca nişte oameni ce fac besearica lui Dumnezeu casă proastă dă neguţătorie.

Gl. 14. Niminea să nu citească pre ambon de nu va fi hirotonit de episcop. Să fie păzită aceasta şi de călugări. Iară egumenul carele va avea hirotonie de la episcopul, acela numai în mînăstirea lui să hirotonească citeţi; şi protopopul să hirotonească citeţi.

Tîlc. De nu va avea neştine tundere preoţească, să nu fie luat de la hirotonia a episcopului, acela la săbor să nu citească pe ambon sfintele ale lui Dumnezeu cărţi, aşijderea să nu facă aceasta nice călugărul. Iară igumenii carii vor fi preoţi şi au luat de la episcopi egumenia mînăstirii cu hirotonie,
Zri. acelora li se dă voe să hirotonească citeţi numai într-a sa mînăstire, ce şi protopopii să facă citeţi; cum porunceaşte şi canonul 10 al săborului de la Antiohia, unii ca aceia să facă ipodiaconi şi jurători, măcară deşi marele Vasilie nu iartă fără de ştirea lui a priimi pe cineva la slujba beseariciı pentru aleagerea şi punerea unora ca acelora, că apoi petrec întru leane şi nu foarte bagă seamă.

Gl. 15. La Ţarigrad nu se cade cliricului să se pue la doaă besearici, iară afară, la alte besearici, pentru lipsa oamenilor, se pune; iară de nu-i va ajunge să se hrănească, el să se bată şi cu alt meşterşug care e de treaba oamenilor.

Tîlc. Nu poate neştine a doi domni sluji, că sau pre unul va urî şi pe altul va îndrăgi, sau unuia va sluji şi pe altul nu va băga în seamă. Pentr-aceaia

şi dobînzile ceale reale carele se fac pentru tocmealele besericeşti, ca nişte striine de Dumnezeu, săborul acesta le leapădă şi nu iartă în Ţarigrad, unde sînt mulţime de preoţi, să se pue un cliric la doaă besearici, ce să fie la o besearică; iară de nu-i va sosi hrană de viaţă cîtu-i va trebui de cîtă-i dau lui, porunceaşte-i-se unuia ca aceluia să se apuce să se hrănească cu ş-alt meşterşug, şi de într-acela să-ş ia hrană trupului; pentru că aşa au făcut şi apostolul, cum singur grăieşte: trebilor meale, zice, şi celora ce era cu mine, slujit-au lor aceaste mîini. Iară afară la alte besearici, pentru lipsa şi împuţinarea oamenilor, se poate şi pune. Mathei, gl. 6.

Episcopii sau cliricii carii se vor împodobi în haine luminate sau se vor unge cu miruri sau miroseale, aceia să se părăsească, iară de nu se vor lăsa, să se canonească. *Gl. 16.*

ADEVĂRAT.

Cine va vrea să facă mînăstire, acela de va avea de într-ajuns, atunce să înceapă lucrul şi de tot să-l obîrşască, iară de nu, să se oprească de episcopul carele oblăduiaşte acel ţinut. Aceasta să se păzească şi de mireani şi de călugări. *Gl. 17.* Zri.

ADEVĂRAT.

Nu se cade fămeii să fie la episcopii sau la mînstire; iară cine va îndrăzni a face aceasta să se canonească; iară de nu se va părăsi, să i se ia darul. Ce şi unde va mearge episcopul sau egumenul, nice e muiare să nu-i slujască sau să i se arate, ce să şază deosebi pînă ce se va duce. *Gl. 18.*

Fără poticală ni se cade noao a fi şi la cei de afară, după cum zice dumnezăescul apostol; drept aceaia nu se cade fămeii a şedea pre la episcopii sau pre în mînăstiri de bărbaţi. Iară cine va îndrăzni a ţinea roabă sau slobodă la episcopie sau la mînăstire pentru vreo slujbă, aceluia poruncesc părinţii să se canonească; iar după canonire, de nu le vor goni, ce vor erta încă să mai şază la episcopie sau în mînăstiri, poruncesc să li se ia darul. Iară de se va duce episcopul sau egumenul la vreun sat al episcopiei sau al mînăstirii şi se va tîmpla a fi acolo mueri, atunce să nu-i slujască eale nice să le posluşască pînă ce să vor duce ei de acolo, ce să şază deosebi într-alt loc, pentru nebănuială, pînă ce se vor duce. *Tîlc.*

Cine va lua bani de la ceia ce vin de să lipesc rîndului preoţesc sau vieţii călugăreşti, însă acela de va fi episcop sau egumen sau de în fieşce rînduială preoţească, acela sau să se părăsească sau să i se ia darul, iară stariţa să se gonească şi să se dea supt smerenie; aşijderea şi egumenul carele nu va fi preot. Iară cealea ce-s închinate de cei ce vin, măcar de vor şedea, măcar de nu, să rămîe în mînăstire, fără numai de va fi vina celui mai mare. *Gl. 19.* Zri.

Carii cer bani de la cei ce vin la rînduiala besearicii sau întru viaţa călugărească, ori episcopi de vor fi, ori egumeni, ori de în fiece cin al preoţiei, aceia sau să se părăsească făcînd aceastea, sau să li se ia darul. Iar de va fi stariţă carea face aceasta şi va ceare bani de la cealea ce vin să se călugărească, aceaia să se gonească de în mînăstire şi să se dea într-altă mînăstire să fie supt smerenie. Aşijderea să se gonească şi egumenul carele nu va fi preot şi să se ducă să fie supt smerenie într-altă mînăstire, iară *Tîlc.* зри опасно [1]).

[1]) „Vezi cu luare aminte".

cela ce va fi preot soseaşte-i osînda luării darului. Iară carii aduc bucate de voe pentru dinşii sau pentru coconii lor, dă le închină mînăstirii şi lui Dumnezeu, aceaea se cade să fie în mînăstire, după făgăduiala lor, măcară de vor şedea acolo cei ce le-au adus, măcară de vor eşi de în mînăstire, fără numai de vor eşi de vina celui mai mare.

Gl. 20. Să nu fie aproape mînăstirile şi împotrivă, nice să se pue într-însele călugări şi călugăriţe, nice singuri să vorbească sau să lăcuiască, ca şi orice de va aduce bărbatul pe dreptate, afară să stea să dea ce aduce şi rudenia să şi-o vază cînd va fi de faţă cu dinsa şi stariţa.

Tlc. Toată întărirea au pus părinţii să nu se adauge vreo vină vieţii călugăreşti; drept aceaia au poruncit să nu mănînce la un loc călugării şi călugăriţele, nice să aibă vorbă unul cătră altul deosebi singuri, ce de va vrea călugărul să-ş vază măcară pe vreo rudenie, atunce fiind de faţă stariţa să vorbească cu ea, şi orice va aduce călugărul la călugăriţă pentru treaba vieţii, de la mînăstirea de călugări, atunce el să stea afară de mînăstire şi de acolo să o dea stariţei.

Gl. 21. Călugărul sau călugăriţa să nu fie volnic a lăsa mînăstirea lor şi într-alta să între, iară de va veni, atunce să se priimească ca un striin, iară să nu se priimească fără de ştirea egumenului.

Tlc. Însă a se priimi striineaşte călugărul sau călugăriţa carea mearge într-altă mînăstire, canonul acesta iartă, ca să nu se ducă dă nevoe să rămîe la mireani; iară a-i lua şi a-i priimi şi a-i puncrea în rîndul fraţilor fără de ştirea a egumenului lor, nu se iartă.

Gl. 22. Bărbaţii mireani a mînca cu muerile nu e apărat, iară cei ce sînt într-un chip osebiţi nu se cade să mănînce deosebi în laturi cu muiarea, fără numai cînd vor fi niscare bărbaţi şi mueri cucearnice şi temători de Dumnezeu. Iară în cale, călugărul sau bărbatul sfinţit de nu vor fi purtînd cu dinşii ce li-s de treaba trupului, atunce să conăcească în cărvăsărie.

Tlc. Bărbaţii mireani a mînca cu niscare mueri nu pentru niscare cîntece curveşti şi satanăşti, ce cu mulţemire şi cu frica a lui Dumnezeu, fără de vină lucru iaste. Iară ceia ce cu viaţă tăcută şi se osebesc într-un chip şi se tocmesc lui Dumnezeu să şază şi să tacă singuri, aceluia cu totul nu i se cade să mănînce de eluşi cu fămeae, fără numai de vor vrea să mănînce cu niscare mueri sau bărbaţi temători de Dumnezeu, ca să se facă şi acea mîncare cătră îndreptare sufletească. Iară pre cale de nu va avea neştine merinde bucate, dă-se voe şi călugărului şi omului sfinţit să conăcească în cărvăsărie, sau în casă, pentru treaba ce i se tîmplă.

Sfîrşitul şaptelui săbor carele se-au făcut a doa oară la Nichea.

SOBORUL CARELE SE CHIAMĂ 1 şi 2

carele se-au făcut în besearica Sfinţilor Apostoli

ZONARA

Săborul acesta scrisu-se-au aşa: sfîntul şi marele săbor 1 şi 2 făcutu-se-au în Ţarigrad, întru preacinstita besearică a Sfinţilor şi prealăudaţilor

Apostoli, în zilele lu Fotie, patriarhul de la Ţarigrad, cînd ţinea steagul împărăţiei greceşti Vasilie Machedon, deaca trecuse 75 de ani de la şaptele săbor. Această scrisoare face a mira pre ceia ce o citesc, cum acesta săbor Zri. fiind numai unul, iară apoi se chiamă 1 şi 2. Zice-se că se-au fost adunat săbor într-acea besearică ce am zis, a Sfinţilor Apostoli, şi se-au pricit pravoslavnicii cu zloslavnicii, adecă creştinii cu ereticii. Şi socotiră pravoslavnicii pentru tăria cum tocmise să scrie ce grăise şi ce isprăvise la acel săbor; iară ereticii nu lasă să scrie ce tocmise, ca să nu se arate ei biruiţi şi urgisiţi, iară gloata credincioşilor să se întărească; şi se pricia de aceasta. Şi atîta se priciră şi nu-i lăsa să scrie pînă ce scoaseră şi sabiile şi vrea să se bată şi să se tae; şi aşa se sparse şi se rîsipi acea adunare şi săbor de întîi şi nu putură scrie ce tocmise, ce aşa rămaseră neisprăvite. Iară apoi după treacerea a cîtăva vreame, iară se adună şi se făcu săbor într-aceaiaşi besearică, şi ijderîră a sfătui iară de acealeaşi cuvinte şi tocmeale, şi aşa atunce scriseră lucrurile şi cuvintele ceale de folosul creştinilor pentru dogmate. Drept aceaia fiind adevărat unul, iară ei ziseră să se chiame aşa, adecă cel de întîi şi a doilea, căce se adunase de doaă ori părinţii; şi la al doilea, adecă a doa oară, făcură şi scriseră toate Zri. lucrurile şi tocmealele şi întrebările ceale ce tocmise şi grăise; şi le întăriră cu şaptesprezeace canoane.

ÎNCEPĂTURA SĂBORULUI DE ÎNTÎI ŞI CEL DE-A DOA OARĂ DE ÎN ŢARIGRAD, CARELE SE-AU FĂCUT ÎN BESEARICA SFINŢILOR APOSTOLI, ŞI AU FĂCUT CANOANE 17.

Pentru cela ce zideaşte mînăstire fără ştirea a episcopului. *Gl. 1.*

Pentru să nu tunză pre cineva de nu va fi de faţă egumenul căruia se cade să-l ţie întru cucerie. *Gl. 2.*

Pentru să caute egumenul pre călugării carii fug. *Gl. 3.*

Pentru să nu fugă călugărul de la a lui mînăstire. *Gl. 4.*

Pentru să nu se tunză cineva curînd pînă nu se va ispiti întîi. *Gl. 5.*

Pentru ceia ce vor să se călugărească, întîi să-ş dea ce au. *Gl. 6.*

Pentru să nu facă episcopul mînăstire a lui noaă şi a lui episcopie să părăsească. *Gl. 7.*

Pentru episcopi sau preoţi sau diaconi sau mireani, de să vor scopi de în ei cineva. *Gl. 8.*

Pentru să nu bată preoţii pre ceia ce greşesc, sau vor urgisi pre cei necredincioşi. *Gl. 9.*

Pentru ceia ce fură sfintele vase. *Gl. 10.*

Pentru ceia ce sînt aleşi întru cliros, să nu se ameastece întru dregătoriile mireneşti. *Gl. 11.*

Pentru să nu se facă botez pre în căşuţele ceale de rugă, carele-s pre în mijlocul caselor. *Gl. 12.*

Pentru preoţi şi diaconii carii vor şti ve într-o vină pre episcopul său. *Gl. 13.*

Pentru episcopul carele va şti întru vină pe mitropolitul său. *Gl. 14.*

Pentru episcopul sau mitropolitul carii aşijderea vor îndrăzni asupra patriarhului. *Gl. 15.*

Gl. 16. Pentru să nu se rîdice nice un episcop nice într-un chip, unde cel mare încă iaste viu.

Gl. 17. Pentru cela ce va vrea să se hirotonească episcop de în mireani sau de în călugări, să nu-l nalţe numaidecît.

Sin. I — II.

CANOANELE SFÎNTULUI SOBOR CARELE SE-AU FĂCUT ÎN BESEARICA SFINŢILOR APOSTOLI DE ÎN ŢARIGRAD.

Glava 1. Fără de ştirea a episcopului niminea să nu fie volnic a zidi mînăstire; ce să ştie să facă şi molitvă dă zidire, şi să scrie în carte de coajă toate
Zri. ce va da la dînsa şi să o pue la episcopie; şi să nu fie volnic cel ce o au zidit nice să pue egumen, nice să se facă el adins elusi egumen fără de ştirea episcopului.

Gl. 2. Oricine se va porni să tunză pre cineva nefiind acolo egumenul cela ce i se cade să-l priimească să-l ţie supt cucerie, însă aceluia să i se ia darul; iară cel tuns să-l dea episcopul într-o mînăstire să fie supt smerenie.

Gl. 3. Oricare călugăr ce va fugi de la mînăstirea lui şi se va duce într-altă mînăstire sau va mearge la un lăcaş mirenesc, cel ce l-au priimit să se afurisească pînă ce-l va întoarce; iară de va fi pus undeva de episcopul, fără de vină să fie.

Gl. 4. Oricare egumen nu-ş va căuta pre călugării cei ce fug, să-i priimească şi să-i tămăduiască, acela să se afurisească.

Gl. 5. Niminea să nu se vrednicească chipului călugăresc pînă nu se va ispiti în trei ani, să se arate putea-va fi dăstoinic, fără numai cîndu-i va scurta vreamea vreo boală grea; iară un om cucerit ce lăcuiaşte singur, aceluia ajunge-i de ispită vreamea de 6 luni. Iară igumenul carele va face afară de soroacele aceastea să i se ia egumenia şi să fie supt smerenie; iară cel călugărit să se trimeaţă cu deadinsul într-o mînăstire adevărată, acolo să se îndrepteaze.

Gl. 6. Cade-se celora ce vor vrea să se călugărească întîi să-ş dea ce are
Zri. mînăstirii. Iară de nu şi le va da, atunce ce ei vor aduce să le oblăduiască mînăstirea. Iară de-ş vor face ale lor ceva şi nu le va da mînăstirii, atunce de faţă să le vînză egumenul sau episcopul şi să se împarţă săracilor; iară cela ce le-a făcut ale lui să se canonească. Aşa să fie de aceasta şi la călugăriţă.

Gl. 7. Nice unul de în episcopi să nu fie volnic a-ş face mînăstire a lui noaă şi a lui episcopie să părăsească; iară cine va îndrăzni a face aceasta să se canonească; şi ce au făcut ca o striină să fie episcopului.

Gl. Oricare episcop au preot au diacon va scopi pre cineva sau cu mînile sale sau cu porunca, sau el pre sine, aceluia i se ia darul; iară de va fi mirean, să se afurisească, fără numai de-l va fi nevoind să se tae pentru boală, că aceasta iaste tămăduire, iară nu vrăjmăşie trupului.

Gl. 9. Preoţii de vor bate pre credincioşii greşind sau pe necredincioşi urgisindu-i, au cu ale sale mîni, sau vor porunci, acelora să li se ia darul. Că trebue să înveaţe şi să cearte pre cei netocmiţi şi răi cu socotinţa

învățăturii și cu canoane besearicești, iară nu cu bătae și cu rane; iară de nu vor asculta, cade-se să-i chiame cătră boiarii cei mireani de afară, să-i aducă spre înțelepție.

Carii vor lua spre a lor dobîndă, sau să le trebue spe treabă nesfințită *Gl. 10.* sfîntul potiriu au discosul, au altceva, au lingura, au cela ce se chiamă aer, au cum am zice mai pe scurt, orice de în sfintele vase au de în veșminte, aceluia să i se ia darul; că însă una iaste lucru de spurcăciune dă le spurcă, iară alta iaste fur de sfinte. Iară carii vor da afară de besearică vase sau veșminte întru treabă ce nu e dă sfinție lor sau altora, acela să se afurisească; iară carii de tot le vor lua, aceia să se osîndească ca furii dă sfinte.

Oricarii de cei ce sînt aleși întru cliros de să vor amesteca întru dregă- *Gl. 11.* toriile mirenești, sau se vor face ispravnici pre în case sau pre în sate, aceia să se gonească de în cliros, că nu poate sluji lui Dumnezeu și dracului.

Niminea să nu facă liturghie în cășuța carea se află în mijlocul casii, *Gl. 12.* sau să boteaze într-însa fără de știrea episcopului, că aceluia să i se ia darul; dece să fie scoși afară de cliros carii fără de știrea a episcopului vor sluji liturghie în cămărîle carele-s de rugă în mijlocul caselor; iară carii vor îndrăzni afară de aceasta, acelora să li se ia darurile și cei ce li se vor împreuna să se afurisească.

Oricare preot au diacon, cum am zice, va ști pre episcopul său *Gl. 13.* greșind, de-acia neștiind săborul, el mai nainte va fugi de la dinsul și nu va pomeni numele lui, aceluia să i se ia darul și să se lipsească de toată cinstea preoțească; iară ceia ce-i vor urma lui, de vor fi preoți, să-ș cază de într-a lor cinste, iară de vor fi călugări sau mireani, să se afurisească pînă ce se vor întoarce.

Și iară așijderea oricare episcop ce va îndrăzni de aceasta așa a face *Gl. 14.* asupra mitropolitului său, iară să i se ia darul; că se cade fieșcăruia să-ș caute a sa măsură.

Așijderea și fiecare episcop sau mitropolit ce va îndrăzni a face unele *Gl. 15.* ca aceastea asupra patriarhului, iară să fie striin de toată sfinția. Iară de va fugi neștine de la vreunul nu pentru vina greșalii, ce peutru vreun eres, sau vor fi urgisiți de săbor sau de sfinții părinți, aceia să fie priimiți și să fie vreadnici cinstii ca niște pravoslavnici.

Nice într-un chip să nu se sue neștine la episcopie, în carea încă iaste *Gl. 16.* viu cel ce iaste într-însa; că se cade întîi să se caute vina celuia ce vor să-l gonească. Iară cine se va lenevi de turma lui necuprins de boală sau de împărătească sau patriarșască poruncă și se va duce de să va zăbovi vreame de 6 luni, acela de rînduiala și de cinstea a episcopiei să fie striin.

Carii vor să se hirotonească episcopi de în mireani sau de în călugări, *Gl. 17.* aceia să nu se înalțe așa numaidecît, ce să împle vreamea carea iaste pre leage tocmită în toate cinurile ale spițelor preoțești; pentru că unii dă se și nalță așa degrabă la nălțime ca aceasta și procopsesc întru bunătăți, iară așa rar. Drept aceaia pentr-aceasta poruncim de aicea nainte să nu se mai facă aceasta.

Sfîrșitul săborului de întîi și al doilea.

CANOANELE CARELE SE-AU FĂCUT DE SFÎNTUL SĂBOR.

Întru numenita şi vestita besearică a cuvîntului lu Dumnezău, Sofia, făcutu-se-au săbor şi au adevărat şi au întărit săborul a şaptelea a toată lumea şi au lepădat şi au stricat toată rătăcirea shismaticească şi ereticească, în vreamea lui Fotie patriarhul Ţarigradului. Şi canoane au făcut numai trei, în chipul şi slava sfintei troiţe.

Gl. 1. Pentru ceia ce vor fi supt blăstemul şi legătura sau vor fi luatu-le darul de Roma.

Gl. 2. Pentru cela ce se va pogorî de în nălţimea arhierească întru viaţa schimniciei.

Gl. 3. Pentru mireanul să nu închiză nice să bată pre episcop făr' de vină.

CANOANELE SOBORULUI DE ÎN BESEARICA SF. SOFII.

Gl. 1. Carii vor fi fost supt legătură sau luatu-le darul sau anathema de Roma, aşa să fie şi de ţarigrădeanulu; aşijderea iar şi carii vor fi de ţarigrădeanul să fie şi de Roma.

Gl. 2. Oricarele ce să va pogorî de în nălţimea arhieriei întru viaţa schimniciei, acela să nu se mai ameastece întru rînduiala arhieriei.

Gl. 3. Oricare de în mireani ce va închide pre episcop sau-l va bate, sau fără de vină sau-i va scorni ceva asupră, acela să fie anathema.

Sfîrşitul şi acestor trei canoane. Şi pînă aicea se sfîrşiră şi canoanele tuturor săboarălor.

PENTRU SFÎNTUL ŞI MARELE VASILIE.

Acest viteaz bărbat au eşit de în nevoinţa lumii şi ş-au luat plata nevoinţii lui cu multă dragoste. Ce mai nainte de pristăvirea sa, ca pentru să nu fie ceata creştinilor fără de păstoriu, numaidecît să deade părintelui Vasilie semn, adecă luptă pentru credinţă asupra vrăjmaşilor. Şi-m pare că toţi ştiu, că mai toţi au gustat de în dulceaţa mierii carea cura de în limba lui, pentru că pre aceia eretici şi vrăjmaşi ai adeverinţii ca şi pre aceşti de acum cu asupră-i birui şi-i biruiaşte şi cu lumina învăţăturilor celor multe besearica lumină mai luminat decît soarele, şi cum birui pre hitleniile întunearicului. Însă cu cîtu e firea cea cuvîntătoare mai bună decît cea fără de suflet, atîta e şi despărţirea a lucrării amîndorora, că lumina şi zările unuia tinzîndu-ă pre pămînt, numai ce dăruiaşte îndrăznire cu dulceaţă celora ce sînt supt dinsa; iară lumina şi zările ale ceii cuvîntătoare, de cînd au fost pînă în zioa de astăzi, nu întreace numai pre firea cea cuvîntătoare carea e pre pămînt, ce pătrunde şi văzduhul şi covîrşaşte şi ceriul; şi de multa dulceaţă împle şi pre ceatele îngereşti. Pentru că de vreame ce se face bucurie la ceriu pentru un păcătos ce se pocăiaşte, dar acest sfînt încă pînă era în lume şi apoi deac-au eşit de în lume, cu învăţăturile ceale multe fără număr bune se arată trăgînd pre

oameni în toate zilele cătră pocaanie; şi nu va zice nimenea că nu veseleaşte pre dinsul în toate zilele firea îngerească. Şi au făcut şi cătră sfîntul Anfilohie, episcopul Iconiei, trei poslanii împărţite în 84 de pravile; şi fără de aceastea ş-alte multe glavizne de tot feliul de vini.

Sfîntul şi marele Vasilie, de în poslaniile cealea ce au trimes cătră Amfilohie, episcopul Iconiei, şi cătră Dior şi cătră alţi oarecarii, rînduite pre optzeci şi patru de canoane.

ÎNCEPĂTURA CANOANELOR MARELUI VASILIE, DE ÎN POSLANIA DE ÎNTÎI.

Pentru eretic şi shismatic şi carele e afară de săbor. *Gl. 1.*
Pentru meşterşugul muierii ce-ş strică copiii. *Gl. 2.*
Pentru diaconul ce va curvi. *Gl. 3.*
Pentru cîţi ani se desparte cel cu doaă cununii şi cîţi cel cu trei. *Gl. 4.*
Pentru ereticul cela ce la moarte se pocăiaşte, să se priimească. *Gl. 5.*
Pentru carea se-au făgăduit lui Dumnezău, dă se va mărita. *Gl. 6.*
Pentru stricătorii de copii şi de dobitoace, şi de preacurvie. *Gl. 7.*
Pentru multe feliuri de ucideri. *Gl. 8.*
Pentru muiarea carea preacurveaşte şi apoi prea o curveaşte altul. *Gl. 9.*
Pentru să nu nevoeşti a să hirotoni pre cela ce au jurat de să va hirotoni. *Gl. 10.*
Pentru cine ucide dă nevoe. *Gl. 11.*
Pentru a doa însurare. *Gl. 12.*
Pentru cela ce să bate pentru creştinătatea. *Gl. 13.*
Pentru cela ce ia camătă, de să va îndrepta, să fie priimit la proţie. *Gl. 14.*
Pentru şi pasările ceriului, că li e naşterea şi lor de în mare. *Gl. 15.*
Pentru Neeman, că iaste mare de la Dumnezău, iară nu e mare el lu Dumnezău. *Gl. 16.*
Pentru preotul Vianor, carele au jurat să nu facă liturghie. *Gl. 17.*
Pentru featele ceale ce cad, deacă se mărturisesc. *Gl. 18.*
Pentru oamenii carii se leapădă de însurare şi se făgăduesc să-ş ţie curăţia. *Gl. 19.*
Pentru featele carele sînt în eres, apoi se pocăesc şi se mărită. *Gl. 20.*
Pentru bărbatul cela ce curveaşte, muiarea lui să-l ţie; iar muiarea de va curvi, să nu o ţie bărbatul. *Gl. 21.*
Pentru cela ce răpeaşte pre cea logodită. *Gl. 22.*
Pentru să nu ţie fratele pre fămeaia frăţine-său. *Gl. 23.*
Pentru vădua carea se hrăneaşte de la besearică, de să va mărita, să se urgisească. *Gl. 24.*
Pentru cela ce au stricat fata mainte de nuntă, de o va ţinea, să fie ertat. *Gl. 25.*
Pentru cela ce s-au însurat curveaşte, de să va despărţi, mai bine-i. *Gl. 26.*
Pentru preotul carele se va fi însurat fără de leage şi nu va fi ştiut. *Gl. 27.*
Pentru cela ce să roagă să se părăsească de carne de porc, aceaia iaste un lucru de batjocură. *Gl. 28.*

Gl. 29. Pentru să fie un lucru lepădat cine se jură să facă mai vîrtos altuia rău.
Gl. 30. Pentru carele răpeaşte.
Gl. 31. Pentru ceaia ce să mărită mai nainte pînă nu-i vine veaste că i-au murit bărbatul.
Gl. 32. Pentru cliricul carele cătră moarte greşaşte.
Gl. 33. Pentru ceaia ce naşte pre cale şi de cocon nu poartă grijă.
Gl. 34. Pentru cealea ce curvesc şi de duhovnic sînt înfruntate, să nu fie afară de săbor.
Gl. 35. Pentru muiarea carea se va despărţi fără de vină.
Gl. 36. Pentru muerile ostaşilor, carele pentru peirea bărbaţilor se mărită după alţii.
Gl. 37. Pentru cela ce va lăsa striina şi va lua sloboda.
Gl. 38. Pentru carea se duce fără ştirea tătîne-său.
Gl. 39. Pentru ceaia ce lăcuiaşte cu preacurvariul.
Gl. 40. Pentru slujnica sau roaba carea pe sine de voe se dă.
Gl. 41. Pentru vădua carea se mărită.
Gl. 42. Pentru feciorii şi robii carii fără de ştirea stăpînilor şi a oblăduitorilor lor se însoară.
Gl. 43. Pentru cela ce au lovit sau au bătut cătră moarte, şi cel ce au început şi cela ce au ajutat.
Gl. 44. Pentru diaconiţă carea va, fi curvit cu ellin.
Gl. 45. Pentru creştinul carele mustră pe Hristos.
Gl. 46. Pentru muiarea carea se va fi măritat după bărbat lăsat şi nu va fi ştiut.
Gl. 47. Pentru postitorii şi purtătorii de tîrsine.
Gl. 48. Pentru cea lăsată de bărbat.
Gl. 49. Pentru roaba sau slujnica silită de stăpînu-său.
Gl. 50. Pentru a treia nuntă.
Gl. 51. Pentru cliricii carii cad în păcate.
Gl. 52. Pentru ceaia ce nu poartă grijă de cocon deaca-l naşte, pentru pustiirea sau nu va avea îndemînă dă ce-i trebuesc.
Gl. 53. Pentru vădua carea se răpeaşte cătră a doa nuntă.
Gl. 54. Pentru canoanele ucigaşilor şi a bogate chipure de păcate.
Gl. 55. Pentru carii es împotriva tîlharilor şi pentru uciderea de voe şi dă nevoe.
Gl. 56. Pentru fata carea-ş cade de în cuvînt.
Gl. 57. Pentru cine fură şi se pocăiaşte.
Gl. 58. Pentru zăcătoriul de partea bărbătească.
Gl. 59. Pentru zăcătoriul de dobitoace.
Gl. 60. Pentru jurătoriul strîmbu.
Gl. 61. Pentru vrăjitoriul, fărămăcătoriul şi cine dă erbi.
Gl. 62. Pentru furul de mormînture.
Gl. 63. Pentru carele se împreună cu soru-sa.
Gl. 64. Pentru nunta carea razimă întru rudenie.
Gl. 65. Pentru citeţul, de va fura nunta.
Gl. 66. Pentru preoţi şi diaconi carii se spurcă numai în buze.
Gl. 67. Pentru carii vor şti greşala a fiecui şi o vor ascunde.
Gl. 68. Pentru ceia ce se dau vrăjitorilor sau altora ca acestora.

Gl. 69. Pentru cela ce se leapădă de Hristos.
Gl. 70. Pentru ceia ce iau voe şi puteare a lega şi a dăzlega.
Gl. 71. Pentru carele se va spurca cu sora de un tată şi de o mumă.
Gl. 72. Pentru carii se spurcă cu cumnatele-ş.
Gl. 73. Pentru ş-alte canoane a bogate capete.
Gl. 74. Pentru cela ce ia 2 surori.
Gl. 75. Pentru cela ce va spurca pre maştehă-sa.
Gl. 76. Pentru cei cu multe nunte.
Gl. 77. Pentru cei ce se leapădă de leage dă nevoe.
Gl. 78. Pentru cela ce jură dă nevoe.
Gl. 79. Pentru cela ce creade dăscîntătorii, fărmăcătorii şi alţii aseamene acestora.
Gl. 80. Pentru că nu trebue a socoti vreamea, ce năravul.
Gl. 81. De în epistolia către Amfilohie.
Gl. 82. Pentru Grigorie popa, să se desparţă de muiarea ce ţinea în casă.
Gl. 83. Pentru către protopopii de pre la sate şi oraşă.
Gl. 84. Pentru episcopii să nu hirotonească pre bani.
Gl. 85. Pentru locurile canonirii, ale pocaaniei, cum sînt şi cîte sînt, de carele zice sfeti Vasilie să plîngă şi să asculte şi să cază şi să stea cu credincioşii.

CANOANELE SF. ŞI A MARELUI VASILIE.

Gl. 1. Carele iaste striin de credinţă, acela e eretic; iară carele e spe vreo întrebare de ceale ce să pot vindeca, acela e shismatic; iară ceia ce să adună, aceia să chiamă neplecaţi. Aceştea sau ceialalţi afară de săbor să fie.

Tîlc. Botezul carele e de eretici iaste nepriimit, iară botezul de shismatic şi de la cei ce sînt afară de sinagogă iaste priimit.

ѹ҆тѣшнтєл [1]). Pepuzinii zic lui Montan că iaste *paraclit. Drept aceaia şi cîţi sînt botezaţi într-acela, nebotezaţi sînt. A curaţilor botez şi a celor ce stau naintea apei şi a postitorilor, măcară că e şi nepriimit căce lipsesc ei de duhul sfînt, iară pentru socotinţa să fie priimit.

Carii nu se împreună adeveritei besearici împartu-se în trei părţi: în eretici, în shismatici şi în cei ce-s afară de sinagogă. Dece ereticii sînt carii de tot se-au înstriinat de credinţa carea e dăspre Dumnezău, cum sînt pepuzanii, maniheii, ualentianii, marchianii şi alţii mulţi.

Caută cu deadinsul să vezi eresurile aicea, să le ştii foarte bine. Pentru că pepuzinii chiamă pre Montan paraclit şi doao mueri, Prischilla şi Maximilla, carele curveaşte se-au culcat cu dinsul, ei le ţin ca pe nişte prorociţe. Nuntele fără socotinţă le dăspart, paştile întorc, trei tocmeale a unii dumnezăiri o ameastecă într-un obraz, şi altele păgîneaşte ca aceastea socotesc.

Iară maniheii aduc doao începături împotrivă şi tocma putearnice şi zic că o începătură iaste a luminii, iară alta a întunearecului, şi fac pre soarele şi pre luna Dumnezău şi zic că diavolul iaste începătoriu tuturor lucrurilor, şi nunta carea iaste pre leage zic că e a dracului, şi

[1]) „Mîngîitorul".

priceaştenia carea o dau celor ce să pocăesc socotesc că e fără de leage; şi zic că domnul cînd se-au întrupat n-au luat omenire nemica; şi trag de zic că cruceа şi moartea şi învierea cumu nu se-au făcut adevărat, şi alte hule mii tocmesc de grăesc multe.

Iară ualentianii leapădă învierea trupului, leapădă-se şi de leagea veache, prorocii citesc şi-i tîlcuesc cătră eresul lor, nişte basne tocmesc şi zic că Hristos de în ceriu au pogorît trupul şi ca pe într-un solinariu au trecut prc în Sfînta Fecioară; şi alte hule multe bîrfesc fără seamă.

Iară marchianii sînt masalianii carii se chiamă şi evtihite<ni>, carii au eresul lor cu multe capete şi cu multe nume.

Semnează să ştii. Dece aceştea toţi de să vor întoarce de în eresul lor şi vor veni spre nevinovata credinţă, să se boteaze, pentru că ne lepădăm noi de botezul lor.

Iară shismaticii sînt carii se-au rumt de se-au despărţit de la besearică, şi donatisteanii şi cei ce să chiamă curaţi şi cei ce stau naintea apei şi postnicii. Aceştea, de se vor întoarce cătră adeverita besearică şi-ş vor anathimisi eresul lor, să se priimească ca nişte botezaţi.

Iară cei ce sînt afară de săbor sau sinagogă sînt episcopii sau preoţii carii fură pîrîţi sau osîdiţi pentru vreo greşală ceva şi să lipsiră de liturghie şi de slujbă şi neavrînd să se pleace pravilii, ce adins eişi domneaşte sau boereaşte în silă ş-au izbîndit şi scaun şi liturghie sau slujbă şi besearică ş-au făcut alta şi au plecat pre unii după învăţătura lor, ca să le urmeaze şi să lase adeverita besearică. Dece unii ca aceia dă se vor întoarce să se pocăiască, să se adune iară într-un trup al besearicii.

Gl. 2. Muiarea carea-ş strică la începătura îngrecării, cînd de va strica să nu facă feciori, ucigaşă iaste.

Tîlc. Muiarea grecioasă, cînd ia erbi ca să omoară pre cel ce au îngrecat, ucigaşă iaste. Şi să nu socotim că de va fi fost în pîntece închipuit sau şi neînchipuit, căce că cum ar socoti-se mai spre mult, şi de multe ori mor şi eale şi coconii şi, după cumu-i socotinţa lor, doao uciderі se fac, însă una celui ce ar vrea să se facă, iară alta pîntecelui muerii. Dece unele ca acealea 10 ani se canonesc: doi ani să plîngă, trei ani să împle întru cei ce ascultă şi în patru să fie cu cei ce cad şi într-un an să stea împreună cu cei credincioşi; şi aşa, după vreamea a zeacea ani să se împreune dumnezăeştii priceaştenii.

Gl. 3. Diaconul de va curvi, să se mute în locul mireanilor, iară de priceaştenie să fie neapărat.

Tîlc. Soseaşte urgia luării darului diaconului, că nu mai are nădeajde iară să-ş mai ia locul de unde au căzut. Drept aceaia nu se cade a i se aduce asupră doao pedepse, ce neapărat să se vrednicească dumnezăeştii priceaştenii.

Gl. 4. Afuriseaşte-se un an sau doi cel ce să însoară a doa oară; iară cel ce se însoară a treia oară, trei şi patru şi cinci, după cumu-i acuma obiceaiul.

Tîlc. Marele Vasilie nu ia de în pravilă, dă priimeaşte pre cei ce să însoară dă trei ori şi sînt afurisiţi în cinci ani, ce de în obiceaiu şi năravi. Drept aceaia şi el porunceaşte să nu-i scoaţă afară dă besearică de tot şi să-i împreune cu cei ce plîngu, ce doi ani sau trei să se vrednicească să asculte

dumnezăeștile scripturi, de-acia iartă lor să stea cu credincioșii și numai la rugi să împreune pre dinșii, iară de bunătatea priceașteniei să se dăpărteaze, și așa deaca vor arăta ceva plod de pocaanie, să se pue în locul celora ce să priceștuesc de trupul și de sîngele stăpînului nostru Hristos.

Ereticul carele se va pocăi la moarte, cu socotință să fie priimit. *Gl. 5.*

Ereticul carele va ajunge-l moartea și se va pocăi, nu se cade a-l priimi fără socotință și neispitit, ce să-i ispitești pocaania lui adeverită iaste au ba, și doară are plod dă nevoință mărturisindu-l cătră spăsenie, căce va fi căce-ș va vădi eresul și-ș va răscumpăra bunătățile cu lăcrăme și cu inemă înfrîmtă. *Tîlc.*

Carea se-au făgăduit lui Dumnezeu, aceaia să nu se mărite. *Gl. 6.*

Fata carea se-au mărturisit să nu se mărite și au cinstit întîi mai bine și au îndrăgit să lăcuiască întru viață sfîntă decît mirenească, de-acia de făgăduința ei se va lepăda și se va da curveștilor bucurii și se va mărita, aceaia nu se chiamă nuntă, ce curvie, sau, cum am zice, după cum zice canonul 18 al acestui mare Vasilie, preacurvie. Drept aceaia nice într-un chip să fie aceaia nuntă, ce să se desparță. *Tîlc.*

Stricătorii de copii și stricătorii de dobitoace și preacurvarii, 15 ani; tîlharii și fărămăcătorii și ceia ce slujesc idolilor, după obiceaiul cel dă demult, să se priimească după 20 de ani. *Gl. 7.*

ADEVĂRAT.

Carele va lovi muiarea cu săcure ucigașu-i; carele va arunca piatră în cîine și va lovi om, acela iaste ucigaș dă nevoe; așa și carele va bate cu curea și cu vargă. Iar carele va da la sfadă băț sau sabie, de-l va beteji în fiece loc și va muri, ar duce a fi și aceaia uciderie de voe; sau și cela ce au dat sabia, așijderea tot iaste de voe; și tîlhariul și ostașul și carele pentru fiece vină ce dă iarbă de omoară om, și aceaia iaste ucidere de voe; și muerile cealea ce dau erbi de nu fac feciori, și cealea ce iau, de voe ucidere iaste și aceasta. *Gl. 8.*

Uciderile însă unele sînt de voe, iară altele dă nevoe, iară altele aproape de ceale de voe. Dece carele va arunca săcure asupra cuiva și-l va ucide, și carele va scoate cuțitul să ucigă pre cineva, și tîlharii și ostașii, unii ucigîndu-i pentru avuție, iară alții de față pe vrăjmașii lor, aceștea să socotesc că sînt ucigași de voe. Așijderea și cealea ce dau erbi omorîtoare de pîntece și cealea ce le iau și cealea ce vor să tragă pre ibovnicii lor cătră dinsele de multă dragoste și-i adapă cu erbi și le fac mintea de întunecează și nebunesc sau moare cela ce le-au băut, și aceasta se socotește ucidere de voe. Iară cine aruncă piatră în cîine sau în pom, ca de fiară să se apere, sau de în pom poame să scuture, și fără de voia lui va ucide om, sau carele va bate pre cineva cu curea sau cu nuia ca să-l facă bun pentru greșala lui și-l va omorî, acela iaste întru uciderile fără de voe. Iară cine va da la sfadă băț sau sabie sau cuțit și va lovi pre cineva în fiece loc și-l va omorî, aceaia iaste aproape de uciderea *Tîlc.* *Zri.*

de voe, căce că n-au făcut aceaia ca să-şi îzbîndească pe vrăjmaşi, ce ca să-l desparţă, iară n-au vrut nice i-au fost voia să-l ucigă de tot, ce se arată lucrul că au fost cuprins de patima mîniei, drept aceaia fără de milă au rîdicat mîna de au lovit pre omul tare cu lemnul; drept aceaia nu iaste aceasta ucidere de tot de voe, ce e aproape de voe.

Gl. 9. După cum zice cuvîntul domnului, că bărbatul şi muiarea carii se despart fără cuvînt de curvie, amîndoi se urgisesc tocma într-o potrivă. Iară obiceaiul nu desparte de împreunare pe curvariul şi pe preacurvariul dă femeae. Iară carea, văduă fiind, se va mărita după un bărbat văduu, sau după altul se va mărita, de să va tîmpla aceaia, nu e preacurvă. Iară cine-ş va lăsa muiarea şi va mearge după alta, şi elu-i preacurvariu, şi muiarea ceaia ce şade cu dinsul, şi face să preacurvească şi pre ceaia ce au lăsat.

Tlc. Măcar domnul deşi urgiseaşte tocma într-o potrivă pre bărbatul carele se dăsparte de cătră muiarea lui fără cuvînt de curvie, şi muiarea carea se dăsparte iară aşa de cătră bărbat, iar obiceaiul besearicii de aceasta într-alt chip porunceaşte să se facă, însă bărbatul carele curveaşte şi preacurveaşte porunceaşte să-l ţie muiarea lui. Dece muiarea de-ş va lăsa bărbatul băgîndu-i vină căce lăcuiaşte în curvie, şi el va lua altă muiare, vina şi păcatul al muerii iaste ,căce mearge după altă muiare. Aşijderea şi ceaia ce se-au împreunat lui, lăsată fiind, nu se va chema preacurvă; iar ceaia ce au lăsat pre dinsul, dă se va mărita după altul, neîndoit preacurvă iaste. Iară şi împotrivă, bărbatul de-ş va lăsa muiarea fără cuvînt de curvie şi va lua altă muiare, şi acela ca un preacurvariu se socoteaşte, pentru că face pre carea au lăsat să preacurvească căce se mărită după alt bărbat, şi ceaia ce lăcuiaşte cu dinsul preacurvă iaste căce au luat
Zri. bărbatul alţiia. Aceastea sînt tocmealele ale acestui canon, pentru că era volnici atunce de în leage ceia ce lăcuia împreună fără cuvînt de vină şi fără cuvînt de bătaie să se dăsparţă unul de altul. Iară astăzi nice bărbat nice muiare nu poate să se dăsparţă de împreunare, fără numa de va fi vreo vină adevărată.

Gl. 10. Episcopul carele iaste ales să fie episcop, iară apoi pentru veo primejdie va jura zicînd că nu va să se hirotonească, pre unul ca acela nu-l nevoi, ce să cade să se caute şi feliul jurămîntului şi cuvintele şi semnarea pentru ce au jurat, şi adaogerea prea amărunt în cuvinte; de-acia de va fi de undeva vreo mîngîiare a jurămîntului, să i se iarte lui acel jurămînt ce-i pare c-au jurat şi i se porunceaşte să se hirotonească. Iară de va fi nicecum nice o scăpare şi se va erta să se hirotonească şi el dăspre toate părţile se va afla jurîndu-se cum nu-i iaste voea să se hirotonească, atunce se cade a lăsa de tot pre unul ca acela.

Gl. 11. Cine ucide dă nevoe, acela 10 ani să se pocăiască.

ADEVĂRAT.

Gl. 12. Ceia ce sînt însuraţi cîte de doaă ori nu pot fi clirici, că pre aceia ce-s cîte cu doao nunte oprescu-i de preoţie şi alte canoane multe.

ADEVĂRAT.

Carele se bate pentru creştinătatea, de va şi izbîndi, 3 ani să se dăpărteaze de priceaştenie. *Gl. 13.*

Uciderile dă pre în războae socotit-au părinţii să nu se socotească uciderí, cum porunceaşte şi marele Athanasie către călugărul Amun, zicînd că se cade să se vrednicească a mare cinste ceia ce au izbîndit întru războae şi să li se rîdice stîlp arătînd şi propoveduind izbîndile lor cum au biruit pre vrăjmaş şi făcînd lucru pre leage şi vreadnic de laudă. Drept aceaia şi acest bărbat mare socotinţa lor nu o leapădă, căce au izbînditu-ş pe vrăjmaş pentru întreaga înţelepţie şi buna credinţă, ce zice că iaste bine şi porunceaşte: unul ca acela să se dăpărteaze numai de priceaştenie 3 ani, pentru căce nu-i sînt mînile curate. *Tîlc.* *Zri.*

Cine ia camătă, de să va părăsi, să se priimească la preoţie. *Gl. 14.*

Părăsirea aceluia aşa iaste: nedreapta dobîndă carea o au adunat dă pre camătă să o rîsipească săracilor şi să se prinză că nu va mai cădea într-acea boală a iubirii de argint. *Tîlc.*

Pasările ceriului şi peştii mării, zis-au scriptura că le iaste naşterea împreună amîndurora de în mare şi au adus cealea ce îmblă pre cărările mării pentru chiţii cei mari şi cealea ce le sînt pialea de scoică, den carele nu e nice un peaşte. *Gl. 15.*

Marele Neeman carele e mare de la domnul, nu iaste mare el domnului, ce stăpînu-său. *Gl. 16.*

Într-aceaste doao capete nu iaste să poată fi aceastea, ce e tîlcuirea scripturii cuvintelor celor nedomirite de la sfeti Amfilohii cînd au scris la marele Vasilie. Dece sfinţia sa către întrebările lui ceale nedomirite aşa-i face şi răspunsul. *Tîlc.*

Preotul Vianor au jurat şi apoi se-au pocăit pentru lesnirea acelui jurămînt, să fie priimit. *Gl. 17.*

Acest preot supărat fiind de oarecine şi neputînd purta acea supărare a lui, de turburare jură să nu mai facă liturghie. De-acia se-au pocăit şi vrea să facă liturghie; şi au întrebat de aceasta pre marele Vasilie: putea-va fi priimit? Şi porunceaşte ca, după pocaania acelui jurămînt ce lesne l-au făcut, să-l priimească; iară să nu facă liturghie pre în zborurile oamenilor pentru scandala a multora, ce deosebi să slujască rînduri preoţeşti (adecă să facă liturghie). *Tîlc.*

Părinţii priimia, deaca trecea un an, pre featele cealea ce cădea, după ce să mărturisea că-ş vor ţinea curăţia, ca să se mai întărească besearica. Fata ceaia ce s-au mărturisit că-ş va ţinea curăţia, apoi au căzut, chemămu-o preacurvă şi preacurvariu şi cela ce o va ţinea. Drept aceaia fata ceaia ce se roagă şi mărturiseaşte că va trăi nemăritată, trebue să se socotească să fie tocma de şaptesprezeace ani. *Gl. 18.*

Carea se-au lepădat să nu se mărite şi va fi cinstit viaţa cea sfîntă şi se va fi adus domnului, de va călca acea mărturie ce se-au mărturisit şi va urgisi împreunarea ceă ce are către ginerile Hristos şi se va da întru curveştile bucurii, una ca aceaia se chiamă preacurvă, şi nu se priimeaşte la besearică într-alt chip, pînă nu se va părăsi de păcate şi să se desparţă de acea nuntă fără de leage. Deaca se va despărţi de aceaia şi se va pocăi, atunce să obîrşască vreamea celuia ce greşaşte întru preacurvie, ca să fie în 15 ani ea dumnezăeştilor taini nepriceştuită. De într-acei *Tîlc.*

15 ani, în patru să plîngă, în cinci să se pue întru cei ce ascultă dumnezăeştile scripturi, iară în patru să cază, şi în doi cu cei credincioşi să stea şi la rugi să se împreune. Şi după 15 ani să obîrşască deplin, de-acia să se vrednicească dumnezăeştii priceaştenii; măcară deşi zice acest canon: carea se roagă, să fie în rîndul featelor, trebue să fie de 16 ani sau şi de 17 ani, ca de atunce să fie tare dăspre gînduri reale şi să-ş ţie şi împlearea cuvîntului. Iară de nu se va lăsa de împreunare, atunce neapărat să se muncească. Iară canonul 40 al şaselui săbor de la Trulla zice: cela ce pohteaşte să ia jugul călugăresc şi iaste de 10 ani, să se priimească, ca besearica lui Dumnezeu să se facă mai tare şi ca adunarea credincioşilor să fie adevărată şi tare cu darul a lui Dumnezeu cătră paza învăţăturilor şi a tocmealelor.

Gl. 19. Carele se făgăduiaşte că nu se va însura şi mărturiseaşte adevărat, cade-se să se întreabe, ca, de să va schimba, să se canonească.

Tîlc. Pentru bărbaţii carii se leapădă să nu se însoare şi voesc să-ş ţie curăţia, cade-se să fie întrebaţi de episcopul locului, adevărat iubesc viaţă ca aceaia, au ba? Şi deaca va lua mărturia lui adevărată, să o ţie vîrtos, ca de atunce de vor cădea cătră viaţa cea iubitoare de trup şi iubitoare de dulceaţă, atunce să priimească canonul curvarilor.

Gl. 20. Fata carea va fi în eres, de-acia se va pocăi şi se va mărita, nu se urgiseaşte, că, cîte grăiaşte leagea, celor de în leage grăiaşte.

Tîlc. Muerile ceale credincioase carele se făgăduesc că-ş vor ţinea curăţia să nu se mărite, iară apoi de mărturia lor se vor lepăda, acealea cad supt canonul preacurviei. Iară carele vor fi întru eres şi se vor făgădui să-ş ţie curăţia, după aceaia de să vor mărita şi la besearică vor veni, acealea nu se urgisesc, ce, deaca se vor boteza, fără de vină să fie, că, carele întru obşte jugul a lui Hristos n-au purtat, acealea nice leagea lui ştiu.

Gl. 21. Bărbatul carele e însurat şi va cădea de va curvi cu cea ce nu e măritată, muiarea lui să-l ţie; acela se socoteaşte a fi curvariu, iară nu preacurvariu.

Bărbatul carele are muiare şi va face păcat cu alta carea e slobodă de nuntă (adecă nemăritată), acela nu se va judeca ca un preacurvariu, ce ca un curvariu, drept aceaia nu se va canoni nice cu canonul preacurviei. Şi aceasta se face pentru ţinerea obiceaiului, că muiarea de să va spurca de alt bărbat, porunceaşte-se de bărbatul ei să se gonească; iară bărbatul de va curvi, porunceaşte-se să nu se lase de muiarea lui, ce să-l priimească.

Gl. 22. Cine va răpi fata logodită, acela să o dea logodnicului ei; iar de va fi nelogodită, să o dea oamenilor ei, şi lucrul de ştirea lor să razime, de vor să facă nuntă; iară acela să fie supt canonul curviei.

Tîlc. Însă acest canon va aşa: de va fi răpită de cineva muiarea cea logodită, acela să o întoarcă la casa ei; ori părinţii ei bogaţi de vor fi, ori fraţi, ori alţii, pentru sărăcia ei, şi de atunce să i se dea voe, de vor vrea să o
зри опасно [1]). dea să o mărite după cela ce o au răpit, să fie volnici. Iară titla 58 a cărţii 60 aceii împărăteşti nu iartă aceasta să se facă, măcară de va şi

[1]) „Vezi cu luare aminte".

vrea muiarea cea răpită, măcar şi părinţii ei să o mărite după cel ce o au răpit, ce zice: părinţii carii vor împreuna acea nuntă să se gonească şi să se închiză într-altă parte. Iară canonul 91 al şaselui săbor de Trulla, *Zri.* pre mireanul carele răpeaşte muiarea la împreunarea nuntei, zice să-l anathemisească. Şi trebue să socoteşti canonul acela după putearea acestui canon. De-acia porunceaşte aşa: carele ţine muiare răpită, întîi să nu-l priimească besearica mai nainte pînă nu o va da junelui celui ce au fost logodită; iar de va fi fost nelogodită, să o dea la oamenii ei sau la părinţi-şi sau la fraţi-ş sau la alţi ispravnici; iar deaca o va da, atunce anathemisania loc n-are. Iară carele va strica muiarea mai nainte de nuntă pre tainâ sau cu sila, de-acia pre leage se va însura de o va lua, trebue aceluia să cunoască pocaanie în patru ani: într-unul să plîngă la uşa besearicii, a doilea să se priimească să stea cu cei ce ascultă, a treilea să se pue să fie cu cei ce cad jos, iară a patrulea să stea împreună cu cei credincioşi şi să se împreune cu dinşii la rugi; şi aşa după patru ani să se vredniceascâ dumnezăeştii priceaştenii.

Nu poate ţinea fratele pre muiarea altui frate. *Gl. 23.*

ADEVĂRAT.

Vădua carea va fi împreunată în rîndul celora ce se hrănesc de la *Gl. 24.* besearică, dă se va mărita, să se urgisească; iară omul văduu dă se va însura, acela să cunoască numai canonul celor ce să însoară de doa ori. Iar vădua carea va fi de 60 de ani şi se va mărita, nepriceştuită să fie pînă ce să va părăsi dă acea necurăţie; iară carea se va mărita mai nainte de 60 de ani, aceaia sau acela va atinge-se de greşala şi de vina aceluia.

Văduăle carele sînt alease întru rîndul văduălor şi de la besearică *Tîlc.* se hrănesc, dă se vor mărita, acealea să nu se mai vredniceascâ de la besearică nice cu o socoteală, ci să se urgisească. Drept aceaia carele nu vor fi de ani 60, nu se cade să se aleagă să se pue în rîndul văduălor. Iară de va fi văduă de ani 60 şi iară va trage să ia bărbat, aceaia pînă nu se va părăsi de patima necurăţiei, pînă atunce să nu se vredniceascâ dumnezăeştii priceştenii.

Cine ţine pre ceaia ce o au stricat mai nainte de cununie, ertatu e să o *Gl. 25.* ţie, iară pocaania să cunoască.

Cine va vrea să ţie muiarea carea mai nainte de nuntă o au stricat, *Tîlc.* aceluia i se iartă să o ţie, iară pentru stricăciune să priimească canonul în patru ani, cum am scris la 22 de canoane.

Carele se-au însurat curveaşte mai bine e să se desparţă. Iară de se *Gl. 26.* va fi însurat şi nu va vrea să se desparţă, să se iarte, iar aşa să ia canon.

Nunta într-aceaste lucrure iaste curată şi cinstită, adecă să fie curată *Tîlc.* de curvie. Drept aceaia curvia nice iaste nuntă, nice iaste începătură bună nuntei, ce păcat şi călcare dumnezăeştii legi. Drept aceaia cine să va strica cu muiarea, mai bine iaste de va putea să o lase; iară de nu vor putea unul de cătră altul nicecum nice într-un chip să se desparţă şi de atunce se vor tocmi şi vor vrea însuraţi să şază, atunce să se lase aşa să fie, ca să nu se facă altceva mai rău şi să priimească să ţie canonul şi pocaania curvarilor.

Gl. 27. Preotul carele nu va fi ştiut şi va fi luat nuntă fără de leage, acela să-ş ţie numai şedearea mai sus, iară de liturghie să fie lipsit.

Tîlc. De va fi fiiat neştine mai nainte dă preoţie o muiare şi nu va fi ştiut că e văduă sau curvă sau cinghiasă sau de ceale ce joacă supt corture sau alta oarecum de în ceale ce apără preoţia, de-acia va veni la spiţa preoţiei şi se va cunoaşte şi se va adevăra fără de leagea nuntă, acela să se împreune numai la şederea cinstii preoţilor, iară de liturghie să se oprească dè tot, că-i soseaşte ertarea neştiinţii lui. Iară cela ce e beteagu, a blagoslovi pre altul iaste o socotinţă cum nu se cade, că blagoslovenia iaste un dar al sfinţiei; iară carele n-are aceasta, pentru greşala neştiinţii, acela cum va putea să dea altora?

Gl. 28. Un lucru de batiocură iaste, cînd se roagă omul, să se părăsească de carnea a porcului, ce acela de va vrea să mănînce să fie priimit.

Tîlc. Ruga-se oarecine să se părăsească de carnea porcului; de batjocură lucru iaste acesta, căce se făgăduiaşte şi se roagă fără sebuială, că nu e nice o zidire a lui Dumnezeu lepădată carea să mănîncă cu mulţemire. Drept aceaia cade-se să-l erţi şi să-l blagoslovești să mănînce carne de ceaia ce se-au rugat să se părăscască; şi să se înveaţe şi să se cearte să nu

Gl. 29. facă făgăduinţă cătră Dumnezeu nebuneaşte şi nepedepsit fără ispravă.

Cine va jura pentru ceva mai vîrtos să facă altuia rău, acesta iaste un lucru lepădat. Drept aceaia nu opri numai acela lucru a nu se face, ce încă şi pre cela ce ijderaşte acela jurămînt şi le fă tămăduială îndoită, opreaşte şi-i învaţă să nu jure şi să nu rămîe întru jurămînturе să facă altuia rău.

Tîlc. Boiarii sau mai marii să nu se jure să facă rău celora ce sînt mai mici de ei, că ce folos iaste cînd jură neştine să facă rău cuiva, celui ce e supt mîna lui şi va să-şi adeverească sau să-ş întărească viclenia lui cu chip de cucerie. Drept aceaia pre unul ca acela tămăduiaşte-l îndoit; însă

зрѣ ѡпѧсно [1]. într-un chip învaţă-l, ceartă-l să nu jure lesne; iară într-alt chip, să nu fie, nice să petreacă într-aceale jurămînturе reale, că nice lu Irod nu-i fu nice un folos, că de n-ară fi jurat, nu se-ar fi făcutu-se ucigaş proroculuі;

Zri. că acel jurămînt trebue să se ia şi să se ţie să fie nemutat. Carele jură, să păzească judecăţile lui Dumnezău în dreptate; iară ceia ce să rîdică şi se jură să facă păcat şi să facă rău cuiva, acela jurămînt cade-se să se strice şi să se spargă de tot.

Gl. 30. Carele va răpi, trei ani să cază, iară văduа de va mearge după bărbat, nu e vinovată răului.

Tîlc. Pentru vinuiala celuia ce răpeaşte muiare scrisu-se-au la această poslanie, la 22 de canoane şi la 91 de canoane a şaselui săbor carele se-au făcut la Trulla. Iară acest canon aduce şi de aceasta: carele răpeaşte şi carii ajută lui la răpire, trei ani să fie afară de rugă şi de molitve şi să se pue să stea cu ceia ce cad. Însă acesta canon se dă lor după ce vor duce acea răpită fată la oamenii ei, iară într-alt chip să nu se priimească la besearică. Aceastea sînt pentru răpitoare. Iară văduа de va mearge după bărbat nestricată şi nesilită, atunce acel lucru ce se face fără de vină iaste.

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

Muiarea carea se va mărita mai nainte dă ce-i va veni veaste că i-au murit bărbatul, preacurveaşte. *Gl. 31.*

ADEVĂRAT.

Cliricul carele va greşi cătră moarte, de în spiţă să se pogoare şi cu mireanii să se priceştuiască, că nu i se cade să-l osîndeşti pentru aceaia îndoit. *Gl. 32.*

Păcatul carele pogoară cătră moarte, iaste dulceaţa trupului. Dece oricare cliric va curvi, acela de în spiţa preoţiei se pogoară, iară de dumnezăiasca priceaştenie nu se apără, ce cu mireanii să se priceştuiască. *Tîlc.* *Zri.*

Care fămeae va naşte într-o cale şi dă cel ce să va naşte nu va purta grijă, ce va muri, aceaia ucigaşă iaste. *Gl. 33.*

ADEVĂRAT.

Socotit-am pentru muiarea ce e preacurvă şi se-au înfruntat de duhovnicul ei, să nu fie afară de săbor, ce, pînă-ş va împlea canonul, să stea în săbor fără de priceaştenie. *Gl. 34.*

Muiarea deaca va face preacurvie şi-ş va ispovedi păcatul şi pentru cuceria se va erta de tatăl ei, de duhovnic, aceaia nu se priimeaşte să iasă afară de săbor şi ca o curvă să se cunoască bărbatului ei, ca să nu se facă asupră-i vina morţii; ce poruncesc părinţii să fie nepriceştuită şi să stea cu muerile cridincioşilor, pînă ce-ş va împlea vreamea să se răscumpere de păcatul preacurviei; că de să va pune cu ceia ce plîng şi cu ceia ce ascultă, bănui-ş-va bărbatul, de va zice că au preacurvit, drept aceaia să nu cumva să o ucigă. *Tîlc.*

Muiarea de să va despărţi fără de vină, nu e să nu fie vinovată, iară bărbatul ce rămîne dă ea nevinovat iaste. *Gl. 35.*

Carea-ş va lăsa bărbatul şi de cătră dinsul se-au despărţit fără de vină, aceaia supt pocaanie să fie; sau încă de se va mărita după alt bărbat, atunce se judecă ca şi o preacurvă, după cum zice a noa canon. Iară bărbatul carele au rămas de dînsa, vreadnic iaste ertăciunii, drept aceaia, de va lua ş-altă muiare, el fără de canon iaste. *Tîlc.*

Muerile ostaşilor carele pentru peirea bărbaţilor lor, adecă deaca le pier bărbaţii la oaste, eale se mărită după alţii, mai ertate sînt de cealealalte, carele deaca li se duc bărbaţii şi nu vor să aşteapte. *Gl. 36.*

Amîndoao muerile se supun supt canonul preacurviei într-un chip, ori de va fi a unui voinic ce să va duce undeva să se hrănească, iară ea nu va aştepta să-i vie veaste, murit-au au ba, ce se va mărita după altul, sau va fi a vreunui ostaş şi ea mai nainte, pînă ce nu va prinde de veaste bine cu deadinsul de moartea bărbatului-ş, se va mărita după altul. Iară cum trebue ostăşoaelor, să ştie şi să întreabe de moartea şi dă peirea bărbaţilor lor, murit-au au ba, porunceaşte nearaoa a lui Iustinian 117 la a şaptea titlă carea iaste în Cartea împărăţiei 22, a căriia puteare se-au scris şi în canonul 89 a şaselui săbor de la Trulla. Iară acest canon dă oarece ertăciune muerilor ostaşilor decît celoralalte mueri, a cărora li *Tîlc.* *Zri.*

se duc bărbaţii încătroăva şi pier, iară eale neauzind mai nainte bine de moartea lor, se mărită. Că trebue a socoti foarte cu mare socotire pentru ceia ce merg cătră moarte, dă peirea lor, murit-au au ucisu-i-au la oaste.

Gl. 37. Cine va lăsa striina, adecă lăsată de altul şi va lua sloboda, adecă sloboda de bărbat, pentru cea de întîi să se canonească, iară pentru a doa nevinovat să fie.

Tlc. Cine va lua muiare lăsată de altul, de-acia pre aceaia va lăsa şi se va însura de va lua alta pre leage, pentru cea dintîi să fie vinovat cu canonul preacurviei, pentru că cela ce ia lăsata preacurveaşte, iară pentru cea de-a doa, slobodă, nu e vinovat.

Gl. 38. Carea se duce fără de ştirea tătîne-său, ca o curvă se judecă; iar de să vor împăca părinţii şi va părea că vor avea tămăduială pentru lucru ce se-au făcut, să fie; iară aşa în trei ani să se pocăiască.

Tlc. Carii sînt supt cei mai mari şi-i ţin supt oblăduinţă, aceia fără de ştirea mai marilor lor nu pot să se împreune nuntei; iară de să vor împreuna, nemica nu fac, ce acea împreunare să fie neîntărită. Featele carele se duc după bărbaţi fără de ştirea părinţilor săi, acealea să se pue supt canonul preacurviei; iar după aceaia, nunta ce se-au făcut fără de ştirea părinţilor, de o vor priimi şi de vor vrea, să fie nedăspărţită, însă că nu s-au făcut de întîi cu ştirea lor, să nu se priimească la priceaştenie numaidecît, ce după 3 ani să se priimească.

Gl. 39. Care fămeae va lăcui cu preacurvariul, aceaia întru toată viaţa ei preacurveaşte.

Tlc. Însă pentr-aceaia nepriimită iaste la besearică una ca aceaia. Iar deaca se va părăsi de păcate, atunceş vine la pocaanie şi i se îndreptează greşeala ei, iară de va rămînea în preacurvie, atunce iaste neîndreptată şi nepriimită.

Gl. 40. Roaba sau slujnica carea se va da ea adinseaş bărbatului, curveaşte, poate-se împreuna cu ştirea stăpînu-său, iară cealea ce să fac fără de ştirea oblăduitorilor lor nu-s adevărate.

ADEVĂRAT.

Gl. 41. Vădua de să va mărita, fără de vină iaste, după cum zice Apostolul.

ADEVĂRAT.

Gl. 42. Feciorul şi robul de să va însura fără ştirea stăpînă-său, nu e să nu fie fără de vină.

ADEVĂRAT.

Gl. 43. Carele au lovit pre cineva cu rană de moarte, şi cel ce au început şi cel ce au ajutat ucigaşi de oameni sînt.

Tlc. De să va certa neştine întru mînie şi îngrozindu-l va lovi-l de va muri şi întîi el va fi început de-l va fi lovit, măcară de va fi lovit şi

celalalt, vrînd să-ş îzbîndească, împotrivă-l va fi lovit, acela ucigaş iaste. Dece aceştea amîndoi (dă vrei vrea să ştii) de voe iaste această ucidere au dă nevoe, au cu ce dichis l-au lovit de l-au omorît, sau cum se vor judeca pentru fie cu ce-l va fi lovit, caută că vei afla la al optulea canon al aceştii poslanii.

Diaconiţa de va curvi cu ellin şi se va pocăi, şapte ani să cază. *Gl. 44.*

Iată, de aceasta aicea arată a fi doaă canoniri, că diaconiţa să lipseaşte de spiţa ei şi apoi priimeaşte şi pocaanie în şapte ani şi să lipseaşte de sfînta priceaştenie numai căce au curvit cu ellinii. *Tlc.*

Cine se-au făcut creştin şi apoi-ş va bate joc de Hristos, aceluia nice un folosu-i iaste de chemare. *Gl. 45.*

Credinţa fără de lucrure moartă iaste, că nemica nu foloseaşte creştinului căce se chiamă creştin, deaca se leapădă de făgăduialele a lui Hristos şi dumnezăeştile lui pravile şi legi calcă şi cu lucrure reale lui mustră şi-ş bate joc. *Tlc.*

De să va fi măritat neştine şi va fi luat un bărbat lăsat şi nu va fi ştiută, de-acia cea de întîi a lui muiare se va arăta, şi va lăsa a doa şi va lua cea de întîi, cea de-a doa căce n-au ştiut, se socoteaşte ca o curvă; drept aceaia de va vrea, volnică să fie de a să mărita, iară mai bine ar fi de nu s-ară mărita. *Gl. 46.*

ADEVĂRAT.

Postitorii şi purtătorii de tărsine şi lăpădătorii să se boteaze a doa oară, căce că de vor şi zice că ne-am botezat în tatăl şi fiiul şi duhul sfînt, iară să ştii că hulesc ca şi Marchion, că zic lui Dumnezeu că e făcătoriu de rău. Drept aceaia de nu se vor boteza a doa oară, să fie nepriimiţi. *Gl. 47.* *Zri.*

Acest mare luminătoriu besearicii, la canonul său cel de întîi, după socotinţa cuvîntului, au priimit botezul postnicilor şi a navatianilor carii se chiamă curaţii şi au poruncit numai cu sfîntul mir să se ungă aceia carii vin la adeverita credinţă şi-ş anathimisesc eresurile lor. Iară aicea zice după isprava şi socotinţa ce s-au priimit acolo, postitorii şi alţii să se boteaze a doa oară pentru eresul lor, căce sînt de odrasla marchionisteanilor, că urăsc şi aceştea ca şi aceia nunta şi se leapădă să nu bea vin, şi zic că zidirea a lui Dumnezeu iaste spurcată. Însă canonul şapte al săborului de la Laodichia şi al 7 al săborului de la Ţarigrad şi canon. 92 al şaselui săbor de la Trulla navatianilor şi al curaţilor şi a patrusprezeceanilor botez priimesc, deaca vor veni la besearică şi deaca vor anathemisi toate eresurile, aşijderea şi al lor; atunce să se miruiască numai cu mir fruntea, ochii, nările, gura şi urechile. *Tlc.*

Carea va fi lăsată de bărbat, să petreacă aşa; iară de să va mărita cătră altul, preacurveaşte, după cum zice cuvîntul domnului. *Gl. 48.*

De va lua neştine pe vreo muiare lăsată, preacurveaşte; iară mai vîrtos iaste muiarea preacurvă, căce că ea şi pre bărbat face-l preacurvariu pentru împreunarea ei; drept aceaia trebuie şi se cade, care muiare iaste lăsată de bărbat, să şază nemăritată. *Tlc.*

Gl. 49. Carea e stricată cu dă sila n-are vină; şi roaba sau slujnica, apucată fiind cu dă sila de stăpînu-său, n-are vină.

Tlc. Roaba sau slujnica, carea o apucă stăpînu-său cu dă sila, ea n-are vină, nice se canoneaşte.

Gl. 50. Carele e cu trei cununii, aceaia nuntă fără de leage (cum zice sfetîi Grigorie) şi unele ca acealea le uraşte besearica ca nişte spurcăciuni; iară se socotesc că e mai bună decît înălţarea curviei.

Tlc. Însă leagea mirenească sufere a treia însurare, şi copiii carii se nasc într-însa zice să le fie pre leage şi-i chiamă şi întru moştenire. Iară canoanele pre cela ce e însurat a treia oară nu-l priimeaşte, ce-l ţin ca o spurcăciune de la besearică; iară aşa iaste mai mare şi mai spurcată decît curvia.

Zri. Drept aceaia să nu se supue întru osîndirea săborului, adecă cel cu trei nunte să nu se pue cu ceia ce plîngu, nice să se batjocurească ca un urgisit în săbor, ce într-alt chip, adecă în cinci ani să se pocăiască, însă în doi sau şi în trei să se dăstoinicească de să asculte dumnezăeştile scripturi cu ceia ce ascultă stînd la dverile besearicii şi alţi doi credincioşii să se împreune cu dinşii la rugi. De-acia aşa să se pue la locul celor ce se priceştuiesc dumnezăeştii sfinţiri.

POSLANIA A TREIA.

Gl. 51. Cliricii de vor cădea în păcate, ori de vor fi slujind, ori de vor fi hirotoniţi, de în spiţa lor să cază.

Tlc. Slugile besearicii, ori în ce spiţă vor fi, a preoţilor sau a diaconilor sau a ipodiaconilor, a cîntăreţilor sau a citeţilor, sau de vor fi şi nehirotoniţi, ca cum se arată aprinzătorii de candele şi ceia ce li-s date în mînă să păzească sfintele dveri ale oltariului, aceştea de vor cădea în curvie, numai o pedeapsă au, adecă să cază de în slujba lor carea au.

Gl. 52. Muiarea carea nu va purta grija naşterii ei, ce se va lăsa aşa, aceaia ca un ucigaş iaste; iară de va fi în pustie, sau nu va avea îndemînă de cealea ce-i sînt dă treabă, fără de vină iaste.

ADEVĂRAT.

Gl. 53. Roaba, slujnica văduă de să va răpi cătră a doa nuntă, nu foarte greşaşte; iar aşa să ţie canonul acelora ce se însoară de doa ori.

Tlc. Pentru că roabele, slujnicele, fără de ştirea stăpînilor a se împreuna nuntei nu pot, drept aceaia roaba, slujnica văduă, cînd se face a se răpi dă cineva şi au tras nunta cătră ea, pare-se că nu e greşală foarte mare aceaia, pentr-aceaia de răpirea muerilor celor slobode, nu vor avea loc de certare, pentru că măcară dă se-au făcut a se şi răpi, iar aşa de voia lor au mers.

Zri. Drept aceaia şi canoanele nu judecă nice socotesc acealea ce să face a se răpi şi se duce, ce voia ei socotesc. Pentr-aceaia acea nuntă a ei să fie adeverită, de va vrea stăpînu-său; iară aşa să ţie canonul celor ce-s însuraţi cîte de doao ori.

Gl. 54. Canoanele ucigaşilor după împărţirea tocmealelor lor se lăţesc şi se strîng.

Canoanele ale ucigaşilor de voe şi dă nevoe, împărţite le-au pus şi le-au tocmit acest mare învăţătoriu al besearicii. Iară cătră nevoia ce să tîmplă a le înmulţi sau a le scurta, pusu-se-au să fie în ştirea şi în voia celuia ce au luat puteare a lega şi a dăzlega, adecă a arhiereului. *Tîlc.* *Zri.*

Carii es împotriva tîlharilor celora ce sînt afară, aceia să se oprească de buna priceaştenie, iară cliricii să se lipsească de spiţă. *Gl. 55.*

După cum zice cuvîntul domnului, tot omul ce va scoate cuţitul, de cuţit să moară. Drept aceaia carii vor eşi împotriva vrăjmaşilor, tîlharilor şi-i vor ucide, aceia supt canon să fie şi, de vor fi mireani, dumnezăeştii priceştenii să nu se împreune, iară de vor fi clirici, să li se ia darul. *Tîlc.*

Ucigaşul de voe ani 20 să cază, iară carele ucide dă nevoie ani 10, preacurvariul ani 15. *Zri.*

Carele va ucide de voe, apoi de să va pocăi, acela 20 de ani să fie neîmpreunat sfinţiei; şi acei 20 de ani aşa să i se tocmească: în patru ani trebue să plîngă stînd afară de uşa casii de rugă, rugînd pre cridincioşii ceia ce întră să facă rugă pentru dinsul, răscumpărîndu-şi a lui fărădeleage; iară după acei 4 ani să se pue întru cei ce ascultă şi în cinci ani cu dinşii să iasă; iară în 4 să stea cu credincioşii şi priceaştenie să nu ia; iară deaca va împlea aceşti ani, să se priceştuiască.

Oricarele va ucide dă nevoe, acela ani 10 să fie nepriceştuit, adecă doi să plîngă, trei să asculte, patru să cază şi doi să stea fără de priceaştenie.

Preacurvariul ani 15 să nu se priceştuiască: 4 să plîngă, 5 să asculte dumnezăeştile scripturi, 4 să cază, 2 să stea cu credincioşii, împreunîndu-se cu dinşii numai la rugi; după aceaia să se priceştuiască.

Fata carea se-au făgăduit să-ş ţie curăţia, apoi au căzut, aceaia să obîrşească vreamea de pocaanie, a preacurviei; aşijderea şi călugăriţa carea se obeştuiaşte şi apoi cade. *Gl. 56.*

ADEVĂRAT.

Cine fură şi se va pocăi, ani 1; iară de să va vădi, şi alt an. *Gl. 57.*

Carele fură şi adins eluş se pocăiaşte şi furtişagul ce au făcut n-au spus, ce se va vădi de cineva, acela să se pocăiască ani 2, şi aşa să i se împarţă: 1 an să stea cu ceia ce cad, iară altul cu credincioşii şi să se împreune cu dinşii la rugă. De-acia după treacerea a doi ani să se vrednicească cuminecăturii. *Tîlc.*

Zăcătoriul cu bărbat, ca un preacurvariu. *Gl. 58.*

ADEVĂRAT.

Aşijderea şi carele face cu dobitoacele, de-ş va ispovedi spurcăciunea şi păgînătatea lui. *Gl. 59.*

ADEVĂRAT.

Carele jură strîmb, ani 10: doi să plîngă, trei să asculte, 4 să cază, 1 să stea cu credincioşii; de-acia atunce să se vrednicească priceaşteniei. *Gl. 60.*

ADEVĂRAT.

Gl. 61. Vrăjitoriul şi carele dă erbi iaste ca şi cela ce ucide. 20 an
Tîlc. Unii ca aceştea să ţie canonul celora ce ucig.
Gl. 62. Carele, fără mormînturile, 10 ani, ca şi cela ce jură strîmb.

ADEVĂRAT.

Gl. 63. Carele se împreună cu soru-sa, ca un ucigaş.
Tîlc. Însă sora, de va fi de un tată şi de o mumă cu carea se-au amestecat fratele, de într-acelaş tată şi de într-aceiaş mumă născuţi fiind ei, acela să se canonească ca ucigaşul de voe, ani 20; iar aşa întîi să se părăsească de acel lucru păgîn fără de leage. Iar de va fi sora vitregă, numai de tată sau numai de mumă, acela trei ani să plîngă, în trei ani să se priimească la ascultare, în trei ani să cază şi la a zeacea an să se priimească; după aceaia să stea cu credincioşii alţi doi ani la rugă. De-acia de atunce să se vrednicească bunii priceaştenii, cum porunceaşte canonul a doilea.

Gl. 64. Nunta carea razimă întru rudenie iaste ca şi preacurvia.
Tîlc. Oricarele se apără pentru rudenia a lua muiare pre leage cu nuntă, acela om de va greşi la acea fămeae, să priimească pocaania preacurvarilor. Pentru că canoanele celora ce cad întru preacurvie sînt în multe felure, drept aceaia şi carii se împreună cu rudenia canoane ca aceastea priimesc. Aciaş numai cît poruncesc aşa şi canonul 71 şi 72: carele-ş va lăsa muiarea lui cea ce ţine pre leage şi va lua alta, şi carele va lua 2 surori pre în bogate vremi şi va şi lăcui cu dinsele, acela se supune greşalei preacurviei, ce nu se canoneaşte ca cela ce au preacurvit după însurare, în 15 ani, ce în şapte ani să se oprească de priceştenie: 1 an să plîngă, 2 să asculte, 3 să cază şi a 7 să stea cu credincioşii.

Gl. 65. Citeţul carele se va logodi, de va strica mai nainte de nuntă pre logodită, să fie lipsit de citeţie, iară după un an să fie priimit. Iară furul de nuntă să se scoaţă, aşijderea şi sluga, adecă poslušnicul besearicii.
Tîlc. Citeţul carele se va logodi cu muiare, şi mai nainte, pînă nu e făcută nunta cu dinsa, se va strica, acela 1 an să fie deşert, de-acia atunce după aceaia să-l priimească să citească, iară mai la mare procopsire să nu se înalţe, ce-ş fie în spiţa lui şi să nu se mai mute. Acesta canon să se ţie şi spre poslušnicii besearicii, carii-s nehirotoniţi. Aşa scrie şi canonul 5 de la Neochesaria.

Gl. 66. Preotul şi diaconul de vor mărturisi că se-au spurcat numai în buze, de liturghie să se oprească, iară dă priceştuit să se priceştuiască. Iară dă se va arăta că va greşi ceva mai mult, să li se ia darul.
Tîlc. A se spurca în buze în multe feliure se tîlcuieşte, ce pentru un lucru rău nu trebue a scrie. Drept aceaia oricarele de în diaconi sau de în preoţi ce va cădea în greşală ca aceasta, acela să priimească canon după cum zice această pravilă.

Gl. 67. Cine va priceape greşala a fiecui şi o va ascunde, într-o potrivă să se canonească.
Tîlc. Oricine va şti pre cineva greşind întru ceale greşale ale păcatelor ce se-au zis mai sus şi nu le va spune, ce ascunzînd fărădeleagea aceaia se va vădi, acela să priimească pocaanie potrivă cu cela ce o face, şi întratîta vreame să priimească pocaanie, în cîtă au făcut şi acel rău.

Cine va da pre sine vrăjitorilor sau altora fiecărora unora ca acestora, aceia să împle vreamea ucigaşilor. *Gl. 68.*

Însă cine va da pre sine vrăjitorilor sau fărămăcătorilor sau lecuitorilor, ca să înveaţe meşterşugul lor cel rău, acela să se canonească ca şi cela ce ucide dă voe. Iară cine va creade vrăjitorii sau-i va băga în casa lui pentru vreo aflare sau pentru curăţia leacurilor sau să descopere nişte lucrure nespuse, acela 6 ani să se canonească, cum porunceaşte canonul 61 al şaselui săbor de la Trulla şi canonul 79 al aceştii pravile, a treia poslanie a marelui Vasilie. *Tîlc.*

Carele se leapădă de Hristos, în toată viaţa lui să se pocăiască. *Gl. 69.*

Cine se va lepăda de Hristos, trebue să plîngă toată vreamea vieţii lui, iară la eşirea sufletului său să se cuminece. *Tîlc.*

Carele au luat puteare a lega şi a dăzlega oricărora de în cei ce greşesc de în ceale păcate ce se-au zis mai sus, dă-i va vedea cu mare infrîngere a inemii, atunce să le micşoreaze vreamea. *Gl. 70.*

Pocaanie se-au făcut de toate păcatele, iară celuia ce i se-au dat în mînă de la Dumnezeu puteare a lega şi a dăzlega, cum va vedea înfrîngerea inemii la ispovedanie a fieştecăruia, de va vrea să împuţineaze vreamea pocaaniei, nu va avea nice o vină. *Tîlc.*

Carele se va spurca cu sora de un tată şi de o mumă, acela să nu între în casa de rugă pînă ce se va părăsi. De-acia dă se va dăştepta să se părăsească şi va veni spre pocaanie, atunce trei ani să asculte, trei ani să cază şi la a zeacea să se priimească fără de priceaştenie şi doi ani să stea la rugă, de-acia să se priceştuiască. *Gl. 71.*

ADEVĂRAT.

Aşa şi pentru ceia ce-ş iau cumnatele sale. Canonul acesta se-au tîlcuit la 64 de canoane. *Gl. 72.*

Carele-ş va lăsa muiarea şi alta va lua, preacurvariu iaste; şapte ani să cază. *Gl. 73.*

Şi acest canon se-au tîlcuit iară la acel canon, la 64.

Acesta chip să se ţie şi pentru ceia ce iau doaă surori, măcară de va fi şi pre în bogate vremi. *Gl. 74.*

ADEVĂRAT.

Carele va spurca pre maştehă-sa, canoneaşte-se ca şi cela ce spurcă pre soru-sa. *Gl. 75.*

ADEVĂRAT.

Ceia ce-s cu multe nunte sînt ca dobitoacele; ce însă după a patrulea an să se priimească. *Gl. 76.*

Unii ca aceia de vor lăsa acea urîciune şi se vor despărţi de acea nuntă fără leage, 4 ani să se pocăiască, măcară deşi iaste mai mare păcat decît curvia; însă un an să plîngă şi în trei să cază; de-acia aşa să se priimească. *Tîlc.*

Carii calcă credinţa sau leagea dă nevoe, 8 ani să cază; iară de voe, ani doaăzeci. *Gl. 77.*

Tîlc. Însă cîţi pentru năpădirile păgînilor au păţit iuţi nevoi şi reale munci, de-acia durerile neputîndu-le răbda mai mult, au călcat credinţa a lui Dumnezeu, jurămînture păgîneşti au făcut şi au gustat, adecă au mîncat fără de leage, ceva dă ceale dă la idoli, aceştea de să vor pocăi şi de să vor întoarce cu lacrăme şi cu inemă înfrîntă, atunce să se pue în trei ani cu cei ce cad; de-acia se vor priimi la priceaştenie. Iară cîţi fără de mare nevoe se-au lepădat dă credinţa lui Dumnezeu şi se-au atins de measele dracilor şi au jurat cu jurămînture ellineşti, aceştea în trei ani să plîngă, în doi să asculte, în trei să îmble întru cei ce cad, şi într-alţi trei să stea cu credincioşii la rugă; şi aşa, după 12 ani, bunii priceaştenii să se cuminece.

Gl. 78. Carele va fi jurat dă nevoe, priimit să fie după şase ani, iară carele de a lui voe, ani doisprezeace.

Tîlc. Juratu-se-au oarecine, fiind judecătoriu, să nu facă cutare lucru, să nu scrie, adecă să nu iscălească pentru o urgie ce vine asupra oarecui, de-acia de altul mai mare şi mai silnic nevoit fiind, au călcat jurămîntul; unul ca acela, pentru acea silire şi nevoie, zace supt pocaanie mai uşoară, în şase ani să se canonească; iară fără de nice o silă de va călca jurămîntul, acela în doi ani să fie cu ceia ce ascultă, în cinci cu ceia ce cad, şi într-alţi doi să se priimească cu cei credincioşi şi la rugi cu dinşii să se împreune; şi aşa după 12 ani trupului a lui Hristos să se dăstoinicească.

Gl. 79. Carii cred vrăjitorii sau bagă vreunii în casele lor pentru aflarea leacurilor, aceia un an să plîngă, un an să asculte, trei să cază şi într-unul să stea cu credincioşii; de-acia să-l priimească.

ADEVĂRAT.

Gl. 80. Nu socoti vreamea, ce socoteaşte năravul celuia ce se pocăiaşte; iară de-ş vor rămînea întru păcate şi se vor împoncişa, atunce tu caută dă-ţi spăseaşte al tău suflet.

Tîlc. Pocaaniile şi canoancle se-au împărţit cum se-au scris; drept aceaia nu trebue a căuta cătră vreamea canoanelor, ce cătră năravul pocaaniei şi să cauţi cătră lacrăme şi cătră inemă înfrîntă şi smerenie vîrtoasă a celora ce fac păcate şi se părăsesc de rău şi se ispovedesc, de caută pre domnul cu tot sufletul. Vreamea anilor lor razimă să o scurteaze pre cela ce au luat puteare a lega şi a dăzlega. Iară de nu se vor rumpe lesne ceia ce greşesc şi să se părăsească de al lor obiceaiu şi vor aleage a sluji mai bine păcatului şi dulceţii trupului decît domnului şi nu vor vrea să lăcuiască după viaţa evangheliei, unora ca acelora nu iaste a le zice nemica cuvînt de certare, că la oamenii cei nesmeriţi şi împoncişaţi ce nu ascultă, n-avem a le da nice o învăţătură, că cela ce spăseaşte să-şi spăsească al lui suflet.

зрн опасно [1])

DE ÎN POSLANIA A LUI SFETÎ VASILIE CĂTRĂ AMFILONIE.

Gl. 81. Cumu e întru bureni, dă-s unele mai reale decît ceale bune, aşa socotim a fi şi în cărnure: întru bureni sterigoaia şi în cărnure carnea de ghipion

[1]) „Vezi cu luare aminte".

sau de corb. Drept aceaia să nu mănînce neştine, carele va avea minte, carne de porc, nice să se atingă de carnea de cîine, fără numai dă nevoie; iară aşa cine va mînca aşa de nevoie, acela n-au făcut fărădeleage.

Cine va fi prins, de va cădea întru patima necurăţiei, dă se va împreuna fără de leage cătră doaă surori, aceaia nu se socoteaşte a fi nuntă, nice în besearică să între mai nainte pînă nu se vor despărţi unul de altul, Că în deşert bîrfeaşte carele tîlcuiaşte de zice că, pînă va trăi muiarea lui, Zri. nu va lua pre sora ei, ca să nu pizmească una pre alta; iară deaca va muri, se curmă şi pizma şi iaste loc de bîrfire dă zice să ia pre sora muerii lui carea au murit. Iar noaă aceasta ne place aşa, adecă să nu întri nice să te apropii cătră rudenia trupului nicecum, ce să descoperi ruşinea lor. Că deaca vreame ce carii se împerună bărbatul cu fămeaia dă se fac amîndoi 1 trup, atunce pespe muiare se face soru-sa rudă bărbatului. Drept aceaia să nu ia pre muma sau pre fata muerii lui, aşijderea nice pre mumă-ta sau pe fata a ta, aşijderea nice măcar pre soru-ta.

DE ÎN POSLANIA A LUI SFETÎ VASILIE CĂTRĂ PREOTUL GRIGORIE, CA SĂ DESPARTĂ DE CĂTRĂ DÎNSUL PRE ACEA MUIARE CE ŞEDEA ÎMPREUNĂ CU DINSUL.

Neînsurarea acesta-i iaste cinstea, să se desparţă neştine dă petrecaniia *Gl. 82.* muerească, că se cade să nu facem poticnire sau scandală fratelui. Drept aceaia, urmînd părinţilor de la Nichea, poruncit-am să nu ţie muiare striină, ce să o desparţi de tine şi de casa ta. Iară de nu vă veţi îndrepta, ce veţi Zri. îndrăzni a sluji liturghie, să fie anathema, şi ceia ce te vor priimi, să-şi cază de în cinste.

DE ÎN EPISTOLIA SFÎNTULUI CĂTRĂ PROTOPOPI.

Curăţiţi besearica şi goniţi de la dînsa carii-s nedăstoinici şi căutaţi *Gl. 83.* de priimiţi pre ceialalţi carii-s harnici; să nu puneţi în socoteală sau la vreo rînduială nice pre unul, pîn' nu-l veţi şti şi întîi pînă nu-l veţi aduce la noi. Mireanul de-l veţi şti şi se va socoti a fi de slujbă, să nu-l puneţi fără de a noastră ştire şi întrebare.

ADEVĂRAT.

CĂTRĂ EPISCOPII CARII-S SUPT MÎNA LUI, SĂ NU HIROTONEASCĂ PRE BANI.

Carii hirotonesc pre bani, iară ei tocmesc lucrul aşa, zicînd că nu *Gl. 84.* luăm întîi sau nice împreună deodată, iară apoi iau; deci luare iaste întîi aceaia, măcară de-ai lua cît, măcară întîi, măcară apoi; şi aceasta iaste lucrul iubirii de argint carea iaste închinarea idolilor. Drept aceaia Zri. pentru puţini bani nu cinstireţi mai întîi pe idoli decît pe Hristos, nice vă închipuiţi Iudei vînzînd şi luînd a doa oară pre carele numai o dată pentru noi se-au răstignit, pentru că satele şi mînile carele vor lua, unele ca acealea chema-se-vor satul sîngelui.

Gl. 85. **PENTRU CÎTE LOCURE SÎNT ALE CANONIRII ŞI CUM ŞI ÎN CE CHIP SÎNT. PATRU LOCURE SÎNT DE CANONIRE ALE CELUIA CE SE POCĂIAŞTE: SĂ PLÎNGĂ, SĂ ASCULTE, SĂ CAZĂ, SĂ STEA CU CREDINCIOŞII.**

CE IASTE PLÎNGEREA?

1 Plîngerea iaste ca omul cel păcătos, deaca greşaşte, să stea afară de besearică şi afară şi de curtea sau tinda besearicii, şi cîţi întră în besearică naintea tuturor să cază şi să-i roage, plîngînd cu lacrăme, ca să se roage pentru dinsul, că acela ce plînge iaste lepădat afară de curtea sau tinda besearicii, ca să se pocăiască aşa, cîtă vreame-i va fi poruncită.

CE IASTE ASCULTAREA?

2 Ascultarea iaste ca omul cel păcătos, deaca greşaşte, să asculte dumnezăiasca scriptură, stînd lîngă uşile ceale împărăteşti ale besearicii, pentru că cela ce ascultă, acela stă în curte sau în tindă, iară în besearică nu e ertat nice are voe să între, pînă va săvîrşi poruncitii lui ani.

CE IASTE CĂDEAREA?

3 Cădearea iaste adecă posluşania; cela ce greşaşte să stea înlăuntru în besearică, mai îndărăt de partea ambonului, pentru că cela ce cade, acela stă în besearică pînă la sfînta evanghelie, iară de-acia după sfînta evanghelie, cînd zice diaconul: єлици ѡглашєнїи изыдѣтє[1]), atunce iase şi el cu oglaşenii şi stă afară de besearică pînă ce se sfîrşaşte dumnezăiesca slujbă.

CE IASTE STAREA CU CREDINCIOŞII?

4 Starea cu credincioşii iaste că stă omul cu credincioşii în besearică înlăuntru pînă la sfîrşenia dumnezăeştii slujbe; iară sfintei priceaştenii nu se priceştuiaşte, pînă ce-şi împle porunciia lui vreame. Iară deaca-ş împle vreamea stînd cu credincioşii, atunce se şi vredniceaşte împreunării sfintei taine a preasfîntului trup şi preacuratului sînge a domnului nostru Isus Hristos. Deci cu aceaste patru locure se obîrşaşte şi se împle toată pocaania. Drept aceaia cade-se episcopului sau preoţilor duhovnici toată vreamea a canonirii, ori multă ori puţină, tot prea aceaste 4 locure să o împarţă şi aşa să curăţeaze de păcate pre cela ce se căiaşte şi se pocăiaşte.

зри ѡпасно[2]).

Sfîrşitul canoanelor de în poslaniile marelui Vasilie.

---

[1]) „Cîţi sînteţi chemaţi ieşiţi".
[2]) „Vezi cu luare aminte".

RĂSPUNSURILE CANONEȘTI ALE LUI TIMOTHEI, SFÎNTUL EPISCOP AL ALEXANDRIEI, UNUL DE ÎN CEI SFINȚI PĂRINȚI 150 CARII SE-AU ADUNAT LA [illegible]IGRAD, FĂCUTE CĂTRĂ CEIA CE VENIIA CĂTRĂ DINSUL DE-L ÎNTREBA.

PENTRU EPISCOPI ȘI CLIRICI.

Întrebare 1. Un copil oglașeniic, ca de șapte ani, adecă om deplin, făcîndu-se liturghiia, de-i va veni prilej, neștiind, se va cumineca, ce trebue să se facă de dînsul?

Răspuns. Trebue, zice, să se boteaze, că de Dumnezeu se-au chemat.

Sholion. Să se știe că după Dionisie cel Mare, carele au fost al 14 episcop la Alexandria, aceștea au episcopit: Theona, Maxim, Petr, Seștino mucenic, Ahila, Alexandr, Athanasie, Grigorie, Arian Capadox, iară Athanasie, Luchie, Arian, iară Petr. De-acia acest mare Timothei se-au ridicat pre scaun într-al patrulea an de împărăția lui Theodosie cel Mare și au adunatu-se săbor 150 de sfinți părinți asupra lui Machedonie luptătoriul de duh; iară după 7 ani pristăvise cătră domnul, și au lăsat diadoh în urma lui pre Theofil.

Tîlc. Întrebat fu acest sfînt părinte: de va fi pus un copil sau om deplin întru cei chemați oglașeni și încă nu se va fi botezat cu sfîntul botez; iară făcîndu-se liturghia, de-acia i se va fi prilejit vreame, neștiind de se va priceștui, necăzîndu-i-se să se priceștuiască mai nainte de botez, nice se-au pus într-acel rînd fără nebăgare în seamă, — ce trebue să se facă de aceasta? Și răspunse, zise: trebue să se boteaze, pentru că au mers fără de hitlenie și tîmplînd i se prileji, neapărat fiind de nimenea se-au priceștuit sfintelor darure, părîndu-le acelora credincioși că iaste și el oglașen, drept aceaia se cuminecă. Pare-să de Dumnezeu se-au chemat, cum zice și sfîntul apostol Petr pentru Cornilie și alții ai lui. Ei șezînd, zice, căzu pre dinșii duhul sfînt și grăiia cu limbile și măriia pre Dumnezeu, cum scrie în cartea deaaniei. Nice poate neștine a opri apa, a nu se boteza unii ca aceia carii au luat duh sfînt ca și noi. De aceasta numai ce au zis Timothei, deaca vreame ce e chemat de Dumnezeu și se-au socotit vreadnic priceașteniei, trebue să se boteaze.

Întrebarea a 2. Carele iaste oglașen și va fi îndrăcit și va vrea el sau oamenii lui ca să ia sfîntul botez, cădea-i-se-va să ia, au ba, mai vîrtos de-i va fi aproape să moară? Caută de aceasta canonul 77 al sfinților apostoli și canonul 60 al șaselui săbor.

Răspuns. Cel îndrăcit, de nu se va curăți de dracul, adecă de duhul necurat, acela nu poate lua sfîntul botez; iară lîngă eșirea sufletului să se boteaze.

Tîlc. Cel îndrăcit arată-se că iaste lăcaș drăcesc, dece se socotește că acel duh necurat de n-ară afla lui lăcaș dăstoinic pre omul n-ară lăcui într-însul. Cum va putea fi între amîndoi să se priimească într-însul doară lucrure împoncișate? Drept aceaia carele e oglașen și nu se-au curățit de duhul ce-l supără, acesta părinte n-au socotit a fi vreadnic de dumnezăescul botez; iar de va fi murind, zice, să se boteaze, ca să nu se pristăvească și să n-aibă parte de darul botezului să se ducă nesemnat și fără de cealea ce-i trebue pre cale.

Întrebarea a 3. De va fi îndrăcindu-se un om ce va fi creștin, cădea-i-se-va să se priceștuiască, au ba? Caută de aceasta la canon. 77 al sfinților apostoli și canonul 60 al șaselui săbor.

Răspuns. De nu va spune tainele nice într-alt chip cumva va huli, acela să se cuminece; însă nu în toate zilele, ce-i ajunge într-o săptămînă o dată, dumineca.

Tîlc. Zice-se că Iuda au spus tainele cîte se-au învățat de domnul și le-au descoperit ovreailor, cu carele au încredințat pre dinșii și zicea că nu iaste sfinția sa Dumnezeu, ce om prost. Iară carele se îndrăcește de va fi nebunind totdeuna, de va spune și va huli, nice tainele va putea mărturisi, nice se va dăstoinici a se priceștui și se socotește ca și cela ce nu
Zri. știe ce face. Iară de va avea părăsiri, uneleori lăsîndu-l, alteleori apucîndu-l, și în vreamea ceaia ce-l meșterșugește de ia priceștenia, atunce el începe a huli, acela nu se cade numai a nu se priceștui, ce încă nice cu credincioșii să nu se socotească, nice împreună cu dinșii să se roage. Că acest dumnezăesc părinte zice pentru cel îndrăcit și pentru cela ce uneleori-l lasă, altele ori-l apucă, cînd nu e îndemnat de diavolul de nu va zice să hulească nemic cătră credință; atunce poate să și cuminece priceșteniei.

Întrebarea a 4. De va fi neștine oglașen fiind bolnav și-ș va fi eșind de în minte și nu va putea să-ș mărturisească credința, iar oamenii lui vor fi rugîndu-se ca să ia sfîntul botez, cum se-ar cădea, poate lua, au ba?

Caută de aceasta aicea la al doilea canon, caută la 12 canoane al săborului de la Neochesaria, la canoane 46 ale săborului de la Laodichia și la canon. 45 ale săborului de la Carthaghen.

Răspuns. Cade-se a lua, de nu-l va fi supărînd duhul necurat.

Tîlc. Întrebarea au fost pentru oglașen și e bolnav, dă-ș iase de în minte, carele cîndu-l botează, el întreabă și nu poate să zică răspunsurile, de va putea-se unul ca acela să se boteaze? Iar răspunsul iaste așa, că se cade și se cuvine, și așa fiind, să se boteaze, pentru că fiind oglașen au arătat voe bună cumu-i iaste dragă credința și-ș va arăta voia lui cea bună, măcară de n-au nice ajuns să răspunză botezîndu-se. Iară de va fi supărîndu-l, zice, duhul necurat, să nu se boteaze, ce să i se facă lui cum mai sus se-au zis.

Întrebarea a 5. Muiarea dă se va lipi cu bărbatul ei noaptea, adecă bărbatul cu muiarea și se va face împreunare, cădea-i-se-va a se cumineca, au ba? Caută de aceasta aicea la 13 canoane și la poslania a lui Dionisie cătră Vasilida, la trei capete.

Răspuns. Nu li se cade; apostolul strigînd să nu se lipsească unul de altul, fără numai cînd se vor tocmi să se ție pre la vremi ca să se poată ruga; de-acia iară să-ș vie la loc să se împreune, ca să nu supere pre voi satana pentru țînearea voastră.

Tîlc. Întrebarea aceasta iaste pentru ceia ce sînt însurați pre leage și într-aceia noapte se vor împreuna unul cu altul, dă se vor putea cumineca. Iară răspunsul zice așa: că nu li se cade, ca să fie întărit cuvîntul graiului care au zis marele Pavel.

Întrebarea a 6. Muiarea oglașenică de-ș va fi dat numele ca să se boteaze, iară căci i se-au făcut curărea, cumu-i obiceaiul muerilor, în zioa botezului, cădea-i-se-va a să boteza într-acea zi, au treace-o-va?

Cade-se a treace pînă ce se va curăţi. *Tîlc.*

Muiarea de va vedea că iaste în curărea, cumu-i obiceaiul muierilor, oare putea-va să se apropie de taini într-acea zi, au ba? *Întrebarea a 7.*

Nu se cade pînă ce se va curăţi. Caută de accasta la poslania a lu Dionisie cătră Vasilida, glava 2. *Răspuns.*

Carii vor să se dăstoinicească dumnezăescului botez, aceia să se scrie de ceia ce slujesc besearicii. Muiarea, zice, deaca se va întoarce şi va vrea să se boteaze iară apoi se va lunătăci cînd se cade să se boteaze? Iară acest sfînt părinte au răspuns de aceasta: deaca se va curăţi; că pînă nu vor treace zilele carele-s pre leage tocmite, pînă atunce tot se socoteaşte că iaste întru necurăţenie. Drept aceaia nice să se boateaze, nice să se cuminece, măcar de să va fi şi botezat. *Tîlc.* *Zri.*

Muiarea de va naşte în postul paştilor, cădea-i-se-va să postească şi să nu bea vin, căce au născut? *Întrebarea a 8.*

Postul se-au făcut ca să smerească trupul; dece deaca vreame ce iaste trupul întru slăbiciune şi boală, cade-se să se priceştuiască bucatelor şi băuturii şi să ţie cum va vrea şi cum va putea. *Răspuns.*

Întrebat fiind, muiarea, zice, carea va naşte în postul cel mare al paştelor, cădea-i-se-va a bea vin şi să dăzleage postul? Şi au răspuns că postul se-au făcut pentru smerenia trupului; dece deaca vreame ce trupul iaste slab şi bolnav sau într-alt chip ce nu poate treace pedepsele postului, ce încă mai vîrtosu-i trebue tărie şi zidire, cade-se carea naşte pre post, adecă în postul ce să face pentru paştile, să şi mănînce şi vin să bea. *Tîlc.*

Oare cade-se cliricului să se roage naintea arianilor sau altor eretici? Au nu-i strică lui nemica cînd face rugă, adecă liturghie? *Întrebarea a 9.*

La dumnezăiasca liturghie diaconul strigă mai nainte de sărutare: carii sînt nepriceştuiţi eşiţi. Drept aceaia nu se cade să fie acolo, de nu se vor făgădui că se vor pocăi şi să fugă de eres. *Răspuns.*

Întrebarea iaste pentru cliric, de poate să se roage naintea ereticilor, adecă a sluji liturghie. Şi au răspuns: cînd vor să se ducă sfintele la sfîntul preastol, atunce să zice celor nespurcaţi: carii sînteţi nepriceştuiţi eşiţi, adecă: оглашєнїи изыйдѣте[1]). Dece deaca vreame ce nu se lasă şi oglaşenii să fie acolo la dumnezăiasca jertvă, dară ereticul cum va sta? făr' numai, zice, dă se vor făgădui să se pocăiască şi să se lase dă eres. De-acia atunce socotesc a nu fi în lăuntrul besearicii, ce afară cu oglaşenii şi pînă nu se vor făgădui că se vor lăsa dă eres, nice cu oglaşenii să nu se pue să stea, ce să se gonească. *Tîlc.*

De va fi cineva bolnav şi va fi selbezit foarte de multa boală şi va veni sfîntul post al paştilor, cade-i-se să postească, au face-va razdreaşenie şi să ţie ca şi alţii ce va putea, au mînca-va untdălemn şi să bea vin, pentru multă slăbiciune şi boală? *Întrebarea a 10.*

Bolnavul se slobozeaşte să mănînce şi bucate şi băutură să bea şi să ţie ce va putea; că cela ce e veştezit şi selbezit de slăbiciunea boalei, i se cade să mănînce untdelemn. *Răspuns.*

Întrebarea iaste pentru bolnavul şi selbezitul, de i se va cădea adevărat să se postească în postul paştilor, în loc ce se-ar lăsa şi nu i se-ar erta; *Tîlc.*

[1]) „Cei chemaţi ieşiţi".

sau să mănînce untdălemn şi să bea vin pentru boală? Iară răspunsul zice că cela ce e selbezit de boală cade-i-se să mănînce şi unt şi vin să
Zri. bea şi să tărpească cum va putea, adecă sau peste tot postul, au în cîteva zile, după socotinţa celuia ce-l va fi îndreptînd (adecă a duhovnicului). Însă semnat lucru iaste de aceasta şi într-acest canon şi în cel de a opta, că postul păreasemilor paştilor mîncare seacă iaste şi încă depărtează şi de vin; iară unii zic într-aceaste canoane într-amîndoao că postul paştilor iaste numai săptămîna sfintelor patime, iară nu e, zic, post toate păreasemile.

Întrebarea a 11. ● Zis-aţi odată: cliricul de va asculta nunta fără de leage, dece de va fi nunta fără de leage, cliricul nu i se cade să se împreune păcatelor striine.

Tîlc. Cliricilor, zice, li se cade, cînd sînt chemaţi la facerea nuntelor, ca să se roage şi să împreune pre ceia ce să însoară. De-acia de va auzi că iaste nunta fără de leage, să nu se ducă, nice să se roage, nice să facă liturghie, nice să se împreune păcatelor striine.

Întrebarea a 12. ● Care mirean se va săblăzni în vis şi va întreba pe cliric zicînd oare poate-i-se erta să se priceştuiască într-acea zi au ba, caută de aceasta la epistolia lui Dionisie, carea scrie cătră Vasilida, gl. 4.

Răspuns. Însă de va fi fost acea pohtă de muiare, nu i se cade; iară de-l va fi supărînd satana ca pentru vina aceaia să-l înstriineaze de priceaştenia dumnezăeştilor taini, cade-i-se să se priceştuiască. Pentru că diavolul, carele supără într-aceaia vreame cînd i se cade a se priceştui, nu se mai părăseaşte a nu-i face dodială ca aceaia.

Tîlc. Pentru ceia ce se săblăznesc, cărora li se face dă le cură sămînţa trupului, de aceasta zice părintele acesta: carele se-au săblăznit, de-i va fi adus mintea gînd de pohtă de muiare, şi de va fi întrat şi va fi venit de acolo săblăznirea şi vărsarea şeminţii, atunce nu i se cade să se priceştuiască; că se cade că, deaca vreame ce au spurcat gîndul celuia ce se-au
Zri. săblăznit acea tîmplare, dar cu gînd ca acela cum va putea să se apropie de sfinţie? Iară de va nu va fi gîndind nice unele de aceastea, zice că iaste primejdia dracului, ca aşa să-l înstriineaze de dumnezăiasca priceaştenie; drept aceaia i se cade să se priceştuiască, că de va şti şi de va prinde dă veaste hitleanul, de om îndreptat ca acela, de cîte ori va priceape că va să se priceştuiască, nu va mai curma, vrăjmăşind omului, să-i facă pacoste să nu se priceştuiască sfintelor.

Întrebarea a 13. Carii sînt însuraţi şi împreunaţi întru nuntă în ce zi de-ale săptămînii li se cade să se dăsparţă şi să se ferească de împreunarea unul cătră altul şi în carele să fie volnici?

Răspuns. Carele am zis mai nainte şi acum le zic: apostolul zice: să nu se lipsească unul de altul, fără numai de să vor tocmi pre la bogate vremi ca să nu poată fi gata de rugă. Şi iarăşi adins elusi socoteaşte: ca să nu supere,
Zri. zice, pre voi satana pentru neţinerea voastră, cade-se într-alt chip să nu fie, fără de nice o nevoe, sîmbăta şi dumineca să se ferească, pentru că într-aceaste zile jertva duhovnicească sau sufletească se face Domnului.

Întrebarea a 14. ● Neştine de nu-ş va fi în fire sau va fi nebun şi se va omorî sau se va surpa de undeva să moară, cădea-i-se-va să i se facă liturghie au ba? Caută de aceasta la canon. 77 al sfinţilor apostoli şi la canon. 60 al şaselui săbor şi la acesta la a 3 şi la a 2.

Carele iaste cliric cade-i-se să socotească de aceasta, de va fi făcut aceasta adevărat fiind afară de minte (adecă nebun), de bine, că de multe ori vrînd unii ca aceia să dobîndească folosinţa lor ce pohtesc, bîrfesc de zic că nu ş-au fost în fire, uneleori de supărarea şi primejdiile oamenilor, sau într-alt chip, pentru nebăgarea în seamă au făcut acela lucru. Drept aceaia nu trebue să se facă pentru dinsul pomeană sau liturghie căce că el lui adins eluşi se-au făcut ucigaş. Drept aceaia se cade cliricului cu totuluşi să caute cu mare socotinţă, ca să nu cază supt păcat. *Răspuns.* *Zri.*

Întrebarea iaste pentru cela ce nu-i e mintea sănătoasă, ce întorcîndu-se de în minte se omoară cu a lui mînă sau se surpă de într-o rîpă, de moare, de i se va cădea unuia ca aceluia să i se facă rugă, pomeană şi liturghie? Şi au răspuns de au zis: omul adevărat de-ş va eşi de în minte şi nu va şti ce face şi se va omorî cu a lui mînă sau se va surpa de undeva sau într-alt chip se va omorî, atunce pentru unul ca acela să se facă rugă, pomeană şi liturghie. Cade-se de aceasta cu deadinsul a socoti pentru ceia ce sînt chemaţi la rugă, să nu cumva să se omoară cu mîna lor au în băsău, au pentru scîrbă, sau într-al chip, ştiind ce face, că pentru unii ca aceia nu se cade nice rugă, nice pomeană, nice liturghie a face, că singur lui adins eluşi ucigaş iaste. *Tîlc.* *Zri.*

O muiare de să va îndrăci de duhul necurat atîta cît să o şi leage cu lanţure, de-acia bărbatul va zice că nu poci să mă ţiu de voia trupului şi va vrea să ia alta, cădea-i-se-va să ia alta, au ba? Caută de aceasta canonul 77 al sfinţilor apostoli şi canonul 60 al şaselui săbor şi de într-aceastea al 2 şi a 3. *Întrebarea a 15.*

Pentru aceasta nice aflu ceva nice n-am ce răspunde, căce că iaste lucru al preacurviei. *Răspuns.*

Întrebarea aceasta iaste pentru bărbatul căruia-i iaste muiarea năduşită de duhul necurat, adecă în carea lăcuieşte duhul hitlean şi nebuneşte atîta cît o leagă cu lanţure ca să nu se omoară sau pre altul să vatăme, sau nu va putea să-ş vie în fire sau să se împreune cu dinsul; de-acia va zice bărbatul că nu poate lăcui cu ea, ce va să ia altă muiare pre leage. Dece eu de aceasta mă mir şi nu pociu, ce voiu zice că bărbatul carele se va logodi fiindu-i muiarea vie şi să ia alta, alta nu socotesc a fi, ce numai preacurvie. Iară nearaua a lui Leu Înteleptului împărat dă voe bărbatului celuia ce i se nebuneşte fămeaia în toată vreamea sau de pururea să spargă nunta; iar deaca va sparge nunta să fie volnic bărbatul să-ş ia altă fămeae pre leage. *Tîlc.* *Zri.*

De va posti-se oarecine ca să se priceştuiască, de-acia spălîndu-ş gura sau în bae fiind, nevrînd va înghiţi apă, oare cădea-i-se-va a se priceştui? *Întrebarea a 16.*

Aşa că de va afla vină a-l apăra de priceaştenie, mai des va face aceasta. *Răspuns.*

Oare noi ceştea ce auzim des cuvîntul a lui Dumnezău şi nu-l facem, oare fi-vom supt blăstem, au ba? *Întrebarea a 17.*

Măcară deşi nu facem, iar căce nu priimim, cade-ni-se să ne urgisim şi să ne dosădim, căce că, auzind noi, nu băgăm seamă că o parte de spăsenie iaste, şi de aceasta cînd ne dosădim şi ne urgisim noi adins noi-ş. *Răspuns.*

De în ce vîrstă se socotesc păcatele de la Dumnezeu? *Întrebarea a 18.*

Răspuns. Cătră priceaperea şi cătră socotinţa a fieşcăruia, însă unora de în vîrsta a 12 ani, iară altora şi mai mari.

Tîlc. Zis-au şi eu răspuns că socoteaşte Dumnezău păcatele omului cătră priceaperea şi socotinţa a fieşcăruia, pentru că unii de în coconi fiindu-le firea mai iute şi mai vîrtos treazvă, ei numaicît aleg de socotesc binele şi răul, iară alţii sînt mai apestiţi şi mai zăbavnici cu priceaperea minţii şi cad. Drept aceaia unora au zis că le socoteaşte Dumnezău păcatele de în vîrsta a 12 ani, iară altora de mai mari şi mai desăvîrşit.

Sfîrşitul întrebărilor şi răspunsurilor ale lui sfeti Timothei.

ÎNTREBĂRI ŞI RĂSPUNSURE SĂBORNICEŞTI FĂCUTE DE PURUREA POMENITUL PATRIARH CHIR NICOLAE.

Întrebare. Oare cade-se călugărului să între la sfîntul jertăvnici că-l opreaşte canonul 33 al sfîntului săbor carele se-au făcut la Trulla: carele nu va fi tuns, oricine, măcar şi călugăr, să nu se sue pre ambon să cînte sau să citească? Aşijderea zice şi canonul 21 de la Laodichia şi a 15, şi canonul 14 al săborului carele se-au adunat a doa oară la Nichea.

Răspuns. Călugărul carele nu e hirotonit şi se va sui pre ambon ca un citeţ, să facă slujba citeţului, opritu-se-au; iară la jertăvnic a întra pentru aprinderea lumînărilor şi a candelor (carele nu va avea nice o vină de greşală) gîndesc că nu se va cădea a-l opri, pentru cinstea chipului călugăresc.

Întrebare. Oare cade-se sîmbăta a nu face metanii cu genuchele la pămînt, ca şi dumineca şi peste rusalii, au ba?

Răspuns. De pravilă nu se opreaşte; iară mulţi oameni, căce nu e sîmbăta post, nice metanii fac.

Întrebare. Oare cade-se a posti în luna lui avgust, au ba?

Răspuns. Mai nainte era postul în vreamea aceasta, iară căce se-au tîmplat în vreamea aceasta, de să făcea posturile păgîneşti, se-au mutat. Drept aceaia încă şi de în oameni postesc postul acesta.

Întrebare. Oare cade-se îndrăcitului să se împreune sfintelor?

Răspuns. Însă sfîntul Timothei, întru întrebările lui, au zis într-un chip, şi sfîntul apostol într-alt chip şi alţii mai dă pre urmă într-alt chip. Iară noi socotim aşa, că de să va supăra neştine de hiarea neagră, cum se-ar părea că se îndrăceaşte, acela nu se opreaşte; iară de va fi adevărat îndrăcindu-se, atunce nicecum să nu se dăstoinicească sfintelor, că lumina cătră întunearec n-are nice o împreunare.

Întrebare. Oare cade-se dă cealea ce aduc la besearică, adecă prescuri şi băuturi, să le mănînce preotul fără socoteală şi unde va vrea şi cum va vrea, şi oare cade-i-să să le mănînce ca pîinea proastă, au ba?

Răspuns. Însă fărămiturile cealea ce le înalţă, ba, nicecum, ce numai în besearică să se mănînce pînă ce să vor toate cheltui, adecă mînca; iară cealealalte mai multele să nu le mănînce cu lapte, sau cu caş, cu brînză, sau cu peşti, sau cu carne, ce cu tocmeală şi cu mare socotinţă şi deosebi singure mai nainte, fără de alte bucate.

Călugărul, de i se va tîmpla ori fiece primejdie de cealea ce vatămă sufletul, de-acia va vrea să fugă, iară mai marele lui-l va afurisi, ce va face? care de într-amîndoao nu va băga în seamă: acea vătămare a sufletului, au afurisania? *Întrebare.*

Cade-se de aceasta, zice, pentru primejdia ce se betejaşte, de-i va fi aiavea nevoe, el să fugă de acolo într-altă parte, iară de afurisania şi dă legarea celui ce iaste mai mare nice în seamă să nu o grijeşti. *Răspuns.*

Igumenul, pristăvindu-se, lăsat-au altul în locul său; de-acia l-au afurisit ca să nu fugă, iară el după boala lui au fugit. Ce se cade a face pentru acea legare? *Întrebare.*

Legătura e fără seamă şi cînd leagă pre omul aşa dobitoceaşte, drept aceaia nu e nice tare; şi cela ce se-au legat să meargă la arhiereu să-ş spue cumu-i iaste rîndul şi să se dăzleage de acea legătură. *Răspuns.*

Oare cade-se preotului celuia ce i se-au luat darul pespre vină sau de voe vădită, fiind el adins eluşi de într-a lui minte pocăindu-se el şi-ş lasă preoţia, să zică: бл(с)венъ бъ҃ нашъ[1]) şi б҃е ѹщедри на́съ[2]), sau хс҃ и̂стинный бъ҃ нашъ[3]), sau să cădească cu cădelniţa, sau să între să se priceştuiască în lăuntrul jertăvnicului, adecă în oltariu, au ba? *Întrebare.*

Ba nicecum, zice, ce să se pue în locul mireanilor. *Răspuns.*

Ce poate fi dă zice marele Vasilie întru canoanele ceale mici, să fie fără de blagoslovenie după măsura greşalii; ce iaste aceasta? *Întrebare.*

Iaste aceasta să lipsească pre neştine de blagoslovenia ce se dă în besearică. *Răspuns.*

Carii sînt opriţi, de sfînta priceaştenie oare cade-li-se a mînca panaghie sau anafora? *Întrebare.*

Aflăm la viaţa lu sfeti Theodor Sicheotul: pre unii ca aceia opriţi. *Răspuns.*

Oare cade-se a canoni pre cineva cu pravila a lui sfeti Ioan Postnicul? *Întrebare.*

Pravilă ca aceaia, pentru pogorîrea cea multă ce face a ei, pre mulţi au pierdut. Drept aceaia carii greşesc şi sînt cu minte bună pot să se îndrepteaze şi cu aceasta. *Răspuns.*

ALTE ÎNTREBĂRI DE ÎN PRAVILĂ ALE LUI TIMOTHEI, PREASFÎNTUL EPISCOP DE LA ALEXANDRIA.

Poate suge copilul cîndu-i botezat atunce de curînd la muiare cîndu-i întru obicina muerească, adecă cînd se lunătăceaşte, şi să doarmă cu dinsa în pat? *Întrebarea 1.*

De nu va putea face pentr-acea treabă într-alt chip, dă nevoe poate să nu se dăsparţă muma de coconi, că una se tocmeaşte şi se socoteaşte să nu cumva să ţie eale şi să fie urgisite, pentru cinstea tainei, de să se ferească să nu-şi apleace coconii, pentru că sfintele nu se spurcă de niminea. Drept aceaia să-şi apleace muma coconul şi să-l culce cu dinsa, cum se-au zis, dă nevoe, deca nu va putea face într-alt chip. *Răspuns.*

---

[1]) „Binecuvîntat este Dumnezeul nostru".
[2]) „Doamne, milostiveşte-te spre noi".
[3]) „Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu".

Întrebarea a 2. Muiarea carea va fi oglaşenică, de va fi tocmită să se boteaze cu coconul ei şi de năprasnă se va tîmpla coconului nevoia morţii şi se va boteza mai nainte de mumă-sa, oare putea-va mumă-sa să-l apleace, neaflîndu-se creştină să-l apleace, sau de nu va putea mumă-sa să dea hrănicea coconului, şi putea-va să doarmă la un loc în pat cu al ei fiiu?

Răspuns. Şi aicea iară nevoia le dreage. Să se ţie, zice, întrebarea ceii de întîi, adecă acestui canon, ce e dăsupra cestuia; pentru că de aceastea se socoteaşte mintea şi punerea înainte, care punere se-au tocmit întîi să se boteaze şi au venit cu toată voia. Drept aceaia trebue aceastea a căuta şi a socoti, iară să nu socotim pe prost lucrurile cealea ce urmează.

Întrebarea a 3. Muiarea dă se va fi dăstoinicit dumnezăescului botez, de-acia mai nainte pînă nu-i va treace săptămîna de curăre, numai cătu-ş va vedea curărea obiceaiului ei, cum iaste al muerilor, aceaia cădea-i-se-va întîi să se cuminece, au ba, şi în pat să doarmă, au după ce se va curăţi şi se va spăla?

Răspuns. Pentru cinstea botezului, să se cuminece închizăşuindu-se naşul ei şi luîndu-ă în chizăşie cum va păzi ceaialaltă vreame de o va împlea; că leagea şi tocmeala a ei iaste să facă şi să împle şi în cealelalte zile şi i se cade să se speale de-acia numai o dată.

Întrebarea a 4. Oare coconul de curînd născut tîmplîndu-i-se nevoe de moarte mai nainte de zioa săptămînii, putea-sê-va chema şi să se boteaze?

Răspuns. Poate, pentru că adevărat se-au făcut această tocmeală la besearică, căce că om deplin se naşte în lume.

Întrebarea a 5. Oglaşenicul de să va pristăvi fără de veaste nebotezat, oare cădea-i-se-va să se facă rugă de dinsul, sau citenie, sau să se îngroape cu creştinii. au ba?

Răspuns. De se va mărturisi c-au petrecut slujind cu deadinsul şi nu se-au lipsit dă besearică pentru nebăgarea în seamă, de va fi petrecut aşa, să i se facă rugă, citenii şi îngrupare cu creştinii. Iară să nu cercăm, nice să ispitim noi judecăţile şi îndreptările ceale nesocotite ale lui Dumnezeu.

Întrebarea a 6. Oglaşenicul carele va fi chemat de în păgîni, dă se va înşăla şi se va priceştui sfintelor taini, oare cădea-i-se-va după aceaia să se boteaze, au ba?

Răspuns. Unul ca acela trebue să se curăţeaze cu baia înnoirii a doa oară, căce că se-au chemat supt dar, că de nu se va naşte neştine a doa oară, aşa (după cum zice glasul domnului) nu va putea întra <în> împărăţia ceriului.

Întrebarea a 7. Oglaşenicul carele e chemat de în limbi, adecă de în păgîni, de va fi om desăvîrşit şi se va îngîrli cu o muiare, de-acia-l va certa neştine, iară el nu va băga în seamă, nice va păzi, de-acia într-acela loc i se va prinde ciuma sau moartea, oare cădea-i-se-va pentru frica ciumei sau a morţii să se boteaze numaicît, au ba?

Răspuns. Să nu se boteaze de nu se va dăzgîrli de tot, să nu mai lăcuiască într-acea viaţă.

Întrebarea a 8. Preotul de va rămînea singur şi-l va ruga să facă botez, cum se va cădea să-l tocmească, oare întîi naintea osfeşteniei să-l facă oglaşenic şi să-l ungă cu unt, au după ce să va lepăda să sfinţească iordanul, adecă apa scăldătoarei, au să-l boteaze numaicît după osfeştenie şi va lăsa scăldătoarea şi nu va eşi să-l leapede de duhul necurat?

Să facă întîi lepădarea; de-acia atunce să meargă să facă osfeștenia apei, de-acia atunce să-l boteze. *Răspuns.*

Popa cînd botează, de vor fi acolo și alți popi, oare el va face lepădarea, au aceia? *Întrebarea a 9.*

Însă de va fi diaconul acolea, el să facă lepădarea, iară celalalt să-l boteaze, purcezînd ei amîndoi, ce să zice unul cu altul întru cinstea ce au luat. *Răspuns.*

Oare are voe diaconul să gătească pre cei oglașenici să se leapede, au ba? *Întrebarea a 10.*

Foarte încă, că mai vîrtos al diaconilor iaste acesta lucru. *Răspuns.*

Oare poate citețul sau ipodiaconul să ducă pre oglașenic să se boteaze și să strige sau să chiame, adecă să pue numele celor oglașenici, au ba? *Întrebarea a 11.*

De nu va fi diaconul acolo, volnicu e ipodiaconul să-i ducă; iară de nu se va afla nice ipodiaconul, dă nevoe ducă-i și citețul. *Răspuns.*

Oare are voe popa pre la adeveritele săboară să dea evanghelia diaconului să o citească ipodiaconul, nefiind alt diacon, au ba? *Întrebarea a 12.*

Să dea, că i se cade, deaca nu e diacon. *Răspuns.*

Oare cade-se diaconului sau arhidiaconului să dea popei sfîntul potir au ba? *Întrebarea a 13.*

Volnicu e, are voe, cade-i-se. *Răspuns.*

Oare cade-se diaconilor a-i priimi dup' frîngerea sfîntului agneț să împarță cinstitul trup a lui Hristos fărîme, au ba? *Întrebarea a 14.*

De va fi acolea episcopul, naintea lui nu poate, iară de nu va fi și de să va tîmpla gloată, poate face; și aceasta să o facă, socotindu-se diaconul al doilea de cătră preotul cel de întîi; după ce va frînge agnețul, să li-l dea lor. *Răspuns.*

Oare cade-se preotului, fiind în cinul călugăresc, și să se încingă cu brîu, carele se chiamă catromenoi, și așa să slujască liturghie, au ba? *Întrebarea a 15.*

În canonul Alexandriei aceasta nu se află. *Răspuns.*

Oare cade-se preotului purtînd legătura capului (adecă fachelion) să facă liturghie, au să o leapede și așa să slujască? *Întrebarea a 16.*

De va avea chipul orariului, să o poarte; iar de nu, să nu fie volnic nicecum să o poarte. *Răspuns.*

După priceaștenie de va prisosi să rămîe ceva întru sfîntul potiriu și ceia ce vor vrea să se cuminece nu vor fi să potribească, nice cela ce au slujit nu va putea aceaia a face pentru vreo vină, nice altcineva, oare cădea-i-se-va să se ție pînă a doa zi, au ba? *Întrebarea a 17.*

Cade-se celuia ce slujaște foarte bine să cumpănească lucrul ca să nu prisosească; iară de nu o va cumpăni nice o va socoti, atunce să o pue bine, cu pază; de-acia, cînd va fi dimineața, el să le potribească foarte bine, cu groază și frică. *Răspuns.*

De se va tîmpla să se strice cinstitele daruri și nu vor putea la priceaștenie a se potrebi, a<u>oare cădea-se-va să-l arză așa cu vasul, au numai așa, goale, au, cum am zice mai pe scurt, să se arunce, adecă să se leapede în apa rîului, au cum va cădea să li se facă? *Întrebarea a 18.*

Întîi se cade multă socotință a face să nu se lase să se strice, iară de să va tîmpla a se face aceasta de leane și dă nepurtarea grijă, atunce *Răspuns.*

nice se cade a se arde, nice să se leapede, ce să gătească potiriul să le tocmească cu vin dulce şi aşa să le potribească.

Întrebarea a 19. Deaca vreame ce acest obiceaiu, de noi aşa se-au ţinut, ori în ce zi se vrea tîmpla ajunul naşterii sfinte a lui Hristos şi a sfintei bogoiavlenii, ori sîmbăta ori dumineca, noi nu le dăzlegam ce făceam liturghie dumineca dimineaţa şi ne priceştuiam şi ne botezam, iară cînd era seara iară făceam liturghie a bdeniei şi iarăş ne priceştuiam. Oare cădea-se-ară de aceastea a face aşa, au ba?

Slujba.

Răspuns. Noi la Alexandria am socotit şi am tocmit pentru naşterea domnului şi Dumnezeului şi mîntuitoriului nostru Isus Hristos, nicecum să nu ne postim, nice săbor să facem; iară pentru sfînta bogoiavlenie numai aceasta ce se-au tocmit, adecă zicem să fie post şi săbor, că de multe ori se tîmplă a fi dumineca. Drept aceaia se face razdreaşenie după socotinţa sfinţilor părinti, după sfîntul săbor şi după botezul apelor; şi iarăşi se ţine pentru tocmeala şi pentru leage, ca alt nimenea nemica să nu se priceştuiască, fără numai apă. De-acia aşa se cade să se facă razdraşenie postului pentru dumineca şi să se ţie pentru leagea praznicului, cum se-au zis pre înţeleapta tocmeală a acelor ce aşa au tocmit şi au dat, fiind înţelepţi şi ispravnici credincioşi ai sfintei besearici.

Întrebarea a 20. Oare după priceaştenie şi după ce va aduna în potiriul sfînt şi-l va acoperi preotul sau diaconul şi vor veni niscare oameni vrînd să se priceştuiască, putea-va să-l descopere şi să gătească sfîntul potiriu şi să dea de într-însul, au ba?

Răspuns. Însă cade-se diaconului sau preotului să aşteapte şi să îngăduiască să nu acopere, ce de cîte ori cîţi vor veni să-i aşteapte. Iară de vor veni unii fără nădejde şi fără aşteptare şi se va tîmpla de va fi acoperit, atunce să gătească potiriul şi să-i priceştuiască, şi ce va rămînea a doa zi să potribească.

Întrebarea a 21. De va veni sau se va apropiia vreun eretic să se priceştuiască sau să ia blagoslovenie la masă, cădea-i-se-va a avea, au ba? Căce că mulţi sînt carii vin de într-înşii, pînă şi diaconii lor, ca cum ar fi făcîndu-se călători.

Răspuns. Nu se cade, fără numai doară de va întra vreunul în besearică şi va înşela, fiind gloată multă; atunce carele-i va da şi nu-l va cunoaşte pentru îmbulzirea gloatei nevinovat iaste.

Întrebarea a 22. De vor fi niscare oameni hirotoniţi sau de în cei ce vor vrea să se hirotonească, de-acia li se va tîmpla niscare primejdii şi se vor lepăda de hirotonie, sau de vor mînca şi vor bea cum bogaţi au făcut, oare pre unii ca aceia cădea-li-se-va a-i priimi la priceaştenie au ba?

Răspuns. Canonul adecă pravila aşa-i ţine, să se priimească ca nişte mireani, ce se zice, de se vor întoarce spre pocaanie să se pocăiască.

Întrebarea a 23. Nişte oameni după ce se-au pus în rîndul clirosului, le-au murit fămeile; de-acia au luat altele, unii feate, alţii văduă, alţii şi lăsate adecă curve. Oare cădea-li-se-va a-i priimi la liturghie, au ba?

Răspuns. Pravila pre unii ca aceia nu-i primeaşte, ce cu totulu-i goneaşte, căce că nu cad numai în greşala celora ce-s cîte cu doao cununii, ce, dup' ce se pun în rîndul cliriciei şi fac aceasta, îndoesc păcatul şi încă mai mult îndoesc neertarea către ceia ce fac fără de cale de iau văduă şi curve.

Oarecine se-au călugărit şi au bîrfit sau le-au părut rău, iară apoi au eşit de în mînăstirea lor şi se-au hirotonit; de-acia, după hirotonie au lepădat de tot chipul călugăresc şi se-au însurat. Cădea-se-va a-i priimi la liturghie, sau la priceaştenie, au ba? *Întrebarea a 24.*

Nepriimiţi să fie de tot la liturghie, că e un lucru ce nu se cade, fiind călugări şi după hirotonie să se însoare. *Răspuns.*

Oare cade-se a citi cărţile ceale de-afară, adecă al ellinilor, au ba? *Întrebarea a 25.*

Una ca aceasta se cade a socoti făptura cărţilor şi a celor ce le citesc. *Răspuns.*

Ereticii, deaca se întorc la adeverita besearică, drept ce nu-i botezăm a doa oară? *Întrebarea a 26.*

De se-ar face aceasta, nu se-ar întoarce omul aşa curînd de în eres, fiindu-i ruşine să se boteaze a doa oară, ce, cu punerea mînilor a preotului pre dinsul şi pespe rugăciunea lui, ştie ar sări duhul sfînt întru oameni, cum mărturiseaşte deaania apostolilor. *Răspuns.*

De să va boteza un copil, apoi ori pentru fiece primejdie se va face uitare de botez şi după aceaia va fi vreo îndoire, pentr-aceasta ce se va cădea a face, să se boteaze au ba? *Întrebarea a 27.*

De va fi vreo bănuială ca aceasta pentru cela ce va vrea să se boteaze, carele-l va boteza aşa să zică: de nu te-ai botezat, botezu-te întru numele tatălui şi a fiiului şi a sfîntului duh. *Răspuns.*

ÎNVĂŢĂTURĂ, ADECĂ PILDĂ PENTRU OGLAŞENIC.

O muiare ş-a dat numele să se boteaze şi se-au pus în rînd şi se-au învăţat tainele, vrînd să ia botezul, de-acia fără de veaste i-au sosit moartea şi au murit; de-acia se făcea îndoire pentru dinsa dă se va cădea cu cinste să se îngroape şi pentru dinsa liturghie să se facă. De-acia tîmplîndu-se arhiepiscopului să treacă pre acolo, iar mumă-sa opritu-l-au şi l-au întrebat, el au zis să îmble să întreabe pentru lucru ce se-au făcut, care cliric ştie în ce besearică ş-au dat numele; şi de va afla adevărat că au făcut aşa, ertat-au şi au blagoslovit să se îngroape cu cinste zicînd că cu voia ei cea bună făcutu-se-au creştină, măcar de o au răpit şi moartea, că nespuse sînt sfaturile şi tocmealele ale lui Dumnezeu. Zri.

ÎNVĂŢĂTURĂ ALTA, SAU A DOA.

O muiare au făcut doi coconi geameni. De-acia a zeacea zi de naşterea ei lovitu-i-au vărsatul. Atunce unul de în coconii ei văzîndu-l mumă-sa că-i e nevoe, mers-au la sfînta besearică de l-au botezat. De-acia după 2 ani crescut-au coconii şi au vrut mumă-sa să boteaze şi pre cel nebotezat şi n-au putut cunoaşte carele au luat sfîntul botez. Mers-au la popa şi i-au spus zicînd: copilul mieu carele l-am botezat de 10 zile fiind, deac-au crescut, voiu să botez şi celalalt şi nu pociu să cunosc şi să ştiu acuma carele e botezat. Ce-mi zici să fac? Aceasta deaca auzise preotul, adus-au aminte lu svetîi Chiril, arhiepiscopul Alexandriei şi au zis: amîndoi să se Zri.

boteaze, zicînd preotului : aşa să botezi pre amîndoi zicînd carele nu se-au botezat botezu-l întru numele tatălui şi a fiiului şi a duhului sfînt, acum şi pururea şi în vecia veacului, amin.

ÎNVĂŢĂTURĂ DE ÎN CANOANELE APOSTOLILOR.

Întrebare. La canoanele sfinţilor apostoli am aflat: muiarea de va naşte şi,
Răspuns. de 5 zile fiind coconul, i va fi rău, cădea-i-se-va să se boteaze? Şi am aflat cum copilul să se boteaze, iară altă muiare să-i apleace coconul; iară mumă-sa să nu se culce în pat, adecă cu bărbatul, pînă ce vor treace zile 40, pînă ce se va curăţi muma copilului.

ALTA

Întrebare. Iară am mai aflat că muiarea carea e deplină, carea se-au făcut creştină, după 1 sau 2 zile sau măcară după cîte zile de-ar fi de-ale săptămînii şi-ş va vedea obiceaiul ei curînd, oare cădea-i-se-va să se cuminece?
Răspuns. Şi am aflat cum în casa ei să se cuminece, iară în besearică să nu între pînă ce se va curăţi cea ce se-au botezat de curînd.

ÎNTREBAREA A LUI SFETĂI TIMOTHEI.

Întrebare. Carele iaste oglaşen şi va fi îndrăcit şi va vrea el sau oamenii lui ca să ia sfîntul botez, oare cădea-i-se-va să-l ia, au ba, şi încă mai vîrtos de va fi lîngă moarte?
Răspuns. Îndrăcitul, de nu se va curăţi şi izbăvi de duhul necurat, nu poate lua sfîntul botez, iară de-i va fi să moară, să se boteaze.

ÎNTREBĂRI TRIMEASE DE EPISCOPUL COSTANDIN CĂTRĂ PREAFERICITUL NICHITA, MITROPOLITUL IRACLIEI, ŞI RĂSPUNSURILE LUI CĂTRĂ ACEL ARHIEREU, FOARTE DE TREABĂ ŞI DE FOLOS.

Întrebare. O muiare jupîneasă va să se mărite a doa oară şi ceare şi se roagă cu lacrăme să ia blagosloveniia a doăi cununii de la arhiereul locului într-acea sfîntă besearică. Ceriu dăzlegare de aceasta să-m spui.
Răspuns. Însă, o, iubitoare de Dumnezeu episcope, adeverinţa nu lasă a cununa pre cei cîte cu doaă nunte; iară obiceaiul de la marea besearică unele ca aceastea nu leapădă, ce încă şi pre ginerii carii-s însuraţi a doa oară pun cununi şi de aceasta niminea necăirea nu se-au pîrît. Drept aceaia şi tu nu-ţi fie frică a pune cununi pre dinşii; iară aşa, li se cade unul sau şi doi ani să se oprească de priceaştenia sfintelor taini, şi popei carele au citit molitvele nu i se cade să mănînce împreună cu dinşii.
Întrebare. O văduă jupîneasă avea o fată de 7 ani (cum zicea mumă-sa), de-acia o au logodit după un bărbat de 15 ani şi au făcut legare cu zapise, arătînd

că după împlearea altor 5 ani să se facă obrucenia şi nunta; de-acia mumă-sa nu se-au suferit aşa, ce au venit la besearica noastră dă ceare şi se roagă să i se citească molitvele de obrucenie mai nainte de împlearea tocmelii acelora 5 ani. Iară besearica nu-i opreaşte a nu se face aceasta pentru 2 lucrure: una căce iaste copila de ani cam tinără, iară alta căce sînt putearnici amîndoao părţile (adică şi unii şi alţii), ce să nu cumva să se facă vreun lucru cum nu se cade, căce sînt ei putearnici; drept aceaia besearica nu dă voe să se facă logodna pînă ce se vor împlea acei 5 ani, de-acia aşa să facă amîndoaă părţile, după legarea zapiselor şi cum se-au tocmit. Întreb, şi de aceasta să mă dăzlegi.

Răspuns. Deaca vreame ce se-au făcut zapise numai pre tocmeală ca aceasta, de vor vrea să strice aceasta şi să nu ceară darurile ce se-au dăruit întîi, atunce ei să strice, că nu e nici o opreală; iară de vor vrea să ţie tocmeala, să nu se desparţă, nice să ia molitva obruceniei, nice să citească preotul cununia mai nainte, pînă ce va ajunge fata să împle 5 ani. Iară eu de aceasta socotesc şi într-alt chip, că-mi pare că soacra va să tragă nunta la dinsa, că mă tem că se-au culcat ginerile pre dinsa. Dece dă se va fi făcut aceasta, atunce ea nu se apără aceasta a face (adecă nu se opreaşte a nu lua pre ginere-şi), iară nunta de-acia a fii-sa să nu se facă după dinsul în veac, pentru amestecarea de sînge. Drept aceaia opreaşte-i deaca fac legătură de nuntă (adecă după ce să tocmesc) şi nice după molitva obruceniei să nu fie volnici să între pre în casele socreşti, să mănînce şi să bea împreună cu soacra şi cu logodita, ce mai bine să-i goneşti să şază cineş pre acasă-şi, că mai rău lucru nu iaste alta, pentru că de într-o mie d-abia va eşi de acolo unul nevătămat şi nespurcat, iară ceialalţi toţi spurcaţi vor eşi, de-acia nunta anevoe se va face. Drept aceaia apără să nu se facă mîncări ca aceastea împreună, nice să meargă singuri fiindu-le molitvele citite.

Întrebare. Părintele mieu sfinte, o fată au luat un bărbat pre leage spre carele i se-au dat şi blagoslovenie de obrucenie şi se-au făcut şi molitvele; de-acia bărbatul se-au dus de acasă-şi la alt sat să lăcuiască şi acolo au luat o posadnică (cum spune fata); şi ea au aşteptat venirea bărbatului ani trei, şi ea acuma dă nevoe ceare să ia alt bărbat. Ce mă rog sfinţiei tale să-mi dăzlegi şi pentru asta.

Răspuns. Acela posadnica să lase, iară de muiarea lui să nu se lase; asijderea şi ea către altul să nu se împreune, că muiarea iaste slobodă deaca-i moare bărbatul, iară pînă iaste viu nicecum, după cum zice sfîntul apostol.

Întrebare. Încă şi de aceasta mai întreb: o fată au luat un bărbat şi i se-au făcut blagoslovenie de logodnă şi molitvele de cununie, fără împreunare; de-acia au căzut cu soacră-sa şi au îngrecat. Rogu-te să-mi dăzlegi şi de aceasta.

Răspuns. Pentru acesta lucrul răspuns-am episcopiei tale şi mai nainte cînd mi-ai trimis scrisoare de m-ai întrebat pespe nepotu-tău chir Ioan, iară aşa şi acuma stînd de faţă vom răspunde: bărbatului-i iartă să-ş ţie muiarea lui, iar soacra să se dăpărteaze de dînşii, pentru răul obiceaiu, ca să nu se mai tragă la dinsa ş-altă dată.

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

Întrebare. O muiare văduă născut-au un copil, de-acia se-au dus la casa unui popă zicîndu-i că e al lui copilul, şi l-au lepădat la casa popei, şi să duse muiarea să-ş dea seama. Preotul lepădîndu-se, iară ea mirîndu-se de acea arătare şi nedomirindu-se ce va să facă, cum va putea face să-ş înadevereaze lucrul, muiarea vrea să-ş obîrşască lucrul cu jurămînt; şi se nevoiaşte popa să-ş cază de în spiţă, şi nu e cum zic unii să fie ea curvă să se dăzleage şi aceasta de folosinţa sfinţiei tale, ca un rob al sfinţiei tale aceasta ţe-am scris.

Răspuns. Greşalele nu să dăzleagă cu pîrîrea deplin, numai căce-l va pîrî să se crează numaidecît; glasul a mărturiilor bune să-i încredinţeaze cu jurămînt să spue, iară pre curvă nicecum să nu se asculte, ce pe preot să-l laşi întru judecata a lui Dumnezeu, şi-i va face sfinţia sa judecată curînd şi fără pesteală.

Întrebare. Sfîntul mieu părinte, oare cade-se călugărului carele e trimis să tunză pre altul, adecă să-l facă călugăr, şi să-l facă şi schimnic, au ba?

Răspuns. Un om ce n-are un dar sau altceva, acela nu poate să dea altuia; drept aceaia carele iaste călugăr nu poate face schimnic.

Întrebare. Încă şi de aceasta mai întreb să-mi dăzlegi: care popă se va fi călugărit, după aceaia va veni dă se va face schimnic, cade-i-se a sluji liturghie? Şi iară, de nu se va fi călugărit şi se va face popă, iară după aceaia se va schimnici, putea-va sluji? Întreb şi de aceasta.

Răspuns. Canonul acesta, pentru arhiereu se grăiaşte ca, după ce se vor îmbrăca în chipul schimniciei sfinte, să nu mai slujască întru rînduiala arhiereaşcă, că în locul sfinţiei ceii nalte au luat chipul smereniei; iară preoţilor acesta chip şi această tocmeală se ţine, adecă să facă liturghie în mînăstirile cealea ce se-au tuns, iară aiurea nicecum.

Zri.

Întrebare. După aceastea, şi de aceasta încă mai întreb: de va fi un călugăr singur, cădea-i-se-va să se ducă într-un loc să tunză pre alt călugăr, nefiind alţi călugări cu dinsul?

Răspuns. Canonul şi pravila aceasta aşa voiaşte: să nu călugăreşti pre niminea fără stareţ; iară de-l va tunde, să i se ia darul. Iară a fi ş-alţi călugări cu cela ce va vrea să călgurească pre cineva, de aceasta niminea nicecum au scris; iară trebue cîndu-l face tot să fie acolea şi alţii, să nu cumva să fie fost arhimandritul singur cînd l-au călugărit. De-acia să fie îndoire unora să zică călugăritu-se-au, nu se-au călugărit, şi nu vor fi auzit, ce vor prinde veaste şi vor auzi că călugării se-au lepădat de călugărie şi petrec mireneaşte şi apoi să n-aibă cine-i vădi cum au fost călugări.

Zri.

Întrebare. Un copil ce va avea duhovnic pre un călugăr, de-acia va vrea să se tunză fără de ştirea părintelui şi duhovnicului său, fără nice o nevoe, şi să fie carele va ţunde pre dinsul de într-alt hotar; putea-va fi aceasta, au ba?

Răspuns. Pentru cela ce va să se călugărească poruncitu-se-au la pravilă să facă în mînăstire un an, după aceaia să se călugărească, că nu e nice o nevoe să fie acolo părintele şi duhovnicul lui, nice iară să fie de în hotarul lui carele-l călugăreaşte; pentru că aflăm mulţi de în sfinţi cum au luat sfîntul chip pre în laturi striine şi pre în bogate hotară şi n-au fost acolo nice unul de într-înşii, nice măcară părintele şi al lor duhovnic.

Zri.

Zri.

ÎNTREBAREA UNUI ARHIMANDRIT.

Întrebare. Oarecine au vrut să se facă preot şi se-au dus să-ş ispovedească păcatele şi greşalele sufletului său, cătră părintele al lui duhovnic; de-acia părintele şi al lui duhovnic mers-au de au mărturisit cum feciorul lui cel de duhovnicie iaste dăstoinic a fi preot, care lucru se-au şi făcut. De-acia deac-au trecut cîtăva vreame, iar cela ce se-au hirotonit venit-au la părintele lui duhovnic zicînd: părinte, uitat-am să-ţ fiu spus şi alt păcat, carele-l opriia să se facă el preot. Întreb şi de aceasta: cade-i-se să preoţească, au ba?

Zri.

Răspuns. Cine n-au spus întîi păcatul carele-l opreaşte de popie, de-acia pentru căce nu l-au spus se-au făcut popă, iară după aceaia deaca va fi cunoscut, să i se ia darul, şi de hirotonie ce se-au făcut pentru neştiinţă, nu-i e nice un folos.

Întrebare. O muiare văduă avut-au o soră bună anume Maria, şi au făcut doi coconi parte bărbătească, de-acia i se-au făcut cumătru pentru sfîntul botez un voinic anume Costandin; dece Maria, sora văduăi ispiteaşte-se să ia după un cocon al ei pre fata a lui Costandin.

Răspuns. Nu se opreaşte Maria a nu lua după fiiu-său pre fata a lui Costandin, pre carea soru-sa o au priimit de în sfîntul botez, ce să se facă nuntă ca aceaia.

Întrebare. Alt oarecine au luat o muiare a doa nuntă şi el şi ea şi au făcut amîndoi un cocon parte bărbătească, şi bine au fost certat, pedepsit şi învăţat de ei; după aceaia învăţat-au şi sfînta scriptură. Dece acel copil iaste-i voia să se facă preot?

Răspuns. Carele se naşte de într-a doa nuntă şi de într-a treia, de-ş va fi petrecut viaţa lui bine, nu se opreaşte acela a nu se face preot, că el pentru părinţi n-are nice un păcat.

Întrebare. Fost-au un cliric păzitoriu de cărţile besearicii, dece venitul cărţilor besearicii meale le scriia pe ascuns iară altele de tot le lua; dece făcînd aceasta pare-mi, cum mă cam pricep, să-m ia besearica; şi uneleori mărturiseaşte greşala cătră unii, iară alteori nu: rogu-mă sfinţiei tale şi de aceasta să-m dăzlegi.

Răspuns. Păzitoriul de cărţi şi cliricul besearicii tale de va fi mers naintea cuiva să mărturisească sau să spue că ia venitul besearicii tale, iară altele el au şi scris, se-ar cădea mărturia lui să se adevereaze cu semn ceva, sau pespe glasul mărturiilor ce-l vor fi auzit, să se nevoiască, de va fi luat ceva, să dea cum pentru dinsul au mărturisit mărturiile, măcar de va fi făcut aceasta, măcară nu. De-acia după paşti numai cum vor treace, veţi să vă adunaţi numai cît toţi fraţii şi episcopii miei să veniţi la Iraclia, însă pentru un lucru, ca să facem săborul anului, iar alta, ca să se facă sorţi pentru besearicile ceale văduă. Atunce să vie şi al tău hartofilax, să stea de faţă să-ş dea seama de lucrul lui şi cu socotinţa tuturor cum vor afla că se cade, aşa se va tocmi. Ce însă mai bine i se cade lui să-ţ întoarcă ceva de în venitul păzirii cărţilor, ca să tîmple ertăciune (adecă să-l erţi), decît să vie de faţă naintea a tot săborul şi apoi să fie de ruşinea acestora a tuturor, şi-ş va cădea şi de în cinstea lui. Iară dă-l vei vedea blînd şi milostiv şi doară va face cum se cade, atunce poate că se va

izbăvi dă necinstea ce-i vine asupră; iară de nu va vrea să facă aceasta, el să vie cu tine de faţă şi, cum va părea sfintelor pravile, aşa se va şi face.

Iscălitura. al tău Iraclia.

PORUNCA MARELUI VASILIE CĂTRĂ PREOT, PENTRU DUMNEZĂIASCA LITURGHIE.

Nevoiaşte-te, o, preote, să te faci lucrătoriu nerușinat îndreptînd drept cuvîntul adeverinţii, să nu stai niciodată în săbor avînd vrajbă cu cineva, ca să nu goneşti de la tine pre mîngîitoriul (adecă pre duhul sfînt). În zi de săbor să nu te pîrăşti cu cineva, nice să grăeşti împotriva cuiva, ce şezi în besearică dă te roagă şi citeaşte pîn-în ceasul ce ţi-s cade să obîrşeşti dumnezăiasca taină. De-acia aşa să stai înaintea jertăvnicului cu dăşchidere şi cu curată inemă, să nu priveşti încoace şi încolea, ce cu groază şi cu frică să stai naintea împăratului ceresc. Şi pentru îngăduiala şi plăcearea oamenilor să nu te grăbeşti să scurtezi molitvele, nice să-ţi fie rușine de faţa omului, ce caută numai către împăratul carele-ţi stă înainte şi puterile carile stau împregiurul lui, fă-te harnic şi dăstoinic dumnezăeştilor pravile, nu face liturghie cu carii nu suferă pravila. Caută dă vezi naintea cui stai, cum slujeşti şi cui împarţi; să nu uiţi porunca
Zri. stăpînului şi a sfinţilor apostoli, pentru că zice: să nu daţi sfintele cîinilor, şi mărgăritariul nu-l rîsipireţi naintea porcilor, păzeaşte-te de cîini, iproce. Caută să nu greşeşti să-ţ fie frică de oameni, să dai pre fiiul a lui Dumnezeu
Caută de vezi, o, preote. în mînile nedăstoinicilor. Nu-t fie frică nice rușine nice de domn, nice de boiarii pămîntului, nice măcar de împăratul carele poartă stemă într-acela ceas cînd slujeşti. Şi carii-s dăstoinici de priceaştenie, dă-le dar, cum şi tu singur iai, şi cărora nu porunceaşte dumnezăiasca pravilă nu le da, ce să se socotească ca niște păgîni, şi de nu se vor întoarce, amar lor şi vai de ei şi de ceia ce-i vor priceştui. Caută, eu treabă şi lucru n-am, tu vei vedea pentru leanea sau negrija ta, să nu laşi să se apropie
Zri. sau să se atingă de dumnezăeştile taini păianjen, muscă, şoarece sau altceva, nice să se ude sau să mucezească, sau să le ia cineva în mîni de în cei ce sînt nesfinţiţi şi neharnici. Aceastea şi altele aseamene acestora păzind sau dă vei păzi, spăsi-vei pre tine şi pre cei ce vor asculta pre tine.

ÎNVĂŢĂTURA A LUI ZLATOUST CĂTRĂ PREOTUL.

Caută de vezi, o, preote, şi păzeaşte. Cade-se preotului să fie cinstit şi netrufaş şi către cei răi groaznic şi către cei buni blînd; şi să se ţie iscusit şi să fie cu toţi obşte şi să nu fie osînditoriu, ce să fie tămăduitoriu să tămăduiască pre toţi; şi cucearnic şi să nu se facă tuturor rob; să fie cu faţa veaselă şi blîndişor, să fugă de înşelătură si el să nu înşale pre altul nice să se pleace întru neomenie, nice să cază să se facă rob, cum place oamenilor; însă către cei buni să fie smerit, iară către cei răi şi zvăpăiaţi mare şi tare.

NICHIFOR PATRIARHUL ȚARIGRĂDEANUL, PENTRU PREOT.

Cade-se preoților cînd împovedesc și descoperă lucrure nevăzute și nearătate la besearică să nu le arate, nice să-l scoață la săbor, ce acela ce priimește gîndurile, el să așaze și să-i tocmească pre pocaaniile ce li se cade lor, după voia cea bună a fiecăruia, ca să arate plod de pocaanie, pentru că nu se socotește vreamea căce au făcut multe păcate, ce năravul și voia cea bună a omului.

MARELE VASILIE, PENTRU PRICEAȘTENIE.

Bine e și de folos lucru iaste a se priceștui dumnezăeștilor taini în toate zilele, singur de aceasta Isus Hristos grăind: cine-m va mînca trupul și-m va bea sîngele avea-va viața de veac. Iară noi în toate săptămînile de 4 ori să ne priceștuim în săptămînă, dumineca, miercuri, vineri și sîmbăta; și în cealealalte zile de va fi pametea vreunui sfînt. Iară de nu va fi preotul acolo sau să facă liturghie și va lua neștine priceaștenia cu a lui mînă, și singur pre sine se va priceștui, nu e vinovat, pentru că și preotul la besearică dă anafora sfîntă și carele o ia, o ține și o prinde cu toată putearea și așa o duce la gură.

Sfîrșenia aicea a toată pravila.

CATASTIH CU DUMNEZEU AL CEȘTII CĂRȚI, CARELE ARE MULTE ÎNVĂȚĂTURI DE TREABĂ, ALE DUMNEZĂEȘTILOR BOGOSLOVI ȘI DASCALI; ȘI ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI A SFÎNTULUI ANASTASIE, PATRIARHUL A DUMNEZĂEȘTII MARII CETĂȚI ANTIOHIEI.

Că sfînta troiță iaste în trei obraze, iară un Dumnezău iaste iar nu trei; și omul iaste pre chipul lui Dumnezău; și cuvîntul a lu Dumnezeu, adecă Hristos are doao nașteri, ca și cuvîntul omului. *Gl. 1.*

Că Dumnezău iaste nevăzut și nescris și neînchipuit. *Gl. 2.*

Pentru cîte cinure și cîte firi ale îngerilor sînt. *Gl. 3.*

Pentru lucrurile carele făcu Dumnezău în fieșcare zi și în ce zi se odihni; și pentru lumina carea iase dimineața. *Gl. 4.*

Pentru cîte ceriure sînt. *Gl. 5.*

Pentru cînd și pentru ce căzu diavolul. *Gl. 6.*

Că lumea de patru stihii stă; și omul de în patru stihii se-au făcut; și pentru ce se chiamă omul om și Adam pentru ce să chemă Adam. *Gl. 7.*

Pentru în ce loc a trupului omului se află fieșcare stihie. *Gl. 8.*

Pentru cînd zidi Dumnezău pre Adam și în ce lună și în cîte zile de-ale lunii; și cîtă vreame făcu în raiu. *Gl. 9.*

Deaca făcu Dumnezău pre Adam de în pămînt căce nu făcu și pre muiare, ce o scoase de în coastă. *Gl. 10.*

Pentru blagorodia și ce iaste blagorodia, adecă cînd zice omul că se trage de rudă mare. *Gl. 11.*

Gl. 12. Pentru cum se face omul în pîntecele fămeii; şi de în mădulare care mădulariu se face întîi; şi iar, de într-însele carele moare mai pre urmă.

Gl. 13. Pentru cum seamănă copiii tătîne-său sau mîni-sa şi de unde se hrăneaşte coconul în pîntece.

Gl. 14. Pentru copiii carii se fac, adecă se nasc ologi sau într-alt chip beteagi, dă ce lucru se face aşa.

Gl. 15. Pentru cinci simţiri ce au dat Dumnezău omului, şi carele acealea sînt.

Gl. 16. Că şapte vîrste are omul, şi carele sînt şi cum se chiamă.

Gl. 17. Pentru în ce loc de al trupului omului lăcuiaşte sufletul.

Gl. 18. Pentru sufletul omului, că iaste chipul a lui Dumnezău; şi ce lucru iaste, şi de unde să ţine şi cum lucrează în trup, şi deaca se desparte unde mearge şi unde lăcuiaşte pînă la a doa venire a lui Hristos carele va să judece lumea. pag. 580.

Gl. 19. Pentru morţii; cunoaşte-vor unii pre alţii acolo unde merg; şi bogatul cum cunoscu dă se rugă lui Avraam şi lui Lazar, şi-ş aduse aminte şi de cinci fraţi carii era la casa lui; şi că sufletul iaste fără de moarte şi că sufletul şi trupul se facu amîndoa împreună deodată.

Gl. 20. Pentru trei părţi ale sufletului: a cuvîntătoriului şi a pohtitoriului şi a mîniosului.

Gl. 21. Pentru fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezău, domnul nostru Isus Hristos, pentru ce au trebuit să se întrupească.

Gl. 22. Pentru drepţi cum se-au botezat; şi pentru păgîni drept ce nu se-au botezat.

Gl. 23. Pentru de unde ni s-au pus numele şi ne chemăm noi creştinii creştini.

Gl. 24. Pentru crucea carea facem pre trupul nostru cînd ne închinăm, şi cum să o facem, şi ce închipuiaşte.

Gl. 25. Pentru unde se-au scris tus 4 stîlpii evangheliei şi cui le-au făcut dă se închipuesc.

Gl. 26. Pentru de ce vină-ş pierd sfintele darul carele au.

Gl. 27. Pentru sfintele icoane, ce arată ca să ne închinăm la eale cu dragoste şi usîrdie, iară nu cu slujirea.

Gl. 28. Pentru cinci lucrure pre carele se odihneaşte Dumnezău, şi carele sînt acealea.

Gl. 29. Pentru nărocul, şi dă se va cădea creştinilor să crează şi să mărturisească nărocul.

Gl. 30. Pentru viaţa omului, de-i va fi pus soroc atîţa ani să trăiască, pentru că unii zic că iaste, iară alţii zic că nu e.

Gl. 31. Pentru cum au fost trăind oamenii mai nainte vreame mulţi ani.

Gl. 32. De unde iaste dă se află mulţi oameni de întîia sau de începuta naşterii lor şi de în vîrsta copilăriei dă sînt pre fire blînzi, cuceriţi, bunişori, iară alţii mînioşi; şi alţii iubesc viaţa lumii aceştiia, şi unii sînt curvari, iară alţii nu li-s dragi muerile, iară altora li-s dragi, şi unii sînt postnici, şi alţii sînd slobozi la mînă de dau, iar alţii nu dau şi unii sînt fără de pocaanie şi fără de grijă şi lenevoşi.

Pentru coconi, oare merge-vor în muncă pentru părinţii lor? *Gl. 33.*

Pentru vise, carele-s adeverite şi carele nu-s adeverite. *Gl. 34.*

Pentru ce iaste acel [illegible] pespe carele întreba preotul pre Dumnezău; şi pentru podoaba preotului şi pentru ceale 12 pietri alease, şi la cuvîntul carele zice numele mieu domnul şi nu l-am arătat lor. *Gl. 35.*

Pentru răotăţile ce ne fac noao păgînii; cu porunca a lui Dumnezău le fac, au ba? *Gl. 36.*

Pentru oamenii cei răi şi nedăstoinici carii se fac stăpîni şi oblăduesc pre oameni; poate hi de la Dumnezău, au ba? *Gl. 37.*

Pentru ceia ce cad sau se neacă; oare cu porunca şi cu împărţeala şi cu îngrozirea a lui Dumnezău pat aceaia, au de în primejdia şi lucrul dracului? *Gl. 38.*

Pentru ce lucru iubeaşte Dumnezău firea a noastră a oamenilor şi o au slăvit mai mult decît a îngerilor. *Gl. 39.*

Pentru ce au ertat Dumnezeu de tot pre satana, să supere şi să se lupte pe creştini, şi nu-l pierdu de tot. *Gl. 40.*

Pentru ce lucru satana n-au făcut atîta eresure într-altă leage, ce numai într-a creştinilor. *Gl. 41.*

Oare diavolul iaste vinovat curviei şi tuturor păcatelor şi cade-se să-l mustrăm şi să-i împutăm, au ba? *Gl. 42.*

Pentru care molitvă şi cuvînt de în sfînta scriptură fug dracii şi li-e frică. *Gl. 43.*

Pentru păgîn şi ovreaiu carii vor face multe bunătăţi, putea-vor lua împărăţia ceriului, au ba? *Gl. 44.*

Pentru creştinii carii vedem că fac păcate şi Dumnezău le dă bine şi au de toate şi apoi scapă şi de multe nevoi. *Gl. 45.*

Pentru cuvîntul carele zice Dumnezeu pespe prorocul Anghei: al mieu iaste argintul şi aurul, şi-l voi da cui voiu vrea. *Gl. 46.*

Pentru ciumă de va fi într-un loc şi de va fugi cineva, putea-va scăpa de moarte, adecă de ciumă, au ba? *Gl. 47.*

Ce poate fi că vedem pre unii oameni drepţi, cînd le iase sufletul, ei se muncesc în multe zile, iară mulţi păcătoşi cu pace, fără de nice o muncă, numaicît de grabă mor. *Gl. 48.*

Pentru trupurile noastre, ale oamenilor, carele multe se-au ucis şi de multe fieri şi de pasări zburătore se-au mîncat sau în mare se-au necat şi de multe fieri şi peşti se-au mîncat şi se-au stricat şi se-au mistuit în rînzele fierilor şi ale jigăniilor şi se-au despărţit şi se-au răsipit; acealea trupure cum se vor strînge iară, să vie la înviiare, adecă la judecată a doa venire a domnului nostru Isus Hristos. *Gl. 49.*

Pentru cutremur, cum se face. Cutremur *Gl. 50.*

Pentru fulgere şi tunete, cum se fac. *Gl. 51.*

Pentru sfîrşenia lumii, poate-se şti şi să aibă soroc în ce vreame se va face? *Gl. 52.*

Pentru sfînta Bogorodiţă, cîţi ani au trăit aice în lume. *Gl. 53.*

Aleageri de în cuvintele a multor dascali, de în bogate şi multe pravile şi canoane, porunci şi învăţături pentru preoţi şi pentru liturghie. *Gl. 54.*

CĂ SFÎNTA TROIȚĂ IASTE ÎN TREI OBRAZE, IARĂ UN DUMNEZEU IASTE, NU TREI, ȘI OMUL IASTE PRE CHIPUL A LUI DUMNEZEU, ȘI CUVÎNTUL A LUI DUMNEZEU, ADECĂ HRISTOS, ARE DOA NAȘTERI CA ȘI CUVÎNTUL OMULUI.

GLAVA 1.

Dumnezeeștii bogoslovi. Dumnezeiasca și sfînta troiță (cum zic bogoslovii besearicii), iaste în trei obraze: tatăl, fiiul și duhul sfînt; iară unul de altul nu e dăspărțit. Pentru că la locul carele se chiamă Driiti Mamvri se-au arătat lui Avraam în trei feațe ale omului, cum se veade scris la canonul Troicinic, la 8 peasna la glasul 5, de carea zice și o grăiaște Ioan Damaschin: ꙗко да єдинаго о(т)крьıєши др҃ѣ'вле, ꙗкѣ гп(д)ства т(р)рчный съставъ ꙗки(л)сѧ єси бє мой къ образѣ члкѡ(в) Аврааму. поющѹ твою державѹ єди(н)ствєннѹю[1]). Însă vine că se-au arătat în trei obraze, iară singur unul iaste Dumnezeu: Dumnezeu tatăl, Dumnezeu fiiul, Dumnezeu și duhul sfînt, și lumină tatăl, lumină fiiul, lumină și duhul sfînt; și tustreale iaste o lumină și trustreale iaste unul Dumnezeu, iară nu trei. Și au o puteare și o oblăduire și o domnie și o împărăție, și iaste sfînta troiță o ființă nedăspărțită, neamestecată și făcătoare de viață. Și tatăl singur pre sine cunoaște și iaste nenăscut; iară fiiul iaste născut de în tatăl nespus mai nainte dă veaci; iară duhul sfînt iaste eșitoriu de la tatăl, cum zice fiiul tunetului Ioan Bogoslov și evanghelistul la 15 glave ale lui:

Zac. 52. єгдаже прїидет оутѣшитєл єгоже азъ послю вамъ о(т) ѡ(т)ца дх҃ъ истин(н)ый иже о(т) ѡ(т)ца исходит тои свѣдѣте(л) ствѹєт ѡ мнѣ[2]). Luați pildă să știți de la om carele iaste pre chipul a lui Dumnezeu, cum iaste un om și sînt trei lucrure întru el nedespărțite, adecă mintea, cuvîntul și graiul, și nice mintea iaste despărțită de cuvînt, nice graiul ce să zice glasul, de în cuvînt, ce împreună cu mintea se arată cuvîntul cu glasul, și nice glasul iaste despărțit de cuvînt, nice cuvîntul de în minte; și aceaste trei au o fire pentru că într-un om sînt tustreale; și atîta se chiamă minte omenească și cuvînt omenesc și glas omenesc, ca și cum ai zice tatăl, fiiul și duhul sfînt sînt un Dumnezeu, pentru că mintea se chiamă tatăl, iară cuvîntul fiiul, iară graiul adecă glasul chemămu-l duhul sfînt; Dumnezeu tatăl, adecă mintea, Dumnezeu fiiul, adecă cuvîntul (pentru că iaste de în minte ce să zice de la tatăl născut), Dumnezeu duhul sfînt, pentru că și glasul iase și trece, adecă vine de la minte; care glas iaste graiul, carele arată mintea și cuvîntul împreună, și nice unul nu iaste mai mare de într-aceaste trei, ce tocma e tatăl, tocma e fiiul, tocma e duhul sfînt, un Dumnezeu tustreale, și iaste fără începătură și fără sfîrșenie, făcătoriul ceriului și al pămîntului și a tuturor cîte-s într-însele,

---

[1]) „Căci ca unul ce te-ai descoperit din vechime, vădită stăpînire în trei fețe te-ai arătat, Dumnezeul meu, în chip de om lui Avraam, cînt puterea ta unică".

[2]) „Iar cînd va veni mîngîitorul, pe care-l voi trimite vouă de la tatăl, duhul adevărului, care de la tatăl purcede, acela va mărturisi despre mine".

și grijitoriul tuturor. Și cum are cuvîntul omului doaă nașteri: una de în minte, cînd va să facă ceva lucru, atunce-l naște de în mintea lui, și deaca-l naște de în minte, nimenea nu-l știe fără numai singură mintea carea l-au născut. De-acia acela lucru deaca-l va naște pri în buze și-l va scoate (adecă cuvîntul), atunce-l aude și-l știe tot omul. Așa și fiiul și cuvîntul a lui Dumnezeu și a tatălui doaă nașteri are; însă una (cum am zice) de la tatăl, nespusă, carea niminea nu o știe, ce numai singur tatăl. Iară a doa naștere, carea se-au născut trupeaște de în preasfînta și pururea curata Fecioară, născătoarea de Dumnezeu Mariam, propoveduitu-se-au și a făcut ucenici și se-au vestit în toată lumea, și au cunoscut tocmirea întrupării lui și au crezut într-însul. Și aceaste doaă nașteri ale sale, ale fiiului și cuvîntul a lui Dumnezeu le mărturisesc dumnezăescul Ioan Damaschin și frate-său dumnezăescul Cosma și alți dumnezăești dascali. Și însă Ioan zice la glasul vtorîi al osmoglasnicului: пєрвовѣ́чному о(т) ѡ(т)цà ро(ж)дшѹсѧ бж҃їю словѹ́ къ плъ(щ)шѹсѧ и҆з дв҃ы мр҃їа[1]). Și la четве(р)тын гла(с) zice: г҃и ѡ(т) ѡ(т)цà твоѐ ро(ж)дєнїє безлѣ́тно єстъ и҆ нєвидимо и҆ въплъщєнїє и҆з дв҃ы нєиз гл҃анно чл҃къ и҆ нєизрєчє(н)нѡ[2]). Iară dumnezăescul Cosma zice la canonul dumnezăeștii întrupări a domnului: пє(р)вовѣ́чному о(т) ѡ(т)цà рож(д)шѹсѧ нєтлѣ(н)но сн҃ѹ и҆ въ послѣ(д)нꙗѧ ѡ(т) дв҃ы въплъщє(н)нѹ бєз сѣ́мєнє и҆ про́чаѧ[3]).

PENTRU CĂ DUMNEZEU IASTE NEVĂZUT ȘI NESCRIS ȘI NEÎNCHIPUIT.

GLAVA 2.

Dumnezăiasca fire a lui Dumnezău iaste nevăzută și nescrisă și neînchipuită. Nevăzută, adecă nu se veade, și neînchipuită, ce să zice nu poate cineva să o aseamene sau să o spue sau să o socotească cu vreun lucru sau să o facă ve într-un chip au de om, au de dobitoc. Dar cine va putea să vază lucrul carele nu e putință a-l vedea, sau să zugrăvească zugravul lucrul carele nu l-au văzut? Dumnezău au zis lui Moisi: ꙗ҆ко никто́же ви́дитъ ли́цє моѐ и҆ живъ бѹ́дєтъ[4]), adecă nice un om va vedea fața mea și să fie viu. Singur unul născut au zis că pre Dumnezău niminia niceodată l-au văzut. Dară sufletul, carele iaste nevăzut, deaca se va dăscărca și va lepăda împiedecarea denainte-i,

Dumnezeeștii bogoslovi.

---

[1]) „Celui mai înainte de veci din tatăl născut, lui Dumnezeu cuvîntul, celui întrupat din Fecioara Maria".

[2]) „Doamne, nașterea ta din tatăl este fără de ani și nevăzută și întruparea din Fecioara negrăită de oameni și nespusă".

[3]) „Celui mai înainte de veci din tatăl născut, fiului neprihănit și în cele din urmă întrupat fără sămînță din Fecioară și celelalte".

[4]) „Căci nimeni nu va vedea fața mea și va rămîne viu".

ce să zice trupul, atunce veade pre nevăzutul Dumnezău, adecă sufletul cel drept. Și sufletul iaste tocma cu îngerii, pentru că și el iaste nevăzut
Zri. și fără de moarte, și pentru căce sînt îngerii nevăzuți, de pururea văd pre cel nevăzut, ce se zice pre Dumnezeu. Și nepipăit se chiamă Dumnezeu, pentru că n-are nice o pipăială cum iaste omul, adecă trupul omenesc carele iaste trup adunat de în patru stihii. Și căutați de vedeți la slova a lui Arhistratig, unde zice: чи́стѣ ꙗ҆́ко невеществе(н) невеществе́ннаго зриши[1]), ce să zice aiavea ca un fără de trup ce ești privești și tu pre Dumnezeu cel fără de trup, și la slava a lui sfetîi Antonie zice: зерца́лом разрѣше́нномъ, Antonie, чи́стѣ зри́ши ст҃ꙋю тр(о)цꙋ[2]), adică mai nainte de ce să stricase fanurile, ce să zice deaca se-au stricat, adecă deaca au murit trupul tău pre pămînt, carele era fan sufletului tău, acuma vezi curat pre sfînta troiță, pentru că nu te mai împiadecă trupul; care împiedecare (adecă trup) iaste o vină sau un lucru de nu vedem pre Dumnezău. Zerțala ce să zice fan închipuiaște trupul, și lumina carea iaste înlăuntru, în fănariu, închipuiaște sufletul. Iară domnul nostru
Zri. Isus Hristos iaste scris și nescris, scris dă pre trup, adecă se zugrăveaște ca un om, pentru că au luat trup și se-au făcut tocma noaă oamenilor și se-au arătat și au făcut toate ale trupului, numai fără de păcate, cum zice sfîntul apostol Petr la epistoliile sale: carele păcat n-au făcut, nice hitlenie se-au aflat în gura lui. Iar dumnezăirea nu se scrie, ce să zice, nu se zugrăveaște, fiind cum am zis, că niminea pre Dumnezău n-au văzut, nice va putea să-l vază.

PENTRU CÎTE CINURE ȘI CÎTE FIRI DE ÎNGERI SÎNT.

GLAVA 3.

Dionisie Areopaghit. Fire iaste una, cum iaste și a oamenilor una, iară cinure sînt noaă: angheli, arhangheli, începături, oblăduiri, puteri, domnii șestocrilații, serafimi și много о҆чи́таѧ[3]) heruvimi și scaunele.

PENTRU LUCRURILE CARELE FĂCU DUMNEZĂU ÎN FIEȘCARE ZI, ȘI ÎN CE ZI SE ODIHNI, ȘI PENTRU LUMINA CAREA IASE DIMINEAȚA.

GLAVA 4.

De în Bîtia. În zioa de întîi făcut-au îngerii și lumina, a doa tăria ceriului, a treia pămîntul, copacii, erburile și jigăniile pămîntului, a patra soarele, luna și alte steale, a cincea marea, peștii și fierile mării, a șasea ceriul, iară a șaptea se-au odihnit de aceaste lucrure ale sale de toate carele-s

---

[1]) „Fiind aevea ca unul fără de trup ce ești, privești și tu pe cel fără de trup".
[2]) „Cu oglinda descătușată de trup, Antonie privește sfînta troiță".
[3]) „Multe cete".

mai sus; carea zi a şaptea iaste sîmbăta, ce să zice odihnă. Şi ia să ascultaţi pentru lumina de carea zice mai sus, că o au făcut Dumnezău, în zioa de întîi.

Semnează să ştii. Zri.

Lumina de carea zise Dumnezeu, să fie lumină şi fu lumină, aceaia era de dăspărţia noaptea şi zioa, şi aceasta nu e a soarelui, ce, dă ţi-e voia să ştii ce iaste lumina aceasta, ascultă: lumina aceasta iaste carea răsare şi luminează lumea dimineaţa, mai nainte dă eşirea soarelui. Şi să nu gîndească cineva că această lumină doară iaste a soarelui, carea iase dimineaţa şi luminează lumea mai nainte de eşirea soarelui (cum am zis mai sus), ce aceasta iaste de care zice dumnezăiasca scriptură: şi zise Dumnezeu să se facă lumină şi se făcu lumină; şi era atunce lumina multă şi prea luminoasă acea lumină, iară Dumnezeu o despărţi şi o deade luminărilor, adecă soarelui şi lunii şi stealelor şi lăsă de luminează şi dimineaţa. Că de-ar fi stătut acea lumină întreagă să nu o fie despărţit Dumnezeu, n-ar putea nice un om, nice dobitoc, nice altă jiganie a pămîntului să rabde multă căldură şi ardere şi lumina aceii lumini; drept aceaia Dumnezău carele au făcut toate cu înţelepţie au împărţit şi această lumină în ceale ce am zis mai sus; deci cînd răsare soarele şi se arată în lume, atunce acea lumină carea luminează zioa iaste a soarelui.

PENTRU CÎTE CERIURE SÎNT.

GLAVA 5.

Marele Athanasie de la Alexandrie.

Această întrebare pre mulţi oameni pune întru gîndure şi se smintesc; ce însă cartea lui Moisi, Bîtia, zice că sînt doaă ceriure, iar svetîi Pavel apostol trei ceriure au văzut, iară prorocul David la 148 de psalmi zice că sînt 4 ceriure, adecă хвалйте нб(с)а нб(с)ъ[1]). Ce dă vă iaste voia să ştiţi această socotinţă pre amăruntul, ia pildă de la noi oamenii, că cumu e firea a noastră a oamenilor, dă se chiamă un om, iară apoi oameni mulţi sînt, aşa se chiamă şi un ceriu, şi multe întru dumnezăiasca scriptură.

PENTRU CÎND ŞI PENTRU CE CĂZU DIAVOLUL.

GLAVA 6.

того(ж)де[2]).

Socotesc unii carii nu ştiu, dă zic că căce n-au vrut să se închine omului, adecă lui Adam, pentr-aceaia au căzut; ce însă aceastea sînt cuvinte ale oamenilor. Ce să ştiţi că aceasta iaste adeverinţa că diavolul au căzut mai nainte de în ceriure, încă pînă nu făcuse pre omul; şi vina lui au fost pentru trufia, cum zice prorocul Isaia: că au gîndit să-ş pue scaunul desupra norilor ceriului şi să fie tocma lui Dumnezeu celui de sus, pentr-aceaia au căzut şi au luat pentr-aceaia zăpodiile iadului, şi în loc de lumină întunearicul şi altele împotriva acestora.

---

[1]) „Lăudaţi cerurile cerurilor".
[2]) „A aceluiaşi".

PENTRU CĂ LUMEA STĂ ŞI SE ŢINE DE PATRU STIHII, ŞI OMUL DE 4 STIHII SE-AU FĂCUT; ŞI PENTRU CE SĂ CHIAMĂ OMUL OM, ŞI LUI ADAM PENTRU CE I SE PUSE NUMELE ADAM.

GLAVA 7.

Dumnezăeştii dascali.

De patru stihii se ţine lumea: a soarelui, a aerului, a pămîntului şi a apei; şi de-ar lipsi de într-aceaste stihii numai una, nice un lucru al creaşterii nu s-ar face, nice ar creaşte. Aşijderea şi omul făcutu-se-au de 4 stihii, de sînge, de flegmă, de tuse şi de hiare, adecă de căldură şi de umezeală şi răceală şi de uscare, ce să zice de în foc, de în apă, de în aer şi de în pămînt. Însă sîngele căce e cald iaste de în foc, iară flegma căce e reace iaste de în aer, iară tusea căce e umedă iaste de în apă, iara hiarea căce e uscată iaste de în pămînt. Ce însă stihiile ceale nalte ale lumii sînt aceaste doaă: soarele şi aerul, iar jos sînt stihii pămîntul şi apa; aşa şi a omului, doaă stihii ce să văd iaste sîngele şi flegma, iar alte doaă ce nu se văd iaste fiarea cea plăviţă şi neagră. Pămînt au luat domnul şi au făcut pre omul şi aşa l-au împărţit într-aceale 4 stihii de sus, cum au făcut şi lumea şi omul se chiamă sus priveaşte, adecă caută ceale de sus, pentru că alte jigănii caută jos, iară ceale de sus le caută şi le veade numai omul, ce să zice să se sue la moşie de în carea au căzut. Ce însă Dumnezău deaca au făcut pre omul, puse-i numele Adam. Şi acest nume iaste ovreesc, pentru că ovreaii zic pămîntului daman; pentr-aceaia se cheamă ziditul cel de întîi Adam, căce că e scos de în pămînt. Sau şi într-alt chip, pentru că începutul lui, *A*, se chiamă anatoli) adecă răsăritul), iar *d* se chiamă disis, adecă apusul, iară celalalt *a* se chiamă arctos, adecă miazănoapte, iară *m* se chiamă mesemvria, adecă miazăzi.

PENTRU ÎN TRUPUL OMULUI, ÎN CE LOC SE AFLĂ FIEŞCARE STIHIE.

GLAVA 8.

Ippocrat către Galinon, ucenicul lui.

Trupul omului făcutu-se-au (cum aţi auzit) de patru stihii: de sînge, de flegmă, de fiare plăviţă şi de neagră. Şi fieşcare stihie stă pre la locul ei: sîngele stă despre partea dreaptă desupra ficaţilor, fiarea plaviţă iaste dăspre partea stîngă desupra splinei, iară hiarea neagră iaste desupra rînichilor, iar flegma iaste la piept desupra plumînii. Şi sîngele iaste caldu, umăd şi dulce, hiarea plăviţă iaste caldă adecă fierbinte şi uscată şi amară, iar hiarea neagră iaste reace şi uscată şi cam acră şi flegma-i iaste reace şi umădă şi sărată. Şi aceastea toate la vreama lor se înmulţesc şi cresc. Şi primăvara iaste de în 17 zile ale lunii lu fevruarie pînă în 17 zile de-ale lunii lui mai. Hiarea plăviţă creaşte pre la vreamea sicerişului, adecă vara, ce să zice de în 18 zile ale lunii lui mai pîn-în 14 zile de-ale lunii a lui avgust; iară hiarea neagră creaşte toamna şi se începe de 15 zile de-ale lunii avgust şi se stîrşaşte în luna lui noemvrie în 13; iară flegma creaşte iarna, şi iarna se începe de 14 zile de-ale lunii lui noemvrie şi ţine pînă în 14 zile de-ale lunii lui fevruarie. Ce însă sîngele răsuflă pre nas, iară fiarea

plăviţă pre urechi, iară hiarea neagră pre ochi, iară flegma pre în gură. Şi aceaste 4 stihii se împart în patru vîrste ale omului: în vîrsta de întîi carea iaste deaca se face omul, pînă în 14 ani oblăduiaşte sîngele; într-a doaă vîrstă oblăduiaşte hiarea plăviţă carea iaste de în 14 ani pîn-în 28; într-a treia vîrstă oblăduiaşte hiarea neagră carea iaste de în 28 de ani pînă la cincizeci; iară într-a patra vîrstă oblăduiaşte flegma pînă întru toate bătrîneaţele omului.

PENTRU CÎND AU ZIDIT DUMNEZEU PRE ADAM ŞI ÎN CE LUNĂ ŞI ÎN CÎTE ZILE DE-ALE LUNII ŞI CÎTĂ VREAME AU FĂCUT ÎN RAIU.

GLAVA 9.

Făcut-au Dumnezeu pre Adam în luna lui martie 25, în zi vinere, şi au fost în raiu numai şase ceasure, pentru că al treilea ceas se-au zidit, iară al şaselea au călcat şi a noa aŭ eşit de în raiu. *Dumnezeeştii dascali.*

Homograf f.p. 35-36-37.

DEACA FĂCU DUMNEZEU PRE BĂRBĂTUL DE ÎN PĂMÎNT, CĂCE NU FĂCU ŞI PRE MUEARE, CE O SCOASE DE ÎN COASTA LUI.

GLAVA 10.

Ca pentru să n-aibă vină şi cuvînt bărbaţii să se laude să zică că mai bun iaste pămîntul bărbatului decît al muerii, pentru că noi carii sîntem de în pămîntul bărbatului sîntem mai buni şi mai tari şi mai înţelepţi şi mai dichisiţi decît voi carii sînteţi de în pămîntul mueresc; şi voi carii sînteţi de în pămîntul mueresc sînteţi slabi, adecă cu puţină tărie şi spăreaţi şi slabi de inemă şi fricoşi după cumu-i firea muerească. Însă domnul nostru, acel Dumnezeu, înţeleptul ispravnic, carele au făcut toate cu înţelepţie ceastea ce se văd şi cealea ce nu se văd, pentr-aceaia au făcut numai pre bărbat de în pămînt şi muiarea de în coasta lui, numai pentru acest lucru ce am adus aminte mai sus, ca să nu se laude şi să se slăvească bărbaţii. *Anastasie, patriarh al sfintei şi a marii cetăţi Antiohiei.*

PENTRU BLAGORODIA ŞI CE IASTE BLAGORODIA.

GLAVA 11.

Întru blagorodia părinţilor nice un om să nu se laude că toţi sîntem de într-un pămînt, adecă de în neamul strămoşului Adam, şi ceia ce poartă hainele ceale scumpe să nu se laude, adecă bogaţii, şi carii se află în sărăcie şi în boale şi în slăbiciuni lămuriţi şi sînt îmbrăcaţi în haine sărăceşti şi de la case dări aşteaptă. Pentr-aceaia să nu ne lăudăm într-ale lumii şi pre neam, ce să ne nevoim în tot chipul întru bunătăţi cinstite şi bune; că blagorodia omului iaste-n bunătatea lui, adecă lucrurile lui *Agapie diaconul.*

ceale bune, carele să pedepseaşte dă le face; că avuţia iaste trecătoare. Drept aceaia uneleori sînt oamenii bogaţi, iară alteleori săraci.

Grigorie Bogoslov într-alt chip pentru blagorodia.

Blagorodia iaste (zice dumnezăescul Bogoslov) ferirea chipului şi a alerga cu toată putearea spre podoabă. Că toţi oamenii au pre chip ce să zice minte şi cuvînt şi duh, iară aseamene n-au toţi, ce numai bărbaţii cei îmbunătăţiţi, sfinţi. Şi asemănarea iaste aceasta, să se aseamene omul lui Dumnezeu; şi deaca vreame ce iaste Dumnezeu drept, să fie şi omul drept; deaca iaste Dumnezeu adevărat, să fie şi omul adevărat; iaste Dumnezeu milostiv şi iubitoriu de oameni, să fie şi omul milostiv şi iubitoriu de oameni; şi să se închipuiască omul celora ce sînt aseamene lui Dumnezeu, căce că pentr-aceaia iaste pre chipul lui. Iară păzirea chipului iaste că ţi-au dat Dumnezeu minte ca să vezi bine şi să chibzueşti să faci bine, ca să te spăseşti. Datu-ţi-au cuvînt ca să grăeşti cuvîntul a lui Dumnezeu, iară să nu huleşti, nice să mustri, nice să pîrăşti. Datu-ţ-au duh ca să faci cuvîntul de treaba a tot binele. Şi chip se chiamă omul, carele au eşit de la chipul cel de întîi, adecă carele se-au zidit de la Dumnezău, care Dumnezeu iaste firea chipului de întîi; iară omul iaste punerea şi darul obrazului şi zidirea a lui Dumnezeu. Iară firea obrazului a lui Dumnezeu iaste fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezău, neschimbatul obraz al tatălui. Dumnezău au făcut numai pre un om, iară altul al doile n-au făcut să fie unul prost ţăran, iară altul de bună rudă.

Semnează, să ştii.

ŞI ALTA PENTRU BLAGORODIA.

Leu, prea мѹдрѣйшїи цръ [1]).

Cum căutăm dobitoacele pre lucrurile lor şi pre îndreptări, carele sînt feliu bun, sau carele sînt sălbatece, aşa trebue a căuta şi feliul cel bun al oamenilor, nu pe strămoşii şi pe rudă, ce de în lucrurile şi îndreptările sale ceale bune ce are şi face.

Tîlcuirea acestui.

Cum vedem şi ispitim dobitoacele dă vrednice şi de pedepsite şi de bărbăţia lor, au de feliu bun sînt, au sălbatece şi nepedepsite şi fără de folos, aşa trebue să căutăm şi să vedem şi ruda cea bună a oaminilor. Să nu căutăm părinţii unor copii, ce au fost vreadnici şi cu bun feliu, să zicem că doară vor fi şi coconii lor aşa, ce să căutăm pedepsa şi lucrurile şi îndreptările acelor copii, de vor fi harnici şi cu bun feliu; pentru că, de vor fi fost părinţii ai vreunor copii cu bun feliu carii au ajuns cinste într-aceasta de în minte şi de în bunătate ce au avut şi de în pedepsă şi de în bune lucrure, iar coconii lor se-au făcut protivnici, fără minte, neiscusiţi, nepedepsiţi şi dă nemica, întrebu-te ce folos sau ce cinste au de în blagorodia părinţilor săi? Ia să luaţi pildă de aceasta.

Poveaste.

Un voinic era odinioară şi, de pedepsă şi de bunătate ce avea, vrednicise de la împărăţie şi se făcu boiariu polatei, adecă divanului împăratului. Şi pentru hărnicia ce să cinsti tatăl, avea şi feciorii lui cinste şi slavă. Ce nice unul nu sporiia întru pedepsa şi bunătatea tătîni-său, numai ce avea obiceaiu împotrivă, nepedepsa, nefolosinţa, neiscusirea şi vărvăria. Muri tatăl lor, rămaseră acei copii, şi pentru

[1]) „Înţeleptul împărat".

căce nu ajunseră întru bunătatea şi pedepsa tătîne-său, nu se vredniciră întru cinstea tătîne-său. Însă de în ceale darure ce avea tată-său nemica alt nu moşteniră, ce numai numele, adecă le zicea feciorii cutărui boiariu; şi era ruşine mare şi dosadă pre dinşii, fiind tatăl lor harnic, iară feciorii să se ijderească fără folos şi nepedepsiţi. Că omului bunătatea şi pedepsa şi isprăvile ceale bune iaste-i blagorodia şi feliul cel bun, iară nu împărăţiile, domniile, boeriile şi avuţiile.

PENTRU CUM SE FACE OMUL ÎN PÎNTECELE MUERII; ŞI DE ÎN TOATE MĂDULARELE, CARE MĂDULARIU SE FACE ÎNTÎI; ŞI IARĂ, DE ÎNTR-ÎNSELE, CARELE MOARE MAI PRE URMĂ.

GLAVA 12

Ippocrat.

Cînd se împreună bărbatul cu fămeaia lui şi muiarea cu bărbatul său, acolo unde se împreună iaste maţul muerii dăşchis şi aşteaptă să priimească sămînţa bărbatului carea va să leapede; de-acia deaca se varsă şi întră în maţul muerii, aciaş se închide şi se ameastecă cu sîngele muerii şi se face ca o fărîmă de carne şi stă aşa pînă în noao zile; de-acia atunce deaca se împlu aceale 9 zile, se pojviceaşte şi stă pojvicit pînă în 40 de zile; şi la 40 de zile se polimeaşte chip de cocon şi se însufleţeaşte, adecă trupul cu sufletul se împreună, ce să zice se face; însă a treia lună se mişcă coconul în pîntecele muerii, iară a noa naşte.

Marele Athanasie.

Iară marele Athanasie aşa zice: cumu e cînd se împreună piatra cu oţelul şi cum se lovesc scapără, aşa şi de împreunarea bărbatului şi a muerii (cu tocmirea a lui Dumnezeu) acolo aciaş se face trupul cu sufletul.

Preaînţeleptul Alexandru.

Zice şi înţeleptul Alexandru: nice un om să nu gîndească că iaste fără de suflet sămînţa bărbatului ce însufleţită cade în maţul muerii şi creaşte şi se înmulţeaşte; iară ce e fără de suflet nice creaşte, nice se înmulţeaşte. Dece omul în pîntecile muerii întîi se polimeaşte inema-i şi se închipuiaşte pînă a treia zi; de-acia atunce se închipuiaşte şi celalalt trup tot. Care inemă, deaca moare omul, întîi mor toate mădularele; de-acia atunce moare şi inema.

Semnează să ştii cum moare omul.

Şi să ascultaţi să vedeţi cum mor mădularele omului cînd se apropie omului să moară: atunce tot trupul, mînile, picioarele şi cealealalte mădulare toate încep a răci şi rămîn moarte. Pentru că stihia sîngelui, care iaste de înviază tot trupul, au eşit de într-însele şi au rămas moarte şi nemişcate. Atunce vine tot sîngele de se strînge la inemă şi aciaş se dăsparte dă se duce şi de la inemă, şi aciaş moare şi inema. Pentru carea iaste cum am zis: în pîntecile muerii întîi se polimeaşte inema omului, şi deaca moare, cum aţi auzit mai sus, întîi mor toate mădularele, iar mai pre urmă şi inema. Însă deaca iase stihia sîngelui de la om, carea mearge acolo de unde o au luat domnul, atunce iase şi sufletul. Drept aceaia trupurile ceale moarte sînge n-au, ce numai hiare, flegmă şi tuşe, carele şi eale es după aceaia deaca iase stihia sîngelui,

şi în mormînt alt nu rămîne, fără numai hiarea, adecă ce e uscat, carele iaste pămîntul cela ce au luat Dumnezeu de în pămînt. Pentr-aceaia pămîntul ţine ce e al său, iară cealealalte trei stihii merg fieşcarea pre la al ei loc: căldura adecă sîngele în foc, răceala adecă flegma în aer, iar tusea carea iaste umezeala merge în apă.

Nichifor Xanthopol. Iar Nichifor Xanthopol pentru naşterea omului aşa grăiaşte: că se face în pîntecele muerii cînd se împreună bărbatul cu dinsa întru pohta trupească, a treia zi se semnează inema, a noa zi se polimeaşte trupul, iar la patruzeci de zile se închipuiaşte faţa coconului de tot. Aşa şi în pămînt iară aşa se strică, adecă a treia zi începe faţa lui de în albire şi de în luminată ce iaste şi de înfrîmţeşare a se strica şi a se face împăenjenata şi neînfrîmţeşată adecă grozavă, iară la a noa zi începe zidirea trupului a se despărţi şi a se dăşcheia, numai ce inema iaste întreagă; iară deaca se împlu 40 de zile, atunce să rîsipeaşte şi inema aceaia.

PENTRU CUM SEAMĂNĂ COPIII TĂTÎNE-SĂU SAU MÎNE-SA ŞI DE UNDE SE HRĂNEAŞTE COCONUL ÎN PÎNTECELE MÎNE-SA.

GLAVA 13.

Ippocrat. Să ştiţi că sămînţa bărbatului, cînd cade în maţul muerii acolo, cînd se împreună, unde-ş varsă şi ea sîngele, atunce de va fi sămînţa bărbatului mai multă decît sîngele muerii, seamănă copilul său tătîne-său sau vreunei rudenii a lui; iară de va fi sîngele muerii cela ce varsă mai mult decît sămînţa bărbatului, atunce seamănă mîne-sa sau rudeniei sale. Iară coconul, acolo unde se află în maţul muerii, hrăneaşte-se de sîngele ei şi nu răsuflă pre gură, ce pre buric.

Semnează să ştii.

PENTRU COCONII CARII SE NASC OLOGI SAU ÎNTR-ALT CHIP BETEAGI, DĂ CE LUCRU SE FAC AŞA.

GLAVA 14.

Leagea a lui Moisi, aşijderea şi sfinţii părinţi ai besearicii, dumnezăescul Postnic şi alţii opresc muerile cînd se lunătăcesc, pre la sfîrşitul lunii să nu se culce şi nice să se împreune cu bărbaţii muerile, pentru că dohtorii zic, şi iaste adevărat, că sîngele care are muiarea într-însa şi în toate lunile cură afară de într-însa, acela iaste mai mult de firea muerii; că prea bunul Dumnezeu, cu socotinţa lui cea dumnezăiască, au văzut mai nainte şi au tocmit, cînd sînt grecioase muerile, să se hrănească coconii în pîntecele lor de acel sînge. Pentr-aceaia cînd nu-s muerile grecioase, eale-l varsă afară ca nişte sînge ce prisoseaşte mai mult, iară cînd îngreciază aciaş stă în lăuntru sîngele acela ca să se hrănească coconul. Şi de aceasta cunosc muerile că sînt grecioase, cînd nu văd că le cură

Іѡаннъ постникъ [1]).

[1]) „Ioan Postnicul".

lunătăcia pe vreamea lunii aceia, cum le e obiceaiul. Drept aceaia dă se va tîmpla a îngreca muiarea cîndu-i cură sîngele, aciaş se opreaşte acel sînge şi se ameastecă împreună cu sămînţa bărbatului şi se face cocon; şi acel cocon de în legătură iaste putred, pentru că sîngele cel rău al muerii şi stricat, carele vrea să leapede, au rămas într-însa şi s-au amestecat cu sămînţa bărbatului şi s-au făcut coconul, şi trupul lui iaste putred; iară deaca se naşte coconul, atunce sau olog se face, sau gubav, sau altă boală dobîndeaşte pe trup, şi după cîtăva vreame putrezeascu-i mădularele sau mînile sau picioarele sau alt mădulariu sau parte de a trupului, şi aceale boale sînt fără tămăduială şi fără de leac. Căce că pre unii soseaşte cînd sînt mici, adecă de în copilărie, iară alţii cînd sînt cătăriţi, iară pre alţii cînd sînt juni, iară pre alţii cînd sînt bătrîni, după fire şi după feliu ce are fieşcarele. Pentr-aceaia pravilele şi legile le-au oprit ca să nu se facă oamenii stricaţi sau într-alt chip beteagi, de sînt semnaţi întru oamenii ceialalţi, să se mustre chipul a lui Dumnezeu. Şi carii nu ţin nice păzesc vreamea curării sîngelui pre la sfîrşitul lunii al muerilor sale, aceia sînt supt mare canon.

Semnează să ştii.

Drept aceaia, de în ovreai puţini vei afla beteagi, şi, cum am zice, mai nici unul, pentru că păzesc această poruncă, ce le poruncise Moisi şi-ş lasă muerile lor pînă ce treace vreamea lunătăciei lor, de-acia atunce se spală cu îmbăiare şi se curăţează de tot acel sînge, atunce se culcă bărbatul cu muiarea-ş. Drept aceaia se cade fieşcui să se păzească de acest lucru scîrnav, pentru binele ce am zis mai sus.

Semnează să ştii.

Povestesc unii dascali că în vreamea lui Moisi născutu-se-au un copil şi aciaş se-au stricat, iar deaca auzi Moisi, ştiind că aceasta nu se face de altă vină, ce numai cînd se împreună muiarea cu bărbatul său cînd se află în lunătăcie, chemă pre tatăl copilului şi pre mumă-sa şi-i întrebă; iar ei spuseră adevărat, cum, cînd au fost curînd muerii sîngele s-au împreunat cu dînsa şi au îngrecat. Deaca auzi Moisi aciaş, porunci de uciseră cu pietri pre tatăl copilului, iară pre muiare o ertă, căce că muiarea iaste roabă bărbatului, nice porunceaşte, nice oblăduiaşte pe trupul ei, ce bărbatul oblăduiaşte.

Ioan. 8.4-5; Lev. 18.10, Deut. 22.2

PENTRU CINCI SIMŢIRI CARELE AU DAT DUMNEZEU OMULUI ŞI CARELE SÎNT ACEALEA.

GLAVA 15.

Dumnezeeştii învăţători.

Omul are cinci simţiri: întîi iaste vedearea, şi vedearea iaste cu carea veade; a doa iaste auzirea, adecă cu carea aude; a treia iaste gustarea, adecă cu carea mănîncă; a patra iaste miroseala, adecă cu carea miroseaşte; a cincea iaste pipăirea, adecă cu care apucă şi pipăe. Şi aceaste 5 simţiri una de alta e despărţită. Vedearea iaste mai mare decît auzirea, pentru că mai credincios lucru iaste a vedea decît a auzi, că de multe ori auzim un lucru şi acela iaste minciună, iară cînd veade neştine, acela e lucru adeverit; pentr-aceaia iaste mai mare vedearea decît auzirea. Şi iar mai mare iaste gustarea decît miroseala, pentru că de multe ori

sînt nişte lucrure dă mirosesc şi eale sînt amară sau dulci; aşijderea iară şi gustarea iaste mai mare decît pipăirea. Pipăirea se chiamă cum am zis, apucare, adecă cu care apuci; că de multe ori pipăi un lucru şi acela iaste amar sau acru sau altceva rău, şi de în pipăială nu-l cunoşti, iară deacă-l guşti, atunce-l cunoşti; vezi că gustarea seamănă că iaste mai mare decît pipăirea; bine că deşi apuci şi pipăi, iar de nu vei băga în gură-ţi să guşti nu poţi cunoaşte. Şi aceaste 5 simţiri datu-le-au Dumnezeu omului la timpul lui şi l-au împodobit să aibă aceaste darure şi i le-au dat să-i trebue, de bine, iară nu de rău.

Vezi podoaba omului de la Dumnezeu.

Datu-i-au vedeare ca să vază cîte au făcut ispravnicul pentru acel om, ca să-l cinstească şi să-l slăvească în toate zilele; datu-i-au auzire ca să audă cuvintele lui Dumnezeu şi poruncile şi ce zice dumnezeiasca scriptură; datu-i-au gustare ca să se hrănească de în cuvintele a lui Hristos şi cîte au zis la sfînta lui evanghelie; datu-i-au miroseală ca să priimească mirizma duhului sfînt, să petreacă pre voia acelui duh; datu-i-au pipăială să pipăe ca să facă milostenie la săraci şi să se închine şi să slăvească pre preaputernicul Dumnezeul nostru.

PENTRU CĂ ŞAPTE VÎRSTE ARE OMUL; ŞI CARELE SÎNT ŞI CUM SE CHIAMĂ.

GLAVA 16.

Dumnezeeştii dascali.

1. Cocon iaste omul deaca naşte, pînă la 4 ani.
2. Copil se chiamă de la patru ani pînă la patrusprezeace.
3. Cătărig iaste de în 15 ani pînă în doaăzeci şi doi.
4. Voinic, adecă june, iaste de în doaăzeci şi trei de ani pînă în 42.
5. Bărbat iaste de în 42 de ani pînă în 56.
6. Iară bătrîn iaste de la 56 pînă la 69.
7. Iară mator iaste de la 70 de ani pînă la optzeci.
8. De-acia mai mult neputinţă şi durere şi boale.

PENTRU ÎN CE LOC DE-AL TRUPULUI LĂCUIAŞTE SUFLETUL.

GLAVA 17.

Dumnezeeştii bogoslovi.

Bogoslovii beseariciı zic că sufletul omului iaste viaţă şi obîrşenie tuturor mădularelor trupului, pentru că el dă toată putearea şi toată lucrarea trupului. Iară de va întreba cineva unde stă sufletul, zice-va că stă în cap, şi adevărat grăiaşte; ce însă nu e numai în cap. Iară de va zice că e şi la inemă, adevărat grăiaşte, ce nu e numai acolo, ce e cum zic bogoslovii şi filosofii, că sufletul iaste tot întru tot trupul şi întru toate mădularele, şi iaste lucru neîmpărţit şi nedăspărţit, adecă nu se împarte nice se dăsparte, ce mai mult lucrează în cap şi mai mare şi mai vredniceaşte, adecă cugetul, ţinerea minte, năluca, vedearea, auzirea şi altele aseamene acestora.

Ioan Damaschin.

Iară dumnezeescul Ioan Damaschin zice că sufletul omului se află în trei locure mai de treabă ale trupului; şi cum începe raza soarelui într-un loc şi întră într-o casă de o luminează toată, aşa şi sufletul, în trei locure ale trupului lăcuiaşte de luminează şi înviază tot trupul. Lăcuiaşte sufletul la inemă şi despre partea capului, din dărăt, carele se chiamă ellineaşte cotylon, iară pre limba proastă se chiamă acutis, adecă ceafă, şi în vinele ceale împărăteşti. Într-aceaste trei locure lăcuiaşte sufletul, cum am zis. Drept aceaia în ce ceas se va vătăma inema, sau vîna cea împărătească se va tăia şi va cura sînge mult, sau ceafa se va beteji şi se va tăia, aciaş într-acel ceas se dăsparte sufletul de trup şi moare omul de tot. Iară dă ţi-e voia să te într-adeverezi şi să te încredinţezi cum se află sufletul într-aceale trei părţi ale trupului, vezi că tae omului picioarele, mînile, dau betejuni pre celalalt trup, şi a mulţi varsă şi maţele şi să betejesc grumazii şi gîtlejul, şi capul, şi iarăşi le coase dohtorul şi scapă oamenii de moarte. Iară de se va face betejală sau vătămare într-aceale trei locure carele am zis mai sus, moare omul, că mai mult n-are nice o vindecare. Şi lăcuiaşte sufletul într-aceaste 3 părţi, ce am zis, şi dă întru tot trupul putearea cea vie a sa.

PENTRU SUFLETUL OMULUI, CĂ IASTE CHIPUL A LUI DUMNEZĂU; ŞI CE LUCRU IASTE ŞI DE UNDE SĂ ŢINE ŞI CUM LUCREAZĂ ÎN TRUP ŞI DEACA SE DĂSPARTE UNDE MEARGE ŞI UNDE AŞTEAPTĂ PÎNĂ LA A DOA VENIRE A LUI HRISTOS, CARELE VA SĂ JUDECE LUMEA.

GLAVA 18.

Anastasie, al cetăţii lui Dumnezeu marea Antiohie.

Ştie tot omul că omul se-au chemat pre chipul şi pe semănarea a lui Dumnezeu, pentru că multe de cealea ce sînt întru dumnezăiasca fire (adecă a lui Dumnezău) ascunse, eale se cunosc după fiinţa dumnezăiască întru sufletul nostru carele iaste un obraz şi un chip după dar, iară nu după fire. Aceasta iaste carea voiu să zic. Noi mărturisim firea a lui Dumnezeu a fi neînţelegută, ce să zice nu poate nimenilea să o înţeleagă întru mintea sa; iaste şi nenumènită, de n-are nume; şi nevăzută, adecă nu se veade, şi neapucată, că nu se pipăe; şi neputredă, că nu putrezeaşte. Pre fire, adecă după fire mărturisim şi credem; pentr-aceaia şi sufletul fiind pre chipul lui Dumnezău, nu cumu-i e firea ce după dar, pentr-aceaia iaste nevăzut sufletul oamenilor după fiinţa noastră, adecă nu-l veade niminea, nespus, ce să zice negrăit, că nu poate niminea să-l lămurească a-l spune. Încă mai iaste şi neputred şi fără de moarte, iară după dar iaste şi lucrătoriu pentru că omul năşte pre om şi lucrează meşterşugure cuvinte şi măestrii, fiind şi acel suflet de chipul a lui Dumnezeu. Că deaca vreame ce iaste Dumnezău nespus, şi sufletul iaste nespus; iaste Dumnezău fără de moarte, şi sufletul fără de moarte; deaca iaste Dumnezeu neputred, şi sufletul neputred; deaca iaste Dumnezeu nepipăit, şi sufletul iaste neapucat; Dumnezeu gînditoriu, şi el iaste gînditoriu, adecă cu mintea gîndeaste; Dumnezeu

tocmitoriu tuturor, şi sufletul iaste tocmitoriu, cum am zis, de naşte pre alte suflete şi tocmeaşte cetăţi, oraşe, locure, case, polate, besearici, mînăstiri şi alte lucrure nalte şi mai frumoase. Vii sădeaşte, pomi, grădini, mori face, corăbii face, şi alte meşterşugure cîte vezi că face omul carele le naşte mintea, carea iaste lucru foarte înţelept al sufletului şi domn al fiinţii omului, şi aceasta iaste pre chipul al lui Dumnezeu. Ce cealea ce le are Dumnezeu, nevedearea, neînţeleagerea, nespunerea, nepipăirea, neputrezirea, nemoartea, aceastea le are dă feliu; iară sufletul omenesc le are după darul a lui Dumnezeu. Pentr-aceaia se chiamă omul pre chipul a lui Dumnezeu, iară pre feliu, nu. Şi iară, pre chip şi după dar, iară nu pre feliu, pentru că chipul lui Dumnezeu, cel ce e pre feliu, iaste fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu, neschimbatu chip al tatălui. Deci pentr-aceaia se chiamă sufletul că are firea a lui Dumnezeu după dar, căce iaste chipul a lui Dumnezeu, cum am zis. Drept aceaia cumu-s unii de întru oameni carii nu pot să spue firea sufletului, carele iaste după chipul a lui Dumnezeu, carea-i iaste firea şi de în ce neam iaste de în veaci, aşijderea nu ştie să spue şi ce iaste sufletul omului. Ce cum arată Dumnezeu puterile sale şi lucrările sale cu zidiri, zic, pămînteşti cu ceastea ce se văd, adecă ale ceriului, ale pămîntului, ale aerului şi ale lunii şi ploile şi cutremurile şi mările, şi sfinţia sa e nevăzut, aşa şi sufletul nostru cel nevăzut, cu al său trup carele să veade, ca o lume arată ale sale lucrure. Şi cum şade Dumnezeu mai pe desupra de ceriure, şi iaste oblăduitoriu tuturor lucrurilor, aşa şi desupsa ceriului gurii omului stau ce e în cap, adecă crierii, în chipul a lui Dumnezeu, care crieri ţin mintea oblăduitoare tuturor lucrurilor omului, de tocmeaşte, aşază, grăiaşte şi îndreptează şi isprăveaşte toate ale omului şi împodobeaşte ca o podoabă pe lucrurile lui. Drept aceaia dă se va tîmpla cuiva să se rănească, ce să zice să se betejască în creştetul capului unde sînt crierii, aciaş pătimeaşte mintea; de-acia de acolo nu se curaţează nice ţine minte omul ca de întîi. Şi iară, ce e de-a cuvîntarea sufletul lucrează cu inema, iară ce e de-a pohtirea lucrează cu ficaţii şi ce e de-a rîderea lucrează cu splina şi răsuflă cu plumîna; iar mădulariul omului, adecă ce e de-a naşte să facă copii lucrează cu rînichii; încă, iară ce e de mînia omului, adecă mînia lucrează cu singele, şi ce e de-a cunoaşte, cunoaşte cu ochii, şi vorba cu limba, pentr-aceaia deaca se tae limba de-acia omul nu mai pōate grăi. Şi deaca se dăsparte sufletul de trup rămînu-i toate nemişcate; iară sufletul iaste iar fără de moarte. Iară deaca se va scula trupul, atunce el ia pre suflet ca cum ar fi şi el neputred după sculare, de-acia şi lucrurile trupului sînt atunce şi eale neputrede (adecă după scularea trupului). Şi aceastea le-am zis pentru ceia ce mor în păcate, ca să vază şi să cunoască de ce bucurie şi de ce bine să lipsesc. Iară cîte suflete au priimit pre duhul sfînt pentru lucrurile lor ceale bune şi se-au făcut ca un dichis şi trup al duhului sfînt, pare-mi că cu darul şi cu luminarea a duhului sfînt şi după moartea trupului (pentru că sufletul iaste fără de moarte) vor să se bucure şi să slavoslovească luminat pre cuvîntul a lui Dumnezeu, şi va să se roage sufletul pentru alt suflet, cum vedem şi aflăm de în sfintele scripturi. De-acia deaca se desparte sufletul de trup, atunce să lipseaşte şi de gînduri. Şi ascultaţi să vedeţi ce grăiaşte David pentru ceia ce mor: că

Zri.

Psalm. 145.

într-acea zi peri-vor toate gîndurile lui şi nu-ş gîndeaşte nice de un lucru. Însă deaca se dăsparte sufletul de trup, atunce are voe doă zile de se duce cu îngerul undeva el aicea jos în lume pre loc pre undeva. Dece sufletul, de multă dragoste a trupului, căce s-au despărţit de dînsul, uneleori mearge în casă unde era întru viaţa lui, alteleori la mormînt unde iaste îngrupat trupul de carele se-au despărţit. Iară sufletul cel îmbunătăţit şi drept mearge de îmblă pre la locurile unde avea obiceaiu dă se închina şi se ruga pentru spăsenia lui. Şi aşa face doaă zile pre pămînt; iară a treia zi se duce îngerul cu acel suflet la ceriu şi stă naintea groaznicului şi prealuminatului judecătoriu dă se închină naintea lui Dumnezeu; iară deaca se închină, atunce cu porunca a lui Dumnezeu duce-să cu îngerul de-i arată prea frumoasele în tot feliul lăcaşurile sfinţilor carii au făcut voia sfinţiei sale în lume şi nesocotita fericire a miroseniei raiului, şi aceastea toate le veade sufletul. De-acia după lucrurile ce au făcut, dau-i loc pînă ce va veni domnul să judece lumea, să plătească fieşcui după lucrurile lui.

эрн, ѡ, любимиче [1]).

Semnează să ştii unde se află sufletele.

Iară pentru unde se află în zioa de astăzi sufletele dreptţilor şi ale păcătoşilor, zice aşa acest sfînt şi dumnezeesc Anastasie, cum de aceasta niminea n-au zis, nice au grăit prea amăruntul adevărat, ce însă numai am văzut şi am aflat de în dumnezeeştile cuvinte ale stăpînului cum sufletele dreptţilor sînt în raiu cu sufletul sfîntului tîlhariu, pentru că şi dumnezeescul Antonie, lăcuitoriul de în pustie aşa au văzut şi el pentru locul sufletelor, cum sufletele dreptţilor în raiu sînt. Aşijderea şi bogonoseţul Pamvo şi alţii bogaţi de în sfinţii părinţi; aşijderea şi preasfîntul Ioan Leastvicinicul aşa zice: tîlhariul carele au zis cătră stăpînul: pomeneaşte-mă doamne întru împărăţia ta, atunce tot raiul moşteni. Şi dumnezeescul Solomon zice: sufletele dreptţilor în mîna lui Dumnezeu şi nu se va atinge de dînsele munca. Iară pentru sufletele păcătoşilor, toată leagea veache, şi leagea nouă zice că se află întru legăturile iadului ca şi cum ar fi nişte oameni răi în temniţă şi zac acolo pînă li se face seama vieţii lor, să piară. Aşa se află şi sufletele păcătoşilor ca într-o temniţă, pînă va veni dreptul şi înfricoşatul judecătoriu Hristos Dumnezeu la a doa a lui, venire să judece lumea. Grăiaşte şi dumnezeescul David pentru păcătoşi, să se întoarcă păcătoşii întru iad; dece acest cuvînt, ce va să zică să se întoarcă, arată adevărat că sufletele păcătoşilor astăzi întru iad sînt.

Antonie.

Pamvo.

Ioan Leastvicinicul.

Solomon.

Pentru sufletele păcătoşilor.

David, psalm. 9.

PENTRU MORŢII, PUTEA-VOR CUNOAŞTE UNUL PRE ALTUL ACOLO UNDE AU MERS; ŞI BOGATUL CUM CUNOSCU DĂ SE RUGĂ LUI AVRAAM ŞI LUI LAZĂR, ŞI-Ş ADUSE AMINTE ŞI DE CEI CINCI FRAŢI CARII ERA LA CASA LUI. ŞI CUM SUFLETUL IASTE FĂRĂ DE MOARTE; ŞI CUM SE FAC ÎMPREUNĂ SUFLETUL ŞI TRUPUL.

GLAVA 19.

Vedem şi ştim că cu toate cu cealea ce zice la bogatul şi la Lazar, poveastea aceaia o au zis Hristos cu chipure şi cu pilde; iară nu cu lucrul.

Anastase al dumnezeeştii

[1]) „Vezi, o, iubitorule“.

cetăţi marea Antiohie.

Iară căce iaste pildă, de acolo iaste adevărat, întîi că niminea încă n-au întrat pînă acum nice în gheenă, adecă în matca focului, nice întru împărăţie, pînă ce va veni vreamea sculărilor trupurilor. Dece, deaca vreame ce iaste trupul în groapă, ce limbă au avut bogatul să grăiască şi să ceară o picătură de apă, ca să-ş poată stinge arderea ce avea? A doa, cum nu se văd în iad ceia ce să trimet acolo, ceia ce să răpesc pespe nori, ce să zice drepţii, pentru că-i duc sus la ceriu, la împărăţia a lui Dumnezeu, dece, cum am zis mai nainte, încă nu se-au făcut munca deplin sau plata desăvîrşit, adecă seama nice păcătoşilor, nice drepţilor, pentru că ce dreptate ar fi să greşască împreună trupul şi cu sufletul, de-acia să se muncească sufletul fără de trup, sau să se încununeaze? Ia ascultă pre dumnezeescul Pavel, unde învaţă şi zice pentru cei drepţi: fiind, zice, să se muncească pentru credinţă, drept aceaia încă n-au luat platele şi făgăduialele. Şi iară zice că fieşcare de întru noi va să ia cealea ce a făcut cu trupul lui. Dece va să zică aşa de aceasta şi va să arate că fără de trup nemica nu face sufletul, nice va să ia, de nu se vor împreuna amîndoi. Drept aceaia să nu gîndească cineva că sufletul după moartea trupului se strică sau se rîsipeaşte ca un fum sau ca un nor, cum iaste sufletul şi duhul dobitoacelor şi al jigăniilor; ce ia ascultă pre Hristos, unul chip şi unul fără de moarte al sufletelor noastre, cum ne învaţă şi zice: nu vă fie frică de ceia ce ucig trupul vostru, că sufletul nu-l pot ucide. Drept aceaia sufletele sînt după moartea trupului o fiinţă carea iaste un lucru de nu se strică, nice se rîsipeaşte ca fumul şi ca norul, nice iaste făcut mai nainte decît trupul, după bîrfealele a lui Orighen, pentru că omul în zgăul muerii nu samănă sămînţa fără de suflet, ce vine de face om însufleţit cu sufletul şi cu trupul desăvîrşit; pentru că trupul fără de suflet n-are chip, nici sufletul fără de trup n-are chip. Numai sufletul dobitocului iaste cela ce se face pespe duhul văzdu<hu>lui întru mişcare vie, întru sîngele dobitocului. Care suflet al dobitocului are aceasta, că iaste făcut de în ceale 4 stihii, şi deaca moare dobitocul să rîsipeaşte iară într-acealea; iară sufletul omului iaste o fiinţă cuvîntătoare fără de moarte şi gînditoare, şi n-are aceasta, să fie de în stihii, ce e numai de la Dumnezeu, cum ştie singur numai Dumnezeu; şi de acolo de unde ştie sfinţia sa şi cum ştie, aşa l-au tocmit; care suflet nu iaste începătoriu numai, ce iaste fără de sfîrşenie. Pentru că şi coconii care-i leapădă de într-însele muerile deaca se închipuiaşte trupul şi moare în zgăul muerii, sufletul coconului aceluia nu moare, nice piare, ce tot iaste viu şi nu se strică, numai ce să adună cu noi toate sufletele oamenilor cu trupurile la înviiare înaintea a lui Dumnezeu cu lucrarea cea nespusă a acelui preaputearnic Dumnezeu. Aceastea zisem cu puţine cuvinte pentru rîndul sufletului. Iară pentru cum se cunosc unii cu alţii într-acea lume de sus nesfîrşită, carea n-are sfîrşenie, de aceasta dumnezeescul David zice: ꙗко дх҃ъ пройдетъ к҃ немъ и не бꙋде(т) и не познаетсѧ к томꙋ мѣста своего[1]), adecă sufletul carele au eşit de în lume apoi nu o va cunoaşte, căce că au eşit de întunearec, de mearge la lumină. Dar de tot acolo cum vor cunoaşte

Zri.

Zri.

Mathei, zac. 37.

Zri.

Cunoaşterea unii cu alţii; la Împăraţi, psalm. 102.

[1]) „Şi va ieşi duhul lui şi nu va mai fi şi nu se va mai cunoaşte nici locul său"

unul pre altul? Care suflete niceodată n-au văzut unul pre altul gol în lumea aceasta, pentru că cunoştiinţa se face pre seamne şi de aleageri şi despărţire ce are unul de către altul; iară sufletul deaca moare omul n-are nice o aleagere, nice un semn de către altul, numai ce sînt la toate o asemănare pre feliu. Şi iar, deaca se vor scula, adecă deaca vor înviia, nu vor avea cunoştinţă pre feliu unul de altul, pentru că acolo nu iaste nice micşorare, nice mărirea trupului, nice muereaşte, nice bărbăteaşte, nice albi, nice negri, nice coconi, nice bătrîni, ce cum au fost Adam cînd l-au zidit Dumnezeu în raiu, aşa vor se înviaze toţi carii au murit de începuta lumii, ca şi grăunţele, adecă sămînţa ceaia ce cade de în spic şi în pămînt se-au îngrupat mici, şi nu răsar iară mici, ce să fac pline dă spice, cum au fost mai nainte dă ce nu căzuse de în spice. Pentru că sfinţii părinţi zic: naşterea oamenilor iaste că vor să se facă ceia ce au murit, ca omul cel de întîi şi de început, ce să zice ca Adam, cum am zis mai sus. Dece cu socotinţă chiară, nice un om nu va să cunoască unul pre altul, ce numai cu dumnezăiasca înţelepţie vor cunoaşte pre mulţi. Pentru că zice şi la evanghelie pentru ovreai: къзрѧ(т) на́ н҄ єго́жє прободѡ́ша[1]), Gl. 19, zac. 61.
adecă zice cum vor să cunoască ovreaii pe Hristos pe carele l-au împuns cu suliţa, şi acolo vor lua isprava focului de veaci cu dracii.

Zice şi dumnezăescul Zlatoust pentru suflete cum se cunosc în lumea Ioan Zlatoust.
de sus, şi aduce pilda de la evanghelie, că bogatul de carele zice la evanghelie, carele se îmbrăca în caftane şi în zarpale, după moarte au cunoscut pre Avraam carele fusease mort de atîţea ani şi nice seamnele-i ştia, nice altă cunoaştere avea la dînsul, ce însă zise: părinte Avraam, şi-l cunoscu cum iaste tată a multe limbi şi cum iaste acel Avraam minunat. Şi să înţeleageţi şi să ştiţi de aceasta, pre ce seamne-l cunoscu sau pre ce graiu, că au doară au vorbit vreodată cu dînsul? Să ştiţi că aceale suflete ce să cunosc după moarte, de n-ară avea darul a lui Dumnezeu nu ş-ar fi adus aminte cum au avut 5 fraţi în lume şi aducîndu-şi aminte de lume şi de casă, cum zice. Drept aceaia suflete iară cunosc lumea şi pre ceia ce sînt în lume; iară 5 fraţi, de carii zice mai sus, va să zică de cinci simţiri ale omului. Ce însă iară, cum cunoscu bogatul pe săracul Lazăr carele nu mai era cu împuţiciunea ranelor şi sărac, cumu-l cunoscu în lume deaca vreame ce zic unii că nu se cunosc sufletele? Ce e cum am zis mai sus, sufletele cunosc unul pre altul cu darul lui Dumnezeu. Şi iară, sau cu Zri.
darul a lui Dumnezeu, sau cum zice evanghelia, soseaşte pînă aicea atîta că se cunosc sufletele într-aceaia lume. Iară pentru suflet, cum iaste fără de moarte, am spus multe socoteale, şi iară vom mai zice de în cealea ce am adevărat ale sfinţilor părinţi, că bogaţi eretici, mai vîrtos Orighen zicea că sufletele sînt făcute mai nainte şi deaca se polimeaşte trupul în zgăul muerii după 40 de zile, deaca îngrecează muiarea, atunce vine sufletul de înviază trupul. Şi de aceasta zicea minciună şi orbeaşte, ca un orbit de dracul. Iară adeverinţa iaste aşa: cînd se împreună bărbatul cu muiarea, cu lucrarea şi cu tocmeala a lui Dumnezeu face-se trupul împreună cu sufletul. Şi ia ascultă pre Moisi, să vezi ce zice, cum cînd au făcut Dumnezeu pre omul făcut-au numai un bărbat şi numai o muiare, şi le zise: creaşteţi

[1]) „Şi vor privi pe acela pe care-l vor împunge".

şi vă înmulţiţi şi împleţi pămîntul; de-acia zice şi socoteaşte neamul cum de acolo se-au născut cutarele şi cutarele, şi mult lăţeaşte lumea, iară nu zice cum au poruncit Dumnezeu bărbatului cu muiarea lui să facă trupure şi el să bage sufletele. Ce pre omul au făcut însufleţit, trupul şi sufletul şi sămînţa lui iaste însufleţită şi cum iaste el cuvîntătoriu, aşa iaste şi sămînţa lui cuvîntătoare. Şi pentru ca să înţelegi bine, nebune eretice, socoteală chiară, iară nu sus în vînt, de cealea ce zici, ia spune-mi văzut-ai vreun dobitoc să se hrănească nefiind viu şi însufleţit, cum bîrfeşti de zici tu? Că şi în zgăul muerii deaca ar fi acel trup al copilului fără de suflet, deaca cade sămînţa bărbatului în zgăul muerii, pînă în 40 dă zile, de n-ar fi vie şi însufleţită au nu s-ar împuţi şi au n-ar putrezi? Iară tu vezi că cade o picătură de apă, adecă sămînţa, şi aceaia se hrăneaşte şi face cap cu obraz, cu nas, cu ochi, cu mîni, cu picioare, şi cu alte mădulare trupului, şi tu vei să nu fie viu însufleţit şi să se hrănească? Ce fără de minte eşti a socoti acesta lucru, că de ar fi aşa cum bîrfeşti tu, nu se-ară mişca adins eluş în pîntecile muerii de n-ar fi care-l mişcă, ce să zice cela ce-l mişcă, carele iaste sufletul. Şi ia vezi la om, deaca moare, căce nu mai are suflet carele iaste de-l mişcă, rămîne trupul mort şi nemişcat şi de-acia nu mai îmblă, nice mai grăiaşte, ce numai cîte puţin, cîte puţin putrezeaşte în pămînt căce că nu mai are suflet carele-l înviază. Ce însă sufletul, deaca vreame ce înviază trupul, el iaste fără de moarte, şi nice un om nu poate să înţeleagă sau să priceapă ce iaste sufletul; numai orice am priceput de stăpînul Hristos, şi mai nainte de proroci, carii zic că sufletul, după dar ce are, iaste pre chipul a lui Dumnezeu. Drept aceaia noi oamenii ne ducem în munca veacului, căce că mustrăm chipul a lui Dumnezeu cu păcatele carele facem. Pentr-aceaia şi besearica se roagă de numele oamenilor şi zice: ѡбразъ єсмъ неизрєчє(н)ныѧ славы твоєѧ аще и ꙗзвы ношꙋ съгрѣшенїи(х); и про(ч)ѧ [1]), adecă chip sînt cu omul al slavei tale, doamne, aceii nespuse, măcară deşi port pre mine seamenele păcatelor meale, iar tot chipul tău sînt, pentr-aceaia pre mine carele sînt zidirea ta miluiaşte-mă. Şi iară la slava marelui Antonie zice: єжє по образꙋ съблюдый невредимꙋ и про(ч)ѧ [2]), adecă tu ai păzit ce au fost pre chip, adecă sufletul tău nebetejit, adecă nevătămat, iară eu pocaanicul de mine l-am stricat cu păcatele. Pentr-aceaia zice dumnezeescul Grigorie Bogoslov: причасти(х)сѧ образꙋ и не съхрани(х) [3]), adecă eu am avut părtăşie de în chipul fiiului şi a cuvîntului lui Dumnezeu, al neschimbatului chip al tatălui, şi nu l-am păzit, adecă cu păcate l-am stricat. Chipul va să zică sufletul; pentr-aceaia au luat al nostru chip, adecă făcutu-se-au om cu suflet şi cu trup, ca pe chip să spăsească şi trupul să-l facă fără de moarte. Ce să zice fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu se-au priceştuit, ce să zice se-au împreunat cu

Zri, o, ereticule.

Zri pentru ceia ce zic că nu se face sufletul cu trupul împreună deodată.

---

[1]) ,,Sînt chipul slavei tale celei negrăite, măcar de port ranele păcatelor ş.c.l.''

[2]) ,,Cel ce ai păzit chipul nestricăciunii ş.c.l.''

[3]) ,,Părtaş m-am făcut chipului, dar nu l-am păzit''.

chipul omului, ce să zice cu înţelegătoriul suflet şi trup, ca să spăsească pre chipul, adecă gînditoriul suflet al omului şi să facă fără de moarte şi pe trup, carele era dezbrăcat de chip.

PENTRU TREI PĂRŢI ALE SUFLETULUI: A CUVÎNTĂTORESC, A POHTITORESC ŞI A MÎNIOS.

GLAVA 20.

Grigorie Nischîi.

Marele Grigorie Nischii de meşterşugul şi de înţelepţia cea mare a sufletului aşa zice: trei lucrure sînt carele se văd la suflet: cuvîntătoriu, pohtitoriu şi mînios. Într-aceaste trei ale sufletului află-se şi bunătatea şi răotatea.

Pentru cuvîntător.

Bunătatea cuvîntătoriului iaste aşa cum ar fi neştine pravoslavnic, întru propovăduirea apostolilor, carea o au adeverit dumnezăeştii părinţi de se-au adunat după vreame de au făcut săboară a toată lumea şi pre în bogate locure. Însă bunătatea cuvîntătoriului iaste să ştie binele ce iaste să-l ţie şi răul ce iaste să se ferească, să iubească blagocestia şi lucrurile ceale bune, iară neblagocestia să urasă, aşijderea şi faptele păcatelor. Aceasta iaste bunătatea cuvîntătoriului iar răotatea cuvîntătoriului iaste neblagocestia, adecă cînd se leapădă neştine dă leage-ş, adecă de domnul nostru Isus Hristos, lumina cea adeverită care luminează pe tot omul cela ce vine în lume, adecă la dinsul, la Hristos, şi altele cîte dăşertează besearica a lui Dumnezeu şi anathimiseaşte şi, mai pe scurt, să zică neştine: bunătatea cuvîntătoriului iaste cîte vin de sînt de spăsenia sufletului; iară răotatea cuvîntătoriului iaste cîte duc pre om în muncă, de la mic pînă la mare.

CUVÎNTĂTOR

are bunătatea sufletului şi dreaptă credinţă şi lucrurile ceale bune.

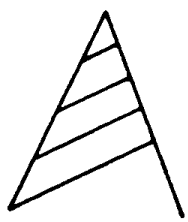

iară răotatea are neblagocestia şi lucrurile ceale reale.

Pentru pohtitoresc.

Bunătatea pohtei iaste ca să-ş ţie neştine toată dragostea lui şi pohta la domnul nostru Isus Hristos şi întru poruncile lui şi nemica să nu cinstească mai mult de-ale lumii aceştiia, decît dragostea a lui Dumnezeu. Pentru că bunătatea fără de ajutoriul lui Dumnezeu nu se isprăveaşte, cum zice dumnezeescul Іакѡ(к) бра(т) бжїи [1]). Aceasta iaste bunătatea cea bună a pohtirii; iar răotatea a pohtirii iaste cînd iubeaşte cineva dulceaţa lumii, avearea, slava, cinstea şi toată podoaba trupului, carele pornesc pre omul în curvie, şi într-alte răotăţi diavoleşti.

---

[1]) „Iacov, fratele domnului".

POHTITORESC

bunătate are să iubească pre Dumnezeu şi pentru dragostea a lui Dumnezeu toate ale lumii aceştiia să nu le bage în seamă.

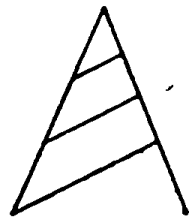

răotate are dulceaţa, iubirea de bani, curvia, preacurvia, zăcearea cu bărbat şi de frica a lui Dumnezeu de tot nu se teame.

Pentru mînios.

Mînia are bunătate cînd se mînie cineva asupra diavolului, să zică că: tu drace-m zice să curvesc, să preacurvesc, să ucig, să fac voile tale, ce eu nu te ascult, numai ce-ţi zic să fugi departe de mine, căce că Hristos al mieu iaste cu mine şi cîte răotăţi vei brodi să faci mie, nemica nu poţi să-mi faci, pentru că asupra sufletului mieu n-ai puteare. Aceasta iaste bunătatea a mîniitoriului, adecă a mîniei: să se mînie tot creştinul asupra dracului şi spre lucrurile ceale reale, să gonească de la dinsul gîndurile dracului şi ale tuturor păcatelor. Iară răotatea mîniei iaste întîi pizma, ţinerea de mînie îndelung, aducerea aminte de rău şi muzăviria carea face şi bătăi şi toate zărvile şi uciderile.

MÎNIIAREA

însă bunătate are să se mînie spre diavolul numai, care-l îndeamnă toate păcatele la om, să se ferească de aducerile aminte ale dracului.

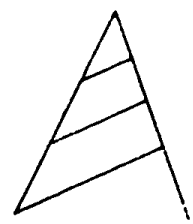

iară răotăţi are: să pizmească, să ţie mînie mult, să aducă aminte de rău, să muzăvirească, să ridice cuţit şi lemn pre om.

PENTRU FIIUL ŞI CUVÎNTUL A LUI DUMNEZĂU DOMNUL NOSTRU ISUS HRISTOS PENTRU CE AU TREBUIT SĂ SE ÎNTRUPEAZE.

GLAVA 21.

Dumnezăeştii bogoslovi.

Spune-vom şi de aceasta, că pentru multe lucrure şi vini, căce că era toţi oamenii dădesupt în păcat şi în blăstemul ce luase Adam pentru neascultarea poruncii a lui Dumnezeu. Drept aceaia se-au căzut cela ce au vrut să spăsească pre păcătoşi să fie striin de tot păcatul. Pentru că un vraci bolnav dăznodat, adecă să-i fie toate vinele stricate, accla nu poate să tămăduiască nice pre un bolnav; ce trebue vraciul să fie sănătos şi să se ducă să vază pre bolnav şi să-i fie mintea întreagă şi mînile sănătoase, ca să apuce stringerea cu mînile-ş şi cu mintea să priceapă boala. Dece deaca vreame ce era toţi oamenii jos în păcat, cine în multe, cine în puţine, pentr-aceaia nu putea om pre om spăsi, ca cum se-ar afla doi înşi într-o mare cu grea frutună şi nu poate unul

altuia să ajute şi atîta se nevoiaşte unul ca şi altul. Iară domnul nostru Isus Hristos, zic fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu, carele era fără de nice un păcat (pentru că trupul care a luat, luatu-l-au fără de păcate şi se făcu dohtor sufletelor şi trupurilor) neavînd sfinţia sa nice o boală, ce au fost desăvîrşit Dumnezeu şi om desăvîrşit. Dece cu săvîrşenia lui au spăsit lumea, adecă pre oameni, pentr-aceaia se-au căzut să se întrupeaze acela numai fără de păcate. Dar căce n-au venit înger? Căce că tainele tatălui nu le priceape, fără numai fiiul şi cuvîntul lui, unul fiind singur Hristos carele iaste o fiinţă cu tatăl, cum şi altul om carele nu cunoaşte mintea altui om, ce numai cuvîntul omului cunoaşte a lui minte. Încă iară nice un înger nu iaste făcătoriu ce el iaste făptura a lui Dumnezeu, pentr-aceaia n-au putut îngerul să ia trup să se facă om; dece pentr-aceasta au trebuit singur fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu să se întrupeaze, că putea să facă tot lucrul. Încă tot omul era jos în moarte şi toţi mergea în iad, şi pre toţi-i ţinea iadul; dar cum ar fi putut cineva, au proroc, au altul să spăsească pre omul carele au mers în iad împreună cu alţii. Iară domnul nostru Isus Hristos măcar de au murit şi au mers în iad, mers-au cu mult mai degrab nu să rămîe acolo ca alţii, ce pentru să scoată şi pre alţii de acolo. Şi ia ascultă întîi pre David, ce zice: г҃и възве́лъ е́си ѡ(т) а҆́да д҃шꙋ мою̀[1]), adecă, tu doamne ca un Dumnezeu (măcară de eşti şi de trupul mieu) scos-ai sus de în iad sufletul mieu. Şi au putrezit în pămînt trupurile tuturor oamenilor, iară trupul stăpînului Hristos niciodată nicecum n-au putrezit, pentru că iadul nu putea să-l înghiţă ca pe alţii carii avea bogate păcate. Ia ascultă să vezi ce zice David: ни даси(ж) преподо́бномꙋ свое́мꙋ видѣ́ти и҆стлѣнїе[2]). Acuma, de într-această prorocie ia Damaschin şi zice: бъ гро́бѣ же и҆стлѣнїе не видѣ с҃тое тѣ́ло[3]). Şi sfetîi Cosma: тѣ́ло бо̂ твоѐ и҆стлѣ́нїе не вид'ѣ вл(д)кѡ, ни́же д҃ша твоѧ̀ въ а҆́дѣ стра́нно лѣ́пнѡ о҆стакле́на бы́сть[4]), adecă trupul tău, domnul mieu, n-au văzut în iad putrejune, nice sufletul tău în iad n-au rămas. Не о҆стакле́на бысть[5]) închipuiaşte de zice n-au rămas, iară стра́ннолѣпнѡ[6]) se chiamă minunat, şi că pentru să ştii ce va să zică тлѣ́нїе[7]) şi и҆стлѣ́нїе[8]), тлѣ́нїе se chiamă stricare de într-un lucru într-altul, ce să zice de în viaţă în moarte, iară и҆стлѣ́нїе se chiamă cum ai zice: trupul omului sau al altuia acolo unde iaste umăd să se strice să se facă pămînt. Această stricare n-au văzut trupul domnului Isus Hristos, că trei zile au fost în pămînt, adecă în mormînt şi

Întrebare. Răspuns.

Vezi pentru ceia ce zic că pricep pre alt om ce minte poartă.

Psalm. 15.

---

[1]) „Doamne, tu ai scos din iad sufletul meu".
[2]) „Şi nu vei da sfîntului tău trup să vadă putreziciune".
[3]) „În mormînt trupul cel sfînt n-a văzut putreziciunea".
[4]) „Căci trupul tău n-a văzut putreziciunea, stăpîne, şi în chip prea minunat sufletu tău n-a fost lăsat în iad".
[5]) „N-a fost lăsat".
[6]) „În chip prea minunat".
[7]) „Stricăciune".
[8]) „Putreziciune".

зрѝ ѻ҆пасню[1]), să ştii.

aşa au stătut totdeauna, sfîntul lui trup ca în ceas ce au murit, pentru că dumnezeirea şi de la acel trup mort niceodată n-au lipsit. Pentr-aceaia zice: къ гро́бѣ пло(т)ски въ а҆дѣ же съдш҃ею ꙗкѡ бг҃ъ къ ра́й же съ ра(з) бо́йникомъ и на прѣсто́лѣ б҆ѧше хе, ипро(ч)ѧ[2]). Dece altceva n-au văzut trupul al lui Hristos, ce numai moarte, ce să zice despărţeala a sufletului de trup trei zile, şi nice dumnezeirea au lipsit de trupul cel mort, nice de la sufletul cel îndumnezeit, nice de în mormînt, nice de în iad ce încă nice de cătră scaunul părinţesc, ca un Dumnezeu ce iaste pretutindinea şi toate le obîrşaşte. Încă trebuia acesta fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu, să ia trup ca să înşale pre diavolul, să se bată cu dinsul şi să-l biruiască; pentru că diavolul cîndu-l duse în munte să vază împărăţiile, atunce de-ar fi fost numai om, iar nu Dumnezeu şi om, l-ar fi înşelat, cum au înşelat şi pre Adam, căruia-i zise că: de veţi mînca de în pom, o vă veţi face şi voi dumnezei, şi în trufia aceasta-l înşelă, aşa făcu şi lui Hristos şi-i zise: dă eşti fiiul a lui Dumnezeu zi pietrilor să se facă pîine. Şi aceasta au făcut diavolul ca să chibzuiască cu mintea trufia omenirii a lui Hristos că iaste Dumnezeu şi să ştie de dinsul de va fi adevărat el fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu, carele vrea să se întrupeaze ca să împiadece şi să strice tocmeala spăseniei oamenilor. Ce stăpînul Hristos i se cădea să ascunză dumnezeirea ca să prinză pre diavolul, să-l cufunde, cum face şi pescariul cel bun, carele poartă undiţa şi are fier şi pe dinafară pune îmbucătura, carea deaca o veade peaştele şi nu ştie cumu-i de în lăuntru fierul, adecă undiţa, mearge să îmbuce îmbucătura aceaia şi înghite împreună şi fierul şi se cufundă şi se prinde în putearea fierului. Aşa şi fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu avut-au trupul ca o îmbucătură, iară dumnezeirea, carea era într-însul în trup, înşălă pre diavolul, zicînd să se bată cu trupul, iară el se bătu cu dumnezeirea şi fu biruit. Pentr-aceaia zice dumnezeescul Damaschin: плътїю ѻ҆бложе́нъ ꙗ҆ко ле́стное оу҆дицы бж(с)тве́нною си́лою твое́ю ѕмїа̀ по пра́лъ е҆сѝ[3]); adecă: tu ai pus pe dinafar-împregiur trupul ca şi înşelătura în undiţă, ce să zice îmbucătura, şi o mîncă şarpele adecă diavolul şi să prinse pespre dumnezeiasca a ta puteare cum prinde şi păscariul peaştele. Încă trebuia şi se cădea fiiului şi cuvîntului a lui Dumnezeu să ia trup ca să pătimească trupul cîte au pătimit singur Hristos la patima a sfinţiei sale ca să tămăduiască ceale 5 simţiri ale lui Adam, carele cu dinsele au călcat porunca a lui Dumnezeu, căce că Adam au gîndit cu mintea să se facă Dumnezeu, drept aceaia se-au făcut Dumnezeu om ca să tămăduiască acel păcat a lui Adam carele gîndi cu mintea să se facă Dumnezeu. Mîncă de în pom şi zise că iaste dulce şi bun, pentr-aceaia şi trupul stăpînului Hristos, al adeveritului Dumnezeu mîncă

Mathei, glava 4, zaç. 7.

Damaschin.

зрѝ, ѡ҃, люби́мичє[4]).

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

[2]) „În mormînt cu trupul şi în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, şi în rai cu tîlharul şi pe scaun ai fost, Hristoase ş.c.l."

[3]) „Îmbrăcîndu-te în trup, ca şi cu nada undiţei, cu dumnezeiasca putere ai călcat pe şarpe".

[4]) „Vezi, o, iubitorule".

hiare şi oţet ca să tămăduiască păcatul a mîncării lui Adam. Apucat-au Adam de lemn cu mînile, pentr-aceaia stăpînul Hristos ţintuitu-ş-au palmele ca să tămăduiască acea apucare ce au apucat Adam. Văzu Adam pomul şi zise cum iaste frumos, pentr-aceaia scuipat fu stăpînul în obraz ca să tămăduiască vedearea. Nu ascultă Adam porunca a lui Dumnezeu, iară stăpînul se făcu ascultătoriu tatălui pînă la moarte ca să tămăduiască neascultarea a lui Adam. Mirosi Adam plodul pomului, drept aceaia Hristos, cu împuţiciunea cea rea a oţetului şi a hierii cînd vrea să le bea, tămădui miroseala plodului pomului, carele mîncă Adam. Luă Adam blăstem să îmble pre mărăcini, şi pre pălămidă, drept aceaia puseră în capul stăpînului cununa de mărăcini, ca să tămăduiască acel blăstem. Îmblă Adam în raiu şi se duse să mănînce de în pom, pentr-aceaia să ţintui stăpînul la picioare ca să tămăduiască acel păcat. Dece pentru aceaste vini şi pentru altele multe, carele nu le-am scris ca să nu mai lungim cuvîntul, se-au întrupat fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu şi se-au răstignit şi au pătimit ca să spăsească pre omul.

PENTRU DREPŢI CUM SE-AU BOTEZAT ŞI PENTRU CEI NECREDINCIOŞI CUM NU SE-AU BOTEZAT.

GLAVA 22.

Dumnezeeştii dascali.

Deaca vreame ce se-au făcut trupul omului de în ceale 4 stihii, deaca moare, eale să răsepesc, iară într-acealea. Aşa au fost şi pentru Hristos, adecă sîngele şi apa, carele au curs de întru sfînta a lui coastă, curs-au în stihiile oriunde au curs ale prorocilor, ale dreptţilor şi într-ale tutulor oamenilor şi, aflîndu-le se-au botezat. Iară de va zice cineva că deaca vreame ce au curs în stihiile tuturor oamenilor, au botezat stihiile şi ale păcătoşilor şi ale păgînilor, spune-vom noi şi de aceasta că nu iaste aşa, ce de vă iaste voia să ştiţi adevărat, ascultaţi: cum cură apa şi adapă şi creaşte cîte află sădite şi verzi, iară cîte află uscate nu le foloseaşte, numai ce le lasă iară uscate cum au fost, aşa să socotiţi că ştiţi şi de aceasta, că numai dreptţii se-au botezat, iară nu şi păcătoşii.

PENTRU NOI CREŞTINII, DE UNDE NE-AM NUMENIT DĂ NE CHEMĂM CREŞTINI.

GLAVA 23.

Marin preotul Alvert de la Hiu şi dascali.

De la Hristos ne chemăm noi creştinii creştini, că mai nainte ne chemam Nazarei şi Galilei. Iară deaca se răsipiră apostolii pre în laturile lumii, mearse Petr şi alţi oarecarii la Antiohia şi propoveduiră pe Hristos, şi de atunce începură ucenicii a se chima creştini, cum zice Luca la deaania apostolilor, de în carii unii au şi ţin numai numele, iară darul şi lucrurile creştinilor n-au. Numele şi darul au ceia ce sînt adeveriţi ucenici şi soţi lui Hristos, pentru carii grăiaşte Hristos că: voi sînteţi soţii miei, dă veţi păzi poruncile meale; şi iară: de veţi păzi cuvîntul mieu adevărat

veţi fi ucenici mie, cum au fost apostolii şi alţi creştini adevăraţi; iară acuma sînt toţi cuceriţi, smeriţi şi tărpitori şi săraci de voe şi alţii într-alt chip aseamene. Deci deaca vreame ce sînt următori adevăraţi lui Hristos, se chiamă creştini. Stăpînul Hristos, frate se chiamă uns, cum am zis, pentru că au fost uns de duhul sfînt. Într-acesta chip şi creştinii cei ade-

Gl. 5, zac. 213. văraţi sînt unşi de duhul sfînt şi fac plodurile lui carele le numără Pavel

Plod. 1. către galateani şi zice: плѡ(д же дх҃а стг҃ѡ ѥсть любокъ, радость, миръ, дльготеръпѣнїе, блгсть, м(с)рдїе, вѣ́ра, кротость и вьздє(р)жанїе [1]). Plodul cel de întîi se chiamă dragostea a lui Dumnezeu ale căruia iaste slavoslavia, blagodarenia, adeverita închinare, cătră vecini dragoste. Dece, o, creştine, cînd slăveşti şi te închini lui Dumnezeu întru toate lucrurile, cum au făcut Hristos, atunce eşti a lui Hristos şi te chemi adeverit creştin; iară cînd tu nu slăveşti, nice mulţimeşti, nice te închini lui Dumnezeu, ce încă huleşti pre dinsul şi crucea lui şi credinţa lui şi altele multe aseamene, atunce eşti om drăcesc, iară nu creştin.

Plod. 2. Al doilea plod al sfîntului duh iaste bucuria, nu a lumii aceştiia şi a trupului, ce a priceaperilor şi a sufletului, pentru că adevăratul creştin cîndu-şi veade priceaperile lui curăţite de toate păcatele şi împodobite de toate bunătăţile, atunce să bucură întru inema lui, bucurie sufletească, măcară de i se tîmplă şi pe dinafară de multe ori a avea scărbe şi primejdii şi munci; ca dumnezăeştii apostoli, carii era mustraţi şi munciţi foarte de păgîni, iară ei, cum zice Luca, era bucuroşi şi veaseli pentru că Hristos făcuse-i vreadnici să fie mustraţi pentru numele sfinţiei sale.

Semnează să ştii. Şi ia ascultaţi pilda: un om carele iaste în casă-şi şi o veade surpată şi grozavă cade-i-se să se întristeaze; aşijderea şi tu cîndu-ţi vezi toată priceaperea ta curată şi împodobită de toată bunătatea, atunce ţi se cade să te bucuri sfinţeaşte şi sufleteaşte; iară cîndu-ţi iaste sufletul tot stricat de păcate, atunce ţi se cade să te întristezi în lăuntrul (ce să zice în taina) inimii tale, iară pe dinafară petreci şi te bucuri şi-ţi e numai numele de creştin iară dar n-ai.

Plod. 3. Al treilea plod al duhului iaste şi se chiamă pacea, carea au avut Hristos spre toţi şi foarte o au îndrăgit şi o lăsă apostolilor cînd zise: pacea dau voaă, pacea mea lasu voaă. Drept aceaia adeveriţii creştini iubesc şi ţin acea pace. Iară tu cînd eşti făcătoriu de scandală şi iubeşti să sameni vrăjbi şi pleave întru oameni şi urăşti pacea, atunce nu eşti creştinesc, ce dievolesc.

Plod. 4. Al patrulea plod iaste îndelungă răbdarea carea o au avut Hristos că au răbdat multe nevoi, multă sărăcie, multe patime pînă la moarte. Drept aceaia şi tu să voeşti să rabzi toate scîrbele lumii şi toată strimtura şi sgîrceala pentru dragostea a lui Dumnezeu şi pentru nădeajdea vieţii ceii de sus. Iară cîndu-ţi aduci aminte de reale, adecă de răotăţi carele-ţ trimeate Dumnezeu pentru spăsenia sufletului tău, iară tu faci pre Dumnezeu nedrept, căce te pedepseaşte iară nu pre alţi oameni, atunce tu n-ai darul creştinului, ce numai numele.

---

[1]) „Iar rodul duhului sfînt este: dragoste, bucurie, pace, răbdare îndelungă, bunătate, milă, credinţă, blîndeţă şi înfrînare".

Al cincilea plod iaste şi se chiamă a dulceţii şi al bunătăţii, că tuturor iaste dulce şi bun, adevărat-au pe drepţii întru dreptate şi lăudă lucrurile lor, îndrepta pre cei ce greşise, cu dragoste mîngîia pre cei scîrbiţi, bucura-se cu ceia ce să bucura şi cu cei întristaţi se întrista. Drept aceaia şi tu, cînd te vei asemăna lui Hristos într-aceastea întru toate, atunce eşti creştin, iară cînd sînt la tine toate lucrurile împoncişate şi-ţ pare rău pentru sporul şi pentru bună petrecanie a fratelui tău, a creştinului şi te bucuri şi-ţ pare bine pentru răotatea lui şi ai ş-altele aseamene acestora, atunce cumu-ţi voiu zice creştin? ba ce încă mai vîrtos om diavolesc. *Plod. 5.*

Al şaselea plod iaste bunătatea carea o au avut Hristos, că tuturor au fost făcătoriu de bine, atîta cît şi viaţa ş-au dat pentru dragostea noastră. Drept aceaia şi tu cînd ţi-e milă de fratele tău creştinul şi hrăneşti flămîndul şi adăpi însetoşatul, cînd îmbraci săracul şi priimeşti pre striinul şi altele ca aceastea faci, atunce eşti adevărat creştin. Iară tu cînd nu ţi-e milă nemica de fratele tău creştinul numai ce-i faci rău şi-l jehueşti şi-l răpeşti şi-i faci nedreptate şi-l pîrăşti şi-l împrumutezi cu dobîndă şi camătă şi faci alte multe nedreptăţi, atunce cum vei să te chemi creştin? *Plod. 6.*

Al şaptelea plod al duhului chiamă-se credinţa carea o au avut Hristos şi totdeuna o are pentru că ce făgăduiaşte face. Făgăduiaşte-ţi că, de vei păzi leagea şi să nu-ţi faci priateni striini, ce să zice vrăjmaşii lui, dracii, să-ţi dea raiul; şi aşa va fi. Iar tu te făgădueşti cînd te botezi să fii totdeuna al sfinţiei sale soţ şi să nu faci voile diavolului. Drept aceaia tu de vei face cum te-ai făgăduit şi vei fugi de dracul ca să nu faci voile lui, atunce adevărat eşti creştin. Iară cînd tu te faci mincinos şi necredincios şi păgîn şi nu faci voile a lui Dumnezeu, atunce cumu-ţi va zice neştine că eşti creştin? *Plod. 7.*

Al optulea plod al duhului iaste blîndeaţele, carele totdeuna pururea Hristos le-au avut şi, cîndu-i grăia de rău, sfinţia sa nu grăia rău şi cînd pătimea (cum zice apostolul) nu îngroziia, ce încă era smerit şi tăcut ca un miel, şi zicea celora ce vrea să fie adeveriţi creştini: învăţaţi-vă de mine că blînd sînt şi smerit cu inema. Drept aceaia şi tu, cînd eşti smerit şi tăcut, atunce ai darul numelui creştinesc; iar cînd eşti trufaş şi măreţ şi nu suferi niciodată să-ţi zică cineva altceva fără de numele tău şi înjuri, mustri şi îngrozeşti, te lauzi şi blăstemi, huleşti şi pîrăşti, atunce cumu-ţ voiu zice creştin? *Plod. 8.* Mathei, gl. 11.

Al noaălea plod al duhului sfînt chiamă-se ţinearea carea o au avut Hristos: întîi de bucate, că nu mînca mai mult decîtu-i priimiia firea omenească; a doa de somn, că de multe ori petrecea toată noaptea la rugă a lui Dumnezeu. Drept aceaia cela ce să ţine de bucate şi de somn, şi de alte prisoseale ca aceastea, acela are şi dar şi nume de creştin. Iară tu, cînd cheltueşti toată zioa la bucate multe şi în somnuri reale şi fugi de la besearică ca dracul de cruce şi alergi la curvii, la preacurvii, la jehuiri şi la alte zborure diavoleşti, atunce cum nu-ţi voi zice că eşti om drăcesc, iară nu creştin? Vezi, o, frate, carii sînt adevăraţii creştini, zice dumnezăescul Pavel către galateani: а҆ и҆́же х(с)вы сꙋ́ть плъ́ть <Plod. 9.>

Gl. 5, zac. 213. распѧша съ стр(с)ми и̂ по́хо(т)ми)[1]; adeveritul creştin cade-i-se să răstignească patimele şi pohtele trupului şi atunce se face priaten lui Hristos; drept aceaia cum se-au răstignit Hristos, aşijderea şi creştinului se cade să se răstignească, adecă să-şi omoară toate mădularele trupului, ce se zice şi ale păcatelor, cum zice acel dumnezeesc Pavel către colaseani: fugiţi de curvie, dă necurăţie, dă patimă, de reaoa pohtă şi de lăcomie, adecă iubirea de argint, pentru carele vine urgia lui Dumnezeu pre fiii necuceriei, carii sînt numai cu numele de creştini, iară lucrurile a lui Hristos nu fac.

Gl. 3, zac. 257.

PENTRU CRUCEA CAREA FACEM PE TRUPURILE NOASTRE CÎND NE ÎNCHINĂM ŞI CUM SE CADE SĂ O FACEM ŞI CE ÎNCHIPUIAŞTE.

GLAVA 24.

Dumnezeeştii dascali.

Creştinul cînd se închină, cade-i-se să-ş împreune ceale 3 deagete ale mînii dreapte, cel de întîi, al doilea şi al treilea, că aceastea închipuiesc trei feaţe ale dumnezeirii sfintei troiţe, în carele creade şi iaste botezat întru numele ei, adecă al tatălui, al fiiului şi al sfîntului duh, şi mărturiseaşte trei feaţe ale aceii dumnezăeşti troiţe. Iară aceasta, ce-ţi pui mîna sus la cap, închipuiaşte capul ceriului, iară cîndu-ţi pogori mîna în jos la mijlocul trupului închipuiaşte pămîntul pre carele s-au pogorît fiiul şi cuvîntul a lui Dumnezeu de la ceriu pre pămînt, de se-au întrupat de în sfîntul pămînt al de pururea Fecioarei născătoarei de Dumnezeu pentru spăsenia noastră a oamenilor. Iară cînd rîdici mîna de la mijlocul trupului şi o sui sus dăspre partea dreaptă, adecă la umăr, închipuiaşte slăvita înălţare a acelui fiiu şi cuvînt a lui Dumnezeu, carele s-au înălţat dă pre pămînt la ceriu şi au şezut din a dreapta scaunului a lui Dumnezeu şi a tatălui. Iară cînd aduci mîna dăspre partea dreaptă la stînga, închipuiaşte a doa venire a acelui fiiu a lui Dumnezeu, a domnului şi mîntuitoriului nostru Isus Hristos, carele va să judece lumea. Iară cîndu-ţi pogori mîna dăspre partea stîngă pînă la picioare jos, închiuiaşte iadul în carele va să muncească Hristos Dumnezeu pre toţi pre ceia ce n-au făcut voile sfinţiei sale, ce se-au lepădat şi le-au călcat.

PENTRU UNDE SE-AU SCRIS TUSPATRU EVANGHELIŞTII ŞI CARELE DE EI ÎNTR-AL CUI CHIP SE-AU FĂCUT.

GLAVA 25.

A lui Mathei, întîi.

Întîi a lui Mathei evanghelie scrisu-o-au singur Mathei apostol la Ierusalim, pre limba ovreiască, în chip de om heruvim, după văznesenie deac-au trecut 8 ani. Şi dă pre ovreiaşte o au prepus Ioan greceaşte. Care evanghelie scrie şi povesteaşte de naşterea trupească a domnului

[1]) „Iar cei ce sînt ai lui Hristos trupul şi-au cîştigat împreună cu patimele şi cu poftele".

nostru Isus Hristos, cum se-au făcut om pentru noi oamenii de în dumnezeescul şi sfîntul sînge al de pururea Fecioarei şi slăvitei născătoarei de Dumnezeu, a sfintei lui maice, a spăseniei noastre a creştinilor şi zice: книга ро(д)ства Іс Ха сна дҡда и про(ч)ѧ [1].

Iară al doilea stîlp de evanghelie, a lui Marco, scrisu-se-au la Alexandria de Marco apostol, în chip de leu, după văznesenie deac-au trecut 10 ani, carele închipuiaşte împărăţia şi domnia a fiiului lu Dumnezeu, a domnului nostru Isus Hristos, carele iaste împărat împăraţilor şi domn domnilor şi al ceriului şi al pămîntului. Şi zice acest evanghelist: зачало 'еv(г)лїѧ Іс Ха сна бжїа ꙗко(ж) е(с)ть писанно въ пр(о)роцѣхъ се азъ посылаю аггла моегѡ прѣ(д) лице(м) твоим, иже ѹготовитъ поѹ(т) твой пре(д) тобою [2]). Aceasta ce zice că voiu trimeate îngerul mieu şi altele, vezi bine că arată puteare împărătească. *Marco, a 2.*

Iară al treilea stîlp de evanghelie, al Lucăi scrisu-se-au la Roma, în chip de junc, deac-au trecut după văznesenie 15 ani; carele închipuiaşte şi arată tocmeala şi rîndul preoţesc şi arhieresc şi se înceape de la Zaharia Preotul, şi zice: ... поне(ж) ѹбо мнѡзи начашѧ чинити повѣсть; и про(ч)ѧ [3]). *Luca, a 3.*

Iară al patrulea stîlp de evanghelia lui Ioan scrisu-se-au de singur Ioan apostol în ostrovul Patmosului, în chip de vultur zburătoriu, după văznesenie deac-au trecut ani 32. Pentru că vulturul zboară în sus, aşa şi el grăind lucrure de bogoslovie mai nalte: въначалѣ бѣ слово; й про(ч)ѧ [4]). Pentr-aceaia scriu pe Ioan în chip de vultur. *Ioan, a 4.*

PENTRU CE VINĂ PIERD SFINTELE DARUL CARELE AU.

GLAVA 26.

La Daniil proroc face poveaste Theodorit şi zice: cînd au robit Navhodonosor Ierusalimul şi luă aceale sfinte vase dă le spurcă întru bucatele lor şi într-altele fără de cale, ce la aceale sfinte nu putea niminea să între la dînsele, nice să se tinză să le pipăe acolo unde era aceastea toate, unde se zice la стал стыхъ [5]), numai arhiereul ce întra de cădiia într-un an o dată. Şi de vrea fi necurat, numaicît tăia-l dumnezeiasca dreptate. Şi bine ştiţi de Ozan, cum văzu o dată căruţa carea purta chivotul, ce să zice tronul în carele era sfînta sfinţilor şi se întoarse să cază căruţa aceaia, atunce mearse şi el să ajute ca să facă bine, şi căce *Theodorit, episcopul Chirului.* *Andrei, canon. vel.*

---

[1]) „Cartea neamului lui Isus Hristos, fiul lui David ş.c.l."

[2]) „Începutul evangheliei lui Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, precum este scris în prooroci. Eu trimit pe îngerul meu înaintea feţei tale, care va găti calea ta înaintea ta".

[3]) „Deoarece mulţi au început să alcătuiască istorisiri ş.c.l."

[4]) „La început a fost cuvîntul ş.c.l."

[5]) „Sfînta sfintelor".

nu fu de în preoţi, tăe-l dumnezeiasca dreptate şi muri. Drept aceaia zice sfetîi Andrei la marele canon al lui, pentr-acesta lucru: послужи бж(с)тк(н)нымъ съдрыатанѣ [1]), ce să zice: cu frică şi cu cutremur.

Întrebare cu mirare. Aicea de aceasta au întrebat unii şi zicea că ovreaii carii era oameni curaţi ai lu Dumnezeu şi numai căce nu era preoţi cîţi se tindea la sfintele şi dumnezeeştile lucrure, pentru ce muriia; iară Navhodonosor cu oamenii lui, cari era închinător de idoli şi necuraţi, cum luară aceale sfinte dă le spurcară cînd prădară Ierusalimul şi le făcură de toată slujba rea şi de ruşine, şi nu păţiră nice un rău?

Rezdreaşenie. Zice de aceasta acel Theodorit, că pînă ce sînt oamenii lui Dumnezeu întru poruncile lui şi întru darul lui, şi aceale sfinte toate-ş ţin darul, pre carele sfinţeaşte-le Dumnezeu pentru cuceria şi sfinţia oamenilor. Iară cînd urgiseaşte Dumnezeu pre nişte oameni pentru păcatele lor, atunce şi acealea pierdu-ş darul carele au, că Dumnezeu-l ia, măcară deşi pedepseaşte Dumnezeu iarăş pre ceia ce au pedepsit oamenii lui, cum au pedepsit pre Navhodonosor, carele spurcară aceale sfinte vase ale besearicii cu posadnicele lui. Că Dumnezeu cu vrăjmaşii lui cei fără de leage păgîni pedepseaşte pre credincioşi ca să se ţealomudrească să se întoarcă să vie la pocaanie. Dece de să vor întoarce, Dumnezeu se face milostiv asupra lor, de iartă şi izbăveaşte pre dinşii de patimele muncii şi nevoii, iară ei de nu se vor întoarce, atunce se izbîndeaşte cuvîntul apostolului carele zice: de veţi vrea să mă ascultaţi, dulceţile pămîntului veţi mînca, iară dă nu veţi vrea să mă ascultaţi, spata pre voi va junghia, că gura domnului au grăit aceastea.

PENTRU SFINTELE ICOANE, CE ARATĂ; CA SĂ NE ÎNCHINĂM LOR CU DRAGOSTE ŞI USÎRDIE, IARĂ NU CU SLUJIREA.

GLAVA 27.

Dumnezeeştii dascali. Dragoste se chiamă o iubire şi o apropiere a unui lucru cum ai zice: pentru dragostea fiiului mieu, văzu şi iubesc obrazul celuia carele are o dragoste şi o semnare a fiiului mieu. Aceasta se chiamă cu dragoste. Iară slujirea se chiamă cînd acea icoană a unui sfînt sau a lui Hristos să crezi şi să mărturiseşti că iaste acela Hristos şi cinsteşti acea icoană ca pre Dumnezeu, sau pre sfîntul a cui iaste icoana, ca pe sfîntul acela; atunce mergi în muncă. Ce icoanei a lui Hristos sau a sfîntului să i te închini pentru numele a lui Hristos sau a sfîntului; pentru că zice marele Vasilie: cinstea icoanei vine pespe chipul cel de întîi; şi la săbor zice: cine nu se va închina chipului domnului nostru Isus Hristos, cu dragoste iară nu cu slujire, să fie anathema. Ştii acum ce iaste cu dragoste şi cu

зри ѿпасно [2]). slujirea. Însă obiceaiu avea împăraţii să-ş pue în mijlocul tîrgului chipurile lor, adecă stîlpii, au de marmură săpate, au de zugrăvie zugrăvite, şi cîţi trecea închina-se icoanelor pentru cinstea împăratului. Şi aceasta

[1]) „Slujeşte celor dumnezeeşti cu cutremur".
[2]) „Vezi cu luare aminte".

zice cinstea icoanei: vine pespre chipul cel de întîi, ce să zice la împăratul carele se chiamă chipul de întîi, iară nu slujiia, nice se închina, nice slujia icoanei ca împăratului. Într-acesta chip să socoteşti şi pentru sfintele icoane.

PENTRU CINCI LUCRURE PE CARELE SE ODIHNEAŞTE DUMNEZEU. ŞI CARELE SÎNT ACEALEA.

GLAVA 28.

Întîi iaste curata rugă; şi ruga curată iaste să aibi dragoste şi drep- *Porunca 1.*
tate spre fratele tău, creştinul, ca să se poată auzi rugăciunea ta cătră Dumnezeu.

A doa poruncă iaste citirea psalmilor sau cu mulţi oameni sau şi 2.
singur de elusi, adecă să te nevoeşti la besearica ta să cînţi şi să slăveşti pre Dumnezeu, cum te vei afla cum am zis, sau cu mulţi, sau de elusi. Că zice şi dumnezeescul David: кѣспою г(с)ви дондеже есмъ [1]). Psalm. 145.

A treia poruncă iaste citenia dumnezeeştilor cuvinte ale duhului, 3.
ce să zice să citească neştine dumnezeiasca scriptură totdeuna, carea iaste plină toată de cuvintele dumnezeescului duh, pentru că dumnezeeştii proroci, dumnezeeştii apostoli, dumnezeeştii părinţi, dumnezeeştii dascali cîte au zis şi au scris, toate le-au zis cu darul şi luminarea a duhului sfînt.

A patra poruncă iaste aducerea aminte cu durearea inemii de păcate 4.
şi de moarte şi de judecată ce va să fie, ce să zice cu inemă frîntă să-ş aducă aminte neştine de păcatul lui, să se întoarcă cu tot sufletul şi să-ş aducă aminte de judecată ce va să fie a domnului nostru Isus Hristos, carele va să judece lumea; şi să-ş aducă aminte de moarte căriia-i sîntem datori toţi oamenii să-i plătim; că de-ş va aduce aminte omul cum va să moară, niceodată nu va face rău.

A cincea poruncă iaste rucodealia, adecă carea ţe-au dat să faci 5.
să trăeşti în lume, au meşterşug, au negoţătorie, au altă măestrie, fie ce va fi, să-l facă drept, bun; să nu înşeli şi să o faci rea, nice să iai cuiva vreun lucru ceva să-l înşeli sau fără dreptate, că cealea ce să adună cu înşelăciune şi cu nedreptate, curînd se rîsipesc şi pier. Mai bine iaste să dobîndească neştine puţin lucru (zice Solomon) cu dreptate, decît să Solomon.
cîştige mult cu nedreptate. Şi Sirah zice: galbenii carii se strîng cu înşe- Sirah.
lăciune şi fără dreptate ca rîul vor să se usuce şi ca tunetul în ploae, aşa vor să cură, adecă vor să fugă de la mînile lui şi el de dînşii va să se lipsească.

PENTRU NĂROCUL; ŞI DE SĂ VA CĂDEA CREŞTINILOR SĂ MĂRTURISEASCĂ ŞI SĂ SE LAUDE ÎN NĂROC.

GLAVA 29.

Nărocul l-áu fost socotind şi i-au pus numele aproape de ellini, care *Anastasie, a*
năroc iaste o isprăvnicie în lume nesocotită mai nainte. Poveastea va *dumnezeeştii*

[1]) „Cînta-voi Dumnezeului meu pînă cînd voi fi".

celăfi a marii Antiohii.

să zică că nărocul nu iaste altceva fără numai ce socoteaşte omul mai nainte. Ce să zice, nesocotind cum va trăi în lume şi cum se va griji, i vine ce-i vine asupră, cum ai zice: au rău făcu, au bine, au de voiu sluji, au de nu voiu sluji, au de voiu lucra, au de voiu păţi nevoe, au de nu

Zri, să ştii.

voi păţi. Şi zice că orice-m vine asupră nărocului-m iaste. Ce acesta de-l va socoti şi-l va zice neştine, acela iaste păgîn şi fără de leage; iar creştinul să grijască şi să socotească înainte să mărturisească pre Dumnezeu împreună cu toate. Iar care creştin va mărturisi nărocul, acela au căzut de în tocmeala şi înţelepţia creştinilor, cum au fost ellinii, de socotia

Zri, să ştii de zodia omului.

lucrurile ceale deşarte şi dă nemica. Că aceia, ellinii, toate cîte veniia la oameni le scriia zicînd că le iaste de în steale şi de în năroc. Şi de în steale va să zică că ceale 7 planite, adecă Cron, Zevs, Aris, Soarele, Afrodit, Ermis şi Luna, carele se chiamă 7 zodii, zic că fieşcare de aceastea au cîte o fire sau şi mai multe, şi oricine se va naşte într-acela ceas, cînd se mişcă fieşcare de într-aceale steale, zic că iaste şi va să fie în firea ei, ce trebuiaşte să facă după firea lui şi să vie fieşcarele cumu-l poartă acea zodie, carea are firea aceaia în carea se-au născut. Drept aceaia toate cîte se tîmplă oamenilor, zicea că firea lui l-au născut într-aceaia, şi nărocul ce au vrut să se tîmple omului aceluia i-au urat aşa. Ce de aceastea bîrfiia nebuneaşte şi neînvăţat şi fără de minte, cum zicea şi fariseii, carii zicea că naşterea a fieçăruia şi imarmenul, ce se zice nărocul lui, aduce-l de vine ce vine fiecăruia în lume; ce aceasta nebuneaşte şi fără priceapere zicea. Şi pentru ceia ce slujia nărocului ca lui Dumnezeu, zice dumnezăiasca scriptură şi vădeaşte nepriceaperea şi păgînătatea lor şi zice: vai de ceia ce gătesc masă diavolului, adecă carii fac jertve şi mesc mescăturile nărocului, că au făcut jertve cu dobitoacele şi amestecături, adecă cu vărsări de vinuri şi de untdelemn pre foc. Şi pentru

Pentru astrologhi.

astrologhii zice: să stea şi să vă scoaţă astrologhii ceriului că acum trimeate Dumnezeu urgia lui, ce să vie astrologhii să vă păzească. Şi iară: ovreaii vor să arză ca nuialele în foc şi nu-ş vor izbăvi sufletul lor de în văpae. Adecă voi carii credeaţi în naşterile oamenilor şi şi în zodii şi în năroc, acum v-au urgisit Dumnezeu şi v-au dat în foc ca nuialele; las să vă scoaţă nărocul şi minuţiile şi zodiile. Aşijderea şi domnul bate-ş joc de neînţelepţia acelora oameni şi zice: unde-ţi sînt astrologhii să-ţi

Semnează să ştii.

spue acum răotăţile ceale ce vor să-ţ vie asupră. Va să zică sfetîi Anastasie că nice naşterea oamenilor şi stihiile carele se fac, nice nărocul iaste adeverit, că de-ar fi adeverit naşterea oamenilor pre zodii şi pre năroc, cînd vine urgie a lui Dumnezeu n-ară muri într-un ceas 100 sau 200 sau o mie de oameni, nice într-o corabie, unde sînt atîtea suflete şi au bogate naşteri şi bogate nărocure, nu se-ar neca într-un ceas atîta oameni; născut fiind unul într-o stihie şi altul într-alta, şi unul în năroc bun, altul în năroc rău, şi mor toţi într-un ceas; şi ce vei mai mult, ca şi în vreamea a lui faraon dă necă Dumnezeu atîta mii de oameni numai într-o certă; şi în vreamea potopului; şi la Sodoma; şi în vreamea lui Ezechie împărat, cînd era Isaia proroc, veni îngerul domnului şi tăe într-o noapte optzeci şi cinci de mii de asirii; şi avea bogate naşteri şi bogate nărocure; ce n-ar fi folosit nice dohtorii, nice legile ar fi făcut dreptate într-acea vreame.

Ce însă vom zice că naşterea şi nărocul şi toate ale tuturor iaste Dumnezeu, carele ţine în mînile sale şi viaţa şi moartea şi plăteaşte fieşcăruia datoria după lucrurile lui. Şi de va muri păcătosul împreună cu dreptul, să nu te miri, pentru că păcătosul muri că-i tăe Dumnezeu calea ca să nu facă mai multe păcate să se pedepsească mai mult; iară dreptul de au murit, murit-au că i-au fost de-a muri, ce să zice om să moară şi dăscărcă mai curînd trupul dă pre dinsul, carele era legat cu sufletul, ca să nu greşască să meargă să se muncească, şi lăsă toate fricile şi nevoile ale aceştii lumi putrede şi trăiaşte în veaci. Bine de va zice că trăiaşte şi păcătosul şi dreptul în vecie în ceaia lume; ce drepţii merg în viaţa veacinică şi sfîntă, iară păcătoşii în munca de veaci. Zri unde e norocul.

Sfîntul carele începe cuvîntul, adecă dumnezeescul Anastasie, va să arate cu sfinţii părinţi că cealea ce zic ellinii că sînt nărocure şi naşterea carea se naşte tot omul, a zodiilor, sînt minciuni şi bîrfeale, că singur Dumnezeu iaste carele are puteare pre toate, că de ar fi acealea adevărate a tot omul n-ar trebui nice dohtorii, nice ajutor de altceva, nice ar fi caznă a legilor pre ceia ce fac rău, ce încă nice alt lucru carele se tîmplă oamenilor nu li s-ară tîmpla, făr' numai fieşcăruia ce i-ar fi să paţă. Şi arată sfîntul cu dumnezeeştii dascali carii zic atîta socoteale frumoase şi adeverite, cît fiecine carele va avea minte desăvîrşit, încă şi ceia ce au puţină, le dă să cunoască cum grăesc minçiuni acei ellini. Şi întîi aduce pre sfetîi Grigorie Nischii, carele zice că au auzit mulţi zicînd de aceaste lucrure şi rîzînd au zis: să vă aduceţi aminte de dohtorul cel mare al ellinilor, carele scrie şi spune întru socotealele vrăjitoreşti ale dohtoriei: cînd vezi, zice, un om bolnav, de va muri, de nu va muri, poţi-l cunoaşte pre seamnele trupului. Şi cum era un dohtor anume Rodios şi atîta de bine ştia meşterşugul dohtoriei, cît cu erbile lungiia viaţa aceluia ce vrea să moară curînd; dece nu sta nice la naşterea omului, nice la nărocu-i, nice în ceasul cînd negriia dă vrea să moară, căce că el ştiia numai cu erbi să lungească viaţa a acelui bolnav şi acel dohtor era de pururea bolnav şi ştiia să facă numai atîta, cum am zis, să lungească zilele trupului său cu dohtoriile. De-acia strica alte socoteale, carele zicea ellinii că naşterea omului şi nărocul lui aduce-i să paţă nevoi în lume. Iar noi vedem în zioa de astăzi că de va lovi neştine pre cineva cu o sabie şi să-l vază toţi dohtorii şi alt om tot să zică că l-au rănit de moarte şi de nu-l vor vrăciui va muri omul, iar deaca o ar vindeca acea rană se-ar tămădui şi ar scăpa de moarte, iar de l-ar lăsa nevindecat ar muri, aceluia nu i-au fost naşterea lui, nice nărocul lui să moară, căce că erbile l-au tămăduit. Semnează. Grigorie Ostrovschi. Semnează.

Spune şi Esop o pildă şi rîde dă ceia ce cred aceastea lucrure; care Esop au fost ellin înţelept. Era, zice, un astrolog şi şedea la tîrg de căuta şi privea naşterile şi nărocurile a fieşcăruia. De-acia tîmplă-se oarecui de-i spuse nărocul şi eşi de la dinsul; iară peste puţin ceas întîmpină pre astrolog alergînd şi-l întreabă: unde alergi tu, astrologule? El zise: spuse-mi oarecine că-m spargu casa şi o fură. Iară cela-i răspunse şi zise: dar cum ştii nărocul altora, iar al tău nu ştii? Deaca vreame ce iaste aşa, minciuni ai spus şi mie şi altora, deaca nu-ţi ştii tu nărocul tău şi striştea. Ce însă noi aceasta zicem, carea iaste adeverit: că în mîna a lui Dumnezeu stau şi cereştile şi pămînteştile, şi moartea şi viaţa şi Semnează.

altele toate, şi nărocul şi naşterea; iară pre astrologi cade-se vredniceaşte să-i rîză neştine (cum aţi auzit), că le sînt cuvintele mincinoase şi pilde, adecă bîrfeale. Numai aceasta iaste noaă creştinilor, să avem frică la inemile noastre adeverit la Dumnezeu şi pre dinsul să upovăim şi să nădăjduim, căruia i se cade slava în veaci, amin.

PENTRU VIAŢA OMULUI, ARE VREAME CU SOROC, CÎŢI ANI VA TRĂI? CĂCE CĂ UNII ZIC CĂ ARE, IARĂ BOGAŢI ZIC CĂ N-ARE.

GLAVA 30.

Anastasie, al dumnezeeştii cetăţi al marii Antiohii.

De aceasta vom zice că vieţii omului nu e nice un soroc pus, nice iaste vreunui om vreamea scrisă mai nainte, sau socoteală atîţa ani să trăiască, ce sfatul şi voia a lui Dumnezeu cînd va, atunce moare omul, şi cum va zice sau va împărţi acela, aşa iaste şi sorocul vieţii omului, adecă voia a lu Dumnezeu. Iară cătră ceia ce iubesc pricea şi zic în tot chipul să arate viaţa omului cu soroc şi anii a fieşcărui om, cătră acela vom răspunde de vom zice: nu se va afla la Dumnezeu să fie făcut vreun lucru să fie fără de cale; aceasta niminea să nu o socotească. Şi iarăş: de-ar fi fost mai nainte o hoţărîre şi o zicere a vieţii a tot omul atîta ani să trăiască cîţi să războlesc, niceodată nu se-ară ruga niminea vreunui sfînt, nice ar chema vreodată pre dohtor, pentru că acea hotărîre ce au hotărît mai nainte Dumnezeu ar fi adevărată. Însă hotarul şi sorocul vieţii a tot omul iaste porunca a lui Dumnezeu, carea niminea nu poate să o priceapă, carea se chiamă nedomirită de minte de om. Iară de-ar fi hotărîre sau soroc vieţii omului, tipoŝit mai nainte să trăiască atîta,

Gl. 11, zac. 149.

de aceasta spune apostolul cătră corinteani: ꙗко ꙗдый и пїꙗ лѣто и крѣвь гл недостойнѣ, сꙋдъ себѣ ꙗ(с)ть и пїеть. сегѡ ради сꙋть нѣцїи ѡ(т) ва(с) болни и спꙗ(т) доволни [1]) adecă; deaca nu sînt dăstoinici pentru păcatele lor să se priceştuiască de trupul şi sîngele domnului, drept aceaia unii bolnăvesc şi unii mor.

Semnează.

Vasă zică că nu iaste hotărîtă viaţa omului, ce numai de păcate vine la bogaţi şi boale şi morţi. Drept aceaia sfătuiaşte şi Solomon şi zice: să nu faci nimănuilea rău, să nu faci nimănuilea fărădeleage, ca să nu mori mai nainte dă vreamea ta. Drept aceaia cu adîncimea înţelepţiei a lui Dumnezeu carele cunoaşte mai nainte moartea omului şi cunoaşte ce-i iaste de folosul lui şi ce-i iaste de peire, drept aceaia-i ia cîndu-i pare lui, şi-i lasă iară cîtu-i pare după nespusa a lui înţelepţie şi acea înţelepţie a lui Dumnezeu nespusă iaste sorocul vieţii a tot omul. Drept aceaia

Damaschin.

Damaschin, vrînd să cinstească acea nespusă înţelepţie a lui Dumnezeu carele pune hotar întru viaţa a tot omul, zice la ceia ce să pristăvesc: неизречен(н)ною глꙋбиною мꙋдро(с)ти твоеꙗ опредѣлꙗеши живот и про-

---

[1]) „Căci cel ce mănîncă şi bea trupul şi sîngele domnului cu nevrednicie, mănîncă şi bea sieşi osîndă. De aceea unii dintre noi sînt bolnavi şi nu puţini mor".

ви́диши смр҃ть и къ жи́зни и҆́ной премѣня́еши ꙗ҆́ко бл҃го оутро́кенъ и пл҄ю(ч)ж [1]; adecă: cu adîncimea înţelepţiei tale cea nespusă carea nu poate neştine să o spue, pui hotarul vieţii omului şi priveşti mai nainte moartea şi-l duci într-altă viaţă mai bună, ca un milosîrd ce eşti. Însă am vrea să zicem şi altele mai multe de aceasta, ce soseaşte cît am scris. Ce încă să ştiţi şi acest puţin carele au zis marele Vasilie într-o poslanie de mîngîiare, carea scrie unui prieten al lui creştin şi-i zice să nu plîngă, nice să tînguiască de fratele său căce au murit, că Dumnezeu au făcut oamenii ca să slujască în lumea lui o slujbşoară, după lucrul carele le-au dat să lucreaze; cum ar fi un împărat carele ia la casa lui de tot felul de slugi ca să i se împle polata şi să slujască cine-ş după slujba ce va fi vreadnic. De-acia acel stăpîn deaca nu-i mai trebue acea slugă pentru bogate vini ce au făcut, goneaşte-l şi ia altul. Aşa şi Dumnezeu are pre oameni în lume să împle pămîntul şi să slujască cineş ce i se-au dat, iară deaca nu-i trebue a-i fi slugă şi a-i sluji, el ia şi vine altul în locul lui. Drept aceaia la Dumnezeu stă să trăiască omul au vreame multă, au puţină, şi voia şi înţelepţia a lui Dumnezeu iaste sorocul şi hotarul vieţii a fieşcărui om.

PENTRU CUM TRĂIA OAMENII CEI MAI DE NAINTE VREAME ŞI ANI MULŢI.

GLAVA 31.

În vreamea aceaia toată nedumnezăirea era întru neamul oamenilor, ce să zice se închina şi credea în idoli; iar nu credea întru adeveritul Dumnezeul nostru făcătoriul ceriului şi al pămîntului şi toate cîte-s într-însul. Drept aceaia tocmi Dumnezeu (carele au făcut toate cu înţelepţie) de trăiia oamenii aceia mulţi ani ca să se întoarcă de închinarea idolilor şi de în lucrurile diavolului, să vie întru priceapere dumnezăiască să crează drept întru adeveritul Dumnezeu şi să facă voile lui. Iară neamul cel dă pre urmă, ce să zice noi creştinii, am cunoscut adeverita credinţă, lumina dă veaci, carea luminează pre tot omul carele vine în lume, adecă la domnul nostru Isus Hristos şi întru neînceputul lui tată şi întru dumnezăescul şi sfîntul tocma fiind al lui duh. Pentr-aceaia nu venim într-atîta multă viaţă lungă, căce sîntem întăriţi întru sfînta troiţă şi căce că lumea aceasta iaste moarte, iară împărăţia a lui Dumnezeu iaste viaţă de veaci şi nesfîrşită şi căce sîntem fii după dar pespe dumnezăescul botez, pentr-aceaia ne iubeaşte şi ne scoate de în moarte şi ne sue la viaţa de veaci, la moşia noastră cea de întîi carea se chiamă raiul. *Dumnezeeştii dascali.*

Socotiţi să ştiţi şi într-alt chip pentr-acesta lucru, adecă cu cît se apropie sfîrşenia lumii să se facă coneţul, cu atîta şi oamenii li se împuţinează anii, adecă trăesc vreame puţină. *Zri.*

---

[1]) „Cela ce prin adîncul înţelepciunii tale negrăite hotărăşti viaţa şi prevezi moartea şi ne aduci la altă viaţă, ca un îndurător ş.c.l."

DE UNDE E, DĂ SE AFLĂ MULŢI OAMENI, DE ÎNCEPUTA NAŞTERII LOR ŞI DE ÎN VÎRSTA TINERIEI; PRE FELIU SÎNT BLÎNZI, SMERIŢI, BUNIŞORI, IARĂ ALŢII IUŢI LA MÎNIE, ŞI UNII IUBESC VIAŢA LUMII ACEŞTIIA, IARĂ ALŢII SÎNT CURVARI; UNII IUBESC MUERILE, ALŢII LE URĂSC; ŞI UNII SÎNT TIITORI ADECĂ POSNICI; UNII SÎNT SLOBOZI LA MÎNĂ DE DAU, IARĂ ALŢII NU DAU; ŞI UNII SÎNT NEPOCĂIŢI ŞI PETREC FĂRĂ DE GRIJE ŞI CU LEANE.

GLAVA 32.

Anastasie, al cetăţii lui Dumnezeu marea Antiohie.

● Pespe aceastea vom zice căce că Dumnezeu nu iaste să facă pre cest om să-ş ţie curăţia, iară pre altul curvariu şi pre unul urgisitor adecă mînios şi pre altul răbdătoriu şi pre altul scump, iară altul eftin şi sloboc să dea. Dar ce? Sînt nişte vini carele urmează şi îmblă pre feliul stihiilor trupului, cu carele cu aceastea şi cu vremile şi cu năravurile se fac oameni aşa.

Semnează.

● Dă se va afla înmulţire, ce să zice creaşterea căldurii stihiei, adecă a sîngelui, în ceasul zimislirii coconului cînd îngrecează muiarea, atunce copilul acela se face cald întru amestecări. Carele iubeaşte viaţa lumii aceştiia şi acela iaste şi slobod la mînă a da. Iară de va îngreca muiarea la purceaderea stihiei ceii reci, ce să zice a flegmei, atunce să face copilu cu firea reace şi nepricepută, adecă cu minte puţină. Iară cînd îngrecează muiarea întru stihia cea uscată, adecă a herii, a pămîntului zic, atunce face pre om dă ţine răotatea şi om amar şi privighetoriu, adecă fără somn şi rău. Iară de va îngreca muiarea întru stihia cea umădă, care iaste apa, atunce face coconul fără grijă şi lenevos, de iubeaşte lucrure pămînteşti şi e lacom. Căce că de vom zice că îngrecează muiarea dă face copil cu porunca a lui Dumnezeu, unul viclean, altul bun, şi unul nedătătoriu lesne iar altul lesne dătătoriu şi altulu-ş ţine curăţia, iară altulu-i iubitoriu de mueri, nu putem să zicem că nice omul cela ce-ş ţine curăţia se va afla să aibă plată, nice curvariul muncă, căce au făcut Dumnezeu pre acela curvariu şi pre celalalt dă-ş ţine curăţia, ce încă nice cel mînios nu iaste dăstoinic muncilor de la Dumnezeu căce că aşa l-au făcut Dumnezeu, pentru că Dumnezeu carele iaste drept şi acea dreptate n-au făcut pre unul să fie ucigaş şi pre altul smerit şi pre unul iute la mînie, iară pre altul milostiv şi altul nemilostiv, că mare nedreptate ar fi să muncească pre un curvariu sau pre un nemilostiv sau pre un ucigaş, aşijderea şi într-alte păcate întru toate sau în bunătate, ce oamenii se fac de în feliul stihiilor, cum aţi auzit.

Semnează

● Ce însă dă te va întreba neştine zicînd că: aşa am născut eu cum se-au tîmplat de m-au făcut părinţii miei şi pre feliu sînt aşa; cum mă voiu munci sau cum voiu avea plată de la Dumnezeu? Răspunde că pentr-aceaia se-au făcut pravilele şi legile, făcutu-se-au cazaniile, carele sînt ca un frîu, să contenească firea a fieşcăruia ca să păzească poruncile ale lui Dumnezeu, ca să aibă plată aproape de Dumnezeu. Căce că de voiu naşte eu întru fire să fiu pohtitoriu la mueri, atunce eu, sau cu post sau cu altă strimtură a trupului, contenesc firea trupului mieu să nu curvească; atunce voi păzi poruncile lu Dumnezeu şi stric firea feliului

în carea am născut, ca să păzesc poruncile a lui Dumnezeu, şi atunce-mi va da Dumnezeu plată. Dece pentr-aceaia ne-au dat Dumnezeu minte, ca să ne socotim şi să ne grijim cu mintea noastră şi să ne fie mintea stăpînă şi domn ticăloaselor patime, adecă celor reale. Şi iar, de m-am născut eu să fiu cu mintea groasă şi cu priceapere puţină, poruncit-au noaă Dumnezeu să facem domirire şi minte subţire. Cu ce? Cu învăţătura dumnezeeştilor scripturi, cu nevoinţă de pururea să întreabe pre fieşcarele carele are minte, să înveaţe şi el şi să înţeleagă, adecă să biruiască şi să învingă grosimea-şi cu nevoinţa şi cu înţelepţia altora. Iară dă vei zice: cum va putea fi aceasta? Atunce tu ia pildă de la o piatră sau de la un fier sau şi de la o piatră fără dă preţ, adecă adamant ce să zice diamant, carele n-are tăiare, adecă nu se poate tăia, şi cu frecare freacă în toate zile şi să netezesc toate, şi tă şi strică; iar piatra şi marmura, fă o fune dă un lucru ce e mai moale carele iaste părul, de-acia tu freacă cu dinsa în toate zilele marmura sau piatra, că o tae funea, cum se veade la multe puţure şi pe într-alte locure. Iară pentru piatra diamant de carea am zis, nice un fier nu-l prinde; iar meşterii carii-l fac au aflat nişte cenuşă de pun şi cu aceaia-l freacă de-l curăţează şi-l dreg şi-l facu luminos. Drept aceaia pravilele, legile şi poruncile a lui Dumnezeu şi învăţăturile şi îndreptările lui, acealea sînt carele dreg şi îndreptează pre cale pre firile oamenilor ceale reale întru bine. Şi iară de va naşte neştine scump şi nemilostiv, pre acela-l învaţă scripturile şi mai vîrtos dumnezăiasca evanghelie, pilda a săracului Lazăr, şi a celui bogat nemilostiv. Şi iară pilda acelui ce i se îndăstuli, adecă i se înmulţiră toate şi să socotia să facă atîta lucrure, iară îngerul zise lui: nebune! Drept aceaia de aceasta chiamă pre toţi scumpii nebuni, dară unde iastę mai mare nebunie: să fie neştine rob argintului şi aurului, carele le vedem toţi în toate zilele şi în tot ceasul murind unii şi-ş lasă avuţia pre pămînt căce că nu pot să o ia; iară săracul sufletul, pînă ce iaste în lume, iaste încărcat de greotăţile lumii, iară deaca moare trupul, atunce se iuşurează deasupra lui, şi mearge duhul în lumea de sus slobod de într-această tină a aceştii lumi trecătoare, adevărat de va avea bune făcute. Dară nu iaste acesta un lucru frumos, să socotească neştine, să se pedepsească să-ş înfrîngă şi să-ş contenească scumpeatea lui, să se facă eftin, ca să aibă acolo plată? şi cu avearea lui aicea să cumpere polate şi lucrure carele nu i-au văzut ochii, nice urechile i-au auzit (cum zice dumnezeescul Pavel) în ceaialaltă lume, unde le are Dumnezeu gătite pentru drepţii, numai că ce va da aicea de în argint şi de în aur, carele le poate să le fure fieşcare tîlhariu, şi ce zic încă numai tîlhariul, ce şi copiii, fraţii lui, rudenia lui. Urăscu-ş viaţa căce nu văd ceasul cînd va muri ca să-i ia cum mai curînd ce are, iară el nu va să cumpere lucrure acolo la ceriu, unde nice viermii, nice furii, nice altceva le strică vreodată; dară cum nu poate fi unul ca acela adevărat fără de minte? Drept aceaia n-are nimineă ce vinui căce m-am născut eu aşa şi căce aşa voiu să mor şi nemica nu voiu avea plată de la Dumnezeu. Şi iară un om ce va fi ucigaş, au n-au lăsat Dumnezeu legile să pedepsească şi să pedepsească pre ucigaş, ca să-ş contenească firea cea de ucidere carea au, că au lăsat să ia moarte de vor ucide pre cineva; sau au n-are atîta minte acela om ca să soco-

Semnează.

Semnează.

Zri pentru scumpi.

Caută de vezi, o, iubitoare de lume.

Omul ucigaş. Mathei, zac. 12.

tească că, de va ucide pre om, ucide pre unul carele iaste de a lui feliu; ia să vază dobitoacele cealea ce sînt toate de o fire şi de un feliu, că niceodată nu ucide una pre alta. Şi iară omul mînios nu poate să-ş contenească mînia deaca mearge denaintea omului ce să mînie, şi să-ş aducă aminte cum se mînie pre icoana, adecă pre chipul a lui Dumnezeu, care Dumnezeu va să se mînie asupra lui, căce se-au mîniat pre chipul său. Sau au doară nu i-au poruncit: să iubeşti pre vecinul tău ca şi pre tine; sau au doară n-au zis: iubiţi vrăjmaşii voştri şi bine faceţi lor, căce iubiţi priatenii voştri? Că aşa fac şi păgînii. Drept aceaia întru toate feliurile ce să nasc oamenii după himus, adecă stihiile ce să află părinţii lor cîndu-i seamănă, aşa au şi multe tămăduiri şi frîne ca să tămăduiască şi să pedepsească firea lor, ca să aibă plată de la Dumnezeu şi pentr-aceastea avem atîta şi atîta pilde.

Omul mînios.

Mathei, zac. 15.

Semnează.

Oare ştii bine că de nu va mînca neştine nice va bea, nu trăiaşte; iară am văzut pre mulţi de ceia ce mănîncă şi beau mult şi curvari fugind de în lume şi să duc în pustie şi cu atîta post ce au făcut şi cu atîta strimturi şi sgîrceale ale trupului lor au urît mîncarea şi băutura cea multă şi curvia şi ş-au făcut trupurile (cum am zice) nesimţitoare şi moarte de aceastea lucrure. Şi iarăş oamenii ucigaşi şi iubitori de viaţă, carii iubesc viaţa lumii, cumu-ş dau trupurile întru multe munci, ca cum ar păţi altul iară nu el, şi să pohtească moartea ca să dobîndească împărăţia ceriului. Şi într-alte feliuri şi firi reale ale omului întru toate, pline sînt învăţăturile besearicii şi vieţile şi traiurile sfinţilor şi de curvari şi de preacurvari şi de ceia ce mănîncă şi beau mult şi de cei scumpi şi de cei iuţi la mînie şi răi. Ia vezi pe prepodobna Maria Eghiptenina, curvă ca dinsa şi cît de hrănită cu mîncări şi băuturi, numai căci-ş opri trupul, cum să sfinţi. Caută de vezi şi la otecinice că-s pline de aceastea; vezi cîţi mucenici ş-au dat sîngele pentru Hristos, carii era bărbaţi şi ucigaşi viteaji; ia vezi iar cîţi n-au dat nemănui niceodată de într-averea lor, iară apoi-ş vîndură ce avea mult, puţin avearea lor şi le deaderă săracilor pentru Hristos; şi iară cîţi de cei iuţi la mînie să smeriră şi se făcură blînzi pre la atîta schituri; cîţi tîlhari se făcură sfinţi, cîţi furi, cîţi curvari, cîţi răi, cîţi beţivi, bărbaţi, mueri, feate, împăraţi, domni, boiari, bogaţi, patriarşi, mitropoliţi, episcopi, egumeni, popi, diaconi şi călugări se munciră pentru Hristos şi-ş înfrînară firile lor cu legile şi învăţăturile lui Dumnezeu. Drept aceaia nu se tîmplă cuiva să afle vină întru păcate să zică căce va să facă pohtele sale: că aşa m-am născut şi aşa mi-e feliul şi firea. Drept aceaia se roagă lui Dumnezeu de aceasta şi prorocul David şi zice:

Frumos mai de tot.

David, psalm. 140.

не оу҆клони ср(д)ца моего въ словеса лꙋка(в)ствїа еже не(к)щевати вины ѡ҆ грѣсехъ [1]), adecă: doamne, nu-mi pleca inema mea întru cuvinte vicleane, cu care cuvinte să aflu vini întru păcatele meale. Drept aceaia fiecine iaste nesebuit de nu va să-ş vie întru adeverinţă să se îndrepteaze.

---

[1]) „Să nu abaţi inima spre cuvinte de vicleşug care cred în vina păcatelor".

PENTRU COPII, DE SĂ VOR MUNCI PENTRU PĂRINȚII LOR.

GLAVA 33.

Iar a lui Anastasii.

Pentru lucrul cesta ce zic că plăteaşte Dumnezeu păcatele pînă la al treilea neam, adecă, pre feciori, pre nepoţi şi pre al doilea nepoţi, ia să ascultaţi: Dumnezeu zice că nu vor muri feciorii pentru părinţii lor, nice părinţii pentru feciori, ce fieşcine va să moară pentru al lui păcat. Drept aceaia zice şi pespe Iezechiil proroc: carea iaste oastea ce vine la voi? Părinţii au mîncat acrimea adecă agurida, iar dinţii copiilor voştri au strepezit. Drept aceaia grăiaşte domnul: viu eu, aceasta oaste ce vine să bată pre altă oaste nu va să fie pentru altceva, ce numai pentru ceia ce au mîncat agurida şi au strepezit. Şi toate sufletele sînt ale meale şi sufletul carele va greşi acela va să moară şi cela ce să va naşte nu va lua păcatul de la cela ce au făcut păcat. Sfîntul va să zică aşa, că pentru cel cuvînt ce zice Dumnezeu, că dă păcatul părinţilor pînă la al treilea neam, va să zică că nu va să paţă copilul muncă sau pedepsă trupească au sufletească pentru părinţii lui, ce aceasta iaste socotinţa şi înţeleagerea acestui cuvînt. Că un tată au adunat aveare şi avuţie multă, cu nedreptăţi şi cu reale chipure şi năravure, aşa de ceale îmblătoare ca şi de ceale neîmblătoate; de-acia le-au lăsat coconilor. Şi căce sînt adunate rău, pe nedreptate şi de jah, pentr-aceaia nu se vor bucura de dînsele nice copii lui, nice nepoţii lui, nice ai doilea nepoţi care se chiamă al treilea neam, nice le vor moşteni bine. Iar ceaia ce zice: pînă la al treilea neam, aceasta arată că de să vor bucura feciorii tăi dă dinsele, iară nepoţii tăi nu se vor bucura; şi de să vor bucura nepoţii tăi de dinsele, iară ai doilea nepoţi nu se vor bucura. Ce numai acolo se vor da nedreptăţile părinţilor. Şi de aceaia zice Dumnezeu că va da Dumnezeu păcatele, adecă nedreptăţile şi jehuirile, pînă la al treilea neam, ce să zice să piară şi să se sfîrşască aceale nedreptăţi de într-acel neam. Iară de va zice neştine: dar ce strică copiii carii n-au făcut nici o nedreptate să piarză aceale bucate şi ei să sărăcească? Ascultă: aceia nu pierd nemica de al său, ce pierd aceale ce-s adunate pe nedreptate, carele n-au fost ale lor, nice ale părinţilor lor, numai ce au fost striine, jehuite şi răpite. Şi încă putem zice că Dumnezeu iubeaşte copiii aceia să-i descarce dă nedreptăţile părinţilor lor, să nu cumva să fie avuţia lor foarte încărcată de nedreptăţi, să se afunde în undele şi nădlabii şi în valurile diavolului, cum pate şi o corabie ce iaste prea încărcată şi să o lovească o mare furtună şi să nu leapede să se iuşureaze corabia ca să se poată lupta cu valurile, cu vihorăle şi cu vînturile, ca să nu se afunde să se neace. Drept aceaia la bucatele şi avuţiile carele sînt rău adunaţe, pedepseaşte Dumnezeu pînă la a treilea rudă, iară nu la trup sau la suflet, căce că ar fi mare nedreptate aproape de Dumnezeu. Pentr-aceaia singur Dumnezeu zice: cineş cu păcatul lui va să moară şi nu va lua copilul păcatul tătîne-său; adecă fiecine după păcatele ce face se va pedepsi. Drept aceaia aduce pildă şi zice: părinţii mănîncă agurida, iar copiilor le strepezesc; ce să zice că cine va mînca agurida, aceluia vor strepezi şi dinţii, adecă cine face păcatul, acela va să se şi pedepsească. Pentru că ce tată au preacurvit vreodată, iară apoi copilul să aibă dulceaţa preacurviei, carele poate

Gl. 18, Ieremia 31.

încă că n-au fost născut; sau care tată au ucis cîndva vreun om şi tu să zici că copilul au vărsat sîngele aceluia ce se-au ucis, iară copilul poate că încă n-au fost născut. Drept aceaia de aceasta iaste mare nedreptate, ori de ce păcat ce face tatăl să fie părtaş şi copilul, căce că pre trupul lui şi pre sufletul lui are păcatele acealea tatăl carele au făcut cu trupul şi cu sufletul său. Iară nedreptăţile (cum am zis) carele jehuiaşte şi răpeaşte de strînge avuţie nedreaptă şi o lasă aicea (că nu poate să o ia cu dînsul), acela au făcut doaă lucrure: că au luat el cu sine şi s-au dus cu păcatul nedreptăţii; iar unealtele şi strînsoarea păcătoasă şi fără dreptate le lasă copiilor săi şi nepoţilor şi ai doilea nepoţi. Drept aceaia ca nişte adunătură striină fuge iară de la mînile lor, de-acia cela ce ţine unealtele şi strînsoarea striină rămîne gol adecă dă nedreptăţile tătîne-său; cum poate un om ce ar număra nişte galbeni carii-i dă altuia ca nişte striini ce nu-s ai lui, iară lui nu-i rămîne nemica, fără numai rugina, adecă păcatele nedreptăţii.

Isaia. Zice şi prorocul Isaia: се чл҃къ и҆ дѣ́ло е҆гѡ̀ [1]), adecă fiecine-ş poartă al său lucru naintea sa; şi dreptul iară are naintea sa dreptatea lui. Drept aceaia zice domnul: o! tu, casa a lu Israil, pre fieşcine de întru voi voiu să judec după calea a fiecăruia.

PENTRU VISE, CARELE SÎNT ADEVĂRATE ŞI CARELE NU SÎNT ADEVĂRATE.

GLAVA 34.

Aceluiaş Anastasie. Vin la om multe vise, căce că ţine întru mintea lui acel lucru ce iubeaşte să cîştige şi să dobîndească toată zioa; de-acia noaptea-l veade în vis. Vin visele şi pespe draci, vin şi de la stomah cînd prea mănîncă omul mult şi se îmbată, vin şi de la Dumnezeu, că de multe ori dumnezeeştii îngeri cu visure îngrozesc şi spară pri noi, şi de multe ori şi sufletul, ca un cuvîntătoriu şi gînditoriu ce iaste, cunoaşte mai nainte şi arată omului nişte lucrure. Însă drept aceaia cîte vise va vedea omul pentru îndreptarea şi întoarcerea dă în rău la bine, acealea să le şi iubească.

Caton. Pentru vise spun şi înţelepţii cei de afară, adecă Caton: є҆ли́кааще ктѡ̀ ѩ҆́коже ѻ҆жида́ет и҆ въ сн҃ѣ̀ та́жде мечта́етъ [2]); adecă: cîte are omul întru mintea lui cînd iaste dăşteptat, iară deaca adoarme acealeaşi veade şi în vis.

PENTRU CE IASTE ACEL EFUD PESPE CARELE ÎNTREBA PREOTUL PRE DUMNEZEU; ŞI PENTRU PODOABA PREOTULUI; ŞI PENTRU DOAĂSPREZEACE PIETRI SCUMPE; ŞI PENTRU CUVÎNTUL CARELE ZICE DOMNUL: NUMELE MIEU ŞI NU L-AM ARĂTAT LOR.

GLAVA 35.

Anastasie, al dumnezeeştii Acesta nume să-l spue neştine: semnează sau arătare sau izbăvire. Şi chipul, adecă vedearea lui, era de o palmă, ţesut ca un rotocol pre

---

1) „Acesta este omul şi faţa lui".
2) „Cîte oricine aşteaptă, aceleaşi şi în vis le gîndeşte".

piept, adecă ca un golpin de mătase cu sîrmă de aur şi de meşterşug pestriţ împistrită; iară în mijloc avea ca o stea tot de aur, iară despre o parte şi de alta doaă pietri smaragd. Şi pre un zmaragd era scris cîte 6 rude a lui Israil, pre altul iară aşa 6 şi se făcea amîndoaă tusdoaăsprezeace rude, adecă acelor 12 feciori a lui Iacov, căce că acel neam se chiamă 12 rude. Iar între acei doi zmaragdi era o piatră de adamant. Şi cînd vrea să întreabe preotul pre Dumnezeu pentru vreun lucru, atunce-l lega întru epomidă.

cetăţi marii Antiohii.

Epomida era o haină a arhiereului, carea o punea la umăru-ş, ca şi în zioa de astăzi omoforul. Şi epomida aceaia o aducea peste umăr denainte pre piept, cum vine şi omoforul. De-acia cînd vrea să întreabe preotul pre Dumnezeu, punea-ş mînile legate dădesuptul epomidei, de-acia-ş tindea palmele dădesupt şi punea marginile epomidii dăsupra pre palme-şi şi căutînd la acel efud, întreba pre Dumnezeu de ce vrea să întreabe; iară piatra aceaia de adamant aciaş strălucea (deaca plăcea lui Dumnezeu acea întrebare ce întreba preotul)şi arunca mare lumină şi zări afară; iară de nu plăcea lui Dumnezeu, sta numai în tocmeala ei şi de-acia mai mult nu strălucia; iară dă vrea Dumnezeu să dea oamenii săi sabiei, se făcea sîngerată; iară de vrea să vie moarte sau ciumă, se făcea neagră.

Semnează.

Iară arhiereul în vreamea cea dă demult, veache, cînd vrea să între la ст҃аа ст҃ыхъ [1]) se îmbrăca într-o haină carea se chema podir, adecă de în cap pîn' la picioare; aşijderea şi epomida. Încă mai îmbrăca ş-altă îmbrăcăminte dă veniia pînă la coapse. Încă mai îmbrăca ş-alta carea o chema loma şi era dindărăt la marginile hainii, carea ajungea pînă la picioare. Încă mai purta flori de roidii, greceaşte anthiroas roiscus, adecă cicuri sau canafuri ca florile de roidie şi clopoţei. Iară desupra capului purta tiara, ce să zice corivantion, carea se chiamă mitră arhierească, şi un rotocolaş de aur făcut ca o potcoavă, în carele era scris numele a lui Dumnezeu. Şi desupra pre umere purta doi smaragdi, şi pre unul era scris şase rude ale lu Israil şi pre altul alte şase carele zice mai sus; iară denainte pre piept era acel efud şi pre dinsul era 12 pietri scumpe. Ce să cade să vază neştine cum era aceale împărţeale altele şi socotealele altele, căce că Dumnezeu adevărat nu se odihneaşte pre haine de porfiră şi pre iachinth ce-ş zugrăveaşte chipul sfinţiei sale pe florile ceale trupeşti ale bunătăţilor, căce că Dumnezeu de se-ar fi odihnind adevărat pre aceale podoabe scumpe ce-ar putea fi; căce că mai nainte pentru Aaron nu îmbrăcă pre Moisi, ce Moisi era gol de podoabele preoţeşti, iară apoi el îmbrăca pre preoţi şi cu apă nu se spălă, iară el pre alţii spăla, cu unsoare nu se unse, iară pre alţii elu-i ungea; el haină preoţească nu îmbrăcă, iară pre alţi preoţi îmbrăca. Pentru ce? Ca să ştii că nu trebuesc atîta podoabe celora ce sînt desăvîrşit la Dumnezeu, ce-l spăsesc numai bunătăţile lui. Drept aceaia, pre chipul preotului zugrăveaşte bunătăţile; însă sus la cap numele a lui Dumnezeu şi dinainte pre piept cuvîntul a lui Dumnezeu, iară jos florile şi plodurile, adecă îndreptările bunătăţilor.

Zlatoust, pentru podoaba preotului.

Semnează.

---

[1]) „Sfînta sfintelor".

NUMELE CELOR DOAĂSPREZEACE RUDE ALE LU ISRAIL ŞI LÎNGĂ DINSELE APROPIIAREA CELOR DOAĂSPREZEACE PIETRI CE ERA PRE EFUD.

1. Ruvim — sardion
2. Simeon — topazie
3. Levi — zmaragd
4. Iuda — anthrax
5. Dan — samfir
6. Nefthalim — aspis
7. Gad — iachinth
8. Asir — ahatis
9. Isahar — amethisos
10. Zavulon — hrisolithos
11. Iosif — virillios
12. Veniamin — onihitis.

SFETÎI EPIFANIE, EPISCOPUL DE LA CHIPRU, PENTRU CEALE DOAĂSPREZEACE PIETRI SCUMPE CARELE ERA ŢINTUITE PRE EFUD.

1. Sardion, căriia-i zic vaviloneană, iaste o piatră; de-i iaste firea ca focul şi ca sîngele, carea se face în ţara Vavilonului, carea iaste cătră asireani. Şi iaste luminoasă şi are şi puteare dohtorească de vindecă, carea iaste de treabă dohtorilor la umflături şi la rane carele se fac de fier, ungînd cu dinsa ranele şi unflăturile.

2. Topazia iaste mai roşie decît anthraca şi se face la un oraş ce să chiamă Topazi, la India. Care ⟨to⟩pazie o freacă dohtorii pe o grease şi deaca o freacă nu iase de într-însa ruşală ce rămîne în zeama aceaia ca laptele, adecă albastră; de-acia ceia ce o freacă împlu vase cît vor. Şi cît de o ar freca, nice împrejurul ei, nice la cumpănă scade, nice nemica, numai ce stă tot într-un chip cum ş-au fost şi nu se strică. Şi acea apă ce iase de într-însa cînd o freacă, iaste foarte de folos la ochi cînd dor; încă şi la cei ce nebunesc, adecă carii-ş es de în minte, numai cum li-o va da să bea să tămăduiaşte.

3. Smaragdul carele iaste vearde, scotu-l ca o rădăcină de în munţii Indiei şi de acolo-l sapă varvarii şi-l află de-l tae. Iară putearea lui iaste de-astîmpărarea seatea şi de-a-ş vedearea faţa într-însa ca într-o oglindă.

4. Anthraxul iaste oxiu roşiu şi se face la Harchidona Liviei, adecă a Barbariei, carea se chiamă Africa. Şi povestesc cum nu se află zioa, ce noaptea, că dă pară ca o făclie sau ca un cărbune, lasă scîntei şi după un ceas iară să potoleaşte. De-acia cunoscîndu-ă ceia ce o caută că iaste aceaia, merg la lumina ei şi o află, iară deaca o află o iau, şi cînd o ţin şi o duc, ori cu ce haine de o ar acoperi, zările ei tot es afară.

5. Zafirul iaste cam mohorît (sau greceaşte: paracochinizi), şi se face la Sarachinia şi la India. Şi cînd o freci, să o ameasteci cu lapte de muiare şi să ungi durerile carele sînt şi se chiamă umflături, numaicît se tămăduiesc. Încă şi tablele ceale ale legii, carele deade Dumnezeu lui Moisi era de zafir.

Semnează să ştii.

6. Aspis iaste în chipul smaragdului şi se află la gura unui rîu ce se chiamă Thermodontos, aproape de alt rîu carele se chiamă Amathumdios al

Chiprului; carea iaste foarte dă treabă la ceia ce-i lovesc năbădăicile, adecă la ceia ce-i lovesc lovituri şi cad jos de se tăvălesc şi le mearge spumele.

Jachinth, şi aceasta iaste cam mohorît (sau greceaşte: paracochiniz) şi se află la mijlocul laturilor Schithiei. Schithia se chiamă toate laturile miezii-noapte, unde lăcuesc ceia ce să chiamă schithi, cum ai zice: tătarîi, ungurii, rumînii, rusii şi aceale neamure toate carele sînt în laturile a miază-noapte, adecă gothii. Dece acolo în pustia Schithiei ceii mari, iaste o prăpastie adecă o crăpătură foarte adîncă, cît nu poate omul acolo să îmble. Şi acea propastie iaste îngrădită cu munţi nalţi despre amîndoaă părţile, şi sus de în vîrful ei, de-ar căuta cineva să se pleace, nu poate vedea fundul, nice pămîntul jos al aceii propastii, că de adîncime se întunecează ca şi cum ai căuta într-o mare fumedenie. Întru care propastie, trimet împăraţii acolo de şed pre cei vinovaţi, şi junghe miei, berbeci şi deaca-i belesc, ei aruncă carnea jos în crăpătura propastiei, iară pietrile se lipesc de carnea mieilor; iară vulturii, carii lăcuesc sus pe pietrile muntelui, cătră miroseala cărnii se pogoară jos şi răpesc mieii şi-i aduc în sus afară, iară pre carne sînt pietrile lipite. De-acia mîncînd vulturii carnea, pietrile rămîn desupra pre marginile munţilor; iară acei vinovaţi privesc unde au dus vulturii acea carne şi merg de adună aceale pietri scumpe, şi aşa trimet împăraţii dă le iau. Şi au lucrare ca aceasta, că dă le va pune cineva pre cărbuni aprinşi, eale nu se strică, iară cărbunii se stingu. Şi nu numai aceasta, ce încă de le va apuca cineva pre aceale pietri şi să le învăluiască într-o cîrpă şi să le bage în foc să le ţie desupra, cela ce le ţine arde, iară cîrpa nu arde. Încă mai povestesc cum sînt foarte de treabă aceale pietri la muerile cealea ce vor să feate ca să nască lesne. 7.

Piatra ahatis mohorîtă iaste, sau greceaşte: paracochinizi. Şi aceasta se află spre laturile Schithiei. Puteare de vrăcire ca aceasta are că de va muşca pre om scorpia sau ohea sau alt şarpe, cum vei freca cu dinsa pre om la frunte aciaş se tămăduiaşte. 8.

Amethisos şi aceaia iaste cam mohorîtă, sau greceaşte: paracochinizi. Şi lasă văpae adîncă, adecă multă. Şi se află la munţii Barbariei, pre lîngă marginea mării. Însă cine o va purta la dinsul, numai să i se atingă de trup, cît vin de-ar bea, niceodată nu se îmbată. 9.

Hrisolith, iaste ca în chipul aurului sau greceaşte: parahrisizi. Şi se află într-o piatră carea se chiamă freatidi, adecă puţ, aproape de marginea bălţii Ahiemenidii, a Vavilonului, pentru că Vavilonul şi puţul pietrii aceiia chiamă-l Ahemenida. Aceaia piatră de o vei freca, tămăduiaşte pre ceia ce au piatră, carii nu-ş pot lăsa udul; aşijderea şi de durearea înfrîngerii mădulariului şi de stomah şi de toate lucrurile pîntecelui tămăduiaşte. 10.

Virillion, carea îndulceaşte, sau greceaşte: glichizi. Şi se face aproape de ţărmurii muntelui carele se chiamă Tarvu, carele iaste înlăuntru la Anatolie. Iar lucrare de tămăduire aceasta n-are. 11.

Onnihion, carea iaste plăviţă. Şi se află şi aceaia la acelaş munte al Tavrului. 12.

THEODORIT, EPISCOPUL CHIRULUI, PENTRU CUVÎNTUL CARELE ZICE NUMELE MIEU DOMNUL, ŞI NU-L ARĂTAIU LOR.

Semnează să ştii slovele de în cap. lui Hristos.

Învaţă Dumnezeu pre Moisi, pre carele l-au dăstoinicit a toată mila, dragostea şi cinstea, căce că accl nume carele nu-l arătă patriarşilor, iar lui Moisi-l arătă; pentru că zise cătră dinsul: eu sînt: *o on, o on* [1]), zice Dumnezeu.

Acest nume, adecă: *o on* aproapé de ovreai, se chiamă nespus, adecă nu poate neştine să-l spue, căce că ovreaii au oprit pre toţi să nu-l spue cineva pre limba lor. Carele să scrie cu patru slove, pentr-aceaia să chiamă tetragrammaton, ce să zice cetveropismeniago, rumîneaşte: de patru slove. Aceasta se scria şi pre acel rotocol de aur carele era făcut ca o potcoavă, care o punea pe fruntea arhiereului şi era lipită de mitra ceaia ce purta; şi aceaia se chiamă ovreiaşte aia, iară samariteanii pre limba lor, iaves.

PENTRU RĂOTĂŢILE CARELE FAC NOAĂ LIMBILE, ADECĂ PĂGÎNII, CARE CU PORUNCA A LUI DUMNEZEU LE FAC, AU BA?

GLAVA 36.

Anastasie, al dumnezeeştii marii cetăţi Antiohia.

Iubitoriul de oameni şi dreptul judecătoriu, domnul nostru Isus Hristos, cînd greşim, de multe ori dă pre noi la vrăjmaşi, nu să ne piarză, ce să ne pedepsească, cum zice lu Israil pespe Ieremia proroc: aveţi nădeajde, oamenii miei, aducîndu-vă aminte de Israil, vîndutu-vă întru limbi nu a fi de peire, ce căce aţi urgisit voi pre Dumnezeu carele v-au făcut; drept aceaia vă deade în mînile vrăjmaşilor. Iară noaă ni se cade să ştim că, pentru păcatele noastre, de multe ori ne dăm în mînile vrăjmaşilor păgîni, după judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu. Că zice Isaia pentru Israil: cine au dat întru răpire şi întru robie pre Iacov, adecă pre oamenii ovreailor şi pe Israil celora ce-l prădară deade-l Dumnezeu, că i-au greşit şi nu vrea să îmble în căile lui, nice să asculte leagea lui. Şi zice prorocul Isaia că au dus pre dinşii urgia mîniei sale. Iară războiul carele era asupra lor zicea: au doară nu poate mîna domnului să păzească şi să izbăvească, sau se-au supărat urechii lui ca să nu auză? Ce păcatele voastre despart între voi şi întru Dumnezeu şi pentru păcatele voastre ş-au întors faţa ca să nu i se facă milă. Că mînile voastre sînt legate cu sîngele nedreptăţii şi deagetele voastre cu păcate şi buzele voastre au grăit fărădeleage şi limba voastră se învaţă nedreptate şi nice unul nu grăiaşte drept, nice iaste judecată adeverită. Aşijderea zice şi Iezechiil ca de la faţa a lui Dumnezeu: eu, zice, voiu să vă dau în sabie şi toţi veţi să cădeţi jungheaţi, adecă veţi să muriţi, pentru că, cîte v-am grăit, nu m-aţi ascultat şi aţi făcut viclenie, ce să zice, rău naintea mea şi cealea ce n-am vrut, voi le-aţi ales. Şi iarăş mai grăiaşte acestaş: şi vor cunoaşte

---

[1]) Greceşte: ὁ ὤν, ὁ ὤν, adică eu sînt cel ce sînt (*Exod*, 3, 14).

toate limbile că pentru păcatele se-au robit casa a lui Israil, că se-au lepădat de mine şi eu mi-am întors faţa de către dinşii şi am dat pre dinşii în mînile vrăjmaşilor lor şi după fărădălegile lor aşa au făcut lor.

Şi zise domnul către Moisi: nice unii văduă sau mişa să nu-i faceţi Ot Ishod. rău să nu cumva să strige la mine şi cu auzire voiu auzi strigarea lor şi mă voiu urgisi cu mînie; ce apoi vor rămînea muerile voastre văduă şi copiii voştri săraci.

Şi zise domnul către Moisi: dă veţ îmbla întru poruncile meale şi să Ot Levit. păziţi învăţăturile meale să le faceţi, da-voiu ploaia mea la vreamea ei şi pămîntulu-ş va da roadele lui şi pomii-ş vor da plodul lor şi va ajunge area pre cules, iară culesul va ajunge sămînţa, adecă se va înmulţi viaţa voastră şi veţi mînca pîinea voastră de îndestul şi veţi şedea pre pămîntul vostru păziţi împrejur şi voiu da pace în pămîntul vostru şi veţ dormi fără de frică şi nu va fi niminea să vă înfricoşeaze, şi voiu piarde toate hierile ceale reale de în pămîntul vostru, şi războiul nu va treace pre în ţara voastră şi veţ goni vrăjmaşii voştri şi vor cădea jungheaţi naintea vostră cu frică şi cinci de în voi vor goni o 100 şi o 100 de în voi vor goni 2 zacon, mii şi se vor omorî vrăjmaşii voştrii cu sabia şi voiu căuta spre voi de o vă gl. 32. voiu blagoslovi şi o vă voiu creaşte şi o vă voiu mulţi şi voiu pune leagea mea cu voi şi veţ mînca vechile vechilor, adecă să prea îmbătrîniţi şi de la faţa mea veţi scoate de în noaă vechi, şi voiu pune leagea mea întru voi şi nu o va urî sufletul mieu şi voiu îmbla întru voi şi o vă voiu fi Dumnezeul vostru, iar voi oamenii miei şi eu voiu fi domnul Dumnezeul vostru. Iar de nu veţ vrea să ascultaţi aceastea ce am zis să faceţi poruncile meale, ce veţ sta împotriva lor şi nu veţ băga seama, nice veţ socoti sufletul vostru întru judecăţile meale, să nu faceţi toate poruncile meale, şi eu voiu face voaă aşa: da-voiu asupra voastră sărăcia, rîia, boala şi să se leage cu măhramă ochii voştri şi sufletul vostru să se împuţineaze şi să piară, şi veţi semăna seminţele voastre în deşert şi le vor mînca vrăjmaşii voştri şi voiu pune pre voi obrazul mieu şi veţi cădea (adecă veţi peri) naintea vrăjmaşilor voştri şi o vă vor goni ceia ce vă urăsc şi veţi fugi negonindu-vă niminea. De-acia şi într-acea pedepsă ce vă veţi pedepsi, de nu mă veţi asculta, voiu să adaog să vă pedepsesc cu rane de şapte ori peste păcatele voastre şi voiu să stric mustrarea trufiei voastre şi voiu să fac ceriul ca fierul şi pămîntul ca arama pentru voi, şi va să fie putearea voastră deşartă şi pămîntul vostru nu va să-ş dea plodul şi pomii ţarinelor voastre nu-ş vor da rodurile lor şi iară de nu veţi îmbla drept, ce împonciş şi nu mă veţi asculta, voiu să adaog spre voi rane, bube, după păcatele voastre şi voiu să trimeţ spre voi fierile sălbatece ale pămîntului, să vă mănînce şi să vă strice toate dobitoacele şi să vă împuţineaze şi căile voastre vor fi deşarte; iară de nu vă veţi pedepsi cu aceastea ce încă veţi îmbla spre mine împonciş, îmbla-voi şi eu cu voi împonciş cu mînia mea, şi voiu să vă rănesc de şapte ori pentru păcatele voastre, şi voiu să aduc asupra voastră spata, să izbîndesc legii meale; şi vă veţi mînca pre la satele voastre şi voiu trimeate moarte pre voi (adecă ciumă), şi veţi mînca trupurile feciorilor voştri şi ale featelor voastre şi vă veţi da în mînile vrăjmaşilor voştri şi vă vor semăna limbile şi vă vor trimeate afară cu spata carea va să vie asupra voastră, carea iaste foc, grindină, foamete,

ciumă, lăcuste, dinţii hierilor, scorpiile, şerpii, sulimeşdriţile, sabia. Aceastea toate se-au făcut pentru izbînda păcătoşilor, carii nu vor să se întoarcă să se părăsească, să vie la pocaanie să se iarte.

PENTRU OAMENII CEI RĂI ŞI NEDĂSTOINICI, CARII SE FAC STĂPÎNI ŞI OBLĂDUESC OAMENII; OARE DE LA DUMNEZEU, AU BA?

GLAVA 37.

Anastasie, al marii şi dumnezeeştii celăfi Antiohia.

Aceasta ce să face aşa, de iau oamenii cei răi şi nevreadnici stăpîniia, iaste a lui Dumnezeu depărtare sau slobozie; drept aceaia le dă oblăduirea căce că sînt oamenii răi şi vicleani, pîrîţi, clevetitori, plini de pizmă şi de muzavirie, învăţăturile lui nu fac. Drept aceaia iaste urît de Dumnezeu şi despărţit, dece ca pentru să-i pedepsească şi să-i smerească, le dă stăpîni ca nişte muncitori şi svăpăiaţi şi sălbateci, după cumu-i inema oamenilor; şi se împle cuvîntul al lui Dumnezeu carele zice: voiu să vă dau domni, vlădici, stăpîni, după cum vă sînt şi inemile voastre.

PENTRU CEIA CE SE SURPĂ DE CAD DE PE NISCARE RÎPE, SAU CARII SE NEACĂ; OARE ACEALEA PATU-LE CU PORUNCA ŞI CU ÎMPĂRŢEALA ŞI CU ÎNGROZIREA A LUI DUMNEZEU, AU DE ÎN LUCRAREA DIAVOLULUI?

GLAVA 38.

Iar aceluaş, a lui Anastasie.

Dumnezeiasca scriptură zice că neispitite sînt judecăţile ale lui Dumnezeu şi fără de urme cărările lui. Urma se chiamă urmele omului, iară urmez va să zică un om carele caută urmele altuea să vază unde mearge. Însă judecăţile ale lui Dumnezeu şi căile lui nu poate cineva să le caute să le vază nice să le afle; şi aceasta iaste adevărat. Iară ceia ce mor cu moarte iute, aceia nu mor toţi pentru păcatele lor, căce că feciorii a lui Iov carii era drepţi se prăpădiră în casa lor carea să strică şi muriră. Aşijderea şi Hristos ne învaţă şi zice de aceasta că nu era mai păcătoşi cei 18 bărbaţi decît ceia ce şedea în Ier<usa>lim, pre carii căzu pirgul a lui Siloam şi-i pierdu de pre faţa pămîntului. Dece de aceasta ne învăţăm că nu numai cei păcătoşi mor moarte rea, ce de multe ori şi drepţii, pespe nişte lucrure nevăzute, adecă nearătate şi ascunse taini de Dumnezeu. Carele aceastea se fac în trei chipure: intîi pentru nişte oameni drepţi, de multe ori Dumnezeu iartă să fie omorîţi au de fieri, au de cutremure, au de înnecare, sau de fulgere, sau de niscare căderi, ca să se speare ceialalţi, să zică că deaca vreame ce păţi acel om drept rău ca acela, dară încă noi păcătoşii ce vom să păţim? şi deaca vreame ce dreptul d-abia se spăseaşte, dară necuratul şi păcătosul unde se va arăta? A doa iară, într-alt chip, poate că doară au niscare greşale mici, şi cu acea îngrozire ertă Dumnezeu să paţă acel rău ca să se afle desăvîrşit drepţi, aproape

Caută să ştii cum mor oamenii şi drepţi şi păcătoşi.

de Dumnezeu. A treia iară într-alt chip, că unii, ca niște puternici ce sînt, au luat păcatele oamenilor, adecă carii sînt domni și stăpîni, și păcatelor oamenilor sînt pe creaștetul stăpînului; și de multe ori se dau întru moarte rea pentru priimirea ce au luat pre oameni și face pedepsa aceaia și pentru dinșii, iară pentru oamenii mari izbăvire. Pentru că și Hristos pentru păcatele noastre se răni și luă moarte ca să ne spăsească. Drept aceaia, cunoscînd aceasta, să nu ne mirăm cînd auzim căce că pre Isaia proroc l-au tăiat cu hirăstrăul și pe Ioan Botezătorul capul i-au tăiat și pre Ștefan Pervo mucenic cu pietri l-au ucis și pre apostolul Petr l-au răstignit și alți sfinți mulți au căzut în reale nevoi și morți. Dece pentru aceste trei chipure lasă Dumnezeu de pat sfinții și drepții morți iuți. Așijderea iară se face moarte iute și spre oamenii cei vicleani în trei chipure: întîi poate că cad aceia întru groaznica pedepsă a lui Dumnezeu, ca să se îndrepteaze, să-ș ție curăția, să se întoarcă, să se pocăiască, sau ca să afle ceia ce mor acolo o părticea de ertarea păcatelor; pentru că mulți află acolo izbăvire, cărora li se dăsparte sufletele de trupure cu amară moarte. Și aceasta vrînd să o arate domnul, zicea pentru niște orașe, carele nu vrea să-i priimească propoveduirea, că pămîntul Sodomei și a Gomorrei va să le fie mai ușor la zioa judeților decît ceia ce n-au priimit propoveduirea. Tîlcul zice că Sodomiteanii, căce au luat atîta moarte de amară pentru păcatele lor, vor să fie mai ertați la acea zi a judecății la a doa venire a lui Hristos, căce că au luat pedepsă pe trupurile lor aicea jos în lume. A doa iară, după urgia a lui Dumnezeu și iară după îngrozire, cum au fost în vreamea a lui faraon și în vreamea potopului. Căce că unii oameni să pedepsesc numai aicea, cum se pedepsi și săracul Lazăr, iară alții iar și aicea într-un chip și acolo într-altul. Drept aceaia nu zice, nice-ț pară rău cînd vezi că cade omul undeva și moare sau se neacă, sau moare altă moarte rea, să zici: ce poate fi aceasta, oare cum se neacă? Oare sosi-i ceasul, au fără de vreame muri, au de la diavolul iaste-i aceasta? Ce să știi că de multe ori de în nesocotința lui și dă nerușine cade în primejdii și în răotăți și în morți; și cum pat ceia ce văd că se schimbă vreamea iarna de să face furtună și, deaca văd așa, atunce es cu corabia afară de în pristanișce, de-acia cad adins eiș într-alte nevoi, ca niște adins eiș oblăduitori ce sînt, nice Dumnezeu vrînd, nice diavolul, ce aceastea și altele aseamene acestora, după adins eluș oblăduitoriu și după domnie ce are omul le face, căce iaste adins eluș oblăduitoriu. Pentru că Hristos zice: că și părul capului vostru tot iaste numărat. Adevărat iaste de aceasta, căce că satana nu numai la oameni n-are puterea, ce încă nice la dobitoace, cum de aceasta mărturisească sfînta evanghelie. Drept aceaia unele de într-aceaste morți se fac, cum am zis, de multe ori după urgia a lui Dumnezeu, pre ceia ce fac păcate și nu se pocăesc; că și de potop și de Sodoma, ce s-au făcut iaste scris, că cei răi sînt întru moarte groaznică adecă înfricoșată de carea poate să se ciudească neștine. Că zice David: moartea păcătoșilor iute e, și cînd mearge furtuna să piară necuratul adecă păcătosul. A treia iară făcuse patimele într-alt chip, după despărțirea a lui Dumnezeu, cum fu la feciorii a lui Iov, și altele iar numai după cum știe Dumnezeu; căce că știe singur cum se fac și nice-i plac să se facă, nice le oprească să nu se facă. Pentru că singur

Caută de vezi, să știi domnii, boiarii, bogații, patriarșii, vlădicii, egumenii, cum mor așa de grabă.

Mathei, gl. 11, zac. 42.

Semnează să știi.

Mathei, gl. 10, zac. 37.

Psalm. 33.

Hristos zice la evanghelie: au nu se vînd doao pasări drept un ban şi una de într-însele nu va cădea, ce să zice să moară fără de ştirea tatălui mieu celui de în ceriu. Şi aceastea zicea ca să arate că nu se face nice un lucru şi să nu-l ştie. Iară să zică cineva că doară nu lucrează întru toate, poate că şi de în voia a lui Dumnezeu, de multe ori mor unii cătră spăsenia lor, cum am zis. Căce că şi Mavrichie împărat se rugă lui Dumnezeu în lumea aceasta să-ş ia pedepsa şi munca păcatelor sale, şi văzu în visul lui pre un împărat preaslăvit carele-i zise să-l dea cu muiarea şi cu feciorii lui în mînile muncitoriului Focăi, carele lucru fu, şi tăe capul împăratului şi al împărăteasii, şi toţi copiii, şi de-acia stătu împărat acela Foca, dăspărţirea a lui Dumnezeu pentru păcatele oamenilor.

Vezi minunat şi înfricoşat.

Şi alta iară: era un aschitean carele strălucia în lume de bunătăţile lui şi de minuni ce făcea; şi avea şi un ucenic smerit în pustie. Iar într-o zi se duse ucenicul la un sat carele-l ţinea un stăpîn rău şi iute şi-l află mort într-acea zi, pre carele-l ducea toţi oamenii să-l îngroape cu cădiri şi cu făclii cu mare cinste. Iar deaca se întoarse poslujnicul la pustie află pre bogonoseţul părinte şi al său dascal mîncat de o leoaică. Însă deaca văzu aceasta miră-se şi se îngrozi şi începu a-ş eşirea de în fire, a împutarea şi a zice şi, cum am zice, a se judeca cu Dumnezeu zicînd: unde e judecata ta cea dreaptă, doamne? Cel domn hitlean şi rău carele foarte te mînie, acela cum se pristăvi cu atîta cinste, iară cest sfînt carele foarte-ţ slujea noaptea şi zioa, iară acum să moară groaznică moarte ca aceasta. Dece aceastea şi altele împotrivă acestora zicînd şi judecînd cătră Dumnezeu, veni naintea lui îngerul domnului şi-i descoperi că acel boiariu era de tot rău şi hitlean; iar un lucru bun făcuse, iară pentru acea cinste ce luă la îngruparea lui, luat-au acea plată a acelui bine carele fusease făcut şi se duse acolo de tot osîndit în gheena focului; iară dascalul tău au făcut toate cîte plac lu Dumnezeu, dece au avut şi el, ca un om, puţine oarece păcate, pentr-aceaia au luat pedepsa amară moarte a păcatului aceluia aicea, iară acolo au mers la împărăţia ceriului a lu Dumnezeu, curat fiind de tot. Drept aceaia, dragilor, nu se cade să osîndim de tot pre ceia ce cad în reale morţi, să zicem că pentru păcatele lui au luat într-acesta chip moarte ca aceasta, căce că nu poate nice un om să socotească curat şi să cunoască cu ce judecată şi cu ce taină tocmeaşte unele ca aceastea Dumnezeu, căce că de multe ori au venit la unii oameni morţi într-aceastea chipure, după bogate tocmeale nearătate, cum aţi auzit că am zis mai sus.

Imputarea ucenicului cătră Dumnezeu.

Pentru cei ce se îngroapă cu multă cinste.

Vezi despărţirea şi izbînda.

Să vedeţi ce s-au făcut şi în casa lui David, ca să tămăduiască răul ce se făcuse: fiind el împărat, luă muiarea a lui Urie şi preacurvi cu ea. Drept aceaia depărtă-se Dumnezeu; iară fiiu-său apucă cu sila pe fie-sa şi făcu păcate cu ea, adecă fratele cu sora. Şi această despărţire se făcu pentru pohta ce pohti el pre muiarea bărbatului şi deade plată în casa lui ruşine ca aceasta: pentru ruşinea ce făcu el în casa lui Urie.

Zlatoust pentru cutremur şi cum cad oamenii în primejdii.

De întru oamenii cei drepţi nu iaste vreunul să n-aibă şi cîte ceva greşală, adecă păcat; şi iarăş, de întru oamenii cei păcătoşi nu iaste vreunul să n-aibă făcut şi cîte ceva bine. Dece cînd vezi pre vreun drept că se războiaşte, sau cade ve într-o primejdie, nu te spăimînta şi te cutremura, ce te socoteaşte întru a ta minte şi zi: acest om drept, adevărat eu gîndesc,

ca un om ce iaste, că au făcut ceva puţină greşală; drept aceaia aicea o ia acuma, iară acolo să nu se muncească. Şi iar, dă vei vedea pe vreun păcătos să jehuiască şi să lăcomească şi să facă mii de răotăţi şi apoi să fie petrecînd bine, nu te mira, ce zi: acest păcătos carele face mii de răotăţi şi nu pate nice un rău, să ştii că au făcut oarece bine; drept aceaia acuma-l ia aicea, ca acolo să se muncească.

Boalele carele vin la oameni nu sînt toate dă feliu, ce vin multe boale şi de la Dumnezeu pentru o pedepsă a păcatelor. Şi de aceasta au zis sfetîi Pavel: că pentr-aceasta vină sînt unii bolnavi şi bogaţi mor; ce să ştii căce ne pedepsim aicea, pedepsimu-ne ca să nu ne osîndim în ceaia lume. Şi cînd bolnăveaşte cineva, zice să aducă dohtoru, aduce-l ca să vază să cunoască ce-i e boala; ce tot ni e nădeajdea la Dumnezeu, carele ţine viaţa şi moartea, cum face plugariul carele samănă bine sămînţa în pămînt, iară de-acia sămînţa nu şi-o aşteaptă să facă roadă multă de în meşteşug şi de în plugăria lui, ce-ş lasă nădeajdea pre Dumnezeu şi i se roagă să împlodească şi să înmulţească sămînţa lui. Încă şi cîrmaciului dau-i cîrma în mîni ca şi vraciului pre bolnav, ce nu stă la cîrmaciu să îndrepteaze pre oameni carii sînt în corabie; pentr-aceaia ne rugăm lu Dumnezeu, carele are puteare în toate, să-i îndrepteaze. Drept aceaia şi boalele toate nu le dreage nice le face să-l tămăduiască dohtoriile sau vrăciuirile, ce le socotim ca nişte ajutori firii omeneşti, şi atunce nu ne nădăjduim pre dohtorie, ce ne lăsăm toată puterea la Dumnezeu, carele ţine sănătatea şi moartea şi viaţa.

Marele Vasilie, pentru bolnăviri, zac. 149.

PENTRU CE LUCRU IUBEAŞTE HRISTOS FIREA A NOASTRĂ, A OAMENILOR, MAI MULT DECÎT A ÎNGERILOR, ŞI O SLĂVI.

GLAVA 39.

Pentr-aceasta vrut-au să zică: и҆дѣ́же оумножи́се грѣ́хъ, изобилꙋетъ благ(д)тъ[1]; adecă: acolo, la oamenii ceia ce li se mulţeaşte păcatul, acolo mai mult prisoseaşte darul. Ce cătră aceia poate să le stea şi împotrivă zicînd că se-ară cădea mai mult să se spăsească şi dracii căce că la dinşii cu mult mai mult se-au înmulţit păcatul decît la noi, şi tot se înmulţeaşte. Drept aceaia ascultă pre dumnezeescul Pavel carele te învaţă chipul întrupării a lui Hristos şi a multa bunătate şi milă carea au arătat noaă, căce că spune taina carea mai nainte au zis Dumnezeu mainte de veaci, adecă bunătatea carea au arătat oamenilor, că veni de să făcu om să izbăvească pre oameni de păcate şi de munca dracului. Drept aceaia mai mult iubeaşte Dumnezeu să-i fie tocmeala întru neamul oamenilor decît într-altă zidire în toată, în doaă chipure: întîi ca o zidire a mînilor sale şi căce iaste tiposul tocmirii întrupării sale viu, văzut şi nevăzut, mort şi fără de moarte, ca şi Hristos. A doilea chip, căce se-au făcut noaă oamenilor unul născut şi o fiinţă şi tocma aseamene om, şi pentru o socoteală

Aceluiaş Anastasie, a dumnezeeştii şi marii cetăţi Antiohia.

[1]) „Şi unde s-a înmulţit păcatul prisoseşte harul".

pre fire şi pre nărav ce are şi iubeaşte întru apropiarea lui tocma iubit şi de rudă şi o fiinţă a lui.

Зрѝ о̂па́сно [1]). Aicea face sfîntul o mirare adecă o întrebare şi zice: pentru ce vină iubeaşte Dumnezeu şi slăvi firea oamenilor mai mult decît a îngerilor? Însă întîi să ştii, filosofii ellinilor zic că tot omul carele zideaşte niscare lucrure într-alte chipure nu-l iubeaşte nice are atîta dragoste la dînsele atîta de multă ca cealea ce le face cu ale sale mîni. Cum ai zice că au moştenit multe ţarine şi case şi vii sau şi au cumpărat şi le iubeaşte ca nişte bucate şi lucrure ale lui, iară de ar sădi o vie, sau să pue un pom, sau să zidească o casă cu mînile sale, acealea iubeaşte şi le îndrăgeaşte mai mult decît altele de toate cîte are, căce că-l socoteaşte că iaste lucrul mînilor lui şi-l ocroteaşte şi-l adapă şi-l apleacă ca cum ar fi un copil născut de dînsul. Drept aceaia Hristos, fiiul şi cuvîntul a lu Dumnezeu adeverit, cu ale sale mîni, adecă cu dumnezeiasca lucrare zidi pre omul, iară cealealalte zidiri cîte au făcut începînd de la îngeri, numai cu cuvîntul zise şi se făcură şi porunci şi se zidiră, cum zice şi dumnezeescul Grigorie Bogoslov: ꙗко бг҃ъ и ѡ(т)цъ пе(р)вѣе помысли)к) аггл҃ъскїа си́лы и̂ нб(с)ныѧ и̂ помышле́нїа сло́ва бѧ́ше дѣлꙋ испъне́нїе и дх҃ом съве(р)ше́нїе [2]); adecă zice că Dumnezeu şi tatăl întîi socoti să fie putearile îngereşti adecă mainte de alte zidiri socoti să fie toţi îngerii, iară socotinţa lui era lucrul. Şi se obîrşi cu cuvîntul lui şi cu duhul sfînt se împlu adecă cinurile îngerilor; după aceaia făcu ceriul şi pămîntul şi toate cîte-s într-însele; zidi omul, ţărînă luă de în pămînt (cum zice Moisi). Şi iar acela bogoslov Grigorie zice: văzătoriu şi gînditoriu, mort şi fără de moarte, adecă văzut cu trupul, gînditoriu şi nevăzut cu duhul, mort cu trupul şi fără de moarte cu sufletul, по вели́чества и̂ ма́лости [3]), adecă o parte a mărimei sufletului nevăzut şi a chipului lu Dumnezeu, iar alta a micşorării adecă a trupului. Drept aceaia Hristos, ca o zidire a sa ce iaste omul, iubeaşte-l şi-i iaste drag acela mai mult decît îngerii; iară căce se-au făcut şi acel om cu suflet gînditoriu şi cu trup de pămînt, drept aceaia era mort şi fără de moarte. Mort cu trupul fără de moarte după îndumnezeitul suflet, văzut cu omenia, nevăzut cu dumnezeirea; şi deaca vreame ce au luat de în firea noastră şi s-au făcut aseamine noaă oamenilor, pentr-aceaia iubeaşte şi firea omenească mai mult decît a îngerilor, întîi căce iaste zidirea mînilor sale, cum am zis mai sus, iar a doa că s-au făcut într-o fiinţă şi o iubire şi întîi născut oamenilor cu a doa naştere, carea se chiamă a dumnezeescului botez. Şi de ar fi iubit mai bine pre îngeri, s-ar fi făcut înger, de-ar fi venit să spăsească lumea şi ar fi făcut îngerii şi pre chipul şi pre asemănarea lui; ce căce iubi zidirea mînilor lui, pre oameni, cum am zis, vru de luă trup omenesc să spăsească lumea; iprocia.

---

[1]) „Vezi cu luare aminte".

[2]) „Căci Dumnezeu şi tată dintru început a socotit să fie puterile îngereşti şi cereşti; socotinţa lui prin cuvînt s-a împlinit şi prin duhul sfînt s-a desăvîrşit".

[3]) „După mărirea şi scăderea".

PENTRU CE SLOBOZI DUMNEZEU PRE SATANA SĂ SE LUPTE CU CREŞTINII, IAR NU-L PIERDU DE TOT.

GLAVA 40.

Anastasie, al dumnezeeştii marii cetăţi Antiohia.

De nu se-ară arăta vrăjmaşul, nice iscusiţii ostaşi şi viteaji şi priatenii împăratului nu se-ar vedea şi de nu se-ar face luptă şi războiu, nice izbînda se-ar vedea, nice cununi, nice plate se-ar face. Ascultă că zic parimiile: Cum vei să cunoşti carii sînt viteajii sau priatenii împăratului, dă nu se vor arăta vrăjmaşii şi luptătorii împăratului să se bată, sau să-i cunoască că-i sînt priateni? Şi de nu se-ar face vrajbă şi luptă, n-ai putea să dai izbîndă cuiva, de nu l-ai vedea să se bată şi să biruiască, ce nice i-ară pune cunună în cap ca unui biruitoriu, cum era la cei mai dă demult. Iară în zioa de astăzi pun un rămas şi zic: cine va alerga mai tare de alţii să ia acel dar, adecă acel rămas; aşa şi carele să bate şi biruiaşte pe vrăjmaşii săi ar lua acea cinste şi acea cunună, sau şi oricine se luptă şi dă jos pre cela ce să luptă cu dinsul, să ia cutare dar. Şi aşa se arată biruitorii şi cei ce sînt biruiţi, întru lucrure ca aceastea, ce am zis. Drept aceaia şi Hristos au slobozit pre satana, ca un vrăjmaş şi începătoriu de războae şi luptătoriu, să se bată şi să se lupte în toate zilele cu creştinii, ca să se arate biruitori, de biruiesc pre diavolul, să-l pue jos la picioarele lor, să calce pre şerpi şi pre scorpii, ce să zice pre meşterşugurile ale diavolului şi pre toată putearea lui. Drept aceaia, cum era cei mai dă demult, dă semna pre toţi pre ceia ce vrea să se lupte, ca să nu facă vreunul hitlenie să zică că eu sînt carele am biruit, aşa şi preotul cînd botează pre oameni, unge-i cu sfîntul mir la mîni, la picioare, la frunte, la inemă şi pretutindenea. Şi cîndu-l unge la picioare zice: să calce pre şerpi şi pre scorpii şi pre toată putearea vrăjmaşului; iară la inemă zice: inemă curată zideaşti întru mine, doamne; iară la frunte zice: semnă-se spre noi lumina feaţii tale, doamne. Şi aceasta o face căce că semnează şi întrarmează ca pe ceia ce am zis că merg să se bată. Şi unsoarea cu carea se unge la picioare unge-se ca să fie vîrtos în credinţă; iară la mîni ca să aibă puteare să se bată cu diavolul; iară la inemă ca să aibă inemă adeverită şi tare întru credinţa a lui Hristos; iară la frunte ca să privească întru mintea sa putearea a lui Dumnezeu şi frica lui. Şi aceastea sînt de carele zice sfetîi Pavel: să punem coiful duhului şi zaoa credinţii, adecă platoşa, şi toate armele duhului. Pentru ce? Căce că zice iară acel sfeti Pavel: нѣ́ст на́м бра́нъ къ кръ́ки и плъ́ти нъ къ нача́ло и сла́сти миродержца мі́ра вѣ́ка сегѡ [1]; adecă, cu toată putearea şi oblăduirea şi domnia a dracului vom să ne batem, şi bătînd, se vor arăta carii sînt viteajii şi credincioşii împăratului şi priatenii, adecă ai domnului nostru Isus Hristos. Drept aceaia au ertat Dumnezeu să supere dracul pre neamul oamenilor, adecă al creştinilor; căce că de ţi-ară fi numele de viteaz şi să nu te văz cu cine te-ai bătut, nu te ţin că eşti viteaz. Cum vei putea zice unuia priaten credincios, de nu-l vei vedea că face vitejie? Drept aceaia fiind diavolul vrăjmaş

[1]) „Căci nu ne stă înainte lupta împotriva sîngelui şi trupului, ci împotriva începătoriilor şi poftelor stăpînitorului lumii veacului acestuia".

şi luptătoriu şi supărătoriu, se cunosc şi priatenii şi biruitorii şi viteajii întru credinţa a lui Hristos şi fiecarele-ş ia cununa lui şi cinstea şi plata sa după biruinţe ce au făcut, şi aşa se arată aleşii a lui Hristos. Drept aceaia să nu-ţi pară într-alt chip cînd vezi că cad creştinii întru niscare primejdii de la diavolul.

CĂ PENTRU CE VINĂ NU FĂCU SATANA ATÎTA ERESURE ÎNTR-ALTĂ LEAGE, CE NUMAI ÎNTR-A CREŞTINILOR.

GLAVA 41.

Iară a aceluiaş Anastasie.

De aceasta vom spune că alte legi ale limbilor, toate carele n-au botez, sînt iubitoare de dracul, şi nu mai poartă grijă să-i dodiască şi să le biruiască, căce că sînt ale lui; iară cu leagea lui Hristos se luptă şi se bate. Pentr-aceaia bagă atîta eresure ca să poată să o biruiască, pentru că credinţa a lui Hristos numai ce iaste protivnică lui şi-l bate şi-l oblădueaşte şi-l robeaşte şi domneaşte pre el. Şi căce iaste aceasta lucru adevărat, poţi le cunoaşte şi şti de aceasta, că mai nainte de ce nu venise Hristos pre pămînt, altă limbă nu era să se închine lui Dumnezeu, ce numai a ovreailor, şi diavolul nu putu să se bată mai mult cu alt neam fără numai cu acela. Drept aceaia se împărţiră rudele şi împărăţiile a lui Israil şi de multe ori se bătea o credinţă cu alta şi le băga satana de avea multe feliure dă credinţe şi dă eresure; ce încai dă se-ar fi bătut întru eresure şi întru shismaticia lor pentru credinţa a lui Dumnezeu (cumu-s unii astăzi, ca toţi ereticii, de socotesc că cred ei mai bine întru Dumnezeu decît alţii) şi ar fi fost mai puţin rău, ce să bătea pentru idoli, cum poţi vedea în cartea împărăţiilor, că se lupta unul cu altul zicînd: acest Dumnezeu al închinării de idoli iaste mai bun decît al lui. Încă şi de la proroci de aceasta poţi şti, că zice Ieremia: почисл́у гра(д) Іил́ѧ ба́шѥ и̂ бѡ́ѕи и(х) и ѥрєсы пра(з)ныѧ вѣ́ры и҆хъ и̂ ра(з)дѣлєніѧ и(х) [1]; adecă, toate cetăţile avea cîte un mincinos nume de dumnezeu idolîlor şi i se închina şi toate oraşele-ş ţinea eresul lui şi despărţire una de alta. Pentr-aceaia-ţi spuiu că cumu-i acuma era şi atunce în tot neamul carea era limbă păgînă şi ţinea o credinţă, căce că era păgîni şi ai diavolului; iară blagocestivul neam al lui Israil cum era acela împărţit, cum am zis mai sus, aşa şi acuma leagea a lu Hristos carea iaste blagoscestivă credinţă pentr-aceaia iaste împărţită, că se bate în toate zilele diavolul cu dinsa, fiindu-i vrăjmaşă adecă credinţa. Şi să nu-ţi pară într-alt chip cum adeverita leage a lui Hristos, pespe lucrarea diavolului, se-au despărţit atunce de adeverita cea de atunce leage a lui Israil. Că aşa e şi acuma cu eresurile şi cu dăspărţirile, adecă cu shismaticiile. Că diavolul voiaşte să dobîndească ceva de într-acea leage carea iaste vrăjmaşă lui. Au nu ştii că păgînul nu se bate cu oamenii lui, ce să bate cu oamenii blagocestivi, şi sau cu

---

[1]) „După numărul cetăţilor Izrailului erau şi dumnezeii lor şi eresurile deşarte ale credinţei lor şi împărţirea lor".

înşelăciuni sau cu darure, sau mite, sau cu vrăjmaşii, sau cu războiu de faţă îmblă de iscodeaşte în toate zilele să dobîndească şi să biruiască păgînul pre blagocestivul. Aşa face şi diavolul cu ai săi oameni şi cu ceia ce sînt în voea lui, nu se bate cu dînşii nice poartă vreo grijă de ei, că sînt toţi ai lui; iară cu ceia ce sînt striini, iar nu ai lui, caută pre toate căile să-i dobîndească şi să poată să-i aducă cu ceata lui. Văzut-ai vreodată vreun fur să aibă vii şi ţarine sau alte bucate, să caute în toate zilele să plîngă şi să răpească dintr-acealea ale lui? Adevărat ba, n-ai văzut, ce caută să ia de la striini şi să prade şi să jehuiască ca să le împreune cu ale sale, să le facă mai multe. Aşa şi diavolul aceastea caută în toate zilele. Pentr-açeaia şi sfinţii părinţi şi singur domnul nostru Isus Hristos povestesc pentru cei lacomi, căce iubesc mai mult şi ceale striine, ei se fac aseamene diavolului, carele cu toată nevoinţa şi cu tot meşterşugul, caută să dobîndească ce e striin, ce să zice pre oamenii a lui Dumnezeu, carii sînt striini şi lepădaţi de dinsul. Aceasta iaste adeverinţa şi socoteala, cum aţi auzit, carea face diavolul atîta eresuri şi shismaticii întru oamenii domnului.

OARE DIAVOLUL IASTE VINOVAT A TOT PĂCATUL ŞI A TOATĂ CURVIA ŞI CADE-SE SĂ-L BLĂSTEMĂM, AU BA?

GLAVA 42.

Aceluiaş Anastasie, a dumnezeeştii şi marii cetăţi Antiohia.

Diavolul pre nimenea nu îndeamnă, numai ce samănă dădesupt pre ascuns, iară obiceaiul cel rău iaste cela ce îndeamnă pre om; drept aceaia obiceaiul cel rău iaste cu mult mai rău viclean şi mai tare decît diavolul. Drept aceaia trebue să împutăm noaă că diavolul pune gîndurile şi seamănă naintea ta toată răotatea. Iară tu cîndu-l cunoşti că e rău, că ce-l faci? Iară cîndu-ţi vine gîndul al lui Dumnezeu şi pricepi că iaste gînd bun, drept ce-l laşi şi nu-l faci? Ce te duce să alergi în căi reale şi cum nu se cade, carele plac diavolului, ca să te muncească, iară nu vei să iubeşti să alergi în căi bune şi în lucrure cinstite şi bune carele plac lui Dumnezeu şi oamenilor? Oare diavolul face aceastea ce faci, au obiceaiul tău cel rău? Ştiu că vei zice ca să te îndreptezi: diavolul m-a îndemnat, că mi-au adus gîndurile şi obiceaiul cel rău. Nu vei putea zice cum nu ţi-au adus şi Dumnezeu multe gîndure şi bune şi încă mai multe decît ale diavolului, şi n-ai vrut să faci ale lui Dumnezeu. Drept aceaia diavolul strică ca un începătoriu al gîndului, ce şi tu strici mai mult, carele faci mai bine voia dracului decît a lui Dumnezeu.

Pentru cei ce zic că: ne-au împins diavolul de-am făcut cutare rău sau păcat.

PENTRU CARE MOLITVĂ ŞI CUVÎNT DE ÎN SFÎNTA SCRIPTURĂ IASTE FRICĂ DRACILOR.

GLAVA 43.

Iar aceluiaş Anastasie.

Nişte sfinţi bărbaţi purtători de duhul sfînt povestea că au văzut pe dracii cu ochii, unde mergea la dînşii ca să-i bage în primejdii, iară

ei, pespe puterea a lui Dumnezeu gonia-i şi fugea de la dinşii. Însă într-o zi, cu porunca a lu Dumnezeu, fură ţinuţi dracii: sfinţii întrebară pre dinşii şi ziseră: de în leagea veache şi noaă care cuvînt înfricoşază pre dinşii? şi răspunseră dracii de ziseră: înfricoşază pre noi toată dumnezeiasca scriptură, iară mai ales de toate ne înfricoşază începătura psalmului 67, adecă: да къскр(с)нетъ Бъ и да разыйдѫтсѧ врази егѡ и да бѣжатъ ѡ(т) лица егѡ нанакидѫщїи его. ꙗко ищезаетъ димъ да ищезнѫтъ[3] ꙗко таетъ коскъ ѡ(т) лица огнѧ, такѡ да поги(б)нѫтъ грѣшиницы ѡ(т) лица Бѫ а праведници къзрадѫютсѧ [1]). Cum auzim cuvintele aceastea, într-acel ceas slăbeaşte putearea noastră şi ne rîsipim şi fugim de la omul acela departe şi nu putem să ne apropiem de dinsul, nice să-l mai vedem, că foc iase de la dinsul ca să ne arză.

PENTRU PĂGÎNUL ŞI OVREAIUL CARII VOR FACE MULTE BUNĂTĂŢI, PUTEA-VOR SĂ IA ÎMPĂRĂŢIA CERIURILOR, AU BA?

GLAVA 44.

A aceluiaş Anastasie.

Domnul zise către Nicodim: adevăratu-ţi zic că cine nu se va naşte a doaă oară cu apă şi cu duhul, nu va întra la împărăţia ceriului. Drept aceaia, bine că iaste adevărat că nu întră la împărăţia ceriului cel nebotezat şi păgîn, iară aşa nu-ş piarde plata cu acea bună petrecanie carea-i dă Dumnezeu şi avuţie şi hrană şi cu alte înşelăciuni ale lumii aceştiia, cum auzi acel bogat: adu-ţi aminte că ai luat bunătăţile tale întru viaţa ta. Şi iar în veac ce va să fie are mare despărţire decît cel păgîn carele n-au făcut bunătăţi, pentru că cum sînt aproape lîngă Dumnezeu, multe lăcaşure pentru cei drepţi, aşa sînt şi la cei păcătoşi multe feliure de munci.

Întrebare cu deadinsul.

Dar cum zise apostol Petr: că în toate limbile, carii se vor teame de Dumnezeu şi să facă dreptate, sînt priimiţi la Dumnezeu?

Răspuns.

Cînd zicea apostol Petr acesta cuvînt, era (cum am zice) toată lumea păgînă şi toate limbile fără nume; dece într-aceaia vreame ce să temea de Dumnezeu şi făcea dreptate (cum zice la deaania apostolilor pentru Cornilie Sutaşul), era priimiţi la Dumnezeu pentru bunele lui fapte şi pentru bunele lui lucrure; şi au ovreaiu de era, au ellin să se teamă de Dumnezeu, cum era nineviteanii şi priatenii a lui Iov, toţi pentru lucrurile lor ceale bune era priimiţi la Dumnezeu. Iar deaca veni propoveduirea a lui Hristos şi apostolii ne învăţară să ne botezăm, ascultă ce zice Hristos

Mathei, zac. 35.

către apostoli: ori în ce cetate ce veţi mearge şi nu vor priimi pre voi, atunce eşiţi afară de în cetate şi vă scuturaţi şi prahul dă pre picioarele voastre şi o lăsaţi celora ce lăcuesc acolo; că adevărat vă grăesc, că mai uşor va fi Sodomului şi Gomorului la zioa judecăţii decît locurile cealea ce n-au priimit cuvîntul a lui Dumnezeu. Dece dară cum va să fie priimit

[1]) „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui şi să fugă de la faţa lui cei ce-l urăsc pre el: precum piere fumul să piară, precum se topeşte ceara de faţa focului aşa să piară păcătoşii de la faţa lui Dumnezeu, iară drepţii să se veselească".

la Dumnezeu cela ce nu cinsteaşte prorocia a lui Hristos, nice creade într-însa, pentru că omul carele iaste într-acesta feliu nice de Dumnezeu i-e frică, nice face dreptate. Aşa să socoteşti şi de ceia ce zice sfeti Pavel, că mainte de propoveduirea a lui Hristos era slavă şi cinste la omul carele făcea bine, întîi la ovreai şi la ellini. Iar după propoveduirea a lui Hristos, zice, de va fi şi îngeri să vie de la ceriu, să spue voaă altele de cealea ce am spus noi, acela să fie anathema.

Sfîntul acesta va să zică, că această întrebare, de va fi au ovreaiu, au păgîn şi să facă lucrure bune, putea-se-va spăsi şi să fie priimit la Dumnezeu, au ba?. De aceasta au întrebat cela ce au întrebat, pentru că zice Dumnezeu pespe proroci: oricine va face lucrure bune şi să-i fie frică de Dumnezeu, acela iaste priimit de Dumnezeu. Şi aceastea au zis Dumnezeu şi le-au şi vrut mai nainte dă ce nu venise să se întrupească. Iară deaca veni şi se întrupă şi învăţă pre oameni cum vor să trăiască şi cum vor să petreacă ceia ce vor vrea să fie priimiţi la Dumnezeu, li se cade să se nască a doa oară de în duhul şi de în apă, cum am zis, dă le va fi voia să ia împărăţia ceriurilor. Căce că aceasta iaste adevărat, că cine nu se va boteza să se facă fiiu luminii a duhului sfînt, să speale păcatele ceale vechi întru sfîntul botez şi acel blăstem ce deade Dumnezeu pre Adam, să se facă fiiu lui Dumnezeu şi moşnean împreună cu Hristos, nice unul nu e priimit la Dumnezeu, adecă la împărăţia ceriurilor. Şi cîţi nu priimesc botezul, aceia nu pot să-ş dea seama la zioa judeţului, cînd vor vrea să ia munca de veaci cu dracii, să zică că nu ştiu nimica.

Semnează.

PENTRU BOGAŢI CREŞTINI, PRE CARII VEDEM CĂ FAC PĂCATE ŞI LOR LI SE DĂ BINE DE LA DUMNEZEU, ŞI LI E ŞI BINE ŞI ŞI SCAPĂ ŞI DE MULTE NEVOI.

GLAVA 45.

Judecăţile a lui Dumnezeu sînt nesocotite şi neispitite, carele nu poate neştine, nice să le înţeleagă, nice să le ispitească. Drept aceaia se cade să nu osîndească niminea pe vreun om păcătos pînă la aceaia zi a judecăţii ce să zice a domnului. Că zice Eclisiast: că iaste drept, zice, care lucru se strică cu dreptatea lui, şi iaste iar fărădeleage care lucru rămîne nestricat întru răotatea lui. Iară unii păcătoşi văzînd că au bogate greşale adecă păcate, iară pre taină fac alte bunătăţi mari, iară noaă oamenilor ne pare cum sînt păcătoşi, iară aproape de Dumnezeu sînt drepţi. Iară unora drepţi le pare pentru bunătăţi ce au făcut şi se măresc foarte, iară nu se smeresc; ce pentru măria lor vor să ia osînda fariseului. Însă bogaţi de în blagoslovenia părinţilor lor se vrednicesc milii a lu Dumnezeu, ca şi Solomon pentru tată-său David, pentru că zise Dumnezeu către acel Solomon: n-ai păzit poruncile meale şi învăţăturile meale cealea ce ţi-am poruncit, pentr-aceaia voiu să-ţi sparg împărăţia ta de la mînile tale şi voiu să o dau slugii tale, lui Rovoam; dece întru viaţa ta nu voiu face aceasta pentru numele tătîne-tău, lui David. Alţii iară carii sînt hitleani şi pre urma lor vor să se pocăiască, ei privăd înţelepţia a lui Dumnezeu şi

Aceluiaş Anastasie, a dumnezeeştii şi marii cetăţi Antiohia.

Caută vezi bine, deşarte ome.

Pre cine blagoslovesc părinţii.

3 ţar., gl. 30.

părăsesc aceale lucrure hitleane carele făcuse şi vin la voile a lui Dumnezeu. Ia vezi pre sfeti Pavel, carele era gonaci besearicii a lui Hristos şi vrăjmaş propoveduirii, şi căce vrea să se facă propoveduitoriu evangheliei; Dumnezeu mai nainte privăzu de dinsul, ca şi cum ar fi fost de început propoveduitoriu besearicii. Şi iarăşi alţi căce se pocăesc şi se întorc şi iau dulceaţa lu Dumnezeu, care dulceaţă adecă bunătate, celora ce li se înţelinează inema şi nu se pocăesc, se face mîncare pedepselor carele va să ia acolo, cum era bogatul în vreamea lui Lazar, căruia Dumnezeu-i deade tot binele ca să se pocăiască. Iar lui mai mult i se înţelenea inema întru rău; iară acea dulceaţă a lui Dumnezeu care se făcea la dinsul era ca să
Pavel. se pocăiască. De aceasta zice apostol Pavel: au nu cunoşti că dulceaţa a lu Dumnezeu te duce întru pocaanie? iar cu înţelenirea inemii tale şi cu nepocaania strîngi vistiariu pentru tine urgie în zioa judecăţii, a descoperirilor şi a dreaptei judecăţi a lu Dumnezeu, carele va să plătească fiecui
Psalm. 36. după lucrurile lui. Şi aceasta cunoscînd dumnezeescul David sfătuiaşte şi zice: не рекнꙋ спѣющемꙋ к пꙋти своемъ члкꙋ творѧщемꙋ бе(з)аконие[1]); adecă să nu voeşti să te aseameni şi să pohteşti la cela ce se îndreptează în calea sa, adecă la omul carele face rău, că păcătoşii vor peri, ce să zice se vor strica; iară vrăjmaşii domnului, în ceas ce să vor slăvi şi se vor nălţa, rîsipise-vor ca fumul. Drept aceaia nu-ţi fie frică cînd se îmbogăţează omul şi i se înmulţeaşte slava, că degrabă se va usca ca iarba. Şi iară zice: văzuiu pre păgînul preaînălţîndu-se şi trufindu-se ca copacii chedrului de Livan şi trecuiu şi nu-l văzuiu acolo, şi căutaiu pre dinsul şi nu se află nice locul lui. Ce vei zice iară: cum se pustii, numaicît scăzu, peri ca un vis pentru fărădeleagea lui şi lăsă avuţia sa altora şi ocaanicul se făcu şi mai ocaanic, şi slava cea deşartă şi trecătoare şi stricătoare de suflet ca un vis trecu. Drept aceaia cum se cade zicea înţeleptul: nu ferici slava păcătosului, căce că nu ştii carea-i va fi întoarcerea, adecă carea va să meargă sus în jos, nice să-ţi pară bine pentru petrecania cea bună a păcătoşilor, că căile lor vor fi tocma cu leaspezi drease şi pardosite ca să poată îmbla, iar pre la căpătîie sînt groape adînci, ce vor cădea dă se vor prăpădi să nu se mai vază, ca şi faraoniteanii.

Semnează dă învăţă a nu osîndi. Sfîntul va să zică aşa: că de vei vedea pre vreun om credincios să facă păcate, iară Dumnezeu-i dă tot binele în lume, iar eu sau alt om bun nu avem nice un bine, de aceasta-ţi zice: cît de-ar trăi omul, să nu-l cleveteşti, nice să-l osîndeşti. Iar alţi sfinţi părinţi zic: nice pre păgîn nice pe necredincios, niceodată să nu-l dai diavolului cît va trăi, că nu ştii pîn' la sfîr-
Pentru ceia ce le zic oamenii, o, ce om sfînt. şitul lui dă se va spăsi mai bine decît cela ce gîndeşti tu că e sfînt. De-acia să socoteşti iară să ţii pre unii sfinţi şi să-i fericeşti, iară ei pre ascuns să aibă mari păcate şi la sfîrşenia lor să fie dă peire. Drept aceaia au păcătos dă vei vedea că are avuţie multă, să nu socoteşti căce iaste păcătos şi-i e bine în lume, nice să-l osîndeşti, că cine ştie dară de va fi avînd niscare lucrure bune în taină, sau de va fi şi prea om viclean rău. Iară Dumnezeu căce priveade (cum am zis) că pînă la sfîrşenia lui va să se facă el rob să se spăsească; şi iară altul are blagoslovenia părinţilor, care părinţi

---

[1]) ,,Să nu rîvniţi la omul care se grăbeşte în calea lui să facă nelegiuiri".

era robi lui Dumnezeu şi moştneani împărăţiei sale, ce pentru dragostea părinţilor săi măcară de-ar fi şi vreadnic muncitor, Dumnezeu-i dă bună petrecanie aicea în lume, ca dup' ce-i va eşi sufletul să se bucure diavolul de dinsul.

PENTRU CUVÎNTUL CARELE ZICE DUMNEZEU CU PROROCUL ANGHEI, CĂ AL MIEU IASTE ARGINTUL ŞI AURUL ŞI-L VOIU DA CUI VOIU VREA.

GLAVA 46.

A aceluiaş Anastasie.

Ceaia ce zice că: al mieu iaste argintul şi aurul, Dumnezeu au zis; iară ceaia ce zice: cui voiu vrea-l voiu da, nu se-au scris, nice Dumnezeu au zis, ce această adaogere iaste a oamenilor celor fără de minte şi făcători de rău. Drept aceaia nice unul de la războae, sau de la robii, sau de la furtişagure, sau de la mărturii strîmbe, sau de jahure, sau de mite sau de camete, carele au luat dă în nedreptăţi şi jahuri şi au strîns avuţie, nu poate să zică cineva că acela om se-au îmbogăţit de la Dumnezeu, ce dă la hitleanul, adecă de la diavolul şi de la păcate; şi nu mai cela ce-au strîns argint şi aur, ce să zice avuţie de în trudă dreaptă şi fără de păcate, aceia pot să zică împreună cu Iov: domnul ni-o au dat, domnul ni-o au luat. Iară ceia ce adună avuţie nedreaptă, în deşert mulţimesc lui Dumnezeu. Şi ia ascultaţi de acel Iov, să vedeţi ce zice: avuţia, carea e adunată fără dreptate, lepăda-se-va. Şi iară: pentru cei drepţi se strînge avuţia păgînilor; adecă păgînii şi nedrepţii adună avuţie şi fac vistiare pentru cei drepţi, pentru că ei niceodată nu se bucură de dînsa, ce iară mearge la oamenii cei drepţi şi buni. Şi iarăş zic că eu cunosc o boală rea pentru avuţia ceia ce o ţineţi aproape lîngă un om pentru răotatea lui. Adecă o avuţie nedreaptă iaste ca o boală la un om, carea o strînge lîngă dinsul, pentru că de multe ori şi avuţia rea, carea se strînge cu nedrept, vedem că iaste ca o boală rea, mîncîndu-l zioa şi noaptea să plătească cu rău el şi cîţi au luat de la dinsul avuţie. Zice şi Solomon: cela ce adună nedreptăţile sufletului său, adună pentru alţii, şi întru binele lui vor să se hrănească şi să se bucure alţii. Bună iaste avuţia la ceia ce, pîn-o au făcut, n-au făcut nedreptăţi.

Anghei, gl. 2.

Pentru ceia ce strîng avuţii reale.

Solomon.

Marele Vasilie, de într-al său cuvînt către cei ce se îmbogăţează.

Caută să nu strîngi avuţia, cu mii de trude şi de osteneale, fără dreptate, că aduni prahul păcatelor pentru tine şi pentru alţii carii vor să o moştenească, să arză şi să se muncească rău pentru răotate ce ţe-ai făcut singur adins tineş şi căce ai lăsat tîrguire otrăvită altora, ce să zice copiilor.

Semnează.

Socoteala iaste aceasta, că avuţia cea nedreaptă carea o lasă către alţii, aceaia iaste vina la dinşii, ceia ce vor moşteni să paţă mult rău, căce că iaste nedreaptă. Drept aceaia un om, ce va să facă bani cu nedreptate, doaă răotăţi pate: una că dobîndeaşte nedreptatea păcatului, a doa că face ş-alt păcat că lasă avuţie nedreaptă, carea degrabă se duce şi piare. Porunceaşte-ne şi dumnezăescul Grigorii Bogoslov: să nu ne

Grigorie Bogoslov.

Semnează. amestecăm avuţiile noastre cealea ce-s făcute bine cu avuţia cea făcută rău, căce că de într-aceaste nedreapte va să se strice avuţia noastră cea dreaptă, ca nişte molii ce mănîncă pînza.

PENTRU CIUMĂ, CÎND IASTE ÎNTR-UN LOC, ŞI DE VA FUGI, PUTEA-VA SĂ SCAPE DE MOARTE, AU BA?

GLAVA 47.

A aceluiaş Anastasie. Socoteala carea spune de ciumă, şi taina iaste adîncă şi anevoe să o înţeleagă neştine întru mintea lui, şi puţini sînt carii vor putea să o ia întru minte. Însă auzit-am de înţelepţi oameni cum iaste taină a lui Dumnezeu, adecă ascunzătoarea carea nu ştie niminea, fără numai Dumnezeu, şi iaste pentru pedepsa oamenilor. Povestesc unii că se face ciuma de în vînture reale şi socotesc că se face fără de porunca a lu Dumnezeu.
Mathei, gl. 10. Ce ia să ascultaţi: doaă pasări drept un ban, nice una de într-însele nu moare pre pămînt fără de voia tatălui mieu cel de în ceriure. Drept aceaia şi aceale lucrure carele sînt ale aerului şi toată lumea pre firea lor lucrează cu porunca a lui Dumnezeu fac şi lucrările lor. Ce însă au cu aere, au cumva într-alt chip se face ciumă, cu porunca a lu Dumnezeu se face; iară dă vei fugi de în loc să scapi, face-vei ca cela ce zice prorocul:
Isaia, gl. 26. оу҆крыи́тесѧ къ ма́лѣ е҆ли́кѡ, до́ндеже мимоидетъ гнѣ́въ г(с)нъ [1]; adecă zice Dumnezeu cu gura prorocului: să fugi pînă va treace mînia a lui Dumnezeu. Drept aceaia vom zice şi noi: ascundeţi-vă puţin cu pocaanie şi cu inemă înfrîmtă, cîndai doară va treace mînia a lu Dumnezeu, deaca vom ruga pre Dumnezeu cu tot sufletul; că judecata a lui Dumnezeu iaste multă, fără fund şi nu ştim ce va Dumnezeu se facă noaă. Aceasta ştim, că orice face, toate sînt bune şi dreapte şi în mîna lui marginile pămîntului şi toată dihania vie şi cum va aşa ne face, ca un putearnic şi domn ce iaste tuturor şi tocmeaşte toate lucrurile omeneşti cătră folosul al fiecui.

DE UNDE PUTEM SOCOTI CĂ VEDEM PRE UNII OAMENI DREPŢI CÎND VOR SĂ MOARĂ, IARĂ EI SĂ NEVOESC ÎN MULTE ZILE, IARĂ MULŢI PĂCĂTOŞI MOR NUMAICÎT CURÎND, CU PACE, FĂRĂ DE NICE O MUNCĂ.

GLAVA 48.

Aceluiaş Anastasie, al dumnezeeştii şi marii cetăţi Antiohia. Toate judecăţile ale lu Dumnezeu, a le şti cineva nu poate; drept aceaia iaste bine să nu le ispitim mult. Însă socotind, vom zice că de multe ori şi oameni buni sau mai nainte de moarte sau la moarte se muncesc, ca noi să vedem, să ne înfricoşăm, să ne putem înţelepţi ca să ne pocăim, căce că se tîmplă şi acelor oameni drepţi, ca nişte oameni ce sînt, de au

[1]) „Să vă ascundeţi puţin, pînă cînd trece mînia domnului".

cîte ceva greşală, şi pentru acea muncă ce iau aicea la vreamea morţii lor, ei se curăţează de tot şi merg fără de păcate în mînile lu Dumnezeu. Iară păcătoşii carii mor fără de nice o muncă, însă aceia au avut puţin oarece bine făcut, şi-ş iau plata acelui bine aicea, drept aceaia n-au văzut nice o muncă pe trup, nice mainte de moartea lor, nice la moarte; pentr-aceaia deaca vreame ce ş-au luat bunătăţile lor în viaţă, ducu-se neopriţi ocaanicii în munca focului de veac.

PENTRU TRUPURILE NOASTRE ALE OAMENILOR, CARELE MULTE SE-AU UCIS ŞI DE MII DE HIERI ŞI DE PASĂRI SE-AU MÎNCAT, SAU ÎN MARE SE-AU NECAT ŞI DE MII DE HIERI ŞI DE PEŞTI SE-AU MÎNCAT ŞI SE-AU STRICAT, ŞI SE-AU MISTUIT ÎN PÎNTECELE HIERILOR ŞI ALE JIGĂNIILOR ŞI SE-AU TOPIT ACOLO ŞI AU TRECUT ACEALE TRUPURE. CUM SE VOR ADUNA IARĂ, SĂ VIE LA ÎNVIIARE, ADECĂ LA JUDECATA A DOA VENIRE A DOMNULUI NOSTRU ISUS HRISTOS?

GLAVA 49.

Iar aceluiaş Anastasie.

Pentru scularea trupurilor noastre a tuturor oamenilor, carele vor să înviiaze la a doa venire a domnului nostru Isus Hristos, la carea va să judece toată lumea, mărturisim că vine ceasul şi acuma iaste cînd morţii vor auzi glasul a lu Dumnezeu şi vor învia. Că de vom creade cum Dumnezeu iaste prea putearnic şi adevărat pre om l-au adus de în ce n-au fost în ce iaste, cu mult iaste mai lesne să facă a doa oară şi să înnoiască zidirea carea au făcut şi moartea o au răsipit, adecă o au făcut ţărînă. Iară de vom creade, cum zice David, că în mînile lui sînt marginile pămîntului, ori unde de-ar mearge trupul să se potolească, sau să stea, sau să se mănînce, în mînile ale lu Dumnezeu iaste şi apa şi focul şi hierile şi pasările; iară de la aceale hieri şi jigănii va să scoaţă acela trup ce au luat de l-au mîncat, sau de unde se-au necat, ori de unde au ars. Căce că trupul carele au murit nu piare: ce de se va strica trupul sau de mii de hieri, sau de alte vini, iară mearge acolo de unde se-au făcut în ceale patru stihii, adecă sîngele întru căldura soarelui, şi umezeala în apă adecă tusea, şi uscăciunea în pămînt adecă fiarea, şi răceala în văzduh ce să zice flegma. Şi ca un zălog stau la dînsele şi să ţin pîn' la vreamea învierii, la care înviare putearea a lui Dumnezeu le ia de la aceale stihii şi le înviiază iară, cum au făcut de întîi, cînd au luat de într-însele şi au făcut pre omul.

Ioan, gl. 5.

Psalm. 94.

PENTRU CUTREMUR, CUM SE FACE.

GLAVA 50.

Ioan Damaschin.

Cutremurul într-acesta chip se face: pămîntul se îngrecează de vînt, adecă i se împlu vinele lui. De-acia cînd purceade vîntul să iasă de în vinele pămîntului, însă vînt fiind mult, iar vinele fiind strimte, atunce

nevoiaşte-se vîntul foarte să iasă; şi cînd va să iasă, scutură şi cutremură tot pămîntul acolo unde sînt aproape vinele acealea unde iaste vîntul într-însele. Iară nu cutremură tot pămîntul, ce numai (cum am zis) acolo unde iaste aproape vîntul. Şi să nu cumva să nu creadeţi aceasta, că aşa iaste cum auziţi. Luaţi pildă de la noi oamenii, că de multe ori cînd se împlu vinele noastre de vînt şi purceade să iasă, scutură tot trupul şi-l smereaşte şi ni e frică foarte tare de moarte, şi atunce iase vîntul cald de în nările noastre, iar deaca iase, ne izbăvim de acea boală, iară pentru

Psalm. 103. cuvîntul dumnezăescului David carele zice: призираѧи на землю й творѧ'й ю трѧстисѧ[1]). Aceasta numai o dată se-au făcut, cînd se răstigni domnul nostru Isus Hristos, că căută dă pe cruce pre pămînt şi atunce

Mathei, gl. 27. se cutremură tot, adecă se făcu cutremur în toată lumea şi se întunecă soarele şi tîmpla besearicii se sparse, pietrile se dăspicară, mormînturile se deşchiseră, morţii se sculară dă pe în groape şi se arătară a mulţi.

Zri. Să se ştie şi de aceasta, că nevoindu-se vîntul şi eşind dă pre gaurile pămîntului, bubuiaşte şi sparge pămîntul într-acela loc. Într-aceaia arată şi pedeapsă dumnezăiască, cum şi aiurea scrie, că fulgerul, tunetul şi cutremurile arată urgia şi mînia pedepsii a lui Dumnezeu.

PENTRU FULGERE ŞI PENTRU TUNETE, CUM SE FAC.

GLAVA 51.

Aceluiaş Anastasie, a dumnezeeştii şi marii cetăţi Antiohia. Norii adunîndu-se şi înmulţindu-se sus către ceriu, pripindu-i vîntul să vie, unul de o parte altul de alta, împreună-se şi se clocnesc tare şi lovindu-se unul cu altul aşa tare, iase foc. Dece clocnirea aceaia iaste tunetul, iară focul iaste fulgerul; şi însă tunetul se face mai nainte de fulger, iară noi oamenii întîi vedem fulgerul carele se face mai pre urmă de tunet. Şi ia să ascultaţi să vedeţi cum se face aceasta: vederea omului adecă să vază niştine, veade curînd ce va să vază, iară a auzi zăboveaşte <a>auzi ceaia ce iaste. Pentr-aceaia se chiamă vedearea ascuţită, iară auzirea

Semnează. zăbavnică. Drept aceaia tunetul zăbovim a-l auzi, iară fulgerul noi-l vedem curînd. Şi luaţi pildă de la ceia ce-i priveşti de departe tăind leamne, şi vedem securea numaicît unde loveaşte, iară sunetul degrab nu-l auzim,

Semnează. numai deaca treace puţin ceas, atunce auzim şi tunetul. Încă să mai ştiţi şi aceasta că de împreunarea şi clocnirea norilor, cum am zis, se face fulgerul, carele nu iaste stricătoriu adecă rău, că treace curînd; iar cînd se lovesc norii, atunce de va cădea foc de în ceriu şi să se împreune cu fulgerul, atunce acel fulger vine pre pămînt şi ce află arde; carele se chiamă cheravnos, adecă cînd zicem noi că trăsneaşte pre fiece lucru.

Cum e oţelul şi creamenea, cînd le clocneşti eale sună şi lasă foc, aşa şi norii deaca se lovesc unul cu altul fac şi lasă sunet şi foc, adecă tunet şi fulger; şi aşa iaste.

---

[1]) „Priveşte spre pămînt şi fă-l să se cutremure".

PENTRU SFÎRŞENIA LUMII; ARE HOTAR, ADECĂ SOROC ÎN CE VREAME SE VA FACE.

GLAVA 52.

Iar aceluiaş Anastasie.

Domnul ştie toate mai nainte de ce nu-s făcute. Însă, zic sfinţii părinţi, cînd se va împlea lumea cea de sus, atunce se va face şi sfîrşenia lumii; adecă deaca se va împlea socoteala şi numărul al oamenilor celor drepţi, pre numărul îngerilor carii căzură, ca să se împle acel loc al aceluia din carele au căzut, cum zice dumnezăescul Grigorie Bogoslov: cade-se să se împle lumea cea de sus. Şi de aceasta zice ca cum l-ar întreba neştine: cînd va să se sfîrşească această lume? Şi zice, la cuvîntul naşterii a lui Hristos: Х҃с повелеваетъ не съ противлꙗюсѧ[1]), adecă deaca vreame ce zice Hristos aşa, să nu stăm împotrivă. Dară unde grăiaşte Hristos? Grăiaşte la evanghelie cînd zice: многи ѡ҆бители ѹ҆ ѡ(т)ца моего сꙋтъ йспънити подобоваетъ в сѧ[2]), adecă multe lăcaşure sînt aproape, lîngă tatăl mieu, şi se cade să se împle toate. Dece de la acest cuvînt ia dumnezăescul Anastasie şi răspunde celora ce-l întreabă dă zic: oare iaste vreamea hotărîtă cînd va vrea să se sfîrşescă lumea, au ba? şi zice că nu e hotărîtă, ce deaca se vor împlea aceale locure ce s-au deşertat cînd au căzut cinul îngeresc, atunce se va sfîrşi şi lumea. Dară cum va să se împle? Deaca se vor face atîta sfinţi şi drepţi, să meargă în locul acelor îngeri, să se împle lăcaşurile ale lu Dumnezeu. Şi cînd auzi multe lăcaşure, va să zică fieşcine după lucrurile sale, aşa-i iaste şi lăcaşul aproape lîngă Dumnezeu. Într-alt chip sînt lăcaşurile apostolilor, într-alt chip a prorocilor, într-alt chip a mucenicilor, într-alt chip a preapodobnicilor, într-alt chip a drepţilor, într-alt chip al călugărilor, într-alt chip a deavestvnicilor. Drept aceaia cîntă în besearică şi zice: Мнѡги ѡ҆бители, ѹ҆ тебѣ сп(с)е сꙋтъ по достоанїю късѣ'мъ раздѣлꙗеми по мѣрѣ добродѣ'тели[3]), cum am zice că după măsura a bunătăţii a fieşcăruia, împartu-se şi lăcaşurile carele sînt aproape lîngă Dumnezeu. Ce iară tot un lăcaş iaste, că o curte iaste a lui Hristos toată; drept aceaia să aibă şi bogate locure şi toţi sînt slugi lui Hristos, cumu e o curte a unui împărat carea are de tot feliul de olate, şi ori de taină loc de va fi, al împăratului iaste, au hasna de avuţie unde ţine cămara sau avearea împărătească, sau altă cinste mai jos sau mai sus, tot iaste după dăstoinicia a fiecăruia. Măcară de au fost mai mică slujba împăratului, toţi se cheamă slugile împăratului şi robii lui, măcară de sînt ei şi pre în bogate dăspărţiri; iară aşa o curte a împăratului ei închide. Drept aceaia sfîrşenia lumii n-are vreame cu soroc, ce numai cînd se va împlea cinul carele au căzut şi să împle toate curţile, adecă toate lăcaşurile de sfinţi şi de oameni drepţi, atunce va fi şi sfîrşenia lumii.

зрн ѡ҆пасно[4]).

---

[1]) „Hristos porunceşte să nu te împotriveşti".

[2]) „Multe lăcaşuri sînt la tatăl meu, şi se cuvine să se umple toate".

[3]) „Multe lăcaşuri sînt la tine, mîntuitorule şi după vrednicie se împart tuturor, după măsura virtuţilor".

[4]) „Vezi cu luare aminte".

PENTRU SFÎNTA NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU, PRECISTAIA, CÎȚI ANI AU TRĂIT AICEA, ÎN LUME.

GLAVA 53.

De la leatopiseț.

Trăit-au pre pămînt sfînta născătoarea de Dumnezeu cincizeci și noauă. Cînd au intrat întru ст҃аа ст҃ыхъ[1]) era de trei ani și au fost acolo înlăuntru ani unsprezeace și luni trei. Și cîndu-i blagovești ei îngerul, era de patrusprezeace ani și trei luni, iară cînd născu pre domnul nostru Isus Hristos pre pămînt era de cincisprezeace ani. Și-au fost după nașterea domnului pre pămînt, împreună cu fiiul ei unul născut, ani treizeci și trei. De-acia după înălțarea domnului au trăit ani unsprezeace. Toți anii vieții ei ce au trăit aicea în lume au fost 59.

ÎNVĂȚĂTURI ALEASE A BOGAȚI DASCALI, DE ÎN BOGATE CANOANE, PENTRU PREOȚI ȘI PENTRU LITURGHIE PORUNCĂ.

GLAVA 54.

Dumnezeeștii dascali.

Preoții nu vor păți nemica aicea, că pedepsa lor ei așteaptă acolo munca de veaci, numai de nu se vor părăsi de liturghie și de păcate și să se pocăiască vredniceaște cum se cade.

Pentru că de va veni preotul sau diaconul întru cădeare de curvie sau într-altceva, în fiece păcate carele opreaște pre dinșii de preoție, dă se vor pocăi, de priceaștenia dumnezeescului dar, nu se opresc.

Mai nainte de toate, cine se vredniceaște a se face slugă a lu Dumnezeu, niceodată nu i se cade a sta naintea jertăvnicului și să aibă urîciune asupra cuiva, ce întîi să se împace cu cela ce e învrăjbit, de-acia atunce să înceapă a face liturghie.

Nu se cade preotului să poarte haină scurtă la liturghie, ce lungă pînă tocma jos la călcîie; așijderea iară nice stihariu de lînă; ce cu frică, cu grijă și cu deadinsul să păzească toate veșmintele besearicii.

Nice iară să-i fie rușine de cineva sau frică, nice de-ar fi singur împăratul, să dea sfîntul dar celor nedăstoinici pînă nu se vor părăsi de păcate și să se pocăiască vredniceaște cu dureare și cu inemă înfrîntă.

Că ceia ce vor fi aleși să facă liturghie și vor da curatul trup și sînge al lui Hristos spurcaților, celora ce sînt cuprinși dă fiece patimă necurată a curviei sau învrăjbiți unul cu altul, sau făcînd nedreptate cuiva, sau vor fi bețivi sau furi, sau de fiece păcat carele opreaște pre dinșii de dumnezăiasca priceaștenie, și mai nainte de ce nu se vor fi curățit, le vor da sfîntul dar, preoți ca aceiă osîndi-se-vor, ca Iuda cela ce au vîndut pe domnul Hristos.

Cade-se preotului să numere oamenii ceia ce vor vrea să se priceștuiască, de-acia atunce să facă sfintele cesture în potiriu; iară de să vor tîmpla să prisosească, nicecum să nu îndrăznească să le pogribească numai singur, să se osîndească ca un lacom, ce să le dea preotul

[1]) „Sfînta sfintelor".

numai tunşilor, adecă călugărilor sau diaconilor hirotoniţi, măcară şi a doa oară; iară de nu se vor împlea, să le dea şi la mireani, însă carii vor fi mai nainte aleşi, adecă gata de cuminecătură. Iară citeţul şi cliricul nu li se cade să se apropie de dumnezeeştile taini, nice mireanul să se atingă dă sfintele sau să ţie cădealniţa nicecum.

Iară potiriul să-l acoapere preotul sau diaconul şi să-l clătească a doa oară cu vin cîte puţin şi deodată cu apă şi să-l şteargă cu bureatele foarte bine cu deadinsul.

Să nu cumva să nu porţi grijă de sfintele, şi pentru negrija şi nesocotinţa ta să se apropie de dînsele şoarecele, sau musca, sau pasăre, sau să laşi darurile să se strice, că apoi te vei osîndi foarte la groaznica zi a judecăţii şi în veac ce va să fie.

Molitveinic trebue să aibi şi să nu citeşti molitvele de grabă şi înspăimîntat şi grozav, ce cu rugă curată.

Nice de va fi agneţul grozav să-l tai şi să-l bagi la potiriu, nice vin împuţit sau rău, sau acru, sau oţeţit, ce toate să le iai curate, şi să ameasteci vinul cu apă întru sfîntul potiriu, iară să nu faci numai cu vin.

Nice iară să poarte preotul la sfîntul jertăvnic haină grozavă şi nespălată. Şi cum am zice mai pre scurt, trebue toate pre tocmeală să se facă ale sfintei taini liturghii, ca să se facă sfînta fără de sînge jertvă cu bună priimire. Iară carii ei vor sluji cu dăstoinicie, viaţa de veaci să moştenească cu darul lui Hristos.

PENTRU LITURGHIE.

Veniţi iară de ascultaţi, iubiţii miei fraţi, carii întraţi în besearica a lui Dumnezeu, să povestesc voaă ca să obîrşim vreamea liturghiei cu multă pază, frica a lui Dumnezeu să avem întru inimile noastre şi nicecît să nu vorbim întru besearica a lui Dumnezeu.

Că cum stă omul cu frică şi cu deadinsul cu cucerie naintea împăratului şi a domn, ca să nu cumva să se pornească împăratul sau domnul cu vreo vină spre dinsul, şi cu atîta cutremur şi osteneală ne cucerim la un împărat şi domn trecătoriu şi pămîntesc, şi naintea împăratului şi domnului nice frate pe frate îndrăzneaşte a striga, iară de-l va şi striga, aciaş să schimbă faţa împăratului şi a domn. Iară noi stînd naintea veacinicului împăratului nostru şi Dumnezeu, la besearică, niminea să nu îndrăznească a grăi către cineva, ce numai să vă hie mintea întru cîntări şi la rugă şi la citenii. Să nu ocărîm besearica, vorbind, rîzînd, dormind, căutînd încoace şi încolea, lenevindu-ne fără grijă, schimbînd picioarele şi înmulţind scuipatul şi lărgind ochii în toate părţile.

Ascultă şi socoteaşte ce grăiaşte gura ta şi limba ta: *Pasan nin viotikin apothometha merimnan os ton vasilea ton olon ipothezomen* [1]), slavoneaşte zice: всѧ́кꙋю нн҃ѣ житеискꙋю ѡ(т)вє́ржє́мъ печа́ль ꙗ҆́кѡ цр҃ѧ по(д)є́млюще [2]). Adecă acuma să lepădăm toată grija lumească

[1]) În ediţia originală textul grecesc este tipărit cu litere chirilice.

[2]) „Toată grija cea lumească acum să lepădăm, ca să primim pe împăratul tuturor".

ca să priimim pre împăratul tuturor, împăratul împăraţilor. Şi carii vor să se spăsească cade-li-se să se înţelepţeaze şi să tacă la vreamea de rugă. Iar carii se vor îndeletnici întru bîrfeale, îmbulziţi de dracul de toate părţile, atunce nu-ş va schimba Dumnezeu faţa spre noi fără dreptate, ce pe dreptul, pentru nesebuirile noastre, nu numai pentru păcatele noastre, ce încă şi pentru căce nu ceartă pre ei preoţii şi păstorii.

Vezi, o, preote, şi voi mireani. Iară cei aleşi şi învăţaţi de preoţi şi nu ascultă, pre unii ca aceia de grabă să se scoaţă şi să se gonească de în sfînta a lui Dumnezeu besearică, că mare păcat iaste lor.

Iară ei de vor zice că nu ştiu cînta sau citi, nice socotesc sau nu înţeleg ce să grăesc, atunce zice-voiu voaă: deaca vreame ce tot ceasul liturghiei staţi afară de besearică întru nebăgare în seamă şi în rîsure, pentraceaia nu socotiţi ceale ce să grăesc şi slujba ce se face în besearică.

Diaconul zice: **двéри, двéри**[1]); care dveri zice, să nu gîndeşti că zice numai ale besearicii, ce şi ale inemii şi ale sufletului, ca să nu ni se îndeletniceaze mintea întru lucrurile lumeşti.

Să venim şi la simvolul credinţii. Cînd zice diaconul **вънмѣ́мъ**[2]), ca să luăm aminte şi să socotim cuvintele carele se grăesc.

Zicem: вѣ́рꙋю въ єди́наго Ба҃, ѡц҃а вседержи́телѧ творца нб҃ꙋ и землѝ, ви́димы(м) же всѣ́мъ и невиди́мы(м), и въ єдінаго Га҃ Іс҃. Ха҃. Сн҃а Бж҃їа єдїноро(д)наго ѡ(т) ѡ(т)ца рож(д)еннаго прѣжде всѣх вѣ́къ, и про́чаѧ[3]). De-acia zice: **въ єди́нꙋ ст҃ꙋю съборнꙋю и ап(с)лскꙋю цр҃ковъ**[4]).

Pentru ce e sfîntă? Pentru că Dumnezeu lăcuiaşte într-insa. Pentru ce e săbornicească? Pentru că Dumnezeu de în toate limbile ceia ce cred şi se botează besearica a lui Dumnezeu-i priimeaşte, că singur Hristos grăiaşte: cine va veni cătră mine, pre acela nu-l voiu scoate afară.

După aceaia zice diaconul: **ста́нѣм добрѣ**[5]). Nu zice de starea picioarelor, ce zice să nu fii cu picioarele înlăuntru, iară afară mintea-ţi cugetă; nu înlăuntru cu picioarele, iară afară cu mintea porţi grijă pentru boi, vaci, cai, oi, ţarine, grădini, moşii, bani, vii, sate, rumîni, sau pentru gîndurile ceale necurate şi ale altor lucrure lumeşti.

Ста́нѣм съ страхомъ[6]), dară ce e să stăm cu frică? Iaste să stai la liturghie cu toată priceaperea dumnezăiască şi cu tot sufletul.

Вънмѣ́м ст҃ое възношéніе[7]); dară ce e **вънмѣ́мъ**? Iaste să asculţi cu toată inema cuvintele cealea ce să zic de la preot, iară să nu-ţi năluceşti mintea într-altă parte.

---

1) „Uşile, uşile".
2) „Să luăm aminte".
3) „Cred într-unul Dumnezeu tatăl, atotţiitorul, făcătorul cerului şi al pămîntului, a tuturor celor văzute şi nevăzute. Şi într-unul domnul Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu, unul născut carele din tatăl s-a născut mai înainte de toţi vecii, — şi mai departe".
4) „Într-una sfîntă sobornicească şi apostolească biserică".
5) „Să stăm bine".
6) „Să stăm cu frică".
7) „Să ascultăm sfînta înălţare".

Diaconul zice: съ мирома приносити [1]); iară noi răspundem: мл(с)ть мира жертва хваленїа [2]); мл(с)ть zice să milueşti săracii; миръ iară zice să aibi cu toţi pace; жертва хваленїа zice ca să priimească Dumnezeu acea jertvă ce stă înainte pre sfîntul preastol, pespe slavoslovia inemii şi buzelor tale, ca un bun şi iubitoriu de oameni ce iaste.

Preotul zice: горѣ имѣимъ ср(д)ца [3]), iară noi împreună zicînd къ гс҃ [4]). Şi ne trebue mila lui să miluim pre ceia ce sînt în nevoi, flămînzind, însetoşind, striinii, golii, ceia ce zac în boale şi cei dă pre în temniţe; pentru că besearica şi sfînta liturghie pre ceia ce fac bine pomeneaşte zicînd: помани ги плодоносящи(х) къ сты(х) твои(х) цркваχъ и помнающи(х) нищїм [5]).

Preotul zice: побѣ(д)нѹю пѣснь [6]), ca pentru darul lui Dumnezeu să fim păziţi, să trimeatem sus lui Dumnezeu cîntarea а тристо [7]), cucerind şi rugîndu-ne ca să izbăvească pre noi Dumnezeu de toate păcatele şi să spăsească sufletele noastre.

Ce se cade şi preotului să înveaţe oamenii de în toate scripturile, că scriptura moae pre om mai vîrtos decît untul şi veseleaşte inema mai vîrtos decît vinul. Ce iaste mai tare decît piatra? Nemica. Şi ce iaste mai moale decît apa? iară picarea picăturii pătrunde piatra. Aşa şi preotul, carele învaţă cu deadinsul pre oameni de în scriptură, moae inemile oamenilor mai vîrtos decît untul şi le veseleaşte mai vîrtos decît vinul; că scriptura nu veseleaşte pîntecele, ce inema. *Zri, o, arhiereule şi preote.*

Nu se cade arhiereului sau preotului să-ş înveaţe oamenii lui cu urgie, ci cu blîndeaţe şi cu înţelepţie, şi să nu arunce oamenilor cuvînt de spaimă; că cum aruncă neştine o piatră într-o fîntînă curată şi limpede, de o turbură, aşa şi cuvîntul cu urgie nu sălbăteceaşte pre cei slabi numai, ce turbură şi pre cei tari, ce pot.

Unii de în cei nesocotitori ce nu foarte grijesc nu numai apestit întră şi merg în besearică, ce şi deaca întră, neavînd dor sau grijă de zăbavă ce se-au zăbovit, ei se lenevesc şi şed. Dar cui se-au dat să se odihnească şi să şază? Celor bătrîni şi neputearnici şi în boale şi în dureri fiind; iară carii sînt sănătoşi şi şed, aseamene sînt boilor şi văcarilor celora ce se razimă în ciomage. De-acia, după zăbava ce să zăbovesc, li se mai adaoge lor încă ş-alt păcat, al nebăgările în seamă. *Pentru cea ce şed în besearică.*

Cîţi de într-ale boiarilor slugi, ca nişte stîlpi de lemn, ca nişte stîlpi de piatră, ca nişte oameni fără de trup, ca fără de suflet şi nemişcaţi stau naintea boiarilor lor ca să placă oamenilor acestora, ce astăzi

---

[1]) „Cu pace a aduce".
[2]) „Mila păcii, jertfa laudei".
[3]) „Sus să avem inimile".
[4]) „Către domnul".
[5]) „Pomeneşte doamne pe cei care aduc roduri în sfintele tale biserici şi-şi aduc aminte de cei săraci".
[6]) „Cîntare de biruinţă".
[7]) „De trei ori sfinţit".

sînt, iară mîine nu sînt. Iară noi stînd naintea lui Hristos, nu băgăm seama nice grijim de împăratul cel veacinic şi fără de moarte, şi alt nemica nu căutăm, adecă nu vedem, fără numai pre ceia ce-i vedem că se priceştuesc şi ne nevoim să eşim, ca şi cîinele ce muşcă furiş, furînd cinstea sfintelor darure.

Pentru cei ce nu stau cu frică în besearică.

O, ome, cînd vii de întri la besearica a lu Dumnezeu, de multe cuvinte ale tale şi de multe bîrfeale ale tale, tu cheltueşti toată vreamea liturghiei neascultînd dumnezăeştile cuvinte şi graiure, carele nu le poţi şti şi nice le poţi învăţa, că nu pohteşti citenia, ce pohteşti bîrfirea.

Eclisiastul, gl. 4.

Că satana întru sămînţa bunelor grăunţe ale liturghiei samănă pleavele,mărăcinii, scaii şi pălămida, adecă gîndure spurcate şi cuvinte deşarte şi bîrfeale, pentru nebăgarea în seamă. Că inema înţelepţilor iaste în casa de plîngere, iară inema nebunilor iaste în casa dă veselie.

Să nu urgisim de tot unii pre alţii, a nu-i învăţa şi a nu-i îndrepta către pocaanie, că învăţătura aceasta, carea învaţă pre noi să urgisim pre Dumnezeu şi lucrurile ceale bune ale lui, iaste rea; că într-aceaia vor urgisi pre cela ce au zis: unul altuia multă nevoinţă cu deadinsul să arătaţi.

Ко́нецъ и҆ Бг҃ꙋ сла́ва; аминь.

Да́вшомꙋ и҆ даровавшомꙋ ми҆ѣ̀ хꙋ́домꙋ по нача́лѣ и҆ съверше́нїе ви́дѣти [1]).

Lui Dumnezeu unuia în troiţă:

Tatălui celui fără de înceapere, preaputearnicului atotţiitoriul fără de moarte, neajunsului, nevăzutului, făcătoriul veacurilor, unuia preaînţeleptului Dumnezeu, carele au întărit pămîntul pre apă şi pre om de în pămînt l-au zidit. Şi fiiului, preaputearnicului şi preasfîntului cuvînt, făcătoriul ceriului şi totdeuna fiind, începătoriul luminii, pîinii vieţii, înnoitoriul lumii, bunului păstoriu, mainte de veaci născut, Isus Hristos, carele a ispăşit neamul omenesc. Şi sfîntului duh, domnului adins eluş putearnic, luminosului chip, purtătoriului de foc, tarelui, nevăzutului, celui fără de griji, făcătoriului de viaţă, începătoriul puterilor celor fără de trup, nedespărţit de în fiinţa dumnezeiască, carele te odihneşti pre cei credincioşi. Unul Dumnezeu, carele ai vrut să se înceapă acest lucru de folosul sufletesc, să se facă şi să se obîrşască, fie sfinţiei tale cinstea, slava, închinarea şi mulţemirea; ca aceia ce se-au ostenit la această începătură, carii au purtat grijă, carii au nevoit, carii au slujit, carii au lucrat şi carii au îndreptat, blagosloveaşte-i şi-i iartă de ce încă nu vor fi putut ajunge cu mintea de tot şi-i întăreaşte şi le sporeaşte şi

---

[1]) „Sfîrşit şi lui Dumnezeu mărire; amin.
Celui ce mi-a dat şi mi-a dăruit mie, păcătosului, ca după început să văd şi sfîrşitul".

mai spre mare nevoinţă. Iară carii vor citi şi de într-însa se vor înfolosi, dăruiaşte-le milă şi rugă şi osteneala lor o plăteaşte cu odihna ceriului şi le scrie numele în cartea vieţii netrecute. Amin.

Словеса оуб сіѧ прїидѡша к конецъ оумꙋ же не бꙋдетъ когда прїати конецъ къ любителех дш҃епитателныхъ словесъ коебо когда бꙋдетъ бл҃гихъ насыщенїе.

Данїил м. прѣѡсщ҃нства ка(ш) непотре(б) Панонѧнъ[1]).

---

[1]) „Iată, aceste cuvinte au luat sfîrşit; însă în mintea celor iubitori, cuvintele cele hrănitoare de suflet niciodată nu vor lua sfîrşit, decît atunci cînd se vor sătura de cele bune.

Daniil monah, al preasfinţiei voastre nevrednic, Panonian".

ANEXE

NOMOCANONUL LUI MANUIL MALAXOS

(după manuscrisul grecesc din 1613 aflat în Biblioteca Academiei R.P.R., sub nr. 307) *

ΤΟΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΙΣ ΧΡΙΣΤΩΝΙΜΟΙΣ ΛΑΟΙΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙΣ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΧΑΙΡΕΙΝ ΑΕΙ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΝΟΜΙΜΟΥ

Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πηγὴ σφραγισμένη, τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις, ὥς φησιν ἡ θεία γραφή. Τοῦτο εἰδὼς ἐγὼ ὁ εὐτελής, ἐβουλήθην διὰ τὸ βαλεῖν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ θεοῦ λόγου μητέρα, τὴν πανένδοξον κυρίαν ἡμῶν, τὴν ἁγίαν θεοτόκον διὰ τὰς ἱκεσίας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὅπως μὴ ἐάσω τὸν θησαυρὸν κεκρυμμένον, οὐδὲ τὴν πηγὴν ἐσφραγισμένην, δηλονότι τὰ τῶν θείων νόμων κεφάλαια, μετενεγκεῖν εἰς λέξιν ἁπλήν. Καὶ ποιήσας ἐκλογὴν ἐκ πάντων τῶν ἐγκρίτων καὶ

TUTUROR POPOARELOR CREŞTINE, ORI UNDE S-AR AFLA, ŞI CLERICI ŞI MIRENI: MEREU BUCURIE ÎNTRU DOMNUL!

CUVÎNT ÎNAINTE AL ACESTEI CĂRŢI DE DREPT.

Comoară ascunsă şi izvor pecetluit, ce folos din amîndouă, precum spune sfînta scriptură. Aceasta ştiind-o, eu umilitul, mi-am pus toată nădejdea în Maica fiului, Dumnezeu cuvîntul, prea slăvita stăpîna noastră, sfînta născătoare de Dumnezeu, pentru rugăciunile sfîntului măritului apostol, întîiul martir şi arhidiacon Stefan, şi am voit să le traduc în limba populară, pentru ca să nu las comoara ascunsă, nici izvorul pecteluit, adică principalele legi dumnezeieşti. Şi făcînd alegere din toate canoanele mai de seamă şi de trebuinţă ale dum-

* Text grecesc stabilit şi traducere făcută de Vasile Grecu şi Gheorghe Cronţ.

ἀναγκαίων κανόνων τῶν θείων καὶ ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων συνόδων τῶν θεοφόρων πατέρων καὶ ἑτέρων ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ τινῶν νεαρῶν βασιλικῶν νόμων, ἔτι δὲ καὶ ἑτέρων, ὅσοι μετ' ἐπιμελείας συνέγραψαν, καὶ ἐκδοῦναι αὐτοὺς κεφαλαιωδῶς ὑμῖν φιλομαθέσιν οὐ κατὰ γλῶτταν Ἑλλάδαν, ἀλλὰ φράσιν κοινήν. Διὸ μηδεὶς ὑμῶν, ἀξιῶ, ὅσοι τουτὶ τὸ βιβλίον προθύμως ἀνὰ χεῖρας κατέχειν βούλεσθε, εἰς κατηγορίας ἐμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἀμαθεῖ μὴ βάλλητε τῷ τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ ἐν φράσει ἀκριβεῖ εὑρισκόμενα εἰς ἁπλὴν λέξιν βουληθέντι, οἶδα γὰρ ἀκριβῶς, ὡς τινες τῶν πρὸ ἡμῶν καὶ τῶν νῦν εὑρισκομένων τοῦτο πεποιήκασι, ὃ καὶ ἡμᾶς εἰς τοῦτο κινηθῆναι ἠνάγκασεν. Ἀλλ' οἱ ἀναγινώσκοντες τοῦτο, τὴν τῶν εὐχῶν χορηγίαν μὴ ὑστερήσετε δέομαι τοῖς πλεῖστα κοπιάσασι περὶ τούτων καὶ ὑδρῶσι πολλοῖς περιχυθεῖσιν, ὥστε εἰς λέξιν ἁπλὴν ταῦτα πάντα μεταβαλεῖν. Ὃς δὲ βούλεται εὑρεῖν τὰ τοῦ λεχθέντος βιβλίου κεφάλαια τὸν ἐπ' αὐτῷ γινόμενον πίνακα μετ' ἐπιμελείας γινωσκέτω· καὶ οὕτως ῥᾴδίως γενήσεται ὑμῖν τὸ ἀμφισβητούμενον. Ἐῤῥωσθε.

Ἥνυσται αὕτη ἡ βίβλος μετὰ πολλοῦ μόχθου ἐνταῦθα ἐν τῇ περιφήμῳ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῶν ἑπταπύλων Θηβῶν, ἥτις ἐστὶν ὁ ναὸς τοῦ αὐτοῦ ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος, ἐπὶ τοῦ καλῶς καὶ θεαρέστως ταύτην ἀρχιερατεύοντος τοῦ πανιερωτάτου καὶ θεοτιμήτου μητροπολίτου ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βοιωτίας καὶ τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Σίδης, οὗ οἱ γεννήτορες εὐγενέστατοι, θεοφιλεῖς, ἐλεήμονες καὶ ἱερεῖς τίμιοι καὶ εὐλαβέστατοι, Μακρής, τούτου τὸ ἐπώνυμον· καὶ ἡ ἐπίγειος πατρὶς αὐτοῦ ἡ θεοφύλακτος νῆσος Ζακύνθου, παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἐλαχίστου δούλου αὐτοῦ Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ, υἱοῦ τοῦ προτιμιωτάτου οἰκονόμου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ναυπλίου καὶ Ἄργους τοῦ ἐν ἱερεῦσι κυροῦ Δημητρίου.

Ἐν ἔτει ,ζοα' ἰνδικτιῶνος Ϛ' ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ,αφξβ' μαρτίῳ ε'.

nezeieştilor apostoli şi ale sfintelor sinoade ale purtătorilor de Dumnezeu părinţi şi ale celor-lalţi prea sfinţiţi arhierei, şi din unele novele împărăteşti şi încă din alţii care le-au întocmit cu grijă, am voit să vi le dau vouă iubitorilor de învăţătură în rezumat nu în limba veche elină, ci în graiu popular. De aceea rog ca nimeni din voi cîţi cu rîvnă voiţi să puneţi mîna pe această carte, să nu aruncaţi învinuiri asupra mea nevrednicul şi neînvăţatul care am voit să transpun în graiu popular cele ce se găsesc bine şi exact spuse, căci ştiu bine cum unii din înaintaşii noştri şi din acei de acum au făcut-o aceasta, ceeace m-a făcut să mă apuc de aceasta. Ci acei care citiţi aceasta, vă rog nu-i lipsiţi de rugăciunile voastre pe cei ce s-au ostenit foarte mult cu aceasta şi mult au asudat, încît să transpună toate acestea în graiu popular. Iar cel care voeşte să afle capitolele cărţii culese, să citească cu grijă tabla făcută în scopul acesta; şi aşa vă veţi înlesni ce se pune în discuţie. Să trăiţi!

S-a săvîrşit cu multă osteneală această carte aici în vestita prea sfînta mitropolie a Tebei cea cu şapte porţi, care mitropolie este biserica acelui prea mărit apostol şi întîiul martir, în timpul cînd era arhiereu bun şi plăcut lui Dumnezeu prea sfinţitul şi de Dumnezeu cinstitul mitropolit, prea cinstitul exarh al toată Beoţia şi ţinînd locul de mitropolit al Sidei, ai cărui părinţi erau de neam nobil, iubitori de Dumnezeu, milostivi şi cinstiţi şi prea evlavioşi preoţi, Macri după nume; şi patria lui pămînteană e de Dumnezeu păzita insulă Zachint, de către mine smeritul şi nevrednicul rob al lui, Manuil Malaxos, feciorul prea cinstitului de mai înainte iconom al prea sfintei mitropolii din Nauplion şi Argos, al preotului chir Dimitrie.

În anul 7071, indictionul al 6-lea de la facerea lumii, de la întruparea domnului nostru Isus Hristos 1562 martie 5.

Περὶ κριτοῦ τοῦ εἶναι εἰς πάντας συμπαθὴς καὶ νὰ μηδὲν πιστεύειν λόγους τινός, χωρὶς νὰ ἐξετάζῃ. Κεφάλαιον α-ον

Περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην ὁ κριτής· καὶ κατάκρισις εἰς κριτήν, ὁποῦ κρίνει ἀδίκως. Κεφάλαιον β-ον.

Περὶ τοῦ νόμου καὶ τί ἐστι νόμος καὶ περὶ ἀνόμου καὶ παρανόμου τί δηλοῖ; Κεφάλαιον γ-ον

Περὶ ἐθῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγράφων καὶ τῶν πόλεων. Κεφ. δ-ον

Περὶ πατριάρχου, ὅτι εἶναι εἰκόνα Χριστοῦ· καὶ πότε τοῦ ἐδόθη νὰ χειροτονηθῇ τοὺς μητροπολίτας; Κεφ. ε-ον

Διὰ ποίαν αἰτίαν χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, καὶ οὐχὶ ἄλλος ἀρχιερεύς; Κεφ. Ϛ-ον

Περὶ τῶν <μὴ> μνημονευόντων τὸν πατριάρχην. Κεφ. ζ-ον

Περὶ ἐκείνου, ὁποῦ θέλει νά γένῃ ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος καὶ κατηγορήσει αὐτὸν τινάς. Κεφ. η-ον

Περὶ τοῦ λαβόντος ἀρχιερωσύνην ἢ ἱερωσύνην ἢ ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα ἢ μὲ φλωρία ἢ μετὰ ἀρχόντων, καὶ περὶ τοῦ ἐμβατικίου, καὶ περὶ ἱερέως ὁποῦ λαμβάνουν δῶρα εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Κεφ. θ-ον

Περὶ ἱερωμένων, ἐὰν πορνεύσουν, ἢ κλέψουν, ἢ κάμνουν ὅρκον ψέμτον. Κεφ. ι-ον

Περὶ ἱερωμένου ὁποῦ νὰ ἔχῃ γυναῖκα καὶ νάνει ἀρχιερεύς, νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς καὶ ἡ χειροτονία νὰ γίνεται μὲ τὸ θέλημά της. Κεφ. ια-ον

Περὶ ἐπισκόπου καὶ τὶ λέγεται ἐπίσκοπος; Καὶ νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα. Κεφ. ιβ-ον

I

Despre judecător să fie faţă de toţi cu milă şi să nu creadă nicidecum cuvintele cuiva fără să cerceteze. Cap. 1 (glava 1).

Despre dreptate şi ca să facă dreptate judecătorul; şi osîndă asupra judecătorului care judecă nedrept. Cap. 2 (glava 2).

Despre lege şi ce este lege şi despre fără lege şi călcarea legii ce înseamnă? Cap. 3 (glava 3).

Despre obiceiurile nescrise ale bisericii şi ale oraşelor, Cap. 4 (glava 4).

Despre patriarh că este icoana lui Hristos; şi cînd i s-a dat să hirotonisească? Cap. 5 (glava 5).

Din ce cauză mitropolitul Heraclei hirotoniseşte pe patriarh şi nu alt arhiereu? Cap. 6 (glava 6).

Despre cei care nu pomenesc pe patriarh. Cap 7 (glava 7).

Despre cel ce voieşte să se facă arhiereu sau preot sau diacon şi-l învinuieşte cineva. Cap. 8 (glava 8).

Despre cel ce a luat arhieria sau preoţia sau alt dar bisericesc fie cu galbeni sau cu boeri şi despre simonie şi despre preotul care ia daruri la sfînta cuminicătură. Cap 9 (glava 9).

Despre clerici dacă vor curvi sau vor fura sau fac un jurămînt mincinos. Cap. 10 (glava 10).

Despre clericul care are femeie şi vrea să fie arhiereu, să se despărţească de ea şi hirotonia să se facă cu voia ei. Cap. 11 (glava 11).

Despre episcop şi ce se cheamă episcop şi să aibă putere asupra tuturor lucrurilor bisericeşti. Cap. 12 (glava 12).

Περὶ ἀρχιερέως, ὅπως νὰ μὴ δὲν κάμῃ χειροτονίαν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ· οὐδὲ χειροτονήσῃ τινὰν ἀπὸ ξένην ἐνορίαν. Κε φ. ιγ-ον

Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν ἀφίσῃ τὸν θρόνον αὐτῶν καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψει ἕξι μῆνες. Κε φ. ιδ-ον

Περὶ ἱερωμένου, ὁποῦ νὰ μὴ δὲ ἔχῃ γυναῖκα, νὰ μὴ δὲν κατοικῇ μετὰ ἄλλης. Κε φ. ιε-ον.

Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ποίους ἀνθρώπους δέχονται εἰς κατηγορίαν; Κε φ. ιϚ-ον

Ὅτι οἱ κατηγοροῦντες τὸν ἀρχιερέα νὰ εἶναι ἀνεπίληπτοι. Κε φ. ιζ-ον

Ὅτι πόσοι ἀρχιερεῖς θέλουν νὰ εἶναι, ὅταν κρίνουν ἀρχιερέαν καὶ πόσοι εἰς ἱερέαν καὶ πόσοι εἰς διάκονον; Κε φ. ιη-ον

Περὶ ἀρχιερέως ὁποῦ κρίνεται καὶ νὰ ἀποστείλῃ ἡ σύνοδος, πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ τρίτον μήνυμα, καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ κριθῇ. Κε φ. ιθ-ον

Ὅτι εὑρίσκεται ἀρχιερεὺς εἰς κατηγορίαν, χωρὶς νὰ γένῃ κρίσις δὲν τὸν εὐγάνουν ἀπὸ τὸν θρόνον του. Κε φ. κ-ον

Περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ἐπίσκοπον εἰς πολλὰ ἐναντία καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ ὑποδείξῃ οὐδένα. Κε φ. κα-ον

Ὅτι εἰς κρίσιν νὰ μὴ δὲν φέρνουν αἱρετικὸν μάρτυρα, οὐδὲ ἄπιστον, οὐδὲ ἕνα πιστόν, εἰ μὴ δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀξιοπίστους, καὶ εἰς κατηγορίαν πέντε. Κε φ. κβ-ον

Περὶ κατηγόρων, ὅτι νὰ μὴ δὲν φέρνουν μάρτυρας οἰκειακοὺς οὐδὲ συγγενεῖς. Κε φ. κγ-ον

Ὅτι ἀξιόπιστοι κάμνει χρεία νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες· καὶ ποῖοι ἐμποδίζονται νὰ μὴ δὲν μαρτυροῦν καὶ ποῖοι δὲν ἐμποδίζονται; Κε φ. κδ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ψευδομαρτυρήσῃ ἢ ἐναντηθῇ τὴν ὑπογραφήν του. Κε φ. κε-ον

Περὶ ἱερέως καὶ διακόνου, ἀνέναι καὶ τοὺς κατηγορήσουν. Κε φ. κϚ-ον

Despre arhiereu, ca să nu facă hirotonie afară de eaparhia lui, nici să hirotonisească pe cineva din enorie străină. Cap. 13 (glava 13).

Despre arhiereu dacă-şi lasă scaunul său şi se duce în alt loc şi va lipsi şase luni. Cap. 14. (glava 14).

Despre cleric care n-are femeie, să nu locuiască cu alta. Cap. 15 (glava 15).

Despre pîra episcopilor şi a clericilor şi care oameni sînt primiţi la pîră? Cap. 16 (glava 16).

Că aceia care pîrăsc pe arhiereu, să fie fără nici o vină. Cap. 17 (glava 17).

Cîţi arhierei au să fie, cînd judecă pe arhiereu, şi cîţi pe preot şi cîţi pe diacon? Cap. 18 (glava 18).

Despre arhiereul caro se judecă şi sinodul îi trimite odată şi a doua oară şi a treia oară înştiinţare; şi nu vine să se judece, Cap. 19 (glava 19).

Că de se află arhiereul într-o învinuire, fără să se fi făcut judecată, nu-l scot din scaunul său. Cap. 20 (glava 20).

Despre cela ce învinovăţeşte pe episcop întru multe lucruri protivnice şi nu poate dovedi nici unul. Cap. 21 (glava 21).

Că la judecată să nu aducă martori eretici nici necredincioşi, nici numai unul credincios, ci doi sau trei vrednici de crezare şi la pîră cinci. Cap. 22 (glava 22).

Despre pîră şi să nu aducă martori casnici nici rude. Cap. 23 (glava 23).

Că martorii trebuie să fie vrednici de crezare; şi care sînt opriţi, să nu mărturisească şi care nu sînt opriţi? Cap. 24 (glava 24).

Despre preotul dacă va face mărturire mincinoasă sau îşi va tăgădui iscălitura. Cap. 25 (glava. 25).

Despre preot şi diacon dacă vor fi pîrîţi. Cap. 26 (glava 26).

Περὶ ἐπισκόπου ἢ καὶ ἄλλου ἱερωμένου, ὁποῦ νὰ τὸν ἐκαθήρουν, καὶ λειτουργήσει. Κε φ. κζ-ον

Ὅτι ἡ τοῦ πατριάρχου ἀπόφασις δὲν μετακρίνεται. Κε φ. κη-ον

Ὅτι ὁ καθηρηθεὶς ἀρχιερεὺς ἔχει ἄδειαν νὰ μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον, νὰ μετακρίνεται ἡ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ. Κε φ. κθ-ον

Περὶ ἀρχιερέων, ἐὰν ἐκάθηραν τινὰν ἀρχιέρα καὶ μετὰ ταῦτα ἐφάνη ἀναίτιος· καὶ πότε ἐκαθηρήθη ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάλιν ἐσυγχωρήθη. Κε φ. λ-ον

Περὶ μεταθέσεως ἀρχιερέων καὶ περὶ παραιτήσεως καὶ ὅτι δέδοται θρόνος ἐξαρχικὸς πρὸς ἄλλον ἀρχιερέαν. Κε φ. λα-ον

Περὶ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, ἐὰν δὲν μνημονεύουν τὸν μητροπολίτην αὐτῶν· καὶ ὅτι τὰ σφάλματα τῶν ἱερέων ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως κανονίζονται. Κε φ. λβ-ον

Περὶ ἀναθήματος. Κε φ. λγ-ον

Περὶ τοῦ ἀφορισθέντος δικαίως ἢ ἀδίκως παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ μὴ δὲν καταφρονήσῃ τὸν ἀφορισμόν. Κε φ. λδ-ον

Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν ἀργήσῃ ἱερέαν ἢ κοσμικὸν ἀφορίσῃ, διὰ νὰ λάβῃ δῶρα, ἢ σφαλίσῃ ἐκκλησίαν, ἢ ἄλλος ἱερωμένος ἐὰν ἀφορίσῃ τινὰν χωρὶς αἰτίαν. Κε φ. λε-ον

Περὶ τοῦ συνευχομένου μετὰ ἀφορισμένου. Κε φ. λϚ-ον

Περὶ ἀφωρισμένου πῶς γνωρίζεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πόθεν ἀφωρίσθη. Κε φ. λζ-ον

Ὅτι οἱ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν ἀφορίζουν τινὰ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως. Κε φ. λη-ον

Περὶ ἀφωρισμένων, τοὺς ὁποίους ἀφορίζουν οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ μετὰ τὸν θάνατον εὑρίσκουνται λελυμένα τὰ σώματα αὐτῶν. Κε φ. λθ-ον

Περὶ ἀπεθαμμένου, ὁποῦ νὰ εὑρεθῇ ἀκέραιον τὸ σῶμα αὐτοῦ, μὴ ἔχων τρίχας. Κε φ. μ-ον

Despre episcop sau şi alt sfinţit, căruia îi iau darul, şi el va face liturghie. Cap. 27 (glava 27).

Că hotărîrea patriarhului nu se mai judecă din nou. Cap. 28 (glava 28).

Că arhiereul căruia i s-a luat darul, are voie să cheme un al doilea sinod, ca să se judece din nou pricina învinuirii lui. Cap. 29 (glava 29).

Despre arhierei, dacă s-au luat vreunui arhiereu darul şi după aceea s-a arătat nevinovat şi cînd i s-a luat darul şi cînd a fost iertat iarăşi. Cap. (30 glava 30).

Despre mutarea arhiereilor şi despre demisie şi că scaunul arhieresc se dă altui arhiereu. Cap. 31 (glava 31).

Despre episcopi şi preoţi, dacă nu vor pomeni pe mitropolitul lor; că greşelile preoţilor se canonesc de către arhiereu. Cap. 32 (glava 32).

Despre anatemă. Cap. 33 (glava 33).

Despre cel afurisit pe drept sau pe nedrept de arhiereu, să nu fie nepăsător faţă de afurisenie. Cap. 34 (glava 34).

Despre arhiereu, dacă va opri pe preot sau va afurisi vreun mirean, pentru ca să ia mită; sau va închide biserica; sau vreun alt cleric va afurisi pe cineva fără vină. Cap. 35 (glava 35).

Despre cel ce se roagă împreună cu un afurisit. Cap. 36 (glava 36).

Despre afurisit cum se cunoaşte după moartea lui, de cînd a fost afurisit? Cap. 37 (glava 37).

Că preoţii să nu afurisească pe cineva fără voia arhiereului. Cap. 38 (glava 38).

Despre cei afurisiţi pe care îi afurisesc arhiereii şi după moarte se află trupurile lor dezlegate. Cap. 39 (glava 39).

Despre cel înmormîntat al cărui trup se va fi aflat întreg, neavînd păr. Cap. 40 (glava 40).

[Λύσις ἀφορισμοῦ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως· Κε φ. μα-ον]

Περὶ ἱερέως, ἐὰν ἀργήσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λειτουργήσει, χωρὶς νὰ λάβῃ θέλημα. Κε φ. μβ-ον

Περὶ κληρικῶν καὶ καλσγέρων, ἀνέναι καὶ κάμουν συνωμοσία ἢ φατρία καταπάνω τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν· καὶ περὶ συναγωγῶν. Κε φ. μγ-ον

Περὶ κληρικοῦ ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιρέα αὐτοῦ ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον· καὶ κοσμικός, ἐὰν ὑβρίσῃ ἱερέα ἢ δείρῃ. Κε φ. μδ-ον

Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν λειτουργῇ μόνος του. Κε φ. με-ον

Περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν φορεμάτων, ὁποῦ ἐνδύνεται ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, τί δηλοῦν ἕνα καὶ ἕνα; Κε φ. μϚ-ον

Περὶ διὰ τί λέγεται θεοφόρος ὁ ἀρχιερεύς; Καὶ τί δηλοῖ τὸ μανδίον αὐτοῦ, τὰ πώματα, οἱ ποταμοί, τὸ καπάσιον καὶ ὁποῦ κουρεύεται εἰς τὴν κορυφήν; Κε φ. μζ-ον

Περὶ τοῦ Ἰησοῦς Χριστὸς ὄνομα ποῦ εἶναι σημειωμένον ἐν τῷ ἁγίῳ σώματι τοῦ ἀρχιερέως· Καὶ τί εἰκονίζει, ὅταν εὐλογῇ μὲ τὰς δύο χεῖρας; Κε φ. μη-ον

Περὶ ἀρχιερέως ἢ ἱερέως, ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ· ἢ ὁποῦ νὰ κουρευθῇ στανικῶς· καὶ ἄλλον ὁποῦ νὰ γένῃ στανικῶς. Κε φ. μθ-ον

Περὶ ἱερωμένου, ὁποῦ νὰ συνέρχεται εἰς ἁμαρτήματα καὶ ὁ λαὸς νὰ ἀποφεύγῃ ἐξ αὐτοῦ· καὶ περὶ τοῦ μὴ κατακρίνῃ κοσμικὸς ἱερέαν. Κε φ. ν-ον

Περὶ τιμῆς ἱερέων. Κε φ. να-ον

Περὶ διαθήκης ἀρχιερέως. Κε φ. νβ-ον

Περὶ ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱερέων· καὶ ποῖα ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην; Κε φ. νγ-ον

Περὶ ἱερωμένου ὁποῦ νὰ λειτουρήσῃ καὶ δὲν μεταλάβῃ τῶν εὐχράντων μυστηρίων. Κε φ. νδ-ον

Dezlegarea afuriseniei rostită de arhiereu. Cap. 41 (glava. 41).

Despre preot dacă arhiereul lui îl va opri şi el va face liturghie fără să ia voie. Cap. 42 (glava. 42).

Despre clerici şi călugări, dacă fac conjuraţie sau însoţire asupra arhiereului lor; şi despre adunări. Cap. 43 (glava. 43).

Despre cleric dacă va înjura pe arhiereul lui sau pe presbiter sau diacon; şi un mirean dacă va înjura preot sau va bate. Cap. 44 (glava. 47).

Despre arhiereu, dacă va face liturghie numai singur. Cap. 45 (glava. 58).

Despre odăjdiile arhiereşti pe care le îmbracă arhiereul la dumnezeiasca liturghie, ce înseamnă fiecare? Cap. 46 (glava. 52).

De ce arhiereul se cheamă purtător de Dumnezeu şi ce înseamnă mantia lui şi capacele, rîurile, capasul şi unde se tunde la creştet? Cap. 46 (glava. 53).

Unde este însemnat numele Isus Hristos pe trupul sfinţit al arhiereului şi ce închipuieşte cînd binecuvîntează cu amîndouă mîinile? Cap. 48 (glava. 54).

Despre arhiereu sau preot dacă vor fi îmbrăcaţi cu shima cea mare sau care să fie tuns cu dea sila; şi altceva să se întîmple în silă. Cap. 49 (glava. 55).

Despre un cleric care se află în păcate şi poporul fuge de la el; şi pentru ca mirean să nu judece pe preot. Cap. 50.

Despre cinstirea preoţilor. Cap. 51 (glava. 56).

Despre testamentul arhiereilor. Cap. 52 (glava. 57).

Despre vîrsta celor ce se hirotonisesc preoţi; şi care păcate împiedică sfinţirea. Cap. 53 (glava. 58).

Despre un cleric care va liturghisi şi nu se pricestuieşte cu sfintele taine. Cap. 54 (glava.60).

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ λάβῃ ἱερωσύνην, χωρὶς νὰ ὑπανδρευθῇ. Κε φ. νε-ον

Περὶ κοσμικοῦ ὅτι δὲν κάμνῃ καλόγερον. Κε φ. νϛ-ον

Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ ἔχῃ μάχη μὲ τινὰν καὶ λειτουργήσῃ, ἢ ἐὰν ξεράσῃ μετὰ τὴν λειτουργίαν. Κε φ. νζ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν λειτουργήσῃ χωρὶς ἀντιμινσίου ἢ καταφρονεῖ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ἢ κάψῃ σκεῦος ἱερόν. Κε φ. νη-ον

Περὶ ἱερέως, ἂν εἶναι κυνηγὸς ἢ πουλοπιάστης, ἢ ἂν μαντεύῃ, ἢ ἂν μαντεύεται, ἢ ἀνέναι καταδώτης. Κε φ. νθ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν δὲν ψάλλῃ τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ. Κε φ. ξ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν κάμῃ μόνος εὐχέλαιον. Κε φ. ξα-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀποθάνῃ ἄτεκνος. Κε φ. ξβ-ον

Περὶ ἱερέων, ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀνακρίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, καὶ ἐὰν δὲν τὸν ἐμνημονεύουν. Κε φ. ξγ-ον

Ὅτι οἱ ἱερεῖς εἶναι εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα ἀποστόλων καὶ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν δώδεκα. Κε φ. ξδ-ον

Περὶ ἱερωμένων καὶ καλογήρων, νὰ μὴ δὲν μεταχειρίζονται φροντίδες κοσμικές, οὐδὲ νὰ ἰατρεύουν. Κε φ. ξε-ον

Περὶ παντὸς ἱερομένου ἐὰν μὴ ψάλλῃ τὴν αὐτοῦ ἀκολουθίαν ὅλην· καὶ περὶ τοῦ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας· ἤνεσά σε, κύριε· καὶ ποῖα ἔναι αἱ ἑπτὰ αἰνέσεις; Κε φ. ξϛ-ον

Περὶ κοσμικοῦ, ὁποῦ νὰ διακρίνεται νὰ μεταλαβῃ ἀπὸ ἱερέως κοσμικοῦ, ὁποῦ νὰ ἔχῃ γυναῖκα. Κε φ. ξζ-ον

Περὶ ἱερέως, ὁποῦ ἐντρέπεται νὰ μεταλάβῃ τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ. Κε φ. ξη-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ὑπανδρεύεται, ἢ πρεσβυτέρα ἢ κοσμικὸς κληρικὸς ἂν δευτερογαμήσῃ. Κε φ. ξθ-ον

Despre cel ce va să se preoţească, fără să se căsătorească. Cap. 55 (glava. 61).

Despre preotul de mir că nu face călugăr. Cap. 56.

Despre preotul care are vrajbă cu cineva şi slujeşte liturghie sau dacă va vărsa după liturghie. Cap. 57 (glava. 62).

Despre preot dacă va liturghisi fără antimis sau dacă este nepăsător faţă de biserica lui Dumnezeu, sau va arde veşmînt sfînt. Cap. 58 (glava. 64).

Despre preot dacă este vînător sau prinzător de păsări sau dacă prooroceşte sau dacă merge să i se vrăjească sau dacă este denunţător. Cap. 59 (glava. 65).

Despre preotul care nu-şi citeşte ceasul şi va liturghisi. Cap. 60 (glava. 66).

Despre preot dacă face maslu singur. Cap. 61 (glava. 66).

Despre preot dacă a murit fără copii. Cap. 62 (glava. 67).

Despre preoţi ca să nu-l judece pe arhiereul lor; şi dacă nu-l pomenesc. Cap. 63 (glava. 68—69).

Că preoţii sînt în chipul celor şaptezeci de apostoli şi arhiereii celor doisprezece Cap. 64 (glava. 70).

Despre clerici şi călugări să nu se preocupe de grijile lumeşti, nici să aibă îndeletniciri de medici. Cap. 65 (glava. 71).

Despre orice cleric dacă nu-şi citeşte slujba toată şi despre şapte ori pe zi: lăudatute-am doamne! Şi care sînt cele şapte laude? Cap. 66 (glava. 72).

Despre mireanul care se sfieşte să se cuminece de un preot mirean. Cap. 67 (glava. 73).

Despre preotul care se ruşinează să cuminece pe preoteasa sa. Cap. 68 (glava. 74).

Despre preot dacă este însurat sau presbiteră sau cleric mirean, dacă se căsătoresc a doua oară. Cap. 69 (glava. 75).

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ καὶ ἐπάρῃ γυναῖκα ἢ χῆρα ἢ δούλη ἢ ἄλλη κακοῦ βίου. Κ ε φ. ο-ον

Περὶ τοῦ εὑρισκομένου εἰς ἁμαρτήματα, ὁποῦ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην, καὶ αὐτὸς χειροτονηθῇ· καὶ περὶ ἑβραίου, ὁποῦ νὰ βαπτισθῇ, ὅτι γίνεται ἱερεύς. Κ ε φ. οα-ον

Περὶ πρεσβυτέρου ἐὰν ὁμολογήσῃ θελληματικῶς τὸ ἁμάρτημα, ὁποῦ ἔκαμε προτύτερα περὶ [1]) νὰ χειροτονηθῇ. Κ ε φ. οβ-ον

Περὶ διακόνου ἐὰν πορνεύσῃ ἢ μέχρι φιλήματος ἁμαρτάνει ἱερεὺς ἢ διάκων. Κ ε φ. ογ-ον

Περὶ γυναικὸς ἐὰν κάμῃ παιδὶ καὶ διαβάλῃ ἱερέα, ὅτι μετ' αὐτὸν τὸ ἔκαμε. Κ ε φ. οδ-ον

'Εὰν τινὰς ἔλθῃ εἰς γάμον καὶ λάβῃ ἱερωσύνην, καὶ ὁ γάμος νὰ εὑρεθῇ παράνομος· καὶ περὶ κοσμικοῦ κληρικοῦ ἔαν ἔχῃ παράνομον γυναῖκα. Κ ε φ. οε-ον

Περὶ ἱερέως καθαιρεθέντος, ἐὰν λέγῃ τό· Εὐλογητὸς ὁ θεός· καὶ περὶ τοῦ συνευξαμένου ἱερέως καθῃρημένον ἱερέαν. Κ ε φ. οϛ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν μοιχεύεται ἡ γυναῖκά του ἢ καὶ λαικοῦ, καὶ θέλει νὰ ἱερωθῇ· καὶ περὶ πρεσβυτέρας, ἐὰν δυναστικῶς μοιχευθῇ. Κ ε φ. οζ-ον

Περὶ ἀρχιερέως ὁποῦ νὰ δεχθοῦν ξένους ἱερεῖς χωρὶς συστατικὰ γράμματα εἰρηνικά τε καὶ ἀπολυτικά· καὶ τί δηλοῦν; καὶ περὶ αἰχμαλώτου ἱερέως ἂν δέχεται χωρὶς συστατικόν. Κ ε φ. οη-ον

Περὶ τῶν λαμβανόντων τόκους, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοὶ ἢ καὶ καλόγεροι. Κ ε φ. οθ-ον

Περὶ κληρικῶν ἐὰν γενῶσιν ἐγγυηταί. Κ ε φ. π-ον

Περὶ κληρικῶν ἐὰν ἔχωσι κρασοπουλίον, οὐδὲ νὰ ἔχωσι καπηλίον, οὐδὲ νὰ ὑπάγωσι εἰς κρασοπουλίον. Κ ε φ. πα-ον

Despre cel ce voieşte să se sfinţească şi ia femeie sau văduvă sau roabă sau alta de rea viaţă. Cap. 70 (glava. 76).

Despre cel ce se află în păcate care să împiedice sfinţirea şi el se va fi preoţit; şi despre ovreiul care se va fi botezat, că se face preot. Cap. 71 (glava. 77—78).

Despre presbiter dacă a mărturisit din voia sa păcatul pe care l-a făcut mai înainte de a se fi hirotonit. Cap. 72 (glava. 79).

Despre diacon dacă va curvi sau dacă preot sau diacon păcătuieşte pînă la sărutare. Cap. 73 (glava. 80).

Despre femeie dacă face copii şi defaimă pe preot că i-a făcut cu el. Cap. 74 (glava. 81).

Dacă s-a căsătorit cineva şi s-a sfinţit şi căsătoria s-a aflat nelegală; şi despre clericul mirean, dacă are femeie nelegitimă. Cap. 75 (glava. 82).

Despre preotul caterisit dacă zice: Binecuvîntat Dumnezeul! Şi despre preotul care a slujit împreună cu preot caterisit. Cap. 76 (glava. 83).

Despre preot, dacă preacurveşte femeia lui sau şi a mireanului şi voieşte să se preoţească; şi despre preoteasa dacă va preacurvi siluită. Cap. 77 (glava. 84).

Despre arhiereu cînd va primi preoţi străini fără scrisori de recomandare, de pace şi de deslegare; şi ce cuprind? Şi despre preotul căzut în robie, dacă este primit fără scrisoare de recomandare. Cap. 78 (glava. 85).

Despre cei care iau dobînzi, clerici şi mireni sau şi călugări. Cap. 79 (glava. 86).

Despre clerici dacă s-au făcut chezaşi. Cap. 80 (glava. 90).

Despre clerici dacă ţin local de vin, nici să ţină cîrciumă, nici să meargă la cîrciumă. Cap, 81 (glava. 91).

---

[1]) Sic

Περὶ τῶν δαιμονιζομένων ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνονται κληρικοί· καὶ περὶ σεληνιαζομένων ἱερέων. Κε φ. πβ-ον

Ὅτι λαμβάνουν ἱερωσύνην ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν εἶναι ἀπὸ γένους ἱερατικοῦ καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ γεννηθοῦν ἀπὸ πόρνη γυναῖκα. Κε φ. πγ-ον

Ὅτι ἂν χειροτονῆται ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τοῦ ἱερατικοῦ, ὁποῦ ἔχει νόσημα. Κε φ. πδ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν εὐλογήσῃ γάμον παράνομον. Κε φ. πε-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν λούεται τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ, ἢ λαικὸς ὁποῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς λουτρὸν, ἀνέναι καὶ μεταλαμβάνῃ. Κε φ. πϛ-ον

Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀνοίξῃ ἡ μύτη αὐτοῦ ἢ τὰ δόντια αὐτοῦ, ὅταν θέλῃ νὰ λειτουργήσῃ. Κε φ. πζ-ον

Περὶ ἱερέως ἢ ἀρχιερέως ἢ ἄλλου ἱερωμένου, ἀνέναι καὶ φαντασθῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ. Κε φ. πη-ον

Περὶ ἱερέων ὅτι νὰ ἀπέχωσι ἀπὸ τὰς αὐτῶν γυναῖκας, ὅταν θέλωσι νὰ λειτουργήσουν. Κε φ. πθ-ον

Περὶ ἱερέων ὁποῦ νὰ εὐγάλωσι τὰς αὐτῶν γυναῖκας προφασιζόμενοι διὰ εὐλάβειαν ἢ νὰ βλδελύττουν τὸν νόμιμον γάμον, ἢ τὸν οἶνον, ἢ τὰ κρέη. Κε φ. ϥ-ον

Περὶ γυναικὸς ἐὰν ἀφίσῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς, ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα, διὰ τὸ βδελύττεσθαι τὸν γάμον. Κε φ. ϥα-ον.

Περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἱεροσυλίας. Κε φ. ϥβ-ον.

Περὶ τοῦ κρίνεσθαι πάντας τοὺς κληρικοὺς καὶ μοναχοὺς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν. Κε φ. ϥγ-ον

Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν, ὁποῦ νὰ παίζωσι τὰ χαρτία ἢ ἀρνηθῶσι τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Κε φ. ϥδ-ον.

Despre cei îndrăciţi, ca să nu se facă clerici; şi despre preoţi lunatici. Cap. 82 (glava. 92).

Că iau preoţia aceia care nu sînt de neam preoţesc şi aceia care sînt născuţi dintr-o femeie curvă. Cap. 83 (glava. 93).

Pentru că dacă se hirotoneşte episcop sau altul din cinul preoţesc care are boală. Cap. 84 (glava. 94).

Despre preot dacă binecuvîntează nuntă nelegală. Cap. 85. (glava. 95).

Despre preot dacă face baie în ziua în care voieşte să liturghisească, sau mirean care să meargă la baie, dacă se cuminecă. Cap. 86 (glava. 96).

Despre preot dacă-i curge sînge din nas sau din dinţi, cînd voieşte să liturghisească. Cap. 87 (glava. 97).

Despre preot sau arhiereu sau alt cleric dacă a avut o halucinaţie în ziua în care vrea să liturghisească. Cap. 88 (glava. 98).

Despre preoţi să se abţină de la femeile lor cînd voiesc să liturgisească. Cap. 89 (glava. 99).

Despre preoţii care-şi îndepărtează femeile lor, pretextînd evlavie, sau le este scîrbă de nunta legiuită sau de vin sau de carne. Cap. 90 (glava. 100).

Despre femeie dacă-şi lasă bărbatul sau bărbatul femeia, pentru că le este scîrbă de nuntă. Cap. 91 (glava. 101).

Despre sfintele vase şi despre ierosilie. Cap. 92 (glava. 102).

Ca toţi clericii şi monahii să fie judecaţi de către arhiereul lor. Cap. 93 (glava. 103).

Despre episcop şi alţi clerici care joacă cărţi sau tăgăduiesc numele lui Hristos. Cap. 94 (glava. 104).

Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ εἰπῇ ἀπὸ τὸν θυμόν του, ὅτι νὰ γένῃ ἀσεβής, ἢ ἄλλος κοσμικός· ἢ καὶ ἐὰν βλασφημήσῃ ἱερεὺς ἢ κοσμικός. Κεφ. ϑε'.

Περὶ κοσμικῶν ἀνδρῶν ἐν καιρῷ διωγμοῦ, ἐὰν πιασθῶσι καὶ γενῶσιν ἀσεβεῖς, καὶ θέλωσι μετὰ ταῦτα νὰ ἱερωθῶσιν. Κεφ. ϛϚ'.

Περὶ κληρικοῦ ἢ κοσμικοῦ, ἐὰν βαρήσωσί τινος ἀνθρώπου καὶ ἀπεθάνῃ, ἢ ἱερωμένος, ἐὰν δείρῃ τινά. Κεφ. ϛζ'.

Περὶ τῶν λαμβανόντων δευτέραν χειροτονίαν, καὶ ποῖοι μεταχειοτονοῦνται καὶ ποῖοι μεταβαπτίζονται· καὶ περὶ καθηρημένου ἀρχιερέως, ἐὰν κάμῃ χειροτονίαν. Κεφ. ϛη'.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ κτίσῃ μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν, ὅτι νὰ μὴ δὲν τὰ ὁρίζῃ, οὐδὲ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως νὰ τὸ κάμῃ. Κεφ. ϛϑ'.

Ἐὰν ἀφιερώσῃ τινὰς πρᾶγμα εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μοναστήριον καὶ θέλῃ νὰ τὰ ἐπάρῃ ὀπίσω· καὶ ὅτι τὰ τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησίων δικαιώματα ἀπαρασάλευτα εἶναι. Κεφ. ρ-ον

Περὶ ἀνδρὸς ἢ γυναικός, ὁποῦ θέλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ σχῆμα τῆς καλογερικῆς, ἕως πότε νὰ δοκιμάζεται καὶ χωρὶς ἀναδόχου νὰ μὴ δὲν κουρεύωνται. Κεφ. ρα'·

Ὅτι δὲν ἔχει τινὰς ἐξουσίαν νὰ κάμῃ καλόγερον χωρὶς ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας. Κεφ. ρβ'.

Περὶ στολὴν μοναχικῆς καὶ τοῦ καμηλοαυχίου, τί σημαίνει; Κεφ. ργ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ὁποῦ νὰ γένῃ καλόγερος εἰς τὸν θάνατόν του. Κεφ. ρδ'.

Περὶ μοναχοῦ ὁποῦ δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ· καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν εὐγένουν οἱ καλόγεροι ἀπὸ τὸ μοναστήριον. Κεφ. ρε'.

Περὶ καλογήρου καὶ καλογραΐας ἐὰν ἔλθωσιν εἰς γάμον, ἢ μεγαλόσχημος ἢ μικρόσχημος πορνεύσῃ. Κεφ. ρϚ'.

Περὶ καλογραΐας ἀνέναι μαυλίστρια, ἢ καὶ κοσμική. Κεφ. ρζ'.

Despre preotul care în mînie spune că se face păgîn, sau alt mirean; sau dacă preotul sau mireanul va rosti o blasfemie. Cap. 95 (glava. 105).

Despre bărbaţii mireni dacă în timpul prigoanei au fost prinşi şi s-au făcut păgîni şi voiesc după aceea să se preoţească. Cap. 96, (glava, 114).

Despre clericul sau mireanul dacă asupresc pe vreun om şi acela a murit sau clericul dacă bate pe cineva. Cap. 97.

Despre cei care iau a doua hirotonie şi care se hirotonesc din nou şi care se botează din nou; şi despre arhiereul caterisit dacă face hirotonie. Cap. 98 (glava. 115).

Despre cel ce voieşte să clădească mănăstire sau biserică, să nu le cîrmuiască, nici fără voia arhiereului să nu o facă. Cap. 99 (glava. 116).

Dacă a închinat cineva unei biserici sau mănăstiri un lucru şi voieşte să-l ia înapoi; şi că să fie neclintite drepturile mănăstirilor şi bisericilor. Cap. 100 (glava. 117).

Despre bărbatul sau femeia care voiesc să meargă în schima călugărească, pînă cînd să fie pus la încercare şi fără naş să nu se tundă. Cap. 101.

Că nimeni n-are putere să facă călugăr fără autorizare arhierească. Cap. 102 (glava. 119).

Despre rasa călugărească şi despre camilafcă, ce însemnează? Cap. 103 (glava. 120).

Despre bolnavul care se face călugăr la moartea sa. Cap. 104 (glava. 122).

Despre călugărul care nu-şi citeşte ceasurile lui; şi pentru care pricină ies călugării din mănăstire. Cap. 105 (glava. 121).

Despre călugăr şi călugăriţă dacă se căsătoresc, sau cu schima cea mare sau cu schima cea mică curvesc. Cap. 106 (glava. 123).

Despre călugăriţă dacă e codoaşă, sau şi mireană. Cap. 107 (glava. 126).

Περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καλογήρου πῶς νὰ ἐμοιρασθῶσιν, ἐὰν ἔχῃ παιδία ἢ ἂν δὲν ἔχῃ· καὶ περὶ πατρός, ὅτι νὰ μὴ δὲν ὑστερήσῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸ μερτικὸν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἂν γένῃ καὶ καλόγηρος. Κε φ. ρη'.

Περὶ ἱερωσύνης καὶ τοῦ σχήματος τῶν μοναχῶν, ποῖον εἶναι μεγαλύτερον; Κε φ. ρθ-ον.

Περὶ καλογρήρων καὶ καλογριάδων, ἵνα μὴ γίνωνται ἀνάδοχοι παιδίων· οὐδὲ ἱερομόναχος στεφανώνει ἀνδρόγυνα. Κε φ. ρι-ον.

Περὶ ἐκκλησίας καὶ τί εἶναι ἡ ἐκκλησία; Κε φ. ρια-ον.

Ὅτι ἑπτὰ ἔναι τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἑπτὰ τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καὶ ἑπτὰ αἱ μεγάλαι ἀρεταὶ καὶ ἑπτὰ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα. Κε φ. ριβ-ον.

Περὶ τοῦ μὴ θάπτουν τοὺς ἀπεθαμμένους μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ νὰ μεταφέρουν ἀπὸ τάφον σῶμα ἀνθρώπου ἢ καμίαν ὕλην. Κε φ. ριγ-ον

Ὅτι εἰς τὰς ἐκκλησίας συμπόσια δὲν γίνονται, οὐδὲ καπηλία εἰς τὰς ἱεροὺς περιβόλους. Κε φ. ριδ-ον.

Ὅτι νὰ μὴ δὲν βάλουν ζῶον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μείνῃ, οὐδὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν μέσα. Κε φ. ριε-ον.

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ βαπτίζειν ὁ ἱερεὺς τὸ παιδίον. Κε φ. ριϚ-ον.

Περὶ ἱερέων ὁποῦ βαπτίζουν εἰς τρεῖς πατέρας, εἰς τρεῖς υἱοὺς καὶ εἰς τρεῖς παρακλήτους· καὶ περὶ τῶν μὴ βαπτιζόντων εἰς τρεῖς καταδύσεις. Κε φ. ριζ-ον.

Ὅτι τὸ παιδίον, ὅταν τὸ βάλλῃς εἰς τὴν κολυβήθρα, νὰ ἐμβλέπῃ κατὰ ἀνατολάς. Κε φ. ριη-ον.

Περὶ τί δηλοῖ, ὅταν ἐκδύνωσῃ τὸ παιδίον. Κε φ. ριθ-ον

Περὶ τί δηλοῖ τὸ στρέψιμον, ὁποῦ γυρίζουν τὸ παιδίον δυσικά. Κε φ. ρκ-ον.

Περὶ τοῦ χρίσματος καὶ ἀλείματος. Κε φ. ρκα-ον

Διὰ τί βαπτιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας τριάδος. Κε φ. ρκβ-ον.

Despre lucrurile călugărului cum să fie împărţite, dacă are copii sau dacă nu are; şi despre tată ca să nu oprească fiului său partea lui de moştenire, dacă s-a făcut călugăr. Cap. 108 (glava. 133).

Despre preoţie şi schima călugărilor, care este mai mare? Cap. 109 (glava. 134).

Despre călugăr şi călugurită ca să nu fie naşi copiilor nici ieromonah să nu cunune bărbat şi femeie. Cap. 110 (glava. 135).

Despre biserică şi ce este biserica? Cap. 111 (glava. 136).

Că şapte sînt darurile spiritului sfînt şi şapte tainele bisericii şi şapte virtuţile celeşti şi şapte păcatele de moarte. Cap. 112 (glava. 137).

Să nu se îngroape morţii înăuntru în biserică nici să nu se mute din mormînt trupul omului sau vreo ţărînă. Cap. 113 (glava. 138).

Că în biserici nu se fac mese nici cîrciumi în sfintele grădini Cap. 114 (glava. 139).

Că să nu bage dobitoc în biserică şi să rămîe, nici să mănînce şi să bea înăuntru. Cap. 115 (glava. 140).

Despre cum trebuie preotul să boteze copilul. Cap. 116 (glava. 141).

Despre preoţii care botează în trei taţi, în trei fii, şi în trei duhuri; şi despre cei ce nu botează în trei cufundări. Cap. 117 (glava. 142).

Că copilul cînd îl bagi în cristelniţă, să se uite spre răsărit Cap. 118 (glava. 143).

Despre ce înseamnă cînd desfaşă copilul. Cap. 119 (glava. 144).

Despre ce înseamnă întoarcerea cînd întorc copilul spre apus. Cap. 120 (glava. 145).

Despre maslu şi ungere. Cap. 121 (glava. 146).

Pentru ce se botează în numele sfintei treimi. Cap. 122 (glava 147).

Περὶ τὰ σταυρώματα τοῦ παιδίου τί δήλουν; καὶ ἡ κουρὰ καὶ τὰ νέα φορέματα, ὁποῦ φορένει. Κ ε φ. ρκγ-ον.

Περὶ τῶν βαπτιζομένων, ὅτι νὰ χρίσουν αὐτοὺς τὸ ἅγιον καὶ μέγα μῦρον· καὶ ἡ κολυμβήθρα τί εἰκονίζει; καὶ πότε νὰ βαπτίζεται τὸ παιδίον; Κ ε φ. ρκδ-ον.

Περὶ νηπίων ἐὰν εἶναι ἀμφιβολία εἰς αὐτά, ὅτι ἐβαπτίσθησαν ἢ οὐχί. Κ ε φ. ρκε-ον.

Περὶ παιδίου ἐὰν εὑρίσκεται εἰς τέλος νὰ ἀπεθάνῃ, καὶ ὁ ἱερεὺς βαπτίσῃ αὐτό, νὰ μὴ δὲν φθάσῃ νὰ εἰπῇ τοὺς ἀφορκισμούς, οὐδὲ τὰς εὐχάς. Κ ε φ. ρκϛ-ον.

Περὶ ἱερέων ὁποῦ βαπτίζουν παιδία τῶν ἀγαρηνῶν ἢ δεχθοῦν αὐτοὺς διὰ ἀναδόχους ἢ λάβωσι θυσίαν αἱρετικοῦ· καὶ περὶ ἀνιερέων ὁποῦ νὰ βαπτίσουν παιδία. Κ ε φ. ρκζ-ον.

Ὅτι ἐξ ἀνάγκης βαπτίζει καὶ κοσμικός· καὶ περὶ τῶν παιδίων τῶν χριστιανῶν, ὁποῦ ἀπεθάνουν ἀβάπτιστα, ποῦ ὑπαγένουν; Κ ε φ. ρκη-ον.

Περὶ ἱερέων, ἀνέναι καὶ βαπτίζῃ τὸ παιδίον αὐτοῦ ὡσὰν ἱερεύς· καὶ ἐὰν εὐλογῇ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Κ ε φ. ρκθ-ον.

Περὶ ἱερέων, ἀφ' οὗ φάγῃ, δὲν βαπτίζῃ, μόνον πρὸ τῆς θείας λειτουργίας, οὐδὲ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν βαπτίζῃ. Κ ε φ. ρλ-ον.

Περὶ ἱερέως, ὅτι νὰ μὴ δὲν βαπτίζῃ μέσα εἰς τὸ σπήτην· καὶ περὶ παιδίου, ἐὰν ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως ἢ τῶν γονέων. Κ ε φ. ρλα-ον.

Περὶ ποῖα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται μετὰ τὸν θάνατον διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν, ὁποῦ γίνοται διὰ τοὺς ἀπεθαμένους. Κ ε φ. ρλβ-ον.

Ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀπεθαμένους εἶναι ὠφείλεια καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν αἱ θεῖαι λειτουργίαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ζωντανούς. Κ ε φ. ρλγ-ον

Περὶ τῶν διδομένων λειτουργιῶν τῶν ἱερέων διὰ τὰ σαραντάρια διὰ ζωντανοὺς καὶ διὰ ἀπεθαμένους. Κ ε φ. ρλδ-ον.

Pentru crucile copilului ce înseamnă şi tunderea şi scutecele noi ce le îmbracă. Cap. 123 (glava. 148).

Despre cei ce se botează să-i ungă cu sfîntul şi marele mir; şi cristelniţa ce închipuieşte? Şi cînd să se boteze copilul. Cap. 124 (glava. 149).

Despre copii dacă este îndoială, că s-au botezat sau nu. Cap. 125 (glava. 158).

Despre copilul care se află pe moarte şi preotul îl botează şi nu apucă să spună lepădările nici rugăciunile Cap. 126 (glava. 151).

Despre preoţii care botează copii de agareni sau îi iau de naşi sau primesc jertfă dela eretici; şi despre preoţii care botează copii. Cap. 127 (glava. 152).

Că de nevoie botează şi un mirean; şi despre copiii creştinilor care mor nebotezaţi, unde merg? Cap. 128 (glava. 153).

Despre preoţi, dacă-şi botează copilul ca preot; şi dacă binecuvîntează nunta fiului său. Cap. 129 (glava. 155).

Despre preoţi după ce au mîncat, să nu boteze, ci numai înaintea dumnezeeştii liturghii, nici în postul cel mare să nu boteze. Cap. 130 (glava. 156).

Despre preotul, ca să nu boteze în casă; şi despre copilul dacă moare nebotezat din negligenţa preotului sau a părinţilor. Cap. 131 (glava. 157).

Despre care păcate sînt iertate după moarte prin liturghii şi rugăciuni şi milostenii, care se fac pentru cei morţi. Cap. 132 (glava. 158).

Că nu numai celor morţi sînt de folos şi iertare de păcate dumnezeştile liturghii, ci şi celor vii. Cap. 133 (glava. 159).

Despre liturghiile ce se dau preoţilor ca sărindare pentru cei vii şi pentru cei morţi. Cap. 134 (glava. 160).

Περὶ τὸ τί εἶναι αἱ μερίδαι; καὶ ἐὰν ἔναι εὔλογον νὰ προσφέρονται διὰ γυναῖκες ὁποῦ νὰ ἔχουν ἄνδρας αἱρετικοὺς ἢ ἀσεβεῖς. Κ ε φ. ρλε-ον.

Διὰ τί αἰτίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου κάμνουν αὐτοῦ μνημόσυνα εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ εἰς τὰς ἐννέα καὶ εἰς τὰς σαράντα καὶ πότε ἐμποδίζονται νὰ μὴν γίνονται; Κ ε φ. ρλϚ-ον.

Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ τοῦ χυθοῦν τὰ ἅγια, ὅταν λειτουργῇ, ἢ τοῦ πέσῃ ὁ ἀστήρ. Κ ε φ. ρλζ-ον.

Περὶ τιμίων δώρων ἐὰν ἀφανισθῶσιν. Κ ε φ. ρλη-ον.

Ὅτι ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχῃ χωνευτήριον εἰς τὸ ἅγιον βῆμα· καὶ λαικοὶ εἰς αὐτὸ δὲν ἐμβαίνωσι. Κ ε φ. ρλθ-ον.

Περὶ τοῦ ἀντιδώρου διὰ τί τὸ λαμβάνουσιν οἱ χριστιανοί; Καὶ ὅτι ὅταν εὑρίσκωνται μετὰ τῶν αὐτῶν γυναικῶν, νὰ μὴ δὲν τὸ λαμβάνουν, οὐδὲ εἰκόνας νὰ ἀσπάζωνται. Κ ε φ. ρμ-ον.

Περὶ τοῦ ἔχοντος ἔχθραν νὰ μὴ δεχθῇς τὰ πρόσφορα αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ τὸν ἐμεταλάβῃς· καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ τινὰς χωρὶς συγχώρησιν. Κ ε φ. ρμα-ον.

Περὶ λαϊκῶν ὁποῦ δὲν προσκαρτερῶσιν ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἡ ἀκολουθία. Κ ε φ. ρμβ-ον.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ μεταλάβῃ, ὅτι νὰ μὴ δὲν συνευρεθῇ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἢ ἐὰν καὶ τύχῃ καὶ ὀνειρασθῇ· καὶ ἀφ' οὗ μεταλάβῃ, ἐὰν ξεράσῃ· καὶ ποίαις ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος νὰ φυλάσσεται ἀπὸ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα. Κ ε φ. ρμγ-ον.

Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας καὶ ὅτι ἡ μνηστεία ἔναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων. Κ ε φ. ρμδ-ον.

Περὶ μνηστείας ὅτι νὰ ἔναι τὸ ἀρσενικὸν χρόνων δεκατεσσάρων καὶ τὸ θηλυκὸν δώδεκα. Κ ε φ. ρμε-ον.

Περὶ νέου ὁποῦ νὰ ἀῤῥαβωνιασθῇ καὶ ἀπεθάνῃ, ἂν δύναται ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ. Κ ε φ. ρμϚ-ον

Despre ce sînt prescurile şi dacă se cuvine să fie aduse de femei care au bărbaţi eretici sau fără de Dumnezeu. Cap. 135 (glava. 161).

Pentru ce pricină după moartea omului îi fac pomeniri la trei zile şi la nouă zile şi la patruzeci şi cînd sînt oprite să nu se facă. Cap. 136 (glava. 162).

Despre preotul căruia i se varsă sfintele, cînd liturghiseşte sau îi cade steaua. Cap. 137 (glava. 164).

Despre sfintele daruri dacă vor fi dispărut. Cap. 138 (glava. 165).

Că preotul să aibă loc de spălat în sfîntul altar; şi mirenii să nu intre în el. Cap. 139 (glava. 165).

Despre anaforă, de ce o iau creştinii? Şi că atunci cînd se află cu femeile lor, să nu o ia, nici icoane să nu sărute. Cap. 140 (glava. 166).

Despre cel ce ţine duşmănie, să nu primeşti prinoasele lui, nici să nu-l împărtăşeşti; şi dacă a murit cineva fără iertare. Cap. 141 (glava. 168).

Despre mirenii care nu aşteaptă pînă la capăt să se sfîrşească slujba. Cap. 142 (glava. 169)

Despre cel ce voieşte să se pricestuiască, ca să nu se afle cu femeia lui, sau de se va întîmpla şi va fi visat; şi după ce s-a pricestuit, dacă a vărsat; şi în care zile din săptămînă să se păzească de femeia sa. Cap. 143 (glava. 170 şi 171).

Despre femeile logodite, precum şi despre logodnă şi că logodna este simbol şi făgăduinţă a nunţilor ce au să fie. Cap. 144 (glava. 172).

Despre logodnă ca să fie partea bărbătească de ani paisprezece şi cea femeiască de doisprezece. Cap. 145 (glava. 173).

Despre tînărul care se va fi logodit şi a murit, dacă fratele său poate să o ia. Cap. 146 (glava. 174).

"Οτι μία νέα ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετά τινος 'Ιωάννην καὶ ἐζήτησε, διατὶ ἦτον ἀνήβη, νὰ χωρισθῆ ἐξ αὐτοῦ. Κ ε φ. ρμζ-ον.

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῆ καὶ ἀποθάνῃ ἡ ἀρραβωνιαστική του· καὶ ἐὰν ἦτον ἡ μνηστεία ἔξω τοῦ νόμου. Κ ε φ. ρμη-ον.

Περὶ ἀρραβώνων μνηστείας ὁποῦ νὰ δεχθοῦν, καὶ μετανοήσῃ τὸ ἓν μέρος· καὶ ἐὰν ἀποθάνῃ τινὰς ἀπὸ τοὺς ἀρραβωνιασμένους· καὶ περὶ φιλήματος. Κ ε φ. ρμθ-ον.

'Απὸ πόσαις αἰτίαις χωρίζουν τοὺς ἀρραβωνιασμένους. Κ ε φ. ρν-ον.

Περὶ τῶν βαθμῶν τῶν γάμων, οἱ ὁποῖοι διαλαμβάνουν, εἰς πόσους γίνονται τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται. Κ ε φ. ρνα-ον.

Διαίρεσις συγγενείας καὶ περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας. Κ ε φ. ρνβ-ον.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἑβδόμου βαθμοῦ, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται. Κ ε φ. ρνγ-ον.

Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ὀγδόου βαθμοῦ, ὅτι γίνεται. Κ ε φ. ρνδ-ον.

Περὶ τῶν ἐξαγχιστείας καὶ ὅτι ἐξαγχιστεία λέγεται συγγένεια ἀπὸ συμπενθερίου. Κ ε φ. ρνε-ον.

Περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θείου, ὅτι εἰς τρία λέγεται καὶ χωρίζει καὶ περὶ τριγενείας. Κ ε φ. ρνϛ-ον.

Περὶ υἱοθεσίας καὶ περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Κ ε φ. ρνζ-ον.

Περὶ δύο παιδίων, ὁποῦ νὰ δεχθῆ τινὰς ἀπὸ ἅγιον βάπτισμα, ἐὰν ἔρχωνται εἰς γάμον, καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα τοῦ βαπτίσματος. Κ ε φ. ρνη-ον.

Περὶ ἐλευθερωμένου σκλάβου, ὅτι δὲν πέρνῃ τὴν κύραν του οὐδὲ ὑποχείριοι τὰς γυναῖκας τῶν αὐτῶν αὐθεντῶν. Κ ε φ. ρνθ-ον.

"Οτι εἰς τοὺς γάμους νὰ ἐμβλέπωμεν τὸ εὐπρεπὲς καὶ ἐὰν πορνεύσῃ τινὰς γυναῖκα, δὲν ἐπέρνῃ τὴν μητρυιάν της. Κ ε φ. ρξ-ον.

Τὰ τῶν γάμων γράμματα, ἤτοι τὰ σχέδη. Κ ε φ. ρξα-ον.

Că o tînără a luat rugăciune de logodnă cu un oarecare Ioan şi a cerut, pentru că era mică, să se despărţească de el. Cap. 147 (glava. 175).

Despre cel ce vrea să se sfinţească şi a murit logodnica lui şi dacă logodna a fost în afară de lege. Cap. 148 (glava. 176).

Despre arvunele logodnei care se primesc şi o parte se răsgîndeşte; şi dacă a murit cineva din cei logodiţi; şi despre sărutare. Cap. 149 (glava. 177).

Cîte vini despart pe cei logodiţi. Cap 150 (glava. 178).

Despre spiţele nunţilor care arată în cîte se fac căsătoriile şi în cîte nu se fac. Cap 151 (glava. 189).

Împărţirea înrudirii şi despre înrudirea de sînge. Cap. 152 (glava. 190).

Despre a şaptea spiţă de sînge, ca să nu se facă. Cap. 153 (glava. 191).

Despre a opta spiţă de sînge, că se face. Cap. 154 (glava. 192).

Despre înrudirea din încuscrire. Cap. 155 (glava. 193).

Despre numele unchiului, că se spune şi se împarte în trei şi despre trei neamuri Cap. 156 (glava. 194).

Despre înfiere şi despre sfîntul botez. Cap. 157 (glava. 195).

Despre doi copii pe care îi va boteza cineva, dacă se pot cununa şi alte de trebuinţă în legătură cu botezul. Cap. 158 (glava. 196).

Despre robul slobozit, că nu ia pe stăpîna lui, nici cei supuşi pe femeile stăpînilor lor. Cap. 159 (glava. 197).

Că la nunţi să avem în vedere ce se cade şi dacă curveşte cineva cu o femeie, să nu ia pe mama ei vitregă. Cap. 160 (glava. 198).

Scrisorile nunţilor, adică proiectele. Cap. 161.

Ὅτι τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν γίνεται καμία ὑπόθεσις γάμου. Κ ε φ. ρξβ-ον.

Περὶ πρώτου γάμου καὶ τὸ τί εἶναι γάμος; καὶ περὶ ἐννόμων γάμων. Κ ε φ. ρξγ-ον.

Περὶ τῶν συμφωνιῶν τῶν γενομένων εἰς γάμον, μὴ γενομένης ἱερολογίας. Κ ε φ. ρξδ-ον.

Περὶ πῶς καλεῖται ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δεύτερος, ὁ τρίτος καὶ περὶ τοῦ κανόνος τῶν διγάμων, τῶν τριγάμων καὶ τῶν τετραγάμων. Κ ε φ. ρξε-ον.

Περὶ διαφορᾶς παιδίων, ποῖα λέγονται γνησία καὶ ποῖα φυσικὰ καὶ ποῖα νόθα καὶ ποῖα σκότια; Κ ε φ. ρξϛ-ον.

Περὶ παρανόμου γάμου καὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ ἔχοντος παλακίδα Κ ε φ. ρξζ-ον.

Περὶ τοῦ εὐλογηθέντος τρεῖς γάμους καὶ ἡ μία ἐκ τῶν τριῶν γυναικῶν εὑρέθη παράνομος. Κ ε φ. ρξη-ον.

Περὶ ἀδελφοπιΐας ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται. Κ ε φ. ρξθ-ον.

Κατάκρισις ἐντεθεῖα εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ ἀδρόγυνα χωρὶς αἰτίαν εὔλογον· καὶ περὶ ρεπουδίου τί δηλοῖ; Κ ε φ. ρο-ον.

Περὶ χωρίσεως γάμου καὶ αἱ αἰτίαι τῆς γυναικός, ὁποῦ τὴν ἐχωρίζεται ὁ ἄνδρας της καὶ κερδαίνει τὴν προῖκαν αὐτῆς. Κ ε φ. ροα-ον.

Αἱ αἰτίαι τοῦ ἀνδρός, ὁποῦ τὸν ἐχωρίζεται ἡ γυναῖκά του καὶ πέρνει τὴν προῖκα αὐτῆς καὶ τὰ χαρίσματα, ὁποῦ τῆς ἔδωκε διὰ τοὺς γάμους. Κ ε φ. ροβ-ον.

Λύσις γάμου, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὑρίσκεται σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Κ ε φ. ρογ-ον.

Λύσις γάμου, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὕρῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρθένον. Κ ε φ. ροδ-ον.

Λύσις γάμου, ὅταν γένῃ τινὰς καλόγηρος καὶ ἡ γυναῖκά του ὑπανδρεθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ καιρὸν νὰ θέλῃ νὰ γένῃ ἀρχιερεύς. Κ ε φ. ροε-ον.

Περὶ γυναικὸς ἐὰν δείρῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς, νὰ χωρίζεται. Κ ε φ. ροϛ-ον.

Că în sfîntul şi marele post nu se face nici o tocmeală de nuntă. Cap. 162 (glava. 202).

Despre nunta cea dintîi şi ce este nunta? Şi despre nunţile legale. Cap. 163 (glava. 203).

Despre învoielile ce se fac la nuntă,fără să se facă slujbă bisericească.Cap. 164(gl.va.204).

Despre cum se cheamă nunta cea dintîi, a doua, a treia şi despre canonul celor cu două nunţi, cu trei şi cu patru. Cap. 165. (glava. 205).

Despre deosebirea copiilor, care se cheamă drepţi, care naturali, care nelegitimi şi care întunecaţi? Cap. 166 (glava. 207).

Despre nunta afară de lege şi despre canonul ei şi despre cel ce are ţiitoare. Cap. 167 (glava. 208).

Despre cele ce s-a cununat de trei ori şi una din cele trei femei s-a aflat în afară de lege. Cap. 168 (glava. 209).

Despre înfrăţire, ca să nu se facă. Cap. 169 (glava. 210).

Osîndă pusă asupra celor ce despart bărbatul de femeie fără cauză binecuvîntată; şi despre cartea de despărţenie ce arată? Cap. 170 (glava. 213).

Despre despărţirea nunţii şi vinile femeii care o despart de bărbatul ei şi el cîştigă zestrea ei. Cap. 171 (glava. 214).

Vinile bărbatului de care se desparte femeia lui şi ia zestrea ei şi darurile pe care i le-a dat la nuntă. Cap. 172 (glava. 216).

Desfacerea nunţii cînd bărbatul nu se află trupeşte cu femeia lui. Cap. 173 (glava. 217).

Desfacerea nunţii cînd bărbatul nu a găsit fecioară pe femeia lui. Cap. 174 (glava. 218).

Desfacerea nunţii cînd cineva s-a făcut călugăr şi femeia lui s-a măritat şi acela după un timp vrea să devină arhiereu. Cap. 175 (glava. 219).

Despre femeie dacă îşi bate bărbatul, să se despartă. Cap. 176 (glava. 220).

Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν ἔναι κλέπτης, χωρίζεται αὐτὸν ἡ γυναῖκά του. Κε φ. ροζ-ον

Περὶ αἰχμαλώτου ἀνδρὸς ἢ γυναικός, ὅτι χωρίζεται. Κε φ. ροη-ον.

Περὶ γυναικός, ὁποῦ νὰ γένῃ σκλάβα καὶ τὴν ἐμιάνουν, νὰ μὴ δὲν χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Κε φ. ροθ-ον·

Περὶ ἀνδρός, ὁποῦ νὰ διώξῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὴν μοιχεύουν. Κε φ. ρπ-ον·

Περὶ λωβοῦ ἀνδρὸς ἢ γυναικός, χωρίζεται. Κε φ. ρπα-ον·

Περὶ συγγενείας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὅτι χωρίζεται. Κε φ. ρπβ-ον.

Περὶ συγγενείας τῆς υἱοθεσίας, ὅτι χωρίζεται. Κε φ. ρπγ-ον

Περὶ παρανόμου γάμου ὅτι χωρίζεται.. Κε φ. ρπδ-ον·

Περὶ τετραγαμίας ὅτι χωρίζεται. Κε φ. ρπε-ον·

Περὶ ἀνήβου γάμου ὅτι χωρίζεται. Κε φ. ρπϚ-ον.

Περὶ ἀνδρός, ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παράφυσιν, ὅτι χωρίζεται· καὶ περὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ. Κε φ. ρπζ-ον..

Περὶ ἀνδρογύνου, ὁποῦ νὰ εἶναι τὸ ἕνα πρόσωπον αἱρετικόν, χωρίζεται. Κε φ. ρπη-ον

Περὶ ἀνδρός, ὁποῦ ἔχει γυναῖκα δαιμονιζομένη καὶ θέλει νὰ χωρισθῇ. Κε φ. ρπθ-ον.

Περὶ τοῦ πάθους τῶν σεληνιαζομένων πῶς κρίνεται τὴν σήμερον εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν μεγάλην. Κε φ. ρϠ'.

Ἐὰν μισεύσῃ τινὰς καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἐκεῖ νὰ λάβῃ παλακίδα ἢ νὰ μὴ δὲν στείλῃ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἔξοδον τῆς αὐτῆς ζωῆς, νὰ χωρίζεται. Κε φ. ρϠά.

Περὶ γυναικός, ὁποῦ νὰ μισεύσῃ ὁ ἄνδρας της, ἢ γένῃ σκλάβος ἢ ὑπάγῃ εἰς ἐστρατεία καὶ γένῃ ἀφανής· καὶ αὐτὴ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ; Κε φ. ρϠβ'.

Περὶ ἐκείνου ὁποῦ νὰ χωρισθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ αἰτίαν ἄλλης γυναικός. Κε φ. ρϠγ'.

Περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ καὶ περὶ τοῦ κανόνος τούτου. Κε φ. ρϠδ'.

Despre bărbat de este fur, femeia lui se desparte de dînsul Cap. 177 (glava. 221).

Despre bărbatul ajuns rob sau femeia, că se desparte. Cap. 178 (glava. 222).

Despre femeia care a juns roabă şi o pîngăresc, să nu fie despărţită de bărbatul ei. Cap. 179 (glava. 223).

Despre bărbatul care şi-a gonit femeia şi-o pîngăresc. Cap. 180 (glava. 224).

Despre bărbat lepros ori femeie; se desparte Cap. 189 (gl. 225).

Despre rudenia sfîntului botez, că se desparte. Cap. 182 (glava. 226).

Despre rudenia înfierii că se desparte. Cap. 183 (glava. 227).

Despre nunta nelegală că se desparte. Cap. 184 (glava. 228).

Despre căsătoria de a patra oară că se desparte. Cap. 185 (glava. 229).

Despre nunta nevrîstnicilor, că se desparte. Cap. 186 (glava. 230).

Despre bărbatul care se află cu femeia în afară de fire, că se despart, şi despre canonul lui. Cap. 187 (glava. 231).

Despre soţii dintre care o persoană să fie eretică, se desparte Cap. 188 (glava. 232).

Despre bărbatul care are femeie îndrăcită şi vrea să se despartă Cap. 189 (glava. 233).

Despre patima lunaticilor, cum se judecă în ziua de azi în adevărata marea biserică. Cap. 190 (glava. 234).

Dacă pleacă cineva şi se duce în alt loc şi ia ţiitoare şi nu trimite femeii lui de cheltuială pentru viaţa ei, să se despartă. Cap. 191 (glava. 235).

Despre femeia, al cării bărbat a plecat sau a ajuns rob sau pleacă la oaste şi a dispărut şi ea vrea să se mărite. Cap. 192 (glava. 236).

Despre cela care s-a despărţit de femeia lui din vina altei femei, Cap. 193 (glava. 239).

Despre cel care s-a găsit cu soacră-sa şi canonul acestuia. Cap. 194.

Περὶ μοιχείας καὶ τοῦ κανόνος αὐτῆς. Κεφ. ρϙε'.

Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν εὕρῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ μοιχεύεται καὶ σκοτώσῃ αὐτὴν καὶ τὸν μοιχόν, ἢ τὴν ἐσκοτώσῃ χωρὶς αἰτίαν ἢ στανικός του. Κεφ. ρϙϛ'.

Περὶ τοῦ λαβόντος θάνατον θεληματικῶς, ἢ ἄνδρας, ἢ γυναῖκα. Κεφ. ρϙζ'.

Περὶ γυναικὸς παρθένου, ἐὰν βιάσῃ τινὰς καὶ φθείρῃ αὐτήν, ἢ καὶ θεληματικῶς αὐτῆς. Κεφ. ρϙη'.

Περὶ παιδοφθορίας θηλυκῶν· καὶ ὁ κανὼν τοῦ ἀνδρός. Κεφ. ρϙθ'.

Περὶ καλογραίας ἐὰν δυναστευθῇ ἢ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐθεντός της, ἢ ἄλλη γυναῖκα ὑπό τινος ἀνδρός. Κεφ. σ'.

Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ χηρεύσῃ καὶ ὑπανδρευθῇ, ὅτι δὲν ἐπέρνῃ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, εἰ μὴ ἐκ τῶν παιδίων ἂν ἀποθάνουν· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας. Κεφ. σα'.

Περὶ γυναικός, ὁποῦ νὰ χηρεύσῃ καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ. Κεφ. σβ'.

Περὶ γυναικὸς ὑπανδρεμένης ὁποῦ νὰ ἔχῃ ῥοῦχα καὶ νὰ μὴ δὲν δείξῃ ποῦ τὰ ηὗρε. Κεφ. σγ'.

Περὶ γυναικός, ὁποῦ νὰ χηρεύσῃ καὶ δὲν ὑπανδρευθῇ, τί ἐπέρνει ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς; ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας. Κεφ. σδ'.

Περὶ προικὸς τετιμένης καὶ ἀδιατιμήτου καὶ περὶ ἐξωπροίκων. Κεφ. σε'.

Ὅτι ἡ γυναῖκα προτιμᾶται παντὸς δανειστοῦ, καὶ ἐὰν ἔμβῃ ἐγγυήτρια διὰ τὸν ἄνδραν αὐτῆς. Κεφ. σϛ-ο-ν.

Περὶ ἀνδρός, ὁποῦ νὰ κάμῃ ἔξοδον εἰς τὴν ἀσθένειαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν θάνατον. Κεφ. σζ'.

Περὶ προτιμήσεως προικὸς πρώτης καὶ δευτέρας. Κεφ. ση-ον.

Despre precurvie şi canonul ei. Cap. 195 (glava. 240).

Despre bărbat, dacă a aflat că femeia lui curveşte şi a ucis-o pe ea şi pe curvar sau a ucis-o fără vină sau fără voie. Cap. 196 (glava. 241).

Despre cel ce şi-a făcut moarte din voia lui, sau bărbat sau femeie. Cap. 197 (glava. 250).

Despre femeia fecioară, dacă a siluit-o cineva şi a stricat-o sau şi cu voia ei. Cap. 198 (glava. 251).

Despre stricarea fetelor, şi canonul bărbatului. Cap. 199 (glava. 255).

Despre călugăriţa care a fost siluită, sau roaba de stăpînul său sau altă femeie de vreun alt bărbat. Cap. 200 (glava. 256).

Despre femeia care a rămas văduvă şi s-a măritat, că să nu ia din lucrurile bărbatului ei, decît din ale copiilor, dacă au murit; de asemenea şi bărbatul. Cap. 201 (glava. 262).

Despre femeia care a rămas văduvă şi vrea să se mărite în acelaşi an. Cap. 202 (glava. 261).

Despre femeia măritată care să aibă haine şi nu arată de unde le-a aflat. Cap. 203 (glava 263.

Despre femeia care a rămas văduvă şi nu s-a măritat, ce ia din lucrurile bărbatului ei; de asemenea şi bărbatul. Cap. 204 (glava. 264).

Despre zestrea preţuită şi nepreţuită şi despre exoprică. Cap. 205 (glava. 265).

Că femeia se protimiseşte faţă de orice creditor, şi dacă a intrat chezaşă pentru bărbatul ei. Cap. 206 (glava. 266).

Despre bărbatul care face cheltuială la boala femeii lui şi la moarte. Cap. 207 (glava. 267).

Despre protimisirea zestrei întîia şi a doua. Cap 208 (glava. 268).

Περὶ συμφώνου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς καὶ περὶ δωρεᾶς, ὁποῦ νὰ γένῃ ἀνάμεσόν τους. Κεφ. σθ'.

Περὶ προγαμιαίων δωρεῶν. Κεφ. σι-ον.

Περὶ δωρεῶν καὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν. Κεφ. σια-ον.

Περὶ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, ἐὰν χηρεύσουν καὶ ἀφίσουν παιδίον καὶ τὸ παιδίον ἀπεθάνῃ, ἢ καὶ ἐὰν δὲν κάμουν καὶ ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα χωρὶς παιδίου, πῶς νὰ ἠμοιρασθοῦν τὰ ροῦχα αὐτῶν. Κεφ. σιβ-ον.

Περὶ προτιμήσεως κληρονομίας καὶ περὶ πάππου, ἐὰν ἀφίσῃ υἱὸν καὶ ἐγγόνους, πῶς κληρονομοῦσιν αὐτόν. Κεφ. σιγ-ον

Περὶ τοῦ ἀποθανόντος χωρὶς διαθήκης, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, καὶ δὲν ἔχει παιδία, μόνον γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν; Κεφ. σιδ-ον.

Περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὁποῦ ἔχει ἀδελφὸν ἀπὸ δύο μητέρες καὶ ἀνεψιούς, τοῦ ἀδελφοῦ του παιδία, ὁποῦ νὰ ἦτον μετὰ τὸν πατέραν τους ἀπὸ ἕναν πατέραν καὶ μίαν μητέρα, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν; Κεφ. σιε-ον.

Περὶ τοῦ ἀποθανόντος ἐὰν δὲν ἔχῃ ἀδελφοὺς ἢ ἀνεψιούς, ποῖοι κληρονομοῦσιν αὐτόν[1]); Κεφ. σις-ον.

Περὶ συνεισφορᾶς, ἤγουν ἐὰν ἔδωκεν ὁ πατὴρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ προῖκα καὶ ἔκαμαν νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ πλέον ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτοῦ. Κεφ. σιζ-ον.

Περὶ ποῖα παιδία λέγονται αὐτεξούσια καὶ ποῖα ὑπεξούσια; Κεφ. σιη-ον.

Περὶ συνεισφορᾶς υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὁποῦ ἐπῆραν ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ πατρός των τὸ μερτικόν τους καὶ, ἀποθανόντος αὐτοῦ, πάλιν θέλουν ὅτι νὰ λάβουν. Κεφ. σιθ-ον.

Περὶ τοῦ ἔχοντος νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἕως πόσους χρόνους νὰ ἀκούεται; καὶ περὶ χρέους ἕως πότε νὰ ζητεῖται; Κεφ. σκ-ον.

Περὶ φαλκιδίου. Κεφ. σκα-ον.

Despre învoiala dintre bărbat şi femeie şi despre darurile care s-au făcut între ei. Cap. 209 (glava. 269).

Despre darurile dinaintea nunţii. Cap. 210 (glava. 270).

Despre daruri şi întoarcerea lor. Cap. 211 (glava. 271).

Despre bărbaţi şi femei dacă văduvesc şi lasă copil şi copilul a murit, sau şi dacă n-au făcut şi a murit bărbatul sau femeia fără copil, cum să se împărţească hainele lor? Cap. 212 (glava. 272).

Despre protimisirea moştenirii şi despre bunic dacă a lăsat fiu şi nepot, cum îl moştenesc? Cap. 213 (glava. 273).

Despre cel ce a murit fără diată, fie bărbat sau femeie, şi n-are copii, ci numai părinţi, şi fraţi şi surori, care-l moştenesc? Cap. 214 (glava. 274).

Despre cel ce a murit care are frate de la două mame, şi nepoţi, copii de ai fratelui său, care au fost cu tatăl lor de la un tată şi dela o mamă, cine-l moştenesc pe el? Cap. 215 (glava 275).

Despre cel ce a murit, dacă n-are fraţi şi nepoţi, care îi moştenesc pe el? Cap. 216 (glava. 276).

Despre sinisfora, adică dacă a dat tatăl fetei sale zestre şi au făcut să nu mai ia nimic din lucrurile lui. Cap. 217 (glava. 277).

Despre care copii se cheamă vîstnici şi care nevîrstnici? Cap. 218 (glava. 278).

Despre sinisforaua feciorilor şi a fetelor care şi-au luat partea lor din lucrurile tatălui şi, dînsul murind, iarăşi voiesc să ia ceva. Cap. 219 (glava. 279).

Despre cel ce are să ia moştenire pînă în cîţi ani să fie ascultat? Şi despre datorie pînă cînd să fie cerută. Cap. 220 (glava. 280).

Despre falchidiu. Cap. 221 (gl. 282).

---

[1]) αὐτούς în ms.

Περὶ παιδίων ὅπως νὰ τιμῶσι τοὺς αὐτῶν γονεῖς. Κ ε φ. σκβ-ον.

Αἱ αἰτίαι, ὁποῦ κάμνουσιν οἱ γονεῖς τὰ παιδία αὐτῶν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν· καὶ περὶ υἱοῦ ἐὰν ὑπανδρευθῇ χωρὶς θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Κ ε φ. σκγ-ον.

Περὶ διαθήκης καὶ εἰς πόσους χρόνους ἔχει ἄδειαν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν νὰ κάμνουν διαθήκην, καὶ πόσοι μάρτυρες νὰ εἶναι; καὶ περὶ ἀδελφῶν ἐὰν ἔχωσι τὰ πράγματα αὐτῶν ἀμοίραστα· καὶ περὶ κωδικέλλου. Κ ε φ. σκδ'.

Περὶ διαθήκης ὑπεξουσιῶν καὶ περὶ λεγάτου. Κ ε φ. σκέ.

Περὶ ἐπιτρόπων καὶ τῆς ἡλικίας τῶν ἀνήβων καὶ τῶν ἀφηλίκων. Κ ε φ. σκς'.

Περὶ καταθήκης. Κ ε φ. σκζ'.

Περὶ ἀποφάσεως αἱρετῶν κριτῶν. Κ ε φ. σκη'.

Περὶ συμφόνων. Κ ε φ. σκθ'.

Περὶ δύο συντρόφων, ἐὰν ὁ ἕνας ἐκ τοὺς δύο λάβῃ σύντροφον χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ ἄλλου. Κ ε φ. σλ'.

Περὶ ὅρκου. Κ ε φ. σλα'.

Περὶ παιδίων ἵνα τρέφωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν. Κ ε φ. σλβ.

Περὶ γεωργοῦ ἐὰν ἐργάσῃ χωράφι χωρὶς θέλημα. Κ ε φ. σλγ'.

Περὶ τοῦ λαβόντος βοΐδιον εἰς ἐργασίαν καὶ ἀπεθάνῃ. Κ ε φ. σλδ'.

Περὶ τοῦ λαβόντος ἄλογον μετὰ ἀγωγίου καὶ φορτώσῃ βαρέως. Κ ε φ. σλε'.

Περὶ τοῦ λαβόντος ἀμπέλιον ἢ χωράφιον μεσιακὸν καὶ περὶ ἐκείνου ὁποῦ κάμῃ ἔξοδον εἰς ξένον πρᾶγμα. Κ ε φ. σλϚ'.

Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος καὶ περὶ τοῦ θείου πάσχα, ἕως ποῦ ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει· καὶ περὶ τῆς νηστείας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, πόσαι ἡμέραι εἰσίν; Κ ε φ. σλζ'.

Despre copii ca să cinstească pe părinţii lor, Cap. 222 (glava. 283).

Despre pricinile pentru care părinţii dezmoştenesc din lucrurile lor pe copiii lor şi despre feciorul care s-a însurat fără voia tatălui său. Cap. 223 (glava. 284).

Despre diată şi la cîţi ani are voie feciorul şi fata să facă diată şi cîţi martori să fie? Şi despre fraţi, dacă au lucrurile lor nedespărţite; şi despre codicil. Cap. 224 (glava. 285).

Despre diata minorilor şi despre legat. Cap. 225 (glava. 286).

Despre epitrop şi despre vîrsta nevîrstnicilor şi sprevîrstnicilor. Cap. 226 (glava. 287).

Despre depozit. Cap. 227 (glava. 288).

Despre hotărîrea arbitrilor. Cap 228 (glava. 289).

Despre convenţii. Cap. 229 (glava. 290).

Despre doi asociaţi, dacă unul din cei doi a luat asociat fără voia celuilalt. Cap. 230 (glava. 291).

Despre jurămînt. Cap. 231 (glava. 292).

Despre copii ca să hrănească pe părinţii lor. Cap. 232 (glava. 293).

Despre plugari dacă au lucrat vreo ţarină fără voie. Cap. 233 (glava 294).

Despre cel ce a luat un bou la lucru şi a murit. Cap. 234 (glava. 295).

Despre cel ce a luat cal cu chirie şi l-a încărcat greu. Cap. 235 (glava. 310).

Despre cel ce a luat vie sau ţărină în parte şi despre cela ce a făcut cheltuială pentru lucru străin. Cap 236 (glava. 311).

Despre intervalul zilei şi despre dumnezeeştile paşti, pînă unde urcă şi coboară; şi despre postul sfinţilor apostoli, cîte zile sînt? Cap. 237 (glava. 312).

Νομοκάνονον καὶ ὅτι τῶν ἀρχιερέων ἐδόθη νὰ αὐξαίνουν καὶ νὰ ὀλιγοστεύουν τὰ ἐπιτίμια· καὶ περὶ τῶν μετανοούντων τοῦ μὴ ἀποστρέφειν αὐτούς. Κε φ. σλή

Περὶ ἱερέως ἐὰν ἐξαγορεύσῃ χωρὶς θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως ἢ τύχῃ ἀνάγκης καὶ καλέσουν αὐτὸν εἰς ἀσθηνῆ καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ τὸν ἐξομολογήσῃ. Κε φ. σλθ'.

Ὅτι δίδεται καὶ κοσμικῶν ἱερέων καὶ ἱερομονάχων, νὰ γίνωνται πνευματικοί· καὶ τί λέγεται πνευματικός; Κε φ. σμ'.

Περὶ ἀρχιερέως, πῶς κάμνει χρεία νὰ περνᾷ καὶ νὰ παραγγέλῃ καὶ νὰ διδάσκῃ ἐκεῖνον ὁποῦ κάμῃ πνευματικόν; Κε φ. σμα'

Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἐξομολογηθῇ, ὅτι νὰ ζητῇ πνευματικὸν ἔμπειρον· καὶ ἐὰν ὁ πνευματικὸς ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξομολογουμένου. Κε φ. σμβ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ὅτι, ἐὰν καὶ ἔφαγε, νὰ μεταλάβῃ· καὶ περὶ τῶν κανονισμένων ὅτι, ἐὰν εἶναι εἰς θάνατον, νὰ μεταλάβουν. Κε φ. σμγ'.

Περὶ ἀσθενοῦς ἐὰν ἀποθάνῃ ἀμετάδωτος ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως ἢ ἄλλου τινός. Κε φ. σμδ'.

Περὶ πόσους χρόνους νὰ ἐξαγορεύωνταν τὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰ θηλυκά· καὶ ὅλοι κάμνει χρεία νὰ μετανοῶμεν, ἱερωμένοι καὶ λαικοί. Κε φ. σμε'.

Περὶ ὅσοι ἐξαγορεύονται ἐκ προαιρέσεως, πῶς νὰ κανονίζωνται; Κε φ. σμϚ'.

Περὶ πνευματικοῦ ὅπως νὰ ἔχῃ τόπον ἱερὸν διὰ τοὺς ἐξομολογουμένους· καὶ τί νὰ λέγῃ πρὸς αὐτούς; καὶ περὶ ἐκείνων ὁποῦ στέργονται τὸν κανόνα τους καὶ ὁποῦ δὲν τὸν ἐστέργουν· καὶ νὰ ἐμβλέπῃ τὴν νεότητα καὶ τὸ γῆρας. Κε φ. σμζ'.

Περὶ τῶν ἀρνησαμένων τὸν Χριστὸν θεληματικῶς ἢ διὰ βασάνων. Κε φ. σμη'.

Nomocanon şi că arhiereilor li s-a dat să sporească şi să micşoreze osîndele; şi despre cei ce se pocăiesc, să nu-i întoarcă pe ei. Cap. 238 (glava. 317).

Despre preot dacă mărturiseşte fără voia arhireului sau s-a întîmplat vreo nevoie şi-l vor chema la vreun bolnav şi nu merge să-l spovedească. Cap. 239 (glava. 318).

Că se dă preoţilor mireni şi ieromonahilor să fie duhovnici; şi ce se cheamă duhovnic? Cap. 240 (glava. 319).

Despre arhiereu, cum trebuie să ia şi să spună şi să înveţe pe cel ce-l face duhovnoc. Cap. 241.

Despre cel ce voieşte să se mărturisească, să ceară un duhovnic cu experienţă; şi dacă duhovnicul mărturiseşte păcatul celui ce se spovedeşte. Cap. 242 (glava. 319).

Despre bolnav că, dacă a mîncat, să se pricestuiască. Şi despre cei supuşi unor canoane că, dacă sînt pe moarte, să se cuminece. Cap. 243 (glava. 320).

Despre bolnavul care a murit necuminecat din neglijenţa preotului sau a altuia. Cap. 244.

Despre la cîţi ani să se spovedească băieţii şi fetele; şi toţi trebuie să se pocăiască, clerici şi mireni. Cap. 245 (glava. 321).

Despre cîţi se mărturisesc de bună voie, cum să se canonească? Cap. 246 (glava. 322).

Despre duhovnic ca să aibă loc sfînt pentru cei ce se spovedesc; şi ce să spună către ei? Şi despre cei care ţin canonul lor şi pentru cei ce nu-l ţin; şi să caute la tinereţele şi bătrîneţele lor. Cap. 247 (glava. 327).

Despre cei ce s-au lepădat de Hristos din voia lor sau fiind puşi la cazne. Cap. 248 (glava. 323).

Περὶ μαντείας καὶ περὶ ἐκείνων ὁποῦ ὑπαγένουν εἰς τοὺς μάντεις καὶ ὁποῦ βαστοῦν φυλακτά. Κ ε φ. σμθ'.

Περὶ μαλακίας καὶ πορνείας καὶ περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ γυναικὸς ἀβαπτίστης. Κ ε φ. σν'.

Περὶ αἱμομιξίας. Κ ε φ. σνά.

Περὶ τῆς εὑρισκομένης γυναικὸς εἰς τὰ γυναίκεια αὐτῆς. Κ ε φ. σνβ'.

Περὶ τοῦ ἀρσενοκοίτου καὶ ζωοφθόρου. Κ ε φ. σνγ'.

Περὶ φόνου. Κ ε φ. σνδ'.

Περὶ κλέπτου καὶ κλεπταποδόχου καὶ λῃστοῦ. Κ ε φ. σνε'.

Περὶ τυμβορύχου καὶ ἱεροσυλίας. Κ ε φ. σνς'.

Περὶ ἐπιορκίας καὶ ψευδομαρτυρίας· καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπάρῃ πρᾶγμα ἀδίκως μεθ' ὅρκου. Κ ε φ. σνζ'.

Περὶ καταλαλιᾶς καὶ μνησικακίας καὶ παρακροαστοῦ καὶ προδότου. Κ ε φ. σνη',

Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ βαστάζῃ βότανον ἢ νὰ φάγῃ διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ παιδία ἢ ἐὰν ἀποβαλθῇ ἢ καὶ ἐὰν καταφονήσῃ τὸ παιδίον, ὅταν τὸ γεννήσῃ. Κ ε φ. σνθ'.

Περὶ καλογραίας ἐὰν ἠξεύρῃ ἄλλη καλογραία ὁποῦ νὰ κάμῃ ἁμαρτία, καὶ δὲν τὸ εἰπῇ τῆς ἡγουμένης. Κ ε φ. σξ'.

Περὶ κοσμικοῦ ἐὰν ἠξεύρῃ ἄλλον νὰ ἁμαρτάνῃ καὶ δὲν τὸν ἐμποδίσῃ. Κ ε φ. σξα'.

Περὶ τοῦ φαγόντος ἀποθαμένου ζώου κρέας ἢ θηριαλώτου. Κ ε φ. σξβ'.

Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ ἀποθάνῃ λεχοῦσα, καὶ περὶ τῶν μαμμίδων πότε δέχονται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Κ ε φ. σξγ'.

Despre prorociri şi despre cei ce merg la proroci mincinoşi şi care poartă amulete. Cap. 249 (glava. 328).

Despre malahie şi curvie şi despre cel ce s-a aflat cu femeie nebotezată. Cap. 250 (glava. 329).

Despre amestecarea de sînge. Cap. 251 (glava. 330).

Despre femeia ce se găseşte întru ale femeilor. Cap. 252 (glava. 331).

Despre cel ce se culcă cu bărbat şi cel ce se împreună cu dobitoc. Cap. 253 (glava. 332).

Despre omor. Cap. 254 (glava. 335).

Despre fur şi despre cel ce găzduieşte fur şi tîlhar. Cap. 255 (glava. 343).

Despre jefuitor de morminte şi ierosilie. Cap. 256 (glava. 344).

Despre sperjur şi mărturie mincinoasă; şi despre acela care a luat lucru pe nedrept cu jurămînt. Cap. 257 (glava. 372).

Despre clevetire şi despre cel ce nu uită că i s-a făcut un rău. Si despre cel ce trage cu urechea şi despre trădători. Cap. 258 (glava, 373).

Despre femeia care ţine ierburi sau a mîncat ca să nu facă copii sau dacă a lepădat sau dacă a ucis copilul la naştere. Cap. 259 (glava. 374).

Despre călugăriţă, dacă ştie altă călugăriţă care să facă păcat şi nu a spus stariţei. Cap. 260 (glava. 375).

Despre mirean dacă ştie pe altul că păcătuieşte şi nu l-a împiedecat. Cap. 261 (glava. 375).

Despre cel ce a mîncat carne de dobitoc mort sau sfîrtecat de fiare. Cap. 262 (glava. 376).

Despre femeia lehuză care a murit; şi despre moaşe cînd sînt primite la biserică. Cap. 263 (glava. 377).

Περὶ ποίαν ἡλικίαν κρίνονται σιμᾶ εἰς τὸν θεὸν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου. Κεφ. σξδ'.

Περὶ ἀνθρώπου ἁμαρτωλοῦ, ὁποῦ νὰ κάμνῃ ἕναν ἔργον καλόν, ἀνέναι νὰ λαμβάνῃ συγχώρησιν εἰς ὅλα του τὰ ἁμαρτήματα. Κεφ. σξε'.

Περὶ ἀνθρώπου ἀπεθαμμένου, ἐὰν εὑρεθῇ ἀκέραιος, τὸν ὁποῖον λέγουσι βουλκόλακα, ἐὰν εἶναι ἀληθές, καὶ τί νὰ γένῃ εἰς αὐτόν; Κεφ. σξς'.

Περὶ ἀκαθάρτου ὁποῦ νὰ πέσῃ εἰς φρέαρ ἢ εἰς ἄλλο ἀγγεῖον. Κεφ. σξζ'.

Περὶ τῆς νηστείας τῆς παραμονῆς τῶν χριστουγέννων καὶ τῶν φώτων· καὶ ἐὰν τύχουν ἑορταὶ αὗται τετράδῃ ἢ παρασκευῇ. Κεφ. σξη'.

Περὶ νηστείας τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς καὶ πάσης τετράδος καὶ παρασκευῆς· καὶ πότε καταλύεται ἡ νηστεία αὐτῶν τῶν δύο μερῶν; καὶ ὅτι οἱ μοναχοὶ τὰς δευτέρας νὰ φυλάττουν. Κεφ. σξθ'.

Περὶ γυναικὸς ἐὰν γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, καὶ περὶ ἀσθενοῦς ἀνδρὸς ἢ γυναικός, ὅτι νηστείαν δὲν κάμνῃ ἐλαίου καὶ οἴνου, μόνον κρέατος. Κεφ. σο'.

Περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἐὰν τύχῃ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα, ἐὰν τρώγωμεν ψάρια; Κεφ. σοα'.

Περὶ τῆς νηστείας τοῦ Χριστουγέννων καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Κεφ. σοβ'.

Περὶ τῆς τοῦ αὐγούστου νηστείας τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου. Κεφ. σογ'.

Περὶ τῆς νηστείας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ. Κεφ. σοδ'.

Περὶ πότε ἐγένετο τὸ ἅγιον σύμβουλον. Κεφ. σοε'.

Περὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων, πότε ἐγίνησαν καὶ διὰ τί; Κεφ. σος'.

Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ὁποῦ νὰ εἶναι πολλὰ χαλασμέναις, τί νὰ γένῃ εἰς αὐταῖς; Κεφ. σοζ'.

De la ce vîrstă sînt judecate păcatele omului înaintea lui Dumnezeu. Cap. 264.

Despre omul păcătos care a făcut un lucru bun, dacă o să ia iertare pentru toate păcatele sale. Cap. 265.

Despre omul mort dacă se va fi aflat întreg, căruia îi zic vîrcolac, dacă e adevărat, ce să se facă cu dînsul? Cap. 266 (glava. 378).

Despre un lucru necurat care a căzut în fîntînă sau într-alt vas. Cap. 267 (glava. 379).

Despre postul ajunului naşterii domnului şi al bobotezii; şi dacă se întîmplă acele sărbători miercurea sau vinerea. Cap. 268 (glava. 380).

Despre postul sfintelor şi marilor păresimi şi a toată miercurea şi vinerea; şi cînd se slobozeşte postul acestor două zile? Şi că să păzească lunea călugării. Cap. 269 (glava. 381).

Despre femeia care a născut în postul cel mare şi despre bărbatul sau femeia bolnavă, ca să nu postească de untdelemn sau vin, numai de carne. Cap. 270 (glava. 382).

Despre blagoveştenie care s-a întîmplat în săptămîna mare, dacă să mîncăm peşte? Cap. 271 (glava. 383).

Despre postul crăciunului şi al sfinţilor apostoli. Cap 272 (glava. 384).

Despre postul din august al prea sfintei născătoare de Dumnezeu. Cap. 273 (glava. 385).

Despre postul înălţării cinstitei cruci. Cap. 274 (glava. 386).

Despre cînd s-a făcut sfîntul simbol. Cap. 275 (glava. 387).

Despre sfintele şapte sinoade ecumenice, cînd s-au făcut şi de ce? Cap. 276 (glava. 388).

Despre sfintele icoane care sînt foarte stricate, ce să se facă cu ele? Cap. 277 (glava. 389).

Τάξις προκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν καὶ αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ ὁποῦ εὑρίσκονται τὴν σήμερον καὶ εἶναι ὑποκειμέναι τῇ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει. Κεφ. σοη'.

Περὶ ποῖοι τῶν μητροπολιτῶν ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκοπάς; Κεφ. σοθ'.

Περὶ τῶν μητροπολιτοῶν ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι καὶ ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον. Κεφ. σπ'.

Τὰ τῶν ἀρχιερέων ὀφφίκια καὶ αἱ ἐνεργεῖαι αὐτῶν. Κεφ. σπα'.

Περὶ πῶς γράφουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῷ κοινῷ δεσπότῃ, τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ; Κεφ. σπβ'.

Περὶ πῶς γράφουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τὸν Ἀλεξανδρείας, καὶ πῶς τὸν Ἀντιοχείας καὶ πῶς τὸν Ἱεροσολύμων καὶ πῶς τὸν Ὀχριδῶν; Κεφ. σπγ'.

Περὶ πῶς γράφει μητροπολίτης πρὸς μητροπολίτην καὶ πῶς πρὸς ἀρχιεπισκόπον καὶ πῶς πρὸς ἐπίσκοπον; Κεφ. σπδ'.

Περὶ πῶς γράφει ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ καὶ πῶς πρὸς ἄλλον ἐπίσκοπον; Κεφ. σπε'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τοῖς ἄρχουσι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πῶς τοὺς κληρικοὺς τῶν ἄλλων ἀρχιέρεων; Κεφ. σπϛ'.

Περὶ πῶς γράφει ἐπίσκοπος πρὸς πρὸς μητροπολίτην; Κεφ. σπζ'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ πῶς εἰς ἡγούμενον; Κεφ. σπη'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν κνέτζην Σερβίας καὶ πῶς εἰς τὴν τούτου ὁμόζυγον καὶ πῶς εἰς ζουπάνον; Κεφ. σπθ'.

Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς ἄρχων μέγαν καὶ πῶς εἰς χρήσιμον ἄνδρα; Κεφ. σϛ.

Rînduiala protiei preacuvioşilor patriarhi şi a mitropoliile şi arhiepiscopiile care există azi şi sînt supuse Constantinopolei împărăteşti. Cap. 278 (glava. 391).

Despre ce mitropoliţi au azi episcopii? Cap. 279 (glava. 392).

Despre mitropoliţii, care se zic preacinstiţi şi exarhi şi care numai preacinstiţi. Cap. 280. (glava. 393).

Serviciile arhiereilor şi funcţiile lor. Cap. 281 (glava. 394).

Despre cum scriu arhiereii stăpînului de obşte, patriarhului ecumenic? Cap. 282 (glava. 395).

Despre cum scriu arhiereii patriarhului Alexandriei şi cum celui al Antiohiei şi cum celui al Ierusalimului şi cum celui al Ohridei? Cap. 283 (glava. 395).

Despre cum scrie mitropolitul către mitropolit şi cum către arhiepiscop şi cum către episcop? Cap. 284 (glava. 396).

Despre cum scrie episcopul către mitropolitul său şi cum către alt episcop? Cap. 285 (glava. 397).

Despre cum scrie arhiereul marilor dregători ai marii Biserici şi cum clericilor altor arhierei? Cap. 286 (glava. 398).

Despre cum scrie un episcop către un mitropolit? Cap 287.

Despre cum scrie arhiereul către protosul Sfîntului Munte şi cum către un egumen. Cap. 288 (glava. 401).

Despre cum scrie arhiereul către cneazul Serbiei şi cum către soţia acestuia şi cum către jupan. Cap. 289 (glava. 399).

Despre cum scrie arhiereul către un mare dregător şi cum către un bărbat în cinste? Cap. 290 (glava. 400).

Περὶ πῶς γράφει τὴν μαρτυρίαν ὁ πνευματικός, τοῦ μέλλοντος ἱερωθῆναι; Κ ε φ. σϞα'.
Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ συστατικὸν τοῦ ἱερέως καὶ πῶς τὸ ἀπολυτικόν; Κ ε φ. σϞβ'.
Περὶ πῶς γράφει ὁ μητροπολίτης τὴν πρᾶξιν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ; Κ ε φ. σϞγ'.
Ἐνταλτήριον ὁποῦ γράφει ὁ ἀρχιερεύς, ὁταν ποιεῖ πνευματικόν. Κ ε φ. σϞδ'.
Συγχωρητικὸν ὁποῦ γράφει ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν ἐξομολογούμενον. Κ ε φ. σϞε'.
Περὶ πῶς γράφει ὁ ἀρχιερεὺς τὸ σταυροπηγίο [1]) καὶ πῶς τὸ ἀντιμίνσιον; Κ ε φ. σϞϚ'.
Γράμματα ὁποῦ γράφει ὁ ἀρχιερεὺς περὶ ζητείας μοναστηρίου καὶ αἰχμαλώτου. Κ ε φ. σϞζ'.
Περὶ πῶς γράφει τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας κατηγορῇ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ὅτι μοιχεύεται καὶ δὲν τῆς τὸ ἀποδείξῃ καὶ θέλει νὰ χωρίσῃ ἐξ αὐτοῦ; Κ ε φ. σϞη'.
Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν μοιχεύεται ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς τὸ ἀποδείξῃ; Κ ε φ. σϞθ'.
Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν δύναται νὰ εὑρεθῇ σαρκικῶς μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς χρόνους τρεῖς; Κ ε φ. τ'.
Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ περάσουν χρόνοι πέντε καὶ δὲν μάθῃ ἡ γυναῖκα τοῦ αὐτοῦ δι' αὐτόν, ὅτι, ζῇ, καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ; Κ ε φ. τα'.
Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν δαιμονίζεται ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ θέλουν νὰ χωρισθοῦν; Κ ε φ. τβ'.
Περὶ πῶς γράφεται τὸ διαζύγιον, ὅταν λείπῃ χρόνους πέντε ὁ ἄνδρας καὶ δὲν ἀπεστείλῃ τελείως ἐξόδους τῆς γυναικὸς αὐτοῦ; <Κ ε φ. τγ'>.

Despre cum scrie duhovnicul mărturia pentru cel ce va să fie cleric. Cap. 291 (glava. 402).
Despre cum scrie arhiereul scrisoarea de recomandare a preotului şi cum cea de slobozenie? Cap. 292 (glava. 403).
Despre cum scrie mitropolitul rînduiala episcopului lui? Cap. 293 (glava. 408).
Împuternicirea pe care o scrie arhiereul, cînd face duhovnic. Cap. 294 (glava. 404)
Iertarea pe care o scrie arhiereul pentru cel ce se mărturiseşte. Cap. 295. (glava. 406).
Despre cum scrie arhiereul Stavropighia şi cum Antimisul? Cap 296 (glava. 406).
Scrisorile ce scrie arhiereul pe cererea unei mănăstiri şi a unui căzut în robie. Cap 297 (glava. 410 şi 411).
Despre cum scrie cartea de despărţenie, cînd bărbatul îşi învinovăţeşte femeia că preacurveşte şi nu a dovedit-o şi vrea să se despartă de dînsa. Cap. 298 (glava. 412).
Despre cum se scrie cartea de despărţenie, cînd preacurveşte femeia şi bărbatul a dovedit-o Cap. 299 (glava. 413).
Despre cum se scrie cartea de despărţenie, cînd bărbatul nu poate să se afle trupeşte cu femeia lui trei ani. Cap. 300 (glava. 414).
Despre cum se scrie cartea de despărţenie. cînd bărbatul a plecat şi au trecut cinci ani şi femeia lui nu a aflat despre el că trăieşte şi vrea să se mărite. Cap. 301 (glava. 415).
Despre cum se scrie cartea de despărţenie cînd bărbatul sau femeia este îndrăcită şi voiesc să se despartă. Cap. 302 (glava. 416).
Cum se scrie cartea de despărţenie, cînd bărbatul lipseşte cinci ani şi nu trimite de loc de cheltuială femeii lui? Cap. 303 (glava. 417).

---

[1]) τῷ σταυροπηγιῳ în ms.

ΠΕΡΙ ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ ΣΥΜΠΑΘΗΣ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΗ ΛΟΓΟΥΣ ΤΙΝΟΣ, ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΞΕΤΑΖΗ· ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΟΥ, Ο ΟΠΟΙΟΣ ΗΤΟΝ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ, ΟΥ ΤΟ ΕΠΙΚΛΗΝ ΒΛΑΣΤΑΡΗΣ. Κεφ. α-ον.

Πρέπει τὸν κριτήν, τοῦτ' ἐστι τὸν ἀρχιερέαν νὰ μιμῆται τὸν δίκαιον κριτὴν καὶ μέγαν ἀρχιερέαν, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, νὰ ἔναι εἰς ὅλους συμπαθής, ἀμνησίκακος, ἀόργητος, ἀπροσωπόληπτος, ἀδωροδόκητος, δίκαιος καὶ μὴ εὐκόλως, μηδὲ ἀνεξετάστως διαβολαῖς καὶ συκοφαντίαις νὰ πιστεύῃ· τὸ γὰρ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ πιστεύῃ, ἤγουν τὰ ἐναντία τῶν καλῶν, δὲν ἔναι δίκαιον, διότι πολλοὶ πολλαῖς τῶν φορῶν ἀδίκως παιδεύονται, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐξετάζῃ ὁ κριτὴς τὴν ὑπόθεσιν.

Τοῦ Χρυσοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· Δὲν εἶναι πρέπον νὰ πιστεύῃ τινὸς χωρὶς ἀποδείξεως.

Τοῦ σοφωτάτου Ἀγάθωνος· Ὁ κριτὴς πρέπει νὰ ἐνθυμᾶται ταῦτα τὰ τρία· τὸ πρῶτον, ὅτι ἀνθρώπους ἀρχεύει, ἤγουν ὁρίζει· τὸ δεύτερον, ὅτι κατὰ νόμους ἀρχεύει· τὸ τρίτον, ὅτι πάντοτε δὲν ἀρχεύει, ὥστε καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος μέλει νὰ ἀπεθάνῃ.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΟΙΕΙΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ Ο ΚΡΙΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΡΙΣΙΣ ΕΙΣ ΚΡΙΤΗΝ, ΟΠΟΥ ΚΡΙΝΕΙ ΑΔΙΚΩΣ. <Κεφ. β-ον>.

Ματθαίου· Δικαιοσύνη εἶναι πρᾶγμα βέβαιον διὰ παντός, ὁποῦ δίδει τοῦ καθενὸς τὸ δίκαιον.

DESPRE JUDECĂTOR SĂ FIE MILOSTIV FAŢĂ DE TOŢI ŞI SĂ NU CREADĂ CUVINTELE CUIVA, FĂRĂ SĂ LE CERCETEZE. ALE LEGIUITORULUI MATEI CARE A FOST IEROMONAH ŞI MULT PREA ÎNŢELEPT, A CĂRUI PORECLĂ E VLASTARE. CAP. 1 (GLAVA 1.)

Judecătorul, adică arhiereul trebuie să fie ca şi dreptul judecător şi marele arhiereu, domnul nostru Isus Hristos, să fie faţă de toţi milostiv, nerăzbunător, fără mînie, nepărtinitor, să nu primească daruri, drept şi să nu creadă lesne şi fără cercetări bîrfelile şi denunţurile; căci a asculta şi a crede, adică cele protivnice celor bune, nu este cu dreptate, pentru că mulţi de multe ori se pedepsesc fără dreptate, deoarece judecătorul nu cercetează pricina.

A lui Hrisostom: Spune şi dumnezeescul Hrisostom: nu se cade să crezi pe cineva fără dovadă.

A prea înţeleptului Agathon: Judecătorul trebuie să-şi aducă aminte de acestea trei: Întîi, că ocîrmuieşte oamenii, adică hotărăşte asupra lor; al doilea, că ocîrmuieşte după lege; al treilea, că nu ocîrmuieşte pentru vecie, întrucît şi el, ca om, are să moară.

DESPRE DREPTATE ŞI PENTRU CA JUDECĂTORUL SĂ FACĂ DREPTATE ŞI OSÎNDA ASUPRA JUDECĂTORULUI CARE JUDECĂ NEDREPT. CAP. 2. (GLAVA 2.)

A lui Matei: Dreptatea este un lucru statornic pentru totdeauna, care dă fiecăruia dreptul său.

Τοῦ αὐτοῦ· Ἴδιον εἶναι τῆς δικαιοσύνης νὰ ζῇ τινὰ εὐπρεπῶς καὶ δικαίως, ὥστε νὰ μὴ δὲν βλάπτει τινά.

Τοῦ αὐτοῦ· Σοφία δικαιοσύνης ἔναι νὰ ἐμβλέπῃ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, ἤτοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

Τοῦ σοφωτάτου Σίραχ· Ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει εἰς τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν ἀποκειμένην δικαιοσύνην, ἀμὴ ἔναι διεφθαρμένος νὰ ἐπέρνῃ φλωρία ἢ διὰ φιλίαν τινὰν ἢ διὰ ἔχθραν καὶ ἀδικεῖ ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει τὸ δίκαιον καὶ δίδει αὐτὸ τοῦ ἀντιδίκου καὶ δὲν ἐβλέπῃ τὴν δικαιοσύνην, αὐτὸς μεγάλως κολάζεται παρὰ θεοῦ.

Τοῦ σοφωτάτου Ἐπικτήτου· Ἐὰν θέλῃς τὰς κρίσεις νὰ τὰ κρίνῃς δικαίως, μηδένα ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ κρίνουνται, νὰ τὸν ἐγνωρίζῃς, ἤγουν νὰ μὴ δὲν ἔχῃς δῶρα ἀπό τιναν, οὐδὲ νὰ τὸν ἔχῃς φίλον ἢ νὰ τὸν ἐντρέπεσαι, ἐὰν μέγας ἄνθρωπος, τοῦτο δηλοῖ, νὰ μὴ δὲν τὸν ἐγνωρίζῃς, μόνον αὐτὴν τὴν δικαιοσύνην νὰ ἐμβλέπῃς καὶ ὅποιος ἔχει τὸ δίκαιον, ἐκείνου νὰ τὸ δίδῃς.

Τῶν θείων ἀποστόλων· Ὅποιος κριτὴς κάμνει δικαιοσύνην, ἔναι δίκαιος ἐς θεόν· καὶ ὅποιος δὲν κάμνει δικαιοσύνην, παρρησίαν εἰς θεὸν δὲν ἔχει.

Κωνσταντίνου τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὁ ὁποῖος ἦτον κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης πανσέβαστος νομοφύλαξ· Ὅταν κάμνῃ ὁ κριτὴς δικαιοσύνην, θέλει γένει εἰς αὐτὸν ἴλεως ὁ δίκαιος κριτὴς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ εἰς ἄλλο ὁ θεὸς δὲν θεραπεύεται ὡσὰν εἰς τὴν δικαιοσύνην, οὐδὲ εἰς τὴν νηστείαν, οὐτὲ νὰ φορῇ τινὰς ταπεινά, εἰ μὴ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ κάμνει δικαιοσύνην, καθὼς λέγει ὁ προφήτης Ἡσαΐας.

Ἐκ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου· Λέγει καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐν εὐαγγελίοις· μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε· καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

A aceluiaşi: Înţelepciunea dreptăţii este ca fiecare să trăiască, cum se cuvine şi cu dreptate, şi să un vatăme pe nimeni.

A aceluiaşi: Înţelepciunea dreptăţii este să vadă lucrurile dumnezeieşti şi omeneşti, adică dreptul şi nedreptul.

A înţeleptului Sirah: Acela, în sufletul căruia nu sălăşluieşte dreptatea, ci este stricat să ia galbeni sau pentru vreo prietenie sau pentru duşmănie şi-l nedreptăţeşte pe cel ce are dreptate şi dă dreptate adeversarului în proces şi nu ţine seama de dreptate, acela are mare muncă dela Dumnezeu.

A preaînţeleptului Epictet: Dacă voieşti să judeci judecăţile drept, să nu cunoşti pe niciunul din cei ce se judecă, adică să nu iei daruri dela careva, nici să nu-l ai prieten sau să te sfieşti de el, dacă e om mare, ceea ce arată să nu-l cunoşti, ci să cauţi dreptatea; şi cine are dreptate, aceluia să i-o dai.

A sfinţilor apostoli: Care judecător face dreptate, este drept în faţa lui Dumnezeu; şi care nu face dreptate, îndrăzneală în faţa lui Dumnezeu nu are.

A lui Constantin Armenopol care a fost judecător al Salonicului şi pansevast nomofilax: Cînd judecătorul face dreptate, milă va avea de dînsul dreptul judecător, Isus Hristos, Dumnezeul nostru, la groaznica zi a judecăţii. Şi lui Dumnezeu de alta nu-i pare bine ca de dreptate, nici de post, nici de se poartă cineva smerit, decît numai de acela care face dreptate, precum spune profetul Isaia.

Din sfînta evanghelie: Spune şi domnul nostru în evanghelie: nu judecaţi după obraz, ci judecaţi judecată dreaptă; şi: cu ce măsură veţi măsura, măsura-se-va vouă; şi: ferice de cei prigoniţi pentru dreptate, că acelora este împărăţia cerurilor.

Πανδέκτης λέγεται ὁποῦ ἔγραψεν εἰς ὅλα· Λέγει καὶ ὁ ὁσιώτατος μοναχὸς Ἀντιόχος ὁ Πανδέκτης· ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν δικαῖως νὰ κρίνουν, πρῶτον νὰ ζητοῦν παρὰ θεοῦ νὰ τοὺς δίδει σοφίαν καὶ σύνεσιν, νὰ ἐγνωρίζουν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, νὰ κρίνουν δικαίως, νὰ μὴ δὲν ἀδικοῦν τινα.

Τῆς θείας Γραφῆς· Παραγγέλει καὶ ἡ θεία Γραφή, ὅτι οἱ κριταὶ νὰ μὴ δὲν κάμνουν ἄδικον εἰς τὴν αὐτῶν κρίσιν· καὶ πτωχὸν νὰ μὴ δὲν ἐλεοῦν εἰς κρίσιν, ὥστε, ἐὰν ἔχῃ ἄδικον, νὰ τὸν ἐδικαιώσουν διὰ τὴν πτωχίαν του.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Λέγει καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ μέγας Βασίλειος· ὁ κριτὴς νὰ μὴ δὲν ὑψώνεται εἰς τὸ ἀξίωμα, ὁποῦ ἔχει, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐξεπέσῃ τοῦ μακαρισμοῦ τῆς δικαιοταπεινοφροσύνης.

Κατὰ κριτοῦ ἀδίκου Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν βασιλέων· Λέγωσιν οἱ βασιλεῖς Λέων καὶ Ἀλέξανδρος περὶ κριτοῦ, ὁποῦ καταπατεῖ τοὺς νόμους, ὅτι νὰ εὕρῃ τὸν θεὸν μαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ [τοὺς] τὰς οὐρανίας καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις νὰ πολεμῶσιν αὐτὸν καὶ νὰ ὑστερηθῇ συντόμως καὶ τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου τούτου καὶ γένῃ ξένος τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

Νόμος· Κάλλιον εἶναι νὰ ἀφίσῃς τὸ πταίσιμον ἄκριτον, παρὰ νὰ παιδεύσῃς τινὰ χωρὶς αἰτίας.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΟΝ
ΚΑΙ ΤΙ ΕΣΤΙ ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΤΙ ΔΗΛΟΙ; Κεφ. γ'.

Ματθαίου· Νόμος ἔναι τέχνη τοῦ καλοῦ ἔργου καὶ εἰς τοὺς πάντας παραγγελία· φρονίμων καὶ σοφῶν θεολογία· τῶν θελόντων καὶ μὴ θελόντων εἶναι σοφρονισμὸς καὶ τῆς πόλεως ἔναι κοινὴ ἐπαγγελία καὶ παραίνεσις καὶ ὁρισμός· ἔναι δὲ καὶ θεῖον, τουτέστιν ἅγιον εὕρημα.

Pandecta, se cheamă că a scris de toate: Spune şi prea cuviosul călugăr Antioh Pandecta: Aceia ce vor să judece drept, întîi să ceară de la Dumnezeu să le dea înţelepciune şi pricepere să cunoască dreptul şi nedreptul, să judece drept, să nu nedreptăţească pe nimeni.

Din dumnezeiasca scriptură: Porunceşte şi dumnezeiasca Scriptură ca judecătorii să nu facă strîmbătate în judecata lor; şi de sărac să nu-i fie milă la judecată, încît, dacă nu are drept, să-i dea dreptate din cauza sărăciei lui.

A marelui Vasilie: Spune şi cerescul marele Vasile: Judecătorul să nu se înalţe pentru funcţia ce o are, pentru ca să nu cadă din măreţia înţelepciunii umile şi drepte.

A împăraţilor Leon şi Alexandru despre judecătorul nedrept: Împăraţii Leon şi Alexandru spun despre judecătorul care calcă legile, că are să-l găsească protivnic pe Dumnezeu în ziua judecăţii şi toate puterile cereşti cele fără de trupuri au să-l duşmănească şi îndată va fi lipsit de viaţă din lumea aceasta şi are să fie înstrăinat de împărăţia lui Dumnezeu.

Legea: Mai bine să laşi greşala nejudecată decît să pedepseşti pe cineva fără vină.

DESPRE LEGE
ŞI CE ESTE LEGEA ŞI DESPRE CEL FĂRĂ DE LEGE ŞI CEL CE CALCĂ LEGEA, CE ÎNSEAMNĂ? CAP. 3. (GLAVA 3.)

A lui Matei: Legea este arta lucrului celui bun şi poruncă tuturor; teologie a celor cuminţi şi înţelepţi; este înţelepţirea celor ce vor şi a celor ce nu vor şi este poruncă deobşte şi îndemn şi hotărîre a statului; dar este şi ceva dumnezeiesc, adică o descoperire sfîntă. Şi

Καὶ ἡ παραγγελία τοῦ νόμου ἔναι νὰ ζῇ τινὰς δικαίως καὶ τίναν ἄλλον νὰ μὴ δὲν βλάβῃ· καὶ νόμος λέγεται, διότι δὲν πέρνει ἀδίκως τινὸς τὸ ἐδικό του, ἀλλὰ μᾶλλον δίδει τοῦ καθ' ἑνὸς τὸ ἐδικόν του δίκαιον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Σπουδάζετε, οἱ κριταί, ἐπιμελῶς καὶ ἐβλέπετε τοὺς νόμους, ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀδικηθῇ τινὰς ἀπὸ ἐσᾶς καὶ λάβητε ὡς ἄδικοι κριταὶ τὴν ἀνταπόδωσιν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, λάβητε ὡς ἄδικοι κριταὶ τὴν ἀνταπόδωσιν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ, τοῦ ἀπροσωπολήπτου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν τὴν αἰωνίαν κόλασιν·

Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· Φύλαττε τοὺς νόμους, ἐὰν θέλῃς νὰ ἐκβάλῃς πᾶσαν φόβον, νὰ μὴ δὲν φοβῆσαι τινά, ὥστε, ὅταν κρίνῃ ὁ κριτής, κάθως ὁρίζουν οἱ νόμοι, τινὰν δὲν φοβεῖται.

Νόμος τοῦ σοφωτάτου Ἰσωκράτους· Καθὼς εἶναι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς οἱ ἰατροὶ σωτηρία, τὰ ὅμοια εἶναι καὶ οἱ νόμοι εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἀδικοῦνται.

Νόμος· Τὰ κακῶς κριθέντα καὶ τυπωθέντα, οὔτε νόμος, οὔτε χρόνος, οὔτε συνήθεια βεβαιοῖ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Περὶ δὲ ἀνόμου καὶ παρανόμου τί δηλοῖ, τὸ καθαρίζει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν αὐτοῦ ἐξήγησιν, ὁποῦ ἐξηγεῖται τὰς παροιμίας τοῦ Σολομῶντος· καὶ ἄνομον λέγει ἐκεῖνον, ὁποῦ δὲν ἠξεύρει τὸν νόμον· καὶ παράνομον λέγει ἐκεῖνον, ὁποῦ τὸν ἠξεύρει, καὶ τὸν ἐπαραβαίνει καὶ δὲν κάμνει, καθὼς ὁρίζει.

ΠΕΡΙ ΕΘΩΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΕΘΟΣ ΛΕΓΕΤΑΙ Η ΣΥΝΗΘΕΙΑ. Κεφ. δ'.

Βασίλειος. Ὁ μέγας Βασίλειος ἐν μὲν τῇ πρὸς Διόδωρον ἐπιστολῇ λέγει· τὸ ἄγραφον ἔθος νόμου δύναμιν ἔχειν, διὰ τὸ ἀπὸ ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμούς, ἤγουν τοὺς νόμους, ἡμῖν παραδοθῆναι.

porunca legei este să trăiască cineva drept şi să nu vateme pe nimeni altul; şi se cheamă lege pentru că nu ia pe nedrept ce este al cuiva, ci mai degrabă îi dă fiecăruia dreptul său.

A lui Armenopol: Siliţi-vă cu grijă judecătorilor, şi căutaţi să vedeţi legile, ca nimeni să nu fie nedreptăţit de voi şi să luaţi ca nişte judecători nedrepţi dela dreptul judecător, dela nepărtinitorul Hristos Dumnezeul nostru răsplată, munca de veci.

A lui Grigorie Teologul: Păzeşte legile, dacă voieşti să nu ai nici o frică, să nu-ţi fie frică de nimeni, întrucît, dacă judecătorul judecă, precum hotărăsc legile, de nimeni nu-i este frică.

Legea prea înţeleptului Isocrat: Precum medicii sînt bolnavilor izbăvire, asemenea sînt şi legile pentru cei nedreptăţiţi.

Lege: Cele rău judecate şi hotărîte, nici legea nici timpul nici obiceiul nu le dă tărie.

A marelui Vasile: Iar despre cel fără de lege şi călcător de lege, ce înseamnă, o lămureşte marele Vasile în comentariul său în care comentează proverbele lui Solomon: fără de lege îl numeşte pe acela care nu ştie legea; şi călcător de lege îl numeşte pe cela ce o ştie şi o calcă şi nu face, precum porunceşte.

DESPRE OBICEIURILE NESCRISE ALE MARII BISERICI. ŞI OBICEIUL STATELOR SE CHEAMĂ DATINĂ. CAP. 4. (GLAVA 4.)

Vasile: Marele Vasile în epistola către Diodor spune: Obiceiul nescris are putere de lege, pentru că tocmirile, adică legile, ne sînt transmise de oameni sfinţi.

Ματθαίου περὶ συνηθείας τόπου· Ὅπου δὲν ἔναι νόμος γεγραμμένος, κάμνει χρεία νὰ φυλάσσομεν τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου· εἰ δὲ καὶ συνήθεια δὲν ἔναι, κάμνει χρεία νὰ ἀκολουθοῦμεν τάς ὑποθέσεις, ὁποῦ γίνεται ἡ ζήτησις· ἀμὴ ἂν δὲν ἔχωμεν παρομοίαν ὑπόθεσιν εἰς ἐκείνην ὁποῦ ζητεῖται, ἡ ἀπόφασις τῶν γερόντων καὶ τῶν περισσοτέρων νὰ ἀξίζῃ·

Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· Τότε χρειαζόμεθα τὴν συνήθειαν τῆς πόλεως ἢ τῆς ἐπαρχίας, ὅτε ἦλθεν εἰς κρίσιν ἡ τοιαύτη συνήθεια καὶ ἐβεβαιώθη. διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖναι αἱ ὑποθέσεις ὁποῦ μὲ μακρὰν συνήθειαν ἐδοκιμάσθησαν καὶ ἐφυλάχθησαν εἰς πολλοὺς χρόνους, νὰ ἀξίζουν· καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον, ἀμὴ ὡσὰν καὶ τοὺς γεγραμμένους νόμους.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Λέγει καὶ ὁ Ἀρμενόπουλος· ἡ παλαιὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου φυλάττεται.

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΚΟΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΔΟΘΗ ΑΥΤΟΥ ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗ ΤΟΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΣ; Κεφ. ε'.

Ματθαίου· Ὁ πατριάρχης εἶναι τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα ζῶσα ἔμψυχος, ἔσοντας ἐν αὐτῷ ζωογραφῇ τὴν ἀλήθειαν ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον ὀρθοτομοῦν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Συνόδου· δ-ης· Ἐπέδωκαν οὖν αὐτοῦ οἱ τῆς τετάρτης συνόδου θεῖοι πατέρες νὰ χειροτονῇ τοὺς μητροπολίτας, ὅτι πρώτερον ἐχειροτονοῦντο ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας τῶν ἐπισκόπων. Καὶ τοὺς ἀρχιεπισκόπους, ὁ πατριάρχης τοὺς χειροτονεῖ· καὶ μητροπολίτης μητροπολίτην χειροτονεῖ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ πατριάρχου.

Καὶ ἐπίσκοπος ἐπίσκοπον χειροτονεῖ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου.

A lui Matei despre obiceiul locului: Unde nu este lege scrisă, trebuie să păzim obiceiul locului; iar dacă nu este nici obiceiu, trebuie să urmăm principilor a căror cercetare se face; dacă însă nu avem pricină asemănătoare cu aceea care se cercetează, hotărîrea bătrînilor şi a majorităţii să aibă putere.

A lui Fotie, patriarhul Ţarigradului: Atunci ne trebuie obiceiul statului sau al ţinutului, cînd un astfel de obiceiu a venit la judecată şi s-a statornicit; de aceea şi acele pricini care s-au cercetat cu îndelungat obiceiu şi s-au păzit mulţi ani să aibă putere; şi nu mai puţină, ci ca şi legile scrise.

A lui Armenopol: Obiceiul cel vechi se ţine în loc de lege.

DESPRE PATRIARH CĂ ESTE ICOANA LUI HRISTOS ŞI CÎND I S-A DAT SĂ HIROTONEASCĂ MITROPOLIT? CAP. 5. (GLAVA. 5.)

A lui Matei: Patriarhul este icoana vie însufleţită a lui Hristos, într-însul fiind zugrăvit adevărul în faptă şi cuvînt, îndreptar, precum a fost scris, al cuvîntului adevărului.

Din Sinodul al 4-lea: Dumnezeieştii părinţi ai sinodului al patrulea i-au dat lui să hirotonească pe mitropolit pentru că mai înainte se hirotoneau de episcopii eparhiei. Şi pe arhiepiscopi, patriarhul îi hirotoneşte şi mitropolitul pe mitropolit îl hirotoneşte din încredinţarea patriarhului.

Şi episcopul pe episcop hirotoneşte din încredinţarea mitropolitului.

ΔΙΑ ΠΟΙΑΝ ΑΙΤΙΑΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙ Ο ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΟΥΧΙ ΑΛΛΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ· ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣ. Κ ε φ. Ϛ-ον.

Περὶ δὲ διὰ τί χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, νὰ ἀκούετε· Τὸ Βυζάντιον ἦτον προτύτερα τοῦ Ἡρακλείας, τῆς μητροπόλεως ἐπισκοπὴ καὶ ἐχειροτόνει ἐκεῖ ἐπισκόπους. Ὅταν οὖν ἔκτισεν αὐτὸ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος, τὸ ἐπωνόμασε Κωνσταντινούπολιν· καὶ οἱ θεῖοι πατέρες θέλοντας νὰ τιμήσωσιν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὡς βασίλισσα τῶν πόλεων, ἔκαμαν τὸν ἀρχιερέα αὐτῆς οἰκομενικὸν πατριάρχην καὶ νὰ ἔχῃ τὰ ἴσα τῆς τιμῆς μὲ τὸν ἀρχιερέα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης· καὶ νὰ ἔναι καὶ νὰ ὀνομάζεται αὕτη ἡ Κωνσταντινούπολις ἡ Νέα Ῥώμη. Καὶ διὰ νὰ ἔναι ἐπισκοπή, ὡς εἴπαμεν, τοῦ Ἡρακλείας, ἔδωκαν αὐτοῦ ταύτην τὴν χάριν καὶ δωρεὰν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος, ὅπως νὰ χειροτονῇ αὐτὸς τὸν πατριάρχην καὶ οὐχὶ ἄλλος ἀρχιερεὺς παρὰ [1]) αὐτοῦ. Καὶ ὅταν θέλωσιν νὰ ψηφίσουν πατριάρχην, δώδεκα ἀρχιερεῖς θέλει ὁ τύπος νὰ εἶναι εἰς τοὺς ψήφους, εἰς τύπος τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ οὐχὶ ὀλιγώτεροι. Καὶ ὡσὰν ψηφίσωσι τὸν πατριάρχην, ἐὰν τύχῃ ὁ Ἡρακλείας, ὅταν θέλῃ νὰ χειροτονηθῇ, καὶ ἔναι ἀσθενὴς ἢ ἀπεθαμένος, χειροτονεῖ αὐτὸν ὁ πρῶτος τῶν ἀρχιερέων, ἢ ὁ Καισαρείας ἢ ὁ Ἐφέσου, ἢ ἄλλος ὅποιος τύχῃ νὰ ἔναι πρῶτος εἰς τὸν βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀρχιερεῖς. Λέγει δὲ εἰς τὸ χρονικὸν τοῦ Σκυλίτζη ὅτι ἐχειροτονήθη πατριάρχης παρὰ τοῦ μητροπολίτου Καισαρείας, Στέφανος ὁ σύγκελος, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέωντος τοῦ Σοφοῦ διὰ νὰ ἔναι ἀποθαμένος ὁ Ἡρακλείας. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ πατριάρχης, ἔναι ἀρχιερεὺς χειροτονημένος, ἢ μητροπολίτης, ἢ ἀρχιεπίσκοπος, ἢ ἐπίσκοπος, ἄλλη χειροτονία δὲν κάμνουν εἰς αὐτόν, μόνον τὸ μέγα μήνυμα τοῦ δίδουν, ἤγουν κατὰ τοὺς φήφους τῶν ἁγιωτάτων ἀρχιερέων τὸν εὐγάλουν ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ὁποῦ ἦτον, καὶ τὸν ἐβάλουν εἰς τὸν ὑψηλότατον θρόνον τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· Καὶ μετὰ τὸ μέγα μήνυμα λέγει ὁ πατριάρχης τὴν εὐχαριστείαν κατὰ τὴν συνήθειαν. Καὶ τελειώσαντα αὐτήν, ἐπέρνει ὁ Ἡρακλείας τὸ δικανίκιον τὸ πατριαρ-

PENTRU CARE PRICINĂ MITROPOLITUL HERACLEII HIROTONEŞTE PE PATRIARH ŞI NU ALT ARHIEREU; HOTĂRÎRE ÎMPĂRĂTEASCĂ ŞI SINODALĂ. CAP. 6. (GLAVA 6.)

Ascultaţi de ce mitropolitul Heracleii hirotoneşte pe patriarh; Bizanţul era înainte vreme episcopie a mitropoliei Heracleii şi acolo hirotonea episcopi. Cînd aşadar marele Constantin l-a întemeiat, l-a numit Constantinopol; şi sfinţii părinţi voind să cinstească Constantinopolul ca pe o împărătească a oraşelor, l-au făcut pe arhiereul ei patriarh ecumenic şi să aibă acelaşi rang cu arhiereul Romei celei vechi; şi să fie şi să se numească Constantinopolul noua Romă. Şi pentru că era, precum am zis, episcopie a mitropolitului Heracleii împăratul şi sinodul i-au dat lui acest har şi dar, ca el să hirotonească pe patriarh şi nu alt arhiereu afară de el. Şi cînd vor să aleagă pe patriarh, doisprezece arhierei voieşte regula să fie la votare, după chipul celor doisprezece apostoli, şi nu mai puţin. Şi după ce au ales pe patriarh, cînd va să fie hirotonit, dacă mitropolitul Heracleii este bolnav sau mort, îl hirotoneşte cel dintîi dintre arhierei, sau mitropolitul Cesareii sau al Efesului sau altul care se întîmplă să fie primul în treaptă din ceilalţi arhierei. Dar în cronica lui, Schiliţis spune, că s-a hirotonit patriarh de către mitropolitul Cesareii, Sincelul Stefan, fratele împăratului kir Leon Înţeleptul, pentru că mitropolitul Heracleii murise. Dacă însă acela ce va să fie patriarh, este arhiereu hirotonit, sau mitropolit, sau arhiepiscop sau episcop, lui altă hirotonie nu i se face, ci numai i se dă vestirea cea mare, adică după glasurile preasfinţilor părinţi îl scot din scaunul lui unde a fost, şi-l pun pe cel mai înalt scaun al prea marii sfintei biserici a lui Hristos. Şi după vestirea cea mare, patriarhul spune mulţumirea după obicei. Şi sfir-

[1]) Παρὼν în ms.

χικὸν καὶ δίδει αὐτὸ ἐπὶ χεῖρας τοῦ πατριάρχου καὶ φιλεῖ τὴν χεῖραν αὐτοῦ. Καὶ τότε τὸν ἐβάλει εἰς τὸν ὑψηλότατον καὶ μέγαν θρόνον τὸν πατριαρχικόν· καὶ ἀρχίζουν οἱ ψάλται καὶ ψάλλουν· τὸν δεσπότην καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν καὶ φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα· Καὶ εὐλογεῖ πάντας τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκούς.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΩΝ ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ Κεφ. ζ-ον.

Συνόδου πρώτης καὶ δευτέρας κανὼν ιε-ος· Ὁ δέκατος πέμπτος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ἀποφύνη· ὅποιος μητροπολίτης ἢ ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἱερεύς, ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἢ εἰς τὰ σταυροπήγια καὶ δὲν μνημονεύουν τὸν πατριάρχην ἐν ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς λειτουργίαις καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀκολουθίας τὰς συνηθισμένας, τοὺς ἀρχιερεῖς καθῄρηται τῆς ἀρχιερωσύνης, τοὺς ἱερεῖς τῆς ἱερωσύνης, ἐξόχως νὰ ἔναι ὁ πατριάρχης αἱρετικός, νὰ διδάσκῃ παῤῥησίᾳ τὰ αἱρετικὰ δόγματα, τότε ὅσοι δὲν μνημονεύουν αὐτόν, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, νὰ μὴ δὲν ἔχωσι καμίαν παίδευσιν εἰς τοῦτο, μόνον ἔπαινον καὶ τιμὴν ὡς ἐκεῖνοι ὁποῦ χωρίζουν ἀπὸ τὸν ψευδεπίσκοπον καὶ ψευδοδιδάσκαλον καὶ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν αἱρετικῶν. Εἰ δὲ καὶ ὁ πατριάρχης εὑρίσκεται εἰς ἄλλα ἐγκλήματα ἢ καὶ ἁμαρτήματα, οὐδεῖς [1]) τῶν ἱερέων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀρχιερέων δύναται νὰ κόψῃ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, νὰ μὴ δὲν τὸ λέγῃ, ἕως οὗ νὰ γένῃ κρίσις καὶ ἀπόφασις, νὰ τὸν ἐκαθήρωσιν μετὰ ἀρχιερατικῆς συνόδου· καὶ τότε μετὰ τὴν καθαίρεσιν παύει καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ..

ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΓΕΝΗΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ Η ΙΕΡΕΥΣ Η ΔΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΗ ΑΥΤΟΝ ΤΙΝΑΣ. Κεφ. η-ον.

Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν καὶ τινὰς λαλήσῃ καμίαν κατηγορίαν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ μέλλει νὰ χειροτονηθῇ, ἢ ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκων ἢ ἄλλος τοῦ κλήρου,

şind-o, mitropolitul Heracleii ia toiagul patriarhicesc şi-l dă în mîinile patriarhului şi-i sărută mîna. Şi atunci îl pune pe cel mai înalt, pe marele scaun patriarhicesc; şi psalţii încep să cînte şi cîntă: «pe stăpînul şi arhiereul nostru» şi «păstoreşte întru mulţi ani, stăpîne!». Şi el binecuvintează pe toţi cei ce se află acolo, clerici şi mireni.

DESPRE CEI CE NU POMENESC PE PATRIARH. CAP. 7. (GLAVA 7.)

Canonul al 15-lea al sinodului întîi şi al doilea: Canonul al cinsprezecilea al sinodului întîi şi al doilea hotărăşte: care mitropolit sau arhiepiscop sau preot ce se află în eparhia arhiereului Constantinopolului sau la stavropighii şi nu pomenesc pe patriarh la sfintele liturghii dumnezeeşti sau la alte slujbe obişnuite, pe arhierei să-i scoată din arhierie, pe preoţi din preoţie, afară dacă patriarhul este eretic şi învaţă cu îndrăzneală dogme eretice, atunci cîţi nu-l pomenssc pe el, arhierei, preoţi, să nu aibă nici o pedeapsă, ci numai laudă şi cinste ca unii ce se leapădă de un episcop şi învăţător mincinos şi de comunitatea ereticilor. Iar dacă patriarhul se află în alte învinuiri şi păcate, nimeni dintre preoţi, dar nici dintre arhierei nu pot întrerupe pomenirea lui, să nu o zică, pînă nu s-a făcut judecată şi hotărîre, ca să-l caterisească cu sinod arhieresc; şi atunci după caterisire încetează pomenirea lui.

DESPRE CELA CE VA SĂ SE FACĂ ARHIEREU SAU PREOT SAU DIACON ŞI-L VA PÎRÎ CINEVA PE EL. CAP. 8. (GLAVA 8.)

A lui Fotie patriarhul Constantinopolei: Dacă cineva a grăit vreo pîră asupra celuia ce are să fie hirotonisit sau episcop sau preot sau diacon sau altul din cler, să nu se facă

[1]) δὲν în ms.

νὰ μὴ δὲν γένῃ ἡ χειροτονεία, μόνον πρώτον νὰ γίνεται ἡ ἐξέτασις τῆς κατηγορίας, ἔμπροσθεν τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ κατηγόρου, εἰς τὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ κατήγορος κατ' ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ χειροτονηθῇ. Εἰ δὲ καὶ ὁ κατήγορος ἀφίσει τὴν κατηγορίαν καὶ μεταστρέψει τοὺς λόγους του, κάμνει ὁ ἀρχιερεύς, ὁποῦ μέλλει νὰ κάμῃ τὴν χειροτονίαν, ἐξέτασιν ἀκριβῆ μέσα εἰς τρεῖς μῆνες διορία· καὶ εἰ μὲν εὕρῃ αἴτιον ἐκεῖνον, ὁποῦ θέλει νὰ λάβῃ τὴν χάριν ἐκείνην τῆς ἀρχιερωσύνης ἢ τῆς ἱερωσύνης, εἰς ἐκεῖνα τὰ ἐγκλήματα ὁποῦ ἐμποδίζωσι τὴν ἱερωσύνην, νὰ μὴ δὲν τὸν ἐχειροτονήσῃ· εἰ δὲ καὶ φανῇ ἀναίτιος ὁ κατηγορηθείς, εἴτε ἐμπρός, εἴτε ὀπίσω τοῦ κατηγόρου, ἤγουν παρόντος καὶ ἀπόντος, νὰ μὴ δὲν ἐμποδίζεται ἡ χειροτονία. Καὶ ὁ κατήγορος. Ἐὰν μὴ ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν μετὰ ἀξιοπίστων καὶ ἐντίμων μαρτύρων, μόνον ἀποφύγῃ ἀπὸ τῆς ἱερᾶς κρίσεως τοῦ ἀρχιερέως, εἰ μὲν εἶναι ἱερεύς, νὰ εἶναι καθῃρημένος, εἰ δὲ λαικός, νὰ εἶναι ἀφωρισμένος. Καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ βουλόμενος λαβεῖν τὸ ἀξίωμα, εἰ μὲν χειροτονήσῃ αὐτὸν τὸν κατηγορηθέντα ὁ ἀρχιερεύς, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ, νὰ εἶναι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς καθῃρημένος, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐχειροτονήθη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗ Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ Η ΑΛΛΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΧΑΡΙΣΜΑ, Η ΜΕ ΦΛΩΡΙΑ Η ΜΕΤΑ ΑΡΧΟΝΤΩΝ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΜΒΑΤΙΚΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ. Κεφ. ϑ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κϑ-ον· Ὁ εἰκοστὸς ἔννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει ὅτι, ἐὰν τινὰς γένῃ ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα λάβῃ μὲ φλωρία, ἢ μὲ πολλὰ ἢ μὲ ὀλίγα, νὰ καθῄρεται ὁ ἐπίσκοπος ὁποῦ ἐγίνῃ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἢ καὶ ἱερεὺς ἢ καὶ διάκονος ἀνέναι· ὁμοίως καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεύς, ὁποῦ τοὺς ἐχῃροτόνησε, νὰ παθαίνῃ τὴν καταδίκην τῆς καθαιρέσεως ἐκείνην. Καὶ οὐ μόνον νὰ καθῄρονται οἱ αὐτοί, ἀμὴ νὰ χωρίζωνται τῆς κοινωνίας τῶν χριστιανῶν ὥσπερ ὁ Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

hirotonia, ci mai întîi să se facă cercetarea pîrii în faţa celui pîrît şi a pîrîşului pentru cuvintele ce a zis pîrîşul în contra celui ce va să se hirotonească. Iar dacă pîrîşul îşi va lăsa pîra şi-şi va întoarce cuvintele, arhiereul care are să facă hirotonia, face cercetare amănunţită în termen de trei luni; şi dacă l-a aflat pe cel ce va să ieie darul acela al arhieriei sau al proţiei, vinovat de vinile acelea care opresc sfinţirea, să nu-l hirotonească; iar dacă se va dovedi nevinovat cel pîrît, fie înaintea, fie în absenţa pîrîşului, adică fiind de faţă sau lipsind, hirotonia să nu fie oprită. Şi dacă pîrîşul nu-şi va dovedi pîra cu martori vrednici de crezare şi cinstiţi, ci a fugit de sfînta judecată a arhiereului, dacă e preot să fie caterisit, iar dacă e mirean, să fie afurisit. Şi preotul care vrea să ia demnitatea, dacă arhiereul va hirotonisi pe cel pîrît, fără să cerceteze, să fie şi arhiereul caterisit, de asemenea şi acela care a fost hirotonisit.

DESPRE CEL CE A LUAT ARHIERIA SAU PREOŢIA SAU ALT DAR BISERICESC CU GALBENI SAU CU MARI DREGĂTORI; ŞI DESPRE SIMONIE ŞI DESPRE PREOŢII CARE IAU DARURI LA SFÎNTA CUMINICĂTURĂ. CAP. 9. (GLAVA 9.)

Al douăzecişinoulea canon al sfinţilor apostoli hotărăşte: că dacă s-a făcut cineva episcop sau preot sau diacon sau a luat alt dar bisericesc cu galbeni, ori mulţi ori puţini, episcopul care s-a făcut, să fie caterisit din arhieria lui, sau şi preot sau şi diacon dacă e; aşişderea şi arhiereul acela care i-a hirotonisit, să sufere osînda aceea a caterisirii. Şi nu numai să fie caterisiţi aceştia, ci să fie despărţiţi de comunitatea creştinilor ca şi Simon Magul de mine Petru.

Τῶν αὐτῶν ἀποστόλων κανὼν λ-ός· Εἴ τις δὲ πάλιν ἱερωμένος κοσμικοὺς ἄρχοντας χρειασθῇ καὶ βάλῃ τοὺς εἰς τὸν ἀρχιερέαν, ὡς διὰ τῶν φόβων αὐτῶν καὶ διὰ τὴν ἐξουσίαν καὶ δυναστείαν ἐπάρῃ ἐκκλησιαστικὴν χάριν ἢ ἱερωσύνη ἢ ἀρχιερωσύνη ἢ ὀφφίκιον ἢ ἐκκλησία ἢ ἄλλον τίποτε ἐκκλησιαστικὸν νὰ καθῄρηται καὶ νὰ ἀφωρίζηται ὁ τοιοῦτος. Καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν αὐτοῦ βουλήν, εἰ δὲ καὶ εἶναι λαϊκοί, νὰ εἶναι ἀφωρισμένοι καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὡς παραβᾶται τῶν θείων νόμων.

Τοῦ Μεγάλου Βασιλίου· Περὶ τοῦ ἐμβατικίου λέγει ὁ οὐρανοφάντωρ Μεγας Βασίλιος καὶ γράφει πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτοῦ· ὅτι νὰ μὴ δὲν λαμβάνουν φλωρία καὶ κάμνουν χειροτονίαν. Εἰς αὐτὸ γράφει καὶ περὶ τοῦ ἐμβατικίου, ὁποῦ λαμβάνουν τὴν σήμερον οἱ ἀρχιερεῖς.

Ζωναρᾶ. Οὗτος ὁ Ζωναρᾶς ἦτον τὸ ὄνομά του Ἰωάννης καὶ ἐγίνη δρουγγάριος τῆς βίγλης καὶ πρωτασικρίτης, ἄνδρας ἡγιασμένος καὶ σοφώτατος· Ὅμως ὁ Θεῖος Ζωναρᾶς ἐξηγεῖται ταύτην τὴν ἔννοιαν κατὰ λεπτῶς καὶ λέγει οὕτως· ὅτι ἐκεῖνοι, ὁποῦ πωλοῦν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ φιλαργυρίαν κάμνουν· ἡὁποία φιλαργυρία ἔναι ῥίζα πάντων τῶν κακῶν καὶ ὀνομάζεται εἰδωλολατρία, διότι προτιμάει τὰ εἴδωλα πλέον παρὰ τὸν Θεὸν καὶ μιμεῖται τὸν Ἰοῦδαν, ὥσπερ δὲ ἐκεῖνος διὰ νὰ κερδίσῃ τὰ ἀργύρια, ἃ ἐπαρέδωκεν τὸν Χριστὸν οὕτω καὶ μερικοὶ ἀρχιερεῖς παραδίδουν μὲ τὸ ἴδιόν τους θέλημα δευτέραν προδοσίαν τὸν Χριστὸν ὁ ὁποῖος ἅπαξ ἐσταυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰς τόσον γὰρ λέγει ὅτι μιμοῦνται τὸν Ἰοῦδαν ἐκεῖνοι οἱ ἀρχιερεῖς ὁποῦ πωλοῦν τὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅτι καὶ οἱ τόποι ὁποῦ ἀγοράζονται μὲ τὰ τοιαῦτα ἀγρύρια, ἤγουν αἱ ἐνορίαι καὶ τὰ χωρία εἰς τὰ ὁποία κυριεύουν ἤτοι ἐνορεύουν οἱ χειροτονούμενοι καὶ τὰ χέρια τὰ δεχόμενα τοὺς καρπούς, τουτέστι τὰ εἰσοδήματα ἀκελδαμὰ θέλουν ὀνομασθῇ· τὸ ὁποῖον ἀκελδαμᾶ ἔναι λέξις ἑβραϊκὴ καὶ ἑρμηνεύεται ἑλληνικὰ χωρίον αἵματος· Ἐλέγχθη γοῦν ἐν τῇ βίβλῳ τῶν Πράξεων· τοῦτο οὖν ἔναι ὁποῦ λέγει ὅτι ὥσπερ ὁ τόπος ὁποῦ ἠγοράσθη μὲ τὰ ἀργύρια ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπουλήθη ὁ Χριστὸς παρὰ τοῦ Ἰοῦδα ὁ ἀγρός, ἤγουν τὸ χωράφι [1]) τοῦ

Al aceloraşi apostoli canon 30*:* Iar dacă iarăşi vreun cleric se va folosi de dregători mireni şi i-a trimis la arhiereu ca prin teama de aceia şi prin putere şi asuprire să ia dar bisericesc sau preoţie sau arhierie sau funcţie sau biserică sau altceva bisericesc, unul ca acela să fie caterisit şi afurisit Şi cîţi au fost la sfatul lui, dacă sînt mireni, să fie afurisiţi şi afară de biserica lui Hristos, ca nişte călcători ai legilor dumnezeeşti.

A marelui Vasile: Despre simonie spune cerescul marele Vasilie şi scrie către episcopii săi*:* că să nu ia galbeni şi să facă hirotonie. Într-aceea scrie şi despre simonia pe care o iau azi arhiereii.

A lui Zonara. Acest Zonara se chema Ioan şi a fost comandat al gărzii şi întîiul secretar de taină, bărbat sfinţit şi foarte învăţat. Dar dumnezeescul Zonara tîlcueşte amănunţit înţelesul acestor cuvinte şi spune aşa*:* că aceia care vînd darul sfîntului duh, o fac din iubire de arginţi, care iubire de arginţi este rădăcina tuturor relelor şi se cheamă idolatrie, pentru că ţine mai mult la idoli decît la Dumnezeu şi face ca Iuda; ca şi acela ca să cîştige arginţii, cu care a vîndut pe Hristos, aşa unii arhierei vînd de bună voia lor cu o a doua vînzare a lui Hristos, care s-a răstignit odată pentru noi. Căci întru atît, spune că o fac ca Iuda acei arhierei care vînd darurile duhului sfînt, pentru că şi locurile care sînt cumpărate cu astfel de arginţi, adică enoriile şi localităţile, în care cei hirotoniţi oblăduesc, adică au enoriile, şi pentru că şi rodurile, adică veniturile ce le iau cu mîinile, se vor chema acheldama. Acest acheldama este vorbă evreiască şi pe greceşte se traduce satul sîngelui. S-a arătat în Faptele Apostolilor care spun cum locul acela care s-a cumpărat cu banii aceia cu care a fost

[1]) Χωράφην în ms.

κεραμέως· καὶ ἀγορασθεὶς μὲ τὰ αὐτὰ τὰ ἀργύρια ἐλογίσθη καὶ ὀνομάσθη τιμὴ αἵματος· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ λαμβανόμενα ἀργύρια παρὰ τῶν πολούντων τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ ἐνορίαι καὶ αἱ χώραι, τουτέστι τὰ χωρία ὁποῦ ἔχουν τὰς ἐννορίας τὰς ὁποίας ἀγοράζουν οἱ χειροτονούμενοι ἱερεῖς ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ δίδουν φλωρία, ἤγουν ἐμβατίκια, τιμὴ αἵματος θέλει ἦσθαι καὶ θέλει ὀνομάζεσθαι.

Συνόδου Ϛ', κανὼν κγ'· Οἱ δὲ ἱερεῖς ὁποῦ μεταλαμβάνουν τοὺς χριστιανοὺς τῶν ἀχράντων μυστηρίων νὰ μὴ δὲν ἐπέρνουν, οὐδὲν νὰ ζητοῦν πληρωμήν, οὔτε πολλήν, οὔτε ολίγον, διότι τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἅγιον καὶ ὑπεράγιον δὲν πολίεται, μόνον κατὰ χάριν Θεοῦ δίδεται. Εἰ δὲ καὶ φανεῖ εἰς τινὰν ἱερέαν, ὅτι ἐμετάδωκεν τινὰν ἄνθρωπον ἢ ἀσθενῆ ἢ ὑγιῆ καὶ ἔλαβε δῶρον ἀντὶ τῆς θείας κοινωνίας, νὰ καθήρεται, ὡς ὅτι ἐγένετο ὡς τὸν Ἰοῦδαν καὶ ὡς τὸν Σίμον τὸν μάγον· καὶ γὰρ εἰς τὴν κόλασιν τοῦ αἰωνίου πυρὸς δὲν θέλει ἐσταματίσῃ μακρὰ ἀπ' αὐτούς, μόνον σιμὰ σιμὰ· ἐξήλεψε νὰ κάμῃ ὥς ἔκαμαν ἐκεῖνοι, τουτέστι νὰ πωλῇ τὸν ἀτίμητον μαργαρίτην, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΕΑΝ ΠΟΡΝΕΥΣΟΥΝ Η ΚΛΕΨΟΥΝ Η ΚΑΜΟΥΝ ΟΡΚΟΝ ΨΕΥΜΑΤΑ. <Κεφ. ι-ον>

Ἀποστόλων κανὼν κε'· Ὁ εἰκοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ἀποφύνη· ἐπίσκοπος ἢ ἱερεὺς ἢ διάκονος ὁποῦ νὰ πορνάσῃ ἢ νὰ κάμῃ ὅρκον ψεύματα ἢ νὰ κλέψῃ, νὰ ἔναι καθηρημένος, οὐχὶ δὲ καὶ ἀφωρισμένος, ὅτι οὐκ ἐκδικῆ δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ λέγει ὁ θεῖος νόμος, ὥστε νὰ μὴ δὲν παιδεύσῃς τὸν ἱερωμένον δύο φοραῖς, ἤγουν νὰ τὸν καθήρῃς καὶ νὰ τὸν ἀφωρίσῃς, ὅτι σώζει τον ἡ καταδίκη ὁποῦ τὸν ἐκάθηραν ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν δόξαν ἡ ὁποία κατακοσμεῖ τὰ οὐράνια· ὅτι οἱ ἱερωμένοι, ἐὰν καθηρηθοῦν, ἀμὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας κοινωνίας δὲν ὑστεροῦνται.

vîndut Hristos de Iuda, ogorul, adică ţărina olarului, şi cumpărat cu acei arginţi, s-a socotit şi s-a chemat preţul sîngelui; tot aşa şi arginţii care se iau de cei ce vînd darul lui Dumnezeu, şi enoriile şi localităţile, adică locurile unde au enoriile, pe care le cumpără preoţii hirotoniţi dela arhierei şi dau galbeni adică embaticuri, vor fi şi se vor chema preţ al sîngelui.

Canon al 23-lea al sinodului 6: Preoţii care împărtăşesc pe creştini cu precuratele taine, să nu ia, nici să nu ceară plată nici multă nici puţină, pentru că trupul domnului nostru Isus Hristos, sfînt şi prea sfînt, nu se vinde, ci numai după dumnezeescul dar se dă. Iar dacă se va arăta că vreun preot a împărtăşit vreun om, sau bolnav sau sănătos, şi a luat un dar în schimbul dumnezeeştii cumenicături, să fie caterisit, pentru că s-a făcut ca Iuda şi ca Simon Magul; căci şi în munca focului veşnic nu va sta departe de dînşii, ci foarte aproape; s-a străduit să facă precum au făcut aceia, adică să vîndă mărgăritarul nepreţuit, pe domnul nostru Isus Hristos.

DESPRE CLERICI DACĂ VOR CURVI SAU VOR FURA SAU FAC JURĂMÎNT STRÎMB. CAP. 10. (GLAVA 10.)

Canon 25 *al apostolilor:* Canonul al douăzeci şi cincilea al sfinţilor apostoli hotărăşte: episcopul sau preotul sau diaconul care va curvi sau va face jurămînt mincinos sau va fura, să fie caterisit, nu însă şi afurisit, pentru că dumnezeeasca lege spune că nu este pedeapsă de două ori pentru aceeaşi vină, încît pe cleric să nu-l pedepseşti de două ori, adică să-l caterişeşti şi să-l afurişeşti, pentru că-l mîntueşte osînda care l-au caterisit dela preoţeasca mărire care împodobeşte cele cereşti, pentru că clericii dacă au fost caterisiţi nu sînt lipsiţi de sfînta cuminicătură.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΝΕΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠ' ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ Η ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ-ον

Σ υ ν ό δ ο υ Ϛ' κ α ν ὼ ν ιβ'. Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἱερεὺς νὰ ἔχει γυναῖκα καὶ γένει ἀρχιερεὺς νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς καὶ πλέον μετ' αὐτῆς νὰ μὴ δὲν κατοικεῖ· οὔτε ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ, οὔτε ἐν ἄλλῳ τόπῳ, διότι δίδει αἰτίαν τοῦ λαοῦ νὰ σκανδαλίζεται· νὰ λέγουν ὅτι συνευρίσκεται μετ' αὐτῆς σαρκικῶς ὡς τὸ πρῶτον. Καὶ νὰ κατοικεῖ ἡ γυναίκα τοῦ ἐπισκόπου ἐξ αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ θελήσει νὰ κατοικεῖ μετ' αὐτῆς, νὰ καθήρεται παντάπασιν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ.

Τ ῆ ς α ὐ τ ῆ ς σ υ ν ό δ ο υ κ α ν ὼ ν μη'. Καὶ ὅταν θέλει νὰ χειροτονηθῇ ἀρχιερεύς, νὰ ἔναι μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς τὴν βουλήν, ὥστε ἐὰν θέλῃ αὐτὴ νὰ χωριασθῇ ἀπ' αὐτοῦ, νὰ γίνεται ἡ χειροτονία, εἰ δὲ καὶ αὐτὴ δὲν θελήσει, νὰ ἐμποδίζεται.

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς. Καὶ διατὶ ὁ κοσμικὸς [1] ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ καλόγερος γίνεται καὶ χωρὶς θέλημα τῆς αὐτοῦ γυναικός, τοῦτος δὲ ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἀρχιερεὺς χωρὶς θέλημα τῆς αὐτοῦ γυναικὸς δὲν γίνεται;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς. Διατὶ ὅτι τοῦ καλογήρου ἡ γυναίκα ἔχει ἐξουσίαν, ἀφ' οὗ γένει ὁ ἄνδρας αὐτῆς καλόγηρος, νὰ ὑπανδρευθῇ ἀνεμποδίστως, τοῦ δὲ ἀρχιερέως δὲν δύναται νὰ ὑπανδρευθῇ. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ ἔναι μετὰ θελήματος αὐτῆς ἡ χειροτονία τοῦ αὐτῆς ἀνδρός.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΤΙ ΝΑ ΕΧΗ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ. Κεφ. ιβ-ον

Μ α τ θ α ί ο υ. Ἐπίσκοπος ἔναι καὶ λέγεται θεατὴς καὶ φροντιστὴς πάντων τῶν χριστιανῶν, ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ δύναμιν ἔχει τελεστικὴν ἤγουν ὡς ἀρχιερεὺς νὰ κάμνῃ ἱερεῖς, διακόνους, ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας καὶ μοναχούς.

DESPRE CLERICUL CARE ARE FEMEIE ŞI SE FACE ARHIEREU, SĂ SE DESPARTĂ DE EA ŞI HIROTONIA SĂ SE FACĂ CU VOIA EI. CAP. 11. (GLAVA 11.)

Canon 12 *al sinodului* 6: Canonul al doisprezecilea al sinodului al şaselea hotărăşte: ca preotul care are femeie şi se face arhiereu să se despartă de dînsa şi să nu mai locuiască împreună cu dînsa, nici în chilia lui nici într-alt loc, pentru că dau pricină poporului să se scandalizeze, să spună că se află cu ea trupeşte, ca mai înainte. Şi femeia episcopului să locuiască departe de el; iar de va voi să locuiască împreună cu dînsa, să se caterisească de tot din arhieria lui.

Canon 48 *al aceluiaşi sinod:* Şi cînd voieşte să se hirotonească arhiereu, să fie după sfatul femeii lui, încît, dacă voieşte dînsa să se despartă de el, să se facă hirotonia, iară dacă dînsa nu va voi, să se oprească.

Întrebare: Şi de ce mireanul care voieşte să se facă călugăr, se face şi fără voia femeii lui, iar acesta care voieşte să se facă arhiereu, nu se face fără voia ei?

Răspuns: De aceea, pentru că femeia călugărului, după ce bărbatul ei s-a făcut călugăr, are putinţa să se mărite, fără nici o piedică, a arhiereului însă nu se poate mărita. Şi de aceea hirotonia bărbatului trebuie să fie cu voia ei.

DESPRE EPISCOP ŞI CE SE CHEAMĂ EPISCOP ŞI CĂ ARE PUTERE ASUPRA TUTUROR LUCRURILOR BISERICEŞTI. CAP. 12. (GLAVA 12.)

A lui Matei: Episcop este şi se cheamă supravecghetor şi purtător de grijă al tuturor creştinilor care sînt în eparhia lui şi ca arhireu are putere să sfinţească preoţi, diaconi, ipodiaconi, citeţi, psalţi şi monahi.

[1] Κόσμος în ms.

Ἀποστόλων κανὼν μα'. Καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ ἂν ἔναι ὅτι ἔλαβε καὶ ἐπιστεύθη τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχάς, πόσῳ μάλλον νὰ μὴ δὲν ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα καὶ μὲ τὸ θέλημα αὐτοῦ νὰ γίνεται ἐλεημοσύνη εἰς τὰ πτωχὰ διὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ νὰ ἔχῃ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τὰ περὶ τροφῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τὰς χρείας, ὅπως ἀρχιερεὺς νὰ εἶναι φιλόξενος καὶ φιλόπτωχος, καθὼς φησὶ ὁ θεῖος Παῦλος πρὸς Τιμόθεον καὶ γράφει: Ἐὰν οὖν ἔχει κατὰ σάρκα συγγενεῖς καὶ εἶναι πτωχοί, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ τῆς ἐκκλησίας τὰ πράγματα νὰ τοὺς δίδῃ καὶ νὰ ἀφίνῃ τὴν ἐκκλησίαν γυμνήν, μόνον νὰ δίδῃ πρὸς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐλεῇ ὡς πένητας.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΜΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑΝ ΤΟΥ, ΟΥΔΕ ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΣΗ ΤΙΝΑΝ ΑΠΟ ΞΕΝΗΝ ΕΝΟΡΙΑΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ἀποστόλων λε-ον. Ὁ τριακοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι οὐδένας ἐπίσκοπος νὰ μὴ δὲν ἔχῃ ἐξουσίαν ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ νὰ κάμνῃ χειροτονία, οὐδὲ εἰς ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ἐνέργειαν νὰ ἐπιχειριασθῇ· εἰδὲ καὶ τὸν παρόντα κανόνα παράβῃ, νὰ καθήρεται ὁμοῦ μετ' αὐτὸν ὁποῦ ἐχειροτόνησεν.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β-ος· Ἐπίσκοπος εἰς ἄλλην ἐνορίαν ἀρχιερέως νὰ μὴ δὲν χειροτονήσῃ, οὐδὲ νὰ λειτουργήσῃ χωρὶς θελήσεως καὶ δεήσεως τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως· εἰ δὲ καὶ τολμήσῃ νὰ χειροτονήσῃ, νὰ καθήρεται ὁμοῦ μετ' ἐκεῖνον ὁποῦ ἐχειροτόνησεν. Ὅταν οὖν ἔλθῃ καὶ θέλει ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεύς, δὲν παιδεύεται ὁ ξένος ἀρχιερεὺς ὁποῦ ἔκαμε τὴν χειροτονίαν.

Συνόδου α' κανὼν ις-ος· Ὅστις ἐπίσκοπος ἐπάρῃ ἀπὸ ἄλλην ἐπαρχίαν διάκονον καὶ χειροτονήσῃ αὐτὸν ἱερέαν ἢ δώσῃ αὐτοῦ ὀφφίκιον χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ ἐπισκόπου ἐκείνου τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ διακόνου, νὰ ἔναι ἄκυρος ἡ χειροτονία, τὸ αὐτὸ καὶ εἰς ἀναγνώστην.

Canon 41 *al apostolilor:* Şi să aibă putere asupra tuturor lucrurilor bisericeşti. Şi dacă a luat asupra lui sufletele oamenilor şi i s-au încredinţat, cu atît mai mult să nu aibă putere asupra drepturilor bisericeşti ci, cu voia lui, să se facă prin presbiteri şi diaconi milostenie săracilor şi să aibă şi arhiereul cele cuvenite pentru hrana şi trebuinţele lui, pentru ca arhiereul să fie primitor de străini şi iubitor de săraci, precum spune dumnezeiescul Pavel către Timotei şi scrie: dacă deci are rude de sînge şi sînt săraci, să nu ia lucrurile bisericii să le dea lor şi s-o lase goală, ci să-i miluiască şi să le dea ca la săraci.

DESPRE ARHIEREU CA SĂ NU FACĂ HIROTONIE AFARĂ DE EPARHIA LUI, NICI SĂ HIROTONEASCĂ PE CINEVA DIN ENORIE STRĂINĂ. CAP. 13. (GLAVA 13.)

Al apostolilor 35: Canonul al treieci şi cincilea al sfinţilor apostoli hotărăşte: ca nici un episcop să nu aibă putere dincolo de hotarele eparhiei lui să facă hirotonie, nici să întreprindă altă lucrare bisericească. Iar dacă acest canon l-a călcat să fie caterisit dimpreună cu acela pe care l-a hirotonisit.

Canon 2 *al sinodului din Antohia:* Episcopul să nu hitotonisească în altă enorie a arhiereului, nici liturghie să nu facă fără voia şi rugămintea arhiereului din partea locului; iar dacă ar îndrăzni să hirotonisească, să fie caterisit dimpreună cu acel pe care l-a hirotonit, Cînd însă a venit şi voieşte arhiereul din partea locului, nu se pedepseşte arhiereul străin care a făcut hirotonia.

Canon 16 *al sinodului întîi:* Episcopul care ar lua din altă eparhie diacon şi l-ar hirotonisi pe el preot sau i-ar da o funcţie fără voia episcopului acelui preot sau diacon, să fie hirotonia fără putere; acelaşi lucru şi la citeţ.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΑΦΙΣΗ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΛΕΙΨΕΙ ΕΞΩ ΜΗΝΕΣ Ϛ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ-ον.

Συνόδου α' καὶ β' κανὼν ιϚ-ος· Ὁ δέκατος ἕκτος τῆς λεγομένης πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἀρχιερεὺς δὲν ποιμένει τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ἀμὴ ἀφίσει αὐτὸ καὶ μισεύσει καὶ ὑπάγει εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ πατριάρχου, ὅσον καιρὸν κάμῃ, καμίαν παίδευσιν δὲν ἔχει· εἰ δὲ καὶ χωρὶς νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν πατριαρχικὴν καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν πατριάρχην, ὅτι νὰ κάμῃ τόσον καιρὸν ἔξω ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἢ εἰς προσκύνησιν μοναστηρίου, ἢ εἰς ἄλλην χρείαν, δὲν παιδεύεται· ἢ καὶ ἐὰν ἔχῃ ἀσθένημα μεγάλον καὶ μισεύσει ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ὑπάγῃ, εἰς ἄλλον τόπον, νὰ λάβῃ ἰατρείαν, οὐδὲ δι' αὐτὸ δὲν παιδεύεται· εἰ δὲ καὶ ἀλλέως ὑπάγει χωρὶς θέλημα τοῦ πατριάρχου, ἢ χωρὶς νὰ ἔναι ἀσθενῆς, εἰς ἄλλον τόπον καὶ μένει ἐκεῖ καὶ νὰ καθέται ἢ νὰ περιπατῇ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον καὶ περάσουν οἱ ἕξε μῆνες, ὁρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες τῆς αὐτῆς Συνόδου ὅτι νὰ ἔναι τοῦτος ὁ ἀρχιερεὺς καθηρημένος καὶ νὰ γίνεται εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ ἄλλος ἀρχιερεύς.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΤΟΙΚΗ ΜΕΤΑ ΑΛΛΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Συνόδου α' κανὼν γ'. Ὁ τρίτος κανὼν τῆς πρώτης Συνόδου ὁρίζει· ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἢ τινὰς ἄλλος τῷ κλήρου, γυναῖκα ὅποῦ δὲν εὐλογηθῇ νόμικον εἰς τὸ ὁσπίτιον αὐτοῦ νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καὶ προφασίζεται ὡς ὅτι νὰ τὸν ὑπηρετῇ· ἐὰν γὰρ ἔχῃ τινὰς μητέρα ἢ θυγατέρα ἢ ἀδελφὴν ἢ θείαν τοῦ πατρός, ἢ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀδελφήν, τοῦτον ὁ νόμος δὲν ἐμποδίζει· εἰ δὲ καὶ ἔχει γυναῖκα ἔξω ἀπὸ τὰ πρόσω<πα> τοῦτα τὰ ἄνω

DESPRE ARHIEREU DACĂ A LĂSAT SCAUNUL SĂU ŞI SE DUCE ÎN ALT LOC ŞI VA LIPSI ŞASE LUNI. CAP. 14. (GLAVA 14.)

Canonul al şasesprezecilea al sinodului numit întîi şi al doilea hotărăşte că arhiereul care nu-şi păstoreşte turma, ci o va lăsa şi va pleca, şi se duce în alt loc şi este în slujba patriarhului, cîtă vreme a făcut-o, nu are nici o pedeapsă; dacă fără să fie în slujba patriarhicească şi are voe şi putere dela patriarh să rămînă atîta vreme afară de tronul lui, sau la închinarea unei mănăstiri sau pentru altă trebuinţă, nu se pedepseşte; sau dacă are boală grea şi va pleca de la scaunul său şi va merge în alt loc să se tămăduiască, nici pentru aceasta nu se pedepseşte; iar dacă pleacă în altfel, fără voia patriarhului sau fără să fie bolnav, în alt loc şi rămîne acolo şi sade sau umblă din loc în loc şi vor trece şase luni, hotărăsc dumnezeieştii părinţi ai acelui sinod, ca acel arhiereu să fie caterisit şi în locul lui să se facă alt arhiereu.

DESPRE CLERICUL CARE N-ARE FEMEIE, SĂ NU LOCUIASCĂ CU ALTA. CAP. 15. (GLAVA 15.)

***Canon** 3 **a sinodului întîiu:** Canonul al treilea al sinodului întîi hotărăşte: episcopul sau presviterul sau diaconul sau ipodiaconul sau altcineva din cler să nu ţină în casa lui femeie cu care nu este cununat după lege, sub cuvînt că-l slujeşte; căci dacă are cineva mamă sau fată sau soră sau mătuşă de a tatălui sau soră de a mamei sale, aceasta legea nu-l opreşte; iar dacă are femeie afară de aceste persoane de mai sus, pe care le-am spus şi a fost*

ὁποῦ εἴπαμε καὶ ἐλεγχθῆ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ τὴν διώξῃ· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσει, ἀφ' οὗ τὴν ἐλέγξῃ πρώτην καὶ δευτέραν φοράν, ὁρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες καὶ αἱ βασιλικαὶ νεαραὶ ὁ τοιοῦτος νὰ ἔναι καθῃρημένος.

Τοῦ Μεγάλου Βασιλείου· Λέγει δὲ καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ κλήρου, ὁποῦ δὲν ἔχουν γυναῖκας νομίμους, οἱ ὁποῖοι παρθενεύουν, νὰ ὑπηρετοῦνται ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ οὐχὶ ἀπὸ γυναικῶν· οἱ δὲ ἱερεῖς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν νομίμους γυναίκας, ἐὰν ἔχωσι καὶ δουλεύτριες, ὁ νόμος δὲν τοὺς ἐμποδίζει. Γράφει δὲ ὁ Μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ πρός τινα ἱερέαν ὀνόματι Γρηγόριον, ὅπως νὰ διώξῃ τὴν γερόντισαν ἐκείνην ὁποῦ τὴν εἶχεν εἰς τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ τολμήσει καὶ γένει παρήκοος καὶ δὲν ἀποδιώξει, θέλει τὸν ἐκαθήρη παντελῶς ἀπὸ τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα ὁποῦ ἦτον ὁ ἱερεὺς χρονῶν ὀγδοήκοντα καὶ δὲν ἠθέλησεν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς νὰ τὸν ἀφίσει νὰ τὴν ἔχει εἰς τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ, πόσῳ μᾶλλον νέον ἱερέαν νὰ ὑπηρετοῦν ξένες γυναῖκες, μὴ δίδωμεν πρόσκομμα καὶ σκάνδαλον, ἀδελφοί, εἰς τὸν λαὸν διὰ τὸν Θεόν.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ'-ον.

Συνόδου β-ης κανὼν Ϛ-ος· Οὐδὲν παύει ποτὲ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος ὁ σατανὰς διὰ σικοφαντείας νὰ μολύνει τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ περισσότερον τῶν ἀρχιερέων. Καὶ διὰ τοῦτο ὅρισαν οἱ θεῖοι πατέρες τῆς δευτέρας Συνόδου εἰς τὸν ἕκτον κανόνα αὐτῶν· ὁ πᾶς ἄνθρωπος τιμημένος τουτέστι καλοῦ βίου καὶ ἀρετῆς, ἢ καὶ ἄτιμος ἤγουν κακοῦ βίου καὶ ἀσωτίας, ἢ πιστός, ἢ ἄπιστος, ἢ καὶ αἱρετικός, ἐὰν ἔχῃ ὑπόθεσιν μετὰ τοῦ ἀρχιερέως διὰ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα, ἤγουν διὰ φλωρία ἢ διὰ ῥοῦχα ἢ διὰ ἄλλα τινά, ἔχωσιν ἄδειαν τοῦτοι νὰ ἐγκαλοῦν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν εἰς τὸ κριτήριον ἐὰν ἔχωσι δικαίωμα νὰ τὸ

mustrat de arhiereu, să o alunge; iar de nu va voi, după ce l-a mustrat întîia şi a doua oară, hotărăsc sfinţii părinţii şi novelele împărăteşti să fie caterisit unul ca acela.

A marelui Vasilie: Dar şi marele Vasilie spune că arhiereii şi alţii din cler care nu au femei după lege şi care ţin fecioria, să fie slujiţi de bărbaţi şi nu de femei; iar preoţii care, au femei legiuite, dacă au şi slujnice, legea nu-i opreşte. Şi marele Vasilie scrie în epistola sa către un preot cu numele Grigore, ca să alunge pe acea femeie bătrînă ce o avea în casă, iar de va îndrăzni şi nu va asculta şi nu o va alunga, îl va caterisi de tot din preoţia lui. Şi aceasta, cînd preotul era de optzeci de ani, şi nu a voit sfîntul arhiereu al lui Dumnezeu să-l lase să o aibă în casă, cu atît mai mult preotului tînăr să nu-i slujască femei străine; fraţilor, să nu dăm pricină şi scandal poporului, pentru Dumnezeu!?

DESPRE PÎRILE ÎMPOTRIVA EPISCOPILOR ŞI CLERICILOR ŞI CARE OAMENI SÎNT PRIMIŢI LA PÎRĂ? CAP. 16. (GLAVA 16.)

Canon 6 al sinodului 2: Niciodată nu încetează vrăjmaşul şi potrivnicul nostru, satana, să pîngărească prin clevetiri cinstea oamenilor buni şi mai mult a arhiereilor. De aceea sfinţii părinţi ai sinodului al doilea în canonul lor al şaselea au hotărît: tot omul cinstit, adică cu viaţă frumoasă şi cu virtute, sau necinstit, adică cu viaţă rea şi desfrînată, fie credincios sau necredincios, sau şi eretic, dacă are vreo pricină cu arhiereul pentru lucruri mişcătoare sau nemişcătoare, adică pentru galbeni sau haine sau pentru altceva, aceştia au voe să pîrască pe arhereul lor la judecătorie, dacă au să-şi ia dreptul; iară dacă pricina de pîră a arhiereului

λάβουν· εἰ δὲ καὶ ἔναι ἐγκληματικὴ ὑπόθεσις τοῦ ἀρχιερέως, ἢ ἐὰν ἐπόρνευσεν, ἢ ἐμοίχευσεν, ἢ ἔκλεψε πράγματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ἐλειτούργησεν εἰς ἄλλου ἀρχιερέως ἐνορίαν χωρὶς τὴν βουλὴν καὶ θέλησιν τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ἢ ἄλλον πρᾶγμα ὁποῦ νὰ ἔκαμεν νὰ ἐμποδίζει τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ εἶναι εὔλογα διὰ νὰ τὸν ἐκαθήρουν ἢ ἐὰν ἔναι ἄλλον πταίσιμον ὁποῦ νὰ παιδεύηται καιρὸν, ὥστε ἄργεια τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ οὐχὶ καθαίρεσιν, κάμνη χρεία οἱ κριταὶ νὰ δοκιμάζουν καὶ νὰ ἐξετάζουν τὸν κατήγορον ἢ τοὺς κατηγόρους, ἐὰν ἔναι πολλοί, ἢ ἱερεῖς, ἢ κοσμικοί, μήπως διὰ πάθος ἢ διὰ ἔχθραν ἐκινήθησαν εἰς τοῦτο, ὥστε ἐὰν ἔτυχε καὶ ἄργησε τοὺς ἱερεῖς, ἢ τοὺς κοσμικοὺς ἀφόρησε, ἢ διὰ ἄλλην ἔχθραν, τοῦτοι δὲν στέργονται εἰς κατηγορίαν ἐπισκόπου οὐδὲ κληρικῶν [1]), ἕως οὗ ἀπὸ τὰς αἰτίας ἐκείνας ὁποῦ ἐπαιδεύθησαν νὰ καθαρισθοῦν καὶ τότε νὰ ἔρχονται εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν καὶ νὰ γίνεται ἐγγράφως ἡ κατηγορία τοῦ κατηγόρου, τί ἔναι τὸ ἔγκλημα ὁποῦ κατηγορῇ. Καὶ ἐὰν ἀποδείξῃ τὴν κατηγορίαν ἐμπράκτως καθὼς διακελεύει ὁ θεῖος νόμος, μετὰ πέντε μαρτύρων ἀξιοπίστων καὶ ἐντίμων, καθήρεται ὁ ἀρχιερεύς, ἢ ἐὰν ἔναι ἔγκλημα ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔναι διὰ καθαίρεσιν, γίνεται παιδευσις κατὰ τὸ πταίσιμον ἐκεῖνον ἄργος τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ὁ κατήγορος οὐδὲν ἀποδείξει τὰ ὅσα εἶπεν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ παθένῃ τὴν αὐτοπάθειαν· εἰ μὲν ἔναι ἱερεύς, νὰ καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ τελείως· εἰ δὲ λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ' ἐκβάλεται ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ μεγάλως καὶ βαρέως κανονίζεται.

ΟΤΙ ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝΤΕΣ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΕΠΙΛΗΠΤΟΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ζ ω ν α ρ ᾶ· Ἐξηγεῖται ὁ Ζωναρᾶς εἰς τὸν ἑβδομηκοστὸν τέταρτον κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγων ὅτι δὲν δύναται νὰ καθηγορῇ καθένας ἄνθρωπος τὸν ἀρχιερέα, ἀμὴ οἱ ἀνεπίληπτοι, ἤγουν τοῦ καθαροῦ βίου ἀξιόπιστοι καὶ ἔντιμοι φοβούμενοι τὸν Θεόν, νὰ μὴ δὲν μετε-

este sau că a preacurvit sau a curvit sau a furat lucru dela biserică, sau a făcut liturghie în enoria altui arhiereu fără sfatul şi voia arhiereului acelei eparhii, sau alt lucru care să facă să fie oprit, care opreşte de la arhierie şi sînt pricini bine cuvîntate pentru ca să-l caterisească, sau de este altă greşeală care se pedepseşte pentru un timp cu îndepărtarea din arhieria lui şi nu cu caterisirea, trebuie judecătorii să pună la încercare şi să cerceteze pe pîrîş sau pe pîrîşi, dacă sînt mulţi, fie preoţi fie mireni, ca nu cumva să fie împinşi la aceasta din patimă sau duşmănie, pentru că s-a întîmplat de a îndepărtat din slujbe pe preoţi sau a afurisit pe mireni, sau pentru altă duşmănie, aceştia nu sînt primiţi a pîrî pe episcop sau pe clerici, pînă nu se vor fi curăţit de vinovăţiile acelea, şi atunci să vină la pîră şi mărturie; şi pîra pîrîşului să se facă în scris, pentru care vină îl pîrăşte. Şi dacă va dovedi pîra cu adevărat, precum rînduieşte dumnezeiasca lege, cu cinci martori vrednici de crezare şi cinstiţi, arhiereul este caterisit; sau dacă îi este vina, care să nu fie de caterisire, i se face pedepsirea după greşala aceea, cu oprire de la arhieria lui. Iar dacă pîrîşul nu va dovedi cîte a spus în contra arhiereului, să sufere dînsul aceeaşi pedeapsă: dacă este preot, să fie caterisit din preoţia lui cu desăvîrşire; iar dacă este mirean, să fie afurisit şi dat afară din biserica lui Hristos şi să primească canon mare şi greu.

CEI CE PÎRĂSC PE ARHIEREI SĂ FIE NEHULIŢI. CAP. 17. (GLAVA 17.)

A lui Zonara: Tîlcuieşte Zonara la al şaptezeci şi patrulea canon al sfinţilor apostoli, zicînd că nici un om nu poate face pîră împotriva arhiereului, decît numai cei nehuliţi, adică cei cu viaţă curată, vrednici de crezare şi cinstiţi cu frica lui Dumnezeu, să nu ia parte

[1]) κληρικοὺς în ms.

χένουν εἰς κανένα κακόν, τουτέστι νὰ μὴ δὲν εἶναι μοιχοί, οὐδὲ πόρνοι, οὐδὲ φονεῖς, οὐδὲ κλέπται, οὐδὲ συκοφάνται, οὐδὲ ἐχθροί, οὐδὲ νὰ ἐπέρνουν δῶρα νὰ κατηγορήσουν, οὐδὲ ἄλλον κακὸν νὰ κάμουν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀνεπίληπτοι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ δύνονται νὰ κατηγορήσουν ἀρχιερέαν καὶ τούτους θέλει καὶ στέργει ὁ κανών, οὐχὶ ἀτίμους καὶ ἐχθροὺς καὶ ἀσώτους καὶ τὰ ὅμοια.

Συνόδου δ' κανὼν κα'· Ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν νὰ κατηγορήσουν ἀρχιερέα χωρὶς νὰ ἐξεταχθοῦν τί ἄνθρωποι εἶναι καὶ τί ζωὴν ἔχουν καὶ τί ἔργα· καὶ εἰ μὲν εἶναι, ὡς ἄνωθεν εἴπαμεν, καλοὶ καὶ ἔντιμοι, δέχονται εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν· εἰ δὲ καὶ εἰς κανένα τῶν ἄνωθεν κακῶν εὑρίσκονται, οὐδόλως στέργεται ἡ κατηγορία αὐτῶν, οὐδὲ ἡ μαρτυρία.

ΟΤΙ ΠΟΣΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΑΝ ΚΡΙΝΟΥΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΣΟΙ ΕΙΣ ΔΙΑΚΟΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ-ον

Συνόδου Καρθαγένης κακὼν ιβ-ος· Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὁρίζει· ὅτι εἰς ἔγκλημα ἤγουν εἰς πταίσιμον ἀρχιερέως ὁποῦ νὰ τὸν ἐγκαλοῦν, θέλει ὅτι νὰ εἶναι δώδεκα ἀρχιερεῖς κριταὶ νὰ κρίνουν τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀρχιερέως καὶ οὐχὶ ὀλιγώτεροι ἀπὸ τοὺς δώδεκα.

Εἰς δὲ τὴν τοῦ ἱερέως κατηγορίας θέλει ὅτι νὰ εἶναι ἕξι ἀρχιερεῖς, ἕξω ἀπὸ τούτους καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου ὁποῦ γίνονται ὁμοῦ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἑπτά. Καὶ εἰς τὴν τοῦ διακόνου κατηγορίαν τρεῖς ἀρχιερεῖς.

Ἐγένετο δὲ καθαίρεσις Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, μετὰ ἕνδεκα ἐπισκόπων· καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Λουκᾶς ἐκατέλυσεν αὐτὴν καὶ τελείως δὲν νὴν ἔστερξαν, διὰ νὰ μὴν δὲν εἶναι εἰς αὐτὴν δώδεκα ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν τοῦ κανόνος ἀπόφασιν.

la nici o răutate, adică să nu fie preacurvari, nici curvari, nici ucigaşi, nici furi, nici delatori, nici vrăjmaşi, nici să nu ia vreun dar să facă pîră, nici altă răutate să nu facă. Aceştia sînt oameni nehuliţi şi pot să pîrască pe arhiereu şi pe aceştia îi voieşte şi-i primeşte canonul, nu pe cei necinstiţi şi vrăjmaşi şi desfrînaţi şi alţii asemenea acestora.

***Canonul* 21 *al sinodului* 4. Cei ce vor să pîrască pe arhiereu, să fie cercetaţi în mod deosebit ce oameni sînt şi ce viaţă au şi ce lucrări, şi dacă sînt, precum am spus mai sus, oameni buni şi cinstiţi, sînt primiţi la pîră şi la mărturie; iar dacă se află în vreo răutate din cele de mai sus, nicidecum nu se primeşte pîra lor, nici mărturia.**

CÎŢI ARHIEREI SĂ FIE CÎND JUDECĂ PE ARHIEREU ŞI CÎŢI LA DIACON? CAP. 18. (GLAVA 18.)

Canon* 12 *al sinodului din Cartagena: **Canonul al doisprezecilea al sinodului din Cartagena hotărăşte: că la vina, adică greşala arhiereului de care îl învinuiesc, vor să fie doisprezece arhierei judecători să judece pîra asupra arhiereului şi nu mai puţini de doisprezece.**

Iar la pîra împotriva preotului vor să fie şase arhierei şi pe lîngă aceştia şi arhiereul locului, încît să se facă la un loc numărul lor şapte; şi la pîra împotriva diaconului, trei arhierei.

Şi s-a făcut caterisirea episcopului Ioan al Amathundei, pe care a făcut-o arhiepiscopul Ciprului împreună cu unsprezece episcopi; şi preasfinţitul patriarh Luca a desfiinţat-o şi n-a aprobat-o de loc, pentru că nu au fost la ea doisprezece arhierei, potrivit cu hotărîrea canonului.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕ Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΡΩΤΟΝ, ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΙ ΝΑ ΑΠΟΚΡΙΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'

Ἀποστόλων κανὼν οδ'. Ὁ ἑβδομηκοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὁ ἐπίσκοπος ἂν ἔναι καὶ κατηγορηθῇ ὑπὸ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, ἡ σύνοδος δὲν κρίνει χωρὶς νὰ ἔναι ἐκεῖ τὸ μέρος ὁποῦ κατηγοροῦν, μόνον κράζουν αὐτὸν τὸν κατηγορούμενον ἀρχιερέα, νὰ ἀκούῃ ἐκεῖνα ὁποῦ λέγουν κατ' αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν ὁμολογήσει τὰ ὅσα εἶπαν, καθήρεται, ἂν ἔναι ἔγκλημα ἤγουν πταίσιμον καθαιρέσεως· εἰ δὲ καὶ ἀρνηθῇ καὶ δὲν ὁμολογήσει καὶ τὸν ἐλέγξουν καὶ μαρτυρίσουν ἀξιόπισται μάρτυρες πάσας κατηγορίας ἐκείνας, ὅτι εἶναι ἀληθές, καθήρεται ὁ τοιοῦτος, καθὼς ὁρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι· Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐκράξουν καὶ δὲν ὑπάγῃ εἰς τὴν κρίσιν, πέμπουν δύο ἀρχιερεῖς, ὡς ἐκ προσώπου ὅλης τῆς συνόδου καὶ τὸν ἐκράζουν νὰ ἔλθῃ· εἰ δὲ καὶ δὲν ἔλθῃ, ἀποστέλλουν πάλιν ἄλλους δύο ἀρχιερεῖς καὶ μετακαλοῦσιν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ νὰ ἀποκριθῇ εἰς ἐκείνας τὰς κατηγορίας, ὁποῦ τὸν κατηγοροῦν. Εἰ δὲ καὶ ἀποστέλουν καὶ τὸ τρίτον μήνυμα καὶ δὲν θελήσει νὰ ὑπάγῃ, γίνεται ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ, ἤτοι καθαίρεσις τελεία τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ.

OTI EAN EYPIΣKETAI APXIEPEYΣ EIΣ KATHΓOPIAN, XΩPIΣ NA ΓENH KPIΣIΣ, ΔEN TON EYΓANOYN AΠO TON ΘPONON AYTOY. KEΦAΛAION K-ον

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν πη-ος. Ὁ ὀγδοηκοστὸς ὄγδοος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ὁρίζει ὅτι ἀνέναι καὶ εὑρίσκεται ἀρχιερεὺς εἰς κατηγορίαν, δὲν δύναται τινὰς νὰ τὸν ἐὐγάλῃ ἀπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ γένῃ κρίσις κατ' αὐτοῦ. Καὶ εἰ μὲν φανῇ αἴτιος καὶ καταδικασθῇ, τότε τὸν εὐγάνουν ἀπὸ τὸν θρόνον μετὰ τὴν τελείαν ἀπόφασιν τῆς ἀρχιερατικῆς Συνόδου.

DESPRE ARHIEREUL CARE URMEAZĂ A FI JUDECAT ŞI SINODUL TRIMITE ÎNTÎIA, A DOUA ŞI A TREIA OARĂ VESTIRE ŞI NU VINE SĂ SE JUDECE. CAP. 19. (GLAVA 19.)

Canon 74 *al apostolilor:* Canonul al şaptezeci şi patrulea al şfinţilor apostoli hotărăşte: dacă episcopul va fi fost pîrît de bărbaţi vrednici de crezare, sinodul nu judecă fără ca să fie acolo partea care pîrăşte, ci îl cheamă pe însuşi arhiereul pîrît să audă ce spun în contra lui. Şi dacă mărturiseşte cîte au spus, este caterisit, dacă vina este greşeală pentru caterisire, iar dacă va tăgădui şi nu va mărturisi şi-l vor dovedi şi vor mărturisi martori vrednici de crezare toate acele învinuiri că sînt adevărate, unul ca acela se cateriseşte, precum hotărăsc dumnezeieştile legi. Iar dacă îl vor chema şi nu vine la judecată, trimit doi arhierei ca din partea întregului sinod şi-l cheamă să vină; şi dacă nu vine, trimit iarăşi alţi doi arhierei şă-l cheamă să vină să se judece pentru acele pîri care i se aduc. Şi dacă îi trimit şi o a treia vestire şi nu va voi să vină, se ia hotărîre în contra lui, adică caterisire desăvîrşită din arhieria lui.

DACĂ SE AFLĂ ARHIEREUL ÎN VREO PÎRĂ, FĂRĂ SĂ SE FI FĂCUT JUDECATĂ, NU-I SCOS DIN SCAUNUL LUI. CAP. 20. (GLAVA 20.)

Canon 88 *al sinodului din Cartagena:* Canonul al optzeci şi optulea din Cartagena hotărăşte că dacă un arhiereu se găseşte în pîră, nu poate nimeni să-l scoată din scaunul lui, pînă nu i se face judecată în contra sa. Şi de se va arăta vinovat şi va fi fost osîndit, atunci e scos din scaun cu hotărîrea definitivă a sinodului arhieresc.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΕΙΣ ΠΟΛΛΑ ΕΝΑΝΤΙΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΔΥΝΗΘΗ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΟΥΔΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ-ον

Κ α ν ὼ ν ρλ-ος· Ὁ ἑκατοστὸς τριακοστὸς κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὁρίζει ὅτι ἐὰν τινὰς ὁποῦ νὰ κατηγορῇ ἀρχιερέαν εἰς πολλὰ πταισίματα καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ ἀποδείξῃ ἕνα ἐξ αὐτά, οὐ δὲ εἰς τὰ ἄλλα δὲν πιστεύεται, μόνον διόχνεται.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΚΡΙΣΙΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΦΕΡΝΟΥΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΜΑΡΤΥΡΑ, ΟΥΔΕ ΑΠΙΣΤΟΝ ΟΥΔΕ ΕΝΑ ΠΙΣΤΟΝ, ΕΙ ΜΗ ΔΥΟ Η ΚΑΙ ΤΡΕΙΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ ΠΕΝΤΕ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ-ον

Ἀ π ο σ τ ό λ ω ν οε-ος· Ὁ ἑβδομηκοστὸς πέμπτος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει περὶ μαρτύρων ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀρχιερέως, αἱρετικοῦ οὐδὲ ἀπίστου μαρτυρίαν νὰ μὴ δὲν πιάνεται, οὐδὲ ἑνὸς ἀνθρώπου πιστοῦ, λέγει γὰρ ἡ γραφή· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν καθήσεται πᾶν ῥῆμα, ὥστε εἰς ὑπόθεσιν ὁποῦ νὰ μαρτυρήσουν δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, ἔναι βεβαιωμένη ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη καὶ ἀποφασισμένη κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν μαρτύρων ἐκείνων [1]), ἀληθῶς, καθὼς εἴπαμεν ἄνωθεν, καὶ εἶναι ἀνεπίληπτοι καὶ ἀξιόπιστοι.

Ζ ω ν α ρ ᾶ· Αἱρετικὸς οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν, οὐδὲ εἰς κατηγορίαν στέργεται, οὐδὲ ἄνθρωπος ἄπιστος. Καὶ ἐὰν ἔναι καὶ ἕνας μάρτυρας πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ μαρτυρία του νὰ μὴ δὲν πιστεύεται, μόνον ἢ δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες κατὰ τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς.

Ἀ π ο ρ ί α· Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον ὅτι τὴν κατηγορίαν κατὰ τοῦ ἱερωμένου ἀνδρὸς νὰ μὴ δὲν τὴν ἐπιδέχεται, εἰ μὴ νὰ εἶναι δύο μάρτυρες ἢ τρεῖς. Αὐτὸς δὲ ὁ Ζωναρᾶς λέγει ὅτι εἰς κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων, ἐὰν εἶναι δύο μάρτυρες καὶ καλοῦ βίου καὶ ἀρετῆς, νὰ μὴ δὲν πιστεύονται.

DESPRE CEL CE PÎRĂŞTE PE EPISCOP PENTRU MULTE LUCRURI POTRIVNICE ŞI NU POATE DOVEDI NICI UNUL. CAP. 21. (GLAVA 21.)

Canon 130: Canonul al o sutătreizecilea al sinodului din Cartagena hotărăşte că dacă cineva pîrăşte pe arhiereu de greşeli şi nu poate dovedi una din ele, nu i se cred nici celelalte, ci este alungat.

LA JUDECATĂ SĂ NU SE ADUCĂ ERETIC MARTOR NICI NECREDINCIOS CI UNUL CREDINCIOS, DACĂ NU DOI SAU SAU ŞI TREI VREDNICI DE CREZARE, ŞI LA PÎRĂ CINCI. CAP. 22. (GLAVA 22.)

Al apostolilor 75: Canonul al şaptezeci şi cincelea al sfinţilor apostoli hotărăşte despre martori că la pîra asupra arhiereului mărturia ereticului să nu se considere, nici a necredinciosului, nici a unui om credincios dacă este unul, căci zice scriptura: în gura a doi martori sau trei va sta cuvînt, încît la pricina la care vor mărturisi doi-trei martori, acea pricină este întărită şi hotărîtă potrivit cu mărturia acelor martori, dar într-adevăr să fie, precum am zis mai sus, nehuliţi şi vrednici de crezare.

A lui Zonara: Ereticul nu este primit nici la mărturie nici la pîră, nici omul necredincios, şi dacă este un singur martor credincios şi adevărat, mărturia lui nu se crede, ci numai doi sau trei martori după cuvîntul scripurii.

Nedumerire: Şi sfîntul Pavel scrie către Timothei că pîra împotriva unui bărbat cleric să nu fie primită, decît dacă sînt doi sau trei martori, iar acel Zonara spune că la pîra asupra clericilor, dacă sînt doi martori chiar cu viaţă bună şi cu virtute, să nu fie crezuţi.

[1]) ἐκεινῶν în ms.

Βαλσαμόνος. Οὗτος ὁ Βαλσαμὼν ἦτον τὸ ὄνομά του Θεόδωρος καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διάκονος καὶ νομοφύλαξ καὶ χαρτοφύλαξ καὶ πρῶτος τῶν Βλαχερνῶν· καὶ ἐν ὑστέροις ἐγίνη πατριάρχης Θεοῦ πόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, ἄνδρας[1]) σοφώτατος καὶ ἡγιασμένος.

Ὁ Θεῖος Παῦλος ὡς ἄνωθεν λέγει εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἱερωμένου νὰ εἶναι δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, ὁποῦ νὰ μαρτυροῦν. Ὁ δε αὐτὸς Ζωναρᾶς λέγει ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων ἂν εἶναι δύο μάρτυρες πιστοὶ καὶ καλοί, ἡ μαρτυρία αὐτῶν νὰ μὴ δὲν στέργεται.

Λύσις· Μὴ οὖν θαυμάσητε περὶ τούτου ὅτι δὲν ἐναντιοῦται ὁ Ζωναρᾶς τὸν θεῖον Παῦλον, ἀλλὰ μία ἔναι ἡ ἔννοια. Καὶ ἀκούσατε αὐτὴν πῶς τὴν ἐξηγεῖται ὁ αὐτὸς Βαλσαμών.

Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· Περὶ τοῦ Θείου Παύλου ὁποῦ γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον τὸν αὐτοῦ μαθητήν, ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερωμένων νὰ μὴ δὲν δέχεσε εἰς μαρτυρίαν μόνον δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες· ἠξεύρετε ὅτι τοῦτο δὲν τὸ λέγει διὰ κατηγορίαν ἐγκληματικήν, ἤγουν διὰ πταίσιμον καθαιρέσεως, ἀμὴ νόησον ὅτι διὰ χρηματικὴν ἔναι ἡ ἔννοια, ἦτον διὰ φλωρία ἢ ῥοῦχα. Καὶ λέγει εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ αὐτοῦ κανόνος τοῦ ἑβδομηκοστοῦ πέμπτου ὁ αὐτὸς Βαλσαμὼν ὅτι τῶν δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἐὰν ἔναι διὰ φλωρία ἕως μία λίτραι χρισάφη, ἡ μαρτυρία αὐτῶν τῶν δύο μαρτύρων εἰ μὲν εἶναι τίμιοι καὶ νὰ ὀμώσουν, στέργεται καὶ ἔχει τὸ βέβαιον· εἰ δὲ καὶ ἔναι ἡ ὑπόθεσις διὰ πενήντα λίτρα χρισάφη, τῶν δύο μαρτύρων ἡ μαρτυρίαν δὲν στέργεται, μόνον, νὰ εἶναι τρεῖς μάρτυρες. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔναι ἡ ὑπόθεσις χρισαφίου, ἀμὴ διὰ κατηγορίαν καθαιρέσεως τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου, θέλει, ὅτι νὰ εἶναι πέντε μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι νὰ ὀμώσουν περὶ τῆς τοιαύτης κατηγορίας· καὶ ἀφοῦ ὀμώσουν, στέργεται ἡ μαρτυρία αὐτῶν καὶ καθήρεται ὁ ἀρχιερεύς. Ἀληθῶς οἱ μάρτυρες αὐτοὶ νὰ εἶναι, καθὼς εἴπαμεν ἄνωθεν, ἀξιόπιστοι καὶ ἔντιμοι· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἐχθροὶ ἢ κακοῦ βίου, ἡ μαρτυρία αὐτῶν τελείως δὲν στέργεται.

A lui Balsamon. Acest Balsamon se chema Teodor şi a fost diacon al marii biserici şi nomofilax şi hartofilax şi protos al Vlahernelor şi la urmă a ajuns patriarh al oraşului lui Dumnezeu Antiohia şi al întregii Anatolii, bărbat foarte învăţat şi sfinţit.

Dumnezeiescul Pavel spune ca mai sus că la pîra asupra unui cleric să fie doi sau trei martori care să mărturisească, Iar acel Zonara spune că la pîra asupra clericilor, chiar dacă sînt doi martori credincioşi şi buni, mărturia lor să nu fie primită.

Dezlegare: Să nu vă minunaţi de aceasta, pentru că Zonara nu contrazice pe dumnezeiescul Pavel, ci este acelaşi singur înţeles. Şi ascultaţi cum tîlcuieşte acelaşi Balsamon!

A apostolului Pavel: În ce-l priveşte pe dumnezeiescul Pavel care scrie către ucenicul său Timothei, că la pîra asupra clericilor să nu fie primiţi la mărturie decît doi sau trei martori, să ştiţi că aceasta nu o spune pentru pîră de vină grea, adică pentru greşeală de caterisire, ci să înţelegeţi, că înţelesul este pentru pîră de bani, adică galbeni sau haine. Şi acel Balsamon, în tîlcuirea acelui canon al şaptezeci şi cincilea, spune că mărturia a doi oameni în contra arhiereului, dacă este pentru galbeni pînă la o litră aur[2], mărturia celor doi martori, dacă sînt cinstiţi şi jură, se primeşte şi este hotărîtoare, iar dacă pricina este pentru cincizeci de litre aur, mărturia celor doi martori nu este primită, ci trebuie să fie trei martori. Ia dacă nu este pricina de aur, ci de pîră pentru caterisire a acelui arhiereu, să fie cinci martori care să jure pentru o pîră ca aceasta; şi după ce vor jura, mărturia lor se primeşte şi arhiereul este caterisit. Dar cu adevărat martorii aceia să fie, precum am spus mai sus, vrednici de crezare şi cinstiţi; iar dacă sînt vrăjmaşi sau cu viaţă urîtă, mărturia lor să nu fie primită nicidecum.

---

[1]) ἄνδρίας în ms.

[2]) O litră de aur făcea la bizantini 72 de galbeni.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΓΟΡΩΝ, ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΦΕΡΝΟΥΝ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΟΙΚΙΑΚΟΥΣ ΟΥΔΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ρλα-ος καὶ νθ-ος· Ὁ ἑκατοστὸς τριακοστὸς πρῶτος κανῶν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου καὶ ὁ πεντηκοστὸς ἔννατος ἀποφαίνουν· ὅτι ἐὰν οἱ κατήγοροι φέρουν ἀνθρώπους μάρτυρας ἀπὸ τῶν ὁσπιτίων αὐτῶν ἢ συγγενεῖς, νὰ μὴ δὲν στέργονται.

ΟΤΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΟΙ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΕΜΠΟΔΙΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΔΕΝ ΕΜΠΟΔΙΖΟΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὁρίζει ὁ βασιλικὸς νόμος τοῦ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ὅτι ἀξιόπιστοι καὶ ἔντιμοι καὶ ἀνεπίληπτοι θέλουν νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες ὁποῦ νὰ μαρτυροῦν, τόσον διὰ ὑπόθεσιν πραγμάτων κινητῶν καὶ ἀκινήτων, τόσον καὶ διὰ κατηγορίαν ἱερωμένου προσώπου. Καλογήρου ἰδιώτου ἡ μαρτυρία δὲν πιάνεται, ἐπειδὴ ἀφῆκεν τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου.

Οἱ ἱερεῖς ὁποῦ δὲν ἔχουν σχῆμα καλογερικὸν μαρτυροῦν εἰς μαρτυρίαν καὶ στέργεται ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

Ὅποιος καταδικασθῇ εἰς κρίσιν ἢ διὰ ψευδομαρτυρία, ἢ διὰ ἄλλην ἀτυχίαν ὁποῦ νὰ τὸν ἐντροπιάσῃ ὁ κριτής, ἢ ἂν συκοφαντήσει τινά, οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ φλωρία νὰ κατηγορήσῃ, ἢ νὰ μὴ δὲν κατηγορίσῃ, οὐδὲ μοιχοί, οὐδὲ φονεῖς, οὐδὲ κλέπται, οὐδὲ ἄλλοι ὁποῦ νὰ ἐκάμαν τίποτα ἄλλον ἀτόπημα ἐντροπῆς, τινὸς ἡ μαρτυρία ἀπ' αὐτῶν δὲν πιάνεται εἰς κρίσιν.

PÎRÎŞII SĂ NU ADUCĂ MARTORI OAMENI DE CASĂ, NICI RUDE. CAP. 23. (GLAVA 23.)

Canon 131 *şi* 59 *al sinodului din Cartagena:* Canonul o sută treizeci şi unu al sinodului din Cartagena şi al cincizeci şi noulea arată că, dacă pîrîşii aduc martori oameni din casele lor sau rude, să nu fie primiţi.

MARTORII TREBUIE SĂ FIE VREDNICI DE CREZARE, ŞI CARE SÎNT OPRIŢI SĂ MĂRTURISEASCĂ ŞI CARE NU SÎNT OPRIŢI? CAP. 24. (GLAVA 24.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Legea împărătească a lui Leon şi Constantin, hotărăşte că martorii care mărtusisesc trebuie să fie vrednici de crezare şi cinstiţi şi nehuliţi, atît cînd mărturisesc la pricini de lucruri mişcătoare şi nemişcătoare, cît şi la pîră asupra unei feţe bisericeşti. Mărturia unui călugăr simplu nu se primeşte, deoarece a lăsat lumea şi cele lumeşti.

Preoţii care n-au îmbrăcat schima călugărească pot da mărturie şi mărturia lor este primită.

Cel ce a fost osîndit la judecată fie pentru mărturie mincinoasă, sau pentru altă faptă rea, pentru care judecătorul l-a făcut de ruşine, sau dacă a denunţat pe cineva, nici cel care a luat galbeni ca să pîrască sau să nu pîrască, nici ucigaşul, nici furul, nici alţii care fac vreo faptă rea de ruşine, mărtuira nimănuia din aceştia să nu fie luată în seamă la judecată.

Καὶ ἐὰν κατηγορήσουν καὶ τινὰν αὐτοὶ ὁποῦ ἔχουν ἀπὸ τὰς ἄνωθεν αἰτίας, οὐδὲ ἡ κατηγορία αὐτῶν νὰ ἀκούεται εἰς κρίσιν, οὐδὲ νὰ στέργεται.

Οὐ μαρτυρεῖ τινὰς ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔναι εἴκοσι χρονῶν, οὐδὲ ἄνηβος, οὐδὲ κωφός, οὐδὲ βωβός, οὐδὲ δαιμονιζόμενος, οὐδὲ δοῦλος, οὐδὲ ἄσωτος.

Τῶν μαρτύρων ὁποῦ θέλουν νὰ μαρτυρίσουν ζητεῖται ἡ ἀξία, ἤγουν τὸ ἔνδοξον ὁποῦ ἔχουν διὰ τὰ καλὰ ἔργα ὁποῦ κάμνουν· καὶ ἡ πίστις ἤγουν ἂν ἔναι χριστιανὸς καὶ κάμνη ἀρετὰς ἀρεσκομένας τῷ Θεῷ, ἢ ἂν ἔναι ἄπιστος καὶ οὐχὶ χριστιανός· καὶ ἐὰν διάγη ζωὴν ἐναρέτη καὶ θεϊκῆ καὶ ἐὰν ἔναι εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ οὐχὶ εἰς τὸ κακόν. Ταῦτα κάμνει χρεία νὰ ἐμβλέπη ὁ κριτὴς καὶ νὰ ἐξετάζῃ τοὺς μάρτυρας, ὁποῦ θέλουν νὰ ἔρχονται εἰς κρίσιν νὰ μαρτυροῦν περὶ πάσης ὑποθέσεως: πῶς περνᾷ ἡ ζωὴ αὐτῶν, ἢ ἀρετὰς καλὰς ἔχουν, ἢ τὸ ἐναντίον.

Τῶν μαρτύρων οἱ λόγοι πιάνονται, οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ὁποῦ νὰ ἀκούσουν λόγους ἀπὸ τοὺς μάρτυρας, νὰ ὑπᾶν νὰ μαρτυρήσουν· πρόσωπον γὰρ πρὸς πρόσωπον, ἐρωτῶνται οἱ μάρτυρες.

Ἐξ ἀκοῆς δέχονται μάρτυρες νὰ μαρτυρήσουν διὰ σύνορα καὶ διὰ χώρισιν ὀσπητίων, ἀμπελίων καὶ χωραφίων.

Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος καὶ δύο ἀδελφοὶ σὺν ὑπεξούσιοι, δύνανται νὰ μαρτυρήσουν εἰς ὑπόθεσιν καὶ δὲν ἐμποδίζονται, διατὶ ἔναι ἀπὸ ἕνα ὀσπήτιον.

Ἕνας ὁποῦ νὰ ἔναι χρονῶν δεδεκατεσσάρων μαρτυρεῖ εἰς ὑπόθεσιν φλωρίων, ἀμὴ εἰς κατηγορίας ἀρχιερέως, ἐὰν ἠξεύρῃ περὶ αὐτῆς, ἡ μαρτυρία αὐτοῦ δὲν στέργεται.

Οἱ ἐπίσκοποι μαρτυροῦν καὶ ὅταν ὑπογράφωσιν εἰς γράμμα περὶ ὑποθέσεως. Οἱ μάρτυρες ὁποῦ νὰ μαρτυρήσουν διὰ βία, ἢ δυναστεία, ἢ διά χάριν δὲν στέργονται. Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται εἰς κατηγορίαν, ἄλλον δὲν δύναται νὰ κατηγορήσῃ. Ὅσας ἡμέρας κάμνουν οἱ μάρτυρες εἰς ἕνα κριτήριον, ἢ πολλὰς, ἢ ὀλίγας, τὰς ἐξόδους αὐτῶν τὰς πληρώνει ἐκεῖνος ὁποῦ τοὺς ἔφερε μετὰ ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ.

Şi dacă şi vor pîrî pe cineva aceia care au vreo vină din cele de sus, nici pîra lor să nu se asculte la judecată, nici să nu se bage în seamă.

Nu mărturiseşte cine nu e de douăzeci de ani, nici nevîrstnicul, nici surdul, nici mutul, nici îndrăcitul, nici sluga, nici desfrînatul.

Dela martorii, care voiesc să mărturisească, se cere vrednicia, adică faima ce o au pentru lucrurile bune pe care le fac; şi credinţa, adică dacă este creştin şi face fapte virtuoase care plac lui Dumnezeu, sau dacă este necredincios şi nu e creştin; şi dacă duce viaţă cu virtute şi dumnezeiască şi este plecat spre bine şi nu spre rău. Acestea trebuie să le aibă în vedere judecătorul şi să cerceteze pe martori, care vor să meargă la judecată să dea mărturie despre orice pricină, cum petrec viaţa lor, cu virtuţi bune sau din potrivă.

Se iau în seamă cuvintele martorilor, nu ale acelor oameni care vor auzi cuvinte de la martori, să meargă să mărturisească; căci persoană de persoană se întreabă martorii.

Din auzite se primesc martori să mărturisească la hotărnicii şi împărţire de case, vii, şi ţărine.

Tatăl şi feciorul minor şi doi fraţi minori, locuind în aceeaşi casă, pot să dea mărturie despre vreun lucru şi nu sînt opriţi, pentru că sînt din aceeaşi casă.

Unul care este de paisprezece ani dă mărturie la o pricină de galbeni, dar la pîri asupra arhiereului, dacă ştie ceva despre ea, nu i se primeşte mărturia.

Episcopii dau mărturie atunci cînd şi iscălesc în vreo scrisoare despre vreo pricină. Martorii care vor da mărturie de silă, sau de nevoie, sau de hatîr, nu se primesc. Acela ce este pîrît, nu poate pîrî pe altul. Cîte zile zăbovesc martorii la o judecată, sau multe sau puţine, cheltuielile lor le plăteşte acela care i-a adus cu hotărîrea judecătorilor.

Οἱ μάρτυρες ὁποῦ νὰ ὑπογράψουν εἰς γράμμα περὶ τινὸς ὑποθέσεως, ἐὰν ἔλθῃ εἰς κρίσιν τὸ γράμμα ἐκεῖνον, ὁποῦ νὰ εἶναι αὐτοὶ οἱ μάρτυρες, ἐὰν καὶ νὰ μὴ δὲν θελήσουν, μαρτυροῦν καὶ στανικῶς[1] τους, ἐπειδὴ εἶναι ὑπογεγραμμένοι.

Οἱ μάρτυρες ὁποῦ θέλουν νὰ μαρτυρήσουν εἰς κατηγορίαν, τόσον καὶ περὶ φλωρίων, ἢ ρουχῶν, κάμνει χρεία μεθ' ὅρκου νὰ ἐρωτῶνται, ἢ νὰ ἠξεύρουν, ἢ δὲν ἠξεύρουν εἰς ἐκείνας τὰς ὑποθέσεις.

Δὲν μαρτυρεῖ τελώνης, ἤγουν κομμερκιάριος, ὁποῦ ἔχει αὐτεντικαῖς δουλείαις ἀγορασμέναις.

Ἐὰν μαρτυρήσῃ τινὰς κατεπάνω τινὸς ἀνθρώπου δὲν ἠμπορῇ πάλιν δευτέραν φορὰν νὰ μαρτυρήσῃ κατ' αὐτοῦ, ὅτι φαίνεται πῶς ἔναι ἐχθρός του.

Ματθαίου· Κάμνει χρεία οἱ μάρτυρες πρῶτον νὰ κάμουν ὅρκον, τότε νὰ ἐρωτῶνται ὑπὸ τοῦ κριτοῦ περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης ὁποῦ ἔναι· καὶ ὅτι δὲν ἠξεύρουν διὰ ποίαν αἰτίαν τοὺς ἔκραξαν εἰς τὴν κρίσιν. Καὶ ἂν εἶναι μάρτυρες πολλοί, ὁ κριτὴς τῶν πλέων τιμιωτέρων τοὺς λόγους πιάνει.

Εἰς ἀρχιερέως ὑπόθεσιν, ὁποῦ νὰ κρίνεται εἰς κρίσιν, ἀνέναι διὰ μία λίτρα χρυσαφῆ, δύο μάρτυρες πιστοὶ μαρτυροῦν καὶ στέργεται ἡ μαρτυρία αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ ἔναι διὰ πενήντα μία λίτραι, τρεῖς μάρτυρες νὰ μαρτυροῦν, εἰ δὲ καὶ ἔναι κατηγορίας ὑπόθεσις[2] κατὰ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, πέντε μάρτυρες νὰ ἔναι πιστοὶ καὶ τιμιώτατοι νὰ ὁμώσουν καὶ τότε κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν γίνεται ἀπόφασις περὶ τῆς κατηγορίας ἐκείνης καὶ καθήρεται ὁ ἀρχιερεύς· οὕτως εἶπε καὶ ὁ Βαλσαμὼν ὄπισθεν.

Οἱ πτωχοὶ δὲν μαρτυροῦν· καὶ πτωχοὶ λέγονται ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν ἀξίζουν τὰ πράγματα ὁποῦ ἔχουν πενήντα φλωρία.

Τοῦ Ἁρμενοπούλου· Ἀξιόπιστοι, λέγει καὶ ὁ Ἁρμενόπουλος, ὅτι νὰ εἶναι οἱ μάρτυρος καὶ οὐχὶ καταδεδικασμένοι.

Martorii care vor iscăli în zapis despre vreo pricină, dacă este adus zapisul la judecata în care dînşii sînt martori, dacă nu vor voi să mărturisească, mărturisesc şi cu de-a sila, pentru că sînt subscrişi.

Martorii care vor să dea mărturie într-o pîră, pentru galbeni sau haine, trebuie să-fie întrebaţi sub jurămînt, sau ştiu, sau nu ştiu ceva despre acea pricină.

Nu dă mărturie vameşul, adică arendaşul de schelă, care are slujbe domneşti cumpărate.

Dacă cineva va da mărturie asupra vreunui om, nu poate să dea mărturie a doua oară în contra aceluia, pentru că se arată că-i este vrăjmaş.

A lui Matei: Martorii trebuie mai întîi să depună jurămînt; atunci să fie întrebaţi de judecători despre pricina care este, şi că nu ştiu pentru ce pricină i-a chemat la judecată. Şi dacă sînt martori mulţi, judecătorul ţine seama de cuvintele celor mai cinstiţi.

La vreun lucru de-al arhiereului care se judecă la judecată, dacă este pentru o litră aur, dau mărturie doi martori credincioşi şi mărturia lor se primeşte. Iar dacă este pentru cincizeci şi una litre, trei martori să dea mărturie; dar dacă este lucru de pîră în contra arhieriei lui, să fie cinci martori, credincioşi şi foarte cinstiţi, să jure, şi atunci, potrivit cu mărturia lor, se face hotărîre despre acea pîră şi se caterisește arhiereul; aşa a zis şi Balsamon mai sus.

Săracii nu dau mărturie şi săraci se cheamă aceia ale căror lucruri ce le au, nu preţuiesc cincizeci de galbeni.

A lui Armenopol: Vrednici de crezare, zice şi Armenopol, să fie martorii şi nu osîndiţi.

---

[1]) στανικός în ms.
[2]) ὑπόθεσιν în ms.

Εἰς καθ' ἕνα μάρτυρα ἔναι χρέος τοῦ κριτοῦ νὰ τὸν ἐξετάζει ἀνέναι τίμιος καὶ ἐνάρετος, ἢ ἄτιμος καὶ ἐντροπιασμένος, ἢ πλούσιος, ἢ πτωχός, καὶ ἀπὸ τὴν πτωχίαν αὐτοῦ ἦλθεν νὰ μαρτυρήσῃ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ, ἢ ἔναι φίλος τοῦ ἑνὸς μέρους· καὶ ὅταν νὰ μὴ δὲν ἔναι ὁ μάρτυρας οὔτε ἄτιμος, οὔτε πτωχός, οὔτε ἐχθρός, τότε μαρτυρεῖ καὶ δέχεται ἡ μαρτυρία αὐτοῦ· εἰ δὲ ἄλλως, δὲν στέργεται.

Οὔτε αἱρετικός, οὔτε Ἑβραῖος μαρτυρεῖ κατεπάνω τοῦ χριστιανοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΗΣΗ, Η ΕΝΑΝΤΙΗΘΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ-ον.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἐὰν ἱερεὺς ψευδομαρτυρήσῃ εἰς πράγματα, ἤγουν εἰς ἀμπέλια, ἢ εἰς ὀσπήτια, ἢ εἰς ῥοῦχα, ἢ εἰς φλωρία, ἀργεῖται τῆς ἱερωσύνης χρόνους τρεῖς, καὶ νὰ καθέζεται εἰς μοναστήριον. Εἰ δὲ καὶ μαρτυρήσει κατά τινος, ὁποῦ νὰ γένῃ βλάβη εἰς τὸ κορμί[1] τοῦ ἀνθρώπου, ἢ νὰ χάσῃ τὴν ζωήν του, ἢ ἀπὸ τὰ μέλη του, νὰ καθήρεται παντελῶς τῆς ἱερωσύνης. Καὶ οὕτως παιδεύονται καὶ ἄλλοι κληρικοί, ἐὰν ψευδομαρτυρήσουν.

Νόμος· Εἰ δὲ καὶ ὑπογράψει ἱερεὺς εἰς ὅποιαν ὑπόθεσιν ὁποῦ νὰ ἔναι καὶ ἐν ὑστέροις ἐναντηθῆ τὴν ὑπογραφή του, ὡς ὅτι κακῶς ὑπέγραψε, νὰ καθήρεται.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ιγ-ον· Ἐὰν τινὰς ἐναντηθῇ τὴν ὁμολογίαν του, ἢ τὴν ὑπογραφήν του, νὰ εἶναι ὑστερημένος καὶ γεγυμνωμένος ἀπὸ τὴν τιμὴν ὁποῦ ἔχει.

Σήμαναι· Περὶ τοῦ ἱερέως ὁποῦ ψευδομαρτυρίσει, λέγουν τινὲς τῶν θείων πατέρων, ὅτι νὰ μὴ δὲν ἀργῆται τοῦτος τῆς ἱερωσύνης, μόνον, νὰ καθῄρεται.

Pentru fiecare martor este datoria judecătorului să cerceteze dacă este cinstit şi virtuos, sau necinstit şi de ruşine, sau bogat sau sărac, şi de sărăcie a venit să mărturisească, pentru ca să dobîndească ceva, sau este prieten al unei părţi. Şi cînd martorul nu este nici necinstit, nici sărac, nici vrăjmaş, mărturiseşte şi i se primeşte mărturia; iar altfel nu se bagă în seamă.

Nici ereticul, nici evreul nu mărturisesc împotriva creştinului.

DESPRE PREOTUL CARE A DEPUS MĂRTURIE MINCINOASĂ SAU A TĂGĂDUIT ISCĂLITURA LUI. CAP. 25. (GLAVA 25.)

A împăratului Justinian: Dacă un preot a depus mărturie mincinoasă despre lucruri, adică vii sau case sau haine sau galbeni, se opreşte de la preoţie trei ani şi să stea în mănăstire. Iar de va da mărturie în contra cuiva, ca să vatăme trupul omului, sau să-i piardă viaţa sau din mădularele lui, să fie caterisit din preoţie de tot. Şi aşa se pedepsesc şi alţi clerici, dacă vor face mărturii mincinoase.

Lege: Iar de va iscăli preotul în orice pricină ar fi, şi pe urmă îşi va tăgădui iscălitura, precum că a iscălit rău, să fie caterisit.

Canon 13 al sinodului din Cartagena: Dacă cineva îşi tăgăduieşte mărturia sau iscălitura, să fie lipsit şi dezbrăcat de cinstea ce o are.

Însemnă: Despre preotul care va face mărturie mincinoasă, zic unii din sfinţii părinţi, acesta să nu fie oprit de la preoţie, ci caterisit.

---

[1]) κορμὴν în ms.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗΣΟΥΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ-ον>

Τῶν θείων ἀποστόλων ἀπόφασις· Ἠξεύρετε ὅτι εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἱερέων, ἢ τῶν διακόνων θέλουν οἱ θεῖοι νόμοι καὶ ἀποφύνουν, ὅτι οὕτω καὶ νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν ὡς ἂν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀρχιερέως κατηγορίαν, δηλονότι νὰ εἶναι καὶ οἱ κατήγοροι καὶ οἱ μάρτυρες ἀξιόπιστοι καὶ τίμιοι, καθῶς ἐγράψαμεν ὀπίσω, τότε δέχονται καὶ εἰς κατηγορίαν καὶ εἰς μαρτυρίαν, εἰ δὲ καὶ εἶναι κακοῦ βίου, καὶ οἱ μάρτυρες καὶ οἱ κατήγοροι νὰ μή δὲν στέργονται, οὔτε τῶν κατηγόρων ἡ κατηγορία, οὔτε τῶν μαρτύρων ἡ μαρτυρία.

Τοῦ Ἁρμενοπούλου· Καὶ ὅποιος συκοφαντήσει, ἤγουν κατηγορήσει ἀρχιερέαν, ἢ ἄλλον ἱερωμένον, καὶ δὲν δύναται νὰ τὸ ἀποδείξῃ, νὰ πλερώνῃ τῆς αὐθεντίας τριάν<τα> οὐγγία χρισάφι, ἐπειδὴ καὶ ἀδίκως τὸν ἐσυκοφάντησε, ἢ νὰ παθαίνῃ τὴν αὐτοπάθειαν.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, Η ΑΛΛΟΥ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΤΟΝ ΕΚΑΘΗΡΟΥΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κη-ον· Ὁ εἰκοστὸς ὄγδοος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει ὅτι ὅποιον ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ὁποῦ νὰ τὸν ἐκαθήρουν, καὶ τολμήσει καὶ λειτουργήσει, νὰ διώχνεται παντάπασι καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ζωναρᾶ· Λειτουργίαν δὲν λέγει μόνον τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, ἀμὴ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν· βάπτισμα, εὐλόγησιν ἀνδρογύνου, ἐσπερινόν, ὄρθρον καὶ τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ὁποῦ γίνονται μετὰ τό, εὐλογητὸς ὁ Θεός.

DESPRE PREOT ŞI DIACON DACĂ VOR FI PÎRÎŢI. CAP. 26 (GLAVA 26)

Hotărîre a dumnezeeştilor apostoli: Să ştiţi că la pîra preoţilor sau a diaconilor, dumnezeieştile legi voiesc şi hotărăsc ca şi pricina lor să fie cercetată aşa ca şi pîra contra arhiereului, adică să fie şi pîrîşii şi martorii vrednici de crezare şi cinstiţi, precum am scris mai sus; atunci sînt primiţi şi la pîră şi la mărturie, iar dacă sînt cu viaţa rea şi martorii şi pîrîşii, să nu fie primită nici pîra pîrîşilor nici mărturia martorilor.

A lui Armenopol: Şi care va fi un delator, adică va pîrî pe arhiereu sau pe alt cleric, şi nu poate dovedi, să plătească domniei treizeci ughi aur, pentru că pe nedrept i-a clevetit, sau să sufere aceeaşi pedeapsă.

DESPRE EPISCOPUL SAU ALT CLERIC CATERISIT CARE VA FACE LITURGHIE. CAP. 27 (GLAVA 27)

Canon 28 al apostolilor: Canonul al douăzeci şi optulea al Sfinţilor Apostoli hotărăşte: că pe oricare episcop sau presbiter sau diacon pe care l-au caterisit, şi va îndrăzni şi va face liturghie, să-l alunge de tot şi din biserica lui Hristos.

A lui Zonara: Liturghie nu se cheamă numai jertfa cea fără de sînge, dar orice slujbă bisericească: botez, cununie, vecernie, utrenie şi alte slujbe bisericeşti care se fac cu: Binecuvîntat Dumnezeul!

ΟΤΙ Η ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΔΕΝ ΜΕΤΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΕΦ. ΚΗ-ον

Ματθαίου· Ἡ τοῦ πατριάρχου ἀπόφασις δὲν μετακρίνεται, οὐδὲ ἐμβλέπεται εἰς ἄλλον κριτήριον, ἐπειδὴ τὸ τοῦ πατριάρχου κριτήριον ἔναι ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ ὅλων τῶν κριτηρίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ εἶναι ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κριτήρια καὶ εἰς αὐτὸν ἀναστρέφονται καὶ κρίνονται. Αὐτὸς δὲ εἰς ἄλλον κριτήριον δὲν κρίνεται, οὐδὲ ἀπό τινος θεωρεῖται, ὅτι αὐτὸς ἔναι ἀρχή· μετακρίνεται δὲ καὶ αὐτὸ πνευματικῶς[1]), ἀναμάσον τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου.

ΟΤΙ Ο ΚΑΘΗΡΗΘΕΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΧΕΙ ΑΔΕΙΑΝ ΝΑ ΜΕΤΑΚΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΣΥΝΟΔΟΝ, ΝΑ ΜΕΤΑΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ-ον.

Ἀλεξίου βασιλέως τοῦ Κομνηνοῦ· Ὁρίζει τὸ χρισόβουλον τοῦ ἀοιδήμου βασιλέως κυρίου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ δίδει ἄδειαν τοῦ ἀρχιερέως, ἢ ἄλλου ἱερωμένου ὁποῦ νὰ τὸν ἐκαθήρουν, νὰ μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον νὰ μετακρίνεται ἡ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ, ἢ δικαίως, ἢ ἀδικῶς ἐκρίθη.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΕΑΝ ΕΚΑΘΗΡΑΝ ΤΙΝΑ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΕΦΑΝΗ ΑΝΑΙΤΙΟΣ, ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΚΑΘΗΡΕΘΗ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΕΣΥΓΧΩΡΙΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης ιε-ον· Ὁ δέκατος πέμπτος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ἀποφύνει (!) ὅτι, ἐὰν ἐκάθηραν τινὰν ἀρχιερέαν καὶ ἐγένετο δευτέρα κρίσις καὶ ἐφάνη ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκαθηρέθη ἀναίτιος, οἱ κριταὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν ἔκριναν καὶ τὸν ἐκάθηραν

HOTĂRÎREA PATRIARHULUI NU SE JUDECĂ A DOUA OARĂ CAP. 28 (GLAVA 28)

A lui Matei: Hotărîrea patriarhului nu se mai judecă, nici nu se caută la altă judecată, pentru că judecata patriarhului este început şi cap al tuturor judecăţilor bisericeşti, pentru că de la el sînt toate judecăţile bisericeşti şi la dînsul se întorc şi se judecă. El însă nu se judecă la altă judecată, nici nu se cercetează de altcineva, pentru că dînsul este început; din nou însă este judecat şi el duhovniceşte, între patriarh şi sinod.

ARHIEREUL CATERISIT ARE VOE SĂ RECURGĂ LA AL DOILEA SINOD, CA PRICINA PÎRII LUI SĂ FIE JUDECATĂ DIN NOU CAP. 29 (GLAVA 29).

A împăratului Alexie Comnenul: Hrisovul în veci pomenitului împărat domnul Alexie Comnen hotărăşte şi dă voie arhiereului sau altui cleric care a fost caterisit, să recurgă la al doilea sinod, ca să judece din nou pricina pîrii lui, au s-a judecat cu dreptate, au fără dreptate.

DESPRE ARHIEREII DACĂ AU CATERISIT PE VREUN ARHIEREU ŞI DUPĂ ACEEA S-A VĂDIT NEVINOVAT, ŞI CÎND ARHIEREUL A FOST CATERISIT ŞI IARĂŞI IERTAT. CAP. 30. (GLAVA 30.)

Al sinodului de la Cartagena 15: Canonul al cincisprezecelea al sinodului de la Cartagena hotărăşte: că dacă au caterisit pe vreun arhiereu şi s-a făcut o a doua judecată şi s-a vădit arhiereul acela care a fost caterisit nevinovat, aceia care l-au judecat şi l-au

[1]) πνευματικὸς în ms.

δὲν παιδεύονται, ἀληθῶς ἀνέναι καὶ τὸν ἔκριναν κατὰ θεῖον σκοπὸν καὶ δὲν ἔλαβον δῶρον, οὐδὲ ἦσαν ἐχθροί.

Νόμος· Ἐκεῖνα ὁποῦ κριθοῦν κακῶς καὶ τυπωθοῦν, οὔτε οἱ χρόνοι, οὔτε οἱ νόμοι, οὔτε ἡ συνήθεια τὰ βεβαιοῖ.

Φωτίου Κωνσταντινουπόλεως· Καὶ πότε ἐκαθηρέθη ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάλιν ἐσυγχωρήθη νὰ τὸ ἀκούσετε· εἰς διαφόροις συνόδοις καὶ ὑπὸ διαφόρων πατρῶν τοῦτο πολλάκις ἐγίνη, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ ἐπὶ τοῦ Μαρκέλλου ἐπισκόπου Ἀγκύρας καὶ Μακαρίου καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς διὰ τὴν παρακάλεσιν τοῦ λαοῦ, ὁποῦ ἐξητοῦσαν τὸν ἀρχιερέα αὐτῶν. Ἐγένετο δέ, καὶ ἐπὶ Ἡρακλᾶ, τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, τοῦ ὁποίου ἦτον διάδοχος ὁ Διονύσιος· καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Μάξιμος· ἀπὸ τοῦτον δὲ ὁ Θεωνᾶς καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ ἅγιος ἱερομάρτυς Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἐκάθηρε τὸν Ἄρειον ὁποῦ ἦτον διάκονος καὶ ἐξωστράκισάν τον παντελῶς ἐκκλησίας. Ἐμαρτύρησε δὲ αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Πέτρος εἰς τὰς ἡμέρας Μαξιμιανοῦ τοῦ ἀθεωτάτου βασιλέως· προστάξει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη. Ἀχιλᾶς δὲ ὁ ἁγιώτατος ἐγίνη διάδοχος τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἱερομάρτυρος Πέτρου τοῦ Ἀλεξανδείας καὶ ἔλαβε τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ τὸν Ἄρειον τοῦτος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Ἀχιλᾶς ἐδέχθη αὐτὸν καὶ ἐσυγχώρησέν του, ἀμὴ ἐχειροτόνησέν τον καὶ ἱερέαν καὶ ἔβαλέν τον νὰ φροντίζει καὶ τὸ διδασκαλεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ὅτι καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὁποῦ τὸν ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Φλαβιανός, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων ἐδέχθησαν αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου.

Ὅτι ὁ Χρυσόστομος ὁποῦ ἐκαθηρέθη ὑπὸ Θεοφίλου ὁμοδόξου, χωρὶς τοὺς ἄλλους πατριάρχας ἐδέξατο.

Ὅτι τὸν Πέτρον τὸν Μιλήτου ἐπίσκοπον, ὁποῦ τὸν ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Μεθόδιος, καὶ ὁ πατριάρχης Φώτιος τὸν ἐδικαίωσε καὶ οὐχὶ μόνον τὸν ἐδικαίωσε, ἀμὴ ἔκαμεν αὐτὸν μητροπολίτην τῆς μητροπόλεως Σαρδέων.

caterisit, nu se pedepsesc; dacă cu adevărrat l-a judecat potrivit scopului dumnezeiesc şi n-a luat mită, nici nu erau vrăjmaşi.

Lege: Acelea ce sînt rău judecate şi stipulate, nici anii, nici legile, nici obiceiul nu le întăreşte.

A lui Fotie al Constantinopolului: Şi cînd s-a caterisit arhiereul şi iarăşi a fost iertat, să o ascultaţi: la diferite sinoade şi sub diferiţi părinţi, aceasta deseori s-a întîmplat, precum pe vremea sfîntului Atanasie şi a lui Marcel, episcopul Anghirei, şi a lui Macarie şi a multor altora, pentru rugămintea poporului care îşi cereau pe arhiereul lor. S-a întîmplat şi pe timpul lui Iracla, prea sfinţitul patriarh al Alexandriei, al cărui urmaş a fost Dionisie şi după acesta Maxim, după acesta însă Teona şi după el sfîntul ieromonah Petru care l-a caterisit pe Arie care era diacon, şi l-au surghiunit cu desăvîrşire din biserică. Iar acel prea sfînt Petru a suferit martiriul în zilele împăratului fără de Dumnezeu Maximian; din porunca lui i s-a tăiat capul. Urmaşul acelui prea sfînt mucenic Petru al Alexandriei a devenit Achila prea sfîntul şi a luat scaunul aceluia; şi acest prea sfînt patriarh al Alexandriei Achila l-a primit pe Arie şi l-a iertat; şi l-a hirotonit şi întru preot şi l-a pus să aibă grijă de şcoala din Alexandria.

Că şi pe Eutihie, pe care l-a caterisit prea sfîntul Flavian, l-au primit, după moartea lui, şi patriarhul Alexandriei, şi al Antiohiei, şi al Ierusalimului.

Că Hrisostom, care a fost caterisit de Teofil de aceeaşi credinţă, a fost primit fără alţi patriarhi.

Că pe episcopul Petru al Miletului pe care l-a caterisit prea sfinţitul Metodiu, patriarhul Fotie nu numai că i-a dat cîştig de cauză, ci l-a făcut mitropolit al mitropoliei Sardelor.

Ὅτι καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁποῦ ἐκάθηρεν ὁ ἁγιώτατος Ἰγνάτιος διὰ ἐγκλήματα καὶ αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Φώτιος ἐκείνους ἐδέξατο. Καὶ ἄλλους πάλιν ὁποῦ ἐκάθηρεν αὐτὸς ὁ ἐν ἁγίοις Φώτιος καὶ ὁ εἰρημένος ἅγιος Ἰγνάτιος ἐδέξατο αὐτούς.

<ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΘΕΣΕΩΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΤΙ ΔΙΔΕΤΑΙ Ο ΘΡΟΝΟΣ ΠΡΟΣ ΑΛΛΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΕΞΑΡΧΙΚΟΝ>.

<ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ-ον>

Μετάθεσις εἶναι ὁποῦ νὰ ἀφίσῃ τινὰς ἀρχιερεὺς τὴν μητρόπολιν ὁποῦ ἔχει νὰ ἐπάρῃ ἄλλη ἢ ἐπίσκοπος τὴν ἐπισκοπήν.

Ὁ δὲ δέκατος ἕκτος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου συγχωρεῖ ὅτι νὰ γίνονται μεταθέσεις ἀρχιερέων γνώμῃ καὶ θέλημα τοῦ πατριάρχου, ἐὰν ἔναι μητρόπολις, εἰ δὲ καὶ ἔναι ἐπισκοπὴ γνώμη καὶ θέλημα μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης. Καὶ παραίτησις λέγεται ὁποῦ ἀφίνει τινὰς ἀρχιερεὺς τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην.

Λέγεται καὶ παραίτησις ὁποῦ ἀφίνῃ τὸν θρόνον μόνον καὶ ἔχει τὴν ἀρχιερωσύνη καὶ δίδεται πρὸς αὐτὸν ἄλλος θρόνος ἐξαρχικός, ἢ καὶ γίνεται γνήσιος ἀρχιερεὺς εἰς αὐτόν.

Εἰς τὸν καιρὸν Ζήνωνος τοῦ βασιλέως, ἔκαμε παραίτησιν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου Μαρτύριος πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ ἦτον συνηγμένος ὁ λαὸς ὅλος, ἱερωμένοι τε καὶ λαικοί, καὶ εἶπεν οὕτως· τὸν ἀνυπότακτον κλῆρον καὶ τὸν ἀπειθῆ λαόν, ἐξ αὐτοῦ κάμνω παραίτησιν, τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης μου φυλάττω καθαρῶ καὶ ἀμολύντω· ὡς δε ἔκαμε παραίτησιν τοῦ θρόνου οὐχὶ τῆς ἀρχιερωσύνης.

Δίδεται καὶ κατ' ἐπίδοσιν, ἤγουν ἐξαρχικῷ τῷ τρόπῳ, θρόνος ἕτερος ἐὰν ἔναι χρεία πρὸς ἄλλον ἀρχιερεύς, ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔχει θρόνον, ἢ καὶ ἐὰν ἔχει, καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐνορίαν ἔχει

Că şi pe mulţi alţii pe care prea sfinţitul Ignatie i-a caterisit pentru greşeli, acelaşi prea sfînt Fotie i-a primit. Şi pe mulţi alţii iarăşi pe care i-a caterisit acela între sfinţi Fotie, zisul sfînt Ignatie i-a primit pe ei.

DESPRE MUTAREA ARHIEREILOR ŞI DESPRE DEMISII ŞI CĂ SE DĂ SCAUNUL ARHIERESC ALTUI ARHIEREU EXARH. <CAP. 31.> (GLAVA 31.)

Mutare este cînd un arhiereu ar lăsa mitropolia pe care o are, ca să ia alta, sau episcop episcopia.

Canonul al şaisprezecelea al sinodului din Antiohia îngăduie să se facă mutări de arhierei; dacă este mitropolie, cu ştirea şi voia patriarhului; iar dacă este episcopie, cu ştirea şi voia mitropolitului acelei eparhii. Şi demisie se cheamă, cînd vreun arhiereu lasă tronul şi arhieria sa.

Demisie se cheamă şi cînd îşi lasă numai tronul şi-şi ţine arhieria şi i se dă alt tron de exarh, sau şi devine adevărat arhiereu într-însul.

În vremea împăratului Zenon a a demisionat din scaunul patriarhicesc patriarhul Martirie al Antiohiei, şi era adunat întreg poporul, clerici şi mireni, şi a grăit aşa: în ce priveşte clerul nesupus şi poporul neascultător, mă lepăd de el, dar demnitatea arhieriei mi-o păstrez curată şi nepîngărită; şi acesta a demisionat de la tron, nu de la arhierie.

Se dă şi ca adaos, adică în chip de exarhat, altui arhiereu încă un tron, care să nu aibă alt tron sau dacă şi are, şi în toată enoria are puterea ca însuşi al ei păstor şi dascăl,

ἐξουσίαν, ὡς καὶ τὸν ἴδιον ποιμένα καὶ διδάσκαλον, δηλαδὴ τὸν γνήσιον ἀρχιερέαν, τῷ δὲ ἱερῷ συνθρόνῳ δὲν δύναται νὰ ἔχει παντελῶς, εἰ μὴ μόνος ἐκεῖνος ὁ γνήσιος ἀρχιερεύς, ὁποῦ ἐχειροτονήθη, ἢ νὰ χειροτονηθῇ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον, ἔξω ἐξ αὐτοῦ δηλονότι τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου, κάμνει ἀνεμποδίστως πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ τὸ ἱερὸν ἀξίωμα.

Ὅρα τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων νόμων· Εἰ δὲ καὶ τολμήσῃ καὶ κάμῃ τὴν τοιαύτην παρανομίαν καὶ αὐθάδειαν καὶ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου τὸν ὁποῖον ἔναι ξένον μακρὰ ἀπ' αὐτοῦ, μόνον τοῦ γνησίου ἀρχιερέως, ὡς εἴπαμεν, ὁποῦ ἔναι ἀφιερομένον ἴδιον εἰς αὐτὸν καὶ οὐχὶ εἰς ἄλλον, νὰ καθήρεται τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ὡς οἱ θεῖοι νόμοι ὁρίζουν καὶ ἀποφύνουν (!).

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΕΩΝ ΕΑΝ ΔΕΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΟΥΝ ΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΥΤΩΝ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΑ ΣΦΑΛΜΑΤΑ ΙΕΡΕΩΝ ΥΠΟ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΝΟΝΙΖΟΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ-ον

Συνόδου α'-ης καὶ β'-ης κάνων ιδ'· Ὁ δέκατος τέταρτος κανὼς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἐπίσκοπος, ἢ ἐκ τῶν ἱερέων, ἢ καὶ διακόνων τινὰς προφασίζεται διὰ τὸ εὑρίσκεται ὁ μητροπολίτης αὐτῶν εἰς κατηγορίαν καὶ χωρὶς νὰ γένῃ κρίσις καὶ ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ καὶ δὲν μνημονεύσουν αὐτὸν εἰς τὰς θείας ἱερουργίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀκολουθίας, τούτοις ἀποφάσισεν ἡ ἁγία σύνοδος ὅτι νὰ εἶναι καθηρημένοι.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Καὶ ὅταν ἐσφάλῃ ὁ ἱερεὺς εἰς ἄλλον πταίσιμον, ἴδιον εἶναι ὅτι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως νὰ κανονίζεται. Καὶ εἰ μὲν ἔγινε τοῦτο ἀπὸ ἀπροσεξίας καὶ ἀμαθίας

anume ca şi adevăratul ei arhiereu, dar sfîntul tron ce i s-a dat dimpreună, nu poate să-l deţină nicidecum, ci numai singur acel adevărat arhiereu care a fost hirotonit sau are să fie hirotonit pentru acel tron, dar în afară de ce priveşte acel sfînt tron dat împreună, face fără nici o piedică toate lucrurile bisericeşti potrivit cu funcţia sfîntă.

Vezi hotărîrea dumnezeieştilor legi: Iar dacă a îndrăznit şi a făcut o călcare de lege ca aceea şi cutezanţă şi s-a urcat pe sfîntul tron dat dimpreună care-i este cu totul străin de dînsul şi aparţine numai adevăratului arhiereu, precum am zis, şi-i este închinat numai unuia singur lui şi nu altuia, să fie caterisit din arhieria lui, precum hotărăsc şi arată dumnezeieştile legi.

DESPRE EPISCOPI ŞI PREOŢI DACĂ NU VOR POMENI PE MITROPOLITUL LOR; ŞI CĂ GREŞELILE PREOŢILOR ÎŞI PRIMESC CANONUL DE LA ARHIEREU. CAP. 32. (GLAVA) 32.

Canon 14 al sinodului 1 şi 2: Canonul al paisprezecelea al sinodului întîi şi al doilea hotărăşte: care episcop sau vreunul din preoţi sau şi diaconi sub pretext că mitropolitul lor se află sub pîră şi, fără să se fi făcut judecată şi hotărîre în contra lui, nu-l vor pomeni la dumnezeieştile servicii şi la celelalte slujbe, pentru aceştia a hotărît sfîntul sinod să fie caterisiţi.

Simeon al Tesalonicului: Şi dacă preotul a căzut într-alt păcat, atunci e de atribuţia arhiereului să-i dea canon. Şi dacă aceasta s-a făcut din nebăgare de seamă sau neştiinţa

τοῦ ἱερέως, ἢ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἐχθροῦ, νὰ μὴ δὲν γίνεται πολλὴ ἡ ἐξέτασις τοῦ πταίσματος, ἀμὴ νὰ ἔχῃ καὶ μετρικὴν συγγνώμην. Εἰ δὲ καὶ ἐγίνη ἀπὸ ἀμελείας αὐτοῦ, κατὰ τὸ σφάλμα νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρεται καὶ παρὰ τοῦ <ἀρχ>ιερέως νὰ λάβῃ διόρθωσιν.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΘΕΜΑΤΟΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ-ον>.

Τῶν θείων διδασκάλων· Τὸ ἀνάθεμα χωρισμὸς εἶναι ἀπὸ Θεοῦ καὶ συγκλήρωσις τῷ σατανᾷ. Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ τετάρτη σύνοδος λέγει περὶ τοῦ ἀναθέματος· ὅτι τινὰ χριστιανὸν νὰ μὴ δὲν ἀναθεματίζεται, μόνον τοὺς αἱρετικοὺς καὶ τοὺς καλογέρους ὁποῦ ῥήξουν τὸ σχῆμα ἀγγελικὸν καὶ δὲν θέλουν τελείως νὰ ἐπιστραφοῦν.

Εἰ δὲ καὶ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν, δέξαι καὶ ἀγκάλισον αὐτούς, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν κελεύει· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΦΩΡΙΣΘΕΝΤΟΣ ΔΙΚΑΙΩΣ Η ΑΔΙΚΩΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΗ ΤΟΝ ΑΦΩΡΙΣΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἕνας ἄνθρωπος ὁποῦ νὰ ἀφωρισθῇ δικαίως ἢ ἀδίκως παρὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ νὰ μὴ δὲν καταφρονῇ τελείως τὸν ἀφωρισμόν, οὐδὲ νὰ γένηται κριτὴς αὐτὸς εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὡς ὅτι ἀδίκως ἀφωρίσθη, ἀμὴ νὰ ὑπαγένῃ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ εὐλαβείας εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ, δουλικῶς νὰ παρακαλεῖ νὰ τοῦ συγχωρίσει. Εἰ δὲ καὶ δὲν προσδέχεται αὐτόν, νὰ ἐπέρνῃ καὶ τινὰς εὐλαβεῖς ἄνδρας, ἱερωμένους καὶ λαϊκούς, ὅπως διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῶν νὰ τύχῃ συγχώρησιν. Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσει, εἰ μὲν ἕναι ἐπίσκοπος, νὰ ὑπαγένῃ εἰς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ, εἰ δὲ καὶ ἕναι μητροπολίτης, εἰς τὸν πατριάρχην, ζητόντα συγχώ-

preotului şi prin lucrarea vrăjmaşului, să nu fie grea cercetarea păcatului, ci să aibă şi puţină iertăciune. Iar de s-a făcut din neglijenţa lui, să plîngă şi să se tînguiască şi să ia îndreptare de la arhiereu.

DESPRE ANATEMĂ. <CAP. 33.> (GLAVA 33.)

A dumnezeieştilor dascăli: Anatema este despărţire de Dumnezeu şi împreună moştenire cu satana. Iar sfîntul sinod al patrulea ecumenic spune aşa despre anatemă: că nici un creştin să nu fie dat anatemei, ci numai ereticii şi călugării care aruncă schima îngerească şi nu voiesc să se mai întoarcă.

Iar dacă se pocăiesc, primeşte-i şi îmbrăţişează-i că Domnul nostru spune: n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe păcătoşi la pocăinţă.

DESPRE CEL AFURISIT, PE DREPT SAU PE NEDREPT, DE CĂTRE ARHIEREU, SĂ NU CUMVA SĂ NU SE BAGE ÎN SEAMĂ AFURISENIA. CAP. 34. (GLAVA 34.),

Simeon al Tesalonicului: Un om care a fost afurisit, pe drept sau pe nedrept, de arhiereul său, acela să nu cumva să nu bage în seamă cu totul afurisenia, nici să nu se facă însuşi judecător asupra sa, zicînd că pe nedrept a fost afurisit, ci să mearga cu toată rîvna şi evlavia la arhiereul lui şi cu supunere să-l roage de iertare. Iar de nu-l primeşte, să ia şi cîţiva oameni evlavioşi, clerici şi mireni, ca prin mijlocirea lor să dobîndească iertare. Şi dacă nu va voi, de e episcop, să meargă la mitropolitul lui, iar de

ρησιν, οὐχ ὅτι νὰ ἐγκαλῇ τὸν ζητόντα συγχώρησιν, οὐχ ὅτι νὰ ἐγκαλῇ τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ καὶ θέλει λυπηθῇ ὡσὰν τὸ μάθη, ὅτι ἄλλη κρίσις ἔναι τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλη τῶν ἀνθρώπων· καὶ διὰ τοῦτο νὰ ὑπάγῃ εὐλαβῶς καὶ ἀσκανδαλίστως νὰ ζητῇ συγχώρησιν.

Τοῦ Χρισοστόμου· Λέγει ὁ θεῖος Χρισοστόμος· ὅταν εὕρῃς τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ νὰ ἁμαρτάνῃ, μὴ δὲν τὸν εὐγάλλῃ ἐν τῷ ἅμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μὴ δὲν εὕρῃ ὁ σατάνας καὶ τὸν ἐκάμῃ ἐκὼν του· ἀμὴ κράξε αὐτὸν καταμόνας καὶ ἐπετίμησέ τον καὶ παρεκάλεσέ τον, νὰ τὸν εὐγάνῃς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὸ κακόν. Καὶ εἰ μὲν σοῦ ἀκούσει, ἐκέρδησας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθῶς εἶπεν ἡ γραφή· ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπιστρέφει ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῦ, σώζει τὴν ψυχὴν του ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ σκεπάζει πολλὰ ἁμαρτήματα.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΡΓΗΣΗ ΙΕΡΕΑ Η ΚΟΣΜΙΚΟΝ ΑΦΩΡΙΣΗ, ΔΙΑ ΝΑ ΛΑΒΗ ΔΩΡΑ, Η ΣΦΑΛΙΣΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Η ΑΛΛΟΣ ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΕΑΝ ΑΦΩΡΙΣΗ ΤΙΝΑ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ-ον

Συνόδου ζ' κανὼν δ-ος. Ὁ τέταρτος τῆς ἑβδόμης συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἀρχιερεὺς διὰ ἔχθραν ἢ πάθος, ἢ διὰ νὰ ἐπάρῃ φλωρία, ἀργήσῃ ἱερέαν, ἢ κοσμικὸν ἀφωρίσῃ, ἢ σφαλίσῃ ἐκκλησίαν, νὰ μὴ δὲν ἱερουργεῖται καὶ νὰ ὑμνεῖται καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Θεός, νὰ παθαίνῃ τὴν αὐτοπάθειαν· αὐτοπάθεια λέγεται νὰ πάθῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔκαμε νὰ λάβῃ ἄλλος ἐξ αὐτοῦ, νὰ πάθῃ αὐτός του, ὥστε ἄργησε, νὰ ἀργησθῇ, καὶ κατὰ τὸν θεῖον Δᾶβιδ· ἐπιστρέψῃ ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβαίνων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων.

mitropolit, la patriarh, ca să ceară iertare, nu să pîrască pe arhiereul său, că se va supăra, cînd va afla, deoarece alta este judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor; şi de aceea să meargă cu evlavie şi liniştit să ceară iertare.

A lui Hrisoston: Dumnezeiescul Hrisostom spune: dacă ai aflat un om care greşeşte, să nu-l dai afară în aceeaşi clipă din biserică, pentru ca să nu dea satana peste el şi să-l şi facă sieşi ascultător, ci cheamă-l singur la tine şi ceartă-l şi roagă-l, ca să-l scoţi de la păcat şi de la rău. Şi dacă te va asculta, ai cîştigat sufletul lui, precum a zis scriptura: că acela care întoarce pe un păcătos de la păcatele lui, îi mîntuieşte sufletul de la moarte şi şterge multe păcate.

DESPRE ARHIEREUL CARE A OPRIT DE LA LITURGHIE PE PREOT SAU A AFURISIT PE MIREAN, PENTRU CA SĂ PRIMEASCĂ DARURI, SAU A ÎNCHIS BISERICĂ; SAU ALT CLERIC DACĂ A AFURISIT PE CINEVA FĂRĂ VINĂ. CAP. 35. (GLAVA 35.)

Canonul 4 al sinodului 7: Canonul al patrulea al sinodului al şaptelea hotărăşte: care arhiereu, din duşmănie sau patimă sau ca să ia galbeni, a oprit pe preot de la litrughie sau a afurisit pe mirean sau va închide biserică, să nu se liturghisească şi să se slăvească şi preamărească Dumnezeu, să sufere şi dînsul aceeaşi pedeapsă, şi anume să sufere aceeaşi pedeapsă ce a făcut să o sufere altul de la el, încît de a oprit de la liturghie, să fie oprit şi el, dacă a afurisit, să fie afurisit, după cum zice dumnezeiescul David: să se întoarcă răutatea lui asupra capului lui, ca un călcător al învăţăturilor lui Dumnezeu şi al rînduielilor apostolice.

Λέγει καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Πέτρος· ποιμαίνετε τὸ ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, μὴ ἀναγκαστικῶς, ἀλλὰ θεληματικῶς κατὰ Θεόν, καὶ μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως. Καὶ νὰ γίνεσθε τύποι εἰς τὰ ποίμνιά σας, νὰ κάμνετε τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐὰν κάμετε οὕτως, θέλετε φορέσει παρὰ Θεοῦ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐναντίον κάμνετε, ἀντὶ τοῦ στεφάνου κόλασιν αἰώνιον. Ἀμαράντινος δὲ λέγεται ὁποῦ δὲν φθείρεται νὰ χαλάσῃ, μόνον ἀνθεῖ καὶ βλαστάνει.

Βαλσαμόνος· Εἰ δὲ καὶ ὅποιος τῶν ἱερωμένων ἀφωρίσει τινὰ τῶν χριστιανῶν, ἔξω τοῦ νόμου χωρὶς νὰ ἔχῃ πταίσιμον, ἔναι εἰς κατάκρισιν, ὁποῦ νὰ παιδεύηται ὁ ἱερεύς, διὸ ἀφώρισεν τὸν χριστιανὸν ἀδίκως.

Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· Λέγει καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ· ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀκούει ταῖς παραλόγοις ὁρμαῖς τοῦ ἱερέως.

Νεαρὰ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἡ δὲ νεαρὰ Ἰουστιανιανοῦ τοῦ βασιλέως λέγει· ὅτι παραγγέλωμεν ἀρχιερεύσι καὶ ἱερεύσι ὅτι νὰ μὴ δὲν ἀφωρίζουν τινὰ τῶν χριστιανῶν χωρὶς νὰ φανῇ ἡ αἰτία αὐτοῦ· ἀνέναι καὶ τὸ ὁρίζουν οἱ κανόνες, ὅτι νὰ ἀφωρισθῇ, οὕτως νὰ ἀφωρίζεται.

Εἰ δὲ καὶ ἀφωρίσουν τινὰ χωρὶς νὰ ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία αὐτοῦ, νὰ συγχωρεῖται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως. Καὶ αὐτὸς ὁποῦ τὸν ἀφώρισε νὰ παιδεύεται, ἤγουν νὰ ἀργεῖται τῆς ἱεροσύνης, ὅσον βούλεται ὁ μέγας ἀρχιερεύς. Καὶ ἐπειδὴ ἀδίκως ἔκαμε, δικαίως καὶ νὰ ὑπομένῃ τὴν παίδευσιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΧΟΜΕΝΟΥ ΜΕΤΑ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛϚ-ον>

Ἀποστόλων κανὼν ι-ος· Ὁ δέκατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος μετὰ τοῦ ἀφωρισμένου συνεύχεται, νὰ ἀφορίζεται καὶ αὐτός.

Spune şi dumnezeiescul apostol Petru: paşteţi turma lui Dumnezeu, nu cu sila, ci de bună voie după porunca lui Dumnezeu, şi nu din dorinţa de cîştig urît, ci cu bună rîvnă. Şi fiţi pildă turmelor voastre, ca să faceţi voia lui Dumnezeu; şi dacă faceţi aşa, veţi purta de la Dumnezeu cununa cea neveştejită a măririi.

Iar de veţi face dimpotrivă, în loc de cunună veţi lua munca cea de veci. Neveştejit însă se spune ceea ce nu se strică şi se pierde, ci numai înfloreşte şi odrăsleşte.

A lui Balsamon: Oricare dintre clerici va afurisi pe vreun creştin afară de lege, fără să aibă păcat, este dat osîndei să fie pedepsit, pentru că a afurisit pe creştin cu nedreptate.

A lui Dionisie Areopagitul: Zice şi sfîntul Dionisie Areopagitul în epistola lui: că Dumnezeu nu ascultă de pornirile fără de minte ale preotului.

Novela împăratului Justinian: Iar novela împăratului Iustinian zice: Poruncim arhiereilor şi preoţilor ca să nu afurisească pe vreun creştin, fără să se arate vina lui; şi canoanele dacă o hotărăsc, ca să fie afurisit, aşa să se afurisească.

Iar dacă vor afurisi pe cineva, fără să fie dovedită vina lui, să fie iertat de arhiereul mai mare. Şi acela care l-a afurisit, să se pedepsească, adică să fie oprit de la preoţie, cît voieşte arhiereul mai mare. Şi de vreme ce pe nedrept a făcut, pe drept să şi rabde pedeapsa.

DESPRE CEL CE SE VA RUGA ÎMPREUNĂ CU CEL AFURISIT. <CAP. 36.> (GLAVA 36.)

Al apostolilor canon 10: Canonul al zecelea al sfinţilor apostoli hotărăşte: cine se va ruga împreună cu cel afurisit, să fie afurisit şi el.

Ζωναρᾶ· Ἐκεῖνον ὁποῦ ἀφορίζουν, διὰ ἁμαρτήματα καὶ σφάλματα τὸν ἀφορίζουν. Καὶ κάμνει χρέος νὰ μὴ δὲν τὸν συγκοινωνεῖ τινὰς, ὅτι καταφρονεῖ τὸν ἀρχιερέα ὁποῦ τὸν ἀφώρισεν· καὶ δηλοῖ καὶ ἄλλο, ὅτι φαίνεται κακῶς τὸν ἀφώρισεν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς συνεύχεται μετ' αὐτοῦ καὶ δὲν τὸν ἀποχωρίζει ὡς ἀφωρισμένον.

Διὰ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ κανὼν· ὅτι ὅποιος συνέρχεται καὶ συμψάλλει μετὰ τῶν ἀφωρισμένων, ἢ εἰς ἐκκλησίαν, ἢ εἰς ὁσπήτιον, καὶ αὐτὸς νὰ ἀφορίζεται.

ΠΕΡΙ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΟΥ ΠΩΣ ΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΑΥΤΟΥ ΠΟΘΕΝ ΑΦΩΡΙΣΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΖ-ον

Ταῦτα πάντα τὰ τοῦ ἀφορισμοῦ εὑρέθησαν εἰς ἕνα βιβλίον τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ· Ὅποιος ἔχει ἐντολὴν ἢ κατάραν κρατοῦσι μόνον τὰ ἔμπροσθεν τοῦ σώματός του.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει ἀνάθεμα, φαίνεται κύτρινος καὶ ζαρομένα τὰ δάκτυλά του.

Καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ φαίνεται μαῦρος, ἔναι ἀφωρισμένος ὑπὸ ἀρχιερέως.

Καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ φαίνεται ἄσπρος, ἔναι ἀφωρισμένος παρὰ τῶν θείων νόμων.

Ἐρώτησις· Ἄνωθεν λέγει καὶ δείχνει τὸν ἀφωρισμένον πόθεν ἀφωρίσθη· καὶ περὶ ερέως ἀφορισμόν, τελείως δὲν ἀναφέρνει τί ἔναι τοῦτο.

[Ἀπορία, ἀπόκρισις].

ΟΤΙ ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ ΑΦΟΡΙΖΟΥΝ ΤΙΝΑ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ-ον

Λύσις τῶν θείων διδασκάλων· Τῶν ἱερέων δὲν ἐδόθη ἄλλη χάρις, μόνον νὰ ἱερουργοῦν καὶ νὰ βαπτίζουν. Εἰ δὲ νὰ συγχωροῦν καὶ νὰ ἀφορίζουν τῶν ἀρχιερέων ἐδόθη,

A lui Zonara: Pe acela pe care-l afurisesc, îl afurisesc pentru păcate şi greşeli. Şi e de datoria oricui să nu se lege cu el, pentru că arată dispreţ faţă de arhiereul care l-a afurisit; şi mai arată şi alta, că arhiereul parcă rău l-ar fi afurisit şi de aceea el se roagă împreună cu acela şi nu se desparte de dînsul ca de un afurisit. De aceea zice canonul: cine umblă împreună şi citeşte împreună cu acei afurisiţi, sau în biserică sau acasă, şi acela să se afurisească.

DESPRE AFURISIT CUM SE CUNOAŞTE DUPĂ MOARTEA LUI DE UNDE I-A VENIT AFURISENIA. CAP. 37. (GLAVA 37.)

Acestea toate despre afurisenie s-au aflat într-o carte din Sfînta Sofia de la Tesalonic: Cine are poruncă sau blestem, aceluia numai în părţile dinainte i se ţine trupul întreg.

Acel care are anatema, se arată verde şi degetele-i zgîrcite.

Şi acela care se arată negru, este afurisit de către arhiereu.

Şi acela care se arată alb, este afurisit de legile dumnezeieşti.

Întrebare: Mai sus se zice şi se arată despre afurisit de unde i-a venit afurisenia; iar despre afurisenia preotului, nu se spune nicidecum: ce este aceasta. [Nedumerire, răspuns.]

DACĂ PREOŢII AFURISESC PE CINEVA FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI? CAP. 38. (GLAVA 38.)

Dezlegare a dumnezeieştilor dascăli: Preoţilor nu le-a fost dat alt dar, decît numai să facă liturghie şi să boteze. Iar să ierte şi să afurisească le-a fost dat arhiereilor, pentru că ei

ὅτι τύπον φέρουσι τῶν ἀποστόλων τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς τοὺς ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι ὅσα δέσετε ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὅσα λύσετε εἰς τὴν γῆν, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ πάλιν εἶπεν ὅτι ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Καὶ πάλιν τῶν μαθητῶν εἶπε ὅτι ἐσεῖς εἶσθε τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

Λοιπῶν δι' αὐτῶν τῶν θείων ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν, τουτέστι τῶν ἀρχιέρεων, ἡ χάρις μεταδίδεται εἰς πάντας καθῶς μεταδίδεται καὶ τὸ φῶς, ὥστε ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ ἀφωρίσῃ τινὰ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸς ἔναι διδάσκαλος καὶ ποιμένας καὶ φροντιστὴς τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ τοῦ κυρίου. Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδόθη ἡ χάρις. Διὰ δὲ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ καὶ ἐπιστροπῆς, ἀφορίζουν καὶ συγχωροῦν ἁμαρτήματα καὶ οἱ ἱερεῖς.

Καὶ ὅποιος ἱερεὺς ἀφορίσῃ τινὰ τῶν χρισιτανῶν χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἔχει λόγον νὰ ἀποδώσῃ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐν τῇ δευτέρα αὐτοῦ παρουσίᾳ διατὶ ἐχώρισε τὸν χριστιανὸν ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Ἀποστόλων κανὼν λθ-ος· Λέγει ὁ τριακοστὸς ἔννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών· ὅτι τῶν ἱερέων δὲν ἐδόθη νὰ ἐπιτιμοῦν καὶ νὰ ἀφορίζουν ὅποιους θέλουν καὶ νὰ λύουν ἀφορισμόν, ἢ ἁμαρτημα, διότι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀρχιερέων εἶναι ταῦτα καὶ οὐχὶ τῶν ἱερέων. Καὶ ἀνέναι καὶ δὲν ἔχουν θέλημα ἐξ αὐτῶν, αὐτὰ νὰ τὰ κάμνουν δὲν ἠμποροῦν.

Βάλλε κατὰ νοῦν ὅτι χωρὶς νὰ ἐπάρῃ ἄδειαν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ὁ ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ ἀφορίσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄνωθεν δὲν λέγει περὶ τοῦ ἱερέως τὸν ἀφορισμὸν νὰ ἐγνωρίζεται καὶ νὰ φαίνεται καθὼς ἐγνωρίζεται καὶ γαίνεται τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς ἐντολῆς καὶ κατάρας καὶ τοῦ ἀναθέματος ἑστοντας ὁποῦ δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀφορίζει κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν.

Ὅμως οἱ ἱερεῖς ὁποῦ θέλουν νὰ ζοῦν ἐν Χριστῷ, τὸν ἀφορισμὸν νὰ τὸν ἐκάμνουν μετὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν, ὅτι, ὡς ἠκούσατε, μεγάλον εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ ἀφο-

poartă chipul apostolilor, cărora Hristos le-a dat această putere şi le-a zis: oricîte le veţi lega pe pămînt, legate sînt şi cîte le veţi dezlega pe pămînt, dezlegate sînt şi în cer. Şi iarăşi a zis: eu sînt lumina lumii. Şi iarăşi a zis ucenicilor: voi sînteţi lumina lumii.

Prin urmare, prin aceşti dumnezeieşti apostoli şi prin urmaşii lor, adică arhiereii, darul a fost dat mai departe tuturor, precum se dă şi lumina, încît preotul nu poate să afurisească pe cineva fără voia arhiereului său, pentru că el este dascăl şi păstor şi purtător de grijă a mîntuirii poporului Domnului. Şi lui i-a fost dat darul. Iar din puterea şi încredinţarea lui, afurisesc şi iartă păcatele şi preoţii.

Şi preotul care va afurisi pe cineva dintre creştini fără voia arhiereului său, are să dea seama domnului nostru la a doua lui venire, pentru că a despărţit pe creştin de la mărirea lui Dumnezeu.

Canonul 39 al apostolilor: Canonul al treizeci şi nouălea al sfinţilor apostoli zice: nu s-a dat preoţilor să canonească şi să afurisească pe cine vor şi să dezlege afurisenia sau păcatul, pentru că acestea sînt în puterea arhiereilor şi nu a preoţilor. Şi dacă nu au voie de la dînşii, nu pot să facă acestea.

Înseamnă-ţi bine că preotul, fără să ia voie de la arhiereu, nu poate să afurisească. Şi de aceea şi mai sus nu se vorbeşte despre afurisenia preotului, ca să se cunoască şi să se vadă, precum se cunoaşte şi se vede despre lege şi arhiereu şi despre poruncă şi blestem şi anatemă, dat fiind că n-are putere să afurisească după hotărîrea apostolică de mai sus.

Totuşi preoţii care voiesc să trăiască întru Hristos, afurisenia s-o facă din puterea arhiereului lor, pentru că, precum aţi auzit, mare este taina afuriseniei. Şi arhiereul dator

ρισμοῦ. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι χρεώστης νὰ ἐξετάζῃ ἐπιμελῶς τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ὁ ἀφορισμός. Καὶ διὰ τοῦτο βλέπετε καλῶς περὶ τούτου.

Εἰς πολλοὺς δὲ τόπους ὁποῦ δὲν εὑρίσκεται ὁ ἀρχιερεύς, κάμνουν σύνοδον οἱ κληρικοί, ὡς ἐπίτροποι ὁποῦ εἶναι τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν, καὶ ἐξετάζουν τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην ὁποῦ θέλουν νὰ κάμουν τὸν ἀφορισμόν. Καὶ οὕτως δίδουν ἄδειαν καὶ γίνεται ἀφορισμός.

Καὶ εἰς τὸν τόπον ὁποῦ δὲν ἔναι τελείως ἀρχιερεύς, ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις παρὰ τοῦ κατὰ τόπον χωρεπισκόπου, ἢ ἱερέως, ἢ πνευματικοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ οἱ πνευματικοὶ χωρεπίσκοποι λέγονται καὶ οὕτως κάμνουν τὸν ἀφορισμόν.

Τοῦ Χρυσοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Χρισόστομος· ὅταν ἀφορισθῇ ὁ χριστιανός, ἐγκαλίζεται αὐτὸν ὁ σατανάς. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ ἐξετάζεται καλῶς ἡ ὑπόθεσις ἐκείνη τοῦ χριστιανοῦ τότε, ἐὰν εἶναι εἰς πταίσιμον καὶ δὲν ἐπιστρέφεται, νὰ ἀφορίζεται.

ΠΕΡΙ ΑΦΩΡΙΣΜΕΝΩΝ, ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΑΦΟΡΙΖΟΥΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΛΕΛΥΜΕΝΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ-ον

Ἐρώτησις· Τινὰς ἀνθρώπους ἀφώρισε δικαίως καὶ εὐλόγως καὶ νομίμως ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῶν, ὡς παραβάσας τοῦ θείου νόμου, καὶ ἀπέθαναν εἰς τὸν ἀφορισμὸν καὶ δὲν ἐδιορθώθησαν νὰ λάβουν ἀφορισμὸν καὶ δὲν ἐδιορθώθησαν νὰ λάβουν συγχώρησιν καὶ ἔθαψάν τους. Καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν εὑρεθήσαν τὰ σώματα αὐτῶν λελυμένα καὶ κεχωρισμένα, κόκαλον ἀπὸ κόκαλον. Ὦ τοῦ θαύματος, φοβερὸν ἔναι τοῦτο καὶ ἀπορία, κατ' ἀλήθειαν θαυμαστόν, ἐπειδὴ καὶ τούτους ἀφώρισεν ὁ ἀρχιερεὺς νομίμως· πῶς δὲν εὑρέθησαν τὰ σώματα αὐτῶν σῶα, ἤγουν ἄλυτα καὶ ἀκέρεα, ὡσὰν καὶ τῶν ἄλλων ἀφωρισμένων· τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς θαῦμα φρικτὸν καὶ μέγα. Ὁ κύριος δὲ ἡμῶν εἶπε· ὅτι ὅσα δέσετε ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι. Τοῦτο δὲ ἔναι

este să cerceteze cu grijă pricina aceea pentru care va să facă afurisenia. Şi de aceea uitaţi-vă bine la aceasta!

În multe locuri însă, unde nu se găseşte arhiereu, fac clericii sinod, ca locţiitori ce sînt ai arhiereului lor, şi cercetează pricina aceea pentru care vor să facă afurisenia. Şi aşa dau voie şi se face afurisenie.

Şi în locul unde nu este nicidecum arhiereu, pricina este cercetată de către locţiitorul episcopului din partea locului, sau de către preot sau de către duhovnic, din care cauză şi duhovnicii se cheamă locţiitori de episcop, şi aşa fac afurisenia.

A lui Hrisostom: Zice şi dumnezeiescul Hrisostom: cînd creştinul a fost afurisit, îl îmbrăţişează satana. Şi de aceea trebuie să se cerceteze bine pricina aceea a creştinului; atunci dacă se află în păcate şi nu se întoarce, să se afurisească.

DESPRE CEI AFURISIŢI PE CARE ÎI AFURISESC ARHIEREII ŞI DUPĂ MOARTE TRUPURILE LOR SE GĂSESC DESFĂCUTE. CAP. 39. (GLAVA 39.)

Întrebare: Pe nişte oameni, arhiereul lor i-a afurisit pe drept şi cu bună pricină şi pe lege, ca pe nişte călcători ai legii lui Dumnezeu, şi au murit sub afurisenie şi nu s-au îndreptat să ia iertăciune şi i-au înmormîntat. Şi după puţin timp au fost găsite trupurile lor desfăcute şi descheiate os de os. O, ce minune! Înfricoşat lucru este aceasta şi mare nedumerire; într-adevăr lucru minunat, de vreme ce arhiereul pe aceştia i-a afurisit pe lege; cum de nu s-au găsit trupurile lor păstrate, adică nedesfăcute şi întregi, ca şi ale altora ce au fost afurisiţi, care lucru se vede ca o minune înfricoşată şi mare. Iar domnul nostru a zis: cîte le veţi lega pe pămînt, legate sînt. Iar aceasta este mai mult decît o minune: acela ce

ὑπὲρ θαύμαστον, αὐτὸς ὁποῦ ἀφωρίσθη νομίμως, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ νὰ εὑρεθῇ λελυμένος τὸ κορμὶ καὶ αἱ ἁρμονίαι κεχωρισμέναι. Τὶ ἔναι τοῦτο;

Ἀπόκρισις· Ἠξεύρετε πᾶς ἄνθρωπος περὶ τούτου καὶ φοβηθεῖτε μαθόντας τὴν διήγησιν ταύτης τῆς ὑποθέσεως καὶ ἀκούσετε αὐτήν.

Λύσις τῶν θείων διδασκάλων· Ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ ἀφωρισθῇ δικαίως καὶ εὐλόγως καὶ νομίμως ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον νὰ εὑρεθῇ λελυμένος, αὐτὸς πλέον ἐλπίδα σωτηρίας δὲν ἔχει, διότι ἐπαρέβη τοὺς θείους νόμους καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν ἐπιστραφῇ, νὰ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν, νὰ λάβῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ὁποῦ τὸν ἀφώρισε. Διὰ τοῦτο εὑρέθη λελυμένος, ὥστε πλέον αὐτὸς δὲν ἔχει ἐλπίδα νὰ λάβῃ συγχώρησιν, ὅτι ἐγένετο κληρονόμος τῆς ἀτελευτήτου κολάσεως.

Τοῦτοι δὲ ὁποῦ εὑρίσκονται ἀφωρισμένοι, ἤγουν ἄλυτα καὶ ἀκέραια τὰ κορμία αὐτῶν, αὐτοὶ δέονται συγχώρησιν, ἵνα ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὸν δεσμὸν τοῦ ἀφορισμοῦ, ὅτι, καθὼς εὑρίσκεται τὸ κορμὶ δεμένον εἰς τὴν γῆν, οὕτως ἔναι καὶ ἡ ψυχὴ δεμένη καὶ κολασμένη εἰς χεῖρας τοῦ διαβόλου. Καὶ ὅταν λάβῃ τὸ κορμὶ συγχώρησιν καὶ λυθῇ ἀπὸ τὸν ἀφωρισμόν, Θεοῦ δυνάμει ἐλευθεροῦται καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ λαμβάνει ζωὴν τὴν αἰώνιον, τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον, τὸν χορὸν τῶν δικαίων καὶ χαρὰν τὴν ἀνακλάλητον.

ΠΕΡΙ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΥΡΕΘΗ ΑΚΕΡΑΙΟΝ ΤΟ ΚΟΡΜΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΧΩΝ ΤΡΙΧΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ-ον.

Γινώσκετε περὶ τούτου· ὅτι εἰ μὲν εὑρεθῇ κορμὶ ἀκέραιον εἰς τὸν τάφον καὶ τρίχας τελείως νὰ μὴ δὲν ἔχει, ἔναι ἔννοια εἰς τοῦτο καὶ ἀμφιβολία, ἢ ἔναι ἀφωρισμένον, ἢ οὐχί· ὅμως κάμνει χρεία νὰ εὐγάλουν τὸ λείψανον ἐκεῖνον ἔξω ἀπὸ τὸν τάφον ὁποῦ εὑρίσκεται, νὰ τὸ βάλλουν εἰς

a fost afurisit pe drept, după moartea lui să se afle desfăcut la trup şi mădularele descheiate. Ce să fie aceasta?

Răspuns: Să ştiţi, tot omul, în ce priveşte aceasta, şi înfricoşaţi-vă, auzind istorisirea acestei întîmplări şi ascultaţi-o.

Dezlegarea dumnezeieştilor dascăli: Acela care a fost afurisit pe drept şi cu bună pricină şi pe lege de arhiereul său, şi după moarte s-a aflat desfăcut, acela nu mai are nădejde de mîntuire, pentru că a călcat dumnezeieştile legi şi nu s-a mai întors, ca să se pocăiască şi să ia iertăciune de la arhiereul care l-a afurisit. De aceea s-a găsit desfăcut, încît acela nu mai are nădejde să ia iertăciune, pentru că s-a făcut moştenitor al muncii fără de sfîrşit.

Aceştia însă care, deşi afurisiţi, trupurile lor se găsesc nedesfăcute şi întregi, aceia se roagă pentru iertăciune, pentru ca să se izbăvească de legătura afuriseniei; pentru că, precum trupul se găseşte legat în pămînt, aşa este şi sufletul lor legat şi muncit în mîinile diavolului. Şi cînd trupul a luat iertăciune şi a fost dezelegat de afurisenie, prin puterea lui Dumnezeu se izbăveşte şi sufletul din mîinile diavolului şi ia viaţă veşnică, lumina fără înserare, ceata celor drepţi şi bucuria cea nespusă.

DESPRE CEL MORT CARE S-A GĂSIT CU TRUPUL ÎNTREG, NEAVÎND PĂR. CAP. 40. (GLAVA 40.)

Să ştiţi despre aceasta că, dacă s-au aflat în mormînt trup întreg şi păr să nu aibă nici decum, aceasta dă de gîndit şi este îndoială, dacă este afurisit sau nu; totuşi trebuie trupul acela să-l scoată afară din mormîntul în care se găseşte, şi să-l pună în alt mormînt curat

ἄλλον τάφον παρθένον. Καὶ ὡσὰν περάσῃ καιρὸς ἱκανός, εἰ μὲν καὶ εὑρεθῇ τὸ κορμὶ ἐκεῖνον τὸ ἀκέραιον λελυμένον, ἤδη καλόν, εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ ἄλυτον, ἠξεύρετε ὅτι ἔναι ἀφωρισμένον καὶ δέεται συγχώρησιν, ἵνα λυτρωθῇ ἐκ τοῦ ἀφορισμοῦ [1]).

Ἠξεύρετε ὅτι ὅταν εὑρεθῇ ἄνθρωπος ἀφωρισμένος καὶ διαβασθοῦν αἱ ἄνωθεν συγχωριτικαὶ εὐχαὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ δὲν λυθῇ τὸ κορμὶ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸν ἀφορισμόν, νὰ εἶσθε βεβαιωμένοι ὅτι ἀδικίαν ἔχει παρμένη. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν διαλύεται ἕως οὗ νὰ ἐπιστραφῇ, ἢ πλερωθῇ ἐκεῖνο τὸ ἄδικον ὁποῦ ἔλαβε· καὶ ἀφ' οὗ πληρωθῇ, λαμβάνει συγχώρησιν καὶ διαλύεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΡΓΗΣΗ ΑΥΤΟΝ Ο ΑΡΧΙΡΕΥΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΛΑΒΗ ΘΕΛΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ-ον

Συνόδου Καρθαγένης κακὼν ΚΘ-ον· Ὁ εἰκοστὸς ἔννατος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὅποιον ἱερέα ἀργήσῃ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, ἢ δικαίως, ἢ ἀδίκως, καὶ χωρὶς νὰ ἐξεταχθῇ ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ, τολμήσῃ καὶ λειτουργήσῃ, νὰ καθῄρεται, καὶ ἐὰν ἦτον καὶ χωρὶς αἰτίαν εὔλογον ἀργός, ἐπειδὴ αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ἔκαμε τὴν ἀπόφασιν τῆς κρίσεως, ὁποῦ ἔμελλε νὰ κριθῇ.

neîntrebuinţat. Şi după ce va trece timp îndeajuns, dacă trupul acela s-a aflat întreg desfăcut, e bine, iar dacă s-a aflat nedesfăcut, să ştiţi că este afurisit şi se roagă pentru iertăciune, ca să fie izbăvit de afurisenie[1]).

Să ştiţi că atunci cînd s-a aflat un om afurisit şi i s-au citit de către arhiereu rugăciunile de iertăciune de mai sus, iar acel trup nu s-a desfăcut din cauza afuriseniei, să fiţi încredinţaţi că a săvîrşit o nedreptate. Şi de aceea nu se va desface pînă ce se va întoarce sau va plăti ceea ce a luat pe nedrept; iar după ce va plăti, va lua iertăciune şi se va desface.

DESPRE PREOTUL PE CARE-L VA OPRI ARHIEREUL SĂU, IAR EL VA SLUJI FĂRĂ SĂ IA ÎNCUVIINŢARE. CAP. 42. (GLAVA 41.)

Sinodul din Cartagena, canonul 29: Canonul al douăzeci şi nouălea al sinodului din Cartagena hotărăşte ca dacă preotul pe care arhiereul său îl va opri, fie pe drept fie pe nedrept, şi fără a se cerceta pricina lui, va îndrăzni să slujească, să se caterisească, chiar dacă ar fi fost oprit fără motiv binecuvîntat, deoarece el şi-a dat lui însuşi hotărîrea judecăţii pentru care avea să se judece.

---

[1]) Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 307 χειρογράφῳ κώδικι, τὸν ὁποῖον ἐκδίδομεν, ἔπονται τρεῖς συγχωρητικαὶ εὐχαὶ διὰ τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν, αἱ ὁποῖαι δὲν περιέχονται ἐν τῷ ῥουμανικῷ κώδικι Îndreptarea Legii.

[1]) În manuscrisul grec 307 pe care-l publicăm, urmează sub titlul « Deslegare de către arhiereu de afurisenie », Cap. 41, trei rugăciuni de iertăciune pentru dezlegarea afuriseniei, pe care nu le publicăm, deoarece nu se găsesc în *Îndreptarea legii.*

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΚΑΜΝΟΥΝ ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ Η ΦΑΤΡΙΑ ΚΑΤΑΠΑΝΩ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΥΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΥΝΑΓΩΓΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ-ον.

Συνόδου δ-ης κανὼν ιη-ος· Ὁ δέκατος ὄγδοος τῆς τετάρτης συνόδου κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικός, ἢ καλόγηρος εὑρεθῇ καὶ κάμνῃ συνομοσία, ἢ φατρία, ἢ στάσιν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ἢ συγκληρικοῦ, νὰ καθήρεται.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμών· Συνωμοσία ἔναι ὅταν τινὲς κατά τινος συμβουλευθοῦν νὰ τὸν ἐβλάψουν, ἢ εἰς τιμήν, ἢ εἰς τὴν ζωήν, ἢ εἰς βίον καὶ κάμουν ὅρκον ὅτι νὰ μὴ δὲν λείψουν ἀπὸ τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς συμβουλῆς, ὁποῦ ἔστησεν ἕως οὗ νὰ τὸ κάμουν.

Λέγεται καὶ συνωμοσία ἡ μεθ' ὅρκου φιλία· καὶ φατρία ἔναι νὰ συνέλθουν νὰ ὁμοφωνήσουν νὰ κάμουν τὸν δεῖνα κακόν.

Ματθαίου· Καὶ παρασυναγωγαὶ λέγονται, ὅταν εὑρεθῇ τινὰς ἀρχιερεύς, ἢ ἱερεὺς εἰς αἰτίας ἁμαρτιῶν καὶ καθηρηθῇ ὑπὸ τῆς συνόδου καὶ δὲν στέργῃ τὴν καθαίρεσιν, ἁμὴ ὑπάγῃ καὶ ἱερουργεῖ. Καὶ χωρίζονται τινὲς ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς καὶ ὑπαγένουν καὶ ἱερουργοῦνται καὶ ψάλλονται καὶ καθαίρεσιν τῶν ἀρχιερέων δὲν στέργονται.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΑΝ ΥΒΡΙΣΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΑΥΤΩΝ, Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ, Η ΔΙΑΚΟΝΟΝ, ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΕΑΝ ΥΒΡΙΣΗ ΙΕΡΕΑ, Η ΔΕΙΡΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ-ον

Ἀποστόλων κανὼν νε-ος· Ὁ πεντηκοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικὸς ὑβρίζῃ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ, νὰ καθήρεται, ὅτι δὲν ἐδόθη τινὸς νὰ ὑβρίζῃ τὸν αὐθέντην του.

DESPRE CLERICII ŞI CĂLUGĂRII CARE VOR FACE UNELTIRE SAU COMPLOT ÎMPOTRIVA ARHIEREULUI LOR. ŞI DESPRE DEZBINĂRI. CAP. 43. (GLAVA 42.) [1]

Sinodul al 4-lea, canonul 18: Canonul al optsprezecelea al sinodului al patrulea hotărăşte că clericul sau călugărul care se va afla făcînd uneltire sau complot sau răzvrătire împotriva arhiereului său, ori împotriva unui membru al clerului, să se caterisească.

Zonara şi Balsamon: Uneltire este atunci cînd unii se sfătuiesc împotriva cuiva ca să-i vateme fie cinstea, fie viaţa, fie averea, şi fac jurămînt să nu se abată de la acest scop al înţelegerii, pînă ce nu-l vor înfăptui.

Se numeşte uneltire şi legătura cu jurămînt, iar complot este cînd se adună unii şi se înţeleg să facă cutare rău.

A lui Matei: Iar dezbinări se numesc atunci cînd vreun arhiereu sau preot, caterisit de către sinod pentru greşeli, nu ia în seamă caterisirea, ci merge şi slujeşte, iar unii se osebesc de creştini şi se duc şi slujesc şi cîntă şi nu ţin seama de caterisirea arhiereilor.

DESPRE CLERICII CARE VOR ÎNJURA PE ARHIEREUL LOR, SAU PE PREOT, SAU PE DIACON ŞI MIREANUL CARE VA ÎNJURA PE PREOT SAU ÎL VA BATE. CAP. 44. (GLAVA 47.) [2]

Canonul 55 al apostolilor: Canonul al cincizeci şi cincilea al sfinţilor apostoli hotărăşte să se caterisească preotul care înjură pe arhiereul său, pentru că nu s-a îngăduit nimănui să înjure pe stăpînul său.

---

[1] Glavele următoare 43—46 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

[2] Glavele următoare 48—50 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

Τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν νς-ος· Ὅποιος κληρικὸς ὑβρίζῃ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, νὰ ἀφωρίζεται.

Ζωναρᾶ καὶ βαλσαμόνος· Ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι εἰς τόπον τοῦ Χριστοῦ καὶ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔναι πλέον ὑψηλοτέρας τιμῆς καὶ ἀξίας περὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ὅτι αὐτοὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβάνουν τὴν χάριν· Διὰ τοῦτο ὅποιος ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιερέαν νὰ καθήρεται, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, νὰ ἀφορίζεται μόνον, ὅτι αὐτοὶ χειρῶν τόπον τάξιν ἔχουν πρὸς τὸν ἀρχιερέαν, ἤγουν ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι κεφαλὴ καὶ αὐτοὶ εἶναι τὰ χέρια· καὶ τὸ κορμὶ ἔναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐπειδὴ μεγαλυτέρα τιμὴ ἔχει ἡ κεφαλὴ ἀπὸ τὰ χέρια, διὰ τοῦτο κολάζονται τοιουτοτρόπως· ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑβρίζουν τὴν κεφαλὴν νὰ καθήρονται, οἱ δὲ τὰς χεῖρας νὰ ἀφορίζωνται.

Ἰωάννου πατριάρχου τοῦ νηστευτοῦ· Καὶ ὅποιος κοσμικὸς ὑβρίσῃ ἱερέαν, ἢ δείρῃ, δικαίως ἢ ἀδίκως, νὰ ἐπιτιμᾶται χρόνον ἕνα. Εἰ δὲ καὶ δείρῃ αὐτὸν μετὰ ξύλου, ἢ χωρὶς ξύλου, νὰ ἐπιτιμᾶται χρόνους τρεῖς, ἐὰν καὶ ὁ ἱερεὺς τὸ ἁμάρτηρα συγχωρήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗ ΜΟΝΟΣ ΤΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ-ον>

Ἐὰν καὶ λειτουργήσῃ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, χωρὶς ἱερέως καὶ διακόνου, δὲν ἐμποδίζεται· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἔναι πηγὴ τῆς ἱερωσύνης καὶ αὐτὸς δίδει αὐτὴν τὴν χάριν πρὸς ἄλλους διὰ τοῦ πνεύματος ἁγίου καὶ ἱερεργοῦν, διὰ δὲ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης τιμὴν καὶ εὐπρέπειαν καὶ εὐκοσμίαν, κάμνει χρεία νὰ ἔχει καὶ ἱερεῖς καὶ διακόνους, ὅτι ὅταν ὁ ἀρχιερεὺς λειτουργεῖ μετ' αὐτῶν, φέρνει εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ δὲν εὑρίσκονται πολλοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι, κἂν ἕνας ἱερεὺς καὶ ἕνας διάκονος μὴ δὲν λείψει· καὶ τὸ περισσότερον, ὅταν κάμνῃ ὁ ἀρχιερεὺς χειροτονία, ὅτι χωρὶς ἱερέως καὶ διακόνου δὲν ἠμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ, νὰ κάμῃ χειροτονία, οὔτε διακόνου, οὔτε ἱερέως.

Canonul al 56-lea al Sfinţilor Apostoli: Să se afurisească clericul care înjură pe preot sau pe diacon.

A lui Zonara şi Balsamon: Arhiereul este în locul lui Hristos şi capul trupului bisericii şi este de mai înaltă cinste şi vrednicie decît preoţii şi diaconii, deoarece aceştia de la el primesc harul. De aceea, cel care înjură pe arhiereu să se caterisească, iar cel care înjură pe preoţi şi pe diaconi, numai să se afurisească, pentru că aceştia ţin locul mîinilor faţă de arhiereu, adică arhiereul este capul, iar aceştia sînt mîinile; şi trupul este biserica lui Hristos. Şi întrucît capul are mai mare cinste decît mîinile, de aceea se pedepsesc astfel: cei care înjură capul să se caterisească, iar cei care înjură mîinile să se afurisească.

A patriarhului Ioan Postnicul: Iar mireanul care va înjura pe preot sau îl va bate, pe drept sau pe nedrept, să se pedepsească cu epitimie un an. Dacă însă îl va bate cu lemn sau fără lemn, să se pedepsească cu epitimie trei ani, chiar dacă preotul îi va ierta vina.

DESPRE ARHIEREUL CARE AR SLUJI SINGUR. <CAP. 45.> (GLAVA 51.)

Dacă arhiereul va sluji singur fără preot şi diacon, nu se va opri; întrucît însă el este izvorul preoţiei şi el dă altora prin Duhul Sfînt însuşi darul ca să slujească, de aceea pentru cinstea şi cuviinţa şi împodobirea arhieriei, este de trebuinţă să aibă preoţi şi diaconi; căci atunci cînd arhiereul slujeşte cu ei, înfăţişează chipul lui Hristos cu ucenicii săi. Iar dacă nu se găsesc mulţi preoţi şi diaconi, cel puţin un preot şi un diacon să nu lipsească şi mai cu seamă atunci cînd arhiereul face hirotonie, pentru că fără preot şi fără diacon nu poate sluji să facă hirotonie nici de diacon, nici de preot.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ ΟΠΟΥ ΕΝΔΥΕΤΑΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΝ, ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ ΚΑΘ' ΕΝΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΣ-ον

Βαλσαμών· τὸ στιχάριον ὁποῦ ἔναι ἄσπρον, δηλοῖ τὴν λάμψιν τοῦ θείου φωτός· καὶ τοὺς ποταμοὺς ὁποῦ ἔχει ἔναι τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ τὰ ὁποία ἔρευσαν ἀπὸ τὴν θείαν πλευρὰν τοῦ κυρίου ἡμῶν 'Ισοῦ Χριστοῦ.

Περὶ τοῦ ἐπιτραχηλίου· Τὸ δὲ ἐπιτραχήλιον ἔναι τὸ φακεώλαιον ὁποῦ ἔδεσαν τὸν Χριστὸν εἰς τὸν τράχηλον καὶ τὸν ἔσυρναν δεμένον νὰ τὸν ἐσταυρῶσουν.

Περὶ τῆς ζώνης· ἡ δὲ ζώνη ὁποῦ ζώννυται, ἔναι ἡ εὐπρέπεια ὁποῦ ἦλθεν ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος ἔναι περιεζωσμένος τὴν δύναμιν τῆς θεότητος.

Περὶ τῶν ἐπιμανικίων· τὰ δὲ ἐπιμανίκια εἶναι τὰ δέματα ὁποῦ τὸν ἔδεσεν ἀπὸ τὰ χέρια, ὅταν τὸν ἐπάγεναν εἰς τὸν Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέαν.

Περὶ τοῦ ἐπιγονατίου· τὸ δὲ ἐπιγονάτιον ἔναι τὸ πανῆον ὁποῦ ἐσφρόγγισεν ὁ Χριστὸς τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὅταν ἔπλυνε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν εἰς

Περὶ τοῦ σάκκου· ὁ σάκκος ἔναι τὸ ροῦχον ὁποῦ τὸν ἐφόρεσαν εἰς τὰ φρικτὰ πάθη αὐτοῦ καὶ ἐνέπαιζον αὐτόν.

Περὶ τοῦ φαινολίου· τὸ δὲ φαινόλιον τὸ ἀρχιερατικὸν ὁποῦ ἔναι ὅλον μὲ τοὺς σταυρούς, τὴν παγκόσμιον δόξαν καὶ δύναμιν τοῦ τιμίου σταυροῦ δηλοῖ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνικήθη καὶ νικᾶται παντελῶς ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος, τουτέστιν ὁ διάβολος.

Περὶ τοῦ ὠμοφορίου· τὸ δὲ ὠμοφόριον, ὁποῦ βάλλει ὁ ἀρχιερεύς, δηλοῖ τὸ πρόβατον τὸ χαιμένον, διὰ τὸ ὁποῖον ἦλθεν ὁ Χριστὸς νὰ τὸ ἐπάρῃ, ὁποῦ τὸ ἐπλάνησεν ὁ μέγας λύκος ὁ διάβολος καὶ εὔγαλε αὐτὸ ἀπὸ τὴν μάνδραν καὶ εὑρὼν αὐτὸ ὁ Χριστὸς ἔλαβε καὶ τὸ ἐβάσταξεν εἰς τὸν ὦμον αὐτοῦ καὶ ἔφερεν καὶ τὸ ἔβαλε εἰς τὴν μάνδραν ὁποῦ ἦτον, τουτέστιν

DESPRE ODĂJDIILE ARHIEREŞTI, PE CARE LE ÎMBRACĂ ARHIEREUL LA SFÎNTA SLUJBĂ, CE ÎNCHIPUIEŞTE FIECARE? CAP. 46. (GLAVA 52.)

Balsamon: Stiharul, care este alb, închipueşte strălucirea dumnezeieştii lumini, iar rîurile pe care le are sînt sîngele şi apa care au curs din coasta dumnezeiească a domnului nostru Iisus Hristos.

Despre epitrahil: Epitrahilul este pînza cu care Hristos a fost legat de grumaz şi cu care l-au tîrît legat spre a fi răstignit.

Despre brîu: Brîul cu care se încinge este cuviinţa cu care a venit Hristos, care este încins cu puterea dumnezeirii.

Despre mînecuţe: Mînecuţele sînt legăturile cu care a fost legat de mîini, cînd a fost dus la arhiereul Caiafa.

Despre bedernită: Bederniţa este pînza cu care Hristos a şters picioarele ucenicilor săi, cînd a spălat picioarele ucenicilor.

Despre sacos: Sacosul este veşmîntul pe care l-a purtat la înfricoşătoarele lui patimi, cînd l-au batjocorit.

Despre felon: Felonul arhieresc, care este peste tot cu cruci, închipuieşte slava a toată lumea şi puterea cinstitei cruci, prin care a fost biruit şi este pe deplin biruit vrăjmaşul şi împotrivitorul nostru, adică diavolul.

Despre omofor: Omoforul pe care-l pune arhiereul închipuieşte oaia cea pierdută, pentru care a venit Hristos să o ia, pe care a amăgit-o marele lup diavolul şi a scos-o din staul şi pe care aflînd-o Hristos o luă şi o puse pe umărul său, o aduse şi o puse în staulul

εἰς τὸν παράδεισον τὸν Ἀδάμ. Ἔχει δὲ καὶ σταυροὺς τὸ ὠμοφόριον, εἰς τύπον τοῦ σταυροῦ, ὁποῦ ἐβάσταξεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸν ὦμον αὐτοῦ, ὅταν ἀποφάσισεν ὁ Πιλάτος νὰ τὸν ἐστρώσουν.

Περὶ τοῦ δικανικίου· τὸ δὲ δικανίκιον δηλοῖ τὸν κάλαμον ὁ ὁποῖος ἐκαλιγράφησε τὴν σωτηρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δικανίκιον λέγεται ῥάβδος ποιμαντική, ἡ ὁποία ποιμαίνει τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΣ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ ΤΟ ΜΑΝΔΕΙΟΝ ΑΥΤΟΥ· ΤΑ ΤΥΠΩΜΑΤΑ· ΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ· ΤΟ ΚΑΠΑΣΙΟΝ· ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΚΟΥΡΕΥΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι θεοφόρος, ἐπειδὴ ἔναι ἐνδεδυμένος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ διὰ τοῦτο μεταδίδει αὐτὴν εἰς πάντας τοὺς εὐσεβεῖς εἰς ὅλα τὰ ἱερατικά, δηλονότι τάξεις καὶ ἀξιώματα· ἤτοι ἀρχιερωσύνη, ἱερωσύνη καὶ τὰ ἄλλα καὶ τοῦτο δηλοῦν καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχιερέων.

Περὶ τοῦ μανδίου· Τὸ μανδῖον τὴν σκεπαστικὴν χάριν δηλοῖ, ἡ ὁποία ἦλθεν ἐκ Θεοῦ εἰς αὐτὸν καὶ ἡγίασε καὶ ἐσκέπασεν αὐτόν. Καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον, πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων· καὶ ἡ αὐτὴ χάρις περιέχει ὅλον τὸ κορμὶν τοῦ ἀρχιερέως καθὼς τὸ μανδί, ὁποῦ φαίνεται καὶ ἔχει αὐτὸν σκεπασμένον.

Περὶ τῶν τυπωμάτων· Τὰ τυπώματα τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ μανδί, τὸν τύπον φέρωσι τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, ὡς μεσίτης τῶν δύο διαθηκῶν εἰς τύπον Χριστοῦ. Καὶ τὰ μὲν κάτω τυπώματα τὰ μικρὰ ὁποῦ εἶναι σιμὰ εἰς τὰ ποδάρια, δηλοῦν τὸν παλαιὸν νόμον, τουτέστι τοῦ Μωϋσέως.

Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους, τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον δηλοῖ· καὶ εἰκονίζουν καὶ τοῦτο ταῦτα τὰ τυπώματα.

în care a fost, adică pe Adam în rai. Iar omoforul are şi cruci, în chipul crucii pe care a purtat-o Hristos pe umărul lui, cînd a hotărît Pilat să-l răstignească.

Despre cîrjă: Cîrja închipuieşte trestia care a scris mîntuirea neamului omenesc. Cîrja se numeşte şi toiag păstoresc, care păzeşte turma lui Hristos.

PENTRU CE ARHIEREUL SE CHEAMĂ PURTĂTOR DE DUMNEZEU ŞI CE ARATĂ MANTIA LUI, TABLELE, RÎURILE, CAPASUL; ŞI DE CE SE TUNDE ÎN VÎRFUL CAPULUI? CAP. 47. (COMP. GLAVA 53.)

A dumnezeieştilor dascăli: Arhiereul este purtător de Dumnezeu, pentru că este îmbrăcat cu darul Duhului Sfînt şi de aceea îl dă acest dar tuturor cucernicilor întru toate sfinţiile, anume cinuri şi funcţii, adică arhierie, preoţie şi celelalte; şi aceasta o arată şi veşmintele arhiereilor.

Despre mantie: Mantia arată darul acoperitor care a venit dela Dumnezeu asupra lui şi l-a sfinţit şi l-a acoperit. Şi după cum stă scris, tot darul desăvîrşit de sus este, care se pogoară de la tatăl luminilor; şi acel dar cuprinde tot trupul arhiereilor ca şi mantia, care se vede şi care îl ţine acoperit.

Despre table: Tablele cele mari şi cele mici care sînt pe mantie, închipuiesc Vechiul şi Noul Testament, ca un mijlocitor al celor două Testamente în chipul lui Hristos. Şi cele două table de jos ce sînt lîngă, picioare, arată legea cea veche, adică pe cea a lui Moisi.

Iar cele de la piept arată sfînta evanghelie; aceasta închipuiesc aceste table.

Τὰ μὲν ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς χάριτος ἐλθούσης.

Περὶ ποταμῶν· Οἱ δὲ ποταμοὶ ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ μανδίον, ἄσπροι καὶ κόκκινοι, τὸ ἄσπρον δηλοῖ τὴν ἀνθρωπότητα, ἤγουν τὴν ἡμετέραν φύσιν τὴν ὁποίαν ἐφόρεσε ὁ κύριος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν. Τὸ δὲ κόκκινον εἰκονίζει τὴν θεότητα, ὅτι πῦρ καλεῖται ἡ θεότης παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ.

Ἕτερον περὶ ποταμῶν· Δηλοῦσι καὶ ἄλλοι οἱ ποταμοὶ ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ μανδῖον· πληρώνεται ὁ δεσποτικὸς λόγος εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, ὡς καθολικοὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ· τὸ, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ποταμοὶ ῥεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζῶντος, τουτέστι τὴν χάριν τοῦ παναγίου πνεύματος.

Περὶ τοῦ καπασίου· Τὸ δὲ καπάσιον διὰ τοῦ περιφεροῦς καὶ πληρεστάτου κύκλου, ἤγουν τοῦ γύρου, δηλοῖ τὴν πληρεστάτην χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὁποῦ ἐπισκιάζει τὴν κορυφὴν αὐτοῦ.

Περὶ τῆς κουρᾶς τοῦ ἀρχιερέως· Ἡ δὲ κουρά, ὁποῦ κουρεύεται ὁ ἀρχιερεὺς καὶ κάμνει στέφανον εἰς τὴν κορυφὴν, δηλοῖ τὸν ἀκάνθινον στέφανον ὁποῦ ἐφόρεσαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ φρικτὰ πάθη αὐτοῦ.

Περὶ τῆς κουρᾶς τοῦ ἱερέως· Τοῦ δὲ ἱερέως ἡ κουρὰ δηλοῖ· ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΟΝΟΜΑ, ΠΟΥ ΕΝΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΕΝΟΝ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΩ ΣΩΜΑΤΙ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΚΟΝΙΖΕΙ ΟΤΑΝ ΕΥΛΟΓΗ ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΧΕΙΡΩΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ-ον

Ἐρώτησις· Ἐπειδὴ ἄνωθεν λέγομεν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἔναι θεοφόρος καὶ ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ καὶ δηλοῦν ἐκεῖνον ὁποῦ φορεῖ τὴν θεότητα καὶ τὴν ἀνθρωπότητα

Cele de la piept sînt semne ale harului care a venit.

Despre rîuri: Rîurile care sînt pe mantie, albe şi roşii, albul arată omenimea, adică firea noastră pe care a purtat-o Domnul pentru mîntuirea noastră; iară roşul închipuieşte divinitatea, căci foc se numeşte divinitatea în sfînta scriptură.

Alta despre rîuri: Rîurile ce sînt pe mantie arată şi altceva: cuvîntul Domnului s-a împlinit întru arhierei, ca adevăraţi dascăli ai bisericii lui Hristos, după cuvîntul: cel ce crede în mine, rîuri de apă vie vor curge din lăuntrul lui, adică darul a tot Sfîntului Duh.

Despre capas: Capasul prin forma lui de cerc deplin arată darul deplin al Sfîntului Duh care acopere creştetul lui.

Despre tunderea arhiereului: Tunderea cu care se tunde arhiereul şi face cunună pe creştet, arată cununa de spini a lui Hristos pe care a purtat-o la înfricoşatele lui patimi.

Despre tunderea preotului: Tunderea preotului arată: pus-ai pe capul lui cunună de piatră scumpă.

DESPRE NUMELE LUI ISUS HRISTOS CARE ESTE ÎNSEMNAT PE SFÎNTUL TRUP AL ARHIEREULUI; ŞI CE ÎNCHIPUIEŞTE, CÎND BINECUVINTEAZĂ, CU AMÎNDOUĂ MÎINILE? CAP. 48. (GLAVA 54.)

Întrebare: De vreme ce mai sus spunem că arhiereul este de Dumnezeu purtător şi ţine pe pămînt scaunul lui Dumnezeu şi ceea ce poartă arată firea dumnezeiască şi omenească,

αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν, ὁποῖον ἔναι τὸ Ἰησοῦς Χριστός ὄνομα γεγραμμένον, νὰ δείχνῃ αὐτό, εἰς τὸ ἅγιον σῶμα αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἰκονίζει αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὁ ἀρχιερεύς.

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς. Ἄκουσον περὶ τούτου καὶ ἴδε κάτωθεν τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ ὁποῦ λέγει δι' αὐτό.

Π ε ρ ὶ τ ῶ ν δ ύ ο δ α κ τ ύ λ ω ν τ ῶ ν ἀ ρ χ ι ε ρ α τ ι κ ῶ ν ὁ π ο ῦ ε ἶ ν α ι ἑ ν ω μ έ ν ο ι, ὅ τ α ν ε ὐ λ ο γ ε ῖ τ ὸ ν φ ι λ ό χ ρ ι σ τ ο ν λ α ὸ ν τ ο ῦ κ υ ρ ί ο υ, τ ὰ ὁ π ο ί α δ η λ ο ῦ ν τ ό· Ἰ η σ ο ῦ ς Χ ρ ι σ τ ό ς, ὄ ν ο μ α τ ο ῦ σ ο φ ω τ ά τ ο υ π ρ ω τ ο π α π ᾶ ς Ν α υ π λ ο ί ο υ κ υ ρ ί ο υ Ν ι κ ο λ ά ο υ ἱ ε ρ έ ω ς τ ο ῦ Μ α λ α ξ ο ῦ. Ὡραῖον.

Τὸ μὲν δεύτερον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὁποῦ ἔναι ἑνωμένον μετὰ τὸ τρίτον καὶ στέκεται ὀρθον, καὶ αὐτὸ τὸ τρίτον καὶ στέκεται ὄρθον, καὶ αὐτὸ τὸ τρίτον κυρτὸν ὀλίγον, δείχνει ἐμπράκτως καὶ εἰκονίζει τὸ Ἰησοῦς. Αὐτὸ μὲν τὸ δεύτερον δάκτυλον ὁποῦ στέκεται ὀρθὸν λέγεται Ἰ, τὸ δὲ αὐτὸ τὸ τρίτον δάκτυλον ὁποῦ κάμνει σχῆμα ὀλίγον κυρτὸν λέγεται Σ· ἰδοὺ τὸ ΙΣ ὄνομα.

Τὸ δὲ πρῶτον δάκτυλον τὸ ὁποῖον σμίγει μετὰ τοῦ τετάρτου δακτύλου καὶ ἔναι αὐτὸ τὸ πρῶτον ἀπὸ πάνωθεν, δηλοῦν αὐτὰ τὰ δύο, διατὶ ἔναι πλάγια, τὸ Χ στοιχεῖον. Τὸ δὲ πέμπτον δάκτυλον, ὁποῦ ἔναι καὶ αὐτὸ ὀλίγον κυρτόν, δηλοῖ αὐτὸ Σ. Ἐπειδὴ καὶ τὸ πρῶτον δακτύλου, μετὰ τοῦ τετάρτου λέγονται Χ, αὐτὸ τὸ πέμπτον ἔναι Σ καὶ δηλοῦν οἱ αὐτοὶ τρεῖς δάκτυλοι τὸ ΧΣ. Καὶ καθὼς ἐγράψαμεν ἄνωθεν, ὅτι τὸ δεύτερον δάκτυλον, μετὰ τοῦ τρίτου λέγονται ΙΣ, αὐτὰ δὲ πάλιν, τὸ πρῶτον δάκτυλον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον, τὸ ΧΣ, ἰδοῦ ὁποῦ ἔναι γεγραμμένον τὸ ΙΣ ΧΣ ὄνομα ἐν τῇ ἱερᾷ χειρὶ τῇ ἀρχιερατικῇ. Καὶ ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν εἰς τοὺς μαθητάς, οὕτως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μεταδίδει αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσιν.

Γ ε ρ μ α ν ο ῦ Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ο υ π ο λ ί τ ο υ· Καὶ ὅταν ἤθελε νὰ ἀναληφθῇ εἰς τοὺς οὐρανούς, εὐλόγησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μὲ τὰς δύο ἁγίας αὐτοῦ χεῖρας, καθὼς λέγει τὸ θεῖον

chiar a domnului şi Dumnezeului şi mîntuitorului nostru, de aceea numele Isus Hristos este scris, ca să arate aceasta, pe sfîntul lui trup, pentru că arhiereul închipuieşte pe Hristos.

Răspuns: Ascultă despre aceasta şi vezi mai jos tîlcuirea acelui care grăieşte despre aceasta.

A învăţatului protopop din Nauplion dumnealui Nicolae preot Malaxos despre cele două degete arhiereşti care se unesc, cînd binecuvintează pe iubitorul de Hristos popor al domnului, arată numele Isus Hristos. Tîlcuire frumoasă.

Degetul al doilea al mîinii drepte care se uneşte cu al treilea şi stă drept, şi cel de-al treilea puţin încovăit, arată în realitate şi închipuieşte numele Iisus. Degetul al doilea care stă drept se citeşte I, iar cel al treilea care ia forma puţin încovăiată S; iată numele $\overline{IS}$.

Iar degetul întîi care se împreună cu degetul al pătrulea şi cel dîntîi este deasupra, aceste două, pentru că sînt plecate, arată litera χ[1]). Iar degetul al cincilea, care este şi el puţin încovoiat, îl arată pe S. Intru cît degetul întîi cu cel al patrălea se citesc χ[1]), iar cel de al cincilea este S, cîteşi trei degetele arată numele $\overline{H\ S}$. Şi precum am scris mai sus, că degetul al doilea cu cel de al treilea se citesc $\overline{I\ S}$, iar acestea, cel dintîi, al patrulea şi al cincilea arată $\overline{H\ S}$, iată că e scris numele $\overline{I\ S}$ $\overline{H\ S}$ pe sfînta mînă arhierească. Şi precum Hristos a dat har binecuvîntarea ucenicilor, aşa şi arhiereul o dă mai departe preoţilor.

A lui Gherman al Constantinopolului: Şi cînd avea să se înalţe la ceruri a binecuvîntat cu amîndouă mîinile lui sfinte pe ucenicii săi, precum zice dumnezeiasca şi sfînta evanghelie;

---

[1]) Litera grecească H.

καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· Ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς. Καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ὅταν εὐλογεῖ τὸν λαὸν τοῦ κυρίου μὲ τὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας, φέρνει τύπον τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως αὐτοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ εὐλόγησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καθὼς εἴπαμεν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ Η ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΜΕΤΑΛΟΣΧΗΜΗΣΗ Η ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΟΥΡΕΥΘΗ ΣΤΑΝΙΚΩΣ, Η ΑΛΛΟΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΓΕΝΗ ΣΤΑΝΙΚΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ-ον

Τῆς ἐν ναῷ τοῦ Θεοῦ Σοφίας κανὼν β-ος. Ὁ δεύτερος κανὼν τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας συνόδου ὁρίζει· ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ὁποῦ μεγαλοσχημήσει εὐγαίνει ἐκ τοῦ πατρικοῦ καὶ διδασκαλικοῦ ἀξιώματος καὶ ἔρχεται εἰς τάξιν υἱοῦ καὶ μαθητοῦ καὶ πλέον δὲν ἀρχεύει, οὐδὲ ἐπὶ θρόνου καθίζει· οὐδὲ ποιμαίναι, μόνον ποιμαίνεται, ὡς δὲ ἐγένετο ὁ πατὴρ υἱὸς καὶ ὁ διδάσκαλος μαθητὴς καὶ ὁ αὐθέντης δοῦλος.

Διὰ τοῦτο ὥρισεν αὕτη ἡ ἁγία σύνοδος, ὅτι ὁ ἀρχιερεύς, ὁποῦ νὰ κάμῃ τοῦτο καὶ μεγαλοσχημήσῃ, νὰ ἔναι γεγυμνωμένος τῆς ἀρχιερωσύνης ὁλοτελῶς.

Ἱερομόναχος δὲ ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ, δὲν ὑστερεῖται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ· μόνον πάλιν λειτουργεῖ, διότι δὲν ἔχει διδασκαλικὸν ἀξίωμα, ὥσπερ τὸν ἀρχιερέα καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ὁ κανόνας τῆς αὐτῆς συνόδου αὐτὸν νὰ λειτουργῇ καὶ ἀφοῦ λάβῃ τῷ θείῳ καὶ μεγάλῳ σχήματι.

Ὅρα τὴν ἀπόφασιν τοῦ πατριάρχου· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κύριος Μιχαήλ, μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου, ὥρισε καὶ ἀπέφηνε ὅτι τὴν γενομένην τὴν στανικῶς κουρά, ὡσὰν νὰ μὴν ἤθελε γένει ποτέ. Οὕτως τὴν ἔκρινε.

Τοῦ Ἁρμενοπούλου· Λέγει καὶ ὁ Ἁρμενόπουλος τὰ ἐκ βίας οὐκ ἔῤῥωνται.

Ridicînd mîinile sale spre cer, i-a binecuvîntat. Şi arhiereul cînd binecuvîntează poporul domnului cu amîndouă mîinile lui, ia chipul marelui său arhiereu, al domnului nostru Isus Hristos, care a binecuvîntat pe ucenici săi, precum am spus.

DESPRE ARHIEREUL SAU PREOTUL CARE ÎMBRACĂ SCHIMA CEA MARE SAU CARE A FOST TUNS CU DE-A SILA SAU ALTUL CARE S-A FĂCUT DE SILĂ. CAP. 49. (GLAVA 55.)

Canonul 2 al sinodului ţinut în sfînta Sofia din Constantinopol: Canonul al doilea al sinodului din vestita biserică a înţelepciunii lui Dumnezeu, sfînta Sofia, hotărăşte că arhiereul care va îmbrăca schima cea mare, iese din funcţia de părinte şi dascăl şi merge în rîndul fiului şi al ucenicului şi nu mai conduce, nici pe tron nu şade, nici nu păstoreşte, ci numai este păstorit, precum s-a făcut tatăl fiu şi dascălul ucenic şi stăpînul slugă.

De aceea acest sfînt sinod a hotărît ca arhiereul care face aceasta şi va îmbrăca schima cea mare, să fie dezbrăcat cu totul de arhierie.

Iar ieromonahul de va îmbrăca schima cea mare, nu este lipsit de preoţia lui, ci iarăşi slujeşte liturghia, pentru că el nu are funcţie de a învăţa pe alţii, ca arhiereul, şi de aceea canonul sinodului aceluia nu-l opreşte să liturghisească, şi după ce a luat dumnezeiasca mare schimă.

Vezi hotărîrea patriarhului: Prea sfinţitul patriarh al Constantinopolei chir Mihail dimpreună cu sfîntul sfîntul său sinod a hotărît şi a arătat că tunderea făcută cu de-a sila, este ca şi cînd n-ar fi fost făcută niciodată.

A lui Armenopol: Şi Armenopol zice: Cele făcute de silă nu au putere.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΣΥΝΕΡΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ ΝΑ ΑΠΟΦΕΥΓΗ ΕΞ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΚΑΤΑΚΡΙΝΗ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΙΕΡΕΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν-ον

Ματθαίου· Ἐὰν λέγουν διὰ ἀρχιερέα, ἢ διὰ ἱερέα ὅτι ἔκαμε καὶ κάμνει τὰ πλέον χειρότερα ἁμαρτήματα, ἕως οὗ νὰ γένῃ ἀκριβῆ ἐξέτασις παρὰ τῆς ἀρχιερατικῆς συνόδου, νὰ τὸν ἐκαθήρουν, νὰ μὴ δὲν ἀποστρέφεται οὐδὲ νὰ ἀποφεύγῃ τινὰς ἀπὸ τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ, ἤγουν ἀπὸ τὴν λειτουργίαν καὶ ἀκολουθίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικά.

Τοῦ Χρισοστόμου· Λέγει καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρισοστόμος, ὅτι πολλοὶ πρεσβύτεροι εἶναι ἁμαρτωλοὶ καὶ προσφέρουν τὰ δῶρα καὶ δὲν ἀποστρέφεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ἀλλὰ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἁγιάζει τὰ προκείμενα δῶρα. Καὶ ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα κυρίου καὶ τὸ ποτήριον γίνεται αἷμα τίμιον κυρίου. Καὶ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ φωνήν· λάβετε, φάγετε, τοῦτό ἐστι τὸ σῶμα μου, καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμα μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης.

Νικήτα μητροπολίτου Σερρῶν· Καὶ κοσμικὸς νὰ κατακρίνῃ ἱερέαν δίκαιον δὲν ἔναι, οὔτε πρέπον, οὔτε τίμιον, ἐὰν ἔναι καὶ ἁμαρτωλὸς ὁ ἱερεύς, οὐ δὲ νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, νὰ τὸν ἰδῇ, μόνον νὰ ἀποχωρίσῃ δέκα στάδια ἐξ αὐτοῦ, τοῦ μὲν γὰρ ἱερέως τὴν ἁμαρτίαν ἠξεύρομεν, τὰ δὲ κρύφια τῆς καρδίας αὐτοῦ δὲν ἠξεύρομεν· Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ ἔχωμεν πᾶσαν εὐλάβειαν εἰς τοὺς ἱερεῖς, ἢ δίκαιοι εἶναι ἢ ἁμαρτωλοί, καὶ αὐτοὶ καθὼς κάμνουν ἔχουν τὸν κύριον τὸν δίκαιον κριτήν, νὰ ἀποδώσῃ τοῦ καθ' ἑνὸς τὸ ἀνταπόδωμα ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· καὶ κανονίζονται τοῦτοι, ὁποῦ κατακρίνουν τοὺς ἱερεῖς, μεγάλως καὶ βαρέως.

DESPRE PREOTUL CARE SE AFLĂ ÎN PĂCATE ŞI POPORUL FUGE DE EL ŞI MIREANUL SĂ NU OSÎNDEASCĂ PE PREOT. CAP. 50. (GLAVA 56.)

A lui Matei: Dacă lumea spune despre arhiereu sau despre preot că a făcut şi face cele mai grele păcate, pînă ce nu s-a făcut cercetare amănunţită, din partea sinodului arhieresc şi să fie caterisit, să nu se ferească şi să fugă de cuminicătura lui, anume de la liturghie şi de la slujba lui şi de la alte lucrări bisericeşti.

A lui Hrisostom: Spune şi dumnezeiescul Ioan Hrisostom că mulţi preoţi sînt păcătoşi şi totuşi aduc darurile sfinte şi slujesc, iar Dumnezeu nu se întoarce de la dînşii, ci cu duhul sfînt sfinţeşte darurile aduse, şi pînea se face trupul Domnului şi în potir se face cinstit sîngele Domnului. Şi după cuvîntul Domnului însuşi: luaţi mîncaţi, acesta este trupul meu şi beţi din el toţi, acesta este sîngele meu al legii celei noi.

A lui Nichita, mitropolit al Serelor: Şi mirean să osîndească preot, nu este cu dreptate, nici nu se cuvinte, nici nu e lucru cinstit, deşi preotul este păcătos, nici să-şi ridice ochii să-l vadă, ci numai să se îndepărteze de dînsul zece stadii [1]), căci păcatul preotului îl ştim, dar taina inimii lui nu o ştim. Şi de aceea trebuie să avem toată evlavia faţă de preoţi, fie oameni drepţi sau păcătoşi, iar ei precum fac, au drept judecător pe Domnul, ca să răsplătească fiecăruia în ziua cea înfricoşată a judecăţii; şi aceştia care osîndesc pe preoţi iau canon mare şi greu.

---

[1]) Măsură antică de lungime, egală cu circa 177 m.

Ἀθανασίου τῆς Ἀλεξανδρείας· Ἐὰν ἠξεύρῃς τὸν ἱερέαν ἀληθῶς νὰ πορνεύῃ, ἢ νὰ κάμῃ ἄλλην ἁμαρτίαν, νὰ μὴ δὲν ἀποστρέψῃς τὰ προσφορά σου ἤγουν ἀπ' αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ διακρίνῃς ὅτι ἔναι ἁμαρτωλός, διότι ἐκεινοῦ τὰ πρόσφορά σου, ἤγουν ἡ λειτουργία σου, διὰ αὐτοῦ ἀναβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτὸς λάβῃ τὸ ἀνταπόδωμα τῶν ἁμαρτιῶν του.

Περὶ τιμῆς ἱερέως τοῦ σοφωτάτου Ἰησοῦ, τοῦ υἱοῦ Σιράχ· Ἔχε τὸν νοῦν σου ὀρθῶς καὶ ὁλοψύχως εἰς τὰ ὀρθόδοξα δογματα τῆς πίστεως, ἐσὺ ὁ Χριστιανός. Καὶ τίμασε τὴν μητέρα σου τὴν ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία σέ ἐγέννησεν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἤγουν διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος, ἵνα τιμηθεὶς παρὰ Θεῷ. Καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ τίμα· ἡ δὲ τιμὴ τῶν ἱερέων, εἰς Θεὸν ἀνέρχεται, ὥσπερ γὰρ οἱ οἰκεῖοι τοῦ βασιλέως, διὰ αὐτῶν τιμῶνται καὶ οἱ ἱερεῖς διὰ τὸν Θεόν· καὶ ὅσοι ἀτιμάζουν τοὺς ἱερεῖς, παροργίζουν τὸν Θεόν καὶ βαρένεται καὶ ὀργίζεται αὐτῶν.

Ἀντιόχου τοῦ Πανδέκτου· Λέγει καὶ ὁ Ἀντίοχος ὁ πανδέκτης· ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν νὰ τιμοῦν ὡς ὑπηρέτας τοῦ Χριστοῦ καὶ ὡς ἀγγελικὴν τάξιν ἔχοντας.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΒ-ον (!)

Ἁρμενόπουλος· Ὅσα εἶχεν ὁ ἀρχιερεύς, προτύτερα παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης, δίδει αὐτὰ ὅπου θέλει καὶ διατίθεται εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὅσα δὲ ἔκαμε ἀφοῦ ἐγίνη ἀρχιερεύς, εἶναι τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς μητροπόλεως. Καὶ εἰς αὐτὰ δὲν κάμνει διαθήκην. Ἀμὴ ἀνέτυχε καὶ ἔλαβε τινὰ πράγματα, ἀπὸ γονεῖς, ἢ ἀπὸ θείους, ἢ ἀπὸ ἀδελφούς, εἰς αὐτὰ διατίθεται καὶ ὁρίζει νὰ κάμῃ ὡσὰν θέλει.

A lui Atanasie al Alexandriei: Dacă ştii pe preot cu adevărat că curveşte sau face alt păcat, să nu-ţi întorci darul, adică de la el, nici să-l osîndeşti că este păcătos, pentru că darurile tale aduse lui, adică liturghia pentru tine, printr-însul se suie la cer, iar el o să-şi ia răsplata păcatelor lui.

A prea înţeleptului Isus, fiul lui Sirah, despre cinstea preotului: Fie-ţi mintea dreaptă şi cu tot sufletul, creştine, întru dogmele ortodoxe ale credinţei. Şi cinsteşte biserica, maica ta, care te-a născut întru duhul sfînt, anume prin sfîntul botez, ca să fii cinstit de Dumnezeu. Şi pe preoţii lui cinsteşte-i ! Iar cinstea dată preoţilor la Dumnezeu se suie, căci precum oamenii împăratului, din cauza lui, sînt cinstiţi, aşa şi preoţii din cauza lui Dumnezeu: şi cîţi necinstesc pe preoţi, mînie pe Dumnezeu şi se supără şi se mînie asupra lor.

A lui Antioh Pandecta: Spune şi Antioh Pandecta că episcopii să cinstească pe preoţii lor ca pe nişte slujitori ai lui Hristos şi ca pe unii ce sînt în rînd îngeresc.

DESPRE DIATA ARHIEREULUI. CAP. 52 (!). (COMP. GLAVA 57.)

Cîte arhiereul le avea mai înainte de a fi intrat în cinul arhieresc, acelea le dă unde voieşte şi le testează şi la moartea sa şi în viaţă. Cîte însă a dobîndit, după ce s-a făcut arhiereu, sînt ale bisericii sau ale episcopiei sau ale mitropoliei. Şi pentru acestea nu face diată. Iar de s-a întîmplat şi a luat unele lucruri de la părinţi sau de la unchi sau de la fraţi, pentru acelea face diată şi dispune cum voieşte.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΟΥΜΕΝΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΓ-ον>

Συνόδου ς-ης <κανὼν> ιδ-ος· Ὁ δέκατος τέταρτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν ὁρίζει ὅτι ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ τινὰς ἱερεύς, νὰ ἔναι χρονῶν τριάντα· ὁ δὲ διάκονος εἰκοσιπέντε· καὶ ὁ ὑποδιάκονος εἴκοσι· καὶ ὁ ἀναγνώστης δεκ' ὀκτώ.

Πατριάρχου Νηστευτοῦ· Καὶ τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην εἶναι ταῦτα.

Ἐὰν φθαρῇ παιδίον ὑπό τινος, ἢ αὐτὸ τὸ παιδὶ φθείρῃ ἄλλο παιδί·

Ἢ πορνείσῃ γυναίκα, ἢ ἄνδρα, ἢ ζῶον·

Ἢ τὴν γυναίκα αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν·

Ἢ οὐδὲν ἦτον ἡ γυναίκα αὐτοῦ παρθένος·

Ἢ ἦτον ἀραβωνιασμένος μετὰ ἄλλης·

Ἢ ἡ γυναίκα του μετὰ ἄλλου·

Ἢ ἔναι δίγαμος·

Ἢ πρὸ τοῦ νὰ στεφανωθῇ, ἔφθειρε τὴν ἀῤῥαβωνιαστικήν του·

Ἢ ἐμοιχεύθη ἡ γυναίκα του·

Ἢ ἔκαμε φόνον θεληματικῶς, ἢ καὶ στανικῶς·

Ἢ ἔναι κλέπτης ὁποῦ νὰ ἔκλεψε ἀπὸ τὰ ἱερὰ τοῦ θυσιαστηρίου, ἢ ἀπὸ ἄλλου τινὸς πράγματα·

Ἢ νὰ ἔναι μάγος νὰ κάμνῃ μαγίαν, ἢ νὰ δέσῃ ἀνδρόγυνα νὰ μὴ δὲν ἐσμίγουν·

Ἢ ἀρνήθη ποτὲ τὸν Χριστόν·

Ἢ νὰ ἔκαμεν ἄλλο θανάσιμον ἁμάρτημα.

DESPRE VÎRSTA PREOŢILOR CARE SE HIROTONESC ŞI CARE PĂCATE OPRESC DE LA PREOŢIE. <CAP. 53> (GLAVA 58.)

<*Canonul*> *14 al sinodului 6:* Canonul al paisprezecelea al sinodului al şaselea hotărăşte că, atunci cînd cineva voieşte să se facă preot, să fie de trei zeci de ani; iar diaconul de douăzeci şi cinci; ipodiaconul de două zeci; şi citeţul de optsprezece.

***A patriarhului Postnicul:* Păcatele care opresc de la preoţie sînt acestea:**

Dacă fiind copil a fost siluit de cineva, sau însuşi fiind copil a siluit alt copil;

Sau a curvit cu femeie, sau cu bărbat, sau cu dobitoc;

Sau cu femeia sa în afară de fire;

Sau dacă femeia lui nu a fost fecioară ;

Sau dacă a fost logodit cu alta;

Sau femeia lui cu altul;

Sau este cu două nunţi;

Sau dacă, înainte de a se fi cununat, a siluit-o pe logodnica sa;

Sau dacă femeia lui a preacurvit;

Sau a făcut ucidere de voie sau de nevoie;

Sau dacă este fur care a furat lucruri sfinte din altar;

Sau dacă este vrăjitor şi face vrăji, sau leagă bărbat şi femeie cununaţi să nu se împreune;

Sau a tăgăduit vreodată pe Hristos;

Sau a făcut alt păcat de moarte.

Μὴ τολμήσῃς, ὦ ἀρχιερεῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν ἐχειροτονήσῃς ἱερέαν· ὅτι καίεσαι καὶ ἐσὺ καὶ αὐτός· ὥστε καὶ οἱ δύο καθήρετε. Καὶ δία τοῦτο πρόσεχε ὅσον ἔναι δυνατόν· καὶ τὸ περισσότερον, ἵνα μὴ κληρονομήσῃς τὸ αἰώνιον πῦρ, ὅτι παραδίδεις τὴν ἱερωσύνην τοῖς ἀναξίας.

Ὅρα· Εἰ δὲ καὶ ἔγινε τινὰς ἱερεὺς καὶ πέσῃ εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν, καθήρεται παντάπασι κατὰ τὸν πεντηκοστὸν πρῶτον κανόνα τοῦ Μεγάλου Βασιλίου· κοινωνεῖ δέ, ὅταν θέλῃ, καὶ δὲν ἐμποδίζεται.

Εἰ δὲ καὶ ἂν ἦτον τινὰς μικρὸν παιδὶ καὶ ἔσμιξε μὲ ἄλλο εἰς ἁμαρτίαν καὶ ἐδέχθη τὴν ρεῦσιν εἰς τὰ μαρία του, νὰ κανονίζεται πρῶτον, τότε νὰ γίνεται ἱερεύς, ἤγουν ἐὰν δὲν ἔγινεν τελεία ἁμαρτία, νὰ ἐμπῆκεν ὁ αὐλὸς εἰς τὸν ἀφαιδρῶνα τοῦ παιδίου. Εἰ δὲ καὶ ἐμπῆκε, νὰ μὴ δὲν ἱερωθῇ· καλλὰ καὶ ἂν ἦτον καὶ παιδὶ καὶ δὲν ἐγνώριζεν τί ἔναι ἡ ἁμαρτία, ἀμὴ διατὶ ἐῤῥ (!) τὸ σκεῦος του καὶ ἐγίνη ἄρχιστον καὶ ἀνωφελές, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένῃ· καὶ αὐτὸ τὸ παιδὶ δηλονότι, εἰς ἄλλο παιδὶ ἐὰν χωρίσῃ ὁ αὐλός του, τῆς ἱερωσύνης ἐμποδίζεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΟΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΝΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΔ-ον

Ἀποστόλων κανὼν η-ος· Ὁ ὄγδοος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀποφύνει (!), ὅτι ὅποιος ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, λειτουργίας γενομένης, καὶ νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ, νὰ εἰπῇ τὴν αἰτίαν διατὶ δὲν μεταλάβῃ· καὶ ἐὰν ἔναι εὔλογη, δὲν παιδεύεται, ἢ ἂν δὲν θέλῃ νὰ τὴν εἰπῇ, νὰ ἀφορίζεται, τουτέστι νὰ παιδεύεται καιρὸν ἄργεια τῆς ἱερωσύνης, ὅτι δίδει αἰτίαν πρὸς τὸν λαὸν περὶ τοῦ ἱερέως, ὁποῦ ἐπροσκόσμισε τὰ ἅγια ὡς ὅτι ἔναι ἁμαρτωλὸς καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει νὰ μεταλάβῃ.

Să nu îndrăznești, o arhiereule al lui Hristos, și să-l hirotonești preot pe acela, că vei arde și tu și el, încît amîndoi să fiți caterisiți. Și de aceea ia seama, pe cît este cu putință; și ce este mai mult, ca să nu moștenești focul de veci, pentru că dai celor nevrednici preoția.

Vezi: Iar de s-a făcut cineva preot și a căzut într-unul din acelea păcate, se caterisește de tot după canonul cincizeci și unu al marelui Vasile; se cuminecă însă cînd voiește și nu este oprit.

Iar dacă a fost cineva mic copil și s-a împreunat cu altul întru păcat și a primit curgerea între coapsele lui, să ia mai întîi canon, și atunci să se facă preot, adică dacă păcatul nu s-a făcut deplin, să-i intre organul în șezutul copilului. Dacă însă i-a intrat, să nu fie preoțit; și cu toate că deși a fost copil și nu știa ce este păcatul, dar pentru că s-a spart vasul și s-a făcut netrebnic și de nici un folos, nu poate să devină; și copilul acela adică, dacă organul i-a intrat în alt copil, este oprit de la preoție.

DESPRE PREOTUL CARE VA LITURGHISI ȘI NU SE VA ÎMPĂRTĂȘI CU SFINTELE TAINE. CAP. 54. (GLAVA 60.)

Canonul 8 al apostolilor: Canonul al optulea al sfinților apostoli hotărăște: care episcop sau preot sau diacon, după ce s-a făcut liturghia, nu s-a împărtășit, să spună pricina de ce nu s-a împărtășit; și dacă e binecuvîntată, nu se pedepsește, sau dacă nu voiește s-o spună să se afurisească, adică să se pedepsească un timp cu oprirea de la preoție, pentru că dă prilej poporului să spună despre preotul care a slujit sfintele daruri, că este păcătos și de aceea nu voiește să se împărtășească.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΛΑΒΕΙΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΕΠΑΡΗ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΕ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν κς-ος· Ὁ εἰκοστὸς ἕκτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει, ὅτι ὅποιος θέλει νὰ ἱερωθῇ παρθένος, ἤγουν νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ γυναίκα, ἐρωτᾶται εἰ μὲν καὶ δύναται νὰ σωφρονῇ, ἤτοι νὰ παρθενεύῃ. Καὶ ἐὰν στέρξῃ τοῦτο, χειροτονεῖται, εἰ δὲ πρῶτον νὰ ἐπάρῃ γυναίκα, παρθένον νόμιμον, τότε μετὰ τὸν γάμον νὰ χειροτονηθῇ κατὰ βαθμόν, ἤγουν ἀναγνώστης· ὑποδιάκονος, διάκων, καὶ ἱερεύς. Εἰς ἄλλους δὲν ἐδόθη μετὰ τὴν χειροτονίαν νὰ ἐπέρνουν γυναίκα, μόνον οἱ ἀναγνῶσται καὶ οἱ ψάλται.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΟΤΙ ΔΕΝ ΚΑΜΝΕΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ νς-ον.

Συνόδου Νικαίας· Ἡ διάταξις τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου διακελεύει· ὅτι κοσμικὸς ἱερεὺς δὲν ἔχει ἄδειαν οὐδὲ εἶναι σεμνόν, οὐδὲ τίμιον, οὐδὲ εὐπρεπές, νὰ κάμνῃ καλογήρους, διότι πῶς νὰ δώσῃ πρὸς ἄλλον πρᾶγμα ὁποῦ δὲν ἔχει;

Ἐὰν τύχῃ ἀνάγκης καὶ δὲν τύχῃ ἱερομόναχος, ὁποῦ ἔχει ἄδειαν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν, κάμνει καλόγηρον καὶ ὁ κοσμικὸς ἱερεύς, ὁποῦ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΜΑΧΗ ΜΕ ΤΙΝΑΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕΙ, Η ΕΑΝ ΞΕΡΑΣΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΖ-ον>.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν ἱερεὺς μετὰ ἔχθρας λειτουργήσῃ, ἀργεῖται ἡμέρας ἑξήκοντα.

DESPRE CEL CE VOIEŞTE SĂ SE FACĂ PREOT, FĂRĂ SĂ IA FEMEIE. CAP. 55. (GLAVA 61.)

Canonul 26 al apostolilor: Canonul al douăzecişişaselea al sfinţilor apostoli hotărăşte: cine voieşte să se preoţească fecior, adică fără să fi luat femeie, este întrebat, dacă poate să rămînă cuminte, adică să-şi păzească fecioria. Şi dacă a primit aceasta, se hirotoneşte; iar dacă mai întîi a luat femeie legitimă, atunci după nuntă să fie hirotonit pe rînd, adică citeţ, ipodiacon, diacon şi preot. După hirotonie, nu a fost dat altora să se însoare, decît numai citeţii şi cîntăreţii.

PREOTUL DE MIR NU FACE CĂLUGĂRI. CAP. 56.

A sinodului din Nicea: Rînduiala sinodului din Nicea porunceşte că preotul de mir nu are voie, nici nu se cade, nici nu e cu cinste, nici nu se cuvine să facă călugări, deoarece cum să dea altuia lucru pe care nu-l are?

Dacă e caz de nevoie şi nu se află ieromonah care are voie de la arhiereu să facă călugări, face şi preotul de mir care să aibă voie de la arhiereu.

DESPRE PREOTUL CARE ARE DUŞMĂNIE CU CINEVA ŞI VA LITURGHISI; SAU DACĂ A VĂRSAT DUPĂ LITURGHIE. <CAP. 57.> (GLAVA 62.)

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă un preot, fiind înduşmănit cu cineva, a liturghisit, este oprit să liturghisească şaizeci de zile.

Εὐσεβίου· Λέγει καὶ ὁ Εὐσέβιος· οὐαὶ τῷ πρεσβυτέρῳ ἐκείνῳ ὁποῦ νὰ ἔχῃ μάχῃ μὲ τινὰν καὶ λειτουργήσει χωρὶς συγχώρησιν καὶ δώσει εὐλογίαν εἰς τὸν λαόν.

Τοῦ Χρυσοστόμου· Λέγει καὶ ὁ Θεῖος Χρυσοστόμος· πρεσβύτερος μνησίκακος καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνει καὶ μνησίκακος ψυχὴ πρεσβυτέρου οὐδέποτε καθαρὰν προσφέρει θυσίαν τῷ Κυρίῳ. Καὶ ἀνέναι καὶ ἔχει τὴν κακίαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ δὲν ἔχει καθαρὰν ἀγάπην, τί, ἱερουργίαν ἱερουργεῖ; Καὶ τί ἔναι ὁποῦ λέγει· εἰρήνη πᾶσι; Καὶ τί δέεται τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ἐπειδὴ εἰς Θεὸν παῤῥησίαν δὲν ἔχει, διότι ἔναι παραβάτης τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ. Ἀμὴ διὰ τοῦτο θέλει ἀποστρέψῃ ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν αὐτοῦ καθὼς τοῦ Κάϊν, ὁποῦ εἶχεν τὸν φθόνον εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Καὶ ἂς ἐνθιμηθῇ τί ἐπάγγειλεν ὁ κύριος· ὅτι ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ νὰ ἐνθιμηθῇς ὅτι ἔχει ὁ ἀδελφός σου ὁ χριστιανὸς τίποτε κατὰ σοῦ, ὕπαγε πρῶτον νὰ κάμῃς ἀγάπην καὶ τότε νὰ προσφέρῃς τὸ δῶρον σου τῷ Θεῷ. Μὴ παρακούσῃς τοῦ δεσπότου τῆς παραγγελίας καὶ γένῃς ξένος ἀπὸ τὴν δόξαν αὐτοῦ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ λειτουργήσει, ἐὰν ξεράσῃ ἀπὸ μέθης, νὰ ἔναι ἀργὸς ἡμέραι σαράνδα· εἰ δὲ καὶ ξεράσει ἄλλην ἡμέραν ἀπὸ μέθης, ὁποῦ δὲν ἐλειτούργησε, ἡμέραι εἴκοσι νὰ ἔναι ἀργός.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΝΤΙΜΙΝΣΙΟΥ, Η ΚΑΤΑΦΡΟΝΗ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, Η ΚΑΨΗ ΣΚΕΥΟΣ ΙΕΡΟΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΗ-ον>.

Τοῦ αὐτοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς λειτουργήσει χωρὶς ἀντιμινσίου, νὰ κάμνῃ μετανοίας διακοσίας.

Συνόδου Νικαίας· Εἰ δὲ καὶ λειτουργήσει εἰς ἐκκλησίαν ἀθρονιάστην χωρὶς ἀντιμινσίου, νὰ καθήρεται.

A lui Eusebiu: Vai de preotul acela care are duşmănie cu cineva şi fără să-l fi iertat, a liturghisit şi a dat binecuvîntare poporului.

A lui Hrisostom: Zice şi dumnezeiescul Hrisostom: presbiterul răzbunător, face păcat zilnic şi sufletul răzbunător al presbiterului niciodată nu aduce domnului jertfă curată. Şi dacă în sufletul lui are răutate şi nu are dragoste curată, acela ce slujbă sfîntă slujeşte? Şi ce este cînd zice: pace tuturor?! Şi ce rugăciune face către Dumnezeu pentru mîntuirea poporului, de vreme ce trecere la Dumnezeu nu are, deoarece a călcat poruncile lui. De aceea Dumnezeu se va întoarce de la jertfa lui ca şi dela a lui Cain, care avea pizmă pe fratele său. Şi să-ţi aduci aminte ce a poruncit domnul că, dacă aduci darul tău la altar şi acolo ţi-ai adus aminte că fratele tău creştinul, are ceva în contra ta, mergi întîi şi fă pace şi atunci să-ţi aduci darul tău lui Dumnezeu. Să nu cumva să nu asculţi de porunca domnului şi să to faci străin de slava lui.

A patriarhului Postnicul: Care preot va vărsa în ziua în care a slujit, dacă a vărsat de beţie, să fie oprit să liturghisească patruzeci de zile; iar dacă a vărsat de beţie în altă zi în care n-a liturghisit, să fie oprit douăzeci de zile.

DESPRE PREOTUL CARE A LITURGHISIT FĂRĂ ANTIMIS, SAU NESOCOTEŞTE BISERICA LUI DUMNEZEU, SAU A ARS OBIECT SFÎNT. <CAP. 58.> (GLAVA 64.)

A aceluiaşi Postnic: Care preot va liturghisi fără antimis, să facă două sute de metanii.

A sinodului de la Nicea: Iar de va liturghisi în biserică netîrnosită fără antimis, să fie caterisit.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς καταφρονεῖ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ μετὰ πάσης εὐλαβείας δὲν παστρεύει καὶ φιλοκαλεῖ αὐτὴν καὶ πάντα τὰ ἱερά, νὰ παιδεύεται ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Εἰ δὲ καὶ τύχῃ ἀπὸ μέθης, ἢ ἀπὸ ἀμελείας τινὸς καὶ ἀφίσῃ φωτία εἰς τὸ βῆμα, ἢ ἔξω εἰς τὸν ναὸν καὶ καῇ βιβλίον, ἢ ἄλλον ἱερὸν πρᾶγμα ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ ἀργῇται τῆς ἱερωσύνης χρόνον ἕνα ἢ νὰ λάβῃ ἄλλον κανόνα, ὡς θέλει ὁ ἀρχιερεύς.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΚΥΝΗΓΟΣ, Η ΠΟΥΛΟΠΙΑΣΤΗΣ, Η ΑΝ ΜΑΝΤΕΥΗΤΑΙ, Η ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΤΑΔΟΤΗΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΘ-ον >

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς ἔναι κυνηγός, ἢ πιάνει πουλία καὶ ἀφίνει τὴν θείαν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἔχει χρέος νὰ ἀναφέρνῃ εἰς Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, νὰ ἀργῇ μήνας τρεῖς τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Συνόδου Λαοδικίας κανὼν λς-ος· Εἰ δὲ καὶ κάμῃ καμίας γενεᾶς μαντεία, ἢ νὰ ὑπαγένῃ εἰς τὰς μάντησας, νὰ μαντεύεται, καθήρεται παντάπασι τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Εἰ δὲ καὶ ἔναι καταδότης, εἰ μὲν μετανοήσει καὶ παύσει, νὰ κανονίζεται, εἰ δὲ καὶ δὲν παύσει νὰ καθήρεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΔΕΝ ΨΑΛΛΕΙ ΤΑΣ ΑΥΤΟΥ ΩΡΑΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ξ-ον

Τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος ἱερεὺς δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ, ἔχει ἁμαρτίαν· εἰ δέ, καὶ ὡσὰν λειτουργήσει, ἀνέναι καὶ τὰς ψάλλει, ἔναι ἀμέτοχος τῆς ἁμαρτίας.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Şi care preot nesocoteşte biserica sa şi cu toată evlavia nu o ţine curată şi nu o îngrijeşte frumos pe ea şi toate cele sfinte, să fie pedepsit cu oprire de la preoţia lui.

Iar dacă s-a întîmplat că din beţia sau din neglijenţa cuiva a lăsat foc în altar sau afară în biserică şi a ars carte sau alt lucru sfînt ce se află înăuntru în biserică, să fie oprit de la preoţie un an sau să ia alt canon, precum voieşte arhiereul.

DESPRE PREOT DACĂ ESTE VÎNĂTOR SAU PRINZĂTOR DE PĂSĂRI SAU DACĂ ESTE GHICITOR SAU DELATOR. <CAP. 59.> (GLAVA 65.)

A patriarhului Postnicul: Care preot este vînător sau prinde păsări şi-şi lasă dumnezeiasca slujbă pe care este dator să o facă lui Dumnezeu pentru mîntuirea sa şi a poporului, să fie oprit de la preoţia lui trei luni.

Canonul 36 al sinodului de la Laodichia: Iar de face orice fel de vrăji sau merge la vrăjitori să-i ghicească, să fie caterisit de tot din preoţia lui.

A patriarhului Postnicul: Iar dacă este delator, de se va pocăi şi se va lăsa de acestea, să ia canon, iar de nu se va lăsa, să se cateriseaască.

DESPRE PREOTUL CARE NU-ŞI CITEŞTE CEASURILE ŞI VA LIŢURGHISI. CAP. 60. (GLAVA 66.)

A Postnicului: Care preot nu-şi citeşte ceasurile şi va liturghisi, are păcat; dacă însă, după ce va liturghisi, de le citeşte, este fără de păcat.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΜΟΝΟΣ ΕΥΧΕΛΑΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ξα-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Εὐχέλαιον μόνος ὁ ἱερεὺς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ χωρὶς νὰ εἶναι καὶ ἄλλοι ἱερεῖς· ὅτι ἡ θεία γραφὴ λέγει· νὰ καλέσωμεν τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας· οὐχὶ ἕναν ἱερέαν διδάσκει νὰ καλοῦμεν. Καὶ κάμνει χρεία μετὰ πάσης προσοχῆς καὶ φόβου νὰ φυλάττωμεν τὸν νόμον καὶ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας· ὅτι ὥσπερ τὸν ἀρχιερέαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἐχειροτονήσῃ ἕνας ἀρχιερεύς, διότι ἔναι παράνομον, οὕτω καὶ ἕνας ἱερεὺς εὐχέλαιον δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ· μόνον ἑπτὰ ἱερεῖς θέλει ὁ τύπος νὰ ἔναι καὶ οὐχὶ ὀλιγότεροι. Εἰ δὲ καὶ τύχῃ τόπος ὁποῦ δὲν ἔναι ἑπτὰ ἱερεῖς, καὶ ὅσοι εὑρίσκονται νὰ τὸ κάμουν, ἢ καὶ ἕνας ἂν εἶναι.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΠΕΘΑΝΗ ΑΤΕΚΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζβ-ον.

Νόμος· Ὅποιος ἱερεὺς ἀποθάνει καὶ παιδία δὲν ἀφίσει οὐδὲ ἄλλους κληρονόμους, νὰ ἠμοιρασθῇ ὁ βίος αὐτοῦ καὶ τὰ πράγματα εἰς τρία μερτικά· καὶ τὸ μὲν ἕνα νὰ γίνεται διὰ τὴν ψυχήν του εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς ἐλεημοσύνας, τὸ δὲ ἄλλον νὰ δοθῇ τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ, ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ, τὸ δὲ τρίτον νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἤγουν εἰς τὴν μητρόπολιν ἢ εἰς τὴν ἐπισκοπήν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΙΑΚΡΙΝΟΥΝ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΕΑΝ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΜΝΗΜΟΝΕΥΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ζγ-ον.

Νικήτας Σερρῶν· Δὲν ἐδόθη τῶν ἱερέων, οὐδὲ τῶν κοσμικῶν νὰ ἀνακρίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, ὅτι κεφαλὴ καὶ ποιμένας αὐτῶν εἶναι, ἀμὴ τοῦτο ἐδόθη τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ ἀνακρίνῃ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

DESPRE PREOT DACĂ FACE SINGUR MASLU. CAP. 61. (GLAVA 66.)

● *Simion al Salonicului:* Singur preotul nu poate face maslu, fără să fie şi alţi preoţi, pentru că sfînta scriptură spune: să chemăm preoţii bisericii; nu un singur preot ne învaţă, să chemăm. Şi trebuie cu frică şi multă băgare de seamă să păzim legea şi rînduiala bisericii, pentru că, precum un singur arhiereu nu poate hirotoni arhiereu, deoarece este fără lege, aşa şi un singur preot nu poate face maslu, ci numai şapte voieşte tipiconul să fie şi nu mai puţini. Iar de este vreo localitate unde nu sînt şapte, să facă şi atîţia cîţi se află, sau şi unul, dacă este.

DESPRE PREOTUL CARE A MURIT FĂRĂ COPII. CAP. 62. (GLAVA 67.)

Lege: Care preot moare şi nu va lăsa copii, nici alţi moştenitori, averea şi lucrurile lui să se împărţească în trei părţi; şi o parte să fie de sufletul lui pentru pomenire şi milostenii, iar alta să fie preotesei lui, dacă nu se va mărita, iar a treia parte să fie dată bisericii, adică la mitropolie sau episcopie.

DESPRE PREOŢI, CA SĂ NU JUDECE PE ARHIEREUL LOR ŞI DACĂ NU-L POMENESC. CAP. 63. (GLAVELE 68 ŞI 69.)

Nichita al Serelor: Nu a fost dat preoţilor şi nici mirenilor să judece pe arhiereul lor, pentru că este cap şi păstor al lor, ci aceasta a fost dat arhiereului, ca să cerceteze şi să judece pe preoţii şi pe poporul său.

Γρηγορίου τοῦ θεολόγου· Τὰ πρόβατα, τουτέστιν ὁ λαός, καὶ οἱ μαθηταί, ἤγουν οἱ ἱερεῖς, νὰ μὴ δὲν θέλετε νὰ ποιμάνετε τοὺς ποιμένας καὶ διδασκάλους σας, δηλονότι τοὺς ἀρχιερεῖς· μηδὲ νὰ δοξάζεσθε νὰ εὐγένετε τὰ ὁρισθέντα παρ' αὐτῶν καὶ ἀντὶ μαθητάδες ὁποῦ ἦσθε νὰ θέλετε νὰ γενῆτε διδάσκαλοι, νὰ κρίνετε ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν ἐξουσίαν νὰ σᾶς κρίνουν καὶ νὰ σᾶς διδάσκουν.

Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· Ἕκαστος τῇ κλήσει ἐν ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταυτῇ μενέτω, τουτέστιν εἰς τὴν τάξιν, ὁποῦ ἐκάλεσεν ὁ θεός, πᾶσα [1]) ἕνα εἰς αὐτήν νὰ ἔναι.

Καὶ οὐδὲ διάκονοι, οὐδὲ κοσμικοὶ δύνανται νὰ ἀνακρίνουν ἱερέαν, ἵνα μὴ καταφρονῆται τὸ θεῖον.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν ιγ-ος· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς ἢ διάκονος νὰ λέγῃ ὅτι ἠξεύρει διὰ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ, ὅτι εὑρίσκεται εἰς πταισίματα καί, πρὶν νὰ γένῃ σύνοδος καὶ ἀπόφασις κατὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τολμήσει νὰ κόψῃ τινὰς τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ καὶ δὲν τὸν ἐμνημονεύουν εἰς ταῖς θείαις ἱερουργίαις καὶ εἰς τὰς παραδεδομένας ἄλλας ἀκολουθίας, τοῦτον καθήρουν παντελῶς τῆς ἱεροσύνης αὐτοῦ.

ΟΤΙ ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ ΟΛΟΙ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ ΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΔ-ον>.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Συμεὼν ὁ ἁγιώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης οὕτως λέγει· ὅτι οἱ ἱερεῖς ἔχουν τὴν χάριν τῶν ἑβδομήκοντα ἀποστόλων, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς τῶν δώδεκα, τοὺς ὁποίους ἐμφυσήσας ὁ κύριος εἶπε· λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφεῖτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς καὶ τὰ ἑξῆς· Καὶ εἰς αὐτοὺς ἐδόθη ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἀλληλοδιαδόχως λαμβάνουν αὐτὴν οἱ ἀρχιερεῖς· οἱ δὲ ἱερεῖς δὲν ἔχουν χάριν ἀφιέναι ἁμαρτίας, ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἑβδομήκοντα ἀπόστολοι εἶχαν χάριν πνεύματος ἀφιέναι ἁμαρτίας.

A lui Grigore Teologul: Oile, adică poporul, şi ucenicii, adică preoţii, să nu voiţi să paşteţi pe păstorii şi dascălii voştri, adică pe arhierei; nici să nu vă gîndiţi să ieşiţi din hotărîrile lor şi în loc de ucenici ce sînteţi, să voiţi să vă faceţi dascăli, ca să-i judecaţi pe aceia care au puterea să vă judece pe voi şi să vă înveţe.

A apostolului Pavel: Fiecare să rămînă la chemarea la care a fost chemat, adică în rînduiala în care l-a chemat Dumnezeu într-aceea să fie fiecare.

Şi nici diaconii, nici mirenii nu pot să judece pe preot, pentru ca să nu se arate dispreţ faţă de ceea ce e dumnezeiesc.

Canon 13 al sinodului 1 şi 2: Şi care preot sau diacon va zice că ştie despre arhiereul său că se găseşte în păcate, şi înainte de a se face sinod şi hotărîre în contra episcopului, va îndrăzni să curme pomenirea lui şi nu-l pomeneşte la sfintele liturghii dumnezeieşti şi la alte slujbe după tradiţie, pe acesta îl caterisesc cu totul din preoţia lui.

PREOTUL ŞI TOŢI PREOŢII SÎNT DUPĂ CHIPUL CELOR ŞAPTEZECI DE APOSTOLI ŞI ARHIEREII AL CELOR DOISPREZECE. CAP. 64. (Comp. GLAVA 70.)

Simeon al Salonicului: Prea sfinţitul mitropolit Simeon al Salonicului zice aşa: că preoţii au darul celor şaptezeci de apostoli, iar arhiereii al celor doisprezece, asupra cărora domnul suflînd a zis: luaţi duh sfînt! Ale căror păcate le-aţi iertat, iertate le sînt şi aşa mai departe. Şi lor le-a fost dat darul spiritului sfînt şi prin succesiune îl primesc arhiereii; iar preoţii nu au darul să ierte păcate, precum nici cei şaptezeci de apostoli nu aveau darul duhului să ierte păcate.

[1]) Sic.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΖΩΝΤΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ ΚΟΣΜΙΚΕΣ ΟΥΔΕ ΝΑ ΙΑΤΡΕΥΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΕ-ον.

Ἀποστόλων ς-ος· Ὁ ἕκτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ἀποφύνη (!)· ὅτι μήτε ἐπίσκοπος, μήτε πρεσβύτερος, μήτε διάκονος, μήτε καλόγηρος νὰ μεταχειρίζεται εἰς κοσμικὰ πράγματα, οὐδὲ νὰ ἀφίσῃ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἢ τὴν ἀκολουθίαν νὰ πραγματεύεται. Εἰ δὲ καὶ ἔλθῃ εἰς τοῦτο, ἢ νὰ παύσῃ ἢ νὰ καθήρεται, ὅτι δὲν ἔναι ἄξιος τῆς ἱερωσύνης, ἐπειδὴ τὸ ψεῦδος σμίγει μὲ τὴν πλεονεξίαν. Εἰ δὲ καὶ ἔναι καλόγηρος νὰ ἀφορίζεται καὶ νὰ διώχνεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἕως νὰ παύσῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καὶ ἱερεὺς ὁποῦ νὰ ἰατρεύῃ ἢ νὰ φλεβοτομῇ, νὰ ἔναι ἀργὸς ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι λέγουν· ἢ νὰ παύσῃ τελείως ἢ νὰ καθήρεται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΕΑΝ ΜΗ ΨΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟ ΕΠΤΑΚΙΣ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΗΝΕΣΑ ΣΕ, ΚΥΡΙΕ· ΚΑΙ ΠΟΙΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΙ ΕΠΤΑ ΑΙΝΕΣΕΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΣ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος τῶν ἱερωμένων ἀφίνει τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ, τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ ὄρθρου καὶ ὅλην τὴν ἐπίλοιπον, νὰ κανονίζεται ἡμέρας ἱκανάς. Λέγει ὁ θεῖος Δαυίδ· ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε, κύριε·

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Καὶ ἑπτὰ αἰνέσεις, τὰς ὁποίας ἔχει χρέος ὁ ἱερεὺς νὰ τὰς λέγει ἡμέραν καὶ νύκτα εἶναι αὗται· πρῶτος αἶνος, ἤγουν ὕμνος, ἔναι τὸ μεσανυκτικόν·

CLERICII ŞI CĂLUGĂRII SĂ NU AIBĂ GRIJI LUMEŞTI, NICI SĂ FACĂ PE MEDICII. CAP. 65. (GLAVA 71.)

✘ *Al apostolilor 6:* Canonul al şaselea al sfinţilor apostoli hotărăşte că nici episcopul, nici presbiterul, nici diaconul, nici călugărul să nu aibă grijă de lucruri lumeşti, nici să nu-şi lase biserica sau slujba să fie negustor. Iar dacă a ajuns la aceasta, sau să înceteze sau să fie caterisit pentru că nu este vrednic de preoţie, deoarece minciuna se împreună cu lăcomia de avere, iar dacă este şi călugăr, să se afurisească şi să fie izgonit din biserica lui Hristos, pînă ce se va lăsa.

A patriarhului Postnicul: Şi preotul care face pe medicul sau dă drumul la sînge, să fie oprit de la preoţie şapte zile; şi alţi dascăli zic: sau să se lase cu totul sau să fie caterisit.

DESPRE PREOŢII CARE NU-ŞI CITESC SLUJBA LOR ŞI DESPRE DE ŞAPTE ORI PE ZI: TE-AM LĂUDAT, DOAMNE! ŞI CARE SÎNT CELE ŞAPTE LAUDE? CAP. 66. (Comp. GLAVA 72.)

A aceluiaşi patriarh Postnicul: Care dintre preoţi îşi lasă slujba, vecernia şi utrenia şi toată cealaltă, să ia canon destule zile. Zice dumnezeiescul David: de şapte ori pe zi Te-am lăudat, doamne!

Simeon al Salonicului: Şapte laude, pe care dator este preotul să le rostească zi şi noapte, sînt acestea: întîia laudă, adică imn, este cîntarea de laudă de la miezul nopţii;

δεύτερος, ὁ ὄρθρος μετὰ τὴν πρώτην ὥραν· τρίτος, ἡ τρίτη ὥρα· τέταρτος, ἡ ἕκτη ὥρα· πέμπτος, ἡ ἐννάτη ὥρα· ἕκτος ὁ ἑσπερινός· ἕβδομος τὸ ἀπόδειπνον. Ἰδού, αἱ ἑπτὰ αἰνέσεις, ὁποῦ λέγει ὁ θεῖος Δαυίδ.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΥΠΟ ΙΕΡΕΩΣ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΖ-ον.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν δ-ος· Ὁ τέταρτος κανὼν τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου ὁρίζει· ὅτι ἱερεὺς ὁποῦ νὰ ἔχῃ πρεσβυτέραν, καὶ λειτουργήσει τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ εὑρεθῇ τινας καὶ νὰ διακρίνῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του περὶ τοῦ ἱερέως, διατὶ ἔχει γυναῖκα, καὶ δὲν μεταλάβῃ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τοῦτον οἱ θεῖοι πατέρες τὸν ἀναθεματίζουν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΙΣΧΥΝΕΤΑΙ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΗ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν ργ-ος· Ὁ ἑκατοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν τῷ τρούλλῳ ἕκτης συνόδου ἀποφύνει (!)· ὅτι ἐὰν ἱερεὺς ἐντραπῇ νὰ μεταλάβῃ τὴν αὐτοῦ πρεσβυτέραν τῶν θείων μυστηρίων καὶ δώσῃ τὸ ποτήριον πρὸς ἄλλον καὶ τὴν ἐμεταλάβῃ, ἄργειαν εἰς αὐτὸν τὸν ἱερέαν δὲν κάμνουν, μόνον τελείᾳ καθαιρέσει τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ καὶ ἀναθέματι.

a doua, utrenia după ora întîia [1]); a treia, de la ora trei [2]); a patra, de la ora şase [3]); a cincia, de la ora nouă [4]); a şasea, vecernia; a şaptea, pavecerniţa. Iată cele şapte cîntări de laudă, despre care vorbeşte dumnezeiescul David.

DESPRE MIREANUL CARE STĂ PE GÎNDURI SĂ SE ÎMPĂRTĂŞEASCĂ DE UN PREOT MIREAN CARE ARE FEMEIE. CAP. 67. (GLAVA 73.)

Canon 4 al sinodului din Anghira: Canonul al patrulea din Gangra hotărăşte: că preotul care are presbiteră şi va liturghisi jertfa cea fără de sînge şi se va afla cineva să se chibzuiască în sinea sa în ce priveşte preotul, pentru că are femeie, şi să nu se împărtăşească din mîinile lui cu prea curatele taine, pe acesta dumnezeieştii părinţi îl dau anatemei.

DESPRE PREOTUL CARE SE RUŞINEAZĂ SĂ-ŞI CUMINECE PREOTEASA. CAP. 68. (GLAVA 74.)

Canonul 103 al sinodului 6: Canonul al o sută treilea al sinodului al şaselea din Trula hotărăşte: că dacă preotul se va ruşina să-şi împărtăşească preoteasa cu dumnezeieştile taine şi va da altuia potirul ca s-o împărtăşească, nu-l opresc de la slujbă pe acel preot, ci-l caterisesc cu totul din preoţia lui şi-l dau anatemei.

---

[1]) Adică după şase dimineaţa.
[2]) Nouă dimineaţa.
[3]) Amiază.
[4]) Trei după amiază.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΕΤΑΙ, Η ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑ, Η ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΚΛΗΡΙΚΟΣ, ΑΝ ΔΕΥΤΕΡΟΓΑΜΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΞΘ-ον

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν α-ος· Ὁ πρῶτος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνόδου ἀποφύνει [1]· ἐάν τινας ἄνδρας νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ γυναῖκα καὶ νὰ γένῃ ἱερεὺς παρθένος καὶ βουληθῇ μετὰ τὴν ἱερωσύνην νὰ ὑπανδρευθῇ, τελείως τοῦτος καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν δὲν διώχνεται. Εἰ δὲ καὶ ἔχει γυναῖκα ἄλλος ἱερεὺς καὶ ἀπεθάνῃ καὶ μείνῃ χηρευάμενος καὶ θέλει ὅτι νὰ ἐπάρῃ δευτέρα γυναῖκα, καθήρεται καὶ τοῦτος τὰ ὅμοια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν οὐδὲ αὐτὸς δὲν διώχνεται.

Ὁμοίως καὶ ἡ πρεσβύτερα, ὁποῦ νὰ ἀπεθάνῃ ὁ πρεσβύτερος αὐτῆς, ἐὰν δὲν δύναται νὰ παρθενεύῃ, ἂν θέλει, ὑπανδρεύεται ἀνεμποδίστως.

Ὁ δὲ δευτερογαμήσας κοσμικὸς δὲν δύναται νὰ ἔναι κληρικός, ἤγουν ὁ κοσμικὸς κληρικὸς ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ δύο γυναῖκας, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔναι κληρικός.

Ἡ ἔννοια ἔναι αὕτως· ἂν δευτερογαμήσῃ ὁ κληρικός, ἀπὸ τὸ ὀφφίκιον ὁποῦ ἔχει, δὲν καθήρεται, ἀμὴ μένει εἰς αὐτὸ καὶ ἔχει τὴν τιμὴν καὶ πρωτοκαθεδρίαν κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ, εἰς δὲ ἄλλον [2] βαθμὸν μεγαλιότερον νὰ ἀναβιβασθῇ ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ εὑρίσκεται, δὲν δύναται κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ βασιλικῶν θείων νόμων.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ [ΜΗ] ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ ΚΑΙ ΕΠΑΡΗ ΓΗΝΑΙΚΑ Η ΧΗΡΑ Η ΑΛΛΟΥ ΚΑΚΟΥ ΒΙΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ο-ον.

Ἀποστόλων ιη-ος· Ὁ δέκατος ὄγδοος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐάν τινας θέλῃ νὰ γένῃ ἱερεὺς καὶ ὑπανδρευθῇ καὶ ἐπάρῃ γυναῖκα ἢ χῆρα ἢ πόρνη ἢ σκλάβα ἢ δου-

DESPRE PREOT DACĂ SE ÎNSOARĂ, SAU PREOTEASĂ SAU CLERIC MIREAN DACĂ SE CĂSĂTORESC A DOUA OARĂ. CAP. 69. (GLAVA 75.)

Canonul 1 al sinodului din Neocesareia: Canonul întîi al sinodului din Neocesareia hotărăşte: dacă vreun bărbat n-a luat femeie şi s-a făcut preot fecior şi va voi după sfinţire să se însoare, acesta se caterisește cu desăvîrşire din preoţia lui, dar din biserică nu se izgoneşte. Iar dacă alt preot are femeie şi i-a murit şi a rămas văduv şi voieşte să ia altă femeie, şi acesta se caterisește de asemenea, dar din biserică nici el nu se izgoneşte.

De asemenea şi preoteasa căreia i-a murit preotul ei, dacă nu poate să rămînă în feciorie, se mărită fără nici o piedică.

Mireanul care s-a însurat a doua oară, nu poate să fie cleric, adică preotul mirean care să fi luat două femei, nu poate să fie cleric.

Înţelesul este aşa: dacă clericul s-a însurat a doua oară, din funcţia pe care o are, nu se caterisește, ci rămîne într-însa şi are cinstea şi ierarhia după treapta funcţiei lui, dar la o treaptă mai mare de acolo de unde se află nu poate să se înalţe după hotărîrea dumnezeieştilor legi bisericeşti şi împărăteşti.

DESPRE CELA CE [NU] VOIEŞTE SĂ SE PREOŢEASCĂ ŞI A LUAT FEMEIE SAU VĂDUVĂ SAU SLUJNICĂ SAU DE ALTĂ VIAŢĂ REA. CAP. 70. (GLAVA 76.)

Al apostolilor 18: Canonul al optsprezecelea al sfinţilor apostoli hotărăşte: că dacă voieşte cineva să se facă preot şi s-a însurat şi a luat femeie, sau văduvă sau curvă sau sclavă

---

[1] Sic.

[2] εἰ δὲ εἰς ἄλλον în ms.

λευτρία ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, τουτέστιν ἐκείνες ὁποῦ παίζουν τὰ παιγνίδια εἰς ταῖς χαραῖς, τόσον αἰγυπτίους, ὡσὰν καὶ ἄλλαις, δὲν ἠμπορεῖ τοῦτος νὰ γένῃ ἱερεύς, ὅτι ὁ νόμος θέλει, καθὼς ἔναι καθαροῦ βίου καὶ ἀρετῆς ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἱερεύς, οὕτω νὰ ἔναι καὶ ἡ γυναῖκά του, τουτέστι καθαρὰ καὶ ἀμολύντη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΟΥ ΕΙΣ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΗ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΠΤΙΣΘΗ, Ο ΓΙΝΕΤΑΙ ΙΕΡΕΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΑ-ον.

Νικήτα μητροπολίτου Ἡρακλείας· Ἐὰν σιωπήσῃ τινάς, ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἱερεύς, τὸ ἁμάρτημα ὁποῦ ἔκαμε, ἢ καὶ θεληματικῶς ἀφίσει αὐτὸς καὶ δὲν τὸ ἐξομολογηθῇ ἐκεῖνο, ὁποῦ τὸν ἐμποδίζει εἰς τὴν ἱερωσύνην, καὶ χειροτονηθῇ ἱερεὺς καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὸ ἐξομολογηθῇ, καθήρεται· καὶ δὲν τὸν ὠφελεῖ ἡ χειροτονία, διότι ἐγίνη μὴ ἠξεύροντα τινὰς τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ.

Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας κανὼν ε-ος· Εἰ δὲ καὶ ὁποιος ἀρχιερεὺς χειροτονήσει τοῦτος μὴ ἠξεύροντα τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, συμπαθεῖ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτος ὁ κανὼν, νὰ μὴ δὲν ἔχει καμίαν παίδευσιν εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ.

Συνόδου α-ης κανὼν θ-ος· Καθήρεται δὲ τοῦτος ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς ἁμάρτημα ἐμποδίζοντα τὴν ἱερωσύνην καὶ αὐτὸς χειροτονηθῇ.

Βαλσάμων· Λέγουν τινές· ὥσπερ τὸ βάπτισμα καθαίρει τὸν ἄνθρωπον ἁπᾶσαν τὴν ἁμαρτίαν, ὁποῦ νὰ ἔκαμε προτύτερα, πρὶν [1]) νὰ βαπτισθῇ, καὶ γίνεται νέος, τουτέστι χωρὶς ἁμαρτίας, οὕτω καὶ ἱερωσύνη, τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ νὰ κάμῃ ἄνθρωπος προτύτερα, πρὶν [1]) νὰ ἱερωθῇ, τὰ καθαρίζει ἡ χειροτονία. Ὅμως εἰς τοῦτο λέγει ὁ αὐτὸς Βαλσάμων καὶ καθαρίζει τοῦ πράγματος τούτου τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι τοῦτο οἱ θεῖοι πατέρες δὲν τὸ ἔστερξαν ὁλοτελῶς,

sau slujnică sau din cele de pe scenă, adică acelea care joacă jocuri pentru distracţii, atît egiptence, precum şi altele, acesta nu poate să se facă preot, pentru că legea voieşte, precum este de o viaţă curată şi cu virtute acela care voieşte să se facă preot, tot aşa să fie şi femeia lui, anume curată şi nepîngărită.

DESPRE CEL CE SE AFLĂ ÎN PĂCATE CARE OPRESC DE LA PREOŢIE ŞI EL S-A HIROTONIT; ŞI DESPRE OVREIUL CE S-A BOTEZAT, CARE SE FACE PREOT. CAP. 71. (GLAVELE 77 şi 78.)

A mitropolitului Nichita al Heracleii: Dacă cineva care voieşte să se facă preot va ascunde păcatul pe care l-a făcut sau din voia sa el îl va lăsa şi nu se va spovedi de păcatul acela care-l opreşte de la preoţie, şi se va fi hirotonit preot şi după aceea îl va mărturisi, se caterisește; şi nimic nu-i foloseşte hirotonia, pentru că a fost făcută fără să ştie cineva păcatul lui.

Canonul 5 al lui Teofil al Alexandriei: Dacă oricare arhiereu îl va hirotoni pe acesta, neştiind păcatul lui, acest canon iartă pe arhiereu, să nu aibă nici o pedeapsă în arhieria lui.

Canonul 9 al sinodului I: Se caterisește acesta care se află într-un păcat care opreşte sfinţirea şi el s-a hirotonit.

Balsamon: Unii zic: precum botezul curăţă pe omul de tot păcatul pe care l-a făcut mai înainte de a se fi botezat şi se face nou, adică fără păcat, tot aşa şi sfinţirea, păcatele ce le-a făcut omul mai înainte de a se fi sfinţit, hirotonia le curăţă. Totuşi, acelaşi Balsamon spune în privinţa aceasta şi lămureşte pricina acestui lucru, că sfinţii părinţi nu au aprobat

[1]) πρὶ în ms.

ἤγουν νὰ συγχωρῇ ἡ ἱερωσύνη τὰ ἁμαρτήματα, ὥσπερ τὸ βάπτισμα· ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν ἀπίστων ἁμαρτήματα ἀληθῶς τὸ βάπτισμα τὰ καθαρίζει, τῶν δὲ θελόντων νὰ λάβουν ἱερωσύνην, ἐὰν ἁμαρτάνουν προτύτερα τῆς χειροτονίας ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν, καθῄρονται παντάπασιν.

Ὅτι ὁ βαπτισθεὶς Ἑβραῖος γίνεται ἱερεύς· σήμαινει· Ἐμάθετε καλῶς τὴν ἔννοιαν, ὁποῦ λέγει ἄνωθεν ὁ Βαλσαμών, ὅτι τὸ βάπτισμα καθαίρει πᾶσας τὰς τοῦ ἀνθρώπου ἁμαρτίας. Καὶ ἐπειδὴ τὰς καθαρίζει, ἀνέναι καὶ ἔλθῃ τινὰς Ἑβραῖος καὶ βαπτισθῇ, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξηγήσεως αὐτοῦ, δύναται νὰ γένῃ καὶ ἱερεύς, διότι, εἴ τι ἂν ἁμάρτημα εἶχε, τὰ ἐκαθάρισε τὸ βάπτισμα καὶ κανένα ῥῦπον δὲν ἄφικεν εἰς αὐτόν· καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην ἀνεμποδίστως. Εἰ δὲ καί, ὡσὰν βαπτισθῇ, κάμῃ ἁμάρτημα, ὁποῦ νὰ ἐμποδίζεται τῆς ἱερωσύνης, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένῃ ἱερεύς.

ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΑΝ ΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ ΤΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ ΟΠΟΥ ΕΚΑΜΕ ΠΡΟΤΙΤΕΡΑ ΠΡΙΝ [1]) ΝΑ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΒ-ον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ-ος· Ὁ ἔννατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείας [2]) συνόδου διακελεύει περὶ τούτου τοῦ ἱερέως ὁποῦ ἁμάρτανε προτύτερα πρὶν [1]) νὰ γένῃ ἱερεὺς καὶ ὡμολόγησε τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ ἐξ ἰδίου του φοβηθεὶς τὸν θεόν.

Βαλσαμών· Ἱερεὺς ὁποῦ νὰ πορνεύσῃ ἢ νὰ ἔκαμε ἄλλο ἁμάρτημα, ὁποῦ νὰ τὸν ἐμποδίζῃ εἰς τὴν ἱεροσύνην, καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐμετανόησεν καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅτι, ἂν μείνῃ εἰς τοῦτο, κολάζεται αἰωνίως· καὶ ἐκινήθη ὑπὸ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ ὡμολόγησε θεληματικῶς τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν, διὰ νὰ μὴ δὲν κολασθῇ, εἰς τοῦτο ἀποφύνουν [2]) οἱ θεῖοι πατέρες τῆς αὐτῆς συνόδου, ὅτι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὁποῦ νὰ ἐξομολο-

aceasta nicidecum, anume că sfinţirea iartă păcatele, precum le curăţă botezul; ci într-adevăr botezul curăţă păcatele necredincioşilor, aceia însă care voiesc să ia preoţia, dacă păcătuiesc înainte de hirotonie sau după hirotonie, sînt caterisiţi de tot.

Că ovreiul botezat se face preot; înseamnă-ţi: Auziţi bine înţelesul ce-l spune Balsamon mai sus, că botezul curăţă toate păcatele omului. Şi de vreme ce le curăţă, dacă a venit un evreu şi s-a botezat, potrivit cu înţelesul tîlcuirii aceluia, poate să se facă şi preot, pentru că, orice păcat avea, le-a curăţit botezul şi nu i-a lăsat nici o murdărie; şi de aceea ia preoţia fără nici o piedică. Iar dacă, şi după ce s-a botezat, a făcut un păcat care opreşte de la preoţie, nu poate să devină preot.

DESPRE PREOTUL DACĂ DE BUNĂ VOIE A MĂRTURISIT PĂCATUL PE CARE L-A FĂCUT ÎNAINTE DE A SE FI HIROTONIT. CAP. 72. (GLAVA 79.)

Canonul 9 al sinodului din Neocesareia: Canonul al nouălea din Neocesareia porunceşte despre acest preot care păcătuia, înainte de a se fi făcut preot şi şi-a spovedit păcatul din propria-i pornire, fiindu-i frică de Dumnezeu.

Balsamon: Preotul care a curvit sau a făcut alt păcat care să-l oprească de la preoţie şi el s-a hirotonit şi şi-a zis în sinea lui că, de a rămas întru acesta, are munca de veci; şi a fost împins de conştiinţa bună şi şi-a spovedit de bună voie păcatul, pentru ca să nu fie muncit, în privinţa aceasta dumnezeieştii părinţi ai acestui sinod hotărăsc că acesta, care de bună voie şi-a spovedit păcatul, să se lase, ce-i drept, de sfînta slujbă, adică să nu mai

[1]) πρὶ în ms.
[2]) Sic.

γηθῇ τὴν ἁμαρτίαν του θεληματικῶς, τῆς μὲν ἱερουργίας νὰ παύσῃ, ἤγουν νὰ μὴ δὲν λειτουργῇ πλέον εἰς ὅλην του τὴν ζωήν, τὰ δὲ ἄλλα προνόμια τὰ ἱερατικὰ νὰ τὰ ἔχῃ, τουτέστι τὴν μετὰ τῶν ἱερέων καθέδραν, ἤτοι νὰ καθέζεται μετὰ τῶν ἄλλων ἱερέων εἰς τὴν τάξιν τοῦ ὀφφικίου του, εἰς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐκκλησιαστικήν· καὶ ὅταν τύχῃ νὰ ἀναβιβασθῇ ἀπὸ ὀφφίκιον εἰς ὀφφίκιον, κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ· καὶ νὰ λαμβάνῃ τῶν θείων μυστηρίων μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον, ὥστε πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ νὰ ὑπηρετῇ, μόνον τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, τουτέστι τὴν ἱερουργίαν νὰ μὴ δὲν ὑπηρετῇ, ὅτι ἐπαρῃτήσατο αὐτὴν ἐξ ἰδίου του φοβηθεὶς τὸν θεόν, ἐπειδὴ ἦτον ἀνάξιος δι' αὐτῆς· καὶ ταῦτα τὰ ἐκκλησιαστικὰ χαρίσματα ὁποῦ ἐδόθησαν εἰς αὐτόν, νὰ τὰ ἔχῃ, διατὶ ἐξομολογήθη τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ θεληματικῶς, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, καὶ ἐὰν δείξῃ καὶ ἀρετὴν ἀγαθὴν νὰ κάμνῃ ἔργα ἀρεστὰ τῷ θεῷ. Εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἔλθῃ εἰς ἁμάρτημα τοῦτος, παντελῶς γυμνοῦται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν χαρισμάτων. Καὶ ὡσὰν κάμῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἐὰν δείξῃ ταπείνωσιν καὶ ἀγαθὴν στράταν νὰ κάμῃ πᾶσαν ἀρετὴν καλὴν ἀρεστὴν τῷ θεῷ, ταῦτα τὰ χαρίσματα πλέον δὲν δύναται νὰ τὰ ἔχῃ, μόνον δέχονται αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἕνα τῶν λαϊκῶν, τῶν ἁμαρτωλῶν, ὁποῦ ἐπιστρέφονται ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ ἔρχονται εἰς τὸ ἀγαθόν.

Ὅμως ὁ ἱερεὺς ἐὰν ἁμάρτανε προτύτερα τῆς ἱερωσύνης, ἢ καὶ ἁμαρτάνει καὶ μετὰ τὴν ἱερωσύνην καὶ δὲν ἐξομολογηθῇ, οὐδὲ ἐλεγθῇ [1]) φανερῶς εἰς αὐτὰ τὰ ἁματρήματα, δὲν ἠμπορεῖ ὁ ἀρχιερεὺς νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν θείαν ἱερουργίαν, οὐδὲ ἀπὸ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς ὑπηρεσίαις, ἀμὴ εἰς αὐτὸν δίδει τὴν ἐξουσίαν, ἢ νὰ παύσῃ τὴν ἁγίαν ἱερουργίαν, ἢ νὰ ἱερουργῇ, καὶ αὐτὸς δώσῃ λόγον ἀπολογίας ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ φρικτῇ παρουσίᾳ πρὸς τὸν δίκαιον καὶ φοβερὸν κριτὴν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς ἀναξίως ἱερουργοῦντα τὸ πανάγιον σῶμα καὶ αἷμα αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐλεχθῇ [1]) τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, ὅτι ἥμαρτε, ἢ πρὶν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν, μετὰ φανερῶν ἀποδείξεων, ἤτοι διὰ πέντε μαρτύρων ἀξιοπίστων νὰ ὁμόσουν, καθῄρεται παντελῶς καὶ γυμνοῦται καὶ ἐκ τῶν ἄλλων προνομιῶν τῶν ἄνωθεν ὁποῦ ἐγράψαμεν.

liturghisească toată viaţa lui, dar celelalte privilegii preoţeşti să le aibă, şi anume ierarhia preoţilor, adică să şadă cu ceilalţi preoţi după rangul funcţiei sale la orice lucru bisericesc; şi cînd s-a întîmplat de a înaintat din funcţie în funcţie, să-şi aibă locul după cinstea funcţiei lui; şi cu dumnezeiasca taină să se cuminece în altar, încît toate slujbele bisericeşti să le slujască, numai jertfa cea fără de sînge, adică sfînta liturghie să nu slujească, pentru că a renunţat la ea din propria-i pornire, fiindu-i frică de Dumnezeu, de vreme ce era nevrednic de ea; şi aceste favoruri bisericeşti i s-au dat să le aibă, pentru că şi-a spovedit de bună voie păcatul, precum am spus mai sus, şi dacă va da dovadă şi de bună virtute să facă lucruri plăcute lui Dumnezeu. Iar de s-a întîmplat şi a căzut în păcat acesta, atunci este dezbrăcat şi de aceste daruri. Şi de cum a făcut păcatul, deşi va da dovadă de smerenie şi bună purtare şi să practice toată virtutea bună plăcută lui Dumnezeu, aceste favoruri nu mai poate să le aibă, ci îl primesc în biserică numai ca pe un laic din cei păcătoşi, care se întorc de la rău şi vin spre bine·

Totuşi preotul dacă a păcătuit mai înainte de sfinţire sau dacă păcătuieşte şi după sfinţire şi nu s-a spovedit, nici nu i s-au dovedit în chip vădit acele păcate, nu poate arhiereul să-l oprească de la slujirea sfintei liturghii, nici de la celelalte slujbe bisericeşti, ci îi lasă puterea, sau să se lase de sfînta liturghie, sau să o slujească, şi el va da seama în faţa dreptului înfricoşătorului judecător domnul nostru Iisus Hristos la cea de a doua înfricoşată venire, ca unul ce în chip nevrednic a făcut sfîntă slujbă cu prea sfîntul lui trup şi sînge. Iar dacă i se va fi dovedit păcatul, că a păcătuit, sau înainte de hirotonia sa sau după, cu dovezi vădite, şi anume cu cinci martori vrednici de crezare care să jure, este caterisit de tot şi este dezbrăcat şi de celelalte privilegii pe care le-am scris mai sus.

[1]) Sic.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΕΑΝ ΠΟΡΝΕΥΣΗ, Η ΜΕΧΡΙ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ ΑΜΑΡΤΑΝΕΙ ΙΕΡΕΥΣ Η ΔΙΑΚΟΝΟΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓ-ον>

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ι-ος· Ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Νεοκαισαρείας[1]) συνόδου ὁρίζει ὅτι, ἐὰν πορνεύσῃ διάκων, εἰς ὑπηρέτου τάξιν νὰ ἔλθῃ.

Ὁ διάκων ὁποῦ νὰ ἐξομολογηθῇ τὸ ἁμάρτημα αὐτοῦ, τοῦ μὲν διακονικοῦ χαρίσματος καθῄρεται, τὸ δὲ εἰς ὑπηρέτου τάξις, ὁποῦ λέγει ὁ ἄνωθεν κανὼν ὅτι νὰ ἔλθῃ, δηλοῖ νὰ ἔχῃ ὑπηρεσίαν ἀναγνώστου.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ο-ος· Καὶ ὅποιος ἱερεὺς ἢ διάκων ἔλθῃ μέχρι φιλήματος καὶ φιλήσει γυναῖκα καὶ μιανθῇ τοῖς χέλεσιν καὶ ὁμολογήσει τὴν αὐτοῦ ἁμαρτίαν, ἀργεῖται ἐπὶ καιρῷ ὅποιος ἔναι ἢ ἱερεὺς ἢ διάκων, ὁ μὲν ἱερεὺς τὰ τῆς ἱερωσύνης, ὁ δὲ διάκων τὰ τῆς διακονικῆς ὑπηρεσίας, καὶ νὰ μετέχῃ τῶν ἁγιασμάτων, ὁ μὲν ἱερεὺς μετὰ τῶν ἱερέων, ὁ δὲ διάκων μετὰ τῶν διακόνων. Εἰ δὲ καὶ ἁμαρτάνουν ἁμάρτημα ὁποῦ νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην, καθῄρεται ὅποιος ἔναι ἱερεὺς ἢ διάκων.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΛΛΗ ΙΕΡΕΑΝ, ΟΤΙ ΜΕΤ'ΑΥΤΟΝ[1]) ΤΟ ΕΚΑΜΕΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΔ-ον.

Ἐρώτησις Κωνσταντίνου ἐπισκόπου πρὸς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Ἡρακλείας Νικήτα· Ἐὰν γυναῖκα γεννήσῃ παιδίον καὶ εἰπῇ, ὅτι μετὰ τοῦ δεῖνα ἱερέως ἔκαμεν αὐτό, τί νὰ γένῃ εἰς τοῦτο, μεγάλη ἀπορία ἔχει χωρὶς ἀπόδειξιν· νὰ κάμῃ ὅρκον ἡ γυναῖκα καὶ ἱερεὺς νὰ καθαιρηθῇ;

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείας· Τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἱερέως ὁποῦ εἶναι νὰ τὸν ἐκαθήρουν, ἢ νὰ τὸν ἀγρήσουν, ἀνέναι καὶ εἰπῇ τινὰς κατ' αὐτοῦ εἴ τι θέλει, δὲν στέργει, οὔτε νὰ τόν ἀργήσουν τὸν ἱερέαν, οὔτε νὰ τὸν ἐκαθήρουν, εἰ μὴ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ κατη-

DESPRE DIACON DACĂ A CURVIT SAU DACĂ PREOT SAU DIACON PĂCĂTUIEŞTE PÎNĂ LA SĂRUTARE. <CAP. 73.> (GLAVA 80.)

Canonul al 10-lea al sinodului de la Neocesareia: Canonul al zecelea al sinodului de la Neocesareia hotărăşte că, dacă a curvit, diaconul să vină în rîndul slugii.

Diaconul care şi-a spovedit păcatul, se caterisește, ce-i drept, din darul diaconiei, dar în rîndul slugii să vină, precum zice canonul de mai sus, arată să aibă slujba citeţului.

Canon 70 al marelui Vasile: Şi care preot sau diacon a venit pînă la sărutare şi va săruta femeie şi se va fi pîngărit cu buzele şi-şi va spovedi păcatul, se opreşte un timp de la slujbă, fie că este sau preot sau diacon, preotul de la slujba preoţiei şi diaconul de la slujba diaconiei, şi să ia din cele sfinţite, preotul cu preoţii, iar diaconul cu diaconii. Iar de au păcătuit păcat care opreşte de la sfinţire, se caterisește, fie că este preot sau diacon.

DESPRE FEMEIA CARE FACE COPIL ŞI DEFAIMĂ PE PREOT CĂ L-A FĂCUT CU EL. CAP. 74. (GLAVA 81.)

Întrebare a episcopului Constantin către prea sfinţitul mitropolit Nichita al Heracleii: Dacă o femeie a născut un copil şi a zis că l-a făcut cu cutare preot, ce să se facă atunci, este foarte greu fără dovadă; să jure femeia şi preotul să fie caterisit?

Răspunsul mitropolitului Heracleii: Învinuirile asupra preotului care au ca urmare să fie caterisit sau să fie îndepărtat pentru un timp, dacă a spus cineva împotriva lui orice voieşte, nu le primeşti, nici nu se va îndepărta preotul pentru un timp, nici nu se cateri-

γορία μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων, καλῶν καὶ ἐντίμων, καθὼς θέλουν οἱ θεῖοι νόμοι· καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν οὕτως γίνεται ἡ ἀπόφασις. Ὁ δὲ λόγος τῆς γυναικὸς οὐδαμῶς πιστεύεται, οὐδὲ στέργεται, ἐὰν δὲν [1]) εἶναι μάρτυρες ἀξιόπιστοι· μόνον βάλλουν τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἤγουν ἐκεῖνα ὁποῦ φορεῖ ὁ ἱερεύς, ὅταν λειτουργῇ, καὶ εἰ μὲν θέλει, αὐτὸς ὁ ἱερεὺς ὁποῦ ἐκατηγορήθη, τὰ ἐπέρνει καὶ τὰ φορένει καὶ κάμνει εὐλογητὸν καὶ τότε τὸν ἀφίνουν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ· καὶ αὐτὸς ὁ δίκαιος θεὸς ὁποῦ ἠξεύρει τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν, ἢ εἰς αὐτόν, ἢ εἰς αὐτὴν ὁποῦ τὸν ἐκατηγόρησεν.

ΕΑΝ ΤΙΝΑΣ ΕΛΘΗ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ ΚΑΙ ΛΑΒΗ ΙΕΡΩΣΥΝΗ ΚΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ ΝΑ ΕΥΡΕΘΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ ΕΑΝ ΕΧΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ ΓΥΝΑΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΕ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν κς-ος· Ὁ εἰκοστὸς ἕκτος κανὼν ἕκτης συνόδου ὁρίζει· πρεσβύτερος ὁποῦ νὰ ἐπήρῃ γυναῖκα, ὅταν ἦτον κοσμικός, καὶ εὑρέθη συγγενὴς αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν κατὰ νόμους δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, αὐτὸς ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχῃ καθέδραν μόνον μετὰ τῶν ἄλλων ἱερέων εἰς τὰς συνάξεις, τῆς δὲ ἀξίας τῆς ἱερατικῆς παντάπασι νὰ ἔναι γεγυμνωμένος, καὶ οὐχὶ μόνον τῆς ἱερουργίας, ἀμὴ καὶ πάσης ὑπηρεσίας ἐκκλησιαστικῆς, μόνον τὴν καθέδραν νὰ ἔχῃ, ὡς εἴπαμεν, νὰ καθέζεται μετὰ τοὺς ἄλλους ἱερεῖς· καὶ αὕτη ἡ συγχώρησις ὁποῦ ἐδόθη εἰς τοῦτο, διατὶ ἔγινεν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τοῦ παρανόμου γάμου, μὴ ἠξεύροντα. Νὰ εὐλογῇ δὲ εἰς ὑπηρεσίαν καμίαν, δὲν δίδουν αὐτοῦ ἄδειαν οἱ θεοφόροι πατέρες. Πῶς δὲ νὰ εὐλογῇ αὐτὸς ἄλλον ἄνθρωπον, ὁποῦ χρεωστεῖ νὰ φροντίζῃ διὰ τὰ ἐδικά του ἁμαρτήματα; Τὸ ὁποῖον ἡ εὐλογία ἔναι χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ μετάδωσις πρὸς ἄλλους· τοῦτος δὲ οὐδὲν μετεχένει, οὔτε χάριτος, οὔτε ἁγιασμοῦ παρὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου διὰ τὸ ἁμάρτημα τῆς αἱμομιξίας ὁποῦ ἔκαμε. Καὶ

seşte, decît numai dacă învinuirea va fi fost dovedită cu martori vrednici de crezare, buni şi cinstiţi, precum voiesc dumnezeieştile legi; şi cum este mărturia lor, aşa se face hotărîrea. Cuvîntul femeii nu se crede nicidecum, nici nu se primeşte, dacă nu sînt martori vrednici de crezare; numai să fie îmbrăcate sfintele veşminte, adică odăjdiile ce le poartă preotul, cînd liturghiseşte, şi de voieşte, însuşi preotul care este învinuit, le ia şi se îmbracă şi slujeşte: Binecuvîntat este Dumnezeu; şi atunci îl lasă în judecata lui Dumnezeu; şi însuşi dreptul Dumnezeu care ştie cele ascunse ale oamenilor, îl va răzbuna sau pe el sau pe aceea care l-a învinovăţit.

DACĂ S-A ÎNSURAT CINEVA ŞI S-A PREOŢIT ŞI CĂSĂTORIA S-A AFLAT FĂRĂ LEGE; ŞI DESPRE PREOTUL MIREAN DACĂ ARE FEMEIE FĂRĂ LEGE. CAP. 75. (GLAVA 82.)

Canon 26 al sinodului 6: Canonul al douăzeci şi şaselea al sinodului al şaselea hotărăşte: preotul care a luat femeie, cînd era mirean şi s-a descoperit rudă cu dînsul, pe care după lege nu poate să o ia, acel preot să aibă numai ierarhia cu ceilalţi preoţi în adunări, dar de dregătoria preoţească să fie dezbrăcat de tot, şi nu numai de slujba sfintei liturghii, ci şi de toată slujba bisericească, numai scaunul ierarhiei să-l aibă, precum am spus, să şază cu ceilalţi preoţi; şi acea îngăduire la aceasta i s-a dat, pentru că acea faptă a căsătoriei fără lege s-a făcut, el neştiind. Dar să binecuvinteze la vreo slujbă, purtătorii de Dumnezeu părinţi nu i-au dat voie. Cum să binecuvînteze pe alt om, el care este dator să aibă grijă de înseşi păcatele sale? Binecuvîntarea este doară dar al duhului sfînt şi împărtăşire către alţii. Dar acesta nu are parte nici de dar nici de sfinţire, de la duhul sfînt pentru păcatul amestecării de sînge ce l-a făcut. Şi de vreme ce el nu are nimic dintr-un astfel de dar, cum

[1]) δὲ în ms.

ἐπειδὴ αὐτὸς δὲν ἔχει ἀπὸ τῆς τοιαύτης χάριτος, πῶς δύναται νὰ μεταδώσῃ πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον πρᾶγμα ὁποῦ δὲν ἔχει; Ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει, δίδει καὶ πρὸς ἄλλους καὶ εὐλογίαν καὶ ἁγιασμόν· εἰ δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει, πῶς δύναται νὰ δώσῃ; Λοιπόν, οὔτε κρυφῶς, οὔτε φανερῶς, νὰ τολμήσῃ κὰ εὐλογήσῃ, οὔτε νὰ μεταλάβῃ τινὰν ἄνθρωπον, ὅτι σώζει αὐτὸν μόνον νὰ καθέζεται εἰς τὴν καθέδραν τῶν ἱερέων. Οὐχὶ ἄλλην ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν νὰ ὑπηρετῇ, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, εἰ μὴ νὰ δέεται τοῦ θεοῦ μετὰ δακρύων νὰ συγχωρήσῃ τὸ ἀνόνημα τῆς αἱμομιξίας ὁποῦ ἔκαμε. Καὶ τοῦτος ὁ παράνομος γάμος νὰ χωρισθῇ καὶ πλέον ὁ αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην νὰ μὴ δὲν ὑπάγῃ. Καὶ ἐὰν οὕτως κάμῃ, δὲν ὑστερεῖται ἀπὸ τῆς καθέδρας. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς δὲν χωρισθῇ, οὐ μόνον τῆς καθέδρας νὰ ὑστερῆται, ἀμὴ μετ' αὐτὴν τὴν παράνομον γυναῖκα ὁποῦ ἔλαβε, νὰ εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν νὰ χωρισθοῦν. Τότε μετὰ τὴν χώρησιν νὰ δεχθοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἰ δὲ καὶ δὲν στέρξουν νὰ χωρισθοῦν, νὰ χωρίζωνται [1]) μετὰ αὐθεντικῆς ἐξουσίας, ἤγουν μετὰ τῆς ἐξωτέρας κρίσεως.

Ἀποστόλων κανὼν ιθ-ος· Ὁ δὲ κοσμικὸς ὁποῦ νὰ ἔναι παράνομος, κληρικὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔναι.

Ζωναρᾶ· Ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει παράνομον γυναῖκα, οὐχὶ μόνον ἀπὸ τοῦ κλήρου διώχνεται, ἀμὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἕως οὗ νὰ χωρισθῇ· καὶ ὡσὰν χωρισθῇ, νὰ κανονίζεται τὸν κανόνα τῶν αἱμομικτῶν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΘΑΙΡΕΘΕΝΤΟΣ ΕΑΝ ΛΕΓΗ ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΞΑΜΕΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΜΕ ΚΑΘΗΡΗΜΕΝΟΝ ΙΕΡΕΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟϚ-ον.

Ἐρώτησις τινῶν μοναχῶν ἔξω τῆς πόλεως ἀσκουμένων πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Νικόλαον· Τάχα ἔναι εὔλογον, ἢ ἂν κάμῃ χρεία,

poate să împărtăşească altui om un lucru pe care nu-l are? ! Acela care are, dă şi altora şi binecuvîntare şi sfinţire ! Iar acela care nu are, cum poate să dea? Prin urmare, nici întrascuns nici pe faţă, să nu îndrăznească să binecuvînteze, nici să cuminece vreun om, deoarece pentru el rămîne numai să şadă în ierarhia preoţilor. Nici o slujbă bisericească să nu o slujească, precum am zis mai sus, decît numai să se roage cu lacrimi lui Dumnezeu să-i ierte fărădelegea amestecării de sînge ce a făcut-o. Iar această căsătorie în fărădelege să se despartă, şi el să nu meargă mai mult la acea femeie. Şi dacă face aşa, să nu fie lipsit de ierarhie. Iar dacă nu s-a despărţit, să fie lipsit nu numai de ierarhie, ci dimpreună cu femeia pe care a luat-o, să fie în afară de biserica lui Hristos, pînă ce nu s-au pocăit să se despartă. Atunci, după despărţenie, să-i primească în biserică. Iar de nu vor primi să se despartă atunci să fie despărţiţi cu puterea domnească, adică cu judecată mireană.

Canonul 19 al apostolilor: Mireanul care este fără de lege, cleric nu poate să fie.

A lui Zonara: Acela care are femeie fără lege, nu numai să fie izgonit din cler, ci şi din biserică, pînă ce nu se vor fi despărţit; şi după ce s-au despărţit, să ia canonul amestecătorilor de sînge.

DESPRE PREOTUL CATERISIT DACĂ SLUJEŞTE «BINECUVÎNTAT ESTE DUMNEZEU»; ŞI DESPRE PREOTUL CARE SE ROAGĂ ÎMPREUNĂ CU UN PREOT CATERISIT. CAP. 76. (GLAVA 83.)

Întrebarea unor călugări, care îşi duceau schimnicia afară de Constantinopol, către prea sfinţitul patriarh Nicolae: Oare se cade, sau cînd este nevoie, ca un preot caterisit pentru

[1]) χωρίζονται în ms.

ἕναν ἱερέαν, ὁποῦ τὸν ἐκαθήρουν διὰ πταισίματα ὁποῦ ἔκαμε, νὰ λέγῃ τὸ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ τὸ ὁ Θεὸς οἰκτειρησαι ἡμᾶς καὶ τὸ Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν ἢ νὰ θυμιάζῃ μετὰ θυμιατοῦ, ἢ νὰ μεταλαμβάνῃ μέσα εἰς τὸ θυσιαστήριον;

Ἀπόκρισις· Οὐχί· μόνον εἰς τὸν τόπον τῶν λαικῶν νὰ βαλθῇ.

Ἀποστόλων κανὼν ια-ος· Ὁ δὲ ἱερεὺς ὁποῦ νὰ συλλειτουργήσῃ μετὰ ἱερέαν καθηρημένον καὶ νὰ τὸ ἠξεῦρε καὶ αὐτός, καθήρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ Η ΜΟΙΧΕΥΘΗ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ Η ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΥ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ· ΚΑΙ <ΠΕΡΙ> ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΕΑΝ ΔΥΝΑΣΤΙΚΩΣ ΜΟΙΧΕΥΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΖ-ον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν η-ος· Ὁ ὄγδοος τῆς ἐν Νεοκαισαρείας [1]) συνόδου διακελεύει· ὅτι ἐάν τινος ὁποῦ μοιχεύεται ἡ γυναῖκά του καὶ ἐλεχθῇ [1]) φανερῶς, αὐτὸς εἰς ὑπηρεσίαν ἱερατικὴν δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ. Εἰ δὲ καὶ χειροτονηθῇ τινας καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ ἡ γυναῖκά του, νὰ τὴν ἀφίσῃ. Εἰ δὲ καὶ θέλει ὅτι νὰ εὑρίσκεται μετ' αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ κανένα ἱερατικόν.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμών· Ἀνδρὸς λαϊκοῦ ἡ γυναῖκά του νὰ μοιχευθῇ καὶ τὴν ἐλέγξουν φανερῶς, αὐτὸς εἰς ἐκανένα βαθμὸν ἱερατικὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔλθῃ.

Σήμαναι· Τὸν [1]) ἐλέγξουν φανερῶς δηλοῖ ὅτι νὰ μαρτυρηθῇ ὑπὸ πέντε μαρτύρων αὕτη ἡ ὑπόθεσις τῆς μοιχείας καὶ νὰ ὁμόσουν, τότε ὑστερεῖται τοῦτος τῆς ἱερατικῆς χάριτος· εἰ δὲ καὶ ἔναι εἰς ὑποψίαν, ὅτι μοιχεύεται ἡ γυναῖκά του καὶ δὲν ἐλεγχθῇ μαρτυρικῶς, τοῦτον [1])

păcatele ce le-a făcut, să slujască «Binecuvîntat e Dumnezeu» şi «Doamne milostiveşte-te spre noi» şi «Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu» sau să cădelniţeze cu cădelniţa sau să se pricestuiască înăuntru în altar?

Răspuns: Nu! Ci să fie pus numai în locul laicilor.

Canon 11 al apostolilor: Preotul care va liturghisi împreună cu preot caterisit, şi să o ştie şi el, se caterisește din preoţia lui.

DESPRE PREOT DACĂ PREACURVEŞTE SAU A PREACURVIT FEMEIA LUI, SAU ŞI DESPRE MIREAN, ŞI VOIEŞTE SĂ SE PREOŢEASCĂ; ŞI DESPRE PREOTEASA DACĂ A PREACURVIT DE SILĂ. CAP. 77. (GLAVA 84.)

Canon 8 al sinodului de la Neocesareia: Canonul al optulea al sinodului de la Neocesareia porunceşte: că dacă femeia cuiva preacurveşte şi a fost dovedită în chip vădit, acela nu poate să intre în slujbă preoţească. Iar dacă s-a hirotonit cineva şi, după hirotonie, femeia lui a preacurvit, să o lase. Iar dacă voieşte să se afle cu dînsa, nu poate să aibă nici un dar preoţesc.

A lui Zonara şi Balsamon: Femeia unui bărbat laic de a preacurvit şi a fost dovedită în chip vădit, el nu poate să ajungă nici la o treaptă preoţească.

Înseamnă-ţi: În chip vădit, arată că cinci martori să mărturisească acea pricină a preacurviei şi să jure şi atunci acesta este lipsit de darul preoţesc; dar dacă este la bănuială, că femeia sa preacurveşte şi nu a fost dovedită cu martori, atunci

[1]) Sic.

τὴν ἱερωσύνην λαμβάνει, ἐπειδὴ καὶ ἡ ὑποψία τῆς μοιχείας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δὲν ἀπεδείχθη. Εἰ δὲ καὶ φανεῖ ἀληθῶς καὶ ἀποδειχθῇ καὶ θέλει αὐτὸς νὰ κάμῃ διαζύγιον, ὥστε νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτῆς, τότε ἀνεμποδίστως ἐπέρνει τὴν ἱερωσύνην, ἀληθῶς αὐτὸς ἄλλη γυναῖκα δὲν δύναται νὰ ἐπάρῃ, ἀμὴ νὰ διάγῃ μόνος ἐν παρθενίᾳ καὶ σεμνότητι. Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἱερεὺς καὶ μοιχευθῇ ἡ πρεσβυτέρα αὐτοῦ, ἀποφύνουν [1]) οἱ θεῖοι πατέρες ὅτι, ἐὰν θέλῃ νὰ τὴν ἔχῃ ὡς πρότερον, καθήρεται ἀπὸ τὸ ἀξίωμα ἱερατικόν, ὁποῦ εὑρίσκεται, ὅτι αὐτὴ ἡ πρεσβυτέρα αὐτοῦ, ὁποῦ ἐμοιχεύθη, ἐμολύνθη καὶ ἔναι μεμυασμένη· καὶ ἐὰν ὁ πρεσβύτερος αὐτῆς ἐσμίξῃ μετ' αὐτῆς γίνονται ἕνα σῶμα· λοιπὸν καὶ αὐτὸς μετεχένει ἀπὸ τοῦ μολύσματος ἐκείνου καὶ ἔναι μεμολυσμένος καὶ δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς ὑπηρεσίαν ἐκκλησιαστικήν.

Σήμαναι· Τοῦ κοσμικοῦ ἐὰν μοιχευθῇ ἡ γυναῖκά του καὶ συμπαθήσει αὐτὸς τὸ ἁμάρτημα, ἔχει ἄδειαν νὰ τὴν ἐπάρῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καθὼς ἐξετάζεται ἐκείνος ὁποῦ μέλλει νὰ χειροτονηθῇ ἱερεύς, ὅπως νὰ ἔναι καθαροῦ βίου καὶ ἀρετῆς, οὕτως θέλει νὰ ἐξετάζεται καὶ ἡ γυναῖκά του, ἀνέναι τιμία καὶ καθαρωτάτη.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἱερέως καὶ δυναστευθῇ ὑπό τινος δυνάστου, ἢ αἰχμαλωτισθῇ, ἤγουν νὰ γένῃ σκλάβα, καὶ τὴν ἐμιάνουν [2]), ὥστε νὰ ἁμαρτεύσουν μετ' αὐτῆς, καὶ ἐν ὑστέροις ἐλευθερωθῇ καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν τὴν ἐχωρίζεται, ἀμὴ νὰ τὴν ἔχῃ καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἀνεμποδίστως· καὶ τοῦτος ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας δὲν καθήρεται, μόνον νὰ τὴν ἔχῃ αὐτὴν ἅπασαν τὴν ἱερουργίαν ἀκριματίστως, μὴ δυναμένου τινὸς ἐνοχλῆσαι ἢ ἐμποδίσαι αὐτόν, διότι ἐγένετο τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ τὸ ἁμάρτημα κατὰ δυναστείαν.

în ce-l priveşte pe acesta, ia preoţia, de vreme ce bănuiala preacurviei femeii sale nu a fost dovedită. Iar dacă se va arăta cu adevărat şi se va fi dovedit şi dînsul voieşte să divorţeze, încît să se despartă de dînsa, atunci ia preoţia fără nici o piedică, dar într-adevăr altă femeie nu poate lua, ci să-şi petreacă viaţa singur în feciorie şi cinste aleasă. Iar dacă este preot şi preoteasa lui a preacurvit, dumnezeieştii părinţi hotărăsc că, dacă voieşte să o ţină ca mai înainte, se caterisește din demnitatea preoţească în care se găseşte, pentru că preoteasa lui care a preacurvit, s-a murdărit şi este pîngărită; şi dacă preotul ei se va împreuna cu dînsa, se fac un trup; prin urmare şi dînsul îşi face parte din acea murdărie şi este pîngărit şi nu poate să vină la slujbă bisericească.

Înseamnă-ţi: Dacă femeia mireanului a preacurvit şi dînsul îi va ierta păcatul, are voie să o ţie.

A patriarhului Postnicul: Precum este cercetat acela care va să se hirotonească preot, ca să fie cu viaţă curată şi cu virtute, aşa va să fie cercetată şi femeia lui, dacă este cinstită şi foarte curată.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Dacă s-a întîmplat că femeia preotului a fost siluită de către vreun siluitor sau a căzut în robie, adică a ajuns sclavă, şi au pîngărit-o pe ea, încît vor păcătui cu ea, şi în cele din urmă va fi fost eliberată şi a venit la preotul ei, să nu se despartă de ea, ci să o ţină ca mai înainte fără nici o piedică; şi acest preot nu se caterisește din slujba sa preoţească, ci să-şi aibă tot serviciul său sfînt fără nici un păcat, neputîndu-l nimeni supăra sau opri pentru că păcatul preotesei lui a fost făcut de silă.

---

[1]) Sic.
[2]) αἰμιάνουν în ms.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΕΧΘΟΥΝ ΞΕΝΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΑΝ ΔΕΧΕΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΗ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν λγ-ος· Ὁ τριακοστὸς τρίτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν διακελεύει· ὅτι ὅποιος ἱερεὺς ὑπάγει εἰς ξένην ἐπαρχίαν καὶ δεχθῇ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ τόπου ἐκείνου χωρὶς νὰ ἔχῃ συστατικὰ γράμματα, νὰ ἔναι καθηρημένος καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὁποῦ τὸν ἐδέχθη. Εἰ δὲ καὶ ἔναι τινὰς ἀφωρισμένος ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ καὶ ὑπάγει εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν καὶ δεχθῇ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ κατὰ τόπου ἐκείνου, νὰ ἔναι καὶ αὐτὸς ἀφωρισμένος.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μα-ος. Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν η-ος. Σήμαναι· Καὶ οὐδένας ἱερωμένος νὰ μὴ δὲν περιπατῇ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν χωρὶς συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ τολμήσῃ νὰ λειτουργήσῃ ἢ νὰ κάμῃ ἄλλην ὑπηρεσίαν ἐκκλησιαστικήν.

Καὶ συστατικὰ γράμματα οὐδένας ἱερεὺς ἔχει ἄδειαν νὰ δώσῃ πρὸς ἄλλον ἱερέαν ἢ κληρικόν, ὁπόταν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῶν λείπῃ. Εἰ δὲ καὶ ἔναι ἀπεθαμένος, λαμβάνωσι γράμματα ἀπὸ τοῦ πλησίον ἀρχιερέως. Ὅμως καὶ οἱ χωρεπίσκοποι καὶ οἱ πνευματικοὶ πατέρες, ὁποῖοι λέγονται καὶ αὐτοὶ χωρεπίσκοποι, ἔχουν ἄδειαν νὰ δίδουν εἰρηνικὰ γράμματα, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ προνόμια ὁποῦ ἔχουν.

Ἀποστόλων κανὼν ιβ-ος· Εἰ δὲ καὶ δεχθῇ ἀρχιερεὺς ἀργὸν ἱερέαν ἀπὸ ἄλλον ἀρχιερέαν, ἢ κληρικοὶ καὶ συγχωρήσουν αὐτοῦ καὶ λειτουργεῖ, νὰ καθῄρωνται.

Περὶ δὲ συστατικοῦ γράμματος δηλοποιοῦμεν τί δηλοῖ.

Ματθαίου περὶ συστατικοῦ γράμματος· Συστατικὸν γράμμα ἔναι, ὅταν τινὰς κληρικὸς θέλῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν νὰ ἱερουργῇ ἐκεῖ· διὰ τοῦτο ἐπέρνει

DESPRE ARHIEREII CARE VOR PRIMI PREOŢI STRĂINI FĂRĂ SCRISORI DE RECOMANDAŢIE ŞI DE PACE; ŞI CE ARATĂ? ŞI DESPRE PREOTUL CĂZUT ÎN ROBIE, DACĂ ESTE PRIMIT FĂRĂ RECOMANDAŢIE. CAP. 78. (GLAVA 85.)

Canonul 33 al apostolilor: Canonul al treizeci şi treilea al sfinţilor apostoli porunceşte: că preotul care merge în eparhie şi arhiereul locului aceluia îl va fi primit, fără să aibă scrisori de recomandaţie, să fie caterisit şi arhiereul care l-a primit. Iar dacă cineva este afurisit de către arhiereul său şi merge în altă eparhie şi arhiereul din partea locului aceluia îl va fi primit, să fie afurisit şi acela.

Canon. 41 al sinodului din Laodicea; canon 8 al sinodului din Antiohia. Înseamnă-ţi: Şi nici un cleric să nu umble prin altă eparhie fără scrisori de recomandaţie ale episcopului său, nici să nu îndrăznească să liturghisească sau să facă altă slujbă bisericească.

Şi scrisoare de recomandaţie, nici un preot nu are voie să dea altui preot sau cleric, cînd arhiereul lor lipseşte. Iar dacă este mort, iau scrisorile de la arhiereul din apropiere. Totuşi şi locţiitorii episcopului şi părinţii duhovnici, care şi dînşii se cheamă locţiitori ai episcopilor, au voie să dea scrisori de pace, precum au şi alte privilegii.

Canon. 12 al apostolilor: Iar dacă un arhiereu va primi pe un preot oprit pentru un timp de la slujbă de către alt arhiereu, sau clerici îi vor îngădui lui să liturghisească, să fie caterisiţi.

Despre scrisoarea de recomandaţie facem cunoscut ce arată.

A lui Matei despre scrisoare de recomandaţie: Scrisoare de recomandaţie este cînd un cleric voieşte să meargă în altă eparhie ca să slujească sfintele slujbe acolo; de aceea ia scri-

γράμματα ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ γράμμα ἐκεῖνο μαρτυρεῖ αὐτόν, ὅτι κατὰ βαθμοὺς ἐχειροτονήθη παρὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἱερέων, ὁποῦ τὸν ἐμαρτύρησαν. Καὶ δείχνει ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς πάντας, ὁποῦ ὑπάγη αὐτὸς ὁ ἱερεύς, ὅτι παρ' αὐτοῦ ἐκοσμήθη τὸ μέγα ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης καθαρῶς καὶ ἀξίως.

Περὶ τοῦ ἀπολυτικοῦ γράμματος τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Τὸ ἀπολυτικὸν γράμμα λέγεται τοῦτο ὁποῦ ἐπέρνει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὸν ἀρχιερέαν αὐτοῦ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν νὰ ἱερουργῇ· καὶ φαίνεται ὅτι μετὰ θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ εὐγῆκε καὶ οὐχὶ παρὰ γνώμης αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔναι ἀκατάγνωσοτς ἱερεὺς καὶ τὸ δεῖνα τὸ δεῖνα ὀφφίκιον ἔχει καὶ καλὸς χριστιανὸς καὶ ὀρθόδοξος. Καὶ μαρτυρεῖ αὐτὸν τὸ γράμμα αὐτὸ ὁποῦ βαστάζει τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ, ὅτι εἰς τὰ πάντα ἔναι ἄξιος τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ ἱερουργεῖν τῷ θεῷ.

Περὶ εἰρηνικῶν γραμμάτων· Εἰρηνικὰ γράμματα λέγονται αὗται αἱ δύο γραφαὶ τοῦ ἱερέως· ἡ συστατικὴ καὶ ἡ ἀπολυτική.

Βαλσαμών· Δέχεται δὲ ἀρχιερεὺς ἱερέαν χωρὶς συστατικὸν καὶ ἀπολυτικὸν γράμμα, ὅταν τοῦ ἱερέως ἡ πατρίδα κουρσευθῇ, ἢ αὐτὸς γένῃ σκλάβος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΩΝ ΤΟΚΟΥΣ, ΙΕΡΩΜΕΝΟΙ Η ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ Η ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΘ-ον.

Ἀποστόλων μδ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἐὰν δανείσει τινὸς ἀνθρώπου ἀργύρια καὶ ἐπέρνει τόκους, ἢ νὰ τὸ παύσῃ ἢ νὰ ἔναι καθῃρημένος.

sorile de la arhiereul lui. Şi scrisoarea aceea mărturiseşte despre el că a fost hirotonit după trepte de darul duhului sfînt, după mărturia duhovnicului lui şi a altor preoţi care au dat mărturie pentru el. Şi arhiereul face tuturor arătare, unde merge acel preot că a fost împodobit de către dînsul cu marea dregătorie a preoţiei curat şi cu vrednicie.

A aceluiaşi Matei despre scrisoarea de slobozenie: Scrisoarea de slobozenie se cheamă aceea pe care o ia preotul de la arhiereul lui, pentru ca să plece în altă eparhie să slujească sfintele slujbe; şi se arată că a ieşit cu voia arhiereului său, şi nu fără ştirea lui şi că este preot fără nici o pedeapsă şi are cutare şi cutare funcţie şi e un bun creştin şi ortodox. Şi scrisoarea aceea a arhiereului său pe care o are asupra sa mărturiseşte despre dînsul că este întru toate vrednic de preoţie spre a sluji lui Dumnezeu.

Despre scrisorile de pace: Scrisori de pace sînt aceste două scrisori ale preotului; cea de recomandaţie şi cea de slobozenie.

Balsamon: Arhiereul primeşte preot fără scrisoare de recomandaţie şi de slobozenie, cînd patria preotului a fost invadată, sau cînd el a căzut în robie.

DESPRE CEI CE IAU DOBÎNZI, CLERICI SAU CĂLUGĂRI SAU ŞI LAICI. CAP. 79. (GLAVA 86.)

Al apostolilor 44: Canonul al patruzeci şi patrulea al sfinţilor apostoli hotărăşte: că episcop sau preot sau diacon, dacă va împrumuta vreunui om bani şi ia dobîndă, sau să se lase de aceasta sau să fie caterisit.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ιδ-ος· Καὶ κληρικός, ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἱερεὺς καὶ ἐπέρνει τόκον, πρῶτον νὰ ἐρωτηθῇ, ἀνέναι καὶ θέλει νὰ στέρξῃ ἐκεῖνο τὸ ἄδικον κέρδος, ὁποῦ ἐπῆρε τοῦ καμάτου, νὰ τὸ δώσῃ εἰς πτωχά· εἶτα νὰ κάμῃ ὑπόσχεσιν ἔγγραφον, ὅτι πλέον τὸ τοιοῦτον παράνομον πρᾶγμα νὰ μὴ δὲν τὸ κάμῃ. Τότε, ἐὰν ἔναι καθαρὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα, ὁποῦ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην, ἂς χειροτονηθῇ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καλόγηρος ἢ καλογραΐα, ἐὰν ἐπέρνουν τόκον νὰ ἔναι ἐν τῷ ἁμαρτήματι, ἕως οὗ νὰ παύσουν τελείως ἀπὸ τὸ πονηρὸν ἔργον ἐκεῖνο.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Εἰ δὲ κοσμικὸς χριστιανός, ἐὰν βουληθῇ νὰ ἐπέρνῃ κάματον εἰς τὰ ἀργύρια αὐτοῦ νὰ ἀφορίζε<ται> ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ παύσῃ.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΑΝ ΕΜΠΟΥΝ ΕΓΓΥΗΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Π-ον.

Ἀποστόλων κ-ος· Ὁ εἰκοστὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὁ κληρικὸς ἐγγύας διδοὺς καθαιρήσθω.

Ζωναρᾶ καὶ Βαλσαμών· Ἐάν τινας κοσμικὸς ἀγοράσῃ αὐθεντικὴ δουλεία, ὁ ὁποῖος λέγεται τελώνης καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ γένῃ ἐγγυητὴς αὐτοῦ, καθήρεται παντάπασι· ἢ ἂν γένῃ ἐγγυητὴς αὐτοῦ εἰς ἄλλην ὑπόθεσιν, ὥστε διὰ κέρδος ὅτι νὰ κερδέσῃ, καὶ δι' αὐτὸ καθῄρεται.

Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ τινὰς ἄνθρωπος πτωχὸς καὶ χρεωστεῖ καὶ θέλουν, ὅτι νὰ τὸν ἐβάλλουν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ὁ ἱερεὺς ἐγγυηθῇ αὐτόν, δὲν ἐμποδίζεται διὰ τοῦτο, μόνον ἔχει καὶ ἔπαινον εἰς τὸ ἀγαθὸν ὁποῦ ἔκαμε. Καὶ εἰς ἄλλαις αἰτίαις ἀγαθαῖς ἐὰν ὁ ἱερεὺς ἐγγυηθῇ τινάν, δὲν ἔχει καμίαν παίδευσιν περὶ τῆς ἐγγυήσεως.

Canonul 14 al marelui Vasile: Clericul care voieşte să devină preot şi ia dobîndă, mai întîi să fie întrebat, dacă voieşte să convină să dea la săraci acel cîştig nedrept pe care l-a luat camătă; apoi să facă făgăduinţă în scris, că nu o să mai facă aşa lucru fără lege. Atunci, dacă este curat de alte păcate, care opresc de la preoţie, să fie hirotonit.

A patriarhului Postnicul: Călugăr sau călugăriţă dacă iau dobîndă, să fie cu păcat, pînă nu se vor lăsa cu totul de acel lucru rău.

A marelui Vasile: Dacă creştinul mirean ar voi să ia camătă pentru banii săi, să fie afurisit de la biserica lui Hristos, pînă nu va înceta.

DESPRE CLERICI DACĂ SE PRIND CHEZAŞI CAP. 80. (GLAVA 90)

Al apostolilor al 20-lea: Canonul al douăzecelea al sfinţilor apostoli hotărăşte: clericul care se prinde chezaş, să fie afurisit.

A lui Zonara şi Balsamon: Dacă vreun mirean a cumpărat slujbă de la domnie care se cheamă vameş şi preotul s-a prins chezaş pentru el, se cateriseşte de tot; sau dacă s-a prins chezaş pentru el la altă afacere de cîştig, ca să cîştige, şi pentru aceasta se cateriseşte.

Dacă însă s-a aflat vreun om sărac şi este dator şi vreau să-l arunce în temniţă şi preotul s-a prins chezaş pentru dînsul, la aceasta nu se opreşte, ci ia şi laudă pentru binele ce l-a făcut. Şi la alte pricini bune, dacă preotul s-a prins chezaş pentru cineva, nu are nici o pedeapsă pentru chezăşie.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΥΠΑΓΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΚΡΑΣΟΠΟΥΛΙΟΝ, ΟΥΔΕ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΚΑΠΗΛΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΑ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν νδ-ος· Ὁ πεντηκοστὸς τέταρτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος κληρικὸς φανεῖ, ὅτι νὰ ὑπαγένῃ εἰς κρασοπουλίον νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἐκεῖ, νὰ ἀφορίζεται.

Ζωναρᾶ· Ἐὰν τύχῃ ἱερεὺς καὶ ἔναι ὁδοιπόρος, ἤγουν στρατοκόπος καὶ δὲν ἔχει ποῦ νὰ μείνῃ μόνον εἰς τὸ κρασοπουλίον, ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔναι καὶ ἄλλος τόπος δὲν εὑρίσκεται νὰ ἀναπαυθῇ, συγχωρῇ αὐτοῦ νὰ μείνῃ καὶ δὲν παιδεύεται.

Συνόδου ς-ης κανὼν θ-ος· Καὶ κληρικὸς νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καπηλικὸν ἐργαστήριον, τὸ ὁποῖον λέγεται κοινῶς κρασοπουλίον· καὶ ἐὰν αὐτὸς ἐμποδίζεται νὰ μὴ δὲν ὑπηγένῃ εἰς αὐτό, πῶς νὰ ἔχῃ τοιοῦτον ἐργαστήριον νὰ ὑπηρετῇ ἄλλους ἀνθρώπους, ὁποῦ ὑπηρεσία τοῦ ἱερέως ἔναι νὰ ὑπηρετῇ τὸν μόνον βασιλέα καὶ μέγαν ἀρχιερέαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅμως ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ τούτου ἢ νὰ καθῄρεται.

Σήμαναι· Καὶ τὸ ἐργαστήριον αὐτὸ ὁποῦ ἔχει, ἂν τὸ δώσῃ πρὸς ἄλλον μετὰ νοικίου, ἔναι συγχωρημένος καὶ δὲν παιδεύεται.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΙΖΟΜΕΝΩΝ, ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΒ-ον.

Ἀποστόλων οθ-ος· Ὁ ἑβδομηκοστὸς ἔννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἂν τύχῃ τινὰς καὶ δαιμονίζεται, νὰ μὴ δὲν γίνεται κληρικός, μηδὲ νὰ συνεύχεται μετὰ τῶν πιστῶν, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῇ· καὶ ἐὰν ἔναι ἄξιος, νὰ γίνεται κληρικός.

DESPRE CLERICI CA SĂ NU MEARGĂ LA TAVERNĂ, NICI SĂ ŢIE CÎRCIUMĂ. CAP. 81 (GLAVA 91).

Al apostolilor canon 54: Canonul al cincizecişi patrulea al sfinţilor apostoli hotărăşte: că clericul care se va vădi că merge la tavernă să mănînce şi să bea acolo, să se afurisească.

A lui Zonara: De se întîmplă preot să fie la drum, adică în călătorie şi nu are unde să rămînă, decît la cîrciumă, de vreme ce este de nevoie şi alt loc nu se află unde să se odihnească, i se iartă să rămînă şi nu se pedepseşte.

Canonul 9 al sinodului 6: Şi clericul să nu ţină dugheană de vin, ce se cheamă de obşte cîrciumă; şi dacă îi este oprit să se ducă într-însa, cum să ţină aşa dugheană şi să servească altor oameni un preot, al cărui serviciu este să slujească unui singur împărat şi mare arhiereu, domnul notru Isus Hristos; aşadar sau să se lase de aceasta sau să se caterisească.

Înseamnă-ţi: Şi dacă dugheana aceea pe care o are, o va da altuia cu chirie, îi este îngăduit şi nu se pedepseşte.

DESPRE CEI ÎNDRĂCIŢI CA SĂ NU DEVINĂ PREOŢI ŞI DESPRE PREOTUL LUNATEC. CAP. 82. (GLAVA 92).

Al apostolilor 79: Canonul al şaptezeci şi nouălea al sfinţilor apostoli hotărăşte că de se întîmplă ca cineva să fie îndrăcit, cleric să nu se facă, nici să nu se roage împreună cu credincioşii, pînă ce se va fi curăţit; şi dacă este vrednic, să se facă cleric.

Βαλσαμών· Τοῦτο ὁποῦ λέγει ὅτι νὰ μὴ δὲν συνεύχεται ὁ δαιμονιζόμενος μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανῶν, ἔναι διὰ τούτην τὴν αἰτίαν, ὥς τε διὰ νὰ μὴ δὲν λέγῃ λόγους κακοὺς καὶ ἀσέμνους εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ταραχίζῃ καὶ σκανδαλίζῃ τὸν λαὸν τοῦ κυρίου καὶ παύῃ τὴν δοξολογίαν. Εἰ δὲ ὡσὰν γένει ὑγιής, δὲν ἐμποδίζεται.

Τῶν θείων νόμων καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· Περὶ δὲ τοῦ σεληνιαζομένου ἱερέως οὕτως ἀποφύνουν [1]) οἱ θεῖοι νόμοι· ὁ τοιοῦτος ὁ ἱερεὺς ὅλα τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως νὰ τὰ ὑπηρετῇ καὶ ἔμπόδιον κανένα νὰ μὴ δὲν ἔχῃ, μόνον τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, τουτέστιν τῆς θείας ἱερουργίας, νὰ ἔναι ὑστερημένος καὶ ἀπόβλητος ἐξ αὐτῆς. Καὶ περὶ τούτου οὐ μόνον οἱ θεῖοι νόμοι τὸ ὁρίζουν, ἀμὴ καθολικὴ μεγάλη ἐκκλησία οὕτως κρατεῖ κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν. Καὶ δίδουν ἄδειαν τῷ σεληνιαζομένῳ ἱερεῖ νὰ ὑπηρετῇ ὅλα τὰ ἱερατικά, δηλονότι νὰ εὐλογῇ ἄνδρόγυνα, νὰ βαπτίζῃ παιδία, εὐλογητὸν εἰς ἅπασαν ἄλλην ἀκολουθίαν νὰ κάμνῃ, μόνον, ὡς ὁρίζει ὁ νόμος, ἀπὸ τὴν θείαν ἱερουργίαν νὰ ἀπέχῃ παντάπασιν.

ΟΤΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΙΕΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΟΙ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΕΝΑΙ ΑΠΟ ΓΕΝΟΥΣ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΟΙ ΟΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΟΥΝ ΑΠΟ ΠΟΡΝΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ· ΚΑΙ ΟΥΔΕΝΑΣ ΝΑ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΗ ΧΩΡΙΣ ΚΟΥΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΓ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν λγ-ος· Ὁ τριακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου ἀποφύνει [1])· ὅτι ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ ἱερεύς, νὰ μὴ δὲν ἐμβλέπῃς τὸ γένος αὐτοῦ ποῖον ἔναι, ἢ ἱερατικὸν ἢ κοσμικόν, μόνον αὐτὸν ὁποῦ θέλει νὰ λάβῃ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, διότι τοῦτο μόνον οἱ Ἑβραῖοι τὸ εἶχαν χωρισμένον καὶ δὲν ἠμπόριεν ἀπὸ ἄλλην γενεὰν νὰ ἔλθῃ εἰς ἱερωσύνην τινάς, μόνον ἡ λευιτικὴ γενεά, ἤγουν ἡ ἱερατική.

Balsamon: Ceea ce se zice că îndrăcitul să nu se roage împreună cu alţi creştini este din pricina aceasta, pentru ca să nu rostească vorbe urîte şi necuvincioase în biserică şi să tulbure şi să scandalizeze poporul domnului şi să facă să înceteze doxologia. Iar de cum se face sănătos, nu este oprit.

A legilor dumnezeieşti şi a marii biserici: Iar despre preotul lunatec, legile dumnezeieşti aşa hotărăsc: un astfel de preot să săvîrşească fără nici o piedică toate slujbele preoţiei şi să nu aibă nici o oprire, numai de la jertfa cea fără de sînge să fie îndepărtat, adică de la dumnezeiasca slujbă, şi oprit de la aceasta. Şi în privinţa aceasta nu numai legile dumnezeieşti poruncesc aşa, ci şi adevărata marea biserică ţine aşa potrivit cu hotărîrea legii dumnezeieşti. Şi dau voie preotului lunatic să facă toate slujbele bisericeşti, adică să cunune, să boteze, să dea binecuvîntare la orice altă slujbă, numai, precum hotărăşte legea, de la dumnezeiasca liturghie să se îndepărteze cu totul.

IAU PREOŢIA ŞI ACEIA CARE NU SÎNT DE NEAM DE PREOT ŞI ACEIA CARE SÎNT NĂSCUŢI DIN FEMEIE CURVĂ: ŞI NIMENI SĂ NU FIE CITEŢ FĂRĂ TUNDERE. CAP. 83. (GLAVA 93.)

Canonul 33 al sinodului 6: Canonul al treizeci şi treilea al sinodului al şaselea hotărăşte că: la acela care voieşte să se facă preot, să nu te uiţi de ce neam este, de cleric sau mirean, ci numai la persoana care voieşte să ia demnitatea preoţiei, pentru că numai evreii făceau această deosebire şi nu putea nimeni din altă seminţie să ajungă la preoţie decît numai seminţia lui Levi, adică acea preoţească.

---

[1]) Sic.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ δὲ παιδία, ποῦ νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ πόρνην γυναῖκα ἢ ἀπὸ δευτερογαμία ἢ ἀπὸ τριγαμία, ἐὰν δείξουν ἔργα τίμια καὶ ζωὴν θεάρεστον καὶ γένουν ἄξιοι τῆς ἱερωσύνης, χειροτονοῦνται καὶ δὲν ἐμποδίζονται διὰ τὸ ἁμάρτημα τῶν γονέων αὐτῶν, διότι ἐκεῖνοι ἔκαμαν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἐκεῖνοι ἔλαβαν τὸν κανόνα τους· τὰ δὲ παιδία οὔτε ἁμάρτεψαν, οὐδὲ κανονίζονται.

Συνόδου ς-ης· Καὶ οὐδένας ὁποῦ δὲν ἔχει ἀρχιερατικὴ κουρά, δὲν συγχωρεῖ αὐτοῦ ὁ νόμος νὰ ἀναγινώσκει ἐπάμβωνος, ἤγουν νὰ λέγῃ ἀπόστολον, ἀναγνώσματα καὶ τὰ ἄλλα.

ΟΤΙ ΕΑΝ ΧΕΡΟΤΟΝΗΤΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Η ΑΛΛΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ ΝΟΣΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΔ-ον.

Ἀποστόλων οζ-ος· Ὁ ἑβδομηκοστὸς ἕβδομος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἔναι ἑτερόφθαλμος, ἤγουν ἀλλήθωρος, ἢ ἂν ἔχῃ νόσημα καὶ ἔναι ἄξιος τῆς ἱερωσύνης, ἤγουν τῆς ἱερατικῆς ὑπηρεσίας, νὰ γίνεται, ὅτι ἡ πληγὴ τοῦ σώματος δὲν μολύνει τὸν ἄνθρωπον, μόνον τῆς ψυχῆς.

Βαλσαμόνος ἐξήγησιν εἰς τὸν ἀποστολικὸν οη-ον κανόνα· Κοσμικοὶ ἄνθρωποι ἐὰν ἔχουν πάθος νοσήματος καὶ θέλουν νὰ γένουν ἱερεῖς καὶ ἀπὸ τὰ ἀῤῥωστήματα ὁποῦ τοὺς ἐμποδίζει κανένα καὶ δὲν δύνονται νὰ ὑπηρετοῦν τὰ θεῖα μυστήρια, αὐτοὶ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν γίνονται. Εἰ δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ δύνονται νὰ ὑπηρετοῦν, ἢ ἑτερόφθαλμοι εἶναι ἢ κουτζοὶ ἢ ἀλλέως νοσημένοι, ὥρισαν ὅτι νὰ γίνωνται ἱερεῖς, διότι τὴν ψυχὴν θέλουν νὰ ἔναι καθαρά, οὐχὶ τὸ σῶμα. Εἰ δὲ καὶ ὑγιεῖς καὶ λάβωσι τὴν ἱερωσύνην καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἀῤῥωστία, εἰ μὲν δὲν ἐμποδίζονται διὰ τὸ νόσημα νὰ ἱερουργοῦν, οὕτως ὡς εὑρίσκονται,

A lui Nichifor al Constantinopolului: Copiii care s-au născut dintr-o femeie curvă sau dintr-a doua sau a treia căsătorie, dacă vor da dovadă de lucrări cinstite şi de o viaţă plăcută lui Dumnezeu şi devin vrednici de preoţie, se hirotonisesc şi nu sînt opriţi din cauza păcatului părinţilor lor, pentru că aceia au făcut păcatul şi aceia şi-au primit canonul; iar copiii nici n-au păcătuit nici canon nu primesc.

A sinodului al 6-lea: Şi nimănui care nu are tundere arhierească, nu-i îngăduite legea să citească de pe amvon, adică să zică apostolul, citanii şi altele.

DACĂ ESTE HIROTONISIT EPISCOP SAU ALTUL DIN CLER CARE SĂ AIBĂ UN BETEŞUG. CAP. 84. (GLAVA 94).

Al apostolilor 77: Al şaptezeci şi şaptelea canon al sfinţilor apostoli hotărăşte că: Cine este saşiu, adică încrucişat, sau de are vreun beteşug şi este vrednic de preoţie, adică de slujba preoţească, să se facă, pentru că rana trupului nu pîngăreşte pe om, ci numai cea a sufletului.

A lui Balsamon tîlcuire la canonul 78 aspostolesc: Oamenii mireni care suferă de boală şi voiesc să devină preoţi şi vreuna din slăbiciuni care să-i împiedice şi să nu poată sluji dumnezeieştile taine, aceia să nu se facă preoţi. Iar aceia care pot să slujească, fie că sînt saşii sau şchiopi sau cu vreun alt beteşug, au hotărît că să se facă preoţi, pentru că la suflet va să fie curaţi, nu la trup. Iar de sînt sănătoşi şi au luat preoţia şi după hirotonire i-a ajuns vreo boală, dacă din cauza beteşugului nu sînt împiedicaţi să slujească sfintele slujbe, aşa cum se află, anume cu beteşug, să-şi păstreze preoţia fără nici o piedică spre a

δηλονότι μετὰ τοῦ νοσήματος, ἀνεμποδίστως νὰ ἔχουν τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν εἰς τὸ ἱερουργεῖν τῷ θεῷ, ὅτι τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων τοὺς ἔδοξε καὶ ὥρισαν τοῦτο, ἤτοι διὰ τὸ νόσημα τοῦ σώματος, τῆς ἱερουργίας τινὰς νὰ μὴ δὲν ἐμποδίζεται. Εἰ δὲ καὶ τὸ νόσημα ἔναι μεγάλον, ὥστε ἐγένετο τυφλὸς ἢ κωφὸς ἢ βωβός, ἢ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ χεῖρα ἐξηράνθη, ἢ ἄλλο νόσημα ἔχει καὶ δὲν ἠμπορεῖ εἰς τὸ ὑπηρετεῖν τὰ ἅγια, νὰ παύσῃ ἀπὸ τὴν θείαν ἱερουργίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος νὰ μὴ δὲν ὑστερηθῇ, μόνον πλέον περισσότερον νὰ γένῃ ἔλεος εἰς αὐτόν, τουτέστι νὰ ἔχῃ τὴν προτέραν αὐτοῦ ἱερατικὴν καθέδραν κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ ὀφφικίου αὐτοῦ καὶ λάβῃ καὶ βοήθειαν διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΕΥΛΟΓΗΣΗ ΓΑΜΟΝ ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕ-ον

Νόμος· Ἱερεὺς ὁποῦ νὰ εὐλογήσῃ γάμον παράνομον ἢ ἄνηβον, τουτέστιν ἐὰν δὲν ἔναι ὁ ἄνδρας χρονῶν δεκατεσσάρων καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα, νὰ καθῄρεται καὶ ὁ γάμος νὰ χωρίζεται, ἀληθῶς ἐὰν τὸ ἤξευρε ὁ ἱερεύς, ὅτι ἦτον ὁ γάμος παράνομος· εἰ δὲ καὶ δὲν ἤξευρε καὶ ἔκαμεν τὸ ἐν ἀγνοίᾳ, νὰ μὴ δὲν τὸν καθῄρεται, μόνον νὰ παιδεύεται καιρὸν ἱκανόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΛΟΥΕΤΑΙ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ Η ΛΑ·Ι·ΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΛΟΥΕΤΡΟΝ, ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΣ-ον.

Μάρκου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· Ἐὰν ἱερεὺς λουσθῇ ἢ ὑπάγῃ εἰς λουετρόν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ τὴν αὐτὴν ἡμέραν· οὐδὲ μετὰ τὴν λειτουργείαν ἔχει ἄδειαν

sluji lui Dumnezeu, pentru că de Dumnezeu vestitorii apostoli au socotit şi au poruncit aceasta adică nimeni să nu fie împiedicat pentru vreun beteşug al trupului de la slujba preoţească. Iar dacă beteşugul este mare, încît a devenit orb, sau surd sau mut sau i s-a uscat mîna dreaptă sau are alt beteşug şi nu poate săvîrşi sfintele slujbe, să înceteze a face dumnezeiasca slujbă, dar de demnitatea preoţească să nu fie lipsit, să aibă parte de mai multă milă, adică să-şi păstreze locul preoţiei de mai înainte potrivit cu rangul funcţiei lui şi să primească ajutor pentru viaţă.

DESPRE PREOT DE VA BINECUVÎNTA NUNTĂ ÎN AFARĂ DE LEGE. CAP. 85. (GLAVA 95)·

Legea: Preotul care va binecuvînta nuntă fără lege sau fără vîrstă, adică dacă bărbatul nu este de paisprezece ani şi femeia de doisprezece, să fie caterisit şi nunta să se desfacă, într-adevăr dacă preotul ştia că nunta este în afară de lege; dacă însă nu ştia şi a făcut-o în necunoştinţă, să nu fie caterisit, ci numai să se pedepsească timp îndeajuns.

DESPRE PREOTUL CARE FACE BAIE ÎN ZIUA ÎN CARE VOIEŞTE SĂ LITURGHISEASCĂ SAU MIREANUL CARE MERGE LA BAIE, DACĂ SE ŞI CUMINECĂ. CAP. 86. (GLAVA 96).

A lui Marcu, patriarh al Alexandriei: Dacă preotul s-a scăldat sau a mers la baie, nu poate să liturghisească în ziua aceea; nici după liturghie nu are voie să se scalde; nici mireanul

νά λουσθῆ· οὐδὲ κοσμικὸς ἐὰν λουσθῆ ἢ ὑπάγῃ εἰς λουετρόν, δὲν δύναται νὰ μεταδοθῆ τῶν θείων μυστηρίων· οὔτε ὡσὰν μεταδοθῆ, νὰ ὑπάγῃ, οὐδὲ νὰ φλεβοτομηθῆ, οὔτε ὁ ἱερεὺς οὔτε ὁ κοσμικός, εἰ μὴ ἐὰν τύχῃ νόσημα θανάσιμον αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, διὰ τὴν ζωὴν τοῦ πάσχοντος νὰ φλεβοτομήσῃ καὶ νὰ μὴ δὲν κανονίζεται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΑΝΟΙΞΗ Η ΜΙΤΗ ΤΟΥ Η ΤΑ ΔΟΝΤΙΑ ΤΟΥ, ΟΤΑΝ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΖ-ον>

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἱερεὺς ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ καὶ πρὶν τῆς λειτουργίας ἀνοίξει ἡ μίτη αὐτοῦ καὶ δραμεῖ αἷμα, νὰ κάμνῃ μετανοίας σαράντα καὶ τότε νὰ λειτουργήσῃ· εἰ δὲ καὶ ὡσὰν λειτουργήσῃ, ἀνοίξῃ, νὰ κάμνῃ μετανοίας ἑκατόν· τὸ δὲ αἷμα νὰ σκάψῃ λάκκον νὰ τὸ χώσῃ ἢ νὰ τὸ ῥήξῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς ποταμόν. Εἰ δὲ καὶ ἀνοίξουν τὰ δόντια αὐτοῦ, νὰ μὴ δὲν λειτουργήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ Η ΑΛΛΟΥ ΙΕΡΩΜΕΝΟΥ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΘΗ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΗ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΗ-ον>

Βαλσαμών· Ἐὰν φαντασθῆ τινας τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ συνεργείᾳ τοῦ ἐχθροῦ, διὰ νὰ θέλῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ θεῖον ἔργον, νὰ μὴ δὲν γένῃ, εἰ μὲν καὶ δὲν ἔναι ἡ ἡμέρα ἑορταζομένη, διὰ τὸ σεβάσμιον τῆς ἱερωσύνης νὰ μὴ δὲν γίνεται ἡ ἁγία λειτουργία· εἰ δὲ καὶ τύχῃ αὕτη ἡ ἡμέρα ἑορταζομένη, διὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς νὰ λειτουργήσῃ, ἕνα μὲν διὰ νὰ νικηθῆ

dacă s-a scăldat sau a mers la baie, nu poate să se cuminece cu dumnezeieştile taine; nici de îndată ce s-a cuminecat, să meargă, nici să-şi dea drumul la sînge, nici preot nici mirean, decît numai dacă s-a întîmplat boală de moarte chiar în acea zi, pentru viaţa celui suferind să i se dea drumul la sînge şi să nu ia canon.

DESPRE PREOT DACĂ-I VA CURGE SÎNGE DIN NAS SAU DIN DINŢI CÎND VOIEŞTE SĂ LITURGHISEASCĂ. <CAP. 87.> (GLAVA 97.)

A patriahului Postnicul: Preotul care voieşte să liturghisească şi înainte de liturghie va avea hemoragie din nas şi-i va curge sînge, să facă patruzeci de metanii şi atunci să liturghisească; iar de-i va curge, de îndată ce a liturghisit, să facă o sută de metanii; iar sîngele, să sape o groapă să-l îngroape, sau să-l arunce în mare sau în rîu. Dar de-i va curge din dinţi, să nu liturghisească.

DESPRE ARHIEREUL SAU ALT CLERIC DACĂ VA AVEA NĂLUCIRE ÎN ZIUA CÎND VOIEŞTE SĂ LITURGHISEASCĂ. CAP. 88. (GLAVA 98.)

Balsamon: Dacă cineva va avea nălucire în ziua în care voieşte să liturghisească, prin lucrarea potrivnicului care voieşte să-l împiedice de la lucrul dumnezeiesc ca să nu se facă, dacă nu e zi de sărbătoare, pentru cinstea preoţiei, sfînta liturghie să nu se facă. Iar de se întîmplă, în acea zi, sărbătoare, pentru slava ei să se liturghisească; întîi, pentru ca să fie biruit satana, iar al doilea, pentru ca puterea sfintei slujbe să fie înălţată, dar să rostească

ὁ σατανάς, δεύτερον δὲ διὰ τὸ ὑψοθῆναι τῆς ἱερουργίας ἡ δύναμις· ἀληθῶς νὰ ψάλλῃ τὴν ἁγίαν μετάληψιν καὶ νὰ κάμῃ καὶ μετανοίας ἑκατὸν καὶ νὰ πλυθῇ μεθ' ὕδατος καὶ νὰ βάλῃ ἄλλον ἱμάτιον καθαρόν, καὶ τότε νὰ λειτουργήσῃ, ἐὰν ἔναι ἀνάγκης, τουτέστι ἑορτὴ μεγάλη, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΤΙ ΝΑ ΑΠΕΧΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΥΤΩΝ, ΟΤΑΝ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΘ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν ιγ-ος· Ὁ δέκατος τρίτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου διακελεύει, ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι μὴ ἀποστερήθωσαν ἀπὸ τὴν μίξιν τῶν γυναικῶν αὐτῶν, μόνον τὰς ἡμέρας ὁποῦ θέλουν νὰ ἱερουργήσουν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, τότε κάμνει χρεία νὰ ἐγκρατευθοῦν, ὅτι μόνον καθαρὸν καὶ ἀναμάρτητον θέλουν νὰ ὑπηρετήσουν καὶ νὰ πιάσουν τὸν βασιλέα τὸν βασιλέων· καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν· καὶ μόνον οὐ ἐκ τῶν γυναικῶν ἀμὴ καὶ ἀπὸ πολυφαγίας καὶ ἀπὸ πολυποσίας.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΜΕΝΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΥΓΑΛΟΥΝ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΥΤΩΝ ΠΡΟΦΑΣΙΖΟΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΕΥΛΑΒΕΙΑΝ Η ΝΑ ΒΔΕΛΥΤΤΟΝΤΑΙ ΤΟΝ ΝΟΜΙΜΟΝ ΓΑΜΟΝ, Η ΤΟΝ ΟΙΝΟΝ Η ΤΑ ΚΡΕΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ϥ-ον.

Ἀποστόλων ε-ος· Ὁ πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος πρεσβύτερος ἢ διάκονος, τάχα δι' εὐλάβειαν νὰ ἀποδιώξῃ γυναῖκα αὐτοῦ, νὰ ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ στέρξῃ νὰ τὴν ἐπάρῃ· εἰ δὲ καὶ μείνῃ εἰς ἀὐτὸν τὸν λογισμὸν καὶ δὲν τὴν ἐπάρῃ, νὰ καθήρεται. Φαίνεται γὰρ τοῦτο ὁποῦ ἀπεδίωξαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅτι ὁ γάμος ἔναι ἀκάθαρτος· καὶ τὸν

rugăciunile pentru cuminecătură şi să facă o sută de metanii şi să se spele cu apă şi să se schimbe cu altă cămaşă curată şi atunci să liturghisească, de e nevoie, adică de este o sărbătoare mare, precum am spus mai sus.

DESPRE PREOŢI CĂ SĂ SE ABŢINĂ DE LA FEMEILE LOR, CÎND VOIESC SĂ LITURGHISEASCĂ. CAP. 89. (GLAVA 99.)

Canonul 13 al sinodului 6: Canonul al treisprezecelea al sinodului al şaselea porunceşte că preoţii şi diaconii să nu fie lipsiţi de împreunare cu femeile lor, numai în zilele cînd vor să facă sfînta slujbă a jertfei celei fără de sînge, atunci trebuie să se înfrîneze, căci numai ce e curat şi fără de păcat va să slujească şi să se atingă de împăratul împăraţilor; şi de aceea trebuie în ziua aceea să se abţină de pofta trupească; şi nu numai de femeile lor, ci şi de prea multă mîncare şi băutură.

DESPRE PREOŢII CARE ÎŞI ALUNGĂ FEMEILE SUB CUVÎNT DE EVLAVIE SAU SE FERESC CU SCÎRBĂ DE NUNTA LEGIUITĂ SAU DE VIN SAU DE CĂRNURI. CAP. 90. (GLAVA 100).

Al apostolilor 5: Canonul al cincilea al sfinţilor apostoli hotărăşte: care presbiter sau diacon, chipurile din evlavie, îşi alungă femeia, să fie afurisit, pînă ce nu va primi să o ia; iar dacă a rămas la acel gînd şi nu o ia, să se cateriscască. Căci prin faptul că-şi alungă femeia se pare că nunta este necurată şi dumnezeiasca scriptură zice că nunta este cinstită,

γάμον λέγει ἡ θεία γραφὴ τίμιον, τὴν δὲ κοίτην ἀμίαντον· καὶ διὰ τοῦτο καθήρεται, ἂν δὲν τὴν ἐπάρῃ· χωρίζεται ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα του καὶ ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδραν αὐτῆς μὲ τὰς αἰτίας, ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν νόμον γεγραμμένας.

Ἀποστόλων κανὼν να-ος· Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ τινὰς ἱερωμένος, ὅτι νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὸν γάμον ἢ ἀπὸ τὰ κρέη ἢ ἀπὸ τὸν οἶνον, οὐχὶ διὰ ἐγκράτειαν, ἀμὴ διὰ τὸ βδελύττεσθαι αὐτά, ἢ νὰ διορθωθῇ ἢ νὰ καθήρεται.

Ζωναρᾶ· Τὸν νόμιμον γάμον ἡ ἐκκλησία δὲν τὸν ἀποστρέφει, οὐδὲ τὸν παρασαλεύει, μόνον εὐλογεῖ αὐτόν. Καὶ ὁ κύριος ἡμῶν εἰς τὸν γάμον ἔκαμε τὸ πρῶτον θαῦμα, ἤτοι εἰς τὸν ἐν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὁποῦ ἐμετέβαλε τὸ νερὸν εἰς κρασίν· καὶ διὰ τοῦτο ἔκαμε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. Καὶ τούτους ὁποῦ τρώγουν κρέας καὶ πίνουν κρασὶν εἰς τοὺς ὡρισμένους καιρούς, ὁποῦ ἐπαρέδωκαν οἱ θεοκήρυκες ἀπόστολοι καὶ οἱ θεῖοι πατέρες, δὲν τοὺς ἐβδελύττεται ἡ ἐκκλησία, διατὶ εἶναι αὐτὰ ὅλα καλὰ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτῶν· οὐδὲ τούτους, ὁποῦ τὰ ἀπέχουν διὰ ἄσκησιν, δὲν τοὺς κανονίζει, ἀμὴ διὰ τοῦτο νὰ προσεχόμεθα ἀπὸ τούτους ὁποῦ τὰ προσέχουν ταῦτα, ἤγουν ὁποῦ τὰ νηστεύουν. Καὶ εἰ μὲν τὸ κάμνουν διὰ βδελύττητα, βλασφημοῦν, βλασφημοῦν κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ κτισμάτων, καὶ νὰ καθήρωνται· ἐὰν μὲν ἐπιστραφοῦν καὶ μετανοήσουν, νὰ διορθωθοῦν. Εἰ δὲ διὰ θεῖον σκοπὸν καὶ διὰ εὐλάβειαν καὶ διὰ ἄσκησιν νὰ ἀπέχουν ἐξ αὐτὰ, νὰ μὴ δὲν κατακρίνωνται, ὅτι καὶ πολλοὶ μοναχοὶ ἱκανοὺς χρόνους ἔκαμαν καὶ μήτε τυρίν, μήτε αὐγὰ ἔφαγον, οὐδὲ κρασὶν ἔπινον.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΑΦΙΣΗ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΑΥΤΗΣ Η Ο ΑΝΔΡΑΣ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΔΙΑ ΤΟ ΒΔΕΛΥΤΤΕΣΘΑΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟα-ον.

Συνόδου Γάγγρας ι-ος· Ὁ δέκατος κανὼν τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου διακελεύει· ὅτι ὅποια τῶν γυναικῶν ἀφίσῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς καὶ ὑπάγῃ ἐξ αὐτοῦ, ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα,

iar patul nepîngărit; şi de aceea se cateriseşte, dacă nu o ia. Se desparte bărbatul de femeia sa şi femeia de bărbatul ei pentru pricinile care sînt scrise în lege.

Canonul al 51-lea al apostolilor: Dacă se va afla vreun cleric că se leapădă de nuntă sau de carne sau de vin, nu pentru înfrînare, ci pentru că-i este scîrbă, acela sau să se îndrepteze sau să fie caterisit.

A lui Zonara: Nunta legiuită, biserica nu o înlătură nici nu o sminteşte, ci o binecuvîntează. Şi domnul nostru la nuntă a făcut cea dintîi minune, adică la Cana Galileii, cînd a prefăcut apa în vin; şi de aceea a făcut bărbatul şi femeia. Şi pe aceia care mănîncă carne şi beau vin în timpurile hotărîte pe care ni le-au transmis vestitorii de Dumnezeu apostoli şi dumnezeieştii părinţi, biserica nu-i urăşte, pentru că toate aceste sînt bune la vremea lor; dar nici pe aceia care se abţin de la acestea pentru înfrînare, nu-i pune la canon, ci de aceea să ne ferim de cei care se feresc de acestea, care adică postesc. Şi dacă fac aceasta, pentru că le este scîrbă, fac o blasfemie, blasfemie împotriva zidirilor lui Dumnezeu, şi să fie caterisiţi; dacă se întorc şi se pocăiesc, să fie îndreptaţi. Dar dacă se abţin de la acestea pentru un scop dumnezeiesc şi din evlavie şi înfrînare, să nu fie osîndiţi, deoare mulţi călugări au făcut-o mulţi ani şi n-au mîncat nici brînză, nici ouă, nici vin nu au băut.

DESPRE FEMEIA CARE ŞI-A LĂSAT BĂRBATUL SAU BĂRBATUL FEMEIA PENTRU CĂ-I ESTE SCÎRBĂ DE NUNTĂ. CAP. 91. (COMP. GLAVA 101.)

Al sinodului din Gangra 10: Canonul al zecelea al sinodului din Gangra porunceşte: care dintre femei şi-a lăsat bărbatul şi a plecat de la dînsul, sau bărbatul pe femeie, pentru

διὰ τὸ βδελύττεσθαι τὸν γάμον, ἀνάθεμα ἔστω. Εἰ μὲν οὖν ἀφίσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἰσάγγελον μοναδικὴν πολιτείαν νὰ γένῃ καλόγερος, ἀμέτοχος ἔναι ἀπὸ πᾶσαν παίδευσιν, διότι ὑπῆγεν εἰς τὴν καλιοτέραν ὁδόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΥΛΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛβ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν οβ-ος καὶ ογ-ος· Ὁ ἑβδομηκοστὸς δεύτερος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανών, ὁμοίως καὶ ὁ ἑβδομηκοστὸς τρίτος ὁρίζουν· ὅτι ὅποιος ἐπάρῃ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν κερὶ ἢ ἐλάδι ἢ σκεῦος, ὁποῦ νὰ ἁγιασθῇ, ἄργυρον ἢ χρυσόν, ἢ μανδήλη, καὶ κάμῃ αὐτὸ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἐὰν καὶ τελείαν ἱεροσυλίαν δὲν ἔναι, ἀμὴ ὁ κανόνας τοῦτο ὁ ἑβδομηκοστὸς τρίτος ἀφορίζει αὐτούς.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας καὼν ι-ος· Καὶ εἴ τις τολμήσῃ καὶ ἐπάρῃ εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ τίποτε πρᾶγμα τῆς ἐκκλησίας ἢ καὶ ἄλλου δώσῃ νὰ ὑπηρετῆται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ μανδήλη ἢ ποδέα ἢ μανάλη ἢ δίσκον καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα ἀφορισμῷ αὐτοὺς καθυποβάλλομεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΡΙΝΕΣΘΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛγ-ον.

Συνόδου δ-ης κανὼν ϑ-ος· Ὁ ἔνατος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου διακελεύει· ὅτι ὅποιος κληρικὸν ἔχει ὑπόθεσιν, ἢ καλόγηρος πρὸς καλόγηρον, νὰ μὴ δὲν ἀφίνουν τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν, νὰ ὑπαγένουν εἰς τὰ κοσμικὰ κριτήρια, ὅτι ἔναι καταφρόνεσις καὶ ὕβρις τοῦ ἀρχιερέως, ἀμὴ πρῶτον νὰ ἐμβλέπῃ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ὁ ἀρχιερεύς· ἢ ἐὰν θέλουν τὰ δύο μέρη καὶ

că îi este scîrbă de nuntă, să fie anatema. Dar dacă va lăsa unul pe altul, sau bărbat sau femeie, şi s-a dus la viaţa monahală asemenea îngerilor, ca să devină călugăr, este ferit de toată pedeapsa, deoarece a mers pe o cale mai bună.

DESPRE SFINTELE VASE ŞI DESPRE IEROSILIE. CAP. 92. (GLAVA 102.)

Canon 72 şi 73 al apostolilor: Canonul al şaptezeci şi doilea, precum şi al şaptezeci şi treilea ale sfinţilor apostoli hotărăsc: care ia din biserică lumînare sau untdelemn sau vas care a fost sfinţit, de argint sau aur, sau mahramă, ca să se slujească de acel lucru afară de biserică, deşi nu este deplină ierosilie, dar canonul al şaptezeci şi treilea îi afuriseşte pentru aceasta.

Canon 10 al sinodului 1 şi 2: Şi de va îndrăzni cineva să ia spre întrebuinţarea sa vreun lucru al bisericii sau îl va da altuia să se slujească afară de biserică, fie mahramă sau văl sau sfeşnic sau disc şi altele asemenea acestora, şi noi pe aceştia îi dăm afuriseniei după canonul apostolic.

TOŢI CLERICII ŞI MONAHII SĂ FIE JUDECAŢI DE ARHIEREUL LOR. CAP. 93. (GLAVA 103).

Canon 9 al sinodului al 4-lea: Canonul al nouălea al sinodului al patrulea porunceşte: care cleric are vreo pricină cu alt cleric, sau călugăr cu alt călugăr, să nu lase pe arhiereul lor, pentru ca să meargă la judecătorii mireni, pentru că este dispreţ şi insultă a arhiereului, ci mai întîi arhiereul să vadă pricina lor; sau dacă amîndouă părţile voiesc şi arhiereul dă

δώση ὁ ἀρχιερεὺς θέλημα, τότε νὰ ὑπαγένουν εἰς τὸ κοσμικὸν κριτήριον, καὶ παίδευσιν δὲν ἔχουν. Εἰ δὲ καὶ καταφρονήσουν τὸν ἀρχιερέαν καὶ ὑπάγουν χωρὶς τὴν γνώμην αὐτοῦ, κανονίζονται παρ' αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ κληρικὸς ἔχει ὑπόθεσιν μὲ τὸν ἀρχιερέαν, εἰ μὲν ἔναι ὁ ἀρχιερεὺς ἐπίσκοπος, νὰ κρίνωνται εἰς τὸν μητροπολίτην· εἰ δὲ καὶ ἔναι μητροπολίτης, εἰς τὸν πατριάρχην.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΧΑΡΤΙΑ, Η ΑΡΝΗΘΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϑδ-ον.

Ἀποστόλων μβ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς δεύτερος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁρίζει· ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κύβοις σχολάζων καὶ μέθαις, ἢ νὰ παύση, ἢ νὰ ἔναι καθηρεμένος· κύβοις λέγουν τὰ ζάρια, καὶ τὰ χαρτία τοῦ παιγνιδίου.

Βαλσαμών· Ἄλλην παίδευσιν ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, καὶ ἄλλην οἱ ὑποδιάκονοι, οἱ ψάλται, οἱ διαγνῶσται καὶ οἱ λαϊκοί· τοὺς μὲν ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς διακόνους καθήρει ὁ ἄνωθεν κανών, τοὺς δὲ ὑποδιακόνους, ψάλτας, ἀναγνώστους καὶ λαϊκοὺς ἀφορίζει.

Ἀποστόλων ξβ-ος· Καὶ ὅποιος ἱερωμένος διὰ φόβον ἢ διὰ μαρτύρια μεγάλα καὶ πάθη ἀρνηθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, νὰ καθήρεται καὶ ὡς σεσαπτημένον μέλος νὰ κοπῇ ἀπὸ τὸ καλὸν σῶμα, ἤγουν νὰ ἀποδιωχθῇ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἂν μετανοήση, νὰ τὸν ἐκδέρωνται ὡσὰν λαϊκόν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΠΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΥΜΟΝ ΤΟΥ ΟΤΙ ΝΑ ΓΕΝΗ ΑΣΕΒΗΣ, Η ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΙΚΟΣ, Η ΚΑΙ ΑΝ ΒΛΑΣΦΗΜΗΣΗ ΙΕΡΕΥΣ Η ΚΟΣΜΙΚΟΣ <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϑε-ον>

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἀλλέως κρίνεται διὰ τοῦ λόγου καὶ ἀλλέως διὰ τοῦ ἔργου· διὸ ὅποιος ἱερεὺς εἰπῇ εἰς τὸν θυμόν του λόγον μόνον, ὅτι νὰ ἀσεβήση, ἤγουν νὰ εὔγῃ

voie, atunci să meargă la judecătorie mireană, şi pedeapsă nu au. Iar dacă nu vor băga în seamă pe arhiereu şi merg fără ştirea lui, iau canon de la el. Iar dacă un cleric are pricină cu arhiereul, dacă arhiereul este episcop, să se judece la mitropolit; iar dacă este mitropolit, la patriarh.

DESPRE EPISCOP ŞI DESPRE ALŢI CLERICI CARE JOACĂ ÎN CĂRŢI SAU VOR TĂGĂDUI NUMELE LUI HRISTOS. CAP. 94. (GLAVA 104.)

Al apostolilor 42: Canonul al patruzeci şi doilea al sfinţilor apostoli hotărăşte: episcopul sau presbiterul sau diaconul care joacă table şi se ţine de beţii, sau să înceteze sau să fie caterisit; table se cheamă zaruri, şi cărţile de joc.

Balsamon: Altă pedeapsă au episcopii, presbiterii şi diaconii; şi alta, ipodiaconii, psalţii, citeţii şi mirenii; pe arhierei şi pe preoţi şi pe diaconi, canonul de mai sus îi caterisește, iar pe ipodiaconi, psalţi, citeţi şi pe mireni îi afurisește.

Al apostolilor 62: Şi care cleric de frică sau de chinuri mari şi suferinţe va tăgădui numele lui Hristos, să fie caterisit şi ca un mădular putred să fie tăiat de la trupul cel bun, adică să fie alungat din biserica lui Hristos; şi dacă se va pocăi, să fie primit ca laic.

DESPRE PREOTUL CARE DIN MÎNIE A ZIS CĂ SĂ FIE PĂGÎN, SAU ALT MIREAN, SAU DACĂ VA ZICE O BLASFEMIE, PREOT SAU MIREAN. <CAP. 95> (GLAVA 105).

Simeon al Salonicului: Altfel se judecă pentru cuvînt şi altfel pentru lucru; de aceea care preot, în mînia lui, a zis numai cuvîntul că să fie păgîn, adică să iasă din credinţa lui

ἀπὸ τὴν πίστιν του καὶ δὲν τὸ ἔκαμεν, κατακρίνεται μὲν, ἤτοι παιδεύεται καιρὸν πολύν, ἄργειαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ, ἀμὴ δὲν καθήρεται, διότι δὲν ἐτελείωσεν τὸ ἔργον. Ὁ δὲ λαικὸς κανονίζεται σφοδρώτατα παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ἢ δοκίμου πνευματικοῦ.

Γράφουν μὲν οἱ θεῖοι πατέρες περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τῶν καλογήρων ὅτι, ἐὰν μελετήσῃ τινὰς μόνον νὰ γένῃ μοναχὸς καὶ δὲν ἔφθασεν, εἰς αὐτὸ ὁποῦ εὑρέθη, εἰς αὐτὸ εἶναι· οὕτως νόησον καὶ τοῦτο.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ. Ὁ δὲ ἱερεύς, ὁποῦ νὰ βλασφημήσῃ κατὰ θεοῦ ἢ κατὰ ἁγίων, ἀργεῖται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνον ἕνα καὶ λαμβάνει καὶ ἄλλον κανόνα, ἤτοι νηστείας, μετανοίας καὶ τὰ ὅμοια, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ βλασφημήσει καὶ δευτέραν φορὰν καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, καθήρεται διχῶς τινος συμπαθείας. Ὁ δὲ λαικὸς ὁποῦ νὰ βλασφημήσῃ, κανονίζεται χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲν καταλάβῃ καὶ νὰ κάμνῃ νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΔΙΩΓΜΟΥ ΕΑΝ ΠΙΑΣΘΟΥΝ ΚΑΙ ΓΕΝΟΥΝ ΑΣΕΒΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΝΑ ΙΕΡΩΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϟς-ον.

Συνόδου α-ης κανὼν ι-ος· Ὁ δέκατος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου διακελεύει· ἐάν τινες ἄνθρωποι εἰς καιρὸν διωγμοῦ αἰχμαλωτισθοῦν καὶ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν καὶ ἐν ὑστέροις μετανοήσουν καὶ θέλουν νὰ λάβουν ἱερωσύνην, νὰ μὴ δὲν χειροτονηθοῦν, ὅτι, ἀνέναι καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων πατέρων, αὐτοὶ δὲν μεταλαμβάνουν τῶν θείων καὶ φρικτῶν μυστηρίων ἕως ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῶν, πῶς νὰ χειροτηνηθοῦν ἱερεῖς; τοῦτο παντάπασιν ἐμποδίσθη παρὰ

și nu a făcut-o, să se osîndească, adică să fie pedepsit mult timp cu oprire de la preoția lui, dar să nu se cateriseaască, pentrucă nu a săvîrșit lucrul. Mireanului însă să i se dea canon foarte greu de către arhiereu sau de către un duhovnic priceput.

Despre schima monahală a călugărilor scriu dumnezeieștii părinți că, dacă numai zice cineva cu vorba să se facă monah și n-a apucat să se facă, întru aceea în care s-a aflat, întru aceea este; așa socotește-o și aceasta.

A patriarhului Postnicul: Preotul care a rostit vreo blasfemie împotriva lui Dumnezeu sau a sfinților, se îndepărtează din preoția lui un an și ia și alt canon, adică post, metanii și altele asemenea, după cum va socoti arhiereul lui. Iar dacă va face blasfemie și a doua oară și vor mărturisi bărbați vrednici de crezare, se cateriseşte fără nici o milă. Iar mireanul care a făcut blasfemie, ia canon să nu se cuminece un an și să țină post și să facă metanii și să dea milostenii.

DESPRE BĂRBAȚII MIRENI DIN TIMPUL PRIGOANEI, DACĂ AU FOST PRINȘI ȘI S-AU FĂCUT PĂGÎNI ȘI VOIESC DUPĂ ACEEA SĂ SE PREOȚEASCĂ. CAP. 96. (GLAVA 114. [1])

Canonul 10 al sinodului 1: Canonul al zecelea al sinodului întîi poruncește: dacă unii oameni în timp de prigonire au fost luați robi și vor fi tăgăduit pe Hristos și în cele din urmă se vor pocăi și voiesc să se facă clerici, să nu fie hirotonisiți, pentru că, dacă, după hotărîrea sfinților părinți, aceia nu se împărtășesc cu înfricoșatele taine dumnezeiești toată

[1]) Glavele precedente 106—112 sînt luate din *Cartea romînească de învățătură* de la 1646.

τῶν θείων πατέρων. Καὶ ἴσως καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μὴ ἠξεύροντας χειροτονήσῃ αὐτοὺς καὶ μετὰ ταῦτα μάθῃ τὰ γενόμενα, νὰ καθήρῃ αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ δὲν ἔχουν καμίαν ὠφέλειαν, διατὶ ἐχειροτονήθησαν.

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΙΚΟΥ Η ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΕΑΝ ΒΑΡΗΣΟΥΝ ΤΙΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ, Η ΙΕΡΩΜΕΝΟΣ ΕΑΝ ΔΕΙΡΗ ΤΙΝΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛζ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν ξε-ος· Ὁ ἑξηκοστὸς πέμπτος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅποιος κληρικὸς ἐν μάχῃ κρούσῃ τινὰ καὶ ἀπὸ τὸ βάρημα ἐκεῖνο ἀπεθάνῃ, καθῄρεται τελείως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χωρὶς τινος συμπαθείας. Εἰ δὲ λαϊκὸς κάμῃ τοῦτο, ἀφορίζεται καὶ κανονίζεται ὡς φονεύς.

Καὶ ὅποιος ἱερωμένος δείρει τινὰν ἄνθρωπον, ὁποῦ νὰ τὸν ἔφτεσεν, ἢ πιστὸν ἢ ἄπιστον, νὰ ἔναι καθῃρημένος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΜΕΤΑΧΕΙΡΟΤΟΝΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΙ ΜΕΤΑΒΑΠΤΙΖΟΝΤΑΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ, ΕΑΝ ΚΑΜΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛη-ον.

Ἀποστόλων κανὼν ξη-ος· Ὁ ἑξηκοστὸς ὄγδοος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος δευτέραν χειροτονίαν νὰ λάβῃ, νὰ καθῄρεται καὶ

viaţa lor, cum să fie hirotonisiţi preoţi? Aceasta s-a oprit cu totul de către dumnezeieştii părinţi. Şi dacă cumva arhiereul, fără să ştie, îi va hirotoni pe ei şi după aceea a aflat ce a fost, să-i caterisească şi să nu aibă nici un folos că au fost hirotoniţi.

DESPRE CLERIC SAU MIREAN DE VOR LOVI VREUN OM ŞI ACELA A MURIT, SAU DACĂ UN CLERIC BATE PE CINEVA. CAP. 97.

Canonul 65 al apostolilor: Canonul al şaizeci şi cincilea al sfinţilor apostoli hotărăşte: care cleric la bătaie a lovit pe cineva şi de lovitură acela a murit, se caterisește cu totul din preoţia lui fără nici o milă. Iar dacă un mirean a făcut aceasta, este afurisit şi ia canon ca ucigaş.

Şi care cleric bate pe vreun om, care i-a greşit, fie credincios sau necredincios, să fie caterisit.

DESPRE ACEIA CARE IAU A DOUA HIROTONIE ŞI CARE SE HIROTONISESC DIN NOU ŞI CARE SE BOTEAZĂ DIN NOU; ŞI DESPRE ARHIEREUL CATERISIT, DACĂ FACE HIROTONIE. CAP. 98. (GLAVA 115.)

Canonul 68 al apostolilor: Canonul al şaizeci şi optulea al apostolilor hotărăşte: că episcopul, presbiterul sau diaconul care a luat a doua hirotonie, să fie caterisit şi acesta şi acela care l-a hirotonit, afară de cazul cînd întîia hirotonie este făcută de eretici, pentru că, pe cîţi

αὐτός καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ἐχειροτόνησε, ἐξόχως νὰ ἔναι ἡ πρώτη χειροτονία παρὰ αἱρετικῶν, διότι ὅσους χειροτονήσουν οἱ αἱρετικοί, ἀχειροτόνητοι εἶναι, καὶ ὅσους βαπτίσουν, ἀβάπτιστοι εἶναι. Διὰ τοῦτο θέλει ὁ παρὼν κανών, ὅτι ὅσοι χειροτονηθοῦν παρὰ αἱρετικῶν, νὰ μὴ δὲν τοὺς ἐνδέχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ τοὺς βαπτιζομένους παρ' αὐτῶν.

Ζωναρᾶ· Ἡ χειροτονία τῶν αἱρετικῶν, κληρικὸν δὲν κάμνει, οὔτε ἡ βάπτισις αὐτῶν ὅποιον βαπτίσουν, κάμνει χριστιανόν, μόνον νὰ μεταχειροτονοῦνται χωρὶς κανένα κίνδυνον αὐτοὶ ὁποῦ ἐχειροτονήθησαν παρ' αὐτῶν αἱρετικῶν· καὶ νὰ μεταβαπτίζωνται, ὅσοι ἐβαπτίσθησαν.

Ἀπόφασις τῆς καθολικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· Περὶ δὲ ὅσοι ὑπὸ ἀρχιερέως καθηρημένου χειροτονηθοῦν ἀπέφυνεν[1]) ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως συνοδικῶς· ὅτι εἰ μὲν καὶ αὐτοὶ ὁποῦ ἐχειροτονήθησαν, ἤξευραν ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ἦτον καθηρημένος, καὶ αὐτοὶ ἐχειροτονήθησαν παρ' αὐτοῦ, νὰ εἶναι καὶ αὐτοὶ καθηρημένοι καὶ πλέον νὰ μὴ δὲν μεταχειροτονοῦνται. Εἰ δὲ καὶ δὲν τὸ ἤξευραν, νὰ μεταχειροτονοῦνται.

Ἐρώτησις Μεθοδίου μοναχοῦ πρὸς Θεόδωρον τὸν Στουδίτην· Περὶ τούτου ἐρωτήθη Θεόδωρος ὁ Στουδίτης παρὰ τοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου, ὅτι ἐὰν χειροτονηθῇ πρεσβύτερος ὑπὸ ἀρχιερέως καθηρημένου, ἀνέναι καὶ δύναται νὰ ὑπηρετῇ τὰ τῆς ἱερωσύνης.

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ Στουδίτου· Δὲν δύναται σαπρὸν δένδρον καρποὺς καλλοὺς ποιεῖν, ἤγουν τὸ σάπιον δένδρον καρπὸν καλὸν δὲν κάμνει, ὥστε ὁ καθηρεμένος ἀρχιερεὺς ἱερεῖς δὲν κάμνει, οὐδὲ κανέναν ἄλλον ἀρχιερατικόν, ὅτι ἀρχιερωσύνη δὲν ἔχει. Καὶ ἐπειδὴ ἀρχιερωσύνη δὲν ἔχει, ἱερωσύνη δὲν ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ· καὶ ἐὰν δώσῃ τινός, ἐκεῖνος ἱερεὺς δὲν εἶναι· καὶ λειτουργία νὰ μὴ δὲν λειτουργῇ οὐδὲ νὰ κάμνῃ κανένα ἱερατικόν, ὅτι κοσμικὸς ἔναι καθὼς καὶ τὸ πρῶτον, διότι αὐτὸς ὁ καθηρημένος ἀρχιερεὺς χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος δὲν

îi hirotonesc ereticii, sînt nehirotoniţi, şi pe cîţi îi vor boteza, sînt nebotezaţi. De aceea canonul acesta voieşte, cîţi vor fi fost hirotoniţi de eretici, să nu-i primească în biserică, nici pe cei botezaţi de ei.

A lui Zonara: Hirotonia ereticilor nu face cleric, nici botezul lor pe cine-l vor boteza, nu-l face creştin, ci numai să se hirotonească din nou, fără nici o primejdie, aceia care au fost hirotoniţi de către ereticii aceia; şi să se boteze din nou, cîţi au fost botezaţi.

Hotărîre a marii biserici a tuturor: În ce priveşe pe cei care vor fi fost hirotoniţi de către arhiereu caterisit, patriarhul Constantinopolului dimpreună cu sinodul a hotărît: că dacă şi aceia care au fost hirotoniţi au ştiut că arhiereul acela era caterisit, şi ei au fost hirotoniţi de el, să fie şi ei caterisiţi şi să nu mai fie hirotoniţi din nou. Iar dacă n-au ştiut, să se hirotonească din nou.

Intrebarea monahului Metodiu către Teodor Studitul: Despre aceasta a fost întrebat Teodor Studitul de către acel Metodiu că, dacă un presbiter a fost hirotonit de un arhiereu caterisit, oare poate să slujească slujbele preoţiei.

Răspunsul acelui Studit: Nu poate pom putred să facă fructe bune, încît arhiereul caterisit nu face preoţi, nici vreun alt lucru arhieresc, pentru că nu are arhierie. Şi de vreme ce nu are arhierie, preoţie nu poate să dea; şi dacă o va da cuiva, acela nu este preot; şi liturghie să nu liturghisească, nici vreun lucru preoţesc să nu facă, pentru că este mirean, precum a fost mai înainte, pentru că acel arhiereu caterisit nu avea darul duhului sfînt, ca

[1]) Sic.

εἶχε νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπάρθη ἐξ αὐτοῦ, διατὶ ἔκαμε κακῶς καὶ παρανόμως καὶ ἔμεινεν ὡς ἕνας μοναχὸς καὶ ἰδιώτης καλόγηρος. Δίδει δέ τινας πρᾶγμα ὁποῦ νὰ ἔχει, ἀμὴ ἂν δὲν ἔχει, πῶς δύναται νὰ δώσῃ. Οὕτω νόησον καὶ περὶ τοῦ καθηρημένου ἀρχιερέως.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΚΤΙΣΗ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΑ ΟΡΙΖΕΙ· ΟΥΔΕ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΝΑ ΤΑ ΚΑΜΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϙϑ-ον. ι

Συνόδου α-ης καὶ β-ας· Ὁ πρῶτος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου λέγε ὅτι πρᾶγμα σεμνόν, τίμιον καὶ καλὸν τὸ ἐπινοηθὲν εἰς τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν νὰ γίνωνται τὰ μοναστήρια καὶ ἐκκλησίαι· καὶ τὴν σήμερον κακῶς φαίνεται καὶ πράττεται, ὅτι τινὲς ἄνθρωποι κάμνουν μοναστήριον [1]) ἢ ἐκκλησία καὶ βάλλουν τὰ πράγματα αὐτῶν ἐκεῖ, ἤγουν τὰ ῥοῦχα τους καὶ τὰ ἀφιερώνουν. Καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ δίδουν, δὲν τὰ δίδουν πρὸς τὸ μοναστήριον ἢ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἀμὴ πρὸς τὸν θεόν· ὅμως αὐτοὶ θέλουν πάλιν, ὅτι νὰ τὰ ἐξουσιάζουν. Διὰ τοῦτο ἀποφύνει [2]) ὁ παρὼν κανών, ὅτι τινὰς νὰ μὴ δὲν κτίσῃ μοναστήριον χωρὶς θελήσεως τοῦ ἀρχιερέως ὁποῦ ἔναι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ τόπος ἐκεῖνος· ἕνα μέν, διὰ νὰ κάμῃ κατὰ τὴν συνήθειαν εὐχὴν εἰς τὸ θεμέλιον καὶ διὰ νὰ γράψῃ εἰς βραβίον ὅλην τὴν οἰκονομίαν τοῦ μοναστηρίου καὶ νὰ γράψουν εἰς αὐτὸ καὶ τὰ πράγματα ὁποῦ θέλουν νὰ ζοῦν οἱ καλόγεροι, τὰ ὁποῖα μέλλει νὰ δώσῃ αὐτὸς ὁποῦ κάμνει τὸ μοναστήριον. Καὶ γράφοντας ἐκεῖνα ὅλα τότε βάλλουν αὐτὸ τὸ βρεβίο εἰς τὴν μητρόπολιν. Καὶ αὐτὸς ὁποῦ βάλλει τὰ πράγματα ἐκεῖνα εἰς τὸ μοναστήριον ὁποῦ ἔκτησεν, τὰ ὁποῖα δίδει πρὸς τὸν θεὸν καὶ γίνονται τοῦ θεοῦ, θέλει ὁ παρὼν κανὼν καὶ ἀποφύνῃ [2]), ὅτι νὰ μὴ δὲν ἔχει καμίαν ἐξουσίαν πλέον εἰς αὐτά, οὔτε εἰς τὸ μοναστήριον, οὔτε ἡγούμενος νὰ γίνεται χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως, οὔτε ἄλλον νὰ βάλλῃ, ἀμὴ τὰ πάντα εἶναι εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἀρχιερέως, ἐπειδὴ ἔχει ἐπὶ γῆς τόπον θεοῦ.

să i-l dea, deoarece a fost luat de la dînsul, pentru că a făcut rău şi fără lege şi a rămas ca un monah şi călugăr de rînd. Dă cineva un lucru pe care-l are, dar dacă nu-l are, cum poate să-l dea. Aşa socoteşte şi despre un arhiereu caterisit.

DESPRE CEL CE VOIEŞTE SĂ ZIDEASCĂ MĂNĂSTIRE SAU BISERICĂ, ACELA SĂ NU DISPUNĂ DE ELE; NICI FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI SĂ NU LE FACĂ. CAP. 99 (GLAVA 116).

Al sinodului 1 şi 2: Întîiul canon al sinodului întîilea şi al doilea zice: cuvioşii noştri părinţi au socotit lucru mare, cinstit şi bun, ca să se facă mănăstiri şi biserici; şi astăzi rău iese la iveală şi se face, pentru că unii oamni fac mănăstire sau biserică şi-şi pun lucrurile lor acolo, adică hainele şi le închină. Şi acele ce le dau, nu le dau mănăstirii sau bisericii, ci lui Dumnezeu; totuşi ei voiesc să le stăpînească iarăşi. De aceea canonul acesta hotărăşte, că nimeni să nu zidească mănăstire fără voia arhiereului, în a cărui eparhie este locul acela; întîi, pentru ca să facă, după obicei, rugăciunea la punerea temeliei şi să scrie în uric toată economia mănăstirii şi să scrie în el şi toate lucrurile din care voiesc ca monahii să poată trăi, pe care voieşte să le dea acela care face mănăstirea. Şi scriind acelea toate, să pună acel uric la mitropolie. Şi acesta care pune acele lucruri în mănăstirea, al cărei ctitor s-a făcut, şi pe care le dă lui Dumnezeu şi se fac ale lui, canonul de faţă voieşte şi hotărăşte că să nu mai aibă nicio putere asupra lor, nici în mănăstire, nici egumen să se facă fără voia arhiereului, nici pe altul să nu pună, ci toate sînt în mîna şi puterea arhiereului, pentru că ţine pe pămînt locul lui Dumnezeu.

[1]) μηστήρια în ms.
[2]) Sic.

ΕΑΝ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΤΙΝΑΣ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ Η ΕΙΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΚΑΙ ΘΕΛΗ ΝΑ ΤΑ ΕΠΑΡΗ ΟΠΙΣΩ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΣΑΛΕΥΤΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρ-ον.

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως· Ὅσα ἂν πράγματα ἔβαλέ τινας εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μοναστήριον, ἀμπέλια, χωράφια, ῥοῦχα, περιβόλια ἢ ἄλλα πράγματα, κινητὰ καὶ ἀκίνητα, ταῦτα εἰς θεὸν τὰ ἔδωκε καὶ εἶναι ἀπαρασάλευτα καὶ ἀνεύγαλτα καὶ ἀπόσπαστα εἰς τοὺς αἰῶνας. Καί τινας δὲν δύναται πλέον νὰ τὰς εὐγάλῃ ἐκεῖθεν, ὁποῦ ἀφιερώθησαν· εἰ δὲ καὶ τολμήσει αὐτὸς ὁποῦ τὰ ἔβαλε ἢ υἱοὶ αὐτοῦ, ἢ ἄλλος ἐκ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, καὶ γυρέψει νὰ τὰ ἐπάρῃ καὶ ἀποξενώσῃ ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ἢ ὅλα ἢ μέρος ἐξ αὐτά, νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ κανονίζεται ὥσπερ τοὺς ἱεροσύλους.

Σήμαναι· Ἱεροσύλους λέγουν ἐκείνους ὁποῦ κλέπτουν τῆς ἐκκλησίας τὰ ῥοῦχα· καὶ θέλει ὁ θεῖος Γρηγορίος ὁ Νύσσης, ὅτι εἰς δεκαπέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

Νόμος· Περὶ τῶν εὐαγῶν δὲ μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιώματά [1]) τε καὶ προνόμια [1]) ὁ θεῖος νόμος κελεύει· ὅτι οὔτε πολικαιρία τῶν χρόνων, οὔτε αἰῶνες σφαλίζουν αὐτά, μόνον πλέον περισσοτέρως χρεωστοῦν νὰ διαμείνουν ἀπαρασάλευτα καὶ ἀπείρακτα εἰς τοὺς αἰῶνας, ὥστε ἐξ ἀποφάσεως νὰ τὰ ἔχουν ὡς ἄνωθεν τὰ μοναστήρια καὶ ἡ ἐκκλησίαις, ἐὰν περάσουν χρόνοι πολλοὶ καὶ καιροί.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΘΕΛΗ ΝΑ ΕΛΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΗΣ, ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΝΑ ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΑΙ; ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΚΟΥΡΕΥΩΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρα-ον.

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν ε-ος· Ὁ πέμπτος κανὼν τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συνόδου λέγει ὅτι πολλαῖς φοραῖς τινὲς ἀπὸ τὴν λύπην τους καὶ ἀπὸ ἄλλα πάθη ἐξαίφνης ἐνδύ-

DACĂ A ÎNCHINAT CINEVA LUCRURI BISERICII SAU MĂNĂSTIRII ŞI VOIEŞTE SĂ LE IA ÎNAPOI; ŞI CĂ DREPTURILE MĂNĂSTIRILOR ŞI ALE BISERICILOR SÎNT NECLINTITE. CAP. 100. (GLAVA 117.)

A lui Gherman al Constantinopolului: Cîte lucruri le-a dat cineva unei biserici sau mănăstiri, vii, ţarine, haine, grădini sau alte lucruri, mişcătoare şi nemişcătoare, acestea le-a dat lui Dumnezeu şi sînt neclintite şi nu se pot scoate şi lua în veci. Şi nimeni nu le mai poate lua de acolo, unde au fost închinate; iar de va îndrăzni acela care le-a dat, sau feciorii lui sau altul dintre moştenitorii lui şi va căuta să le înstrăineze de la biserica lui Dumnezeu, fie pe toate sau parte din ele, să fie despărţit de biserica lui Hristos şi să ia canon ca un fur de cele sfinte.

Înseamnă-ţi: Furi de cele sfinte se cheamă aceia care fură lucruri de ale bisericii; şi dumnezeiescul Grigore al Nisei voieşte ca cincisprezece ani să nu se cuminece.

Lege: În ce priveşte drepturile şi privilegiile sfintelor mănăstiri şi biserici, dumnezeiasca lege porunceşte: că nici mulţimea anilor, nici secole întregi nu le înlătură, ci mai mult încă trebuie să rămînă neclintite şi neatinse în veci, încît din hotărîre judecătorească, mănăstirile şi bisericile să le aibă, precum am zis mai sus, dacă ani mulţi vor trece şi timp mult.

BĂRBATUL SAU FEMEIA CARE VOIEŞTE SĂ ÎMBRACE RASA CĂLUGĂREASCĂ, PÎNĂ CÎND SĂ FIE PUS LA ÎNCERCARE? ŞI FĂRĂ NAŞ SĂ NU SE TUNDĂ CAP. 101. (GLAVA. 118)

Canonul al 5-lea al sinodului 1 şi 2: Canonul al cincelea al sinodului întîi şi al doilea zice că de mult ori unii de durere sau de alte suferinţe deodată îmbracă dumnezeiasca schimă.

[1]) Sic.

ονται τὸ θεῖον σχῆμα τὸ ἀγγελικὸν καὶ γίνονται καλόγεροι καὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπομείνουν τὸν κόπον καὶ τὴν δούλευσιν ὁποῦ θέλουν νὰ δουλεύουν καὶ νὰ κοπιάζουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὴν ἀρετὴν τῶν καλογήρων· καὶ μετανοοῦν καὶ ρίκτουν τὴν καλογερικὴν καὶ ἔρχονται εἰς τὴν προτέραν τάξιν τῶν κοσμικῶν. Διὰ τοῦτο οὖν ὥρισεν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος, ὅτι τινὰ νὰ μὴ δὲν κάμουν καλόγερον, χωρὶς νὰ δοκιμασθῇ καὶ νὰ ἐξεταχθῇ. Καὶ ἡ δοκιμὴ νὰ γίνεται εἰς αὐτοὺς χρόνους τρεῖς καὶ μετὰ λαϊκῶν φορεμάτων, οὐχὶ δὲ μετὰ κολογερικῶν· καὶ εἰ μὲν φανοῦν ἀρετῆς καλῆς καὶ ζωῆς ἁγαθῆς, νὰ λαμβάνουν τὸ ἅγιον σχῆμα, εἰ δὲ καὶ δὲν φανοῦν εἰς ἔργα ἁγαθὰ καὶ θέλουν ὅτι νὰ ἐπιστρέψουν πάλιν εἰς τὸν κόσμον, νὰ μὴ δὲν ἔχουν κανένα κανόνα. Εἰ δὲ καὶ εὑρίσκεταί τινας εἰς ἀσθένημα μεγάλον καὶ θελήσει νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα, νὰ μὴ δὲν ἐμποδισθῇ διὰ τὸν καιρόν, ὁποῦ δὲν ἔκαμεν νὰ δοκιμασθῇ, ἤγουν τοὺς τρεῖς χρόνους. Καὶ ἐὰν εὑρεθῇ ἄνθρωπος εὐλαβὴς καὶ θέλῃ νὰ μονάσῃ καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ τοῦ κόσμου τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἔναι ἄξιος διὰ τὴν καλογερικήν, μόνον μῆνας ἓξ νὰ δοκιμάζεται· καὶ τότε νὰ κουρεύεται.

Τοῦ πρώτου τίτλου τῶν νεαρῶν κεφάλαιον γ-ον· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ καλογραία καὶ βούλεται ὅτι νὰ ἀφίσῃ τὸν ἄνδραν αὐτῆς, νὰ ἐξετάζεται ἀκριβῶς μῆνας τρεῖς, μή πως καὶ ἔδειρεν αὐτήν, ἢ καὶ ἀλλέως ἐπίκρανε καὶ ἀπὸ τὴν μικροψιχίαν ἢ ῥαθυμίαν αὐτοῦ τὴν ἄφισιν νὰ γένῃ καλογραία. Ὁμοίως καὶ ἄλλαις γυναῖκες, ὁποῦ θέλουν νὰ λάβουν τὸ σχῆμα νὰ ἐξετάζωνται καὶ αὐταὶ μῆνας τρεῖς, ἀνέναι καὶ εἶναι διὰ νὰ μείνουν εἰς αὐτὸν τὸν θεῖον σκοπόν. Καὶ αὕτως κουρεύονται μετὰ τῆς ἀναδόχου αὐτῶν ἐκείνης, ὁποῦ μέλλει νὰ τὴν ἔχῃ εἰς τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς, ἤγουν γερόντισας καλογραίας. *

Συνόδου α-ης καὶ β-ας κανὼν β-ος· Ὅποιος τολμήσει νὰ κουρέψῃ καλόγηρον χωρὶς ἀναδόχου, νὰ καθῄρεται, διατὶ τὸν ἐκούρεψε παραλόγως· καὶ τοῦτος ὁποῦ ἐκουρεύθη, νὰ βάλλεται εἰς μοναστήριον καὶ εἰς γέροντα μετὰ ἐξουσίας τοῦ ἀρχιερέως.

îngerească şi se fac călugări şi nu pot să suporte osteneala şi slujba pe care vor să o slujească şi să muncească aceia care îmbrăţişează virtutea călugărească; şi se răsgîndesc, şi se leapădă de călugărie şi vin în starea de mai înainte a mirenilor. De aceea acest sfînt sinod a hotărît ca pe nimeni să nu facă călugăr, fără să fie pus la încercare şi cercetare. Şi încercarea să ţină trei ani şi cu haine laice, dar nu călugăreşti; şi dacă se vor arăta cu virtute frumoasă şi viaţă bună, să ia sfînta schimă, iar de nu se vor arăta întru lucruri bune şi voiesc să se întoarcă iarăşi în lume, să nu aibă nici un canon. Iar de se va afla cineva la grea boală şi va voi să ia schima, să nu fie oprit din cauza timpului pe care nu l-a petrecut, ca să fie pus la încercare, adică a celor trei ani. Şi dacă va fi fost aflat om evlavios şi voieşte să se călugărească şi oameni mireni vor fi dat mărturie că este vrednic pentru călugărie, să fie pus la încercare numai şase luni: şi atunci să se tundă.

Cap. 3 din titlul întîi al novelelor: Femeia care voieşte să se călugărească şi voieşte să-şi lase bărbatul, să se ispitească în chip amănunţit trei luni, dacă nu cumva o bătea şi astfel a amărît-o şi fiind mărunt la suflet şi lăsător, va să o lase să se facă călugăriţă. De asemenea şi alte femei, care voiesc să ia schima, să fie ispitite trei luni şi ele, dacă e să fie şi să rămînă la acel scop dumnezeiesc. Şi aşa se tund cu acea naşă a lor care are să le ţină sub ascultarea ei, adică a călugăriţei stareţe.

Canonul al 2-lea al sinodului 1 şi 2: Cine va îndrăzni să tundă călugăr fără naş, să fie caterisit, pentru că l-a tuns prosteşte; şi acesta care a fost tuns să fie băgat în mănăstire la un călugăr cu puterea arhiereului.

ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΤΙΝΑΣ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΝΑ ΚΑΜΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΝ ΧΩΡΙΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ρβ-ον.

Συνόδου ς-ης κανὼν τε μ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς τῆς ἕκτης συνόδου ὁρίζει· ὅτι χωρὶς θέλημα τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως νὰ μὴ δὲν κουρεύῃ τινὰς καλόγηρον καὶ ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ μονάσῃ, ἀνέναι καὶ δέκα χρονῶν, νὰ μὴ δὲν τὸν ἀποδιώξῃς, πλὴν ἀλλέως τοῦτον νὰ μὴν τὸν ἐδέχεσθε εἰς τὴν καλογερικὴν πολιτείαν, εἰ μὴ κατὰ δοκιμασίαν ἀρχιερέως, ὅτι δὲν ἐξεχώρισαν [1]) πᾶσαν [2]) ἄνθρωπον ὁποῦ νὰ ἔναι δέκα χρονῶν χωρὶς νὰ ἐξεταχθῇ, νὰ κουρευθῇ· ὅμως εἰς τὴν διάκρισιν ἀρχιερέως ταῦτα ἐδώκαν.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διακελεύει· ὅτι εἰς τοὺς δεκαὲξ χρόνους ἀνεμποδίστως νὰ κουρεύεται ἐκεῖνος, ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ καλόγηρος, κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον κανόνα τοῦ οὐρανοφάντορος μεγάλου Βασιλείου.

ΠΕΡΙ ΣΤΟΛΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΜΗΛΑΥΧΙΟΥ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΓ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδύματα εἶναι κατὰ μίμησιν ἐρημοπολίτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅτι ἦτον τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἐκ τῆς καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἦσαν λυπητικὰ φορέματα· καὶ τὸ μαντῆον καὶ ἁπλωσις αὐτοῦ δείχνει τὴν πτερωτὴν τῶν ἀγγέλων μίμησιν, διότι ἀγγελικὸν σχῆμα λέγεται τῶν καλογήρων. Ὁ δὲ λῶρος, ἤγουν τὸ ζωνάρι, ὁποῦ περισφίγγει τὸ σῶμα, σημαίνει τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς καὶ λέγει, ὅτι στέκεται [2]) ἀνδρειωμένοι καὶ περιεσζωσμένοι

NIMENI NU ARE PUTEREA SĂ FACĂ CĂLUGĂR FĂRĂ PUTEREA ARHIEREASCĂ CAP. 102. (COMP. GLAVA 119.)

Canonul 40 al sinodului al 6-lea: Canonul al patruzecilea al sinodului al şaselea hotărăşte: că, fără voia arhiereului din partea locului, nimeni să nu tundă călugăr şi că acela care voieşte să se călugărească, dacă-i şi de zece ani, să nu-l alungi, numai pe acesta să nu-l primiţi altfel în viaţa călugărească decît cu aprobarea arhiereului, deoarece cu toate că omul ar fi de zece ani, nu au făcut excepţie, să fie tuns, fără să fie ispitit; totuşi aceasta am lăsat-o în judecata arhiereului.

Novela împăratului Leon Înţeleptul: Novela împăratului chir Leon Înţeleptul porunceşte: că la şaisprezece ani să se tundă fără nici o piedică acela care voieşte să se călugărească, potrivit cu al optsprezecelea canon al cerescului marelui Vasile.

DESPRE MANTIA CĂLUGĂREASCĂ ŞI CAMILAFCĂ, CE ÎNSEMNEAZĂ? CAP. 103. (GLAVA 120.)

A dumnezeeştilor dascăli: Îmbrăcămintea călugărilor este după imitarea locuitorului în pustie Ioan Botezătorul, pentru că îmbrăcămintea lui era din păr de cămilă şi în jurul coapsei lui cingătoare de piele, care erau haine de doliu; şi mantia şi întinderea ei arată imitarea aripilor îngerilor, pentru că îngerească se cheamă schima călugărilor. Iar cureaua, adică brîul care îi încinge trupul, însemnează moartea patimilor prin post şi rugăciune şi

[1]) ἐξεχώρησαν în ms.
[2]) Sic.

δυνατῶς κατὰ τῶν ἀντικειμένων παθῶν καὶ δαιμόνων. Καὶ τοῦτο τὸ ζωνάρι, χρεωστοῦν νὰ τὸ ἔχουν οἱ καλόγεροι ἐκ τριχῶν, ἤγουν ἀπὸ μαλλί.

Σ ή μ α ι ν α ι · Τὸ δὲ καμηλαύχιον διὰ τοῦ ὄγκου τοῦ καινοῦ, ἤγουν τοῦ εὐκαίρου, ὁποῦ ρίκτουν ὀπίσω τους, εἰκονίζει τὸν ὄγκον, ἤτοι τὴν δόξαν τῆς ματαιότητος· καὶ τὴν ἀρνηθοῦν, ἄρνησιν τοῦ κόσμου, ὁποῦ τὸν ἀρνήθησε. Καὶ δὲν ἔχουν πλέον κανένα τίποτε, οὐδὲ μετεχένουν ἀπὸ τοῦ κόσμου τὰ πράγματα. Τὰ δὲ δύο μέρη τοῦ καμηλαυχίου, ὁποῦ ἔρχονται ἐμπρός, δῆλουν, ὅτι ἄλλον δὲν ἔχουν μόνον τὴν ἐλπίδα τοῦ θεοῦ εἰς τὸ σῶσαι αὐτοὺς καὶ ἀφίνουν εἰς αὐτὸν τὸν θεὸν τὸν ὅρον τῆς ζωῆς αὐτῶν κατὰ τὸ 'Εν χερσί σου οἱ κλῆροί μου καὶ ὅτι πρὸς σε ἦρα τὴν ψυχήν μου, τουτέστιν ἐγὼ οὐκ ἐξουσιάζω τῆς ψυχῆς μου, σὸν γὰρ ἐστιν ἐμφύσημα.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΕΑΝ ΓΕΝΗ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΔ-ον.

Β α λ σ α μ ώ ν · 'Εὰν γένῃ τινὰς καλόγερος εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, εἰς τί μὲν πρᾶγμα λογίζεται μοναχὸς καὶ εἰς τί δὲν λογίζεται; Διότι ἡ κουρὰ τῶν καλογέρων ἔναι δεύτερον βάπτισμα καὶ ζήσει τοῦτος ὁ ἀσθενής, ὁποῦ ἐγίνῃ καλόγερος εἰς τὸν θανατὸν αὐτοῦ, καὶ δείξε μετάνοιαν καὶ ἔργα θεάρεστα τῆς καλογερικῆς, ἤδη καλόν· εἰ δὲ αὐτὸς ὁ ἀσθενής, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὸ σχῆμα, ἔδωκε τὸ τέλος, τουτέστιν ἀπέθανεν, δέχεται αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ καλόγερον, ὡσὰν νὰ ἤθελεν λάβῃ τὸ σχῆμα, ὅταν ἦτον ὑγιής· ἀσπάζονται γὰρ οἱ ἅγιοι, ὥστε δέχονται καὶ τὰς ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀποκάρσεις, ἤγουν τὴν κουρὰν τὴν καλογερικήν, κατὰ τὴν θείαν φωνήν· ἐν ᾧ εὑρῶ σε, κρινῶ σε, ἤτοι εἰς τὸ σχῆμα, ὁποῦ εὑρέθης, ὅταν ἀπέθανες, εἰς αὐτό σε δέχομαι, ἢ ἱερωσύνην εἶχες, ἢ καλογερικήν, ἢ κοσμικὸς ἦσουν. Εἶπαν δὲ τινὲς νὰ γένουν καλόγεροι καὶ ἐνήστευαν καὶ τὸ κρέας, ἀμὴ δὲν ἔσωσαν νὰ λάβουν τὸ σχῆμα, καὶ ἐδέχθη αὐτοὺς ὁ Θεὸς διὰ κοσμικούς, διότι ἤθελαν νὰ γένουν καὶ δὲν ἔγιναν.

zice că stau vitejeşte şi încinşi puternic împotriva patimilor vrăjmaşe şi a dracilor. Şi acest brîu, călugării trebuie să-l aibă din păr adică din lînă.

Înseamnă-ţi !

Iar camilafca prin umflarea liberă, ce o flutură îndărăt, închipuieşte îngîmfarea, adică măria vanităţii; şi se leapădă de ea, lepădare de lume, de care s-au lepădat. Şi nu mai au nimic mai mult, nici nu iau parte la lucrurile lumeşti. Iar cele două părţi ale camilafcăi care cad înainte, arată că altceva nimic nu au decît numai nădejdea în Dumnezeu să-i mîntuie pe dînşii şi lasă în seama lui Dumnezeu hotarul vieţii lor după cuvintele: în mîinile tale soarta mea; şi că: spre tine am ridicat sufletul meu, adică eu nu mai am putere asupra sufletului meu, căci suflarea ta este.

DESPRE BOLNAVI DACĂ S-AU FĂCUT CĂLUGĂRI LA MOARTEA LOR. CAP. 104.

Balsamon : Dacă s-a făcut cineva călugăr la sfîrşitul vieţii sale, în ce lucru se socoteşte călugăr şi în ce lucru nu se socoteşte? Pentru că tunderea călugărilor este al doilea botez şi va trăi acest bolnav care s-a făcut în faţa morţii lui călugăr şi va arăta pocăinţă şi va face lucruri de călugărie plăcute lui Dumnezeu, e bine; iar dacă bolnavul, după ce a luat schima, s-a săvîrşit, adică a murit, Dumnezeu îl primeşte drept călugăr, ca şi cum ar fi luat schima, cînd era sănătos: căci sfinţii îi întîmpină, cînd iau şi la sfîrşitul vieţii tunsorile, adică tunderea întru călugărie, după cuvîntul dumnezeesc: în chipul în care te voi afla, te voi judeca, adică în schima, în care te-ai aflat, cînd ai murit, într-aceea te primesc, sau erai în preoţie sau călugărie, sau erai mirean. Iar unii au zis că s-au făcut călugări şi au postit şi de carne, dar n-au apucat să ia schima, şi Dumnezeu i-a primit de mireni, pentru că au voit să se facă şi nu s-au făcut.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΟΥ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΨΑΛΛΕΙ ΤΑΣ ΩΡΑΣ ΑΥΤΟΥ· ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΟΙΑΝ ΑΙΤΙΑΝ ΕΥΓΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΕ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ καλόγερος, ὁποῦ δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ ἅπασαν τὴν ἀκολουθίαν, ὡς νεκρὸν λογίζεται αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ξένον ἀπ' αὐτοῦ. Ὅμως κανονίζεται, ὡς δόξει τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου· Περὶ δὲ τὰς αἰτίας, ὁποῦ εὐγαίνουν οἱ καλόγεροι ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου καὶ δὲν κανονίζονται, εἶναι αὗται· ἡ πρώτη, ἐὰν ἔναι αἱρετικὸς ὁ ἡγούμενος· ἡ δευτέρα, ἐὰν ἔναι στράτα γυναῖκα ἀπὸ τὸ μοναστήριον, νὰ ἀπερνοῦν· ἡ τρίτη, ἐὰν μανθάνουν παιδία γράμματα ἢ τέχνη μέσα εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰ δὲ καὶ εὔγῃ διὰ ἄλλην αἰτίαν καὶ δὲν ἐπιστραφῇ εἰς τὸ μοναστήριον, ἔναι καθὼς Ἰοῦδαν τὸν Ἰσκαριώτην, ὁποῦ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν καὶ ἀπὸ τὸν χορὸν τῶν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΕΛΘΩΣΙΝ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ, Η ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ Η ΜΙΚΡΟΣΧΗΜΟΣ, ΠΟΡΝΕΥΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΣ-ον.

Νηστευτοῦ· Καλόγερος ἢ καλογραΐα ἐὰν ἀθετήσουν τὸ ἅγιον σχῆμα καὶ ἔλθουν εἰς γάμου κονωνίαν, τουτέστιν νὰ ὑπανδρευθοῦν, γάμος τοῦτος δὲν λέγεται, ἀμὴ πορνεία ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, μοιχεία· διὰ τοῦτο νὰ ἔναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἀφωρισμένοι, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν· νὰ χωρισθοῦν κατὰ τὸν κανόνα ἕκτον τοῦ μεγάλου Βασιλείου· εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἀπεθάνουν εἰς τὸ ἁμάρτημα ἀμετανόητοι, μὴ θάψητε αὐτούς, οὐ δὲ ψάλλητε, οὐδὲ μνημονεύσητε, διότι ἔναι ξένοι ἀπὸ τοὺς χριστιανούς.

DESPRE CĂLUGĂRUL CARE NU-ŞI CITEŞTE CEASURILE; ŞI PENTRU CARE PRICINĂ IES CĂLUGĂRII DIN MĂNĂSTIRE? CAP. 105. (GLAVA 122.)

A patriarhului Postnicul: Călugărul care nu-şi citeşte ceasurile lui şi toată slujba, Dumnezeu îl socoteşte ca mort şi străin de dînsul. Totuşi ia canon, după cum va socoti duhovnicul său.

A aceluiaşi patriarh: Princinile pentru care călugării ies din mănăstire şi nu primesc canon, sînt acestea: întîi, dacă egumenul este eretic; al doilea, dacă la mănăstire este drum de trecere pentru femei; al treilea, dacă înăuntru în mănăstire învaţă copii carte sau meşteşug. Iar dacă a ieşit din altă pricină şi nu se va întoarée în mănăstire, este ca şi Iuda Iscariotul, care s-a despărţit de Isus Hristos şi de ceata ucenicilor lui Hristos.

CĂLUGĂRUL ŞI CĂLUGĂRIŢA CARE S-AU CĂSĂTORIT, ÎN SCHIMĂ MARE SAU MICĂ, VOR CURVI. CAP. 106. (GLAVA 123.[1])

A Postnicului: Călugărul sau călugăriţa ,dacă vor lepăda sfînta schimă şi au intrat în însoţire de nuntă, adică se vor fi căsătorit, aceasta nu se cheamă nuntă, ci curvie, sau mai bine spus, preacurvie; de aceea să fie daţi afară din biserica lui Hristos, afurisiţi, pînă ce nu se vor pocăi; să se despartă după canonul al şaselea al marelui Vasilie; iar dacă s-a întîmplat şi au murit în păcat, nepocăiţi, să nu-i înmormîntaţi, nici să-i prohodiţi, nici nu-i veţi pomeni, pentru că sînt străini de creştini.

---

[1]) Glavele următoare 124—125 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

Συνόδου δ-ης κανὼν ις-ος· Ὁ δέκατος ἕκτος κανὼν τῆς τετάρτης συνόδου ὁρίζει ὅτι, ἐὰν τύχῃ καὶ γένῃ τοῦτο καὶ ἐπάρῃ καλόγερος καλογραίαν, τὴν ἅπασαν ἐξουσίαν δίδουν τοῦ τόπου ἀρχιερέως, νὰ κάμῃ εἰς αὐτοὺς οἰκονομίαν νὰ λύσῃ τὸ ἁμάρτημα, καὶ νὰ τὸ ἐλαφρύνῃ ἀπὸ τὸν κανόνα, καθὼς ἠξεύρει, ὡσὰν χωρισθοῦν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ζ-ος· Καὶ ὁ κανὼν τούτων ἔναι ὡσὰν τοὺς πόρνος καὶ μετανοίας καὶ νηστείας καὶ τὰ ὅμοια.

Ὅρα· Πλὴν φιλανθρωπίας καὶ ἰατρείας δέεται καὶ τὴν τοιαύτην χάριν καὶ ἐξουσίαν ἔχει παρὰ Θεοῦ ὁ ἀρχιερεύς, ὅσα ἂν λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὅσα ἂν δήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Μοναχὸς ὁποῦ νὰ ἀθετήσῃ τὸ ἅγιον σχῆμα, νὰ μὴ δὲν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν μετάνοιαν νὰ διορθωθῇ, οὐδὲ νὰ τὸν ἐσμίξῃ τινὰς οὐδὲ νὰ τὸν ἐχαιρετήσῃ, μόνον νὰ ἀναθεματίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Μοναχὸς μεγαλόσχημος, ὁποῦ νὰ πορνεύσῃ, ὡς μοιχὸς κανονίζεται, ἤγουν χρόνους δεκαπέντε, ὁ δὲ μικρόσχημος, ὥσαν τὸν πόρνον, ἤγουν χρόνους ἑπτά.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΜΑΥΛΙΣΤΡΙΑ, Η ΚΟΣΜΙΚΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΖ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Ἐὰν εὑρεθῇ καὶ μαρτυρηθῇ καὶ πιστωθῇ, ὅτι καλογραία νὰ εἶναι μαυλίστρια, ἐν τῷ ἅμα νὰ ἔναι ξένη καὶ διωγμένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τῶν χορῶν τῶν θείων καὶ τιμίων μοναζουσῶν, ἤγουν τῶν καλογριάδων, καὶ ἀποβλήτη

Canonul al 16-lea al sinodului al 4-lea: Canonul al şasesprezecelea al sinodului al patrulea hotărăşte: că, dacă s-a întîmplat să se facă aceasta şi călugărul să ia călugăriţă, arhiereul locului are toată puterea să chibzuiască şi să le dezlege păcatul şi să-i uşureze din canon, precum ştie, după ce se vor fi despărţit.

Al marelui Vasilie canon al 7-lea : Şi canonul acestora este ca şi la curvari şi metanii şi post şi altele asemenea.

Vezi : Dar e nevoie de iubire de oameni şi de îndreptare şi arhiereul are acest dar şi putere de la Dumnezeu, cîte le va dezlega pe pămînt, dezlegate sînt şi în cer; şi cîte le va lega pe pămînt, legate sînt şi în cer.

A lui Nichifor al Constantinopolului : Călugărul care a lepădat sfînta schimă, şi nu va voi să se pocăiască şi să se îndrepte, nimeni să nu-l însoţească, nici să-l salute, ci numai să fie afurisit.

A patriarhului Postnicul : Călugărul în mare schimă, care a curvit, se canoneşte ca un preacurvar, adică ani cincisprezece; acela însă, care este în schimă mică, se canoneşte ca un curvar, adică ani şapte.

DESPRE CĂLUGĂRIŢĂ SAU MIREANĂ, DACĂ ESTE PROXENETĂ. CAP. 107. (GLAVA 126. [0])

A lui Ioan al Citrului : Dacă se va afla şi va mărturisi şi se va crede, că o călugăriţă este proxenetă, în aceeaşi clipă să fi străină şi alungată din biserica lui Hristos şi din cetele dumnezeieştilor şi cinstitelor monahe, adică călugăriţe, şi dată afară din mănăstire, ca o

[0]) Glavele următoare 127—131 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου, ὡς μερίδα τοῦ Σατανᾶ καὶ πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, διότι οὐχὶ μόνον τὸν ἑαυτόν της ἔδωκε τοῦ Σατανᾶ, ἀμὴ καὶ ἄλλους πολλούς. Ὅμως ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔναι εὔσπλαγχνος, ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος καὶ διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκατέβη εἰς τὴν γῆν, καὶ συδεμία ἁμαρτία ἔναι, ὁποῦ νίκᾳ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ἂν ἦτον ἡ μεγαλιωτέρα, λοιπὸν ἀνέναι καὶ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν αὐτὴ καὶ ἐπιστραφῇ ὁλοψυχῶς χωρὶς τινὸς δόλου καὶ ἐπιβουλίας, δέξαι αὐτὴν καὶ κανόνισον χρόνους πέντε, νὰ ἀπέχῃ τῆς ἁγίας κοινωνίας, ἢ καὶ ὀλιγώτερον κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, καὶ ὡς δόξῃ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ. Εἰ δὲ καὶ ἔναι κοσμική, χρόνους τρεῖς· καὶ ἂν μετανοήσῃ ὁλοψύχως, νὰ κανονίζεται χρόνους δύο.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΓΕΡΟΥ ΠΩΣ ΝΑ ΗΜΟΙΡΑΣΘΟΥΝ, ΕΑΝ ΕΧΗ ΠΑΙΔΙΑ Η ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΗ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΟΣ ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΥΣΤΕΡΗΘΗ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟ ΜΕΡΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝ ΓΕΝΗ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΗ-ον.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἕνας ὁποῦ γίνεται καλόγερος, ἀνέναι καὶ ἀποθάνῃ χωρὶς παιδία, τὰ πράγματά του δίκαιον ἔναι νὰ τὰ πέρνῃ τὸ μοναστῆι [1]) εἰ δὲ καὶ ἔχει παιδία, νὰ ἠμοιράζωνται τόσα μερτικά, ὅσα παιδία ἔχει, καὶ ἐκεῖνος νὰ ἐπάρῃ ἕνα μερτικὸν ὡσὰν ἕνα παιδί, καὶ τοῦτο ἕως νὰ ζῇ· καὶ ἐὰν ἀπεθάνῃ χωρὶς διαθήκης, τὸ μερτικὸν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔλαβεν ὡσὰν ἕνας ἀπὸ τὰ παιδία του, κληρονομεῖ αὐτὸ τὸ μοναστῆρι[1])· καὶ ἐκεῖνα, ὁποῦ ἔλαβαν τὰ παιδία του διὰ μερτικὰ αὐτῶν, μένων ἐδικά τους· καὶ τὸ μοναστῆρι[1]) δὲν ἔχει νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸ τίποτε.

părtaşă a satanei şi a tuturor îngerilor lui, pentru că nu numai pe sine s-a dat satanei, ci şi pe mulţi alţii. Totuşi, pentru că domnul nostru Iisus Hristos este cu milă, milostiv şi iubitor de oameni şi pentru păcătoşi s-a pogorît pe pămînt, şi nu este păcat care să înfrîngă iubirea de oameni a lui Dumnezeu, deşi a fost păcat foarte mare, dacă deci dînsa s-a pocăit şi s-a întors din tot sufletul fără nici o viclenie şi gînd rău, primeşte-o şi dă-i canon cinci ani, să nu se cuminece, sau şi mai puţin după rîvna ei şi precum se va părea şi arhiereului. Iar dacă este mireană, trei ani; şi dacă s-a pocăit cu tot sufletul să se canoneascâ doi ani.

DESPRE LUCRURILE CĂLUGĂRULUI CUM SE VOR ÎMPĂRŢI, DACĂ ARE COPII SAU DACĂ NU ARE; ŞI DESPRE TATĂ SĂ NU OPREASCĂ FIULUI SĂU PARTEA DE MOŞTENIRE, DACĂ S-A FĂCUT CĂLUGĂR. CAP. 108. (GLAVELE 132 şi 133.)

A împăratului Iustinian: Unul care se face călugăr, dacă a murit fără copii, lucrurile lui este drept să le ia mănăstirea; iar dacă are copii să fie împărţite în atîtea părţi, cîţi copii are, şi tatăl să ia o parte cît un copil, şi aceasta cît o să trăiască; şi dacă a murit fără diată, partea aceea pe care a luat-o cît unul dintre copii, o moşteneşte mănăstirea; şi cele ce le-a luat copiii lui drept părţi ale lor, rămîn proprietatea lor; şi mănăstirea n-are nici o treabă cu acelea.

---

[1]) μοναστήρη în ms,

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Καὶ μηδεὶς τῶν γονέων νὰ τολμήσῃ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ παιδία του, ὁποῦ νὰ θέλουν νὰ γένουν καλόγεροι· ἢ καὶ ἐὰν ὑπάγουν εἰς μοναστῆρι[1]) νὰ τὰ εὐγάλῃ ἀπὸ ἐκεῖ· ἢ διάτι ἔγιναν καλόγεροι, νὰ τὰ κάμῃ ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματά του. Εἰ δὲ καὶ θελήσει ὅτι νὰ κάμῃ, νὰ ἀφορίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ διωχθῇ, ἕως οὗ νὰ μετανοήσῃ νὰ δώσῃ τὸ μερτικὸν αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΠΟΙΟΝ ΕΝΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΘ-ον>

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Κατὰ τὴν τάξιν μεγαλιωτέρα ἔναι ἡ ἱερωσύνη περὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, τὰ γὰρ ἔργα τῆς ἱερωσύνης εἶναι ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς τὴν ἱερωσύνην δὲν ἔναι μηδένας χριστιανός, οὐδὲ ἁγιασμὸν ἔχει, οὐδὲ Θεοῦ κοινωνεῖ.

Μεγαλιωτέρα πάλιν ἔναι ἡ μοναχικὴ τάξις περὶ τοῦ κατὰ κόσμον ἱερέως, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Διονύσιος, οὐχὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην, ἀμὴ εἰς τὴν ζωήν. Διὸ καὶ ὁ μοναχός, ἂν ἔναι καὶ ἱερεύς, ἤγουν ἱερομόναχος, ἔναι μεγαλιώτερος περὶ τῶν κοσμικῶν ἱερέων, οὐχὶ κατὰ τὴν ἱερωσύνην, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, ὅτι αὐτὴ ἔναι ἔργον Θεοῦ, ἀμὴ κατὰ τὴν ζωήν. Ὁ ἱερεὺς δὲ πάντοτε εὐλογεῖ καὶ ἁγιάζει καὶ τὸν ὑψηλότερον τῶν βίων μοναχῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἀντώνιος πάντοτε τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε, ἤγουν ἐπροσκύνα οὐ μόνον ἀρχιερεῖς, ἀμὴ καὶ παντὸς ἱερωμένου διὰ τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης. Λοιπὸν καθένας ἱερεὺς ὁποῦ ἔχει ταύτην τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἱερωσύνης, ἁγίως νὰ πολιτεύεται καὶ τὸ περισσότερον νὰ ἀγωνίζεται κατὰ μοναχοὺς νὰ ζῇ.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Şi nici un părinte să nu îndrăznească să împiedice copiii lui care voiesc să se facă călugări; sau dacă merg în mănăstire, să-i scoată de acolo; sau pentru că se fac călugări, să-i dezmoştenească. Iar dacă va voi să o facă, să se afurisească şi să fie alungat de la biserica lui Hristos, pînă ce se va pocăi să le dea partea lor.

DESPRE PREOŢIE ŞI SCHIMA MONAHILOR, CARE ESTE MAI MARE? <CAP. 109.> (GLAVA 134.)

A lui Simeon al Salonicului: După ierarhie, mai mare este preoţia decît schima monahală, căci lucrările preoţiei sînt lucrările lui Dumnezeu şi fără preoţie nu este nimeni creştin, nici sfinţenie nu are, nici cu Dumnezeu nu se împărtăşeşte.

Mai mare este iarăşi ierarhia monahală decît a preotului mirean, precum spune dumnezeiescul Dionisie, nu întru preoţie, ci întru viaţă. De aceea şi monahul, dacă este şi preot, adică ieromonah, este mai mare decît preoţii mireni, nu cu privire la preoţie, precum am spus mai sus, pentru că aceea este lucrul lui Dumnezeu, ci cu privire la viaţă. Preotul totdeauna binecuvintează şi sfinţeşte şi pe cea mai înaltă din vieţile călugărilor. De aceea şi dumnezeiescul Antonie îşi pleca totdeauna capul, adică se închina nu numai arhiereilor, ci şi oricărui preot pentru înălţimea preoţiei. Prin urmare, fiecare preot care are această mare demnitate a preoţiei, să-şi ducă traiul cu sfinţenie şi să se nevoiască să trăiască precum trăiesc călugării.

---

[1]) μοναστήρη în ms.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΕΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΡΙΑΔΩΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΑΝΑΔΟΧΟΙ ΠΑΙΑΔΙΩΝ· ΟΥΔΕ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΝΑ ΣΤΕΦΑΝΩΝΗ ΑΝΔΡΟΓΥΝΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙ-ον.

Πέτρου τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησιας· Δὲν ἔναι πρέπον οὐδὲ τίμιον, οὐδὲ ἐνδεχόμενον, καλόγερος ἢ καλογραία νὰ δέχεται παιδία ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἢ νὰ κρατεῖ στέφανα εἰς γάμον. Εἰ δὲ τολμήσει τινὰς καὶ κάμει τοιαύτην ἀτοπίαν καὶ αἰσχύνην καὶ παρανομίαν, νὰ κανονίζεται, ὡς δόξει τοῦ ἀρχιερέως. Εἰ δὲ καὶ κάμει τοῦτο καὶ δευτέραν φοράν, νὰ διώχνεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς παρήκοος τῶν θείων νόμων.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Καὶ ἱερομόναχος ἀνδρόγυνα δὲν στεφανώνει, ἤγουν δὲν τὰ εὐλογεῖ, ὅτι ἔναι καὶ αὐτὸ παράνομον καὶ ἀπρεπές.

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΙ ‹ΕΣΤΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ›; ‹ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΑ-ον›.

Ἐκκλησία ἔναι ναὸς Θεοῦ, οἶκος προσευχῆς, συνάθροισμα λαοῦ, σῶμα Χριστοῦ, νύμφη Θεοῦ, ἐπίγειος οὐρανός· εἰς τὴν ὁποίαν κατοικεῖ ὁ ἐπουράνιος ἄρτος, τουτέστι τὸ πανάγιον σῶμα αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ἔναι καὶ θρόνος βασιλικὸς καὶ ἀρχιερατικός, εἰς τὸν ὁποῖον καθέζεται ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ἔναι καὶ λιμιῶνας τῶν ἁμαρτολῶν καὶ δόξα τῶν δικαίων· ἔναι καὶ καύχημα καὶ γεοφύρη καὶ καταφύγιον καὶ εὐφροσύνη καὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις πάντων τῶν χριστιανῶν. Καὶ ὅσοι τὴν ἐσπουδάζουν καὶ τὴν ἀγαποῦν ὁλοψύχως, θέλουν λάβῃ στέφανον παρὰ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ θέλουν γένῃ κληρονόμοι. Λέγεται δὲ ἐκκλησία διὰ τὸ καλεῖν τοὺς πάντας, δῆλον ὅτι τοὺς χριστιανούς.

DESPRE CĂLUGĂRI ŞI CĂLUGĂRIŢE SĂ NU FIE NAŞI COPIILOR; NICI IEROMONAHUL SĂ NU CUNUNE. CAP. 110. (GLAVA 135)

A lui Petru, marele hartofilax al marii biserici: Nu se cade şi nu este cu cinste şi nici nu se poate, călugărul sau călugăriţa să fie naş copilului la sfîntul botez sau să ţină cununiile la nuntă. Iar dacă va îndrăzni careva şi va face acest lucru fără cale şi de ruşine şi fără lege, să ia canon, cum va socoti arhiercul. Iar dacă face aceasta şi a doua oară, să fie alungat din biserica lui Hristos ca un neascultător de dumnezeieştile legi.

A patriarhului Postnicul: Şi ieromonahul nu cunună bărbat şi femeie, adică nu-i binecuvintează, pentru că şi aceasta este fără lege şi nu se cuvine.

DESPRE BISERICĂ ŞI CE ESTE BISERICA? ‹CAP. 111.› (GLAVA 136.)

Biserica este templul lui Dumnezeu, casă de rugăciune, adunare a norodului, trup al lui Hristos, mireasă a lui Dumnezeu, cer pe pămînt; în ea şade cereasca pîine, adică pre sfîntul trup al mîntuitorului Hristos, Dumnezeul nostru. Este şi tron împărătesc şi arhieresc, pe care şade împăratul împăraţilor, marele arhiereu Hristos Dumnezeul nostru; este şi liman al păcătoşilor şi mărire a celor drepţi; este şi fală şi pod şi loc de scăpare şi voie bună şi bucurie şi veselie a tuturor creştinilor. Şi toţi cîţi o cercetează şi o iubesc din toată inima, vor lua cunună de la Dumnezeu şi se vor face moştenitori ai împărăţiei lui. Se cheamă biserică, pentru că cheamă pe toţi să se adune, adică pe creştini.

ΟΤΙ ΕΝΑΙ ΤΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΕΠΤΑ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΡΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΤΑ ΤΑ ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΒ-ον>.

Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ ἁγίου πνεύματος· Ἑπτὰ δὲ τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος, ὡς Ἡσαΐας λέγει, ἤγουν πνεῦμα σοφίας, πνεῦμα συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς, πνεῦμα ἰσχυος, πνεῦμα πίστεως, πνεῦμα εὐσεβείας, πνεῦμα φοβοῦ Θεοῦ.

Τὰ ἑπτὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας· Συμεὼν Θεσσαλονίκης. Βάπτισμα, χρίσμα, κοινωνία, χειροτονία, γάμος, μετάνοια καὶ ἔλαιον, ἅγιον, ἤτοι εὐχέλαιον.

Αἱ ἑπτὰ μεγάλαι ἀρεταί· Ταπεινοφροσύνη, ἀκενοδοξία, ἀκτημοσύνη, νηστεία, ἁγνοία, ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία.

Τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα· Ἄρνησις πίστεως, ἀπόγνωσις, ὑπερηφανία, ἐκούσιος φόνος, αἱμομιξία, ἀρσενοκοιτία καὶ ἡ παράνομος παιδοφθορία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΘΑΠΤΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΟΥΔΕ ΝΑ ΜΕΤΑΦΕΡΟΥΝ ΑΠΟ ΤΑΦΟΝ ΣΩΜΑ ΑΝΘΡΩΠΟΥ Η ΚΑΜΙΑΝ ΥΛΗΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΓ-ον..

Ματθαίου καὶ Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθιερωμένη νὰ μὴ δὲν θάπτουν σώματα ἀνθρώπων ἀπεθαμένων διὰ τὸ εἶναι ἐκεῖ λείψανα μαρτυρικά, ἤγουν ὁποῦ ἐβάλθησαν καὶ ἐμισολάβησε καὶ χρίσμα ἁγίου μύρου.

ŞAPTE SÎNT DARURILE DUHULUI SFÎNT ŞI ŞAPTE TAINELE BISERICII ŞI ŞAPTE VIRTUŢILE CELE MARI ŞI ŞAPTE PĂCATELE DE MOARTE. <CAP. 112.> (GLAVA 137.)

A proorocului Isaia : cele şapte daruri ale duhului sfînt : Şapte sînt darurile duhului precum spune Isaia, adică duhul înţelepciunii, duhul priceperii, duhul sfatului, duhul tăriei, duhul credinţei, duhul cucerniciei, duhul fricii de Dumnezeu.

Cele şapte taine ale bisericii : Simeon al Salonicului : Botezul, mirungerea, cuminecătura, hirotonia, cununia, pocăinţa şi maslul.

Cele şapte mari virtuţi : Smerenia, modestia, sărăcia, postul, curăţia, răbdarea, şi îndelunga îngăduinţă.

Cele şapte păcate de moarte : Lepădarea de credinţă, deznădejdea, trufia, sinuciderea, amestecarea de sînge, pederastia, şi stricarea de copii cea fără lege.

SĂ NU SE ÎNGROAPE MORŢII ÎN BISERICĂ, NICI SĂ NU SE MUTE DIN MORMÎNT TRUPUL OMULUI SAU NICI ALT LUCRU CAP. 113. (GLAVA 138.)

A lui Matei şi a lui Ioan a Citrului : Înăuntru, în biserica sfinţită să nu se îngroape trupurile oamenilor morţi, pentru că acolo sînt moaştele martirilor, adică unde s-au pus, şi a avut loc şi ungerea cu sfîntul mir.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Οὐδένας ἄνθρωπος νὰ τολμήσῃ εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν νὰ θάψῃ νεκρόν. Εἰς εὐκτήριον δὲ οἶκον, ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔναι καθιερωμένος, ἐκεῖ νὰ θάπτωνται τὰ σώματα τῶν ἀπεθαμένων καὶ εἰς ναρθήκους ἐκκλησιῶν.

Ματθαίου· Καὶ χωρὶς ἀρχιερατικοῦ ὁρισμοῦ μὴ τολμήσῃ τινὰς νὰ εὐγάλῃ ἀπὸ τάφων σῶμα ἀνθρώπου νὰ τὸ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τάφον, οὐδὲ καμίαν ὕλην, ἤγουν ἢ μάρμαρον ἢ κολόνα ἢ λίθους ἢ ἄλλα τινά.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΥΜΠΟΣΙΑ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ, ΟΥΔΕ ΚΑΠΗΛΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΠΕΡΙΒΟΛΟΥΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΔ-ον>

Συνόδου ς-ης κανὼν δ-ος καὶ κη-ος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ· Ὁ τέταρτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν καὶ εἰκοστὸς ὄγδοος τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου, οὕτως ἀποφύνουν, ὅτι νὰ εἶναι ἀφωρισμένοι, ὅσοι στρώνουν ῥοῦχα εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ κάμνουν συμπόσια, ἤγουν ὁποῦ τρώγουν καὶ πίνουν. Πᾶς δὲ τόπος, ὁποῦ ὑμνεῖται καὶ δοξάζεται ὁ Θεὸς καὶ ἱερουργεῖται τὸ πανάγιον σῶμα τοῦ κυρίου, λέγεται ἀφιερωμένος τόπος, αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἐκκλησία· καὶ συμπόσια εἰς αὐτὴν δὲν γίνονται, μόνον ψαλμωδίαι καὶ ὑμνωδίαι, δοξολογίαι, ἑσπερινοί, λειτανεῖαι, ὄρθροι, λειτουργίαι καὶ ἀκατάπαυστοι ὕμνοι. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἐμβλέπωμεν τὸν ἄνωθεν ἀφορισμὸν τῶν θείων πατέρων καὶ νὰ ἀπέχωμεν μακρὰ νὰ μὴν δὲν κάμνωμεν τραπέζαις εἰς τὰς ἐκκλησίας.

Συνόδου ς-ης κανὼν ος-ος· Οὐδὲ εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους νὰ μὴ δὲν γίνωνται κρασοπουλία· καὶ οἱ ἱεροὶ περιβόλοι εἶναι δῦτοι· ἡ αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας, οἱ κῆποι, τὰ ὀσπήτια, οἱ καμάρες καὶ ὅλον τὸ περίφραγμα, ἤγουν ὁποῦ ἔναι τὸ γύροθεν κτισμένον καὶ ἔχει αὐτὰ μέσα. Καὶ οὐχὶ μόνον ὅτι ἐμποδίζει ὁ κανών, ὅτι κρασοπουλίον νὰ μὴ δὲν γίνεται ἐκεῖ, ἀμὴ οὐδὲ ἄλλη

A împăraţilor Leon şi Constantin: Nici un om să nu îndrăznească să înmormînteze mort în sfînta biserică. În casa de rugăciune însă, care încă nu este sfinţită, acolo să îngroape trupurile morţilor şi în tinzile bisericilor.

A lui Matei: Şi fără hotărîre arhierească să nu îndrăznească cineva să scoată din mormînt trupul omului şi să-l ducă în alt mormînt, nici alt lucru, adică marmoră sau columnă sau pietre sau altceva.

ÎN BISERICĂ NU SE FAC OSPEŢE, NICI CÎRCIUME ÎN SFINTELE ÎMPREJMUIRI <CAP. 114.> (GLAVA 139.)

Canonul al 4-lea al sinodului al 6-lea şi canonul al 28-lea al sinodului din Laodichea: Canonul al patrulea al sinodului al şaselea şi al douăzeci şi al optulea al sinodului din Laodichea, aşa hotărăsc, că să fie afurisiţi, cîţi aştern pînze prin biserici şi fac ospeţe, adică unde mănîncă şi beau. Tot locul, în care se cîntă şi se slăveşte Dumnezeu şi se slujeşte sfîntul trup al domnului, se cheamă loc închinat lui, care este biserica; şi ospeţe într-însa nu se fac, ci numai psalmodii şi cîntări de slavă, doxologii, vecernii, rugăciuni, utrenii, liturghii şi cîntări necurmate de slavă. Şi de aceea să avem în vedere afurisenia de mai sus a dumenezeieştilor părinţi şi să ne ferim să facem mese prin biserici.

Canonul 76 al sinodului al 6-lea: Nici prin sfintele împrejmuiri să nu se facă cîrciumi; şi sfintele împrejmuiri sînt acestea: curtea bisericii, grădinile, casele, cămările şi tot ce este îngrădit, adică împrejmuit cu zid şi le cuprinde înăuntru. Şi canonul opreşte nu numai

πραγματεία. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ φυλάττωμεν τὸν θεῖον τόπον τῆς ἐκκλησίας μετὰ εὐλαβείας πολλῆς· λέγει γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς περὶ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου.

ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΒΑΛΛΟΥΝ ΖΩΟΝ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΕΙΝΗ, ΟΥΔΕ ΤΡΩΓΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΠΙΝΟΥΝ ΜΕΣΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΕ-ον>

Συνόδου ς-ης κανὼν πη-ος· Ὀγδοηκοστὸς ὄγδοος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν διακελεύει, ὅτι οὐδένας ἄνθρωπος νὰ βάλῃ μέσα εἰς τὸν ναὸν ζῶον νὰ μείνῃ, ἀμὴ δι' ἀνάγκης μεγάλης.

Ζωναρᾶ· Τιμῆς ἄξια εἶναι τὰ ἱερὰ καὶ σεβασμιώτατα νὰ ἔχῃ τινὰς φόβον καὶ εὐλάβειαν εἰς αὐτά. Διὰ τοῦτο οὖν δὲν συγχωρεῖ ὁ κανὼν, ὅτι νὰ βάλουν ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ μείνῃ, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης, ὥστε ἂν τύχῃ καὶ ἔναι χειμῶνας μεγάλος ἢ βροχὴ ἢ χαλάζη ἢ ἄλλος κίνδυνος κλεπτῶν, τότε ἔναι συγχωρημένον, ὅτι νὰ βάλῃς τὸ ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν,διὰ νὰ μὴν δὲν μείνῃ ἔξω καὶ χαθῇ καὶ λυπηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ τὸ ἔχει, καὶ ἀσθενήσει καὶ κινδυνεύσει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, διὰ νὰ μὴ δὲν δυνηθῇ νὰ περπατήσῃ νὰ ὑπάγῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς αὐτοῦ στράτας· φέρνει δὲ μαρτυρία εἰς τοῦτο ὁ αὐτὸς Ζωναρᾶς ἀπὸ τὴν θείαν γραφήν, ὁποῦ λέγει· ὅτι τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, ἵνα ἀναπαυθῇ ὁ δοῦλος καὶ τὸ ζῶον, ὥστε ἡ ἀνάπαυσις τοῦ ζώου δὲν ἔγινεν δι' αὐτό, μόνον διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν μβ-ος· Καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας δὲν ἐδόθη νὰ κάμνουν τραπέζαις οὔτε ἐπίσκοπος, οὔτε κληρικός, οὔτε ἄλλος τῶν χριστιανῶν· ἐάν γὰρ τύχῃ ἀνάγκης καὶ ἔρχεται ἄνθρωπος ἀπὸ στράταν καὶ δὲν ἔχει ἄλλον τόπον νὰ μείνῃ εἰ μὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔναι συγχωρημένον καὶ νὰ φάγῃ, καὶ νὰ πιῇ καὶ νὰ κοιμηθῇ μέσα.

să se facă acolo cîrciumă, dar nici altă negustorie. Şi de aceea trebuie să păzim cu multă evlavie dumnezeiescul loc al bisericii; căci domnul nostru Isus Hristos spune despre sfînta biserică: Nu faceţi casa tatălui meu casă de negustorie.

SĂ NU SE BAGE ANIMAL ÎN BISERICĂ ŞI SĂ RĂMÎNĂ, NICI SĂ SE MĂNÎNCE ŞI SĂ SE BEA ÎNĂUNTRU. CAP. 115. (GLAVA 140.)

Canonul 88 al sinodului al 6-lea: Canonul al optzeci şi optulea al sinodului al şaselea porunceşte: că nici un om să nu bage înăuntru în biserică animal, să rămînă, decît de mare nevoie.

A lui Zonara: Vrednice de cinste sînt cele sfinte şi cucernice, ca să aibă cineva frică şi evlavie către ele. De aceea canonul nu îngăduie să se bage animal înăuntru, să mîie în biserică decît de nevoie; de se întîmplă să fie iarnă grea sau ploaie sau zăpadă sau grindină sau altă primejdie de tîlhari, atunci este îngăduit, ca să bagi animal înăuntru în biserică, ca să nu rămînă afară să piară şi omul al cui este, se va îndurera şi se va îmbolnăvi şi-şi va primejdui viaţa, pentru că n-a putut pleca să-şi termine drumul; însuşi Zonara aduce mărturie pentru aceasta din sfînta scriptură care zice: că sîmbăta s-a făcut pentru om, ca să se odihnească sluga şi dobitocul, încît odihna animalului nu s-a făcut din cauza lui, ci numai a omului.

Canonul al 42-lea al sinodului de la Cartagena: Şi în biserici să nu facă mese nici episcopul, nici clericul, nici altul dintre creştini; dacă se întîmplă de nevoie şi vine un om de la drum şi nu are alt loc ca să rămînă decît în biserică, este îngăduit să mănînce şi să bea şi să doarmă înăuntru.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΔΕΙ ΒΑΠΤΙΖΕΙΝ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙϚ-ον>.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Τὸ παιδὶ ἐκεῖ ὁποῦ τὸ βαπτίζεις, θέλει νὰ ἔχῃς κολυμβήθραν ἢ ἄλλον ἀγγεῖον κεχωρισμένον μὲ τρία κηρία ἀναμμένα εἰς τύπον τῆς ἁγίας τριάδος. Καὶ ὅταν βάλῃς τὸ ἔλαιον εἰς τὴν κολυμβήθραν, καθὼς διαλαμβάνει ἡ τάξις ἀκολουθίας, ἐπέρνῃς ἀπὸ τὸ ἔλαιον τοῦ πινακίου, ἐσὺ ὁ ἱερεύς, μετὰ τοὺς τρεῖς σου δακτύλους καὶ ἀλείφεις τὸ παιδίον στραυοειδῶς. Τότε λαμβάνῃ καὶ ὁ ἀνάδοχος ἀπὸ τὸ ἔλαῖον καὶ ἀλείφει τὸ παιδὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ τύπου. Καὶ ὥσαν τὸ ἀλείψεις, τὸ λαμβάνῃς, ἐσὺ ὁ ἱερεύς, καθὼς ἔναι γυμνὸν καὶ στέκεται ὀρθῶς καὶ βαπτίζεις αὐτὸ εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἤγουν εἰς τρία βούθισματα, ποιῶν σταυροῦ τύπον, λέγων οὕτως.

Κατάδυσις α-η· Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα πατρός, ἀμήν. Καὶ καταβαπτίζεις αὐτὸ εἰς τὴν κολυμβήθραν· καὶ βουτᾷς το, ἤγουν βρέχεις τὸ ὅλον.

Ἰδού, κατάδυσις β-α· Καὶ πάλιν στέκῃ ὀλίγον ὀρθῶς, σηκώνων τὸ παιδίον· καὶ καταβάζῃς αὐτὸ δευτέραν φορὰν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ βρέχῃς αὐτὸ ὁμοίως, λέγων οὕτως· καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀμήν.

Ἰδού, καὶ τρίτη κατάδυσις, καθὼς θέλει ὁ τύπος· Καὶ πάλιν στέκῃς ὀρθῶς καὶ καταβάζῃς αὐτὸ εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ βουλᾷς το τρίτην φορὰν καὶ λέγων· καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμήν· Καὶ λούεις[1]) αὐτὸ ἐκ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας.

Εἶτα λαμβάνεις αὐτὸ ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας καὶ δίδεις το τοῦ ἀναδόχου· ἔπειτα λέγεις τὰς εὐχάς καὶ ποιεῖς πᾶσαν ὑπηρεσίαν, καθὼς ἑρμηνεύει ἡ ἀκολουθία καὶ γίνεται ἀπόλυσις.

CUM TREBUIE PREOTUL SĂ BOTEZE COPILUL. CAP. 116. (GLAVA 141.

A patriarhului Postnicul: Copilul acolo unde-l botezi, să aibi cristelniţă sau alt vas osebit cu trei lumînări aprinse în chipul sfintei treimi. Şi cînd pui mirul în cristelniţă, precum spune rînduiala slujbei, iei tu, preote, din vas cu trei degete din mir şi ungi copilul în forma crucii. Atunci ia şi naşul din mir şi unge copilul pe toate mădulările precum tîlcuieşte tipicul. Şi după ce-l vei unge, îl iei tu, preote, aşa cum este gol, şi stai drept şi-l botezi în trei scufundări, făcînd chipul crucii, zicînd aşa:

Scufundarea întîia: Se botează robul lui Dumnezeu cutare, în numele tatălui, amin! Şi-l cobori în cristelniţă; şi-l cufunzi, adică îl uzi tot.

Iată scufundarea a 2-a: Şi iarăşi stai puţintel drept, ridicînd copilul şi-l cobori a doua oară în apă şi-l uzi aşijderea, zicînd: şi al fiului amin!

Iată şi a treia scufundare, precum cere tipicul: Şi iarăşi stai drept şi să-l pogori în cristelniţă şi-l scufunzi a treia oară, zicînd: şi al sfîntului duh, amin! Şi-l scoţi din sfînta cristelniţă.

Apoi îl iei din cristelniţă şi-l dai naşului şi spui rugăciunile şi faci tot serviciul, precum cere slujba şi se face opust.

---

[1]) λούνης în ms.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΤΩΝ ΒΑΠΤΙΖΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΑΤΕΡΑΣ, ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΙΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗ ΒΑΠΤΙΖΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΚΑΤΑΔΥΣΕΙΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΖ-ον>

Ἀποστόλων μθ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς ἔννατος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει ὅτι ὅποιος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν καὶ δὲν βαπτίσει εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ τρεῖς υἱοὺς ἢ τρεῖς παρακλήτους, νὰ καθῄρεται.

Ζωναρᾶ· Ἕνα ἄναρχον ἡ ἐκκλησία προσκυνεῖν [1]) παρέλαβε τὸν πατέρα διὰ τὸ ἀναίτιον, καὶ ἕνα υἱὸν διὰ τὴν ἄῤῥητον γέννησιν, καὶ ἕνα παράκλητον τὸ πεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἀποστόλων κανὼν ν-ος· Ὁ δὲ μὴ βαπτίζων εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἀλλὰ εἰς μίαν, νὰ καθῄρεται, ἐπειδὴ τρεῖς καταδύσεις ὁρίζει εἶναι πάντως καὶ τρεῖς ἀναδύσεις. Τοὺς δὲ παραβαίνοντας τὸν παρόντα κανόνα καὶ βουτοῦν τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ μίαν φορὰν μόνον καὶ δὲν λέγει τὴν κλῆσιν τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοὺς τοιούτους καθῄρει καὶ ἀναθεματίζει· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Χριστὸς τῶν ἀποστόλων βαπτίζετε εἰς τὸν θάνατόν μου, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Βαλσαμών· Λέγει ὁ Βαλσαμών, ὅτι ὅσοι βαπτισθοῦν εἰς μίαν κατάδυσιν, πάλιν μεταβαπτίζονται.

OTI TO ΠΑΙΔΙ, OTAN TO ΒΑΛΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑΝ, ΝΑ ΕΜΒΛΕΠΗ ΚΑΤΑ ΑΝΑΤΟΛΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΗ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Τὸ παιδί, ὅταν τὸ βαπτίζῃς, θέλει νὰ ἐμβλέπῃ κατὰ ἀνατολὰς εἰς μίμησιν τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅταν ἐσταυ-

DESPRE PREOŢII CARE BOTEAZĂ ÎN TREI TAŢI, ÎN TREI FII ŞI ÎN TREI DUHURI ŞI DESPRE CEI CE NU BOTEAZĂ ÎN TREI SCUFUNDĂRI. <CAP. 117.> (GLAVA 142.)

Al apostolilor canon al 49-lea : Canonul al patruzeci şi noulea al sfinţilor apostoli hotărăşte: că episcopul sau presviterul care, pus după rînduiala domnului, nu va boteza în tatăl şi fiul şi duhul sfînt, ci în trei fără de început, sau trei fii sau trei duhuri, să fie caterisit.

A lui Zonara: Biserica a luat de se închină unuia fără de început, Tatălui, pentru că este fără cauză, şi unuia Fiului, pentru naşterea lui nespusă, şi unuia, mîngîitoriului Duhul Sfînt.

Canonul al 50-lea al apostolilor: Cel ce nu botează în trei scufundări, ci în una, să fie caterisit, deoarece hotărăşte să fie totdeauna trei scufundări şi trei scoateri. Iar cei ce calcă acest canon şi scufundă numai o singură dată în apă pe cel care este botezat şi nu rosteşte chemarea Tatălui, a Fiului şi a Sfîntului Duh, pe unii ca aceştia îi caterisește şi-i afurisește; căci nu a spus Hristos apostolilor botezaţi întru moartea mea, ci întru numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh.

Balsamon: Spune Balsamon că toţi cîţi sînt botezaţi într-o singură scufundare, se botează încă o dată.

COPILUL, CÎND ÎL BAGI ÎN CRISTELNIŢĂ, SĂ AIBĂ PRIVIREA SPRE RĂSĂRIT. CAP. 118. (GLAVA 143.)

A dumnezeieştilor dascăli: Copilul, cînd ai să-l botezi, să privească spre răsărit întru urmarea domnului şi Dumnezeului şi mîntuitorului nostru Iisus Hristos, care, atunci cînd

[1]) προσκυνεῖ în ms.

ρώθη κατὰ ἀνατολὰς ἔβλεπε, οὐχὶ κατὰ δύσεως· καὶ κατὰ ἀνατολὰς οἱ χριστιανοὶ προσκυνοῦμεν καὶ ὁ παράδεισος κατὰ ἀνατολὰς ἐφυτεύθη. Ὅταν οὖν θέλουν νὰ εἰποῦν τοὺς ἀφορκισμοὺς εἰς τὸ παιδί, δυσικὰ στέκονται καὶ λέγουν αὐτοὺς ὡς σκοτεινὸν καὶ ζοφώδη τόπον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος βασιλεύει εἰς τὴν δύσιν, σκότος ἐπιδηλοῖ, ὥστε ἐκεῖθεν τὸ σκότος ἐξέρχεται· ἡ ἐῶα δέ ἤγουν ἡ ἀνατολή, φῶς δηλοῖ, διότι ἐκ τὴν ἀνατολὴν ἐξέρχεται τὸ φῶς, ἤτοι ὁ ἥλιος καὶ λάμπε καὶ φωτίζει ὅλην τὴν οἰκουμένην· διὰ τοῦτο λέγεται ἡ ἀνατολὴ φῶς.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ, ΟΤΑΝ ΕΚΔΥΝΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΙΘ-ον.

Ἰωάννου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ μὲν νὰ ἐκδύνουν τὸ παιδὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ νὰ τὸ λύσουν ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν σπαργάνων, τὴν ζώνην καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἔναι ἐνδεδυμένα τὸ παιδί, δηλοῖ ὅτι ἐκδύνεται τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν προτέραν ζωήν, ἤτοι τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοὺς δερματίνους χιτῶνας καὶ τὴν ἁμαρτίαν, τὰ ὁποῖα προεξένησε ἡ παράβασις τοῦ Ἀδάμ· καὶ δείχνει τὸ λύσιμον ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐκδύσιμον, ὁποῦ ἐκδύνεται τὸ παιδὶ ἕως τὸ κατὰ σάρκα ἱμάτιον, πῶς λύεται καὶ ἐκδύνεται τὸ παιδὶ [ἕως τὸ κατὰ σάρκα ἱμάτιον, πῶς λύεται καὶ ἐκδύνεται τὸ παιδὶ] καθόλου τὴν δυστυχισμένην ζωὴν ἐκείνην τὴν παλαίαν τοῦ Ἀδάμ.

ΠΕΡΙ ΤΙ ΔΗΛΟΙ ΤΟ ΣΤΡΕΨΙΜΟΝ ΟΠΟΥ ΓΥΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΔΥΣΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ δὲ στρέψιμον ὁποῦ γυρίζουν τὸ παιδὶ δυσικὰ νὰ ἐμβλέπῃ αὐτὸ τὸ μέρος τῆς δύσεως καὶ νὰ ἔχῃ κάτω τὰ χέρια, ὅταν ἀποτάσσεται τῷ σατανᾷ, δείχνει καὶ μὲ τὸ σχῆμα καὶ μὲ τὴν δίωξιν τῶν χειρῶν, πῶς χωρίζεται καὶ διώχνει τὸν σατανὰν

s-a răstignit, privea spre răsărit, nu spre apus; şi noi creştinii ne închinăm spre răsărit; şi la răsărit, a fost sădit raiul. Cînd deci vor să spună la copil lepădările, stau spre apus şi le spun, ca spre un loc întunecat şi plin de întunerec. Şi deoarece soarele apune la apus, întunerec înseamnă, că de acolo iese întunerecul; iar răsăritul lumină înseamnă, pentru că de la răsărit iese lumina, adică soarele străluceşte şi luminează toată lumea; de aceea răsăritul se cheamă lumină.

CE ÎNSEAMNĂ, CÎND SE DESFAŞĂ COPILUL. CAP. 119. (GLAVA 144.)

A lui Ioan Xifilin patriarhul Constantinopolului: Faptul că dezbracă copilul de cămaşa lui şi-i desfac scutecele şi dezleagă faşa şi altele cu cîte este îmbrăcat copilul, înseamnă că se dezbracă de omul cel vechi şi de viaţa de mai înainte, adică de greşala lui Adam şi de hainele de piele şi de păcatul, ce a adus greşala lui Adam; şi desfăşărea aceea şi dezbrăcarea, că se dezbracă de cămaşă copilul pînă la piele, arată că se desface şi se dezbracă copilul cu totul de viaţa cea veche şi nenorocită a lui Adam.

CE ÎNSEAMNĂ ÎNTOARCEREA, CÎND ESTE ÎNTORS COPILUL SPRE APUS. CAP. 120. (GLAVA 145.)

Acelaşi Xifilin: Iar întoarcerea, cînd întorc copilul spre apus ca să se uite la acea parte a apusului şi mîinile să le ţină în jos, cînd se leapădă de satana, arată şi cu chipul şi cu gonirea mîinilor, că se desparte şi alungă de la sine pe satana. Atunci dat fiind că se întoarce

ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του. Τότε ἑστοντας ὁποῦ γυρίζει κατὰ ἀνατολὰς καὶ σηκώνει τὰ χέριά του ἀπάνω, σημαίνει φανερά, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ λάβῃ τὸ ἱερὸν βάπτισμα, κάμνει χρεία πρῶτον νὰ ἀποδιώξῃ ἀπὸ τὸ ἑαυτόν του τὴν σκοτεινὴν κακίαν, ἤτοι τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ οὕτως μὲ τὴν στάσιν ὁποῦ στέκεται κατέναντι τοῦ θείου φωτός, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ στρέψιμον καὶ τὸ στάσιμον τὸ κατὰ ἀνατολάς, ὅτι γίνεται κληρονόμος καθαρὸς τοῦ νοητοῦ φωτὸς καὶ γίνεται ὅλως λελαμπισμένος, ἕνα μέν, διατὶ ἦλθεν εἰς τὸ νοητὸν φῶς τῆς θεογνωσίας, ἤγουν εἰς τὸν φωτοδότην Χριστόν· δεύτερον, καὶ διά τὸ χωρισθῆναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ἔρχεται καὶ γίνεται ἕνας μετὰ τῶν λογικῶν προβάτων τῆς ἁγίας ποίμνης αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΕΙΜΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΑ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὸ δὲ χρίσμα ὁποῦ χρίεται τὸ παιδὶ τὸ ἅγιον ἔλαιον ὅλον του τὸ σῶμα, σημαίνει ὅτι ὑπαλείφεται νὰ ἔναι ἕτοιμον πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας, ὥστε διὰ τὸν ἀθλοθέτην Χριστὸν νὰ ἀντιμάχεται πρὸς τὰς ἐναντίας δυνάμεις, καὶ πνευματικῶς νὰ συναποθένῃ εἰς τὸ βάπτισμα τὸ σῶμα ἐκεῖνο ὁποῦ ἀλείφεται διὰ νὰ ζήσῃ τῷ πνεύματι· ἅμα δὲ δείχνει τὸ ἄλειμα ἐκεῖνο καὶ τὸ φωτιστικὸ τῆς ζωῆς. Καὶ μετὰ ταῦτα φέρεται ὁ βαπτιζόμενος εἰς τὴν κολυμβήθραν, ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐφέρετο εἰς τὸ μνημεῖον. Διὰ δὲ τῆς τρίτης καταδύσεως εἰς τὸ ὕδωρ τῆς κολυμβήθρας καὶ τῆς τρίτης ἀναδύσεως, δείχνει τριήμερον ταφὴν καὶ ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, διότι, καθὼς ὁ Κύριος ἡμῶν ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας εἰς τὴν καρδίαν τῆς γῆς, ἤγουν εἰς τὸ μνημεῖον, οὕτως καὶ βαπτιζόμενοι μιμοῦνται διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων καὶ ἀναδύσεων τὰς ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Κυρίου τρεῖς νύκτας καὶ τρεῖς ἡμέρας. Διότι ὥσπερ ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔναι εἰς ἡμέρα, διάγει εἰς τὸ φῶς καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔναι εἰς νύκτα, δὲν ἐβλέπει, οὕτως εἰς τὴν κατάδυσιν δὲν ἐμβλέπει ὥσπερ εἰς νύκτα κανένα τίποτε ἐκεῖ ὁποῦ βαπτίζεται, εἰς

spre răsărit şi-şi ridică mîinile în sus, înseamnă lămurit că acela care voieşte să ia sfîntul botez, trebuie mai întîi să alunge de la sine răutatea cea întunecată, adică păcatul. Şi aşa cu aşezarea, cînd stă înaintea dumnezeieştii lumini, care întoarcere şi stare către răsărit înseamnă că se face moştenitor curat al dumnezeieştii lumini şi se face cu totul luminat; întîi, pentru că a venit la adevărata lumină a cunoaşterii lui Dumnezeu, adică la dătătorul de lumină Hristos; al doilea, pentru că s-a despărţit de păcat. Şi vine de se face una cu cuvîntătoarele oi ale sfintei turme a lui Hristos, Dumnezeul nostru.

DESPRE MIRUNGERE ŞI MASLU. CAP. 121. (GLAVA 146.)

A aceluiaşi Xifilin: Mirungerea, cînd se unge copilul cu sfîntul mir pe tot trupul lui, înseamnă că se unge să fie gata pentru sfintele osteneli, încît să se lupte pentru împărţitorul de cununi Hristos în contra puterilor potrivnice, şi duhovniceşte să moară în sfîntul botez trupul acela care se unge, pentru ca să fie viu cu sufletul; dar totdeodată acea ungere arată şi luminarea vieţii. Şi după aceea cel ce se botează este dus la cristelniţă, precum Hristos a fost dus la mormînt. Iar prin a treia scufundare în apa cristelniţei şi prin a treia ridicare, se arată îngroparea şi învierea de a treia zi a lui Hristos, pentru că, precum Domnul nostru a rămas trei zile şi trei nopţi în inima pămîntului, adică în mormînt, aşa şi cei ce se botează, prin cele trei scufundări şi ridicări închipuiesc cele trei zile şi trei nopţi ale Domnului în mormînt. Pentru că, precum acela ce stă ziua, petrece la lumină, şi acela care stă noaptea,

δὲ τὴν ἀνάδυσιν ἐμβλέπει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἔστοντας νὰ γίνεται τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο εἰς τὸν βαπτιζόμενον τάφος νοητὸς καὶ μητέρα πνευματική. Καὶ ὁ μὲν δεσπότης Χριστός, ἔστοντας νὰ βαπτισθῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἀναβαίνοντα ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἐπεφοίτησεν εἰς αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Οἱ δὲ βαπτιζόμενοι χρίονται σῶμα μὲν φαινόμενον, τῷ πνεύματι δὲ ἡ ψυχὴ ἁγιάζεται. Καὶ πρῶτον χρίεται ἐν τῷ μετόπῳ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς αἰσχύνης τῆς παραβάσεως, καὶ ὅπως νὰ ἐμβλέπωσιν τὴν δόξαν Κυρίου ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ κατὰ τὸ γεγραμμένον. Μετὰ ταῦτα χρίεται διὰ τοῦ θείου μύρου τὰ ὦτα, διὰ νὰ ἀκούῃ πνευματικῶς τῶν θείων μυστηρίων καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν λογίων· εἶτα ἐπὶ ὄσφησιν, ὅπως τοῦ θείου μύρου νὰ μυρίζεται ὁ βαπτιζόμενος Χριστοῦ εὐωδία καὶ αὐτὸς γέννηται. Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τὰ στήθη χρίεται, ὅπως ἐνδύεται τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, νὰ πολεμῇ κρατῶς καὶ νὰ ἀντιστέκῃ τὸν μὴ φαινόμενον ἐχθρὸν τὸν πολεμοῦντα ἡμᾶς, τουτέστι τὸν διάβολον.

ΔΙΑΤΙ ΒΑΠΤΙΖΟΜΕΘΑ ΕΙΣ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΒ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Λοιπὸν βαπτιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός, ἐπειδὴ αὐτὸς ἔναι ἀρχὴ πάντων, εἰς τὸν υἱόν, ἐπειδὴ ἔναι δημιουργὸς τῆς κτίσεως, εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐπειδὴ ἔναι τελειωτικὸν πάντων, ἤγουν τὰ τελειώνει ὅλα. Εἰ δὲ ἔχει τινὰς λογισμόν, ἔστοντας ὁποῦ βαπτιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ συγχύζει τινὰν ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος λέγει· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε, γνωρίσετε δὲ τοῦτο, ὅτι ἡ ὀνομαζία τῆς ἁγίας τριάδος καθέστηκε, διότι τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ Χριστὸς δηλοῖ τόν τε χρίσαντα πατέρα καὶ τὸν χρισθέντα υἱὸν καὶ τὸ χρίσμα τὸ πνεῦμα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἀπόστολος· ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, ὅπερ δηλοῖ τὴν ἁγίαν τριάδα, ὡς

nu vede, aşa întru scufundare, nu vede nimic, ca şi noaptea, acolo unde se botează, dar la ridicare vede lumina zilei, făcîndu-se acea apă pentru cel ce se botează şi groapă trupească şi mumă spirituală. Şi domnul Hristos, cînd s-a botezat în Iordan, ieşind din apă, veni asupra sa Duhul Sfînt. Iar cei ce se botează, sînt unşi cu sfîntul mir pe trupul gol, sufletul însă se sfinţeşte cu duhul. Şi mai întîi se unge pe frunte pentru izbăvirea de ruşinea greşelii, şi pentru ca să vadă slava Domnului cu faţa descoperită, precum stă scris. După aceea se unge cu dumnezeiescul mir pe urechi, pentru ca sufleteşte să audă dumnezeieştile taine şi cuvintele cele dumnezeieşti şi sfinte; apoi se unge pe nări pentru ca de la dumnezeiescul mir să miroasă cel botezat mirosul cel bun al lui Hristos şi să fie renăscut. După aceea se unge pe piept, ca să se îmbrace în zalele dreptăţii, să lupte cu tărie şi să se împotrivească vrăjmaşului nevăzut care se războieşte cu noi, adică diavolului.

DE CE NE BOTEZĂM ÎN NUMELE SFINTEI TREIMI? CAP. 122. (GLAVA 147.)

A aceluiaşi Xifilin: Ne botezăm în numele Tatălui, pentru că el este începutul a toate, în al Fiului, pentru că el este creatorul zidirii, în al Duhului Sfînt, pentru că el este săvîrşitorul a toate, adică le săvîrşeşte pe toate. Iar dacă are cineva vreo nedumerire că ne botezăm în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh, şi-l încurcă cuvîntul apostolului care spune: cîţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi îmbrăcat, veţi şti însă aceasta că denumirea sfintei treimi a rămas, pentru că numele acesta Hristos înseamnă şi tatăl care a uns şi fiul care este uns şi ungerea duhului. De aceea zice apostolul: cîţi în Hristos v-aţi botezat, ceea

εἴρηται. Δεῖ δὲ τούτους βαπτιζομένους οὕτω βαπτίζεσθαι, καθὼς ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις ἐνετείλατο τοῖς ἀποστόλοις, λέγων· πορευθέντες κηρύξατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

ΠΕΡΙ ΤΑ ΣΤΑΥΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΙ ΔΗΛΟΥΝ, ΚΑΙ Η ΚΟΥΡΑ, ΤΑ ΝΕΑ ΦΟΡΕΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΦΟΡΩΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΡΚΓ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ξιφιλίνου· Τὰ σταυρώματα ὁποῦ βάλλουν εἰς τὸ παιδί, δηλοῦν τὴν σταύρωσιν καὶ καθήλωσιν, ἤγουν τὸ δέμα τῶν σαρκικῶν παθῶν καὶ τῶν ἐνεργιῶν αὐτοῦ, ὅπερ νεκρώσαντες τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

Ἡ δὲ κουρά, ὁποῦ κουρεύουν τὸν βαπτιζόμενον σημαίνει, ὁποῦ συντάσσεται καὶ συναριθμεῖται εἰς τὴν λογικὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ· καὶ δέχεται σταυροειδῶς τὴν κουράν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ πρόβατον τὴν ἰδίαν σφραγίδα τοῦ αὐθεντός τοῦ, διὰ νὰ γνωρίζεται, ὅτι τὸ πρόβατον ἐκεῖνο τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ ἔναι καὶ οὐχὶ ἄλλου τινός.

Τὰ δὲ ἐνδύματα ὁποῦ ἐνδύεται τὸ παιδὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὰ ἄσπρα καὶ τὰ νέα, δηλοῦν, ὅτι ὁ βαπτιζόμενος ἐνδύεται τὸν νέον ἄνθρωπον, ἤγουν τὸν Χριστόν, ἀνακαινούμενον κατὰ εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν κατὰ τὸ γεγραμμένον.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΟΤΙ ΝΑ ΧΡΙΟΥΝ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑ ΜΥΡΟΝ· ΚΑΙ Η ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΑ ΤΙ ΕΙΚΟΝΙΖΕΙ; ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΝΑ ΒΑΠΤΙΖΕΤΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΔ-ον.

Συνόδου Λαοδικείας μη-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς ὄγδοος κανὼν τῆς Λαοδικείας συνόδου διακελεύει, ὅτι νὰ χρίουν τοὺς βαπτιζομένους τὸ ἅγιον μύρον, διότι καὶ αὐτὸ μετ' εὐχαῖς(!)

ce înseamnă sfînta treime, precum s-a spus. Iar cei ce se botează trebuie să fie botezaţi, precum domnul le-a dat apostolilor împuternicire, zicînd: mergeţi şi propoveduiţi tuturor neamurilor, botezîndu-i în numele tatălui, al fiului şi al sfîntului duh.

DESPRE CRUCILE LA COPIL CE ÎNSEAMNĂ, ŞI TUNDEREA ŞI HAINELE NOI CU CARE-L ÎMBRACĂ? CAP. 123. (GLAVA 148.)

A aceluiaşi Xifilin: Crucile ce se fac copilului, închipuiesc răstignirea şi pironirea, adică legarea patimilor trupeşti şi ale lucrărilor lui, prin care omorînd mădularele cele de pe pămînt, să umblăm întru înnoirea vieţii.

Iar tunderea, cu care-l tund pe cel ce se botează, înseamnă că intră în rîndurile şi se numără în turma cuvîntătoare a lui Hristos; şi tunderea o primeşte în forma crucii pe cap, ca şi oaia pecetea stăpînului ei, pentru ca să se cunoască oaia aceea că este din turma lui Hristos şi nu a altcuiva.

Iar hainele, cu care este îmbrăcat copilul după botez, albe şi noi, arată că cel botezat îmbracă un om nou, adică pe Hristos, reînnoindu-se după chipul celui care l-a zidit, precum stă scris.

DESPRE CEI CE SE BOTEAZĂ, SĂ-I UNGĂ PE DÎNŞII CU SFÎNTUL ŞI MARELE MIR; ŞI CRISTELNIŢA CE ÎNCHIPUIEŞTE? ŞI CÎND SĂ FIE BOTEZAT COPILUL? CAP. 124. (GLAVA 149.)

Canonul al 42-lea al sinodului din Laodicheia: Canonul al patruzeci şi doilea al sinodului din Laodicheia porunceşte că pe cei ce se botează, să-i ungă cu sfîntul mir, pentru că şi acesta

καὶ ἐπικλήσεσι(!) τοῦ ἁγίου πνεύματος γίνεται καὶ ἁγιάζεται· καὶ ὅσους χρίεις, ἁγιάζεις τους καὶ κάμνεις τους κληρονόμους τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἔχει δὲ τύπον τὸ ἅγιον μύρον ὥσπερ ἡ βοῦλλα τοῦ βασιλέως, ἤτοι ἂν βουλλώσωσι μετ' αὐτῆς, οὐδένας ἄνθρωπος τολμᾷ ἐκεῖ νὰ ἔλθῃ νὰ σιμώσῃ, διότι ἐγνωρίζωσι ,ὅτι βασιλικὸν ἔναι τὸ βουλλομένον παρὰ τῆς βασιλικῆς βούλλας. Ὁμοιοτρόπως ἠξεύρουν καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα τὸν χριόμενον τὸ μέγα μύρον καὶ μακραίνουν ἀπ' αὐτόν. Ὅταν γοῦν χρίῃς αὐτὸν αὐτὸ τὸ ἅγιον μύρον, λέγεις· σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου, ἀμήν· καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἡ δὲ κολυμβήθρα ἐπέχει τύπον τοῦ δεσποτικοῦ τάφου καὶ τῆς πνευματικῆς μήτρας, διὰ τῆς ὁποίας ἀναγεννώμεθα πνευματικῶς, οἱ ἐν αὐτῇ βαπτιζόμενοι, καὶ υἱοὶ θεοῦ κατὰ χάριν χρηματίζομεν.

Τὸ δὲ παιδί, ὡσὰν γεννηθῇ, νὰ βαπτίζεται εἰς τὰς σαράντα ἡμέρας, ἐὰν δὲν κινδυνεύῃ διὰ θάνατον.

ΠΕΡΙ ΝΗΠΙΩΝ ΕΑΝ ΕΝΑΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ ΕΙΣ ΑΥΤΑ ΟΤΙ ΕΒΑΠΤΙΣΘΗΣΑΝ Η ΟΥΧΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΕ-ον.

Συνόδου Ϛ-ης κανὼν πδ-ος καὶ τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου α-ος· Ὀγδοηκοστὸς τέταρτος τῆς ἕκτης συνόδου κανὼν καὶ ὁ πρῶτος τῆς ἐν Καρθαγένῃ ἀποφύνουν· ὅτι ἕνα βάπτισμα ὁμολογεῖται ὑπὸ τοῦ θείου συμβόλου τῆς πίστεως ἐδιδάχθημεν. Καὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ θείου βαπτίσματος λέγει ὁ Κύριος· ὅστις οὐ γεννηθῇ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασίλειαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐὰν τὰ μικρὰ παιδία, ὁποῦ ἠχμαλωτίσθησαν ἢ ἔτυχαν ἄλλως πως, καὶ ηὗρεν αὐτὰ τινὰς χριστιανὸς εἰς ἐστράταν ἢ εἰς ἄλλον τόπον, ὁποῦ τὰ ρίκτουν, καὶ ἔλαβεν αὐτὰ διὰ ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, καὶ ἔναι ἀμφιβολία εἰς αὐτά, ἢ εἶναι βαπτιζόμενα,

se face cu rugăciuni şi invocări ale duhului sfînt şi este sfinţit; şi pe cîţi îi ungi, îi sfinţeşti şi-i faci moştenitori ai sfîntului botez. Iar sfîntul mir are chipul ca şi pecetea împăratului, adică dacă pecetluiesc cu dînsa, nici un om nu îndrăzneşte să meargă acolo, să se apropie, pentru că cunosc că ceea ce s-a pecetluit cu pecetea împărătească este împărătesc. În acelaşi chip şi duhurile cele viclene ştiu pe cel uns cu marele mir şi se depărtează de dînsul. Şi cînd îl ungi cu sfîntul mir, zici: Pecetea darului duhului sfînt, amin! Şi celelalte.

Iar cristelniţa ţine chipul groapei domnului şi al mitrei celei sufleteşti din care ne renaştem cu duhul, cei care sîntem botezaţi într-însa şi ne facem fii ai lui Dumnezeu din har.

Iar copilul să fie botezat patruzeci de zile după ce s-a născut, dacă nu este în primejdie de moarte.

DESPRE PRUNCI DACĂ ESTE ÎNDOIALĂ ASUPRA LOR CĂ AU FOST BOTEZAŢI SAU NU? CAP. 125. (GLAVA 150.)

Canonul al 84-lea al sinodului al 6-lea şi întîiul al sinodului din Cartagena: Canonul al optzeci şi patrulea al sinodului al şaselea şi întîiul al sinodului din Cartagena hotărăsc: că sîntem învăţaţi din simbolul credinţii că un singur botez se mărturiseşte. Şi despre acest dumnezeiesc botez zice domnul: cine nu se va naşte din apă şi duh, nu o să intre în împărăţia cerurilor. Şi dacă copiii cei mici care au căzut în robie sau s-a întîmplat altceva cu ei, şi un creştin i-a găsit pe drum sau în alt loc, unde-i aruncă, şi i-a luat pentru mîntuirea sufletului său, şi este o îndoială asupra lor, au sînt botezaţi, au nu, şi aceşti copii nu ştiu din cauza

ἢ οὐχί, καὶ ταῦτα τὰ παιδία δὲν ἠξεύρουν ἀπὸ τὴν νηπιότητα καὶ ἀπὸ τὸ ἀτελείωτον τῆς ἡλικίας αὐτῶν· καὶ εἰς τοῦτο ἐὰν καὶ δὲν εὑρεθῇ ἀκριβῆ μαρτυρία, ὅτι ἀληθῶς βαπτισμένα εἶναι, ὁρίζουν οἱ θεῖοι πατέρες τῶν αὐτῶν συνόδων, χωρὶς κανένα δισταγμὸν καὶ φόβον νὰ βαπτίζωνται, μή πως καὶ τύχῃ καὶ δὲν ἐβαπτίσθησαν καὶ ὑστερηθοῦν τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως καὶ μείνουν ἔξω τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπόφασιν, ὁποῦ λέγει ἄνωθεν ὅτι ὁποιος δὲν βαπτισθῇ, εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δὲν ὑπάγει.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΟΥ ΕΑΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ ΝΑ ΑΠΕΘΑΝΗ ΚΑΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΒΑΠΤΙΣΗ ΑΥΤΟΝ, ΑΜΗ ΔΕΝ ΦΘΑΝΗ ΝΑ ΕΠΗ ΤΟΥΣ ΑΦΟΡΚΙΣΜΟΥΣ, ΟΥΔΕ ΤΑΣ ΕΥΧΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚϚ-ον>

Ἐρώτησις τινὸς μοναχοῦ Διονυσίου πρὸς τὸν ἱερώτατον μητροπολίτην Κρήτης Ἠλίου θαυμαστὴ ἐρώτησις· Ἕνα παιδὶ βρέφος εὑρίσκεται εἰς τέλος νὰ ἀπεθάνῃ καὶ φέρνουν αὐτὸ τοῦ ἱερέως νὰ τὸ βαπτίσῃ· καὶ ὁ ἱερεὺς ἐμβλέπει τὸν κίνδυνον τοῦ παιδίου καὶ φοβούμενος μή πως καὶ ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον καὶ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν ἡ ψυχή, διά τῆς ὁποίας λέγει ὁ Κύριος· ὑπὲρ μιᾶς ψυχῆς οὐδὲ ὁ κόσμος ὅλος ἀντάξιος· καὶ εὐθέως λέγει τὸ « Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος » καὶ ἀφίνει τοὺς ἀφορκισμοὺς καὶ τὰς εὐχὰς ὁποῦ λέγονται πρὶν τοῦ βαπτίσματος, καὶ βαπτίζει αὐτὸ διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων τῆς ἐπικλήσεως τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ ὡσὰν βαπτίσει τὸ παιδίον, ἐὰν λάβῃ ἴασιν καὶ ὑγείαν, ὁ ἱερεὺς τοὺς ἀφορκισμοὺς καὶ τὰς εὐχὰς, ὁποῦ τὰς ἄφισε, νὰ τοὺς εἰπῇ εἰς τὸ παιδί, ἢ οὐχί;

Δὲν κάμνει χρεία τὰ τελειωμένα μυστηρία νὰ λέγωνται ἀτελείωτα, διάτι τοῦτο ἐτελειώθη καὶ ἐβαπτίσθη διὰ τῆς τρίτης καταδύσεως καὶ ἐπικλήσεως τῶν τριῶν προσώπων τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ δι' αὐτῶν δηλονότι τῶν τριῶν καταδύσεων ἐγένετο τελεία

copilăriei şi a vîrstei lor neîmplinite; şi dacă despre aceasta nu s-a găsit vreo mărturie precisă că într-adevăr sînt botezaţi, hotărăsc dumnezeieştii părinţi ai acestor sinoade, să fie botezaţi fără nici o amînare şi frică, ca nu cumva să se întîmple şi să nu fie botezaţi şi să fie lipsiţi de sfinţirea acestei curăţii şi să rămînă afară de împărăţia lui Dumnezeu, după hotărîrea domnului, care zice mai sus: că acela care nu se va boteza, nu merge în împărăţia cerurilor.

DESPRE COPIL DE SE GĂSEŞTE PE MOARTE ŞI PREOTUL ÎL VA BOTEZA, DAR NU VA APUCA SĂ ROSTEASCĂ LEPĂDĂRILE, NICI RUGĂCIUNILE. CAP. 126. (COMP. GLAVA 151.)

Întrebare minunată a unui monah Dionisie către prea sfinţitul mitropolit Ilie al Cretei: Un copil prunc se afla pe moarte şi l-au dus la preot să-l boteze; şi preotul văzînd primejdia copilului şi temîndu-se ca nu cumva să moară nebotezat şi să meargă la pierzanie sufletul pentru care domnul zice: nici lumea întreagă nu preţuieşte cît un singur suflet; şi atunci repede rosteşte: binecuvîntată este împărăţia tatălui şi a fiului şi a sfîntului duh şi omite lepădările şi rugăciunile care se spun înainte de botezare, şi-l botează prin trei scufundări ale invocării tatălui şi fiului şi sfîntului duh. Şi după ce va boteza copilul, dacă s-a vindecat şi s-a făcut sănătos, să-i mai rostească preotul lepădările şi rugăciunile pe care le-a omis, sau nu?

Nu trebuie ca săvîrşitele taine să se cheme nesăvîrşite, pentru că aceasta s-a săvîrşit şi s-a botezat prin cufundarea a treia şi prin invocarea a celor trei feţe, a tatălui, a fiului şi a sfîntului duh; şi prin aceste trei cufundări s-a făcut botez deplin celui botezat. Şi acolo

βάπτισις εἰς τὸν βαπτιζόμενον καὶ ἔναι βαπτισμένος. Καὶ ἐκεῖ πλέον ἀφορκισμοὶ οὐδὲ εὐχαὶ λέγονται, διότι αὗται, τουτέστιν οἱ ἀφορκισμοὶ καὶ αἱ εὐχαὶ λέγονται εἰς τὸν βαπτιζόμενον, πρὶν νὰ βαπτισθῇ διὰ τῶν τριῶν καταδύσεων· μετὰ δὲ τὸ βαπτισθῆναι οὔτε εὐχάς, διότι ἔναι ἀνάρμοστον, ἀφ'οὗ τελειώσῃς τὸ μυστήριον νὰ λέγῃς ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι πρὶν τῆς τελειώσεως τοῦ μυστηρίου καὶ οὐδὲ εἰς ἐκανένα τῶν ἱερῶν κανόνων εὑρίσκομεν τοῦτο διωρισμένον. Ἀφ'οὗ γὰρ βαπτίσῃς τὸ παιδί ὡς ἄνωθεν καὶ τῆς ὥρας δὲν ἀπεθάνῃ, τελειώνῃς τὴν ἐπίλοιπον ἀκολουθίαν, ἡ ὁποία ἔναι ὁμπρῶς ὥσὰν βαπτίσῃς τὸ παιδί, ἤτοι λέγεις τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου μύρου καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΒΑΠΤΙΖΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΑΓΑΡΗΝΩΝ Η ΔΕΧΘΟΥΝ ΑΥΤΟΥΣ ΔΙΑ ΑΝΑΔΟΧΟΥΣ Η ΛΑΒΩΣΙ ΘΥΣΙΑΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΝΙΕΡΕΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΡΤΙΣΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΖ-ον<>.

Ἐρώτησις πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην κὺρ Λουκᾶν· Ἐὰν τύχῃ καὶ προσέλθουν τῇ πίστει τὰ παιδία, ὁποῦ ἐβαπτίοθησαν μικρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, νὰ μεταβαπτίζωνται ἢ μόνον νὰ χριώνται μῦρον, ὡς ὅτι εἶναι βαπτισμένα;

Ὅρα τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν· Ὅμως συνοδικῶς ἀπεκρίθη καὶ ἀπέφηνεν, ὅτι νὰ μεταβαπτίζωνται, διότι τὸ βάπτισμα, ἢ ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν γονέων, ἢ ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ βαπτιζομένου, ἔρχεται ἡ χάρις παρὰ θεοῦ εἰς αὐτὸν καὶ ἔχει ζέσιν καὶ ἀγάπην τῆς πίστεως καὶ τῶν καλῶν ἔργων. Καὶ τὰ παιδία τῶν Ἀγαρηνῶν, ὁποῦ βαπτίζουν ὡς νήπια, δὲν ἠξεύρουν τί γίνουνται εἰς αὐτά· καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἄπιστοι καὶ δὲν εἶναι ὡς ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς ὁποῦ βαπτίζομεν τὰ παιδία μας μετὰ εὐβλαβείας καὶ πίστεως ἀληθινῆς, διὰ νὰ ἀπολαύσουν τοῦ θείου φωτισμοῦ, τουτέστι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ· ἀμὴ διὰ νὰ μὴ δὲν ψυριά-

nu se zic lepădări, nici rugăciuni, pentru că acestea, adică lepădările şi rugăciunile se zic la cel botezat mai înainte de a fi botezat prin cele trei cufundări; iar după botez nu mai zic nici lepădări nici rugăciuni, deoarece nu se cade, după ce ai săvîrşit taina, să zici acelea ce sînt înainte de săvîrşirea tainei; şi nici întru unul din sfintele canoane nu se află această poruncă. Căci după ce ai botezat copilul cum am zis mai sus, şi în acel ceas nu a murit, atunci săvîrşeşti cealaltă slujbă care urmează, de îndată ce ai botezat copilul, adică spui rugăciunea sfîntului mir şi celelalte toate.

DESPRE PREOŢII CARE BOTEAZĂ COPII DE AI AGARENILOR SAU ÎI PRIMESC PE ACEIA DE CUMETRI SAU IAU JERTFA UNUI ERETIC; ŞI DESPRE CEI CE NU SÎNT PREOŢI, CARE BOTEAZĂ COPII. <CAP. 127.> (GLAVA 152.)

Întrebare către preasfinţitul patriarh chir Luca: Dacă s-a întîmplat şi au venit către credinţă copii de ai agarenilor care s-au botezat de mici, se mai botează sau numai se ung cu sfîntul mir, ca şi cum sînt botezaţi?

Vezi răspunsul patriarhicesc: Totuşi, dimpreună cu sinodul a răspuns şi a hotărît, ca să se mai boteze, pentru că harul botezului, vine de la Dumnezeu sau de la credinţa părinţilor sau de la credinţa celui ce se botează, şi are căldura şi dragostea credinţei şi a lucrurilor celor bune. Iar copiii agarenilor pe care-i botează ca prunci, nu ştiu ce se face cu ei; şi părinţii lor sînt necredincioşi şi nu sînt ca noi creştinii care botezăm copiii noştri cu smerenie şi credinţă adevărată, ca să dobîndească dumnezeiasca lumină, adică a lui Hristos şi a împărăţiei lui; ci, pentru ca să nu se umple de rîie şi.ca să nu o păţească rău la tăierea împrejur

ζουν καὶ νὰ μὴ δὲν κακοπαθοῦν εἰς τὴν περιτομὴν καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν βρωμῇ τὸ κορμὶν αὐτῶν, διὰ τοῦτο τὰ βαπτίζουν. Καὶ ἐκεῖ ὁποῦ βαπτίζονται, χάρις θεοῦ εἰς αὐτὰ δὲν ἔρχεται, ὅτι ἔναι μακρὰ ἐξ αὐτῶν, ἀμὴ ὀργὴ καὶ εἰς τὸν βαπτιζόμενον καὶ εἰς τὸν βαπτίζοντα αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἔναι ὁ ἱερεὺς, ὁποῦ τὸν βαπτίζει, ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ἀνάδοχον ὁποῦ τὸν ἀναδέχεται. Λοιπὸν ἀπὸ τούτου νὰ μάθωμεν πόσην παράβασιν κάμνουν τῶν θείων νόμων οἱ ἱερεῖς ἐκεῖνοι ὁποῦ βαπτίζουν τῶν Ἀγαρηνῶν τὰ παιδία.

Ἀποστόλων κανὼν μς-ον· Ὅποιος τῶν ἱερέων λαβῃ θυσία αἱρετικοῦ ἢ Ἀγαρηνοῦ, ἢ βαπτίσῃ παιδὶ αὐτοῦ ἢ δι' ἀνάδοχον παιδίου δεχθῇ αὐτὸν ἢ παράνυμφον εἰς γάμον, τουτέστι κουμπάρον, νὰ καθήρεται ὁρίζουν· καὶ γὰρ τίς τῶν πιστῶν μερὶς μετὰ ἀπίστων, ἢ κοινωνεῖ φωτὶ πρὸς σκότος κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον;

Ματθαίου· Καὶ ὅσοι βαπτισθοῦν παρὰ ἀνιέρων, νὰ μεταβάπτιζωνται· καὶ ἀνίεροι λέγονται ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ χειροτονηθοῦν παρὰ αἱρετικῶν ἀρχιερέων· ὁμοίως καὶ καθῆρεν ἡ ἀρχιερατικὴ σύνοδος διὰ τὰ ἐγκλήματα ὁποῦ εἶχον.

ΟΤΙ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ ΒΑΠΤΙΖΕΙ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΟΠΟΥ ΑΠΕΘΑΝΟΥΝ ΑΒΑΠΤΙΣΤΑ, ΠΟΥ ΥΠΗΓΕΝΟΥΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΗ-ον>.

Νικήφορος Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ ἀβάπτιστα νήπια, ἐὰν εὑρεθῇ τινας εἰς τόπον ἔρημον, μὴ εὑρισκομένου ἐκεῖ διὰ τὴν ὥραν ἱερέως, καὶ κινδυνεύει κανένα ἐξ αὐτὰ νὰ ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον, εἰ μὲν καὶ τύχῃ ἐκεῖ διάκων ἢ μοναχὸς καλόγηρος, βαπτίζει αὐτό· εἰ δὲ καὶ δὲν εὑρεθῇ τινας ἀπὸ τούτους, κάμνει χρεία νὰ βαπτισθῇ καὶ ὑπὸ τῶν εὑρισκομένων

şi ca să nu se împută trupul lor, pentru aceea îi botează. Şi acolo unde sînt botezaţi, harul lui Dumnezeu nu vine asupra lor, pentru că este departe de dînşii, ci urgie asupra şi celuia ce e botezat, şi celuia ce-l botează, care e preotul ce-l botează, de asemenea şi asupra cumătrului care îi este naş. Prin urmare din aceasta să ştim, cîtă călcare a legilor dumnezeieşti fac acei preoţi care botează copiii agarenilor.

Al apostolilor canon 46: Care din preoţi a luat jertfă dela eretic sau agarean sau a botezat copilul aceluia sau l-a luat de naş al copilului său sau de nun la nuntă, adică cumătru, hotărăsc să se caterisească; căci ce părtăşie să aibă credincioşii cu necredincioşii sau ce are comun lumina cu întunericul, după sfîntul apostol?

A lui Matei: Şi cîţi vor fi botezaţi de preoţi nesfinţiţi, să fie botezaţi din nou; şi nesfinţiţi se cheamă aceia care au fost hirotoniţi de arhierei eretici; de asemenea şi cei caterisiţi, pe care i-a îndepărtat sinodul arhieresc pentru vinile care le aveau.

LA NEVOIE BOTEAZĂ ŞI MIREANUL; ŞI DESPRE COPIII CREŞTINILOR CARE AU MURIT NEBOTEZAŢI, UNDE MERG? CAP. 128. (GLAVA 153.)

Nichifor al Constantinopolului: Copiii nebotezaţi, dacă s-a aflat vreunul într-un loc pustiu, fără să se afle acolo preot la timp şi vreunul din ei e în primejdie să moară nebotezat, dacă s-a întîmplat acolo diacon sau un singur călugăr, îl botează pe el; iar de nu s-a aflat vreunul din aceştia, trebuie să fie botezat şi de creştinii care se află acolo; iar de este singur tatăl

ἐκεῖ χριστιανῶν· εἰ δὲ καὶ ἔναι ὁ πατέρας τοῦ παιδίου μοναχὸς καὶ ἄλλος χριστιανὸς δὲν εὑρίσκεται, βαπτίζει αὐτό, καὶ ἁμαρτίαν δὲν ἔχει, ἀληθῶς μεθ' ὕδατος· καὶ τὴν γυναῖκαν αὐτοῦ δὲν χωρίζεται.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Οὐχὶ μόνον νὰ βαπτίζεται τὸ παιδὶ ὑπὸ κοσμικοῦ ἀνδρὸς ἐξ ἀνάγκης, ἀμὴ καὶ τῶν θείων μυστηρίων νὰ μεταδίδεται παρ' αὐτοῦ τοῦ κοσμικοῦ· καὶ εἰ μὲν ἀπεθάνῃ, δέχεται εἰς θεὸν διὰ βαπτισμένον καὶ συναριθμεῖται ἐν τῷ χορῷ τῶν ἄλλων νηπίων τῶν βαπτισμένων· καὶ ψάλλεται καὶ μνημονεύεται ὡς σύνηθες. Εἰ δὲ καὶ παιδίον δὲν ἀπεθάνῃ καὶ λάβῃ τὴν ἴασιν, μεταβαπτίζεται παρὰ ἱερέως.

Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας· Καὶ ὅσα παιδία τῶν χριστιανῶν ἀπεθάνουν ἀβάπτιστα, ὁμοίως καὶ τῶν ἐθνῶν, οὔτε εἰς τὴν βασίλειαν τῶν οὐρανῶν ὑπηγένουν, οὔτε εἰς τὴν κόλασιν.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΖΕΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΑΥΤΟΥ ΩΣ ΑΝΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΕΑΝ ΕΥΛΟΓΕΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΓΑΜΟΝ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΚΘ-ον.

Μανουὴλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· Ἐὰν τύχῃ εἰς ἕνα τόπον καὶ ἔναι ἕνας ἱερεὺς καὶ οὐχὶ δεύτερος, ἢ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἔναι κίνδυνος ζωῆς, βαπτίζει ὡς ἱερεὺς ἐκεῖνος τὸ παιδὶ αὐτοῦ καὶ δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ, διότι ἐδέχθη αὐτὸ ἄλλος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ὁ νόμος. Ἀληθῶς ἂν τὸ ἐδέχθη ἀπὸ τὴν θείαν κολυμβήθραν καὶ γένῃ ἀνάδοχος, χωρίζεται τὴν πρεσβυτέραν αὐτοῦ, διότι τὴν ἔκαμεν ἀδελφὴν πνευματικήν.

Καὶ εὐλογεῖ καὶ τὸν γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μετὰ ἄλλου παρανύμφου, ἤγουν κουμπάρου, ἂν δὲν ἔναι ἄλλος ἱερεὺς εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον.

copilului şi alt creştin nu se află, îl botează şi nu are nici un păcat, într-adevăr cu apă; şi de femeia lui nu se desparte.

Simion al Salonicului: Nu numai botezat să fie copilul de un bărbat mirean la nevoie, ci să fie şi împărtăşit de acel mirean cu dumnezeieştile taine; şi de a murit, e primit de Dumnezeu ca botezat şi se numără în ceata altor prunci botezaţi; şi se slujeşte şi se pomeneşte precum e obiceiul. Iar dacă n-a murit copilul şi s-a făcut sănătos, se botează din nou de preot.

A lui Atanasie al Alexandriei: Iar cîţi copii de ai creştinilor au murit nebotezaţi, de asemenea şi ai păgînilor, nu merg nici în împărăţia cerurilor, nici la chinurile veşnice.

DESPRE PREOTUL CARE BOTEAZĂ COPILUL SĂU CA NEPREOT ŞI CARE BINECUVINTEAZĂ NUNTA FIULUI SĂU. CAP. 129. (GLAVA 185.)

A lui Manuil mare hartofilax al marii biserici: Dacă se întîmplă într-un loc să fie un singur preot şi al doilea nu, sau de este nevoie şi e primejduirea vieţii, atunci acela botează ca preot copilul său şi nu se desparte de preoteasa lui, pentru că altul l-a primit din sfîntul botez, şi aceasta nu opreşte legea. Într-adevăr, dacă l-a primit din cristelniţă şi s-a făcut naş, se desparte de preoteasa lui, pentru că a făcut-o soră sufletească.

Şi binecuvintează şi nunta fiului său cu alt nun, anume cumătru, dacă nu este alt preot în locul acela.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ, ΑΦ' ΟΥ ΦΑΓΗ, ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΕΙ, ΜΟΝΟΝ ΠΡΙΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, ΟΥΔΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Δὲν ἐδωρήθη τοῦ ἱερέως, ὡσὰν φάγῃ καὶ νὰ πῇ, νὰ βαπτίζῃ, μόνον προτύτερα τῆς λειτουργίας, διὰ νὰ μεταλάβῃ τὸ παιδί, ἀνέναι καὶ δὲν ἔναι ἀνάγκης· εἰ δὲ καὶ ἀνάγκης ἔναι, ὅποιαν ὥραν καλέσουν τὸν ἱερέα, ἀνεμποδίστως νὰ τὸ βαπτίσῃ, ἢ νύκτα ἔναι, ἢ ἡμέρα.

Ὁμοίως οὐδὲ τῇ μεγάλῃ τεσσακοστῇ παιδία δὲν βαπτίζουν, διάτι ἔναι ἡμέραι θρηνιτικαὶ καὶ ἀποδεκάτωσις ὅλου τοῦ χρόνου, ἐξόχως νὰ ἔναι ἀνάγκης, βαπτίζει αὐτό, ἂν ἦτον καὶ μεγάλη ἑβδομάδα.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΤΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΒΑΠΤΙΖΗ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΟ ΣΠΙΤΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΟΥ ΑΝ ΑΠΟΘΑΝΗ ΑΒΑΠΤΙΣΤΟΝ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ Η ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΑ-ον

Συνόδου Ϛ-ης κανὼν λα-ος· Τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου ἀποφήνῃ, ὅτι μηδόλως μέσα εἰς τὸ σπίτιον νὰ μὴ δὲν βαπτίσῃ παιδί· εἰ δὲ καὶ βαπτίσῃ αὐτό, εἰ μὲν καὶ ἦτον ἀνάγκης, ὅτι τὸ παιδὶ ἐκινδύνευε νὰ ἀποθάνῃ, ὁ ἱερεὺς δὲν παιδεύεται. Εἰ δὲ καὶ τὸ παιδὶ ἦτον ὑγιές, παιδεύεται ὁ ἱερεὺς ἄργεια τῆς ἱερωσύνῆς αὐτοῦ, ὡς δόξει τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ.

Ἄλλοι δὲ κανόνες λέγουν ὅτι νὰ καθήρεται.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Εἰ δὲ καὶ εὑρίσκεται εἰς τέλος νὰ ἀπεθάνῃ τὸ παιδὶ καὶ καλέσουν τὸν ἱερέαν νὰ βαπτίσῃ αὐτὸ καὶ αὐτὸς ἀμελήσῃ καὶ τὸ παιδὶ

PREOTUL, DUPĂ CE A MÎNCAT, NU BOTEAZĂ, CI NUMAI ÎNAINTE DE DUMNEZEIASCA LETURGHIE; NICI ÎN POSTUL CEL MARE NU BOTEAZĂ. CAP. 130 (GLAVA 156.)

A patriarhului Postnicul: Nu s-a dat preotului darul, de cum a mîncat şi a băut, să boteze, ci numai înainte de liturghie, ca să precestuiască copilul, dacă nu e vreo nevoie; iar de este nevoie, la orice ceas vor chema preotul, fie noaptea sau ziua, să-l boteze neapărat.

Aşişderea şi în postul cel mare nu se botează copiii, pentru că sînt zile de jale, fără numai cînd e nevoie, îi botează, chiar dacă ar fi în săptămîna cea mare.

PREOTUL SĂ NU BOTEZE ÎN CASĂ; ŞI DESPRE COPIL, DACĂ A MURIT NEBOTEZAT DIN NEGLIJENŢA PREOTULUI SAU A PĂRINŢILOR. CAP. 131. (GLAVA 157.)

Canonul 31 al sinodului al 6-lea: Canonul trei zeci şi unu al sinodului al şaselea arată că nicidecum în casă să nu se boteze copilul, iar de l-a botezat, dacă era nevoie, pentru că era în primejdie copilul să moară, preotul nu se pedepseşte. Dar dacă a fost sănătos copilul, preotul se pedepseşte cu oprirea dela preoţia lui, după cum va socoti arhiereul lui.

Alte canoase însă spun să i-se ia darul.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Iar dacă se află la sfîrşit să moară copilul şi vor chema pe preot să-l boteze, şi el a neglijat şi copilul a murit nebotezat, păcatul este al preo-

ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον, ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν ἱερέαν ἔναι καὶ κανονίζεται περὶ τούτου, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ· ἢ ἄργεια τῆς ἱερωσύνης ἢ ἄλλον κανόνα. Εἰ δὲ καὶ ἀπεθάνῃ ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τῶν γονέων, κανονίζονται σφοδρώτατα, ἤγουν χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν νὰ κάμνουν μετανοίας καὶ νὰ ξηροφαγοῦν δευτέραν, τετάρτη καὶ παρασκευή.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΔΙΟΝΥΣΙΟΝ ΤΟΝ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΗΝ· ΠΕΡΙ ΠΟΙΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΣΥΓΧΩΡΟΥΝΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΥΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΩΝ, ΟΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΒ-ον.

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ Διονυσίου· Περὶ τούτων ὁ μέγας Διονύσιος ἀπόκρίνεται, ὅτι ἂν εἶναι μικρὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀπεθαμένου, λαμβάνει ὠφέλειαν διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν, ὁποῦ γίνονται δι' αὐτοῦ, ὥστε συγχωροῦν αὐτά· ἀμὴ ἂν εἶναι μεγάλα καὶ βαρέα τὰ ἁμαρτήματα, δὲν συγχωροῦνται, ὅτι ἀπέκλεισε, ὁ θεὸς τὴν πόρτα τοῦ παραδείσου περὶ αὐτοῦ καὶ δὲν ὠφειλεῖται δι' αὐτόν. Καὶ διὰ τοῦτο κάμνει χρεία νὰ φροντίζωμεν περὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν νὰ κάμνωμεν ἀγαθὰ ἔργα ἀρετὰ τῷ θεῷ, ὅσαν ἔχομεν τὴν ζωὴν ταύτην τὴν πρόσκαιρον, καὶ νὰ μὴ δὲν ἐκαρτεροῦμεν, ὡσὰν ἀπεθάνομεν καὶ εἶναι τὰ ἁμαρτήματα ἀσυμπάθητα, ὅτι θέλουν συγχωρηθῇ διὰ τῶν προσφορῶν.

Ἀπορία· Κατὰ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ αὐτοῦ θείου Διονυσίου, ὁποῦ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἄνω ἐρώτησιν, ὁποῦ τὸν ἐρωτοῦν, φαίνεται ὅτι δὲν συγχωροῦνται τὰ ἁμαρτήματα διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν.

Λύσις· Ἴδὲ [1]) κάτωθεν ἄλλους διδασκάλους τί λέγουν; ὅτι αἱ λειτουργίαι καὶ ἐλεημοσύναι συγχωροῦν πᾶν ἁμάρτημα.

tului şi-şi primeşte canon pentru aceasta, precum va socoti arhiereul: sau oprire dela preoţie, sau alt canon. Dacă însă a murit nebotezat din neglijenţa părinţilor, atunci iau canon mare, adică trei ani să nu se cuminece şi în fiecare zi să facă metanii şi să mănînce de sec lunea, miercurea şi vinerea.

ÎNTREBARE CĂTRE PREA SFÎNTUL DIONISIE AREOPAGHITUL: CARE PĂCATE SE IARTĂ DUPĂ MOARTE PRIN LITURGHII ŞI RUGĂCIUNI ŞI MILOSTENII, CARE SE FAC PENTRU CEI MORŢI? CAP. 132. (GLAVA 158.)

Răspunsul lui Dionisie: Marele Dionisie răspunde despre aceasta că, dacă sînt mici păcatele omului mort, are folos din liturghii şi rugăciuni şi milostenii ce se fac pentru dînsul, încît i se iartă; dar dacă sînt păcatele mari şi grele nu se iartă, pentru că a închis Dumnezeu poarta raiului pentru acela şi nu-i folosesc. Şi de aceea trebuie să purtăm grijă de sufletele noastre şi să facem lucruri bune, plăcute lui Dumnezeu, cît avem această viaţă trecătoare şi să nu aşteptăm, cînd am murit, căci păcatele nu au îndurare că vor fi iertate prin aduceri de jertfe.

Nedumerire: După răspunsul acelui dumnezeesc Dionisie, care răspunde la întrebarea de mai sus ce-l întreabă, se arată că păcatele nu se iartă prin dumnezeieştile liturghii şi milostenii.

Dezlegare: Vezi mai jos alţi dascăli ce zic? Că liturghiile şi milosteniile aduc iertarea oricărui păcat.

---

[1]) Ὅδε în ms.

ΟΤΙ ΟΥ ΜΟΝΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΩΦΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΦΕΣΙΣ ΑΜΑΡΤΙΩΝ ΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ, ΑΜΗ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΖΩΝΤΑΝΟΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΓ-ον.

Ἐρώτησις Πέτρου μοναχοῦ πρὸς τὸν μακαριώτατον πάπαν Ῥώμης Γρηγόριον διάλογον· Τί δύνανται αἱ λειτουργίαι νὰ ὠφειλήσουν τὰς ψυχὰς τῶν ἁμαρτωλῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν;

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Γρηγορίου· Ἐὰν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὁποῦ ἀπεθάνη δὲν εἶναι συγχωρημένα, πολλὰ δύνανται αἱ θεῖαι λειτουργίαι νὰ βοηθήσουν καὶ νὰ λυτρώσουν αὐτὰς ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ ἄκουσον· Πολλαῖς φοραῖς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθαμένων ἐφάνησαν καὶ ζητοῦσαν, ὅτι νὰ γένουν λειτουργίαι δι' αὐτὰς, διὰ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν κόλασιν, καθὼς καὶ Φίλιξ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε περὶ τούτου.

Φοβερὸν τὸ παρόν· Ὅτι ἕνας ἱερεὺς ἦτον καὶ ὑπήγενεν εἰς τὸ λουετρόν, ὅταν ἤθελεν ἀναγκασθῇ ὑπὸ τὴν χρείαν τοῦ σώματος, ὅτι εἶχεν ἀσθένημα· καὶ λούετρον ἦτον ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Καὶ μίαν ἡμέραν ὑπῆγεν ἐκεῖ νὰ λουσθῇ καὶ ηὗρεν μέσα ἕναν ἄνδρα, ὁποῦ δὲν τὸν ἐγνώριζεν, οὐδέ ποτε τοῦτον εἶδε· καὶ ἦλθεν καὶ εὔγαλε τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ ἀπὸ τὰ ποδάρια· καὶ ὡσὰν ἤθελεν ἐκδυθῇ, ἐβάστα τὰ ῥοῦχα του, ἕως οὗ καὶ ἔξευγεν ἔξω ἀπὸ τὰ θερμά· καὶ ὡσὰν ἤθελεν εὔγῃ, μετὰ μεγάλης τιμῆς καὶ εὐλαβείας ὑπηρέτει τὸν ἱερέαν. Καὶ τοῦτο πολλαῖς φοραῖς τὸ ἔκαμεν καὶ ὑπηρέτησε τὸν ἱερέαν. Ὅμως ὁ ἱερεὺς μίαν ἡμέραν ἤθελεν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ λουτρὸν καὶ διελογίσθη εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ εἶπε· τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὁποῦ μὲ ὑπηρετεῖ μὲ τόσην εὐλάβειαν καὶ προθυμίαν, δὲν θέλω νὰ ὑπάγω εὔκαιρος εἰς αὐτόν, μόνον νὰ τοῦ ἐπάρω παραμικρὸν χάρισμα· καὶ οὕτως ἔλαβεν δύο προσφορὰς καὶ ὑπῆγεν. Καὶ ὡσὰν ἐδιάβηκεν καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ λουτρόν, ηὗρεν πάλιν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἐπίασε καὶ ὑπηρέτησε τὸν ἱερέαν, κάθως ἦτον συνηθισμένον, μετὰ πάσης τιμῆς. Καὶ ἀφ' οὗ ἐλούσθη ὁ ἱερεὺς καὶ ἤθελε νὰ ὑπαγένῃ,

CĂ NU NUMAI MORŢILOR SÎNT DE FOLOS ŞI IERTARE A PĂCATELOR DUMNEZEIEŞTILE LITURGHII DAR ŞI CELOR VII. CAP. 133. (GLAVA 159.)

Întrebare a monahului Petru către prea fericitul papă al Romei Grigorie Dialogul: Ce pot liturghiile să folosească sufletelor păcătoşilor după moartea lor?

Răspuns al acelui prea sfînt Grigorie: Dacă păcatele omului care a murit, nu sînt iertate, mult pot să ajute dumnezeieştile liturghii şi să-l izbăvească de munca de veci. Şi ascultă: De multe ori sufletele celor morţi s-au arătat şi cereau că să se facă liturghii pentru dînsele, să se izbăvească de munca de veci, precum a zis despre aceasta şi Felix episcopul.

Groaznică e aceasta: Că era un preot şi mergea la baie, cînd era nevoit de necesitatea trupului, pentru că avea o boală; şi baia era acolo pe locul lui. În una din zile a mers acolo să se spele şi a aflat înăuntru un om pe care nu-l cunoştea şi niciodată nu l-a văzut. Şi a venit şi i-a scos încălţămintele lui din picioare, şi cînd voia să se dezbrace, îi ţinea hainele, pînă ce ieşia afară din baie; şi cînd voia să iasă, cu mare cinste şi smerenie slujea pe preot. Şi aceasta a făcut-o de multe ori şi a slujit pe preot. Însă într-o zi preotul a voit să meargă la baie şi s-a gîndit în sine şi zise: omului aceluia care-mi slujeşte cu atîta evalvie şi rîvnă nu vreau să merg cu mîna goală la dînsul, ci să-i iau puţin dar; şi aşa a luat două prescuri şi s-a dus. Şi cum a trecut şi a intrat în baie, l-a aflat iarăşi pe acel om; şi s-a apucat şi a slujit preotului cu toată cinstea, cum era deprins. Şi după ce s-a îmbăiat preotul şi a voit să plece, a scos cele două prescuri şi le-a dat bărbatului aceluia ca binecuvîntare şi pentru slujba din dragoste. Iar el supărat a zis cu lacrămi: sfinte părinte,

εὔγαλε τὰς δύο προσφορὰς καὶ τὰς ἔδιδεν αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς χάριν εὐλογίας καὶ διὰ ἔργον ἀγάπης. Αὐτὸς δὲ θλιβόμενος μετὰ δακρύων εἶπε· πάτερ ἅγιε, ἐμὲ τὰ πρόσφορα ταῦτα, διὰ τί τὰ δίδεις; αὐτὸ δὲ τὸ ψωμὶ εἶναι ἅγιον, καὶ ἐγὼ νὰ τὸ φάγω δὲν δύναμαι, ὅτι ἐμὲ ὁποῦ βλέπεις, εἰς τοῦτο τὸ λουτρὸν ἤμουν αὐθέντης καὶ ἔκαμα πολλὰ ἁμαρτήματα εἰς αὐτό· καὶ διὰ ταῦτα τὰ πολλά μου κακὰ ἐκαταδικάσθην καὶ κολάζομαι ἐδῶ εἰς τὸν τόπον ἐτοῦτον, ὁποῦ ἔκαμα τὰ ἁμαρτήματα. Ὅμως, πάτερ μου, ἐὰν θέλῃς νὰ δώσῃς, πρὸς ἐμὲ δῶρον, τοῦτο σὲ δέομαι νά μου κάμῃς τὰς προσφορὰς ταύτας νὰ τὰς κάμῃς λειτουργίας εἰς θεὸν καὶ νὰ δεηθῇς διὰ τῶν ἁμαρτιῶν μου. Καὶ ὡσὰν κάμῃ τὰς λειτουργίας περὶ ἐμοῦ, ἐλθὲ μετὰ ταῦτα καί, ἐὰν μὴ εὕρῃς με ἐδῶ, ἤξευρε, ὅτι εἰσηκούσθη ἡ δέησις σου πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἐλύτρωσέ με ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ ὡσὰν εἶπε τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως, ἐχάθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ πλέον δὲν ἐφάνη. Τότε ἐγνώρισεν ὁ ἱερεύς, ὅτι αὐτὸς ἄνθρωπος δὲν ἦτον, μόνον ψυχή. Λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἱερεύς, ὡς ἤκουσεν οὕτως, ἐλυπήθη μεγάλην λύπην καὶ ἔκλαυσε πολλά· καὶ ὡσὰν ἦλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἄρχισε ἐπὶ τὴν αὔριον καὶ ἐλειτούργει ἡμέρας ὀκτώ. Καὶ ὡσὰν ἔκαμε τὰς λειτουργίας ὑπῆγεν εἰς τὸ λουετρὸν κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀνθρωπου ἐκείνου καὶ πλέον ἐκεῖ δὲν τὸν ηὗρε. Καὶ ἀπὸ τούτου ἐγνώρισεν ὁ ἱερεύς, ὅτι ἐλυτρώθη, ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν πικρὰν κόλασιν· διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν ἐλευθερώθη καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ παραδείσῳ, εἰς τὸν τόπον τῶν δικαίων χριστιανῶν. Καὶ ἀπὸ τούτου μαρτυρεῖ αὕτη ἡ ὑπόθεσις καὶ οὕτως λέγει καὶ ἡ ἀλήθεια, ὅτι διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν ἐλευθερώνουνται αἱ ψυχαὶ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ ἀπέρχονται ἐν τῇ χειρὶ τοῦ θεοῦ καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, ζητοῦν παρὰ τῶν ζώντων λειτουργίας καὶ διὰ σημεῖον μηνύουν, ὅτι δι' αὐτῶν τῶν θείων λειτουργιῶν λαμβάνουν οἱ ἁρματωλοὶ τελείαν ἐλευθερίαν εἰς τὰ ἁμαρτήματα, ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸν κόσμον.

Καὶ ὑπὲρ τῶν ζώντων γινόμεναι λειτουργίαι ἔναι μεγάλη ὠφέλεια εἰς αὐτούς. Καὶ ἄκουσον θαυμαστὴν διήγησιν.

Φοβερὸν καὶ τοῦτο καὶ θαυμαστόν· Ἕνας ἄνθρωπος εὑρίσκετον αἰχμάλωτος καὶ ἦτον μὲ ἅλυσες δεμένος· καὶ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ εἰς ἡμέρας ἑορταζομένας ἔκαμεν λειτουργίας δι' αὐτὸν τὸν αὐτῆς ἄνδρα· καὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ὁποῦ ἐγένοντο αἱ θεῖαι λειτουρ-

mie aceste prescuri de ce mi le dai? Această pîine este sfîntă, şi eu să o mănînc nu pot, pentru că eu cel pe care îl vezi, peste această baie am fost stăpîn şi am făcut multe păcate într-însa. Şi pentru aceste multe rele ale mele, m-am osîndit şi mă muncesc aici într-acest loc, unde am făcut păcatele. Totuşi, părintele meu, de vrei să-mi dai dar, aceasta te rog, prescurile acestea să le faci lui Dumnezeu liturghie şi să te rogi pentru păcatele mele. Şi cum ai făcut liturghiile pentru mine, vino după aceea şi, dacă nu m-ai aflat aici să ştii că a fost ascultată rugăciunea ta către Dumnezeu şi m-a izbăvit de muncă. Şi cum a zis preotului cuvintele, se pierdu din faţa lui şi n-a mai apărut. Atunci preotul a cunoscut că acela n-a fost om, ci suflet. Atunci acel preot, cum a auzit aşa, se întristă cu mare întristare şi plînse mult; şi cum veni acasă, începu de a doua zi şi făcu opt zile liturghie. Şi după ce făcu liturghiile, se duse la baie după cuvîntul omului aceluia şi nu l-a mai aflat acolo. Şi din aceasta cunoscu preotul că acela a fost izbăvit de munca amară; pentru dumnezeieştile liturghii se mîntui şi merse în raiu la locul dreptţilor creştini. Şi pentru aceasta e mărturie această întîmplare; şi aşa grăieşte şi adevărul, că prin dumnezeieştile liturghii se izbăvesc sufletele din mîinile diavolului şi merg în mîna lui Dumnezeu şi sufletele păcătoşilor, precum am zis mai sus, cer de la cei vii liturghii şi prin semn vestesc că prin acele liturghii cei păcătoşi iau deplină izbăvire de păcatele ce le-au făcut în lume.

Şi liturghiile ce se fac pentru cei vii, le sînt de mare folos. Şi ascultă o povestire minunată !

Groaznică şi minunată şi această întîmplare: Un om se afla rob şi era legat în lanţuri. Şi femeia lui în zilele de sărbătoare făcea liturghii pentru acel bărbat al ei; şi în zilele acelea

γίαι δι' αὐτόν, αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐλύοντο αἱ ἅλυσες ὁποῦ ἦτον δεμένος. Καὶ ἀφ' οὗ ἤθελαν τελειωθῇ αἱ λειτουργίαι, εὑρίσκετον πάλιν δεμένος μὲ τὴν ἅλυσον. Ἐπέρασε δὲ καιρὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ἄνδρας τῆς γυναικός, ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν διὰ τῶν θείων λειτουργιῶν καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὀσπίτιον αὐτοῦ καὶ ἐξηγήθη, ὅτι τὴν ὀδεῖνα ἡμέρα καὶ ὀδεῖνα ἐλύετο ἡ ἅλυσος ἐξ αὐτοῦ. Ὅμως ὡς τὸ ἤκουσεν ἡ γυναῖκα αὐτοῦ, ἤξευρεν τὰς ἡμέρας ὁποῦ ἔκαμνε τὰς λειτουργίας δι' αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ἐλπλεροφόρησε μεγάλους καὶ μικρούς, ὅτι εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ὁποῦ ἔκαμνε τὰς λειτουργίας, ταύτας τὰς ἡμέρας ἐλύετο καὶ ἡ ἅλυσος ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ὡσὰν ἤκουσαν πάντες τὸ παράδοξον τοῦτο θαῦμα, ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΔΙΑ ΤΑ ΣΑΡΑΝΤΑΡΙΑ ΔΙΑ ΖΩΝΤΑΝΟΥΣ <ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ>. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΔ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων θαυμαστὴ διήγησις διὰ τὰ σαραντάρια τῶν ζωντανῶν· Ἕνας ἄρχων εὑρίσκετον εἰς τὴν Νικομήδιαν καὶ ἀσθένησε βαρέως καὶ ἦλθεν εἰς κίνδυνον καὶ ἐπαράγγειλε τῆς γυναικὸς αὐτοῦ νὰ δώσῃ ἀπὸ τὸν βίον αὐτοῦ εἰς ὄρφανὰ καὶ εἰς πτωχὰ καὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ λειτουργία τῶν ἱερέων νὰ μὴ δὲν δώσῃ. Ἔχων δὲ αὐτὸς ὁ ἄρχων πίστιν καὶ εὐλάβειαν εἰς τὸ ὁσιώτατον Ἡσαΐαν, ὁ ὁποῖος ἦτον ἔγκλυτος ἱερεὺς μέγας καὶ περιβόητος καὶ δεηθεὶς τῇ αὐτοῦ εὐχῇ, ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ ἔγινεν ὑγιής, καθὼς καὶ τὸ πρῶτον. Καὶ καθὼς ἐσηκώθη, ὑπῆγεν εἰς τὸν ἅγιον· καὶ ὡς εἶδεν αὐτόν, ἐπλήσθη ὅλος χαρᾶς καὶ ἐδόξασε τὸν φιλάνθρωπον Θεόν. Καὶ ποιήσαντες τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν ἐκάθησαν· καὶ ἐρώτησεν αὐτόν, τί ἦτον ἡ θεραπεία τῆς ἰατρείας αὐτοῦ ὁποῦ ἔλαβε τὴν ἴασιν; καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄρχων ὅτι· καθὼς ἐπεκαλέθην τὴν ἁγίαν σου εὐχήν, τῆς ὥρας ἔλαβα τὴν ἴασιν. Τότε λέγει ὁ ἅγιος πρὸς αὐτόν· υἱέ μου, ἔδωκας τῶν ἱερέων λειτουργίας

în care se făceau dumnezeieştile liturghii pentru dînsul, în acele zile i se dezlegau lanţurile cu care era legat. Şi după ce se sfîrşeau liturghiile, iar se afla legat cu lanţuri. A trecut vreme şi omul acela, bărbatul femeii, se izbăvi din robie prin dumnezeieştile liturghii şi veni acasă şi povesti că în cutare şi cutare zi, i se dezlega lanţul de pe el. Cînd însă femeia lui a auzit aceasta, ştia zilele în care făcuse liturghii pentru bărbatul ei. Şi spuse celor mari şi celor mici că în acele zile în care făcea liturghii, în acele zile se dezlega şi lanţul de pe bărbatul ei. Şi cînd auziră toţi această minune mare, măriră pe Dumnezeu.

DESPRE LITURGHIILE CE SE DAU PREOŢILOR DE SĂRINDARE PENTRU VII ŞI PENTRU MORŢI. CAP. 134. (GLAVA 160.)

A dumnezeeştilor dascăli minunată povestire pentru sărindarele celor vii: Un boier se afla în Nicomedia şi se îmbolnăvi greu şi a ajuns la primejdie şi zise femeii lui să dea din averea lui orfanilor şi săracilor, şi robii lui să-i elibereze şi liturghii preoţilor să nu dea. Iar acel boier avea credinţă şi evlavie către prea cuviosul Isaia care era un preot mare vestit şi cu multă faimă; şi rugîndu-se, prin rugăciunea celuia s-a izbăvit de boală şi s-a făcut sănătos ca şi mai înainte. Şi cum se sculă, merse la sfîntul; şi cînd îl văzu, se umplu tot de bucurie şi mări pe iubitorul de oameni, Dumnezeu. Şi făcînd sărutare întru Hristos, şezură; şi l-a întrebat, ce i-a fost leacul tămăduirii lui dela care a luat vindecare? Şi a răspuns boierul: Cum chemai într-ajutor sfînta ta rugăciune, într-acel ceas mă vindecai. Atunci îi zise sfîntul: Fătul meu, ai dat preoţilor liturghii pentru mîntuirea sufletului tău? Şi răspunse:

διὰ τὴν ψυχικήν σου σωτηρίαν; Καὶ ἀπεκρίθη· οὐχί, σεβάσμιε πάτερ, ὅτι, ἐὰν εἶχα τὰς δώσῃ, ὠφέλειαν καμίαν δὲν ἔκαμνα, μόνον ἤθελα χάσῃ τὰ χρήματα ἐκεῖνα· τότε λέγει αὐτοῦ ὁ ὅσιος· μὴ λέγῃς οὕτως, υἱέ μου, διότι ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, ὅτι· ἐὰν ἀσθενῇ τινάς, προσκαλέσατε τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν, ὁποῦ ἔχουν παῤῥησίαν εἰς θεὸν νὰ δεηθοῦν δι' αὐτόν, καὶ ὁ θεὸς διὰ τῶν εὐχῶν τῶν ἱερέων αὐτοῦ θέλει δώσῃ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀσθενοῦντος νὰ τὸν ἐσηκώσῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν· καὶ ἐὰν ἔχῃ καὶ ἁμαρτίας ὡς ἄνθρωπος, διὰ τὴν δέησιν καὶ παρακάλεσιν τῶν ἱερέων θέλει τὰς συγχωρήσῃ ὁ θεός. Εἶπε δὲ ταῦτα ὁ ἁγιώτατος πατὴρ πρὸς τὸν ἄρχων καὶ ἐδίδαξεν αὐτὸν καὶ ἐνουθέτησε. Καὶ διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ εἶπεν ὁ ἅγιος αὐτοῦ τοῦ ἄρχοντος καὶ ἔδωκεν ἑνὸς ἱερέως χρήματα, νὰ λειτουργήσῃ δι' αὐτὸν σαράντα λειτουργίας. Καὶ ὡς ἔδωκεν ὁ ἄρχων τὰ χρήματα, ἐπορεύθη εἰς τὸ ὀσπίτιον αὐτοῦ. Καὶ ὡσὰν ἐλειτουργήθησαν αἱ σαράντα λειτουργίαι, μιᾶ νύκτα ἐξύπνησεν ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ ὁ ἄρχων καὶ ἐξαίφνης ἄνοιξαν αἱ πόρται τοῦ ὀσπιτίου αὐτοῦ, χωρὶς νὰ τὰ ἀνοίξῃ τινάς, καὶ ἐμπήκαν ἄνδρας καβαλάριοι, εὔμορφοι, ἀγγελοειδεῖς, καὶ ἐστάθησαν οἱ εἴκοσι ἐξ δεξιῶν καὶ οἱ εἴκοσι ἐξ ἀριστερῶν. Καὶ καθὼς τοὺς εἶδεν ὁ ἀρχῶν, ἔλαβε φόβον μέγαν εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην ὀπτασίαν καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· κύριοί μου, διὰ τί ἤλθετε εἰς ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ ὀσπίτι; Καὶ τοῦτοι ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον· ἡμεῖς εἴμεσθεν αἱ σαράντα λειτουργίαι σου, ὁποῦ ἐγίνησαν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον θεὸν διὰ ἐσένα, καὶ ἀπέστειλέ μας νὰ σὲ ὑπαντήσωμεν, νὰ ὑπᾶμεν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν· καὶ ἐλθὲ μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ μὴ δειλιάσῃς, ὅτι διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως ὁποῦ ἔκαμε τὰς σαράντα λειτουργίας διὰ σοῦ, ἐκληρώθης καὶ ἐνώθης εἰς θεὸν νὰ λάβῃς ἀνεμποδίστως τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δὲ ἄρχων ὑπὸ τῆς ἁγίας ἀποκαλύψεως ὁποῦ εἶδε, ἐνθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου Ἡσαΐου· καὶ ἐπληροφορήθης ὅτι πολὺ δύναμιν ἔχει ἡ ἀναίμακτος θυσία, ὁποῦ προσφέρεται εἰς θεόν, ὅτι δι' αὐτῶν συγχωροῦνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων. Καὶ δέδωκεν ἀπὸ τὴν βίον αὐτοῦ εἰς ἱερεῖς, ὅπως νὰ μνημονεύεται παρ' αὐτῶν εἰς ταῖς θείαις καὶ ἱεραῖς λειτουργίαις, ἤτοι νὰ λαμβάνουν μερίδα δι' αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν προσκομιδήν.

nu, cinstite părinte, pentru că, dacă aș fi dat, nu aveam nici un folos, numai aș fi pierdut banii aceia ! Atunci îi zise cuviosul: să nu vorbești așa, fătul meu, pentru că Iacob, fratele lui Dumnezeu, scrie în epistola sa că: dacă se îmbolnăvește cineva, chemați preoții bisericilor care au mijlocire către Dumnezeu să se roage pentru dînsul și Dumnezeu pentru rugăciunile preoților lui va da sănătate bolnavului să-l scoale din boală; și dacă are și păcate ca om, pentru ruga și rugarea preoților le va ierta Dumnezeu. Prea sfîntul părinte acestea le zise către boier și-l învață și-l îmdreptă. Și pentru necredința lui, sfîntul grăi acelui boier că și el a dat unui preot bani să liturghisească pentru dînsul patruzeci de liturghii. Și cum a dat boierul banii, s-a dus acasă. Și de îndată ce acele patruzeci de liturghii au fost liturghisite, boierul într-o noapte s-a trezit din somn și deodată se deschiseră ușile casei lui, fără să le deschidă cineva, și intrară bărbați călări, frumoși, în chip de îngeri, și stătură douăzeci dea dreapta și douăzeci dea stînga. Și boierul cum îi văzu, îl cuprinse mare frică la acea vedenie înfricoșătoare și zise către dînșii: Domnii mei, la ce ați venit în casa unui păcătos? Și aceștia răspunseră și ziseră: noi sîntem cele patruzeci de liturghii ale tale care s-au făcut către iubitorul de oameni Dumnezeu pentru tine și ne-a trimis să te întîmpinăm să mergem la sfînta biserică; și vino cu bucurie mare și să nu-ți fie teamă că prin mîinile preotului care ți-a făcut cele patruzeci de liturghii, ai moștenit și te-ai unit cu Dumnezeu să iai neapărat împărăția cerurilor. Iar boierul dintru sfînta descoperire pe care o văzu, își aduse aminte de cuvintele sfîntului Isaia: și ai să știi că jertfa cea fără de sînge care se aduce lui Dumnezeu are mult putere, pentru că printrînsa se iartă păcatele oamenilor și a dat din averea lui preoților, ca să se pomenească de dînșii la dumnezeieștile și sfintele liturghii, adică să ia o părticică pentru dînsul la dumnezeiasca proscomidie.

'Εκ τοῦ πατερικοῦ θαυμασία διήγησις διὰ τὰ σαραντάρια τῶν ἀπεθαμένων· Περὶ δὲ τὰ σαραντάρια, ὁποῦ γίνονται διὰ τοὺς ἀπεθαμένους, νὰ ἀκούσετε· ἐξηγοῦνται εἰς τὸ πατερικόν, ὅτι ἕνας γέροντας, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, εἶχεν ἕναν καλόγηρον ὑποτακτικὸν καὶ ποτε τὸν λόγον αὐτοῦ δὲν τὸν ἔκαμνε, μόνον πάντοτε εἰς παρακοὴν εὑρίσκετον. Ἔλεγε δὲ ὁ ἁγιώτατος γέροντας πρὸς αὐτόν· παιδί μου, δὲν ἔχω λύπην, διάτι δὲν κάμνεις τὸ θέλημά μου, ἀμὴ κλαίω καὶ λυποῦμαι τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σου, ὅτι ἠξεύρω βεβαίως διὰ τὴν παρακοήν, ὁποῦ ἔχεις, θέλεις λάβῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν. Αὐτὸς δὲ ὁ ὑποτακτικὸς ἐνέπαιζεν τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τελείως δὲν ἐμετανόει καὶ συγχωρηθῇ ἀπὸ τὴν παρακοὴν νὰ ἔλθῃ εἰς ὑπακοήν. Καὶ εἰς ὀλίγον ἀπέθανε καὶ ὑπῆγεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν διὰ τὴν παρακοήν. Ὁ δὲ ἁγιώτατος γέροντας αὐτοῦ, ὡς εἶχεν παῤῥησίαν πρὸς Θεόν, ἐδεήθη νὰ ἰδῇ τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ, εἰς ποῖον τόπον τῆς κολάσεως εὑρίσκετον. Καὶ ὁ Θεὸς εὐθὺς εἰσήκουσε τῆς δεήσεως αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὸν Θεῖον Δαυίδ· θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιεῖ καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούει. Καὶ εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον αὐτοῦ ὁ ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ δοῦλος ὁ ἅγιος γέροντας τὸν πύρινον ποταμὸν τῆς κολάσεως· καὶ ἔρχετον μετὰ ταραχῆς[1]) πολλῆς καὶ βοῆς μεγάλης. Καὶ ἦτον πλῆθος ἀνθρώπων μέσα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν μέτρος νὰ μετρηθῇ· καὶ ἦσαν τινὲς ἕως εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος εἰς τὸν ποταμόν, ἄλλοι δὲ ἕως εἰς τὸν λαιμόν· Οὗτος δὲ ὁ ἐλεηνός, ὁποῦ εἶχεν τὴν παρακοήν, καὶ τὼ χεῖρε καὶ πόδε καὶ ὅλον τὸ κορμὶν ἦσαν θαμμένα μέσα εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πυρίνου ἐκείνου τοῦ ποταμοῦ. Καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ ἅγιος εἰς τοιούτην μεγάλην κόλασιν παιδευόμενον, ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε. Τότε λέγει πρὸς αὐτόν· παιδί μου, ἐμβλέπεις εἰς τί εὑρίσκεται, διὰ νὰ ἔχῃς τὴν παρακοήν, ὅτι ἔγινες κληρονόμος τοῦ αἰωνίου πυρὸς μετὰ δαιμόνων. Καὶ ἐβόησεν οὗτος μέσα ἀπὸ τὸν πύρινον ποταμὸν μεγάλῃ τῇ φωνῇ· πάτερ μου, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι νά με ἐλευθερώσῃς καὶ νὰ λυτρώσῃς ἀπὸ ταύτην τὴν κόλασιν, ὁποῦ κολάζομαι· οὐαί μοι τῷ ἐλεηνῷ, οὐαί μοι· Διὰ νὰ ἔχω τὴν παρακοήν, κολάζομαι αἰωνίως· μακάριοι ὁποῦ ἔχουν τὴν ὑπακοήν, καὶ οὐαὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν τὴν παρακοήν. Ἔξυπνος δὲ γενό-

Minunată povestire din pateric despre sărindarele morţilor: Iar pentru sărindarele ce se fac pentru cei morţi, să ascultaţi: Se spune la pateric că un stareţ, preot al lui Dumnezeu prea înalt, avea un călugăr sub ascultare şi niciodată nu împlinea cuvîntul lui, ci totdeauna se găsea întru neascultare. Iar prea sfîntul stareţ spunea către el: fătul meu, nu-mi pare rău, pentru că nu faci voia mea, ci plîng şi-mi pare rău de pierderea sufletului tău, pentru că ştiu de bună seamă că pentru neascultarea ce o ai, vei lua munca de veci. Dar acel poslušnic îşi bătea joc de cuvintele lui şi nu se căia nicidecum şi nu s-a depărtat de neascultare să vie întru ascultare. Şi peste puţin timp a murit şi sufletul lui pentru neascultare merge la munca pe veci. Iar sfîntul lui stareţ, cum avea îndrăznire către Dumnezeu, se ruga să vadă pe poslušnicul său, în ce loc de muncă se află. Şi de îndată Dumnezeu ascultă rugăciunea lui, pentru că după dumnezeiescul David: face voia celor ce se tem de el şi ascultă rugăciunea lor. Şi văzu în vis acel adevărat rob al lui Dumnezeu, sfîntul stareţ, rîul cel de foc al muncii; şi venea cu mare tulburare şi vuiet mare. Şi era mulţime de oameni înăuntru, care nu avea măsură să fie numărată; şi unii erau în rîu pînă la mijlocul trupului, iar alţii pînă la grumaz. Acest nenorocit însă care a fost cu neascultare, avea şi mîinile şi picioarele şi tot trupul îngropate înăuntru în adîncul acelui rîu de foc. Şi cum îl văzu sfîntul într-o astfel de muncă mare pedepsit fiind, s-a îndurerat şi plînse. Atunci spune către el: vezi în ce te afli pentru neascultarea ce o aveai, că te făcuşi moştenitor al focului de veci împreună cu demonii. Şi strigă acesta dinăuntrul rîului de foc cu. mare glas: părinte al meu, de voieşti, poţi să mă izbăveşti şi să mă scoţi din acest chin, în care mă chinuiesc! Vai de mine nenorocitul, vai de mine! Pentru că eram cu neascultare, mă muncesc veşnic;

[1]) Μεταραχῆς în ms.

μενος ὁ γέροντας ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ καὶ ποιήσας ὅλην τὴν ἀκολουθίαν κατὰ ἔθος αὐτοῦ, ἄρχισε καὶ τὴν ἱερουργίαν, ἱκετεύων τὸν θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐλεεινοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐλειτούργει ἡμέρας εἴκοσι καθ' ἡμέραν. Καὶ ὡσὰν ἐπληρώθησαν αἱ εἴκοσι λειτουργίαι, ἐδεήθη πάλιν ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ ἰδεῖν τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ ποῦ εὑρίσκεται. Καὶ οὕτως εἶδε δευτέραν φορὰν τὸν πύρινον ποταμὸν μετὰ λαοῦ ἐκεῖνου τοῦ κολαζομένου καὶ ὁ ὑποτακτικὸς ἕως εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος κολαζόμενος καὶ ἦτον τὸ ἐπίλοιπον ἀπὸ τὴν μέσην καὶ ἐπάνω ἐλεθερωμένον. Καὶ ὡς εἶδεν οὗτος ὁ ὑποτακτικὸς γέροντα αὐτοῦ, ἐβόησε πρὸς αὐτὸν μεγαλοφόνως· σεβασμιώτατε μου πάτερ, ἰδοῦ διὰ τῶν σῶν ἁγίων εὐχῶν καὶ δεήσεων ἐλυτρώθην ἀπὸ τὴν κόλασιν τὸ ἥμισυ τοῦ κορμίου καὶ δέομαί σου βόηθησόν μοι τελείως νὰ ἐλυθερωθῶ ὅλον τῷ σώματι, νὰ ὑπάγω εἰς τὸ αἰώνιον φῶς. Ὁ δὲ εὐλαβὴς γέρων ἰδὼν οὕτως, ἐδόξασε τὸν θεόν. Τότε πάλιν ἐπὶ τὴν αὔριον ἄρχισε καὶ ἐλειτούργει καθ' ἡμέραν, ἕως οὗ ἐπληρώθησαν αἱ ἄλλαι εἴκοσι λειτουργίαι καὶ ἔγιναν τετελειωμέναι σαράντα. Καὶ μετὰ τελείωσιν τῶν ἄλλων εἴκοσι λειτουργιῶν, πάλιν ἱκέτευσεν ὁ ἅγιος τὸν θεὸν ἰδεῖν περὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ αὐτοῦ, ἐὰν τελείως ἐλυτρώθη ἀπὸ τὴν κόλασιν. Καὶ εἶδε καὶ τρίτην φορὰν τὸν πύρινον ποταμὸν μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐκείνου τοῦ κολαζομένου, ὁποῦ εἶδε καὶ τὰς ἄλλας φοράς, τὸν δὲ ὑποτακτικὸν αὐτοῦ πλέον δὲν τὸν εἶδε, ὅτι εὐγῆκεν διὰ τῶν δεήσεων καὶ εὐχῶν τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ πυρίνου ποταμοῦ τῆς κολάσεως καὶ ὑπῆγεν ἐν τῷ παραδείσῳ ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ. Ὁ δὲ ἁγιώτατος γέρων ἔδωκε δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τῷ φιλανθρώπῳ θεῷ καὶ σωτῆρι τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὁποῦ ἐδέχθη τὰς θυσίας αὐτοῦ τῶν ἱερῶν λειτουργιῶν καὶ ἐλευθέρωσε τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κόλασιν.

Αἱ λειτουργίαι, καθὼς ἠκούσατε ἄνωθεν, δύνανται νὰ ἀνηβάσουν ψυχὴν ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ καταχθόνια τοῦ ᾅδου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ αἰώνιον φῶς. Ταῦτα ἀκούετε καὶ καταλάβετε ἀκριβῶς, πόσων ἀγαθῶν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἀξιοῦνται οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰ ἀργύρια ἐκεῖνα ὁποῦ δίδουν εἰς τὰ χείρια τῶν ἱερέων, διὰ νὰ κάμνουν λειτουργίας δι' αὐτούς.

ferice de cei ce au acultarea şi vai de aceia ce au neascultarea. Trezindu-se din somn stareţul, omul lui Dumnezeu, şi făcînd toată slujba după obiceiul lui, a început şi liturghia, rugînd pe Dumnezeu pentru mîntuirea nenorocitului său posluşnic: şi a liturghisit zilnic două zeci de zile şi cînd s-au împlinit cele două zeci de liturghii s-a rugat iarăşi sfîntul la Dumnezeu să-şi vadă posluşnicul unde se află. Şi aşa văzu a doua oară rîul de foc cu acel norod chinuindu-se şi posluşnicul pînă la mijlocul trupului chinuindu-se şi era mai departe dela mijloc în sus izbăvit. Şi cum văzu acest posluşnic pe stareţul său, strigă către dînsul cu mare glas: prea cinstitul meu părinte, iată pentru sfintele tale molitve şi rugăciuni am fost izbăvit de muncă jumătate de trup şi te rog ajută-mi pînă la sfîrşit să fiu izbăvit tot trupul, să merg întru lumina de veci. Iar cucernicul stareţ văzînd aşa, mări pe Dumnezeu. Atunci iarăşi a doua zi începu şi liturghisea în fiecare zi, pînă se împliniră şi celelalte douăzeci de liturghii şi se săvîrşiră patruzeci şi după săvîrşirea altor douăzeci de liturghii, iarăşi s-a rugat sfîntul la Dumnezeu să vadă ce e cu posluşnicul său, de s-a izbăvit cu desăvîrşire de muncă şi văzu şi a treia oară rîul de foc cu tot norodul acela muncindu-se pe care-l văzuse alte ori, dar pe posluşnicul său nu-l mai văzu, căci ieşise pentru rugăciunile şi molitvele sfîntului din rîul de foc al muncii şi merse în rai la viaţa de veci, iar prea sfîntul bătrîn a dat mărire şi mulţumire iubitorului de oameni Dumnezeu şi mîntuitor al sufletelor noastre Isus Hristos, care primi jertfele sfintelor lui liturghii şi izbăvi pe posluşnicul lui de la muncă.

Liturghiile, precum aţi auzit mai sus, pot să urce sufletul omului din adîncurile iadului la cer şi dela întuneric la lumină. Acestea ascultaţi-le şi înţelegeţi-le cu deamăruntul decît bine se învrednicesc oamenii la de oameni iubitorul Dumnezeu pentru arginţii aceia ce îi dau în mîinile preoţilor, pentru ca să facă liturghii pentru dînşii.

Καὶ οἱ ἱερεῖς, ὁποῦ λαμβάνουν ἐκεῖνα τὰ ἀργύρια, διὰ νὰ λειτουργήσουν λειτουργίας, μὴ ἀμελήσουν, ἀμὴ μετὰ προθυμίας καὶ εὐλαβείας νὰ κάμνουν αὐτάς, καὶ μὴ εἰς ἀλησμονία γένωσιν καὶ δὲν λειτουργηθοῦν, ὅτι μέλει δι' αὐτήν, ὁποῦ δὲν τὴν λειτουργοῦν, νὰ δώσουν λόγον ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως πρὸς τὸν ἀδέκαστον κριτὴν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ὅτι τὴν ὥραν ὁποῦ δίδονται τὰ ἀργύρια εἰς τὰ χέρια ἱερέων, διὰ νὰ κάμουν λειτουργίας, γράφονται ἀοράτως ὑπὸ τῶν θείων ἀγγέλων, καὶ οὐαὶ τῷ πρεσβυτέρῳ, ὁποῦ δὲν λειτουργήσει αὐτάς.

ΠΕΡΙ ΤΟ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΙ ΜΕΡΙΔΑΙ ΚΑΙ ΑΝ ΕΝΑΙ ΕΥΛΟΓΟΝ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΑΝΔΡΑΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ Η ΑΣΕΒΕΙΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΕ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Αἱ μερίδαι εἶναι ἀντὶ τῶν προσώπων ἐκεῖνων ὁποῦ φέρνουν τὰ πρόσφορα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ γίνονται νοηταὶ μετὰ Χριστοῦ αὐτῶν κοινωνία. Διὰ τοῦτο, ὅσοι ἁμαρτάνουν φανερὰ καὶ δὲν ἀφίνουν τὴν ἁμαρτίαν, κάμνει χρεία νὰ μὴ δὲν δέχεσαι τὰς προσφορὰς αὐτῶν τελείως, οὐδὲ τῶν γυναικῶν, ἐὰν ἔναι καὶ πισταὶ καὶ ὀρθόδοξαι, ὁποῦ νὰ ἔχουν ἄνδρας ἢ ἀσεβεῖς ἢ αἱρετικούς· κέρη δὲ καὶ λαδίν, ὅταν φέρνουν αὐταῖς αἱ γυναῖκες, δέξαι αὐτὰ εἰς ἐλπίδα σωτηρίας αὐτῶν καὶ παράκλησιν καὶ δέησιν κάμνε δι' αὐτὰς καὶ παράγγελε νὰ δίδουν ἐλεημοσύνην, ἀμὴ λειτουργίας· περὶ αὐτῶν νὰ μὴ δὲν κάμῃς, οὐδὲ μερίδα νὰ ἐπέρνῃς, οὐδὲ τῶν θείων μυστηρίων αὐτὰς νὰ μεταδίδῃς, μόνον εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτῶν, ὅταν ἀπεθάνουν, καὶ ἔλαιον τότε νὰ κάμουν καὶ ἄλλας ἀκολουθίας. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν, δίδῃς πρὸς αὐτὰς ἁγίασμα καὶ ἀντίδωρον, διὰ νὰ ὁμολογῆται ὅτι ἔναι πισταὶ καὶ λαμβάνουν αὐτὰ διὰ ἐλπίδα σωτηρίας καὶ ἁγιασμὸν αὐτῶν, καὶ τὸ περισσότερον διὰ νὰ μὴ δὲν πέσουν εἰς ἀπόγνωσιν τῆς ἁμαρτίας, διάτι ἀποστρέφουν αὐτὰς ἐκ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ ἐκ τῆς πίστεως καὶ ἀπελθοῦν εἰς παντελῆ ἀπώλειαν καὶ ἀσεβήσουν.

Şi preoţii care iau acei arginţi, pentru ca să liturghisească liturghii, să nu fie nepăsători, ci cu rîvnă şi evlavie să le facă, şi să nu le dea uitării şi să nu liturghisească, pentru că pentru liturghia ce nu o liturghisesc, au să dea seama în ziua de judecată către nepărtinitorul judecătorul domnul nostru Isus Hristos, pentru că în ceasul în care se dau banii în mîinile preoţilor, ca să facă liturghii, se însemnează în chip nevăzut de dumnezeieştii îngeri, şi vai de presbiterul care nu le va liturghisi.

CE SÎNT PRINOASELE ŞI DACĂ ESTE CU CUVIINŢĂ SĂ FIE ADUSE DE FEMEI CARE AU BĂRBAŢI ERETICI SAU PĂGÎNI? CAP. 135. (GLAVA 161.)

A lui Simion al Salonicului: Părticelele sînt în locul acelor persoane care aduc prescurile la biserică şi se fac semne ale împărtăşirii lor cu Hristos. De aceea, celor care păcătuiesc făţiş şi nu se lasă de păcate, nu trebuie să le primeşti definitiv prinoasele lor, nici ale femeilor, de şi sînt şi credincioase şi ortodoxe, care au bărbaţi sau păgîni sau eretici; lumînări şi untdelemn, cînd aduc acele femei, primeşte-le în nădejdea mîntuirii lor şi fă paraclis şi rugăciuni pentru ele şi îndeamnă să dea milostenie, dar liturghii pentru dînsele să nu faci, nici părticică să scoţi, nici cu dumnezeieştile taine să nu le împărtăşeşti, decît numai la sfîrşitul vieţii lor, cînd stau să moară, şi atunci maslu să faci şi alte slujbe. Iar în timpul vieţii lor să le dai aghiazmă şi naforă, pentru ca să fie mărturie că sînt credincioase şi le iau în nădejdea mîntuirii şi sfinţirii lor şi, ce e mai mult, pentru ca să nu cadă în deznădejdea păcatului căci de altcum se îndepărtează de la sfinţire şi credinţă şi merg la desăvîrşită pierzare şi se fac păgîne.

ΔΙΑ ΤΙ ΑΙΤΙΑΝ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΜΝΟΥΝ ΑΥΤΟΥ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΝΝΕΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΩΝΤΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛϚ-ον

Τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Ἀλεξάνδρου· Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεθάνῃ ἔχει ἡ ψυχὴ ἄδειαν ἡμέρας δύο καὶ ὑπηγένει μετὰ τοῦ ἀγγέλου, ὅπου θέλει αὐτὴ ἐδῶ κάτω εἰς τὸν κόσμον. Ὅμως ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην τοῦ κυρμίου, ὁποῦ ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτοῦ, ποτὲ μὲν ἀπέρχειται εἰς τὸ ὁσπήτιον, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ποτέ δὲ εἰς τὸ μνῆμα, ὁποῦ εἶναι θαμμένον τὸ κορμί, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐχωρίσθη. Ἡ δὲ ἐνάρετος καὶ δικαία ψυχὴ ὑπάγει εἰς τοὺς τόπους, ὁποῦ εἶχε συνήθεια καὶ ἐπροσεύχετο διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς. Καὶ κάμνει ἡμέρας δύο εἰς τὴν γῆν καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπέρχεται ὁ ἄγγελος μετ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ στέκεται ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου καὶ προσκυνεῖ κατ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο γίνεται τῇ τρίτῃ ἡμέρα λειτουργία διὰ τὸν ἀπεθαμμένον. Μετὰ δὲ τὸ πορσκυνῆσαι τῷ θεῷ, ὁρισμὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ ὑπάγει μετὰ τοῦ ἀγγέλου καὶ δείχνει αὐτῆς τὰ διάφορα εὐμορφώτατα κατοικητήρια τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, ὁποῦ ἔκαμαν τὰ θελήματα αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον· καὶ τοῦτα ὅλα καταμανθάνει ἡ ψυχή. Τότε πάλιν εἰς τὰς ἐννέα ἡμέρας ἔρχεται εἰς προσκύνησιν τοῦ κυρίου καὶ διὰ τοῦτο γίνεται λειτουργία. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰς σαράντα ἡμέρας ἔρχεται εἰς προσκύνησιν τοῦ κυρίου καὶ διὰ τοῦτο αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ γίνεται λειτουργία. Καὶ τότε λοιπὸν κατὰ τὰ ἔργα ὁποῦ ἔκαμε, τῆς δίδουν τόπον, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ ἡ δευτέρα παρουσία, εἰς τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ καθένας, καθὼς ἔκαμεν εἰς τὸν κόσμον· ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔκαμαν καλά, τὴν αἰώνιον καὶ οὐράνιον βασίλειαν τοῦ θεοῦ, οἱ δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔκαμὰν τὰ κακά, τὴν αἰώνιον κόλασιν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὰ δὲ μνημόσυνα ταύτας τὰς ἡμέρας ἀργοῦν καὶ δὲν γίνονται, ἤγουν τὸ δωδεκαήμερον, τὴ πρώτη ἑβδομάδα τῆς ἁγίας μεγάλης τεσσαρακοστῆς, τὴ μεγάλη ἑβδομάδα, τὴν διακαινίσημον, ἤγουν τὴν ἑβδομάδα τοῦ θείου πάσχα τῆς

PENTRU CE PRICINĂ DUPĂ MOARTEA OMULUI SE FAC POMENIRI PENTRU DÎNSUL LA TREI ZILE, ŞI LA NOUĂ ŞI LA PATRUZECI ŞI CÎND SÎNT OPRITE SĂ NU SE FACĂ? CAP. 136. (GLAVA 162.)

A cuviosului şi de Dumnezeu purtătorului Alexandru: Cînd moare omul, sufletul are voie două zile şi umblă cu îngerul pe unde voieşte aici pe pămînt în lume. Totuşi sufletul de multă dragoste pentru trupul de care s-a despărţit, merge cînd la casa în care a fost în viaţa lui, cînd la mormîntul în care este îngropat trupul de care s-a despărţit. Iar sufletul cel virtuos şi drept merge în locurile unde avea obiceiu de se ruga pentru mîntuirea lui. Şi două zile petrece pe pămînt şi a treia zi merge îngerul cu acel suflet la cer şi stă înaintea înfricoşatului scaun de judecată şi se închină în faţa lui Dumnezeu. De aceea, a treia zi se face liturghie pentru cel mort. Iar după ce s-a închinat lui Dumnezeu cu porunca lui Dumnezeu, merge cu îngerul şi-i arată diferitele locaşuri foarte frumoase ale sfinţilor şi dreptţilor care pe lume au făcut voia lui; şi toate acestea le vede sufletul. Atunci-iarăşi la nouă zile merge de se închină domnului şi de aceea se face liturghie. De asemenea şi la patruzeci de zile merge de se închină domnului şi de aceea în ziua aceea se face liturghie şi atunci, după lucrurile ce le-a făcut, îi dau loc pînă la a doua venire, cînd fiecare ia după faptele lui din lume; acei care au făcut fapte bune, cereasca împărăţie de veci a lui Dumnezeu, acei însă care au făcut cele rele, munca de veci.

Nichifor al Constantinopolului : În aceste zile sînt oprite pomenirile şi nu se fac, adică în cele douăsprezece zile, în săptămîna întîia a postului cel mare, în săptămîna cea mare,

λαμπρᾶς, ταῖς κυριακαῖς καὶ ταῖς μεγάλαις ἑορταῖς μνημόσυνα δὲν γίνονται, ἤτοι κόλυβα καὶ τρισάγια, τὰ ὁποῖα γίνονται παῤῥησίᾳ διὰ τοὺς ἀπεθαμένους. Εἰς δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον μνημονεύονται οἱ χριστιανοί. Τὸ δὲ νὰ μνημονεύωνται μυστικῶς οἱ ἀπεθαμένοι, οὐδὲ αὐτὴν τὴν λαμπρὰν ἐμποδίζονται.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗ ΚΑΙ ΧΥΘΟΥΝ ΤΑ ΑΓΙΑ Η ΤΟΥ ΠΕΣΗ Ο ΑΣΤΗΡ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΖ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Ἐὰν τύχῃ τὰ ἅγια καὶ χυθοῦν προτύτερα ἀπὸ τὴν μεγάλην εἴσοδον, πάλιν ὁ ἱερεὺς κάμνῃ δευτέραν προσκομιδὴν καὶ τελειώνῃ αὐτήν, λέγων καὶ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως· τότε ἀρχίζῃ τὴν ἱερουργίαν ἀπ'ἐκεῖ, ὁποῦ ἐσυνέβη καὶ ἐχύθησαν τὰ ἅγια, καὶ τελεώνει αὐτὴν ἕως τέλους καὶ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων· καὶ τότε κάμνει ἀπόλυσιν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον χυθοῦν, ἐγγράφως τοῦτο δὲν εὑρίκομεν, ὅτι νὰ μεταγίνεται ἄλλη προσκομιδή. Εἰ δὲ καὶ τύχῃ καὶ φάγῃ τὸν θεῖον ἄρτον ποντίκη ἢ ἄλλον ζῶον καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ μὴ δὲν τὸ ἰδῇ, κάμνει χρεία πάλιν νὰ μετακάμῃ ἄλλη προσκομιδήν, ἐὰν ἔναι προτύτερα ἀπὸ τὴν μεγάλην εἴσοδον. Καὶ ὁ ἱερεὺς νὰ ἐξομολογῆται τὸ ἁμάρτημα εἰς τὸν ἀρχιερέα αὐτοῦ καὶ ὁ ἀρχιερεύς νὰ τὸν ἐκανονίζῃ, οὐχὶ νὰ τὸν ἐκαθήρῃ. Καὶ ὁ κάνονας αὐτοῦ, ἐὰν ἔναι ἀπὸ ἀμελείας, ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐγένετο· εἰ δὲ καὶ ἔναι ἀνάγκη διὰ τὸν ἱερέα καὶ τύχῃ μελάλη τεσσαρακοστὴ ἢ τῶν χρηστουγέννων ἢ τῶν φώτων ἢ ἄλλα ἡμέραις μεγάλαις, διὰ νὰ μὴ δὲν ἐμποδισθῇ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ὁ κανόνας τοῦ ἱερέως, ἄργεια νὰ μὴ δὲν εἶναι, μόνον νηστεία, ἐλεημοσύνη, προσευχὴ καὶ δεήσεις. Τὰ δὲ ἅγια ὁποῦ χυθοῦν, ἔχει χρέος ὁ ἱερεὺς νὰ μαζώξῃ εἰς ἕνα ἀγγεῖον καθαρόν, νὰ τὰ βάλῃ ἐκεῖ μέσα, ὁποῦ νίπτεται, ἀφ'οὗ μετα-

în săptămîna luminată, adică săptămîna după sfintele paşti, duminicile şi sărbătorile cele mari nu se fac pomeni, anume colive şi sfinte Dumnezeule, care se fac mijlocind pentru cei morţi. În celălalt timp se pomenesc creştinii. Să fie însă pomeniţi în taină cei morţi, nu se opresc nici în ziua de paşti.

DESPRE PREOTUL CARE LITURGHISEŞTE ŞI SE VOR VĂRSA SFINTELE SAU ÎI VA CĂDEA STEAUA. CAP. 137. (GLAVA 164.)

A lui Ioan al Chitrului : Dacă s-a întîmplat să se verse sfintele mai înainte de vohodul cel mare, preotul să facă iarăşi a doua proscomidie şi să o săvîrşească zicînd şi rugăciunea punerii înainte; atunci să înceapă sfînta slujbă de acolo, de unde s-a întîmplat de s-a vărsat sfintele şi o săvîrşeşte pînă la capăt şi se împărtăşeşte cu dumnezeieştile taine; şi atunci face otpust. Iar de se vor vărsa după vohodul cel mare, aceasta nu aflăm scris că să se facă altă proscomidie. Iar dacă s-a întîmplat să mănînce sfînta pîine şoarecii sau altă vietate şi preotul să nu-i fi văzut, iarăşi trebuie să se facă altă proscomidie, dacă e mai înainte de vohodul cel mare. Şi preotul să-şi mărturisească păcatul arhiereului său şi arhiereul să-i dea canon, dar să nu-l caterisească. Şi canonul lui, dacă s-a întîmplat din neglijenţă, să i se facă oprire la preoţie; dacă însă e nevoie de preot şi s-a întîmplat să fie în postul cel mare sau de crăciun sau de bobotează sau alte zile mari, pentru ca lucrurile lui Dumnezeu să nu se oprească, să nu fie oprire canonul preotului, ci milostenie, molitve şi rugăciuni. Sfintele însă care se vor fi vărsat, preotul e dator să le adune într-un vas curat şi să le arunce acolo unde se spală după ce s-a împărtăşit cu dumnezeieştile taine,

δοθῇ τῶν θείων μυστηρίων, ἢ εἰς ἄλλον τόπον ἱερὸν νὰ τὰ ἀσφαλίσῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν πατηθοῦν ἢ συνέβῃ ἄλλον ἐναντίον. Καὶ ἂν τύχῃ καὶ πιάσουν τὸ ἀκάθαρτον, νὰ τὸ θάψουν εἰς τὴν γῆν.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Εἰ δὲ καὶ πέσῃ ὁ ἀστὴρ ἐκ τοῦ δίσκου, νὰ ἀργεῖται ὁ ἱερεὺς ἡμέρας σαράντα.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΝΗΣΤΕΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΙΜΙΩΝ ΔΩΡΩΝ ΕΑΝ ΑΦΑΝΙΣΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΗ-ον

Ἐὰν συμβῇ δῶρα τίμια νὰ ἀφανισθοῦν, ὥστε νὰ μὴ δὲν δυναστῇ ὁ ἱερεὺς νὰ τὰ φάγῃ ταῦτα τὰ ἅγια, οὔτε καίονται, οὔτε εἰς τὴν θάλασσαν τὰ ῥίχνῃ, μόνον νὰ τὰ βάλλῃ μὲ γλυκὺ κρασὶν αὐτὰ νὰ φάγῃ.

ΟΤΙ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΝΑ ΕΧΗ ΧΟΝΕΥΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΒΗΜΑ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟΙ ΕΙΣ ΤΟ ΒΗΜΑ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΜΒΑΙΝΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΛΘ-ον

Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως· Εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον μέσα θέλεις νὰ ἔχῃς τόπον ἀπάτητον εἰς ἕνα μέρος, νὰ ἔναι σκαμμένον καὶ καλὰ εὐτρεπισμένον, νὰ ἀπονίπτεσαι, ἀφ' οὗ λειτουργήσεις. Καὶ ἀπὸ τὸ ἀπόνιμμα ἐκεῖνο πρόσεχε νὰ μὴ δὲν πέσῃ ἔξω ἀπὸ τὸ χωνευτήριον, τὸ ὁποῖον λέγεται νιπτήριον, καὶ πατηθῇ καὶ ἔναι μεγάλη κόλασις εἰς τὴν ψυχήν σου.

Συνόδου ς-ης κανὼν ζ-ος· Καὶ λαϊκοὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον δὲν ἐμβαίνουν, οὔτε ἄνδρες οὔτε γυναῖκες.

sau în alt loc sfînt şi să le pună la o parte, pentru ca să nu fie călcate sau să se întîmple altceva nepotrivit. Şi dacă s-a întîmplat de au prins acea necurată vietate, să o îngroape în pămînt.

A patriarhului Postnicul: Iar de scăzut steaua de pe disc, preotul să fie oprit patruzeci de zile de a sluji.

A ACELUIAŞI SFÎNT PATRIARH POSTNICUL DESPRE CINSTITELE DARURI DACĂ SE VOR FI STRICAT. CAP. 138. (GLAVA 165).

Dacă s-a întîmplat să se fi stricat cinstitele daruri, încît preotul să nu poate să le mănînce aceste sfinte, nici nu se ard, nici în mare să nu le arunce, ci numai să le bage în vin dulce, ca să le mănînce.

PREOTUL SĂ AIBĂ LOC DE SPĂLAT ÎN ALTAR ŞI MIRENII SĂ NU INTRE ÎNĂUNTRU ÎN ALTAR. CAP. 139. (GLAVA 165.)

A lui Gherman al Constantinopolului: În sfîntul jertfelnic înăuntru să aibi un loc necălcat într-o parte, să fie săpat şi bine întocmit, ca să te speli, după ce vei liturghisi. Şi de la spălarea aceea, ia seama să nu stropească afară de locul care se cheamă spălătoare, şi şi stropii să fie călcaţi în picioare, că este mare pedeapsă sufletului tău.

Canonul 7 al sinodului 6: Şi mirenii în jertfelnic nu intră, nici bărbaţi nici femei.

ΠΕΡΙ ΑΝΤΙΔΩΡΟΥ ΔΙΑ ΤΙ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ; ΚΑΙ ΟΤΙ, ΟΤΑΝ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΜΕΤΑ ΓΥΝΕΚΩΝ ΑΥΤΩΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΟ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΟΥΔΕ ΕΙΚΟΝΑΣ ΝΑ ΑΣΠΑΖΩΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜ-ον

Θ ε ί ω ν δ ι δ α σ κ ά λ ω ν· Τὸ ἀντίδωρον ἐγένετο νὰ δίδεται διὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἐπειδὴ πρώτερον ἐμεταλάμβανεν ὁ λαὸς συχνὰ τῶν ζωοποιῶν μυστηρίων, τὰ νῦν δὲ ἐμάκρυνεν ὁ καιρὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγιασμοῦ αὐτοῦ καὶ μεταδίδεται μιᾷ φορᾷ τὸν χρόνον. Καὶ τοῦτο ἐγένετο διάκρισις τῶν ἁγίων πατέρων διὰ πλέον εὐλαβεστότερον καὶ τιμιώτερον καὶ ἁγιώτερον, ὅπως νὰ καθαρίζεται ὁ λαὸς τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς διὰ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τότε νὰ μεταδίδωνται τῶν θείων μυστηρίων εἰς ἁγιασμὸν καὶ καθαρισμὸν καὶ ἄφεσιν τῶν αὐτῶν ἁμαρτιῶν. Καὶ ἐπειδὴ τότε ἐμεταλάμβαναν συχνῶς οἱ χριστοιανοί, ὡς εἴπαμεν, τὴν σήμερον νὰ λαμβάνουν ἀντίδωρον ἐκ χειρός τοῦ ἱερέως εἰς ἁγιασμὸν καὶ εὐλογίαν χάριτος. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀντίδωρον λαμβάνουν ἀντὶ τῆς θείας κοινωνίας, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ τότε νὰ λαμβάνουν τὸ ἀντίδωρωρον καὶ νὰ ἀσπάζωνται καὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας. Εἰ δὲ καὶ συνεργείᾳ τοῦ ἐχθροῦ εὑρεθῇ τινὰς μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς ἡμέραν ἑορταζομένην, ἀντίδωρον νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ, οὐδὲ τὰς ἁγίας εἰκόνας νὰ ἀσπάζεται, οὔτε ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ὅτι λέγει ἡ θεία γραφή· τὰ καθαρὰ τοῖς καθαροῖς καὶ τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΕΧΘΡΑΝ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΕΧΘΗΣ ΤΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΥΤΟΥ ΟΥΤΕ ΝΑ ΤΟΝ ΕΜΕΤΑΛΑΒΗΣ· ΚΑΙ ΑΝ ΑΠΟΘΑΝΗ ΤΙΝΑΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΑ-ον

Π α τ ρ ι ά ρ χ ο υ τ ο ῦ Ν η σ τ ε υ τ ο ῦ· Ὅποιος ἔχει ἔχθραν κατά τινος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν μὴ δεχθῇς αὐτόν, οὐδὲ τὰ πρόσφορα αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμῃ ἀγάπην, ὅτι ἡ προσευχὴ εἰς αὐτὸν γίνεται κατάρα· διότι καὶ ἐλεημοσύνη ἂν κάμῃ καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ ἔργα, ὥστε καὶ

DESPRE ANAFORĂ DE CE O IAU CREŞTINII? ŞI CÎND SE AFLĂ CU FEMEILE LOR, SĂ NU O IA, NICI ICOANE SĂ SĂRUTE. CAP. 140. (GLAVA 166.)

A dumnezeieştilor dascăli: **Anafora s-a făcut să fie dată într-acest chip, pentru că înainte vreme poporul se împărtăşea deseori cu de viaţă făcătoarele taine, acum însă vremea l-a îndepărtat de taina sfinţirii lui şi se împărtăşeşte o dată pe an şi în privinţa aceasta s-a făcut lămurire de sfinţii părinţi pentru mai multă evlavie şi cinstire şi sfinţenie, ca poporul să se spele de păcate în sfintele zile ale postului celui mare prin mărturisire şi atunci să fie împărtăşit cu dumnezeieştile taine întru sfinţie şi spălare şi iertare de păcatele lor. Şi pentru că atunci creştinii, precum am spus, s-au împărtăşit des, azi să ia din mîna preotului anaforă întru sfinţire şi binecuvîntare a harului. Şi pentru că anafora o iau în locul dumnezeieştii împărtăşiri, în ziua aceea să se abţină de pofta trupească a femeilor lor şi atunci să ia anaforă şi să sărute sfintele icoane. Iară dacă prin lucrarea potrivnicului s-a aflat cineva cu femeia lui în zi de sărbătoare, anaforă să nu ia, nici sfintele icoane să nu le sărute, nici femeia lui, că zice sfînta scriptură: cele curate, celor curaţi; şi cele sfinte, celor sfinţi.**

DE LA CEL CE ŢINE DUŞMĂNIE SĂ NU PRIMEŞTI PRINOASELE LUI, NICI SĂ-L ÎMPĂRTĂŞEŞTI; ŞI DACĂ MOARE CINEVA FĂRĂ IERTĂCIUNE. CAP 141 (GLAVA 168)

A patriarhului Postnicul: **Cine are duşmănie asupra cuiva, în biserică să nu-l primeşti, nici prinoasele lui, pînă ce n-a făcut pace, că blestem i se face rugăciunea; pentru că şi milostenie dacă ar face şi alte multe lucruri bune, încît şi trupul să şi-l dea la chin pentru**

τὸ κορμὶν αὐτοῦ δώσῃ εἰς μαρτύριον διὰ τὸν θεόν, ταῦτα ὁ Θεὸς τελείως δὲν δέχεται αὐτά, ἐπειδὴ καὶ ἀγάπην δὲν ἔχει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του χριστιανοῦ· καὶ ἐὰν εἰς τὸν καιρὸν, ὁποῦ θέλει νὰ μεταδοθῇ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ δὲν κάμνῃ ἀγάπην καθαράν, ἀμὴ μείνῃ εἰς τὴν κακίαν, πρόσεχε, ὦ ἱερεῦ, μὴ μεταλάβῃς αὐτόν, ὅτι σπαθίον δύστομον βάλῃς εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ διχοτομῇ ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ ἐσὺ ἔχεις τὴν ἁμαρτίαν, ἐὰν δέξῃς αὐτόν· ἀλλὰ δίωξε αὐτόν, ἕως οὗ νὰ κάμῃ ἀγάπην καὶ τότε νὰ τὸν ἐδεχθῇς.

Καὶ ἐὰν ἀπεθάνῃ ὁ ἕνας ἐκ τοὺς δύο χωρὶς συγχώρησιν, νὰ δουλεύῃ ἐκεῖνος ὁποῦ ζῇ, κανόνα χρόνον ἕνα· καὶ νὰ ὑπάγῃ καὶ εἰς τὸν τάφον αὐτοῦ ἡμέρας σαράντα, νὰ λέγῃ· συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σέ.

ΠΕΡΙ ΛΑΪΚΩΝ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΟΣΚΑΡΤΕΡΟΥΝ ΕΩΣ ΤΕΛΟΥΣ ΝΑ ΤΕΛΕΙΩΘΗ Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΒ-ον.

Ἀποστόλων Θ-ος· Ὁ ἔννατος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ὁρίζει· ὅτι ὅποιος λαϊκός, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ψάλλουν ἢ ἑσπερινὸν ἢ ὄρθον ἢ νὰ λειτουργοῦν, καὶ δὲν μείνῃ ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἐκείνη ἡ θεία προσευχὴ ὁποῦ γίνεται, νὰ ἀφορίζεται· ἐὰν εὔγῃ ἀπὸ μεγάλης ἀνάγκης, ἔχε συγχώρησιν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ ,ΟΤΙ ΝΑ ΜΗΝ ΔΕΝ ΣΥΝΕΥΡΕΘΗ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ, Η ΕΑΝ ΚΑΙ ΤΥΧΗ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑΣΘΗ· ΚΑΙ ΑΦ'ΟΥ ΜΕΤΑΛΑΒΗ, ΑΝ ΞΕΡΑΣΗ· ΚΑΙ ΠΟΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΝΑ ΦΥΛΑΣΣΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΓ-ον.

Παύλου τοῦ ἀποστόλου· Μὴ ἀποστερείτω τὸ ἀνδρόγυνον ἀπὸ τὴν σαρκικὴν σμίξιν, ἀμὴ νὰ ἔναι συμφωνητικῶς, ὅταν τῇ προσευχῇ τῆς ἁγίας κοινωνίας μέλλωσι προσελθεῖν.

Dumnezeu, acestea nu le primeşte de tot Dumnezeu, fiindcă n-are pace cu fratele său, creştinul. Şi dacă în timpul, cînd voieşte să se împărtăşească dumnezeieştilor taine, nu face pace curată, ci rămîne în răutate, ia seama, preote, să nu-l împărtăşeşti, că sabie cu două tăiuşuri bagi în inima lui şi despici sufletul şi trupul; şi tu ai păcatul, dacă l-ai primit; ci alungă-l, pînă ce a făcut pace şi să-l primeşti.

Şi de a murit unul din cei doi fără iertăciune, să facă acela ce trăieşte un an canon; şi să meargă patruzeci de zile la mormîntul lui să zică: iartă-mă frate, şi Dumnezeu să te ierte!

DESPRE MIRENII CARE NU AŞTEAPTĂ PÎNĂ LA SFÎRŞIT SĂ SE SFÎRŞEASCĂ SLUJBA. CAP. 142. (GLAVA 169.)

Al apostolilor al 9-lea: Canonul al nouălea al sfinţilor apostoli hotărăşte: oricare mirean, sau bărbat sau femeie, merge la biserică şi se slujeşte vecernia sau utrenia sau liturghia, şi nu rămîne pînă la sfîrşit, ca să se sfîrşească acea dumnezeiască rugăciune ce se face, să fie afurisit; dacă iese de mare nevoie, să aibă iertăciune.

DESPRE CEL CE VOIEŞTE SĂ SE ÎMPĂRTĂŞEASCĂ, SĂ NU SE AFLE CU FEMEIA LUI; SAU DACĂ S-A ÎNTÎMPLAT SĂ AIBĂ HALUCINAŢIE ÎN VIS; ŞI DUPĂ CE S-A ÎMPĂRTĂŞIT, A VĂRSAT; ŞI CARE ZILE DIN SĂPTĂMÎNĂ SĂ SE FEREASCĂ DE FEMEIA LUI. CAP. 143. (GLAVA 170—171.)

A apostolului Pavel: Bărbatul şi femeia să nu fie opriţi dela împreunare trupească, dar să se înţeleagă, atunci cînd au de gînd să meargă la sfînta împărtăşanie.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας· Δὲν ἐδόθη τοῦ ἀνδρογύνου, ὅταν εὑρεθῇ σαρκικῶς, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ νὰ μεταδοθῇ τῶν θείων μυστηρίων.

Ἐκ τῶν διατάξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων· Τρεῖς μὲν ἡμέρας θέλει ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει κοινωνήσει, νὰ μὴ δὲν σμίξῃ μὲ τὴν γυναῖκά του· καὶ ἀφ'οὗ μεταλάβῃ, πάλιν μίαν ἡμέραν νὰ φυλάξῃ.

Διονυσίου, Ἀθανασίου καὶ Τιμοθέου, τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας· Καὶ ἐὰν ὀνειρασθῇ τῇ ἡμέρᾳ, ὁποῦ θέλει νὰ μεταλάβῃ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ἐὰν ἦτον ἀπὸ ἐπιθυμίαν γυναικός, εἰ δὲ καὶ συνεργίᾳ τοῦ σατανᾶ ἐγένετο, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τὴν θείαν κοινωνίαν τῶν ἁγίων μυστηρίων, νὰ μεταλάβῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν χαρῇ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν καὶ πολέμιος, διότι δὲν παύει ποτέ, μόνον πάντοτε πειράζει τὸν λαὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ περισσοτέρως τὰς ἁγίας ἡμέρας, τὰς ὁποίας καθαρίζονται οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν, διὰ νὰ μεταδοθοῦν τὸ ἅγιον σῶμα καὶ αἷμα τὸ δεσποτικόν.

Ὅρα· Ὅμως νὰ ἀκούσετε τί ἔναι τὸ ἐπιθυμία γυναικός; Τινὰς ἄνθρωπος ἔχει πολλὴν ἀγάπην καὶ πόθον εἰς μίαν γυναῖκα, καὶ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἔναι εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς· καὶ εἰ μὲν ὀνειρασθῇ μετ'αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ, ἔσοντας ὁποῦ ἦτον ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας λέγει ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τὸν θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Περὶ δὲ ἂν μεταλάβῃ καὶ ξεράσῃ ἀπὸ πολυφαγίας καὶ μέθης, κανονίζεται ἡμέρας σαράντα, ἵνα ποιῇ καθ'ἡμέραν μετανοίας ἑκατὸν καὶ νὰ λέγῃ καὶ τὸν πεντηκοστὸν ψάλμον, τὸ ἐλέησόν με ὁ Θεός· εἰ δὲ καὶ ξεράσεν ἀπὸ ἀῤῥωστήματος, μετρίως νὰ κανονίζεται.

Διονυσίου, Ἀθανασίου καὶ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας· Τὸ δὲ ἀνδρόγυνον νὰ μὴ δὲν συνευρίσκεται εἰς τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν, οὔτε τὸ σάββατον, οὔτε τὴν κυριακήν, ὅτι αὐταῖς δύο ἡμέραις περισσότερως γίνεται ἡ θεία λειτουργία· τὸ μὲν σάββατον

A lui Timotei al Alexandriei: Nu a fost dat bărbatului şi femeii să se împărtăşească cu dumnezeieştile taine în ziua aceea, cînd s-au aflat trupeşte.

Din rîduielile sfinţilor apostoli: Acela ce are să se împărtăşească, trei zile nu se va împreuna cu femeia lui; şi după ce s-a împărtăşit, iarăşi o zi să se păzească.

A lui Dionisie, Atanasie şi Timotei, prea sfinţi patriarhi ai Alexandriei: Şi dacă va fi avut nălucire în vis în ziua în care va să se împărtăşească, să se depărteze de la sfînta cuminecătură, dacă a fost din poftă după femeie, iară dacă s-a făcut şi din lucrarea satanei, ca să-l împiedice pe creştin de la dumnezeiasca împărtăşire cu sfintele taine, să se împărtăşească, pentru ca să nu se bucure vrăjmaşul şi duşmanul nostru, fiindcă nu încetează niciodată, ci totdeauna ispiteşte poporul lui Hristos, şi mai mult în sfintele zile în care creştinii se curăţă de tot păcatul, pentru ca să se împărtăşească cu sfîntul trup şi sînge al domnului.

Vezi: Totuşi ascultaţi ce este pofta după femeie? Un om are multă dragoste şi dor după o singură femeie şi gîndul lui este la pofta de ea; şi dacă s-a visat cu dînsa, să nu se împărtăşească, dat fiind că mintea lui a fost la dragostea ei; de aceea domnul nostru spune în dumnezeiasca şi sfînta evanghelie: cine se uită la femeie cu poftă după dînsa, a preacurvit cu ea întru inima lui.

Iar despre faptul, dacă s-a împărtăşit şi a vărsat de prea multă mîncare şi beţie, se canoneşte patruzeci de zile, ca să facă în fiecare zi o sută de metanii şi să zică psalmul al cincizecilea: miluieşte-mă doamne; dar dacă a vărsat de boală, să se canonească cu măsură.

A lui Dionisie, Atanasie şi Timotei al Alexandriei: Bărbatul şi femeia să nu se afle în poftă trupească, nici sîmbăta nici duminica, pentru că în aceste două zile mai mult se

διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἡμετέρων κεκοιμημένων, τὴν δὲ κυριακὴν διὰ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Καὶ τοῦτο εἰ μὲν ἔναι ἐκ συμφώνου θέλοντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕΜΝΗΣΤΕΥΜΕΝΩΝ, ΕΝ Ω ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ ΕΝΑΙ ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΓΑΜΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΔ-ον

Ὁ ἐνενηκοστός ὄγδοος τῆς ἕκτης συνόδου λέγει, ὅτι· εἴ τις ἐπάρῃ γυναῖκα, ὁποῦ νὰ ἔναι ἀῤῥβωνιασμένη μετὰ ἄλλου ἀνδρὸς καὶ ζῇ ὁ ἀῤῥαβωνιαστικὸς αὐτῆς, ὡς μοιχὸν κρῖνε αὐτὸν ὁποῦ τὴν ἔλαβε.

Βαλσαμών· Τὴν μνηστείαν καὶ τοὺς ἀῤῥαβῶνας λέγουν οἱ νομοθέται αὐτοὶ ὁποῦ ἔκαμαν τοὺς νόμους, ὅτι εἶναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν γάμων ὁποῦ μέλλει νὰ γένουν, καὶ ὡς γάμος τέλειος αὕτη ἡ μνηστεία καὶ οἱ ἀῤῥαβῶνες λέγονται. Ὅπου δὲ οὔτε μνηστεία, οὔτε σταυρικοὶ δεσμοί, οὔτε ἀῤῥαβῶνες ἐδόθησαν, οὐδὲ φίλημα ἐπικολούθησεν, ἀμὴ μόνον οἱ λεγόμενοι διὰ ψιλῶν γραμμάτων δεσμοί, ἐὰν ἐπάρῃ ἄλλος αὐτὴν τὴν γυναῖκα τὴν ἀῤῥαβωνιασμένην, δὲν λέγεται μοιχός, οὐδὲ παιδεύεται ὥσπερ τοὺς μοιχούς.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΟΤΙ ΝΑ ΕΝΑΙ ΤΟ ΑΡΣΕΝΙΚΟΝ ΧΡΟΝΩΝ ΔΕΚΑΤΕΣΣΑΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΗΛΥΚΟΝ ΔΩΔΕΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΕ-ον

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ· Εὔλογος καὶ νόμιμος ἔναι ὁ καιρὸς τῆς μνηστείας καὶ τοῦ γάμου, ὅταν τὸ ἀρσενικὸν ἔναι χρόνων δεκατεσσάρων καὶ τὸ θυληκὸν δώδεκα. Εἰ δὲ καὶ πρὸ τοῦ νὰ φθάσουν οἱ δεκατέσσαροι χρόνοι τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ

face dumnezeiesca liturghie; sîmbătă pentru sufletele adormiţilor morţi, iar duminica pentru învierea mîntuitoare a domnului nostru Isus Hristos. Şi aceasta, dacă este cu bună înţelegere, voind bărbatul şi femeia.

DESPRE FEMEILE LOGODITE, PRECUM ŞI DESPRE LOGODNĂ ŞI CĂ LOGODNA ESTE SIMBOL ŞI FĂGĂDUINŢĂ NUNŢILOR CE AU SĂ FIE. CAP. 144. (GLAVA 172.)

Al nouăzeci şi optulea canon al sinodului al şaselea spune că: dacă cineva a luat femeie care să fie logodită cu alt bărbat şi logodnicul ei trăieşte, ca pe un preacurvar judecă-l pe acela care a luat-o.

Balsamon: Logodna şi arvonele, spun legiuitorii care au făcut legile, că sînt simbol şi vestire a nunţilor ce au să se facă şi că această logodnă şi arvone se cheamă nuntă deplină. Iară unde nu s-au făcut nici logodnă nici legături cu schimb de cruciuliţe nici arvone, nici sărutare n-a urmat, ci numai legăturile zise prin simple scrisori, dacă altul a luat acea femeie promisă, nu se cheamă preacurvar, nici nu se pedepşeşte ca preacurvarul.

DESPRE LOGODNĂ CĂ SĂ FIE PARTEA BĂRBĂTEASCĂ DE PAISPREZECE ANI ŞI CEA FEMEIASCĂ DE DOISPREZECE. CAP. 145. (GLAVA 173.)

Novela împăratului Alexie Comnen: Binecuvîntat şi legiuit este timpul logodnei şi al nunţii, cînd partea bărbătească este de paisprezece ani şi cea femeiască de doisprezece ani. Iar dacă înainte de a se fi împlinit paisprezece ani ai bărbatului şi doisprezece ani ai

οἱ δεσμοὶ καὶ φιλήματα, ταῦται μνηστεῖαι ἀληθιναὶ [1]) οὐδὲ εἶναι, οὐδὲ ὀνομάζονται· διότι αἱ μνηστεῖαι ὁποῦ γένουν εἰς τὸν χρόνον ὁποῦ εἴπαμεν ἄνωθεν, δὲν λαλοῦνται μετὰ ἀναλογίαν, μηδὲ εἰς τὰ προικοσύμφωνα ἀναλογίαν ἀπὸ τὴν σήμερον γράφεται, διότι ἡ μνηστεία δὲν ἔχει τὴν δύναμιν ἀπὸ τὴν ἀναλογίαν, ἀμὴ ἱερὰς εὐχὰς καὶ ἐπικλήσεις Θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἄλυτοι, μόνον μὲ τὰς αἰτίας, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τοὺς νόμους, χωρίζονται, ὅτι καθὼς οἱ γάμοι χωρίζονται μὲ τὰς αἰτίας αὐτῶν, οὕτω καὶ αἱ μνηστεῖαι.

Σήμαναι: Καὶ ὅσοι μνηστεῖαι γένουν ἀπὸ τοῦ ἕνδεκα χρόνους καὶ κάτω, τάξιν ὅλως μνηστείας γάμου δὲν ἔχουν νομίμου· ἀμὴ τοῦτο γίνεται, διὰ νὰ ἐλπίζουν καὶ θαροῦν εἰς τοῦτο ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν τὴν μνηστείαν ἐκείνην, ἤγουν τὴν συμφωνίαν τοῦ γάμου.

ΠΕΡΙ ΝΕΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΘΗ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ, ΑΝ ΔΥΝΑΤΑΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΟΥ ΝΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΗ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ PMS-ον

Ἐρώτησις· Ἕνας ἀῤῥαβωνιάσθη γυναῖκα καὶ ἀπέθανε, πρὶν νὰ εὐλογηθῇ καὶ πρὶν νὰ σμίξῃ μετ' αὐτῆς, ἠμπορεῖ ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ;

Βαλσαμῶνος ἀπόκρισις· Τὸ καλὸν δὲν ἔναι καλόν, ἂν δὲν γένῃ μὲ καλὴ καὶ μὲ νόμιμον στράτα· Λένομεν λοιπόν, ἀνέναι καὶ ἀῤῥαβῶνας ἐγίνῃ, καθὼς ὁρίζει ἡ ἄνωθεν νεαρὰ τοῦ βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἤγουν μὲ ταῖς συνηθισμέναις ἁγίαις εὐχαῖς, καὶ νὰ ἦτον ὁ νέος χρόνων δεκατεσσάρων καὶ ἡ νέα δώδεκα, δὲν δίδει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρῃ ὁ ἀδελφός του, ἐπειδὴ ἐγίνῃ ὁ ἀῤῥαβῶνας νόμιμος, διότι εἰς πᾶσα πρᾶγμα ἔναι τετελειωμένος τοῦτος ὁ γάμος, ὡσὰν νὰ ἦτον καὶ τελεία εὐλόγησις.

femeii se fac logodne şi daruri de logodnă şi legături prin daruri de cruciuliţe şi sărutări, aceste logodne nici nu sînt nici se numesc adevărate; pentru că logodnele care se fac la timpul care am spus mai sus, nu se socotesc tot astfel şi în foile de zestre nu se scriu tot astfel de azi înainte, pentru că logodna nu are putere de la aşa ceva, ci de la sfintele rugăciuni şi invocările lui Dumnezeu. Şi de aceea nu se desfac, decît numai din vinile care se află în legi, se despart pentru că, precum se despart nunţile din vinile lor, tot aşa şi logodna.

Înseamnă: Şi cîte logodne se fac de la unsprezece ani în jos, nu au de loc rînduiala logodnei de nuntă legiuită; ci aceasta se face, pentru că aceia care fac acea logodnă, adică învoială de nuntă, să aibă bună nădejde de aceasta.

DESPRE TÎNĂRUL CARE SE VA FI LOGODIT ŞI A MURIT, DACĂ FRATELE SĂU POATE SĂ O IA? CAP. 146. (GLAVA 174.)

Întrebare: Dacă s-a logodit cu o femeie şi a murit, înainte de ce s-a cununat şi s-a împreunat cu ea, poate fratele său s-o ia?

Răspunsul lui Balsamon: Binele nu este bine, dacă nu s-a făcut pe cale bună şi legală. Prin urmare spunem, dacă logodna s-a făcut, precum hotărăşte novela de mai sus a împăratului Alexie Comnen, adică cu sfintele rugăciuni obişnuite, şi tînărul să fie de paisprezece şi fata doisprezece, legea nu dă voie să o ia fratele lui, pentru că logodna a devenit legală, deoarece în tot lucrul este îndeplinită această nuntă, ca şi cum ar fi cununia deplină.

---

[1]) ταύτας μνηστείας ἀληθινὰς în ms.

Ὅρα ὅλον· Ἀμὴ ἀνέναι καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν ὁποῦ πολιτεύεται εἰς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς καὶ τοῦ νότου, ὁ ἀποθαμένος μὲ τούτην τὴν συνήθειαν ἀρραβωνιάσθη ταύτην τὴν γυναῖκα, ἠμπορεῖ ὁ ἀδελφός του νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἀνεμποδίστως.

Καὶ συνήθεια λέγεται τὸ προικοσύμφωνον, ἢ ὁποῦ δίδουν λόγον ἢ δακτυλίδι, ἢ κάμνουν χαρτίον, ὅποιος ἀντιλογίσει, νὰ πληρώνῃ τόσα φλωρία. Ὁ νόμος ταῦτα λέγει ψιλὰ σύμφωνα καὶ εἶναι ἀντὶ οὐδενός. Εἰ δὲ καὶ γένῃ ἱερολογία καὶ εἶναι εἰς τὴν μέσην ἀνηβότης, ἔναι ἀνίσχυροι καὶ παράνομοι, καὶ τελείως αὐτὴ δὲν λογίζεται διὰ ἱερολογία· τοῦτο λέγουν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες. Καὶ οἱ βασιλικοὶ νόμοι λέγουν· τὰ παράνομα, ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελα γένει, οὕτως λογίζονται.

ΟΤΙ ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΛΑΒΕΝ ΕΥΗΧΝ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΖΗΤΗΣΕ, ΔΙΑΤΙ ΗΤΟΝ ΑΝΗΒΟΝ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘΗ ΕΞ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΖ-ον

Ἐρώτησις πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Νικόλαον· Μία κόρη ὀνόματι Εἰρήνη ἦτον χρόνων δέκα καὶ ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας μετά τινος Ἰωάννου, καὶ ἐκηρύχθη αὕτη ἡ παρανόμος μνηστεία καὶ ἐβουλήθησαν νὰ χωρισθῇ ἡ αὐτὴ Εἰρήνη ἀπὸ τὸν αὐτὸν Ἰωάννην, διὰ νὰ μὴ δὲν ἔναι νόμιμος ἡ μνηστεία, ἐπειδὴ ἦτον ἄνηβη, καὶ νὰ ἐπάρῃ ἄνδρα νόμιμον τὸν Θεόδωρον, τὸν δεύτερον ἐξάδελφον τοῦ Ἰωάννου.

Ὅρα τὴν πατριαρχικὴν ἀπόρισιν καὶ ἀπόφασιν· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου ἀπεκρίθησαν καὶ ἀπέφηναν, ὅτι ἀνεμπόδιστον ἔναι, ἐπειδὴ ἡ γενομένη μνηστεία ἦτον παράνομος διὰ τὴν τῆς Εἰρήνης ἀνηβότητα· καὶ διὰ τοῦτο λύομεν αὐτήν, ὡς παρανόμως καὶ κακῶς ἐγένετο, καὶ δίδωμεν ἄδειαν τῇ αὐτῇ Εἰρήνῃ νὰ ἐπάρῃ κατὰ νόμους ἄνδρα νόμιμον αὐτὸν τὸν Θεόδωρον, τὸν δεύτερον ἐξάδελφον τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου.

Vezi totul: Iar dacă este după obiceiul care se ţine în părţile de răsărit şi miazăzi, şi mortul s-a logodit după acest obicei cu acea femeie, poate fratele său s-o ia de soţie.

Şi obicei se cheamă foaia de zestre cînd se dă cuvînt sau inel sau se face scrisoare, ca acela care nu se va ţinea de cuvînt, să plătească atîţia galbeni. Legea numeşte acestea simple tocmeli şi sînt de nimic. Iar dacă s-a făcut şi slujbă religioasă şi la mijloc e neîmplinirea vîrstei, atunci sînt fără putere şi ilegale şi aceasta nu se socoteşte slujbă religioasă de loc; aceasta o spun canoanele bisericeşti. Şi legile împărăteşti spun: cele în afară de lege, se socotesc aşa, ca şi cînd nu s-ar fi făcut.

O FATĂ A LUAT RUGĂCIUNEA LOGODNEI ŞI A CERUT, PENTRU CĂ NU ERA ÎN VÎRSTĂ, SĂ SE DESPARTĂ DE EL. CAP. 147. (GLAVA 175.)

Întrebare către prea sfinţitul patriarh Nicolae: O fată cu numele Irina era de zece ani şi a luat rugăciunea logodnei cu unul Ioan şi s-a declarat acea logodnă potrivnică legii şi a voit acea Irină să se despartă de acel Ioan, fiind logodna nelegală, pentru că era nevîrstnică, şi să ia bărbat în lege pe Teodor, al doilea văr al lui Ioan.

Vezi răspunsul şi hotărîrea patriarhicească: Iar prea sfinţitul patriarh cu sfîntul lui sobor au răspuns şi au hotărît, că nu este nici o piedică, pentru că logodna a fost în afară de lege din cauza nevîrstniciei Irinei; şi de aceea o desfacem, pentru că s-a făcut fără lege şi rău, şi-i dăm voie acelei Irine să ia după lege bărbat legal pe acel Teodor, vărul de-al doilea al acelui Ioan.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΙΕΡΩΘΗ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥ· ΚΑΙ ΕΑΝ ΗΤΟΝ Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ ΕΞΩ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΗ-ον.

Ματθαίου· Ὁ ἄνδρας ὁποῦ ἔχει σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ θέλει νὰ γένῃ ἱερεὺς καὶ ἀπεθάνη ἡ ἀῤῥαβωνιαστική του ἢ ἐχωρίσθη ἐξ αὐτῆς, καὶ βούλεται νὰ γένῃ ἱερεύς, ὡσὰν ἐπάρῃ ἄλλη γυναῖκα, πρόσεχε, ὦ ἐπίσκοπε, μὴ χειροτονήσῃς αὐτόν, ὅτι δυγαμία εἶναι· Καὶ εἰ μὲν θέλει ὅτι νὰ ἱερωθῇ παρθένος, χωρὶς νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, χειροτόνησαι αὐτόν· εἰ δὲ καὶ δὲν δύναται νὰ παρθενεύῃ καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, κληρικὸς ἀνέναι, κάθηραί τον· εἰ δὲ εἰς ἀναγνώστου βαθμὸν εὑρίσκεται, ἄλλη χειροτονία μὴ χειροτονηθῇ, μόνον εἰς αὐτὸ ἂς μείνῃ.

Σήμαναι· Νόησον τοῦτο ὅτι, ἐὰν ἡ μνηστεία ἦτον ἀσύστατος, ἤγουν ἔξω τῆς δικαιοσύνης διὰ τὸ ἀνήλικον τῆς κόρης, ὅμως εἰ καὶ ἦτον ἀπὸ τοὺς ἔξε χρόνους καὶ ἄνωθεν καὶ θελήσει αὐτὸς ὁποῦ τὴν ἀῤῥαβωνιάσθη, νὰ τὴν ἀφίσῃ καὶ νὰ ἐπάρῃ ἄλην, ἱερεὺς δὲν γίνεται, διότι λογίζεται δίγαμος· εἰ δὲ ἀπὸ τοὺς ἔξε χρόνους καὶ κάτω ἦτον τὸ θηλυκόν, ὅταν τὸν ἄφικεν καὶ ἐπῆρεν ἄλλην, γίνεται ἱερεύς. Τοῦτο δὲ εἰς λαικοὺς δὲν κρατεῖ, μόνον εἰς ἐκείνους ὁποῦ μέλλει νὰ γένουν ἱερεῖς.

ΠΕΡΙ ΑΡΡΑΒΩΝΩΝ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΗΣΕΙ ΤΟ ΕΝΑ ΜΕΡΟΣ· ΚΑΙ ΕΑΝ ΑΠΕΘΑΝΗ ΤΙΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΟΥΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΦΙΛΗΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΜΘ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὁ ἀῤῥαβῶνας ἔχει τούτην τὴν τάξιν· δύο ἄνθρωποι συμφωνοῦν εἰς ὑπανδρείαν καὶ δίδουν ἀῤῥαβῶνας καὶ ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο παραίτησει, ἤγουν νὰ μετανοήσῃ, νὰ δίδῃ διπλὸν τὸν ἀῤῥαβῶνα, ὁποῦ ἐπῆρε, ὥστε ἦτον ἡ τιμὴ τοῦ ἀῤῥαβῶνος φλωρία τρία, νὰ δίδωνται ἕξε, ἢ δέκα, νὰ δίδωνται εἴκοσι.

DESPRE CEL CE VREA SĂ SE SFINŢEASCĂ ŞI I-A MURIT LOGODNICA; ŞI DACĂ LOGODNA A FOST FĂRĂ LEGE. CAP. 148. (GLAVA 176.)

A lui Matei: Bărbatul care este cuminte şi cu virtute şi voieşte să se facă preot şi i-a murit logodnica sau s-a despărţit de dînsa şi voieşte să se facă preot, după ce a luat altă femeie, ia seama, episcope, să nu-l hirotoniseşti, pentru că este bigam. Şi dacă voieşte să se preoţească fecior, fără să ia femeie, hirotoniseşte-l, iar dacă nu poate să rămînă fecior şi voieşte să se însoare, dacă este cleric, caterisește-l; iar dacă se găseşte pe treaptă de citeţ, altă hirotonie nu se hirotoniseşte, ci să rămînă numai la aceasta.

Înseamnă! Gîndeşte-te la aceasta că dacă logodna a fost inexistentă, adică fără dreptate din cauza nevrîstniciei copilei, totuşi a fost mai mare de şase ani şi dînsul voieşte pe aceea cu care s-a logodit, să o lase şi să o ia pe alta, preot nu se face, pentru că se socoteşte bigam; dacă însă fata a fost mai mică de şase ani, cînd a lăsat-o şi a luat altă femeie, se face preot. Aceasta la mireni nu se ţine, ci numai la aceia care au să se facă preoţi.

DESPRE ARVUNELE LOGODNEI CARE SE VOR FI DAT ŞI O PARTE SE VA RĂZGÎNDI; ŞI DACĂ A MURIT VREUNUL DIN CEI LOGODIŢI; ŞI DESPRE SĂRUTARE. CAP. 149. (GLAVA 177.)

A lui Armenopol: Logodna are această rînduială: doi oameni se învoiesc să se căsătorească şi dau arvune şi care din cei doi se retrage, adică se răzgîndeşte, să dea arvuna îndoit pe care-a luat-o, încît de a fost preţul arvunei trei galbeni, să fie daţi şase; sau zece, să fie daţi douăzeci.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν τινὰς ἐμνηστεύθη καὶ ἀπέθανεν ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ἀναδίδεται ὁ ἀῤῥαβῶνας μόνος εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ζῇ, καὶ οὐχὶ διπλός· εἰ δὲ καὶ γένῃ καλόγηρος τινὰς ἐξ αὐτούς, ἐπέρνει ὁ καθένας τοὺς ἀῤῥαβῶνας ὁποῦ ἔδωκεν, καὶ διπλὸν τὸν ἀῤῥαβῶνα δὲν ἀποδίδει, διατὶ ὑπήγεν εἰς τὴν καλιωτέραν στράταν.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἐφίλησεν ὁ ἄνδρας τὴν ἀῤῥαβωνιαστικὴν αὐτοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας καὶ ἐσυνέβη καὶ ἀπέθανεν ὁ ἕνας ἐκ τοὺς δύο, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς δίδεται ὀπίσω εἰς τὸ ζωντανὸν μέρος· καὶ φίλημα νὰ μὴ δὲν ἔγινεν, ἐὰν ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, στρέφεται ἡ δωρεὰ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ζῇ. Εἰ δὲ γυναῖκα ἔδωκε τοῦ μεμνηστευμένου ἀνδρὸς αὐτῆς τίποτε πρᾶγμα καὶ συνέβη καὶ ἀπεθάνη αὐτὴ ἢ αὐτός, ἡ δωρεὰ ἐκείνη δίδεται ὀπίσω εἰς τὸ ζωντανὸν μέρος, ἢ ἐγένετο φίλημα ἢ δὲν ἐγίνετον.

ΑΠΟ ΠΟΣΑΙΣ ΑΙΤΙΑΙΣ ΧΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΟΥΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝ-ον>.

Ματθαίου· α-ον. Ἐὰν ἡ μνηστεία ἦτον ἀνυπόστατος καὶ ἔξω τοῦ δικαίου, ὁποῦ νὰ ἦσαν τὰ παιδία ἄνηβα·

β-ον. Ἐὰν εὑρεθῇ ἐγγαστρωμένη ἀπὸ ξένον ἄνδρα·

γ-ον. Ἐὰν εὑρεθῇ ὅτι ἔναι ἄλλης πίστεως ἢ ἀσεβὴς ἢ αἱρετικός, τόσον ὁ ἄνδρας, ὡσὰν καὶ τὴν γυναῖκα·

δ-ον. Ἐὰν ὁ πρῶτος τοῦ τόπου, ἤγουν ὁ αὐθέντης ἢ ἄλλος ἀρχηγὸς ἀναγκάσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς καὶ τοὺς βιάσουν, καὶ αὐτοὶ νὰ μὴ δὲν θέλουν καὶ στανικῶς νὰ κὰμουν τὴν μνηστείαν, λύεται ὕστερον, ὅταν εὕρουν καιρόν·

A împăraţilor Leon şi Constantin: **Dacă cineva s-a logodit şi unul din doi a murit, sau bărbat sau femeie, se dă numai arvuna, părţii care trăieşte, dar nu îndoită; iar dacă se face călugăr unul din ei, fiecare ia arvunele pe care le-a dat şi nu dă înapoi arvuna îndoit, pentru că a mers într-o cale mai bună.**

A lui Armenopol: **Dacă bărbatul şi-a sărutat logodnica la vremea logodnei şi s-a întîmplat de a murit unul din cei doi, jumătate din dar să dă înapoi părţii în viaţă; şi dacă sărutare nu s-a făcut şi a murit bărbatul sau femeia, darul se întoarce la acela care trăieşte. Dacă însă femeia a dat logodnicului ei vreun lucru şi s-a întîmplat de a murit ea sau el, darul acela să dă înapoi părţii rămasă în viaţă, fie că s-a făcut sărutare, fie că nu s-a făcut.**

PENTRU CARE VINI SE DESPART CEI LOGODIŢI. CAP. 150. (GLAVA 178.) [1]

A lui Matei: **1) Dacă logodna a fost inexistentă şi fără de lege, deoarece copiii au fost nevîrstnici;**

2. Dacă s-a descoperit îngreunată de bărbat străin;

3. Dacă s-a descoperit de altă credinţă sau păgînă sau eretică, atît bărbatul, cît şi femeia;

4. Dacă mai marele locului, adică domnul sau alt dregător îi va zori pe părinţii acelui bărbat sau femei şi-i va sili fără voia lor, cu de-a sila, să facă logodna, se desface mai pe urmă, cînd află prilej;

---

[1]) Glavele 179—188 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

ε-ον. Ἐὰν γένῃ καλόγηρος ἕνας ἐκ τοῦ δύο.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· Λύεται ἡ μνηστεία, καὶ ὅταν τύχῃ τινὰς καὶ κυριευθῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος καὶ δαιμονίζεται, ἢ ἄνδρας ἢ γυναῖκα· ὅμως ἐὰν συνέβῃ τοῦτο προτύτερα τῆς μνηστείας ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, νὰ χωρίζεται· εἰ δὲ καὶ γένῃ μετὰ ταῦτα, νὰ τὴν ἐρκαρτερῇ ὁ ἄνδρας χρόνους <τρεῖς, ἡ δὲ γυναῖκα τὸν ἄνδρα χρόνους> πέντε· εἰ δὲ καὶ περάσουν οἱ τρεῖς χρόνοι τῆς γυναικὸς καὶ οἱ πέντε τοῦ ἀνδρός, ὑπανδρεύεται ὅποιος ἕναι ὑγιής, ἢ ἡ γυναῖκα ἢ ὁ ἄνδρας.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ, ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΣΥΝΟΙΚΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥΣ ΔΕΝ ΓΙΝΟΝΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΑ-ον

Ματθαίου· Οἱ βαθμοὶ τοῦ γάμου ἀπὸ τοῦτο τοὺς εἶπαν βαθμούς, ὅτι ὥσπερ σκάλα ἀναβαίνουν βαθμίδια καὶ καταβαίνουν ὁμοίως βαθμίδια, οὕτως ἕναι καὶ αἱ συγγένειαι· χωρίζονται εἰς πέντε τάξεις καὶ λογαριάζονται πέντε διαφοραῖς, διότι ἂν γεννηθοῦν δύο παιδία ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα ,λέγονται ἀδελφοί· ἢ ἐὰν γεννηθοῦν ἀπὸ ἕναν πατέρα καὶ δύο μητέρες, τὰ ὅμοια λέγονται ἀδελφοὶ καὶ δὲν ἔχει νὰ εἰπῇ τινάς, ὅτι ἀδελφός μου ἕναι, διότι ἐγεννήθη ἀπὸ ἄλλην μητέρα, ἐπειδὴ ἕνας πατέρας ἔσπειρεν ἡμᾶς. Καὶ πάλιν ἂν εἶναι δύο ἀδελφοὶ ἀπὸ μίαν μητέρα καὶ δύο πατέρες, δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ εἰπῇ, ὅτι ἀδελφός μου δὲν ἕναι, διότι ἀπὸ ἄλλον πατέρα ἐγεννήθη, ἀμὴ λέγονται οἱ ἄνωθεν ἀδελφοὶ γνήσιοι, τόσον νὰ εἶναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα, ἢ τόσον νὰ εἶναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ δύο μητέρες, ἢ ἀπὸ δύο πατέρες καὶ μίαν μητέρα νὰ εἶναι· ὅλοι τοῦτοι, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν, λέγονται ἀδελφοὶ γνήσιοι.

5. Dacă unul din cei doi se face călugăr.

Novela împăratului Leon Înțeleptul: Se desface logodna şi cînd cineva se întîmplă de va fi stăpînit de demon şi este îndrăcit, sau bărbat sau femeie; dacă aceasta se întîmplă înainte de logodnă sau chiar în ziua aceea, să se despartă; iar dacă s-a întîmplat după aceea, atunci bărbatul să aştepte ani trei, iar femeia pe bărbat ani cinci; dacă însă trec cei trei ani ai femeii şi cei cinci ani ai bărbatului, se căsătoreşte care este sănătos, sau femeia sau bărbatul.

DESPRE SPIŢELE NUNŢII, CARE ARATĂ ÎN CÎTE SE FAC CĂSĂTORIILE ŞI ÎN CÎTE NU SE FAC. CAP. 151. (GLAVA 189.)

A lui Matei: Spiţele nunţii de aceea le-a spus spiţe, pentru că, precum scara se suie pe trepte şi se pogoară aşijderea pe trepte, aşa sînt şi rudeniile; se împart în cinci rînduri şi se socotesc cinci grade, căci dacă doi copii se nasc dintr-un tată şi o mamă, se cheamă fraţi; sau dacă se nasc dintr-un tată şi două mame, de asemenea se chiamă fraţi şi nimeni nu poate să spună că nu-mi este frate, deoarece s-a născut din altă mamă, pentru că un tată ne-a semănat. Şi iarăşi dacă sînt doi fraţi dintr-o mamă şi doi taţi, nimeni nu poate să spună că nu-mi este frate, pentru că s-a născut din alt tată, ci cei doi fraţi de mai sus se cheamă drepţi, întru cît sînt dintr-un tată şi dintr-o mamă, sau întru cît sînt de la un tată şi două mame, sau de la doi taţi şi de la o mamă; toţi aceştia, precum am spus mai sus, se cheamă fraţi drepţi.

Ἐτοῦτοι γοῦν οἱ ἀδελφοὶ εἶναι δύο βαθμοὶ καὶ τὰ παιδία, ὁποῦ γεννηθοῦν ἀπὸ δύο ἀδέλφια, λέγονται πρῶτα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ τέσσαροι. Τὰ πρῶτα ἐξάδελφα ἐὰν γεννήσουν παιδία, λέγονται δεύτερα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ ἕξι. Τὰ δεύτερα ἐξάδελφα ἐὰν γεννήσουν παιδία, λέγονται τρίτα ἐξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ ὀκτώ.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΒ-ον

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἡ συγγένεια χωρίζεται εἰς πέντε· πρώτη ἔναι ἡ ἐξ αἵματος· δευτέρα, ἡ ἐξαγχιστεία, τὴν ὁποίαν λέγομεν συμπενθερίαν· τρίτη ἡ τριγένεια, ἡ ὁποία ἔναι καὶ αὐτὴ συμπενθερία ἀπὸ τρία γένη· τετάρτη τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· καὶ πέμπτη ἡ ἐξ υἱοθεσίας, ἡ ὁποία λέγεται τὸ παιδὶ ὁποῦ ἐπέρνει τινὰς μετὰ ἱερῶν εὐχῶν καὶ κάμνει τὸ καθολικόν του παιδὶ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία του.

Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια· Ὅμως ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια χωρίζεται εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας, εἰς κατιόντας καὶ πλαγίους.

Καὶ ἀνιόντας λέγονται· ὁ πατήρ μου, ὁ πάππος μου, ὁ προπάππος μου· ἡ μήτηρ μου, ἡ μάμμη μου καὶ ἡ προμάμμη μου.

Κατιόντας δὲ πάλιν λέγονται τὰ παιδία μου, τὰ ἐγγόνιά μου καὶ τὰ προεγγόνιά μου.

Ἐκ πλαγίου δὲ ὅσοι δὲν ἐγέννησαν ἡμᾶς, οὐδὲ ἀπὸ ἡμᾶς ἐγεννήθησαν, ἀμὴ εἶναι ἀπὸ τὴν αὐτὴν καὶ μίαν γενεάν, ὁποῦ εἴμασθεν καὶ ἡμεῖς, ἤγουν ὁ ἀδελφός μου, ἡ ἀδελφή μου, ὁ ἐξάδελφος μου, ἡ ἐξαδέλφη μου, ὁ θεῖός μου καὶ ἡ θεία μου.

Aceşti fraţi deci sînt două spiţe şi copiii care se nasc din doi fraţi, se chiamă veri primari şi sînt patru spiţe. Dacă verii primari vor naşte copii, se cheamă veri de-al doilea şi sînt şase spiţe. Verii de-al doilea dacă vor naşte copii, se cheamă veri de-al treilea şi sînt opt spiţe.

ÎMPĂRŢIREA RUDENIEI ŞI DESPRE RUDENIA DE SÎNGE. CAP. 152. (GLAVA 190.)

A lui Matei: Rudenia se împarte în cinci: întîia este cea din sînge; a doua, cuscrenia; a treia, cea de trei neamuri, care şi ea este cuscrenie de trei neamuri; a patra din sfîntul botez; şi a cincia din înfiere care se cheamă copilul pe care-l ia cineva cu sfinte rugăciuni şi-l face copil adevărat al său ca şi copiii săi.

Rudenia de sînge: Dar rudenia de sînge se împarte în trei: în suitori, în coborîtori şi în colaterali.

Şi suitori se cheamă: tatăl meu, bunicul meu, străbunicul meu; mama mea, bunica mea şi străbunica mea.

Iar coborîtori se cheamă copiii mei, nepoţii mei şi strănepoţii mei.

Colaterali însă cei care nu ne-au născut pe noi, nici n-au fost născuţi de noi; dar sînt din unul şi acelaşi neam, din care sîntem şi noi, adică fratele meu, vărul meu, vara mea, unchiul meu, mătuşa mea.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΥ ΒΑΘΜΟΥ, ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΓ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐξ αἵματος ἕβδομος βαθμὸς ἐμποδισμένος ἔναι παντάπασι καὶ δὲν γίνεται, διότι δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ ἐπάρῃ τινὰς γυναῖκα τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ τὴν θυγατέραν· πρῶτα γοῦν τοὺς παλαιοὺς χρόνους, ἐὰν τὸ ἐρωτοῦσαν προτύτερα, πρὶν νὰ γένῃ ὁ γάμος, δὲν τὸ ἀφίνουν νὰ γένῃ, μόνον τὸ ἐμποδοῦσαν· εἰ δὲ καὶ ἔφθανεν καὶ ἐγίνετον, ἐκανόνισαν τὸν γάμον καὶ οὕτως τὸν ἄφιναν· κανένἀν ἐμπόδιον δὲν εἶχεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τότε.

Νόμος· Λέγει γὰρ ὁ νόμος· Δὲν δύναταί τινας νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ ἢ τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης αὐτοῦ, ὅτι ἀνεψιὰ αὐτοῦ εἶναι. Καὶ ἐπειδή τινες ἔκαμαν τὸν τοιοῦτον γάμον κρυφόν, ἐκανονίζοντο. Καὶ ἀνέφεραν τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Λουκᾶ. Καὶ ἀπὸ τότε ἀπέφηνεν ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος πατριάρχης συνοδικῶς, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται ὁ τοιοῦτος παράνομος γάμος, ὁ ἐξ αἵματος ἑβδόμου βαθμοῦ. Καὶ εἰ μὲν ἐρωτηθῇ, μὴ ἀφίσῃς αὐτὸν νὰ γένῃ· εἰ δὲ καὶ γένῃ, χώρισον αὐτὸν παντάπασιν, καὶ τὸν ἱερέαν, ὁποῦ νὰ εὐλόγησεν τοῦτον τὸν γάμον, καὶ κάθῃρε αὐτὸν τελείως τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἐπλάνησαν αὐτὸν μετὰ δόλου καὶ δὲν τὸ ἤξευρεν, μὴ καθήρῃς αὐτόν, ἀμὴ κανόνισον κατὰ τὸ πρέπον, ἐπειδὴ ἐγέλασαν αὐτόν· καὶ ὅσοι ἐσυνήργησαν καὶ ἔγινεν ὁ τοιοῦτος παράνομος γάμος, ἀφόρισον αὐτούς. Καὶ ἐβεβαίωσε [1]) ταύτην δὲ τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ ὁ ὁρισμὸς τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου· καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἄφικαν πλέον τινὰ νὰ ἐπάρῃ τοῦ δευτέρου ἐξαδέλφου αὐτοῦ τὴν θυγατέραν, διότι ἔναι ἀνεψιὰ αὐτοῦ, ὡς εἴπαμεν ἄνωθεν. Ὁμοίως καὶ ὁ πατριάρχης κύριος Ἀλέξιος συνοδικῶς ὥρισε περὶ τούτου, ὅπως νὰ μὴ δὲν γίνεται· καὶ ἔγραψε καὶ τόμον ἐν τῷ ἑξακισχιλιοστῷ

DESPRE A ŞAPTEA SPIŢĂ DE SÎNGE, CA SĂ NU SE FACĂ. CAP. 153. (GLAVA 191.)

A lui Matei: A şaptea spiţă de sînge este oprită de tot şi nu se face, pentru că legea nu lasă să ia cineva de femeie pe fata vărului său de-al doilea; mai înainte în vremile vechi, dacă întrebau, înainte de a se face nunta, nu lăsau să se facă, ci o opreau; dar dacă apuca să se facă, atunci le dădeau canon şi aşa nunta o lăsau; şi atunci nu avea nici o piedică de la biserică.

Legea: Căci legea spune: Nu poate cineva să ia femeie pe fata vărului său al doilea sau a verei sale a doua, pentru că este nepoată. Şi pentru că unii făceau pe ascuns o nuntă ca aceasta, li se dădea canon. Şi au făcut înştiinţare despre aceasta sfîntului sinod al prea sfinţitului patriarh ecumenic chir Luca. Şi de atunci acel pre sfinţit patriarh cu sinodul a hotărît, ca să nu se mai facă această nuntă potrivnică legii, nuntă de-a şaptea spiţă de sînge. Şi dacă se va face întrebare, să nu laşi.să se facă; dacă s-a făcut, despărţeşte-o neapărat; şi pe preotul care a binecuvîntat această nuntă, caterisește-l cu totul din preoţia lui. Iar de l-au amăgit cu viclenie şi nu a ştiut, să nu-l caterisești, dar dă-i canon, cum se cuvine, pentru că şi-au rîs de dînsul; iar cîţi au ajutat şi s-a făcut nunta aceasta fără lege, afurisește-i. Şi a întărit această patriarhicească hotărîre şi ordinul împăratului chir Manuil Porfirogenitul; şi de aceea n-au mai lăsat pe nimeni să ia pe fata vărului său de-al doilea, pentru că-i este nepoată, după cum am spus mai sus. De asemenea şi patriarhul Alexie a hotărît cu sinodul despre aceasta, ca să nu se mai facă; şi a scris şi un tomos în anul şase mii cinci sute patruzeci şi şase [2]), deoarece, precum e căpăstrul

[1]) ἐβεβαιώσας în ms.
[2]) 1038.

πεντακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἕκτῳ ἔτει [1]), διότι ὥσπερ σαλιβάρι εἰς τὸ ἄλογον, οὕτως ἔναι καὶ ὁ νόμος εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς· καὶ κάμνει χρεία νὰ φυλάττωμεν αὐτὸν καλῶς καὶ νὰ κάμνωμεν, καθὼς ὁρίζει καὶ ἀποφαίνει.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΞ ΑΙΜΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΟΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΔ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐξ αἵματος ὄγδοος βαθμὸς γίνεται οὕτως· ὁ πατέρας, ὅσα παιδία καὶ ἂν γεννήσῃ, ὅλα δύο βαθμοὶ καλοῦνται, ἐὰν ἔναι καὶ πολλαὶ γεννήσεις· δηλονότι ὁ πατήρ μου ἐγέννησεν ἐμὲ καὶ ἔναι μία γέννησις, ὁποῦ ἔναι ἕνας βαθμός· ἐγέννησεν καὶ τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἐγένετο δύο βαθμοὶ μετὰ μένα· ὅσοι γεννήσεις γένωσι, τόσοι βαθμοὶ λογαριάζονται· ἤγουν ὁ πατὴρ ἐγέννησεν ἐμέ, ἔχω μίαν γέννησιν· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου ἕνας βαθμός. Ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν μου· δύο γεννήσεις καὶ δύο βαθμοὶ μὲ τὸν πατέρα μου. Ὁ υἱός μου ἐγέννησε τὸν ἔγγονα μου, ἔχω τρεῖς γεννήσεις καὶ τρεῖς βαθμοί· ὁ ἔγγονάς μου ἐγέννησε τὸν προέγγονά μου, ἰδοὺ τέσσαρεις γεννήσεις καὶ τέσσαρεις βαθμοί.

Πάλιν ὁ πατὴρ μου ἐγέννησε τὸν ἀδελφόν μου, δευτέραν γέννησιν, καὶ ἔναι πρὸς αὐτὸν ἕνας βαθμός, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν ἀδελφόν του δύο βαθμοί.

Ὁ ἀδελφός μου ἐγέννησεν υἱόν, ὁποῖος λέγεται ἀνεψιός μου, καὶ πρὸς τὸν πατέρα του, τὸν ἀδελφόν μου, ἕνας βαθμός, πρὸς δὲ ἐμὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ, τρεῖς βαθμοί· ἤγουν ἡ γέννησις ἡ ἐδική μου, μία· καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, δύο· καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ μου, τρεῖς. Ἐγέννησα καὶ ἐγὼ υἱὸν καὶ ἔναι τετάρτη γέννησις μετὰ τὸν ἀνεψιόν μου, διὸ πρὸς τὸν ἀνεψιόν μου ὁ υἱός μου, ἤγουν τὸν πρῶτον του ἐξάδελφον, τέσσαροι βαθμοὶ ἔναι.

Πάλιν ὁ ἀνεψιός μου, τοῦ ἀδελφοῦ μου, υἱός, ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ἔχει τερῖς γεννήσεις πρὸς τὸν ἀδελφόν μου, πρὸς δὲ ἐμὲ τέσσαρεις γεννήσεις καὶ τέσσαρεις βαθμοί· πρὸς δὲ τὸν ἔγγονοί μου, τὸν δεύτερόν του ἐξάδελφον, ἕξε βαθμοί.

pentru cal, aşa şi legea este pentru noi creştinii; şi trebuie s-o păzim bine şi să facem, precum hotărăşte şi arată.

DESPRE A OPTA SPIŢĂ DE SÎNGE, SĂ SE FACĂ. CAP. 154. (GLAVA 192.)

A lui Matei: A opta spiţă de sînge decurge aşa: tatăl orişicîţi copii ar fi avut, toţi se cheamă două spiţe, deşi sînt multe naşteri; adică tatăl meu m-a făcut pe mine şi este o naştere care este o spiţă; l-a făcut şi pe fratele meu şi s-au făcut două spiţe cu mine; cîte naşteri s-au făcut, atîtea spiţe se socotesc: adică tatăl meu m-a născut pe mine, am o naştere, iată deci: eu şi tatăl meu o spiţă. Eu am născut pe fiul meu: două naşteri şi două spiţe cu tatăl meu. Feciorul meu a născut pe nepotul meu, sînt trei naşteri şi trei spiţe; nepotul meu a născut pe strănepotul meu, iată patru naşteri şi patru spiţe.

Iarăşi tatăl meu a născut pe fratele meu, o a doua naştere, şi este faţă de dînsul o spiţă şi faţă de mine fratele lui două spiţe.

Fratele meu a născut fecior care se cheamă nepotul meu şi faţă de tatăl său, fratele meu o spiţă, faţă de mine însă, unchiul lui, trei spiţe; adică naşterea mea, una; şi a fratelui meu două; şi a nepotului meu trei. Am născut şi eu fiu şi este a patra naştere cu nepotul meu, pentru că fiul meu faţă de nepotul meu de frate, adică vărul lui primar, sînt patru spiţe.

Iarăşi nepotul meu, feciorul fratelui meu, a născut fiu şi sînt trei naşteri faţă de fratele meu, faţă de mine însă patru şi patru spiţe; iară faţă de nepotul meu, vărul lui de-al doilea, şase spiţe.

---

[1]) ἕκτον ἔτος în ms.

Πάλιν τοῦ ἀδελφοῦ μου ὁ ἔγγονας ἐγένησεν θυγατέραν, ἡ ὁποῖα ἔναι πρὸς τὸν ἀδελφόν μου τέσσαρεις βαθμοί, πρὸς δὲ ἐμὲ πέντε, πρὸς δὲ τὸν υἱόν μου ἕξι, πρὸς δὲ τὸν ἔγγονόν μου ἑπτά, πρὸς δὲ τὸν προέγγονόν μου, τὸν τρίτον της ἐξάδελφον ὀκτώ. Καὶ γίνεται τοῦτος ὄγδοος βαθμὸς ἀνεμποδίστως.

Ὅρα καλῶς τὸ παρόν· Ἠξεύρετε, ὅτι εἰς τοὺς βαθμοὺς τῶν γάμων, τόσον μετροῦνται τὰ ἀρσενικά, ὡσὰν καὶ τὰ θηλυκά, ἐπειδὴ ἀπὸ ἕναν πατέρα ἐγεννήθησαν· καὶ δὲν ἔναι, ὡς λέγουν τινές, ὅτι ἀλλέως μετρεῖται τὸ ἀρσενικὸν καὶ ἀλλέως τὸ θηλυκόν, ἀμὴ ὁ νόμος τόσον βάλλει καὶ μετρᾷ τὸ θηλυκὸν ὡσὰν καὶ τὸ ἀρσενικόν· καὶ δὲν ἔναι καμία διαφορὰ ἀπὸ ἀρσενικὸν ἕως θηλυκόν, διότι ὁ Ἰωάννης γεννᾷ Δημήτριον καὶ Μαρίαν, καὶ ἔναι ὁ Δημήτριος μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας βαθμοὶ δύο, καὶ τὰ παιδία των τέσσαρεις· καὶ εἰπᾶνε οἱ βαθμοὶ καθεξῆς, ἕως νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς ὀκτώ. Τότε ἔρχονται εἰς γάμον, ὡς ἐγράψαμεν ἄνωθεν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΞ ΑΓΧΙΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΤΙ Η ΕΞΑΓΧΙΣΤΕΙΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ ΑΠΟ ΣΥΜΠΕΝΘΕΡΙΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΕ-ον

Ματθαίου· Τοῦ ἐξ αἵματος οἱ βαθμοὶ εὔκολον εἶναι εἰς λογαριασμὸν καὶ ἰδοὺ σὺν θεῷ εἴπαμεν αὐτοὺς ἄνωθεν. Οἱ δὲ βαθμοὶ ὁποῦ ἔναι ἀπὸ συμπενθέριον, δύσκολον ἔναι καὶ προσεκτικώτερον νὰ τοὺς εἰποῦμεν. Καὶ κάμνει χρεία νὰ στοχαζόμεσθεν, διὰ νὰ μὴ δὲν λαθαστῶμεν καὶ κάμωμεν παρανομίαν καὶ θέλωμεν ἔχει βάρος κολάσεως παρὰ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Σήμαναι. Λοιπὸν ὅσα ὁ νόμος συγχωρεῖ, ἐκεῖνα νὰ κάμωμεν, εἰ δὲ ὅσα δὲν συγχωρεῖ νὰ προσεχόμεθα νὰ μὴ δὲν τὰ κάμνωμεν καὶ νὰ κολασθῶμεν δι' αὐτά.

Ὅρα· Οἱ παλαιοὶ μὲν διδάσκαλοι ἕως τοὺς ἑπτὰ βαθμοὺς τὸ ἐσυγχώρησαν. Οἱ δὲ νεώτεροι ἐσυγχώρησαν καὶ εἰς τοὺς ἕξι καὶ εἰς τοὺς ἑπτὰ ἐμπόδισαν, τοὺς ἕξι διάτι δὲν ἔχουν σύγχυσιν· τοὺς δὲ ἑπτὰ διάτι ἔχουν σύγχυσιν.

Iarăşi nepotul fratelui meu a născut o fată care este faţă de fratele meu patru spiţe; faţă de mine, cinci; faţă de fiul meu, şase; iar faţă de nepotul meu, şapte; iar faţă de strănepotul meu, vărul ei de al treilea, opt. Şi la această a opta spiţă se face nunta fără nici o piedică.

Vezi aceasta bine: Să ştiţi că la spiţele nunţilor partea bărbătească se socoteşte tot aşa ca şi cea femeiască, deoarece s-au născut dintr-un tată. Şi nu este, precum spun unii că altfel se numără la bărbat şi altfel la femeie, dar legea pune şi socoteşte tot atîta la partea femeiască, cît şi la cea bărbătească, şi nu este nici o deosebire între bărbat şi femeie, pentru că Ioan naşte pe Dimitrie şi pe Maria şi este Dimitrie cu soră-sa Maria două spiţe şi copiii lor patru; şi urmează spiţele aşa mai departe, pînă ce au ajuns la opt. Atunci merg la căsătorie, precum am scris mai sus.

DESPRE SPIŢELE DIN CUSCRENIE, CARE SE CHEAMĂ ŞI RUDENIE DIN CUSCRENIE. CAP. 155. (Comp. GLAVA 193.)

A lui Matei: Spiţele de sînge sînt lesne la socoteală şi iată, cu ajutorul lui Dumnezeu, am vorbit despre ele mai sus. Spiţele însă care sînt din cuscrenie, sînt anevoie şi cu mai multă băgare de seamă să le spunem. Şi trebuie să ne gîndim, pentru ca să nu greşim şi să călcăm legea, că vom avea grea pedeapsă de la Dumnezeul nostru Isus Hristos în ziua cea înfricoşată a judecăţii.

Înseamnă: Cîte deci legea îngăduie, acelea să le facem şi cîte nu îngăduie, să luăm seama să nu le faceem şi să fim munciţi pentru ele.

Vezi: Dascălii cei vechi au îngăduit pînă la şapte spiţe. Iar cei mai noi au îngăduit şi la şase, iar la şapte au oprit, pentru că la şase nu este amestecare de sînge, la şapte însă este.

Νόμος· Καὶ ἀκούσατε· Ὁ νόμος ἐμποδίζει, ἕνας ἄνδρας νὰ ἐπάρῃ μητέρα καὶ θυγατέρα, οὐδὲ μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ, οὐδὲ μάμμην καὶ δυσεγγόνην, οὐδὲ μάμμην καὶ τρισεγγόνην· οὐδὲ δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνει· οὐδὲ θείαν ἁπλῶς καὶ ἀνεψιάν· οὐδὲ δύο πρώτας ἐξαδέλφας· οὐδὲ μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν· οὐδὲ δύο δευτέρας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνει αὐτὸς ὁ ἕνας ἄνδρας, διότι ἑπτὰ βαθμοὶ δὲν εἶναι, μόνον ἕξι, καθὼς τὸ μετροῦν τινὲς εἰς ἑπτά, ὅτι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκά του ἔναι σάρκα μία καὶ ἕνας βαθμὸς μετρεῖται.

Ὅρα πατριαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ ὁρισμὸν βασιλέως· Καὶ τοῦτο ἐρωτήθη εἰς τὸν καιρὸν Νικολάου τοῦ πατριάρχου καὶ ἐμποδίσθη παρ' αὐτοῦ συνοδικῶς· καὶ ἐγένετο καὶ ὁρισμὸς βασιλικός, ὅτι νὰ μὴ δὲν γίνεται τοῦτος ὁ γάμος ποτέ, διότι ὅσα ἀπὸ συμπεθερία γίνονται γαμικὰ συναλάγματα, εἰς τοὺς ἐπὰ βαθμοὺς τὸ συγχωροῦν, διότι τὸ ἕνα ἢ φύσει ἔναι, ἢ θέσει. Καὶ φύσει μὲν ἔναι ἕνας ἄνθρωπος, θέσει δὲ ὥσπερ ἄνδρας μετὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικός, ὁποῦ ἐνώθησαν εἰς σμίξιν σαρκικήν, ὡς λέγεται ἡ Γραφή· καὶ ἔσονται οἱ δύο σάρκα μία. Ὅταν μὲν οὖν ἔναι ἡ συγγένεια ἐξ αἵματος καὶ γένους ἑνός, ὁ ἕνας ἄνθρωπος λέγεται φυσικὰ ἕνας· ὅταν δὲ ἔναι ἀπὸ συμπεθερίαν, ἤγουν δύο γενεῶν, ἔχει τὸ ἕνα κατὰ θέσιν, καὶ τὸ ἴδιον τοῦτο δὲν ἔναι ὥσπερ καὶ τοῦ ἐξ αἵματος. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν βαθμὸν ὁποῦ ἀφίνει, κάμνει τὸν γάμον ὀλιγώτερον ἕνα βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ὀκτώ· καὶ γίνεται εἰς τοὺς ἑπτὰ βαθμούς· Λαμβάνει δὲ αὐτὸς ὁ ἄνδρας τὴν θυγατέραν τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΛΕΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΧΩΡΙΖΕΙ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΕΝΕΙΑΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΣ-ον

Ματθαίου· Θεῖος λέγεται, ἁπλῶς ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς μου ἢ ἡ ἀδελφή του· θεῖος μέγας λέγεται τοῦ πάππου μου ὁ ἀδελφὸς ἢ τῆς μάμμης μου· θεῖος μικρὸς λέγεται τοῦ πατρός μου ὁ πρῶτος ἐξάδελφος ἢ τῆς μητρός μου.

Lege: Şi ascultaţi ! Legea opreşte ca un bărbat să ia mamă şi fată ; nici bunică şi nepoată nu poate lua, nici bunică şi strănepoată, nici bunică şi răstrănepoată ; nici două surori nu ia ; nici mătuşă nici nepoată de soră sau frate ; nici două vere primare ; nici mătuşă mică, nici nepoată ; nici două vere de-al doilea nu ia unul şi acelaşi bărbat, pentru că nu sînt şapte spiţe, precum le socotesc unii la şapte ci numai şase, deoarece bărbatul şi femeia lui sînt un trup şi se socoteşte o spiţă.

Vezi hotărîrea patriarhicească şi ordinul împăratului: Şi despre aceasta s-a făcut întrebare în timpul patriarhului Nicolaie şi s-a oprit de dînsul împreună cu sinodul ; şi s-a dat şi poruncă împărătească, ca să nu se facă niciodată această nuntă, deoarece cîte legături de căsătorie se fac din cuscrenie, la a şaptea spiţă le îngăduie, pentru că o parte este sau din fire, sau în fapt. Şi din fire este un om, iar în fapt este cînd un bărbat cu femeia lui legiuită s-au împreunat trupeşte, şi vor fi amîndoi, precum spune sfînta scriptură un trup, Prin urmare cînd este rudenia din sînge şi dintr-un singur neam, un om se cheamă din fire unul ; cînd însă este din cuscrenie, adică din două neamuri, unul este în fapt şi aceasta nu este tot aceeaşi ca şi din rudenia de sînge, De aceea şi scade o spiţă şi încheie căsătoria cu o spiţă mai puţin din cele opt ; şi se face la şapte spiţe. Iar acel bărbat ia pe fata verei de-a doua a femeii lui.

DESPRE NUMELE UNCHIULUI CĂ SE SPUNE ŞI SE ÎMPARTE ÎN TREI ; ŞI DESPRE RUDENIA DIN TREI NEAMURI. CAP. 156. (GLAVA 194.)

A lui Matei : Unchi se cheamă fratele tatălui meu iar sora lui mătuşă ; unchi mare se cheamă fratele bunicului meu sau al bunicii mele ; iară unchi mic vărul primar al tatălui meu sau al mamei mele.

Καὶ ὁ μὲν τοῦ πατρός μου ὁ ἀδελφὸς ἔναι πρὸς ἐμὲ τρίτου βαθμοῦ, τοῦ δὲ πάππου μου ἢ τῆς μάμμης μου ὁ ἀδελφός, τέσσαροι βαθμοί. Ὁ δὲ πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ πατρός μου, πέμπτου βαθμοῦ ἔναι πρὸς ἐμέ.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μητέρα καὶ θυγατέραν δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱός μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς ἐπέρνουν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν.

Πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς δύο δευτέρας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς· Καὶ διὰ τί τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἐλύσαμεν, ἤγουν ἐδώκαμεν ἄδειαν νὰ ἐπάρουν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν καὶ δύο δευτέρας ἐξαδέλφας ἐμποδίσαμεν;

Ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς· Ὅτι μὲν πατέρας καὶ υἱὸς εἰς τὴν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν νὰ ἐπάρουν, πάλιν πατρὸς καὶ υἱοῦ ἔχουν τόπον· ὅταν δὲ ἐπάρουν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας, γίνονται ἀντὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ σύγαμβροι καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ γένῃ, διατὶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ὄνομα εἰς τὴν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν συγχύζονται τὰ ὀνόματα, ὡς εἴπαμεν, μόνον εἰς τὰς δευτέρας ἐξαδέλφας· καὶ εἰς ὅποιον γάμον συγχύζονται τὰ ὀνόματα, ὁ γάμος ἐκεῖνος δὲν γίνεται, ὅτι ἔναι παράνομος.

Ἐὰν οὖν εἰς τὴν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν νὰ ἐπάρῃ ὁ πατέρας τὴν θείαν καὶ ὁ υἱὸς τὴν ἀνεψιάν, γίνεται· μή, ἀνέναι καὶ ἐπάρῃ ὁ πατέρας τὴν ἀνεψιάν, καὶ ὁ υἱὸς τὴν θείαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, διὰ νὰ μὴ δὲν συγχυστοῦν τὰ ὀνόματα καὶ γένῃ ὁ πατέρας υἱὸς καὶ ὁ υἱὸς πατέρας.

Şi fratele tatălui meu faţă de mine este de spiţa a treia, iar al bunicului meu şi al bunicii mele, patru spiţe. Vărul primar al tatălui meu este de a cincea spiţă faţă de mine.

Tată şi fecior nu iau pe mamă şi pe fată.

Tată şi fecior nu iau pe bunică şi pe nepoată.

Tată şi fecior nu iau pe bunică şi pe strănepoată.

Tată şi fecior nu iau pe bunică şi răstrănepoată.

Tată şi fecior nu iau două surori.

Tată şi fecior nu iau mătuşă şi nepoată (de soră sau frate).

Tată şi fecior nu iau două vere primare.

Dar tată şi fecior iau mătuşă mică şi nepoată (de soră sau frate).

Însă tată şi fecior nu iau două vere de-al doilea.

Întrebare: Şi de ce am dezlegat pe tatăl şi pe feciorul, adică le-am dat voie să ia mătuşă mică şi nepoată (de frate sau soră); şi două vere de-al doilea am oprit?

Răspuns: Pentru că tată şi fecior cu mătuşa mică şi nepoată, iarăşi au loc de tată şi fecior; cînd însă iau două vere de-al doilea, devin în loc de tată şi fecior amîndoi gineri între ei şi de aceea legea nu-i lasă să se facă, pentru că numele tatălui şi al feciorului cu mătuşa mică şi nepoată nu se amestecă, precum am zis, numai cu cele două vere de-al doilea; şi la care nuntă numele se amestecă, nunta aceea nu se face, pentru că este fără lege.

Dacă deci la mătuşa mică şi nepoată, tatăl ia pe mătuşa şi feciorul pe nepoata, se face; nu însă dacă tatăl a luat pe nepoata, feciorul nu poate lua pe mătuşa, pentru ca să nu se amestece numele şi tatăl să devină fecior şi feciorul tată.

Οὐδὲ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιὰν πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ· οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐπάρουν μάμμην καὶ ἐγγόνην· οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν· οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐπάρουν δυὸ ἀδελφᾶς· οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος δὲν ἐπέρνουν θείαν ἁπλῶς καὶ ἀνεψιάν.

Πάππος καὶ ἔγγονος ἐπέρνουν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν.

Πάππος καὶ ἔγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας· οὐδὲ πάππος καὶ δισέγγονος δὲν τὰς ἐπέρνουν, διὰ νὰ μὴ δὲν λογισθοῦν σύγαμβροι.

Πάππος δὲ καὶ δισέγγονος ἐπέρνουσι μάμμην καὶ δισεγγόνην· πάππος δὲ καὶ δισέγγονος ἐπέρνουσι θείαν ἁπλῶς καὶ ἀνεψιάν.

Δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ θείαν ἁπλῶς καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν.

Δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν· δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας.

Δύο ἀδελφοὶ μητέρα καὶ θυγατέραν δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν· δύο ἀδελφοὶ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν.

Θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἀληθῶς, ὅταν λάβῃ ὁ θεῖος τὴν θείαν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν. Εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ὁ θεῖος τὴν ἀνεψιάν, καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν θείαν δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἐπάρῃ, διότι συγχύζονται τὰ ὀνόματα καὶ γίνεται ὁ θεῖος ἀνεψιὸς καὶ ὁ ἀνεψιὸς θεῖος.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὅσα συγχύζουν τὰ ὀνόματα εἰς τοὺς βαθμούς, λέγονται παράνομα.

Καὶ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας.

Καὶ δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι δύο πρώτας ἐξαδέλφας ἐπέρνουν.

Nici mătuşă mare şi nepoată, tată şi fecior nu pot să le ia; nici bunic şi nepot nu pot să ia bunică şi nepoată; nici bunic şi nepot nu iau bunică şi strănepoată; nici bunic şi nepot nu pot lua două surori; nici bunic şi nepot nu iau mătuşă dreaptă şi nepoată.

Bunic şi nepot iau mătuşă mică şi nepoată (de frate sau soră)

Bunic şi nepot nu iau două vere primare; nici bunic şi strănepot nu le iau, pentru ca să nu se socotească amîndoi gineri între ei.

Bunic însă şi răstrănepot iau bunică şi răstrănepoată; iar bunic şi răstrănepot iau mătuşă dreaptă şi nepoată (de frate sau soră).

Doi fraţi nu iau două surori; doi fraţi nu iau mătuşă dreaptă şi nepoată (de frate sau soră); doi fraţi nu iau două vere primare.

Doi fraţi iau mătuşă mică şi nepoată (de frate sau soră doi fraţi iau două vere de-al doilea.

Doi fraţi nu iau mamă şi fată; doi fraţi nu iau bunică şi strănepoată; doi fraţi nu iau mătuşă mare şi nepoată (de frate sau soră).

Unchi şi nepot iau mătuşă şi nepoată, dar numai cînd unchiul ia pe mătuşa şi nepotul pe nepoata. Iar dacă unchiul ia pe nepoata, nepotul nu poate lua pe mătuşa, deoarece numele se amestecă şi unchiul devine nepot şi nepotul unchi.

A marelui Vasilie: Căci zice marele Vasilie că, cele ce amestecă numele la spiţe, acelea se cheamă potrivnice legii.

Şi unchiul şi nepotul iau două vere primare.

Şi doi veri primari iau două vere primare.

Τὰ τῆς τριγενείας· Λείπεται λοιπὸν νὰ εἰποῦμεν καὶ τὰ περὶ τῆς τριγενείας, ἡ ὁποία ἔναι καὶ αὐτὴ ἀγχιστεία, ἤγουν ἀπὸ συμπενθεριὸν καὶ γίνεται ἀπὸ τρία γένη. Ἄλλο γὰρ ἐγὼ γένος καὶ ἄλλο ἡ γυναῖκα μου καὶ ὁ ἀδελφός της καὶ ἄλλο τοῦ γυναικαδέλφου μου ἡ γυναῖκα.

Λοιπὸν ἐὰν ἀπεθάνῃ ἡ γυναῖκά μου, δύναμαι νὰ ἐπάρω τοῦ γυναικαδελφοῦ μου τὴν γυναικαδελφήν.

Ἡ γυναῖκα τοῦ γυναιαδελφοῦ μου ἐὰν ἀποθάνῃ αὐτός, ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν ἐπάρω γυναῖκα, ἀμὴ ὁ ἀδελφός μου τὴν ἐπέρνει.

Ἀνέναι καὶ ἔχω προγονὸν καὶ ἀπεθάνῃ, τὴν γυναῖκα του δέν μου δίδει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρω γυναῖκα.

Ἐὰν ἔχῃ ὁ ἀδελφός μου προγονὸν καὶ ἀποθάνῃ, ἐπέρνω ἐγὼ τὴν γυναῖκα, αὐτοῦ τοῦ προγόνου τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Ἡ μητρυιὰ δέ, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἀνέναι καὶ ἀπεθάνῃ καὶ ἡ προγόνη της, τὸν ἄνδραν της δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ ἡ γυναῖκα μου, ἐπέρνω τὴν γυναῖκα τοῦ θείου αὐτῆς· ἐπέρνω τοῦ γυναικαδελφοῦ μου τὴν προγόνην.

Ἐπῆρα εἰς τὴν ἀδελφήν μου γαμβρόν· καὶ ἐγὼ ἐπέρνω τοῦ γαμβροῦ μου τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα, ἤγουν τὴν νύμφην του.

Πάλιν τῆς θυγατρός μου ὁ ἄνδρας, ἤγουν ὁ γαμβρός μου, ἐπῆρε νύμφην εἰς τὸν ἀδελφόν του καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός του καὶ τὴν γυναῖκά του ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ πάρω, μόνον τὴν ἀδελφήν της πέρνω ἀνεμποδίστως.

Δύο ἀδελφοὶ νὰ ἔχῃ ὁ ἕνας γυναικαδελφὸν καὶ ὁ ἄλλος γυναικαδελφήν, ἐπέρνονται εἰς γάμον.

Τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν Λέοντος καὶ Ἀρσενίου· Τὸ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Λέοντος καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου λέγει, ὅτι νὰ ἐπάρουν δύο ἀδελφοὶ νύμφην καὶ ἀνδραδέλφην.

Cu privire la trei neamuri : Mai rămîne deci să vorbim şi despre trei neamuri şi în cazul acesta este tot cuscrenie şi se face din trei neamuri. Căci alt neam sînt eu şi alt neam femeia mea şi fratele ei şi alt neam femeia cumnatului meu.

Prin urmare, dacă femeia mea a murit, pot să iau pe cumnata cumnatului meu.

Femeia cumnatului meu, dacă a murit el, eu nu o pot lua de femeie, dar fratele meu o ia.

Dacă am strănepot şi a murit, legea nu mi-o dă pe femeia lui să o iau de femeie.

Dacă fratele meu are strănepot şi a murit, eu iau pe femeia strănepotului fratelui meu.

Mama vitregă însă, dacă i-a murit bărbatul şi a murit şi strănepoata dînsei, pe bărbatul acesteia nu-l poate lua.

Dacă femeia mea a murit, iau pe femeia unchiului ei; iau pe strănepoata cumnatului meu.

Am luat cumnat pentru sora mea; şi eu iau pe femeia fratelui cumnatului meu, adică pe cumnata lui.

Iar bărbatul fetei mele, adică ginerele meu, a luat noră pentru fratele său şi fratele său a murit, eu nu pot lua pe femeia lui, numai pe sora ei o iau fără nici o piedică.

Doi fraţi, unul să aibă cumnat şi celălalt cumnată, se iau la nuntă.

A prea sfinţilor patriarhi Leon şi Arsenie : Hotărîrea patriarhului Leon şi Arsenie spune că doi fraţi să ia pe cumnata şi sora bărbatului.

Ἔχει ἡ ἀνεψιά μου, τοῦ ἀδελφοῦ μου ἡ θυγάτηρ, ἄνδρα καί, ἂν ἀποθάνῃ αὐτή, ἐγὼ καὶ ὁ ἄνδρας της, ἐπέρνομεν δύο ἀδελφάς.

Μιχαὴλ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου· Τὸ δὲ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ λέγει, ὅτι ἡ θυγατέρα, ὁποῦ ἔχω ἀπὸ ἄλλην γυναῖκα καὶ τῆς γυναικός μου ὁποῦ ἔχω τώρα, τοῦ ἀδελφοῦ της ἡ θυγατέρα, ἤγουν ἡ ἀνεψιά της ἐπέρνουν δύο ἀδελφούς.

Τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Στυπῆ· Τόδε ψήφισμα πατριάρχου Στυπῆ ἀπεφήνη (!), ὅτι νὰ ἐπάρῃ γαμβρὸς καὶ γυναικαδελφὸς δύο ἀδελφάς.

ΠΕΡΙ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΖ-ον

Ματθαίου· Τὴν υἱοθεσίαν κάμνουν τινές, διατὶ δὲν γεννοῦν παιδία ἢ καὶ πολλοὶ γεννοῦν καὶ ἀπεθάνουν καὶ μείνουν ἄτεκνοι, ἤγουν χωρὶς παιδία καὶ ἀπὸ τὴν ἀπορίαν αὐτῶν, οἱ ἐλεηνοὶ γεννήτορες ἐπέρνουν ξένα παιδία καὶ κάμνουν αὐτὰ πνευματικὰ αὐτῶν παιδία μετὰ ἱερῶν εὐχῶν· καὶ εἶναι καὶ αὐτὰ ὡσὰν καὶ τὰ παιδία, ὁποῦ ἐγέννησε σαρκικῶς καὶ εἰς τὴν συγγένειαν καὶ εἰς τοὺς βαθμούς.

Νόμος· Λέγει γὰρ ὁ νόμος· Οὐ δύναμαι νὰ ἐπάρω τοῦ πάππου μου τὴν θετὴν θυγατέραν, ὅτι ἔναι ἀδελφὴ πνευματικὴ τοῦ πατρός μου. Τοῦ θετοῦ μου υἱοῦ τὴν θυγατέρα δὲν ἐπέρνω ἐγὼ γυναῖκα· οὐδὲ ὁ θετὸς υἱὸς τοῦ θετοῦ πατρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ καθ' ἑξῆς.

Λέοντος τοῦ σοφοῦ νεαρὰ κδ-η. Καὶ οὐδένας δύναται νὰ δώσῃ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ.

Ματθαίου· Ἐν ἄλλῳ καιρῷ ἐποιοῦσαν τὴν υἱοθεσίαν χωρὶς εὐχάς, ἀμὴ τὴν σήμερον, ὅταν θέλῃ τινὰς νὰ λάβῃ παιδὶ θετόν, ἐπέρνει αὐτὸ μετὰ ἁγίων εὐχῶν καὶ ἱερᾶς τελετῆς καὶ καθιστᾶν αὐτοὺς ὁποῦ λαμβάνουν τὸ παιδὶ εἰς γονέων τάξιν, τὸ δὲ παιδὶ γίνεται γνήσιον παιδὶ αὐτῶν,

Nepoata mea, fata fratelui meu, are bărbat şi, dacă dînsa a murit, eu şi bărbatul ei luăm două surori.

A lui Mihail prea sfinţit patriarh: Hotărîrea patriarhului Mihail spune: că fata pe care o am de la altă femeie şi a femeii pe care o am acum, fata fratelui ei, adică nepoata ei, iau doi fraţi.

A prea sfinţitului patriarh Stipi: Această hotărîre a patriarhului Stipi arată că ginere şi fratele muierii iau două surori.

DESPRE INFIERE ŞI DESPRE SFÎNTUL BOTEZ. CAP. 157. (GLAVA 195.)

A lui Matei: Înfierea o fac unii, pentru că nu au copii sau li se nasc mulţi şi mor şi au rămas fără copii şi, din lipsa lor, nenorociţii părinţi iau copii străini şi îi fac copii de suflet ai lor cu sfinte rugăciuni; şi aceia sînt, şi la rudenie şi la spiţe, ca şi copiii, pe care i-a născut din trupul lor.

Lege: Legea spune anume: nu pot să iau pe fata înfiată de bunicul, pentru că este soră sufletească a tatălui meu. Pe fata feciorului meu înfiat, eu nu o iau de femeie; nici feciorul infiat pe femeia tatălui care l-a înfiat, şi aşa mai departe.

Novela 24-a a lui Leon Înţeleptul: Şi nimeni nu poate să dea pe fie-sa feciorului său.

A lui Matei: În altă vreme făceau înfierea fără rugăciuni, dar astăzi, dacă voieşte cineva să ia copil înfiat, îl ia cu sfinte rugăciuni şi cu sfîntă slujbă şi îi aşează pe cei care iau copilul în loc de părinţi, iar copilul se face copil adevărat al acelora care l-au luat, ca

ὁποῦ τὸ ἔλαβαν, ὡσὰν νὰ ἤθελαν τὸ γεννήσει καὶ σαρκικόν· καὶ παιδίον θετὸν δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον ἕως εἰς τὸν ὄγδοον.

Σ ή μ α ν α ι· Ἡ συγγένεια ταύτης τῆς υἱοθεσίας μετρεῖται ἕως εἰς τοὺς ὀκτὼ βαθμούς, καθὼς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, εἰς ἀνιόντας μόνον καὶ κατιόντας, ἤτοι εἰς γονεῖς καὶ εἰς παιδία, οὐχὶ δὲ εἰς τοὺς πλαγίους· καὶ πλαγίους λέγομεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν καμίαν συγγένειαν εἰς αὐτὴν τὴν πνευματικὴν συγγένειαν τῆς υἱοθεσίας, ὅτι ἕνας νὰ λάβῃ ἕνα παιδὶ υἱοθετόν, ὁ ἀδελφός του ἢ ἀνεψιός του τὸ ἐπέρνῃ γυναῖκα.

Ν ε α ρὰ τ ο ῦ β α σ ι λ έ ω ς Λ ε ό ν τ ο ς τ ο ῦ Σ ο φ ο ῦ κζ-η· Ὅτι καὶ αἱ καλογρήαι καὶ αἱ παρθένοι γυναῖκες υἱοθετοῦσι παιδία· καὶ αὐτὰ τὰ παιδία ὁποῦ θέλουν υἱοθετήσει, νὰ ἔχουν ἐξ αὐταῖς δίκαια κληρονομίας χωρὶς τινος κρίσεως.

Τ ο ῦ ἁ γ ί ο υ β α π τ ί σ μ α τ ο ς· Μ α τ θ α ί ο υ· Τὸ δὲ ἅγιον βάπτισμα ἔνναι γέννησις θεία καὶ ψυχῆς ἀνακαίνησις· καὶ ὅποιος ἀναδεχθῇ παιδὶ ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα, λέγεται πατὴρ πνευματικὸς αὐτοῦ τοῦ παιδίου ὁποῦ ἐβάπτισε, καὶ ἔναι περισσότερος εἰς αὐτὸ τὸ παιδὶ περὶ τὸν πατέρα ὁποῦ τὸ ἐγέννησε σαρκικῶς. Λοιπὸν τῇ μεσιτείᾳ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος γίνεται ὁ πνευματικὸς πατέρας τοῦ παιδίου, ἀδελφὸς τοῦ σαρκικοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ ἔναι πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα τοῦ παιδίου δύο βαθμοί, ὅτι ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔναι· πρὸς δὲ τὸ παιδὶ, ὁποῦ ἐβάπτισεν ἕνας βαθμός· καὶ ὅσα ἄλλα παιδία, ὁποῦ νὰ τὰ ἐβάπτισεν αὐτός, ἕνας βαθμὸς ἔναι πρὸς αὐτόν· ὅσα δὲ παιδία δὲν ἐβάπτισε, τρίτου βαθμοῦ ἔναι πρὸς αὐτὸν τὸν σύντεκτον, ὡσὰν ἀδελφοῦ του παιδία, ἐπειδή, καθὼς εἴπαμεν, ἀδελφοὶ πνευματικοὶ ἔναι. Καὶ τὰ παιδία τοῦ ἀναδόχου, μετὰ παιδία ὁποῦ ἐβάπτισε, ἔναι βαθμοὶ δύο, ὅτι ὁ αὐτὸς πατὴρ ἀνάδοχος, αὐτὰ τὰ παιδία, τὰ μὲν ἐγέννησε σαρκικῶς, ἤτοι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, τὰ δὲ πνευματικῶς, ἢ ὡς ἀπὸ τῆς θείας κολυμβήθρας. Τὰ δὲ παιδία τοῦ συντέκνου, ἤγουν τοῦ κουμπάρου, ὁποῦ δὲν τὰ ἐβάπτισε, μὲ τὰ παιδία τὰ ἐδικά του εἶναι τέσσαροι βαθμοί, ὡσὰν δύο ἀδελφῶν παιδία, τὰ ὁποῖα λέγονται πρωτεξάδελφα, καὶ εἶναι βαθμοὶ τέσσαροι· οὕτως καὶ αὐτά. Καὶ αὐτὰ καὶ καταβαίνοντα τοῦτα τὰ παιδία λογαριάζονται ὡσὰν τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν, καὶ ἔρχονται ἕως εἰς τὸν ὄγδοον βαθμόν· εἰς δὲ τὸν αἵματος

şi cum l-ar fi născut din trupul lor; şi copilul înfiat nu poate veni în legătură de nuntă pînă la a opta spiţă.

Înseamnă: Rudenia acestei înfieri se numără pînă la opt spiţe, ca şi a sfîntului botez, numai la suitori şi coborîtori, adică la părinţi şi la copii, nu însă la colaterali; şi colaterali numim fraţii şi surorile, care nu au nici o înrudire cu acea rudenie sufletească a înfierii, pentru că, dacă ia unul un copil înfiat, fratele său sau nepotul de frate poate să-l ia de femeie.

Novela a 27-a a împăratului Leon Înţeleptul: Că şi călugăriţele şi femeile fecioare înfiază copii; şi copiii aceia pe care îi vor înfia, să aibă de la ele drepturi de moştenire fără nici o judecată.

Din sfîntul botez: A lui Matei: Sfîntul botez este dumnezeiască naştere şi înnoire a sufletului; şi cine este naş la sfîntul botez, se cheamă tată sufletesc al acelui copil pe care l-a botezat şi este pentru acel copil mai mult decît tatăl care l-a născut trupeşte. Aşadar prin mijlocirea sfîntului botez, tatăl sufletesc al copilului se face frate al tatălui său trupesc şi este faţă de acel tată al copilului două spiţe, pentru că este fratele lui; iar faţă de copilul pe care l-a botezat, o spiţă; şi cîţi alţi copii, pe care i-a botezat el, sînt o spiţă faţă de el; iar cîţi copii nu i-a botezat, sînt a treia spiţă către acel cumătru, ca şi nişte copii ai fratelui său, deoarece, precum am spus, sînt fraţi sufleteşti. Iar copiii acelui naş, cu copiii pe care i-a botezat, sînt spiţe două, pentru că acel tată naş, pe unii din copiii ceia i-a născut trupeşte, adică după firea omenească, iar pe ceilalţi sufleteşte, sau ca din dumnezeiasca cristelniţă. Iar copiii naşului, adică ai cumătrului, pe care nu i-a botezat, cu copiii săi proprii sînt patru spiţe, ca nişte copii a doi fraţi, care se cheamă veri primari şi sînt patru spiţe; aşa şi aceştia. Şi acei copii coborîtori se socotesc ca şi la rudenia de sînge şi merg pînă la spiţa

συγγένειαν, καὶ ἔρχονται ἕως εἰς τὸν ὄγδοον βαθμόν· εἰς δὲ τὸν ἕβδομον ἐμποδίζονται ἐς γάμον καὶ λύονται εἰς τὸν ὄγδοον καὶ κάμνουν γάμον ἀνεμποδίστως.

Συνόδου Ϛ-ης κανὼν λγ-ος· Λέγει ὁ τριακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου, ὅτι μεγαλοτέρα ἡ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος περὶ τῆς ἐξ αἵματος. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ κανόνος καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου ἔναι μεγαλοτέρα ἡ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος περὶ τῆς ἐξ αἵματος, διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἔναι νὰ τηροῦμεν καὶ τοὺς βαθμοὺς ἕως εἰς τοὺς ὀκτώ· καὶ τότε νὰ γίνεται τὸ συνάλαγμα, ὥσπερ καὶ τοῦ ἐξ αἵματος, ὁποῦ γίνεται εἰς τοὺς ὀκτώ.

Καὶ τῆς υἱοθεσίας, οὕτως νὰ γίνεται καὶ εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, ὡς ἄνωθεν· καὶ τοῦτο μονοπροσώπως, καθὼς καὶ τὴν υἱοθεσίαν, ἤγουν εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας, ἤτοι εἰς πατέρας καὶ εἰς παιδία, οὐχὶ δὲ εἰς τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ὁποίους λέγομεν πλαγίους, ὡς λέγει ὁ νόμος. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφάδες τοῦ συντέκνου δὲν μετεχένουν εἰς αὐτὴν τὴν πνευματικὴν συγγένειαν, ὁποῦ ἔκαμεν ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφὸς αὐτῶν· καὶ ἂν θέλουν αὐτοὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφάδες, ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως τὰ πνευματικὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ὥστε τὸ παιδὶ ὁποῦ νὰ βαπτίσω ἐγώ, τὸ ἐπέρνει ὁ ἀδελφός μου γυναῖκα καὶ ὁ ἀνεψιός μου· καὶ ἐγὼ ἐπέρνα τοῦ συντέκνου μου τὴν ἀδελφὴν γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΔΕΧΘΗ ΤΙΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ, ΕΑΝ ΕΡΧΩΝΤΑΙ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΑΤΙΣΜΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΗ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Δύο τινὲς ἄνθρωποι ὁποῦ δὲν ἔχουν καμίαν συγγένειαν, ἐὰν καὶ παιδία τους τὰ δεχθῇ ἕνας ἀνάδοχος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, τὰ παιδία ἐκεῖνα δὲν ἔρχονται εἰς γάμον, ἕως νὰ ἔλθουν εἰς ὄγδοον βαθμόν, διότι ἀδέλφια εἶναι· ἕνας γὰρ πατέρας ἐγέννησεν αὐτὰ πνευματικῶς ἀπὸ τῆς θείας κολυμβήθρας.

a opta; iar la a şaptea sînt opriţi la căsătorie şi la a opta sînt slobozi şi fac nuntă fără nici o piedică.

Canonul al 33-lea al sinodului al 6-lea: Canonul al treizeci şi treilea al sinodului al şaselea spune: că rudenia din sfîntul botez este mai mare decît cea din sînge. Şi deoarece şi după canon şi după lege este mai mare rudenia din sfîntul botez decît cea din sînge, de aceea trebuie să păzim şi spiţele pînă la opt; şi atunci să se facă învoială de căsătorie, ca şi la rudenia de sînge, care se face la opt spiţe.

Şi la înfiere să se facă aşa ca şi la sfîntul botez, ca mai sus; şi aceasta pentru o singură persoană şi la înfiere, adică suitoare şi coborîtoare, adică la părinţi şi la copii, nu şi la fraţi, pe care îi numim colaterali, precum spune legea. Şi acei fraţi şi surori ai naşului nu au parte la acea înrudire sufletească, pe care a făcut-o fratele lor trupesc; şi dacă acei fraţi şi surori voiesc, iau fără nici o piedică copiii sufleteşti ai fratelui lor, aşa că acel copil pe care l-am botezat eu, pe acela îl ia fratele meu de femeie, şi nepotul meu (de frate sau de soră) şi u iau pe sora cumătrului meu.

DESPRE DOI COPII CARE AU AVUT UN NAŞ LA SFÎNTUL BOTEZ, DACĂ SE CĂSĂTORESC ÎMPREUNĂ; ŞI ALTELE TREBUINCIOASE LA DUMNEZEESCUL BOTEZ. CAP. 158. (GLAVA 196.)

A lui Simeon al Salonicului: Doi oameni care nu au nici o înrudire dacă unor copii e-ai lor unul le-a fost naş la sfîntul botez, copiii aceia nu se căsătoresc împreună, pînă u au venit la a opta spiţă, pentru că sînt fraţi şi surori; căci un tată i-a născut sufleteşte in dumnezeiasca cristelniţă.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τὰ περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἐρωτήθησαν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ πρωὴν παναγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ καθεζομένου συνοδικῶς· Ἡ πενθερά μου ἀνεδέχθη ἕνα παιδὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἀνεδεξάμην καὶ ἐγὼ ὁ γαμβρός της ἄλλο παιδί, τὸ ἕνα ἀρσενικὸν καὶ τὸ ἄλλο θηλυκόν, ἐὰν δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς γάμον, καὶ ἀπέφηναν, ὅτι γίνεται, διότι καμία συγγένεια ἔναι εἰς αὐτὰ τὰ παιδία, οὔτε τοῦ βαπτίσματος, οὔτε τῆς σαρκικῆς συγγενείας.

Καὶ πάλιν· Ἐὰν ἡ γυναῖκά μου ἀνεδέχθη ἕνα παιδὶ θηλυκὸν καὶ ἐγὼ ἕνα ἀρσενικόν ἐὰν δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς γάμον, καὶ ἀπέφηναν, ὅτι δὲν γίνεται.

Ἄλλον πάλιν· Ἐὰν ἔχω παιδί μου σαρκικὸν καὶ βαπτίσω καὶ ἕνα παιδί, ἐὰν δύναται τὸ σαρκικόν μου παιδὶ καὶ τὸ πνευματικόν μου νὰ ἐπάραν δύο ἀδελφοὺς ἢ δύο ἀδελφάς· καὶ ἀπέφηνεν ὅτι ἀνεμποδίστως γίνεται τοῦτος ὁ γάμος.

Καὶ πάλιν· Καὶ πάλιν δύο παιδία ὁποῦ νὰ βαπτίσῃ ἕνα ἀνάδοχος, ἐὰν δὲν ἐμποδίζονται νὰ ἐπάρουν δύο ἀδελφοὺς ἢ δύο ἀδελφάς· καὶ ἀπέφηνεν, ὅτι γίνεται καὶ τοῦτος ὁ γάμος.

Καὶ ἄλλον πάλιν· Ἕνας ὑπανδρεύθη καὶ ἐπῆρε ἑνὸς θυγατέρα γυναῖκα καὶ μετὰ καιρὸν ἀπέθανεν αὐτὴ ἡ γυναῖκα τοῦ· καὶ βούλεται πάλιν νὰ ἐπάρῃ ἄλλη γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἐβάπτισεν ὁ πενθερός του· καὶ ἀπέφηνεν εἰς τοῦτο, ὅτι ἔναι ἐμποδισμένον καὶ δὲν γίνεται.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΟΥ ΣΚΛΑΒΟΥ ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΚΥΡΑ ΤΟΥ, ΟΥΔΕ ΟΙ ΥΠΟΧΕΙΡΙΟΙ ΤΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΩΝ ΑΥΘΕΝΤΩΝ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΝΘ-ον

Ματθαίου· Ὁ ἐλευθερωμένος σκλάβος δὲν ἐπέρνει τὴν κυρά του, ἤγουν τὴν γυναῖκα τοῦ αὐθεντός του, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· οὔτε ὑποχείριος, ἤγουν ὁ στυλητής, ἐὰν ἡ γυναῖκα ἐοῦτο θέλει, διὰ νὰ μὴ δὲν δώσῃ ὑποψίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ζῶντος τοῦ αὐθεντός του ἐμοίχευεν αὐτήν.

Acestea şi altele despre dumnezeiescul botez s-au întrebat în zilele fostului prea sfinţit patriarh Ioasaf, şezînd în sinod: Soacra mea a fost naşă unui copil la sfîntul botez şi eu ginerele ei am fost naş la alt copil, unul băiat, celălalt fată, dacă pot să se ia în căsătorie, şi au hotărît, că se poate, deoarece nu este nici o rudenie între aceşti copii, nici din botez, nici din sînge.

Şi iarăşi: Dacă femeia mea a fost naşă la un copil parte femeiască şi eu la unul parte bărbătească, dacă se pot lua în căsătorie, şi au hotărît că nu se poate.

Iarăşi alta: Eu am un copil din trupul meu şi voi boteza şi alt copil, dacă se poate să ia copilul din trupul meu şi cel sufletesc doi fraţi sau două surori; şi a hotărît că această căsătorie se face fără nici o piedică.

Şi iarăşi: Şi iarăşi doi copii pe care i-a botezat acelaşi naş, dacă este vreo piedică să ia doi fraţi sau două surori şi a hotărît, că şi această nuntă se poate face.

Şi iarăşi alta: Unul s-a însurat şi a luat femeie pe fata unuia şi după un timp acea femeie a lui a murit; şi voieşte să ia iarăşi altă femeie, pe care a botezat-o socrul său: şi a hotărît şi la aceasta, că este oprit şi nu se face.

DESPRE ROBUL ELIBERAT CĂ NU IA PE STĂPÎNA SA, NICI SLUGILE PE FEMEILE STĂPÎNILOR LOR. CAP. 159. (GLAVA 197.)

A lui Matei: Robul eliberat nu ia pe stăpîna sa, adică pe femeia stăpînului său, după moartea aceluia; nici sluga, adică cel nedemn, dacă femeia voieşte aceasta, ca să nu dea oamenilor de bănuit, că, fiind încă stăpînul său în viaţă, a preacurvit cu dînsa.

ΟΤΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ ΝΑ ΕΜΒΛΕΠΩΜΕΝ ΤΟ ΕΥΠΡΕΠΕΣ ΚΑΙ ΕΑΝ ΠΟΡΝΕΥΣΗ ΤΙΝΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑ, ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΜΗΤΡΥΙΑΝ ΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞ-ον

Νόμος· Λέγει ὁ νόμος· εἰς τοὺς γάμους οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς ζητοῦμεν.

Ὅρα τὴν παροῦσαν ἐξήγησιν· Ἡ ἄνωθεν θεία ἔννοια διακελεύει, ὅτι εἰς τοὺς γάμους νὰ ἐμβλέπωμεν τοῦτο· ἤγουν ἕνας γάμος θέλει νὰ γένῃ καὶ εἰς τὰς βαθμοὺς τῆς συγγενείας δὲν ἐμποδίζεται, ἀμὴ κάμνει χρεία νὰ τὸ ἐμβλέπωμεν, ἀνέναι εὐπρεπές, τουτέστιν νὰ μὴν εἶναι ὁ ἄνδρας χρόνων πενῆντα καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα ἢ δεκαπέντε, ἢ ἡ γυναῖκα πενῆντα καὶ ὁ ἄνδρας εἴκοσι. Εὐπρεπὲς ἔναι καὶ τίμιον νὰ ἔναι ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν, καθὼς ὁρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι. Καὶ ἀπρεπὲς ἔναι καὶ ἔξω τῆς δικαιοσύνης ὡς ἄνωθεν, νὰ ἔναι ὁ ἄνδρας γέρων καὶ ἡ γυναῖκα νέα, ἡ γυναῖκα γραία καὶ ὁ ἄνδρας νέος, τὸ ὁποῖον ἔναι ἄπρεπον· οὐχὶ μόνον ἄπρεπον, ἀλλὰ ὄνειδος καὶ αἰσχύνη καὶ καταλαλιὰ καὶ γελεῖον.

Ματθαίου· Καὶ ὅποιος πορνεύσει μετά τινος γυναικός, τὴν μητρυιὰν αὐτῆς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, ἀμὴ τὴν δευτέραν της ἐξαδέλφην ἐπέρνει.

Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων, βιβλίον ε-ον, τίτλος δ-ος· Ὅσα ἔσχεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, δωρεῖται καὶ ἐκποιεῖται, ὡς θέλει, καὶ διατίθεται εἰς αὐτά, ὅσα δὲ ἐκτήσατο μετὰ τὴν ἐπισκοπήν, τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ διαφέρει· ἀμὴ ἄρα ἀπὸ γονέων ἢ θείων ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν περιῆλθον.

LA CĂSĂTORII SĂ AVEM ÎN VEDERE CEEA CE SE CADE ŞI DACĂ A PREACURVIT CINEVA CU O FEMEIE, NU IA PE MAMA EI VITREGĂ. CAP. 160. (GLAVA 198.)

Lege: Legea spune: la căsătorii cercetăm nu numai ce este îngăduit, ci şi ceea ce se cade.

Vezi tîlcuirea aceasta: Dumnezeiescul înţeles de mai sus dispune că la nunţi să avem în vedere aceasta: adică o nuntă va să se facă şi la spiţele înrudirii nu este nici o piedică, dar trebuie să avem în vedere, dacă se cade, adică să nu fie bărbatul de cincizeci de ani şi femeia de doisprezece sau cinsprezece, sau femeia de cincizeci şi bărbatul de douăzeci. Se cade şi este cinstit ca bărbatul şi femeia să fie în vîrstă legiuită, precum hotărăsc dumnezeieştile legi. Şi nu se cade şi este fără dreptate, precum mai sus, bărbatul să fie moşneag şi femeia tînără sau femeia babă şi bărbatul tînăr, ceea ce nu se cade; şi nu numai nu se cade, ci este de ocară şi ruşine şi de batjocură şi de rîs.

A lui Matei: Şi cine a curvit cu vreo femeie, pe mama ei vitregă nu o poate lua de femeie, dar pe vara ei de-al doilea o ia.

Despre diata episcopilor, cartea a 5-a, titlul al 4-lea: Cîte le avea episcopul înainte de episcopie, le dăruieşte şi înstrăinează, precum voieşte şi face diată, cîte însă le-a dobîndit după episcopie, toate le dă bisericii sale, afară de cele revenite de la părinţi sau unchi sau fraţii săi.

ΤΑ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΗΤΟΙ ΣΧΕΔΗ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΑ-ον

Μανουὴλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Οὐ δύναταί τις λαβεῖν τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ·

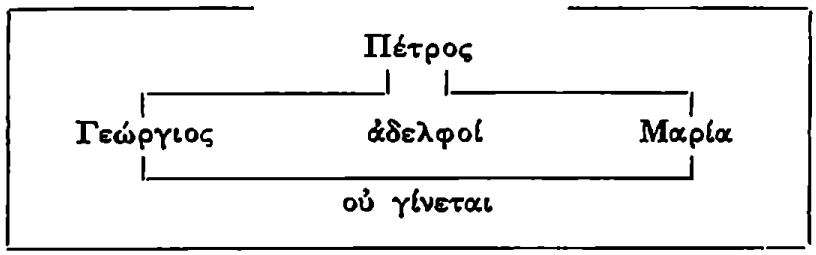

βαθμοῦ β-ου.

Οὐδὲ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ·

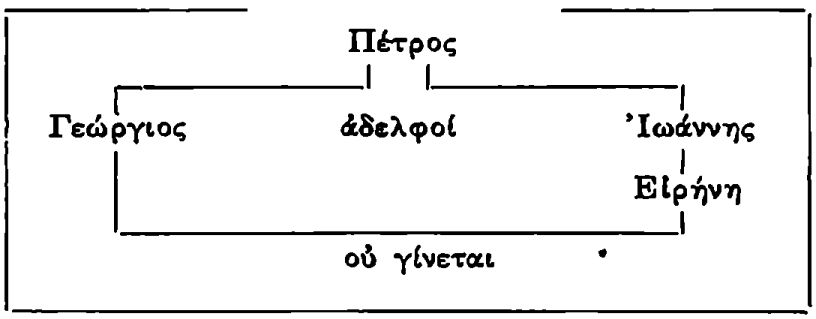

βαθμοῦ γ-ου.

SCRISORILE, ADICĂ TABELUL NUNŢILOR.
CAP. 161. (Comp. GLAVA 196).

A lui Manuil mare hartofilax al Marii Biserici: Nu poate cineva să ia pe soră-sa:

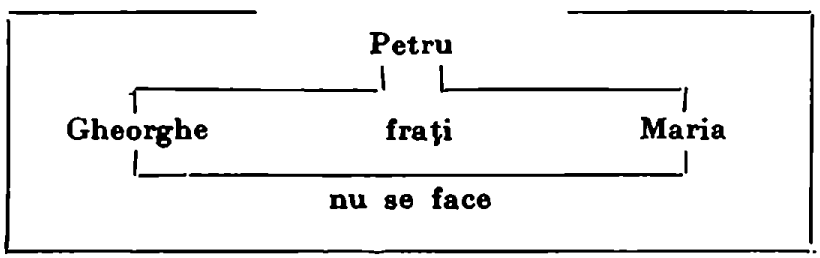

spiţa a 2-a.

Nici pe nepoata sa de frate sau de soră:

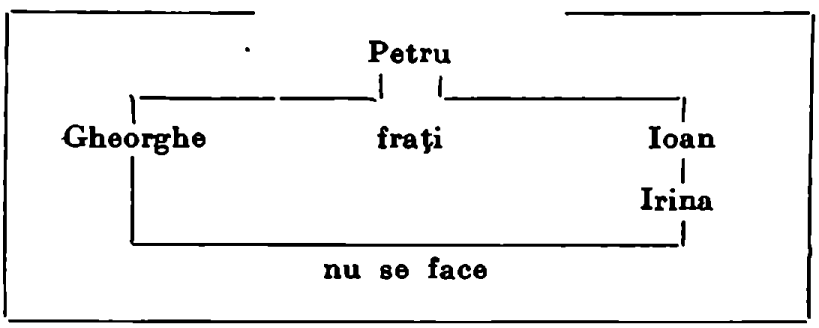

spiţa a 3-a

Οὐδὲ τὴν πρώτην ἐξαδέλφην αὐτοῦ·

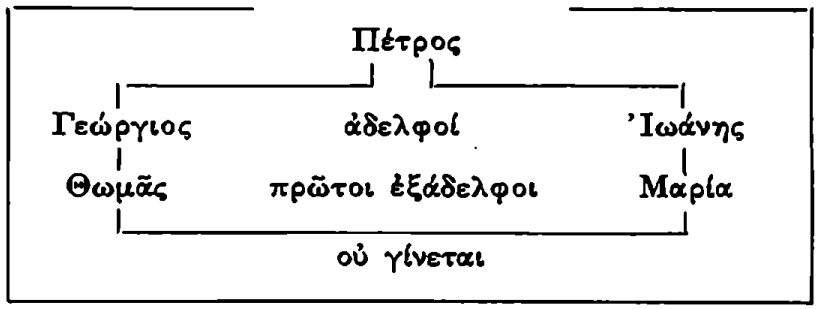

βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ τὴν θυγατέραν τῆς πρώτης ἐξαδέλφης αὐτοῦ·

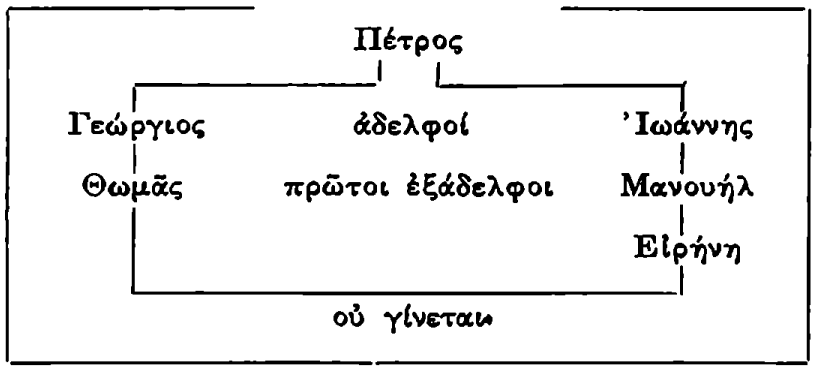

βαθμοῦ ε-ου.

Nic pe vara sa primară:

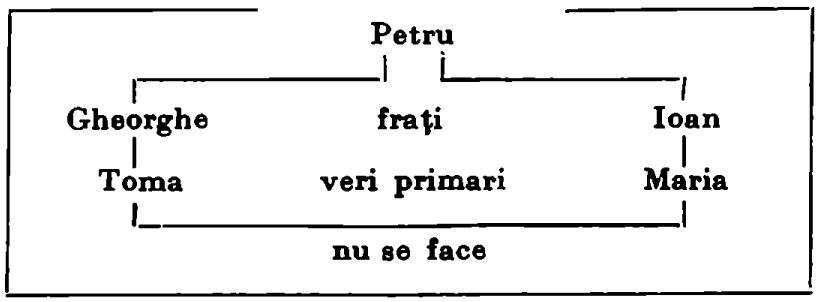

spiţa a 4-a.

Nici pe fata verii sale primare:

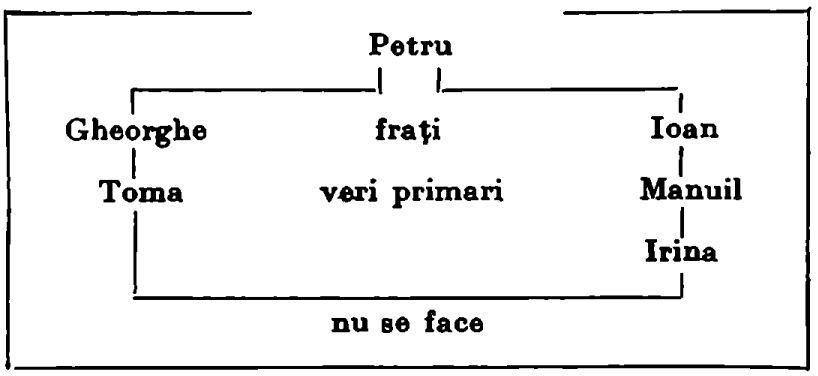

spiţa a 5-a.

Οὐδὲ τὴν δευτέραν ἐξαδέλφην αὐτοῦ·

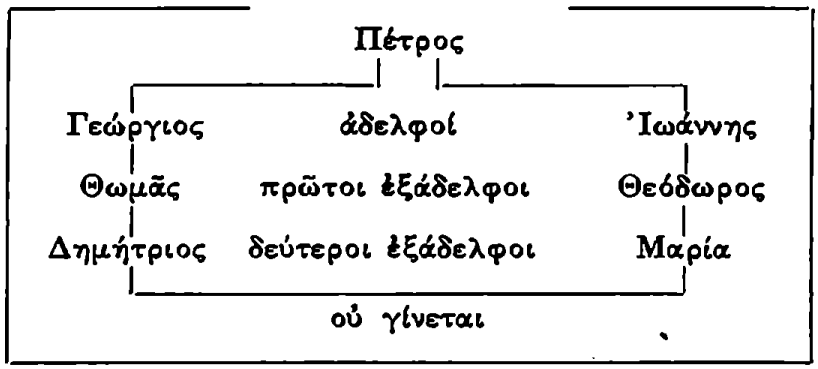

βαθμοῦ Ϛ-ου.

Οὐδὲ τὴν θυγατέραν τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης αὐτοῦ·

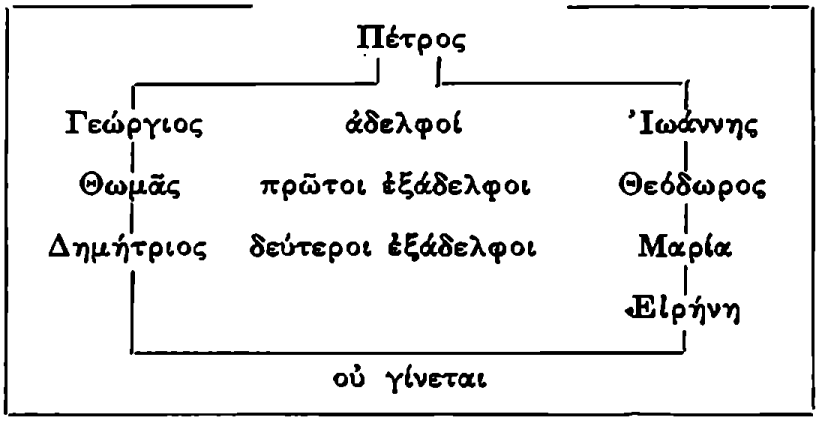

βαθμοῦ ζ-ου.

Nici pe vara sa de-al doilea:

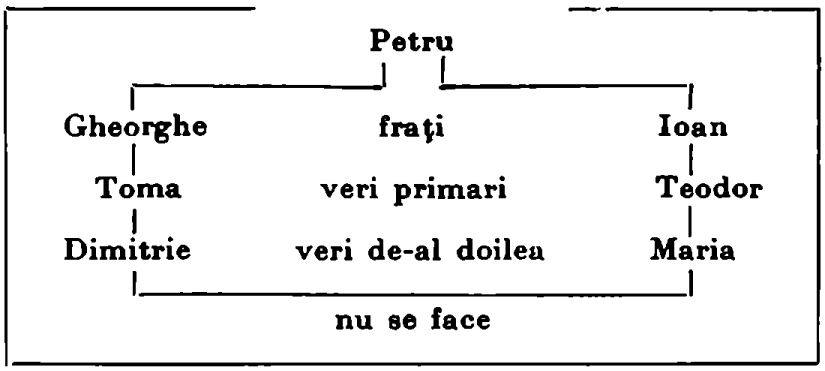

spiţa a 6-a.

Nici pe fata verii lui de-al doilea:

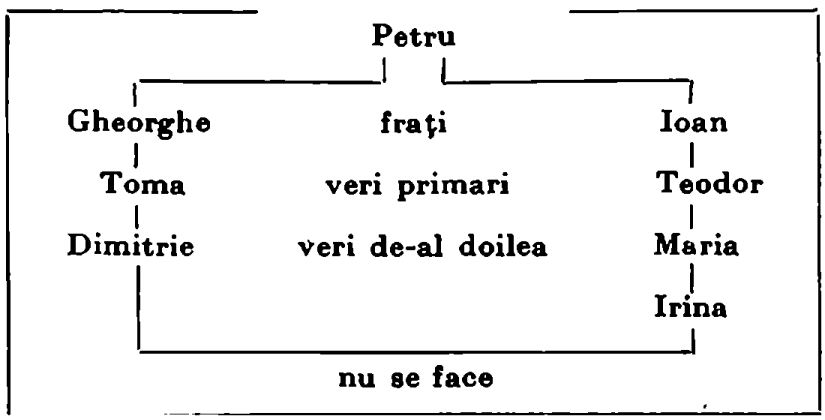

spiţa a 7-a.

'Επέρνει δὲ τρίτην ἐξαδέλφην αὐτοῦ·

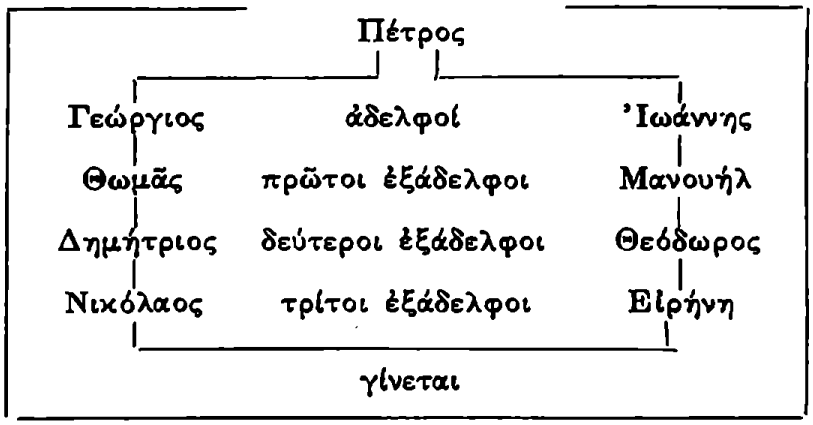

βαθμοῦ η-ου

"Εως ὧδὲ εἶναι ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια.

Τὰ ἐκ διγενείας·

δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ἐπάρῃ μητέρα καὶ θυγατέραν·

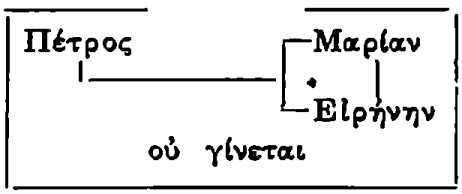

βαθμοῦ α-ου

Dar ia pe vara sa de-al treilea:

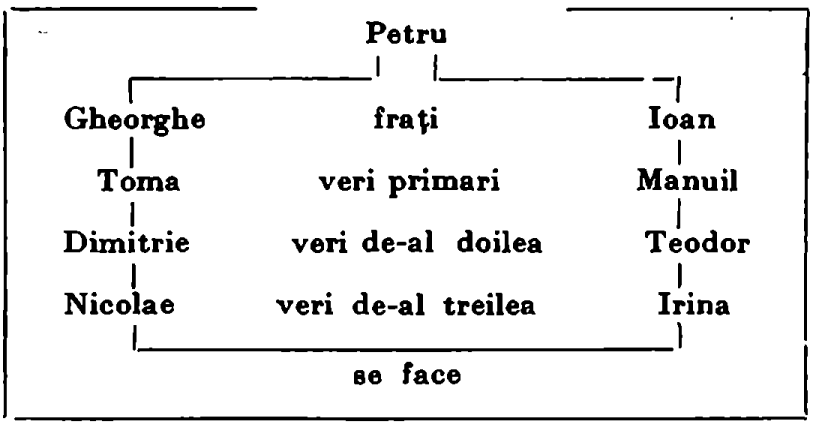

spiţa a 8-a.

Pînă aici este rudenia de sînge.

Rudenia din două neamuri:

Nu poate cineva să ia pe mamă şi pe fată:

spiţa întîia.

Οὐδὲ μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνει·

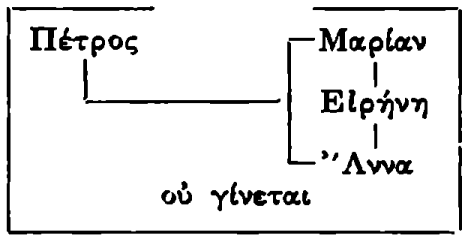

βαθμοῦ β-ου.

Οὐδὲ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνει

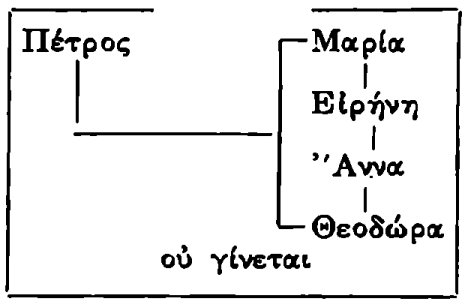

βαθμοῦ γ-ου.

Nici pe bunică şi nepoată nu ia:

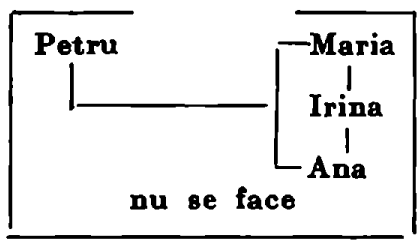

spiţa a 2-a.

Nici pe bunică şi strănepoată nu ia:

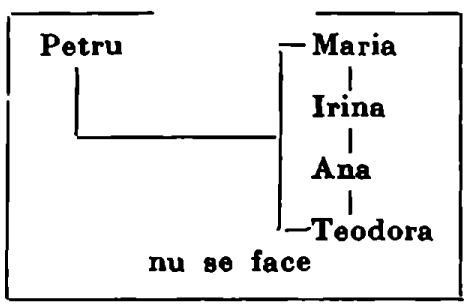

spiţa a 3-a.

Οὐδὲ μάμμην καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

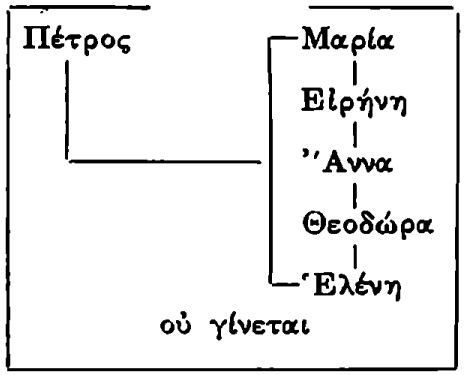

βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

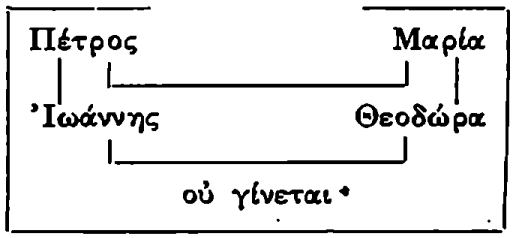

βαθμοῦ β-ου.

Nici pe bunică şi răstrănepoată nu ia:

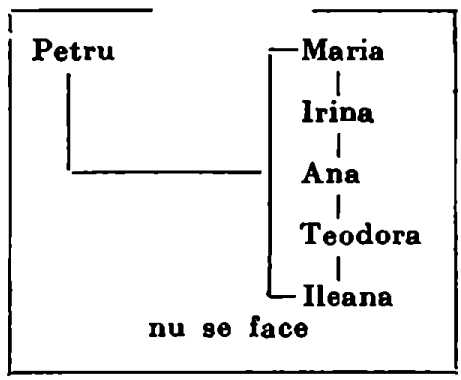

spiţa a 4-a.

Nici tată şi fecior nu iau pe mamă şi fată

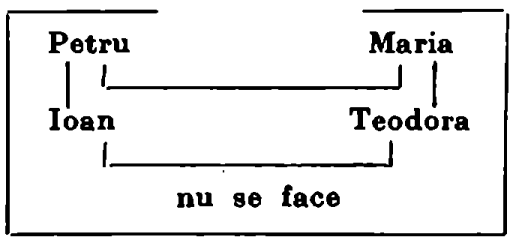

spiţa a 2-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

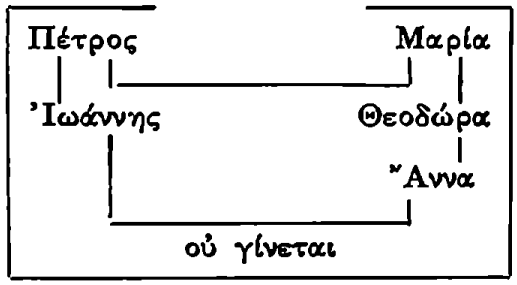

βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν πέρνει·

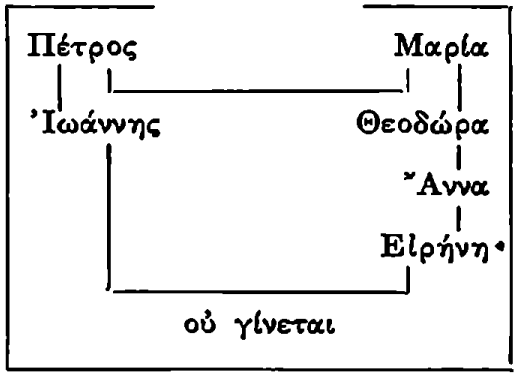

βαθμοῦ δ-ου.

Nici tată şi fecior nu iau pe bunică şi nepoată:

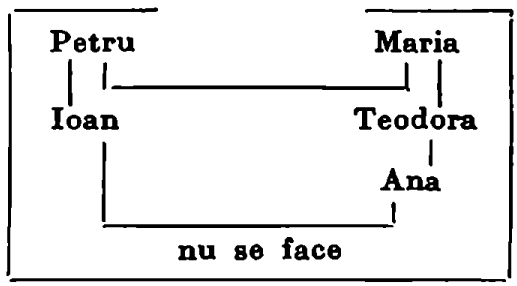

spiţa a 3-a.

Nici tată şi fecior nu iau pe bunică şi strănepoată:

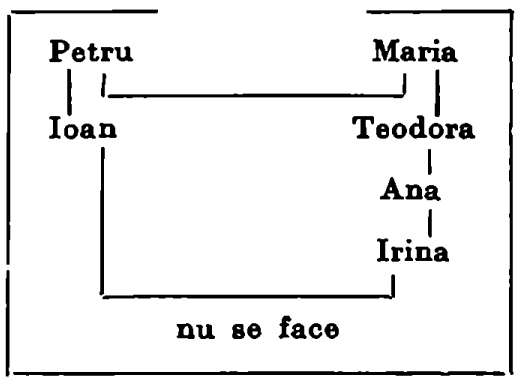

spiţa a 4-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μάμμην καὶ τρισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

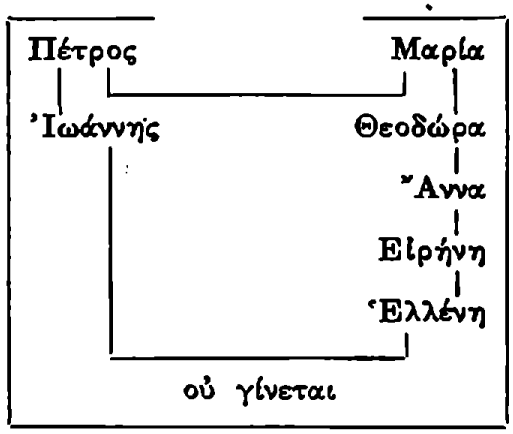

βαθμοῦ ε-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν·

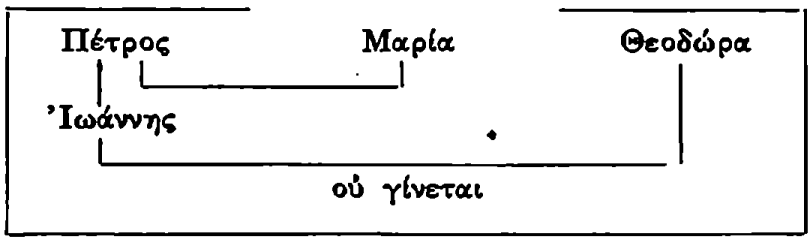

βαθμοῦ γ-ου.

Nici tată şi fecior nu iau pe bunică şi strănepoată:

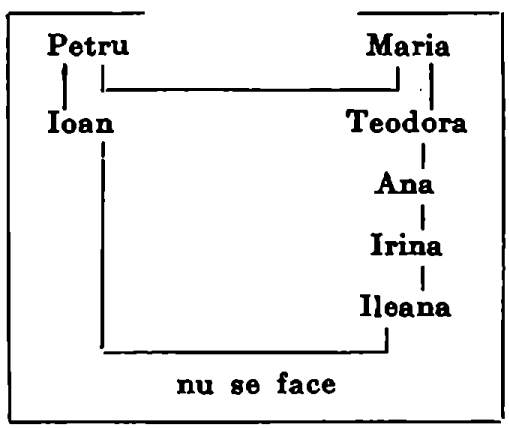

spiţa a 5-a.

Nici tată şi fecior nu iau două surori:

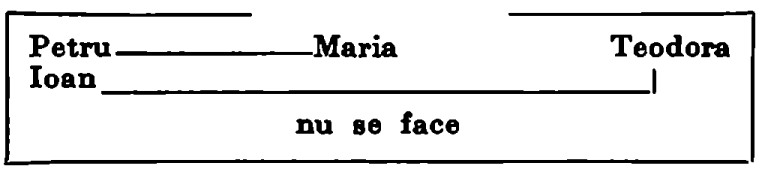

spiţa a 3-a.

Οὐδὲ δύο ἀδελφάς δὲν ἐπέρνει·

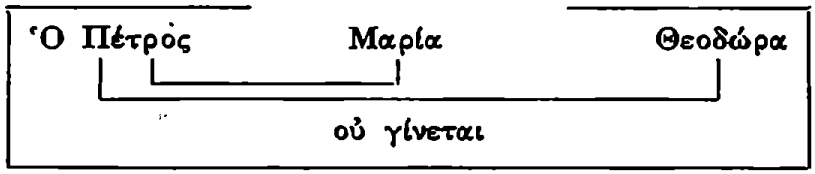

βαθμοῦ β-ου.

Οὐδὲ θείαν ἁπλῶς καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

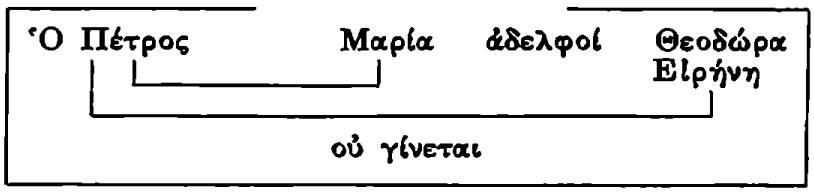

βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ μεγάλην θεῖαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

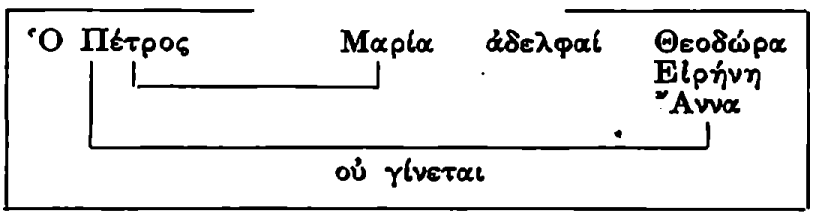

βαθμοῦ δ-ou.

Nici două surori nu ia:

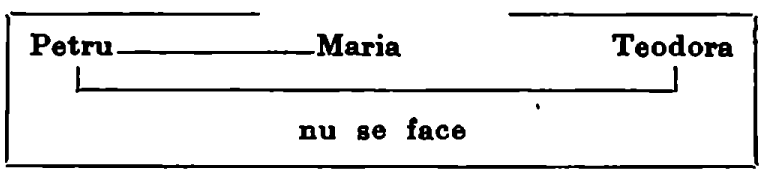

spiţa a 2-a.

Nici mătuşă dreaptă şi nepoată de soră sau frate nu ia:

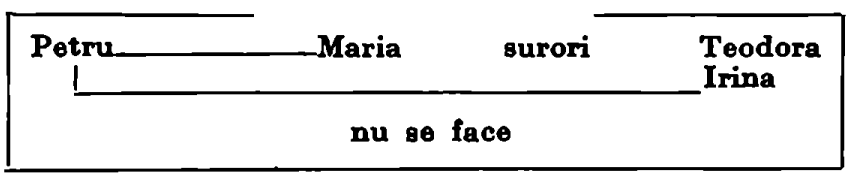

spiţa a 3-a.

Nici mătuşă mare şi nepoată de frate sau soră nu ia:

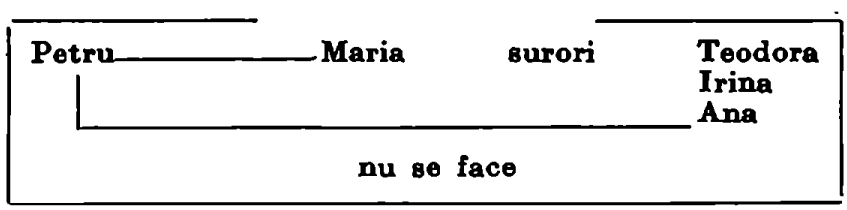

spiţa a 4-a.

Οὐδὲ δύο πρωτεξαδέλφας δὲν πέρνει·

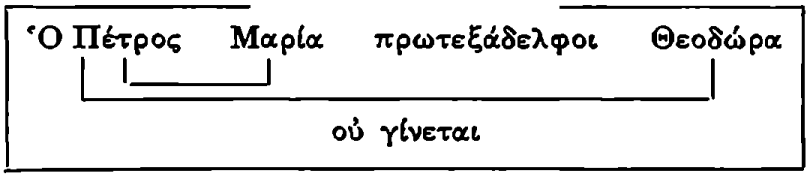

βαθμοῦ ε-ου.

Οὐδὲ μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνει·

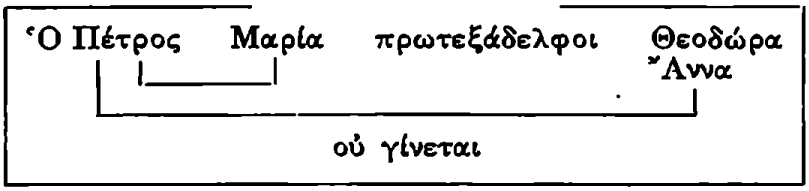

βαθμοῦ ϛ-ου.

Ἐπέρνει δὲ τὴν θυγατέραν τῆς δευτέρας ἐξαδέλφης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ·

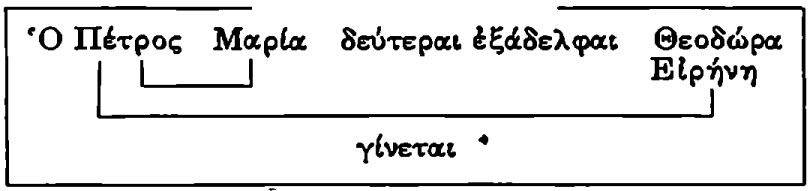

βαθμοῦ ζ-ου.

Nici două vere primare nu ia:

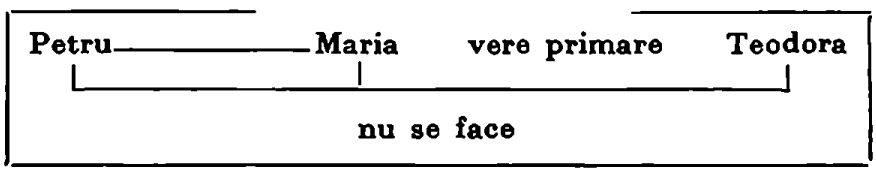

a 5-a.

Nici mătuşă mică şi nepoată de frate sau soră nu ia:

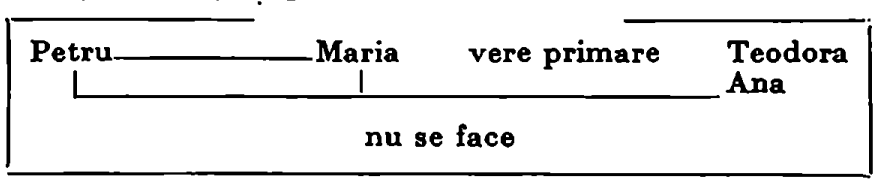

a 6-a.

Ia însă pe fata verei de-al doilea a femeii sale:

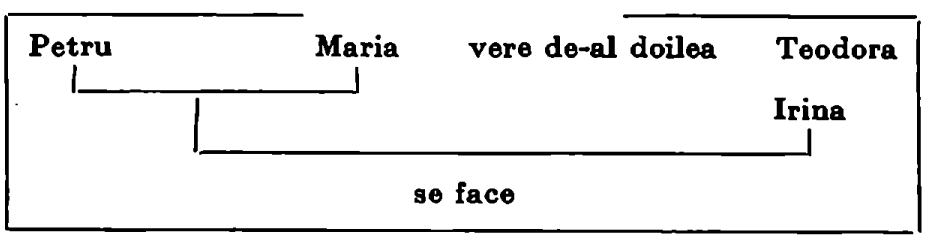

a 7-a.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς θεῖαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν·

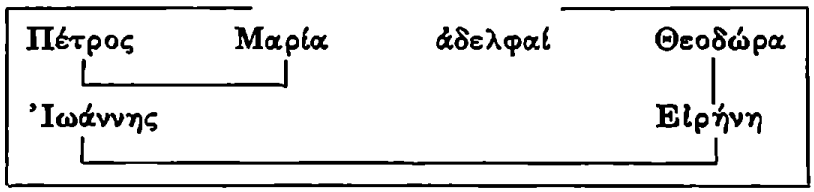

οὐ γίνεται — βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας δὲν ἐπέρνουν·

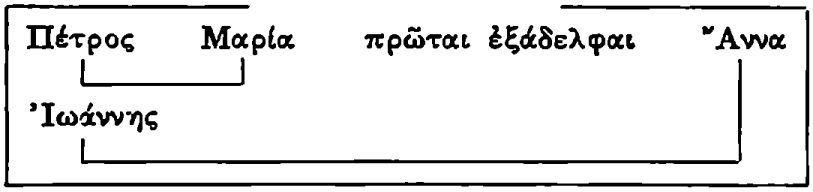

οὐ γίνεται — βαθμοῦ ε-ου.

Ἐπέρνει δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψίαν·

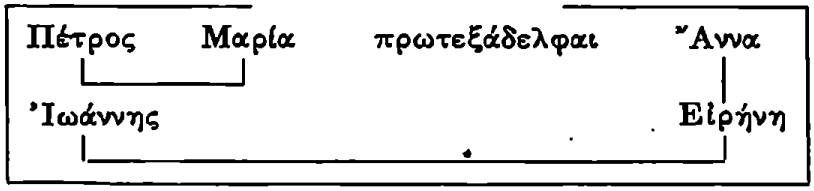

γίνεται — βαθμοῦ ς-ου

Nici tată şi fecior nu iau mătuşă şi nepoată de frate sau soră:

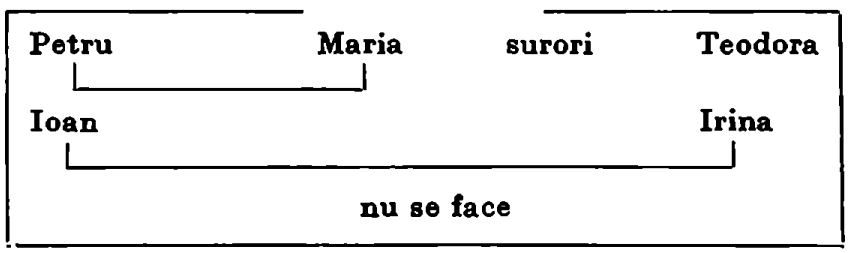

a 4-a.

Nici tată şi fecior nu iau două vere primare:

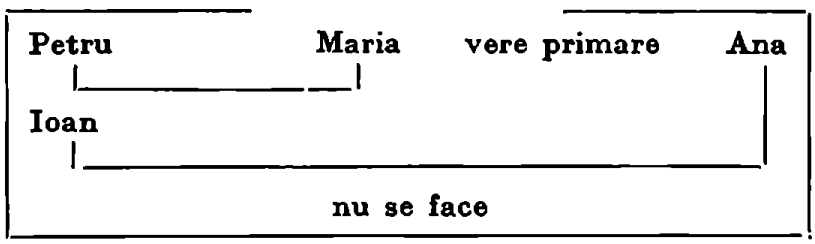

a 5-a.

Dar iau tată şi fecior mătuşă mică şi nepoată de soră sau frate:

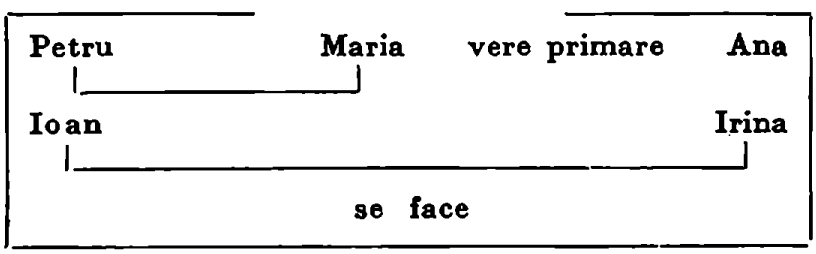

a 6-a.

Δύο δευτέρας ἐξαδέλφας πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν ἐπέρνει·

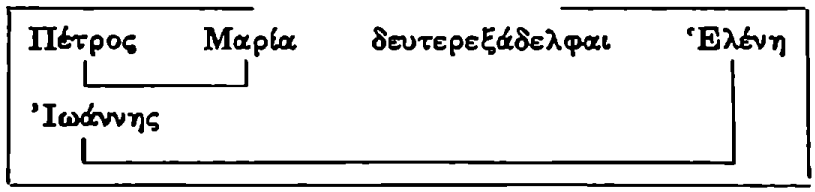

οὐ γίνεται βαθμοῦ ζ-ου.

Οὐδὲ πατὴρ καὶ υἱὸς μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιάν·

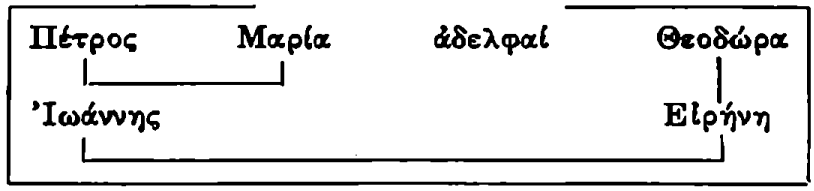

οὐ γίνεται βαθμοῦ γ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

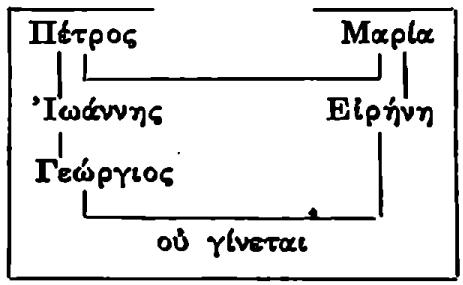

βαθμοῦ γ-ου.

Două vere de-al doilea, tată şi fecior nu le iau:

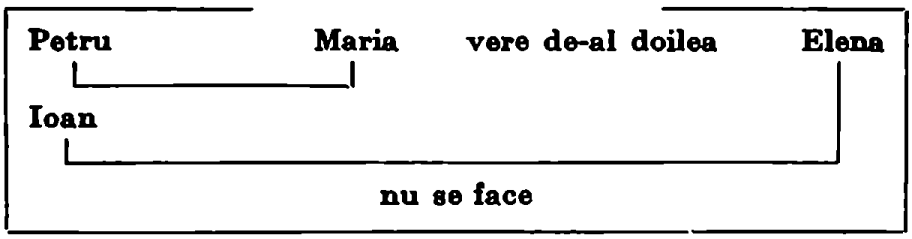

a 7-a.

Nici tată şi fecior pe mătuşă mare şi nepoată de soră:

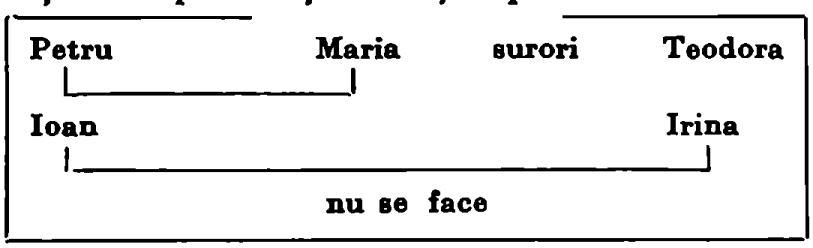

a 3-a.

Nici bunic şi nepot nu iau pe mamă şi fată:

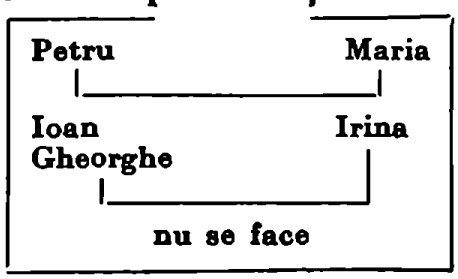

a 3-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος μάμμην καὶ ἐγγόνην·

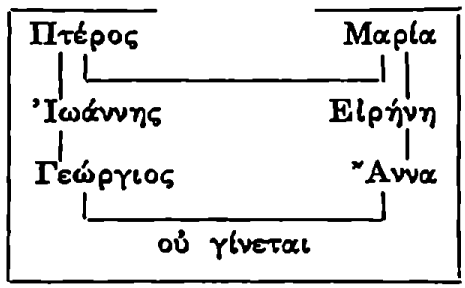

βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνει·

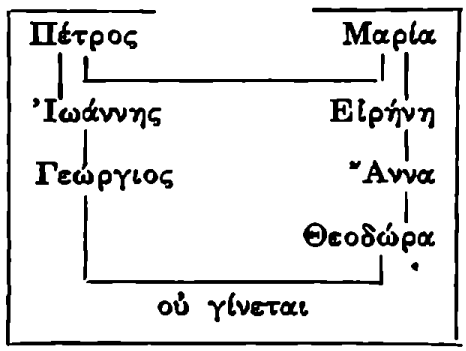

βαθμοῦ ε-ου.

Nici bunic şi nepot pe bunică şi nepoată:

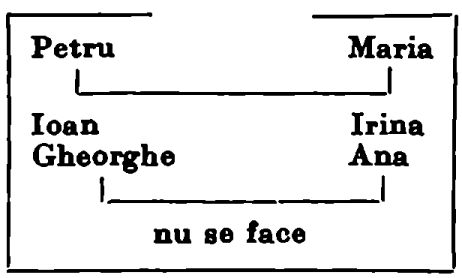

a 4-a.

Nici bunic şi nepot nu iau pe bunică şi strănepoată:

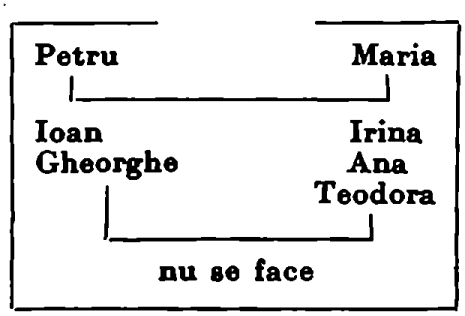

a 5-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν·

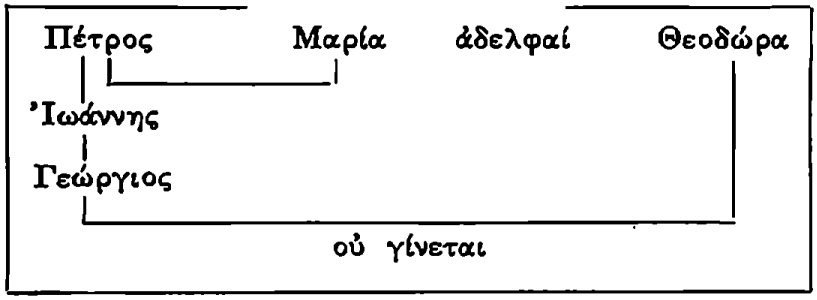

βαθμοῦ δ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος θεῖαν ἁπλως καὶ ἀνεψιάν·

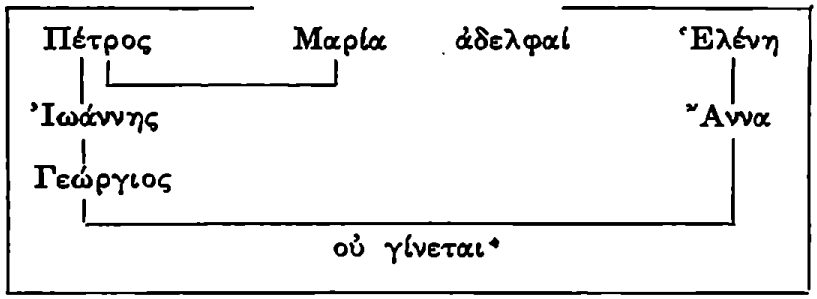

βαθμοῦ ε-ου.

Nici bunic şi nepot nu iau două surori:

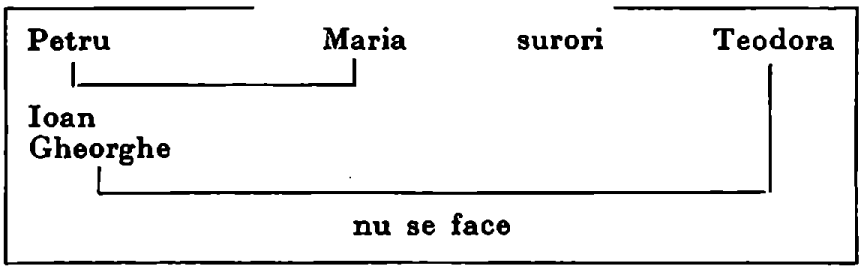

a 4-a.

Nici bunic şi nepot pe mătuşa dreaptă şi nepoata de soră:

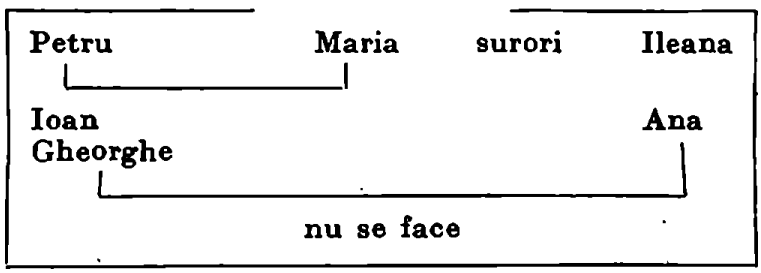

a 5-a.

Οὐδὲ πάππος καὶ ἔγγονος ἐπέρνουν θεῖαν μεγάλην καὶ ἀνεψιάν·

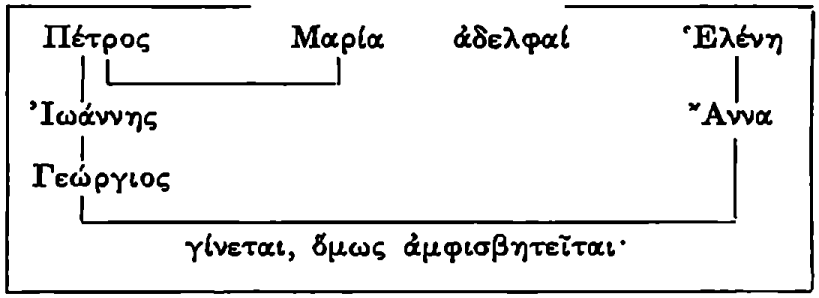

ς-ου.

Πάππος καὶ ἔγγονος ἐπέρνουν μικρὰν θεῖαν καὶ ἀνεψιάν·

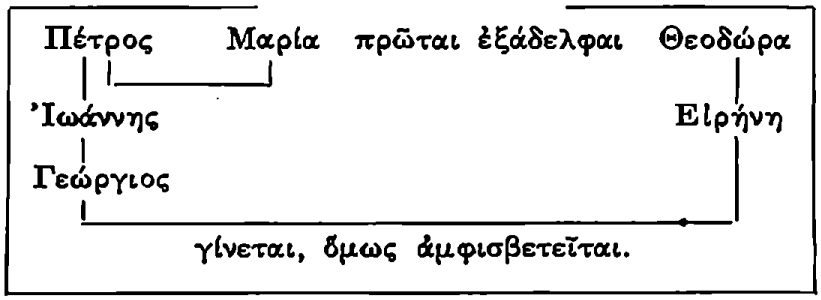

βαθμοῦ ζ-ου.

Nici bunic şi nepot nu iau mătuşă mare şi nepoată de soră:

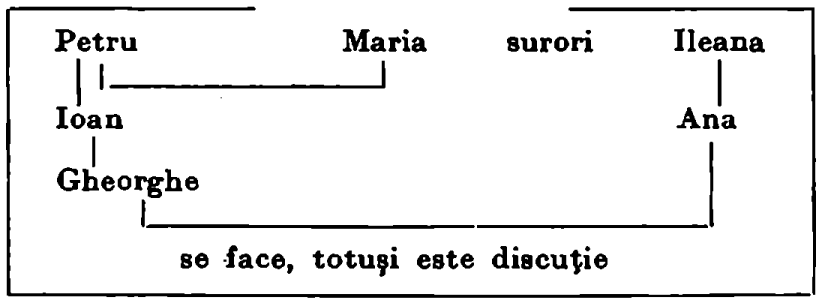

a 6-a.

Bunic şi nepot iau mătuşă mică şi nepoată de soră:

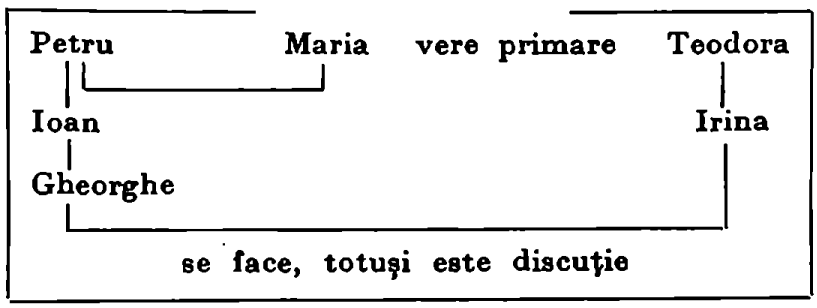

a 7-a.

Πάππος καὶ ἔγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

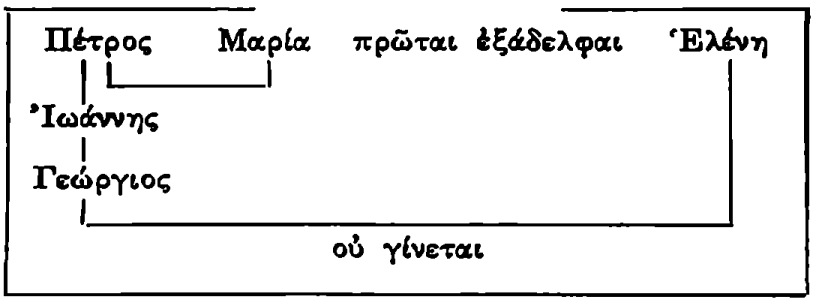

βαθμοῦ Ϛ-ου.

Οὐδὲ πάππος καὶ δισέγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο πρῶτας ἐξαδέλφας·

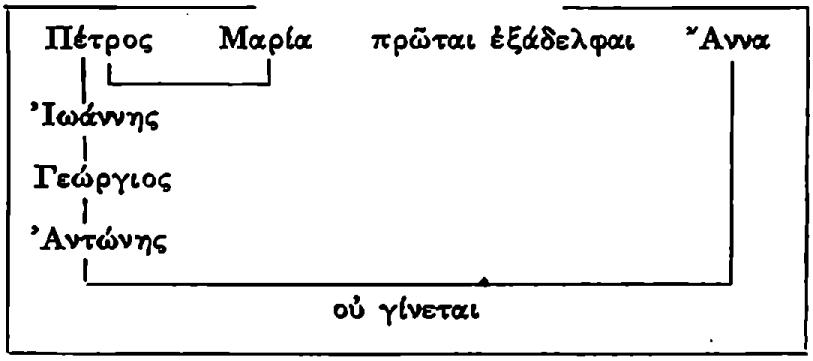

βαθμοῦ ζ-ου.

Bunic şi nepot nu iau două vere primare:

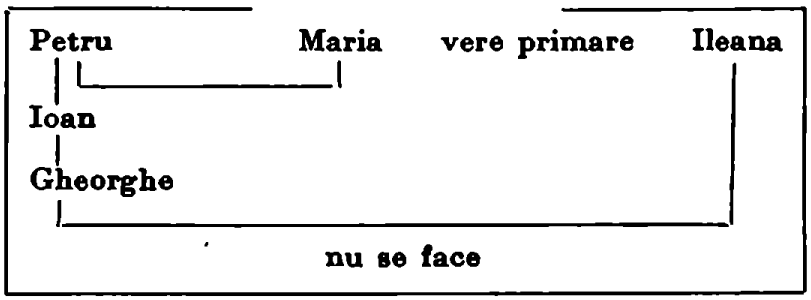

a 6-a.

Nici bunic şi strănepot nu iau două vere primare:

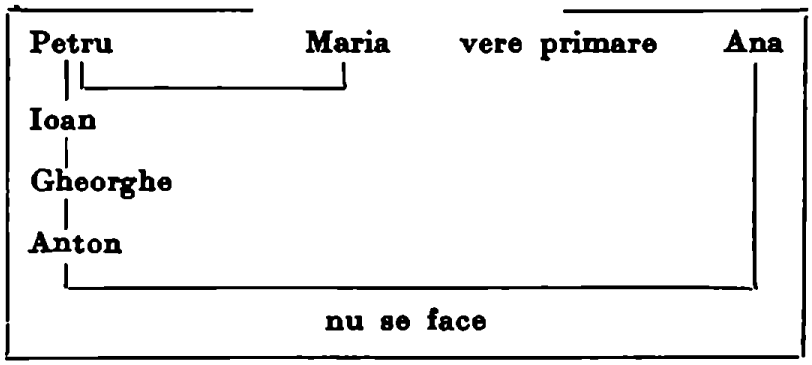

a 7-a.

Πάππος καὶ δισέγγονος ἐπέρνουν μάμμην καὶ δισεγγόνην·

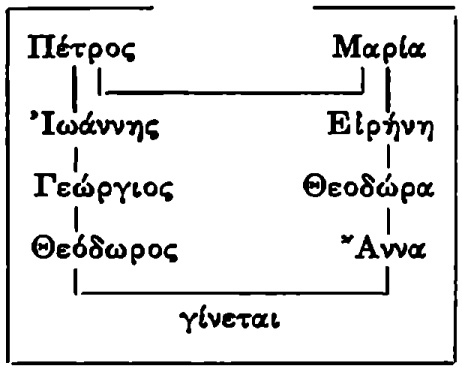

ˊ βαθμοῦ Ϛ-ου.

Πάππος καὶ δισέγγονος δὲν ἐπέρνουν δύο ἀδελφάς·

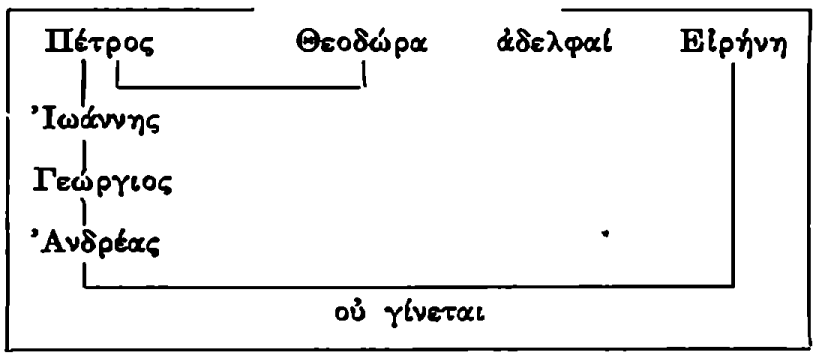

βαθμοῦ ε-ου.

Bunic şi strănepot iau bunică şi strănepoată:

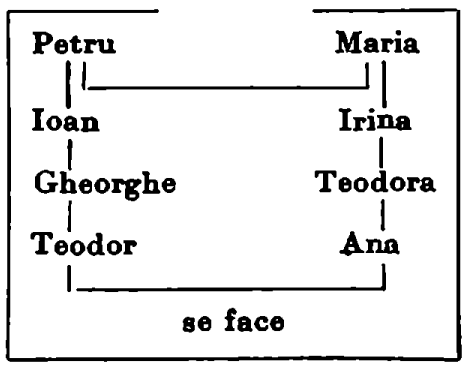

a 6-a.

Bunic şi strănepot nu iau două surori:

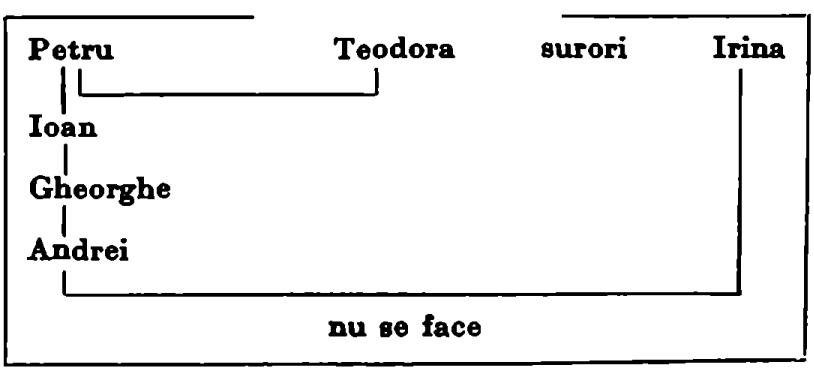

a 5-a.

Πάππος καὶ δισέγγονος ἐπέρνουν θείαν ἀνεψιὰν ἁπλῶς·

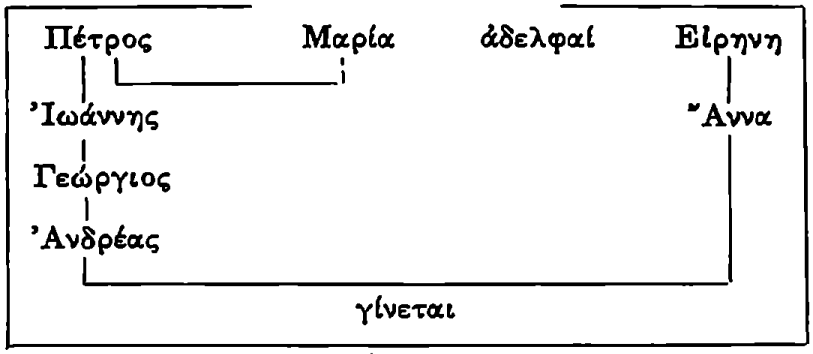

βαθμοῦ Ϛ-ου.

Δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφὰς δὲν ἐπέρνουν·

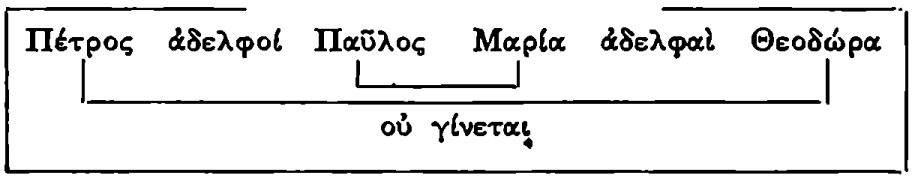

βαθμοῦ δ-ου.

Bunic şi strănepot iau mătuşă dreaptă nepoată de soră:

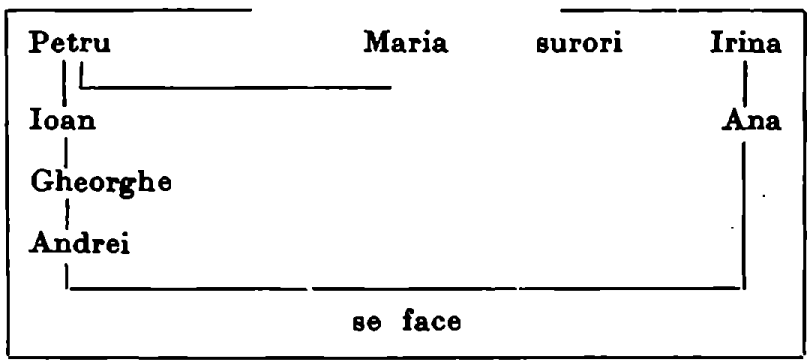

a 6-a.

Doi fraţi nu iau două surori:

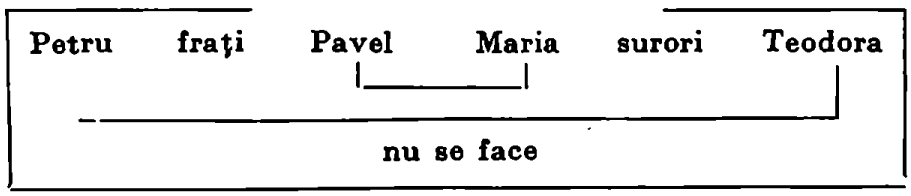

a 4-a.

Δύο ἀδελφοὶ θείαν ἀνεψιὰν δὲν ἐπέρνουν·

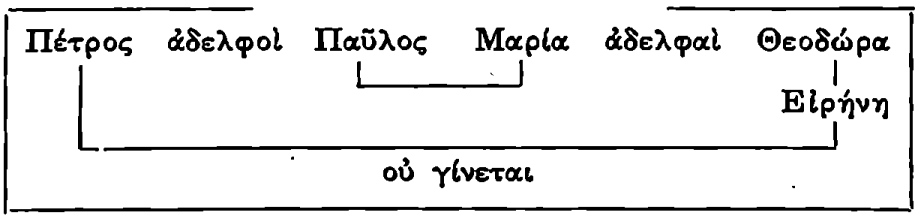

βαθμοῦ ε-ου.

Δύο ἀδελφοὶ δὲν ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

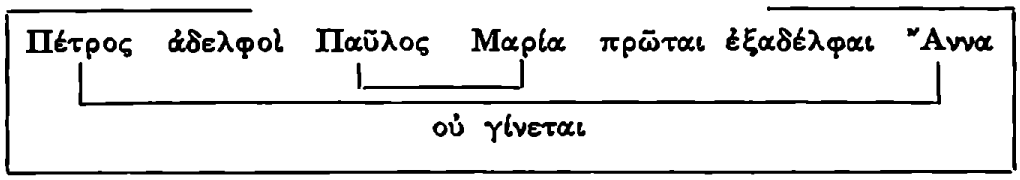

βαθμοῦ ϛ-ου.

Δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν μικρὰν θείαν καὶ ἀνεψιάν·

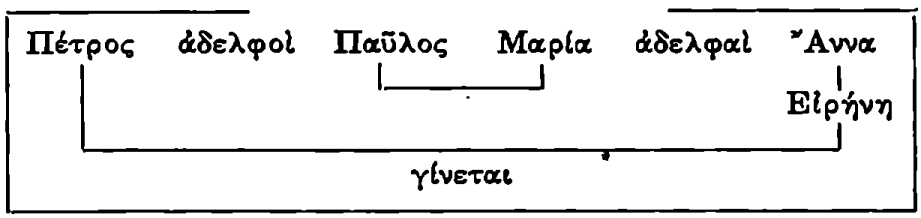

βαθμοῦ ζ-ου.

Doi fraţi nu iau mătuşă nepoată de soră:

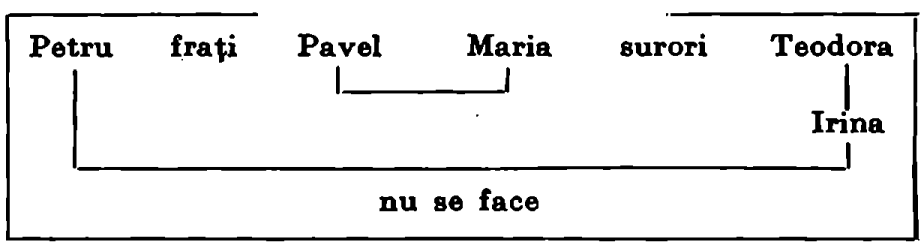

a 5-a.

Doi fraţi nu iau două vere primare:

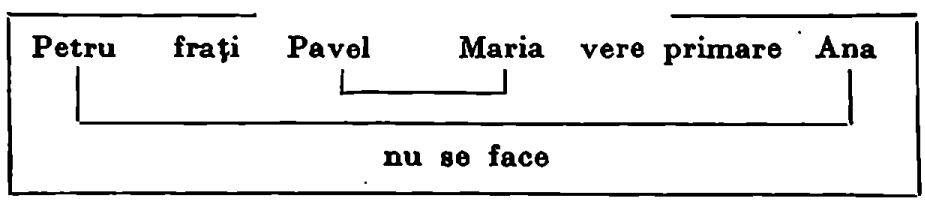

a 6-a.

Doi fraţi iau mătuşă mică şi nepoată de soră:

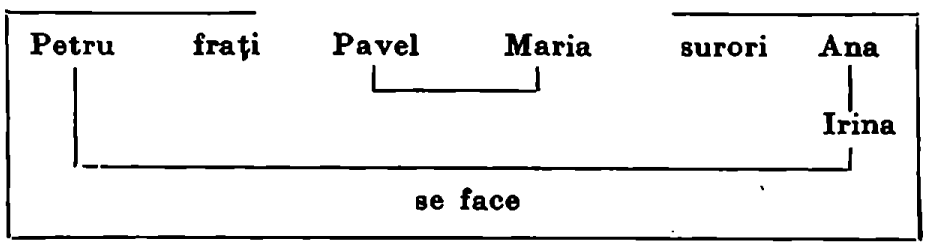

a 7-a

Δύο ἀδελφοὶ ἐπέρνουν δύο δευτέρας ἐξαδέλφας·

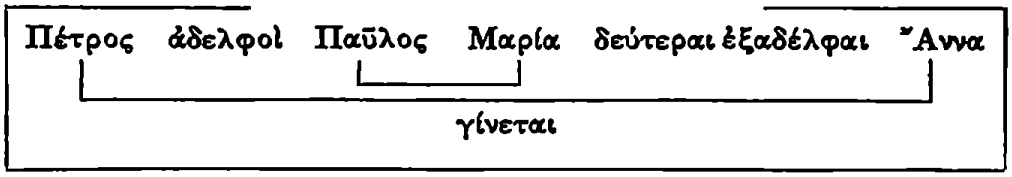

βαθμοῦ η-ου.

Δύο ἀδελφοὶ μητέρα καὶ θυγατέρα δὲν ἐπέρνουν·

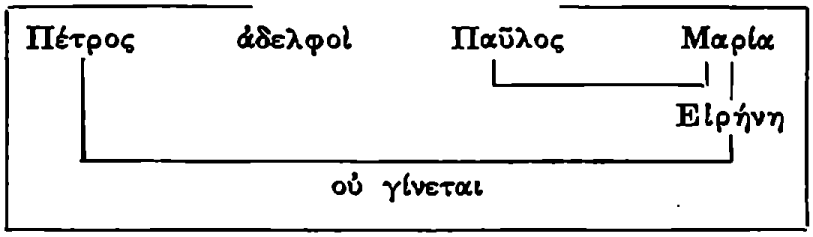

βαθμοῦ γ-ου.

Δύο ἀδελφοὶ μάμμην καὶ ἐγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

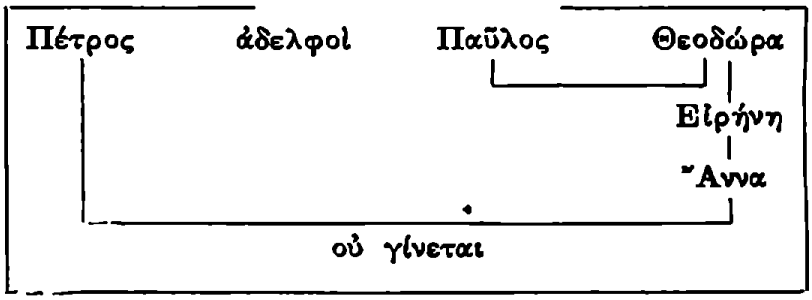

βαθμοῦ δ-ου.

Doi fraţi iau două vere de-al doilea:

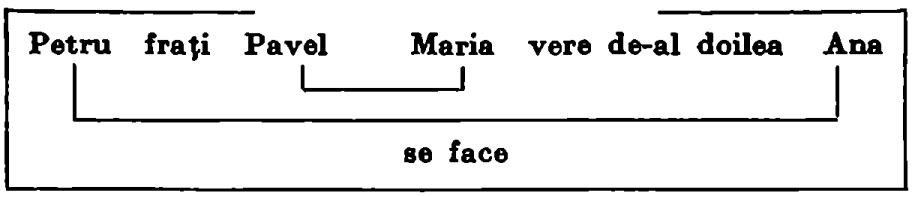

a 8-a.

Doi fraţi nu iau pe mamă şi fată:

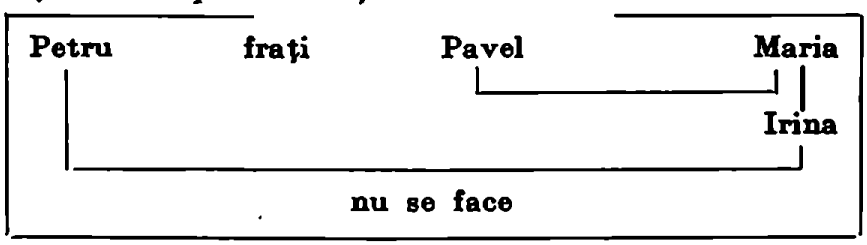

a 3-a.

Doi fraţi nu iau bunică şi nepoată:

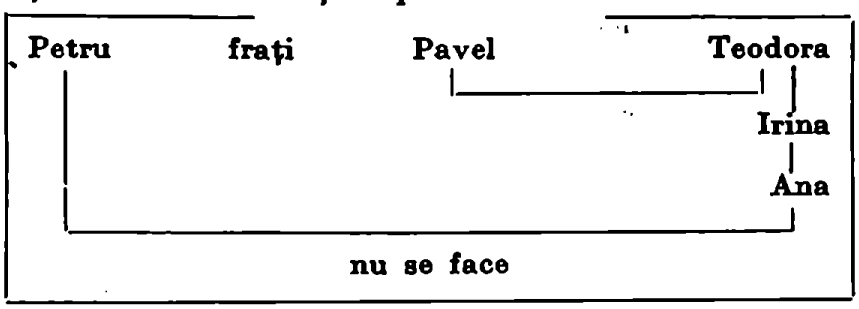

a 4-a.

Δύο ἀδελφοὶ μάμμην καὶ δισεγγόνην δὲν ἐπέρνουν·

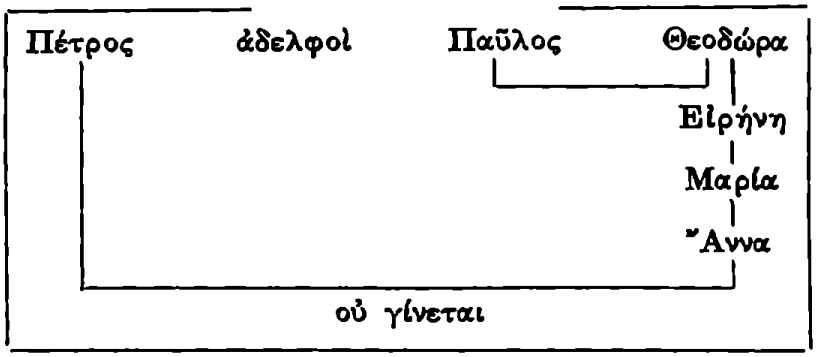

βαθμοῦ ε-ου.

Δύο ἀδελφοὶ μεγάλην θείαν καὶ ἀνεψιὰν δὲν πέρνουν·

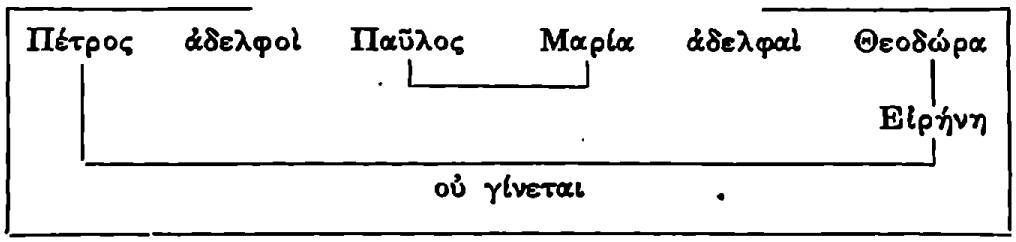

βαθμοῦ ε-ου·

Doi fraţi nu iau bunică şi strănepoată:

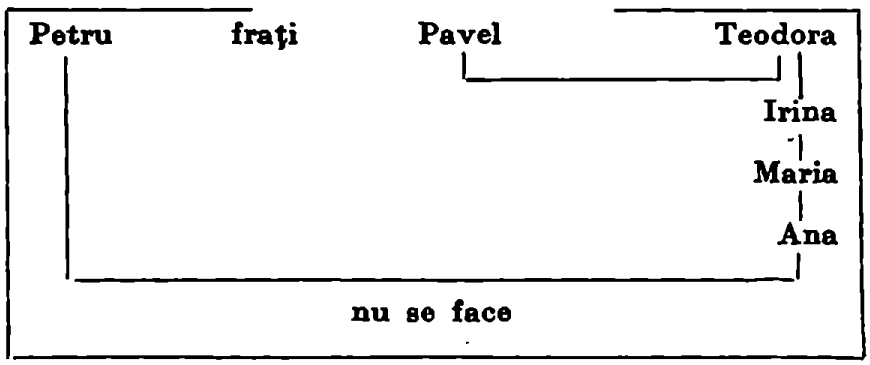

a 5-a.

Doi fraţi nu iau mătuşă mare şi nepoată de soră:

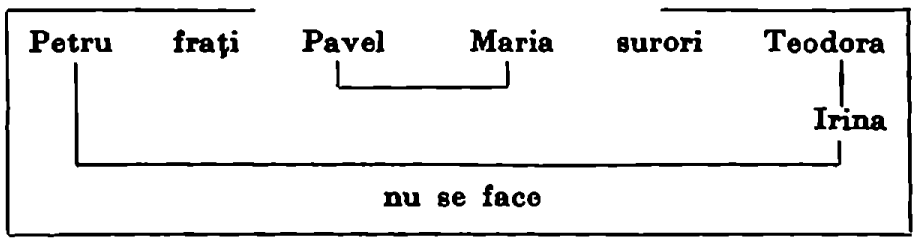

a 5-a.

Ἐπέρνει δὲ ὁ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἤγουν, ὅταν ἐπάρῃ ὁ θεῖος τὴν θείαν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν.

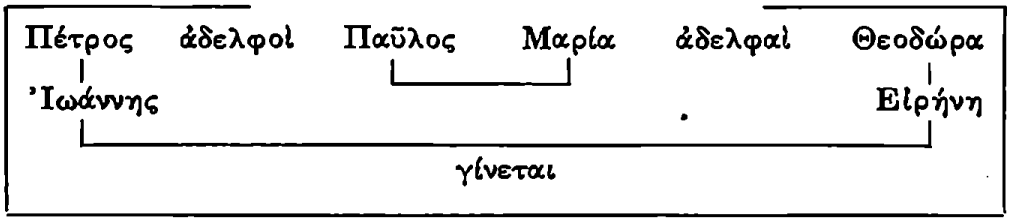

βαθμοῦ Ϛ-ου.

Ἐπῆρε δὲ θεῖος καὶ ἀνεψιὸς θείαν καὶ ἀνεψιάν, ἤγουν ὅταν ἐπάρῃ ὁ θεῖος τὴν ἀνεψιὰν καὶ ὁ ἀνεψιὸς τὴν θείαν, δὲν δύναται νὰ στέκῃ διὰ τὴν σύγχυσιν τῶν ὀνομάτων, ὅτι γίνονται ἐναντία·

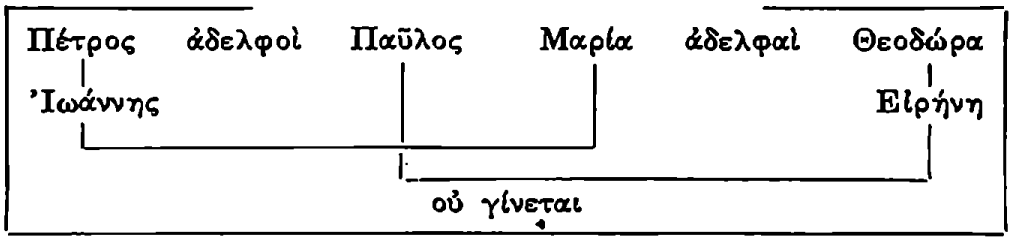

Dar unchiul şi nepotul de frate iau mătuşă şi nepoată de soră, anume cînd unchiul ia mătuşa şi nepotul pe nepoată:

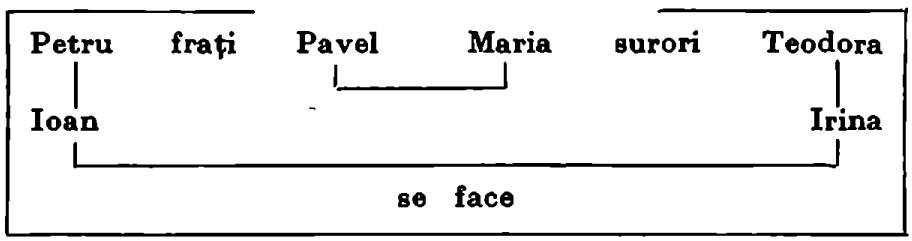

a 6-a.

Cînd unchiul şi nepotul a luat mătuşă şi nepoată, anume cînd unchiul a luat pe nepoată şi nepotul pe mătuşă, nu se poate să rămînă din cauza amestecării numelor, pentru că se fac dimpotrivă:

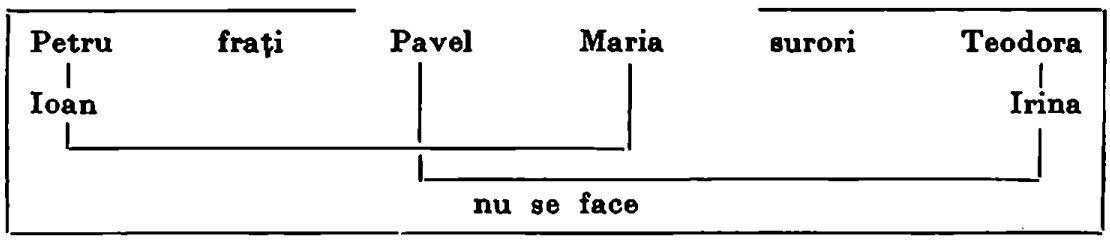

Θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

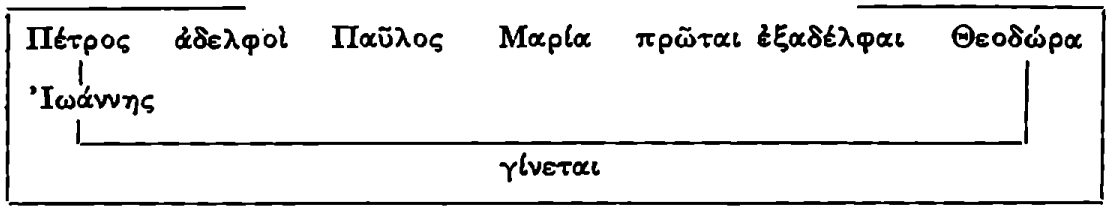

βαθμοῦ ζ-ου.

Δύο πρῶτοι ἐξάδελφοι ἐπέρνουν δύο πρώτας ἐξαδέλφας·

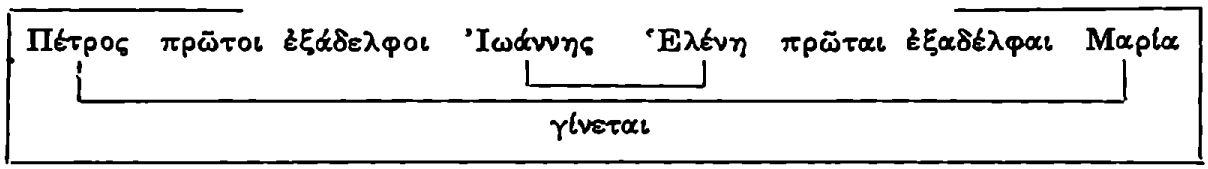

βαθμοῦ η-ου·

ΑΠ' ΕΔΩ ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΤΡΙΓΕΝΕΙΑ

Ὅπως δύναται ὅποιος θέλει νὰ ἐπάρῃ τὴν γυναικαδελφὴν τοῦ γυναικαδέλφου, ὡσὰν ἀπεθάνῃ ἡ γυναῖκα του·

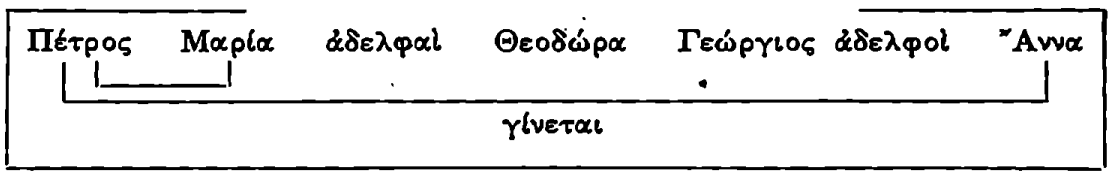

βαθμοῦ δ-ου.

Unchi şi nepot iau două vere primare:

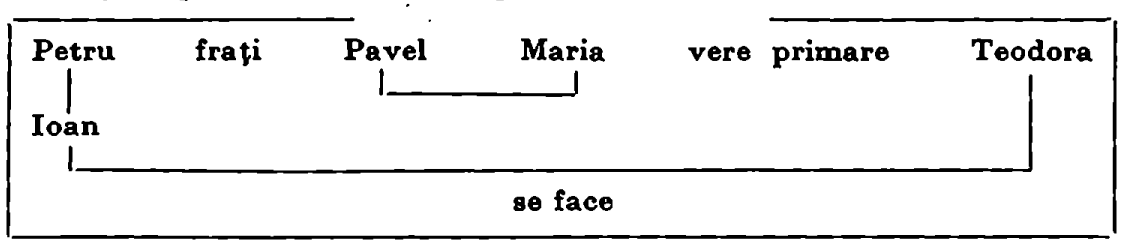

a 7-a.

Doi veri primari iau două vere primare:

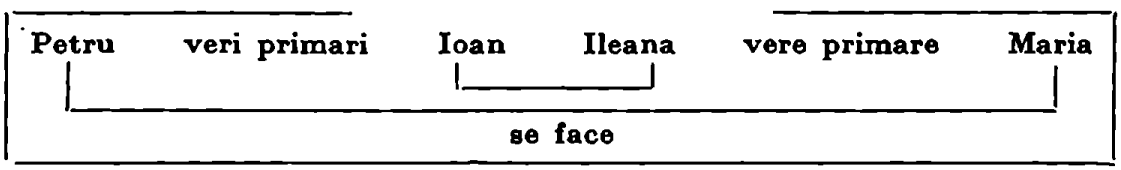

a 8-a.

DE AICI ÎNCEPE RUDENIA DIN TREI NEAMURI

Că se poate care voieşte să ia pe cumnata cumnatului, cînd i-a murit femeia:

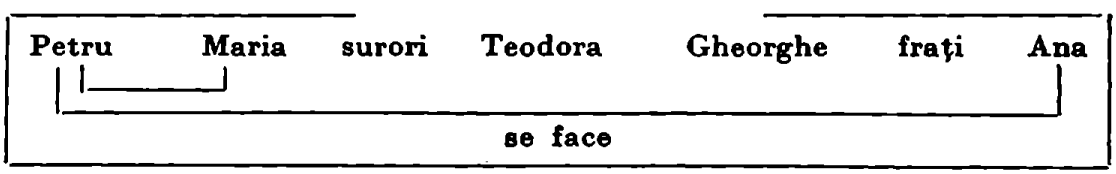

a 4-a.

Τὴν γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου μου ἐγὼ δὲν τὴν ἐπέρνω, μόνον ὁ ἀδελφός μου τὴν ἐπέρνει·

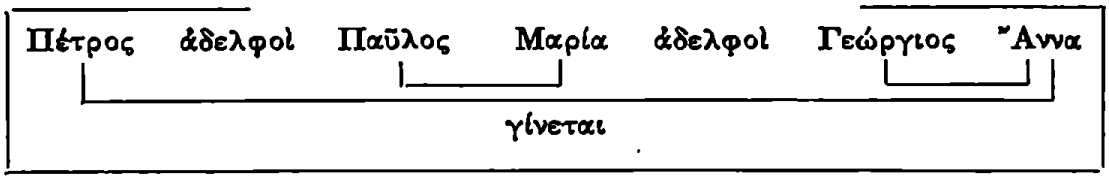

βαθμοῦ δ-ου.

Τὴν γυναῖκα τοῦ προγονοῦ δὲν τὴν ἐπέρνω·

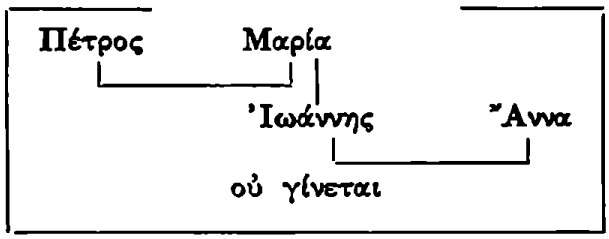

βαθμοῦ γ-ου.

Λαμβάνω δὲ τὴν γυναῖκα τοῦ προγονοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου·

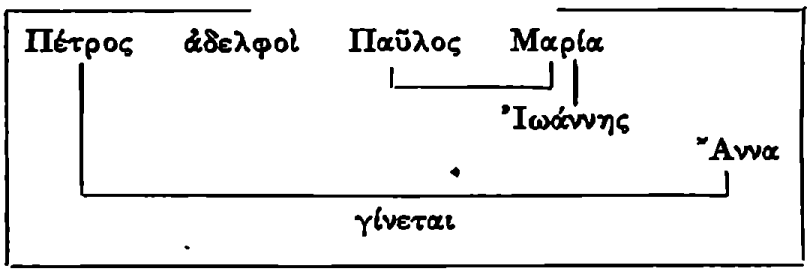

βαθμοῦ δ-ου.

Pe femeia fratelui femeii mele eu nu o iau, dar fratele meu o ia:

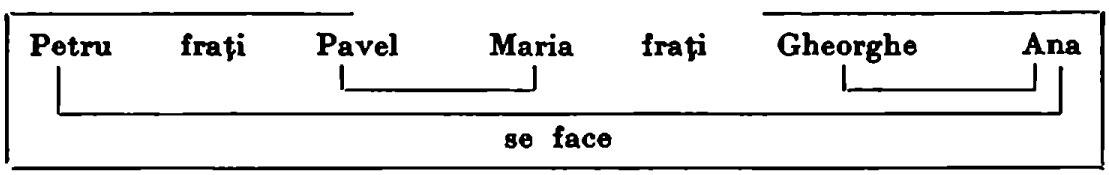

a 4-a.

Pe femeia fiului meu vitreg nu o iau:

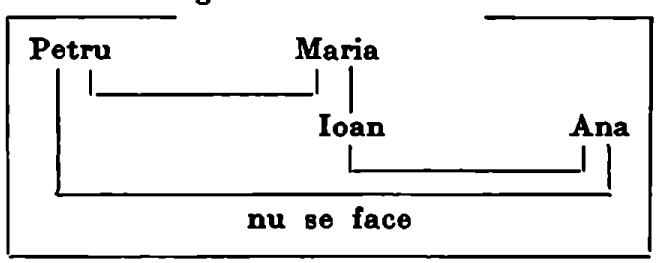

a 3-a.

Iau însă pe femeia fiului vitreg al fratelui meu:

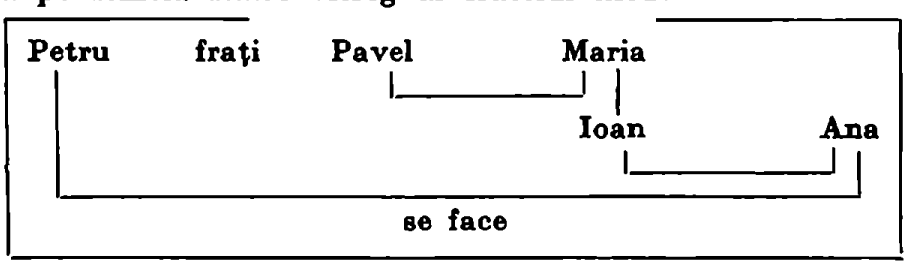

a 4-a.

Οὐδὲ ἡ μητρυιὰ ἐπέρνει τόν ποτε ἄνδρα τῆς προγονῆς της·

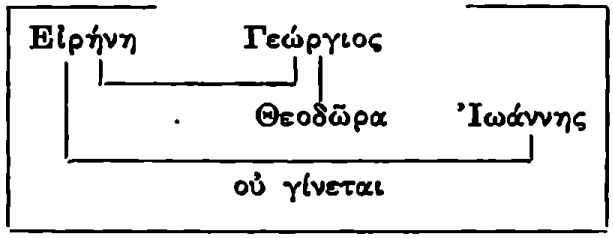

βαθμοῦ γ-ου.

Ἀποθανούσης τῆς γυναικός μου ἐπέρνω τὴν γυναῖκα τοῦ θείου της.

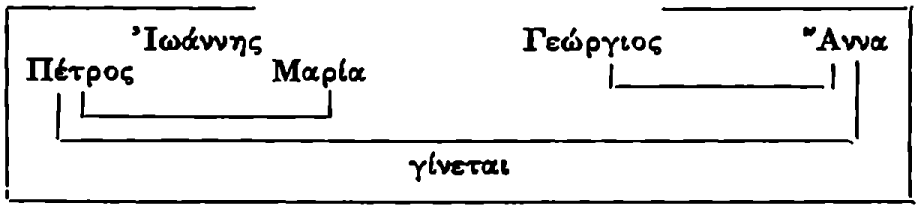

βαθμοῦ δ-ου.

Ἐπέρνω δὲ τὴν προγονὴν τοῦ γυναικαδελφοῦ μου·

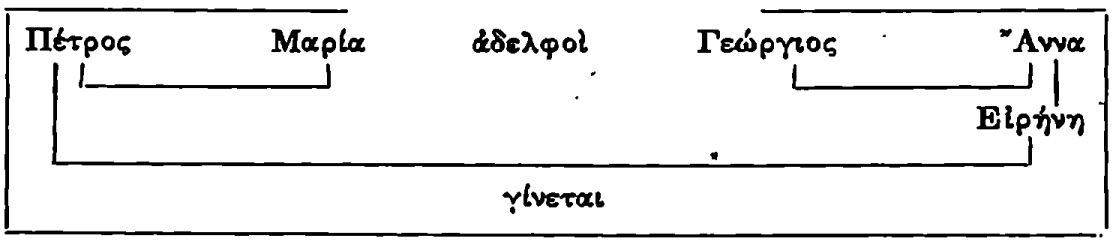

βαθμοῦ γ-ου.

Nici maştera nu ia niciodată pe bărbatul fetei sale vitrege:

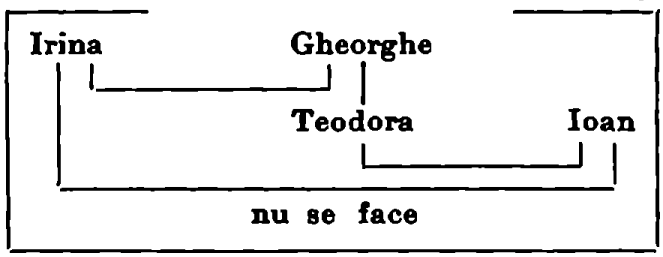

a 3-a.

Murindu-mi femeia iau pe femeia unchiului ei:

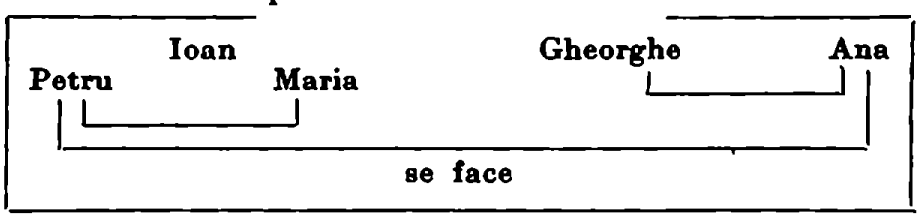

a 4-a.

Iau pe fata vitregă a fratelui femeii mele:

a 3-a.

Ἔχω εἰς τὴν ἀδελφήν μου γαμβρὸν καὶ ἐπέρνω τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα.

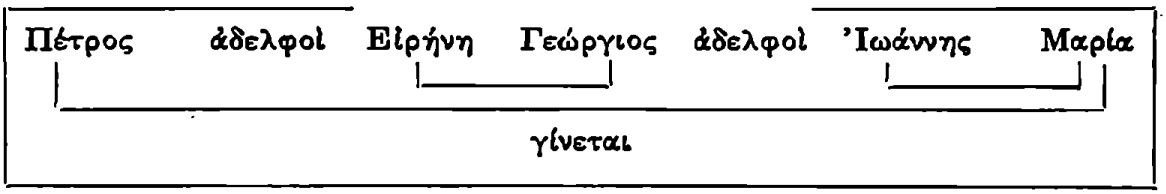

βαθμοῦ δ-ου.

Τῆς θυγατρός μου ὁ ἄνδρας ἐπῆρεν νύμφην εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, καὶ ἐκείνην δὲν ἐπέρνω·

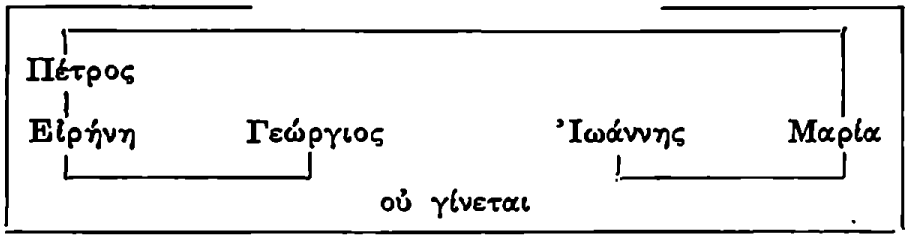

βαθμοῦ δ-ου.

Τὴν δὲ ἀδελφὴν αὐτῆς ἀνεμποδίστως ἐπέρνω·

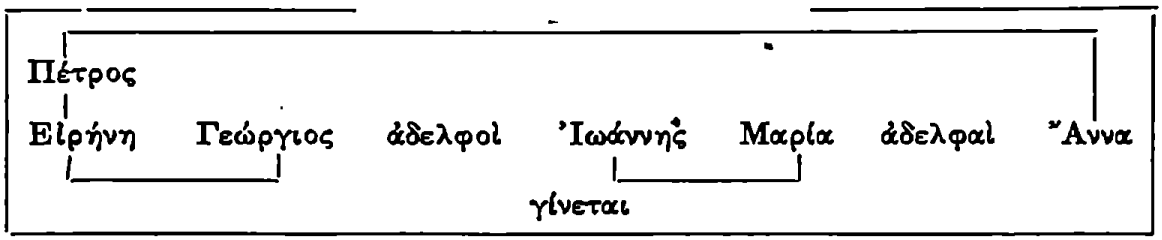

βαθμοῦ ε-ου.

Am cumnat după sora mea şi iau pe femeia fratelui lui:

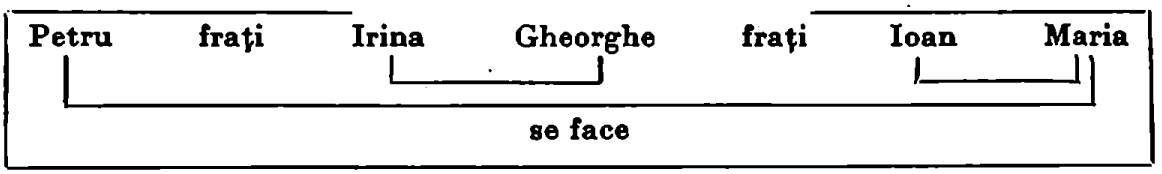

a 4-a.

Bărbatul fetei mele a luat nevasta fratelui său, şi pe aceea nu o iau:

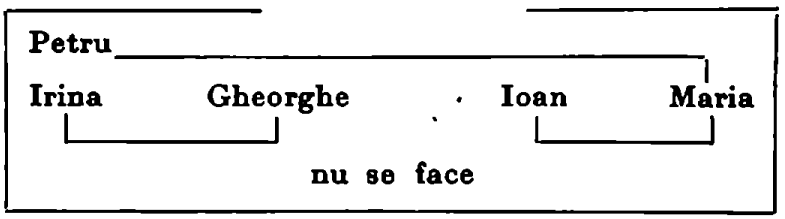

a 4-a.

Dar pe sora ei o iau fără nici o piedică:

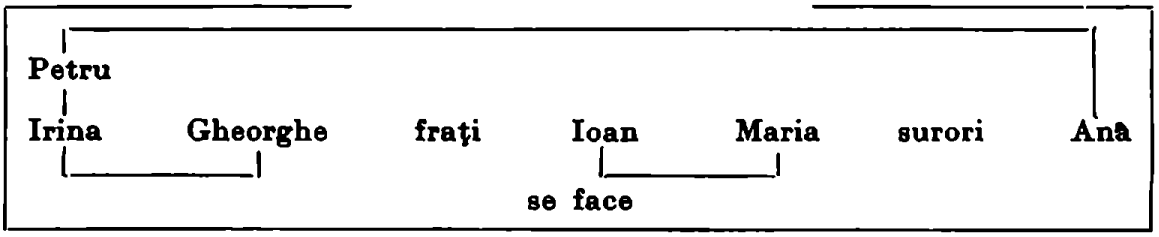

a 5-a.

Δύο ἀδελφὸν γυναικάδελφα, ἀνεμποδίστως ἔρχονται εἰς γάμον·

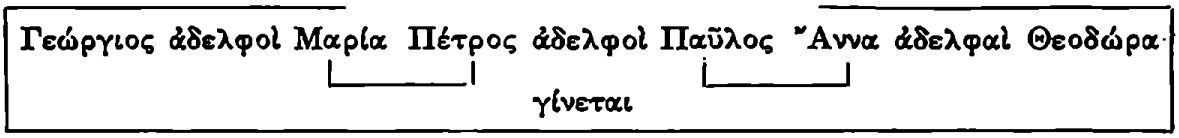

βαθμοῦ ς-ου

Γαμβρὸς καὶ γυναικαδελφὸς δύο πρῶτας ἐξαδέλφας ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως·

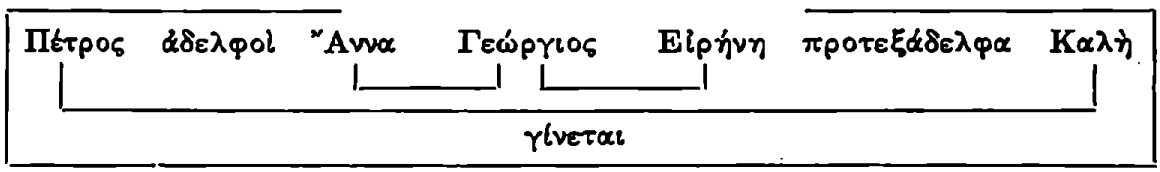

βαθμοῦ ζ-ου.

Τοῦ Ἰωάννου ἡ θυγάτηρ καὶ ἡ ἀνεψιὰ τῆς πρώτης γυναικὸς αὐτοῦ ἀνεμποδίστως λαμβάνουσι δύο ἀδελφούς·

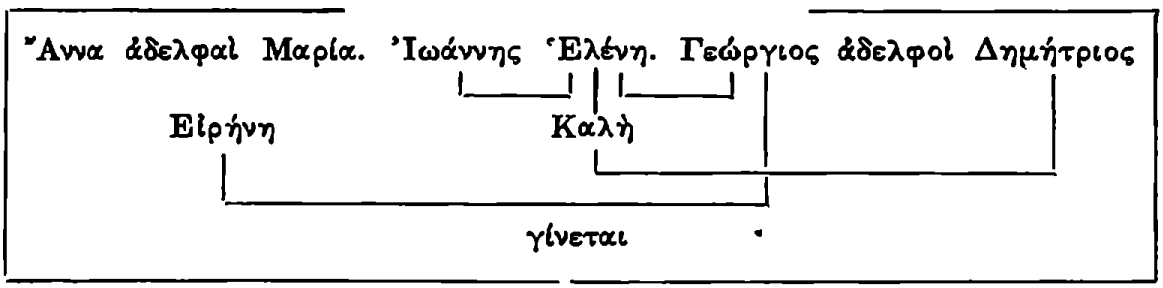

βαθμοῦ ς-υο.

Doi fraţi au cumnat şi cumnată după neveste, se căsătoresc fără nici o piedică:

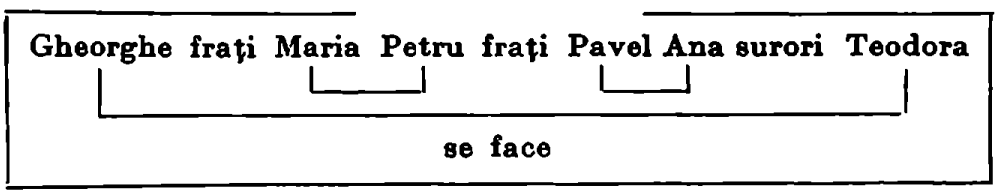

a 6-a.

Cumnat şi fratele nevestii iau două vere primare fără nici o piedică:

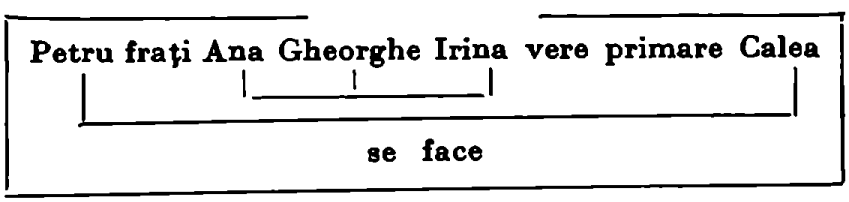

a 7-a.

Fata lui Ioan şi nepoata de frate sau soră a primei sale femei iau fără nici o piedică doi fraţi:

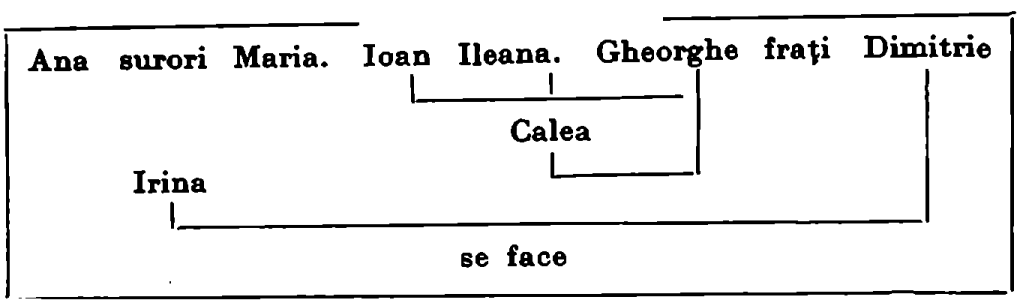

a a-6.

Θεῖος καὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀνεψιὰ πρώτη δύο ἀδελφὰς ἐπέρνουν ἀνεμποδίστως·

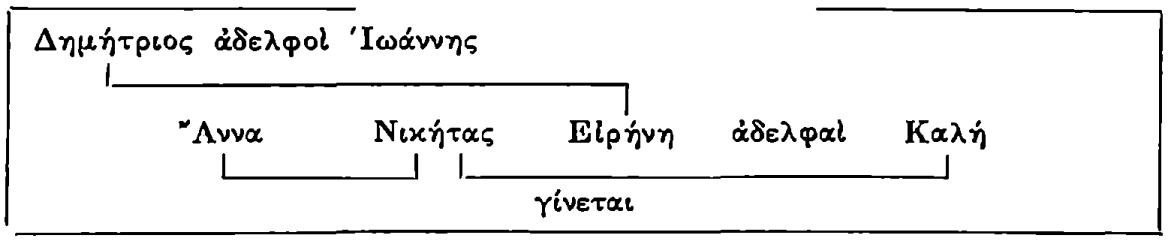

βαθμοῦ Ϛ-ου.

ΟΤΙ ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΑΜΙΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΓΑΜΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΒ-ον

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ὅτι οὐδένας δεσμὸς γάμου γίνεται τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ, δηλονότι οὔτε εὐλόγησις οὔτε μνηστεία, ἤγουν συμφωνία· τοῦτο μόνον ἠξεύρωμεν, ὁποῦ ἐγίνη δύο φοραῖς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυροῦ Φιλοθέου ἐξ ἀνάγκης μεγάλης· καὶ τῇ μιᾷ φορᾷ ἐγένοντο σταυρικοὶ δεσμοὶ καὶ τὴν ἄλλην ἄλλαξαν ἐγκόλπια τὸ ἕνα μέρος πρὸς τὸ ἄλλον· ἀμὴ οὐχὶ νὰ ἔγινεν ἱερολογία, τουτέστιν εὐλόγησις, τὸ ὁποῖον, οἱ σταυρικοὶ δεσμοὶ καὶ ἡ ἐκλογή, ὁποῦ ἄλλαξαν τὰ ἐγκόλπια, λέγεται στερεωμένη καὶ ἀμετατρέπτη ἡ συμφωνία τοῦ γάμου, διότι εἶχαν τότε συνήθειαν, ὅτι, ὅταν ἤθελαν κάμη σταυρικοὺς δεσμοὺς ἢ νὰ ἀλλάξουν ἐγκόλπια, δὲν ἐδύνατον ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγονον, νὰ χωρίσῃ πλέον. Καὶ εἰς πολλοὺς τόπους ἀπὸ τότε κρατεῖ συνήθεια ἕως τὴν σήμερον, καὶ κάμνουν σταυρικοὺς δεσμοὺς καὶ ἀλλάσουν ἐγκόλπια· καὶ οὕτως ἔναι ὁ γάμος βεβαιωμένος. Ὅμως τοῦτο ὁποῦ ἐγίνη δύο φοραῖς ἐξ ἀνάγκης, ἡ ὑπόθεσις τῶν γάμων τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἐγίνεν τὴν ἡμέραν τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ ἄλλην φορὰν τοῦτο δὲν ἐγίνη ποτέ.

Unchiul şi ginerele după nepoata întîi de frate sau soră iau fără nicio piedică două surori:

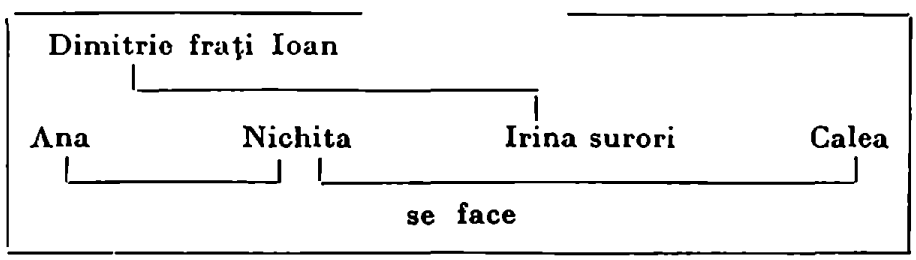

a 6-a.

ÎN SFÎNTUL ŞI MARELE POST NU SE FACE NICI O TOCMEALĂ DE NUNTĂ. CAP. 162. (GLAVA 202.)

Simion al Salonicului: Că în postul cel mare nu se face nici o legătură de nuntă, adică nici binecuvîntare, nici logodnă, adică învoială; să o ştim numai aceasta, că s-a făcut de două ori în timpul prea sfinţitului patriarh al Constantinopolului, chir Filotei, de mare nevoie; şi odată s-au făcut legături cu cruciuliţe, şi altădată au schimbat o parte cu cealaltă medalioane; dară fără să se facă slujbă religioasă, adică binecuvîntare. Aceste legături cu cruciuliţe şi cu schimbul de medalioane ce se fac, se cheamă învoială statornică de nuntă, învoială ce nu se mai răstoarnă, deoarece atunci aveau obiceiul că acea pereche, cînd ar fi făcut legături cu cruciuliţe sau au schimbat medalioane, nu se mai putea despărţi. Şi de atunci în multe locuri pînă astăzi se ţine obiceiul şi se fac legături cu cruciuliţe şi se schimbă medalioane; şi astfel nunta este întărită. Totuşi aceasta ce s-a făcut de nevoie de două ori, acele nunţi s-au făcut în ziua de buna-vestire şi altă dată aceasta nu s-a mai făcut niciodată.

ΠΕΡΙ ΠΡΩΤΟΥ ΚΑΙ ΤΙ ΕΝΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΝΝΟΜΩΝ ΓΑΜΩΝ· ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΓ-ον>

Ματθαίου· Πρῶτος γάμος ὁ ὑπὲρ φύσεως γενόμενος, διότι ἑνοῦται ὁ ἄνθρωπος τῷ θεῷ διὰ τῆς παρθενείας κατὰ τὸ εἰρημένον λόγιον· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς [1]) ἑνὶ ἀνδρί.

Γάμος ἔναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, ἤγουν ἕνωσις, τουτέστι σμίξις καὶ συγκλήρωσις πάσης τῆς ζωῆς αὐτῶν θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαία κοινωνία.

Ἔννομοι δὲ γάμοι λέγονται ἐκεῖνοι ὁποῦ γένουν, καθὼς ὁρίζουν οἱ νόμοι, ὅτι τὸ ἀρσενικὸν νὰ ἔναι τοῦ νόμου καὶ τὸ θηλυκὸν δεκτικὸν διὰ τὸν ἄνδρα, ἤγουν ὁ νέος νὰ ὑπερβαίνῃ τοὺς δέκα τεσσάρους χρόνους καὶ ἡ νέα νὰ ἔναι περισσότερον ἀπὸ τοὺς δώδεκα.

ΠΕΡΙ ΨΙΛΩΝ ΣΥΜΦΩΝΩΝ ΤΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΓΑΜΟΝ, ΜΗ ΓΕΝΑΜΕΝΗΣ ΙΕΡΟΛΟΓΙΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΔ-ον>

Νεαρὰ τῶν βασιλέων Λεόντος τοῦ Σοφοῦ καὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ· Ὅταν γένῃ γάμος μετὰ ψιλῶν συμφώνων χωρὶς ἱερολογίας καὶ μετὰ ταῦτα μετανοήσῃ τὸ ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ δύο, ἀνεμποδίστως χωρίζονται. Καὶ λαμβάνει ὁ ἄνδρας ἄλλην γυναῖκα, ἢ ἡ γυναῖκα ἄλλον ἄνδρα. Γεναμένης δὲ τῆς ἱερολογίας, ἐὰν καὶ νὰ μὴ δὲν γένῃ σμίξις εἰς τὸ ἀνδρόγυνον, ὁ γάμος οὗτος νόμιμος γάμος ἔναι καὶ τὸ συνοικέσιον ἀχώριστον καὶ οὐδένας δύναται χωρίσαι αὐτό. Τοῦτο διετυπώθη διὰ νεαρᾶς τοῦ ἐν βασιλεῦσι ἀοιδίμου Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ τρισμάκαρος βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.

DESPRE NUNTA CEA DINTÎI ŞI CE ESTE NUNTA? ŞI DESPRE NUNŢILE LEGIUITE A LUI GERMAN A CONSTANTINOPOLEI. <CAP. 163.> (GLAVA 203.)

A lui Matei: Nunta cea dintîi s-a făcut mai pre sus de fire, pentru că omul se uneşte cu Dumnezeu prin feciorie potrivit cuvîntului zis: v-am logodit unui singur bărbat.

Nunta este legătura bărbatului şi a femeii, adică unire, ceea ce înseamnă împreunare şi împreună moştenire toată viaţa lor şi dreaptă comunitate a ceea ce este dumnezeiesc şi omenesc.

Nunţi legiuite se chiamă acelea care se fac, precum hotărăsc legile, adica tînărul să treacă de paisprezece ani şi tînăra să fie mai mare de doisprezece.

DESPRE SIMPLELE ÎNVOIELI CE S-AU FĂCUT LA NUNTĂ, FĂRĂ SĂ SE FI FĂCUT SLUJBĂ RELIGIOASĂ. <CAP. 164.> (GLAVA 204.)

Novela împăraţilor Leon Înţeleptul şi a lui Alexie Comnenul: Cînd s-a făcut nuntă cu simple învoieli fără slujbă religioasă şi după accea o parte din cele două s-a răzgîndit, se despart fără nici o piedică. Şi bărbatul ia altă femeie şi femeia ia alt bărbat. Dar dacă s-a făcut slujbă religioasă, chiar dacă nu s-a făcut împreunare între bărbat şi femeie, această nuntă este nuntă legiuită şi căsătoria nu se desparte şi nimeni nu o poate desface. Aceasta s-a stabilit prin novela întru fericire adormitului Leon Înţeleptul şi a întreit-fericitului adormit împărat Alexie Comnenul.

---

[1]) ὑμῖν în ms; sed. v. Ep. ad Corinthos II 11,2.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΚΑΛΕΙΤΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΓΑΜΟΣ, Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΔΙΓΑΜΩΝ, ΤΩΝ ΤΡΙΓΑΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΕΤΡΑΓΑΜΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΕ-ον

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Ὁ τῆς θεολογίας ἐπόνυμος Γρηγόριος λέγει· ὁ πρῶτος γάμος ἔναι γάμος καὶ νόμος· ὁ δεύτερος ἔναι συγχώρησις· ὁ τρίτος παρανομία.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ διγάμων· Περὶ δὲ διγάμων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει εἰς τὸν τέταρτον αὐτοῦ κανόνα· ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ δευτερογαμήθη, δύο χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνίσῃ.

Νικήτα Ἡρακλείας· Ὁ δὲ Ἡρακλείας κύριος Νικήτας ἕνα ἢ δύο χρόνους λέγει.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· ἕνα λέγει· εἰ δὲ καὶ συνέβη καὶ σμίξῃ μὲ τὴν γυναῖκα πρὶν νὰ εὐλογηθῇ, ἔχει ἐπιτίμιον τοῦ πόρνου χρόνους ἑπτά.

Βασιλείου περὶ τριγάμων· περὶ δὲ τριγάμων λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν αὐτοῦ ἄνωθεν τέταρτον κανόνα· Συνήθειαν εὑρήκαμεν εἰς τοὺς τριγάμους πέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν, ἀμὴ ἀπὸ τὴν σαρκικὴν σμίξιν τῶν γυναικῶν νὰ μὴ δὲν ἀπέχουν, ἀμὴ εἰς καιρὸν τοῦ ἀντιδώρου· καλοῦσι δὲ τοῦτον τὸν γάμον πορνείαν, ἀμὴ οὐχὶ γάμον· καὶ πολυγαμία κανονισμένη καὶ συνεσταλμένη, ὅτι κάλλιον νὰ ἁμαρτάνῃ εἰς μίαν γυναῖκα περὶ εἰς πολλάς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος τῇ Σαμαρίτιδι ἔλεγεν, ὅτι πέντε ἄνδρας ἔσχες· καὶ τοῦτον ὁποῦ ἔχεις τώρα, δὲν ἔναι ἄνδρα σου, ὡς ὅτι πλεὸν δὲν ἔναι ἄξιον νὰ καλοῦνται ἐτοῦτοι οἱ τρίγαμοι ἄνδρες γυναικῶν ἢ ἐκείναις ἀνδρῶν γυναῖκες. Λέγει γάρ, ὅτι νὰ μὴ δὲν εὐγάλῃς αὐτοὺς τῆς ἐκκλησίας, ἀμὴ νὰ λαμβάνουν ἀντίδωρον τοὺς πέντε χρόνους καὶ τότε νὰ ἀξιοῦται καὶ τῆς ἁγίας μεταλήψεως. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος εἰς τὸν τρίτον αὐτοῦ κανόνα λέγει· διὰ νὰ λάβῃ τινὰς τρίτον γυναῖκα, νόμον ἐκκλησιαστικὸν δὲν ἔχομεν. Ὅμως περὶ νὰ πορνεύῃ ὅπου ἂν φθάσῃ, κάλιον ἔναι νὰ λάβῃ τρίτον γυναῖκα καὶ δὲν καταδικάζομεν τὴν πρᾶξιν τοῦ γάμου τούτου νὰ τὴν ἐσυγχωρήσωμεν, πλὴν δεχόμεθα αὐτόν, ὡς καθὼς λέγει ὁ τόμος τῆς ἑνώσεως.

CUM SE CHEAMĂ NUNTA CEA DINTÎI, A DOA ŞI A TREIA ŞI CANONUL CELOR CU DOUĂ NUNŢI, CU TREI ŞI CU PATRU. CAP. 165. (GLAVA 205.)

A lui Grigore Teologul: Grigore cel cu numele Teologul zice: nunta cea dintîi este nuntă şi lege; a doua este iertare; a treia călcare de lege.

A marelui Vasilie despre cei cu două nunţi: Iar despre cei cu două nunţi, marele Vasilie zice în al patrulea canon al său: omul care se cunună a doua oară, doi ani să nu se cuminece.

Nichita al Heracleii: Mitropolitul Heracleii însă chir Nichita zice unul sau doi ani.

A patriarhului Postnicul: Un an zice; iar dacă s-a întîmplat şi s-a împreunat cu femeia înainte de cununie, are pedeapsa curvarului, şapte ani.

A lui Vasilie despre cei cu trei nunţi: Iar despre cei cu trei nunţi zice marele Vasilie în al său canon al patrulea de mai sus: obicei am aflat la cei cu trei nunţi, să nu se cuminece cinci ani, dar de împreunarea cea trupească a femeilor să nu se îndepărteze decît în timpul anaforei; această nuntă însă o numesc curvie, dar nu nuntă; şi este poligamie pedepsită şi oprită de canoane, pentru că este mai bine să păcătuiască la o singură femeie decît la multe. De aceea şi domnul zicea Samarinencii că cinci bărbaţi ai avut; şi acesta pe care-l ai acuma, nu-ţi este bărbat, pentru că aceştia cu trei nunţi nu se cade să se cheme bărbaţi ai femeilor, nici acelea să se cheme femei ale bărbaţilor. Căci zice că să nu-i dai afară din biserică, dar cinci ani să ia anaforă şi atunci să se vredniceascâ sfintei cumînecături. Şi iarăşi acelaşi mare Vasilie în al său al treilea canon zice: pentru ca să ia cineva a treia femeie, lege bisericească nu avem. Totuşi ca să nu apuce să curvească, mai bine este să ia a treia femeie şi nu osîndim facerea acestei nunţi şi s-o iertăm şi s-o primim, precum spune tomosul unirii.

ΕΙΔΗΣΙΣ ΔΙΑΛΑΜΒΑΝΩΝ ΤΟΝ ΤΟΜΟΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΤΡΙΓΑΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΤΡΑΓΑΜΩΝ ΕΓΕΝΕΤΟ ΕΝ ΤΩ ΕΞΑΚΙΣΧΙΛΙΟΣΤΩ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΟΣΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ [1]) ΟΓΔΟΩ ΕΤΟΥΣ, ΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ [2]) Η-ης

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Οἱ παλαιοὶ τρεῖς γάμους ἐσυγχώρησαν νὰ γίνωνται εἰς ἕναν ἄνδρωπον. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέον ὁ Σοφὸς εὐλογήθη καὶ τετάρτην γυναῖκα καὶ ἀφόρησεν αὐτὸν ὁ πατριάρχης κύριος Νικόλαος. Ἐπαρεκάλει γοῦν ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην, νὰ συγχωρήσῃ αὐτοῦ τὴν τετραγαμίαν. Ὁ δὲ πατριάρχης δὲν ἤθελεν τελείως νὰ ἀκούσῃ περὶ τοῦ μεγάλου ἀνομήματος, οὐδὲ νὰ τοῦ συγχωρήσῃ. Ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ ἀμετάτρεπτον τῆς ψυχῆς τοῦ πατριάρχου, ὅτι δὲν συγχωρεῖ αὐτοῦ, θυμωθεὶς πολλὰ καὶ ὀργισθείς, εὔγαλεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ ἔβαλεν ἄλλον αὐτοῦ ὀνόματι Εὐθύμιον σύγγελον, καλὸς καὶ αὐτός, ἐνάρετος ἄνδρας ἡγιασμένος· ὅμως καὶ τοῦτος ὁ πατριάρχης Εὐθύμιος αὐτὸν τὸν βασιλέα Λέοντα, πολλὰ ἐνουθέτησε καὶ ὀνείδισε περὶ τούτου τοῦ ἀνομήματος τῆς τετραγαμίας ὁποῦ ἔκαμε· καὶ δὲν ἄφισεν αὐτὸν νὰ ὁρίσῃ εἰς τοὺς χριστιανούς, ὅτι νὰ ἐπέρνουν καὶ τέταρτον γυναῖκα. Ἔλεγε γὰρ ὁ πατριάρχης μετὰ καὶ ἄλλων ἀρχιερέων, ὅτι οὐ μόνον ὁ τέταρτος γάμος ἔναι παράνομος, ἀμὴ καὶ ὁ τρίτος, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος. Διὰ τοῦτο καὶ σχίσμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐγένετο καὶ ἡ στάσις τοῦ σχίσματος διεπέρασε μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ Λέοντος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ Ῥωμανοῦ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ. Καὶ τότε ἔκαμαν τὸν τόμον, τὸν ὁποῖον λέγομεν τῆς Ἑνώσεως· καὶ διαλαμβάνει εἰς πόσους χρόνους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὁ ἄνδρας νὰ ἐπέρνῃ τρίτον γυναῖκα καὶ εἰς πόσους νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ. Λέγει οὕτως οὖν· ὅσοι εἶναι χρόνων σαράντα καὶ ἐπέρνουν τρίτον γυναῖκα, εἰ μὲν καὶ παιδία δὲν ἔχουν, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην διὰ νὰ κάμῃ παιδία δὲν ἐμποδίζονται· εἰ δὲ καὶ παιδία ἔχωσι, νὰ εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὸν τρίτον γάμον, νὰ μὴ δὲν ὑπανδρεύωνται. Εἰ δὲ καὶ ἔλθουν εἰς τὸν τρίτον γάμον αὐτοὶ ὅπου δὲν ἔχουν παιδία, νὰ μὴ δὲν μεταλαμβάνουν τῶν θείων μυστηρίων εἰς χρόνους πέντε· καὶ ὅταν εἶναι αὐτοὶ χρόνων τριάντα, εἴτε ἔχουν παιδία, εἴτε δὲν ἔχουν, τεσσάρους χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

ÎNCUNOŞTIINŢAREA CUPRINZÎND TOMOSUL UNIRII DESPRE A TREIA ŞI A PATRA CĂSĂTORIE, S-A FĂCUT ÎN ANUL ŞASE MII PATRU SUTE DOUĂZECI ŞI OPT, INDICTIONUL AL 8-LEA. (GLAVA 206.)

A lui Armenopol: Cei vechi au îngăduit unui om să se cunune de trei ori. Dar împăratul Leon Înţeleptul s-a cununat şi cu o a patra femeie şi patriarhul chir Nicolae l-a afurisit. Şi împăratul îl ruga pe patriarh să-i ierte a patra căsătorie. Patriarhul însă nu voia să audă nimic despre o nelegiuire aşa de mare, nici să-i dea iertare. Dar împăratul, văzînd sufletul neînduplecat al patriarhului, că nu-l iartă, cuprins de mare mînie, îl scoate din tronul patriarhicesc şi-l pune pe altul cu numele Eutimie Sincelul, bărbat sfinţit cu virtute, bun şi dînsul; dar şi acest patriarh Eutimie l-a sfătuit mult şi l-a mustrat pe împăratul Leon despre această nelegiuire de căsătorie a patra ce a făcut-o; şi nu l-a lăsat să dea creştinilor hotărîre că să ia şi a patra oară femeie. Căci spunea patriarhul dimpreună şi cu alţi arhierei, că nu numai căsătoria a patra este fără lege, ci şi a treia, precum zice marele Vasilie. Din cauza aceasta s-a făcut shismă în biserică şi starea de shismă a trecut în domnia feciorului lui Leon, anume a lui Constantin Porfirogenitul şi a lui Romanos, socrul său. Şi atunci au făcut tomosul pe care-l numim al Unirii; şi arată în cîţi ani ai vrîstei sale bărbatul să ia a treia oară femeie şi în cîţi ani să nu ia. Spune deci aşa: cîţi sînt de patruzeci de ani şi iau a treia oară femeia, dacă n-au nici copii, nu sînt opriţi pentru dorul şi dragostea să aibă copii; iar dacă au copii, să fie opriţi de la a treia căsătorie, să nu se însoare. Iar dacă se şi căsătoresc aceia care n-au copii, să nu se împărtăşească dumnezeieştilor taine pînă în cinci ani; şi dacă aceia sînt de treizeci de ani, fie că au copii fie că nu au, patru ani să nu se cuminece şi

[1](εἰκοσιοστῶ în ms.
[2]) ἰνδικτίονος în ms.

Καὶ πάλιν λέγει, ὅτι τοῦτοι τῶν τριάντα χρόνων οἱ τρίγαμοι, ἐὰν δὲν ἔχουν παιδία, εἰς τρεῖς χρόνους νὰ μεταλαμβάνουν, εἰ δὲ καὶ ἔχουν, εἰς τεσσάρους, καθὼς εἰπάμεν ἄνωθεν.

Περὶ τοῦ τετάρτου γάμου· Περὶ τοῦ τετάρτου γάμου ἀπέφηναν κοινῇ γνώμῃ καὶ κρίσει ἡ θεία σύνοδος τῶν ἁγίων πατέρων, ὅτι παντελῶς τοῦτος ὁ παράνομος ποτὲ νὰ μὴ δὲν γίνεται· εἰ δὲ καὶ τολμήσει τινὰς καὶ γένῃ παρήκοος τοῦ θείου νόμου καὶ ἔλθοι εἰς τὸν τοιοῦτον λειρώδη βίον τοῦ τετάρτου γάμου, νὰ ἔναι ἀφωρισμένος καὶ ὑστερημένος πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας καὶ ξένος ὁλοτελῶς τῆς εἰσόδου τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμουν τελείαν συγχώρησιν ἀπὸ τούτου τοῦ συνοικεσίου τοῦ κακῶς γενομένου. Καὶ ὡσὰν χωρισθῇ καὶ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστραφῇ, δέξαι αὐτόν.

Τοῦ[1]) ἀρχιερέως τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ κανόνας αὐτοῦ, λέγει ὁ θεῖος Νηστευτής, ὅτι νὰ ἔναι χρόνους ὀκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ οὔτε ἄνδρας οὔτε γυναῖκα· καὶ μετανοίας καὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνας νὰ κάμνουν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἐπιστραφοῦν, νὰ ἔναι ἀλλότριοι τῆς τῶν χριστιανῶν πολιτείας, ὡς εἴπαμεν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν π-ος· Οἱ δὲ οἱ γάμοι, ὁποῦ γίνονται πλέον τοῦ τρίτου, γάμος δὲν λέγονται, ὡς ὅτι ἔναι ὡσὰν τὰ κτήνη, καὶ παράνομος καὶ μεμολυσμένος καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν χριστιανῶν· καὶ τὰ παιδία, ὁποῦ νὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τέταρτον γάμον, ἀποφήνουν οἱ θεῖοι νόμοι, ὅτι νὰ μὴ δὲν λέγονται γνήσια τοῦ πατρὸς αὐτῶν, οὐδὲ νὰ τὸν κληρονομήσουν.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΠΟΙΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΓΝΗΣΙΑ, ΠΟΙΑ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΝΟΘΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΣΚΟΤΙΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΣ-ον

Ματθαίου· Ὅταν κάμῃ τινὰς παιδὶ μετὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικὸς τῆς εὐλογητικῆς, αὐτὸ τὸ παιδὶ λέγεται γνήσιον.

iarăşi zice că aceştia de treizeci de ani căsătoriţi a treia oară, dacă nu au copii, pînă în trei ani să nu se cuminece, iar dacă au, pînă în patru, precum am zis mai sus.

Despre a patra nuntă: Dumnezeiescul sinod al sfinţilor părinţi, cu socoteală şi judecată făcută împreună, au hotărît că această fără de lege să nu se facă nicidecum niciodată; iar de va îndrăzni cineva să nu asculte de dumnezeiasca lege şi ar ajunge la aşa viaţă neroadă a căsătoriei a patra, să fie afurisit şi lipsit de toată slujba bisericească şi străin cu totul de intrarea în biserica lui Hristos, pînă nu se îndepărtează cu desăvîrşire de această căsnicie rău încheiată. Şi de îndată ce s-a despărţit şi s-a pocăit şi s-a întors, primeşte-l.

A arhiereului Postnîcul: Iar canonul lui, zice dumnezeiescul Postnic, că se fie opt ani să nu se cuminece, nici bărbat, nici femeie; şi să facă metanii şi să ţină post şi să dea milostenii. Iar dacă nu se vor întoarce să fie străini de traiul creştinilor, precum am spus.

Canonul al 80-lea al marelui Vasilie: Iar nunţile care se fac mai mult de trei, nu se numesc nunţi, pentru că sînt ca la dobitoace, şi nelegiuite şi pîngărite şi înafară de rîndurile creştinilor; şi copiii care se vor naşte din a patra nuntă, hotărăsc legile dumnezeeşti, că să nu se cheme copii legitimi ai tatălui lor, nici să nu-l moştenească.

DESPRE DEOSEBIREA COPIILOR, CARE SE CHEAMĂ LEGITIMI, CARE NATURALI, CARE NELEGITIMI ŞI CARE ÎNTUNECAŢI? CAP. 166. (GLAVA 207.)

A lui Matei: Cînd cineva face copil cu femeia lui legiuită cu cununie, acel copil se cheamă legitim.

---

[1]) περὶ în ms.

Ὅταν δὲ ἔχῃ τινὰς γυναῖκα ἀνευλόγητον εἰς τὸ ὁσπίτιον αὐτοῦ καὶ κοιμᾶται μετ' αὐτῆς φανερῶς, ἐὰν κάμῃ παιδί, λέγεται φυσικόν.

Ὅταν δὲ πάλιν κοιμᾶται μετὰ γυναικὸς ἔξω ἀπὸ τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ, αὐτὸ τὸ παιδὶ ὁποῦ νὰ κάμῃ, λέγεται νόθος.

Ὅταν οὖν πάλιν γεννηθῇ παιδὶ καὶ τινὰς δὲν τὸ ἠξεύρει, ποῖος πατέρας τὸ ἔκαμε, οὐδὲ αὐτὸς ὁποῦ τὸ ἔσπειρε, λέγεται σκότιον.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΠΑΛΑΚΙΔΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΖ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Τὸν παράνομον γάμον ὁποῦ νὰ γένῃ, παντάπασιν νὰ τὸν ἐδιασπάσῃς, ἤγουν νὰ τὸν ἐχωρίσῃς, καὶ νὰ κανονιζέται μεγάλως, ὡσὰν χωρισθοῦν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου, κανὼν ξη-ον· Ὁ δὲ κανόνας τούτου τοῦ παρανόμου, ἀφ' οὗ χωρισθοῦν, ἔναι ὡσὰν τῶν αἱμομικτῶν, ἤγουν χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

Λεόντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Καὶ παλλακίδα τινὰς εἰς τὸ ὁσπήτιόν του νὰ μὴ δὲν ἔχῃ ὁρίζομεν, οὐδὲ εἰς ἄλλον τόπον, ὅτι οὐδὲν διαφέρει τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα τῆς πορνείας. Καὶ εἰ μὲν βούλεται νὰ τὴν εὐλογηθῇ, καλον· εἰ δὲ καὶ δὲν ἔναι ἀξία δι' αὐτόν, νὰ εὐλογηθῇ ἄλλην γυναῖκα καὶ αὐτὴν νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ αὐτοῦ ὁσπήτιον.

Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως· Ὅποιος ἔχει παλλακίδα εἰς τὸ αὐτοῦ ὁσπήτιον καὶ δὲν θέλει νὰ τὴν εὐλογηθῇ, οὐδὲ νὰ τὴν ἐχωρισθῇ, μὴ δέχεσαι αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε τὰ δῶρα αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ κάμῃ τελείαν χώρησιν ἐξ αὐτῆς· καὶ ὡσὰν χωρισθῇ, δέχου αὐτὸν ἀνεμποδίστως καὶ τὰ δῶρα αὐτοῦ.

Cînd are cineva femeie necununată în casa sa şi se culcă făţiş cu dînsa, dacă face copil, se cheamă natural.

Cînd însă se culcă afară de casa sa cu vreo femeie, acel copil pe care l-ar face, se cheamă nelegitim.

Dar cînd s-a născut copil şi nimeni nu ştie, care tată l-a făcut şi nici acela care l-a semănat, se cheamă întunecat.

DESPRE NUNTA FĂRĂ LEGE ŞI CANONUL EI ŞI DESPRE CEL CE ARE ŢIITOARE. CAP. 167. (GLAVA 208.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Căsătoria fără lege care s-a făcut, să o desfaci cu totul, adică să-i desparţi, şi să le dai mare canon, îndată ce s-au despărţit.

Canonul al 68-lea al marelui Vasilie: Dar canonul acestei fărădelegi, după ce s-au despărţit, este ca şi al amestecătorilor de sînge, adică să nu se cuminece cincisprezece ani.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Şi hotărîm ţiitoare să nu ţină nimeni în casa sa, nici în alt loc, pentru că un păcat ca acesta nu se deosebeşte întru nimic de curvie. Şi dacă voieşte să se cunune cu dînsa, bine; iar dacă nu este vrednică de dînsul, atunci să se cunune cu altă femeie şi pe aceea să o alunge din casa lui.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Cine are ţiitoare în casa sa şi nu voieşte să se cunune cu dînsa, nici să se despartă de ea, pe acela nu-l primi în biserică, nici prinoasele lui, pînă nu se va despărţi cu totul de dînsa; şi cum s-a despărţit, primeşte-l fără nici o piedică pe el şi prinoasele lui.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΛΟΓΗΘΕΝΤΟΣ ΤΡΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΙ Η ΜΙΑ ΕΥΡΕΘΗ ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΗ-ον

Ἐ ρ ώ τ η σ ι ς· Ἐὰν ἐπάρῃ τινὰς δύο γυναῖκας νομίμως καὶ νὰ ἐπέρνῃ καὶ τρίτον παράνομος καὶ νὰ τὰς εὐλογηθῇ καὶ τὰς τρεῖς· καὶ ἔσοντας νὰ εἶναι παράνομος ὁ [1]) τρίτος, τὸν ἐχώρισεν ἡ ἐκκλησία, τάχα δύναται τοῦτος νὰ εὐλογηθῇ ἄλλη τρίτον γυναῖκα, ἐπειδὴ ἐκείνη ἦτον παράνομος;

Π ρ ὸ ς τ ὸ ν π α τ ρ ι ά ρ χ η ν κ ύ ρ Ἰ ω ά σ α φ· ἀ π ό κ ρ ι σ ι ς· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης συνοδικῶς ἀπεκρίθη, ὅτι δύναται ἀνεμποδίστως κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θείου νόμου, ὁποῦ λέγει· τὸ ἀνδρόγυνον ὁποῦ νὰ ἔναι παράνομον καὶ νὰ στεφανωθῇ, ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελεν στεφανωθῇ, οὕτως λογίζεται. Καὶ τὰ παράνομα δὲν στέργονται, οὐδὲ βεβαιώνουνται, διότι ἡ γυναῖκα, ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ ἄνδρα καὶ εὑρεθῇ παράνομος, ἢ ὁ ἄνδρας, ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα καὶ εὑρεθῇ παράνομη, δύναται ὅποιος θέλει ἀπὸ τοὺς δύο νὰ χωρίσθῃ καὶ μετὰ τὴν χώρησιν νὰ ὑπανδρευθῇ.

ΠΕΡΙ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΙΑΣ ΟΠΩΣ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΞΘ-ον

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἐβλέποντας οἱ θεῖοι πατέρες, ὅτι πολλοὶ ἐγίνετο ἀδεφοὶ εἰς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ πολλαῖς φοραῖς καὶ μετὰ ἱερῶν εὐχῶν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐγίνοντο τελεῖοι ἀδελφοὶ διὰ τῆς ἐκκλησίας· καὶ ἐν ὑστέροις ἀθετοῦσαν ἐκείνην τὴν ἀδελφότητα, ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ἤρχοντο εἰς γάμον καὶ ὑπανδρεύονταν καὶ διὰ τοῦτο ἤλθεν σύγχυσις

DESPRE CEL CE S-A CUNUNAT CU TREI FEMEI ŞI UNA S-A AFLAT FĂRĂ LEGE CAP. 168. (GLAVA 209.)

Întrebare. **Dacă a luat cineva două femei pe lege şi să ia şi a treia oară fără lege şi să fi fost cununat cu tustrele; şi dat fiind că cea de a treia este fără lege, biserica l-a despărţit, oare poate acesta să se cunune a treia oară cu altă femeie, de vreme ce aceea a fost fără lege?**

Către patriarhul chir Ioasaf; răspuns: **Iar prea sfinţitul patriarh împreună cu sinodul a răspuns, că poate fără nici o piedică după hotărîrea dumnezeieştii legi care zice: perechea care este fără lege şi s-a cununat, se socoteşte, ca şi cum nu s-ar fi cununat. Şi cele făcute fără lege nu sînt primite şi nu se întăresc; pentru că femeia care a luat bărbat şi a fost aflat fără lege, sau bărbatul care a luat femeie şi a fost aflată fără lege, poate cine voieşte din cei doi, să se despartă şi după despărţenie să se căsătorească.**

DESPRE CEI CE SE PRIND FRAŢI, CĂSĂTORIE SĂ NU SE MAI FACĂ. CAP. 169. (GLAVA 210.)

A lui Matei: **Văzînd dumnezeieştii părinţi, că mulţi se făceau fraţi pe sfînta evanghelie şi de multe ori şi cu sfinte rugăciuni, din cauza cărora deveneau fraţi desăvîrşiţi prin biserică; şi mai pe urmă rupeau acea frăţie, pe care o făcuseră pe sfînta evanghelie şi făceau nuntă şi se căsătoreau şi din cauza aceasta intra tulburare mare în biserică şi văzînd aceasta dum-**

[1]) ἤ în ms.

πολλὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ θεωρῶντας τοῦτο οἱ θεῖοι πατέρες, ὅτι ἔναι ἄσεμνον καὶ ἀπρεπές, ἔκοψαν αὐτὴν καὶ ὥρισαν καὶ ἔστησαν, ὅτι πλέον νὰ μὴ δὲν γίνεται ἡ αὐτὴ ἀδελφοποιΐα. Εἰ δὲ καὶ φθάσει νὰ γένῃ, νὰ ἔναι ἄκυρος καὶ ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελε γένῃ ποτέ, οὕτως νὰ λογίζεται

Σ ή μ η ν α ι· Ὅμως ἐπέρνει ἀνεμποδίστως ὁ ἀδελφοποιητὸς τὴν ἀδελφοποιητὴν αὐτοῦ γυναῖκα. Πλὴν ὅσοι γίνονται ἐκεῖνοι τὴν σήμερον ἀδελφοποιητοί, μεγάλως κανονίζονται· καὶ τὸν ἱερέαν, ὁποῦ δίδει εὐχὴν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐκάμνῃ, ἀποφαίνουν [1]) νὰ παιδεύεται ἄργειαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

ΚΑΤΑΚΡΙΣΙΣ ΕΝΤΕΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΧΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΝ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑΝ ΕΥΛΟΓΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΡΕΠΟΥΔΙΟΥ ΤΙ ΔΗΛΟΙ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟ-ον>

Σ υ μ ε ὼ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ί κ η ς· Τὰ συνοικέσια θεοῦ κελεύσει γίνονται· καὶ ὁρίζομεν μὴ χωρίζειν αὐτὰ χωρὶς δικαίας αἰτίας, ἢ διὰ νὰ λαμβάνουν δῶρα, ἢ διὰ ἄλλην ἀπόλαυσιν ἢ χάριν. Ὁ δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ γένῃ πρόξενος νὰ χωρισθῇ ὁ νόμιμος γάμος χωρὶς εὔλογον αἰτίαν καὶ ἀπόδειξιν, ἀντίχριστος ὀνομάζεται, ἐπειδὴ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁρίζει ἡμᾶς, ὅτι νὰ ἀφίσωμεν τὸν πατέρα μας καὶ τὴν μητέρα μας καὶ νὰ ἑνωθῶμεν μετὰ γυναικῶν ἡμῶν καὶ νὰ ἤμεσθεν μετ' αὐτὰς σάρκα μίαν· καὶ νομοθετήσας αὐτὸς ὁ κύριος, ὅτι ἄνθρωπος δὲν ἔναι δυνατὸς νὰ χωρίσῃ τὸ ἀνδρόγυνον. Καὶ ὅπιος τὸ χωρίσῃ χωρὶς αἰτίαν, μόνον διὰ νὰ λάβῃ δῶρα, τοῦτος ἄνθρωπος δὲν ἔναι μόνον σατανὰς καὶ ἀντίχριστος καὶ παραβάτης, ὡς παραβαίνων τὰς τοῦ θεοῦ νομοθεσίας καὶ ἐναντιούμενος τὰ προστάγματα αὐτοῦ· ὁ ὁποῖος θέλει ἐκπέσῃ τῆς μελούσης ζωῆς καὶ κληρονόμος τῆς αἰωνίου κολάσεως γένειται.

nezeieştii părinţi, că nu este lucru frumos şi cum se cade, au curmat şi oprit această frăţie şi au hotărît să nu se mai facă. Iar dacă a şi apucat să se facă, să fie fă valoare; şi ca şi cum nu s-ar fi făcut niciodată, aşa să se socotească.

Înseamnă-ţi: **Totuşi fratele de cruce ia fără nici o piedică de soţie pe sora celui cu care s-a prins frate. Dar aceea care se prind azi fraţi de cruce, iau canon greu; şi preotul care le citeşte rugăciunea şi-i face, hotărăsc să fie pedepsit cu îndepărtarea din preoţia lui.**

OSÎNDA CE SE DĂ CELOR CE DESPART FĂRĂ PRICINĂ BINECUVÎNTATĂ PERECHEA CUNUNATĂ ŞI DESPRE CE ÎNSEAMNĂ REPUDIUM? <CAP. 170.> (GLAVA 213.) [2])

Simeon al Salonicului: **Căsătoriile se fac din porunca lui dumnezeu; şi hotărîm să nu se despartă fără vină dreaptă, sau pentru daruri sau pentru alt cîştig sau favoare. Iar acela care a mijlocit ca legiuita cununie să fie despărţită fără cauză binecuvîntată, se cheamă antihrist, pentru că domnul nostru Iisus Hristos ne porunceşte, ca să lăsăm tată şi mamă şi să ne unim cu femeile noastre şi să fim cu dînsele un singur trup; şi însuşi domnul a dat lege, că omul nu are putere să despartă pereche cununată. Şi cine a despărţit-o fără vină, ci numai să ia daruri, acesta nu este om, ci satana şi antihrist, ca unul ce calcă legiuirile lui dumnezeu şi se împotriveşte poruncilor lui; unul ca acesta va să cază din viaţa viitoare şi se face moştenitor al muncii de veci.**

---

[1]) ἀποφήνουν în ms.

[2]) Glavele 211 şi 212 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

Ὅτι ὁ ἀνὴρ πέμπει ῥεπούδιον τῇ γυναικὶ καὶ τὴν προῖκαν ταύτης κερδαίνει διὰ τὰς κάτωθεν αἰτίας.

Ἑρμηνεία· Ῥεπούδιον λέγεται τὸ διαζύγιον· καὶ διαζύγιον λέγεται τὸ γράμμα, ὁποῦ χωρίζεται τὸ ἀνδρόγυνον.

ΠΕΡΙΧΩΡΗΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΤΗΝ ΕΧΩΡΙΖΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΝ ΤΗΣ ΚΑΙ ΚΕΡΔΑΙΝΕΙ ΤΗΝ ΑΥΤΗΣ ΠΡΟΙΚΑΝ Ο ΑΥΤΟΣ ΑΝΗΡ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΑ-ον.

Ματθαίου· α') Ἐὰν ἤξευρεν ἡ γυναῖκα, ὅτι τινὲς ἄνθρωποι ἐπιβουλεύονται τὸν βασιλέα, καὶ δὲν τὸ ὁμολογήσει τοῦ αὐτῆς ἀνδρός·

β') Ἐὰν κατεγορηθῇ, ὅτι ἐμοιχεύθη καὶ ἀποδειχθῇ, καθὼς ὁρίζουν οἱ νόμοι·

Ὅρα· Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς μοιχείας θέλει ὁ βασιλικὸς νόμος, ὅτι νὰ ἔναι πέντε μάρτυρες καὶ νὰ κάμουν ὅρκον, ὅτι εἶδον ἐν ὀφθαλμοῖς τὴν μοιχείαν ὁποῦ ἐγίνετον· καὶ τότε νὰ πιστεύεται·

Ματθαίου· γ') Ἐὰν ἐπιβουλεύσει τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μεθ' ὁποιον τρόπον εὕρῃ, ἢ ἀνηξεύρῃ ἄλλους, ὅτι ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ δὲν τοῦ τὸ ὁμολογήσει·

δ') Ἐὰν μετὰ ξένους ἄνδρας λούεται εἰς τὸ λουετρὸν χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἢ εἰς ἄλλον τόπον, ἢ κάθηται εἰς συμπόσιον μετ' αὐτῶν, ἤτοι εἰς τράπεζον εὐθιμίας·

ε') Ἐὰν μείνῃ ἔξω ἀπὸ τὸ ὀσπήτιον χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰς ξένον ὀσπήτιον, ὅπου νὰ μὴ δὲν ἔναι συγγενεῖς αὐτῆς·

Cînd bărbatul trimite femeii repudium şi cîştigă zestrea acesteia pentru vinile de mai jos:

Tîlcuire: **Repudium se cheamă despărţenie şi despărţenie se cheamă cartea prin care se desparte perechea căsătorită.**

DESPĂRŢIREA NUNŢII ŞI VINILE FEMEII CARE O DESPART DE BĂRBATUL EI ŞI CÎŞTIGĂ ACEL BĂRBAT ZESTREA EI. CAP. 171. (GLAVA 214.)

A lui Matei: **1) Dacă femeia ştia că oarecare oameni conspiră în contra împăratului şi nu a mărturisit bărbatului ei;**

2) Dacă a fost pîrîtă, că a preacurvit, şi a fost dovedită, precum hotărăsc legile;

Vezi! A împăraţilor Leon şi Constantin: **La pîra asupra adulterului, legea împărătească voieşte, ca să fie cinci martori şi să jure că au văzut cu ochii preacurvia ce se făcea; şi atuncia să se creadă;**

A lui Matei: **3) Dacă vrăjmăşeşte viaţa bărbatului ei cu orice chip ar afla, sau ştie pe alţii că vrăjmăşesc viaţa lui şi nu i-o mărturîseşte;**

4) Daca se scaldă la baie cu bărbaţi străini fără voia bărbatului ei, sau în alt loc, sau şade la ospăţ cu ei, adică la masă de petrecere;

5) Dacă rămîne afară de casă fără voia bărbatului ei în casă străină, în care să nu fie rude de ale ei;

Ϛ') Ἐὰν ἔχῃ ὁ ἄνδρας της εἰς τὴν γειτονίαν ἢ εἰς τὸν γείτονα ὑποψίαν καὶ παραγγέλῃ της νὰ <μὴ> ὑπάγῃ εἰς τὸ ὁσπήτιον ἐκεῖνο καὶ αὐτὴ ὑπάγῃ·

ζ') Ἐὰν ὑπάγῃ εἰς τὸ θεάτρον τῶν παιγνιδίων νὰ ἐμβλέπῃ χωρὶς θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

Ὁμοίως καὶ ἐὰν ὑπάγῃ νὰ ἐμβλέπῃ καὶ εἰς ταῖς ῥένταις τῶν ἀλόγων, ὁποῦ τρέχουν.

ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ, ΟΠΟΥ ΤΟΝ ΕΧΩΡΙΖΕΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΙ ΕΠΕΡΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΙΚΑ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ ΟΠΟΥ ΤΗΣ ΕΔΩΚΕ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΓΑΜΟΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΒ-ον

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· α') Ἐὰν κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ αὐτὸς μελετήσῃ κακὰ ἢ ἄλλους ἠξεύρῃ ὁποῦ μελεθοῦν καὶ δὲν τὸ ὁμολογήσῃ τοῦ βασιλέως ἢ αὐτὸς σωματικῶς ἢ νὰ τὸ μηνύσῃ μετὰ ἄλλου τινός.

β') Ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς μὲ ὅποιον τρόπον εὕρῃ·

γ') Ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς καὶ προβάλλοι ἄλλους νὰ τὴν μοιχεύουν ἢ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τοῦτο·

δ') Ἐὰν καταγορήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς κρίσεως ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ διὰ μοιχαλίδα καὶ δὲν δυνηθῇ μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων νὰ τῆς ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, ἔχει ἄδειαν ἡ γυναῖκα ὡς κατήγορον αὐτῆς νὰ τὸν ἐχωρισθῇ, ἂν θέλῃ.

Ἐὰν ἄλλη γυναῖκα ἔχῃ εἰς τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ καὶ κοιμᾶται μετ' αὐτῆς, ἢ εἰς χωρίον ἢ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ εἰ εἰπεῖ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἢ ἄλλος τινὰς πρώτην καὶ δευτέραν φοράν, ὅτι νὰ ἀπέχῃ, καὶ αὐτὸς δὲν κάμῃ τελείαν ἀποχὴν ἐξ ἐκείνης τῆς μοιχαλίδος, χωρίζεται αὐτὸν ἡ γυναῖκά του.

6) Dacă bărbatul ei are în vecinătate sau asupra vecinului bănuială şi-i spune să nu meargă în casa aceea şi ea merge;

7) Dacă merge la teatru de jocuri să privească fără voia bărbatului ei.

De asemenea şi dacă merge să privească şi la cursele de cai, unde aleargă.

PENTRU CARE VINI SE DESPARTE FEMEIA DE BĂRBATUL SĂU ŞI-ŞI IA ZESTREA ŞI DARURILE CE I LE-A DAT PENTRU NUNTĂ. CAP. 172. (GLAVA 216.) [1]

A lui Armenopol: **1) Dacă sau el însuşi pune la cale planuri rele în contra împăratului sau ştie pe alţii că vor pune şi nu a mărturisit-o împăratului el însuşi personal sau nu i-a anunţat-o prin altcineva;**

2) Dacă a vrăjmăşit viaţa ei în orice chip ar afla;

3) Dacă a vrăjmăşit buna cuminţenie a ei şi ar pune pe alţii să preacurvească cu dînsa sau a mijlocit aceasta;

4) Dacă a pîrît-o pe femeia lui în faţa judecăţii sau în alt loc de preacurvie, şi n-a putut să dovedească preacurvia cu martori vrednici de crezare, atunci femeia are voie să se despartă de dînsul, dacă voieşte, ca de un pîrîş al ei.

5) Dacă are altă femeie în casa lui şi doarme cu dînsa, sau în sat sau într-alt loc, şi i-a spus femeia lui sau părinţii ei sau altcineva, odată şi de două ori, să se îndepărteze şi el nu se va lăsa cu totul de acea preacurvă, femeia lui se desparte de dînsul.

---

[1]) Glava 215 este luată din *Cartea romînească de învăţătură.*

Ἴδε· Διὰ ταῦτα τὰ ἄνωθεν οὐχὶ μόνον τὴν προγαμιαίαν δωρεὰν ζημιώνεται ὁ ἄνδρας καὶ ἐπέρνει αὐτὴν ἡ γυναῖκα, ὁμοίως καὶ τὴν προῖκα αὐτῆς, ἀμὴ καὶ ἀπὸ τὸν βίον αὐτοῦ ὅσον ἔναι τὸ τρίτον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τόσον δίδει ὅλην τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· καὶ παιδεύεται ὁ ἄνδρας, εἴ τι ἔμελε νὰ πάθῃ ἡ γυναῖκα.

Σήμηνε· Πλὴν οὐδὲ ἡ γυναῖκα χωρὶς κρίσιν δύναται νὰ χωρισθῇ τὸν ἄνδραν, οὔτε ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα. Διὰ τοῦτο ὅποιος ἐπάρῃ ἀνδρὸς γυναῖκα, χωρὶς νὰ χωρισθῇ μετὰ κρίσεως, μοιχὸς λέγεται, κἂν καὶ ἡ γυναῖκα ἦτον εἰς πταίσιμον νὰ χωρισθῇ, ἢ καὶ ὁ ἄνδρας εἶχε πολλὰ δικαιώματα νὰ χωρισθῇ, ἀλλ' ὅμως χωρὶς κρίσιν καὶ γράμμα χωρίσεως, δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ τὸ ἀνδρόγυνον. Τοῦτο μόνον εἰς τὴν καλογερικὴν γίνεται, ὥστε νὰ χωρίζεται χωρὶς κρίσιν, καθὼς λέγουν οἱ νόμοι.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΑΡΚΙΚΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΓ-ον

Ματθαίου· Λύεται, ἤγουν χωρίζεται ὁ γάμος, καὶ ὅταν περάσουν χρόνοι τρεῖς, ὡσὰ γένῃ ὁ γάμος, καὶ δὲν δυνηθοῦν νὰ σμίξουν τὸ ἀνδρόγυνον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· καὶ ἐὰν ζητήσῃ ἡ γυναῖκα νὰ χωρισθῇ τὸ ἀνδρόγυνον, ἤγουν τὸν αὐτῆς ἄνδρα, καὶ αὐτὸς μαρτυρήσει, ὅτι ἀληθείᾳ δὲν δύναται νὰ σμίξῃ μετ' αὐτῆς, χωρίζεται ἡ γυναῖκα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ὁ ἄνδρας ἐξ αὐτῆς τῆς αὐτοῦ γυναικός. Καὶ ἔχει ὁ ἄνδρας τὰ αὐτοῦ πράγματα χωρὶς ζημίαν καὶ ἡ γυναῖκα τὴν αὐτῆς προῖκαν μόνον· ἡ δὲ προγαμιαία δωρεὰ μένει εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δὲν τὴν ἐπέρνει ἡ γυναῖκα.

Vezi! **Pentru acestea de mai sus, bărbatul păgubeşte nu numai darurile dinaintea nunţii şi le ia femeia, aşijderea şi zestrea ei, ci şi din averea lui, cît este a treia parte din darurile dinaintea nunţii, atîta să dea cu toate darurile dinaintea nunţii; şi bărbatul se pedepseşte, cu ce avea să sufere femeia.**

Înseamnă-ţi: **Dar nici femeia nu poate fără judecată să se despartă de bărbat, nici bărbatul de femeie. De aceea cine a luat femeie a vreunui bărbat, fără să fie despărţită cu judecată, se cheamă preacurvar, măcar că femeia era în greşală să fie despărţită, sau şi bărbatul avea multe motive drepte să se despartă ci totuşi fără judecată şi carte de despărţenie, bărbatul şi femeia nu se pot despărţi. Numai la călugărie se face aceasta, că se desparte fără judecată, precum spun legile.**

DESFACEREA NUNŢII CÎND BĂRBATUL NU SE AFLĂ TRUPEŞTE CU FEMEIA LUI. CAP. 173. (GLAVA 217.)

A lui Matei: **Se desface, adică se desparte nunta, şi cînd vor trece trei ani, de cînd s-a făcut nunta, şi bărbatul cu femeia nu se va putea împreuna ca oamenii; şi dacă femeia va căuta să se despartă perechea conjugală, adică de bărbatul ei, şi dînsul va mărturisi, că într-adevăr nu se poate împreuna cu dînsa, atunci femeia se desparte de acel bărbat al ei şi bărbatul de acea femeie a lui. Şi bărbatul îşi ţine lucrurile sale fără nici o pagubă şi femeia zestrea ei numai; iar darurile dinaintea nunţii rămîn la bărbat şi nu le ia femeia.**

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΕΥΡΗ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΔ-ον.

Πατρικίου ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ βιβλίου τίτλος μθ-ος· Ἐὰν ὑπανδρευθῇ τινας καὶ ἐπάρῃ γυναῖκα, θαῤῥῶντας ὅτι νὰ ἔναι παρθένος καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν εὕρῃ παρθένον, ἐν τῷ ἅμα νὰ ἀποδείξῃ τοῦτο μετ' ἀληθοῦς ἀποδείξεως, νὰ χωρίζεται τοῦτος ὁ γάμος, ἀπέφηνεν ὁ Πατρίκιος. Καὶ γυναῖκα νὰ μὴ δὲν κατακρίνεται διὰ μοιχαλίδα, τουτέστι νὰ μὴ δὲν ζημειόνεται εἰς τὴν προῖκαν αὐτῆς, διότι προτύτερα ἔκαμε τὸ ἁμάρτημα, παρὰ νὰ λάβῃ τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ καὶ σμίξῃ μετ' αὐτῆς δευτέραν φοράν, νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται πλέον.

ΛΥΣΙΣ ΓΑΜΟΥ ΟΤΑΝ ΓΕΝΗ ΤΙΝΑΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ΚΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ, ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΜΕΤΑ ΚΑΙΡΟΝ ΝΑ ΘΕΛΗ ΝΑ ΓΕΝΗ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΕ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Λύεται, ὥστε χωρίζεται τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα τὸν αὐτῆς ἄνδρα, ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ καλόγηρος ἢ καλογραία δηλονότι, καὶ χωρὶς θέλημα τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ χωρὶς τινὸς κρίσεως, ἐπειδὴ εἰς τὴν καλλιωτέραν ὁδὸν ὑπαγένει. Λέγει γὰρ ὁ νόμος, ὅτι ὁρίζομεν νὰ ἔχῃ ἄδειαν ὅποιος θέλει ἀπὸ τὸ ἀνδρόγυνον νὰ γένῃ καλόγηρος, νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸν γάμον καὶ νὰ μὴ δὲν ἔχῃ κανέναν ἐμπόδιον, ἐπειδὴ εἰς τὸ καλλιώτερον ἔρχεται, ἤτοι εἰς τὴν ἰσάγγελον πολιτείαν. Ἀληθῶς πρῶτον νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα ἐκεῖνος, ὁποῦ θέλει νὰ γένῃ καλόγηρος καὶ τότε νὰ ἔχῃ ἄδειαν τὸ ἄλλο μέρος νὰ ὑπανδρεύεται, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα. Καὶ ὅποιον μέρος μείνῃ εἰς τὸ τάγμα τῶν κοσμικῶν, νὰ ἔχῃ ἀπ' ἐκεῖνον ὁποῦ γενεῖ καλόγηρος, τὸ δίκαιον μερτικὸν τῆς αὐτοῦ κληρονομίας.

DESFACEREA NUNŢII CÎND BĂRBATUL NU ŞI-A AFLAT FEMEIA FECIOARĂ. CAP. 174. (GLAVA 218.)

A lui Patriciu din cartea romaică titlul 49: Dacă s-a însurat cineva şi a luat femeie cu nădejdea să fie fecioară şi n-a aflat-o fecioară, în aceeaşi clipă să dovedească aceasta cu adevărată dovadă, pentru ca nunta aceasta să se despartă, a hotărît Patriciul. Şi femeia să nu fie osîndită ca preacurvă, adică să nu-şi păgubească zestrea ei, pentru că a păcătuit mai înainte de a lua pe bărbat; iar dacă s-a împreunat şi a doua oară cu dînsa, nu se mai poate despărţi.

DESFACEREA NUNŢII CÎND CINEVA SE FACE CĂLUGĂR ŞI FEMEIA LUI S-A MĂRITAT ŞI DÎNSUL DUPĂ UN TIMP VOIEŞTE SĂ SE FACĂ ARHIEREU. CAP. 175. (GLAVA 219.)

A lui Armenopol: Se desface, dacă se desparte bărbatul de femeia sa sau femeia de bărbatul ei, cînd voieşte să se facă anume călugăr sau călugăriţă, şi fără voia unei părţi şi fără vreo judecată, deoarece merg pe o cale mai bună. Căci zice legea, că hotărîm să aibă voie cine din perechea nuntită voieşte să se călugărească, să se despartă de nuntă şi să nu aibă nici o piedică, deoarece vine la o cale mai bună, adică la un trai asemenea îngerilor. Într-adevăr mai întîi să ia schima acela ce voieşte să devină călugăr şi atuncea partea cealaltă să aibă voie să se căsătorească, sau bărbat sau femeie. Şi partea care a rămas în rîndul mirenilor, să aibă de la acela care s-a făcut călugăr dreptul la partea din moşte nirea aceluia.

Ματθαίου· Ἐὰν δὲ τύχῃ καὶ γένῃ τινὰς καλόγηρος καὶ ἡ γυναῖκά του ὑπανδρευθῇ καὶ μετὰ καιρὸν ὑπανδρευθῇ εἰ περασμένον (!) φανῇ τοῦτος ἄξιος διὰ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, γίνεται καὶ δὲν ἐμποδίζεται διὰ τὴν ὑπανδρείαν τῆς αὐτοῦ γυναικός.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΔΕΙΡΗ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ ΛΥΤΗΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΣ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν ἡ γυναῖκα ἐπιβάλλῃ τὰς τολμηρὰς χεῖρας αὐτῆς εἰς τὸν αὐτῆς ἄνδρα, τουτέστι νὰ τὸν ἐδείρῃ, ἢ διὰ νὰ τὸν ἐλυπήσῃ ἂν ἔναι ἐγγαστρωμένη καὶ σκοτώσῃ τὸ παιδὶ εἰς τὴν αὐτῆς κοιλίαν νὰ χάσῃ τὴν ἐλπίδα τοῦ παιδίου ὁ ἄνδρας ,<τότε χωρίζεται αὐτὴν ὁ ἄνδρας> καὶ πέρνει ἄλλην.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΝΑ ΕΝΑΙ ΚΛΕΠΤΗΣ, ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΖ-ον

Ἐὰν ὁ ἄνδρας ἔναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ὅτι νὰ ληστεύῃ, ἤγουν νὰ κουρσεύῃ καὶ νὰ ἀφανίζῃ ἢ νὰ κλέψῃ πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ νὰ ἀνοίξῃ τάφους νὰ ἐπάρνῃ ῥοῦχα, καὶ ἀποδείξῃ τοῦτο ἡ γυναῖκα, χωρίζεται τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ ἐπέρνει καὶ τὴν αὐτῆς προῖκαν ἅπασαν καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν.

Ὅρα· Νόησον τὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν τοῦ βασιλικοῦ νόμου, ὅτι δὲν λέγει μόνον περὶ κλεψίας ἐκκλησιῶν καὶ τάφων, ἀμὴ κοινῶς ἔναι ἡ ὑπόθεσις τῆς κλεψίας, ὥστε ἀνέναι κλέπτης ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ ἀποδειχθῇ μετὰ ἀληθοῦς ἀποδείξεως, ὅτι ἔκλεψεν, ἢ ἐκκλησιῶν ἢ τάφων ἢ τινῶν ἀνθρώπων πράγματα, χωρίζεται.

A lui Matei: Iar dacă s-a întîmplat şi s-a făcut călugăr şi femeia lui s-a măritat şi după o trecere de timp de cînd se va fi măritat, acesta s-a arătat vrednic pentru demnitatea de arhiereu, se face şi nu este oprit din cauza căsătoriei femeii lui.

DESPRE FEMEIA CARE-ŞI BATE BĂRBATUL, SĂ SE DESPARTĂ. CAP. 176. (GLAVA 220.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Dacă femeia îşi pune îndrăzneţele-i mîini pe bărbatul ei, adică să-l bată, sau pentru ca să-i pricinuiască durere, dacă este însărcinată şi şi-a ucis copilul în pîntecele ei, pentru ca bărbatul să-şi piardă nădejdea de copil, atunci bărbatul se desparte de dînsa.

DESPRE BĂRBAT, DACĂ ESTE FUR FEMEIA LUI SE DESPARTE DE DÎNSUL. CAP. 177. (GLAVA 221.)

Dacă viaţa bărbatului este că să tîlhărească, adică să umble la jaf şi să distrugă şi să fure lucru de la biserică sau să deschidă morminte să ia haine, şi femeia lui a dovedit aceasta, se desparte de bărbatul ei şi-şi ia şi zestrea toată şi darurile dinaintea nunţii.

Vezi! Bagă de seamă hotărîrea de sus a legii împărăteşti că nu vorbeşte numai de furtul din biserici şi morminte, ci este vorba în general despre furt, aşa încît, dacă este fur bărbatul sau femeia şi s-a dovedit cu adevărată dovadă, că a furat sau din biserici sau din morminte sau lucrurile unor oameni, atunci se desparte.

ΠΕΡΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΗ-ον

Τοῦ 'Αρμενοπούλου· Λύεται, ἤγουν χωρίζεται, ὁ γάμος, καὶ ὅταν αἰχμάλωτος γένῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ εἰς πέντε χρόνους δὲν ἀκουσθῇ τελείως, ὅτι ἔναι ζωντανὸς ἢ τὸ ἕνα μέρος ἢ τὸ ἄλλον, ὁποῦ αἰχμαλωτίσθη.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΓΕΝΗ ΣΚΛΑΒΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΙΜΙΑΝΟΥΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΧΩΡΙΣΘΗ ΕΚ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΟΘ-ον

'Εκ τοῦ πολιτικοῦ νόμου· 'Αποφαίνει ὁ πολιτικὸς νόμος εἰς βιβλίον ἑξηκοστόν, τίτλος ὄγδοος, κεφάλαιον δωδέκατον, ὅτι ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ μοιχευθῇ ὑπὸ δυναστῶν ἢ ὑπὸ κουρσάρων ὁποῦ νὰ τὴν αἰχμαλωτίσουν, καὶ γυρίσει καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, δὲν ἔναι δίκαιον νὰ τὴν ἐκατηγορῇ, οὐδὲ νὰ τὴν ἀποδιώξῃ ὅτι κατὰ δυναστείαν ἐγένετο καὶ διὰ τοῦτο θέλει ὁ παρὼν νόμος καὶ συγχωρεῖ τῆς γυναικὸς νὰ τὴν ἔχῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται, ἐπειδὴ στανικῶς ἐγένετο. Καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς νόμος ἀποφαίνει, ὅτι ἡ γυναῖκα ὁποῦ μοιχευθῇ ὑπὸ βαρβάρων δυναστικῶς, κανένα ἐπιτίμιον δὲν ἔχει.

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΔΙΩΞΗ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΛΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΟΙΧΕΥΣΟΥΝ, ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΤΗΝ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠ-ον

Ζωναρᾶ· 'Εὰν ὁ ἄνδρας ὁποῦ νὰ διώξῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἔξω τοῦ ὁσπητίου καὶ αὐτὴ μὴ ἔχει τί νὰ κάμῃ καὶ ποῦ νὰ μείνῃ καὶ ὑπαγένει εἰς τινὰν συγγενέα αὐτῆς ἢ εἰς ἄλλον πιστὸν γνώριμον καὶ εἰς στράταν εὑρέθησάν τινες κακοποιοῖ καὶ ἐμοίχευσαν αὐτὴν στανικῶς,

DESPRE BĂRBATUL SAU FEMEIA CĂZUŢI ÎN ROBIE. CAP. 178. (GLAVA 222.)

A lui Armenopol: Se desface, adică se desparte nunta, şi cînd bărbatul sau femeia au căzut în robie şi cinci ani nu s-a auzit de loc dacă trăieşte o parte sau alta care a fost robită.

DESPRE FEMEIA CARE A CĂZUT ÎN ROBIE ŞI AU PÎNGĂRIT-O, SĂ NU FIE DESPĂRŢITĂ DE BĂRBATUL EI. CAP. 179. (GLAVA 223.)

Din legea politicească: Legea politicească hotărăşte în cartea şaizeci şi şasea, titlul al optulea, cap al doisprezecilea că femeia care a fost pîngărită de cei puternici sau de piraţii care au prins-o roabă, şi se va întoarce şi a venit în casa bărbatului ei, nu este cu dreptate să o pîrască, nici să o alunge, pentru că s-a făcut de silă; şi de aceea legea de faţă voieşte şi iartă aceasta femeii să o ţină bărbatul ei şi să nu se despartă de dînsa, deoarece s-a făcut silă. Şi legea bisericească hotărăşte că femeia care a fost pîngărită de barbari cu de-a sila, nu are nici o pedeapsă.

DESPRE BĂRBATUL CARE-ŞI GONEŞTE FEMEIA ŞI VA FI PÎNGĂRITĂ, SĂ NU SE DESPARTĂ DE EA. CAP. 180. (GLAVA 224.)

A lui Zonara: Dacă bărbatul şi-a gonit femeia afară din casă şi dînsa nu are ce să facă şi unde să stea şi merge la vreo rudă sau la un alt cunoscut de încredere şi pe drum s-au aflat nişte făcători de rele şi au pîngărit-o cu de-a sila, totuşi femeia nu se osîndeşte

ὅμως εἰς τοῦτο ἡ γυναῖκα δὲν κατακρίνεται, οὐδὲ κανονίζεται, οὐδὲ χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ αἰτία, ὁποῦ ἐμοιχεύθη ἦτον αὐτὸς ὁ ἄνδρας αὐτῆς, ὁποῦ τὴν ἐδίωξεν ἔξω τοῦ ὁσπιτίου· καὶ ὅλα τὰ βάρη καὶ ὁ κανόνας τῆς μοιχείας εἰς αὐτὸν ἀποδίδονται ὡς αἴτιον τῆς ἁμαρτίας, ἡ δὲ γυναῖκα διαμένει ἀναίτιη καὶ διὰ τὴν μοιχείαν δὲν κανονίζεται, οὐδὲ ἄλλην παίδευσιν λάμβανει· μόνον διαμένει εἰς τὸ ὁσπήτιον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ὡς καὶ τὸ πρῶτον σάρκα μίαν καὶ κυρία τοῦ οἴκου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΛΩΒΟΥ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ, ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΑ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Λύεται ὁ ἄνδρας τῆς γυναικός, ἐὰν λωβός· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας χωρίζεται τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐὰν ἔναι λωβή.

Τῶν αὐτῶν· Ἐὰν οὖν τύχη καὶ ἔχη τὸ ἀσθένημα ἡ γυναῖκα καὶ χωρισθῆ, νὰ ἔχη ὁ ἄνδρας τὴν ἔννοιαν τῆς τροφῆς αὐτῆς ἕως ὅλης τῆς ζωῆς αὐτῆς.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Περὶ τοῦ τοιούτου πάθους τῆς λώβης ἀποφαίνει ὁ Θεσσαλονίκης κύρις Συμεών, ὅτι ὅποιος ἐκ τοὺς δύο ἔχει τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, νὰ χωρίζωνται.

ΠΕΡΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΒ-ον

Ματθαίου· Ὅταν ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος δεχθῆ τινὰς τὸ παιδίν του, χωρίζεται τὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ὅτι τὴν ἔκαμεν ἀδελφὴν πνευματικήν.

pentru aceasta, nici canon nu ia, nici nu se desparte de bărbatul ei, pentru că de vină că a preacurvit a fost însuşi bărbatul ei care a alungat-o din casă; şi toată gravitatea şi canonul preacurviei sînt date asupra lui ca un vinovat de acel păcat, iar femeia rămîne nevinovată şi nici canon nu ia pentru preacurvie, nici altă pedeapsă; ci rămîne în casa bărbatului ei împreună cu dînsul ca şi mai înainte un singur trup şi stăpînitoare a casei şi a lucrurilor lor.

BĂRBATUL LEPROS SAU FEMEIÁ, SE DESPARTE. CAP. 181. (GLAVA 225.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: **Se depărtează bărbatul de femeie, dacă este lepros; aşijderea şi bărbatul se desparte de femeia sa, dacă este leproasă.**

A aceloraşi: **Dacă deci se întîmplă şi femeia are acea boală şi se desparte, bărbatul să aibă grijă de hrana ei toată viaţa ei cît trăieşte.**

Simeon al Salonicului: **Despre această suferinţă a leprei hotărăşte chir Simeon al Salonicului, că oricare din cei doi, sau bărbatul sau femeia, are acea boală, să se despartă**

DESPRE DESPĂRŢIREA PENTRU RUDENIA DIN SFÎNTUL BOTEZ. CAP. 182. (GLAVA 226.)

A lui Matei: **Dacă cineva s-a făcut naş copilului său la sfîntul botez, se desparte de femeia lui, pentru că şi-a făcut-o soră sufletească.**

ΠΕΡΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΣΙΑΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΓ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἐὰν τινὰς κάμῃ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ θετὸν υἱόν, χωρίζεται ὁ γαμβρὸς τὴν αὐτοῦ θυγατέραν, ὅτι ἔκαμεν αὐτὴν ἀδελφὴν πνευματικήν, καὶ ἐπέρνει ἄλλη γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΝΟΜΟΥ ΓΑΜΟΥ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΔ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ ἄνδρα καὶ νὰ εὑρεθῇ παρανομία, δύναται νὰ τὸν ἐχωρισθῇ νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΡΑΓΑΜΙΑΣ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΕ-ον

Τῶν θείων πατέρων· Ἡ τετραγαμία χωρίζεται ἐξ ἀποφάσεως, διότι ἔναι ἔξω τοῦ νόμου. Καὶ γάμος αὕτη δὲν λέγεται, μόνον χαιρώδης, ἤγουν ὥσπερ ὁ χοῖρος κυλίεται εἰς τὸν πηλὸν καὶ λασπόνεται καὶ βρωμεῖ, ὁμοίως καὶ αὕτη ἡ τετραγαμία.

ΠΕΡΙ ΑΝΗΒΟΥ ΓΑΜΟΥ ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠϚ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ ἄνηβος γάμος ἀπόφασις νὰ χωρίζεται· καὶ ἄνηβος λέγεται, ὅταν δὲν ἔναι ὁ ἄνδρας χρόνων δεκατεσσάρων καὶ ἡ γυναῖκα δώδεκα.

DESPRE DESPĂRŢIREA PENTRU RUDENIA ÎNFIERII. CAP. 183. (GLAVA 227.)

A aceluiaşi Matei: **Dacă pe ginerele său îl face cineva fecior înfiat, ginerele se desparte de fata lui, pentru că a făcut-o soră sufletească pe dînsa, şi ia altă femeie.**

NUNTA FĂRĂ LEGE SE DESFACE. CAP. 184. (GLAVA 228.)

A aceluiaşi Matei: **Dacă femeia a luat bărbat şi s-a descoperit călcarea legii, poate să se despartă de dînsul ca să ia alt bărbat; de asemenea şi bărbatul de femeie.**

A PATRA NUNTĂ SE DESFACE. CAP. 185. (GLAVA 229.)

A dumnezeieştilor părinţi: **Nunta a patra se desparte hotărît, pentru că este în afară de lege. Şi aceasta nu se cheamă nuntă, ci viaţă porcească, adică precum porcul se rostogoleşte în noroi şi se murdăreşte şi pute, asemenea şi această nuntă a patra.**

NUNTA CELOR FĂRĂ VÎRSTĂ SE DESFACE. CAP. 186. (GLAVA 230.)

A patriarhului Postnicul: **Nunta fără vîrstă e hotărîre să se despartă; şi fără vîrstă se cheamă, cînd bărbatul nu este de paisprezece şi femeia de doisprezece ani.**

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΣΥΝΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΦΥΣΙΝ, ΟΤΙ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΖ-ον.

Τὸ παρὸν εὑρίσκεται εἰς ἕνα νόμιμον παλαιὸν εἰς τὴν ἁγίαν ἀρχιεπισκοπὴν Ἀχριδῶν· Ἐὰν ὁ ἄνδρας εὑρίσκεται μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, τὸ ὁποῖον ἔξω ἔναι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ξεχωριστὰ ἀπὸ τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ὡς αἰσχρὰν καὶ κατησχυμένην πρᾶξιν καὶ σμίξιν, νὰ χωρίζεται αὐτὸν ἡ γυναῖκα αὐτοῦ ἄνευ τινὸς συμπαθείας καὶ νὰ ἐπέρνῃ ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῆς καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, καὶ ἀπὸ τὸν βίον του, ὅσον ἔναι τὸ τρίτον τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, τόσον λαμβάνει.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ καὶ Γρηγωρίου Θεσσαλονίκης· Ὅποιος γὰρ κάμῃ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, ἱερεὺς νὰ μὴ δὲν γίνεται, μόνον νὰ χωρίζεται παντελῶς καὶ ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ὡσὰν χωρισθῇ, νὰ κανονίζεται, χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΓΥΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΝΑ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ, ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΗ-ον>

Ὁ ἑβδομηκοστὸς δεύτερος κανὼν τῆς ἕκτης συνόδου ἀποφαίνει, ὅτι, ἐὰν ἐπάρῃ ὀρθόδοξος ἄνδρας γυναῖκα αἱρετική, ἢ καὶ ὀρθόδοξος γυναῖκα νὰ ἐπάρῃ αἱρετικὸν ἄνδρα, νὰ χωρίζωνται.

Σύνοδου δ-ης κανὼν ιδ-ος· Ἐὰν γὰρ στέρξῃ τὸ αἱρετικὸν πρόσωπον νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν αἵρεσιν νὰ γένῃ ὀρθόδοξος, νὰ μὴ δὲν χωρίζεται.

DESPRE BĂRBATUL CARE SE AFLĂ CU FEMEIA SA AFARĂ DE FIRE, CĂ SE DESPARTE ŞI DESPRE CANONUL LUI. CAP. 187. (GLAVA 231.)

Aceasta se găseşte într-o veche lege la sfînta arhiepiscopie a Ohridei: Dacă bărbatul se află cu femeia sa în afară de fire, ceea ce este afară de firea omenească şi osebit de neamul creştinilor ca o faptă şi împreunare urîtă şi plină de ruşine, femeia sa să despartă de dînsul fără nici o compătimire şi să-şi ia toată zestrea ei şi darurile dinaintea nunţii; şi din averea lui să ia atîta cît face a treia parte din tot ce i-a dăruit înaintea nunţii.

A patriarhului Postnicul şi a lui Grigore al Salonicului: Căci cine face cu femeia lui împotriva firii, preot să nu fie făcut, ci numai să se despartă de femeia lui; şi după ce s-a despărţit să ia canon, să nu se cuminece cincisprezece ani.

CĂSNICIA ÎN CARE O PERSOANĂ ESTE ERETICĂ SE DESPARTE. CAP. 188. (GLAVA 232.)

Canonul al şaptezeci şi doilea al sinodului al şaselea hotărăşte că, dacă bărbat drept-credincios a luat femeie eretică, sau femeie credincioasă bărbat eretic, să se despartă.

Canonul al 14-lea al sinodului al 6-lea: Iar dacă persoana eretică a primit să se lepede de eresie să se facă drept credincioasă, să nu se despartă.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΔΑΙΜΟΝΙΖΕΤΑΙ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΤΗΝ ΧΩΡΙΣΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΠΘ-ον.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ συνόδικῶς ρια-η καὶ ριβ-η. Ἐὰν ἔχῃ τινὰς γυναῖκα ὁποῦ νὰ δαιμονίζεται, νὰ μὴ δὲν τὴν ἐχωρίζεται, μόνον νὰ τὴν ἐκαρτερῇ χρόνους τρεῖς· καὶ εἰ μὲν λάβῃ τὴν ὑγίαν, νὰ τὴν ἔχῃ καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρίζεται· εἰ δὲ καὶ μετὰ τοὺς τρεῖς χρόνους δὲν λυτρωθῇ ἐκ τοῦ πάθους τοῦ δαίμονος, νὰ τὴν ἐχωρίζεται καὶ ἐπέρνῃ ἄλλη.

Τοῦ αὐτοῦ· Ὁμοίως καὶ ἡ γυναῖκα, ἐὰν συμβῇ καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸ τοιοῦτον πάθος τοῦ δαίμονος, νὰ χρεωστῇ νὰ καρτερῇ αὐτὸν χρόνους πέντε· εἰ δὲ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πάθος εὑρίσκεται καὶ δὲν λυτρωθῇ ἐξ αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἡ γυναῖκα νὰ χωρίζεται αὐτὸν τὸν αὐτῆς ἄνδρα καὶ ἐπέρνῃ ἄλλον. Εἰ δὲ καὶ ἐσυνέβη καὶ εἶχεν αὐτὸ τὸ ἀσθένημα, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα προτύτερα, πρὶν νὰ γένῃ ὁ γάμος, ἐν τῷ ἅμα νὰ χωρίζωνται χωρὶς τινὸς διορίας·

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΤΩΝ ΣΕΛΗΝΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΠΩΣ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ρϕ-ον.

Ἴδε τὴν παριαρχικὴν ἀπόφασιν· Εἰς τὴν μητέρα καὶ κυρία πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν, δηλονότι εἰς τὴν καθολικὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, αὐτὸ τὸ πάθος τῶν σεληνιαζομένων οὕτως κρίνεται καὶ ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ παρὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς συνόδου αὐτοῦ· ὅτι εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα εἶχεν αὐτὸ τὸ ἀσθένημα προτύτερα, πρὶν νὰ εὐλογηθῇ τὸν αὐτῆς ἄνδρα καὶ μαρτυρηθῇ ὑπὸ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, χωρίζεται ἐν τῷ ἅμα χωρὶς καμίας διορίας ὁ αὐτὸς ἄνδρας ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ

DESPRE BĂRBATUL CARE ARE FEMEIE CE SE ÎNDRĂCEȘTE ȘI VOIEȘTE SĂ SE DESPARTĂ. CAP. 189. (GLAVA 233.)

Novela 111 şi 112 a împăraţilor Leon Înţeleptul cu sinodul: Dacă are cineva femeie care să se fi îndrăcit, să nu se despartă de dînsa, ci să o aştepte trei ani; şi dacă se face sănătoasă, să o ţină şi să nu se despărţească; iar dacă şi după trei ani nu va fi izbăvită de acea patimă a dracului, să se despartă de dînsa şi să ia alta.

A aceluiaşi: De asemenea şi femeia, dacă s-a întîmplat şi a intrat în bărbatul ei o patimă ca aceea a dracului, să aibă datoria să-l aştepte cinci ani; iar dacă se află în aceeaşi patimă şi nu s-a izbăvit de dînsa, să aibă voie femeia să se despartă de acel bărbat al ei şi să ia altul. Dacă însă s-a întîmplat şi avea acea boală, sau bărbatul sau femeia, mai înainte de a se fi făcut nunta, să se despartă în aceeaşi clipă fără nici o amînare.

DESPRE PATIMA LUNATICILOR CUM SE JUDECĂ ASTĂZI LA MAREA BISERICĂ A TUTUROR. CAP. 190. (GLAVA 234.)

Vezi hotărîrea patriarhicească: La mama şi stăpîna tuturor bisericilor, adică la marea biserică a tuturor, această patimă a lunaticilor aşa se judecă şi se hotărăşte de obştescul stăpîn prea sfinţitul patriarh a toată lumea şi de dumnezeiescul şi sfîntul său sinod: că dacă femeia avea acea boală înainte de a se fi cununat cu bărbatul ei şi bărbaţi vrednici de crezare au mărturisit, în aceeaşi clipă se desparte acel bărbat fără nici o amînare de femeia lui şi

ἐπέρνει ἄλλη γυναῖκα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ἦλθεν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀφ' οὗ εὐλογηθῇ τὸν αὐτῆς ἄνδρα ,νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καμίαν ἄδειαν, οὐδὲ ἐξουσίαν αὐτὸς ὁ αὐτῆς ἄνδρας, ὅτι νὰ τὴν ἐχωρίζεται ἕως ὅλης τῆς αὐτῶν ζωῆς. Καὶ διὰ τοῦτο ἐὰν καὶ τύχῃ καὶ ἔλθῃ καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτὸ τὸ πάθος τοῦ σηληνιασμοῦ, τὰ ὅμοια καὶ ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα ἕως ὅλης τῆς ζωῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Εἰ δὲ καί, ὡς ἐπροείπαμεν εἶχεν τὸ αὐτὸ πάθος πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθῇ τὴν γυναῖκά του, νὰ ἔχῃ ἄδειαν αὐτὴ ἡ αὐτοῦ γυναῖκα νὰ χωρίζεται αὐτὸν χωρὶς τινὸς διορίας, νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα ἀνεμποδίστως.

ΕΑΝ ΜΙΣΕΥΣΗ ΤΙΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ ΤΟΠΟΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙ ΝΑ ΛΑΒΗ ΠΑΛΑΚΙΔΑ Η ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΣΤΕΙΛΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΤΟΥ ΕΞΟΔΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ, ΝΑ ΧΩΡΙΖΕΤΑΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΨΑ-ον.

Νικήτα Ἡρακλείας· Ἡ γυναῖκα, ὁποῦ νὰ ὑπάγῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς εἰς ἄλλον τόπον καὶ κατοικήσῃ καὶ ἐκεῖ νὰ ἐπάρῃ παλακίδα νὰ τὴν ἔχῃ, αὐτὴ μὲν δηλονότι ἡ γυναῖκα αὐτοῦ δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα ,μόνον νὰ τὸν ἐκαρτερῇ χρόνους τρεῖς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὴν καὶ τοῦτος ὁ ἄνδρας νὰ ἀφίσῃ τὴν παλακίδα καὶ αὐτὴν τὴν νόμιμον γυναῖκα νὰ ἔχῃ, καὶ νὰ μὴ δὲν τὴν χωρισθῇ, οὐδὲ αὐτὴ νὰ ἔλθῃ εἰς ἄλλον γάμον νὰ ὑπανδρευθῇ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Ἀποθανόντος δὲ αὐτοῦ, ἐλευθέρα ἔναι νὰ ὑπανδρευθῇ, καθὼς λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος.

Ἴδε τὴν πατριαρχικὴν ἀπόφασιν· Ὅμως ἡ ἄνωθεν ὑπόθεσις οὕτως ἐγένετο συνοδικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου, τοῦ πρώην παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Διονυσίου ἐν ἔτει ζξβ' μηνὶ φευρουαρίῳ, ὅτι, ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ πέντε χρόνους ἀπὸ τὸ αὐτοῦ ὁσπήτιον καὶ δὲν ἐνθυμηθῇ τελείως τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἵνα ἀποστείλῃ αὐτῆς ἔξοδον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἢ γράμμα, ἀμὴ ἀφίσῃ αὐτὴν παντελῶς χωρὶς τινὸς βοηθείας, νὰ χωρίζεται ἀνεμποδισίστως τὸ τοιοῦτον

ia altă femeie; iar dacă acea patimă a venit asupra femeii, după ce s-a cununat cu bărbatul ei, să nu aibă voie acel bărbat al ei nici putere, ca să se despartă pînă la capătul vieţii lor. Şi de aceea, dacă s-a întîmplat şi a venit acea patimă de lunatec şi asupra bărbatului, tot aşa şi femeia nu are voie să ia alt bărbat în tot timpul vieţii bărbatului ei. Dar dacă, precum am spus mai înainte, avea acea patimă, înainte de a se fi cununat cu femeia lui, să aibă voie acea femeie a lui să se despartă de dînsul fără nici o amînare, să ia alt bărbat fără nici o piedică.

DACĂ PLEACĂ CINEVA ŞI MERGE ÎNTR-ALT LOC ŞI ACOLO ŢINE ŢIITOARE SAU NU TRIMITE FEMEII SALE DE CHELTUIALĂ PENTRU VIAŢA EI, SĂ SE DESPARTĂ. CAP. 191. (GLAVA 235.)

A lui Nichita al Heracleii: **Femeia, al cărei bărbat a plecat într-alt loc şi locuieşte şi acolo a luat ţiitoare de o ţine, atunci ea, adică femeia lui, nu are voie să ia alt bărbat, ci să-l aştepte trei ani să se întoarcă la dînsa şi acest bărbat să lase ţiitoarea şi să ţină pe femeia cea legiuită şi să nu se despartă de dînsa, nici dînsa să nu facă altă nuntă să se mărite, cît timp bărbatul ei este în viaţă. După ce a murit însă, slobodă este să se mărite, precum spune dumnezeiescul apostol.**

Vezi hotărîrea patriarhicească: **Totuşi pricina de mai sus s-a dezlegat în sinod şi s-a hotărît şi de obştescul stăpîn fostul preasfinţit patriarh a toată lumea chir Dionisie la anul 7062 luna februarie: că atunci cînd bărbatul a plecat şi a mers într-alt loc şi va lipsi cinci ani departe de casa lui şi nu şi-a adus aminte nicidecum de femeia lui, ca să-i trimită de cheltuială pentru viaţa ei sau scrisoare, ci a părăsit-o de tot fără nici un ajutor, să se despartă**

συνοικέσιον· καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἡ γυναῖκα νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον. Καὶ ἀπὸ τότε αὕτη ἡ ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται παρὰ τῆς καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ παρὰ πάντων τῶν ἁγιωτάτων ἀρχιερέων ὡς δικαία νομίμη ὁποῦ εἶναι.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΜΙΣΕΥΣΗ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΤΗΣ Η ΓΕΝΗ ΣΚΛΑΒΟΣ Η ΥΠΑΓΗ ΕΙΣ ΕΣΤΡΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΓΕΝΗ ΑΦΑΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΨΒ-ον.

Βασιλείου κανὼν λα-ος· Ὁ τριακοστὸς πρῶτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου λέγει· ὅτι τῆς γυναικὸς ὁποῦ ὑπάγῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς ἔξω εἰς ἄλλην πόλιν ἢ χώρα καὶ ταξιδεύσῃ ἢ εἰς φουσάτο καὶ γένῃ ἀφανὴς καὶ πλέον δὲν ἀκουσθῇ δι' αὐτὸν τί ἐγίνῃ, καὶ ἐὰν ἡ γυναῖκα δὲν διαμείνῃ νὰ μάθῃ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ βουληθῇ νὰ πάρῃ ἄλλον ἄνδρα, ὡς μοιχαλίδα κρίνεται.

Συνόδου Ϛ-ης κανὼν ϟγ-ος· Ἐὰν τύχῃ καὶ ταξιδεύσῃ τινὰς ἢ ὑπάγῃ εἰς στρατεία καὶ δὲν ἀκουσθῇ δι' αὐτὸν, ὅτι ζῇ καὶ ἡ γυναῖκά του ὑπανδρευθῇ καὶ αὐτὸς ἐπιστρέψει εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ εὕρῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὑπανδρεμένη μὲ ἄλλον ἄνδρα, ἐὰν θέλῃ, χωρίζει την ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπέρνει αὐτὴν ὡς ἰδία αὐτοῦ γυναῖκα· καὶ οὔτε ὁ ἄνδρας ὁποῦ τὴν ἔλαβεν, οὔτε αὐτὴ ἡ γυναῖκα ὁποῦ τὸν ἐπῆρε, παιδεύονται, διότι δὲν τὸ ἤξευραν, ὅτι ζῇ.

Σήμηναι· Εἰ δὲ καὶ τύχῃ ἡ γυναῖκα καὶ τὸν πρῶτον αὐτῆς ἄνδρα δὲν θέλῃ, μόνον τὸν δεύτερον, μὴ ἀφίσῃς αὐτὴν νὰ ἐπάρῃ αὐτὸν τὸν δεύτερον ἄνδρα, εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσει θεληματικῶς νὰ χωρισθῇ, χώρισον αὐτὴν καὶ στανικῶς καὶ ὡς μοιχαλίδα κανόνισον.

Ἐκεῖνας μόνον τὰς γυναῖκας συμπαθοῦν καὶ δὲν κανονίζουν, αἱ ὁποῖαι, καθὼς ἰδοῦν τοὺς πρώτους αὐτῶν ἄνδρας, ἢ ἀκούσουν, ὅτι ζοῦν, ἐν τῷ ἅμα ἀφίνουν τοὺς δευτέρους ἄνδρας καὶ ὑπαγένουν εἰς ἄλλον ὁσπήτιον καὶ κάθονται, ἕως οὗ νὰ ἀπολαύσουν τοὺς πρώτους αὐτῶν ἄνδρας.

fără nici o piedică de aşa căsnicie; şi să aibă voie femeia să ia alt bărbat după lege. Şi de atunci această pricină aşa se judecă de către marea biserică a tuturor şi de toţi preasfinţii arhierei ca fiind cu dreptate şi după lege.

DESPRE FEMEIA AL CĂREI BĂRBAT A PLECAT SAU A CĂZUT ROB SAU S-A. DUS ÎN RĂZBOI ŞI A DISPĂRUT ŞI DÎNSA VOIEŞTE SĂ SE MĂRITE. CAP. 192 (GLAVA 236.)

Canonul al 31-lea al lui Vasilie: Canonul al treizeci şi unu al marelui Vasilie zice: că femeia al cărei bărbat a plecat de acasă în alt oraş sau ţară şi a mers la oaste şi a dispărut şi nu s-a mai auzit ce s-a întîmplat cu dînsul, şi dacă femeia lui nu a aşteptat să afle adevărul despre bărbatul ei de la martori vrednici de crezare şi a voit să ia alt bărbat, se judecă preacurvă.

Canonul al 93-lea al sinodului al 6-lea: Dacă s-a întîmplat şi a plecat cineva sau a mers la oaste şi nu s-a auzit de el că trăieşte şi femeia lui s-a măritat şi dînsul se va întoarce în ţară acasă la el şi-a găsit femeia măritată cu alt bărbat, dacă voieşte o desparte de acel bărbat şi o ia ca fiind femeia sa; şi nici bărbatul care a luat-o, nici femeia care l-a luat, nu au pedeapsă, pentru că n-au ştiut, că trăieşte.

Înseamnă-ţi: Iar dacă s-a întîmplat că femeia nu-l mai voieşte pe bărbatul ei cel dintîi, ci numai pe al doilea, să nu o laşi să ia pe acel bărbat de-al doilea; iar dacă nu va voi să se despartă de bună voie, desparte-o cu de-a sila şi dă-i canon ca unei preacurve.

Numai acele femei sînt compătimite şi nu iau canon, care de îndată ce au văzut pe întîii lor bărbaţi, sau au auzit că trăiesc, într-acelaşi timp lasă pe bărbaţii de-al doilea şi

Αἱ δὲ γυναῖκες, ὁποῦ νὰ μάθουν, ὅτι ζῇ ὁ ἄνδρας αὐτῶν ἢ ἰδοῦν αὐτοὺς καὶ ἔλθουν καὶ δὲν ὑπάγουν μετ' αὐτούς, ἀμὴ θέλουν, ὅτι νὰ ἔχουν τοὺς δευτέρους ἄνδρας καὶ οὐχὶ τοὺς πρώτους, τοὺς ὄντος νομίμους κανένα συμπάθιον αὐταὶ δὲν ἔχουν, μόνον κανονίζοντας ὡσὰν ταῖς μοιχαλίδαις.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ὁ ἄνδρας ὁποῦ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐταξίδην ἢ εἰς ἐστράταν καὶ δὲν ἔλθῃ διὰ πολὺν καιρόν, ὅσους χρόνους καὶ ἀναργήσῃ, νὰ τὸν ἐκαρτερῇ ἡ αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ ἐὰν δὲν λάβῃ ἐξ αὐτοῦ γράμμα καὶ ἀκούσῃ ὅτι ἀπέθανεν, ἐν τῷ ἅμα νὰ μὴ δὲν ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα χωρὶς νὰ εὑρεθοῦν μάρτυρες ἀξιόπιστοι νὰ μαρτυρήσουν μεθ' ὅρκου εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ὅτι ἠξεύρουν διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅτι ἀπέθανε· καὶ οὕτως γίνεται ἐγγράφως ἡ μαρτυρία τῶν μαρτύρων τούτων καὶ ἔχει τὸ βέβαιον καὶ ἔναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς γυναικὸς νὰ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον.

Περὶ αἰχμαλώτων νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· Περὶ δὲ αἰχμαλώτων ἡ νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ διακελεύει· ὅτι ἡ γυναῖκα νὰ μὴ δὲν εὕρῃ πρόφασιν διὰ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὴν σκλαβίαν, καὶ ἐπάρῃ ἄλλον δεύτερον. Εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ἄλλον ἄνδρα, ἄδειαν ἔχει ἀνεμποδίστως ὁ νόμιμος αὐτῆς ἄνδρα, ὅταν ἔλθῃ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, νὰ τὴν ἐχωρίσῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον τὸν δεύτερον, νὰ τὴν ἐπάρῃ αὐτὸς ὡς μέλος αὐτοῦ.

Ματθαίου· Ἔξω οὖν ἀπὸ τὰς ἄνωθεν αἰτίας, ὁποῦ ἐγράφησαν, καὶ τολμήσει, τινὰς νὰ χωρισθῇ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα νὰ ἐπάρῃ ἄλλη, νὰ ἀφορίζεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ διωχθῇ, ἕως οὗ νὰ τὴν ἐπάρῃ.

ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘΗ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΑΠΟ ΑΙΤΙΑΝ ΑΛΛΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΓ-ον

Ματθαίου. Ἐάν τινας χωρισθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ αἰτίαν ἄλλης γυναικὸς ἢ χήρας ἢ παρθένου, δὲν ἀφίνει ὁ νόμος νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα αὐτὴν ὁποῦ ἦτον αἰτία καὶ ἐχωρίσθη τὴν αὐτοῦ γυναῖκα.

merg în altă casă şi şed, pînă-şi vor dobîndi pe bărbaţii lor cei dintîi. Femeile însă care au auzit că bărbatul lor trăieşte sau i-au văzut şi au venit, şi nu merg cu ei, ci voiesc să-i aibă pe bărbaţii cei de-al doilea şi nu pe cei dintîi care sînt pe lege, acele nu au nici o compătimire, ci iau canon ca şi preacurvele.

A lui Armenopol: Dacă bărbatul care pleacă în călătorie sau în război şi n-a venit mult timp, oricîţi ani ar întîrzia, femeia lui să-l aştepte şi dacă nu a primit de la el scrisoare şi a auzit că a murit, în aceeaşi clipă să nu ia alt bărbat, fără să se fi aflat martori vrednici de crezare să mărturisească jurînd pe sfînta şi dumnezeiasca evanghelie că au ştiut despre acel om că a murit; şi mărturia acestor martori să se facă în scris şi are tărie şi stă în puterea femeii să ia alt bărbat după lege.

Despre robi novela împăratului Leon Înţeleptul: Despre robi novela împăratului Leon Înţeleptul porunceşte: că femeia să nu aibă motiv din cauza bărbatului care se află în robie, să ia pe un al doilea. Iar dacă a luat alt bărbat, are neoprit voie bărbatul ei legiuit, cînd s-a întors din robie, să o despartă de al doilea să o ia el ca pe un mădular al său.

A lui Matei: Aşadar afară de pricinile de mai sus care s-au scris, de va îndrăzni cineva să se despartă de femeia lui să ia pe alta, acela să fie afurisit şi alungat din biserica lui Hristos, pînă o va lua.

DESPRE CEL CE S-A DESPĂRŢIT DE FEMEIA SA DIN VINA ALTEI FEMEI. CAP. 193. (GLAVA 239.)

A lui Matei: Dacă s-a despărţit cineva de femeia sa din vina altei femei, sau văduvă sau fecioară, legea nu lasă să o ia de femeie pe aceea care a fost pricina despărţirii de femeia sa.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΕΝΘΕΡΑΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΔ-ον

Ἐὰν τινὰς εὑρεθῇ σαρκικῶς, ἤγουν νὰ κάμῃ ἁμαρτίαν μετὰ τῆς μητρὸς τῆς ἀῤῥαβωνιαστικῆς αὐτοῦ ἢ μετὰ ἄλλης κατὰ σάρκα συγγενοῦς αὐτῆς προτύτερα νὰ εὐλογηθῇ αὐτὴν τὴν ἀῤῥαβωνιαστικήν του, νὰ μὴ δὲν γίνεται τοῦτος ὁ γάμος, μόνον νὰ ἐμποδίζεται.

Σ ή μ ε ν α ι· Εἰ δὲ καί, ὡσὰν εὐλογηθῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα τῆς αἱμομιξίας καὶ τὸ ἔκαμε, ὁ γάμος νὰ μὴ δὲν χωρίζεται, μόνον κανονίζονται αὐτοί, ὁποῦ ἔκαμαν τὴν ἁμαρτίαν.

Π α τ ρ ι ά ρ χ ο υ τ ο ῦ Ν η σ τ ε υ τ ο ῦ· Ὁ δὲ κανόνας αὐτῶν ἔναι χρόνους ἕνδεκα· καὶ κόπτουν αὐτὸν ὀλιγώτερον, ἐὰν προαιρεθοῦν νὰ κάμουν νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας.

ΠΕΡΙ ΜΟΙΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΥΕ-ον.

Ἀ π ο σ τ ό λ ω ν κ α ν ὼ ν μη-ος. Ὁ τεσσαρακοστὸς ὄγδοος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων διακελεύει· ὅτι ὅποιος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα εὐγάλῃ παραλόγως, ἤγουν νὰ τὴν ἐδιώξῃ ἐκ τοῦ ὁσπιτίου αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐπάρῃ ἄλλη, μόνον ἀφορίζεται, ἕως οὗ νὰ τὴν ἐπάρῃ.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ὅποιος κατηγορηθῇ, ὅτι ἐμοίχευεν γυναῖκα, δὲν δύναται νὰ τὴν εὐλογηθῇ.

Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Μ α τ θ α ί ο υ· Τινὰς ἄνθρωπος εἶχεν γυναῖκα καὶ ἐμοίχευεν ἄλλη, ἐχωρίσθη οὖν ἐξ αὐτῆς τῆς μοιχαλίδος· καὶ εἶχεν τὴν εὐλογιστικὴν αὐτοῦ γυναῖκα, ἀπέθανε δὲ καὶ αὐτὴ ἡ νόμιμος αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ ἐζήτησε νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν ὁποῦ ἐμοίχευεν ἐμπορτύτερα· καὶ οἱ θεῖοι πατέρες ἐμπόδισαν τοῦτο παντάπασιν, νὰ μὴ δὲν γένῃ. Καὶ ἐὰν ἐχωρίσθη ἐξ αὐτῆς

DESPRE CEL CE S-A AFLAT CU SOACRĂ-SA ŞI DESPRE CANONUL ACESTORA. CAP. 194. (GLAVA 238. [1])

Dacă s-a aflat cineva trupeşte, adică a păcătuit cu mama logodnicei sale sau cu altă rudă de sînge a ei, mai înainte de a se fi cununat cu acea logodnică a sa, nunta aceea să nu se mai facă, ci să fie oprită.

Înseamnă-ţi: Iar dacă, după ce s-a cununat cu femeia sa, a căzut în acel păcat al amestecării de sînge, nunta să nu se despartă, ci numai să ia canon aceia care au făcut păcatul.

A patriarhului Postnicul: Iar canonul lor este unsprezece ani; şi-l curmă mai puţin, dacă din voia lor se vor hotărî să postească, să facă mătanii şi să facă milostenii.

DESPRE PREACURVIE ŞI CANONUL EI. CAP. 195. (GLAVA 240.)

Canonul al 48-lea al apostolilor: Canonul al patruzeci şi optulea al sfinţilor apostoli porunceşte: că acela care şi-a dat afară fără cuvînt femeia, adică şi-a alungat-o din casă, nu poate să ia pe alta; ci se afurisește, pînă ce-o va lua înapoi.

A lui Matei: Cine a fost pîrît că a preacurvit cu o femeie, nu poate să se cunune cu dînsa.

A aceluiaşi Matei: Un om avea femeie şi preacurvea cu alta; şi s-a despărţit de acea preacurvă şi-şi ţinea femeia cununată, dar a murit acea femeie a sa legiuită, şi a cerut să o ia pe aceea cu care a preacurvit mai înainte; şi dumnezeieştii părinţi au oprit aceasta cu

[1]) Glava 237 este luată din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

καὶ τελείαν ἀποχὴν ἔκαμεν, ἀλλ' ὅμως ζῶντος τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐμοίχευεν αὐτήν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν γίνεται τούτος ὁ γάμος, ὅτι ἔναι παράνομος.

Τοῦ 'Αρμενοπούλου· Ὅποιος κατηγορηθῇ εἰς μοιχείαν, ἐὰν καὶ φανερῶς δὲν ἀποδειχθῇ, δὲν δύναται νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἐκείνην, ὁποῦ τὸν ἐκατηγόρησαν μεθ' αὐτήν, ὅτι ἐμοίχευεν, διὰ νὰ μὴ δὲν βεβαιωθῇ ἡ κατηγορία, ὅτι ἀληθῶς ἐμοίχευεν αὐτὴν, διὰ τοῦτο τὴν ἐπῆρε γυναῖκα.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν νη-ος· Περὶ δὲ τοῦ κανόνος τῆς μοιχείας λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ χρόνους δεκαπέντε.

Συνόδου 'Αγγύρας κανὼν κ-ος· Ὁ δὲ τῆς ἐν Ἀγκύρας ἁγίας συνόδου ὁ εἰκοστὸς κανὼν τὸν μοιχὸν ὡς πόρνον τὸν κανονίζει, ἤτοι χρόνους ἑπτά.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτὴς ἀποφαίνει, ὅτι μετὰ τρεῖς χρόνους νὰ μεταδίδωνται τῆς θείας κοινωνείας, ἀληθῶς νὰ κάμνουν ξηροφαγίαν μετὰ τὴν ἐννάτην καὶ μετανοίας διακόσια πενῆντα. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δὲν κάμουν, νὰ ἔναι εἰς τὸν ἄνωθεν κανόνα, ὁποῦ ὅρισαν οἱ θεοφόροι πατέρες τῆς ἐν 'Αγκύρᾳ συνόδου.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΕΑΝ ΕΥΡΗ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ ΝΑ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ ΚΑΙ ΣΚΟΤΩΣΗ ΑΥΤΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΟΙΧΟΝ· Η ΤΗΝ ΕΣΚΟΤΩΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΙΤΙΑΝ Η ΣΤΑΝΙΚΩΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡϞΣ-ον

Τοῦ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν τινὰς εὕρῃ τὴν αὐτοῦ γυναῖκα συμπλεγμένην, ἤγουν νὰ ἁμαρτάνῃ μετὰ ἄλλου ἀνδρός, εἰ μὲν καὶ φονεύσει αὐτὴν καὶ τὸν μοιχόν, δὲν παιδεύεται, ἀληθῶς ἐὰν τοὺς εὕρῃ μέσα εἰς τὸ ὁσπήτιον αὐτοῦ· εἰ δὲ

desăvîrşire, ca să nu se facă. Deşi s-a despărţit de ea şi s-a lăsat cu totul de dînsa, ci totuşi a preacurvit cu dînsa, în viaţă fiind femeia sa, şi de aceea această nuntă nu se face, pentru că este fără lege.

A lui Armenopol: Cine a fost pîrît pentru preacurvie, deşi nu a fost dovedit în chip vădit, nu poate s-o ia pe aceea de femeie, cu care a fost învinuit că preacurvea cu dînsa, pentru ca să nu se adeverească învinuirea că într-adevăr preacurvea cu dînsa şi de aceea a luat-o de femeie.

Canonul al 58-lea al marelui Vasilie: Despre canonul preacurviei zice marele Vasilie, că să nu se cuminece cincisprezece ani.

Canonul al 20-lea al sinodului de la Anghira: Iar canonul al douăzecilea al sfîntului sinod dela Anchira îi dă preacurvarului canon ca şi curvarului, adică şapte ani.

A patriarhului Postnicul: Iar dumnezeiescul patriarh Postnicul hotărăşte că după trei ani să se cuminece cu dumnezeiasca împărtăşanie, dar cu adevărat după al noulea ceas să mănînce de sec şi să facă două sute cincizeci de metanii. Iar dacă nu fac aceasta, să aibă canonul de mai sus, pe care l-au hotărît de Dumnezeu purtătorii părinţi din sinodul de la Anchira.

DESPRE BĂRBATUL DACĂ A AFLAT PE FEMEIA SA PREACURVIND ŞI A UCIS-O PE EA ŞI PE PRECURVAR; SAU DACĂ A UCIS-O FĂRĂ VINĂ SAU FĂRĂ SĂ VREA. CAP. 196. (GLAVA 241. [1])

A împăraţilor Leon şi Constantin: Dacă a aflat cineva pe femeia sa îmbrăţişată, adică să facă păcat cu alt bărbat, dacă o va şi ucide pe ea şi pe curvar, nu se pedepseşte, dacă

[1]) Glavele 242—249 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

καὶ ἔξω τοῦ ὁσπητίου τοὺς εὕρῃ καὶ τὸ ἀποδείξει μετὰ μαρτύρων ἀξιοπίστων, χωρίζεται αὐτὴν καὶ κερδαίνει καὶ τὴν προῖκαν αὐτῆς, καθὼς ὁρίζει ὁ νόμος.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Εἰ δὲ καὶ φονεύσει αὐτὴν θελη-ματικῶς, χωρὶς νὰ μοιχεύεται, ἄλλη γυναῖκα νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ, μόνον κανονίζεται χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ καὶ νὰ ξηροφαγῇ.

Εἰ δὲ καὶ δείρει αὐτὴν διά τινα αἰτίαν καὶ διὰ μικροῦ βαρήματος ἀπεθάνῃ μὴ θέλοντος αὐτοῦ, τὰ τρίτα τοῦ φόνου νὰ ἐπιτιμᾶται· καὶ ἂν θέλῃ, νὰ ὑπανδρεύεται, διότι ἐγένετο στανικῶς αὐτοῦ.

ΠΕΡ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΘΕΛΗΜΑΤΟΚΩΣ ΘΑΝΑΤΟΝ, Η ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡϞΖ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅποιος λάβῃ θελη-ματικῶς θάνατον, νὰ μὴ δὲν ψάλλουν αὐτόν, οὐδὲ νὰ τὸν ἐμνημονεύσουν, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπαρέδωκε θελη-ματικῶς τὴν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ σατανᾶ, καθὼς Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Εἰ δὲ καὶ ἔξω φρενῶν ἦτον αὐτὸς ὁποῦ ἔλαβεν τὸν θάνατον, ἔχῃ συγγνώμην, ἤγουν συγχώρησιν, καὶ νὰ ψάλλεται καὶ νὰ μνημονεύεται, καθὼς λέγει ὁ ἁγιώτατος Τιμόθεος ὁ Ἀλεξανδρείας. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ μικροψυχίας ἢ λύπης ἢ ἐξεπηρείας ἀνθρώπων ἐκρέμησεν, ἢ ἄλλως ἐθανατώθη, νὰ μὴ δὲν ψαλλθῇ, οὐδὲ νὰ γένῃ ὑπὲρ αὐτοῦ δέησις ἢ προσφορά.

într-adevăr l-a aflat înăuntru în casa sa; dacă însă i-a găsit afară de casă şi o va dovedi cu martori vrednici de crezare, se desparte de dînsa şi cîştigă şi zestrea ei, precum hotărăşte legea.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Iar dacă a ucis-o înadins, fără să curvească, altă femeie să nu ia, ci numai să se canonească douăzeci de ani să nu se cuminece şi să mănînce de sec.

Iar dacă o bate pentru vreo vină şi dintr-o mică lovitură a murit, fără să vrea dînsul, acela să ia a treia parte din pedeapsa pentru omor; şi să se însoare, dacă voieşte, pentru că s-a întîmplat fără voia lui.

DESPRE CEL CE-ŞI FACE MOARTE DIN VOIA LUI, FIE BĂRBAT SAU FEMEIE. CAP. 197. (GLAVA 250.)

A patriarhului Postnicul: Cine-şi face moarte din voia lui pe acela să nu-l prohodească, nici să-l pomenească, fiind ca unul ce şi-a dat sufletul din voia lui Satanei, întocmai ca Iuda Iscarioteanul. Iar dacă a fost ieşit din minţi acela care şi-a făcut moartea, să aibă îngăduire, adică iertare, şi se prohodeşte şi se pomeneşte, precum zice prea sfinţitul Timotei al Alexandriei. Iar dacă din descurajare sau de supărare sau de răutatea oamenilor s-a spînzurat sau în alt chip s-a omorît, să nu fie prohodit, nici să nu se facă pentru dînsul rugăciuni şi prinoase.

ΠΕΡ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥΝ ΕΑΝ ΒΙΑΣΗ ΚΑΙ ΦΘΕΙΡΗ ΑΥΤΗΝ ΤΙΝΑΣ Η ΚΑΙ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΨΗ-ον.

ξ ζ-ος· Ὁ ἑξικοστὸς ἕβδομος τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ὁρίζει· ὅτι ὅποιος ἔφθειρε γυναῖκα παρθένον στανικῶς, εἰ μὲν ἦτον ἀῤῥαβωνιασμένη μὲ τινάν, ὡς μοιχὸς παιδεύεται· εἰ δὲ καὶ ἀῤῥαβωνιασμένη δὲν ἦτον, νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα, ἀνέναι καὶ πτωχὴ ἢ καὶ εἰς γένος ἂν δὲν ἔναι ἄξια ὡς ἑαυτόν.

Ματθαίου· Ὅποιος ἐσμίξῃ γυναικὸς παρθένου μετὰ θελήσεως αὐτῆς καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ μὴ δὲν τὸ ἠξεύρουν καὶ μετὰ ταῦτα νὰ τὸ μάθουν, εἰ μὲν θέλει νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ἔφθειρε καὶ στέρξουν καὶ οἱ γονεῖς, νὰ γίνεται ὁ γάμος. Εἰ δὲ καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦτο δὲν καταδέχονται, ἀνέναι καὶ εὐημερεῖ αὐτὸς ὁποῦ τὴν ἔφθειρε, νὰ δίδῃ πρὸς αὐτὴν λίτρα μίαν χρυσάφι· εἰ δὲ καὶ ἔναι πτωχός, νὰ δίδῃ τὰ ἥμισυ πράγματα αὐτοῦ· εἰ δὲ παντελῶς ἔναι πτωχὸς καὶ τίποτε δὲν ἔχει, νὰ τὸν ἐδέρνουν καὶ νὰ τὸν ἐκουρσεύουν καὶ τότε νὰ τὸν ἐξορίζουν.

Νεαρὰ Ἀθανασίου Πατριάρχου· Ἡ δὲ νεαρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου οὕτω διακελεύει· ὅτι ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ῥήξῃ τὴν τιμὴν αὐτῆς καὶ τὸ περισσότερον νὰ ἔναι καὶ παρθένος καὶ συνευρεθῇ μὲ τινὰν καὶ ἔτυχεν καὶ ἐδυνάστευσεν αὐτήν, νὰ παιδεύεται κατὰ τοὺς νόμους. Ἡ δὲ παίδευσις τούτου κατὰ τὸ ἑξηκοστὸν βιβλίον τοῦ ιζ-ου τίτλου ἐν κεφαλαίῳ πα-ῳ ἔστιν αὕτη· ὅτι νὰ κόπτουν τὴν μύτην αὐτοῦ καὶ νὰ δίδῃ πρὸς αὐτὴν ὁποῦ τὴν ἔφθειρε καὶ τὸ τρίτον μερτικὸν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ἠθέλησε, χωρὶς νὰ τὴν ἐβιάσῃ, νὰ τὴν ἐκουρεύουν καὶ νὰ τὸν ἐμπομπεύουν καὶ νὰ πληρώνῃ καὶ ποινὴν τῆς αὐθεντίας.

DESPRE FEMEIA FECIOARĂ DACĂ A SILUIT-O ŞI A STRICAT-O CINEVA, SAU ŞI CU VOIA EI. CAP. 198.' (GLAVA 251.[1])

Al 67-lea: Canonul al şaizeci şi şaptelea al sfinţilor apostoli hotărăşte: că cine a stricat femeia fecioară, dacă era logodită cu cineva, se pedepseşte ca un curvar; iar dacă n-a fost logodită, să o ia de femeie, deşi este săracă sau de neam nu deopotrivă cu el.

A lui Matei: Care s-a împreunat cu o femeie fecioară cu voia ei şi părinţii ei să nu ştie şi după aceea să afle, dacă acela care a stricat-o voieşte să o ia şi părinţii primesc, nunta să se facă. Dacă însă părinţii unei părţi nu primesc şi dacă acela care a stricat-o, este avut, să-i dea aceleia o litră de aur [2]); iar dacă este sărac, să dea jumătate din averea lui; dacă însă este de tot sărac şi nu are nimic, să-l bată şi să-l expună şi să-l surghiunească.

Novela lui Atanasie Patriarhul: Iar novela patriarhului Atanasie porunceşte aşa: că femeia care a pierdut cinstea ei şi pe deasupra să fie şi fecioară şi s-a aflat cu cineva şi s-a întîmplat de a siluit-o, să fie pedepsit potrivit legilor. Iar pedeapsa acestuia după cartea a şaizecea în cap. 81 din titlul 17 este aceasta: că să-i taie nasul şi să-i dea aceleia pe care a stricat-o, şi a treia parte din lucrurile lui. Iar dacă şi femeia a voit, fără să o fi siluit, să o tundă, s-o ruşineze în public şi să plătească gloabă domniei.

---

[1]) Glavele 252 — 254 au fost luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.
[2]) La bizantini o litră de aur valora 72 de galbeni.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΟΦΘΟΡΙΑΣ ΘΗΛΥΚΟΥ ΚΑΙ Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΡΨΘ-ον

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅποιος φθείρει κόρη προτύτερα παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν αὐτῆς, νὰ κόπτουν τὴν μύτην αὐτοῦ καὶ τὰ ἥμισυ αὐτοῦ ροῦχα, νὰ τὰ δίδουν αὐτῆς τῆς κόρης, ὁποῦ τὴν ἔφθειρε.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅταν δὲν ἔναι ἡ γυναῖκα δώδεκα χρόνων καὶ ἐπέκεινα, μόνον εἶναι ὀλιγώτερον, νὰ κανονίζεται αὐτὸς ὁποῦ τὴν ἔφθειρε, χρόνους δώδεκα ἢ καὶ συγκαταβατικώτερον, ὡς δόξει τῷ ἀρχιερεῖ ἢ τῷ αὐτοῦ πνευματικῷ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΔΥΝΑΣΤΕΥΘΗ Η ΚΟΠΕΛΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΑΥΘΕΝΤΟΣ ΤΗΣ Η ΑΛΛΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΥΠΟ ΤΙΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ-ον.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν καλογραΐα δυναστευθῇ ἡ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐτῆς αὐθεντὸς ἢ ἄλλη γυναῖκα ὑπό τινος ἀνδρὸς καὶ φανεῖ ὁ πρῶτος αὐτῆς βίος καλὸς καὶ καθαρός, σαράντα ἡμέρας νὰ ἐπιτιμᾶται ἢ ἕνα χρόνον νά μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ ὑπ' ἀρχῆς ὁ βίος αὐτῆς ἦτον κακός, ὡς ἂν πόρνη νὰ κανονίζεται, ἤγουν χρόνους ἑπτά.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν μθ-ος· Τὴν βιασωμένην δούλην παρὰ τοῦ αὐθεντὸς αὐτῆς νὰ μὴ δὲν κανονίζεται· εἰ δὲ καὶ θεληματικῶς αὐτῆς ἐγίνη, ὥσπερ πόρνη κανονίζεται.

DESPRE SILUIREA UNEI COPILE ŞI CANONUL BĂRBATULUI. CAP. 199. (GLAVA 255.)

A lui Armenopol: Cine strică o copilă mai înainte de a fi venit în vîrstă legiuită, să i se taie nasul şi jumătate din hainele lui să le dea acelei copile pe care a stricat-o.

A patriarhului Postnicul: Cînd femeia nu este de doisprezece ani şi mai mare, ci mai puţin de atîta, acela care a stricat-o să ia canon doisprezece ani sau şi mai puţin, după cum va crede arhiereul sau duhovnicul aceluia.

DESPRE CĂULGĂRIŢĂ DACĂ A FOST SILUITĂ SAU SLUJNICA DE CĂTRE STĂPÎNUL EI SAU ALTĂ FEMEIE DE CĂTRE CINEVA. CAP. 200 (GLAVA 256.[1])

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă vreo călugăriţă a fost siluită sau o slujnică de către stăpînul ei sau altă femeie de către vreun bărbat şi se va arăta viaţa ei dintîi bună şi curată, patruzeci de zile să fie pedepsită sau un an să nu se cuminece. Iar dacă de la început viaţa ei a fost rea, să ia canon ca o curvă, adică şapte ani.

Canonul al 49-lea al marelui Vasilie: Slujnica siluită de stăpînul ei, să nu se canonească; iar de i s-a întîmplat cu voia ei, ca o curvă să se canonească.

---

[1]) Glavele 257—260 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΤΩ ΧΡΟΝΩ ΕΚΕΙΝΩ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΑ-ον.

Λεόντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Τῆς γυναικὸς ὁποῦ ἀπεθάνη ὁ ἄνδρας αὐτῆς, νὰ μὴ δὲν [κανονίζεται οὐδὲ νὰ] ἔχη ἄδειαν νὰ ἐπέρνη ἄλλον ἄνδρα, ἕως οὗ νὰ τελειωθῇ ὁ πένθιμος ἕνας χρόνος· εἰ δὲ καὶ ὁρίσει βασιλεύς, ὑπανδρεύεται, καὶ μὴ τελειωθέντος τοῦ χρόνου.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Κατὰ δύο αἰτίας ἐτυπώθη ὁ πένθιμος χρόνος· τὸ μὲν ἕνα, ἵνα νὰ μὴ τύχη ἐγγαστρωμένη ἡ γυναῖκα, τὸ δὲ δεύτερον καὶ διὰ τὴν χρεωστουμένην τοῖς ἀνδρᾶσι τιμήν. Τοῦτο δὲ πολλάκις εὑρίσκεται εἰς τοὺς θείους κανόνας· μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιτίμιον ἔχει ἐκείνη ὁποῦ δὲν πληρώσει τὸν πένθιμον χρόνον· καὶ οὕτως νὰ ἐπέρνη ἄλλον ἄνδρα.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ, ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΠΕΡΝΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ, ΕΙ ΜΗ ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΑΝ ΑΠΟΘΑΝΟΥΝ· ΤΑ ΟΜΟΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΒ-ον.

Νεαρὰ Λέοντος τοῦ βασιλέως· Ἡ δευτέρα νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ οὕτω λέγει· Καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἡ βασιλεία μου ἐπανορθουμένη, ὅταν ἡ γυναῖκα ἐλησμονήση τὸν ἄνδραν αὐτῆς καὶ δὲν τιμήσῃ τὴν σμίξιν ὁποῦ ἔσμιξεν μετ' αὐτοῦ, καὶ θελήση ὅτι νὰ ὑπανδρευθῇ, νὰ μὴ δὲν ἔχη ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ ποτὲ ἀνδρὸς αὐτῆς, οὔτε τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν αὐτῆς νὰ κερδαίνῃ, οὔτε ἄλλην τινὰν φιλοτιμίαν.

DESPRE FEMEIA CARE RĂMÎNE VĂDUVĂ ŞI VOIEŞTE SĂ SE MĂRITE ÎN ANUL ACELA. CAP. 201. (GLAVA 261.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: **Femeia al cărei bărbat a murit, să nu [se canonească nici să nu] aibă voie să ia altă bărbat, pînă ce nu s-a sfîrşit un an de jale; dacă însă împăratul va hotărî, se mărită, deşi anul nu s-a împlinit.**

A lui Armenopol: **Din două motive s-a stabilit anul de jale, unul, ca femeia să nu se întîmple însărcinată, iar al doilea şi pentru cinstea ce se datorează bărbaţilor. Iar despre aceasta deseori arată dumnezeieştile canoane; dar şi mai mult, are pedeapsă aceea care nu va împlini anul de jale; şi aşa să ia alt bărbat.**

FEMEIA CARE A RĂMAS VĂDUVĂ ŞI S-A MĂRITAT SĂ NU IA DIN LUCRURILE BĂRBATULUI EI, DECÎT DIN ALE COPIILOR, DACĂ AU MURIT; DE ASEMENEA ŞI BĂRBATUL. CAP. 202. (GLAVA 262.)

Novela împăratului Leon: **Novela a doua a împăratului chir Leon Înţeleptul zice aşa: Şi această legiuire, maiestatea mea am îndreptat-o, cînd femeia a uitat de bărbatul ei şi n-a cinstit împreunarea ce-a făcut-o cu dînsul şi a vrut de s-a măritat, să nu aibă nimic din bunurile bărbatului ei de odinioară, nici darurile ei dinaintea nunţii să nu le dobîndească, nici alt fel de daruri.**

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἐπάρῃ δεύτερον ἄνδρα, ἐὰν καὶ ἀπὸ τὰ παιδία αὐτῆς, ὁποῦ εἶχεν μετὰ πρώτου ἀνδρός, κάμῃ διαθήκην καὶ ἀφίσῃ πρὸς αὐτὴν τίποτε πρᾶγμα, ἀνεμποδίστως ἐπέρνει αὐτό.

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον συνοικέσιον καὶ ἔχει παιδία μετὰ τοῦ πρώτου ἀνδρός, ἢ θηλυκὰ ἢ ἀρσενικά, καὶ τύχῃ καὶ ἀπεθάνῃ κανένα ἐξ αὐτόν, τὸ μερτικὸν αὐτοῦ ἐμοιράζεται εἰς ὅλα τὰ ἀδέλφια· καὶ ἐπέρνει καὶ αὐτὴ ἡ μητέρα αὐτῶν τόσον μερτικὸν ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τὰ παιδία της, τὰ ἀδέλφια τοῦ ἀπεθαμένου.

Τοῦτο νόησον καὶ περὶ ἀνδρός, ὅταν ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΥΠΑΝΔΡΕΜΕΝΗΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΧΗ 'ΡΟΥΧΑ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΔΕΙΞΗ ΠΟΥ ΤΑ ΕΥΡΕ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΓ-ον.

Τοῦ 'Αρμενοπούλου· 'Εὰν ἔχῃ ἡ γυναῖκα ῥοῦχα ἢ ἄλλα πράγματα καὶ ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, δὲν δείξῃ μάρτυρας ἀξιοπίστους, πόθεν τὰ εἶχεν καὶ ἀπὸ ποῦ τὰ ἔφερεν, φαίνεται, ὡς καὶ ἀλήθεια μαρτυρεῖ ὡς κυρία τοῦ ὁσπητίου ὁποῦ ἦτον, ὅτι ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ καλὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὰ εἶχεν. Καὶ διὰ τοῦτο νὰ εἶναι τῶν παιδίων τῆς κληρονομίας τοῦ ποτὲ ἀνδρὸς αὐτῆς ὡς ἐδικά τους πράγματα· ἢ καὶ ἂν ζῇ ὁ ἄνδρας καὶ εὑρεθοῦν αὐτὰ τὰ ῥοῦχα εἰς χεῖρας αὐτῆς, ἐπέρνει αὐτὰ ἐξ αὐτῆς, ἂν θέλῃ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΧΗΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ, ΤΙ ΕΠΕΡΝΕΙ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΑΥΤΗΣ; ΟΜΟΙΩΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΔ-ον.

Τοῦ 'Αρμενοπούλου· Ἥτινος γυναικὸς ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας αὐτῆς καὶ εἰς δεύτερον γάμον δὲν ἔλθῃ, νὰ ἔχῃ τὴν χρῆσιν τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῆς, νὰ ἔχῃ

A împăraţilor Leon şi Constantin: Femeia care a luat un al doilea bărbat, dacă din copiii ei, pe care i-a avut cu bărbatul cel dintîi, unul a făcut diată şi i-a lăsat ei vreun lucru, îl ia fără nici o piedică.

A aceloraşi împăraţi: Femeia care s-a căsătorit de a doua oară şi are copii cu primul bărbat, fie fete sau băieţi, şi s-a întîmplat de a murit vreunul dintr-înşii, partea lui se împarte între toţi fraţii şi surorile; şi ia şi acea mamă a lor atîta cît unul din copii ei, fraţi şi surori de ai mortului.

Aceasta socoteşte-o şi pentru bărbat cînd s-a căsătorit a doua oară.

DESPRE FEMEIA MĂRITATĂ CARE SĂ AIBĂ HAINE ŞI SĂ NU FI ARĂTAT UNDE LE-A AFLAT. CAP. 203 (GLAVA 263.)

A lui Armenopol: Dacă femeia are haine sau alte lucruri şi, murind bărbatul ei, nu a arătat cu martori vrednici de crezare, de unde le avea şi de unde le-a adus, se vede că, precum mărturiseşte şi adevărul, că, fiind stăpînă în casa unde erau, le avea din lucrurile şi bunurile bărbatului ei. Şi de aceea să fie ale copiilor ca drept lucruri ale lor din moştenirea fostului ei bărbat; sau dacă bărbatul trăieşte şi s-au aflat acele haine în mîinile ei, de voieşte, le ia de la dînsa.

DESPRE FEMEIA CARE A RĂMAS VĂDUVĂ ŞI NU S-A MĂRITAT, CE IA DIN LUCRURILE BĂRBATULUI EI? DE ASEMENEA ŞI BĂRBATUL. CAP. 204. (GLAVA 264.)

A lui Armenopol: Femeia al cărei bărbat a murit şi nu s-a căsătorit a doua oară, să aibă folosinţa darurilor dinaintea nunţii şi a întregii zestre a ei, să aibă întreaga parte cît

τὸν σῶν μερτικὸν ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τὰ παιδία της. Καὶ ταῦτα νὰ τὰ ἔχῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς, νὰ κάμῃ, ὡσὰν θέλει, μόνον τὸ τρίτον τῶν πραγμάτων αὐτῆς νὰ φυλάττῃ διὰ τὰ παιδία της.

Ὁμοίως καὶ οἱ ἄνδρες ὁποῦ δὲν ἔλθουν εἰς δευτέρους γάμους, οὕτως νὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων τῶν γυναικῶν αὐτῶν μερτικὸν ὡσὰν ἕνα παιδί.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΣ ΤΕΤΙΜΗΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΤΙΜΗΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΞΩΠΡΟΙΚΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΕ-ον.

Ματθαίου· Ἡ διατετιμένη προῖκα εἰς τὸν ἄνδρα κινδυνεύει, ἢ ἂν ἀπεθάνωσι τὰ ζῶα τῆς γυναικός, ὁποῦ ἐδόθησαν εἰς προῖκα, εἴ τε τὰ φορέματά της ἔτριψαν καὶ ἐχάλασαν, τὴν ἐπιτίμησιν δίδει ὁ ἄνδρας ὀπίσω σωστήν. Ἡ δὲ προῖκα ὁποῦ ἔναι ἀδιατίμητος, εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ἡ αὔξησις καὶ ἡ ζημία.

Ἐὰν ὁ ἄνδρας ἔλαβεν εἰς προῖκα ὁσπήτιον ἢ ἀμπέλιον ἢ ἄλλον πρᾶγμα καὶ ἐτιμήθη, καθὼς ἄξιζε, καὶ αὐτὸς ὁ ἄνδρας ἔκαμεν ἔξοδον καὶ ἐκαλλώπισε καὶ ἔκτισε καὶ αὔξησε τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, χρεωστεῖ μὲν νὰ δίδῃ τὴν τιμὴν τοῦ πράγματος, καθὼς ἐτιμήθη, ὅταν τὸ ἔλαβεν· καὶ τότε διαμένει εἰς αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, καθὼς ἐκαλλωπίσθη καὶ ἐγίνη. Εἰ δὲ καὶ γένει ζημία εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὁποῦ ἔλαβεν, αὐτὸς ἔναι χρεώστης νὰ τὴν πληρώσῃ.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Αὔξησις καὶ ζημία τῆς προικὸς ὁποῦ ἔλαβεν ὁ ἄνδρας, εἰς αὐτὸν ἀνατρέχει.

Ματθαίου· Ὁ ἄνδρας ἂν ἔναι καὶ πτωχός, τὴν προῖκαν ὁποῦ ἔλαβεν, χρεωστεῖ αὐτήν.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅσα πράγματα ἀγοραστοῦν ἀπὸ τὴν προῖκαν τῆς γυναικός, εἰς τὴν αὐτῆς προῖκαν εἶναι.

unul din copiii ei. Şi acestea să le aibă în proprietatea ei, să facă ce voieşte, numai o treime din lucrurile ei să le păstreze pentru copiii ei.

De asemenea şi bărbaţii care nu se căsătoresc a doua oară, să aibă la fel şi ei din lucrurile femeilor lor parte cît un copil.

DESPRE ZESTREA PREŢUITĂ ŞI NEPREŢUITĂ ŞI DESPRE EXOPRICĂ. CAP. 205. (GLAVA 265.)

A lui Matei: Zestrea preţuită este pe riscul bărbatului, fie că dobitoacele femeii au pierit, care au fost date de zestre, fie că s-au stricat hainele şi s-au pierdut, bărbatul dă înapoi preţul întreg. Iar zestrea care nu este preţuită, pe femeie o priveşte şi sporul şi paguba.

Dacă bărbatul a luat de zestre casă sau vie sau alt lucru şi a fost preţuit, precum era preţul, şi acel bărbat a făcut cheltuială şi a îmbunătăţit şi a zidit şi a sporit acel lucru, este dator să dea preţul lucrului, precum a fost preţuit, cînd l-a luat; şi atunci acel lucru îi rămîne lui, precum l-a îmbunătăţit şi a fost făcut. Iar dacă s-a făcut vreo pagubă la acel lucru pe care l-a luat, el este dator să o plătească.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Sporul şi paguba la zestrea pe care a luat-o bărbatul, lui îi revin.

A lui Matei: Deşi bărbatul este sărac, este dator zestrea pe care a luat-o.

A lui Armenopol: Cîte lucruri le cumpără cu banii din zestrea femeii, se socotesc în zestrea ei.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου τῶν βασιλέων· Τὰ δὲ ἐξώπρικα δὲν γίνεται τοῦ ἀνδρός, ἀμὴ ἂν χαλάσῃ ὁ ἄνδρας, εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα τὰ ἐχάρισε, δὲν τὰ ζητοῦν οἱ κληρονόμοι. Εἰ δὲ παρὰ γνώμης τῆς γυναικὸς τὰ ἐχάλασεν, ὅλα σωστὰ νὰ τὰ δώσῃ ὀπίσω ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος του, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὰ ἐξώπρικα ἡ γυναῖκα ἔχει δύναμιν ὡσὰν καὶ εἰς τὴν προῖκαν.

Τῶν αὐτῶν βασιλέων· Πᾶσα γυναῖκα εἰς τὰ ἐξώπρικά της καὶ εἰς τὰ λεγάτα της ὁποῦ τῆς ἔρχονται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, δυνάται νὰ τὰ πραγματεύεται καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ νὰ δίδῃ, καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρός της, τὴν δὲ προῖκαν αὐτῆς, ὥστε ζῇ ὁ ἄνδρας αὐτῆς, δὲν τὴν ὁρίζει.

ΟΤΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΡΟΤΙΜΑΤΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΕΑΝ ΕΜΒΗ ΕΓΓΥΗΤΡΙΑ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΝ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϚ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἡ γυναῖκα ἔχει προτίμησιν ἀπὸ πάντα ἄνθρωπον, ὁποῦ νὰ χρεωστῇ ὁ ἄνδρας της, νὰ ἐπάρῃ αὐτὴ τὴν αὐτῆς προῖκαν πρῶτον. Μία γναῖκα ὑπανδρεύθη καὶ ἐπῆρε τὴν προῖκα της εἰς τὸ ὀσπήτιον τοῦ ἀνδρός της καὶ ἐσυνέβη εἰς τὸν ἄνδραν αὐτῆς συμφορὰ καὶ ζημία καὶ ἔπεσεν εἰς χρέος αὐθεντικὸν ἢ εἰς ἄλλον τινὰν ἄνθρωπον· καὶ αὐτὸς ἀπέθανε· εἰς τοῦτο ὁρίζει ὁ παρὼν βασιλικὸς νόμος· ὅτι νὰ μὴ ἔχει ἄδειαν τινὰς ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἐδάνεισαν, νὰ ἐπάρῃ κανένα πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ὀσπήτιον τοῦ ἀποθανόντος, ἕως οὗ πρῶτον νὰ ἐπάρῃ ἡ γυναῖκα τὴν αὐτῆς προῖκαν, τότε ἤτοι μείνῃ, νὰ τὸ ἐπέρνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐδάνεισαν καθ' ἕνας κατὰ τὸ χρέος αὐτοῦ.

Ματθαίου· Καὶ ὅποια γυναῖκα στέρξει εἰς τὸ χρέος τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς καὶ γράψει εἰς γράμμα τὰ αὐτῆς ροῦχα ἢ καὶ αὐτὴ ἀνέμβη ἐγγυήτρια, τοῦτο καμιὰν δύναμιν οὐδὲ βεβαίωσιν ἔχει· οὐδὲ στέργεται αὐτό, ἂν τὸ κάμῃ καὶ μία καὶ δύο καὶ πολλαῖς φοραῖς· καὶ ἢ εἰς χρέος

A împăraţilor Constantin, Leon şi Vasilie: Exoprica nu devine a bărbatului, dar dacă bărbatul a cheltuit-o, moştenitorii nu o cer, dacă femeia i-a dăruit-o. Dar dacă a cheltuit-o fără ştirea femeii, atunci o va da înapoi întreagă sau el sau moştenitorul lui, pentru că femeia are şi asupra exopricei putere, ca şi asupra zestrei.

A aceloraşi împăraţi: Fiecare femeie, în ce priveşte exoprica ei şi legatele ce-i vin de la rudele ei, poate să le negocieze şi să le dăruiască şi să le dea, fiind bărbatul ei în viaţă, de zestrea ei însă, cît trăieşte bărbatul ei, nu dispune.

FEMEIA ARE PRECĂDERE FAŢĂ DE ORICE CREDITOR, DEŞI S-A PUS CHEZAŞĂ PENTRU BĂRBATUL EI. CAP. 206. (GLAVA 266.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Femeia are precădere faţă de tot omul căruia bărbatul ei îi este dator, ca ea să ia mai întîi zestrea ei. O femeie s-a măritat şi a luat zestrea ei în casa bărbatului ei şi bărbatului ei i s-a întîmplat nenorocire şi pagubă şi a căzut în datorie domnească sau faţă de alt om careva; şi dînsul a murit. În acest caz legea aceasta împărătească hotărăşte: că nimeni din acei care l-au creditat, nu are voie să ia vreun lucru din casa aceluia ce a murit, pînă ce mai întîi femeia nu şi-a luat zestrea şi ce-ar rămînea, să ia aceia care l-au creditat fiecare după datoria aceluia.

A lui Matei: Şi oricare femeie va recunoaşte datoria bărbatului ei şi va scrie în scrisoare hainele ei sau şi însăşi s-a prins chezaşă, aceasta nu are nici o putere şi adeverire; aceea nu se primeşte chiar de a făcut-o odată şi de două şi de multe ori; şi de s-a prins chezaşă la datorie domnească sau a altcuiva, acea făgăduială nu se primeşte; căci este aşa,

αὐθεντικὸν ἢ εἰς ἄλλου τινὸς γένει ἐγγυήτρια, δὲν στέργεται ἡ ὑπόσχεσις ἐκείνη· οὕτως γὰρ ἔναι, ὡσὰν νὰ μὴ δὲν ἤθελεν γένει ποτὲ τὸ τοιοῦτον γράμμα. Ἀληθῶς ἐὰν ἀποδειχθῇ φανερῶς, ὅτι τὰ φλωρία ἐκεῖνα ὁποῦ ἐδανείσθησαν εἰς χρείαν τῆς γυναικὸς ἐδόθησαν, τότε πληρώνει αὐτά.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΑΜΗ ΕΞΟΔΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΖ-ον>

Τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου· Ἐάν τινος γυναῖκα εὑρίσκεται εἰς ἀσθένειαν καὶ κάμῃ ὁ ἄνδρας ἔξοδον εἰς τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς καὶ αὐτὴ ἀπεθάνη καὶ κάμῃ δὲ καὶ ἔξοδον εἰς τὴν ταφὴν αὐτῆς, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπάρῃ αὐτὰ ἀπὸ τὸν πενθερόν του, ὁ ὁποῖος ἐκληρονόμησε τὴν προῖκαν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ἐν τούτῳ διακελεύει ὁ παρὼν νόμος· ὅτι ὅσα μὲν εἰς τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς ἐξοδίασε, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ ἐξ αὐτὰ τίποτε, ἐπειδὴ σάρκα μία ἦτον μετ' αὐτῆς, τὰ δὲ ὅσα ἐξοδίασεν εἰς τὴν αὐτῆς ταφήν, νὰ τὰ ἐπέρνῃ ἀπὸ τὸν αὐτοῦ πενθερὸν ὁποῦ ἔλαβε τὴν αὐτῆς προῖκαν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΠΡΟΙΚΟΣ ΠΡΩΤΗΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΗ-ον

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἕνας ἄνθρωπος ἐπῆρε γυναῖκα καὶ ἀπέθανε καὶ οὗτος ἐπῆρε καὶ δευτέρα γυναῖκα· καὶ ἐπῆρε μετὰ τῆς πρώτης γυναικὸς προῖκα καὶ μετὰ τῆς δευτέρας, καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνδρας καὶ ζητοῦν οἱ κληρονόμοι τῶν δύο γυναικῶν νὰ ἐπέρνουν τὰς προῖκας ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθαμένου. Καὶ ἐν τούτῳ ὁρίζει ὁ παρὼν βασιλικὸς νόμος· ὅτι ἐν πρώτοις νὰ δίδεται ἡ πρώτη προῖκα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ δευτέρα, ἐὰν προσ-

ca şi cînd nu s-ar fi făcut niciodată o scrisoare ca aceea. Dar într-adevăr de s-a dovedit lămurit, că galbenii aceia care au fost împrumutaţi, s-au dat pentru vreo trebuinţă a femeii, atunci îi plăteşte.

DESPRE BĂRBATUL CARE FACE CHELTUIALĂ CU BOALA FEMEII LUI ŞI LA MOARTE. <CAP. 207.> (GLAVA 267.)

A aceluiaşi Matei: Dacă femeia cuiva cade bolnavă şi bărbatul face cheltuială cu boala ei şi dînsa a murit şi face cheltuială şi la înmormîntarea ei, şi cere să ia acele cheltuieli de la socrul său, care a moştenit zestrea fetei sale, în privinţa aceasta această lege porunceşte: că toate cîte le-a cheltuit cu boala ei, din acelea să nu ia nimic, deoarece a fost un singur trup cu dînsa, cîte însă le-a cheltuit cu îngropăciunea ei, acelea să le ia de la socrul său, care a luat zestrea ei.

DESPRE PROTIMISIREA ZESTREI ÎNTÎIA ŞI A DOUA. CAP. 208. (GLAVA 268.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Un om a luat femeie şi a murit şi acesta a luat şi o a doua femeie; şi a luat zestre cu prima femeie şi cu a doua; şi a murit bărbatul, iar moştenitorii celor două femei cer să ia zestrele din lucrurile mortului. Şi în privinţa aceasta hotărăşte această lege împărătească: că mai întîi să fie dată prima zestre şi după aceea cea de-a dcua, dacă mai rămîn lucruri. Iar dacă s-a întîmplat şi se află haine din zestrea a doua şi s-a dovedit

μείνουν πράγματα. Εἰ δὲ τύχῃ καὶ εὑρίσκονται ροῦχα ἀπὸ τὴν δευτέραν προῖκα καὶ φανερωθῇ ἐμπράκτως καὶ μαρτυρικῶς, ἐπέρνουν ταῦτα οἱ κληρονόμοι τῆς δευτέρας προικὸς καὶ ἐξαύτα [1]) τῆς πρώτης προικὸς οἱ κληρονόμοι δὲν ἐπέρνουν, ἀμὴ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀπεθαμένου, ἐὰν τύχῃ. Ὁμοίως καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς πρώτης προικός, ὅσα ἂν ροῦχα ἐγνωρίσουν ἐδικά τους, ὁποῦ ἔδοθησαν εἰς τὴν προῖκαν καὶ εὑρίσκονται, ἐπέρνουν αὐτὰ ἀνεμποδίστως. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχει ἀπὸ τῆς πρώτης προικός, οὔτε ἀπὸ τῆς δευτέρας, ἐπέρνουν μὲν τὴν πρώτην προῖκαν οἱ κληρονόμοι ὡς ἄνωθεν, ὅτι αὐτὴ ἔχει ὡς ἄνωθεν πρώτη προτίμησιν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ οἱ τῆς δευτέρας, ἐὰν περισσεύσουν.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΑΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΓΕΝΗ ΑΝΑΜΕΣΟΝ ΤΟΥΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΘ-ον>

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἐὰν ὁ ἄνδρας συμφωνήσῃ μετὰ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὅταν ἀπεθάνῃ νὰ τὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον δὲν ἔναι καλόν, οὐδὲ στέργεται. Ἀμὴ ἀνέναι καὶ γένῃ σύμφωνον ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ὅτι, ἂν ἀποθάνῃ προτύτερα ἡ γυναῖκα, ἡ προῖκά της νὰ διαμένῃ εἰς τὸν ἄνδρα, καλὰ νὰ ἦτον δοσμένη ἡ προῖκα ἀπὸ τὸν πατέρα, ἀξίζει τὸ σύμφωνον καὶ δὲν ἔχει πλέον νὰ κάμῃ ὁ πατέρας.

Τ ο ῦ Ἀ ρ μ ε ν ο π ο ύ λ ο υ· Ἀνάμεσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεᾶ δὲν στέργεται, ὅτι τοῦτο γίνεται διὰ τὴν ἀγάπην τῆς σαρκικῆς σμίξεως, καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν ἔχουν πρόφασιν διαζυγίου διὰ τὴν δωρεάν, καὶ διὰ νὰ μὴ δὲν γένῃ ὁ πλοῦσιος, πτωχὸς καὶ ὁ πτωχὸς πλούσιος.

Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ, Λ έ ο ν τ ο ς κ α ὶ Β α σ ι λ ε ί ο υ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Εἰς τὸν θάνατόν του εἴ τι χαρίσῃ τινὰς τὴν γυναῖκάν του, στέργεται· εἰ δὲ εἰς τὴν ζωήν του, δὲν στέρστέργεται.

Εἴ τι χαρίσει ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδρα, διὰ νὰ λάβῃ τινὰ ἄξια, ἤγουν τιμή, στέργεται.

în fapt şi cu martori, pe acestea le iau moştenitorii zestrii a doua şi din acestea moştenitorii primei zestre nu iau, ci din lucrurile mortului, de se întîmplă. De asemenea şi moştenitorii primei zestre, cîte haine le-au cunoscut drept ale lor care au fost date de zestre şi se află, acelea le iau fără nici o piedică. Iar dacă nu sînt nici din zestrea întîia, nici din a doua, atunci iau moştenitorii întîia zestre, ca mai sus, pentru că această primă zestre are, ca mai sus, precădere, iar după aceea iau şi moştenitorii celei de-a doua, dacă mai prisoseşte.

DESPRE ÎNVOIALA BĂRBATULUI ŞI A FEMEII ŞI DESPRE DARURILE CE S-AU FĂCUT ÎNTRE EI. CAP. 209. (GLAVA 269.)

A lui Matei: Dacă bărbatul s-a învoit cu femeia sa, ca, după ce a murit, să o moştenească, învoiala nu este bună, nici nu se bagă în seamă. Dar dacă de la început s-a făcut învoială, că dacă a murit mai întîi femeia, zestrea ei să rămînă bărbatului, învoiala are valoare, chiar dacă zestrea a fost dată de tatăl; şi tatăl nu mai are ce face nimic.

A lui Armenopol: Darurile dintre bărbat şi femeie nu se socotesc, pentru că acestea se fac pentru dragostea împreunării trupeşti şi pentru ca să nu aibă din cauza darurilor cuvînt de despărţenie şi pentru ca să nu se facă bogatul sărac şi săracul bogat.

A împăraţilor Constantin, Leon şi Vasilie: Dacă la moartea sa a dăruit cineva femeii sale ceva, aceea se bagă în seamă; dacă însă în viaţa lui, nu se bagă în seamă.

Orice va dărui femeia bărbatului, pentru ca el să ia vreo dregătorie, adică cinste, se admite.

---

[1]) Sic.

Τ ῶ ν α ὐ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Ὅταν διαζύγιον γένῃ καὶ χωρισθῇ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκαν αὐτοῦ, ἢ ἡ γυναῖκα τὸν ἄνδραν αὐτῆς, εἴ τι ἐδωρήσατο ἕνας τὸν ἄλλον νὰ τὸ ἔχῃ μετὰ θάνατόν του, δὲν στέργει, ἀμὴ τὸ ἐπέρνει ὀπίσω.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΓΑΜΙΑΙΩΝ ΔΩΡΕΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙ-ον>

Τ ῶ ν α ὐ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Αἱ προγαμιαῖαι δωρεαῖ ἀναπόστατον εἶναι· ἤγουν, προτύτερα πρὶν νὰ εὐλογηθῇ τὸ ἀνδρόγυνον, εἴ τι χαρίσει ἕνας τοῦ ἄλλου, στέργεται, ἐὰν καὶ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ὁποῦ κάμουν τὰ χαρίσματα, εὐλογηθοῦν.

Ἐὰν λεγατεύσω τῇ γυναικί μου κόσμια ἢ ὅσα ηὐτρέπισα διὰ χάριν αὐτῆς, πάντα λαμβάνει.

Ἐὰν χαρίσω τῆς γυναικός μου κόσμια, ἤγουν χρυσαλύσιδον, σκολαρίκια, βραχιόνια, διακτυλίδια καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἢ ἄλλα ὅσα διὰ ὄνομα αὐτῆς ηὐτρέπισα, τουτέστιν ὀρδινίασα καὶ ἐκατασκεύασα, ἤγουν φορέματα, καὶ ἂν τύχῃ καὶ ἀπεθάνω ἐγώ, ἡ γυναῖκά μου ὅλα τὰ ἐπέρνῃ.

ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ ΔΩΡΕΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΑ-ον>

Τ οῦ Ἀ ρ μ ε ν ο π ο ύ λ ο υ· Δωρεὰ ἔναι ὁποῦ δίδεται χωρὶς ἀνάγκης.

Ἐκεῖνος ὁποῦ κάμει δωρεά, δὲν δύναται νὰ τὴν ἀνατρέψῃ.

Τὴν καλῶς γεναμένην δωρεὰν οὐδὲ ὑπὸ βασιλέως ἀντιγραφὴ ἀνατρέπει αὐτήν.

Μ α τ θ α ί ο υ· Πᾶσα δωρεὰ τελείως γεναμένη, δὲν χαλᾶται, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστείας.

A aceloraşi împăraţi: Cînd s-a făcut divorţ şi s-a despărţit bărbatul de femeia sa sau femeia de bărbatul ei, orice a dăruit unul altuia, ca să aibă după moartea sa, nu se admite, ci se ia înapoi.

DESPRE DARURILE DINAINTEA NUNŢII. <CAP. 210.> (GLAVA 270.)

A aceloraşi împăraţi: Darurile dinaintea nunţii sînt ceva ce nu se răstoarnă; adică, orice va dărui unul altuia, înainte de ce s-a cununat bărbatul cu femeia, se admite, deşi s-au cununat chiar în ziua în care îşi fac darurile.

Dacă voi face femeii mele legat lucruri de podoabă sau cîte le-am făcut pentru înfrumuseţarea ei, toate le ia.

Dacă voi dărui femeii mele lucruri de podoabă, adică lănţişor de aur, cercei, brăţări, inele şi cîte de acest fel şi altele care le-am făcut pe numele ei, adică am comandat şi am făcut, ca îmbrăcăminte, şi de se întîmplă şi eu mor, femeia mea le ia pe toate.

DESPRE DĂRUIRI ŞI ÎNTOARCEREA DARURILOR. CAP. 211. (GLAVA 271)

A lui Armenopol: Dăruire este ceea ce se dă fără nevoie.

Acela care face dăruire nu poate să o întoarcă.

Dăruirea făcută bine nici cartea de la împăratul nu o întoarce.

A lui Matei: Toată dăruirea care s-a făcut deplin, nu se desfiinţează, decît din cauza nerecunoştinţei.

Ἀνατροπὴ δωρεῶν τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἐκεῖνος ὁποῦ λάβῃ δωρεάν, φανῇ ἀχάριστος εἰς αὐτὸν ὁποῦ τοῦ τὴν ἐχάρισε, καὶ ὑβρίσῃ αὐτὸν κακῶς καὶ ἀτίμως, ἢ δείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν ζημιώσῃ ἀπὸ ἐνεργείας ἐδικῆς του, ἢ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπιβουλεύσῃ, ἢ ὅσα ἔγιναν εἰς δωρεάν, ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, δὲν τὰ ἔκαμεν, καὶ δείξῃ μόνον μίαν ἀπὸ ταῖς ἄνωθεν αἰτίαις φανερῶς μετὰ ἀποδείξεων, χαλοῦνται αὗται αἱ δωρεαὶ καὶ ἔρχονται εἰς αὐτὸν ὁποῦ ταῖς ἔδωκε.

ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΩΝ Η ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΑΝ ΧΗΡΕΥΣΟΥΝ ΚΑΙ ΑΦΙΣΟΥΝ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΑΠΕΘΑΝΗ, Η ΚΑΙ ΑΝ ΔΕΝ ΚΑΜΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΕΘΑΝΗ Ο ΑΝΔΡΑΣ Η Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙ, ΠΩΣ ΝΑ ΗΜΟΙΡΑΣΘΟΥΝ ΤΑ ΡΟΥΧΑ ΑΥΤΩΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΒ-ον>

Ἀθανασίου πατριάρχου καὶ ὁρισμὸς βασιλικὸς Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου· Τὸ ψήφισμα τοῦ ἁγιωτάτου τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν συνόδου, τὸ ὁποῖον ἐγεγόνει ὁρισμῷ τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, διορίζεται οὕτως· ὅτι, ἂν ἀποθάνῃ τινὸς ἡ γυναῖκα καὶ ἀφίσῃ παιδία, εἶτα καὶ τὰ παιδία ἀπεθάνουν, ἢ ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας καὶ ἀφίσῃ παιδία, καὶ τὰ παιδία ἀπεθάνουν, νὰ μὴ δὲν στέργεται ὁ παλαιὸς νόμος, ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τὴν γυναῖκα ἢ τὸν ἄνδρα, ὁποῦ ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσει παιδί, εἰ [1]) καὶ τὸ παιδὶ ἀπεθάνῃ, τὸ ζωντανὸν μέρος ὁποῦ νὰ ἀπομείνῃ, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα, νὰ κληρονομήσῃ τὸν ἀπεθαμένον ὁλοκλήρως, ἤγουν ὁλοτελειῶς, καὶ οἱ ταλαίπωροι γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος εἰς τὴν ὑστέρησιν τοῦ παιδίου αὐτῶν, ὁποῦ ἀπέθανε, καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν, ἤγουν τὰ πράγματά τους, χωρὶς διάκρισιν ὀρθὴν νὰ ὑστεροῦνται, ἀμὴ νὰ ἠμοιράζουν τὴν προῖκαν τοῦ ἀποθανόντος εἰς τρία· καὶ τὸ μὲν ἕνα μερτικὸν νὰ ἔχῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ ἀπο-

A lui Armenopol: întoarcerea dăruirilor: Dacă acela care a primit dar, s-a arătat nerecunoscător faţă de cela care i l-a dăruit şi l-a suduit rău şi cu ruşine, sau l-a bătut, sau i-a dăunat puterii lui de lucru, sau i-a vrăjmăşit viaţa, sau n-a făcut cele ce s-au stabilit la dăruire, fie în scris fie nescris, şi a dovedit lămurit cu dovezi numai una din vinile de mai sus, atunci se iau aceste daruri şi se întorc aceluia care le-a dat.

DESPRE BĂRBAŢI SAU FEMEI DACĂ VOR RĂMÎNEA VĂDUVI ŞI VOR LĂSA COPIL ŞI COPILUL A MURIT, SAU CHIAR DACĂ NU FAC COPIL ŞI A MURIT BĂRBATUL SAU FEMEIA FĂRĂ COPIL, CUM SĂ SE ÎMPARTĂ HAINELE LOR? CAP. 212. (GLAVA 272.)

A patriarhului Atanasie şi porunca împărătească a lui Andronic Paleologul: Hotărîrea prea sfinţitului patriarh Atanasie şi a sinodului său, care s-a făcut din porunca în veci pomenitului împărat Andronic Paleologul, dispune aşa: că dacă a murit femeia cuiva şi a lăsat copii, sau dacă a murit bărbatul şi a lăsat copii şi copiii au murit, atunci să nu se ţină în seamă legea cea veche care zice în privinţa femeii sau a bărbatului care a murit, ca partea care a rămas în viaţă, sau bărbatul sau femeia, să moştenească toată partea mortului, adică tot, şi nenorociţii părinţi ai celui ce a murit, la pierderea copilului lor ce a murit, să piardă fără dreaptă judecată şi averea lor, adică lucrurile lor, ci să împartă zestrea celui care a murit în trei: şi o parte să o aibă bărbatul sau femeia care a rămas în viaţă, cealaltă

[1]) ἢ în ms.

μείνῃ, τὸ δὲ ἄλλο μερτικὸν νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς τοῦ ἀπεθαμένου, τὸ δὲ τρίτον νὰ γίνονται εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς ἐλεημοσύνας πτωχῶν καὶ αἰχμαλώτων διὰ τὸν ἀπεθαμένον. Τοῦτο γὰρ λέγει, ὅταν ἀπεθάνῃ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ ἀφίσει παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ δὲν ζήσῃ, ἀμὴ ἀπεθάνῃ.

Ἴδε· Εἰ δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ χηρεύσουν χωρὶς παιδί, ἢ ἄνδρες ἢ γυναῖκες, νὰ μὴν ἁρπάζουν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, μήτε οἱ τὰ δημόσια ἐνεργοῦντες, τουτέστι τὰ αὐθεντικά, δηλονότι ὁποῦ ἔχουν ταῖς αὐθεντικαῖς δουλείαις, μήτε ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἔχουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τους, ἤγουν εἰς τὴν παροικίαν· ἀμὴ νὰ ἔχουν οἱ γονεῖς, ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος τὸ τρίτον τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον νὰ γίνεται εἰς ἐλεημοσύνας καὶ μνημόσυνα καὶ τὸ ἄλλο τρίτον νὰ ἔχῃ τὸ ζωντανὸν μέρος ὁποῦ νὰ ἀπομείνῃ, ἢ ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα· εἰ [1]) δὲ καὶ ἀπεθάνῃ καὶ τὸ μέρος ὁποῦ νὰ ἀπομείνῃ, οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ κατὰ νόμους νὰ ἠμοιράζουν. Ἐὰν δὲ καὶ συγγενεῖς δὲν ἔχῃ, τὸ ἥμισυ ἂς ἔχῃ τὸ δημόσιον, ἤγουν τὸ αὐθεντικόν, καὶ τὸ ἥμισυ εἰς μνημόσυνα καὶ εἰς εὐποιίας πτωχῶν καὶ αἰχμαλώτων.

Ἴδε καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου ἀπόφασιν εἰς τὴν ἄνωθεν νεαρὰν τοῦ πατριάρχου Ἀθανασίου· Ἡ ἄνωθεν ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται καὶ ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ παρὰ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου· ὅτι εἰ μὲν καὶ ἡ γυναῖκα μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἀφίσει παιδὶ καὶ τὸ παιδὶ ἀπεθάνῃ κατόπιν εἰς ὀλίγον καιρόν, κληρονομεῖ ὁ πατέρας τοῦ παιδίου τὸ τρίτον τῆς προικὸς κατὰ τὴν ἄνωθεν νεαρὰν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Εἰ δὲ καὶ ἡ γυναῖκα ἀπεθάνῃ χωρὶς παιδί, δὲν ἐπέρνει ὁ ἄνδρας ἀπὸ τὴν προῖκαν τῆς γυναικὸς οὐδὲν πλὴν τὸ κραββατοστρώσιον ἀπὸ διακρίσεως, καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεάς, ὁποῦ ἔδωκεν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦτο κατὰ συνήθειαν· ὁμοίως καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς γυναικὸς λαμβάνουν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τὰς προγαμιαίας δωρεὰς ὁποῦ τοῦ ἔδωκαν. Καὶ μένουσι καὶ τὰ δύο μέρη ἀζήμια.

parte să o aibă părinţii celui care a murit, iar o treime să fie pentru pomenire şi milostenii la cerşetori şi robi pentru cel ce a murit. Aceasta zice adică pentru cazul, cînd a murit bărbatul sau femeia şi va lăsa copil şi copilul nu va trăi, ci va muri.

Vezi! Iar de vor rămînea văduvi fără copil, sau bărbaţi sau femei, averile acelora să nu le răpească cei ce se ocupă de bunurile publice, adică domneşti, anume aceia care au slujbe domneşti, nici aceia din ţinutul lor, adică unde le este aşezarea. Ci părinţii şi rudele celui ce a murit să aibă a treia parte din lucrurile lui, iar cealaltă treime să fie pentru milostenii şi pomeniri şi altă treime să o aibă partea care a rămas în viaţă, fie bărbatul, fie femeia; iar dacă a murit şi partea care a rămas în viaţă, rudele acesteia să împărţească potrivit legilor. Dacă însă n-are nici rude, jumătate să ia visteria publică, adică domnească, şi jumătate să fie pentru pomenire şi pentru binefaceri la săraci şi robiţi.

Vezi şi hotărîrea patriarhului Constantinopolului privitoare la novela de mai sus a patriarhului Atanasie: Pricina de mai sus este judecată şi hotărîtă aşa de către stăpînul obştesc patriarhul ecumenic şi de către dumnezeiescul şi sfîntul său sinod: că dacă femeia după moartea ei va lăsa copil şi copilul a murit după puţin timp, tatăl copilului moşteneşte potrivit cu novela de mai sus a sfinţitului Atanasie a treia parte din zestre. Iar dacă femeia a murit fără copil, bărbatul nu ia nimic din zestrea femeii afară de aşternutul patului, din împărţeală, precum şi darurile dinaintea nunţii ce le-a dat femeii sale, şi anume potrivit obiceiului; de asemenea şi moştenitorii femeii iau de la bărbat darurile dinaintea nunţii pe care i le-au dat. Şi amîndouă părţile rămîn fără nici o pagubă.

---

[1]) ἢ în ms.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΑΠΠΟΥ ΑΝ ΑΦΙΣΗ ΥΙΟΝ ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΥΣ, ΠΩΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΓ-ον.

Ματθαίου· Τὰ παιδία, ἢ ἀρσενικὰ εἶναι ἢ θηλυκά, προτιμοῦνται νὰ κληρονομήσουν τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ τὰς μητέρας· καὶ οὔτε ὁ πάππος αὐτῶν, οὔτε οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν κληρονομοῦν τὸν ἀποθανόντα πατέρα αὐτῶν, μόνον αὐτὰ τὰ παιδία αὐτοῦ.

Ἐὰν οὖν ἀπεθάνῃ πάππος καὶ ἀφίσει υἱὸν καὶ ἔχει καὶ ἐγγόνους ἀπὸ τοῦ ἀποθανόντος υἱοῦ αὐτοῦ, ἐμβαίνουν τὰ ἐγγόνια εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ ἡμοιράζουν τὸν βίον τοῦ πάππου αὐτῶν ὁμοῦ μετὰ τοῦ θείου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐξ ἴσου· καὶ ἐπέρνει ὁ θεῖος αὐτῶν τὰ ἥμισυ, καὶ αὐτὰ τὰ παιδία, εἴτε ἀρσενικὰ εἶναι, εἴτε θηλυκά, ἡ ὑπεξούσια ἢ αὐτεξούσια, ἐπέρνουν τὰ ἄλλα ἥμισυ. Καὶ οὐδεμίαν προτίμησιν ἔχει ὁ θεῖος ἀπὸ τὰ ἀνέψιά του, τοῦ ἀποθανόντος αὐτοῦ ἀδελφοῦ τὰ παιδία.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΧΩΡΙΣ ΔΙΑΘΗΚΗΝ Η ΑΝΔΡΑΣ Η ΓΥΝΑΙΚΑ, ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΑΙΔΙΑ, ΜΟΝΟΝ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΑΣ, ΠΟΙΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΔ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἀποθάνῃ υἱὸς ἢ θυγατέρα καὶ ζῇ ὁ πατέρας αὐτῶν καὶ ἡ μητέρα, ἤτοι ἂν ἔχῃ αὐτὸς ὁποῦ ἀπεθάνῃ, οἱ γονεῖς αὐτοῦ τὸν κληρονομοῦν. Καὶ ἐὰν ἔχῃ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἀπὸ τὸν αὐτὸν πατέρα καὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν μητέρα, δὲν ἔχουν καμίαν ἄδειαν αὐτὰ τὰ ἀδέλφια αὐτοῦ νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, μόνον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὡς εἴπαμεν, τὸν κληρονομοῦν. Εἰ δὲ γονεῖς δὲν ἔχει αὐτὸς ὁ ἀποθαμένος καὶ ἔχει πάππον καὶ μάμμην, κληρονομοῦν αὐτὸν ὁμοῦ, ἤγουν ὁ πάππος των, ἡ μάμμη των καὶ οἱ ἀδελφοί του καὶ αἱ ἀδελφαί του, ὁποῦ εἶναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μία μητέρα. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὺς δὲν ἔχει

DESPRE PRECĂDEREA MOŞTENIRII ŞI DESPRE BUNIC DACĂ A LĂSAT FECIOR ŞI NEPOŢI, CUM ÎL MOŞTENESC PE DÎNSUL? CAP. 213. (GLAVA 273.)

A lui Matei: Copiii, sau parte bărbătească, sau femeiască, au precădere să moştenească pe taţii şi mamele lor şi nici bunicul lor, nici fraţii tatălui lor nu-l moştenesc pe tatăl lor care a murit, ci numai înşişi copiii lui.

Iar dacă a murit bunicul şi va lăsa fecior şi are şi nepoţi de la feciorul său care a murit, nepoţii şi nepoatele vin în locul tatălui lor şi împărţesc averea bunicului lor împreună cu unchiul, fratele tatălui lor, în mod egal; şi ia unchiul lor jumătate şi copiii aceia, fie parte bărbătească, fie femeiască, fie minori sau majori, iau cealaltă jumătate. Şi unchiul nu are nici o precădere faţă de nepoţii săi, copiii fratelui său care a murit.

DESPRE CEL CARE A MURIT FĂRĂ DIATĂ, FIE BĂRBAT SAU FEMEIE ŞI NU ARE COPII, CI NUMAI PĂRINŢI ŞI FRAŢI ŞI SURORI, CINE-L MOŞTENEŞTE? CAP. 214 (GLAVA 274.)

A lui Armenopol: Dacă a murit fecior sau fată şi trăieşte tatăl lor şi mama, anume cînd cel ce a murit îi are, părinţii lui îl moştenesc. Şi dacă are fraţi sau surori de la acelaşi tată şi de la aceeaşi mamă nu au voie nicidecum acei fraţi şi surori ai lui să ceară din moştenirea fratelui lor, ci numai părinţii lui, precum am zis, îl moştenesc. Iar dacă acela care a murit nu are părinţi şi are bunic şi bunică, îl moştenesc împreună, adică bunicul lor, bunica lor şi fraţii lui şi surorile lui, care sînt de la un tată şi de la o mamă;

ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μία μητέρα, καὶ ἔχει καὶ ἄλλον ἀδελφὸν ὁποῦ εἶναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ δύο μητέρες, κληρονομοῦν αὐτὸν αὐτὸς ὁ ἀδελφὸς [1]) αὐτοῦ.

Σ ή μ α ν α ι· Ἑτεροθαλὴς λέγεται ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι δύο ἀδελφοὶ ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ δύο μητέρες· καὶ ἀμφιθαλὴς λέγεται ἐκεῖνος ὁποῦ ἔναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μία μητέρα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁποῦ ἀπέθανεν ἀδελφοὺς δὲν ἔχει, οἱ πλέω συμμότεροι συγγενεῖς τὸν κληρονομοῦν. Εἰ δὲ καὶ συγγενεῖς δὲν ἔχει καὶ ἔχει γυναῖκα, νὰ κληρονομῇ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ τὰ ἥμισυ τῶν πραγμάτων τοῦ ποτὲ ἀνδρὸς αὐτῆς· καὶ τὰ ἄλλα ἥμισυ νὰ γίνονται αὐθεντικά.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΟΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΔΕΛΦΟΝ ΑΠΟ ΔΥΟ ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΨΙΟΥΣ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΑ, ΟΠΟΥ ΝΑ ΗΤΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΠΑΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΜΗΤΕΡΑ, ΠΟΙΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΕ-ον.

Μ α τ θ α ί ο υ· Ἐάν τις ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσῃ ἀδελφὸν ἀπὸ ἄλλην μητέρα ἢ ἀπὸ ἄλλον πατέρα καὶ ἀφίσῃ καὶ παιδία τοῦ ἀδελφοῦ του ἀφ' ἑνὸς πατρὸς καὶ μιᾶς μητρός, τοῦ ἀδελφοῦ του ὁποῦ εἶναι ἀπὸ μίαν μητέρα καὶ ἀπὸ ἕνα πατέρα, τὰ παιδία ἐκεῖνα προτιμῶνται νὰ τὸν κληρονομήσουν καὶ οὐχὶ ἄλλος.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΕΑΝ ΔΕΝ ΕΧΗ ΑΔΕΛΦΟΥΣ Η ΑΝΕΨΙΟΥΣ, ΠΟΙΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥΝ ΑΥΤΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙϚ-ον.

Λ έ ο ν τ ο ς κ α ὶ Κ ω ν σ τ α ν τ ί ν ο υ τ ῶ ν β α σ ι λ έ ω ν· Ὅταν ἀπεθάνῃ τινὰς καὶ ἀδελφὸν δὲν ἔχει, οὔτε ἀδελφοῦ του παιδία νὰ τὸν κληρονομήσουν, τότε κληρονομοῦν αὐτὸν

iar dacă nu are fraţi de la acelaşi tată şi mamă şi are un alt frate care este de la un tată şi două mame, îl moştenesc <cu> acel frate al lui.

Înseamnă-ţi! Vitreg se cheamă acela dintre doi fraţi de la un tată şi două mame; şi bun se cheamă acela care este de la un tată şi o mamă cu fratele său. Iar dacă acela care a murit n-are fraţi, îl moştenesc rudele cele mai apropiate. Dacă însă nu are rude şi are femeie, să moştenească femeia lui jumătate din lucrurile celui care i-a fost bărbat, iar cealaltă jumătate să se facă domnească.

CEL CARE A MURIT ŞI ARE UN FRATE DE LA DOUĂ MAME ŞI NEPOŢI, COPII DE-AI FRATELUI SAU, CARE SÎNT CU TATĂL LOR DE LA UN TATĂ ŞI DE LA O MAMĂ, CINE ÎL MOŞTENEŞTE? CAP. 215. (COMP. glava 275.)

A lui Matei: Dacă a murit cineva şi a lăsat un frate de la altă mamă sau de la alt tată şi a lăsat şi copii de ai fratelui său, de la un tată şi de la o mamă, ai fratelui său care este de la o mamă şi de la un tată, copiii aceia au precădere să moştenească şi nu altul.

CEL CARE A MURIT DACĂ N-ARE FRAŢI SAU NEPOŢI DE FRAŢI, CINE-L MOŞTENEŢTE? CAP. 216. (COMP. glava 276.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Cînd a murit cineva şi n-are frate, nici copii de-ai fratelui său ca să moştenească, atunci îl moştenesc verii săi, care sînt mai aproape înrudiţi; şi dacă se vor afla mulţi, îl moştenesc în mod egal.

---

[1]) μὲ αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν?

οἱ ἐξάδελφοι αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶναι συμμότεροι εἰς τὴν συγγένειαν· καὶ ἐὰν εὑρεθοῦν πολλοὶ συγγενεῖς, ἐξ ἴσου τὸν κληρονομοῦν.

Ματθαίου· Ὅτι καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενεῖς, ὅταν δὲν εἶναι πλησιέστεροι ἄλλοι συγγενεῖς, καλοῦνται αὐτοὶ εἰς κληρονομίαν.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ, ΗΓΟΥΝ ΕΑΝ ΕΔΩΚΕΝ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΘΥΓΑΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΑΜΕ ΝΑ ΜΗ ΔΕΝ ΕΠΑΡΗ ΠΛΕΟΝ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΖ-ον.

Ματθαίου· Ὅταν πατέρας ὑπανδρεύσῃ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ καὶ συμφωνήσῃ μετ' αὐτῆς, ὅτι τὴν προῖκαν, ὁποῦ τῆς ἔδωκε, νὰ ἔναι διὰ ἅπαν [1]) δικαίωμα αὐτῆς καὶ πλέον νὰ μὴ δὲν ἔχῃ νὰ κάμῃ εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ, τὸ σύμφωνον τοῦτον δὲν ἔχει καμίαν δύναμιν οὐδὲ βεβαίωσιν· οὐδὲ ἐμποδίζεται ἡ θυγατέρα αὐτοῦ νὰ τὸν κληρονομήσῃ, ἀνέναι καὶ ἀπεθάνῃ, χωρὶς νὰ κάμῃ διαθήκην. Ἀμὴ τί γίνεται; φέρνει αὐτὴ πρῶτον τὴν προῖκαν ὁποῦ τῆς ἔδωκεν ὁ πατέρας της καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν καὶ σμίγει την μὲ τὰ πράγματα τοῦ πατρός της· καὶ φέρνουν καὶ οἱ ἀδελφοί της τὰ ροῦχα, ἐάν τους ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντος αὐτοῦ, καὶ τότε μοιράζουν [2]) ἐξ ἴσου ὅλα τὰ ἀδέλφια καὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπροικοδόθησαν. Τὴν δὲ διαθήκην ὁποῦ νὰ κάμῃ ὁ πατέρας αὐτῶν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἢ ἡ μητέρα, νὰ ἔχῃ τὸ βέβαιον εἰς ὅσον ἤθελεν καὶ ἔγραψε.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Τὰ αὐτεξούσια παιδία τὰ πράγματα ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντός του, αὐτὰ φέρνουν εἰς τὸ μέσον, ἐὰν ἀπεθάνῃ χωρὶς διαθήκην, τὰ δὲ κέρδη ὁποῦ ἐκέρδισαν μετ' αὐτὰ τὰ πράγματα ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας τους, δὲν τὰ φέρνουν εἰς τὸ μέσον, μόνον εἶναι ἐδικά τους καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν δὲν ἔχουν κανένα δικαίωμα εἰς τὰ κέρδη, εἰ μὴ εἰς τὴν ποσότητα ἐκείνην, ὁποῦ ἔλαβαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ὡς ἄνωθεν.

A lui Matei: Şi rudele de-a opta spiţă, cînd nu sînt alte rude mai apropiate, acelea sînt chemate la moştenire.

DESPRE RAPORT, ADICĂ DACĂ TATĂL A DAT FETEI SALE ZESTRE ŞI A FĂCUT SĂ NU MAI IA DIN LUCRURILE LUI. CAP. 217. (GLAVA 277.)

A lui Matei: Cînd tatăl şi-a măritat fata şi s-a învoit cu dînsa că zestrea pe care i-a dat-o să fie tot dreptul ei şi mai mult să nu aibă a face cu lucrurile lui, această învoială nu are nici o putere, nici o intărire, nici fata lui nu este oprită să-l moştenească, dacă se întîmplă de a murit, fără să facă diată. Dar ce se face? Mai întîi dînsa aduce zestrea ce i-a dat-o tatăl ei şi darul dinaintea nunţii şi le împreună cu lucrurile tatălui ei; şi aduc şi fraţii dînsei hainele, dacă le-a dat tatăl lor, cînd trăia; şi atunci toţi fraţii şi surorile împărţesc în mod egal toate împreună cu acele ce au fost date de zestre. Cît priveşte însă diata ce a făcut tatăl lor la moartea sa sau mama, să aibă tărie precum a voit şi a scris.

A lui Armenopol: Copiii majori raportează acele lucruri pe care tatăl lor li le-a dat, cînd trăia, dacă a murit fără diată, cîştigurile însă pe care le-au dobîndit pe urma lucrurilor acelor pe care li le-a dat tatăl lor, nu le raportează, ci sînt ale lor proprii şi fraţii lor nu au nici un drept asupra acelor cîştiguri, ci numai asupra cîtimei aceleia pe care fraţii lor au luat-o chiar de la tatăl lor, precum am zis mai sus.

---

[1]) ἅπασα în ms.
[2]) εἰμοιράζουν în ms.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΥΠΕΞΟΥΣΙΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΗ-ον.

Μ α τ θ α ί ο υ· Αὐτεξούσια λέγονται παιδία ὁποῦ ὑπανδρεύσῃ ὁ πατέρας τους καὶ δώσῃ τους τὸ μερτικόν τους ἢ μερικὸν μερτικὸν καὶ γίνονται τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ καθέζονται χώρια ἀπὸ τὸν αὐτῶν πατέρα ἢ καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ἢ καὶ ἄλλως πως, ἢ καὶ δὲν τὰ ὑπανδρεύσῃ καὶ δίδει τους τὸ μερτικόν τους καὶ τὰ κάμνει αὐτεξούσια. Καὶ ὑπεξούσια λέγονται ἐκεῖνα τὰ παιδία, ὁποῦ δὲν ἔλαβαν ἀπὸ τὸν πατέρα αὐτῶν τίποτε μερτικόν, μόνον κάθουνται μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑποταγὴν καὶ θέλησιν αὐτοῦ.

Τ ο ῦ 'Α ρ μ ε ν ο π ο ύ λ ο υ· Ὅσα πράγματα δώσει ὁ πατέρας τῶν παιδίων αὐτοῦ εἰς τὸν θάνατόν του, ὅτι νὰ τὰ ἔχουν, ὅταν θέλουν νὰ ἡμοιράσουν [1]) ὅλοι οἱ ἀδελφοί, αὐτὰ δὲν τὰ βάλλουν εἰς τὴν μέσην· εἰ δὲ καὶ ζῶντος ὁ πατέρας αὐτῶν ἔδωκε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, εἰς τὴν μοιρασίαν ὁποῦ μέλλει νὰ ἡμοιράσουν, φέρνουν αὐτὰ εἰς τὴν μέσην. Εἰ δὲ καὶ εἶπεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ὅταν ἔδιδεν αὐτά, ὅτι νὰ τὰ ἔχουν ἐκεῖνα οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν, ἢ διὰ χάριν, ἢ διὰ ἄλλην δωρεάν, νὰ μὴ δὲν τὰ φέρνουν εἰς τὴν ἡμοιρασίαν, μόνον νὰ διαμένουν ἐδικά τους καὶ οὕτως νὰ γίνεται, καθὼς ὥρισεν ὁ κύριος τῶν πραγμάτων, δηλαδὴ ὁ πατὴρ αὐτῶν.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑΣ ΥΙΩΝ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΩΝ ΟΠΟΥ ΕΠΗΡΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΑΥΤΩΝ ΤΟ ΜΕΡΤΙΚΟΝ ΤΟΥΣ ΚΑΙ, ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΠΑΛΙΝ ΘΕΛΟΥΝ ΟΤΙ ΝΑ ΛΑΒΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΙΘ-ον.

Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ 'Α ρ μ ε ν ο π ο ύ λ ο υ· Ἡ δὲ συνεισφορὰ γίνεται οὕτως· Εἶχε τινὰς ἄνθρωπος παιδία, ἢ ἀρσενικὰ ἢ καὶ θηλυκά, καὶ ἔδωκε πρὸς τὰ ἀρσενικὰ τὸ μερτικὸν αὐτῶν, καὶ τῶν θηλυκῶν τὴν προῖκαν, καὶ ἔγιναν αὐτεξούσια· καὶ ἔχει καὶ ἄλλα παιδία καὶ μερτικὸν

CARE COPII SE CHEAMĂ EMANCIPAŢI ŞI CARE NEEMANCIPAŢI? CAP. 218. (GLAVA 278.)

A lui Matei: **Emancipaţi se cheamă copiii pe care tatăl lor i-a căsătorit şi le-a dat partea lor sau oarecare parte şi se conduc singuri şi locuiesc separat de tatăl lor sau şi împreună cu el sau altfel cumva; sau şi nu i-a căsătorit şi le dă partea lor şi-i declară emancipaţi. Şi neemancipaţi se cheamă copiii aceia care nu au luat de la tatăl lor nici o parte, ci locuiesc împreună sub ascultarea şi la voia lui.**

A lui Armenopol: **Cîte lucruri le va da tatăl copiilor săi la moartea sa ca să le aibă, cînd toţi fraţii vor să le împartă, acelea nu sînt raportate; dacă însă tatăl lor, în viaţă fiind, le-a dat feciorilor spre împărţeală, cînd au să se împartă, atunci le raportează. Iar dacă tatăl lor, cînd li le-a dat a zis că să le aibă feciorii lui acele lucruri pe care le-a dat sau pentru o favoare sau pentru altă dăruire, acelea să nu le raporteze la împărţeală, ci să rămînă ale lor proprii; şi să fie aşa, precum a rînduit stăpînul lucrurilor, adică tatăl lor.**

DESPRE RAPORTUL FECIORILOR ŞI AL FETELOR CARE ŞI-AU LUAT DE LA TATĂL LOR PARTEA ŞI, MURIND TATĂL, VOIESC IARĂŞI SĂ IA. CAP. 219. (GLAVA 279.)

A aceluiaşi Armenopol: **Raportul se face aşa: Un om are copii, fie feciori sau şi fete, şi feciorilor le-a dat partea lor, iar fetelor zestrea şi au devenit de sine stătători; şi are şi alţi copii şi lor parte nu le-a dat, pentru că erau mici. După aceea tatăl lor a murit şi**

[1]) Sic.

δὲν τοὺς ἔδωκεν, ὅτι ἦσαν μικρά. Μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτῶν καὶ διαθήκη δὲν ἔκαμεν, ἢ καὶ ἔκαμε καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων ὁποῦ ἔδωκε τὰ μερτικά τους, καὶ ἔγιναν αὐτεξούσια, δὲν τοὺς ἄφικε τίποτε· καὶ ἀκούσαντας τοῦτο αὐτὰ τὰ παιδία, δὲν ἐδέχθησαν, ἀμὴ θέλουν νὰ ἔμπουν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν αὐτῶν, ὁποῦ δὲν ἔλαβαν κανέναν πρᾶγμα ἀπὸ τὸν αὐτῶν πατέρα, νὰ ἡμοιράσουν τὰ καλὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐξ ἴσου. Καὶ κινεῖται κρίσις περὶ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως· λοιπὸν εἰς τοῦτο ὁρίζει ὁ νόμος· ὅτι ἐπειδὴ αὐτοὶ θέλουν νὰ ἡμοιράσουν μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς ἐπίσης, νὰ φέρνουν εἰς τὴν μέσην ὅλα τὰ πράγματα ὁποῦ τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ζῶντος αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ τὰ προγαμιαίας δωρεάς, νὰ γίνωνται ὅλα τῆς κοινότητος, καὶ τότε νὰ ἡμοιράζουν πάντα τὰ πράγματα ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ ἴσα, ἢ ἀρσενικὰ ἢ θηλυκὰ εἶναι. Τοῦτο καλεῖται εἰς τοὺς νόμους συνεισφορά. Καὶ ὅστις ἀπὸ τὰ παιδία, τὰ ἀρσενικά, νὰ ἐπάρῃ πράγματα, καὶ ἀπὸ τὰ θηλυκὰ προῖκα, δὲν δύνανται ἀλλοτρόπως νὰ ἔμπουν εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ὁποῦ δὲν ἔλαβαν, ἐὰν δὲν [1]) φέρουν εἰς τὴν μέσην εἴ τι ἂν τοὺς ἔδωκεν ὁ πατέρας αὐτῶν, ῥοῦχα, προῖκα, προγαμιαίαν δωρεὰν ἢ ἄλλο πρᾶγμα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΧΟΝΤΟΣ ΝΑ ΛΑΒΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΝ, ΕΩΣ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΝΑ ΑΚΟΥΕΤΑΙ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΧΡΕΟΥΣ ΕΩΣ ΠΟΤΕ ΝΑ ΖΗΤΕΙΤΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚ-ον.

Ἀ ρ μ ε ν ο π ο ύ λ ου· Τριάντα χρόνους ἔχει πᾶσα [2]) ἄνθρωπος ἄδειαν νὰ ζητῇ τὴν κληρονομίαν, ὁποῦ ἔχει δικαίωμα νὰ λάβῃ ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν ἕως τότε δὲν ἐγύρεψεν, οὐδὲ εἶπεν τίποτε, πλέον δὲν ἔχει ἄδειαν, ὅτι νὰ ζητήσῃ· ἁρμόζει δὲ εἰς κληρονομίαν

n-a făcut diată sau şi a făcut, dar copiilor cărora le-a dat partea lor şi s-au făcut de sine stătători, nu le-a lăsat nimic; şi copiii aceia, aflînd aceasta, nu s-au mulţumit, ci voiesc să intre în moştenirea tatălui dimpreună cu ceilalţi fraţi ai lor care n-au luat de la tatăl lor nici un lucru, pentru ca să împartă în mod egal lucrurile tatălui lor. Şi se porneşte judecată pentru o pricină ca aceasta: aşadar în privinţa aceasta legea hotăreşte: că, deoarece dînşii voiesc să împartă deopotrivă cu ceilalţi fraţi, să raporteze toate lucrurile care li le-a dat tatăl lor în viaţă, de asemenea şi darurile dinaintea nunţii, ca toate să devină comune, şi atunci toţi fraţii, fie parte bărbătească sau femeiască, să împartă egal toate lucrurile. Aceasta în legi se cheamă raport. Şi care dintre copii, parte bărbătească, a luat lucruri, şi din partea femeiască zestre, nu poate într-alt chip să intre la moştenire cu ceilalţi fraţi care nu au luat, dacă nu raportează orice le-a dat tatăl lor, haine, zestre, daruri dinaintea nunţii sau alt lucru.

DESPRE CEL CE ARE SĂ IA MOŞTENIRE, PÎNĂ ÎN CÎŢI ANI SĂ FIE ASCULTAT? ŞI DESPRE DATORIE PÎNĂ CÎND SĂ SE CEARĂ? CAP. 220. (COMP. glava 280.)

A lui Armenopol: Tot omul are voie treizeci de ani să ceară moştenirea pe care are dreptul să o ia de la rudele sale. Şi dacă pînă atunci nu a cerut-o, nici nu a zis nimic, nu mai are voie s-o ceară; se vine la moştenire şi la legate numai pînă în treizeci de

[1]) δὲ în ms.
[2]) sic; πᾶς?

καὶ εἰς λεγάτα μόνον ἕως τριάντα χρόνους. Ἀληθῶς ἂν ἔναι σκλάβος, ὅσους χρόνους καὶ ἂν κάμῃ, ὅταν γυρίσῃ, ἐπέρνει τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὁποῦ καὶ ἂν εἶναι.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου τῶν βασιλέων· Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ὁ βωβὸς ζητεῖ κληρονομίαν καὶ κληρονομεῖ.

Τὸ δὲ χρέος ζητεῖται ἕως εἰς τοὺς τριάντα χρόνους, ἐὰν ζῇ ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἐδανείσθη· εἰ δὲ καὶ εἶναι σημάδια, εἰς τοὺς σαράντα χρόνους.

ΠΕΡΙ ΦΑΛΚΙΔΙΟΥ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΑ-ον>

Ματθαίου· Φαλκιὸς ὁ κόπτων ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ δρεπάνου.

Φαλκίδιος ἔναι λέξις ρωμαϊκή, ἤγουν λατινική, καὶ λέγεται φαλκίδιος ἡ δὲ τετάρτη μοῖρα ἡ περιποιῶν [1]) τῷ κληρονόμῳ.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΑ ΤΙΜΟΥΝ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΑΥΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΒ-ον.

Τοῦ σοφωτάτου Ἰησοῦ υἱοῦ τοῦ Σιρᾶχ· Ἀκούσατέ μου, τέκνα τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ κάμετε, καθὼς σᾶς λέγω, ἐὰν θέλετε νὰ σωθῆτε. Ὁ γὰρ θεὸς ἀκούει πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ κάμνει τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ὁ τιμὼν πατέρα καὶ μητέρα, ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ θησαυρίζει ἀγαθά· ὁ τιμῶν πατέρα νὰ σωθῆτε. Ὁ γὰρ θεὸς ἀκούει πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ κάμνει τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ὁ τιμὼν πατέρα καὶ μητέρα, ἐλεθερώνεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ θησαυρίζει ἀγαθά· ὁ τιμῶν πατέρα καὶ μητέρα, θέλει ζήσει πολλοὺς χρόνους· ἐκεῖνος ὁποῦ φοβεῖται τὸν θεόν, τιμᾷ τὸν πατέρα

ani. Dacă într-adevăr este sclav, ori şi cîţi ani a fost, cînd s-a întors, îşi ia moştenirea, oriunde ar fi.

A împăraţilor Constantin, Leon şi Vasilie: Şi surdul şi mutul cere moştenire şi moşteneşte.

Şi datoria se cere pînă în treizeci de ani, dacă trăieşte omul care s-a împrumutat; iar dacă sînt zăloage, pînă în patruzeci de ani.

DESPRE FALCHIDIU. CAP. 221. (COMP. glava 282.)

A lui Matei: Falchios este ceea ce taie, figurativ ca secerea.

Falchidiu este cuvînt roman, adică latinesc; şi falchidiu se cheamă a patra parte rezervată moştenitorului.

COPII SĂ-ŞI CINSTEASCĂ PĂRINŢII. CAP. 222 (COMP. glava 283.)

A prea înţeleptului Iisus, feciorul lui Sirah: Ascultaţi-mă, copii ai tatălui nostru, Domnul şi Dumnezeul Mîntuitorul Hristos, şi faceţi precum vă spun, dacă voiţi să vă mîntuiţi. Căci Dumnezeu ascultă pe tată şi pe mamă şi face ce cer dînşii. Cel ce cinsteşte pe tată şi mamă, se izbăveşte de păcatele sale şi adună comoară de bunătăţi; cel ce cinsteşte pe tată şi mamă, va trăi mulţi ani; acela care se teme de Dumnezeu, cinsteşte pe tatăl şi pe mama sa. Căci rugăciunea tatălui şi a mamei întăreşte casele copiilor, iar blestemul lor, smulge şi temeliile. Ai

[1]) în ms.

καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Εὐχὴ γὰρ πατρὸς καὶ μητρὸς στερεώνει τὰ ὀσπήτια τῶν παιδίων, ἡ δὲ κατάρα αὐτῶν ἐκριζώνει καὶ τὰ θεμέλια. Ἐπιμελήσου τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου εἰς τὸ γῆρας αὐτῶν, ἵνα ἐλευθερωθῇς ἀπὸ πᾶσα [1]) κακὸν καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως θέλει σου ἔλθῃ χαρά. Καὶ καθὼς λύει ὁ πάγος εἰς τὴν εὐδίαν, οὕτω θέλουν ἀφανισθὴν [2]) αἱ ἁμαρτίαι σου. Κατηραμένος δὲ εἶναι ὑπὸ κυρίου ὅποιος καταφρονεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα. Λέγει γὰρ ὁ Σολομὼν ἐκ πνεύματος ἁγίου· υἱέ, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, ἤγουν διὰ νὰ γένῃ καλὸν εἰς ἐσένα. Καὶ πάλιν· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτήσει, ἤγουν θέλει δώσει κακὸν θάνατον, ὅποιον παιδὶ κακολογεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, ὁ ὅποιος πατέρας καὶ ἡ μητέρα ἔχουν τὸν τόπον τοῦ ποιητοῦ τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Λοιπὸν ἂς προσέχῃ πᾶσα [2]) παιδὶ καὶ ἂς ἀγαπᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, διὰ νὰ μὴ δὲν λάβῃ ὀργὴν παρὰ θεοῦ καὶ κόλασιν αἰώνιον, καὶ νὰ μὴ δὲν ὑβρισθῇ ἐκεῖνος καὶ νὰ ἀτιμασθῇ ἀπὸ τὰ παιδία του.

ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ ΟΠΟΥ ΚΑΜΝΟΥΝ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΥΤΩΝ ΑΠΟΚΛΗΡΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΥΙΟΥ ΕΑΝ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΓ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὁρίζομεν πάντας τοὺς γονεῖς, πατέρα, μητέρα, πάππον μάμμην, ὅτι τὰ παιδία αὐτῶν, τὰ ἀρσενικὰ καὶ τὰ θηλυκά, εἰς τὴν διαθήκην αὐτῶν νὰ μὴ δὲν τὰ ὑστεροῦν ἀπὸ τὸ δίκαιον μερτικὸν αὐτῶν, οὐδὲ νὰ τὰ κάμνουν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν χωρὶς τὰς κάτωθεν αἰτίας, ὅτι διὰ ταύτας τὰς αἰτίας δηλονότι κάμουν οἱ γονεῖς τὰ παιδία ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ πράγματα αὐτῶν.

grijă de tatăl tău şi de maica ta la bătrîneţele lor, ca să de izbăveşti de tot răul şi în la vremea necazului îţi va veni bucurie. Şi precum gheaţa se topeşte la vreme bună, aşa vor pieri păcatele tale. Blestemat este de Domnul, acela care dispreţuieşte pe tatăl său şi pe mamă-sa. Căci din duh sfînt spune Solomon: fiule, cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta, pentru ca să-ţi fie ţie bine, adică să ai parte de bine. Şi iarăşi: cine grăieşte de rău pe tată şi mamă, de moarte se va săvîrşi, adică va avea parte de moarte rea copilul care vorbeşte de rău pe tatăl său şi pe mama sa, care tată şi mamă ţin pe lumea aceasta locul creatorului nostru, domnul şi Dumnezeul nostru. Prin urmare, aminte să ia fiecare copil, şi să iubească pe tatăl său şi pe mama sa, pentru ca să nu ia urgie de la Dumnezeu şi munca de veci şi pentru ca să nu fie el batjocorit şi necinstit de copiii săi.

PRICINI PENTRU CARE PĂRINŢII DEZMOŞTENESC DIN LUCRURILE LOR PE COPIII LOR; ŞI DESPRE FECIORUL CARE S-A ÎNSURAT FĂRĂ VOIA TATĂLUI SĂU. CAP. 223. (Glava 284.)

A lui Armenopol: Hotărîm ca toţi părinţii, tată, mamă, bunic, bunică, în diata lor să nu-i lipsească pe copiii lor, parte bărbătească şi cea femeiască, de dreapta parte a lor, nici să nu-i dezmoştenească din lucrurile lor, fără de pricinile de mai jos, deoarece, pentru pricinile acestea anume, părinţii dezmoştenesc din lucrurile lor pe copii.

---

[1]) Sic. πᾶν?
[2]) Sic.

Ἴδε τὰς αἰτίας· α') Εἴ τις βάλλει χέρην εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ τοὺς δείρῃ, ἢ εἰπεῖν [1]) αὐτοὺς ἀπρεπῆν ὕβριν, ἢ εἰς ἔγκλημα νὰ τοὺς κατηγορήσῃ, ἢ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐπιβουλεύσῃ, διὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ·

β') Ἐὰν μὲ τὴν μητρυιὰν αὐτοῦ ἢ μὲ τὴν παλακίδα τοῦ πατρὸς εὑρεθῇ σαρκικῶς εἰς ἁμαρτίαν·

γ') Ἐὰν γένῃ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ διὰ ταύτης τῆς συκοφαντίας πέσουν εἰς βαρεῖαν ζημίαν·

δ') Ἐὰν οἱ γονεῖς εὑρίσκωνται εἰς ἀσθένειαν κατάκοιτοι καιρὸν πολύν, ἢ εἶναι εἰς πτωχείαν καὶ ἀδυναμίαν, καὶ τὰ παιδία τοὺς ἀφίσουν καὶ δὲν τοὺς βοηθήσουν, οὐδὲ φροντίσουν δι' αὐτούς· καὶ νὰ τοὺς κράζουν οἱ γονεῖς καὶ αὐτὰ νὰ μὴ δὲν ὑπάγουν εἰς αὐτούς.

ε') Ἐὰν συμβῇ νὰ ἐγκαλοῦν τοὺς γονεῖς καὶ κράξουν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν νὰ ἔμπουν ἐγγυηταὶ ἢ διὰ χρέος ἢ ὑπὲρ προσώπου, τουτέστε διὰ κορμί, <καὶ αὐτοὶ δὲν θέλουν>·

Ϛ') Ἐὰν ὁ πατὴρ ἤθελεν νὰ κάμῃ διαθήκη καὶ ἀπὸ τὰ παιδία του τὸν ἐμπόδισαν καὶ ἐφανερώθη· μετὰ ταῦτα ἂν δυνηθῇ νὰ κάμῃ διαθήκη, ἔχει ἄδειαν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν νὰ τὸν ἐκάμῃ ἀπόκληρον·

ζ') Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων βουληθῇ νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ ἢ τὴν ἐγγόνην, κατὰ τὴν δύναμίν του, καὶ αὐτὴ νὰ μὴ δὲν θελήσῃ, μόνον νὰ περπατῇ εἰς κακὴν στράταν·

η') Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων εὑρίσκεται μετὰ νόσον καὶ τὰ παιδία, αὐτοῦ ἤ, ἂν δὲν ἔχῃ παιδία, οἱ ἄλλοι συγγενεῖς αὐτοῦ ὁποῦ μέλλει νὰ τὸν κληρονομήσουν, ἀνέναι καὶ δὲν κάμουν πᾶσα φροντίδα εἰς αὐτὸν νὰ τὸν ἐλατρεύσουν καὶ νὰ τὸ ἰαρτεύσουν, ἔχει ἄδειαν νὰ μὴ δὲν τοὺς ἀφίσῃ τίποτα εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν τύχῃ καὶ τινὰς ἄλλος, ἐδικὸς ἢ καὶ ξένος, καὶ τὸν ἐπάρῃ εἰς τὸ ὀσπήτιόν του καὶ κάμῃ φροντίδα μετὰ ἐπιμελείας διὰ τὴν ἰατρείαν αὐτοῦ καὶ λατρεύσῃ αὐτὸν ἕως τέλους, αὐτὸς νὰ τὸν κληρονομῇ, ἢ ἐδικὸς εἶναι ἢ καὶ ξένος.

Iată pricinile: 1) Dacă pune cineva mîna pe părinţii lui ca să-i bată şi să spună împotriva lor sudalmă necuviincioasă sau să-i învinovăţească de o crimă sau să le vrăjmăşească viaţa, pentru ca să-i ucidă;

2) Dacă s-a găsit păcătuind trupeşte cu maştera sa sau cu ţiitoarea tatălui;

3) Dacă s-a făcut delator împotriva părinţilor săi şi din cauza acestei delaţiuni ei vor cădea în grea pagubă;

4) Dacă părinţii se află zăcînd de boală mult timp sau sînt în sărăcie sau la slăbiciune şi copiii îi vor lăsa şi nu-i vor ajuta, nici nu vor purta grijă de dînşii; şi părinţii să-i cheme şi ei să nu meargă la dînşii;

5) De s-a întîmplat ca părinţii săi să fie pîrîţi şi vor chema pe feciorii lor să se prindă chezaşi sau pentru datorie sau pentru persoana lor <şi ei nu voiesc>;

6) Dacă tatăl voia să facă diată şi unul din copiii lui l-a împiedicat şi aceasta a ieşit la iveală; dacă după aceea va putea să facă diată, are voie pentru această pricină să-l dezmoştenească;

7) Dacă vreunul din zişii părinţi va vroi să-şi înzestreze fiica sa sau nepoata, după puterea lui, şi dînsa nu va voi, ci va umbla pe căi rele;

8) Dacă vreunul din zişii părinţi se găseşte la boală şi copiii lui, sau dacă n-are copii, alte rude ale lui care ar avea să-l moştenească, nu au toată grija de dînsul ca să-l slujească şi să-l vindece, are voie în diată ca să nu le lase nimic. Şi dacă s-a întîmplat ca altcineva din ai lui sau şi străin, să-l ia în casa sa şi să-l îngrijească stăruitor pentru vindecarea lui, şi să-l slujească pînă la capăt, acela să-l moştenească, fie din ai lui sau şi străin.

---

[1]) Sic.

Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Βασιλείου· Ἐὰν υἱὸς ἔχῃ πατέρα καὶ χωρὶς τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τὴν βουλὴν νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα, νὰ μὴ δὲν ἔχῃ ἀπὸ τὰ καλά του τοῦ αὐτοῦ πατρὸς τίποτε, μόνον νὰ ἔναι ἀπόκληρος· καὶ ἂν ἀποθάνῃ καὶ ἀφίσῃ παιδία, τὰ παιδία ζητοῦν κληρονομίαν ἀπὸ τὸν πάππον τους καὶ ἐπέρνουν, οὐχὶ καὶ ἡ μητέρα τους.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΕΧΕΙ ΑΔΕΙΑΝ ΤΟ ΑΡΣΕΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΘΗΛΥΚΟΝ ΝΑ ΚΑΜΟΥΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ΚΑΙ ΠΟΣΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΝΑ ΕΙΝΑΙ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΔΕΛΦΩΝ ΕΑΝ ΕΧΟΥΝ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ ΑΜΟΙΡΙΣΤΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΩΔΙΚΕΛΛΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΔ-ον.

Διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις ἀνθρώπου ὁποῦ θέλει καὶ κάμνει εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ διόρθωσιν εἰς τὰ πράγματά του καὶ ἠμοιράζει αὐτὰ ὡς βούλεται.

Ματθαίου· Ἐκεῖνος ὁποῦ κάμνει διαθήκη, τὸν νοῦν θέλει νὰ ἔχῃ ὑγιῆ, οὐχὶ τὸ σῶμα.

Ὁ νέος, ὡσὰν πληρώσῃ τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους, κάμνει διαθήκη· ἡ δὲ νέα, ὡσὰν πληρώσῃ τοὺς δώδεκα.

Ἡ ὑστερινὴ διαθήκη χαλᾷ τὴν πρώτην.

Στέργεται ἄγραφος διαθήκη, ὅταν εὑρίσκονται ὁμοῦ ἑπτὰ μάρτυρες καὶ φανερώσῃ ὁ διατιθέμενος τὴν βουλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ θέλῃ· εἰ δὲ καὶ εἶναι εἰς τόπον, ὁποῦ δὲν εὑρίσκονται ἑπτὰ μάρτυρες, καὶ εἰς πέντε στέργονται.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν ἔχουν πολλοὶ ἀδελφοὶ ἢ ὀλίγοι πράγματα πατρικὰ νὰ ἠμοιράσουν καὶ δὲν ἔσωσαν νὰ τὰ χωρίσουν, νὰ ἐπέρνῃ καθένας τὸ μερτικὸν αὐτοῦ, καὶ θέλει τινὰς ἐξ αὐτούς, ὅτι νὰ κάμῃ διαθήκη, δὲν ἐμποδίζεται διὰ τοῦτο, διότι μόνον, εἰς τὸ μερτικὸν αὐτοῦ ὁποῦ νὰ τοῦ τύχῃ, εἰς αὐτὸ κάμνει καὶ οὐχὶ εἰς τῶν ἀδελφῶν.

A lui Constantin, Leon şi Vasilie: Dacă un fecior are tată şi ia fără sfatul tatălui său femeie, să nu aibă din bunurile tatălui său nimic, ci să fie dezmoştenit; şi dacă a murit şi a lăsat copii, copiii îşi cer de la bunicul lor moştenirea şi o iau, dar nu şi mama lor.

DESPRE DIATĂ ŞI LA CÎŢI ANI ARE VOIE PARTEA BĂRBĂTEASCĂ ŞI CEA FEMEIASCĂ SĂ FACĂ DIATĂ ŞI CÎŢI MARTORI SĂ FIE? ŞI DESPRE FRAŢI DACĂ AU LUCRURILE LOR NEÎMPĂRŢITE; ŞI DESPRE CODICIL. CAP. 224. (COMP. glava 285).

Diata este dreapta voinţă a omului care voieşte şi face la moartea sa rînduială cu lucrurile sale şi le împarte precum voieşte.

A lui Matei: Acela care face diată, mintea să o aibă sănătoasă, nu trupul.

Tînărul după ce a împlinit paisprezece ani, face diată; iar tînăra, după ce a împlinit doisprezece.

Diata ulterioară strică pe cea anterioară.

Se ţine în seamă diata nescrisă, cînd se găsesc împreună şapte martori şi testatorul îşi arată cugetul şi ce voieşte; iar dacă este într-un loc, unde nu se află şapte martori, se ţin în seamă şi cinci.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Dacă fraţi mulţi sau puţini au lucruri de la tată sau de la mamă să împartă şi n-au ajuns să le aleagă să ia fiecare partea sa şi vreunul dintr-înşii voieşte să facă diată, nu este oprit din cauza aceasta, pentru că numai pentru partea lui ce i se va cădea, pentru aceea face şi nu pentru a fraţilor.

Νεαρὰ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐὰν ἔναι τινὰ εἰς τόπον καὶ κάμῃ διαθήκην καὶ εὑρεθοῦν ἕως τρεῖς μάρτυρες, νὰ ἔχῃ τὸ βέβαιον.

Ἐκεῖνος ὁποῦ γράψει τὴν διαθήκην, μαρτυρεῖ εἰς αὐτήν.

Ἐὰν οὖν κάμνῃ τινὰς διαθήκη καὶ ἀφίσῃ μερτικὸν ἀπὸ μερικὰ πράγματα, ὁποῦ ἤθελεν νὰ γράψῃ εἰς αὐτὴν ἢ εἰς ἄρχην ὑπόθεσιν καὶ ὕστερον ἐνθυμήθη ἄλλα τινά, τότε γράφει ἄλλον χαρτίον καὶ διαλαμβάνει ἐκεῖνας, ὁποῦ ἄφικε καὶ δὲν ἔγραψεν εἰς τὴν διαθήκην· καὶ λέγεται τοῦτο κωδίκελλος, τουτέστι προσθήκη.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΥΠΕΞΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΛΕΓΑΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΕ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Οἱ ὑπεξούσιοι διατίθονται εἰς τὰ πεκούλια αὐτῶν· καὶ πεκούλια λέγονται ἐκεῖνα ὁποῦ κάμῃ τινὰς ἀπὸ τὸν κόπον του ἢ ἀπὸ τὸ ταξεῖδι ἢ ἀπὸ τέχνη ἢ ἀπὸ ῥόγα ἢ ἀπὸ στράταν στρατείας· ἀμὴ ἂν τύχῃ καὶ δώσουν οἱ γονεῖς πρὸς τὸ παιδὶ τίποτε πρᾶγμα, ὅταν ταξειδεύῃ, ἢ νὰ ἐξοδίασαν νὰ τὸν ἐβάλουν εἰς τιμήν, ὁποῦ νὰ ἔχῃ κέρδος, εἰς αὐτὰ αὐτὸς δὲν δύναται νὰ κάμῃ διαθήκη, μόνον νὰ τὰ ἱκανώσῃ πρὸς αὐτούς. Εἰς δὲ [1]) ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκέρδισεν αὐτὸς μετὰ ἰδίου κόπου καὶ κινδύνου, ἔχει ἐξουσίαν νὰ διατεθῇ εἰς αὐτά.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Καὶ λεγάτον εἶναι πᾶσα [2]) πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἀπεθάνῃ τινάς, ἀφίνει εἴ τι βούλεται πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον· ὄχι κατὰ κληρονομίαν ἀφίνει τοῦτο, ἀμὴ δήλωσιν ἀγάπης· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἐπῆρε, ἔχει ἀνάμνησιν εἰς τὸν ἀπεθαμένον ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦτο ἄφικε.

A lui Armenopol: novela lui Leon Înţeleptul: Dacă este cineva în vreun loc şi face diată şi se vor afla pînă la trei martori, să aibă tărie.

Acela care va scrie diata, este martor pentru ea.

Dacă face cineva diată şi a lăsat parte de moştenire din unele lucruri, pe care le va fi scris în diată sau la începutul întocmirii ei şi mai pe urmă şi-a adus aminte de alte cîteva lucruri atunci scrie altă hîrtie şi pune într-însa lucrurile pe care le-a lăsat şi nu le-a scris în diată; aceasta se cheamă codicil, adică adaos.

DESPRE DIATA NEEMANCIPAŢILOR ŞI DESPRE LEGAT. CAP. 225. (Glava 286.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Neemancipaţii pot lăsa prin testament peculiul lor; şi peculia se cheamă acele lucruri pe care le dobîndeşte cineva cu munca sa sau din vreo călătorie sau din vreun meşteşug sau din leafă sau expediţie războinică; dar dacă se întîmplă că părinţii vor da copilului vreun lucru, cînd călătoreşte, sau au cheltuit şi l-au pus în vreo demnitate, din care să aibă cîştig, pentru acelea el nu poate face diată, ci numai să facă îndestulare către ei. Iar pentru acelea pe care el însuşi le-a cîştigat cu munca şi primejdia lui proprie, are putere să le testeze.

A lui Armenopol: Legat este tot lucrul pe care, cînd moare cineva, îl lasă, orice-i este voia, altui om; nu cu cuvînt de moştenire lasă acestea, ci din dragostea ce i-o arată; şi acela care îl ia, îl pomeneşte pe mortul care i-a lăsat lucrul acesta.

---

[1]) Εἰ δὲ εἰς în ms.
[2]) Sic.

Ἐὰν ὁσπήτιον λεγατευθῇ καὶ καῇ, ἐπέρνει τὸ ἔδαφος ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ ἄφικεν.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ἐὰν μέρος τῶν πραγμάτων λεγατευθῇ, χρεωστεῖ ὁ κληρονόμος, ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων νὰ δώσῃ ἢ τὴν τιμὴν αὐτῶν· τὰ δὲ πράγματα ὁποῦ δὲν εἶναι χωρισμένα, πάντοτε τὸ τίμημα δίδεται, ἤτοι ἀξίζουν.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΗΒΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝΑΦΗ ΛΙΚΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΚϚ-ον>.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἐπίτροπος ἔναι ὁ διδόμενος τῶν ἀνήβων παιδίων, τουτέστι ὁποῦ δὲν εἶναι εἰς νόμον ἡλικίας· ὁ ὁποῖος ἐπίτροπος νὰ διοικῇ τὰ πράγματα αὐτῶν καὶ νὰ φυλάττει καλῶς, ἕως οὗ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἔννομον ἡλικίαν.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ τινὰς καὶ ἀφίσῃ παιδία μικρὰ ἀνήλικα καὶ ἐπιτρόπους εἰς αὐτὰ δὲν ἀφίσῃ, δίδονται πρὸς αὐτὰ ἐπίτροποι πραὰ τοῦ αὐθεντός.

Ἐὰν ἀπεθάνῃ γυναῖκα καὶ ἀφίσῃ παιδία μικρά, ἔχει ἐξουσίαν, καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, νὰ ἀφίσῃ ἐπίτροπον τοῦ παιδίου αὐτῆς.

Ματθαίου· Ἐὰν κλέψωσιν οἱ ἐπίτροποι πράγματα τῶν ἀνήβων παιδίων, διπλοῦν νὰ τὸ πληρώσουν.

Συνόδου δ-ης κανὼν γ-ος· Οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ γίνονται ἐπίτροποι ἀνήβων παιδίων.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Καὶ ἄνηβοι λέγονται ἕως τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους τὰ ἀρσενικά, τὰ δὲ θηλυκά, ἕως τοὺς δώδεκα. Καὶ ἕως τότε κυβερνῶνται ὑπὸ ἐπιτρόπων. Οἱ δὲ ἀφήλικες λέγονται ἀπὸ τοὺς δεκατεσσάρους χρόνους ἕως εἰς τοὺς εἰκοσιπέντε.

Dacă o casă a fost lăsată legat şi a ars, acela căruia i-a lăsat-o ia locul.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Dacă o parte din lucruri a fost lăsate legat, moştenitorul este dator să dea sau partea din lucruri sau preţul lor; iar pentru lucrurile care nu se pot despărţi, se dă totdeauna preţul, şi anume cît fac.

DESPRE EPITROPI ŞI VÎRSTA CELOR NEVÎRSTNICI ŞI SPREVÎRSTNICI. <CAP 226.> (GLAVA 287.)

A lui Armenopol: Epitrop este acela căruia se încredinţează copii nevîrstnici, adică aceia care nu sînt de vîrsta după lege; epitropul acesta să administreze lucrurile lor şi să le păstreze bine, pînă ce au ajuns la vîrstă legiuită.

Dacă a murit cineva şi a lăsat copii mici nevîrstnici şi nu le-a lăsat epitrop, se dau epitropi pentru dînşii de către domn.

Dacă a murit femeia şi a lăsat copii mici, are putere, deşi bărbatul ei trăieşte, să lase copilului ei epitrop.

A lui Matei: Dacă epitropii vor fura lucruri de ale copiilor nevrîstnici, să le plătească îndoit.

Canonul al 3-lea al sinodului al 4-lea: Episcopii şi preoţii şi călugării pot fi epitropi ai copiilor nevîrstnici.

A lui Armenopol: Nevrîstnici se cheamă partea bărbătească pînă la paisprezece ani, iar partea femeiască pînă la doisprezece. Şi pînă atunci sînt sub îngrijirea epitropilor. Iar sprevîrstnici se cheamă de la paisprezece ani pînă la douăzeci şi cinci.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΖ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Παρακαταθήκη ἔναι πράγμα ὁποῦ δίδει τινὰς πρὸς ἄλλον ἄνθρωπον νὰ τοῦτο φυλάξῃ. Καὶ ὅποιος δίδει παρακαταθήκην, ἐὰν θέλῃ νὰ ἔναι βεβαιωμένη ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ, νὰ ἐπέρνῃ γράμματα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ τοῦ ἔδωκε τὴν παρακαταθήκην, καὶ οὐχὶ μόνον γράμματα, ἀμὴ νὰ καλῇ καὶ μάρτυρας ἐντίμους καὶ ἀξιοπίστους.

Ματθαίου· Ἐὰν χάσῃ τὴν παρακαταθήκην ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ἐπῆρε, ἢ ὑπὸ διωγμῶν κλεπτῶν ἢ δυναστῶν, οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὴν πληρώνουν. Ἀληθῶς αὐτὸς ὁποῦ εἶχε τὴν παρακαταθήκην νὰ μὴ δὲν ἔκαμε καμίαν δολιότητα ἢ ἐπιβουλία, ἢ ἂν ἔχουν συμφωνίαν περὶ τούτου, ὅτι, ἐὰν χαθῇ, πῶς νὰ γίνεται ἡ ζημία.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΗ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ἡ δικαία ἢ ἄδικη ἔναι ἡ ἀπόφασις τῶν αἱρετῶν κριτῶν, διαμένει βεβαιωμένη εἰς ὅσον ἐγένετο ἀπόφασις.

Ματθαίου· Ἡ ἀπόφασις τῶν αἱρετῶν κριτῶν δὲν ἀκούεται εἰς ἄλλον κριτήριον.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΚΘ-ον>

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Δύναται συμφωνία καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως νὰ ἔχῃ βεβαίωσιν.

Ματθαίου· Ὅσα σύμφωνα εἶναι γεγραμμένα χωρὶς δόλου καὶ οὐδὲ τοὺς νόμους ἐναντιούμενα, στέργονται.

DESPRE DEPOZIT. CAP. 227. (GLAVA 288.)

A lui Armenopol: Depozit este un lucru pe care-l dă cineva altui om ca să-l păstreze. Şi acela care dă depozit, dacă voieşte ca lucrarea lui să aibă tărie, să ia scrisori de la omul acela căruia i-a dat depozitul, şi nu numai scrisori, ci să cheme şi martori cinstiţi şi vrednici de crezare.

A lui Matei: Dacă acela care a primit depozitul, l-a pierdut, sau din goana furilor sau a asupritorilor, nici el nici moştenitorii lui nu-l plătesc. Dar într-adevăr, acela care avea depozitul, să nu fi făcut vreo înşelăciune sau vrăjmăşie; sau dacă a avut învoială în privinţa aceasta că, dacă se va fi pierdut, să rămînă păgubit.

DESPRE HOTĂRÎREA ARBITRILOR. CAP. 228. (GLAVA 289.)

A lui Armenopol: Ori dreaptă ori nedreaptă este hotărîrea arbitrilor, rămîne statornică întrucît s-a făcut hotărîre.

A lui Matei: Hotărîrea arbitrilor nu se mai ascultă la altă judecătorie.

DESPRE ÎNVOIELI. <CAP. 229.> (GLAVA 290.)

A lui Armenopol: Învoiala poate să aibă tărie şi scrisă şi nescrisă.

A lui Matei: Învoielile care sînt scrise fără dol şi nu sînt contrare legilor, sînt ţinute în seamă.

Νόμος· Οἱ συμφωνίαι κλείωσιν τὰς ἀγωγάς, τουτέστιν αἱ συμφωνίαι σφαλίζουν καὶ παύουν τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐναντιουμένων μερῶν, εἰς ὅσον συμφωνήσουν θελληματικῶς· καὶ πλέον ἡ αὐτὴ ὑπόθεσις εἰς κρίσιν δὲν ἔρχεται.

Νεαρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ οβ'· Πᾶσα συμφωνία ὁποῦ ἔναι γεγραμμένη ὁ τοῦ σταυροῦ σωτήριος τύπος ἢ τῆς θείας τριάδος, πιστὸν καὶ βέβαιον ἔναι ὑπὸ τῶν μαρτύρων ὁποῦ εἶναι εἰς αὐτὸ γεγραμμένοι.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Τὰ παράνομα σύμφωνα οὐ ἔρωνται, ἤγουν τὸ σύμφωνον ὁποῦ νὰ γένῃ παρανόμως, δὲν ἔχει καμίαν δύναμιν, οὐδὲ ἀξίζει.

ΠΕΡΙ ΔΥΟ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ ΕΑΝ Ο ΕΝΑΣ ΕΚ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΛΑΒΗ ΣΥΝΤΡΟΦΟΝ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ Ἀρμενοπούλου· Πέτρος καὶ Παῦλος, κατὰ λόγγον, ἔκαμαν συφωνίαν καὶ ἔγιναν σύντροφοι, ἵνα πραγματεύωνται· καὶ ὁ Παῦλος ἐν ὑστέροις ἐπῆρεν σύντροφον ἄλλον ἄνθρωπον, ὀνόματι Ἰωάννης, χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ Πέτρου. Καὶ ζητεῖ ὁ Παῦλος, ὅτι καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ ἔναι εἰς τὴν συντροφίαν, ὁποῦ ἔχει μετὰ τὸν Πέτρον. Εἰς τοῦτο λέγει ὁ νόμος. ὁ σύντροφος τοῦ συντρόφου μου δὲν ἔναι σύντροφός μου. Ὁ Πέτρος οὖν μετὰ τοῦ Ἰωάννου δὲν ἔκαμε καμίαν συντροφίαν, οὐδὲ ὑπόσχεσιν, ὅτι νὰ ἔναι σύντροφος μεθ' αὐτόν. Καὶ πῶς νὰ τὸν ἔχῃ σύντροφον, ἐπειδὴ καὶ δὲν τὸν ἔκαμεν, ὥστε ὁ Παῦλος μόνον μετὰ τοῦ Ἰωάννου εἶναι σύντροφοι, ἀμὴ οὐχὶ καὶ ὁ Πέτρος. Καὶ πᾶσα [1]) κέρδος ἢ ζημία κάμῃ ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Ἰωάννου, εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο ἔναι καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Πέτρον.

Lege: Învoielile stîng acţiunile, adică învoielile încheie şi fac să înceteze princinile părţilor în proces, întrucît se vor împăca din voia lor; şi pricina aceea nu mai merge la judecată.

Novela 72 a împăratului Leon Înţeleptul: Toată învoiala, în care este scris semnul mîntuitor al crucii sau al dumnezeieştii treimi, este de crezut şi adeverită de martorii care sînt scrişi într-însa.

A lui Armenopol: Învoielile care calcă legea n-au tărie, adică învoiala care s-a făcut împotriva legii nu are nici o putere, nici o valoare.

DESPRE DOI ASOCIAŢI DACĂ UNUL DIN CEI DOI IA ASOCIAT FĂRĂ VOIA CELUILALT. CAP. 230. (GLAVA 291.)

A lui Aremenopol: Petru şi Pavel, de exemplu, au făcut învoială şi au devenit asociaţi, ca să facă o negustorie; şi Pavel în cele din urmă a luat asociat alt om cu numele Ioan, fără a se sfătui cu Petru. Şi Pavel cere ca şi Ioan să facă parte din asociaţia pe care o are cu Petru. În privinţa aceasta legea spune : asociatul asociatului meu nu este asociatul meu. Aşadar Petru n-a încheiat nici o asociaţie cu Ioan, nici făgăduială n-a dat ca el să fie asociat cu sine. Şi cum să-l aibă asociat, de vreme ce nu l-a făcut, încît numai Pavel cu Ioan sînt asociaţi, dar nu şi Petru Şi orice cîştig şi pagubă face Pavel cu Ioan, numai a lor a amîndurora este şi nu a lui Petru.

ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΑ-ον.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὁ ὅρκος δύναμιν ἀποφάσεως ἔχει· Καὶ ὅποιος στέρξει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ νὰ κάμῃ ὅρκον, αὐτὸν βάλῃ κριτὴν καὶ δὲν δύναται νὰ ἀντιλέγειν πρὸς ἐκεῖνον, ἐπειδὴ ἔστερξε καὶ ἔκαμεν ὅρκον.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τινάν, ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κριτής δώσει αὐτοῦ νὰ κάμῃ ὅρκον ἐκεῖ ἐν τῷ ἅμα κόπτει τὴν κρίσιν, ὡσὰν κάμῃ τὸν ὅρκον.

Λέοντος τοῦ Σοφοῦ Νεαρά· Λέγει δὲ ἡ ἑκατοστὴ τετάρτη νεαρὰ κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ Νεαρά καὶ δίδει ἄδειαν, ὅπως νὰ ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις ἐκείνου, ὁποῦ ἔκαμε τὸν ὅρκον, μὴ πως καὶ ψευδῶς ὤμοσε.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Εἰς ἄνηβον παιδὶ ὅρκος δὲν δίδεται.

Ματθαίου· Ὅρκος ἔναι λόγος ὁποῦ δι' αὐτοῦ πιστοῦται ἡ ἀλήθεια.

Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν βασιλέων· Ὅποιος κάμει ὅρκον, ἢ ἀπὸ τὴν ζήτησιν τοῦ μέρους ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ, ἢ παρὰ τῆς κρίσεως, καὶ ἐπιορκίσει καὶ μετὰ ταῦτα φανῇ, ὅτι ψευδῶς ὤμοσε τὸν ὅρκον, νὰ κόπτουν τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τῶν μαρτύρων, ὁποῦ νὰ ὠμόσουν ψευδῶς.

Σήμαναι· Ἄλλοι δὲ νόμοι λέγουν, ὅτι νὰ κόπτουν τὴν χεῖρα ἐκεῖνου ὁποῦ νὰ ὠμόσῃ ψευδῶς.

Ἐκ διαφόρων ποιητῶν· Τῶν κακῶν ἀνθρώπων ὁποῦ δὲν φοβοῦνται τὸν θεόν, τὸν ὅρκον εἰς τὸν νερὸν τὸν γράφε.

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου· Ὅποιος ἐπιορκεῖ τὸν θεὸν ψευδῶς, μὴ θάῤῥῃ ὅτι τὸν ἀλλησμονεῖ.

Τὸν ὅρκον νὰ φεύγῃς, ἐὰν καὶ δικαίως θέλῃς νὰ ὠμόσῃς.

Ὅποιος κάμῃ ὅρκον ψεύματα, τὸν θεὸν ἀρνεῖται.

Μακάριος ἔναι ἐκεῖνος, ὁποῦ δὲν κάμῃ ὅρκον ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως.

DESPRE JURĂMÎNT. CAP. 231. (GLAVA 292.)

A împăraţilor Leon şi Constantin: Jurămîntul are putere de hotărîre judecătorească. Şi cine va primi ca potrivnicul său în proces să facă jurămînt, pe acela l-a pus judecător şi nu poate să ridice nici o împotrivire, de vreme ce a primit şi a făcut jurămînt.

Acela care are a face cu cineva, sau el însuşi sau judecătorul îi va da aceluia să facă jurămînt, acolo în aceeaşi clipă curmă judecata, de îndată ce a făcut jurămîntul.

Novela lui Leon Înţeleptul: Iar novela a 104 a lui chir Leon Înţeleptul dă voie, ca să se cerceteze pricina celuia care a făcut jurămîntul, ca nu cumva să fi jurat strîmb.

A lui Armenopol: Jurămîntul nu se dă unui copil nevîrstnic.

A lui Matei: Jurămîntul este cuvîntul prin care se încredinţează adevărul.

A împăraţilor Leon şi Constantin: Cine face jurămînt, sau la cererea părţii cu care are a face, sau din partea judecăţii, şi va jura strîmb şi după aceea se va vădi că a jurat strîmb, să-i taie limba; de asemenea şi martorilor care vor jura strîmb.

Înseamnă-ţi: Alte legi însă zic să-i taie mîna celui care a jurat strîmb.

Din diferiţi scriitori: Jurămîntul oamenilor răi care nu se tem de Dumnezeu, pe apă să-l scrii.

A lui Grigore Teologul: Cine jură pe Dumnezeu strîmb, să nu aibă nădejde că-l va uita.

De jurămînt să te fereşti, chiar dacă voieşti să juri şi drept.

Cine face jurămînt mincinos, de Dumnezeu se leapădă.

Ferice de acela care nu se jură nici drept, nici nedrept.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΙΩΝ ΙΝΑ ΤΡΕΦΩΣΙ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΑΥΤΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΒ-ον>

Ἀρμενοπούλου· Τὰ παιδία ἀναγκάζονται νὰ τρέφουν τοὺς γονεῖς αὐτῶν, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς πτωχείαν· ὁμοίως καὶ οἱ γονεῖς ἀναγκάζονται νὰ τρέφουν τὰ παιδία αὐτῶν. Ἀμὴ δὲν ἀναγκάζονται νὰ πληρώνουν χρέη οὔτε τὰ παιδία διὰ τοὺς γονεῖς, οὔτε οἱ γονεῖς διὰ τὰ παιδία.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΟΥ ΕΑΝ ΕΡΓΑΣΗ ΧΩΡΑΦΙ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΜΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΓ-ον

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἐὰν τινὰς γεωργὸς ὑπάγῃ εἰς χωράφι χωρὶς εἴδησιν καὶ θέλημα ἐκείνου ὁποῦ ἔχει τὸ χωράφι, καὶ ἐργάσῃ αὐτό, ἢ σπείρῃ, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ τίποτε, διατὶ τὸ ἔργασε, ἢ τὸ ἔσπειρε· μόνον χάνῃ καὶ τὸν σπόρον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΒΟΪΔΙΟΝ ΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΑΝΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΔ-ον.

Ἐάν τις λάβῃ βοΐδιον τινὸς ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἐργάσῃ, καὶ βόδι νὰ ἀποθάνῃ [1]), νὰ βλέπῃ ὁ κριτὴς, καὶ εἰ μὲν ἀπέθανε τὸ ζῶον εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ ἐπῆρεν ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ τοῦ ἐργάσῃ, αὐτὸς ὁποῦ τὸ ἔλαβεν νὰ μὴ πληρώνῃ τίποτε· εἰ δὲ ἐς ἄλλον τόπον ὑπῆγε καὶ ἔργασε καὶ τὸ βόδιον ἀπέθανε, νὰ τὸ πληρώνῃ.

COPIII SĂ HRĂNEASCĂ PE PĂRINȚII LOR. <CAP. 232.> (GLAVA 293).

A lui Armenopol: Copiii sînt obligați să hrănească pe părinții lor care se găsesc în sărăcie; de asemenea și părinții sînt obligați să hrănească pe copiii lor. Dar nu sînt obligați să plătească datorii, nici copiii pentru părinți, nici părinții pentru copii.

DESPRE PLUGAR DACĂ A LUCRAT ȚARINĂ FĂRĂ VOIE. CAP. 233. (GLAVA 294.

A împăratului Iustinian: Dacă vreun plugar a intrat în țarină fără știrea și voia aceluia care are țarina și a lucrat-o sau a semănat, să nu ia nimic pentru ceea ce a lucrat și a semănat, ci să piardă și sămînța.

DESPRE CEL CARE A LUAT BOU LA LUCRU ȘI A MURIT. CAP. 234. (COM, GLAVA 295.)

Dacă a luat cineva boul vreunui om, pentru ca să lucreze și boul a murit, judecătorul să caute și, dacă dobitocul a murit în locul acela pentru care omul l-a luat, ca să are, acela care l-a luat să nu plătească nimic; dacă însă a mers în altă loc și a lucrat și boul a murit, să-l plătească.

---

[1]) βόδιν ἀποθάνῃ în ms.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΛΟΓΟΝ ΜΕΤΑ ΑΓΩΓΙΟΥ ΚΑΙ ΦΟΡΤΩΣΕΙ ΒΑΡΕΩΣ, ΛΕΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΕ-ον.

Τοῦ Ἀρμενοπούλου· Ὅποιος ἀγωγιάσει ἄλογον, νὰ τοῦ βάλλῃ φόρτωμα, ἀνέναι καὶ τὸ παραφορτώσῃ ἀπὸ τὸ διατεταγμένον καὶ ἔλθῃ βλάβη εἰς αὐτόν, ἀποκρίνεται τὴν βλάβην.

Ἐὰν τινὰς ἀγωγιάσῃ τι ἄλογον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν δεῖνα τόπον καὶ αὐτὸς ὑπάγῃ ἀλλαχόθεν καὶ τύχῃ καὶ παγενάμενος ἀπέθανε τὸ ἄλογον, πληρώνῃ αὐτό, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆγεν ἐκεῖ, ὁποῦ εἶπεν, ἀμὴ ἄλλαξε τὸ ταξείδι. Εἰ δὲ καὶ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εἶπε καὶ τύχῃ καὶ γένῃ βλάβη εἰς τὸ ἄλογον ἢ χαϊμός, αὐτὸς ὁποῦ τὸ ἀγωγίασε ἔναι ἀζήμιος, ὥστε δὲν πληρώνει αὐτό· ἀληθῶς ἂν δὲν ἔκαμε καμία ἐπιβουλία ἢ ἀμέλεια.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΛΑΒΟΝΤΟΣ ΑΜΠΕΛΙΟΝ Η ΧΩΡΑΦΙΟΝ ΜΙΣΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΕΚΕΙΝΟΥ ΟΠΟΥ ΚΑΜΗ ΕΞΟΔΟΝ ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΠΡΑΓΜΑ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛϚ-ον>.

Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· Ἐὰν γεωργὸς ἐπάρῃ χωράφι νὰ τὸ σπείρῃ καὶ δὲν τὸ καλιεργήσῃ, μόνον ῥίξῃ τὸν σπόρον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ χωραφίου, νὰ μὴ δὲν ἐπέρνῃ τίποτε ἀπὸ τὴν ἐπικαρπίαν.

Τοῦ αὐτοῦ· Ἐὰν ἐπάρῃ τινὰς ἀμπέλιον μισιακὸν καὶ σκάψῃ αὐτὸ καὶ δυσκαφήσῃ καὶ κάμῃ ὅλην τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀμπελίου, καὶ κατὰ τὸ πρέπον δὲν τὸ κλαδέψῃ, νὰ μὴ δὲν λαμβάνῃ ἐκ τὴν ἐπικαρπίαν τοῦ ἀμπελίου.

Τοῦ αὐτοῦ· Καὶ ὅποιος εἰς ξένον ἔδαφος κτίζει ἢ φυτεύει ἢ σπέρνει ἢ ἄλλο τι ἐργάζεται, νὰ μὴ δὲν ἔχῃ καμίαν ἐξουσίαν εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα νὰ τὸ ὁρίζῃ, μόνον νὰ χάνῃ καὶ τὰς ἐξόδους.

DESPRE CEL CE A LUAT CAL CU CHIRIE ŞI-L VA ÎNCĂRCA GREU; A ÎMPĂRAŢILOR LEON ŞI CONSTANTIN. CAP. 235 (GLAVA 310.) [1]

A lui Armenopol: Cine va lua cal cu chirie ca să pună pe el o povară, dacă îl va încărca mai mult decît a fost vorba şi i s-a întîmplat o vătămare, răspunde paguba.

Dacă cineva a luat cal cu chirie să meargă în cutare loc şi el a mers într-alt loc şi s-a întîmplat de mergînd a murit calul, îl plăteşte pentru că n-a mers acolo, ci a schimbat călătoria. Iar dacă a mers în locul unde a zis şi i s-a întîmplat calului o vătămare sau s-a prăpădit, atunci acela care l-a luat cu chirie este fără pagubă, încît nu-l plăteşte, dacă într-adevăr n-a făcut vreo viclenie sau neglijenţă.

DESPRE CEL CE A LUAT VIE SAU ŢARINĂ ÎN PARTE ŞI DESPRE ACELA CARE FACE CHELTUIALĂ LA UN LUCRU STRĂIN. <CAP. 236.> (GLAVA 311.)

A împăratului Iustinian: Dacă un plugar a luat ţarină să o semene şi nu a lucrat-o bine, ci numai a aruncat sămînţa la suprafaţa ţarinei, să nu ia nimic din rod.

A aceluiaşi: Dacă a luat cineva vie în parte şi a săpat-o şi n-a săpat-o bine şi a făcut tot lucrul viei, dar nu a tăiat-o cum se cuvine, să nu ia nimic din rodul viei.

A aceluiaşi: Şi cine zideşte sau sădeşte sau seamănă pe teren străin sau lucrează altceva să nu aibă nici o putere asupra lucrului aceluia să dispună de el, ci să-şi piardă şi cheltuielile.

---

[1]) Glavele precedente (296—309) sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΠΑΣΧΑ ΕΩΣ ΠΟΥ ΑΝΑΒΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΒΑΙΝΕΙ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΟΣΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΙΝΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΖ-ον.

Ματθαίου· Ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἑβδόμην ὥρα τῆς νυκτὸς ὁρίζεται ἕως τὰς ἕξι ὥρας τῆς ἄλλης νυκτός.

Τὸ δὲ ἅγιον καὶ μέγα Πάσχα ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ἠξεύρετε, ὅτι ἀναβαίνει ἕως εἰς τὰς εἰκοσιπέντε τοῦ ἀπριλίου μηνὸς καὶ καταβαίνει ἕως εἰς τὰς εἰκοσιδύο τοῦ μαρτίου· καὶ πλέον οὔτε ἀναβαίνει, οὔτε καταβαίνει.

Ματθαίου· Καὶ ὅσοι ἡμέραι εὑρίσκονται ἀπὸ τὴν δευτέραν τῆς δικαινησίμου ἕως εἰς τὰς τρεῖς τοῦ μαΐου, τόσαι ἡμέραι εἶναι ἡ νηστεία τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

ΚΑΙ ΟΤΙ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΕΔΟΘΗ ΝΑ ΑΥΞΑΝΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΟΛΙΓΟΣΤΕΥΟΥΝ ΤΑ ΕΠΙΤΙΜΙΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΟΟΥΝΤΩΝ, ΤΟΥ ΜΗ ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΙΝ ΑΥΤΟΥΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΗ-ον.

Συνόδου α-ης κανὼν ιβ-ος· Ὁ δωδέκατος κανὼν τῆς πρώτης συνόδου καὶ τῆς ἐν Ἀγκύρας ὁ δεύτερος καὶ ὁ πέμπτος τῶν ἀρχιρέων δίδει ἐξουσίαν ἢ νὰ αὐξάνουν ἢ νὰ ὀλιγοστεύουν τὸν κανόνα τῶν ἁμαρτημάτων τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν προαίρεσιν καὶ θερμότητα, ὁποῦ βλέπουν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁμοίως νὰ ἐβλέπουν καὶ τὴν ζωὴν πῶς ζοῦν καὶ διάγουν εἰς τὸν κόσμον, εἴτε κακῶς, εἴτε καλῶς, καὶ οὕτως νὰ μετροῦν τὸν κανόνα αὐτῶν.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ς-ος· Τῶν μετανοούντων τοὺς λογισμοὺς δέχεσθε, καὶ λύειν καὶ δεσμεῖν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀρχιερέων ἔδοθη, ὅτι τύπον

DESPRE DURATA ZILEI ŞI DESPRE DUMNEZEIEŞTILE PAŞTI PÎNĂ UNDE URCĂ ŞI COBOARĂ? ŞI DESPRE POSTUL SFINŢILOR APOSTOLI CÎTE ZILE ŢINE? CAP 237. (GLAVA 312.)

A lui Matei: **Ziua se hotărăşte de la al şaptelea ceas de noapte pînă la orele şase din cealaltă noapte.**

Iar sfintele paşti ale noastre ale creştinilor să ştiţi că se urcă pînă la douăzeci şi cinci ale lunii aprilie şi se coboară pînă la douăzeci şi două martie; şi mai mult nici se urcă, nici se coboară.

A lui Matei: **Şi cîte zile se află de luni din săptămîna luminată pînă în trei mai, atîtea zile este postul sfinţilor apostoli.**

ARHIEREILOR LI S-A DAT SĂ MĂREASCĂ ŞI SĂ SCADĂ PEDEPSELE; PE CEI CE SE POCĂIESC, SĂ NU-I ÎNDEPĂRTEZE, CAP. 238. (GLAVA 317.)

Canonul 12 al sinodului 1: **Canonu lal doisprezecelea al sinodului întîilea şi al doilea şi al cincelea de la Anchira dau arhiereilor puterea să mărească sau să scadă canonul păcatelor oamenilor după rîvna şi căldura pe care o văd la om; de asemenea să se uite şi la viaţa lor cum trăiesc şi petrec în lume, ori rău, ori bine, şi aşa să socotească canonul lor.**

Canonul 6 al sinodului din Cartagena: **Primiţi gîndurile celor ce se pocăiesc; şi să dezlege şi să lege păcatele oamenilor, li s-a dat arhiereilor, pentru că poartă chipul apostoli-**

φέρουσι τῶν ἀποστόλων, τῶν ὁποίων ἔδωκε ὁ Χριστὸς τὴν ἐξουσίαν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτι ὅσα ἂν δέσετε εἰς τὴν γῆν, δεδεμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ τὰ ὅμοια· ὅσα ἂν λύσετε εἰς τὴν γῆν, λελυμένα εἶναι καὶ εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἀποστόλων κανὼν νβ-ος· Καὶ ὅποιος τῶν ἱερωμένων, ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεύς, ἐκεῖνον ὁποῦ ἐπιστρέφεται ἀπὸ ἁμαρτίαν, δὲν τὸν προσδέχεται νὰ τὸν ἀγκαλιασθῇ, ἀμὴ τὸν ἀποδιώξῃ, νὰ καθήρεται, ὅτι λυπεῖ τὸν Χριστὸν ὁποῦ εἶπε· χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· καὶ διὰ σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐκατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἐσαρκώθη· καὶ οὐδεμία ἁμαρτία ἔναι ὁποῦ νὰ νικήσῃ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΕΩΣ ΕΑΝ ΕΞΑΓΟΡΕΥΘῌ ΧΩΡΙΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ· Η ΤΥΧΗ ΑΝΑΓΚΗΣ ΚΑΙ ΚΑΛΕΣΟΥΝ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΑΣΘΕΝΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΥΠΑΓΗ ΝΑ ΤΟΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΛΘ-ον.

Συνόδου Καρθαγένης μγ-ος· Ὁ τεσσαρακοστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ συνόδου διακελεύει· εἴ τις τῶν ἱερωμένων χωρὶς ἐνταλτήριον γράμμα τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως τολμήσει νὰ ἀναδέχεται λογισμοὺς καὶ ἐξομολογήσεις, ὁ τοιοῦτος κανονικῶς νὰ παιδεύεται καιρὸν πολὺν καὶ ἄργειαν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ὡς παραβάτης τῶν θείων κανόνων, διότι οὐχὶ μόνον τὸν ἑαυτόν του ἀπώλεσεν, ἀμὴ καὶ ὅσοι ἦσαν ὁποῦ ἐξομολογήθησαν εἰς αὐτόν, ἀνέξομολόγητοι εἶναι· καὶ ὅσα ἔδεσεν ἢ ἐλύσεν, ἀδιόρθωτα εἶναι.

Ἰωάννου πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἐὰν τύχῃ ἀνάγκης, ὥστε νὰ ἔναι τινὰς ἀσθενὴς καὶ κινδυνεύει καὶ πνευματικὸς ἐκεῖ δὲν εὑρίσκεται, δέχεται τοῦτος λογισμούς· εἰ δὲ καὶ καλέσουν αὐτὸν καὶ δὲν ὑπάγῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ἀνεξομολόγητος, νὰ ἐπιτιμᾶται αὐτὸς ὁ ἱερεὺς χρόνους τρεῖς.

lor, cărora Hristos le-a dat puterea şi le-a zis lor: cîte le veţi lega pe pămînt, legate sînt şi în cer; şi de asemenea: cîte le veţi dezlega pe pămînt, dezlegate sînt şi în cer.

Canonul 52 al apostolilor: Şi oricare dintre clerici, arhiereu sau preot, nu va primi pe acela care se întoarce din păcat pentru ca să-l îmbrăţişeze, ci-l va alunga, să fie caterisit, pentru că îl supără pe Hristos care a zis: bucurie este în cer pentru un păcătos care s-a pocăit; şi pentru mîntuirea păcătoşilor s-a pogorît din cer şi s-a întrupat; şi nici un păcat nu este care să biruie iubirea de oameni a lui Dumnezeu.

DESPRE PREOTUL CARE SPOVEDEŞTE FĂRĂ VOIA ARHIEREULUI; SAU DACĂ E NEVOIE ŞI-L VOR CHEMA LA UN BOLNAV ŞI NU MERGE SĂ-L MĂRTURISEASCĂ CAP. 239. (GLAVA 318.)

Canonul 43 al sinodului din Cartagena: Canonul al patruzeci şi treilea al sinodului din Cartagena porunceşte: dacă cineva dintre clerici, fără scrisoare de împuternicire de la arhiereul din partea locului va îndrăzni să primească gîndurile şi mărturisirile, unul ca acela să fie pedepsit cu canon mult timp şi cu oprire de la preoţia lui ca un călcător al dumnezeieştilor canoane, pentru că nu numai că pe sine s-a pierdut, ci şi aceia care s-au mărturisit la dînsul, sînt nemărturisiţi; şi cîte le-a legat sau le-a dezlegat, sînt neîndreptate.

A patriarhului Ioan Postnicul: Dacă se întîmplă nevoie, încît să fie cineva bolnav şi e în primejdie şi acolo duhovnic nu se află, atunci preotul acesta primeşte gîndurile; iar de-l vor chema şi nu a mers şi omul a murit nemărturisit, acesta se canoneşte trei ani.

ΟΤΙ ΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΝΑ ΓΙΝΩΝΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ· ΚΑΙ ΤΙ ΛΕΓΕΤΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜ-ον.

Βαλσαμών· Λέγει ὁ Βαλσαμὼν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου ἀποστολικοῦ κανόνος, ὅτι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἱερομόναχοι δέχονται λογισμοὺς καὶ συγχωροῦν ἁμαρτήματα μετὰ ἐπιτροπῆς καὶ ἐξουσίας ἀχιερατικῆς.

Τῶν θείων διδασκάλων· Καὶ πνευματικὸς θέλει νὰ εἰπῇ ἐξεταστής, ὁποῦ ἐξετάζει πνευματικὰ πράγματα ὁποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὰ ὁποῖα ἔναι κεκρυμμένα καὶ ἀφανέρωτα· καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὴν καρδίαν εὑρίσκονται.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΠΩΣ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑΝ ΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΞΗ ΕΚΕΙΝΟΝ ΟΠΟΥ ΚΑΜΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΛ-ον>

Ὦ πνευματικέ, βάλε κατὰ νοῦν σου καὶ κατάλαβε καλῶς καὶ ἐννόησε, ὅτι δὲν ἐπῆρες νὰ ὑπηρετῇς παρὰ μικρὰν ὑπηρεσίαν, ἀμὴ μεγάλη καὶ φοβερά, ἤγουν νὰ δέχεσαι λογισμοὺς ἀνθρώπων· ὅμως κάμε νὰ εἶσαι τύπος ἀγαθὸς εἰς ὅλους καὶ ἐγκρατής, ταπεινὸς καὶ ἐνάρετος. Καὶ νὰ δέεσαι τοῦ Θεοῦ καθημερινῶς νὰ σοῦ δώσῃ λόγον γνώσεως καὶ σοφίας, νὰ διορθώνῃς ἐκείνους, ὁποῦ προστρέχουν εἰς ἐσένα νὰ ἐξομολογοῦνται· καὶ νὰ οἰκονομῇς ὡς καλὸς οἰκονόμος τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, κατὰ τὴν δύναμιν καὶ προαίρεσιν τοῦ καθενός· καὶ τὰς τῶν ἁμαρτημάτων διαφορὰς καὶ σωτηρίαν αὐτῶν νὰ πραγματεύεσαι. Καὶ πρόσεχε, ἵνα μὴ λάβῃς δῶρα καὶ συγχωρήσῃς τινὸς καὶ κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον κόλασιν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Σύμωνος τοῦ μάγου καὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου, ὁποῦ ἐπαρέδωκε διὰ δῶρα τὸν Χριστόν, διότι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ δὲν πωλίειται, μόνον χωρὶς μισθὸν δίδεται. Καὶ κάμε νὰ νηστεύῃς τετάρτη καὶ παρασκευὴ καὶ δευτέρα

ESTE DAT SĂ FIE DUHOVNICI ŞI PREOTUL MIREAN ŞI IEROMONAHUL; ŞI CE SE CHEAMĂ DUHOVNIC? CAP. 240. (COMP. GLAVA 319.)

Balsamon: La tîlcuirea canonului al cincizecişidoilea apostolicesc, Balsamon spune că şi presviterii şi ieromonahii primesc gîndurile şi iartă păcatele cu însărcinarea şi împuternicirea arhierească.

A dumnezeieştilor dascăli: Duhovnic vrea să spună examinator, care examinează lucrurile spirituale pe care le are omul, care sînt ascunse şi nearătate; şi se află în suflet şi în inimă.

DESPRE ARHIEREU CUM TREBUIE SĂ ÎNDEMNE ŞI SĂ ÎNVEŢE PE ACELA PE CARE-L FACE DUHOVNIC? <CAP. 241.>

Duhovnice, bagă-ţi în cap şi pricepe bine şi gîndeşte-te, că n-ai luat să slujeşti slujbă mică de tot, ci mare şi înfricoşătoare, adică să primeşti gîndurile oamenilor; fă să fii tuturor model bun şi cu înfrînare, umilinţă şi virtute. Şi zilnic să te rogi lui Dumnezeu să-ţi dea cuvînt de cunoaştere şi înţelepciune să îndreptezi pe cei ce aleargă la tine ca să-i spovedeşti; şi să chibzuieşti ca un bun econom pocăinţa lor, după puterea şi rîvna fiecăruia şi să cumpăneşti deosebirea păcatelor şi mîntuirea lor. Şi bagă de seamă să nu ici daruri şi să dai iertare cuiva şi să moşteneşti munca de veci dimpreună cu Simon Magul şi cu Iuda Iscariotul, care pentru daruri l-a vîndut pe Hristos, pentru că darul lui Dumnezeu nu se vinde, ci se dă fără plată. Şi fă de postеşte miercuri şi vineri şi luni tot anul după hotă-

ὅλου τοῦ χρόνου κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων ἀποστολικῶν κανόνων καὶ τῶν θείων πατέρων. Καὶ ὅταν νηστεύῃς, τότε θέλεις νουθετεῖν καὶ διδάσκειν καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι νὰ νηστεύουν· εἰ δὲ καὶ ἐσὺ δὲν νηστεύεις, οὐδὲ ἄλλην ἀρετὴν δὲν κάμνεις, πῶς νὰ λέγῃς πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι νὰ κάμνουν νηστείαν καὶ ἀρετάς; Λοιπόν, οὐδένας ἄνθρωπος θέλει εὑρεθῇ, ὅτι νὰ σοῦ ἀκούσῃ. Λέγει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ θεολόγος· ἐσὺ διδάσκεις ἄλλον καὶ τὸν ἑαυτόν σου δὲν βλέπεις νὰ διδάξῃς· καὶ ὁ κύριος ἡμῶν εἰς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον λέγων· Ἐὰν τὸ ἅλας μαρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; Διὰ τοῦτο λέγουν οἱ θεῖοι διδάσκαλοι, ὅτι πρόσεχε σὲ αὐτόν, ὦ πνευματικέ, διότι, ἐὰν ἀπολεσθῇ τινὰς ἄνθρωπος ἀπὸ ἀμέλειαν ἐδικήν σου, τὸ αἷμα αὐτοῦ, ἤγουν ἡ ἁμαρτία, ἀπὸ ἐσὲ θέλει ζητηθεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ μὴ δὲν κάμῃς ἀμέλειαν καμίαν, ἀμὴ νὰ ἔχῃς πᾶσαν σπουδήν, διὰ νὰ σώζῃς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, διότι λέγει τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον· ἐπὶ κατάρατος ὁ τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς ἐμπορευόμενος· καὶ τὸ ἔργον Κυρίου ἔναι νὰ σώζῃς ψυχὰς ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἐκβάλῃς αὐτὰς ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ διαβόλου διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, διότι λέγει αὐτὸς ὁ Κύριος· ὑπὲρ μιᾶς ψυχῆς οὐδ'ὅλος ὁ κόσμος ἀντάξιος. Ὅμως, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· βλέπε νὰ μὴ δὲν φοβηθῃς οὐδὲ νὰ ἐντραπῇς τινα καὶ μεταλάβῃς αὐτὸν τὸ τίμιον καὶ ἅγιον σῶμα τὸ δεσποτικόν, ὁποῦ νὰ μὴ δὲν ἔναι ἄξιος δι' αὐτὸ νὰ τὸ μεταλάβῃ. Οὐδὲ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐὰν ἦτον, νὰ μὴ δὲν τὸν φοβηθῇς καὶ ἀπὸ τὰ ὁρισμένα νὰ μὴ δὲν εὔγῃς, μόνον νὰ κάμῃς ἐκεῖνα ὁποῦ σὲ ὁρίζουν οἱ θεῖοι νόμοι, διὰ νὰ μὴ κάψῃς αὐτοὺς ὁποῦ σοῦ ἐξομολογοῦνται, καὶ κατακαῇς, καὶ ἐσὺ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ ἐὰν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξαγορεύονται δὲν θελήσουν νὰ κάμουν ἀποχὴν τῶν κακῶν νὰ λάβουν κανόνα, νοθέτησον αὐτούς, ὅσον ἠμπορεῖς καὶ δύνασαι· καὶ ἐὰν δέν σου ἀκούσουν, οὐαὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἐκείνους, ὁποῦ θέλουν τοὺς μεταλάβῃ, ὅτι θεληματικῶς γίνονται κληρονόμοι τοῦ αἰωνίου πυρός. Ταῦτα ἄνωθεν, ἐὰν εὐλέπῃς καὶ κάμνῃς, ὦ πνευματικέ, καὶ τὸν ἑαυτόν σου θέλῃς σώσῃ καὶ ἄλλους πολλοὺς ὁποῦ θέλουν ἀκούειν τοὺς λόγους σου.

rîrea dumnezeieştilor canoane apostolice şi a dumnezeeştilor părinţi. Şi cînd posteşti, îi vei povăţui şi învăţa şi pe alţii, ca să postească; iar dacă şi tu nu posteşti, nici altă faptă de virtute nu faci, cum să spui către alţii, că să postească şi să fie cu virtute? Nici un om deci nu se va afla care să te asculte. Zice dumnezeiescul Grigore Teologul: tu pe alţii înveţi, pe tine însuţi nu cauţi să te înveţi; şi Domnul nostru zice în dumnezeiasca şi sfînta evanghelie: dacă sarea se va strica, cu ce se va mai săra? De aceea dumnezeieştii dascăli spun, că ia seama la tine, duhovnice, pentru că, dacă vreun om se va prăpădi din neglijenţa ta, sîngele lui, adică păcatul de la tine va fi cerut în ziua judecăţii. Şi să nu faci vreo neglijenţă, ci să ai toată silinţa, ca să mîntuieşti sufletele oamenilor, pentru că dumnezeiasca şi sfînta evanghelie zice: blestemat acela care cu nepăsare umblă în lucrul domnului; şi lucrul domnului este să mîntuieşti sufletele oamenilor, încît să le scoţi din mîinile diavolului prin pocăinţă şi spovedanie, pentru că însuşi domnul zice: nici lumea întreagă nu face cît un singur suflet. Totuşi, precum spune marele Vasile : caută să nu te sperii, nici să te sfieşti de cineva şi să-l cumineci cu cinstitul şi sfîntul trup al domnului pe cel care nu este vrednic de el pentru ca să-l cumineci. Nici chiar împăratul de ar fi, să nu te temi de el şi să nu te abaţi din cele hotărîte, ci numai să faci acele ce hotărăsc dumnezeieştile legi, ca să nu-i arzi pe cei care se spovedesc şi să arzi şi tu cu ei în ziua judecăţii. Şi dacă aceia care se spovedesc, nu voiesc să se îndepărteze de rele să ia canon, povăţuieşte-i pe ei, pe cît poţi şi-ţi este puterea; şi dacă nu te vor asculta, vai de dînşii şi de aceia care îi vor cumineca, pentru că din voia lor se vor face moştenitori ai focului de veci. Acestea de mai sus, dacă le-ai băgat în seamă şi le-ai făcut, o duhovnice, te vei mîntui şi pe tine însuţi şi pe mulţi alţii care vor asculta de cuvintele tale.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΝΑ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΘΗ, ΟΤΙ ΝΑ ΖΗΤΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΕΜΠΕΙΡΟΝ· ΚΑΙ ΕΑΝ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΒ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἡ ἐξομολόγησις τῶν ἁμαρτημάτων ἔχει ταύτην τὴν ἔννοιαν, ἤγουν καθὼς καὶ ἡ φανέρωσις τῶν σωματικῶν παθῶν, τουτέστι ἐὰν ἔχῃ τινὰς λάβωμα ἢ νόσημα εἰς τὸ κορμήν του καὶ τ[illegible]αθενὸς ἀνθρώπου δὲν τὰ δείχνῃ τὰ πάθη ἐκεῖνα, μόνον ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἔμπειρον καὶ δόκιμον [illegible]ν νὰ τὰ ἰατρεύσῃ αὐτά, διὰ νὰ μὴ δὲν σαπηθοῦν καὶ κάμουν σκώληκας καὶ λάβῃ θάνατον, διὰ νὰ μὴ δὲν εὕρῃ καλὸν ἰατρόν οὕτως θέλει καὶ ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτημάτων νὰ γίνεται. Ἐκεῖνος ὁποῦ θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ, διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὰ λαβώματα καὶ τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς, θέλει νὰ κοπιάσῃ καὶ νὰ δράμῃ, ὅπως νὰ εὕρῃ πνευματικὸν ἄξιον καὶ δόκιμον, διὰ νὰ καθαρίσῃ τοὺς σκώληκας καὶ τοὺς μώλωπας ἐπιμελῶς καὶ τελείως νὰ τὰς ἐκριζώσῃ καὶ νὰ τὰς καθαρίσῃ, τότε νὰ βάλῃ τὰς ἀλειφὰς νὰ τὰς ἰατρεύσῃ, διότι λέγει ἡ θεία Γραφή· ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, εἰ δὲ καὶ τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖ, καὶ οἱ δύο εἰς βυθὸν ὑπαγένουν, τουτέστι θέλουν ἐγκρεμνισθῇ· καὶ διὰ τοῦτο νὰ ζητῆτε πᾶν τὸ καλιότερον.

Ὅρα ἀπόφασιν κατὰ τοῦ πνευματικοῦ· Καὶ ἐὰν ὁ πνευματικὸς ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν ὁποῦ νὰ τοῦ ἐξομολογηθοῦν, νὰ ἔχῃ ἐπιτίμιον ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνους τρεῖς.

Ἄλλοι δὲ διδάσκαλοι λέγουν καὶ ἀποφήνουν, ὅτι νὰ ἔναι καθηρημένος παντάπασι καὶ τῆς ἱεροσύνης καὶ τῆς πνευματικῆς χάριτος, μόνον τοῦτο νὰ ἔχῃ, ὅτι νὰ μεταλαμβάνῃ τῆς θείας μεταλήψεως.

Νόμος· Ὁ δὲ πολιτικὸς νόμος ἀποφήνει [1]) νὰ εὐγάνουν τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, ἔξω νὰ τὴν ἐρύκτουν.

DESPRE CEL CE VOIEŞTE SĂ SE MĂRTURISEASCĂ, SĂ CAUTE UN DUHOVNIC CU EXPERIENŢĂ: ŞI DACĂ DUHOVNICUL SPUNE CUIVA PĂCATUL CELUI CE SE MĂRTURISEŞTE. CAP. 242. (COMP. GLAVA 319.)

A patriarhului Postnicul: Mărturisirea păcatelor are acest înţeles, adică precum are şi arătarea suferinţelor trupeşti, adică dacă are cineva vreo rană sau boală în trupul lui nu arată acele suferinţe oricărui om, ci caută să afle un doctor cu experienţă şi încercat ca să le vindece, pentru ca să nu cangreneze şi să facă viermi şi să ajungă să moară, pentru că n-a găsit doctor bun, tot aşa va să se facă şi spovedirea păcatelor. Acela care voieşte să se mărturisească, pentru ca să-şi vindece rănile şi boalele sufletului, va să se osteneaşcă şi să alerge să afle un duhovnic vrednic şi încercat, ca să se cureţe cu grijă de viermi şi de contuzii şi să le înlăture din rădăcină cu desăvîrşire şi să le cureţe, atunci să pună alifii şi să le vindece, pentr că sfînta scriptură spune: noi sîntem în stare să oprim slăbiciunile celor fără putere, iar dacă orb pe orb conduce, amîndoi merg în prăpastie, adică se vor prăbuşi; şi de aceea căutaţi tot ce este mai bun.

Vezi hotărîrea împotriva duhovnicului: Şi dacă duhovnicul va spune cuiva păcatul pe care i-l vor fi mărturisit, să fie pedepsit cu oprirea de la preoţia lui trei ani.

Alţi dascăli spun şi hotărăsc ca să fie îndepărtat cu totul şi din preoţie şi din darul de duhovnic, numai atîta să aibă, că să se cuminece cu sfînta cuminecătură.

Lege. Iar legea cetăţenească hotărăşte să-i scoată limba, să o arunce afară.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΟΤΙ ΕΑΝ ΚΑΙ ΦΑΓΗ, ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΗ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΕΝΩΝ ΟΤΙ, ΕΑΝ ΕΙΝΑΙ ΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΝ, ΝΑ ΜΕΤΑΛΑΒΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΓ-ον.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν φάγῃ ὁ ἀσθενής, ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται εἰς κίνδυνον θανάτου, νὰ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων καὶ νὰ μὴ δὲν ἐμπόδιζεται, διατὶ ἔφαγε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Συνόδου α-ης κανὼν ιγ-ος· Εἰ δὲ καὶ ἔναι τινὲς κανονισμένοι, ὅτι νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ἔλθῃ θάνατος εἰς αὐτούς, νὰ μεταδίδωνται ἀνεμποδίστως, διὰ νὰ μὴ δὲν ὑστερηθοῦν τοῦ τοιούτου ἁγιασμοῦ. Καὶ ἐὰν λάβουν τὴν ὑγείαν καὶ σηκωθοῦν, νὰ στέκωνται πάλιν εἰς τοὺς ὁρισμένους χρόνους νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΕΑΝ ΑΠΟΘΑΝΗ ΑΜΕΤΑΔΟΤΟΣ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ Η ΑΛΛΟΥ ΤΙΝΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΔ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ ἁγιώτατος Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς ἀποφαίνει [1]) ὅτι ἂν ἀποθάνῃ τινάς, χωρὶς νὰ μεταδοθῇ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν του, νὰ κανονίζεται τοῦτος καὶ νὰ κάμουν δι' αὐτὸν λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνας· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ εὑρίσκονται πρῶτοι τοῦ ὁσπητίου αὐτοῦ, νὰ κανονίζωνται χρόνους δύο καὶ νὰ κάμνουν καὶ μετανοίας ἑκατόν. Εἰ δὲ καὶ καλέσουν τὸν ἱερέα καὶ δὲν ὑπάγει τῆς ὥρας, ἀμὴ ἀμελήσει καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀπεθάνῃ ἀμετάδοτος, νὰ δουλεύσῃ ὁ ἱερεὺς χρόνον ἕνα ἄργεια τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

BOLNAVUL CARE A ŞI MÎNCAT, SĂ SE CUMINECE; ŞI CEI CE AU CANON DACĂ SÎNT PE MOARTE, SĂ SE CUMINECE. CAP. 243. (GLAVA 320.)

A lui Nichifor al Constantinopolului : Dacă a mîncat bolnavul care se află în primejdie de moarte, să se cuminece cu dumnezeieştile taine şi să nu fie oprit, pentru că a mîncat în ziua aceea.

Canonul al 13-lea al sinodului 1-lea : Dacă unii au canon să nu se cuminece cu dumnezeieştile, taine şi le vine moartea, să se cuminece fără nici o piedică, pentru ca să nu fie lipsiţi de o sfinţire ca aceasta. Şi dacă îşi dobîndesc sănătatea şi se scoală, să stea iarăşi anii hotărîţi şi să nu se cuminece.

BOLNAVUL CARE A MURIT NECUMINECAT DIN NEGLIJENŢA PREOTULUI SAU A ALTCUIVA. CAP. 244.

A patriarhului Postnicul : Prea sfîntul Ioan Postnicul spune că dacă a murit cineva, fără să se fi cuminecat cu sfintele taine din nepăsarea sa, acesta să ia canon şi să se facă pentru el liturghii şi milostenii ; şi aceia care sînt cei dintîi ai casei lui, să ia canon doi ani şi să facă şi o sută de metanii. Iar de vor chema preot şi nu vine în acel ceas, ci va fi neglijent şi bolnavul a murit necuminecat, preotul să sufere un an oprire de la preoţia lui.

---

[1]) ἀποφύνῃ în ms.

ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΝΑ ΕΞΑΓΟΡΕΥΩΝΤΑΙ ΤΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΘΗΛΥΚΑ· ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΚΑΜΝΕΙ ΧΡΕΙΑ ΝΑ ΜΕΤΑΝΟΩΜΕΝ ΙΕΡΩΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΛΑΙΚΟΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΕ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Ὁ ἁγιώτατος Ἰωάννης ὁ Κίτρους διακελεύει, ὅτι τὰ ἀρσενικὰ παιδία μετὰ τοὺς τέσσαρας καὶ δέκα [1]) χρόνους νὰ ἐξαγορεύωνται εἰς πνευματικοὺς πατέρας τὰ αὐτῶν ἁμαρτήματα, τὰ δὲ θηλυκὰ μετὰ τοὺς δώδεκα.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Καὶ ὅλοι κάμνει χρεία νὰ μετανοοῦμεν, ἀρχιερεῖς ἱερεῖς, καλόγεροι, καλογραῖαι [2]), ἄνδρες, γυναῖκες· καὶ οὐδένας νὰ χωρίζῃ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν καὶ ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησιν, ὅτι ὅλοι ἁμαρτάνομεν, ἢ διὰ λόγου ἢ διὰ ἔργου, ἢ διὰ θεωρίας ἢ διὰ ἐνθυμήσεων, καὶ χρεωστοῦμεν νὰ μετανοοῦμεν· ὅθεν καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν λέγει καὶ ὁ αὐτοῦ βαπτιστὴς Ἰωάννης, ὁ θεῖος Πρόδρομος· μετανοεῖτε· ἤγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Καὶ ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, λέγει δὲ μεγάλως· ἐγὼ βοῶ μετ' ἐμοῦ πᾶσι διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χάριτος, νὰ μετανοῶμεν, ἵνα σωθῶμεν, ὅτι καὶ ἱερωμένων καὶ κοσμικῶν ἀναγκαία ἔναι ἡ ἐξομολόγησις καὶ ἡ μετάνοια. Μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἀπόστολος λέγων· ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα· καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. Ἀπὸ τούτου δείχνει ὁ ἀπόστολος, ὅτι χρεία ἔναι νὰ ἐξαγορεύεται πᾶς ἄνθρωπος εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἥμαρτε, ὅτι οὐδένας ἔναι ἀναμάρτητος, εἰ μὴ μόνος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος ἀναμαρτήτως ἐσαρκώθη καὶ ἁγίως ἐγεννήθη καὶ ἔζησε καὶ ἀπέθανε ὑπὲρ ἁπάντων, ὁ λυτρωτής, καὶ ἀναστάς, ζῇ καὶ μένει μόνος ὢν ἀναμάρτητος.

ΟΤΙ ΟΣΟΙ ΕΞΑΓΟΡΕΥΟΝΤΑΙ ΕΚ ΠΡΟΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΠΩΣ ΚΑΝΟΝΙΖΕΤΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜϚ-ον

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ἐὰν ἐξομολογηθῇ ὁ ἄνθρωπος τὰ ἁμαρτήματά του ὁλοψύχως ἐκ προαιρέσεως, ὁ πνευματικὸς ἔναι χρεώστης νὰ κάμῃ ἐλαφρὴν

LA CÎŢI ANI SĂ SE SPOVEDEASCĂ PARTEA BĂRBĂEASCĂ ŞI CEA FEMEIASCĂ; ŞI TOŢI TREBUIE SĂ NE POCĂIM ,CLERICI ŞI MIRENI. CAP. 245. (GLAVA 321).

A lui Ioan al Chitrului: Prea sfinţitul Ioan al Chitrului porunceşte că băieţii după paisprezece ani să-şi spovedească la duhovnicii lor păcatele, iar fetele după doisprezece.

A lui Simeon al Salonicului: Şi toţi trebuie să ne pocăim, arhierei, preoţi, călugări, călugăriţe, bărbaţi, femei; şi nimeni să nu se despartă de pocăinţă şi de mărturisire, pentru că toţi păcătuim, sau cu cuvîntul sau cu lucrul, sau cu vederea sau cu gîndurile, şi sîntem datori să ne pocăim; de aceea şi mîntuitorul nostru, precum şi botezătorul său Ioan, dumnezeiescul înainte mergător <zice >: pocăiţi-vă, că împărăţia cerurilor s-a apropiat. Şi domnul e aproape de toţi care-l cheamă pre dînsul, spune cu glas mare; cu strig tuturor împreună cu mine pentru harul mîntuitorului nostru, să ne pocăim, ca să fim mîntuiţi, pentru că şi clericii şi mirenii au trebuinţă de mărturisire şi pocăinţă. Iar aceasta o mărturiseşte apostolul zicînd: mărturisiţi-vă unii altora greşelile şi rugaţi-vă unii pentru alţii, pentru ca să vă tămăduiţi. Dintru acesta arată apostolul, că e de trebuinţă să se spovedească tot omul din cele ce a păcătuit, pentru că nimeni nu este fără păcat, decît numai domnul nostru Isus Hristos, care fără păcat s-a întrupat şi cu sfinţenie s-a născut şi a trăit şi a murit pentru toţi, izbăvitorul, şi înviind trăieşte şi rămîne singur fără păcat.

CELOR CARE SE SPOVEDESC DE BUNA LOR VOIE, CE CANON LI SE DĂ? CAP. 246. (GLAVA 322.)

A lui Nichifor al Constantinopolului: Dacă omul şi-a mărturisit păcatele din tot sufletul de buna lui voie, duhovnicul este dator să-i facă uşoară vindecarea acelor răni şi canonul

[1]) δώδεκα în ms.
[2]) καλογραί în ms.

τὴν ἰατρείαν τῶν πληγῶν ἐκείνων καὶ τὸν κανόνα ὁποῦ θέλει νὰ τὸν ἐκανονίσῃ, νὰ τὸν ἐμοιράζῃ εἰς τρία· τὸ μὲν ἕνα νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐδένας ἔναι ἀναμάρτητος, εἰ μὴ μόνος αὐτὸς ὁ Κύριος· τὸ δὲ δεύτερον θέλει νὰ κάμῃ νὰ δώσῃ τὸν κανόνα εἰς αὐτὸν ὁποῦ ἔκαμε τὴν ἁμαρτίαν, κατὰ τὴν δύναμιν καὶ προαίρεσιν αὐτοῦ· τὸ δὲ τρίτον νὰ λαμβάνῃ ὁ πνευματικὸς ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΟΠΩΣ ΝΑ ΕΧΗ ΤΟΠΟΝ ΙΕΡΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΙ ΝΑ ΛΕΓΗ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ; ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΟΠΟΥ ΣΤΕΡΓΟΥΝ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΣΤΕΡΓΟΥΝ· ΚΑΙ ΝΑ ΕΜΒΛΕΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΝΕΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΓΗΡΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΖ-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ὁ πνευματικὸς θέλει νὰ ἔχῃ τόπον σεμνὸν καὶ ἱερὸν εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ἐξομολογῇ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ἐπέρνῃ ἐκεῖνον ὁποῦ θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ μὲ καθαρὸν πρόσωπον καὶ θεῖον φόβον καὶ ὄχι μετά τινος σκυθρωπότητος ἢ βάρους ἢ σχήματος κακοῦ, ἀμὴ μετὰ χαρᾶς πολλῆς νὰ ὑπαγένῃ μετ' ἐκείνου ὁποῦ θέλει νὰ ἐξομολογηθῇ, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἱερὸν τόπον, ὡς ἔναι χρέος τῶν δοκιμωτάτων πνευματικῶν, ὅτι νὰ κάμνουν.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅταν ὁ πνευματικὸς θέλῃ νὰ ἐξομολογήσῃ τινὰν ἄνθρωπον, τούτους τοὺς λόγους χρεωστεῖ νὰ λέγῃ πρὸς αὐτόν· Βλέπε καλῶς, παιδί μου, ὅτι ὁ Χριστὸς στέκεται ἀπὸ πάνω σου καὶ ἀλημένη τὴν ἐξομολόγησίν σου καὶ μηδὲν ἐντραπῇς καὶ μηδὲ νὰ φοβηθῇς ἀπὸ ἐμένα νὰ κρύψῃς κανένα ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ ἔκαμες· ἀμὴ μετὰ θάῤῥους καὶ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας εἰπὲ αὐτά, διὰ νὰ λάβῃς συγχώρησιν καὶ εὐλογίαν παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἰ δὲ καὶ κρύψεις τίποτα ἀπ' αὐτοῦ, θέλεις ἔχῃ διπλῆν ἁμαρτίαν. Καὶ πρόσεχε, ἐπειδὴ ἦλθες εἰς ἰατρὸν διὰ νὰ ἔχῃ ἰατρευθῇς, νὰ μὴ δὲν ὑπάγῃ ἀγιά-

cu care voieşte să-l canonească, să-l împartă în trei: o parte să o pună spre iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că nimeni nu este fără păcat decît numai singur Domnul; a doua parte din canon să o dea să o facă acela care a făcut păcatul, după puterea şi rîvna lui; iar partea a treia să o ia duhovnicul, ca unul care are puterea de la arhiereu să lege şi să dezlege.

DESPRE DUHOVNIC CA SĂ AIBĂ UN LOC SFÎNT PENTRU CEI CE SE MĂRTURISESC ŞI CE SĂ SPUNĂ CĂTRE EI? ŞI DESPRE CEI CE-ŞI PRIMESC CANONUL ŞI CARE NU-L PRIMESC ŞI SĂ SE SOCOTEASCĂ TINEREŢEA ŞI BĂTRÎNEŢEA LOR. CAP. 247. (GLAVA 327.)

A lui Simeon al Salonicului: Duhovnicul va să aibă un loc cinstit şi sfînt în care să spovedească oamenii şi să-l primească pe acela pe care voieşte să-l spovedească, cu faţă curată şi cu frica lui Dumnezeu şi nu cu vreo faţă posomorîtă şi gravă şi cu chip rău, ci cu multă bucurie să meargă cu acela care voieşte să se mărturisească în acel loc sfînt, precum este datoria duhovnicilor adevăraţi să o facă.

A patriarhului Postnicul: Cînd duhovnicul voieşte să spovedească pe vreun om, aceste cuvinte este dator să spună către el: Caută bine, fiul meu, că Hristos stă deasupra ta şi aşteaptă mărturisirea ta şi să nu te ruşinezi, nici să te temi de mine să ascunzi vreun păcat din cele ce le-ai făcut, şi cu curaj şi din tot sufletul şi din toată inima spune-le, ca să iei iertare şi binecuvîntare de la domnul nostru Iisus Hristos. Iar de vei ascunde ceva de el, vei avea păcat îndoit. Şi ia seama, de vreme ce ai venit la doctor, ca să fii vindecat, să nu pleci nevindecat şi netămăduit, fără însănătoşirea sufletului şi a trupului; şi păcatul va fi

τρευτος καὶ ἀθεράπευτος, χωρὶς ἱάσεως ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ ἁμαρτία θέλει εἶσθαι εἰς ἐσένα καὶ οὐχὶ εἰς ἐμένα. Καὶ οὕτως τὸν ἐρωτᾷ ἕνα καὶ ἕνα. Ἀρχὴ ἀνέκαμε κανένα ἀπὸ τὸ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ταῦτα· Ἄρνησις πίστεως· Ἀπόγνωσις· Μοιχεία· Φόνος θελη_ματικῶς· Αἱμομιξία· Ἀρσενοκοιτία· καὶ ἡ παράνομος Παιδοφθορία.

Ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἐπιλοίπων ἁμαρτημάτων καὶ ἀκούοντας τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ τὰ ἁμαρτήματα ποῖα εἶναι, κανονίζει αὐτόν, καθὼς ὁρίζουν οἱ κανόνες τῶν θείων πατέρων, καὶ καθὼς ἐβλέπεις καὶ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ προαίρεσιν.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν πγ-ος· Καὶ ὅσοι στέργουν τὸν κανόνα τους, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ὀγδοηκοστὸν τρίτον κανόνα αὐτοῦ, καὶ δὲν μεταλαμβάνουν, τούτους ἔχε καὶ πνευματικοπαίδια. Οἱ δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν στέργουν τὸν κανόνα τους, μὴ ἀφίσῃς αὐτοὺς νὰ ὑπᾶσι χωρὶς ἰατρεία, ἀμὴ νουθέτει πρώτην καὶ δευτέραν φοράν· καὶ εἰ μὲν σου ἀκούσουν, ἤδη καλόν· εἰ δὲ καὶ μείνουν εἰς τὸ ἀμετάτρεπτον καὶ δὲν θελήσουν νὰ ἐπιστραφοῦν τελείως, ἡ ἁμαρτία ἂς ἔναι εἰς ἐκείνους.

Καὶ ἤξευρε, ὅτι οὕτως νὰ ἔχῃ τὰ ἁμαρτήματα ὁποῦ σοῦ ἐξομολογοῦνται, ὡσὰν νὰ ἦσαν καὶ ἐδικά σου· καὶ οὕτως νὰ ἔχῃ ἔννοιαν νὰ ἀποκριθῇς τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν τῇ φρικτῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ·

Ἀποστόλων κανὼν νβ-ος· Καὶ ὅσοι δὲν στέργουν τελείως νὰ κάμουν ἀπὸ τὸν κανόνα, ὁποῦ τοὺς δίδεις καὶ εὔγουν ἀπὸ σοῦ χωρὶς ἰατρεία, εἰ μὲν καὶ ἐπιστρέψουν καὶ ἔλθουν εἰς μετάνοιαν καὶ ὑποσχεθοῦν, ὅτι νὰ κάμουν τὸν κανόνα τους, δέξαι αὐτοὺς καὶ ἐγκάλισον, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν λέγει· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσουν, αὐτοὶ θέλουν βαστάζει τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν τους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· πλὴν ἔχεις χρέος ὅσον δύνασαι νὰ τοὺς νουθετῇς καὶ νὰ κάμῃς ἰατρείαν εἰς αὐτούς, εἰς ὅσον ἠμπορέσῃς, ἂν σοῦ ἀκούσουν.

al tău şi nu al meu. Şi aşa întreabă-l una cîte una. Început fă cu unul din cele şapte păcate de moarte, care sînt următoarele: Tăgăduirea credinţei ; Deznădejdea; Preacurvia; Sinuciderea; Amestecarea de sînge; Pederastia; şi Siluirea de copii.

De asemenea şi despre celelalte păcate şi ascultînd cuvintele lui şi ce păcate sînt, dă-i canon, precum hotărăsc canoanele dumnezeieştilor părinţi şi după cum vezi virtutea şi libera lui voinţă.

Canonul 83 al marelui Vasilie: Şi cîţi acceptă canonul lor, zice marele Vasilie în al optzeci şi treilea canon al său, şi nu se cuminecă, aceştia să-ţi fie copii duhovniceşti. Iar pe cei care nu primesc canonul lor, nu-i lăsa să plece fără vindecare, ci povăţuieşte-i o dată şi a doua oară; şi dacă te vor asculta, iacă-i bine; iar dacă rămîn neschimbaţi şi nu vor voi cu desăvîrşire să se întoarcă, lasă păcatul să fie al acelora.

Şi să ştii că păcatele care ţi se mărturisesc, să le socoteşti aşa, ca şi cum ar fi ale tale proprii; aşi aşa să ai gînd să răspunzi domnului nostru Isus Hristos la groaznica a doua venire a lui.

Canonul 52 al apostolilor : Şi care nu primesc cu totul să facă din canonul lor ce li-l dai şi pleacă de la tine fără vindecare, dacă se întorc şi vin la pocăinţă şi făgăduiesc să-şi facă al lor canon, primeşte-i şi îmbrăţişează-i, pentru că domnul nostru spune: n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe păcătoşi la pocăinţă. Iar dacă nu vor voi, ei vor avea de tras greul păcatelor lor în ziua judecăţii; numai că tu ai datoria să-i povăţuieşti pe cît îţi stă în putere şi să le aduci vindecare pe cît poţi, dacă te vor asculta.

Ὅρα καλῶς ταῦτα, ὦ πνευματικέ· Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅταν εὑρεθῇ ἄνθρωπος εὐβλαβὴς καὶ προαιρεῖται νὰ κάμῃ καθ' ἡμέραν μετανοίας κατὰ τὸ δυνατόν του νύκταν καὶ ἡμέραν, κατεβάζῃς του ἕνα χρόνον παρακάτω ἀπὸ τὸ μέτρον ὁποῦ τοῦ ἔδωκες νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Εἰ δὲ καὶ ἔχει προαίρεσιν νὰ κάμνῃ ἐλεημοσύνη κατὰ τὴν δύναμίν του, ἀφίνῃς του ἄλλον ἕνα χρόνον.

Καὶ ἐὰν νησετύῃ τετράδη καὶ παρασκευὴ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν θείων ἀποστόλων, ἀφίνῃς του πάλιν ἄλλον ἕνα χρόνον.

Εἰ δὲ καὶ θελέσει νὰ κρατήσῃ τῇ δευτέρᾳ τὸ κρέας, πάλιν ἀφίσῃς του ἄλλον ἕνα χρόνον.

Εἰ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἔναι ἀπὸ τοὺς τριάντα χρόνους καὶ κάτω, πάλιν ἄλλον ἕνα χρόνον τοῦ ἀφίνῃς.

Εἰ δὲ καὶ εἶναι ἀπὸ τοὺς εἴκοσι χρόνους καὶ κάτω, ὀλιγώτερον κανονίζεται.

Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν μετανοήσει καὶ θέλει νὰ γένῃ καλόγερος, τὰ δύο μερτικὰ τῶν ἁμαρτιῶν του νὰ τὸν ἐκανονίζῃς, καὶ τὸ ἄλλον νὰ τοῦ ἀφίνῃς.

Εἰ δὲ καὶ θελήσει νὰ ὑπάγῃ εἰς μοναστήριον, ὁποῦ νὰ εἶναι κοινώβιον, τὰ ἥμισυ τοῦ κανόνος τῶν ἁμαρτιῶν του τοῦ ἄφισε.

Εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσει αὐτὸς ὁποῦ ἐξομολογεῖται, νὰ κάμῃ ἀπὸ τὰ ἄνωθεν, ὁποῦ εἴπαμεν, νὰ πληρώσῃ σωστοὺς τοὺς ὁρισμένους χρόνους τῶν ἁμαρτιῶν του.

Ὦ πνευματικέ, ὅρα καὶ τοῦτο καλῶς· Καὶ ὁ πνευματικὸς χρεωστεῖ νὰ ἐβλέπῃ τὸν ἄνθρωπον, ἢ νέος ἔναι, ἢ γέροντας, ἢ δυνατὸς ἢ ἀδύνατος, καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸν τόπον, ὁποῦ ἔγινεν τὸ ἁμάρτημα· καὶ ἂν ἔγινεν ἀπὸ πολυφαγίας ἢ ἀπὸ μέθης, ἢ μελετημένον τὸ εἶχον καὶ τὸ ἐσυμφώνησαν, ἢ ἀπὸ φόβον ἔγινεν, ἢ δυναστικῶς, ἢ ἀπὸ πτωχίαν· τοῦτο κάμνει χρεία νὰ ἐβλέπῃ ὁ πνευματικὸς καὶ νὰ ἐξετάζει, ὅτι ὁ νέος, ἂν ἁμαρτάνῃ, ἔχει ἐλαφρότερον τὸν κανόνα ἀπὸ τὸν γέροντα, ὡς εἴπαμεν.

Vezi bine acestea, duhovnice! A patriarhului Postnicul: Cînd s-a aflat un om evlavios şi-şi alege din liberă voinţă să facă zilnic metanii după puterea sa zi şi noapte, scade-i un an din numărul ce i l-ai dat să nu se cuminece.

Iar dacă din libera lui voinţă face milostenii după puterea sa, mai scade-i încă un an.

Şi dacă posteşte miercuri şi vineri potrivit hotărîrii dumnezeieştilor apostoli, mai lasă-i încă un an.

Iar dacă va voi şi lunea să postească de carne, iarăşi mai lasă-i încă un an.

Iar dacă omul acela este de treizeci de ani şi mai puţin, iarăşi să-i mai laşi încă un an.

Iar dacă este de douăzeci de ani şi mai puţin, dă-i un canon mai mic.

Iar dacă după păcat se va pocăi şi va voi să se facă călugăr, atunci pentru două părţi din păcatele lui să-i dai canon, iar alta să i-o ierţi.

Iar de va voi să meargă într-o mănăstire, unde este viaţă de obşte, jumătate din canonul păcatelor lui iart-o.

Iar dacă acel ce se mărturiseşte nu va voi să facă din cele de mai sus ce le-am zis, atunci să împlinească în întregime anii hotărîţi ai păcatelor lui.

Duhovnice, vezi şi aceasta bine: Şi duhovnicul este dator să vadă dacă omul este tînăr sau bătrîn, dacă e în putere sau slab, şi felul şi locul în care s-a făcut păcatul; şi de s-a făcut din mîncare prea multă sau din beţie, sau cu precugetare sau din vreo învoială, sau de frică s-a făcut sau din silă sau din sărăcie, aceasta trebuie să vadă duhovnicul şi să cerceteze, pentru că tînărul, dacă păcătuieşte, are canon mai uşor dect bătrînul, precum am zis.

Ὁμοίως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἁμαρτήματα ἔχουν διαφορὰ καὶ θέλει νὰ τὰ ἐρευνᾷ, πῶς ἔγιναν, καὶ τότε κάμνῃ τὸν κανόνα τους κατὰ τὸ πρέπον καὶ κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν οδ-ος· Καὶ ἐὰν κάμνῃ οἰκονομία νὰ ὀλιγοστεύσῃ τὸν κανόνα τῶν ἁμαρτιῶν, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν, δὲν ἔχει κανόνα οὐδὲ ἁμάρτημα, οὐδὲ κατάκρισιν, ὅτι διδάσκει καὶ λέγει πρὸς ἡμᾶς ἡ θεία Γραφή· τοὺς μετὰ πόνου καρδίας καὶ ψυχῆς ἐξομολογουμένους, ἐν τῷ ἅμα ἔρχεται εἰς αὐτοὺς ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνουν συγχώρησιν καὶ γίνονται κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΝΗΣΑΜΕΝΩΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΘΕΛΗΜΑΤΙΚΩΣ Η ΔΙΑ ΒΑΣΑΝΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΗ-ον>

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ογ-ος καὶ πα-ος· Ὅποιος ἀρνηθῇ τὸν Χριστὸν θεληματικῶς, χωρὶς νὰ τὸν ἐβιάσουν, μόνον εἰς τὸν θάνατόν του νὰ μεταλάβῃ· εἰ δὲ καὶ τὸν ἀρνηθῇ ἀπὸ πολλὰ βάσανα καὶ μαρτύρια, ὁποῦ δὲν ἠμπόριε νὰ τὰ ὑπομένῃ, χρόνους ὀκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Ὅμως ἡ ἐκκλησία τὴν σήμερον εἰς τοῦτο συγκαταβατικώτερον κάμνει τὸν κανόνα τοῦτον διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν.

ΠΕΡΙ ΜΑΝΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΟΠΟΥ ΥΠΑΓΕΝΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΜΑΝΤΕΙΣ ΚΑΙ ΟΠΟΥ ΒΑΣΤΟΥΝ ΦΥΛΑΚΤΑ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΜΘ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου ξε-ος· Ὁ ἑξηκοστὸς πέμπτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀποφύνη(!), ὅτι ὁ μάντις καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ χύνει τὸ κερὶ ἢ τὸ μολύβι, ἢ ὁποῦ ἀποδένει ἀνδρόγυνα, νὰ μὴ δὲν ἐσμίγουν, ἢ κάμνει ἄλλης γενεᾶς μαντείας, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ.

De asemenea şi toate celelalte păcate sînt felurite şi ai să le cercetezi, cum s-au făcut, şi atunci să le faci canonul lor după cum se cade şi după libera voinţă a omului.

Canonul 74 al marelui Vasile: Şi dacă îi este chibzuinţa să împuţineze canonul păcatelor, ca unul ce are putere să dezlege şi să lege, nu are canon nici păcat, nici osîndă, pentru că dumnezeiasca scriptură învaţă şi zice către noi: pe cei ce cu osîrdia inimii şi a sufletului se mărturisesc, în aceeaşi clipă vine asupra lor iubirea de Dumnezeu şi iau iertare şi se fac moştenitori ai împărăţiei cerurilor.

DESPRE CEI CE S-AU LEPĂDAT DE HRISTOS DIN VOIA LOR SAU CHINUIŢI FIIND. CAP. 248. (COMP. GLAVA 323.)

Canonul 73 şi 81 al marelui Vasilie: Cine s-a lepădat de Hristos din voia lui, fără să fi fost silit, numai la moartea lui să se cuminece; iar de s-a lepădat din cauza multor munci şi chinuri, pe care nu le putea răbda, să nu se cuminece opt ani. Totuşi biserica pune astăzi pentru aceasta un canon mai scăzut din cauza slăbiciunii omeneşti.

DESPRE VRĂJITORIE ŞI DESPRE CEI CE MERG LA VRĂJITORI ŞI CARE POARTĂ TALISMANE. CAP. 249. (GLAVA 328.)

Canonul 65 al marelui Vasilie: Canonul al şaizeci şi cincilea al marelui Vasilie declară că vrăjitorul şi acela care toarnă ceara sau plumbul, sau care leagă perechea cununată ca să nu se împreune sau face altă vrăjitorie de acest fel, să nu se împărtăşească douăzeci de ani.

Ὅρα καλῶς τὴν παροῦσαν ἔννοιαν· Καὶ ἤξευρε, ὅτι ἐκείνους λέγει μάντεις, ὁποῦ κράζουν τοὺς δαίμονας καὶ κάμνουν τὰς μαντείας εἰς τὰ θελήματα ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν εἰς βλάβην ἀνθρώπων.

Συνόδου Ἀγγύρας κανὼν κδ-ος· Ἀκόμι καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ φέρνουν μάντιν εἰς τὰ ὁσπήτιά τους, νὰ τοὺς εὐγάλουν μάγιας, ἢ ὁποῦ ἀστρονομοῦνται, ἢ διὰ νὰ μάθωσι τίποτε ὁποῦ δὲν ἠξεύρουν, ὑπάγουν εἰς τοὺς μάντεις ἢ τὰς μάντισας, χρόνους πέντε νὰ μὴ κοινωνήσουν.

Ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ βαστοῦν φυλακτὰ ἢ τύχην, τουτέστι ῥιζικὸν λέγουν, ὅτι ἔχει ἄνθρωπος, ἢ τὴν ἡμέραν ὁποῦ γεννηθοῦν ἐμβλέπουν ἢ κακὴ εἶναι ἢ καλή, νὰ κανονίζονται χρόνους πέντε.

ΠΕΡΙ ΜΑΛΑΚΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΡΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΥΝΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ ΜΕΤΑ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΒΑΠΤΙΣΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὅσοι ἔλθουν εἰς ἔργον καὶ πρᾶξιν μαλακίας, νὰ ξηροφάγουν <σαράντα ἡμέρας>, νὰ μὴ δὲν μεταλάβουν χρόνον ἕνα καὶ νὰ κάμνουν καθ' ἡμέραν καὶ μετανοίας πενῆντα.

Εἰ δὲ καὶ ἀνάμεσόν τους γένῃ ἡ μαλαχία, νὰ ξηροφάγουν ἡμέρας ὀγδοήντα, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσουν χρόνους δύο καὶ νὰ κάμνουν καὶ καθ' ἡμέραν μετανοίας πενῆντα.

Εἰ δὲ καὶ ἕναι τινὰς ἀπὸ τοῦ κλήρου τῆς ἱερατικῆς τάξεως καὶ προτύτερα παρὰ νὰ λάβῃ τὴν ἱερωσύνην ἔλθῃ εἰς αὐτὸ τὸ ἁμάρτημα τῆς μαλακίας, νὰ κανονίζεται πρῶτον καὶ τότε νὰ χειροτονῆται.

Εἰ δὲ ἀγνώστως νὰ τὸ κάμῃ, ὡσὰν γένῃ ἱερεὺς, νὰ ἀργῆται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ χρόνον ἕνα. Εἰ δὲ καὶ τὸ κάμῃ ἐν γνώσει μετὰ ταῦτα, νὰ καθῄρεται τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ.

Vezi bine înţelesul acesta: Şi să ştii bine că vrăjitori li se spune acelora care cheamă pe draci şi fac vrăjile la voia acelora care le voiesc spre stricăciunea oamenilor.

Canonul al 24-lea al sinodului de la Anghira: Încă şi aceia care aduc în casele lor vrăjitor, ca să le facă vrăji sau să le citească în stele, sau pentru ca să afle ce nu ştiu, merg la vrăjitori sau vrăjitoare, să nu se cuminece cinci ani.

De asemenea şi aceia care poartă talismane sau noroc, adică spun ce ursită are omul, sau se uită la ziua în care s-au născut, au rea este au bună, să ia canon cinci ani.

DESPRE MALACHIE ŞI CURVIE ŞI DESPRE CEL CE S-A AFLAT ÎMPREUNĂ CU FEMEIE NEBOTEZATĂ. CAP .250. (GLAVA 329·)

A patriarhului Postnicul: Cîţi vin la acest lucru de fac malachie, să ţină post negru < patruzeci de zile > şi să nu se împartăşească un an şi să facă în fiecare zi cincizeci de metanii.

Iar de s-a făcut şi între ei malachie, să ţină post negru optzeci de zile şi să nu se cuminece doi ani şi să facă şi în fiecare zi cincizeci de metanii.

Iar dacă este cineva şi din cinul preoţesc şi încă înainte de a fi luat preoţia a căzut în acel păcat al malachiei, mai întîi să-şi ia canonul şi atunci să se hirotonească.

Iar dacă din neştiinţă a făcut-o, după ce s-a preoţit, să fie oprit de la preoţie un an. Iar de a făcut-o cu ştiinţă după aceea, să fie caterisit din preoţia lui.

Εἰ δὲ καὶ καλόγερος κάμῃ τοῦτο, ἡμέρας ἑξῆντα νὰ κάμῃ ξηροφαγίαν,ἔναι ὁ κανόνας του, καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας ὀγδοῆντα τὴν καθ' ἡμέραν.

Καὶ ὅσες γυναῖκες ἐσμίξουν μετὰ ἀνδρῶν καὶ νὰ μὴ δὲν κάμουν ἔργον τέλειον ἁμαρτίας, νὰ κανονίζεται εἰς τὸν αὐτὸν ἄνωθεν κανόνα τῆς μαλακίας.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν γ-ος· Καὶ ὅποιος πορνεύσει, λέγει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, χρόνους ἐννέα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ μέγας Βασίλειος λέγει ἑπτά.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος Νηστευτὴς ὁ πατριάρχης ἀποφύνει (!), ὅτι εἰς δύο χρόνους νὰ μεταλάβῃ, ἀληθῶς ἐὰν θελήσῃ νὰ ξηροφάγῃ ἕως τὴν ἐννάτην ὥραν καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας πενῆντα· εἰ δὲ καὶ δὲν θελήσει, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ, καθὼς ἀποφύνουν (!) ἄνωθεν οἱ θεῖοι πατέρες.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Εἰ δὲ ὅποιος πορνεύσει μετὰ γυναικὸς ἀβαπτίστης, πέντε χρόνους νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας καὶ νηστείας.

ΠΕΡΙ ΑΙΜΟΜΙΞΙΑΣ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΑ-ον>

Ἀπὸ τοὺς κανόνας τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὅποιος ἐσμίξει μὲ τὴν ἀδελφήν του εἰς ἁμαρτίαν ὁποῦ νὰ εἶναι ἀπὸ ἕνα πατέρα καὶ μίαν μητέρα, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ.

Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ τινὰς εἰς νύμφην του ἢ εἰς πενθερὰν ἢ εἰς προπενθεράν, χρόνους δέκα.

Εἰ δὲ ἐξαδέλφην πρώτην, χρόνους δέκα.

Dacă însă şi un călugăr a făcut aceasta, canonul lui este să ţină post negru şaizeci de zile şi să facă în fiecare zi optzeci de metanii.

Şi femeile care se vor împreuna cu bărbaţi şi nu fac pînă la capăt lucrul păcatului, să se canonească cu canonul de mai sus al malachiei.

Canonul al 3-lea al lui Grigore al Nisei: Şi cel ce curveşte, zice dumnezeiescul Grigore al Nisei [1]). să nu se cuminece nouă ani.

A marelui Vasile: Marele Vasile spune şapte.

A patriarhului Postnicul: Dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că la doi ani să se împărtăşească, dacă va voi într-adevăr să ţină post negru pînă la ora nouă [2]) şi să facă două sute cincizezeci de metanii; iar de nu va voi, să nu se cuminece, precum au hotărît mai sus dumnezeieştii părinţi.

A marelui Vasile: Iar de va curvi cu femeie nebotezată, acela cinci ani să nu se împărtăşească şi să facă şi metanii şi să postească.

DESPRE AMESTECAREA DE SÎNGE. < CAP. 251. > (GLAVA 330.)

Din canoanele marelui Vasile: Cine se va împreuna întru păcat cu soru-sa care să fie dintr-un tată şi dintr-o mamă, să nu se împărtăşească douăzeci de ani.

Iar dacă s-a aflat cu noru-sa sau soacră-sa sau cu mama soacrei, zece ani.

Iar cu vară primară, zece ani.

---

[1]) Numele oraşului în manuscrisul grec pe care l-a avut Daniil Panoneanu, fiind scris greşit Νήσσης, l-a confundat cu νῆσος insulă, ostrov, şi l-a făcut Grigorie Ostroveanul.

[2]) Adică ora trei după amiază.

Εἰ δὲ εἰς δευτέραν ἐξαδέλφην, χρόνους ἐννέα.
Εἰ δὲ εἰς κουπάραν του, χρόνους ἕνδεκα.
Καὶ εἰς τὴν ἀναδεχθικήν του, ἡ ὁποία ἔναι θυγατέρα του πνευματική, χρόνους εἴκοσι.
Εἰ δὲ εἰς γυναικαδελφήν του, χρόνους ἕνδεκα.
Τὰ ὅμοια καὶ ὁποῦ νὰ εὑρεθῇ μὲ δύο ἀδελφάδες.
Ὁμοίως καὶ ἡ γυναῖκα, ὁποῦ νὰ εὑρεθῇ μὲ δύο ἀδελφούς.
Εἰ δὲ καὶ μὲ τὴν μητρυιάν του νὰ εὑρεθῇ τινάς, χρόνους δώδεκα.
Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Πλὴν λέγει ὁ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτὴς ὅτι τῶν ἁμαρτιῶν τῆς αἱμομιξίας κατὰ τὴν προαίρεσιν τῶν ἀνθρώπων κάμνῃς τὸν κανόνα βαρὺν ἢ ἐλαφρόν, ὁποῦ θέλεις νὰ τὸν ἐκανονίσῃς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΗΣ ΕΙΣ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΥΤΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΒ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ εὑρίσκεται εἰς τὰ συνήθειά της κατὰ τὴν φύσιν τῶν γυναικῶν, δὲν κοινωνεῖ τῶν θείων μυστηρίων, ἕως οὗ νὰ καθαρισθῇ, οὐδὲ σεμβαίνει (!) εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἕως ἡμέρας ἑπτά, οὐδὲ ἐσμίγει μὲ τὸν ἄνδραν της, ἕως νὰ καθαρισθῇ.
Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τῆς ἔλθουν νὰ τὸ ἐγνωρίσῃ, τὴν αὐτὴν ὥραν νὰ εὔγῃ ἔξω, δὲν κανονίζεται.
Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐγνωρίσῃ καὶ ἐντραπῇ καὶ δὲν εὔγῃ ἔξω, νὰ κανονίζεται· εἰ δὲ καὶ ἐπάρῃ ἀντίδωρον, νὰ κανονίζεται περισσοτέρως.

Iar cu vară de-al doilea, nouă ani.
Iar cu cumătra sa, unsprezece ani.
Iar cu fină-sa, care îi este fiică sufletească, douăzeci de ani.
Iar cu cumnată-sa, unsprezece ani.
De asemenea şi acela care s-a aflat cu două surori.
De asemenea şi femeia care s-a aflat cu doi fraţi.
Iar dacă s-a aflat cineva cu mama-i vitregă, doisprezece ani.
A patriarhului Postnicul: Dar dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că la păcatele de amestecare de sînge să pui canon greu sau uşor după libera voinţă a oamenilor, cărora voieşti să le dai canon.

DESPRE FEMEIA CARE SE AFLĂ ÎN STAREA EI PERIODICĂ. CAP. 252. (GLAVA 331)

A patriarhului Postnicul: Femeia care se află în obiceiul ei după firea femeilor nu se împărtăşeşte cu dumnezeieştile taine, pînă ce se va fi curăţit; nici nu vine la biserică pînă în şapte zile, nici nu se împreună cu bărbatul ei, pînă se va fi curăţit,
Iar dacă se va şi afla în biserică şi simţind că-i vine în acelaşi ceas să iasă afară, atunci nu ia canon.
Iar dacă a simţit şi s-a ruşinat şi n-a ieşit afară, atunci să ia canon; şi de a luat şi anafură, ia canon mai greu.

ΠΕΡΙ ΑΡΣΕΝΟΚΟΙΤΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΦΘΟΡΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΓ-ον.

Γρηγορίου Νύσσης· Ὁ τρίτος κανὼν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης διακελεύει, ὅτι ἐκεῖνος, ὁποῦ νὰ κάμῃ ταύτην τὴν ἀσχυμοσύνην, χρόνους δεκαοκτὼ νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ μέγας Βασίλειος λέγει εἰς δεκαπέντε.

<Τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος Νηστευτὴς ὁ πατριάρχης διακελεύει·> Ἐὰν στέργῃ νὰ νηστεύῃ, χρόνους τρεῖς· καὶ μετὰ τὴν ἐννάτην νὰ ξηροφαγῇ· καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας· καὶ σώνοντα (!) οἱ τρεῖς χρόνοι, νὰ μεταλάβῃ·

Εἰ δὲ καὶ κανόνα τοῦτον δὲν στέργῃ νὰ τὸν ἐκάμνῃ, νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ ἕως χρόνους δεκαπέντε κατὰ τὴν ἄνωθεν ἀπόφασιν τοῦ μεγάλου Βασιλείου.

Καὶ ὁ ζωοφθόρος χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ.

ΠΕΡΙ ΦΟΝΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΔ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ πεντηκοστὸς ἕκτος κανὼν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀποφύνῃ (!)· ὅτι ὅποιος φονεύσει μὲ τὸ θέλημά του, χρόνους εἴκοσι νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ. Εἰ δὲ, καὶ φονεύσει στανικῶς του, χρόνους δέκα. Ἐὰν προαιρεῖται νὰ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐννάτην καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας ἢ τριακοσίας, καὶ εἰς χρόνους τρεῖς νὰ μεταλάβῃ. Ὁ δὲ ἐκεῖνος ὁποῦ νὰ φονεύῃ εἰς πόλεμον ἢ εἰς τοὺς ληστάς, χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· ἀληθῶς ἐὰν ἔλθουν ἐπάνω του μὲ τὰ ξίφη· Εἰ δὲ καὶ ὁ ληστὴς δὲν ἦλθεν μὲ τὸ ξίφος, μόνον διὰ νὰ κλέψῃ, καὶ αὐτὸς ἐδύνετον (!) νὰ φύγῃ καὶ δὲν ἔφυγε, μόνον εὔγαλε τὸ ξίφος καὶ ἐφόνευσε τὸν ληστήν νὰ κανονίζεται καθὼς τὸν φονέα.

DESPRE CEL CE SE CULCĂ CU BĂRBAT ŞI SE ÎNPREUNĂ CU DOBITIOC. CAP. 253 (GLAVA 332.)

Grigore al Nisei: Canonul al treilea al sfîntului Grigore al Nisei porunceşte că acela care a făcut această neruşinare, să nu se cuminece optsprezece ani.

A mărelui Vasile: Marele Vasile spune: cincisprezece.

< *A Postnicului:* Iar dumnezeiescul patriarh Postnicul porunceşte :> Dacă primeşte să postească, ani trei; şi după ora nouă, să ţină post negru; şi să facă şi două sute de metanii; şi împlinind trei ani, să se împărtăşească.

Dar dacă nu primeşte să facă acest canon, să nu se cuminece pînă în cincisprezece ani după hotărîrea de mai sus a marelui Vasile.

Şi stricătorul de dobitoc, cincisprezece ani să nu se cuminece.

DESPRE UCIDERE. CAP. 254. (GLAVA 335.) [1]

Canonul al cinzeci şi şaselea al marelui Vasile hotărăşte că acela care va ucide cu voinţa sa, douăzeci de ani să nu se împărtăşească. Iar de va ucide de nevoie, zece ani. Dacă din libera lui voinţă va ţinea după ora nouă [2] post negru şi va face două sau trei sute de metanii, să se împărtăşească şi după trei ani. Acela însă care ucide în război sau din tîlhari, trei ani să nu se împărtăşească; într-adevăr dacă a venit cu săbiile asupra lui. Iar dacă tîlharul n-a venit cu sabia, ci numai ca să fure, şi el putea să fugă şi nu a fugit, ci numai a scos sabia şi a ucis pe tîlhar, să ia canon ca un ucigaş.

---

[1] Glavele precedente 333 şi 334 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

[2] Trei după amiază.

ΠΕΡΙ ΚΛΕΠΤΟΥ ΚΑΙ ΚΛΕΠΤΑΠΟΔΟΧΟΥ ΚΑΙ ΛΗΣΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΕ-ον.

Ὁ κλέπτης εἰ μὲν ἐξομολογηθῇ θεληματικῶς, χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· καὶ ἀνέναι δυνατόν, τὸ κλεψήμιον νὰ πληρώσῃ. Εἰ δὲ καὶ τὸν ἐλέγξουν, νὰ ἔναι ὁ κανόνας του χρόνους δύο. Καὶ ὁ κλεπταποδόχος, ὡσὰν καὶ τὸν κλέπτην νὰ κανονίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ κλέπτης ὁποῦ μετανοήσει θεληματικῶς, ἡμέρας σαράντα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ καὶ ἐλεγχθῇ, μῆνας ἕξε· νὰ κάμνῃ ξηροφαγία μετὰ τὴν ἐννάτην καὶ μετανοίας ἑκατὸν καθ' ἡμέραν. Ὁ δὲ ληστὴς κανονίζεται ὡσὰν καὶ τὸν φονέα.

ΠΕΡΙ ΤΥΜΒΟΡΥΧΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΥΛΙΑΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΣ-ον.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν ς-ος· Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν ξζ-ος· Ὁ τυμβόρυχος, ἤγουν ὁποῦ ἀνοίγει τοὺς τάφους καὶ κλέπτει ἀπὸ ἐκεῖ ῥοῦχα ἢ ἄλλον πρᾶγμα, χρόνους δέκα νὰ μὴν μεταλάβῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἀνέναι καὶ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐννάτην καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας, εἰς χρόνον ἕνα νὰ μεταλάβῃ.

Γρηγορίου Νύσσης· Ὁ ἱερόσυλος, ἤγουν ὁποῦ νὰ κλέψῃ πράγματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, χρόνους δεκαπέντε νὰ μὴν μεταλάβῃ.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Περὶ τούτου νὰ γίνεται οἰκονομία καὶ κανόνας· καὶ εἰς τρεῖς χρόνους νὰ μεταδίδεται τῶν θείων μυστηρίων.

DESPRE FUR ŞI GAZDA DE FUR ŞI DESPRE TÎLHAR. CAP. 255. (GLAVA 343.) [1]

Dacă furul s-a mărturisit din voia lui, un an să nu se împărtăşească; şi de e în stare, să plătească ce-a furat. Iar dacă îl vor dovedi, canonul să-i fie doi ani. Şi gazda de furi să ia canon ca şi furul.

A patriarhului Postnicul: Furul care se va pocăi din voia lui, să nu se cuminece patruzeci de zile, Iar dacă a fost dovedit, şase luni; şi să ţină post negru după ceasul al nouălea şi să facă în fiecare zi o sută de metanii. Tîlharului însă i se dă canon ca şi ucigaşului.

DESPRE TÎLHARUL DE MORMINTE ŞI IEROSILIE. CAP. 256. (GLAVA 344.)

Canonul al 6-lea al lui Grigore al Nisei; al marelui Vasile canon al 67-lea: Tîlharul de morminte, adică acela care deschide mormintele şi fură de acolo haine sau alt lucru, zece ani să nu se împărtăşească.

A patriarhului Postnicul: Dacă ţine post negru după ceasul al nouălea şi face şi două sute de metanii, la un an să se împărtăşească.

A lui Grigore al Nisei: Cel ce face ierosilie, adică acel ce a furat .lucruri din biserică, cincisprezece ani să nu se împărtăşească.

A patriarhului Postnicul: În privinţa acestuia să se facă chibzuire şi să se dea canon; şi la trei ani să se cuminece cu dumnezeieştile taine.

---

[1]) Glavele precedente 337—342 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΟΡΚΙΑΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟΝ ΟΠΟΥ ΕΠΑΡΗ ΠΡΑΓΜΑ ΑΔΙΚΩΣ ΜΕΘ' ΟΡΚΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΖ-ον.

Μεγάλου Βασιλείου· Ὅποιος κάμῃ ὅρκον ψέματα ἐξ ἀνάγκης ἢ βίας, χρόνους τρεῖς νὰ ἀπέχῃ τῆς κοινωνίας. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς ἀνάγκης νὰ τὸν κάμῃ, ἕνδεκα χρόνους νὰ ἔναι ἀκοινώνητος.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἀνέναι καὶ προαιρεῖται, ὅτι νὰ ξηροφαγῇ μετὰ τὴν ἐννάτην καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας διακοσίας πενῆντα καθ' ἡμέραν, ἕνα χρόνον νὰ ἔναι ἀκοινώνητος.

Γρηγορίου Νύσσης· Τὰ ὅμοια καὶ ὁ ψευδομάρτυς νὰ κανονίζεται.

Ὅρα καλῶς τὴν ἀπόφασιν πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ, ὦ πνευματικέ· Εἰ δὲ ὅποιος κάμῃ ὅρκον ψέματα καὶ ἐπάρῃ τινὸς τὸ ἐδικόν του καὶ τὸν ἀδίκησει, καμίαν ἰατρείαν δὲν ἔχει, ἤγουν νὰ λάβῃ κανόνα νὰ συγχωρηθῇ· ἐξόλως νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ δώσῃ ἐκεῖνο τὸ ἄδικον, ὁποῦ ἔκαμεν ὅρκον ψέματα· καὶ τότε ὡσὰν τὸ δώσῃ, κανονίζεται χρόνους τρεῖς νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· καὶ νὰ κάμνῃ νηστείας καὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας, ὅπως νὰ γένῃ Χριστὸς ὁ θεὸς ἵλεος νὰ τοῦ συγχωρήσῃ διὰ τὸν ὅρκον ὁποῦ ἔκαμε ψέματα καὶ ἀρνήθη τὸν Χριστόν, διότι λέγει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ θεολόγος· ὅποιος κάμῃ ὅρκον ψέματα, τὸν Θεὸν ἀρνεῖται.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΛΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΡΟΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΔΟΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΗ-ον.

Ἰωάννου μοναχοῦ, μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ καταλαλητὴς νὰ κανονίζεται χρόνον ἕνα· λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ· τὸν καταλαλοῦντα τὸν πλησίον αὐτοῦ.

DESPRE JURĂMÎNTUL STRÎMB ŞI MĂRTURIA MINCINOASĂ ŞI CU PRIVIRE LA ACELA CARE IA UN LUCRU PE NEDREPT CU JURĂMÎNT. CAP. 257. (GLAVA 372.) [1]

A marelui Vasile: Cine face jurămînt strîmb de nevoie sau de silă, trei ani să fie îndepărtat de la cuminecătură. Iar de a făcut fără nevoie, unsprezece ani să fie necuminecat.

A patriarhului Postnicul: Şi dacă din libera lui voie ţine post negru după ceasul al nouălea şi face în fiecare zi două sute cincizeci de metanii, un an să fie necuminecat.

A lui Grigore al Nisei: Canon asemenea să ia şi cel ce face mărturie mincinoasă.

Caută bine şi hotărîrea patriarhului Postnicul, o duhovnice: Dacă însă cineva a jurat strîmb şi a luat cuiva lucrul lui şi l-a nedreptăţit, nu are nici o îndreptare, adică să ia canon şi să i se ierte; ci numaidecît să se întoarcă şi să dea înapoi acel lucru nedrept pentru care a jurat strîmb; şi atunci după ce l-a dat, să ia canon trei ani, să nu se împărtăşească; şi să ţină post şi să facă metanii şi să facă milostenii, ca Dumnezeu Hristos să aibă milă de el şi să-i ierte jurămîntul strîmb ce l-a făcut şi s-a lepădat de Hristos, pentru că zice Grigore Teologul: cine jură strîmb, de Dumnezeu se leapădă.

DESPRE CLEVETIRE ŞI ŢINERE DE MÎNIE ŞI DESPRE CEL CE ASCULTĂ LA UŞĂ ŞI DESPRE TRĂDĂTOR. CAP. 258. (GLAVA 373.)

A marelui Ioan, ucenicul marelui Vasile: Clevetitorul să aibă canon de un an. Dumnezeiescul David spune: pe cel ce cleveteşte pe aproapele său, pe acesta l-a gonit. Iar ţiitorul de

[1]) Glavele precedente 345—371 sînt luate din *Cartea romînească de învăţătură* de la 1646.

τοῦτον ἐξεδίωκον. Ὁ δὲ μνησίκακος νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν χρόνον ἕνα καὶ νὰ κάμνῃ καὶ μετανοίας δεκαπέντε[1]). Ὁ δὲ παρακροαστὴς χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ καὶ μετανοίας δεκαπέντε. Ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ προδίδει, χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲν κοινωνήσῃ, ἀληθῶς ἐὰν ἐξομολογηθῇ θελληματικῶς καὶ νὰ παύσῃ πλέον νὰ μὴν τὸ κάμῃ· εἰ δὲ καὶ δὲν παύσῃ, νὰ ἀποδιόχνεται ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΒΑΣΤΑΖΗ ΒΟΤΑΝΟΝ Η ΝΑ ΦΑΓΗ, ΔΙΑ ΝΑ ΔΕΝ ΚΑΜΗ ΠΑΙΔΙ, Η ΑΝ ΑΠΟΒΑΛΘΗ, Η ΚΑΙ ΕΑΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΗ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΟΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΓΕΝΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΝΘ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν β-ος· Ὅποια τῶν γυναικῶν βαστάζει βότανον ἢ φάγῃ αὐτὸ διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ παιδὶ ἢ κάμῃ ἄλλη τίποτε τέχνη καὶ σκοτώσῃ παιδὶ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτῆς, ἢ φαρμακώσῃ τὴν μήτραν, διὰ νὰ μὴ δὲν κάμῃ πλέον παιδί, ὡσὰν καὶ τὸν φονέα κανονίζεται.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ πατριάρχης ὁ Νηστευτὴς ἀποφύνη (!) χρόνους πέντε ἢ καὶ τρεῖς νὰ γίνεται οἰκονομία καὶ κανόνας, τότε νὰ μεταλάβῃ. Καὶ αὐτὴ ὁποῦ βαστᾷ τὸ βότανον, νὰ τὸ ἀφίσῃ, καὶ νὰ κανονίζεται χρόνους ἕξε ἢ καὶ ὀλιγώτερον.

Ἡ δὲ γυνὴ ὁποῦ ἀποβαλθῇ ἢ σκοτωθῇ τὸ παιδὶ στανικῶς της, χρόνον ἕνα νὰ μὴ δὲ κοινωνήσῃ. Εἰ δὲ καὶ θελληματικῶς της τὸ σκοτώσει νὰ κανονίζεται ὥσπερ τοὺς φονέας.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν λ-ος καὶ ν-ος· Εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ὁποῦ καταφρονήσῃ τὸ παιδὶ, ἐκείνη ὁποῦ τὸ γεννήσει καὶ ἀφίσει τὸ καὶ ἀπεθάνῃ, καὶ αὐτὴ ὡς τοὺς φονέας κανονίζεται. Εἰ δὲ καὶ εὑρεθῇ εἰς ἐρημίαν ἢ ἀπορίαν, νὰ μὴ δὲν κανονίζεται, ἂν ἀποθάνῃ τὸ παιδί.

Εἰ δὲ γυναῖκα ὁποῦ νὰ κοιματᾶι, καὶ ἀπεθάνῃ τὸ παιδὶ εἰς τὸ βυζὴν της ἢ πλακώσει το, νὰ ἔναι ἀκοινώνητος χρόνους τρεῖς· καὶ νὰ ἀπέχῃ κρέας καὶ ἀπὸ τυρὴν καὶ νὰ κάμνῃ νηστείας,

mînie să fie îndepărtat din biserică un an şi să facă şi cincisprezece metanii. Iar ascultătorul la uşă un an să nu se cuminece şi cincisprezece metanii să facă. De asemenea şi acela care trădează, un an să nu se cuminece, dar dacă într-adevăr din voia lui a mărturisit şi a încetat să mai facă aceasta; iar de nu va înceta, să fie alungat de la biserica lui Hristos.

DESPRE FEMEIA CARE POARTĂ SAU MĂNÎNCĂ IERBURI CA SĂ NU FACĂ COPIL SAU DACĂ LEAPĂDĂ SAU DACĂ URGISEŞTE COPILUL PE CARE-L VA NAŞTE. CAP. 259. (GLAVA 374.)

Canonul al 2-lea al marelui Vasile: Care dintre femei poartă ierburi sau le mănîncă, pentru ca să nu facă copil sau face vreun alt meşteşug şi-şi va ucide copilul în pîntecele ei sau îşi va otrăvi mitra, pentru ca să nu mai facă copil, i se dă canon ca şi unui ucigaş.

A patriarhului Postnicul: Iar patriarhul Postnicul spune să se facă îngăduire şi canon cinci ani sau şi trei ani şi atunci să se împărtăşească, Şi aceea care poartă ierburi, de se va lăsa, să i se dea şase ani canon sau şi mai puţin.

Iar femeia care a lepădat sau a ucis copilul de silă, un an să nu se cuminece. Dacă însă din voia ei îl va ucide, să ia canon ca şi ucigaşii.

Al marelui Vasile canon al 30-lea şi 50-lea: Dar şi aceea care-şi va urgisi copilul pe care-l va naşte şi-l va lăsa de va muri, şi dînsa ia canon ca şi ucigaşii. De se va afla însă în părăsire şi lipsuri, să nu i se dea canon, dacă a murit copilul.

Iar femeia care doarme, şi i-a murit copilul la piept sau îl va înăbuşi, trei ani să fie necuminecată; şi să se abţină de la carne şi brînză şi să postească şi să facă metanii şi să

[1]) δεπέντε în ms.

μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνας καὶ δεήσεις τὸ κατὰ δύναμιν· καὶ τότε νὰ μεταλαμβάνῃ. Εἰ δὲ καὶ ἀπὸ πολυφαγίας ἢ μέθης ἢ ῥαθυμίας ἐγίνη ὁ θάνατος τοῦ παιδίου, ὡσὰν τοὺς φονεῖς ὁποῦ φονεύουν θεληματικῶς, ἔναι ὅμοιον. Εἰ δὲ καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου ἐγίνη, ἔχει συμπάθιον, πλὴν καὶ τοῦτο μετὰ κανόνος μετρίου.

Συνόδου Ἀγγύρας κανὼν κε-ος· Αἱ δὲ πόρναι ὁποῦ σκοτώνουν τὰ παιδία εἰς τὴν κοιλίαν τους, ἢ ὡσὰν τὰ γεννήσουν, δέκα χρόνους κανονίζονται.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΣ ΕΑΝ ΗΞΕΥΡΗ ΑΛΛΗ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟ ΕΙΠΗ ΤΗΣ ΗΓΟΥΜΕΝΗΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανὼν οα-ος· Ἐὰν μοναχή, ἤγουν καλογραία, εὑρίσκεται εἰς μοναστῆρι καὶ ἠξεύρει ἄλλη καλογραία νὰ πορνεύῃ ἢ ἄλλον κακόν νὰ ἐργάζεται, ὁποῦ νὰ ἔναι εἰς βλάβην καὶ κόλασιν ψυχικὴν καὶ δὲν τὸ φανερώσει τῆς ἡγουμένης, τόσον νὰ κανονίζεται καὶ αὐτή, ὡσὰν καὶ ἐκείνη, ὁποῦ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΙΚΟΥ ΕΑΝ ΗΞΕΥΡΗ ΑΛΛΟΝ ΝΑ ΑΜΑΡΤΑΝΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΟΝ ΕΜΠΟΔΙΣΕΙ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΑ-ον.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ἐάν τις κοσμικὸς ἠξεύρῃ τινὰν ἄλλον, ὁποῦ νὰ ἁμαρτάνῃ καὶ ἐδύνετον νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, νὰ μὴ δὲν συνέρχεται πλέον νὰ τὴν ἐκάμνῃ, καὶ δὲν τὸν ἐμπόδισεν· ἢ καὶ ἔλεγξέν τον ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ πνευματικὸς καὶ δὲν τὸ ὡμολόγησε, νὰ κανονίζεται τοῦτος, ὡσὰν καὶ ἐκεῖνον ὁποῦ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν.

facă milostenii şi rugăciuni după puterea ei ; şi atunci să se împărtăşească. Dacă însă de prea multă mîncare sau din beţie sau din lene s-a produs moartea copilului, este un fapt asemănător ca şi al ucigaşilor care ucid cu voia lor. Iar dacă s-a făcut din vrăjmăşia celui potrivnic, are îngăduinţă, dar şi acest caz are un canon cu măsură.

Canonul al 25-lea al sinodului din Anchira: **Curvele care-şi omoară copiii în pîntecele lor sau îndată ce îi vor naşte, zece ani li se dă canon.**

DESPRE CĂLUGĂRIŢA CARE ŞTIE PE ALTĂ CĂLUGĂRIŢĂ PĂCĂTUIND ŞI NU A SPUS-O STAREŢEI. CAP. 260. (GLAVA 375.)

Canonul 71 al marelui Vasile: **Dacă monahă, anume călugăriţă, se află în mănăstire şi ştie pe altă călugăriţă să curvească sau să facă alt lucru rău care să fie de stricăciune, sau de munca sufletului şi nu va spune stareţei, să primească şi dînsa acelaşi canon, ca şi aceea care face păcatul.**

DESPRE MIREANUL CARE ŞTIE PE ALTUL SĂ PĂCĂTUIASCĂ ŞI NU-L VA OPRI. CAP. 261. (GLAVA 375.)

A marelui Vasile: **Dacă vreun mirean ştie pe altcineva care să păcătuiască şi putea să-l oprească de la păcat să nu mai meargă să-l facă, şi nu l-a oprit; sau şi arhiereul şi duhovnicul l-a mustrat şi n-a mărturisit, acesta ia canon ca şi acela care face păcatul.**

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΑΓΟΝΤΟΣ ΑΠΟΘΑΜΕΝΟΥ ΖΩΟΥ ΚΡΕΑΣ Η ΘΗΡΙΑΛΩΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΒ-ον.

Ἀποστόλων κανὼν ξ-ον· Ὅποιος φάγει ψόφιον κρέας ἢ θηριάλωτον, ἤγουν λυκοφάγωμα, ἢ ἄλλου θηρίου ἢ ὀρνεοπάτακτον, τουτέστιν ὑπὸ ἀετοῦ ἢ ὑπὸ ἄλλου ὀρνέου, ἢ πνικτὸν ἢ ἀλλέως πνικτὸν ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὰ βρόχια, ἀνέναι ἱερεύς, νὰ καθήρεται τῆς ἱερωσύνης· εἰ δὲ καὶ ἔναι λαικός, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ χρόνους δύο καὶ νὰ ἔχῃ κανόνα, νηστεία, προσευχὴ καὶ δεήσεις.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΠΟΥ ΝΑ ΑΠΕΘΑΝΗ ΛΕΧΟΥΣΑ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΑΜΜΙΔΩΝ ΠΟΤΕ ΔΕΧΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΓ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ἐὰν ἀπεθάνῃ γυναῖκα λεχοῦσα, προτύτερα πρὶν νὰ ἔλθῃ εἰς σαράντα ἡμέρας καὶ μεταλάβῃ τῶν θείων μυστηρίων, κανόνισον, ἵνα κάμουν δι' αὐτὴν λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνας, ὡς σὺ ἠξεύρεις καὶ αὐτοὶ δύνονται, ἢ ἀπεθάνῃ ἢ ζήσῃ.

Ἐρώτησις ἐπισκόπου Ζητουνίου πρὸς τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Νικόλαον· Ὁ δὲ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κύρις Νικόλαος ἐρωτήθη εἰς τοῦτο καὶ εἰς ἄλλα τινὰ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Ζητουνίου.

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου· Ὅμως ἀπεκρίθη οὕτως περὶ τούτου· ὅτι ἡ γυναῖκα ἀνέναι καὶ δὲν περάσῃ τὰς σαράντα ἡμέρας νὰ καθαρισθῇ, νὰ διαβασθοῦν καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς καθάρσεως εἰς αὐτήν, νὰ μὴ δὲν μεταλάβῃ· εἰ δὲ καὶ τύχῃ ἀσθέ-

DESPRE CEL CE A MÎNCAT CARNE DE ANIMAL MORT SAU SFÎRTECAT DE FIARE. CAP. 262. (GLAVA 376.)

Canonul al 60-lea al apostolilor : Cine mănîncă mortăciune sau carne sfîrtecată de fiare, adică mîncată de lupi, sau de altă fiară sau carne sfîşiată de vreo pasăre, adică de vultur sau de altă pasăre, sau sugrumată sau altfel înăduşită care se află în curse, dacă este preot, să fie scos din preoţie; iar dacă este mirean, să nu se împărtăşească doi ani şi să aibă canon post, închinare şi rugăciuni.

DESPRE FEMEIA CARE A MURIT LEHUZĂ: ŞI DESPRE MOAŞE CÎND SÎNT PRIMITE ÎN BISERICĂ? CAP, 263. (GLAVA 377.)

A patriarhului Postnicul : Dacă a murit femeie lehuză, înainte de a ajunge la patruzeci de zile şi s-a împărtăşit cu dumnezeieştile taine, dă canon să facă pentru dînsa liturghie şi milostenii, după cum ştii şi după cît pot ei, ori de a murit, ori de va trăi.

Întrebarea episcopului Zitunii către prea sfinţitul patriarh Nicolaie. Iar prea sfinţitul patriarh chir Nicolaie al Constantinopolului a fost întrebat despre aceasta şi despre altele cîteva de către episcopul Zitunii.

Răspuns al acelui prea sfinţit patriarh : Şi a răspuns aşa despre aceasta: că femeia, dacă n-a trecut peste patruzeci de zile ca să se purifice şi să i se citească şi rugăciunile purificării, să nu se împărtăşească ; dar dacă se întîmplă de cade la boală şi e în primejdie să moară,

νεια εἰς αὐτὴν καὶ κινδυνεύει νὰ ἀπεθάνῃ, καὶ πρὶν νὰ τελειώσουν αἱ σαράντα ἡμέραι, νὰ μεταλάβῃ ἀνεμποδίστως· καὶ πρὶν νὰ μεταλάβῃ, ἐὰν ἔχῃ καιρὸν ὁ ἱερεύς, νὰ διαβάσῃ τὰς εὐχὰς τῆς καθάρσεως καὶ τότε νὰ τὴν ἐμεταλάβῃ. Εἰ δὲ καὶ μεγάλως κινδυνεύει, καὶ χωρὶς τῶν εὐχῶν νὰ τὴν μεταδώσῃ τῶν θείων μυστηρίων, ἵνα μὴ ἀπεθάνῃ ἀμετάδοτη καὶ ἔναι ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν ἱερέα.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ταῖς δὲ μαίαις, ἤγουν ταῖς μαμμίδαις, ὅπου πιάνουν ταῖς γυναῖκαις καὶ γεννοῦν, εἰς τὰς ὀκτὼ ἡμέρας, ἀφ' οὗ πιάσῃ τὴν γυναῖκα, νὰ τὴν δέχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μεταλαμβάνῃ, διότι ὑπηρεσίαν κάμνει.

ΠΕΡΙ ΑΠΟ ΠΟΙΑΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΣΙΜΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΤΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΔ-ον

Ἀναστασίου πατριάρχου θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας· Οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ ἄλλοι διδάσκαλοι λέγουν, ὅτι κατὰ τὴν γνῶσιν ὁποῦ ἔχει τινὰς καὶ τὴν φρόνησιν, κρίνεται, ἢ εἰς τοὺς δώδεκα χρόνους ἢ ἀπὸ τοὺς δώδεκα χρόνους καὶ ἐπάνω, διατὶ θέλεις εὕρει παιδία δώδεκα χρονῶν[1]), ὁποῦ νὰ ἠξεύρουν περισσότερον παρὰ πενῆντα χρονῶν[1]) ἄνθρωπον καὶ νὰ ἔχῃ καὶ πλέον γνῶσιν καὶ φρόνησιν παρὰ ἕνα ἄνθρωπον τέλειον· καὶ πάλιν θέλεις εὕρει εἴκοσι πέντε χρονῶν καὶ τριάντα ἀνθρώπους καὶ παραπάνω νὰ ἔχουν ὀλίγην γνῶσιν καὶ ὀλιγωτέρην παρὰ τὸ παιδίον ἐκεῖνο. Ὅμως ὁ Θεὸς δὲν κρίνει ἐκείνους ὁποῦ ἁμαρτεύουν κατὰ τοὺς χρόνους ὁποῦ ἔχουν, ἀμὴ κατὰ τὴν γνῶσιν καὶ φρόνησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἴπαμεν.

înainte de a se împlini patruzeci de zile, să se împărtăşească fără nici o piedică; şi înainte de a se împărtăşi, dacă preotul are timp, să-i citească rugăciunile purificării şi atunci să o împărtăşească. Iar dacă primejdia este mare, şi fără de rugăciuni să o cuminece cu dumnezeieştile taine, ca să nu moară neîmpărtăşită şi păcatul să fie al preotului.

A patriarhului Postnicul: Iar moaşa care ajută femeile la naştere, la opt zile, după ce a ajutat-o pe femeie, să fie primită la biserică şi să se împărtăşească, deoarece face o slujbă.

DE LA CE VÎRSTĂ SÎNT JUDECATE PĂCATELE OMULUI ÎN FAŢA LUI DUMNEZEU. CAP. 264.

A patriarhului Anastasie a dumnezeiescului mare oraş Antiohia: Sfinţii părinţi şi alţi dascăli spun că după cunoaşterea şi mintea pe care o are cineva este judecat, sau la doisprezece ani, sau de la doisprezece ani în sus, pentru că vei afla copii de doisprezece ani care să ştie mai mult decît un om de cincizeci de ani şi să aibă mai multă cunoaştere şi minte decît un om deplin; şi vei mai afla oameni de douăzeci şi cinci de ani şi de treizeci şi mai mult care să aibă puţină cunoaştere şi mai puţină decît acel copil. Şi Dumnezeu nu judecă pe cei care fac păcate, după anii pe care îi au, ci după cunoaşterea şi mintea omului, precum am zis.

---

[1]) Sic.

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΚΑΜΗ ΕΝΑ ΕΡΓΟΝ ΚΑΛΟΝ, ΑΝΕΝΑΙ ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΕΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΝ ΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ; ΕΡΩΤΗΣΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΕ-ον.

Τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Ἀναστασίου· Εἰς τοῦτο λέγει, ὅτι ναί, διότι καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη ὁποῦ ἀποδέχθη τοὺς κατασκόπους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐσώθη· καὶ ὁληστὴς [1]) ἐσώθη διὰ πίστεως καὶ ἡ πόρνη μὲ τὸ διάκρυον [1]).

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΑΠΕΘΑΜΕΝΟΥ ΕΑΝ ΕΥΡΕΘΗ ΑΚΕΡΑΙΟΣ, ΤΟΝ ΟΠΟΙΟΝ ΛΕΓΟΥΝ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙΟΝ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΒΟΥΛΚΟΛΑΚΑΣ ΕΝΑΙ ΑΛΗΘΕΣ, ΤΙ ΝΑ ΓΕΝΗ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΣ-ον>

Ἀπόκρισις· Τοῦτο δὲν ἔναι, ὅτι ἀπεθαμένος νὰ γίνεται βουλκόλακας. Ἀμὴ ὁ διάβολος θέλει νὰ γελάσῃ τινὰς νὰ κάμουν πράγματα ἄτοπα, διὰ νὰ τοὺς ὀργίζεται, ὁ Θεός, ποιεῖ ταῦτα τὰ σημεῖα. Καὶ πολλαῖς φοραῖς τὴν νύκταν φαντάζῃ τινὰς ἀνθρώπους, ὅτι ἔρχεται ἐκεῖνος ὁ ἀπεθαμένος, ὁποῦ τὸν ἐγνώριζαν προτύτερα, καὶ ὁμιλεῖ μετ' αὐτούς· ἄλλη φορὰ τὸν ἐβλέπουν εἰς τὸν ὕπνον τους καὶ τινὰ ὁράματα· ἄλλη φορὰ τὸν ἐβλέπουν εἰς τὴν στράτον καὶ περιπατεῖ ἢ στέκει· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀμὴ πνίγει καὶ ἀνθρώπους. Ὦ τῆς μωρίας τῶν ἐλεεινῶν· ὁ ἀπεθαμένος περιπατεῖ καὶ θανατώνῃ τοὺς ζωντανούς, μὴ γένοιτο· ὅμως παρακινοῦνται οἱ ἄνθρωποι καὶ τρέχουν εἰς τὸν τάφον καὶ σκάφτουν νὰ ἰδοῦν τὸ λείψανον ἐκείνων· Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν καθαρὰν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, μετασχηματίζεται ὁ διάβολος καὶ ἐνδύεται τοῦ ἀπεθαμένου τὸ κορμὶν ἐκεῖνο· καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀπεθαμένος, ὁποῦ ἔχει τόσον καιρὸν εἰς τὸν τάφον ἀπεθαμένος, τοὺς φαίνεται, ὅτι ἔχει σάρκα καὶ αἷμα καὶ ὀνύχια καὶ τρίχες. Καὶ ὡς τὸ ἐβλέπουν τοῦτο κατὰ

DESPRE OMUL PĂCĂTOS CARE A FĂCUT UN LUCRU BUN, DACĂ IA IERTARE PENTRU TOATE PĂCATELE? ÎNTREBARE. CAP. 265.

A aceluiaşi patriarh Anastasie: În privinţa aceasta zice că da, pentru că s-a mîntuit şi Rahab curva care a găzduit iscoadele lui Iisus Navi; a dobîndit de istov mîntuirea pentru credinţă şi curva cu jurubiţa.

DESPRE OMUL MORT DACĂ A FOST AFLAT ÎNTREG, PE CARE-L NUMESC STRIGOI, ADICĂ ESTE CU ADEVĂRAT VÎRCOLAC, CE SĂ I SE FACĂ? CAP. 266. (COMP. GLAVA 378.)

Răspuns: Aceasta nu se poate ca un mort să se facă vîrcolac. Ci diavolul voieşte să-şi bată joc de unii care să facă lucruri fără de minte, pentru ca Dumnezeu să se mînie asupra lor şi face aceste năluci. Şi de multe ori noaptea îşi închipuie unii oameni că acel mort pe care îl ounoşteau mai înainte, vine şi vorbeşte cu dînşii; altă dată îl văd în vis cu unele vedenii; altă dată îl văd pe drum cum merge şi se opreşte; şi nu numai aceasta, ci sugrumă şi oameni. O, cîtă prostie a bieţilor oameni! Mortul umblă şi omoară pe cei vii, doamne fereşte!? Totuşi oamenii se lasă îndemnaţi şi aleargă la mormînt şi dezgroapă să vadă trupurile acelora. Şi de vreme ce nu au curată credinţă în Dumnezeu, diavolul se preface şi îmbracă trupul mortului aceluia; şi mortul acela care stă de atîta timp mort în groapă, li se năzăreşte că are carne pe el şi sînge şi unghii şi păr. Şi cum văd aceasta în nălucirea lor, acei oameni nenorociţi aleargă la mai rău; adună lemne, le dau foc şi ard acel trup şi-l

[1]) Sic.

φαντασίαν, ἐκεῖνοι οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι τρέχουν εἰς τὸ κακὸν καὶ μαζόνουν ξύλα καὶ βάλλουν φωτία καὶ καίουν ἐκεῖνο τὸ λείψανον καὶ τὸ ἀφανίζουν παντελῶς. Καὶ δὲν ἐγνωρίζουν οἱ ἄγνωστοι, ὅτι εἰς τὴν φρικτὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑτοιμάζεται νὰ λάβουν τὴν παίδευσιν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ ἐκεῖνον τὸ ἄσβεστον νὰ κατακαοῦν [1]) αἰωνίως. Καὶ τὸ μὲν λείψανον ἐκεῖνον ἔκαψαν καὶ ἠφάνισαν κατὰ τὸ παρόν, ἀμὴ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως θέλει ἀποκριθῇ τούτων τῶν ἀνθρώπων ἔμπροσθεν εἰς τὸν φοβερὸν κριτὴν καὶ παρ' αὐτοῦ θέλουν ἀκούσει τὴν ἀπόφασιν, νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ νὰ κολάζωνται. Ἐὰν οὖν μετανοήσουν ὁλοψύχως εἰς τὸ μέγα ἁμάρτημα ὁποῦ ἔκαμαν, ἂν εἶναι λαϊκοί, χρόνους ἕξι νὰ εἶναι ἀκοινώνητοι· εἰ δὲ καὶ εἶναι ἱερεῖς, νὰ καθήρωνται παντελῶς τῆς αὐτῶν ἱερωσύνης.

Σ ή μ α ν α ι· Ἠξεύρετε δὲ ὅτι, ὅταν εὑρεθῇ τοῦτο τὸ λείψανον, τὸ ὁποῖον ἔναι ἐργασία τοῦ διαβόλου, ὡς εἴπαμεν, νὰ καλέσετε τοὺς ἱερεῖς νὰ ψάλλουν παράκλησιν τῆς Θεοτόκου καὶ νὰ κάμουν καὶ μικρὸν ἁγιασμόν· εἶτα νὰ λειτουργήσουν καὶ νὰ ὑψώσουν καὶ παναγίαν εἰς βοήθειαν πάντων, νὰ κάμουν καὶ μνημόσυνα μετὰ κολύβων. Εἶτα νὰ διαβάσουν ἐκεῖ ἐπάνω τοῦ λειψάνου καὶ τοὺς δύο ἀφορκισμοὺς τῆς βαπτίσεως· τότε μετὰ τὸ ἁγίασμα, ὁποῦ ἔκαμε τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ, νὰ ῥάνῃς τὸν λαὸν ὁποῦ νὰ τύχῃ ἐκεῖ· καὶ τὸ περισσότερον νὰ χύσῃ ἐπάνω τοῦ λειψάνου. Καὶ χάριτι τοῦ Χριστοῦ φεύγει τὸ δαιμόνιον ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ λείψανον.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΘΑΡΤΟΥ ΟΠΟΥ ΝΑ ΠΕΣΗ ΕΙΣ ΦΡΕΑΡ Η ΕΙΣ ΑΛΛΟΝ ΑΓΓΕΙΟΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΖ-ον>

Π α τ ρ ι ά ρ χ ο υ τ ο ῦ Ν η σ τ ε υ τ ο ῦ· Ἐὰν πέσῃ ποντίκη ἢ ἄλλο κανένα ἀκάθαρτον εἰς φρέαρ ἢ εἰς λάδιν ἢ εἰς κρασίν, ὅποιος φάγῃ ἀπ' αὐτὸ τρεῖς ἡμέρες, νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ κρέας καὶ ἀπὸ τυρὶν καὶ οὐδὲ νὰ μεταλάβῃ τῶν θείων μυστηρίων εἰς ἑπτὰ ἡμέρας.

fac să dispară cu desăvîrşire. Şi nu-şi dau seama neştiutorii că la o a doua înfricoşata venire a domnului nostru Iisus Hristos se găteşte lor, să-şi ia pedeapsa în focul acela veşnic nestins ca să ardă în veci. Şi trupul acela l-au ars şi l-au făcut să dispară deocamdată, dar la vremea aceea în ziua judecăţii acestor oameni au să dea răspuns în faţa înfricoşatului judecător şi de la el vor auzi hotărîrea, să meargă în focul de veci să fie chinuiţi. Aşadar, dacă se vor pocăi din tot sufletul de marele păcat ce l-au făcut, dacă sînt mireni, şase ani să fie necuminecaţi ; iar de sînt preoţi, să fie caterisiţi cu desăvîrşire din preoţia lor.

Înseamnă-ţi : Să ştiţi că, dacă s-a aflat acest trup care este lucrarea diavolului, precum am spus, să chemaţi preoţii să zică paraclisul născătoarei de Dumnezeu şi să facă sfeştania cea mică ; apoi să slujească liturghie şi să ridice panaghie întru ajutorul tuturor, să facă şi parastas cu colivă. Apoi să citească acolo deasupra trupului şi cele două lepădări de la botez; atunci cu aghiasma ce ai făcut-o la sfeştania cea mică, să stropeşti poporul care se întîmplă acolo; şi ce rămîne să verşi asupra trupului. Şi cu darul lui Hristos pleacă diavolul de la acel trup.

DESPRE SPURCĂCIUNEA CE A CĂZUT ÎN FÎNTÎNĂ SAU ÎN ALT VAS. CAP. 267. (COMP, GLAVA 379.)

A patriarhului Postnicul : Dacă a căzut şoarece sau altceva necurat în fîntînă sau în untdelemn sau în vin, cine a mîncat dintr-aceea trei zile, să se abţină de la carne şi brînză şi nici să nu se cuminece cu dumnezeieştile taine şapte zile.

[1]) Sic.

Ἰωάννου τοῦ Κύτρους· Εἰ δὲ εἰς ἀγγεῖον κρασίου ἢ λαδίου ἢ μέλιτος, ὁποῦ νὰ ἔναι γεμᾶτον καὶ πέσῃ ποντίκη ἢ ἄλλο ἀκάθαρτον ἢ κανένα ἄλλο ζῶον καὶ πνιγῇ ἐκεῖ, δὲν κάμνει χρεία τὸ εἶδος ἐκεῖνο ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀγγεῖον, νὰ τὸ ῥίξωμαι ὡς βδελυμένον, ἀμὴ τὰ ὑγρὰ ἁγιάζομεν καὶ τρώγομεν αὐτὰ χωρὶς καμίαν δειλίαν καὶ βδελύτητα, διότι συγχαυτερὸν δὲν ἔναι· καὶ τὸ ἀγγεῖον νὰ ἁγιασθῇ καὶ πάλιν νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνου, ὁποῦ τὸ ἔχει. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἀκάθαρτον ἐκεῖνο ζῶον σαπηθῇ μέσα εἰς τὸ ἀγγεῖον, καὶ κάμῃ σκώληκας, εἴ τι ἂν εἶδος ἔχῃ αὐτὸ τὸ ἀγγεῖον, νὰ τὸ ῥίκτουν εἰς ἕνα μέρος, νὰ μὴ δὲν φαγωθῇ· τὸ δὲ ἀγγεῖον νὰ πλυθῇ καλῶς καὶ νὰ ἁγιασθῇ καὶ πάλιν νὰ ἔναι εἰς ὑπηρεσίαν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Τὸ δὲ ἀκάθαρτον ὁποῦ νὰ πέσῃ εἰς βρύσιν ἢ εἰς φρέαρ, νὰ τὸ ἐκβάλλουσιν ἔξω τοῦ ὕδατος καὶ νὰ τὸ ῥίξουν καὶ ἀπὸ τὸ νερὸν ἐκεῖνον ὁποῦ ἔπεσε τὸ ἀκάθαρτον, νὰ ἐβγάλουν σαράντα κάδδους καὶ τότε νὰ τὸ ἁγιάσουν μετὰ τοῦ μεγάλου ἁγιάσματος τῶν ἁγίων θεοφανιῶν· καὶ ἀφ' οὗ τὸ ἁγιάσουν, νὰ πίνουν ἐξ αὐτοῦ ἀναμαρτήτως.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ ΚΑΙ ΕΑΝ ΤΥΧΟΥΝ ΕΟΡΤΑΙ ΑΥΤΑΙ ΤΕΤΡΑΔΙ Η ΠΑΡΑΣΚΕΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΗ-ον.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Τῇ παραμονῇ τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τῶν φώτων, ὁποιαν ἡμέραν τύχῃ, νὰ νηστεύεται τὸ ὀψάριον καὶ τὸ ἔλαιον, μόνον πίνεται οἶνος· ἐὰν δὲ τύχῃ σαββάτῳ ἢ κυριακῇ, μετὰ τὸν ἑσπερινὸν τρώγομεν ἔλαιον, πίνομεν καὶ οἶνον.

Σήμαναι· Ἠξεύρετε δὲ ὅτι, ἐὰν τύχῃ ἡ παραμονὴ φώτων σαββάτῳ ἢ κυριακῇ, διότι δὲν γίνεται ἐν αὐτὰς τὰς ἡμέρας νηστεία, ἤγουν ἐννάτη, κάμνομεν προτύτερα τῇ παρασκευῇ

A lui Ioan al Chitrului: Dacă într-un vas cu vin sau untdelemn sau miere, care este plin, a căzut şoarece sau altceva necurat sau altă vietate şi s-a înecat acolo, nu este nevoie ca lucrul acela ce se află în vas, să-l arunc ca un lucru spurcat, ci cele lichide le sfinţim şi le mîncăm fără nici o teamă şi greaţă, pentru că nu este lucru stricat; iar vasul să fie sfinţit şi să fie iarăşi întrebuinţat de cel ce-l are. Iar dacă acea vietate necurată a putrezit înăuntru în vas şi a făcut viermi, orice ar fi în casul acela, să se arunce la o parte, să nu se mănînce; iar vasul să fie spălat bine şi sfinţit şi să fie iarăşi spre întrebuinţare.

A lui Nichifor al Constantinopolului: Lucrul necurat ce a căzut în puţ sau în fîntînă, să-l scoată afară din apă şi să-l arunce; şi din apa aceea în care a căzut lucrul necurat, să scoată patruzeci de găleţi şi atunci să o sfinţească cu aghiasma mare de la bobotează; şi după ce au sfinţit-o să bea dintr-însa fără nici un păcat.

DESPRE POSTUL AJUNULUI CRĂCIUNULUI ŞI AL BOBOTEZII ŞI DACĂ ACELE SĂRBĂTORI CAD MIERCURI SAU VINERI. CAP. 268. (GLAVA 380.)

A lui Ioan al Chitrului: În ajunul crăciunului şi al bobotezii, în orice zi s-ar întîmpla, post să se postească de peşte şi de undelemn, numai vin se bea; iar de se întîmplă sîmbătă ori duminică, după vecernie mîncăm untdelemn şi bem vin.

Înseamnă-ţi: Dar să ştii că, dacă se întîmplă ajunul bobotezii sîmbătă sau duminică, deoarece în zilele acelea nu se ţine post, adică ceasul nouă, facem mai înainte vineri ceasul

[1]) Sic.

ἐννάτη καὶ ψάλλομεν τὰ τροπάρια τῶν ὡρῶν τῆς παραμονῆς. Μετὰ δὲ τοῦ ψάλλειν τὰς ὥρας καὶ τὸν ἑσπερινὸν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τρώγομεν αὐγὰ καὶ τυρίν, οἱ δὲ κοσμικοὶ κρέας, καλὰ καὶ τὰ δίκαια τῆς παραμονῆς φέρνει αὐτὴ ἡ παρασκευή, ἀμὴ δὲν τὴν νηστεύουν, διότι ἔναι μέσα εἰς τὸ δωδεκαήμερον.

Ἡ δὲ ἡμέρα τῶν χριστουγεννῶν καὶ τῶν φώτων, ὅποιαν ἡμέραν τύχωσιν, ἢ τετράδι ἢ παρασκευῇ, οἱ μὲν κοσμικοὶ τρώγουν κρέας, οἱ δὲ μοναχοὶ τυρῶν [1]) καὶ αὐγά.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΕΤΡΑΔΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ· ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΚΑΤΑΛΥΕΤΑΙ Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΑΥΤΟΥΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΗΜΕΡΩΝ; ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΜΟΝΑΧΟΙ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΝΑ ΦΥΛΑΤΤΟΥΝ, ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΞΘ-ον.

Κανὼν ξθ-ος ἀποστόλων· Λέγει ὁ εἰκοστὸς ἔννατος κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ ἀποφύνη [1]) ὅτι, εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τὴν μεγάλην δὲν νηστεύῃ καὶ πᾶσα τετράδα καὶ παρασκευὴ ὅλου τοῦ χρόνου, καθῄρεται· εἰ δὲ καὶ ἔναι λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται, ἔξω νὰ ἔναι τινὰς ἀσθενής.

Ζωναρᾶ· Οἱ θεῖοι ἀπόστολοι θέλουν καὶ ἀποφύνουν') ὅτι, καθὼς νηστεύομεν τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην τεσσαρακοστήν, ἴσα νὰ νηστεύομεν καὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Εἰ δέ, ὡς εἶπεν ἄνωθεν, ὅτι ἀνέναι ἱερωμένος, νὰ καθῄρεται· εἰ δὲ λαϊκός, νὰ ἀφορίζεται, ἀληθῶς χωρὶς ἀσθενείας.

Τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὅποιος καταλύει τετράδα καὶ παρασκευή, συσταυροῖ τὸν Κυρίον, καθὼς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, τῇ γὰρ τετράδι ἐπαρεδόθη καὶ τῇ παρασκευῇ ἐσταυρώθη.

nouă şi citim troparele ceasurilor ajunului. Iar după citirea ceasurilor şi a vecerniei, mergem la masă şi mîncăm ouă şi brînză, iar mirenii carne, deşi acea vineri ţine cu drept locul ajunului, dar nu postim, pentru că este în cele douăsprezece zile dintre crăciun şi bobotează.

În ziua de crăciun şi de bobotează, în orice zi ar cădea, sau miercuri sau vineri, mirenii să mănînce carne, iar călugării brînzeturi şi ouă.

DESPRE POSTIREA SFÎNTULUI POSTULUI CELUI MARE ŞI A TOATĂ MIERCUREA ŞI VINEREA; ŞI CÎND SE SLOBOZEŞTE POSTUL DIN CELE DOUĂ ZILE? ŞI CĂ MONAHII SĂ PĂZEASCĂ POST ŞI LUNEA, A DUMNEZEEŞTILOR DASCĂLI. CAP. 269. (COMP. GLAVA 381.)

Canonul 69 al apostolilor: **Canonul al şaizecişinouălea al sfinţilor apostoli zice şi hotărăşte că, dacă vreun episcop sau presviter sau diacon sau citeţ sau psalt nu ar posti sfîntul post cel mare şi fiecare miercuri şi vineri de peste tot anul, se cateriseşte; iar dacă este mirean, să se afurisească, afară de este cineva bolnav.**

A lui Zonara: **Dumnezeieştii apostoli voiesc şi hotărăsc că, precum postim sfîntul post cel mare, tot aşa să postim miercuri şi vineri de peste tot anul. Iar dacă, precum zise mai sus, este cleric, să se caterisească ; iar dacă mirean, să se afurisească, afară de boală întradevăr.**

A marelui Vasile: **Cine se dezleagă de post miercuri sau vineri, împreună răstigneşte pe Hristos, ca şi iudeii, căci miercuri a fost vîndut şi vineri a fost răstignit.**

---

[1]) Sic.

Ἰωάννου τοῦ Κίτρους· Καταλύεται ἡ νηστεία τῆς τετράδος καὶ παρασκευῆς, ὅταν τύχῃ δεσποτικὴ ἑορτὴ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ ἀπὸ τὴν διακαινήσιμον ἄρχι τῆς πεντηκοστῆς καὶ εἰς τὸ γεννέσιον καὶ εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου· τῶν δὲ ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν καὶ τῶν ἁγίων μαρτύρων δὲν καταλύεται τὸ ὀψάριον εἰς τὰς αὐτῶν ἑορτάς, μόνον τῶν δύο ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ εἰς τὸ δωδεκαήμερον καὶ τὴν προφώνην καὶ τῆς τυροφάγου τὴν ἑβδομάδα.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Οἱ δὲ μοναχοὶ καὶ τὰς δευτέρας νὰ φυλάττουν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, καθὼς καὶ τὰς τετραδοπαρασκευάς· τοιούτως ἐπαραλάβαμεν ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρας. Καὶ γὰρ ποία συγχώρησις ἔναι τοῦ μοναχοῦ, ὅταν νὰ μὴ δὲν περισσεύῃ ἡ νηστεία αὐτοῦ πλέον τῶν κοσμικῶν, καὶ μάλιστα ὅπου γε καὶ κοσμικὸς εὐλαβὴς φυλάττει αὐτήν.

Συμεὼν τοῦ θαυματουργοῦ· Λέγει γὰρ ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ θαυματουργὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅτι νὰ νηστεύῃ ὁ μοναχὸς καθ' ἡμέραν καὶ χωρὶς τὰς ὡρισμένας νηστείας, καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ἐννάτην ὥραν.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΕΑΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΑΝΔΡΟΣ Η ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΤΙ ΝΗΣΤΕΙΑ ΔΕΝ ΚΑΜΝΗ ΕΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥ, ΜΟΝΟΝ ΚΡΕΑΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟ-ον.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανὼν η-ος καὶ ι-ος· Ἡ γυναῖκα ὁποῦ νὰ γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἢ τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδι, νὰ μὴ δὲν φυλάττῃ τὴν ὡρισμένην νηστεία τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ οἴνου, ἀμὴ ἀκριματίστως νὰ φάγῃ αὐτά, ὅτι ἡ νηστεία διὰ τὴν ταπείνωσιν τοῦ κορμίου ἐγίνῃ· αὐτὴ δὲ ἀσθενοῦς εὑρισκομένης δέεται τροφῆς νὰ λάβῃ δύναμιν καὶ

A lui Ioan al Chitrului: Se dezleagă de post miercuri şi vineri, cînd cade sărbătoare mare a Domnului sau a Născătoarei de Dumnezeu şi din săptămîna luminată pînă la duminica mare şi la naşterea şi tăierea Înaintemergătorului; iar în sărbătorile sfinţilor apostoli şi a sfinţilor ierarhi şi a sfinţilor mucenici nu este dezlegare de peşte, ci numai în sărbătorile celor doi apostoli Petru şi Pavel şi în cele douăsprezece zile între crăciun şi bobotează şi în ziua cînd se începe triodul şi în săptămîna brînzei.

A patriarhului Postnicul: Călugării să păzească postul şi lunea peste tot anul, ca şi miercurile şi vinerile ; în acest fel am preluat de la sfinţii părinţi. Căci şi ce iertăciune va avea călugărul cînd postul său nu va întrece pe cel al mirenilor, şi mai ales cînd un mirean evlavios păzeşte postul.

A lui Simeon făcătorul de minuni: Căci sfîntul Simeon făcătorul de minuni zice în viaţa sa, că să postească în fiecare zi călugărul, în afară de posturile hotărîte, şi nu mai puţin de al nouălea ceas.

DESPRE FEMEIA CARE VA NAŞTE ÎN POSTUL CEL MARE; ŞI DESPRE BOLNAV, BĂRBAT SAU FEMEIE, CĂ NU POSTEŞTE DE UNTDELEMN ŞI DE VIN, CI NUMAI DE CARNE. CAP. 270, (GLAVA 382.)

Canonul 8 şi 10 al lui Timotei al Alexandriei: Femeia care va naşte în postul cel mare sau în săptămîna mare, să nu păzească postul hotărît de untdelemn şi vin, ci fără nici un păcat să mănînce, pentru că postul s-a făcut pentru smerenia trupului; ea însă, aflîndu-se

ὑγίαν· καὶ πᾶσα[1]) ἄλλος ἀσθενὴς δὲν ἐμποδίζεται ταῖς ὡρισμέναις ὁποῦ εἶναι νὰ ταῖς νηστεύῃ, ἀλλὰ νὰ φάγῃ ἔλαιον καὶ οἶνον.

Βαλσαμῶνος· Κρέας δὲ νὰ μὴν φάγῃ, ἐὰν εὑρίσκεται καὶ εἰς θάνατον, καθὼς λέγει ὁ Βαλσαμὼν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἐξικοστοῦ ἐννάτου ἀποστολικοῦ κανόνος, ὁποῦ τὸ ἀποφύνουν[1]) οἱ θεῖοι ἀπόστολοι.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Ὁ δὲ θεῖος πατριάρχης ὁ Νηστευτὴς λέγει ὅτι, ὅποιος φάγῃ κρέας ἢ τυρὶ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ ἢ τετράδι ἢ παρασκευῇ, χρόνους τέσσαρους νὰ μὴ κοινωνήσῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ καὶ ἄλλον βαρὺν κανόνα.

Εἰς τὸ αὐτὸν ἐπιτίμιον νὰ εἶναι καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ συνεργήσουν εἰς τοῦτο.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΕΑΝ ΤΥΧΗ ΤΗΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ, ΕΑΝ ΤΡΩΓΟΜΕΝ ΟΨΑΡΙΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΑ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Πολλοὶ μὲν θείων διδασκάλων λέγουν ὅτι ὁποιαν ἡμέραν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τὴν μεγάλην ἑβδομάδα δὲν τρώγομεν.

Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως· Ὁ δὲ θεῖος Νικηφόρος ὁ Κωνσταντινουπόλεως λέγει· ὅτι, ἐὰν φθάσῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἢ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ, δὲν ἁμαρτάνομεν νὰ φάγωμεν ὀψάρι.

Νικήτα Σερρῶν καὶ τοῦ Ζωναρᾶ· Ὁ δὲ ἁγιώτατος μητροπολίτης Σερρῶν κύριος Νικήτας καὶ ὁ θεῖος Ζωναρᾶς ἀποφύνουν[1]) ὅτι, ὅποιαν ἡμέραν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμὸς τὴν μεγάλην ἑβδομάδα, τρώγομεν ὀψάρια, πάρεξ τῆς μεγάλης παρασκευῆς καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου·

bolnavă, are nevoie de hrană să prindă putere şi să se facă sănătoasă; şi orice alt bolnav nu este oprit în zilele hotărîte de post, ci să mănînce untdelemn şi vin.

A lui Balsamon: Carne însă să nu mănînce, de s-ar afla şi la moarte, precum spune Balsamon în tîlcuirea canonului apostolicesc al şaizeci şi nouălea, pe care-l hotărăsc dumnezeieştii apostoli.

A patriarhului Postnicul: Dumnezeiescul patriarh Postnicul spune că acela care a mîncat carne sau brînză în postul cel mare sau miercuri sau vineri, să nu se cuminece patru ani şi să ia şi alt canon greu.

Aceeaşi osîndă să ia şi aceia care ajută la aceasta.

DESPRE BUNAVESTIRE, CÎND CADE ÎN SĂPTĂMÎNA MARE, DACĂ MÎNCĂM PEŞTE? CAP. 271. (GLAVA 383.)

A dumnezeieştilor dascăli: Mulţi dintre dumnezeieştii dascăli spun că nu mîncăm, în orice zi s-ar întîmpla să cadă bunavestirea în săptămîna cea mare.

A lui Nichifor a Constantinopolului: Dar dumnezeiescul Nichifor al Constantinopolului zice că, dacă va cădea bunavestirea în joia mare sau în vinerea mare, nu este păcat să mîncăm peşte.

A lui Nichita al Serelor şi a lui Zonara: Iar pre sfinţitul mitropolit chir Nichita al Serelor şi dumnezeiescul Zonara declară că, în orice zi din săptămîna mare ar cădea buna-

[1]) Sic.

καὶ οὕτως κρατεῖ καὶ ἡ καθολικὴ μεγάλη ἐκκλησία. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς δύο ἐξεχωριστὰς ἡμέρας, εἰς ὁποιαν τύχῃ ὁ εὐαγγελισμός, μόνον ἔλαιον τρώγομεν καὶ πίνομεν καὶ οἶνον διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἡμέρας, ὀψάρια δὲ οὐδαμῶς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΒ-ον.

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Τῇ νηστείᾳ τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ξηροφαγοῦμεν τὰς τρεῖς ἡμέρας· δευτέρα, τετράδα καὶ παρασκευὴ καὶ κρατοῦμεν καὶ τὸ ὀψάριον καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον χωρὶς ἀσθενείας· τρώγομεν δὲ μαγέρεμα χωρὶς ἐλαίου αὐταῖς ταῖς τρεῖς ἡμέραις, ὡς καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ. Οἱ δὲ θέλοντες εὐαρεστῆσαι Θεῷ μόνον κυριακὴν καὶ σαββάτον τρώγομεν τὸ ὀψάριον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΓ-ον

Τῶν θείων διδασκάλων· Περὶ τῆς θείας καὶ σεβασμίας τῆς ἐνδόξου κοιμήσεως τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου μητρός, τῆς ἀνωτέρας καὶ τιμιωτέρας πάσης κτίσεως, τῆς ὁρατῆς καὶ νοουμένης, χρέος ἔχομεν ἀπαραίτητον πάντες οἱ χριστιανοί, ἱερωμένοι καὶ κοσμικοί, μικροί τε καὶ μεγάλοι, νὰ ὑμνοῦμεν ἀείποτε καὶ νὰ δοξολογοῦμεν αὐτὴν τὴν ὑπέραγνον Θεοτόκον, ὅτι δι' αὐτῆς ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου καὶ ἐλάβαμεν τὴν σωτηρίαν· καὶ πάλιν δι' αὐτῆς ἐλπίζομεν ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-

vestirea, mîncăm peşte afară de vinerea mare şi de sîmbăta mare; şi aşa ţine şi marea biserică a tuturor. În aceste două zile deosebite, în oricare ar cădea bunavestirea, mîncăm numai untdelemn şi bem vin pentru măreţia zilei, peşte însă nicidecum,

DESPRE POSTUL CRĂCIUNULUI ŞI AL SFINŢILOR APOSTOLI. CAP. 272, (GLAVA 384.)

A patriarhului Postnicul: În postul crăciunului şi al sfinţilor apostoli mîncăm de sec cele trei zile: luni, miercuri şi vineri, şi ţinem post şi de peşte şi de untdelemn şi vin, în afară de boală; dar mîncăm bucate fără untdelemn în acele trei zile, ca şi în postul cel mare. Iar cei ce voim să fim plăcuţi lui Dumnezeu, mîncăm peşte numai duminică şi sîmbătă.

DESPRE POSTUL DIN AUGUST AL PREA SFINTEI NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU. CAP. 273. (GLAVA 385.)

A dumnezeieştilor dascăli: În ce priveşte dumnezeiasca şi cinstita Adormire a slăvitei prea binecuvîntatei noastre născătoare de Dumnezeu, maica lui Dumnezeu cuvîntul, cea mai presus cinstită de toată zidirea văzută şi gîndită, avem neapărata datorie toţi creştinii, clerici şi mireni, mici şi mari, să o premărim întotdeauna şi să o slăvim pe ea preacurata născătoare de Dumnezeu, pentru că prin ea am fost izbăviţi din mîinile diavolului şi am dobîndit mîntuirea; şi tot prin ea avem nădejde să vedem împărăţia cerurilor, pentru că ea este

νῶν, ὅτι ὑπάρχει αὕτη κλίμαξ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἕως τὴν γῆν, ἤγουν σκάλα καθὼς τὴν εἶδεν ὁ Ἰακώβ, ἡ ὁποία ἀναβιβάζει τοὺς τιμῶντας καὶ ἐπικαλουμένους αὐτὴν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐξαιρέτως ἔχομεν χρέος εἰς τὴν αὐτῆς ἑορτὴν τῆς λαμπροφόρου μεταστάσεως νὰ τιμήσωμεν καὶ νὰ δοξάσωμεν αὐτὴν μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ πόθου πνευματικοῦ νὰ τὴν προυπαντήσωμεν διὰ τῆς νηστείας μὲ παράκλησιν καθ' ἑκάστην ἡμέραν· καὶ νηστεύομεν αὐταῖς ταῖς ἁγίαις δεκαπέντε ἡμέραις καὶ τῇ μὲν δευτέρᾳ, τετράδι καὶ παρασκευῇ κάμνωμεν ξηροφαγία, οὔτε ἔλαιον τρώγομεν, οὔτε πίνομεν οἶον εἰς τὴν τῆς κοιμήσεως τιμήν, τὰς δὲ ἄλλας καταλύομεν οἶνον καὶ ἔλαιον, ψάρια δὲ οὐδαμῶς, μόνον τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνδόξου μεταμορφώσεως τρώγομεν ψάρια καὶ τῆς κοιμήσεως, ἐὰν τύχῃ τετράδι ἢ παρασκευῇ, κρέας δὲ οὐδαμῶς, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Νικήφορος Κωνσταντινουπόλεως, πάρεξ ἰχθύας.

Ὅρα τὴν πατριαρχικὴν καὶ βασιλικὴν ἀπόφασιν· Περὶ δὲ ταύτης τῆς νηστείας καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κύρις Λουκᾶς μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ συνόδου τῶν κατευρεθέντων [1]) τότε ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ μετὰ βασιλικοῦ προστάγματος, ἀπέφυναν [1]), ὅτι ἀπαραιτήτως νὰ νηστεύεται ἡ τοιαύτη νηστεία, δηλονότι τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν τῆς Θεοτόκου κοιμήσεως ὑπὸ πάντων τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ οὐδένας νὰ τὴν καταλύσῃ εἰς φαγητά, ἤγουν εἰς κρέας ἢ εἰς ὀψάρια, εἰ μὴ ἂν τύχῃ ἀσθενής· καὶ τοῦτο νὰ γίνεται μετὰ συγχωρήσεως τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως.

Ὅρα ὅλον· Ὅσοι οὖν ἑορτάζουν καὶ τιμοῦν αὐτὴν τὴν ὑπεραγιάν Θεοτόκον εἰς τὰς αὐτῆς ἑορτὰς καὶ εἰς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ χρόνου ἐν προσευχῇ, νηστείᾳ καὶ δεήσει, ἡ χάρις αὐτῆς περιέρχεται εἰς αὐτοὺς καὶ δίδει αὕτη τὰς ἀμοιβὰς πλουσιοπαρόχως εἰς ὅλους τοὺς χριστιανοὺς κατὰ τὴν ζέσιν καὶ τὸν πόθον καθ' ἑνός, διότι αὐτὴ ἔναι ἡ προστασία ἡ ἀκαταισχύνητος τοῦ γένους ἡμῶν τῶν χριστιανῶν, ἔχουσα τὴν παῤῥησίαν ὡς μητὴρ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην εἰς ἡμᾶς διὰ τὸ συγγενὲς τῆς σαρκός. Λοιπὸν ἀείποτε ἱκετεύει τὸν μονογεννῆ [1]) υἱὸν αὐτῆς ὑπὲρ παντὸς

scară de la cer pînă la pămînt, adică scară, precum a văzut-o Iacob, care suie la cer pe aceia care o cinstesc şi se roagă la ea. Şi îndeosebi sîntem datori la sărbătoarea luminatei ei mutări să o cinstim şi premărim cu toată evlavia şi rîvna duhovnicească să o întîmpinăm cu post şi rugăciune în fiecare zi; şi postind în acele cincisprezece zile sfinte şi luni, miercuri şi vineri facem mîncare de sec, nici untdelemn nu mîncăm, nici vin nu bem întru cinstirea Adormirii, iar în celelalte zile slobozim vin şi untdelemn, peşte însă nicidecum, numai în ziua slăvitei Schimbări la faţă şi a Adormirii mîncăm peşte, dacă se întîmplă să fie miercuri sau vineri, carne însă nicidecum, precum spune dumnezeiescul Nichifor al Constantinopolului, afară de peşte.

Vezi hotărîrea patriarhicească şi împărătească: Despre acest post şi prea asfinţitul patriarh chir Luca cu sfîntul său sinod al prea sfinţilor arhierei care se aflau atunci, şi cu poruncă împărătească, au hotărît ca neapărat să se postească aşa post, adică cincisprezece zile de Adormirea născătoarei de Dumnezeu, de către toţi creştinii evlavioşi şi nimeni să nu-l rupă cu bucate, şi anume cu carne sau peşte, decît de se întîmplă bolnav; şi aceasta cu îngăduirea arhiereului din partea locului să se facă.

Vezi tot: Cîţi aşadar serbează şi o cinstesc pe prea sfînta născătoare de Dumnezeu în sărbătorile şi în toate zilele anului cu închinare, post şi rugăciune, darul ei vine asupra lor şi ea dă răsplată din belşug tuturor creştinilor după căldura şi rîvna fiecăruia, pentru că dînsa este ocrotitoare îndrăzneaţă a neamului nostru creştinesc, avînd mijlocire ca maică a lui Dumnezeu şi dragoste către noi pentru rudenia trupului. Şi pururea se roagă la unicul

[1]) Sic.

κόσμου καὶ μᾶλλον τοὺς προστρέχοντας πίστει, ὅταν τὴν ὑμνοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν μετὰ πίστεως καὶ ἀληθείας αἰτοῦμεν παρ' αὐτῆς εἰδέναι τὰ χαρίσματα. Ὁρῶντας τὴν ζέσιν τῆς πίστεως ἡμῶν, πᾶν ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνωμεν παρ' αὐτῆς λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς καὶ σώματος.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΔ-ον

Πατριάρχου τοῦ Νηστευτοῦ· Νηστεύομεν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ εἰς τὰς δεκατέσσαρας σεπτεβρίου, ὁποιαν ἡμέραν τύχῃ, κἂν τε κυριακὴ ἢ σάββατον ἢ ἄλλην ἡμέραν, οὐδὲν καταλύομεν εἰ μὴ ἔλαιον καὶ οἶνον, ὀψάρια δὲ οὐδαμῶς διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἡμέρας.

ΠΕΡΙ ΠΟΤΕ ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΣΥΜΒΟΛΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΕ-ον.

Συμεὼν Θεσσαλονίκης· Ἡ πρώτη σύνοδος ἔκαμεν αὐτὸ ἕως Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἡ δὲ δευτέρα συνόδος ἄρχισε ἀπὸ τὸ Κύριον τὸ ξωοποιὸν καὶ ἐτελείωσεν αὐτὸ ἕως τέλους.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΕΙΠΤΑ ΣΥΝΟΔΩΝ ΠΟΤΕ ΕΓΙΝΗΣΑΝ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΣ ΣΟϚ-ον

Σύνοδος α-η· Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πρώτη σύνοδος τῶν τιη' θεοφόρων γέγονεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, εἰς τοὺς εἴκοσι χρόνους τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, κτίσμα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ λέγοντα ὁ ἀσεβής. Διὰ τοῦτο ἐκάθηρε

ei fiu pentru toată lumea şi mai ales, cînd alergînd cu credinţă, o preamărim şi slăvim cu credinţă şi cu adevăr îi cerem să cunoaştem darurile ei. Văzînd căldura credinţei noastre, orice dacă-i cerem, dobîndim de la ea izbăvire şi mîntuire a sufletului şi a trupului.

DESPRE POSTUL ÎNĂLŢĂRII CINSTITEI CRUCI. CAP. 274. (GLAVA 386.)

A patriarhului Postnicul: De ziua înălţării cinstitei şi de viaţă făcătoarei cruci la paisprezece septembrie, postim în orice zi ar cădea, fie duminică sau sîmbătă sau în altă zi, nici nu rupem postul decît cu untdelemn şi vin, dar cu peşte nicidecum pentru cinstirea zilei.

DESPRE CÎND S-A FĂCUT SFÎNTUL SIMBOL ? CAP. 275. (GLAVA 387.)

Simeon al Salonicului : Sinodul întîi l-a făcut pînă la duhul sfînt; iar cel de-al doilea a început de la domnul de viaţă făcător şi l-a sfîrşit pînă la capăt.

CELE ŞAPTE SFINTE SINOADE ECUMENICE CÎND S-AU FĂCUT ŞI DE CE? CAP .276. (COMP. GLAVA 388.)

Sinodul 1-lea : Sfîntul sinod întîi ecumenic al celor 318 părinţi de Dumnezeu purtători s-a ţinut în Niceea Bitiniei la douăzeci de ani ai domniei lui Constantin cel Mare împotriva neevlaviosului Arie care, necredinciosul, spunea că fiul este zidire a lui Dumnezeu. De aceea

καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν ἡ θεία καὶ ἱερὰ σύνοδος· καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως ἔγραψα κανόνας κ'. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀλέξανδρος.

Σύνοδος β-α· Μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δεύτερον χρόνον τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐσυνήχθη ἡ δευτέρα σύνοδος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπίσκοποι, κατὰ Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου. Πνευματομάχον εἶπεν, διότι ἔλεγε βλάσφημα κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τὸν ὁποῖον ἀναθεμάτισεν [1]) ἡ ἁγία σύνοδος καὶ ὅσοι ἦσαν μετ' αὐτοῦ. Κανόνες δὲ ἑπτὰ μόνον ἔκαμε. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος· ἦτον δὲ καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ὁ πολὺς καὶ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος, ὁ ὁποῖος τότε ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν θρόνον του ἀπὸ στάσεις καὶ ταραχὰς καὶ ἡσύχασεν εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα Ναζιανζοῦ. Ἀπὸ τῆς πρώτης συνόδου ἕως τῆς δευτέρας χρόνοι σαράντα δύο.

Σύνοδος γ-η· Εἰς δὲ τὸν δέκατον τρίτον χρόνον τῆς βασιλείας τοῦ νέου Θεοδοσίου, εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἔφεσον ἐγίνη ἡ τρίτη σύνοδος. καὶ ἐσυνήχθησαν ἐκεῖ πατέρας διακόσιοι τριάκοντα κατὰ Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, τὸν ὁποῖον ἀναθεμάτισαν σὺν τοῖς δόγμασιν αὐτοῦ. Καὶ κανόνας αὕτη ἡ σύνοδος δὲν ἔκαμεν μόνον ὀκτώ. Ἀπὸ τὴν δευτέραν σύνοδον ἕως τὴν τρίτην ἐπέρασαν χρόνοι σαράντα ἕνας. Ἦτον δὲ τότε ὁ ἁγιώτατος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας.

Σύνοδος δ-η· Εἰς δὲ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας Μαρκιανοῦ συνήχθη ἡ τετάρτη σύνοδος, πατέρες ἑξακόσιοι τριάκοντα, εἰς τὴν Χαλκηδῶνα τὴν περιώνυμον κατὰ Εὐτύχους καὶ Δυοσκόρου τῶν μονοφυσιτῶν, τοὺς ὁποίους ὡς κακοδόξους ἀναθεμάτισαν. Ἦτον δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατόλιος. Καὶ ἀπὸ τὴν τρίτην σύνοδον ἕως τὴν τετάρτην ἐπέρασαν χρόνοι λ'. Ἔκαμε δὲ ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος κανόνας λ'.

Σύνοδος ε-η· Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ πέμπτη σύνοδος ἐγίνη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δεκὰ ὀκτὼ χρόνους τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Μεγάλου. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν

dumnezeiescul şi sfîntul sinod l-a caterisit şi l-a dat anatemei; şi pentru organizarea bisericii au scris douăzeci de canoane. Iar patriarh al Constantinopolului era Alexandru.

Sinodul al 2-lea: După aceea în al doilea an al marelui Teodosie s-a adunat cel de-al doilea sinod la Constantinopol, o sută cincizeci de episcopi în contra lui Machedonie, luptător în contra spiritului. I-au spus luptător în contra spiritului, deoarece spunea blasfemie în contra spiritului sfînt. Sfîntul sinod l-a dat pe acesta anatemei şi pe toţi cîţi erau cu dînsul Şi canoane au făcut numai şapte. Iar patriarh al Constantinopolului era Nectarie; dar a fost, şi Grigore al Nisei şi prea marele Grigorie Teologul, care atunci s-a retras de pe tronul său din cauza frămîntărilor şi tulburărilor şi stătea liniştit în locul său de naştere Nazianz. De la întîiul sinod pînă la cel de-al doilea patruzeci şi doi de ani.

Sinodul al 3-lea: În al treisprezecelea an al domniei lui Teodosie cel Tînăr, la Efes în Asia, s-a ţinut cel de-al treilea sinod; şi s-au adunat acolo două sute treizeci de părinţi în contra lui Nestoriu închinătorul la om, pe care l-au dat anatemei cu dogmele lui. Şi canoane, acest sinod n-a făcut decît numai opt. De la sinodul al doilea pînă la cel de-al treilea au trecut patruzeci şi unul de ani. Iar atuncea a fost prea sfîntul Chiril al Alexandriei.

Sinodul al 4-lea: Iar în timpul domniei împăratului Marchian s-a adunat sinodul al patrulea, şase sute treizeci de părinţi, în vestitul Calchedon în contra monofiziţilor Evtichie şi Dioscur pe care ca pe nişte răi credincioşi i-au dat anatemei. Iar patriarh al Constantinopolului era Anatolie. Şi de la sinodul al treilea pînă la al patrulea au trecut 30 de ani. Acest sfînt sinod a făcut 30 de canoane.

Sinodul al 5-lea: Sfîntul sinod ecumenic al cincilea s-a ţinut la Constantinopol în al optsprezecelea an de domnie a împăratului Justinian cel Mare. Trecuseră de la sinodul al

[1]) Sic.

τετάρτην σύνοδον ἕως τὴν πέμπτην χρόνοι ἑκατὸν δύο. Καὶ ἐσυνήχθησαν πατέρες ἑκατὸν ἑξήντα πέντε κατὰ τοῦ Ὠριγένους, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν, ὅτι ἔναι τέλος τῆς κολάσεως. Καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτὸν ὁμοῦ καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ· καὶ κανόνας ἡ σύνοδος αὕτη δὲν ἔκαμε. Πατριάρχης δὲ ἦτον τότε Εὐτύχιος.

Σύνοδος ς-η· Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἕκτη σύνοδος ἐγίνη εἰς τὴν δέκατον καὶ τρίτον χρόνον τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πογονάτου. Καὶ ἐσυνήχθησαν πατέρες ἑκατὸν ἑβδομήκοντα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ Σεργίου, Πύρου καὶ πάντων τῶν μονοθελητῶν, τοὺς ὁποίους ἀνεθεμάτισαν ἡ ἁγία αὕτη σύνοδος καὶ τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Ἦτον τότε πατριάρχης Γεώργιος· καὶ ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν πέμπτην σύνοδον ἕως τὴν ἕκτην χρόνοι ἑκατὸν σαράντα ἐννέα.

Σύνοδος ζ-η· Εἰς τὸν ὄγδοον χρόνον τῆς βασιλείας Κωνστατίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συνήχθησαν οἱ τῆς ἑβδόμης συνόδου εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας· ἦσαν πατέρες τριακόσιοι ἑξῆντα ἑπτά, οἱ ὁποῖοι ἦλθον κατὰ ἀθείων εἰκονομάχων, τοὺς ὁποίους, δεσμῷ ἀλύτῳ ἀναθεμάτισαν καὶ κανόνας εἰκοσιδύο ἔκαμαν. Ἦτον δὲ πατριάρχης τότε ὁ ἁγιώτατος Ταράσιος. Ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν ἕκτην σύνοδον ἕως τὴν ἑβδόμην χρόνοι ἑκατὸν εἴκοσι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΟΠΟΥ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΛΑ ΧΑΛΑΣΜΕΝΕΣ ΤΙ ΝΑ ΓΕΝΗ ΕΙΣ ΑΥΤΑΙΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΖ-ον.

Ἐὰν τύχῃ καὶ εὑρεθοῦν εἰκόνες πολλὰ χαλασμένες καὶ σεσαθρωμένες, νὰ προσέχετε νὰ μὴν ταῖς κάψετε, μόνον νὰ ταῖς θάψετε μέσα εἰς τὸ βῆμα, ὅτι τοῦτο ἀπεκαλύφθη ἑνὸς ἁγιωτάτου γέροντος, διότι εἰς τὸ κάθισμα ὁποῦ ἦτον, ἦσαν πολλαὶ εἰκόνες χαλασμέναι καὶ ἐσύναξε φρύγανα

patrulea pînă la cel de-al cincilea o sută doi ani. Şi s-au adunat o sută şaizeci şi cinci de părinţi în contra lui Origen, care zicea că este sfîrşit al muncii iadului. Şi l-au dat anatemei dimpreună cu aceia care credeau ca el; şi acest sinod canoane n-a făcut. Iar patriarh era atunci Eutihie.

Sinodul al 6-lea: Sfîntul sinod ecumenic al şaselea s-a ţinut în al treisprezecelea an al domniei împăratului Constantin Pogonatul. Şi s-au adunat la Constantinopol o sută şaptezeci de părinţi în contra lui Serghie, Pir şi a tuturor monoteliţilor, pe care acest sfînt sinod i-a dat anatemei şi pe cei care credeau ca acela. Atunci patriarh era Gheorghe; şi au trecut de la sinodul al cincilea pînă la al şaselea o sută patruzeci şi nouă de ani.

Sinodul al 7-lea: În al optulea an al domniei împăratului Constantin şi a mamei sale Irina s-au adunat părinţii sinodului al şaptelea la Niceea Bitiniei; erau părinţi trei sute şaizeci şi şapte, care au venit în contra luptătorilor fără de Dumnezeu împotriva icoanelor pe care i-au dat cu legătură de nedezlegat anatemei şi au făcut douăzeci şi două de canoane. Patriarh era atunci prea sfinţitul Tarasie. De la sinodul al şaselea pînă la cel de-al şaptelea au trecut o sută douăzeci de ani.

DESPRE SFINTELE ICOANE CARE SÎNT FOARTE STRICATE, CE SĂ SE FACĂ CU ELE? CAP. 277. (COMP. GLAVA 389.)

Dacă se întîmplă de se află icoane foarte stricate şi putrezite, să luaţi seama să nu le ardeţi, ci numai să le îngropaţi înăuntru în altar, deoarece aceasta s-a descoperit unui prea sfînt călugăr bătrîn, pentru că în schitul unde se afla, erau multe icoane stricate şi a strîns

καὶ ταῖς ἔβαλεν ἐπάνω καὶ ἐπῆρε φωτία νὰ βάλῃ νὰ ταῖς κάψῃ. Καὶ ἐξαίφνης ἦλθε βροντὴ μὲ φωνὴ καὶ τοῦ εἶπε· Μὴ κάψῃ ἡμᾶς, μήν, ἵνα νὰ μὴ παραδοθῇς τῷ αἰωνίῳ πυρὶ μετὰ τῶν εἰκονομάχων, μόνον θάψαι ἡμᾶς μέσα εἰς τὸ βῆμα. Καὶ οὕτως ἔκραξεν ἐπὶ τὴν αὔριον τοὺς πατέρας ἀπὸ τὸ μοναστῆρι καὶ ἔκαμαν λειτουργίαν καὶ ἔβαλαν τὰς εἰκόνας μέσα εἰς ἕνα σεντοῦκι καὶ ἔκαμαν εἴσοδον μετ' αὐτὰ ψάλλοντες τὸ Δόξα σοι Χριστέ, ὁ Θεός, ἀποστόλων καύχημα, μαρτύρων ἀγάλλιαμα. Καὶ τότε τὰ ἔθαψαν μέσα εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἀφ' οὗ ἐτειλείωσαν τὴν λειτουργίαν. Ὅμως κάμνει χρεία νὰ ἐβλέπωμεν τὰ γεγραμμένα νὰ κάμνωμεν, καθὼς ὁρίζουν, ἵνα μὴ παραδοθῶμεν τῷ αἰωνίῳ πυρί.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΑΘΕΔΡΙΑΣ ΤΩΝ ΟΣΙΩΤΑΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΑΙ ΟΠΟΥ ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΕΙΑ [1]) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ [1]).
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΗ-ον. [2])

Ὁ Ῥώμης α-ος. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως β-ος. Ὁ Ἀλεξανδρείας γ-ος. Ὁ Ἀντιοχείας δ-ος. Ὁ Αἰλίας, ἤτο Ἱεροσολύμων ε-ος.

Αἱ μητροπόλεις. Ἡ Καισαρεία α-η· Ἡ Ἔφεσος β-η· Ἡ Ἡρακλεία γ-η. Ἡ Ἄγγυρα δ-η. Ἡ Κύζικος ε-η. Ἡ Φιλαδέλφια ϛ-η. Ἡ Νικομήδεια ζ-η. Ἡ Νίκαια η-η. Ἡ Χαλκηδών θ-η. Ἡ Θεσσαλονίκης ι-η. Ὁ Τορνόβου ια-η. Ἡ [3]) Ἀδριανούπολις ιβ-η. Ἡ Ἀμασία ιγ-η. Ἡ Προῦσα ιδ-η. Ἡ Νεοκαισάρεια ιε-η. Ὁ Ἰκονίου ιϛ-η. Ἡ Βέῤῥοια ιζ-η. Ἡ Πισίδα ιη-η. Ἡ Κόρινθος ιθ-η. Ἡ Μονεμβασίας κ-ος. Αἱ Ἀθῆναι κα-ος. Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν κβ-η. Ὁ Τραπεζοῦς κγ—η. Ἡ Λάρισσα κδ-η. Ἡ Ναύπακτος κε-η. Ἡ [3]) Φιλιππούπολις κϛ-η. Ἡ Ῥόδος κζ-η. Αἱ Σέῤῥαι κη-η. Ἡ Φιλίππου κθ-η. Ἡ Χριστούπολις, ἤτοι Καβάλας λ-η. Ἡ Σμύρνα λα-η.

vreascuri şi a pus deasupra şi a luat să dea foc să le ardă. Şi deodată a venit tunet cu glas care i-a zis: Nu ne arde, nu, pentru ca să nu fii dat focului de veci dimpreună cu luptătorii împotriva icoanelor, ci numai îngroapă-ne înăuntru în altar. Şi aşa a doua zi i-a chemat de la mănăstire pe părinţi şi au făcut liturghie şi au pus icoanele într-o ladă şi au făcut vohod cu dînsele cîntînd: Slavă ţie, Hristoase Dumnezeul, fală a apostolilor, veselie a martirilor. Şi atunci le-au îngropat înăuntru în sfîntul altar, după ce au sfîrşit liturghia. Trebuie aşadar să ne uităm la cele ce sînt scrise, ca să facem, precum hotărăsc, pentru ca să nu fim daţi focului de veci.

DESPRE IERARHIA PREA CUVIOŞILOR PATRIARHI ŞI MITROPOLIILE ŞI ARHIEPISCOPIILE CARE SE AFLĂ ASTĂZI ŞI SÎNT SUPUSE ÎMPĂRĂŢIEI CONSTANTINOPOLULUI. CAP. 278. (COMP. GLAVA 391 ŞI 392).

1. Al Romei; 2. Al Constantinopolului; 3. Al Alexandriei ; 4. Al Antiohiei; 5. Al Eliei, adică al Ierusalimului.

Mitropoliile: 1. Chesareea; 2. Efes; 3. Heraclia; 4. Anchira; 5. Chizic; 6. Filadelfia; 7. Nicomedia; 8. Niceea; 9. Chalchedon; 10. Salonic; 11. Tîrnov; 12. Adrianopol; 13. Amasia; 14. Brusa; 15. Neochesaria; 16. Iconiu; 17. Veria; 18. Pisidia; 19. Corint; 20. Monemvasia; 21. Atena; 22. Paleopatra; 23. Trapezunt; 24. Larisa; 25. Naupactos; 26. Filipopole; 27. Rodos; 28. Seres; 29. Filipi; 30. Christopole, anume Cavala; 31. Smirna; 32. Mitilene;

[1]) βασιλείδι Κωνσταντινοπόλει în ms.
[2]) σοθ-ον în ms.
[3]) Ὁ în ms.

Ἡ Μιτυλίνη λβ-η. Τὰ Ἰωάννινα λγ-η. Τὸ Διδυμότειχον λδ'. Ὁ Μέλνικος λε'. Αἱ Νέαι Πάτραι λς'. Αἱ Θῆβαι λζ'. Ἡ Αἶνος λη'. Ἡ Κερασοῦντος λθ'. Ἡ Βιδύνη μ'. Ἡ Μέθυμνα μα'. Ἡ Χριστιανούπολις μβ'. Ἡ Λακεδαιμονία μγ'. Ἡ Παροναξία μδ'. Ἡ Μεσημβρία με'. Ἡ Σηλυβρία μς'. Ὁ Ἄργους καὶ Ναυπλίου μζ'. Ὁ Εὐρίππου μη'. Ὁ Σοφίας μθ'. Ὁ Μηδείας ν'. Ὁ Σωζοπόλεως να'. Ὁ Ἀγχιάλου νβ'. Ὁ Βάρνης νγ'. Ὁ Δρίστης νδ'. Ὁ Προϊλάβου νε'. Ὁ Καραβυζίης νς'. Ὁ Μαρωνείας νζ'. Ὁ Περιθεωρίου νη'. Ὁ Ζύχνας νθ'. Ὁ Δράμας ξ'. Ὁ Νικοπόλεως ἤτοι Νευροκόπου ξα'. Ὁ Γάνου ξβ'. Ὁ Ῥοιζαίου ξγ'. Ὁ Λαζίας, ἤτοι Ἐλανίας ξδ'. Ὁ Γοτθίας ξε'. Ὁ Καφᾶς ξς'. Ὁ Χίου ξζ'. Ὁ Λήμνου ξη'. Ὁ Ἰσχανίου ξθ'. Ὁ Ἴμβρου ο'. Ὁ Οὐγγροβλαχίας, ἤτοι Πουγδανίας οα' καὶ Μουντοβλαγίας οβ'.

Ἀρχιεπισκοπαί· Ἡ Προικόνησος α'. Ἡ Κάρπαθος β'. Ἡ Αἴγενα γ'. Ἡ Πωγωγιανή δ'. Ὁ Ἐλασσώνας ε'. Ἡ Κῶος Ϛ'. Ἡ τοῦ Λευκάδος ζ' καὶ τῆς Ἐζηβῶν, ἤτοι τῆς Ἐζοβᾶς η'.

Βαβαὶ τῆς παραχωρήσεως· Ἀνάγνωσον ὅλον καὶ μεγάλως θρηνήσης· Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαί, ὡς φαίνονται γεγραμμέναι εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ βασιλέως κυροῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ εἰς τὴν τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου τοῦ Παλαιολόγων, ὁ ὁποῖος Παλαιολόγος ἄλλας μὲν μητροπόλεις ἀνεβίβασε καὶ ἐτίμησεν ἀπὸ μικροὺς θρόνους εἰς μεγαλωτέρους καὶ ἄλλας μεγάλας ἐκατέβασεν εἰς θρόνους μικροτέρους ἔχων ἐξουσίαν ὡς βασιλεύς, ἀπὸ τὰς ὁποίας πολλαὶ ἐρημώθησαν καὶ τελείως ἠφανίσθησαν ἀπὸ τῶν κρατούντων ἡμᾶς. Καὶ οὔτε μητροπολίτης εὑρίσκεται εἰς τὰς μητροπόλεις, οὔτε ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὰς ἀρχιεπισκοπάς, οὔτε ἐπίσκοπος εἰς τὰς ἐπισκοπάς, οὔτε ἱερεὺς εἰς ἐκκλησίας, οὔτε καλόγερος εἰς μοναστήριον ἢ εἰς μονήδριον ἢ εἰς κελλίον, οὔτε ἄλλος κοσμικὸς χριστιανὸς εἰς κάστρον ἢ εἰς χώραν, δι' οἷς κρίμασιν οἶδεν ὁ Θεός, ὅτι ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Εἶναι μητροπόλεις ἐρημωμέναι νά καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ δεκαοκτώ, καὶ ἐπισκοπαὶ τετρακόσιαι ἑβδομηκονταοκτώ.

33. Ioanina; 34. Didimotica; 35. Melnic; 36. Neopatra; 37. Teba; 38. Enos; 39. Cherasanda; 40. Vidin; 41. Metimina; 42. Cristianopole; 43. Lacedemonia; 44. Paronaxia; 45. Mesemvria; 46. Silivria; 47. Argos şi Nauplion; 48. Eurip; 49. Sofia; 50. Midia; 51. Sozopole; 52. Anhial; 53. Varna; 54. Drista; 55. Proilavul; 56. Caravizia; 57, Maronea; 58. Peritheorul; 59. Zichna; 60. Drama; 61. Nicopole, adică Neurocopul; 62. Ganul; 63. Rizeul; 64. Lazia, adică Elania; 65. Gotia; 66. Cafa; 67. Chiosul; 68. Lemnosul; 69. Ishaniul; 70. Imbrosul; 71. Ungrovlahia, adică Bogdania; şi 72. Muntovlahia.

Arhiepiscopii: 1. Priconisos; 2. Carpathos; 3. Egina; 4. Pogoiana; 5. Elasona; 6. Coos; 7. Leucada; şi 8. Ezive, adică Ezova.

Vai ce pierderi! Citeşte totul şi să plîngi amar! Au fost şi alte mitropolii şi arhiepiscopii care apar scrise în lista rînduită de împăratul chir Leon Înţeleptul şi întru aceea a împăratului Andronic al doilea Paleologul, care Paleolog unele mitropolii le-a ridicat şi le-a cinstit de la tronuri mici la mai mari şi pe altele mari le-a coborît în tronuri mai mici, avînd ca împărat putere, pentru că multe din ele au fost părăsite şi au dispărut cu totul pe urma cuceritorilor noştri. Şi nici mitropolit nu se află în mitropolii, nici arhiepiscop în arhiepiscopii, enici piscop între episcopii, nici preot în biserici, nici călugăr în mănăstire sau la schituri sau în chilie, nici alt mirean creştin în oraş sau la ţară, pentru păcatele pe care Dumnezeu le ştie, pentru că nepătrunse sînt judecăţile lui şi neumblate căile lui. Sînt mitropolii părăsite 51 şi arhiepiscopii optsprezece şi episcopii patru sute şaptezeci şi opt.

Εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ῥηθέντος βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ εἶναι μητροπόλεις ϟ'.
Εἰς δὲ τὴν τοῦ ἄνω εἰρημένου βασιλέως κυροῦ Ἀνδρονίκου εἶναι ριβ' καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ κε'.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΙ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΑΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΟΘ-ον

Τῆς Ἡρακλείας· Ὁ Ἡρακλείας τῆς Εὐρώπης ἔχει ταύτας· τοῦ Ῥεδεστοῦ, τοῦ Πανίου, τοῦ Καλλιουπόλεως, τοῦ Περιστάσεως καὶ Μυριοφύτου, τοῦ Τζερουλοῦ, τοῦ Μέτρων καὶ Ἀθείρων.

Τοῦ Νικομηδείας· Ὁ Νικομηδείας τῆς Βιθυνίας ἔχει μία ἡ ὁποῖα λέγεται Ἀπολλωνιάδα.

Τοῦ Θεσσαλονίκης· Ὁ Θεσσαλονίκης τῆς Θετταλίας ἔχει ταύτας· τοῦ Κίτρους, τοῦ Σερβίων, τοῦ Κασάνδρας, τοῦ Καμπανίας, τοῦ Πέτρας, τοῦ Ἀρδαμάρεως, τοῦ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους, τοῦ Λιτῆς καὶ Ῥεντίνης, τοῦ Πλαταμῶνος καὶ Λυκοστόμου.

Τοῦ Τορνόβου· Ὁ Τορνόβου τῆς Βουλγαρίας ἔχει ταύτας· τοῦ Τζεβένου, < τοῦ Λόβτζου καὶ Πρεσλάβου >.

Τοῦ Ἀδριανουπόλεως· Ὁ Ἀνδριανουπόλεως (!) Αἱμημόντου ἔχει μία· τοῦ Ἀγαθοπόλεως.

Ὁ Κορίνθου· Ὁ Κορίνθου τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος, τῆς Κεφαλονίας, τῆς Ζακίνθου, τῆς Ζημαινᾶς καὶ Ταρσοῦ, καὶ τοῦ Πολυφέγγου.

Ὁ Μονεμβασίας· Ὁ Μονεμβασίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Κιθηρίας, τοῦ Μεθώνης, τοῦ Κωρώνης, τοῦ Ἔλους, τοῦ Μαΐνης, τοῦ Ἀδρούσης (!), τοῦ Ζευνῶν, ἤτοι Καλαμάτης καὶ τοῦ Ῥέοντος.

Τοῦ Ἀθηνῶν τῆς Ἑλλάδος· Ὁ Ἀθηνῶν τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Διαυλίας, τοῦ Ταλαντίου, τοῦ Ἄνδρου, τοῦ Σκύρου, τοῦ Σώλωνος καὶ τοῦ Μεδινίτζης.

În lista rînduită a zisului împărat Leon Înţeleptul sînt 90 de mitropolii.
Iar în aceea a sus numitului împărat chir Andronic sînt 112 şi arhiepiscopii 25.

CARE MITROPOLIŢI AU ASTĂZI EPISCOPII? CAP. 279. (GLAVA 392.)

Al Heracleii: **Mitropolitul Heracleii din Europa are aceste episcopii: a Redestului, Paniului, Caliupolei, Peristasei şi Miriofitului, Ţerulosului, Metrelor şi Atirelor.**

Al Nicomediei: **Mitropolitul Nicomediei din Bitinia are o episcopie care se cheamă Apoloniada.**

Al Salonicului: **Mitropolitul Salonicului Tesaliei are acestea: a Chitrului, Serviilor, Casandrei, Campaniei, Petrei, Ardamarei, Ierisului şi Sfîntului Munte, Litei şi Rentinei, a Platamonului şi Licostomului.**

Al Tîrnovului: **Mitropolitul Tîrnovului din Bulgaria are acestea: a Cervenului, Lovţului şi Preslavului.**

Al Adrianopolei: **Mitropolitul Adrianopolei din Emimont are una: a Agatopolei.**

Al Corintului: **Mitropolitul Corintului din Pelopones are acestea: a Damalelor şi Pediadei, Chefaloniei, Zachintului, Zimenei şi Tarsului şi a Polifengului.**

Al Monemvasiei: **Mitropolitul Monemvasiei din Pelopones are aceste episcopii: a Chiterei, Metonei, Coronei, Elosului, Mainei, Adrusei, Zeunelor, adică a Calamatei şi şi Reontului.**

Al Atenei din Elada: **Mitropolitul Atenei din Elada are acestea: a Diavliei, Talantului, Androsului, Schirului, Solonului şi a Mediniţei.**

Τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν· Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ὠλαίνης, καὶ τοῦ Τερνίτζης.

Ὁ Τραπεζοῦντος τῆς Λαζικῆς ἔχει ταύτας· τοῦ Κανήνου, καὶ τοῦ Ὀφεόσεως.)

Ὁ Λαρίσσης τῆς Ἑλλάδος ἔχει ταύτας· τοῦ Δημητριάδος, τοῦ Λιτζᾶ καὶ Ἀγράφων, τοῦ Φαναρίου, τοῦ Ζητουνίου, τοῦ Θαυμακοῦ, τοῦ Σταγῶν, τοῦ Λοιδορικίου, τοῦ Γαρδικίου, τοῦ Ῥοδοβιζίου, καὶ τοῦ Σκιάθου.

Τοῦ Ναυπάκτου· Ὁ Ναυπάκτου Νικοπόλεως ἔχει ταύτας· τοῦ Βοδίντζης, τοῦ Ἀετοῦ τοῦ Ἀχελώου, καὶ τοῦ Ῥηγών.

Ὁ Ῥόδου· Ὁ Ῥόδου τῶν Κυκλάδων νήσων ἔχει μία· τοῦ Λέρνης.

Τοῦ Φιλίππου(!)· Ὁ Φιλίππων (!) τῆς Μακεδονίας ἔχει μία· Τοῦ Ἐλευθερουπόλεως

Τοῦ Μιτυλίνης· Ὁ Μιτυλήνης τῆς Λέσβου ἔχει μία· τοῦ Ἱερισσοῦ.

Τοῦ Ἰωαννίνων· Τοῦ Βελᾶς, τοῦ Βοθροντοῦ καὶ Γλυκαίων, τοῦ Δρινουπόλεως, καὶ τοῦ Χιμάῤῥης.

Τοῦ Λακεδαιμονίας· Ὁ Λακεδαιμονίας τῆς Πελοποννήσου ἔχει ταύτας· τοῦ Ἀμυκλῶν, τοῦ Καριουπόλεως, καὶ τοῦ Βρεστένης.

Τοῦ Εὐρίππου· Τοῦ Ὡραιῶν, τοῦ Καρύστου, τοῦ Πορθμοῦ, τοῦ Αὐλῶνος, καὶ τῶν Καναλίων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΠΟΙΟΙ ΛΕΓΟΝΤΑΙ ΥΠΕΡΤΙΜΟΙ ΚΑΙ ΕΞΑΡΧΟΙ; ΠΟΙΟΙ ΔΕ ΥΠΕΡΤΙΜΟΙ ΜΟΝΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠ-ον.

Αἱ ἐξαρχίαι τῶν μητροπολιτῶν· Ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀνατολῆς·

Ὁ Ἐφέσου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἀσίας·

Al Paleopatrei: Mitropolitul Paleopatrei din Pleopones are aceste episcopii: a Olenei şi a Terniţei.

Al Trapezuntului din Lazica are acestea: a Caninului şi a Ofeosei.

Al Larisei din Elada are acestea: a Dimitriadei, Liţei şi Agrafelor, Fanariului, Zituniului, Taumacului, Stagonului, Lidorichiului, Gardichiului, Rodoviziului, şi a Schiatului.

Al Naupactului: Mitropolitul Naupactului Nicopolei are acestea: a Vodiniţei, Aetosului, Aheloului şi a Regonului.

Al Rodosului: Mitropolitul Rodosului şi al insulelor Ciclade are una: a Lernei.

Al Filipului: Mitropolitul din Filipi în Macedonia are una: a Eleutheropolei.

Al Mitilenei: Mitropolitul Mitilenei din Lesbos are una: a Ierisului.

Al Ioaninei: a Velei, Vothrontului şi Glicheelor, Drinupolei, şi a Himarei.

Al Lacedemoniei: Mitropolitul Lacedemoniei din Pelopones are acestea: a Amiclei, Cariupolei şi a Vrestenei.

Al Euripului: a Oreelor, Caristului, Portmului, Avlonei, şi a Canaliilor.

DESPRE MITROPOLIŢI, CARE SE CHEAMĂ PREA CINSTIŢI ŞI EXARHI? ŞI CARE NUMAI PREA CINSTIŢI? CAP. 280. (GLAVA 393.)

Exarhatele mitropoliţilor: Mitropolitul Cesareii Capadociei, prea cinstit între preacinstiţi şi exarh a toată Anatolia;

Al Efesului, prea cinstit şi exarh a toată Asia;

Ὁ Ἡρακλείας, πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας·
Ὁ Ἀγγύρας, ἔξαρχος πάσης Γαλατίας.
Ὁ Κυζίκου, ἔξαρχος πάσης Ἑλλησπόντου·
Ὁ Φιλαδελφίας, πάσης Λυδίας·
Ὁ Νικομηδίας, πάσης Βιθυνίας·
Ὁ Νικαίας, ὁμοίως·
Ὁ Χαλκηδῶνος, ὁμοίως·
Ὁ Θεσσαλονίκης, πάσης Θετταλίας·
Ὁ Τορνόβου, πάσης Βουλγαρίας.
Ὁ Ἀδριανουπόλεως, Αἱμημόντου·
Ὁ Νεοκαισαρείας, Πόντου Πολεμωνιακοῦ·
Ὁ Ἰκονίου, πάσης Λυκαονίας.
Ὁ Κορίνθου, πάσης Πελοποννήσου·
Ὁ Μονεμβασίας, ὁμοίως·
Ὁ Ἀθηνῶν, πάσης Ἑλλάδος·
Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν, πάσης Ἀχαΐας·
Ὁ Τραπεζοῦντος, πάσης Λαζικῆς· ἔχει δὲ τὸν τόπον ὁ τοῦ Καισαρείας·
Ὁ Λαρίσσης, δευτέρας Θετταλίας καὶ πάσσης Ἑλλάδος·
Ὁ Ναυπάκτου, πάσης Αἰτωλίας·
Ὁ Φιλιππουπόλεως, πάσης Θράκης·
Ὁ Τραϊανουπόλεως, ὁ ὁποῖος λέγεται Μαρωνείας, πάσης Ῥοδόπης.
Ὁ Ῥόδου, τῶν Κυκλάδων νήσων·
Ὁ Σερρῶν, πάσης Μακεδονίας·

Al Heracleii, avînd primul loc între preacinstiţi şi exarh a toată Tracia şi Macedonia;
Al Anchirei, exarh a toată Galatia;
Al Chiziculuí, exarh a tot Elespontului;
Al Filadelfiei, a toată Lidia;
Al Nicomediei, a toată Bitinia;
Al Niceii, aşijderea;
Al Chalchedonului, aşijderea;
Al Salonicului, a toată Tesalia;
Al Tîrnovului, a toată Bulgaria;
Al Adrianopolei, al Hemimontului;
Al Neochesareei, al Pontului Polemoniac;
Al Iconiului, a toată Licaonia;
Al Corintului, a tot Peloponesul;
Al Monemvasiei, aşijderea;
Al Atenei, a toată Elada;
Al Paleopatrei, a toată Ahaia;
Al Trapezuntului, a toată Lazica; dar locul îl are cel al Chesarcei;
Al Larisei, al Tesaliei a doua şi a toată Elada;
Al Naupactului, a toată Etolia;
Al Filopopolei, a toată Tracia;
Al Traianopolei care se zice al Maroneii, a toată Rodope;
Al Rodosului, al insulelor Ciclade;
Al Serelor, a toată Macedonia;

Ὁ Φιλίππων, ὁμοίως·
Ὁ Θηβῶν, πάσης Βοιωτίας·
Ὁ Λακεδαιμονίας, πάσης Πελοποννήσου.
Ἔξω ἀπὸ τούτους ὁποῦ ἔχουν τὰς ἐξαρχίας οἱ δὲ ἐπίλοιποι μητροπολῖται ὑπέρτιμοι μόνον γράφονται, ἀμὴ οὐχὶ ἔξαρχοι.

ΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΟΦΦΙΚΙΑ ΚΑΙ ΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΙ ΑΥΤΩΝ. <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΑ-ον>

α'. Ὁ οἰκονόμος· β'. Ὁ σακελάριος· γ'. Ὁ σκευοφύλαξ· δ'. Ὁ χαρτοφύλαξ· ε'. Ὁ σακελίου· ϛ'. καὶ ὁ πρωτέκδικος.

Πεντὰς πρώτη· ζ'. Ὁ πρωτονοτάριος· η'. Ὁ λογοθέτης· θ'. Ὁ κανστρίσιος· ι'. Ὁ ρεφερενδάριος· ια'. καὶ ὁ ὑπομνηματογράφων.

Πεντὰς δευτέρα· ιβ'· Ὁ ἱερομνήμων· ιγ'. Ὁ ὑπομιμνήσκων· ιδ'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου· ιε'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου· ιϛ'. καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτῆρος.

Πεντὰς τρίτη· ιζ'. Ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων· ιη'. Ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων· ιθ'. Ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων· κ'. Ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως· κα'. καὶ ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων.

Πεντὰς τετάρτη· κβ'. Ὁ ἄρχων τῶν μοναστηρίων· κγ'. Ὁ ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν· κδ'. Ὁ ἄρχων τοῦ εὐαγγελίου· κε'. Ὁ ἄρχων τῶν ἀντιμινσίων· κϛ'. καὶ ὁ ἄρχων τῶν φώτων.

Πεντὰς πέμπτη· κζ'. Ὁ ῥήτωρ· κη'. Ὁ δευτερεύων τῶν διακόνων· κθ'. Ὁ πρωτοπαπᾶς· λ'. Ὁ δευτερεύων τῶν ἱερέων· λα'. Ὁ πρωτοψάλτης· λβ'. Ὁ λαμπαδάριος· λγ'. Ὁ λαοσυνάπτης· λδ'. Ὁ νοτάριος· λε'. Ὁ πρωταποστιχάριος· λϛ' καὶ ὁ πρωτοκανονάρχος.

Ὅρα· Ὁ δὲ πρωτοπαπᾶς ἐτιμήθη νὰ ἔχῃ καὶ τόπον καὶ πρωτοκαθεδρίαν εἰς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ τὸν πρωτονοτάριον, ἤγουν νὰ ἔναι ἐπάνωθεν τοῦ λογοθέτου.

Al Filipilor, aşijderea;
Al Tebei, a toată Beoţia;
Al Lacedemoniei, a tot Peloponesul.
Afară de aceştia care au exarhate, ceilalţi mitropoliţi se scriu numai prea cinstiţi, dar nu exarhi.

FUNCŢIILE ARHIEREILOR ŞI ATRIBUŢIILE LOR. <CAP 281.> (GLAVA 394.)

1. Iconomul; 2. Sachelarul; 3. Schevofilaxul; 4. Hartofilaxul; 5. Sacheliul; 6. şi Protecdicul.

Pentada întîia: 7. Protonotarul; 8. Logofătul; 9. Canstrisiul; 10. Referendarul; 11. şi Ipomnimatograful.

Pentada a doua: 12. Ieromnimul; 13. Ipomimniscul; 14. Dascălul evangheliei; 15. Dascălul apostolului; 16. Dascălul psaltirei.

Pentada a treia: 17. Păzitorul epigonatelor; 18. Păzitorul judecăţilor; 19. Ingrijitorul de petiţii; 20. Îngrijitorul de sfînta ordine; 21. Îngrijitorul de birouri.

Pentada a patra: 22. Dregătorul mănăstirilor; 23. Dregătorul bisericilor; 24. Dregătorul evangheliei; 25. Dregătorul antimiselor; 26. şi Dregătorul botezurilor.

Pentada a cincia: 27. Retorul; 28. Diaconul al doilea; 29. Protopopul; 30. Preotul al doilea; 31. Protopsaltul; 32. Lampadariul; 33. Rînduitorul poporului; 34. Notarul; 35. Protostiharul; 36. şi Protocanonarhul.

Vezi! Protopopul a primit cinstea să aibă primul loc în ierarhie la toată slujba bisericească, după protonotar, adică să fie înaintea logofătului.

Αἱ ἐνεργεῖαι τῶν ὀφφικιῶν· α'. Ὁ οἰκονόμος κρατῶν πάντα τὰ κτήματα τῆς ἐκκλησίας οἰκονομεῖ καὶ τὸν ἀρχιερέα, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ·

β'. Ὁ σακελάριος κρατῶν πάντα τὰ ἀνδρῶα καὶ γυναικεῖα μοναστήρια, ἔχει ὑπουργὸν καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν μοναστηρίων·

γ'. Ὁ σκευοφύλαξ κρατῶν πάντα τὰ σκεύη καὶ τὰ ἱερὰ πάντα τῆς ἐκκλησίας·

δ'. Ὁ χαρτοφύλαξ ἔκδικος ὢν τῶν ὅλων ὑποθέσεων ὡς δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀρχιερέως, ἔχων τὰς προτροπὰς καὶ τὰ συναλάγματα·

ε'. Ὁ σακελίου κρατῶν τὸ σακέλι καὶ τὰς ἐκκλησίας, ἔχων ὑπουργὸν καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἐκκλησιῶν·

Ϛ'. Ὁ πρωτέκδικος εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους καὶ κριτὴς ὢν τῶν ὅλων ὑποθέσεων, ἔχων ὑπ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκδίκους. Οὗτοι δὲ κάθηνται ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ μετὰ τοῦ ἀρχιερέως·

ζ'. Ὁ πρωτονοτάριος θύρα τῶν ἔξω κατακήλων καὶ εἰς τὰ πιττάκια καὶ πρῶτος τῶν νοταρίων·

η'. Ὁ λογοθέτης, εἰς τὸ λογογραφεῖν τὰς δημοσιακὰς καὶ ἀρχοντικὰς ὑποθέσεις·

θ'. Ὁ κανστρίσιος, εἰς τὸ καστρίον καὶ εἰς τὸ ἀλάσσειν τὸν ἀρχιερέαν·

ι'. Ὁ ῥεφερενδάριος, εἰς τὸ ἀποστέλλεσθαι εἰς τὸν βασιλέαν καὶ εἰς μέγαν ἄρχοντα·

ια'. Ὁ ὑπομνηματογράφων, εἰς τὸ γράφειν τὰ ὑπομνήματα·

ιβ'. Ὁ ἱερομνήμων κρατῶν τὸ κοντάκιον τοῦ ἀρχιερέως, ἔχων καὶ τὸν ἐνθρονιασμὸν τῶν ἐκκλησιῶν.

ιγ'. Ὁ ὑπομιμνήσκων, εἰς τὸ ἐνθυμίζειν τὸν ἀρχιερέαν μυστικῶς·

ιδ'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ εὐαγγελίου ἢ ἐπίσταται ἑρμηνεύων αὐτό·

ιε'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου, ἑρμηνεύων αὐτόν·

ις'. Ὁ διδάσκαλος τοῦ ψαλτῆρος, ἑρμηνεύων αὐτό·

Atribuţiile funcţiilor: 1. Iconomul are grijă de toate bunurile bisericii şi poartă gospodăria şi a arhiereului şi a bisericii.

2. Sachelarul are grijă de toate mănăstirile de bărbaţi şi de femei şi-l are ispravnic pe supraveghetorul mănăstirilor.

3. Schevofilaxul are grijă de toate vasele şi de toate odăjdiile bisericii.

4. Hartofilaxul este apărător în toate chestiunile, ca o mînă dreaptă a arhiereului, avînd în mîna sa toate chemările şi actele.

5. Sacheliul are grijă de încasări şi plăţi şi de biserici, avînd ispravnic pe supraveghetorul bisericilor.

6. Protecdicul are să se preocupe de cei căzuţi în robie şi este judecător pentru toate pricinile, avînd sub mîna sa şi pe ceilalţi judecători. Aceştia stau în sfîntul şi dumnezeiescul sinod împreună cu arhiereul.

7. Protonotarul este uşă a solicitatorilor de afară şi a cererilor şi cel dintîi între notari.

8. Logofătul scrie procesele verbale în pricinile cu fiscul şi cu dregătorii.

9. Canstrisiul e la înscăunarea şi schimbarea de arhiereu.

10. Referendarul este pentru a fi trimis la împăratul şi la un mare dregător.

11. Ipomnimatograful este pentru a scrie memoriile.

12. Ieromnimul ţine condacul arhiereului şi întronizarea bisericilor.

13. Ipomimniscul e spre a-i aduce aminte în taină arhiereului.

14. Dascălul evangheliei este pentru ca să-i facă tîlcuirea.

15. Dascălul apostolului este tîlcuitorul lui.

16. Dascălul psaltirii este acela care o tîlcuieşte.

ιζ'. Ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων, κρεμὼν τὸ ὑπογονάτιον τοῦ ἀρχιερέως·
ιη'. Ὁ ἐπὶ τῶν κρίσεων, φέρων τοὺς κρινομένους καὶ ἱστῶν τούτους·
ιθ'. Ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων, εἰς τὸ ἀποστέλλεσθαι εἰς τὸν βασιλέαν ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων·
κ'. Ὁ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς καταστάσεως, ἐπὶ τῷ ποιεῖν εὐταξιάν ἐντὸς τοῦ βήματος·
κα'. Ὁ ἐπὶ τῶν σεκρέτων, ἐπὶ τῷ καταπαύειν τὸν λαὸν ἐπὶ τῷ κρίνειν·
κβ'. Ὁ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν μοναστηρίων μετὰ τοῦ σακελλαρίου·
κγ'. Ὁ ἄρχων τῶν ἐκκλησιῶν, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ σακελαρίου·
κδ'. Ὁ ἄρχων τοῦ εὐαγγελίου, κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον ἐν ταῖς λιτανείαις·
κε'. Ὁ ἄρχων τῶν ἀντιμινσίων, εἰσάγων τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὴν ἁγίαν μετάληψιν, ἔχων καὶ τὰ ἀντιμίνσια·
κϚ'. Ὁ ἄρχων τῶν φώτων, ἔχων τὴν ἐνοχὴν τῶν νεοφωτίστων·
κζ'. Ὁ ῥήτωρ, εἰς τὸ ἑρμηνεύειν τὰς Γραφάς·
κη'. Ὁ δευτερεύων τῶν διακόνων, εἰσοδεύων τῶν διακόνων·
κθ'. Ὁ πρωτοπαπάς, πρῶτος τοῦ βήματος·
λ'. Ὁ δευτερεύων τῶν ἱερέων, εἰσοδεύων τοὺς ἱερεῖς·

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩ ΚΟΙΝΩ ΔΕΣΠΟΤΗ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΒ-ον.

Παναγιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατράρχα θειότατε, θεοχαρίτοτε, καὶ πᾶν εἴ τι ἄλλο ὑψηλὸν πρᾶγμα καὶ ὄνομα. Εὔχομαι τῷ Θεῷ, ὑγιαίνῃ ἡ παναγιότης σου καὶ

17. Păzitorul epigonatelor este cel care atîrnă bederniţa arhiereului.
18. Păzitorul judecăţilor este cel care aduce pe cei ce se judecă şi-i aşează la locul lor.
19. Îngrijitorul de petiţii, spre a fi trimise împăratului pentru cei nedreptăţiţi.
20. Îngrijitorul de sfînta ordine este cel ce face înăuntrul altarului bună rînduire.
21. Îngrijitorul de birouri linişteşte poporul la judecată.
22. Dregătorul mănăstirilor are îndatorirea dimpreună cu sachelariul de a purta grijă mănăstirilor.
23. Dregătorul bisericilor dimpreună cu sachelariul are îndatorirea de a purta grijă bisericilor.
24. Dregătorul evangheliei ţine evanghelia la procesiuni.
25. Dregătorul antimiselor introduce pe cei ce vin la sfînta cuminecătură şi ţine şi antimisele.
26. Dregătorul botezurilor are grija neofiţilor.
27. Retorul e pentru tîlcuirea scripturilor.
28. Diaconul al doilea face intrarea diaconilor.
29. Protopopul e mai marele altarului.
30. Preotul al doilea face intrarea preoţilor.

CUM SĂ SCRIE ARHIEREII STĂPÎNULUI DE OBŞTE PATRIARHULUI ECUMENIC AL CONSTANTINOPOLULUI? CAP. 282. (COMP, GLAVA 395.)

Prea sfinţite al nostru domn şi stăpîn, dumnezeiescule patriarh a toată lumea, de Dumnezeu dăruit, şi înalt cu toată fapta şi cu numele. Mă rog lui Dumnezeu să dăruiască sănătate

κατὰ τὸ θεῖον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος, εἰς σύστασιν καὶ διόρθωσιν τῆς καθολικῆς καὶ οἰκουμενικῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Σ ή μ α ν α ι· Ἠξεύρετε, ὅτι εἰς τὰς γραφὰς τοῦ πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ εἰς ἄλλον πρόσωπον μεγάλον δὲν γράφουν οἱ μικρότεροι διὰ τὸν ἑαυτόντος [1]), ὡς ἔναι συνήθεια, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὑγιῶς ἔχομεν· τοῦτο τὸ ὑγιῶς ἔχομεν γράφουν εἰς πρόσωπα, ὁποῦ εἶναι ἴσα ὡσὰν αὐτὸν ὁποῦ γράφει, ἢ καὶ εἰς τὸν πατριάρχον Κωνσταντινουπόλεως, δὲν γράφουν εἰς τὴν γραφήν, ἀφ' οὗ τὴν βουλώσουν, τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα, ἤγουν νὰ δοθῇ εἰς τὰς ἁγίας χεῖρας αὐτοῦν, ἀμὴ εἰς τὸ πρόσωπον ὁποῦ ἔναι ἡ βοῦλλα τῆς γραφῆς, κάμνουν τρεῖς σταυροὺς οὕτως· ✝✝✝

Καὶ ὀπίσω ἀπὸ τὸ ἄλλον μέρος τῆς γραφῆς κάτωθεν ἀπὸ τὸ δέμα τῆς βούλας, ὁποῦ ἔναι ὀπίσω δεμένη, γράφουν οἱ ἀρχιερεῖς τὸ ὄνομά τους οὕτως.

Τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΩ ΑΧΡΕΙΔΩΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΓ-ον.

Π ρ ὸ ς τ ὸ ν Ἀ λ ε ξ α ν δ ρ ε ί α ς· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πάπα καὶ πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης καὶ Αἰθιωπίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

sfinţiei tale întru dumnezeiescul şi cinstitul tău trup pentru buna întocmire şi îndreptare a marii şi adevăratei biserici lui Hristos a toată lumea.

Înseamnă-ţi: Să ştiţi că în scrisorile către patriarh sau mitropolit sau altă persoană mare, cei mai mici nu scriu despre sine, precum este obiceiul, că şi noi sîntem sănătoşi: aceste cuvinte că sîntem sănătoşi, le scriu către persoana care sînt în rang egale cu acela care scrie, sau către o persoană mai mică. Iar arhiereii, cînd scriu către patriarhul Constantinopolului nu scriu pe scrisoare, după ce au pecetluit-o, numele patriarhului, adică să fie dată în sfintele sale mîini, ci pe faţa unde este pecetea scrisorii, fac trei cruci aşa: ✝✝✝

Şi dindărăt pe cealaltă parte a scrisorii mai jos de legătura peceţii care este legată dindărăt, arhiereii scriu numele lor aşa:

A smeritului mitropolit sau episcop cutare.

CUM SCRIU ARHIEREII CĂTRE PATRIARHUL ALEXANDRIEI, ŞI CUM CĂTRE AL ANTIOHIEI, ŞI CUM CĂTRE AL IERUSALIMULUI, ŞI CUM CĂTRE AL OHRIDEI? CAP. 283. (CLAVA 395.)

Către al Alexandriei: Prea sfinte stăpînul meu, papă şi patriarh al Alexandriei şi al întregului Egipt, al Pentapolei, Libiei şi Etiopiei, întru duhul sfînt, dumnezeiescul şi prea cinstitul meu părinte.

---

[1]) Sic.

Πρὸς τὸν Ἀντιοχείας· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πατριάρχα Θεουπόλεως, μεγάλης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, ἐν ἁγίῳ πνεύματι θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

Πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων· Παναγιώτατε δέσποτά μου, πατριάρχα Ἱεροσολύμων, ἁγίας Συών, Συρίας, Ἀραβίας, πέραν Ἰορδάνου, Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν ἁγίῳ πνεύματι θειώτατε καὶ σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

Πρὸς τὸν Ἀχρειδών· Μακαριώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς, Ἀχρειδὼν καὶ πάσης Βουλγαρίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι σεβασμιώτατέ μοι πάτερ.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΔ-ον.

Πανιερώτατε μητροπολίτα τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ὁ δεῖνα, ὑπερτίμιε καὶ ἔξαρχα ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, πέποιθα εἰς θεόν, οὗ καὶ δέομαι, ὑγιαίνῃ ἡ πανιερώτης σου, καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος, εἰς σύστασιν καὶ διόρθωσιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμετέραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικήν.

Τέλος· Ἔρρωσον ἐν Κυρίῳ, ἁγιώτατε ἀδελφέ μου καὶ συλλειτουργέ· καὶ Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τοῦ μητροπολίτου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον· Πανιερώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, ὑγιαίνῃ ἡ πανιερώτης σου, καὶ κατὰ θειότατον καὶ σεβασμιώτατον αὐτῆς σκῆνος, εἰς στηριγμὸν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμετέραν εὐροσύνην καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν.

Către al Antiohiei: Prea sfinte stăpînul meu, patriarhul cetăţii lui Dumnezeu, al Marii Antiohii şi a toată Anatolia, întru duhul sfînt, dumnezeiescul şi prea cinstitul meu părinte.

Către al Ierusalimului: Prea sfinte stăpînul meu, patriarh a Ierusalimului, sfîntul Sion, al Siriei, Arabiei, Transiordaniei, Canei Galileii şi a toată Palestina, întru duhul sfînt, dumnezeiescul şi prea cinstitul meu părinte.

Către al Ohridei: Prea fericite arhiepiscoape al Primei Justiniane, Ohrida, şi a toată Bulgaria, întru duhul sfînt, prea cinstitul meu părinte.

CUM SCRIE MITROPOLITUL CĂTRE MITROPOLIT ŞI CUM CĂTRE ARHIEPISCOP ŞI CUM CĂTRE EPISCOP? CAP. 284. (GLAVA 396.)

Prea sfinte mitropolit al prea sfintei mitropolii, cutare, prea cinstite şi exarh cutare, întru duhul sfînt, iubite frate şi împreună liturghisitor al smereniei noastre, nădăjduiesc întru Dumnezeu, la care şi mă rog să dea sănătate sfinţiei tale întru dumnezeiescul şi cinstitul tău trup pentru buna întocmire şi îndreptare a turmei creştineşti păstorite de sfinţia ta şi pentru a noastră bucurie şi înveselire sufletească.

La sfîrşit: Sănătate întru domnul, prea sfinte frate al meu şi împreună liturghisitor! şi: Smeritul mitropolit cutare.

A mitropolitului către arhiepiscop: Prea sfinte arhiepiscop al prea sfintei arhiepiscopii, cutare, întru duhul sfînt, iubite frate şi împreună liturghisitor, al smereniei noastre, să aibă parte de sănătate sfinţia ta întru dumnezeiescul şi prea cinstitul tău trup pentru întărirea şi folosul turmei creştineşti păstorite de sfinţia ta şi pentru a noastră bucurie şi înveselire sufletească.

Τέλος· Ἔρρωσον ἐν Κυρίῳ, ἅγιε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ· καὶ Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τοῦ μητροπολίτου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον· Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάρις εἴη τῇ σῇ θεοφιλείᾳ παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος.

Τέλος· Ἡ χάρις δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ τῆς θεοφιλείας σου.

Οὕτως γράφει ὁ μητροπολίτης πρὸς τοὺς ἐπισκόπους αὐτοῦ. ὁμοίως καὶ εἰς ξένους ἐπισκόπους.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΠΡΟΣ ΑΛΛΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΕ-ον.

Πανιερώτατε μητροπολίτα τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ὁ δεῖνα· ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἡμέτερε αὐθέντα καὶ δέσποτα, ὑγιαίνοι ἡ πανιερώτης σου καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος, ἡμῶν δὲ τῶν δούλων σου εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικήν'.

Τέλος· Αἱ δὲ ἁγίαι σου εὐχαὶ εἴησαν μεθ' ἡμῶν· καὶ Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος ὁ δεῖνα καὶ δοῦλος τῆς πανιερωτάτης.

Τοῦ ἐπισκόπου πρὸς ἐπίσκοπον· Θεοφιλέστατε ἐπίσκοπε τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαμητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειρτουγὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, ὑγιαίνῃ ἀρχιερωσύνη σου καὶ κατὰ τὸ θειότατον καὶ σεβάσμιον αὐτῆς σκῆνος εἰς σύστασιν καὶ ὠφέλεια τοῦ ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένου χριστονύμου πληρώματος καὶ εἰς ἡμέτεραν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν πνευματικὴν.

Τέλος· Ἔρρωσον ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ· Ὁ ταπεινὸς ἐπίσκοπος ὁ δεῖνα.

La sfîrşit: Sănătate întru domnul, sfinte frate şi împreună liturghisitor al meu! şi Smeritul mitropolit cutare.

A mitropolitului către episcop: Prea iubitorule de Dumnezeu episcope al prea sfintei episcopii cutare, întru duhul sfînt frate şi împreună liturghisitor al smereniei noastre, darul lui Dumnezeu atotţiitorul asupra ta, iubitorule de Dumnezeu.

La sfîrşit: Harul domnului nostru să fie cu tine iubitorul de Dumnezeu.

Aşa scrie mitropolitul către episcopii săi; de asemenea şi către episcopii străini.

CUM SCRIE EPISCOPUL CĂTRE MITROPOLITUL SĂU ŞI CUM CĂTRE ALT EPISCOP? CAP. 285. (GLAVA 397.)

Preasfinte mitropolite al prea sfintei mitropolii cutare; prea cinstite şi exarh cutare, întru duhul sfînt, al nostru domn şi stăpîn, să aibă parte de sănătate prea sfinţia ta şi întru dumnezeiescul şi prea cinstitul tău trup pentru buna întocmire şi folosul turmei creştineşti păstorite de sfinţia ta şi pentru bucuria noastră a robilor tăi şi înveselire sufletească.

La sfîrşit: Sfintele tale rugăciuni să fie cu noi şi Smeritul episcop cutare şi robul sfinţiei tale.

A episcopului către episcop: Prea iubitorule de Dumnezeu episcope al prea sfintei episcopii cutare, întru duhul sfînt prea iubite frate şi împreună liturghisitor al smereniei noastre, să ai parte de sănătate, arhieria ta, întru dumnezeiescul şi prea cinstitul tău trup, pentru buna întocmire şi folosul turmei creştiineşti păstorite de sfinţia ta şi pentru a noastră bucure şi înveselire sufletească.

La sfîrşit: Sănătate întru domnul, prea iubite frate, şi împreună liturghisitor! Smeritul episcop cutare.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΟΙΣ ΑΡΧΟΥΣΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟΥΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΣ-ον.

Τιμιώτατε μέγα οἰκονόμε τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἥδιστε καὶ ποθεινότατέ μοι ἀδελφέ.

Οὕτω μὲν γράφωμεν τοῖς ἔξω κατακήλοις, ἤγουν τῆς πρώτης πεντάδος·

Ἀπὸ δὲ τοῦ πρωτονοταρίου μέχρι καὶ αὐτοῦ ὑπομνηματογράφου, εὐλαβέστατοι λέγονται καὶ οὐχὶ ἀδελφοί, μόνον υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ γράφονται αὐτοί.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱερομνήμονος καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἐντιμιώτατε καὶ πρωτοπαπάς καὶ δευτερεύων.

Οἱ δὲ μὴ ἔχοντες ὀφφίκια, ἱερεῖς καὶ διάκονοι· Θεοσεβέστατοι.

Περὶ τοὺς κληρικοὺς τῶν ἀρχιερέων· Τοὺς δὲ κληρικοὺς τῶν ἀρχιερέων ὁμοίως γράφουν Τιμιωτάτους, Εὐλαβεστάτους, Ἐντιμωτάτους καὶ Θεοσεβεστάτους, κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ὀφφικίου, πάρεξ τὰ μεγαλεῖα τῶν ὀφφικίων, καὶ τὸ Ἀδελφούς, ὅτι ταῦτα εἰς ἄλλα ὀφφίκια δὲν ἐδόθησαν, μόνον εἰς τὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὡς μητέρα καὶ κυρία ὁποῦ ἔναι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ; <ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΖ-ον

Πανοσιώτατε Πρῶτε τοῦ θείου καὶ ἁγιονύμου Ὄρους τοῦ Ἄθω, ἥδιστε καὶ περιπόθητε κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, εἰρήνην, ἔλεος, σωτηρίαν

CUM SCRIE ARHIEREUL CĂTRE MARII DREGĂTORI AI MARII BISERICI ŞI CUM CĂTRE CLERICII ALTOR ARHIEREI? CAP. 286. (GLAVA 398.)

Prea cinstite mare iconoame al prea sfintei mare biserici a lui Hristos, prea dulce şi doritul meu frate.

Aşa să scriem celor din afara chiliilor, adică din pentada întîia [1]**).**

Iar de la protonotar şi pînă la ipomnimatograf se intitulează prea cucernici şi nu fraţi, ci numai iubiţi fii întru duhul li se scrie.

Iar de la ieromnim şi ceilalţi: Prea cinstite şi protopapă şi cel de-al doilea.

Aceia însă care nu au funcţii, preoţi şi diaconi: De Dumnezeu cinstitori.

Despre clericii arhiereilor: **Iar către clericii arhiereilor scriu deasemenea: Prea cinstiţi, Prea cucernici, Prea onoraţi şi de Dumnezeu cinstitori, după rangul funcţiei, afară de rangurile cele mari de funcţii şi fraţilor, deoarece acestea nu au fot date pentru alte funcţii, ci numai pentru cele ale marii biserici, ca o mamă şi doamnă ce este a tuturor bisericilor.**

CUM SCRIE ARHIEREUL CĂTRE PROTOSUL SFÎNTULUI MUNTE, ŞI CUM CĂTRE UN EGUMEN? CAP. 287. (COMP. GLAVA 401.)

Prea cuvioase protosule al dumnezeiescului sfîntului Munte Atos, prea dulce şi dorite şi iubite întru duhul frate şi fiu al smereniei noastre, har, pace, milă, mîntuire a

[1]) Vezi p. 908.

ψυχῆς, καὶ εἴ τι ἕτερον ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, ἐπευχόμεθα τῇ μεγάλῃ σου ἁγιωσύνῃ παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος· Ἡ χάρις δὲ καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἴη μετὰ τῆς σῆς πανοσιότητος· Ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΝΕΤΖΗΝ ΣΕΡΒΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΟΜΟΖΥΓΟΝ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΖΟΥΠΑΝΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΗ-ον.

Ὑψηλότατε μέγα κνέτζη πάσης Σερβίας ἐν Κυρίῳ ὑπερήδιστε καὶ ποθεινότατε Κὺρ ὁ δεῖνα, υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, εἰρήνην καὶ ἔλεος πληθυνθείη τῇ αὐθεντείᾳ σου παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Πρὸς τὴν αὐτοῦ ὁμόζυγον· Ὑψηλοτάτη αὐθέντια πάσης Σερβίας συνετωτάτη καὶ κοσμιωτάτη γυναικῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι θυγάτηρ, χάρις, εἰρήνη καὶ ἔλεος πληθυνθείη τῇ αὐθεντείᾳ σου παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Πρὸς ζουπάνον· Εὐγενέστατε, λαμπρότατε καὶ στρατηγικώτατε μέγα ζουπάνε, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ὑπερήδιστε υἱὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κὺρ ὁ δεῖνα, χάριν, εἰρήνην καὶ ἄλλο πᾶν ἀγαθὸν ἐπευχόμεθα παρὰ Κυρίου τῇ ἀντιλήψει σου.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΕΓΑΝ ΑΡΧΩΝ(!) ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΝ ΑΝΔΡΑ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΠΘ-ον.

Εὐγενέστατε, ἐνδοξότατε, συνετώτατε, πάσης τιμῆς καὶ φρονήσεως ἄξιε κὺρ ὁ δεῖνα, ἥδιστε καὶ περιπόθητε υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάριν, εἰρήνην, ἔλεος,

sufletului şi orice alt bine de mîntuire rugăm pentru marea sfinţia ta de la Dumnezeu a totţiitorul.

La sfîrşit: Harul şi mila lui Dumnezeu să fie cu prea cuvioşia ta. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SCRIE UN ARHIEREU CĂTRE CNEAZUL SERBIEI, ŞI CUM CĂTRE SOŢIA SA ŞI CUM CĂTRE JUPAN. CAP. 288. (GLAVA 399 şi 400.)

Prea înălţate mare cneaz a toată Serbia, întru domnul prea dulcele şi doritul domn cutare, iubite întru duhul fiule al smereniei noastre, har, pace şi milă să se înmulţească pentru Măria ta din partea lui Dumnezeu atotţiitorul.

Către soţia aceluia: Prea înălţată doamnă a toată Serbia, prea cuminte şi împodobită între femei fiică întru duhul, har, pace şi milă să se înmulţească pentru Măria ta de la Hristos Dumnezeul nostru.

Către jupan: Prea nobile, prea luminate şi viteaz mare jupan, sfinte prea dulce întru duhul al smereniei noastre chir cutare, har, pace şi tot binele rugăm de la Dumnezeu pentru ocrotirea ta.

CUM SCRIU ARHIEREII CĂTRE UN MARE DREGĂTOR ŞI CUM CĂTRE UN BĂRBAT ÎN CINSTE. CAP. 289. (GLAVA 400.)

Prea nobile, slăvite, înţelepte, vrednice de toată cinstea şi înţelepciunea, chir cutare, fiule prea dulce al smereniei noastre întru duhul, rugăm de la Dumnezeu

σωτηρίαν ψυχῆς καὶ εἴ τι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμεθα τῇ τιμιωτάτῃ κορυφῇ παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος· Κύριος δὲ ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὴν σὴν εὐγένειαν, ἄνοσον καὶ ὑγιᾶν καὶ ἀνωτέραν ἐκ παντὸς λυπηροῦ εἰς ἐτῶν πολλῶν περιόδους. Ἀμήν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Πρὸς τὸν χρήσιμον ἄνδρα. Τιμιώτατε καὶ χρησιμώτατε κὺρ ὁ δεῖνα, ἐν ἁγίῳ πνεύματι υἱὲ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος χάριν καὶ ἔλεος εἴη τῇ ἀντιλήψει σου παρὰ Θεοῦ Παντοκράτορος.

Τέλος Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἴη μετὰ σοῦ·

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ ΤΗΝ ΜΑΡΤΥΡΙΑΝ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΘΕΛΟΝΤΟΣ ΙΕΡΩΘΗΝΑΙ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σϙ.

Θείᾳ καὶ ἱερατικῇ ἐπιτροπῇ, τὰς τῶν ἀνθρώπων δεχόμενος ἐξαγορίας καὶ πράξεις, συνίστη μοι τὸν [1]) κατὰ πνεῦμα μοι παιδίον, ὁ δεῖνα, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξαγορίαν, μαρτυρῶ αὐτόν, ὡς οὐδὲν τὸ κωλῖον αὐτὸν εἰς τὸ γενέσθαι ἱερέαν καὶ αἰνεῖν τὸν ἐπὶ πάντων Θεόν. Τούτου χάριν ἐπιδέδωται τὸ ἡμέτερον γράμμα τῆς συστάσεως τῷ εἰρημένῳ, ὁ δεῖνα, ὅπως λάβῃ τὸ ἄξίωμα τῆς ἱερωσύνης· εἰς ἰνδικτιῶνα ὁ δεῖνα, μηνὶ ὁ δεῖνα.

Ἐγὼ ὁ δεῖνα πνευματικὸς μαρτυρῶ τὸν ἄνωθεν ἄξιον τῆς ἱερωσύνης.

a tot ţiitorul har, pace, milă, mîntuirea sufletului şi orice bine mîntuitor pentru tine mult cinstite.

La sfîrşit: Domnul Dumnezeu să păzească nobila ta persoană fără îmbolnăvire şi cu sănătate şi mai pre sus de orice supărare vreme de mulţi ani. Amin. Smeritul mitropolit cutare.

Către un bărbat în cinste: Prea cinstite şi prea bunule chir cutare, fiule întru duhul sfînt prea iubit întru duh al smereniei noastre, bunătatea ta să aibă parte de la Dumnezeu a tot ţiitorul de har şi milă.

La sfîrşit: Harul domnului nostru să fie cu tine. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SCRIE DUHOVNICUL MĂRTURIA PENTRU CEL CE VA SĂ FIE CLERIC? CAP. 290. (GLAVA 402).

Din dumnezeiasca şi preoţeasca însărcinare ascultînd eu gîndurile şi faptele oamenilor, mi s-a înfăţişat copilul meu duhovnicesc cutare, după spovedirea lui îi dau carte de mărturie, că nimic nu-l împiedică să devină preot şi să aducă întru toate laudă lui Dumnezeu. Pentru aceasta i s-a dat numitului, cutare, cartea noastră de recomandare, ca să ia demnitatea sfinţirii; în indictionul [2]) cutare, luna cutare.

Eu, cutare duhovnic îl mărturisesc pe cel mai sus numit vrednic de sfinţire.

---

[1]) Sic.

[2]) E un ciclu de cincisprezece ani.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΟ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΙΚΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϞΑ'.

Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος τοῦ Κυρίου συστατικαῖς ἐπιστολαῖς τοὺς εἰρημένους ἱερωμένους ἐφοδιάζεσθαι βούλεται ἀπὸ τῶν αὐτοὺς κεχειροτονηκότων εἰς σύστασιν τῆς ἱερωσύνης αὐτῶν. Τῷ τοιούτῳ τοίνυν καὶ ὑμεῖς παραγγέλματι ὑπείκοντες τὸν παρόντα κύριον, ὁ δεῖνα, διὰ τοῦ παρόντος συνιστῶμεν γράμματος, ὡς παρ' ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου πνεύματος, τοῦ τελειοποιοῦ Θεοῦ, κεχειροτόνηται νομίμως καὶ κανονικῶς ἀναγνώστης, ὑποδιάκων, διάκονος καὶ ἱερεύς καὶ παριστῶμεν πᾶσι τοῖς πρὸς οὓς ἐπιδημήσει ὁ διαληφθεὶς ἱερεύς, ἀρχιερεῦσι λέγω καὶ ἱερεῦσι, ἡγουμένοις, ἀνδράσι καὶ λαϊκοῖς ἄρχουσιν, ὡς τῷ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματι κοσμισθῆναι παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, μαρτυρηθεὶς παρὰ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν τοῦ τοιούτου ἀξιώματος ἄξιον εἶναι. Διὸ καὶ εἰς σύστασιν αὐτοῦ καὶ ἀσφάλειαν τὸ παρὸν γράμμα ἐπιδέδοται τῷ τοιούτῳ συνήθως παρ' ἡμῶν βεβαιωθὲν ἐπὶ ἔτους, ὁ δεῖνα, μηνὶ ὁ δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τὸ ἀπολυτικόν, ἤγουν ὅταν θέλει νὰ μισεύσῃ ὁ ἱερεύς· Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἀπολυτικοῦ γράμματος δηλοποιεῖ τοῖς ἁπανταχοῦ χριστιανοῖς ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς, ὅτι ὁ παρὼν εὐλαβέστατος κύριος ὁ δεῖνα, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐνταῦθα πόρον ζωῆς, ἐζήτησεν, ὅπως μετὰ γνώμης καὶ εἰδήσεως ἡμετέρας ἀπέλθῃ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων ἢ καὶ ἀλλαχόθι πρὸς ὀρθοδόξους χριστιανούς· διὸ καὶ ἐδώκαμεν αὐτῷ ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τοῦ ἀπελθεῖν καὶ ἀποδημῆσαι, συγχωροῦντες αὐτῷ κἀκεῖ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἀνεμποδίστως μετιέναι, ὡς ἱερεῖ ἀξίῳ καὶ τὰ πάντα θεοσεβεῖ καὶ τιμίῳ· ὅθεν καὶ εἰς πίστωσιν ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον ἀπολυτικὸν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ διαληφθέντι πρεσβυτέρῳ κυρῷ ὁ δεῖνα υἱῷ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητῷ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κατὰ μῆνα ὁ δεῖνα ἔτος ὁ δεῖνα. Ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

CUM SCRIE ARHIEREUL SCRISOAREA DE RECOMANDAŢIE A PROEOTULUI ŞI CUM CEA DE SLOBOZENIE. CAP. 291. (GLAVA 403.)

Pavel, marele apostol al domnului, voieşte ca aceia care s-au numit clerici, să aibă asupra lor cărţi de recomandaţie de la aceia care i-au hirotonisit la recomandare întru preoţia lor. Aşadar plecîndu-ne şi noi unei porunci ca aceea, dăm acestui domn, cutare, această carte de recomandaţie, că de către noi, cu harul sfîntului duh, al săvîrşitorului Dumnezeu, a fost hirotonit după lege şi canoane citeţ, ipodiacon, diacon şi preot şi-l recomandăm tuturor la care va veni amintitul preot, anume arhiereilor şi preoţilor, bărbaţilor şi dregătorilor laici, că s-a împodobit cu demnitatea sfinţirii de către smerenia noastră, după ce bărbaţi vrednici de crezare au dat mărturie despre el că este vrednic de o demnitate ca aceasta. De aceea această carte i-a şi fost dată spre recomandaţie şi încredinţare şi întărită pentru unul ca acesta după obicei de către noi în anul cutare, luna cutare.

Smeritul mitropolit cutare.

Scrisoare de slobozenie, anume cînd preotul voieşte să plece în alt loc: Smerenia noastră prin această carte de slobozenie face cunoscut creştinilor de pretutindeni, clerici şi mireni, că acest prea cucernic domn, cutare, pentru că aici nu are loc de trai, a cerut cu socotinţa şi ştirea noastră să plece în capitală sau şi într-alt loc la dreptmăritorii creştini; de aceea i-am şi dat voie şi slobozenie să plece şi să meargă, îngăduindu-i lui, ca unui preot vrednic şi întru toate prea cucernic şi cinstit, ca şi acolo să facă fără nici o oprire toată slujba preoţiei; de aceea s-a şi făcut pentru încredinţare această a noastră carte de slobozenie şi i s-a dat numitului presbiter, domnul cutare, iubitul fiu întru duhul al smereniei noastre în luna cutare, anul cutare. Smeritul mitropolit cutare.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΩΣΙΝ ΤΗΝ ΠΡΑΞΙΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϞΒ-ον.

Ἐπειδὴ ἔμελλε καὶ εἰς τὴν δεῖνα ἁγιωτάτην ἐπισκοπὴν ἐπίσκοπον χειροτονηθῆναι πρὸς τὴν τῶν ἐκεῖσε λογικῶν προβάτων φροντίδα τε καὶ ποιμαντικὴν σωτηρίας ἀγρύπνησιν, ὡς οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι ἐντέλλονται, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν ἐν φροντίδι πολλῇ ἦν, τὸν ταύτης εὑρεῖν τὴν πνευματικὴν προστασίαν ἀναδεξόμενον, καὶ δὴ εὑροῦσα τὸν τιμιώτατον ἐν ἱερομονάχοις τὸν δεῖνα πνευματικῇ συνέσει κεκοσμημένον καὶ ἄξιον κατὰ πάντα καὶ τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ βρεφόθεν ὑποταγέντα, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα τοῦτον ἀνεκαλέσατο· καὶ δῆτα ψήφῳ κανονικῇ καὶ ἐκλέξει τῶν καθευρεθέντων παρὰ ἡμῖν ἀρχιερέων, τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τοῦ δεῖνα καὶ τοῦ δεῖνα, ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν τοῦτον ἐπίσκοπον εἰς τὴν αὐτὴν ἁγιωτάτην ἐπισκοπὴν κεχειροτονήκαμεν τῇ ἐπικλήσει καὶ χάριτι τοῦ παναγίου καὶ προσκυνητοῦ πνεύματος. Ὀφείλει οὖν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἀπελθεῖν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ θεόθεν ἐπισκοπὴν ποίμνειν τὰς ἐν αὐτῇ τῶν ὀρθοδόξων ψυχὰς καὶ ποιεῖν πάντα τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀκωλύτως, ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους ποιεῖν καὶ εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἄγειν ἀξίωμα, θείους ναοὺς καθιερᾶν καὶ ἁπλῶς, ὅσα τῷ ἀρχιερεῖ πρέπει, κατὰ νόμους ποιεῖν, ὑποτάσσεσθαι μέντοι καὶ τῇ ἡμῶν ταπεινότητι καὶ ἀπονέμειν τὸ τῆς ἐκκλησίας κατ' ἔτος χαράτζιον. Ὀφείλουσι δὲ καὶ οἱ ἐκεῖσε χριστιανοί, οἵ τε ἱερεῖς καὶ ἅπας λαός, ὑπείκειν αὐτῷ καὶ ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσι, καὶ μάλιστα ἐφ' οἷς ἂν ἔχῃ λόγον ψυχοφελῆ καὶ τιμᾶν αὐτὸν καὶ ἀγαπᾶν καὶ ἀπονέμειν αὐτῷ πᾶν τὸ ἐκκλησιαστικὸν εἰσόδημα, τὸ ἀπό τε κανονικῶν συνοικεσιῶν, ζητείας πανηγύρεων, ὡς ἦν ἀνέκαθεν συνῆθες· καὶ οὓς ἂν εὐλογήσῃ, εἶεν εὐλογημένοι, οὓς ἂν εὐλόγως ἀφορίσῃ, ἀφωρισμένους καὶ ἡμεῖς ἔχομεν. Ὧν χάρις καὶ ἡ παροῦσα ἡμῶν πρᾶξις ἀπολέλυται αὐτῷ τῷ διαληφθέντι θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ κυρῷ τῷ δεῖνα, ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος κατὰ μῆνα δεῖνα τοῦ δεῖνος ἔτος ἰνδικτιῶνος δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης.

CUM SE SCRIE RÎNDUIALA EPISCOPULUI. CAP. 292. (GLAVA 408).

De vreme ce în cutare prea sfîntă episcopie avea să se hirotonească episcop pentru grija şi privigherea spre mîntuire a oilor cuvîntătoare de acolo, precum spun legile sfinte dumnezeieşti, smerenia mea a purtat multă grijă, să descopere pe acela care să ia asupra sa ocrotirea duhovnicească, şi aflîndu-l între ieromonahi pe prea cinsititul cutare împodobit cu cumineţenie şi vrednic întru toate şi plecat din copilărie întru viaţa călugărească, l-a chemat pe aceasta la demnitatea arhieriei; şi deci votat şi ales fiind potrivit canoanelor de către noi arhiereii, de Dumnezeu iubitorii episcopi, cutare şi cutare, fraţi şi împreună liturghisitori ai noştri, l-am hirotonisit pe acesta episcop la acea prea sfîntă episcopie cu chemarea şi darul prea sfîntului cinstitului cu adîncă închinăciune duh. Prin urmare acel de Dumnezeu iubitor episcop dator este să meargă în episcopia dată lui de Dumnezeu să păstorească într-însa sufletele dreptcredincioşilor şi să îndeplinească toate îndatoririle arhieriei fără nici o piedică, să desemneze citeţi, să facă ipodiaconi şi diaconi şi să ridice la demnitatea preoţiei, să sfinţească dumnezeieştile biserici şi într-un cuvînt, să facă potrivit legilor toate cîte se cuvin arhiereului, dar să fie cu supuşenie şi faţă de smerenia noastră şi să trimită în fiecare an haraciul bisericii. Iar datori sînt şi creştinii de acolo, preoţi şi tot poporul să i se plece şi să i se supună întru toate şi cu deosebire spre acele pentru care are cuvînt de mîntuire a sufletului, şi să-l cinstească şi să-l iubească şi să-i dea tot venitul bisericesc, cel de la căsniciile canonice, pomenele de la praznice precum a fost obiceiul din vechime. Şi pe care îi va binecuvînta să fie binecuvîntaţi, iar pe care, cu drept cuvînt, îi va afurisi, de afurisiţi îi socotim şi noi. Pentru acestea s-a slobozit şi această a noastră carte de rînduială numitului de Dumnezeu iubitor episcop, chir cutare, fratele şi împreună liturghisitorul smereniei noastre în luna, anul cutare, indictionul cutare. Smeritul mitropolit...

ΕΝΤΑΛΤΗΡΙΟΝ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ΟΤΑΝ ΠΟΙΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σϙ Γ-ον.

Ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτός τε καὶ δωρεᾶς τῆς δοθείσης αὐτῇ παρὰ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος ἀνατίθησι σοι τῷ ἐν ἱερομονάχοις τιμιωτάτῳ καὶ πνευματικῷ κυρῷ δεῖνα τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λετούργημα. Ὀφείλει οὖν χαριέντι καὶ ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ προσδέχεσθαι τοὺς προσερχομένους σοι ἐξομολογεῖσθαι, μηδὲν τι στυγνὸν δεικνύειν ἢ βεβαρημένον σχῆμα ἢ καὶ ἐκπλήττεσθαι, κἂν πολλὰ καὶ βαρεῖα ὅσι τὰ αὐτοῖς πλημμελήματα, μάλιστα δὲ ἡδεῖ καὶ ἡμέρῳ προσώπῳ ἐπιβλέπειν αὐτοῖς καὶ ῥήμασιν ἑλκτικοῖς ὡς εἰκὸς προσλαλεῖν, ὡς ἂν καὶ τὰ ἐν βάθει τῶν καρδιῶν αὐτῶν ἀποκαλύπτειν σοι ἁμαρτήματα· κανονίζειν δὲ αὐτοὺς χρὴ καὶ νομίμως εὐθύνειν, καθὼς οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ κανόνες διακελεύουσιν, ἑκάστοις διδῶναι τὴν πρόσφορον τοῦ κανόνος θεραπείαν κατὰ τὴν προσώπῳ μετριότητα καὶ δύναμιν· δεσμεύειν μὲν ὅσα δὴ καὶ δεσμοῦ ἄξια τυγχάνουσιν, λύειν δὲ ὅσα δὴ καὶ λύσεως εἰσὶν ἄξια, ἄνευ μέντοι καὶ τῆς οἰασοῦν λήψεως· ἄπρακτον γὰρ ὑπάρχει τὸ θεῖον παντελῶς. Δεῖ δέ σε καὶ κατὰ μοναχοὺς ἀποκείρειν μικροσχήμους καὶ μεγαλοσχήμους μετὰ τῆς νομικῆς αὐτῶν παρατηρήσεως, τουτέστι τοῦ ἀναδόχου καὶ τῶν θείων εὐχῶν· τοὺς δὲ πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ἀναγομένους, οὕτως ἐξετάζειν ὀφείλεις καὶ κατ' αὐτοῦ ἐρευνᾶσθαι πάντα ἀκριβῶς, ὡς ὁ ἀποστολικὸς καὶ κανονικὸς ἀπαιτεῖ λόγος, ἵνα μὴ διὰ ῥαθυμίαν ἢ συναρπαγήν τινα λάθησης αὐτὸν ἀλλοτρίαις κοινῶν ἁμαρτίαις, κατὰ τὸν θεῖον εἰπεῖν ἀπόστολον. Ἐπὶ τούτῳ γὰρ ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐνταλτήριον γράμμα τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ ἐδόθη σοι εἰς ἀσφάλειαν. Μηνὶ δεῖνα ἔτους δεῖνα.

Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ÎMPUTERNICIREA PE CARE O SCRIE ARHIEREUL, CÎND FACE DUHOVNIC. CAP. 293. (GLAVA 404.)

Smerenia noastră din harul şi darul ce i-a fost dat de la prea sfîntul duh de viaţă făcător şi a toate săvîrşitor îţi încredinţează ţie prea cinstitutului între ieromonahi şi duhovnicului chir cutare slujba unui duhovnicesc părinte. Aşadar eşti dator, cu faţă veselă şi senină să-i primeşti pe cei ce vin la tine să ţi se mărturisească, nici să te arăţi cu faţă posomorîtă şi cu chip împovărat de grijă sau să-i şi înspăimînţi, chiar dacă multe şi grele sînt păcatele lor, ci să-i priveşti cu faţă dulce şi blîndă, şi cuvinte atrăgătoare să vorbeşti, cum se cuvine, către ei, încît să-ţi descopere păcatele din adîncul inimilor lor; şi trebuie să le dai canon şi să-i îndrepţi după lege; precum poruncesc dumnezeieştile şi sfintele legi şi canoane, fiecăruia să-i dai vindecarea cerută de canon după măsura şi puterea persoanei; să legi cîte se întîmplă vrednice de a fi legate, să dezlegi însă cîte sînt vrednice de a fi dezlegate, fără fireşte de orişice părtinire. Căci lucrul dumnezeiesc e cu totul fără nici o dobîndire. Dar trebuie ca tu şi la călugări să tunzi întru schima cea mică şi cea mare, ţinînd seama de ce cere legea cu privire la aceasta, adică să fie naş şi să se facă dumnezeieştile rugăciuni. Iar pe cei ce sînt aduşi la demnitatea preoţiei, eşti dator să-i ispiteşti aşa şi să le cercetezi toate cu deamănuntul, precum cere cuvîntul canoanelor apostolilor, ca, din cauza uşurătăţii sau a vreunei lăcomii, să nu te amăgeşti, făcîndu-te părtaş la păcate străine, după cuvîntul dumnezeiescului apostol. Căci pentru aceasta a fost făcută şi această carte de împuternicire de către smerenia noastră şi ţi-a fost dată spre încredinţare. În luna cutare, anul cutare. Smeritul mitropolit cutare.

ΤΟ ΣΥΓΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σϟδ-ον.

Ἡ ταπεινότης ἡμῶν ἀπὸ τῆς χάριτός τε καὶ δωρεᾶς καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου καὶ ζωαρχικοῦ πνεύματος τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς θείοις αὐτοῦ καὶ ἱεροῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ ἀποστόλοις εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας, εἰρηκότος αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατεῖτε, καὶ κράτηνται· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδημένα ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἐξ ἐκείνων δὲ εἰς ἡμᾶς ἀλληλοδιαδόχους διὰ πάσης ταύτης τῆς θείας χάριτος ἔχει συγκεχωρημένον τὸν κατὰ πνεῦμα υἱὸν αὐτῆς, ὁ δεῖνα, εἰς ὅσα καὶ αὐτὸς ὡς ἄνθρωπος ἥμαρτε καὶ εἰς Θεὸν ἐπλημέλησε λόγῳ, ἔργῳ, διανοίᾳ καὶ ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς αἰσθήσεσι, καὶ ἢ ὑπὸ κατάραν ἀρχιερέως ἢ ἱερέως ἐγένετο ἢ πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῶν ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι περιέπεσε, ἢ ὅρκον παρέβη ἢ ἀφορισμῷ ὁθενδήποτε ἐδεσμεύθη καὶ ἢ ἄλλοις τισὶν ἁμαρτήμασιν, ὡς ἄνθρωπος ὢν καὶ αὐτός, περὶ ἐπάρη καὶ ταῦτα πνευματικοῖς πατράσιν ἐξομολογήσατο καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς κανὸν ἐποιήσατο, ἐκ τούτων πάντων ἐλεύθερον ἔχωμεν αὐτὸν καὶ συγκεχωρημένον τῇ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ χάριτι τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ὅσα δὲ διὰ λήθην ἢ αἰδῶ ἀνεξομολόγητα εἴασεν, κἀκεῖνα πάντα συγχωρῆσαι αὐτοῦ ὁ ἐλεήμων Θεὸς ὁ ὢν εὐλόγητος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΤΩ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΩ ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟ ΑΝΤΙΜΙΝΣΙΟΝ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σϟε-ον.

Σταυροπήγιον ἁγιασθὲν ἀπὸ τῆς θείας χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, εὐλογηθὲν παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου, ὁ δεῖνα, καὶ δοθὲν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ δεῖνα, ἐπὶ ἀνεγέρσει θείου

IERTĂCIUNEA PE CARE O SCRIE ARHIEREUL CELUIA CARE SE MĂRTURISEŞTE. CAP. 294. (GLAVA 405.)

Smerenia noastră din harul şi darul şi puterea prea sfîntului duh de viaţă începător care a fost dată de către mîntuitorul nostru Iisus Hristos dumnezeieştilor şi sfinţilor lui ucenici apostoli de a lega şi dezlega păcatele oamenilor, — cînd le-a grăit: luaţi duh sfînt! Ale căror păcate le veţi ierta, iertate le sînt; ale căror însă le ţineţi, ţinute sînt; şi cîte le veţi dezlega pe pămînt, dezlegate vor fi în cer; şi cîte le veţi lega pe pămînt, legate vor fi în cer; — iar de la aceia nouă urmaşilor, tot prin acest dar dumnezeiesc l-am iertat pe fiul nostru întru duhul, cutare, de toate cîte şi dînsul ca om a greşit şi a păcătuit faţă de Dumnezeu, cu cuvîntul, cu lucrul, cu gîndul şi cu toate simţurile lui şi a căzut sau sub blestemul arhiereului sau a preotului sau a tatălui sau a mamei sau sub propriul lui blestem, sau a jurat strîmb sau a căzut sub legătura oricărui blestem şi a altor păcate, ca un om ce este şi el, şi a luat şi s-a spovedit şi de acestea duhovnicilor părinţi şi a făcut canonul primit de la ei, de toate acestea îl izbăvim şi l-am iertat cu puterea nebiruită şi darul duhului sfînt. Iar cîte le-a uitat sau s-a sfiit să le mărturisească, şi acelea toate să i le ierte milostivul Dumnezeu, care este binecuvîntat în vecii vecilor, amin.

CUM SCRIE ARHIEREUL PENTRU STAVROPIGHIE ŞI CUM ANTIMISUL? CAP. 295. (GLAVA 406.)

Stavropighie[1]) sfinţită din darul dumnezeiesc al prea sfîntului duh, binecuvîntată de mine smeritul mitropolit cutare şi dată în localitatea cutare pentru ridicare bisericii sfîntului

[1]) Mănăstire sau biserică supusă canoniceşte direct patriarhului şi a cărei clădire se autorizează prin înfigerea crucii pe locul unde se va construi.

ναοῦ τοῦ δεῖνα ἁγίου, τοῦ ἀνεγερθέντος παρὰ τοῦ δεῖνα, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ παναγιώτατου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

Τὸ τοῦ ἀντιμινσίου γράμμα· Θυσιαστήριον θεῖον καὶ ἱερὸν τοῦ τελεῖσθαι δι' αὐτοῦ τὰς θείας ἱερουργίας καὶ καθιερωθὲν καὶ ἁγιασθὲν παρὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου δεῖνα, κυροῦ δεῖνα, ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ δεῖνα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ δεῖνα ἁγίου, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΓΡΑΜΜΑ ΟΠΟΥ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΠΕΡΙ ΖΗΤΕΙΑΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΥ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϞϚ-ον.

Οἱ ἐν τῇ ἡμετερᾷ ἐπαρχίᾳ εὑρισκόμενοι φιλόθεοι χριστιανοί, ὅσοι τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ οἱ τῆς κοσμικῆς πολιτείας καὶ τάξεως, υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος πᾶσιν ὑμῖν, γνωστὸν ἔστω, ὅπως τὸ εἰς τὸν δεῖνα τόπον εὑρισκόμενον σεβάσμιον καὶ ἱερὸν μοναστήριον, εἰς ὄνομα τιμώμενον δεῖνα, τῷ μακρῷ χρόνῳ καὶ τῷ καιρῷ καταφθαρὲν μεγάλης δέεται ἀνακτήσεως καὶ βελτιώσεως, ἀδυνατῶν δὲ πρὸς τοῦτο, ὁ ἐν αὐτῷ εὑρισκόμενος ἡγούμενος καὶ οἱ ἕτεροι μοναχοί, καὶ ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς τοὺς φιλυθείους οἱ παρόντες καλόγεροι, ἵνα ὀρέξητε χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς πρὸς τοῦτο. Διὸ ἀσμένως καὶ φιλοφρόνως δέξασθε αὐτοὺς καὶ συνεργήσατε καὶ βοηθήσατε αὐτοῖς καὶ μετάδοτε εἰς τὴν ἀνάκτισιν καὶ βελτίωσιν τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς μονῆς αὐτῆς προθύμως καὶ εὐμεταδότως καὶ φιλοτίμως ἅπαντα διὰ τὸν Κύριον τὸν ὡς χάριν τὸ χρέος λαμβάνοντα καὶ ἀντιδίδοντα χάριν ἀντὶ χάριτος, αὐτὸς γὰρ καὶ τῶν χαρίτων ἄρχει καὶ ὡς χρέος τὰς χάριτας ἀποδίδωσιν. Οὕτως ποιήσατε προθύμως ἅπαντες, ἵνα καὶ τὸ μνημόσυνον ὑμῶν διηνηκῶς ἄδεται ἐν τῇ ἱερᾷ

cutare, ridicată de cutare, sub patriarhia prea a tot sfinţitului patriarh a toată lumea, cutare, în anul cutare, luna cutare.

Scrierea antimisului : **Dumnezeiescul şi sfîntul jertfelnic spre a se săvîrşi pe el dumnezeieştile sfinte slujbe, blagoslovit şi sfinţit de prea sfinţitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare, prea cinstitul şi exarh cutare, chir cutare, sub patriarhia prea sfinţitului patriarh chir cutare, în numele sfîntului cutare, în anul cutare, luna cutare.**

SCRISOAREA ARHIEREULUI PENTRU CHETA UNEI MĂNĂSTIRI ŞI A UNUI CĂZUT ÎN ROBIE. CAP. 296. (GLAVELE 410 şi 411.)

Iubitorilor de Dumnezeu creştini aflători în eparhia noastră şi cei din tagma clericilor şi cei din rîndul mirenilor, fii iubiţi întru duhul ai smereniei noastre, har şi pace vouă de la Dumnezeu atotţiitorul, ştiut să vă fie vouă tuturora, că în cutare loc se află o sfîntă dumnezeiască mănăstire, întru cinstit numele, cutare, stricată de lungimea vremii de mulţi ani şi are mare nevoie de reparaţie şi îmbunătăţire, neavînd putere pentru aceasta egumenul şi ceilalţi călugări care se află în ea, şi vin la voi, iubitorilor de Dumnezeu, aceşti călugări, să le întindeţi o mînă de ajutor la aceasta. De aceea primiţi-i cu bucurie şi bunăvoinţă şi staţi-le cu toţii întru ajutor şi luaţi parte la reparaţia şi reînnoirea acelei sfinte şi dumnezeieşti mănăstiri, dînd de toate cu bună voie şi inimă largă pentru domnul care primeşte datoria ca un dar şi răsplăteşte dar cu dar, căci el este stăpînul darurilor şi darurile le întoarce ca o datorie. Aşa faceţi toţi cu bună voie, pentru ca şi pomenirea voastră să se facă neîntrerupt

καὶ θείᾳ μονῇ ταύτῃ καὶ γένητε καὶ νέοι κτήτορες, τύχητε δὲ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ ἡ συγχώρησις εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν, ἀμήν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

Τὸ τοῦ αἰχμαλώτου γράμμα· Οἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ εὑρισκόμενοι τιμιώτατοι κληρικοί, θεοσεβέστατοι ἱερεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἅπας ὁ τοῦ Κυρίου χριστώνυμος λαός, ἥδιστοι καὶ περιπόθητοι υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν, εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, ὁ ἐλεεινὸς οὗτος ὁ δεῖνα, τὰς παρούσας ἡμέρας, ἡρπάγη ὑπὸ τῶν θαλάσσης ληστῶν καὶ ἠγοράστηκε διὰ ἄσπρα ὁ δεῖνα, ἅτινα δέδωκαν δανειακῶς τινὲς χριστιανοὶ φοβούμενοι τὸν Θεόν. Μὴ ἔχων δὲ ὁ ταλαίπωρος τί ποιῆσαι ἀπὸ δοῦναι τὸ αὐτοῦ χρέος, δεῖν ἔγνω καταφυγεῖν πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐλεήμονας τοὺς χριστιανοὺς ἐλέους καὶ βοηθείας ἕνεκα. Ὅθεν ἀσμένως καὶ ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ ὑποδέξασθε αὐτὸν καὶ ἐπιδότε τὴν πρέπουσαν ἐλεημοσύνην, ὁ μὲν πολύ, ὁ δὲ ὀλίγον, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἵνα καὶ αὐτὸς μὲν διὰ τῆς ἡμετέρας ἐλεημοσύνης καὶ βοηθείας δυνηθῇ ἐλευθερωθῆναι τοῦ χρέους, ὑμεῖς δὲ τὸν ἄξιον μισθὸν ἑκατονταπλασίονα παρὰ Θεοῦ ἀντιλάβητε καὶ ζωὴν κληρονομήσητε τὴν αἰώνιον, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος καὶ εὐχὴ καὶ εὐλογία εἴη μεθ' ὑμῶν. Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης ὁ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΗ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΜΟΙΧΕΥΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΗΣ ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΧΩΡΙΣΗ ΕΞ ΑΥΤΟΥ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣϞΖ-ον.

Προσκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριαζόντων αὐτοῦ καὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτοῦ κληρικῶν, γυνὴ δεῖνα, ἄνδρα ἔχουσα δεῖνα, διεφέρετο μετ' αὐτοῦ πρὸ χρόνων τινῶν, ἐκείνου μὲν λέγοντος αὐτὴν μοιχεύεσθαι, καὶ μὴ δύνασ-

în această sfîntă şi dumnezeiească mănăstire şi să deveniţi noi ctitori şi să dobîndiţi în ziua judecăţii veşnicele bunuri la Isus Hristos domnul nostru; darul şi mila lui nesfîrşită şi iertăciunea să fie cu voi toţi, amin. Smeritul mitropolit cutare.

Scrisoarea robului: Prea cinstiţi clerici, prea cucernici preoţi şi prea nobili boieri care vă aflaţi în eparhia noastră, şi tot poporul creştinesc al domnului, prea dulci şi mult doriţi fii iubiţi întru duhul al smereniei noastre, har, pace şi milă să vă fie vouă tuturor de la Dumnezeu atotţiitor, acest nenorocit, cutare, zilele acestea a fost răpit de piraţi şi cutare l-a răscumpărat pe bani pe care i-au dat cu împrumut cîţiva creştini cu frica lui Dumnezeu. Neavînd nenorocitul ce face să-i poată da înapoi datoria, a văzut că trebuie să alerge la voi milostivi creştini pentru milă şi ajutor. De aceea primiţi-l cu plăcere şi faţă senină şi daţi-i cuvenita milostenie, unul mult, altul puţin, fiecare după puterea şi buna lui voie, pentru ca şi el, prin milostenia şi ajutorul vostru, să se izbăvească de datorie, iar voi să luaţi în schimb insutit răsplată şi să moşteniţi viaţa de veci de la Dumnezeu, al cărui har şi milă nesfîrşită şi binecuvîntare să fie cu voi. Smeritul mitropolit cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRŢENIE, CÎND BĂRBATUL ÎŞI ÎNVINUIEŞTE FEMEIA CĂ PREACURVEŞTE ŞI NU I-O POATE DOVEDI, ŞI VOIEŞTE SĂ SE DESPARTĂ DE EL. CAP. 297. (COMP. GLAVA 412.)

Ţinînd prea sfinţitul mitropolit al sfintei mitropolii cutare şedinţă împreună cu prea cinstiţii lui clerici, femeia cutare, avînd bărbat pe cutare, a ajuns de vreo cîţiva ani la neînţelegere cu dînsul, acela zicînd că dînsa preacurveşte şi neputînd să dovedească învi-

θαι τὸ ἔγκλημα παραστῆσαι, αὐτὴ δὲ ἀρνουμένη καὶ μὴ θέλουσα εἰρηνεύειν καὶ πολυτρόπως τὰ αὐτὰ διενήχετο. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ ἱερὸν παραστάντες κριτήριον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς δεῖνα κατηγορήσαντος αὐτὴν ἐν πολλοῖς τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα προέτεινε· μαρτυρίας καὶ παραστάσεις εἰς τοῦτο ἀπαιτηθεὶς καὶ μὴ δυνηθεὶς παραστῆσαι, ἡ γυνὴ ὡς ὑβριστὴν αὐτῆς ἀπεβάλλετο καὶ ἐζήτησε διαζυγῆναι, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν κατὰ τοῦ νόμου κεφάλαιον τὸ λέγειν· ὅτι ἀνὴρ ἐγκαλῶν περὶ μοιχείας τὴν γυναῖκαν αὐτοῦ καὶ μὴ ἀποδείξει, ἐξεῖναι τῇ γυναικὶ βουλομένῃ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας χωρίζεσθαι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, διὰ τοῦτο τοίνυν ἡμεῖς κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν, ἔχομεν διαζευγμένην ὁλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ῥηθέντος δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ἀπὸ τὴν αὐτοῦ γυνὴ τὴν ῥηθεῖσαν δεῖνα, ὥστε εἶναι αὐτοὺς ξένους καὶ ἀλλοτρίους ἀπ' ἀλλήλων. Ὅθεν παρέχομεν πρὸς τὴν αὐτοῦ γυναῖκα ἁπλὴν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ πρὸς ἕτερον χωρῆσαι νόμιμον γάμον ἀνεμποδίστως, εἰ βούλοιτο, καὶ λαβεῖν ἀζημίως παρὰ τοῦ δεῖνα, πρώην ὁμοζύγου αὐτῆς τὴν προῖκαν αὐτῆς ἅπασαν καὶ τὰς πρὸ γάμου δωρεάς, ὡς οἱ θεῖοι νόμοι διακελεύουσιν. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν κατεστρώθη τῷ παρόντι διαζυγίῳ ἐν τούτῳ τῷ θείῳ κώδικι ταύτης τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα καὶ μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ ΜΟΙΧΕΥΗΤΑΙ Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟ ΑΠΟΔΕΙΞΗ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σϑη-ον.

Προκαθημένης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, συνεδριαζόντων καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν, προσῆλθε ὁ δεῖνα, καὶ νῦν πρότερον καταβοῶν, ὅτι ἔχων γυναῖκα ὀνόματι δεῖνα καὶ καταλιποῦσα ἐκείνη τὴν ἑαυτῆς σωφροσύνην ἐμοιχεύθη καὶ ἐμιάνθη ὑπὸ πολλῶν ἐν πολλοῖς καιροῖς καὶ διαφόροις τόποις, ἥντινα μοιχείαν ἀπέδειξε μαρτυρικῶς διὰ μαρτυρίας τοῦ δεῖνα τοῦ καὶ δεῖνα,

nuirea, iar dînsa tăgăduieşte şi nu voieşte să se împace şi se certau în felurite chipuri. De aceea s-au înfăţişat şi la sfînta judecătorie şi el bărbatul cutare a învinuit-o şi a înaintat pîră de preacurvie cu mulţi; cerîndu-i-se mărturii şi dovezi pentru aceasta şi neputîndu-le aduce, femeia s-a lepădat de el ca de unul ce a insultat-o şi a cerut despărţenie; iar smerenia noastră după articolul din lege care zice: că bărbatul învinuindu-şi femeia că preacurveşte, dacă nu va dovedi, femeia poate, dacă voieşte, pentru această pricină să se despartă de bărbatul ei, de aceea aşadar noi, potrivit cu hotărîrea dumnezeieştii legi, am despărţit-o cu totul şi am îndepărtat-o de la zisul ei bărbat, cutare, şi pe dînsul cutare, de zisa lui femeie cutare, încît să fie cu totul străini unul de altul. De aceea dăm femeii lui voie şi putere să păşească, fără nici o piedică, şi la altă căsătorie, dacă ar dori, şi să-şi ia fără nici o pagubă de la cutare, fostul ei bărbat toată zestrea ei şi toate darurile dinaintea nunţii, precum poruncesc dumnezeieştile legi. Şi spre arătare şi întărire despre aceasta, a fost trecută această carte de despărţenie în această condică dumnezeiască a acestei prea sfinte mitropolii a noastre cutare. În anul cutare şi luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRŢENIE CÎND FEMEIA BĂRBATULUI PREACURVEŞTE ŞI EL I-O DOVEDEŞTE? CAP. P. 298, (GLAVA. 413)

Smerenia noastră ţinînd şedinţă împreună cu prea cinstitii clerici, a venit cutare care şi mai înainte se plîngea cu mare glas, că are femeie cu numele cutare şi aceea, pierzîndu-şi mintea, a preacurvit şi s-a pîngărit cu mulţi în multe timpuri şi în diferite locuri; şi această preacurvie a dovedit-o cu martori prin mărturiile cutăruia şi cutăruia, care au mărturisit-o de

μαρτυρησάντων αὐτὴν μοιχαλίδα, ἐζήτησε οὖν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς χωρισθῆναι ἀπ' αὐτῆς καὶ λαβεῖν διαζύγιον, ὥστε δυνηθῆναι λαβεῖν ἑτέραν γυναῖκα νόμιμον, ἡ ταπεινότης δὲ ἡμῶν κατὰ τὴν τῶν θείων νόμων ἀπόφασιν καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἄνωθεν ἀξιοπίστων μαρτύρων, ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμενοι πνεύματι διαζεύγνησιν χωρίζει καὶ διασπᾷ τὸ παρὸν συνοικέσιον, ὥστε ἀπὸ τοῦδε ξένον καὶ κεχωρισμένον εἶναι τὸν αὐτὸν ὁ δεῖνα ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς δεῖνα, κἀκείνη ὁμοίως ἀπ' αὐτοῦ, δίδουσα ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τῷ ῥηθέντι δεῖνα ἑτέρᾳ συζευχθῆναι γυναικί· ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι θείῳ κώδικι τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΔΕΝ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΕΥΡΕΘΗ ΣΑΡΚΙΚΩΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΑΥΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΡΕΙΣ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΨΘ-ον.

Διαζύγιον ἀπολέλυται τῇ παρούσῃ γυνὴ[1]) ὀνόματι δεῖνα ἀπὸ τὸν αὐτῆς ἄνδρα δεῖνα κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα ὅτι, ὅταν ὁ ἀνὴρ οὐχ οἷός τε ἦ ἐκτελεῖν τὰ τῶν ἀνδρῶν, χωρισθῆναι αὐτὸν ἡ συναφθεῖσα πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ τὸ παροχεῖσθαι τὴν τριετίαν, οὕτω τοίνυν ἀκριβῶς περὶ τούτων ἐξετασθεὶς ἐμαρτυρήθη καὶ φανερῶς ἐπιστώθη ἐνώπιον ἡμῶν. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν, ἔχομεν αὐτὴν διεζευγμένην ὁλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ῥηθέντος ὁ δεῖνα καὶ τὸν αὐτὸν δεῖνα ἀπὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τὴν ῥηθεῖσαν δεῖνα, ὥστε εἶναι αὐτοὺς ξένους καὶ ἀλλοτρίους ἀπ' ἀλλήλων· παρέχομεν δὲ πρὸς αὐτὴν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν καὶ πρὸς ἕτερον γάμον χωρῆσαι νόμιμον ἀνεμποδίστως καὶ λαβεῖν ἀζημίως παρὰ τοῦ ἀνδρὸς δεῖνα πρώην ὁμοζύγου τὴν αὐτῆς προῖκαν ἅπασαν μόνον, ἡ δὲ προ-

preacurvă; şi atunci bărbatul ei a cerut să fie despărţit de dînsa şi să ia carte de despărţenie, încît să poată lua altă femeie legiuită. Smerenia noastră, potrivit cu hotărîrea dumnezeieştilor legi, după mărturia martorilor de mai sus vrednici de crezare, hotărîm întru sfîntul duh despărţenie şi despreunăm şi desfacem această căsnicie, încît de acum înainte să fie străin şi despărţit acela, cutare, de a lui femeie cutare, şi aceea de asemenea de acela, şi dăm voie şi slobozenie numitului cutare să se însoţească cu altă femeie. Şi prin urmare pentru întărire despre acestea s-a făcut şi această carte de despărţenie şi a fost trecută în această condică dumnezeiască a preasfintei noastre mitropolii cutare în anul cutare, luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRŢENIE CÎND BĂRBATUL NU SE POATE AFLA TRUPEŞTE TREI ANI CU FEMEIA LUI? CAP. 299. (GLAVA 414.)

Se sloboade acestei femei cu numele cutare carte de despărţenie de bărbatul ei cutare potrivit canonului care zice că, atunci cînd bărbatul nu a fost în stare să îndeplinească cele bărbăteşti, legătura prin căsătoire de trai comun se desface după o petrecere împreună de trei ani; aşa dar ispitit fiind în chip amănunţit despre acestea, a mărturisit în faţa noastră şi a fost crezut neîndoios. Drept aceea, după hotărîrea dumnezeieştilor legi, am despărţit-o cu totul şi am separat-o de bărbatul ei numit, cutare, şi pe dînsul, cutare, de femeia lui zisă cutare, încît ei să fie cu totul străini şi depărtaţi unul de altul; iar ei îi dăm voie şi putere să încheie fără nici o piedică şi altă căsătorie legiuită şi să-şi ia fără nici o pagubă de la soţul de mai înainte, bărbatul cutare, numai toată zestrea, iar darurile dinaintea nunţii

[1]) Sic.

γαμιαία δωρεὰ μένει εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν τοῦ θείου νόμου ἀπόφασιν. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι ταύτης ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, ἐν ἔτει δεῖνα, μηνὶ δεῖνα προκαθημένου τοῦ ἀρχιερέως.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΜΙΣΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΑΣΟΥΝ ΧΡΟΝΟΙ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΑΘΗ Η ΑΥΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΑ ΟΤΙ ΖΗ, ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΝΑ ΥΠΑΝΔΡΕΥΘΗ; ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Τ-ον.

Προκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου τοῦ μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριαζόντων αὐτοῦ καὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτοῦ κληρικῶν, ἐνεφανίσθη γυνὴ ὀνόματι δεῖνα ἐν τῷ ἱερῷ κριτηρίῳ καὶ ἀνέφερεν, ὡς εἶχεν ἄνδρα ὀνόματι δεῖνα, καὶ μετ' ἰδίου θελήματος, συναινεσάντων [1]) τῶν δύο μερῶν πρὸς τὸ ἀπελθεῖν ἀλλαχόθι καὶ δουλεῦσαι, ἵνα καὶ πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς πορίσωνται. Ἀπελθὼν οὖν ὁ αὐτός, αὐτὴ δὲ κατὰ νόμους προσεκαρτέρει τοῦτον μέχρι πενταετίας, μηδ' ὅλως τὸ παράπαν μαθών τι περὶ αὐτοῦ, ἢ λόγον ἢ γραφὴν αὐτοῦ δεξαμένη· καὶ ταύτα ἀπόρου οὔσης καὶ ἐλπιζούσης δέξασθαι ἐξ αὐτοῦ τι πρὸς τροφήν, αὐτὸς δέ, ὡς εἴπομεν, ἀδήλως ἐγένετο παντελῶς καὶ οὐκ ἔμαθεν ὅλως τί πρὸς αὐτὸν ἐγένετο, ἢ θανὼν εἴη ἢ ζῶν ἢ αἰχμάλωτος ἤχθη. Ὅθεν καὶ δὶς καὶ τρὶς εἰς ἡμᾶς ἀφικομένη καὶ αἰτουμένη [2]) εἰς δεύτερον εἰσελθεῖν γάμον, ἠτήσαμεν αὐτὴ μάρτυρας καὶ εἰ ἀληθῶς ἄδηλον φανῇ, ὅτι ζῶν εἴη καὶ γράμμα ἐξ αὐτοῦ ἢ λόγον οὐ εδέξατο, δώσομεν αὐτῇ ἄδειαν κατὰ νόμους δευτέρῳ προσελθεῖν γάμῳ. Ἐὰν γάρ φησιν ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ αἰχμάλωτος γένηται, ἄδηλον ὂν ἐπὶ πενταετίαν, ἂν ζῇ, λύεται καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας ὁ γάμος. Ἔφερε δὲ πρὸς τοῦτο μάρτυρας ἀξιοπίστους τὸν

îi rămîn lui după hotărîrea dumnezeieștii legi. Drept aceea spre arătare și întărire despre aceasta s-a făcut și această carte de despărțenie și a fost trecută în această condică a prea sfintei mitropolii cutare. În anul cutare, luna cutare.

Sub președinția arhiereului.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRȚENIE CÎND BĂRBATUL PLEACĂ ÎNTR-O CĂLĂTORIE ȘI VOR TRECE CINCI ANI ȘI FEMEIA LUI NU A AFLAT CĂ TRĂIEȘTE, ȘI VOIEȘTE SĂ SE MĂRITE? CAP. 300. (GLAVA 415.)

Prea sfințitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare ținînd ședință împreună cu prea cinstiții lui clerici, femeia cu numele cutare s-a înfățișat la sfînta judecată și a spus că avea bărbat cu numele cutare și, de bună voie, înțelegîndu-se amîndouă părțile să plece în alt loc și să slujească, pentru ca să-și cîștige mijloace de trai. Acela plecînd deci, iar dînsa l-a așteptat după lege cinci ani împliniți, neaflînd nimic despre dînsul și neprimind de la el nici o veste sau scrisoare; și încă fiind fără mijloace și avînd nădejde să primească de la el ceva de hrană, el însă, precum am zis, a dispărut cu desăvîrșire și ea n-a auzit nimic despre el, de este mort sau în viață sau a fost dus în robie. De aceea a și venit la noi de două și de trei ori și a cerut să încheie a doua căsătorie; și i-am cerut martori, că ar fi în viață și dacă într-adevăr s-a făcut dispărut, și scrisoare sau veste de la el n-a primit, îi vom da voie după lege să încheie a doua căsătorie. Căci dacă, spune < legea >, bărbatul sau femeia cad în robie, fiind dispărut cinci ani, dacă trăiește, se desface și pentru această

[1]) συναισάντων în ms.
[2]) αἰτουμένης în ms.

δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ μετὰ βάρους ἁλύτου ἀφορισμοῦ καὶ ὅρκου ἐμαρτύρησαν, ὅπως οὐκ ἔμαθον ἐφ' ὅτου ἀπῆλθε μέχρι τῶν πέντε ἐτῶν, τί ἔγινεν, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς γράμμα ἢ λόγον ἀπέστειλε πρὸς αὐτήν. Γνῶντες γοῦν ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀληθές, δεδώκαμεν αὐτῇ ἄδειαν λαβεῖν ἕτερον ἄνδρα νόμιμον εἰς δεύτερον γάμον. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ παρὸν διαζύγιον κατεστρώθη ἐγγράφως ἐν τῷ παρόντι κώδικι τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, ἐν ἔτει δεῖνα, ἰνδικτιῶνι δεῖνα, μηνὶ δεῖνα.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ ΔΑΙΜΟΝΙΖΕΤΑΙ Ο ΑΝΔΡΑΣ Η Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΝ ΝΑ ΧΩΡΙΣΘΟΥΝ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΑ-ον.

Προκαθημένου τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως δεῖνα, συνεδριαζόντων καὶ τῶν εὐλαβεστάτων αὐτοῦ κληρικῶν, ἐφανίσθη ὁ δεῖνα καὶ ἐβόησε κατὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ γυναικὸς ὀνόματι δεῖνα, ὡς ὅτι δαιμονιζομένη ὑπάρχει καὶ ἁλύσεσι χεῖρας καὶ πόδας ἐδέδητο, οὐ μόνον δὶς καὶ τρίς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις· ἡμεῖς δὲ παρηνέσαμεν αὐτόν, ἵνα προσκαρτερῆσῃ αὐτὴν ἱκανὸν καιρόν. Καὶ προσμεῖνας μετ' αὐτῆς χρόνους τρεῖς, οὐκ ἠθέλησε πλέον συγκαρτερῆσαι διὰ τὸ ἀνίατον αὐτῆς πάθος. Διὰ τοῦτο ἐξητήσαμεν αὐτοῦ μάρτυρας ἀξιοπίστους καὶ προσέφερε τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, καὶ ἐξετάσαμεν αὐτοὺς ἀκριβῶς ἐν βάρει ἀφορισμοῦ· καὶ ἐμαρτύρησαν μεθ' ὅρκου, ὅτι οὕτως ἔχει τὸ ἀληθές. Καὶ ἐν τούτῳ ἐδώκαμεν ἄδειαν καὶ ἐξουσίαν, ἵνα λάβῃ δευτέραν γυναῖκα νόμιμον κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ θείου νόμου τοῦ λέγοντος· φησὶ ὅστις δαιμονιζούσης αὐτοῦ γυναικός, ὡς καὶ δεσμὰ περικεῖσθαι σιδήρου πεποιημένα ἐπ' αὐτήν, σωφροσύνην μὴ δυνάμενος[1]) ἔχειν, ταύτης μὲν διαζυγῆναι, ἑτέραν δὲ, <εἰ> βουληθείη ἀγαγέσθαι. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ παρόντι κώδικι κατὰ μῆνα δεῖνα ἔτους δεῖνα, ἰνδικτιῶνος δεῖνα.

pricină căsătoria. Şi a adus pentru aceasta martori vrednici de crezare pe cutare şi pe cutare şi pe cutare şi cu grea afurisenie de nedezlegat şi sub jurămînt au mărturisit că nu au aflat, de cînd a plecat pînă în cinci ani, ce s-a făcut, ci nici el nu i-a trimis nici scrisoare nici veste. Cunoscînd aşadar dintru aceasta adevărul, i-am dat voie să ia după lege alt bărbat într-a doua căsătorie. Şi drept aceea, această carte de despărţenie a fost trecută în scris în această condică a bisericii noastre, în anul cutare, indictionul cutare, luna cutare.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRŢENIE CÎND ¡BĂRBATUL SAU FEMEIA ESTE ÎNDRĂCIT ŞI VOIESC SĂ SE DESPARTĂ? ¡CAP 301. (Glava 416.)

Prea sfinţitul mitropolit al prea sfintei mitropolii cutare ţinînd şedinţă împreună şi cu prea cucernicii lui clerici, s-a înfăţişat cutare şi cu glas mare s-a plîns împotriva femeii sale legiuite cu numele cutare, precum că este îndrăcită şi că a fost legată cu lanţuri de mîni şi picioare, nu numai de două, trei ori, ci de mai multe ori; iar noi l-am îndemnat să o mai aştepte timp îndeajuns. Şi mai rîmînînd cu dînsa trei ani, n-a mai voit să aştepte din cauza patimei ei de nevindecat. De aceea i-am cerut martori vrednici de crezare şi a adus pe cutare şi pe cutare şi pe cutare şi i-am ispitit în chip amănunţit cu grea afurisenie; şi au dat mărturie sub jurămînt, că aşa este adevărat. Şi de aceea i-am dat voie şi putere să ia a doua femeie legiuită după hotărîrea dumnezeieştii legi care spune: cine, zice, are femeie îndrăcită, încît o ţine chiar legată cu lanţuri de fier, şi nu poate să-şi vină în fire, să fie despărţit de aceasta şi să ia alta, dacă ar voi. Drept aceea, spre arătare şi întărire pentru aceasta, s-a făcut şi această carte de despărţenie şi a fost trecută în condica de faţă în luna cutare, anul cutare, indictionul cutare.

[1]) Sic.

ΠΕΡΙ ΠΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ, ΟΤΑΝ Ο ΑΝΔΡΑΣ ΛΕΙΠΗ ΧΡΟΝΟΥΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΝ ΑΠΟΣΤΕΙΛΗ ΤΕΛΕΙΩΣ ΕΞΟΔΟΥΣ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ ΑΥΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΒ-ον.

Προκαθημένης τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, συνεδριαζόντων καὶ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν, ἐνεφανίσθη ἡ δεῖνα γυνὴ τοῦ δεῖνα κατηγοροῦσα καὶ καταμεμφομένη τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς καὶ λέγουσα, ὅτι ὁ ῥηθεὶς ἀνὴρ αὐτῆς ἤδη ἔτη ἓξ κατέλιπεν αὐτὴν παντελῶς, κἀκεῖ ἀποδημήσας, οὐδέποτε ἐμνήσθην αὐτῆς ἢ τοῦ οἴκου ἀποστεῖλαι, ὡς ἔθος, ἢ δαπάνην ἢ γράμμα ἢ ἄλλ' ὅτι διανδήποτε βοηθείαν πρὸς ζωοτροφήν, ἀλλὰ εἰς λήθην ἔβαλεν αὐτὴν καὶ διάγει ἔνθεν κἀκεῖθεν ζῶν κακῶς καὶ ἀσώτως. Ἀκούσαντες οὖν ἡμεῖς ὡς οὕτως ἔχει, ἐζητήσαμεν προσαγαγεῖν μάρτυρας ἀξιοπίστους περὶ τούτου· καὶ προσέφερεν τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, οἵτινες μεθ' ὅρκου ἐμαρτύρησαν, ὅτι ὁ ῥήθεὶς ἀνὴρ αὐτῆς, ἔχει ἔτη ἓξ ἀφ' οὗπερ ἀπεδήμησεν ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ ὅλως οὐκ ἐνθυμήθην ἀποστεῖλαι τῆς αὐτοῦ γυναικὸς μήτε γράμμα, μήτε βοήθεια, μήτε λόγον κενὸν χαιρετισμοῦ, ἀλλὰ πορευόμενος ἐν σπατάλῃ καὶ μέθῃ καὶ ἀσωτίᾳ. Μαθόντες γοῦν ἐξ αὐτῶν τὸ ἀληθὲς καὶ κατὰ τὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ πρώην ἀοιδήμου πατριάρχου κῦρ Διονυσίου οὗ [1]) ἀπεφήνατο συνοδικῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα ἀνδρόγυνα χωρίζεσθαι, ὅταν παρέλθῃ ἡ πενταετία καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ μνησθῇ τῆς ἰδίας γυναικός, ἀλλὰ καταλείψας αὐτὴν παντελῶς. Τούτου χάριν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἀποφαίνομεν διὰ ταῦτα πάντα καὶ ἔχομεν διεζευγμένην ὁλοτελῶς καὶ κεχωρισμένην τὴν αὐτὴν δεῖνα ἀπὸ τὸν αὐτὸν δεῖνα τὸν ἴδιον ἄνδραν αὐτῆς, καὶ τὸν αὐτὸν δεῖνα ἀπὸ τῆς ῥηθείσης γυναικὸς αὐτοῦ δεῖνα, καὶ διδωμεν ἄδειαν καὶ ἐλευθερίαν τῇ αὕτῃ γυναικὶ συζευχθῆναι ἑτέρῳ ἀνδρὶ νομίμῳ. Εἰς γὰρ τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν κατεστρώθη καὶ τὸ παρὸν διαζύγιον ἐν τῷ παρόντι θείῳ κώδικι τῆς ταύτης ἁγιωτάτης ἡμῶν μητροπόλεως δεῖνα ἐν ἔτει δεῖνα καὶ μηνὶ δεῖνα.

CUM SE SCRIE CARTEA DE DESPĂRŢENIE CÎND BĂRBATUL LIPSEŞTE CINCI ANI ŞI NU TRIMITE FEMEII SALE NIMIC DE CHELTUIALĂ. CAP. 302. (Glava 417)

Smerenia noastră ţinînd şedinţă dimpreună şi cu prea cinstiţii clerici, s-a înfăţişat cutare femeie a cutăruia, învinuindu-l şi jeluindu-se de bărbatul ei propriu şi zicînd, că numitul ei bărbat, acum sînt şase ani, a părăsit-o cu totul şi, de cînd a plecat, niciodată nu şi-a adus aminte de dînsa sau de casă, să trimită, ca de obicei, sau de cheltuială, sau vreo scrisoare sau altceva de ajutor pentru hrană, ci a dat-o uitării şi umblă de colo pînă colo şi duce o viaţă ticăloasă şi destrăbălată. Auzind noi că este aşa, am cerut să aducă despre aceasta martori vrednici de crezare; şi a adus pe cutare şi pe cutare şi pe cutare, care au dat mărturie sub jurămînt, că numitul bărbat al ei, sînt şase ani, de cînd a plecat de acasă şi nu şi-a adus de loc aminte să trimită femeii sale nici scrisoare nici vreun ajutor, nici vreun simplu cuvînt de urare, ci ducînd-o în desfrîu şi beţie şi destrăbălare. Aflînd aşadar de la ei adevărul şi potrivit cu hotărîrea sinodului fostului, răposatului patriarh chir Dionisie prin care sinodul a hotărît că astfel de bărbat şi femeie se despart, cînd au trecut cinci ani şi bărbatul nu-şi aduce aminte de femeia sa, ci o părăseşte cu totul. De aceea aşadar şi noi am hotărît pentru toate acestea şi am despărţit-o cu totul şi am separat-o pe aceea cutare de acela cutare bărbatul ei şi pe acela cutare de numita lui femeie cutare, şi dăm acelei femei voie şi slobozenie să se mărite cu alt bărbat legiuit. Drept aceea spre arătare şi întărire, şi această carte de despărţenie a fost trecută în condica dumnezeiască de faţă a preasfintei noastre mitropolii cutare, în anul cutare şi luna cutare [1].

---

[1]) La sfîrşitul manuscrisului se găseşte nota copistului: Τῷ πονήσαντι, Χριστέ, ἐπίδος τὴν ἀῤῥωγήν-, αχιγ'. « Celui ce s-a ostenit, Hristoase, dă-i ajutorul tău! 1613. »

JURISPRUDENŢA

Instituţia călugăriei a avut şi are în Romînia, din cele mai vechi timpuri, o existenţă legală în puterea de canoane consemnate şi perpetuate prin Condica lui Matei Basarab din anul 1652, prin aşezămîntul bisericesc al lui Duca-vodă şi Cartea patriarhicească, amîndouă din anul 1675; prin hrisovul lui Matei Racoviţă-vodă din 1742, prin hrisovul lui Ipsilante-vodă din 1776, prin hatişerifele din anii 1802 şi 1827 şi altele. Condica civilă a lui Ipsilante-vodă, a lui Caragea-vodă şi Regulamentul Organic (art. 241) n-au abrogat legile bisericeşti pre cît timp aceste legiuiri posterioare n-au avut în vedere a regula, nici a stinge cîtuşi de puţin ordinea monastică şi aşezămintele relative la acea ordine. Legi speciale nu au putut fi abrogate prin legi posterioare generale, întrucît acestea nu cuprind, precum nici nu puteau cuprinde, o clauză expresă de abrogare.

După canoanele ordinei monastice, călugării şi episcopii obligaţi a se supune lor, prin singura calitate de călugări sau episcopi, nu pot testa decît: 1) averile lor de mai înaintea închinării metaniei lor, 2) averile cîştigate în timpul călugăriei, prin moştenire sau dar de la rudele lor, 3) averile ce li s-au dăruit de orice alt străin, însă cu privinţă personală.

Testamentul cuprinzînd dispoziţiuni de avere, de care testatorul nu putea dispune în calitatea în care au fost dobîndite acele averi, este nul (Cas. civ., 4 noiembrie 1865, *Bul. Cas.*, p. 621).

Episcopii ca şi monahii, după legea canonică, nu pot testa nici a fi moşteniţi de rudele lor, averea aparţinînd mănăstirii unde şi-au închinat metania.

Deci urmează a fi casată decizia Curţii de apel, care pronunţîndu-se în privinţa succesiunii unui episcop nesocoteşte dispoziţiile Codului lui Matei Basarab şi îndeosebi ale hrisovului lui Ipsilante din 1776 (art. 7), care reglementau moştenirea averii mănăstirilor şi monahilor în general. Aceste dispoziţii sînt într-adevăr aplicabile şi episcopilor, deoarece ei nu pot fi decît în tagma monahică (Cas. s. u., dec. nr. 2 din 3 aprilie 1880, *Bul. Cas.*, p. 300).

Din apropierea şi coordonarea dispoziţiilor Condicii lui Ipsilante şi acelora ale Pravilei lui Matei Basarab cu dispoziţiile relative la donaţiunea *ante nuptias* sau *propter nuptias* din Basilicale şi, în special, cu cele din novela 22 a lui Justinian — originea acestei instituţiuni — rezultă că între bărbat şi femeie există o comunitate de bunuri în care femeia, sau altcineva pentru femeie, aducea dota, iar bărbatul donaţiunea *ante nuptias*. În lipsă de copii sau de acte care să decidă contrariul, în cazul cînd căsătoria se desfăcea prin moarte sau prin alte împrejurări asimilate cu moartea, dar neimputabile culpei unuia din soţi (călugărie,

captivitate, impotență etc.), comunitatea se desfăcea luînd fiecare din soți avutul său, femeia sau moștenitorii săi luînd dota, iar bărbatul sau moștenitorii lui luînd donațiunea ce adusese; iar în cazul cînd căsătoria se desfăcea prin culpa unuia din soți, soțul vinovat pierdea aportul său, pe care-l lua celălalt soț. Mai tîrziu s-a dat femeii drept asupra donațiunii nu numai în caz de culpă a bărbatului, ci și în caz de predeces, sub oarecare condiții.

Din toate acestea rezultă că dota și donațiunea *propter nuptias* formau un patrimoniu comun, destinat în primul rînd copiilor, iar în al doilea rînd, acest patrimoniu o garanta pe femeie pentru cazurile de desfacere a căsătoriei din culpa bărbatului, sau de predeces al acestuia.

Prin urmare, femeia avea asupra donațiunii *propter nuptias* un drept eventual, dacă nu avea copii, dacă o convenție specială îi da acest drept sau dacă căsătoria se desfăcea prin culpa bărbatului sau predecesul său, și el n-avea datorii.

Așadar instanța de apel nu a violat legea cînd a decis că, în lipsă de pact contrariu în actul dotal sau a unui text de lege în Codul Caragea, moștenitorii soțului au drept să reție darul constituit de autorul lor prin foaia de zestre a soției predecedate (Cas. I, dec. nr. 596 din 21 oct. 1913, *Bul. Cas.*, p. 1761).

INDICAŢII BIBLIOGRAFICE [1])

K. MARX, *Capitalul*, vol. I, ed. a IV-a, Buc., Ed. politică, 1960; vol. III, partea II Buc., E.S.P.L.P., 1955.

— *Contribuţii la critica filozofiei hegeliene a dreptului*, în K. MARX şi F. ENGELS, *Opere*, vol. I, Buc., E.S.P.L.P., 1957.

K. MARX şi F. ENGELS, *Sfînta familie sau critica criticii critice*, în *Opere*, vol. II, Buc., E.S.P.L.P., 1958.

— *Ideologia germană*, în *Opere*, vol. III, Buc., Ed. politică, 1958.

F. ENGELS, *Războiul ţărănesc german*, ed. a III-a, Buc., E.S.P.L.P. 1958.

— *Ludwig Feuerbach şi sfîrşitul filozofiei clasice germane*, în K. MARX şi F. ENGELS, *Opere alese în două volume*, vol. II, ed. a II-a, Buc., E.S.P.L.P., 1955.

V. I. LENIN, *Dezvoltarea capitalismului în Rusia*, în *Opere complete*, vol. 3, ed. a II-a, Buc., Ed. politică, 1961.

— *Despre religie*, Buc., E.S.P.L.P., 1956.

★

ALEXANDRESCO, D., *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, Paris-Bucarest, 1898, 550 p. (p. 16. *passim*).

— *Explicaţiunea teoretică şi practică a dreptului civil romîn în comparaţiune cu legile vechi şi cu principalele legislaţiuni streine*, Bucureşti, 1906—1926, 11 vol.

ANDRÉADÈS, A., *Byzance, paradis du monopole et du privilège*, Bruxelles, 1934, 181 p.

ARION, DINU C., *Le* Νόμος Γεωργικός *et le régime de la terre dans l'ancien droit roumain jusqu'à la réforme de Constantin Mavrocordat (Hospodar de Moldavie et de Valachie) (1733—1769)*, Paris, 1929, 210 p. (p. 22, 52, *passim*).

— *Unitatea legislativă în trecutul voievodatelor romîneşti*, în „Parlamentul romînesc", 12 iulie 1933, p. 29—31.

BAZGAN, S., *Studiu canonico-literar asupra părţii întîia din Îndreptarea legii, tipărită la Tîrgovişte, 1652*, teză, Bucureşti, 1900, 67 p.

BERECHET, ŞT., *Schiţă de istorie a vechilor legi romîneşti, 1632—1866*, 1928, 91 p. + 106 p. (p.13—21).

— *Dreptul bizantin şi influenţa lui asupra legislaţiei vechi romîneşti*, Iaşi, 1931—1932, CLXXVIII p.

— *Istoria vechiului drept romînesc*, I, *Izvoarele*, Iaşi, 1933, 578 p. (p. 174—181, *passim*).

— *Legătura dintre dreptul bizantin şi romînesc*, vol. I, partea I, *Izvoadele*, Vaslui, 1937, 376 p. (p. 122, *passim*).

BERZA, M., *Haraciul Moldovei şi Ţării Romîneşti în sec. XV—XIX*, în „*Studii şi materiale de istorie medie*", vol. II, 1957, p. 20, 37—39.

[1]) Bibliografia cuprinde materialul şi datele pe care le-am putut avea la dispoziţie.

BIANU, I. şi N. HODOŞ, *Bibliografia romînească veche, 1508—1530*, t. I, 1508—1716, Bucureşti, 1903, IX+572 p. (p. 190—203).
BIANU, I., *Despre introducerea limbii romîneşti în biserica romînilor*, Discurs de recepţie, Academia romînă, XXVI, Bucureşti, 1904.
BIENER, FRIEDERICUS AUGUSTUS, *De collectionibus canonum ecclesiae graecae schediasma litterarium*, Berlin, 1827 (p. 43—47).
BLARAMBERG, N. şi MISSAIL G., *Îndreptarea Legii cu Dumnezeu care are toată judecata arhierească şi împărătească de toate vinele preoţeşti şi mireneşti*, Bucureşti, 1871, 452 p.
BOGDAN, D. P., *Contribuţiuni la bibliografia romînească veche*, Bucureşti, 1938, 11 p. (extras din „Biserica ortodoxă romînă", nr. 1—4, ianuarie-aprilie 1938).
BRAN, FELICIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. I, *Prolegomene*, Lugoj, 1929, 201 p. (p. 27—39).
BUJOREANU, IOAN M., *Colecţiune de legiuirile Romaniei vechi şi cele noui*, vol. III, Bucureşti, 1885, 789 p. (p. 134—471).
CĂLINESCU, GH., *Istoria literaturii romîne*, Bucureşti, 1941, 948 p. (p. 13—14).
CAZACU, AUREL, *Dreptul de protimis. Origina şi evoluţia lui în dreptul romînesc*, teză, Iaşi, 1937, 143 p. (p. 117).
CESĂRESCU, I. N., *Persoanele morale în vechile noastre legiuiri*, în „Revista de drept şi sociologie", an. II (1899), nr. 3, p. 325—328.
CHIRICĂ, GEORGE, *Cercetări istorice asupra legislaţiei bisericii romîne din sec. XVII şi XVIII*, teză, Bucureşti, 1895, 97 p. (p. 54—64).
CIPARIU, T., *Crestomatia seau analecte literarie de în cărţile mai vechi şi noue romînesci*, Blasiu, 1858, XXXVIII+256 p. (p. 164—180).
— *Principia de limba şi de scriptura*, ed. a 2-a, Blasiu, 1866, IV+407 p. (p. 110—111).
CONDURACHI, ION, *Expunere rezumată a istoriei moştenirilor în vechiul drept romînesc*, Bucureşti, 1919, 83 p. (p. 5, *passim*).
— *Trăsăturile caracteristice ale vechiului drept penal romînesc*, Bucureşti, 1934, 20 p.
COSTĂCHEL, V., P. P. PANAITESCU, A. CAZACU, *Viaţa feudală în Ţara Romînească şi Moldova (sec. XIV—XVII)*, Bucureşti, 1957, 559 p. (p. 522).
COSTAFORU, GH., *Despre moşteniri*, în „Magazinul judecătoresc", 1855, p. 160, 162, 233, 273.
COSTIN, MIRON, *Opere*, ed. Panaitescu P. P., Bucureşti, 1958, 534+10+6 p. (p. 168).
CRONŢ, GH., *Dreptul bizantin în ţările romîne, Pravila Moldovei din* 1646, în „Studii", an. XI (1958), nr. 5, p. 34.
DESLANDES, JEAN, *Les sources du droit canonique oriental*, în „Echos d'Orient", an. XXXVI (1933), p. 476—487.
DISSESCO, G. G., *Les origines du droit roumain*, trad. par J. Last, Paris, 1899, 71 p. (p. 63).
DONAT, ION, *Aşezările omeneşti din Ţara Romînească în sec. XIV—XVI*, în „Studii", an. IX (1956), nr. 6, p. 81.
DONGOROZ, VINTILĂ, *Drept penal*, Bucureşti, 1939, 772 p. (p. 76, 77).
DRAGOMIR, SILVIU, *Contribuţiuni privitoare la relaţiile bisericii romîneşti cu Rusia în veacul al XVII-lea*, în „Anal. Acad. Rom.", Mem. Secţ. Ist., t. XXXIV, Bucureşti, 1912, 183 p.
DUMITRESCU, AL. T., *Contribuţii la istoriografia romînească veche*, în *Lui Ion Bianu, amintire*, Bucureşti, 1916, 332 p. (p. 246—247).
ERBICEANU, C., *Cronicarii greci care au scris despre romîni în epoca fanariotă*, Bucureşti, 1888, LXXII+361 p. (p. XI).
— *Material inedit pentru istoria dreptului canonic oriental. Manuscriptul grecesc al lui Manuil Malax notarul. Forma şi conţinutul manuscriptului*, în „Biserica ortodoxă romînă", an. XVI (1892—93), p. 319—334.
ERBICEANU, VESPASIAN, *Contribuţie la istoria dreptului romîn*, în „Cuvîntul dreptăţii", an. III (1921), nr. 9, p. 1—3; an. IV (1922), nr. 7, p. 1 şi urm., nr. 8, p. 1—4, nr. 9, p. 1—5; an. V (1923), nr. 3, p. 25—28, nr. 4, 5, p. 49—52, nr. 6, p. 81—84.
— *Influenţa dreptului bizantin în ţările romîne*, în „Cuvîntul dreptăţii", an. IX (1927), nr. 1, p. 1—3, nr. 2, p. 25—27, nr. 5, p. 101—103.
FARINACCIUS, PROSPER, *Praxis et theoricae criminalis*, Partis secundae, tomus primus, Venetiis, MDCIIII; partis secundae, tomus secundus, Venetiis, MDCXIII, Lyon, 1616.
FILITTI, IOAN C., *Despre vechiul drept penal romîn*, Bucureşti, 1928, 22 p.
— *Coup d'œil sur l'ancien droit roumain*, în „Revista de drept penal şi ştiinţă penitenciară", 1934, p. 49—55.

FILITTI, IOAN C., *Vechiul drept penal romîn. Întregiri privitoare la vechea organizare judecătorească*, Bucureşti, 1934, 74 p.

FILITTI, I. C. şi I. D. SUCHIANU, *Contribuţii la istoria dreptului penal romîn*, Buc., 1926, 29 p.

— *Din vechiul drept penal romîn. Răspuns d-lui profesor S. Longinescu*, în «Curierul judiciar», 1927, p. 514—518.

— *Contribuţii la istoria justiţiei penale în Principatele Romîne*, Bucureşti, 1928, 70 p. (p. 14).

GASTER, M., *Chrestomaţie romînă*, Bucureşti-Leipzig, 1891, CXLIX+16+368 p. (I); VII+562 p. (II); (I, p. LVIII, 156—164).

GEORGESCU, V. AL., *La réception du droit romano-byzantin dans les Principautés Roumaines (Moldavie et Valachie)*, în *Mélanges Lévy-Bruhl*, Paris, 1958, p. 373—391.

GIURESCU, C. C., *Istoria Romînilor*, vol. III, partea II, Bucureşti, 1946, p. 451—1154 (p. 539—540).

GRETSER, IACOB, *Opera*, Ratisbona, 1734—39, t. XIV, p. 161.

HEIMBACH, G. E., *Griechisch-römisches Recht im Mittelalter und der Neuzeit*, în *Ersch und Gruber Encyklopädie*, vol. 87, Leipzig, 1868, p. 52 şi urm.

ILIEŞ, A., *Ştiri în legătură cu exploatarea sării în Ţara Romînească pînă în veacul al XVIII-lea*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. I, Bucureşti, 1956, p. 154—194.

IONAŞCU, TRAIAN, *Asociaţiunile şi fondaţiunile în dreptul civil romîn*, 1931, 25 p. (p. 6).

IORGA, N., *Istoria literaturii religioase*, Bucureşti, 1904, VIII+243 p. (p. 169, 170).

— *Istoria romînilor din Ardeal şi Ungaria*, Bucureşti, 1915, VI+461 (I), XV+291+14 (II) (vol. I, p. 240).

— *Istoria literaturii romîneşti*, vol. I, ed. a 2-a, Bucureşti 1925, 400 p. (p. 279—280).

— *Istoria învăţămîntului romînesc*, Bucureşti, 1928, 351 p.

— *Istoria bisericii romîneşti şi a vieţii religioase a romînilor*, vol. I, ed. 1, Bucureşti, 1928 (1929), 432 p. (p. 343—344).

— *Istoria Romînilor*, vol. VI, Bucureşti, 1938, 518 p. (p. 187 şi urm.).

IVAN, I. D., *Pravila mare de-a lungul vremii*, în „Studii teologice", Bucureşti, 1952, p. 580—609.

KOPITAR, BARTOLOMEU, *Jahrbücher der Literatur*, Vienna, 1824, XXV, p. 158 şi urm.

LEGRAND, EMILE, *Bibliographie hellénique*, XVIIe siècle, Paris, t. IV, 1894—1896, p. 20.

LEHR, L., *Dezvoltarea economică a oraşelor din Ţara Romînească în anii 1501—1650*, în *Studii şi referate privind istoria Romîniei*, I, Bucureşti, 1954, p. 663—683.

LITZICA, C., *Catalogul manuscriptelor greceşti*, Bucureşti, 1909, VI+564 p. (155—156).

LONGINESCU, S. G., *Istoria dreptului romînesc, din vremile cele mai vechi şi pînă azi*, Bucureşti, 1908, 369+11 p. (p. 337—352, *passim*).

— *Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor. Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu însoţită:* 1) *de izvoarele sale*; 2) *de varianta sa muntenească, întrupată în Îndreptarea Legii a lui Matei Basarab*; 3) *de tălmăcirea sa în franţuzeşte, de A. Patrognet*, Bucureşti, 1912, VI+440 p.

— *Fragmente din istoria dreptului penal romîn*, în „Curierul judiciar", 1926, nr. 41, p. 641—643; 1927, nr. 1, p. 3—5, nr. 5, p. 72—74, nr. 10, p. 149—150, nr. 15, p. 226—228, nr. 30, p. 468—470.

— *Anexa la Fragmente din istoria dreptului penal romîn. Replică la răspunsul d-lor I. C. Filitti şi D. I. Suchianu*, în „Curierul judiciar", 1927, nr. 35, p. 545—553.

LUPU, ION, *Vina şi procesul ei la Romîni*, Iaşi, 1934, X+456 p.

MATEI, I. I., *Contribuţiuni la istoria dreptului bisericesc*, vol. I, *Epoca de la 1848—1868 cu o reprivire canonico-istorică*, Bucureşti, 1922, 411 p.

MAVROJANI, ALEX., *Situaţiunea juridică a copilului natural în dreptul vechi*, Bucureşti, 1911, 84 p. (p. 51 şi urm.).

METEŞ, ŞTEFAN, *Istoria bisericii şi a vieţii religioase a Romînilor din Transilvania şi Ungaria*, vol. I, ed. a II-a, Sibiu, 1936, XXXVI+596 p.

MILAŞ, NICODEM, *Dreptul bisericesc oriental*, trad. D. Cornilescu şi Vasile Radu, revăzută de I. Mihălcescu, Bucureşti, 1915, VII+607 p. (p. 162—163).

MINEA, I., *Din istoria culturii romîneşti*, I, Iaşi, 1935, 14 p. (extras din „Arhiva", Iaşi).

MIOC, DAMASCHIN, *Reforma fiscală din vremea domniei lui Matei Basarab*, în „Studii", XII (1959), nr. 2, p. 53—85.

MISSAIL, G., *Originile legislaţiunii romîne*, Bucureşti, 1865, 118 p. (p. 37—40).

— *Epoca lui Vasile Lupu şi Matei Basarab V. V., domnii Moldovei şi Ţării Romîneşti* (1632—1654), Bucureşti, 1866, VII+498 p. (p. 100—112).

MOISESCU, GHEORGHE, ŞTEFAN LUPEA şi FILIPESCU ALEXANDRU, *Istoria bisericii romîne*, vol. II, Bucureşti, 1957, 655 p. (p. 53—54).
NEDELCU, GEORGE, *Puterea părintească în vechiul drept romînesc*, Bucureşti, 1932, 223 p. (p. 130—190 şi 212—221).
NEGULESCU, I. G., *Ştefan I., Mitropolitul Ungro-Vlahiei*, 1647—1668, teză, Bucureşti, 1890, 68 p. (p. 51—57).
NEGULESCU, PAUL, *Studii de istoria dreptului romînesc, VII. Divorţul în vechiul drept romînesc; X. Personalitatea morală a societăţilor în vechiul nostru drept*, Bucureşti, 1900, 220 p. (p. 108—151, 209—218).
NEIGEBAUER, FERD. JOH., *Das kanonische Recht der morgenländischer Kirche in der Moldau und Walachei*, în „Neuer Jahrbericht der Geschichte und Politik", 1847, p. 495—508.
— *Die Rechtsverwaltung in der Moldau und Walachei*, în „Kritische Zeitschrift für Rechtswissenschaft und Gesetzgebung des Auslandes", an. XX (1848), fasc. 2, p. 39—88 şi fasc. 3, p. 71—88.
OECONOMU-CIRU, D., *Despre penalităţile la Romîni în timpul lui Matei Basarab şi al lui Vasile Lupu*, în „Dreptul", 1883, p. 473—480 (extras, Bucureşti, 1883, 18 p.).
OLTEANU, ST., *Meşteşugurile în Bucureşti, în secolele XVI şi XVII*, în „Studii", an. XII (1959), nr. 5, p. 71—112.
ONIŞOR, VICTOR, *Istoria dreptului romîn*, ed. a 2-a, Cluj, 1925, 404 p. (p. 221—226).
PANAITESCU, P. P., *Marea adunare a ţării, instituţie a orînduirii feudale în Ţările Romîne*, în „Studii", an. X (1957), nr. 3, p. 153—165.
— *Petru Movilă şi Romînii*, Bucureşti, 1942, 20 p. (extras din revista „Biserica ortodoxă română", 1942, nr. 9—10).
— *Dreptul de strămutare al ţăranilor în ţările romîne (pînă la mijlocul secolului al XVII-lea)*, în *Studii şi materiale de istorie medie*, vol. I, Bucureşti, 1956, (p. 102).
P(ERETZ), I., *Chromatica lui Daniil Panonski*, în „Revista pentru istorie, arheologie şi filologie", 1909, (p. 58).
PERETZ, JEAN, *Histoire de la vente en droit roumain*, Paris, 1904, 342 p. (p. 224—253).
PERETZ, ION, *Predoslovia Mitropolitului Ştefan la Pravila lui Matei Basarab*, Bucureşti, 1905, 53 p.
— *Curs de istoria dreptului romîn*, vol. II, partea I, Bucureşti, 1928, 441 p. (p. 369—440).
— *Pravilele romîneşti din secolul XVII*, Bucureşti, 1930, 47 p.
— *Precis de istoria dreptului romîn*, Bucureşti, 1931, 393 p. (p. 339—345).
PETRESCU, PROVIAN, TH., *Logodna în dreptul vechi, în dreptul actual şi în noul cod civil*, teză, Bucureşti, 1942, 103 p. (p. 27—29).
PIČ, LADISLAS, *Die rumänischen Gesetze und ihre Nexus mit dem byzantinischen und slavischen Recht*. Prag, 1886, 36 p. (*Les lois roumaines et leur connexité avec le droit byzantin et slave*, Bucureşti, 1887, 60 p., trad. par J. Ladislas).
POP, C., *Veacul XVII, Limba şi literatura romînă*, Galaţi, 1892, 112 p. (p. 19, 20, 110).
POPESCU, ION, *Fabricile de hîrtie ale lui Matei Basarab*, în „Revista istorică romînă", an. VII (1937), p. 384—388.
POPOVICI, C., *Fîntînile şi codicii dreptului bisericesc ortodoxu*, 1886, XVIII+119 p. (p. 39, *passim*).
PUŞCARIU, SEXTIL, *Istoria literaturii romîne, epoca veche*, ed. a 2-a, Sibiu, 1930, 217 p. (p. 91—93, *passim*).
RĂDULESCU, ANDREI, *Cercetări asupra învăţămîntului dreptului*, Bucureşti, 1913, 66 p. (p. 4) (extras din „Revista critică de drept, legislaţiune şi jurisprudenţă").
— *Studii de drept civil, X. Cui i se cuvin sub regimul legiuirii Caragea darurile dinaintea nunţii, după desfacerea căsătoriei*, Bucureşti, 1915, 272 p.+IV p. (p. 245—253)
— *Izvoarele dreptului civil şi comercial romîn. Tendinţe romîneşti spre dreptul italian*, Bucureşti, 1940, în „Anal. Acad. Rom.", Mem. Secţ. Ist., seria III, t. XXII, 28 p. (p. 5).
— *Romanitatea dreptului nostru*, Bucureşti, 1939, în „Anal. Acad. Rom.", Mem. Secţ. Ist., seria III, t. XXI, 23 p. (p. 12—13).
— *Organizarea tutelei minorilor în dreptul romînesc*, Bucureşti, 1942, 93 p. (p. 4, 5), în „Anal. Acad. Rom.", Mem. Secţ. Ist., seria III, t. XXIV.
— *Publicarea izvoarelor dreptului romînesc scris din Ţara Romînească şi Moldova pînă la 1865* comunicare la Academia R.P.R., Bucureşti, 1949, 13 p.
RALLIS, G. A. şi POTLIS, M., Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, II—IV, Atena, 1852—1859.

RUSSO, D., *Elenismul în Romînia. Epoca bizantină și fanariotă*, București, 1912, 70 p. (p. 64).
— *Studii istorice greco-romîne, Opere postume*, t. I, București, 1939, IX+692+53 (I și II) (p. 137).
SĂVOIU, EM., *Contribuțiuni la studiul succesiunii testamentare în vechiul drept romînesc*, teză, Craiova, 1942, VII+187 p. (p. 112—113).
SBIERA, IOAN, *Mișcări culturale și literare la Romînii din stînga Dunării în răstimpul de la 1504—1714*, 1897, XI+328 p. (p. 130).
ȘESAN, VALERIAN, *Curs de drept bisericesc*, ed. a 4-a, 1942, 272 p. (p. 48, 49).
SIDERIS, X. A., Περί τινος ἀπογράφου τοῦ Νομοκανόνος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξός, în „Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς Σύλλογος" XXVIII (1907), p. 183—205.
SIMONESCU, DAN, și DAMIAN, P. BOGDAN, *Începuturile culturale ale domniei lui Matei Basarab*, București, 1939, 19 p. (p. 13) (extras din „Biserica ortodoxă romînă", 1938, nr. 11—12, p. 866—880).
SMÎNTÎNESCU, DAN, *O carte de legi din timpul lui Matei Basarab, Îndreptarea legii, 1652*, București, 1939, 10 p.
ȘOTROPA, VALERIU, *Introducere și bibliografie la istoria dreptului romîn*, Cluj, 1937, 232 p. (p. 203—211, *passim*).
SPULBER, A. A., *L'éclogue des Isauriens*, 1929, V+188 (p. 126 și urm.).
— *Le concept byzantin de la loi juridique*, București, 1939, 23 p.
— *Etudes de droit byzantin. VI. Îndreptarea Legii. I. Le code valaque de 1652, première partie. Histoire*, București, 1938 (p. III—IV, IX—X).
STAN, L., *Importanța canonică și juridică a Pravilei de la Tîrgoviște*, în „Studii teologice", București, 1952, p. 561—579.
ȘTEFĂNESCU, ST. *Evoluția proprietății feudale în Țara Romînească pînă în sec. al XVII-lea*, în « Studii », an. XI (1958), nr. 1, p. 62.
— *Elemente comune de civilizație feudală în Țările Romîne și Rusia: procesul legării de glie a țăranilor la sfîrșitul secolului al XVI-lea*, în „Studii", an. XII (1959), nr. 2, p. 89—90.
TANOVICEANU, I., *Tratat de drept și procedură penală*, vol. I, ed. a 2-a revăzută de V. DONGOROZ ș. a., vol. I, București, 1924—1927, XV+1044 p. (p. 214, *passim*).
TEODORESCU, ANIBAL, *Les lois roumaines et les étrangers*, Paris, 1905, 353 p. (p. 97—101).
TINCULESCU, PAUL, *Cărți de despărțeală, 1765—1774*, teză, București, 1932, 119 p. (p. 29—41).
VERNADSKIJ, G., *Sur l'origine de la loi agraire byzantine*, în „Byzantion", an. II (1925).
VIFOREANU, C., *Discurs la deschiderea anului judecătoresc*, 1936, în „Curierul judiciar", 1936, nr. 2, p. 50, 51.
XENOPOL, D. A., *Studii asupra vechilor noastre așezăminte*, în „Convorbiri literare", an. VIII, Iași, 1874, p. 191.
— *Istoria Romînilor din Dacia Traiană*, ed. a 3-a, vol. VI, București, 1927, 239 p. (p. 92, 27, 144); vol. VII, București, 1929, 283 p. (p. 139—146).
ZACHARIAE, VON LINGENTHAL EDUARD KARL, *Historiae juris graeco-romani delineatio*, Heidelbergae, 1839, XIV+191 p. (p. 89—92).
— *Geschichte des griechisch-römischen Rechts*, ed. a 3-a Berlin, 1892, XXIV+424 p.

INDICE DE MATERII [1])

Abstinență, soți, 171; Tim., 13; ~ v. Cleric.
Abuz de încredere, v. Cheltuirea banilor încredințați.
Abuz de putere, v. Vătămare nedreaptă.
Acțiune în justiție, v. Pîră.
Adam, denumire, Cat., 7; ~ erezie, Cart., 108, 109; ~ facerea, Cat. 9.
Adulter, v. Preacurvie.
Afurisire, ped. canon. A. *Îndr. legii;* ~ amestecare de sînge, 211: 16; ~ cu mînie, 353: 7; ~ cu nepastă, 363: 9; ~ lepădarea călugăriei, 125: 1; ~... hainelor călugărești, 124: 4; ~ sila, 252: 12; 253: 1, 10; ~ sodomia, 333: 19; ~ suduirea clericilor, 112: 3, 5; ~ suduirea solilor, 49: 1; ~ uciderea, 244: 30.
B. *Nomocanon.* — *Mireni*: abateri religioase (de cult), Ap., 9, 62, 64, 68, 69, 71; Gan. 2, 4—8, 18—20; II Țarigr. 1; Halc., 2; Sard., 1, Cart., 108, 111, 113, 114; Tr., 66—72, 74, 76—78, 85, 93, 97; ~ II Nic., 1, 6, 9, 13, Țar. An., 3; Țar. Sof., 3; ~ abateri în viața socială, Ap., 43; Halc., 27; Cart., 19; Tr., 4, 5, 50—51, 69, 75, 83, 90, 91, 96; II Nic., 1; ~ abateri în viața de familie, Ap., 48; Gan. 9, 10, 14—17; ~ abateri asupra respectului persoanei, Ap., 22, 24; Tr., 90, 92 tîlc. 3 și 4; Țar. Ap., 8; ~ efecte, Ap., 12; Sard., 15, 16; Cart., 126; Tr., 60; Țar. Sof., 1.
— *Clerici*: abateri în serviciu sau cult, Ap., 8, 9, 12, 13, 16, 28, 36, 45, 46, 55, 57, 58, 71; I Nic. 2; Anc., 18; Gan., 1, 2, 4—6, 8, 18—20; Ant., 17; Halc., 20; Cart., 10, 19, 29, 80, 108, 132, 133;

[1]) Primele cifre reprezintă glave sau indicații din nomocanon, iar cele care urmează indică zaceale.

PRESCURTĂRI: *Anc.* = soborul de la Anchira (1—25) p. 405; *Ant.* = soborul de la Antiohia (1—25) p. 417; *Ap.* = Canoanele Sfinților Apostoli (1—83) p. 384; *Arhim.* = întrebarea unui arhimandrit (4 întrebări nenumerotate) p. 563; *bis.* = bisericesc; *can.* = accepție canonică; *canon.* = sancțiune canonică; *Cart.* = soborul de la Cartagina (1—134) p. 454; *Cat.* = catastih cu multe învățături (1—54) p. 565; *Ef.* = soborul de la Efes (1—9) p. 437; *Gan.* = soborul de la Gangra (1—20) p. 414; *Halc.* = soborul de la Halchedon (1—30) p. 440; *Laod.* = soborul de la Laodichia (1—59) p. 425; *Neoc.* = soborul de la Neochesareia (1—14) p. 411; *I Nic.* = soborul I de la Nicheia (1—20) p. 398; *VII Nic.* = soborul VII de la Nicheia (1—22) p. 518 *Nich.* = răspunsurile mitropolitului Nichita (9 întrebări nenumerotate) p. 560; *Nicol.* = răspunsurile patriarhului Nicolae (11 întrebări nenumerotate) p. 554; *ped.* = pedeapsă; *Sard.* = soborul de la Sardichia (1—21) p. 448; *Tr.* = soborul de la Trulla (1—98) p. 490; *Țar. Ag. Gav.* = Canoanele Țarigradului pentru Agapie și Gavadie p. 487; *Țar. Ap.* = soborul din Țarigrad, bis. Sf. Apostoli (1—17) p. 524; *Țar. Sof.* = soborul de la Țarigrad, bis. Sf. Sofia (1—3) p. 528; *II Țar.* = soborul II de la Țarigrad (1—8) p. 434; *V Țar.* = soborul V de la Țarigrad p. 488; (4 nenumerotate); *Tim.* = răspunsurile episcopului Timotei (1—18) p. 555; *Tim. II* = alte răspunsuri ale episcopului Timotei (1—27) p. 555; *Tim. înv.* = învățătură și întrebare a lui sfetîi Timotei (4 întrebări nenumerotate) p. 549; *Vas.* = canoanele marelui Vasilie (1—85) p. 528; *Vas. por.* = porunca marelui Vasilie către preot (4 porunci nenumerotate) p. 564; *Zlat.* = învățătura lui Zlatoust p. 564.

Tr., 18, 78; II Nic., 1, 3; Ţar. Ap., 3, 4, 10; ~ părăsirea cinului Halc., 7, 15; ~ abateri în viaţa socială Ap., 30, 43; Gan., 2, 3, 11—13; Tr., 11; VII Nic., 1; ~ abateri în viaţa de familie Gan., 10, 15; ~ efecte Ap., 13, 32; I Nic., 5; Cart., 103, 126; Ţar. Sof., 1; ~ a doua judecată, Cart., 3; Tr., 60.

Ajutor datorat celor fugiţi de asupreală, 247: 26; ~ de fiu, 247: 19; ~ de localnici, 247: 24: ~ de nămit, 247: 22; ~ de rob, 247: 21; ~ de slujitor, ostaş, 247: 20; ~ de soţi, 243: 28—30; 247: 23.

Ajutorarea vinovatului (complicitate), — la săvîrşirea greşelii: cercetare, 338: 2; ~ corelaţie între ajutor şi greşală, 46: 10; ~ cu ştiinţă, 247: 9; 46: 2, 3, 5, 6; ~ împiedicarea săvîrşirii greşelii, 46: 11, 12; 337: 3; 341: 43; ~ în orice fel, 346: 26; ~ indicii, 338: 1—8; ~ material, 46: 1, 4, 8, 9; ~ răspunderea slugilor, 244: 12.— după săvîrşirea greşelii: ascundere, 346: 26; ~ ascunderea cadavrului, 339: 8; ~ ajutorul soţiei, 337: 2; ~ înlesnirea fugii, 339: 1, 3—6.

Alfabetul, explicare, 314.

Alimente, v. Hrană.

Amanet, v. Zălog.

Amendă, v. Gloabă.

Ameninţare, lauda de a face rău, 346: 23.

Amestecare de sînge (incest), definiţie, 211: 1, 8; ~ modalităţi, 211: 2; — *fără nuntă:* cazuri şi pedepse, 211: 3—15; ~ confiscarea averii, 106: 3; ~ buna ştiinţă, 212: 15, — *cu nuntă:* cazuri şi pedepse, 212: 1, 8, 9; ~ buna ştiinţă, 212: 10—14, 16—18; ~ efecte, 212: 2, 4—7; — *pedepse canonice*, 211: 16; ~ separare de pat 211: 7.

Anaforă, cînd se ia? 166.

Animal, accident, 301: 51, 52; ~ capturare, 303, 61; ~ cîine de turmă, 304: 66, 67; ~ despăgubiri cînd se bat animalele, 304: 62, 63; ~ folosire neautorizată, 296: 20; ~ răspunderea stăpînului, 307: 81, 83—85; ~vătămare sau ucidere, 296: 17, 19; 300: 46; 301: 47—50, 53, 54; 303: 58—60; 304: 62, 63, 65—68; ~ vătămarea vitei aflată în pază, 300: 46; vită străină în cireadă, 300: 40—42.

Antimis, formulă de inscripţie, 406.

Apărarea (legitimă), *persoanei:* contra vătămării nedrepte, 48: 7; ~. . . vieţii proprii, 243: 7, 9, 15; 244: 25; 246: 1, 2, 9, 27, 30; ~. . . vieţii altuia, 247: 16, 18—24; ~. . . cinstei: silă, 246: 4; ~ răpire, 244: 46; 259: 6, 7; ~ de atacul somnambulului, 365: 6; ~ uciderea altuia în locul agresorului, 246: 22, 28; ~ silă, 346: 6; ~ spaimă, îngrozire, 246: 6—8, 10, 11; ~ nu poate fi invocată, 244: 35; 246: 13—21; — *averii*, 246: 30; 247: 2; ~ temere, ameninţare, 246: 6—8, 10, 11; — *excepţii*, 244: 35; 246: 13—21.

Ape, abatere din matcă, 346: 19.

Apostasie, v. Cin călugăresc.

Ardere de viu (ped.), furtişag, 346: 48, 53; ~ pîrjol, 306: 79; ~ răpire, 259: 13; ~ silă, 252: 4.

Avort, Anc., 21; Tr.: 88; Vas, 2.

Baie, Tr., 75; ~ cu femei păgîne, Laod., 31.

Bănuială, v. Prepus.

Bărbiariu, expert, 249: 7.

Bătaie (ped.), *cazuri:* amestecare de sînge, 212: 1; ~ arderea gardului, 306: 78; ~ cununie cu 2 bărbaţi, 237: 2; ~ distrugerea recoltei şi a viei, 302: 55, 56; ~ furtişag, 299: 28—30, 32, 34, 35, 38; 346: 3, 4, 6; ~ măsuri hiclene, 302: 57; ~ mutarea hotarului, 346: 34; ~ silă 252: 1; ~ supunere 127: 4, 7; 131: 1; — *nu se aplică*: boierului, 367: 3, 9; ~ nebunului, 359: 4; ~ preotului, 252: 17; ~ — *modalităţi:* ca pe hoţi, v. Furtişag; ~ ca pe păgîni, 302: 57; ~ cu comănace, furci, şlice 237: 2; ~ cu toiagul, 302: 55, 56; ~ în tîrg, 357: 1; 367: 9; ~ pe uliţe, 127: 4, 7; 131: 1; 253: 4; ~ transformare în bani, 359: 4.

Beţie, v. Micşorarea certării, 4.

Biblia, diviziuni Ap. 83 t.

Bigamie, v. Cununie cu doi bărbaţi.

Biserică, ce este 136: 2; A. *Administraţie.* — a) Construire, condiţii, 116; Cart., 82; VII Nic., 6; — b) Bunuri: administrare, Ant., 24, 25; VII Nic., 12, 13; Tr., 35: ~ curtea bisericii, Tr., 74; ~ închinate, 117; ~ sustragere. Gan., 2;— c) Organizare, funcţionare: ~ ajutorare, Cart, 92; ~ animale, aducere 139: 2; ~disciplină, 139, 140; ~ dormit şi ospeţe, 139: 1; Laod., 29; Cart., 42; Tr., 72, 85; ~episcopii, Cart., 55; ~ ordinea patriarhilor, mitropoliţilor, arhiereilor supuşi Ţarigradului, 391; ~ ierarhie, 393, 394; ~ mitropolii cunoscute, 392; — d) Competinţă: ~ împăcarea Roma-Alexandria, Cart., 99; ~ teritorială, I Nic., 6, 7; — e) Slujitorii, Laod., 21—23; Neoc., 14. B. *Învăţătura*, 137; Cart., 107; Cat., 24, 44; Gan., 11; Tim., 11; Tr., 2. C. *Serviciul bisericesc:* accesul, 377; Ap., 12, 13; Laod., 6, 7, 44; Tr., 67; ~ cinstitele daruri, 165; ~ citire şi cîntări, Ap., 59; VII Nic., 14; Laod., 16, 59; ~ exercitarea cultului, Gan., 6, 7; Tim., II 12—16; ~ jertfa Tr., 28, 32; ~ lucruri sfinţite, 346: 48, 49, 51, 53; Cat. 26; ~ molitve, devetii, vecernii, Laod.,

18, 19; ~ ofrande, 168; Cart., 37; Tr., 95; ~ participare, 168; 169; 208; 333: 8; ~ rugăciune, Ap., 10, 11, 45, 64; ~ sistare 40 zile, 136; ~ ţinuta clericilor, Tr., 72; Laod, 15.
D. *Infracţiuni* săvîrşite în...: sînge vărsat cu dreptate, 246: 3; ~ ucidere în..., 246: 2.
Blagorodie, explicare, Cat. 11.
Blestem, de Catara, Cart., 109, 110, 112; ~ cu mînie, 353: 7; ~ împărţirea recoltei, 297: 22.
Bogăţie, strîngere, Cat., 46.
Bogonoseţ, explicare, 53.
Boiaren, drepturi asupra ţăranului fugit, 296: 18; ~ hiclenie, 50: 1; ~ nerespectarea regulilor funcţiunii, 352: 4; ~ ordinele boierului, 363: 2, 3; ~ răspundere pentru păstor, 307: 84; ~ ruşinea de a fugi, 246: 21; ~ suduire, 107: 12; ~ ucidere, 244: 61; ~ vinovaţi, 212: 1; 243: 2; 244: 53; 246: 12; 247: 29; 346: 1.
Boli, explicare, Cat., 38.
Botez, importanţa, 154. — *Condiţii*, 141; ~ agareani şi eretici, 152; II Ţar., 8; Tim., II 26; Vas., 47; Cart., 47, 56; ~ al doilea botez, Ap., 47; Cart., 48; ~ bolnavul, Laod., 47; Tim., înv. 3; ~ dubiu, Tim., înv. 2; Cart., 72; Tr. ,82; Tim., II 27; ~ condiţii speciale femeii, Neoc., 6; Tim., 6, 7; Tim., II 1, 3; Tim., înv. 3; ~ cel îndrăcit, Tim., 2; Tim., înv. 6; ~ moarte 153, 157; Tim., II 2, 4; ~ măscăriciul, Cart., 45; ~ nebunul, Tim., 4; ~ oglaşenicul, Tim., II, 5—8; ~ propriul copil, 155. ~ ceremonialul, 142—146; 149; Ap., 46, 47, 49, 50; Tim., II 8—11; ~ botez în casă, 157; ~ casă de rugă, Tr., 59; ~ cînd se botează, 156; Laod., 56; ~ citirea molitvelor, 151; Cart., 46; ~ loc pustiu, 153; ~ popă nesfinţit, 152; ~ miruire, Laod., 48; ~ răspunsuri, Cart, 45; ~ simbolul credinţei, Laod. 46; Tr., 75;
— *Efecte*, Cat. 22; Anc. 12; ~ înmormîntare nebotezat, Tim. înv. 1.
Bucate (lucruri, bunuri) îmblătoare şi neîmblătoare 16; — a) mişcătoare (mutate): reluare de către stăpîn, 247: 4; ~ fructe, 348: 26; — b) nemişcătoare (nemutate): emfiteuză, desfiinţare pentru neplată, 348: 22; ~ intrare în posesie de drept, 348: 23; ~ părăsirea bunului, 348: 25; ~ ţăran fugit, avere, 296: 14, 15.
Bunuri, v. Bucate.

Cădere din spiţă (pierderea rangului, ped. canon., Halc., 2, 10, 12, 18; Cart., 15, 26; Tr., 7, 20, 34; Nic., II 1; Ţar. Ap., 5, 16; Vas., 32, 51.
Calande, explicare, 313.
Calendar, anul, ziua, paşte, 312; Cart., 50, 73; Ap., 7; Ant. 1.
Calomnie, v. Clevetire.
Calpuzănie (falsificare de monedă). — *Falsificarea banilor buni*, 87: 1, 2, 8, 10, 16; ~ confiscarea casei, 87: 5—7; ~ denunţare, 87: 12, 13; ~ pedepse, 356: 4; 364: 2; ~ probe, 87: 15; 88: 3; ~ soţi, 87: 13, 14.; ~ *falsificarea metalelor preţioase*, pedeapsă 87: 9.
Călugăr, v. Cin călugăresc.
Camătă, imputare asupra capetelor, 296: 16; ~ motive de despărţenie, 187: 9; ~ prohibire, 86; 281; ~ sanct. canonică, Cart., 5; I Nich.: 17. V. Împrumut.
Canon (ped. canon.), agresiune faţă de preot, 47; 56; ~ amestecare de sînge, 238; ~ avort, 374; ~ explicare, Nicol. (9), (11); Vas., 85; ~ greşeli ale clericilor, 72; 191; 193; 258: 5; ~ izgonirea soţiei, 224; 240; ~ nedenunţarea unor păcate, 375; ~ neschimbare, Cart., 43; ~ ucidere, Vas., 54; ~ vrăji, 328.
Canonire, v. Tortură.
Capacitate juridică, v. Dreptul de a face tot lucrul.
Cap, capete de vinovăţie, răspundere penală, 362: 3, 10; 341: 16.
Cărăuşie, răspundere, 347: 4.
Carte, celui ce va trece prin ţară, 409; ~ de ajutor, 410, 411; ~ de despărţeală, 213; 412—417; ~ de ertăciune, 85; 405; ~ de hirotonie (daltirie), 403; ~ de mărturisire, 402; ~ de pace, 85; Halc., 11; ~ de slobozire, 85, 403; Laod., 41; ~ de stavropighie, 406; ~ de tocmire, Halc., 13; Ant., 8; Sard., 10; Laod., 41.
Cărţi.; ~ bisericeşti admise, Ap., 83; Cart., 24; Laod., 59; Tr., 62; ~ păstrarea lor, Tr., 66; ~ ale elinilor, Tim, II 25; ~ păgîneşti, Ap., 59.
Casă de rugăciune, înfiinţare, Halc., 4; ~ liturghie, Tr., 31 t; VII Nic., 12; ~ oficiere, Tr., 59; Ţar. Ap., 12.
Căsătorie, v. Cununie.
Castrare (ped. canon)., Ţar. Ap., 8; ~ v. Cleric.
Catargă (ped.), hotărîre, 130: 2; 131: 1; ~ neaplicare, 367: 1.
Catastişe, înscrierea datoriei, dovadă, 348: 39.
Cauze care micşorează pedeapsa, v. Micşorarea certării.
Ceasuri, explicare, 72.
Certare (pedeapsă), coconii vinovatului, 245: 2; Cat., 33; ~ stare materială, 252: 1, 8; ~ stare socială, 212: 1; *arbitrară*, v. Voia judecătorului; ~ *canonică*: a) Mirenii, v. Afurisire. Blestem. Canon. Despărţire de biserică. Necuminecare.

b) Clericii, v. Afurisire. Cădere din spiţă. Înterdicţie de a sluji. Izgonire din cetate. Luarea darului. Surghiun la mînăstire. Tundere; ~ *corporală:* v. Bătaie. Însemnare la nas. Smulgerea limbii. Tăierea limbii, mîinii, nasului; ~ cu *moarte:* v. Ardere de viu. Arderea trupului. Aruncare în apă. Legare de cozile cailor. Lepădare la fiare. Moarte. Turnare de plumb topit. Spînzurare. Tăierea capului; ~*expulzare* din loc, v. Izgonire; ~*infamantă*: v. Fără de cinste. Obezi. Purtare pe uliţe. Ruşine (a da de...); ~ *patrimonială:* v. Gloabă. Luarea avuţiei; ~ *privativă de libertate:* v. Catargă; Gros; Ocnă; Temniţă.

Ceruri, cîte sînt, Cat., 5.

Cheltuirea banilor încredinţaţi (abuz de încredere) ai asociaţilor, 346: 46.

Cheltuirea banilor străini (delapidare) strînşi din vînzări sau din slujbă, 346: 46; ~... strînşi pentru biserică, 346: 47.

Chezăşie, clericul 90; ~ între soţi 183: 18; 186: 1, 3,5, 7; ~ pentru soţ 266; ~ pentru nevătămarea soţiei, 183: 18; ~ pentru vinovat, 342: 6; ~ reluarea bucatelor, 247: 4.

Cin călugăresc, făgăduirea vieţii monahale, Vas., 6, 18, 19, 56; ~... lui Dumnezeu, Cart., 6, 7.

A. *Organizare.* Călugărire: prioritatea rînduielii călugăreşti, 134; ~ condiţii, 11; 133; Tr., 43; ~ vîrsta, Tr., 40; Cart., 125; ~ formalităţi, 118, 119; Ţar. Ap., 5; Nicol., (6); ~ tundere, Ţar. Ap., 2; Nic., 8, 9; ~ îmbrăcăminte, 120; Tr., 45; ~ denumire, 120; ~ părăsirea mănăstirii, 121; 124: 11, 12; VII Nic., 21; Ţar. Ap., 3, 4; ~ călugărire, 122; 353: 6; 369: 5; — îndatoriri călugăreşti, 122; 123; 124: 11; 135; 375; Tr., 46; Nicol.,(6); ~ căsătorie, Tr., 44; Halc., 16; ~ averea călugărului. Ţar. Ap., 6.

B. *Viclenirea cinului*, cazuri: 123; 124: 1, 2, 4—8, 10—12; 125: 1, 3; 182: 9; ~ reprimirea călugărului, 124: 9; 125: 2.

C. *Călugăriţa*, ieşirea din mînăstire, 124: 3; ~ răpire, 257: 1—3, 5; 259: 3, 5, 35; ~ ierosilie 258: 1, 3—11.

Cîntăreţi bisericeşti, port, Laod. 23; ~ copiii, Halc. 14.

Circumstanţe agravante. — *persoana:* a) statul, 244: 5; b) starea socială, 50: 1; 107: 12, 17; 259: 13, 25; 260: 14; 346: 7; c) rudenia, 244: 1, 7; d) vîrsta victimei, 243: 4; 252: 7; 259: 20; — *locul:* biserică, curte domnească, tîrg, 107: 8, 15—17; ~ excepţii 246: 2, 3; — *infracţiunea:* reiterare 346: 2, 6, 11, 12, 17; — *alte circumstanţe* 252: 10; 259: 25.

Circumstanţe atenuante, v. Micşorarea certării

Citeţi, căsătorie, Cart., 16; ~ copiii, Halc., 14; ~ logodire, Vas., 65; ~ port, Laod., 23; ~ stabilitate, Cart., 89.

Ciumă, măsuri, Anas., 47.

Cler. A. *Admitere:* condiţii, 58; ~ condiţii speciale (eretic, evreu ş. a.), 78, 92, 114, 115, 176; Ap., 77; I Nic., 2; Vas., 12; ~ castrare, I Nic., 1; Ap., 21—24; ~ păcate lumeşti, Ap., 60; ~ mituire, 9; ~moralitate, 93; ~ sănătate, 94; ~ căsătorie, Ap., 51; Cart., 4; Tr., 3, 6, 13.

B. *Organizare:* serviciu în eparhie, VII Nic., 15; Halc., 10, 13, 20; Cart., 89; Sard., 20; ~ *ierarhie*: Cart., 39, 85; Halc., 8, 28, II Tar., 3; Tr., 36, 39; ~ refuz de înaintare, Cart., 31.

C. *Disciplină:* îndreptarea greşelilor, Cart., 78; ~ faţă de episcop, Ţar., Ap., 13—15; Halc., 18; Tr. 34; ~ plecare, autorizare, Ant., 3, 11; Ap., 15, 39; Cart., 23, 104, 105: Halc., 23; Laod., 41, 42; VII Nic., 10; ~însuşire de obiecte, Tar., Ap. 10.

D. *Obligaţii. Oblig. de serviciu:* destoinicie, Vas., 83; respectarea normelor Ef., 8; Tim., 11; — *Oblig. sociale:* abateri, Ap., 20, 25, 27; ~ alimentaţie, Ap., 51; Anc., 14; ~ cîrciumă, Laod., 24, 25; ~ donaţii ereticilor, Cart., 22; ~ faţă de domn, Ant, 11; Ap., 82; ~ îmbrăcăminte, VII, Nic., 16; Tr., 27; ~ împrumut şi camătă, I Nic., 17; VII Nic., 19; Laod., 4; Tr. 10; Cart., 17; ~ închirieri, Cart., 16; ~ însuşire de bunuri străine, Cart., 52; ~ jocuri şi petreceri, Tr., 24; ~ relaţii păgîneşti, Anc., 1—6; Ap., 45; Cart., 21; ~ treburi mireneşti şi negoţ, 71; 86; 91; Halc., 3; ~ viaţă imorală, 10; 15; 82; 84; 104; 105; Neoc, 8; — *Oblig. de familie:* abateri, Ap., 17—19; ~ căsătorie, Tr., 3, 13; ~ copii Cart., 35; ~ despărţenie, Tr., 12; ~ patrimoniu, Cart., 32; raporturi conjugale, Cart., 25, 70.

E. *Îndepărtare:* afurisire. Ap., 32: ~ apelare la sobor, Ant., 12; ~apostasie, Ap., 61; ~ nerespectarea excluderii, Ap., 28; Ant., 4; ~părăsirea eparhiei, Ap., 14—16; I Nic., 15; Ant., 5; Halc., 5, 7.

V. Certare. Odăjdii arhiereşti.

Clevetire, a celor ce hirotonesc, 8; ~ a clericilor, 26; ~ ped. canonică, 373.

Cocon, casă năemită la calpuzan. 87: 7; ~ hrănire, 243: 14; ~ împuternicire de a face rău, 341: 27; ~ pierderea ocinelor, 243: 22.

V. Luarea darului preoţiei. Micşorarea certării, 3.

Comoară, ascunderea comorii, 89: 17; ~ cunoaşterea proprietarului, 89: 15; ~ dreptul descoperitorului, 89: 1, 18, 19; ~ locul, 89: 2—13, 16; ~ prin vrăji şi draci, 89: 14.
Comodat, v. Darea lucrului spre folosire.
Complicitate, v. Ajutorarea vinovatului. Învăţătura de a face rău. Sfătuire de a face rău.
Concurs de infracţiuni, v. Micşorarea certării, 7.
Confiscarea bunurilor, v. Luarea avuţiei.
Convenţie, v. Tocmeală.
Copil, denumire, 207; ~ copiii călugăriţei, 258: 7; ~ datoriile părinţilor şi ale copiilor, 283; ~ neîngrijirea părinţilor, 284; ~ plata datoriilor, 293; ~ sudalma părintelui, 102: 22; ~ v. Micşorarea certării, 3.
Corecţie, v. Îndreptare şi învăţătură.
Crăciun, coacerea merindelor, Tr., 76.
Creştin, amestec cu evreii, Ap., 64, 69; Tr., 11; VII Nic., 8; ~ amestec cu păgînii, Anc., 7—9; Laod., 31; Cat., 36; ~ cruce, Cat., 24; Tr., 71; ~denumire, Cat., 23; ~ lepădare de credinţă, I Nic., 11, 12; Anc., 1—6, 8, 9; Vas., 69; ~ mîncare, Tr., 65; Vas., 28, 81; VII Nic., 22; ~ norocul, Cat., 29; ~ v. Micşorarea certării, 14.
Cuminecare (priceştuire), cel învrăjbit, 168; ~ condiţii, 170; Tim., 5; Tim. înv., 4; ~ mort nepriceştuit, 167; ~ muribund, I Nic., 13; ~preot ce nu se priceştuieşte, 60; Ap., 8; ~ preot ce nu-şi priceştuieşte soţia, 74; ~ refuz de a se priceştui, 73; Gan., 4; ~ săvîrşire Tr., 97; ~ vărsarea cuminecării, 170.
— *Necuminecare* (nepriceştuire). A. *Indrept. legii:* amestecare de sînge, 330; ~ ascultare la fereastră, clevetire, pîră, 373; ~ avort, 374; ~ credinţa în strigoi, curvire, 240; ~ jurămînt şi mărturie strîmbă, 372; ~ lepădare de Hs., 323; ~ mîncarea mortăciunilor, 376; ~ obţinerea funcţiei prin bani, 9; ~ recăsătorirea, 205, 206, 208; ~ sodomia, 332; ~ uciderea, 241, 335. — B. *Nomocanon. Mireni:* Anc., 3, 22; Ef., 6, 8; Halc., 16; Sard., 1, 2; Tr., 54; Vas., 2, 4, 13, 24, 34, 38, 39, 44, 55, 57, 60, 63, 64, 69—79. *Clerici:* Sard., 2; Cart., 79, 104, 121, 123; Tr., 44; II Nic., 1.
Cununie (nuntă, căsătorie) A. *Insurare*, 198; Gan. 9, 10; ~ nunta pre lege, 203; Gan. 1.
B. *Condiţii:* consimţămîntul părintelui, 284; Vas., 38, 42; ~ copil crescut în casă, 212: 12; ~ răpire, 199; 240; 259: 9—11; ~ vîrstă, 193; 198; 230; Nic., 1; ~ întocmirea zestrelor 174; ~ timpul 202.
C. *Împiedicări:* din alianţă, Vas., 23; ~copii «de suflet», 195; ~ condiţie socială, 197, 199, 200, 258: 6; ~ cuscrenie, 193; 194; 198;, ~ din botez, 195; 196; 198; Tr., 53; Arhim., 2; ~ ereticii, Laod. 10; Tr., 70; ~ ierosilia, 258: 2; ~, logodnica altuia, Tr., 94; ~ rudenia 190; 191; 193; 198; Tr., 54; Vas., 64. 81; ~ alte cazuri, 199.
D. *Forme:* molitve şi blagoslovenie, 204.
E. *Efecte:* căsătoria «fără de lege», 199; Tr., 26; ~ cei hrăniţi de biserică, Vas., 24; ~ convieţuire şi raporturi conjugale, 101; ~ credinţă, adulter, 185: 10; ~ izgonirea femeii, 240; Ap., 48; ~ readucerea femeii, 187: 12, 13; ~ urmarea soţului (soţiei), 188: 1—5, 7, 8:
F. *Făgăduiala de a nu se căsători:* Anc., 19; Vas., 18—20.
G. *Recăsătoria:*— absenţa, 237: 10—15; ~anul de jale, 261; ~ caracterizări canonice, 205; Tr., 84; Vas., 9, 35, 48, 76; ~ desfacerea primei căsătorii, 216: 5; ~decesul bărbatului, Vas., 31; 41; ~ femeia părăsită, Vas., 37, 48; ~ împiedicări, 212: 7; 239; 241; Cart., 100; ~ moarte prezumată 236; ~ probarea morţii bărbatului, 237: 12—15; sancţiune canonică, Neoc., 2, 3; Laod., 1; Nic. 1; Vas., 4, 50, 73; ~ soţiile ostaşilor, Vas., 36.
V. Ucidere.
Cununie cu doi bărbaţi, sau femei (bigamie), buna credinţă a femeii, 15: 8—10; ~ cazuri, Vas., 46; ~ condiţii, 15: 1; ~ ereticul, 15: 5; ~ interdicţia încuviinţării bisericeşti, 15: 7; ~ pedepse, 15: 1—6; ~ soţie eretică şi soţie creştină, 20: 6; ~ soţii de boier, 15: 6; ~zestrea şi darurile, 15: 9.
Curătură în pămîntul altuia, 296: 8, 13; ~ părăsită 296: 14.
Curvie, 240; ~ cu femeie slobodă, 215: 8; ~ cu slujinica altuia, 348: 3; ~ cunoaşterea curvei, 260: 7; ~ răpirea muiarei curve, 260: 1, 3, 4, 6, 8—10; ~ sila, 252: 19—21; ~ sancţ. canon., 240; Vas., 26; ~ văduvului 215: 12, 13; ~ v. Ucidere.
Cutremur, cum se face, Cat. 50.

Daltirie, v. Formulare bisericeşti.
Dare în plată. v. Luarea lucrului în preţ.
Darea lucrului spre folosire (comodat), depăşirea condiţiilor, 346: 37; ~ restituire refuzată, 348: 38.
Dăruire (donaţie), caracterizare, 271; ~ în beneficiul clericului, 243: 13; ~ lucru de furat, 349: 26; ~ refuz de a preda darul, 107: 3; ~ restituire, revocare,

271; ~ siluitorului, 253: 7, 8; ~ vinovatului, 342: 2. — *Daruri dinaintea nunții* 216: 1—5; 217; 221; 231. — *Daruri între soți*, principii, 269; ~ confirmare după moarte, 243: 27; ~ pierderea darurilor, 185: 3; 215: 11, 12; 237: 9; 243: 28—30; ~ trecere la domnie în caz de incest, 212: 5.
Daruri (sfintele, cinstitele), stricare, 165.
Darurile Duhului Sfînt, enumerare, 137.
Degradare civilă, v. Fără de cinste.
Delapidare, v. Cheltuirea banilor străini.
Denunțare, obligația de..., 48: 4; 340: 3; ~ omitere de..., 244: 14, 27; ~ pedeapsă canonică, 373; 375; Vas., 67; ~... coautor; 87: 13.
Depozit, v. Ținerea lucrului încredințat.
Descîntător, expert, 249: 7.
Despăgubiri, v. Plata pagubei.
Despărțenie. — A. *Cauze:* călugărirea, 182: 8, 9; 219; — erezia, 182: 1; 232; ~ oprirea zestrei, 182: 3; ~ recăsătorire, 182: 6—8; ~ revenire la credință, 182: 4, 5; ~ vina comună, 180: 3; 182: 2; — necorespunderea la obligații conjugale, 217; ~ sodomie, 181: 1—6; 231; ~ efecte, 181: 7; ~ loviri, 220; — preacurvia, 84; 179: 1—5, 7; 187: 1—3; 215: 7; Nic. 3; — rudenia, 191; 199; 209; 211: 9; 212: 7; 226; 227; 229; 230; — alte cauze, 82; 187: 8; 204; 218; 221; 222; 225; 233; Tim. 15; — vina comună, 180: 1,2. — Cauze imputabile bărbatului, 183: 1—4, 6—10, 13—18; 187: 9, 14; 211: 9; 215: 7; 216: 1—5; 235, Tr. 89; ~absența, 236; ~ vrășmășia rudelor, 186: 2. — Cauze imputabile femeii, 187: 1, 2, 10; 214: 1—7; 218; 236; Vas. 6.
B. *Procedura:* 180: 4; 183: 11, 12, 20; 187: 1—3.
C. *Efecte:* daruri și zestre, 185: 4; 187: 4; ~ întreținere, 179: 7; 183: 5; 185: 5; 187: 5—6; ~ despărțenie fără vină, sancțiune, 213; ~ denumirea actului de despărțenie, 213; ~ separație temporară, 183: 19; 186: 5.
D. *Împăcarea*, 179: 8, 9.
Despărțire de biserică (excomunicare, interdicție, sancț. can.), Ap., 10, 61; Anc., 4—9, 16, 17, 19—21, 23—25; Neoc., 2, 3, 5; Ant., 2; Laod., 1, 6, 7, 9; Ef., 7; Tr., 91; Vas., 7, 30, 39.
Diacon, căsătorie, 124: 5; Anc., 10; ~ ceremonii I Nic., 18; Tr., 7; ~curvire, 80; Vas., 3; ~ ierarhie, Laod., 10; ~ izgonirea soției, 125: 5; ~ lepădarea rasei, 124: 10; ~ Marea Biserică, Neoc., 14; ~ număr Tr., 16; Neoc., 14; ~ spovedania, Neoc. 10; ~ vîrstă, Cart., 17.
Diaconiță (-easă), curvire, Vas., 44; ~ vîrstă. Halc., 15, Tr., 40; ~ renegată I Nic., 19,
Diavol, frica, Cat., 43; ~ lupta cu creștinii, Cat., 40, 41; ~ vina și căderea lui, Cat., 6, 42.
Diazighion, carte de despărțenie, 43.
Dijmă, cote, 297: 22; 298: 23; ~ lucrare insuficientă, 311; ~ părăsirea terenului, 298: 25, 26; ~ valabilitatea tocmelii, 296: 11, 12.
Distrugere, adăpători, 346: 20; ~ case, garduri, 308: 89.
Dobîndă (cîștig), veniturile zestrei, 187: 4.
Doftor, v. Vraci.
Domn, batere de monedă, 87: 3; ~ comori, 89: 14, 18; ~ dobîndirea bunurilor părăsite, 296: 14; ~ dovada poruncilor domnești, 363: 7; ~ fixarea taxelor vamale, 347: 13, 14; ~ moștenire, 243: 19; ~ silă, 244: 53; ~ supunere către... 363: 1; ~ v. Micșorarea certării, 8.
Donație, v. Dăruire.
Dragoste, v. Micșorarea certării, 11.
Dregător, executarea ordinelor domnești, 363: 6; ~ responsabilitate, 87: 11; ~ ucidere, 244:4; ~ dregătorii bisericești, v. Biserică, ierarhie.
Dreptate (referiri în texte) 1:2; 2: 1—9; 3: 1; 39: 1, 3; 47: 6; 87: 3; 121: 1; 185: 1; 188: 2; 243: 14; 246: 26; 247: 15; 253: 10; 296: 1, 10; 348: 26, 37; 353: 2, 4; 363: 1; Cat., 28: 5; 44: 2.
Dreptul de a face tot lucrul (capacitate juridică), deplin, 354: 4.
Duhovnic, ce este? 319; ~ canonul, 327; ~ spovedania, 319; 327.
Dumnezeu, cum este? Cat., 2; ~facerea lumii, Cat., 4; 9; ~ iubirea oamenilor, Cat., 39; ~ porunci Cat., 28.

Efud, explicare, Cat., 35.
Emancipare, v. Usebire de tată.
Emfiteuză, desființare pentru neplată, 348: 22.
Episcop. A. *Învestire:* alegere, săbor. Nic., 4; VII Nic., 3; Ant., 19; Laod., 13; Cart., 13; Sard., 5; ~ calități personale, Ap., 75, 78, 80; Cart., 97; Laod., 12; ~ condiție fizică, 94; Ap., 75; ~ cunoașterea cărților sfinte, VII Nic. 2; ~ eparhia, Ant., 16; Tr., 37; Laod, 57; Sard., 7; Cart., 96; ~ hirotonia I Nic., 4; Vas., 10; ~ intervenții, Ap., 30; ~ neprezentare, Ant., 17; ~ opunere, Ant., 18; ~ trepte ierarhice, Țar. Ap., 17; ~ Sard. 11.
B. *Competință*, 12; Ap., 34, 35, 41; Ant., 10, 13, 21, 22; II Țar., 2; Cart., 53, 118.

C. *Obligaţii de serviciu:* deplasări, Ap. 37; Laod., 40; Sard., 13, 14, 18; ~ femei în serviciu, VII Nic., 18; ~ intervenţii, consultări, Sard., 8—10, 12; ~ misiuni Cart., 14, 74, 90, 91; ~ propovăduirea învăţăturilor, Ap., 57; Tr., 19, 20; Sard., 21; ~ purtare rea, Ap., 36; VII Nic., 4, 5; ~ serviciu în eparhie, Cart., 71, 119, 121; Ţar. Ap., 7, 16. — în viaţa socială, cohabitare cu femeie, Tr., 12; ~treburi mirene, Ap., 79. — în familie, bunuri, Ap., 40; ~ despărţenie, Tr., 48.
D. *Disciplina*, Sard., 19; ~ jurisdicţie, Ap., 72; Ant., 14, 15; ~ retrogradarea Halc., 29; ~ schimnici, Ţar. Sof., 2.
E. *Încetarea funcţiunii:* ajutorul boierilor, Cart., 66; ~ încunoştiinţarea Romei Cart., 1; ~ informare greşită asupra ereticilor, Cart., 122; ~ luarea darului, Sard., 4; Tr., 21; ~ moarte, Ap., 74; ~ mutare Sard., 1—3; Ef., 9; ~ nesupunere, Cart., 64.
Episcop de sate, competinţă, Anc., 13; Ant., 10.
Epitrahil, v. Odăjdii.
Eretic, afurisirea eresurilor, II, Ţar., 1; ~ amestec cu ereticii: botezarea copiilor, Halc., 14; ~ copii, Laod., 31; ~ nuntă, Laod., 10; Halc., 15; Tr., 70; ~ prăznuire, Laod., 37; ~ rugă, Ap., 10, 45, 64; Laod., 9, 33; ~ cărţi eretice, Ap., 59; ~ cinstirea mucenicilor, Laod., 34; ~ executarea hotărîrilor bisericeşti, 363: 10; ~ hulirea patriarhului, 112: 5; ~ interdicţii: intrarea în biserică, Laod., 6; a fi martor, Cart., 127; a moşteni, Cart., 80; a primi daruri, Cart., 22; a pîrî, Ap., 73; Cart., 8; ~ întreţinerea ereticei în închisoare, 187: 7; ~ pocăire, 124: 5; Vas., 5, 20; Tim., II: 26; Tr., 92; ~ pedeapsă uniformă, 367: 7; ~ pedeapsa nevîrstnicilor, 357: 2; ~ prepus de erezie, 237: 5; 124: 5; 125; ~ priceştuire, Cart., 47; Tim., II 21.
Erezii: Adam, Cart., 108, 109; caracterizare, Vas., 1; ~ Aggleli, Laod., 35; ~ Antim, V Ţar.,; ~ Apolinarie., II Ţar., 7; Tr., 1; 92; ~ Arie, I Nic., Sard.; Tr., 1; ~ ariani, Tr., 92; II Ţar., 7; ~ Chelestin, Ef., 1, 4; Cart.,108; ~ Chyra al Alexandriei, Tr., 1; ~ Climent, Tr., 2; ~ curaţii Tr., 92; I Nic. 8; ~ Didim, V Ţar.; Tr., 1; ~ Dioscor al Alexandriei, Halc.; Tr. 1; ~ donatisteni, Cart., 47, 56, 65, 68, 69, 84, 90, 91, 93, 97, 105, 115—117, 122; ~ Eftihie (-an), Halc.; Sard., 20; Tr., 1; ~ Evgarie, V Ţar., Tr. 1; ~ evnoniani, II Ţar., 8; Tr., 92; ~ Evstratie, Gan.; Ef., 9; ~ Fotin, Laod., 7; II Ţar., 7; ~ frînci, II Ţar., 8; Laod., 8; ~ frigi, Laod 8; ~ icoane (luptători de), VII Nic., 1; ~ Livosul, Laod., 7; ~ Machedonie, Tr., 1; ~ marchionisteni, Tr. 92; ~ manichei, Cart., 108; Tr., 92; ~ masalieni, Gan. tîlc; ~ Masen, Sard. 20; ~ Maximin Chiriconul, II Ţar. 4; ~ miercurăşi ,II Ţar. 7; Tr., 92; ~ Mondan, Laod., 7, 8; ~ mondanistani, Tr., 92; ~ navatiani, Laod., 7; II Ţar., 7; Tr., 92; Vas., 47; ~Navut, I Nic., 8; ~ Nestorie., Ef.; Cart., 108; Tr., 1; ~ Onorie, V Ţar.; Tr. 1; ~ Orighen, V Ţar.; Tr. 1; ~Paraclit, Laod., 8; ~patrusprezeceani, Laod., 7; II Ţar., 7; Tr. 92; Pavel, V Ţar.,; Tr. 1; ~ Pavel Samosatul, Anc.; Ant.; Laod., 7; ~pavlicani I Nic., 19; ~ pavlinisteni, Tr., 92; ~ Pelaghie., Cart., 108; ~ Petr., V. Ţar.; Tr., 1; ~ Pir, V Ţar.; Tr., 1; ~ Priscilla, Laod., 8 ~; rugători, Gan. tîlc; ~ saveliani, Laod., 7; II Ţar., 7, 8; Tr. 92; ~ Savelie, Laod., 7; Tr., 1; ~ Serghie, V Ţar.; Tr. 1; ~ stîngacii, Tr. 92; ~ Teodor al Farii, Tr. 1; ~ Teodor Mopsuestie, V Ţar.; ~Teodorit, V Ţar.; ~ Umentiani, Tr., 92.
Evanghelişti, unde au scris, cum sînt închipuiţi, Cat., 25.
Exarh, menire, Cart., 39; Laod., 57.
Excomunicare, v. Despărţire de biserică.
Extrădare, răpire, 259: 26.

Falchidiu, v. Moştenire.
Falsificare de monedă, v. Calpuzănie.
Fără de cinste (degradarea civică), (ped.), bigamie, 237: 1; ~ feciorii otrăvitorului, 245: 2; ~ hotrie, 127: 5, 6; ~ hulirea patriarhului, 112: 5; ~ sodomie, 333: 4; ~ sudalmă, ocară, 111: 3; 113: 2; ~ uciderea soţiei, 244: 56.
Fără de lege, ce este? 3.
Farinasc, culegerea pravilelor împărăteşti, 371: 7.
Farmece, cauză de despărţenie, 183: 16; 187: 10; ~ sancţiune canonică, Vas., 7; ~ tămăduirea rănilor, 249: 5.
Fecior de suflet, ce este, 195; ~ drept de ucidere, 244: 50; ~ uciderea tatălui, 244: 2; ~ sudalmă, 109; 2.
Femeie, facerea ei, Cat., 10; ~ serviciu la episcop sau mînăstire , VII Nic., 18; ~ soţia preotului, 84; ~ v. Micşorarea certării, 9.
Foc, aprindere, obicei, Tr., 63.
Formulare bisericeşti, formulare protocolare, 395—401, 407, 408.
Fraţi de cruce, interzicerea solemnităţii bisericeşti, 210.
Fulgere, cum se fac? Cat., 51.

Furtişag, caracterizări, 345: 3, 4; ~ cercetări, 345: 6, 7; ~ gravitate, 345: 1,2; ~ sancţiune, 345: 5; ~ reiterare, 299: 38; 346: 6, 9, 11, 12; sancţiune canonică, 343; ~ pocăire, Vas., 57.
A. *Furtişag la ţară:* animale, 299: 28, 32; ~ făptaş, 299: 26; ~ produse agricole, 299: 30, 31, 34, 35; ~ tentativa 299: 33; ~ unelte agricole 299: 27, 36, 37.
B. *Furtişag la drum:* 346: 1; — făptaşul, 346: 22, 50; — păgubaşul: de la judecător, 49: 9; ~ de la un mişel, 346: 6; ~ de la stăpîn 346: 7. — Obiectul: adăpători, 346: 20; ~ animale, 346: 17, 18; ~ apa din matcă, 346: 19; ~ furtişag mare, 346: 10; ~ haine de la baie, 346: 5; ~ hotare, 346: 33—35; ~ lucru din biserică sau svinţit, 102; 344; 346: 8, 48—49, 51—53; Ap., 70, 71; Halc., 22; ~ lucruri (bani) aflate în păstrare, 346: 38—47; ~idem, din împrumut, 346: 36, 37; ~ idem, din incendiu, 346: 31, 32; ~ idem, găsite şi nedeclarate, 346: 28—30; ~ păsări, 346: 9, 22; ~ restituirea obiectului furat, 346: 21. — Modalităţi: cu arme, 346: 1; ~ cu spargere, 346: 3; ~ noaptea la drum, 346: 11; ~ prin ascundere, 346: 4; ~ simulacru de a vîna, 346: 2; ~ tîlhărie, 346: 13, 14. — Alte circumstanţe: ameninţare, 346: 23; ~ ascunderea faptului, 346: 27; ~ complicitate, ajutor, 346: 26; ~ instigare, 346: 24, 25. — Cazuri asimilate: cheltuirea banilor încredinţaţi, 346: 46, 47; ~ dare spre folosire, 346: 37; ~ împrumut, 346: 36; ~înşelăciune, 346: 45; 347: 1; ~ ţinerea lucrului încredinţat, 346: 38—40, 47. — Împuternicire şi sfătuire pentru furtişag, 346: 24, 25; ~ ajutoare, 346: 26, 27.
C. *Furtişag în pizmă:* elemente, 348: 1, 2; ~ calitatea părţilor, 348: 10—16; ~ însuşire de bunuri, 348: 5, 32-34, 37; ~ excepţii, 348: 4, 7—9, 38, 39; ~ furt de mare sărăcie, 348: 6; ~ fapte abuzive, 348: 3, 17, 19—21, 26—31, 34—36, 42, 47—49; ~ excepţii, 348: 23—25,43—46; ~ luare în plată, 348: 40, 41.— Semne (indicii): reputaţie, 349: 1, 2, 18; ~ corpuri delicte, 349: 2, 13, 15, 20—22; ~ atitudinea vinovatului, 349: 10—12, 17, 19, 25, 27, 29. — Cercetarea judecătorului, 349: 3 — 8, 18, 20 — 23 Lucru de furat, 349: 24—26, 28—34.

Găzduirea infractorilor, v. Primirea hoţilor şi tîlharilor.

Genesa, explicaţie, Anas., 4.

Gloabă (certare cu bani, amendă), (ped.), aplicare fără deosebire socială, 367: 2; ~ amestecare de sînge, 212: 13; ~ boier, 367: 2, 3; ~ furtişag, 348: 37; ~ hotrie, 128: 11; ~ mulţime de vinovaţi, 362: 4, 11; ~ pîră nedovedită, 26; ~ primirea ţăranului fugit, 296: 18; ~ răpire, 260: 9; ~ silă, 252: 2, 17; ~ suduire, 106: 5; ~ ucidere, 243: 11; ~ în natură (dobitoc) 359: 4.

Greşală (referiri la texte) 1. Fapt ilicit 8: 1; 30: 3; 48: 1—3; 60: 1; 87: 1; 180: 3, 4; 211: 1; 260: 14; 284: 1; 333: 7; 345: 5; 346: 21; 363: 1; 371: 1; Ap., 30 t.; Laod., 2 t.; Cat. 38: 6.
2. Împrudenţă 242: 2; 243: 8, 15; 246: 29.

Gros, la (ped.), furtişag în pizmă, 348: 37.

Hainie (trădare), hiclenie şi hainie, 124: 2; 367: 4, 6; ~înlăturarea micşorării certării, 368: 1; ~ sudalma celui ce a hainit, 108: 4; ~ v. Hiclenie.

Hiclenia, boierului, 50: 1; ~ cinului călugăresc, 124: 1, 2, 12; 125: 1; ~ moşiei şi locului de naştere, 244: 5; ~ pedeapsă după starea socială, 367: 4, 6; ~ sfătuire de a hicleni pe domn, 48: 5; ~ soţilor, 183: 16, 17; ~ v. Haine.

Hirotonie, condiţii: cel ce hirotoneşte, 115: 9; ~ cel hirotonit, Cart., 18, 36; Tr., 14, 15; Halc., 6; I Nic., 2; ~ forme, ceremonial, 6, 77; I Nic., 9, 10; Laod., 5; Halc., 25; Cart., 49, 88; VII Nic., 14; Ap., 1, 2; ~ a 2-a hirotonie, 115; Cart., 48; Tr., 17, 18; Ap., 67; ~ pentru bani, Halc., 2; Tr., 22; Vas., 84; ~ probă, Cart., 88; ~ v. Arhiereu. Cler.

Homosexualitate, sancţiune canonică 58.

Hotar, încălcare, 296: 2; ~ litigiu, 296: 10; ~ mutarea hotarului, 346: 33—35; 363: 12; ~ proba, 349: 6; ~ respectarea, 296: 1; ~ săparea pietrei de pe hotar, 348: 5.

Hotărîre, canonică, executare de judec. mirean, 363: 10; ~ definitivă, 353: 9; ~ executare în eparhie (ţară) străină, 363: 8; ~ sub imperiul mîniei, 353: 9; ~ tăria hotărîrilor judecăt. aleşi, 289.

Hrană (oblig. de alimente) de la fii, 215: 6; 293; ~... bărbat, 179: 6, 7; 187: 5, 6, 11, 14; 215: 5; 225; ~... părinţi, 293

Hulă, asupra Bisericii Gan., 5; ~... domniei, 112: 1; ~... lui Hs., Vas., 45; ~... patriarhului, 112: 5; ~... preotului, 105; ~ prin înscrisuri (la domnie), 108: 8.

Icoane, carte contra, VII Nic., 9; ~ explicare, Cat., 27; ~miel, Tr., 79; ~ stricate, 389.

Iconom, numire, Halc., 26; VII Nic., 11.

Idi, determinare, 313.

Idoli, distrugere, Cart., 57, 83; ~ jertfe aduse, Anc., 1, 2, 4, 6, 8, 9, 12; ~ bucate din ofrandele aduse., Anc., 3—5; ~slujire., Vas., 7.
Ieromonah, obligaţii, 121.
Ierosilie, certare, 258: 2, 4, 5; ~ cu călugăriţă, 258: 6, 8, 9, 11; ~ definiţie, 258: 1, 3; ~ drepturile copiilor, 258: 7; ~ împăcare, 258: 10.
Iertare, furtişag, condiţii, 346: 21; 348: 18; ~ preacurvie, 215: 15—17, 19, 20.
Impotenţă, canon, Neoc., 4.
Incendiu, v. Pîrjol.
Incest, v. Amestecare de sînge.
Indicii, v. Seamne.
Infirmi din naştere, 244: 25; Cat., 14.
Injurie, v. Sudalnă.
Instigare, v. Învăţătură de a face rău. Sfătuire de a face rău.
Intenţie, v. Micşorarea certării, 1.
Interdicţie de a sluji sau a primi ofrande (ped. can.), Anc., 1, 2; Neoc., 9, 10; Tr., 3; ~ v. Luarea darului.
Inversiune sexuală, v. Sodomie.
Iscusinţă, v. Micşorarea certării, 13.
Ispravnic, a) conducător, 362: 3; ~ ispravnic bisericesc, competinţă, 85; Cart. 75, 95; ~ b) mandatar, 346: 44—46; 348: 35; 333: 7; Halc.: 3; ~ c) moştenitor, 215: 13, 14; ~ d) tutore, 87: 7; 200; 287; 350: 10; Halc,: 3; ~ e) uzufructuar, 348: 46.
Isus, hulire, Vas., 45; ~ întrupare, Cat., 21.
Izgonire din avere şi localitate (ped.), abuz de încredere, 346: 46, 47; ~ amestecare de sînge, 212: 1; ~ furtişag, 346: 1, 3, 4; ~ mulţime de infractori, 362: 11; ~ silă, 252: 1, 3, 8; 253: 4; ~ vama domnească, 347: 13.
— (sancţ. can.): izgonire din cetate, Halc., 23; Tr., 41; VII Nic., 1.

Îmbrăcăminte, derîdere, Gan., 12; ~ femeie, Gan., 13; ~ preot, Cat., 35.
Împăcare, inoperantă în caz de ierosilie, 257: 5; 258: 10; ~ în timpul bolii, efecte, 111: 1.
Împărtăşanie, v. Cuminecare.
Împărţeală, cum se face, 279; ~ daruri dinaintea nunţii, 264; ~ dispensă de raport, 278; ~ plata datoriilor, 266; 268; 280; ~ podoabe, 270; ~ raportarea bunurilor, 277; 279; ~ stricare, 296: 9.
Împrumut, camătă, 86; Ap., 44; Vas., 14; ~ pierderea obiectului, 346: 42, 43.
Închiriere, v. Năemire.
Îndreptare şi învăţătură (drept de corecţie),— soţul, 185: 1—9; ~ punerea în fiare sau întemniţare, 185: 10; ~ obligaţia de a nu-şi vătăma soţia, 186: 1, 7; ~ chezaşi, 186: 1, 3—8; — ascendenţi, 106: 19, 20; ~ separarea fiului de tată, 106: 21; — dascălul, 106: 17; — depăşirea dreptului de corecţie, 246: 14.
Înecare, cauză, Cat., 38.
Îngeri, cinuri, Cat., 3.
Îngropare, în biserică, 128.
Însemnare la nas (ped.), furtişag, 346: 6—8.
Înşelăciune, datorie mincinoasă, 346: 45; ~ fals mandatar, 346: 44.
Însoţire contra arhiereului, condiţii, 42.
Întrebuinţare de bani falşi, v. Umblare cu bani răi.
Întreţinere, v. Hrană.
Învăţătură a face rău (instigaţie), cercetare, 341: 9, 22, 23; 342: 8; ~ depăşirea împuternicirii, 341: 4, 10, 18, 22; ~ intenţia, 341: 5, 6; 342: 10—13; ~ modalităţi, 106: 30; 341: 1—3, 7—9, 11, 15—17, 19, 20, 24—26.

Jocuri, participări la alergări, vînătoare ş.a. Tr. 50, 51.
Judecată (jurisdicţie), A. —*canonică:* a) mireni: amestecare de sînge, 211: 16; ~ despărţenie, 180: 1; 183: 1; ~ erezie, 182: 1, 2, 6, 8; ~ fapte nepedepsite de judecătorul mirean, 361: 4; ~ silă, 252; 13; ~ suduirea Bisericii şi a clericilor, 112: 3—5; b) clerici: judecarea patriarhului, 28; ~. . . arhiereului, 16—22; 29, 30, 68; ~ . . . episcopului, II Ţarig., 6; Halc., 21; Sard., 3; ~. . . celorlalţi clerici, 103; 124: 5; Cart., 20, 28, 106, 123; ~ procedură, hotărîri, 363: 10; II Ţar., 6; Cart., 8, 12, 19, 30, 58, 98, 106; Ţar. Ag. Gav., 1; ~ a 2-a judecată, Cart., 61, 77, 86, 94, 120; Ant., 12; ~ la Roma, Sard. 4: Cart., 1, 2, 133;
B. —*laică:* cercetarea hotărîrilor trimise spre executare, 363: 10; ~ părăsirea jurisdicţiei canonice, Halc, 9; Cart, 15, 102; ~ supuşi străini, 363: 8.
C.— Jurisdicţie *canonică* şi *laică*: hiclenirea cinului, 125: 1; 253: 1; ~ sodomia, 333: 8; ~ suduirea solilor, 49: 1.
Judecător (judeţ), comportare, 1—3; Laod., 28; ~ excese, 106: 15; 246: 13; 341: 14; 353: 8; ~ opunere la ordinele judecătorului, 246: 13; ~ v. Voia judecătorului.
Jurămînt, — generalităţi, 292; ~ autorizare episcopală, Laod, 27; ~ feluri, 372; Tr., 90; Vas., 17, 29; ~ mincinos, 10; 292; 300: 45; 364: 2; ~ ovrei, 349: 8. — aplicaţii: amestecare de sînge, 212: 18; ~ furtişag, 349: 4, 5, 7; ~infractorului, 341: 12; ~întăreşte împăcarea, 111: 2; ~ întrebuinţare de bani răi, 88: 7; ~ muta-

rea hotarului, 349: 6; ~ suduirea, 106: 10; ~ uciderea, 338: 2.
Juridicţie, v. Judecată.

Lăsare drept suflet (legat), anulare, 252: 14; ~ intrare în posesie, 348: 47—49; v. Zapis.
Leage. A. *Act normativ*. Act legal-ilegal 108: 3; 185: 13; 215: 3; 260: 6; ~ acţiune contrarie legii 112: 1; 290: 5; ~ caracterizare 3: 1; ~ categorii: a) leage cetăţească 319: 6; b) leage împărătească 24: 1; 221: 2; c) leage mirenească Vas. 50 t.; ~ leage şi pravilă 112: 1; 361: 4; 363: 1; 367: 10; 412: 1; Cat. 32: 3; ~ legiferare 127: 5; 348: 37; ~legislator 348: 37; ~ obligaţia judecătorilor a cerceta... 3: 2, 3, 5.
B. *Act procedural*. Acţiune în justiţie 304: 63; ~ hotărîre judecătorească 106: 20; 124: 5; 128: 4; 186: 4; 259: 24; 303: 63; 341: 14; 363: 8, 10; 371: 8.
C. *Credinţă, religie*. Acţiune conform legii (bisericeşti), efecte 100: 3; Ap. 6 t.; ~ categorii: a) leage veche şi leage nouă Ap. 83 t.; Laod, 59: 1; Tr. 2 t.; Vas. 1 t. 5; Cat. 43: 1; b) leagea lui Hs. 41: 1; Vas. 20 t.; c) leagea lui D-zeu. (dumnezeească) Vas 26 t.; Cat. 32: 4; d) leagea bisericii Ap. 27 t.; ~ eretici Vas. 20 t; ~ obiceiul locului 361: 4; ~ renegare 137: 4; 244: 19; I Nic. 11; ~ stare de necesitate Vas. 77; 81; ~ vraci 249: 9.
Leaspezile arhiereului, v. Odăjdii.
Legare de cozile cailor, (ped.), furtişag, 346: 15.
Legat, v. Lăsare drept suflet.
Lepădare la fiare sălbatice (ped.), uciderea părinţilor, 243: 16.
Limbă de moarte (testament verbal), intrare în posesia bunurilor, 348: 43.
Liturghie, ce este? 72; ~ condiţii, 96—99; ~ cum să se facă, Vas. por.; Cat. 54; ~ folosul liturghiei, 159; 160; ~ interdicţie, 10; Laod., 49, 58; Tr., 31. 52; Ţar. Ap., 12; Vas., 66; Tim., 9; ~ schivnic, 55.
Loc străin, moară, 309: 91; ~ muncă, 296: 8, 13; ~ pădure, 296: 8; ~ pomi, 305: 69; 308: 88; ~ recoltare, semănături, 294; 297: 21—23; 298: 25, 26; 308: 87; 363: 12; ~ vie, 308: 86; ~ zidire, 308: 86, 90.
Locuire, femeie cu mirean, I Nic., 3; ~ femei cu cleric, 15, VII Nic. 18: Tr. 5.
Logodnă, amestecare de sînge, 212: 9; ~ arvună, 177; ~ condiţii, 172—174; 202; ~ daruri, 174; ~ deces, 177; ~ desfacere, 175, 178; ~ neurmarea logodnicului, 188: 6; ~ pîră pentru sudalma logodnicei, 109: 7; ~răpire, 187: 13.
Loviri; — loviri simple, 47; 246: 12; 284; ~ clerici, 47; 336; Ţar. Sof. 3; ~ provocare, 246: 10; ~ sudalmă cu lovire, 106: 29; — loviri grave 241..; ~... cu nesocotinţă, 242: 2; ~ depăşirea dreptului de corecţie, 246: 14; — neglijenţa victimei, 243: 10.
Luarea avuţiei (confiscarea bunurilor), (ped.) a) amestecare de sînge, 212: 2—5; ~ bigamie, 237: 1; ~ cheltuirea banilor altora, 346: 46; ~ furtişagul, 346: 1; ~ ierosilie, 258: 1; ~ preacurvie, 215: 11; ~ răpire, 259: 15; 257: 1; ~ silă, 252: 1, 3; ~ sodomie, 333: 8; ~ ucidere, 243: 20, 21; ~ vamă domnească, 347: 13; ~ vestminte şi daruri, 212: 5; 215: 11; ~ zestre şi daruri, 237: 9; — b) în folosul victimei, răpire, 259: 20; — c) în folosul bisericii, 346: 47; ~... mănăstirii, 257: 1; 258: 4.
Luarea darului preoţiei (scoatere din cin, izgonire, pierderea dregătoriei), (ped. can.) A. *Clericii*: abateri în serviciu sau cult, 8; 9; 13; 14; 32; 35; 41; 47; 60; 64; 69; 71; 74; 75; 80; 191; 193; 210; 317; 318; 381; Ap., 3, 7, 11, 15, 31, 33, 35, 45—47, 49, 50, 52, 53, 55, 57—59, 61—64, 68, 69; I Nic., 9, 10, 17; Neoc., 1; Ant., 1. 3—5, 10, 11, 13, 16; Ef., 1, 2, 4—7; Halc., 5, 6; Sard., 1; Cart., 9, 53, 87, 122; Ţar. Ag., Gav., 1; Tr., 6, 12—15, 17, 19, 22—24, 28, 31—33, 76, 77, 85, 93, 96; II Nic., 1, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 18, 19; Ţar. Ap., 2, 9—15; Vas., 66; ~ abateri în viaţa socială, 15; 16; 25; 65; 75; 86; Ap., 6, 20, 25, 27, 29, 30, 42, 44, 45, 51, 54, 65, 67, 79, 82; I Nic., 19; Anc., 14; Halc., 27; Tr., 4, 5, 9, 10, 50, 51, 75, 91; VII Nic., 1; Vas., 3, 55; ~ abateri în viaţa de familie, 82; 84; Ap., 5, 17—19; Tr., 3; VII Nic., 1; ~ mutilare Ap. 21, 23; Ţar. Ap., 8; ~ efecte, 27, 83; Ap, 11; Nicol., 8; Tr., 21, 26; Ţar. Sof., 1.
B. *Slujitorii bisericii*, Vas., 51, 65.
Luarea lucrului în preţ (dare în plată), animale, 303: 58—60; ~ datorie nealeasă (neprecizată), 348: 40; ~ împărţeală, 305: 69; ~ sat, 348: 41.
Lucru pierdut, însuşire, 346: 28—30.
Lucru sfinţit, ce este, 346: 51; ~ furtişag, 346: 48, 49, 52, 53; ~ pierderea darului Cat. 26.
Lucruri, v. Bucate.

✠*Malachia*, canonisire, 329.
Mănăstire, închidere în (ped.), izgonirea soţiei, 124: 5; ~ silă, 252: 18; ~ sodomie, 333; 8.
— *Organizare* (can): înfiinţare, Halc., 4,

24; Tr., 49; VII Nic., 20, 116,197; ~ organizare, Cart., 79; ~ administrare, Tr., 47; VII Nic., 18, 20; ~ bunuri, 117; VII Nic., 17;
Mandatar, v. Ispravnic.
Mantia arhiereului, v. Odăjdii.
Martori, v. Mărturie.
Mărturie (martori). — Pricini canonice, 22—24. — Pricini laice, oameni de cinste şi credincioşi, 108: 7; 237: 8—10; 247: 30; 346: 47; ~ oameni de jos şi proşti, 247: 30; ~ oameni buni şi vestiţi, de credinţă, 247: 30; 346: 13; ~ rude, 23; ~ nedemnităţi şi împiedicări, Cart., 126—131; ~ contradicţie cu vraciul, 249: 8; ~ prioritatea mărturii afirmative, 184: 3; ~ cazuri, 14; 43; 44; 187: 2; 214; 2; 237: 14; 259: 43, 44; 292; 363: 10.
Mărturie mincinoasă, clerici, 25; ~ mireni, 372; ~ pedeapsa cuconului autor moral, 341: 27; ~ pedeapsă uniformă, 367: 7.
Mărturisire, aprecierea sincerităţii, 259: 46; 346: 13.
Măscărici, botez, Cart., 45; ~ părăsirea meşteşugului, Cart., 62.
Măsuri hiclene, obroace, veadre, întrebuinţare, 302: 57.
Megiaşi, coproprietate, moară, 309: 91.
Merinde, ce sînt, 161.
Metanii, (canon), cazuri, 240; 320; 335; 373; ~ cum se fac, I Nic., 20; ~ cînd se fac, Tr., 87; Nicol., (2).
Micşorarea certării (circumstanţe atenuante), neaplicare, 244: 8; 257: 3, 5; 333: 15.
1. *Înşelăciune* (vicleşug, intenţie), lipsa de, 350: 1, 2; ~ fapte săvîrşite cu înşelăciune, 350: 8—15; ~ fapte săvîrşite fără înşelăciune, 351: 1—5, 352: 9; ~ provocare prin cuvinte, 246: 12; ~ prin suduire, 110:, 1, 2.
2. *Mînia şi sfada*, principiu, 353: 1; ~ cazuri, 353: 2—8, 10; ~ probe, 353: 11.
3. *Vîrsta*, categorii, 354: 1; ~ cucon şi tînăr, 128: 13; 333: 30; 354: 2, 3; 356: 5; 341: 27; ~ mic (minor), 346: 50; 259: 32; 212: 8; 354: 4; 355: 1, 2; 356: 1—4, 6—8; ~ bătrîn, 354: 5—9; ~ copil de ţigan 346: 22; ~ reducerea pedepsei, 357: 13; ~ neaplicarea reducerii, 357: 2.
4. *Beţia*; principiu, 358: 1, 3; ~ cazuri, 358: 4—8; ~ excepţii, 112: 6; 358: 2; ~ constatare, 112: 6; ~ probe, 358: 9.
5. *Nebunia*, principiu, 359: 1; ~ neräspundere, 359: 2; ~ cazuri, 112: 6; 244: 23; 348: 30; 359: 3, 4; 372: 1; ~ examinarea nebunului, 360: 5; ~ sfătuire şi ajutor, 360: 6; ~ supravegherea nebunului, 360: 7.
6. *Obiceiul locului*, principiu, 361: 1, 2; ~ contradicţie cu pravila, 361: 3, 4.
7. *Mulţimea* (ceată), principiu, 362: 1, 2; ~ infracţiuni, 362: 3—11; ~ certarea căpeteniilor, 362: 3, 10; ~ certarea bănească, 362: 4; ~ unul din mulţime, 362: 4, 5; ~ probe (muncire), 362: 12.
8. *Ascultarea de cel mai mare* (supunerea la ordin), principiu, 363: 1; ~ condiţii, 363: 2; ~ copiii, soţia, robul (de tată, soţ, stăpîn), 363: 13; ~ infracţiuni agrare, 363: 12; ~ judecătorul (de domn) 363: 6, 7; ~ judecătorul mirenesc (de cel bisericesc), 363: 10; ~ oamenii domneşti (de domn), 363: 11; ~ posluşnicul (de patriarh), 363: 9; ~ prin îngrozire, 363: 3—5.
9. *Slăbiciunea firii*, — femeia, justificare, 211: 6; 350: 2; 364: 1; ~ cazuri, 211: 6; 363: 5; 354: 2; — ţăranul: ţăranul cel gros, 364: 3; ~ ţăran neînţelegător, 212: 10; ~ neaplicarea micşorării certării, 243: 2,3.
10. *Somnul*, somnambulismul, 365: 1, 6; ~ cazuri, 365: 3—5; ~ sancţiuni, 365: 2.
11. *Dragostea*, principiu, 366: 1; cazuri, 366: 3—5; ~ sancţiuni, 366: 2.
12. *Boieria* (ruda aleasă), cazuri, 212: 1; 346: 1, 15; 367: 1, 3, 10; ~ excepţii: pedeapsa comună, 243: 2; 367: 2, 6—11; ~agravarea pedepsei, 367: 4, 5.
13. *Iscusinţa* (destoinicia), principiu, 368: 1; ~ excepţii, 368: 1, 2; ~ merite cetăţeneşti, 368: 2,3.
14. *Schimbărea firii şi a vieţii*, principiu, 369: 1; ~ călugărire, 369: 5; ~ creştinare, 369: 2—4.
15. *Surdomutismul*, principiu, 370: 1; ~ răspundere, 370: 2.
16. *Plîngerea tatălui la judecător:* pîra, 371: 1; ~ predarea fiului (fiicei), 371: 1—4,6; ~ plîngerea mumei, 371: 6; ~ predarea tatălui vinovat, 371: 5.
17. *Necunoaşterea pravilei*, 212: 11; 364: 3; ~ necunoaşterea victimei, 244: 24.
Milostenie (sanct.), cazuri, 374; 376.
Mită, clerici, 9.
Mitropolit, sub pîră, 32; ~ competinţă Ant., 9; Ap. 34 ~ primire de daruri, VII Nic. 6; ~ participarea altor mitropoliţi, Sard. 6.
Moară, apa morii, 309: 93, 94; ~ construcţie, 309: 91, 92.
Moarte (can.), liturghie, 158—160; ~ molitvă şi priceştuire, 377; ~muierile ereticilor sau păgînilor, 161; ~ oglaşenic, Tim. II, 5; ~ pomeni, 162; ~ îngropare, 138; ~ unde se află sulfetele 163.

— *Pedeapsă.* Ajutarea vinovatului, 339: 1; ~ amestecare de sînge, 211: 3—5, 10, 11, 13, 15; 212: 1; ~ bigamie, 237: 4, 6; ~ furtişag, 346: 2, 49, 52; ~ găzduirea tîlharului, 340: 2; ~ hiclenie, 244: 5; ~ ierosilie, 258: 3; ~ împuternicire de a face rău, 341: 16; ~ însurare (împreunare) cu călugăriţă, 258: 6, 8; ~ răniri grave, 248: 4; ~răpire, 257: 1, 3, 4; 259: 2, 34—38, 43; 260: 3, 7, 11—14; ~ silă, 258: 4—6, 10, 12, 16; ~ sodomie, 333: 2, 10, 12, 14, 16, 19; ~ ucidere, 243: 1, 11, 12.
— *Moarte cumplită* (mai rea, mai cumplită): bigamie, 237: 5; ~ierosilie, 258: 2; ~ otrăvire, 245: 3; ~ răpire, 259: 20; ~ sfătuire a face rău, 44: 20; ~ ucidere, 50: 4, 17; 243: 17; 244: 7; ~ uciderea părinţilor, 243: 4, 17; 244: 1, 33; ~ votrie 128: 4; — v. Om.
Moaşte, tîrnosire biserică, VII Nic., 6.
Molitvă, feluri, 323; 377; 378.
Moştenire, clase de moştenitori, 243: 22; 259: 3; 272; ~ daruri între soţi, 269; ~ nedemnităţi, 243: 18—20; 212: 6; 252: 15; 258: 7; 284; ~ v. Ispravnic.
Mucenic, cinstire, Laod., 34; ~ mărturie, Cart., 127; ~ praznice Gan., 20.
Mulţime (concurs de infractori), v. Micşorarea certării, 7.
Mulţumire adusă vinovatului, definiţie, 342: 2; ~ cazuri, 342: 3—8; ~ culpabilitate, 342: 1; ~ cercetare, semne, 349: 9.
Muncire (tortură), de divinitate 2:3; ~ la porunca domnului, 363: 6, 11; ~ muncă tare, 244: 27; ~ nemărturisire, 349: 23. — Cazuri; ajutarea vinovatului, 339: 12; ~ furtişag, 349: 9, 12, 13, 16, 18, 20—22; ~ lipsă de probe 43: 5; ~ mulţime de vinovaţi, 362: 12; ~ sfătuire de a face rău, 341: 12; ~ surdomutism, 370: 2; ~ ucidere 244: 28; 338: 2~; v. Obeade.
Munţi, numele lor, 316.

Năemire (închiriere), animale, 310; ~ construcţii, 87; 5; 128: 11; 129: 1, 2, 4, 5; ~ teren, 89: 11; 298: 25.
Nebunie, despărţenie, 183: 6; ~ iresponsabilitate, 112: 6; 244: 23; 348: 30; ~v. Micşorarea certării, 5.
Nevoe, stare de... (necesitate), furt de mare sărăcie, 348: 6; ~ supunerea copiilor de către părinţi, 130: 3, 6; ~datorită meseriei vinovatului, 351: 5.
Necuminecare (nepriceştuire), v. Cuminecare.
None, determinare, 313.

Obeade (tortură), cel ce nu-i de vîrstă (minor), 357: 1.
Obiceaiu, ce este, 4; ~ căsătorie 202:1; ~comoară, 89: 18; ~ contrar pravilei, 361: 3, 4; ~ în funcţiuni, 352: 4; ~ întărire 3: 5; ~ măsuri şi greutăţi, 301: 57; ~ micşorarea pedepsei, 361: 1; ~ moştenire, 243: 28; ~ obiceiuri elineşti. Tr. 69; ~otrăvire, 245: 4, 15; ~ părăsirea vechiului obicei, 89: 18; ~ putere obligatorie, 363: 2; 371: 7; ~ preţul îndoit, 348: 37; ~ spiţe rudenie 193: 1; ~ vama, 347: 9, 10, 12; ~ v. Micşorarea certării, 6.
Ocară, a fi de... (ped.), sudalmă, 111: 3; ~ supunere, 127: 5.
Ocnă (ped.) bigamie, 237: 1; ~ boiaren, 367: 9; ~ furtişag, 346: 1—4; 15, 17, 18; ~ mulţime de vinovaţi, 362: 11; ~ răpire, 259: 20; ~ silă, 252: 9.
Odăjdii arhiereşti; bederniţă, epitrahil, golps, omofor, poas, rucaviţe, sacos, stihar, toiag, explicare, 52.
Ofrande bisericeşti, v. Biserici.
Oltariu, acces, 165
Om, cum, se formează? Cat., 12, 13; ~ caracterul Cat., 32, 37; ~ de-a firea, de jos, de rod bun, de ocină, 346: 3, 15; ~ înviere, 49; ~ moarte, 47, 48; ~ simţiri Cat. 15; ~ stihiile omului Cat., 8; ~ viaţa... Cat., 30,31 ; ~ zămislirea, Cat, 12, 13.
Omor, v. Ucidere.
Ordinul celui mai mare, v. Micşorarea pedepsei, 8.
Ospeţe, elineşti şi păgîneşti, interzicere, Cart, 59, 67.
Ostroave. mari, dimensiuni, 315.
Otrăvire, cazuri, 245: 5—7; ~ cercare, 245: 4; ~ cercetare, seamne, 245: 8—22; ~ complicitate, 244: 11, 13; ~ cercetare, 245: 1, 3; ~ efecte faţă de succesorii vinovatului, 245: 2; ~ sancţiune canonică, Vas., 61.
Ovrei, botezare după săvîrşirea unei greşeli, 369: 2, 3; ~ predarea fiului vinovat, 371: 5; ~ preoţire, 369: 4; ~ jurămînt în pîră cu creştin, 349: 8; ~ mărturie contra creştin, 24.

Păcate, creştini bogaţi, cat. 45; ~ iertare, 158; 325; ~ păcate de moarte, 137; 326; ~ influenţa vîrstei, 324; Tim., 18.
Păgîni, amestec cu păgînii, Ap., 10, 69; Anc., 7; Laod., 31, 39; Cart., 59, 67; ~ călcarea credinţei de nevoie Vas., 77; ~ justiţiabil, pîrît, II Ţar., 6; ~ sărbători idoleşti, Tr., 61; ~ viaţa viitoare, Cat., 44.
Părăsirea părinţilor credincioşi, sancţ. can. Gan., 16.

Pareasemi, ceremonii (căsătorie, botez, liturghie) admise, Laod. 45, 49—52; ~ post, Tr., 55; 56.
Paşti, v. Calendar.
Păstori, pravilă pentru tot felul de...,300 ş.u.
Pavecerniţă, ce este, 72.
Pecetluire în mînă (ped.), pîrjol, 306: 77, 78.
Pedeapsă, v. Certare.
Petrecere, plesnire din palme şi refeneaua, Laod., 53—55.
Pîră, sancţ. canonică, 373; ~ sudalmă suferită de: călugăr, 109: 13; ~...femeie măritată (logoditâ), 106: 27; 109: 7; ~ ...fiu, 106: 26; ~ 109: 1, 2; ~...ispravnic, 109: 9; ~...rude, 109: 11; ~ ...rob, 109: 5; ~ ...slugă, 106: 27; ~ învestire din oficiu, 106: 29.
Pîrjol (incendiu), în biserică, 64; ~ obiect şi intenţie, 306: 76—80; ~ sustragerea obiectelor, 346: 31, 32.
Plata pagubei (despăgubiri) agricole (plantaţii, ţarină), 296: 19, 20; 299: 27, 28, 36; 300: 41, 42, 45, 46; 301: 48, 54; 302: 55, 56; 303: 62—68; 305: 71, 72; 307: 81, 83, 85; 309: 93; ~ furtişag, 348: 10, 12, 19, 21, 26—28, 32—34; ~ plata pagubei îndoit, 306: 77, 78; ~ răpire, 259: 3—5; ~ sfătuire la rău, 44: 9, 11; ~ucidere, 243: 14; ~ v. Animal.
Plugar, drepturi şi îndatoriri, 296: 1—7, 21, 23, 25, 26:
Poasă, v. Odăjdii.
Pocăire, apostasie, Vas., 77; ~ scurtarea termenului, Vas., 70, 80.
Podoabă preoţească, ce însemnează, 59.
Pohvala arhiereului, la ceasurile cele mari, 390.
Polunoştniţă, explicare, 72.
Pomeni, după moarte, 162.
Pomenire, (canon), interzicere, 7.
Pomi, distrugere, 305: 74, 75; ~ drept de proprietate, 305: 69; ~ parvila pentru... 305; ~ umbrirea viei alăturate, 305: 70—73.
Pornirea norodului contra oamenilor domneşti (rebeliune) mădular rău, 48:11.
Posadnică, interzicere, 208.
Posesie, v. Stăpînire.
Poslušnic, post şi îndatoriri, Laod., 21, 26, 43.
Post, condiţii, 380—386; Gan., 18; Nicol., (3); Tim., 8, 10; Tr., 29, 55, 56, 86; ~nepăzirea postului, sancţ., 381; Ap., 63, 68; Gan., 19; — (sancţ. canon.), avort, 374; ~ cel ce mănîncă mortăciune, 376; ~ curvie, 240; ~ jurămînt şi mărturie falsă, 372; ~ malachia, 329; ~ sodomie, 332; ~ ucidere, 241, 335.
Pradă, strămutarea hotarului, 346: 33.
Pravilă. A. *Lege. Codice.* Categorii: a) mireneşti şi bisericeşti, 49: 1.;, b) după fire 363: 1; 364: 2; c) pravile împărăteşti, 252: 10, 11, 19; 257: 5; 259: 9; 363: 2; 371: 8; titluri: 43, 48, 89, 106, 345; d) pravila de obşte, 223; ~ conflict cu pravila bisericească, 252: 19; 257: 5; 259: 9; 333: 8; 361: 4; ~ judecată greşită 30: 2; ~ lege şi pravilă 112:1; 117: 2; 206: 3, 4; 219: 2; 403: 1; Halc., 9 t.; ~ necunoaşterea pravilei 212: 11, 12; ~ noţiune 3:4; ~ pluralitate de pravile, 127: 2—4; 131:1; 252: 9, 11; ~ pravila mai nouă, 89: 18; 130: 2; 237: 1,11; 245: 4; ~ pravila scrisă, 127: 2—4; 302: 56; 308: 90.
B. *Dispoziţie legală:* 245: 3; 348: 12.
C. *Credinţă:* dispoziţie canonică 245: 3; 348: 12; Laod., 6 t.,; Cart., 93 t.; Tim., 22 r.; Nich., 8 r.; V Tar. introd.; ~dumnezeeştile pravile, 19: 1; 37: 4; 114: 1; 117: 2; 135: 1; 198: 2; 203: 3; 209: 2; 214: 2; 281: 2; 412: 1; 413: 1; 414: 1; 416: 1; Vas., 45 t.; Vas. Por, 1: 1; ~ obligativitate, 35: 6; 191:6.
V. Leage. Obiceiu.
Praznic, condiţii, Gan., 20; Laod., 17, 37, 39; Tr., 64; ~ v. Sărbători.
Preacurvie (adulter), înţeles, Tr., 84; Vas., 39; ~curvie şi preacurvie, 179: 1; 215: 3; — preacurvia bărbatului: restituirea zestrei şi a darurilor, 215: 7—9; preacurvia femeii: pierderea zestrei şi a darurilor, 215: 1—4, 16, 18, 21—26; 252: 20; ~ pierderea dreptului la hrană, 215: 5, 6; ~... a văduvei, 215: 11: ~ iertarea bărbatului, 215: 15, 17, 19, 20; — pîră reciprocă, 215; 10; — procedură, probe, 215: 14, 18, 26, 27; — efecte canonice: separare, Anc. 20; sancţiuni, Vas., 21; ~ spovedanie, Vas., 34; — v. Puterea părintească. Ucidere.
Precista, cît a trăit, Cat., 53.
Preot. 1. *Organizare.* competinţă: 85; Ap., 33; Neoc., 13; ~ disciplină şi ierarhie, 41; 56; Cart., 29; Ap., 31; 39; 55; Laod., 56; ~ podoaba preoţească, 59; Cat., 35; ~ popă ţăran, Neoc., 13.
2. *Hirotonie*, condiţii: a doua oară, 115; Cart., 27; ~ bolnavi, cu semne, îndrăciţi, 92, 94; Ap., 77; ~ căsătorie, 61; 76; Ap, 18, 26, 82; Tr., 26; Vas., 27; ~cel botezat de nevoie, Neoc., 12; ~ cel ce ia camătă, Vas., 14; ~ cercetarea rudeniilor, 93; Tr., 33; Arhim., 3; ~ existenţa unei pîri, 8; ~ intervenţii şi mită, 9; Ap., 29; ~ mărturisirea păcatelor, 77; 79; Arh., 1; ~rînduiala voinicească şi grija preoţească, Ap., 81; ~ robi, păgîni, 114; ~ vîrstă, 58; Neoc., 11.
3. *Obligaţii.* — *Obligaţii de serviciu:* eretici şi pocăiţi. Ap., 46, 52; ~... de

vor bate pe credincioşi, Ţar. Ap., 9; ~ generale, Zlat.; ~ liturghie, 55; 60; 62—64; 66; 83; 96—99; Vas., por.; Cat. 54; ~ oficiere (ritual), 7;9; 32; 41; 58; 69; 70; 72; 74; 95; 96; 155; 165; Vas., înv.; Cart., 6, 7; Tr., 23; 103; ~ ofrande Ap., 4, 5; ~ spovedanie, 318, 319; Ap., 8; Neoc., 9. Nichif; — *Obligaţii în viaţa socială:* alimentare, 100; Ap., 53, 54, 62 ,63; ~ fapte mireneşti, 65, 71, 86, 104; Ap., 6, 42—44; Vas., 14; ~ viaţă morală, 10; 15; 25; 58; 65; 80; 81. — *Obligaţii de familie:* căsătorie, 58; 75; 76; 84; 100; 124: 5; Ap. 5, 53; Tr., 30; Neoc., 1; ~ copil natural, 81; ~ recăsătorire,124 : 5; ~ moştenire, 67.
V. Cler; Luarea darului preoţiei.

Prepus (bănuială), ajutarea vinovatului, 341: 12; ~ calpuzănie, 87: 15; ~ erezie, 124: 5; 125: 1; 237: 5; ~ furt, 349: 9—17, 19, 22, 23, 25, 27; ~ mai multe prepusuri, 249: 18; ~ moştenire, averea clericului, 348: 33; ~ otrăvire, 245: 9—22; ~silă, 254: 4, 5; ~ sodomie, 333: 24, 26, 29; ~ ucidere, 244: 27; ~ zestre pierdută, prepusuri oarecarele, 215.

Prescripţie, acţiune penală, 259: 27; ~ bunuri bisericeşti Halc., 17; Tr., 25 t; ~păstrarea zălogului peste 30 ani, 89: 13; ~ taxe vamale, 347: 7.

Prezumţii, v. Seamne.

Prezumţia muciană, decesul soţului, 263.

Pricestuire, v. Cuminecare.

Primirea hoţilor şi tîlharilor, ascunderea răpitorului, 259: 15; ~ cu sau fără lucruri de furtişag, 340: 1, 2, 4,; ~ denunţare obligatorie, 340: 3.

Prinoase, cine poate aduce, 161.

Probe, caracterul afirmativ, 184: 3.

Profanare de morminte, v. Săpător de mormînturi.

Proprietate, v. Stăpînire.

Provocare, v. Micşorarea certării, 2.

Proxenetism, v. Votrie.

Purtare pe uliţe (ped.), bigamie, 237: 1,2; ~silă, 253; 4; ~ şi pe măgar, 237: 1; ~exceptarea clericilor, 252: 17; ~ ... şi a boierilor, 367: 1.

Pustnic, ţinută, locuire, Tr., 41, 42.

Putearea părinţească, despărţirea fiului, 106: 21; ~ judecarea fiului, 106: 22; ~ răpirea fiicei, declaraţie, 259: 46; ~ uciderea fiului, 244: 17, 18, 50; ~ uciderea fiicei, 243: 5; 244: 29—35, 37, 40, 42, 43; ~ limitarea dreptului de a ucide, 244: 41, 45; ~ pierderea putearei părinteşti, 130: 1; 244: 15.

Puterea stăpînului, uciderea slugii, 244: 50; ~ v. Rob.

Rang bisericesc, ridicare (sancţ. canon.), 9.

Rang, pierdere, v. Cădere din spiţă.

Răniri, diviziune, 248: 1; ~ răniri grave, cazuri, 248: 24; 362: 10; ~efecte patrimoniale, 343: 23; ~ probe, 249: 6—11; ~ răniri simple, 248: 3, 5; ~ imprudenţa victimei, 249: 1—5.

Răpire, definiţie, 259: 1, 29; — A. *Infracţiunea.* a) bărbat care răpeşte: călugăriţă, 259: 35; 260: 13, 14; 257: 1—5; ~ ... mireană, 259: 8—11; 25, 30—32, 37—42; 260: 5, 12, 14; Vas. 22, 53; ~ ... curvă, 260; 1, 3, 4, 6—9; ~...copil, 259: 7, 18—20; b) femeie care răpeşte, 259: 16, 17; — c) cu arme şi complici 259: 4, 14, 15; 260: 10; — d) tentativa, 260: 12—14; ~ refugiul în biserică nu apără, 259: 28.
B *Norme de judecată:* 259: 24, 36, 43—46; ~competinţa, 259: 26; ~ prescripţie, 259: 27; ~ sancţ. canonică, Tr., 91; Vas., 30; ~ despăgubiri, 259: 3, 5, 20, 23.

Rebeliune, v. Pornirea norodului.

Recidiva, furtişag, 299: 38; 346: 2, 6, 7, 9, 17; ~ minori, 113: 18.

Renegat, sancţiune, revenire la credinţă, 323.

Repudium, carte de despărţenie, 213.

Rob, ajutarea stăpînului, 247: 21; ~ căsătoria, Vas., 42; ~ curvirea roabei, Vas. 40; ~ dreptul de corecţie, 106: 23; 246: 14; ~ îndemnul de a părăsi pe stăpîn, Gan. 3; ~ răpirea roabei 259: 12; ~ recăsătoria femeii celui robit, 237: 11; ~ sila fetei stăpînului, 252: 4; ~ slobozire, 87: 13; 128: 3; Cart., 63, 81; Tr., 80; ~ sudalma asupra roabei, 109: 5, 6; ~ v. Micşorarea certării, 8.

Rude, spiţe, 189—196; 201; 1—3

Rugăciune, cu ereticii, papistaşii, sau schismaticii, Laod., 9, 33, 35; Tr, 78.

Rumîn, fugit din sat, 296: 14 (v. Catastih II).

Ruşine, a o da de... (sancţ. canon.) pierderea cinstei, 251.

Săboară, enumerare, 388; Tr., 1, 8; Ant., 20; Halc, 19;; ~ hotărîri, Ef., 1, 6; Halc., 1; Cart., 1, 34, 51, 84, 101; Tr., 1; VII Nic., 1; ~ organizare, Cart., 76, 93, 124; VII Nic., 6.

Sacos, v. Odăjdii.

Săpare de mormînturi (profanare de morminte), sancţ. canonică, 344; Vas., 62.

Săraci, ajutorare, Halc., 11; ~ cine sînt, 24: 21.

Sărbători, alergări de cai, Cart., 60; ~ dumineca,Tr., 19; Laod., 30: 9 ~ păgîne,Tr. 61.

Sat, dare în plată, 348: 41; ~ domnul satului, 296: 18; ~ litigiu între sate, 296: 10.

Schimb, pămînturi, 296: 4—6.

Schimbare religioasă, v. Micşorarea certării, 14.
Schimnic, îndatoriri, 55; Nich., 6, 7; ~ v, Cin călugăresc.
Schismatic, caracterizare, Vas., 1.
Scriptură (sf.) aplicare 2:9; 22: 1, 2; 243: 1; 363: 1; Cat. 38.
Scutiri, vamă, 347: 15.
Scuze absolutorii, rudenie, 339: 2.
Seamne (indicii, prezumţii), ajutare la săvîrşirea greşelii, 338: 1—8; ~ calpuzănie, 87: 15; 88: 3; ~ furtişag, 349: 1—34; ~ otrăvire, 245: 8; ~ răpire, 259: 45; ~ sfătuire a face rău, 45: 1—5 ; ~ silă, 254: 1—3; ~ sodomie, 39: 23—27; ~ sudalmă, iertare, 111:1, 4—9; ~ ucidere, 362: 12.
Sechestrare de persoană, v. Ţinere în casă cu sila.
Sfadă, v. Micşorarea certării, 2.
Sfătuire a face rău (instigare), A. *Infracţiunea*: ~ definiţie, 43: 1,2; 44: 3, 4; ~ caracterizări, 43: 5; ~ modalităţi, 43: 3—5; 44: 1—6, 12, 14—16; 342: 13—16; ~cazuri: contra omului domnesc, 48: 11; ~ depăşirea sfatului 44: 17, 18, 20; ~ distrugere, 305: 75; ~ furtişag, 44: 10—12; ~ ucidere, 244: 34; ~ votrie, 128: 12.
B. *Procedură:* probe, apreciere, 43: 9—11; 44: 13; ~ seamne, 45: 1 — 5;
C. *Efecte:* pedeapsa 44: 1—5, 7—10, 12, 14— 20; ~ iresponsabilitate, 360: 6; ~ despăgubiri, 44: 9, 11.
Sfintele Daruri, alterare, 165.
Sfîrşitul lumii, cînd va fi, Cat., 52.
Silă (stricarea fetiei, spurcarea muierii, atentat la pudoare), A. *Infracţiunea*. a) vinovatul, 252: 13, 17, 18; ~ căsătorit, 253: 5; ~ b) victima, 251; 252: 1—4, 10, 14, 19, 22, 23; 256; ~ vîrsta, 252: 7—9; 255; 259: 21; ~ consimţimînt, 251; 252: 11; ~ c) împrejurări: însoţitori şi arme, 252: 5; ~ d) efecte morale, 251; 252: 21; ~... materiale, pierderea averii, 251; 252: 1; ~ ... moştenire, 252: 15; ~ ... înzestrare, 252: 13, 20, 21; 253: 1—5, 10, 11. B. *Procedura*: competenţă, 252: 12; ~ probe şi seamne, 254: 1—6; ~ certare, 252: 24; 253: 1, 5; ~ sancţiune canonică, Ap., 66; Vas., 49; ~ recidivă, 252: 16.
Simbolul credinţei, întocmire, 387; Cart., 133.
Sinucidere (a-şi face moartea), slujba religioasă, 250; Anc., 25; Tim., 14.
Slăbiciunea firii, v. Micşorarea certării, 9.
Slugă, fugire de la stăpîn, Gan., 3; ~ prostituare, Vas., 40.
Smulgerea limbii (ped.), dezvăluire secret, 319; ~ v. şi Tăierea limbii.
Sobor, v. Săboare.
Sodomie (inversiune sexuală), definiţie, 333: 1;— cazuri, 333: 9—14, 16, 17, 20; 334: 1; Anc., 16, 17; — procedură: competinţă, 333: 19; ~ probe, 333: 21—29. — efecte: pedeapsă, 333: 2—4, 8, 15, 30, 31; ~ sancţ. canon., Vas., 7, 59; ~... patrimoniale, 333: 5; ~ filiaţie, 333: 18; ~. v. Despărţenie.
Soli, vătămare, 49: 1—8
Somn, Somnambulism, v. Micşorarea certării, 10.
Soţi (tovărăşie), asocierea unui al treilea, 291.
Sperjur, pocăire Vas., 78; ~ sancţ, canon. Vas., 60.
Spînzurare (ped.), ascundere lucrurilor, 340: 5; ~ furtişag, 307: 82; 346: 7—12, 15, 48, 53; ~ hiclenie, 367: 4,6; ~ tîlhărie, 346: 13, 14; ~ vînzarea altuia, 346: 15; — spînzurare în furci: furtişag, 346: 1, 6, 17; ~ furci mai înalte, 367: 6.
Spovedanie (ispovedanie), obligaţie, vîrstă, 321; ~cum se face 327: 1—13; ~ canonul, 322; 327: 14—24; ~ preot Ap., 8: Neoc., 9; ~ efecte, Laod., 2.
Spurcare, puţ, vas, făină ş.a., 379.
Stăpînire (posesie şi proprietate), apărarea bucatelor, 247: 2; ~apărarea... pămîntului, 296: 2, 3, 7, 8; ~ gîlceviri pentru..., 348: 26—31; ~ ocină luată pentru datorii, 296: 16; ~stăpînire rurală, pentru plugari, 296: 1—7; ~ repunere în posesie, 247: 4; ~ ţinerea cea veche (revendicare), 296: 10; ~ uzufruct, luare în posesie, 348: 44, 46; ~ respec tare, 348: 21, 22, 45.
Stare de necesitate, v. Nevoc.
Stavropighie, v. Formulare.
Stihar, v. Odăjdii.
Stihii ale lumii, Cat., 7; ~... ale omului, Cat., 8.
Strigoi, sancţ, canonică, 378.
Stîlp evanghelic Cat. 25; ~ stîlp comemorativ. 27; 1.
Strînsoare (= constrîngere), aplicaţii: mărturisire 244: 27; 349: 10, 16; ~ ... răscumpărare 348: 42; ~... restituire de obiecte 130: 1; 348: 12, 15; v. Muncire.
Sudalmă (injurie, ocară), A. *Feluri*: a) orală, cazuri, 106: 1—9, 11—20, 22, 24—26 29, 31; 108: 3, 4; 110: 4; Ap. 56; ~ injurie reciprocă, 110: 1, 2, 8,; ~ exactitatea afirmaţiei, 110: 3, 5, 7; ~ b) prin scris, 113: 1—6, 11; ~afişare şi desen, 113: 9, 10; ~ c) prin alte mijloace, 113: 7, 8; — sudalmă, 107: 1; ~ sudalmă mare, 107: 2—9, 11—18; 108: 7; ~ injuria domnului, 112: 1; ~ biserica şi clerul, 109: 12; 112: 2—5; ~ boieri, dregători şi oameni deomneşti, 48: 1—3,

5—11; 50: 1, 2; 106: 28; 107: 13; ~ soli (vătămare), 49: 1—8; ~ — mulţime infracţiuni, 106: 32; 110: 6.
B. *Procedura*: denunţare, 113: 12; ~reclamant pentru altul, 106, 26, 27; 109: 1—13; ~ competinţa, 112: 3; ~ jurămînt, 106: 10; ~ judecare, 107: 10.
C. *Certarea* (pedeapsa): 112: 6—8; 367: 7; ~ apărare de certare: a) exactitatea faptului, 108: 1, 2, 5—8; b) iertarea, 109: 12, 14; 111: 1—10.
Suflet, părţi componente, Cat, 20; ~ unde locuieşte, Cat. 17—19.
Supunere, v. Votrie.
Surdomutism, v. Micşorarea certării, 15.
Surghiun, la mănăstire (ped. canon.), ucidere, 243: 12.

Tagă de iscălitură, v. Zapis.
Tăierea capului (ped.), abuz de încredere, 346: 46, 47; ~ furtişag, 346: 15; ~ hiclenie, 367: 4; ~ otrăvire, 245: 4; ~ răpire, 259: 40:; 260: 10; ~ sodomie, 333: 8, 15, 17; 334: 1; ~ sfătuire de a face rău, 44: 20; ~ uciderea, 234: 6; ~ uciderea părinţilor, 243: 17; 244: 11; 352: 2; ~ vamă, 347: 10.
Tăierea limbii (ped.), jurămînt strîmb, 292; 300: 45; ~ v. Smulgerea limbii.
Tăierea mîinii (ped.), distrugere, 305: 71, 72; 308: 89; ~ jurămînt strîmb, 292; ~ pîrjol, 306: 80; ~ răpire, 260: 9; ~ uciderea părinţilor, 243: 17.
Tăierea nasului (ped.), furtişag, 346: 8; ~ silă, 251; 255; ~ v. Însemnare la nas.
Tainele bisericii, enumerare, 137
Temniţă (ped.), furtişag, 348: 37; ~ ucidere, 243: 12.
Testament, v. Limbă de moarte; Tocmeală; Zapis de moştenire.
Tîlhărie, cazuri, 346: 13, 14; ~ pedeapsă, 368: 1; ~ sancţ. canon. -Vas., 7; ~ v. Furtişag.
Tocmeală (tocmire, convenţie), cuprins, condiţii, 290; ~ darea mîinii unul cu altul, 111: 2; 182: 8; ~ executare, 348: 41; ~ transmiterea unui sat, 348: 40 ~; stricare, 296: 4, 9; — (testament), condiţii, 285.
Tocmirea zestrelor, condiţii, 174.
Toiag preoţesc, explicare, 52.
Tortură, v. Muncire.
Trădare, v. Hainie.
Treimea (Sf. Troiţă), mărturisire, II Ţar., 5; ~ ce este Cat., 1.
Trichiria, ce este, 53.
Tundere (ped.), cleric, 53; ~ femeie, 251; Gan., 17.
Tunete, cum se produc. Cat., 51
Turnare de plumb topit (ped.), în gură, 128: 4.
Tutore, v. Ispravnic.

Ţară, apărarea supuşilor, 247: 25.
Ţăran,... gros 364: 3; ~... gros şi prost, 350: 1, 2; ~ avere părăsită de..., 296: 15; ~ urmărirea ţăranului fugit, 296: 18. v. Micşorarea certării, 9.
Ţinerea mîinei, sancţ. canon., 373.
Ţinerea lucrului încredinţat (depozit), obligaţia depozitarului, 346: 43, 46; ~ pierderea obiectului, 346: 40—43; ~ folosirea obiectului, 346: 38, 39.
Ţinerea în casă cu sila (sechestrare de persoană), curvă, pedeapsă, 260: 9.

Ucidere. A. *Feluri*: 242: 1—4; 243: 11; Vas. 8; ~cazuri 243: 11 12, 18, 20; 244: 9, 35, 36, 46, 48—52, 57; 246: 24—29; 259: 6, 7; Vas., 43; — procedură, 244: 28; 338: 2; ~ semne, 362: 12 — efecte, pedepse 243: 1—9, 11, 12, 16, 17; ~ despăgubiri, 243: 14, 15; ~ moştenire, 243: 21, 22; ~ pierderea veniturilor şi a zestrei, 243: 25, 26, 28, 30; ~ sancţ. canonică, 335; Anc., 22, 23; Ap., 65; Vas., 11, 55.
B. *Cazuri speciale:* a) ucigător al părinţilor, 244: 1, 2, 8, 11, 13, 20, 23, 60; ~ asimilare, 244: 4—6, 10, 12, 14; ~ pedeapsă, 243: 16, 17; 244: 1; ~ b) ucigător al feciorului, 244: 3, 16—19, 23, 25, 26, 29—34, 37—45, 50, 59; 374; Vas., 33, 52; ~ c) ucigător al soţului (soţiei) 243: 26; 244: 7, 36, 47, 54—56, 58; ~ d) ucigător al soţiei ce curveşte 243: 6; 244: 47—49, 52—55; ~ excepţie, 244: 56, 57; ~ e) ucigător al fraţilor (surorilor), 244: 6; ~ f) ucigător al mai marilor săi, 244: 4,50, 53, 61; 247: 11; ~ g) ucigător al hoţului, 247: 1—3, 5—8, 10; Vas., 55; ~ răspundere, 247: 12—15; ~ h) ucidere fără voie, caracterizare, 242: 2; ~ feluri, 243: 8, 9; 244: 21, 22, 24; 246: 22.
Certare (ped.), v. Certare cu moartea.
Umblare cu bani răi, (întrebuinţare de bani falşi, bună ştiinţă, 88: 1, 2, 4; ~ chezaşul 88: 6, 7; ~ împiedicarea circulării, 87: 11; ~ restituire, 88: 5.
Usebire de tată (emancipare), fata, 130: 1; ~ feciorul, 106: 21; ~ copii ei-şi oblăduitori şi neoblăduitori 278:1.2 ~ sudalma fiului emancipat, 109: 1,2.
Utrenia, explicare, 72.
Uzufructar, v. Ispravnic.

Vamă domnească, abuzuri vamale, 347: 9—13; ~ buna credinţă, 347: 2; ~ prescripţie, 347: 7; ~ scutire, 347: 15; ~

taxe noi, aplicație generală, 347: 14; ~ vinovății, 347: 1, 3—6, 8.
Vase sfinte, pierderea calității lor, Anas., 26
Vătămare nedreaptă (abuz de putere), asupreala și împresurarea săracilor, 1:9; ~ oameni domnești, drept de apărare, 1:7.
Vecernie, explicare, 72.
Vecin, fugit din sat, 296: 14 (Catastih al 2-lea).
Vicleșug, v. Micșorarea certării, 1.
Vie, distrugere, 305: 72, 73; ~ lucrul viei, 296: 12, 24; ~ teren litigios, 348: 26.
Vînătoare, preot, 65; ~ răspundere pentru lațuri și curse, 303: 61.
Vîrcolac, v. Strigoi.
Vîrstă, diviziuni, Cat., 16; ~ v. Micșorarea certării 3.
Vise, adevărate și neadevărate, Cat., 34.
Voia judecătorului (ped.), ajutor la săvîrșirea greșelii, 339: 1, 5—7; ~ amestecare de sînge, 211: 3, 5, 14; 212: 1, 8, 13, 17, 18; 244: 59; ~ ascunderea lucrurilor, 339: 9; 340: 1; ~ beția, 358: 1,3; ~ cununia cu doi bărbați, 370: 6; ~ boier vinovat, 367: 10; ~ calpuzănie, 356: 4; ~ furtișag, 346: 1, 3, 17, 18, 48, 49; 348: 2, 37; 349: 26; ~ găzduirea vinovatului, 340: 4; ~ ierosilie, 258: 9, 11; ~ mulțimea vinovaților, 362: 5—10; ~ mulțumirea vinovatului, 342: 11, 16; ~ mutarea hotarului 346: 33; ~ omisiune de ajutor 247: 26; ~ otrăvire, 245: 5, 6 ~ ovrei creștinat, 369: 2; ~ preacurvie, 244: 47—49; ~ provocare, 246: 18; ~ răpire, 259: 19, 31, 33, 36, 37, 39, 42; 260: 1, 5, 6, 8, 10, 11; ~ sfătuire a face rău, 44: 17; ~ silă, 252: 5, 10—12, 14, 17, 18, 24; 253: 5; ~ sodomie, 333: 8, 11—15; ~ ucidere, 243: 10, 11, 14, 17; ~ uciderea părinților, 243: 17; 244: 13; ~ vama domnească, 347: 9, 10; ~ vinovat: fecior, slugă, călugăr, 46: 12.
Votrie (hotrie, supunere, proxenetism), amăgiri, 128: 5, 6, 9, 10; ~căsătorie cu femeie condamnată pentru preacurvie, 131: 7; ~ cazuri, 126; 127: 6; 128: 2—9, 13; 130: 2; 131: 3—6, 8—10; 244: 42; ~ certare, 127: 1—7; 130: 2; 131: 1, 2; 367: 5; Tr., 83; ~ definiție, 128: 1, 2, 5—7; ~ găzduire, închiriere, 128: 11; 129: 1—5; ~ nepedepsire, 128: 14, 15; ~ publicitate, 127: 2; ~ sfătuitor sau ajutor, 128: 12.
Vraciu (doftor), expert, 249: 7—11; 359: 5; ~ martor 333: 28; ~ preot 71; ~preparare de medicamente, 245: 6; ~ răspundere 244: 11.
Vrăji, preot, 65; ~ caracterizare, 328; ~ sancțiuni canonice, 328; Anch., 24; Tr., 60; Vas., 61, 68, 79.

Zălog (amanet), calcularea veniturilor încasate, 296: 16; ~ casă pentru curvie și lucruri reale, 129: 1, 2; ~ generalități, 288; ~ împrumut, năimire, 348: 34; ~ lucru de furat, 349: 30; ~prescripție, 280.
Zapis, autoritatea înscrisului, 348: 45—47; ~ reluarea zapisului, 348: 39; ~ uzufruct, 348: 44, 46.
— *Zapis de moșnenie* (tocmeală de vremea morții, testament): condiții, 269, 284, 285; ~forme, 285; ~incapacitate, 212: 4; 335: 5 ~codicil 285; ~legat, 286 ~; ultimul testament, 285; ~ excludere, cazuri 133, 284; ~ neîngrijirea tatălui, 243: 21
— *Zapis «drept suflet»*, 348: 47—49.
Zestre, generalități, 265; ~ obligația de a înzestra, 252: 13, 20, 21; 259: 23; ~ restituire: cazuri, 187: 4; 215: 7, 24; 237: 9; 253: 6; ~procedură, 215: 4, 13, 14, 25 ,27: ~ pierdere: cazuri, 215: 1—3, 5, 10, 11, 15, 16, 18, 21—26; v. Tocmirea zestrelor.
Zi de muncă, prețuire: 12 aspri sau 2 potronici, 299: 36.
Zidire pe loc străin, v. Loc străin.
Zugrăveli, condiții, Tr., 96.

INDICE DE CUVINTE[1])

Acolisi, a se, 247: 30 = a se lega duşmăneşte de cineva.
acoperi, a, 247: 25 = a apăra, a proteja.
adăpătoare, 346: 20 = uluc.
adet, adetiu; Capetele cărţii, 347: 9 = dare, impozit, taxă vamală.
adevăra, a, 362: 7—9 = a adeveri, a stabili adevărul.
adevăra, a se, 243: 27 = a se efectua, a se realiza.
adins tineşi(-eluşi;-eişi), Cat. 46: 2; 34: 1; 186; 9; 348: 28, 40; 296: 9 = tu însuţi; el însuşi; ei înşişi.
adins eluş oblăduitor, 278: 1 = însuşi cîrmuitor (al averii sale), emancipat.
adeverinţă, Predosl: 4; Anc. 1, 2 = adevăr, cale adevărată.
agarean, 152: 1,2 = păgîn, necredincios.
agneţ (-ă), 56: 2 = bucată scoasă de preot din mijlocul prescurei.
agrăi, a, Cart. 78 t. = a se adresa cuiva, a vorbi.
alegînd, 362: 10 = afară de.
altui, a, 305: 74 = a altoi.
ambon, Laod. 15 t. = amvon.
amestecare de sînge, 211: 1,8 = incest.
amfithalis, 274: 1 = fraţi buni.
andesine, 183: 9 = între ei, unul altuia.
apăra, a se, 114: 1 = a fi oprit, a fi interzis.
apestit, 110: 2, 8 = zăbavnic, lent, tîrziu.
apleca, a, 242: 4 = a alăpta.
apuca, a, 296: 1 = a încălca, a cotropi.
arăduce, a, 53: 3; 59: 1 = închipui, a simboliza.
arjet, v. *harjet*.
armaş, armăşean, 363: 11 = executor al ordinelor domneşti.
aschitean, Cat. 38: 2 = ascet, pustnic.
aspru, 299: 36 = mică monedă turcească de argint, echivalînd cu 1/6 potronic.

Baere (a face— , a purta-), Laod. 36; 328: 4 = amulete, talismane.
balamuţie, Gan.: Introd. = bîrfeală, flecăreală.
bani drepţi, 87: 3 = bani buni, valabili.
bărbat, Cat. 16: 5 = om în vîrstă de 42—56 ani.
băsău, 250: 1 = mînie oarbă, furie, răzbunare.
bătrîn, 354: 5; Cat. 16: 6 = 1. om în vîrstă de 50—80 ani; 2. idem, 56—69 ani.
bedelniţă, 52: 5 = podoabă vestimentară în patru colţuri, care se poartă atîrnată de brîul arhiereului.
biruire, 259: 26 = autoritate teritorială.
biruitoriu, 308: 90; 259: 26 = 1. stăpîn; 2. cîrmuitor, judecător.
bîscarnic, Cart. 127 t. = care-şi bate joc de cineva.

---

[1]) Au fost redate arhaisme, sensuri vechi ale unor cuvinte aflate azi în circulaţie, precum şi cîteva locuţiuni caracteristice. Au fost indicate: pluralul unor substantive şi indicativul prezent al unor verbe, care au forme mai puţin obişnuite.

Cifrele indică numai textele în care se găsesc cuvintele explicate cu sensul cel mai caracteristic. Prima cifră reprezintă glava, iar cea următoare, zaceala (ex. 247:30 = gl. 247, zac. 30); pentru citatele din « Nomocanon », au fost utilizate prescurtările arătate la indicele de materii cu menţionarea glavei sau, unde nu există numerotare, cu indicarea alineatului.

Cuvintele slavone sînt explicate în cuprinsul pravilei.

blăgocestie, 137: 1; Ap. 83 t. 2 = 1. evlavie, cuvioşie, temere de Dumnezeu; 2. credinţă creştină.
blagocestiv, *blagogestiv*, 231: 1 = evlavios, cuvios, cu frica lui Dumnezeu.
blagorodie, Cat. 11 = neam ales, fire aleasă.
blagoslovenie, 352: 3 = autorizare, binecuvîntare.
blagoveşti, *a*, Cat. 53: 1 = a binevesti.
blîzni, *a se*, 337: 1 = a se intimida, a-şi pierde cumpătul.
bogoiavlenie, Tim. II: 19 = Boboteaza.
bogonoseţ, 53: 1 = cu frica lui Dumnezeu.
bogorodiţă, Tr.: 1t., săb. 3 = născătoare de Dumnezeu.
bogoslov, 3: 1 = de Dumnezeu cuvîntător, teolog.
boiarenul (*—săborului*, *—gloatelor*), 363: 3 = conducător (al adunării).
boierie, 85: 8 = cinste, demnitate.
bojniţă, Ap. 64 = templu păgîn, evreesc.
bolint, *bolind*, Ant.: Introd. 4 = smintit, nerod, netot.
bolniţă, 348: 47 = spital.
botejune, 77: 5 = botez.
boz (*-i*), Tr. 61 t. = idol, zeu.
brodi, *a*, V Ţar.: Introd. 1; 246: 17 = 1. a-şi da silinţa, osteneala; 2. a respecta.
bucate, 345: 5, 6; 243: 28 = 1. bunuri; 2. alimente.
bui, *a se*, 304: 62 = a se înfuria, a da năvală.

Cădi, *a*, 83: 1 = a cădelniţa.
calande, 313 = primele zece zile ale lunii.
calpuzan, 87: 1, 2, 8, 10, 16 = falsificator de bani.
calpuzănie, 4: 4 = falsificare de bani.
cămară de rugă, v. *casă de rugă*.
cămătnic, 281: 1 = cămătar.
capişte, Anc. 5 t. = templu păgîn, biserică de alt rit.
carte, 296: 7; 349: 7 = 1. hotărîre judecătorească; 2. scrisoare, document.
cărvăsărie, Ap. 54 t. = carvasara, han.
casă, 183: 16 = căsnicie.
casă de rugă, *căsuţă — *, *căscioară — *, Tr. 31 t., 59 t., Halc. 4 = 1. încăpere în casele particulare amenajată pentru rugăciuni; 2. biserică.
casnic, 253: 5 = bărbat căsătorit.
catara, 37: 1 = blestem, anatemă, afurisenie.
catargă, *catărgă*, 243: 12 = galeră, muncă silnică pe galeră.
cătărig, Cat. 16: 3 = tînăr în vîrstă de 15—22 ani.
catastih (pl. *catastişe*) 348: 39 = condică, registru.
catastişel, 285: 10 = codicil.
ceasure (pl.), 312: 4; 72: 6, 7, 8 = 1. ore, ceasuri; 2. cîntări bisericeşti (prăvii ceas, treti ceas, şestii ceas, diviatei ceas).
cerca, *a* (prez.: *cearce*), 345: 7; 89: 1, 2 = a face cercetări.
ceriure (pl.), Tr., Posl. 2 = ceruri.
certa, *a*, 106: 5, 8, 9, 20, 25 = a pedepsi, a sancţiona.
certare, 211: 3 = pedeapsă, pedepsire.
cescuţ, 342: 14 = timp foarte scurt, moment.
cest (pl. *cesture*), *cesturi meride*, 161: 1; Cat. 54: 7 = bucată mică din proscomidie, tăiată de preot.
cetaş, 106: 14 = tovarăş, cel ce face parte dintr-o ceată.
chenaf, Cat. 35: 3 = canaf, ciucure.
cicuri, Cat. 35: 3 = ciucuri.
cin, Tr., 1 t., săb. 5 = rang, demnitate socială.
cinghiasă, 76: 1 = cîntăreaţă şi dansatoare publică, cu tambura.
cinstea, *a-şi dărui — *, 243: 13 = a ceda postul.
citenie, Tim. II: 5 = citanie, citire.
citeţ, 13: 4 = cititor în biserică.
ciudi, *a se*, Cat. 38: 1 = a-i fi necaz, a se mira.
cîtiire, Tr. 98 = socotire, măsurare.
cititoriu de steale, 349: 19 = astrolog.
cîtuială, Tr. 16 = cotă parte, cotă la plată.
clăti, *a se*, 246: 20 = a se clinti, a se urni.
cliros, 243: 13 = cler.
clocni, *a se*, Tr., Posl.: 2 = a se ciocni.
clocnire, Cat. 51: 1 = ciocnire.
coconie, 408: 1 = copilărie.
cocoană, 259: 1, 12 = copilă.
cocon, 354: 2; Cat. 16: 2 = 1. copil pînă la vîrsta de 7 ani; 2. idem pînă la 4 ani.
coinac, 104: 1 = os, zar.
colăci, *a*, 349: 4 = a cutreiera, a căuta, a cerceta.
colibaş, Halc. 17 t. = cel ce locuieşte în colibă.
comănac, 237: 2 = căciulă de lînă asemănătoare cu a călugărilor, purtată odinioară de bărbaţi.
conăci, *a*, Sard. 21 t. = a face popas, a fi găzduit.
coneţ, 396: 3 = sfîrşit.
copil, 354: 2; Cat. 16: 1 = 1. băiat sau fată pînă la vîrsta de 7 ani; 2. idem, în vîrstă de 4—14 ani.
còpil, 207: 3; Tr. 2 t. = 1. copil nelegitim cu părinţi cunoscuţi care nu locuiesc împreună; 2. eretic.
copil adevărat, 207: 1 = copil legitim.
copil crescut, 287: 7 = adolescent în vîrstă de 14—25 ani.
copil întunecat, 207: 4 = copil nelegitim al cărui tată nu e cunoscut.

copil necrescut, 287: 6 = băiat în vîrstă pînă la 14 ani; fată în vîrstă pînă la 12 ani.
corivantion, Cat. 35: 3 = acoperămînt al capului (mitră), purtat de arhiereu la solemnităţi.
costandă, 299: 36 = monedă de argint cu valoare mică, variabilă după epoci.
creadere, a se, 237: 10 = a se crede.
cuceri, a se, 342: 2 = a se cucernici, a se ruga cu umilire.
cucerie, Cat., Pentru liturghie., 2 = cucernicie, evlavie, smerenie.
cumpănă, 87: 2; 183: 2, 6 = 1. cîntar, greutate; 2. îndoială, temere.
cumpăni, a se, 186: 2 = a pune la cale.
cura, a, 160: 3 = a curge.
curătură, 296: 8, 13, 14 = parte de pădure curăţită de arbori şi mărăcini, spre a fi cultivată.

Daltirie, 403: 1 = carte de confirmare a preotului.
dălunga, a, 11: 1 = a alunga.
dări, darure (pl.), 252: 10; 213: 1 = daruri.
dărmoni, a, V Ţar.: Întrod. = a cerne.
dăzgîrli, a se, Tim. II: 7 r. = a se desface din legătura de dragoste.
dăzlupi, a se, Ef. 3 = a se deslipi, a se desface.
dealĕ, 247: 30; 185: 1 = 1. vină; 2. faptă.
deanie, deaunie, Neoc. 14 = învăţătură.
deavestăvnic, Cat. 52: 1 = schimnic.
deistvuială, Tr.: Posl. 2 = putere (funcţie) arhierească.
de întru, 231: I = de, din.
destoinic, 237: 10 = demn (de crezare).
destoinicie, 252: 2 = stare socială, capacitate materială.
dezgîrli, a se, v. *dăzgîrli, a se*.
dezmierdăciune, 128: 8 = prostituare, desfrînare.
dezmînia, a se, 353: 9 = a-i trece mînia.
diazighion, 43 = carte de despărţenie.
dichise (pl.) 46: 2 = instrumente, unelte, lucruri.
discos, 164:1 = Vas în care se ţine sfîntul agneţ.
dobîndă, 128: 5 = venit, cîştig, folos, interes.
dodeală, dodeială, Tim. 12 r. = nelinişte, supărare.
dodei, dodăi, a, Cat. 41: 1 = a nelinişti, a supăra.
dogmată, Ap.: Introd.; 34 t. = învăţătura legii.
domn, 296: 18; 112: titlu = 1. stăpîn, proprietar; 2. domnitor.
dosadă, 198: 2 = ocară.
dosădi, a, 206: 1 = a ocărî.
dovlitin, Sard. 5 t.=conducător, guvernator.
drăngăi, a, Laod. 53 = a bate din palme
drepta, a, 186: 8 = a îndrepta.
dreptări, 117: 2 = drepturi.
dveră, 6: 2 = una din cele trei uşi ale altarului; perdeaua acesteia.
duhure (pl.), 142: 1 = duhuri.
dumeastec, 303: 61 = domestic.
dzveazdă, 164: 1 = învelitoare pe discos.

Efud, Cat. 35: 1 = tunică de ceremonie a marelui preot, la vechii evrei.
eişi, eluşi, v. *adins tineşi*.
engolpiu, golps, 202; Cat. 35: 1 = engolpion, iconiţă de smalţ pe care o poartă la piept arhiereii şi unii arhimandriţi.
eparhie (a judecătorului), 127: 3 = circumscripţie (judecătorească).
epomida, Cat. 35: 1 = vechi veşmînt bisericesc în formă de eşarfă, purtat de arhiereu.
eretici, a se, Cart. 119 = a deveni eretic.
eterothalis, 274 = fraţi vitregi cu tată comun.

Falchedia, falchidiu, 282: 1 = parte din averea succesorală atribuită fiilor.
famen, I Nic. 1 = castrat, eunuc.
fan, Cat. 2 = felinar.
faraonitean, Cat. 45: 1 = egiptean.
făţări, a, 2: 4 = a părtini.
felon, Laod. 15 = veşmînt liturgic în formă de manta, purtat de preot în timpul slujbei peste celelalte veşminte bisericeşti.
frîmseţare, frîmţeşare, Cat. 12: 4; 52: 3 = frumuseţe.
frîşi, a, 63: 1 = a sfîrşi, a termina.
fumedenie, Cat. 35: Sf. Epif. 7 = cantitate mare, grămadă mare.

Gadină, 299: 33 = sălbăticiune, dihanie, jiganie.
geamere, 388: 3 = geamăt.
gherdan, 270: 3 = coloan, şirag, lanţ (podoabă).
gînfare, Nich. 6 t. = îngîmfare.
gînscă, 346: 9 = gîscă.
gloabă, 128: 11 = amendă.
goană, 114: 1 = prigoană, persecuţie.
golpiu, v. *engolpiu*.
gonaci, Cat. 45: 1 = prigonitor, persecutor.
grăi peste piezi, a, 106: 7 = a vorbi cu viclenie.
grecioasa, 285: 7 = gravidă, însărcinată.
greimea, 224 = gravitatea, greutatea.
greşală, Cat. 38: 6; 346: 21 = 1. păcat; 2. fapt ilicit, infracţiune.
grobniţă, 348: 47 = mormînt, criptă.
gros, 348: 37; 350: 2=1. închisoare 2. simplu, ignorant.
grosime, 364: 3 = simplitate, ignoranţă.

grozăvie, 113: 7 = murdărie care îngrozește.
gubav, (*-a*,) 225: 1 = slăbănog, lepros.

Hain, 124: 2 = trădător.
haini, *a*, 368: 1 = a trăda.
hainie, 367: 6 = trădare.
haraci (bisericii), 408: 1 = contribuție.
hărăzeală, 278: 3 = căpătuire.
harjeți, *arjeți*, 104: 1 = arsice, zaruri.
hartofilax, 135: marginal = păstrător al actelor, arhivar al cancelariei patriarhale (sec, XI—XV).
hiară (pl. *heri*, *hieri*), 36: 3; 348: 9; 243: 16 = fiară sălbatecă.
hiastru (*-ă*), 198: de aicea... 4, 6 = fiu (fiică) vitreg (-ă).
hiclean, 302: 57; 367: 4 = 1. fals; 2. trădător.
hicleni, *a*, 48: 5; 183: 16; 188: 5 = 1. a trăda, a vicleni; 2. a atenta la viață; 3. a înșela.
hicleșug, 350: 2 = vicleșug.
hier (pl. *hiară*), 181: 5; 183: 15; = fier.
hireș, 207: 2 = nelegitim, copil rezultat din concubinaj cu femeia din casă.
hitlean, Cat. 45: 1 = viclean.
hitlenie, Tim. 1 t. = viclenie.
hrănicea, Tim. Alte: 2 = hrană.

Idi, 313 = cele 30 zile ale lunii.
ierosilie, 258: 1—3 = sacrilegiu.
ierosilos, 258: 3 = hoț de biserică.
ijderî, *a*, Sard.: Introd. = a crea, a stabili.
ijderî, *a se*, 204 = a se naște, a-și lua obîrșia.
imarmen, Tr. 60 t. = soartă, noroc.
indiction, 403: 1 = identificarea anului calendaristic prin perioade de cîte 15 ani (cu începere de la 313 e.n.).
ipodiacon, 58: 1 = subdiacon.
iproci, *iprocia*, Cat. 39: 2 = etc., și celelalte.
iscușenie, 215: 19 = cercetare.
işlic, 237: 2 = căciulă îmblănită purtată de boieri.
ispiti, *a*, 4: 3; Sard. 4 t. = a constata, a aplica, a experimenta.
ispravă, 259: 24; 286: 2; 348: 37 = 1. hotărîre judecătorească, ordin; 2. legat: 3. drept, temei.
ispravă, *de-*, 348: 36 = deplin.
isprăvi, *a*. 363: 8 = 1. a hotărî; 2. a aduce la îndeplinire.
ispravnic, 362: 3; 348: 35; 215: 13, 14; 287: 1—6 = 1. conducător; 2. mandatar; 3. moștenitor; 4. tutor.
ispravnică, 200: 1 = pupilă, femeie aflată sub tutelă.
isprăvnicie, 200: 1 = tutelă.
ușor, Cat. 38: 2 = ușor.
izvod, 35: 2; 106: 11, 348: 40; Cart. 133: 3 = 1. model, exemplu; 2. constatare, afirmație; 3. înscris, însemnare; 4. text.
izvodi, *a*, 314: 7 = a născoci, a scorni, a inventa.

Îmbla fără ispravă, *a*, 237: 10 = a umbla fără temei, a nu avea dreptate.
împărechiat (*lucru*), 341: 12 = îndoielnic, nesigur.
împărți, *a se*, 300: 42 = a se despărți, a se separa.
împistri, *a*, Tr. 45 t. = a împodobi, a ornamenta.
împle, *a*, 48: 1; 89: 11 = 1. a îndeplini, a executa (o dispoziție); 2. a se împlini, a expira (un termen).
împonciș, Cat. 36: 3 = pieziș, strîmb.
împoncișa, *a se*, Ef. 6 = a se opune, a se împotrivi.
împoncișat, Tim. 2 t. = contrariu.
împrejur, *pre*; 87: 3 = în privința.
împresura, *a*, 48: 9; 242: 4; 365: 3 = 1. a opri na; 2. a înfășura; 3. a se grămădi asupra cuiva.
înmulțitori, *a*, Cart. 114 t. = a înmulți, a spori.
încăpere, Tr. 2 = cuprins, conținut.
închizășui, *a se*, Anc. 18 = a chezășui, a garanta.
încurmezișa, *a*, I Nich. 6 t. = a se opune, a se împotrivi.
încurmezișare, 198: Însa cînd...; 280: 1 = 1. încrucișare; 2. împotrivire.
îndemnare, 248: 1 = pricinuire.
îndemnător, 248: 1 = pricinuitor.
îndemnătură, 128: 4 = îndemn.
îndoire, Cart. 115 t. = îndoială, șovăire.
îndrăci, *a se*, 233: 1 = a fi stăpînit de demoni.
îngăla, *a*, 298: 24 = a lucra fără îngrijire, de mîntuială.
înfalosi, *a se*, 159: 4 = a se folosi.
înfolosință, 158: 1 = folosința.
înfrîmșețare, 51: 1 = înfrumusețare.
îngîrli, *a se*, Tim. II: 7 = a intra în relații de dragoste.
îngreca, *a*, 356: 2 = însărcina, a lăsa gravidă.
îngreoială, 327: 1 = asuprire, atitudine silnică.
înomenire, 53: 7 = luarea (de către Isus a) înfățișerii omenești.
înpăra, 301: 51, 52, 54 = a intra în par.
înșelăciune, 212: 8 = situație falsă, contra legii.
însteia, *a*, Tr. 18 = a opri, a rămîne pe loc.
înțeles, 333: 21 = prezumție, presupunere.
înțelina inima, *a se*, Cat. 45: 1 = a încremeni, a rămîne nemișcat, a deveni insensibil.
într-adevăra, *a se*, Cart. 118 = a se îndreptăți.

învălui, a, 340: 4 = a prinde pe cineva.
învălui, a se, 304: 62 = a se strădui.
învățătură, 48: 3,10 = poruncă, hotărîre.
învihorît, Anc.: 17 t. = luat de furtună, de vifor.

Jehui, a, 346: 2 = a jefui.
jehuire (pl. *jahure*), 71: 1; Cat. 46: 1 = jefuire.
jertăvnic, 165: 2—3 = masă din altar.
jertvă, 72: 2 = jertfă.
jupîneasă, 237: 6 = soție de boier.

Lăcui, a, 2: 1; 215: 3 = 1. a viețui; 2. a conviețui.
lăsa drept suflet, a, 348: 47 = a testa cu sarcină de binefacere.
lăsa mai mic, a se, 183: 18 = a ceda.
lavră, Tr.: Sfîrșitul. . .: 2 = mănăstire mare ai cărei călugări locuesc în chilii aflate la oarecare distanță unele de altele.
leage, 296: 7; 183: 7; 259: 24; 244: 19 = 1. drept, lege; 2. judecată; 3. hotărîre judecătorească: 4. religie, credință.
legată, 286: 2 = legat.
legiui, a, 348: 37; 186: 4 = 1. a legifera; 2. a hotărî judecătorește.
lepădat, a fi, 252: 17 = a fi exclus.
lespezi, 53: 3 = bucăți de stofă brodate aplicate pe mantia arhiereului.
lînged, 284: 8 = sleit de puteri.
limbi (pl.), Cat. 41: 1; = popoare.
lipi, a se, 245: 4 = a se apropia (de cineva).
lipsi, a se, 246: 17 = a se feri, a se abține.
list, Capetele cărții: *passim* = foaie.
litie, Tr. 78 = procesiune, slujbă religioasă.
loma, Cat. 35: 3 = vechi veșmînt bisericesc, mai scurt, purtat de arhiereu la solemnități.
lucrure, (pl.) 93: 2; 87: 3 = 1. lucru; 2. condiții.
lunatăci, a se, Tim. 7 t. = a fi femeia la soroc.

Mădulariu, 48: 11 = membru al unei grupări, al unei organizații.
măhăit, 370: 2 = a se exprima prin semne și sunete nearticulate.
mainte, 354: 3 = mai înainte.
mangîr, Tr. 23 = monedă turcească de argint, foarte mică.
mantie, 53: 2 = veșmînt bisericesc monocrom pe care sînt cusute patru lespezi, purtat de arhierei la ceremonii.
mărie, 120: 2 = mărire.
măscăriciune, 106: 14 = caraghioslîc, bufonerie.
maștеh (-ă), 244: 18, 59 = vitreg (tată, mamă).
mearge leagea, cumu-i va-, 296: 7 = cum este legea.
mesiță, 235: 2; 402: 1 = lună.
meridă, v. *cest.*
mesereare, 252: 17 = funcțiune.
mestecare de sînge, v. *amestecare de sînge.*
mestecătoriu de sînge, 211: 16 = cel ce săvîrșește incest.
meșteșug, meșterșug (pl. *-ure*), 300: 43; 345: 4; 128: 4; 349: 2 = 1. șiretlic; 2. îndeletnicire; 3. meserie; 4. instrument.
meșteșugui, a, 296: 18; 89: 3 = 1. a meșteșugi; 2. a umbla cu vicleșuguri.
miloserd, milosîrd, 1: titlu = milostiv, milos.
milosîrdie, 317: 3 = milă, îndurare.
mîna, a fi sub-, 212: 1 = a fi sub conducerea, jurisdicția cuiva.
mîrșav, 246: 20 = debil, fără putere fizică.
mișăl (*-ea*), 12: 2; 225: 1 = 1. om din popor, sărac, nevoiaș; 2. neputincios, nevolnic.
mitarnic, Laod. 4 = care primește mită.
moașe, 244: 1 = bunică.
mortăcină, 376: 1 = mortăciune.
moșiie, 244: 5; 243: 18; Halc. 20 = 1. țară; 2. domeniu; 3. circumscripții, enorie, eparhie.
moștnean, moșnean, moștean, 243: 21; 130: 1; 348: 46 = moștenitor.
mumăni (pl.), 189: 1; 274: 1 = mame.
muncă, 244: 26 = tortură, caznă.
munci, a, 349: 9, 13 = a tortura, a chinui.
mursecat, 376 sfîșiat de fiarele sălbatice.
mutat (*lucru-*), 117: 1 = mobil (bun).
muzăvirie, muzavirie, Cat. 20: 4; 37 = dușmănire, ură.
muzăviri, a, Cat. 20: 4 = a dușmăni, a urî.

Nădlab, Cat. 33: 1 = talaz.
năduși, a, 242: 4 = a *înăbuși, a sufoca.*
năemi, a, 296: 25 = a închiria, a arenda.
năemit, năimit, 348: 8; 46: 12 = simbriaș.
nălucă, Cat. 17 = fantomă, stafie.
nameastie 308: 90 = dependințe, acareturi.
nameastnic, Nomocanon 1 = local, locțiitor.
năprasnă, Tim. II: 2 = deodată, pe neașteptate.
năravuri, 352: 4 = moravuri, obiceiuri.
năroc (pl.: *ure*), Cat. 29: 1 = noroc.
nărod, 48: 11 = norod, popor.
năsilnic, 215: 2 = violent, brutal.
năstavnic, *V* Țar.: Posl. = conducător, administrator al unei mănăstiri (biserici).
năvoi, a se, 253: 7; 371: 7 = 1. a fi nevoit; 2. a se strădui.
neara, 119: 2 = novelă, dispoziție normativă.
neclătit, 296: 6. 10 = neclintit, neschimbat.
negoț, 347: 12 = marfă.
neguțat, 259: 5 = discutat.
neîncepător, 142: 1 = fără de început (Dumnezeu).

neînțelegut (*-ă*), Cat. 18 = neînțeles, necunoscut.
nelisnire, Tr, 77 t. = neînlesnire, greutate.
nemărie, 127: 2 = lipsă de mărire.
nemeșteșug, 248: 4 = nepricepere.
nemutat (*lucru-*), 117: 1 = bun imobil.
neoblăduitor, 278: 2 = fără drept de cîrmuire al averii, neemancipat.
neputernic, 245: 2 = fără capacitate.
neschimnic, 124: 4 = călugăr care nu e pustnic.
nescui, 45: 3 = cuiva.
netare, 174: 3 = slab, lipsit de tărie.
netocmitor, Cart. 92 = nelegiuit.
nevesti, a se, Tr. 4 t. = a se mărita.
nevoe, 301: 50 = supărare, necaz.
nevoi, a, 252: 13 = a obliga, a sili pe cineva.
nevoi, a se, 298: 24 = a se strădui, a-și da silința.
nevoință, Halc.: Introd. = străduință, trudă.
nevoitoriu, Anc. 5 = nevoit, constrîns.
niscare, 300: 42; 302: 55 = oarecare, niște, vreun.
none, 313 = primele 20 de zile ale lunii.
norie, 9: 4 = enorie.
numeni, a se, Cat. 23: titlu = a se numi.
numenit (*-ă*), 397: 1 = numit.

Obeștui, a se, Vas: 56 = a intra într-o comunitate.
obicni, a, 106: 29 = a ierta.
obîrși, a se, 169: 1 = a sfîrși, a termina.
obîrșitor, 147 = care completează, care încheie.
oblastie, 346: 12; 371: 7 = suveranitate, cîrmuire.
oblădui, a, 249: 11 = a stăpîni, a guverna.
oblici, a, 215: 16 = a afla, a descoperi.
obrășenie, 53: 8 = rotire, încercuire.
obraz, 181: 2 = persoană.
obraze de stau deoparte, 211: 2 = colaterali.
obroc, 302: 57 = baniță.
obrucenie, Nich.: Întreb. 2 = logodnă.
ocaanic, 160: 3 = nenorocit, de plîns.
ocină, 296: 14, 16; 243: 22 = moșie, moșie ereditară, v. *om de ocină*.
oglașenic, I Nic. 14 = credincios, botezat.
ohea, Cat. 35: Sf. Epif. 8 = viperă.
olat, Cat. 52: 1 = ținut.
oltar, 6: 2; Cart. 10 t. = 1. altar; 2. biserică.
om de-a firea (*-de rudă bună*), 346: 3 = om de neam bun.
om de loc, 347: 2 = localnic.
om de ocină, 346: 3 = stăpîn de moșie.
ome, Cat.: Liturg. = omule.
omofor, 52: 8 = veșmînt bisericesc în formă de fîșie, purtat de arhiereu pe umăr și în jurul gîtului.
onghie, 26: 2 = ughii, zloți ungurești (monedă).
opust, otpust, 141: 2 = rugăciune cu care se încheie slujba religioasă.
orariu, Laod. 22 = eșarfă lungă pe care o poartă diaconul la slujba religioasă.
orile, de toate-, 212: 13 = totdeauna.
osfeștenie, 378: 4 = sfeștanie.
ospătărie, 348: 47 = casa de oaspeți; casă pentru străini.
otceaanie, Predosl. 4; 327: 5 = desnădejde, fără nădejde în Dumnezeu.
otecinic, 160: 2 = pateric; colecție de povestiri din viața cuvioșilor părinți.

Pamete, pamente, Laod. 51; Cart. 46 = pomenire.
panaghie, panachie, 378: 4 = prescură.
paraclit, Vas.: 1 t. 2 = afurisit, excomunicat.
pareasămi, 381: 1, 2 = postul mare.
parimii (pl.)Cat. 40 = proverbe (scriere religioasă).
pasă, 341: 1 = du-te.
pavecerniță, 72: 2 = rugăciunea și slujba ce se fac după vecernie.
peas, peasnă, Cat. 1 = parte din cîntarea bisericească.
pedeapsă, Cat. 11: 4 = instruire; învățare.
pespre, preste, 246: 14; 249: 1 = peste.
pespre seamă, 106: 21 = mult, peste măsură.
pestelală, Nich. 5 r. = zăbavă, întîrziere.
pestit, v. *apestit*.
petreace, a, 339: 1 = a însoți, a întovărăși.
petrecanie, Tr. 25; 219: 2 = 1. folosire, cultivare (ogor); 2. mod de trai.
pîine, 300: 42 = grîne, cereale.
pîrîș, 26: 1 = reclamant.
pitac (pl.-*ure*), 395: 7 = carte (scrisoare) dată de patriarh sau demnitari bisericești,
plașcă, 59: 1 = veșmînt bisericesc lung purtat în timpul slujbei religioase.
plavie, 346: 29 = lemne și crengi cu nămol, care plutesc pe ape.
plăviț, Cat. 7: 1 = gălbui, bălai.
plod, 311: 1, 2 = fruct, rod.
poasă, 52: 3 = brîul cu care se încinge preotul cînd săvîrșește liturghia.
pocaanie, 33: 1 = pocăință.
pocrov, Ap. 71 = învelitoare de lucruri sfințite, covor.
podir, Cat. 35: 3 = vechi veșmînt bisericesc, lung, purtat de arhiereu la solemnități.
pogribi, a, Cat. 54: 7 = a împărtăși.
pohtitoresc, Cat. 20 = care poftește, pofticios.
pohvală, 212: 8 = fast, solemnitate.
polată, Tr.: Pentru. . . = palat.
policandil, Laod. 8 t. = policandru.
polimi, a. Cat. 12: 3 = a apărea, a se forma
polojenie, 113: 2 = pamflet, glumă proastă

polunoştinţă, 72: 2,4 = slujbă bisericească făcută după miezul nopţii şi înainte de utrenie.
pomesealnic, 52: 2 = văl de pînză albă pe care îl purtau femeile pe cap.
ponciş, 242: 4 = cu duşmănie.
poncişa, a, v. *împoncişa*.
ponivos, 94: 1 = cu vederea slabă.
posadnică, 208: titlu = concubină.
poslanie, 35: 5 = scriere, epistolă, scrisoare cu conţinut religios.
posluşanie, 121: 2 = slujbă, serviciu.
posluşi, a, 259: 14 = a servi, a sluji.
posluşnic, 363: 9 = slujitor.
posture, (pl.), Tr. 42 = posturi.
poticală, VII Nic. 18 t. = abatere, excepţie.
poticnire, Vas. 82 = împiedicare.
pradă, 346: 33 = pedeapsă în bani.
pravilă, 49: 1; 348: 12; Nicol. 2 r. = 1. cod, lege; 2. dispoziţie legală sau canonică.
praxie, 408: 1 = carte de..., înscris.
preadlojenie, predelojenie, 164: 1 = proscomidie.
preapodobnă, Cat. 32: 4 = preasfîntă, preacuvioasă.
preapodobnic, Cat. 52: 1 = sfînt, cucernic, evlavios.
preastol, prestol, Tim. 9 t. = masa din mijlocul altarului.
predetice, Tr.: 79 t. = proorocul, înaintemergătorul.
prelăşti, prileşti, a, Nich. 8 t.; 258: 5 = a fermeca, a zăpăci, a înşela.
prepuitor, 216: 4 = bănuitor.
prepune, a, 349: 10 = a presupune, a bănui.
prepunere, 349: 10 = presupunere, bănuială.
prepus, 87: 15 = prezumţie, bănuială, presupunere.
price, 246: 13 = ceartă, conflict.
priceaştenie, 56: 1 = împărtăşanie.
priceştui, a se, 58: 19 = a se împărtăşi.
prici, 244: 26 = anomalii fizice.
prici, a se, 296: 10; 242: 3 = a nu se înţelege, a se certa.
prii, a-şi, 247: 25 = a avea grijă de, a fi favorabil.
prileji, a se, 106: 18 = a se întîmpla.
prilog, 89: 3 = pîrloagă, loc înţelenit.
prisădiri, 308: 88 = arbori altoiţi (lucrări de altoire).
pristăvi, a se, 122: 1 = a muri.
pristăvire, prestăvire, 385: 1, 2 = moarte, deces.
pristanişte, Cat. 38: 2 = port, loc de adăpost.
proclet, V. Ţar.: Introd. 1 = afurisit.
prolecţi, a, Ant.: Introd. 4 = a afurisi, a blestema.
propovednic, Cat: 52: 1 = propagator al cuvîntului lui Dumnezeu, propovăduitor, predicator.
proscomidic, 164: 1 = prima parte a liturghiei, în care preotul sfinţeşte pîinea şi vinul.
prost, proastă, 215: 9; 243; 2 = (om) de rînd.
protivitoriu, 213: 1 = potrivnic, împotriva cuiva.
puternic, a fi-, 213: 1 = a avea dreptul, a fi în stare.
pustiu, 303: 60; 348: 25 = singur, părăsit.

Raclă, 349: 1 = ladă.
răclită, 346: 40; 368: 3 = cutie, casetă.
răfenea, Laod. 55 t. = petrecere în comun, cu mîncare şi băutură.
răia, a se, 152: 2 = a se înrăi.
raliţă, Tr. 42 t. = rariţă.
rămas, a pune-, Cat. 40: 1 = a pune rămăşag,
răotăţi (pl.), 296: 15 = angarale, sarcini fiscale.
răscumpăra, a se, 341: 4, 9—11 = a se răzbuna.
răscumpărare, 341: 4 = reparaţie pentru o agresiune, răzbunare.
răspunde legea, a-, 187: 7 = a prevedea legea.
răucestiv, Tr.: 1 t., săb. 1 = necredincios.
răvăşel, 285: 10 = codicil.
război, 346: 33; 247: 7, 10, 18, 19, 27 = agresiune, bătaie între persoane.
războli, răboli, a se-, 389: 1, Cat. 38: 6 = a fi bolnav mult timp.
răzdreaşenie, 385: 3 = permisiune, dispensă.
repondie, 213: titlu = repudiu.
Rim, 6: 1 = Roma.
rînd, Tr. 14—15 t. = rang, rînduială.
rîsipi, a, 308: 86, 89 = a dărîma.
ritori, a, Sard. 13 = a vorbi (sens de oratorie).
rîuri (pl.), 53: 7 = benzi care sînt cusute în lungul veşmîntului arhieresc.
rucaviţe (pl.), 52: 4 = mînecuţe de stofă cusută cu fir, purtate de cleric în timpul serviciului religios.
rucodealie, Cat. 28: 5 = lucru de mînă.
rumt, Tr.: Posl. 1 = rupt.

Sacos, 52: 6 = veşmînt bisericesc de mătase cu broderii din fir de aur, lung pînă la genunchi, pe care îl poartă arhiereul în timpul serviciului religios.
sad, 305: 72 = răsad.
samovolnic, Cart. 35 t. = capabil, emancipat.
şar, Tr, 79 = culoare, vopsea.
sărăcit, a fi, 333: 8 = a i se lua, a i se confisca.
sărăcust, 160: 1 = sărindar.
săticeal, Tr. 25 t. = ţarină în mijlocul unor locuri sau a unui sat.

sburdăciune, v. *zburdăciune*.
scală, 347: 12 = schelă, port, vamă.
scăndălit, 341: 11 = ofensat, victima unei agresiuni.
scaun, 48: 11; 363: 6,8 = 1. funcţie de judecător; 2. instanţă de judecată.
schilear, 24: 17 = vameş.
schimnici, a se, 55:1 = a se face pustnic.
scîrbă, 215:14 = supărare, mîhnire.
scoate capul din nevoie, a-i-, 246:6; 247: 16, 18 = a salva viaţa.
scoate din toate ocinile, a-l, 353: 6 = a dezmoşteni.
secriu, 346:43 = ladă, cutie de lemn.
selbezit, Tim.: 10 = şubrezit, slăbit.
seliște, seliștioară, Tr.: 25 = loc pe care a fost sau este aşezat un sat.
semeţi, a-l, 304:65 = a întări.
seamne (pl., 346:42; 246: 7 = 1. indiciu; 2. gest.
semna, a, 346:34 = a însemna, a indica.
semna, a se, Cat. 12: 4 = a se alege, a se desemna.
semui, a, 131: 2 = a chibzui, a cîntări, a aprecia.
sfădaci, Ap. 65:1 = certăreţ.
sfeşteno, Neoc. 1 = sfeştanie.
sfeti, sfeţi, 30:3 = sfînt.
sfinteşte, 321:2 = ca un sfînt.
sfitoc, 205:5 = carte, secţiune.
sfrenţit, 108:5 = bolnav de sifilis.
silă, a face —, 182:8, 252: 1—8 = 1. a sili; 2. a seduce, a viola.
silitoriu, 253:10,11 = siluitor, seducător.
simvol, 387:1 = simbolul credinţei.
sinaxar, 378:2 = carte care cuprinde, pe scurt, vieţile sfinţilor.
sînge amestecat, 211:titlu = incest.
slavie, 120:2 = slavă, glorie.
slavnic (rău-), 388: 6 = credincios (rău-).
slavoslovie, 72:2 = slujba domnului (Dumnezeu).
slavoslovi, a, Cat. 18: 1 = a face slujbă bisericească.
slobozi, a, 200:1; 237:7; 362:4 = 1. a înceta; 2. a încuviinţa, a autoriza; 3. a scuti, a apăra (de pedeapsă).
slujnic, 128: 6 = om în serviciul cuiva.
sminteală, 305: 70; 212: 14, 16, 17; 106: 25 = 1. supărare, turburare, împiedicare; 2. abatere, neregulă; 3. nesocotinţă, greşeală.
sminti, a, 349: 17; 248: 2; 186: 6 = 1. a împiedica, a opri; 2. a face rău, a vătăma; 3. a schimba.
socoti, a, 243: 30; 113: 2 = 1. a îngriji; 2. a chibzui, a judeca.
socotinţă, 215; 10 = scop, intenţie.
socotitoriu, 34: 1; 215: 11 = îngrijitor, administrator.
sodomnlean (-că), 333: 2 = cel ce face sodomie.
soli, a, 385: 4 = a intermedia; a solicita.
solinariu, Vas. 1: 5 = burlan, tub.
solitor, Halc, 2 t. = sol, mijlocitor.
soţ, soţie, 346: 14; 87: 13, 14 = tovarăş.
soţiire, 291 = însoţire, asociaţie.
şovăi, a, 215:2; 259:32 = a pretexta.
şovăială, 188:4 = pretext.
spăima, a, 92; 2 = a speria, a înspăimînta.
sparge, a, 107: 7; 349: 7; 101: 2; 333: 5 = 1. a rupe, a nimici; 2. a anula, a desfiinţa.
spargere, Tr. 2 t. = desfacere, nimicire.
spăsenie, 317:3 = mîntuire, salvare.
spăsi, a, 120:2 = a ispăşi, a se mîntui.
spată, 168: 1 = spadă.
spiţă, 189: 1; 244: 53 = 1. grad de rudenie; 2. funcţie, treaptă socială.
sprijîni, a, 246: 24; 247: 6 = 1. a interveni, a opri, a împiedica: 2. a se apăra, a justifica.
sprînţar, 188:7; 106:8 = 1. uşuratec, nestatornic; 2. amăgitor, echivoc.
spurca, a, 87: 9, 10; 128: 1, 6 = 1. a face necurat; 2. a necinsti trupul, a pîngări.
stătător, 182: 6 = menţinut, valabil, definitiv.
stepenă, 182: 9 = treaptă, rang.
stihar, 52: 1 = veşmînt bisericesc, lung şi cu mîneci, de culori diferite, pe care îl poartă clericii în timpul slujbei religioase.
stihie, Cat. 7 = element.
stîlp (de evanghelie), Cat. 25 = evanghelie.
strica, a, 296: 4; 346: 47; 183: 11; 254: 2 = 1. a desfiinţa; 2. a cheltui inutil; 3. a vătăma (pe cineva), 4. a dezvirgina.
stricat, 108: 5 = bolnav, vătămat.
strimtură, Tr. 60 t. = restricţie, strîmtorare.
strînsoare, 348: 15; 244: 27 = constrîngere, chin.
striştea, Cat. 29: 4 = noroc, soartă.
sudalmă, 107: 1 = insultă, ocară.
sulimeşdriţă, Cat. 36:3 = salamandră.
suprujniţă, 399: titlu = soţia craiului Serbiei.
supuitor (-oare), 128: 2; 127: 2 = proxenet (-ă).
suspina, a, Cart. 134 t. = a se plînge de...
supune, a, 128: 5, 14, 15 = a prostitua.
supunere, 130: 1 = proxenetism.
şutili, a, 128: 8 = a amăgi, a linguşi.
sveazdă, v. *dzveazdă*.

Tagă, a prinde-, 25:2 = a tăgădui.
tăia, a, Halc.: Introd. = a înlătura, a elimina.
tărpenie, Cart. 119 t. = răbdare, putinţă de a îndura.
tărpi, a, 118: 1; Ap. 12 = a răbda.

tărpitor, Cat. 23 = răbdător.
tăvlii (pl.), 104:1 = joc table, joc de noroc.
ticălos, 272: 1 = biet, necăjit.
ţiitoare (muiere-), 244:18 = femeie întreţinută.
ţiitor, 237:12 = stăpînitor, suveran.
tij, Capetele cărţii; *passim* = asemenea, de asemenea.
tîmpina, 246: 1 = a întîmpina.
tîmpla, a se, 246: 14 = a se întîmpla.
tinde, a, 244: 45 = a întinde.
tiposire, V Ţar.: Introd. = formare, constituire.
tiposi, a se, 204 = a se stabli, a se hotărî.
tocmeală, 296: 4; 352: 4; 363: 6, 8, 10; 46:2; 118:1, 5; 285:1—9; = 1. învoială, convenţie; 2. regulă; 3. ordin, hotărîre; 4. faptă, acţiune; 5. rînduială, organizaţie; 6. testament.
tocmeală, tocmire (-subţire, -de nimic; -proastă), 204:1; 174:3 = convenţie fără temei.
tocmi, a, 296: 4—6, 11, 12; 113: 2,5; 106: 16; 346: 47 = 1. a conveni, a încheia convenţie; 2. a întocmi; 3. a face pe alţii să se înţeleagă; a împăca; 4. a repara, a drege.
tocmitor zidirilor, 147 = orînduitor al celor create (Isus).
tomujde, Capetele cărţii; *passim* = de asemenea, tot aşa.
ţopană (muiere-), Tr. 26 t. = dansatoare.
trăclet, treclet, VII Nic.; 1 t. = afurist de trei ori.
treabă, a fi de-, 4:3 = a fi valabil, aplicabil, în vigoare.
treapăd, 299:32 = alergătura, folosirea unui animal.
trebui, a, 46:2 = a întrebuinţa.
treavz, Tim. 18 t. = ager, deştept.
trezvie, 358:6 = trezie.
trichirie, 53:11 = sfeşnic, cu trei lumînări întrebuinţat de arhiereu în timpul slujbei bisericeşti.
triod, 381:5 = carte rituală creştină care cuprinde cîntări şi rugăciuni.
tropar, 380:2 = cîntare bisericească de laudă în cinstea unui sfînt sau a unui eveniment religios.
turmiş, 34:2 = turmă, mulţime.

Unealte, 57:2 = obiecte, insemne.
upovăi a, Cat. 29:4 = a spera.
urîciune, 186:9 = ură.
urgisi, a se, Tr. 7 t. = a fi scos, a fi îndepărtat.
usepnovenie, 381: 5 = tăierea capului Sf. Ioan (sărb. bis.).
userdie, 409: 2 = osîrdie, tragere de inimă,
utrănie, 72:2, 5 = slujba religioasă care se oficiază dimineaţa înainte de liturghie sau seara, la privegheri sau la denii.
Va, Anc. 19 t. = vrea, ordonă.
vădeală, vădire, 214:2 = dovadă, dovedire.
vădi, a, 299:27, 28; 87:13 = 1. a se dovedi, a se învedera; 2. a denunţa.
vadnic, Cart. 134 t. = denunţător.
văduo, văduă, 259:12; 388:6 = 1. văduv (ă); 2. liber.
văhod, vehod, vohod, 164:1; Tr. 87 = parte din slujba bisericească (ieşirea cu evanghelia la liturghie).
val (pl. *valure)*, Cart. 82; Sard.:13 = nelinişte, turburare.
văleat (văleata), 206: titlu = an.
varvar, Cat, 35: sf. Epif. 3 = barbar.
văz, Cart. 27 t. = deoarece.
văzneşenie, Cat. 25:2 = înălţare.
veacure (pl.), 117:2 = veacuri.
veghea, a (veaghe), 183:11 = a veghea, a supraveghea.
veaste, a avea, -341:11 = a avea reputaţie.
vecera, Tr. 29 = seara.
vecernie, 72:1, 9 = slujbă religioasă care se face spre seară în ajunul sau în ziua unei sărbători.
veîntr-o, Cart, 82 = în vreo.
veri, 349:13 = vre-un.
viiariu, 299:29 = vier, îngrijitor al viei.
vinui, a, 2:1 = a învinui.
vinuitor, 213:1 = vinovat.
virşuri, 113:6 = versuri.
visectos, 312:4 = bisect.
voinicie, 286:1 = fapte de arme, vitejie.
volnic, Cart. 35, 296:9 — 1. capabil (jurid.); 2. îndreptăţit.
votri, a, 215:21 = a prostitua.
votrie, 127:3, 6 = proxenetism.
votru, 215:21 = proxenet.
vracevanie, 243: 28 = leac.
vrăciui, a se, 248: 2 = a se doftorici.
vraci, 243: 14 = doctor.
vtori, 363: 1 = al doilea.

Zăcător, 2:3 = care zace, care există.
zacialo, 251:3 = subdiviziune a capitolelor evanghelici sau ale unei pravile.
zăloji, a, 89:10; 129; 1, 2 = 1. a da în garanţie; 2. a da în folosinţă.
zapis, 348:45 = înscris privat.
zăpodie, Cat. 6:1 = vale, adîncul.
zarpa, Cat. 19 = ţesătură de mătase cu fir de aur sau argint.
zărvi, a, 338:8 = a face zarvă.
zbor, Vas. 17 = adunare, bîlci.
zburdăciune, 128:5 = dezmăţ, desfrînare.
zerţală, Cat. 2:2 = oglindă.
zglobiv, 48:9; 358:6 = scandalagiu.
zmultă, 246:11 = smulsă, scoasă.
zoslavnic, Ţar, Ap.: Introd. = eretic.
zveazdă, v. *dzveazdă*.

LISTA FIGURILOR

Fig. 1. — Portretul lui Matei Basarab (după N. Iorga, *Portretele domnilor romîni*).
Fig. 2. — Judecătorul cel drept.
Fig. 3. — Începutul pravilei (p. 1).
Fig. 4. — Pagina 171 cu ornament şi final.
Fig. 5. — Împărţirea rudeniei (p. 172).
Fig. 6. — Glava 296, zăceala 18: Aducerea cu sila a ţăranului fugit de pe pămîntul stăpînului său (p. 292).
Fig. 7. — Glava 367, zăceala 3: Aplicarea pedepselor după diferenţa de clasă (p. 376).
Fig. 8. — Începutul Nomocanonului cu Dumnezeu (p. 425).
Fig. 9. — Canoanele apostolilor (p. 429).
Fig. 10. — Primul sobor de la Nicheea (p. 447).
Fig. 11. — Al doilea sobor de la Ţarigrad (p. 505).
Fig. 12. — Al treilea sobor de la Efes (p. 511).
Fig. 13. — Al patrulea sobor de la Halchedon (p. 516).
Fig. 14. — Al cincilea sobor de la Ţarigrad (p. 589).
Fig. 15. — Al şaselea sobor de la Trulla (p. 604).
Fig. 16. — Al şaptelea sobor de la Nicheea (p. 638).
Fig. 17. — Tabelă pentru ciclul pascal (p. 647).
Fig. 18. — Vasilie cel Mare (p. 658).
Fig. 19. — Pagina 733 cu simboluri.

Fig. 1. — Portretul lui Matei Basarab (după N. Iorga, *Portretele voevozilor romîni*).

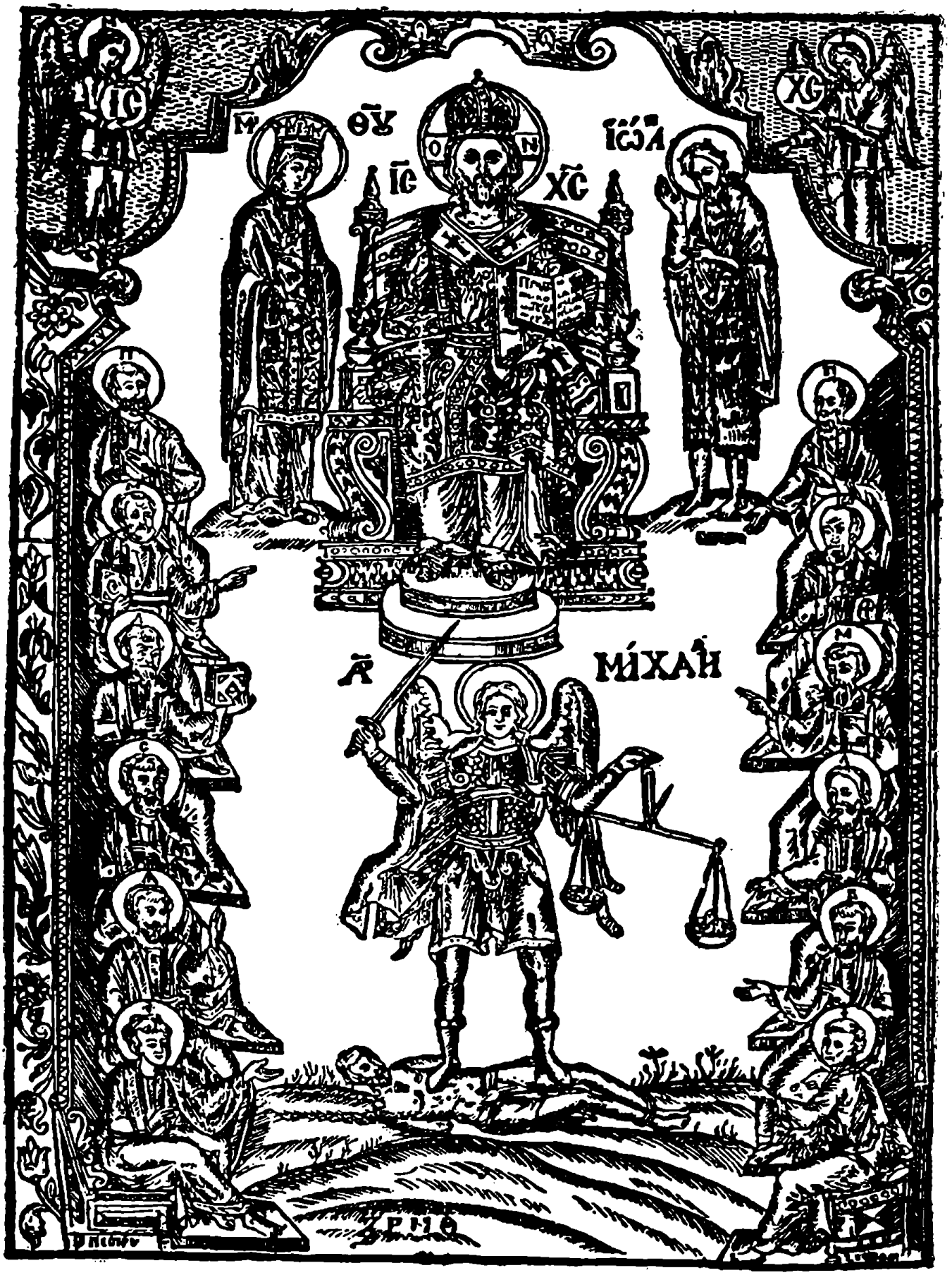

Fig. 2. — Judecătorul cel drept.

Дрептаре. А лѣцїи. А.

ПЕНТРꙊ ЖꙊДЕКЪТОРЇꙖ

Кꙋмъ ниѣкъде съ фїе мꙋрдъ. ши съ нꙋ креазъ кꙋвинтеле немꙋлꙋй фъръ де ꙟтребаре.

ГЛАВА. ПЕРВАꙖ.

Кадесе жꙋдекъторюлꙋй. адекъ Архїереꙋлꙋй. съ фїе асѣмене жꙋдекъторюлꙋй тѣлꙋй дрептъ: ши мареꙋлꙋй Архїереꙋ Дмнꙋлꙋй ностру Іис Хс. Съ фїе тꙋтꙋрωръ мꙋрдъ, пе адꙋнъторю аминте дереꙋ пе мъніосъ. пе фъцарникъ. пе лꙋотоарю демитъ. дрептꙋ. съ нꙋ креазъ лесне ши фъръ де ꙟтребаре препꙋнерилe ши пърале. ши съ нꙋ клеасе. Къ де ва аскꙋлта ши ва креде. адекъ тѣле ꙗестꙋ ꙟпотрива тѣлωръ бꙋне, нꙋ аре дрептъ. Пентрꙋ къ мꙋлци де мꙋлте ωри съ педепсеск фъръ дрептате, кѫте нꙋ каꙋтъ жꙋдекъторюлъ вина.

Граꙗѥ ши Дмнезеескꙋлъ Златоꙋстъ. Нꙋсе кадѥ съ крезе пре нимене фъръ де искодире. Жꙋдекъторюлꙋй ѥсекаде съ ши адꙋкъ аминте де ачесте трей лꙋкрꙋри.

ꙟтѫю, къ се прелꙋаре ꙟтѫпъторе.
Адоѹа, къ пре ωамени ꙋсебꙋ дꙋкаше.
А трея, къ ꙟвреме нꙋ ꙟтѫпъторю: че ши бꙋнъ ка оунъ оми ꙗ съмъаръ:

Пентрꙋ

А

Мꙋрдъ трепти. Чоуродже ши не фїе мила. ꙗрепте ꙗфитте ферите прѥцоѫтъ пърете кадъ вле старие.

Злато ꙋстъ.

пре ꙟтѫ лъмъ Агадѥ

Fig. 3. — Începutul pravilei (p. 1).

ПЕНТРꙋ ꙟСꙋРАРѢ.

Ши че єсте ꙟсꙋрарѣ.

ꙟ сꙋрарѣ секїамъ, кѫдѣка се ꙟпреꙋнъ оунъ ѡмъ кꙋ ѡ мꙋꙗре, нечарѣ ни ѡаꙋ вѫзꙋтъ, ничꙋдинеа аꙋ ворѣнтъ, іаръ дѣка никꙋнꙋ кꙋ ꙗ, атꙋнче єлъ ѡ ꙗ ла каса лꙋи, ши ꙟкꙋꙗще кꙋди-ѧ: адекъ ше амъндои ꙟтрокасъ. ꙟкъ семаи кеа ꙟсꙋрарѣ, кѫ кѫсе ꙟпреꙋ: ши сефакъ амѫндои оунъ трꙋпъ. дꙋпѫ кꙋмъ аꙋ зис Дм҃нꙋлъ Ностръꙋ І҃с Х҃с. кꙋ Мл҃твѣ ши кꙋ Кꙋмꙋнїе прелꙋ-ще дела Прѣѡтъ.

Кꙋмъ трѣбꙋе съсефакъ ꙟсꙋрарѣ.

ꙟтѫи трѣбꙋе съфїе слобод деспре тоате рꙋдєнїиле, касъ фїе Таина прелꙋще ши Сф҃нтѫ.

Адоа съсе пъзѣскъ кꙋм секаде дебꙋнъ, съ нꙋ фїе бърбатꙋлъ бътрѫнъ, ши мꙋꙗрѣ тѫнъръ. ни мꙋꙗрѣ бътрѫнъ, ши бърбатꙋ тѫнъръ: че съ фїе амъндоа пѫрцїле деѡпотрївъ де ани, іаръ дека ꙟтрѣче ѡ парте маи маре, а де а бърбатꙋлꙋи, атꙋнче єсте бине. іаръ дека ꙟтрѣче мꙋꙗрѣ съ фїе дезиле маи маре де бър-батъ: атꙋнче фоарте єсте фъръ дикале.

Fig. 4. — Pagina 171 cu ornament și final.

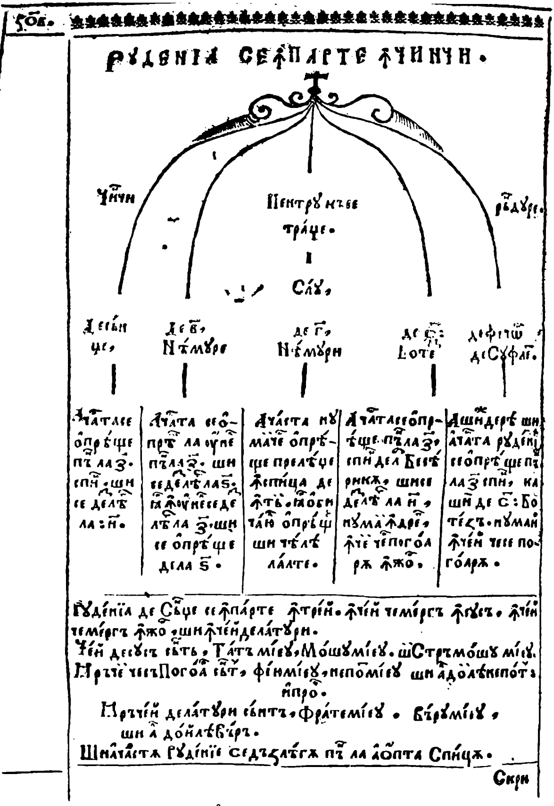

506.

РꙋДЕНІА СЕ ѪПАРТЕ ѪЧИНЧИ.

Чинчи — Пентрꙋ нъ се траџе. Сау, — Рѫдꙋре.

Де една це,	Де в͠, Нъмꙋре	де г͠, Немꙋрн	де д͠, Lоте	де фитꙋ де Сꙋфлет.
Ачаста се опреще пѫнъ ла з͠. спиц. ши се делѣ ла н͠.	Ачаста се опрѣ ла оупт пѫнъ ла з͠. ши се делѣ ла ѕ͠. и ѫоупте се делѣ ла з͠. ши се опрѣще де ла ѕ͠.	Ачаста нꙋмаї опрѣще пре ачѣ че ѫспица де ѫтѫ. и ѫобичаю опрѣщ ши челе лалте.	Ачаста се опрѣще пѫнъ ла з͠. спиц де ла Бесерикъ. ши се делѣ ла н͠. нꙋмаї ѫдрѣ ѫчеї че погоаръ ѫжо.	Ашиждерѣ ши ачаста рꙋдѣніе се опрѣще пѫнъ ла з͠ спиц, каши де с͠: Ботезъ. нꙋмаї ѫчей че се погоаръ.

Рꙋдѣніа де С͠ще се ѫпарте ѫтрін. ѫчей темерѣ ѫсꙋс. ѫчей темеръ ѫжо, ши ѫчей делатꙋри.
Чей де сꙋс сѫнть, Тать мїеꙋ, Мошꙋ мїеꙋ. ши Стрꙋмошꙋ мїеꙋ.
Пре чеї че съ Погоаръ сѫнт, фїи мїеꙋ, непоmїеꙋ ши ѫдоа стрепот ѫпро.
Пре чей делатꙋри сѫнтъ, Фратемїеꙋ. Вѫрꙋмїеꙋ, ши ѫ доилѣвѫр.
Ши ачѣста Рꙋдѣніе се дъсѫгѫ пѫнъ ла а опта Спицъ.

Спи

Fig. 5. — Împărțirea rudeniei (p. 172).

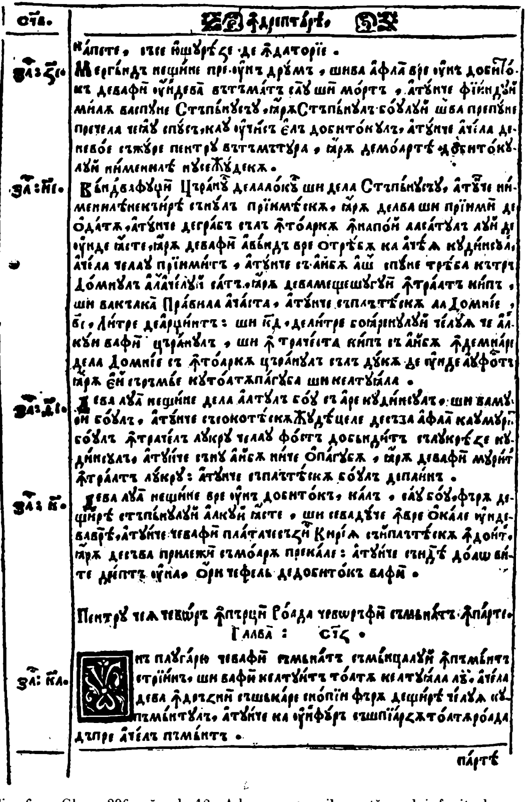

нáпєте, сѫсе ѫшѹрє́ze де ѫдаторїе.

За: ЗІ. Мергѫ́ндъ нештине пре оу́нъ дрѹ́мъ, ши ва ѫфла вре оу́нъ добито́къ де вафи оу́ндева вътѫматъ саѹ ши мо́ртъ, ѫтѹ́нче фїинд ѹ̂н мила ва спѹне Стъпѫ́нѹлѹй, їаръ Стъпѫ́нѹлъ бо́ѹлѹй ш ва препѹне пре чела чеаѹ спѹсъ, кáѹ оучїсъ ѣлъ добито́кѹлъ, ѫтѹ́нче ѫчела де невое съ жѹре пентрѹ вътѫмътѹра, їаръ де моáрте добито́кѹлѹй нимеммаѣ нѹсеѫ́ѹдекъ.

За: НІ. Вѫндѹсафѹ́џи Църа́нѹ делаало́кѹ ши дела Стъпѫнѹлъ, ѫтѹте нимемиаѣнекъ́ирѣ съ нѹ̂лъ прїимѣскъ, їаръ делва ши прїимми де одáтъ, ѫтѹ́нче де грабъ сълъ ѫто́аркъ ѫнапо́й ласáтѹлъ лѹй де оу́нде їасте, їаръ де вафи ѫвѫ́ндъ вре отрѣ́къ ка ѫчѣ кѹди́несъ, ѫчела чела ѹ прїимитъ, ѫтѹнче съ ѫ́ибъ ѫш спѹне трѣба кътръ До́мнѹлъ ѫлачелѹ сатъ. їаръ дева мерѣ шѹгѹн ѫтрáатъ кипъ, ши вакъ лакъ Прáвила ѫчаста, ѫтѹ́нче съплътѣскъ ла Домнїе, вї, ѫнтре деарџинтъ: ши кд, делѫ́нтре боѫ́ренѹлѹй чеаѹ че ла кѫн вафи църа́нѹлъ, ши ѫтрачеста кипъ съ ѫ́ибъ ѫдемна́ре дела Домнїе съ ѫто́аркъ църа́нѹлъ съ лъ дѹкъ де оу́нде аѹ фо́стъ їаръ ѣй съ ръмбе къто́ата пáгѹба ши келтѹ́їала.

За: ѲІ. Дева лѹа нештине дела ѫлтѹлъ боѹ съ ѫре кѹдинесѹлъ. ши вамѹ ри бо́ѹлъ, ѫтѹ́нче съ соко́тѣскъ Жѹдѣцеле де съ за ѫфла кáѹмѹри бо́ѹлъ ѫтрачелъ лѹкрѹ чеаѹ фо́стъ добѫндитъ съ лѹкрѣze кѹди́несѹлъ, ѫтѹ́нче съ нѹ ѫ́ибъ ничи о пáгѹбъ, їаръ де вафи мѹри́т ѫтрáалтъ лѹкрѹ: ѫтѹнче съплътѣскъ бо́ѹлъ де пани́нъ.

За: К. Дева лѹа нештине вре оу́нъ добито́къ, кáлъ, саѹ бо́ѹ, фъръ де щирѣ стъпѫ́нѹлѹй ѫлкѹй їасте, ши себадѹче ѫтре о кáле оу́нде вабрѣ, ѫтѹ́нче чевафи плáта чесъ zи кирїа съ ѫплътѣскъ ѫдои́т, їаръ де съва прилежи съмо́аръ прекáле: ѫтѹнче съндѣ доаш винте де ѫпъ оу́нао ори чефель де добито́къ вафи.

Пентрѹ чеѫ чевафи ѫпърџи Ро́ада чевашрѣ фи съмънáтъ ѫпáрте.

Глава: СѴЅ.

За: КА. Сѫнъ плѹгáрю чевафи съмънáтъ съмѫ́нцалѹй ѫпъмѫ́нтъ стрїинъ, ши вафи келтѹитъ то́атъ келтѹѫ́ла лѹ, ѫчела дева ѫдоъzи съшвка́ре ско́пїи фъръ де щирѣ чела кѹ пъмѫ́нтѹлъ, ѫтѹ́нче ка оу́нфѹръ съшпїарzъ то́ата ро́ада дъпре ѫчелъ пъмѫ́нтъ.

Fig. 6. — Glava 296, zăceala 18: Aducerea cu sila a ţăranului fugit de pe pămîntul stăpînului său (p. 292).

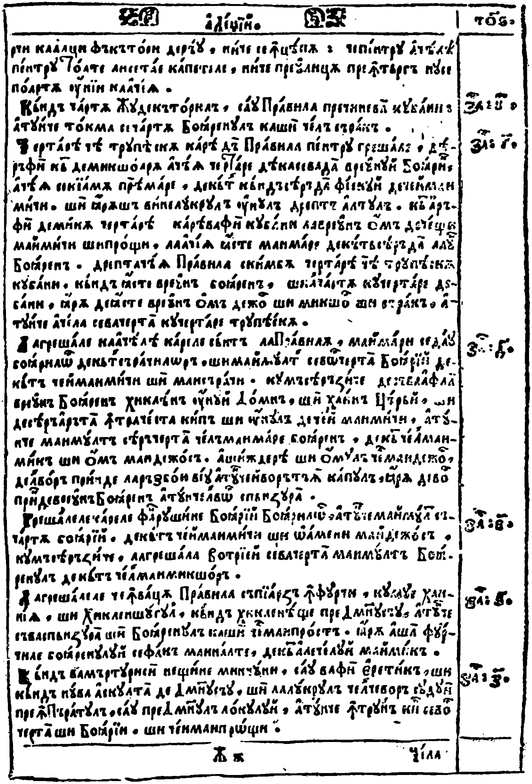

ӑліишн. тѡѕ.

рти каляци фъкътоhи дериѹ, ниче сефоцепъ з чипентрѹ ачела пентрѹ тоате ачесте капетеле, ниче пресълнцъ предтъргъ пѹсе порта ѹнїи кадїа.

Кѫндъ чарта жѹдекъторилъ, саѹ Правила пречинеще кѹвѫнти з атѹнче токма се чартъ боiаренѹлъ кашi челъ сърак. зач г.

Чертареа чѣ трѹпѣскъ каре дъ Правила пентрѹ грешалъ, де-ръфи кѹ демикшоара ачѣа чертаре декаседа време нѹи боiарин, ачѣа се кiамъ премаре, декѫтъ кѫндъ се ѣрда фiе нѹи де чеi мари мiти. шi iаръ шъ винеаѹкрѹлъ ѹнѹлъ дрептъ алтѹлъ. кѹ ар-ъфи демикъ чертаре кареа вафи кѹвѫнти алерiенъ омъ де чеiшi маi мiти ши профiи. алатiа iaсте маi маре декѫт съ се ѣрда ал боiарин. дрептачѣа Правила скимбъ чертарѣ чѣ трѹпѣскъ кѹвѫнти. кѫндъ iaсте време боiаринъ, шi лѫтаiтъ кѹ чертаре дѣ-сѫни, iаръ деiасте време омъ де жос шi микшор шi сърак, атѹнче ачела се ва чертa кѹ чертаре трѹпѣскъ. зач д.

Ла грешалеле ачѣле кареле сѫнтъ ла Правилъ, маi марi сеѹ дадѹ боiарилор декѫт съ ратилорь, шi маi мѹлт се ва чертa боiарiи де кѫт чеi маi мiчи шi маi сърачи. кѹм съ се ѣрце депреалалъ време боiаринъ хиклѣнъ ѹнѹi Домнъ, шi хаинъ Царии, шi де се ва ърта днрачѣста кипъ шi ѹнѹл дечеi маi мичи, атѹнче маi мѹлтъ се ва чертa чѣлъ маi маре боiаринъ, декѫт чѣл маi микъ шi омъ маi де жос. аiiждерѣ шi омѹлъ чел маi де жос, де ва ворi прiиде ла ръзбоi вiѹ атѹнче i вор тъia капѹлъ, iаръ де-i вор прiиде вiѹ пре боiаринъ атѹнче-л вор спънзѹра. зач е.

Грешалеле чѣле фъръ рѹшине боiарiи боiаринлор атѹнче маi мѹлтъ се чарта боiарiи, де кѫтъ чеi маi мiчи шi ѡамени маi де жос, кѹм съ се ѣрце, ла грешала вотрiеi се ва чертa маi мѹлтъ боiаренѹлъ декѫтъ чел маi микшоръ. зач ѕ.

Ла грешалеле чѣ дъвацъ Правила съ пiаръ дъ фѹрти, кѹм аѹ хаинiа, шi хиклешѹгѹл, кѫндъ хиклѣнѣще пре Домнѹл съѹ, атѹнче съ ва спѫнзѹра шi боiаренѹлъ кашi чел маi простъ. iаръ аша фѹ-тиле боiаренѹлѹi се фак маi налте, декѫт алеле чѣлѹi маi микъ. зач з.

Кѫндъ ва мъртѹриси нещине минчѹни, саѹ ва фi еретикъ, шi кѫндъ нѹ ва асѹлта де Домнѹл съѹ, шi ла лѹкрѹл челор събѹди пре дмпъратѹлъ, саѹ пре Домнѹлъ локѹлѹi, атѹнче дтрѹнъ кип се ва чертa шi боiарiи, шi чеi маi прощи.

жа чiлa

Fig. 7. — Glava 367, zăceala 3: Aplicarea pedepselor după diferența de clasă (p. 376).

VIII.

НОМОКАНОН КУ ДУМНЕЗЕУ

Авѣндъ адунате пре тоате Канѡанеле, але Сфнцилѡръ Апли,
ши але Сфнтелѡръ а шапте Съборӑ але Лумiи, ши але челѡра
алалте Съборъ, кареле се фъкѫтъ пре деосебите локуре, кареле съ-
кiамъ Намѣстниче. дупъ ачеа ши а Марелуи Василiе, ши але
алтѡръ Сфнци Бърбаци ши Пърiнци пуртътѡри де Дмнзеу.
Актѣунитѫ курѫга ши ѡдемнаре Благочестивулуи Ѡпъратъ: Кѵ
Iѡанъ Комнинулъ. де кувинтъторiулъ Дiаконъ ал Марiи Бесерi-
келуи Дмнзеу ши пъзиторiю де Правилѫ Кѵ Алеѯiе Аристинъ.
Ѡ нѣмже тщанiемъ Мтнiеже и всѧкиӥ оусрдiемъ: СТЕФАНА
Митрополита. Новѡ преведены ѡт Еллинскагѡ на просты влахiи
ӑзыкъ. Трудо любiемъ худѣишагѡ Благодѣрцвхъ:
Данiила Андрiана Панѡнскыа: З.

КАНОАНЕЛЕ СФНЦИЛОР АПОСТОЛИ

Пентру Хиротонiиле Епскпилѡръ. Глд: А.
Пентру Прѣѡтулъ кареле дуче Сфнтулуи Олтарiи, лапте, сау мiа-
ре, сау ракiу, сау добитоате, сау легуми. Глд: Б.
Пентру поамеле, съ се стрiмѣцѫ прилакасе. Глд: Г.

Д а Пен

Fig. 8. — Începutul Nomocanonului cu Dumnezeu (p. 425).

Fig. 9. — Canoanele apostolilor (p. 429).

Fig. 10. — Primul sobor de la Nicheea (p. 447).

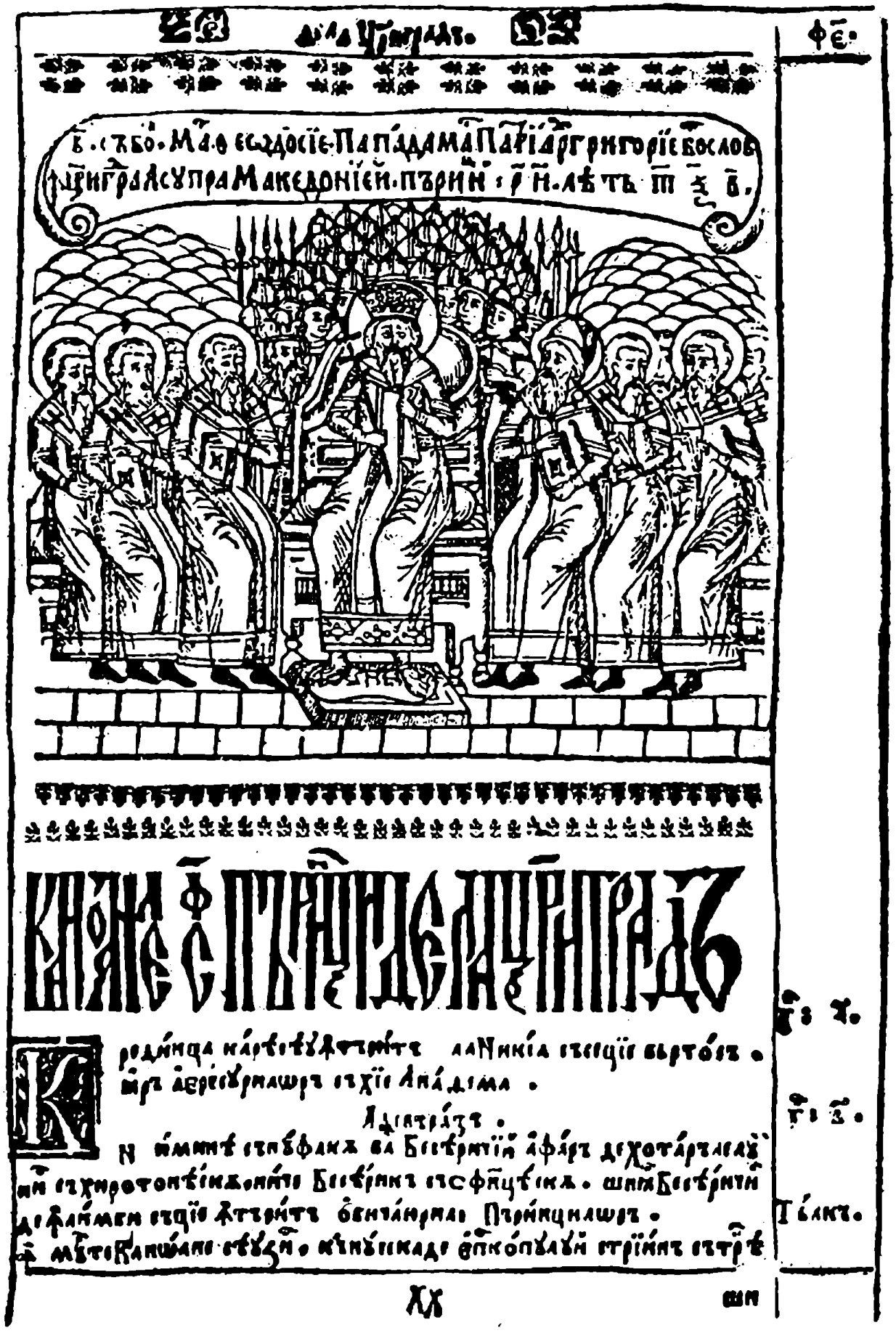

Fig. 11. — Al doilea sobor de la Ţarigrad (p. 505).

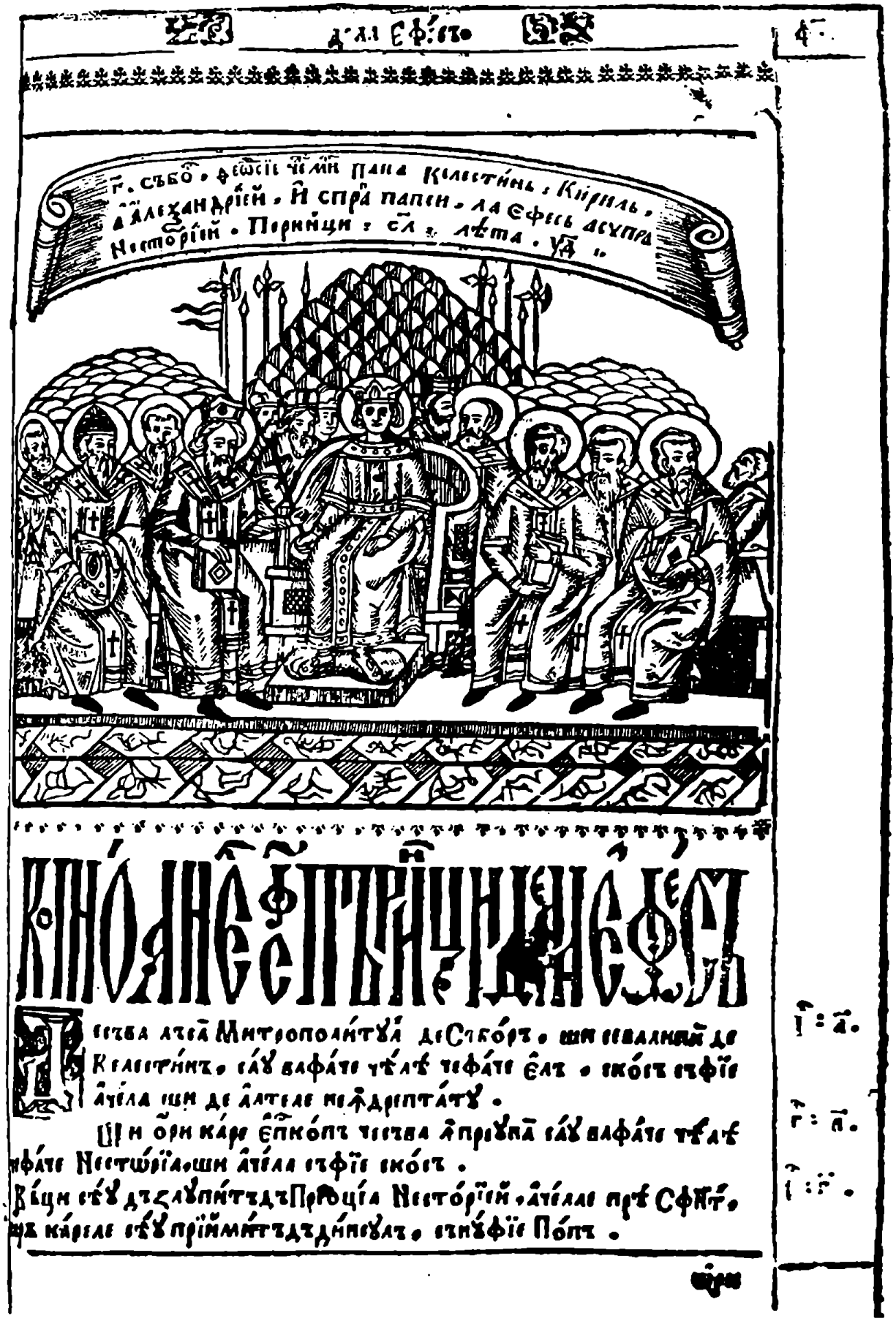

Fig. 12. — Al treilea sobor de la Efes (p. 511).

Fig. 13. — Al patrulea sobor de la Halchedon (p. 516).

Fig. 14. — Al cincilea sobor de la Țarigrad (p. 589).

Fig. 15. — Al şaselea sobor de la Trulla (p. 604).

Fig. 16. — Al şaptelea sobor de la Nicheea (p. 638).

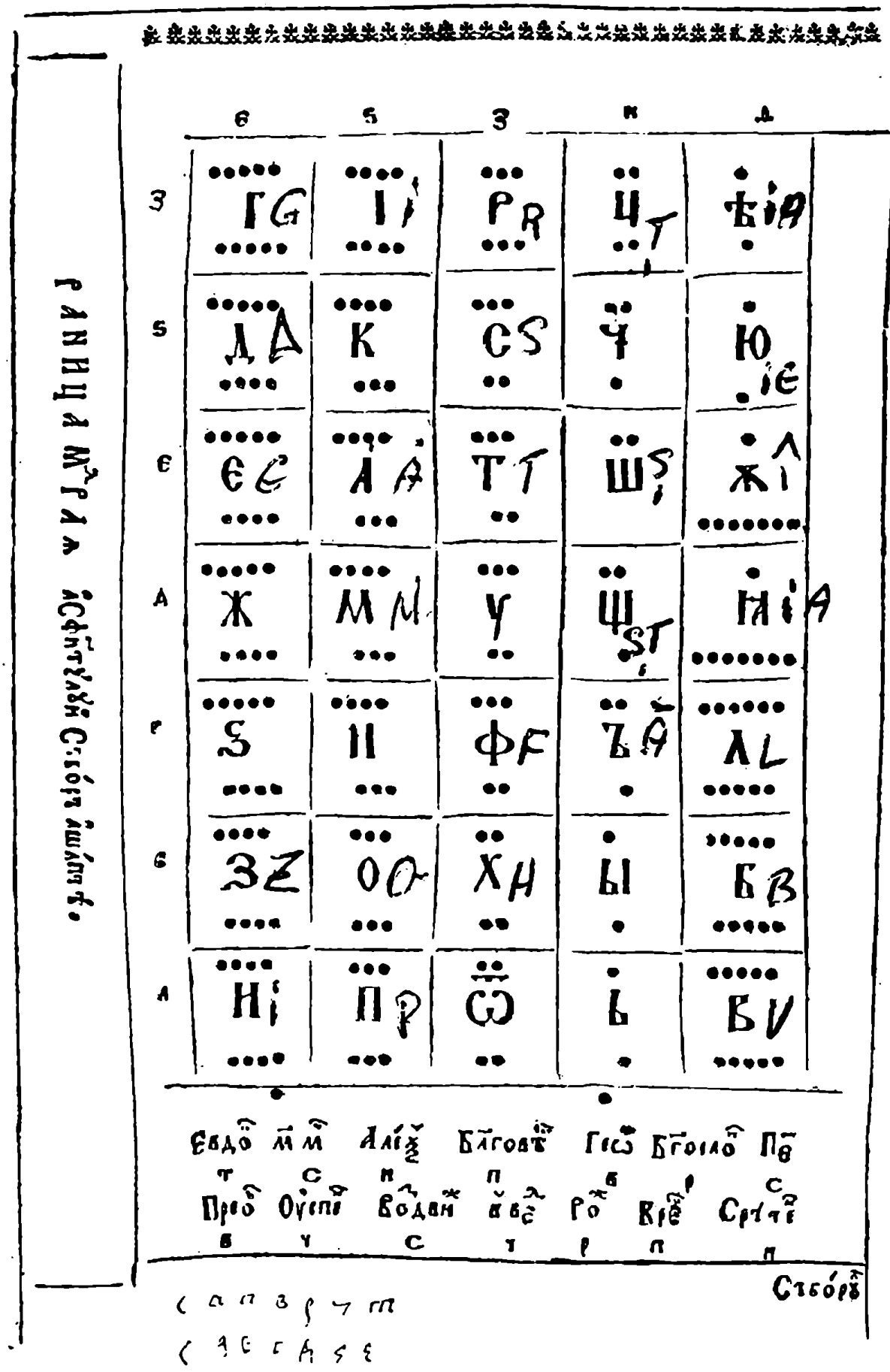

Fig. 17. — Tabelă pentru ciclul pascal (p. 647).

Fig. 18. — Vasilie cel Mare (p. 658).

шѝ а̑дѹнѐ зи́щмаш Пъри́н

маниѳесту́ръ съ зи́къ ни́щине сънътате Кѹвънтълорналѹи́мѧсте кѣтъ вйнъ девинъ деспнїа Сѹфлетѹлѹи̑ . ѧ҆ръ Ротатѣ Кѹвьнтъто́рнлѹй и́сте : кѣтидѹкъ припомъ а̑мѹнка дилами̑ пъна лама́ре.

КѸВЬНТъТОРъ.

Бѹнътатѣ По́тепи́ѧсте, ка̑ съ ѹ̑ие ни́щине то́атъ Драгостѣ лѹи̑, шѝ пота : ла До́мнѹлъ На́шъ Ї́с Хс, шѝ пентрѹ порѹнчиле лѹи̑, шѝ нимика съ нѹ̑ тиитѣкъ манмѹлтъ де̑ле Дѹмнѝи̑ а̑неиїа : декъ Драгостѣ а̑ лѹи̑ Дмнзѹ. пентрѹ къ Бѹнътатѣ фъръ деа̑кѹто́рна лѹи̑ Дмнзѹ нѹ̑е ни̑петрѣтѣще. кѹмъ зи̑ Дмнзѣсквя Ї́акѡ̀ Бра Бжїи̑. а̑тарта ѧ҆сте Бѹнътатѣ тѣсѹнъ а̑потѣрїи̑. ѧ҆ Ротатѣ а̑потѣрїи̑ ѧ҆сте, кѣндъ нѹ̑ ѣщѣ тииебадѹ латаца Дѹмнїи̑. Дѣтѣрѣ, слава, чинстѣ : шѝ то́атъ подо́аба трѣ́пълѹи̑, ка̑реле порнїйкъ премѹлъ а̑ кѹрвїе, шѝ а̑трате ръщтѣци Дїаволѣщи.

По́ѧтнторїекъ.

Бнїа а̑ре Бѹнътате, кѣдѹ ѹ̑мпнѣтниеба а̑ спра Дїаволѹлѹ, съ зи́къ къ тѹ дра́темъзнте, ѹ̑н кѹрвїекъ, съ прѣ кѹрвїекъ. съ ѹ̑тике, съ ѳакъ ѡ҆́шиле та́ле, тѣ ѹ̑ итѣ а̑ ѣкѹлтъ. нѹ̑ма ѹ̑еи҆ѹ̑зи́къ съ ѳѹ̑ци депарѣ де мине. къ тѹ къ Хс а̑мїеѹ̑ мте

пентрѹ по́ пиорѣ

пентрѹ мѹнно

Fig. 19. — Pagina 733 cu simboluri.

СВОД ЗАКОНОВ — 1652 г.

РЕЗЮМЕ

Общественно-экономическое и политическое положение Валахии в первой половине XVII в.

Экономика Валахии в первой половине XVII в. характеризовалась основными чертами, присущими обществу, основанному на эксплуатации феодального типа. Земледелие и животноводство являлись главными отраслями производства страны. Бояре во главе с господарем захватывали крестьянские земли и, для того чтобы обеспечить себя необходимой рабочей силой, закрепощали крестьян, прикрепляя их к земле и запрещая им покидать ее. В ответ крестьяне пытались предпринять ряд выступлений насильственного характера против бояр и монастырей, чаще же посылали коллективные жалобы господарю; последнее проявление социального движения было характерной формой сопротивления крестьян в начале XVII в.

Свод законов, хотя он и основывался на положениях, взятых из византийского права, освящал запрещение переселения зависимых крестьян, бывшее характерным явлением для румынского общества той эпохи.

Городское хозяйство носило полусельский характер. Большинство горожан занималось одновременно земледелием, животноводством и ремеслами. В свою очередь бояре и монастыри имели в городах магазины, предназначенные для сбыта сельскохозяйственной и ремесленной продукции, производимой ими. Осуществление этой торговли облегчалось различными привилегиями, дарованными господарем. Развитие производительных сил вело к усилению процесса отделения ремесел от земледелия. Сами ремесла постепенно начинают дифференцироваться в результате общественного разделения труда.

Необходимо отметить появление в первой половине XVII в. промышленности мануфактурного типа. Так, например, Матей Басараб основал стекольную и бумажную фабрики, содействовал повышению эксплуатации медных рудников и соляных копей, а также предпринял разработку железных рудников.

В это же время появились торговцы в настоящем смысле этого слова, то есть посредники между производителем и потребителем.

Свод законов включал в себя мероприятия, предназначенные для защиты этих новых общественных категорий, а именно: охрана собственности и доходов, установление условий для заклада и уплаты налога, запрещение ростовщичества и наказание фальшивомонетчиков.

В начале XVII в. турецкое владычество в Валахии усилилось: подать была удвоена, под различными предлогами выпрашивались крупные подарки и т. д.

Кроме того жители были обязаны продавать туркам товары по ценам, установленным ими же.

Многие свободные крестьяне, чтобы иметь возможность выполнить возросшие фискальные обязательства, были вынуждены закладывать и продавать свои земли, так как суммы, полученные от продажи производимой ими продукции, были недостаточны для уплаты податей.

Правление Матея Басараба (1633—1654), исключительно долго длившееся по сравнению с предшествующими правлениями, представляло собой, именно благодаря своей длительности, период консолидации монархической власти, создавший благоприятные условия для составления выдающегося законодательства — *Свода законов*.

Появление этого законодательства было обусловлено историческими условиями развития румынского общества в первой половине XVII в. Структура тогдашнего общества определялась феодальным способом производства, что позволило боярам, монархии и духовенству осуществить законные мероприятия общего характера, укреплявшие их положение в государстве.

Внешний вид уложения

Свод законов отпечатан очень тщательно кириллицей, красной и черной краской. Он содержит 796 нумерованных страниц и 25 страниц ненумерованных. Полное заглавие труда отражает содержание, заимствованное из работы Алексея Аристина, диакона великой церкви и номофилакса, работы, переведенной впервые с греческого на румынский язык по инициативе и на средства валашского митрополита Стефана. Заглавие обрамлено орнаментом с фигурами святых и государственным гербом.

После письма, в котором переводчик выражает свою признательность митрополиту Стефану, следует предисловие последнего и затем текст уложения, украшенный многочисленными фронтисписами, виньетками и гравюрами.

Вступительные статьи

А. *Предисловие Даниила Паноняну.*

Переводчик Даниил Паноняну (настоящее его имя Даниил Андреян Паноняну, т. е. из Паннонии) признается, что не имел достаточной подготовки для решения взятой на себя задачи, которую он все же завершил удачно при помощи просвещенных людей, родом с острова Хиос, Игнатия Петрицы и Пантейлемона Лигариди, «отличных учителей и очень искусных в божественном писании».

Переводчик, однако, ничего не говорит ни о соображениях, которые предопределили выбор материала, использованного для составления уложения, ни о методе, которым руководствовались при его распределении.

Даниил вставляет также два замечания в переведенные тексты, подтверждающие, что составление уложения осуществилось благодаря посредничеству и помощи митрополита Стефана.

Предисловие митрополита Стефана

Б. В предисловии митрополит обращается ко всем архиереям, митрополитам, епископам и другим лицам. При его написании митрополит Стефан воспользовался предисловием к *Алфавитной синтагме* Властаря (1355 г.), которая уже с XV в. была известна в Румынских княжествах. Предисловие указывает на важность уложения с точки зрения православного вероучения и подтверждает, что *Свод законов* содержит все правила относительно организации церкви, а также и царские законы, призванные поддержать каноны. Митрополит обнаруживает таким образом свое намерение предоставить гражданскому праву второстепенную роль по сравнению с нормами канонического права. Он напоминает об источниках церковного права и приводит исторический обзор составления царских уложений. Он указывает также, что сделал выборки из многих уложений и что обращался даже к константинопольскому патриарху.

Роль митрополита Стефана

Очевидно, что появление этого уложения является результатом, главным образом, инициативы митрополита Стефана, помимо роли, принадлежавшей в этом деле господарю Матею Басарабу. Митрополит Стефан, которому принадлежали и другие религиозного характера книги, уделил много внимания уложению и понес значительные расходы (если принять во внимание объем работы), связанные с печатанием. При сравнении с *Говорским уложением* — имеющим на заглавном листе имя господаря, его герб, посвящение, адресованное ему, и указание, что господарь приказал произвести работу и оплатил ее — выясняется, что *Свод законов*, наоборот, подтверждает деятельность, проявленную митрополитом, герб которого здесь же воспроизведен.

Впрочем, посвящение и отметки переводчика также указывают на это, и нашим долгом является отдать должное этому лицу, роль которого была почти не отмечена до настоящего времени.

С другой стороны, сам митрополит считает, что появление этого уложения является прямым результатом его деятельности.

Содержание Свода законов

Уложение составлено из двух различных частей, первая из которых представляет смешение уголовных, аграрных и даже гражданских норм, наставлений, данных отцами церкви, и организационных религиозных норм, к которым прибавилось несколько формулировок, необходимых в практике церковных канцелярий; здесь же находятся и некоторые объяснения научного характера о явлениях «небесных и земных».

Вторая часть состоит из собственно номоканона, содержащего в отрывках каноны апостолов, вселенских соборов и отцов церкви, заканчиваясь советами относительно церковной службы.

В оглавлении первой части материал изложен в зависимости от его содержания, а не в порядке следования текстов; таким образом, имеются два различных оглавления, одно — по церковному праву, другое — по гражданскому, то есть сначала перечисляются церковные

законы, затем — царские. Для того, чтобы еще больше отделить их друг от друга, между ними вставлен Номоканон — вторая часть свода, в которой каждая глава сопровождена своим собственным оглавлением. Труд заканчивается благодарственной молитвой переводчика святой троице.

Материальные исторические условия страны соответствовали средневековым правовым нормам из византийского и западноевропейского законодательств, воспроизведенным в *Своде законов*. Эти нормы освящали зависимость крестьянства от землевладельцев-феодалов, классовые привилегии бояр и неравенство общественных классов перед законом в зависимости от состояния и принадлежности к тому или иному общественному сословию.

Влияние религиозного духа заметно проявляется в характере инкриминирования, установлении многих наказаний и ограничении прав язычников по сравнению с христианами.

Наказания, основанные, как правило, на идее отмщения, являются произвольными, разнообразными и иногда строгими до жестокости. Семейные преступления, супружеская неверность, похищение, изнасилование и т. п. никогда не остаются безнаказанными. Допускается, однако, некоторая разумная снисходительность в отношении крестьян, обвиненных в необдуманном оскорблении, и цыган — в случае незначительных краж.

Источники

Этот кодекс не является оригинальным трудом. Само вступление является в большей своей части переводом введения к *Алфавитной синтагме*.

Но подробности о собирании материала и конечная часть введения, в которой подчеркивается значение работы, принадлежат митрополиту Стефану.

Что касается источников, то указывается только рукопись Алексиса из Родоса. В действительности, источники первой части уложения различаются по своей принадлежности к предписаниям религиозного характера или к предписаниям гражданского характера, называемым царскими. Считалось, что первые были взяты или из Номоканона Мануила Малаксоса, относящегося к 1561—1562 гг., или из Номоканона, редактированного в 1600 году Порфирием, митрополитом Никеи. Исследованиями, произведенными позднее К. А. Спулбером, доказано, что греческая рукопись № 307 из Библиотеки Академии РНР тождественна с рукописями Номоканона Мануила Малаксоса, находящимися в Румынии. Эта рукопись, очень сходная по содержанию с использованной, печатается в приложениях настоящего издания.

Предписания уголовного права, вставленные между каноническими правилами, являются ничем иным, как точной передачей текстов *Книги наставлений для румын*, появившейся в Молдавии. Так, например, предписания земельного права из молдавского уложения 1646 года, представляющие собой выдержки из Νόμος Γεωργικός, известного византийского кодекса, приложенного к Исаврийским эклогам, повторяются в 294—309 главах *Свода законов*.

Следует отметить критические замечания, сделанные по поводу расположения материала, образующего первую часть уложения, кото-

рое, якобы, произведено беспорядочно. Однако внимательное изучение текстов показывает, что переводчик уложения попытался сблизить, насколько возможно, предписания, взятые из молдавского уложения, с предписаниями канонического права, сходными по содержанию.

Вторая часть уложения целиком содержит Номоканон номофилакса Алексиса Аристина.

Применение

Значительную роль, которую это законодательство было призвано сыграть, нельзя оставить без внимания. Действительно, оно содержит собрание основных канонов, применение которых было обязательно для каждой православной церкви; с прибавлением же к нему содержания уложения Василия Лупу оно должно было приобрести характер *общего уголовного права* как церковного, так и гражданского.

Правда, в документах, относящихся к той эпохе, не сохранилось почти никаких следов, свидетельствующих о практическом применении этого уложения; подобное явление объясняется тем, что сохранившиеся акты в большинстве своем касаются вопросов гражданского права, имеющего иной характер, чем право, регламентированное *Сводом законов*. Все же церковные суды применяли этот закон в многочисленных случаях, входивших в их компетенцию. В других случаях, хотя в вынесенных приговорах и не имеется прямых ссылок на авторитет самого закона, но делается ссылка на того или другого из церковных писателей, имена которых встречаются в уложении.

С той же точки зрения следует рассматривать и существование известных рукописных списков, датированных XVIII в., которые показывают, что при отсутствии печатных экземпляров чувствовалась все же необходимость в копировании, хотя бы частично, предписаний уложения, с очевидной целью его применения. Встречаются такие копии и в Молдавии, где вследствие отсутствия собрания печатных канонов прибегали к уложению Матея Басараба.

Издания и переводы

Хотя экземпляры уложения становились все более редкими, *Свод законов* не был перепечатан общественными властями.

Благодаря частной инициативе во второй половине прошлого столетия появилось издание Бларамберга, вышедшее из печати в 1871 году, издание неполное, содержащее только первую часть уложения, а также издание Бужорану, полное, появившееся в 1884 году и вновь изданное в 1885 году. Издания были опубликованы для нужд церкви и правосудия; последнему они были необходимы, поскольку в то время все еще велись процессы по некоторым судебным делам, возникшим в эпоху появления *Свода законов*.

Уместно упомянуть здесь и о труде С. Г. Лонжинеску, появившемся под названием *Древние румынские законы и их источники*, в котором была опубликована *Книга наставлений для румын* 1646 г. параллельно с ее источниками из римского права и соответственными текстами из *Свода законов*, которые этот автор рассматривает как реплику на уложение Молдавии. Между прочим, эта работа благодаря А. Патронье содержит очень хороший перевод на французском языке.

Что касается уложения Валахии, то воспроизведены только тексты, соответствующие установлениям из молдавского уложения.

Упомянем и переводы, сделанные на иностранные языки; из них самый старый относится к XVIII в. Во время австрийской оккупации части Валахии по Пожаревацкому миру (1718 г.) оккупационные власти потребовали перевести уложение 1646 года на латинский язык, что и было сделано Петром Добра в 1772 году. Сохранились две рукописных копии этого перевода, одна в Будапеште, другая в Сибиу (РНР).

Некоторые отрывки из уложения были переведены на немецкий язык с научной целью Варфоломеем Копитаром и опубликованы в Jahrbücher der Literatur в 1824 г.

Упомянем также французский перевод, сделанный А. Патронье, о котором было сказано выше в связи с работой С. Г. Лонжинеску.

Общие замечания

Свод законов, содержавший как предписания светского характера, так и церковные каноны, сыграл более значительную роль, чем *Книга наставлений для румын* — бывшая для Молдавии собственно гражданским законодательством, — в создании единого общего законодательства, призванного обеспечить взаимную поддержку государства и церкви.

Тексты уголовного характера, косвенно заимствованные из труда Проспера Фаринациуса, содержат достоинства и недостатки работ западных криминалистов XVI в.

Составители уложения старались придать текстам не только ясность, но и, в некоторых случаях, приспособить их к местным условиям.

Свод законов был первым кодексом законов на румынском языке, предназначенным поддержать правосудие в Валахии, и являлся единственным печатным законодательством вплоть до появления новых кодексов в конце XVIII и начале XIX в.

В старом румынском праве и в истории права как *Свод законов*, так и *Книга наставлений для румын* представляют собой юридические памятники большой важности. В то же время они являются ценным памятником культуры и языка румынского народа.

Приложения

В приложении публикуется греческая рукопись № 307, находящаяся в Библиотеке Академии РНР, а также перевод этой рукописи на румынский язык; библиографические указания, предметный указатель и указатель слов.

СПИСОК РИСУНКОВ

Рис. 1. — Портрет Матея Басараба (из Н. Иорга, *Портреты румынских господарей*).
Рис. 2. — Праведный судья.
Рис. 3. — Начало уложения (стр.1)
Рис. 4. — Страница 171 с орнаментом и концовкой.
Рис. 5. — Степени родства (стр. 172).
Рис. 6. — Глава 296, параграф 18. Насильственное возвращение крестьянина, бежавшего из владений своего хозяина (стр. 292).
Рис. 7. — Глава 367, параграф 3. Применение наказаний в соответствии с классовыми различиями (стр. 376).

Рис. 8. — Начало Номоканона (стр. 425).
Рис. 9. — Апостольские каноны (стр. 429).
Рис. 10. — Первый Никейский собор (стр. 447).
Рис. 11. — Второй собор в Царьграде (стр. 505).
Рис. 12. — Третий Эфесский собор (стр. 511).
Рис. 13. — Четвертый собор в Халкедоне (стр. 516).
Рис. 14. — Пятый собор в Царьграде (стр. 589).
Рис. 15. — Шестой собор в Трулле (стр. 604).
Рис. 16. — Седьмой Никейский собор (стр. 638).
Рис. 17. — Таблица с пасхальным циклом (стр. 647).
Рис. 18. — Василий Великий (стр. 658).
Рис. 19. — Страница 733 с символами.

ÎNDREPTAREA LEGII—1652
(LE GUIDE DE LA LOI)

RÉSUMÉ

Situation économique, sociale et politique de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle

L'économie de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle avait les caractéristiques de la société fondée sur l'exploitation de type féodal. Les principales branches de la production étaient l'agriculture et l'élevage. Les boyards, dont le chef était le prince régnant, s'emparaient des terres des paysans et, afin de s'assurer la main d'œuvre nécessaire, asservissaient ces derniers et leur imposaient l'état de servage, le déguerpissement étant interdit. Les paysans tentèrent, au début du XVIIe siècle, de réagir par certains actes de violence contre les boyards et les couvents. Les requêtes collectives adressées au prince régnant représentent la forme spécifique de la résistance des paysans au début du XVIIe siècle.

Bien qu'issu de certaines dispositions du droit byzantin, le *Guide de la Loi* consacre l'état d'*adscripti glebae* des paysans, trait caractéristique de la société roumaine de l'époque.

L'économie des villes avait un aspect demi-agraire. L'agriculture, l'élevage et l'artisanat constituaient, ensemble, l'occupation d'un bon nombre des habitants des villes. Les boyards et les couvents possédaient des magasins pour la vente de leurs produits agricoles et artisanaux; l'exercice de ce commerce était facilité par les privilèges que leur accordait le prince. Parallèlement au développement des forces productives, s'accentue nettement la division du travail entre l'agriculture et les métiers; petit à petit, les catégories d'artisans se différencient, toujours comme une conséquence de la division sociale du travail.

Au cours de la première motié du XVIIe siècle, une industrie à caractère manufacturier apparaît. Ainsi, Matei Basarab fonde une verrerie et une fabrique de papier, intensifie l'exploitation des mines de cuivre et des salines, et crée des exploitations de mines de fer.

Les commerçants, en tant qu'intermédiaires entre les producteurs et les consommateurs, apparaissent à la même époque.

Le *Guide de la Loi* comprend des mesures destinées à protéger l'activité des nouvelles catégories sociales. Rappelons la protection de la propriété et des revenus, l'établissement des conditions du nantissement et du dépôt, l'interdiction de l'usure et la punition des faux-monnayeurs.

La domination ottomane de la Valachie s'est intensifiée au début du XVIIe siècle: le tribut fut doublé, d'autres dons importants furent exigés sous différentes formes, etc.

En outre, les Valaques étaient obligés de vendre leurs produits aux Turcs, qui en fixaient eux-mêmes le prix.

Bon nombre de paysans libres n'étaient pas à même d'exécuter les obligations fiscales accrues, la vente de leurs produits ne leur assurant pas les sommes nécessaires; aussi se voyaient-ils forcés de nantir et d'aliéner leurs terres.

Le règne de Matei Basarab (1633—1654), exceptionnellement long par rapport aux règnes précédents, fut, par cela même, une période de consolidation de l'autorité monarchique, propice à l'élaboration du remarquable *Guide de la Loi.*

Ce furent les conditions historiques du développement de la société roumaine au cours de la première motié du XVIIe siècle qui imposèrent la parution de ce code. La structure de cette société était déterminée par le mode de production féodal; les boyards, la monarchie et le clergé établirent des mesures légales, ayant un caractère général, pour consolider leur position dans l'Etat.

Aspect du code L'impression du *Guide de la Loi* est fort soignée. Le livre est imprimé en caractères cyrilliques, en rouge et noir, et contient 796 pages numérotées et 25 pages non numérotées. Le titre complet de l'œuvre reflète le contenu emprunté à l'ouvrage d'Alexis Aristin, diacre de la grande église et *nomophilaxe*, traduit pour la première fois du grec en roumain par les soins et aux frais du métropolite Ştefan de la Valachie. Le titre est encadré d'une bordure ornementale reproduisant des figures de saints et les armoiries du pays. Le livre s'ouvre par une épître liminaire du traducteur adressée au métropolite Ştefan, suivie d'une introduction de ce dernier et du texte du code proprement dit, orné de frontispices, vignettes et gravures en grand nombre.

Textes introductoires A. *Préface de Daniil Panoneanul.* — Le traducteur Daniil M. Panoneanul (de son vrai nom Daniil Andrean Panoneanul) confesse l'insuffisance de ses connaissances par rapport à la tâche qu'il a entreprise et qu'il a pourtant pu mener à bonne fin grâce au concours des savants Ignate Petritzi et Pantelimon Ligaridi, originaires de l'île de Chio, «maîtres accomplis et fort doctes en tout ce qui concerne les divines Ecritures». La préface ne contient aucune indication touchant les considérations qui ont présidé au choix du matériel et à la méthode adoptée pour la composition du code.

Par contre Daniil a introduit, dans les textes traduits par lui, deux mentions confirmant que l'élaboration du code est due à l'intervention et à l'aide du métropolite Ştefan.

B. *Introduction du métropolite Ştefan.* — L'introduction du métropolite Ştefan, adressée à tous les hauts dignitaires ecclésiastiques, métropolites, évêques et autres, s'inspire de la préface du théologien grec Vlastares à sa *Syntagme alphabétique* parue en 1335 et connue dès le XVe siècle dans les principautés

roumaines. L'introduction explique l'importance du code au point de vue de la confession orthodoxe, affirmant que le *Guide de la Loi* contient toutes les règles relatives à l'organisation de l'Église, ainsi que les lois impériales propres à renforcer les canons. Le métropolite laisse entrevoir par là son intention d'attribuer au droit laïque un rôle de complément des normes canoniques. Il rappelle les sources du droit canon et fait un historique des lois impériales, précisant qu'il a porté son choix sur un grand nombre de ces lois et qu'il s'est même adressé au patriarche de Constantinople.

Rôle du métropolite Ştefan

Il est manifeste que la publication du code, en dehors du rôle qu'y joua le voïvode Matei Basarab, est due en premier lieu à l'initiative du métropolite Ştefan. Ce dernier, qui avait encore à son actif d'autres ouvrages religieux, s'est, en effet, occupé de la rédaction du code, dont il a supporté les frais d'impression, dépense fort importante eu égard au volume de l'œuvre. Alors que la page de titre du *Code de Govora* porte le nom et les armoiries du voïvode et une dédicace à lui adressée attestant que la publication a été faite sur son ordre et à ses frais, le *Guide de la Loi*, par contre, nous renseigne sur la tâche accomplie par le métropolite et ce sont ses armoiries que l'on y trouve reproduites.

La dédicace et les mentions du traducteur confirment d'ailleurs la contribution essentielle du métropolite Ştefan et c'est un devoir que de rendre justice à ce personnage, dont le rôle a presque été passé sous silence jusqu'ici. D'autre part, le métropolite lui-même considère comme son œuvre personnelle la publication du code.

Contenu du code

Le Code de Matei Basarab se compose de deux parties distinctes. La première est un mélange de normes pénales, agraires et même civiles, de préceptes des pères de l'Eglise et de règles d'organisation religieuse, auxquelles l'on a ajouté quelques formules nécessaires à la pratique des chancelleries ecclésiastiques, ainsi qu'un certain nombre d'explications d'ordre scientifique touchant les choses « du ciel et de la terre », réunies sous le nom de « Théologie ».

La seconde partie est formée du *nomocanon* proprement dit, contenant des extraits des canons des apôtres, des conciles œcuméniques et des Pères de l'Eglise. Elle s'achève par des conseils pour les offices religieux.

Dans le sommaire de la première partie du code, les matières sont classées non point dans l'ordre de sucession des textes, mais selon leur nature, en sorte que l'on a deux sommaires distincts, l'un de droit canon, l'autre de droit laïque. Ainsi le premier renferme la loi ecclésiastique et le second la loi impériale et, pour une séparation plus nette, l'on a intercalé entre eux le *nomocanon* — seconde partie du code — dont chaque chapitre est pourvu de son propre sommaire. L'ouvrage s'achève par une prière d'action de grâces du traducteur envers la Sainte-Trinité.

Les conditions matérielles historiques du pays répondaient aux dispositions de droit médiéval des législations byzantines et occidentales recueillies par le *Guide de la Loi*. Celles-ci consacrent l'assujettissement de la paysannerie des domaines féodaux et l'inégalité des classes sociales devant la loi, qui faisait acception de l'état social et du rang des justiciables. L'influence de l'esprit religieux se manifeste dans un grand nombre d'incriminations et de peines, ainsi que dans la discrimination faite entre chrétiens et païens.

Les peines, fondées en général sur le principe de la vengeance, sont arbitraires, variées et d'une rigueur qui va parfois jusqu'à la cruauté. La loi prévoit pourtant des impunités en matière domestique — adultère, rapt, viol, etc.— et un certain nombre de tolérances rationnelles pour les paysans accusés d'offenses irréfléchies et pour les tziganes coupables de larcins sans importance.

Sources du code

Le *Guide de la Loi* n'est point une œuvre originale. L'introduction elle-même est faite, pour une bonne part, d'extraits traduits de la préface de Vlastares.

Les détails touchant le rassemblement des matériaux, ainsi que la partie finale de l'introduction qui veut démontrer l'importance de l'ouvrage, appartiennent au métropolite Ştefan.

L'unique source dont il fait mention est le manuscrit d'Alexis de Rhodes. En réalité les sources de la première partie du code diffèrent, selon qu'il s'agit de prescriptions d'ordre religieux ou de dispositions d'ordre laïque dites *impériales*. C'est pourquoi on a longtemps supposé que les premières avaient été empruntées soit au *Nomocanon* d'Emmanuel Malaxos, datant de 1561 ou 1562, soit à celui de Porphyre, métropolite de Nicée, rédigé en 1600. Les recherches ultérieures de C. A. Spulber ont établi que le manuscrit grec nº 307 de la Bibliothèque de l'Académie de la R.P.R. est identique aux manuscrits du *Nomocanon* d'Emmanuel Malaxos existants dans les pays roumains. On trouvera, parmi les pièces annexes de la présente édition, le texte de ce manuscrit, qui se rapproche sensiblement de celui qu'utilisa l'auteur du code.

Les dispositions de droit pénal intercalées parmi les lois canoniques ne sont qu'une transcription fidèle des textes du *Livre roumain de Préceptes* qui avait paru en Moldavie. Ainsi les prescriptions de droit agraire du code moldave de 1646, simples extraits du Νόμος Γεωργικός, le célèbre code byzantin attaché à l'Eclogue isaurienne, sont devenues les chapitres 294—309 du *Guide de la Loi*.

Il y a lieu de signaler ici les critiques formulées contre l'arrangement du matériel formant la première partie du code, auquel on a reproché une absence totale de méthode. L'étude attentive des textes révèle néanmoins que le traducteur s'est forcé de grouper ensemble, autant que possible, les dispositions empruntées au code moldave et les prescriptions de droit qui s'en rapprochent par leur contenu.

La seconde partie du code contient le texte intégral du *Nomocanon* du *nomophilaxe* Alexis Aristin.

Application du code

Il convient de ne pas ignorer le rôle que cette législation était appelée à jouer. Elle contenait, en effet, la collection des canons fondamentaux indispensables à toute église orthodoxe, et l'adjonction de la teneur du code moldave devait lui conférer le caractère de *code pénal général*, canonique aussi bien que laïque.

Il est vrai que l'application de ce code n'a pas laissé dans les documents de l'époque toutes les traces que l'on pouvait s'attendre d'y trouver ; cette pénurie s'explique par le fait que la plupart des documents qui nous sont parvenus se rapportent à des questions de droit civil, d'autre nature, en général, que le droit réglementé par le *Guide de la Loi*. Néanmoins les tribunaux ecclésiastiques ont appliqué ce code dans de nombreux cas de leur compétence et si, dans d'autres cas, les sentences n'invoquent point expressément l'autorité

du code lui-même, elles se reportent pourtant à l'un ou l'autre des auteurs d'écrits ecclésiastiques figurants dans ce code.

Dans cet ordre d'idée il convient de tenir compte également des nombreuses copies manuscrites existantes, datant du XVIIIe siècle, qui prouvent qu'à défaut d'exemplaires imprimés, le besoin s'était imposé de copier, au moins en partie, les dispositions du code, dans le seul but de leur application. De telles copies ont été retrouvées en Moldavie également où, faute d'une collection de canons imprimée, on avait recours au code de Valachie.

Editions et traductions du code

Bien que les exemplaires du *Guide de la Loi* soient devenus de plus en plus rares, l'ouvrage n'a jamais été réimprimé par les autorités publiques.

C'est à l'initiative privée pendant la seconde moitié du XIXe siècle que l'on doit l'édition Blaramberg, parue en 1871, et ne contenant que la première partie du code, et l'édition Bujoreanu, intégrale celle-là, parue en 1884 et réimprimée en 1885. Ces éditions furent publiées pour les besoins de l'Eglise et de la justice, cette dernière ayant encore à statuer, à cette époque, sur des causes nées sous le régime du *Guide de la Loi.*

Il y a également lieu de rappeler ici, bien qu'il ne s'agisse point d'une édition proprement dite, l'ouvrage de S. G. Longinescu paru sous le titre de *Legi vechi romîneşti şi izvoarele lor* (Anciennes lois roumaines et leurs sources), qui reproduit le *Livre roumain de Préceptes* de 1646, avec, en parallèle, ses sources de droit romain et les textes respectifs du *Guide de la Loi*, que l'auteur considère comme étant une réplique du code moldave. L'ouvrage contient en outre une excellente traduction française par A. Patrognet.

Mentionnons également les traductions en langues étrangères dont la plus ancienne remonte au XVIIIe siècle. Pendant l'occupation autrichienne d'une partie de la Valachie, après la paix de Pojarevac (1718), l'administration occupante éprouva le besoin d'une traduction latine du code de 1652, laquelle fut faite en 1722 par Petre Dobra ; deux copies manuscrites subsistent de cette traduction, l'une à Budapest, l'autre à Sibiu (R. P. Roumaine).

Une autre traduction, fragmentaire celle-là, en allemand, faite à des fins scientifiques et due à Bartolomeu Kopitar, a été publiée par les « Jahrbücher der Literatur » en 1824.

Rappelons enfin la traduction française susmentionnée d'A. Patrognet.

Considérations générales

Plus que le *Livre roumain de Préceptes*, qui représentait pour la Moldavie une législation laïque proprement dite, le *Guide de la Loi*, riche collection de dispositions de droit laïque et de canons ecclésiastiques, réunit en un corps unitaire des lois destinées à assurer l'appui mutuel de l'Etat et de l'église.

Les textes pénaux empruntés indirectement à l'œuvre de Prosper Farinaccius ont les qualités et les défauts propres aux ouvrages de droit pénal des juristes occidentaux du XVIe siècle.

Les rédacteurs du code se sont appliqués non seulement de rendre les textes plus clairs, mais encore de les adapter parfois aux conditions du pays.

Le *Guide de la Loi* représente le premier corps de lois en langue roumaine, destiné à renforcer l'autorité judiciaire en Valachie, et il est resté le seul code imprimé de la législation du pays, jusqu'à la publication des codes de la fin du XVIIIe et du début du XIXe siècle.

Dans l'ancien droit roumain comme dans l'histoire de la science du droit, le *Guide de la Loi* représente, tout comme le *Livre roumain de Préceptes*, un monument juridique des plus importants. Il est en même temps un précieux monument de la culture et de la langue du peuple roumain.

Annexes Texte et traduction roumaine du manuscrit grec n° 307 de la Bibliothèque de l'Académie de la R.P.R.; jurisprudence; indications bibliographiques; index des matières; index des termes.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Portrait de Matei Basarab (d'après N. Iorga, *Portraits des voïvodes roumains*).
Fig. 2. — Le juste juge.
Fig. 3. — Commencement du Code (page 1).
Fig. 4. — Page 171, avec ornement et cul-de-lampe.
Fig. 5. — Les degrés de parenté (page 172).
Fig. 6. — Chapitre 296, 18e paragraphe: Paysan évadé, ramené de force sur la terre de son maître (page 292).
Fig. 7. — Chapitre 367, 3e paragraphe: Application des châtiments selon la classe sociale du coupable (page 376).
Fig. 8. — Commencement du *Nomocanon* (page 425).
Fig. 9. — Canons des Apôtres (page 429).
Fig. 10. — Premier concile, de Nicée (page 447).
Fig. 11. — Second concile, de Constantinople (page 505).
Fig. 12. — Troisième concile, d'Ephèse (page 511).
Fig. 13. — Quatrième concile, de Chalcédoine (page 516).
Fig. 14. — Cinquième concile, de Constantinople (page 589).
Fig. 15. — Sixième concile, de Trulla (page 604).
Fig. 16. — Septième concile, de Nicée (page 638).
Fig. 17. — Tableau pour le cycle pascal (p. 647).
Fig. 18. — Basile le Grand (page 658).
Fig. 19. — Page 733, avec symboles.

TABLA DE MATERII

Pagina

Introducere 5

Situaţia economică, socială şi politică a Ţării Romîneşti în prima jumătate a secolului al XVII-lea, p. 5; Înfăţişarea pravilei, p. 9; Textele introductive, p. 10; Rolul mitropolitului Ştefan în întocmirea pravilei, p. 11; Cuprinsul pravilei, p. 12; Izvoarele pravilei, p. 16; Aplicarea pravilei, p. 21; Ediţiile pravilei, p. 23; Traduceri, p. 25; Consideraţii generale, p. 25; Anexe, p. 26.

Lămuriri privitoare la transcrierea textului chirilic 27

Îndreptarea legii (text) 33

Scrisoarea lui Daniil Panoneanul, p. 34. Stihuri de închinare, p. 37. Predoslovia mitropolitului Ştefan, p. 39. Capetele de pravilă, p. 47[1]). *Pentru:* judecător, dreptate, lege şi obicei, gl. 1—4, p. 73; ~ patriarh, arhiereu şi alţi clerici (hirotonire, funcţionare, obligaţii, raporturi între ei, judecare), gl. 5—32, 41—42, p. 75; ~ anatema, gl. 33—40, p. 89; ~ sfătuire sau ajutor de a face rău, gl. 43—46, p. 95; ~suduire mare, gl. 47—50, p. 100; ~ rînduieli bisericeşti, odăjdii, tîlcuri de ceremonial, gl. 51—86, p. 102; ~ calpuzani, gl. 87, 88, p. 121; ~ comoară, gl. 89, p. 123; ~ rînduieli pentru cler, gl. 90—105, p. 124; ~injurii, gl. 106—113, p. 131; ~preoţire şi călugărire, zidire de mănăstire, obligaţiile călugărilor, gl. 114—126, p. 141; ~ proxeneţi, gl. 127—131, p. 149; ~ rînduieli privitoare la călugări, gl. 132—135, p. 153; ~idem, biserică şi serviciu religios, gl. 136—140, p. 155; ~ botez, gl. 141—157, p. 157; ~ morţi şi servicii religioase, gl. 158—163, p. 164; ~cinstitele daruri, serviciu religios şi altele, gl. 164—171, p. 170; ~ logodnă, gl. 172—178, p. 174; ~despărţirea casnicilor (vini, gl. 179; preacurvie, gl. 180; sodomie, gl. 181; eres, gl. 182; vrăjmăşia bărbatului, gl. 183—184; lovirea femeii, gl. 185—186; izgonirea femeii, gl. 187), p. 177; ~ obligaţia femeii de a urma pe bărbat, gl. 188, p. 186; ~ căsătorie, împiedicări, gl. 189—211, 238, 239, p. 187, 233; ~incest, gl. 212, p. 218; ~despărţire, cauze şi efecte, gl. 213—236, p. 220; ~bigamie, gl. 237, p. 231; ~ curvie, gl. 240—241, p. 233; ~ucidere, otrăvire, gl. 242—247, p. 234; ~ răniri, gl. 248, 249, p. 250; ~ sinucidere, gl. 250, p. 252; ~viol, gl. 251—256, p. 252; ~ ierosilie, gl. 258, p. 257; ~ răpire, gl. 257, 259, 260, p. 257, 259, 263; ~ văduvă (recăsătorire, regimul averii), gl. 261—264, p. 264; ~zestre

[1]) La paginile 47—72 se află „scara" materiei pravilei, aşa cum a fost publicată în ediţia originală.

Pagina

şi daruri, gl. 265 — 271, p. 266; ~moştenire (moştenitori, carte-testament, împărţeală), gl. 272—280, 282—286, p. 272, 274; ~ camătă, gl. 281, p. 274; ~ ispravnici (tutori), gl. 287, p. 278; ~ zălog, gl. 288, p. 278; ~ judecata arbitrilor, gl. 289, p. 279; ~ tocmeli, gl. 290, p. 279; ~ tovărăşii, gl. 291, p. 279; ~ jurămînt, gl. 292, p. 280; ~ obligaţia feciorilor să-şi hrănească părinţii, gl. 293, p. 280.

Legi agrare şi împărăteşti. Pentru: arat în ţarină străină, gl. 294, p. 280; ~arat cu bou străin, gl. 295, p. 281; ~ plugari (vina 1), gl. 296—298, p. 281; ~ furtişag (v. 2), gl. 299, p. 284; ~ păstori (v. 3), gl. 300, p. 285; ~ pagube ce fac dobitoacele (v. 4), gl. 301, p. 286; ~pagube ce se vor face în ţarină (v. 5), gl. 302, p. 286; ~ uciderea dobitoacelor (v. 6), gl. 303, p. 287; ~ luptarea dobitoacelor şi vătămarea lor, gl. 304, p. 287; ~ pomi (v. 7), gl. 305, p. 288; ~ arsuri şi pîrjoale (v. 8), gl. 306, p. 289; ~ năemiţi (v. 9), gl. 307, p. 289; ~ zidiri sau răsădiri pe locul altuia (v. 10), gl. 308, p. 290; ~ mori (v. 11), gl. 295, 309, p. 281, 291; ~ cel ce va lua cal cu chirie, gl. 310, p. 291; ~ cel ce va lua ţarină să o lucreze în parte, gl. 311, p. 291.

Zile, an, paşte (calculare), gl. 312, 313, p. 292; ~alfabetul grec şi slavon, gl. 314, p. 292; ~ostroave şi munţi, gl. 315, 316, p. 293.

Arhiereii pot înmulţi sau micşora canoanele, gl. 317, p. 293; ~rînduieli privitoare la spovedanie şi cuminecare, gl. 318—323, 327, 331, p. 294, 300, 303; ~ păcate şi canonisiri (tîlhărie, vrăji, incest, inversiuni sexuale), gl. 324—326, 328—330, 332, p. 299, 302, 303; ~ sodomie, gl. 333—334, p. 304; ~ ucidere, gl. 335, 336, p. 306; ~cazuri de complicitate (îndemnare şi sfătuire spre rău, gl. 43—44; semne de cunoaşterea vinovatului, gl. 45; ajutarea la săvîrşirea greşelii, gl. 46; cei aflaţi la locul unde s-a săvîrşit uciderea, gl. 337; semne de cunoaşterea celui ce a participat la sfadă, gl. 338; ajutarea după săvîrşirea infracţiunii, gl. 339; pedeapsa găzduitorului, gl. 340; pedeapsa celui ce învaţă să facă rău şi celui ce mulţumeşte vinovatului după săvîrşirea greşelii, gl. 341—342), p. 95, 98, 307; ~ canon pentru hoţi şi profanatorii de morminte, gl. 343, 344, p. 316; ~furtişag şi vama domnească, gl. 345—349, p. 316; ~ cauze de micşorarea pedepselor (greşeală cu înşelăciune, gl. 350—352; mînia şi sfada, gl. 353; vîrsta, gl. 354—357; beţia, gl. 358; nebunia, gl. 359—360; obiceiul locului, gl. 361; mulţimea, gl. 362; ordinul celui mare, gl. 363; slăbiciunea firii, gl. 364; somnul, gl. 365; dragostea, gl. 366; boieria, gl. 367; priceperea, gl. 368; schimbarea firii, gl. 369; surdomutismul, gl. 370; rudenia, gl. 371), p. 331; ~ jurămînt şi mărturie strîmbă, gl. 372, p. 349; ~ clevetire şi denunţare, gl. 373, p. 349; ~avort, gl. 374, p. 350; ~ denunţarea păcatelor, gl. 375, p. 350; ~ rînduieli bisericeşi (hrană spurcată, naştere, strigoi), gl. 376—379, p. 351; ~ posturi, gl. 380—386, p. 354; ~soboruri, gl. 387, 388, p. 358; ~icoane, gl. 389, p. 362; ~pohvala arhiereului, gl. 390, p. 363; ~ierarhie şi organizare bisericească, gl. 391—394, p. 363; ~ corespondenţă bisericească şi formulare, gl. 395—417, p. 369.

Canoanele: sfinţilor apostoli, p. 383; ~ sfintelor săboare de la Nicheea, p. 398; ~ Anchira, p. 405; ~ Neocheşarea, p. 411; ~ Gangra, p. 415; ~ Antiohia, p. 417; ~ Laodichia, p. 425; ~ Ţarigrad, p. 434; ~ Efes, p. 437; ~ Halchidon, p. 440; ~ Sardichia, p. 448; ~ Carthaghen, p. 454; ~Ţarigrad, pentru Agapie şi Gavadie, p. 487; ~ Ţarigrad, pentru Orighenie, p. 488; ~ Trulla, p. 489; ~ Nicheea, a 2-a oară, p. 517; ~ Ţarigrad, în bis. Sf. Apostoli, p. 524; ~ Ţarigrad, în bis. Sf. Sofia, p. 528; ~ canoanele Marelui Vasilie, p. 528.

Pagina

Întrebări şi răspunsuri canonice ale: episcopului Timothei, p. 549; ~ patriarhului Nicolae p. 554; ~ episcopului Timothei, p. 555; ~ mitropolitului Nichita, p. 560; ~ porunca marelui Vasilie privitoare la liturghie, p. 564; ~ învăţături ale lui Zlatoust, p. 564; ~ patriarhul Nichifor, pentru preot, p. 565; ~ Marele Vasilie, pentru priceastenie, p. 565; ~ catastih cu multe învăţături, p. 565.

Anexe 633
Nomocanonul lui Manuil Malaxos 635
Jurisprudenţă 931
Indicaţii bibliografice 933
Indice de materii 939
Indice de cuvinte 957
Lista figurilor 967
Rezumat în limba rusă 989
Rezumat în limba franceză 997

СОДЕРЖАНИЕ

Страница

Введение 5

Обществено-экономическое и политическое положение в Валахии в первой половине XII в., стр. 5; Внешний вид, стр. 9: Вступительные тексты, стр. 10; Роль митрополита Стефана в составлении уложения, стр. 11; Содержание уложения, стр. 12; Источники уложения, стр. 16; Применение уложения, стр. 21; Различные издания уложения, стр. 23; Переводы, стр. 25; Общие замечания, стр. 25; Приложения, стр. 26.

Объяснения к транскрипции текста, написанного окириллицей . . . 27

Свод законов 33

Письмо Даниила Паноняну, стр. 34; Предословие митрополита Стефана, стр. 39; Главы уложения, стр. 47[1]). *Относительно*: судьи, права, закона и обычаев, гл. 1—4, стр. 73; ~ патриарха, архиерея и другого духовенства (посвящение в духовный сан, деятельность, обязанности, взаимоотношения, суд) гл. 5—32, 41—42, стр. 75; ~ анафемы, гл. 33—40, стр. 89; ~ совета или помощи в совершении зла, гл. 43—46, стр. 95; ~ сильного оскорбления, гл. 47—50, стр. 100; церковных обрядов, одежды, толкования церемониала, гл. 51—86, стр. 102; ~ фальшивомонетчиков, гл. 87, 88, стр. 121; ~ клада, гл. 89, стр. 123; правил для духовенства, гл. 90—105, стр. 124; ~ брани, гл. 106—113, стр. 131; ~ священничества и монашества, постройки монастыря, обязанностей монахов, гл. 114—126, стр. 141; сводников, гл. 127—131, стр. 149; ~ правил, касающихся монахов, гл. 132—135, стр. 153; ~ правил, касающихся церкви и церковной службы, гл. 136—140, стр. 155; ~ крещения, гл. 141—157, стр.157; покойников и религиозной службы, гл. 158—163, стр. 164; священных даров, церковной службы и др., гл. 164—171, стр. 170; обручения, гл. 172—178, стр. 174; ~ расхождения супругов (проступки, гл. 179; прелюбодеяние, гл. 180; мужеложство, гл. 181; ересь, гл. 182; враждебность мужа, гл. 183—184; избиение жены, гл. 185—186; изгнание жены, гл. 187), стр. 177; ~ обязанности жены следовать за мужем, гл. 188, стр. 186; ~ препятствий женитьбе, гл. 189—211, 238, 239, стр. 187, 233; кровосмешения, гл. 212, стр. 218; ~ причин и следствий развода, гл. 213—236, стр. 220; ~ двоебрачия, гл. 237, стр. 231; ~ проституции, гл.

[1]) На стр. 47—72 находится «оглавление» материала уложения в том виде, как оно было опубликовано в подлинном издании.

Страница

240—241, стр. 233; убийства, отравления, гл. 242—247, стр. 234; ~ ранений, гл. 248, 249, стр. 250; ~ самоубийства, гл. 250, стр. 252; изнасилования, гл. 251—256, стр. 252; ~ святотатства, гл. 258, стр. 257; ~ похищения, гл. 257, 259, 260, стр. 257, 259, 263; ~ вдовы (вторичное бракосочетание, имущественный распорядок), гл. 261—264, стр. 264; ~ приданного и подарков, гл. 265—271, стр. 266; ~ наследства (наследники, завещание, раздел), гл. 272—280, 282—286, стр. 272, 274; ростовщичества, гл. 281, стр. 274; ~ уполномоченных (опекуны), гл. 287, стр. 278; заклада, гл. 288, стр. 278; суда арбитров, гл. 289, стр. 279; ~ торгов, гл. 290, стр. 279; ~ товарищества, гл. 291, стр. 279; ~ клятвы, гл. 292, стр. 280; ~ обязанности сыновей содержать своих родителей, гл. 293, стр. 280.

Земельные и царские законы. Относительно: вспашки на чужой ниве, гл. 294, стр. 280; ~ вспашки с чужим волом, гл. 295, стр. 281; ~ землепашцев (вина 1), гл. 296 — 298, стр. 281; ~ воровства (в. 2), гл. 299 стр. 284; ~ пастухов (в. 3), гл. 300, стр. 285; ~ вреда, причиняемого скотом (в. 4), гл. 301, стр. 286; ~ ущерба, наносимого на пашне (в. 5), гл. 302, стр. 286; ~ убийства скота (в. 6), гл. 303, стр. 287; ~ ранений домашних животных, гл. 304, стр. 287; ~ деревьев (в. 7), гл. 305, стр. 288 ~ ожогов и пожаров (в. 8), гл. 306, стр. 289; ~ наемных работников (в. 9), гл. 307, стр. 289; ~ построек и посадок на чужом участке (в. 10), гл. 308, стр. 290; ~ мельниц (в. 11), гл. 295, 309, стр. 291; ~ того, кто наймет лошадь, гл. 310, стр. 291; ~ того, кто обрабатывает землю исполу, гл. 311, стр. 291. Летоисчисления, гл. 312, 313, стр. 292; ~ греческой и славянской азбуки, гл. 314, стр. 292; ~ островов и гор, гл. 315, 316, стр. 293. Права архиереев увеличить или уменьшить каноны, гл. 317, стр. 293; ~ правил исповедания и причащения, гл. 318—323, 327, 331, стр. 294, 300, 303; ~ грехов и наказаний (грабеж, колдовство, кровосмешение, сексуальные извращения), гл. 324—326, 328—330, 332, стр. 299, 302, 303; ~ мужеложства, гл. 333—334, стр. 304; ~ убийства, гл. 335, 336, стр. 306; ~ случаев сообщничества (побуждение и совет в совершении зла) гл., 43—44; приметы виноватого, гл. 45; помощь в совершении проступка, гл. 46; о тех, что находились на месте совершения убийства, гл. 337; приметы того, кто принимал участие в ссоре, гл. 338; помощь, оказанная после совершения проступка, гл. 339; наказание укрывателя, гл. 340; наказание того, кто учит совершать зло, и того, кто благодарит виноватого после совершения проступка, гл. 341—342), стр. 95, 98, 307; ~ правил о ворах и осквернителях могил, гл. 343, 344, стр. 316; ~ воровства и господарской таможни, гл. 345—349, стр. 316; ~ причин, уменьшающих наказания (обман, гл. 350—352; ярость и ссора, гл. 353; возраст, гл. 354—357; пьянство, гл. 358; безумие, гл. 359—360; местный обычай, гл. 361; толпа, гл. 362; приказ старшего, гл. 363; слабость натуры, гл. 364; сон, гл. 365; любовь, гл. 366; барство, гл. 367; понятливость, гл. 368; изменчивость натуры, гл. 369; глухонемота, гл. 370; родство, гл. 371), стр. 331; ~ клятвы и нечестного показания, гл. 372, стр. 349; ~ злословия и доноса, гл. 373, стр. 349; ~ аборта, гл. 374, стр. 350; ~ раскрытия грехов, гл. 375, стр. 350; ~ церковных порядков (грязная пища, рождение, вампир), гл. 376—379, стр. 351; ~ постов, гл. 380—386, стр. 354; ~ соборов, гл. 387, 388, стр. 358; икон, гл. 389, стр. 362; ~ лести архиерею, гл. 390, стр. 363; ~ иерархии и церковной организации, гл. 391—394, стр. 363; ~ церковной корреспонденции и формуляров, гл. 395—417, стр. 369.

Страница

Каноны: святых апостолов, стр. 383; ~ святейшего собора в Никее, стр. 398; ~ в Анхире, стр. 405; ~ в Новокессарии, стр. 411; ~ в Гангре, стр. 415; ~ в Антиохии, стр. 417; ~ в Лаодикии, стр. 425; ~ в Царьграде, стр. 434; ~ в Эфесе, стр. 437; ~ в Халкедоне, стр. 440; ~ в Сардикии, стр. 448; ~ в Карфагене, стр. 458; ~ в Царьграде, для Агапии и Гавадии, стр. 487; ~ в Царьграде, для Оригения, стр. 488; ~ в Трулле, стр. 489; ~ второго Никейского собора, стр. 517; ~ в Царьграде, в церкви Святых Апостолов, стр. 524; ~ в Царьграде, в церкви св. Софьи, стр. 528; ~ каноны Василия Великого, стр. 528.
Канонические вопросы и ответы: епископа Тимофея, стр. 549; ~ патриарха Николая, стр. 558; ~ епископа Тимофея, стр. 555; ~ митрополита Никиты, стр. 560; указание Василия Великого по поводу литургии, стр. 564; ~ наставления Златоуста, стр. 564; ~ патриарха Никифора для священника, стр. 565; ~ Василия Великого для причащения, стр. 565; ~ записной книги со многими наставлениями, стр. 565.

Приложения 633

Номоканон Мануила Малаксоса 635
Юриспруденция 931
Библиографические указания 933
Алфавитный предметный указатель 939
Указатель слов 957
Список рисунков 967
Резюме (на русском языке) 989
Резюме (на французском языке): 997

TABLE DES MATIÈRES

Page

Introduction 5

Situation économique, sociale et politique de la Valachie pendant la première moitié du XVIIe siècle, p. 5 ; Aspect du code, p. 9 ; Textes introductoires, p. 10 ; Rôle du métropolite Ştefan dans la rédaction du code, p. 11 ; Contenu du code, p. 12 ; Sources du code, p. 16 ; Application du code, p. 21 ; Les différentes éditions du code, p. 23 ; Traductions, p. 25 ; Considérations générales, p. 25 ; Annexes, p. 26.

Transcription du texte cyrillique 27

Le guide de la loi (texte) 33

Préface de Daniil Panoneanul, p. 34. Dédicace en vers, p. 37. Introduction du métropolite Ştefan, p. 39. Les chapitres du code, p. 47 [1]). *Matières traitées:* des juges, de la justice, de la loi et de la coutume, ch. 1—4, p. 73 ; du patriarche, de l'évêque et d'autres ecclésiastiques (ordination, attributions, obligations, rapports mutuels, justice), ch. 5—32, 41—42, p. 75 ; de l'anathème, ch. 33—40, p. 89 ; de ceux qui conseillent ou aident à commettre une action coupable, ch. 43—46, p. 95 ; de l'insulte grave, ch. 47—50, p. 100 ; règles du culte, ornements sacerdotaux, cérémonial, ch. 51—86, p. 102 ; des faux monnayeurs, ch. 87, 88, p. 121 ; de ceux qui trouvent un trésor, ch. 89, p. 123 ; règles relatives au clergé, ch. 90—105, p. 124 ; des injures, ch. 106—113, p. 131 ; de la prêtrise, des vœux monastiques, de l'édification de monastères, des obligations des moines, ch. 114—126, p. 141 ; des entremetteurs, ch. 127—131, p. 149 ; règles relatives aux moines, ch. 132—135, p. 153 ; règles relatives à l'église et au service religieux, ch. 136—140, p. 155 ; du baptême, ch. 141—157, p. 157 ; des défunts et des services religieux, ch. 158—163, p. 164 ; des saintes espèces, du service religieux, etc., ch. 164—171, p. 170 ; des fiançailles, ch. 172—178, p. 174 ; de la séparation des conjoints (motifs de séparation, ch. 179 ; l'adultère, ch. 180 ; la sodomie, ch. 181 ; les hérésies, ch. 182 ; la haine du mari, ch. 183, 184 ; les violences contre la femme, ch. 185, 186 ; l'expulsion de la femme du domicile conjugal, ch. 187), p. 177 ; de l'obligation de la femme de suivre son mari, ch. 188, p. 186 ; du mariage, empêchements, ch. 189—211, 238, 239, pp. 187, 233 ; de l'inceste, ch. 212, p. 218 ; du divorce, causes et effets, ch. 213—236, p. 220 ; de la bigamie, ch. 237, p. 231 ; de la prostitution, ch. 240, 241, p. 233 ; du meurtre et des empoisonnements, ch. 242—247, p. 234 ; des blessures, ch. 248, 249, p. 250 ; du suicide, ch. 250, p. 252 ; du viol, ch. 251—256, p. 252 ; du péché de la chair

[1]) Voir pp. 47—72 *l'échelle* des matières du code, telle qu'elle apparaît dans l'édition originale.

Page

commis avec une religieuse, ch. 258, p. 257 ; du rapt, ch. 257, 259, 260, pp. 257, 259, 263 ; de la veuve (remariage, régime des biens), ch. 261—264, p. 264 ; de la dot et des donations, ch. 265—271, p. 266 ; des successions (héritiers, testaments, partage de la succession), ch. 272—280, 282—286, pp. 272, 274 ; de l'usure, ch. 281, p. 274 ; des tuteurs, ch. 287, p. 278 ; du nantissement, ch. 288, p. 278 ; des arbitrages, ch. 289, p. 279 ; des conventions, ch. 290. p. 279 ; des associations, ch. 291, p. 279 ; du serment, ch. 292, p. 280 ; de l'obligation des fils de nourrir leurs parents, ch. 293, p. 280.

Lois agraires et impériales. Matières traitées : de celui qui labourera le champ d'autrui, ch. 294, p. 280 ; de celui qui labourera avec le bœuf d'autrui, ch. 295, p. 284 ; des laboureurs (1er cas), ch. 296—298, p. 284 ; du vol (2e cas), ch. 299, p. 284 ; des pâtres (3e cas), ch. 300, p. 285 ; des dégâts causés par les animaux (4e cas), ch. 301, p. 286 ; des dégâts causés aux champs (5e cas), ch. 302, p. 286 ; de ceux qui tuent des animaux (6e cas), ch. 303, p. 287 ; des combats d'animaux entre eux et des dommages qu'ils peuvent se causer, ch. 304, p. 287 ; des arbres fruitiers (7e cas), ch. 305, p. 288 ; des incendies de toute sorte (8e cas), ch. 306, p. 289 ; des serviteurs (9e cas), ch. 307, p. 289 ; de ceux qui bâtissent ou plantent sur le terrain d'autrui (10e cas), ch. 308, p. 290 ; des moulins (11e cas), ch. 295, 309, pp. 281, 291 ; de celui qui prendra en location un cheval, ch. 310, p. 291 ; de celui qui prendra un champ en métayage, ch. 311, p. 291.

Du calendrier (calcul de la date des Pâques), ch. 312, 313, p. 292 ; alphabet grec et slavon, ch. 314, p. 292 ; des îles et des montagnes, ch. 315, 316, p. 293 ;

Du droit des évêques de multiplier ou de réduire les pénitences, ch. 317, p. 293 ; règles relatives à la confession et à la communion, ch. 318—323, 327, 331, pp. 294, 300, 303 ; des péchés et des pénitences (brigandage, sorcellerie, inceste, inversions sexuelles), ch. 324—326, 328—330, 332, pp. 299, 302, 303 ; de la sodomie, ch. 333—334, p. 304 ; du meurtre, ch. 335, 336, p. 306 ; cas de complicité (incitation au mal et mauvais conseils, ch. 43, 44 ; indices de culpabilité, ch. 45 ; l'aide accordée pour une action coupable, ch. 46 ; ceux qui se trouvaient sur les lieux où un meurtre a été commis, ch. 337 ; indices pour l'identification de ceux qui ont pris part à une rixe, ch. 338 ; l'assistance prêtée au coupable après l'infraction, ch. 339 ; peine applicable à celui qui aura abrité des coupables, ch. 340 ; peine applicable à celui qui conseille une mauvaise action et à celui qui récompense le coupable après l'infraction, ch. 341, 342), pp. 95, 98, 307 ; du supplice applicable aux pilleurs et profanateurs de sépultures, ch. 343, 344, p. 316 ; du vol et de la douane princière, ch. 345—349, p. 316 ; des circonstances atténuantes (l'absence d'intention, ch. 350—352 ; la colère, ch. 353 ; l'âge, ch. 354—357 ; l'ivresse, ch. 358 ; la folie, ch. 359, 360 ; la coutume du pays, ch. 361 ; la foule, ch. 362 ; l'ordre d'un supérieur, ch. 363 ; la faiblesse naturelle, ch. 364 ; le sommeil, ch. 365 ; l'amour, ch. 366 ; la haute naissance, ch. 367 ; l'habileté et les aptitudes du coupable, ch. 368 ; l'amendement du coupable, ch. 369 ; la sourdimutité, ch. 370 ; la parenté, ch. 371), p. 331 ; du faux-serment et du faux-témoignage, ch. 372, p. 349 ; de la calomnie et de la dénonciation, ch. 373, p. 349 ; de l'avortement, ch. 374, p. 350 ; de la dénonciation des péchés, ch. 375, p. 350 ; règles ecclésiastiques (aliments impurs, accouchements, stryges), ch. 376—379, p. 351 ; des jeûnes, ch. 380—386, p. 354 ; des conciles, ch. 387, 388, p. 358 ; des icones, ch. 389, p. 362 ; des louanges en l'honneur de l'évêque, ch. 390, p. 363 ; de la hiérarchie et de l'organisation ecclésiastique, ch. 391—394, p. 363 ; correspondance ecclésiastique et formulaires, ch. 395—417, p. 369.

Canons : des saints apôtres, p. 383 ; des saints conciles : de Nicée, p. 398 ; d'Ancyre. p. 405 ; de Néo-Césarée, p. 411 ; de Gangra, p. 415 ; d'Antioche, p. 417 ; de Laodicée, p. 425 ; de Constantinople, p. 434 ; d'Ephèse, p. 437 ;

Page

de Chalcédoine, p. 440; de Sardes, p. 448; de Carthage, p. 454; de Constantinople, pour Agapie et Gavadie, p. 487; de Constantinople, pour Origène, p. 488; de Trulla, p. 489; de Nicée, 2e concile, p. 517; de Constantinople, en l'église des Saints Apôtres, p. 524; de Constantinople, en l'église de Sainte-Sophie, p. 528; canons de Basile le Grand, p. 528. Questions et réponses canoniques, par: l'évêque Timothée, p. 549; le patriarche Nicolas, p. 554; l'évêque Timothée, p. 555; le métropolite Nikita, p. 560; ordonnance de Basile le Grand relative à la liturgie, p. 564; préceptes de Zlatoust, p. 564; le patriarche Nicéphore, du prêtre, p. 565; Basile le Grand, de l'eucharistie, p. 565; recueil de préceptes, p. 565.

Annexes 633

Le *Nomocanon* d'Emmanuel Malaxos 635

Jurisprudence 931

Indications bibliographiques 933

Index alphabétique des matières 939

Index des termes 957

Explication des figures 967

Résumé en russe 989

Résumé en français 997

Redactor responsabil: MARCU LIVIU
Tehnoredactor: NEGRU ELENA

Dat la cules 28.10.1961. Bun de tipar 5.06. 1962. Apărut 1962. Tiraj 1035+15 ex. legate. Hîrtie semivelină de 65 g/m² 16/700×1000. Coli editoriale 83,36. Coli de tipar 63,50 A02804/1961. C.Z. pentru biblioteci mari 34 (498) (0092) «1646». C.Z. pentru biblioteci mici 34 (R) «16».

Întreprinderea poligrafică nr. 4, Calea Şerban Vodă nr. 133—135, Bucureşti, R.P.R., comanda nr. 1201.

ERATA

Pag.	rîndul:	în loc de:	se va citi:	din vina
140	22 de sus	tîrugului	tîrgului	autorilor
144	1 ,,	stîrpească	tîrpească	,,
160	5 de jos	печатръ	печатъ	,,
195	20 de sus	şi	pe	,,
205	9 ,,	va	p<ot>	,,
206	11 ,,	va	p<oate>	,,
207	7 de jos	împreunarea cu	împreunare ca	,,
209	7 ,,	naşul	moşul	,,
227	4 de sus	tila	titla	,,
246	23 ,,	cele	cela	,,
246	11 de jos	ce-i	cei	,,
342	19 ,,	armăşenii	armăşeii	,,
345	9 de sus	să să zice	să zice	,,
359	15 ,,	De al	De la al	,,
366	13 de jos	Peleolog	Paleolog	,,
367	3 ,,	şi şi	şi	,,
370	14 de sus	Orhidului	Ohridului	,,
376	8 de jos	доѹженїе	дрѹженїе	,,
382	18 de sus	IM ( )	IM (р)	,,
396	22 ,,	mearga	mearge	,,
396	15 de jos	cadese	cade-se	,,
397	26 de sus	ca	că	,,
414	1 ,,	cu	cum	,,
414	4 de jos	ceare	ce are	,,
423	13 ,,	state	sta	,,
439	7 de sus	Nestoie	Nestorie	,,
459	2 de jos	îmreunarea	împreunarea	,,
463	9 ,,	poat	poate	,,
471	16 de sus	minenească	mirenească	,,
482	8 de jos	treba	treaba	,,
507	17 de sus	ca	va	,,
515	9 de jos	2)	1)	,,
519	1 ,,	i	şi	,,
523	21 de sus	e	o	,,
529	24 ,,	proţie	preoţie	,,
554	12 ,,	jertăvnici	jertăvnic	,,
559	7 ,,	al	ale	,,
580	23 ,,	desupsa	desupra	,,
621	16 ,,	nu mai	numai	,,
625	25 ,,	al	ale	,,
629	12 de jos	nebăgările	nebăgărilor	,,
776	20 de sus	καὶ	καὶ δώδεκα τοῦ θυλικοῦ καὶ γένουν μνηστεῖα καὶ ἀῤῥαβῶναι καὶ σταυρικοὶ	,,
903	1 de sus	ἔγραψα	ἔγραψαν	tipografiei
906	9 ,,	Μουντοβλαγίας	Μουντοβλαχίας	autorilor
960	19 de jos (col. II)	înfalosi	înfolosi	,,
963	17 de sus (col. II)	mîneare	mîncare	,,